„Istarska Riječ“
Izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

U novoj godini

Kada je u Silvestrovoj noći sa velikih božje ure odjeknula dvanaesta, nama se je pričinilo, kao da je zrakom preletio zadnji kucaj jednog starog srca kao da je jedna ogromna sova udarila iznad jedne smrti svoja zlokobna krila. To je umrla mračna i stara 1927. godina.

Nama je najednom bilo lakše. Pričinilo nam se je, da smo napokon sa sebe zbacili jedan grozan teret, koji je danomice bivao teži i teži, kao da nam je s grudiju pala jedna mora. Osjetili smo se najednom žustri, kao da smo sa znojavog tijela svukli neko ponošeno rublje. O, to su bez sumnje svi osjetili, pa i oni, koji Silvestarsku ponoć čekaju iz praznog običaja i koji drže, da, na koncu konca, godina i nije drugo nego 365 ili 366 dana sakupljenih u koledar.

Kobijaši i seljaci bez sumnje najjače osjećaju tok vremena. Seljaci pogotovo, koji uvijek ovise o vremenu, o onome, što dolazi, naročito. Oni najbolje osjećaju težinu slabog što je prošlo i najviše misle o budućem, koje će doći.

Istarski seljaci, ljudi patnje i života, koji je specijalno težak, s zadovoljstvom su ustanovili, da je s zadnjim zvukom Silvestarske ponoćne ure otišla u grob, iz kojega se ne će više vratiti, godina s imenom 1927.

Zakopali smo je bez suze u oku, onako kao što se zakopa neki okrutni i tiranin, koji nas je izmaltretirao do zadnjeg dna srca i koji nam je izsisao zadnju zrnu krvi.

Danas smo 1927. godinu počeli da izjedaju već i crvi prošlosti, na nju je već počeo da pada teški prah historije. Možemo da ju, prolistavši njezin rezime od 1. januara do 31. decembra, otvoreno i kažemo: nije nam bila dobra...

I neka bi to bilo dosta. Poštovati ćemo veliko pravo mrtvih, šutjeti ćemo i kao da razglabamo i predmnijevamo [illegible].

Neka dakle tu prošlu godinu 1927. odnese voda našeg zaborava, a mi molimo Veliku Providnost, da bi s nama bila srdna i da bi nam blagonaklonila svoju ruku. Neka bi uvažila našu prošlu pokoru i ispaštanja i neka bi nam dala dobru ovu godinu, u koju smo ušli s mnogo čestitaka i dobrih želja.

Mi u 1928. godinu ulazimo s mnogo velikih nada, osvježeni i bistri, kao voda tek začetog potoka, koji se nada, da će se izliti u ponosnu rijeku ili u more punog života, pa žubori i s mladićskom snagom valja kamenje. Nadamo se, da se tom potoku ne će dogoditi da se izlije u neku gnjilu i smrdljivu baru. Nadamo se, da nam se ne će nade porušiti ko papirnate kule i da nam godina 1928. neće biti zla.

Kaže se, da je kćerka onakva, kakva je i majka, pa bi neko mogao reći, da se iz truleg jaja 1927. ne može izleći nego kilavo pile 1928. Ali nemojmo u to vjerovati. Samo u bibliji je najedanput zaredalo sedam slabih godina. Mi moramo vjerovati u onu našu poslovicu, koja kaže, da će iza oblačnog doći vedro. A to je jedina stalna i velika istina, koja nije nikad izdala.

Bog ne plaća svake subote, ali mi znamo, da je Bog pravedan i da su njegove velike knjige bez prigovora uredne. On plaća kome platiti treba i nikome dužan ne ostaje, ni u lošem smislu, s kaznom, a niti u dobrom, s nagradom. Kažnjava i naplaćuje sve po zasluzi. I niko ne može izbjeći ni crno kazne, i niko od Boga za dugo ne potražuje žrtvom i trpnjom stečenu nagradu.

Mi smo Istrani lanjske godine koješta trpjeli. (Ko da zaboravi samo onu nezapamćenu sušu, koja je naše seljačko gospodarstvo bacila ispod nule). Pridonijeli smo žrtva. A što je glavno tu smo žrtvu pridonijeli tvrdi, bez kletve, ko sveci razapeti i ko junaci u krvi. Nismo ni pisnuli, a niti smo škripnuli zubima. To je šutljivo istarsko žrtvovanje naš veliki kapital, koji će već u 1928. godini donijeti svoje prve, obilate kamate. Hoće, vidjet ćete!

Politički pregled

Bilanca prošle i vidici buduće političke godine. Na Božić je francuski ministar vanjskih poslova Aristide Briand dao neke zanimive izjave o politici koj bilanci prošle godine. Te su izjave štampane u mnogim evropskim i američkim novinama, a budući su zanimive donašamo ih i mi. Briand je kazao medju ostalim ovo:

Internacionalno djelo, koje je izvršeno u toku ove godine, uklonilo je tim više, što su stvorene velike opasnosti, jer Evropa još nije bila tako civilizovana da bi se državnici mogli [illegible] umarati. Spriječen je poljsko-litavski [illegible], koji je bio na putu da dovede do oružanog sukoba, a koji bi se bio raširio [illegible] rat. Da je došlo do sukoba na [illegible] Evrope, desila bi se evropska [illegible] Evrope, kao u slučaju, da je to na Balkanskom poluotoku. Povećan je [illegible] medjunarodni duh, to se nije [illegible] stovati u Ženevi, gdje sam ja [illegible] poljsko-litavskog konflikta našao pomoć od strane g. Stresemanna i g. Litvinova. Izmedju Italije i nas postojala je žalosna napetost, kojoj su krivi nesporazumci, stvoreni i podjarivani od loših tumačenja govora s Jugoslavijom. Te će oblake otjerati lojalna objašnjenja, inspirisana odnosom prijateljstva. Bilo bi vrlo korisno, kad bi Sjedinjene države Sjeverne Amerike stalno saradjivale na poslu svjetskog mira. Ali ipak treba konstatovati, a američki delegati uvijek pomažu taj rad, kadgod imaju prilike kao na pr. na pripremanoj konferenciji za razoružanje. Momentano se studira svečani pakt, koji treba da isključi svaku mogućnost rata izmedju Sjedinjenih država Sjeverne Amerike i Francuske. Ja ne znam, završava Briand, što nam donosi slijedeća godina. Vjerojatno je, da čovječanstvo može da predje iz nesigurnog ratnog stanja u stanje dubokog i osiguranog mira samo postepeno. Ali obzirom na to da smo mi ove godine prebrodili opasne grebene, ja se nadam da će biti bolja u budućnosti i da će se naći sve više duhova, koji će tražiti da se u svijetu održi mir. Mir nam je potreban, pa ćemo ga i čvrsto čuvati. Konstatovano je, da rat stvarno nikome ništa ne donosi i stoga se vraćamo metodama mira.

Nova godina kod Kralja i on. Mussolinija. Na Novu godinu vršilo se je u kraljevskom dvoru Kvirinalu jedno veliko primanje. Tom su prilikom došli brojni zastupnici vlasti s on. Mussolinijem na čelu, da čestitaju kralju i njegovoj obitelji sretnu novu godinu.

Na Novu godinu obavila se je u palači Chigi jedna značajna svečanost. On. Mussolini je naime predao glavni tajnik fašističke stranke on. Turati strankinu legitimaciju br. 1. za g. 1928. Tom prilikom pozdravio je on. Turati on. Mussolinija, naglasujući njegove velike zasluge za fašizam i obnovu Italije, želeći mu sve najbolje u budućoj godini. On. Mussolini je zatim jednim kratkim govorom zahvalio on. Turatiju i svim prisutnima za legitimaciju i čestitke. Poslije toga primio je on. Mussolini predsjednika parlamenta, koji mu je predveo oko 200 poslanika, koji su došli da mu čestitaju Novu godinu.

Plaće se ne smiju sniziti za više od 20 posto. — Glavni tajnik fašističke stranke on. Turati razaslao je pred par dana svim fašističkim udruženjima jednu okružnicu, kojom ih upozoruje, da se plaće radnicima u nijednom poduzeću ne smiju sniziti za više od 20 posto.

Novi protufašistički list u Parizu. — Kako smo već jedanput javili, protufašistički list «Corriere degli Italiani», koji je izlazio u Parizu, bio je obustavljen. Sada javljaju iz Pariza, da će tamo doskora mjesto tog obustavljenog lista početi izlaziti jedan novi protufašistički list «Voce antifascista».

Radnička himna. — Glazbenik Mascagni uglazbio je jednu pjesmu Libera Bovia i Edmonda Rossonija. Ta je pjesma proglašena himnom talijanskog radništva organiziranog u sindikate.

Odlikovanje generala Badoglia. — Dne 26. decembra priredilo je rumunjsko poslanstvo u Rimu svečan objed u čast talijanskog generala Badoglia. Tom prilikom izručena je generalu diploma počasnog kišinevskog gradjanstva. Kako znano general Badoglio bio je lanjske godine u Rumunjskoj, da ratificira u ime Italije pogodbu kojom je Besarabija pripala Rumunjskoj. Počasno gradjanstvo dano mu je na spomen toga čina.

Senator Teofil Rossi — umro. Dne 29. decembra umro je u Torinu bivši ministar i senator Teofil Rossi. Pokojnik je bio vrlo uvažena ličnost. Odlikovao se zaslužnim radom za domovinu, pa ga je i on. Mussolini vanredno štovao.

Državni dugovi. Vlada je zaključila, da će u ovoj godini isplatiti znatan dio svojih dugova, koje ima spram raznih država i stranih banaka. Za te je dugove u proračunu za g. 1928. odredjeno 160 milijuna zlatnih lira.

Pitanje štampe. «Informatore della Stampa», list, koji izlazi u Rimu, javlja, da će najviše fašističke hijerarhije što prije provesti u djelo program o fašistiziranju svih glavnijih listova u državi. Ravnateljstva i glavna urednička mjesta kod tih listova morati će bez daljnjega biti prepuštena samo vjernim i dobrim fašistima.

Zaštitnica Malih Talijanka. Novine pišu, da će organizacija Malih Talijanka izabrati sebi jednu sveticu za zaštitnicu. Govori se, da će ta zaštitnica biti Djevica Orleanska ili pak Sveta Katarina Sienska.

Nova općinska vijeća. — Predsjednik vlade on. Mussolini razaslao je neki dan svim prefektima jednu okružnicu, kojom ih upozoruje, neka pospješe ustanavljanje novih općinskih vijeća (konzulta), o kojima smo već pisali opširno pred dva mjeseca. Na prefekturama pojedinih pokrajina vrše se sada odnosne priprene.

Organizacija «Balilla». Ministar za narodnu prosvjetu on. Fedele, razaslao je svim školskim proveditorima jednu okružnicu, u kojoj im razlaže važnost organizacije «Balilla», te dužnosti, koje za tu organizaciju imaju učitelji pučkih škola. U jednoj točci te okružnice kaže se, da su školski potporne ustanove dužne skrbiti, da sva siromašna školska djeca dobiju besplatnu balilsku uniformu, jer u većini slučajeva djeca ne mogu zbog siromaštva to odijelo da dobave, pa se ne upisuju zato ni u organizaciju. Ako se djeci bude davalo badava odijela, organizacija će se brže širiti.

Umorstvo talijanskog potkonzula u Odesi. Talijanski potkonzul u Odesi, 74-godišnji Francesco Cozzio, koji je tamo bio već 15 godina na dužnosti, nadjen je u noći od 28. na 29. dec. na ulici opljačkan i izmasakriran nekim tupim predmetom. Na njemu je počinjeno razbojstvo, ne zna se, da li političko ili obično grabežno. Zločinci su sa njega svukli sve odijelo, a skinuli mu čak i zlatne zube. Sovjetska se vlada odmah izvinula talijanskom generalnom konzulu u Odesi i talijanskom poslaniku u Moskvi i naredila najstrožu istragu. Uhapšena su mnoga sumnjiva lica.

Francuska će uvesti zlatnu valutu. - Pariški list «Echo de Paris», koji je poznat radi svojih dobrih veza sa ministrom predsjednikom Poincaréom, donosi detaljne podatke o zlatnoj politici francuske Narodne banke. Kaže, da ovih dana stiže parobrod «Rochambeau» u Cherbourg i donosi zlatnih štapića u vrijednosti od 10 milijuna dolara, koji su bili nakupovani u Newyorku i Washingtonu prigodom nedavne povoljne situacije za nakup zlata. U godini 1927. nakupovala je francuska Narodna banka ogromne množine zlata u Newyorku i Londonu; te količine zlata leže zasada u podrumima Bank of England i Federal Reserve Bank. Zlatna zaliha francuske Narodne banke iznosit će najmanje 6.5 milijardi zlatnih franaka. Ovi veliki nakupi zlata predstavljaju glavni dio priprave za zakonsku stabilizaciju francuskog franka. Francuska naime kani što prije uvesti zlatnu valutu.

Briand i Mussolini imali bi se sastati još ovog mjeseca. Rimski list «Brillante» donaša u svom broju od 31. decembra vijest iz Pariza, da se u pariškim dobro informiranim krugovima govori, kako će se on. Mussolini i Briand sastati na razgovor o odnošajima Francuske i Italije, oko 20. o. mj. Ta vijest nije potvrdjena.

Pogadjanja izmedju Francuske i Amerike. — Točno na Novu godinu sastali su se u Parizu Briand i poslanik Sjedinjenih američkih država na razgovor o nacrtu jedne mirovne pogodbe izmedju njihovih država. Ta se pogodba već duže vremena očekuje.

Zatvoren vrat, dugi rukavi... — Rimski listovi javljaju, da je on. Ciano, ministar saobraćaja, izdao jednu naredbu, po kojoj će sve činovnice na pošti, u željezničkim i drugim uredima, koji spadaju pod ministarstvo saobraćaja, morati nositi crna odijela, dugačka do 10 centimetara iznad zemlje, s dugim rukavima i s vratom sasma zatvorenim.

Podmirite preplatu!
Učinite svoju dužnost!
Širite „Istarsku Riječ“!

Prenos pepela Frana Supila iz inozemstva u domovinu. Kosti Frana Supila, velikog narodnog jugoslovenskog radnika, koji je sav svoj život posvetio ideji jugoslavenskog ujedinjenja, nisu dugo imale svoj mir. Bile su pokopane u inozemstvu. Fran Supilo, koji je bio jedan od stvaralaca Jugoslavije umro je u emigraciji, prije nego li se je njegov veliki san ostvario. Ne, da mu bar kosti imaju zasluženi mir i blagi zagrljaj domovinske ljubljene zemlje, odlučiše njegovi prijatelji, da ih prenesu iz Londona u rodni mu Dubrovnik. To na veoma svečan i gotovo pobožan način i učiniše. Dne 29. decembra dovezao je u sušačku luku parobrod «Srdj» njegov pepeo. Urna s pepelom bila je u srijedu postavljena na katafalk u gradskoj vijećnici. Sušak je bilo mjesto Supilovog djelovanja, pa je zato to učinjeno. Velike mase svijeta dolazile su da se poklone s pijetetom pred pepelom velikog borca za jugoslovensku slobodu. Katafalk je bio iskićen bezbrojnim vijencima iz svih krajeva Jugoslavije. Urna s dragocjenim pepelom prenešena je zatim na parobrod «Zagreb», koji ju je odvezao u Dubrovnik, gdje je svečano zakopana. Jedan prijatelj piše nam o prenosu pepela pok. Supila u kratko:

«Današnji prenos pepela pok. Frana Supila obavljen je ovdje impozantno, uz učešće mnogobrojne publike, koja je reć bi potpuno shvatila kakva svetinja je nošena kroz grad, te njoj je iskazala počast, načinom koji se dolikuje veličini pokojnika. Bile su zastupane sve mjesne vlasti, te vojska sa jednom četom koja mu je u počast ispalila salvu, a kad su kovčeg iznijeli pred gradsku vijećnicu vojničke trublje svirale su tužaljku. Bilo je raznih govornika koji su se oprostili od pokojnika, a veoma ganutljiv prizor bio je na obali, pred parobrodom, kad je škrinja ležala usred nepregledne mase svijeta, a uz nju sa tribine veliki pjesnik Nazor držao nadgrobno slovo. Uz svirku narodne himne nošena je škrinja na parobrod «Zagreb» u posebnu u crnilo zavitu kabinu. Brojne delegacije i različite skupine pratile su pepeo u Dubrovnik. Prijatelji, te novinari i dva dobrovoljca pravili su u povorci špalir oko škrinje.»

Parobrod je zatim otplovio lagano iz luke noseći u Dubrovnik pepeo Frana Supila. Na prolazu kroz Šibenik i Split narod je njegovom pepelu iskazao svečanu počast. U rodnom Dubrovniku našao je njegov pepeo konačni pokoj, a njegov se je duh u nebu smirio.

Smrt Sazonova. — Dne 27. decembra umro je u Nici (Francuska) Sergije D. Sazonov bivši ruski ministar vanjskih poslova. Sergije Dimitrijević Sazonov se rodio 29. jula 1860. i od mladosti započeo diplomatsku karijeru. Godine 1909. je postao prvim pomoćnikom, a godine 1910. i nasljednikom Izvolskoga, dotadanjeg ministra vanjskih posala. Njegovim je nastojanjem došlo do sastanka u julu 1912. izmedju cara Vilima II. i cara Nikolaja na Baltijskom moru. Sazonov je i za vrijeme talijansko-turskog rata pazio, da se odnosi Rusije prema Njemačkoj ne pomute. Usprkos jake ratne stranke na ruskom carskom dvoru Sazonov je za vrijeme prvoga balkanskog rata održao strogu neutralnost ali nije mogao spriječiti pogoršanje odnosa prema Austriji, koja je dolazila u sve jače opreke sa Srbijom. Za vrijeme drugog balkanskog rata nije uspio da privoli Srbiju i Grčku na prihvat njegovih posredovnih prijedloga, pa se Bugarska nadom u pomoć Rusije upustila u borbu i bila pobijedjena. Kad je u augustu 1914. buknuo svjetski rat, Sazonov nije mogao spriječiti svjetsku katastrofu. Godine 1916. je odstupio, a kad je u Rusiji buknula revolucija, pobjegao je u Njemačku, a kasnije u Francusku. Tu je živio običnim povučenim životom do smrti.

Lunačarski — poslanik u Rimu. — Zaključci XV. kongresa ruske komunističke stranke, kojima je isključeno iz stranke i više aktivnih sovjetskih diplomata, donose za sobom potrebu novog razmještaja u sovjetskoj diplomaciji. Na mjesto Kamenjeva u Rimu doći će, kako se čuje, Lunačarski, koji je od početka sovjetske vladavine bio prvi i dosada jedini pučki komesar za narodnu prosvjetu. Na njegovo mjesto, kao komesar za nar. prosvjetu, došao bi Menžinski.

A 5 A 4 A 3 A 2

Domaće novosti

Izdanja književne družine «Luč».

Slov. književna družina «Luč», koja je za prošlu Ivanju izdala 3 krijesnice, prve 3 lijepe knjige, pred sam je Božić izdala 3 kolednice. Ta druga skupina izdanja «Luči» bile bi slijedeće knjige:

Ubogi Uštin — roman iz goričke okolice. Napisao Slavko Slavec.

Tomek Baran — pripovijest sa sela. Djelo je napisao poljski veliki književnik Reymont, a na slovenački je preveo France Bevk.

II. svezak pučkog znanstvenog zbornika «Luč» sa slijedećim sadržajem:

Josip Wilfan: Politika in etnika.

J. Agneletto: Gospodarsko stanje podeželnega prebivalstva u Julijskoj Krajini.

A. Širok: Pri naših upodabljajočih umetnikih.

I. Gerbec: Nekaj podatkov o glasbenem življenju po vojni.

A. I.: Hrvatske publikacije.

F. Kleinmayer: Naša šolska književnost.

F. B.: Nabožne publikacije.

F. B.: Književne izdaje l. 1927.

L. Č.: Dodatek k razpravi «Politična in upravna razdelitev Julijske Krajine za dobu do 30. novembra 1927.»

Osim tih zanimivih članaka «Zbornik» donaša mnogo slikanih djela slovenskih slikara.

Cijena je svim trim knjigama 4 lire. Za poštarinu treba poslati još 60 cent. Knjige se naručuju na naslov: Tiskara «Edinost» — Trieste — Via San Francesco 20.

Ova lijepa izdanja «Luči» preporučamo i našim čitateljima. I ako su knjige pisane slovenački, s malo dobre volje moći će ih mnogi Istranin čitati i razumjeti.

«Izgubljeni». — Pod tim naslovom počinje u današnjem broju našega lista da izlazi roman, koji će svojom zanimivošću privući pažnju svih naših čitalaca i čitateljica. Upozoravamo već danas na ona tri lica: Wiliama Barizona, na redarstvenika Tompsona i na milijunaševu kćer Doru. Tko je zapravo onaj Barizon? Dali je kriv, kako to tvrde suci, koji ga odsudiše na smrt ili je nevin, kako je on sam kušao da dokaže? A ona, Dora? Hoće li se odlučiti da podje za onog Lubina?

To su pitanja, što će se već danas, na samom početku našega romana nametnuti našim čitaocima .

Slobodne luke. — Prošle je sedmice bio objavljen kr. zakonski dekret, kojim je vlada ovlaštena, da proglasi s prvim januara 1928. slobodnim lukama (porto franco) slijedeće luke: Savona, Genova, Livorno, Napoli, Brindisi, Bari, Ancona, Venezia, Palermo, Messina, Catania, Cagliari, te Trst i Rijeku. Te će luke biti slobodne u cjelosti ili pak djelomično. Proglasuju se slobodnim na predlog ministarstva financija i ministarstva saobraćaja. Slobodne će luke biti izvan carinske crte, pa će se u njima moći vršiti ukrcavanje, iskrcavanje, prekrcavanje, spremanje, priredjivanje i prodavanje robe, a da se ista ne mora cariniti.

Ulovljene ptičice. — Karabinjeri u Izoli uhvatili su pred nekoliko dana 3 tata i jednu taticu, koji su prošlog mjeseca bili provalili u trgovinu manifakture i odijela Drioli, odnijevši robe u vrijednosti od 20.000 lira. — Iz istrage karabinjeri su doznali, da je to poštovano društvo tatova počinilo još neke veće ili manje kradje u Izoli i drugdje.

Sumnjivi trgovci. — Pred par dana su u Puli neki sumnjivi tipovi htjeli s nekim štofom nasamariti jednu familiju, ali im pokušaj nije baš najpovoljnije uspio. O tom dogodjaju piše puljska «L'Azione», pa kaže izmedju ostaloga i ovo:

«Nema smisla sakrivati, u Puli ima, kako smo već više puta rekli, mnogo ljudi, koji su ovamo ko kiša pali sa svih strana, i koji žive na hiljadu manje ili više nepoštenih načina. Svoje nepošteno življenje kriju mnogi raznim poslovima, koji se ne mogu definirati i koji im nikako ne bi omogućili življenje, da se pod njima ne sakriva prevara ili gotova kradja. Spominjemo, na primjer, trgovinu onih nebrojenih putujućih trgovaca. Ta se trgovina bazira na konkurenci, pa je na oko korisna za puk, ali i ta bi trgovina morala, kao i svaka druga, biti uredjena, disciplinirana i kontrolirana.

No, mjesto toga vide se mnogi takvi «majstori», koji obilaze kuće, da varaju ljude, koji im lako vjeruju. Ove bi se skitalice moralo poloviti, pa poslati odakle su i došli, jer njihove namjere, i ako ne uvijek, a ono u većini slučajeva, nisu nipošto poštene.»

Citirali smo ove retke iz «L'Azione», da upozorimo naše čitatelje na nebrojene putujuće trgovce, bolje reći skitalice, koji poplavljaju i naša sela trgujući nekim štofovima i drugom robom, koja se s malo novca skupo plaća. Neka se naši ljudi ne puste varati i krasti od ovih vagabunda, nego neka budu oprezni.

Kakvo je bilo vrijeme 1927. godine. — Izračunano je da je g. 1927.: Kišilo 129 dana; 67 dana vladala je prilično jaka bura; deset puta sašla je živa u toplomjeru ispod ništice; 26 dana bila je vrućina viša od 30 stupnjeva; najveća je bura vladala 29. decembra; najveća je kiša pala 9. augusta; najveća je zima bila 18. decembra, a najveća vrućina 5. augusta; u novembru je bilo najviše kišnih dana (16 dana je kišilo); najmanje je kišilo u aprilu (6 dana).

Pred puljskim tribunalom. — Dne 28. decembra 1927. odgovarala je pred puljskim tribunalom Ruža Sirotić iz okolice Vrsara, optužena, da je skrivila smrt svojeg novorodjenčeta. Ruža je neudata, a dijete je bilo začeto s jednim oženjenim čovjekom. Za svoj je zločin Ruža bila osudjena na 2 godine zatvora i 3000 lira globe.

Nezakonita djeca. — Puljska je općina izdala pred nekoliko dana jednu statistiku, iz koje vidimo, da je godine 1926. u čitavoj općini bilo 823 novorodjenih i da je od tih skoro svako osmo novorodjenče bilo nezakonito. Bilo je naime sto i jedno nezakonito novorodjenče.

Godine 1927. bilo je u puljskoj općini 842 novorodjene djece. Od tih je bilo 137 nezakonite. — Iz toga se vidi, da broj nezakonite djece u puljskoj općini raste. Vrlo slab znak.

Za lovce. — S mjesecom decembrom svršio je i jedan od najvažnijih lovova kod nas — lov na zečeve. Upozoravamo naše ljude na to, da ne bi iz neznanja prekršili odredbu. Ministarstvo za narodno gospodarstvo uspostavilo je naime pred kratko vrijeme vrlo stroge kazne za sve one, koji bi se ogriješili o lovski red. Prekršitelji se od sada unapred ne će više kažnjavati samo novčanom globom, kao do sada. — Još strože će se kažnjavati lovski tatovi, lovci koji love s mnogo pasa, lovci koji love u stupicu itd.

Malo statistike. — Iz jednog izvještaja Putujuće poljodjelske škole (Cattedra ambulante) vidimo da u pazinskoj općini ima: 3946 hektara oranica; 4256 ha livada; 44 ha vrtova; 3841 ha vinograda; 7971 ha pašnjaka; 7543 ha šume.

Buzetska općina ima: 2580 ha oranica; 3624 ha livada; 42 ha vrtova; 1829 ha vinograda; 12.927 ha pašnjaka; 7801 ha šume.

Boljunska općina ima: 716 ha oranica; 1547 ha livada; 28 hektara vrtova; 325 ha vinograda; 4741 ha pašnjaka; 3437 ha šume.

Žminjska općina ima: 1430 ha oranica; 980 ha livada; 5 ha vrtova; 1491 ha vinograda; 2578 ha pašnjaka; 1657 ha šume.

Ročka općina ima: 579 ha oranica; 1039 ha livada; 9 ha vrtova; 237 ha vinograda; 3000 ha pašnjaka; 1944 ha šume.

Tinjanska općina ima: 1326 ha oranica; 449 ha livada; 7½ ha vrtova; 1249 ha vinograda; 1021 ha pašnjaka; 1212 ha šume.

Dragućska općina ima: 270 ha oranica; 344 ha livada; 20 ha vrtova; 76 ha vinograda; 309 ha pašnjaka; 589 ha šume.

Broj marve u nekojim našim općinama. Konja i mula ima u pazinskoj općini 219; u buzetskoj 76; u boljunskoj 24; u žminjskoj 28; u ročkoj 6; u tinjanskoj 19; u dragućskoj 2.

Goveda ima u pazinskoj općini 4378; u buzetskoj 4512; u boljunskoj 1192; u žminjskoj 1587; u ročkoj 1311; u tinjanskoj 940; u dragućskoj 246.

Ovaca ima u pazinskoj općini 8299; u buzetskoj 18.261; u boljunskoj 4148; u ročkoj 1579; u žminjskoj 5972; u tinjanskoj 3465; u dragućskoj 279.

Svinja ima u pazinskoj općini 2042; u buzetskoj 2114; u boljunskoj 935; u žminjskoj 664; u ročkoj 685; u tinjanskoj 768; u dragućskoj 217.

Za one, koji se kane izseliti u Argentiniju. — Zagrebačka «Slobodna Tribuna» donaša u svom zadnjem broju jedan članak pod naslovom «Opomena iseljenicima». U tom članku čitamo izmedju ostaloga: «Radno je tržište u Buenos Airesu prenatrpano, kao što biva svake godine u ovo doba, kada su završeni veliki radovi na polju i kada se velika većina težaka vraća u grad. Stoga se savjetuje onima, koji već imaju ma kakav rad, da ga nikako ne napuštaju i neka ne odlaze u Buenos Aires, dok se tržište ne popravi.» — To piše jedan iselienik iz Argentine, koji prilike najbolje pozna.

Pula ima novi župni ured. — Pred nekoliko dana otvoren je u Puli novi župni ured i to u novoj sakrestiji uz obnovljenu katedralu.

Poštanska koletorija u Alturi. — Administracija pošta i telegrafa javlja, da se je 1. januara 1928. u Alturi uspostavila jedna poštanska koletorija, koja će poslovati po uzoru ostalih poštanskih koletorija.

Za učitelje. Rimski list «Informatore della Stampa» javlja, da doznaje iz dobro informiranog vrela, da će doskora biti objavljen kraljevski dekret, kojim će se odrediti penzije onim drugorodnim učiteljima, koji su bili otpušteni iz službe radi nedovoljnog poznavanja talijanskog jezika.

Cijene kruha u Puli. — Pred par dana naredila je puljska općina svim pekarima, da od sada unapred imaju prodavati kruh u komadima od 200 grama po L 1.90, a kruh u komadima od ½ do 1 kg po L 1.70. Kruh će se smjeti prodavati samo na vagu, a ne na komad.

† Anton Štemberger. — Dne 3. decem. umro je na Sušaku umirovljeni svećenik Anton Štemberger. Pokojnik je bio rodjen u Jelšanama g. 1863. Študirao je u Trstu i Gorici. Služio je kao svećenik u Mošćenicama, u Sv. Mateju, Hrušici, Munama, Podgradu, Trstu, Dragi i konačno do 1910. u Cerovlju. Te je godine stupio u penziju. Kao penzijonirani svećenik živio je neko vrijeme u Škocijanu kod Divače, pak na Dolenjskom i Dutovlju. 1919. g. bio je konfiniran u svoje rodno mjesto. Zatim je dobio službu u Sv. Mateju kod Kasiva, gdje je djelovao do lani, kad ga je pogodila kap. Preselio se je na Sušak, gdje je nakon duže i teške bolesti i umro. Bio je vrlo poznat u našim krajevima, a u svakoj župi, gdje je služio bio je voljen. Važio je kao vrlo inteligentan i naobražen čovjek. Neka mu je pokoj vječni i trajan spomen u narodu.

Sniženje taksa na blago. — Ministarstvo unutarnjih poslova razaslalo je svim prefektima jednu okružnicu, u kojoj se nalaže općinama, da u skladu s revalutacijom lire snize i takse na marvu. U toj se okružnici kaže, da su cijene marvi znatno pale uslijed toga, što se je lira poboljšala. Osim toga i ljetina je ove godine bila slaba, naročito u krajevima, gdje je vladala suša. Uzevši to u obzir dolazi se do zaključka, da su takse na blago, koje poljodjelci sada plaćuju, za sadanje prilike previsoke. Općine moraju dakle nastojati, da što prije i što više mogu snize takse na blago. To će se sniženje taksa po želji ministarstva provesti doskora.

Što se ne smije u vino mješati. Zakonom je zabranjeno mješati u vino: saharinu, koja se rabi za osladjivanje vina; glicerinu, koja se rabi za umekšavanje vina; karamelu ili pečeni šećer, koji se miješa da bijelo vino dobije žutu boju; stipsa (allume), koja se mješa da se vinu dade življa boja; razne primjese za bojadisanje vina, osim «enocianine», koja se dobiva od groždja; težikova sol (sale di bario), koja se rabi da vino postane masnije; prah od perunike (polvere di iris), koji se mješa, da vino dobije umjetni miris. — Prekršitelji se strogo kažnjavaju.

Stogodišnjica novosadske Matice Srpske. Prošlu srijedu i četvrtak proslavljena je u Novom Sadu na vrlo srećan način stogodišnjica velike i slavne prosvjetne organizacije Matice Srpske. Proslava je uveličana i dolaskom zamjenika kralja Aleksandra kneza Pavla. A došao je i veliki broj delegata mnogih književnih i kulturnih društava. Glavna svečanost bila je u četvrtak na svečanoj Akademiji, na kojoj je prisustvovao i knez Pavle.

Matica Srpska, osnovana 16. februara 1826. u Pešti, navršila je 100-godišnjicu prošle godine, ali se proslava nije mogla lani održati. God. 1864. preselila se Matica u Novi Sad. Od početka ona je vršila jak uticaj na kulturni život Srba u Vojvodini a poslije prelaza u Novi Sad postala je ona žarište kulturnog i literarnog života vojvodjanskih Srba. Narod ju je pomagao s velikim legatima i fondovima za kulturne ciljeve i potrebe. Ovih 100 godina obilježeno je obilatim i plodnim radom tolikih naraštaja. Matica je do 1927 izdala 328 svezaka Letopisa. Danas je «Letopis» moderna mjesečna smotra. Osim toga izdala je Matica 160 svezaka «Knjiga za Narod», 48 svojih «Knjiga», 30 zasebnih izdanja, svoj «Kalendar» 1902.—1914., časopis «Matica» 1866.—1870. itd. Kao jubilarna izdanja dala je Matica trostruku svesku «Letopisa», zatim «Spomenicu Matice Srpske 1826.—1926.» i «Srpsku Umjetnost u Vojvodini». Vojvodina može s ponosom gledati na 100-godišnjicu Matice Srpske, kao na živi dokaz svog kulturnog nastojanja.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

U okovima.

Tri su sata poslije podne. Na parobrodu «Floridi» sve je spremno za odlazak. Putnici šetaju palubom i povlače poglede po bijelim i zelenim kućama San Juana, suncem obasjanog glavnog grada otoka Porto Rika.

Onda im se najednom skrenu pažnja na dva čovjeka, što se posljednji čas ukrcaše na brod. Jedan od njih, mladji, išao je naprijed okovanih ruku, a drugi, po izgledu čeljade od policije, išao za njim oštro pazeći na nj da mu ne bi umakao.

Medju putnicima nalazio se i njujorški državni odvjetnik Smit. Jedan čas stajao je kao da ne vjeruje svojim očima, potom se trže pa će:

— Gle! Ta ono je Barizon, onaj Wiliam Barizon, što je u Nju Jorku ubio svoju vlastitu ženu. A onaj s njime policajni je nadzornik Tompson. On ga valjda i uhvatio. Pa baš tu u Porto Riku! Kako ga je djavla ukebao!

Pošto se uapšeni zajedno sa svojim pratiocem povukao pod palubu, svi se zgrnuše oko državnog odvjetnika navaljujući na nj raznim pitanjima. Mnogi su čuli ili čitali nešto o onom grdnom umorstvu, ali o pojedinostima nije gotovo nitko ništa znao. Državni odvjetnik prihvati:

— U stvari je evo — ovo: Taj Wiliam Barizon, o kome je riječ, porijeklom je iz nekoga mjesta na Jadranu, ali je dugo vremena bio ukrcan kao časnik na nekom američkom ratnom brodu. Dogodilo se, da se je ta ladja nekoliko mjeseci zadržala na ovom otoku, pa se on tu upoznao s nekom djevojkom, s kojom se je poslije potajno vjenčao. Žena mu bijaše vrlo lijepa, ali i iz vrlo niska roda, i tako je on malo iza vjenčanja ostavi. Ona, ne budi lijena, pojari odmah za njim, i čim stiže u Nju Jork, posla mu svoju adresu. Barizon je potraži i ubije. Ubojicu uhvatiše na mjestu, upravo u trenutku, kad je već bio zadavio svoju žrtvu. Smjesta je morao pred suce, koji ga odsudiše na smrt. Ta bi kazna bila već izvršena, da mu nije uto uspjelo pobjeći. Sad je evo opet pao pravdi u ruke i ja, koji dobro poznam nadzornika policije Tompsona, mogu reći, da joj ovog puta ne će uteći. Kako me vi to nekako čudno gledate, gospodjice Doro?

Mlada djevojka, kojoj je državni odvjetnik sada obratio pogled i riječ, lagano se nasmijehnu i odvrati:

— Moram reći, da me taj slučaj osobito zanima. Imam prijatelja, koji je s Wiliamom Barizonom služio na istom brodu i drugovao s njime baš u doba njegovih zaruka.

Žena državnog odvjetnika, koja je do sada šutjela, pljesne najednom rukama:

— Sad znam. Taj vaš prijatelj, gospodjice, zove se Lubin. Moj muž je valjda zaboravio, da ćete se vi doskora vjenčati s g. Lubinom.

Djevojka se malo namršti, porumeni i reče:

— Čini se, gospodjo, da ste vi u toj stvari mnogo bolje obavješteni od mene. Gosp. Lubin nije još uopće ni zaprosio moju ruku.

— Ipak novine, što su jutros stigle iz Nju Jorka, govore o vašem vjenčanju s Lubinom, kao o gotovoj činjenici. Ako želite, pokazat ću vam ih.

Ona se uputi, a djevojka za njom. Ode i državni odvjetnik, da se bolje obavijesti o dogadjaju. Najprije se približi k zapovijedniku broda, koji je nekako mrko nadgledao pripreme za odlazak. On ili nije znao ništa ili nije htio o tome da govori. Poznato je, da ubojice i uopće uapšenici nisu na raskošnim parobrodima — kaošto bijaše «Florida» — ni najmanje željeni gosti.

Državni odvjetnik potraži zatim nadglednika parobroda, koji mu s najlj...

ZAVOD Dra. BONCINA-FINETTI
Trst - Via Fabio Filzi 23
Primanja: od 10 do 12 i od 15 do 17

Radikalno liječenje: ŠIATIKE (BEDROBOLJE). Liječenje traje samo 3 dana. - Uspjeh zajamčen.
Bolesti mišića na prsima i u bokovima.

DOPISI

IZ RIJEKE

Još o našem prometu i o Madžarima. - Razlika izmedju Ninette i jedne Amerikanke. Proročtva za godinu 1928. - Mi ćemo dobro proći. - One tri.

Posljeduji put imali smo zgode, da konštatujemo neki i ako neznatni porast u prometu naše pijace. Da se prilike razvijaju nešto bržim tempom, kaošto bi morale, taj bi porast bio kudikamo veći. Najveća nevolja leži u sporosti, kojim se vode razni ekonomski pregovori sa susjedima i drugim interesiranim strankama onkraj granica. «Vedetta d'Italia» prikazala nam je u svom broju od 27. decembra prošle godine jedan upravo tipičan primjer te užasne sporosti. U ovom slučaju radi se o madžarskoj trgovini, koja bi imala da ide preko Rijeke. Svi znamo, veli riječko, službeno glasilo, da nije današnja Madžarska sačuvala ni jednu trećinu svojih negdašnjih zemalja, zato ni sadašnja trgovina te države ne može ni izdaleka biti onakva, kakva bijaše prije rata, ali i ono malo, što je ostalo, Rijeci bi i te kako dobro došlo. Uostalom naši zahtjevi nisu nikada bili bogzna kako veliki. Kad nije kokoši, pravi će se rodjeni Riječanin rado zadovoljiti i s jednim samim jajetom. Aj Bog, da ga je!

«Vedetta» žali, što se i ovo madžarsko jaje, kome se nadamo, nije još snijelo. Kokodakati, a ne snijeti — traljav posao. To već uvidjaju i neki Madžari. Tako je i ovih dana neki takav Madžar poslao svojim novinama u Peštu članak, gdje se tuži, kako ova godina, što se sada svršava, nije bila vesela za Rijeku. Veli taj Madžar: već je osam mjeseca, što je potpisan pakt sa svrhom, da Rijeka postane izlaz Madžarske na more. Ima nažalost jugoslovenski zid, koji treba preskočiti, što opet ne bi moglo ići bez jednog madžarsko-jugoslavenskog sporazuma. Uza sve to, kad su se prvih dana pr. godine 1927. započeli trgovački pregovori izmedju Italije i Madžarske, Rijeka se tome iskreno obradovala nadajući se skorim boljim danima. Čekalo se do Uskrsa, i sve bez uspjeha. Kad se sklapao poznati pakt prijateljstva, raspalile se nove nade. Čekalo se opet nekoliko sedmica, do Duhova — i opet ništa. Klonulost zavladala opet, ali tješilo nas to, što se ljeti uopće ne sklapaju nikakvi krupniji poslovi — te mi opet čekamo. I čekali smo do jeseni: il' će doći il' ne doći — i gle! iznova ništa. I došao Božić. Mršav Božić, ali mi, veli Madžar Agoston, ne ćemo da klonemo. Kao one malene luči na božićnjem drvcu, tako se i u srcima našim zapalile nove nade, i mi živimo u njima budući smo uvjereni, da tko se nada, taj ne strada.

Danas sam upitao Ninettu onako naprečac:

— Da vam liječnici jednog dana kažu, da ćete do godine ili do dvije sasvim oslijepiti, što biste vi na to?

— Sla bim drugim dotorom, ki znaju bolje...

— Ali recimo, da vam i oni i svi ostali kažu, da vam nema spasa, i da vi morate oslijepiti i to u najkraće vrijeme; što biste onda?

— Ca bim? Vi pitate, ca bim? Po celi dnevi i po cele noći bim slundrala okole. Svi kinematografi i svi teatri bili bi moji. I svi tanci i svi divertimenti i sve ca j' kade. Dokle bim videla, bim frajala, ca bim najvise mogla, a kada bim oslepela, zela bim arsenika ali cesa drugega, pak: bona note sonadori!

— Kako je to ružno, Ninetta! — prihvatih je strogim glasom. Kakve li razlike izmedju vas i one mlade Amerikanke, kojoj su nedavno svi najbolji liječnici prorekli, da će domalo za stalno oslijepiti.! A ona? Što je brže mogla, pokupila svoje stvari, ukrcala se na parobrod, koji je kretao put Evrope i tu se iskrcala i sada obilazi uokolo po svim velikim gradovima, promatra spomenike, slike i druge najljepše umotvorine, što ih je ljudski, Bogom nadahnuti um stvorio. I svu tu ljepotu ona upija čvrsto u svoju dušu, da joj tu ostane za uvijek, da je bude mogla gledati u sebi i onda, kad joj oči sasvim potamne. U tom svom lovu za ljepotom ona je upravo neumorna. Neprestano ide iz jedne galerija slika u drugu, iz jednoga muzeja u drugi...

— A ca je ova Reka, po koj se ja celi dan vucem, drugo nego pravi muzej! I vi bite oteli da ja ta muzej gjedam i onputa, ako bim oslepela? I jos i sve takove mumije, kako ste i vi? Dragi vi ne bacilajte!

Ne ćete vi s njom na kraj, pa da se lijepo i na glavu posadite!

A sada nešto za vašega Jurinu. Prije osam dana pričao je on svome kolegi Franini o nekim proročtvima, što su ih neki astrolozi bacili bili u svijet koncem god. 1926. i što su se imali da ispune u prošloj god. 1927. Od tih proročtva nije se ispunilo ni jedno. Sad su počela pomalo da niču proročtva i za god. 1928. Evo vam jednih, što ih je nedavno ispuknuo neki francuski stroligo. On veli, da će se jedne noći usred ljeta 1928., zvijezde, što se nalaze u zviježdju Lava, nenadano raspršiti i raspuknuti. Na zemlji čut će se strašnja tutnjava i spustit će se i gusta kiša samih zvjezdanih komadića. Temperatura da će pasti duboko ispod ništice, a kad se čovječanstvo sjutradan probudi — (ja ne znam, tko bi mogao da spava kod onolike tutnjavine-) — naći će sve uokolo pokriveno ledom i snijegom. To još ne će biti ništa. Malo kasnije, ne zna se pravo, dali prije ili poslije podne onoga istoga dana, past će na zemlju jedan strahoviti meteor, koji da će zgnječiti i pod more potisnuti čitavu Ameriku, čitavu Englesku i jedan dio Francuske. Od mnogih zemalja u srednjoj Evropi nastat će golema jezera, a ljudi, što ne budu propali u vodu, ostat će živi, ako se budu umjeli prilagoditi užasnoj zimi, koja će onuda zavladati. — Čitavi ostat ćemo mi u svim našim krajevima i cijela Azija. O političkim dogadjajima nije stroligo htio da se izjasni pobliže, samo je natuknuo, da će neki visoki svećenik nenadano poludjeti i u svom ludilu da će ubiti papu. Poslije svih tih strahovitih i jezivih dogadjaja, dodaje stroligo, čovječanstvo će postati daleko bolje i plemenitije negoli je ovo sadašnje. Ovo neka posluži vašemu Jurini za jedan razgovor, što će ga držati s Franinom koncem nove godine 1928., gdje će moći još jedanput da dokaže, kakovih ludih stroliga ima na svijetu.

One tri:

Ona prva: Dvorana se sva sjaji. More svijetla, divno šarenilo svih mogućih toaleta, glazba, ples — sve u šesnaest. Pitam jednoga Engleza:

— No, milordo, kako vam se dopadaju naše djevojke?

— Vaše djevojke? Ja se ne razumijem u — **pituru.**

Ona druga:

U moje vrijeme, kad bi mladić htio svojoj djevojci, da kaže, kako je ljubi i kako mu je mila, on bi to izrekao ili šuteći ili pak s ove dvije riječi: — Ma si mi draga! Danas se i to okrenulo. Postali smo moderni, učeni, umni, do vraga študijani, pa kad hoćemo jednoj djevojci da kažemo, kako je lijepa, tražimo nove riječi i još novije fraze. Tako sam i ovih dana prolazeći kroz perivoj kraj kazališta čuo ovaj razgovor:

— Gospodjice, vi ste zacijelo čuli pripovijedati, da smo svi mi ljudi potekli od majmuna?

— Jest — čula sam... Vi znate, da sam ja prošla nekoliko viših škola.

— Ah, prihvati mladić, kako je morala biti lijepa opica, od koje ste potekli vi, eterična gospodjice!

Ona posljednja: Razgovor na riječkoj burzi: — Vidiš, Nino, ja ti imam jednu pamet tvrdju nego železo. Sve pametim.

— A pametiš, da si mi ostal dužan 200 lir?

— Viš, to je jedino, ča sam posensega pozabil.

Rokac.

IZ SREDNJE ISTRE

Zrman.

Gorevali su mu Zrman aš na vsakega, na kega bi se usta bi mu reka: «Kako je zrman?» Svi su ga poznali. U nedilju bi sidija u prvem banku kadi muški sidevaju i dokle je don Karlo predika (kako žene ne sme nikad uliti vulje na maneštru, dokle u njega ne stavi glavicu česna i dokle rep ud pršure ne učini «čvrk», a ruke bi raztegza, skašljiva se na mlaže, ki su nemirni stali kolo njega). — Zrman bi ga gleda fišo niko vrime, dokle ga ne bi san svlada pokle bi zaspa i već ud jedanput cilu prediku prispa. Kad bi ga doma pitali ča se je pridikalo. «A ča ja znam!» — bi reka.

A kakov je Zrman bija! Glavu je ima kakoj cuk, klobučić mu je sta na njoj, kakoj biškupu ona baretica. Kurete je noševa po liti i po zimi, iz brnavrek su mu visile nike stare vudlake, još ud Marije Terezije, košulju je noševa ud konoplja. Na uhu mu je visela nika stara nagrišpana rančina vezana s kančelicom, da mu vuho ne prikine. Muštaci su mu stali rastrešeni kakoj marčenu mačku, brija bi se svake kvatre jedanput. Prez bisag ni hodija janka h maši.

Vajk se je ženija, a nina ga ni stila uzeti! «Ki bi ga uzeja — su gorevale žene —, bi se bilo bolje hititi u golumberku».

San zabija povidati, da je na jeno oko škiljija, pak smo mi dica već ud jedanput se okolo njega skupili: Čo Zrman — smo mu gorili — biš volija tuči je li vuči?! Oj, s vragom, hoj — bi reka — ki te vadi pameti?!

Najsmišniji je bija na Ivanju i Martinju. Na samnju bi ga opili, pak bi večer bugarija pod murvami: «Ovce pase Omrka divojka.» Kad bi finija bugariti se je sam sebi smija i reka: «Ma šan je žakanta žrmanič. Po svetu Lucu, ne bi nidan liplje. Ča še šmiješ mali, ko te žvižnen žvin karabačom! Kolike pute me je mati ufliskala sporadi njega!

Niki dan, kad smo se pokle više vrimena ustali ga nis ni pripozna. Na glavi ima moderau baretu. Kolo sebe lipi pas. Ki bi reka, da je to «zrman». A ča ćete vrime se promitajiva! Kad san ga vidija onako lipo ubučenega mi je palo na pamet: Čovik je, kakoj vrime. Pokle lipega, dojde grdo, pokle grmljavine, sunce prosviti.

Prikodražan.

Luca i Mara.

Mara: Šli su i blagdani!
Luca: Su, hvala Bogu!
Mara: I nisu nam naudili.
Luca: A s čem ćeš da nam naude? Kada gre čovek spat više lačan nego sit, more bit prez straha; stumih mu se ne će pokvarit. Tako je bilo i pul mane ovi blagdani: dve žlice prežgane juhi, pak Boga molit i spat. Slaba večera — dug život, govorili su naši stari.
Mara: Ako je to istina, mi ćemo živet više nego Matuzalem. Jedanput se je više jidalo, ma se je i na purgi trošilo. Sada ih ni za potrebu.
Luca: A ter ni vragu sleda. Sada se za pravo reć manje jida, ma se lepje spi i sanja. Da znaš, ča sam na Božić sanjala!
Mara: A ča to?
Luca: Bili smo sami, kako još nikada. Jurina je prebiral nekakove harti, a ja sam već o Zdravoj Marije počela klimat z glavum i onako lepo sedeć puli ognjišća zaspala. Komać sam oči zaprla, i već me je neč ća zelo. To je bilo svetlo.
Mara: Svetlo?

---

baznijom pripravnošću odgovori na postavljeno pitanje:

— Jest, Wiliam se Barizon nalazi tu na brodu. Prošle sedmice uapšiše ga u Lagonitas, u rodjenom mjestu njegove žrtve. Nije pokušao ni da se brani ni da uteče. Uostalom kamo da pobjegne?

— A kamo ga zatvoriše sada?

— U nekakvu kabinu drugoga razreda. Tompson pazi na nj, ne pušta ga s oka. Recite vašim gospodjama, neka se ničega ne plaše. I kad bi htio, Barizon ne bi mogao da uteče, jer je u okovima.

— Pa još i pod kakvim vragometnim okom — nasmija se državni odvjetnik.

— Nadzornik policije Tompson pravi je buldog, koji nikada ne pušta svoj plijen. Medjutim mene ovaj slučaj s Wiliamom Barizonom zanima uvelike, budući da sam ja lično vodio čitavu istragu.

— Zaista? Valjda je sve priznao?

— Nije. Naprotiv: branio se zubima i noktima i kleo se, da je onu ženu vidio jedan jedini put u životu i to baš u času, kad ju je našao mrtvu u njenoj sobi. Još je tvrdio, da je otišao k njoj zato, što ga je ona pismeno zamolila, da je posjeti. Strašnog li bezobrazluka, nije li? Ali su zato još strahovitije bile okolnosti, što su ga teretile.

— On je potom zanijekao i da ju je oženio?

— Sve je zanijekao. Kleo se, da su svi u bludnji, jer da se tu zacijelo radi o nekoj drugoj osobi. No ja sam mu brzo došao do kraja. Mnogi su svjedoci iskazali, da su ga vidjeli zajedno s njegovom žrtvom. Pozvali smo čak i svećenika, koji ih je vjenčao. Istina, on nije nikada pristupio, jer, kako se čini, mora da se izgubio negdje na moru. U kratko: dokaza bijaše na pretek, tvrdih, nepobitnih, tako da su porotnici i ne napustivši dvorane jednoglasno izjavili, da je Barizon počinio umorstvo.

U taj čas parobrod je izlazio iz luke San Juana.

(Slijedi).

Proti
REUMATIZMU
kostobolji, Išhijasu,
natečenim zglobovima,
proti ukočenim žilama
probadanju
upotrebljavajte
„ALGU"
Pomogla je hiljadama
mora i Vama

Dobiva se u svim ljekarnama L. 5 flaša
Priredjuje i poštom razašilje:
Laboratorij „ALGA"
Ljekarna D. Budak, Fiume

Luca: Baš svetlo. Lepo sam ćutila, kako me nosi, nosi i nosi. I ja ne znam kako ni kada ni kuda — a to ti ja najedanput preletim sve zvezdi nebeske i padem ti pred jedna vrata, kakove ne bi mogla ni jedna človečja ruka napravit. Pred vrati je bil jedan starac s belum bradum i s malo vlasi na glave. V ruke je imel mac debeleh ključi. On me pogleda. — A to si ti, Luce Jurinova, rekal mi je nekako milo. Poznam te ja dobro. Na svete nisi nijednemu teška, a i Bogu si dosta ugodna. Počekaj jedan hipić, pak ćeš poć kamo si i zaslužila.

Mara: To je za siguro bil sveti Petar.

Luca: Da ki drugi, ako ne on. On mi opre vrata i pusti me nutar. Sestro moja, da bim znala govorit kako anjel, ja ti ne bim umela dopovedet, ča sam ja nutre sve videla. To ti je bila jedna lepota, jedna dikota, nekakovo svetlo, od kega sam mislela, da ću za vavek oslepet.

Mara: Ti si dunke bila v raje?

Luca: Nego kade? To ti se sve iskri, kako da si va jednem dijamante, kemu ne vidiš ni početka ni kraja. A okole sve muzika do muziki, organi do organi, zvoni do zvoni — i to ti se samo piva, ali kakove pismice! kakova grla, majčice moja mila!

Mara: Blaže tebe, ka si to čula!

Luca: A sveta, naroda — ma celi prisijoni! I svi pivaju! I hode semo i hode tamo, a ja brizna ne znam kamo bim ni kamo ne bim. Kada ti temu nebeše, ja ti se najedanput najdem — ma ča biš rekla: pred kim?

Mara: Kako ćeš da ugonim, kada još nisam nikada tamo bila!

Luca: To ti je bil naš pokojni veli biskup. Lepo ga je bilo videt, ranice moja, kako da se je va zvezdah okupal. A kako je govoril!

Mara: Ča te j' prepoznal?

Luca: Na jedanput! O ti si to, Luce moja! — rekal mi je — a mane valje suzi i pala sam na kolena i bušnula sam onu njegovu dobru i svetu ručicu. On me je valje zdignul i pital me je: — A ča dela moj Jurina? Je još vavek onako dobre volji? Ja sam rekla, da kada je, kada ni — kako kada. Pital me je i za Franinu i za te...

Mara: I za me? Sveta dušica!

Luca: I za sveh drugeh. I za letinu me j' pital i za dečicu, ako su poslušna i za divojke, ako su i one čedne, kako su njim bile njihove materi.

Mara: A ča si ti rekla?

Luca: A neč sam, brižna, pokrila, a neč povedala, kako je. Ima, rekla sam, divojak dobreh i čestiteh, ke još gjedaju na čast i na poštenje, a sopet ima i takoveh, ke su se već dale v ruki nečistemu, zatari ga sveti križ!

Mara: A ča ti j' nato rekal naš dobri biskup?

Luca: Rekal mi je, da te nesrećne grešnice trebe pomilovat, zač da bi znale, ča delaju, bi se drugačeje ponašale. On da svaki dan moli Boga, da njim takne srce i da ih obrati na put, po kem su odvavek hodile njihove materi, noni i pranoni. Nato sam ga pitala, ako bim mogla videt Svemoćega Boga. On mi je odgovoril, da još ne, zač da moje zemaljske oči ne bi mogle podnest ono neizmjerno svetlo. Nego rekal mi je, hodi s menum, ja ću te popeljat pred lice Majki Božje, koj se ti svaki dan lepo i srdačno moliš. I zapeljal ti me je pred jedno prestolje, od sameh brilanti, na kem je sedela jedna tako lepa Gospa, da su mi se od njije vele lepoti zablešćele oči, i ja već nisam niš videla, nego sam samo čula jedan mili i srebreni glas, pun dobrote i miline, ki mi govori: — Luce, povedi tvojem ljudem, ča si ovde čula i videla, i preporuči njim, da budu dobri, jer dobreh Bog ne ostavlja. I nato sam se zbudila.

Mara: Ti si, Luce, kako nekakova svetica, kada takove sanji sanješ.

Luce: Sam, ča sam. Nego poć mi je. Jutra su tri Kralji, pak treba ća za kolednu pripraviti.

Mara: Jumane, malo manj bim bila pozabila na to.

BURZA.

Dne 4. januara moglo se je na tršćanskoj burzi kupiti ili prodati:

1 dolar za tal. lira 18.90; 1 lira šterlina za lira 92.30; 100 franc. franaka za lira 74.40; 100 švicarskih franaka za lira 365.20; 100 holandeških forinti za lira 765; 100 belgijskih franaka za lira 263; 100 njemač. maraka za lira 451; 100 austrijskih šilina za lira 268; 100 čeških kruna za lira 54.10; 100 jug. dinara za lira 33.45.

Nepoznati provalnici orobili su Istarsku Posujilnicu u Puli

Istarska posujilnica u Puli žalosno je svršila godinu 1927. U noći od 29. na 30. decembra nepoznati su lopovi provalili u njezine urede, razbili su veliku blagajnu, pokrali su oko 58 hiljada lira u gotovom novcu i rastrgali sve poslovne knjige. Tim provalnicima policija do danas nije ušla u trag, i ako se vrši vrlo stroga istraga.

Provalnici u Posujilnicu pravi su majstori.

Istarska posujilnica nalazi se u Via Badoglio broj 9. Ta je kuća njezino vlasništvo. Prostorije posujilnice nalaze se odmah u prizemlju, u prvom spratu nalazi se soba za sjednice, a u drugom stanuje čuvar kuće Ivan Krištofić. Uzevši u obzir, da se uredi nalaze odmah uz cestu i da se ulazi u nje samo s ceste, te da se u kući, koja nije bogzna kako velika nalazi čuvar sa svojom obitelji, mora se zaključiti, da su zlikovci bili vrlo vješti u svom poslu i da su plan za ovu provalu dugo spremali i proučavali. Bit će da pripadaju onoj brojnoj i famoznoj lopovskoj familiji, koja već od nekoliko godina ugrožava svojim strašnim djelima Pulu i okolicu. Uzevši u obzir, da uz današnje poslovne prilike ima rijetkih dana, da je u blagajni tolika svota gotovine, izgleda, da su prepredeni lopovi bili vrlo dobro upućeni o poslovanju posujilnice, pa su proračunanom točnošću provalili baš onog dana, kada je u blagajni bio obilan plijen. A takodjer i iz ostalih okolnosti opaža se, da su lopovi izvježbani i specijalizirani u sličnim provalama. Teško će biti pronaći te «stare mačke».

Fatalna noć.

Dne 29. decembra, nešto prije sedam sati u večer zapustili su činovnici posujilnicu. Direktor g. Mate Crljenica zatvorio je u blagajnu novac, a zatim je izišao. S njime je zajedno izišao i činovnik Kostešić. Oni su zatvorili glavna vrata od ureda, koja se sastoje, kao i vrata na mnogim drugim bankama, od čvrstih željeznih rešetaka, a imaju automatsku ključanicu. Otvaraju se iznutra, tako da se kroz rešetku mora provući ruka da se ključ umetne u ključanicu. Ključanica ima samo 2 ključa. Jedan ključ od tih vratiju drži čuvar, a jedan direktor posujilnice.

Kada su činovnici izišli zatvorivši ured čuvar Krištofić, budući je već bila noć, zatvorio je i vrata, koja su na cestu, pa se je popeo u drugi kat, gdje je s ostalim ukućanima večerao, a zatim je otišao da spava.

Jedan pomoćnik: bura.

Te je noći vladala dosti jaka bura. Ko naručena za lopove, koji imaju da s bukom otvaraju vrata i razbijaju blagajne. Bura im svojim zavijanjem pomaže više nego sve njihovo orudje. — Vrata, koja vode na cestu bila su zatvorena, a ključ je bio iznutra u ključanici. Lopovi su se morali dugo mučiti, dok su taj ključ izvana okrenuli i izbacili iz ključanice. A i odnosne sprave, kojima su operirali morale su vrlo dobre biti. — Zatim su ta vrata otvorili krivim ključevima, takozvanim «grimandelima». To im je izvanredno uspjelo. Tako se predvidja. Računa se, da su usve morala biti tri lopova i dok su dva radila oko ključanice jedan je čuvao na dnu ulice, da ne bi ko nepozvan došao da ih «smeta» u teškom poslu. — Najteže im je uspjelo, a tada su ušli sasma mirno i bez brige na hodnik. Više se nisu imali bojati prolaznika. Zatvorili su za sobom vrata i počeli otvarati željeznu rešetku, koja zatvara urede. No to im je po svoj prilici išlo vrlo lako, jer se opaža da su vrata otvorena jednim ključem, koji je bio izradjen točno po uzoru originalnog ključa, i to vrlo dobro, da im se nije bilo potrebno mučiti. — Kako su oni do tog ključa došli, to je jedna velika tajna, koju se ne može riješiti. Čuvar vrlo dobro čuva svoj ključ, a isto tako i činovnici i direktor, čuvaju onaj drugi ključ. Trećega ključa za ta vrata nije nikada bilo. I po tome se vidi, da provalnici u posujilnicu nisu obični provalnici, nego su to majstori, koji zasluže — diplomu.

Obijanje blagajne.

Sve su te opasne operacije obavili sasma nesmetano. Čuvar je na drugom katu spavao, a isto tako i svi njegovi.

Ušli su u ured, gdje se u jednom kutu nalazila čvrsta i masivna željezna blagajna, koja se je činila nepobjediva i neoboriva. Prozori, koji gledaju na ulicu imaju sama stakla (razumije se, uz čvrste željezne rešetke), pa se sa ulice može lako da vidi, što se unutra dogadja, ali lopovima to nije zadavalo mnogo brige. One hladne i burne noći niko nije prolazio ulicom, pa da neko i prodje, ne bi ga bilo volja zastajkivati uz nezanimive prozore jednog ureda.

Lopovi su se dali na rad. Najprije su oprezno i tiho maknuli jedan veliki pult, koji je bio uz blagajnu, a za tim su svojim prokušanim i izvanredno dobrim orudjem počeli sjeći desnu željeznu stijenu blagajne. Najprije su u obliku jednog trokuta izsjekli prvu oklopnu ploču, zatim su izvadili presirani pjesak, koji se nalazi u stijenama blagajne, te probušili i drugu željeznu ploču. Kroz otvor su mogli da izvuku iz blagajne sav novac vrlo komodno. To se vidi po tome, što su blagajnu očistili do dna, izvukavši iz nje i srebrnjake, te bakreni sitniš. Svega preko 58 hiljada lira.

Komodno zadržavanje u uredu.

I šta mislite, da su sada lopovi odmaglili? Jest, žurilo im se! Napuniše si džepove parama, pospremiše svoje dragocjeno orudje, a zatim počeše, da razbacuju poslovne knjige. Rastrgali su sve knjigovodstvo, koje im je palo pod ruke i sve su rastrgane stranice razbacali po podu, tako da su od papira po svim uredima napravili mekani sag. Računa se, da bi za taj posao bilo potrebno barem pola sata, a to je za provalnike ipak malo previše. U pola sata oni mogu biti lako ulovljeni. Za njih pola sata može da znači pola života u zatvoru.

No, ni iza toga posla naši lopovi nisu otišli. Oni su se u orobljenoj posujilnici odmarali. Pušili su po malo i ćeretali. Ostavili su na stolu čikove. Osim toga oni su ostavili u posujilnici još jednu svoju uspomenu, koja nije baš najmirišljivija. U jednom kutu jedan je od zlikovaca sasma komodno obavio svoju potrebu. E ovo su doista lopovi, koji na svom uistinu riskantnom poslu osjećaju i ove krajnje i zadnje potrebe. — Prije nego su izišli napisali su na pultu s kredom: «Na papiru se ne ostavljaju tragovi nogu.» Oni su naime mislili na papir, koji su razbacali po podu. Poznato je da policija znade po tragovima nogu da pronadje lopova, pa su oni papir razbacali, da im na podu ne bi tragovi ostali.

Pa odoše — ti ih traži...

I odoše napokon. Za sobom zatvoriše željeznu rešetku na uredu, koja se automatski zaključava, a vrata sa ulice nisu zaključali, nego samo pritvorili. Nestali su u noći, koja je ko teška koprena pala na grad sakrivši u svoj misterij i njihov zločin.

Možete si i zamisliti zaprepaštenje čuvara posujilnice Krištofića, kad je ujutro sišao da otvori ured da pomete i izbriše prašinu. — Otvorena vrata, obijena blagajna, premješteni pult, grozan kaos od razbacanog papira, sve je to u njegovoj glavi zašumilo jednim strašnim pojmom: provala...

Odmah se je oko posujilnice sakupilo mnogo svijeta, a doskora je došla i policija s vicekvestorom i brojnim agentima. Obavješten je i direktor posujilnice gosp. Crljenica, pa je i on brzo dotrčao na mjesto zločina. Započela je prva istraga, ali tragovi lopova vrlo su manjkavi. Što da se zaključi po svim ovim tajanstvenim okolnostima, po ono par ključeva i par starih i blatnih čarapa, što su lopovi u uredu ostavili? Malo ili ništa. I ako policija udje u trag zločincima imati će jedan izvanredan uspjeh. Istraga je u toku, a mi čekamo vijesti, koje ćemo donijeti čim ih dobijemo.

Dobro je, da je Posujilnica bila osigurana protiv provale kod «Riunione Adriatica di Sicurtà» za 150 tisuća lira.

ZADNJE VIJESTI.

Raspust posujilnice.

Po zadnjim vijestima, koje nam stizavaju iz Pule saznajemo, da je prefektura raspustila Istarsku posujilnicu u Puli, te da je prekjučer dosadanji odbor morao predati sva poslovanje Posujilnice prefekturnom komesaru profesoru Bigi, koji će voditi likvidaciju. — Ova odredba prefekture nije apsolutno u savezu s provalom, o kojoj opširno pišemo, nego je uslijedila sasma slučajno baš dan iza provale. — Točnog razloga još ne znamo.

Osim toga javljaju nam iz Pule, da je policija provela neka hapšenja.

ŠALA

Ciganin u luku.

Našli ciganina gdje krade luk. Zapitali ga, što to čini. Ciganin odgovori: «Ne čupam ja luk, da kradem, nego sam se uhvatio za nj, da me vjetar ne obori, pa se luk sam iščupao iz zemlje.

IZ UREDNIŠTVA

Našim dopisnicima. — Zadnjih smo dana primili više dopisa, koje nismo mogli zbog tijesnog prostora da objavimo. Učiniti ćemo to u budućem broju. — Zdravo!

Red ukrcavanja. — Red ukrcavanja kod raznih tršćanskih parobrodarskih društava ne donašamo u ovom broju, jer se zadnje sedmice nije ni malo promjenio. Mornari, koje taj red interesira, neka se ravnaju po onom, što je objavljen u posljednjem broju našeg lista.

DAROVI ZA FOND «ISTAR. RIJEČI».

Darovali su naši sunarodnjaci, koji se nalaze u Kaliforniji:

Franjo Deželić iz Čepića lira 15.—; Marica Borčić iz Krimeje lira 15.—; Antun Mlač iz Brda lira 5.—; Franjo Daus iz Boruta lira 5.—; Josip Rubinić iz Mošćenice lire 3.—.

Isti preko naše novine pozdravljaju sve svoje iz njihovih krajeva.

Rade Ivan. Frančići darovao lira 15.40; Jeletić Josip, Poljane br. 50 lira 10.—.

Darovali su po 5 franaka:

Roko Mikolavčić, Antun Mikolavčić, Josip Božac i Leopold Grbac (Francuska).

Plemenitim darovateljima najljepše zahvaljujemo!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Bančić — Kršanci p. Žminj (Gimino), Istra.

PRODAJE SE radi bolesti dobro iduća gostiona preko puta kolodvora na Rijeci, sa čitavim inventarom i obrtnom dozvolom. K tomu pripada pet mebliranih soba za strance. Povoljni uvjeti. Upitati usmeno ili pismeno na adresu: Josip Kauzlarić, Fiume, Viale Benito Mussolini 28.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

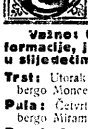

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3 (iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Upostava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1889.

Ortopedijski zavod A. ZECCHI, Torino
Via Roma 31 I. n.
Aparat ZECCHI zaprečava napredovanje
KILE

Istinita potvrda ugledne gospodje iz Venezie:
Istini za ljubav moram izjaviti, da mi je Vaš aparat mnogo olakšao život, jer mi je potpuno zapriječio napredovanje kile, dok su mi druga sredstva djelovala baš u protivnom smislu. Istovremeno šaljem Vam sliku, koju možete upotrebiti u Vaše svrhe.
D'ALPAOS SALUTE
Parma d'Alpago (Belluno)

Važno: Uslijed mnogih pisama koje dobivamo, i kojima nas mole za informacije, javljamo da će ortopedik ZECCHI davati razjašnjenja i savjete u slijedećim mjestima:

Trst: Utorak 10. i srijedu 11. januara, Albergo Moncenisio
Pula: Četvrtak 12. i petak 13. januara, Albergo Miramare.
Buzet: Subota 14. januara Albergo Fontana.
Rijeka: Nedjelja 15. i ponedjeljak 16. januara, Albergo Riviera.
Sv. Petar na Krasu: Utorak 17. januara, Albergo Rebec
Gorica: Srijeda 18. i četvrtak 19. januara, Albergo Angelo d'oro.

Broj 2 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 12. januara 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“
Izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Seljačka kriza

Nama poljodjelcima ide zlo. Naša je dakle dužnost, da tražimo sve putove i načine izlaza iz zla u bolje. U tome traženju pak mi nismo svi jednaki junaci, niti svi mudri, okretni, a ni dosti poučeni. Sve ove mane naše razlog su donekle našem općenito poznatom slabom gospodarskom stanju. A imamo mi seljaci i drugih mana: mi smo kamenite ćudi, premalo gibljivi i elastični, a sve današnje zlo pripisujemo drugomu, kao da nismo sami ništa krivi. Mi zahtijevamo u duši: moramo živjeti onako dobro kako smo prije rata, dotično, nama mora ići u gospodarstvu kako nam je išlo u ono doba, kad su bila druga vremena i druge prilike društvene i gospodarske. Mi zahtijevamo ništa manje nego da se sve poslijeratno stanje prilagodi, promjeni nama seljacima u prilog i tražimo, iako besvjesno, da sve današnje prilike i neprilike potjeramo natrag u prošlost.

Zahtijevamo dakle da se sve okolo nas mijenja i promijeni radi nas i naše koristi, a pri tome ne pomišljamo, da mi time zahtijevamo nešto nemoguće. Jer nemoguće je odstraniti zadnji veliki svjetski rat, koji je bio i koji je zapustio nama živućima dosti svega i mnogo zla. Zadnji rat je odnesao četiri carstva, stvorio je više novih država, odnesao je sve evropsko zlato u Ameriku, sve države bacio u silne dugove, koje će platiti na obroke kroz pol stoljeća i više.

Zadnji rat je promijenio, dapače prevrnuo sve staro gospodarstvo, a najposlije promijenio je silno ljude i narode. Današnji mladji svijet ne će da radi, ne mari za zemlju; srami se motike, bježi od rada i zemlje, da se podaje u gradove. Svi, svi traže lagodnosti i ugodnosti, zato im je poljski rad pretežak. Za primjer navesti ćemo Rusiju. Rusija je prije rata opskrbljivala kruhom skoro čitavu Evropu, a iza rata njezini su podanici neko vrijeme skapavali i umirali od gladi. A zašto? Narod nije htio da radi u zemlji. Rat, te društvene i političke prilike i neprilike iza rata Rusa su promijenile, dašto, na gore. Danas je ruski narod uvidio svoju pogrješku, pak se vraća dušom natrag k plugu i motici.

I mi ovuda smo se iza rata nemalo promijenili, samo više na zlo nego na bolje. Mi smo sačuvali vjerno i iza rata svoju neukost i neupućenost, svoju neokretnost i premalu elastičnost; i sada poslije velikog rata ostasmo u mnogočem kameniti, a uz to kratkovidni. Sačuvasmo vjerno do danas svoj dragi želudac i premnoge svoje pogrješkice, kaošto bi bile krčma, vino i slabo gospodarenje, duhan i kava, neštedljivost i rasipnost. Sačuvasmo i iza rata našu staru neslogu, pravdanje i zavist. I tako dalje.

Sve te naše mane pridržasmo, a iza rata prihvatismo mnoge nove, a to bi bile: nerad, prezir zemlje, bježanje od motike, rasipnost i gizda (luksus). Rat nas je dakle premijesio: želimo biti svi gospoda. A ime «gospodin» u nas budi želju za nerad, sjediti u krčmama, šetati s palicom u ruci, dašto lijepo, fino, na gradski odjeveni.

Mi majmunišemo (imitiramo) život trgovaca, bankira, visokih činovnika, bogataša i industrijalaca. Mi seljaci nažalost vidimo tu gospodu na ulici, ali ih ne vidimo kako ti ljudi rade. Inače kako bi se neko obogatio bez rada, posla i zasluška?! Mi gledamo na ulici tu gradsku gospodu, ali im vidimo samo odjeću, dok njihovog unutarnjeg života ne poznamo.

Mi nećemo da vidimo, da je život u gradu sasvim drukčiji od našeg seljačkog; ne znamo, da je drugo zanimanje trgovačko, činovničko, sasma drukčije od našeg poljodjelskog. Zato što njima pripada, nama to ne pristaje. Trgovci, bankiri, industrijalci zalaze u kavane i gostione prečesto radi svojih zvaničnih posala; to je njihova potreba i tu sklapaju poznanstvo i poslove. Mi seljaci nasuprot zalazimo u krčmu da trošimo i da se napijemo, da kartamo i plešemo i halabučimo. Nama to sve škodi. Da onom gospodinu u gradu, će to kavana i krčma donaša koristi. Treba dakle razlikovati i ljude i posleve. Što pristaje jednom, drugomu škodi i ruži ga. Mi to ne vidimo ili toga mi seljaci ne ćemo da vidimo, a to je naše pogrješka i naša škoda.

Te sve naše pogrješke zapustio nam je u baštinu zadnji rat, u kojem je sudjelovao najveći dio naroda, dapače mi svi izravno ili neizravno. Zlo je bilo, što smo u ratu vidjeli premnogo zla, a samo malo ili ništa dobra; a mi jadni smo tako nerazumni da smo samo zlo prisvojili. To ratno zlo je danas naše zlo, a to zlo košta: to zlo danas ćutimo.

Mi smo se dakle ratom premijesili sebi u škodu, a ne korist. To je prokletstvo rata. Mi tražimo, da s manjim trudom i s našim starim neznanjem i drugim našim pogrješkama živimo lijepo, lagodno, rasipno, da živimo — gospodski. Manje zaslužimo, a hoćemo da trošimo više.

To vodi u propast. Vodi, jer nema zarade (zasluška) kaošto ranije imasmo; zemlja nam daje manje priroda negoli prije; troškovi kućni, obiteljski i državni su veći nego ikada otkad postoji svijet. Potrebe naše tjelesne i duševne veće, luksus i gospodski naš novi život mnogo, previše nas davi gospodarski; a mi seljaci ne možemo naći izvore i sredstva do većih dohodaka; a bez ovih ne možemo ugoditi svojim željama, strastima i potrebama. To je naša seljačka kuga: to je naše zlo.

Seljak.

Politički pregled

Afganistanski kralj u Rimu. — U nedjelju, dne 8. o. mj., stigao je u Italiju Ahman Ullah Khan kralj Afganistana. Ta se država nalazi u središtu Azije. Ovo je prvi put da afganistanski kralj službeno posjećuje Evropu. — S kraljem je došla u Italiju i kraljica te njihova velika pratnja. Doplovili su na parobrodu «Italia» u napuljsku luku. S baterije S. Elmo bili su topovskim hitcima pozdravljeni, a sve su ladje u luci na pozdrav digle zastave. Na parobrodu prije nego je sišao kralj Ahman primio je izaslanike kralja Viktora Emanuela i vlade, te sve afganistanske diplomate u Evropi, koji su naročito zato došli u Napulj. — Sam grad imao je toga dana najsvečaniji izgled. Kralj Afganistana primljen je s vrlo velikom pompom i oduševljenjem. No, on se u Napulju nije dugo zadržao, nego je brzo otputovao posebnim vlakom za Rim. — Prijestolnica je takodjer bila svečano spremljena da primi visokog gosta. Kad je vlak ulazio u stanicu dvanaest aeroplana kružilo je u zraku. Kralja Ahmana je na rimskoj stanici dočekao Nj. V. kralj Viktor Emanuel, kraljica Jelena i Prestolonasljednik Princ Umberto, te on. Mussolini i podsekretar Giunta, zastupnici parlamenta, senata, grada Rima itd. — U jedanaest dvorskih kočija odvezli su se kralj od Afganistana, njegova pratnja i talijanska kraljevska obitelj, u dvor, kroz veliku masu oduševljenog gradjanstva. — Na večer je kralj Afganistana primio u audijenciju on. Mussolinija. — U 8 sati na večer priredjen je u dvoru veliki dvorski objed. — U ponedjeljak i utorak obavljena su na čast visokog gosta i njegove pratnje razne priredbe. U srijedu je završen službeni dio njegovog bivanja u Rimu pa se je prema tome kralj Ahman iz Kvirinala preselio u grand Hotel. — U Rimu će ostati do 15. o. mj., a zatim će otići u Pariz, pa u London. — Ovom putovanju Afganistanskog kralja po Evropi podaje se veliko političko značenje. On želi za svoju državu dobiti veza s velikim evropskim državama.

Pedesetgodišnjica smrti kralja Viktora Emanuela II. — Dne 9. o. mj. navršilo se je ravno 50 godina po smrti oca talijanske domovine, kralja Viktora Emanuela II. Da se počasti njegova uspomena toga je dana u rimskom Pantheonu služena misa zadušnica. — Predsjednik vlade on. Mussolini rimski guverner i predsjednik pokrajinske komisije položili su na kraljev grob vrlo lijepe vijence.

Rodjendan kraljice Jelene. — Prošle nedjelje proslavljen je po svoj Italiji rodjendan Nj. Veličanstva kraljice Jelene. Svi su gradovi bili u zastavama, a u večer svečano rasvjetljeni. Visoka je svečarica toga dana primila iz svih strana države bezbrojne brzojavne čestitke.

Inozemne banke, koje su Italiji dale zajam za uvadjanje zlatne valute. — Sjedinjene države Sjev. Amerike: Federal Reserve Bank u New-Yorku; — Velika Britanija: Engleska Banka; — Francuska: Francuska Banka; — Austrija: Austrijska narodna banka; — Belgija: Belgijska narodna banka; — Čehoslovačka: Narodna banka čehoslovačka; Danska: Danska nacijonalna banka; — Egipat: Egipatska nacijonalna banka; — Finska: Finska banka; — Poljska: Poljska banka; — Švedska: Sveriges Rik-bank; — Švicarska: Nacijonalna Banka — Madžarska: Magyar Nemzeti Bank.

Posebni tribunal. Posebni tribunal, koji sada ne djeluje, početi će do koji dan svoje novo zasjedanje. Na red će doći više zanimivih procesa, a medju ostalim i proces protiv bivšeg poslanika u parlamentu Lo Sardo i njegovih drugova, koji su optuženi zbog svog protudržavnog rada. Ovaj će proces biti naročito velik i zanimiv. — Medju optuženima, koji će se suditi je i grupa od 30 komunista iz Firenze, koji su spremali ustanak i podržavali neku tajnu organizaciju. Na svojim sastancima raspravljali su kako bi se u Italiji organiziralo oružane komunističke čete. Sakupljali su oružje itd., ali im je vlast ušla u trag. Organizaciju je vodio bivši komunistički poslanik Damen.

Obljetnica smrti Kraljice majke. — Dne 4. o mj. prošle su ravno 2 godine od smrti Kraljice Margerite. U Panteonu, gdje je Kraljica pokopana, obavio je toga dana dvorski kapelan misu zadušnicu. Toj je misi prisustvovala kraljevska obitelj.

Osiguranje protiv tuberkuloze. — U ministarstvu za narodno gospodarstvo sprema se pravilnik, kojim će se konačno urediti osiguranje protiv tuberkuloze, koje je kr. dekretom, što je nedavno objavljen, uvedeno. Osiguranje će biti obavezno za osobe muškog i ženskog spola, od 15 do 65 godina, koje rade u tudjoj službi, pa bilo to u industriji, poljodjelstvu, trgovini, ili drugoj kakvoj javnoj službi, sluge ili služkinje, pomoćci, pa i one osobe, koje imaju kakvo slobodno zanimanje. — Osiguranje će biti obavezno takodjer i za strance. Korist od osiguranja imati će i žena onoga, koji je osiguran, ako dotični umre od tuberkuloze, a u izvanrednim slučajevima takodjer i muž žene, koja je bila u službi, pa je bila osigurana, ako dotični nije sposoban za rad.

Društvo za iskorištanje vodenih snaga u Dalmaciji. — Agencija «Economica» objavljuje izvještaj o glavnoj skupštini anonimnog društva za iskorištavanje vodenih snaga u Dalmaciji. Godišnja bilanca pokazuje gubitak od 4 milijuna i 863.840 lira.

Agencija «Economica» kaže, da je tom neuspjehu kriva jugoslovenska vlada koja je onemogućivala društvu razvoj stavljajući mu na put neprestano nove i nove zapreke, jer su dioničari društva Talijani. Jugoslovenska vlada onemogućuje društvu kupnju novog zemljišta, koje mu je potrebno, za širenje djelovanja, a ne dozvoljava da društvo niti na svojem zemljištu radi po volji. — Agencija kaže, da s tim postupkom Jugoslavija pokazuje svoju mržnju do Italije, takodjer i na gospodarskom, a ne samo na političkom polju.

Nove zračne pruge. — Ministarstvo aeronautike završilo je pred par dana pripravne radove za otvorenje jedne nove zračne pruge, kojom bi se otok Sardinija vezala s Rimom. Ove dane ima se pruga predati prometu. Hidroplani, koji će taj promet vršiti preletiti će Tirensko more u 3 sata. — Doskora kani ministarstvo uspostaviti i hidroplanski promet Brindisi — Valona, pa će tako Italija i Albanija biti i zračno vezane.

Zavod za ekspanziju na bližnji istok i «Praznik kruha». — Dne 6. o. mj. posjetio je on. Mussolinija svećenik Franco Galloni, direktor talijanskog zavoda «Pro Oriente». Kako znano ciljevi su toga društva propagiranje talijanske kulture u zemljama bližeg istoka, te spremanje terena za talijansko prodiranje ili ekspanziju. Zavod «Pro Oriente» vodi sada živo djelovanje u Bugarskoj. Tamo se vodi uspješna talijanska propaganda. Doskora će se tamo ustanoviti i jedna velika poljodjelska škola. U Sofiji je pred kratkim već ustanovljena jedna talijanska srednja škola. Da se smognu sredstva za osnivanje poljodjelske škole predložio je direktor Galloni on. Mussoliniju neka bi se po svoj Italiji pred Uskrs vršio jedan poseban praznik, takozvani «Praznik kruha». Toga će se dana na razne načine sakupljati novčani doprinosi. On. Mussolini bio je s idejom zadovoljan, pa je organizaciju praznika povjerio on. Turatiju i on. Suardu.

Novi protufašistički list u Francuskoj. — Francuska je vlada pred kratkim ukinula protufašistički list «Corriere degli Italiani», koji je izlazio u Parizu. No, na mjesto toga zabranjenog lista počeo je sada izlaziti drugi list s istim ciljevima, a zove se «Voce antifascista». — Rimski list «Tribuna» kaže, da je imala pravo, kad nije vjerovala, da će francuska vlada strože nastupiti protiv talijanskih protufašista.

Počasna doktorska diploma njemačkom poslaniku u Rimu. — Pravni fakultet u Camerinu (pokrajina Macerata) podjelila je pred par dana počasni doktorat njemačkom poslaniku u Rimu baronu von Neurathu, i to za priznanje zasluga, koje si je on stekao radeći uvijek na učvršćenju prijateljskih odnošaja izmedju talijanskog i njemačkog naroda.

Jedna kratka okružnica on. Mussolinija. — Predsjednik vlade on. Mussolini poslao je pred nekoliko dana svim prefektima u državi brzojavnu okružnicu, kojom ih sa par riječi, upravo lakonički, podsjeća na onu okružnicu, koju im je lani u isto doba poslao i u kojoj je zacrtao jakim crtama rad i dužnosti prefekata. — Tu smo okružnicu lanjske godine mi u našem listu u cjelosti štampali.

Velika izložba u Tripolisu. — Već se više vremena vrše priprema za veliku izložbu, koja će se ove godine održati u Tripolisu, i na kojoj će se izlagati uzorci sve talijanske proizvodnje. Izložba će trajati 2 mjeseca, a otvoriti će se 15. februara.

Mussolinijevo djelo. — Izdavalački zavod «Littorio» izdati će u najkraće vrijeme zbirku članaka, koje je napisao on. Mussolini od 1914. do Pohoda na Rim 1922. g. Knjiga će imati naslov: «Postanak i razvoj fašizma od intervencije do rimskog pohoda u ogledalu Mussolinijevih spisa.»

Izjave on. Turatija. — Generalni tajnik fašističke stranke on. Turati dao je pred nekoliko dana rimskom listu «Giornale d'Italia» neke izjave o stanju fašist. stranke. Izmedju ostaloga je rekao da stranka ima doduše samo jedan milijun članova, ali ti članovi predstavljaju najbolji dio naroda i prve borce za domovinu. Velike nade stranka polaže u študente univerza, koji se kupe u fašističku organizaciju, pa takodjer i u avanguardiste koje će stavnjom od 28. marta ući u stranku kao nove i svježe snage.

Sastanak Mussolini - Titulescu. — U San Remo je prispio Titulescu, ministar vanjskih poslova Rumunjske. On je došao u Italiju na liječenje, ali se njegovom dolasku podaje i velika politička važnost. Novine pišu, da će se Titulescu po svoj prilici sastati s on. Mussolinijem i da će se na tem sastanku utvrditi prijateljstvo izmedju Italije i Rumunjske.

Vanjska politika Italije. — Prošlog su se tjedna sve talijanske novine bavile većim dijelom vanjskom politikom Italije. Glavni cilj sadanje talijanske vanjske politike jest čišćenje odnošaja s Francuskom te s Jugoslavijom. Nedavno je neki rimski list javljao, da se on. Mussolini ima sastati s Briandom još ovog mjeseca, to jest pred zasjedanjem Lige Naroda. To doduše nije bilo potvrdjeno, ali o tome su pisale sve novine, kao o nečem što će se stalno dogoditi. — Engleski list «Westminster Gazette» javlja, da bi u drugoj polovici ovog mjeseca imali početi pregovori za sporazum izmedju Italije i Francuske i to u Rimu, te da bi tim pregovorima imao prisustvovati i engleski poslanik u Rimu, i ako se engleska vlada ne kani javno miješati u francusko-talijanske odnošaje. Ovo što novine pišu ne možemo potvrditi kao istinito. O tome nije izdan još nikakav službeni izvještaj, pa se ne zna kada ni kako će ti pregovori početi. Jedno je stalno, a to je da će do pregovora doći što prije, jer se politički odnošaji Italije i Francuske razvijaju u tom pravcu. — Isto tako mora doći i do pregovora s Jugoslavijom. Novine javljaju, da se u Beogradu i u Rimu vrše sve priprema za to, ili bolje, da su pregovori već započeti. — Da li će ti pregovori uspjeti, ne zna se. Talijanska štampa ne zauzimlje nikakvog stajališta u tom pogledu, a inozemna sumnja, jer izmedju Jugoslavije i Italije postoje nesporazumci i odnošaji, koje je teško riješiti.

Sastanak Marinković-Bodrero. — U Beogradu su se pred nekoliko dana sastali na razgovor general Bodrero, talijanski poslanik i dr. Voja Marinković, jugosl. ministar vanjskih poslova. Beogradske novine javljaju, da su na tom sastanku započeti pregovori za čišćenje odnošaja izmedju obih država. Javljaju da su Bodrero i Marinković raspravljali o prijateljskom paktu, koji je sklopljen 1924. i koji vrijedi još ovaj mjesec. Taj bi se pakt sada morao obnoviti. Jugoslovenska je vlada predložila talijanskoj neka bi se rok dospjetka produžio za šest mjeseci a da otada će se pitanje odnošaja razčistiti.

pa će se vidjeti, hoće li se pakt obnoviti ili ne. — Beogradske novine doznaju, da je albanska vlada postavila jugoslovenskoj vladi predlog za sklapanje ugovora, koji bi bio sličan talijansko-albanskom ugovoru.

Buduće zasjedanje velikog fašističkog vijeća. — Do koji dan će se u Rimu sastati na sjednicu veliko fašističko vijeće. Tu će sjednicu otvoriti on. Mussolini jednim govorom, u kojem će prikazati unutarnji i izvanji položaj Italije. Govoriti će o stabilizaciji lire i njezinim posljedicama, te o odnošajima Italije prema Francuskoj. — On. Turati će dati svoj redoviti izvještaj o položaju stranke. — Na toj će se sjednici bez sumnje raspravljati o reformi narodnog predstavništva, naime o ukidanju parlamenta. — Zatim će se raspravljati o stavnji mladih fašista, koji ulaze u stranku, koja će se vršiti 28. marca. — Ministar pravosudja izvjestiti će vijeće o reformi kaznenog zakonika. — Malo iza zasjedanja velikog vijeća ima se sastati i ministarski savjet. I tom će se prilikom raspravljati mnoga važna državna pitanja.

Prenos sjedišta Društva Naroda u Beč? — U posljednje vrijeme javljaju se češće vijesti o tome, da bi se sjedište Društva Naroda prenijelo iz Ženeve u Beč. Bečka «Neue Freie Presse» javlja, da se za tu stvar zalažu Čehoslovačka i Italija s razloga, što skupoća u Švicarskoj traži velike izdatke. Engleska se u toj stvari ravna prema držanju Francuske. Austrija se drži kod toga dosta rezervirano.

Što je u Čehoslovačkoj najljepše? — Na to je pitanje najljepše odgovorio njemački književnik Emil Ludwig, koji je nedavno posjetio Čehoslovačku i njezinog presjednika Masaryka, koga on smatra za jednog od prvih ljudi u Evropi. G. Ludwig, koji je u Pragu razgovarao s ministrom spoljnih poslova drom Benešom, s ministrom predsjednikom drom Švehlom, s nekim muzičarima i književnicima, izjavio je u razgovoru s urednikom praškog velikog lista «Tribune», da je u češkoslovačkoj republici našao jednu pojavu, koja je u Evropi jedinstvena: tijesnu vezu izmedju ljudi, koji upravljaju državom, i onih, koji sačinjavaju njezinu duševnu kulturu. Veli kako nije nigdje vidio, da u državi prevladuju u suštini spiritualni ljudi, kao što u Češkoslovačkoj. Nigdje se toliko ne interesuju za državne stvari kao ondje i nigdje drugdje ne može naučenjak ili pjesnik imati takav utjecaj na političke dogadjanje kao ondje.

Toga nema u drugim državama, i eto to je najljepše u Čehoslovačkoj.

Njemačke dobave Jugoslaviji na račun reparacija — Kod ovogodišnje diobe njemačkih reparacija kao u četvrtoj godini otkad se provodi Dawesov plan, zapast će Jugoslaviju od ukupnih 1750 milijuna maraka oko 59 milijuna maraka. U budućoj godini otpada na Jugoslaviju od 2500 milijuna 80 milijuna maraka. Do Dawesovog plana t. j. do 1. IX. 1924. primila je Jugoslavija na račun reparacija od Njemačke bilo u naravi bilo u novcu 238,761.000 zlatnih maraka.

Korošec o medjunarodnom položaju. — Za Novu godinu napisao je vodja slovenačke pučke stranke g. Korošec u ljubljanskom «Slovencu» uvodni članak, u kojemu se bavi političkim položajem u Evropi. U tom članku on kaže izmedju ostaloga: «U Evropi se sada javljaju vrlo jasno tri političke grupe: 1) franko-slovenska (to jest Francuska, Belgija, Poljska, Čehoslovačka, Jugoslavija, Rumunjska); 2) njemačka grupa, u koju spadaju Njemačka i Austrija, te 3) talijanska grupa, u koju spadaju Italija, Španija, Madjarska i Albanija. — Talijanska grupa uživa naklonost Engleske, a njemačka naklonost Rusije. Kako je Njemačka razoružana to opasnost za mir ne prijeti sa strane njezine grupe. Opasno su za mir stalno franko-slovenska i talijanska grupa. Bilo bi u interesu evropskog mira, da se sve tri grupe sliju u jednu, recimo u Panevropu.

Francuska i Amerika. — Na veliko zanimanje sve svjetske štampe i političke javnosti uopće, naišlo je pitanje zbliženja Francuske i Sjedinjenih država Sjeverne Amerike. — Francuski poslanik u Washingtonu još je mjeseca julija 1927. predložio jedan nacrt za sklapanje jednog prijateljskog saveza izmedju Francuske i Amerike, Kellogu, državnom tajniku američke vlade. Taj je nacrt izradio Briand. Kellog je na taj predloženi nacrt odgovorio pred nekoliko dana. On je izjavio, da je Amerika voljna s Francuskom sklopiti ugovor, po kojem se jedna i druga država obvezuju, da ne će jedna protiv druge ratovati.

Hapšenje komunista. — Karabinjeri u Ala blizu Tridenta uhapsili su dne 6. o. mj. neke komuniste, koji su svim sredstvima kušali širiti medju seljačkim pučanstvom komunističke ideje. Jedan izmedju njih bio je već prije aretiran i konfiniran, no on. Mussolini mu je snizio kaznu na jednu godinu, a on je sada na slobodi počeo opet da se bavi komunizmom. — Uhapšenici će biti predani na sudjenje posebnom tribunalu za zaštitu države.

Rodjendan jugoslovenske kraljice. — Dne 9. o. mj. proslavljen je na veoma svečan način po svoj Jugoslaviji rodjendan kraljice Marije. U beogradskoj sabornoj crkvi služio je misu patrijarh Dimitrije. — Kraljica Marija ima doskora da dade Jugoslaviji drugog princa, pa su zato u Beograd došle njezina majka, rumunjska kraljica Marija i sestra princeza Ileana.

Zaplijena oružja na austrijsko-madžarskoj granici. — Madžarske novine javljaju, da su austrijski carinici na austrijsko-madžarskoj granici pronašli prigodom pregledbe jednog teretnog vlaka jednu veliku pošiljku strojnih pušaka. Oružje je zaplenjeno. Izgleda da i Madžarska misli o oružanju.

Domaće novosti

«Izgubljeni». U današnjem broju donosimo prvi nastavak romana, što je već počeo da privlači pažnju naših čitalaca. Ono što nadglednik broda pripovijeda o Sargaškom moru, nije nikakva izmišljenna priča. A što je do brodova, koji su nošeni strujom zalutali onamo, i o njima su naši stari mornari znali štošta da pričaju. Svakako blizina takvih mora nije nikada ugodna, a najmanje u časovima oluje, kakva se ono survala na parobrod «Floridu».

Nove odredbe, koje se odnose na javne lokale u istarskoj pokrajini. — Kr. prefektura istarske pokrajine izdala je pred nekoliko dana naredbu, kojom je uredjeno od kada do kada smiju biti u istarskim općinama otvoreni javni lokali. Naredba je općenita za sve istarske općine ali ima i nekoje iznimke za pojedina veća mjesta.

Prema toj naredbi u svim istarskim općinama lokali u kojima se prodaju samo alkoholna pića (to jest krčme, točione likera, konobe itd.) mogu biti otvoreni od 8 do 22 sata, bez razlike na godišnje doba. Takvi lokali mogu samo ljeti (od 15. maja do 31. oktobra) i samo u gradu Puli, Kopru, Izoli, Malom Lošinju, Poreču, Piranu, Pazinu, Rovinju, Brionima i Portorose, biti otvoreni jedan sat više, to jest do 23 sata.

Lokali, koji ne prodaju samo alkoholna pića, to jest gostione, barovi, kafane, restorani itd. mogu biti otvoreni od 6 sati do 23 ljeti, a zimi od 7 do 23. U iznimnim mjestima Puli, Kopru itd. (kao gore) ti lokali mogu biti ljeti otvoreni od 6 sati do 24 sata.

Lokali, u kojima se ne prodaje alkoholna pića (mljekarne, sladoledarne itd.) mogu biti otvoreni ljeti od 6 do 23, a zimi od 7 do 23. — U iznimnim mjestima Puli, Kopru itd. ljeti od 6 do 24, a zimi od 7 do 24.

Nijedan javni lokal u Istri ne smije da prodaje alkoholno piće prije 11 sati u jutro u radne dane, a prije 10 sati u nedjelje i blagdane. Krčme, gostione itd. mogu da daju vino i druga pića s malom gradacijom prije tih satova samo onim osobama, koje uzimlju kod njih jutarnja jela. Takvo alkoholno piće može se prodavati i onima, koji ga kupuju za kuću prije odredjenih satova. Ali se ne smije prodavati osobama, koje dolaze u gostionu da samo piju.

Ovu naredbu mora svaki vlasnik lokala izvjesiti na vidljivom mjestu u svom lokalu. Prekršitelji ieda biti će strogo kažnjeni.

Kako se kažnjavaju nesavjesni podeštati. — Pred par dana vršila se je na sudu u Trentu rasprava protiv Gina Nones-Rigo, študenta od 26 godina, koji je bio podeštat za općine Brez, Cloz i Castelfondo. On je bio optužen da je za vrijeme svog službovanja pronevjerio 90 hiljada lira općinskog novca. Nije se mogao obraniti, jer je bio kriv, pa ga je sud osudio na 5 godina i 7 mjeseci zatvora, na veliku globu i na nadoknadu štete. Po svršenoj kazni, on ne će više biti primljen u nijednu javnu službu. — Tako se kažnjavaju oni, koji kradu mukom stečeni narodni novac.

Učitelji u pokrajinama uz granicu. — «Popolo di Trieste» piše, da je pokrajinska fašistička federacija nastojala već više puta kod vlade uplivisati ne bi li se bar donekle poboljšalo stanje talijanskih učitelja, koji više svoju službu u krajevima uz granicu, to jest u Julijskoj i Tridentinskoj pokrajini, gdje je služba težka, uzme li se u obzir opće prilike u kojima se ti krajevi nalaze, pa i to, da pučanstvo tih krajeva nije svagdje i uvijek zadojeno dobrim osjećajima prama državi i učiteljima. Učitelji u tim krajevima imaju teži život, više se moraju žrtvovati u svojoj službi, a uza to sve nemaju nikakvog moralnog zadovoljstva. Zbog svega toga učitelji ne rado služe u našim krajevima, a naročito je za naša sela teško naći dobrih učitelja. Da se tome zlu doskoči zauzeo se je sam on. Mussolini, pa je naredio vladi neka pitanje prouči i neka što prije odredi učiteljima, koji služe u Julijskoj i Tridentinskoj pokrajini, jednu posebnu nagradu «kao priznanje za požrtvovnost i samoodricanje, kojim oni vrše svoju misiju uz materijalne i moralne poteškoće».

Sniženje poreza. — S danom 1. januara 1928. vlada je snizila porez na dohodak (imposta sulla ricchezza mobile) i to za 2 posto. (Ko je do sada plaćao 100 lira od sada će plaćati 98 lira.)

Vlasnici pasa. — Podeštat puljske općine pozivlje jednim svojim proglasom sve one, koji u puljskoj općini drže pse, pa su iste još lani prijavili, neka dodju u «Ufficio tasse» soba br. 7. dignuti marke za 1928. g. — Oni, koji pse nisu lani prijavili, neka to učine do 31. januara. Oni, koji su lani imali psa, a ove ga godine nemaju, moraju to prijaviti, da im se briše porez na psa. — Svaki pas mora bezuvjetno imati za vratom marku. Ako je nema biti će uhvaćen, a vlasnik će se zbog prekršaja kazniti.

Korijera i stado ovaca. — Kada se je pred par dana porečka korijera vraćala sa štacije u grad, na jednoj uzbrdici naidje naglo na jedno stado ovaca. Šofer je kušao brzo zaustaviti motor, ali mu to nije uspjelo. Korijera je pregazila desetak ovaca.

Stavnja (leva) za ratnu mornaricu. — Od 20. januara dalje vršiti će se u Puli (Capitaneria di Porto) stavnja za one mladiće rodjene 1908. godine, koji su upisani u listu za mornaricu. Stavnja će se vršiti ovim redom:

20. januara za mladiće iz Malog Lošinja;

23. januara za mladiće iz Pazina i Vodnjana;

27. januara za mladiće Velikog Lošinja i Nerezina;

31. januara za mladiće iz Pule i okolice po abecedi od A do J;

3. februara za mladiće iz Pule i okolice od K do S;

6. februara za mladiće iz Pule i okolice od T do Z, za sve one, koji nisu bili uzeti na prošlim stavnjama, te za mladiće iz općine Tinjana, Barbana, Boljuna, Kanfanara, Žminja, Buzeta, Svetvinčenta, Šušnjevice, Raklja, Plomina, Osora, Labina, Grožnjana, Višnjana i Buja.

9. februara za one, koji nisu mogli da se prikažu na prošle stavnje, a imaju zato dobre razloge.

Za mladiće, koji su pomorci, pa su odsutni, a tako i za one, koji su u inozemstvu, vršiti će se naknadne stavnje svakog 15 u mjesecu, a takodjer i 31. augusta, te 31. decembra 1928.

Mladići, koji su pomorci I. i II. kategorije, moraju sobom na stavnju donijeti knjižicu o navigaciji, a svi drugi moraju sobom donijeti dokumente, kojima se potvrdjuje njihovo zanimanje, te dovršene škole.

Oni, koji su oženjeni ili udovci s djecom moraju donijeti svjedožbu o vjenčanju.

Mladići, koji nemaju nikakvog dokumenta, moraju od svojih općina tražiti identitetnu legitimaciju.

Oni, koji imaju pravo na kraći vojni rok moraju sobom donijeti odnosne molbe i sve dokumente, koji su potrebni.

Oni, koji imaju već jednog brata u vojničkoj službi, pa drže da imaju pravo na kasniju službu, neka donesu na stavnju molbu, koju napiše otac ili glavar obitelji, s odnosnim dokumentima kojima se potvrdjuje, da je brat doista u vojsci.

Krive oznake na robi. — Ministarstvo je doznalo, da su mnogi trgovci počeli u zadnje vrijeme na tkanine, koje su domaće, to jest talijanske proizvodnje lijepiti strane znakove, da bi roba izgledala strana, a ne domaća. Poznato je naime, da se tkanine strane proizvodnje, a naročito engleske, brže prodaju nego talijanske, jer se misli, da je ta roba bolja. — Ministarstvo upozorava prefekturne vlasti, da strogo paze na slične slučajeve, pa neka kazne trgovce, koji na taj način škode nacijonalnoj produkciji, koja nije slabija od strane.

Za neženje. — Oni neženje, koji su u godini 1927. navršili 25 godina, počinju s ovom godinom plaćati porez na neženje. — Moraju se prema tome prijaviti da ih općina zapiše za oporezovanje. — Oni, koji se ne prijave kažnjavaju se.

Univerziteiski študenti i vojnička dužnost. — Izdana je nova naredba prema kojoj moraju mladići, koji pohadjaju univerzu, pa mole, da im se vojna dužnost odgodi do 26. godine, odnosnoj molbi priložiti i potvrdu, da su pohadjali predvojni tečaj (Corso premilitare). Ako tog tečaja iz opravdanih razloga nisu mogli pohadjati, moraju molbi priložiti jednu potvrdu o tome. Uvažavati će se jedino one molbe, koje budu popraćene dobrim dokumentima.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Nastavak 1.)

Na otvorenom moru.

U času, kad se Dora opet ispela na palubu, sunce se naginjalo k zapadu. Digao se i vjetar i parobrod počeo da se ljulja. Putnika je na parobrodu bilo vrlo malo. Paluba je bila gotovo pusta, jer su mnogi ostali u svojim kabinama ili u salonima, od straha pred morskom bolesti. Dori je to godilo. Osjećala je potrebu da bude sama, da može u miru da razmišlja.

Duboko su je smutile riječi odvjetnikove žene a naročito ona vijest u novinama: Vijest je dolazila iz San Juana i glasila:

«Gospodjica Dora Lavrence, kći J. Lavrencea, višestrukog milijunaša, graditelja željeznica, ukrcat će se iduće sedmice za Nju Jork, gdje će izvršiti neke nabave za svoje skorašnje vjenčanje. Ona polazi za jednog mladog časnika ratne mornarice, g. Lubina. Gosp. Lavrence, koji u našem kraju gradi jednu željezničku prugu, dostići će je nakon nekoliko dana.»

I to je sve. A u svemu tomu vrlo malo istine. Samo toliko da ima već od prilike dvije godine, što se ona zaista upoznala s Lubinom. Mladić dosta simpatičan. U času, kad se završio proces protiv Barizona, njoj se činjaše, da bi Lubin mogao da zaprosi njenu ruku. Budući da nije bila sama sa sobom na čistu, što da mu odgovori, ona se jednog dana ukrca na parobrod i krene u San Juan, k svome ocu. Tu je ona htjela da razmišlja na osami o odgovoru, što će ga dati mladiću, ako je uistini zaprosi. Medjutim ona je još i danas oklijevala ne znajući što bi.

Nego tu se desio jedan vanredno čudan slučaj. Na ovom istom parobrodu nalazi se evo i onaj časnik Barizon, prema kome je Lubin osjećao neku vrlo duboku simpatiju, tako da je u času procesa, dok se cijeli svijet s grozom odvraćao od krivca, Lubin bio jedini, koji ga je odlučno branio. Pravo reći i Dori je bilo nekako teško vjerovati u sve ono, što se dizalo protiv Barizona. Ona ga nije vidjela nego samo jedanput i to letimice, ali je već to dostojalo, da ne bude protiv njega.

Nečiji koraci prenuše je iz misli. Ona se okrenu i opazi nadglednika broda, gdje se k njoj uputio.

— Dobar veče, gospodjice! Svi žalimo, što niste bili s nama na čaju. Bit će te vam ovo malo mora smeta.

Djevojci nije nadglednik bio baš po ćudi, ali nije htjela, a ne bi bila ni mogla da bude prema njemu opora.

— Varate se, gospodine. Mene ovo malo mora ne smeta. U drugu ruku ja se osjećam kao da sam rodjeni — mornar.

Nadglednik se osokoli pa prihvati primakavši joj se bliže:

— Da ne zaboravim, gospodjice, vi znate, da je časnik Barizon tu na našem brodu. Ako želite vidjeti ga, krišom, da to niko ne opazi, ja ću već udesiti, da vam ga pokažem. Oh, nastavi nadglednik videći da se djevojka malo namrštila, ja znam, da vas on zanima. Ta bio je prijatelj gospodina Lubina, a malo prije čitao sam u novinama onu vijest o vašim zarukama.

— Gospodine, odgovori djevojka oštro, ona je vijest sasvim izmišljena. A što je do Barizona, volim ne vidjeti ga. Ta nije on nikakva divlja zvijer, da ga se pokazuje općinstvu. Vi i sami znate, da je on jednom bio vrlo otmen i fin čovjek.

I kao da ne želi, da se o tome više govori, okrene se prema istoku, ali gotovo u isti mah klikne:

— Što se ono tamo sprema? Pogledajte kakvo je more!

I zaista, more, što je još malo prije bilo puno svijetla i čara, najednom je postalo sumorno i uzburkano. Snažni valovi dolazili su s jugozapada i nadmećući se jedni se za drugima rušili o bokove parobroda. Bilo je očito, da se bliža nekakva strašna oluja. Lagan srh podidje djevojku. Pošto se ona bolje ogrnula, nasmija se nadglednik:

— Već sada osjećate ono nešto mrazno, a što će tek biti kasnije za oluje? Čudno, te nas meteorološki zavod u Njujorku nije obavjestio o tome prije našeg odlaska.

— Zar ima koliko opasnosti?

ZAVOD Dra. BONCINA-FINETTI
Trst - Via Fabio Filzi 23
Primanja: od 10 do 12 i od 15 do 17

Radikalno liječenje: ŠIATIKE (BEDROBOLJE). Liječenje traje samo 3 dana. — Uspjeh zajamčen.
Bolesti mišića na prsima i u bokovima.

Talijanski elementi u jeziku istarskih Hrvata. — Tipografija G. Coana e figli u Poreču, izdala je nedavno knjigu «Cenni sugli elementi della parlata dei Croati dell'Istria». Tu je knjigu napisao profesor Attilio Craglietto iz Pule s namjerom da prikaže kakav je i koliko je jak bio u prošlosti utjecaj talijanske kulture i jezika na razvoj kulture te na jezik istarskih Hrvata. — Puljska «L'Azione» kaže, da je svrha ovog djela više propagandna i praktična nego znanstvena.

Pazin je dobio električno svijetlo. — Pred desetak dana Pazin je napokon dobio elekt. svijetlo. Do sada je grad bio osvjetljen na stari način, s gasom. Električnu struju daje gradu «Società Eletrica Istriana» i to za 2 lire i 50 cent. po kilovatu. U toj je cijeni sadržana i općinska taksa. — Počele su se vršiti inštalacije za uvadjanje električnog svijetla u Lindaru, Bermu i Trvižu. I ta će mjesta doskora imati moderno svijetlo na elektriku.

Zvona za pazinsku župnu crkvu. — Pazinska župna crkva čeka već više vremena zvona, koja ima dobiti od države na račun ratne štete. Nedavno je komesarijat za naknadu ratnih šteta javio župnom uredu, da je već odredjeno neka se ta zvona saliju. Prema tome imala bi zvona doskora u Pazin doći.

«Goriška Straža» — uzapćena. — Slovenački list «Goriška Straža» od 6. o. mj. bila je uzapćena radi članka pod naslovom «Z delom do cilja».

Provala u Istarsku posujil. u Puli. Po provali, o kojoj smo u zadnjem broju opširno pisali, policijske vlasti vode strogu istragu, ne bi li lopovima ušle u trag, ali do danas nije o toj istrazi dan nikakav izvještaj, pa ne znamo u kakvom je razvoju, da li se je lopovima ušlo u trag ili ne.

Zadnji put smo javili, da je kr. prefektura raspustila posujilnicu i da je imenovala komesara za likvidaciju. Ta je vijest bila pogrešna. Prefektura nije raspustila posujilnicu nego je samo upravnom odboru posujilnice naredila da se raspusti i da svoje poslovanje preda prefekturnom komesaru prof. Bigi. Posujilnica će prema tome i dalje djelovati.

Zadnji put smo javili, da je policija provela neka hapšenja, no uhapšeni su brzo bili pušteni na slobodu.

I Motovun dobiva električno svijetlo. Koncem prošlog mjeseca završeni su u Motovunu radovi oko inštalacije električnog svijetla. Za Božić je mjesto već imalo zapaljene prve žarulje. Svijetlo je uvela Società Elettrica Istriana.

Kod Svetvinčenta se je prevrnuo jedan automobil. — Dne 8. o. mj. u blizini Svetvinčenta nadjen je uz cestu jedan prevrnuti auto, a uz auto je ležao teško ranjen šofer. Ranjenik je prenesen u ambulatorij dr. Cevricha. Ustanovilo se je da se zove Ivan Suran i da je namješten kod tvrdke Zelco u Pazinu. Onoga je dana vladala jaka magla, pa je to sigurno uzrokom ovoj automobilskoj nesreći.

Odbor za valorizaciju Rivijere. — Na poziv pokrajinskog fašističkog tajnika comm. Host-Venturija sakupile se se dne 8. o. mj. u Opatiji mnoge ličnosti iz Opatije, Voloskog, Rijeke itd. Na tom se je sastanku imao izabrati novi Pokrajinski odbor za turističku valorizaciju Rivijere. (Comitato provinciale per la valorizzazione della Riviera). Iza duže diskusije u taj su odbor izabrana slijedeća gospoda: dr. Licen, cav. Palcich, cav. Persich, dr. Benassi i dr. Mazzoleni.

Puljski tribunal osudio je na 3 godine zatvora i 20 hiljada lira globe Pavla Muzicu iz Roča, jer je prešao granicu bez putnice.

Puljski list «L'Azione» od 8. o. mj. piše: — «Seljak Pavao Muzica, od 29 godina, iz Kukurića (Roč) predveden je jučer ujutro (7. januara) pred mjesni tribunal, optužen, da je 16. augusta prošle godine, bez putnice, prešao granicu i otišao u Jugoslaviju, gdje se je zadržao više od mjesec dana.

Sudbeni savjet sastavljali su Predsjednik cav. Tolentino i suci cav. dr. Delfin i cav. Defranceschi, državni odvjetnik bio je cav. Scomersich, a kancelista g. Bragatsch.

Kad je rasprava otvorena Predsjednik čita optuženom — kojeg je branio advokat Marotti — optužbu, a zatim počinje da ga ispituje.

Apsolutno niječem, — kaže optuženi, — da sam učinio prekršaj zbog kojeg sam optužen. 15. augusta prošle godine otišao sam iz države jedino zato, da tražim nekog Karla Forcu, koji je zapustio ženu i troje djece, pa je pobjegao u Jugoslaviju, i da ga sklonim ne bi li se vratio kući.

Predsjednik: — Kako ste prešli granicu bez putnice?

Optuženi: — Otišao sam iz Italije bez putnice, jer je toga dana bio blagdan Majke Božje trsatske, pa se je smjelo preći granicu bez putnice.

Predsjednik: — A što ste radili toliko vremena u Jugoslaviji?

Optuženi: — Zaustavio sam se par dana na Trsatu da se molim Majci Božjoj, a zatim sam otišao da tražim Forcu, kojega sam našao u Zagrebu. Vratio sam se u domovinu 8. oktobra iza kako sam uzalud kušao da sklonem i Forcu na povratak.

Predsjednik: — A kako ste živio u Zagrebu?

Optuženi: — Neko sam vrijeme živio na račun Force, a zatim od milostinje, dok nisam sakupio novac, koji mi je bio potreban za povratak u domovinu.

Predsjednik: — Vi ste osim toga optužen, da ste činili protutalijansku propagandu.

Optuženi: — Nije istina.

Time je završeno ispitivanje Muzice, a zatim je saslušan brigadijer kr. karabinjera Ciro Marrone, koji izjavljuje, da je Muzica bio uvijek na oku vlastima javne sigurnosti, jer je poznat kao jugoslovenski propagator, koji je bio u vezi s vodjama slavizma u Istri, te s drugim elementima preko granice. — «Znadem, — kaže svjedok Marrone — da je Muzica za vrijeme svog boravka u Jugoslaviji stanovao kod Force, koji je jedan opasan propagator.»

Time je završena istražna strana rasprave, a zatim dobiva riječ državni odvjetnik cav. Scomersich, koji traži da tribunal proglasi Muzicu krivim za prekršaj, zbog kojeg je optužen, te da ga osudi na 3 godine zatvora i 20 hiljada lira globe.

Branitelj advokat Marotti pobija te navode državnog odvjetnika, i zaključuje svoju obranu, tražeći od tribunala neka riješi kazne njegovog štićenika, jer za osudu nema dovoljno dokaza.

Malo zatim tribunal proglasuje osudu, kojom se optuženi kažnjava na 3 godine zatvora i 20 hiljada lira globe.»

Širite „Istarsku Riječ"!

DOPISI

IZ VRANJE.

Prenimo se, jer je zadnje vrijeme.

Htio bih, gospodine uredniče, da napišem nešto o čitanju i samonaobrazbi. Zašto? Zato jer je kod nas mladež u zadnje vrijeme uvelike zapuštena i neće da shvati, da smo u novom i naprednom vijeku knjige i napredka. Čovjek, kojemu danas knjiga i novina nisu dobri prijatelji mora propasti, jer nema u životu najboljih učitelja i putokaza. Gazi kroz život u vječnoj i gustoj tami, bez velikog svijetla prosvjete, a jedino nam to svijetlo osvjetljuje sve ono što je lijepo i veliko u svijetu.

Kazao sam da je naša mladež nemarna za štivo. Čita vrlo malo ili ništa. Ta naša mladež ne shvaća velikog značenja pisane mudrosti. Nikome se ne da potrošiti ni najmanju svoticu za knjigu ili novinu. A tako malo stoji danas i knjiga i novina prama drugim stvarima. Evo na primjer «Istarska Riječ», bez koje ne bi smio biti ni jedan naš mladić, stoji samo 15 lira. Što je to? Ništa! Ide se jedanput manje zabavljati na sajam, koji su nažalost u našoj Istri tako česti — pa si pritedis 15 lira. Za taj mali novac imaš svaku sedmicu jedan lijepi seljački list, a svakih 15 dana dolazi ti i «Narodni gospodar», koji je uvijek pun lijepe i korisne pouke za nas mlade seljake.

A ni drugo naše štivo nije skupo. Evo, na primjer, naš vrlo lijepi koledar, koji je pred malo vremena izišao, stoji samo 3 lire i pedeset centezima. To nije niti za litar vina. A u jedan dan naši mladići popuše mnogo više. Pa Istarske narodne pjesme. Zar nije i ta knjiga vrlo jeftina? I tu knjigu može si svako naručiti.

Dragi moji mladići, mi bismo se morali za knjigu malo više zanimati. To nam je neobhodno potrebno. Promislimo samo što ćemo dočekati ovako nenaučeni i nazadni? Kakva je naša budućnost?

Koliko bi nam više koristilo čitanje dobrih knjiga nego oni naši ludi plesovi na kojima gubimo zdravlje i zapijamo imanje. Manimo se ćorava posla, i krenimo boljim i korisnijim putem. Složimo se i odlučimo, da ćemo u ovoj novoj godini mi vranjani biti razumniji nego što smo do sada nažalost i našom krivnjom bili. Seljaci smo, ali ne smijemo zato biti neprosvjetljeni. U svim se zemljama svijeta seljaci dižu i užurbano rade na tome da se prosvjete, a zar da mi Istrani najzadnji ostanemo? Ne, to se ne smije dogoditi!

Proti
REUMATIZMU
kostobolji, išhijasu,
natečenim zglobovima,
proti ukočenim žilama
probadanju
upotrebljavajte
„ALGU"
Pomogla je hiljadama mora i Vama
Dobiva se u svim ljekarnama L. 5 flaša
Priredjuje i poštom razašilje:
Laboratorij „ALGA"
Ljekarna D. Budak, Fiume

— Opasnosti? Ni najmanje. Ostanete li u vašoj kabini, vi ne ćete imati nikakva osjećaja o onome, što se vani dogadja. Zahvati li nas kakav ciklon, a svi znaci kažu, da hoće — mi ćemo ovdje, na ovom brodu, biti tako sigurni, kao da smo na tvrdom kopnu. Tko putuje «Floridom», ne treba da se boji, ako ne da nas slučaj nanese na kakvu nepoznatu podmorsku pećinu ili na korito kakve napuštene ladje...

— Napuštene ladje?

— Jest, nastradao, ostavljen brod, što ga još more nije progutalo, mogao bi nam donijeti nesreću. Oh ti ostaci nastradalih ladja! Kako ih se mornari plaše! Kao od sablasti! Neka od tih korita plove po otvorenom moru, na površju; ta nisu najstrašnija, jer se mogu obično za vremena da opaze — dok su ona, što se još samo pod morem drže, uistini vrlo opasna.

— Medjutim i ti ostaci mora da se prije ili poslije raspadnu i potonu na dno, primjeti Dora.

Nagledník poprimi neko čudno, važno lice pa će:

— Jest, katkada se i to zbiva, ali nakon mnogo vremena. Našlo ih se u Atlanskom oceanu i takovih, koji su po njemu lutali pune tri godine i prevalili na hiljade kilometara. U sjevernom dijelu oceana nestade ih već nakon nekoliko mjeseci i to uslijed užasnih oluja, što onuda haraju. Ili pak skrenu u Sargaško more i tu ostanu, dok sasvim ne propadnu.

— Sargaško more? Gdje se nalazi to more? Čini mi se, da sam u zavodu čula govoriti nešto o njemu.

Nadglednik pokaza rukom najprije prema sjeveru pa prema istoku.

— Mi plovimo sada duž njegov zapadni rub. Pogledajte sve ove alge, što plivaju na talasima. Tamo dalje, prema sjeveru i istoku te alge postaju sve gušće i toliko ih ima, da se naposljetku zgušćuju u nekakvu krutu masu, što se drži nad morem u površini od kojih pet milja uokolo. Niko ne zna tačno da kaže, kako ta masa izgleda u svome središtu budući da se odonud nije još niko vratio, da nam to opiše. Stari mornari tvrde, da ima ondje na hiljade brodova, starih, napuštenih korita, što su ih u onaj tajanstveni kraj nanijele struje i ondje sakupile. Najveća takva struja, Golf Strim, razgranjuje se oceanom i sve što pliva morem prije će ili kasnije pasti u njegove vrtloge. Ostaci brodova mogu po Gulf Strimu da dospiju čak i do Pola, gdje ih zahvate ledene sante i potiskuju opet prema jugu, dok ih jedan dan kakav zamahaj zapadnog vjetra ne baci u struju kanarsku, pa u ekvatorijalnu, koja ih malo pomalo baci onamo, u ono Sargaško more. Pune četiri stotine godina, u sve ovo vrijeme, otkad je Kolumbo otkrio Ameriku pa do danas, sve su se te podrtine ostavljenih brodova skupljale u tom dijelu oceana. Mnoge su od njih potonule, dok će ostale, a ima ih bez broja, još nekoliko stotina godina plivati na onim zgusnutim algama sred Sargaškog mora. Valovi, pa ni oni najveći, ne mogu do njih, jer im to priječe duboke naslage alga, stoga mora da se medju njima nalazi ladja veoma starih, možda i po gdjekoja Kolumbova karavela. Koliko tajanstvenosti ima u onom moru, kome smo mi tako blizu!...

Dora ga je slušala sva zapanjena. Na licu mu, od dugotrajnog života na moru dosta otvrdnulom, moglo se vidjeti, da iz njega ne govori mašta, dok je u drugu ruku bilo opće poznato, da se on već godine i godine bavi Sargaškim morem i njegovim tajnama. O tome je on i razgovarao najradije, tako da se činilo, da taj čovjek na drugo i ne misli nego na one drvene podrtine zakopane u algama.

U taj mah dogodi se nešto, što je djevojku trglo i zaprepastilo. Na obzorju, prema jugoistoku pojavila se gromada gustog i tamnog oblaka, iz kojega se kao iz neke goleme mješine prosula silna vijorina dižući svuda uokolo goleme talase s vršcima punim pjene. Sva se ta sila obori na brod, koji se pod njom nemilo prodrmao.

Pokisnuta do kože Dora se u jedan čas pokupi i zamače pod palubu, gdje su se već bili okupili i svi ostali putnici, da se zaštite od strašne oluje, koja se vani već grdno razmahala.

(Slijedi.)

IZ RIJEKE.

Cijene živežnih namirnica: na papiru i po nekim dućanima. - Današnje žene. - I opet lojanice. - Čime današnji kumovi darivaju djecu na krstu? - One tri.

Poput bombe banula je danas k meni Ninetta i pokazujući mi sva ponosna «Vedettu» od 30. decembra reče:

— Vi muski ste za nis! Ki bi vas rekal, ale bi umrl od glada, ale od otrovane hrani, ka se jos kade tade prodava. Pogledajte samo, kako mi dunčno protestevat. altroke vi pativ i!

Uzmem «Vedettu», pročitam — i zbilje, moram da priznam, da naše vrijedne riječke domaćice nemaju dlake na jeziku. Evo što su napisale:

«U raznim dućanima, osobito u gornjem gradu i u podopćinama, živežne namirnice koštaju više negoli je to zabilježeno u odnosnom cijeniku, što ga izdaju gospoda od komitata. Ali osim toga, dogadja se, da se neke potrebite, ali jevtinije namirnice u dućanima uopće ne nalaze. Ili su rasprodane ili pokvarene — u jedna riječ nema ih i nemoguće ih je naći».

Kratko, ali jezgrovito. Što je pak do «Vedette», ona u ovo vjeruje i ne vjeruje, ali ipak pita, dali se uistini kontroliraju svakoga dana i cijene i namirnice po dućanima? O trgovcima napomenuti list sudi, da su velikom većinom poštenjaci i žentelmeni, no nije isključeno, da ima i medju njima kakav nepoštenjaković, kojega bi trebalo otkriti i raskrinkati. A kako da ga otkriješ, ako ne prorešetaš sve, koliko ih je dragi Bog dao? Kako ćeš kukalj odvojiti od pšenice, ako oboje ne potreseš zajedno na situ i rešetu? Sastanci, govorancije, plakati lijepe su stvari, veli «Vedetta», ali ne dostaju, treba neprestano gledati na nečije prste, ako ne ćemo da cijene navedene u cijenicima, što ih izdavaju gospoda od komitata, ne ostanu — mrtvim slovom. Ja sam Ninetti izrazio svoje potpuno zadovoljstvo, što ima, hvala budi Bogu, još žena, koje misle i na svakidašnju palentu, a ne samo na «pituru» i na svilene čarape.

Reć bi, da ovako ne misli neki starac iz Marseće, što je ovih dana navršio sto godina svoga života. Bio je tri puta oženjen, ali je ovom zgodom izjavio, da je lijepo imati ženu, no da je još ljepše biti bez nje. O današnjim ženama izjavio je, da ne vrijede «un boro», to će reć ni groša. Pitao sam Ninettu, da mi kaže, što ona misli o tome.

— Ca ja mislim? Kada budem imela sto let, mislim, da ću onputa govorit ja za muske uprav onako, kako on stari govori sada za zenske.

Taj stogodišnji starac rodom je iz okolice Ferrare. U doba ustanka, god. 1849. našao se slučajno u Milanu, gdje se prijavio kao bolničar. Imao je manu, a i danas ima, da u svakom austrijskom vojniku vidi najmanje jednog Hrvata, kao da čitava Austrija nije bila drugo negoli jedna Velika Hrvatska. On je nekoga dne čak vidio, kako su neki hrvatski vojnici u jednoj crkvici u predgradju kidali s oltara lojane svijeće i žderali ih «con un grugnito di soddisfazione», što bi se hrvatski moglo reći: s nekim rokotom zadovoljstva.

Neki moji istokrvni sugradjani, koji su ovo čitali u «Vedetti» od 3. o. mj. komentirali su taj starčev iskaz ne bez zgražanja. Ja sam pak, da pravo kažem, na sve ono ostao sasvim hladan. Najzada, gdje stoji pisano, da je loj nekakva sramotna hrana? Pa ako baš već hoćemo da govorimo i o nekoj sramoti, ta bi u prvom redu padala na Fater — Radeckoga, koji nije svoje vojnike hranio, kako treba. A onda recimo po duši: zar ne bismo mi i u vrijeme posljednjeg rata bili radije jeli loj nego li one razne surogate od surogata, kojima su nas pitale razne aprovizacije? Sjetimo se samo, koliko smo mi u ono vrijeme progutali crva i štakora, koliko pjeska i piljotine, koliko gljista i druge nečisti! Glad je ratu brat, i kamo sreće, da je u ono vrijeme bilo malo više loja, ljudi bi ga bili uživali sto puta radije negoli na priliku kojekakav pokvaren mangarin. A zar se može reći i danas, u vrijeme mira, reda i rada, da je ono, što se nalazi u raznovrsnim madžarskim i frankfurtskim kobasicama, sve samo suho svinjsko ili govedje meso? Ne, gospodo, ja se u potrebi ne bih nimalo stidio loja, baš kaošto se ono ni slavni Čaplin nije stidio, kad je ono da utaži glad svario svoje postole i lijepo ih pomalo izio. Nesamo to, nego da mi i danas neko dodje i kaže: — Čuj, Rokče, ili moraš da pojedeš ovaj komadić smrdljivog sira «Kvargla», ili da progutaš čitav jedan duplir od loja! — ja bih mu mirno duše odgovorio: — Ovamo duplir! A sada jedno pitanje: Zar su zbilja u onoj milanskoj crkvici svijeće bile od loja? Da nije možda onaj starac iz Marseće, koji u svakom austrijskom vojniku vidi Hrvata, vidio i u svakoj svijeći jednu lojanicu? Uostalom, ni to ne bi mijenjalo ništa u stvari, jer ja bih i vosak gutao radije negoli kojekakvi smrdljivi «Kvargl».

Mnogi se tuže na kinematografe, da u njima nema pravoga reda. Najveća pokora, da je s mladjarijom na galeriji, koja da se vlada ma baš nepristojno, kako se ne bi ni izdaleka smjela da vlada mladjarija na ovako važnoj tački. Neugodno je i to, što se na kinematograf vode i vrlo malena djeca. Ovih dana donijeli su i jedno novorodjenče i to ravno iz crkve, u kojoj su ga krstili. Razumije se, da se je dijete neprestano deralo, što je dakako mnogima dotužilo, pa su javno mrmljali i protestovali. Kum se stiskao u ramenima i branio se govoreći:

— A ca ćete no! Vremena su teska, dobitka ni, a sopet nec valja detetu dat, pak ca ću, ca ne ću — zel sam ga na kinematograf — i to je nec... A sopet ni bogzna ni kako drago.

Italija je na Susaku otvorila svoj vicekonzulat, koji će biti podredjen zagrebačkom konzulatu. Za sušačkog vicekonzula imenovan je g. conte Barbarich, sin poznatog generala Eugena Barbaricha.

Inače:

Bura puše okol kuće.
Pita kruha i obuće.

One tri: Kako je poznato na Rijeci ima lijep broj lovaca. A izmedju njima i takozvanih visokorodjenih ličnosti. U prirodi je nižih ljudi, da se više klanjaju i da im ugadjaju kako rani. Takovo lizanje u finom se govoru nazivlje servilnost. Dogodilo se dakle, da je neki visorodjeni riječki lovac otišao ovih dana nekuda u lov. Pratilo ga nekoliko servilnih laskavaca, pa kad se je visokorodjeni uveče potužio, da nije ubio zeca, jer da se je on, visokorodjeni, držao odviše na desno, laskavci su skočili i svi u jedan glas progovorili:

— Ne, visokorodjeni gospodine, vi ste bili na dobrom putu. Kriv je zec, koji je skrenuo više na lijevo...

Ona druga: Gazdarica služavci:

— Jelice, evo vam plate, za prošli mjesec. Zadržala sam vam deset lira zbog one staklene posude, što ste mi je juče razbili.

— Deset lira? Pa vi ste, gospodjo, već toliko puta sami kazali, da posuda ne vrijedi ni pol solda...

Ona posljednja: Ima i na Rijeci ljudi, što se spiritizmom bave. Francele se dugo otimao dok nije najzada i on zaželio, da preko običnog stolčića razgovara s duhovima.

— No, pak kako je išlo? — upitah ga juče na Korzu.

— Zlo i naopako, odgovori on. Soba je bila puna ljudi, i jedva što sam se dotakao stola, prikaže mi se duh pokojnoga Stirića pa će mi: — Ej, Francele, a šta misliš s ono pet tisuća lira, što sam ti ih posudio lani na Mihoju?

Rokac.

IZ ĆIĆARIJE.

Ljuta zima. - Naša luda mladost. - Napredak i mi.

Evo i nas na pragu nove godine, kano uvek sa nadom u srcu, da će iduća godina biti s nama milosrdnija od prošle.

Studen, koja nas nemilosrdno ovih dana bije, pouzrokuje nam dosta jada. Ruke i noge smrzavaju, kad se sprema drva za u Trst, a i na samom putu moraju se naši vozari boriti sa burom, koja ne samo da «brije», nego svojom silnom snagom prevraća i vozove naložene drvom i «šumom», te baca upravo u očaj siromašne vozare.

Studen sprečava i posao na cestama. Najbolje bi bilo sjediti za domaćim ognjištem dok studen vani vlada. Ali mi nismo dionici te «milosti božje», valja nam neprestano mučiti se, a uz to još i više puta gladni i žedni biti.

Uza sve neprilike, koje nas pohadjaju proveli smo blagdane sretno i «veselo». Ta pilo se je po našem običaju i dosta novaca uzaludno potrošilo. U pijančevanju prednjače mladići. Nije čudo. Na cestama su većim delom oni zaposleni, a zarada njihova uza svu bedu otidje većinom u ruke gostioničara, dok se obitelj, koja ih hrani zadovolji više puta i sa dugom, kojeg oni naprave u gostioni. Valja napomenuti da imade oceva obitelji, koji nisu mogli naći zarade na cestama, nezaposlenih i te kako sposobnih za rad!

Mladićima bih preporučio da se opamete, jer je već vrijeme, te da uvide teški položaj svoj i svog naroda. Nova je godina! Neka bude i smer našeg života i rad zadojen novim mislima i većom ozbiljnošću.

Ne tražite u neumerenosti, u piću radost i zaborav jada i zla, jer je to kratkotrajno dobro, a donaša teških posledica. Ima drugih zabava i ugodnosti, koje su dostojne valjanih mladića, te oplemenjuju dušu i ne krate dane čovečjeg života. Ne tražite sreću i veselje za izglodanim vinom napojenim stolom u magli smrdljivog cigaretnog dima u gostioni. Tamo nema dobra.

Naobrazbe vama treba, koja otvara puteve spoznaji ljudskoj i vodi čoveka k boljemu gospodarskom stanju. A čovek koji ima priliku da steče makar i najmanju naobrazbu, a neće, — nedostojan je da živi u ovom veku.

Valjane naše knjige (a imademo prilika uza svu našu bedu, da si ih pribavimo svake godine uz vrlo malenu žrtvu) uzmimo u ruke, ako hoćemo da postanemo ljudi, koje očekuje bolja budućnost, ljudi, koji imadu i sveto pravo na bolju budućnost. Inače smo propale propalice.

Čić.

IZ LOVRANA

Zahvala dobrim prijateljima

Pred nekoliko mjeseci umro je pod operacijom moj suprug. Ostala sam udovica sa troje neopskrbljene djece. Budući je moj suprug bio dobar narodnjak, imao je mnogo prijatelja, koji su ga poštovali i voljeli. Po njegovoj smrti sjetili su se ti njegovi prijatelji koji se nalaze u Americi, mene i pomislivši na moje siromaštvo sabrali su mi za pomoć lijepi iznos od 93 dolara i 50 centi. — Taj me je čin veoma dirnuo, pa se putem «Istarske Riječi», koja se mnogo čita i u Americi, najljepše zahvaljujem svim požrtvovnim darovateljima, koji su na vrlo lijep i nezaboravan način izrazili svoje iskreno prijateljstvo do mog dragog pokojnog muža. Molim Vas, gosp. uredniče, iznesite mi u Vašem listu popis svih onih, koji su mi pomogli, kako slijedi:

Po 1 dolar darovaše: Lovro Dubrović, John Mrak, John Marčenić, Giacomo Corrente, Roko Petričić, Frane Basan, August Ivašić, Anton Roketić, Joe Scheibleker, Frank Sandlić, Santo Trdić, Stanislav Basan, Liberat Hrelja, Rudolf Grizilo, Anton Širola, Fanny Tesorier, Ivan Roketić, Mario Hrelja, Daniel Batković, Nikola Trdić, J. Blaženić, Miro Štiglić, Vinko Sterle, Karlo Mrak, Joe Vidošić, Rudy Vidović, Vincent Virtić, Johnnie Gašparić, Anton Vidošić, Herman Mohović, Anton Priskić, Josip Randić, Toma Paltnić, Tićac, Sam Turković, Anthony Kalčić, I. A. Štiglić, Joe Kurelić, Guido Lovretić, Maria Markulin, Anton Mandić, John Krušić, Anton Tominić, Paul Bašić, Paulina Masarić, Anton Krusić, Joseph Vidović, Nick Mrak (Pistola), John Samobor, John Blažić, Amato Bresan, John Radoslović, Josephine Kršanac, Andro Kozul. — Po 50 centi darovaše: Kuzma Mikuličić, J. Jakovinović, D. Šilić, J. Valentin, John Žigulić. — Po 2 dolara darovaše: Marko Jaman, G. Tesorier, Frank Franjul, Karlo Turković, Obitelj Paltnić Rosa, John Vidović. — Po 3 dolara darovaše: Serafin Latković, Dan Adrio. — Po 5 dolara darovaše: John Latković, Norbert Kalokira, Obitelj Spazzafumo. — Ukupno 93.50 dolara.

Ja ne nalazim dovoljno riječi, da svim darovateljima lijepo zahvalim. Ono, što su za mene dobra učinili, platiti će im Bog. — **Dragica ud. Bradičić.**

IZ JELOVICA.

Narod bez škole — narod bez budućnosti.

Mi ni neznamo koliko godina već stoje ove naše Jelovice na pustom našem kamenitom Krasu. Staro je to naše selo. Ali ni najstariji naši seljani neznaju o njegovom postanku i prošlosti, da kažu nijedne riječi. O tome nije nigdje ništa zapisano. — Zašto? Zato, jer naši stari nisu pohadjali školu i nisu znali pisati. I to je eto krivo, da smo bez prošlosti, da smo — ništa. Zaostali smo za svojim susjedima, kao da bi naše selo bilo negdje u središtu Afrike.

Sva susjedna sela imaju već od davnine svoje škole, a mi Jelovčani još i danas nastavljamo svoj zaostali život bez škole. Kao pred par stotina godina. Škola nam se obećava već više od 10 godina. Još prije rata smo se nadali školi, ali je ni danas nemamo. Prošle godine nam se je opet obećalo školu i učitelja. Priskrbili smo sve školske potrebštine i dovezli u selo, ali učitelj, koji nam je bio obećan nije nam došao ni lani ni ove godine. Nema mu ni traga ni glasa.

Do kada ćemo tako čekati? I mi želimo stupati uz bok napredku, a ovako nam je nemoguće. Željni smo naobrazbe, kao duša raja, ali tog raja nemamo. Mi bismo željeli da bi naša djeca bila naprednija od nas i naših djedova, da bi se naučila čitati i pisati, da bi se iz lijepih i korisnih knjiga naobrazila, ali škole nema, te nema.

Idemo po svijetu i gledamo druge ljude, kako su napredni i naobraženi u svakom pogledu, pa se stidimo, jer mi kod zdravih očiju slijepi gazimo, nepismeni smo. A srce nas boli, pomislimo li na našu djecu. Ne vidimo dobre budućnosti...

Ljubitelj naobrazbe.

DAROVI

u fond «Istarske Riječi»:

Darovao je gosp. Jenko Tihomil iz Opatije lira 10.— i gosp. Feranda iz Matulji lira 5.—.

Najljepše zahvaljujemo!

ŠALE

Pčela za kapom.

Nekom seljaninu ukrali košnicu pčela. — Skupili se ljudi, da iznadju, tko je ukrao košnicu. Jedan od seljana reče: «Znam, tko je to učinio. Evo onaj, što mu je pčela za kapom.» — Onda onaj, koji je bio ukrao, mahne rukom, da otjera pčelu. I tako se odao.

Barut na ognju.

U jednim amerikanskim novinama čitamo ovu žalosnu vijest:

«Jučer je apotekar Higgins pokušao da na svom štednjaku (šparherdu) suši mokri puščani prah.»

Njegova odijela izvrsno pristaju drugom mužu udovice Higgins.

BURZA.

Dne 11. januara 1928. moglo se je na tršćanskoj burzi kupiti ili prodati:

1 dolar za lira 18.90; 1 lira sterlina za 92.15; 100 franc. franaka za lira 74.40; 100 švic. franaka za lira 365.50; 100 njem. maraka za lira 450.75; 100 čehosl. kruna za lira 56.05; 100 austrij. šilina za lira 267.25; 100 jug. dinara za lira 33.35.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU

NA PRODAJU 124 Žnidaršičevih panjeva, solidno izgradjenih (skoro novih) sa jakim pčelcima. Informacije daje **Josip Sandalj, Lupoglava-Istra.**

PRODAJE SE radi bolesti dobro iduća gostiona preko puta kolodvora na Rijeci, sa čitavim inventarom i obrtnom dozvolom. K tomu pripada pet mebliranih soba za strance. Povoljni uvjeti. Upitati usmeno ili pismeno na adresu: Josip Kauzlarić, Fiume, Viale Benito Mussolini 28.

Lijepi posjed

sa dvije kuće, gospodarskim zgradama, lijepim vrtom, šumom, travnikom, njivama, prikladan za gostionu i trgovinu, za kuhanje rakije ili koji drugi obrt u tuljanskoj okolici. 15 minuta od željezničke postaje St. Vid Vižmarije

prodaje se uz nisku cijenu.

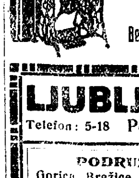
Kuće i sve ostalo nalazi se u najboljem stanju. Potanje informacije dobivaju se kod vlasnika

Frana Zaleteia, St. Vid Vižmarje
ili kod
Ivana Gržinića, Roč (Rozzo) Istra

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3 (iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Upostava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1889.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Telefon: 5-18 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18

PODRUŽNICE: Gorica, Brežice, Celje, Maribor, Černomelj, Kranj, Ptuj, Logatec, Novomesto, Prevalje, Slovenjgradec, Rakek, Metković, Split, Novi Sad, Sarajevo, sezonska ekspositura Rogaška Slatina

CENTRALA u LJUBLJANI
Dioniška glavnica i pričuva:
60.000.000 dinara.

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloge na uložne knjižice, te ih ukamaćuje sa $4\frac{1}{2}\%$, a uloge na tekuće račune sa 5% netto. Za otkaz vezanih uložaka plaća postotke po dogovoru. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne kubije (SAFES)

Blagajna je otvorena od 9—12, i od 14—16 sati

Broj 3 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 19. januara 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

Zasjedanje Velikog fašističkog vijeća. — Dne 30. o. mj. vršiti će se u Rimu zasjedanje Velikog vijeća s ovim dnevnim redom: 1. opći politički pregled; 2. djelovanje stranke i odsjeka; 3. imenovanje pokrajinskih tajnika; 4. zakonski nacrt o reformi parlamenta; 5. druga fašistička stavnja prilikom devete obljetnice ustanovljenja fašja.

Novi francuski poslanik prispio je u Rim. — Dne 16. o. mj. prispio je u Rim novi francuski poslanik De Baumarchais. Pariški list «Journal» piše tom prilikom, da dolazak novog francuskog poslanika u Rim znači važne promjene u odnošajima izmedju Italije i Francuske, jer se ove dane ima odmah započeti u Rimu pregovore za uredjenje svih nesporazumaka.

Sastanak Mussolini - Titulescu. — Rumunjski ministar vanjskih poslova Titulescu, koji se sada nalazi na oporavku u San Remo, sprema se da posjeti nekoje evropske prestolnice. Novine pišu, da će najprije posjetiti Rim, gdje će se sastati s on. Mussolinijem. To će se dogoditi prvih dana februara. Titulescu će zatim otići u Pariz i Berlin. Prigodom idućeg zasjedanja Lige Naroda Titulescu će doći u Ženevu.

Italija i Jugoslavija. — Izmedju Italije i Jugoslavije odnošaji se u zadnje vrijeme ništa nisu izmjenili. Pred nekoliko dana novine su pisale, da su i u Beogradu i u Rimu počeli odnosni pregovori. U Rimu se je sastao jugoslovenski poslanik Rakić s on. Mussolinijem, a u Beogradu general Bodrero s ministrom Marinkovićem. No, o tim se pregovorima ništa potanje do sada nezna. Neke su beogradske novine javljale, da je talijanska vlada pristala nato da se talijansko-jugoslovenski pakt o prijateljstvu, koji ističe u ovom mjesecu, produži za 6 mjeseci. No, sada javljaju rimske novine, da to nije istina. Jugoslovenska vlada nije uopće to niti predložila talijanskoj vladi. — Po svemu se čini, da će odnošaji izmedju Italije i Jugoslavije biti mnogo ovisni o tome kakvi su odnošaji izmedju Francuske i Italije, i da se izmedju te dvije države prilike neće izmjeniti dok se ne uredi pitanje francusko-talijanskih odnošaja.

Visoka odlikovanja. — Za dokaz prijateljstva, koje Italija goji prama Afganistanu Nj. Vel. Kralj Viktor Emanuel podjelio je afganistanskom kralju Aman Ullahu Khanu, prigodom njegovog boravka u Rimu, visoko odlikovanje, ovratnik «del Annunziata». — Afganistanski kralj je pak podjelio najveća odlikovanja svoje kraljevine prestoljonasljedniku Princu Umbertu i načelniku vlade on. Mussoliniju. Kralj Viktor Emanuel bio je već prije odlikovan.

Afganistanski kralj kod pape. — Afganistanski kralj Aman Ullah Khan prigodom svog boravka u Rimu posjetio je i Papu. Vatikan je za njegov doček bio svečano opremljen, a na ulazu su ga primili najviši crkveni dostojanstvenici. Kralj se je s Papom razgovarao 25 minuta.

Talijansko-madžarska aeronautička liga. — Dne 11. o. mj. ustanovljena je u Rimu talijansko-madžarska aeronautička liga. Ta će liga imati svoje podružnice u Milanu i na Rijeci. Za predsjednika je izabran grof di San Martino Valperza. Liga će doskora započeti svoje djelovanje ciklusom predavanja o Madžarskoj. Raditi će naime na zbliženju Madžarske i Italije.

Mafija pred sudom. — Dne 11. o. mj. završen je proces protiv 154 zločinca iz Sicilije, koji su pripadali takozvanoj mafiji. Optuženi su naime bili udruženi u jednu tajnu zločinačku organizaciju, te su svojim djelovanjem ugrožavali život stanovništva Sicilije. Mafija ima svoj začetak daleko u prošlosti. Organizacija je bila čvrsta i teško ju je zatrti. Današnja vlada to iz svih sila nastoji. — Proces, koji se je vršio u Termini Imerese trajao je 3 mjeseca i 7 dana. — Sedam optuženih osudjeno je na doživotnu tamnicu. Svi ostali osudjeni su na zatvor od više godina.

Pitigrilli — aretiran. — U Torinu je dne 11. o. mj. aretiran glasoviti književnik Pitigrilli, koji se pravim imenom zove dr. Dino Segrè. Uzrok ovoj aretaciji nije još točno poznat. Nekoje rimske novine pišu, da su kod njega nadjeni neki spisi, koji ga kompromitiraju politički.

Fašistička legitimacija za Edu Mussolini. — Generalni tajnik fašističke stranke izručio je pred nekoliko dana predsjedniku vlade on. Mussoliniju u ime ženskih fašja fašističku legitimaciju za njegovu kćer gospodičnu Edu Mussolini.

Vojvoda od Pistoje se ženi. — Službeno je objavljeno, da će se doskora Njeg. kr. Vis. Princ Filiberto di Savoia Vojvoda Pistojski vjenčati s Njez. Vis. Princezom i Vojvotkinjom Lidiom Aremberškom.

Tjelesni odgoj i organizacija «Balilla». — Vodstva fašističke stranke te organizacije «Balilla» i športnog odsjeka stranke pred nekoliko su dana zaključila, da se za tjelesni uzgoj sve talijanske djece od 8 do 15 godina ima skrbiti organizacija «Balilla».

Cijene kruha. — Prema izvještajima svih prefektura u državi vidi se, da su po stabilizaciji lire cijene kruha u 75 pokrajina ostale sasma nepromjenjene, onakve kakve su bile i prije. U nekojim pokrajinama cijene su bile naglo i previše snižene, pa su se poslije morale opet povisiti.

Osuda protufašista Gilettija. — Protufašist Mario Giletti, mladić od 20 godina, koji je pred godinu dana u New-Yorku napao i ranio dva fašista, bio je pred nekoliko dana od njujorškog suda osudjen na 5 godina zatvora.

Konzul Delich kod kralja. — Njeg. Vel. kralj primio je dne 14. o. mj. u audijenciju dr. Silvija Delicha, rodom iz Zadra, koji je pred nekoliko dana imenovan talijanskim konzulom u Celovcu.

Sindakalna pučka univerza u Rimu. — U Rimu je nedavno ustanovljena fašistička sindakalna pučka univerza. Ta si je univerza postavila za svoju glavnu zadaću poučavanje radničkih slojeva o novom korporativnom redu u državi, o ciljevima fašističkog sindakalizma itd.

Italija neće sudjelovati na tiskarskoj izložbi u Koelnu. Doskora će se u Koelnu (Njemačka), održati jedan veliki sajam tiskarske industrije. Na tom će sajmu izlagati mnoge evropske države. Italija ne će izlagati. Tako su zaključili talijanski tiskari, zato, jer njemački industrijalci nisu htjeli, da sudjeluju na milanskom velesajmu.

Gulikoža i tat — konfinirani. — U Firencama je osudjen na 5 godina konfinacije cav. uff. Enrico Francini, poznati gulikoža, koji je pozajmljivao novac uz kamate od 59 posto. — Isto tako je osudjen i Paolo Amerini, mladić od 24 godine, koji je bio već više puta uhvaćen u kradji.

Italija i Albanija. — Dne 10. o. mj. zaključila je albanska vlada s talijanskim društvom Mazzorana pogodbu za gradnju pristaništa u Draču. U vezi s tom pogodbom izmjenili su talijanski poslanik u Tirani i albanski ministar vanjskih poslova dva pisma, kojima je zaključeno, da će, u slučaju kad ne bi predvidjeni iznos od 8. milijuna bio za gradnju pristaništa dovoljan, ostale troškove snašati talijanska vlada. U tom će slučaju talijanske ladje, koje će stizavati u dračku luku biti oslobodjene od plaćana lučkih pristojbina za dobu od 5 godina. — Osim toga je za potvrdu prijateljstva Italija naredila talijanskom društvu «Svea» neka stavi albanskoj vladi na raspolaganje 200.000 lira za gradnju škola.

Osudjen, jer je ribario u francuskom moru. — Pred sudom u Bastiji (Francuska) odgovarao je dne 13. o. mj. vlasnik jednog talijanskog ribarskog parobroda. Fornaciari. Njega je jedna francuska torpiljarka uhvatila, kad je lovio ribu u moru, koje pripada Francuskoj. Osudjen je na 20 hiljada franaka globe i 15 hiljada franaka odštete francuskom sindakatu ribara u Bastiji. Dok Fornaciari to ne isplati, sud mu je zaplijenio brod.

Papa i sjedinjenje crkava. — U zadnje vrijeme ima u svijetu više pokreta, koji idu zatim, da bi se pojedine crkve ili religije sjedinile. Papa je apsolutno protivan, da bi se katolička crkva sjedinila s bilo kojom drugom crkvom. Neki dan je rimski list «Osservatore Romano» donio papinu encikliku. U toj enciklici Papa energično nastupa protiv sjedinjenju crkava. On kaže, da se prava vjera nikako ne može združiti s krivom vjerom. Krivo da misle oni ljudi, koji kažu, da su sve vjere jednake i dobre. Papa kaže, da je samo katolička vjera jedina dobra i spasonosna vjera, a druge su sve krive.

Sovjetska vlada i Papa. — Sovjetska vlada gleda krivim okom na crkvu uopće, a napose pak na katoličku crkvu i njezinog poglavicu Papu. O tom svjedoči i jedno pismo, koje je pred nekoliko dana Papa primio od ruske sovjetske vlade.

Tim pismom Sovjeti osudjuju Papu da podupire protuboljševičko gibanje, te ga opominju neka to više ne čini. Pismo su potpisali Stalin, Rikov itd.

Medjusaveznički dugovi i predlog za ukidanje. — U svojem ovogodišnjem izvještaju reparacionoj komisiji bio je generalni agent za reparacije Amerikanac Parker Gilbert izjavio, da je potrebita redukcija sveukupne svote reparacije. Ta bi se redukcija provela na taj način, što bi se saveznici odrekli jednog dijela svojih tražbina prema Njemačkoj, dok bi opet Sjedinjene Države snizile svoja potraživanja prema savezničkim državama u istom razmjeru, u kojem su one olakšale reparacijske terete Njemačkoj. Stoga je svih dana «New York Herald» lansirao senzacijonalnu vijest, da će se vjerojatno brzo pristupiti ovom oživotvorenju. Naravno, da je ta vijest proizvela veliko zadovoljstvo kod svih interesiranih država ali je odmah nekon malo dana bila po američkom drž. tajniku Kellogu odlučno dementirana kao posve neosnovana, uslijed čega su nestale sve nade u brzo rješenje pitanja medjusavezničkih dugova i odredjenja sveukupne svote reparacija.

Izjave poljskog ministra vanjskih poslova. — Prilikom nekog banketa, koji je bio priredjen pred nekoliko dana u Varšavi govorio je ministar vanjskih poslova Zaleski o vanjskoj politici Poljske. U tom je svom govoru Zaleski orisao sav politički medjunarodni položaj Poljske. Govorio je napose o odnošajima Poljske i Litve. Što se tiče Litve — rekao je Zaleski — nesporazumci se sve više čiste. Izmedju Poljske i Litve uspostavljaju se malo po malo sve normalniji odnošaji, jer je litvanska vlada u mnogim pitanjima počela popuštati. Zaleski je najljepše govorio o odnošajima Poljske prama Njemačkoj. Izrazio je svoje zadovoljstvo i najbolje nade za budućnost. — Izmedju Poljske i Rusije odnošaji se sve više poboljšavaju. To se moglo vidjeti i iz držanja ruskog delegata Litvinova u Ženevi prigodom raspravljanja o litvansko-poljskom sporu.

Još jedan atentat u Skoplju. — Dne 13. o. mj. izvršen je usred Skoplja i usred dana jedan novi atentat, djelo makedonskih revolucijonaraca. Žrtva je atentata pravni referent skopske oblasti Velimir Prelić, koji je od Makedonaca bio veoma omražen, jer je vodio istragu protiv makedonskih studenata revolucijonaraca, koji su bili osudjeni na višegodišnju robiju. — Atentat je izvršila jedna žena, Maja Bujeva, revolucijonarka. Ona je na Prelića ispalila tri revolverska hitca. Prelić je pao teško ranjen, a par dana zatim umro je u teškim mukama. Maja Bujeva je četvrti hitac ispalila sebi u prsa u namjeri da se ubije. Smrtno ranjenu uhvatiše je i odnesoše u bolnicu. Kad je došla k sebi ona je izjavila samo to, da je bila prisiljena ubiti Prelića, ali da joj je veoma žao, jer ju je on više puta pomogao. — No, onda je pala opet u nesvijest, a zatim je izdahnula. — U Beogradu i u ostaloj Jugoslaviji vijest je o ovom atentatu izazvala veliko ogorčenje. Sazvan je odmah ministarski savjet da raspravlja hitno o mjerama koje treba u Južnoj Srbiji poduzeti, da se spriječi dalnje djelovanje makedonskih revolucijonaraca. — Iz istrage se je doznalo, da je Mara Bujeva bila u vezi s centralnim odborom makedonskih revolucijonaraca u Sofiji. Ona je bila žena jednog bugarskog oficira, a ždrijebom je bila odredjena da izvrši atentat, pa je u tu svrhu došla u Skoplje.

Kako će se u Čehoslovačkoj proslaviti desetgodišnjica oslobodjenja. — Ove se godine navršava 10 godina od propasti Austrije. Već je deseta godina, da su se iz jednog stoljetnog ropstva oslobodili slavenski narodi, koji su uz ostale narode sačinjavali Austro-Ugarsku. — Da se ta desetgodišnjica slobode što dostojnije proslavi vrše se u Čehoslovačkoj velike priprave. Novine donašaju već i program svih svečanosti, koje će se tamo ove godine održati. Svečanosti će započeti u mjesecu maju, a uslijediti će ovim redom:

Medjunarodni kongres pučke umjetnosti u maju u Pragu.

Medjunarodni kongres liječnika, anatomista i inženjera 26.—29. maja.

Medjunarodni kongres crteža 1.—8. augusta.

Medjunarodni kongres gluhonijemih 4.—9. jula.

Narodni festival čeŝkoslovačkog korala. Dan još nije odredjen.

Narodni kongres protestantske crkve i religijoznih društava u julu u Pragu, djelomično u Bratislavi.

Katoličke crkve u organizuju dne 5. VII. ophod u Velehrad, koji će biti vrlo zanimljiv.

Katolička crkva organizuje dne 28. septembra svečanu komemoraciju sv. Vaclava u Staroj Boleslavi.

Kongres vatrogasaca u Pragu. Dan nije odredjen.

Otkriće spomenika presidentu Wilsonu dne 4. VII. u Pragu.

Medjunarodni kongres socijalnih i higijenskih ustanova pod protektoratom gospodje Alice Masaryk 29. IV. ili 1. maja.

Medjunarodna konferencija Y.M.C.A. u julu.

Izložba savremene čeŝkoslovačke civilizacije, koja će biti otvorena u mjesecu junu u Brnu.

Velika poljoprivredna jubilarna izložba 14.—16. maja u Pragu.

Proljetni zbor u martu u Pragu.

Jesenski zbor u Pragu 24.—30. septembra.

Zbor u Libercu 13.—21. septembra.

Izložba britanske grafike 22. oktobra.

Športski dan u počast imena g. Masaryka presidenta republike uoči dana 10-godišnjeg opstanka republike.

Izložba likovnih umjetnika «Manes», organizovana svake godine u Pragu u proljeću, ljetu i jeseni.

Izložba likovnih umjetnika «Krasoumna Jednota», organizovana u Pragu u proljeću te jeseni.

Kako se iz ovog programa vidi proslava desetgodišnjice slobode u Čehoslovačkoj će se proslaviti ne samo dostojno, nego upravo veličanstveno. Čehoslovaci znadu što je ropstvo i znadu što vrijedi sloboda, pa kad je imaju hoće, da je i slave što bolje mogu.

Američke ratne ladje u Livornu. — Dne 11. o. mj. prispele su u Livorno dvije američke torpiljarke i to «Borie» i «Tracy». — Tamo su se zadržale do 19. o. mj.

Praznici u Sovjetskoj Rusiji. — Sovjetska je vlada odredila, da se u Rusiji godine 1928. imaju slaviti samo slijedeći praznici: 1. januara (nova godina); 22. januara (obljetnica revolucije od 1905. g.); 18. marca (dan pariške komune); 1. maja (dan internacionale); 7. i 8. oktobra (obljetnica komunističke ruske revolucije); 1. julija (dan proglašenja Sovjetske republike); na dan 8. marca, koji je internacijonalni dan radnika, u Rusiji će se raditi samo 2 sata. — Crkveni praznici se u Rusiji službeno ne svetkuju, ali se u te dane ipak ne radi. Postoji naime zakon, po kojem su ti dani proglašeni «danima odmora». Crkveni praznici jesu: 14., 15. i 16. aprila, (Uskrs); 24. maja (Isusovo uzašašće); 4. junija (Sv. Trojstvo); 6. augusta (Marijino uzašašće); 25. i 26 decembra (Božić).

Upotpunjavanje jugoslovenske vlade. — Kako je poznato do sada je poslove jugoslovenskog ministra unutarnjih poslova obavljao sam predsjednik vlade Velja Vukičević. Pred nekoliko je dana kralj Aleksandar podpisao ukaz kojim se za ministra unutarnjih poslova postavlja radikalski poslanik Čeda Radović. Time je vlada upotpunjena. — Osim toga ukaza kralj je potpisao i ukaz, kojim se nekoliko velikih župana premještava, a nekoliko penzijoniše.

Pomoć siromašnim krajevima. — Na sjednici, koju je dne 11. o. mj. imao jugoslovenski ministarski odbor i na kojoj se je raspravljalo o siromaštvu nekih krajeva Jugoslavije, zaključeno je, da će se tim krajevima dati novčana pomoć. Odmah je odredjeno, da se siromašnom pučanstvu u Hercegovini ima dati 10 milijuna dinara.

Prijateljska pogodba izmedju Jugoslavije i Grčke. — Jedan grčki list javlja, da je grčka vlada s jugoslovenskom vladom spremna sklopiti ugovor o prijateljstvu i arbitraži, ali se najprije izmedju te dvije države moraju urediti neka pitanja gospodarske naravi. Osim toga morala bi inicijativa za taj ugovor doći sa strane Jugoslavije. Ili bi pak Jugoslavija morala pokazati, da želi prijateljstvo s Grčkom. Ako je njoj stalo do prijateljstva, onda će do toga i doći.

Vodje sovjetske opozicije prognani u Sibiriju. — Iz Moskve stizavaju vijesti, da su vodje sovjetske opozicije — koji su bili izbačeni iz komunističke stranke, jer su se bunili protiv sadanjeg diktatora Stalina, — prognani u Sibiriju. Osudjenih je pedeset, a medju njima je i Trocki. On mora ostati u Sibiriji 3 godine. Kažnjenici su odjeljeni jedan od drugoga. Vlada im je odredila 9 rubalja mjesečno.

Proračun jugoslovenskog ministarstva vojske. — Pred nekoliko dana raspravljalo se je u jugoslovenskoj narodnoj skupštini o novom proračunu jugoslovenskog ministarstva vojske i mornarice. Tom je prilikom ministar vojske general Hadžić iznio svoj izvještaj. Iz toga se izvještaja vidi da novi proračun za jugoslovensku vojsku iznaša 2 miljarde 428 milijuna i 571.226 dinara. Nešto je veći od proračuna za lanjsku godinu. Jugoslovenska vojska broji sada 109.575 ljudi. U slučaju rata

Dužnost je svakog pretplatnika, da namiri zaostalu pretplatu. Dobri pretplatnici plaćaju pretplatu unaprijed i šire svoj list.

može Jugoslavija mobilizirati više od deset puta toliko ljudi, tako da bi onda jugoslovenska vojska brojila 1 mil. i 500 tisuća ljudi. — General Hadžić je u svom izvještaju opširno govorio o modernom uredjenju u vojci, o disciplini, koja u vojsci vlada, o aeronautici, koja se razvija, o mornarici, koja se stalno upotpunjuje po jednom dobro zasnovanom nacrtu itd. — Govorio je i o vojnoj akademiji u Beogradu. Rekao je da je danas polovica njenih pitomaca Srbijanaca, a polovica Hrvata i Slovenaca. Pomorska akademija u Dubrovniku ima najviše Hrvata i Slovenaca.

Jugoslovenski kralj i kraljica posjetiti će London. — Francuske su novine raširile vijest, da će jugoslovenski kralj Aleksandar i kraljica Marija u mjesecu maju posjetiti London. Tom se putovanju pripisuje veliko političko značenje.

Zračni saobraćaj Zagreb-Beograd. — Prema vijestima iz Beograda imao bi se slijedećeg mjeseca otvoriti zračni promet izmedju Zagreba i Beograda. U tu svrhu su naručena dva aeroplana najmodernijeg tipa «Junkers». Svaki bi aeroplan imao prostora za 10 putnika i bio bi snabdjeven modernim komfortom. Lijet od Zagreba do Beograda bi trajao dva sata. Cijena vožnje bi bila približno jednaka cijeni brzog vlaka prvog razreda. Aeroplani bi prevažali i poštu. — U savezu s tim izgradjen je nacrt za putnički promet medju svim jugoslovenskim većim mjestima, tako da bi u dogledno vrijeme sva veća mjesta bila povezana zračnim prometom.

Kongres jugoslovenske demokratske stranke. — Vanjska politika Jugoslavije. — Prošle nedjelje, dne 15. o. mj., otvoren je u Beogradu kongres Davidovićeve demokratske stranke. Iz svih strana države došao je ogroman broj strankinih pristaša. Kongres je kratkim govorom otvorio Ljuba Davidović. Iza svih formalnosti prešlo se je na raspravljanje o pitanjima stranke, o stranačkim prilikama u Jugoslaviji itd., kako to već biva na kongresima svake stranke. Najvažniji i najznačajniji govor na tom kongresu imao je dr. Voja Marinković, ministar vanjskih poslova. On nije govorio o stranačkim stvarima, nego je govorio o jugoslovenskoj politici prama drugim državama.

«Balkan balkanskim narodima». — Marinković je u svom govoru rekao, da se današnja jugoslovenska vlada bori za novo protiv staroga, za svjetovni mir i za ostvarenje ideje: Balkan balkanskim narodima! Jugoslavija od danas ne zahtjeva ni prvenstvo, ni gospodstvo nego nalazi da je bratstvo, sigurnost i budućnost balkanskih naroda u tom, da se sjedine na osnovi jednakosti i ravnopravnosti u jednakim težnjama i zajedničkim ciljevima. Marinković kaže, da bi Jugoslaviju morali u tom i druge države pomoći. Jugoslovenska politika ide zatim, da se održi mir. Jugoslavija neće da bi na nju pala krivnja, ako dodje do nesloge medju balkanskim narodima, pa se prolije krv. Marinković kaže dalje: «Mnogi tvrde, da je naš položaj nesiguran. Sretan sam, što mogu kazati, da to nije istina. Jugoslavija nije osamljena, ona ima u ovom momentu većinu država uza sebe.» Zatim je Marinković govorio o makedonskoj akciji u Južnoj Srbiji i o čestim atentatima revolucijonaraca, pa je rekao: «Gdje se počinje s revolverskim atentatima svršava se s topovima i mitraljezima. Treba da si to uzmu na znanje neprijatelji Jugoslavije i da prestanu sanjati o tome, da je Jugoslavija osamljena, jer da neko prouči naš položaj, nemilo bi se iznenadio.» — Poslije govora Voje Marinkovića zaključen je prvi dan kongresa. Kongres se je drugi dan nastavio, da raspravlja o raznim važnim pitanjima stranke i države.

BURZA.

Dne 18. januara 1928. moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 amer. dolar za lira 18.90; 1 engl. šterlinu za lira 92.15; 100 franc. franaka za lira 74.35; 100 švic. franaka za lira 364; 100 holand. forinti za lira 762.50; 100 njem. maraka za lira 450.50; 100 čehoslov. kruna za lira 56.05; 100 austr. šilina za lira 266.50; 100 jug. dinara za lira 33.35.

Domaće novosti

Jedna lijepa, prijateljska slava. — Naš pjesnik i prijatelj, g. Rikard Katalinić Jeretov slavio je 8. o. m. svoju pedesedidevetu godišnjicu. Tom zgodom priredili su mu njegovi najbliži prijatelji u Zagrebu večeru, koja je prošla u najtoplijoj srdačnosti. Pročitani su pozdravi dalekih prijatelja i izrečene zdravice, u kojima se iskreno i toplo uznosilo čovjeka, koji je svojim radom i životom zaslužio da ga cijeli narod diže i slavi.

Pozdravima i čestitkama omiljelom pjesniku pridružujemo i mi naše uz želju, da nam ga Bog uzdrži još dugo čila i zdrava!

Jedna Radetićeva knjiga. — Sigurno nema jednog našeg čitatelja, koji ne pozna Ernesta Radetića. Ko se ne bi sjećao Radetića, koji je u našim podlistcima napisao bezbroj lijepih stvari? Kroz par je godina on svojim majstorskim perom, u ugodnom dijalektu porečštine, pisao u «Istarskoj Riječi» pripovjesti i crtice, koje su se čitale s ugodnošću na svim našim istarskim ognjištima i koje su svima ostale u pameti, jer su bile uistini lijepe.

Radetić je od nekog vremena ušutio, niste ga više srećali u našim podlisticima. No, on je svejedno radio. Spremao je svojim oduševljenim čitateljima jedno lijepo iznenadjenje, — jednu knjigu. I eto, pred par dana ta je njegova knjiga odštampana i izišla. Zove se: «Kad se užge mlada krv» i druge istarske pripovijesti. U njoj su sakupljene sve najljepše stvari, koje je Radetić napisao u dijalektu za naš list, no u knjizi nisu štampane u dijalektu, nego su preradjene, uljepšane, usavršene i to u književnom jeziku. Kud i kamo ljepše nego prije. Osim tih preradjenih pripovijesti ima u knjizi i novih. Knjizi je napisao predgovor naš uvaženi književnik Rikard Katalinić Jeretov, a zatim slijede ove pripovijesti: — Kad se užge mlada krv; — Naša učiteljica; — Pokora Ive Kapelana; — Veliki i mali; — Majka; — Badnje veče; — Sirotinja; — Dijete ljubavi; — Fratar Barnaba. —

Te su lijepe pripovijesti ukrašene slikama od Milka Bambića. Naslovni list nacrtao je prof. A. Sirk. Vjerujemo, da ovu Radetićevu knjigu nije potrebno preporučivati, jer će svi nastojati da je kupe, ali uza sve to preporučamo našim čitateljima, da je naruče što prije, jer je naklada malena, pa bi mogli zakasniti i ostati bez jedne vanredno lijepe istarske knjige. Knjiga «Kad se užge mlada krv» naručuje se na naslov: Amministrazione del «Istarska Riječ» — Trieste, Via S. Francesco d'Assisi 20. Cijena je knjizi 3 lire, a sa poštarinom 3 lire i 50 centezima.

Zagonetke u koledaru za god. 1928. — Naš narodni koledar za Istru «Franina i Jurina» već je sav rasprodan, a ipak je na upravu «Istarske Riječi» došlo vrlo malo riješenja tih zagonetaka. To je radi toga, što su zagonetke u ovogodišnjem našem koledaru zaista teške. Da bude pak čim veći broj natjecatelja ovime javljamo da se mogu natjecati za raspisane nagrade ne samo oni, koji riješe sve zagonetke, nego i oni, koji riješe barem nekoje. Tako na primjer ne treba da budu riješeni svi homonimi, ili koja druga zagonetka. Koje si mogao riješiti, one i pošalji. Uzeti ćemo dakle u obzir i djelomično riješenje. Naravski da će prednost imati oni koji sve zagonetke dobro riješe pa zatim oni, koji se najviše budu približavali pravilnom riješenju.

Sva ili djelomična riješenja možeš poslati na upravu «Istarske Riječi» do 1. marta 1928. Koji su si razbijali glavu sa zagonetkama, pa ih riješili, nek pokušaju sreću, ne bi li dobili nagradu.

«Franina i Jurina» rasprodan. — Koledar «Franina i Jurina» za godinu 1928. već je sav rasprodan. Ne možemo dakle da udovoljimo brojnim novim naručbama. Onima, koji su nam novac već poslali ubilježit ćemo za buduću godinu ili novac vratiti ili upotrebiti za kakvu drugu naručbu, ako dotičnik to odredi.

† Aca Milošević. — Javljaju nam iz Skoplja, da je tamo umro naš odlični prijatelj g. Aca Milošević, direktor lista «Južni Privrednik», sekretar Trgovačkog Udruženja i Narodne Odbrane. — Pokojnik je bio još mlad, imao je tek 35 godina. Odlikovao se je plodonosnim nacijonalnim radom, pa je zbog toga u svom kraju bio poštovan. — Po svojoj je smrti ostavio ožalošćenu udovicu i brojnu rodbinu. — Neka mu je pokoj vječni, a njegovima naše iskreno saučešće.

Javno sabiranje novaca — zabranjeno. — Generalni tajnik fašističke stranke on. Turati obavjestio je pred nekoliko dana sve fašističke pokrajinske tajnike, da je po nalogu predsjednika vlade on. Mussolinija strogo zabranjeno svako javno sabiranje darova. Ako je u jednom kraju zbog posebnih prilika apsolutno potrebno javno sabiranje novčanih darova, onda mora pokrajinski fašistički tajnik predložiti zato molbu generalnom tajniku, koji odredjuje koliko će vremena sabiranje trajati. Generalni tajnik vršiti će takodjer i kontrolu nad sabranim novcem, da ne bi taj novac bio upotrebljen u druge svrhe, mjesto u one, za koje je bio sabran.

Sjedinjenje općina. — Vlada nastoji, da što više može smanji broj općina. Općine mnogo stoje. Uslijed toga se u zadnje vrijeme mnoge male i bliže općine ujedinjuju. Tako su pred nekoliko dana kr. dekretom ujedinjene općine Rihemberg i Šmarje u jednu općinu Rihemberg. Općina Podkraj ujedinjuje se s općinom Col, a Godović s općinom Črni Vrh kod Idrije.

Novi lovski zakon i naši krajevi. — Kako novine javljaju bio je nedavno parlamentu predložen nacrt za jedan novi lovski zakon. Po tom bi se zakonu u našim krajevima lov znatno promjenio, pa je stoga savez lovaca Julijske Krajine poslao ministru za narodno gospodarstvo jednu molbu, kojom moli, da bi za naše krajeve ostao stari lovski red. U najgorem slučaju neka bi se stari red malo poboljšao ili popravio. Taj stari lovski red najbolje odgovara našim prilikama. Ministar je na ovu molbu odgovorio. U svom odgovoru kaže, da se po jednom članku zakona novi lovski red, koji će se doskora uvesti, ne odnosi na nove pokrajine.

Obrtnici i dozvole za trgovine. — Prema novim odredbama ministarstva za narodno gospodarstvo, nije potrebno da mole trgovačku licencu, a niti da plaćaju trgovačku kauciju obrtnici, krojači, postolari, modistkinje itd., koji rade samo po naručbi svojih mušterija, a za svoj rad rabe sirovine kupljene kod trgovaca.

Moraju tražiti licencu i moraju plaćati odnosnu kauciju one krojačnice, modni saloni i postolari, koji prodaju na malo, pa ako i u vrlo malim količinama, općinstvu one sirovine, koji su potrebne za njihovu industriju. Na primjer krojač, koji prodaje tkanine, postolar, koji prodaje kožu itd.

Oni obrtnici, koji su već platili kaucije, a po ovim odredbama nisu dužni plaćati ih, mogu novac natrag dobiti, ako se na blagajni, gdje su kauciju položili, prikažu s jednim uvjerenjem općine.

Živinski sajam v Šapjanama. — Podeštat općine Jelšane javlja, da će se sajam za blago i drugu raznovrsnu robu, koji se u Šapjanama održava od junija 1927., od sada unapred održavati svake prve nedjelje u mjesecu.

Istarski boksit. — Pred nekoliko dana objavio je dr. Mario Petronio u periodičnom vjesniku, što ga izdaje Savezni kreditni zavod za obnovu Venecija, jednu študiju o rudnicima boksita u Istri. U tom članku dr. Petronio najprije piše o boksitu, o rudnicima boksita uopće, te o velikoj vrijednosti, koju ima boksit u industriji aluminija. Specijalno se bavi istarskim boksitom, pa o njemu piše dosta opširno. Po tome članku donašamo i mi neke podatke o istarskom boksitu.

U tom članku kaže dr. Petronio, da je istarski boksit (naročito onaj, što se kopa u okolici Šumberga) prvoklasan.

Istočno od Raše protežu se nalazišta boksita od poznate zone ugljena pa na sjever do Šumberga i Svete Nedelje. Boksit je dobro razvrstan, a leži tik pod zemljinom površinom. No u tom su kraju prometna sredstva slaba, pa se rad ne može s uspjehom voditi. Uskotračna i zračna željeznica, koje su u svrhu prevoza boksita bile uspostavljene nisu odgovarale prometnim potrebama, pa se je rad morao potpuno obustaviti. —

Na desnom brijegu Raše naslage su boksita još i jače. Te naslage protežu se u susjedna nalazišta oko Žminja i Sv. Petra u Šumi. Te su se naslage iskorištavale mnogo za vrijeme rata, pogodovale su tome i prometne prilike. Blizu je naime željeznička pruga Pula-Herpelje.

Na boksitu najbogatiji kraj nalazi se u sjeverno-zapadnoj Istri, a graniči na sjeveru s rijekom Mirnom. Boksita ima naime mnogo oko Višnjana i Vižinade. Taj kraj ima za iskopavanje dobre okolnosti. Onuda naime prolazi uskotračna željeznica Trst-Poreč.

Osim te zone boksita poznata je i zona Motovun-Buzet. No tu iskopavanje nema do sada neke posebne važnosti.

Zanimiva je povjesna činjenica da je pod Sovinjakom g. 1808. bila uspostavljena tvornica zelene galice i galuna. Tamošnje naslage obiluju naime na vapnu. G. 1855. je ta tvornica izradila 1500 kvintali galuna i 412 kvintali galice. Kasnije se je proizvodnja pogoršala, tako, da je 1870. tvornica prestala raditi. Uništila ju je konkurenca moderne kemijske industrije.

Boksitne naslage protežu se i s onu strane Mirne do Novigrada i Umaga. Boksit je otkriven i kod Brseča, a takodjer i na Puljštini, kod Loborike.

Bogatstvo svih istarskih naslaga računa se na 5 milijuna tona. To je izračunano površno. Vjerojatno je vrijednost tih naslaga dvostruka, jer se boksit nalazi mnogo dublje nego li ga do sada iskopavaju.

Boksitne naslage nisu ograničene samo na istarski poluotok, nego se nastavljaju i na otocima Krku, Cresu, Rabu, a takodjer i dalje u Dinarskim planinama, koje tvore s Istrom i po Petronijevom mišljenju jedno geološko jedinstvo.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Nastavak 2.)

Brodolom.

Jedan sat kasnije oluja je tako uzbješnjela, da je izlaz na palubu postao i samim mornarima opasan. Izložena bokom udarima mora «Florida» se probijala naprijed bacana čas na lijevo čas na desno. Sunovraćujući se u dubine, medju goleme talase, grabila bi silnu množinu vode, koja bi se uz veliku buku odbijala o vrata i sve zatvore, a onda se u ogromnim slapovima rušila niz protivni bok. Časnici, svak u svome platnenom, nepromočivom odijelu, jedva su se držali na mostu.

Nastade noć. Užasu grdne oluje pridružio se još i crni mrak. Ladja je ipak jurila naprijed slijedeći uporno svoj pravac duž zapadni rub alginih naslaga. Dok se taj rub ne prodje, ne će moći brod nikako da zakrene ravno prema sjeveru ni ugnuti se strahoti orkana.

Kad bi prema jutru, zapovijednik «Floride» sidje u komoru, da još jedanput pogleda na kartu i izračuna položaj ladje. Pošto je time bio gotov, uzdahne kao od neke veliko olakšice:

— Sad je sve u redu. Ladja može bez straha da upravi put sjevera i...

Tu se prekide. Slučajno mu je oko palo na drugu jednu kartu, na kojoj je crvenom bojom bilo naznačeno nešto, od čega se kapetanovo lice u isti mah smrklo.

— Opet nekakva podrtina morska, gjavo nek je nosi. Mora da smo joj blizu i ako naidjemo na nju...

Ova rečenica ostala je zanavijek nedovršena. Uslijed jednog strašnog sudara s nekim napola potopljenim koritom, parobrod puče i naglo stane. Voda je počela da ulazi u nj. Kad su ladju talasi digli, i ona legla na drugi bok, kapetan izdade zapovijed, da se otvor na drugoj strani privremeno zabuši, što je vrlo teško išlo, a nije imalo ni pravog uspjeha, već što je tek za prvi čas spriječilo, da voda ne ulazi u utrobu broda onolikom silom. Položaj je bio strašan, ali «Florida» je još odolijevala. No kad se pokazalo prvo svijetlo dana, vidje kapetan, da brodu nema spasa. U unutrašnjosti bila je voda prodrla već do samih strojeva. Salon prvoga razreda bio je razmjerno još prilično poštedjen, tako i stubište, što je vodilo do njega. Putnici, sve u strahu, tiskali se, ko će prvi na palubu. Uto su zapovijednika broda odnijeli valovi, ali osta drugi, njegov zamjenik, koji je medjutim izdao zapovijed, da se u more spuste tri čamca, što su još jedini preostali, dok je sve druge razbilo i raznijelo more.

U tom času, kad su putnici i mornari počeli da se ukrcavaju, nadzornik policije Tompson zaleti se, što je brže mogao u nutrinu broda. Na hodnicima vladala je crna tama, jer čim je veliki stroj prestao da radi, utrnu i električno svijetlo. Ipak je nekako našao kabinu, u kojoj bijaše zatvoren Viljam Barizon. Utisne ključ u ključanicu i reče glasom, što je već malo drhtao: — Žurite se i podjite sa mnom. Ladja tone, svijet se već ukrcuje u čamce. Treba da se odlučite, i brzo. Ovo je moj posljednji poziv. Dajte mi poštenu riječ, da ne ćete pokušati da pobjegnete i ja ću vas pustiti i učiniti da se ne udavite u ovom strašnom brodolomu.

— Ja ne ću da zalažem svoju riječ, odgovori iz kabine okovani mladić. Volim da se ovdje utopim, nego da me vješaju na suhu. Činite, što vas volja, riješite me ili ne riješite — meni je svejedno!

Nadzornik prihvati:

— Slušajte, Barizone, ne ću da imam vašu smrt na duši. Bila bi to za mene odveć velika grižnja savjesti. Izbavite me te muke!

— Do glavola, što mi je stalo do vaše duše? — odgovori uapšenik porugljivim glasom. Skinite mi što prije lance ili podjite. Vaše društvo nije nimalo zabavno gospodine Tompsone!

Oluja je nad njima bijesnila, u neki čas činilo se, kao da je parobrod opet udario o nešto tvrdo. S palube dopirali glasovi strave i silan vrisak. Tompson psujući od srdžbe približi se mladome čovjeku, napipa mu ruke i reče: — Neka vas gjavo nosi! Malo te vas nisam uhvatio za riječ i pustio da se utopite. Medjutim — ne, ne mogu...

Skinuvši mu s ruku okove nadoda:

— Sad ste slobodni, ali ako samo pokušate, da utečete, ja ću već učiniti, da vas ne mimoidje smrt, koju vi tobože kao da tražite. Dodjite!

Kad cmi na palubu, a to se već i treći čamac otisnuo, našto se Tompson sav bijesan okrenu k Barizonu:

— Neka vas gjavo nosi! Mi smo propali,

ZAVOD Dra. BONCINA-FINETTI
Trst - Via Fabio Filzi 23
Primanja: od 10 do 12 i od 15 do 17

Radikalno liječenje: ŠIATIKE (BEDROBOLJE). Liječenje traje samo 3 dana. - Uspjeh zajamčen.
Bolesti mišića na prsima i u bokovima.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Treba uzeti vrijeme onakvo, kakvo jest. Manje riječi — više djela. - Argentinsko meso i bonkulovićski želuci. - Kriomčari dobili po prstima. - Pomor žena. - One tri.

Jedan tršćanski list, koji je već i do sada o Rijeci pisao mnogo, piše, da se o Rijeci previše — piše. Vrlo rijetki da su oni, koji znadu, što hoće, svi ostali da trube u vjetar i da ponavljaju uvijek jedno te isto: prije rata uvozilo se ovoliko, prije rata izvozilo se onoliko, prije rata imali smo ovo, prije rata činili smo ono — i sve tako. A pri tom se zaboravlja na ono najglavnije: na rat, koji je poubijao toliko svijeta, razorio tolika carstva, upropastio tolike narode, osiromašio tolike gradove. Uzalud je, veli onaj tršćanski list, spominjati, što je bilo, i kukati i jadikovati. Rijeka će i dalje živjeti, to se razumije da hoće, ali ne treba da to bude na onaj stari, negdašnji način. Živjet će, iako na nekoj drugoj bazi, ali tu novu bazu treba stvoriti, i nove puteve otvoriti, a ne čučiti na starim, već travom obraslim stazama i čekati, da se po njima razlije opet ono, što se je negda lilo i prosipalo.

Nešto slično kazao je i naš Nino Host onima dolje u Opatiji. I oni tamo pišu i pišu i pišu. I sve što više pišu, sve im manje gosti dolazi. A zašto to? Zato, što ljudi zaboravljaju, da gdje ima više ćakul, tu ima manje gosti. Zato se preporučuje, da na mjesto riječi — dodje već jednom rad, ozbiljan, trijezan, i da na tom radu učevstvuju svi, osobito oni, koji od lječilišta imadu najviše koristi, i sve tako. Reklame treba, reklame i reklame. I zabava treba i raznih drugih privlačivosti, a zato treba posebne odbore i odbore, koji će umjeti tim i tolikim drugim stvarima da doskoče sami, a ne da čekaju, e će im i to učiniti Rim. Rim je, kako se je i ovih dana priznalo na otvorenoj sjednici, učinio već mnogo, pa ako i vode svi putevi onamo i odanle, ima ih još drugih, koji treba ovamo da dovedu strance, što je za sada najglavnije. Medjutim, kako čitam u «Vedetti», odnosni su odbori već obrazovani, i svi se nadamo, da će stvari od sada udariti drugim pravcem.

Ista «Vedetta» prigovara i onima, koji se tuže, da je život skup. U svom veleважnom članku, «Un importante problema alimentare», pita spomenuti list: zašto se, na priliku, Riječani ne hrane sledjenim, argentinskim mesom? Tim se mesom hrane milijuni i milijuni ljudi, zašto se ne bi i Riječani? Neki vele, da juha od sledjenog mesa nije dobra ni tečna, što nije istina: juha od argentinskoga mesa, veli «Vedetta», izvrsna je, samo treba paziti, da ne izmakne krv, koja da čorbi daje neki posebni «gušt». I gulaš da je izvrstan od argentinskoga mesa, samo da treba i tu da se pripazi, da se ne izgubi krv, koja i njemu daje onaj neki posebni čar. Reći će tkogod, da u argentinskom mesu ima mnogo masti. Ništa zato: kome se mast ne dopada neka je izvadi žlicom i neka je pomalo sprema u kakvom loncu. Ta mast pomiješana s maslom i sa svinjskom masti daje izvrsnu začinu za krumpir, šalatu, zelje itd. U jednu riječ: argentinsko je meso ključ, koji bi najlakše mogao da riješi problem prehrane našega grada.

Tako misli «Vedetta». No mene je sve strah, da će ova njezina predika o sledjenom mesu ostati glas vapijućega u pustinji. Naši riječki želuci odviše su delikatni, da bi se mogli tako lako da izlože tim novim eksperimentima. Dvije hiljade godina raznih bifteka, branžolica, filetića, temfanja i raznih drugih pečenaka, tako su profinile naše riječke utrobe, da mi ne bismo ni dva puna dana mogli biti bez naših ombulića, strakula, i drugih dijelova pitomoga i divljega, ali svježega mesa. Svaki narod ima neku svoju posebnu karakteristiku; naša karakteristika je — friško meso. Čast argentinskomu, mi ćemo ga uvijek rado hvaliti, ali držat ćemo se onoga friškoga. Dvije lire više, ali, da je — friško.

U gradu se govori mnogo o nekom krupnom kontrabandu, što je izvršen u Luci Baroš. Tri teška kamijona nakrcana svilom i raznim drugim tkaninama prekrcana su na šušačku stranu od pristaništa Cagni. Prokriomčarena roba prevezena je potajno na kolodvor, ukrcana na vagone i upućena u Zagreb. Medjutim neko je na vrijeme izvjestio o tom zagrebačke vlasti, koje su robu svu zaplijenile, i protiv krivaca zavele postupak, tako da ne će nijedan od njih izbjeći pravdi. Kad čovjek prosudi ovo, kako treba, mora da dodje do zaključka, da su ljudi i u ovom dvadesetom vijeku još uvijek velike budale. Igraju se s državnim i privatnim novcem, titraju se sa zakonom, žvižde na vlast, na obraz i na moral sve u misli, da će oni nadmudriti sve i svakoga, obići zakon i one, koji zakon provode, i da će kraj svega toga uspjeti u svojim lupeštinama. I to baš u ovo naše vrijeme, gdje je policija tako organizovana, da već i zidovi imaju oči i uši. I sada ja ne znam, jesu li ovi ljudi, što ovako budale zato, što su nepošteni ili sua nepošteni zato, što su budale. Svakako na njima se vječito obistinjuje ona: zaklela se zemlja raju, da se svake tajne znaju.

Ljudi, ako već ne možete ili ne ćete da budete pošteni, kako to lijepo Bog zapovijeda, gledajte barem da ne budete bedasti.

Jedna žalosna vijest za žene. Prema najnovijim statistikama provedenim u nekim kulturnim zemljama Evrope izlazi, da u posljednje vrijeme umiru žene u mnogo većem broju nego li prije. Uzroci? U prvom redu: kratke suknje, gola prsa i goli lakti. U drugom redu: pušenje. Stručnjaci dokazuju, da će do deset godina umirati još više žena, jer da se pretjerano lakim odjevanjem i pušenjem njihov i onako slab organizam sve više slabi.

Kad smo već na tome, jedno je, što mi se čini izvanredno čudno. Ima na hiljade i hiljade muškaraca, strastvenih pušača, koji su uvidjeli da je pušenje nesamo štetno za zdravlje i za džep, nego da je i ludo, pa stoga iz svih sila nastoje, da od pušenja odviknu. I dok oni u tome uspjevaju, eto ti njih — žena — koje se trude i muče, i «štumih» nadimlju, samo da mogu u društvu a valjda i kod kuće, potrošiti nekoliko lira na dan na duhan, a pri tom i ispljuckati ponešto onih svojih i onako nejakih pluća.

I još nešto: prije, kad bi se žensko dijete rodilo, pa ako bi imalo noge malo krive, mati bi odmah postavila u «žes» ili u željeza, da se izravnaju. Sada pak čine djevojke sve moguće, da svoje noge nakrive, da mogu tobože lakše i ljepše plesati one neke indijanske, divlje «čarlstone» i druga njima slična hopsanja. Vele, da će tako moda. Recimo radije: crna pamet, pa predjimo na one tri:

Došla k Jurićevima u posjete neka gospodja. Jurić stane preda nju pa će joj:

— Pokaži mi jezik!

— A zašto, da ti ga pokažem? — u čudu će gospodja.

— Zato, jer mama veli, da ti je dug kao kravi rep.

Ona druga:

Ima na Rijeci sretnih ljudi. Jučer se je jedan njih hvalio na Korzu, da njemu ide sve kao po loju, štogod započne to da sretno svrši, komogod postavi novac, tu da ga i nadje i sve tako. Nato će mu jedan njegov prijatelj, koji ga je pažljivo slušao:

— Kad je tako, a ti meni posudi dvije tisuće lira. Ako si tako sretan, kako govoriš, da jesi, one će ti si sigurno biti vraćene...

Ona posljednja: Sudac optuženome:

— Kako to? Kad su vas uhvatili, vi ste sami priznali, da ste orobili dućan i namlatili čuvara, dok sada evo sve niječete i tajite.

— Jest, gospodine suče, ali ja sam otada dobio jednog vrlog advokata, koji me je uvjerio, da sam čist i nedužan kao najbolji liljan...

Rokac.

IZ VODICA.

Mi kupujemo zvona. - Crkva bez svećenika. - Ostavile su nas učiteljice.

Za vrijeme velikog prošlog rata uzeta su nam bila, kao i drugim selima iz našeg zvonika zvona u ratne svrhe. Prije rata mi smo imali 3 zvona. Bilo je ugodno u ona prošla vremena slušati ta naša draga zvona, kad su nas zvala u crkvu, kad su nam zvonila podne, Zdravu Mariju itd. Vojska nam je rekvirirala dva zvona. Odonda je Vodicama ostala samo jedno jedino zvono, sirotno i samotno, koje zvoni ko da tuži za svojom dragom braćom srebrnog glasa.

Već toliko godina stoji ono naše zvono samo. To pomalo i nas rastužuje, pa smo odlučili, da ćemo po što po to nabaviti još 2 druga zvona, onakva kakva smo imali i prije rata. To će nas stajati, ali mi smo to odlučili složno, pa što Bog da.

Novaca nemamo gotovih, ali mi nismo izgubili glavu. Odlučili smo prodati dva komada bukove šume, a nešto smo novaca i medjusobno sabrali. Poslali smo već lijevaonici 3500 lira. Toliko će nas naime zvona stajati. Za druge troškove morati ćemo se opet na nekoji način pobrinuti. Slogom se mnogo može. Eto, doskora ćemo imati i zvona.

Mi se Vodičani dosti brinemo za poljepšanje našeg sela. Pred dvije godine popravili smo crkvu i župni stan. Na žalost župnika nemamo. Od kad nas je zapustio veleč. g. Ančić, k nama dolazi da misi veleč g. Halat iz Bresta, i to svaki mjesec dana jedanput. Već smo više puta molili, da bi se i nam dao župnik, ali nam ga još ne daju. Teško je selu bez dobrog duhovnog pastira. Ne znamo do kada ćemo ovako ostati, kao izgubljeno stado ovaca, koje luta bez cilja.

U ove zadnje dane ostavile su nas i naše dosadanje učiteljice gg. Kovačić i Tomasini. Mi žalimo za njima, jer su se marljivo trudile oko napredka naše male djece. To smo za vrijeme njihovog boravka kod nas opazili, a najbolje smo se osvjedočili, da su ih djeca ljubila, kad su nas ostavljale. Na sastanku su djeca za njima plakala. — **Vodičani.**

Franina i Jurina

Fr.: Ča biš ti, Jurino, rekal za ovo mlado leto, kako j' počelo?
Jur.: Bi reć da dobro.
Fr.: Po čem to sudiš?
Jur.: Najprvo po besedah, ča su ih ovi dni svi ministri od ovega sveta spružili.
Fr.: A ke su te besedi, keh su to spružili?
Jur.: Besedi od mira. Svi čisti, koliko ih je sveh Bog dal, navešćuju samo mir, mir i mir.
Fr.: Viš, to je lepo! Ča i Amerika?
Jur.: Ona najviše. Ona bi otela, da se jedanput za vavek prepovedu sve gveri.
Fr.: Bog njoj daj zdravlje, to je, kako da je mane poslušala. A ča govore drugi?
Jur.: Kako Amerika maši, oni otpevaju. Mir s vami — Amen! Kamo ćeš bolje!
Fr.: Tako i trebe! A ča govore boljševiki?
Jur.: I oni bi oteli mir, ma ja ne znam, kako te do njega. Oni su puno tega zmešali, pak dokle se sve to stavi sopet na red, bit će posla vraga i pol.
Fr.: Ja — s njimi je mučno črešnji zobat, zač njim nikada ne znaš pravu šegu. Ma ča se ni i pred malo dan gore na Baltike mir na kapice tresal?
Jur.: Aj je, mej Litvum i Poljskum, i to sve sporadi nekega grada Vilni, kega sada imaju Poljaki, ma kega bi oteli imet Litvani.
Fr.: A koliko je teh Litvani?

a svemu ste krivi vi s onim vašim prokletim brbljanjem.

Osim njih dvojice na parobrodu ne bijaše više ni žive duše. U daljini vidjela se dva čamca, krcata ljudi, bacana valovima, da ih bijaše strah gledati. Treći, najbliži, bio je već udaljen neko stotinu metara — i naglo je odmicao za onim prvima. Tomson gledao je za njim pun očaja i govorio:

— Eno, nestaje nam i posljednje nade u spas!

Barizon promatraše pažljivo krhki čamac pa reče:

— Ne znam, ali čini mi se, da ona naša izgubljena nada nije baš bogzna kako čvrsta. Nego svejedno, Tompsone. Ne plašite se, ja sam tu s vama. Još se nije desilo, da bi se čovjek odsudjen na smrt utopio. Ja se nadam, te ću umijeti sve tako udesiti, da jednog dana opet ugledate vašu ženu i djecu.... Nego, gle! Koji je ono gjavo! Dogodilo se, što sam već poslutio...

Treći čamac, pošto se u taj mah bio popeo na jedan ogroman talas, spustio se u bezdan i više nije mogao, da se izvuče ispod vode, koja ga je sa svih strana zasula. Tompson i Barizon gledali su dugo onamo.... Ništa: ni živ ni mrtav niko se ne pokaza na površini.

Barizon ublaži svoj glas:

— Slušajte, Tompsone! Ostaje nam desetak časaka života. Nastojte, da za to kratko vrijeme ne budete sa mnom tako tvrdi.

Nadzornik ponavljaše bez prestanka:

— Moja Suzana nije nikako htjela, da krenem. Pravo je govorila, da me više ne će vidjeti nikada...

Barizonu se nakriviše usta na porugljiv smijeh, ali pogled nije ni časa skidao s mjesta, gdje je čamac zamelo more. Najedanput se trže. Izmedju valova pokaza se nekakva ljudska podoba, što se s mukom borila protiv morske sile. Barizon se u jedan mah ozre oko sebe i opazi tu na dohvatu spravu za spasavanje. Navuče je na sebe, jedan kraj užeta zadrža, a drugi pruži Tompsonu i reče:

— Ajde, rastrijeznite se i budite pripravni!

No Tompson zakopan u svoju misao, nije ni vidio ni shvaćao ništa.

— Gdje? Što? Kako?

— Probudite se, Božji čovječe! Zar ne vidite onu ženu, što se tamo s valovima bori?

(Slijedi)

Proti
REUMATIZMU
kostobolji, Išhijasu,
natečenim zglobovima,
proti ukočenim žilama
probadanju
upotrebljavajte
„ALGU"
Pomogla je hiljadama
mora i Vama
Dobiva se u svim ljekarnama L. 5 flaša
Priredjuje i poštom razašilje:
Laboratorij „ALGA"
Ljekarna D. Budak, Fiume

Jur.: Malo — jedan milijun i pol — još ne znam, ako j' ni toliko. Da se j' tamo ča važgalo, morda bi bilo sopet prišlo do jednega velega rata.

Fr.: Pak ja za tako malu zemlju, kako je ta Litva?

Jur.: A ča ni morda zadnji veli rat nastal čiću jedne jedine levolveradi?

Fr.: A ter je.

Jur.: A kada j' ono jedanput jedan Francez razbil Inglezu pipu, ča se nisu morda zaradi tega Inglezi tukli s Francezi puneh sedam let?

Fr.: Ma ča pravo? Ala i z ljudi! Kada te pak jedanput malo pameti storit! Je to prilika, za tako male stvari prolevat toliko krvi!

Jur.: Tako je bilo od početka sveta, i sve me je strah, da će bit sve dotle, dokle ljudi budu ljudi.

Fr.: A ča misliš ti, Jurino, te pak ljudi ostat zavavek ljudi?

Jur.: Te ako ih vuk ne poji.

Fr.: Škoda! A ča govoriš ti, Jurino, za onu strahovitu zimu, ka se je bila o Božiće prosula po celem širokem svete?

Jur.: Ja mislim, da je ono jedno zlamenje, da ćemo va ovem lete imet dobru letinu. Bel Božić — zelen Vazam. Zelen Vazam — gizdavo leto. Ča ćeš bolje.

Fr.: Neka te dragi Bog usliši! Ter mi ne pitamo puno. Malo sunca va proleće, malo moči va lete — i Bože pomozi!

Jur.: A ča će ti ni sunce ni moča, ako ni zdravlja. Zdravlje je glavna stvar.

Fr.: A je — je! Teško ti ga onemu, ki ga nima. Nego — ne budi Bogu pod nos, do sada se ne moremo potužit puno na boli ni ja ni ti.

Jur.: Ti ne — ma puli mane ni sve čagod va rede.

Fr.: A ča čekaš? Zač ne greš duhtoru, da te malo pogleda?

Jur.: Bil sam, i rekal sam mu sve.

Fr.: No, a ča si mu to rekal, ako se sme znat?

Jur.: Rekal sam mu, da mi va želujce neč kruli.

Fr.: To da i mane.

Jur.: I da bim vavek jil.

Fr.: Bim i ja.

Jur.: I da sam jutro jadan sam na se, a zapolne na celi svet.

Fr.: Jušto kako i ja. Pak ča ti j' odsudil?

Jur.: Svega me j' dobro popipal i najzada odsudil, da je to jedna jako grda bol.

Fr.: A je ti rekal kako se zove ta grda bol?

Jur.: Rekal je, da se ta bol zove: «žepopraznitis»...

Fr.: Kako zlodeja?

Jur.: «Žepopraznitis.» I dal mi je jednu hartu, da neka valje tečem s njum va lotariju.

Fr.: Ča?? A zač ne va špicijariju?

Jur.: Zač onakove boli, kakova j' moja, da se leče samo va lotarije. I ja sam šal i pokazal sam tri lumeri, keh mi je dal duhtor.

Fr.: A si ča dobil?

Jur.: Sam — tovara.

Fr.: I tako se ona tvoja bol još ne da ća?

Jur.: Kako ni kuga s Carigrada.

IZ VELIH MUNA.

Blagdani. - Pošta. - Neumjesno prigovaranje.

Na ovoj našoj hladnoj visini proveli smo božićnje blagdane dobro i veselo, kakvim se veseljem uopće provadjaju ovi bladani. Nismo imali nikakvih bučnih zabava ni plesova, ali smo se u duši veselili, slaveći uspomenu rodjenja Boga — Čovjeka.

Drago je nama svima, kad čitamo u novinama o prilikama u našem selu, pa i ovom zgodom javljamo vam naše novosti. U prvom je redu pošta. Dosada je poštom upravljala jedna domaća gospodjica. Njezinom službom nismo bili nimalo zadovoljni. Bilo je raznih pritužaba, a osobito sa strane onih, kojima je stizavao novac. Ona da ga je često kasno i dosta kasno isplaćivala. Valjda su to pritužbe došle i do ušiju poštanskih vlasti, jer je jednog dana došao ovamo iz Pule jedan poštanski nadzornik i ustanovio neuredno poslovanje naše poštarice. Posljedica je bila ta, da je poštarica morala odmah sa svoje službe, a na njezino mjesto je došao novi poštanski činovnik. S njim smo dosada zadovoljni, jer savjesno vrši svoju službu.

Na badnjak naš župnik nije išao po kućama da blagoslovi kuće radi tjelesne slabosti. Radi te njegove bolesti i nemoćnosti čula su se po selu neka prigovaranja proti nekolicini, kao da su se ovi išli u Trst potužiti na biskupiju, da župnik nije sposoban da vrši svoje dužnosti. Na ta prigovaranja mi velimo ovo: svaka kuharica neka gleda svoje lonce i neka se ne briga za tudje poslove. Mi se brigamo za gospodarske svoje poslove, koji su nam glavni, a svaki zna što ima da radi, zašto je plaćen i namješten, pa nama nije potrebno da na to raznim putevima druge posjećamo.

IZ ROČA.

Naš novi župeupravitelj.

U dopisu iz Huma bilo je javljeno o odlasku njihovog župnika vlč. gospodina Mate Kurelića u Novake. Gospodin Kurelić vršio je službu i u Roču, jer smo dugo vremena bili bez svog župnika. Sada nam je došao jedan mladi župeupravitelj. On se je najprije zamjerio našim djevojkama. Potpunim pravom osudjivao je nedostojno odjevanje mladeži i upozoravao na pogubne posljedice. U kući božjoj zahtjeva da budu svi čedni, kako se i dolikuje svetom mjestu.

Naš novi župeupravitelj ukinuo je bez ikakvog razloga jedan naš lijepi i sveti običaj, običaj bez kojega nema božićne radosti ni svečanosti ponoćnice, a to je pjevanje «U sej vrime godišta». Kad se je čitava crkva spremila da punim grudima zaori kao uvijek dosada tu svetu pjesmu, zabrujile su orgulje i na njima pjevači sa jednom latinskom pjesmom po napjevu stare «U sej vrime godišta». Ljudi su ostali zapanjeni ovom promjenom, pa je vrlo malo ljudi i išlo «na ofer», t. j. pridolazilo i cjelivalo sliku Djetića. Neznamo, da li je ta promjena uslijedila odredbom biskupskog ordinarijata, mjesnih ili viših vlasti ili pak samovoljom župeupravitelja.

IZ KRNICE.

Kako je kod nas.

Nama je vrlo drago kad u našoj novini čitamo dopis iz našeg sela, pa se eto opet javljamo.

Kako je kod nas? Pa eto živimo, ali to je važno: kako? Ono što smo čekali došlo je. Došla je slaba zima, jer nam je ljetina bila slaba. U našem su kraju prilike dosti slabe, jer su nam kuće prazne, a zarade od nikuda nema. U stara vremena, mi smo se u takvim prilikama pomagali sječom šume, no danas je to isključeno, jer nam drvo niko ne će da kupuje. Ostaje nam ono malo marve, što imamo. Moramo da je prodajemo. No lako bi to bilo, kad bi cijene bile dobre, ali mi uz slabe cijene prodajemo. I ako je u mesarnama meso skupo nama mesari za blago plaćaju tako sramotno niske cijene. Ali što ćemo? Mi smo prisiljeni da blago prodajemo, jer se hraniti moramo. Sad je najgore doba. Zemlja ništa ne rodi — zima je. Najgori su ovi mjeseci. Tako željno čekamo proljeće, jer ćemo onda malo odahnuti, lakše ćemo snašati naše siromaštvo. — **Mladić.**

IZ VEPRINCA.

Orobljena crkva.

Jedne od prošlih noći dogodilo se nešto, što je naše pučanstvo bacilo u veliku žalost. Išao zvonar rano u jutro, da pozvoni na «Zdravo Marijo», kad ima što i vidjeti: vrata crkve širom otvorena. Kao izvan sebe poleti čovjek po g. župnika, na njegov vapaj: tati! tati! — zganuli se i ostali susjedi i nahrupili u crkvu. U crkvi nije više bilo nikoga. Zlikovci umakli i odnijeli sa sobom mnoge dragocjene stvari iz naše drevne crkve. Ova provala u crkvu prijavljena je vlastima, no zlikovcima nema još ni danas glasa ni traga.

Svega po malo

Strašna proročanstva o novom svjetskom ratu. — Englezi se u zadnje vrijeme mnogo i ozbiljno bave pitanjem novog svjetskog rata. To se najbolje vidi po svim engleskim listovima, koji dan za danom pišu o tom budućem ratu te iznašaju razna mišljenja i proročanstva o novom strašnom pokolju, koji nije po njihovom naziranju daleko. Dosada smo se već više puta uvjerili, da se proročanstva ne smiju ozbiljno shvaćati. No, uzmemo li, u obzir, da su nekoja mišljenja i proročanstva,koja su u engleskim novinama izašla iznijele velike ličnosti, u čiju ozbiljnost i kompetencu ne smijemo sumnjati, onda nas ta proročanstva sile na razmišljanje, a bogme pomalo nam i straha u kosti ulijevaju.

Novi Svjetski rat buknuti će 28. maja 1928. — Jedan izmedju proroka o ratu je i Mister Bazil Stevart, predsjednik engleskog židovskog saveza. Židovi su i inače dobrog nosa, a što mora da je tek «finonosan» prvi Židov u Englesko! Ko da sumnja u jedno njegovo proročanstvo?! On je pred neko vrijeme održao u Londonu jedno predavanje, kojemu su prisustvovali mnogi uvaženi engleski naučenjaci, a takodjer i nekoliko članova kraljevskog doma. Židov nije baba, ali ni ljudi, koji su ga slušali nisu bene, da bi im se mogle ludosti govoriti. Stevart je toj biranoj publici dokazao, da će novi svjetski rat biti proglašen 28. maja 1928., da će trajati osam godina (ni manje ni više!) i da će se sklopiti mir 1. septembra 1936. Svakoga će zanimati, kako je on došao do toga strašnoga zaključka. No, to je malo teško rastumačiti. On se poziva na neki «simbol velike piramide». Ta je velika piramida neka kombinacija svetog pisma i godina iz povjesti. On računa, zbraja, odbija, množi, dijeli neke svete brojke iz te velike piramide, a ono što iza toga računanja ispane, ono je eto strašna brojka, datum prorokovanog dogadjaja. Kako se do toga svega dodje, to svako nezna. Zanimivo je, da se nauka ne obara na ovakova proročanstva, nego im dapače podaje važnost. Engleski su židovi već više puta na ovaj način tačno prorokovali velike dogodjaje, koji su se uistinu na prorokovani dan dogodili.

Proročastvo o strašnom kemijskom ratu. — Engleski vojni krugovi takodjer se ozbiljno bave pitanjem budućeg rata. Oni doduše ne prorokuju na način židova Stevarta, nego smatraju, da se rat bliža, i to najprirodnijim tokom, uzrokovan današnjim medjunarodnim odnošajima. Svi ovi napeti odnošaji medju državama i ne mogu da urode drugim, nego ratom. Lord Helzberi, koji je za vrijeme rata bio šef kabineta engleskog ministarstva vojske, izdao je pred kratkim jednu knjigu, u kojoj se opširno bavi pitanjem novog svjetskog rata. U toj knjizi kaže on izmedju ostaloga i ovo:

Samo idealisti iz Ženeve i Lokarna mogu da vjeruju, da neće biti više rata. U budućim velikim ratovima neće se sukobiti vojnici sa vojnicima, nego će se države i narodi boriti iz daleka, ali strašnije. Rovova (šančeva) neće biti. Opasnost neće postojati samo u blizini granice, nego svugdje, gdje ljudi žive, u svakom kutu zemljine kugle. Vazdušni aeroplanski napadi biće najčešći i u glavnom će biti upereni protiv većih gradova. Sela će manje stradati. Novi svjetski rat biće kemijski rat. Ratna kemija učinila je za deset godina ogroman napredak, pa će u budućem ratu bombe postati suvišne! Napadat će se samo sa zagušljivim gasovima. 2000 tona gasa je dovoljno, da se London sa cjelom okolinom poplavi gasom u visini od 40 metara i da se bez topova uništi. Najnoviji zagušljivi gas, koji je pronadjen u Americi, ima tako brzi i strašni učinak, da nikakve zaštitne mjere ne pomažu, pa čak ni gas-maska.

Rat s aeroplanima i podmornicama. — Zanimive su izjave amerikanskog admirala Simsa, koje je donio jedan ugledni londonski list. Admiral Sims uvažen je vojni stručnjak. On je za vrijeme rata bio zapovjednik amerikanske flote, koja se je borila u evropskim vodama. Sims je rekao slijedeće:

U slučaju novoga rata — koji nije ni tako nemoguć, a možda ni tako dalek — prvi posao naš bit će da sve svoje ratne brodove sklonimo u rijeku Misisipi, jer oni neće i onako u tom ratu igrati nikakvu ulogu. Budućim ratom će vladati podmornice i aeroplani. Cjela morska ratna strategija će se izmeniti, sistem blokade neće više postojati. Danas se već izradjuju podmornice od 3000 tona, koje mogu da ponesu sobom toliko ulja, da naprave ako treba, i put oko svijeta. Flota danas već ne upotrebljava više ugalj, nego petroleum. Avijoni mogu da ponesu sobom bombe od 2—4000 funti, a takva bomba može da uništi jednu veliku ratnu ladju ne samo onda, kada padne na samu ladju, nego i onda, kada padne u more pored nje. Stoga samo avijone i avijone treba graditi, jer oni će upravljati budućim svjetskim ratom!

ŠALE

Kratki roman Mark Twaina.

Glasoviti američki pisac Mark Twain, koji je napisao mnoga šaljiva djela, opisao je neki svoj dogodjaj, iz kojeg bi svaki drugi pisac bio sigurno napisao dugački roman — ovako u kratko:

«Vozio sam se u tramvaju. Pred menom stojao je poznati boksač Jeffries. Izlazeći iz kola, stao sam mu slučajno na nogu. — Kada sam šest nedjelja kasnije u bolnici opet došao k sebi...»

Ne slušaj, Bože!

Nekakav čovjek stao na Božić vračati. Uzeo je orah i govorio: «Kao što je ovaj orah pun, tako da bude puna kuća, hambar žita, staja marve, konoba vina i rakije!»

— Kad svrši vračanje razbije orah, a orah prazan. — Onda rekne: «Ne slušaj, Bože, što pas laje!»

RED UKRCAVANJA
kod raznih tršć. parobrodarskih društava. 19. januara 1928.

Opći red (Turno generale). — Mornari 312, mladići palube I. 45; mladići palube II. (1) 29; mali palube 45; ložači 334, ugljenari 134; mladići sobari (1) 3; mladići kuhari 25; mali kuhinje (2) 35; mali sobari (17) 193.

Loyd Triestino. — Mornari 186; mladići palube I. 79; mladići palube II. 86; mali palube 71; ložači 309; ugljenari 174; mali stroja (1) 8.

Cosulich Nord. — Mornari 86; mladići palube 79; mali palube (2) 42; mazači (ingrašatori) 27; ložači (1) 32; ložači nafte 43; ugljenari (1) 18; mladići stroja (4) 34; mladići sobari 117; mali sobari 60; mladići kuhari 40; kuharski naučnici (4) 21; mali kuhinje (8) 16.

Cosulich Sud. — Mornari (8) 88; mladići palube 33; mali palube (5) 44; mazači (ingrašatori) (1) 27; ložači (1) 26; ložači nafte (3) 35; ugljenari (2) 33; mladići stroja (4) 22.

Nav. Libera Triestina. — Mornari (2) 33; mladići palube 2; mali palube (10) 1; mazači (2) 14; ložači (1) 50; ugljenari (1) 18; naučnici I. 8; naučnici II. 10; mali sobari (7) 5; mali kuhinje (3) 6.

Tripcovich. — Mornari 49; mladići palube 19; mali palube 11; ložači 66; ugljenari 41.

Gerolimich. — Mornari (1) 52; mladići palube (3) 21; mali palube 10; ložači (3) ugljenari (3) 33.

Darovi u fond I. Riječi

Gosp. Gašpar Farožić iz Beršeca darovao je Lira 10.— Najljepše zahvaljujemo.

DOPISNICA UPRAVE

Ležaja Marko Šibenik. Novac primili u redu.

Skalamera Franc Beršeč. Primili u redu. Veseli nas.

IZ UREDNIŠTVA.

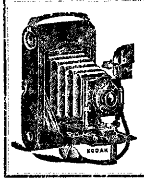
Iz Pomera. — Vaš dopis nismo uvrstili. Vrlo nam je drago, da je Pomer napredovao i da je iz svoje jame isplivao na svijetlo sunca. Ali nam nije drago, da je u isto vrijeme postao i centar lumpovanja za južnu Puljštinu. — Zašto da pravimo reklamu pomerskim plesovima? — Pišite o nečem drugom. To Vam nije teško, a koristite. — Zdravo!

Iz Brgudca. — Vaš dopis o izboru župana nismo nažalost mogli uvrstiti. Javite se kojom drugom zgodom.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

NA PRODAJU 124 Žnidaršičevih panjeva, solidno izgradjenih (skoro novih) sa jakim pčelcima. Informacije daje **Josip Sandalj, Lupoglava-Istra.**

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej BanČić — Kršanci p. Žminj (Gimino), Istra.

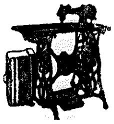

Fotograf Matko Gortan
u Pazinu
preporuča sl. općinstvu mjesta i okolice svoju
fotografsku radionu
Izradjuje brzo svakovrsne fotografije po kišovitom kao i po lijepom vremenu, te povećava slike (ingrandimento).
Fotografije za putnice (pašaporte) izgotovljuje u toku 1 sata.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3 (iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Upostava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1889.

Broj 4 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 26. januara 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 3 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Jedan narod, koji napreduje

Kada se o nekome hoće da kaže kako je radin, vrijedan, produktivan i solidan, onda se kaže da je kao rodjeni Amerikanac ili Englez, ili Njemac ili Čeh. Da, i Čeh se uzimlje za uzor. Jer danas i Čeh stoji u dostojnom stavu, u istom redu s jednim Englezom, s jednim Njemcem. Njegove su sposobnosti izvanredne, pa se može punim pravom češki narod, kao zajednica dobrih i solidnih pojedinaca, uvrstiti medju prve narode na svijetu. Medju slavenskim pak narodima zauzima češki narod, bez ikakve sumnje, prvo mjesto.

Češki je narod mlad, ali čvrst. Svaki je Čeh izgradjen i pravi čovjek, pa je prema tome i narod uzoran i na visini. Narod ima sve osebine dobrih pojedinaca, koji ga sastavljaju.

Da se shvati napredak i vrijednost jednog naroda moramo najprije da poznamo i da proučimo osebine njegovih pojedinaca, moramo da znamo, kako ti pojedinci ljube svoju domovinu.

Čeh je veliki patriota, o tome nema sumnje. Možda nema naroda koji je toliko ponosan na svoju narodnost i na svoju domovinu koliko je ponosan češki narod. Uvrijediti Čeha u njegovom patriotskom osjećaju, znači zamjeriti mu se do smrti. Jednom riječi: Čeh je Čeh dušom i tijelom. O tome nas uvjerava daleka historija, o tome nam svjedoči i najbliža prošlost, minuli svjetski rat, u kojemu su se Česi borili nevjerojatnim zanosom, da se oslobode iz austrougarskog jarma i da si stvore svoju državu.

Jest, Česi su veliki patriote, ali su u svom patriotizmu vrlo napredni i moderni. Oni ne razapinju svoj patriotizam na zastave i ne viču prazno i bez smisla od momentanog oduševljenja, možda pri čaši vina ili zaneseni kakvom lijepom frazom. Oni se doslovno drže one istine, koja je izražena u ova tri stiha:

> Manje riječi, više čina,
> pa će onda biti sretna
> lijepa naša domovina!

Čeh radi i to šuteći. On tim svojim radom doprinaša svoj dio ljubavi do domovine. Radom, radom i opet radom sav češki narod složno izrazuje svoju domovinsku ljubav i podiže blagostanje svoje domovine.

Koliko dobro djeluje ovako moderno poimanje patriotizma vidi se najbolje po tome što Čehoslovačka napreduje iz godine u godinu, zapravo iz dana u dan i stupa velikim korakom sve bliže svojoj sjajnoj budućnosti.

Jedna je zemlja sretna onda, kada je njezin narod zadovoljan i dobrostojeć, kada tom narodu u zemlji ne fali ništa, kada su svi slojevi naroda opskrbljeni za život. To se sve postizava radom. Čehoslovačka to postizava.

Mi prema najnoviji statistici jasno opažamo, da je Čehoslovačka u svim granama svog gospodarskog života od svog oslobodjenja do danas vrlo mnogo napredovala. U svim granama njezinog gospodarstva opažaju se sami uspjesi. Mi vidimo, da je danas Čehoslovačka gospodarski stabilizirana i osigurana, da spada medju najbolje stojeće države. I to bez pretjeravanja.

Mi znamo, da danas ima u Evropi malo zemalja, koje su se iza rata gospodarski sasma oporavile. Svjetski je rat svima ostavio svoje posljedice, koje će se dugo osjećati. Naročito u pogledu proizvodnje rat ima svoj jaki utjecaj. Države nikako nemogu da dosegnu onako visoku proizvodnju, kakvu su imale prije rata. No, Čehoslovačka čini u tom pogledu iznimku. Tim se jače mora poertati ta iznimka, uzme li se u obzir, da se je ta država istom stvorila i da je stoljeća proživjela u ropstvu. Po najnovijoj statistici vidimo, da je Čehoslovačka u 1927. godini imala višu proizvodnju nego u godinama prije rata.

Od visine proizvodnje zavisi i izvoz jedne države. No, Čehoslovačka i u tom pogledu napreduje. Ona više izvaža nego što uvaža. To je vrlo važno, jer po tome se računa bogastvo države. Ona država koja više izvaža nego uvaža smatra se dobro stojećom. Izvoz Čehoslovačke raste iz godine u godinu. U godini 1927. Čehoslovačka je izvezla za 2 milijarde kruna više nego u godini 1926. To je veoma velik napredak. To znači, da proizvodnja u državi raste.

Godine 1920. Čehoslovačka je proizvodnja iznosila samo 57 postotaka od predratne proizvodnje. G. 1923. već je porasla na 60%, g. 1924. na 86%, g. 1925. na 85%, a u g. 1927. Čehoslovačka se je proizvodnja popela na 102 posto predratne proizvodnje. Po tim se ciframa vide gigantski koraci čehoslovačkog gospodarstva. Točka na kojoj se sada nalazi čehoslovačka proizvodnja nije konačna. Čehoslovačka industrija, trgovina, poljoprivreda itd. ne će si zasjeniti put ovim uspjesima, nego će snažnije proslijediti u napredovanju.

I u financijalnom pogledu opaža se, da Čehoslovačka naglo napreduje. Ne samo da se državne financije jačaju sve više, nego je i novčani promet u narodu sve veći. Banke i novčani zavodi rade vrlo živo, tako da su godine 1927. imali u opticaju 35 miljardi čehoslovačkih kruna. A kako je u Čehoslovačkoj u lijepom razvitku zadrugarstvo, vidi se po tome što je polovica od te svote bila u opticaju preko posujilnica. To je takodjer jedna vrlo važna činjenica. Zadrugarstvo se sve više afirmira.

Kakvo je blagostanje u jednoj zemlji vidi se najbolje i po broju nezaposlenih radnika. Ne može se reći, da je dobro u onoj državi, koja nema rada za svoje pripadnike. Nezaposlenost stvara mizeriju medju nezaposlenima, ali osim toga svjedoči, da ni država nije u najboljim vodama, ako ne može da im dade posla. Čehoslovačka je i u tom pogledu uvelike napredovala. Godine 1926. bilo je tamo 83.270 nezaposlenih. To je malo usporedi li se s brojem nezaposlenih u drugim državama. No, i taj je mali broj Čehoslovačka u g. 1927. snizila. Danas u Čehoslovačkoj ima samo 35.777 nezaposlenih.

Da li je jedna država gospodarski čvrsta vidi se i po broju stečajeva ili konkurza u državi. U gospodarski jakoj zemlji trgovine i preduzeća ne padaju tako često pod stečaj. Trgovina je u tim državama čvršća i bolje napreduje. Godine 1927. u Čehoslovačkoj je palo pod stečaj samo 15 preduzeća. To je razmjerno malo za onakvu državu.

Državni dugovi su takodjer važni u rasudjivanju blagostanja jedne zemlje ili naroda. Država, koja ne plaća svojih dugova, nije u dobrom stanju. Svaka država nastoji iz svih svojih snaga, da svake godine plati jedan obrok svojih dugova. Čehoslovačka je u godini 1927. smanjila svoje dugove za 1 miljardu kruna. To nije mali uspjeh.

Samo se po sebi razumije, da je i Čehoslovačka trgovina vrlo živa. Trgovini u zadnje vrijeme pogoduje i to što je Čehoslovačka zaključila nekoliko novijih trgovačkih ugovora, od kojih su najvažniji ugovor sa Švajcarskom, Njemačkom i Austrijom.

Kako se iz ovoga kratkog članka vidi, Čehoslovačka gospodarski napreduje. Za opći napredak i uspjeh jedne države, u bilo kojem pogledu, najvažnije je njezino gospodarsko stanje. Čehoslovačka može dakle s velikim mirom i stalnim nadama da gleda u svoju budućnost, a za sve dosadanje i buduće uspjehe ima podlogu i garanciju u narodu, koji znade, da se jedino radom dostojno služi domovini.

Politički pregled

Mussolinijeve riječi. — On. Turati, generalni tajnik fašističke stranke, rasposlao je svim fašjima u državi jednu okružnicu, kojom im nalaže, da u prostorijama organizacije izvjese tabelu s riječima, koje je on. Mussolini izrekao kad mu je izručena legitimacija br. 1. za 1928. g. Te bi riječi bile: «Primimo se bez oklijevanja opet rada s oduševljenjem i bratstvom, te s apsolutnom odanošću prama domovini i fašizmu, iza kojega fašistička stranka stvara red potpune pokornosti. Iz toga će se našega truda roditi mnoge svježe generacije, koje pripravljamo, to jest: muževi s malo riječi, hladnog razuma, ustrajne djelatnosti i slijepe pokornosti. Te ljude Talijani prošlosti neće moći više ni prepoznati. — To je vrlina, kojom će si Italija stvoriti put u svijet.»

Fašistička stranka i plesovi. — Komesar pokrajinskog fašističkog saveza u Poadižju rasposlao je svim podredjenim fašjima jednu okružnicu, u kojoj kaže, da je čuo, kako u raznim mjestima spremaju plesove, karnevalske maškarate itd. pod pokroviteljstvom lokalnih fašističkih organizacija. No, on to najstrože zabranjuje. Svako može plesati koliko ga je volja, ali ne pod pokroviteljstvom fašja. Oni tajnici, koji se ne budu toga držali, biti će suspendirani. Fašja imaju druge ciljeve, a ne plesove.

Fašisti iz Modene kod on. Mussolinija. — Dne 19. o. mj. on. Mussolini primio je u rimskoj palači Viminale jednu deputaciju grada Modene. Ta mu je deputacija poklonila krasan rimski mač, izradjen iz čelika i zlata, te umjetnički izradjen album sa 8500 potpisa modenskih fašista.

Mešetari i posrednici. — Vlada je naredila svim pokrajinskim policijskim oblastima, neka ne izdaju dozvole za vršenje zanata onim mešetarima i posrednicima, koji traže klijente liječnicima, odvjetnicima, inžinjirima itd. Pomoću takvih mešetara dolazi do klijenata i liječnik, koji je nesposoban, i odvjetnik, koji ne pozna svog posla, pa su prema tome takvi mešetari vrlo štetni lakoumnom pučanstvu, koje se pusti izrabljivati i tvore jedno narodno zlo, koje se mora spriječiti.

Put afganistanskog kralja. — Službeni dio posjeta afganistanskog kralja i kraljice Italiji završen je još pred desetak dana, no oni su ostali još nekoliko dana privatno u Rimu. Zatim su afganistanski kralj i kraljica otišli na putovanje po Italiji, te su posjetili Veneciju, Milano, Genovu, Torino i Speziju. Prošle su nedjelje otišli konačno iz Italije. Otputovali su u Pariz, gdje su svečano dočekani. Iz Pariza će otići u London.

Pobjeda u Cirenaiki. — Poznato je, da se nekoji urodjenici u talijanskoj koloniji Cirenaiki nisu dugo vremena htjeli podvrgnuti talijanskoj vlasti. Branili su se oružjem, a bili su i prilično jaki, te su držali u svojoj vlasti onaj predjel, koji veže Cirenaiku s Tripolitanijom. Prema tome nije izmedju te dvije kolonije bilo izravne veze. Da se tome doskoči, ojačana talijanska vojska navalila je na urodjenike, te ih je prisilila da popuste. Ustaše su se predali, a njihov vodja Saied Muhamed Ez Rendy Senussi bio je iz Cirenaike odvezen u Italiju. — Sada je izmedju Tripolitanije i Cirenaike opet uspostavljena izravna veza. — U ratu je palo 9 talijanskih vojnika i 1 crna košulja, 13 vojnika je bilo ranjenih. Ustaše so ostavili na bojnom polju 100 mrtvih i 400 zarobljenika. Osim toga je bilo zarobljeno 20.000 ovaca, 8000 deva, 300 šatora itd.

Novi francuski poslanik u Rimu. — Prošle je sedmice došao napokon u Rim novi francuski poslanik kod talijanske vlade. Njemu je francuska vlada dala tešku zadaću, da naime započne pregovore za uspostavu prijateljskih odnošaja izmedju Francuske i Italije. Sve su talijanske novine njegov dolazak zabilježile s značajnim komentarima. «Giornale d'Italia» mu na primjer izrazuje dobrodošlicu s željom, da bi ga u njegovoj misiji vodile dobre namjere i da bi postigao cilj, to jest zbliženje Francuske i Italije.

De Beaumarchais kod Kralja. — Novi francuski poslanik je odmah po svom dolasku u Rim posjetio Njeg. Vel. Kralja Viktora Emanuela III. On je u Kvirinal došao u dvorskoj kočiji. De Beaumarchais je Kralju predao povjerbena pisma svoje vlade. Kralj ga je zadržao u razgovoru pol sata.

Odposlanstvo Urugvaja u Rimu. — Republika Urugvaj poslala je u Rim jednu svoju deputaciju. Ta je deputacija dne 21. o. mj. posjetila Njeg. Vel. Kralja u Kvirinalu. Kralj je deputaciju zadržao na svečanom objedu. Tom je objedu prisustvovao i on. Mussolini te razni drugi dostojanstvenici. — Dne 22. o. mj. primio je deputaciju prestolonasljednik Princ Umberto, a dne 23. o. mj. priredio je on. Mussolini u Grand Hotelu istoj deputaciji na čast svečan objed.

Posebni tribunal. — Pred posebnim tribunalom u Rimu vršila se je dne 20. o. mj. rasprava protiv Claudiju Bricca i Carlu Cerona iz Torina, koji su bili optuženi, da su propagirali protiv države. Bricca je osudjen na 2 godine i 11 mjeseci zatvora. Cerona je pušten.

Trgovačka bilanca. — Novine donašaju podatke o talijanskoj trgovini s inozemstvom u prvih 11 mjeseci g. 1927. Iz tih se podataka vidi, da je od 1. januara do 30. novembra 1927. uvoz robe iz inozemstva u Italiju iznašao 18 miljarda 489 milijuna 207.338 lira. Za prvih 11 mjeseci u g. 1926. uvoz je iznašao 23 miljarde 673 milijuna 298.287 lira. Prošle je godine bio prema tome uvoz manji nego 1926. g. — Izvoz je za prvih 11 mjeseci 1927. godine iznašao 14 miljarda 97 milijuna 650.947 lira. U prvih 11 mjeseci 1926. g. talijanski je izvoz iznašao 16 miljarda 735 milijuna 979.411 lira. — Prošle je godine bio prema tome i izvoz iz države manji nego 1926. g. i to za 2 miljarde 638 milijuna 328.464 lira.

Za razvoj radija. — Dne 21. o. mj. sastao se je u prostorijama ministarstva saobraćaja u Rimu viši odbor za propagandu radija. Sjednici je predsjedao senator Titoni. Ministar on. Ciano otvorio je sjednicu govorom, u kojem je naglašavao veliko značenje i praktičnost radija, govorio je kako je u drugim državama raširena uporaba radija, pa je rekao, da će i talijanska vlada iz svih sila nastojati, da se ta tekovina moderne tehnike što više raširi medju narodom. — Kako znamo za radij se plaćaju znatne takse. Vlada je odlučila te takse sniziti, samo da bi se upotreba radija što više raširila.

Dan riže. — Zaključeno je, da će se dne 19. februara u svoj državi držati «Dan riže». Kako je poznato Italija proizvadja dovoljno riže, a još bi i više mogla proizvadjati, ali se riža danas ne troši baš mnogo. Zato su ustanovljeni razni propagandni odbori, koji imaju cilj da propagiraju što veću potrošnju riže. Dne 19. februara provesti će se po svoj državi jedna dobro organizovana akcija. U svrhu propagande toga će se dana po raznim gradovima na trgovima dijeliti besplatno porcije riže. Biti će tako razdjeljeno oko 40 hiljada porcija.

U Rimu će se sagraditi jedan veliki ribnjak. — Ministarstvo za narodno gospodarstvo posvećuje veliku pažnju razvoju i napredku ribarstva, te se trudi, da bi i medju pučanstvom uzbudilo zanimanje za tu važnu granu narodnog gospodarstva. Da bi se to postiglo ministarstvo je medju ostalim odlučilo u Rimu izgraditi jedan veliki akvarij ili ribnjak. Za taj je ribnjak već spremljeno i zemljište. Ribnjak će biti velik 1500 kvadratnih metara, a imati će morsku vodu, i morske ribe. Kako je Rim daleko od mora, to će se vodu za sada prevažati automobilima, a poslije će biti u tu svrhu izgradjen jedan poseban vodovod. — Uz ribnjak vlada će podignuti hidrobiološki zavod za proučavanje morskog životinjstva, te poseban ribolovski muzej, u kojem će biti izloženo razno ribarsko orudje i drugi predmeti, koji imaju veze s ribolovom.

Govor Marinkovića i «Giornale d'Italia». — Kako smo zadnji put pisali, na kongresu Davidovićeve demokratske stranke govorio je i dr. Voja Marinković, jugoslovenski ministar vanjskih poslova. On je u svom govoru prikazao položaj Jugoslavije prama drugim državama, te je čvrsto naglasio, da se varaju svi oni, koji misle, da je Jugoslavija osamljena, to jest da nema dobrih saveznika. Marinković je rekao: «Jugoslavija nije izolirana. Ko ne će to da vjeruje, može da doživi teško i sudbonosno razočaranje, ako dodje do potrebe, da Jugoslavija činom pokaže, da nije izolirana.» — Tu izjavu Marinkovića svakako tumače rimski listovi. «Giornale d'Italia» kaže, da se iz ovih jasnih i priprostih riječi Voje Marinkovića vidi, kako Jugoslavija ima stalno dobrih ratnih veza, a to u prvom redu s Francuskom. Kad ne bi tako bilo ne bi Marinković onako odvažno govorio. Prema tome još je jedanput jasno, da ugovor izmedju Francuske i Jugoslavije nije tako miroljubiv, kako se želi prikazati.

Peta obljetnica od ustanovljenja milicije. — Dne 1. februara navršuje se ravno 5 godina od kako je uspostavljena fašistička dobrovoljna milicija za narodnu sigurnost. Taj će se dan u svoj državi svečano proslaviti. U Rimu će on. Mussolini držati veliki raport svih rimskih legija redovite, željezničke, poštanske i šumske milicije.

Kako se kažnjavaju nesavjesni podeštati. — Podeštatu općine Valleluca, Fortunatu Bonasera, bila je pred kratkim oduzeta čast zato, jer njegove moralne kvalitete nisu bile u skladu s čašću. On je posudjivao novac, većim dijelom seljacima, pa je kao pravi gulikoža na zajmove tražio silne kamate.

Prestolonasljednik Umberto putuje u inozemstvo. — Dne 23. o. mj. otputovao je Princ Umberto iz svog dvora u Torinu u Rim. Tu se je zadržao do 25. o. mj., a toga je dana iz Taranta s ratnim brodom «San

Giorgio» otplovio za Egipat. Iz Egipta će otići u kolonije Somaliju i Eritreju, a odatle u Palestinu. To će njegovo putovanje trajati 2 mjeseca.

Titulescu je došao u Rim. — Dne 24. o. mj. ujutro prispio je u Rim Titulescu, rumunjski ministar vanjskih poslova. Slijedećeg se je dana on sastao s on. Mussolinijem. Ovom se sastanku daje veliko političko značenje. Novine pišu, da su Titulescu i on. Mussolini tim sastankom učvrstili staro talijansko-rumunjsko prijateljstvo.

Značenje radnog ustava. — Dne 22. o. mj. na svečan je način u Milanu otvoren tečaj za sindikalno korporativno pravo. Tečaj je otvorio jednim predavanjem on. Bottai, podsekretar u ministarstvu za korporacije. On je govorio o značenju radnog ustava («Carta del lavoro»). U svom je predavanju on. Bottai naglasio, da je s radnim ustavom sistemiziran pojedinac, država i nacija. Ustav rada proglasuje rad socijalnom dužnošću, proglasuje proizvodnju principom nacijonalne koristi, odredjuje dužnosti proizvodnje prama državi, daje prava i dužnosti svim radnim i produktivnim socijalnim slojevima.

Novi albanski konzulat u Milanu. — Novine javljaju, da će u Milanu biti doskora uspostavljen novi albanski konzulat. S ustanovljenjem tog konzulata učvršćuju se sve više veze i prijateljstvo izmedju Italije i Albanije.

Sovjetski poslanik u Rimu. — Ruska je vlada napokon imenovala svog novog poslanika u Rimu. Novi je poslanik Dimitrijev Kurski, bivši pučki komesar (ministar) za pravosudje. On je po zanimanju advokat, a za revoluciju je zaslužan po tome, što je za vrijeme carizma uvijek branio u procesima optužene radnike revolucijonarce.

Konfiniran, jer je svoj posjed držao u zapuštenom stanju. — U Vinci blizu Firenze bio je pred nekoliko dana uhapšen posjednik Basilio Cinelli, star 58 godina. On je uhapšen zato, jer se nije htio držati smjernica vlade glede unapredjivanja poljoprivrede. On je naime svoj dosta veliki posjed držao, usprkos svim opomenama, neobradjen i u vrlo žalosnom stanju. Cinelli je odveden u zatvor u Firenze, gdje će čekati, dok pokrajinska komisija ne odredi da se konfinira.

«Corriere degli Italiani» izlazi u Belgiji. — Protufašistički list «Corriere degli Italiani», kojeg su do nedavno izdavali u Parizu tamošnji politički emigranti iz Italije, i koji je bio od francuske vlade naglo zabranjen, počeo je sada da izlazi u Belgiji.

Vodje ruske sovjetske opozicije — prognani. — Ruska je vlada riješila da vodje opozicije pošalje u internaciju. To je i učinjeno. Tridesetak najodličnijih ličnosti iz ruske revolucije, koje nisu bile po volji današnjem režimu, ekspedirano je pred nekoliko dana u ezilij na razne strane Rusije. Trocki je poslan u Turkestan, na kitajsku granicu. Sada je momentalno Staljin u miru, ali kozna kakvim će plodom uroditi ovo njegovo postupanje s onima, koji su rusku revoluciju digli. Najbolji Lenjinov drug, Trocki, ide danas u ezilij. To izgleda gotovo nevjerojatno.

Novo ženidbeno pravo u Albaniji. — Predsjednik albanske republike Ahmed beg Zogu posebnim je zakonom ukinuo mnogoženstvo i zabranio, da podanici Albanije uzimlju više žena, što je do sada po propisima turske vjere bilo u običaju.

Novi sovjetski poslanik u Parizu. — U Pariz je nedavno stigao novi ruski poslanik kod francuske vlade Dovgalevski. Doskora će opet započeti pregovori izmedju Rusije i Francuske. Te dvije države nastoje naime doći do dobrih prijateljskih veza.

Ministar Popović — odstupio. — Beogradske novine javljaju, da je ministar bez portfelja Velja Popović odstupio. Kaže se, da je odstupio zato, jer se nije slagao s ministrom predsjednikom Veljom Vukićevićem.

Požar u tvornici oružja. — U francuskoj tvornici oružja u Saint Etienneu, prošle je sedmice buknuo požar, koji je prouzrokovao štetu od 2 milijuna franaka.

General Gajda — degradiran. — Čehoslovačko je ministarstvo rata na predlog disciplinarnog suda pred nekoliko dana oduzelo čin i sva odlikovanja generalu Gajdi, koji je poznat kao vodja čehoslovačkih fašista. Novine javljaju, da je Gajda degradiran zato, jer je bio u vezi s boljševicima.

Jugoslovenska kraljica Marija rodila je drugog sina. — Dne 19. o. mj. točno u 1 sat u noći jugoslovenska kraljica Marija rodila je zdravo muško dijete. Prisutni kod porodjaja bili su liječnici dr. Zdravković i dr. Koen. Liječnici su o sretnom porodjaju izdali službeno saopćenje. Porodjaju su u dvoru prisustvovali predsjednik vlade Velja Vukičević i ministar pravde dr. Subotić, koji su prema ustavnim propisima potpisali akt rodjenja. Dijete je dobilo privremeno ime Andrija. Kao objava narodu veselog dogadjaja u kraljevskom domu ispaljen je 101 hitac sa kalimegdanske tvrdjave. Istotako ispaljen je 101 hitac u znak radosti u Zagrebu, Nišu, Skoplju, Sarajevu, Ljubljani, Novom Sadu, Cetinju, Splitu, Dubrovniku, Trebinju, Mostaru, Osijeku, Subotici, Vel. Bečkereku, Vršcu, Kragujevcu, Štipu, Kosovskoj Mitrovici, Prištini i Bitolju. U svim crkvama u Beogradu zvonila su u noći zvona. — Izdana je proklamacija na narod i vojsku o rodjenju princa. — Cijeli dvor je u noći bio budan. Uz kralja Aleksandra nalazila se rumunjska kraljica majka Marija, princeza Ileana i drugi članovi kraljevskog doma.

Novine javljaju, da će drugi jugoslovenski princ dobiti na krštenju ime Dušan i to po velikom caru Dušanu, koji je u srednjem vijekom vladao gotovo cijelim Balkanom.

Jugoslavija uvadja zlatnu valutu. — Prema najnovijim vijestima iz Londona, vidimo, da i Jugoslavija kani doskora uvesti zlatnu valutu. U tu svrhu nastoji jug. ministar financija Marković dobiti jedan veći zajam od Engleske.

Rusija naručuje u Čehoslovačkoj aeroplane. — Praške novine javljaju, da je ruska vlada naručila u Čehoslovačkoj veliki broj ratnih aeroplana na tri vijka. Čehoslovačka proizvadja prvoklasne aeroplane.

Domaće novosti

Raspuštena je uprava Zadružne Zveze u Gorici. — Dekretom od 14. o. m. raspustio je gorički prefekat upravu Zadružne Zveze u Gorici, te joj imenovao komesarom comm. Dr. Licurga Petrellu, koji je dosada bio direktor gradske štedione u Parmi. Zadružna Zveza u Gorici ima oko 170 članica zadruga, većinom na teritoriju goričke pokrajine. U Istri je imala samo dvije članice. Kojom je motivacijom bio njezin odbor raspušten, nije nam poznato. Zvezom upravlja sada komesar, u kojem se stječu sve funkcije dosadanjih upravnih organa, t. j. glavne skupštine, upravnog odbora i nadzornog odbora. Za svaki slučaj i za svaku eventualnost gorički je prefekat dao Zadružnoj Zvezi u Gorici na raspolaganje iznos od 6 milijuna lira. — Gorički prefekat je gosp. Cassini, koji je prije prefektovao i u Puli. — Zadružna Zveza u Gorici kao takova, t. j. kao zavod i ustanova, nije raspuštena, nego radi i dalje.

Jedan Buzećanin umire na cesti. — Dne 22. o. mj. ujutro nadjeno je na cesti blizu Pobegi kod Kopra u jarku mrtvo tijelo jednog starijeg čovjeka. Karabinjeri su ustanovili, da je to lješina Antuna Fantinića, starog 62 godine, iz jednog sela kod Buzeta. Odmah se je vidjelo, da se ne radi o zločinu, jer na tijelu nema nikakvog traga nasilne smrti. Fantinić je umro pogodjen od kapi. On je išao iz Kopra prama Sv. Tomi, gdje je imao da nadje neki posao. Bio je naime nadničar.

Kralj daje visoko odlikovanje jednom Banjolcu. — Dekretom od 20. oktobra 1927. predsjednik je vlade javio Ivanu Iveši, otpuštenom karabinjeru, iz Banjola (blizu Pule), da se je Nj. Vel. Kralj Viktor Emanuel udostojalo podjeliti mu srebrnu medalju za civilne zasluge. Iveša je tu medalju dobio zato, jer je za vrijeme jedne velike oluje i poplave u Camposano (pokrajina Caserta) dne 19. novembra 1926. spasio jednog starca, dvije žene i dvoje djece. Te su osobe bile u opasnosti života, blokirane vodom, dok je oluja bjesnila. Iveša je hrabro i požrtvovno izvrgavao svoj život, te je u više navrata preplivao opasnu vodu, koja je bijesnila, iznijevši na sigurno mjesto 5 osoba, koje bi bile stalno propale. — Ovo je odlikovanje on u punoj mjeri zaslužio. Junački čin našega zemljaka svjedoči nam još jedanput, da smo mi Istrani uistinu ljudi hrabrog i dobrog srca.

Jedan zanimiv proces u Kopru. — Jučer je pred koparskim tribunalom započeo proces protiv Ivana Šurana, Tome Kalčića, Mate Poropata, Ivana Čehića i Mate Brečevića iz Porečštine, koji su spretnom istragom karabinjera pronadjeni i optuženi kao tatovi. Oni su naime kroz više godina vrlo lukavo i majstorski krali blago iz staja po Porečštini, dok nisu napokon njihova nedjela otkrivena. Na ovom će se procesu doznati mnoge tajne i mnoge će topovštine doći na javu.

Teška automobilska nesreća. — Na cesti, koja vodi iz Kaštelira u Vižinadu dogodila se je prošle nedjelje u noći jedna teška nesreća. Miho Mikatović vraćao se je svojoj kući u Labince, a kad je bio na jednoj uzbrdici naleti na njega jedan automobil. Bijedni Mikatović ostao je na cesti pregažen i mrtav. Vlasnik automobila je Mate Beletić, a upravljao je njime Božo Bernè. — Na mjesto nesreće došle su odmah vlasti i mnogo seljaka. Šofer tvrdi, da je vozio polagano i da je više puta dao znak, ali da se Mikatović nije na znak obazirao. Karabinjeri su šofera uhapsili, a iz ustrage će se vidjeti, da li je kriv ili nije za smrt Mikatovića.

Pula će dobiti novoga podeštata. — Doznajemo, da će dosadanji podeštat puljske općine gr. uff. dott. Merizzi doskora odstupiti sa svog mjesta. Podeštatom puljske općine biti će imenovan on. Luigi Bilucaglia, poslanik u rimskom parlamentu. U isto vrijeme biti će uspostavljena i općinska konzulta.

Koliko ima u Italiji trgovina i industrija. — Već se više vremena u centralnom statističkom uredu u Rimu sprema točan popis svih trgovina i industrija u državi. Taj popis nije još svršen, no već se sada može zaključiti, da u Italiji ima svega oko 1 milijun i 430.000 trgovina i industrija. Kod tih je trgovina i industrija 5 milijuna i 300 hiljada namještenika.

Novi ples. — Iz Amerike nam dolazi nova plesna ludost. To nije «žablji ples» kako se je nedavno javljalo, nego ples Sv. Valentina u popravljenom ali žešćem izdanju, a zove se «Bo-bo». Doznajemo, da je ta novost u Terpsihorinoj umjeći naročito histerična. Kod tog plesa ne sudjeluju toliko noge koliko lični mišići. Radi se dakle o nekoj vrsti pantomine. Obraćanjem očiju, pomicanjem ušiju i zavijanjem nosa izražavaju plitkoumni plesači svoja najplemenitija čuvstva.

Za Čarlestan, koji se sada uvelike kod nas pleše, rekao je jedan učeni Francuz, da je to ples kod kojega se noge i ostali poštovani djelovi tijela veoma zabavljaju, ali se lice glupo dosadjuje, jer ostaje mirno i bez kretnja. Bit će mu zato «Bo-bo» dostojna zamjena. — Od kuge, glada i modernih plesova, očuvaj nas Bože!

DOPISI

PISMO IZ ZAGREBA

Nedjelja, 22. I. 1928.

Slovenski učitelji medju nama. - Sretan dogodjaj u Kraljevskom Dvoru. - Smrt Vladimira Mažuranića. - Zbor seljačko-demokratske koalicije. - Zakon o muzejima i čuvanju starina. - Novi listovi, zabave..

— Prošla subota, dne 14. o. mj., imala je za lijepi Zagreb, a i za cijeli narod, veliko značenje. Taj se dan nalazio medju nama pjevački zbor učitelja iz Slovenije, koji je nastupio u Hrvatskom Glazbenom zavodu sa jednim posebnim i izvanrednim programom. Zbor, sastavljen od 70 učitelja i učiteljica pod odličnim vodstvom poznatog i proslavljenog dirigenta g. prof. S. Kumara, doživio je medju nama prvenstveni uspjeh. Njegova je misija neobično teška, jer se u prvom redu bavi vokalnom narodnom muzikom te je ovog puta pred odličnom publikom požeo veliko priznanje za savršeno izvadjanje nadasve teških kompozicija Lajovića, Adamića, Kogoja itd. Odličan zbor, u kojem se nalaze djelomično i bivši učitelji iz Julijske Krajine, služi na čast čitavoj naciji uopće, a mučeničkom staležu narodnih uzgajatelja napose.

— Kao diljem čitave zemlje, tako se i ovdje u Zagrebu proslavilo na svečan način rodjenje mladog princa. U četvrtak u 1 sat u noći Nj. V. Kraljica Marija rodila je krepko i zdravo muško dijete. U svim većim garnizonima objavljen je radosni dogodjaj sa 101 topovskim metkom. U cijeloj državi primljena je sa velikom radošću ova vijest. Mali je princ dobio na znamenovanju ime Andrija.

— Ne samo Hrvatskoj, nego i cijeloj Jugoslaviji ugasio se utorak jedan od najsvjetlijih umova, Vladimir Mažuranić, sin besmrtnog pjesnika i bana Ivana Mažuranića. Čovjek duboke kulture, široke inteligencije i sjajne spreme imao je široki horizont u gledanju prošlog i sadanjeg narodnog života. Umro je snažni, veliki, nenadoknadivi čovjek. Ali ostadoše njegova djela, koja će i za daleka pokoljenja dizati njegovo svjetlo ime izmedju prvih pionira jugoslovenske pravne nauke. On je stvorio mnogobrojna monumentalna djela, izmedju kojih spominjem «Prinosi za hrvatski pravno-povjesni riječnik», koje mu je osobito u slavenskom svijetu pribavilo veliku slavu, tako da su ga češka i poljska Akademija birale za svog člana, a razumije se, da je bio član i Jugoslovenske akademije u Zagrebu, a nekoliko godina bio je i njezinim predsjednikom. Njime je nestala jedna dostojna i reprezentativna ličnost, koja se mnogo zadužila narodu i čovječanstvu uopće i koja se svojom pojavom dizala visoko iznad svoje sredine. Pokoj mu vječni i laka mu bila hrvatska gruda!

— Danas je u Zagrebu neobično živ dan, a osobito do podne mase su svijeta kretale prema zagrebačkom «Zboru», gdje se u najvećoj dvorani našeg grada (u «Jašioni» Z. Z.) održao impozantan zbor seljačko-demokratske koalicije. Tisuće i tisuće ljudi prisustvovalo je ovoj ogromnoj skupštini, gdje su g. St. Radić i g. Sv. Pribićević bratski i zajednički govorili o novom pokretu, njegovim ciljevima i svrsi, da se što jače i čvršće zaštite i obrane interesi tkzv. «prečanskih krajeva», čiji su oni, po svojim strankama, u većini, punopravni predstavnici. Zbor je bio spontana i velika manifestacija srca, osjećaja i ljubavi za jedinstvo, veličinu i jednakopravnost svih gradova Jugoslavije.

— Ovih je dana zasjedao u Beogradu kongres muzejskih naučnih radnika, na kojem su bili i predstavnici iz Zagreba. Iza svojih stručnih naučnih referata i rasprava pretresivao se i zakonski predlog o muzejima i čuvanju starina. Za sada ovaj projekt predvidja formiranje šest muzejskih područja (Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Split i Skoplje). Ova se zamisao mora pozdraviti, jer ima za cilj čuvanje starina, spomenika, arhiva, uopće jugoslovenske tradicije i prošlosti.

— Stara je istina, da su Jugosloveni narod, koji imaju razmjerno najviše novina. Uzmite samo Zagreb, koji ima, ako se ne

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Sadržaj već dosad izišlih nastavaka romana: Parobrod «Florida» plovio je iz San Juana (Porto Riko) u Njujork. Na njemu se nalazila Dora, kći milijunaša Lavrenca, pa Wiliam Barizon, odsudjen na smrt radi umorstva i Tompson, nadzornik policije, koji ga je imao pod svojom paskom. «Florida» se u blizni Sargaškog mora razbila, putnici i momčad spasiše se u dva čamca, dok se treći prevrnuo. Tompson i Barizon, koji su jedini ostali na razbijenom, silno nagnutom brodu, ugledali su jednu ženu, što je iz potopljena čamca isplivala na površje i borila se s talasima, da se spase. Wiliam Barizon navukao na sebe jednu spravu za spasavanje, jedan kraj konopa držao ruci, dok je drugi pružio Tompsonu.)

(Nastavak 3.)

Barizon se baci u more užasno uskomešano i uskipjelo. Nošen talasima čas na njihove, pjenom uzavrele vrške, čas povlačen u njihove strašne dubine uzalud nastojaše, da zadrži svoj pravac. Iako bijaše vrlo malo izgleda, da se probije do one nesretnice, bilo ga je kudikamo manje, da je spase. Već se unaprijed moglo reći, da je taj njegov pokušaj odsudjen na potpun neuspjeh, da je do ludosti drzovit. Samo kakav izvanredan slučaj mogao bi pridonijeti, da se sve sretno svrši. I zaista, usprkos svoj sili i strahoti uzbješnjela mora, ta se je jedina, premda tako slaba nada ipak ostvarila.

Iza nekoliko snažnih, krajnjih zamaha uspije mu da obujmi jednom rukom tijelo one bijednice, dok je bez promišljanja, hoće li sav taj njegov napor imati uspjeha ili ne, uzeo onom svojom slobodnom rukom, da pliva prema nagnutom parobrodu. Sva mu je snaga u nagonu samouzdržanja, ali to mu dostaje, da se, iako s velikom mukom probija kroz talase, da se penje na njihove glavice. Uto osjeti kao da ga nešto naprijed vuče, a onda bude mu, kao da pod sobom više ne osjeća mora. U isti mah razabra, da je na brodu, kraj Tompsona, koji ga je bio zahvatio konopom i privukao do blizine samoga broda. Ostalo je učinio talas jedan bacivši ga na palubu, zajedno s onom ženom, koju još uvijek stiskaše čvrsto k sebi. Bili su jedan čas u opasnosti, da ih val, koji ih je bacio na brod, ne odnese sa sobom. To je medjutim spriječio Tompson povukavši ih do mjesta, gdje ih voda nije mogla da dosegne.

Barizon otvori za čas oči i reče Tompsonu:

— Zar vam nisam rekao, da sam sebi pridržao pravo da umrem na suhu — ljepšom smrti od ove?

Uto mu ponestade daha i on se onesvijesti.

Njih troje...

Malo pomalo vraćala se Barizonu svijest. Otvori oči i pokuša, da dozove u pamet dogadjaje, što su ga tako silno potresli. S velikim se trudom izvuče ispod nekakve rasute ograde i razbijenog ventilatora, sjedne i pogleda oko sebe. Paluba ladje se još više nagnula od časa, kad je ono izgubio svijest. Voda je bez sumnje prodrla još dalje u ladju, osobito pod pramac, koji je već prilično ronio pod vodom, dok se krma sve većma dizala, tako da je se više nisu mogli valovi da dotaknu.

Barizon bijaše sâm. S mukom se diže na noge i promumlja:

— Samo polako! Da opuznem u more, teško bih se ikada više izvio na površje. Pruži ruku i zamjeti, da mu drhće.

— Bože! Ta ja sam slabije, kao kakvo dijete!

Malo pomalo mu se počelo da bistri. Ladja, nebo i more nisu mu više kružili pred očima. Svaka je stvar zapremila opet svoje mjesto. Digne glavu i kroz zastrto nebo razabra, da je sunce doseglo svoju najvišu tačku.

— Podne! Za volju Božju! Mora da me dobro protreslo, kad sam toliko vremena ostao bez svijesti. Kad je ova stara podrtina mogla da se drži nad morem punih šest sati, držat će se ona i unaprijed, Bog sâm zna do kada. Nego... što je opet?

Dokud mu dopirale oči, nije vidio drugo no sve same žućkaste alge, što se posvuda uokolo prosule po plavetnom moru. Bije su tako guste, da se «Florida» nije tako reći ni micala s mjesta, premda je vjetar još uvijek duvao dosta žestoko.

— Sargaško more! — uzdahnu on. Mi se evo nalazimo u Sargaškom moru... Bože silni! I bude mu kao će mu se glava rasprsnuti. Onda će kao naljućen:

— Gdje je, do vraga, onaj Tompson? Pa i ona žena...

varam, 9 dnevnika. (Uporedite ga sa Trstom, koji ima gotovo dvostruko stanovnika, a niti trećinu dnevnika). No to sve nije dosta. Tjednika, polumjesečnika i sličnog ima ovdje sva sila, a eto u najnovije doba dobili smo i novih periodičnih listova, kao: «Eva», «Kinematograf», «Cinema», «Kulisa» i razna druga stručna i sindikalna glasila. Neki tvrde, da je to zla pojava, a neki obratno. Svakako po nešto su oba mišljenja u pravu.

— Inače smo u punom toku karnevala. Zabave ovdje, plesovi ondje, tako da već u novinama postoji nova rubrika «Kalendar plesova i zabava», pa iako se mnogi tuže na krizu i loše stanje, ipak malo je onih, koji bar jednom ne zavire na zabavu, ples i nešto takva, u karnevalsko doba, a možda se i ja konservativac ovaj put na to odlučim. Pa kud puklo, da puklo...

md.

IZ RIJEKE.

Podružnica «Prve hrvatske Štedionice» prelazi u druge ruke. - «Tirolac», «tripe» i automobili. - Noćna rasvjeta. - Još o argentinskom mesu. - One tri.

Prva hrvatska Štedionica, ili kako je kraće nazivlju «Praštediona», stari je novčani zavod sa centralom u Zagrebu. «Praštediona» utemeljena je negdje god. 1846. i ubrzo se razgranila po čitavoj Hrvatskoj, a kasnije i po cijeloj Jugoslaviji. Ima ogromne palače u Zagrebu, Beogradu, Ljubljani, Sušaku itd. itd. Ima i preko četrdeset podružnica, medju kojima bijaše i ona riječka. Bijaše, a nije više. Predprošle subote prešla je podružnica u ruke riječke Pučke Banke (Banca Popolare Fiumana) i tako su dužnici Prve hrvatske postali najednom dužnicima Pučke Banke, a tako su isto i vjerovnici Podružnice Praštedione postali vjerovnicima Banke Popolare, koja pozivlje jedne i druge, da se potrude do nje, da urede svoje medjusobne odnose.

Ima na svijetu ljudi, kojima se često dogadja, da bez svoje krivnje ni volje padaju iz jedne torbe ili vreće u drugu. Tako se eto dogodilo i nama dužnicima i vjerovnicima Podružnice Prve Hrvatske. Novac ostaje dakako isti. Tko je imao što da dade Prvoj Hrvatskoj ili da od nje primi, taj će isto toliko moći da primi od Pučke ili da joj vrati, ako je što dužan.

Osim toga dobiva Banka Popolare i sve zgrade, što ih je Praštedionica imala na Rijeci. Ima ih nekoliko i od vrijednosti.

Što je Podružnicu Prve Hrvatske prinudilo da seli iz Rijeke, gdje je toliko godine lijepo radila, to ja ne znam. Da vam pravo kažem, nije mi drago toga djela, a da me pitate, zašto mi nije drago, ja vam to ne bih umio da kažem. Bit će zato, što sam ja nešto ostariji čovjek, a stari su ljudi kao i voda u Riječini: kada ta voda dospije recimo do Delte, to jest mjesta, gdje će se domalo izgubiti u neizmjernom moru, rada bi da stane i da se vrati onamo, otkud je i došla i da još jedan put vidi, što je tekući toliko vremena bezbrižno gledala. Meni je žao za Prvom Hrvatskom kaošto mi je žao bilo i za «Tirolcem», koji se je prije dvadesetak godina nalazio upravo u onim prostorijama, u kojima je Podružnica Praštedione završila svoj život. A kao rodjeni Fijumanac imao sam i za čime da žalim: ta molim vas, jesu li se na kojoj drugoj tački zemaljske kugle jele onakve «tripe» kao u malo prije navedenog «Tirolca»? Onaj «šug»! Onaj obilati sir! Ne spominjite, molim vas, ne spominjite!

Ja sam, da vam pravo kažem, žalio i za konjima, što su nekada po našem gradu tramvaje vukli. Danas one iste ili njima slične tramvaje vuče elektrika, pa što imamo mi od toga? Jesmo li zato sretniji? Jesmo li zato zadovoljniji? Vi ćete reći: ali kako to govoriš? Ti si, čovječe, pravi mračnjak, natražnjak? Ja nisam ni mračnjak ni natražnjak, ja sam jedan sasvim obični razočarani tužni vrag i zato govorim ovako.

Danas imamo i automobile, pa što nam je zato bolje? Ovih dana čitao sam u mjesnoj «Vedetti» dvije velike tužbe baš na te naše automobile. U jednoj se neko tuži, da su automobili na Rijeci preskupi, skuplji nego igdje. To je istina, zato ja idem radije pješke; bolje mi se isplati.

Druga se tužba tiče brzine. Poznato je, da se na nekim mjestima ne smije voziti brže negoli je propisano. Toliko kilometara, i basta! Tko se toga ne drži, mora da plati 25 lira. Ima medjutim šofera, koji imaju izvrsne oči (inače ne bi ni dobili «patentina») ima ih, koji vide dobro i u najdalje daljine, ali čovjeka i to baš onoga, što im rukom maše, da su premašili brzinu i da bi prema tome morali platiti onih 25 lira, ne vide. Što onda? Evo: onaj, što maše rukom, zabilježi broj auta i tuži, tako da šofer mora mjesto 25 da plati 350 a kadšto i više lira.

Protiv toga protestuje u «Vedetti» neki Ennio de Renzi. On veli: ono mahanje na cesti lijepa je stvar, ali šofer ne može znati, dali dotičnik maše za to, što bi rad, da ga uzme sa sobom ili za to da mu odmjeri globu od 25 lira. To bi trebalo nekako drukčije urediti, tako da se uklone svi mogući nesporazumci. I trebalo bi da se ponešto ublaži ona strogost protiv automobila, koja ovdje na Rijeci prelazi u fobiju, što od prilike znači — neko malo mahnitanje. Najzada, zaključuje g. Renzi, automobili se ne kupuju ni ne najmljuju zato, da se pored njih ide pješke, nego da se što prije dodje onamo, gdje treba.

Što je pak do mene, Rokca, mogu reći, da ja, hvala budi Bogu, od ovakvih glavobolja još ne trpim.

Mnogi se tuže, da neke ulice našega grada nisu rasvjetljene, kako bi morale biti. Najtamnija čini se, da je ona, što iz Pomaria vodi u ulicu Leonardo da Vinci. U toj ulici nema nijednog «ferala». Ja pak znam jednu ulicu, u kojoj je još do nedavna bio «feral», koji nije nikada bio rasvjetljen, pa se dogadjalo, da bi mnogi noćnik udario o nj nosom. I na tome bi se moglo filozofirati, ali ja bih odmah prekinuo debatu ovom dubokom konštatacijom: ima naime na Rijeci dosta ljudi, koji i u najrasvjetljenijim ulicama ne mogu katkada iza ponoći da nadju ni vrata svoje kuće, a kamo li ključanicu na njima.

«Vedetta» opet zagovara sledjeno, argentinsko meso i veli, da je to meso, iako je pretvoreno u led, sto puta bolje od jugoslavenskoga. Argentinski volovi i krave ne rade ništa, već se samo tove, zato im je meso i sledjeno vrlo tečno. Jugoslavenski volovi i telci moraju naprotiv da rade, a zato dobivaju vrlo slabu hranu, tako da više puta dolaze umirući u mesnicu. Neke su domaćice odgovorile, da se s time ne slažu, a ne slažem se ni ja, premda je meni led veoma drag, ali u ljetnoj lemunadi, a ne u mesu. U drugu ruku ima i ljudi, koji mnogo rade, a slabo jedu, pa su ipak zdravi, vrijedni i čestiti, zdraviji i čestitiji od mnogih, što se u maslu valjaju. Zašto ne bi bili takovi i volovi?

Predprošle nedjelje odigrali su se na igralištu u Kantridi prizori, koje «Vedetta» oštro odsudjuje. Poznato je, veli spomenuti list, da su riječki nogometaši u raznim gradovima Italije, kao u Ferrari, Bergamu, Trstu itd., doživjeli mnogo neugodnosti osobito u časovima, kad bi se pokazalo, da je pobjeda na njihovoj strani. Slično se dogodilo i predprošle nedjelje na Kantridi. Što se Riječanima sreća više smijala, to su od strane tršćanskih protivnika padale na njih teže uvrede. Neke od tih uvreda bile su vrlo teške, jer da se je prigovaralo čak i talijanstvu Riječana. To da je na prisutne strašno djelovalo, tim više, što se na Rijeci ne može još da zaboravi, kako su prigodom jedne utakmice u Trstu neki Riječani vrlo zlo prošli. Tako je Marietti na priliku odnio toliko batina, da nije dva mjeseca mogao da igra. Pilepić je bio ugrizen u lijevo stegno. Vuka da je očuškao neki Blažević a neki Volon da je Spadavecchiu pogodio baš u koljeno. I sve tako. A to bi trebalo jednom da svrši, opominje «Vedetta» i s pravom.

One tri: Ova se je meni dogodila. Neko kuca, ja otvorim, a to se preda mnom stvori neki prosjak.

— I opet ste tu? A malo prije dao sam vam nešto novaca i čašu vina.

— Jest, gospodine, ali ono je vino bilo tako dobro i pikantno, da sam došao moliti vas, ne biste li mi ga možda htjeli prodati jedan litar?

Druga: Juče sam se vozio u tramvaju. Malo zatim opazim, da je neki nepoznati gospodin sio na moj šešir, što sam ga bio položio pokraj sebe.

— Gospodine, molim lijepo, vi sjedite na mojem klobuku...

— Ništa zato, odgovori drugi, meni ne smeta nimalo, molim lijepo.

Vrag zel i finoću.

Posljednja: Kadgod su i muškarci krivi, ako su ženske nikakove. Juče sam na Korzu čuo ovaj razgovor:

— Znaš, Jovanin, ja sam već štufa ovakovega življenja. Odlučila sam, da od sada napred živim kako j' trebe: pošteno.

— Draga ti, odgovori joj on, kada si već toliko čekala na to, počekaj još do jutra.

Rokac.

IZ LASTOVA.

Mi visoko letimo, a gospodarstvo nam niz brdo juri.

Nekoji su lastovljani već od davnine poznati kao ljudi, koji lete više nego što im krila dopuštaju. Ambicijozni do zla boga, u predratno su doba od vremena na vrijeme «priredjivali» prave pravcate tučnjave, a sve to iz pohlepe za častima u općini ili za visoke C. k. ordene. A i danas, kad se je sve promjenilo i kada im nije više moguće natjeravati se za častima, nastoje na svaki način ispoljiti svoju naturu, pa se ističu nekim neproračunanim življenjem, zadužujući se po dućanima, jer su «gospoda», a ambicije se tako lako ne uguše.

Naročito su žene takvih lastovljana famozne zbog svoje nerazumne ambicijoznosti. One se ističu svojom modom i modernim življenjem, da se ne bi uopće reklo, da su iz ovoga dalekoga i siromašnoga otoka.

Sve su se gospodjice i milostive polancmanile, malo koja se drži starih običaja i domaćih sukanja iz vunenog prediva. — Svilene kalcete, visoke take, kratke suknje, ostrižene kose, a zima ispod ništice.

Ovih dana došla jedna milostiva starom dućandžiji, osovila se, giba se, rekbi sada će se prevrnuti, pak uz ostalo zametla i pametni razgovor govoreći:

«Ah! nemože se više življeti!» Trgovac joj odgovori: Dakako milostiva, vidim i ja da je tako — neidemo ovako dobro — a krivi smo sami, da na Lastovu nemožemo živjeti. Ako se budemo odjevali kao prije i živjeli čedno, naši proizvodi vino, ulje, će nam sigurno dostajati, pak neće biti u knjigama naših domaćih trgovaca na stotine hiljada lira dugova. Na taj će se način doskočiti da ni trgovci ne propadnu, jer ni oni s ciframa u svojim knjigama ne mogu da rade.»

Ova je istina upekla milostivu, pak je mrmljajući odjurila.

Ove je godine rod vina na Lastovu bio osrednji, ali je vrsta vina bila dobra. Nekoji su kod nas vino za kućnu uporabu pravili sa sladorom. Kod nas sladora ima, jer imamo «punto franko», no ipak mi nismo svi za to, da se vino šećeri. Bilo bi bolje, da se vino na otoki vodni. Ove se je godine u Lastovu za slador potrošilo 100 hiljada lira. A to bogme ne ide uzme li se u obzir naše siromaštvo i slab uspjeh vina. — **Lastovljan.**

IZ VRANJE.

Evo nas na pragu nove godine s nadom u srcu, da će nam iduća godina biti mnogo bolja negoli 1927. To bismo mi siromašni seljaci zaslužili, jer kako se nama čini, nismo ipak tako veliki griješnici, da nas Bog ovako strogo kažnjava. — Prvi dani ove godine bili su vrlo ugodni. U prvoj polovici ovoga mjeseca imali smo lijepo vrijeme, ali neznamo, kako će nam u buduće ići. O, vrijeme, vrijeme! Sve nama seljacima zavisi od vremena. Pa i ovoj mizeriji, u koju smo ove zime pali, krivo je vrijeme, kriva je ona nesretna suša, koja je naša polja prošle godine uništila.

Već smo odavna čitali u novinama, da je vlada odredila pomoć za naše sušom oštećene poljodjelce, ali mi u ovom kraju nismo do sada dobili nikakve javne radnje na kojoj bismo nešto zaradili. Baš bi nam bilo potrebno jedno vrelo zarade, jer oskudjevamo i na kruhu. U dućanima dugovi rastu, a doskora ćemo morati da prodajemo i zemlju, jer živjeti moramo. Moramo se hraniti a ni dućani neće više na vjeresiju da daju.

Šume više nemamo, da si barem drvom nešto pomognemo. Posjekli smo je, a sada je naša kamenita Vranja ostala gola, a tako smo i mi u njoj. Kako rekosmo, i nama bi bilo potrebno zarade i javnih radova, pa bi vlada mogla da odredi neka se pošumi ovaj naš kraj. Naša komunela je sva gola. To bi bilo jedno vrlo dobro djelo, koje ne bi mnogo stajalo, nama bi se pomoglo, a naš bi se goli kras lijepo pošumio, jer ovako izgleda previše tužan i siromašan. — **Seljak.**

IZ DANA.

Nova godina. - Učitelj nas ostavlja.

Zapustila nas je stara godina, i već smo na izmaku januara. Nadamo se, da ćemo u budućoj godini imati više sreće na našim poljima nego smo imali u 1927. g., koja nas je onako nemilosrdno šibala sa sušom i drugim raznim nepogodama. Nadamo se, da nas ova godina, koju smo istom nastupili ne će kazniti onako kao prošla. Vjerujemo o novu godinu i u božju volju. A ako nam se desi i kakva nesreća strpljivo ćemo je snašati, kao i do sada. Mi smo počeli obradjivati naša polja, pa ćemo čekati da vidimo kako će nam se zemlja ponijeti.

Ove dane zapušta nas naš dosadanji učitelj g. Jačić. On je naime premješten. Vrlo nam je žao za njime, jer je bio dobar uzgajatelj naše djece. Trudio se je oko naše djece, kao da bi svima otac bio. Žao nam je da nas zapušta, i želimo mu svaku sreću u njegovom novom mjestu. — O novom učitelju do sada još ništa neznamo. Čim nešto doznamo, javiti ćemo Vam.

Proti

REUMATIZMU

kostobolji, Išhijasu,

natečenim zglobovima,

proti ukočenim žilama

probadanju

upotrebljavajte

„ALGU“

Pomogla je hiljadama mora i Vama

Dobiva se u svim ljekarnama L. 5 flaša

Priredjuje i poštom razašilje:

Laboratorij „ALGA“

Ljekarna D. Budak, Fiume

U taj isti mah nadzornik se policije usudi da kroz pritvorena vrata salona proviri na dvor. Osmaglo mu lice bilo je na smrt blijedo. Gledao je uokolo preplašeno; tek kad opazi Barizona njegovo se lice malo razvedri.

— Gle! Vi ste još živ? — Pa nadoda zlovoljno: — Kako vidim, ima ljudi, koje je teško dotući.

Barizon ga začudjeno pogleda. Nije se nadao ovakvom pozdravu.

— Jest, reče on lagano. Teško ih je dotući... katkada. Mnogo su lakše i brže otišli Bogu na račun oni jadnici, što su se nalazili u čamcu, u koji ste vi htjeli da se ukrcate. Gdje je ona žena?

— Unutri je... reče Tompson pokazajući prema vratima salona. Pa nakon kratkog oklijevanja, nadometne:

— Treba reći, da je vragometno djelo, što ste ga vi izvršili...

Vidjelo se, da mu to priznanje ne ide od srca. Barizon sleže ramenima.

— Stvar vrlo jednostavna. Birao sam izmedju dvije smrti. Držao sam, da će za koji čas ladja potonuti, a da vam pravo kažem, meni bi lično milije bilo, da nestanem boreći se do kraja. A kako ona?

— Diše — to je sve. Otkad sam je odnio onamo, još se nije makla.

— Nije ni čudo, poslije onoga, što joj se dogodilo. Jeste li pokušali štogod, da joj se svijest vrati?

— Nisam. Ne znam, što da poduzmem. Položio sam je tamo na divan i činio sam sve moguće da proguta koju kap whiskija, ali uzalud. Bilo me je strah gledati je onakvu i... Tompson zamukne od ganuća.

— Treba da je vidim, izjavi Barizon kušajući da se održi na nogama. Još sam vrlo slab, no ako me vi mrvu pridržite, nastojat ću da se dovučem do nje, pa ćemo vidjeti, što treba da učinimo.

Barizon se prisloni o nadzornika policije i uputi se lagano prema dvorani.

— Već idem bolje. Recite mi, kako ste mogli, da je prenesete onamo?

— Pa — uspjelo mi nekako. Paluba nije još bila ovako nagnuta, tako da sam se mogao, iako s trudom, da držim na nogama, premda je bio čas, kad sam mislio, da će nas voda oboje odnijeti, odgovori Tompson. Nego evo nas...

(Slijedi.)

Franina i Jurina

Fr.: Si čul, ča nam je Nedelutić sporučil?
Jur.: Ča?
Fr.: Da smo mi obadva za va kapus, da ne znamo i da ne razumemo niš.
Jur.: Morda nima ni krivo.
Fr.: Kako to?
Jur.: Tako — zač ja mislim, da sve ča pravi čovek više zna sve bolje vidi, da manje razume.
Fr.: Ja, ma on se hvali, da on zna i razume sve, a mi da smo pet sto let nazada. A znaš zač? Zato ča hvalimo delo.
Jur.: Ter ne hvalimo ga samo mi. Delo se samo hvali a hvale ga i svi pametni ljudi na svete.
Fr.: Je, ma on govori, da svi pametni ljudi imaju krivo. Delo da je prišlo na svet po vragu, i po vragu da će poć i ća. On da to zna, zač on da je čovek od budućnosti.
Jur.: A ča smo pak mi?
Fr.: Mi da smo ono, kako se ono piva: bilo pa prošlo, sada se spominjalo.
Jur.: A ti mu reci, da smo i mi ljudi od budućnosti.
Fr.: Ne će mi verovat. Reć će mi, da smo mi dve stare karampani, a ne ljudi od budućnosti.
Jur.: Ja, ma te dve karampani još ni vrag zel, a to će reć, da su i one od budućnosti. Karampana će te nekamo nest, ale zavuć, a nedelutina ne će nikamo. Od nedelutine ni imela niš ni prošlost, kako ne će imet ni budućnost. A zna pak Nedelutić, ča će reć budućnost? Ako ne zna, reci mu, da ćeš mu ti povedet.
Fr.: A kako ćeš, da mu povem, kada ni sam ne znam.
Jur.: Reci mu: budućnost je — prošlost.
Fr.: Kega zlodeja! Da mu to rečem, bi mi se v nos nasmel i narugal.
Jur.: Stumači mu to lepo. Reci mu: Viš, Nedelutiću, dokle si ti čera cel dan ležal i Bogu uri kral, dotle sam ja celu jednu ledinu zikopal i nasel. Viš, to je delo budućnosti.
Fr.: Kakove budućnosti, Jurino, kada je ono već čera zikopano i nasejeno.
Jur.: Ma ni benj čera zlezlo, ni danas još. A zilest će i urodit va budućnoste. Ča me gjedaš? Ča se ne reče: zrno do zrna pogača? A ča će to reć? To će reć, da je zrno, ko si ti već morda pred mesec dan pobral, jedan mali delić buduće pogači. Sve je budućnost, ča j' tako pametno učinjeno, da se more na njem pametno napred delat.
Fr.: A ki se je pak prej dvajset ale trejset let navadil štit i pisat, ča j' i on storil delo budućnosti?
Jur.: To se zna, da je, zač će mu to rabit i do četrdeset i do pedeset let.
Fr.: Morda imaš i pravo, zač se i za boću, ka je hićena dugo od bulina, reče, da ima budućnost.
Jur.: Ma iako ju skratiš, a staviš ju na pravi put, ona more jednako imet budućnost. Sve ča j' storeno na pravem meste ima budućnost. Strambaste, nikako hićene boći nimaju nikakovu budućnost, kako nijedno strambasto delo.
Fr.: Po tem Nedelutić ne more bit čovek od nikakove budućnosti?
Jur.: To se zna, da ne more. Kada sagnjileje od lenosti, od njega ne će ni trava zilest, ni zrast.
Fr.: Ja ma on govori, da je on čovek nove generacije. On da je mlad, a mi da smo stari. I baš zato, da je on čovek od budućnosti.
Jur.: Čovek od budućnosti more bit i mlad i star. Neka samo dela, i to takovo delo, na kem te moć i drugi za njim navezevat, pak će bit sve dobro. Neka se i Nedelutić da delu, pak će i on postat čovek budućnosti.
Fr.: Ja ma on je mane rekal, da su već ljudi toliko tega izmisleli, da već ni dugo dan, kada te zmislet i neć, da ne će ljudem trebat niš delat.
Jur.: Ma ča ni jist? Ni stat? Ni bragesi otputit?
Fr.: On tako misli i čeka, da se to zmisli.
Jur.: Če se i načekat. Reci mu, da mu to ja sporočujem.
Fr.: Ne ću mu niš reć, zač znam, ča bi mi odgovoril.
Jur.: A ča bi ti odgovoril?
Fr.: Ono, ča mi je već toliki puti rekal. Da bimo mi dva bolje storili, da govorimo ča drugo, a da pustimo po bande ove neke naše filožofarije, ke da ne more nijedan naš kmet razumet.
Jur.: Ja. zač on misli, da je naš kmet bedast i zapućen kako i on.
Fr.: Ti imaš, Jurino, pripravan odgovor za sve.
Jur.: Imam ja i još ča.
Fr.: Blaže tebe!

IZ SOVINJAKA.

Naše prilike i neprilike.

Evo nas gospodine uredniče, da Vam se javimo. Žao nam je, da Vam se ni danas nemamo čime pohvaliti. Imali bismo se potužiti za mnoge stvari, ali bi nas to na dugo odvelo. — Prošao je Božić i božićni blagdani, no nismo ni ove godine čuli naše pjesme «U sej vrime godišta». Ta se pjesma kod nas ne pjeva od 1921. godine.

Kad smo već u crkvi pa da Vam spomenemo i to, da u našoj crkvi imamo «Križni put» bez ikakvog natpisa. Imali smo sasma nov «Križni put» s napisom u našem jeziku. Našao se je bio neko, ko je taj napis bio izmazao nečim, da se ne pozna. Kad smo sagradili novu crkvu, prenijeli smo i naš «križni put». Župom je u to vrijeme upravljao g. Renci, koji je sada u Piénu. On je mogao narediti, da se napis na «križnom putu» očisti, pa da se opet može čitati. No, on je htio sve to brže riješiti, pa je naredio, da se napisi ispile. Tako mi sada imamo «križni put» na kojemu nema imena Isusovoga.

Kako rekoh crkva je zidana, dok je kod nas bio don Renci. Radi gradnje naše crkve sada su na dnevnom redu neke komedije. Na dražbi u općinskom uredu u Buzetu gradnju naše crkve preuzeo je bio Anton Vivoda iz Velog Mluna. On je faktički crkvu zazidao.

Dok se je crkva gradila s njime je radio kao pomoćnik (manoval) i Josip Černeka iz Sirotići. On je radeći nesrećom pao, te se je ozlijedio. On bi kao radnik morao biti prijavljen kod zavoda za osiguranje. No, on nije bio prijavljen, kako zakon nalaže, pa mu sada blagajna ne može nikakvu osigurninu isplatiti. Sva je krivnja svaljena na bivšeg župeupravitelja, jer je on zato djelomice kriv, a tužen je i Vivoda, te odbor za gradnju crkve. Nezna se kako će cijela stvar svršiti.

Župeupravitelj g. Renci morao je otići iz Sovinjaka, no kod nas je ostavio vrlo žalosnu uspomenu.

Zanimati će Vas kako je inače kod nas. Slabo nam je življenje. Lanjske je godino bila ljetina vrlo slaba. Slabije si čovjek ne može ni zamisliti. Narod je bez kruha i bez novca. Za ono malo vina što nam je urodilo kupaca nema od nikuda. Govorilo se, da će se kod nas započeti neke javne radnje, ali do sada od svega toga ništa. Mi čekamo pomoć, jer bi nam ustinu trebala. — **Gospodar.**

Književnost

Ernost Radetić: «Kad se užge mlada krv...» i druge istarske pripovijesti

Kako smo već zadnji put javili, u našoj je nakladi izišla knjiga pripovijesti našeg istarskog pripovijedača Ernesta Radetića. Ta se knjiga naručuje na adresu: «Amministrazione «Istarska Riječ», Trieste, Via S. Francesco 20., a stoji samo 3 lire i 50 cent. sa poštarinom U knjizi su sadržane mnoge lijepe Radetićeve istarske pripovijesti. Knjigu je popratio sa «dvije riječi» predgovora naš odlični književnik Rikard Katalinić-Jeretov. Evo što kaže Barba Rike o našem Radetiću i njegovoj novoj knjizi:

Ernest Radetić nije nepoznato ime u Istri. Proširile ga Istrom ove lijepe pripovijesti spletene danas u jedan vijenac. U njima se tako istinito odrazuje život našeg malog svijeta po selima zapadne istre. Vidi se, da je pisac proučio psihu seljaka u zapadnoj Istri i razumio dušu naroda, o kojemu piše.

Već od nekoliko godina nižu se u podlistku tršćanske «Istarske Riječi» Radetićeve uspjele novele, pisane živo i zanimivo u zapadnom istarskom narječju, mekoj čakavštini. Al obično baš u skromnom grmiku negdje u zatišju zamirišu i ljubice.

I za tim mirisom rodjenog tla segnula je i ruka našeg malog svijeta, i danas više nema u Istri nijednog našeg pismenog čovjeka, koji ne bi znao za Ernesta Radetića i za njegove priče. Naš narod u zapadnoj Istri zavolio je tako auktora, da su seljaci u više navrata pisali «Istarskoj Riječi», neka sačuva svoj podlistak samo za Radetića, **jer da je u njega zlatno pero i «nedan nezna pripovisti tako lipo povedati kao on»...**

Osokoljen nastavio je Radetić svoj rad, pa je prešao s svojim pričama i u Ameriku medju naše ljude, jer su američke novine i kalendari rado preštampavali iz «Istarske Riječi» njegove novele, da ugode i Istranima onkraj Oceana

Od srca želim najljepši uspjeh ovom vijencu novela našega Ernesta Radetića, pa sam siguran, da će one naići na najljepši prijam i kod naše čitalačke publike.

U Zagrebu, na novu godinu 1928.

Rikard Katalinić - Jeretov.

Ante Kovač: «Sentimentalna putovanja boga Marsa».

Pred nekoliko je dana u Zagrebu izišla knjiga «Sentimentalna putovanja boga Marsa», koja sadrži 25 prvoklasnih novela, napisanih izvanrednim perom Ante Kovača - Pfificusa.

Nema našeg inteligentnijeg čovjeka, koji ne bi poznao Kovača. Famozan je u prvom redu zbog svog junačkog dobrovoljstva u ratu za jugoslovensko oslobodjenje. On je u tom ratu s zanosom darivao svoju bujnu mladost domovini, a istovremeno je za utjehu sebi i svojim ratnim drugovima, u teškim i sumornim danima po logorima u smijeh rasipavao svoju sremsku bećarsku naturu. Držao je raspoloženje na visini, pa je tako dvojako služio domovini. — Famozan je osim toga i po onim svojim neuporedivim kozerijama u zagrebačkoj «Riječi», (kojoj je glavni urednik), po svojim knjigama «Milovanja u prozi» i «Impresije iz jedne epohe».

Novele iz knjige «Sentimentalna putovanja boga Marsa» ostavljaju u nama jedan čvrst i zdrav utisak. Osjećamo, da su mnogo daleko od literature u doslovnom smislu, naime od današnje literature, koja u mnogo slučajeva odiše nekom beživotnom i blijedom prazninom. Sve su te stvari tako blize životu, istinske i iskrene. Djeluju na nas kao toplo govoreno pričanje nekoga koji zna pričati i koji je mnogo vedra proživio. Papir i slova redovito na nas djeluju kao daljina, ali je u svojim novelama Kovač nama veoma blizu, izgleda da smo zajedno u nekom širokom i toplom raspoloženju. Većinom je za sadržaj novela u knjizi «Sentimentalna putovanja» uzet po koji momenat ili tip ili dogadjaj iz onoga doba, kad se je jugoslovenska mladost u Rusiji, Africi, na solunskom frontu i Dobrudži spremala da ruši Austriju i ropstvo. Ali nije to neka dosadna i već izlizana ratna literatura, neko historijsko i mrtvo opisivanje za školske čitanke. Te je novele pisao Srijemac, čovjek vedrog momenta i intenzivnog sentimenta, čovjek širokog i gotovo grubog gesta i krajnje mekoće. I cijela je knjiga dobila ove autorove osebine. Naročito je sentimenat u toj knjizi originalan. Može se reći, da u nijednoj našoj knjizi slična ne ćemo naći. Radja se u nekom specijalnom slavenskom kutiću čovjeka, pa kada je radostan da ga razcijepa od sreća a kada je bolan, boli fizički. U tom je Kovač doprinesao mnogo traženju našeg rasnog. Možda i zato, jer ga nije namjerno tražio.

Od ovih «dobrovoljačkih» novela najljepše su bez sumnje «Kozak na brijegu», «Što beše» i «Groždje gospodjice Ninette». Osvajaju i sve druge, a naročito one s ruskim kulisama. Srijemac je bogovski u svojem rodjenom stilu uz ona mekanu sceneriju.

Osim tih novela iz doba i života za rata izvanredne su i one iz «civilnog» života. Medju njima se naročito ističu «Pisma za Uskrs», «Koraci Vanje Blohova» i «Troje u jednoj sobi».

Sve u jedno: ova je knjiga Ante Kovača, jedan zdrav i pozitivan doprinos jugoslovenskoj književnosti. Veliko su to stranice.

Ne mislim time doslovno na stranice od papira. Zato se je pobrinula tipografija, te ih je numcrirala upravo gigantskim i nevjerojatnim brojevima. Inače je ostala oprema vrlo dobra. Naslovnu stranu i sliku autora izradio je poznati slikar Trepše vrlo lijepo. — Knjiga se naručuje na naslov: Ante Kovač, Zagreb, Gundulićeva 24. Stoji samo 25 dinara.

Ive Mihovilović.

«Vez»

Izišao je iz štampe prvi ovogodišnji broj našeg lijepog i korisnog lista «Veza». — Istarske žene mogu biti ponosne, da imaju jedno takovo glasilo. Ne bi smjelo biti nijedne naše kuće, u koju ne dolazi «Vez». Naše žene trebaju naobrazbe. Tu će steći samo čitanjem. «Vez» donaša mnogo lijepog i prekorisnog štiva za naše žene. I za našu istarsku djecu ima «Vez» svoje 3 stranice pune priča i pjesmica te Jurićevih komedija. «Vez» se naručuje na adresu: Amministrazione del «Vez» — Trieste, Via S. Francesco d'Assisi 20. — Izlazi jedan put mjesečno, a stoji godišnje 8 lira ili 30 dinara. — Sadržaj januarskog broja «Veza» je slijedeći: Povijest jedne majke. (Andersen); Ljepota i dobrota. (Fran Novijan); Naše narodne poslovice. - Slomljena grana. (Rosanda); Nedelja na periferiji grada. (Pjesma. B. Perović); Majčina ljubav. (Pjesme od Heinea i Nekrasova); Kako je Bog stvorio ženu. (Indijska priča); Najveće grijesnice. - Nevinašcu. (R. Maldini); Za istarsku djecu. (Priče i pjesme); — Na prilogu: Crteži ručnih radova i opis crteža: Čipke «Tiesa» ili «Teneriffa»; Mrežaste čipke; - Kuhinja: - Materinstvo: - Kućanstvo. — Na koricama: U novoj godini rada: Zanimivosti iz ženskog svijeta; Pismo uredništva; Primljene knjige i listovi; Darovi. — «Vez» je s novom godinom dobio novu vanjsku opremu. Novi naslovni list «Veza» narisao je prof. Albert Sirk.

«Naš Glas».

Primili smo januarski broj «Našeg Glasa». Prvim brojem nove godine ovaj je list izišao u vrlo lijepoj formi te s bogatim sadržajem. «Naš Glas» sve više napreduje i postaje sve savršeniji obiteljski list, te ga možemo preporučiti svima onima, koji se za lijepo i korisno štivo zanimaju. Naručuje se na adresu: «Naš Glas» - Casella postale 348, Trieste. — Izlazi jedanput mjesečno na 32 stranice, a stoji godišnje 15 lira ili 60 dinara.

ŠALE

Pitali...

Pitao sluga gospodara: «Gospodaru zašto me biješ?» — Gospodar odgovori: «Zato, da te boli.»

Pitali ciganina: «Kako se ciganski zove zlo?» — Ciganin odgovori: «Nikako, ono i samo dodje u kuću.»

Pitali momci starca: «Od koliko se godina najbolje ženiti?» — Starac odgovori: «Nemoj mlad, rano je, a nemoj star, kasno je.»

Pitali psa: «Zašto svakoga repom pozdravljaš?» — «Zato, jer nemam kape.»

Pitali siromahe: «Zašto plačete?» — «Zato, jer nam ne daju pjevati.»

Pitali starca: «Kada će biti sudnji dan?» Starac odgovori: «Kada žene počnu zapovjedati.»

Pitali udovca: «Koliko si plakao, kad ti je žena umrla?» — Udovac odgovori: «Onoliko, koliko vrije zemljan lonac, kad se s vatre skine.»

Pitali pijanca: «Koje je vino najbolje?» — Pijanac odgovori: «Ono, što se badava pije.»

Pitali Hercegovca, što je gonio na konju lonce u vreći: «Što to goniš?» — «Ako se prevali — ništa.»

BURZA.

Dne 25. januara 1928. moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 dolar za lira 18.90; 1 eng. šterlinu za lira 92.10; 100 franc. franaka za lira 74.25; 100 švic. franaka za lira 363.75; 100 njem. maraka za lira 450; 100 čeških kruna za lira 56; 100 austr. šilina za lira 266; 100 belg. franaka za lira 264; 100 jug. dinara za lira 33.30.

DOPISNICA UREDNIŠTVA.

Iz Sovinjaka. — Uvrstili smo, ali nismo mogli sve. Oprostite. Javite se opet. Ono smo pismo primili. — Najljepša Vam hvala na pažnji, na čestitkama i na pozdravima. Ostanite nam zdravo!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

NA PRODAJU 124 Žnidaršičevih panjeva, solidno izgradjenih (skoro novih) sa jakim pčelcima. Informacije daje **Josip Sandalj, Lupoglava-Istra.**

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Bančić — Kršanci p. Žminj (Gimino), Istra.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Ryo možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3
(Iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Upostava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1882.

Broj 5 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la poste.) **U Trstu, 2. februara 1928. - God. VI.** Pojedini broj 25 cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ“
Izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Italija i Rumunjska. — Najvažniji dogodjaj u talijanskom političkom životu prošle sedmice je bez sumnje dolazak rumunjskog ministra vanjskih poslova Titulesca u Rim. On je na svom dolasku bio svečano dočekan. Odmah se je prvog dana sastao s on. Mussolinijem na razgovor. No to nije bio jedini sastanak Mussolini - Titulescu. Oni su se, za vrijeme boravka Titulesca u Rimu, sastali tri puta. Na tim su sastancima on. Mussolini i Titulescu raspravljali o općem internacijonalnom političkom položaju u Evropi, te napose o pitanjima, koja se tiču Italije i Rumunjske. — Tim su sastancima sve talijanske i strane novine dale najveće značenje i važnost. O čemu su sve on. Mussolini i Titulescu razgovarali, potanje se ne zna.

Izjave Titulesca novinarima. — Rumunjski ministar vanjskih poslova dao je prigodom svog boravka u Rimu više izjava novinarima. On je sa izjavama bio prilično darežljiv. Izjavio je, da je došao u Rim, da se upozna s on. Mussolinijem, koga lično nije poznao, te da s njime učvrsti prijateljske veze, koje vladaju izmedju Rumunjske i Italije. On je pritom naglasio, da je Rumunjska krajnje miroljubiva država, te da nema nikakvih napadajnih težnja. Isto je tako miroljubiva i Italija. Italija i Rumunjska nemaju medjusobno nikakvih nesuglasica i suprotnih interesa, pa se prema tome njihove veze i odnošaji mogu lijepo da razvijaju.

Rumunjska želi mir. — O odnošajima Rumunjske prama drugim državama Titulescu je izjavio u glavnom, da Rumunjska želi mir svuda, pa i na svojim granicama nema nikakve druge želje do želje za mirom. Rumunjskoj treba jedna duga perioda trajnoga mira, da bi mogla da obnovi ono, što je rat razorio. Rumunjskoj je potrebna sigurnost i miran rad, da bi svoje poljodjelske i administrativne reforme mogla da učvrsti i u novim provincijama i da bi mogla, da razvije plodno rad na konsolidaciji. Rumunjskoj je potreban mir i ona želi, da ne bude uznemiravana. Zbog toga je čuvanje mira cilj, koji rumunjska vanjska politika ima uvijek pred očima. Rumunjska se nada, da će u tome pravcu dobiti i pomoć od strane Italije. Titulescu misli, da se trajni i plodonosni mir može očuvati samo tako, ako se poštuju postojeći ugovori o miru. U tome pravcu Rumunjska želi, da saradjuje kao ravnopravan član, sa svojim moćnim i velikim saveznicima Italijom, Francuskom i Engleskom, i naravno, sa svojim saveznicima iz Male antante. Mala antanta je jedan savez potpuno obrambenog karaktera sa jednim ograničenim ciljem, a taj je cilj čuvanje stanja u Srednjoj Evropi. I savez Rumunjske s Poljskom obrambenog je karaktera. U odnosima prema državama ranije neprijateljskim, Rumunjska nema nikakvih zlih namjera i ne misli ni na kakvu osvetu, već želi iskreno prijateljstvo na osnovi ugovora o miru.

Titulescu o Balkanu. — Titulescu kaže, da je Rumunjska za dokaz svoje dobre volje ponudila svojim susjedima zaključenje jednog pakta o nenapadanju za svaki slučaj konflikta medju njima. Najveći interes Rumunjske leži u tome, da mir na Balkanu bude sačuvan. Titulescu je uvjeren, da i sve ostale balkanske države rade na čuvanju mira. Slobodna i nezavisna Albanija preduslov je i zalog mira na Balkanu. Sa Bugarskom Rumunjska će uskoro potpisati jednu konvenciju, koja reguliše sporna pitanja izmedju obiju država. — Pregovori za zaključivanje trgovačkog ugovora sa Italijom nastaviće se kad rumunjski parlamenat bude prihvatio zakon o novoj carinskoj tarifi.

Titulescu se je sastao i s on. Volpijem. Prigodom svog boravka u Rimu Titulescu je posjetio i ministra financija on. Volpija. Oni su raspravljali o gospodarskim odnošajima Italije i Rumunjske. Novinari su Titulesca pitali, nije li možda došao u Rim, da sklopi za Rumunjsku kakav zajam, no on je odgovorio, da nije od svoje vlade za to poslan. — Titulescu je u Rimu prisustvovao svečanom postavljanju temeljnog kamena talijansko-rumunjskoj akademiji. — Rimski list «Tribuna» piše, da je posjet Titulesca za zbliženje izmedju Italije i Rumunjske vrlo važan i značajan. Tri sastanka s on. Mussolinijem učvršćuju političku vezu, sastanak s on. Volpijem učvršćuje gospodarsku vezu, a svečanim postavljanjem kamena talijansko-rumunjske akademije uzpostavlja se kulturna veza izmedju Italije i Rumunjske.

Titulescu napušta Rim. — Dne 31. januara Titulescu je otputovao iz Rima. Prije svog odlaska posjetio je još nekoje ministre, senatora Scialoju, francuskog te engleskog poslanika, parlamenat, rimskog guvernera, papu itd.

Italija i Jugoslavija. — Ugovor o prijateljstvu, koji je izmedju Italije i Jugoslavije bio sklopljen godine 1924., istekao je pred par dana. Budući pak izmedju te dvije države u zadnje vrijeme odnošaji nisu stabilni, nije na vrijeme zaključeno, hoće li se taj ugovor o prijateljstvu obnoviti ili ne. — Treba naime najprije urediti neka druga medjusobna pitanja, koja se postavljaju na dnevni red, a onda će se govoriti o obnavljanju prijateljstva. — No, da Italija i Jugoslavija ne bi za to vrijeme, dok se ta važna pitanja ne urede, izgubile prijateljsku vezu, one su odlučile, da će rok dospjetka tog ugovora produljiti za šest mjeseci. Opunomoćeni zastupnik talijanske vlade general Bodrero i jugoslovenski ministar vanjskih poslova Marinković dogovorili se u Beogradu, da će talijansko-jugoslovenski ugovor o prijateljstvu, sklopljen u Rimu g. 1924., ostati na snazi do 28. julija 1928. — Onoga dana, kada je to zaključeno, general Bodrero je priredio svečanu večeru, na kojoj je prisustvovao i ministar Marinković.

«Foglio d'Ordini» o Italiji i Jugoslaviji. Dne 28. januara izišlo je u Rimu službeno glasilo fašističke stranke «Foglio d'Ordini». Na uvodnom mjestu donaša članak pod naslovom «Za šest mjeseci». U tom članku govori o odnošajima izmedju Italije i Jugoslavije, te o produženju roka prijateljskog ugovora za šest mjeseci. «Foglio d'Ordini» kaže:

«Produženje roka prijateljskog ugovora, koji je bio potpisan god. 1924. s Jugoslavijom, za 6 mjeseci, svjedoči još jedanput o dobroj volji Italije. Šest mjeseci je dovoljno, da se izmedju obje države urede i razjasne odnošaji, samo ako ista dobra volja postoji i na jugoslovenskoj strani.

Prošle su četiri godine dokazom, da su diplomatski protokoli mrtva slova, ako iz njih ne provejava duh srdačnoga prijateljstva, koje mora zagrijati i najšire mase pučanstva. Taj je duh do sada na jugoslovenskoj strani uopće majkao. Štampa je tamo jednodušno protiv Italije, Armadi, talijanskom narodu, fašističkom režimu i vodjama fašizma nanesene su najgroznije uvrede, najsmiješnije klevete i najludje laži. — Na svim jugoslovenskim patriotičnim manifestacijama uvijek su se odigravale protutalijanske i protufašističke demonstracije. A takodjer i govori političkih ličnosti vrlo su često sadržavali huskanja protiv Italije. Sve pripreme jugoslovenske armade bile su uperene protiv Italije. Na drugoj pak strani velika udruženja jugoslovenskog imperijalizma proglašuju jugoslovenskim sav talijanski teritorij od Pule do Vidma. Bilo je momenata, kada je jugoslovenska italofobija dosegla vrhunac pravog bijesa, kao na primjer po potpisu ugovora s Francuskom. — To četirigodišnje divljanje slijepog neprijateljstva ima samo jednu iznimku i to prijem, koji je u Zagrebu imao jedan talijanski književnik. — Prijateljski ugovor (od 1924.) nije dakle poboljšao duboke bivstvene odnošaje izmedju obih država. Za to ne nosi odgovornosti Italija, koja je neptunskim konvencijama dokazala, da želi napraviti korak napred na putu prijateljstva, no Beograd nije u tom pogledu poduzeo ničesa. — Sada ima Jugoslavija šest mjeseci vremena, da si izabere novi put za svoju politiku prama Italiji, koja je velika država. Italija kao takva lako čeka, te se ne boji neznane budućnosti.»

Talijansko-jugoslovenski odnošaji i Talijani u Dalmaciji. — General Bodrero i ministar Marinković vode u Beogradu već nekoliko dana razgovore za čišćenje odnošaja izmedju Italije i Jugoslavije. Novine pišu, da je general Bodrero, opunomoćen sa strane svoje vlade, postavio Marinkoviću neke zahtjeve u pogledu dalmatinskih Talijana. U tu je svrhu vlada pozvala u Beograd velikog župana splitske oblasti Perovića. Veliki župan Perović imao bi, prema novinskim vijestima, da izvjesti ministra vanjskih poslova Marinkovića o položaju Talijana u Dalmaciji. General Bodrero naime zahtjeva, da bi Jugoslavija ukinula zakon, po kojem talijanski državljani ne smiju u Dalmaciji kupovati zemljišta nego 50 kilometara daleko od granice, te osim toga, da bi Jugoslavija dozvolila «Legi Nazionale» osnivanje škola u svim mjestima Dalmacije, gdje ima dostatan broj Talijana.

Tršćanski «Piccolo» kaže, da se u zadnje vrijeme izmedju generala Bodrera i Marinkovića vode uistinu važni razgovori, ali da se ovoj vijesti ne smije podavati velika važnost, jer su je donijele neke jugoslovenske novine, koje su poznate zbog svojeg protutalijanskog držanja.

Govori se naime, da Marinković kani iznijeti na dnevni red neptunske konvencije. Novine, koje su donijele tu vijest, nastoje time uzbuniti narod protiv Marinkovića.

Pokrajinski fašistički tajnici. — «Foglio d'Ordini» donaša u svom zadnjem broju listu pokrajinskih sekretara fašističke stranke, koju je on. Turati predložio na potvrdu on. Mussoliniju. Za sepretare u pokrajinama Julijske Krajine predloženi su oni dosadanji, to jest inž. Cobol za Trst, inž. Cacese za Goricu, poslanik Mrach za Pulu, kapetan Host-Venturi za Rijeku i dr. Mandel za Zadar.

Zlatno pokriće. — Dne 28. januara objavilo je ravnateljstvo državnog zavoda «Banco d'Italia» podatke o stanju zavoda dne 10. januara. Iz tih se podataka vidi, da talijanske rezerve u zlatu za pokriće izdanih banknota iznašaju 12 miljarda 105 milijuna 640.357 lira naprama 21 miljardi 160 milijuna 12.611 papirnatih lira u prometu. To znači, da rezerve u zlatu pokrivaju 57 posto papirnate valute.

Stanje fašističke organizacije. — Predsjednik vlade on. Mussolini naredio je, neka se ispita položaj i djelovanje svih fašističkih organizacija u državi, da se vidi, kako se pojedina fašja drže discipline i da li saradjuju po smjernicama vlade i u duhu strankinih pravila. Iz izvještaja, koji se je po strogoj istrazi sastavio, vidi se, da u državi ima 9729 fašja, a od tih je 8848 takvih, da im se ne može ništa prigovoriti. 881 fašjo ne odgovara svojoj svrsi. Njihova disciplina i rad ne zadovoljavaju. Rimski listovi tumače to, pa kažu, da ne odgovaraju svojoj svrsi zato, jer su vodjena od osoba, koje se brinu najviše za svoje vlastite interese. A takodjer i sitne lokalne prilike često utječu na organizaciju.

Veliko fašističko vijeće. — Dne 30. januara u 10 sati na večer sastalo se je u Rimu Veliko fašističko vijeće. Na toj se je sjednici raspravljalo više važnih pitanja. Na dnevnom redu bile su slijedeće točke: Opći politički položaj; Djelovanje stranke i fašističkih organizacija; Zakonski nacrt za reformu narodnog prestavništva (parlamenta); Svetkovanje druge fašističke stavnje; Obljetnica ustanovljenja fašja. — Na sjednici od 30. januara nisu sve točke iscrpljene, nego će se raspraviti na idućim sjednicama ovog zasjedanja.

Državni proračun. — U prvih 6 mjeseci ove poslovne godine, naime od julija do decembra 1927. državni je proračun izkazivao višak od 17 milijuna. Agencija «Volta» kaže, da je to za sadanje financijalne prilike vrlo dobro. Državne finance pokazuju napredak.

Dr. Wilfan i dr. Besednjak u Rimu. Po nalogu predsjednika vlade on. Mussolinija, dne 30. januara primio je on. Giunta, drž. podsekretar predsjedništva vlade, u palači Viminale zastupnike naše narodne manjine poslanike dra. Wilfana i dra. Besednjaka. Oni su s on. Giuntom razgovarali jedan sat i pol o prilikama u Julijskoj Krajini.

Sastanak pokrajinskih fašističkih vodstva u Veneciji. — Dne 29. januara sastali su se u Veneciji na zbor svi vodje fašizma iz Venecije i Julijske Krajine. Tom je zboru prisustvovao on. Turati, ministar on. Giuriati, te on. Starace. Zbor se je vršio u jednom kazalištu. Najprije je govorio on. Turati. On je govorio o jakosti stranke, o ciljevima i zadaći fašizma te o smjernicama, kojih se moraju držati fašisti u ovim krajevima. Naglasio je, da je fašizam doveo državu do zavidne visine u svakom pogledu. Rekao je, da je fašizam čvrst i da je smješno i sanjati, da će propasti. Stranka broji milijun članova u 9729 fašja.

Crkva i država. — To je pitanje opet na dnevnom redu. Po novinama se je opet počelo pisati o odnošajima Pape naprama današnjoj Italiji. Glavnu polemiku vode «Osservatore Romano» (Papin list) i «Popolo d'Italia» (list Arnalda Mussolinija). U jednom svom članku o crkvi i državi «Osservatore Romano» kaže, da je fašizam uistinu dao Bogu što je božje, ali uza sve to danas izmedju crkve i države nije moguće doći do većega zbliženja. Tomu je krivo pitanje Papine svjetovne vlasti, tako zvano rimsko pitanje, koje se nikako ne riješava.

Ženske i djeca u industrijama. — Prema odredbama vlade moraju sva industrijska poduzeća i radionice najkasnije do 28. februara prijaviti oblastima koliko imaju zaposlenih žena i djece. Za poduzeće ili radionicu smatra se svaki onaj prostor, gdje se vrši delo industrijskog značaja, bilo na strojevima ili bez strojeva. — Prijave se pišu na posebne tiskanice, koje se mogu dobiti na općini.

Smrt senatora Molmentija. — Dne 24. januara umro je u Rimu senator Pompej Molmenti.

Skrb za ceste. — Dne 24. januara imali su jednu sjednicu on. Mussolini, on. Volpi, min. financija, on. Giuriati, min. javnih radova i senator Crespi, predsednik automobilskog kluba, te još nekoje ličnosti. Na toj se sjednici raspravljalo o osnivanju jednog posebnog samostojnog cestnog poduzeća. To bi se poduzeće imalo brinuti za uzdržavanje svih državnih cesta I. razreda. Te ceste imaju ukupno oko 20.500 km. Za uzdržavanje pokrajinskih i općinskih cesta imale bi se i nadalje brinuti pokrajine i općine. Novo poduzeće uzdržavati će se doprinosima države i pokrajina, te ubiranjem taksa na automobile. Nacrt, koji je izradio on. Giuriati, primljen je. Na prvom zasjedanju ministarskog savjeta biti će nacrt predložen na odobrenje.

Cestna milicija. — Na sjednici za osnivanje cestnog poduzeća raspravljalo se je i o organizaciji nove cestne milicije. Ta će milicija biti doskora uspostavljena. Biti će joj povjeren nadzor nad cestama i cestnim prometom, a morati će u potrebi pomagati automobiliste. «Giornale d'Italia» javlja, da će cestna milicija brojiti za svu državu 5000 ljudi.

Organizacije «Balilla» i kinematografi. Vodstvo organizacije «Balilla» pred nekoliko je dana rasposlalo svim pokrajinskim odborima okružnicu, u kojoj se kaže, da su svi općinski odbori «Balilla» u državi dužni imati svoje kinematografske dvorane. To se mora provesti što prije. U glavnim gradovima pokrajine moraju se odbori dati na posao, tako da bi se 25. marta, na dan 9. obljetnice fašja, moglo otvoriti po svoj Italiji što više kinematografa za balile. U tim će se kinematografima davati filmovi poučnog, zabavnog i patriotskog značaja.

Nova općinska vijeća (konzulte). — U svim gradovima, koji broje više od 20 hiljada stanovnika vrše se žurne pripreme za ustanovljenje novih općinskih vijeća na fašističkoj i sindikalnoj bazi. Do sada su ta vijeća (ili konzulte) bila uspostavljena u 15 gradova Italije. Doskora će uspostaviti vijeća još 44 gradova. Medju tim gradovima su takodjer Trst i Gorica.

Pitigrilli na slobodi. — Književnik dr. Dino Segrè Pitigrilli bio je nedavno uhapšen i predveden pred komisiju za konfinaciju, optužen, da je na jednom izletu u Francusku izrekao govor protiv fašizma. Osim toga su protiv njega podneseni neki pismeni dokumenti, to jest neka pisma, u kojima se on zlo izražava o on. Mussoliniju i o fašizmu. To je hapšenje izazvalo veliko zanimanje, jer je Pitigrilli vrlo poznati književnik. No, on je doskora pušten na slobodu. Komisija za konfinaciju uvidjela je, da je optužba lažna i da su pisma krivotvorena, to jest, da ih nije Pitigrilli pisao. Uhapšeni su zato tužitelji i to Pitigrillijev sekretar Anselmo Jona i glasovita književnica Amalia Guglielminetti, koja je pisma krivotvorila, da Pitigrilliju naškodi.

Novi kazneni zakonik. — Ministarstvo za pravosudje još nije završilo radove oko reforme talijanskog kaznenog zakonika. Izgleda, da taj zakonik ne će biti dovršen tako brzo i da će stupiti na snagu s g. 1929.

Skrb za djecu. — Agencija «Recentissima» javlja, da je ministarstvo za unutarnje poslove poslalo svim pokrajinskim prefektima jednu okružnicu, kojom ih poziva, neka preko mjerodavnih faktora što budnije paze nad uzgojem djece. To nadzorstvo neka bude strogo naročito prilikom cijepljenja kozica te kod smrtnih slučajeva.

Porez na marvu. — Rimski «Informatore della Stampa» javlja, da je on. Mussolini rasposlao svim prefektima jednu okružnicu, kojom upozoruje, kako je potrebno da općine snize porez na marvu, da se tako i u tom pogledu bude u skladu s revalutacijom lire. Sve je pojeftinilo, pa prema tome poljodjelac ima manje dohodke. Ima pravo dakle i na sniženje poreza.

Avijatička nesreća. — Dne 26. januara dogodila se je na aerodromu Ciampino kod Rima teška avijatička nesreća. Životom je nastradao marešjalo Guido Nardini. — Nardini je bio poznati zračni akrobata. On u zraku izvadjao najodvažnije pokuse. Tako je i dne 26. januara letio i kad je htio da izvede takozvani «pad lista», na motoru mu se je dogodio defekt. Nije mu preostalo drugo, nego da se baci padobranom na zemlju. Bio je na visini od samih 50 metara. To je krivo da se padobran nije mogao otvoriti, pa je Nardini udario o zemlju svom snagom. Ostao je na mjestu mrtav. — Nardini je učestvovao u svjetskom ratu kao avjatičar, te je mnogo neprijateljskih avijona oborio.

Stanovništvo Rijeke. — Prema statističkom izvještaju riječke općine vidimo, da je Rijeka dne 31. decembra 1927. brojila 48.426 stanovnika. Godine 1914. imala je 54.685, a 1924. 44.560 stanovnika.

Protiv proklinjanja. — Državni podsekretar u ministarstvu za unutarnje poslove izdao je pred par dana jedno okružnicu [illegible] pozorno prefekte tako što više [illegible] propagandu protiv psovanja i [illegible] strogo drže zakon[illegible] koji govore o [illegible]. Prefektima [illegible] dozvoljava [illegible] prodavanje i širenje [illegible] koja vode propagandu protiv [illegible]. Prefekti se [illegible] dozvoljavati [illegible] na trgovce i [illegible] napisa [illegible] zabranjen.

Aratacija. — U Carzago Riviera bio je [illegible] par dana uhapšen neki Alessandro [illegible], koji je prošle [illegible] milijonera Angela Gentilija, kad je [illegible] svadje u jednoj [illegible].

Krštenje malog jugoslovenskog princa. Dne 27. januara u Beogradu je svečanim načinom obavljeno krštenje i miropomazanje mladog sina Kralja Aleksandra, koji je na krstu dobio ime Tomislav. Na svečanost bili su pozvani strani diplomate, [illegible] Narodne Skupštine i šefovi [illegible]. Kumovao je mladom princu engleski kralj Gjuro, kojega je zamjenjio kod obreda engleski poslanik na beogr. dvoru g. Kennard.

Govorilo se je prije da će mali princ dobiti ime Dušan, pa je vijest, da mu je dano ime Tomislav vrlo ugodno iznenadila naročito hrvatski dio jugoslovenskog naroda. Tomislav je naime bio veliki i moćni kralj Hrvatske, a vladao je pred hiljadu godina. Za njegovog vladanja bila je Hrvatska vrlo jaka i uredjena država.

Radićeve izjave. — Radić je bio veoma oduševljen time što je princ dobio ime Tomislav. On je prisustvovao krštenju. Svoje oduševljenje izrazio i novinarima. On je rekao: «To znači produženje države na 1000 godina. Budući princ, koji će doći, zvat će se Samo i on će učvrstiti državu za 2500 godina, a naši unuci neka se dalje brinu.»

Pred novim promjenama u jugoslovenskoj vladi. — Prošle je sedmice unutarnji politički položaj Jugoslavije bio vrlo napet. Spremaju se naime nove promjene u vladi. Opozicija, kojoj su na čelu Radić i Pribićević, kani srušiti dosadanju Vukićevićevu vladu, koju sastavljaju radikali i Davidovićevi demokrati. Seljačko-demokratska zajednica (Radić-Pribićević) radi vrlo živo na tome. Kako bi imala biti sastavljena nova jugoslovenska vlada još se zapravo nezna. Novine nagadjaju i ovo i ono, ali neznaju ništa stalna reći. Izgleda da bi u tu novu vladu osim Seljačko-demokratske zajednice imala ući još koja druga skupina, pa možda baš i radikali. Radić se je naime u Beogradu sastao s Vukićevićem, pa su novine javljale, da su oni pregovarali, kako bi se osnovala nova vlada pod Vukićevićem vodstvom uz sudjelovanje Radića i Pribićevića. — No dok se tako nagadja na jednoj strani, na drugoj se sastaju Pribićević i Davidović, da pregovaraju o zbliženju Seljačko-demokratske zajednice i Davidovićeve demokratske zajednice. Prema tome moguće je, da u novu vladu udju Radić, Pribićević i Davidović. Još se ništa stalna nezna.

Umro je jugoslovenski ministar narodnog zdravlja dr. Savić. — Dne 27. januara umro je u Nišu dr. Savić, jugoslovenski ministar za narodno zdravlje. On je umro od otrovanja krvi. Sva nastojanja najboljih liječnika da ga spasu bila su uzaludna. Tijelo pokojnog ministra prevezeno je iz Niša u Prokuplje. Tamo se je pokojnik rodio. Pogreb je bio impozantan, a prisustvovali su mu izaslanici vlade, skupštine itd. Pokojni ministar dr. Savić imao je 52 godine. Nauke je svršio u Gradcu i Parizu. Bio je dobar liječnik, a službovao je po raznim krajevima Srbije. Isticao se je kao dobar stručnjak, pa je napisao mnoge znanstvene medicinske rasprave. Imao je mnogo zasluga za djelovanje u nacijonalnom i političkom pogledu. Pripadao je radikalnoj stranci.

Ministar zdravlja. — Po smrti dr. Savića, kralj Aleksandar imenovao za namjesnika ministra zdravlja dr. Vladu Andrića.

Ruska vanjska politika. — U zadnje se vrijeme sve više bave Rusijom i njezinom vanjskom politikom. Iz Londona javljaju [illegible] političkim krugovima [illegible] o novom sastanku Chamberlaina i Litvinova. Oni bi se imali sastati u Ženevi za vrijeme zasjedanja Lige Naroda. Na tom bi se zasjedanju raspravljalo o razoružanju. Ta vijest potvrdjuje, [illegible] Rusija želi na svaki način doći do sporazuma, jer [illegible] korist. — Istovremeno stizavaju iz Moskve vijesti, da su tamo došla dva delegata Poljske s nalogom, da započnu s ruskim komesarom vanjskih poslova [illegible] pregovore za sklapanje rusko-poljskog trgovačkog ugovora. I to označuje napredak ruske vanjske politike. Izmedju Rusije i Poljske odnošaji se sredjuju. — Novine bilježe još jedan znatan korak ruske vanjske politike. Rusija kani naime sklopiti jedan prijateljski ugovor s Japanom. U tu svrhu otići će Čičerin doskora u Tokio, gdje će se pregovori voditi. — Kako se iz ovoga vidi Rusija u vanjskoj politici napreduje.

Stabilizacija jugoslovenskog dinara. — Beogradska «Politika» piše, da se jugoslovenski ministar financija nalazi već više vremena u Londonu i da tamo vodi s engleskom vladom pregovore za jedan zajam, koji bi Engleska dala Jugoslaviji. Taj će zajam Jugoslavija upotrebiti za stabilizaciju dinara. Jugoslavija naime kani postaviti dinar na zlatnu bazu, onako kao Italija liru.

Bugarska i Grčka. — Bugarske novine pišu, da je grčki poslanik u Sofiji obavjestio bugarsku vladu da je Grčka pripravna započeti odmah pregovore za uredjenje svih spornih medjusobnih pitanja. U tu će svrhu doskora doći u Sofiju posebni izaslanik grčke vlade.

Novi ustanak u Meksiku. — Iz New-Yorka stizavaju vijesti, da je u Meksiku opet buknuo ustanak, koji vode katolici. Neki dan su ustaše napali jednu četu vojske, pa je tom prilikom poginulo oko 500 vojnika. Vlada je provela mnoga hapšenja. U zatvorima se nalazi 10 svećenika i nekoliko žena. Policija je namjeravala uhapsiti i biskupa De la Mora, no on je na vrijeme pobjegao.

Domaće novosti

Pošumljivanje Istre. — Prema jednom izvještaju istarskog pokrajinskog odbora za pošumljivanje vidi se, da je u prošloj godini (1926-27) u Istri posadjeno nove šume na 94.48 hektara, a popravljeno je novim nasadima 52 hektara stare šume. Nova je šuma posadjena većim djelom po ogoljelom Krasu na zemljištu, koje nije bilo za nikakvu drugu kulturu.

Za to je pošumljivanje potrošeno 94.680 lira i to: 72.122 lire za pošumljenje, koje je provedeno pol na općinski a pol na državni trošak; 19.663 lire za pošumljenje, koje je država samo djelomično novčano potpomagala; 2294 lire za pošumljenje oko Novigrada, koje je bilo sve na državni trošak, da se pomogne radom poljodjelce oštećene sušom. — Za pošumljivanje je upotrebljeno 633.740 stabalaca i to većim djelom borića (498.400), zatim jele, ariša, čimpresa itd.

Privatnom inicijativom i troškom posadjeno je prošle godine u Istri 12.330 mladih stabalaca i to na 2 hektara otprilike. U isto vrijeme posadjeno je u Kvarnerskoj pokrajini privatnom inicijativom preko pol milijuna stabalaca. Istra, koja je veća od Kvarnerske pokrajine mnogo zaostaje u tom pogledu. — Da bi se potaklo pučanstvo na pošumljivanje pokrajinski odbor za šume daje privatnicima badava stabalca, ali uza sve to u Istri pošumljivanje slabo napreduje.

Prošle je godine propalo zbog suše mnogo mladih nasada. Naročito u debeloj zemlji. Suša je uništila mnoge 2–3 godine stare nasade. Medju kamenjem je korijenje mladih nasada bilo bolje zaštićeno od sunca.

U južnoj i srednjoj Istri je pošumljivanje stajalo 940 lira, u sjevernoj 840 lira po hektaru. Za hiljadu stabalaca trebalo je prema tome oko 130 lira. To su stoje samo prvi radovi, ali i poslije toga ima oko nasada posla i troška.

Prošlog su ljeta mnogo stradale od suše istarske borove šume. Oko 360 hektara borove šume suša je teško oštetila. Oko 100 hektara istarske šume je uslijed suše izgorjelo i sasma propalo.

Predaja pazinskog konvikta. — Dne 6. januara 1928. bila je konačno, na temelju Kraljevskog dekreta dd. San Rosore 16. septembra 1927. A. V. No. 1851., predana od strane odbora Djačkog pripomoćnog društva u Pazinu zgrada tamošnjeg Konvikta sa svim ostalim inventarom mjestnoj «Congregazione di Carità», zastupanoj po svojem predsjedniku gosp. Covaz Gioberitu i tajniku gosp. Gherbetz Ignaciju.

Veliki sastanak ribara iz Južne Istre. — Pred desetak dana održao se je u sali puljske konfederacije fašističkih sindakata jedan veliki sastanak svih ribara iz južne Istre. Na tom se je sastanku raspravljalo o teškom položaju u kojem se danas nalazi istarsko ribarstvo. Izmedju ostaloga predloženo je da bi se osnovala jedna ribarska zadruga za svu Puljštinu. Ta bi zadruga bila potrebna zato, jer su do sada tvornice i preprodavači ribe uvelike iskorištavali ribare a naročito su ribari mnogo izgubili na srdelama. No, u pogledu te zadruge nije ništa zaključeno. Odobreno je samo to, da se vladi pošalje jedna rezolucija, u kojoj se kaže, da svi ribari iz Južne Istre, sakupljeni na skupštini, opažaju kako se u zadnje vrijeme uz istarsku obalu sve više lovi riba na zabranjen način (dinamitom), pa bi trebalo da vlada uspostavi najstrože mjere protiv ovakvog ribarenja. Osim toga, mnogo štete nanašaju istarskom ribarstvu čozoti, koji love s «koćama». Oni bi se po zakonu morali držati jednu milju daleko od obale, ali se toga ne drže. Vlada bi i u tom pogledu morala nešto narediti. Osim toga bi morala vlada narediti puljskom lučkom uredu neka proglasi slobodnima za ribarenje neke stanovite morske zone, u kojima je zabranjeno loviti s razloga što su zone jedanput služile mornarici. Sada više ne služe, pa nema smisla, da se u njima brani ribolov. Osim toga ribari Južne Istre mole vladu, da bi nastojala i na koji drugi način pomoći ribarstvo, tu važnu granu narodnog gospodarstva.

Ko sve mora da plaća porez na neženje. — Pred par smo dana primili od jednog našeg čitatelja pismo, u kojem nas pita: «Da li će biti prisiljen plaćati porez na neženje mladić, koji je ratni invalid i tuberkulozan?» Mi našem čitatelju odgovaramo, da po zakonu moraju plaćati porez na neženje svi mladići od 25. do 65. godine. Ne plaćaju taj porez samo katolički svećenici i vojnici, koji su službom obavezani da se ne žene. Ne plaćaju porez na neženje ni one osobe, kojima je zakonom zabranjeno da se žene, (na primjer umobolni). Drugi neženje moraju svi plaćati porez. Prema tome mora plaćati porez i mladić, koji je ratni invalid i tuberkolozan. I on se dakle mora na općinu prijaviti, da mu se odredi visina poreza. Razumije se, da se u odmjerivanju poreza uzimlje u obzir materijalno stanje svakog mladića. Ako mladić ne zaradjuje, pa ga drugi uzdržavaju n. pr. roditelji, braća itd., onda mu se odredjuje najniža porezna mjera.

Duhanska zadruga. — Kako je poznato Rovinjština i Vodnjanština su krajevi u kojima duhan vrlo lijepo uspjeva, jer je tamo zemlja za tu kulturu podesna. Tamošnji se poljodjelci sve više bave uzgajanjem duhana, jer vide, da od te grane poljoprivrede imaju dosti koristi. — U Rovinju postoji i jedna zadruga, u kojoj su učlanjeni gojitelji duhana. Ta zadruga daje svojim članovima znatne pogodnosti, pomaže im kreditima itd. — Pred nekoliko dana došli su predstavnici te zadruge u Bale, te su tamo održali jedan sastanak, na kojem su udareni temelji jednoj novoj sličnoj zadruzi, koja bi se imala doskora u Balama osnovati.

Za vlasnike javnih lokala. — Pokrajinska federacija trgovaca javlja, da su svi vlasnici javnih lokala (krčama, gostiona, kavana, barova itd.) u pokrajini dužni na vidljivom mjestu u svom lokalu izvjesiti dekret, kojim je odredjeno od koje do koje ure mogu lokal držati otvorenim, a osim toga moraju izvjesiti listu sa cijenama onih pića i jestvina, koje se u lokalu najviše troše. — Te se štampane liste mogu dobiti kod pokrajinske federacije trgovaca u Puli.

Financijalno stanje puljske općine. Kako je poznato, puljska je općina već od nekoga vremena u slabim financijalnim prilikama. Svake je godine pasivna. Podeštat nastoji na svaki način riješiti općinu tog položaja. To se vidi najbolje iz jednog programa, koji je za buduću financijalnu godinu izradjen i koji je pred nekoliko dana donijela puljska «L'Azione». Po tome programu razabiremo, da će u ovoj godini općina svoje izdatke stisnuti što bude više mogla. Znamo, da je puljska općina godine 1926. dobila od puljske «Cassa di Risparmio» znatan zajam. Taj bi se zajam imao isplatiti u 9 godina. Općina je pred nekoliko dana zamolila neka bi «Cassa» rok isplate produljila na 20 godina. To je produljenje za sistematizaciju općinskih financija Pule vrlo potrebno.

Nova zadružna mljekarna u Boljunu. — Dne 22. o. mj. osnovana je u Boljunu jedna nova zadružna mljekarna (Latteria sociale di Bogliuno). Otvorenju su prisustvovale nekoje ličnosti iz istarskih gospodarskih krugova. Imao je doći i poslanik on. Mrach ali je bio zapriječen, pa se je ispričao. Zadružna je mljekarna osnovana inicijativom fašističkog sindakata, a u upravni odbor su ušli Ferranda Francesco, Giacich Natale, Mandich Giuseppe, Pasqualich Francesco i Ghersich Ugo.

Osudjen za pol kilograma duhana. — Dne 27. o. mj. puljski je tribunal osudio na 305 lira globe Juru Bankovića, starog 64 godine, iz Vodnjanštine, koji je bio optužen, da je u svojoj kući imao pol kilograma prokrijumčarenog duhana. Taj je duhan urodio na njegovoj njivi, ali ga on nije prijavio financi. Karabinjeri su mu učinili premetačinu i našli duhan te ga tužili, a sud ga je osudio za taj prekršaj.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Kad je parobrod «Florida» počeo da tone, otisnula su se od njega tri čamca puna ljudi. Prva su se dva čamca probila kroz oluju, treći je nastradao. Svi što su se nalazili u njemu, utopiše se, osim jedne žene, koju je teškom mukom povukao na brod Wiliam Barizon. On se odmah zatim onesvijestio, dok je nadzornik policije odnio utopljenicu u salon. Pošto se Barizon osvijestio, zamolio je nadzornika policije Tompsona, da ga povede k onoj ženi, koja još nije bila došla k sebi.)

(Nastavak 4.)

Barizon udje u prostorije, što ih je nevrijemo tako oštetilo, da više ne bijahu ni slika ni prilika negdašnjeg salona. Tu bijaše tako tamno, da se nije ništa razabiralo. Tek pošto su mu oči malo navikle na tamu, razabra nekaku ljudsku podobu, što se pružila po divanu. Barizon se dovuče do nje.

Tu je ležala neka mlada djevojka, nepomična i bez svijesti. Oči mutne, bez sjaja, usne sasvim pomodrile, lice na smrt blijedo. Tako je sada izgledala ta djevojka, koja je možda negda bila i lijepa, dok je sada more lišilo svih njezinih čara. Samo joj obilna kosa sačuvala nešto od svoje prvobitne smedje boje s refleksima zlatnim. Inače je bijaše tužno gledati.

Videći je onakvu Barizon osjeti u sebi neko duboko ganuće. I jarost ga je spopadala nekakva. — Ne, govoraše on, ona ne će umrijeti. Ja sam je već jednom istrgao od smrti, istrgnut ću je i sada.

Uze joj trti sljepočice i zglobove ruke. Zatim joj podiže glavu i primakne joj k usnama bočicu s wiskijem, što mu je pruži Tompson. Djevojka uzdahnu duboko, sva se strese kao od srha, oči joj se malo raskklopiše, da se onda opet sklope kao od neke nezrecive teške umornosti. Barizon pokuša opet.

— Pijte, naredi nalijevajući joj u usne kap po kap onog ljutog pića. Čim joj alkohol malo pripali usne, djevojka opet otvori oči, našto joj žestok kašalj potrese čitavo tijelo. Malo potraja i njoj se poče vraćati svijest.

Nekoliko časaka osta šuteći, kao da nešto u pameti traži, a kad se ujedared razabra, uzme kao da će se malo pridići i reče jedva dišući:

— Jest, sad se sjećam. Oh, onaj strašni talas, što neprestano silazi, silazi... Gdje sam?

— Na «Floridi». Sve je u redu. Skupite svu svoju hladnokrvnost: još časak i osjetit ćete se mnogo bolje.

Ona ga je gledala preplašeno:

— «Florida»... promrmljala, «Florida»... Kako sam ja opet ovamo došla?

— Talasi su vas bacili natrag k brodu, a mi smo vas gore privukli. Za sada treba vam odmora: bili ste dugo bez svijesti.

Jadna je djevojka pijila čas u jednoga čas u drugoga.

— Hvala vam obojici... ja ne mogu da nadjem riječi... A što je s ostalima?... Neki od njih bit će se valjda spasili?...

Kušala je da govori, ali riječi joj zamirahu na usnama. Držeći da je istina, mâ kako strašna bila, ipak bolja od ubitačne sumnje, prihvati Barizon nakon kratkog okolijevanja:

— Od svih, što bijahu u vašem čamcu, vi ste se jedini spasli.

Djevojka pokri svoje lice rukama i zajeca:

— Ah, bijedni ljudi! Nesretnici!

Potom obriše živo oči, sjedne s trudom na divan i reče:

— Ja sam Dora Lavrence. A vi?

Barizon ne odgovori odmah, ali je njegova šutnja bila je tako kratka, da je nije niko ni primijetio. On prozbori:

— Ovo je nadzornik policije Tompson a ja sam, nadoda odlučnim glasom, Wiliam Barizon, njegov [illegible]

— Wiliam Barizon!... Pa vi niste valjda onaj...

Prije no što je on [illegible] da odgovori, Dora se tako uzruja, da je u jedan mah opet izgubila svijest.

Sargaški zarobljenici.

— Divan je ovaj naš položaj! — reče Barizon Tompsonu ironičkim glasom. Bit će najbolje, da je ostavimo na miru, da se dobro [illegible] spava. Kad opet dodje k sebi, bit će svježa i jača. Nas dvojica treba da se medjutim damo na posao. U prvom redu da [illegible] hrane, da se malo založimo. Ajdmo!

Brod se tako nagnuo da je bilo opasno ulaziti u njegovu nutrinu. Medjutim vukući se oprezno od jednoga kraja na drugi uspjeli su da ustanove, koliko ima hrane na brodu. Ima je toliko, da im od te hrane ne će dugo vremena prijetiti nikakva opasnost gladi. I [illegible] je u izobilju.

U Puli je jedan gostioničar počinio samoubojstvo. — Dne 28. jan. počinio je u Puli samoubojstvo Luigi Bellato, star 58 godina, vlasnik gostione «Alla stella del Carnaro» na Šišanskoj cesti br. 8. Bellato je već od nekog vremena bio u vrlo slabim novčanim prilikama. Vidio je, da mu pomoći nema i da će teško ili nikako isplivati iz toga položaja i odluči ubiti se. To je i učinio. 28. januara u večer, on je vezao za prozor na jednoj verandi konopac napravio je petlju, metnuo je oko vrata i spustio se kroz prozor. Ostao je viseći, obješen, mrtav. Ostavio je jedno pismo za svog sina. U pismu kaže da se je objesio zbog slabih novčanih prilika.

Koparski tribunal osudjuje tatove marve iz Porečštine. — Dne 26. jan. predvedeni su pred koparski tribunal Ivan Šuran, Antun Vorić, Josip Ritoša, Mate Poropat, Ivan Čehić i Mate Brečević, svi iz Porečštine, optuženi, da su počinili više velikih kradja blaga u okolici Novigrada. Rasprava je bila duga i zanimiva. Optuženi su se branili, ali se nisu mogli obraniti, te su osudjeni ovako: Ivan Šuran na 1 godinu 1 mjesec i 2 dana zatvora te 1 godinu policijskog nadzora; Antun Vorić na 4 godine zatvora i 2 godine nadzora; Josip Ritoša, Mate Poropat, Ivan Čehić i Mate Brečević svaki na 3 godine 1 mjesec zatvora, te na 1 godinu nadzora. Ova je stroga osuda vrlo pravedna i na mjestu. Nije samo kazna uhvaćenim lopovima, nego je i neke vrsti opomena onima, koji se vrlo vješto sakrivaju i koje vlast do sada nije uspjela uloviti i ako svojim neprestanim zločinstvima teško ugrožavaju siromašno istarsko gospodarstvo. Oni tvore jednu dobru organizaciju, pa tako majstorski plijene po stajama volove, ovce, konje itd. Koparski je sud ovom svojom osudom opomenuo te lupeže... Svi oni, koji budu uhvaćeni i dovedeni pred sud, biti će ovako kažnjeni.

Pred puljskim tribunalom. — Pred nekoliko dana odsudio je puljski tribunal na 2 mjeseca i 23 dana zatvora Mira Ferenčića iz Pazinštine, mladića od 22 godine. On je bio optužen, da je lanjske godine o mesopustu gurnuo i bacio o cestu Frana Kuhara, starca od 67 godina, te ga pritom ranio, slomivši mu rebro. Ferenčić je bio malo vesel pa je zadirkivao u Kuhara. Starac se je razljutio, pa mu je valjda odgovorio psovkama. To je mladića razljutilo, te ga gurne i baci na tle. Izgleda, da je u cijeloj stvari imalo glavnu ulogu mesopustno vino...

Kradja u Gračišću. — U noći od 25. o. mj. nepoznati su lopovi u Gračišću kod Pazina provalili u trgovinu Frana Uxa, i to kroz prozor. Tu su pokrali masu robe: šećera, kave, likera, duhana itd. Ko zna zašto, iz dućana su lopovi odvukli i poslovne knjige. Plijen su natrpali u nekoliko vreća. Ali im je teret po svoj prilici bio težak, pa su se sjetili, da bi bilo dobro ukrasti i jednog magarca, koji bi im pokradenu robu nosio. Smišljeno — učinjeno. Odošu u staju, izagnaše magarca, nakrcaše ga i odmagliše netragom. — Obavješteni su karabinjeri, ali istraga je do sada bez uspjeha.

Cijena električne snage. — Kako je poznato «Società elettrica istriana» davala je do sada električnu snagu uz cijenu od 1 liru i 65 cent. po kilovatu. Doznajemo, da će društvo cijenu električnoj snazi sniziti na 1 liru i 45 cent. po kilovatu.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Jedna velika fešta na moru. - Propaganda za Opatiju. - Jedan lijepi engleski običaj. Još o onom incidentu na Kantridi. - One tri.

Svi govorimo i pišemo, da se o Rijeci i Rivijeri previše govori i piše, a opet ne možemo, a da o jednoj i o drugoj ne govorimo i ne pišemo. Pa to je i sasvim prirodno: ta stara je riječ, da jezik ne će nego na «škrbinu», a može li za nas biti veće škrbine od naše Rijeke i Rivijere? I tako se mi zajedno s mjesnom «Vedettom» neprestano vraćamo onamo, onamo, za brda ona, otkuda se nadamo, da će nešto doći, što će najednom pridići Rijeku i nas, koji s njome stojimo i padamo.

Što bi to moglo da dodje? U prvom redu velik porast naše tranzitne trgovine. U drugu ruku narudžbe za našu industriju, a u trećem i najznamenitijim redu: jedna oštra, još nevidjena navala kupališnih gosti.

> Kupališnih gosti
> Nije nikad dosti,
> Bez njine milosti
> Mora svak da posti — —

pjevalo se u nas još u ono staro davno vrijeme. Nije dakle čudo, što se o tim kupališnim gostima piše i piše, i što toliki i toliki ljudi napružu sebi pamet, da nadju načina, kako bi ih se što više priteglo u ove naše Bogom blagoslovljene krajeve. O tome se je opet i «Vedetta» raspisala. Prigovara propagandi, koja da nije na pravoj visini. Zabavnim odborima svaka čast, ali one stvarčice, što ih imaju na programu, mogle bi se mirne duše ostaviti vlasnicima hotela i pansiona, da ih oni priredjuju. Zabavni odbor Kurkomisije imao bi svake godine da priredi samo jednu zabavu, ali ta bi morala da bude zaista veličanstvena. Nešto što se još nije vidjelo ni ovdje ni u Beču ni igdje. Nešto, što se spominje samo u najljepšim pričama Orijenta. Neka sjajna, vilinska svečanost na moru, o kojoj bi se posvuda pričalo i zbog koje bi svak htio da dodje u Opatiju, da je vidi i da je se nauživa. I ta svečanost morala bi da pade negdje u sredini augusta, kad ima ovdje najviše gosti. To da bi bila za Rivijeru najveća reklama, a ujedno i za Rijeku, budući da je Rijeka s Rivijerom povezana vezom blagostanja, to će reći, da Rijeka s Rivijerom stoji i pada.

Opatijski list «Abbazia» ima o toj propagandi još i neke druge ideje. Upućuje na susjedku «Jadransku Plovidbu», koja da čini silnu propagandu za Dalmaciju i druga jugoslavenska kupališta. Ta propaganda, veli spomenuti list, imala je lanjske godine lijepog uspjeha; zašto je ne bi u tome slijedila i «Kostiera»? Zašto ne bi to nacionalno parobrodarsko društvo činilo reklamu za ove krajeve? Što će «Kostieri» parobrodi, ako nema ljudi, da se u njima voze? Neka dakle i ona učini svoju dužnost, neka se potrudi, da pritegne ovamo što više ljudi, pa da vidi, kako će joj parobrodi biti natlačeni.

Kako se vidi, oba se lista slažu u tome, da treba razviti što življu propagandu u inozemstvu i inače. «Vedetta» spominje i liječnički kongres, što se je prošle jeseni držao u Opatiji, ali odmah nadodaje, da nije nažalost imao onog uspjeha, kome smo se svi nadali. Zimska sezona sasvim je zatajila. Tome nisu krivi liječnici, ni oni u Beču ni oni u Pešti. Mi smo svi duboko uvjereni, da svi oni liječnici preporučuju svojim bolesnicima Opatiju, ali što ćemo, kad današnji svijet više vjeruje novinama negoli liječnicima? Bilo je slučajeva, jako, Bogu hvala, rijetkih, da je liječnik mladoj dami preporučio Opatiju, a ona, mlada dama, umjesto da se liječi, plela bi pod ovim našim nebom nekakvo svoje romančiće, za koje bi najzada doznao muž, a onda jao i pomagaj! U slučaju, kad bi se sve lijepo svršilo, muž bi ipak proklеo Opatiju i više ne bi nikada dopustio, da mu žena ide u ono «gadno gnijezdo» (sajsenes Nest), kako mnogi prevareni muževi zovu ovu našu Nicu. Što može u takvom slučaju liječnik pa ni uza svu svoju najbolju volju?

Englezi imaju lijepih običaja, a čuvaju ih kudikamo bolje i savjesnije nego li mi naše. Znate li vi na priliku, što je to «imela»? To vam je biljka s nekakvim bijelim bobuljicama, što kao nametnica raste na granama hrastova. Tu biljku ovjese Englezi obično o svijeću nasred sobe, i ako koja djevojka stane poda nju, svaki mladić može da je bez uvrijede poljubi.

— Puli nas ni tega za potrebu — primjeti Ninetta, kad sam joj to pričao.

— Dobro, rekoh, ali Englezi imaju još jedan lijep običaj. Svake prestupne godine imadu engleske djevojke neke čudne i posebne privilegije. I to dakako samo na dan 29. februara. Recimo, da je toga dana ples. Vi stupite u dvoranu i vidite jedno veliko čudo. Vidite, kako mladići svo uokolo sjede i čekaju, da djevojke dodju po njih, da s njima zaplešu. Koliki se mladići te večeri vraćaju s «čabrićem» kući! Ni to nije sve. Ima još jedan, prastari običaj, što pada u taj dan. Svake prestupne godine, na dvadeset i deveti februara može naime svaka engleska djevojka, da se približi mladiću, koji joj je drag, i da ga pita, dali je voljan postati njezinim mužem. I zaista mnoge Engleskinje imaju da zahvale tom sretnom danu, što su dobile muža. Ninetti se je taj običaj uvelike svidio.

— Vidite, Rokac, to je jedna uzanca, ka bi se i nam v Reke otela.

Onaj neugodni incident na Kantridi, s tršćanskim nogometašima imao je i svoj mali repić. Kako sam već pisao, onom zgodom digla je i «Vedetta» svoj glas i potužila se kako su riječki nogometaši i prigodom neke utakmice u Bergamu izišli povrijedjeni u svojoj časti. Nato se odgovorile bergamaške novine, «Eco di Bergamo» dosta oštro spočitujući «Vedetti», da je ona bergamaške nogometaše nazvala — maskalconima. «Vedetta» je nato odgovorila, da to nije istina, i da ona nije nikada ni pomislila, da bi bergamaški nogometaši mogli biti maskalconi, dapače ona će ih uvijek smatrati ugodnim gostima, kao što ih smatraju i svi Rečani, o kojima i sam «Eco di Bergamo» piše, da su korektni i inteligentni.

Drži se, da je taj neugodni incident ovime časno riješen.

One tri: I prije rata imali smo mi ovdje na Rijeci na stotine i hiljade izvrsnih lovaca. Najodvažniji medju njima bio je neki Tondić. On je išao često i na vukove i na medvjede, tako da je njegovo ime bilo poznato čak do Ljubljane. Jednog dana otišao je u lov na Snježnik. Ne potraja dugo, i njegovi dobiše brzojavnu vijest iz Bistrice, da je siromah Tondić nastradao u lovu na medvjede. Ukućani brzojaviše smjesta:

— Pošaljite ljesinu.

Sjutradan stigne na Rijeku jedan veliki sanduk. Kad ga otvoriše, nadjoše u njemu ubijenog medvjeda. Brzojaviše po drugi put:

— Mi smo tražili lješinu Tondićevu, a ne medvjedovu.

Odgovor je glasio: — Tondić je u medvjedu...

Druga: Došla gospodja gospodji, pa će joj:

— Dobila sam sluškinju, koja veli, da je u vas služila godinu dana. Molim vas, može li se čovjek koliko pouzdati u nju? Je li vjerna?

— Jako je vjerna, odgovori druga gospodja. Pomislite: cijelo vrijeme, što je bila u mene imala je jednoga te istoga soldata...

Posljednja: Prije sedam godina bila se je Ninetta vjerila s nekim mladićem, kome se već ne sjećam imena.

— Cujes, rekla mu je ona čim su izišli na Korzo, veruješ ti va babarije?

— Ca me to pitaš? Ter znas, da ne verujem.

— To mi je drago čut, zac ti moram reć, da si ti već moj trinajsti frajar.

Rokac.

IZ ĆIĆARIJE.

Radovi na cesti. - Račjavas je dobila komesara.

Imamo sada nažalost dosti slobodna vremena, pa zato uzimamo pero u ruke, da javim našoj dragoj «Ist. Riječi» par novosti iz našeg Krasa. Radi zime su se bile za nekoliko dana kod nas zaustavile započete radnje nove ceste. To nas je bolilo, jer dobitka od nikud. Naša su nekoja sela već uložila posebne molbe na puljsku Prefekturu, da bi se ovršile i druge razne javne radnje prema nakanama današnje vlade. Rekosmo u molbi, da mi nemamo u kući ni krumpira ni pažulja, a još manje kruha i palente, jer svega nije nam dala naša jadna zemlja prošle godine. U nas je dakle glada; a oni, koji kupuju živež u trgovini, padaju u dugove. Dakle zlo i zlo.

Još jednu drugu novost da vam javimo: Promjenu na našoj općini u Račjoj vasi. Oblasti su naime svakako iz opravdanih razloga, sbacile sa stolice podeštatske općinskog veterinara u Buzetu, dra. Chiapetta, a imenovale su ujedno općinskim našim komesarom našeg domaćeg čovjeka i to krčmara gosp. Grbca iz Lanišća, a njegovim zamjenikom trgovca g. Škalu. Svakako su na ovu promjenu oblasti nagnali dobri razlozi. Mi medjutim polažemo na srce našem novom upravitelju općine boljitak, korist i sreću našeg Krasa. Bit će dobro i pametno, ako si uzme za svoje savjetnike nekoliko domaćih poštenjaka iz više sela. — Mi smo uvjereni, da će naš novi opć. komesar svo dobro urediti. — U to ime: Zdravo i srećno!

Ćić.

DAROVI

u fond «Istarske Riječi».

N. N. iz Voloska darovao je L 10; naši čitatelji iz Rovinjštine darovali su L 11.25. Najljepšo zahvaljujemo.

a, dakako i svakojakih vina. Na putničkim parobrodima jede se vrlo dobro, zato su i jela, što su ih našli, bila upravo izvrsna. Našli su i mlinac za kavu. Tompson, koji se po svom vlastitom priznanju razumio i u kuhinjske poslove, ostade, da samelje nešto kave, dok se Barizon vrati u salon, da vidi, što je s gospodjicom Dorom.

Zbilo se, kako je predvidio: iz one nesvjestice ona se polako uljuljala u san, i sad je spavala sasvim mirno. Lice joj probijalo boje, a i disanje postajalo je sve pravilnije.

Mladi časnik posmatraše je neko vrijeme diveći se nježnim crtama njena lica pa promumlja tužno: — Eno, bilo je vrijeme, kad smo oboje pripadali istom društvenom krugu... a sada?...

Nato se iz te svoje trenučane sjete živo trže i pomisli, da je sada sve svršeno. Suci i pravorijek porotnika prekinuli su sve njegove veze s prošlosti. Krupna, neoborivа ograda dijelila ga je sada od te djevojke kao i od svega ljudskoga društva. Da ne bijaše oluje i ovog brodoloma, nikada ne bi on više mogao da progovori s kojim od svoga soja.

Odjednom opazi, da je dvije lijepo oči živo gledaju. Kad se njegov pogled sastade s njezinim, djevojka porumeni i pokuša da se digne. Barizon se nije usudi ni da joj pomogne.

— Molim, oprostite — zaklinjaše ga ona.

Barizon promuca nešto, što se nije moglo razmjeti, no djevojka ga presječe i reče:

— Jest, moram da se opravdam. Bilo je tako glupo, što sam zbog jedne vaše riječi izgubila svijest. Kriva je moja slabost, istina, ali svejedno...

— Vas je, prihvati Barizon blagim glasom, uplašilo, što se na ovom razbitom brodu nalazite s jednim redarom i jednim ubicom. Pa i prirodno je, što ste se uplašili. Ne opravdavajte se, gospodjice. Nije ovo mjesto ni vrijeme, da mislite na moju osjetljivost. Neka vas to ne muči.

Dora je htjela da odgovori, ali je prekide glas zvona, što se u taj mah razlijeće brodom.

— Što je to? — upita ona u čudu.

— To je zacijelo Tompson. Gladan je, pa nas zove na ručak. Izvolite, gospodjice, sa mnom.

(Slijedi.)

Proti

REUMATIZMU

kostobolji, Išhijasu,

natečenim zglobovima,

proti ukočenim žilama

probadanju

upotrebljavajte

„ALGU"

Pomogla je hiljadama mora i Vama

Dobiva se u svim ljekarnama L. 5 flaša

Priredjuje i poštom razašilje:

Laboratorij „ALGA"

Ljekarna D. Budak, Fiume

Franina i Jurina

Fr.: Još malo, pak će nas i pust — zapustit.

Jur.: Ako će, ako ne će — mane j' sve glih.

Fr.: Ma nisi tako govoril, dokle si bil mlad? Onput si i ti znal poskočit — i kako lepo!

Jur.: Do neke meri — ma nikada preko. Kada bi prišla prilika, malo bim potancal, na dan pusta bim ča na se hitil, kakovu maškaru ale kakove bečetini, dva tri puti bim zatulil va rog — pak spat.

Fr.: I ja isto tako.

Jur.: Pustimo ča! Ti si vendar nekoliko više munjesal od mane. Neko vreme si bil i kapo od zvončari.

Fr.: Bože moj, kada promislim, kako smo se ono hitali, valjali, kako smo ono rovli — kako pravi vrazi s pakla. I ta navadbica još ni zatarena.

Jur.: Čul sam, da su neki Kastavci z Ameriki poslali na Rukavaščinu nekoliko dolari, da se podele mej zvončari, da se ta navada ne zatare. Ča govoriš ti nato, Jurino?

Jur.: Darovanemu konju se ne gjeda va zubi.

Fr.: To će reć, kako da ti ni nekako drago onega dela?

Jur.: Ni mi ni žal. Zač bi mi bilo žal?

Fr.: Ja — ma mane se pari, kako da ti nekako le ni pravo, da su se skupili onoliki krajcari za nemotariju kakova je ona — zvončarska.

Jur.: Ja ne davam krivo onem va Amerike. Oni tamo vide, kako Amerikanci hvale i časte svoji bokseri, kako njim davaju milijuni, kako ih nose na rameneh, pak misle: no, pak ča su najzada ti preslavni, amerikanski bokseri? Su oni morda ča više od oneh našeh kastavskeh zvončari, ki se kosmaju, a već puti jedan va drugega tako strašno duvaju, da sve v okole ozvanja?

Fr.: Ter i ja mislim, da on amerikanski bokser i naš zvončar — da je sve jedan tabak. Samo je to zlo, da mi imamo pegulu, pak će oni, ki nas ne ljube, a ono vide, reć, da smo barbari.

Jur.: Oni nam to i prez tega reču sto puti na dan. Zato se ja nimalo ne skončujem, da su oni Kastavci z Amerike poslali onoliki dolari za naši zvončari. Mane gre neč drugo po glave.

Fr.: A ča to?

Jur.: Ja mislim, da zvončarija ni već ono, ča j' bila nekada.

Fr.: A zač ne?

Jur.: Zač ni već ni pust onakov, kakov je bil nekada. Danas je sve ona neka taneka — «Valincija», a zvončar i «Valincija» — to ti je kako i koza s kavranom na glave, zato ja držim, da zvončar skupa z onum «Valincijum» ni nikakova stara navada, nego neki novi pastroć, ki nima ni repa ni glavi. Ja ne znam, ako si me razumel.

Fr.: Morda sam, morda ne — ča ja znam. Svakako trebe pohvalit oni amerikanski Kastavci, ki su poslali oni dolari, zač je njihova namera bila jako lepa i dobra.

Jur.: To se zna, da je. Ja znam i za jedni drugi naši ljudi, ki delaju v Amerike, pak su prej nekoliko vremena poslali doma nekoliko dolari za popravak cimitera. I prez oneh njihoveh dolari cimiter ne bi bil propal, zač smrt je jedna takova stara navada, ka se lahko ne će moć zatrt. Ma sa svem tem lepo je od oneh ljudi, da se ovako spamećuju svojeh mrtveh. Samo ja bim njim preporučil, da ne zapuste ni živeh, zač po pravice, življenje je ovuda svaki dan nekako sve težje. I Bog će blagoslovit svakega sina, ki se va ovoj nevoje spameti svojga oca i materi, svakega muža, ki va ovoj teškoj potrebe ne zapušća svoje ženi i svoje deci. Neka znaju naši ljudi v Amerike i drugdere po svetu, da je naša najstareja starina — naše domaće ognjišće. I ako se ta starina očuva, storit će se jedno velo delo.

Fr.: Ti, imaš potpoštrića ni pravo. Ma ja bim otel, da prej nego gremo ča jedan od drugega, rečemo neč ča trebe reć, da nam ne bi kasnije nijedan pod nos stavljal stvari, ke mi nismo mislili ni rekli.

Jur.: Ke su te stvari?

Fr.: Smo mi va oveh našeh današnjeh čakulah rekli ča zlanega proti zvončarom?

Jur.: Nismo, brate.

Fr.: A smo pak ča dobrega?

Jur.: Nismo ni to.

Jur.: Onda ča smo rekli?

Fr.: Niš.

Fr.: To će reć: sve ča j' pravo.

IZ VODICA

† Uršula Rotar.

Javljamo, da je u Vodicama umrla prošlog petka, dne 27. januara, Uršula udova Rotar. Pokojnica je bila jedna od najstarijih žena u našem selu. Imala je 86 godina. — Pred par godina je sasma oslijepila od visoke starosti.

Inače je bila poznata kao vrlo dobra gospodarica. Ljubila je rad, čestitost i štednju. Ona je mlada ostala udovica sa dvoje nejake djece, no uza sve to je držala u redu svoje gospodarstvo. Bila je dobra. To je najbolje posvjedočio njezin pogreb, obavljen u nedjelju popodne. Do hladnog groba otpratilo je pokojnicu mnogo ljudi iz bližih i daljih sela.

Ostavila je dvije kćeri. Jedna je udata u Vodicama, a jedna je u Mariboru za g. Ribarića.

Neka joj je laka domaća gruda, a njezinoj rodbini naše iskreno saučešće.

IZ ROŠĆINE

Nova škola.

Za ovaj put nemamo drugo da vam javimo, nego da se je otvorila nova škola u Kotlima. Svečano otvorenje bilo je prošle nedjelje. Školu se smjestilo u staru kuću za školu priredjenu. Sa tom školom neki su zadovoljni, a neki nisu. Blatnavas kao da nije zadovoljna.

RED UKRCAVANJA KOD RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA U TRSTU.

Dne 1. februara 1928.

Opći red (Turno generale). Mornari 331; mladići palube I. 69; mladići palube II. (1) 29; mali palube 40; ložači (3) 334; ugljenari (4) 134; mladići sobari 3; mladići kuhinje 1; mali kuhinje 35; mali sobari (27) 193.

Lloyd Triestino. Mornari 189; mladići palube I. (1) 2; mladići palube II. (4) 1; mali palube (16) 2; ložači (5) 309; ugljenari (8) 1; mali stroja (8) 1.

Cosulich Nord. Mornari (1) 86; mladići palube (2) 79; mali palube 51; mazači 27; ložači 1; ložači nafte (2) 43; ugljenari 1; mladići stroja (2) 33 b; mladići sobari (2) 117; mali sobari (3) 64; mladići kuhinje (2) 53; naučnici kuhari 21; mali kuhinje (6) 16.

Cosulich Sud. Mornari (3) 88; mladići palube 33; mali palube 44; mazači 27; ložači (2) 26; ložači nafte (2) 33; ugljenari (2) 33; mladići stroja (2) 22.

Libera Triestina. Mornari (2) 33; mladići palube 6; mali palube (5) 1; mazači (1) 14; ložači (3) 53; ugljenari (1) 20; naučnici I. 8; mali sobari (7) 5; mali kuhinje (2) 6.

Tripcovich. Mornari 49; mladići palube 22; mali palube 13; ložači 66; ugljenari 42.

Gerolimich. Mornari (2) 51; mladići palube (1) 21; mali palube 11; ložači (1) 72; ugljenari (2) 33.

BURZA.

Dne 1. februara moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 amer. dolar za lira 18.80; 1 engl. liru šterlinu za lira 92.05; 100 franc. franaka za lira 74.25; 100 švic. franaka za lira 363; 100 holand. forinti za lira 762.50; 100 njem. maraka za lira 450; 100 čeških kruna za lira 56; 100 austr. šilina za lira 266; 100 jug. dinara za lira 33.20; 1 argentinki pesos za lira 8.60.

IZ UPRAVE

Kajapić Franjo, Novaki; M. Franković, Berseć; Vjekoslav Hrelja, Berseć; Spiro Belančić, Berseć — Pretplate smo primili u redu.

Anton Malinović, Puliševica. — Primili i uredili.

Zahvaljujemo.

DOPISNICA UREDNIŠTVA

L. K. - Pazin. Primili smo Vaše cijenjeno pismo od 20. januara. Odgovor na Vaša dva pitanja naći ćete u ovom broju medju «Domaćim vijestima» i u «Burzi». Nadamo se, da ćete sve razumjeti. Najljepše Vas pozdravljamo.

ŠALE

Pitali fratra: «Kad su male ribe dobre?» — «Onda, kad nema velikih.»

Pitala žena muža: «Kad sam najmudrija?» — «Kad mučiš.»

Pitali pijanca: «Iz kakve čaše najvoliš piti?» — «Iz pune.»

Pitali vraga: «Kada imaš da obaviš kakav težak posao, šta činiš?» — «Pošaljem ženu da ga obavi.»

Pitali nekoga kukavicu: «Bojiš li se svete Trojice?» — «Ja se bojim i dvojice, pa i da nisu sveti.»

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

†

Rastuženim srcem javljamo svim prijateljima i znancima, da je naša nikad zaboravljena majka, odnosno svekrva, baba itd.

Uršula ud. Rotar

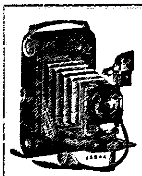
dne 27. januara 1928. u Vodicama [illegible] blago u Gospodinu usnula u [illegible], starosti od 86 godina [illegible] zemaljskog života.

Vodice - Maribor, 29. januara 1928.

Ožalošćene

kćeri, zetovi, unučad i ostala rodbina.

POSJED NA PRODAJU tik grada Kastva sa kućom, salonom za zabave i plesove, štalom, šternom, dvorištem, vrtom i vinogradom. Sve leži na prometnom mjestu, na razkrižju cesta Kastav-Sv. Matej-Srdoči-Rijeka, zgodno za trgovinu. Cijene umjerene. Obavijesti daje **Dr. M. Trinajstić u Voloskom ili u Kastvu.**

Fotograf Matko Gortan
u Pazinu
preporuća sl. općinstvu mjesta i okolice svoju
fotografsku radionu
Izradjuje brzo svakovrsne fotografije po kišovitom kao i po lijepom vremenu, te povećava slike (ingrandimento).
Fotografije za putnice (pašaporte) izgotovljuje u toku 1 sata.

SMILAJOD

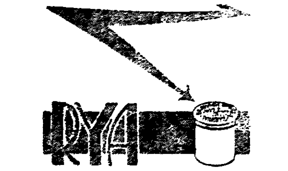
izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za odišenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni

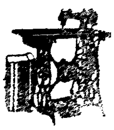
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

NA PRODAJU 124 Žnidaršičevih panjeva, solidno izgradjenih skoro novih sa jakim pčelama. Informacije daje **Josip Sandalj, Lupoglava-Istra.**

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3 (iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Upostava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1889.

SAMO 15 DANA

VELIKA
izvanredna prodaja
po inventarnim cijenama

G. Paulatto & C.i
Via Mazzini TRST Via Dante

Govori se hrvatski.

Pregledajte naše izloge.

Brcj 6 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 9. februara 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20 I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine a širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Peta obljetnica milicije. — Prošle srijede, dne 2. o. mj. proslavljena je peta obljetnica od ustanovljenja milicije. Toga je dana u Rimu on. Mussolini održao veliki raport generala, konzula i ostalih časnika milicije. Tom je prilikom održao jedan govor u kojemu je ocrtao razvoj i napredak milicije, njezine zadaće, koje se točno provadjaju itd. Izmedju ostaloga rekao je on. Mussolini, da će se milicija u slučaju rata morati boriti u prvim redovima kao napadajne čete za juriš, šturme s nožem u zubima i bombama. Generalni štab milicije već izradjuje jedan program, po kojemu će se morati milicijoneri podučavati i vježbati. Milicija se mora obrazovati i zadojiti duhom arditizma i skvadrizma. — Na koncu svog govora on. Mussolini je pročitao pozdrav, koji je upućen Nj. Vel. kralju Viktoru Emanuelu III. U tom je pozdravu izražena kralju pokornost i obećanje, da će milicija u bratstvu s ostalom vojskom služiti kralju, fašizmu i domovini. — Kralj je slijedećeg dana on. Mussolini i časnicima milicije na pozdravu zahvalio.

Parlamenat. — U parlamentu se vrše priprave za iduće zasjedanje. Vlada je predsjedništvu parlamenta već predala proračune raznih ministarstava za god. 1928.—29. Ti će se proračuni razpravljati na idućem zasjedanju. — Proračuni za vojsku, mornaricu i aeronautiku biti će za iducu poslovnu godinu nešto sniženi. Proračun ministarstva vojske iznašati će 2 miljarde 655 mil. 628.045 lira, a ministarstva mornarice 1 milijardu 152 milijuna lira. — Proračun za ministarstvo vanjskih poslova iznašati će 137 milijuna 592.100 lira izdataka. To ministarstvo povećava za god. 1928.—29. svoj proračun za 13 milijuna lira.

Veliko fašističko vijeće. — Veliko fašističko vijeće kako znano nije dosada imalo neku priznatu državnu funkciju. To je vijeće upravljalo u glavnom fašističkom strankom, i ako se je uz čisto stranačke probleme bavilo i svim državnim problemima. Kako je pred kratkim uredjeno doskora će biti objavljen jedan kraljev ukaz, kojim će Veliko fašističko vijeće biti imenovano juridičkim tijelom. To će vijeće postati neki savjetujući organ predsjednika vlade.

Novo narodno predstavništvo. — Na svojoj posljednoj sjednici Veliko fašističko vijeće raspravljalo je o preuredjenju parlamenta. Proučen je i odobren nacrt, kojim je zasnovano novo narodno predstavništvo. Taj će nacrt biti predan na odobrenje ministarskom savjetu. Predstavništvo će imati 400 članova, koji će zastupati 13 fašističkih konfederacija.

Zlatna lira. — Početkom idućeg mjeseca sastati će se na novo zasjedanje senat. Na tom će se zasjedanju raspravljati o uvadjanju zlatne valute. Senatu će biti predložen na odobrenje odnosni kraljevski dekret. Tom će prilikom ministar financija on. Volpi održati jedan veliki govor o značaju i važnosti talijanske novčane reforme.

Podeštati. — Tiskovni ured predsjednika vlade objavljuje opširan izvještaj, u kojem se kaže, da je uvadjanje novih općinskih podeštata u svoj državi vrlo dobro uspjelo. Svi podeštati, koji su novim zakonom bili uvedeni i imenovani do sada su se u glavnom dobro iskazali. Ukupno je bilo imenovanih 9000 općinskih podeštata. Od tih je samo 363 otpuštenih iz službe, i to: 15 podeštata odpustili su prefekti, 180 bilo je opozvanih, 59 ih je otpušteno, jer nisu vriiedili, a 109 zato, jer se je u njihovom djelovanju naišlo na nepravilnosti. — U Julijskoj Krajini nije bio otpušten nijedan općinski podeštat.

Nova pravila za fašja u inozemstvu. — Predsjednik vlade on. Mussolini izradio je pred nekoliko dana nova pravila za fašističke organizacije u inozemstvu. U tim se pravilima naglašava, da je dužnost svih fašista u inozemstvu biti pokorni zakonima one države u kojoj živu. Fašisti se ne smiju mješati u unutarnja pitanja odnosne države. Moraju se čuvati medjusobnih sporova. U javnom i privatnom životu moraju pokazivati uzorno poštenje. Zastupnika Italije u inozemstvu moraju poštovati. Moraju biti svi strogo disciplinirani u inozemstvu kao da bi bili u Italiji. Fašisti u inozemstvu moraju podupirati svoje sunarodnjake emigrante. Osim toga sadržaju pravila još nekoliko točaka administrativnog značaja.

Veliki fašistički zbor u Torinu. — Prošle nedjelje, dne 4. o. mj., vršio se je u Torinu veliki zbor svih vodja fašizma iz Piemonta. Tom je zboru prisustvovao on. Turati, koji je govorio opširno o razvoju i napredku stranke uopće, te o fašizmu Piemonta i Torina napose. Torin je bio sav u zastavama.

Emigracija. — On. Mussolini je posebnim dekretom naredio svim diplomatskim i konzularnim oblastima neka što više ograniče izseljivanje iz države. Po novoj naredbi smjeti će se iz Italije izseliti samo one osobe, koje iz jedne druge države pozivaju muževi, roditelji ili sinovi. Osim toga moći će se izseliti neudate sestre na poziv brata, te djed ili baka na poziv unuka. Ne će se moći izseliti zaručnica na poziv zaručnika i obratno. — Prema toj novoj naredbi gube vrijednost svi oni stari propisi prema kojima su se mogli iz države izseliti osobe i na poziv rodjaka iz trećeg koljena.

Da bi se povećao broj pučanstva. — Na želju predsjednika vlade on. Mussolinija, koji se živo zanima i nastoji na svaki način da se poveća broj talijanskog pučanstva, proučuje se jedan nacrt zakona, kojim će se ukinuti porez na obitelj te porez na nekretnine svim onim činovničkim obiteljima, koje imaju najmanje sedmero djece. Po svoj prilici ta će se polakšica dati i drugim obiteljima, koje nisu činovničke, ali moraju imati najmanje desetoro djece.

Prigodom 10-godišnjice pobjede. — Dne 5. o. mj. sastalo se je u Rimu na sjednicu Nacijonalno vijeće talijanskog udruženja ratnih dobrovoljaca. Na toj je sjednici zaključeno, da će udruženje za svoje članove prigodom 10-godišnjice pobjede prirediti jedno putovanje brodom po Jadranskom moru. Dobrovoljci će posjetiti Trst, Pulu, Rijeku i Zadar.

Švedski kralj u Rimu. — Dne 6. o. mj. prispio je iz Berlina u Rim švedski kralj Gustav V. — Na stanici su ga dočekali zastupnici talijanske vlade i švedskog poslanstva. On se je odmah uputio u hotel «Anastasia», gdje se već od nekog vremena nalazi švedska kraljica.

Svečano otvorenje zavoda za tjelovježbu i šport. — Dne 5. o. mj. otvorena je na svečani način u Rimu viša škola za tjelovježbu i šport. Otvorenju su prisustvovale mnoge visoke ličnosti, a takodjer i on. Mussolini, koji je održao jedan govor u kojem je naglasio veliko značenje tjelovježbe i športa u odgoju novih i čvrstih fašističkih generacija.

Novi ruski poslanik u Rimu. — Dne 6. o. mj. prispio je napokon u Rim novi ruski poslanik u Kvirinalu g. Kurski. Na kolodvoru ga je dočekalo sve osoblje ruskog poslanstva te zastupnici talijanskog ministarstva vanjskih poslova.

Dekreti. — «Gazzetta Ufficiale» od 6. o. mj. donaša izmedju ostalih takodjer i dekret, kojim se općina Trenta ujedinjuje s općinom Soča. — Osim toga donaša dekret, kojim se ukida konzulat II. kategorije u Brnu (Čehoslovačka).

Broj stanovništva u Poadižju. — Rimske novine donašaju jednu statistiku stanovništva u Poadižju. Po toj statistici se vidi, da je u tom kraju dne 31. decembra 1927. bilo 253 tisuće stanovnika. Od toga je 47.700 stanovnika, koji govore talijanski, a 205.300 stanovnika, koji govore njemački.

Djelovanje talijanske policije. — Iz jednog izvještaja glavnog policijskog ravnatelja vidimo kakvo je bilo djelovanje talijanskih sigurnosnih organa u godini 1927. — Prošle je godine policija zaplijenila u cijeloj državi 8838 komada revolvera i pušaka, 6165 noževa i bodeža, 37.625 patrona, 1635 eksplozivnih komada i 3300 kg baruta. — Od 20 hiljada gostiona i pivnica, koje su u Italiji postojale, policija ih je prošle godine zatvorila 8500. Sada ih ima ukupno samo 11.500. — Od 104 hiljade krčama bilo ih je zatvoreno 5000. Sada ima u Italiji 99.000 krčama. — Statistika zločina pokazuje vrlo zanimive brojeve: Broj zločinačkih napadaja na osobe iznašao je godine 1926. 20.886. — Taj je broj g. 1927. pao na 18.857. — Broj kradja iznašao je g. 1926. 52.512. — Godine 1927. broj je snižen na 50.468. — On. Mussolini je s ovim uspjesima policije zadovoljan.

Bivši pobočnik Franje Josipa — fašist. — Novine pišu, da se je u talijanski fašjo u Beču zapisao kao član maršal barun Albert Margutti, koji je za vrijeme Austrije bio vijerni pobočnik cara Franje Josipa. Maršal Margutti se osjeća Talijan, a rodjen je na Rijeci. Govori dobro talijanski. On kaže, da se od početka zanima za fašizam, te je oduševljen za Mussolinija.

Ceste i vozovi. — On. Mussolini je razposlao svim prefektima jednu okružnicu, kojom ih upozorava neka najstrože paze na red po cestama, te neka se prema tome strogo drže zakona i propisa. Izmedju ostaloga upozoruje on. Mussolini prefekte neka vode nadzor nad vozovima. Od sada unaprijed ne smiju se više izradjivati vozovi, koji nemaju kola kako nalaže zakon.

Njeg. Vis. Princ Umberto u Egiptu. — Njeg. Vis. Princ Umberto, kako smo već pisali, otišao je na jedno veće putovanje. Najprije se je uputio u Egipat, a odatle će preći u talijanske afričke kolonije. On putuje jednom ratnom ladjom. U Egiptu je prigodom dolaska bio vrlo svečano primljen. Kralj Fuad ga je kraljevski primio. Priredjene su mu u čast velike neopisive svečanosti. Općinstvo je oduševljeno njime, kuda god prolazi priredjuju mu se srdačne ovacije. Egipatske novine pišu oduševljene članke o mladom Princu, o Italiji, te napose o talijansko-egipatskom prijateljstvu, koje je učvršćeno posjetom kralja Fuada Italiji i Princa Umberta Egiptu.

Talijanski izvoz u Jugoslaviju. — Agencija «Roma» objavljuje statistiku talijanskog izvoza u Jugoslaviju za prvih 10 mjeseci 1927. g. Iz toga izvještaja vidimo, da Jugoslavija kupuje sve manje robe od Italije. Talijanski izvoz u Jugoslaviju u prvih 10 mjeseci godine 1927. iznašao je 107.139 tonelata robe u vrijednosti od 679 milijuna i 700.000 dinara. Za isto vrijeme 1926. g. talijanski je izvoz u Jugoslaviju iznašao 126.815 tonelata robe u vrijednosti od 812 milijuna i 700 tisuća dinara.

Talijani na otoku Malti. — Kako znamo, na otoku Malti stanovništvo je većinom talijansko, no Malta pripada Engleskoj. Vlada tog otoka priredila je nedavno nekoliko novih zakona, koji se odnose na uporabu talijanskog jezika. Prema tim zakonima teško je pogodjeno talijansko pučanstvo, jer favoriziraju veoma engleski službeni jezik, dok se talijanski jezik zapostavlja. To je uzbunilo Talijane na Malti, pa su na razne načine protestirali protiv tih zakona. — Agencija «Stefani» javlja, da se pred nekoliko dana u Malti održavala jedna sjednica odvjetničke zbornice i da se je na toj sjednici raspravljalo i o zakonu koji se odnosi na uporabu jezika u notarskim poslovima. Po opširnoj raspravi bila je primljena rezolucija u kojoj malteški odvjetnici protestiraju protiv ovog postupka engleske vlade te naglasuju kako je apsolutno potrebno, da se u notarskim poslovima održi dosadanji talijanski jezik. Ta rezolucija predana je vladi.

Konfinacije. — Dne 3. o. mj. osudjen je na konfinaciju od 3 godine neki Karlo Vergnani iz Firence. On je bio poznati gulikoža i lihvar, pa je zato konfiniran. Osim njega konfinirane su još četiri osobe, radi kradja i drugih zločina.

Konfinirana babica. — Pokrajinska komisija u Cuneo konfinirala je za dobu od 2 godine babicu (primalju) Matildu Castramando. Ona je bila optužena da je pomogla više pobačaja (aborta).

Policijski agenti. — «Gazzetta Ufficiale» od 4. o. mj. donaša kr. dekret od 5. januara 1928., kojim su promaknuti u činu svi bivši austro-ugarski policijski agenti, koji su bili primljeni u talijansku službu.

Rumunjska će reformirati svoju valutu po uzoru Italije. — Rimska agencija «Radio Nazionale» javlja, da jedna rumunjska komisija za stabilizaciju državne valute, koju je bio ustanovio još pokojni Bratianu, proučava način po kojem je Italija stabilizirala liru. Rumunjska će se u stabilizaciji svoje valute držati talijanskih metoda.

Jedan beogradski list o talijansko-jugoslovenskim pregovorima. — U zadnje se vrijeme piše i govori, da se izmedju Italije i Jugoslavije već vode pregovori za čišćenje spornih odnošaja. Novine su pisale, da je jugoslovenski poslanik u Rimu Rakić pozvan u Beograd baš u stvari tih pregovora. I o što o tome izmedju ostaloga piše beogradsko «Vreme»:

«Za sada izmedju naše i italijanske vlade nisu vodjeni nikakvi pregovori. Očekivano je započinjanje pregovora izmedju Francuske i Italije, pošto je sama italijanska štampa, na svaki način ne bez znanja svoje vlade, kao jedan od osnovnih uslova rešenja odnosa sa Francuskom postavljala pitanje odrešenih ruku na Balkanu i Dunavu. Ma da je novi francuski ambasador stigao u Rim na svoju dužnost, ima malo izgleda da će pregovori za rešenje spornih pitanja izmedju Francuske i Italije početi, kao što se očekivalo, u toku ovog meseca. Postoji verovanje da će se vodjenje pregovora odložiti do francuskih izbora.

Nikakvi ozbiljniji razgovori neće se verovatno dotle započinjati ni na našoj strani. Dolazak g. Rakića u Beograd nema, prema tome onaj značaj koji mu je u prvom momentu pridavan. Naš poslanik u Rimu obavestiće ministra o posljednjim dogadjajima i pripremiti se za nove, najverovatnije dogadjaje. Verovatno je da će se i sa italijanske strane učiniti sve da se održi poboljšanje, koje bi u slučaju da se potreba ukaže znatno olakšalo razgovore izmedju Rima i Beograda.

«Giornale d'Italia» o ratnom savezu Francuske i Jugoslavije. — Rimski list «Giornale d'Italia» u svom broju od 1. o. mj. piše opširno o ratnim i napadajnima namjerama Jugoslavije, pa za potvrdu toga kaže, da izmedju Francuske i Jugoslavije postoji jedan tajni ugovor, po kojemu se Francuska brine za pomorsko oboružanje Jugoslavije. Temeljne točke toga ugovora bile bi slijedeće:

Francuska se obavezuje, da će u Jugoslaviju poslati jednu svoju pomorsku misiju. — Jugoslavija će znatno povećati broj svojih mornaričkih oficira, koji će biti poslani u Francusku na razne tečajeve, da se usavrše. — Francuska će organizirati jugoslovensku mornaricu, koja će biti sastavljena najviše od lakih brodova. — Francuska će organizirati najvažnije brodogradilište i ratni arsenal bivše Austrije po svoj prilici u Boci kotorskoj. — Francuska će isto tako organizirati i jugoslovensku avijaciju. — Jugoslavija mora što brže učvrstiti jadransku obalu baterijama po brijegovima. — Jugoslavija se obavezuje, da će svoj ratni materijal nabavljati samo u Francuskoj. — Generalni štabovi francuske i jugoslovenske mornarice moraju biti neprestano u vezi. U slučaju rata biti će jugoslovenska mornarica podredjena zapovjedništvu francuske mornarice. — Tako piše «Giornale d'Italia» te tvrdi na koncu, da taj ugovor postoji, da o tome nema sumnje, i da je uperen protiv Italije.

Kriza jugoslovenske vlade i stranke. Jugoslavija očekuje velike promjene u svojoj vladi. Vodje stranaka kupe se u Beogradu i konferišu. Sve se nešto sprema ali još se ne može reći sa sigurnošću da će vlada pasti, kada će pasti i ko će doći u novu vladu. — U strankama je u zadnje sedmice bilo prilično života. Dogodile su se mnoge važne stvari. To će znatno utjecati na tok vladine krize. — U Davidovićevoj demokratskoj stranci vladalo je već duže vremena neko nesporazumljenje. Na jednoj je strani bio Davidović, koji je mislio o tome kako bi se združio s Pribićevićem i Radićem, a na drugoj je bio Marinković, koji je sa još 4 demokrate u vladi. Ta je stranka prema tome bila u čudnom položaju, i u vladi i u opoziciji. — Pa šta se je dogodilo? Davidović je sazvao sjednicu demokratskog kluba. Na toj se je sjednici imalo zaključiti hoće li se stranka pridružiti opoziciji ili ne. I glasovalo se je. Davidović je bio za opoziciju, a Marinković i druga 4 demokratska ministra bili su protivni. Za Davidovića je glasovalo 36 poslanika, a za Marinkovića 21. — Marinković i njegovi drugovi iz vlade bili su prije odlučili, da će čvrsto ostati pri svojem, a kad su vidjeli, da je većina za opoziciju odlučiše, da će predati ostavku, da će istupiti iz vlade, samo da se stranka ne cijepa. Oni su to i učinili, ali kralj nije još njihove ostavke primio. Kako će cijela stvar svršiti ne zna se. — Dok su se tako ponijeli demokrate, muslimani, koji su bili u zajednici s Davidovićem izjaviše, da se ne pridružuju opoziciji, nego će i dalje ostati uz vladu. Spaho ima naime ministarstvo trgovine. — Dne 2. o. mj. sastali su se Ljuba Davidović, Stjepan Radić, Svetozar Pribićević i Jovan Jovanović, vodja zemljoradnika, te su osnovali odbor «Ujedinjene demokracije». Tu novu zajednicu vodi Davidović.

Jugoslavija i Estonska. — Dne 3. o. mj. posjetio je estonski poslanik u Beogradu ministra vanjskih poslova Marinkovića. Oni su svečano potpisali trgovački ugovor izmedju Jugoslavije i Estonske.

Njemci u Poljskoj. — Njemci tvore u Poljskoj jednu znatnu narodnu manjinu. Prema jednoj statistici vidi se, da u Poljskoj ima 1 milijun i 36 tisuća Njemaca, to jest 3.8% cjelokupnog stanovništva Poljske. Spomenuta je statistika službena. Njemci kažu, da ih ima više. Najviše ih živi u Gornjoj Šleskoj, u Poznanju, u Pomorjanskoj i u Lodžkoj vojvodini. — Poljski Njemci imaju u parlamentu 7 poslanika.

Jugoslovenski kralj za siromašne krajeve. — Beogradske novine pišu, da je jugoslovenski kralj Aleksandar darovao pol milijuna dinara jugoslovenskom Crvenom Križu, kao pomoć seljaštvu u onim krajevima, gdje je pučanstvo siromašno i u velikoj bijedi. Crveni Križ prima velike potpore u istu svrhu takodjer i od vlade.

Francuske financije. — Predsjednik francuske vlade Poincaré, koji je ujedno i ministar financija, dao je prošlog četvrtka u parlamentu izvještaj o financijama države. Izjavio je da je franak postavljen na dobre temelje i dobro kvotiran. Parlamenat mu je izrazio svoje zadovoljstvo.

Novi načelnik šušačke općine. — Dne 6. o. mj. vršili su se na Sušaku izbori za općinskog načelnika. Općinsko vijeće je izabralo načelnikom šušačke općine g. Veljka Smokvinu.

Domaće novosti

Februarska pobuna u bivšoj austro-ugarskoj mornarici. — Dok su Antantine čete udarale i rušile Austro-Ugarsku iz vana, i unutar njezinih granica bilo je onih, koji su je potkopavali i snovali njezinu brzu propast. Tajno i sakriveno Austrija je već od početka rata trpjela na toj svojoj velikoj nevolji. No osobito je jasno počelo izbijati na javu djelovanje unutarnjih protuaustrij. elemenata koncem 1917. i početkom 1918. g., kada se je predosjećala konačna propast tog stoljetnog jakog carstva. — Početak svršetka Austro-Ugarske monarhije zabilježen je prvom pobunom u mornarici. Ta historijska pobuna buknula je 1. februara 1918. U tim su dogodjajima učestvovali mnogi mornari Istrani, koji su svim srcem mrzili austrijsko ropstvo, pa su se u pobuni ponijeli vrlo dostojno i junački. — Pobuna je provedena u Boci Kotorskoj. Začeta je na admiralskom brodu «Sankt Georg» točno u podne, kada je admiral ručao. Pobunjeni mornari, koji su dugo snovali i spremali potajno urotu, smatrali su da je taj dan podesan za ostvaranje njihovih ideala, sakupiše se i složno istupiše, ne mareći za opasnost. Najedanput sa «Sankt Georga» zaori topovski pucanj. Na svim jarbolima pojaviše se najedanput crvene revolucionarne zastave. U isti momenat to se isto dogovorno dogodilo na svim ratnim brodovima u luci. Mornari su zaorili u urnebesni «Hura!» Zatim su se oborili na oficire. Pohvatili su ih i vezali. Preuzeli su komande brodova obični mornari. Na «Sankt Georgu», koji je bio centar revolucije, vezali su mornari admirala Hansa, a njegovu gospodju i djecu, koji su s njime ručali, poslali su na kraj.

Početak je bio uspio, ali dalje se je slabo nastavilo. Dogodila se je naime izdaja. Njemci i Madžari, koji su isprva pristajali uz revolucijonare najedanput su se pokazali protivnima. Na brodovima, gdje su bili u manjini bilo je s njima lako obračunati, ali na brodu «Novari» oni su bili u većini, pa su pohvatali revolucijonarce i iskrcali ih. Komandant «Novare» naredio je da se odmah krene sa nekoliko torpiljarka protiv «Sankt Georga» i ostalih pobunjenih brodova. Doskora su bili pohvatani i umireni revolucijonarci na «Helgolandu», pa je i taj brod pomagao «Novari». Istovremeno bila je organizirana i sva kopnena vojska, a baterije po brijegovima Boke bile su spremne na paljbu. Pobunjeni brodovi bili su u vrlo zlom položaju i to sve izdajom Njemaca i Madžara. Nije im preostalo drugo nego, da se i oni late topova, ali na veliko zaprepaštenje opaziše da su im topovi namjerno pokvareni. A već je s jedne baterije bio ispaljen prvi hitac na brod «Kronprinz Rudolf». Taj je hitac ubio kormilara, koji je kao komandant upravljao brodom. — Pobunjenici su bili u opasnosti. Boka je bila tako utvrdjena, da se je iz nje vrlo teško moglo otploviti. Nije im preostalo drugo nego predati se. Bolje i to nego ludo izgubiti živote bez uspjeha. Mislili su da je za novu revoluciju još uvijek vremena. I doskora su svi brodovi opet izvijesili austro-ugarsku zastavu. Pobunjenici su bili pohvatani. Mnogi su bili osudjeni na tešku tamnicu, a nekoji na smrt.

Prekosutra, dne 11. februara 1928., navršava se ravno 10 godina od onoga dana, kad su na groblju u Škaljarima kod Kotora strijeljani mornari Mate Brnjičević, Ivan Šišgorić iz Dalmacije, Franc Raš, Čeh, i Antun Grabar rodom iz Istre. Oni su bili glavni vodje u toj pobuni. Dne 11. maja 1918. strijeljani su u Puli Dalmatinac Ljubomir Kraus i Čeh František Konku.

Ova prva pobuna nije uspjela onako, kako su mornari mislili, ali je zato imala smrt njenih vodja jakog odjeka u svoj austro-ugarskoj mornarici i ostaloj vojsci. U sva srca onih, koji su bili siti Austro-Ugarske bila je bačena iskra, koja je nekoliko mjeseci zatim urodila velikim plamenom. Austriji je bila konačno osudjena propast. Na uspomenu strijeljanih mornara-revolucijonaraca vršiti će se u Boci Kotorskoj prekosutra dne 11. februara počasne svečanosti. — Neka je slava svim žrtvama te revolucije, neka je slava Antunu Grabaru, našem Istraninu!

Kako se upotrebljava ona svota, koju je vlada lani dala za pošumljenje Istre. —Kada je suša lanjske godine istarsko poljodjelstvo onako teško oštetila, vlada je na molbe istarskih gospodarskih i političkih krugova odredila, neka se po Istri započne s javnim radovima, kao n. pr. gradnjom cesta i pošumljivanjem, ne bi li na taj način pučanstvo došlo do zarade i prehrane. O cestama smo već više puta pisali. Gradnje cesta vrše se na više strana Istre. Ali vlada je dala 1 milijun i pol i za pošumljenje. Kako je ta svota upotrebljena?

Iz jednog izvještaja pokrajinskog odbora za pošumljivanje vidimo, da je pošumljivanje s tom svotom započeto polovicom novembra i to na goljetima oko Pazina, Pule, Poreča, Kopra i na otocima Cresu i Lošinju. Radovi su u tim krajevima trajali po prilici do 20. decembra, a tada su morali prestati uslijed oštre zime. (Nastavili su se opet oko 10. januara). Za to prvo vrijeme (do 10. januara) zasadjeno je oko 8 hiljada stabalaca i to na površinu od 120 hektara zemljišta. U prvo je vrijeme na tim radnjama bilo zaposleno ukupno oko 800 težaka. No radovi napreduju, pa će doskora oko pošumljivanja biti zaposleno 1000 težaka. Radovi će trajati do polovice aprila.

Kroz to će vrijeme biti zasadjeno oko 4 milijuna i pol stabalaca. Za to će se potrošiti ukupno 900 tisuća lira. S ostatkom od 600 tisuća lira nastaviti će se radovi u budućoj sezoni, to jest u jeseni 1928. do proljeća 1929. g. U toj će se sezoni zasaditi još 5 milijuna stabalaca. Sadi se crnogorica i to razne vrsti. Svega ukupno biti će sa svotom, koju je dala vlada, pošumljeno oko 600 hektara istarske goljeti, a popraviti će se i onih 360 hektara šume, koja je od požara stradala.

Za pčelare. — Istarska prefektura izdala je pred nekoliko dana jedan dekret, koji se tiče u prvom redu pčelara. U tom je dekretu kazano, da su svi pčelari svojoj općini dužni prijaviti koliko su dne 31. januara ove godine imali košnica i gdje se te košnice nalaze. Moraju se prijaviti sve košnice, bilo kojeg tipa i sistema. — Prijava se napravi pismeno na posebnoj tiskanici, koja se dobije u općinskom uredu. Svi oni pčelari, koji svoje pčele ne prijave kažnjavaju se globom.

Pučanstvo Kopra. — Anagrafski ured koparske općine objavio je pred nekoliko dana zaključak svojih statistika za 1927. godinu. Prošle se je godine u toj općini rodilo 343 djece, a umrlo je 170 stanovnika. Vjenčalo se je 87 parova. — Kako se vidi pučanstvo na Koparšćini raste.

Igra i revolver. —.Pred nekoliko dana odsudio je puljski tribunal na 3 mjeseca i 3 dana zatvora Šimu Spelića iz Kringe, jer je 3. aprila lanjske godine pucao iz revolvera u Karla Udovičića, takodjer iz Kringe. — Do toga oružanog napadaja doveo je nesporazumak u igri. Spelić i Udovičić igrali su na kugle (boće, burele). Pomalo su se svadjali, kako to već biva u igri, no iz tih običajnih svadja oni su doskora prešli na teže obračunavanje. Jedan je u drugoga bacio kuglu. Onaj drugi otrči po revolver i puca u svog protivnika. Na sreću nije pogodio. — Ova igra, započeta sa drvenim, a nastavljena s revolverskim kuglama, ima svoj završetak u zatvoru.

Takse na alkoholna pića. — Kr. financijska intendenca javlja, da je Ministarstvo uvažilo molbu Konfederacije trgovaca, pak je produžio do 31. marta rok za uplatu taksa na alkoholna pića, a takodjer i taksa na državnu koncesiju za prodavanje superalkohola.

Inštalacija elektrike u puljskoj okolici. — Dne 10. o. mj. započeti će radovi oko uvadjanja električne linije, s jakom strujom od 10.000 Volta, iz Štinjana do Puntižele, te oko sistematizacije jedne nove linije (takodjer od 10.000 Volta) izmedju Punta Kristo i Fižele. Te će radove voditi tehnički odsjek puljskog «Genio Navale». Upozorava se pučanstvo, da je za vrijeme tih radova vrlo opasno za život dirati električne žice.

Živinski sajmovi u ovom mjesecu. — Labin 19. — Pazin 18. — Dekani 9. — Škofije 10. — Sveti Lovreč Pazenatički 10. — Sv. Petar na Krasu 10. — Roč 13. — Sežana 13. i 22. — Tinjan 14. — Kanfanar 14. — Materija 14. — Oprtalj 14. — Bale 14. — Buzet 16. — Sv. Nedelja od Labina 16. — Trnovo 16. — Bazovica (Trst) 20. — Vrsar 13. — Kaštelir 14. — Fuškulin 14. — Labin 26. — Buje 26. — Motovun 20. i 25. — Svetvinčenti 21. — Višnjan 23. — Divača 27.

Jedan Riječanin vraća se iz ruskog zarobljeništva. — Talijanski konzulat u Moskvi javlja, da se je tamo prijavio i zatražio putnicu za domovinu neki Dionigi Moduschi, iz Rijeke, koji je bio g. 1917. na ruskoj fronti zarobljen. O njemu se nije poslije ništa znalo. Držalo se je, da je izgubljen. On je naime bio zašao duboko u Sibiriju, u jedan kraj, koji nema nikakvih veza sa svijetom. Teškom mu je mukom nakon 10 godina uspjelo iz Sibirije doći do Moskve. Začudio se je kad su mu rekli, da je Austrija propala i da je Rijeka pripala Italiji. Moduschi će se doskora vratiti svojoj kući. — Ovaj nam slučaj svjedoči mogućnost, da u dalekoj Sibiriji ima još bivših austrijskih zarobljenika, za koje se ne zna kako ni gdje su svršili.

Goriška straža — uzapćena. — «Goriška straža» od prošle subote bila je uzapćena i to zbog uvodnog članka te nekih manjih notica.

Koparski ribari mole pomoć. — Preko svog sindakata uputili su ribari iz Koparšćine pred nekoliko dana molbu na Ministarstvo narodne ekonomije, a tom molbom mole, da bi im se dala neka potpora ili pomoć, jer su u vrlo slabom položaju. Naročito su pogodjeni zadnjim vremenskim nepogodama. Bura im je nanijela veliku štetu od ukupnih 30 hiljada lira. — Oni se nadaju, da će im vlada na bilo koji način pomoći.

Rovinj dobiva elektriku. — Grad Rovinj je već dvadeset godina čekao električno svijetlo. Napokon je i to dobio. Rovinjski je podeštat nedavno sa «Società elettrica istriana» sklopio ugovor za uvadjanje elektrike. Izgleda, da će i općine Kanfanar, Žminj te Bale doskora uvesti elektriku.

Rudnici i kamenolomi. — Prema kr. dekretu od 18. decembra 1927. dužni su svi rudnici i kamenolomi od vremena na vrijeme prijaviti ministarstvu za narodno gospodarstvo (Direzione generale dell'industria e delle miniere) a takodjer i Centralnom statističnom uredu (Istituto centrale di statistica) u Rimu količinu iskopane rude ili kamena. Pri tom prijavljivanju treba se držati potrebnih pravila, koja daju spomenuti uredi.

Uzorni labinci. — Istarski prefekt je nedavno izvjestio on. Mussolinija, da su seljaci u okolici Labina dobrovoljno i besplatno uložili svoju radnu snagu oko gradnje ceste i jednog vodovodnog bazena. On. Mussolini je javno pohvalio te požrtvovne i napredne istarske seljake, te je izrazio želju, da bi se i drugi državljani ugledali u naše Istrane, koji shvaćaju značenje i korist rada za opće dobro, te time pokazuju da su napredni i kulturni.

† Joško Stanić. — U subotu dne 4. o. mj. umro je Joško Stanić, abs. jurist. Pokojnik je bolovao već duže vremena. Bio je rodom iz poznate tršćanske obitelji Stanić. Neka mu je pokoj vječni i laka zemlja, a rodbini mu, napose njegovom bratu, našem prijatelju g. inž. Ivu Staniću, u velikoj tuzi naše iskreno saučešće.

DOPISI

IZ JELOVICA

Počela je gradnja nove ceste.

Ipak je došlo napokon vrijeme, da vam nešto dobra javimo. Svaki je naš dosadanji dopis bio pun tužakanja i opisivanja nevolje. Ali za ovaj put puštamo to raspoloženje po strani.

Ovih dana je započela radnja oko naše nove ceste. Ta se je cesta imala sagraditi još prije rata. Pa eto napokon! Rad na cesti započeo je od Vodica proti Jelovicama. Vrlo smo s ovom gradnjom naše ceste zadovoljni. Toliko smo to čekali. Željeli smo tu cestu, da nas veže sa svijetom.

Ova će nova cesta biti od velike koristi za cijelu Ćićariju. Do sada smo mi svi morali da idemo cestom, koja vodi na Obrov. Tako smo gubili više vremena, a i troškova smo više imali. Nova će nam cesta biti mnogo kraća.

Za nas Jelovčane biti će od koristi napose zato što će nas spojiti sa svijetom, ali i zato što ćemo tom urednom i dobrom cestom imati ljepši put u naša polja. Lakše ćemo izvažati gnoj, a dovažati poljske proizvode itd. I ono što imamo za prodaju lakše ćemo iz Jelovica izvesti.

Na radnji oko ceste raditi će mnogo radnika. Bilo bi lijepo i pametno, kad bi radio samo narod iz naših sela. Seljaci su naši vrlo siromašni, a suša je lani upropastila naše gospodarstvo. Zaradom na cesti mnoga bi se naša kuća pomogla.

Jelovčani.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Na parobrodu «Floridi», koji se ležeći na algama držao nekako nad vodom, ostala su iza brodoloma sama tri lica: nadzornik policije Tompson i Wiliam Barizon, njegov zarobljenik i Dora Lavrence, koja se bila uputila u Njujork ne mogući da se odluči bi li pošla za mladoga časnika Lubina ili ne bi. Pošto ju je Barizon spasao, ostala je djevojka dugo u nesvjestici. Kad opet dodje k sebi, uputi se u društvu s Barizonom u blagovaonu, gdje ih je Tompson čekao s ručkom.)

(Nastavak 5.)

Ali djevojka nije odmah otišla u blagovaonu, već u svoju kabinu, odakle je izišla nakon deset časaka. U to kratko vrijeme ona je našla načina, da uredi svoju kosu i da se inače dotjera. Videći je Barizon onako opremljenu nije mogao da se ne nasmijehne.

Tompson je dočeka namrgodjena lica.

— Čekali ste, reče porumenivši u licu. Nije trebalo. Baš mi je žao. Nato se spusti na stolicu i nadoda:

— Baš sam gladna.

Ona birana i obilna jela na stolu pridonijela su, te su sve troje zaboravili za čas na svoj izvanredno težak položaj. Takova je priroda čovječja. Ona ne će očajati ni na izgubljenom brodu, ako joj ne prijeti sasvim bliska opasnost bilo od mora ili od gladi. «Floridi» činilo se, da je najgore prošlo: tako barem mišljahu Tompson i gospodjica Dora. Još jedan ili dva dana, i njima će u pomoć doći kakva ladja — i sve će se zaboraviti. Jedini Barizon, kao dobar poznavalac morskih nevjera, nije mislio kao oni. Slušao je njihove razgovore pune pouzdanja, i šutio. Kada bi pak stali da navaljuju na nj raznim pitanjima, on bi odgovarao:

— Prije nego li izrečem svoje mišljenje, morat ću do temelja da proučim naš položaj.

Poslije ručka ustade Dora i reče:

— Za kuhinju skrbit ću se ja: vi imate i onako drugih daleko važnijih briga. Doskora, i to čim gospodin Barizon prouči naš položaj, mi ćemo se pak sve troje sastati u ratno vijeće.

Barizon se nakloni i izidje. Prvi pogled, što ga baci na more, pokaza mu, da sve one njegove i najsumornije slutnje nisu nimalo pretjerane. «Florida» se nalazi daleko unutar Sargaškog mora, i jak vjetar sa zapada tjerao je brod sve više prema istoku, kroz naslage alga, što su bivale sve gušće i gušće. Ovdje ondje plovile su podrtine ladja, nijemi ostaci brodoloma, o kojima se ne bi moglo reći, kad ni gdje su se desili. Nesreća mogla ih je zadesiti gdjegod tu u blizini, a moglo ih je skršiti tisuću i tisuću milja daleko odavle. Put, što ga je brodu otvorila oluja izmedju alga, već se je za njim zatvarao. Nasipavale su ga one krupne morske biljke oduzimajući brodolomcima svaku mâ i najmanju nadu u spas. Barizon je bio toga sasvim svijestan. Znao je on, da se od svoje volje nijedan zapovjednik ne će usuditi da zagazi u ovu golemu baruštinu, toliko manje, što ne bi nijedna ladja mogla da presiječe ove krupne naslage alga. Barizon je čuo mnogo pripovijedati o Sargaškom moru. Koliko je samo sati proveo slušajući one fantastične pripovijesti, što su ih pričali mornari o tom dijelu oceana, gdje su se kao u kakvoj ogromnoj a plitkoj luci skupljali svi nastradali brodovi i tu čekali, da ih vrijeme malo po malo sasvim uništi. I gle, upravo prema toj prokletoj plitkoj, algama zasutoj luci na otvorenom oceanu pomiče se polako i «Florida», prema svom sigurnom groblju, ako se gdjegod prije pod njom ne otvori more, da je konačno proguta.

— Što li će se to sve da odigra pred našim očima? — pitaše se on. Jesu li korita nastradalih ladja položena jedno do drugoga tako, da se može lako prelaziti iz jednoga na drugo? Koliko ima tih nastradalih brodova? Koliko iznosi površina, što je te nesretne ladje zapremaju?

Mornari su tvrdili, da je Sargaško more tako dugo i široko koliko od prilike Evropa, i da onaj dio toga mora, do kojega se ne može nikako doprijeti, nije ništa manji od čitave Francuske. Medjutim sve su to puste mornarske priče, ali u tome mora da je i nešto istine. Gdje je ta istina? Koliko ima tu fantazije, a koliko krute zbilje?

— No dakle?

Barizon se okrenu. Pokraj njega stajaše Dora s Tompsonom. I njih su dvoje s velikom radoznalosti posmatrali ono more natlačeno najgušćim morskim biljkama.

— Što dakle? — zaintači nadzornik policije.

Barizon oklijevaše.

— Bojim se, da je naš položaj baš rdjav, reče on glasom, iz kojega je izbijala nesprilika. Svaka nada u spas čini mi se za sada jednaka ništici.

Dora problijedi, a Tompson sav crven od uzbudjenja vikne:

— Vi buncate! Valjda ne mislite, da ćemo potonuti?

— Ne! Od strane našega broda ne prijeti nam još nikakva opasnost. Nego [illegible] pogledajte malo uokolo, reče Barizon pokazajući rukom na more natlačeno algama.

IZ RIJEKE.

Sablja od stotine dukata — čarape od pedeset lira. - Dva milijuna gosti! - Kad bi bilo što nije...! - Voda iz Baroša. - One tri.

Ja se više ne sjećam, ni ko je bio ni ko nije bio, tek znam, da su se u neko staro vrijeme tri ili četiri čovjeka uputila u Mletke, da kupe jednu lijepu sablju od stotine dukata. Kad oni u Mletke, a to ih slučaj nanese ravno pred neki veliki dućan, u kome su se prodavale svakakve sablje. Udju i kažu trgovcu, da su došli, da u njega kupe jednu lijepu sablju. Trgovac otvori nekakva vratašca, izvuče van nekoliko sabalja, postavi ih pred one ljude i reče:

— Ovo su vam najljepše i najbolje sablje, što ih mi imamo u našem dućanu.

Ona trojica ili četvorica — pravo ne znam, koliko ih je bilo — vade sablje sve jednu po jednu, ogledaju ih, savijaju — bogme dobre su, da bolje ne mogu da budu. Izaberu jednu pa će onom trgovcu:

— Što stoji ova sablja?

Trgovac odgovori:

— Pedeset dukata.

— Zar nemate skupljih sabalja? — upita neko od trojice ili četvorice.

— Nemam. Te su najskuplje, ali i najbolje. Ni vaš knez nema boljih.

— Jest tako, ali mi bismo htjeli imati sablju od stotine dukata. Ima li tu u Mletcima kakav dućan, gdje se prodavaju sablje od sto dukata?

Trgovac videći s kime ima posla odgovori, da ima, neka samo podju s njime, on da će im ga pokazati. I oni odoše za njim. Najprije podjoše desno pa lijevo pa opet desno, pa naprijed, pa natrag, sve dok ih najzada ne uvede kroz jedna druga, malena vrata u onaj svoj isti dućan. Trgovac kaza nešto potiše nekom mladom čovjeku, koji donese pred one ljude jednu novu sablju. Kad su ga pitali, koliko stoji ta sablja, on im odgovori:

— Stotinu dukata, ali to kao vama: drugi je ne bi dobili ni za stotinupedeset.

— Evo, to je sablja, kakvu hoćemo, rekoše ona četvorica, platiše i odniješe sablju, i to baš onu, što su je prije bili odbili, jer je stojala samo pedeset dukata.

Ova mi je priča pala ovih dana u pamet, kad sam u nekom dućanu gledao nekog mladog čovjeka, koji se nikako nije mogao odlučiti, da kupi klobuk, što mu ga je nudjao i preporučivao trgovac. Taj je šešir stojao 60 lira, a on je došao da kupi jedan od 96 lira. Trgovac ga je odvraćao, veleći:

— Ja bih imao nešto više koristi, da mi kupite ovaj od 96 lira, ali jer vas poznam, savjetujem vam, da kupite onaj od 60 lira, i znajte, da nije ni za vlas gori od onoga od 96.

— Nikako! nikako! — stade da se brani onaj moj mladić. Dajte vi meni klobuk od 96 lira. Ja hoću onaj od 96 — i gotovo.

Žene su još gore. Kad one sebi zabiju u glavu, da moraju nabaviti čarape od 50 lira, vi im možete cijeli dan dokazivati, da mogu i za deset lira dobiti isto tako dobre i lijepe čarape, one će vas jednako poslati «s vragu» i kupit će one od 50. Tako je nedavno neka djevojčica došla k modisti i izabrala šešir, koji joj je divno pristajao. Kad joj modista kaza, da onaj šešir stoji stotinu lira, djevojčica ga brzo skine veleći da joj se ne dopada. Modista videći s kime ima posla, dala joj je jedan manje vrijedni i zatražila za nj dvije stotine lira. Djevojčica ih je veselo platila uživajući u sebi, kako će joj drugarice zavidjeti, što ona ima na glavi šešir od 200 lira. I još se tužimo, da ne možemo dalje! — ruga se pravom «Vedetta», koja se u posljednje vrijeme bavi i tim interesantnim problemima.

Na toj istoj bolesti boluju i mnogi stranci, koji idu radije u Monte Karlo negoli na našu Rivieru. Oni vele: cijelu smo godinu otkidali od ustiju, dok smo uštedili recimo tri tisuće lira. To je za nas velika žrtva, zato hoćemo da taj novac potrošimo u Monte Karlu budući da smo čuli te je tamo sve daleko ljepše nego u Opatiji. I podju u Monte Karlo, pa što se dogodi? Dogodi im se kao i onoj ženi, koja je za par čarapa platila 50 lira, a mogla ih je imati za petnaest. Nesamo to, nego kako im je tamo često vrlo dosadno, oni se, da se malo rastresu, povuku u igračnicu, izgube one tri hiljade s mukom stečenih lira, izgube i zlato, što ga imaju na sebi, a onda idu u šumu i tu se objese. Tako se dogadja ljudima, koji nad pogaču traže kruha.

Ali unatoč svemu tome lanjske je godine posjetilo Monte Karlo i njegovu najbližu okolicu ništa manje nego dva milijuna gosti.

Dva milijuna gosti našlo je mjesta u kurortu, koji se u duljinu ne proteže ni puna tri kilometra, a u širinu tek koju stotinu metara!

Dva milijuna gostiju! Da ih na našu Rivieru nabasa samo jedan milijun na godinu, zamislite, kakva bi to «kukanja» bila nesamo za Rivieru nego i za nas Riječane!

Lijepo je ovih dana neko objasnio u «Vedetti», kako je Rijeka čvrsto povezana s Opatijom. I zaista, da se Opatija digne, Rijeka bi mogla veselo da klikne: Orajt!

Jedan milijun gosti! Znate li vi što to znači? To znači, da kad bi svaki od njih protrošio samo dvije hiljade lira, to bi ukupno iznosilo dvije milijarde. A kad bi se od toga na Rijeci potrošila sama jedna četvrtina, izišlo bi svega ukupno 500 milijuna. Ja volim i ne misliti na to.

Promet u našoj luci nešto je oživio. Imali smo ovih dana u njoj čak i jedan sudar parobroda. Parobrod društva Tripković «Le tre Marie» spremao se, da krene put Malte. Izdao nalog mašinisti, da vozi natrag, a onda — naprijed. Ali kako se baš u taj mah telefon prekinuo, mašinist nije na vrijeme čuo zapovijedi i parobrod je svom silom udario o drugi jedan, o «Città di Roma», što je baš malo prije bio stigao iz Zadra. Oba parobroda imaju štete i to kako se veli prilično mnogo. «Città di Roma» povučen je u dok, gdje će biti tačnije pregledan, a Tripkovićeve «Tri Marije» zadržane su u luci, dok se stvar ne razbistri.

Taj dogodjaj bio je za Rijeku prava senzacija osobito u prvom času, dok se gradom pronio glas, da je kod nesreće nastradalo i nekoliko ljudskih života, što za sreću nije odgovaralo istini.

Novine pišu, da su prije nekoliko vremena tri riječka legionara krenula iz Napulja i pješke stigla na Rijeku. Pošto su jednu malu posudicu napunili vodom iz Baroša otišla su još uvijek pješke u Rim, gdje su Prvom Ministru izručili onu posudicu i jedan album s više potpisa.

One tri: Došao jedan naš čovjek k jednome advokatu pa će mu:

— Gospodine odvjetniče, došao sam, da vas nešto pitam. Pitati je slobodno, zar ne?

Odgovori odvjetnik:

— Svakako! Pitanje kod mene ne košta ništa. Samo odgovor.

Druga: Tužio se prijatelj prijatelju:

— Ja već, Boga mi, ne znam, što ću s mojom ženom. U jutro me pita novaca, o podne me pita novaca, uveče me pita novaca, uvijek me pita novaca.

— A što radi ona sa svim tim novcem? upita prijatelj.

— Ja ne znam, budući da joj još nisam nikada ništa dao.

Ona posljednja: Velika svadja izmedju muža i žene. Žena viče na muža:

— Dok se nisi sa mnom oženio, bio si pusti droljo, nisi imao ni prebijene pare. Ništa nisi imao.

— Imao sam svoj sveti mir — odgovori muž škripeći zubima. **Rokac.**

IZ ZRENJA.

Naše prilike.

Draga «Istarska Riječ» — tako se rijetko javljamo mi iz ovoga kraja. Iz našeg pustog i kamenitog Zrenja nema u tebi dopisa. Ali šta ćeš, težačkoj je ruci teško primiti lako pero. Nego, da ne bi naša braća po Istri mislila da nas više nema pod kapom nebeskom, evo me da se javim.

Mi smo hvala Bogu živi i zdravi, a drugo nam ide kojekako. Najgore stojimo u gospodarskom pogledu. Prošla godina nam je vrlo slabo urodila. Kukuruza smo imali nekoji za sjeme, a nekoji ni toliko. U našim kućama nema žute palente, a to je naša najglavnija hrana. Krumpira smo imali kao i kukuruza. Pšenice smo imali srednje. Mnogi smo je već pojeli, a koliko je još do nove. Slabo se stoji bez kruha, a novaca nemamo, da bismo kupovali u trgovini. Groždja smo imali takodjer srednje. No, vino nam leži po konobama, jer ga niko neće da kupuje ni uz nisku cijenu.

Več nam se dugo obećaje rad, ali ga još nema. To je slabo. Trebalo bi nam zarade, jer se zima teško preživljuje, a do nove ljetine tako je dugo čekanje. Nekoji su počeli prodavati iz potrebe blago, ali je isto vrlo jeftino. Mesari nam ga slabo plaćaju. Iskorišćuju nas, jer znadu, da smo u slabom položaju. Ako se i proda nešto blaga, od toga je mala korist, jer se novac mora odmah razdjeliti za učinjene dugove.

Čitamo, da je on. Mussolini naredio općinama neka snize takse na blago, jer da je sve pojeftinilo, pa da seljak nema više onog dobitka, kojeg je na svoje proizvode imao prije. Nadamo se, da će i naša podeštarija to naredjenje provesti i da ne će više biti bez milosrdja s nama kao do sada. — **Jedan mladić.**

IZ ĆIĆSKOG KRASA.

Vrijeme. - Promjene u općini. - Cesta. Vjenčanje.

Početkom ove godine vrijeme nam se je pokazalo prilično promjenljivo i nestalno. Polja su nam još neobradjena jer je zemlja zaledjena, pa moramo čekati bolje dane. Ti će dani brzo doći, a onda treba upreći sve sile u delo za tvrdi kruh, koji nam naša mršava ćićska zemlja daje.

Vecma nas je iznenadila vijest, da je bivši naš podeštat u Račjojvasi dr. Chiapetta skinut sa svog mjesta. Na njegovo je mjesto imenovan kao komesar naš domaći čovjek Grgo Grbac «Bure», krčmar iz Lanišća. — Nadamo se, da će novi komesar biti savjestan i dobar vodja naše općine. Mi mu čestitamo i želimo svaku sreću.

Kod nas se još ništa ne govori o gradnji ceste. Seljaci čekaju, da jednom započne taj prepotrebni rad. Kod nas naime nema novaca, pa će ove godine mnogo naše zemlje ostati neobradjene, jer nemamo čime kupiti sjeme. Kad bi se započelo s gradnjom ceste došla bi koja lira u naše kuće, pa bi se i sjeme kupilo. Mi željno čekamo obećani rad na cesti.

Zaključujem ovaj dopis, no prije hoću da Vam javim, da su se dne 28. januara u Lanišću vjenčali gospodjica Ruža Danica Puhalj (kći našeg poznatog g. Josipa Puhalja), sa g. Jakovom Buždonom. — Mladome paru želimo najbolju sreću i dug zajednički život. — **Ć. I. Ć.**

IZ MUTVORANA.

Naše gospodarske prilike i djevojke. - Proljeće.

Molim Vas gospodine uredniče uvrstite u vaš list par riječi iz našeg sela, da se ne kaže o nama da smo propali, budući se nikada ne javljamo. Mi smo još na ovoj našoj tvrdoj istarskoj grudi, čvrsti i tvrdi korenjaci.

Kod nas se doduše ništa osobita ne dogadja. Sve je kao i po ostalim našim selima. I Mutvoran ima jednaku sudbinu i jednaki život, kao i ostala naša mjesta. — Za nas je seljake bila lanjska godina vrlo slaba, pa nam je ova zima vrlo teška. U našim kućama nema kruha, a naša marva oskudjeva na krmi. Svemu je tome kriva suša.

Prije, u starije doba, pomagali smo si vrlo dobro prodavanjem drva, ali je danas ta trgovina tako pala, da nam drvo ništa ne nosi, pa nam ni sada u našoj nevolji ne pomaže.

Uz takav naš gospodarski položaj imamo još jedno teško zlo, na koje moramo pokazati prstom. To je moda, koju su počele uvadjati naše seoske djevojke. One ne mare za mizeriju u kojima im se kuće nalaze, nego izmuzu ocu i majci zadnju liru za neke ludosti, koje na sebe meću. Ko bi došao u nedjelje u naše selo vidio bi jednu vrlo žalosnu sliku: gospodari i težaci, koji po cijelu sedmicu znoj liju, idu pokunjeno i tužno zamišljeno u velikim brigama, — dotle njihove kćeri i sestre idu napirlitane i obučene po najzadnjoj modi, da ne bi čovjek vjerovao da su sa sela. Njihovo je geslo: moda! Meni se čini, da sve to ne može dobra donijeti.

Već nekoliko vremena vlada kod nas pravo proljeće. Mi smo zaposleni od jutra do noći u našim poljima. Ovogodišnja sjetva ide nam do sada dobro. Vidjet ćemo hoće li nam žetva biti dobra, hoće li nam naplatiti trud i muku. — **Seljački mladić.**

IZ ROVINJŠTINE.

Zima i radovi na polju. - Naše blago. Mlijeko.

Sva se naša sela po malo tuže. I mi bi se imali na koješta potužiti, ali koja bi nam od toga korist bila? Bolje je dakle šutjeti.

No, ne možemo a da ne spomenemo naše slabo gospodarsko stanje. Svemu je tome kriva suša prošlog ljeta. Došla je zima, a sobom je donijela posljedice te suše. Slabo je seljaku, kad mu pomanjka kruha u košiću. A ni palente nemamo koliko bi nam trebalo. Naročito se to opaža sada, kad počinju nove radnje na polju, kad se zemlja obradjuje. Mi se znojimo i trošimo svoju snagu, pa bi nam trebalo i malo bolje hrane.

Isto tako oskudjeva hranom i naša stoka. No, životinja ne može nikako da radi bez krme, pa moramo kupovati sijeno. Vol, koji cijeli dan ore mora da ima svoj obrok, jer inače propada. A krma je vrlo, vrlo skupa...

Nekoji bi seljaci bili pripravni prodati po koji komad blaga, ali su cijene tako niske, da je nevjerojatno. Naše se blago ne cijeni.

Isto tako dogadja nam se i s mlijekom. Mi danas dajemo mljekarnama mlijeko po 1 liru litru. Mljekarne prodavaju to naše mlijeko po L 1.30. Tako im naredjuje općina. No, to ipak nije u redu. Zašto da trgovci imaju tako veliki dobitak, a mi, koji se trudimo oko mlijeka, da im punimo žepove. Bilo bi lijepo, da se općina pobrine malo i za nas. Trebalo bi narediti mljekarnama, da nas ne gule, nego neka nam daju ono što nam pripada. Mi moramo plaćati posije po 1 liru, a sijeno po 55 i 60 centezima. A to nije nikako u razmjeru s cijenom našeg mlijeka.

Tako je kod nas seljaka. A kod radnika je gore. Oni nemaju zarade, jer Rovinj nema rada. Jedino je nešto posla u tvornici duhana. — Naši radnici su obično siromašniji seljaci, koji nemaju zemlje, pa kad nemaju zarade onda je za njih «joh».

Rovinjski Ćić.

IZ ČRNICE

Mislimo da je pravo i Bogu drago, da se i mi ovdje javimo u našoj «Istarskoj Riječi», da se barem znade, da smo živi, premda mršavi. Želimo javiti i pohvaliti se, da smo došli do novog, lijepog vodovoda u našem selu. Radili smo na rabotu preko mjesec dana, dočim nam je općina dala badava sve ostalo: cijevi, cement, puščani prah za mine te zidarskog majstora. Tim vodovodom smo jako zadovoljni, jer je njime pomoženo našem selu.

Pri tom se moramo ugodno sjetiti našeg općinskog načelnika (podeštata) g. Zetta. Ali — njega već nema u našoj općini, ni na čelu općine Buzet. Žalimo. On je uživao neko naše povjerenje, tim više, što je bio s nama seljacima Slavenima ljubezniv, prijazan, a uz to je bio pošten i pravedan. Oblasti poslaše u Buzet za općinskog komesara gosp. dr.a Petronija iz Pule, vrlo mladog gospodina. Naš novi opć. komesar pozdravio je nas općinare javnim oglasom. A mi mu odzdravljamo u želji i nadi, da će zastupati koristi nas seljaka. **Gospodar.**

Razno

Pa da ovo nije pravo čudo! — Vi svi znate, da se papir pravi od drva i da se novine tiskaju na tom papiru. Ali ne znate kojom brzinom to ide. Evo vam jedan primjer: Izjutra, u 7 sati i 35 minuta odsječena su i oborena tri drveta i odmah prenesena u fabriku papira. Mašine su u fabrici učinile svoje, jedna ovo, druga ono, tako da je u 9 sati i 34 minute bio papir za novine gotov, i tačno u 10 sati prodavale su se već novine tiskane na onom papiru. Zamislite ljudi! Vi u 7 sati ujutro još lijepo počivate pod jednim stablom već tri sata zatim čitate na papiru napravljenom od njega vijesti iz svih krajeva ovoga svijeta! Pa da nije to napredak! Ali to nije ni od danas ni od juče. Pokušaj taj izveden je u Njemačkoj prije punih 14 godina i sjajno je uspio. Nema sumnje, da bi danas sve to još brže išlo. Pa da nije sve to pravo čudo?

Zagonetke.

Grbavo prase sve polje popase. (Srp).
Sav svijet obukla, a sama je gola (Igla).
Kućica u gorici na jednoj nožici. (Gljiva).
O klinu visi, o zlu misli (Puška).
Bijelo kao guska, ide kao guska, gače kao guska, a nije guska. (Gusak).
Crno, maleno i cara vara (Buha).
Sve u kući izgorje, a kuća osta (Lula).
Manja od oraha, a teža od kvintala (Žeravica).
Tko pjeva, kad drugi plaču? (Pop).
Kad se kosi sijeno? (Nikad, kosi se trava.)

BURZA.

Dne 8. februara 1928. moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 18.90; 1 engl. liru šterlinu za lira 92.10; 100 franc. franaka za lira 74.30; 100 švic. franaka za lira 363.75; 100 holand. forinti za lira 762; 100 njem. maraka za lira 451; 100 čehosl. kruna za lira 56.05; 100 austr. šilina za lira 266.50; 100 jug. dinara za lira 33.25.

Darovi u Fond Istarske Riječi

Mjesto vijenca na grobu neprežaljenog brata, utemeljitelja društva, **Antuna Šlibara** iz Lovrana — čijim je marljivim i neumornim radom društvo niklo, cvalo i napredovalo — darujemo $ 15.80 za fond «Istarske Riječi»

Dobrotvorno i zabavno društvo
«Franina i Jurina»
u Hobokenu, N. J.

John Sepić Australia darovao je Lira 50.— Najljepša hvala!

Nadzornik policije zagleda se opet u ocean.

— Dobro - pa što onda? - reče on ljutito.

— Slušajte! Vi vidite sami, kako su ove alge guste. Njihova gustoća raste od časa u čas. Nema sumnje, mi smo sada na putu k središtu Sargaškog mora. Ovuda ne prolazi nijedna ladja. Jedrenjaci bi medju ovim algama brzo izgubili svu svoju brzinu, dok bi parobrodi morali mahom da stanu, budući da bi im se elika zaplela u alge i ne bi mogla da se okreće. Prema tome *nemojmo ni da očekujemo kakvu* pomoć izvana. Posreći li nam se kada, da se od ovuda izvučemo, to će biti samo sredstvima, što ih budemo mi sami našli.

— A koja bi mogla biti ta sredstva? Što možemo mi da učinimo? — upita Dora vrlo mirno.

— Za sada ništa, gospodjice. Mi gazimo prema nutrini ovog nesretnog mora nešto tjerani podmorskom strujom, a nešto vjetrom. Na brodu nemamo čamca, da njime pokušamo probiti se kroz ovo more alga, a i da napravimo kakav drugi splav i da se na nj prekrcamo ne bismo bili bolje sreće. Štaviše, na njime bismo prije umrli od gladi.

— Što onda? Kako ćemo? Što će biti od nas?

— Ne znam. Čini se, da se bližamo mjestu, gdje su, kako se priča, nagomilane ladje, od kojih neke već ondje stoje pune četiri stotine godina. Rekao sam, da se tako priča. Što ja znam, vidio ih još nije niko.

— Ali kakve su te pripovijesti! — reče Tompson porugljivo.

— Ovo je sve tačno, odgovori djevojka okrenuvši se prema njemu. Juče mi je o tome kazivao i komesar broda... Po tome nema nikakve nade, da bi kogod mogao da dodje po nas i da nas spase?

— Ne, gospodjice, na to ne valja ni pomišljati. Ja se bojim, da ćemo na ovom ili na kojem drugom brodu ostati koju sedmicu, a možda i koji mjesec. Treba pričekati da se primaknemo onim drugim, naslaganim ladjama. Možda ćemo na njima naći kakav čamac ili orudje, da ga napravimo. Svakako zahvalimo Bogu, što imamo hrane u izobilju, i ako ne drugo imat ćemo barem zgode, da vidimo, što još nije ničije oko gledalo, ili ako je gledalo, ostalo je sve u njemu zakopano. Gledajmo, dakle, da se što bolje okoristimo ovom zaista čudnom zgodom.

Tompson nije više mogao da izdrži. Kao da ga je neko iglom ubô, skoči i vikne:

— Lako vama govoriti tako! Razumije se, da se vi ovdje nalazite dobro. Vi ste odsudjeni na smrt, pa imate vremena da čekate. Ali mi, — ja, moja djeca?

(Slijedi.)

Franina i Jurina

Fr.: Znaš ča nam je jutroska Nedelutić tumačil na place pod ladonjum?
Jur.: Niš je tumačil, kako i je!
Fr.: Govori, da on ne more poć va službu, zač da na celem svete nima nego same dve sorti dela.
Jur.: Ke su pak te dve sorti dela?
Fr.: Jedna sorta dela da je sramotna, a druga da je nesramotna.
Jur.: A je vam pak rekal, ka su pak ta sramotna i nesramotna dela?
Fr.: Nesramotna da su ona dela, ča ih gospoda delaju: direhtori, duhtori, prešidenti, bankiri, komandiri — z jednum besedum, svi oni, ki pul svega svojga posla nikada ni ne oblate ruk. Sramotna da su pak ona dela, ča ih delaju siromahi: postolari, tišljari, kovači, kopači, i druge takove nesrećini. Zato i on govori: najdite vi mane jedno nesramotno delo, pak ćete videt, kako ću poć brzo delat i kako rado. Ča biš mu ti nato?
Jur.: Ja bim mu rekal, da na svete nisu samo dve sorti dela, nego tri.
Fr.: No sada! A ke su te tri sorti?
Jur.: Prva sorta: to su sva nesramotna dela. Ka su pak ta nesramotna dela? Nesramotna su sva ona dela, ka su čestita i poštena. Ako bankir ale komandir pošteno dela, ja ću mu reć: evala ti, brate! — tvoje je delo zdravo i časno! Ako kopač ale postolar pošteno i čestito dela, reć ću i njemu: evala ti brate! tvoje delo je fino i vredno: neka te Bog blagoslovi!
Fr.: Vidim, ča biš otel reć. Ma, reci malo ti mane onako mej nami, Jurino, i po duše: ča ne biš ti volel bit kakov direhtur nego, na jedno rečene — postolar?
Jur.: Kako kada! Ja poznam i poznaval sam direhturi, kem je puno huje hodilo nego nekem mojem prijatelom postolarom.
Fr.: Ja, ma govorimo, ča ćemo, puli nas ljudi nimaju onega pravega rešpeta ni za tišljara ni za kovača, a najmanje pak za postolara.
Jur.: To će reć, da oni ki nimaju pravega rešpeta ni za tišljara ni za kovača a ni za postolara, nimaju ni soli va glave. Ja bim takovi tovari spravil va vreći, pak bim ih nesal va Ameriku neka malo vide, kako tamo ljudi časte i rešpetaju svakega ki pošteno dela, od najvećega inžinjera pak do najmanjega postolara.
Fr.: Ma ča baš i postolara?
Jur.: I još kako! I ja ti se čudim, da me to pitaš? Ča nisi ovi dni čital onu storiju od nekega amerikanskega postolara i sedanjega predsednika republiki, Kulića, ki se drugačeje piše: Coolidge?
Fr.: A kada i kako ćeš da čitam! Ingleški foji ne dobivam, a drugeh ne razumem — kako ćeš da čitam. No povedi mi dunke malo tu storiju od tega amerikanskega postolara.
Jur.: To ti je neki Jim Lušaj. Jedan dan, to je bilo prej nekoliko let, prišal je k njemu va postolariju jedan fantina i prnesal mu j' par postol, da mu ih malo zaflika. Z onem fantinum bili su još dva njigova pajdašići. Dokle j' postolar zabijal brukvice va postoli, dotle se j' on fantina smirom pravdal z jednem od oneh svojeh pajdaši. On treći pajdašić je va svojem kutiće celo vreme mučal. Najzada se fantina razjadi i zavapije na njega: — Ča ne moreš i ti ča reć? Ča mučiš tu, kako da si omutavel. Nato će on dečkić: — Ja mučim i niš ne govorim, zač vi obadva imate krivo.
Fr.: Si ga malo videl, a?
Jur.: Postolar, ki je dotle delal svoje delo, zdignul je malo glavu i rekal: — Ovo je tako jedna pametna beseda, da ja mislim, da će ov dečkić jedan dan nekamo jako dugo prit. I od tega dneva postolar Jim i on mali dečkić postali su veli prijateli. Mali bi već puti prišal va postolariju i poslušal postolara i držal dobro va glave sve ono pametno, ča bi od njega čul. I kad je on dečkić zrasal i postal čovek, oni su još vavek bili dobri prijateli. Pak je prišal dan, kad je on nekadajni dečkić bil zibran i va parlament. Tu mu je najviše pomogal on stari postolar, ki je za njega ajitiral, i delom i govorom. Najzada je ta mladić postal i predsednik amerikanske republiki...
Fr.: Je to morda ov sadašnji, ov Kulić?
Jur.: Baš on. On je i prej malo vremena napisal onemu postolaru jedan lepi list, va kem mu piše, da on ne bi bil nikada ono ča je, da ni bilo njega, postolara Jima. Ovo mu javlja, neka zna, kako ga on vavek jako rado ima i kako ga časti.
Fr.: Tako ti broda! Vidiš ta valja! I ti si imel pravo, kada si malo prej rekal, da je svako pošteno delo nesamo nesramotno nego i svake časti vredno delo. A ke dela držiš ti za sramotna?
Jur.: Sva ona dela, ka se vrte na laži, varanju i kradje. To je druga sorta dela. A treta sorta, ta je pak najgnusnija. To je ona gnjila lenobija, i hudobija, od ke oni tvoj Nedelutić smrdi tristo tisuć milj dugo.
Fr.: A ter je tako!

IZ NOVAKI

Jedno vjenčanje.

Javljamo vam, da su se u Novakima dne 28. januara vjenčali gospodjica Josipa Marenčić i g. Josip Jakobčić. —

Mladome paru želimo mnogo sreće i dug zajednički život. Neka im Bog da, da im obitelj bude na čast našem selu.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

TRAŽI SE seljačka obitelj za jedno lijepo posjedstvo u Vodicama-Istra. Najamnina veoma povoljna. Upitati se kod uprave.

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Banćić — Kršanci p. Žminj (Gimino), Istra.

POSJED NA PRODAJU tik grada Kastva sa kućom, salonom za zabave i plesove, štalom, šternom, dvorištem, vrtom i vinogradom. Sve leži na prometnom mjestu, na razkrižju cesta Kastav-Sv. Matej-Srdoči-Rijeka, zgodno za trgovinu. Cijene umjerene. Obavijesti daje **Dr. M. Trinajstić u Voloskom ili u Kastvu.**

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporućljivo za osobe stare preko 50 godina.
Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

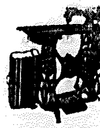
Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Proti
REUMATIZMU
kostobolji, Išhijasu,
natečenim zglobovima,
proti ukočenim žilama
probudanju
upotrebljavajte
„ALGU"
Pomogla je hiljadama
mora i Vama

Dobiva se u svim ljekarnama L. 5 flaša
Priredjuje i poštom razašilje:
Laboratorij „ALGA"
Ljekarna D. Budak, Fiume

SAMO 8 DANA
VELIKA
izvanredna prodaja
po inventarnim cijenama
G. Paulatto & C.i
Via Mazzini TRST Via Dante
Govori se hrvatski.
Pregledajte naše izloge.

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3
(iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Uopstava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1889.

Broj 7 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 16. februara 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 3 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvršćenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

«DAN RIŽE».

Iduće nedjelje, dne 19. o. mj., obaviti će se po svoj državi jedna nova gospodarska manifestacija takozvani «Dan riže». — Taj će dan biti posvećen jednoj dobro organiziranoj propagandi za pridignuće i napredak jedne grane narodnog gospodarstva. Po svoj će se Italiji propagirati potrošnja riže, da bi se što više omogućila proizvodnja ove hrane, koja u Italiji izvrsno uspjeva, a malo se troši. Manifestacijom na «Dan riže» započeti će se jedna nova sistematska gospodarska bitka, takozvana «Bitka riže». Ta će se bitka voditi po prilici kao i žitna bitka, samo s drugim ciljem. Propagirati će se naime što veća potrošnja, dok se u žitnoj bitci ide u glavnom za proizvodnju. Kruha se naime u Italiji mnogo troši, a malo ga rodi, a riže dosta rodi, a malo se troši. U tome je temeljna razlika izmedju žitne i rižne bitke. Produkcija se talijanske riže nalazi zbog slabe potrošnje u krizi. Cijene riže padaju, a i potrošnja pada. Proizvodnja riže tvori pak za neke pokrajine jedini izvor dobitka. Ako se riže ne bude više trošilo, te će pokrajine osiromašiti. Uz samu proizvodnju riže važna je industrija riže. I mnoge čistione riže u zadnje vrijeme proživljavaju krizu. Talijansko se je pučanstvo otudjilo riži, i ako je to jedna vrlo izdašna i tećna hrana.

«Dan riže» biti će priredjen na pobudu sindakata liječnika, te nacijonalnog konzorcija za proizvodnju riže.

Glavni tajnik fašističke stranke on. Turati rasposlao je svim pokrajinskim fašističkim organizacijama jednu okružnicu, kojom im daje glavne upute kako da se organizira «Dan riže». — Prema toj okružnici vidimo u glavnom kakav će biti općeniti program «Dana riže».

Svi zdravstveni uredi, župnici, pokrajinski tajnici fašja i podeštati dobiti će tiskano predavanje profesora Devota iz Milana, te deset zapovjedi o riži, koje je isti profesor sastavio. Na temelju toga oni će u svom djelokrugu održati predavanja na sastancima, koje će sazvati.

Po javnim lokalima, tramvajima, željeznicama itd. dijeliti će se općinstvu tiskani letaci. Ti će letaci govoriti o riži, te će donašati i 10 zapovjeti od prof. Devota.

Na vagone vlakova glavnih državnih željeznica lijepiti će se toga dani manifesti, kojima će se pučanstvo jasno upozoravati na «Dan riže», na korist od riže, na hranivost riže, itd.

Sporazumno s konfederacijom trgovaca pozvane su sve restauracije, gostione i domaćice, da toga dana kuhaju što više riže i to u čorbi i kao drugo jelo. Trgovine su pozvane da izvjese napise, kojima se upozoruje na «Dan Riže».

Društvo spavaćih željeznićkih vagona pozvano je, da na dan 19. o. mj. u svojim vagonskim restauracijama kuha rižu za ručak i za večeru.

Po kinematografima u cijeloj državi davati će se propagandni filmovi poduzeća «Luce», koji prikazuju proizvodnju riže. — Talijanska radiofonska unija imati će toga dana u ovom programu izvješćaje o proizvodnji riže itd. — Novine će toga dana pisati opširno o riži, a podatke za članke davati će im odbori za propagandu riže. — U fašističkom «dopolavoro», u «doposcuola», u školama za kućanstvo itd. predavati će se o riži.

Proizvadjači riže dati će toga dana glavnim fašjima u južnoj i srednjoj Italiji na raspolaganje velike količine riže, da se razdijeli medju ljudstvo, koje fašja smatra za najnapredniie, a takodjer i medju pučke kuhinje. Pučke kuhinje će toga dana besplatno dijeliti medju svoje goste porcije riže za ručak i večeru. Škole će dobiti takodjer na raspolaganje riže, da za učenike priredе objed. Istotako dijeliti će se i u kazernama medju vojnike porcije riže. —

Posebne komisije imaju za zadaću, da prouče na koji je način bolje prirediti potrošnju riže, koji su zato najbolji i najkorisniji uvjeti, što bi se moralo činiti da se pučanstvo uputi, da što se više hrani rižom. Na temelju tih študija provesti će se daljnja bitka za rižu.

Reforma nacijonalnog predstavništva. — Na svojem zadnjem zasjedanju, koje se je sastojalo iz tri sjednice, Veliko fašističko vijeće bavilo se je u glavnom reformom narodnog predstavništva (parlamenta). Na tom su zasjedanju odredjene glavne točke te reforme. Izmedju ostaloga zaključeno je kako će se za to novo narodno predstavništvo birati poslanici. — Svih poslanika zajedno biti će 400. — Velika večina kandidata za poslanička mjesta predlagati će fašističke konfederacije sindakata. Ostale kandidate izabrati će se u redovima javnih radnika, koji nisu učlanjeni u sindakalne organizacije, nego su učlanjeni na primjer u zadruge, kulturne organizacije itd. — Kandidate će potvrditi Veliko fašističko vijeće. Vijeću se mora predložiti 800 kandidata. Od tih će se izabrati 400 budućih poslanika. — Za pasivno izborno pravo nije odredjena doba starosti. Aktivno izborno pravo imaju svi talijanski državljani, koji su navršili 21. godinu i koji su upisani u izborne imenike. Izborno pravo će imati takodjer i maloljetnici, ako su oženjeni, imaju djece, a navršili su već 18 godina. — Birači neće glasovati za jednog odredjenog kandidata, nego za cijelu jednu listu kandidata. — Konfederacija poljodjelaca, na primjer imati će na izborima jednu listu. Poljodjelci će glasovati za svoju listu, ali ne za pojedine kandidate, nego za sve zajedno. — Tako će biti s parlamentom. Senat će ostati u glavnom nepromjenjen. Jedino će se izmjeniti pravilo o starosti senatora. Od sada unapred moći će biti imenovani senatorima javni radnici, koji navrše 35 godina. Do sada je se moglo postati senatorom samo po 40. godini.

Proračun ministarstva za javne radove. — Ministarstvo za javne radove objavilo je nacrt za proračun 1928.—29. g. Predvidjeno je, da će to ministarstvo imati u budućoj proračunskoj godini 296 milijuna 326.579 lira izdataka. — Proračun za proslovnu godinu 1927.—28. iznašao je 397 mil. 986.842 lire izdataka. Kako se iz toga vidi za javne radove u budućoj će se godini potrošiti preko 100 milijuna lira manje nego ove.

Fašistička stavnja. — Prema zaključku Velikog fašističkog vijeća vršiti će se dne 26. o. mj. u svoj državi svečana stavnja (leva) za fašističku stranku i naraštaj. Ove će godine na toj stavnji biti primljeni u stranku i nacijonalnu miliciju svi članovi naraštaja (avangvarde), koji su rodjeni 1909.—10. godine. — U naraštaj će biti primljeni svi članovi organizacije «Balilla», koji su rodjeni 1914. godine. — Broj mladića što će stupiti u stranku iznašati će ove godine 160 tisuća. Lanjske je godine stavnjom uvršteno u stranku 80 tisuća novih članova. Manje dakle nego ove godine.

Žitna bitka. — Državni ured za žitnu bitku javlja, da je on. Mussolini već odredio nagrade za one, koji pobjede u ovogodišnjoj žitnoj bitci. Pobjednicima će se razdijeliti 1 mehanička sijalica i pet modernih plugova. Te je strojeve on. Mussolini dobio na dar od raznih tvornica poljodjelskih strojeva.

Ured za povjest fašizma. — On. Turati je pozvao sva pokrajinska fašistička vodstva, da što prije pošalju uredu za povjest fašizma podatke, spise, slike itd. što se sve odnaša na povjest fašističkoga gibanja. Na temelju toda gradiva stranka će izdati opsežnu knjigu.

Novi rumunjski poslanik u Rimu. — Dne 9. o. mj. prispio je u Rim novi rumunjski poslanik u Kvirinalu dr. Dimitri Ghika. Do sada je kao poslanik Rumunjske u Kvirinalu bio g. Lahovary.

Djelovanje posebnog tribunala. — Dne 10. o. mj. započet je u Rimu pred posebnim tribunalom za zaštitu države proces protiv dvanajstorice komunista iz Trsta, Rijeke, Venecije, Padove i Bologne. Tršćanin je optuženi Jordan Pratolongo, a riječanin Anton Ongaro. — Svi su optuženi, da su dne 3. aprila 1926. i prije u Padovi snovali ustanovljenje komunističke stranke, te da su odlučili putem svojih povjerenika buniti narod na ustanak protiv države i režima i da su medju vojnicima djelili list «La recluta». Taj je list bio tajno tiskan, a njime su pozivali vojnike na gradjanski rat i oružani ustanak protiv države. — Nekoji su se optuženici branili, a nekoji su otvoreno priznali, da su komunisti i da su učinili ono za što su optuženi. — Posebni je tribunal optuženim komunistima odsudio teške kazne, to jest zatvor od 7 do 14 godina. Tri su optuženika bila riješena bez kazne.

Fašistički kongres u Ferrari. — Dne 12. o. mj. vršio se je u Ferrari sedmi pokrajinski kongres fašističke organizacije iz cijele pokrajine. Tom je prilikom održao jedan govor on. Italo Balbo, podsekretar u ministarstvu aeronautike.

405 milijuna državnih obveznica - zapaljenih. — Dne 13. o. mj. bilo je u prostorijama odjelenja za javni dug, koje je nadležno ministarstvu financija, zapaljeno 405 milijuna lira državnih vrijednosnih papira, koji su bili amortizirani. Tom su činu prisustvovali viši činovnici ministarstva. Pepeo užganih vrijednota bio je pomno sabran i predan u posebnoj vazi od alabastra ministru financija.

Cijene kruha u Italiji. — Agencija «Roma» javlja, da su se prvih dana ovog mjeseca u Italiji cijene kruha kretale od L 1.20 do L 2.— za kruh u formama od 1 kg. Najniža cijena kruha bila je u Caltanissetti, a najviša na Rijeci.

Finska vojnička misija u Italiji. — Dne 12. o. mj. prispio je u Italiju načelnik finskog generalnog štaba Wallenius. Njega je pozvao on. Mussolini. Na granici je generala Walleniusa i njegovu pratnju dočekala jedna delegacija talijanske vojske.

Svečanost u Vatikanu. — Dne 12. o. mj. prije podne vršila se je u rimskoj Sikstinskoj kapeli svečana ceremonija u proslavu šeste obljetnice krunjenja Pape Pija XI. — Služila se je velika misa. Ceremoniji je prisustvovao i švedski kralj, koji se sada nalazi u Rimu, te mnogi drugi visoki dostojanstvenici.

Vojne operacije u Cirenaiki. — Pleme Mogarka Sciammach u talijanskoj koloniji Cirenaiki već je prošle jeseni priznalo talijansku vlast. S dozvolom vlade ostalo je ipak i nadalje oružano svojim oružjem. No, mjesto da bude pokorno, to je pleme pomagalo ona plemena, koja su ustajala protiv talijanske vlasti. Pokazala se je dakle potreba da se pleme Mogarba Sciammach razoruža. Oko 25. januara talijanska je vojska počela da provadja razoružavanje, ali se je pleme tome uprlo. Borbe su trajale do 3. februara. Rezultat tih borba je slijedeći: od urodjenika je mrtvih 29, a zarobljenih 250; zaplijenjena su im 3 topa, 15 strojnih pušaka, 500 pušaka i nekoliko revolvera, 400 deva, 900 ovaca, te velike količine municije i hrane. — Na talijanskoj strani ostali su ranjeni 1 oficir, 1 vojnik i 1 milicijoner.

Nobile se sprema na novu ekspediciju. — U norveški grad Oslo prispio je pred desetak dana slavni general Nobile. On je tamo otišao, u svrhu priprema za jednu novu ekspediciju, koju će on poduzeti u sjeverne ledene krajeve. Novinarima je izjavio da će ekspedicija krenuti u aprilu iz njemačkog grada Stolza. Nobile će letiti odatle s zrakoplovom «Italia» preko Kingsbanya nad polarne krajeve, da istražuje one nepoznate i opasne zone.

Jugoslavija najviše izvaža u Italiju. — Agencija «Roma» objavljuje statistiku jugoslovenskog izvoza u prvih 11 mjeseci 1927. godine. — Iz te se statistike vidi, da je u to vrijeme Jugoslavija izvezla u razne države 3 milijuna 963.929 tona raznih proizvoda u vrijednosti od 536 milijuna 146.300 zlatnih dinara. — Na prvom mjestu jugoslovenskog izvoza stoji Italija, sa 25.20% od cijeloga izvoza. Za njom slijedi Austrija, Čehoslovačka Njemačka, Grčka, Madžarska, Švicarska, Francuska itd.

Dohodci od duhana. — Rimska agencija «Volta» javlja, da državni dohodci od duhana uvijek rastu. U januaru ove godine država je na monopolu duhana imala 4 milijuna lira inkasa više nego u januaru 1927. godine.

Za emigrante. — Kako javlja agencija «Recentissima» pozivi emigranata, na temelju kojih se mogu iz Italije izseliti njihovi rodjaci, vrijede 1 godinu, ako su izdani u prekooceanskim državama, a samo 6 mjeseci, ako su izdani u kojoj evropskoj državi. — Dozvola za ukrcanje vrijedi i ako je rok dospio, samo treba dokazati, da je zakašnjenju krivo to što vlast nije na vrijeme izdala putnicu. — Ista agencija javlja, da je egipatsko ministarstvo vanjskih poslova odredilo, da se moraju svi talijanski radnici, koji odlaze u Egipat, iskazati s redovitim pozivom, jer im u protivnom slučaju egipatski konzulati ne će izdati putnice.

Tajno izseljivanje. — Vlada je poduzela potrebne mjere, da se spriječi tajno izseljivanje talijanskih državljana preko talijansko-francuske medje. Otkrilo se je naime, da su mnogi emigranti bez putnice prelazili u Francusku. Naročito su tom bježanju pogodovale Alpe, pa su tamo straže sada pojačane.

Trgovine i industrije u Italiji. — Prema najnovijoj statistici vidimo, da u Italiji ima svega ukupno 1 milijun 485.348 trgovačkih i industrijskih poduzeća, a u tim je trgovinama i poduzećima zaposleno 5 milijuna 156.655 osoba. Najveći broj trgovina i industrija ima Lombardija. — U Julijskoj Krajini ima 33.423 trgovine i industrije, u kojima je zaposleno 149.047 osoba. U Trstu ima na 1000 stanovnika 330 njih zaposlenih u trgovini i industriji.

Javni radovi u Albaniji. — Na jednoj od svojih zadnjih sjednica Senat je raspravljao o zakonskom nacrtu po kojemu Italija uzima garanciju za obligacije, koje su bile izdane za izvedbu javnih radova u Albaniji. Prigodom te rasprave govorio je senator admiral Acton. On je naglasio veliku važnost zakona za gospodarski napredak Albanije. Izmedju ostaloga reko je: «Svojim bratskim sudjelovanjem današnje će Italija, — koju vodi s čudjenja vrijednom mudrošću talijanski genije Benita Mussolinija, — ostvariti proricanja najvećega prethodnika talijanskih Francesca Crispi-a, koji je uvijek želio tijesne veze izmedju Italije i Albanije i korist slobodne Albanije, te za zaštitu Italije na Jadranu.»

Borba protiv skupoće. — Prema podatcima centralnog statističnog ureda u Rimu vidimo, da cijene živežnim namirnicima u Italiji znatno padaju. Od junija 1927. do januara 1928. snižene su cijene po svoj državi poprečno od 100 na 92, to jest za 8%. — Cijene su pale ovako: stanovi za 12%; drva i svijetlo za 8%; hrana i odijelo za 7%; razne druge potrebštine za 5%. — Ako usporedjujemo razne pokrajine vidimo, da su se cijene u najmanjoj mjeri snizile u Trstu, a najviše u Bielli. Dok su u Bielli cijene pale za za 15%, u Trstu su pale samo za 1%.

Novi ruski poslanik kod on. Mussolinija. — Dne 9. o. mj. posjetio je on. Mussolinija novi ruski poslanik u Kvirinalu g. Kurski. Oni su se razgovarali duže vremena, a zatim je Kurski posjetio on. Grandija podsekretara u ministarstvu vanjskih poslova.

Ugovor o arbitraži izmedju Francuske i Sjedinjenih država. — Na dan stopedesetogodišnjice ugovora o prijateljstvu i trgovini, zaključenog 6. februara 1778. izmedju Francuske i Sjedinjenih Država, potpisan je novi ugovor o arbitraži izmedju ove dvije zemlje, kojim se obnavlja i dopunjuje ugovor koji su 1908. godine u ime svojih zemalja zaključili Rut i Žiseran. — Tekst ugovora je u osnovi isti kao onaj iz 1908 godine. Izmjene koje su učinjene bile su nametnute promjenom prilika. Amerika je zadržala slobodu u slučaju kad su u pitanju unutrašnje stvari i pitanja koja se tiču neke treće sile. — Francuska se ogradila samo u slučaju da se radi o obavezama koje je uzela prema Društvu Naroda. U uvodu ovog ugovora o arbitraži nalazi se izjava da Francuska i Sjedinjene Države se zabranjuju povesti ikakav rat jedna prema drugoj, nego će sve sporove riješiti pregovaranjem.

Engleska i Amerika. — Početkom prošlog tjedna počelo je u Londonu novo zasjedanje engleskog parlamenta. Po starom običaju otvorenje je obavljeno s velikom pompom i uz sudjelovanje samoga kralja, koji je tom prilikom održao jedan govor. — Na jednoj sjednici novog zasjedanja govorio je i ministar vanjskih poslova Chamberlain. On je govorio specijalno o odnošajima Engleske i Amerike. Po mišljenju inozemnih listova Amerika i Engleska nisu prijateljice, i to radi pomorske utakmice, koja je medju njima. No, Chamberlain je u svom govoru izjavio, da odnošaji izmedju Amerike i Engleske nisu tako zli. On je rekao, da će doskora doći izmedju njih do pregovora za sklapanje jednog arbitražnog ugovora. Njemu se čini, da je rat izmedju Engleske i Amerike apsolutno nemoguć, jer se to ne slaže s engleskom politikom.

Njemačka i Amerika. — Njemački poslanik u Washingtonu dobio je od svoje vlade nalog da se informira kod vlade Udruženih Država ne bi li bila voljna i s Njemačkom sklopiti jedan ugovor o arbitraži, kakav je sklopila s Francuskom. Amerika je taj predlog primila. Pregovori će doskora započeti.

Neka se ukinu podmornice. — U razgovoru sa predstavnicima štampe izjavio je američki drž. sekretar Kellog, da Sjedinjene Države zagovaraju obustavu gradjenja novih i zabranu upotrebe starih podmornica, kao sredstva pomorskog rata, pošto je podmornički rat barbarska metoda ratovanja. U tom smislu bile bi Sjedinjene Države spremne sklopiti ugovor sa svim pomorskim državama svijeta. Ova je izjava naravno proizvela u svim pomorskim krugovima veliko zanimanje i čudjenje, premda malo tko vjeruje u ostvarenje ovakvog projekta. Engleska se javnost drži isto rezervirano premda bi ta mjera upravo najviše koristila Vel. Britaniji, pošto jedino podmornički rat — kako se je to vidjelo za vrijeme svjetskog rata — može ozbiljno ugroziti njezin pomorski saobraćaj sa ostalim svijetom. Naprotiv su franc. krugovi uznemireni ovom Kellogovom izjavom, jer bi Francuska napuštenjem ove vrsti pomorskog oružja došla prema ostalim pomorskim državama u posve podredjeni položaj, jer ne bi nikako mogla držati korak sa američkim i britskim pomorskim naoružanjem. Kako je ovakav predlog bio već iznesen na washingtonskoj konferenciji za pomorsko razoružanje g. 1921., pa je tu posve propao, tako se i sada sa sumnjom gleda na tu akciju tim više, što se nezna, da li je Kellog svojom izjavom htio izraziti mišljenje američke vlade ili jedino svoje lično mišljenje.

Kriza jugoslovenske vlade. — Kako se i predvidjalo, jugoslovenska je vlada prošle sedmice, dne 8. o. mj. podala ostavku. Vukićević je otišao u dvor i o tome obavjestio kralja. Kralj je ostavku primio. Trebalo je sastaviti novu vladu, pa je u tu svrhu doskora pozvao najprije Vukićevića, te mu je predao mandat za sastav nove vlade. Kralj je želio, da bi se sastavila

jedna koncentraciona vlada, to jest, da bi u vladu ušle sve stranke i političke skupine. — Vukićević je nastojao da bi vladu sastavio, ali je doskora morao kralju vratiti mandat, jer posao nije mogao obaviti. Nije se mogao s drugim strankama dogovoriti. — Onda je kralj pozvao k sebi Stjepana Radića. Predao je njemu mandat za sastav vlade. To je prvi put da Radić dobiva od kralja tako veliko povjerenje. No, uz najbolju volju nije mogao ni Radić sastaviti vladu. Sve stranke i vodje tih stranaka bili su za sudjelovanje s Radićem. Dapače i jedan dio radikala (Pašićevci) izjaviše se za Radića. No, Vukičević sa svojim pristašama nastojaše na svaki način da onemogući uspjeh Radiću. To mu je uspjelo, jer je njegova stranka jaka. — Poslije Radića ponudio je kralj mandat za sastav vlade Ljubi Davidoviću. No, on je vidio da Radić nije uspio, pa nije mandata uopće ni primio. — Kralj je na to pozvao k sebi bivšeg ministra za vanjske poslove Perića, te je njemu predao mandat za sastav vlade. On se je latio posla, pa je počeo pregovarati s raznim strankama, potpomagao ga je u tome i Vukičević, jer Perić pripada njegovoj stranci, ali uza sve to nije imao uspjeha. Morao je kralju povratiti mandat. Dne 13. o. mj. pozvao je kralj opet Vukičevića, koji je bio predsjednik bivše vlade. Sad ima opet on mandat za sastav vlade. Vodi pregovore, pa ćemo doskora vidjeti kakav će uspjeh imati. Novine pišu, da će on po svoj prilici postaviti opet na noge vladu, koja je podala ostavku, i to možda s malim promjenama.

Marinković i nova vlada. — Jugoslovenski dosadanji ministar za vanjske poslove dr. Marinković poslao je pred par dana predsjedniku demokratskog kluba Davidoviću jedno pismo, kojim ga upozorava da njega ne uzimlju u obzir u nijednoj kombinaciji za sastav nove vlade, jer je u zadnje dane dosti teško bolestan. Liječnici su mu ozbiljno preporučili neka se za neko vrijeme pusti političkog djelovanja, te neka u svrhu liječenja ode u inozemstvo.

Jugoslavija je dobila jedan veliki zajam. — Jugoslovenski ministar financija nalazio se duže vremena u inozemstvu. On je nastojao, da bi našao jedan veći zajam za svoju državu. Napokon mu je to i uspjelo. Ministar dr. Marković vratio se je pred nekoliko dana iz Londona u Beograd, pa je objavio, da je za Jugoslaviju isposlovao kod englesko-američkog saveza banaka zajam od 50 milijuna funti šterlina, što iznosi 13 miljarda i 700 milijuna dinara. — S tim će zajmom Jugoslavija stabilizirati svoju valutu te provesti mnoge javne radove.

† Ljuba Jovanović. — U Beogradu je dne 10. o. mj. umro Ljuba Jovanović, uvaženi jugoslovenski političar, narodni poslanik i bivši ministar. — Rodjen je 1865. g. u Kotoru. — Već od rane svoje mladosti odlikovao se je istaknutim političkim radom u Srbiji, kamo je prebjegao kao revolucijoner. Mnogo je radio u radikalnoj stranci, kojoj je u zadnje vrijeme, uz pokojnog Pašića i Protića, bio glavni stup. — God. 1905. prvi put je izabran na radikalskoj listi kao narodni poslanik, te je od 1906. do 1909. bio podpredsjednik i predsjednik narodne skupštine. Od lipnja 1909. do studenega 1910. obnaša čast ministra unutrašnjih djela, a od lipnja 1911. do studenoga 1914. bio je ministar prosvjete. Za vrijeme svjetskog rata od god. 1914. do prosinca 1918. bio je opet ministar unutrašnjih djela. Kasnije postaje članom državnog savjeta i kao takav je pensioniran. Ponovno se vraća u javni politički život god. 1922. i postaje ministrom vjera, što je bio do 1923., kad je izabran predsjednikom narodne skupštine i podpredsjednikom glavnog odbora radikalne stranke. Ljuba Jovanović nije poznat širokoj javnosti samo kao vrstan politički radnik i književnik nego i kao historičar i izvrstan univerzitetni profesor. — Priredjen mu je vrlo svečan i impozantan pogreb, kojemu je prisustvala masa naroda, predstavnika vlade, vojske, prosvjete itd.

Napredak jugoslovenske trgovačke mornarice. — Jugoslovenska trgovačka mornarica u zadnje se vrijeme živo razvija i napreduje. U ove dane ima da stigne u Split jedna nova velika ladja društva Račić. Ta je ladja sagradjena u Engleskoj. Zvati će se «Carica Milica». — Isto tako ima doskora da prispije u Split nova ladja američko-jugoslovenskog parobrodarskog društva, «Njegoš». — Ta će ladja ploviti iz Dubrovnika za Argentinu. — U svrhu konkurence s talijanskom trgovačkom mornaricom jugoslovenska parobrodarska društva snizila su od 1. februara tarifu za putnike i prevoz robe za 30 posto. Na pruzi Dubrovnik-Trst tarifa je snižena za 40 posto.

Nova grčka vlada. — Istovremeno kad i Jugoslavija imala je vladinu krizu i Grčka. Kriza se je razvila iz spora, koji je nastao izmedju dva ministra. — Novu je vladu sastavio Zaimis.

Jugoslavija i Brazilija. — Rimske novine pišu, da je jugoslovenska vlada obavjestila brazilijansku vladu, da je pripravna podupirati ustanovljenje jedne direktne parobrodarske veze izmedju Brazilije i Jugoslavije. Time će se naime olakšati znatno prevoz kave, koja bi preko Jugoslavije mogla ići i za druge balkanske zemlje. U Jugoslaviji će se izgraditi skladišta za brazilijansku kavu, pa će prema tome Jugoslavija postati centar za dobavljanje kave svim državama na bližnjem Istoku. Jugoslavija će u Braziliju izvažati cement, suhe šljive i druge neke proizvode.

Domaće novosti

Demisija kr. komisije za Istru. — Prošle se je sedmice sastala u Puli na sjednicu kr. komisija za izvanrednu administraciju istarske pokrajine. Na dnevnom je redu bila rasprava o administraciji prošle godine, te o proračunu za god. 1928. — Kr. komisija je imala da otvori novu godinu svog djelovanja. No, mjesto toga komisija je jednoglasno zaključila, da će predati demisiju. Pred tri godine je vlada ovlastila tu komisiju, da uredi administraciju istarske pokrajine. Komisija je do sada učinila sve što je mogla. Nastojala je iz svih sila da izvrši svoju tešku zadaću. Predsjedao je komisiji senator Chersich.

Kr. je komisija predala demisiju istarskom prefektu ovim pismom: «Nj. E. Istarskom Prefektu. Pula. — Javljam Vašoj Ekscelenci, da je kr. komisija na svojoj jučerašnjoj sjednici zaključila jednoglasno predati demisiju. U očekivanju zamjene kr. komisija ostaje na svom položaju samo dok uredi poslove redovite administracije. — Prilažem izvadak zapisnika sjednice. — Predsjednik Chersich.»

Senatoru Chersichu je na to pismo odgovorio Prefekt, prihvativši demisiju. Odgovoru je priložio dekret, kojim je za izvanrednog voditelja kr. komisije imenovan Cav. Uff. Dott. Gaetano Gottardi. Senator Chersich je morao njemu da preda svu administraciju.

Agrarni kredit. — Ministarstvo narodnog gospodarstva dozvolilo je sekciji zavoda za agrarni kredit, da poljodjelcima u Julijskoj Kajini smije davati zajmove za izgradnju zgrada, koje su potrebne u poljodjelstvu. Taj će zavod u tu svrhu godine 1928. radjeliti 5 milijuna lira na zajmove.

Poljodjelci će dobivati zajmove uz kamate od 7 posto. Najduži rok za zajam biti će 15 godina. Najveća svota koju će moći jedan poljodjelac dobiti biti će 100.000 lira. — Zavod će se za garanciju na zajam upisivati na hipoteku. Zajam će morati biti razmjeran prema vrijednosti zemlje, koju molitelj posjeduje. — Zajam se ne će davati najedanput, nego u obrocima. Prvi će se obrok isplatiti, kad poljodjelac podnese uvjerenje, da je gradnja već započela. Zadnji obrok zavod će isplatiti, kada bude gradnja završena i ocjenjena od «Genio Civile». — Molbe za zajam pišu se na biljegovanom papiru (carta da bollo) od 2 lire. Naslovljuju se (za Istru) na «Sezione di Credito agrario Segretariato di Pola, presso la civica Cassa di Risparmio di Pola.» — Molbi se mora priložiti: izvadak mape onog zemljišta gdje će se zgrada podignuti; tehnički nacrt i procjena potpisana od onoga, koji je nacrt napravio; kratak izvještaj, u kojem se mora razjasniti zašto se zgrada gradi, čemu će služiti i kakve će koristi nositi. — Svi tehnički dokumenti moraju biti pravilno biljegovani te potpisani od glavnog inžinira «Genio Civile». — Za upis zavoda na hipoteku potrebno je molbi priložiti: tavolarni izvadak posjeda i katastralni izvadak. Osim toga moraju se na zahtjev poslati i drugi dokumenti.

Vlada i poljodjelci, koji su dobili blago na račun ratne štete. — Kako je poznato odmah po svršetku rata talijanske su vojničke vlasti razdjelile mnogim istarskim poljodjelcima, koji su imali ratnih šteta, kao privremenu oštetu veliki broj marve. U mnogo slučajeva dogodilo se je, da je poljodjelac na račun svoje ratne štete dobio vola ili kravu, koja je više vrijedila nego li je on štete imao. Iza kako je kr. financijska intendenca dovršila sve svoje račune, pa je pronašla te nepravilnosti, ona je zahtjevala od dotičnog poljodjelca, da razliku u gotovom vrati. Mnogi su se naši seljaci našli u velikom čudu. Najedanput su postali dužnici prama eraru, a da o tome nisu ni sanjali, a možda i preko svoje volje. Teško je za mnogoga bilo smoći 1000, 2000 i više lira, što je intendenca tražila. Mnogi su se poljodjelci obratili na intendencu da im se dug briše, jer im nije nikako moguće platiti ga, ali intendenca im nije mogla pomoći. Ono što je odlučeno moralo se je izvršiti, pa su tako mnogim poljodjelcima obavljene esekucije, zaplijenjeno im je blago itd. jer novaca nemaju ni inače, a kamo li ove godine, kada je suša naše gospodarstvo sasma uništila. Da se tome doskoči, to jest — da se zaštiti istarskog poljodjelca, koji nije svojom krivnjom dužan eraru, zauzeo se je kod vlade on. Mrach. On se je obratio na ministarstvo financija, razjasnivši čitavu stvar i težak položaj istarskog gospodarstva, s molbom da bi se ovaj dug na kakav drugi način uredio. Podsekretar u ministarstvu financija on. Suvich je na to on. Mrachu odgovorio, da je Ministarstvo pozvalo istarsku prefekturu i kr. intendencu neka podnesu u tom pitanju svoje predloge, pa će se onda sve urediti. Nadamo se, na korist našeg istarskog siromašnog poljodjelstva. Možda će se dugovi sasma brisati, jer bi to uistini bilo najbolje rješenje.

U buzetskom fašju. — Dne 2. februara buzetsko je fašjo imalo glavnu skupštinu. Tom je prilikom predao demisiju dosadanji izvanredni komesar dr. Chiappetta. On je to učinio iz ličnih razloga, a demisija mu je odmah prihvaćena. Za novog komesara izabran je dr. Mario Petronio, novi prefekturni komesar buzetske općine.

Pošumljivanje u općini Svetvinčenti. — Dne 9. o. mj. započeto je pošumljivanje u Svetvinčentima na općinskom zemljištu «Polje». Saditi će se boriće i to na nekih 400 hektara kamenitog i neplodnog zemljišta. Ove godine će se u općini zasaditi svega samo 10 hektara. Nastavit će se druge godine. Trošak snaša država iz fonda za pomoć poljodjelstvu oštećenom sušom. Na radu ima oko 30 seljaka. Raditi će oko 20 dana.

Prefekt u sjevernoj Istri. — Predprošle subote došao je u Buzet istarski Prefekt comm. Cavalieri. Pratili su ga nekoji članovi komisije za gradnju školskih zgrada. U Buzetu je Prefekt bio lijepo dočekan, a zatim se je uputio u Sovinjak, gdje je posjetio školu. Pregledao je zemljište, koje je izabrano za novu školsku zgradu, a zatim se je vratio u Buzet.

U društvu s proveditorom za škole u Julijskoj Krajini comm. Mondinom, Prefekt comm. Cavalieri posjetio je prošle sedmice Boljun. I tamo je pregledao zemljište za novu školsku zgradu. — U istu svrhu posjetili su visoki funkcijonari i Lanišće. — U svim tim mjestima Prefekt je ostavio dar u novcu za siromašnu školsku djecu.

Istarski prefekt i školski proveditor na otoku Lošinju i Cresu. — Prošle sedmice posjetili su Mali Lošinj istarski prefekt comm. Cavalieri i proveditor za škole Julijske Krajine comm. Mondino. Tamo su bili svečano dočekani. Prefekt je posjetio općinu a proveditor škole. Iz Malog Lošinja otišli su u Veliki Lošinj, Cres i Susak. Oni su tamo otišli da na mjestu vide i odluče kako i kakve će se nove školske zgrade i ceste graditi.

† Don Frane Jurinčić. — Pišu nam iz Kastva: — Primili smo brzojavnu žalosnu vijest, da je u Srijemskoj Mitrovici dne 9. o. mj. naglo umro naš domorodac pop Frane Jurinčić. — Pokojnik je bio rodom iz Kastva, a rodjen je g. 1873. Zaredjen je bio za svećenika 1876. U zadnje je vrijeme bio namješten kao vjeroučitelj u Srijemskoj Mitrovici. — Pokojni je Don Jurinčić bio vrlo obrazovan čovjek, mirne ćudi, a bio je veliki prijatelj našega puka gdjegod je službovao. Službovao je kao kapelan u Lovranu, pak u Zvonеći, gdje je bio ujedno i učiteljem. Kao župnik službovao je preko 20 godina u Pazu kod Pazina. Po prevratu je bio prisiljen da tu župu ostavi. — Pokojnik je bio poznat narodnjak, a osobito je svoju ljubav do naroda pokazao potpomaganjem siromašnih djaka od kojih su danas mnogi na dobrim položajima. — Neka mu je pokoj vječni i vječna uspomena u narodu.

Šezdesetgodišnjica g. Antona Germeka. — Prošle subote, dne 11. o. mj., proslavio je u krugu svoje drage obitelji i svojih najbližih prijatelja svoju šezdesetgodišnjicu života naš prijatelj g. Anton Germek, umirovljeni učitelj iz Svetoga Ivana kod Trsta. On sada živi u Vogerskom kod Gorice. — Ko iz bliza i po djelima pozna g. Germeka, znade kakve velike zasluge on ima u radu za naše opće dobro, kakve velike vrednote nosi on u svojoj duši i kolika je dobrota njegova srca. A poznaju ga mnogi naši istarski učitelji, njegovi kolege, koji ga poštuju i ljube i kojima je on uzor.

PODLISTAK

Izgubljeni

(Parobrod «Florida» sav se nagnuo. Da nema onih krupnih naslaga alga, što ga nekako podržavaju, zacijelo bi potonuo. Jaka podmorska struja i silan vjetar sa zapada nose ga prema istoku, k središtu Sargaškog mora, gdje se nalaze, stisnuta jedna do drugih korita ladja što su ovamo dovedena istim ovim strujama. Wiliam Barizon, bivši časnik u američkoj mornarici, izjavio je otvoreno, da on za sada ne vidi nikakve nade u spas, što je Tompsona tako ogorčilo, da je oštro nastupio protiv Barizona.)

(Nastavak 6.)

— Ja znam, reče Barizon, ja priznajem, da je ovaj moj prikaz našeg položaja užasno grub i nemilosrdan, ali...

Tompson se uzvrpolji:

— Što — ali! Kakav — ali! Vi lažete! Vi ste čovjek od mora, pa kad biste samo htjeli, mogli biste nas lako da izvučete odavle. Medjutim u stvari je to, da vi ne ćete da izidjemo odavle. Ne, jer vi tražite samo zgodu, kako biste utekli. Ali ja vam dajem vjeru, da se kruto varate. Prije negoli samo pokušate, da mi umaknete, ja ću vas ubiti kao zeca. Hoću Boga mi!

— Pa to će biti i vaša dužnost, odgovori Barizon mirno, dok mu se na licu mijenjale neke čudne boje. Jest! Nepobitno je, da vi imate pravo ubiti me prije negoli vam pobjegnem, ali nemate prava, da me vrijedjate. Ja nisam nikada trpio uvrede, pa ma s koje strane dolazile, i znajte, da ne ću podnositi ni vaše, zato gledajte, da se toga manite. Uostalom, gospodjice, nastavi Barizon okrenuvši se k djevojci, nadzornik nema baš ni krivo. Ova velika nesreća, što je već progutala toliko ljudskih života i koja će i vama donijeti sa sobom još mnogo patnja i bola, meni je dala slobodu, spas. Na svakoj drugoj zemaljskoj tački bio bih raja, nevoljnik, dok ovdje, u srcu Sargaškog mora, ne treba da se bojim, da ću biti izručen. Prema tome bi i bila sasvim prirodna moja želja, da ostanem ovdje ...što dulje. U tome naš razdražljivi prijatelj ima možda i pravo. Ali ja vam dajem moju časnu riječ, riječ negdašnjeg Wiliama Barizona, da je meni možda više nego li vama stalo, da što prije izidjem odavle. Imam ja još jednu zadaću, koju moram da izvršim. Nadade li mi se i najmanja mogućnost bijegu, ja ću se njome okoristiti, možete mi vjerovati. Ali ja ne mogu ništa da započnem, dok ne stignemo u središte Sargaškog mora. Tek onda, kad se to zbude, preduzet ću u tu svrhu i nemoguće. Ne bude li to iznad mojih sila, ja obećajem vama obima, da ću vas izvesti iz ove strahote. Samo vi meni kažite, da imate pouzdanja u mene.

Pogled i riječi odavale su toliko iskrenosti i toplote, da nije bilo moguće ne vjerovati mu. Dora mu pruži ruku:

— Ja vam vjerujem i uzdam se u vas. Što je pak do vaše prošlosti, ja je više ne ću da dozivljem u pamet. Za sada neka je zaboravljeno sve, kasnije bit će što Bog da.

— Jest, kasnije bit će što Bog da, klikne Barizon. Dok je on djevojci kao od neke zahvalnosti stiskao ruku, Tompsom je na strani gundjao sâm sobom:

— Prosto vama zaboravljati, ali ću se zato već ja sjećati... uvijek... u svaki sat, u svaki čas. E moj lijepi gospodine, poznavao sam ja i drugih tebi sličnih tića, koji su umjeli baš lijepo da zbore!... Uostalom — vidjet ćemo već!

Medju izgubljenim brodovima.

Prošle su dvije sedmice, a da u položaju brodolomaca nije nastupila nikakva promjena. «Florida» se medjutim sve većma pomicala prema istoku ugrezujući sve dublje u zgusnutu masu alga. Vjetar je još uvijek duvao sa zapadne strane, ali sve slabije. Najposlije je toliko jenjao, da nije više brodolomcima donosio nikakve svježine, tako da im je već vrućina postajala sve nesnosnija.

Iz dana u dan naslage alga bivahu sve gušće. Ovdje — ondje plivahu na njima svakovrsni ostaci ladja: komadi palube ili mostova, daske, ljestve, po koji splav, na kome je još tužno visjela krpa jedra; svi ti i razni bijedni ostaci doneseni amo tko zna odakle, pojavljivahu se na horizontu, da malo zatim nestanu u nepoznatim daljinama.

Pokazala bi se i po koja napuštena ladja: na jednoj od njih još je lepršalo jedro. Činilo se, da ima na njoj još života, što je u Barizonu oživljalo neku nadu. Nažalost ta bi nada nabrzo nastupila mjesto dubokoj potištenosti, pošto bi se utvrdilo, da i onu ladju kao i «Floridu» nosi struja prema nepoznatoj sargaškoj luci.

Medjutim «Florida» je brzinom prestigla sve ostale ladje. Tompson, vječito uzrujan, nije u sebi nalazio nikakve okrijepe, ni jedne misli, što bi ga ma samo malo razvedrila. Mračan i mučaljiv bez prekida se ljutio na sebe i na sve, što ga je okruživalo. Da je ostao sâm na brodu, bio bi se zacijelo skončao i našao svoj grob u valovima. Pa i ovako njegovo je duševno stanje bilo takvo, da su Barizon i Dora budno pazili na nj, da ne bi u svom očaju počinio kakvu ludost. Što dalje Tompson je postajao sve zagrižljiviji. Neprestano je zadirao u Barizona koji je svaki čas oče-

U ime tih njegovih raštrkanih drugova i u ime naše mi g. Antonu Germeku u kratko, ali vrlo iskreno čestitamo za lijepe i nadasve plodne godine života darovanoga narodu, te mu želimo krepko zdravlje i svaku sreću još za dugo.

Za one, koji voze u Pulu ugljen i drva. — Puljska općina upozorava sve one, koji iz okolice dovažaju u grad na prodaju drva ili ugljen, da je trgovina drvom i ugljenom, osim u zato odredjenim dućanima, dozvoljena na otvorenom samo na Piazza Serlio i Piazza del Ponte. Strogo je prema tome zabranjeno voziti po gradu i nuditi po ulicama drva i ugljen. Voz s drvima ili ugljenom može proći kroz grad, ali samo, ako je upućen na odredjeni trg, ili s trga ide do kuće onoga, koji je drva kupio na trgu, a nipošto ne smije vlasnik po ulicama nuditi svoju robu, kako je to nekada bilo u običaju. — Oni, koji se ne budu ovih naredaba držali, biti će kažnjeni.

Opomena trgovcima. — Puljska općinska komisija za nadzor nad trgovinama opazila je, da u zadnje vrijeme mnoge trgovine prodaju i one artikle sa koje nemaju izričitu dozvolu. To je kažnjivo. Trgovac, koji nema dozvolu za prodavanje jedne stanovite robe, a istu prodaje, vara oblasti, koje izdaju trgovačke licence. — Komisija po zadnji put opominje takve trgovine, da odmah prestanu prodavati artikle, za koje nemaju dozvole. Oni trgovci, koji i poslije ove opomene budu uhvaćeni u prekršaju biti će kažnjeni tako, da će im se zatvoriti, za neko vrijeme ili za uvijek, dućan. Osim toga upozoruje komisija dućandžije, a naročito one, koji prodaju duhan, da se točno drže odredbe, koja naredjuje do kada smiju u nedjelje da rade. Prekršitelji će se kažnjavati od sada unapred strože nego do sada.

Za pomorce, koji u Trstu čekaju na ukrcanje. — Pred nekoliko se je dana u Trstu otvorilo jedno svratište za pomorce iz Julijske Krajine, koji ovamo dolaze da čekaju dok dodju na red za ukrcanje na kakav brod. Do sada su naši siromašni mornari dolazili u Trst, pa su bili prisiljeni tražiti stan po tavanima i malim nečistim sobicama u starom gradu, a uza to su mnogo trošili, jer se dogadja da mornar mora u Trstu na ukrcanje čekati i više dana. — U ovom novom monarskom svratištu mornari će za 6 lira i 30 cent. na dan naći lijepi zračni i zdravi stan s čistim krevetima i ne će bit prmorani, da se potucaju kojekuda tražeći prenoćište.

Trojki. — Pišu nam iz Jelovica: — Evo nas g. uredniče, da Vam javimo, da je u noći izmedju 9. i 10. o. mj. supruga bivšeg župana g. Čendaka Martina, porodila trojke. Ovaj je dogodjaj izazvao veliko zanimanje i čudjenje, jer su takvi slučajevi uopće rijetki, a niti naši najstariji seljani ne sjećaju se, da su se ikada rodili trojki u Jelovicama. Sve troje bilo je muško. Na žalost je jedno dijete već umrlo, a i ostala dva su vrlo slaba, pa nema nade, da će ostati u životu.— Majka je takodjer u slabom stanju, ali je nade, da joj ne će biti zla.

Trgovine i industrije u Istri. — Prema jednoj novijoj statistici vidimo, da u Istri ima ukupno 8278 privatnih trgovina i industrija, i da je u njima zaposleno 21.277 osoba.

Širite „Istarsku Riječ“!

DOPISI

IZ RIJEKE.

Dekret o magazinima. - Malo statistike. Nezakonita djeca. - Amerikanski romani. Belgijska prijestolonasljednica. - Kad čovjeka bole «križi». - One tri.

Što bijaše blizu, nije više daleko: naša luka počela je da se sistemizuje. Izišao je naime dekret, kojim se ustanovljuje uprava svih naših glavnih lučkih magazina. Taj veleznameniti dekret obuhvaća dvadeset i četiri paragrafa, kojima se potanko odredjuje sve što treba. U tom veoma zanimivom dekretu popisani su svi poslovi, što će ih odnosna uprava imati da vrši. U tu svrhu odobrena je upravi glavnica od jednog milijuna lira. Polovicu te svote namaknut će upravi riječka trgovačka komora, a drugu polovicu jedan autonomni riječki novčani zavod. Od lučkih Magazina, što će biti pod gorenavedenom upravom, isključuju se oni, što se nalaze u luci Thaon de Revel, već prije iznajmljeni kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Ovaj dekret ostaje na snazi do 31. decembra 1939., ali moći će se produljiti i do kraja god. 1947.

Za ovime će, kako sam vam već u svoje doba javio, slijediti uspostava nekih parobrodarskih pruga izmedju Rijeke i Dalmacije, pa industrijalizacija luke, zatim burza za naranče, limune i mandarine (agrumi), a konačno i burza za ostalu robu. I time će Rijeka kao emporij imati sve što treba. Ovo su uredjenje osobito veselo pozdravili Madžari, koji jedva čekaju čas, da mogu započeti sa svojom trgovinom u nešto većem stilu.

Neke tršćanske novine izrazile su ovih dana svoje negodovanje, što se u Trstu u razmjeru prema drugim gradovima, radja premalo djece. Riječke novine, to će reći «Vedetta» — vrlo su naprotiv zadovoljne s radjanjem na Rijeci. U godini 1927. rodilo se u našem gradu 859 djece. Odbije li se od toga 757 duša, što su tekom te iste godine otišlo Bogu na račun, izlazi, da smo god. 1927. porasli za 102 glave, što nije baš malo, a nije — da pravo kažemo — ni mnogo. Odselilo se kroz to vrijeme iz našega grada 956 ljudi, ali ih se zato uselilo 1753, i to 92 iz inozemstva ,a svi ostali iz raznih pokrajina Italije. U svemu ima nas na Rijeci 48.426 stanovnika. «Siamo dunque abbastanza, non e vero? — pita nas «Vedetta» veseleći se tim brojkama. Boga mi — siamo!

Jedna mala neugodnost: u toku spomenute godine rodilo se na teritoriju našega grada 153 nezakonite djece. To je ipak malo odviše, osobito ako se uzme u obzir, da je Rijeka još za vrijeme Karla Velikoga slovila kao vanredno moralan grad. Trebalo bi dakle malo živahnije pretresti uzroke toga žalosnoga stanja, pa doskočiti a po mogućnosti spriječiti ili barem predusresti, da se takove nepodopštine više ne ponove. Pitat ćete: ali kako da se tome predusretne? Čim drugim ako ne ženidbom. Tko se ženi, taj se ne kaje. Ženidba je sveta stvar — to već uvidja cijeli svijet, pa i Amerika, gdje se do sada prilično na lako živjelo. Sad se tamo opet žene i to ne više za novac kao negda, već iz same prave, žarke i bajne ljubavi.

Tako se i nedavno našlo dvoje njih: ona milijunašica a on siromašni novinarčić, kao da bi jedan drugi Rokac. Djevojka sva u zlatu, a on s «luštrim» hlačama i sa zgužvanim cipelima. Ništa zato: djevojka ga je jednako voljela i nije mirovala, dok se nije s njime i zaručila. O tome su pisale sve amerikanske novine, i u velike su hvalile mladu milijunašicu, koja je više gledala na ljubav svoga odabranika nego li na njegovu kesu. Kasnije se je ipak ispostavilo, da onaj novinar — onaj amerikanski Rokac — nije bio nikakav siromah, već sin nekog vrlo bogatog bankira. On da se je izdavao za siromašnog novinarčića samo zato, da može lakše okušati srce svoje odabranice. Tada su novine, dakako, uvelike hvalile njega, a bogme su i imale za što [illegible], ali nedavno je u onoj čudesnoj Americi izbio jedan novi slučaj, o kome opet novine mnogo pišu. Sad se jedna ultramilijunašica zaljubila u nekog bijednog trgovačkog pomoćnika, koji je zaista samo trgovački pomoćnik. Njezini roditelji, dakako ni čuti, a opet ni mala ne će da popusti ni za dlaku. Vidjevši da su otac i mati neumoljivi, predloži svome odabraniku, da pobjegne s njome. On se neko vrijeme otimao, nećkao budući da nije htio, da mu vjerenica ima neprilika, ali najzada popusti i sad su oni negdje u Italiji. Roditelji što će, što ne će, morali su barem donekle da prignu glavu pred gotovim činom. Odlučili su poslati kćeri pet milijuna dolara, pa neka se udaje kako ju volja.

Eto opet jedan roman siromašnog mladića, i kako danas bogati upravljaju modom, nije isključeno, da udje u modu i to, da se sve bogatašice upravo pomame za siromašnim mladićima. Vi kao da zavijate nosom, ali imate krivo; time pokazujete da nemate ni pojma o svemogućoj moći, što je danas ima moda. Evo vam najnovijeg primjera:

Belgijska prijestolonasljednica, Astrid, živjela je prije svoje udaje u Stokolmu, u domu svoga oca, švedskog kralja. Ona je od malenih nogu obavljala razne kućne poslove, i nije kako druge princeze tražila za svaku malekost pomoć kakve služavke ili sobarice. I sada pošto se udala za sina belgijskog kralja, sačuvala je svoju prvašnju skromnost. Prije tri ili četiri mjeseca rodila je jedno žensko dijete i dala je razumjeti svomu možu i cijelomu dvoru, da je mala vojvotkinja Jozefina, njezino dijete i da ona hoće svome djetetu da bude prava mati. Njezinoj su se volji svi poklonili i puštaju je, da se za dijete brine kako i koliko hoće. Tako je se više puta vidjeva, gdje ide i po ulicama belgijskoga glavnoga grada i sama tura kolica, u kojima leži njezina mala princeza. Razumije se, da se to narodu silno svidja, ali osobito interesantno je to, da su već i neke druge velegradske visoke dame počele u tome da oponašaju mladu vojvotkinju, te već i one turaju kolica po gradskim ulicama. Istina, da to što princeza Astrid čini iz ljubavi i iskrene želje, one čine iz mode. Ali ništa zato: iako je moda — dobra je, i da Bog da, pa je slijedile sve mamice ovoga svijeta, nesamo siromašne, već i one druge — bogate.

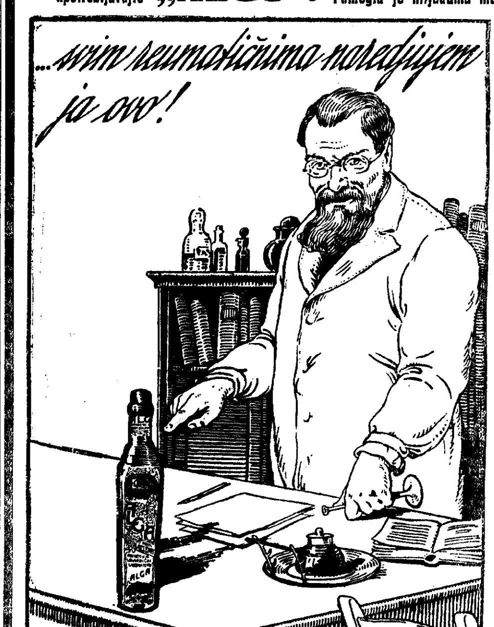
A sada da vam još kažem, što se može sve da dogodi, kad čovjek nešto sebi u glavu zabije. U Franceskoj se naime mnogo radi na pobijanju proklete jetike. Nedavno je vlada izdala svu silu posebnih listovnih maraka, koje se sada prodaju u tu svrhu, kaošto se je nekada u nas prodavao narodni biljeg u korist Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru. Za te narodne biljege čini se u Francuskoj silna reklama. Nešto je o tom dočula i neka seljakinja i misleći da je to nekakav izvanredni lijek, kupila je dvanaest biljega, a kako joj muž već dugo vremena boluje na križima, ona mu ih je svih dvanaest biljega prilijepila na ono mjesto. Čovjek je takodjer imao silnu vjeru u taj lijek, i bogme čim je na sebe prilijepio one marke, otišla bolest kao za čudo i više se nije vratila. Što sve može vjera!

One tri: Ova se je dogodila juče: Dodje čovjek neki u jednu kuću, pokuca i upita sluškinju, koja je došla da mu otvori:

— Je li gospodin kod kuće?

Služavka videći u njegovoj ruci nekakav papir, pomisli, da je čovjek došao, da mu se plati kakav račun, i reče:

Proti
REUMATIZMU, kostobolji, išhijasu,
natečenim zglobovima, proti ukočenim žilama, probadanju
upotrebljavajte „ALGU“. Pomogla je hiljadama mora i Vama.

Dobiva se u svim ljekarnama.
Priredjuje i poštom razašilje:
Laboratorij „ALGA“ - Ljekarna D. Budak, Fiume

kivao, da će medju njima doći do teškog sukoba. Nesreća htjede, da je u čitavom brodu bio samo jedan revolver, i taj se nalazio u rukama nadzornika policije. Da dodje do okršaja, i da on, Barizon, podlegne, što bi onda Dora? Ta bi ga misao rastrijeznila i on bi nastojao, da upre sve svoje sile, da svoje živce svlada, sve u nadi, da će i nadzornik doći k sebi i umiriti se. Sve utaman: Tompson je još uvijek gledao na Barizona kao na nekoga svog dušmanina, a da nije ni slutio, s kakovim se je mukama morao da bori mladi časnik, da u sebi uzdrži uskolebanu vjeru u spas. Dora je tome ušla sasvim slučajno u trag. Jednog dana zatekla je mladoga čovjeka u salonu na koljenima. Misleći da ga niko ne gleda spustio glavu i složio ruke, kao da moli. Ramena su mu neprestano podrhtavala, znak, da je bio silno uzbudjen. Ona se nečujno udalji, ali je tek sada vidjela, kako li je ona vesela bezbrižnost, što ju je mladić često pokazivao, sasvim prividna i usiljena.

Vrijeme je prolazilo, ali mladić, ma koliko je i sam želio, da što prije započne s obećanim pripravama, nije još mogao ni da pomišlja na to. Da nekako utuče vrijeme, uvukao bi se u dijelove broda, što još nisu bili pod vodom, premetao, pretraživao i prekapao sve, ne bi li što našao, što bi mu moglo da posluži kod onog posla. A trebalo je misliti i na hranu, koje bi jednog dana moglo da nestane. U tu svrhu uzo da proučava površinu alga i tu mu se sreća nasmijala. Naišao je na stotine raznih vrsta životinja, koje je on kao dobar poznavalac prirode stao da proučava. Približila bi mu se i Dora i sa zanimanjem i s pažnjom slušala njegova objašnjenja.

Ništa, pa ni sama ona strašna pripovijest o zločinstvu, nije mogla da odvoji ove dvije duše, što ih je ovaj izvanredan slučaj zbližio a odgoj i srodnost u mišljenju još jače privezao jedno uz drugo. Dori je više puta dolazilo u pamet, da se drži daleko od njega, da mu prilazi samo u časovima, kada to traže prilike njihova zajedničkog života, inače da prema njemu bude učtiva, kako već to nalažu pravila pristojnosti i ništa više. Tada bi ga ona zaista i ostavila neko vrijeme i otišla k Tompsonu, da se s njime pozabavi. Ali jadni Tompson, čeljade neodgojeno i prosto, nije u svom otupljenom mozgu mogao da nadje ništa, što bi obrazovanu djevojku, kaošto bijaše Dora, moglo ma koliko da zanima. I tako bi ga ona nabrzo ostavila i vratila se k mladiću, našto bi i samome Tompsonu odlanulo.

Medjutim se je «Florida» neprestano pomicala naprijed prema zvome nepoznatomu cilju.

(Slijedi.)

Ortopedijski zavod A. ZECCHI, Torino
Via Roma 31 I. n.
Aparat ZECCHI zaprečava napredovanje
KILE
Novi slučaj ozdravljenja

Dodajući moje ime velikom imeniku osoba, koje je kilni aparat ZECCHI ozdravio od kile, želim ovim javnim putem izraziti svoju zahvalnost iskušanom ortopediku, kojemu je uspjelo, da me je njegovim aparatom potpunoma izliječio od kile.

HAFNER FRANJO
Wiener 31. Pokrajina Trident.

Bilo bi previše, ako bi htjeli što nadodati ovakvoj svjedodžbi o učinku aparata ZECCHI. Javljamo samo, da će se ortopedik A. ZECCHI nalaziti sa svojim iskušanim pomoćnicima u dolje označenim mjestima, gdje će davati bolesnicima od kile savjete, koje posjeduje od dugogodišnje prakse.

Trst: srijeda 7. i četvrtak 8. marta „Albergo Moncenisio“.
Pula: petak 9. i subota 10. marta „Albergo Miramare“.
Buzet: nedjelja 11. marta, Albergo alla Fontana“.
Rijeka: ponedjeljak 12. i utorak 13. marta „Albergo Riviera“.
Gorica: srijeda 14. i četvrtak 15. marta „Albergo all'Angelo d'oro“.

— Gospodin je otišao na putovanje...
— Žalim, reče onaj čovjek, htio sam mu isplatiti ovaj račun...
A sluškinja brzo, brzo: — Izvolite samo unutra. Gospodin će se vratiti do pet minuta. Medjutim gospodin je bio blizu, pa je došao prije pet minuta. Ali u zao čas: onaj papir što ga je onaj čovjek imao u ruci bio je zaista račun, što ga je morao da isplati.
Druga: Neki se je mladić bio zaljubio u Ninettu pa ne znajući kako bi joj taknuo srce poče joj se tužiti:
— Sâm sam na ovem sirokem svete i nijednoga nimam, ki bi me ljubil do ovega jednega jedinega pasa...
— Pak zac ne kupite jos jeanega? — ispukne Ninetta i okrene mu ledja.
Ona posljednja: Prijateljica prijateljici: — Cuj, Jorjina, on Pierin je va te namuran kako nem. Ca ćes storit, ako te pita?
— Zet ću ga, ako mi se budu doma — protivili.
Ultramoderno! **Rokac.**

PISMO IZ ZAGREBA.

Nedjelja 12. II. 1928.

Prosvjetni tjedan. - Prvi Hrvat mandator Krune. - Odlikovanje g. R. Katalinića Jeretova. - Kazališne stvari.

Zagreb ima nedvojbeno velike kulturne tradicije, i nije bez razloga smatran kulturnim središtem Jugoslavije. Izmedju ostalog potvrdjuje njegovu kulturnu nadmoć i zadnja originalna ideja, koju je povelo poznato zagrebačko društvo Prosvjetni Savez, priredivši takozvani «Prosvjetni tjedan».

Baš danas se završila ta važna kulturna manifestacija, u kojoj su sudjelovale sve kulturne institucije i sva prosvjetna društva. To je bila mala revizija kulturnog stanja, ili bolje mala kulturna Olimpijida. Od prošle subote do danas svakog je dana bila na dnevnom redu jedna do dvije kulturne priredbe. Muzeji i arhivi uz posebna tumačenja publici bila su otvorena i pristupačna, pučko sveučilište, zborovi, kazalište sve je to upotrebljenu za propagandu kulture, za održanje i očuvanje duševnih narodnih vrednota.

Ako ikada, a ono svakako u ovo «čarlestonsko» doba, u doba zabacivanja svega onoga, što služi duševnoj kulturi, duševnim osobinama, i te kako je pohvalna i hvalevrijedna ova plemenita zamisao.

Više sam puta naglasio, da se ne volim baviti politikom, ali eto zbio se jedan fakat, u jugoslovenskom političkom životu tako krupan, da ga ne mogu mimoići. Po prvi puta iza opstanka ove države bio je pozvan od kralja u audijenciju g. S. Radić šef seljačko-demokratske koalicije u svrhu, da on kao mandator Krune pokuša sastaviti koncentracijonu vladu. I ako u tome nije uspio, a to se već unapred predvidjalo, to je sama ova činjenica od zamašnog i velikog značenja, jer eto po prvi puta povjeren je mandat za sastav vlade jednom Hrvatu, u ovom slučaju glavnom predstavnikom hrvatskoga seljaškoga naroda.

Tko od nas ne pozna našega milog Barba Riku. Poznaju ga širom cijele Jugoslavije, a poznat je zbog svojih književničkih vrlina i preko njezinih granica. Pozna ga i Istra. Svi ga poznaju, a svi ga i poštuju, svi ga zapravo vole, ljube. Ta on je duša, što ih uopće ima, velika i preidealna duša. I eto zbog svih tih osobitosti dobio je od kralja uvaženi pjesnik i književnik g. Rikard Katalinić Jeretov zasluženo odlikovanje i to orden Sv. Save III. stepena. Ovome se činu nadasve radujemo i srdačno čestitamo.

Pred par sati vratio sam se iz zagrebačkog Narodnog Hrvatskog Kazališta iza popodnevne seljačke predstave «Prigorska svadba». Još sam uvijek pod velikim dojmom oduševljenja. Ne možda zbog nekih naročitih artističkih osobina, zbog neke umjetničke visine same drame.

«Prigorska svadba» je jedan narodni svatovski običaj iz zagrebačke okolice, kojeg je napisao i uvježbao opet jedan seljak Stj. Novosel. Komad je uz nabito punu kuću izveden od seljačkog prestavljačkog hrv. pjev. društva «Frankopan» Remete-Bukovac. Dakle seljački komad, seljački pisac, seljački diletanti. I radi toga ovo je od dvostrukog značenja. Ljudi, koji cijeli dan uz teški i kruti posao, uz znoj i muku, mogu da produciraju i ovakve stvari, na svjetskoj su se pozornici, kao što je zagrebačko kazalište, kretali sa toliko sigurnosti i sa toliko topline, da je publika bila u jednom neprestanom i naročitom radosnom raspoloženju. Ovo nam je ponovna garancija, da seljački pokret nije jedna fraza, da seljačka snaga pruža bezbroj velikih osobina, iz kojih ima da crpi cijeli naš život potrebne snage za uspješnu borbu protiv svih noviteta takozvane «kulture», koja uništuje sve rasne kvalitete, sve moralne osobine. To je pojava, koja nas napunja velikom nadom, i koja za budućnost znači mnogo, vrlo mnogo...

—**md.**—

IZ BUZEŠTINE.

Gospodarstvo. - Ceste. - Pošumljivanje. Poljodjelski tečaj. - Pustni plesovi.

Pohvaliti ćemo vam se, gospodine uredniče, da smo imali u prošlom mjesecu baš lijepih dana, uprav prelijepih i pretoplih za ovaj zimski mjesec. Mi smo uhvatili dobru ovu priliku, pak smo orali i kopali, a nekoji su dapače posadili već nekoliko ranog krumpira blizu sela, a i graha i nešto ostalog povrća u vrtove. Tako želimo doći što prije do svog domaćeg živeža, kad ga u kući nemamo.

Na Svijećnicu se vrijeme promijenilo na gore, pak smo imali nekoliko mrzlih i ružnih dana.

Nekoliko naših ljudi radi na cestama, koje se sada popravljaju i poljepšavaju. Zaposleno je doduše malo radnika, ali ipak dolazi u kuće nešto novca. Bolje malo nego ništa. A s druge strane pošumljuju se borićima neke gole particele, pa i privatnicima, koji su zato pravodobno molili. Sve su ove radnje hvale vrijedne.

Još ćemo spomenuti, da drži učitelj poljodjelstva gosp. Covacich u školi ispod grada večernju školu iz poljodjelstva i to samo za dječake i mladiće od 14. do 17. godine života. Ali su pripušteni i stariji. Polaznici su dobili poljodjelsku knjižicu besplatno.

Skoro bismo Vam se potužili, da nijedno selo u okolici grada nema plesa, a pusno je doba. Pleše se samo u gradu. Tko ima volju i novaca ide na te plesove u gradu, gdje se drže svako nedjelje. I mi mladići bismo nekako radi plesali u svom selu. kad bi bilo dozvoljeno našim domaćim glazbarima svirati. Ali jedno ni drugo nije dozvoljeno. U tom slučaju nekako bismo bili prisiljeni ići u ples. Ovako manje se pleše. Manje plesanja — više novaca i zdravlja. — **Mladić.**

IZ ČRNIŠTINE.

Smrt od vina.

Već je javila «Ist. Riječ» naglu smrt Antuna Fantinića, čovjeka iz našeg kraja. Dodat ćemo par riječi. Pokojni je bio cestar i otac mnogobrojne djece. Lani bio premješten u staru Italiju. Nedavno se povratio. Jednog dana ode da posjeti svoje udate kćeri u Kopru, ali ga u Pobegima nadjoše u cesnom jarko ledena, mrtva. Pokojni je bio odan piću i raskalašenu životu, pak je valjda i tog dana preveć pio. Pokojni nam služi za primjer, kao se ne smije da živi, ako želimo živiti dugo i srećno.

IZ OPATIJE.

Pitanje igračnice.

Mnogo se je pisalo o igračnici, koja se je imala otvoriti u našem lječilištu. Neki su tvrdili, da je o tu igračnicu povezana budućnost Opatije, zato su se zbog nje razmahale bile silne nade.

Ovih dana je medjutim stigao iz Rima glas, da se u Italiji ne će ni u jednom lječilištu otvoriti igračnica, osim u San Remu. I tako je eto pala u vodu i ta nada, ali to ne znači, da će zbog toga propasti i Opatija. Stara je riječ, da od jednog udara javor ne pada.

Medjutim proljetna je sezona već započela. Kakova će biti, to se još ne može reći, ali ne kaže rgjavo. Već je stiglo nekoliko stotina Madžara.

Razno

Engleska vojska ne će hodati paradnim korakom. — Nova vojnička naredba engleskog ministarstva rata propisuje, da vojnici ne smiju lupati nogama kod vježbe, parade itd. Paradni korak smatra se štetan za živčani sustav momčadi. Nova naredba promijenila je već nastup straže pred Buckinghamskom palačom. Straža više ne lupa nogama, kad se šeće na svome mjestu. Paradni korak nije bio nikad službeno propisan, no instruktori su ga uvijek zahtijevali, smatrajući ga za dokaz vojničke odlučnosti.

Stranačke divizije u Sovjetskoj Rusiji. — Po uzoru francuske legije stranaca namjerava i sovjetska vlada da osnuje osam stranačkih divizija. Do maja 1928. formirat će se 4 divizije, i to jedna divizija sastojat će se iz samih Poljaka, a drugu će sačinjavati bjegunci iz baltičkih država. Sovjetski generalštab izdao je tajno naredenje vojnim izaslanicima pri ruskim poslanstvima, da najveću pažnju posvete strancima, koji bi željeli da stupe u crvene stranačke divizije. Oni će se moći primiti samo po preporuci mjesnih komunističkih organizacija.

Rumunji u jugoslovenskoj Vojvodini. — Jedan uvaženi zagrebački list donaša u jednom svom dopisu iz Vojvodine izmedju ostaloga i ovo:

«Napokon će se ispuniti želja rumunjskih nacijonalnih manjina u Vojvodini da imaju pučke škole na svome jeziku, u gimnaziji će učiti rumunjski jezik, a u preparandiji više predmeta na rumunjskom jeziku. — Centar izvršenja školske konvencije izmedju Rumunije i nas bit će Vršac i vršačke škole. — U vršačkoj gimnaziji učit će se u nižim razredima rumunjski jezik da bi se tu pripremili učenici, kako bi im lakše bilo u učiteljskoj školi pratiti literaturu, vjeronauk i metodiku na rumunjskom jeziku. Učenici, koji će u gimnaziji i u preparandiji učiti ove predmete na rumunjskom jeziku ne moraju biti Rumunji, već mogu biti i Jugosloveni, a žele se posvetiti pozivu da budu učitelji u rumunjskim školama. Glavno je da budu naši podanici. Šta više uživat će i neke beneficije. Ne bude li profesora jugoslovenskih pripadnika za ove predmete, uzimat će se nastavnici iz Rumunjske.

Rumunjska djeca učit će u prvom i drugom razredu samo na rumunjskom jeziku, a u trećem će počet da uče državni jezik. Ovdje će početi učiti historiju i geografiju Jugoslavije na našem jeziku. — Vjeronauku će im predavati učitelj ili svećenik, a u slučaju da nema ni jednog ni drugog rumunjske narodnosti, predavat će im srpski nastavnik na rumunjskom jeziku. Tamo gdje ima 20 učenika otvorit će se rumunjska škola. — Školske knjige nabavljat će se iz Rumunjske, u koliko se ne budu mogle nabaviti kod nas.»

Književnost

Djalski — Študija od I. Nevistića. — Ovih dana izašla je u Zagrebu študija o najvećem hrvatskom romanopiscu Ks. Š. Djalskom. Ovo je prvi sistematski rad u ovom pravcu, pa je ova študija ispunila jednu veliku prazninu u jugoslovenskoj književnoj kritici.

A. Defranceschi — Metoda za početno čitanje i pisanje. — Ovo je već druga knjiga, koju je napisao naš poznati učitelj g. A. Defranceschi, rodom iz Ližnjana blizu Pule. Djelo je jedan važni doprinos na polju pedagoškog rada. Knjiga će dobro doći svim, a osobito mladjim učiteljima, kojima se najtoplije preporuča. —**md.**—

RED UKRCAVANJA KOD RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA U TRSTU.

Dne 15. februara 1928.

Turno generale. Mornari (19) 1; mladići palube I. (10) 1; mladići palube II. (7) 1; mali palube (53) 1; ložači (38) 1; ugljenari (56) 1; mladići sobari (4) 1; mladići kuhinje 1; mali kuhinje (22) 1; mali sobari (33) 1.

Lloyd Triestino. Mornari (5) 220; mladići palube I. 8; mladići palube II. (2) 9; mali palube (14) 2; ložači 315; ugljenari (4) 5; mali stroja (5) 1.

Cosulich Nord. Mornari (9) 1; mladići palube (1) 1; mali palube (5) 1; mazači 2; ložači 1; ložači nafte (10) 1; ugljenari 1; mladići stroja (5) 1; mladići sobari (2) 3; mali sobari (4) 64; mladići kuhinje (4) 2; naučnici kuhari 22; mali kuhinje (6) 17.

Cosulich Sud. Mornari (19) 1; mladići palube (8) 1; mali palube (6) 1; mazači 1; ložači (4) 1; ložači nafte (8) 2; ugljenari (1) 1; mladići stroja (17) 1; sobari III. kl. (6) 1; mladići sobari (12) 1.

Libera Triestina. Mornari (8) 1; mladići palube (5) 1; mali palube (5) 1; mazači (1) 1; ložači (1) 1; ugljenari (11) 1; naučnici I. 1; naučnici II. 1; mali kuhari (9) 1; mali kuhinje (1) 1.

Tripcovich. Mornari 1; mladići palube 1; mali palube (2) 1 ;ložači (4) 1; ugljenari (2) 1.

Gerolimich. Mornari (14) 1; mladići palube (9) 1; mali palube 1; ložači (6) 1; ugljenari (6) 1.

BURZA.

Dne 16. februara 1928. moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 dolar za lira 18.85; 1 engl. liru šterlinu za lira 92.05; 100 franc. franaka za lira 74.25; 100 švic. franaka za lira 363.50; 100 njem. maraka za lira 450.50; 100 čeških kruna za lira 56.10; 100 austr. šilina za lira 266.25; 100 jug. dinara za lira 33.25.

IZ UPRAVE.

Javljamo doljespomenutim našim preplatnicima iz Amerike, da smo primili preplate u redu. Max Spazzafumo dol. 2.75; Kuzma Dobrila dol. 2.75; Pavao Bašić dol. 1.75; Antun Tominić dol. 1.75; Antun Mišćenić dol. 1.75; Ema Vidović dol. 2.75; Josip Vidović 1.75; Anaho Kozul dol. 1.75; John Kršanac dol. 2.75.

Svima se najljepše zahvaljujemo, jer su na lijepi način izvršili svoju dužnost prema svojoj istarskoj novini.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

CASSA PRESTITI c. r. a g. l. - VOLOSCA
POSUJILNICA U VOLOSKOM r. z. na o. j.
obdržavati će svoju
godišnju redovitu glavnu skupštinu
u četvrtak dne 1. marta 1928. u 14 sati
u svojim društvenim prostorijama.
ODBOR.

Veprinačko društvo za štednju i zajmove
r. z. na o. j.

POZIV
na
XX. glavnu god. skupštinu
koja će se obdržavati
dne 26. februara 1928. u Veprincu kbr. 3 u 15 sati.

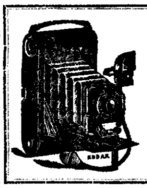
DNEVNI RED:
1. Čitanje zapisnika prošlogod. glavne skupštine.
2. Izvještaj upravnog odbora o djelovanju zadruge u god. 1927.
3. Izvještaj nadzornog odbora o računu za god. 1927.
4. Odobrenje zaključnog računa za godinu 1927.
5. Čitanje revizijskog izvještaja.
6. Izbor upravnog i nadzornog odbora, te pomirbenog suda.
7. Promjena zadružnih pravila.
8. Slučajnosti.

VEPRINAC, 5. februara 1928.
ODBOR.

Opaska: Za slučaj, da ne bude dostatan broj prisutnih članova u gori označeno doba, obdržavati će se glavna skupština isti dan, pol sata kasnije, bez obzira na broj prisutnih članova, u smislu § 50 društvenih pravila te § 32 Zadružnog zakona.

POSJED NA PRODAJU tik grada Kastva sa kućom, salonom za zabave i plesove, štalom, šternom, dvorištem, vrtom i vinogradom. Sve leži na prometnom mjestu, na razkrižju cesta Kastav-Sv. Matej-Srdoči-Rijeka, zgodno za trgovinu. Cijene umjerene. Obavijesti daje **Dr. M. Trinajstić u Voloskom ili u Kastvu.**

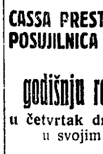
SMILAJOD
izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.
Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

Fotograf Matko Gortan u Pazinu
preporuča sl. općinstvu mjesta i okolice svoju
fotografsku radionu
Izradjuje brzo svakovrsne fotografije po kišovitom kao i po lijepom vremenu, te povećava slike (ingrandimento).
Fotografije za putnice (pašaporte) izgotovljuje u toku 1 sata.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3
(iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Upostava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1889.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Telefon: 5-18 Podružnica u TRSTU: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18
CENTRALA U LJUBLJANI. Dionička glavnica i pričuva: **60.000.000 dinara.**
PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Černomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novomesto, Novi Sad, Ptuj, Slovenjgradec, Sarajevo, Split, Rakek, sezonska ekspozitura Rogaška Slatina
Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloške na uložne knjižice, te ih ukamaćuje sa $4\frac{1}{2}\%$, a uloške na tekuće račune sa 5% netto. Za otkaz vezanih uložaka plaća postotke po dogovoru. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnonosne kubije (SAFES)
Blagajna je otvorena od 9½–12½ i od 14½–16 sati

Broj 8 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 23. februara 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Nacrt za preuredbu nacionalnog predstavništva. — Dne 20. o. mj. otvorilo se je u rimskoj palači Viminale novo zasjedanje ministarskog savjeta. Na prvoj sjednici, kojoj je predsjedao on. Mussolini, raspravljalo se više važnih državnih pitanja. Izmedju ostaloga odobren je nacrt za popis novinara (Albo dei giornalisti), nacrt za ukaz o disciplini kod traženja radnih snaga, nacrt o skupnim radnim pogodbama, nacrt za zakon, kojim se daju obiteljima s mnogo djece neke olakšice u plaćanju poreza itd. — No najvažnija točka dnevnog reda na toj sjednici bilo je odobrenje nacrta za preuredjenje parlamenta. — Taj je nacrt predložio na odobrenje on. Mussolini.

Lista i glasovnice. — Prema tom nacrtu vidimo da će novo nacionalno predstavništvo imati 400 članova. Ti će članovi biti izabirani na slijedeći način: Sindakalne organizacije iz cijele države predložiti će Velikom fašističkom vijeću kandidatne liste sa 800 kandidata. Moralna bića i udruženja, koja nisu sindakalna, a koja igraju važnu ulogu u životu države, smjeti će predlagati svoje liste sa toliko kandidata, koliko ih broji jedna četvrtina poslaničke zbornice. Tim udruženjima priznati će se pravo predlaganja posebnim kr. dekretom. Liste sindakata i spomenutih udruženja biti će predložene Velikom fašističkom vijeću. Od svih predloženih kandidata vijeće će ih potvrditi 400. Imena tih potvrdjenih kandidata biti će objavljena u službenom listu «Gazzetta Ufficiale» te na posebnim letacima, koji će biti rašireni po svoj državi. — Kada kandidati budu potvrdjeni, onda će čekati još tri sedmice do izbora. Birači će glasovati sa glasovnicama, na kojima će biti nacrtan liktorski svežanj sa slijedećim natpisom: «Odobravate li Vi listu poslanika, koju je sastavilo Veliko fašističko vijeće?» Pot tim pitanjem mora birač napisati «Da» ili «Ne».

Broj glasova. — Cijela država predstavlja samo jedno izborno okružje, jer je za cijelu državu predložena samo jedna izborna lista. Sve glasovnice šalju se prema tome odmah po obavljenim izborima u Rim na prizivni sud, gdje će se obaviti brojenje. Ako lista, koja je predložena, bude imala većinu glasovnica potpisanih s «Da», onda će prizivni sud kandidate proglasiti izabranima. U protivnom slučaju, to jest, kad bi više od polovice birača bilo protivnih predloženoj listi kandidata, onda će biti raspisani novi izbori. Za te nove izbore sastaviti će se nova lista. Za tu novu listu moći će predlagati kandidate sve organizacije i udruženja, koja broje medju svojim članovima najmanje 500 birača. Popis tih kandidata ne će se više slati Velikom fašističkom vijeću, nego prizivnom sudu. Prizivni sud će sastaviti liste od 300 kandidata. Zatim će se obaviti drugi izbori. Pobjediti će ona lista, koja dobije najviše glasova. Budući novo predstavništvo mora imati 400 poslanika, to će onih 100 poslaničkih mjesta, za koja nisu predlagani kandidati, biti razdjeljena na one liste, koje su imale najmanje glasova.

Ko će moći birati. — Po zakonskom nacrtu imaju izborno pravo svi oni, državljani, koji su navršili 21 godinu, a takodjer i maloljetni muškarci, koji su navršili 18 godina, a oženjeni su i imaju djece. Osim toga postavljeno je izbornicima još nekoliko uvjeta: Oni moraju plaćati sve sindakalne doprinose, moraju dokazati, da plaćaju godišnje najmanje 100 lira neposrednog poreza, moraju iskazati, da li primaju stalnu plaću od države, pokrajinske ili općinske uprave ili od uprave kakvog javnog tijela, da li su svećenici katoličke crkve ili koje druge religije.

Kandidati sindakalnih konfederacija. — Pojedine konfederacije zakonom priznatih sindakata imati će pravicu da predlažu, prema tome, koju granu narodnog gospodarstva zastupaju, na svakih 100 kandidata slijedeći broj kandidata: konfederacija poljodjelaca moći će na 100 kandidata predložiti svojih kandidata 12; konfederacija poljodjelskih činovnika i radnika 12; konfederacija industrijalaca 10; konfederacija industrijskih činovnika i radnika 10; konfederacija trgovaca 6; konfederacija trgovačkih činovnika i radnika 6; konfederacija pomorskih saobraćajnih poduzeća 5; konfederacija činovnika i radnika pomoraca 5; konfederacija prevoznih poduzeća 4; konfederacija činovnika i radnika tih poduzeća 4; konfederacija banaka 3; konfederacija bankovnih činovnika 3; konfeder. slobodnih zanimanja i umjetnika 20.

Rasprava o stabilizaciji lire u Senatu. — Prošle je sedmice na jednoj sjednici Senata predložen na odobrenje kraljevski ukaz o stabilizaciji lire. Odobrenjem Senata taj je ukaz pretvoren u zakon. Tom je prilikom izrečeno više važnih govora o financijalnoj politici Italije, no bez sumnje je od svih tih govora najzanimljiviji bio govor on. Volpija, ministra financija. — On. Volpi je u svom opširnom govoru prikazao potanko svu financijalnu državnu politiku, iznio je dokumentarno sve ono što je fašizam s Mussolinijem na čelu učinio, da se talijanske finance podignu na dostojnu visinu. Napose je naglasio veliko značenje, koje za državu ima stabilizacija lire. On. Volpi kaže u svom govoru, da je gospodarska obnova Italije počela onoga dana, kada je država dobila fašistički režim. Ne samo da su od toga dana državne finance napredovale, nego je očit napredak u svim granama narodnog gospodarstva. No najvažniji datum za obnovu talijanskih financa jest bez sumnje onaj dan, kad je on. Mussolini pred četiri godine u Pesaru održao onaj svoj historijski govor o revalutaciji i stabilizaciji lire. Toga je dana započeto jedno veliko djelo, koje ima svoje obilne plodove. U zadnje 4 godine voljom on. Mussolinija dosegla se je ravnoteža u državnim proračunima, konsolidirali su se viseći i državni dugovi, ustanovile su se amortizacijone blagajne, lira se je osigurala od špekulacija, izvanji dug prama drugim državama pomalo se isplaćuje itd. — Za dokaz dobre fašističke financijalne politike on. Volpi navadja sniženje državnih dugova za 10 milijuna lira. — Zatim govori o stabilizaciji lire. Opisao je odnosno postupanje vlade, spomenuo je veliko značenje vladinih operacija, kojima je podignut kredit države po svem svijetu, naglasio je sve dobre posljedice, koje se već pokazuju i koje će sve više izbijati po stabilizaciji lire. — Time je zaključio svoj dugi govor, koji je saslušan sa zanimanjem i sveopćim odabravanjem.

Kolektivne radne pogodbe. — Prošlog tjedna bila je u Rimu zaključena kolektivna (skupna) pogodba izmedju radnika i poslodavaca kovinarske industrije. Tu su pogodbu objavile sve talijanske novine. Pogodba vrijedi za sve kovinarske poslodavce i radnike u državi. U njoj se govori o primanju radnika na rad, o osamsatnom radu, o dopustima, o otpuštanju radnika i odnosnim odštetama itd. Izmedju ostaloga tom je prilikom zaključeno, da će se radnici morati za zaposlenje obraćati na sindakalne urede za namještavanje radnika. Prednost u zaposlivanju imati će oni radnici, koji su upisani u fašističku stranku i sindakate. — Pogodba je sastavljena na temelju radnog ustava «Carta del lavoro». Važno je napomenuti, da će i sve druge radne pogodbe biti sastavljene po uzoru pogodbe za kovinarske radnike i poslodavce.

Veliki raport viših časnika kr. karabinjera. — Dne 18. o. mj. sabrali su se u rimskoj palači Viminale na veliki raport pred on. Mussolinija svi karabinjerski generali i viši časnici generalnog zapovjedništva, te svi karabinjerski pukovnici. — On. Mussolini je pri tom održao jedan govor. Taj je govor ovako glasio: — «Gospodo časnici! Lanjske godine, kad sam započeo s velikim godišnjim rapertima, povjerio sam vam jednu zadaću. Ta je zadaća sadržana u 5 točaka: 1. paziti na nepopravljive neprijatelje režima, ne možda zato, jer bi oni predstavljali opasnost za državu, nego zato, jer njihova melankolija ne smije niti u najmanjoj mjeri da muti produktivni mir i mirno delo talijanskog naroda; 2. zatrti sve ostatke nezakonitosti i lokalnih spletkarenja; 3. proganjati obične zločince; 4. prisiliti sve državljane da poštuju zakon; 5. kazati istinu višim zapovjednicima i meni, jer onaj, koji kaže samo pol istine vara svojega predpostavljenoga, a onaj, koji istinu sakriva čini izdajstvo. — Minula je od onda jedna godina, a ja danas sa zadovoljstvom vidim, da se je zadaća marljivo, skoro bih kazao pobožno izvršavala. Drugačije i nije moglo biti. Drugačije i nije mogao misliti onaj, koji pozna povjest vašeg zbora. Svi oni, koji su htjeli drugačije misliti, da time mute normalni razvoj življenja nacije, bili su odstranjeni. — Ostatci nezakonitosti odstranjeni su. Obično je zločinstvo dobilo težak udarac, osobito u Siciliji, ali još treba nešto slična učiniti na Sardiniji. U prvom redu u središtu Sardinije, tamo naime još postoje ostatci zločinstva, koje treba uništiti, ma koliko to stajalo. Karabinjeri već dobro obavljaju taj posao. — Državni se zakoni po svoj državi poštuju. Iz potankih dnevnih izvještaja, koje svako jutro dobivam od zapovjednika vašeg armadnog zbora, vidim, da ste kao uvijek, naučeni govoriti istinu, predočiti položaje, kakvi su uistinu i kako bi mi htjeli da budu. Prema tome biti će vam jasno zašto sam vas ja mjeseca maja u parlamentu pohvalio, što se nije dogodilo možda nikada tjekom cijelog stoljeća. Sjećati ćete se, da je fašistički parlamenat na nogama više minuta srdačno i oduševljeno pljeskao, kad sam postavio na dnevni red nacije sve one oružnike, koji su pali kao žrtve dužnosti. — Prošla je jedna godina, a ja hoću, da vam izrečem svoju pohvalu. To morate poručiti svim časnicima i svim karabinjerima. Uvjeren sam, da ćete u bratskom sporazumu sa svim ostalim policijskim silama fašističke države i nadalje održati čist i svjetao prestiž vašeg zbora, te da ćete i nadalje sticati zasluge za kralja, režim i naciju.»

Veliki fašistički zbor u Palermu. — Prošle nedjelje, dne 19. o. mj., vršio se je u Palermu veliki zbor svih fašističkih organizacija iz sve Sicilije. Tom je prilikom došao u Palermo generalni tajnik fašističke stranke on. Turati. Grad, koji je bio sav u zastavama, oduševljeno je i svečano dočekao on. Turatija. On je na zboru izrekao jedan zanimiv govor, u kojem je naglasio ulogu, zadaće i razvitak fašizma.

«Dan riže». — U Rim stizavaju sa svih strana Italije vijesti o uspjehu «Dana riže». Dne 19. o. mj., prošlje nedjelje, po svoj se je državi prema objavljenom programu provela jedna manifestacija, kojom je započeta jedna sistematska propaganda, takozvana «Rižna bitka». Po svim talijanskim gradovima držala su se toga dana predavanja o riži, u svim izlozima trgovina bila je izložena sama riža, medju vojnike, školsku djecu i puk djelile su se porcije riže, novine su donašale velike članke o riži, širili su se letaci, koji su govorili o riži o hranivosti i kuhanju riže, u gostionama se je za objed i večeru kuhala riža itd. Po selima je takodjer proveden program «Dana riže». Putujuće škole izaslale su u sela svoje učitelje, koji su seljacima predavali o riži, dijelili uzorke riže, tumačili kako se riža sije, uzgaja, kako se kuha, koliko je hraniva itd.

Vojničke operacije u Tripolisu. — Ministarstvo za aeronautiku izdalo je pred par dana jedan izvještaj o novim vojničkim operacijama u Tripolisu. Iz izvještaja vidimo, da su se talijanske čete bavile prvih dana ove godine zauzimanjem onog teritorija u pokrajini Džofra, koji je pripadao još pred 13 godina Italiji, ali je bio zauzet od ustaša urodjenika plemena Ghedadfa, Ilsun i Orfella. — Ustaše čvrsto brane svoj položaj, pa je borba s njima prilično teška, no talijanskim je četama ipak uspjelo zaposjesti važno mjesto Socna te neke druge naseobine. — Gubitci, koje su u tim bojevima podnijeli ustaše, nisu potanje ustanovljeni, no izgleda, da ih je na bojnom polju ostalo mrtvih oko stotinu. Zaplijenjeno im je oko 800 pušaka, 100 revolvera itd. Time borbe nisu još završene. Talijanska vojska nastoji da zauzme sav onaj kraj, koji je još pred 13 godina Italiji pripadao.

Kriza jugoslovenske vlade. — Kriza se jugoslovenske vlade nastavlja. Već su dva tjedna da je vlada pala, a još nije nikome uspjelo sastaviti novu. Kako smo zadnji put pisali iza Radića, Davidovića i Perića dobio je bio od kralja mandat za sastav nove vlade opet Vukičević. — Prošle subote je on dogovorno s Davidovićem i Korošcem bio već sastavio vladu. Ta je vlada bila malo drugačija od bivše. Vukičević je imao biti predsjednik. Davidovićevi demokrati imali su u toj vladi toliko mjesta koliko i prije. Marinković je imao dobiti ministarstvo vanjskih poslova. Bila je malo krupnija razlika tek u tome što je Korošec, vodja slovenačkih klerikalaca, imao dobiti ministarstvo unutarnjih poslova. — No to je sve bilo u nacrtu. Valjda je Vukičević uvidio, da mu takvu vladu neće biti moguće voditi i da će se na njega juto oboriti Radić i Pribičević, pa je već u ponedjeljak otišao kralju te mu je povratio mandat. — Kad se je držalo, da je vladina kriza riješena, ona je bila još u stanju od pred dva tjedna. — Kralj je u ponedjeljak pozvao u zajedničku audijenciju Radića, Pribićevića, Vukičevića, Miloševića i Perića. Kralj se je s njima posavjetovao kako bi se najbolje kriza riješila i sastavila nova vlada. Pozvani su savjetovali kralja neka dade mandat za sastav vlade Marinkoviću. — No, ni on nije mogao vladu sastaviti pa je vratio kralju mandat. — Novine pišu da će kralj predati mandat za sastav vlade jednom generalu ili jednoj ličnosti izvan stranaka.

Izbori u Japanu. — Dne 20. o. mj. obavili su se u Japanu izbori za parlamenat. Velikih incidenata nije bilo. Prije izbora obavljeno je mnogo zborova na kojima se agitirala za ovu il. onu stranku. Stranački je život u Japanu vrlo živ, jer tamo ima mnogo stranaka, no najjače su vladina stranka Seyukay te stranka Minseito. Japanski parlamenat ima 460 poslanika. Za ove izbore bilo je 969 kandidata. — Rezultati izbora još nisu poznati.

Domaće novosti

Zakoni i dekreti o promjeni prezimena

Potrebno je da donesemo danas zakone i dekrete, koji u ovim krajevima regulišu promjenu imena. Znamo, da se vrše predpriprave u velikom stilu, osobito kod istarske prefekture u Puli, e da se sva imena promjene i svedu na talijanski oblik.

Puljski prefekt, i komisija, koja s njime radi, već su sastavili jednu listu imena, većinom slavenskog karaktera, za koja će se odrediti da se pretvore u talijanska.

Zakonske odredbe poznaju dva načina za pretvarjanje imena. Jedan se način vrši službeno, na naredjenje prefektovo, makar i proti volji dotičnog, kome se ime pretvara u talijansku formu. Prefekt iza preslušanja jedne za to odredjene komisije odredjuje i novo ime, a dotični mora da ga otada nosi, ako neće da bude kažnjen. Rekurza proti tom načinu promjene imena nema, ako ne samo zbog nezakonitosti. Što se pod nezakonitošću misli, nije rečeno. Po svoj prilici misli se na ono, što je protiv zakona ili što nije u zakonu utemeljeno. Ali taj izraz previše je elastičan i rasteziv, tako da na kraju krajeva ostaje u stvari mjerodavan kriterij prefekta. U kategoriju tih imena, koja se moraju službeno pretvoriti, pripadaju sva ona imena, koja su po kriteriju i mišljenju prefekta i njemu dodjeljene komisije bila nekoč talijanska, pa su postala poslije slavenska na način, da su se ili jednostavno prevela na slavenski ili su im se samo dodali slavenski nastavci ili su se opće pretvorili u slavensku formu slavenskim pravopisom.

Osim ovog načina jur navedenog ima i drugi, koji se razlikuje bitno od prvog tako, da dotični sam svojom voljom traži promjenu svoga imena, a ne dakle, da mu se nametne službeno jedno drugo ime, i da osim toga ne treba da njegovo ime, za koje on traži novo, bude ime, nastalo iz talijanskog ili latinskog. Ova nas druga kategorija imena i promjena imena ne zanima toliko, jer svakom je slobodno da sa svojim osobnim pravima raspolaže kako hoće. Kod ove druge kategorije dopušteni su rekurzi proti dekretu, kojim se ime promjeni, sa strane trećih lica, koja drže, da su novim imenom oštećena u svojim pravima.

Zakon o promjeni imena izašao je bio prije svega za trentinsku pokrajinu, onda je izašao jedan ministarski dekret, kojim se je tumačio taj zakon i dale su se upute za njegovo provadjanje. Konačno su kr. dekretom dd. 7. aprila 1927 br. 494 bile proširene odredbe tog zakona i tog dekreta i na sve nove pokrajine, što znači dakle i za Istru (Pulu) i za riječku (kvarnersku) i za zadarsku, i za tršćansku, i za goričku pokrajinu.

Kr. Dekret dd. 10. januara 1926. br. 17

Čl. 1. Porodice u trentinskoj pokrajini, kojima je prezime poreklom talijansko ili latinsko, a bilo im je poslije prevedeno u drugi jezik, ili iskvareno tudjim pravopisom, ili mu je bio nadodan tudji nastavak, poprimit će opet svoje prvobitno prezime u prvobitnim oblicima.

Isto tako povratit će se talijanskom obliku prezimena nastala iz mjestnih imena, ako su imena tih mjesta bila prevedena u tudji jezik ili iskvarena tudjim pravopisom. To vrijedi i za plemićske naslove koji su prevedeni ili svedeni na tudji oblik.

Uspostavljanje talijanskog oblika prezimena proglasit će se prefekcijskim dekretom, a taj će se priobćiti interesiranim i objaviti u «Gazzetta Ufficiale» za Kraljevinu i ubilježiti u registrima civilnog stanja (registri dello stato civile).

Kogod poslije promjene bude upotrebio prezime ili plemićski naslov u prijašnjem tudjem obliku, kaznit će se globom od 500 do 5000 lira.

Čl. 2. Ali osim slučajeva predvidjenih prethodnim člankom, mogu da se

prefekcijskim dekretom svedu u talijanski oblik prezimena, koja su tudja ili tudjeg porekla, ako to interesirano lice traži.

Dekret će se ubilježit u registre civilnog stanja.

Čl. 3. Kraljevskim dekretom mogu se odredbe čl. 1. i 2. u cjelosti ili djelomično proširiti i na druge pokrajine Kraljevine.

Ministar pravosudja dat će potrebite upute za provadjanje ovog dekreta, a taj će se podnijeti parlamentu, e da bude pretvoren u zakon.

Ministarski Dekret dd. 5. augusta 1926.

Ministarskim dekretom dd. 5. augusta 1926, ministar za pravosudje izdao je upute i instrukcije za provadjanje tog zakona, t. j. za uspostavljanje prezimena porodica u trentinskoj pokrajini u talijanski oblik.

Navesti ćemo pojedine odredbe tog dekreta točno po talijanskom tekstu.

I.

Prefekt trentinske pokrajine sastavit će iskaze prezimena i plemićkih naslova, koja so moraju svesti na talijanski oblik. Pri tome može da, ako mu se čini zgodnim, traži i mišljenje ili zavoda i tehničkih organa ili stručnjaka. Iza toga sastavit će se potpun i tačan iskaz različitih porodica, koje imaju isto prezime ili isti plemićki naslov, koje se mora da pretvori i uspostavi u talijanskom obliku, i u tu svrhu izdat će toliko posebnih i odvojenih dekreta, koliko ima članova u dotičnoj porodici. Ali u slučajevima, gdje članovi porodice žive skupno s glavarom obitelji (s ocem ili djedom), pa makar bili punoljetni, dostatan je jedan dekret.

II.

Prefekcijski dekret u najkraćem će se roku priobćiti interesiranim licima ili po općinskim vlastima, pod izravnim nadzorom prefekture, putem preporučenog pisma uz povratnu primnicu ili pomoću sudbenog činovnika.

Kad je objava učinjena glavaru porodice, ona ima učinka za sve članove porodice, koji žive skupno s glavarom (ocem ili djedom), pa makar bili punoljetni.

Kad se radi o malodobnim, podvrženim štitniku i o nesposobnim i odsutnim, podvrženim skrbniku, objavit će se dekret njihovim zakonitim zastupnicima.

III.

Dekret prefekta ima definitivni karakter.

Proti njemu je dopušten jedino utok zbog nezakonitosti na jurisdikcijonalna odjelenja Državnog Vijeća (Sezioni giurisdizionali del Consiglio di Stato) ili izvanredni utok na Kralja, u smislu zakona.

Mogu da podnesu utok i punoljetni sinovi glavara porodice, koji živu skupno s njim, a nije im bio saopćen prefekcijski dekret. Rok za prikazinje utoka počimlje od dana, kad je objava učinjena glavaru porodice.

IV.

Pokrajinski prefekat skrbit će za to, da se dekret objavi u službenom listu za Kraljevinu (Gazzetta Ufficiale) i da se provede. Prepis dekreta priopćit će prefekat općinskom glavaru, uz zahtjev, da ga ubilježi u registre civilnog stanja u općinskom uredu i da pazi, da se ista zabilježba provede i u registrima rodjenja i vjenčanja, što su ih držali jednom župnici po bivšim a. u. zakonima.

Kod tega upotrijebit će se ova formula:

Il controscritto cognome di — — — è stato corretto in quello di — — — — con decreto del Prefetto di Trento in data — — — — — (Nuzpisano prezime — — — — — ispravljeno je u prezime — — — — dekretom prefekta u Trentu dd. — — — — —).

V.

Prefekat, nadležan po teritoriju, ima neposredno da nadzire, da se izvrše zabilježbe u okrajcu u registrima civilnog stanja i u župnim registrima, a osim toga on će sa svoje strane gledati, da se prefekcijski dekret primijeni i kod tabulara.

Općinski glavari imaju dužnost da skrbe i gledaju, da se dekret primijeni i u smjeru demografskom (kod anagrafe i promjena kod naroda u općini), u listinama za novačenje, za porotu i za izbore, te u popisima državnih, pokrajinskih i općinskih poreza, u iskazima učenika javnih škola i onih osoba, koje idu na teret javnoj dobrotvornosti. Oni će priopćiti i poštanskim uredima, da ne dodje do zapreka kod dostavljanja pošte dotičnim licima, pa eventuelno i nadležnim konsularnim uredima u inostranstvu, kad se radi o iseljenicima.

Jedan prepis dekreta dostavit će prefekt i sudbenoj vlasti, kod koje se drži kazneni list (casellario giudiziale).

VI.

Ako se traži da tudja prezimena ili prezimena tudjeg porekla, budu svedena na talijanski oblik, traženje će ostati izloženo kroz mjesec dana i na općinskoj tabli, gdje tražitelj ima svoje sjedište, i na prefekcijskoj tabli. Ko drži, da su njegovi interesi po sredi, može da se protivi traženju u roku od 15 dana iza što je traženje izloženo i to ili direktno na prefekta rekomandiranim pismom, u kojem razlaže svoje razloge, ili putem sudbenog činovnika.

Riješenje prefekta dostavit će se tražitelju i žaliteljima rekomandiranim pismom s povratnom primnicom ili putem sudbenog činovnika, a proti njemu dopušten je utok, naveden u prijašnjem članku III.

Dekret se provadja po odredbama pod IV. i V.

VII.

Molbe, iskazi i odredbe prilikom primjenjivanja kr. dekreta zakona dd. 10. januara 1926 br. 17 i ovih instrukcija, kao što prepisi, spisi i isprave, što su ih eventuelno prikazale stranke, ne plaćaju biljega.

Ali to ne vrijedi za utoke na Državno Vijeće u smislu čl. III ovih uputa.

Ovaj će se dekret registrirati kod «Corte dei Conti» i objaviti u Službenom Listu Kraljevine.

Rim, dne 5. augusta 1926.

Ministar Financija Ministar-pečatnik
Volpi **Rocco**

BURZA.

Dne 23. februara 1928. moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 dolar za lira 18.85; 1 engl. liru šterlinu za lira 92.00; 100 franc. franaka za lira 74.20; 100 švic. franaka za lira 363.25; 100 njem. maraka za lira 450.00; 100 čeških kruna za lira 56.00; 100 austr. šilina za lira 266.00; 100 jug. dinara za lira 33.15.

Bonifikacije, škole, ceste itd. — U jednom broju našeg lista pisali smo u kratko kako je upotrebljen novac, što ga je vlada dala za pošumljivanje Istre, da se zaradom pomogne od suše teško pogodjeno pučanstvo. No vlada je dala znatne svote i za bonifikacije, za gradnju škola i cesta.

Kako znamo bonifikacija je istarskih močvarnih krajeva za naše gospodarstvo vrlo važna. U prvom je redu važna zato, jer se isušenjem lijepi kompleksi zemlje priredjuju za obradjivanje. Istra oskudjeva zemljom, pa je vrlo potrebno, da je ono malo zemlje, što Istra ima, obradjeno. Za naše siromaštvo svaki metar zemlje mnogo znači. U drugom je redu bonifikacija važna iz zdravstvenih razloga. Istarski močvarni krajevi pravo su vrelo malarije od koje pučanstvo trpi i strada.

Vlada je, da pospješi bonifikacije u Istri, odredila da se osnuju odnosne zadruge, koje će voditi radove i svu brigu za bonifikaciju u Istri. Da te zadruge budu u stanju izvršavati svoj program vlada im je lanjske godine u septembru odredila jednu znatnu svotu na raspolaganje. Radovi oko bonifikacije stoje vrlo mnogo. Tako su na primjer samo početni radovi za bonifikaciju Raške doline 7. decembra 1927. procjenjeni na 8 milijuna 43.500 lira. Od te sume snašati će 56 posto država, 22 posto pokrajina, a 22 posto vlasnici bonificiranog zemljišta.

Početni radovi oko bonifikacije dijele se u tri dijela: 1. konstrukcija galerije od jezera do plominske luke; 2. sistematizacija toka rijeke Raše; 3. sistematizacija raznih potoka u općinama oko Raše.

Vlada je odredila jednu znatnu svotu takodjer i za gradnju školskih zgrada u onim istarskim selima, gdje škola nema. Za god. 1926.—27. i 1927.—28. vlada je dala na raspolaganje 2 milijuna i pol lira. S tom svotom ima se izgraditi 12 školskih zgrada. Do sada je izradjeno 10 nacrta za škole i to za sela: Modrušani kod Žminja Lira 200.000; Varvari kod Poreča Lira 200 hiljada; Pregara kod Podgrada Lira 245.000; Slivje kod Materije Lira 255 hiljada; Rižana kod Dekani Lira 255.000; Sveti Vital kod Višnjana Lira 235.000; Baderna kod Poreča Lira 225.000; Villa Lazzari kod Plomina Lira 225.00; S. Marija Magdalena kod Pazina 235.000 i Salara kod Kopra Lira 145.000. Od ovih nacrta već su odobrena od ministarstva dva prva, to jest za školu u Modrušanima i Varvarima. Gradnja tih zgrada imala bi započeti ovih dana. Ostale će se zgrade početi graditi čim ministarstvo odobri nacrte. Za škole na otocima, kao n. pr. u Belom, Dragozetićima i drugdje, još se imaju izabrati zemljišta. Ta će se zemljišta izabrati dogovorno s jednim tehničarom, izaslanikom ministarstva, koji ima u ta mjesta doći. Troškovi za gradnju biti će uzeti u obzir u proračunu za g. 1928.—29.

Radovi na cestama, za koje je vlada takodjer velike svote odredila, započeli su i napreduju dobro. Popravljaju se ove ceste: 1. Momjan-Collalto-Topolovac - Gradina; 2. Ankaran-Rižana; 3. Rabac-Labin; 4. S. Petar-Macavia-Štivan; 5. Raskršće-Telba-Dragozetići (Cres); 6. Cres-Osor; 7. Osor-Mali Lošinj; 8. Mali Lošinj-Veliki Lošinj; 9. Valdarche-Veliki Lošinj; 10. Trg Mali Lošinj-Crkva Majke božje; 11. Vrsar-Sveti Lovreč Pazenatički; 12. Poreč-Vrsar; 13. Karojba-Motovun; 14. Buzet-Dane; 15. Dane-Vodice-Obrovo; 16. Buzet-Roč; 17. Pazin-Kršan; 18. Roč-Lupoglava-Vranja; 19. Lim-Sošići (Rovinj-Kanfanar); 20. Podgrad-Mune-Rijeka; 21. Markovščina-Tatre; 22. Kanfanar-Bara-Sv. Lovreč Pazenatički; 23. Račjavas- Trstenik; 24. Buzet-Cerovlje.

Za te popravke odredjeno je 1 mil. 456.509 lira. Troškove snaša polovicu država a polovicu pokrajina.

Za gradnju novih cesta odredjeno je 6 mil. i 890.000 lira. Osim toga je odredjeno još 1 mil. i 700.000 lira za dogradnju ceste Cres-Beli. Izradjeni su projekti za gradnju slijedećih novih cesta: 1. cesta Fažana i Bale; 2. Vodnjan-Fažana; 3. Jelovice (Draga)-Podgorje; 4. Jelovice-Vodice; 5. Tinjan-Milotićbreg; 6. Montrilj-Finida; 7. Trstenik-Rašpor; 8. Isola-Korte i Dolina Dragonje.

Nekoji su nacrti za nove ceste već prihvaćeni, a radovi su započeti, dok su drugi još na ministarstvu, no doskora će biti odobreni, pa će se onda na svim cestama raditi.

Osim ovih izvanrednih radova na cestama Genio Civile obavlja svoje redovite radove za uzdržavanje cesta I. klase, pa je tako odredjeno za uzdržanje ceste Pula-Trst 3 mil. 316.000 lira; Pazin-Učka 700.000 lira; Trst-Rijeka 640.000 lira; Vodnjan-Rijeka 387.000 lira.

Kako se iz ovoga vidi vlada mnogo nastoji oko cesta u Istri. Popravkom starih i izgradnjom novih cesta, cestna će mreža u Istri doskora dobiti sasma nov izgled.

Osim ovih javnih radova u Istri u zadnje vrijeme imamo i mnoge druge radove, koje vlada financira. Tako se na primjer grade nekoje nove kasarne za karabinjere. U Pazinu su neke zgrade preuredjene za kasarne uz trošak od 60.000 lira. U Šmarju kod Kopra gradi se jedna nova kasarna uz trošak od 135.000 lira. U Svetom Petru u Šumi kupljene su, te se preuredjuju za kasarne zgrade, uz trošak od 80.000 lira.

U Kopru se izgradjuje obala «Nazario Sauro». U Poreču se takodjer vrše znatni radovi u luci. Kod Malog Lošinja gradi se jedan svjetionik za lira 2 mil. 200.000 U općinama Pula i Rovinj vrše se manje bonifikacije za lira 200.000. U južnoj Istri čiste se osim toga močvare od malaričnih komaraca, a ti radovi stoje 100.000 lira.

Koliko je agrarnog kredita razdjeljeno u Istri. — Prema jednom izvještaju Zavoda za agrarni kredit u Trim Venecijama vidimo, da je godine 1927. molilo kredit 367 poljodjelaca iz Istre. Te su molbe upućene i garantirane zavodu od raznih posujilnica i zadruga, kojima su poljodjelci potpisali mjenice. Ukupno je podjeljeno 9 milijuna 299.645 lira agrarnog kredita. U godini 1927. podjeljeno je toliko kredita zato, jer je istarsko poljodjelstvo mnogo pretrpjelo od suše. Prošlih je godina podjeljeno kud i kamo manje kredita. Iz istoga izvještaja vidimo, da je istarskim poljodjelcima bilo pozajmljeno godine 1922. lira 169.100; 1923. lira 2 mil. 354.134; 1924. lira 1 mil. 518.790; 1925. lira 1 mil. 922.100; 1926 lira 3 mil. 778.450. Zbrojimo li sve te svote vidimo, da je u pet godina Istri zavod za agrarni kredit dao 9 mil. 742.574 zajma.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Položaj brodolomaca na parobrodu «Floridi» biva svakim danom sve teži. Ladja nošena podmorskom strujom plovi bez prekida prema nepoznatom cilju, a nadzornik policije Tompson postaje sve mračniji i pakosniji.)

(Nastavak 7.)

Unatoč svemu tomu Dora se ne osjećaše nesretnom. Bilo joj je kao da proživljuje nekakav roman, i to joj je donekle godilo. Dali će se i kada naći kakav način, da se izidje iz ovog zgusnutog i zatvorenog mora, o tome nije ona sebi mnogo lomila glavu. Prirodjena joj mladenačka bezbrižnost nije dala, da ovu tešku nevolju uzimlje sebi previše k srcu. Znala je, da je njezin drug Wiliam, u koga se ona potpuno pouzdavala, preuzeo na sebe svu odgovornost i vjerovala je, da će se njegovo obećanje u pogledu njihova izbavljenja jednog dana ispuniti — i to je njoj dostajalo.

To njezino pouzdanje bijaše zaista udivljenja vrijedno, to više, što mladi Barizon nije još pružio nikakva dokaza u tom obziru. Svejedno: nju nisu zaokupljale nikakve sumnje: njezina vjera u Barizona bila je bez granica.

Iza jela Dora bi odmah prilazila k Wiliamu, koji bijaše zaokupljen oko svojih mreža. Više puta bi medju njima vladala i šutnja, ali bi im vrijeme jednako brzo prolazilo, tako je bila jaka simpatija, štono je već vezala njihova mlada srca.

Bilo je upravo u petnaesti dan iza oluje, koja ih je ovamo nanijela, kad se Dora nenadano okrenu k svome prijatelju pa će mu unaprečac:

— Gospodine Barizone, vi ste meni nekom zgodom kazali, da je vaša osjetljivost sasvim otupila. Ne bismo li mogli porazgovoriti se malo o onoj vašoj stvari?

Wiliam porumeni.

— Čemu to, gospodjice? Što koristi, ako vam ja ponovno ustvrdim, da sam nedužan? Ima li gdje koji odsudjenik, koji ne bi bio kadar to o sebi da kaže? Meni nije uspjelo, da o tome uvjerim svoje suce. Ne će li potom biti bolje, da o tome šutim, sve dok mi se ne pruži zgoda, da iznesem dokaze moje nedužnosti?

— Možda imate i pravo, ali... sa svim tim ja vas molim, da mi ono iskažete...

— Neka, dakle, kad baš želite, reći ću vam. Osmoga maja prošle godine primio sam jedno kratko pisamce, pod kojim je bilo potpisano ime jedne žene. Samo nekoliko riječi, od kojih nisam zaboravio ni jedne.

«Dragi Wiliame, evo me ovdje, dodji što prije.»

Potpisana: Dolores.

Razumije se: jedino pametno bilo bi, da nisam nikud otišao. Ali ja sam počinio budalaštinu i odazvao se onome pozivu. Potražih kuću: bio je to nekakav hotel najniže vrste. Pokazah upraviteljici adresu one gospodje i ona me uputi na treći kat, soba broj 3. Vrata te sobe bila su poluotvorena. Pokucah, a kako mi se niko ne odazva, turnuh vrata, da vidim ima li koga u sobi. Kadli imam što da gledam: na podu ležala protegnuta nekakva žena. U tom času, priznajem, da sam se ponio vrlo glupo. Mjesto da odmah stvar prijavim i pozovem u pomoć, ja sam priskočio i nagnuo se nad njeno tijelo, da vidim, što je. Nesretnica bijaše mrtva, po svoj prilici neko ju zadavio.

U taj isti mah pokaza se na vratima upraviteljica hotela. Prva misao, što se prikazala njenoj pameti, bila je, da sam ja ubica one žene. Iznajprije zatraži, da joj nešto platim, pa da će šutjeti, a pošto sam ja to odbio, stade ona vikati u sav glas i zvati u pomoć. Ona iskaza, da me je vidjela, kad sam onu ženu davio, i policija me na mjestu uapsi. Poslije se pročulo, a niko ne bi umio da kaže kako, da je neki nepoznat čovjek uzeo moje ime i vjenčao se s onom ženom, i to u nekom selu, u blizini San Juana. To da se je desilo baš u vrijeme, kad se moj krstaš nalazio u luci onoga grada. Ali sud nije [illegible]tio da vjeruje u tu zamjenu imena, već [illegible] me je optužio, da sam se ja oženio s onom Dolores, i pošto sam je ostavio, ona da [illegible] me je slijedila u Njujork, gdje da sam [illegible] je ubio. Da se je ono vjenčanje uistini izv[illegible]šilo, posvjedočili su mnogi, neki su pak [illegible] u mojoj slici prepoznali čak i čovjeka, koji [illegible] je onu ženu poveo k oltaru. Tu fotografij[illegible] pokazali su i svećeniku, koji je izvršio vj[illegible]enčanje, i on se jedini izjavio, da nije ba[illegible]š stalan, dali ona slika prikazuje pravog [illegible]a muža one žene. To je ponukalo odvjetn[illegible]ike branitelje, da toga svećenika uneau [illegible] i prizovu kao svjedoka, ali nesreća htjed[illegible]e, da je ladja, kojom je putovao, putem [illegible] nastradala. Sve što sam ja mogao da kažem [illegible] u moju obranu, bilo je to, da ja one že[illegible] ne nisam vidio nikada do onog trenutka, [illegible] kad je ugledah na podu zadavljenu. I zakl[illegible]eo sam se u tom smislu, ali moja je zaklet[illegible]va vrijedila vrlo malo.

Nema sumnje, da je [illegible] a nesretna žena mogla biti u dobroj vjeri, [illegible] misleći, da se je vjenčala u istini s Wilia[illegible]mom Barizonom. Ta nije jedan sâm Wi[illegible]liam Barizon na svijetu: ima ih više. Nije [illegible] isključeno, da se je i njezin pravi muž ta[illegible]ko zvao. Bilo ova-

Malo više nego u samoj godini 1927. Agrarni kredit, koji je zamoljen u svrhu žitne bitke dan je uz kamate od 5%; za opće poboljšanje poljodjelstva uz kamate od 3.50%; u druge svrhe uz kamate od 6.25%.

Prefekt je posjetio Šušnjevicu. — Prošle sedmice, na svom povratku iz Boljuna, zaustavio se je u Šušnjevici istarski prefekt comm. Cavalieri. S njime je zajedno bio i školski proveditor za Julijsku Krajinu comm. Mondino, te nekoje druge ličnosti. U Šušnjevici je odličnim gostima priredjen svečani doček. Prefekt se je razgovarao s prisutnim općinskim podeštatom, pa je pokazao zanimanje za sve potrebe sela obećavši, da će Šušnjevici pružiti svu pomoć u administrativnom pogledu, te da će nastojati, da se dadu sva ona prava, koja pripadaju tamošnjim Rumunjima (Ćiribircima), koji su kroz stoljeća znali održati sve svoje narodne osebine i svoj lijepi jezik. Prefekt je zatim sjeo u automobil, pa se je odvezao u Briane i Kosterčane. Tamo su on i Proveditor pregledali zemljišta, gdje će se sagraditi nove školske zgrade. U Kosterčanima je Prefektu župan ponudio kafu. Odatle se je brzo odvezao u Pulu.

Predao se je ubojica tinjanskog brigadijera. — Pred 15 dana predao se je policijskim vlastima u Puli Josip Kalčić iz Tinjana. Njega su karabinjeri dugo tražli i proganjali, jer je još godine 1919. u Tinjanu, ubio tamošnjeg karabinjerskog brigadjera. Po ubojstvu on je nestao bez traga. Sud ga je bio osudio na 16 godina zatvora, ali on se je do sada skrivao po šumama. U zadnje vrijeme izgleda, da su mu vlasti ušle u trag. Vidio je da je u opasnosti, pa je zaključio, da je najbolje predati se.

Nesreća. — Ivan Stepančić i Andjelo Klum, dva mladića iz Oprtlja, baratali su jednog dana prošle sedmice nekom puškom. Andjelo je htio Ivana naučiti kako se puca. Naperi u njega pušku i potegne. Nije valjda znao, da je puška puna. Razlijegne se hitac, a Ivan se srušio krvav na zemlju. Teško je ranjen, pa se nezna hoće li uopće ostati na životu. Andjela su karabinjeri uhapsili.

Osudjen, jer je zlostavljao svoju majku. — Puljski tribunal osudio je prošle sedmice na zatvor od 1 godine i 3 mjeseca Liberata Buršića, mladića od 28 godina, iz Pazina. On je bio optužen, da već dugo vremena muči i napada svoju rodjenu majku. Naročito je u zadnje vrijeme bio nepodnosiv. Opijao se je, a kad bi došao kući galamio je i razbijao sve do čega je došao. Navaljivao je na staricu majku, prijetio joj, da će je ubiti i da će zapaliti kuću. Sud ga je pravedno osudio

Kradja u Kanfanaru pred puljskim tribunalom. — U februaru prošle godine lopovi su probušili zid na kući Ivana Medela u Kanfanaru, te su provalili u gostionu, što je u toj kući bila smještena. Pokrali su razne robe u vrijednosti od 6000 lira i to: 40 pršuta, slanine, više boca vina, dva kaputa itd. Robu su nakrcali na jedan voz i odmaglili. Kanfanarski su karabinjeri proveli istragu, ali nisu uspjeli pronaći drugoga nego nekog Antuna Zgrablića, na kojega se sumnja, da se bavi kradjom. Taj je Zgrablić predveden prošle sedmice pred puljski tribunal. No, po dugoj je raspravi pušten na slobodu bez ikakve kazne, jer se nije moglo dokazati, da je učestvovao u kradji za koju je optužen.

Buršić, Dobranović i Milovan iz Čabrunići oslobodjeni. — Tršćanska «Corte d'Appello» raspravljala je dne 15. o. mj. rekurs Buršića, Doblanovića i Milovana, trojice seljaka iz Čabrunići, koje je puljski tribunal 10. junija 1927. odsudio na 2 godine i 11 mjeseci zatvora zato, jer su podmetnuli vatru i zapalili neke kuće. To se je dogodilo prigodom jedne svadje izmedju optuženih i nekih drugih seljana. Na raspravi pred «Corte d'Appello» optužene su branili dr. Ciocchetti i dr. Robba. Oni su dokazivali, da je optuženi Milovan zapalio kuću, jer je bio u takvom položaju, da je to morao učiniti, a Buršić i Doblanović nisu uopće pritom sudjelovali, jer se to ne može dokazati. Kao olakšavajuću okolnost dr. Ciocchetti iznaša, da je Buršić vrlo dobar fašista, koji je za fašističku i talijansku stvar bio već i nožem ranjen. I Doblanović i Milovan takodjer su dobri fašisti. «Corte d'Appello» proglasuje napokon Milovana, Buršića i Doblanovića slobodnima.

Meštrovićev spomenik za Chicago na prolazu kroz Trst. — Dne 17. o. mj. prispjela su u tršćansku slobodnu luku iz Zagreba tri vagona sa detaljima jednog velikog spomenika, koji je za američki grad Chicago izradio najveći svjetski kipar Jugosloven Ivan Meštrović. Meštrović je po svojim izvanrednim genijalnim djelima poznat po svem svijetu. Općina grada Chicaga počastila je Meštrovića i Jugoslaviju naručivši kod njega ovaj veliki spomenik. Meštrović je oko spomenika radio godinu dana. Spomenik je iz brona, a predstavlja dva Indijanca na konjima u bjesnom trku. Djelo je izradjeno majstorski, pa već sami detalji daju jedan perfektan utisak. Onakvih konja i onakvih Indijanaca nije do Meštrovića još niko izvajao. — Spomenik ima velike dimenzije: svaki konj imati će u dužini oko 5 metara. Djelo je izliveno iz brona u jednoj zagrebačkoj radionici. Tako je htio Meštrović, samo da spomenik bude potpuno jugoslovenske produkcije, i ako se je to moglo jeftinije obaviti u Americi ili negdje drugdje. Djelovi Meštrovićevog spomenika pretovariti će se iz vagona na parobrod, kojim će biti odvezeni u Ameriku. Spomenik se nalazi još uvjek na otvorenom i sva sila ljudi dolazi u luku, da se uz najraznije komentare divi genijalnom djelu Ivana Meštrovića.

NAPADAJ NA MILICIJU U SELCU KOD POSTOJNE.

Prošlog ponedeljka uvečer izvršen je u Selcu kod Postojne razbojnički napadaj na tamošnji odsjek pogranične milicije. Četiri milicijonera nalazila su se u kući, te su se baš spremali na večeru. Najedanput se otvore vrata, a u sobu banu dvije nepoznate osobe oboružane s revolverima. Napadači su odmah počeli pucati u milicijonere. Ispalili su desetak hitaca. Tri milicijonera pala su ranjena. Jedan je pograbio pušku. Napadači su zatim pobjegli. Za njima je išla potjera. Oblasti su u Selcu i okolici uhapsili mnogo osoba. Nezna se, da li su medju uhapšenima i napadači. Ranjeni milicijoneri ostati će na životu, jer su ranjeni u donje djelove tijela.

---

ko ili onako, desilo se, da se sve urotilo protiv mene, i porotnici bez ikakvog daljnjeg vijećanja odsudiše me jednoglasno. Nato mi je uspjelo da utečem i ja se odmah uputih u San Juan, u nadi, da ću tamo naći koji dokaz meni u prilog, ali me opet uhvatiše prije nego što sam mogao išta da pokušam u tom pogledu. Evo vam, gospodjice, moje pripovijesti! Čuli ste je, budite uvjereni, da vam ne ću primiti za zlo, budete li i vi istog mišljenja kao i oni moji porotnici.

Ali ja ne...

Dora ne imadjaše kada da doreče svoju misao. Tompson, koji je cijelo vrijeme stajao nedaleko od njih pogledom uporno upiljenim prema sjeveru, iznenada se trže, naperi na Barizona svoj revolver i vikne:

— Ruke u vis! Smjesta! Koga vraga čekate!

Preneražen Barizon posluhnu. Tompsonovo je lice bilo izobličeno kao od ludila.

— Ima već dosta vremena, vikaše on, što se vi nametnuste ovdje kao gazda. Već su dvije nedjelje prošle, što mi lutamo ovuda, izmedju podrtina propalih ladja — meni je već toga i suviše. Nisam mornar, ali i bez toga vidim dobro, osobito, kad neko hoće, da me za nos vuče. To je to, što vi sada radite s nama. Krajnje je vrijeme, da nas izvučete odavle.

— Izvolite se izjasniti, reče Barizon, i sam se smrači.

— Nemojte se vi šaliti sa mnom, zagrni Tompson izbuljivši u mladića svoje gnjevne i pakosne oči. Ponavljam: unatoč svim vašim lijepim riječima, vi ne osjećate nikakve volje, da izadjete odavle.

— Već sam vam objasnio, da ne mogu u tom smislu ništa da poradim, dok ne stignemo do ostalih, nagomilanih ladja.

— Te vaše glupe priče o naslaganim ladjama držite za sebe, i znajte da se ja ne ću dati nasamariti ni od vas ni od bilo kog. Do sada sam vas pustio govoriti, ali sada mi je već svega dosta, i ja hoću, da se date na posao!

— Drage volje, reče Wiliam slegnuvši ramenima. Izvolite vi samo meni naznačiti, što imam da radim.

— Ja ne znam... Vi ste mornar i ja vas lijepo pozivljem, da se smjesta povučete u vašu kabinu, odakle ne ćete izići dok ne napravite plan, po kome će te nas povući odavle. Dok taj plan ne sastavite, ostat ćete pod ključem. Što više, ja ću na te vaše ruke opet udariti okove, i nosit ćete ih, dok vam iz mozga ne frcne naš spas. Jeste li čuli? A sada — naprijed.

Barizon zavrti glavom i ne mače se s mjesta.

(Slijedi.)

DOPISI

IZ RIJEKE

Stalne cijene. - Vrijeme je novac. - Napredak Rijeke prema Sušaku. - Televizer. Ninettine bojazni - Jedan opravdani prigovor. - One tri.

Jedna novost: Od 15. ovog mjeseca imamo u svim trgovinama takozvane stalne cijene. Do sada je to išlo ovako: Vi ste došli u dućan, izabrali ste bilo kakvu robu ili bilo koju stvar, pitali trgovca, koliko to košta — i dobili odgovor: stoji toliko i toliko. Ako je trgovac kazao, da nešto stoji 100 lira, vi ste se najprije zgrozili, pa grohotom nasmijali, onda ste se najedanput uozbiljili i dobacili trgovcu, da što misli on, s kime ima posla, za koga vas drži i sve tako. I trgovac bi se sa svoje strane takodjer grdno namrgodio i kao malo povredjen u svojoj časti, počeo bi vam dokazivati, kako on od svega toga ne će imati dobitka ma ni koliko mu treba za tabak, to da je zadnja cijena, što je može da učini, i to vama, samo vama i nikome drugome pod ovom kapom nebeskom, no ako vam se baš čini preskupo, on je evo pripravan i da izgubi na tome, pa će vam dati iznimno za 95 lira, ali da niste to nikome rekli.

Vi se na ovo opet zgražate, smijete, podrugujete i već se spremate, da ćete izići i potražiti drugdje sreću. Sada počinje tek pravo natezanje. Vi ne dižete ni za vlas vašu ponudbenu cijenu, a on od svoje otkida tek po dvije po tri lire, dok poslije dugog i mučnog cjenkanja ne popusti na sedamdeset, «ali manje ni centezima...»

— E, pa onda sluga pokoran! — kažete vi i izidjete. Ne učinite ni dva koraka, već vas trgovac zove natrag i kaže vam, da će vam još popustiti — ali samo kao vama — pet lira, ali više ni jedne dlake. I tako, ako vam je dodijalo cjenkati se, vi možete onu stvar od 100 lira odnijeti za 65.

Bilo je medjutim slučajeva, gdje ste vi stvar, za koju su vas pitali stotinu lira, mogli odnijeti i za 25 i manje lira, što je dakako zavisilo nesamo od trgovčeve bezobraznosti već i o vašoj drskosti. Treba naime znati, da kod svakoga ovakvoga cjenkanja igraju glavnu ulogu baš ove dvije nelijepe vrline: bezobraznost i drskost, a razumije se, samo na štetu obraza i časti trgovčeve i kupčeve. Dakako da se pri tome izgubi i mnogo vremena, što takodjer nije od koristi za nas Riječane, koji smo oduvijek letjeli za «money» (novac), a što je drugo «money» negoli «times», to će reći vrijeme?

Malo statistike: u godini 1926. iskrcalo se i ukrcalo u riječkoj luci 734.737 tona razne robe, a u godini 1927. gotovo za 49.000 tona više. Taj i ako nevelik porast pokazuje napredak.

U bližnjoj sušačkoj luci bio je taj porast nešto veći. Dok se u sušačkoj luci u godini 1926. ukrcalo i iskrcalo 270.753 tona razne robe, u prošloj se je godini ukrcalo i iskrcalo za 168.000 tona više. Tome je u neku ruku pridonio popust od 30%, što ga je beogradska vlada dala trgovcima za prevoz njihove robe u jadranske luke, a i 10% popust na carini one robe, što ulazi u sušačku luku morskim putem. Uslijed toga odlazi najviše lijesa iz Sušaka, a i neka druga roba prolazi jeftinije kroz Sušak negoli kroz Rijeku. «Vedetta», iz koje ovo vadimo, veli, da bi ovome trebalo doskočiti, ali ne kaže kako.

Još koje vrijeme i ova će zemaljska kugla biti preuska za nas, kaošto je nekoč bila i Makedonija za Aleksandra Velikoga. Još nije prošla ni godina dana, što su London i Njujork spojeni telefonom bez žica, i već se čuje o nekom novom izumu, koji je zabezeknuo cijeli svijet, ako se već ovaj naš svijet uopće čime zabezeknuti dade. Radi se o aparatu, koji je već dobio svoje ime: zove se televizer. I tome čudu kao i mnogim dosadašnjim, kumovao je onaj blaženi radio. Izumilac toga aparata, neki Englez Berd, pozvao je jednog dana k sebi neke svoje prijatelje. To je bilo u Londonu. U isto vrijeme okupili se neki ljudi i u nekoj zgradi u Njujorku i pozorno gledali u nekakvo platno nategnuto kao za kinematograf. Gledaju ljudi u ono platno i gledaju i najedanput čuju nekakvo sasvim tiho šuštanje, i gotovo u isti mah pokazala se na platnu fotografija izumitelja Berda, koji je u taj čas stajao pred svojim televizerom u Londonu. Njegovi prijatelji u Njujorku prepoznaše ga odmah. Malo zatim poslao je Berd pred aparat jednu ženu — i nju su takodjer vidjeli u Njujorku. A tako i neke Berdove prijatelje, koji su oni u Njujorku odmah prepoznali.

Izvanredno iznašašće. Čim se malo usavrši — a to neće kasniti dugo — mi ćemo na telefonu moći nesamo da slušamo glas naših milih, nego i da gledamo njihova draga lica. Pomislite, kakva će to biti sreća za mlade ljude, recimo za zaručnike, za jedva oženjene ljude itd.! Nineti nije stvar sasvim jasna.

— A ako bi bilo da me toká poć na telefon v noći, s postelji, onako va stomanje, pak da me fotografaju z onemi «papijoti» od karti va vlaseh...

Nikada zadovoljna!

Hrvatska Čitaonica na Rijeci nastavlja svoje pokladne tradicije. Neprestano se izmjenjuju čajanke i plesovi, plesovi i čajanke, i sve u velikom, gospodskom, gotovo predratnom stilu. Čitajući u «Vedetti» opis jednog od posljednjih čitaoničkih plesova, činilo mi se, da imam pred očima negdašnju «Bilanciu», koja je za takove stvari imala majstorsko pero. Mutatis mutandis — svi smo zostali kakor smo bli. — Naše lokalne novine prigovaraju — a ja ću poslije reći dali pravom ili nepravom — nekim trgovcima, koji u svojim dućanima drže izvješene nekakve tablice s napisom: Non si fa credito! (Ne daje se ništa na vjeresiju ili na dug.) To da ne valja. Hoće li koji trgovac da dade nekome nešto na vjeresiju ili ne će, to je stvar njegova i recimo donekle i onoga, koji traži nešto na dug. Kao svaki drugi smrtnik i trgovac izbaci na dan prilično mnogo nepotrebnih i suvišnih riječi, pa mu ne bi ispao jezik, ako bi i mušteriji, koja ga pita štogod na dug, kazao: ne dam. Ja sam to jednome trgovcu, mom dobrom znancu, i prigovorio, našto će on meni:

— E, moj gospodine Rokče, lako vama govoriti tako, ali da vi vidite procesije onih, što svakoga dana dolaze k meni, da im dam na dug ovo ili ono, rekli biste i vi: je, Boga mi, ima čovjek pravo!

— Ne, brate, rekoh ja njemu, vi se varate. Vi ste dužni u prvom redu da se skrbite za «dekor» svoj i svih svojih sugradjana. A kad vi mećete na vidljivo mjesto u vašem dućanu onakve napise, vi radite protiv toga «dekora». Neka na priliku dodje u vaš dućan koji strani gospodin i neka pročita onu nepodopštinu, što će pomisliti? Pomislit će, da mi Riječani nismo drugo nego puki dužnici ili muktaši.

Ja sam nato otišao. Nešto je za mnom dobacio, ali to sam ja izvolio prečuti.

One tri:

Danas se jedan mladić tužio jednome drugome na Korzu:

— Uh, te žene! Lud onaj, ko im vjeruje!

— Što su ti skrivile?

— Pomisli: ima ih pet, s kojima sam se zaručio i nijedna mi nije vjerna. Sve me varaju. Vražice nijedne!

Ona druga: U tramvaju sjedi jedan moj prijatelj. Vozi se, čini mi se, na Sušak, da kupi ondje suhoga mesa. S njime su tri četiri žene, koje mu se neprestano tuže na svoje muževe. Svaka bi svoju jeremijadu svršila od prilike ovako:

— I ta — Bog nas očuvaj, vražji sin ni nikada doma. Kada večer zvrši delo, hiti ča va se, i već ga ni do pol noći.

Nato će moj prijatelj:

— A ja, ki se nisam već trejset let maknul nijednu večer od moje ženi...

— To je ljubav! — kliknuše sve u jedan glas.

— To je reumatizan, altroke ljubav, odgovori moj prijatelj tužno.

Ona posljednja: Ova se dogodila u Ratkezburgu, u vrijeme rata. Došao cugsfirer u menažu pa će: — Razumije se tko izmedju vas u muziku?

— Melde horzam, ja se razumem, oglasi se u isti mah neki Kastavac, koji je mislio, da će ga to osloboditi od fronte.

— Dobro, reče cugsfirer, dodjite sa mnom, Furišac gospodina majora traži jednoga, koji će mu pomoći prenijeti glasovir iz jedne u drugu sobu. **Rokac.**

Književnost

Ženski list «Vez».

Pred par dana štampan je drugi broj «Veza». Taj vrlo lijepi i korisni list, koji je namjenjen našoj istarskoj ženi, donaša i u ovom broju obilno korisnog i lijepog štiva, koje će obradovati sve njegove prijateljice. — Sadržaj februarskog broja «Veza» je slijedeći:

Gluhonijema i slijepa. (Barba Šime.) — Učiteljica. (Ada Negri.) — Večer. (Tone Prikodražan.) — «Brat» Jelica. (Po Lavedañu.) — Stihovi o ženama. (Ive Mihovilović.) — Žena u braku. (Poljkova.) — Narodna ljubavna lirika. — Za istarsku djecu. (Priče i pjesme.) — Na prilogu: Crteži ručnih radova i opis crteža. — Nekoliko uzoraka za proljetna odijela. — Zdravstvo. — Materinstvo. — Kućanstvo. — Kuhinja. — Na koricama: Šala i smijeh. — Zanimivosti iz ženskog svijeta. — Iz uprave. — Darovi.

«Vez» se naručuje na adresu: Amministrazione del «Vez» Via San Francesco d'Assisi 20. Trieste. Stoji godišnje samo 8 lira.

Naš glas.

Izišao je iz štampe 2. broj «Našeg glasa» te lijepe revije, koja je vrlo obljubljena i rado čitana, jer je ukusno uredjena a donaša uvijek mnogo (32 stranice) lijepog i korisnog štiva. Sadržaj februarskog broja je slijedeći:

Fr. Bevk: Skrinja s srebrniki; Fr. Magajna: Kresnice; Slavko Slavec: Tičarjev Tone; Janko Samec: V vinskem hramu (pesem); R. Dohmel-Fr. Bevk: Potočnica v kovačnici (pesem); K. Jerôme: Dogodek v gostilni ob Temzi; Ive Mihovilović: Kraško ptiče: (pesem). — Kotiček za otroke: Ferdo Plemič: Kako da niso odrli Bufija na meh? in več krajših stvari. — Pouk in vzgoja: J. B.: Kultura in potrebe; Lavo Čermelj: Makrokozmos in mikrokozmos; Amundsen na južnem tečaju; Iz dežele nemirov; A. Š.: Prvi prebivalci naše dežele; Gizela Majeva: O snubljenju; Ciril Drekonja: Janez Laharnar; Josip Bregant: Vpliv alkohola na otroka. — Listek: Letni časi in zdravje; Odlomki iz književnosti; Knjige in revije; Naše slike; Brstje; Drobiž; Smešnice in uganke. — Slike: Bernard Strozzi; Kuharica; Albert Sirk: Portret gosp. H., Kraške bajte, Kanal; Franc Mirt: Solnčni zahod.

Franina i Jurina

Fr.: Ćeš mi verovat, Jurino, da se ono va našoj «Istarskoj Reče» od onega izgubljenega broda lepo čita. Samo to je slabo, da kada j' najlepje, čovek mora prekinut i čekat do drugega petka ale soboti, ako će da zna, kako j' napred bilo.

Jur.: Trebe imet strpljenja, kako ga imaju i drugi ljudi po svete.

Fr.: A ter je tako! Nego, Jurino, ča se tebe ne pari, da je onega malo previše?

Jur.: Kako — previše?

Fr.: Otel bim reć, da mi se pari, da ima tamo stvari, keh bi čovek mogal i ne mogal verovat. Promisli: čovek, ki je odsujen na smrt hita se va more da spasi jednu žensku, ku on ne pozna. Mane se čini, da je ova malo predebela.

Jur.: Ja ne bim rekal. Najprvo trebe videt, ako je on čovek pravo odsujen, a drugo — a drugo, moral biš i ti znat, da svaki čovek ima va sebe nekoliko dobroti, ka je pul nekeh vavek živa, a pul drugeh je zamrla, pak se kadagod dogodi, da se ta zamrla dobrota zbudi i napravi ko lepo delo, kemu se svi čude. Ako mi ne veruješ povedet ću ti, ča se je dogodilo va prigode, kada je ono vapor «Mafalda» šal na dno.

Fr.: Ala povedi. Baš želim čut, ča j' to bilo.

Jur.: Ako se već ne spamećuješ, reć ću ti, da je «Mafalde» prišal na pomoć i neki franceski vapor, ki se je zval «Mozel».

Fr.: Tega se imena dobro spamećujem. Homo napred!

Jur.: Mornari od tega franceskega broda držali su se svi jako lepo i spasili su dosta ljudi, ma najbolje se je ponesal jedan putnik, ki se je prej vavek nekako po strane držal. On je sâm spasil toliko ljudi, da ga je komandant broda prizval k sebe, silno ga je pohvalil i pital ga je, ki je i otkuda je. On je odgovoril: Gospodine komandamte, ja sam po rode Francez, zovem se tako i tako, i moram vam reć, da sam va nekoj žalosnoj prigode prej nekoliko let ubil jednega čoveka i da sam bil stavljen pred sud, ki me je odsudil na večno progonstvo va Kajenu.

Fr.: Sve streli nebeske! A ča j' ta Kajena?

Jur.: To ti je jedno mesto va Amerike zgora Brazila. Zemlja vokole zove se Gujana. Francezi prenose onamo svoji lupeži i razbojniki, i tu ih sile da delaju teška dela, dok njim ne steče vreme njihove pedepsi. Zemlja je velika, pak se trefi, da kigod pobegne. To se je trefilo i onemu na brodu. Pobegal je, i kad je prišal va prvi porat, ukrcal se je na on brod «Mozel» i zadimil put domi. I kada ti temu ne beše, dogodi se ono, ča sam malo prej povedel. Naime, ta čovek, ki je jedanput kako niš ubil jednega svojga iskrnjega, sada ti se nebore hita va more, mej morski pasi, škapuluje ljudi, ženske, decu, vuče ih va barku, pak se opet hita va more i kosma se s morskem pasom, ki bi otel raskinut jednega, ki se već utaplja, kosma se, nateže, dok mu ga ne stegne z ust i ne nese ga va barku. I sve tako. Z jednum besedum: ponesal se je, kako pravi junačina.

Fr.: Ma ter je, ako je sve to tako, kako ti povedaš.

Jur.: Bilo je uprav tako, kako ti ja povedam. Sve je to komandant broda javil va Parij, i ministarstvo, kada je doznalo to i ono, ča je ta čovek prej jedanput učinil, oprostilo mu je sve, i sada on slobodno žive va France, kako svaki drugi pošteni Francez.

Fr.: Ter neka da! Nego kako ti to tumačiš?

Jur.: Kako da tumačim? Kako sam ti već prej rekal. Kako svaki čovek, imel je i on va sebe puno dobroti, ma ta dobrota je va njem bila kako zamrla. Dok je dobrota va njem spala, dotle je on zlo delal, a kad se je jedanput zbudila, onput su one iste ruki, ke su prej slabo delale, počele da delaju dobro.

Fr.: Škoda da se ta dobrota ne zbudi i va drugeh, ki zlo delaju.

Jur.: Morda bi se i zbudila, da pride va priliku.

Fr.: Morda i bi, ma ča ćeš, kada ja poznam ljudi, kem dobrota tako trdo spi, da je ne bi vredni zbudit svi kanuni ovega sveta.

Jur.: Će njim ju benj zbudit ona strahovita trumba va doline Jožafat.

Fr.: Će, će — ma te onput bit već vragu v ruke. Dunke onemu Francezu je sada lepo i dobro.

Jur.: Čekaj, još nisam zvršil. On Francez je bil i oženjen, pak kada su ga ono odsudili, njegova žena je valje šla na sud i protestala, da neka ju odele od muža, zač da ona ne će već nosit njigovo sramotno ime. I sud ih je rastavil, i ona j' postala slobodna, kako kada j' bila divojka.

Fr.: I ki zna, koliko ih je odonput opravila.

Jur.: Pustimo to.

Fr.: A borme — pustimo!

Jur.: Sada pokle je on slobodan i čašćen, našli su se sopet, malo su se pogledali, malo neč jedan drugemu pošaptali — i cela se je stvar zvršila, da su se sopet oženili.

Fr.: Ma vidi zlodeja! I još će mi neki reć, da se dan današnji na svete ne dogajaju romanci!

Jur.: I kako da se dogajaju! I kakovi! Zato je mane on romane va «Istarskoj Reče» od onega izgubjenega broda jako drag i ja komać čekam, da ga morem napred čitat.

Fr.: I ja isto tako. Samo da mi je znat, kako će se zvršit? Ako se kakogod škapulaju, ja mislim, da te sigurno i onemu mladiću oprostit ono ubojstvo, ča ga j' učinil.

Jur.: Ako ga j' učinil! On se brani, da ni.

Fr.: A je kada ki lupež rekal: zgrešil sam, ubijte me! Nego bašta, ćemo benj videt — govoril je on slepi mežnjar va Kastve. A sada još jednu pipu, pak na delo!

Jur.: Grem ja prez pipi.

VJENČANJE.

Dne 15. o. mj. vjenčao se je u Buzetu naš dobri prijatelj gosp. Ivan Klarić, poslovodja Buzetskog društva za štednju i zajmove, sa milovidnom gospodjicom Maricom Kajin. — Mladencima želimo mnogo sreće u zajedničkom životu. Neka bi im dom bio gnijezdo pravog obiteljskog zadovoljstva, a potomke da bi odgojili u duhu poštenja i naše stare časti.

DAR SA VJENČANJA.

Dne 11. februara vjenčali su se u Filipani Tomišić Miho pok. Ive iz Matelići i Luka Cetina iz Krvarići. U veselju, koje je redovito na svim našim pirovima, svatovi su se sjetili i svoje drage novine, naše «Istarske Riječi» pa su odlučili poslati joj, mjesto svatskog kolača, mali dar u fond. Za taj su dar pridonijeli: Tomišić Miho i Luca svaki po 6 lira; Ferlin Anton od Tone iz Gaiane, Tomišić Ive iz Matelići, Šarić Šime iz Orbanići, Deprato Anton iz Marčane, Cetina Ivan iz Krvarići, Cetina Ivan-Negričan, Cetina Miho, podeštat, Krvarići po 5 lira; Vlašić Jakov sirac iz Karnice 3 lire; Tomišić Anton iz Matelići, Vale Ivan iz Pontere, Cetina Bože iz Krvarići, Cetina Marija iz Pinežići, Deprato Katica iz Marčane, Krajcar Marija iz Krvarići po 2 lire; Cetina Martin iz Krvarići, Deprato Veronika iz Marčane, Vale Ana iz Pontere po 1 liru. Ukupno 65 lira. — Za ovaj lijepi dar «Istarska Riječ» se zahvaljuje najljepše svim svatovima, a naročito mladencima, uz iskrenu želju, da bi im Bog dao sve dobro što žele, da bi u dugom zajedničkom životu uživali svu moguću obiteljsku sreću i da bi uzgojili djecu tvrde kremenjake na čast sebi i Istri.

IZ UREDNIŠTVA.

Iz Mutvorana. — Ono što nam Vi javljate uzeli smo do znanja. Drago nam je, da ste nas obavjestili o stvari, ali Vam nikako ne možemo javiti imena, koje Vi tražite. Ni uz najbolju volju. Javite se koji put dopisom. Pišite kratke stvari i javljajte novosti iz Vašeg kraja. — Hvala Vam na svemu i Zdravo.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Zorica Jakovašić
Antun Kršanac
vjenčani
Lovran, 16. februara 1928.

Ortopedijski zavod A. ZECCHI, Torino
Via Roma 31 I. n.
Aparat ZECCHI sprečava napredovanje
KILE

Istinita potvrda ugledne gospodje iz Venezie:
Istini za ljubav moram izjaviti, da mi je Vaš aparat mnogo olakšao život, jer mi je potpuno zapriječio napredovanje kile, dok su mi druga sredstva djelovala baš u protivnom smislu. Istovremeno šaljem Vam sliku, koju možete upotrebiti u Vaše svrhe.
D'ALPAOS SALUTE
Parma d'Alpago (Belluno)

Važno: Uslijed mnogih pisama koje dobivamo, i kojima nas mole za informacije, javljamo da će ortopedik ZECCHI davati razjašnjenja i savjete u slijedećim mjestima:

Trst: srijeda 7. i četvrtak 8. marta „Albergo Moncenisio".
Pula: petak 9. i subota 10. marta „Albergo Miramare".
Buzet: nedjelja 11. marta, Albergo alla Fontana".
Rijeka: ponedjeljak 12. i utorak 13. marta „Albergo Riviera".
Gorica: srijeda 14. i četvrtak 15. marta „Albergo all'Angelo d'oro".

SMILAJOD
izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.
Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

JEDINO DOBRA engleska modra galica «Maple Brand» stigla je na rasprodaju uz jeftinu cijenu **Drogariji R. Hafner u Matuljima.** Ne kupujte druge jeftine modre galice, jer je «Maple Brand» po svemu svijetu poznata kao najbolja.

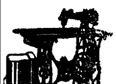
POSJED NA PRODAJU tik grada Kastva sa kućom, salonom za zabave i plesove, štalom, šternom, dvorištem, vrtom i vinogradom. Sve leži na prometnom mjestu, na razkrižju cesta Kastav-Sv. Matej-Srdoči-Rijeka, zgodno za trgovinu. Cijene umjerene. Obavijesti daje **Dr. M. Trinajstić u Voloskom ili u Kastvu.**

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Benčić — Kršanci p. Žminj (Gimino), Istra.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

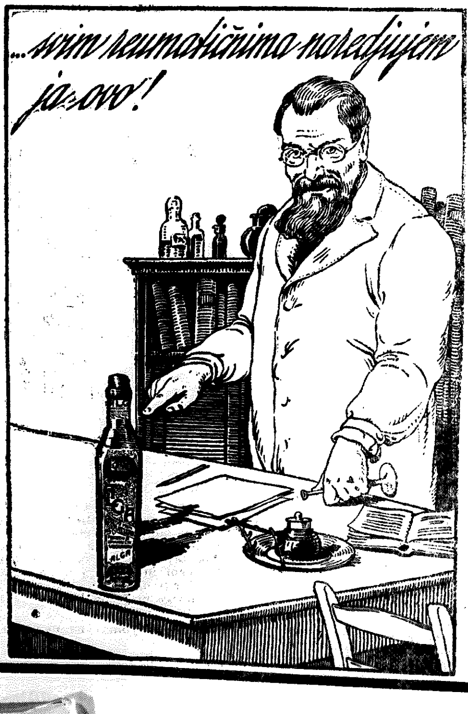

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3 (iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Upostava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1889.

Proti
REUMATIZMU, kostobolji, išhijasu,
natečenim zglobovima, proti ukočenim žilama, probadanju
upotrebljavajte „ALGU". Pomogla je hiljadama mora i Vama.

Dobiva se u svim ljekarnama.
Priredjuje i poštom razašilje:
Laboratorij „ALGA" - Ljekarna D. Budak, Fiume

Broj 9 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 1. marta 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

Oglasi stoje 3 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

ITALIJA I AUSTRIJA

Prošla je sedmica zabilježila jedan politički dogodjaj, koji je prilično važan za talijansku vanjsku politiku, a naročito za daljnji razvitak odnošaja izmedju Italije i Austrije. Na dnevni je red naime došlo delikatno pitanje njemačke narodne manjine u talijanskim granicama. I to na jedan prilično bučan način.

Prošle se je sedmice u austrijskom parlamentu u Beču raspravljalo o državnom proračunu. Kad li usred debate najedanput neki poslanici počnu govoriti o Njemcima, koji živu u talijanskom Poadižju (pokrajine Bolzano i Trento). Naročito je oštro u tom smislu nastupio kršćansko-socijalni poslanik Kolb. On je izrekao jedan oduži govor. Oštro je napao Italiju, naglašujući, da Italija s Njemcima u Poadižju vrlo zlo postupa, da im je oduzela sve narodne pravice, da ih ugnjetava u svakom pogledu, s ciljem da ih odnarodi.

Poslanik Kolb navadja u svom govoru sve to, a onda pita parlamenat, što je Austrija već učinila i što kani učiniti, da se Njemcima u Poadižju olakša položaj i da im se pomogne, što misli austrijska vlada poduzeti, da se Italija uputi na drugu politiku prama Njemcima u Poadižju. — Taj govor poslanika Kolba bio je od cijelog parlamenta burno odobren, pa takodjer i sa strane opozicije, tako, da su u tom pogledu svi poslanici bili jednodušni. — Iza Kolba govorili su u tom smislu socijalistički poslanik Abram njemački nacijonalistički poslanik Strafner i poslanik Schusching. Na koncu se je cijeli parlamenat digao u jednu bučnu demonstraciju protiv Italije.

Kancelar austrijske republike i ministar vanjskih poslova dr. Seipel bio je dužan, da u ime vlade dade parlamentu odgovor na pitanje poslanika Kolba. On je to i učinio. izrekao je jedan kratak govor, u kojem je izjavio, da Austrija nije nipošto zaboravila Njemaca, koji su pripali Italiji. Austrija se za te Njemce uvijek interesira, ali za sada više nego toliko ne može ni uz najbolju volju za njih učiniti. Položaj je Njemaca u Italiji, kaže Seipel, uistinu težak, ali on vidi, da Austrija ne može sada za njih pred Ligom Naroda nastupiti. To za sada ne bi nikako uspjelo, pa bi sav trud bio uzalud, a možda bi taj korak još i pogoršao stanje Njemaca u Italiji. No, ako se to ne može sada poduzeti, zato će se moći bez sumnje poduzeti u budućnosti. Vrijeme će popraviti prilike, a onda će Austrija nastupiti i zahtjevati od Lige Naroda, da pretrese pitanje Njemaca u Italiji. — Dr. Seipel se ipak nada, da će Italija još prije nego do toga dodje shvatiti dobre želje austrijskog naroda, pa će iz vlastite pobude ukloniti sve one razloge, koji stvaraju slabe odnošaje izmedju Austrije i Italije, to jest, da će ublažiti svoje postupanje s njemačkom narodnom manjinom i da ne će zahtjevati od austrijskog naroda, da zaboravi svoju jednorodnu braću, koja su ostala u talijanskim granicama. Dr. Seipel kaže, da nije moguće zahtjevati od austrijskog naroda, neka se odreče svoje braće u talijanskim granicama, jer je izmedju braće čvrsta duhovna veza, koju se ne može diplomatskim operacijama ukinuti.

Razumije se, da su ove izjave Seipela, koji je premijer austrijske republike, proizvele ne samo u parlamentu, nego u cijeloj Austriji i u svem svijetu jedno neobično čudjenje i interesovanje. — Sve su svjetske novine prošle sedmice, kao najveći medjunarodni dogodjaj, donijele taj dogodjaj, a još je i danas tumačenje Seipelovog govora kao prva točka na dnevnom redu medjunarodne politike. Svjetska štampa svakako tumači ovaj nastup male Austrije, pa naglasuje, da je govor Seipelov u pogledu talijanskih Njemaca bio odvažan, jer je to pitanje vrlo delikatno i teško. Seipel je time naime duboko zadro u talijansko-austrijske odnošaje, koji su do sada, bar prividno, bili dobri.

Razumije se, da je govor Seipelov u bečkom parlamentu imao svoj poseban odjek u Italiji. I ako je Seipel u svom govoru bio, po svom starom običaju, oprezan i hladan, on je ipak protiv Italije nastupio. On je vrlo precizno i sa malo riječi rekao što Austrija misli o Njemcima u Poadižju i o Italiji. Iz njegovoga govora Austrija otvoreno okrivljuje Italiju. — Kakav je utisak imao Seipelov govor u Italiji najbolje se vidi iz rimskih listova. Svi su se bolji i uvaženiji talijanski listovi digli protiv Seipelovog govora, tvrdeći da je Seipel na krivom putu, da Italija s Njemcima u Poadižju postupa najkorektnije i da se Austrija prema tome nema na što da tuži pred Ligom Naroda. «Giornale d'Italia» kaže izmedju ostaloga, da se iz ovih novih austrijskih ispada vidi, kako ni Austriji nije stalo do dobrih odnošaja s Italijom, nego i ona počinje poput Jugoslavije da postaje nemiran susjed, koji draži, pa zato postavlja na dnevni red pitanje Poadižja i izmišlja neka nasilja Italije nad Njemcima. Poslanik Kolb je u svom govoru u bečkom parlamentu rekao, da je pitanje Njemaca u Poadižju pitanje svjetovne važnosti, a ne samo austrijsko pitanje. «Giornale d'Italia» kaže, da su to smiješne fantazije. Svijet ima mnogo važnijih pitanja da riješi prije nego će se baviti poadižskim Njemcima. Italija je vlasnica Poadižja, prema internacijonalnim pogodbama Italiji je priznan suverenitet nad zemljom, kojoj je granica Brenner. Ako Austrija predloži to pitanje Ligi Naroda u Ženevi, doći će do prave revolucije. — «Giornale d'Italia» osim toga navadja sva ona dobra, koja je Italija učinila od 1918. ovamo Austriji u gospodrskom i političkom pogledu. To dokazuje, da je Italija imala iskrene namjere prijateljstva prama Austriji, pa bi Seipel i svi Austrijanci morali o tome voditi računa prije nego napadaju Italiju. Na koncu kaže «Giornale d'Italia», da ustrpljivost Italije ima jednu granicu: Brenner.

Rimska «Tribuna» tumači dogodjaj u istom tonu kao i «Giornale d'Italia». «Tribuna» kaže, da pitanje manjina za Italiju, usprkos svih vanjskih ispada, ne postoji, jer je talijanski narod jedinstven plemenski, jezikovno, vjerski i kulturno, i jer je Italija tako jedinstvena, kao nijedna država u Evropi. Prema tome za Italiju ne postoji ni pitanje njemačke narodne manjine u Poadižju. Tamo ima doduše još Njemaca, ali tih nestaje u ukupnoj jednoti talijanskog naroda. «Tribuna» kaže:

«Budući je fašistička Italija povratila talijanskom narodu, koji je jedinstveniji nego svi drugi narodi, misiju tisućljetne, ali po duhu uvijek mlade civilizacije, pravedno je i duboko etično, da se u toku samo jedne generacije neznatne drugorodne manjine spoje s jedinstvenom masom talijaskog naroda, koji se nada, da će biti uvijek sve jači i mogućniji.» Dalje kaže «Tribuna»: «Pitanje njemačke narodne manjine u Poadižju nije nikakvo svjetovno pitaje, nema nikakvog medjunarodnog značaja, te konačno ne može igrati nikakve uloge u budućim odnošajima s malom susjednom Austrijom, a još manje s velikom Njemačkom.»

Ovo bi bile glavne crte javnog mišljenja u Italiji po protutalijanskim manifestacijama u bečkom parlamentu. Sve druge talijanske novine pišu u glavnom tako ili slično. No, to su sve neslužbeni odjeci. Do sada nije vlada dala nikakvih svojih izjava u tom pogledu. Sva talijanska politička javnost, a i svjetska,, napose austrijska, s nervozom očekuje, što će na austrijske protutalijanske izjave reći on. Mussolini. On do sada nije javnosti ništa izjavio. Novine pišu da će u subotu u parlamentu dati svoj odgovor na govor Seipelov.

U prvom momentu iza govora dr. Seipela, novine su javljale, da će talijanska vlada u znak protesta za napadaje u bečkom parlamentu, sa strane kancelara republike, narediti svom ministru u Austriji Aurittiju, neka odmah ostavi Austriju. No, to se nije dogodilo. Vlada je pozvala comm. Auritija da dodje u Rim, ali ne za drugo, nego samo da informira on. Mussolinija točno o dogodjaju. Auriti je 27. februara prispio u Rim, pa je odmah bio primljen od on. Grandija, podsekretara u ministarstvu vanjskih poslova, a zatim od on. Mussolinija. Comm. Auriti je točno o cijeloj stvari obavijestio on. Mussolinija, kako bi on mogao što korektnije i bolje nastupiti u svom odgovoru Seipelu. Taj se odgovor, kako rekosmo, sa nervozom očekuje.

O novom nacijonalnom predstavništvu.

Iza kako je ministarski savjet odobrio nacrt za reformu parlamenta, sve se talijanske novine mnogo bave tim pitanjem. Pretresaju i tumače novu korporacijsku zbornicu, pa kažu u glavnom, da će to novo nacijonalno predstavništvo tvoriti izravnu vezu izmedju države i državne administracije, te naroda, koji će biti razdijeljen po staležima u nacijonalne korporacije. Zakoni, koje će stvarati nova korporacijska zbornica, odgovarati će dakle bolje potrebama naroda, jer će ih stvarati narod sam preko svojih predstavnika. — Odnošaji izmedju radnika i poslodavaca moći će se bolje urediti i to na takav način, da će se socijalne i gospodarske krize pojedinih slojeva zapriječiti ili barem ublažiti. — Konačno, kažu razne novine, lakše će se urediti uporedan razvoj talijanske poljoprivrede i industrije, trgovine i prometa. Nova nacijonalna korporacijska zbornica, u kojoj će biti razmjerno zastupani svi slojevi pučanstva, imati će u prvom redu gospodarsko i socijalno značenje.

Nove operacije i uspjesi u Libiji i Cirenaiki. — Ministarstvo za kolonije objavilo je pred par dana jedan novi izvještaj o najnovijim operacijama i uspjesima talijanskih četa u afričkim kolonijama Libiji i Cirenaiki. — Talijanska vojska imala je da umiri i pokori nekoja plemena, koja su se na krajnim granicama kolonija s oružjem dizala protiv talijanske okupacije. — Čete su navalile na ustaše, pa su zaposjele krajeve Zella, Gialt i kotlinu Tegrift. Ustaše su u bojevima imali velike gubitke. Nekoja plemena su se predala, dok su druga pobjegla u zaklonjene zone, odakle će se po svoj prilici opet dizati na ustanak. — Talijanske su čete zaplijenile mnogo oružja, hrane, životinja itd. Tim je pobjedama učinjen znatan korak napred u sredjivanju prilika afričkih kolonija. — Prema najnovijim vijestima vidimo, da je u junačkim bojevima palo 200 talijanskih vojnika i 5 oficira. Ustaša je mrtvih oko 500.

Veliki fašistički zbor u Genovi. — Prošle nedjelje, dne 26. februara, sastali su se u Genovi svi vodje fašizma iz Ligurije. Tom je prilikom u «Teatro Genovese» obavljena jedna velika skupština, na kojoj je govorio i on. Turati, generalni tajnik fašističke stranke. U svom je govoru, izmedju ostaloga, rekao: «Svi oni, koji s onu stranu granice na sve moguće načine viču mržnju prama Italiji, neka čuju i znadu, da Italija nije još nikad bila tako složno sabrana oko jedne ideje i oko jednog čovjeka, kao baš danas, u proljeće šeste godine.»

Udruživanje općina. — «Gazzetta Ufficiale» od 27. februara donaša izmedju ostalih i dekrete, kojima se udružuju: općine Kanal Ajba, Avče i Ročinj u jednu općinu pod skupnim imenom Kanal; općine Sv. Križ kod Ajdovšćine, Skrilje i Velike Žablje u jednu općinu pod skupnim imenom Sv. Križ kod Ajdovšćine; općine Kobjaglava i Gabrije kod Štanjela.

Isključen iz fašističke stranke. — Tiskovni ured fašističke stranke javlja, da je generalni tajnik, on. Turati, isključio iz fašističke stranke bivšeg poslanika Luciana Marzotta, jer je svojim držanjem tvrdokorno zastupao neka stara mišljenja, te se nije mogao prilagoditi novom fašističkom životu, a svojom je ostavkom na poslaničkoj časti to dokazao.

Statistika rodjenja i smrti godine 1927. Najnoviji broj buletina centralnog statističkog ureda donaša podatke o demografskom stanju države u godini 1927. — Prošle je godine u Italiji rodjeno ukupno 1 milijun 121.072 djece. Godine 1926. rodilo se je 1 mil. 134.616 djece. Kako vidimo, prošle je godine bilo manje porodjaja nego 1926. godine. — Lanjske godine umrlo je u Italiji 631.897 stanovnika. Godine 1926. umrlo je 660.074 stanovnika. — I broj smrti je prema tome u 1927. znatno manji nego u 1926. g. Računom dolazimo do zaključka, da je g. 1927. talijansko pučanstvo naraslo za 344.000 ljudi.

Namještavanje radnika. — Ministarski savjet je na jednoj svojoj sjednici prošle sedmice odobrio nacrt zakona o uvadjanju ureda za namještavanje besposlenih radnika. Ti će se uredi ustanavljati dekretom ministra za korporacije dogovorno s ministrom za narodno gospodarstvo. Uredi će imati svoja sjedišta u radničkim sindakatima. Te će urede voditi komisije. U komisiji će biti jednaki broj radnika i poslodavaca. Komisiju bira sindakat. Predsjednik komisije biti će pokrajinski tajnik fašist. stranke. (Za Istru on. Mrach). Svaki nezaposleni (dizokupirani) radnik morati će od sada unapred moliti za namještenje ured za namještavanje radnika. Isto tako i poslodavci, kojima će trebati radnika, morati će radnu snagu tražiti od tog ureda. Taj će ured voditi kontrolu nad svom radnom snagom pojedine pokrajine, a nastojati će, da zaposli one radnike, koji su više vremena bez posla, koji su u većem siromaštvu, i koji imaju obitelji.

Fašistička stavnja. — Generalni podtajnik fašističke stranke comm. Melchiori objavio je u listu «Milizia Fascista» jedan članak, u kojemu kaže, da je lanjske godine fašističkom stavnjom prešlo u stranku 80.000 avangvardista, ali je od tog ogromnog broja samo 20.000 njih ušlo i u miliciju. Da je tome tako, comm. Melchiori pripisuje krivnju pomanjkanju oružja i odijela, pa mladići nisu mogli da, uz najbolju volju, udju u miliciju. Radi toga treba ove godine na vrijeme za avangvardiste spremiti odijela i oružje, kako bi ih moglo što više stupiti u miliciju, da se ne bi ponovio lanjski slučaj. — Comm. Melchiori kaže, da će za to trebati učiniti trošak od 25 milijuna lira, ali te milijune treba žrtvovati, jer je značenje milicije za državu vrlo veliko i važno. Uopće, kaže on, trebalo bi proračun milicije povećati, jer će joj se samo tako omogućiti potreban razvitak.

Italija i Litva. — Dne 22. o. mj. su u Rimu on. Mussolini i g. Carneckis, litvanski poslanik, izmjenili ratifikacijske listine o arbitražnoj i pravnoj pogodbi, potpisanoj 17. septembra 1927., te o trgovinskoj konvenciji potpisanoj istoga dana u Rimu.

Kongresi sindakata kulturnih radnika. Nacijonalno udruženje sindakata kulturnih radnika javlja, da će se u Rimu vršiti slijedeći kongresi: 10. marca kongres sindakata novinara; 18. marca književnika i auktora; 19. marca umjetnika, 25. marca knjigovodja; 30. marca stručnjaka; 14. aprila graditelja.

Okružnica ministra prosvjete. — Ministar prosvjete on. Fedele rasposlao je svim školskim proveditorima jednu okružnicu, kojom ih upozoruje, da malo strože paze u djelenju dopusta učiteljima. Naročito mnogo učitelja traži dopuste radi bolesti. Takvi se dopusti smiju dati samo u slučaju, da je učitelj ozbiljno bolestan, jer država mora snašati velike troškove za nadomještavanje bolesnih učitelja. Osim toga ministar upozoruje proveditore neka paze na škole, koje djeca malo polaze. Ako jedna škola ima premalo djece, biti će ukinjena. Ako pak u jednoj školi postoje dva odjelenja za jedan te isti razred, zato jer sva djeca ne mogu stati u jednu sobu, onda mora troškove za uzdržavanje dvostrukih razreda snašati općina, jer je ona dužna da skrbi za dovoljno velike školske prostorije.

Otpuštanje mornara godišta 1906. — Od 1. maja dalje otpuštati će se iz vojske mornari, koji su rodjeni g. 1906., a takodjer i oni starijih godišta, koji su pozvani u službu s godištem 1906.

— **Riješenje krize jugoslovenske vlade.** Vrlo duga kriza jugoslovenske vlade napokon je riješena. Vukičević je uspio postaviti na noge vladu, koja se samo malo razlikuje od stare vlade, jer je sastavljaju većinom bivši ministri radikali, demokrate i muslimani. Naročita je novost ta, da je u vladu ušao i Korošec i to kao ministar unutarnjih djela. Ulazak Korošca u vladu tumači se na sve moguće načine. On je sam dao novinama više izjava, koje su inače vrlo simpatične. Obećao je, da će nastojati iz svih snaga oko unutarnjeg uredjenja države, a naročito će se brinuti da sredi prilike u Južnoj Srbiji. — Novi je Vukičevićev kabinet sastavljen ovako: Predsjedništvo vlade: Velja Vukičević (radikal); inostrana djela: dr. Voja Marinković (demokrata); unutarnji poslovi dr. Anton Korošec (Jugoslav. klub); financije: dr. Bogdan Marković (radikal); pravda: Milorad Vujičić (radikal); vojska i mornarica: Stevan Hadžić; prosvjeta: Milan Grol (demokrata); trgovina i industrija: dr. Mehmed Spaho (Jugoslav. muslimanska organizacija); pošta i telegraf: Vlajko Kocić (radikal); socijalna politika: Čeda Radović (radikal); šume i rudnici: dr. Aleksandar Mijović (demokrata); agrarna reforma: dr. Vlada Andrić (radikal); poljoprivreda i vode: Svetislav Stanković (radikal); Gradjevine: Pera Marković (demokrata); narodno zdravlje: dr. Dobrivoje Gera Popović ili Čeda Mihajlović (radikal); vjere: dr. Obradović (radikal); izjednačenje zakona: dr. Ilija Šumenković (demokrata).

Nova je vlada položila zakletvu pred najvišim crkvenim funkcijonerima. To je novost, jer su do sada ministri polagali zakletvu samo kralju.

Izbori u Njemačkoj. — Njemačka vlada nalazi se u krizi. Zbog nekih školskih zakona došlo je do nesporazumka i rascjepa u vladinoj skupini. Izgleda, da se ova kriza ne će nikako riješiti nego izborima, koji će se obaviti izmedju 10. do 20. maja.

Štrajk njemačkih radnika. — Budući su njemačke industrije odlučile svojim radnicima sniziti plaće, počeli su radnici kovinske industrije štrajkovati. — Predsedništvo ruskih strukovnih saveza odlučilo je poslati njemačkim kovinarskim radnicima, koji štrajkuju, pomoć od 10 hiljada rubalja.

Izbori za predsjednika Amerike. - Udružene Države Sjeverne Amerike raspisati će doskora izbore za novog predsjednika republike. Pojedine stranke su do sada postavile 6 kandidata i to 5 republikanaca i 1 demokratu. — Dosadanji predsjednik Coolidge ne će kandidirati.

Vijećanje odbora Lige Naroda za sigurnost. — Dne 20. februara započelo je u Ženevi zasijedanje odbora Lige Naroda za sigurnost. Otvorio ga je dugim govorom českoslovački ministar spoljnih poslova dr. Edvard Beneš i dao pregled dosadašnjeg rada kao i rezultate praškog zasijedanja komisije stručnjaka. Memorandumi te komisije sadržavaju lično mišljenje pojedinih referenata. Iza njega je progovorio engleski delegat Cushendun i istakao da pakt Lige Naroda daje veliku garanciju za mir, ali da su dobri i regijonalni ugovori, kojima će locarnski ugovor ostati uzor. Za takove su se ugovore zatim specijalno izjavili japanski, njemački i poljski delegat.

Nezaposlenost u Americi. Radnički poslanik, g. Eduard Valas, iznio je pred par dana pred poljoprivrednim odborom u američkom parlamentu podatke o velikoj besposlici, koja u Sjedinjenim Državama neprestano raste. Iz njegovog se izvještaja vidi, da je 40 procenata raspoložive radne snage nezaposleno. U samim ugljenim rudnicima ima oko 200 hiljada nezaposlenih. — Poslanik Karter donio je, na osnovu ovih podataka, jednu rezoluciju, u kojoj se konstatuje da broj nezaposlenih u Americi iznosi preko 4 milijuna i da je potrebno naći sredstva, da se taj broj smanji. Jedno od tih sredstava bice otvaranje javnih radova.

Amerika ne će više davati zajmove drugim državama. Kako broj nezaposlenih u Americi neprestano raste i sad se kreće izmedju 4 i 5 milijuna, izjavio je ministar rada Davis, da je protivan svakom daljnjem slanju američkog novca preko oceana, jer to jača strane industrije, opasne konkurentice američkoj produkciji. Da se doskoči nezaposlenosti, dali su Rockefeller i neki drugi američki bogataši velike svote za gradnju cesta i javne radove. U Newyorku je već došlo do sukoba izmedju nezaposlenih i policije. Ova vijest dolazi iz Londona i ne treba je uzeti kao sasma istinitu, jer se uslijed engleskog i američkog gospodarskog takmičenja u zadnje vrijeme iz Engleske stalno šire nepovoljne vijesti o ekonomskim prilikama u Americi.

Izbori u Japanu. — Prošle sedmice su u Japanu obavljeni izbori za parlamenat. Koliko se do sada zna, vladina je stranka dobila 220 mandata, opozicija 213, a radnička stranka 5. Broj birača je iznosio 12.5 milijuna. Ukupno se biralo 466 poslanika, a za te se mandate natjecalo 968 kandidata. Početak glasanja bio je najavljen bubnjanjem i brodskim sirenama.

Kemal Paša teško bolestan. — Iz Turske stizavaju vijesti, da je Mustafa Kemal Paša, predsjednik republike, u zadnje dane teško bolestan. On boluje na tuberkulozi, pa ga je neki dan uhvatila tuberkulotična groznica, koja ga još uvijek drži. Turci se boje za njegov život.

Papa i banke. — Kako Bajterova agencija javlja, ovih će dana nadbiskup iz Čikaga kardinal Mundelajn otputovati u Rim, da završi pregovore izmedju Vatikana i Sjedinjenih Država oko emisije zajma od milijun i po dolara. Ovaj zajam, koji će od Amerike dobiti, Papa će upotrebiti za stvaranje jednog novog kolegija u Rimu.

Za svjetski mir. — Učinjeni su u posljednje vrijeme odlučni koraci, da započmu pregovori o mirovnim sudištima izmedju Amerike i Engleske s jedne strane, te Amerike i Japana s druge strane. Jednoj i drugoj državi predlaun je zajedno sa popratnim pismom ona osnova ugovora, koja je svojedobno bila predložena Francuskoj i dovela do francusko-američkog ugovora.

Bivši francuski ratnici posjetiti će Jugoslaviju. Udruženje bivših francuskih ratnika zaključilo je, da će u septembru ove godine napraviti jedan veliki izlet na jugoslovenska bojna polja. Taj pohod organizovan je na način pohoda američkih legijonara na francuska bojišta prošle godine. Jugoslovenska vlada u samoj organizaciji ima znatan udio. U februarskom broju glasila federacije bivših ratnika antantinih čitamo, da se na tu proslavu desetgodišnjice septembarskih pobjeda spremaju stotine i stotine bivših učesnika i ratnika. Ratnike će voziti posebni vlakovi, u Jugoslaviji će im biti spremljen velik doček, a za vrijeme boravka bit će im iskazano sve moguće gostoprimstvo.

Političke borbe u Rumunjskoj. — U ovoj zemlji su se silno razvile stranačko-političke borbe, koje se posljednjih dana vode u parlamentu. Glavni su protivnici vladajuća liberalna stranka i narodna seljačka stranka, jer ova posljednja čini sve, da sruši liberale sa vlasti. U tu svrhu udružila se s ostalim opozicijonalnim strankama. U toj borbi ne biraju se sredstva. Seljačka stranka polazi tako daleko, da je poslala u inozemstvo svoje ugledne članove da agitiraju protiv zajma, kojeg je vlada htjela sklopiti. Kako će se svršiti ove borbe, teško je predvidjeti.

Jugoslovenska kraljica Marija u Rumunjskoj. — Prošle je sedmice ostavila Beograd i otputovala za Bukarešt jugoslovenska kraljica Marija zajedno s Princom Petrom i malim Tomislavom. Ona je tamo otišla da posjeti svoje. — Novine pišu, da će doskora kralj Aleksandar i kraljica Marija otići u Pariz, a odatle u Belgiju, da posjete belgijsku kraljevsku obitelj.

Kraljević Tomislav — sokol. — Jugoslovenski kralj Aleksandar odredio je, da mladi kraljević Tomislav bude članom beogradskog jugoslovenskog sokolskog društva. Ovo je veoma oduševilo sve jugoslovenske sokole.

Marinković putuje u inozemstvo. Jugoslovenski ministar vanjskih poslova dr. Marinković odlučio je ove dane otputovati u neko francusko lječilište, da se oporavi. Nekoje novine pišu, da taj put dr. Marinkovića ima svoje političko značenje, jer će se on u inozemstvu sastati s nekim visokim političarima. Za vrijeme njegovog odsustva zamjenjivati će ga ministar Šumenković.

General Bodrero o talijansko-jugoslovenskim odnošajima. — Dne 24. februara posjetio je talijanski poslanik u Beogradu general Bodrero jugoslovensko ministarstvo vanjskih poslova. Kad je izlazio iz ministarstva on je izjavio novinarima, da se živo radi na sredjenju odnošaja izmedju Italije i Jugoslavije, pa se nada da će u najkraće vrijeme biti postignut sporazum u svim neriješenim pitanjima.

Rusija i razoružanje. Sovjetska vlada je pred nekoliko dana naredila svom zastupniku na pripremnoj konferenci za razoružanje, neka izruči tajništvu Lige Naroda sovjetski predlog za razoružanje. — Po tom predlogu razoružanje bi se moralo potpuno obaviti u 4 godine. Države, koje predlog prihvate morat će sniziti odmah svoje armade na polovicu, a uništiti sav ratni materijal, ladje i zrakoplove. Do konca četvrte godine morati će pak biti armade potpuno raspuštene. Države će smjeti imati samo nekoliko četa za carinsku službu, za čuvanje šuma i obranu protiv morskih razbojnika. — Medjunarodna komisija, koja bi bila sastavljena iz članova parlamenta, radnika i javnih radnika, imala bi nadzirati da se prihvaćeno izvrši. To je sve samo predloženo, a izgleda da još dugo ne će jedan sličan predlog biti prihvaćen.

Raspust francuskog parlamenta. — Posve je sigurno da će francuski parlamenat biti raspušten 9. aprila. Novi izbori imali bi se obaviti 22. aprila. Prije nego se parlamenat raspusti, obavit će se manji državni poslovi. Ovih je dana raspravljen zakon za slučaj rata, koji je predvidio da se i žene mobiliziraju, ali je to odbijeno, jer da se od žena može zatražiti samo dobrovoljna služba.

Zakon o kinematografima. — U Francuskoj je izradjen novi zakon o kinematografima. Po tom zakonu obrazovat će se jedna centralna komisija od 30 članova, koja će cenzurirati sve domaće filmove i strane, koji se budu uvozili u Francusku. Naročito će se paziti, da koji film nema protifrancuskih tendencija. Ako se to nadje, onda će se zabraniti ulaz svim filmovima iz one kuće, koja ih proizvodi.

Francuska uzima žene u diplomatsku službu. — «Journal Officiel» donosi naredbu francuske vlade, po kojoj se žene pripuštaju u diplomatsku službu. Ta se odredba motivira činjenicom da se u posljednjim godinama i suviše malo muškaraca natjecalo za diplomatsku karijeru. A kako se ove godine prijavilo više kandidatkinja, podnesao je ministar spoljnih poslova Briand ministarskom vijeću predlog, koji je usvojen, da se žene uzimaju u diplomatsku službu. Za prvo će vrijeme biti imenovano 6 žena kao atašei i četiri zamjenice konzula. No kako prema postojećim zakonima žene ne mogu biti zaposlene u inostranstvu, naredba odredjuje, da će one biti pridijeljene na službu u centralnoj državnoj upravi ili gdje drugdje u samoj Francuskoj.

Domaće novosti

Statistika puljske općine. — Godine 1924. rodilo se je u puljskoj općini 965 djece; g. 1925. — 930; g. 1926. — 843; g. 1927. — 868. Zanimiva je konstatacija, da se u puljskoj općini radja svake godine više ženske djece nego muške. G. 1924. rodilo je 504 ženske djece a 461 muške; 1925. 461 muške, 469 ženske; 1926. 397 muške, 446 ženske; 1927. 425 muške, a 443 ženske djece.

Godine 1924. sklopljeno je 218 brakova; 1925. — 247; 1926. — 264; 1927. — 305. Svake godine sklapa se sve više brakova.

Godine 1924. umrlo je u općini 927 stanovnika; g. 1925. — 766; g. 1926. — 781; g. 1927. — 671. Kako vidimo u općini se sve manje umire.

Godine 1924. bilo je u puljskoj općini (bez vojske) 48.508 stanovnika. Godine 1926. bilo je u općini 48.737 stanovnika. 1. januara 1928. bilo je u puljskoj općini izbrojeno 49.502 stanovnika.

Vojnika je u općini bilo godine 1925. — 6207; g. 1926. — 6887; g. 1927. — 4287; 1. januara 1928. bila su u Puli 7603 vojnika.

Godine 1924. bilo je 9 porodjaja sa dvojcima; g. 1925. bilo je takvih porodjaja 22; g. 1926. 12; g. 1927. — 16. Godine 1924. bila su u općini 2 porodjaja sa trojcima.

Za strane državljane. Puljski municipij poziva sve strane državljane, koji se u općini nalaze i koji su navršili 16 godina, da se što prije prijave demografskom odjeljenju u Via Arena br. 4., soba br. 4. I. kat. Sobom neka donesu sve dokumente, kojima će dokazati svoje državljanstvo. Ta je prijava obligatna po članku 143. novog zakona javne sigurnosti. Kod prijave će morati potpisati jedan akt, kojim im se dozvoljava bivanje u općini.

Protiv onih stranih državljana, koji se ne bi pozivu odazvali vlasti će zakonom postupati.

Buduće zasjedaće puljske porote. — Dne 12. marca otvoriti će se prvo zasjedanje puljskog porotnog suda.

Obaviti će se slijedeći procesi:

12.—13. marca: protiv uhapšenog Stjepana Velaka za napadaj;

14. marca: protiv Guida Dujmovića, za prekršaj. On je na slobodi;

15.—16. marca: protiv uhapšenog Šime Bratovića, jer je pomagao pobačaj (abort);

17.—19.—20. marca: protiv uhapšenog Paškvala Rojnića, radi ubojstva;

21.—22. marca: protiv uhapšenog Ivana Sedmaka, za tjelesne ozljede;

23.—24. marca: protiv uhapšenih Fume Pavletić i Ivana Kleve, radi čedomorstva.

25. marca: protiv Mihe Persića, Antuna Perkovića, Rudolfa Perkovića, Mate Juršića, Ivana Cetine, Antuna Perkovića, uhapšenih, te protiv Josipa Orlića, koji nije pronadjen, radi kradje i namjeravanog umorstva.

Općina Račjavas traži općinskog tajnika. — Prefekturni komesar račjevaske općine g. Grgo Grbac raspisao je natječaj za mjesto općinskog tajnika te za jednog pomoćnog općinskog činovnika u Račjoj vasi.

Statistični buletin puljske općine za mjesec januar 1928. — Koncem januara 1928. bilo je u puljskoj općini 62.008 duša. U taj broj uzeta je vojska, stranci itd. U mjesecu januaru sklopljeno je u općini 25 brakova. Rodjeno 70 djece. Umrlo je 78 stanovnika. Doseljenih je 70 osoba. Izseljenih 187.

Otpušteni iz službe. — Prefekturni komesar «Zadružne zveze» u Gorici otpustio je iz službe gg. inž. Josipa Rustju i inž. Franca Pegana. g. Rustja je ostavio službu 6. februara, a drugi ostaje kod «Zveze» do 1. aprila. Doskora će ostaviti «Zvezu» i g. David Doktorič. G. Rustja je uredjivao zvezin «Gospodarski list.» Kako sam javlja u «Goriškoj straži» on po svom otpustu ne uredjuje više taj list.

Natječaj za općinskog tajnika općine Boljun-Šušnjevica. — Podešta boljunske općine raspisao je natječaj za mjesto općinskog tajnika općine Boljun Šušnjevica.

Novi tajnik općine Bale. — Podešta općine Bale g. Padrone imenovao je 18. februara novim tajnikom za Bale g. G. Tassinarija. Od svih natjecatelja za to mjesto on je imao najbolje osebine da bude primljen.

Novi direktorijum fašističkog udruženja učitelja. Pred nekoliko dana izabran je novi direktorium istarskog fašističkog udruženja učitelja (Associazione Nazionale Insegnanti Fascisti). Pokrajinskim je sekretarom imenovan Giov. Zuccon. U direktorium su osim njega ušli: g. Bradizza (Cres), g. Cipriotti (Pula), B. Derndich-Valli (Pazin), g. Godena (Rovinj), A. Gorlato (Pula), g. Zetto (Kopar).

Stanovništvo Buzeta. Godine 1924. vjenčala su se u općini 54 para; rodjeno je 353 djece; umrlo je 189 osoba; diferenca 164.

Godine 1925. vjenčala su se 53 para; rodjeno 325 djece; umrlo je 155 osoba; diferenca 170.

Godine 1926 vjenčalo se je 76 parova; rodjeno je 343 djece; umrlo je 164 osoba; diferenca 179.

Godine 1927. vjenčalo se je 87 parova; rodilo se je 309 djece; umrlo je 183 osobe; diferenca 126.

Vjenčanje. Dne 11. o. mj. vjenčali su se u Mutvoranu Ikić Josip iz Altura i Cukon Veronika. Mladome paru želimo dug i sretan zajednički život.

Fašistički sekretari Julijske Krajine na sastanku u Zadru. Prošle nedjelje, dne 26. februara, sastali su se u Zadru na jedan važnu konferenciju svi fašistički pokrajinski sekretari Julijske Krajine. Istarsku je pokrajinu na tom sastanku zastupao on. Mrach, tršćansku inž. Cobolli, riječku on. Host-Venturi, goričku on. Cacese; zadarsku dr. Mandel. Raspravljali su o raznim pitanjima političkog i ekonomskog značaja ovih naših krajeva uz granicu. Specijalno su raspravljali o stanju Zadra. Izmedju ostaloga opširno su se bavili i stanjem Talijana u Dalmaciji, koja pripada Jugoslaviji.

Lopovi ctjeraše jedno cijelo stado ovaca. Prošle sedmice, jedne noći, nepoznati su lopovi iz staje Paškvala Zubana, iz Melnice na Barbanštini, otjerali cijelo jedno stado od 25 ovaca sa janjcima. Kad je Zuban ujutro došao u staju da pomuze ovce ostao je zaprepašten pred praznom stajom. Odmah je uzbunio sve selo i obavjestio barbanske karabinjere. Karabinjeri su se, uz pomoć oboružanih seljana, dali odmah u potjeru za lopovima. Seljani pretražiše šumu i tamo im uspije naći stado. Lopovi su opazili potjeru, pa su valjda mislili, da je najpametnije pustiti ovce i dati petama vjetra.

Staja u plamenu. U blizini Izole, na imanju Ivana Palčića, zapalila se je jedne noći prošle sedmice staja. Vatra se je naglo i jako razvila, a u blizini nije bilo nikoga, koji bi gasio om pri-

---

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Gonjen crnim udesom parobrod «Florida» gazi sve dublje u Sargaško more. Odazivajući se živoj želji gospodjice Dore, William Barizon ispriča joj svoju tužnu pripovijest ističući da on nije ubio žene, zbog koje ga odsudiše na smrt. Ona uopće nije bila njegova žena, što bi nostalom mogao ječini da potvrdi svećenik, koji ju je vjenčao, ali na nesreću, on nije medju onima koji su preživeli, budući da je nastradao na parobrodu, kojim se je vozio. Dok je on tako pričao, udje neki bijes u Tompsona te zagrabivši revolver naperi ga na Barizona i zagrozi mu se, da će ga ubiti, ako smjesta ne podje u kabinu, otkud ne će više da izidje, dok god ne izmisli način, kako će ih izvući iz one nesreće. No Wiliam se ne mače s mjesta.)

(Nastavak 8.)

— Ne idem, usklikne on, i znajte, da je ne ću nikada više dopustiti, da mi se na ruku metnu okovi. Vi ste naoružani, ja sam goloruk. Vi možete da me ubijete, ali okovati me više ne ćete nikada! Na vama je da birate. Što je pak do mene, ja sam uvjeren, da tu negdje mora da je jedna tačka, gdje će naša «Florida» naići na naslagane podrtine nastradalih ladja, pa ako vi možete...

Tu se prekide.

Ali budalo nijedna, pogledajte onamo, klikne i pokaza prema jednoj tački horizonta.

No onaj goropadnik nije htio ni da gleda ni da sluša, već se uzvikao:

— He, moj sokole, vi se kruto varate, ako mislite, da ćete vi činiti sprdnju sa mnom, s jednim ovakvim nadzornikom policije...

Dalje nije mogao, jer je uto upala medju njih Dora vičući kao izvan sebe:

— Zemlja! Zemlja!

I preko svoje volje pogleda Tompson pravcem Dorine ruke.

U gustoj magli prikazala im se pred očima nekakva tamna gromada nejasnih obrisa. Izgledala je kao nekakva more protegnuta glavina. Donja strana, neprarvilno rasvjetljena, činila se kao ispresijecena udubinama, povišse kojih bijelilo se nešto kao kuće. Ova fantastična, a ipak žibljska slika vabila je Dori suze, što su joj sada obilato ronile niza lice.

Ah, moj Bože, klikne ona kroz jecaj zemlja — — ono je zemlja...

— Nije nažalost, progundja tužno Barizon, nije zemlja, već su ono naslagane nastradale ladje. Eto nas na cilju!

Magla se pomalo gubila na večernjem vjetru i oni su sada mogli da posmatraju jedan vanredno čudan prizor. Nebrojena korita ladja redala se na vodi, desno, lijevo i u daljinu. Bijaše ih svake vrste i svakog oblika i sve su se stiskale jedna k drugoj. Neke su se od tih ladja dovukle ovamo nedavno, druge su bačene ovamo u vrijeme, koje bi se dalo teško ustanoviti. Vijedna izmedju njih nije još potonula i sve su ovako složene jedna uz drugu čekale svoj konac, koji je još bio vrlo daleko. Jarboli, većim dijelom prelomljeni, držali su se još jedino pomoću svog konopija. Ono što se izdaleka pričinjalo kao kuće, bila su nategnuta jedra ili bijelo bojadisani dijelovi nedavno dospjelih.

Niko nije pisnuo.

Dora stajaše nepomična buljeći napeto ispred sebe i roneći suze. Tompson se kao skamenio. Njegova je ruka što je držala revolver, koji se je malo prije grozio. Sada je ta ruka kao odsječena pala niz bedro i više se nije ni trznula.

Došlo je evo, te je i on shvatio svu težinu položaja.

Dok su brodolomci duboko potišteni i preneraženi piljili u onamo, što im se sa daleka izvijalo pred očima, sunce se najednom izgubilo iza horizonta.

Kao obično u svim tropskim krajevima, tako je i tu za jarkom svjetlošću dana slijedila naglo noćna tama. Ne potraje dugo i sva se ona crna masa brodova izgubi u noćnom mraku.

Mrtva tišina, što je na «Floridi» vladala prekinu prvi Barizon:

— Sad je napokon kucnuo čas, da se predemo na posao, reče živo.

Ugovoreni znak.

Te noći naši brodolomci zaspaše kasno. Pošto je sada položaj bio svima jasan, njihovi se izjavi razvezaše i razgovor se buni, što ju je u njemu prozvelo otkriće ovih podrtina, zaboravio na svoje sumnjo i prvi put, otkad se na brodu, tekao ...jima svima razgovor u savim ... iz nepresijeni, slobodan. Barizon je svečano proreko, da će jednog ...u jedan dan ...ne pobriti i tako se evo ... Ostali su se i ispunilo. Dore na ... istarske spasite ... strahovite ... povjerenja ... čvrstog ... u njezovu

nog financijskog stražara. On je odmah dao alarm pucanjem iz puške, ali dugo nije bilo nikoga, koji bi gasio veliki plamen, što se je u ogromnim jezicima dizao k nebu. U staji su bile 3 krave. One su žalosno i bono mukale. Financer je htio na bilo koji način spasiti blago, ali mu nije nikako uspjelo otvoriti vrata od staje. Tek kad su došli nekoji seljaci uspjelo je vatru stišati, a kad su se otvorila vrata krave su u staji izgorene mrtve ležale. Kasnije su došli iz Izole vatrogasci. Oni su spriječili, da se vatra nije raširila. Šteta od požara iznaša oko 20.000 lira.

Sudar automobila. — Jednog dana prošle sedmice jurila su cestom izmedju Motovuna i Oprtlja jedan prama drugom dva automobila, jedan vlasništvo advokata Antoninija iz Motovuna, a drugi g. Politzera iz Trsta. Malo dalje od oprtaljske škole ova su se dva automobila sudarila velikom silom, no na sreću ljudskih žrtava nije bilo, i ako je i u jednom i u drugom automobilu bilo više osoba. Nekoji su putnici ostali samo lakše ranjeni, i ako su mogli sasma lako izgubiti glavu.

Pred puljskim tribunalom. — Puljski je tribunal osudio na 11 mjeseci i 20 dana zatvora, te 116 lira globe poljodjelca Mihu Pajkovića iz Svetvinčenštine, starog 37 godina, optuženog, da si je prisvojio 2149 lira, svotu, koja je pripadala malodobnom Josipu Pajkoviću, kojemu je on bio skrbnik (tutor). On je tu svotu primio na račun penzije, koju Josip prima, jer je ratna sirota. On nije znao da tako počinja težak zločin, nije bio svjestan odgovornosti, koju je kao skrbnik imao.

Pred koparskim tribunalom. — Koparski je tribunal osudio na 11 mjeseci i 20 dana zatvora Antuna Mikolja iz Novigrada, optuženog, da je svom gospodaru Mati Cunji, kod kojega je služio, ukrao jednog konja.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Poklade, zvončari i korzo. - Jedno predavanje. - «Rižni dan». - Biskupova poslanica. Majke, pazite na djecu: vi ste njihove prve učiteljice. - One tri.

S mesopustom se je Rijeka i ove godine oprostila dosta mlako. Imali smo ih svake fele. I bučnih. I zaglušnih, kaošto bijaše onaj «alpinski», na koji su dognali iz Kastavštine čak i famozne «zvončare». Uz besplatan putni trošak i opskrbu dobili su zvončari još i dvadeset lira na glavu. Dobra žurnada!

Jednom momu starom prijatelju Kastavcu kazao sam ovih dana u šali:

— Evo, već smo vam odnijeli i vaše stare zvončare...

— Sve ča j' pravo, odgovori mi moj Kastavac. Neka ti kampanari razbijaju malo timpani i drugem, ne samo nam...

Rekao je: kampanari, jer ih tako i «Vedetta» zove. Mislim, da to ne odgovara značenju riječi: zvončar. Zvončar je jedan specijalitet, kao jazz-band, fokstrot, bokserija — što od prilike ide sve u jednu te istu kategoriju. Tko bi baš htio, mogao bi jazz-band prevesti i sa «pandemonio», ali to niko ne čini, zato bi najbolje ostaviti i zvončaru nek se zove zvončar, a ne campanaro, koji malo previše miriše na — mežnjara. E, kad ne bi po srijedi bilo onog vražjog rožića!

Ali Korza nismo imali, i to baš u vrijeme, kad se toliko govori i piše o Karnevalu, koji bi imao da pridigne nesamo Rijeku nego i čitavu Rivijeru uokolo. Naše lokalne novine donijele su ovih dana dug članak o dva Karnevala, koji uživaju svjetsku slavu: o onom u Nizzi i o drugom u Viareggiu. Prijatelji Madžari ma gdje bili da ne govore nego o Nizzi i o odnješnjim pokladama. Tako i Nijemci, Englezi i drugi. I Viareggio, inače dosta malen grad na Ligurskom moru, primamljuje dosta stranaca sa svojim poznatim mesopusnim svečanostima. I «Vedetta» se pita: zašto se jednom takovom Karnevalu ne udari temelj na priliku u bližnjoj Opatiji? A ja pitam: zašto se takav temelj ne udari i ovdje na Rijeci? Mi smo Riječani, istina, ozbiljni ljudi, ali smo u dosta zgoda pokazali da umijemo i poludjeti, kako ono Turčin veli u onoj poznatoj poslovici. Zašto se ne bi jednom i u nas uspostavio «Pokladni korzo», koji je u našem gradu upravo cvao u godinama prije rata? Neka dakle provide konzuli, kako se ono obično latinski kaže.

Naš sugradjanin profesur Silvino obnašao je za shodno, da u jeku poklada drži jednu opširnu konferencu o prošlosti Rijeke. Profesur Silvino ide u red one petorice, šestorice riječkih gradjana, koji iako nisu starinom iz Rijeke, ipak znaju, što hoće, a to je jedna od nemalo lijepih krijeposti. Unatoć svemu tomu, ja nisam otišao, da ga slušam, samo zato, što mi povijest ili da se učenije izrazim — historija — nije mila. Ne volim je, jer joj ne vjerujem. Kako da joj vjerujem! Uzmite samo posljednji veliki rat i čitajte, što o tom ratu pišu Nijemci, a što Francuzi, a što Amerikanci i drugi, pa ćete zadivljeni stati i reći: ama, što je to, za volju Božju! O tome piše i govori svak, kako mu se samomu najbolje svidja. Tu se zaista može reći: Koliko ljudi, toliko i historičarskih ćudi — jest Boga mi. Kod prave znanosti izgleda to sasvim drugačije. Kad astronom kaže: toga i toga dana u toliko i toliko sati, i u toliko i toliko i toliko minuta bila je pomrčina sunca, jer je baš u taj mah izmedju nas i velikoga dnevnog svijetla stao mjesec — vi morate da vjerujete, ako niste baš idioti. Isto ćete tako vjerovati i fizičaru, kad vam kaže, da se voda, kad vrije, pretvara u paru, a vjerovat ćete i meni, ako vam kažem, da dva i dva čine četiri. Ona pomrčina, ono isparivanje, ona moja zbrojidba znastveno su tako utvrdjene istine, da se o njima sumnjati ne može i ne smije. Nepobitna je istina i to, da je godine 1914. započeo svjetski rat i da ga je skrivila Njemačka. Jest, ali izvolite vi čitati njemačke povjesničare i njihove neke prijatelje, pa da vidite, kako se oni preklinju, da krivnje nema na Nijemcima ama baš nikakve. Tako stoje stvari s jednim veličanstvenim dogodjajem, koji se je zbio - možemo reći - juče, a što mora tek da bude sa zgodama i nezgodama, što su uslijedile u neko davno, tamno vrijeme? Zato ja ne volim povijest, koja mi se čini kao tijesto, od čega možeš da umijesiš čas «pinku», čas «zemičku», pa ručicu, kolač, pogaču i šišor i Bog zna šta još. Sve prema želji i ćeitu. Meni je zato mnogo draža — kako se ono kaže — pozitivna znanost, gdje mogu da odsječem, da je dva i dva četiri, bez straha, da će mi to iko ni pokušati da pobije, negoli da se čitav jedan sat natežem o Mariji Tereziji, za koju se još pravo ne zna ni koliko je «frajara» imala.

Pokladna nedjelja bila je ujedno i takozvani «rižni dan», koji je na Rijeci uspio vrlo dobro. U nekim gostionama davale su se čitave porcije rižota za samih trideset centezima. U nekim drugim krčmama davale su se takove porcije čak i besplatno. Pošto bi gosti izjeli svoje porcije riža, pozivani su, da na posebnom listiću izjave svoj sud o priugotovljenju pojedinih rižnih jela. Radilo se o natječaju za nekakvo odlikovanje, pa se razumije, da su gostioničari pri tom agitirali svaki za sebe, što je, kako «Vedetta» veli, u nekim slučajevima izazivalo na smijeh, i dodaje: — «e non potrebbe essere altrimenti trattandosi di riso.» U Fenice, u kinematografu, davali su se neki humoristični rižni filmovi, koji su takodjer budili na smijeh, pa ni ja nisam mogao, da se pri tom ne sjetim petoga stiha neke Horacijeve pjesme. Sve u sve: rižna je propaganda uspjela nad svako očekivanje.

Spomeni se, čovječe, da si prah, i da u prah ćeš se povratiti! Koliko ih ima, što su na Pepelnicu čuli ove svete riječi? Koliko ih ima, koji su onoga dana stupili pred oltar Božji i pustili, da im se glava pospe pepelom? Malo, vrlo malo. Istina, da bi se za neke i da su došli, moglo reći: škoda za pepeo i za one lijepe, svete riječi, ali svejedno: dužnost je dužnost. Kamo ćemo, ako se podje ovako naprijed? Ja se silno bojim za mladji svijet, osobito za djecu, i drago mi je, što se ovim mojim bojaznima pridružuje i riječki biskup u svojoj Korizmenoj Poslanici. On opominje roditelje i veli im, neka ne misle, da su ispunili svu svoju dužnost, kad su svoju djecu smjestili u azil ili u školu. Materino krilo, usklikuje biskup, najveća i najvažnija je škola. Na materinom krilu treba da djeca dobiju ono, što im ne može dati škola. To je ono, što ja uvijek govorim.

Majke, jeste li čule? I razumjele?

One tri: Mora da je Ninetti neko skrivio nešto, jer se danas cijeli dan goropadi na muškarce. Najzada se otresla i na mene:

— Ca vi muski, vi ste svi niskoristi, i ki vas ne bi poznal, bi vas drago prodal. Kada se va ku zaljubite, onputa greste sve kako macki okole nje. I sve njoj govorite:

Ti si moj anjel, ti si moja zvezda, ja umiram za tebum, rozica moja srdacna. I to projde brzo. Drugi dan za zenidbum već govorite drugaceje: — Da znas, kako si mi draga! Ja te ljubim. Malo dan za tan ćete njoj reć: — Bas si mi fanjska i dosta interesantna. Dva meseca za ten, ako ona samo zukne, već skacete, kako nemi i vapijete: — Ma znas, mi već pocimljes hodit na nervi s temi tvojemi fandonijami. To je ta vasa ljubav, mrcine nijedne!

Ona druga:

Sudac: Svi su svjedoci iskazali, da vi tučete vašu ženu. Je li to istina?

Optuženi: Istina je, gospodine suče.

Sudac: Kad je tako, platit ćete sto lira globe. A da li se zabavljate, kad je tučete?

Optuženi: Pa — da vam pravo kažem — ja se pri tom zabavljam.

Sudac: Dobro: platit ćete još pedeset centezima globe.

Optuženi: A zašto da platim još tih 50 centezima?

Sudac: U ime takse na zabave.

Ona posljednja: Razgovarala se dva poslužnika. Jedan će drugome:

— Bi li mi ti znao reći, zašto gospoda davaju manje «manće», a siromašniji veće?

— To ti je zato, odgovori drugi, što bogati ne će da se zna, da su bogati, a tako ni siromašni ne bi htjeli da se zna, da su siromašni.

Rokac.

IZ BUZEŠTINE

Pust. - Vrijeme. - Sajam. - Mljekarna. Zlatni pir.

Prošao je pust i njegove ludorije. No, ipak ćemo reći, da je ovaj put prošao dosti tiho i bez većih troškova. Ima tome više razloga. Za pust nijo Štrped imao posebnog plesa. Sv. Martin je plesao uz harmoniku. — Bilo je malo ove godine krabulja. Svetoivanci bili u potpunom broju, a njihove krabulje su bile interesantne, da smo se morali smijati.

Sada su nastali lijepi, sunčani dani, ali su i hladni. Kopamo i sadimo svi krumpire. Nikad tako rano nismo sadili krumpir.

Prošlog četvrtka 16. ov. mjes. obdržavao se običajni naš marvinski sajam. Bilo je dovedeno dosti svakovrsna blaga. Došlo više trgovaca nego obično. Prodaje je bilo dosti. Cijene govedima su nešto poskočile. I naši mesari govori se, povisiti će cijene mesu. Neka, slobodno, draže prodavaju meso, ali neka i draže nama plaćaju goveda.

Još ćemo spomenuti, da će se u bivšem «Nar. domu» 26. ov. mjes. obdržavati izvanredna skupština naše Mljekarske zadruge.

Prošle subote slavio je lijepu slavu naš stari bivši općinski načelnik g. Antun Klarić iz Juričići, otac dr.a Frana Klarića. Slavio je naime svoj zlatni pir. U čvrstom zdravlju dočekao je on sa svojom vjernom i vrijednom drugaricom pedesetgodišnjicu svoje ženidbe. Mi našem čestitom svečaru i njegovoj drugarici čestitamo od srca prigodom njihovog zlatnog pira. Još dugo živili u zdravlju i veselju na radost svoje mnogobrojne obitelji — **Iksić.**

IZ ZRENJA

Nesreća - Vjenčanje dviju blizanica - Pust

Javljamo vam, da se je kod nas dne 22. februara dogodila jedna teška nesreća. Mladić Ivan Klun od Ivana i neki Markešić iz Pregare, baratali su jednom puškom. Valjda nehotice Klun naperi pušku na Markešića, potegne i ispali u njega jedan hitac. Markešić se je srušio teško ranjen, te je u opasnom stanju.

Javljamo vam osim toga, da su se prošle subote kod nas vjenčale dvije sestre blizanice Ana i Marija Katarinčić od Antona. Marija se je udala za Ivan Ruska, a Ana za Josipa Palečića. — Te su dvije sestre nerazdružive, pa su i vjenčanje htjele obaviti zajedno. Zajedno su se rodile, zajedno krstile, prvi put pričestile, krizmale, pa zaključiše, da je najbolje zajedno se i vjenčati. Neka im Bog da i jednoj i drugoj dug i sretan život.

Naš je pust prošao tiho i gotovo neopaženo. Nije bilo onog pravog pusnog veselja kao u stara vremena. Nije bilo ni plesa ni pjevanja. Par se je mladića krabuljalo i to je sve. A tako je bilo i po ostalim istarskim selima.

Zrenjan.

PISMO IZ ZAGREBA.

Nedjelja 26. II. 1928.

Otvorenje zračnog saobraćaja Zagreb-Beograd. - Gostovanje bečkog Burgteatra. Prosvjeta i predavanja. - Dnevno dizanje Zagreba. - Je li svršio karneval...

Lijepi Zagreb u svakom pogledu napreduje i to vidno i brzo napreduje. Diže se, usavršuje se, modernizuje. Jedna od najnovijih tekovina jest otvorenje zračnog prometa Zagreb-Beograd, koje je uslijedilo pred nekoliko dana. I time je sada uspostavljen redoviti putnički saobraćaj sa aeroplanom izmedju ova dva najveća i najvažnija grada Jugoslavije. Došlo je eto doba, gdje nam je omogućeno za sama 2 sata prebaciti se iz jednog u drugi grad.

Posljednja tri dana prošlog tjedna gospostovao je u zagrebačkom kazalištu bečki Burgteatar u tri komada i to u jednom od poznatog madjarskog pisca Molnara, u drugom i trećem od njemačkih pisaca Bahra i Goethea. Nijemci su bili od gostoljubivog Zagreba oduševljeno primljeni. Ovo je prvi put iza decenija i decenija, što se na zagrebačkoj pozornici nije čula njemačka riječ. Sada, kada je za uvijek minula opasnost, da bi se ovakvim postupkom vršila denacijonalizacija, ovakva su gostovanja srdačno primljena, pa su za kulturu, za propagiranje umjetnosti i sa medjunarodnog stanovišta za približenje i saradnju izmedju jugoslovenskog i njemačkog naroda od vanrednog i zamašnog značenja. Za uzvrat pozvani su jugoslovenski glumci u Beč i budu li oni tamo otišli, sigurno je, da će se jugoslovenski umjetnički kazališni ansambl dostojno afirmirati i valjano reprezentirati u inostranstvu jugoslovensku umjetnost.

Nema skoro dana, da se u Zagrebu ne vrši koje predavanje bilo iz kojeg područja. Ovih dana bila je ovdje znamenita danska književnica Karin Michaelis, te je 22. o. mj. držala interesantno predavanje u tuškanačkom kazalištu o važnoj temi: «Kada žene boluju». Vrlo stvarno, uvjerljivo i zanimljivo predavala je poznata književnica, ali dakako kao pripadnica krasnog spola tu i tamo malo je pobockala muškarce i pretežno na njih svaljivala svu krivnju u nesretnom braku. Sa isto toliko argumenta mogli bi govoriti obrnuto, ali to spominjem samo mimogrede, a obzirom na plemenitu i idealnu svrhu samog predavanja, ovo malo bockanja dade se lako oprostiti. Drugo interesantno predavanje o ženi i ženskom pitanju održala je u istim prostorijama gdja. K. Stanković poznata saradnica znamenite naučno-književne revije «Nove Evrope». Ova je predavateljica iznijela više vrlo dubokih, argumentinarih i aktuelnih problema. Izmedju ostalog po tom predavanju mogao sam povući ovu markantnu činjenicu: Muškarac je sunce, oko kojeg se kreće život žene.

Treće predavanje o temi «Ropstvo i sloboda» održao je danas poznati kulturni i prosvjetni radnik i vodja etičkog pokreta g. Miljenko Vidović. I tako se eto odvija jedan dio kulturnog života u obliku dnevnih predavanja o aktualnim problemima sadašnjice, koji se sve više i više isprepliću, zamršuju i kompliciraju.

Već sam nekoliko puta spomenuo veliki procvat i napredak «belog» Zagreba. Pored uljepšavanja starih, podizanja velikih novih zgrada i palača, niklo je na periferiji grada u svim pravcima sva sila što manjih što većih radničkih kuća i stanova. Hvala Bogu sada se u Zagrebu, premda se broj stanovništva podvostručio, može dosta lako i ne baš uz visoku cijenu naći pristojan i udoban stan, jer nešto gradska općina, nešto razne zadruge, i nešto opet privatnici podigli su stotine i stotine novih zgrada. Tako dobiva grad drugo, novo, gotovo velegradsko lice.

Je li svršio karneval? Pa jest i nije! Po kalendaru valjda jeste, a inače čini mi se nije, i ne će a ma baš nikada. Ja sam od jednog milog mi prijatelja iz dalekih strana dobio jedno pismo u kojemu me pita: kako je tamo kod vas svršio 18. o. mj. (dan karnevala); jeli počela već korizma itd. i veli, da kod njih nema korizme, jer i nije uopće bilo karnevala. E, da mi je moguće, ja bi mu za Zagreb odgovorio, da ni kod nas nema uopće korizme, ali s drugog razloga, naime... u nas traje karneval i u korizmi... Jest, tako je to! Zabave traju i dalje, plesovi se nastavljaju. A to je shvatljivo, svijet hoće da gustira život, hoće veselja, hoće života. Pa kad je taj traljavi život, tako kratak.

md.

IZ IKE.

† Ivan Korić.

Idu naše stare korenike, odilaze jedni za drugima. Sad je došao red na odvjetka čestite i u našim stranama vrlo dobro poznate i ugledne obitelji Korić. Ostavio nas je i naš dobri kapetan Nino. Nije bio više mlad, ali mi nismo mogli ni u snu pomisliti, da ćemo ga izgubiti tako rano. Za njime žale četiri sestre, odlične gospodje, i sav njihov rod. Za njim tuguje i njegov šurjak, poznati naš stari rodoljub, gosp. Niko Fabianić, a tuguju za njim i njegovi brojni prijatelji i znanci i sav ovaj naš kraj, jer je pokojni Nino bio dušom i tijelom naš čovjek, kaošto su i svi njegova roda. Sprovod je bio u nedjelju 26. februara uz veliko saučešće naroda, koji ga je otpratio na groblje Sv. Petra u Poljane.

Njegovoj svojti naše iskreno saučešće, a milom pokojniku neka je lahka zemlja, koja ga je rodila.

Ali ta je vjera u Tompsona malaksala već sjutradan, u času, kad je izišao da posmatra one čudnovate podrtine. Ima u svemiru privlačiva sila, kojoj se moraju podvrgavati sva nebeska tjelesa, jer ih ona neodoljivo k sebi vuče. Bit će da se je neka slična sila pritajivala i u središtu one mase prelomljenih ladja, jer se «Florida« preko noći nekako sama od sebe dovukla do ladja, što su tamo posljednje stigle i tu stala. Nekakva škuna, napunjena vodom, držala se pored jednog drugog jedrenjaka, na kome ne bijaše više ni jednog jarbola, dok se malo podalje sa zaronjenom provom dizao nekakav čudan parobrod, sav crn i razrovan od požara, što ga je uništio. Još dalje naslagalo se u neredu nekoliko drugih korita, s ostacima jarbola i bez njih. Samo na zapadnoj strani horizont se je ukazivao razmjerno čist i slobodan od ostataka zalutalih ladja.

Iznad i oko ove tužne pustoši oblijetale su neke čudne ptice i svojim veselim kriještanjem oživljavale donekle svu onu strahotu. Sve ove ladje bile su negda nove i vesele su i živo puzile po moru, dok nisu nastradale, koja od orkana, koja od požara i od kakove druge nesreće. Sad će ti ostaci negdašnjih ponosnih brodova ostati i čekati, dok i za njih ne dodje posljednji čas, kad će more učiniti kraj njihovom žalosnom životu.

Dora se zadubila u misli. Prizor, što joj je pukao pred očima, nije je za čudo žalostio, dok Tompson nije imao nego jednu samu misao: što prije izići odatle. Barizon je pak sa svoje strane podržavao u njemu te nade, ma kako varave bile. Ali je Tompson unatoč tome počeo opet da sumnja, da Barizon ne misli ni na što drugo, nego kako bi ih prevario, ostavio ih tu, a on sam utekao. On već zna, kako će to Barizon učiniti. Ići će od broda do broda, sve tamo daleko, dok ne dodje do posljednje ladje, s koje se za cijelo vidi zemlja. Da nema u blizini zemlje, otkuda bi ove ptice dolazile? Gdje bi se hranile?

Barizon se trsio da mu protumači, kako te ptice i ostale životinje, što žive ovuda, nalaze sebi hrane na površini mora, na algama, medju kojima se legu tolike druge životinjice. Sve to nije koristilo: Tompson je sebi zabio u glavu, da ih mladi časnik vara i po tome je neprestano udarao.

Tompsonova zlovolja i mrka sumnjičavost pritiskivala je i ono dvoje mladih kao mòra.

Teški bijahu časovi, što su ih sada proživljavali brodolomci na «Floridi».

(Slijedi.)

IZ KRTOBREGA KRAJ SOVINJAKA.

Gdje je taj Krtobreg? - Naše nevolje. - Svilogojstvo i vodnjanska koperativa.

Molim Vas gosp.redniče, da ovaj prvi dopis iz našeg sela u Vaš cijenjeni list, našu milu «Istarsku Riječ», izvolite uvrstiti. — Možda niste nikada ni čuli za mjesto Krtobreg, pa ću da Vam malo razjasnim njegov položaj.

Naše selo Krtobreg nalazi se u općini Sovinjak i to prama zapadu, na uzvišenom brežuljku, koji ima oblik konjskog sedla. Ispred našeg sela spram jugu stoji Veli Vrh sa kojeg se vidi velik dio Istarskog kopna i jedan dio Jadranskog mora. Na zapadu ispod našeg brega stoji erarna šuma, nazvana Lug, sredinom koje teče rijeka Mirna. Prama istoku proteže se kotlina nazvana Golaće, a onkraj Golaćke kotline nalazi se takozvani Golaćki breg, koji je vlasništvo stanovnika iz Praćane. Nekada smo mi Krtobrežani uvijek slušali kako su praćanske ovčarice pjevale po Golaćkom bregu onu staru našu narodnu pjesmu: Dala majka rožice, kćeri preko mora itd. — Ta se pjesma više u našem kraju ne čuje. Kako se vidi prošla je iz običaja.

Krtobreg je odalećen od svih oblasti: od suda, općinskog ureda, od crkve i župnog ureda. Sve nam je daleko. Do pred neko vrijeme mogli smo reći, da nam je barem mlin blizu. A sada nam je i on daleko. Mlin je naime još uvijek na svojem starom mjestu, ali je put do njega duži nego prije. Most kod kupelja Sv. Stjepana, preko kojega se je u mlin išlo, nalazi se u slabom stanju. Bilo je pogibeljno preko njega prolaziti, pa je to i zabranjeno. — Mi moramo sada do mlina hodati 2 sata. Prije nam je bilo potrebno samo pol sata. Trebalo bi tome doskočiti, most bi se morao što brže popraviti. No usprkos brojnih pritužaba na kompetentne oblasti, rečeni most još se ne popravlja.

Lanjske godine pretrpjeli smo i mi ogromne štete od suše. Naša je ljetina bila vrlo slaba. Govorilo se, da će i kod nas vlada graditi neke ceste, da bi se siromašno pučanstvo zaradom pomoglo. Mi smo rad čekali pripravnim rukama, no do sada se još ništa od obećanoga ne vidi.

Našim nevoljama dodati ću još i ovu. Prošle su se godine mnogi naši ljudi bavili sa svilogojstvom. Neko više, neko manje svi su naši gospodari po nešto svilaca uzgojili. Svilu su prodali svi većinom g. Masimu Cerovaz na Fontani kod Buzeta. Kad je g. Cerovaz uzeo svilu (galette), dao je svakom gospodaru 8 lira po kilogramu na račun, te im je obećao, da će im ostalo približno za mjesec dana isplatiti. Gospodari bi imali dobiti još onoliko koliko su dobili. Kad je potekao mjesec dana i više, ljudi su se obratili na spomenutog g. Cerovza, da im ostalo isplati, no on im nije do danas još ništa isplatio, nego vječno obećava da će isplatiti čim prije.

Neisplaćeni naši siromašni gospodari obratili su se preporučenim pismom na Koperativu Agricolu u Vodnjanu, kojoj je Cerovaz svilu dao, ali ta koperativa do danas nije ništa odgovorila.

Nešto prije nego su svilene čahure (galette) bile gotove, jedne nedjelje održao se je bio jedan sastanak, na koji su bili svi svilogojci pozvani. Na tom je sastanku govorio jedan gospodin, pa je izmedju ostalogo rekao, da vodnjanska koperativa radi na korist siromašnog seljaka. Mi smo se povjerovali, a sada vidimo plodove onih lijepih obećanja. Bilo bi lijepo, kad bi vodnjanska koperativa učinila sve, da se našim siromašnim svilogojcima isplati ono što su s mukom stekli, želi li dobiti na ugledu. Ovako nesavjesno postupanje samo škodi spomenutoj koperativi.

Gospodar.

Pitali gladna Ciganina: «Bili volio jesti ili se grijati?» — «Pržio bih hljeb prema vatri.»

Pitao lupež lupeža: «Kako tako lagano razbijaš vrata, da se ne čuje?» — «Čut će se već sutra».

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Istranin — Južna Italija. — Moramo Vam, nažalost, javiti da nam nije nikako moguće objaviti Vašeg lijepog pisma. Mi smo uzeli sve što nam pišete do znanja. Javite nam se još koji put. Da ste nam zdravo!

Iz Krnice, iz Filipana, iz Lubenice, iz Roverije. — Vaše dopise nismo nažalost mogli nikako uvrstiti. Javite se opet i pišite nam o novostima, koje se kod Vas dogadjaju.

RED UKRCAVANJA KOD RAZNIH TRŠĆANSKIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

Dne 29. februara.

Turno generale. Mornari (15) 1; mladići palube I. (3) 11; mladići palube II. (6) 1; mali palube (45) 1; ložači (22) 1; ugljenari (48) 1; mladići sobari (4) —; mladići kuhinje 1; mali kuhinje (22) —; mali sobari (32) —.

Lloyd Triestino. Mornari (33) 1; mladići palube I. 9; mladići palube II. (2) 9; mali paluba (14) 2; ložači (17) 1; ugljenari (2) 7; mali stroja (6) 1.

Cosulich Nord. Mornari (9) 1; mladići palube 4; mali paluba 1; mazači 6; ložači 3; ložači nafte (5) 1; ugljenari 1; mladići stroja (2) 1; mladići sobari (1) 4; mali sobari (27) 1; naučnici kuhari (18) 1; mali kuhinje (5) 17.

Cosulich Sud. Mornari (10) 1; mladići paluba (9) 1; mali palube (10) 1; mazači 2; ložači (1) 1; ložači nafte (9) 2; ugljenari (1) 1; mladići stroja (18) 1; sobari (7) 1; mladići sobari (5) 1.

Libera Triestina Nord. Mornari (9) 1; mladići palube (5) 1; mali palube (5) 1; mazači (1) 1; ložači 6; ugljenari (8) 1; mali sobari (9) 1; mali kuhari (6) 1.

Libera Triestina Sud. Mornari 1; mladići palube 1; mali palube 1; ložači (1) 4; ugljenari 1.

Tripcovich. Mornari 1; mladići palube 1; mali palube (1) 1; ložači (4) 1; ugljenari (2) 1.

Gerolimich. Mornari (14) 1; mladići palube (9) 1; mali palube 1; ložači (5) 1; ugljenari (5) 1.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Hrvatska Poljodjelska Banka
PODRUŽNICA NA RIJECI
u likvidaciji

Pozivaju se svi ulagači na knjižice, da svoje uložnice predlože odmah na isplatu.

Likvidatori.

TRAŽI SE SLUGA za u Jugoslaviju, koji je sposoban i vješt svim poljskim poslovima. Nastup službe odmah. Mješečna plaća 200 dinara i opskrba. — Naslov u upravi «Istarske Riječi».

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

✝

Rastuženim srcem javljamo cijeloj rodbini, prijateljima i znancima da se je naš neprežaljeni suprug, otac, djed i brat

Dr. Matko Trinajstić
odvjetnik

u srijedu u jutro nenadano preselio u bolji svijet.
Sprovod krenuti će u petak u 4 sata popodne iz kuće žalosti.

U VOLOSKOM, 29. februara 1928.

Rastužena rodbina.

✝

Tužnim srcem javljamo svim rodjacima, prijateljima i znancima, da je naš ljubljeni suprug i otac

Josip Dekleva
posjednik i gostioničar

u Permanima-Jurdani, u 71. godini života, po dugoj bolesti, primivši sveta otajstva umirućih, danas u 2 sata ujutro, blago u Gospodinu preminuo.

Pogreb će se obaviti u utorak 28. februara, u 4 sata popodne iz kuće žalosti br. 91. na groblje u Brešcu.

Permani-Jurdani, 27. februara 1928.

Rastužena obitelj **DEKLEVA.**

✝

Tužnim srcem javljamo svim prijateljima i znancima, da je naš predobri otac, odnosno suprug, djed i tast gospodin

Franjo Bertoša

dne 24. februara u 6 sati ujutro blago u Gospodinu preminuo.

PAZIN, 24. februara 1928.

Tugujući:

Ana supruga · **Josip, ing. Ivan i Vjekoslav** sinovi · **Josipa** kći
Antonija i Viktorija nevjeste · **Ujčić** zet
Marija, Franjo, Mirosiav, Slavko, Vjekoslav i Ana unuci

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

JEDINO DOBRA engleska modra galica «Maple Brand» stigla je na rasprodaju uz jeftinu cijenu **Drogariji R. Hafner u Matuljima.** Ne kupujte druge jeftine modre galice, jer je «Maple Brand» po svemu svijetu poznata kao najbolja.

Proti
REUMATIZMU, kostobolji, išhijasu,
natečenim zglobovima, proti ukočenim žilama, probadanju
upotrebljavajte „ALGU“. Pomogla je hiljadama mora i Vama.

Dobiva se u svim ljekarnama.
Priredjuje i poštom razašilje:
Laboratorij „ALGA“ - Ljekarna D. Budak, Fiume

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3 (iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Upostava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1889.

Ortopedijski zavod A. ZECCHI, Torino
Via Roma 31 I. n.

Aparat ZECCHI sprečava napredovanje

KILE

Novi slučaj ozdravljenja

Dodajući moje ime velikom imeniku osoba, koje je kilni aparat ZECCHI ozdravio od kile, želim ovim javnim putem izraziti svoju zahvalnost iskušanom ortopediku, kojemu je uspjelo, da me je njegovim aparatom potpunoma izliječio od kile.

HAFNER FRANJO
Wiener 31. Pokrajina Trident.

Bilo bi previše, ako bi htjeli što nadodati ovakvoj svjedodžbi o učinku aparata ZECCHI. Javljamo samo, da će se ortopedik A. ZECCHI nalaziti sa svojim iskušanim pomoćnicima u dolje označenim mjestima, gdje će davati bolesnicima od kile savjete, koje posjeduje od dugogodišnje prakse.

Trst: srijeda 7. i četvrtak 8. marta „Albergo Moncenisio“.
Pula: petak 9. i subota 10. marta „Albergo Miramare“.
Buzet: nedjelja 11. marta „Albergo alla Fontana“.
Rijeka: ponedjeljak 12. i utorak 13. marta „Albergo Riviera“.
Gorica: srijeda 14. i četvrtak 15. marta „Albergo all'Angelo d'oro“.

Broj 10 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta') **U Trstu, 8. marta 1928. - God. VI.** Pojedini broj **25** cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

✝ Maršal Diaz

Prošle srijede, dne 29. februara, na večer umro je u Rimu, naglom smrću od plućnice, maršal Armando Diaz.

Ta je žalosna vijest zavila u crno cijelu Italiju, jer je u maršalu Diazu imala jednog od onih sinova, koji su joj sve svoje življenje dali u službu punu ljubavi i žrtve.

Pokojni maršal Diaz rodio se je u Napulju 9. 12. 1861. Već u svojim mladim godinama pokazivao je veliko zanimanje do vojničkog staleža. Kad mu je bilo 20 godina postao je artiljerijskim poručnikom. Kao časnik već se je za rana iskazao izvanrednim sposobnostima, pa je bio dodijeljen generalnom štabu.

Prve ratne operacije, u kojima je sudjelovao bile su u Tripolitaniji za vrijeme talijansko-turskog rata. Zapovjedao je jednim regimentom. On je tu pokazao svu svoju spremu, pa se je njegov regimenat vrlo odlikovao u bojevima.

Kad je g. 1915. Italija stupila u rat protiv centralnih sila, Diaz je bio u generalnom štabu. Vrhovni komandant Cadorna htio je Diaza imati kao komandanta jednog dijela fronta. General Diaz je tako 1916. bio imenovan komandantom III. armadnog zbora. Taj se je zbor borio protiv Austrije na Krasu, pa je bio uvijek u prvoj liniji od Sela do Grmade, gdje su bile najoštrije bitke. Naročito su se isticale Diazove regimente u bojevima kod Kostanjevice, Sela i Devina. Po tim je bitkama general Diaz došao na glas kao jedan od prvih vojskovodja talijanske armade.

Kad su Austrijanci i Njemci g. 1917. prodrli frontu kod Kobarida, morala se je povući takodjer i III. armada, koja je do toga momenta imala uvijek same uspjehe. Po povlačenju je armada zauzela svoj novi položaj na Piavi, a generalu Diazu je bila povjerena vrhovna komanda nad svim armadama Italije. Diaz je postao glavni zapovjednik talijanske vojske. Prva njegova briga bila je, da reorganizira svestrano armadu, te da obnovi i očeliči duh u vojsci, koja je bila porazom bačena u slabo raspoloženje.

Tu je zadaću Diaz vanredno dobro obavio. To se je pokazalo u kasnijim bitkama, naročito prilikom austrijske ofenzive u juniju 1918. Ta je ofenziva bila dobro odbijena.

Poslije toga se je general Diaz spremao na zadnju i odlučnu bitku. Do nje je došlo u oktobru 1918. kod Vittoria Veneta. U one je dane general Diaz razbio zadnji otpor austrijskih četa, te ih prisilio na jedno veliko povlačenje. Bitkom kod Vittoria Veneta Diaz je završio rat s Austrijom, jer je sva austrijska armada bila uništena.

Zatim je Austrija molila primirje, koje je bilo prihvaćeno 4. novembra 1918. Poslije rata je došao u Trst Njeg. Vel. kralj Viktor Emanuel III., a s njime je došao takodjer i veliki pobjednik general Diaz.

Neko vrijeme zatim posjetio je general Diaz Ameriku, gdje je bio s velikim oduševljenjem primljen. Kad se je vratio iz Amerike kralj ga je počastio naslovom «Duca della Vittoria» (Vojvoda od Pobjede).

Kad je g. 1922. došao na vlast Mussolini, obrazovavši svoju fašističku vladu, imenovao je ministrom rata generala Diaza. On je naime pristao odmah uz fašizam. U tom je svojstvu učinio mnogo za reorganizaciju talijanske vojske sve na temelju iskustva iz svjetskog rata. Poslije je morao to svoje visoko mjesto pustiti iz zdravstvenih razloga. Tom mu je prilikom bio podijeljen naslov Maršal Italije.

Do svoje smrti radio je uvijek i dalje za dobrobit domovine.

Razumije se, da je žalost za ovakvim čovjekom, koji je samo djelima i to velikim, ogromnim djelima dokazao svoju ljubav do domovine — velika. S maršalom Diazom preselio se je u vječnost pobjednik odsudne bitke kod Vittoria Veneta, tvorac nove poratne Italije, te izravni stvaralac sadanjega reda u Evropi. Historija najnovijega doba zabilježiti će velikim slovima godinu 1918. i propast Austrije, jer je taj dogadjaj velikog vjekovnog zamašaja. S tim je dogadjajem vrlo tijesno vezano slavno ime Diaz.

PREDSJEDNIK VLADE ON. MUSSOLINI ODGOVARA MONS. SEIPELU.

Kako se je očekivalo on. Mussolini je prošle subote u rimskom parlamentu dao odgovor na govor, što ga je u bečkom parlamentu izrekao mons. Seipel, kancelar austrijske republike, i o kojem smo govoru u zadnjem broju opširno pisali. — Za ovaj odgovor on. Mussolinija vladalo je veliko zanimanje, pa je parlamenat prošle subote bio prenapunjen. Došli su u Rim svi poslanici. Sve galerije su bile natrpane narodom. Opazilo se je, da su došli čuti govor on. Mussolinija mnogi strani diplomate, pa su novine zabilježile, da je prisustvovao poslanik francuski, engleski, američki, čehoslovački itd.

Kada je u parlamenat došao on. Musolini bio je vrlo burno pozdravljen. Stupio je na svoje mjesto i počeo da govori:

Italija i Austrija.

«Moj je odgovor, poštovani drugovi, malo zakasnio iz slijedećih razloga. U prvom sam redu htio pročitati stenografski tekst onih govora, koji su bili izrečeni u bečkom parlamentu, a iz razgovora s našim bečkim ministrom htio sam dobiti konačne vijesti u pogledu izrečenih govora. Konačno sam htio da proteče neko vrijeme, da se incidentu oduzme značaj pretjerane dramatičnosti.

Hanibal nije još pred vratima, a nije nam pred vratima ni monsignor Seipel. Italija je danas velika država, politički jedinstvena, nacijonalno homogena kao nijedna druga država u Evropi. Italija je danas veliki narod od 50 milijuna ljudi, od kojih žive 42 milijuna u državi. Ti ljudi očeličeni fašizmom imaju tvrde živce, malo riječi, a živi su. Austrija je onakva kakva je.

Pitao sam se, da li se uopće isplati odgovarati. Ja stalno ne bih polagao nikakve važnosti protitalijanskom i protufašističkom govorničkom vježbanju u austrijskoj narodnoj skupštini, kad ne bi u raspravi imao udjela kancelar, naime načelnik austrijske vlade, čovjek, koji je s mnogo vidika ugledan. Govoriti ću bez dvoličnosti, dakle jasno, kako je naš običaj.

Dodajem odmah, da je ovo zadnji put što govorim o tom pitanju. Drugi će put odgovoriti činom.

Ovo je jedno poglavje historije, koje ja pišem, ali ne za Talijane, koji poznaju historiju, nego za svijet, koji ju ne pozna, ili ju je zaboravio.

Kako je Italija pomagala Austriju.

Želim dokazati, a i dokazati ću, da austrijska protutalijanska manifestacija nije opravdana, pa je radi toga izazovna. Nije niti najmanje opravdana općom politikom, koju je Italija od 1918. do 1928. vodila prama austrijskoj republici. Nije opravdana ni politikom, koju fašistička vlada provadja u bolcanskoj pokrajini. Prama bolcanskoj pokrajini fašistička vlada postupa jednako kao i prama drugim svojim pokrajinama, jer je i ona jedna od devedeset i dvije pokrajine kraljevine.

Ako ja danas spominjem mnoge dokaze prijateljstva, koje je Italija iskazala Austriji od konca rata do danas, ne činim to zato, da bi Austriji spočitavao nezahvalnost, činim to zato, da dam svijetu jedanput za vazda dokaze o našoj dobroj volji. Mi smo dovoljno gospoda, pa shvaćamo veliku važnost diskrecije.

Naše se je prijateljstvo spram Austrije tekom zadnjih 10 godina razvijalo na temelju triju smjernica. Prva je smjernica imala izraz — možemo reći — više socijalnog i čovječanskog značaja. Zatim je slijedilo doba financijalnih pomoći. Iza toga je došlo doba, u kojem je Italija pomagala Austriji čisto politički. Tako je Italija na jedan nesebičan način pomagala Austriji.

Italija i plebiscit u Koruškoj.

Na ovoj se posljednjoj točci kanim zadržati. Na temelju 49. članka saintgermainskog ugovora morao se je u celovačkom okrugu obaviti plebiscit. Taj plebiscit vršio se je mjeseca oktobra 1920. pod vodstvom talijanskog princa don Livija Borghesa. U odsudnom momentu postao je bio pritisak jugoslovenskih elemenata vrlo težak. Austrija je molila Italiju za pomoć. O tom svjedoči slijedeći telegram, koji je iz Austrije poslao talijanskoj vladi Markiz Della Torretta: «Ovdašnje (austrijsko) ministarstvo vanjskih poslova poručuje, da je na temelju točnih informacija doznalo, kako su Jugosloveni poslali u blizinu Jesenica nove pješačke i artiljerijske pukove. U takvim prilikama austrijska vlada toplo moli da bi se povlačenje naših četa (iz okupiranih krajeva) za sada odložilo.»

To se je i dogodilo. Rezultat plebiscita je za Austriju bio povoljan. Dne 14. oktobra 1920. je markiz Della Torretta ovako brzojavio: «Gospodin Renner ondašnji kancelar) poručuje Vam rezultat plebiscita, te me moli, da mojoj kr. vladi tumačim izraze zahvalnosti za pomoć, (koju je Italija dala Austriji) kojom se je osigurala sloboda glasovanja itd.»

Godinu dana zatim došlo je na dnevni red pitanje Burgenlanda. Po dogovoru u Veneciji tadanji je austrijski kancelar Schobert ovako brzojavio ondašnjem talijanskom ministru vanjskih poslova: «Odlazim iz talijanske zemlje, i s veseljem ponavljam vašoj ekscelenci svoju iskrenu zahvalnost itd...»

Fašistička Italija i Austrija.

Nastupom fašističkog režima smjernice nesebičnog prijateljstva Italije prama Austriji nisu se u političkom postupanju promjenile. Iznašanje kronike posljednjih šest godina bilo bi predugo. Kazati ću samo, da je pred sama dva tjedna austrijski poslanih u Rimu bio kod mene, da mi se zahvali u ime mons. Seipela za izvanrednu naklonost i dobro držanje Italije u pitanjima, koja posebno zanimaju Austriju, to jest u pitanju vojne kontrole i u pitanju novog zajma za obnovu zemlje. —

Pitanje Poadižja.

Danas, iza deset godina takve politike, koja je bila više puta konkretizirana i pravim ugovorima, stojimo pred manifestacijom, koju su interpelirajući poslanici (talijanski) proglasili «nezadovoljenim posizanjem u unutarnje zakonodavstvo naše države.»

Jer ustvari neko narodno pitanje male drugorodne manjine u Poadižju ne postoji. Ta je manjina u prvom redu i sasma bez značenja naprama 42 milijuna Talijana u ostaloj kraljevini, a bez značenja je i naprama mnogim milijunima Njemaca, koji su pripali drugima državama. Kad bi jedno takvo pitanje postojalo, našlo bi se to u kakvoj mirovnoj pogodbi ili diplomatskoj konvenciji. Svi su napori za ostvarenje onoga što ne postoji, radi toga besmisleni i nepotrebni. Znače udarati glavom o zid.

Obećanja bivših vlada.

Austrijski govornici naglašavaju, da postoje neka obećanja sa strane onih vlada, koje su bile pred fašističkom. To ne isključujem. Moguće je ipak, da su se oni, koji su ta obećanja dali, poslije i pokajali, jer su se njihova obećanja pretjerano tumačila.

Fašistička vlada, koja je dokazala, da savjesno poštuje i izvršuje sve pogodbe, ne može ipak, da se smatra vezanom više ili manje nejasnim ili usmenim obećanjima ljudiju, koji su zastupali vlade i sisteme, koje je fašistička revolucija bez smilovanja pregazila.

Budući je Austrija razumjela, da joj nije moguće stupiti na diplomatsko polje, a ni sam mons. Seipel nije htio krenuti na to polje, kuša se sada pitanje Poadižja prenijeti na političko sentimentalno polje, pa se govori o tiranskom sistemu, o braći patnicima, o ljudima, koje davi barbarska fašistička diktatura. To je ne samo lažno nego i u najvećoj mjeri smiješno.

Mi nismo učenici Austrije, koja je tekom jednog stoljeća punila svu Evropu krvnicima, koja je nakrcavala tamnice mučenicima i neprestano dizala vješala. Fašistička su nasilja izmišljotine slabih fantazija.

Konfinacije.

Samo su dva drugorodna državljana bila konfinirana. I od tih je jedan odmah bio oslobodjen. Drugome je kazna bila snižena, a bio bi i oslobodjen, da ne bi bila u inozemstvu započeta kampanja. Država, koja hoće, da je drugi poštuju, ne dopušta takvih inozemnih umješavanja. Demokratični republikanac Fuller, guverner Massachussettsa u američkim Udruženim državama (onaj koji je definitivno odsudio Sacca i Vanzettija) nam je u tom pogledu dao uzor, koji je u svijetu prouzrokovao mnogo buke. Osobe, o kojima govorim, nisu bile poslane u konfinaciju zato jer su Njemci, nego zato, jer su bili protufašisti i protirevolucijonarci. — Dokumenti fašističkog barbarluka baziraju se na samu tu činjenicu. I na ništa više.

Njemačka štampa Poadižja.

Austrijski poslanik Kolb govorio je u bečkom parlamentu nešto o nekakvom «pritisku», a da nije nešto stvarnoga dokazao. Pritisak protiv jezika, običaja i domaćih tradicija u Poadižju ne postoji. Činjenica je, da se još danas, poslije sedam godina fašističkog režima, u bolcanskoj pokrajini tiska ništa manje nego 15 listova, političkih, gospodarskih, vjerskih, književnih i školskih — u njemačkom jeziku.

Budući se je naša dosadanja velikodušnost slabo tumačila, upozoravam sada za zadnji put: ako se bude protutalijanska propaganda s onu stranu Brennera i dalje nastavljala, sudbina će tih publikacija u njemačkom jeziku biti zapečaćena. Ti će listovi biti obustavljeni.

Javni namještenici.

Što se tiče pritiska na drugorodne državljane, dobro je znati, da u gradu Bolcanu ima ništa manje nego 376 drugorodnih namještenika, a u pokrajini ih ima 664. Budući se sve to ne uzimlje u obzir, svi će ti elementi biti premješteni u druge talijanske pokrajine, ili će biti otpušteni i izmjenjeni.

Izjavljujem mirne savjesti, da se u bolcanskoj pokrajini nije vršilo nikakvo nasilje nad drugorodnim pučanstvom, i to zato, jer je tamošnje pučanstvo većinom seljačko, mirno i disciplinirano, te poštuje režim i ne sluša govorenja s one strane Brennera, a ne zahtjeva ništa drugo, nego, da je pušteno u miru.

Nedavna, sasma spontana brzojavka, koju je više od 50 hotelijera iz bolcanske pokrajine poslalo bečkim novinama, da dokažu, kako je laž ono, što se u Austriji govori o Poadižju — dokazuje ono, što ja tvrdim. Isto dokazuje to i rezolucija drugorodnih crnih košulja poadiške legije.

Prava i dužnosti.

Drugorodni se elementi Poadižja moraju smatrati jedno s talijanskim organizmom. Imaju jednake pravice kao i svi drugi državljani velike sindakalne korporacijske organizacije države. Od hotelijera do trgovaca od težaka do poljodjelaca — svi sudjeluju u životu velike nacijonalne organizacije. Režim je s bratskom dušom išao tamošnjemu pučanstvu u susret.

To dokazuje jedna značajna činjenica: ratni invalidi bivše austrijske vojske učlanjeni su u naše nacijonalne organizacije, te primaju točno takve ratne penzije kao i invalidi talijanske vojske. Jednako postupamo i sa bivšom austrijskom ratnom siročadi.

Nije li to duboko kršćanski čin, o kršćanski socijalci s one strane Brennera?

Škole u Poadižju.

Je li to fašistički barbarluk? Ili je naš barbarluk u tome, što smo po načelima naše revolucije takodjer i u bolcanskoj pokrajini ukinuli općinska vijeća, kako se je to dogodilo u ostaloj devedesetijednoj talijanskoj pokrajini? Ili možda u činjenici, da smo 200 djece siromašnih njemačkih obitelji otpremili na obale Tirenskog mora, da si tamo okrepe zdravlje?

Da fašistička vlada ne vrši u Poadižju nikakav pritisak svjedoče jasno slijedeći brojevi: tamo ima 55 talijanskih dječjih vrtova (zabavišta), koje pohadja 3500 djece; talijanske pučke škole imaju tamo 780 razreda, a pohadja ih 12.200 djece; talijanskih srednjih i viših škola ima 12 javnih i 7 privatnih, a pohadja ih 1150 učenika. Pa još je jedna značajnija cifra, koja to dokazuje: tamo su 193 talijanska tečaja za odrasle, a te tečajeve pohadja 3835 slušača, koji s simpatičnom i hvalevrijednom voljom ćute potrebu, da nauče jezik svoje nove domovine, jer su postali stalno za uvijek talijanski državljani. Mogu reći, da nova generacija bolcanske pokrajine razumije talijanski jezik, pa ga i govori.

Manifestacija je neopravdana.

Sada bi neko mogao zapitati: ako nema nikakvih posebnih, a takodjer ni nekih medjunarodnih razloga, kako da se onda shvati neočekivana manifestacija austrijske nacijonalne skupštine i kancelara Seipela?

U prvom redu moram reći, da manifestacija nije neočekivana, nego je ona vrhunac kampanje, koja se vrši već godine i godine od svršetka rata napred i koja se je zaoštrila naročito odkad je bila uspostavljena bolcanska pokrajina.

Istina je, da germanizam viče, jer ćuti, da je pred tvrdom voljom i ustrajnim sistematizmom fašističke Italije svaka igra izgubljena. Pa već i njemački glasovi uvaženih pisaca i novinara potvrdjuju tu istinu.

Javni radovi u Poadižju.

Narod, koji se množi i raste, može lako da napući svoje zone uz granicu. Treba ovdje naglasiti da Italija u Poadižje nije došla da uzimlje, nego je tamo donijela jak doprinos civilizacije. Italija je tamo započela orijaške radove i potrošila je na stotine milijuna. Italija tamo sada provadja elektrifikaciju željezničke pruge Bolcan-Brenner, što će mnogo koristiti medjuna-

rodnom prometu. Za potrebnu električnu energiju grade se dvije centrale, jedna sa 40, a druga sa 270 tisuća konjskih sila. Od toga će moći 195 konjskih sila rabiti privatna industrija. Ukupni trošak za te radove: 400 milijuna. Zaposleno: 5000 radnika.

Zanimivo je, da se je prigodom iskopavanja kod tih radova našlo rimskog novca iz prvih stoljeća imperija.

Baš pod fašističkim režimom izgradila se je ogromna tvornica Montecatini kod Merana, čiji se proizvodi izvažaju u Indiju i Japan. Fašistička Italija je počela s isušivanjem adiške doline, te je tamo naselila prve skupine kolona iz starih pokrajina. Fašistički je režim pred dva mjeseca dao 11 milijuna lira poljodjelskim posujilnicama u pokrajini, te je tako spasio od siromaštva tisuće njemačkih seljaka. Fašistički je režim spasio potrebnim zajmovima od propasti meransku štedionicu. — Mnogi se milijuni ulažu za pošumljivanje, za gradnju cesta, za regulaciju rijeka.

Ova živa i civilizaciona djelatnost Italije dolazi do najjačeg izražaja u samom Bolcanu, gdje se gradi vladina palača, skupina kuća za državne namještenike, nova željeznička stanica, dječji vrt, dom za balile, školska zgrada, te spomenik pobjede, koji će biti 24. maja na najsvečaniji način otkriven.

Idealno značenje.

Idealno su značenje te silne talijanske djelatnosti u novoj pokrajini shvatili s one strane Brennera. Ekstremni elementi pangermanizma očajno viču, da bi sprije čili jedno pitanje, koje je već riješeno. Na onoj strani Brennera slute, da će do nekoliko godina u Poadižju preostali elementi njemačkog pokoljenja biti ponosni, da su državljani velike fašističke domovine. Prepoznavati će se te elemente samo po prezimenima, ako ih budu sačuvali. To će se dogoditi, jer tako nalaže logični i neizbježivi red stvari. A taj je red stvari odredjen vrhovima planina, tokom rijeka, prorokovanjem Danteja i Mazzinija, žrtvama mučenika i krvlju koju su prolila tekom tri godine teškoga rata čitava talijanska pokoljenja.

Da li se sada možda isplati pobijati neke izmedju onih bezbrojnih neslanosti, koje su štampane s onu stranu Brennera u ove dane? Što se nas tiču igre s papirom, koje se vrše u drugim zemljama.

Fašizam nije izvozni materijal. Ako Evropa hoće jače da oboli bolešću, od koje smo mi ozdravili, to nas samo potiče da budemo budniji i da se svim mogućim oružjem branimo pred kugom, koja je najraširenija.

Liga Naroda.

Liga Naroda? Ženeva? Prazne nade! Kad bi se Liga Naroda upustila u labirint takozvanih manjina, ne bi više našla izlaza. Oni, koji su danas tužitelji, došli bi sutra vrlo lako na optuženičku klupu. Što onda?

Vrijeme je, da se kaže, a možda će to biti zadnji put, da je svaka manifestacija s onu stranu Brennera uzaludna i štetna.

Vrijeme je, da se kaže, da neslani govori, odvratna klevetanja i podla vrijedjanja nemaju drugog rezultata nego samo rastvaraju ponor izmedju susjednih naroda.

Protestna zborovanja

Koliko je u našoj moći, mi želimo biti prijatelji germanskog svijeta, čije odlike poznamo i čiji doprinos k civilizaciji čovječanstva cijenimo. Ali uz uvjet, da se o našoj sigurnosti, to jest o sigurnosti 42 milijuna Talijana, nikada niti iz daleka ne raspravlja. Da se radi o našoj sigurnosti, a ne možda o školskim pitanjima, dokazuje ono, što se dogadja s onu stranu Brennera. Sada iza već famozne sjednice u bečkom parlamentu protutalijanska se kampanja razvija u punom jeku.

Za ponedeljak, 5. o. mj., sazvan je u Insbruck zbor u svrhu «protesta proti fašističkim besramnostima i tlačenju Njemaca.» Zbor su sazvali socijalisti, što dokazuje, da pitanje poadiških Njemaca služi samo za protufašističku propagandu.

Drugo veliko zborovanje bilo je sazvano za 6. o. mj. u Beču. To je zborovanje odgodjeno za 14. o. mj. Neki tirolski list piše: «Nesamo tlačenje Njemaca, koji su podvrženi Italiji, nego se već sama činjenica, da je granica na Brenneru suprotivi sadanjoj ravnoteži u srednjoj Evropi.» Još je gori neki govor, koji je bio prošle večeri u općinskom vijeću u Insbrucku izrečen. U tom se govoru upozoruje buduća njemačka pokoljenja, neka se bore za to, da bi se južni i sjeverni dio Tirola od Kufsteina do Salorna opet ujedinili u jednu cjelinu.

Italija na Brenneru.

Ovo je brutalna iskrenost, koje se ne bojimo. S istom iskrenošću poručujemo pak mi Tirolcima, Austrijancima i svemu svijetu, da na Brenneru straži sa svim svojim živima i mrtvima sva Italija.»

POSLIJE GOVORA ON. MUSSOLINIJA

Kada je on. Mussolini završio svoj govor, koji je bio mnogo puta prekidan burnim odobravanjem i poklicima, čitav se je parlamenat dignuo, da glasno izjavi svoje zadovoljstvo. Burnim aplauzima, poklicima «Viva il Duce», «Viva l'Italia», nije bilo kraja. Na koncu se je salom zaorila fašistička himna «Giovinezza», dok nije on. Mussolini, praćen ponovnim poklicima, izišao.

Nervozno očekivani govor on. Mussolinija imao je ne samo u parlamentu, nego u svoj Italiji, u Austriji i u svem svijetu svoj poseban odjek. Ovakvi se govori ne čuju svaki dan, pak su sve novine pune tumačenja i razglabanja Mussolinijevog govora. Ne sam otalijanske, nego i strane. Napose austrijske.

Sve talijanske novine donijele su Mussolinijev govor u cijelosti. Osim toga su odmah u nedjelju posvetile govoru svoje posebne članke, koji su puni oduševljenja i hvale za on. Mussolinija, koji je odlučno i hrabro nastupio, da pred cijelim svijetom obrani optuženu Italiju.

«Giornale d'Italia» kaže, da je govor on. Mussolinija naišao na najširi odjek u svem svijetu, napose u diplomatskim krugovima. Njegov je govor bio umjeren, ali precizan i energičan, te jasan u svojim zaključcima. Bez daljnjega se može reći, kaže «Giornale d'Italia», da je govor on. Mussolinija dokumenat velike diplomatske i historijske vrijednosti, u koliko se tiče talijansko-austrijskih odnošaja, jer je tim govorom rastumačeno stajalište Italije prama Austriji, prama izmišljenom pitanju poadiških Njemaca, te prama raznim inozemnim agitacijama, koje iz toga pitanja izviru.

Tako po prilici tumače Mussolinijev govor svi talijanski listovi.

«Lavoro d'Italia» na primjer dodaje govoru on. Mussolinija svoj komentar, u kojemu kaže, da je pitanje njemačke manjine u Poadižju ovim govorom bezuvjetno ukinuto i da ne smije više postojati. Ako ga neko bude obnavljao, zagrmiti će topovi.

Austrija i govor on. Mussolinija.

Razumljivo je, da njemačka štampa piše o Mussolinijevom govoru na svoj način. Naročito je oštar ton onih listova, koji su bliži kancelaru Seipelu, no ni drugi listovi nisu u rasudjivanju stvari mnogo blaži. «Reichspost» na široko analizira sve ono što je on. Mussolini rekao, pa kaže, da u tom govoru ima mnogo povjesnih netočnosti. Naročito je dirnula Njemce izjava on. Mussolinija, da fašizam ne priznaje obećanja onih ljudi, koji su bili prije fašizma na vladi.

«Neue Freie Presse» kaže, da se u govoru on. Mussolinija vidi neka zabrinutost zbog «Ainschlussa» to jest zbog ujedinjenja Austrije i Njemačke. Mussolini naime osjeća, da će do toga doskora doći, a onda će 70 milijuna Njemaca tražiti, da im se vrati Poadižje, a talijanska će granica na Brenneru biti u opasnosti. No, uza sve to što bi se Njemačka i Austrija ujedinile moglo bi one s Italijom biti prijateljice, kad bi Italija s Njemcima u Poadižju lijepo postupala i kad bi im dala najprirodnije pravice.

Prilično je zanimiv komentar lista «Stunde». Taj list kaže, da Austrija nije rekla svoju zadnju riječ, ali da je nije rekao ni on. Mussolini: zadnju riječ reći će savjest cijeloga svijeta. Sadanje prilike Austriju tište, pa je prisiljena da za sada šuti. Konačno kaže «Stunde»: Nismo rekli zadnju riječ i ne smijemo zaboraviti našu bol. Ali još nikada Golijat nije pobjedio u svojoj borbi s Davidom. Potrebno je samo, da David zna čekati...»

Iz Beča stizavaju vijesti, da se u tamošnjim političkim i diplomatskim krugovima govor on. Mussolinija mnogo raspravlja, pa se računa, da će kancelar Seipel na budućoj sjednici narodne skupštine opet izreći jedan govor, koji će biti neki odgovor na odgovor on. Mussolinija. Vlada veliko zanimanje za te nove izjave kancelara Seipela.

Domaće novosti

† Dr. Matko Trinajstić

I on nas je ostavio.

U srijedu, 29. pr. mj. ujutro našli su ga u krevetu mrtva. Prekinulo ga u srcu i ... svršio. Znali smo doduše i prije, da mu srce nije u redu, ali ovako naglom završetku nismo se nadali. Crni glas o njegovoj smrti došao je neočekivano, što nas je sve još jače potreslo i dublje rastužilo.

Dugo je, što se njegove ime spominje u narodu našem. Prvi put namjerio sam se na nj u zbirci «Narodnih pjesama», što ih je «Naša Sloga» izdala malone prije pedeset godina. Ima u toj zbirci čitav vijenac narodnih pjesmica, i oblikom i sadržinom vrlo osebujnih, što ih je on sakupio i svojim primjedbama popratio. Medju njima je i ona o Albusu kralju, po kojoj je naš Nazor stvorio jednu od svojih najljepših priča. Drevna pjesma, kaošto su drevne i vrbanske zidine, medju kojima je naš Matko prije sedamdeset i dvije godine ugledao svijetlo dana. Tu sred atmosfere prepune naše velike narodne starine rodio se i odgojio i njegov veliki ujak: Dinko Vitezić. Zadojen najčišćim i najbujnijim duhom, što ga je na pune grudi udisao iz te svoje okoline, otišao je na nauke, najprije u Zadar, Split, Goricu i Prag, a odavle u Zagreb, Beč i Gradac. Učio je bogoslovlju, filologiju a najposlije pravo. Odvjetničku praksu izvršio je u Trstu, Vodnjanu i u Krku. Prije kojih četrdeset godina otvorio je odvjetničku pisarnu u Buzetu. Malo iza toga izabra ga narod za načelnika općine buzetske, a poslije ga posla u Poreč, da i tamo zastupa njegova prava. Zatim se je preselio u Volosko, gdje se već prije bio oženio uzevši za svoju družicu kćerku pok. rodoljuba Viktora Tomičića, danas ucviljenu udovu, gdju Anku. Tu se je bavio odvjetničkim poslovima do godine 1923. do dana, kad mu je odbijena opcija i kad je bio prisiljen, da svoju pisarnu prenese u bližnji Kastav.

I kao odvjetnik i načelnik i narodni zastupnik pokojnik je svuda i svagdje bio čovjek na mjestu, ali onoga dra Matka, što smo ga mi svi vrlo voljeli i cijenili uzalud ćete tražiti i u Trinajstiću odvjetniku, u načelniku i u narodnom poslaniku. Njega ćete naći samo u njemu, u njegovu srcu. O njegovim osjećajima kao muža i oca ne ću ni da govorim: u tome je on bio pravim uzorom. Ali njegova ljubav nije na tome stala: ona je obuhvatala i cijeli njegov rod, naročito braću. Uzmimo samo — nama svima dragoga — brata mu doktora Dinka. Još su nam svima živo u pameti one grdne ratne godine, kad je dr. Dinko otišao u tudjinu medju emigrante, otkuda se od vremena do vremena javljao svome bratu Matu. Kako su mu one njegove dobre oči sjale, kad nam je iz tihana — da ne čuju austrijski špijuni — pričao, što mu brat piše! Kako mu je glas čudno zvučio i milo drhtao, kad je spominjao njega, svoga Dinka! I takav je on bio prema svima: i prema prijateljima i svim znancima, a možemo reći i prema svemu narodu našemu.

Pokojni dr. Mate bio je dobar, neiskazano dobar — u tome je glavna njegova crta, koja ne će nama, što smo mu bili bliže, nikada iz pameti.

A kako je samo on volio zemlju! Sav onaj njegov veliki rad oko naših gospodarskih zadruga imao je u prvom redu svrhu, da pomogne narodu, ali to mu je više puta bila i nježna izlika, da može nekoliko časaka nesmetano da posveti zemlji, velikoj miljenici svojoj. Volio je prirodu, cvijeće i pčelice, što po njemu idu. On nije bio samo dobar i vrijedan sin svoje zemlje, on je bio i njezin obožavatelj.

«Piccolo» je povodom njegove smrti kazao medju ostalim, da je dr. Mate bio «un avversario leale ed onesto...»

I zaista, za njega se može reći, da je u životu polazio putem, što mu ga je odredjivala njegova blaga ćud i široka slavenska duša, kao i prirodjeni mu osjećaj pravednosti.

I mi evo stojimo pred njegovim grobom i sve mislimo, da ima možda još štogod, što nismo o njemu rekli...

Prepustimo to srcima našim, u kojima će naš dr. Mate živjeti s mnogim drugim milim uspomenama našim.

A ti naš dobri Matko, počivaj u miru! Košto nisi na ovome svijetu bio nikome težak, tako neka ne bude ni tebi teška zemlja, kojoj si za života dao sve što si imao. Vječna ti pamnjat!

C.

Sprovod bijaše u petak 2. o. m. Iz kuće žalosti krenula je ogromna povorka štovalaca nezaboravnoga pokojnika u crkvu Sv. Ane, gdje je lijes blagoslovljen. Otada je sprovod krenuo na groblje Sv. Roka, gdje je iza običnih molitava pokojnik sahranjen u obiteljsku grobnicu.

Na sprovod došle su razne deputacije iz Sušaka, Rijeke, Kastva i iz čitave okolice, te iz Trsta i ostalih krajeva.

Duboko potresena išla su za lijesom pokojnikova djeca i dva brata, dr. Dinko i sovinjski župnik. Vrijeme je bilo kšljivo, dan sumoran, što je sve još jače pritiskalo na srca i duše prisutnih.

Bez ikakve pozdravne riječi spustili smo ga u grob. Skromno je živio i skromno otišao od nas. Mir pepelu Njegovom!

† Dr. Stipe Korlević

Dr. Stipe Korlević, sin moguće kmetske obitelji u selu Kurjavići općine Višnjan, zaklopio je, u najljepšoj muževnoj dobi, prošle srijede dne 29. velјače, nakon duge i teške bolesti za uvijek svoje trudne i blage oči.

Nakon svršenih nauka sprovео je prvu mladost u Pazinu kao odvjetnički koncipijenat u pisarni Dr. Dinka Trinajstića. Za svjetskog rata služio je kao časnik u vojničkoj pisarni Lembriha i Voisberga, gdje je u tškim okolnostima bio na ruku našim vojnicima, tako da si je bio stekao mnoga

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Napokon je parobrod «Florida» pristao uz masu nastradalih, u more alga ugreznutih ladja. Hoće li se oni kada iskopati iz onog strašnog položaja? Dora ima sve pouzdanje u mladoga časnika Barizona, dok Tompson, kao pravi policajac, neprestano sumnja o njemu i spočitava mu, da će ih ostaviti na cjedilu. Raspoloženje, u kome se nalaze brodolomci, zaista je teško.)

(Nastavak 9.)

Barizon pokuša, da u tu sumornu atmosferu unese malo vedrine, ali bez uspjeha.

Naposlije zbaci sve obzire i prihvati:

— Slušajte, što ću da vam kažem. Evo nas na cilju, i prije nego li ćemo da se damo na posao, potrebno je, da se dobro pripremimo i da poduzmemo izvjesne mjere. Iznajprije otići ćemo da pretražimo sve ladje, što su oko nas, ali pri tom treba dobro da pazimo, da se ne izgubimo. To je vrlo važno! U tome je možda i najveća opasnost. Kad se budemo vraćali na brod, ladje, preko kojih ćemo morati da prelazimo, izgledat će nam sasvim drukčije nego što su nam se činile u času, kad smo odavle kretali. Ladje su većim dijelom sve nagnute, i gdje budemo kod polaska morali da silazimo, kod povratka morat ćemo da uzlazimo. Ti prelazi mogli bi da budu vrlo teški, katkada i opasni. Skrenemo li s puta, možemo već unaprijed računati, da sred ove mase ladja mi ove svoje ne ćemo nikada više da nadjemo. Medjutim to ne znači, da ćemo na ovom našem parobrodu ostati dugo vremena. Nema sumnje da ćemo doskora naići na ladju, na kojoj ćemo s više uspjeha moći da poduzmemo naše priprave oko našeg spasavanja, ali ne smijemo da smetnemo s uma, da ovo more sa svim ovim ladjama sačinjava jednu strašnu pustoš, i da je nama ovdje u toliko bolje, u koliko ovamo stizavaju nove nastradale ladje s većim ili manjim količinama svježe hrane i vode. U unutrašnjosti hrana je već bez sumnje sasvim pokvarena i to već odavna.

Barizon umukne. Očekivao je, da će tkogod što da primijeti, ali niko ne kaza ni riječi. Uostalom on je bio njihov vodja, pa iako ga kao takova Tompson nije htio da prizna, on je ipak bio jedini izmedju njih, koji je mogao da stvori nekakav plan za budućnost, što je najzada morao i Tompson muče da dopusti. Na svoju veliku muku nadzornik se je policije u tim stvarima osjećao sasvim nemoćan.

— Budite oprezni, molim vas, opet će Barizon. A sada ajde, da što prije započnemo s našim izvidima. Danas, prvi dan, ne ćemo zaći mnogo daleko. Bit će to više kao neki pokušaj za naše buduće ravnanje. Kao putokaz moći će da nam posluže i one zastavice, što ih ima još po nekim jarbolima. Osim toga trebat će da se u kuhinji zapali vatra budući da je dim vidljiv iz velikih daljina. I tako ćemo se mi držati predjela, otkuda se taj dim može jasno da vidi. Svaki će od nas ponijeti sa sobom i po jednu sjekiru, i na svakom brodu preko kojega bude prešao, usjeći će znak, koji će mu na povratku poslužiti, da se ne izgubi. Tako čine i putnici kad idu kroz šumu. Urezuju u stabla razne znakove, po kojima nalaze mnogo lakše svoj put za povratak. Ne budemo li pak iz ovih izvida u najbližoj okolici imali veće koristi, preselit ćemo se u kakvu ladju u unutrašnjosti i odanle pomaknuti naša pretraživaija prema odaljenijim tačkama. Jeste li me razumijeli?

Dora kimne glavom, da je razumijela pa upita:

— Hoćemo li svi zajedno na put?

— Ne ćemo, barem ja tako mislim, odgovori Barizon blagim glasom. Nadam se, da ćete privoljeti na to, da još za danas ostanete sami na brodu i da pazite na vatru, da ne utrne. Ja ću vam pokazati, kako se proizvodi dim, koji će biti naš glavni ugovoreni znak. Nas dvojica otići ćemo sami. Tompson će da izvidi predio, što se pruža prema sjeveru, dok ću se ja spustiti na jug....

— Ni govora o tom, prekine ga nadzornik policije. Koješta! Ta valjda ne mislite, da ćemo se nas dvojica odvojiti. Ni za što na svijetu ne ću ja da vas pustim s oka. Moji su nalozi izričiti i jasni i...

Barizonu došlo da plane, ali se svlada.

— Neka, reče on, što je mogao mirnije, činite, kako vam drago. Možda će tako biti bolje. Dva će čovjeka vjerovatno uspjeti, gdje bi jedan sám mogao da propane. Ajde, dakle, spremimo se!

— Ali... dahnu Dora nekako neodlučno.

— Gospodjice, ja pogadjam, što biste vi htjeli da kažete, reče Barizon okrenuvši se k njoj. Vama bi milije bilo, da ste s nama, ja to shvaćam. Medjutim, budite uvjereni, da će biti bolje, ako slijedite moj naputak. Penjanje i preskakivanje preko onih podrtina tamo, posao je vrlo težak naročito za ženu, koja nije opremljena za takve skokove. Kasnije, pošto se malo bolje upoznamo s ovim predjelima, moći ćemo i vas da povedemo sa sobom. Što je do ovog našeg parobroda, vi se na njemu možete osjećati sasvim sigurni, a ova tri, četiri sata, što ćete ih sprovesti u samoći, valjda vas ne plaše?

poznanstva i zahvalnosti po svoj Istri. Poremećenim zdravljem nakon rata sklonuo se na rodnu grudu, da upravlja lijepu «kmeštinu», i da bude ocem i majkom sirotama malodobnoj braći. Tamo je k njemu danomice zalazio iz bliza i daleka naš narod za savjet i poduku; a on je svima bio bez ikakvih zahtjeva uslužan i gostoljubiv.

Prošlog petka pred podne izkazao je sav narod od Drage pa do Mirne dužnu zahvalnost nezaboravnomu i dobromu Stipi izvanrednim sprovodom do grobišta starih Kurjavića u sv. Ivanu od Šterne.

Njegovim sirotama braći, bratučedu dr. Korleviću na Sušaku i svoj rodbini izrazujemo naše duboko saučešće u njihovoj tuzi, a pokojniku Mir Vječni!

O istarskoj Posujilnici u Puli.

Istarska Posujilnica u Puli imade svoje sjedište u Puli, pa ima i jednu podružnicu u Pazinu. Ovo je svakom našem čovjeku poznato, a drugima nije teško da povire u trgovački registar i da se uvjere, da je tome tako.

Prošle godine je gospodin puljski prefekat imenovao podružnici Istarske Posujilnice u Pazinu izvanrednog komesara g. Penca, a početkom ove godine, prigodom poznate provale u Istarsku Posujilnicu u Puli, imenovao i posujilnici u Puli gosp. rag. prof. Bigi. Ovaj je gospodin počeo da pregledava knjige i sastavio je konačno jednu bilancu, pa prije par dana predložio puljskom tribunalu, da se otvori stečaj nad imovinom Istarske Posujilnice, jer da ima posujilnica tobože jedan deficit od pol milijuna lira.

Istarska Posujilnica u koliko se tiče njezinog imanja u Puli, iza što su joj uništili godine 1920. palaču u Puli, bila je pasivna. Ali sa imetkom što ga ima inače izvan Pule, to jest sa svojom podružnicom u Pazinu, ona je aktivna najmanje za 100.000 lira. Ovo nisu naši računi, nego to su računi drugih, a napose gospodina Segnana, koji je prije Božića još u ime jedne talijanske federacije i u ime drugih asocijacija učinio bilancu. A toj njegovoj bilanci treba sigurno vjerovati. Ali nije dosta. Bilanca je bila sastavljena i od drugih osoba, pa je opet proizašao jedan suficit od 100.000 lira. Prema tome Istarska Posujilnica ne bi mogla biti pasivna. U tom smislu je već učinjen predlog i kod tribunala, da se prije svega još jedanput putem jedne komisije pregleda i ponovno sastavi bilanca, i da se ne dozvoli otvorenje stečaja. Stvar je sada u rukama tribunala, u rukama one oblasti, u koju mi imamo povjerenja.

Inače smo potpunoma suglasni s time da se za eventuelne nekorektnosti, koje su se tamo počinile, postupa proti krivcima, pa koji bili i kako se zvali, razumije se na temelju zakona i pravedno. Radi toga neka bude naš narod po Puljštini i osobito po Pazinštini miran i strpljiv dok ne padne odluka tribunala, koja ne može biti nego povoljna u smislu gore navedenog.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Grad bez gosti - tijelo bez kosti. - Drang nach Norden. - Neka mučna pitanja. - Slamnati dan. - Još koješta.

Da je Rijeka upućena u prvom redu na bližnju Opatiju, to su već toliko puta priznali naši najveći ekonomski stručnjaci. Svaki gost, što stigne u Opatiju, to je za nas, kako bi se reklo, «un calzo», koji nas goni naprijed.

S Opatijom našom slavnom
Kob spojena je — Rijeke...

Vi ćete reći, da su i ovi «verzi» «un calzo alla poesia», ali što ću, kad ima već davno, te sam se raskrstio sa stihovima i s njihovim — kako se ono veli — stopama. Dok sam bio dečkić sjedila je i meni na koljenu deva pa sam i ja pjevao pjesmice, kojima su stihovi bili rimovani sve dva po dva. Jesu, Boga mi, a ako mi ne vjerujte, a vi pitajte Barba Riku, on će se toga dobro sjećati. Čini mi se, kao da ga vidim, gdje on one moje pjesme čita i sav se u licu zeleni, sigurno od zavisti, što su one moje pjesme bile strašno lijepe. To je bilo negdje u isto vrijeme, kad je ono i Harambašić pjevao svojoj trsatskoj ljepotici svoje ružmarinke. Moja ljepotica i — ona je bila iz Trsata — tvrdila je da su moje pjesmice ljepše od onih njegovih. I ja sam joj — crepi la modestia! — vjerovao. Jesam, Boga mi!

Nego evo, došlo je vrijeme, da se udara u druge žice. Razudešene, brate, ali što ću im ja? S Opatijom, dakle, našom slavnom, kob spojena je — Rijeke... To se najbolje vidi iz pisanja riječkih lokalnih novina, to će reći iz «Vedette». Iz svega toga pisanja, vidi se, da je inicijativa za propagandu u najboljim rukama, ali to ne znači, da mogu zato svi ostali mirno da spavaju. Nikako, jer ima jedna stara poslovica te veli, da ko spava — «non piglia — kurgosti...» Treba dakle raditi i organizirati se, činiti naime sve ono, što se već godinu dana utuvljuje u sve interesirane mozgove, ali čini se, da «Vedettin» glas hoće pod silu da ostane glas, što vapi u pustinji. A to je zlo, jer se od neko vrijeme inostranstvo — izim Madžara — gotovo sve urotilo protiv Opatije. Evo: sad su i oni u Beču digli opet i motiku, aratos ih bilo! — a dužni ne će da nam ostanu ni oni u Berlinu, već hoće i oni da čine nekakvu propagandu za Baltičko more! Ne kažem, da ne će biti i ono more slano, ali naš Jadran je ipak «über Alles», jest Boga mi!

Bilo je vrijeme, kad je Evropa imala jedno samo pitanje, o koje je lomila glavu: istočno pitanje. Danas ima takvih pitanja na stotine. I većih i manjih. I svaki novi dan, što se rodi, donese vam jedno takovo novo pitanje. Sad je na priliku na redu pitanje zračne plovidbe. U posljednje se je naime vrijeme ispostavilo, da vi — ako hoćete — možete jedan dobar aeroplan imati za iste novce, što ih plaćate za jedan obični auto. To znači, da ne će proći ni pet godina, te da će zrak na dugo i na široko tutnjeti od samog zvrndanja raznovrsnih motora. Prvo pitanje: — Što će biti tada od naših već i onako puno iskušanih timpana?

Ali ima još nešto gore. Do sada ste vi za vedrih dana mogli mirna srca da šetate brdom i dolinom, bez straha, da će vam štogod odozgo pasti na glavu. Imali smo doduše poslovicu: grom iz vedra neba, ali mi smo svi zviždali na nju. Vedro nebo, vedro čelo — tako smo mi pjevali i bili smo sretni. Ali što će biti onda — a to vrijeme nije već daleko — kad nad svakom glavom bude po jedan aeroplan? U zraku će nesumljivo dolaziti do sukoba: komadi motora, aeroplana pa i samih putnika razletiti će se svuda uokolo — i ja pitam: kud će onda naše glave? Kako i čime da ih zaštitimo? To je drugo teško pitanje.

Ali ima još jedno treće, možda i najgore. Američke novine pišu, da se žene drže u aeroplanima bolje i odvažnije od muškaraca. Svi nepristrani piloti da iznose svjedočanstva i dokaze o toj ženskoj neobičnoj srčanosti. Mnogi proriču, da nije daleko vrijeme, kad će sve žene letjeti. Vječito letjeti.

Jest, ali tko će onda radjati djecu? — pitam ja. U to pitanje neka se malo dublje zamisle oni naši riječki, brojni čangrižljivci, koji misle, da osim naše luke i štacije nema na svijetu ništa, o što bi bilo vrijedno lomiti sebi glavu.

O rižnom danu bilo je već govora u ovim mojim ćakulama. Koliko sam mogao doznati, poslije riže doći će na red škrljaci ili slamnati, a valjda i drugi šeširi. I oni će imati svoj dan, koji će po njima zadobiti svoje ime: klobukov ili slamnati dan. Radi se opet o jednoj «batalji», koju treba dobiti u interesu nacijonalne industrije i ekonomije. Industrija šešira u Italiji je mnogo raširena, ali čini se, da se unutar njenih granica ne prodaje dosta domaćih klobuka, a to je zlo. Medjutim ja ne bih rekao, da se u Italiju uvažaju šeširi iz inozemstva, barem ne u većoj količini. Prema tome treba da se drugdje traže razlozi slabijoj prodaji domaćih šešira. Mislim da je i tu kriva moda. Ta molim vas: od sto ljudi ide ih osamdeset gologlavih. Može li se kod takovih prilika računati na jednu bolju prodaju šešira? Ne može ni uz najbolju volju. Nešto slično dogadja se i sa svilom. Mnogi se trgovci tuže, da i s tim artiklom imaju pokore. Ni svile se ne prodaje, koliko bi trebalo. Uzrok? Opet prokleta moda. Žene idu svakim danom sve slabije, tješnje i kraće odjevene, i tako dok dućani bivaju sve puniji, one postaju sve praznije. Reći će tkogod: e, ali ako se prodaje manje šešira i svile, to se razpačava kudikamo više «piture» i drugih raznih kozmetika, što ih žene obilato troše. Jest, ali tko ima od toga koristi? Amerika i niko drugi nego Amerika.

Juče mi je neko prigovorio, da bih se ja u ovim mojim ćakulama morao malo više baviti specijalno riječkim stvarima. Odgovorih mu, da i ja sâm osjećam tu prijeku potrebu, ali evo, rekoh, i naše najveće lokalne novine — to će reći «Vedetta» — donese vrlo malo riječkih stvari ili uopće ne donese nikakvih. Znak, da baš specijelnih, riječkih stvari ovuda nema. Medjutim moj prijatelj bio je uvjeren o protivnome.

— Mislim ipak, da se malo bolje traži.... natuknu.

— E pa ajdmo i tražimo! — rekoh ja.

Tražili smo i tražili, ali nismo ništa našli, što je opet dobar znak, da naš život ide kao ura svojim dosadašnjim, normalnim tokom

Rokac.

IZ BERSEČA.

Pust. - Gospodarstvo. - Odlazak župnika. Smrt jedne majke.

Budući se iz našega kraja rijetko preko «Ist. Riječi» čuje kakav glas, uzimljem u žuljevitu ruku pero, da javim par vijesti iz Berseča.

Prošao je pust, završilo je njegovo vrijeme. Nastupili su dani korizme. Ali mi možemo reći, da je kod nas korizma bila i u pustu i prije pusta. Mi se naime nismo nimalo veselili i niti smo ludovali. Tiho, bez plesova i pjesme prošli su kod nas karnevalski dani. Pa i bolje je tako. Korisno je to za naše siromašne žepove, a što je glavno, koristi to i našem dragocjenom zdravlju. Kad bi u svijetu bilo manje lumpovanja i plesova bilo bi više zdravlja, koje je najveće blago.

Lanjska je godina i kod nas bila jako slaba. Nadamo se, da će ovogodišnja ljetna biti ipak bolja. Već smo mnogi posadili krumpir, ali je ovih zadnjih par dana opet nadošla zima, koju smo bili već zaboravili, pa se bojimo, da će nam se krumpir u zemlji slediti.

Naš župnik velečasni gospodin Ivan Gabrijelić otišao je iz Berseča. Ostavio nas je jednim lijepim govorom. Otišao je u Jugoslaviju, gdje je dobio jednu župu. Kod nas je ostavio najljepšu uspomenu. Mnogo se je brinuo za našu crkvu, pa ju je poljepšao. Učinio je mnogo, da se u crkvi održi pjevanje. Nabavio je kip Srca Isusova, a naručio je i kip Majke Božje Lurdske, no taj još nije stigao. — Kako rekoh na odlasku nas je lijepo pozdravio, a ovim ga putem mi, njegovi bivši župljani, pozdravljamo, želeći mu svako dobro u njegovoj novoj župi.

Dne 25. februara umrla je ovdje majka veleč. g. prof. dra. Kuzme Jedretića. Sprovodu blage pokojnice prisustvovalo je mnogo naroda iz mjesta i okolice, te iz susjedne Mošćenice. Sprovod je bio vrlo lijep. Našemu g. prof. Kuzmi Jedretiću i njegovom bratu Damijanu Jedretiću, lučkom pilotu u Opatiji, te svoj rodbini izrazujemo ovim putem naše iskreno saučešće, a pokojnici, koja je uzgojila sinove na ponos Berseča, neka je pokoj vječni i laka zemlja.

Za sada završujem, a doskora ću se opet javiti. — **I. Z.**

IZ STRANE.

Gospodarstvo. - Pust. - Djevojka, koja se tuče.

Kod nas bolje pismenih ljudi nema, a nama je seljacima teže pero nego motika, i eto zato se mi malo javljamo u «Istarskoj Riječi».

Kao i po svoj Istri, tako je i kod nas u februaru vladalo prilično povoljno vrijeme, pa smo mi bili u stanju da na dobu obavimo mnogo naših poljskih poslova. Posadili smo nešto krumpira i vinove loze, pa sada obavljamo i druge radove. Pouzdajemo se, da će nam nebo biti dobro. Nekoji kažu, da bi nas mogao april i maj zlo iznenaditi. Nadajmo se, da će sve dobro biti, i da će ovogodišnja ljetina biti mnogo bolja nego lanjska.

Ukratko Vam javljam, da je prošao naš pust, ali kod nas nije ni zapažen, kao da ga uopće ne bi bilo. Lanjske je godine urodilo malo vina — eto to je krivo. A ni novaca nema u našim siromašnim žepovima. Mladići su kušali, da se razvesele, pa su po selu kupili pustne darove. Nešto su malo i pjevali. Pa i pravo je da se vesele, jer se kaže da na pust ima pravo i staro magare da se protrči, a kamo li ne mlado.

Malo da nije naš pust svršio žalosno. Jedna ratoborna djevojka digla je naime ruko na jednog mladića, pa ga je svega krvavila šakom po licu. Vidi se, da smo u modernom vijeku, ili se je to dogodilo samo da pust bude veseliji. — **Seljak.**

Luca i Mara.

Mara: Oni naši dva stari pismoznanci, Franina i Jurina, imaju ga neč kruto z onem nekem Nedelutićem. Zač samo s njim? Zač ne bi kadagod za uho potegnuli i kakovu Nedeluticu? Ča misle morda da ih ni?

Luca: Ne misle oni to, ne. Znaju oni, da je tih Nedelutic morda već nego Nedelutići, ma ča ćeš, kada su oni suproć ženskeh bili odvavek galanti, pak njim ne zameraju ni polovicu onega, ča bi zamerili muškem.

Mara: Ja — ma galantarija semo, galantarija tamo — ja mislim, da bi bilo već doba, da se i nekem ter nekem Nedeluticam sporuči ča njim gre, a one neka mere i zameraju, ako te i do neba.

Luca: Najprvo bi trebalo malo zapaprit njihovem materam, a onputa njim.

Mara: Materam ale nonam — mane j' sve jedno, samo da se reče, da se ima reć.

Luca: Počni dunke!

Mara: Mislim, da bi bolje bilo, da ti počneš. Mane ni sram reć, da si šegajeva od mane. A moreš i bit pul onakovega muža, ki ti sve povede, ča čita ale čuje, ki ti sve tumači i razlaže, a ne kako moj, ki se, kada ga ča upitam, otresa na me: —Ča se češeš, kade te ne srbi? To ni za te! To ni za ženske — i sve tako. Pak još se neki čude, da su ženske trubaste. Moraju bit pul ovakoveh muži. Nego pustimo to. Raje mi povej, ča biš ti zapivala onem nekem ter nekem Nedeluticam.

Luca: Da morem, ja bim ih sve pozvala k sebe i povedla bim njim jednu štoriju.

Mara: Kakovu štoriju?

Luca: Jednu posem sega istinitu. Ovi dni mi ju je Jurina čital z jedne amerikanske novini.

Mara: Baš bim rada znat, ča j' to bilo.

Luca: Va nekem velem amerikanskem grade ima ti nekakova vela fabrika, va koj se pere i pegla roba za oneh, ki to doma ne delevaju. Va toj fabrike služi nekoliko stotin peračic i peglaric, ke dobivaju lepeh krajcari.

Mara: Ki zna koliko na dan — pukle da ne bi!

Luca: Zaslužuju toliko, da moru mirno i pošteno živet, a ne kako drugi delavci, ki dobivaju premalo za živet, a previše za umret.

Mara: A ja prva.

Luca: Muč! Ne srdi Boga! Dunke, homo napred! Te — kako bimo rekli — težakinji, imaju i ki ih nadgleda.

Mara: To je i potrebito, zač ženske su sve kadagod i fajti, pak rade zafajtaju sve, ča njim pod ruku pride.

Luca: Jedna, ka ih nadgleda, starica je od puneh sto i šest let.

Mara: Koliko zlodeja?

Luca: Sto i šest. Ona je tako vredna i brumna, da su gospodari od fabriki neki dan na njiji sto i šesti god napravili jednu strahovitu večeru, na ku su pozvali svi oni ki delaju ale pišu va fabrike, da ju svi skupa počaste.

Mara: Buškarona! A je pak bilo ča za jist na toj večere.

Luca: Bilo j' svega i svačesa.

Mara: Tako je ona starica morala bit jako zadovoljna?

Luca: To se zna, da je. Bila j' vesela i srećna. Sedela je na jednoj lepoj poltrone i povedala, ča je sve videla i doživela va svojem dugem življenje. Tako njim je povedela, da kada j' imela četiri leta, da su ju ukrali Indijanci i zeli ju sobum.

— Ne, ne plaše me, premda... bi mi milije bilo ostati s vama u društvu. Nego — kako da vas obavijestim u slučaju, da se dogodi što izvanredno?

Barizon razmisli časkom, potom se spusti u nutrinu broda, pokupi slamu, u koju bijaše obavito novo stolno posudje i iznese je na palubu.

— Za slučaj, da vam treba naša hitna pomoć, poškropite ovu slamu vodom, zapalite je i iz nje će tada izići gust oblak vrlo crnog dima...

Iza toga Barizon se i Tompson spustiše niz ljestve, što su još visjele na krmi i skočiše na bližnju «škunu», što se jedva držala nad vodom. S ove ladje predju brže bolje na drugu, koja se činila dobro sačuvana, premda nije više imala nijednog jarbola. I nijednog čamca.

— Taj je brod nastradao od oluje, to je izvan svake sumnje kao što je stalno, da su se i njegovi putnici i momčad prekrcali na drugi neki brod, reče Barizon.

Na ladji ne bijaše ničega, što bi moglo njih da zanima, o tom se je Barizon uvjerio, čim je samo malo zavirio pod palubu. Ni kompasa, ni karata, ni kronometara ni sestanta — ničega što bijaše; kao da je sve u more propalo. Nekoliko zardjalih, nevaljalih alata i ništa više. S nagnutog mosta časnik se dohvati konoplja jednog bližnjeg jedrenjaka od tri jarbola, na kome se vidjahu tragovi užasnog sudara. Čim stupi nogom na palubu, opazi nekoliko ogromnih štakora, što su se u isti mah razbježali na sve strane.

— Gadnih li životinja! uzvikne časnik, mora da su nešto našli, oko čega sada glodju.

Što bi to moglo biti?

Na tlu, kraj samoga «barkariza» ležala su dva kostura. Jednome je bila probušena lubanja, dok je drugome bila hrptenjača prelomljena. Časnik ih posmatraše časkom, po tom mahne rukom, kao da je sve razumio. —

— Vidim, reče. U trenutku nesreće momčad je sva nahrupila prema čamcu. Neko — zacijelo kapetan — učini da će ih zadržati i uspostaviti red. Jednoga je ubio, a drugi nasrnuše na njega, pregaziše ga i prelomiše mu ledja. Što ćemo? Umro je kao junak. Ajde, Tompsone, nadjite dvije vreće, da ih časno sahranimo.

Tompson posluhnu. U dubokoj tišini spustiše one kosti medju alge, koje se malo zatim zanavijek zaklopiše nad njima.

(Slijedi).

Mara: Ma vidi male!
Luca: Mej onemi divemi ljudi proživela je druge četiri leta. Puno je strpela i glada i zimi i svakakove nevolji, dokle njim ni najzada pobegla i nakon puno muki i trpljenja vrnula se k matere, ka je već mislela, da ju ne će već nikada videt.
Mara: Nebogo dete!
Luca: Ale i doma je bilo mizerije i ni bilo druge, nego stavit se delat. I stavila se delat. Pokle se je i oženila, ma ki se jedanput s mizerijum spravi, teško se od nje otkine. Trebalo je opet poć na delo. I šla je. Zatem njoj je muž umrl i ostavil njoj je dete, za kega se je trebalo skrbet. Šla je iskat jedno bolje delo i našla ga je va ovoj fabrike, va koj je ostala do dana današnjega.
Mara: A ku plaću ima?
Luca: 12 dolari na tjedan.
Mara: Koliko je to va lirah?
Luca: Dvesto i dvajset i osam lir. Razdeli to na sedam dan, to ti pride uprav trejset i dve liri i nekoliko centezimi na dan.
Mara: Aj štroka! Od tega se da živet. I još kako!
Luca: Je — ma ona se z manjem pasuje.
Mara: A ter dam i ja. Koliko potroši na šetimanu?
Luca: Za se — samo pet dolari.
Mara: A ono drugo?
Luca: Pet dolari dava sinu, ki sada ima sedamdeset let, a posen sega je nemoćan, tako da ne more niš za se prislužit.
Mara: Vidiš: kada si mi to rekla — mane je vaje suza na oko prišla. Ni ti ga do materi! Još njoj ostaju dva dolara. Ča pak s njimi dela?
Luca: Stavlja ih na stran. Za starost — kako ona govori.
Mara: Ma to je jedna svetica. Najbolje bi ju fotografat i svakoj našoj Nedelutice prišestat na čelo jednu njiju fotografiju, da njoj bude vavek pred očijami, kada se gre pred zrcalo piturevat.
Luca: Ja sam vavek govorila, da je Bog poslal na svet ženu, da bude anjel.
Mara: Je, je — ma kada se ta anjel zoholi, onputa je huji od vraga.
Luca: A ter je, da bi tako ne! Nego još sam ti pozabila neč reč.
Mara: A ča to?
Luca: To, da se je ona Amerikanka navadila štat i pisat, kada j' već imela blizu osamdeset let.
Mara: Neka bude i to za nauk onem, kem je i to teško.
Luca: Bormića, neka je! A sada — Bog!
Mara: A Bog — Bog!

IZ GOLCA.

Sjetva je tu, a sjemena nema. - Zarazna bolest. - Smrt.

Došlo je vrijeme, da se i mi malo javimo. Ali žalibože nemamo se čime da pohvalimo.

Došlo je vrijeme da se ore i kopa, da se sije, ali za nas je slabo, jer nemamo što da sijemo. Nemamo sjemena. Lani je ljetina bila vrlo zla, pa smo sve i sjeme pojeli. A novaca nemamo, da drugo kupimo. Mi se u čudu i u strahu pitamo što da radimo i kako da isplivamo iz ovog žalosnog položaja. Izgleda, da će nam ovogodišnja ljetina biti još i gora negoli lanjska. A tako je teško kako vidimo i drugim seljacima po Ćićariji i ostaloj Istri.

Pored te velike naše nevolje imamo još jednu. Posjetila nas je neka vrst zarazne bolesti, koju mi nazivljemo rubad. Gotovo sva djeca u selu oboljela su. Škola je zatvorena već mjesec dana, jer je ovo jedna dosta opasna bolest. Mi smo u velikoj brizi za našu djecu. Nadajmo se ipak, da neće biti velikog zla.

Pred nekoliko smo dana ispratili na vječni počinak pok. Mariju Grdević rodjenu Ribarić. Hladna ju je smrt ugrabila još mladu. Vjenčala se je pred godinu dana. Bila je uzor žena i dobra gospodarica. Ali njezina je sudbina žalosna. Prerano je ostavila ovaj svijet. — Neka joj je lahka naša istarska gruda, a njezinoj rastuženoj rodbini naše saučešće.

Više seljaka.

IZ JELOVICE.

Smrt.

Javljamo Vam danas jednu žalosnu novost, jednu ranu smrt. — Umro je i zapustio nas u najljepšoj dobi života u cvijetu svoje mladosti naš prijatelj Josip Čendak. Bile su mu istom 24 godine. Njegova nas je smrt dirnula sve, koji smo ga poznali. Iskreno žalimo za našim dragim Josipom, jer je bio čestit i značajan naš čovjek. Prošle su dvije godine da se je vjenčao s kćerkom našeg bivšeg općinskog odbornika. Pred 4 godine umro mu je otac, pa je svu brigu za obitelj prepustio Josipu. No i njega je odnijela bijela žena — smrt. Otišao je u drugi svijet, a ostavio je svoju mladu ženu i nejako muško dijete. Ostavio je u žalosti sve nas. — Želimo ti, nezaboravni Josipe pokoj vječni, neka ti je laka crna naša zemlja, koju si ljubio. — Njegovoj ožalošćenoj rodbini naše iskreno saučešće. — **Jelovčani.**

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Badernsko društvo za štednju i zajmove

POZIV
na
glavnu skupštinu
koja će se obdržavati
u Baderni, dne 11. marca o. g. u društvenim prostorijama u 10 sati u jutro

DNEVNI RED:
1. Likvidacija društva;
2. Imenovanje 3 likvidatora.

ODBOR.

Hrvatska Poljodjelska Banka
PODRUŽNICA NA RIJECI
u likvidaciji

Pozivaju se svi ulagači na knjižice, da svoje uložnice predlože odmah na isplatu.

Likvidatori.

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporućljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Bančić — Kršanci p. Žminj (Gimino), Istra.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

ZAHVALA.

Svim ustanovama, društvima i korporacijama, kao i gospodi prijateljima i znancima, koji su prigodom smrti našeg

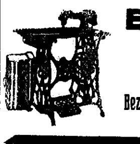
Dr. MATKA TRINAJSTIĆA

budi kojim načinom dali izraza svome štovanju naprama Pokojniku, ili su svojim saučešćem u našoj boli nastojali da ublaže našu tešku tugu, izriče podpisana u ime svoje porodice i sve rodbine našu puno osjećanu harnost. Posebna naša zahvalnost budi onoj gospodi, koja, mnoga i iz daljih krajeva, nisu žalila puta niti nepogode vremena, te otpratila Njegove zemne ostanke na žalobnom putu.

Smatra se potpisana konačno dužnom doživotne zahvalnosti g. Dr. Anti GRGURINI, što je za više od dvije godine znao očuvati našoj ljubavi Njegov nama dragocjeni život.

VOLOSKO, dne 4. marta 1928.

Anka ud. Trinajstić.

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3
(iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Upostava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1889.

Ortopedijski zavod **A. ZECCHI**, Torino
Via Roma 31 I. n.
Aparat ZECCHI sprečava napredovanje
KILE
Ozdravljenik u Trstu:

Bolestan sam bio na kili već više godina i već sam gubio svaku nadu. Kušao sam različne preparate ali nisam dostigao nikakav uspjeh. Na sreću kušao sam **poseban aparat ZECCHI** koji me je potpunoma ozdravio. Osjećam se usljed toga dužan, da javno i svuda to izjavim, jer nisam uzalud potrošio svoj novac.

PIAZZA ANTONIO
Trst, Via Galvani 3.

Važno: Usljed mnogih pisama koje dobivamo, i kojima nas mole za informacije, javljamo da će ortopedik ZECCHI davati razjašnjenja i savjete u slijedećim mjestima:

Trst: srijeda 7. i četvrtak 8. marta „Albergo Moncenisio“.
Pula: petak 9. i subota 10. marta „Albergo Miramare“.
Buzet: nedjelja 11. marta, Albergo alla Fontana‘.
Rijeka: ponedjeljak 12. i utorak 13. marta „Albergo Riviera“.
Gorica: srijeda 14. i četvrtak 15. marta „Albergo all'Angelo d'oro“.

Proti
REUMATIZMU, kostobolji, išhijasu, natečenim zglobovima, proti ukočenim žilama, probadanju upotrebljavajte „ALGU“. Pomogla je hiljadama mora i Vama.

Dobiva se u svim ljekarnama.
Priredjuje i poštom razašilje:
Laboratorij „ALGA“ - Ljekarna D. Budak, Fiume

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Telefon: 5-18 Podružnica u TRSTU: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18
CENTRALA U LJUBLJANI. Dionička glavnica i pričuva: **60.000.000 dinara.**
PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Černomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novomesto, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Rakek, sezonska ekspositura Rogaška Slatina

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloške na uložne knjižice te ih ukamaćuje sa 4½ %, a uloške na tekuće račune i na otkaz vezane uloške najugodnije uz dogovor. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne kutije (SAFES).

Blagajna je otvorena od 9½—12½ i od 14½—16 sati

Broj 11 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta') **U Trstu, 15. marta 1928. - God. VI.** Pojedini broj **25** cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ“

izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira

za svaki centimetar visine a širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Proračun ministarstva vojske. — Prošle srijede vršila se je u parlamentu rasprava o proračunu ministarstva vojske. Tom su prilikom govorili razni poslanici. Tako je poslanik Barbieri naglasio, da je prije rata talijanska vojska imala 30 tisuća rezervnih oficira, a danas ih ima 165 tisuća. — On je predlagao, izmedju ostaloga, da bi se za specijalne čete, kao na primjer za bicikliste i konjanike, produžio vojni rok, to jest da bi ti vojnici služili više nego drugi. — Poslanik Bassi je u svom govoru rekao, da je pješadija najvažniji dio talijanske vojske, pa joj treba posvetiti više brige. Od pješadije (fanterie)ovisi uspjeh jednog budućeg rata. — Poslanik Baistrocchi je uporedjivao izdatke, koje ima na vojsku Italija s izdatcima, koje na vojsku ima Jugoslavija. On kaže: «Dok Jugoslavija troši na vojsku 20 posto svih državnih dohodaka (bez velikih darova, koje joj šalju njene prijateljske države), mi na vojsku trošimo najmanje što možemo. To sve zato, da se ne oštećuju državne finance» — On se nada, da će fašistička vlada čim bude samo mogla ratnoj snazi kopna, mora i zraka dati na raspolaganje sva potrebna sredstva, jer je u tome temelj imperijalnoj politici Italije. — Podtajnik ministarstva vojske general Cavallero izvjestio je nakon tih govora parlamenat o radu ministarstva, pa je naglasio, da su u toku pripreme za materijalno i moralno usavršenje vojske. Vojska se tehnički živo oprema, a zato da bi medju vojnicima vladao onaj pravi i potreban vojnički duh skrbe se fašističke omladinske organizacije, koje u omladini uzgajaju smisao za disciplinu. General Cavallero kaže, da će talijanska vojska i materijalno i moralno brzo doseći stepen, na kojem još nikada nije bila. Kada i kako bilo to potrebno, talijanska je vojska spremna, kaže general Cavallero.

Školska politika fašističke vlade. — Dne 6. o. mj. raspravljalo se je u rimskom parlamentu o proračunu ministarstva prosvjete. Tom je prilikom ministar on. Fedele izrekao jedan govor u kojem ocrtao glavne linije nove fašističke školske politike. On je u tom govoru rekao, da se fašistiziranje škola u državi ne provadja samo smjenjivanjem učitelja i profesora, koji nisu fašisti, nego je ta fašistizacija dublja. Treba naime škole u državi iz temelja, u samom sistemu reorganizirati. Treba zaći duboko u duh i tradiciju škole. Ali, dok se to sve ne provede proći će još dugo vremena, jer se takve reforme moraju lagano i proračunano provadjati. U tom radu treba da saradjuju i nastavnici i omladina, kojima neka je ideal raditi, trpjeti, vježbati svoje moći i koji moraju da upoznaju plug i pušku.

Veliki fašistički zbor u Napulju. — Prošle nedjelje, dne 11. o. mj., vršio se je u Napulju veliki zbor fašističke organizacije Napulja i pokrajine. Tom je zboru prisustvovao i on. Turati, generalni tajnik stranke. On je u kazalištu «Giacosa» sakupljenim fašistima održao jedan oduži govor o fašizmu, o jakosti i stalnosti fašističke ideje, o današnjem stanju u državi itd.

On. Suardo — demisionirao. — Državni podsekretar u ministarstvu unutarnjh poslova on. Suardo zahvalio se je na svojem mjestu. On je naime već više vremena bolestan, pa mu je potreban apsolutan počinak. Na mjesto on. Suarda on. Mussolini je pozvao on. Michele Bianchi-a, koji je do sada imao čast podsekretara u ministarstvu javnih radova i koji je u Pohodu na Rim bio jedan od vodja (Mussolini, Bianchi, Balbo, De Vecchi, De Bono.)

Rekruti g. 1908. — Ministarstvo rata je odredilo, da se rekruti g. 1908. imaju pozvati pod oružje 23 aprila. «Giornale Militare» objavio je jedan dekret, kojim se otpuštaju iz vojske vojnici g. 1907; koji su već odslužili 15 mjeseci, a imaju predvojni tečaj (Corso prelimitare).

Pali oficiri. — Dne 9. o. mj. svečano su u Tripolisu pokopana petorica oficira koji su slavno pali u bojevima s ustašama kod Tigrifta.

Italija i Amerika. — Dne 7. o. m. primio je državni tajnik i ministar vanjskih poslova Sjedinjenih država Kellog na razgovor talijanskog poslanika u Washingtonu De Martina. Oni su razgovarali o arbitražnoj pogodbi, koja bi se imala sklopiti izmedju Italije i Amerike. Već je izradjen i nacrt te pogodbe. Novine pišu, da će pogodba biti zaključena još ovog mjeseca.

Italija i Jugoslavija. — Pariški list «Excelsior» donaša neke zanimive izjave o odnošajima izmedju Italije i Jugoslavije, koje je njegovom izvjestitelju dao jugoslovenski delegat kod Lige Naroda g. Laza Marković. On je rekao, da politika beogradske vlade ide uvijek zatim, da bi se Jugoslavija što više zbližila s Bugarskom, pa i ako bugarski komite to zbliženje nastoje onemogućiti. Izmedju Italije i Jugoslavije odnošaji počeli su se zadnje dane opet razvijati u boljem, prijateljskom duhu. Italija je do sada sumnjala u jugoslovensku balkansku politiku, no ona mora uvidjeti, da Jugoslavija nastoji samo kako bi se na Balkanu održao mir. To je u interesu i same Italije, koja je najbliža Balkanu. Ali djelokrug Italije nije Balkan i ako je ona velika država. Prijateljstvo Jugoslavije s Francuskom ne bi se moglo shvaćati nego samo kao garanciju za svjetski mir, jer niko ne može optužiti Francusku, da ima napadajne ciljeve.

Za trgovce. — Kako znamo s danom 1. marta stupila je na snagu vladina odredba o stalnim cijenama. Svaka trgovina mora izložiti na vidnom mjestu cjenike. Ministar financija javlja, da se ti cijenici sa stalnim cijenama ne moraju biljegovati.

Novi francuski poslanik kod Pape. — Nedavno je umro francuski poslanik u Vatikanu. Novine javljaju, da će na to prazno mjesto biti doskora postavljen De Fontenaya, bivši poslanik u Kopenhagenu i Madridu.

Posebni tribunal. — Dne 5. o. mj. odsudio je posebni tribunal u Rimu na 2 godine i 6 mjeseci zatvora nekoga Tullia Mazzochia iz Perugie, jer je širio protudržavnu propagandu. — Na jednu godinu zatvora osudjen je Carlo Della Valle iz Novare, optužen, da je pripadao raspuštenoj komunističkoj stranci i da je širio komunističnu propagandu.

Tršćanski fašistički tajnik kod on. Mussolinija. — Dne 8. o. mj. on Mussolini je primio u rimskoj palači Viminale na razgovor tajnika tršćanske fašističke federacije inž. Cobollija. Cobolli je on. Mussoliniju najprije darovao jedan istisak knjige «Koparski urotnik u doba preporoda». Tu je knjigu napisao njegov otac. — Zatim je on. Mussolini s inž. Cobollijem razgovarao o nekim važnijim političkim i gospodarskim pitanjima Trsta i pokrajine. On. Mussolini je u razgovoru izjavio, da uvijek misli na ove krajeve i da mu je Trst uvijek u srcu i pameti.

Sin njemačkog cara Vilima u Italiji. — Prošle je sedmice došao u Napulj u potpunom «incognito» sin njemačkog cara Vilima, bivši prestoljonasljednik njemačkog carstva. On je došao da razgleda Italiju i da malo počine. — Novinarima, koji su ga uza sav «incognito» pronašli, izjavio je da se divi Italiji, fašizmu i Mussoliniju.

40 komunista pred tribunalom. — Dne 8. o. mj. počela je pred posebnim tribunalom rasprava protiv četrdesetorice komunista iz Južne Italije. Oni su optuženi, da su se bavili protudržavnom propagandom i da su snovali ustanak protiv države.

Talijansko - jugoslovenski pregovori. — Beogradske novine javljaju, da su se Marinković i talijanski delegat u Ženevi pred nekoliko dana sastali i da su se dogovorili kako će se provesti pregovori za čišćenje odnošaja izmedju Italije i Jugoslavije. — Kad se Marinković vrati iz inozemstva, gdje se sada nalazi, započeti će pregovori glede kupovanja i prodavanja zemljišta uz jugoslovensku granicu sa strane talijanskih državljana. Ti će se pregovori voditi u Beogradu. Kasnije će se pregovori nastaviti u Rimu izmedju talijanskog ministarstva vanjskih poslova i jugoslovenskog poslanika Rakića. Pregovarati će se o ratifikaciji neptunskih konvencija. Izgleda da Jugoslavija ne će pristati na ratifikaciju, nego će u zamjenu za to dati Italiji neke druge povlastice.

Nacijonalni kongres novinara. — Dne 10. o. mj. otvoren je u Rimu u prostorijama novinarskog sindakata veliki nacijonalni kongres talijanskih novinara. Otvorenju su prisustvovali on. Turati, on. Rossoni, Arnaldo Mussolini itd. Kongres je otvorio on. Amicucci, tajnik novinarskog sindakata. Izvjestio je o dosadanjem djelovanju organizacije na političkom i sindakalnom polju. Zatim su govorili on. Rossoni i on. Turati. Naglasili su velike zasluge novinarskog staleža za fašističku revoluciju u prošlosti i dužnosti za budućnost.

On. Mussolini počasni predsjednik konference za borbu protiv sušice. — Dne 7. o. mj. posjetio je on. Mussolinija odbor za šestu medjunarodnu konferencu za borbu protiv sušice. Taj mu je odbor ponudio počasno predsjedništvo konference. On. Mussolini je ponudu primio.

Sajam u Veroni. — Prošle nedjelje, dne 11. o. mj., otvoren je u Veroni tradicijonalni veliki konjski sajam. S tim je sajmom u savezu i velika izložba poljodjelskih proizvoda. Svečanom otvorenju prisustvovao je Duca di Bergamo. Vladu je zastupao ministar narodnog gospodarstva on. Belluzzo.

Beogradska štampa o talijansko - jugoslovenskim pregovorima. — Beogradski list «Vreme» piše:

«U poslednje vreme mnogi strani listovi, pa čak i talijanski, doneli su vesti o vodjenju pregovora izmedju Italije i naše zemlje. U ovim vestima dovodjeni su u vezu razgovori koje je g. Titulesko imao u Rimu i Parizu. Podvučen je g. Tituleskov sastanak sa Rakićem, koji je odmah zatim otputovao za Beograd na referisanje svome ministru. Čak je i priroda koraka Male Antante povodom Gothardske afere, bila vezana za ove predpostavke.

U Francuskoj se prema tim vestima, sada smatra da je za uredjenje odnosa izmedju Francuske i Italije, potrebno na prvom mestu srediti italo-jugoslovenske odnose. Rešavati ostala sporna pitanja, a ne pristupiti ovome, značilo bi ostavljati najvažniju stranu celog problema nerešenu. Time se objašnjava i odsustvo svake aktivnosti novog francuskog poslanika g. Bomaršea, od čijeg se dolaska u Rim vrlo mnogo očekivalo.»

Cijene kruha. — Agencija «Roma» objavljuje statističke podatke o cijenama kruha u pojedinim pokrajinama države. Iz tih se podataka vidi, da je kruh još uvijek najskuplji na Rijeci, gdje je po 2 lire u formama od 1 kg, a u manjim formama još i skuplji.

Trgovina izmedju Italije i Jugoslavije. — Agencija «Italia di Oggi» iznaša neke podatke o trgovini izmedju Italije i Jugoslavije. Iz tih se podataka vidi, da Italija zauzima u jugoslovenskom izvozu prvo mjesto. Na drugom je mjestu Austrija. Jugoslavija je u godini 1927. izvezla u Italiji 1 miljardu 580 milijuna 981.964 dinara robe. — Najviše je izvezla drva (545 mil. Din.), pa mesa, jaja itd.

Metalni novac. — Ministarstvo saobraćaja dogovorno s ministarstvom financija dalo je pred nekoliko dana svim poštanskim uredima u državi upute glede postupanja u prometu s metalnim nocem. Poštanski uredi, a takodjer i ljudstvo, koje ima posla s poštom, dužni su primati metalnog novca od 1 i 2 lire samo do iznosa od 50 lira. Metalnog novca od 20 i 50 centezima dužni su primati samo do iznosa od 5 lira.

Za organizaciju «Balilla» — Ministar narodnog gospodarstva on. Belluzzo pozvao je vodstva svih posujilnica i štedionica u državi, da pri zaključivanju svojih bilanca ne zaborave organizaciju «Balilla», nego neka toj organizaciji doznače jedan dio onog fonda, koji je odredjen za dobrotvorne svrhe.

Četrdesetideveto zasjedanje Društva Naroda. — Prošle se je sedmice Savjet Društva Naroda sastao u Ženevi na svoje 49. zasjedanje. Tom je prilikom bila raspravljana afera s oružjem, koje je tajno uvažano u Madžarsku. To je izazvalo veliko zanimanje u svijetu. Stvar je došla pred Društvo Naroda, da se riješi. — Ta je afera bila na ovom zasjedanju predmet žive diskusije u kojoj je naročito palo u oči oštro držanje Brianda. Na predlog Chamberlaina izabrana je jedna komisija od tri člana, koja će imati da prouči cijelu aferu i da o njoj podnese izvještaj. Predsjednik komisije je holandski ministar spoljnih poslova Belaerd, a članovi Prokop, ministar spoljnih poslova Finske i Vilegas, čilski poslanik u Rimu.

Drugo pitanje koje je pretresano jest spor oko optantskih imanja izmedju Rumunije i Madjarske. Posle duge debate Chamberlain je stavio predlog da se stvar preda jednom mješovitom arbitralnom sudu. Madjarski delegat grof Aponji, koji na predprošlom zasjedanju nije htio da primi sličnu odluku Savjeta, izjavio je da prima predlog Chamberlainov. Titulesko je izjavio da može da primi ovaj predlog samo pod uslovom da osnova za sudjenje bude resolucija koju je Savjet donio na svome 47 zasedanju. Kako sporazum nije postignut pitanje je odloženo za junsko zasjedanje. Obim stranama preporučeno je da se postaraju da spor dotle riješe na prijateljski način.

Na ovome zasjedanju primljene su resolucije za povratak Španije i Brazilije u Društvo Naroda a tako isto i predlog poljskog ministra inostranih dijela Zaleskog, da se Turska pozove na pripremnu konferenciju za razoružanje i primi za člana Društva Naroda.

Bugarskoj je u načelu odobren zajam od 5.000.000 funti sterlinga, pod uslovom da odredi rok u kome će izvršiti pretvaranje svoje narodne banke u akcionarsko društvo.

Francuski aeroplani za Jugoslaviju. — Prošle sedmice stigla su iz Francuske u Zagreb, pod vodstvom poznatih jugoslovenskih avijatičara Striževskoga i Bajdaka tri nova aeroplana. Ti će aeroplani držati stalnu zračnu vezu izmedju Beograda i Zagreba.

Izbori u Poljskoj. — Prošle sedmice obavljeni su u Poljskoj izbori za parlamenat. Sve je prošlo u redu, a rezultat izbora bio bi slijedeći: Pilsudskijev blok i vladina lista dobili su 130 mandata, seljačka stranka 20; socijalisti 60; malo-seljačka stranka 35; demokratski nacijonalisti i kršćanski nacijonalisti 40; Witosova seljačka stranka i kršć. demokrati 35; komunisti 25; blok nacijonalnih manjina, židova i Bjelorusa 85; — Prema tome vidimo, da će opet u vladi biti Pilsudski, jer se bez njega, koji ima najviše mandata ne da vlada zamisliti. Izgleda, da će novu vladu sastavljati Pilsudskijev blok, socijalistična i malo-seljačka stranka. — Ove sedmice će se provesti izbori za senat.

Engleska i Egipat. — Prošlog tjedna došlo je izmedju Engleske i Egipta do neke napetosti u odnošajima. Izmedju Egipta i Engleske vodili su se dugi pregovori za jedan ugovor o savezu. Pregovore su vodili engleski ministar vanjskih poslova i egipatski ministar predsjednik. Kad je nacrt za savez bio gotov, egipatska ga vlada nije htjela prihvatiti. To je krivo, da je egipatski ministar predsjednik Sarruat paša predao demisiju. — Sam dogodjaj nije u Londonu ostavio neki posebni utisak, ali su se povodom toga, pogodovana prilikama, podigla u Mezopotamiji i Transjordaniji neka muhamedanska plemena na «sveti» rat protiv vladajućih drugorodaca, pa je Engleska prisiljena da naglo poveća svoju vojnu snagu u tim krajevima, jer joj je ugrožena vlast.

Italija i Austrija. — Dne 7. o. mj. sastalo se je u bečkom parlamentu na sjednicu austrijsko nacijonalno vijeće. Na toj je sjednici mons. Seipel, austrijski kancelar, dao neke izjave, koje se odnose na govor on. Mussolinija i na zaoštrenje odnošaja izmedju Italije i Austrije. Budući je sjednica bila tajna, nezna se potanje što je Seipel govorio članovima vijeća. Rasprava je trajala dvije ure i pol, a poslije je bio objavljen jedan službeni komunikej, u kojem se kaže samo to, da su u pogledu držanja Austrije prama Italiji svi poslanici jednakog mišljenja s mons. Seipelom. I više ništa. — Vlada općenito mišljenje, da je Austrija time formalno zaključila veliki dogodjaj i da ne će više raspravljati o tom pitanju, te da ne namjerava javno odgovoriti on. Mussoliniju.

Ubojica generala Kovačevića pred sudom. — Pred sudom u Štipu je počela rasprava protiv Blagoja Kreleva, koji je optužen, da je jedan od onih, koji su ubili generala Kovačevića. Uz njega dovedeno je pred sud još 19 osoba, koje su optužene, da su učestvovale u atentatu.

Ustanak u Venezueli. — U američkoj državi Venezueli došlo je prošle sedmice do ustanka. U glavnog gradu Caracasu pobunili su se študenti protiv vlade, te hoće da sruše generala Gomeza, koji je predsjednik venezuelske vlade. Vojska i policija kušale su umiriti študente, ali im to odmah nije uspjelo. Razvili su se bojevi, pa je tom prilikom poginulo oko 50 osoba.

Bivši ratnici protiv rata. — Savez bivših francuskih ratnika, koji su za vrijeme svjetskog rata bili po frontama, poslao je Ligi Naroda slijedeće želje:

1. neka bi se što više raširio sistem medjunarodnih sigurnosnih ugovora i neka bi se provelo postepeno razoružanje; 2) neka bi se po izvršenju razoružanja uvelo strogi nadzor nad svim državama; 3) neka bi se uvelo mirno rasudjivanje svih medjunarodnih sporova.

Francusko, njemačko, te medjunarodno udruženje bivših ratnih boraca, dala su zajedno pobudu za izgradnju jednog velikog medjunarodnog spomenika, koji bi imao simbolizirati sve zlo, što je svjetsko klanje prouzrokovalo čovječanstvu. Taj spomenk imao bi biti jedna opomena onim narodima, koji sanjaju o ratu.

Diplomatički incidenat izmedju Njemačke i Rusije. — Ruska politička policija pronašla je pred nekoliko dana, da se u rudnicima kod Donjeca sprema protusovjetski ustanak. Urotnici su čvrsto organizirani, a novac za rad dobivali su iz inozemstva. Već su do sada prouzrokovali neke požare i eksplozije u rudnicima. — Policija je aretirala mnogo radnika i nekoliko inžinjira Njemaca. — Vijest, da je ruska policija uhapsila Njemce uzrujala je berlinske politične krugove. Njemačka je vlada naredila svom poslaniku u Moskvi, neka od sovjetske vlade zahtjeva odnosna razjašnjenja. Njemački listovi naglašavaju, da su Rusija i Njemačka velike prijateljice, pa se čude da su provedena ova hapšenja.

Smrtna osuda. — Prošle sedmice izvršene su Grčkoj prvi put poslije toliko godina dvije smrtne osude. Ustrijeljena su dva bugarska komita, koji su na grčkom teritoriju pokušali izvršiti neke političke atentate.

Pred vladinom krizom u Rumunjskoj. — Rumunjski ministar vanjskih poslova Titulescu doživio je prigodom zadnjeg zasjedanja Lige Naroda u Ženevi — neuspjeh. To je uzrujalo rumunjske političke krugove, pa je sadanja vlada u opasnosti da pane. Osobito se dižu protiv vlade rumunjska seljačka stranka, koju vodi Maniu.

Bodrero u jug. ministarstvu dvora. — Dne 12. o. mj. posjetio je talijanski poslanik u Beogradu general Bodrero jugoslovenskog ministra dvora Jankovića. Razgovarali su duže vremena. Prema zadnjim vijestima vidimo, da je Bodrero posjetio i kralja Aleksandra.

Marinković-Chamberlain-Stresemann. — Pred par dana sastali su se u Ženevi na razgovor jugoslovenski ministar vanjskih poslova Marinković s engleskim i njemačkim ministrima vanjskih poslova Chamberlainom i Stresemannom. S Chamberlainom je Marinković razgovarao o uredjenju odnošaja izmedju Italije i Jugoslavije. Osim toga su oni razgovarali i o inozemnom zajmu, koji je Jugoslavija dobila i koji su djelomično pomagale engleske banke. — Sa Stresemannom je Marinković govorio o odnošajima Jugoslavije i Njemačke. Tom su prilikom oba državnika zaključila, da su Njemačka i Jugoslavija velike prijateljice, a na jednoj i na drugoj strani postoji želja, da se to prijateljstvo još više učvrsti i stabilizira za budućnost. Mjeseca maja posjetiti će Marinković Stresemanna u Berlinu.

Jugoslavija i Čehoslovačka. — Dne 26., 27. i 28. oktobra ove godine vršiti će se u Pragu veliki manifestacijoni kongres svih slavenskih političara i naučenjaka. Tom prilikom biti će tamo podignut spomenik velikom francuskom povjesničaru Denisu, koji je branio i zagovarao slavenske narode za vrijeme svjetskog rata. — Pred par dana došao je u Beograd predsjednik čehoslovačke interparlamentarne delegacije dr. Uhlirš. On je o toj manifestaciji izvjestio jugoslovensku vladu i pozvao jugoslovenske političare i naučenjake, da u što većem broju dodju tom prilikom u Prag, e da bi ova slavenska manifestacija što veličanstvenije uspjela.

Teška avijatička nesreća. — Engleski poručnik avijatike Kinkead htio je na svaki način da svojim aeroplanom dobije rekord u brzini, to jest htio je da leti brže od majora De Bernardija, koji je lanjske godine postigao rekord zračne brzine. Prigodom pokusa morao se je Kinkead spustiti, jer mu motor nije djelovao u redu. Kad se je drugi put uspeo, najedanput mu se je motor pokvario, pa je aeroplan pao u more. Kinkead je ostao mrtav.

78. godišnjica Tome Masaryka. — Predsjednik čehoslovačke republike Toma Masaryk slavio je dne 7. o. mj. svoj 78. rodjendan. Sva je Čehoslovačka svečano proslavila taj dan. Držala su se predavanja, mise, vojne parade i akademije po svim gradovima u državi. Sve su novine toga dana pisale opširno i zanosno o velikom čovjeku, osloboditelju i stvaratelju domovine «tatičeku» Masaryku, koji je voljen neizmjerno od svega zahvalnog naroda.

Povišanje plaće ruskim vojnicima. — U službenom listu ruske sovjetske armije izišao je ukaz, kojim se plaće vojnicima crvene armade povisuju za deset posto.

BURZA.

Dne 15. marta 1928., moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 amer. dolar za lira 18.90; 1 engl. liru šterlinu za lira 92.35; 100 franc. franaka za lira 74.50; 100 švic. franaka za lira 364.50; 100 hol. forinti za lira 762; 100 njem maraka za lira 452.50; 100 čeških kruna za lira 56.10; 100 austr. šilina za lira 266.75; 100 jug. dinara za 33.30.

Domaće novosti

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI.

Već smo prošli put javili, da je gosp. Bigi, komesar Istarske Posujilnice predložio Tribunalu, da se otvori stečaj nad njenom imovinom i da je Tribunal na temelju bilance sastavljene i prikazane od gosp. Bigi dne 2. marta otvorio konkurz. U konkurzualnom ediktu rečeno je, da je konkurzualni komesar gosp. Francesco Ferlan, sudac u Puli; privremeni upravitelj mase, da je dr. Luigi Rismondo, advokat u Puli; dne **22. marta 1928. na 10 sati** prije podne da je sudište za imenovanje upravitelja i delegacije vjerovnika, u sobi br. 56/II puljskog Tribunala; **da do 24. aprila 1928.** treba prijaviti Tribunalu u Puli što ima koji vjerovnik da dobije od Posujilnice, **a dne 30. aprila 1928.** u 10 sati da je ročište, kod kojeg se likvidiraju tražbine. Može se onda sklopiti i pogodba.

Ovo odredjuje konkurzualni edikt.

Medjutim su pregovori u toku da se digne stečaj i da se obavi mirna likvidacija, tako da bi svako došao do svoga. Svakako, ako bi se ispostavilo, da je ko kriv eventuelnim neurednostima, tim krivcima mora da se sudi.

OSAMDESETGODIŠNJICA ŽIVOTA.

Gospodin Grgo Vratović iz Pule proslavio je ovog utorka u krugu svoje obitelji osamdesetgodišnjicu života. Doista lijepa proslava i dostojna da bude napomenuta, jer je niz ovih lijepih godina gospodina Vratovića povezan najboljim odlikama ustrajnoga neumornog rada, uspješnog stvaranja, čestitosti, blagosti srca i duše. Poznat u gradskim krugovima i medju seoskim svijetom svuda uživa zasluženo poštovanje i priznanje, a mladjem naraštaju služi najzornijim uzorom za život.

I ako bismo željeli drugačije, mi ovom prilikom ne možemo drugo nego da mu ovako u kratko čestitamo na lijepoj njegovoj starosti i vanredno plodonosnom životnom radu, sa željom da ga Bog još dugo sačuva u životu zdrava, te da mu dade doživjeti sve željene radosti.

Uvjereni smo da se našim željama pridružuju svi njegovi prijatelji, znanci i štovatelji iz rodne Ćićarije, južne Istre i dalekih mjesta širom svijeta.

Sedamdesetgodišnjica comm. Riccarda Zampieri-a. — Comm. Riccardo Zampieri, predsjednik udruženja julijskih novinara, proslavio je prošle sedmice sedamdeset godišnjicu života. — Ovaj stari ugledni novinar može da s velikim zadovoljstvom gleda na lijepe godine, koje je proživio. Može da osjeća svu sreću, koju daje čovjeku izvršen savjetan i nemoran rad, trpljenje i borba, koja je plodna i korisna za opće dobro.

Sposoban, odvažan i neumoran do iznemoglosti on je od najranije mladosti učestvovao u svim talijanskim iredentističkim pokretima, koji su rušili Austriju i ropstvo. Bio je jedan od stupova ovdješnjeg talijanskog iredentizma. Ima zato vanrednih nacijonalnih zasluga, a naročito mu za te zasluge svjedoče stara godišta iredentističkog lista «Indipendente», kojeg je on dugo vremena hrabro i s uspjehom vodio i uredjivao.

Danas više ne sudjeluje aktivno u novinarstvu, ali je zato vrlo cijenjen njegov rad u novinarskim organizacijama.

Svi ga novinari Julijske Krajine vole i duboko poštuju, jer svojom plemenitošću i finim i učtivim načinom općenja imponira i pobudjuje na poštovanje.

Prilikom njegove lijepe slave pridružujemo se i mi bezbrojnim čestitkama, te izrazujemo svu amiraciju za plodove njegovog rada, i želju, da bi još dugo poživio zdrav i zadovoljan.

Unutranja emigracija. — Kako javlja «Federazione delle provincie di Trieste, Istria e Carnaro dell'Ente Nazionale della Cooperazione» — ministarstvo narodnog gospodarstva proučava pitanje unutarnje emigracije, to jest, pitanje na koji bi se način iz siromašnih krajeva države moglo nezaposlene ljude naseljivati u one krajeve, gdje fali radne snage i gdje ima mnogo posla bilo to na poljima, na kakvom javnom radu oko bonifikacije, pošumljivanja itd. Takvih krajeva ima u Južnoj Italiji. U te krajeve moglo bi se poslati na rad mnogo nezaposlenih radnika i siromašnih seljaka iz sjevernih krajeva, a takodjer i iz Istre. To pitanje ne će biti odmah riješeno, ali se računa, da će se već buduće zime ta unutarnja emigracija početi provadjati u djelo. Organizaciju toga emigriranja za Trst, Istru i Kvarnersku pokrajinu voditi će «Federazione dell'Ente Nazionale della Cooperazione» u Trstu.

Požar je teško oštetio zgradu suda u Kopru. — Prošle nedjelje, dne 11. o mj., požar je teško oštetio zgradu koparskog suda, takozvani «Palazzo Pretorio». — Bilo je oko podne, kad su prolaznici opazili, kako se iz zgrade diže neki gusti dim. Odmah je zaključeno, da je u sudu buknuo požar. Vatra se je razvila u drugom katu u lijevom krilu, gdje se nalazi arhiv i drugi neki sudski uredi. Pravog se uzroka požaru ne zna. Tehničari su izjavili, da se je po svoj prilici razbio dimnjak na jednoj peći, pa se je tako požar razvio. U malo vremena požar je bio tako velik, da je izgorio sav lijevi dio krova. — Odmah se je počelo s gašenjem. Pozvani su i tršćanski vatrogasci. Uspjelo je spriječiti širenje požara, ali je svejedno šteta vrlo velika. Računa se, da samo materijalna šteta iznosi 100.000 lira. No požar je nanio veću štetu time što je uništio mnogo sudbenih spisa. Podpuno su uništene prostorije za civilne rasprave tribunala i preture, te neke druge sobe.

† Anton Šlosar. — Pišu nam iz Clevelanda u Sjevernoj Americi: — Javljamo vam žalosnu vijest, da je ovdje u Clevelandu umro naš zemljak Anton Šlosar iz Klane u Istri. — Pokojni Anton bio je vrlo dobar i miran čovjek. Bio je u najboljoj dobi muževnosti. Imao je 45 godina. Ostavio je iza sebe vrlo dobru i vrijednu suprugu sa petero djece. Najstariji mu sin Anton ima 20 godina, a za njim slijede Marija od 18 godina, Katica 17, Anica 13 i Viktorija 7 godina. Ostavio je u žalosti 4 brata, a u Klani oca starca i staricu majku, 3 sestre i mnogo ostale rodbine i prijatelja.

— Pokojniku je priredjen vrlo lijep sprovod. Njegov je odar bio okićen sa društvenim vijencem odsjeka br. 99 H. B. Zajednice u Americi. Osim toga bilo je još vijenaca od zemljaka i prijatelja. Njegov je pogreb bio velik. Prisustvovala mu je velika masa znanaca, prijatelja, zemljaka i članova društva, kojemu je on pripadao. Za lijesom su išla njegova tri brata Ivan, Franjo i Josip. Pogrebnu je službu obavio u hrvatskoj katoličkoj crkvi sv. Pavla domaći župnik vel. Domladovac. — Smrtni ostanci pok. Šlosara pokopani su dne 18. februara na katoličkom groblju u Clevelandu.

Dragom našem Antonu želimo pokoj vječni, neka mu bude laka ova američka gruda, daleko od njegove drage domovine Istre. — Njegovoj supruzi, djeci, ocu, majci, braći i sestrama iskreno saučešće.

Matija Raspor.

Dan siromaha u Kopru. — Dne 5. o. mj. proveden je u Kopru takozvani «Dan siromaha». Organizirano je javno sabiranje za siromahe, kojih u općini ima mnogo. Pučanstvo se je odazvalo, pa je obilno doprinašalo za siromahe. Doprinose su gradom sakupljali članovi odbora, koji je organizaciju proveo. Sabrana je prilično velika svota. U sama 2 sata bilo je sabrano preko 9000 lira.

Kradje kokoši na Poreštini. — U zadnje su vrijeme po Poreštini na dnevnom redu kradje kokoši. Mora da u onom kraju postoji jedno «kokošarsko društvo», koje je vrlo vješto i specijalizirano u svom poslu. Sad iz jednog sad iz drugog kokošinjca ti lopovi odnesu sve «letuće», a da ni traga iza sebe ne ostave. Koji put uz kokoši znadu da odnesu i kakvu drugu «malenkost», što im pod lopovsku ruku dodje. Karabinjeri su na Poreštini u brizi i poslu. Nastoje da bi tim majstorima ušli u trag. To bi i trebalo, pa da se kraj oslobodi jedne velike nevolje.

On. Mussolini istarskim velikim obiteljima. — Predsjednik vlade on. Mussolini poslao je pred nekoliko dana dar od 500 lira seljaku Antunu Mauru iz Pirana, koji ima 10 sinova, te Petru Periću iz Sv. Nikole kod Umaga, koji ima 12 sinova. Doznajemo, da istarska prefektura kupi podatke o ostalim velikim obiteljima u Istri, pa će ih sve ukupno predložiti on. Mussoliniju, da ih počasti svojom pohvalom i darom.

Lov po obradjenim poljima. — Jednom svojom okružnicom Ministarstvo narodnog gospodarstva upozorilo je pred par dana podredjene organe, neka se strogo drže članka 21. zakona od 24. junija 1923. br. 1420; kojim je najstrože zabranjen lov po obradjenim poljima. Lovci, koji budu uhvaćeni, da lutaju po poljima, koja su obradjena i zasijana, biti će kažnjeni globom od L 100 do 1000. Poljodjelci mogu, ako žele, u svojim obradjenim poljima postaviti tabele s napisom «Temporaneo divieto di caccia (art. 21. legge 24. giugno 1923. N. 1420)». Razumije se, te tabele moraju biti biljegovane.

Malo statistike. — U Julijskoj Krajini (u tršćanskoj, videmskoj, puljskoj, goričkoj, riječkoj i zadarskoj pokrajini) sklopljeno je godine 1927. ukupno 11.789 brakova; rodilo se je 42.402 djece; umrlo je 24.287 stanovnika.

U puljskoj općini rodilo se je prošloga februara 81 dijete. Od toga mrtvih 7. Umrlo je 57 stanovnika. Sklopljeno je 63 braka.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Pošto je «Florida» pristala uz onu nepreglednu gomilu nastradalih brodova, Barizon je svojim drugovima u nevolji izložio položaj i odredio, da Tompson i on podju da izvide onu žalosnu krajinu, a Dora da ih medjuto čeka na ladji, da pazi na vatru, da se ne ugasi i, u slučaju kakve nevolje, da baci u oganj nešto vodom poškropljene slame, da se tako razvije oblak crnog dima, na što će se oni smjesta da vrate.)

(Nastavak 10.)

Povlačeći se tako od broda na brod Barizon se i Tompson dovukoše do nekakvog parobroda, kome je krma bila gotovo sva pod vodom. Otuda predjoše na nekakvu jahtu, pa na razne druge ladje, od kojih je svaka nosila na sebi tragove nesreće, s koje je nastradala.

Na kraju krajeva ispostavilo se, da sva ova njihova pretraživanja nisu naišla ni na kakav uspjeh. Nigdje nijednog čamca, a orudje, što bi ga našli, bilo je sasvim zardjalo, upravo neuporabivo. Kompasu pak ili busuli ni traga. Što je pak do zemljovidnih karata, one su sve bile skinute sa stijena, gdjegod tako grubo, da su se još vidjeli komadići papira, nataknuti na čavlima. Ovdje ondje našla bi se po koja zaboravljena karta, ali za njih sasvim bez vrijednosti, jer je bila ili posve sagnjila ili se ticala dalekih mora i predjela.

O podne dade Barizon znak za povratak.

— Ne klonite duhom, reče mladi časnik Tompsonu, koji izgledaše potišten i kao zaprepašten. Ja se ovim našim neuspjesima nimalo ne čudim. To, što mi nigdje ne naidjosmo ni na čamac ni na kompas ni na busulu sasvim je shvatljivo, kad se pomisli, da su baš te stvari trebale onima, koji su u času nesreće ostavljali brod, da se bilo kako spase. Jedno me ipak tješi: to što smo ustanovili, da na ovim ladjama ima hrane, vode, ugljena, odijela i drugih sličnih stvari u izobilju. To neka nam dostane za danas. Ajde, da se vratimo!

Ali taj njihov povratak iziskivao je nemalo napora. Kako je Barizon bio prije naslutio, uzlazak s ladje na ladju pružao je mnogo većih poteškoća, nego li prvašnje silazenje s jedne na drugu. Na polasku udarili su bili putem, koji im se činjaše najzgodniji. Budući da su mogli po volji da biraju uputili su se prema ladjama, koje im se, gledane sa «Floride», činjahu pristupačnije, dok su im sada, na povratku, svakim časom iskrsavale zapreke, o kojima nisu prije vodili ni kakvog računa.

Najednom se pred njima stvori jedna sasvim neočekivana i nepredvidjena poteškoća. Pod uticajem vjetra i struja ladje su se pomalo pomicale i odmicale. To njihovo pomicanje i odmicanje bilo je bez sumnje vrlo slabo, ali ono bijaše neprekidno, tako da su podrtine ladja sve polako mijenjale svoj položaj, uslijed čega su se i oni znakovi, što su ih istraživali putem napravili, sasvim razišli i pomeli. Osim toga ladje su se u svojem neprekidnom pomicanju jedna od druge razmakle, tako da su sada na mnogim mjestima zijevali izmedju njih jazovi široki tri i više metara.

— Gdje mi je bila glava, da nisam to prije predvidio, lupi se Barizon po čelu. Stvar je sasvim prirodna: ladje ne mogu da ostanu vječito na istome mjestu. Dalje prema središtu ove natlačene gomile to ne može toliko da smeta, ali tu, na periferiji, ladje imadu više slobodnog prostora za kretanje. Ništa zato. Još nam ostaju zastavice na jarbolima i dim na našem brodu.

Povlačivši oči uokolo po horizontu reče Tompson:

— Ja ne vidim nijedne zastavice.

— Zaista? Ja ih medjutim vidim. Priznajem, da ih nije lako razabrati kroz sve ono gusto konoplje, što je pred nama, ali ipak se vide. I dim na «Floridi» razabire se dobro. Upravimo ravno onamo!

Uto im se desi jedna nezgoda. Prelazeći s jedne ladje na drugu, Tompsonu se spotače noga i on se sruši u more. Na njegovo bolno zapomaganje okrene se Barizon, koji se u taj mah nalazio nešto podalje i vidjevši što se dogodilo poskoči natrag da mu bude u pomoći.

— Možete li se ispeti na ladju? — doviknu mu mladić čim je nadzornik izronio izmedju alga. Ne možete? Treba li da vam pomognem? Uhvatite se za okance broda, dok nadjem komad konopca, da vas njime istegnem.

Tompsonu su zadavale dosta muke alge, što mu se lijepile o lice. To ga je razdraživalo i on viknu ljutito:

— Mogu ja da se i bez onog okna držim na površju...

Barizona nestade. Tompson je već u mladosti bio naučio da pliva, pa mu nije bilo osobito teško držati se nad vodom. Na kojem drugom mjestu on bi se bio sâm izvukao iz nevolje, ali tu izmedju tri broda, što su se nad njime okomito dizala, nije mogao ni da se makne.

Vrijeme prolazilo, a Barizona nema. Ujedared osjeti Tompson kako ga obuzimlje neka neodredjena bojazan. Užeta i svakojakih konopaca moglo se posvuda naći: zar treba da se ih tako dugo traži? Tompson zovnu. Nikakva odgovora. Ili je možda Barizon kuda zalutao, zabludio? Da nije i njega zadesila kakva nesreća? Ili pak... Bože! da nije odlučio ostaviti ga ovdje da se utopi? Te se misli nije nesretnik mogao nikako da otrese. Sve je moguće, a to tim više, što bi se time uapšenik zaštitio od njega, koji ga još drži i pazi na nj, da mu ne uteče. Uspije li mu umaknuti odavle, mladi će časnik moći da živi u miru i bez svake brige. Čovjek, koji je svoje ruke okrvavio krvlju svoje žene može svašta da počini. Što može u očima

DOPISI

IZ RIJEKE.

«Polkorizmi» nekad i — sada. - Gojidba ricinusa. - Radjajmo djecu! - Još o stalnim cijenama. - Jedan riječki izum. - One tri.

Lete danci kao sanci: juče mesopust — danas pola korizme, i sve tako pomalo naprijed! Polkorizmi! Kako je ta riječ jednom, u moje mladje dane, zvučila drukčije! Kako smo mi taj dan čekali nestrpljivo i željno! A reći ću vam odmah i zašto. U ono naše vrijeme bili su plesovi i o pokladama dosta rijetki. Bili su tako rijetki, da mi mladići nismo imali kada našim simpatijama, da kažemo sve, što nam je na srcu ležalo. I tako bi došla i zadnja, mesopusna noć, i svanula bi prva korizmena zora, a mi i našim simpatijama nismo još bili rekli ni pola onoga, što smo imali, da im kažemo. Što onda? Ono moje vrijeme nije bilo kao danas, gdje možeš djevojci reći: čuješ, Mandalina, dodji večeras u kino ili pak sutra na Školjić, imam nešto da ti kažem. Onda su djevojke bile po vazdan doma, samo u nedjelju smjele su poslije blagoslova da se malo prošeću i to uvijek po desetak njih zajedno. Kako možeš tu da kažeš djevojci ono, što ti leži na srcu? Kako da joj se približiš, kada ti je uvijek ogradjena, i te kakovim barikadama! Pitat ćete: Ali što ste pak radili u nedjeljama, vi ondašnji mladići? Šta smo radili? Išli smo za njima: kadgod sprijeda, kadgod straga, pa po strani, kako kada. Mi smo se u ono moje vrijeme zadovoljavali i jednim pogledom, jednim posmijehom, i mogu vam reći, da su u svakom onom pogledu, u svakom onom posmijehu bili skupljeni toliki nebeski «profumi» o kojima vi danas nemate ni pojma. Vi kao da se rugate i pitate: — Ta kakovi su to vražji profumi bili, kad se djevojke u vaše vrijeme nisu ni mazale ni «profumevale». Istina je, da se nisu ni mazale ni «profumevale», ali smo mi, kad bismo ih bušnuli, imali osjećaj, da zaista ljubimo djevojku, a ne kao vi danas: pola djevojku, a pola drogeriju...

Medjutim ja vam još nisam kazao, zašto smo mi onako nestrpivo čekali onaj famozni polukorizmeni četvrtak. Čekali smo ga za to, što bi se u onaj dan obično priredio ples, i mi smo opet imali zgode, da dodjemo u doticaj s našim simpatijama, i da im kažemo, što nam je bilo teško reći o mesopustu.

I inače se je staro i mlado radovalo polkorizmi. Cijeli bi se grad razletio u okolicu, u Cecilinovo, u šumice, i tu bi se priredjivale južinice ili kako bi se danas reklo — piknike. Uostalom bilo je već od davnine u običaju, da se toga dana jede po dva ili tri već punih devet puta... Devet puta!

Promislite, što to znači: jesti devet puta na dan! Danas to ne bi bilo moguće. Ili su želuci preteški ili je hrana prelahka — neki gjavo jest, što smeta, da se danas ne može jesti ne samo devet puta na dan, nego niti dva.

Razumije se, da su se sjutradan mnogi tužili na rdjavu probavu, ali kako u ono vrijeme nije bilo bogzna koliko liječnika, to bi sve vrlo brzo prošlo.

Kad smo već na ricinusu, recimo koju i o toj biljci, što je «Vedetta» u svom broju od petka osobito preporučuje. Zašto je preporučuje? Zato što se iz ricinusova ulja može praviti i drugo jedno ulje, koje je vrlo zgodno za mazanje aeroplanskih motora. Vi to niste znali! Ni ja. Sad će kako čujem svako školsko dijete dobiti od učitelja po nekoliko zrna ricinusova sjemenja i na početku školske godine morat će da pokaže, kako mu je i ukoliko mu je gojidba ricinusa uspjela.

Tko pokaže u tom najboljih uspjeha, bit će lijepo nagradjen.

A kad smo već kod nagrada, spomenimo još i one koje su nedavno raspisane za parove, koji budu imali najviše djece. Svim kulturnim narodima, osobito evropejskim, stalo je do toga, da brojno ojačaju, a tu mogu samo žene da pomognu. Jao narodu, kome ne će žene da radjaju, jer im to tobože zabranjuje moda! Takav narod mora da propadne, prije ili kasnije.

Jest, reći će tkogod, ali gdje je više usta, tu mora da bude i više zalogaja. A tko će ih dati?

Tko će ih dati? Zdrava pamet će ih dati. Na širokom svijetu ima još mjesta za stotine i stotine milijuna ljudi. Ne treba ti nego jedan mali «sakumpak» — pa s Bogom diko! I to je lijepo i dobro, reći će kogod, ali ako ja ne ću da idem nikud? Ako hoću da ostanem na svom ognjištu?

E onda, brate, treba da to svoje ognjište držiš na nogama, da se ne raspada. Raditi treba, paziti zemlju, marljivo je obradjivati, iskoristiti svaki njezin kutić i gdje ne možeš da posadiš krumpir il da posiješ žita ili fažola, a ti posij ricinusova sjemenja i evo moje glave, ako ti od toga ne bude laglje.

Sad su, kako već znate, u sve dućane uvedene stalne cijene. Ljudi zatraže, što im treba, pogledaju na ceduljicu, plate i odu bez riječi. Sve se to izvršuje tiho i tiho, taka da vam se čini da niste u dućanu, već u kakvom samostanu trapista. Razumije se, da je zbog toga i grad tiši, dostojanstveniji. — Strancu se na prvi pogled čini, da nije dosta života, da su dućani prazni. Nije to: u dućan dolaze iste mušterije kao i prije razlika je samo u tome, što se sada uslijed stalnih cijena ne upuštaju u suvišnu retoriku ni trgovci ni mušterije. Sad je sve tiho i da imamo malo više morbina, mogli bismo iz sve duše da zapjevamo:

Tiho noći — moje sunce spava —
Tu su pali sićani slavulji.
Pokrili joj i lice i grudi,
Da se moje sunce ne probudi.

Reći ćete, da ova pjesmica nije ovdje na mjestu. Koliko ima na svijetu stvari, što nisu na mjestu, pa ja svejedno šutim i ne prigovaram.

Jedna dobra vijest: neki gospodin na Rijeci — ime mu je Paskvale Petrillo — izumio je nekakav aparat, kojim će se moći za malen novac gledati u daljini slike onih, s kojima budemo htjeli govoriti na telefon. To već imaju Englezi i Amerikanci, ali je tamo to sve skupo, dok će ovdje na Rijeci biti i takove stvari vrlo jeftine. Ovo je sve dobro, ali kako na svijetu ima i dosta ljudi, kojih mi bismo voljeli ne gledati negoli gledati — to bi nam trebao i jedan aparat, da nam ih pred očima našim sakrije. Hoćemo li kada doći do takvog aparata?

One tri:

Dva prijatelja našla se u nekoj gostioni u starom gradu i tu su se pošteno naljoskali... Kad je bilo u neko doba, baci ih gazda na ulicu, a oni se teturajući upute put turna. Idući tako tresnu o nekakav feral i tu stanu. Jedan od njih izvadi iz džepa sat i pošto se dugo naprezao, da dešifrira one brojke pod staklom, reče svome drugu:

— Čo, Grongo, pogledaj malo: ovde stoji, da su sada dve uri i pol, a ni rečeno, su l' to dve ure ponoćne ale danje? Ca sudis ti va tvojoj glave?

Drugi je dugo razmišljao, onda se oglasi i on:

— Ca ja sudim va mojoj glave? Ca ja sudim va mojoj glave? Ja nis ne sudim. Kako ćes da ja znam ako tvoja kapula kaze dan ale noć, kada sam kratkovidan kako i pol tića — pol miša.

Ona druga: Kad je poslije ove duge, beskrajne kiše prvi put ogranulo sunce, onda su mnogi moji znanci izišli van, da se malo nasunčaju. I kako nisu pod Bogom mogli da nadju pametnijega razgovora, nabaci jedan izmedju njih ovo pitanje: — Zašto je Bog stvorio prije Adama negoli Evu?

Svi se duboko zamisliše, dok jedan, valjda [illegible] Bodul odgovori:

— Fribeda zato, da oni brizni covik Adam more par besid na mire reć.

Ona posljednja: Ninetta se opremila na šetnju i kao obično došla je k meni, da me upita:

— Ca vam se pari, sam kakova?

— Jeste, rekoh ja, ali mi se čini, da vam se noge malo previše vide.

— Neka vide, ću malo bolje glavu zavit, pak će bit sve orajt! **Rokac.**

PISMO IZ ZAGREBA.

Nedjelja 11. III. 1928.

Smrt dvaju znamenitih ljudi. - Proslava 60-godišnjice umjetničkog rada markize Marije Ružičke-Strozzi. - Umjetnička gostovanja u Zagrebu. - Miss Zagreb 1928. i reklama. - Krasno aranžiranje izloga.

Smrt dolazi. Mučke i nijemo prilazi svemu i svakome. I obara, bezdušno obara. Medju posljednjim svojim žrtvama broji i dva svijetla lica, dva znamenita čovjeka i to omiljelog muzičara Franja S. Vilhara i sveučilišnog profesora farmaceutike dr. Julija Domca. Obojica su umrli u starosti od preko 70 godina, a sahranjeni prošle sedmice na Mirogoju.

Pokojni Vilhar poslije muzičkih studija u Pragu potpuno se snašao i sljubio u Zagrebu i Hrvatskoj. Kao učitelj glazbe, zborovodja i patriotski skladatelj uživao je veliku popularnost u širim narodnim slojevima. Dao je narodu i umjetnosti sve što je mogao.

Smrću dr. Julija Domca naša je nauka pretrpila jednu osjetljivu prazninu. Svojim neumornim organizatorskim, nastavničkim i naučnim radom u velike je zadužio cijelu naciju. On bijaše tvorac modernog jugosl. ljekarništva. Izdao je cijeli niz znanstvenih i stručnih djela, izmedju kojih su najznatnija «Formakopeja», djelo poznato i čuveno i u stranom svijetu, «Formakognozija», jedino djelo ove vrsti u Jugoslaviji. Obojica odslužili su svoj danak narodu, a potomstvu ostavili uzorni amanet nesebičnosti u mučnom teškom radu. Slava im!

Gospodja Marija Ružička Strozzi proslavila je ovih dana svoju 60. godišnjicu umjetniškoj rada. Javnost, hrvatsko narodno kazalište i ostale institucije doprinijele su da je ovaj veliki jubilej proslavljen na najsvečaniji način. Šestdeset godina teškog rada na daskama, na pozornici, jedna je velika, rekao bih gotovo nemoguća rijetkost. Ovom zgodom bila je odlikovana ordenom sv. Save II. stepena i zlatnim satom kraljice, a od publike i društava mnogobrojnim darovima i cvijećem. Gospodja Strozzi znači najljepše stranice jugoslovenske umjetnosti. Ona je udarila temelje veličini jugoslovenske drame i slavila je velike triumfe u bezbroj uloga, a medju ovima u «Fedori» i «Gospodji s kamelijama», gdje se uzdigla do visine tadanjih zvijezda Sare Bernhardt i Eleonore Duse. Rijetko smo imali glumica, koje su se svojom vanjštinom, temperamentom, glasom i inteligencijom odlikovale u tolikoj mjeri kao jubilarka. Ona je bezdvojde najveća dramska umjetnica Slavenskog Juga.

Upravo gotovo svake sedmice imademo u Zagrebu po koje umjetničko gostovanje, bilo na klaviru, koncertu violinu, kazalištu ili plesu. Spomenut ću samo dva najzadnja. Pred nekoliko dana došla je ovamo čuvena plesačica Tamara Karsavina, koje je pored Ane Pavlove najistaknutija predstavnica tkzv. ruskog baleta. Ona se odlikuje gracijoznošću i prirodnošću mimike i plesa, izradjenog do u sitnice. Pobudila je veliki uspjeh, a publika je simpatično primila ovo gostovanje.

Isto tako sa velikim oduševljenjem primila je publika gostovanje Moskovskog Židovskog hudožestvenog kazališta «Habime» koje je u ovdješnjem teatru započelo prekjučer svoje predstave. U Beču i Pragu «Habima» je uspješno gostovala. Naročito u Beču, gdje je kazalište za nekoliko desetaka predstava bilo potpuno rasprodano tako da su se prigodom prodaje ulaznica odigravali takvi prizori, kakve ne pamti bečka kazališka kronika. Dakako da je i zagrebačka publika napunila do zadnjeg svako mjesto i uspjeh je bio vanredan, kako vele novine i posjetioci», jer ja lično žalibože nisam mogao da idem iz «stanovitih» razloga. Pogodite kojih! Krvava rana na lisnici.

Postalo je skoro banalno. Gotova «missomanija». Ne samo svake godine, već i na svakoj zabavi, u svakom ovećem društvu, štapače već i u najmanjem seocu biraju se nesudjene kraljice. Moglo bi se iz toga napisati već čitave historije. I ja sam to doživio na jedinoj zabavi, na kojoj sam kroz cijelu sezonu uopće bio, da se i tu inače protiv običaja birala — miss. Al sam se zakleo da ne ću nikad više na nijednu zabavu, gdje doznam, da se kani provesti takav izbor. Ta izbori su nam preko glave. Pa makar i takve vrsti. No hoću da vam kažem, da Zagreb traži svoju Miss za 1928.

Koja će biti ta sretnica, još se ne zna. Kandidatkinja ima preko 50, za koje posjetioci kina «Balkan» već nekoliko sedmica bacaju glasovnice u odredjenu žaru. Koja pobjedi, posjetit će «malu» Šteficu u Berlinu i dobit će nagradu od 10.000 dinara.

Boga mi da sam kojim nesretnim (a možda sretnim!) slučajem oženjen, i ja bi, premda sam u «principu» protiv toga, tražio od ženice da kandidira, ali izmedju svih kontradikcija, ovo je jamačno oprostiva, jer bogme 10.000 dinara nisu mačje suze, iako će mnoga srca treperiti u očekivanju rezultata, a čak je vjerojatno, da će radi toga kanuti i po koja suzica, bila radosnica ili žalosnica.

Prije kraćeg vremena preselila se poznata zagrebačka veletrgovina manifakturne robe Bačić i Vurdelja u zgradu na uglu Ilice ili Preradovićeve ulice. Tu su izlozi tako ukusno i divno dekorirani, da je to izazvalo pravu senzaciju i već 2 dana privlači masu prolaznika, koja sa velikim interesovanjem promatra izložene tkanine, svilu štofove i. t. d. Publici se osobito svidjaju nove figure elegantnih djevojaka obučenih pariškim šarmom. Gužva je oko izloga veoma velika, naročito predvečer, kada mnogobrojne žarulje podaju izlozima još veći čar i privlačivost. Uopće bezbrojno je lijepih i ukusnih izloga, koji rese i ukrašuju vanjsko lice ovog grada, ali ovaj je svakako rekordan, pa je i broj onih koji to promatraju velik, a naročito broj dama, koje su uvijek prednjačile u profinjenosti ukusa! Ta ne nose zaludu naslov «krasnog ili nježnog spola»! — **md.** —

Za 3 lire i 50 centezima

poslati će vam uprava «Istarske Riječi» vrlo lijepu knjigu pripovijesti «KAD SE UŽGE MLADA KRV» od Ernesta Radetića.

IZ AUSTRALIJE

Zanimivo pismo jednog našeg iseljenika.

Molim Vas gospodine uredniče uvrstite ovaj moj dopis iz Zapadne Australije u Vaš list. Pišem zato, da našim ljudima u Istri, naročito seljacima, razjasnim malo ovdješnje slabo poznate im prilike. Mnogi naši ljudi nemaju osobitog pojma o prilikama ovdje, pa često pretjeravaju i krivo sude o australskom žiteljstvu. Kažu, da je ovdje svijet zao i da se zlo postupa sa doseljenicima. Govori se osim toga, da ima ovdje vrlo opasne divlje zvjeradi, pa se naši doma boje za nas, koji živimo u Australiji. No, to nije ni izdaleka tako.

Stanovnici ove zemlje (bijelci) vrlo su prijazni ljudi, pak naročito lijepo postupaju sa strancima. U tom su pogledu mnogo bolji i od Amerikanaca. Oni ne mrze čovjeka, koji je došao k njima da pošteno radi i da od svog truda živi. Australci vrlo poštuju rad i radnike. Razumije se prema tome da ovdje lijenčine i lopovi zlo prolaze.

No, o lopovštinama se ovdje malo čuje. Nije kao po ostalim djelovima svijeta. Naročito je poštenje uzorno u manjim gradovima. Tamo se ne krade, pa nije opasno stvari puštati i po noći pred kućnim vratima. Toliko ovdje ljudi poštuju tudje dobro. Znadu da ukradeno nije blagoslovljeno. — To je jedna vrlo lijepa osebina Australaca, a ta osebina znači mnogo. U narodu gdje se ne krade ne treba se bojati ni drugih zloća.

Australci su naročito dobri sa Slavenima. Osobito nas vole i povjerljivi su s nama. Vjeruju u našu dobrotu i poštenje, pa da nas pojedince i ne poznaju. Kod njih vlada uvjerenje, da su svi Slaveni pošteni i marljivi, i da živu uredno. Koliko drže do nas neka nam posvjedoči ovaj primjer.

Pred neko vrijeme ja sam došao u jedan ovdješnji gradić. Udjem u jedan dobro opskrbljeni dućan, da kupim neke potrebite mi stvari. U razgovoru trgovac je vidio da sam stranac, pa me zapita što sam. Ja sam mu odgovorio, da sam Slaven. I ništa više. Kad sam nakupio sve što mi je trebalo, zatražio sam račun. I tad me dućandžija zapita: «Hoćete li platiti sada, ili ćete platiti drugi put. Možda ne raspolažete momentalno s novcem?» - Ja ga začudjen zapitam: «Oprostite, ali kako možete Vi meni da date robu na vjeresiju, kad me danas istom prvi put vidite?» Nato će on meni: «Već se trideset godina bavim trgovinom, imao sam posla s mnogim strancima, ali mi se nikada nije dogodilo, da me je koji Vaš čovjek prevario. S drugima mi se je to dogodilo, ali s Vašim ljudima nikada.»

To navadjam zato, da prikažem našima doma, kako smo paženi, ali osim toga pišem to i za opomenu našima na australskom kontinentu: Pazite, da se ne bi u dobroj pšenici pojavio kukolj. Čuvajmo pošteno ime, jer je to naš najveći ponos. Pošteno ime i dobar glas više nam koriste, nego nepošteno življenje. Prevarom i kradjom ne dolazi se do blagostanja, jer, kako rekosmo, ukradeno nije blagoslovljeno.

Onaj doseljenik, koji u Australiji ostaje pet godina, postaje australskim gradjaninom. Mnogi nas nagovaraju neka i mi Istrani ostanemo ovdje, pa ćemo do pet godina postati neovisni australci. Ovdješnji su stanovnici kao poljodjelci vrlo dobri gospodari, ali nisu onako dobri radnici kao što smo to mi. Mi smo naime naučeni na težak rad u domovini, pa smo prema tome tvrdji i ustrajniji. Ovdje se zemlja lako obradjuje, a osim toga sve se radi sa strojevima i životinjama. Rad je prema tome vrlo lak. Zato su radnici slabiji. Mi bismo prema tome uz ove prilike dobro prošli. Ali mi uvijek mislimo, kako ćemo se što brže vratiti u domovinu. To jako želimo, jer smo Istrani, a kao takvi nemožemo zaboraviti gnijezdo, u kojem smo se rodili.

Starosjedioca (koji su još divlji) ovdje u zapadnom kraju Australije nema. Ima nešto pripitomljenih ili civilizovanih. Te se starosjedioce naime sve više potiskuje prama unutarnjosti Australije u slabije rodne krajeve. Oni prema tome sve više

---

takova čovjeka da vrijedi i da znači život jednog redara? Ništa. I Tompson je već bio izgubio svaku nadu, da će već ikada vidjeti svog uapšenika, kad li se ovaj iznenada stvori nad njime. Mladi se časnik odmah lati posla i priveže jedan kraj konopca, što ga je bio donio sa sobom, za oko ladje, pod kojom se je nalazio Tompson. Medjutim, mjesto da odmah dobaci drugi kraj nadzorniku policije, da se ovaj za nj prihvati, Wiliam se spusti na «kavobandu» i uze da posmatra čovjeka, što se sada kopreao medju algama. Poslije kratkog razmišljanja probesjedi:

— Ele, Tompsone, meni se čini, da se je sada naš uzajamni položaj stubokom okrenuo.

— I jest tako, vrag vas odnio! — progundja Tompson i zažagri na nj očima.

Barizon nije mogao da svlada svoje udivljenje.

— Trista mu zvjeraka! — Tompsone, ta vam valja! Nikada ne bih bio ni pomislio, da ćete vi meni govoriti takvim tonom u ovakvim prilikama. Vi ste čovjek dobrih živaca.

— Molim vas prestanite! Ako li je vaša namjera, da me umorite, tu sam vam, samo se požurite. Ne će vam biti prvi put.

— Ajde, Tompsone, kako možete govoriti tako. I kad bih vas tu ostavio, ne bi se moglo reći, da sam vas umorio. Uostalom, primirite se! Još samo čas i ja ću vas dignuti na suho. Tek bih htio da prije i sami uvidite, kako time što hoću da vas spasem, podrezujem sam sebi jedinu vezu moje slobode. No u buduće ja ne ću ipak više da trpim ono vaše neprestano uhodjenje za svakim mojim korakom. Ne velim vam to zato, što bih htio da vam utečem, već zbog toga, što hoću, da vi slušate moje naputke, da slijedite moje savjete, jer od toga može da zavisi naše spasenje. Mogu vam reći da je i moja želja, da se što prije dočepamo kopna i dajem vam svoju poštenu riječ, da ja ne ću nikada ni pokušati da izidjem sâm odavle, već da ćete u svakom slučaju uz mene biti uvijek i vi i gospodjica Dora. Ja vas ostaviti ne ću pa ni onda, kad bih znao, da ćete me nanovo uapsiti, čim vam to bude moguće.

Iza tih riječi dobaci mu drugi kraj konopca i nakon nekoliko časaka moglo se vidjeti čudo, gdje uapšenik vuče svog tamničara iz gotove propasti, u koju bijaše upao.

Nešto mora da se pri tom pokrenulo i u okorjelom srcu Tompsonovom, jer tek što je stao na palubu, obrati se k mladomu časniku, kao da će mu nešto reći, ali ga on ljubezno ušutka veleći mu:

— Poslije, kad bude za to vrijeme. A sada, ajde da se vratimo na našu ladju.

Barizon pogleda u daljinu i opazi daleko na horizontu gust oblak crnoga dima.

On protrne i reče:

— Nešto se desilo na parobrodu. Gospodjica Dora daje nam ugovoreni znak. Žurimo se! (Slijedi.)

izumiru. Postepeno, ali sigurno. To bijele Australce veseli. Evo, to je jedna slaba njihova strana. Čine grijeh protiv prirode. Na koncu konca i oni starosjedioci ljudi su. Trebalo bi ih civilizirati i podignuti, a ne uništavati.

Životinje i bilje nije u Australiji kao u Evropi. No i ovdje se jednako iskorištava. Najtipičnija australska životinja bez sumnje je tobolčar. Tobolčar nije niti najmanje pogibeljan za čovjeka. Ime tobolčar ima od toga što ženska (samica) ima pod trbuhom tobolac (kao jedan žep). Mladi tobolčarići vrlo su nježni, pa ne mogu da živu na zemlji, jer nemogu hodati. Tobolčarka meće svoje mlado u onaj «žep». Iz toga «žepa» ono siše i tamo stoji stanovito vrijeme, dok se ne razvije. — Tobolčar ima prilično dobro meso. Prvim doseljenicima bilo je to meso glavna hrana, a mnogima je i danas.

Zmija otrovnica u Australiji nema mnogo, kako se misli. Ima ih ipak, pa čovjek mora da je na oprezu, osobito u proljeću. Mrava i muha ima dosta, jer im je podneblje povoljno, ali nisu velike poput hrušta (kebera), kako se u Istri misli.

Mi Istrani iz Liburnije radimo još uvijek na šveljarima. Mučan je to doduše posao, ali mi smo se već naučili, pa nam drvo ne izgleda više onako tvrdo. Tvrde naše mišice postale su još tvrdje. Mislimo da sječemo veprinačku bukvu.

Velike vrućine još ovdje nije bilo, kako to obično u ovo doba godine biva. Čitamo u novinama o velikoj zimi po Evropi. A mi se bojimo sunca. Kiše nismo imali već tri mjeseca, a niti joj se još ne nadamo.

S ovime ću završiti ovaj moj dopis. Javiti ću Vam se doskora opet, a sada vas molim pozdravite najljepše preko vaše novine naše supruge, djecu, roditelje, braću i ostalu rodbinu, te prijatelje i čitatelje «Istarske Riječi» u ime istarskih australaca: Ivana Šepića Kažića, Izaka Pošćića, Petra Rumca, Ivana Šepića Katića, Josipa Kinkele, (svi iz Veprinca), te Frana Šepića i Ivana Šepića (iz Zvoneće). **I. Šepić.**

IZ VRANJE.

Sajam. - Ples i veselje. - Požar. - Gospodarstvo.

Javljam Vam, da smo pre kratkim mi Vranjani slavili zaštitnicu naše župe sv. Apoloniju. Toga je dana bilo lijepo vrijeme, pa se je kod nas sabralo mnogo naroda na svetu misu. — No poslije mise dolazilo redovito do plesa, pa tako ni ove godine ples nije manjkao. Nije pravo narod ni izišao iz crkve, već je pred crkvom bio svirac s harmonikom.

Mladež je ko po običaju plesala i ludovala. Bilo je veselja i pjesme. Naročito je pjevanje preotelo maha uvečer, kada se je sa svih strana mogla čuti naša lijepa narodna pjesma. E, kad narod pogleda u čašicu zaboravlja sve teškoće i veseli se. Bilo je ugodno proći našim selom one večeri. Nije ni izgledalo, da su ljudi koji pjevaju oni isti, koji će sutra i prekosutra krvavi znoj lijevati po tvrdoj našoj grudi zemlje.

No, po prilici oko osam sati na večer, pjesma i veselje bilo je najedanput prekinuto. Selom se je strelovitom brzinom pronio glas, da gori staja Antuna Pikulića u Pikulićima. U momenat je prestalo pjevanje, a ljudi su trkom otišli svi da pomognu gasiti požar. Bilo je naime opasno, da se požar iz staje raširi i na druge zgrade. Požar je staju ipak uništio. Marva je bila spašena. U staji je izgorilo oko 100 kvintali sijena. Nezna se kako je požar uzrokovan.

Još nešto o vremenu i poljskom radu. Vrijeme ove godine nije stalno. Od 1. do 15. februara bilo je vedro i povoljno vrijeme, pa smo mnoge radove obavili na vrijeme. Izorali smo, a takodjer i prekopali za krumpir. To je dobro, jer ćemo prije imati što da jedemo. Naše su kuće prazne.

Mladić iz Vranje.

Književnost

Radetićeva knjiga istarskih pripovjesti. — Kako smo već više puta javili izišla je iz štampe jedna naša vrlo lijepa knjiga lijepih pripovijesti, koje se s ugodnošću i posebnim užitkom čitaju, jer su napisane veoma živo i slikovito, jer su zanimive i zato jer su te pripovijesti istarske, naše. Ta se knjiga zove «Kad se užge mlada krv», a napisao ju je naš suradnik i prijatelj g. Ernest Radetić iz Poreštine. Radetića pozna cijela naša Istra po njegovim pripovijestima, koje su izlazile u «Istarskoj Riječi». Ne trebamo reći, da on znade pisati, jer to svako zna. Ne trebamo reći, da je njegova knjiga «Kad se užge mlada krv» dobra. To znadu svi oni, koji su je naručili, a oni koji to još nisu učinili, neka se požure, jer će inače ostati bez jedne vanredno lijepe knjige. Radetićeva knjiga «Kad se užge mlada krv» naručuje se na: Amministrazione del «Istarska Riječ», — Trieste, Via S. Francesco d'Assisi 20. Stoji sa poštarinom samo 3 lire i 50 cent.

Širite „Istarsku Riječ"!

Franina i Jurina

Fr.: Ča govoriš ti za ono, šta su neki dan novini pisale za pokojnega Rudolfa?

Jur.: Ja govorim, da Rokac ima pravo.

Fr.: Oprosti mi, ma ja ne vidim, ča ga ima Rokac s pokojnim Rudolfom.

Jur.: Nima ga z Rudolfom, ma ga ima zi štorijum.

Fr.: A ča j' ta štorija?

Jur.: Štorija je jedna strahovito debela knjiga, va koj je napisano sve, kako su kraljevstva propadala, kako su se kralji tukli, ča su delali i kako su živeli i sva ča j' kade.

Fr.: Pak ča govori Rokac za tu knjigu?

Jur.: Da njoj veruje i ne veruje.

Fr.: A ti?

Jur.: I ja njoj verujem i ne verujem. Ja na primer verujem, da je jedanput va Austrije vladal Franc Jožef i da je leta 1916. umrl od starosti. Ja verujem, da je ta Franc Jožef imel i jednega sina, ki se je zval Rudolfo, ma ne verujem ni bili od svega onega, ča se je napisalo od njigove smrti.

Fr.: A zač ne veruješ?

Jur.: Ne verujem zato zač znam, da ono ni niš istina.

Fr.: A kako znaš, da ono ni niš istina? Po čem to sudiš?

Jur.: Sudim po onem, ča j' napisano i kako j' napisano. Do sada je pisalo o Rudolfovoj smrti najmanje tisuće ljudi i svaki od njih prisiže, da je baš onako bilo, kako on poveda. Sada reci mi, kade je tu istina?

Fr.: Ma, zlodeju, neki je vendar moral znat, kako je bilo. Je mu znal otac, stari cesar?

Jur.: To se zna, da je znal, ma mu ni hital račun, da to valje povede. On se je vavek potpiseval — «apoštolski kralj», a ti znaš, da nijednemu apostolškemu kralju ni drago, da se zna, ča se va njegoveh lonce kuha.

Fr.: Ma ča ni bil stari cesar odlučil još leta osamdeset i devetega, da će cela istina bit napisana va jednem zapečaćenem liste, ki da će se moć opret trejset let kasneje?

Jur.: Aj je, ma kada su trejset let pokle Rudolfove smrti, to će reć na dan 31. jenara 1919. raspečatili ono pismo, nisu našli va njem nego nekoliko posensega beleh hartic.

Fr.: Viš, kako je stari cesar umel svoji ljudi pejat za nos. A zna pak ki drugi, kako se je ono dogodilo?

Jur.: Zna, i to neki stari Lošek. Kad je Rudolfo imel šesnajst let, dali su mu tega Lošeka za kamarijera. Bil mu je veran, kako je malo ki hlapac svojmu gospodaru. On je bil onu noć va Majerlinge zajedno s mladem kraljevićem, pak zna sve, kako je bilo.

Fr.: A je ga ki pital, da pove, kako je ono bilo?

Jur.: Pitali su ga toliki, ma on — kako da ne čuje.

Fr.: Zač mu nisu ponudili jednu dobru «mandulu». Ne govori se za niš, da zlato otpira svačigova usta.

Jur.: Bili su puli njega morda tisuće puti svi najveći jornališti od celega sveta, i neki Amerikani — i svi su mu nujali strašneh beči — ma on ne će da čuje na to uho. On da se j' zaklel svojmu mrtvemu gospodaru, da će mu bit veran, i veran će da mu ostane.

Fr.: Vidi zlodeja. Ča ima još takoveh verneh ljudi na svete?

Jur.: Ne daj Bog da ih ni.

Fr.: Svejedno, ja mislim, da je velj ča žuknul. Ku tu besedicu. Ča to!

Jur.: Rekal je nekemu jornalištu samo ovo: — Vi ne znate, gospodine, koliko puti se ja moram kako nem smet, kada čitam, ča ljudi pišu od smrti mojga mladega gospodara! Ja vam moram reć, da sve ča se je od tega do sada pisalo, ni niš drugo nego jedan kup sameh laži i nemotarij.

Fr.: Ma neč je vendar bilo?

Jur.: Bilo je ono ča se zna. Rudolfo, ki je onputa bil mlad kako kaplja imel je jednu frajaricu, neku kontesu Večeru, koj ni bilo više od osamnajst let, a bila je lepa, kako ni jedna vila va planine. I još se zna, da su ih na dan 31. jenara 1889 u jutro našli ubijeneh nju i njega. Su se sami ubili? Je ih ki drugi ubil? — i ki bi to mogal bit? to se niš ne zna. I to ti je štorija. Ima pravo Rokac, tako mi sira, ako nima!

Fr.: Pustimo sada Rokca malo po bande, reci ti mane raje, zač je pokojni Rudolfo imel onu frajaricu Večeru. kada j' već imel onako lepu i frišku ženu, Štefaniju?

Jur.: To su pak gosposki posli.

Fr.: A ter znam, da nisu moji...

«Vez» za mart. — Već j pred nekoliko dana izišao iz štampe treći ovogodišnji broj tog vanredno lijepog i korisnog lista za naše istarske žene. Lijepo opremljen i uredjen s dobrim ukusom martovski broj «Veza» donaša krasne crteže za razne ručne radove. Ti crteži prijateljicąma «Veza», koje znadu što je lijepo, zlata vrijede. Štivo je u «Vezu» birano. Osobito je lijepa crtica «Puklo srce», a da druge i ne spominjemo. Naši mali Istranići naći će u «Vezu» kao obično svoje tri bogate stranice priča i pjesmica. Vrlo je lijepo uredjena praktična strana lista. Materinstvo, kućanstvo, zdravstvo i kuhinja, sve te grane ženskog života zastupane su u ovom broju «Veza» obilnim rubrikama korisnih uputa i lijepe pouke. No, da ne trošimo previše riječi, reći ćemo samo, da bez «Veza» ne bi smjelo biti ni jedne naše kuće. Nijedna naša majka, žena ni djevojka ne bi smjela biti bez «Veza». Bez štiva nema naobrazbe. a bez naobrazbe žena se od danas ne može zamisliti. U novom smo vremenu napretka i prosvjete. Svaka Istranka morala bi si naručiti «Vez». Naručuje se na adresu: Amministrazione del «Vez» — Via S. Francesco d'Assisi 20. — Trieste. Stoji godišnje samo 8 lira. Izlazi jedamput mjesečno.

ŠALA

Ovo smo čuli na korzu. Muž i žena. Ona se neprestano tužila:

— Ma da znaš, kako mi je zima.

— I juče si se tužila, i prekojuče. Zašto ne ideš k doktoru? — Korio ju muž.

— Ne idem, jer znam, što bi mi kazao.

— A što bi ti kazao?

— Da mi kupiš jedan novi pelmantel, a ti ne bi htio.

— Tko ti je rekao, da ne bih htio? — brižljivo će muž, i «zabordiža» s njom u prvi dućan, gdje su se prodavali pelmanteli. Umiju žene, puška ih ne ubila!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU

SMILAJOD

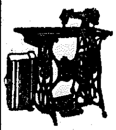
izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporućljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

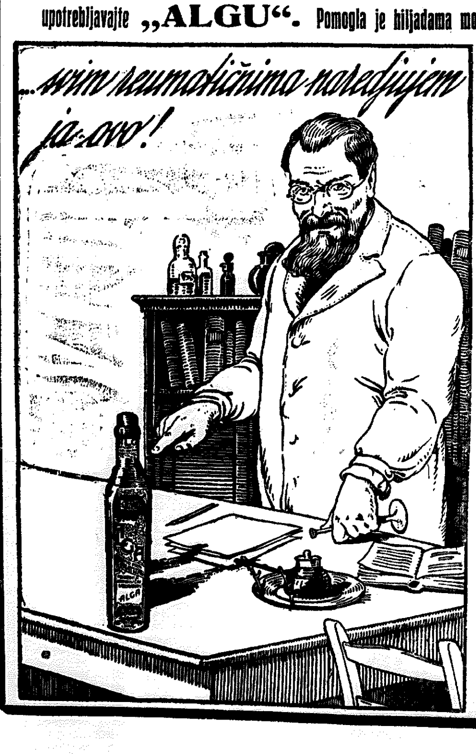

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3
(iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Upostava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1889.

Proti
REUMATIZMU, kostobolji, išhijasu,
natečenim zglobovima, proti ukočenim žilama, probadanju
upotrebljavajte „ALGU“. Pomogla je hiljadama mora i Vama.

Dobiva se u svim ljekarnama.
Priredjuje i poštom razašilje:
Laboratorij „ALGA“ - Ljekarna D. Budak, Fiume

Broj 12 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta') **U Trstu, 22. marta 1928. - God. VI.** Pojedini broj **25** cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine a širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

Proračun ministarstva ratne mornarice. U utorak, dne 13. o. mj., raspravljao je rimski parlamenat o proračunu ministarstva ratne mornarice. U toj je raspravi učestvovalo više poslanika, a na koncu je govorio podsekretar u ministarstvu ratne mornarice admiral Siriani. On je po nalogu on. Mussolinija razjasnio prisutnim poslanicima rad svoga ministarstva. Iza kratkog uvoda on je rekao, da će tekom ove godine biti sagradjene dvije velike križarke od 10.000 tona, 4 torpedolovca tipa «Nembo» i 4 podmornice srednjega tipa. Vlada ima da provede jedan opsežni program za izgradnju novih ladja, pa se računa, da će Italija do konca 1931. godine imati 85 novih ratnih ladja, to jest 4 križarke, 4 izvidne ladje, 12 torpiljarka po 2000 tona, 20 torpiljarka do 1200 i 1400 tona, 25 podmornica po 5000 do 1400 tona i 20 podmornica po 850 do 800 tona. To će biti samo nove ladje, koje se još imaju izgraditi u 3—4 godine. — Iza toga govorio je admiral Siriani o pripravljanju oficira i vježbanju momčadi, o obrani obala te o raznim drugim problemima ratne mornarice. Admiral Siriani je rekao: «Kad je načelnik vlade on. Mussolini neki dan pozdravio neke admirale, koji su preuzimali zapovjednička mjesta, on im je preporučio, neka vježbaju i uzgajaju momčad mornarice kako na tehničkom tako i na profesionalnom polju, te neka u mornarima uvijek drže živ spomen na rat».

Proračun ministarstva korporacija. — U srijedu, dne 14. o. mj., vršila se u parlamentu rasprava o proračunu ministarstva za korporacije. Ta je rasprava bila duga. Govorili su razni poslanici. Posl. D' Ambrosio kazao je medju ostalim u svom govoru, da se sadanje korporacije moraju razlikovati od srednjevjekovnih po tome, što su srednjevjekovne korporacije imale vlast nad državom, a danas ima država vlast nad korporacijama. — Na koncu je govorio on. Bottai, podsekretar u ministarstvu korporacija. On je rekao, da svi sindakati posloprimaca (radnika) u državi broje 2 milijuna 809.641 člana, a svi sindakati poslodavaca 885.968 članova. Autonomne organizacije mornara i avijatičara broje 50.200 članova. Svega ukupno ima u fašističkim sindakatima 3 mil. 740.809 osoba, organiziranih u 759 društava. Svi članovi doprinijeli su u god. 1927. zajedno 150 milijuna 870.000 lira članarine i drugih doprinosa. On. Bottai je nadalje raspravljao o nekim sindakalnim pitanjima te o proračunu za 1928.-29. godinu.

Reforma nacijonalnog predstavništva. Novine su javljale, da će se u petak, 15. marta, u parlamentu raspravljati o reformi parlamenta, to jest o uvadjanju korporativne zbornice, pa da će tom prilikom govoriti on. Mussolini i ministar pravosudja. No do toga nije došlo, nego su govorili samo nekoji poslanici, pa se nacrt nije nego za malo promijenio u članu 5., a drugo je ostalo sve kako je veliko fašističko vijeće predložilo. — Interesantno je, da se je prigodom rasprave javio on. Giolitti, pa je u ime svoje i svojih drugova izjavio, da ne će glasovati za nacrt o reformi parlamenta, jer je taj nacrt protivan čl. 39. državnog ustava. Po tom članu ustava država mora imati slobodu izbora, a te slobode za novu korporativnu zbornicu, kaže Giolitti, ne će biti. On kaže, da taj nacrt onemogućuje svaku političku opoziciju u novom parlamentu. — Poslije se je prešlo na glasovanje za nacrt o korporativnoj zbornici. Glasovanje je bilo tajno. Palo je 205 glasova za nacrt, a 15 protiv. Prema tome su obavljene sve pripreme za novu korporativnu zbornicu, a sada će se stupiti ostvarivanju nacrta.

«Foglio d'Ordini» i Giolitti. — Zadnji broj službenog lista fašističke stranke piše zanosno o prihvaćanju nacrta za reformu nacijonalnog predstavništva. List kaže, da je parlamenat još jedanput pokazao svoju jednoglasnost s fašizmom prihvativši nacrt sa 205 glasova protiv 15. — Onih 15 glasova protivnih za fašizam ne znači ništa. Isto tako ne znači ništa ni izjava staroga liberalca Giolittija, koji se poziva na čl. 39 državnog ustava. To pozivanje na ustav, kaže «Foglio d'Ordini», tako je djetinjasto. Ustav je stvoren g. 1848., a danas smo u godini 1928. Od onda je prošlo 80 godina. Pa danas je Italija drugačija nego pred 80 godina. Italiju danas vodi fašizam, crne košulje i korporativizam. Osim toga kaže «Foglio d'Ordini», da je glas Giolittijev došao iz velike daljine, da je on preživjeli ostatak starog liberalizma, a s preživjelima se više ne raspravlja.

Proračun ministarstva za unutarnje poslove. — Dne 17. o. mj. raspravljao je parlamenat o proračunu ministarstva za unutarnje poslove. — Prije te rasprave govorili su nekoji poslanici o izjavama, koje je rekao na predjašnjoj sjednici on. Giolitti o novoj korporativnoj zbornici. Govornici su s fašističkog stajališča oštro osudili Giolittija. — Zatim se je počelo raspravljati o djelovanju ministarstva unutarnjih poslova. — Tako je on. Crollalanza predložio neka bi ministarstvo provelo stroge korake protiv gulikoža i lihvara, koji živo rade na štetu naroda, a isto tako trebalo bi kazniti i mnoge banke, koje rade gore nego lihvari i gulikože. — On. Guazzero govori u uspjesima, koje je imala vlada svojim odredbama u zdravstvenom pogledu i to u svojoj borbi protiv pijanstva, sušice i spolnim bolestima. — On. Finzi je govorio o cenzuri. On je rekao, da se sve države čuvaju prevratnih gibanja i protudržavnog rada i tako da vode cenzuru na pošti, brzojavu i telefonu. Provadjanje cenzure nije samo pravica, nego i dužnost države. — Zatim je dao izvještaj svog ministarstva podsekretar on. Bianchi. Parlamenat je prihvatio predloženi proračun.

On. Turati doći će 25. marta u Trst. Dne 25. marta proslaviti će se najsvečanije po svoj Italiji obljetnica ustanovljenja fašističke organizacije. — Toga će se dana obaviti stavnja mladih fašista, koji će iz avangarde preći u stranku i u miliciju, pa će dobiti strankinu legitimaciju i pušku. — Da svečanost što bolje uspije, doći će za taj dan u Trst tajnik fašističke stranke on. Turati. U Trstu će se proslava obaviti po slijedećem programu:

24. marta: — U 9 sati na večer doći će u Trst on. Turati. U 9 sati i 20 minuta biti će priredjen mačevalački turnir u Hotelu Savoia. Taj turnir priredjuje 58. legija milicije, «Società di Scherma» i «Società Ginnastica». — 25. marta: — U 8 sati i četvrt položen će biti vijenac na spomenik palih dobrovoljaca na Svetom Justu. U 8 i tri četvrta biti će položen vijenac na grob palih fašista na groblju Sv. Ane. — U 9 i četvrt biti će u dvorani Littorio primljeni u stranku avangvardisti II. fašističke stavnje. — U 10 sati biti će predstavljeni on. Turatiju u prostorijama fašja predstavnici stranke. — U 10 i pol biti će avangvardisti primljeni u miliciju, te će biti obavljena parada milicije. — U 2 sata i pol popodne biti će izručena zastava poštansko-brzojavnoj miliciji te posveta zastave «Mladih Italijanka». — U 3 sata zborovanje tršćanskog fašja u dvorani kazališta «Rossetti». — Od 4 i pol do 6 on. Turati će posjetiti razne fašističke ustanove. — U 7 sati svečano veče u kazalištu «Verdi».

Novaci godišta 1908. — Vojni službeni list donaša okružnicu ministra rata, u kojoj je kazano, da će se novaci godine 1908. i svi oni, koji su s tim godištem zajedno bili na stavnji, početi zvati pod oružje 23. aprila. Svaki pozvani vojnik biti će kroz devet dana dodjeljen svojem zboru.

Tršćanska «Živnostenska Banka» prelazi u ruke «Banca d'America e Italia». — «Gazzetta Ufficiale» od 17. o. mj. donaša izmedju ostaloga i ministarski dekret od 9. marta 1928., kojim se ovlašćuje dioničko društvo «Banca d'America e Italia» sa sjedištem u Rimu, da si priključi tršćansku filijalku i opatijsku agenciju čehoslovačke «Živnostenske Banke». Od sada unapred spomenuta će filijalka i agencija djelovati pod firmom «Banca d'Amerika e Italia».

Proces protiv pomagača atentatora Luccettija. — Pred kaznenim sudom u Massi vršio se je prošle sedmice proces protiv šestorice optuženih, da su pomagali anarhistu Luccettija, koji je izvršio 1. septembra 1926. atentat na on. Mussolinija. Iza duge rasprave sud je zaključio, da se Angelo Crudelli oslobodi bez kazne, jer je rodjak Luccettija, pa se ne može kazniti, ako je svoga rodjaka sakrivao pred vlastima; August Mosconi je bio oslobodjen radi pomanjkanja dokaza. Karlo Bibbi je bio oslobodjen zato, jer nije kriv; Rolland Vatteroni i Francesco Pardi osudjeni su na 7 mjeseci zatvora; a učiteljica Maria Bibbi na 6 mjeseci zatvora, zato jer su sakrivali Luccettija.

Političko umorstvo medju talijanskim emigrantima u Parizu. — Dne 14. o. mj. došao je u stan Angela Savorellija u Parizu neki nepoznati čovjek. Izvadio je revolver i ispalio u Savorellija tri hitca i pobjegao bez traga. Savorelli je pao mrtav. Računa se, da je ovo jedno političko umorstvo. Savorelli se je doselio u Pariz iz Italije pred godinu dana. Bio je ispočetka protufašista, pa je saradjivao u protufašističkom listu «Dovere». — No kasnije je napustio svoje političke drugove, a ovi su pusumnjali, da je Savorelli neki agent-provokator i da se medju njih bio umješao samo da se uputi u protufašističko djelovanje. — Novine pišu, da su ga zato drugovi umorili. Prema najnovijim vijestima doznajemo, da je ubojica, anarhista Pavan iz Trevisa, uhapšen u Švicarskoj.

Predlog o ukidanju pokrajina. — Prigodom rasprave o proračunu ministarstva za unutarnje poslove govorio je i poslanik Geremicca. On je izmedju ostaloga rekao, da bi trebalo sasma ukinuti pokrajine, jer su suvišne. Kad bi se ukinule, ne bi bilo nikakve škode, nego bi dapače to bilo korisno, jer bi se snizili administrativni troškovi. Pokrajine su veliko breme za pučanstvo, koje plaća poreze. To pučanstvo nema od pokrajina nikakve posebne koristi. Geremicca izjavljuje, da je već odavna protivnik pokrajina, a da je pristaša općina, jer su općine, a ne pokrajine, po njegovom mišljenju temelj države. Općinama bi prema tome trebalo omogućiti, da mogu s vladom izravno, a ne tek preko pokrajina općiti. — Parlamenat je živo odobravao ove izjave poslanika Geremicca. On. Bianchi, podsekretar u ministarstvu unutarnjih poslova, kazao je na taj predlog, da će vlada sve urediti čim prije.

Trgovačka bilanca za februar. — U prošlom mjesecu Italija je uvezla iz drugih država robe u vrijednosti od 1 miljarde 704 milijuna 664.746 lira. — Izvezla je robe u vrijednosti od 1 miljarde 215 milijuna 427.174 lira.

Posebni tribunal. — Prošle sedmice se je u Rimu pred posebnim tribunalom vodio proces protiv bivšega poslanika Lo Sarda i 40 komunista iz Kalabrije i Sicilije, koji su optuženi, da su se bavili protudržavnom propagandom i da su buskali narod na ustanak protiv državnih vlasti.

Predratni dugovi Austrije. — Novine javljaju, da će se dne 12. aprila u Rimu vršiti jedna konferenca, na kojoj će se razdjeliti predratni austrijski dugovi. Toj će konferenci prisustvovati preko svojih delegata Italija, Jugoslavija, Čehoslovačka, Poljska, Rumunjska, Austrija i Madžarska. Na sve te države pasti će po jedan dio dugova stare Austrije.

Vanjski dugovi Italije. — Amortizacijona blagajna je prošle sedmice isplatila Engleskoj banci 2 milijuna funti šterlina kao peti obrok talijanskog ratnog duga prama Engleskoj.

Novi talijanski konzul na Sušaku. — Dosadanji talijanski konzul na Sušaku Barbaris bio je smjenjen. Na njegovo mjesto imenovan je markiz Lodovico Boncompagni - Ludovisi.

Javni radevi. — Prva sekcija višega savjeta za javne radove u Rimu raspravljala je dne 14. o. mj. izmedju ostaloga o nacrtu za gradnju karabinjerske kasarne u Ajdovšćini, te o postavljanju mreže na granici kod Rijeke.

Veliki fašistički zbor u Firenzama. Prošle nedjelje, dne 18. o. mj., vršilo se je veliko fašističko zborovanje fašističke organizacije za Firenze i ostalu pokrajinu. Tom su prigodom došli u Firenze on. Turati, ministar saobraćaja Ciano, i podsekretari Bottai i Martelli. Obavljene su velike parade i ostale ceremonije, a uvečer je izrekao jedan govor on. Turati. Govorio je o ciljevima fašizma i nove Italije, a medju ostalim spomenuo je i izjave Giolittija prigodom rasprave u parlamentu o reformi nacijonalnog predstavništva. Rekao je, da je Giolitti čuvar groba, u kojem je sahranjen pepeo liberalnog mišljenja.

Avijatička nesreća. — Na avijatičkoj stanici u Parmi dogodila se je dne 18. o. mj. teška nesreća. Jedan je aeroplan pao iz visine od 60 metara. Avijatičar Giovanni Trento ostao je na mjestu mrtav.

Let na sjeverni pol. — Već su završene sve priprave za ekspediciju generala Nobila na sjeverni pol. Opremljen je zrakoplov, a takodjer i ladja, koja će s brojnom posadom učestvovati u ekspediciji. Obavljeni su pokusni letovi i vožnje. Ladja «Città di Milano» je već otplovila prama sjeveru, zrakoplov «Italia» će počekati još nekoliko tjedana, a onda će se Nobile uputiti na pol.

Važni politički dogodjaji u Rumunjskoj. Već od nekog vremena opaža se u Rumunjskoj neko živo komešanje. S današnjom liberalnom vladom, koju vodi Bratianu, nisu zadovoljne široke seljačke mase, koje vodi Maniu. Seljaci hoće da ruše vladu te da postave svoga vodju na vladu. — Dne 18. o. mj. imala je seljačka stranka jedno veliko zborovanje u Bukareštu. Tamo se je toga dana skupilo oko 45 tisuća seljaka iz sve države. Svih je na zboru bilo oko 60 tisuća. Zapravo se je održalo 5 zborova, jer je za jedan zbor bilo previše ljudi. Na svim tim zborovima govorilo se oštro protiv liberalne vlade, te se je odlučno zahtjevalo, da vlada preda demisiju. Zaključeno je, da će svih 45 hiljada seljaka ostati u Bukareštu dotle dok vlada ne pane. — Poslije zborova seljaci su napravili veliku demonstraciju po gradu. Na trgu Pobjede masa je defilirala u redu pred vodstvom seljačke stranke s Maniom na čelu. — Novine javljaju, da su ti dogodjaji uzbunili vladu i regentsko vijeće. Maniu je bio pozvan u posebnu audijencu pred regentsko vijeće.

Prema novijim vijestima vidi se, da je vlada poduzela sve vojne mjere, da spriječi eventualne napadaje seljaka. U Bukarešt naime stizavaju sve veća mnoštva seljaka, koji su oružani puškama, sabljama, noževima, vilama, kosama itd. Vlada se boji, da bi seljaci mogli proliti krv. — Protiv novina je vlada takodjer poduzela oštre mjere. Listovi se plijene, a nekoji su uopće obustavljeni, jer su pisali protiv vlade. — Iz svega toga vidimo, da je politički položaj u Rumunjskoj dosta težak, ali se još nezna kako će stvar svršiti, da li će seljaci imati uspjeha i dali će Maniu dobiti vladu.

Rusija i Njemačka. — Kako smo već zadnji put pisali, ruska je policija ušla u trag nekoj protusovjetskoj uroti u nekim ruskim rudnicima. Tom su prilikom bili uhapšeni mnogi radnici, a medju ostalima i neki njemački inžiniri. — Taj je dogodjaj u Njemačkoj proizveo ogorčenje, pa su novine napadale Rusiju, koja tim činom gazi njemačko prijateljstvo. Bilo je opasno, da se iz toga ne razvije kakav jači diplomatski incidenat. No, stvar je ipak lijepo riješena. Rusija ne želi, da se zamjeri Njemačkoj, pa je pustila na slobodu njemačke inžinire. To je vrlo obradovalo njemačke političke krugove.

Poljska i Litva. — Nesporazumak izmedju Poljske i Litve, koji je bio dosta težak i zbog kojega se je malone krv prolila, doskora će biti sasma riješen. Dne 30. marta započeti će naime u Koenigsbergu pregovori za sklapanje jednog prijateljskog sporazuma izmedju te dvije države. Litavsku delegaciju voditi će ministar predsjednik i ministar vanjskih poslova Voldemaras. Možda će tim pregovorima prisustvovati jedan delegat Lige Naroda.

Egipat ima novog predsjednika vlade. Dosadanji predsjednik egipatske vlade nedavno je dao ostavku jer mu vlada nije htjela potvrditi ugovor, koji je on htio sklopiti s Engleskom. Imenovan je novim predsjednikom Nahas Paša. — Prigodom svoga imenovanja on je dao jednu izjavu o daljnjim odnošajima Egipta i Engleske. Rekao je, da će izmedju Egipta i Engleske stalno doći do sporazuma, ali na temelju ravnopravnosti.

Izvukli su podmornicu «S 4». — Neki dan su Amerikanci s nekim posebnim dizalima uspjeli izvući s morskog dna podmornicu «S 4», koja je u decembru potonula s cijelom posadom na oceanu blizu Bostona.

Radić i Pribićević drže zbor u Ljubljani. — Prošle nedjelje, dne 18. o. mj., došli su u Ljubljanu Stjepan Radić i Svetozar Pribićević, vodje seljačko - demokratske zajednice, te su tamo održali jedan veliki politički zbor, kojemu je prisustvovalo veliko mnoštvo naroda. S vodjama je bilo na zboru oko 50 poslanika.

Jugoslavija je sagradila 15 novih aeroplana. — Dne 17. o. mj. bila su na vrlo svečan način predana jugoslovenskom ministru rata generalu Hadžiću prvi aeroplani, koji su izgradjeni u novoj jugoslovenskoj tvornici aeroplana «Zmaj» u Zemunu. To je poduzeće domaće, podignuto je domaćim kapitalom. Od 30 aeroplana, koje je naručilo ministarstvo rata, izradjeno ih je do sada 15. — Pokusi, koji su izvršeni nad zemunskim aerodromom, uspjeli su izvrsno.

Titulescu i Liga Naroda. — Rumunjski ministar vanjskih poslova Titulescu nije imao uspjeha u jednom važnom pitanju, koje se raspravljalo u Ženevi prigodom zadnjeg zasjedanja Lige Naroda. On je zato podao ostaku na mjestu, koje je imao kao zastupnik Rumunjske kod Lige Naroda.

Još jedan neuspjeli prekooceanski let. Hinchliffe je bio vrlo dobar avijatičar. Spadao je medju najbolje na svijetu. On je lanjske godine letio po Evropi s američkim milijunašem Levinom. — Hinchliffe je neki dan kušao, da iz Engleske poleti bez silaženja do Filadelfije u Sjevernoj Americi. Lindberg je preletio iz Amerike u Evropu, ali iz Evrope u Ameriku nije još niko uspio preletiti. Bile su za taj let odredjene velike nagrade i mnogi su kušali da ga izvedu, ali im nije uspjelo. Nije uspjelo ni Hinchliffu. On je za let spremio aeroplan «Endeavour». Da ide s njime na opasan put htjela je i hrabra gospodjica Mackay. I zbilja oni poletješe iz mjesta Lincolnshire na engleskoj obali. Ali od kako su poletjeli, više se ništa o njima ne zna. Izgubili su se negdje u oceanu, kano i toliki drugi, koji su hrabro srnuli u borbu s daljinom i oceanom.

Rumunjska kraljica Marija otići će u Španjolsku. — Pariške novine javljaju, da će rumunjska kraljica Marija, udova pokojnog kralja Ferdinanda, u mjesecu maju posjetiti Madrid, gdje će se zadržati u posjetima kod španjolske kraljevske familije. Taj posjet dovadja se u vezu s nekim nagadjanim zarukama Princeze Ileane s jednim sinom španjolskoga kralja.

Spomenik Francuskoj u Beogradu. Beogradsko općinsko vijeće je pred nekoliko dana zaključilo, da će na Kalimegdanu podignuti spomenik u zahvalu Francuskoj za njezinu savezničku pomoć za vrijeme svjetskoga rata. — Već su počele pripreme za podignuće tog spomenika.

Japan i Jugoslavija. — U Beogradu su bili više dana članovi japanske trgovačke delegacije, da prouče gospodarske prilike Jugoslavije u svrhu uspostavljanja novih trgovačkih veza izmedju Japana i Jugoslavije. Iza obavljenog posla u Beogradu posjetili su Zagreb.

Engleska i Jugoslavija. — Pred nekoliko je dana u Londonu ustanovljeno društvo prijatelja Jugoslavije. To si je društvo postavilo za zadaću upoznavati englesku javnost s prilikama, historijom i kulturom Jugoslavije. U tom su društvu odlični zastupnici engleskog političkog, gospodarskog i kulturnog života.

Afganistanski kralj posjetiti će i Rusiju. Afganistanski kralj, koji s kraljicom i pratnjom putuje po Evropi, pa je već službeno posjetio Italiju, Francusku, Njemačku i Englesku, kani sada posjetiti i Rusiju. U Sovjetskoj Rusiji on će se zadržati više vremena, pa će obići sve veće gradove.

Manjine i škole u Jugoslaviji. — Jugoslovensko ministarstvo prosvjete dalo je velikom županu mariborske oblasti naredbu, kako ima postupati u školskom pitanju njemačke narodne manjine u onom kraju. Školsko pitanje tamošnje narodne manjine ima se urediti na temelju odluke od 1. novembra 1927. za Bačku, Baranju i Banat, gdje žive Madžari i Rumunji. Po tom zakonu moći će se upisivati u njemačke škole djeca, koja govore njemački, ako to roditelji izričito traže. Dakako, da se i u tim školama s njemačkim nastavnim jezikom djeca moraju odgajati u narodnom i državnom duhu.

Direktna telefonska veza Beograd — Pariz. — Jugoslovensko ministarstvo pošta i brzojava zaključilo je pred nekoliko dana pogodbu za uvadjanje izravne telefonske veze Beograd-Cirih-Pariz. Ta će veza biti otvorena 1. aprila.

Obljetnica madžarske revolucije. — Dne 15. marta svečano je po svoj Madžarskoj proslavljena obljetnica velike madžarske revolucije iz godine 1848. Taj je dan bio proglašen narodnim praznikom. U Budimpešti, kao i u ostalim madžarskim gradovima priredjene su velike parade. Izrečeni su mnogi govori, a iz svih je tih govora izbijalo nezadovoljstvo s novim redom stvari. Madžari naime žele da bi se revidirale sve državne granice, pa da bi im se dale one zemlje, koje su se koncem rata odcjepile od Madžarske. Ta im se želja ne će nikada ispuniti. Istom zgodom upriličili su Madžari, koji su u Americi, jednu veliku madžarsku manifestaciju, te su u New-Yorku otkrili spomenik Kossuthu vodji revolucije od g. 1848.

Osuda ubojica generala Kovačevića. — U Štipu je završen proces protiv atentatora na generala Kovačevića, koji je nedavno ubijen po naručbi makedonskog revolucijonarnog komiteta. Proces je trajao 12 dana a završen je ovako: Antentator Blagoje Kraljev osudjen je na smrt. Na smrt su osudjeni Donče Živadinović, Kole Delipetrović i Panće Lazarević.

Ilija Veljković osudjen je na 20 godina teške robije. Ostali su kažnjeni ovako: Jandjel Stamenković sa 12 godina robije; Stamenko Donević sa 15 godina robije; Atanas Rašković sa 12 godina robije; Trajče Gunjević sa 20 godina robije; Mihajlo Barugdžijević sa 12 godina robije; Vasilije Granković sa 12 godina robije; Kata Nušević sa 5 godina robije.

Domaće novosti

Zakon o imenima. — Službeni list «Gazzetta Ufficiale» od 13. o. mj. donaša zakon od 8. marta 1928. br. 383, kojim je odredjeno kakva se imena smiju davati novorodjenoj djeci. Prvi članak toga najnovijega zakona kaže, da se od sada unapred ne smije, to jest, da je zakonom zabranjeno djetetu dati jedno prezime za ime. Nadalje je zabranjeno davati djeci ona imena, koja su smješna ili sramotna, koja vrijedjaju javni red, nacijonalna i vjerska čustva. Ne smiju se davati djeci ni ona imena, koja su zemljopisna (na primjer: Amerika, Somalija itd.) Isto tako je zabranjeno davati djeci nepoznatih roditelja imena i prezimena, koja bi bila sramotna i kojima bi se spominjalo porijeklo te djece. (Takva bi imena i prezimena bila: Nahod i slična). Osim toga je zabranjeno takvoj djeci davati imena ili prezimena slavnih ili poznatih obitelji u onom kraju, gdje je dijete nadjeno.

Ovaj će se zakon strogo provadjati, pa će svi prestupnici biti kažnjavani po čl. 404 civil. zakonika. Listine rodjenja pojedinih općina mogu se na zahtjev državnog suda popraviti, ako je u njih unešeno kakvo ime, koje se protivi odredbama ovoga novoga zakona. Svim osobama, koje su žive, a imaju ime, koje vrijedja javni red i nacijonalno ili vjersko čustvo, službeno će se promjeniti ime.

Takse za putnicu. — Ko hoće da dobije putnicu za inozemstvo mora na općini platiti slijedeće takse:

a) za običnu putnicu (za trgovce, industrijalce, činovnike sa stalnom plaćom, i uopće za osobe, koje zaradjuju) plaća se 65 lira, i to 60 lira kao taksa za dozvolu, 3 lire za biljege na fotografiju i 2 lire za biljege na «nulla osta».

b) za emigrantsku putnicu (to jest za putnicu, koju dobiju one osobe koje se izseljuju na rad u drugu državu) plaća se samo 7 lira takse. Samo u slučaju, da emigrant nema na radnoj pogodbi posebnog biljega za izseljenički fond, onda mora platiti 5 lira više, to jest ukupno 12 lira.

Svi dokumenti, koji su potrebni da se dobije emigrantsku putnicu dobiju se besplatno. Kazneni list mora službeno tražiti sama općina, pa se ni za to ne plaća nikakve takse.

Kako je u Sjevernoj Americi. — «Edinost» od 14 o. mj. donaša jedno pismo iz Clevelanda u Sjevernoj Americi. Iz toga se pisma vidi kakve su tamo prilike, pak ga mi za naše čitatelje, koji sanjaju o američkom raju, preštampamo. Naš emigrant piše izmedju ostaloga:

Što se tiče rada, ovdje je bilo lani a tako je i ove godine vrlo slabo. Samo u Clevelandu je bilo lani 95 tisuća besposlenih. To je veliki broj samo za jedan grad. Ko je radio, malo je zaslužio, toliko da je morao brižno paziti, kako će familiju prehraniti. Plaće nam snizuju često, a roba je uvijek jednako skupa. A i porezi su dosta veliki, da je groza. Ko ima zemlju ili kuću mora plaćati za sve moguće stvari: za pločanje ulice, za vodovodne cijevi, za kanale, za hodnik i drugo, jer se ovdje sve novo gradi, a sve je skupo. Poprečna plaća za radnika je 4 dolara na dan. To je malo za ovdašnje prilike, jer je skoro manje nego što kaže životni «standart». Moram reći, da je ovdje za radnike uvijek sve gore, pa neznam što će biti do 10 godina, ako se ne okrene na bolje. Iz tvornica otpuštaju radnike dan za danom, a nadomještavaju ih strojevima. Jedan stroj izvrši rad za 50 do 100 ljudi, a vodi ga samo jedan ili dva radnika. Kamo će drugi? Poslodavci pak sve više povećavaju svoja imanja.

O dvojezičnim napisima. — «Goriška Straža» od 14. o. mj. donaša pod gornjim naslovom ovo pismo g. dr. Besednjaka, narodnog poslanika u rimskom parlamentu:

«S raznih strana stižu pritužbe, da nekoja gospoda u pokrajini hoće silom da ostrane dvojezične napise na privatnim poduzećima, kao što su trgovine, gostione i posujilnice, te hoće da ih nadomjeste s jednojezičnim (talijanskim). Posredovao sam glede tog mučnog pitanja kod goričkog prefekta, te sam se pritom pozivao u prvom redu na postupanje podeštata u kraju oko Bovca. Gospodin prefekt mi je odgovorio, da ima jedino prefektura pravo izdavati dekrete u tom predmetu, a nikako podeštati. Ako neko želi, može da dobrovoljno odstrani dvojezični napis, ali niko ne smije u tom pogledu da vrši pritiska i sile, jer je tomu prefektura odlučno protivna. Tako mi je rekao gospodin prefekt i toga neka se naši ljudi drže. — Dr. Besednjak, drž. poslanik.»

Disciplinacija prodaje mlijeka. Novine javljaju, da će doskora biti vladi predložen jedan pravilnik, kojim će se disciplinirati sva proizvodnja i prodaja mlijeka u državi. Taj će pravilnik sadržavati u prvom redu zdravstvene odredbe. Biti će odredjeno što sve mora mljekar činiti da mu mlijeko bude nesumnjivo zdravo. Pravilnik će odredjivati kakve moraju biti staje, hrana, čistoća i uzdržavanje krava, koje se drže za mlijeko. Taj će pravilnik biti doskora u cjelosti objavljen.

Lične vijesti. — Velečasni gospodin Jakov Soklič, župnik u Klancu, dobio je pred kratkim od g. puljskog prefekta nalog, da se mora izseliti iz Klanca prije 15. marta.

Očuškani profesor. — Profesor Bartolini, rodom iz unutarnjosti Italije, namješten je u nekoj puljskoj srednjoj školi. No taj se profesor ne bavi samo školom nego od vremena na vrijeme napiše kakav članak za novine, ili za kakvu reviju. To je sve lijepo i dobro, ali on ima tu bolest, da si utvara kako je on najpametniji i najcivilizovaniji čovjek na kugli zemaljskoj, a sva njegova okolina da je glupa, prazna i bijedna. On je neki dan napisao jedan članak za jednu napuljsku reviju, a u tom članku govori o Istri i Istranima.

Utom članku ovu našu lijepu zemlju prikazao tako strašno, da nam se kose ježe. On kaže da je Istra neka divlja zemlja, po kojoj su razasute samo pastirske špilje, da su stanovnici zemlje neki divlji barbari i sve tako dalje, sve strašnije i gore. Najjače je pogodio grad Pulu. Taj mudri profesor kaže, da je Pula grad ignorance. Po gradu idu ljudi, koji imaju lijepu spoljašnost, ali su u glavi i u srcu strašno prazni, jer nemaju mozga i ništa ne misle.

Možemo si i zamisliti, kako je to djelovalo na dobre Istrane, a u prvom redu na dobre gradjane Pule. Ovi posljednji su se s pravom uzrujali i uzvrpoljili. Puljski dnevnik «L'Azione» donaša jedan članak pod napisom «Cretino» i u tome članku sipa svu svoju žuč na pametnoga profesora, kojemu preporuča, da se što prije izseli iz Pule i Istre, gdje je sve prazno i glupo, pa bi i njemu mogla ishlapiti sva mudrost, te bi onda mogao da ostane jedino u svojoj magarećoj koži.

No time stvar nije završena. Jedan je puljski gradjanin u ime svih ostalih Istrana platio profesoru Bartoliniju za nesimpatični izlijev njegove glupe mašte «rukopipateljno». — Dočekao ga je na ulici i junački ga očuškao, tako da mu je sve lice oteklo, pa je morao, da se obrati liječniku za pomoć. Profesor Bartolini je tužio napadača, pa je htio da ga brani advokat Cerlenizza. Ali se je taj advokat pokazao pravim Istraninom, pa je Bartoliniju odgovorio, da mu je ispod časti braniti ga.

Novac, koji izlazi iz prometa. — Prema dekretu ministarstva financija od 6. decembra 1927. javne blagajne mogu primati banknote od 25 lira (koje su već izašle iz prometa) samo do 30. junija 1928. Poslije toga datuma te banknote ne će više vrijediti. 30. junija 1928. izlaze iz prometa banknote od 5 i 10 lira. Javne blagajne primati će ih do 31. decembra 1928.

Vlasnici brodova na Puljštini. Puljska lučka kapitanerija pozivlje sve vlasnike ribarskih, prevoznih, te drugih brodova, ladja i splavova, koji si nisu na vrijeme providjeli dozvole s redovitim godišnjim vizumom, da to učine tjekom ovog mjeseca, jer će inače po zakonu biti kažnjeni. Vizum na dozvole daje lučka kapitanerija.

Jugoslovenski aeroplani u Gorici. Prošle sedmice spustila su se na goričko aeroplansko pristanište dva aeroplana, koja je Francuska dala Jugoslaviji. Ti su aeroplani bili baš na putu iz Pariza za Beograd. Upravljali su njima poznati jug. avijatičari Bajdak i Sondermajer, koji su lani izvršili let Pariz-Bombay s velikim uspjehom. — U Gorici su se aeroplani spustili, jer je bilo nevrijeme, pa su nato bili primorani. Kad se je vrijeme popravilo odletjeli su prama istoku. Pratilo ih je par talijanskih aeroplana.

Vjereni. — U Beloj Palanci (Jugoslavija) vjereni su dne 25. februara 1928. gospodjica Budimka Stevčićeva i gospodin dr. Cvetko Babuder, sreski veterinar rodom iz Materije, naš vrlo dobri prijatelj i vrijedni saradnik. Mladome paru želimo najiskrenije mnogo sreće i dobra.

Cijena kruhu. — Podeštat puljske općine izdao je pred nekoliko dana okružnicu, kojom dozvoljava, da se u općini povisi cijena kruhu, jer su troškovi za priredbu jednog kvintala kruha poskočili od 53 lire na 58 lira. Kruh u formama od 20 deka biti će sada po 2 lire, a u većim formama po liru 1.80.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Pretražujući ladje Barizon i Tompson ne nadjoše ništa, što bi im moglo biti od pomoći. Na povratku dogodila im se nezgoda: Tompson je pao u more, ali ga je mladi časnik izvukao na suho, pošto mu je obećao, da će u buduće slušati njegove naputke. U času, kad se spremahu da nastave svoj put, ugleda Barizon u daljini gust oblak crnog dima. U misli, da se na «Floridi» dogadja nešto neobično, dadoše se njih dvojica odmah na put.)

(Nastavak 11.)

Neočekivani gosti.

Poslije odlaska Wiliama Barizona i Tompsona Dora se najednom osjeti pod mučnim dojmom svoje strahovite osamljenosti. Blizina mladoga časnika bijaše joj vrlo mila, a bila je već navikla i nadzorniku policije, koji iako bijaše katkada ponešto mrk i surov, ipak ju je i njegova prisutnost bodrila i tješila. Tako se eto desi, da je se već u času, kad su joj se ona dvojica otela pogledu, počela hvatati srca nekakva čudna strepnja i zebnja. Znala je, da je ovaj trenučani rastanak od velike nužde, ali je s druge strane bila uvjerena, da će jedini Barizon biti kadar, da pripravi sve što treba za njihov spas, stoga nije bilo potrebno, da ga prati i on, Tompson. E, ali što će, kad je nadzornik sebi utuvio u glavu, da ga mora svuda nadzirati? Za njega je Barizon krivac, dok je ona sasvim povjerovala njegovoj riječi i bila uvjerena, da je mladi časnik nedužan.

Vatra je u kuhinji gorjela i ona je izišla na palubu i gledala za njima. I Barizon se više puta okrenuo natrag i raznim kretnjama ruku pokazivao, kako su njihova istraživanja bezuspješna. Pošto ih je nakon nekoliko vremena izgubila s vida povuče se u kuhinju, da spremi ručak dostojan ovog prvog «radnog dana». U zveketu posudja i pladnjeva vrijeme je brzo prolazilo. Pogleda na sat i reče:

— Podne! Mora da je već na povratku... (Mislila je samo na Wiliama!) —

I uputi se, da će na palubu, kadli joj se najednom nasred stepenica pričini, da čuje, da je neko iz daljine zove.

— Hvala Bogu, tu su — reče ona u sebi sva vesela. Tko zna, jesu li što našli?

Htjela je, da ubrza korak, a to se negdje vani u nekoliko puta razliježe povik:

— Ej, tko je na brodu?

Dora, zapanjena, oklijevaše.

— Glas nije ni Barizonov ni Tompsonov, dahne ona sva zaprepaštena. Tko bi to mogao biti?

Pomolivši oprezno glavu medju otškrinuta vrata Dora pogleda van. Dva nepoznata mornara uspravila se na palubi parobroda, o koji je «Florida» pristala bila. Kako ih je ona radoznalo posmatrala, jedan od njih zovnu još jednom:

— Ej, tko je na brodu?

U prvi mah podidje Doru osjećaj duboke radosti. U toj strahovitoj pustoši ima dakle zaista i ljudskih bića. Oni će napokon moći općiti i s ostalim svijetom... Mlada je djevojka htjela već da odgovori, ali pod dojmom neke neodredjene slutnje, osta neodlučna. Ma koliko ju je u jednu ruku tješila ova nenadana pojava ljudskih bića u ovoj pustoši, ona se ipak sjeti, da je sama. Naglo se spusti u kuhinju i baci u vatru šaku nakvašene slame. Iz nekakvog nejasnog poklika, što je u taj isti mah odjeknuo vani, Dora razabra, da se je iz dimnjaka rasprostanila sila crnoga dima. Počeka još malo, pa baci opet nešto slame u vatru i po tom izidje.

Ona su ju dva mornara čekala na vrhu stepenica. Djevojka ih pozdravi:

— Dobar dan, gospodo!

Ona dva čovjeka ustuknu od čuda, zatim prinesu ruke kapama i skinu ih na pozdrav. Jedan se od njih kao skamenio od čuda; drugi, malo odlučniji, reče:

— Dobro vam jutro, gospodjo... Ja... mi.. ovaj ovdje i ja... mi smo — zvali mucaše, onda nadoda: Nadam se, gospodjo, da vam je... dobro...

Dora se nasmiješi.

— Jest, hvala vam, vrlo sam vesela, što vas vidim. Kažite mi: živite li vi ovdje?

— Zar na ovom brodu? Oh, ne — gospodjo!

— Vi me ne razumijete. Znam ja, da vi ne živite na ladji, na kojoj se sada nalazimo. Htjela sam reći, dali živite gdjegod ovuda — reče ona i pokaza rukom okolo po horizontu.

Sad se i onaj drugi malo ohrabri:

— Jest, gospodjo, odgovori on odlučno. Nas dvojica živimo ovuda punih deset godina.

Dora poblijedi kao krpa.

— Deset godina! Deset godina!... Što vi to meni?... A zašto niste otišli odavle? Ili niste možda mogli da odete?

— Ne, gospodjo, nismo mogli i ne možemo. Eh, da znate, kako bismo radi utekli odavle, kad bi to bilo samo moguće! Kad tamo — pogledajte, gospodjo... Ovamo ne dolaze nego samo podrtine razbijenih ladja. Kako da se spasimo?

— Zar se ne bi mogao napraviti kakav čamac?

— Pa možda i bi, ali kako da ga provučete kroz ove silne naslage alga? Uostalom kušalo se i to, ali bez uspjeha. Svi oni, što su ovamo dospjeli, tu su i ostali.

— Svi? Koliko vas dakle ima?

— Dvadeset i dvojica ne računajući amo žene i djecu

— Žene? Žene? Zar ima i žena medju vama? To mi je zaista milo... Jadne duše! A imaju li..? Nego stupite bliže i sjednimo tu. Naš parobrod, «Florida», nošen strujom, dospio je ovamo juče... Nas ima samo troje. Moja dva druga otišla su na izvide i brzo će se vratiti. Vi pak meni ispričajte dotle sve što se tiče toga meni nepoznatog svijeta.

Dora ih povede na krmu. Ispevši se na kasar, ugleda Barizona i Tompsona, kako se žure, da što prije do nje dodju.

— Evo ih, dolaze! — reče djevojka i osjeti u sebi neku veliku olakšicu.

Barizon se i Tompson začudiše nemalo, kad su stupajući na brod opazili uz Doru onu dvojicu nepoznatih mornara. Dora im u nekoliko riječi ispriča sve, što je o njima znala, našto se mladi časnik i nadzornik policije požuriše, da onu dvojicu došljaka srdačno pozdrave i da ih pozovu na ručak. Tomu su se pozivu mornari vrlo rado odazvali.

(Slijedi.)

Požari šuma i novine. Zapovjedništvo šumske milicije za Istru kaže, da se redovito prigodom požara šuma dogadja, da novine donašaju pretjerane vijesti o zamašitosti požara i o šteti, koju je požar šumi nanio. Često se zapali kakav mali grm, a novine donesu da je zapaljena cijela šuma. Po koji put vatra uništi lišće po stablima, što nije bogzna kakvo zlo, a novine pišu, da je šuma sasma propala. Da se to više ne dogadja, to će uredništvima novina od sada napred zapovjedništva šumske milicije davati točne podatke o požaru, o šteti i uzrocima požara itd.

Požar koparskog suda prouzrokovao je jedan nesavjestan kancelista. U nedjelju dne 11. o. mj. (kako smo već javili) buknuo je u koparskom sudu požar. Vatra je uništila veliki dio zgrade, te je nanijela veliku materijalnu štetu. Veliku i nenadoknadivu štetu je vatra nanila uništenjem sudbenog arhiva. Izgoreni su mnogi spisi. Istragom o uzrocima požara pronašlo se je, da je požar podmetnut i da ga je podmetnuo sudbeni kancelista Antonio Minca. Zašto? On je bio u svom uredu pronevjerio 2000 lira. Da taj zločin sakrije htio je zapaliti svoj ured sa spisima iz kojih se je vidilo pronevjerenje. Minca je uhapšen i zatvoren da čeka osudu. Dogadjaj je u Kopru proizveo čudjenje, jer je uhapšeni kancelista bio poznat kao pošten i korektan čovjek.

Novorodjenče bačeno u Mirnu. — Jedan seljak iz Oprtaljštine, prolazeći jednoga dana prošle sedmice uz obalu rijeke Mirne, opazi najedanput kako na vodi pliva neka crna torba, od onih što žene rabe da u njima nose robu sa sobom. Na neki mu način uspije izvući tu torbu na kraj, ali kad je otvorio, imao je šta da vidi. U torbi je bilo mrtvo tjelešce jednog novorodjenčeta. Seljak se odmah požuri, da stvar javi karabinjerima. Komisija je zaključila, da je dijete pravilno rodjeno i da ga je majka po rodjenju živog bacila u rijeku. Sada se traži majku, koja je zločin počinila.

ERNEST RADETIĆ: KAD SE UŽGE MLADA KRV

Vrlo lijepa knjiga pripovijesti iz našeg istarskog života, ne bi smjela manjkati u nijednoj našoj kući. Ta je knjiga zanimiva, pa se ugodno, gotovo na dušak čita, jer je napisana majstorskim perom našega Radetića, koji je sve ono što je napisao vidio i doživio u svojoj rodnoj Poreštini. Knjiga stoji sa poštarinom **samo 3 lire i 50 centezima,** a naručuje se na adresu „Istarske Riječi".

Šezdesetgodišnja starica živa izgorjela. Marija Tros, iz Šišana, starica od 60 godina ostala je dne 15. o. mj. sama kod kuće sjedeći na klupi uz ognjište, na kojemu je bila zapaljena vatra, jer je dan bio hladan, a starica je bila slaba. Bit će da je za ognjištem zaspala, ili je pala u nesvijest, ... ona se je sirota svalila u oganj. Odijelo je planulo, a starica je najedanput bila kao kakva ogromna živa baklja. Vriskala je i zvala u pomoć, dok nije ubrzo zamrla od silne muke. Kad su susjedi došli u pomoć ona je ležala na ognjištu u plamenu, a nije davala znaka života. Plamen je bio ugašen, no njezino je tijelo bilo u vrlo žalosnom stanju. Odvezena je u puljsku bolnicu, ali je tamo brzo s velikim mukama umrla.

Zaljubljeni mladić i djevojka iz Vižinade počinjaju samoubojstvo. — Fioravante Valencich, mladić od 24. godine, rodom iz Vižinade, bio je namješten kod tranvaja u Trstu. Ida Mayer djevojka od 18 godina, takodjer iz Vižinade, bila je namještena kao sluškinja kod jedne tršćanske obitelji. Ida i Fioravante zavoljeli su se već pred par godina u Vižinadi. Kad je Fioravante dobio službu u Trstu, otišla je Ida, koja je inače iz dobrostojeće obitelji, da služi u Trst, samo da bude bliže čovjeku, koga ljubi. Ida i Fioravante su se silno ljubili i namjeravali su da se žene, ali su tome bili protivni Idini roditelji. To je zaljubljene tako ogorčilo, da su odlučili umrijeti. Jednoga dana prošle sedmice nesretni su zaručnici ostavili Trst i otišli u Poreč. Tamo su bili nekoliko sati, a zatim su izišli malo iz grada u jedno zaklonjeno mjesto. I tu se je dogodila tragedija. Fioravante i Ida legli su na zemlju. Ida je imala revolver. Najprije je pucala u Fioravanta, a onda u sebe. Oni su obojica odmah umrli i prešli u drugi svijet.

Željeznička nesreća kod Izole. Mala uskotračna željeznica, koja spaja Trst s Porečom, zabilježila je dne 10. o. mj. jednu nesreću, koja na sreću nije imala težih posljedica. Dogodilo se je to na stanici Izola. Dolazio je vlak iz Kopra. Nezna se kojim uzrokom, najedanput je iz tračnica iskočio jedan vagon. Dobro je da lokomotiva nije vukla svom brzinom, pa se je mogla odmah zaustaviti, te se je tako samo taj vagon prevrnuo. U vagonu su bile samo tri osobe. I to je sreća. Nikome se nije ništa težega dogodilo, samo se je jedna žena malo jače prestrašila.

Koledar «Franina i Jurina» je vrlo lijepa knjiga, ali izlazi samo jedanput na godinu. Za istarskog seljaka, koji je željan napretka i prosvjete, te koji rado čita jedna je knjiga na godinu malo. Zato smo mi izdali knjigu pripovijesti

«KAD SE UŽGE MLADA KRV»

od Ernesta Radetića. Svi oni, koji vole lijepo štivo, neka si što brže naruče na našu upravu tu knjigu, koja sa poštarinom **stoji samo 3 lire i pedeset centezima.**

Puljski tribunal. — Dne 13. o. mj. odsudio je puljski Tribunal na 9 godina i 7 mjeseci zatvora seljaka Stjepana Velaha, starog 28 godina, optuženog, da je silovao jednu djevojčicu od 12 godina.

Dne 14. o. mj. odgovarala je pred istim tribunalom Ivana Gustinčić, žena od 26 godina, rodom iz Bistrice. Ona je bila optužena, da je u februaru ove godine počinila čedomorstvo na jedan grozan način. Ona je odmah po porodjaju rukama zadavila dijete, a da ga stalno ubije izbola ga je (22 puta) željeznom pribadačom za kose po vratu i svem tijelu. Osudjena je na 4 godine i 6 mjeseci zatvora.

Dne 15. i 16. o. mj. vodila se je pred puljskim tribunalom rasprava protiv Šime Buratovića iz Zadra, koji je bio optužen, da je svoju ljubavnicu Adrijanu Udovičić, koja je bila u drugom stanju, istukao šakama i nogama po trbuhu, tako da je ona pobacila plod svoje utrobe u šestom mjesecu razvitka. — No Buratović je uspio dokazati, da je nevin, pa ga je sud oslobodio bez svake kazne.

Starac umire od vatre. — Pišu nam iz Zrenja: Javljamo vam jedan grozan slučaj, koji se je zbio kod nas nedavno. Jednoga dana išao je Matej Žonta, starac od 74 godine, na svoje polje da nažanje trave. On je običavao da puši «pipicu», pa ju je tako i toga dana zapalio baš kad je bio na polju, a žigicu je nesmotreno bacio u travu. Trava se je odmah zapalila. Nesrećom je vatra zahvatila i odijelo starca. Starac se nije nikako mogao obraniti od vatre, pa je sve odijelo na njemu planulo, a on je jadan u najvećim mukama izdahnuo. U večer istog dana našli su ga njegovi mrtvoga u vrlo žalosnom stanju. Tijelo mu je bilo sve pečeno, u ranama od vatre, da ga nije bilo moguće obući u drugo odijelo. Merali su ga samo zagrnuti odijelom kako su bolje mogli i tako ga položiti u lijes. Teška je to nesreća, a Bog neka nas očuva od sličnih.

Kradje na Pazinštini. — Pišu nam iz Cerovlja: Dne 6. o. mj. bio je u Pazinu sajam. Prigodom sajma tatovi su u boljoj mogućnosti da štogod zgrabe. Tako su i one večeri htjeli pred krčmom u Cerovlju da ukradu dva vola. Gospodar volova je u gostioni večerao. Čim je izišao opazi, da mu volovi manjkaju, pa je počeo vikati. Ljudi se skupe, a lopovi su bili u blizini, pa uvidješe, da su u opasnosti, pustiše volove na cesti i odmagliše. Ovaj im pokušaj nije uspio, ali zato oni ne izgubiše nade, nego odoše u selo Stipane. Provukoše se kroz prozor u staju Graha Josipa i istjeraše jednog vola. Na sreću susjedi, koji još nisu spavali čuli su, da se nešto sprema oko Grahove staje. Ustadoše i dadoše se u potjeru za tatovima, koji su s govedom bili već nešto odmakli u valu prama Pazinu. Seljaci su se razdijelili u više partija, nekoji su išli simo, a neki tamo, a Frane Šestan je išao prama Lindaru. Pod Lindarom je našao na lopove, gdje tjeraju vola, koji već od umora nije mogao hodati. Kad su lopovi opazili Šestana pustiše od straha vola, te pobjegoše glavom bez obzira. Šestan je vola dotjerao gospodaru, koji je bio u nesreći sretan.

Širite „Istarsku Riječ"!

DOPISI

IZ RIJEKE.

Smrt jednog jadnog slikara. - Tko je Moduški? - Jedan veliki jubilej. - Quo vadis, narode? - Zašto se ne slože? - One tri.

Kad neki čovjek ne jede, ne pije, ne odijeva se i uopće ne živi kao što drugi ljudi živu, onda mu kažu, da je čudak, ili luckast ili da mu «na šofite» — to će reći: u glavi — kaplje. Tako se je govorilo i za onoga sada već pokojnoga staroga Lehmana, slikara. Nosio je samo iznošena odijela, što bi ih dobio ili za kakvu svoju sličicu ili na dar. Ovo posljednje bivalo je rjedje, jer pokojni Lehman nije trpio, da mu se išto daje kao milostinja. On je za sebe trebao vrlo malo: pio je samo vodu a hranio se najviše voćem. Spavao je gdje bi se namjerilo: kadšto pod stubama, a kadšto i u kakvom kutiću na tavanu. Oko sebe imao je uvijek po nekoliko mačaka i pasa. Njih je volio: ljude nije. Ne zna se, što su mu kada skrivili, ali volio ih nije. Bježao je od njih, pa ako bi ga spopala želja, da s kime govori, govorio je sám sa sobom.

Što je više starao, to je više slabio. Po najviše držao se zida i sav zgrbljen šmucao se iz ulice u ulicu. Bilo ih je, koji su htjeli pružiti kakvu pomoć, ali on je i sada odbijao, kratko, suho.

U nedjelju, 11. o. mj. oko 9 sati uveče prolazeći ulicom Tartini, sruši se najednom na zemlju. Otuda ga ponesoše u bolnicu, gdje je malo zatim umro. Rasudbom su liječnici ustanovili, da ga je oborio auto. O tome se sada vodi istraga.

Sad se najednom cijela Rijeka uzvrpoljila, kao dirnuta sudbinom ovoga staroga slikara i «čudaka». Svi su ga poznavali a opet niko nije znao, otkud je taj čovjek, koje je narodnosti, kojih godina. Uzela stvar u svoje ruke Kvestura, pa traži svuda, no ni u župnim maticama ni u općinskim spisima nigdje nema o tom čovjeku ni spomena. Neki vele, da mu je 65, drugi sedamdeset a neći mu daju pune 72 godine. Neki drže, da se na Rijeci nalazi već punih četrdeset godina, drugi dodaju, da ima toga više. I tako se odgodilo i s pogrebom, budući da vlasti nisu mogle ispostaviti, tko je zapravo taj Lehman.

Tko je? Siromašni umjetnik, koji nije u životu od ljudi pitao ništa drugo, nego da mu ne kriju sunce, kad bi se na njemu sunčao. Baš kao i onaj negdašnji grčki filozof. I ko zna? Možda je on u svojoj nevolji bio sretniji od mnogih «pešekana», koji su na njega gledali s bogzna koliko hinjena milosrdja.

Pokoj ti vječni, moj umjetniče bijedni!

Opet jedan interesantan slučaj. «Agenzia Stefani» javlja, da se je talijanskom poslanstvu u Moskvi prikazao jedan čovjek, imenom Moduški, koji da je već trinaest godina živio zarobljen negdje u Altaju, u Sibiru. Taj Moduški da je izjavio, da je rodjen na Rijeci i želi znati, što mu je od oca, brata i sestre.

Čim je ta vijest stigla na Rijeku, odmah su se pretresli svi mogući gradski i župni registri, ali tome Modušku ni traga. Niti ga ko pamti ni znade. «Vedetta» drži, da je taj čovjek zacijelo promijenio ime, što je vrlo vjerojatno. Danas se zove Moduški, a prije se zvao ko zna kako, pa otuda sav ovaj belaj. Bit će toga još, da bi tako ne!

Čitajući novine naišao sam na ovaj slučaj: ovih je naime dana negdje u Poljskoj umro neki Židov, koji je dočekao 123. godinu života. Oženio se u 25. godini s nekom sedamnaestgodišnjom djevojkom, i živio je s njom u sretnom braku sve do svoje smrti, to će reći: punih sto godina.

Sto godina! Tko može da sa svojom ženom proslavi «zlatni pir», to je već lijepo. Dijamantski pir, to će reći sedamdesetpetgodišnjicu skupnoga života mogu da proslave vrlo rijetki parovi. Ovaj pir pak od jedne stotine godina bračnog života misliš, da nema ni imena, tako je rijedak.

Rijedak je, ali je vanredno lijep. O njemu neka razmišljaju oni neki moderni muškarci, koji se na laku ruku žene i još na lakšu rastavljaju. O njemu neka razmišljaju i one neke moderne djevojke, koje misle: promijeniti muža ili «lumbrelin», da je sve jedan te isti tabak.

Ako ne znate, reći ću vam, da ja na glavi nemam nego samo tri dlake i te mi se naježe, kad pomislim na ono, što sam ovih dana čuo na ove moje uši. Sretem vam ja na «Peškarije» jednu moju znanicu pa ću joj:

Čujem, da ćete i vi brzo u knjigu svetoga Luke. Ako se smije znati, kuda ćete na bračno putovanje?

U Pariz, odgovori mi ona. Na povratku stat ćemo u Beču i tu ćemo se razići svako svojim putem. Kad se vratimo kući, podnijet ćemo tužbu za rastavu.

Ali da ste je čuli, kakvim glasom je ona to meni govorila! Ma onim istim, kojim je malo poslije pričala, kako je kupila miješane ribe, ali da ne zna hoće li od nje napraviti običan «brodet» ili «bujabez».

Narode, muški i ženski, vrijeme je, da ti doviknemo: quo vadis? Kuda ideš? Iz svetoga pisma znamo, da je kruna svega onoga, što je Bog stvorio: muž i žena. Zašto se dakle, to dvoje ne bi slagalo? Ima muškaraca, koji vele: žena je vrag. Eno ovih dana pisale su novine, da je neka Engleskinja ispila 107 flaša konjaka. To je zaista ružno, ali ko bi počeo da popistuje sve flaše što ih ispijaju pojedini muškarci, kamo bismo dašli? Nemojmo dakle da pretjerujemo, već recimo: Muškarac je, istina, Adamovo koljeno, to će reći — pametna glava, ali je zato po rebru i žena od istoga koljena, što znači, da je i ona pametna glava. Zašto se dakle ne bi to dvoje slagalo, to više, što je ta njihova sloga upravo prijeko potrebna?

Ovo što ja govorim, nije nikakva korizmena propovijed, već prava, iskrena prijateljska riječ. Kakva će nam biti djeca, no budemo li mi od njih pametniji? Mi zaboravljamo onu njemačku: kako stariji pjevaju, tako mladji hopaju. Do čega je to današnje hopanje već dovelo, neka vam posluži i ovaj primjer.

Stvar se dogodila ovih dana u jednom američkom gradu. Neka žena, koja je prije služila u nekom cirkusu kao krotiteljica lavova, ima jednu šesnaestgodišnju kćerku. Ta je kćerka jednog dana otišla na izlet s nekim stranim ljudima. Kad se vratila kući, mati je uzela bič, digla joj brhančić i udri po njoj. Mala poče da se dere:

— Ja ne ću da me tučeš, ja se ne dam tući — i sve tako. A mati tuče i viče:

Ja ću tebe tući svaki put, kad ne budeš poslušala. I švik po njoj.

Djevojka joj nekako izmakne, skoči k prozoru i zovne redara. Redar udje, a ona njemu plačući iznese sve, što se dogodilo veleći, da se ona ne da tući.

— A mati: — Hoćeš, ne ćeš — ja ću te tući, kadgod ne budeš slušala.

Redar je htio, da ih izmiri, ali nije uspio, zato je cijelu stvar predao u ruke glavnoga suca. Glavni sudac bio je na sto čuda. Po zakonu morao bi da kazni majku na nekoliko dana zatvora, ali ako to učini sva će dječurlija likovati od radosti i u kućama bit će još veći gjavo. Što da čini? Kušao i on da ih izmiri. Ne ide.

Nato će majka kćeri:

— Ti baš hoćeš, da idem u zatvor? ne ću ni da me tučeš

Sad se umješa otac i reče sucu, da su mati i kći inače jedna s drugom vrlo dobre i ljubezne; to da mora da je nekakav nesporazumak.

— Je li to istina? — upita sudac malu.

— Jest, gospodine suče. Meni majka daje najljepše oprave i mnoge krasne darove, ali svejedno ne ću da me tuče.

Sudac malo razmisli i reče:

— Učinimo ovako, vi ćete gospodjo platiti dvadeset dolara globe zato, što ste u kazni malo pretjerali, a gospodjica mora da obeća, da će unaprijedak uvijek slušati svoju mamu. Pri tome je ostalo.

Kad se ona žena malo zatim opraštala sa sucem, reče mu:

— Gospodine suče, ja sam dvadeset godina krotila u cirkusu lavove i lavice i to one najveće i najdivlje, ali vjerujte mi da bih i danas voljela imati posla sa stotinom najljućih lavova i lavica nego li s jednom samom djevojčicom. Prije bih ukrotila njih negoli nju.

One tri:

Prijatelj se tuži prijatelju:

Da znaš, brajne, što mene moja žena košta! Zamisli samo ovo: Svaka tri dana hoće joj se jedan novi par rukavica.

— I moja je imala tu ružnu navadu, ali ja sam je odvratio od toga.

— A kako brajne, ako Boga znaš?

— Evo ovako: kupio sam joj nekoliko dragocjenih prstena s najljepšim draguljima, što su se mogli naći — i otada ona više ne navlači rukavice na ruke...

Ona druga: Ova se dogodila jednom poznatom liječniku. Ide on ulicom, kad li se najednom nadje u naručju nekog svog bolesnika.

— Gospodine doktore, opet sam zdrav kao riba — ja vam dugujem život.

— Vi meni dugujete samo petsto lira i ništa drugo, odgovori liječnik mirno i ode svojim putem.

Ona posljednja: Na sudu. Sudac će optuženiku:

— Evo, vi ste ovome čovjeku odnijeli sve: novac, zlatno pero, ključeve, sve osim jedne zlatne ure.

Optuženik skoči:

Šta ste rekli, gospodine suče? Ja sam njemu ostavio zlatnu uru? E, brate, ako je tako, to je znak da ja više nisam za posao i da sam zaslužio, da me bacite u — penziju.

Rokac.

IZ SV. MARTINA KOD BUZETA.

Izvanredna skupština Mljekarske Zadruge u Buzetu.

Prošle nedjelje, 26. prošl. mjes. obdržala se u bivšem «Nar. Domu» izvanredna glavna skupština buzetske zadružne mljekarne u Sv. Martinu. Rekosmo izvanredna, jer i zvanredni razlozi su doveli do te znamenite skupštine, a pri tom ima osobite zasluge novi općinski komisar Dr. Petronio, a i sam odbor mljekarne. Mljekarna se nekako nije mogla dignuti kako se očekivalo i kako se željelo i to ponajveć radi opstojećih triju privatnih mljekarna u okolici. Ova zadružna mljekarna je zato imala premalo mlijeka, premalo dohotka napram troškovima, a dašto i premalo dobitka. A uzto njezin odbor hoće na svaki način da zida novu mljekarsku zgradu, što ju žele osobito Svetomartinci. Želi se nabaviti neke još manjkajuće aparate, a nada sve, da nestane konkurencije privatnih mljekarna. Zadruga naravno ima nešto duga nastalog nabavom novih aparata te otkupom čitavog mljekarskog inventara od bivših dvaju ovdješnjih mlje-

kara. Dug je nastao još i radi nove daščare ili barake, u kojoj se danas nalazi mljekarna, te radi mnogih upravnih troškova, koji terete svaku zadrugu.

Zadružni odbor je zato tražio a traži i danas zajam, da isplati dug i da sagradi nove prostore mljekarni. Moli već čitavu godinu agrarni kredit, ali bez uspjeha, jer, tako se govori, mljekarna se bavila protunacionalnom slavenskom politikom. Nešto radi pitanja kredita, nešto radi dugova, nešto radi privatnih mljekara, koji zadavaju zadruzi trista muka, a i radi toga što se broj članova umanjivao mjesto dizao, čime se nije ipak umanjila kolikoća mlijeka, jer zadruga prima mlijeko i od nečlanova, odluči odbor sporazumno sa općinskim komesarom:

Da se odreče odborničke časti, pa da se sazove izvanredna glavna skupština, u kojoj se ima birati novi odbor, u koji će doći sedam Slavena iz okolice, a četvorica iz grada Talijana, ali koji ne će doći na glasovanje u skupštini, jer su već prije odlučeni.

Doduše odbor je predlagao ili želio u novi odbor kao predstavnika Talijana liječnika dr. Cuchiaru i trgovca Duscia, ali u tome nije bio uslišan.

Novi će odbor zabraniti poslovanje privatnih mljekara.

Kako odlučeno, tako bi. Dodje do javne skupštine. Dosadašnji predsjednik Ant. Drašćić otvori skupštinu i navede na talijanskom i hrvatskom jeziku samo nekoje razloge, da je došlo do ove izvanredne skupštine, jer da mljekarna ne može dalje bez pomoći političkih i sindakalnih oblasti.

Tada progovori dr. Medici, tajnik seljačke federacije u Puli, a iza njega dr. Racamarich, ravnatelj poljodjelskog zavoda u Pazinu, na talijanskom, a nešto i na hrvatskom jeziku. Govorio je o odgoju krava i pašnjaka te o livadama.

Zatim je dr. Petronio predložio neke promjene zadružnih pravila, prema novom duhu i prilikama, koje su bile dakako jednoglasno prihvaćene.

Zatim se prešlo na biranje upravnog odbora, u koji su ušli: kao predsjednik opć. komesar dr. Petronio, dalje kao odbornici: dr. Chervatin, advokat; trgovac Jakov Crivicich, postolar Antun Vivoda; iz okolice: Antun Drašćić - Pika, župan Ivan Drašćić, činovnik Posujilnice Ivan Klarić, Marcelo Klarić, Horacij Flego, župan Ivan Cerovac te Ivan Rašpolić - Salvadigo.

U nadzorni odbor su odabrani jednoglasno: dr. Racamarich (Pazin), dr. Giangrande (Pula) i dr. Segnan, predstavnik nacionalne Zadruge seljačkih posujilnica (Pula).

U mirovni sud došli su buzetski sudac, notar i tajnik fašija.

Tim bi iscrpljen dnevni red, a novi zadružni predsjednik zaključi zborovanje, ali prije su pročitane i jednoglasno prihvaćene brzojavke odaslane na puljskog prefekta i na on. Mracha, tajnika istarskog fašija u Puli.

Još ćemo spomenuti, da su prisustvovali skupštini: dr. Rocco, odaslanik Kreditnog Zavoda, te dr. Comandini, pokrajinski živinarski nadzornik.

Tako svrši ova izvanredna i važna glavna skupština Buzetske Mljekarske Zadruge u Sv. Martinu. **Skupštinar.**

IZ BUZEŠTINE

Sjećanja na † dr. Matu Trinajstića.

Doznali smo i mi ovuda za smrt našeg odličnog znanca i prijatelja, dra. Mata Trinajstića. Pokojni je imao svoju odvjetničku pisarnu na Fontani, u kući Cerovac, u današnjoj gostioni. Tomu je već skoro 40 godina. Mi ga svi naskoro zavolismo, jer je bio skroman, tih i pošten, a uz to je bio velik prijatelj nas seljaka. Nastojao je na sve načine, da nas digne gospodarski i narodno. Upućivao nas u gospodarstvu i u svakoj dobroj stvari. Mi ga iz poštovanja i ljubavi odabrasmo načelnikom općine, zastupnikom u istarski sabor. Kasnije je bio imenovan počasnim članom naše općine. Premda je bio sasma narodan čovjek, ipak nije razlikovao čovjeka od čovjeka, nego je svima pomagao, ako je ikako mogao. On je dao gradu nov vodovod, što ga i danas uživa, a da ga nije mogao dobiti od svih dotadašnjih naših općinskih uprava u stotinu godina. Njegovom zaslugom je bio podignut novi zvonik u Buzetu - gradu. I danas tu stoji u čast Božju i njegovu. — Da zaštiti nama vinogradarima vinograde od tuče, naručio je mnoge poljske topove. Ovih je već nestalo. Da nas prosvjetno podigne, ustanovio je Čitaonicu baš na Fontani. Istom tada počeli smo i mi poljodjelci čitati novine i knjige u višoj mjeri.

Pokojni je tako bacio na Buzeštini mnogo dobro zrno, za to mu naša vječna zahvalnost i uspomena. — **Star otac i sin.**

Onaj, koji želi biti upućen u najnovije zakone, jer želi živjeti u skladu s novim državnim redom, neka si što prije naruči knjižicu:

ZAKONI O JAVNOJ SIGURNOSTI I ZAŠTITI DRŽAVE,

koja je izišla u našoj nakladi. Imamo još malu zalihu te vrlo važne i korisne knjige. Naručite što prije, da ne zakasnite. Stoji samo 1 liru 20 centezima sa poštarinom.

IZ BADERNE.

Zašto posujilnica likvidira?

Kako je bilo već javljeno u «Istarskoj Riječi» imala se je držati glavna skupština naše posujilnice dne 11. ovog mjeseca, ali zbog nedovoljnog broja prisutnih članova prenesena je za dan 25. marta. Na dnevnom redu je likvidacija posujilnice. Tom prigodom smatramo da je uputno da razložimo djelovanje posujilnice i kako je došlo da mora likvidirati.

Posujilnica je bila ustanovljena dne 4. februara 1900. Svi pametni i čestiti gospodari iz našeg sela bili su članovi posujilnice od samoga osnutka. Vodio ju je pokojni župnik Gorec i lijepo je napredovala. Malo godina zatim došao je u naše selo neki učitelj, kome je palo na pamet da osnuje gospodarsko društvo. To se je zbilja godine 1904. i osnovalo. Gospodarsko društvo imalo je glavnu zadaću da trguje, to jest da proizvode od seljaka kupuje, a da razne namirnice i seljačke stvari opet seljacima prodaje. Nu za to su trebali novaca, a toga nije bilo. Radi toga su si metnuli za cilj da osvoje posujilnicu, koja je tada dobro stajala, pa da sa novcem posujilnice razviju trgovinu. Tako su oduzeli posujilnicu iz ruku Gorcu i izabrali jedan te isti odbor i za posujilnicu i za gospodarsko društvo. I stali su trgovati na široko i veliko. Ali trgovali su slabo. Kupovali su od seljaka glavni njegov proizvod vino, a nabavljali su grede, daske, jestvine, manufakturu, kožu, željezo, modru galicu, sumpor itd. Poslije su trgovali i sa drvom. No sav taj posao nije bio postavljen na zdravoj trgovačkoj osnovi. Glavno im je bilo da trguju, a više puta imali su nenadoknadive gubitke. Tako su kupovali kmetštine, pa prodavali ih svojim odbornicima za malenkost. Sa drvom isto nisu imali nikakvog uspjeha, jer dok su za nj platili oko 50 hiljada lira, inkasirali su od prodanog drva samo 25 hiljada. Nadolazile su fakture, a kad gospodarsko društvo nije imalo novaca, platila bi posujilnica, jer su smatrali, da je to sve jedno te isto. I tako je naravski imalo gospodarsko društvo kod posujilnice silni pasivni tekući račun. Tako je došla Posujilnica u teški položaj i zadužila se za 130.000 lira, koje bi pasivnim tekućim računom od gospodarskog društva vrlo lako likvidirala. Napominjemo konačno da je lako bilo gospodariti u gospodarskom društvo, jer članovi su garantirali samo sa 100 forinta, dočim posujilnica sa svim svojim.

Najavljena je likvidacija u interesu članova, jer daljnjim otezanjem bilo bi mnogo gore. **Zadrugar.**

Želiš li si naručiti jednu uistinu lijepu knjigu?

Ne čekaj, nego odmah pošalji na našu upravu 3 lire i 50 centezima, pa ćeš za te male pare dobiti vanredno lijepu i dobru knjigu istarskih pripovijesti:

«KAD SE UŽGE MLADA KRV»
od Ernesta Radetića.

Razno

Guska s tri noge. — U pariškoj tržnici pobudila je neki dan veliku pozornost jedna guska. Ona je mirno šetala na — tri noge. Medjutim ovo još do sada nevidjeno trojstvo kod guske nije ju spasilo od prastare sudbine svih gusaka, naime da bude kupljena i — zaklana.

Nalaz pretpotopne životinje. — U Engleskoj iskopan je nedavno kostur pretpotopne životinje. Naučenjaci drže, da je ova iskopina stara i do 100 hiljada godina. Sam kostur životinje je vrlo dobro sačuvan.

Prozirna crkva. — U Kölnu u Njemačkoj, gradi se crkva, koja će biti jedina svoje vrsti. Ona će se sastojati od samih željeznih traverza i staklenih ploča, dakle će biti prozirna sa sviju strana. Sličnih zgrada imade i u Americi.

Kad se narod sam liječi. — Jednog seljaka u Dabovcu kraj Mostara bolio je strahovito zub, od čega mu je zubalo dosta nateklo. Ne mogavši više trpjeti teške boli, odluči da izvadi zub i to sam sa običnim kliještima. Sa zubom si istrgao i komad mesa, što je prouzročilo otrovanje krvi, rana se zapalila i za 24 sata seljak je — umro.

Zanimiv nalaz. — U Pragu se popravlja crkva sv. Vida, pa se kod tih radova otkrio jedan grob iz 15. vijeka, u kojem je pronadjena uščuvana lješina jednog svećenika. Naime leš je bio zakopan u zemlju, koja je bila pomiješana sa vapnom, a taj je kroz vijekove sačuvao lješinu od raspadanja. Lješina će se sahraniti, a otisak od vapna sačuvat će se u muzeju.

Cigani u Čehoslovačkoj — svi su od reda popisani, a imade ih do 30 hiljada preko 10 godina starih. Svaki ciganin dobiva legitimaciju, u kojoj se nalaze otisci njegovih prstiju, tako da će policiji biti olakšan nadzor nad njima.

Nevjerojatan ribolov. — U sjeverne krajeve Danske navalila je tolika množina haringa, da ribari ne pamte većeg ribolova. Već je ulovljeno nekoliko milijuna kilograma ribe. Ona je u moru tako mnogobrojna, da ribari kažu, da veslo može da uspravno stoji u moru. Dnevno se popriječno ulovi 250 hiljada kilograma. Kako nema dovoljno bačava, to ribari bacaju ribu u vagune. I najbolji poznavaoci ribolova ne znaju odakle i zašto dolazi tolika količina haringa.

Željeznica Kočevje—Vrbovsko. — Slovenija je već odavna težila za time, da dobije što kraću željezničku vezu sa Primorjem. Sada će se nakon toliko i toliko godina toj davnoj želji udovoljiti, jer je ministarstvo saobraćaja odobrilo potrebne kredite za trasiranje i postavljanje željezničke pruge Kočevje—Vrbovsko.

BURZA.

Dne 21. marta 1928. moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 amer. dolar za lira 18.90; 1 engl. šterlin za lira 92.40; 100 franc. franaka za lira 74.50; 100 švic. franaka za lira 364.50; 100 hol. forinti za lira 762.50; 100 njem. maraka za lira 452.50; 100 austr. šilina za lira 266.75; 100 jug. dinara za lira 33.30; 100 čeških kruna za lira 56.10.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

GLAVNA SKUPŠTINA BADERNSKOG DRUŠTVA ZA ŠTEDNJU I ZAJMOVE.

Budući da 11. o. mj. nije na najavljenu glavnu skupštinu došao dostatan broj članova, nije se glavna skupština održala, jer to ne dozvoljavaju društvena pravila. Glavna skupština je prema tome prenesena **na dan 25. marta 1928. u 16 sati (4 popodne).** Molimo, da toga dana dodje što veći broj članova. Raspravljati će se o likvidaciji društva. Skupština će se svakako održati, prema društvenim pravilima, s bilo kojim brojem prisutnih članova.

Odbor Badernskog društva za štednju i zajmove.

PČELARI!

Uslijed selenja prodaje se **8 košnica sa pčelama** tipa Dudandt-blatt, **7 praznih košnica, novo vrcalo** za velike okvire i drugo potrebito manje orudje. Cijena je veoma umjerena a materijal u najboljem stanju.

Upitati se za naslov na upravi lista.

Hrvatska Poljodjelska Banka
PODRUŽNICA NA RIJECI
u likvidaciji

Pozivaju se svi ulagači na knjižice, da svoje uložnice predlože odmah na isplatu.

Likvidatori.

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arterioskleroze, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

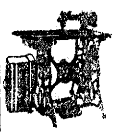
Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Bančić — Kršanci p. Žminj (Gimino), Istra.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

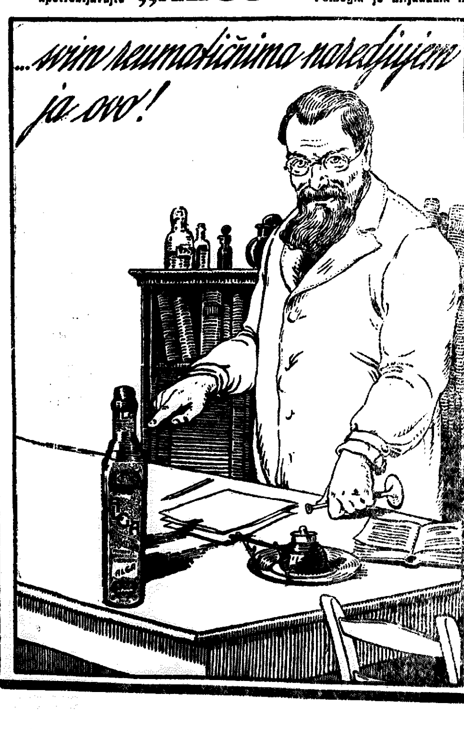

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3
(iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Upostava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1889.

Proti
REUMATIZMU, kostobolji, išhijasu,
natečenim zglobovima, proti ukočenim žilama, probadanju
upotrebljavajte „ALGU“. Pomogla je hiljadama mora i Vama.

Dobiva se u svim ljekarnama.
Priredjuje i poštom razašilje:
Laboratorij „ALGA“ - Ljekarna D. Budak, Fiume

Broj 13 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) **U Trstu, 29. marta 1928. - God. VI.** Pojedini broj 25 cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ"

izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

Deveta obljetnica od ustanovljenja prvog fašja. — Prošle nedjelje, dne 25. marta, proslavljena je po svoj Italiji na najsvečaniji način deveta obljetnica ustanovljenja prvog fašja. Toga je dana, da proslava bude svečanija, izvršena i takozvana fašistička stavnja. Primljeni su naime u stranku i u miliciju dorasli mladići, koji su do sada bili u redovima avangvarde. U cijeloj je Italiji stupilo prošle nedjelje u stranku oko 80 tisuća mladića. To je sve izvršeno s odnosnim ceremonijama i paradama, a svi su talijanski gradovi toga dana bili u zastavama.

Poslanica on. Mussolinija. — Prigodom te velike proslave on. Mussolini je na sve fašiste uputio jednu poslanicu, koju je objavio strankin službeni list «Foglio d'Ordini» i sve novine u državi. Poslanica on. Mussolinija glasi: «Crne košulje sve Italije! — Danas ističe deveta godina od onoga dana kad su bili ustanovljeni talijanski borbeni fašji. Vi svetkujete tu obljetnicu uspomenom i djelima. 80.000 sinova talijanskog naroda stupa danas u jake političke i vojničke organizacije fašizma. — Avangvardisti! — Veterani fašizma čekaju vas kao starija braća, s radosnim ponosom. Budite ponosni, što vam se daje crna košulja i puška milicije. Ta dvojna posveta stvara od vas državljane režima i vojnike domovine. — Crne košulje! Sa svakom godinom, koja prolazi, sve se više širi temelj velike piramide. Režim postaje sve jedinstveniji s narodom. Sve veći valovi mladosti pridružuju se k ostalim valovima. Milijun muževa tvori oružanu stražu fašističke revolucije. — Pozdravite s gromkim glasom novo liktorsko pokoljenje, s krikom naših hrabrih skvadrističkih vigilija. — 23. marta 1928. VI. Mussolini.»

Proslava u Rimu. — Proslava je s najvećom veličajnošću obavljena u Rimu. Na rimskoj «Piazza del Popolo» sabrani su bili prošle nedjelje svi fašisti i sve fašističke organizacije grada i pokrajine. Proslavi je prisustvovao rimski guverner i mnoge druge ličnosti, a poslije je došao i on. Mussolini. On je pregledao postrojene čete milicije i mladih avangvardista, koji su toga dana bili primljeni u miliciju i u stranku. Masa ga je oduševljeno pozdravljala.

Proslava u Trstu. — Fašistička organizacija za Trst i pokrajinu dugo je spremala proslavu devete obljetnice fašja. On. Turati, sekretar fašističke stranke bio je naime obećao, da će za taj dan doći u Trst, pa je bilo potrebno, da sve što bolje isispane. Turati je uistinu došao u Trst. Bio je u subotu kroz dan u Gorici, a u subotu u večer stigao je automobilom u Trst. Dočekali su ga mnogi fašisti. — On je odmah po svom dolasku došao u Hotel Savoia. Tamo je njemu na čast bilo priredjeno svečano mačevalačko veče. U jednoj velikoj sali, u prisustvu mnogih ličnosti i gostiju, izvršeno je više točaka mačevanja. U mačevanju su učestvovali najbolji tršćanski i talijanski majstori i kampioni. On. Turati je takodjer vrlo vješt na maču pa je i on par puta nastupio, istaknuvši odlično svoje športske sposobnosti. — To je mačevalačko veče vrlo uspjelo. — Drugi dan, u rano jutro počele su oficijelne svečanosti. Dan je bio kišljiv, no svejedno je sve obavljeno po programu.

Na Svetom Justu, u Svetoj Ani i u dvorani Littorio. — U osam sati sjeo je on. Turati u auto, pa se je u pratnji tršćanskih fašističkih vodja, prefekta i drugih ličnosti uputio na Sveti Just. Odana je počast u ratu palim vojnicima, kojima je tamo podignut spomenik. Zatim je on Turati pregledao stolnu crkvu. — Sa Svetog Justa on. Turati se je odvezao na groblje k Svetoj Ani. Tamo je odana počast grobu palih fašista. — Iza toga se je on. Turati s pratnjom dovezao u gradsku palaču Littorio, gdje su pred njim prisegli mladi avangvardisti, koji su primljeni u stranku. Pri tom su izrečeni govori. Govorio je i on. Turati o pozivu i dužnosti mladih fašista.

Parada na Piazza Unità. — Prije podne je obavljena velika parada na trgu Unità. Tamo su se sakupile sve kategorije fašističke organizacije članovi stranke, sindakata, balile, male Talijanke itd. Milicija je bila sva po četama postrojena. Zatim je obavljeno defiliranje ispred tribune, na kojoj je stajao on. Turati, okružen glavnim zastupnicima vlasti i stranke. — Zatim je on. Turati otišao na prefekturu. Masa mu je klicala, pa se je doskora pojavio na balkonu, odakle je izrekao jedan govor. Tim je govorom on izručio tršćanima pozdrav, koji im šalje on Mussolini. Poslije govora narod, koji je pod kišom stajao, dugo je klicao on Turatiju.

Poslije podne. — Iza kako je parada na Piazza Unità obavljena, bio je završen prvi dio te proslave. Popoldne je u kazalištu Rossetti bio sazvan zbor fašističke stranke. Tom je prilikom govorio o uspjesima tršćanskog fašizma tajnik pokrajinske federacije inž. Cobolli-Gigli. Poslije njega je imao jedan oduži govor on. Turati. U tom je svom govoru naglasio sve dužnosti fašizma uopće, a u ovim krajevima uz granicu, napose. — Poslije toga zbora on. Turati je pregledao neke gradske inštitute i rikreatorije za djecu. Time su bile svečanosti zaključene. U večer, oko 8 sati, on. Turati je otišao iz Trsta. — U svojim je govorima više puta izjavio, da je zadovoljan s tršćanskim fašizmom, pa će o tome referirati on. Mussoliniju.

Brzojav on. Mussolinija. — On Turati je po svom dolasku u Rim odmah o svečanostima u Trstu obavjestio on. Mussolinija. On. Turati je bio oduševljen svim onim, što je u Trstu vidio i čuo, pa je time oduševio i on. Mussolinija. Da izrazi svoje zadovoljstvo za uspjeh svečanosti, on. Mussolini je odmah brzojavio inž. Cobolli-ju, sekretaru tršćanske fašističke federacije. U tom brzojavu on. Mussolini hvali tršćanske fašiste, koji su još jedanput pokazali svoju disciplinu i vjernost fašističkoj ideji.

***

Rad parlamenta. — Parlament je i prošle sedmice raspravljao o proračunu raznih ministarstava. Tako je bio na dnevnom redu proračun ministarstva za narodno gospodarstvo, za promet i za ratnu avijaciju. — Prigodom rasprave o proračunu ministarstva za narodno gospodarstvo govorio je ministar on. Belluzzo o dobrim posljedicama revalutacije lire. Revalutacijom je obnovljeno sve talijansko gospodarstvo. Istrebljeno je iz njega sve što je bilo gnjilo i pokvareno. Govorio je nadalje o uplivu opće svjetske gospodarske krize na talijansko gospodarstvo, te je zacrtao neke nove smjernice za brzo ozdravljenje od te krize. Napose je govorio o poljodjelstvu. Rekao je, da je revalutacija lire oštro pogodila talijanske poljodjelce, ali sada i oni napreduju uz vladinu pomoć i to u tri smjera: planine se pošumljuju i pretvaraju u travnike, ravnice se melijoriraju i sa sve većom brigom obradjuju, po neobradjenim zapuštenim bregovima šire se kulture, koje najbolje odgovaraju zemlji.

Talijanski promet. — Prošlog četvrtka bio je na dnevnom redu rimskog parlamenta proračun ministarstva za promet. Ministar Ciano je tom prilikom dao svoj izvještaj. U tom je izvještaju govorio najprije o trgovačkoj mornarici, koja se u zadnje vrijeme osobito razvija. Godine 1927. bila je talijanska trgovačka mornarica na četvrtom mjestu u svijetu. — Govorio je o konkurenci, koju strane države čine trgovačkoj mornarici Italije. On. Ciano kaže, da je u tom pogledu najbolje odgovoriti protukonkurencom. — On je pročitao neke podatke, iz kojih se vidi, kako je talijanska trg. mornarica napredovala pod fašističkim režimom. Taj je napredak velik. — Poslije toga govorio je on. Ciano o poštama, brzojavu i telefonu. I u tom pogledu je talijanski promet u zadnje vrijeme u velikom napretku. Konačno je govorio o željeznicama. Godine 1927. bio je promet talijanskih željeznica niži nego prijašnjih godina. — U uvadjanju električnih željezničkih pruga Italija je prva u Evropi. Do sada ima u državi 1700 kilometara električne pruge.

Talijansko zrakoplovstvo. — U subotu, dne 24. marta, parlamenat je raspravljao o proračunu ministarstva avijatike. Izvještaj o talijanskoj avijatici dao je on. Balbo, podsekretar u ministarstvu. On je govorio dosta opširno. Najprije je govorio o novim ciljevima avijatike. Zatim je počeo uporedjivati talijanski, francuski i jugoslovenski proračun za avijatiku. On tvrdi, da Francuska troši za vojne aeroplane 1330 milijuna lira, a Jugoslavija 50 milijuna lira godišnje. Ove je godine Jugoslavija povisila svoj proračun za 11 milijuna lira, a ta je svota odredjena samo za nabavak novih aeroplana. — Engleska troši za svoju ratnu aeronautiku 1 milijardu i 900 milijuna lira godišnje. — Zatim je on. Balbo govorio o broju aktivnih i rezervnih aeroplana pojedinih država. Italija raspolaže sa 1800 ratnih aeroplana, a od tih je 1000 aktivnih (spremnih), Francuska ima 1000 aktivnih i 4000 rezervnih aeroplana, Engleska ima 775 aktivnih i 520 rezervnih, a Jugoslavija 400 aktivnih i 150 rezervnih aeroplana. — To pokazuje, kaže on. Balbo, kakvu brigu polaže druge države svojoj avijatici i oružanju u zraku. Iz toga proizlazi, da i Italija mora u ratnoj avijatici doseći ono mjesto, koje joj prilike nalažu. — Proračun talijanske avijatike iznašao je g. 1920.-21. 100 milijuna lira, g. 1923.-24. 261 mil. lira, god. 1924 400 mil. lira, god. 1925. 450 mil. lira, 1926. 688 mil. lira, 1927. 700 milijuna lira. — Zatim je on. Balbo govorio o talijanskoj aeronautičkoj produkciji. Prošle godine bilo je u Italiji izradjeno 420 aeroplana i 900 motora, čija snaga iznaša ukupno 450 tisuća konjskih sila. — Hvali vrline talijanskih avijatičara, koji su u godini 1927. letili ukupno 98.821 sat, preletjevši oko 16 milijuna kilometara. — Govori zatim o avijatičkim školama. Lani je 20 djaka te škole izgubilo život, jer su prigodom vježbanja padali s aeroplanom. — On. Balbo raspravlja zatim o civilnoj avijatici, pa kaže, da Italija zauzimlje treće mjesto u Evropi. Na prvom je mjestu Njemačka, koja ima zračnu mrežu od 24.000 km, pa Francuska sa 14.000 km mreže. Italija ima 5.000 km zračne mreže. — Konačno je on. Balbo govorio o utakmici za kupu Schneider, te o rekordima, koje su dosegli talijanski avijatičari u godini 1927.

Praznik kruha. — Dne 14. i 15. aprila proslaviti će po svoj državi jedan novi praznik. Te će se dane u Italiji slaviti kruh. Propagirati će se i veličati veliko i sveto značenje kruha, vršiti će se razne priredbe, akademije, predavanja itd. Dijeliti će se letaci, koji će govoriti o simboličnom i materijalnom značenju kruha, sabirati će se novčani darovi, a pri tom će se djeliti posebni hljepčići. Čisti dobitak te proslave ide u korist ustanove «Pro Oriente». Ta ustanova ima zadaću, da propagira na najbližem istoku, a naročito na Balkanu, talijansku kulturu. Za to kulturno prodiranje potrebno je mnogo sredstava. «Pro Oriente» kani u Bugarskoj podignuti jednu talijansku poljodjelsku univerzu, a zato je potrebno novaca. U tu svrhu je organiziran «Praznik kruha». Praznik kruha će se slaviti pod pokroviteljstvom on. Mussolinija.

Osudjen, jer je vrijedjao sindakalnu organizaciju. — Rimski kazacijoni sud osudio je prošle sedmice na 3 mjeseca zatvora nekog Alojza Gengarolli-ja iz Perugie. Njega je na tu kaznu već prije osudio sud u Perugi. On je napravio priziv, ali je kazacijoni sud potvrdio prvu osudu. Gengarolli je bio optužen, da je uvrijedio sindakalnu organizaciju time, što je jednog svog znanca putio, neka se ne upiše u sindakat. To je indirektno vrijedjanje fašističkog režima. Kazacijoni sud kaže, da su sindakati najveća i najgenijalnija uredba moderne historije, jer je s korporacijama fašistička revolucija dosegla u svojoj petoj godini najvišu svoju točku.

Posebni tribunal. — Rasprava protiv tridesetorice komunista iz Sicilije završena je. Optuženi su osudjeni skoro svi na zatvor od više godina, jer su snovali urotu protiv državnih vlasti. Medju njima je i poslanik Lo Sardo. On je osudjen na 8 godina zatvora. — Dne 20. marta vršile su se pred posebnim tribunalom dvije rasprave. Najprije je odgovarao Rafael Sclavi, seljak, optužen, da se bavi protudržavnom propagandom. Dobio je 2 godine zatvora. — Zatim je odgovarao Olone Fagnana. On je osudjen na 5 godina zatvora zbog prevratne propagande.

Oprošteni fašisti. — Prigodom atentata na on. Mussolinija u novembru 1926. neki su rimski mladi fašisti od ogorčenja na vijest o atentatu provalili u stan Ivana Lerde, te u prostorije bivše radničke konfederacije, pa su, kako kaže optužba, porazbacali i porazbijali posoblje i druge stvari. Bili su aretirani. Došlo je i do suda. Branitelj je dokazao, da su mladići provalili i razbijali iz opravdanog ogorčenja, a ne iz zlobe, pa ih je sud riješio svake kazne.

Novinarske vijesti o sporazumu izmedju Italije i Jugoslavije. — Pred par dana su jugoslovenske, a takodjer i talijanske novine pisale, da je izmedju on. Mussolinija i jugoslovenskog poslanika u Rimu, Rakića, došlo do sporazuma u pitanju ratifikacije neptunskih konvencija. Prema tim vijestima jugoslovenska se je vlada obvezala, da će ratificirati neptunske konvencije najkasnije do 27. julija ove godine. Talijanska vlada bi prema tome pristala da produži rok talijansko-jugoslovenskog prijateljstva za pet godina, to jest do 27. julija 1933. — Ta vijest nije službena, pa se ne može shvatiti kao istinita. Rimska «Tribuna» kaže, da je sve to preuranjeno i da izmedju Italije i Jugoslavije nije do toga još došlo. — Svakako se iz štampe jasno opaža, da se prilike izmedju Italije i Jugoslavije čiste, pa će prije ili kasnije doći do sporazuma.

Daljne operacije u kolonijama. — Talijanske čete u kolonijama ne miruju, nego dnevno napreduju i zauzimlju nove položaje. Početkom marta okupirala je talijanska vojska naseobinu Džalo. 10. marta čete su išle napred, pa su zauzele u sedmici dana još neke naseobine. Ustaše bježe. Zaplijenjeno je mnogo životinja i oružja.

Radić o sporazumu izmedju Italije i Jugoslavije. — Stjepan Radić vratio se je 24. marta iz Beograda u Zagreb, pa je tom prilikom primio neke novinare, kojim je dao više zanimivih izjava o unutarnjoj i vanjskoj politici Jugoslavije. Glede odnošaja s Italijom, Radić je rekao, da su sasma izmišljene vijesti o nekim zahtjevima Italije, da Jugoslavija mora primiti neptunske konvencije. Jugoslavija je, kaže Radić, slobodna država. Vodstvo jugoslovensko vanjske politike vrlo dobro zna, da prihvaćanje neptunskih konvencija nema nikakve praktične vrednosti u sredjivanju odnošaja s Italijom. Uza sve neptunske konvencije odnošaji bi ostali ipak neuredjeni. Niti Italiji ne bi konvencije ništa koristile, a Jugoslaviji bi škodile. Ne ide se samo za neptunske konvencije, nego za potpuno zdrave odnošaje Italije prama Jugoslaviji, a to znači, kaže Radić, da se Italija ne smije mješati u balkanska pitanja. Jedino će se onda doći do sredjenih prilika na Balkanu, a to je važno za osiguranje mira u srednjoj Evropi. Talijansko-jugoslovenski sporazum u tom smislu — kaže Radić — bio bi garancija za mir, a pri tom ne bi trpjela nikakvu štetu Italija, a niti interesi Jugoslavije.

Stanovništvo Italije. — Prema najnovijim podatcima centralnog statističkog zavoda vidimo, da broj Talijana u državi i u inozemstvu iznaša oko 50 milijuna. U kraljevini živi 40,799.000, a u drugim državama 9,250.000 Talijana.

Politički dogodjaji u Rumunjskoj. — Sva evropska politička javnost sa zanimanjem je u zadnje dane čekala što će se razviti iz najnovijih političkih dogodjaja u Rumunjskoj. 60 tisuća seljaka, koje vodi Maniu, i koji su se sakupili u Bukareštu, upriličili su silnu demonstraciju. Seljaci su htjeli prestrašiti vladu, kojoj je na čelu Bratianu. Oni naime kane sastaviti svoju seljačku vladu, koju će voditi Maniu. Osim toga širile su se vijesti, da će svi seljački poslanici napustiti parlamenat. To je teška prijetnja za vladu. No, Bratianu je na sve ostao hladnokrvan. Njega je odlučno branilo regentsko vijeće. Vlada je dala mobilizirati vojsku, žandarmeriju i policiju. Seljaci, i ako su bili oružani, morali su se pred silom povući i umiriti. A takodjer i ona ideja o zapuštanju parlameta propala je. Vlada je bila naime zaključila, da će u tom slučaju seljačkim poslanicima oduzeti mandate, pa će za njihova mjesta raspisati nove izbore. — Tako je, bar momentalno, akcija seljaka propala.

Rumunjska i Madžarska. — Prošle sedmice dogodio se je na rumunjsko-madžarskoj granici incidenat, koji će imati jačeg odjeka u odnosima izmedju Madžarske i Rumunjske. Na rumunjskom teritoriju, odmah uz granicu pogranični rumunjski stražari pucali su u petoricu Madžara, koji su sigurno pomutnjom prešli iz Madžarske bez putnice u Rumunjsku. Jedan je Madžar pritom teško ranjen, pa je malo zatim od rane umro. Madžarska vlada je zbog toga diplomatskim putem protestirala u Bukareštu.

Konferenca za razoružanje. — Prošle su se sedmice sastali u Ženevi na jednu novu konferencu za razoružanje zastupnici raznih država, koje u riješavanju toga važnog pitanja imaju udjela. Više su se dana vršile sjednice i sastanci, na kojima su izlagali svoje ideje i davali predloge razni govornici. Izmedju sviju najviše se je isticao delegat Sovjetske Rusije, Litvinov, koji je još na prvoj konferenci, lanjske godine, predložio neka bi se provelo potpuno razoružanje u svim državama. On je taj svoj predlog opet ponovio i živo branio. Za njega su se izjavili njemački i turski delegat. Delegati ostalih zemalja svi su više ili manje odlučno Litvinovov predlog odbili. U svojem govoru od prošlog četvrtka Litvinov je branio svoj predlog, ali je uza to govorio i o vanjskoj politici Rusije. Konferenca je inače i ovaj put zaključena bez jednog odredjenog rezultata. Govorilo se je i raspravljalo, ali se nije ništa zaključilo, a izgleda da se u tom pitanju neće još dugo vremena doći do jednog boljeg zaključka.

Tangersko pitanje. — Prošle sedmice započela je u Parizu jedna medjunarodna konferenca, u kojoj učestvuju Francuska, Španjolska, Engleska i Italija. Na toj se konferenci ima riješiti pitanje Tangera. Novine naglasuju, da su sve četiri države u zadnje vrijeme pokazale želju i svu dobru volju, da se ovo pitanje konačno uredi, pa se nadaju da će konferenca uspjeti. Konferencu je otvorio francuski ministar vanjskih poslova Briand, a zatim se je pristupilo radu. Delegati imaju da medjusobno zaključe kakve pravice ima u Tangeru svaka pojedina država, a napose se imaju odrediti pravice Italije, koja se do sada nije u pitanju Tangera osobito uvažavala.

Liga Naroda i Španjolska. — Jedan uvaženi svjetski list javlja, da će Španjolska doskora opet pristupiti u Ligu Naroda. To je zaključila Španjolska vlada.

Izbori u Njemačkoj. — Njemački kancelar Marx je prošle sedmice sazvao na sastanak sve zastupnike njemačkih stranaka. Na tom se je sastanku zaključilo, kada će se obaviti novi izbori za parlamenat. Ti će se izbori obaviti najkasnije 20. maja ove godine.

Jugoslavija i Bugarska. — Prigodom posljednjeg sastanka u Ženevi jugoslovenski ministar vanjskih poslova Marinković i bugarski, Burov, imali su vrlo važne razgovore. Oni su raspravljali o raznim pitanjima, koja se tiču Jugoslavije i Bugarske. Prema izjavama, koje je novinama dao bugarski ministar vanjskih poslova Burov, u najkraće vrijeme doći će do najboljeg sporazuma izmedju ovih dviju slovenskih država na Balkanu.

Vjerski nemiri u Rumunjskoj. — Rumunjska ima uz velike političke dogodjaje na dnevnom redu takodjer i vjerske nemire. Pred nekoliko dana došlo je tamo zbog vjere do krvi. — Vlada je naime uvela neki novi zakon, kojim se uredjuje odnošaj izmedju crkve i države. Prema tom zakonu oduzete su crkvi neke pravice. Vjernici pravoslavne crkve u svoj Sedmograskoj pokrajini digli su demostraciju. Toj su živoj demostraciji bili na čelu svećenici. Žandarmerija je odmah dobila nalog da demostrante smiri, ali to nije išlo glatko. Došlo je do sukoba. Zato je žandarmerija oružjem navalila na raspaljenu masu, pa je pritom ranjeno 15 svećenika, a od tih ih je 5 umrlo od rana. U znak protesta su svi svećenici u pokrajini zaključili, da ne ne će misiti, dok se zakon ne opozove.

Umro je jugoslovenski ministar pošta. — Dne 25. marta umro je u Beogradu ministar pošta i radikalski poslanik dr. Vlajko Kocić. On je kratko vrijeme bolovao. Bio je u jednom sanatorijumu na operaciji slijepog crijeva. Bio bi stalno ozdravio, ali je nesmotreno odmah po operaciji popio čašu hladne vode, to je prouzrokovalo komplikacije, pa je umro. — Dr. Kocić bio je rodjen g. 1866. u Vlasoloncima u Srbiji. Po zanimanju je bio odvjetnik. Poslanikom je bio izabran 1923. godine. — Pogreb je obavljen vrlo svečano 27. marta.

Portugal i predsjednik republike. — Prošle sedmice obavljeno je u Portugalu biranje novog predsjednika republike. Bio je opet izabran dosadanji predsjednik general Carmona.

Novi jugoslovenski zajam. — Novine donašaju vijest, da će jugoslovenski ministar financija dr. Bogdan Marković doskora otputovati u London, gdje će potpisati pogodbu za novi državni zajam od 50 milijuna funti šterlina, koji će Jugoslaviji dati englesko-američka skupina banaka.

Sjedište Saveza Naroda. — Prošle godine prvi put je iskrslo pitanje prenosa sjedišta Saveza Naroda iz Ženeve u Beč. Kako pariške novine javljaju ovo će se pitanje definitivno riješiti u jesen ove godine, te se očekuje, da će tri četvrtine država glasovati za seobu u Beč. Pravila Saveza Naroda ne odredjuju, da središte Saveza mora vječno ostati u Ženevi. U početku rada Saveza Naroda kolebali su se izmedju Versaillesa i Bruxellesa, ali je na nagovor Wilsonov uzeta Ženeva.

Zašto hoće diplomati svijeta da sele iz Ženeve? Razlozi su ovi. Što se Švicarska vlada ne može odlučiti da priznade predstavnicima država kod Saveza Naroda eksteritorijalnost, što je telefonska služba nedostatna i što je život u Ženevi preskup.

Bečka općina odnosno vlada austrijska naprotiv se obvezuju, da će odmah po preselenju u Beč biti svim diplomatima kod Saveza Naroda zajamčena eksteritorijalnost, da će se telefonska veza tako urediti da bude korisna službi Saveza Naroda. Beč bi dao Savezu na raspolaganje bivši carski dvor, te bi prema tome bila suvišna gradnja nove palače Saveza. Jeftinoća u Beču učinila bi, da Savez godišnje može uštediti 1 milijun funti šterlina. Osim toga i Beč ima povoljniji geografsko-politički položaj, te bi time Savez Naroda bio bliži Balkanu, od koga po iskustvu dolazi najveći broj medjunarodnih sukoba.

† **Don Juraj Biankini.** — Pri zaključku lista stizava nam vijest, da je dne 27. marta ujutro u Splitu umro Don Juraj Biankini, vrlo poznati jugoslovenski narodni radnik i političar, stari i odvažni borac i iredentista, koji je mnogo doprinesao narodnom osvješćenju Jugoslovena u bivšim austrijskim krajevima. Pokojni Don Biankini rodio se je 1847. na Hvaru. Bio je svećenik, ali se je za rana dao na nacijonalni politički rad, pa je dugi niz godina bio vodja nacijonalnog pokreta u Dalmaciji, uredjivao je zadarski «Narodni List» i zastupao narod u bečkom carevinskom vijeću. — Poslije oslobodjenja bio je podpredsjednikom Narodnog Vijeća. U vladi Ljube Davidovića bio je neko vrijeme ministar. Neko je vrijeme bio i podpredsjednikom Narodne skupštine. Radi starosti i slaboga zdravlja u zadnje vrijeme nije se bavio aktivno politikom. Vodio je samo Jadransku Stražu, kojoj je bio predsjednik. Don Juraj Biankini biti će pokopan u rodnom Starom gradu na Hvaru. — Njegova smrt proizvela je u Jugoslaviji iskrenu i veliku žalost.

Iz svih sela Istre stizavaju nam dnevno brojne naručbe na knjigu pripovijesti

KAD SE UŽGE MLADA KRV
od Ernesta Radetića.

To je dobar znak za nas, koji smo knjigu izdali. No to je slab znak za one, koji iz nemara nisu knjigu do danas naručili. Mogli bi vrlo lako ostati bez te lijepe knjige, koja **stoji samo 3 lire i 50 centezima** (sa poštarinom).

Domaće novosti

Novi zakon o krsnim imenima

U jednom od prošlih brojeva «Istarske Riječi» govorili smo o novim zakonima, po kojim se obiteljska prezimena slavenskog ili tudjeg karaktera mogu da promijene. Zakon u tom smjeru poznaje dvije kategorije prezimena.

Jedna kategorija obuhvaća prezimena, koja su po mnijenju gosp. prefekta, i komisije u tu svrhu sastavljene, postala iz talijanskog ili latinskog jezika, a dobila su kasnije slavensku ili drugu tudju formu ili su naprosto prevedena. Ova prezimena može prefekt da promijeni službeno i proti volje one osobe, koja takvo prezime ima.

Drugoj kategoriji pripadaju ona prezimena, koja nisu nastala iz talijanskog ili latinskog, nego koja su zbilja tudja i tudjeg porijekla. Ova imena mogu biti promijenjena samo na molbu dotičnog lica, koje ima ovo tudje prezime. U tom smjeru predvidja zakon jedan vrlo jednostavni način, da te osobe bez troškova i bez gubitka vremena dobiju novo prezime.

Ovih je dana stupio na snagu jedan novi zakon, koji sadržava nekoje propise glede imena, t. j. glede krsnih imena, kako ih mi obično zovemo. Najvažnija jest u tom novom zakonu od 8. marta 1928. br. 383 odredba, da može oblast promijeniti pojedinim licima krsna imena, kad su ta imena protunacijonalna ili protuvjerska ili protiv na javnom redu. Donašamo kratkoće radi jedan točni i doslovni prevod tog zakona.

ZAKON 8. MARTA 1928. BR. 383.

Propisi, koji uredjuju davanje imena kod prijava rodjenja.

Čl. 1. — Kod prijave rodjenja zabranjeno je djeci davati imena, koja su prezimena te imena, (djeci nepoznatih roditelja takodjer i prezimena), koja su smiješna i sramotna, ili imena koja nanašaju uvredu javnom redu ili nacionalnom ili vjerskom osjećaju ili koja su geografske oznake mjesta.

Zabranjeno je takodjer davati djeci nepoznatih roditelja imena i prezimena, po kojima bi se moglo sumnjati na njihovo porijeklo, ili takova prezimena, koja pripadaju slavnim porodicama ili uopće poznatim porodicama u mjestu, gdje se obavlja prijava rodjenja.

Ako prijavitelj predlaže ime, koje je zabranjeno u smislu ovoga članka, onda ima činovnik civilnog stanja da izabere ime, a interesirana stranka može da učini utok na tribunal.

Čl. 2. — Prekršaji odredaba predjašnjeg članka su kažnjivi prema čl. 404 civilnog zakonika.

Čl. 3. — Prijave rodjenja, koje ne bi bile sastavljene u smislu I. članka, bit će ispravljene na traženje državnog odvjetništva. Ono ima da postupa po čl. 845. i 846. gradjanskog postupnika, saslušavši i pozvavši u svakom slučaju interesirane stranke i vodeći računa, u koliko je moguće, o njihovoj želji za izbor novog imena.

U smislu predjašnjeg odlomka imadu se službeno ispraviti krsne isprave osoba, koje su sada žive, iako su sastavljene prije ovog zakona, kad se radi o imenima, koja nanašaju uvredu javnom redu, ili nacionalnom ili vjerskom osjećaju.

Čl. 4. — Kraljevska vlada je ovlaštena da dade dispozicije za uredjenje izdavanja prepisa isprava civilnog stanja i potvrda, koje se na njih odnašaju i mimo postojećih zakona.

Čl. 5. — Ovaj zakon stupa na snagu sa danom njegove objave.

U Rimu, dne 8. marta 1928., god. VI.

Viktor Emanuel, s. r. **Rocco**, s. r.

Vidio ministar pravde Rocco.

On. Mussolini za obitelji sa mnogo djece. — Predsjednik vlade on. Mussolini odredio je dar od 300 lira Ivanu Brausu iz Krnice; Ivanu Durasu iz Barbana dar od 500 lira, te Ivanu Slavecu iz Dekani dar od 500 lira, zato, jer imaju velike obitelji s mnogo djece.

Poslanik Mrach je promjenio prezime. — Sekretar istarske fašističke federacije i državni poslanik on. Mrach promjenio je pred nekoliko dana svoje prezime. On se više ne zove Mrach, nego Maracchi.

Jugovac u rukama vlasti. — Odani kolega i glavni saradnik glasovitoga istarskog razbojnika Kolarića, Antun Jugovac napokon je pao vlastima u ruke. Kako je poznato, on je učestvovao u svim najgroznijim razbojstvima, koja je počinio Kolarić. Iza kako je Kolarić uhvaćen o Jugovcu se više ništa nije znalo. Vlasti su ga tražile, ali njemu nije bilo nigdje traga. Govorilo se je, da je prešao preko granice, da je u Jugoslaviji, u Rusiji, u Austriji itd., ali niko nije ništa stalna znao. On je rodom iz Svetoga Ivana od Šterne na Poreštini, a po zanimanju je bio poljodjelac, no to mu je bilo muzgredo zanimanje, on je bio u prvom redu lopov. Oženjen je, a njegova žena stanuje u Trstu. Policijske su vlasti nanjušile, da njegova žena prima od njega nekakva pisma. Napravili su joj premetačinu, i doista, u postelji nadjoše sakrivena pisma, koja joj je muž, famozni Antun Jugovac, pisao iz — Pariza. On je doista u Parizu, ali ne na nekom gospodskom izletu, nego se tamo nalazi u — zatvoru. Kozna što je u Francuskoj počinio, pa je osudjen na 2 godine zatvora. Doskora bi morao izići iz zatvora, jer mu to «gostovanje» ističe 8. aprila. Da Jugovac opet ne pobjegne tršćanska je policija odmah obavjestila parišku neka joj «ptičicu» izruči, jer je on osudjen u kontumaciji na doživotni zatvor. Doskora bi Jugovac imao biti doveden u jednu talijansku tamnicu.

Umire u crkvi prigodom pričesti. — U Cresu se je dne 24. marta zbio jedan rijedak dogadjaj, koji je na pučanstvo napravio poseban utisak. Prigodom pričesti u glavnoj creskoj crkvi umrla je jedna žena. Franciska Markijan, stara 66 godina, došla je toga dana na prvu misu, ujutro u 6 sati. Prisustvovala je misi, a kad je svećenik počeo da pričešćuje približila se je i ona oltaru. Klekla je i baš joj je svećenik prišao s hostijom pred usta, kad li se ona sruši o tle. Svi su mislili, da se radi o običnoj nesvjestici, no kad je pridigoše, s začudjenjem opaziše, da je starica mrtva. Udarila ju je kap.

U blizini Izole umrla je jedna starica od 107 godina. — Pred par dana umrla je u selu Kavarije blizu Izole Antonija Pavlić, stara 107 godina. Ona je rodjena 17. oktobra 1821. Bila je sve do zadnjeg dana svoga života dosta svježa i zdrava. Nije izgledala onako stara kako je bila. Kad bi je ko zapitao koliko godina ima, ona bi živo, šaleći se rekla, da ima samo 7 godina, jer onu stotinu više i ne broji. Govorila je, da je Bog na nju zaboravio, pa je zato još živa, a da joj je ipak život dosudio. U svojem životu ona je mnogo trpjela. Živjela je u siromaštvu i raznim drugim nevoljama, no nije nikada bila bolesna. Rodila je više sinova i kćeri, pa je imala čitavu regimentu unuka. U zadnje je vrijeme osjećala smrt, pa si je bila spremila i odijelo, u kojem će ići u grob. Napokon je smrt došla i po nju.

Književnost i umjetnost

Uspjeh Begovićeve drame u Rimu.

Utorak dne 27. marta prikazavana je u rimskom kazalištu «degli Indipendenti» drama «Pustolov pred vratima» od hrvatskog pisca Milana Begovića. To je prvi put, da se u Italiji prikazuje jedna jugoslovenska drama.

Begovićev «Pustolov pred vratima» imao je silnog uspjeha. Predstavi je prisustvovalo mnogo publike, a novine su zabilježile i nekoje uvažene ličnosti. Pljeskanju nije bilo kraja. Publika je zvala 20 puta glumce, a 3 puta pisca, koji je iz Zagreba došao da prisustvuje predstavi svoje drame.

Poslije predstave bio je Begoviću priredjen svečani banket. Tome je banketu prisustvovao uz mnoge ličnosti iz talijanskog literarnog života i Conte Capasso Torre, koji je zastupao talijansko ministarstvo vanjskih poslova. On je na najsvečaniji način izručio Milanu Begoviću komendu talijanske Krune, za njegove odlične zasluge u radu oko širenja talijanske kulture u Jugoslaviji. Milan Begović, novi «Commendatore della Corona d'Italia», je direktor drame na zagrebačkom narodnom kazalištu. — Sve talijanske novine pišu lijepo o uspjehu drame Milana Begovića.

Opažamo, da istarski seljak sve bolje upoznaje vrijednost štiva. On naručuje i čita svaku knjigu koju mi izdajemo. To znači, da je naš seljak napredan i civilizovan. To se opaža naročito prigodom raspačavanja novoizišlih knjiga. Svi naši bistriji i napredniji istarski seljaci naručili su knjigu

KAD SE UŽGE MLADA KRV
od Ernesta Radetića,

koja stoji samo 3 lire i pedeset centezima sa poštarinom.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Dok su Barizon i Tompson vrludali uokolo po koritima unesrećenih ladja, Dora je bila ostala sama na «Floridi». Već im je bila spremila i ručak, kad se najednom nadje pred dvojicom mornara, što su odnekuda došli na brod. Upravo je bila s njima zametnula razgovor, kad se i ona druga dvojica vratiše. Nato posjedoše svi za stô, da ručaju.)

(Nastavak 12.)

Za vrijeme ručka ispričaše ona dvojica mornara, od kojih se jedan zvao Žak, a drugi Tom, život, što su ga vodili u ovoj nesretnoj pustoši. Pripovijest je bila duga, ispresijecana usklicima zapanjenosti i čuda. Prema njihovu pričanju ovaj otok natlačenih podrtina bio je uvijek napučen. Najstariji sadašnji stanovnici, koji su prije dvadeset i pet godina stigli na «otok», bili su ovdje zatekli druge, što su ovamo bačeni davno prije njih, i koji su takodjer našli nekoliko ljudi, što ih je još prije nevolja ovamo dovukla.

Razbijene ladje, a na njima i po nekoliko brodolomaca, stizavale su ovamo gotovo redovito. Od svih tih nesretnika nijedan nije mogao da se vrati, već je morao da ostane na brodu i da tu živi, dok ga smrt ne odnese. Neki su se tu i rodili i ostali na «otoku» cijeli svoj život. Podrtine ladja, što bi se natjerane strujom dovukle, donijele bi hrane, vode, odijela, čak i po koji komad sjajnog namještaja i drugih luksurijoznih predmeta. Svega toga dolazilo je u tolikoj mjeri, da je brodolomcima bio u tom pogledu život osjeguran i olakšan. U slučaju oskudice, kad bi neko vrijeme prestale dolaziti ladje izvana, skupljala bi se za piće voda kišanica, a za jelo ptičja jaja i razne ribe. Stanovnici, većinom mornari od zanata, vršili bi razne radnje, tako da je život bio prilično podnosiv.

— Ima ih izmedju nas, koji nimalo ne misle na odlazak, reče Žak. Ostali pak, osobito oni, koji jedva stignu, no misle na drugo, nego kako bi što prije otišli. Najposlije vide i oni, da je to nemoguće, pa se predaju sudbini.

Cijela kolonija nalazi se — po pričanju onih mornara — pod zapovijedi nekog bivšeg kapetana, Petra Forba. Taj se je čovjek nametnuo svojim drugovima najprije snagom svojih mišica ukrotivši na najsuroviji način jednoga po jednoga sve nepokorne. Medjutim ima u njemu i neprijepornih sposobnosti za organizaciju i upravu. Ustanovio je ured, kome je zadatak, da nabavlja živež. Svaka ladja, čim stigne, pretraži se, pokupi se hrana, koja se u njoj nadje i odnese kadšto i po nekoliko milja duboko u unutrašnjost, u mjesto, koje se nazivlje «selo». To je središte čitave kolonije i osnova sve njezine organizacije. Obrazovao je Forb i stražu, koja ima neprestano da pazi na ladje, što stizavaju i da ih nadzire. I njih dvojica, Tom i Žak, nalaze se sada u toj službi.

Svak ima da vrši posao, što mu ga je odredio Forb, koji strogo pazi, da se njegove odredbe ni u kojem slučaju ne krše. On kroji pravdu, na surov i kratak način čini kraj raspramа udarajući veće ili manje kazne za svaki prekršaj propisanog pravilnika. U kratko: taj čovjek mora da je obdaren tolikim sposobnostima, pa se je Barizon nemalo čudio, što još nije nikada ozbiljno pokušao, da se odanle izvuče. Tu tajnu nastojao je sada Žak da objasni.

— Eto, vidite, prihvati on, alge pokrivaju more sve uokolo u daljini koje dvjesta milja odavle. Tko bi dakle htio, da se izvuče iz ovoga Sargaškog mora, trebao bi da sagradi prikladnu, neveliku ladju i da njome sve malo po malo krči put kroz ove krupne naslage. To bi trajalo tako dugo, da bi svi u ladjici poginuli od gladi prije negoli bi prevalili ni jednu trećinu puta, što je lako razumljivo, kad se pomisli, da se u ladjicu ne bi moglo spremiti dostatno hrane. Pa i kad bi se izišlo iz ovog Sargaškog mora i dokopalo se do otvorenog mora, što onda? Kuda, kamo da se upravi bez busole, bez karata i uopće bez ijednog pomorskog pomagala? Isprva mi smo svi htjeli da pokušamo sreću, ali nam je Forb iznio tolike i takove zapreke i poteškoće, da smo brzo odustali od svoga nauma. Unatoč tome neki, hrabriji i odvažniji, pokušali su, da se odvezu, ali su već odmah na početku zagazili u alge i bili su sretni, što su se mogli natrag da vrate.

Barizon potrese glavom:

— Ja to sve razumijem, reče on, i vjerujem, da uistini postoje sve te zapreke, što ih vi iznosite, ali jedno mi ne ide u glavu: to da nemate nikakvih pomorskih sprava. Tome se ja vrlo čudim. Kako da se to objasni, da za cijelo to vrijeme, što se nahodite ovdje, i kod tolikih ladja, što su ovamo stigle, niste mogli naći ni na jednu takovu dobro sačuvanu spravu?

Žak ostade časkom neodlučan, onda reče:

DOPISI

IZ RIJEKE

Novi milijuni. - Jedan proces. - Oni što sabiru novac u takozvane dobrotvorne svrhe... - Kralj kraljeva. - Sveti Otac i moda. Zrcalo i Ninetta. - One tri.

Komendator Host-Venturi vratio se iz Rima s uskrsnom pogačom, koja će — nadamo se — zadovoljiti sve Riječane, koliko ih je Bog dao. I ne samo Riječane, već i sve provinclere uokolo. Osigurani su naime milijunski krediti. Općina sama dobiva deset milijuna lira, što će se upotrebiti za razne radnje, u prvom redu za vodovod i rasvjetu. Tramvaj, gas, električna struja i vodovod protegnut će se — kako se pripovijeda — sve do Opatije i Lovrana. Razumije se, da će sve to ići postepeno: tako će se cijevi za vodu postaviti najprije do raskrnice u Preluku, da ih se kasnije produži prema Opatiji i Lovranu.

Posebni krediti odredjeni su za uredjenje luke, u kojoj je u ovo desetak godina mnogošto zardjalo i zbog neuporabe postalo neuporabivo. Na osobit će se način izići u susret lokalnoj industriji: u jednu riječ, učinit će se sve, da se Rijeka izvuče iz vrhunca krize, na kome se po riječima spomenutog komendatura nalazi.

Providjet će se i za bližnju Rivieru: za Opatiju, Lovran itd. O igračnici nema za sada ni govora, i bolje je, da se o tome i ne govori, jer bi to značilo bacati bob o stijenu. Što se ne može — ne može se i gotovo! Ali ima drugih načina, kojima se može dati života Rivieri, a to u prvom redu jednom zgodnom propagandom. U tom smislu, veli Host-Venturi — učinilo se mnogo, i tome imamo da zahvalimo lijepi porast gostiju, što se već sada opaža. Ali to nije dosta: gotovo je stalno, da će se mjeseca maja nad Kvarnerom prirediti jedna silna avijatička manifestacija, koja će bez sumnje domamiti ovamo svu silu naroda iz svih strana svijeta. Doći će i major de Bernardi, da tu potuče svoj vlastiti rekord.

Ovoliko za sada, da se zna, ali glavno je, veli Host, da se ljudi zadovolje s malim dobitkom.

Imali smo ovih dana na Rijeci jednu malu sudbenu raspravu, od koje bi neki nepopravljivi ljudi i još nepopravljivije ženice morale nešto da nauče. Prošlog ljeta opazilo se, da je u magazinima društva «Adrije» ponestalo mnogo robe: nekoliko mornarskih odora, pa nekoliko stotina finih plahta, ubrusa, stolnjaka itd. itd., što je predstavljalo ukupnu vrijednost od kojih pedeset hiljada lira. Stvar je odmah prijavljena, i malo zatim ušla je policija u trag nesamo onima, što su spomenutu robu ukrali, već i onima, što su je od njih za malen novac kupili. Sud je preslušao jedne i druge i proglasio presudu, kojom se tatovi kažnjavaju na dvije do tri godine zatvora, a neke ženice, što su od njih robu kupile, na šest do sedam mjeseci tamnice, a neke uz to i na globe od hiljade i više lira. Iz ovoga možemo da naučimo, da nije samo zabranjeno krasti, već da čovjek može dospjeti u zatvor i onda, kad kupuje ukradene stvari. Ovo polažemo na dušu nekim našim dobrim ženicama, koje više puta kupuju takve stvari, a da i ne znaju jadne, kako mogu jednog dana biti zato pozvane na odgovornost. Reći će tkogod: jest, ali i život je težak i kad više puta nemaš u što da zaviješ bolesno dijete ili nemoćnoga oca ili majku, ne pitaš mnogo: dali je ona roba kupljena ili ukradena, već si sretan, da je možeš imati za malene pare. — Jest, to je sve dobro, ali i zakon je zakon, pa teško onome, koga pogodi.

I još nešto: i kada dodje kogod, da vas pita novaca u bilo koju svrhu, ne vjerujte mu. Ovih se je dana doznalo, da su u Milanu dvojica njih sabirali novac za sirotinjsku djecu na Rijeci i pokazivali nekakvo pismo, na kome je stajalo ime riječkog biskupa. Potpis je bio dakako iskrivljen, što opet pokazuje, da čovjek ne može vjerovati ni potpisima.

Prije nekoliko dana imali smo sreću, da u kinematografu «Fenice» vidimo jedno divno djelo: Kralja kraljeva ili Isusov život i muku i smrt njegovu. Kazalište uvijek natlačeno, a općinstvo do suza ganuto. Kolika ljepota, kolika dobrota u licu onoga, što je predstavljao Sina Božjega! Pa ona muka na gori Maslinskoj, onaj susretaj s Judom Iškarijotom, oni rimski vojnici, onaj Pilat, ona trnova kruna, ono bičevanje, pa onaj put s križem na ramenu, ono padanje, ona smrt na križu — sve je to ondje na platnu samo prikazano, ali čovjek, koji ima srca i vjere, zna, da se je ono prije dvije tisuće godine zaista dogodilo, pa mu je teško, kad vidi sve one strahote, ono trpljenje, onu krv prolivenu za spas i za sreću ljudi, koji medjutim nastavljaju mirne duše svoju staru igru i svojim blatnim i griješnim životom zabijaju neprestano nove čavle u izranjeno i iskrvavljeno tijelo Isusovo.

Reći ćete: ama što nam ovo danas naš Rokac prodiče? Prodiče on, prodiče, ali nema jadan kome. Uostalom sad smo u korizmi, u nedjelji muke, pa ne mogu ni ja biti veseo.

Čitam u novinama, da je Sveti Otac opet ustao protiv današnje ženske mode, osobito protiv kratkih suknja. Vrlo je interesantno, da su se protiv kratkoće suknja izjavili ovih dana i neki najznamenitiji pariški krojači i švelje. A dogodilo se nedavno i nešto drugo, što će uvelike uzbuditi i uzvrpoljiti one dame, koje su već podrezale svoje lijepe kose. Evo što je na stvari: Prije desetak dana birali su u Parizu kraljicu ljepote: «Miss France», i izabrali jednu, kojoj divna, bujna kosa doseže do koljena. Pitao sam Ninettu, što ona misli o tome, a ona meni:

— Ca znaju oni va Parije! Neka pridu o Riku, pak ćemo njim mi povedet, ca j' moda.

Pripovijedao sam joj zatim, da je neki švedski statističar pronašao i izračunao, da žene izmedju petnaeste i pedeset i pete godine izgube 4800 sati pred zrcalom, ne računajući ovamo sve one poglede, što ih svaki čas bacaju u mala zrcala, što ih nose u torbici. Našto će meni Ninetta:

— A ste ga pitali, ako je pak storil statistiku za sve one uri, ca ih vi muski zgubite po ostarijah i birarijah?

One tri: Jedan čovjek, koji bi se mogao zvati i Smolinski, sjedio je pred kućom i pušio lulu. Prodje onuda jedan njegov znanac, koji ga upita:

— Kako je brate?

— Hvala na pitanju, nije ni loše. Jučer mi je strijela pukla u krov kuće.

— Pa to je strašno! — usklikne stranac.

— Kako strašno? Noćas je pala velika kiša i kroz rupu, što ju je strijela napravila na krovu, napunila mi se kuća vodom.

— A tvoje stvari? Jesi li ih barem izvukao napolje?

— Nisam, brate, čekam naime da dodje još i potres, pa da mi ih on izbaci.

Druga: Došao muž kasno u noć kući. Žena se okosnu na nj:

— Lažljivče jedan! Rekao si, da ideš k prijatelju, a ti si otišao u krčmu.

— Što ću, da učinim, kad je prokleti slučaj htio, da je i prijatelj bio otišao baš u krčmu!

Ona posljednja: Otišla Nineta k zubaru i upita ga, što bi koštalo jedno sasvim novo zubalo?

— Tisuću lira, odgovori zubar.

— To je previse, reče Ninetta, ja ne premorem toliko...

— E, ali promislite samo, kakve biste zube dobili! Prave amerikanske zube. Njima biste mogli gristi.

— To je sve lepo, ma da vam ja platim teh tisuće lir, kega vraga bim pak onputa grizla s njimi?

Rokac.

DAROVI
za «Franinu i Jurinu»:

Darovaše po 1 dolar: Max Spazzafumo, Kuzma Dobrila, Ema Vidović, Josip Kršanac svi iz Filadelfije. — Najljepše im se zahvaljujemo na tako lijepom daru.

— To su stvari, za koje se brine sâm kapetan Forb. On ih sâm traži i ispituje. Drugi se ionako ne razumiju u to.

— Sad razumijem...

Zapravo Barizon nije razumio ništa, ali je iz svega onoga, što je čuo, stvorio zaključak, da onome Forbu nije bilo ni najmanje stalo da odavle ode. Bez sumnje je i on poput Cezara volio da bude prvi u svome «selu» negoli drugi u Rimu, pa zadovoljan, što može da vlada nad nekoliko ljudi, poduzimlje sve moguće, da im spriječi povratak u svijet, što bi u slučaju uspjeha smanjilo i oslabilo njegovu vladalačku moć. Barizon posluti odmah, da će se njegova volja s voljom onoga čovjeka uhvatiti prije ili kasnije u koštac.

— A žene? Što je s njima? — upita Dora da okrene razgovor.

— Najstarija izmedju njih, prihvati Žak, zove se «teta Joša».

Oba mornara govorila su o njoj s poštovanjem. Bit će joj oko šezdeset godina, a živi na ovim podrtinama ujedno sa svojim mužem već oko petnaest godina. Najmladju bacilo je ovamo prije dvije godine. Pošto je obudovljela, udala se za nekoga Galeša, koji se smatra desnom rukom zapovjednika Forba. Rodilo im se jedno dijete i to je jedino u čitavoj koloniji.

— Tu se dakle ljudi žene kao i posvuda...? — reče Dora veselo. A tko ih vjenčava?

I sada ostade Žak malo neodlučan, dok opet ne preuze:

— Do lani vršio je tu službu sâm zapovjednik Forb, ali otkada je ovamo zalutao jedan svećenik, neki gospodin Vilot, vrši on taj crkveni obred i sve ostale. Onaj Galeš prilično je ružan čovjek, dok je ona mlada udovica baš lijepa, pa nije htjela da podje za nj. Ali što da čini? Žene su ovdje vrlo rijetke. Čim se koja pokaže, odmah je vjenčaju.

Tu stane, pa pokazajući na Doru, reče Barizonu:

— Ovo je zacijelo vaša gospodja...

Dora porumeni, a Barizon učini kao da to nije ni opazio.

— Nije, reče, to je gospodjica Lavrence. Ja sam časnik Barizon, a ovaj gospodin ovdje, Tompson, nadzornik policije.

Mornari se nespretno nakloniše.

— Imali smo ovdje, nastavi Žak, još jednu gosopdju: Forbovu suprugu, ali je prije dva mjeseca umrla. I sada je i Forb udovac, pa bi se vrlo rado oženio. To je sada njegova najvruća želja...

(Slijedi.)

Franina i Jurina

Fr.: Ma, Jurino, reci malo ti mane, je ono istina, ča si nam ti čera povedal dole na gumne?

Jur.: Ča ja povedam, to je sve istina, i ki mi ne veruje, neka gre gjedat.

sve verujem, samo mi nekako ne gre va glavu ona štorija od onega franceskega gradića. Je l' moguće, da more dan današnji bit va jednoj franceskoj općine načelnik — ženska!

Jur.: Ne samo načelnik nego i svi općinski suci su ženske. I direhtur od policije, i štacijonšef i fanat od općini — sve su to same ženske.

Fr.: Ma ča mi to govoriš? A muški?

Jur.: Muški moraju delat na grunte, va vinograde, va šume — kako ki.

Fr.: A kada su ženske na sednicah ale pak na kakovem drugem općinskem dele — ča je pak onput?

Jur.: Ne razumem.

Fr.: Dem da, ako su ženske vane, po posle — ki je pak pul ognja?

Jur.: Muški.

Fr.: A ki pak decu ziblje?

Jur.: Isto muški.

Fr.: Ja ma to ni dostojno.

Jur.: Ča ni dostojno?

Fr.: To da muški sede pul ognja i da decu ziblju.

Jur.: Ja ne vidim, zač ne bi to bilo dostojno. Najpoglaviteje je to, da je va općine red, a va kuhinje med. Zato je svejedno, dela ovo muški al ono ženska, samo ako je delo napravno kako j' trebe.

Fr.: To je sve lepo, kako ti govoriš, ma svejedno, kad se promisli — — —

Jur.: Kada se promisli — ča?

Fr.: To da je za jednu mušku glavu sramotno, kada pušća, da mu zapoveda slabeji, mizerneji i nevaljateji nego je sam. Ženska je jedno lepo stvorenje Božje, ma svejedno — jedan brkati čovek njoj se ne bi smel stavit pod papuču.

Jur.: Bi smel, ne bi smel — to se sada ne govori. Ja znam samo to, da je već puneh tisuće let, da va onem franceskem meste žena zapoveda, i ako ti ni pravo, a ti se lepo zuj.

Fr.: Mane j' pravo, ma ja ne morem razumet, kako more to bit pravo onem, da mi prostiš, telcom tamo!

Jur.: Njim je pravo. Posensega pravo.

Fr.: Ki zna je ni ne. Ja ne verujem, da se ni već ki ta popuntal proti toj čudnoj navade.

Jur.: Ča bi mu koristilo, da se punta, kada imaju ženi puliciju v rukah. Neka samo ki žukne, valje ti ga zakuju i va katafić kalumaju.

Fr.: I oni muče?

Jur.: Biš i ti — i kako! Po sakrabojski biš tancal i — mučal. Ženska je slaba, ma daj njoj v ruku pušku, pak ćeš videt, ki će bit kuražneji: ti ale ona.

Fr.: Ljudi Božji krstijani, to mora bit prava dešperija! Ma i oni nesrećni muški, ako nisu baš telci, moraju se šfogevat na voli ki drugi način. Ja mislim, da su po cele noći po oštarijah.

Jur.: Će njim se dat! Ženske su storile zakon: na devet ur moraju bit sve oštarije zaprte.

Fr.: Devet ur fajeram! Ma ča su pomunjele! Na devet ur čovek komać počne malo pit — —

Jur.: Ja puli nas, ma tamo ni tega. Ženska je zapoved: večerat pak spat! — i tu zapoved trebe poslušat. Befel je befel!

Fr.: I to da već dura preko tisuće let?

Jur.: Je, i svi su zadovoljni. Općina je čista i va rede, pijanac ni, a kada ni pijanac ni ni tati — pak ča ćeš bolje.

Fr.: Ma ti nekako kako da protejiš one ženske, Jurino?

Jur.: Ja ne protejim nijednega, ma da ti pravo rečem, mane j' sto puti draža jedna šegava ženska nego deset muškeh bedasteh. Promisli: va Irlande, tamo blizu Ingleške, nahaja se jedno selo, va kem bivaju sami stari mladići — i nijedna ženska ne sme k njim.

Fr.: To pak mora bit po sakrabojski špasno!

Jur.: Ne znam, je l' spašno, al ni spašno, samo znam, da ti čudni mušketini moraju sami kuhat, sami posteji načinjat, šit i zmetat kuću, i da njim je puli svega tega sve blatno i nevaljato. Ni ne spe ni ne jidu kako ljudi, nego sve onako, kako oni, keh je Bog zapustil.

Fr.: Po teh tvojeh besedah, dakle, ni ti ga do ženske?

Jur.: To se zna, da ni.

Fr.: A ter to sam i ja vavek govoril...

IZ SVETVINČENŠTINE.

Marač — varač i rad na polju. - Cesta i elektrika. - Vraća se poslije 14 godina iz ruskog ropstva.

Prošli smo februar imali dosta lijepog vremena, pa smo mnogi od nas obavili mnoge poljske radnje, te smo krumpir skoro svi dosta rano posadili. No iza februarskog lijepog vremena eto ti marča i ružnih kišovitih dana, da smo morali sa svim poljskim radom prestati. Vinovu lozu ne možemo vezati uslijed silnih kiša, premda je ovo najzgodnije doba za taj posao.

Kao i po cijeloj Istri, tako i kod nas vlada sada velika siromaština. Novaca nema od nikuda. Prodati nemožemo ništa, osim ono malo marve, što još imamo, ali ta se prodaje uz bezcijenu. Reći ću, da moramo dati skoro dvije ovce za kvintal kukuruza. Zadnji smo Vam put javili, da se je počela popravljati cesta Sošići-Svetvinčenat, ali ta je radnja već više vremena obustavljena, pa je i ova korica kruha siromašnom radniku — nestala. Počelo se je radnjom oko željeznih stupova za električnu struju Svetvinčenat-Rovinj, ali nažalost, tamo je zaposleno samo 13 naših radnika, a to je malenkost za naše prilike.

Kako je poznato imali smo prije u Smoljanima Družbinu školu. Na pragu od gvozdenih vrati bio je uklesan napis «Narodna učiona». Prošle sedmice bila su ova slova isklesana, tako da toga napisa na školi više nema.

Ovu sedmicu prošao je kroz naša sela neki Anton Iskra iz Rovinjskog sela, koji je stigao kući nakon 14 godina proboravljenih u ruskom zarobljeništvu. Bio je zarobljen 1915. godine. Godine 1916., kaže on, bio je predan sa drugih 60.000 austrijskih vojnika od ruske vlade u Kinu. Tamo je negdje radio u tvornici željeza, uz veliki policijski nadzor i za malu plaću. Ipak mu je sa 15 drugova uspjelo pobjeći. S Iskrom su pobjegli još 3 Istrana i 3 iz okolice Graca. Iskra priča da na krajnjem Istoku ima još naših ljudi, koji ne mogu da se oslobode i da se vrate.

Dopisnik 13.

IZ BERSEČA.

Gospodarstvo. - Novi župnik. - Bolest. Statistika.

Bivši mjesec februar bio je za naša polja vrlo dobar. Ali nas je mart po svojem starom običaju posjetio kišom. Pravo kaže naša narodna poslovica «Marac — vrtoglavac». Prve dvije sedmice ovoga mjeseca je kišilo, a ovu zadnju zazviždala bura. Zazimilo je. I eto opet kiše. Mi tako nismo u polju ništa radili. Počelo je proljeće, ali vrlo slabo. Prvoga dana proljeća imali smo buru, snijeg i kišu. Sada čekamo Uskrs. Kozna kakav će nam on biti. Proljeće je a narav spava zimskim snom. Ove će nam godine kako vidimo sve zakasniti. A trebalo bi da bude bolje nego lani. Nadajmo se.

Našim novim župeupraviteljem imenovao je riječki biskup velečasnog g. dra. Kuzmu Jedretića, rodjena Bersečanina. Želili bismo da pase svoje stado po evandjelju i na zadovoljstvo sve župe i župljana. Neka bi u crkvenim stvarima radio sporazumno sa svim vjernicima.

Ove godine imaju našoj crkvi da stignu zvona. Mi ih željno očekujemo — već deset godina. Bilo bi već i vrijeme, da ih vidimo i čujemo.

Naokolo hara neka vrst zarazne bolesti. Glavna oznaka te bolesti jest ta, da bolesniku vrat oteče, kao od skrofula. No, nije opasna. Do sada još nije od te bolesti bilo smrtnih slučajeva.

Malo statistike. — Bersečka općina broji 1200 stanovnika. No, izgleda da taj broj ne raste, nego dapače pada. Kod nas ih više umire nego li se radja. U tri prošla mjeseca nije se u Berseču niko rodio, a umrlo je 6 stanovnika. To je malo, ali i Berseč je mali.

Za sada ću završiti, a doskora ću se opet javiti. — Svim čitateljima neka bi bio čestit i sretan Uskrs. — **I. Z.**

Svi oni Istrani, koji žele upoznati zakon, — jer znadu, da samo onaj koji poznaje zakon može nesmetano da živi u granicama države, — naručiti će malu knjižicu:

ZAKON O JAVNOJ SIGURNOSTI I ZAŠTITI DRŽAVE.

Knjižicu je izdala «Istarska Riječ» a **stoji samo 1 liru i 20 cent.** (sa poštarinom).

Razno

Pred koparskim tribunalom. — Dne 20. marta vodila se je pred koparskim tribunalom rasprava protiv Miroslavu Smerdelju iz Komna, koji je bio općinski tajnik općine Jablanica (Kvarnerska pokrajina). On je bio optužen, da je pronevjerio u više puta ukupnu svotu od 2000 lira općinskog novca, koji je on inkasirao na račun raznih taksa. Osim toga je od općinara često naplaćivao neke nepotrebne takse i neučinjene troškove, a sve je te pare stavljao sebi u žep. Naročito je za mnogo novaca on prevario ljude, koji su se na njega obraćali, da im dobavi putnicu za Jugoslaviju. Tribunal je osudio Smerdelja na 1 godinu, 5 mjeseci i 15 dana zatvora, na naknadu svih šteta, troškova i taksa i na 700 lira globe.

Potres. — U ponedjeljak dne 26. marta popodne osjetili su stanovnici Trsta i okolice mali potres. Ponovni potres zabilježili su sismografički aparati utorak ujutro oko 9 i pol sati. Nezna se gdje je centar tim potresima. Potres od utorka bio je malo jači nego u ponedjeljak, ali svejedno nije nanio nikakvih šteta. Mnogi ga nisu ni osjetili. Prema vijestima iz Rijeke doznajemo, da se je potres i tamo osjetio.

Nove jugoslavenske novčanice. Narodna banka Jugoslavije čini priprema da svoje dosadanje novčanice izmijeni, a kako su ove prevelike, što čini smetnje u prometu i povećava troškove izradnje, namjerava, da tom zgodom sve novčanice smanji. Deset dinara bit će velike kao starih srbijanskih pet dinara. Stotinjarka bit će manja za bijeli rub na današnjoj banknoti, a izgledat će kao francuska novčanica. Nove hiljadarke dobit će novi ukusniji crtež. Sve novčanice izradit će se u Parizu u tiskari gdje se štampaju francuske novčanice.

Za naše emigrante!

Vi koji ste daleko, u Americi, u Australiji i po ostalim dalekim krajevima svijeta, osjećate — je li — vječnu čežnju za domovinom. No, život, koji je tako težak, ne dozvoljava vam, da si želje ostvarite, ne da vam osjetiti iz bliza sreću, koju daje domaća gruda. Vi možete samo sanjati o vašoj dragoj Istri. To vam je sve zadovoljstvo. Da vam te sanje o domovini budu življe, vi biste si morali svi naručiti lijepu knjigu istarskih pripovijesti

KAD SE UŽGE MLADA KRV
od Ernesta Radetića.

U toj je knjizi toliko naše Istre i toliko daha naše domaće grude. Stoji bez poštarine 3 lire a naručuje se na adresu «Istarske Riječi».

150-godišnjak. — U selu Olovu kraj Mostarskog blata u Hercegovini, navršio je seljak Tadija Mustalić ovih dana 150 godina života. Ovako visoku starost doživio je provodeći posve miran i trijezan život. Nedavno mu je umro sin u dobi od 105 godina.

Nalaz blaga u vrtu. — Jedan radnik prekopavao je u Požegi neki dan vrt, pa je tom prilikom u zemlji našao oveću svotu zlatna i srebrna novca. Nitko nezna odakle novac potječe. Vlasnica vrta izmijenila je novac u banci i dobila četiri hiljada dinara. Radnik je dakako dalje marljivo kopao po vrtu, ali ništa više nije našao.

Grozna nesreća od poplave. — U Kaliforniji se dogodila grozna nesreća kakova se jedva pamti na svijetu. Uslijed potresa provalio se zaštitni nasip na rijeci Santa Klara, pa je visoka struja golemih množina vode potekla u ravnicu i sve pod sobom rušila i uništavala. Kako je ta nesreća bila strašna razabire se najbolje odatle, da ima skoro tisuću ljudskih žrtava. Gradnja tog zaštitnog nasipa stajala je svojedobno oko 70 milijuna dolara, a sam nasip, koji je zapravo cementni zid bio je visok oko 60 m i zaustavljao je do 41 i pol milijuna hektolitara pitke vode, koja se dovadjala za grad Los Angelos. Poplavljeno područje prostire se u dužinu od 75 km, a u širinu od 14 km. Na tom je području sve uništeno.

Švicarska ukida smrtnu kaznu. — Švicarsko narodno vijeće, koje je raspravljalo prošlih dana u Bernu, naročito se bavilo pitanjem smrtne kazne. Poslije živahne rasprave u kojoj su sudjelovali predstavnici raznih stranaka, vijeće je zaključilo sa 134 protiv 38 glasa, da se u čitavoj Švicarskoj sasma ukida smrtna kazna.

Jugoslavija gradi ceste. — Doskora pristupit će se izgradnji 50 kilometara šumske ceste na području šumske uprave za Gorski Kotar i Primorje. Cesta će se provlačiti počam od doline Krašića sve do Senja. Trošak izgradnje ove ceste iznosit će oko četiri i pol milijuna dinara.

Uapšen bivši narodni poslanik. — U Aleksincu u Srbiji uhapšen je bivši radikalski narodni poslanik Mihajlo Srećković, koji je optužen zbog raznih izvršenih zloupotreba. Svote o kojima se radi dosižu i do deset milijuna dinara.

Koliko je teška naša zemlja. — Poznato je da su učenjaci na osnovu promatranja zakona o gibanju nebeskih tjelesa mogli da približno izračunaju težinu pojedinih nebeskih tjelesa. I za našu zemlju bila je njezina težina više puta izračunana, ali se ovi računi nisu svagda slagali. Sada se opet javlja, da je neki američki naučenjak nakon trogodišnjeg proučavanja ustanovio težinu naše zemlje. Ta težina iznosi prema njegovom računu: šest sekstilijona tona.

Raj na zemlji. — Australija je očito do sada najsretnija zemlja na svijetu, barem šta se tiče provedene razdiobe zemaljskih dobara. Stroga radnička organizacija je postigla da svaki radnik u Australiji imade svoju kuću, vlastiti vrt i — automobil. Ondje se ne radi osam sati na dan, već 44 sata na tjedan. Od ponedjelka do četvrtka radi se devet sati, u petak osam sati, a u subotu i nedjelju je slobodno. U nekim krajevima svaki radnik za svoje dijete dobiva državnu potporu za odgoj, a svaki Australac, koji je navršio 65. godinu života, dobiva državnu penziju.

Napadaj orlova na aeroplan. — U Nikaragui digla su se aeroplanom dva putnika. Kad su prolazili preko brdina napali su ih golemi orlovi. Upravljač je izgubio vlast nad strojem i pokušao sa svojim suputnikom da se spasi pomoću padobrana. No taj se nije otvorio, pa su obojica ostali mrtvi.

Razoružanje. — Kada se ruski car u svoje vrijeme bavio pitanjem općeg razoružanja, napiše oduševljeni pacifista G. Sted američkom humoristu Mark Tvenu pismo, u kojem mu sa mnogo radosti javlja da će se «vječni mir» što prije ostvariti, i pita: Slaže li se s time? Odgovor humoriste Tvena je glasio:

«Dragi Stede! Car je voljan da odloži nabavku oružja. Ja sam voljan da odložim nabavku oružja. Gledajte da i ostale nagovorite i onda je stvar gotova!»

Najveće slatkovodno i ujedno **najdublje jezero** na svijetu je Bajkalsko jezero u istočnoj Sibiriji. Veliko je preko 34 tisuće četvornih kilometara, a najveća mu je dubljina 1500 m.

Najveće lišće ima vodena biljka t. zv. Viktoria Regia. List dosiže u promjeru do 2 metra, a podnaša težinu od 50 kilogr.

Najveći plod donosi jedna vrst palma. Orasi tih palma dugi su 45 cm, u obujmu imaju oko 1 metar, teški su 20 do 25 kg, a njihovo dozrijevanje traje 10 godina.

Najveću starost kod životinja doživljuje kornjača, koja i u zarobljeništvu živi preko 300 godina. Slon živi 150 do 200 godina; štuka, som i krap, zatim sova i papiga živu preko 100 godina; neke vrsti školjka živu 60 do 100 godina; konj i magarac 40 do 50 godina; ovce, goveda, jelen, lav, pas i mačka doživljuju obično 10 do 25 godina.

Najveća životinja na svijetu je grenlandski kit. Dug je 24 do 27 metara (od toga odpada na glavu 5 do 6 metara) i težak do 100 tisuća kilograma. — Za njim daleko zaostaju pretpotopni golemi gušteri t. zv. gigantosaurus. Oni su istina dugi i preko 30 m, ali od toga otpada preko 17 m na rep i kojih 6 metara na vrat. Sam trup bio im je jedva kojih 7 m dug, pa im i težina nije prelazila preko 30 tisuća kg. Pretpotopni mamuti i mastodoni nisu bili veći od današnjih afričkih i indijskih slonova, pa se čestoput krivo drži, da su to bile «žive kuće», u ostalom ni slon, čija visina u ramenu dosiže preko 3 i pol metra, nije baš jako malen...

Militarizacija sovjetskih škola. — Doskora bi se imala provesti posvemašnja militarizacija sveučilišta i visokih škola u Sovjetskoj Rusiji. Vojne okružne komande odredile su za svaku visoku školu jednog vojnog direktora i profesora za vojne struke. Studenti se obvezuju, da posjećuju sva vojna predavanja. Na godinu je odredjeno 50 sati vojnih predavanja. Za te četiri godine moraju se svi studenti vježbati dva puta po šest nedjelja u vojnim logorima.

Atilin grob. — Iz Budimpešte javljaju, da je tamo otkriveno mjesto, gdje bi imao biti zakopan Atila, kralj Huna. Prilikom prekopavanja tla kraj Šopronja, naidjoše radnici na neke stare grobove, u kojima je bilo mnogo oružja, novaca i drugih stvari iz doba Huna. Odmah se nastavilo kopanjem, jer postoji legenda, da je u onom kraju zakopan i Atila, u jednom zlatnom, srebrom i gvoždjem obloženom sanduku. — Ko je bio Atila, ne trebamo Istranima pričati. O tom krvniku, koji je sa svojim divljim četama pred stotine godina opustošio i Istru, kolaju u našem narodu još uvijek strašne priče. «Atila - božji bič» poznat je dobro u Istri.

ŠALE

Liječnik sretne na ulici klijenta, koji je nešto nagluh. Liječnik mu reče:

— Vi sada bolje čujete: kura je prema tome svršena.

— Što ste rekli? — reče nato klijent, i nagne prema njemu uho.

— Rekao sam, da je vaš sluh sada mnogo bolji, i da moj račun iznosi osamnaest lira.

— Što? Osam-deset lira??

— Da, rikne liječnik ljutito i ode.

Imao sam prijatelja, koji se kao da bi danas zaručio, a poslije osam dana vjenčao. Nakon nekoliko vremena sretnem ga pa ću mu:

— Čini se, kao da si se ti zaljubio već na prvi pogled.

— Jesam, nažalost, odgovori prijatelj. Kamo sreće da sam počekao barem do drugog pogleda! Kakav bih ja danas bio drugi čovjek!

Na političkoj skupštini neki živahni govornik dovikuje jakim glasom sakupljenom narodu:

— Treba da se oslobodimo boljševizma, despotizma, socijalizma, anarhizma...

Jedan ga od slušaoca prekide:

Oslobodite vi mene od reumatizma, a za drugo ćemo lahko...

BURZA.

Dne 28. marta moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 18.85; 1 engl. šterlinu za lira 92.40; 100 franc. franaka za lira 74.50; 100 belg. franaka za lira 265.— ; 100 austr. šilina za lira 265.— ; 100 čeških kruna za lira 56.10; 100 hol. forinti za lira 763.—; 100 jug. dinara za lira 33.30; 100 švicarskih franaka za lira 365.—.

DOPISNICA UREDNIŠTVA.

Iz Svetvinčenštine: — Nismo nikako mogli doslovno uvrstiti. Hvala, i molimo Vas, da se još javite. Zdravo.

Iz Roverije: — Vrlo nam je žao, ali Vaš dopis nismo mogli uvrstiti. Pišite nam kojom drugom zgodom. Onaj novac primili smo u redu. Radetićeva knjiga «Kad se užge mlada krv» ima 152 stranice, a stoji samo 3 lire i 50 centenzima, sa poštarinom. — Pozdravljamo Vas.

IZ UPRAVE.

Franjo Sponarić, iz Carteret: — Novac smo primili, kako ste nas u Vašem pismu obavijestili.

Šimon Jakov, Ljubljana: — Primili smo Vašu dopisnicu i uredili kako ste javili.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

MLADIĆ TRAŽI kojugod lakšu službu u kancelariji, skladištu ili kao vrtlar, čuvar i zanesljiva osoba. Ima svjedočbe, poznaje Trst, a skroman je u zahtjevima.

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arterioskleroze, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

PČELARI!

Uslijed selenja prodaje se **8 košnica sa pčelama** tipa Dudandt-blatt, 7 **praznih košnica, novo vrcalo** za velike okvire i drugo potrebito manje orudje. Cijena je veoma umjerena a materijal u najboljem stanju.

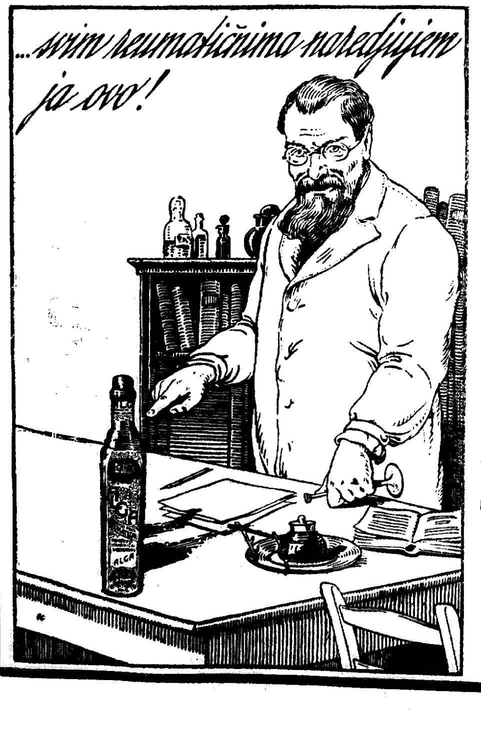
Upitati se za naslov na upravi lista.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Proti
REUMATIZMU, kostobolji, išhijasu,
natečenim zglobovima, proti ukočenim žilama, probadanju
upotrebljavajte **„ALGU"**. Pomogla je hiljadama mora i Vama.

Dobiva se u svim ljekarnama.
Priredjuje i poštom razašilje:
Laboratorij „ALGA" - Ljekarna D. Budak, Fiume

Broj 14 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 5. aprila 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 3 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

Rad parlamenta. — Prošle sedmice vršilo se je u rimskom parlamentu martovsko zasjedanje. Na prvoj sjednici toga zasjedanja, u srijedu, dao je on. Mussolini opširan izvještaj o unutarnjoj politici države od konca februara napred. Rekao je, da u Italiji besposlenost pada. Proljeće je, pa ima danomice sve više posla, naročito na polju. — Zatim je govorio o fašističkoj stavnji. — Ministarski savjet je zatim raspravljao o uzgoju mladeži, a pri tom je imao glavnu riječ on. Mussolini. Govorio je o velikom napretku i širenju balilske i avangvardističke organizacije. Na koncu je ta rasprava zaključena tako, da je ministarski savjet prihvatio da se imaju raspustiti mnoga katolička omladinska udruženja, jer je njihovo djelovanje suprotno ideji fašizma. Uz fašističke omladinske organizacije sve su druge nepotrebne i suvišne. — On. Mussolini je govorio osim toga o vanjskoj politici Italije. Nije govorio opširnije. Opširno će o vanjskoj politici govoriti mjeseca maja u Senatu. — Poslije toga izvještaja ministarski je savjet zaključio, da se ima udovi maršala Diaza dati potpora od milijun lira i godišnji doprinos od 100.000 lira. — Prihvaćen je predlog, da se ukine odredba o broju stranica dnevnih listova. Do sada su naime dnevnici smjeli izlaziti samo na 6 ili 8 stranica.

Prestoljonasljednik Umberto u Palestini. — Princ Umberto nalazi se već od nekog vremena na jednom većem putovanju. Posjetio je Egipat i neke talijanske kolonije u Africi. Na svom je putovanju bio svagdje sjajno i srdačno primljen. Sada pred par dana on je došao i u Palestinu. U Jeruzalimu je bio primljen na jedan još nevidjen veličanstven način. Engleski komesar za Palestinu išao mu je u susret, te ga je poveo u svoju palaču. Crkvene vlasti povele su zatim Princa, da obidje sve znamenite crkvene ustanove i spomenike u Jeruzalimu. Prestoljonasljednik je išao da se pokloni Svetom grobu. Kad je Princ išao k svetom grobu, priredjena je jedna ogromna procesija. Iz Jeruzalima Princ je otputovao u Betlehem.

Zaruke i vjenčanje Nj. Vis. Princa Umberta. — Rimska agencija «Radio Nazionale» kaže, da može sa sigurnošću potvrditi vijest, da će se Princ Umberto doskora vjenčati. On će se vratiti s putovanja polovicom aprila. Kad se vrati kralj će izdati svoju visoku dozvolu za oficijelne zaruke Prestoljonasljednika Umberta s belgijskom princezom Marijom José. Službena objava tih zaruka biti će proglašena čim prije. Civilno i crkveno vjenčanje obaviti će se malo po zarukama u Torinu, a zakon će blagosloviti kardinal Gamba.

Prestoljonasljednik Umberto imenovan potpukovnikom. — Dne 30. marta je izišao vojni buletin, koji je donio dekret o imenovanju Princa Umberta potpukovnikom. Princ, koji se nalazi na putu, bio je o tom promaknuću obavješten radijem.

Talijanski emigranti. — Rimska agencija «Recentissima» javlja, da je u Parizu počeo izlaziti još jedan talijanski protufašistički list. Taj se list zove «Iniziativa», a vode ga najpoznatiji talijanski «fuorusciti» Filipo Turati, Giannini, Nenni itd.

On. Mussolini prima Milana Begovića. — Direktor zagrebačke drame Milan Begović nalazi se od nekoliko dana u Rimu. U jednom rimskom kazalištu prikazivala se je naime njegova drama «Pustolov pred vratima», pa je on došao u Rim, da prisustvuje premijeri. Prestava je vanredno uspjela, pa je Begović dobio naslov «Commendatore della Corona d'Italia». Taj mu je naslov predan na jednom banketu vrlo svečano. — Dne 29. marta primio je Milana Begovića u palači Chigi on. Mussolini. Mussolini je Begoviću čestitao na uspjehu, te se je s njime zadržao kratko vrijeme u razgovoru.

Albanski ministar vanjskih poslova u Rimu. — Na svom povratku iz Londona, Pariza i Ženeve, albanski ministar vanjskih poslova Ilias beg Vrioni zaustavio se je u Rimu, pa je bio kod Mussolinija. Poslije tog posjeta dao je više izjava dopisnicima nekih novina. Rekao je, da je razgovarao s on. Mussolinijem o nekim važnim pitanjima Albanije, pa je vidio, da on. Mussolini dobro shvaća sve potrebe Albanije, te nastoji na svaki način pomoći joj. Napose je naglasio veliku pomoć, koju Albaniji daje talijanski Crveni križ. Važne su i javne radnje te talijanske industrije u Albaniji. Beg Vrioni kaže, da je već mnogo učinjeno, a mnogo će još Italija učiniti u Albaniji i to u političkom, gospodarskom i kulturnom pogledu, jer se na tome bazira talijansko-albansko prijateljstvo.

Poljski ministar vanjskih poslova doći će u Rim. — Novine javljaju, da će stalno doskora u Rim doći poljski ministar vanjskih poslova Zaleski. Njega je naime pozvao on. Mussolini. Zaleski će doći u Rim odmah iza uskrsnih praznika.

Izlet učitelja iz Julijske Krajine u Rim. — Dne 1. aprila prispjelo je u Rim 500 učitelja iz Julijske Krajine pod vodstvom tršćanskog fašističkog tajnika Cobollija, te školskog proveditora za Julijsku Krajinu com. Mondina. Učitelji su sobom donijeli lovorove vijence, koje su položili na grob neznanog junaka, na kraljevsku grobnicu, na grob maršala Diaza, te na spomenik palih fašista. — Na stanici su učitelji primljeni vrlo svečano. Oni će u Rimu ostati 6 dana.

General Bodrero u Rimu. — Iz Beograda javljaju, da je dne 31. marta otputovao za Rim tamošnji talijanski poslanik general Bodrero. Prije toga je imao dugi razgovor s namjesnikom ministra vanjskih poslova dr. Šumenkovićem. U političkim se krugovima tvrdi, da je put gen. Bodrera u vezi sa skorašnjim pogadjanjima oko obnove prijateljskog ugovora izmedju Italije i Jugoslavije. U posljednje su vrijeme u toku pripreme za sporazum glede neptunskih konvencija. Do sada nije još ništa u tom pogledu zaključeno.

Ekspedicija generala Nobile. — Novine javljaju, da će se ekspedicija generala Nobila uputiti na sjeverni pol u drugoj polovici mjeseca aprila. Dan još nije odredjen, jer je to ovisno o vremenskim prilikama. Zrakoplov će letiti preko Venecije, Trsta, Ljubljane i Beča, na sjevernu Njemačku, gdje će u mjestu Stolpu stati. Tamo je pripremljen jedan veliki hangar. Odanle će iza nekoliko dana počinka zrakoplov letiti dalje na sjever.

— Zrakoplov «Italia» je jednakog tipa kao i «Norge». Posada će brojiti 16 ljudi. Medju njima su svi oni Talijani, koji su bili na prvašnjoj ekspediciji. U ekspediciji će učestvovati i dva inozemna učenjaka, i to švedski metereolog Finn Malmergeren i čehoslovački radiolog Behounek.

Nobile kod Pape. — Dne 31. marta primio je Papa u posebnu audijenciju generala Nobile i članove njegove ekspedicije na sjeverni pol. Papa je tom prilikom izrekao jedan pozdrav, i podjelio svima blagoslov, te zaželio mnogo uspjeha. Zatim im je pokazao hrastov križ, koji će biti predan generalu, da ga zajedno s talijanskom zastavom postavi na sjeverni pol.

513 kilometara na sat. — Poznati talijanski avijatičar major De Bernardi potukao je dne 30. marta sam svoj rekord u zračnoj brzini. On je sa svojim aeroplanom dosegao najveću zračnu brzinu: 513 kilometara na sat. Let je izvršen iznad Lida kod Venecije, a bili su prisutni službeni komesari i kronometri. — De Bernardi je i do sada imao rekord za brzinu. On je lani dosegao zračnu brzinu od 479 kilometara. Brže od njega nije niko letio. Najnovijim pokusima napredovao je za 33 kilometra.

Posebni tribunal. — Dne 30. marta vršilo se je pred posebnim tribunalom u Rimu više rasprava. Osudjeno je više komunista, i to po običaju zbog prevratnog djelovanja. Izmedju ostalih komunista odgovarao je toga dana i Frane Plečnik, mladić od 20 godina rodom iz Škednja kod Trsta. On je bio optužen zbog prevratne propagande. Po naredbi vodja raspuštene komunističke stranke Plečnik je širio medju drugovima komunističke i prevratne ideje, te bunio na oružani ustanak. Mjeseca maja 1927. djelio je u nekoj tršćanskoj kafani prevratne letake, kojima se je veličao radnički praznik 1. maja, te se pozivali radnici neka se organiziraju protiv fašizma. — Plečnik je bio osudjen na 4 godine tamnice, na doživotno isključenje iz svih javnih služba, te na tri godine policijskog nadzora.

Rothermere kod Mussolinija. — Englez lord Rothermere, koji se mnogo bavi medjunarodnom politikom, pa ima velikog utjecaja u raznim važnim dogodjajima, i koji se je u zadnje vrijeme bio živo zauzeo za reviziju trianonskog ugovora, to jest za obnovu stare Madžarske, — posjetio je prošle sedmice on. Mussolinija. Oni su se zadržali u odužem razgovoru, pa sada lord Rothermere piše svoje utiske o Italiji i Mussoliniju u jednom svom velikom listu. U svojim člancima on zanosno piše o fašizmu i obnovljenoj Italiji. Fašizam je, kaže Rothermere, neoboriv, a Mussolini je najveći čovjek ovoga vijeka, jer je spasio Italiju, a po njoj čitavu Evropu od komunizma. Fašizam se u inozemstvu krivo shvaća. Mussolini nije tako ratoboran kako se misli. To najbolje dokazuje i njegovo naziranje u pogledu talijansko - jugoslovenskih odnošaja. On. Mussolini je s lordom Rothermerom govorio o tom pitanju, pa je rekao, da se nada postići ratifikaciju neptunskih konvencija, ali ako do toga i ne dodje, Jugoslavija i Italija ostati će svejedno prijateljice, a njihovi će odnošaji biti i dalje normalni i mirni, jer se obe države podvrgavaju odredbama Lige Naroda. — Rothermere je govorio s on. Mussolinijem i o Madžarskoj, te o reviziji trianonskog govora, za koju se Rothermere osobito zalaže. Mussolini je izrazio svoju simpatiju za rad lorda Rothermera u prilog Madžarske. I on je zato, da se Madžarskoj vrate oni krajevi, koji su joj trianonskim ugovorom uzeti.

Turski ministar vanjskih poslova u Milanu. — Dne 2. o. mj. stigao je u Milano dr. Tewfik Rušdi Bej, ministar vanjskih poslova republike Turske. Njega prati jedan general i njegov načelnik kabineta. — Na stanici je bio najsvečanije primljen od predstavnika talijanske vlade. — Dne 3. o. mj. turski ministar vanjskih poslova posjetio je on. Mussolinija.

Jugoslavija i Albanija. — Iz Beograda javljaju, da je albanska vlada naredila neka se zatvori granica naprama Jugoslaviju u ohridskom okružju. Tu svoju naredbu Ahmed beg Zogu utemeljuje time, što se je u ohridskom okružju raširio tifus. — Vijest o zatvaranju granice učinila je u Beogradu poseban utisak. O kakvoj epidemiji tifusa u ohridskom okružju nema ni govora. Tamo su zabilježena samo 2 slučaja tifusa, pa radi toga ne bi trebalo granicu zatvarati. U beogradskim političkim krugovima tumači se dogodjaj svakojako.

200 novih jugoslovenskih oficira. — Dne 1. aprila primio je kralj Aleksandar u beogradskom starom dvoru na svečan način 200 novoimenovanih potporučnika, koji su svršili zadnji tečaj vojne akademije. Pred kralja je mlade potporučnike doveo komandant akademije general Kostić. Kralj je oficire srdačno pozdravio, a zatim je bila priredjena zakuska. Prvom odlikovanom apsolventu kralj Aleksandar predao je na dar krasnu sablju.

Američka ratna ladja pred Dubrovnikom. — Dne 2. o. mj. prispjela je pred Dubrovnik američka ratna ladja «Detroit», pod komandom admirala Burrogea. Tamo će se zadržati nekoliko dana, a zatim će posjetiti ostale jugoslovenske luke.

Novi jugoslovenski ministar pošta. — Dne 1. o. mj. kralj Aleksandar imenovao je novog ministra pošta i brzojava. To je mjesto dobio radikalski poslanik iz Bosne Bogoljub Kujundžić.

Nemiri u Indiji. — U Indiji su zadnje dane marta buknuli novi nemiri. Oko 20 tisuća demonstranata napalo je blizu Kalkute glavni željeznički most. Tom je prilikom došlo do oružanog sukoba s vojskom. Ima i mrtvih.

Čehoslovačka i Amerika. — Izmedju Čehoslovačke i Sjedinjenih država Sjeverne Amerike početi će do koji dan pregovori za sklapanje arbitražnog ugovora.

Njemačka vanjska politika. — Njemački ministar vanjskih poslova Stresemann govorio je dne 29. marta u njemačkom državnom zboru pa je tom prilikom dao neke izjave o vanjskoj politici. Rekao je izmedju ostaloga, da Njemačka mora nastojati, da se razoružanje provede, do jedne pametne granice. To će Njemačka predložiti na budućem zasjedanju Lige Naroda.

Bojevi u Meksiku. — U Meksiku se borbe nastavljaju. Ustaše su se sreli s vojskom, te su je s oružjem napali. Boj je trajao više sati. Tom je prilikom palo oko 100 ustaša, mnogo ih je ranjenih i zarobljenih. Palo je i nekoliko vojnika.

Princeza Ivana zaručiti će s bugarskim kraljem. — Nekoje inozemne novine javljaju, da će se doskora svečano obaviti zaruke Njez. Vis. talijanske princeze Ivane s bugarskim kraljem Borisom.

PISMO IZ SPLITA.

1. aprila 1928.

† Don Juraj Biankini.

Dne 27. marta pronio se Splitom, a vrlo brzo i cijelom Jugoslavijom, žalostan glas, da je starina Don Juraj Biankini umro. Bio je već dosta star, prevalio je osamdesetu, a u zadnje je vrijeme i nešto poboljševao, ali je svejedno u njemu bilo još toliko životne snage, da je njegova smrt uistinu jedan veliki gubitak za jugoslovenski narodni život. Velikana, kao što je on bio Jugoslavija danas nema. On je otišao, da uveća broj onih divnih narodnih duhova s onu stranu groba. Jugoslaviji treba u današnje vrijeme više nego ikada idealnih i velikih ljudi, kao što je bio Don Biankini. No, bila je božja volja, — on je otišao na vječni počinak, koji je zaslužio kao niko.

Život i rad Don Biankinija. — Ko je bio Biankini i kako je njegov rad ogroman ne bi trebalo gotovo ni govoriti. Ne samo u Jugoslaviji nego i u Istri Biankinijevo je ime i u najširim slojevima naroda vrlo poznato. Ali svejedno hoću, da za one mladje, koji o njemu potanje malo znadu, nešto o njemu napišem. - Don Juraj Biankini rodio se je augusta 1847. u Starom gradu na otoku Hvaru. (Baš je lanjskog augusta slavio osamdeset-godišnjicu.) Rodom je bio iz otmjene kuće, a izučio je bogosloviju i bio zaredjen za svećenika. No, on je u sebi osjećao, više nego svećenički, jedan drugi veliki poziv. On je već za rana osjećao, da je pozvan na veliki i plemeniti rad za — narod.

Biankini novinar. — Svoj je nacijonalni rad počeo dopisivanjem u novine. Još je bio u bogosloviji već je saradjivao svojim odličnim perom za «Narodni List», koji je izlazio u Zadru, a koji su osnovali dalmatinski preporoditelji Mihovil Pavlinović, Natko Nodilo i Klajić. — Ispočetka je objavio nekoliko svojih novela, pjesama i prevoda, a kasnije se je dao na pisanje članaka, koji su se isticali velikim mislima i izrazitim narodnim jugoslovenskim osjećanjem. — Bile su mu 24 godine, kada je pak dobio u svoje ruke redakciju «Narodnog Lista». Vrlo mlad, on je znao da vodi taj list odlično i da izdrži s njime sve borbe. On se kroz 50 godina nije rastajao od toga svog lista, nego je kroz njegove stupce osvješćivao dalmatinsko pučanstvo u narodnom duhu s velikim uspjehom. «Narodni List» je izlazio sve do konca rata. Tada je bio zabranjen, a onda se je i Biankini iselio iz Zadra u Split.

Vodja narodnog pokreta. — Biankini je «Narodni List» naslijedio od Mihovila Pavlinovića. Jednako je od toga velikoga čovjeka on naslijedio i vodstvo sveg narodnog pokreta u Dalmaciji. Kad su pomrli Pavlinović i ostali preporoditelji u Dalmaciji nije bilo čovjeka, koji bi bio podesniji i sposobniji od Biankinija, da povede narod k boljoj budućnosti. Miho Pavlinović je do smrti vodio hrvatsku narodnu stranku Dalmacije. Don Juraj Biankini je od mladosti pripadao toj stranci, ali je u njoj vodio lijevičarsku grupu, koja je bila poznata zbog svog strogog narodnog karaktera i izrazite borbenosti protiv svega što je austrijsko. Godine 1881. bio je Biankini na izborima izabran za poslanika u dalmatinskom saboru, kao kandidat te stranke. G. 1892. bio je pak izabran poslanikom bečkog carevinskog vijeća. On je u parlamentu proveo jedno čudjenja vrijedno djelo. Njegov je parlamentarni život bio živ i buran, jer je on uvijek odlučno i sa temperamentom nastupao u obranu narodnih prava, pa se je pokazao neustrašiv i u momentima, kada je Austrija i te kako strašne zube pokazivala. — Cijela stranka nije bila stoga s njime saglasna. On je bio radikalan, a mnogi su poslanici bili zato, da se postupa drugačije, to jest, da se ne izrazuje previše narodne težnje i da se narod prilagodi prilikama. — Biankini je prema tome sa svojom grupom osnovao poseban parlamentarni klub, a u taj su klub ušli i istarski zastupnici Laginja i Spinčić. I oni su naime bili lijevičari, od onih, koji su se bunili i koji su se oštro obarali na nepravdu, pa dolazila ona i s najvišeg mjesta, jer su znali, da ih je narod poslao u parlamenat, da ga brane i da mu na svaki način nastoje ublažiti ropstvo. — Biankini je sa svojom grupom u bečkom parlamentu bio u opoziciji, koju su vodili Česi. — Koliko je on dobra učinio za svoj narod zastupanjem u bečkom parlamentu, koliko je on učino, da ropstvo i Austrija bude Slavenima u Dalmaciji lakša, to se ne da reći.

Jezična naredba. — Kad je osnovana stranka prava u Dalmaciji, Biankini se pridružuje toj stranci, pa u zajednici s Trumbićem i grupom mladjih ljudi formira jedan čvrst protuaustrijski front u doba, kad je Austrija davala Slavenstvu najteže udarce. Ta je grupacija, pod vodstvom Biankinija, pomogla, te su mnoge

političke borbe donijele konačno svoje plodove. Austrija je osvještenoj Dalmaciji morala popuštati. Tako je poslije pedeset godina teške borbe Biankini uspio da za Dalmaciju dobije čuvenu «jezičnu naredbu», kojom se hrvatsko-srpski jezik uvodi kao domaći službeni jezik u sve državne urede Dalmacije. To je jedno vanredno važno historijsko djelo, pa da Biankini nije drugo učinio, već bi ga zato historija zabilježila.

Biankini govornik. — Ne samo izvanredno dobar novinar i političar, nego i vrlo sposoban govornik je Biankini bio. Treba istaći, da je on u bečkom carevinskom vijeću bio najbolji govornik. To su mu uvijek priznavale njemačke novine. On je tom svojom sposobnošću mnogo toga postigao. Znao je vanredno da djeluje svakom svojom besjedom, jer je govorio s velikim uvjerenjem i osjećajem, a svoje je govore uvijek započimao ili završavao sa stalnom rečenicom: «O, ti moja lijepa zemljo Dalmacija!»

Za rata i poslije rata. — I ako je već bio dosta star Biankini nije u vrijeme rata bio nimalo od austrijske tiranije pošteđen. Njemu je kroz cijeli život i sve djelovanje provejavala ideja jugoslovenstva, njegov je ideal bila Srbija, u kojoj je vidio jugoslovenski Pijemont. Austrija ga je radi toga mnogo progonila. — Poslije oslobodjenja, iza kako je Zadar spao Italiji, Biankini je morao ostaviti taj grad. «Narodni List» je prestao izlaziti, a on se seli u Split. U novoj Jugoslaviji on je ušao u prvu vladu kao ministar. Poslije je bio imenovan podpredsjednikom narodne skupštine itd. Na takve je visoke položaje došao po velikim svojim zaslugama. — No poslije se je zbog starosti povukao iz političkoga života, pa se je posvetio «Jadranskoj Straži», koju je osnovao i vodio vrlo uspješno.

Smrt i pogreb. — To bi bilo u glavnim crtama ono što je Biankini za svoj narod učinio. Mnogo je, a da bi se moglo natanko opisati. Može se njegova veličina najbolje karakterisati samo, ako se reče, da on spada u red onih velikih duhova, koji su Jugoslaviju svojim mučnim radom kroz dugi niz godina stvorili. Spada u red velikih, kao što su Štrosmayer, Karadžić, Miletić, Pavlinović, Nodilo i nekoji drugi. On za njima nimalo ne zaostaje. — Za sve ono veliko što je učinio narod mu je zahvalan i to iskreno. To se najbolje opazilo prigodom njegove smrti i pogreba, koji je vrlo svečano obavljen dne 29. marta. — Pokojni Don Biankini otpraćen je na vječni počinak suzama naroda i svečanom pratnjom visokih predstavnika kralja, vlade, vojske i mornarice. Jednom je ratnom ladjom prevezeno njegovo tijelo u rodni mu Stari grad, iza kako su mu izrečeni posljednji pozdravni govori i položeni vijenci. — Otišao je na vječni počinak, ali on će vječno živjeti u sjećanju naroda do najdaljih pokoljenja. — **sr.**

Titulescu demisionira. — Rumunjski ministar vanjskih poslova Titulescu imao je u zadnje vrijeme više neuspjeha u svojem radu. U Rumunjskoj nisu zadovoljni s onim što on čini. To ga je prisililo, da je odlučio demisijonirati. On se sada nalazi u Berlinu, pa je svoju demisiju službeno javio svojoj vladi. No predsjednik Bratianu nije demisiju htio za sada primiti. — Vlada se naime u zadnje vrijeme nalazi u vrlo slabom položaju. — Izgleda, da u Rumunjskoj vlada veliko neraspoloženja protiv Titulesca u prvom redu zato, jer je on prijatelj Italije, a on. Mussolini je u svom razgovoru s lordom Rothermerom izjavio, da je za uspostavu starih madžarskih granica. Revizijom trianonskog ugovora Rumunjska bi lako mogla da izgubi one krajeve, koje je po svršetku rata okupirala, a prije su bili madžarski.

Domaće novosti

Vlada je općinu Podgrad i Materiju pripojila kvarnerskoj pokrajini. — U Rimu se je dne 28. marta sastao ministarski savjet na jednu važnu sjednicu. Na toj je sjednici bilo predloženo i prihvaćeno više točaka administrativnog, vojnog i financijalnog značaja. Izmedju ostaloga predložio je ministar unutarnjih djela on. Mussolini ostalim ministrima na potvrdu zakonski nacrt, kojim se općine Podgrad i Materija otkidaju od istarske pokrajine i pridružuju kvarnerskoj (riječkoj). Predlog je prihvaćen.

Ova je promjena izvedena intervencijama i mnogim molbama, koje su na vladu činili predstavnici riječke pokrajine. Oni naime misle, da je blagostanje Rijeke ovisno pomalo i o tome, kako je riječka pokrajina velika. No, kako se vidi iz članka, kojega je nedavno napisao u tršćanskom «Piccolo della Sera» vodja riječkog fašizma Host-Venturi, Rijeka se ne će zadovoljiti samo s općinama Podgradom i Materijom. Predstavnici Rijeke imaju jedan plan, po kojemu bi riječkoj pokrajini imala pripasti sva Labinština, te otoci Cres i Lošinj. To još ministarski savjet nije raspravljao, a možda ne će ni raspravljati, jer su se istarski politički krugovi odvažno digli proti takvom cijepanju istarske pokrajine, koja je i sama presiromašna, da se ne može uzdržavati, a kamo li će od sebe da kida najbolje što ima (Labinštinu sa svojim rudnicima), zato da se Rijeka pomogne.

«L'Azione» u svom komentaru k zakonskom dekretu, kojim se dvije općine otkida od Istre, kaže, da se toj odredbi Istra disciplinirano pokorava, ali će Istrani učiniti sve, da se daljnje želje riječana nikako ne ispune.

U tršćanskim novinama se je ovim povodom razvila živa i vrlo zanimiva polemika izmedju riječkog fašističkog tajnika Host-Venturija i puljskog fašističkog tajnika Maracchija.

On. Maracchi kaže, da se riječani uvelike varaju, kad misle, da će se povećanjem njihove pokrajine i najmanje gospodarski pomoći. On kaže, da je gospodarsko podignuće slabo stojeće Rijeke ovisno u prvom redu od njenog prometa. Ako Rijeka pripoji sebi i cijelu Istru neće se time približiti ni za milimetar blagostanju. Ona treba da dodje do povoljnih odnošaja s onim državama, koje su naslijedile Austriju, pa da uspostavi svoju staru ulogu izvozne i uvozne luke. To je za Rijeku riješenje.

On. Maracchi kaže, da je i u nacijonalnom i političkom pogledu pogrešeno spajati s Rijekom krajeve, koji pripadaju sada Istri. Istra u svom sadanjem sastavu sačinjava jedno vlastito nacijonalno tijelo s izrazitim talijanskim karakterom. Lošinj, Cres i Labin, to su talijanski gradovi. Kad bi se oni odcijepili Istra bi dobila malo drugačije nacijonalno lice.

Pa ni iz čisto praktičnih razloga nema smisla mijenjati ništa u granicama istarske pokrajine. Labin, Cres i Lošinj kaže on. Maracchi, bliže su Puli nego li Rijeci. Imaju s Pulom više prometa i više veza.

Osim toga rekao je on. Maracchi o tom pitanju raznih drugih zanimivosti. On se nada, da će on. Mussolini uvažiti želju Istre, pa je neće nikako dijeliti. Istra je već dosta žrtvovala. Trstu je morala ustupiti Milje, a i Rijeci je dosta dala. Prije se je Istra protezala do samog grada Rijeke, obuhvaćajući svu Liburniju.

Seljaci iz okolice Podgrada i Materije — zadovoljni s odlukom vlade. — Da je tome tako potvrdjuje pismo, koje su nama pisali nekoji seljaci iz općina otkinutih od Istre, a priključenih Rijeci, i koje glasi: «Molimo Vas da objavite u «Istar. Riječi» naše zadovoljstvo radi priključenja naših općina k riječkoj pokrajini. Rijeka nam je bliža nego Pula, pa je za nas ovo priključenje u prvom redu od praktične koristi. Mi smo imali dosta gubitka, a i troškova zbog toga što smo bili do sada vezani za Pulu. Više se puta dogodilo, da smo mi seljaci imali šteta, (na primjer u pogledu raznih penzija, poreza itd.), jer nam je Pula bila daleko. Na Rijeci možemo u jednom danu da obavimo sve svoje poslove s najmanjim troškom. A i radi same tradicije je naš narod zadovoljan s tom promjenom. Mi smo prije uvijek imali za centar Volosko, pa smo se na onu stranu bili već navikli, dok se na Pulu nismo mogli nikako naučiti. Pozdravljamo dakle sa radošću tu odluku vlade. — Seljaci iz općina Materije i Podgrada.»

Istra dobiva novog prefekta. — Pred nekoliko su dana učinjene neke promjene u vodstvima raznih pokrajina. Dosadanji videmski prefekt imenovan je načelnikom kabineta u ministarstvu unutarnjih djela. Na njegovo je mjesto u Videm imenovan dosadanji puljski prefekt comm. Cavalieri. On će prema tome doskora ostaviti Pulu. Puljska «L'Azione» popraćuje tu vijest jednim odužnim člankom u kojem govori o visokim vrednostima comm. Cavalierija, koji je svojom čvrstom rukom vodio pokrajinsku upravu, učinivši mnogo za gospodarsko podignuće, te za politički preporod Istre. On je u svom djelovanju pokazao strogo fašističko shvaćanje, pa je nastupio oštro i uspješno ukidanjem svega onoga, što je smetalo fašističkoj nacijonalizaciji Istre. Sve najnovije odredbe provedene protiv onih elemenata, koji se u Istri opiru fašizmu i nacijonalizaciji, djelo su comm. Cavalierija. «L'Azione» kaže, da takvog prefekta Istra još nije imala, pak sada za njim svi Istrani žale.

Na mjesto comm. Cavalierija vlada je imenovala on. Leona Leonija. On je do sada imao čast podeštata u Sirakuzi. Fašista je od onih starih. On je po Siciliji osnivao prve fašističke organizacije. Rodjen je u Sirakuzi 1888. Po zanimanju je odvjetnik. Za vrijeme rata bio je u vojsci kao kapetan. «L'Azione» kaže, da je on. Leoni energičan, inteligentan i radin, pa će pokrajina biti u dobrim rukama.

Nova škola na Pazinštini. — Dne 21. marta bila je otvorena nova pučka škola u Zamasku kod Pazina. Ta će škola nositi ime maršala Armanda Diaza. Upisano je u prvi razred oko sedamdeset učenika iz Zamaska i okolišnih malih sela.

On. Bilucaglia imenovan je puljskim podeštatom. — Do sada je puljskim podeštatom bio gr. uff. dr. Merizzi. No već od nekoga vremena čekala se je neka promjena u pogledu vodstva puljske općine. Napokon je pred par dana kraljevskim dekretom imenovan Puli novi podeštat. Tu je čast dobio comm. Luigi Bilucaglia. On je rodjen u Puli. Još je dosta mlad. Od rane mladosti učestvovao je u talijanskom iredentističkom pokretu. Za vrijeme rata borio se je u talijanskoj vojsci protiv Austrije. Dosegao je čast kapetana. Poslije rata učestvovao je od početka u organiziranju istarskog fašizma. Na listi fašist. nacijonalnog bloka bio je izabran poslanikom za rimski parlamenat. On je uopće mnogo učinio oko širenja fašizma u Istri. Puljska «L'Azione» uvelike hvali sve odlike on. Bilucaglie. Kaže, da Puli uistinu treba čvrsta ruka, koja će općinu ozdraviti i podignuti, pa se nada, da je za to dobro izabran on. Bilucaglia.

Raspust katoličkih udruženja u Kopru. — Pred nekoliko je dana puljska kvestura po nalogu ministarstva unutarnjih poslova raspustila sva muška i ženska katolička društva u Kopru. To je provedeno zato, jer su vlasti sumnjale, da tim društvima nije cilj vjera, nego su se u njima pod okriljem crkve sakupljali elementi, zadojeni starim «popolarskim» idejama, podržavajući neku protufašističku rezistencu. Sva su ta društva dne 27. marta dobila nalog, da odmah zatvore svoje prostorije i da se više ne sastaju.

Buzetska mljekarna u Sv. Martinu.

Puljska «L'Azione» od 3. marta donesla je izvješće svog dopisnika iz Buzeta o zadnjoj izvanrednoj glavnoj skupštini od 22. februara. Tom izvješću dodane su neke opaske. Najprije naglasuje «L'Azione», da je uspjeh spomenute skupštine sjajna pobjeda opć. komesara Dr. Marija Petronio, pobjeda ne samo gospodarska, nego takodjer i politička, što nek se dobro zapamti. Dalje veli «L'Azione», da je rečenu mljekarsku zadrugu osnovalo god. 1926. par dobromislećih ljudi jedino u gospodarske svrhe; no kasnije za nesreću posta mljekarna političko orudje nekog besavjesnog zlobnika, koji ipak nije bio tako obziran da prikrije svoje nakane. Oblasti, dalje veli «L'Azione», opazivši to, sastegnule su zadruzi svaku pomoć sve dotle, dok ne pokažu njeni članovi javno, da su se otresli svake politike, dapače dok se ne prilagode i ne podvrgnu pravcu i politici fašizma. Radi toga je zadruga samo životarila na škodu svojih članova snoseći ne male žrtve. No, Dr. Petronio shvativši odmah izvanrednu važnost zadruge za sav kraj, dade se odmah na posao, te mu je uspjelo u mjesec dana svojom energijom i kompetentnošću riješiti teško pitanje mljekarne, pak je odstranivši sve poteškoće, mogao sazvati izvanrednu skupštinu. Ova je imala željeni uspjeh, jer su se članovi i odbor osvjedočili, da moraju stupati stazama fašizma. Svršavajući «L'Azione» svoje opaske, nadodaje, da će Buzetska mljekarska zadruga poprimiti sada novi život, te da će pod vodstvom njezinog predsjednika Dr. Petronija postignuti najveće uspjehe i najveći razvoj, te postati čimbenik blagostanja za čitavu općinu.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Iz pričanja one dvojice mornara, Žaka i Toma, saznali su brodolomci, kako se u onoj pustoši žive i da su svi pod zapovijedi nekoga bivšeg kapetana Forba. On da je sve uredio i organizovao, tako da njegovim ljudima nije život bogzna kako težak. Barizon pomisli, da se tome čovjeku ne da odavle, a kad ču, da mu je prije dva mjeseca žena umrla i da bi se rad opet oženiti reče):

(Nastavak 13.)

— Zar zbilja?

Nato se diže i reče onoj dvojici mornara:

— Dodjite, gospodo, na palubu, vi ćete mi još nešto da objasnite.

Prva je išla Dora, za njom Žak i Tom, pa Barizon. Ovaj se okrene k Tompsonu, koji je kazivanje onih mornara slušao uvučen u najdublju šutnju:

— Ako hoćete, Tompsone, da se izvučete odavle, molim vas držite za sebe ono, što znate o meni. U protivnom slučaju mogao bi nas onaj Forb držati ovdje do vijeka. I onako se bojim, da on ima u svojim rukama dosta moći, da nas odatle zaista i ne pusti.

Što predlaže zapovjednik?

Nedugo zatim mala se družina uputi prema «selu», odaljenom od «Floride» od prilike za pola milje. Da su slučajno Barizon i Tompson otišli jutros onim pravcem, bili bi zacijelo stigli onamo.

Žak i Tom poznavahu sve puteve, što su vodili preko podrtina. Najkraći put bio je ujedno i najteži, pa su već iz obzira prema Dori udarili drugim, dužim, ali i lakšim putem. Išli su polagano, tako da su trebali preko jednog sata, da prevale daljinu, što ih je dijelila od «sela».

Već se je na prvi pogled moglo razabrati, koliko je trebalo teška i naporna rada, dok se iz one gomile podrtina stvorilo zaklonište prilično zgodno za nastavanje ljudi. Dvadesetak ladja novijih oblika, poredanih gotovo u istoj crti — to bijaše «zemljište», na kome se podiglo ono plivajuće «selo». Praznine izmedju pojedinih ladja pokrile se daskama, tako da se moglo posvuda unaokolo ići bez muke i straha. Na jarbolima visjela su jedra, što su služila kao obrana od sunčanih žarkih zraka.

— Ove su se radnje izvršile po nalogu kapetana Forba već prve godine iza našeg dolaska ovamo. Prije toga živjeli smo na pojedinim brodovima, što je bilo uzrokom, da smo često morali da selimo. Ali i otud morat ćemo brzo opet da selimo i to s razloga, što uvijek nadolaze nove ladje i mi se tako nalazimo odviše odaljeni od obale. Evo, gospodine, tamo dolje našeg kapetana....

Žak nije još bio pravo ni dorekao, kad se nekakav krupan, zdepast čovjek zaleti pod jedan jarbol i otuda stade radoznalo da posmatra nepoznate došljake. U času, kad su ovi stupali na posljednji brod i uputili se ravno prema njemu, on se naglo okrene, uhvati rukom kraj užeta i u isti mah razliježe se uokolo glas zvona.

— Ovo je znak, da se desilo nešto neočekivano, objasni Tom.

U jedan mah čitavo se «selo» kao probudilo. Kroz desetak, dvanaest vratašca istrči na dvor nekoliko ljudi u raznolikim nošnjama, i kad brodolomci stigoše do sred «sela», njegovo se čitavo pučanstvo našlo na okupu, da im izrazi dobrodošlicu. Prvi Forb, a iza njega, u doličnoj udaljenosti ostali njegovi podanici.

— Dobro nam došli! — reče kapetan pružajući im ruke. Da pravo kažem, vi nam dolazite kao naručeni. Osobito vi, lijepa gospo, da ste nam dobro došli, nadoda on i duboko se nakloni pred djevojkom.

Po tom se okrene k svojim «seljanima»:

— A vi svi ovamo! — vikne on zapovjednim glasom. Ovamo svi, i postarajte se, da se naši novonadošli drugovi osjete ovdje kao kod kuće.

Tada se mornari požuriše, da okruže nove goste, da ih obaspu pozdravima i pitanjima o svijetu, od koga su oni tako dugo rastavljeni. Svi su govorili i pitali u isto vrijeme i svak je držao, da bi se njemu prvome moralo da odgovori. Tompsona su sa svih strana tako pritisli, da su ga malone digli uvis. Bolje nisu prolazili ni Barizon ni mlada djevojka.

Svu tu buku nadglasao je u neke nečiji topao, trepetljiv glas.:

— Ajde, djeco, ajde, polako! Ugušit ćete našu mladu gospodjicu! U kraj! Dajte mjesta staroj teti Joši! Kako ste mi, srce moje? Baš sam zadovoljna, da vas vidim! Mnogo zadovoljnija od vas, što ste ovamo pali, medju nas. Ajde, moja mila, ne plačite! Neće biti zlo!

Staričin glas postajao je sve topliji i nježniji. Poslije svega onoga, što je u ove posljednje vrijeme doživjela, Dora se pojavom ove žene osjeti duboko tronuta. Spustivši glavu na staričine grudi, ona se od srca isplakala.

— Dok nisam stigla ovamo, u ovaj vaš kraj, ja nisam mogla sebi da predočim svu strahotu našeg položaja. Bože, ove ladje!...

I glas joj zamre u bolnom jecaju.

Teta Joša pokuša da je primiri:

— Znam, znam. Ima već petnaest godina, otkad sam... Nego što ćemo? Ajde, ajde, moj angjele, ded'te umirite se! Dodjite sa mnom, u moju kabinu. Ondje ćete moći da se izlačete do mile volje.

Starica je lagano povuče na stranu i povede je u hladnu, dobro provjetrenu kabinu.

— Sjedite! — naredi joj nježno. Sjedite tu kraj tete Joše. Dajte oduška svome srcu — bit će vam lakše. Razumijem ja vas, dušice moja, razumijem ja vas...

Pod uticajem radoznalosti Dora uspregnu svoje suze i obje se žene upustiše u povjerljiv razgovor, kašto bi to bile učinile dvije dobre prijateljice, što se već nisu davno vidjele. Vani u svijetu, razlika njihova društvenog položaja bila bi držala daleko jednu od druge, ali slučaju se često puta mili, da stvara nekakva čudna drugarstva.

(Slijedi.)

Sretan Uskrs!

Ima puno gorke sjete u ovoj našoj želji, kojom su i prije nas toliki drugi rodoljubi pozdravljali narod svoj u ovoj svečanoj zgodi. U nekim prilikama mogla je u prošlosti ta čestitka da zvuči kao neko malo iako nehotično ruganje, ali to nije nikad smetalo nijednome našemu narodnom čovjeku, da u dane Muke i Slave Hristove se izadje pred prijatelje svoje s lijepim, iskrenim, srdačnim pozdravom: Sretan Uskrs!

Slijedeći taj časni primjer izlazimo evo s njime i mi pred sve naše ljude. Na to nas potiču već i same oči naše, pogled na prirodu, koja se sva budi.

Zemlja pušta klice iz sjemenja, što ga je u sebe primila. Gora se pomalo zeleni i već se osjeća, kako diše svježim dahom, pomladjena nabujalim, novim sokovima.

Ovdje ondje ima po koje drvo, s kojega još visi po gdjekoji suhi listak, ali već pod njime izbijaju novi listići, znak, da će i to drvo domalo uskrsnuti na nov život.

Ni ptice nisu se još sve vratile, ali ima u zraku neko tajanstveno treperenje, po kome naslućujemo, da već nisu daleko ni one, što su zaostale.

I toplina se vraća. U krajevima, gdje je ljuta zimnja studen zarobila bistre vode i okovala ih ledenom korom, zbiva se također divno čudo: pod milovanjem pomladjenog sunca i toplijih vjetrića ona se kora lomi, krši, puca, i bistre vode mogu opet da polete niz pitoma polja i sočne livade na radost i sreću mnoštva, koje se u najvećem svom zanosu veseli uskrsnuću svojih rodjenih potoka i rijeka.

I kaošto je Bog zemlji namijenio njezin Uskrs, namijenio ga je i svemu čovječanstvu, svim narodima i svakom pojedinom čovjeku.

I kaošto zemlja od svoje jesenje smrti mora da prodje kroz ljute bure i nevolje, dok se dovine svome Uskrsu, tako mora i čovječanstvo i svaki narod i svaki pojedinac da prodje kroz teške kušnje, hoće li da mu jednom zasine svijetao dan Uskrsa. Tko bi htio da se tom teškom putu ugne ili tko je tako slab, da na po puta klone, smalaksa, podlegne — njegova će sudba biti bez Uskrsnuća.

Užasno je težak put, što vodi k Uskrsnuću. To nam je pokazao i sám Bog, koji je na ovaj svijet poslao svoga jedinorodjenoga Sina, nesamo da nas oslobodi od grijeha, već da nam pokaže, kako mora čovjek da nosi svoj križ i što mora sve da podnese, da u njemu uskrsne ono, što je Bog najljepše u njemu usadio.

Križ je kadšto pretežak, onaj Isusov bio je najteži. Spasitelj je pod njime pao tri puta, ali se našao čovjek, Šimun Cirenejac, koji mu je sasvim iznemoglu pružio pomoćnicu ruku.

I križ, što ga mi nosimo težak je, i put, što ga moramo s njime da prevalimo, loman je i trnjem obasut, ali má kako mučan bio, on nas vodi k Uskrsnuću, i u tome neka nam je utjeha.

I sva naša nada. Nada u pobjedu pravde i dobrote! U ljubav i sreću! U svjetlo i potpuno Uskrsnuće tijela i duše.

Ako bi pak na tom mukotrpnom ali i nadobudnom putu imao koji izmedju nas da klone, neka se svaki put uza nj nadje koji Šimun Cirenejac, da mu priskoči u pomoć, da mu olakša breme, da ga ohrabri za dalnje muke i patnje.

U to ime neka je svima našima: Sretan Uskrs!

Krist ubogih i bijednih

One se je godine mnogo ribara iz Sen Valerija na moru potopilo. Njihova su trupla nadjena uz obalu, kamo su ih s podrtinama ladja donašali valovi. Kroz devet dana bilo je na bregovitoj cesti, koja vodi k crkvi, vidjeti, kako ljudi nose na ramenima lijesove, za kojima su išle zaplakane udovice u svojim dugim crnim plaštevima, kao žene iz Svetog Pisma.

Baš tako su odnijeli i ribarskog kapitana Žana Lenoela i njegovog sina Desireja. Sahranili su ih na vječni počinak u glavnoj crkvenoj ladji, s one strane, gdje su oni bili jedanput objesili «Našoj dragoj Gospi» na dar sasma opremljenu ladjicu.

Bili su pošteni i bogobojazni ljudi. Gospodin Gvijam Trufem, župnik senvalerijanski, govorio je, iza kako je obavio sve pogrebne obrede, glasom tužnim od suza:

«Nikad još nisu bila položena u posvećenu zemlju, da bi tamo čekala božji sud, dva bolja muža i kršćana, nego li su bili Žan i njegov sin Desire.»

I dalje su se obalne ladjice s njihovim gospodarima potapljale uz obalu, a na otvorenom moru nestajale su velike ladje, i nije bilo dana da ne bi ocean bacio na obalu ostanke potopljenih brodova.

Tada su jednog dana neka djeca, kad su se vozila čamcem, opazila drvo, koje je plivalo nad vodom. Bio je to kip Isusa Krista u naravnoj veličini, izrezan iz tvrdoga drva, i sasma naravno oslikan. Odmah se je moglo vidjeti, da je to starinsko djelo. Dragi Bog je plivao po vodi s široko raširenim rukama. Djeca su ga digla u čamac, te su ga odnijela u Sen Valerij. Njegovo je čelo bilo ovjenčano trnovom krunom. Njegove ruke i noge bile su probodene. No manjkali su čavli, a niti križa nije bilo.

Krist je u Sen Valerij došao s raširenim rukama, kao da se hoće žrtvovati i blagosivljati. Onakav, kakvog su vidjeli Josip Arimatejac i pobožne žene u času, kad su ga polagali u grob.

Djeca su Isusa izručili gospodinu župniku Trufemu, koji im je rekao:

«Ovaj je kip Gospodinov starinsko djelo, a onaj, koji ga je izradio, sigurno je već odavna mrtav. I ako danidanas amienski i pariški trgovci prodaju, po sto franaka i draže, čudjenja vrijedna djela, treba ipak priznati, da su i nekadanji majstori bili vrlo zaslužni. Ali ja se u prvom redu veselim tome, što je Isus Krist, koji je došao tako s raširenim rukama u Sen Valerij, donio i blagoslov ovoj župi. On je došao, da dokaže, kako mu se mile bijedni ljudi, koji u velikoj pogibelji za svoj život idu na more u ribolov. Ovo je Bog, koji je hodao nad vodama i koji je blagoslovio Kefove mreže.»

Gospodin župnik Trufem je zatim, položivši Krista na stolnjak velikoga oltara u crkvi, otišao k tesaru Lemeren, da naruči lijepi križ iz čvrste hrastovine.

Kad je križ bio dovršen, pribiše na nj Boga sasma novim čavlima, te ga postaviše u crkvenoj ladji, iznad klupe crkvenih starješina.

Tada opaziše, da su njegove oči pune [illegible] i nekako vlažne od neke nebeske srdačnosti. Jednom od crkvenih ključara, koji je bio prisutan, kad su postavljali raspelo, pričinilo se je, da vidi suze kako teku niz božansko lice.

Kad je drugo jutro gospodin župnik stupio s ministrantom u crkvu da odsluži misu, ostao je presenećen, jer je križ nad klupom starješina bio prazan, a Krist je ležao na oltaru.

Odmah, čim je obavio službu božju, pozvao je tesara, da ga zapita, zašto je opet Krista skinuo s križa. Ali tesar mu odgovori, da se on križa od jučer nije uopće ticao. Župnik je zatim pozvao crkovnjaka i crkvene ključare, ali oni izjaviše, da nije u crkvu niko stupio iza kako je raspeti Krist bio postavljen nad starješinsku klupu.

Tada je gospodina župnika obuzeo osjećaj, da je to neko čudo. No on je hladno razmišljao o svemu. Slijedeće nedjelje je prigodom propovjedi govorio o tome svojim župljanima, pa ih je pozvao, neka doprinesu novčane darove kako bi se postavio nov križ, koji bi bio dostojniji, da nosi Onoga, koji je otkupio svijet.

Siromašni senvalerijanski ribari darivali su toliko, koliko su mogli, a udovice su donašale svoje vjenčano prstenje. Gospodin župnik je zatim otišao u grad, da naruči križ iz finoga crnoga drva. Križ se je jako sjajio. Na vrh križa bila je pričvršćena tablica s zlatnim napisom «INRI». Dva mjeseca zatim bio je taj križ postavljen na mjesto prvoga križa, a na njega su pribili Isusa.

Ali Isus je i sa toga križa sišao, baš kao i sa prvoga, pa je još iste noći legao na oltar.

Kad ga je župnik drugo jutro na oltaru našao, pao je na koljena i dugo se molio. Glas o tom čudu raširio se na daleko. Po raznim su gradovima počeli sabirati za križ senvalerijanskog Krista, a gospodin župnik primio je iz samoga Pariza mnogo novaca i dragulja. Pa i žena ministra mornarice poslala mu je jedno srce od dijamanata.

Kad je dosta blaga bilo sabrano, jedan je zlatar u dvije godine izradio križ iz samoga zlata i dragoga kamenja. Taj je križ uz velike svečanosti bio posvećen u senvalerijanskoj crkvi drugu nedjelju po Uskrsu.

Ali Onaj, koji nije prezreo križ punu muka sišao je u noći i sa ovoga dragocjenoga raspela, te je iznova legao na bijelu oltarsku plahtu.

Od straha, da ga ne bi uvrijedili, župnik i župljani su Krista pustili, da tamo leži više od dvije godine. Nakon dvije godine jednoga dana došao je župniku mali Petar, sin Petra Kajoa, te mu je kazao, da je na obali našao pravi križ Našega Gospodina.

Petar je bio priprost mladić, bez ikakve lukavosti, a budući nije imao dovoljno pameti, da si sam zasluži za život, iz samilosti su ga hranili svi župljani. Voljeli su ga svi, jer nije nikada nikome učinio ništa zla. No, Petar je uvijek nešto bez prestanka lajdjao, što nije niko slušao.

Ipak je gospodina župnika koji je uvijek razmišljao o čudesnom oceanskom Kristu, iznenadilo ono, što mu je pričao slaboumni Petar. Otišao je odmah s crkovnjakom [illegible] ključara na obalu, gdje je po njegovom pričanju imao biti križ. Tamo su [našli] dvije daske, koje su bile pričvršćene jedna preko druge. Te je daske more dovaljalo, a uistinu su imale spodobu križa.

Bile su to ostaci neke stare, davno potopljene ladje. Na jednoj od tih dasaka moglo se je opaziti dva slova, koja su bila namazana crnom bojom i to Ž i L. Moglo se je sumnjati, da su to podrtine ladje Žana Lenoela, koji je pred pet godina sa svojim sinom Desirejem poginuo na moru.

Kad su to vidjeli, crkovnjak i oba ključara počeli su se smijati priprostom bijedniku, koji je dvije razbite daske uzeo za križ Isusa Krista. Ali gospodin je župnik ušutkao njihov smijeh.

Mnogo je razmišljao i mnogo je molio, otkad je u ovo ribarsko selo došao oceanski Krist, a sada mu se je tajna velikog milosrdja počela otkrivati. Kleknuo je u pijesak, izmolio je molitve za vjerne pokojnike, a zatim je naručio crkovnjaku i ključarima, neka uzmu te daske na ramena i neka ih odnesu i polože u crkvu.

Kad je to bilo učinjeno, dignuo je Krista s oltara, položio ga je na one daske, te ga je sam na nje pribio čavlima, koje je more razjelo. Križ je bio postavljen na ono mjesto, gdje se je nalazio križ od zlata i dragog kamenja, iznad klupe crkvenih starješina.

Odanle nije Krist više nikada sišao. Htio je ostati na onom drvu, na kojem su umirali ljudi, koji su u zadnjem momentu zvali na pomoć njegovo ime i ime njegove Matere. S onoga križa izgleda, da svojim napola otvorenim, uzvišenim i bolesnim ustima govori:

Moj križ je načinjen od svih čovječjih muka, jer ja sam uistini Bog ubogih i bijednih.

Anatole France
(Prevod s francuskog.)

Aleluja!

Iz trave digli glavu cvjetići
i raduju se suncu proljetnom,
po zraku lete već lepirići,
veseleć se životu presretnom;
i stari panj se eto prenuo
iz mrtvila, iz svoga zimskog snuja,
zelenilom se sav odjenuo
i ko da tiho šapće: Aleluja!

I oblaci po nebu visokom
obavili se svjetlom rumenim,
i grmići po svijetu širokom
zaodjeli se ruhom šarenim:
vrelašca usred šume lagodne
romone tiho u sto slatkih struja
a svaki uzdah majke prirode
zahvaljuje se Bogu: Aleluja!

I silno se je more smirilo
i tiho ljubi svoje kamenje
a sunce ga tělošil primilo
i stvara po njem zlatno prstenje:
i vjetrić blag u dalj uminuo,
ni daška nije čuti, niti zuja,
po svemiru se mir rasplinuo,
a samo zvono zvoni: Aleluja!

I ljudi rajsku slast uživaju,
rješavajuć se zemskih okova;
a samo mrtvi slatko snivaju,
al život buji i vrh grobova;
jer mjesto njih se tiho pojavlja
miloduh ruže, pjesmica slavuja,
i mjesto mrtvih žive pozdravlja:
Uskrsnut ćemo jednom: Aleluja!

Uskrsnut ćemo! Vječne l' istine,
što razgoni nam misli žalobne,
da život ipak posvema ne gine
pred veličanstvom smrti zlokobne:
Života himnu pjeva pobjednu
i trn i cvijet i dašak i oluja
budućnost kažu nam nedoglednu
o Uskrsu: Hosana! Aleluja!...

August Harambašić.

Tri pitanja

Neki kralj dodje jednom na ovakovu misao: da bi uvijek znao pravo vrijeme, u koje neki posao treba raditi, pa kad bi, dalje, znao, koji mu ljudi mogu poslužiti, a koji ne, i prije svega, kad bi u svako doba znao, što je najvažnije, da se radi, i tako mu nikada ništa ne bi po zlu pošlo. I dok je kralj tako mislio, dade razglasiti u čitavom kraljevstvu, kako stavlja u izgled veliku nagradu onome, koji bi ga poučio, kako će poznati pravo vrijeme za svako djelo, zatim pronaći potrebite ljude, da se ne prevari, a medju svima djelima, da raspozna pravo.

Pred kralja izidjoše mnogi učenjaci i svi odgovoriše vrlo različito na njegova pitanja.

Na prvo pitanje odgovoriše jedni, ako hoće pravo vrijeme da zna, u koje treba neki posao raditi, da bi se morala izvršiti točna razdioba dana, mjeseca i godine i toga se točno pridržavati. Tada bi se samo, rekoše oni, svaki posao u pravo vrijeme svršio. Drugi mišljahu, da se unaprijed ne da baš ništa odrediti, koje djelo u koje vrijeme valja raditi. Ne treba se samo dati [illegible] od [illegible], već uvijek biti pozoran na ono, što se dogadja, i onda raditi, što treba. Drugi opet rekoše: Pazio kralj koliko mu drago na ono, što se dogadja, jedan jedini čovjek nije u mogućnosti, da uvijek sigurno odluči, što u koje vrijeme treba da se čini; on bi trebao obrazovati u tu svrhu vijeće mudrih ljudi, koje bi odlučilo, što u koje vrijeme treba raditi. Drugi opet rekoše, da mogu nastupiti takovi dogadjaji, u kojima ne će biti vremena pitati savjetnike, nego će se morati odmah odlučiti, je li vrijeme, da se radi ili ne. A da se to zna, moralo bi se unaprijed znati, što će se dogoditi, a to znadu samo čarobnjaci. Stoga, da bi se znalo uvijek pravo vrijeme, kada neki posao treba raditi, trebalo bi pitati čarobnjake.

Isto su tako različito odgovorili na drugo pitanje. Jedni rekoše, da su kralju najpotrebniji ljudi njegovi činovnici i upravitelji; drugi opet, da su to svećenici; treći rekoše, da su kralju najpotrebniji liječnici; četvrti, da su to ratnici.

Na treće pitanje, šta je najvažnije, to se mora učiniti, odgovoriše jedni, da je najvažnije na svijetu znanje; drugi rekoše, da ratno umijeće; treći izjaviše, da je najvažnije poštovanje bogova.

Tako su svi odgovori bili različiti; kralj niti s jednim nije bio zadovoljan i nije nikoga nagradio. Medjutim, da bi sam dobio pravi odgovor na svoja pitanja, odluči da pita jednoga pustinjaka, koga je mudrost bila daleko na glasu.

Pustinjak življaše u šumi, koju nije nikada napuštao i običavaše primati samo jednostavne ljude. Toga radi obuče kralj jednostavno odijelo, sadje s konja, prije nego je sa svojom pratnjom došao do kolibe pustinjakove, i podje sam do njega.

Kad je kralj k njemu pristupio, okapao je pustinjak pred svojom kolibom repu. Kad je ugledao kralja, on ga pozdravi i odmah produži kopajući. Pustinjak je bio mršav i slab i disaše teško, dok je lopatu zadirao u zemlju i prevrtao malene rpice zemlje.

Kralj pristupi k njemu i reče:

— Dolazim k tebi, mudri pustinjače, da izmolim od tebe odgovor na tri pitanja: Koje se vrijeme ne smije propustiti, da ne povuče za sobom kajanje; koji su ljudi najpotrebniji, bez kojih se, dakle, može biti, a bez kojih ne može, i koji su poslovi najvažniji, tako da ih čovjek mora raditi prije svih drugih?

Pustinjak je saslušao kralja, ali ne reče ništa, nego samo pljune u dlanove i počne opet lopatom razrivati zemlju.

— Ti si umoran, reče kralj, podaj meni lopatu, hoću jedan čas da radim mjesto tebe tvoj posao.

— Hvala ti!, reče pustinjak, preda mu lopatu i čučne na zemlju.

Kad je kralj okopao dvije grede, zastane i ponovi svoje pitanje. Pustinjak ne odgovori opet ništa, nego samo ustane i pruži ruku za lopatom.

— Počini ti sada; daj da ja..., reče on.

Ali mu kralj nije dao lopate, već je nastavio kopati. Prošao je jedan sat, pa drugi; sunce se počelo nagibati iza drveća. Kralj zadre lopatu u zemlju i reče:

— Došao sam k tebi mudri čovječe, da dobijem odgovor na moja pitanja. Ako mi ne možeš odgovoriti, kaži mi to, i ja odoh kući.

— Eno netko dolazi trčeći, reče pustinjak, da vidimo, tko je.

Kralj se okrene i vidje, kako uistinu iz šume k njima trči jedan bradati čovjek. On se je držao rukama za tijelo; ispod ruku je tekla krv. Kad je stigao do kralja, pade bradati čovjek izvrnutih očiju na zemlju, nije se više micao, već je samo tiho stenjao.

Kralj je zajedno s pustinjakom otkopčao čovjeku odijelo. Na njegovom je tijelu bila velika rana. Kralj ju opere, kako je mogao, poveže je svojim džepnim rupcem i maramom pustinjakovom. Ali se krv nije stišala. Kralj je nekoliko puta skinuo toplom krvlju natopljeni ovoj, oprao ga i ponovo zavio ranu.

Kad je rana prestala krvariti, ranjenik je došao k sebi i umolio nešto da pije. Kralj donese hladne vode i okrijepi ranjenika.

Sunce je medjutim zapalo i bilo je hladno. Uz pomoć pustinjaka odnese kralj ranjenika u kolibu i položi ga na krevet. Ranjenik je zaklopio oči i nasta tišina. Medjutim je kralj bio toliko umoran od puta i rada, da je i on zaspao, čučnuvši uz prag, tako dubokim snom, da je prospavao svu kratku ljetnu noć, te ujutro, kad se probudio, nije dugo znao, gdje se nalazi i tko je onaj neobični bradati čovjek, koji je ležao na krevetu i posmatrao ga ukočeno sjajnim očima.

— Oprosti mi!, reče bradati čovjek slabim glasom, kad je vidio, da se kralj probudio i njega posmatrao.

— Ja te ne poznam i nemam ti šta oprostiti, reče kralj.

— Ti ne poznaš mene, ali ja poznam tebe. Ja sam tvoj neprijatelj, onaj, koji se zakleo, da će ti se osvetiti, jer si ti pogubio moga brata, a meni uzeo moj imetak. Ja sam znao, da si se ti sam uputio do pustinjaka i odlučio sam, da te na povratku ubijem. Ali je prošao čitav dan i ti nisi došao. Ja sam nato ostavio svoje zaklonište, da doznam, gdje si i naišao sam na tvoju pratnju. Oni me prepoznaše i raniše. Ja utekoh. Ali bih od krvarenja umro, da mi nisi ranu zavio. Ja sam te htio ubiti, a ti si mi život spasao. I sada ću ti, ako pri-

staješ, i ako ostanem na životu, služiti kao tvoj najvjerniji sluga, pa ću to naložiti i mojim sinovima. Oprosti mi!

Kralj je bio vrlo veseo, što mu je tako lako pošlo za rukom, da se izmiri sa svojim neprijateljem, i ne samo da mu je oprostio, nego je još obećao, da će mu povratiti sav imetak, povrh toga poslati mu svoje sluge i svoga liječnika.

Pošto se kralj oprostio sa ranjenikom, pošao je prema izlazu, tražeći pogledom pustinjaka. Htio je, prije nego ode još jednom umoliti, da mu dade odgovor na njegova pitanja. Pustinjak je bio na polju i polagao sjeme u zemlju, vukući se okolo naokolo na koljenima uz grede, koje je juče okopao.

Kralj pristupi k njemu i reče:

— Posljednji puta te molim, mudri čovječe, da mi odgovoriš na moja pitanja!

— Pa već si dobio na njih odgovor!, reče pustinjak, čučeći na svojim mršavim listovima i promatrajući ozdo do gore kralja, koji je pred njim stajao.

— Ta kakov odgovor?, upita kralj.

— Pa sigurno, reče pustinjak. Da ti juče nisi imao smilovanja za moju slabost i da nisi za mene okopao grede, nego da si se odmah povratio, bio bi te onaj napao, i ti bi se pokajao, što nisi kod mene ostao. Prema tome je pravo vrijeme bilo ono, dok si ti kod mene repu okapao, i ja sam ti bio najpotrebitiji čovjek, a najvažniji je bio posao, da mi činiš dobro. Zatim, kad je onaj dotrčao, pravo je vrijeme bilo ono, dok si ga njegovao, jer da ga nisi povio, on bi bio umro, a da se s tobom nije izmirio. Prema tome ti je on bio najpotrebitiji čovjek, a što si ti za njega učinio, najvažniji posao. Pamti, dakle, da ima samo jedno pravo vrijeme: odmah. Najpravije je zato, jer smo samo u njemu svoji gospodari. A najpotrebiti je uvijek onaj čovjek, s kojim se upravo desiš, jer se nikada ne može znati, hoće li se s kime drugim imati posla. Najvažniji je posao činiti mu dobro, jer je samo zato čovjek poslan u ovaj život.

Lav N. Tolstoj
(Prevod s ruskog)

Hajka

Sjedeći na klupi pred kućom gledao sam pri zalasku sunca svoje malo imanje: dvorište, koje se širilo oko mene, desno živu ogradu, a preda mnom, u zidu, vrata, koja su uvijek bila otvorena.

Kroz ta vrata se izlazilo na put, koji je vodio u šumu, čije je granje i lišće pozlaćivalo jesenje sunce.

Veče se tiho i blago spuštalo. Poslednji zraci prelivali su se na mojoj živoj ogradi i kao da su se trudili da još jednom omiluju svaki cvijet i svaki list.

Odjednom se začu sviranje lovačkog roga: hajkači stare markize bili su u šumi.

I tada se prema mnom, na mojim vratima, ukaza neka velika, neobična prilika. Džinovska masa zatim poskoči, upade u sred dvorišta i poče drhati...

To je bio jelen: onaj jelen, za kojim su gosti iz zamka satima jurili... Stajao je u dvorištu i gledao me je u lice. Ja vidjeh njegovu dlaku uprljanu blatom i pjenom, jezik, koji mu je visio iz usta, njegove mutne oči i srce, koje mu je udaralo u slabine kao čekić...

On još jednom skoči, pribi se sapima u jedan ugao, ali više nije imao snage; stajao je nepomičan, nije znao šta ga je snašlo. Ali odmah začu bjesno lajanje. Gomila lovačkih pasa tiskala se oko vrata i skakala je na zid.

Za njima su jurila zaduvana, uzbudjena djeca. Naskoro se svi seoski stanovnici iskupiše oko nas. Svi su pobjedonosno pokazivali jelena sa ogromnim rogovima, kao nekakvog divljeg kralja, kome je najzad presječen put.

Gledaoci naglo ustuknuše: na ivici šume ukazaše se konjanici i amazonke; vihor crvenih haljina i prašine; zveket, pucanje bičeva i svjetlucanje truba.

Sve to zastade, i lovačke sluge s trubama stadoše u red iza pasa, da sviraju znak da je jelen uhvaćen.

I sama, beskrajno sama jadna životinja, koja je upala u moju kuću kao u zamku, stajala je nepomično. Ona je spokojno očekivala predana sudbini, život ili smrt. Gledao sam kako bjesni gomila, koja je htjela njenu krv: a nju sam gledao kako živi, kako joj se bokovi nadimaju, kako joj drhti grlo, grlo koje je bilo cilj te bezumne svetkovine.

Jedan konjanik u crvenom odijelu lako skoči na zemlju.

On lagano izvuče iz korica lovački nož sa išaranim sječivom.

Psi su neprestano lajali. Ali su svi ljudi bili prestali govoriti i stajali su nepomično: gledali su, pretvarali su se u pogled. Čuli su se samo prigušeni uzvici i grčevit smijeh.

Čovjek je htio da udje u dvorište; on me upita glavom, pa onda mi doviknu:

— Vi dopuštate, gospodine, je l' te?

Ja raširih ruke da bih ga spriječio da udje i viknuh:

— Ne dopuštam!

On zastade i zinu od čuda.

— Šta? Šta?... Šta kažete?... Šta kaže?

On se okrete lovcima:

— Ne dopušta nam da udjemo!

Nastade paklena vika iz koje su se čuli piskavi ženski glasovi.

— Bezobraznik! drekmu jedna stara gospodja.

Ona se obrati jednom svome pratiocu i reče glasno:

— Ponudite mu novaca!

— Bićete nagradjeni, dobri čovječe!

Moje se obrve nabraše, i on zaćuta.

Zatim počeše govoriti svi u isti mah; počeše me moliti, grditi, pretiti, a sve ih je obuzimalo grozničavo nestrpljenje i oči su im svjetile. Na svima licima vidio se isti nagon za ubijanjem. Oni su gonili satima to živo stvorenje, i sad kad su ga stigli osjećali su potrebu da ga zakolju. Jedan od njih pokuša da mi objasni to isprekidanim rečenicama, dok je govorio on nije puštao iz očiju svoj plijen.

Jedan starac pružao je ka svojoj žrtvi zgrčenu šaku; drugi, još divljačniji, gledao ju je pohlepno.

Žene su bile odvratnije od ljudi. Stidjele su se da kažu ono što žele i osjećaju, ali su drhtale cijelim tijelom.

Jedna od njih, veoma mlada, sa polupodignutom kosom, koja joj je drhtala na plećima, progura se u prvi red pogleda me svojim divnim očima i reče sklapajući ruke: — Preklinjem vas, gospodine!

Pored te krvožedne gomile urlanje pasa izgledalo je nevina stvar: robovi psi osjećali su prema jelenu samo ljudsku mržnju.

I seljaci su se sad bili počeli povlačiti. Činilo mi se da se odvajaju od ostalih, da počinju da uvidjaju da lov nije ono što se misli da je.

Jedna seljanka, koja je držala dijete na ruci pobježe, kao da se uplašila neke zaraze... Seoski mesar, opasan krvavom keceljom gledao je skrštenih ruku šta se dogadja i na njegovom licu vidjelo se prezrenje i gnjev.

Medjutim psovke i pretnje bivale su sve jače.

Ja sam osjećao, da ćemo oboje biti pobjedjeni, da neću moći dugo da branim gonjenu životinju, jer je lovce bila obuzela neodoljiva potreba da proliju krv.

Moji pogledi zastadoše na velikoj životinji, koja nije bila ni ranjena. Slušajući krvožedne uzvike, koji su me zaglušivali ja uvidjeh koliko su ljudsko stvorenje i životinja, koji su tako različiti u životu, slični na samrtnom času.

Tada stegoh pesnice i promucah:

— Ne dam!... Odlazite!...

Ali se rulja zatalasa, gotova na sve.

— Morate nam ga dati! pisnu jedan glas.

— Ubijajte!... ubijajte!...

Jedna ručica mahnu:

— Čekajte! Odavde ga možete ubiti kojim karabinom!...

— Vrlo dobro! Vrlo dobro!

— Ja ću!

— Dajte meni!

Neki krupan čovjek uze karabin u ruke i odmjeri okom svoj cilj. Ja uhvatih pušku za cijev i istrgoh mu je iz ruku.

— Ludjače! drekmu on.

...Tada gomila navali sa svih strana... Svi udjoše u dvorište.

Ja sam još pokušavao da ih zadržim, da ih nadvičem.

— Ne dam!... Odlazite!

Ali njihovu bjesnu radost ništa više nije moglo zadržati; oni jurnuše na životinju, koja je iz kuta gledala svojim velikim, bezazlenim očima.

Ja tada osjetih da sam stao pred osudjeno stvorenje, osjetih da sam počeo pucati u gomilu ljudi i žena... i da sam imao pravo!

Henri Barbusse.
(Prevod s francuskog.)

Iz Kačićevog „Razgovora ugodnog"

Pisma od Bana Zrinovića i cara Sulemana Trećega, koji obsida Seget i pod njim umri 1566.

Suleman se razbolio biše
U bijelu gradu Carigradu;
Pitaju ga paše i veziri:
«Što je tebi care gospodare?
Koja ti je bolovat nevolja?
Ali ti je starost dodijala,
Ali junak Zrinović Nikola
Devet godin s tobom bojak bijuć?»
Odgovara care Sulemane:
«Prodjte me se, paše i veziri!
Nije meni starost dodijala,
Već nevirni Zrinović Nikola,
Koji razbi Ali-pašu moga
Pod Segetom, on se ne bilio!
Ter isiče svu vojsku njegovu
I porobi Bosnu do Fojnice.
Sada nema većega junaka
U Turčina ni u Kaurina,
Ni žešćega meni dušmanina
Od Nikole Zrinovića bana.
Nit ću živit ni veseo biti,
Dok ne maknem dušmanina moga
Zrinovića bana hrvatskoga,
Koji mi je puno dodijao.»
Pak pozivlje Sokolović-pašu,
Ter je njemu care besjedio:
«Ahmed-paša, virna slugu naša!
Kupi vojsku, štogod veću moreš,
Da idjemo Seget uzimati
U lijepoj zemlji Ungariji,
Koga mi je babo uzimao,
Al' ga nije osvojit mogao.
Ako li nam Bog i srića dade,
Ter mi njega sada osvojimo,
I Nikolu bana pogubimo,
Bićeš vezir od svih paša mojih.
Kad je paša njega razumio,
Silenu je vojsku sakupio:
Sto hiljada po izbor konjika,
Pješadije ni broja se ne zna.
Ode vojska do Segeta grada,
I prid njome care Sulemane.
Gleda ga je Zrinoviću bane.
Gledao je, ter je besedio:
«Mili Bože, na daru ti hvala,
Kad dočekah i ovoga danka,
Da ja vidim ovliko junaka
Pohoditi Zrinovića bana!
Što sam, Bože, od tebe prosio,
Sada vidim, da sam isprosio.
Blagoslovi svitlu sablju moju,
Da osvetim svetu viru tvoju.
Tri hiljade već nemam vojnika,
A bez broja na polju Turaka:
Al s pomoći Boga velikoga
Pridobiću dušmanina moga.»
Pa je svojoj vojsci besjedio:
«Poslušajte mila braća moja!
Evo na nas turska sila dodje
I prid njima care Sulemane.
Spomente se, da jeste Ungarci,
Malo nas je, ali smo junaci.
Svaki udri na deset Turaka,
Sam Zrinović koće na dvadeset.
Ako li se približilo vrime,
Da mi našu krvcu prolijemo
Braneć svetu viru Isusovu,
I presvitlu krunu cesarevu,
Umrićemo kano mučenici,
Od slavnoga naroda vojnici,
S golim sabljam u desnici ruci;
Al će platit i nevirni Turci.»
Pak naperi tanana višala
Na bedenu od bijela grada,
Ter je družbi svojoj besidio:
«Poslušajte, moji vitezovi!
Ako bi se koji junak naša,
Ter spomene, da se pridademo,
Staviću ga na višala tanka,
Da bi bila ista moja majka.
Ako bi me pogubili Turci,
Ali ljute rane dopadnule,
Slušaćete mojega nećaka,
Baš od mene boljega junaka.
Vi imate praha i olova
I zaire za tri godinice:
Branite se, i ne izdajte se!
Živi Turkom pak ne pridajte se!
Ako stari Seget izgubite,
u novi se opet zatvorite;
Ako li bi novi izgubili,
Bižat ćete u Kašteo tvrdi.»
Istom bane tako govoreći,
I delije svoje slobodeći,
Potrese se Seget, grade bili,
Od carevih silnih lumbarada.
Bio ga je tri nedilje dana,
Pak učini juriš od mejdana:
Al se brani Zrinoviću bane,
Ljute Turkom zadavaše rane.
Evo pobre, goleme žalosti!
Turci žestok lagum užegoše,
Po Segeta u lagum digoše,
Ter na Seget juriš učiniše.
Al ih siku delije Ungarci,
Zrinovića po izbor junaci,
Koliko je u godini dana,
Ban Zrinović odsiječe glava
I pogubi dva zmaja ognjena,
Bulvi-pašu od Macedonije,
Tifut-pašu od Bagdada grada.
A kad stari Seget izgubiše,
U novi se opet zatvoriše.
Hladna voda oko grada biše,
Al je zemlje Turci napuniše,
Za tu vodu ne znade se hladnu,
Jer je brzo Turci prisušiše.
Namistiše ognjene topove,
Novi Seget biju bez pristanka,
Pak na njega juriše činjahu
Od zorice ter do mrkle noćce.
Mnogo dana i puno nedilja
Seget biše i na nj udaraše.
Ungarci se Turkom ne pridaju,
Već ih siku, nigda ne pristaju.
Tu pogibe silenih Turaka
Oko triest i veće hiljada;
Al i vojska Zrinovića bana
Tad izgibe, malo je ostade.
Ostade mu šest stotin vojnika,
Ungaraca, na glasu junaka.
Kad to vidi Zrinović Nikola,
Zatvori se u Kašteo tvrdi.
Suleman mu bilu knjigu piše:
«Zrinoviću krilo cesarevo!
Nemoj ludo izgubiti glave,
Već otvori vrata od Kaštela.»
Njemu bane knjigu otpisuje:
«Vira moja, Sulemane care!
Dok je meni na ramenu glava,
Ne ću tebi otvoriti vrata.
Imam dosta praha i olova
I zaire, što je od potribe.
Medju to će dobra pomoć doći
Od cesara Maksimilijana.»
Kada ga je care razumio,
Od jada se biše razbolio.
Pak dozivlje Sokolović-pašu,
Ter je njemu care besidio:
«Ahmet-paša, desno krilo moje!
Ako meni sudnji danak dodje,
Postavi me na kočije brze,
Ter me vozi k bilu Carigradu.
Ukopaj me virna slugo moja,
Gdi je devet cara ukopano,
Gdi je barjak sveca Muhameda
I Feredža Azreta Alije.»
To izusti, a dušicu pusti
Na krioců Sokolović-paše
Da od vojske i neznade niko.
Pod Segetom, pod bijelim gradom,
Siče paša careve dvorane,
I Mojsiju, njegova likara,
Da zataji smrt svog gospodara,
Sulemana cara silenoga.
Meće njega u kočije brze,
Ter ga vozi k bilu Carigradu.
Lipo ga je paša ukopao,
Gdi no devet cara ukopano,
Gdi no barjak sveca Muhameda
I Feredža Azreta Alije.
Obnoć podje, obnoć opet dodje,
Da od vojske niko ne znadiše.
Kad li dodje pod Siget u vojsku,
Pusti paša po vojsci telare,
Da telare od jutra do mraka
I od mraka do bijela danka:
«Zapovida care Sulemane,
Da Kašteo tvrdi osvojimo:
Ako li ga osvojit nećemo,
Žive će nas mećat u topove
I s nami će Siget uzimati.»
Kad to čuše Turci Janjičari,
Na Kašteo tvrdi udariše
Uza nj tanke listve prisloniše,
Ter Kaštelu skaču na bedene.
Za petnaest i više danaka
Ne pristade juriš brez pristanka:
Ali mnogi pogubiše glave,
Jer ih siku ungarske delije,
A najveće Zrinoviću bane.
Ali mu je vojska izginula,
Ostade mu dvista vitezova,
A pogibe četiri stotine.
Evo brate i gore žalosti!
Džabanu mu Turci upališe.
Kad to vidi Zrinović Nikola,
Družini je svojoj besidio:
«Turci nam i barut upališe,
Svu zairu u lagum digoše;
Od crnoga praha pocrnismo,
Od živoga ognja izgorismo,
A neće nam dobra pomoć doći
Od cesara Maksimilijana.
Obranit se Turkom ne možemo,
Da viteško dilo učinimo:
Otvorimo od Kaštela vrata
Ter na sablje dočekajmo Turke,
Lipše nam je slavno poginuti,
Nego živi upasti u Turke.
Golo će nas po vojsci voditi,
Pak najposli na mihe derati:
Ali prije nego izginemo,
Hote, braćo, da se zagrlimo.»
Svi klekoše, ter se poljubiše,
I za grihe svoje proplakaše.
Nu poslušaj pobratime dragi,
Što učini Zrinoviću bane:
Odiči se štogod lipše može,
Metnu na se sa zlatom haljine,
I na glavu kapu kubasliju,
A za kapu šest pera od ždrala,
U žep meće sto zlatnih dukata,
Ter ovako upisano biše:
«Ko ukopa Zrinovića bana,
Neka nosi sto zlatnih dukata.»
Pak otvori vrata od Kaštela,
I povadi sablju od bedrice,
Na Kašteo Turci udariše,
Al prvinci glave pogubiše,
Jer ih siče Zrinović Nikola
I njegovi mladi vitezovi;
A kad bana rane dopadoše,
Kleknu vitez na kolino livo,
U ruke se Turkom ne pridaje,
Već im ruse odsijeca glave,
Al ga biše puška udarila
U zlo misto u čelo junačko.
Mrtav bane crnoj zemlji pade,
Zemlji pade, Bogu dušu dade.
Zrinoviću, pokojna ti duša!
Ko će tursko odsicati glave?

Ako ...

Ako si čovjek — budi dovijek, jer velika je riječ: čovjek.

Ako si dječak, mladić nastoj, da za rana doba postaneš čoviekom.

Ako te zlo, rdja, napast, nevolja stigne budi i onda: čovjek.

Ako si neuk, uči; ako ne znaš, pitaj: tko pita, s puta ne silazi.

Ako si slab jačaj se; ako si tužan, razvedri se.

Ako si muško budi muško; ne nosi ni pregače, ni preslice.

Ako si žensko ne nosi gaća niti drži uzde.

Ako si muž ne budi puž, ali ni becar.

Ako znaš i razumiš, upućuj i druge, da znada, da su upućeni na pravi put.

Ako ti je danas muka, nadaj se sutra lakšemu času.

Ako nije muke, ne može biti nauke.

Ako se dima ne nadimiš vatre se ne nagriješ.

Ako možeš učiniti danas ne odgadjaj na sutra.

Ako vidiš čovjeka u nevolji ne pitaj ga je li mu teško.

Ako je nužna tvoja pomoć pomozi odmah.

Ako ti je učinjena krivica, oprosti, ali ne zaboravi.

Ako te nepravda i sila goni uklanjaj se, al i suzbij je prvom zgodom.

Ako si na krivu putu vraćaj se odmah, da ne bude kasno.

Ako te dušman udari sjekirom ne vraćaj mu šakom.

Ako možeš u lijepu nemoj u ružnu; bježi od svadje.

Ako si srdit, nemoj odmah grdit, jer u srdžbi i sebe grdiš.

Ako nemaš pravog prijatelja bolje da sam ideš.

Ako ćeš i u crkvu pazi, s kim ideš.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Hic Rhodus! - IV. riječka izložba. - Proširenje riječke pokrajine. - Mjesto senzacija iz gradske kronike, kinematografske reklame. - Prvi april. - Uskrsna jaja. - Izložba lakomija. - One tri.

Rod je velik otok. Ima prostranu luku, koja je kao stvorena za saobraćaj s Malom Azijom i s lukama cijeloga Levanta. Prije libijskog rata taj je otok pripadao Turcima. Danas je u vlasti Italije, koja je već do sada mnogo uradila za njegov procvat. Sad se radi na tom, da se i Rijeka poveže s tom lukom, a preko nje i sa svim ostalim lukama Levanta. I tako će se moći odsada da pjeva: — Popuhnil je tihi vjetar, tihi vjetar iz Levanta i donesel Riki krunu, svake sriće vriću punu.

I ove godine imat ćemo ovdje «Fieru kampionariju» ili velesajam, i to pod pokroviteljstvom samoga onor. Mussolinia. Već je time, razumije se, osiguran uspjeh tog četvrtog velesajma.

Još jedan napredak: U posljednjem ministarskom vijeću u Rimu zaključeno je, da se riječka pokrajina proširi, i to priključkom dviju općina: podgradske i materijske. Osim ovih triju vijesti općenite važnosti nema drugih, koje bi mogle koga da zanimaju. Gradska se kronika ograničuje u glavnome na šport i na kinematograf, što se najbolje vidi iz naših lokalnih novina. Mnogima to nije pravo: voljeli bi imati svaki dan jednu ili dvije senzacije: kakvo samoubojstvo ili umorstvo. Ali nama je Riječanima sadą dobro, pa ne ćemo da izvodimo ružne senzacije ni na sebi ni na drugima.

Da je to mudro i hvalevrijedno reći će svak, samo ne će novinar. Kao i muha na neke mirisave stvari, tako mora svako toliko i novinar da sjedne na kakovu senzaciju. E, ali ako nema? Ako je nema, treba da se svak pomogne, kako zna. «Vedetta» je u tome majstorica. Jutro je. Vi je kupite, razmotate je, preletite okom, što se preletjeti mora i pogled vam na jednom stane na nekom vrlom čudnovatom naslovu. Počnete čitati: Boga mi tu se dogodilo nešto krupno. Otrov, bodež, neka strašna drama. Gdje? Što? Kako? Vi lomite sebi glavu, raspitujete se — niko ne zna ništa. Čekate do sjutradan, u nadi, da ćete saznati pojedinosti onoga strašnoga i čudesnoga čina. Kupite, razmotate, tražite — ništa. Pogledate malo bolje — i vidji belaja: sve ono nije bila nego reklama za neki gradski - kino. I svi su zadovoljni: i čitaoci i uprava lista, koja — razumije se — ne čini ništa za ništa.

I ja bih rad udario tim stopama, ali nisam — nažalost — u vezi s kakvim kinom. Moram dakle i ja, da se pomognem kako znam. Tako ću vam najprije reći dvije o prvom aprilu što smo ga proslavili prošle nedjelje. Mi ga zapravo nismo nikako proslavili, i može se reći, da je prošao kao i svaki drugi obični dan u godini. U prvašnje vrijeme, kud biste taj dan išli, našli biste ljudi, gdje sebi razbijaju glave, kako će nekoga «poslati u april». Danas više toga nema. Jedanput, u stare dane, dostajalo bi mi bilo čuti: — Rokac, neč vam je sada palo, ili takovo što, pa da se odmah okrenem i pogledam, što je. Danas bi mogao neko cijeli dan da viče za mnom: — Rokac, neč vam visi! — ili što takvo, a da se ne bih ni osvrnuo. A tako ni drugi, a najmanje moji lanemani. Da im neko kaže: — Pogledajte, kako po nebu tovar leti! — oni ne bi ni žmirnuli, a kamo li pogledali uvis. Jesmo li mi postali koliko ozbiljniji ili smo već sasvim otupili, pa nam je svejedno, dali po nebu leti magarac ili ko drugi? O tome neka odluči ona Liga u Ženevi.

Pitanje uskrsnih jaja još nije znanstveno objašnjeno. Neki vele, da je taj običaj nastao ovako: Prije kojih 600 godina korizmeni propisi o postu bili su daleko stroži od ovih sadašnjih. Osim mesa i nekih jela bilo je kroz čitavu korizmu zabranjeno uživanje jaja. Ta je zabrana padala baš u vrijeme, kad bi kokoše najviše nosile i tako bi se dogodilo, da bi se u kućama nagomilala velika množina jaja. Što će sada narod s tolikim jajima? Pa što drugo nego izjesti ih, i to odmah, čim prestane korizmeni post, a to će reći na Uskrs. Ali ih je bilo toliko, da se sva nisu mogla potrošiti, zato su ih roditelji davali djeci, neka se njima igraju, a djeca kao djeca počela da po njima šaraju, crtaju i da ih bojadišu raznim bojama. Da im jaja otvrdnu, bacali bi ih u vrelu vodu, što se evo i danas čini.

Taj je običaj postao po vremenu općenit. U franceskom, kraljevskom dvoru napravila bi se na Veliku Subotu čitava piramida vanredno lijepo naslikanih jaja, koja bi kralj na dan Vazma iza velike Mise darivao svojim dvorjanicima.

Mi smo pak, dok smo bili djeca, «picali» jaja. Uzeo bi se u ruku novčić i s neke izvjesne daljine bacilo bi ga se prema jajetu. Ako pogodiš, jaje je tvoje, ako ne pogodiš tvoj novčić pripast će onome čije je jaje. Ja sam, sjećam se, slabo pogadjao, pa sam stoga gubio dosta novaca, i svaki čas dolazio kući, da mi dadu par krajcara. Kad bi mojima to dodijalo, uzeo bih škrebetaljku i škrebetao njome po kući sve dotle, dok ne bih dobio, što sam želio. Što ćemo? Svak se pomaže, kako zna.

Ovih dana bilo je u novinama, da su u Beogradu priredili nekakvu izložbu najvećih i najboljih lakomija. Tu su se mogla dobiti najfinija jela: fazane, nekakve rijetke ribe iz Rajne, pa nekakve neobično tečne «kotlete», «filè» i šta ja znam, kako se zovu sve te puste lakomije. A salse? šalate? pa vina — likeri — sve prvoklasno i nikada ne vidjeno.

To smo u kavani «Borsa» čitali: Mićelin, Francele i ja. Stid me je reći, ali moram priznati, da su Mićelinu i meni cjedile sline od oduševljenja. Francele je pak nekako mrko gledao ispred sebe, dok se najzada ne oglasi:

— Ovo je sve skupa niš! Neka mane daju svu potrebu, pak te videt, ča još nisu videli.

One tri:

Moj prijatelj Mićelin nije najbolje volje. Pitam, ga šta mu je, a on meni, da je bolestan.

— Pa idi k doktoru, čoviče! Ja ne znam, što čekaš?

— Bio sam ne kod jednoga već kod trojice, i svaki mi je od njih našao neku drugu bolest.

— Ali najposlije su se valjda ipak složili?

— Jesu: svaki mi je od njih poslao račun od sto lira.

Druga: Prijatelj prijatelju:

— Reci mi, što bi ti volio imati: deset kćeri ili jedan milijun lira.

— Deset kćeri.

— A zašto?

— Da imam jedan milijun, htio bih ih imati više. A da pak imam deset kćeri, imao bih ih upravo dosta.

Ona treća:

— Žena mužu: — Hoćeš li, da te nešto pitam?

— Pitaj!

— Da ti umrem, bi li ti bilo žao?

— I te kako!

— A bi li dolazio kadgod na moj grob?

— Kako ne bi? Ta upravo onuda vodi put na — boćariju.

Sretna pogača! **Rokac.**

IZ GOLCA.

Selo bez župana i čuvara. - Škandal sa «šternom». - Zvona. - Cesta. - Pošumljenje.

Retko se ispovedamo svetu, ali to je običaj većih grešnika da svoje grehe do Uskrsa odnašaju i onda ih stresu kroz rešetku na uho strpljivog svećenika.

Prvi važni dogadjaj kod nas bi bio da je «naša vlada» demisijonirala. U svetskoj politici bio bi to važan dogadjaj. No, nemojte misliti da je to zlo biti u jednome selu bez «župana» i «vrdijana», seoskog čuvara! A jok brate! Barem jedanput u životu da smeš seći drva u Ivinon ili Tomašovon bez veće opasnosti, da ćete tko uhvatiti.

Teško je dan današnji nositi čast kao što je «županska» uz koju treba da stoji mošnja spremna, da češće puta založi za razne seoske nesretnjakoviće. Ali ipak nije tako teško biti glava selu, kad već imademo na selu «zbornicu» a u njoj «glavu».

Pa na zadnje treba nam i čuvara. Istina kazao mi je prijatelj Jože, kad sam ga jednog dana sretnuo, gdje nosi drvo iz susedovog «parta», da on znade i sam svoje čuvati. Imade nas više tog mišljenja, ali ipak trebalo bi selu čoveka, koji bi nas rešio, uz malu žrtvu pojedinca, da svaki svoje ne stražimo.

Prošla je godina 1927., i već se bližamo sredini 1928., pa ipak nismo jošte uredili bunar «šternu» u selu, prem nije više od 2 dana posla jednome zidaru da stvar uredi. Namesto da bi već danas bila «šterna» puna čiste pitke vode, donaša kišnica svu silu blata kroz otvorene «kanale». Ali i o tome dosta. Možda će novi «odbor», ako se sastavi ipak jednom zaključiti dali treba utaknuti «kanà» u «rò» ili «rò» u «kanà», pa ćemo se već jednom napiti čiste vode sa hrama božjega.

Kad smo već kod hrama božjega valja da spomenemo i zvona. Držali smo za sigurno, da će Stipan ovog Uskrsa ubirati nova zvona, ali jok valaj! Jedva pišu gospoda iz levaonice, dali hoćemo da nam sviraju ala «ambrosiana» ili «a slancio». To se razumije, naš im je g. župnik odvratio, da hoćemo da nam «sviraju», da ih barem gorinjci čuju.

Ali više negoli zvona interesira nas cesta Jelovice-Podgorje, na kojoj nalazi oko 25 naših ljudi zarade. U ovo zadnje vreme sadimo sve u šesnaest «borovac». Tà poslednji je čas da zasadimo našu golotinju, da svanu u zelenilu jednog dana oni predeli, gdje danas sivac kamen vlada.

Ćić.

IZ MOŠĆENIČKE DRAGE.

Tri mrtvačka lijesa.

U utorak, 27 pr. mjeseca desio se u našem tihom mjestu dogadjaj, koji je užasno potresao dušama svih naših ljudi. Te se je večeri poznati Fortunato Descovich nalazio kod kuće sa svojom ženom Abinom. Malo zatim ušao je u kuću i sin mu Massimiliano, učitelj u mjesnoj talijanskoj školi i tajnik fašističke organizacije. Vraćao se je iz Rijeke, gdje je nabavio neke stvari budući da je već skorih dana imao da se vjenča. Kad on u kuću, zaleti se na nj njegov mladji brat Alessio, potegne u nj iz revolvera i obori ga mrtva na zemlju. Priteče mati, no on ubije i nju. Na prvi hitac otac se sakri i zabarikadira u sobi. Dotle je pak ubojica ispalio iz revolvera hitac protiv sebe i pao na zemlju mrtav.

O uzrocima te strahovite nesreće govori se svakojako, ali sve je to tako jezivo i grozno, da je bolje i ne misliti na to.

PISMO IZ ZAGREBA.

Nedjelja 1. IV. 1928.

Odlazak g. R. Katalinića Jeretova. - Kako sudi strani svijet o Hrvatima. - Američki poslanik g. John Dynely Prince u Zagrebu. Šezdeseta godina književnog društva sv. Jeronima. - Proces protiv Prpića i drugova. Prvi april. - Uskrs.

Naš omiljeli Barba Rike rijetka je pojava. Jedan očeličeni i veliki karakter. Koliko je dobra, koliko usluga učinio svima uopće, a Istranima napose. On je ostavio Zagreb, svoje dosadanje mjesto i odselio se u Split, u žarku Dalmaciju, zemlju mora i sunca. More ga je odnjihalo, na primorskom se suncu odgojio, a sada eto ga opet u naručaju vedrog Primorja. Teško se dojmio svih poznatih njegov odlazak, a opet velika je radost onih, koji su tako sretni, da je on s njima. Bog mu dao u novom boravištu što više sreće.

Uvažena francuska spisateljica Lucie Delarue Mardrus iza svog boravka u Zagrebu iznaša svoje utiske u pariškim listovima. Pod naslovom «L'art decorativen Croatie» izmedju ostaloga piše «Prolazeći kroz Zagreb, otkrivam, da čitav ovaj kraj od vijekova diše u skrbi, kako bi ukrasio i najmanje stvari, koje čine svakodnevni bitak. Osebitost je Hrvatske u tom, što se toliki dekorativni zanos ne opaža u krugu umjetnika ili bogatih amatera, nego kod neznatnih seljaka, zemljoradnika. Seljaštvo nosi u nedjelju odijela, koja se pričinjaju da ih je nacrtao i oslikao najveći majstor.» Opisujući blago znamenitog zagrebačkog etnografskog muzeja, veli, da se narodne nošnje pričinjaju veličajnim ostacima sjajnog plesa, kao da su tkane i pretkane za veliku gospodu, velmože iz priča. I slijede dalje sami slavospjevi hrvatskoj umjetnosti. Eto to je sud znamenite književnice. Ima dakle u svijetu o Hrvatima povoljnih sudova. A ovi će se, ako Bog da, sve to više umnožavati.

Ovih je dana bio u Zagrebu američki poslanik na beogradskom dvoru g. John Dynely Prince. On je odličan poznavalac našeg jezika i naroda. Bavi se mnogo i slavistikom, koja se u Americi istom počela razvijati. Ovdje je održao jedno zanimivo predavanje «Sveučilište u američkom društvenom životu». Tu je govorio o praktičnom duhu Amerikanaca, o sistemu američkih sveučilišta, o interesu za slavistiku u Americi, i o pouzdanju i vjeri u slavenske države. Na jednom je mjestu rekao: «Ja sam uvjeren, da će doći dan i to brzo, kad će nove slavenske države dokazati svoju stalnost, i dosljedno, svoje pravo, da igraju znatnu ulogu u evropskoj budućnosti, u evropskoj kulturi i civilizaciji.» Djelomično se to već zbiva, a što dalje to se nadano većim i boljim uspjesima.

Ove se godine navršava šezdeseta godina svetojeronimskog književnog društva. Širi narodni slojevi mogu pored malih škola u glavnom jedino ovom društvu zahvaliti svoju kulturu. Ono je kroz ovo doba neizmjerni broj knjiga, uz najniže cijene, raspačalo medju narodom. I to dobrih, popularnih, poučnih i zabavnih knjiga. «Danica» je najpopularniji kaledar, a ima čak i do 100.000 istisaka godišnje. I u Istri mnoga je obitelj bila članom ovog društva. Slaveći svoju 60. godišnjicu ovo društvo, gleda smjelo u budućnost, hvaleći se dičnom prošlosti u radu na polju hrvatske prosvjete, jer je skupilo preko hiljadu požrtvovnih saradnika, 70.000 članova, a proširilo je u narod oko 5 milijuna pučkih knjiga, 1 milijun 200.000 etičko-religijoznih i 1,500.000 zabavnih — dakle preko 7 milijuna knjiga. Ogromne brojke veliki su svjedoci silnog rada za one niže slojeve, koji su najbjedniji, ali bez dvojbe najzdraviji dio ljudskog društva. Oni su zdravi dio i snaga, na inače dosta bolesnom čovječanstvu. I stoga nikad nije dovoljno i dostatno pažnje, koja se njima posvećuje. Pridižući i kultivirajući tu ogromnu seljačku radnu snagu, diže se cijeli narod, a preko toga sveukupno čovječanstvo.

Nije moj običaj da pišem o kriminalitetima i lopovluku, jer to nisu niti nove, a niti naročite stvari. Toga je svuda i svagda. Ali razbojnička banda Prpić na daleko je poznata. Ko je samo jednom bio ovdje i došao u priliku, da govori o lopovima, taj je sigurno čuo za Prpića i drugove. To je jedna družba od sedam tipova, koja je počinila bezbroj zločinstva, a danas se eto vodi protiv ovih sudbeni proces, i njihove se slike vide u izlogu redakcije «Novosti» sa natpisom: «Sedam kandidata za vješala». Proces se vrši dnevno i traje već nekoliko dana uz veliki interes publike. Vjerojatno je da će svi kandidati biti izabrani. Sigurno jedinstveni izborni slučaj.

Danas je prvi dan aprila. Dan kada se zbijaju najmrskije šale. Ah! što sam uživao kao mali dečko, da koga nasamarim. No ozbiljnost i brige tvrdog života odzimlju i ovaj čar. Ali opet humor, zdravi humor godi i razblažuje tmurnost i zamračenost ozbiljnosti. I doista danas su ljudi kojekako podvaljivali, zanovijetali i šalili se. Nasmijana i vedra lica prolazila su ulicom, ali sigurno više za to što je prvi od mjeseca uopće, a ne baš radi prvog aprila kao takvog. Glavno je da je prvi... A zašto? Pitajte učitelje, profesore i sve ostale činovnike! Šušte friške banknote...

Sutra počinje Veliki tjedan, pa eto i Uskrsa na vratima, koji neka bude što češćiji i prijatniji svim čitaocima «Istarske Riječi». Felix Alleluja! **—md.—**

Franina i Jurina

Fr.: Ča imaš to v ruke, Jurino?

Jur.: List od sina.

Fr.: Ča od onega z Ameriki?

Jur.: Baš od njega.

Fr.: A ča piše? Kako žive tamo? Je mu koliko bolje nego nam?

Jur.: Trebe da je, zač se niš ne tuži. Nastoji svoj posal, kada more se zabavlja, kada ne — počiva i misli na doma.

Fr.: On je bil vavek dobrega temperamenta. Spamećujem se, kako bi mi već puti rekal: — Barba Franina, ćete videt da će jedanput prit dan, kada se budu svi ljudi mej sobum ljubili baš kako to Bog zapoveda.

Jur.: On veruje va to i sada. I va ovem svojem liste piše mi tulikajše neč takovega. Govori, da s njim va fabrike delaju dva Rusa: jedan komunist, ki bi otel, da se sve staro dole biti, i jedan carist, ki bi otel da sve bude kako i prej, dokle su još va Rusije vladali cari Nikolaji. Jedan se i drugi nisu zato mogli naštampani videt — bili su neprijatelji, kako malo ki.

Fr.: Pak — ča se j' napred dogodilo?

Jur.: Dogodilo se je to, da je jedan dan komunist prijel z Rusije jedan list, va kem mu prijatelj piše, da je tužan i žalostan, zač da boljševički kapurioni tiraju va Siberiju svakega, ki ne puše va njihov rog, uprav kako su to delali i ruski cesari. I nebogega Trockega, da su spravili va sneg i led, i toliko drugeh brižneh komunisti. Kada j' to pročital on komunist, se j' malo raztužil, a za tem je pozval nega drugega Rusa, neka malo h njemu pride, zač da mu ima neč povedet. Kad mu je on carist prišal bliže, dal mu je komunist on list, neka ga pročita. Kada ga j' pročital, pali su jedan drugemu okol vrata, poljubili su se i rekli: — Ma za ku se hudobu mi svadjamo! I danas da su oni dva najbolji prijatelji. A takovi da te bit jedan dan svi ljudi na svete, govori moj sin.

Fr.: A ja, da bi ga Bog uslišal! A ča piše još?

Jur.: Da j' već nekoliko puti letel va aeroplane. Jedanput da ga j' videl i Lindberg, i da mu je rekal: orajt! I boksal da se je, i da je zato jako čašćen.

Fr.: I boksal? Čudno mi je to, zač kada j' bil doma, bil je jako slabašan.

Jur.: Ja ma v Amerike je zabranjeno vino i špirit, i otkada ljudi ne pijevaju, da su puno jači.

Fr.: Ja, a pul nas ne znaju nego govorit: pij nemo da malo forci ćapaš!

Jur.: Neki dan da se je valjal z nekemi za dvesto dolari, da će na zubeh dignut jedan kamik od stoipedest kil i da će ga nest za sto koraki napred.

Fr.: Viš, zlodeja? Pak — kako je šlo?

Jur.: Dobro za njega. Dobil je sveh dvesto dolari.

Fr.: Buškarona! Rekal sam ja: ćaćin sin. A misle pak ča ti naši mladi ljudi na Boga?

Jur.: Misle, to se zna da misle. Imaju oni tamo i svoje crekvi, va keh se hrvatski maši — ter si ih trebeda videl, kada smo ono tamo bili. Va meste, va kem je moj sin, ni nego jedna protestanska crekva, ma moj sin ima jedno «Oče budi volja Tvoja», ča mi ga j' pred Bog zna koliko let dal pokojni naš biskup Dobrila, i po njem da po korizmeneh nedeljah mole križni put i pivaju: «Staše Majka polag križa...».

Fr.: Viš, to je lepo. Neka se Bogu da ča je Božje, a čoveku ča je čovekovo, pak će bit sve dobro. A — ne zameri, je ti pak poslal ča pinezi za blagdani.

Jur.: To se zna, da je.

Fr.: Uneštalmo?

Jur.: Sveh oneh dve sto dolari, ča ih je dobil za on kamik. I još mi va pismu piše: Ćaća, ovi moji tvrdi i zdravi zubi sam od vas dobil, pak je pravo, da

vi dobijete i oni dolari. Obucite s njimi mamu i sebe, a drugo potrošite, kako vas bude volja. Na Vazanj pripravite jedan dobar obedić s janjčićem na ražnje i s pogačami, ma ne pozabite zvat na tu frajicu i barbu Franinu i tetu Maru.

Fr.: No, ma biš ga bušnul od dragosti! A će pak ča bit s tega obedića?

Jur.: To se zna da će. Već je i janjac naručen.

Fr.: Moj Jurino, ćeš da ti neč rečem?

Jur.: Reci!

Fr.: Ti imaš jednega sina, kakoveh je malo Bog dal.

Jur.: Malo, malo.

Fr.: I ako ti bude jedan put poć Bogu na račun, moć ćeš reć, da si za sobum ostavil dobro seme...

Jur.: A dobro, brate, dobro, i ko se ne će tako lahko zatrt.

Fr.: Ne će, po moju puru! Dakle, kako si ono rekal: do vijenja na Vazanj!

Jur.: Do vijenja!

IZ BUZEŠTINE.

Marač - varač. - Sajam. - Smrt. - Sjećanja. Poljodjelski tečaj. - Novi naš doktor

Javljamo, da nas je kiša prala od početka do polovice marča, a svršila je sa snijegom na Učki i Krasu. Došla je tada naša stara bura, te od nas otjerala oblake, kišu i blato; zemlju nešto ošušila, pak smo stali opet saditi krumpir i uredjivati vinograde. Nastali su burni, ali zato mrzli i lijepi dani, da smo svi radili u polju i vrtovima. Ali nje dugo trajalo. Bura prestala, nebo se odmah naoblačilo, i, čuditi se, 24. marča pršio je snijeg u našoj dolini, koja još nije vidjela snijega ove zime. Sniježilo je samo pol sata, a onda stalo opet kišiti.

I kiša pada, a mi ne možemo da vidimo, a ni da zaslužimo koju liricu. Kiša je skoro napunila svu našu dolinu 26. marča.

Na zadnjem našem sajmu nešto je poskočila cijena govedima i ostalom blagu. Ako još više ne poskoče cijene, mi poljodjelci nećemo se moći dignuti, a ni živiti bez dugova.

U Sv. Martinu je umro 22. godišnji mladić Dragutin Pavletić. Bio vrijedan i napredan. Žaluje za njim družina i cijelo selo. Bio je otpraćen na vječni počinak tiho, tiho, bez naših glazbara.

Sv. Martin je imao dosti bolesti ove zime, a ima nešto još i sada. Druga sela su zdravija.

— Sjetit ćemo se još mrtvih, koji su bili kod nas u službi. Doznajemo da je umro u Voloskom naš veliki prijatelj, naš bivši opć. načelnik i zastupnik, Dr. Mate Trinajstić. Sjećamo se našeg bivšeg kapelana Agreša, koji je nesrećom umro u Jugoslaviji.

Čitamo, da je Berseč i Istru ostavio naš bivši kapelan Ivan Gabrijelić. Mrtvima pokoj vječni i naša uspomena, a živima zdravlje i veselje. —

— Poljodjelski tečaj što se vršio u školi februara pa do polovice marča, svršio je. Naši dječaci i mladići, koji su zbilja što naučili, neka naučeno ne zaborave i ne bace u kut, nego neka nauk upotrebe u poljskom radu u svoju korist.

— Još ćemo spomenuti, da je naša Buzeština dala jednog doktora, i to Josipa Prodana iz Podrebra. Veselimo se, da je opet porodila seljačka kuća jednog učenog sina. Dr. Josip Prodan položio je doktorat u Zagrebu. Uslužben je kao liječnik u Jugoslaviji. Čestitamo mladom doktoru i vrijednoj obitelji Prodan. **Stariji.**

IZ HUMŠĆINE.

Vrijeme i rad. - Život i mladež. - Kain i Abel.

Dozvolite nam, gospodine uredniče, da vam pošljemo ovo par riječi, da zna svijet, da smo još živi, a možda i zdravi. Nego ćemo vam se potužiti, da imamo sada previše dažda, koji nam ne da da obradimo svoja polja, njive, vrtove i vinograde. Imali smo i lijepih dana, uistinu prelijepih do polovice marča, ali onda zapuhao jug, a s njim došla kiša. Ovo je zlo, a drugo je to što ne možemo ništa zaslužiti da kupimo kruha i palente. Nema ovuda radnje, a ni drugdje je za nas nema. Mi ovako strpljivo sve podnašamo u lijepom ufanju, da će ipak jedanput doći bolje; hoće jer Bog svoje ne zapušta. —

Samo treba da svi radimo, da štedimo i skrbimo i da se ljubimo, a naše djevojke i mladići treba da manje troše na odjeću i obuću. Mi njihovi roditelji ćemo umrijeti, a ostat će oni na životu, pak kako siju, tako će i žeti. — Tko se mlad i zarana opameti, ne će se kajati u starosti. —

Kad već držimo pero u ruci, još ćemo spomenuti, da se u selu Benčići dogodio žalostan slučaj. Dva su brata Gržentić kopali na svom zemljištu, pak u razgovoru došlo med njima do rječkanja i svadje radi očeva imanja, komu će on zapustiti. A jedan traži, da mu otac sve zapusti. Rječkanje je svršilo tako, da je brat svog rodjenog brata udario motikom po glavi. Ranjenika je sam isti brat odveo u bolnicu, a na povratku bi odmah odveden u buzetski zatvor. — Ovo je žalosno, a i sramotno; a mi se pitamo i kamo ćemo zaći? Kamo? **Otac.**

Širite „Istarsku Riječ"!

Razno

Za mesare i one, koji mesarima voze blago. — Puljska općina još jedanput opominje sve mesare i one, koji voze blago namjenjeno mesarima, da je zakonom zabranjeno voziti ubijeno blago, ako nije voz sasma pokriven. U klaonicu se ne smije tjerati pješke blago teško bolesno ili ranjeno. To se blago mora voziti. Živi telci i janjci se ne smiju na vozove krcati tako, da im se noge vezuju previše čvrsto i to okruglim konopcem. Te se životinje moraju na voz lijepo polagati, da udobno stoje, a ne da im glava iz voza visi. Mjesto okruglim konopcem noge se telcima i janjcima imaju lagano vezivati konopcem u obliku plosnate vrpce. Kad blago dodje u mesarnu ne smije se bacati čvrsto vezano po hladnom, vlažnom i blatnom tlu, a niti se smije vagati onako vezano i obješeno za noge. Svi oni, koji se ne bi držali ovih pravila, koja su zakonom odredjena, biti će kažnjeni globom od 50 do 200 lira.

Iz Tribunala u Puli. — Primamo iz Pule: Pred ovim Tribunalom vršila se pred nekoliko dana rasprava protiv liječnika u Buzetu, Dra. Cucchiara optuženog radi slabo uspjele operacije neke žene na Roštini pri porodu, kojom prigodom izgubiše život i dijete i majka. No, svjedoci su tvrdili, osobito kompetentna osoba, Dr. Jaschi, liječnik u Puli, da je bila operacija izvršena sasma pravilno i na temelju znanosti i prakse, s opaskom, da je pokojnica bila u puljskoj bolnici radi porodnih poteškoća pred dvije godine, kojom zgodom joj spomenu Dr. Jaschi, da će nastradati, bude li ponovno zanosila. No, pokojnica je ponovno zanosila, ali, eto, pri porodu je zaglavila. Tribunal je proglasio Dr. Cucchiaru nevinim rješivši ga svake krivnje. O tome doznasmo i drugu interesantnost, da nije tužbu uložio muž jadne pokojnice, pače da niti pozvan to nije htio učiniti, veleći, da je operator sve učinio što je mogao pri teškom porodu; nego je doktora tužila jedna druga neinteresovana osoba iz osobno-strančarskih razloga. —

Kad govorimo o Buzetu, spomenut ćemo još kratko, da je odgovarao pred ovim Tribunalom Dragutin Jakac iz Buzeta okrivljen radi pogrde italijanske zastave. Tužio ga njegov vlastiti tast putem buzetskih karabinjera. Zato je na sudu bio prisutan dotični brigadijer. Ovaj je izjavio da su jedan i drugi, tast i zet Hrvati. Ostali svjedoci već u Buzetu, izjaviše, da nisu vidili inkriminiranog zločina. Žena optuženoga ogorčeno je govorila protiv svog vlastitog oca, da brani istinu i muža svoga. — Tribunal je optuženoga riješio svake krivnje.

Statistika puljske općine. — Prema najnovijem statističkom izvještaju vidimo, da se je u prošlom mjesecu (martu) u puljskoj općini rodilo 101 dijete (od tih mrtvih 1); umro je 81 stanovnik; sklopljeno je 11 brakova.

Lješina u bunaru. — U Puli su pred par dana našli u jednom bunaru jednu lješinu. Komisija, koja je lješinu pretražila uspostavila je, da se radi o jednoj ženi, ali se po ničemu nije moglo uspostaviti ko je ta žena, kako se zove i odakle je. Zakopana je, a na grob joj je postavljena tablica s brojem, jer joj se ime nezna.

Kradja goveda. — Ivan Bassanova iz Oprtaljštine posjedovao je dvije krave, tako lijepe i vrijedne, da im se je svako čudio. Izgleda, da su i lopovi doznali za te lijepe krave. Jedne noći prošle sedmice provalili su majstorski u staju i — otjeraše krave. Kad je gospodar ujutro došao u staju, krave su bile — Bog te pitaj gdje. Karabinjeri su se dali u potjeru, no do sada bez uspjeha.

Svaki naš čitatelj morao bi si što prije naručiti ove dvije knjige:

Ernest Radetić: KAD SE UŽGE MLADA KRV I DRUGE ISTARSKE PRIPOVIJESTI (stoji sa poštarinom samo 3 lire i 50 cent.)

NOVI ZAKON O JAVNOJ SIGURNOSTI I ZAŠTITI DRŽAVE (stoji sa poštarinom samo 1 liru i 20 cent.)

BURZA.

Dne 5. aprila moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 18.85; 1 engl. lira sterlina za lira 92.40; 100 franc. franaka za lira 74.50; 100 njem. maraka za lira 455.—; 100 švic. franaka za lira 364.—; 100 austrijskih šilina za lira 265.—; 100 čeških kruna za lira 56.—; 100 jug. dinara za lira 33.30.

DOPISNICA UPRAVE.

Peršić Ivan, Poljane Ladeti 17. Preplata Vam je podmirena do 31. XII. 1928.

Rumac Josip, Strmice 101. Pretplata Vam je podmirena do 31. XII. 1927.

Zenon Premus, Berseč 57. Sve smo primili u redu.

Jakov Kirac, Medulin. Novac poslan putem pošte primili smo u redu.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

BERSEČKO DRUŠTVO ZA ŠTEDNJU I ZAJMOVE
registr. zadruga na ogr. jamč.

POZIV
na
XXIV. glavnu skupštinu
koja će se obdržavati
u ponedjeljak dne 9. aprila 1928. u 16 sati u društvenim prostorijama.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika prošlogodišnje glavne skupštine.
2. Čitanje izvešća o reviziji učinjenoj 20. 7. 1927.
3. Izvešće upravnog odbora.
4. Izvešće nadzornog odbora.
5. Potvrda računskog zaključka za god. 1927.
6. Zaključak o porabi čistoga dobitka.
7. Izbor upravnog i nadzornog odbora te pomirbenog suda.
8. Slučajnosti.

BERSEČ, dne 25. marča 1928.

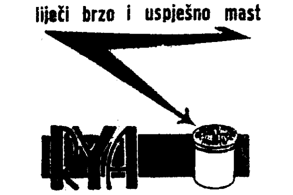
ODBOR.

MLADIĆ TRAŽI kojugod lakšu službu u kancelariji, skladištu ili kao vratar, čuvar i zanesljiva osoba. Ima svjedočbe, poznaje Trst, a skroman je u zahtjevima.

SMILAJOD
izvrsno je sredstvo protiv arterioskleroze, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.
Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

PČELARI!
Uslijed selenja prodaje se **8 košnica sa pčelama** tipa Dudandt-blatt, 7 **praznih košnica, novo vrcalo** za velike okvire i drugo potrebito manje orudje. Cijena je veoma umjerena a materijal u najboljem stanju.
Upitati se za naslov na upravi lista.

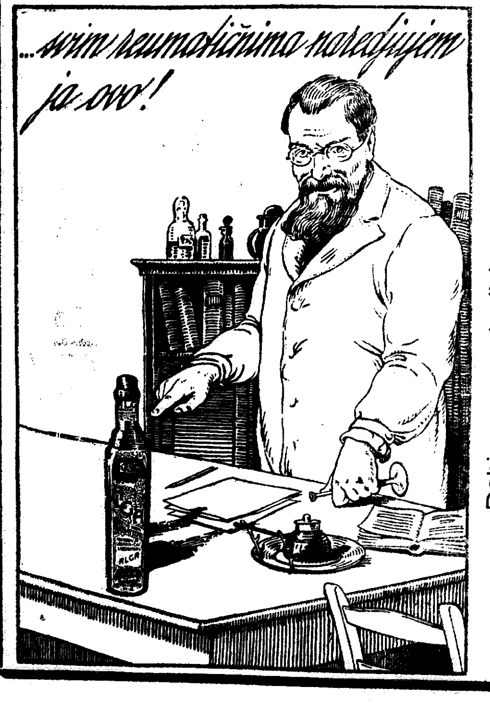
KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Telefon: 5-18 Podružnica u TRSTU: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18
CENTRALA U LJUBLJANI. Dionička glavnica i pričuva: **60.000.000 dinara.**
PODRUŽNICE: **Brežice, Celje, Črnomelj, GORICA, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Novomesto, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Šibenik,** sezonska ekspositura **Rogaška Slatina.**
Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloške na uložne knjižice te ih ukamaćuje sa $4\frac{1}{2}\%$, a uloške na tekuće račune i na otkaz vezane uloške najugodnije uz dogovor. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne kutije (SAFES).
Blagajna je otvorena od 9½—12½ i od 14½—16 sati

Proti
REUMATIZMU, kostobolji, išhijasu, natečenim zglobovima, proti ukočenim žilama, probadanju upotrebljavajte „ALGU". Pomogla je hiljadama mora i Vama.

Dobiva se u svim ljekarnama.
Priredjuje i poštom razašilje
Laboratorij „ALGA" - Ljekarna D. Budak, Fiume

Broj 15 Postanski tekući račun. (Conto corrente conla posta.) **U Trstu, 12. aprila 1928. - God. VI.** Pojedini broj **25** cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ“
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Sastanak Mussolini-Tefvik Rušdi. — Utorak dne 3. o. mj. sastali su se u Milanu on. Mussolini i turski ministar vanjskih poslova dr. Tefvik Rušdi beg. Oni su dugo i dosta srdačno raspravljali o odnošajima izmedju Turske i Italije. Poslije razgovora on. Mussolini je turskom ministru vanjskih poslova priredio svečan objed u milanskoj prefekturi. Novine podaju najveću važnost ovom sastanku.

Sastanak Mussolini - Mihalokopulus. — Na svom proputovanju iz Ženeve zaustavio se je u Milanu grčki ministar vanjskih poslova Mihalakopulus. On je posjetio on. Mussolinija, pa se je s njime duže razgovarao o pitanjima, koja zanimaju Grčku i Italiju.

Praznik rada. — U prvašnja predfašistička vremena slavio se je u Italiji, kao i u drugim državama 1. maja kao praznik rada. Fašizam je taj praznik prenio na 21. aprila. On. Mussolini je naredio pokrajinskim fašističkim organizacijama neka što bolje organiziraju pripravе ovogodišnji Praznik rada. Dne 21. aprila vršiti će se po svoj državi proslave sindakalnog i korporativnog značaja.

Učitelji iz Julijske Krajine pred on. Mussolinijem. On. Mussolini zaustavio se je na svom putovanju iz Milana u Rim u svom rodnom kraju, pa je u Predappiu primio grupu od 500 učitelja iz Julijske Krajine, koji su posjetili Italiju. On. Mussolini je učitelje pozdravio jednim govorom, u kojem je naglasio veliku misiju talijanskih učitelja u krajevima uz granicu. Učitelji su zatim položili jedan krasan vijenac na grob majke on. Mussolinija, koja je bila učiteljica.

Zastupnici evropske industrije u Rimu. U drugoj polovici ovoga mjeseca imaju se sastati u Rimu zastupnici engleske, francuske, njemačke, jugoslovenske, danske, švedske i belgijske industrije na jedan kongres. Raspravljati će o raznim važnim industrijalnim pitanjima obzirom na promet, carinu itd.

On. Bottai u Budimpešti. Danas, dne 12. marta, otputovao je iz Rima za Budimpeštu on. Bottai, podsekretar u ministarstvu za korporacije. On će u madžarskom parlamentu održati jedno predavanje o talijanskoj korporativnoj uredbi, te o načelima radnog ustava (Carta del lavoro).

Članovi «Balilla» i štipendije. Prema jednoj novoj okružnici vodstva organizacije «Balilla», dobrotvorne ustanove, koje podjeljuju štipendije i potpore siromašnim djacima, moraju u podjelivanju dati prednost onim djacima, koji su članovi organizacije «Balilla». Vodstvo organizacije mora biti obavješteno o svakom raspisanom natječaju za štipendija.

Općinski i pokrajinski činovnici i polakšice na željeznicama. Prema najnovijim informacijama vidi se, da će doskora vlada odrediti neke olakšice za općinske i pokrajinske činovnike, koji putuju. Vlada će naime narediti pokrajinskim i općinskim upravama da snašaju putne troškove svojih činovnika.

Delegacija fašističke stranke posjetiti će Madžarsku. — Do koji dan otputovati će iz Italije za Budimpeštu jedna delegacija fašističke stranke. Ta će delegacija sastojati od 40 osoba, koje će biti izabrane iz redova poslanika, poljodjelaca, industrijalaca itd. Delegacija vraća tim posjetom posjet, koji je prošli učinila delegacija madžarske vladine stranke.

Naredba o načinu sijanja. — Novine javljaju, da će doskora za sigurno vlada izdati jednu naredbu, prema kojoj će svi poljodjelci morati žita sijati sa strojem u redovima. Na taj bi se naime prištedilo oko 40 posto od svega žita, koje se sada troši za sijanje, a i usjevi bi ovako posijani bolje uspjeli.

Krštenje zrakoplova «Italia» — General Nobile nadgleda zadnje pripreme ekspediciju na sjeverni pol. Ekspedicija bi imala krenuti do koji dan. Dne 11. o. mj. na najsvečaniji je način kršten zrakoplov «Italia», kojim će Nobile letiti na pol.

Trgovina izmedju Amerike i Italije. — Prema jednoj statistici vidimo, da je g. 1927. Italija uvezla iz Sjedinjenih Država Sjeverne Amerike za 3 milijarde i 958 milijuna lira robe. Izvezla je tamo robe za 1 milijardu i 645 tisuća lira. Pasiva trgovačkog prometa na štetu Italije iznaša 2 miljarde i 313 milijuna lira.

† Cav. Pasquale D'Aroma. Dne 6. o. mj. umro je u Rimu Cav. Pasquale D'Aroma, podravnatelj zavoda «Banca d'Italia».

Pred posebnim tribunalom. Posebni tribunal u Rimu odsudio je pred par dana na zatvor od 21 godine i 6 mjeseci Ivana Parodija, bivšeg podravnatelja komunističkog lista «Unità», na 14 godina zatvora komunistu Artura Vignochija, a na 16 godina i 8 mjeseci zatvora Alfiera Spinellija. Osim njih odsudjen je na 6 godina i 11 mjeseci zatvora Renato Leopuzzi, optužen, da je bio ravnateljem ukinjenog lista «Corriere degli Italiani».

Rimski pozdrav. Predsjednik organizacije «Balilla» razposlao je svim pokrajinskim vodstvima jedan okružnicu, kojom naredjuje, da se članovima organizacije dozvoli samo rimski pozdrav, koji je najljepši i najzdraviji. Djeca, koja su u organizaciji «Balilla» neće smjeti od sada nikako nego rimski pozdravljati.

Talijanski izvoz. Prema jednoj najnovijoj statistici vidimo, da je u januaru i februaru ove godine bilo iz Italije izvezeno 428 tisuća tona razne robe. U isto vrijeme lanjske godine izvezlo se je 398 tisuća tona robe. Ovogodišnji je talijanski izvoz prema tome za 7% veći od lanjskog.

Pomilovanja. Predsjednik vlade on. Mussolini odredio je neka se sasma oproste od konfinacije 4 osobe, koje su bile po zakonu o zaštiti države na konfinaciju osudjene. 13 konfiniranih biti će uvjetno oslobodjeno. 43 konfinirana biti će pomilovana tako, da će im se konfinacija promjeniti u opomenu. 51 konfiniranom biti će konfinacija skraćena. Osim toga odredio je on. Mussolini razna druga pomilovanja. Svih pomilovanih skupa ima oko 500.

Kralj i kraljica otputovati će u Tripoli. Njih Vel. Kralj Viktor Emanuel i Kraljica Jelena otputovati će u drugoj polovici aprila kraljevskom jahtom «Savoia» u Tripolis. Jahtu će na putovanju pratiti jedna eskadra ratne mornarice i mnogo zrakoplova. Za put se vrše velike pripreme.

Princ Umberto u Nazaretu. Prestoljonasljednik Umberto, koji se nalazi na putovanju po bližem istoku posjetio je pred nekoliko dana Nazaret. Tamo je bio svečano dočekan.

Princ Danilo crnogorski u Milanu. — Dne 3. o. mj. stigao je u Milan crnogorski princ Danilo i njegova velika pratnja. Nastanio se je u hotelu «Palace».

Jugoslavija i Albanija. Važan dogodjaj u jugoslovenskoj vanjskoj politici zadnjih dana bilo je zatvaranje granice sa strane albanske vlade. Albanska vlada je to temeljila time, što u kraju oko granice na jugoslovenskom teritoriju bara tifus. Jugoslovenske novine su pisale, da o tom tifusu nema ni govora, nego da je zatvaranje granice uslijedilo iz nekih važnih internacijonalnih razloga. Tu se je vidilo opet neki politički potez Albanije, koja se nikako ne slaže s Jugoslavijom. Jugoslovenski poslanik u Tirani po nalogu beogradske vlade protestirao je zato, pa je zahtjevao od albanske vlade neka odmah granicu prama Jugoslaviji otvori. — Malo zatim albanska je vlada granicu otvorila, pa je tako dignuto s dnevnog reda jedno važno pitanje.

Južnoj Srbiji biti će imenovan guverner. Prema polusluženim informacijama pišu beogradske novine, da će doskora biti za Južnu Srbiju imenovan jedan guverner. To bi bilo uredjeno zato, da se što bolje može provesti borba protiv revolucijonaraca i komita, koji iz Bugarske upadaju u državu i terorišu onaj kraj.

Makedonska akcija. U Jugoslaviji kruže vijesti, da makedonska revolucijonarna organizacija sprema novu živu akciju na južnoj granici države. Prvi znaci te akcije su se već pokazali, neki dan su naime u Prilepu i Bitolju napadnuta i teško ranjena dva odlična Jugoslovena. Te su atentate počinili članovi makedonske organizacije. Jugoslavija kani zaprijećiti daljnje zlo, pa je pozvala u Beograd poslanika u Sofiji, Nešića, da ga uputi kako će od bugarske vlade zahtjevati, neka onemogući od makedonskih revolucijonaraca, koji se kupe i organizuju u Bugarskoj.

Čehoslovačka i Rusija. U Pragu su započeli pregovori za sklapanje trgovačkog ugovora izmedju Čehoslovačke i Sovjetske Rusije.

Zaleski u Italiji. Na poziv on. Mussolinija došao je pred par dana u Rim Zaleski, ministar vanjskih poslova republike Poljske. On se ima sastati s on. Mussolinijem, da s njime razgovara o odnošajima Italije i Poljske. Inostrani listovi podaju tom sastanku veliku internacijonalnu važnost.

Revolucija u Kini. — U Kini stvari nisu još u redu. Izgledalo je, da sve miruje, ali je sada iznova buknuo rat izmedju raznih generala, koji se biju za vlast.

Marinković se vraća u Beograd. Jugoslovenski ministar vanjskih poslova dr. Marinković nalazi se već od nekog vremena u inozemstvu. On je u Francuskoj radi liječenja, a pomalo i radi politike. Novine javljaju, da će se vratiti u domovinu oko 20. aprila.

Bugarska i Turska. — Turski ministar vanjskih poslova Tevfik Rušdi beg, koji je neko vrijeme bio u Ženevi, i koji se je na povratku u domovinu sastao s on. Mussolinijem u Milanu, zaustavio se je malo vremena na prolazu i u Sofiji. Tamo se je sastao s bugarskim ministrom Burovom. Oni su raspravljali o raznim pitanjima, koja se tiču Bugarske i Turske. Novine to naglašavaju i kažu, da su odnošaji izmedju te dvije države vrlo dobri.

Komunisti u Japanu. Vlasti su u Japanu pred nekoliko dana ušle u trag jednoj komunističkoj uroti. Uhapšeno je na stotine urotnika. Japanska je vlada u brizi, jer je komunizam u državi zahvatio korijena. Moglo bi doći do većih političkih dogodjaja i nemira.

Radić i Pribićević u Splitu. Dne 9. o. mj. drugi dan iza Uskrsa vršio se je u Splitu veliki zbor seljačko-demokratske koalicije. Tom su prilikom došli tamo Radić i Pribićević vodje koalicije. Oni su uz veliko oduševljenje naroda izgovorili govore, a naročito je bio zanimiv govor Radićev. On je govorio o svemu, a najviše o Rusiji, koja gleda i čuva Jugoslaviju, kao rodjenu sestru. Zanimivo je, da su se prigodom slavlja izljubili Radić i Ljubo Leontić, vodja Orjune. Kako se iz toga vidi stranačke se prilike u Jugoslaviji sve više sredjuju. Do sada najveći neprijatelji brate se, jer vide da nesloga ne koristi.

Jugoslavija i Rusija. Jedan veliki londonski list piše, da Rusija gleda sa zadovoljstvom kako se Njemačka i Jugoslavija sve više približuju. Rusija naime misli da će joj Njemačka biti neki most, preko kojega bi ona došla u vezu s Jugoslavijom. Kako je poznato Jugoslavija još nije priznala Sovjetske Rusije, ali Rusija želi na svaki način da toga što prije dodje i da s Jugoslavijom sklopi prijateljstvo. Već su nešto u tom pogledu počelo pregovarati jugoslovenski poslanik u Berlinu Balugdžić i Čičerin sovjetski komesar vanjskih poslova.

Umro je Edo Lukinić, bivši jugoslovenski ministar. Dne 9. o. mj. umro je u Zagrebu naglom smrću dr. Edo Lukinić, bivši jugoslovenski ministar i poslanik Pribićevićeve demokratske stranke. On je baš htio da putuje za Karlovac, a kad je došao na stanicu pozlilo mu je. Odveden je u bolnicu, ali tamo je ubrzo umro. — Dr. Edo Lukinić rodjen je u Karlovcu 1870. godine, gdje je svršio gimnaziju. Na zagrebačkom sveučilištu svršio je pravo. Istupivši iz državne službe i posvetivši se advokaturi (1898.) sav se predao političkom životu i već 1906. ulazi u hrvatski sabor kao član hrvatsko-srpske koalicije. On je ostao narodni poslanik u saboru sve do sloma Austro-Ugarske. Bio je podpredsjednik hrvatskog sabora i delegat na zajedničkom saboru u Pešti. Poslije ujedinjenja član je prvog ministarstva (Protićevog) kao ministar pošta i telegrafa. Bio je ponovno ministar u kabinetu Pašića 1925. kao ministar pravde. God. 1922. izabran je za predsjednika Narodne Skupštine. U zadnjim političkim godinama bio je jedan od stupova hrvatsko-srpske koalicije, te uz saradnik g. Pribićevića i drugova, s kojima je s njim u političkoj borbi sve do smrti.

O promijeni prezimena

Više smo već puta pisali o promjeni prezimena, koja se u našim krajevima ima da izvrši na temelju kr. dekreta od 10. januara 1926. br. 17 i ministarskog dekreta od 5. augusta 1926.

Po ovim dekretima pretvaraju se porodična imena na dva načina: 1) **službeno** tamo, gdje je prezime po mišljenju gosp. prefekta i jedne njezin dodjeljene komisije nastalo iz talijanskog ili latinskog oblika. Ovo se dogadja i proti volji dotične osobe, koja nosi to prezime. — 2) **na molbu dotičnog**, koji sám želi da promijeni svoje prezime.

Nas interesira u prvom redu ona promijena, koja se vrši službeno.

Ministarski dekret od 5. augusta 1926 odredjuje u tom smjeru ovo:

I.

Prefekt pokrajine sastavit će iskaze prezimena i plemićskih naslova, koja se moraju svesti na talijanski oblik. Pri tome može da, ako mu se čini zgodnim, traži i mišljenje ili zavoda i tehničkih organa ili stručnjaka. Iza toga sastaviti će se potpun i tačan iskaz svih porodica, koje imaju isto prezime ili isti plemićski naslov, koje se mora da pretvori i uspostavi u talijanskom obliku, i u tu svrhu izdat će se toliko posebnih i odvojenih dekreta, koliko ima članova u dotičnoj porodici. Ali u slučajevima, gdje članovi porodice žive skupno s glavarom obitelji s ocem ili djedom, pa makar biti punoljetni dostatan je jedan dekret.

II.

Prefekcijski dekret u najkraćem će se roku priopćiti interesiranim licima ili po općinskim vlastima, pod izravnim nadzorom prefekture, putem preporučenog pisma uz povratnu primnicu ili pomoću sudbenog činovnika.

Kad je objava učinjena glavaru porodice, ona ima učinka za sve članove porodice, koji žive skupno s glavarom ocem ili djedom, pa makar bili punoljetni.

Kad se radi o malodobnim, podvrženim štitniku i o nesposobnim i odsutnim, podvrženim skrbniku, objavit će se dekret njihovim zakonitim zastupnicima.

III.

Dekret prefekta ima definitivni karakter. **Proti njemu je dopušten jedino utok zbog nezakonitosti na jurisdikcijonalna odjelenja Državnog Vijeća (Sezioni giurisdizionali del Consiglio di Stato)** ili izvanredni utok na Kralja, u smislu zakona.

Mogu da podnesu utok i punoljetni sinovi glavara porodice, koji živu skupno s njim, a nije im bio saopćen prefekcijski dekret. Rok za prikazanje utoka počinlje od dana, kad je objava učinjena glavaru porodice.

IV.

Pokrajinski prefekat skrbit će za to, da se dekret objavi u službenom listu za Kraljevinu (Gazzetta Ufficiale) i da se provede. Prepis dekreta priopćit će prefekat općinskom glavaru, uz zahtjev, da ga ubilježi u registre civilnog stanja u općinskom uredu i da pazi, da se ista zabilježba provede i u registrima rodjenja i vjenčanja, što su ih držali jednom župnici po bivšim a. u. zakonima.

V.

Prefekat, nadležan po teritoriju, ima neposredno da nadzire, da se izvrše zabilježbe u okrajcu u rigistrima civilnog stanja i u župnim registrima, a osim toga on mora vladati, da se prefekcijski dekret primijeni i u smjeru demografskom (kod anagrafe i kod promjena naroda u općini), u listinama za novačenje, za porotu i za izbore, te u popisima državnih, pokrajinskih i općinskih poreza, u iskazima učenika javnih škola i onih osoba, koje idu na teret javnoj dobrotvornosti. On će dekret priopćiti i poštanskim uredima, da ne dodje do zapreka kod dostavljanja pošte dotičnim licima, pa eventuelno i nadležnim konsularnim uredima u inozemstvu, kad se radi o iseljenicima.

Jedan prepis dekreta dostavit će prefekt i sudbenoj vlasti, kod koje se drži kazneni list (casellario giudiziale).

VI.

Ako se traži da tudja prezimena ili prezimena tudjeg porijekla, budu svedena na talijanski oblik, traženje će ostati izloženo kroz mjesec dana i na općinskoj tabli, gdje tražitelj ima svoje sjedište, i na prefekcijskoj tabli. Ko drži, da su njegovi interesi po srijedi, može da se protivi traženju u roku od 15 dana iza što je traženje izloženo i to ili direktno na prefekta rekomandiranim pismom, u kojem razlaže svoje razloge, ili putem sudbenog činovnika.

Rješenje prefekta dostavit će se tražitelju i žaliteljima rekomandiranim pismom s povratnom primnicom ili putem sudbe-

nog činovnika, a proti njemu dopušten je utok, naveden u prijašnjem članku III.

Dekret se provadja po odredbama pod IV. i V.

VII.

Molbe, iskazi i odredbe primjenjivanja kr. dekreta zakona dd. 10. januara 1926 br. 17 i svih instrukcija, kao što prepisi, spisi i isprave, što su ih eventuelno prikazale stranke, ne plaćaju biljega.

Ali to ne vrijedi za utoke na Državno Vijeće u smislu čl. III ovih uputa.

Ovaj će se dekret registrirati kod «Corte dei Conti» i objaviti u Službenom Listu Kraljevine.

* * *

U smislu prve tačke ovog ministarskog dekreta već se kod svih naših prefektura radi okolo sastavljanja jedne liste, koja ima da obuhvaća sva prezimena svake pojedine pokrajine, koja treba službeno pretvoriti u talijanska prezimena. Prefektima stoji kod toga rada uz bok jedna komisija sastavljena od različitih lica, koja odredjuju nova prezimena.

Od svih tih komisija jedino je puljska komisija, t. j. ona, koja je obrazovana u Puli kod puljske prefekture, do sada dovršila svoj rad. Ona je sastavila već listu prezimena, koja treba promijeniti u talijanski oblik, pa je ujedno naznačila i nova prezimena, koja moraju biti poprimljena. Ova promijenjena nova prezimena vrijedit će za sve općine u istarskoj pokrajini. Ali to još ne znači da su time pojedina lica već poprimila nova prezimena, procedura se sada još na temelju te liste izradjene od puljske komisije razvija. Prefekat mora sada da ustanovi sva lica koja u istarskoj pokrajini nose jedno od promijenjenih prezimena. Svako, komu je prezime promijenjeno, primit će jedan dekret sa strane prefekta, u kojem mu je saopćeno novo prezime. Proti tom dekretu ima dotični pravo, da uloži utok (vidi tačku III). Kad mu je promijena imena postala pravomoćna, t. j. kad nije uložio rekurz ili mu je rekurz odbijen, istom onda je njegovo prijašnje prezime promijenjeno u novo prezime. Za lica iste porodice, koja žive skupa u jednoj obitelji, dosta je da jedan dekret bude uručen za sve zajedno.

Započet ćemo danas s objavljanjem liste, koju je sastavila puljska komisija kod istarske Prefekture u Puli. Mislimo, da je ta lista u mnogim pogledima i u mnogom pravcu interesantna, dapače izvanredno interesantna.

Držat ćemo se kod toga i talijanskog službenog pravopisa, t. j. pisat ćemo posvuda mjesto «ć» talijansku formu «ch» i slično, kako je pisano i u iskazu komisije za promijenu prezimena.

Dosadanja će se prezimena mijenjati ovako:

Slovo A.

Abet u Abeti
Abissich u Abissi
Abram u Abrami
Abramich u Abrami
Abrosich u Ambrosi
Adam u Adami
Adamovich u Adami
Africh u Afri
Aistleitner u Asti
Albrecht u Alberti
Alessich u Alessi
Alzich u Alsi
Ambrosich u Ambrosi
Ambrozich u Ambrosi
Amich u Amici
Amisich u Amisi
Anicih u Anici
Anic-Anich u Anici
Aneich u Anici
Andreancich u Andreani
Andreasic u Andreassi
Andreicich u Andrei
Andrettich u Andretti
Andrian u Andriani
Andriancich u Andriani
Androssich u Androssi
Androvich u Andro
Angelich u Angeli
Ansich u Ansi
Antellich u Antelli
Antesich u Antesi
Antich u Anti
Antolovich u Antoli
Antonaz u Antonazzi
Antoncich u Antoni
Antonias u Antoniassi
Antonich u Antoni
Antonsich u Antoni
Arbanassich Arbanassi
Arich u Arici
Armann u Armani
Arzon u Arzoni
Adamich u Adami
Adminich u Adimini
Adum u Adumi
Aflich u Afli
Arlich u Arli
Amizic u Amici
Andrejasic u Andreassi
Andreievich u Andreis
Andrich ili Andrieg u Andri
Andricich u Andri
Anelich u Anelli
Antellich u Antelli
Antonicich u Antonini
Arnichievich u Arnichi
Artac u Arta
Augustincich u Agostini
Autunovich recti Antunovich u Antoni.

Slovo B

Babich u Babici
Baboc u Babos
Babuder u Babudri
Bacac u Bacia
Bacak u Bacia
Baccarcich u Baccari
Bacevich u Bacevi
Bachich u Bachi
Bacchiaz u Bacchia
Bacianich u Baciani
Baciaz u Bacia
Bacic-Bacich u Bacci
Bacolich u Bacolini
Bacotich u Bacotti
Bacsa u Baxa
Badovincich u Badovini
Badovinich u Badovini
Baic u Baici
Baicich u Baici
Baiok u Baiocco
Balacich u Balacci
Ballich u Balli
Ban u Bani
Bancich u Banci
Bancovich u Banco
Bandel u Bandelli
Banich u Bani
Banicich u Banissi
Banovaz u Banova
Bansich u Bansi
Baracich u Baracci
Barbanovic u Barbanova
Barbalich u Barbali
Barbarich u Barbari
Barbich u Barbo
Barcanovich u Barcano
Barich u Bari
Baricevich u Baricelli
Barichievich u Baricelli
Barissich u Barissi
Bartolich u Bartoli
Bartol u Bartolo
Bartos u Bartossi
Bartuli u Bartoli
Barulich u Barulli
Bassanich u Bassani
Basez u Basezzi
Basich u Bassi
Bastiancich u Bastiani
Bastianich u Bastiani
Bastianich-Cecuta u Bastiani-Cecuta
Bastianich-Pust u Bastiani-Posti
Battelich u Battelli
Batiancich u Battiani
Batticich u Battiggi
Battig u Batti
Battovaz u Battova
Bazac u Bazza
Basec u Basezzi
Beacovich u Beaco
Bearz u Bearzi
Beban u Bebani
Bekar u Beccari
Becich u Becci
Bellanich u Bellani
Belaz, Bellaz u Bellazzi
Beletich, Bellettich u Belletti
Bellich, Belich u Belli
Belovic u Bello
Belulovich u Belullo
Bellunovich u Belluno
Bellussich, Belusich u Bellussi
Benbic u Bembi
Bembich u Bembi
Benas u Benassi
Benasich u Benassi
Bencich u Benci
Bencovich u Benco
Benko u Benco
Benkovich u Benco
Benich u Beni
Beninich u Benini
Benolich u Benolli
Bensich u Bensi
Benulich u Benolli
Beranek u Berani
Bercarich u Bercari
Bercich u Berci
Bercovich u Berco
Berdar u Berda
Berglich u Berghi
Bergnaz u Bergna
Bergoc u Bergozzi
Bergodaz u Bergoda
Berlavaz u Beriava
Berliavaz u Beriava
Bernaz u Bernazzi
Bernes u Bernessi
Bernettich, Bernetich u Bernetti
Bernich u Berni
Bernobich u Barnobi
Berucich u Berucci
Bertetich u Bertetti
Bertoch u Bertocchi
Bertok u Bertocchi
Bessedgnach u Bessegna
Bessich u Bessi
Bestolich u Bestoli
Bestulich u Bestoli
Beseran u Busecchian
Biasich u Biasi
Bibulich u Biboli
Bicich u Bicci
Bilandzija u Bilancia
Bille u Billi
Billich u Billi
Bilicich u Billi
Binkar u Bencari
Bisiach, Bisiak u Bisiachi
Bisiak, Bizjak u Bisiachi
Blagonich u Blagoni
Blaschich u Biagi
Blasevich u Biasi
Blasich, Blassich u Biasi
Blascovich, Blaskovic u Blasco
Blascovich-Branievaz u Blasco-Brani
Blascovich-Chirsich u Blasco-Chirsi
Blascovich-Jazzon u Blasco-Jazzon
Blascovich-Matolini u Blasco-Mattolini
Blascovich-Podzupich u Blasco-Zupanetto
Blascovich-Stanas u Blasco-Stana
Blazevich, Blazevic u Biasi
Blazich u Biasi
Blazovich u Biasoni
Blecich u Belci
Blecich-Rabaz u Belci
Blessich u Blessi
Bobek u Bobe
Bobich u Bobi
Bobig u Bobi
Boboschich u Boboschi
Boboskic u Boboschi
Baccatich u Boccati
Boch u Bocchi
Bodlovich u Bolloni
Bogatec u Bogatti
Bogatich u Bogatti
Bogliuncich u Bogliuni
Bogner u Bogneri
Bogovich u Bogoni
Bolanaz u Bollana
Bolcic u Bolci

Domaće novosti

† CARLO ARCHI.

Podeštat tršćanske općine Carlo Archi umro je u ponedjeljak dne 9. o. mj. — On je bolovao već od nekog vremena, ali je njegova smrt došla nenadano, jer je njegovo zdravlje u zadnje dane išlo na bolje, pa se je govorilo, da će doskora izići iz kuće. Bolovao je od plućnice (polmonita). —

Carlo Archi se je rodio 1861. g. Od mladosti se je bavio trgovinom drva. U trgovačkim krugovima uživao je vrlo dobar glas od davnine. Učestvovao je mnogo i u politici, naročito pred ratom. Sudjelovao je zanosno i korisno u iredentističkom talijanskom pokretu, koji je vodio Felice Venezian. G. 1903. Archi je bio izabran u općinsko vijeće, a poslije i u pokrajinski sabor. Bile su mu povjeravane razne općinske funkcije, administrativne naravi. Za vrijeme rata je, na primjer, vodio tršćansku aprovizaciju. — Poslije rata je bio opet izabran u općinsko vijeće. God. 1922. se je upisao u fašističku stranku. 1925. je slavio 25. obljetnicu svojeg djelovanja, pa mu je kralj tom prilikom podjelio odlikovanje «Grande ufficiale della Corona d'Italia». — G. 1927. bio je imenovan podeštatom tršćanske općine. —

Vijest o njegovoj smrti učinila je na općinstvo najdublji utisak. Pokojnik je bio u gradu poštovan, a njegovo je djelovanje išlo uvijek na korist Trsta. — U znak žalosti po gradu su izvješene zastave na pol stijega, a pogreb je obavljen na jedan vrlo svečan način uz učestvovanje velike mase ožalošćenih gradjana.

HRISTOS VOSKRESE!

Svim našim čitateljima i prijateljima pravoslavne vjere, želimo sretne i vesele uskrsne praznike.

Uredništvo i uprava «Istar. Riječi».

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI.

Svim vjerovnicima Istarske posujilnice u Puli javljamo, da do 24. aprila 1928. moraju prijaviti svoje tražbine puljskom Tribunalu.

Dne 30. aprila 1928. u 10 sati ujutro biti će ročište, kod kojeg će se likvidirati sve tražbine. Tom prigodom moći će se sklopiti i pogodba.

Najnoviji statistički podatci za Trst i pokrajinu. — Prema najnovijoj statistici o demografiji opažamo, da je u cijeloj tršćanskoj pokrajini rodjeno u januaru 570, u februaru 527, a u martu 620 djece. Broj novorodjenih znatno raste. — Umrlo je u januaru 466, u februaru 427, a u martu 490 stanovnika. — Sklopljeno je u januaru 143, u februaru 243, a u martu 125 brakova.

U samoj tršćanskoj općini rodjeno je u januaru 350, u februaru 340, a u martu 391 dijete. — Opaža se, da broj porodjaja u gradu Trstu naglo raste. U martu je rodjeno 51 dijete više nego u februaru. — Umrlo je u januaru 356, u februaru 323, u martu 370 stanovnika. — Sklopljeno je u januaru 123, u februaru 154, a u martu 110 brakova.

Darovi on. Mussolinija velikim obiteljima. — On. Mussolini smatra, da se dobra budućnost Italije temelji na što većem broju stanovništva. On nastoji na svaki način oko propagande, kojom bi se potaklo državljane nato da bi stvarali što više djece. Da bi izrazio

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Napokon su brodolomci stigli u «selo», gdje ih je svečano dočekao zapovjednik Forb. Medjutim je teta Joša odvela Doru u svoju kabinu, i tu je stala da je obavještuje o tužnim prilikama, u kojima moraju oni da žive. U to im javi mornar, da ih Forb zove na ručak. Prije negoli će otići, teta Joša htjede, da joj dade još neka obavještenja, koja su u Dori budila još veći nemir).

(Nastavak 15)

Malo iza toga pokuca na vrata kabine Žak:

— Kapetan se Forb nada, da će teta Joša i ona gospodjica izvoljeti k njemu na večeru i to već odmah sada.

— Gospodin je vrlo ljubezan. Ja primam njegovu ponudu vrlo rado, odgovori Dora, dok ju je starica gledala nekako neodlučno.

— Dobro, Žače, doći ćemo, reče teta Joša.

Mornar se naglo udalji, a starica se okrenu k Dori i reče joj:

— Milo dijete, poče ona nekako bojažljivo, dužnost mi je, da vas ne nešto upozorim. Prilike su ovdje za djevojku kaošto ste vi, opasne, to vi treba da znate. Namjeravate li možda vi poći za onog mladog čovjeka, što vam je spasao život i koji vam pokazuje toliko pažnje?

Dora se sva zažarena u licu naglo uspravi:

— Nikako — klikne ona.

Teta Joša zbujena tim odlučnim odgovorom nastavi:

— Ne govorim ja ovo iz radoznalosti — nipošto... Nego, ja bih ipak htjela da znam, dali ste vi u sebi sigurni, da ne ćete poći za nj? Meni on izgleda vrlo dobar, čestit... To bi za vas mogla biti zgoda, da se uklonite nečemu daleko gorem...

Još uvijek vrlo uzbudjena osjećaše Dora, kako je obuzimlju neki čudni nemiri. U nejasnim riječima one starice krilo se nešto tamno, i teško. No nije mogla da dokuči, kuda šibaju ona neka njena natucanja.

— O udaji s gospodinom Barizonom ne može biti ni govora, preuze Dora. Na to ne može ni on da misli, i to s razloga, o kojima bi sada bilo suvišno govoriti. Ja vas pak svakako molim, da se bolje izjasnite. Kažite mi, molim vas, što vas najviše zabrinjuje. Uvjerena sam, da se ovuda moraju da dogadjaju vrlo ružne stvari.

Starica upilji za čas svoje oči u mladu djevojku:

— E, pa kud puklo, da puklo — hoću sve da vam kažem. Bit će bolje saznati li sve, to više, što ste odlučili, da ne ćete uzeti onog mladog časnika za muža. Svemu je zlu uzrok taj, što ima ovuda više muškaraca negoli žena. Vi još niste vidjeli Mary Galeš? Od žena mi smo dvije same ovdje. Mary je prije dvije godine stigla ovamo «Labudom», napola luda, a posve sama, pošto se je njezin muž bio utopio kao i svi ostali na brodu. I otkad je tu, već se četiri puta preudala.

— Četiri puta?! Pa kako je mogla...

— Nju se uopće nije pitalo. Ili tako ili... Čim je stigla ovamo, morala je smjesta da podje za jednoga od njih. Šest mjeseca iza toga bila je već udovica. S jarbola pao na glavu muža joj komad drva i razbio mu ju u komade. Odmah sjutradan morala je da se vjenča s drugim. Jest, morala je... Vi ćete i to da razumijete. Iza pola godine iščeznuo nekuda i taj drugi muž. Nikada se nije doznalo, kuda ga je nestalo. Forb izjavi u isti mah, da je čovjek zacijelo negdje poginuo i da Mary mora da bira drugoga muža. Morala je da pristane i izabrala je nekoga Trotera. A sad čujte, što se dalje dogodilo. Tu je s nama i neki Galeš, kome je žena prije tri mjeseca umrla. Nedjelju dana iza toga Mary obudovje nanovo. Naš zapovjednik Forb ima nekakvu strahovitu zmiju, kojoj on posvećuje veliku pažnju. Jednog dana da je guja utekla — barem tako se govorilo — i tobože slučajno zadavila onog jadnog Trotera. I tako je Mary ostala opet udova, ovaj put s jednim dvomjesečnim djeteščem. Sjutradan prisili je Galeš da podje za nj, što ona dakako i učini. Vi ste već razumjeli, da su se sve ove stvari dogadjale, dok je još Forbu žena živa bila — no prije osam dana umrla i ona, stoga ja očekujem ili da će do malo morati Galeš da iščezne ili...

Dora se sva ustrese kao da su je po svem tijelu podišli trnci.

— Ili..? — dahnu ona.

— Ili će trebati da dobro promislite, jer ne podjete li vi za onog mladog časnika, moglo bi se desiti, da budete prisiljeni uzeti za muža onog Forba.... Dora je slušala staru Jošu sva zapanjena. Sve to bijaše tako strašno, da je mislila da sniva. Kako? Ona, Dora Lavrence, da se protiv svoje volje vjenča s mužem, koga ne ljubi? Ne — to je nemoguće... Ona Mary mora da je nekakva slabašna ženica, bez svoje snage i volje, i koja se nikako ne bi mogla da uporedi s njenom odlučnosti i odvažnosti. —

— A vi, teta Joša, koliko ste se puta vi udavali? — upita nakon duge šutnje.

— Samo jedan put, srce moje! Ali ja sam njima već davno odbrusila, da bih u slučaju smrti moga muža otišla i ja za njim, ali ne prije, dok ne bi od moje ruke palo nekoliko njih.... Vidjeli su oni, da se ne šalim, pa nas puštaju na miru. Uostalom ja sam već pusta starica, a ne mlada djevojka kao vi. Zato ćete najbolje učiniti, ako mene slušate. Udajte se vi odmah s onim časnikom i ostanite u vašoj ladji sve dotle, dok ne budete mogli izići iz ove pustoši.

— Ali svi vele, da je nemoguće izići odavle?

— To su priče, gospodjice! Meni to ne ide u glavu, da se u tome ne bi uspjelo, kad bi

svoje priznanje familijama, koje imaju mnogo djece, a koje su siromašne, on tim familijama daje novčane pomoći. Tako je pred nekoliko dana podijelio novčane darove slijedećim istarskim familijama, koje imaju desetak i više djece: — Cetina Toma iz Svetvinčenti dobio je 600 lira; Petrović Ivan iz Rezanci 400 L; Perković Miho iz Smoljani 400 L; Barnaba Jure iz Brtonigle 500 L; Piol Frane iz Brtonigle 300 L; Jelčić Pellegrin iz Brtonigle 500 L; Lubiana Anton iz Brtonigle 500 L; Doz Anton iz Brtonigle 500 L; Krizmančić Andrej iz Dekani 400 L; Toskan Ivana iz Dekani 500 L; Vivoda Anton iz Buzeta 400 lira; Pičinić Mate iz Malog Lošinja 500 lira; Stampalia Simeon iz Malog Lošinja 500 L; Beletić Stjepan iz Motovuna 400 L; Barberi Josip iz Bala 300 L; Fonović Anton iz Tupljaka 400 L; Matukina Ivan iz Rebani kod Pićna 500 L; Babar Anton iz Gologorice 500 L; Zajc Antonija iz Skopljaka 500L; Brenko Franjo iz Pićna 600 L; Frančula Franjo 500 L; Kresina Josip 400 L, Tanković Anton 400 L (svi iz Žminja); Benvenuto Anton 400 L; Degrassi Ivan 400 L; Zadeo Anton 400 L; Degrassi Damjan 400 lira (svi iz Izole).

Pula je dobila novog podeštata. — Prošle subote, dne 7. o. mj., ustoličen je novi puljski podeštat. Dosadanji podeštat gr. uff. Merizzi bio je skinut sa svog položaja. On. Mussolini je na njegovo mjesto postavio on. Bilucagliu. Ceremonije predaje i primanja općinske uprave obavljene su svečano uz mnoge govore. — Zajedno s novim podeštatom imenovano je istoga dana i novo općinsko vijeće, prema novom fašističkom redu (Consulta comunale). U toj konzulti ima 16 zastupnika raznih sindakata i korporativnih organizacija. Seljake zastupaju Medici Giorgio, Pianella Antonio i Quirino Fabbro od sindikata poljodjelaca.

Njemački študenti u pazinskoj jami. U ove dane ima da stigne u Istru oko 40 sveučilišnih študenata iz Frankfurta na Rajni. Ti študenti putuju u naučne svrhe, a imali bi da posjete i znamenitu pazinsku jamu (Fojbu), koja je vrlo karakteristična i zanimiva u naučnom pogledu.

Bonifikacija doline oko Cerovlja, Boruta i Novaki. Pred nekoliko dana sazvao je pazinski podeštat na jedan sastanak u Cerovlje sve seljake iz one okolice. Na tome sastanku raspravljalo se je o tome, kako bi se bonificirala ili isušila ona močvarna dolina izmedju Cerovlja, Boruta i Novaki, te kako bi se regulirao potok Fojba, koji naročito za vrijeme velikih kiša, (kao i nedavno) nabuja i nanaša velike štete. Sastavljen je jedan široki odbor, koji mora stvar najprije proučiti, a kada nacrt za radove bude gotov možda će se ideja moći i ostvariti.

Lopovštine. — U noći od 4. o. mj. nepoznati su lopovi u Žminju za redom obišli ništa manje nego 5 trgovina. Nažalost su svuda bili slabe sreće. Negdje su našli prazne ladice, negde su bili «splašeni», tako da im je «zarada» bila mačena.

Za 3 lire i 50 cent. Uprava «Istarske Riječi» šalje odmah svakomu knjigu istarskih pripovijesti

«KAD SE UŽGE MLADA KRV»
od Ernesta Radetića.

Za one, koji žele na rad u Genovu. — Mnogi su se dizokupirani radnici iz naših krajeva spremali, da će na rad u Genovu. Tamošnja prefektura javlja, da u Genovi nema rada, pa neka općine ne izdaju dozvole radnicima, koji idu tamo da traže zaposlenje.

Jugovac će brzo biti dotjeran u Italiju. — Kako novine javljaju, slavni Kolarićev kolega Jugovac, koji se nalazi u pariškoj tamnici, zbog nekih lopovština tamo počinjenih, biti će doskora pod jakom pratnjom doveden do talijanske granice i predan talijanskoj policiji. On je naime bio osudjen kada i Kolarić, na doživotnu tamnicu u kontumaciji.

Pred koparskim tribunalom. Pred koparskim tribunalom odgovarao je prošle sedmice Bernes Božo rodom iz Višnjana, po zanimanju šofer, optužen da je 23. januara ove godine pregazio blizu Kaštelira Mihu Mikatovića. Mikatović je ostao na mjestu mrtav. Optuženi šofer je uspio dokazati, da on nije za nesreću kriv. Riješen je bez svake kazne.

Premještenje. — Vel. gosp. Ciril Podržaj, župnik u Bazovici, rodom iz Pićna u Istri, morao je 1. o. mj. ostaviti svoje dosadanje mjesto.

Pišu nam iz otoka Cresa, da je Don Pave Šabalja župnik u Valunu Lubenicama ostavio naglo svoje dosadanje mjesto, pa se je preselio u Dobrinj na otoku Krku. Puljski list «L'Azione» piše opširno o njegovom odlasku, pa kaže, da je on pobjegao, jer se je osjećao krivim. On da je naime u crkvi podučavao djecu u hrvatskom jeziku, a kad su tome vlasti ušle u trag, da je njega nestalo. Za to djelovanje tužila ga je tamošnja učiteljica. Po njegovom odlasku pregledao je dekan creski plovaniju i sve knjige, pa je našao sve u redu. Ko će na njegovo mjesto doći još se nezna.

DOPISI

IZ TRSTENIKA.

Gradnja ceste. - † Šimun Poropat.

Javljamo Vam se malo okasno, no bolje igda nego nigda. Mi smo još živi, pa makar i siromašni i bijedni. Nije nas volja umrijeti.

Ovoga proljeća počela je gradnja nove ceste kroz naše selo. Ta će nas cesta spojiti sa cestom, koja vodi iz Buzeta na Vodice. Ova cesta ide dalje preko naših ćićskih sela do Lupoglave. Vrlo smo zadovoljni s tom cestom ne samo mi nego i cijela Ćićarija. Na cesti radi mnogo seljaka, većinom Ćića. Vrlo nam dobro dolazi zarada. Malo ćemo se time pomoći.

Ove dane nas je zapustio i preselio se je u vječnost naš bivši župan Šime Poropat Klapica. Vrlo nas je dirnula vijest o njegovoj smrti, jer je bio čestit i značajan čovjek. Pred nekoliko dana otišao je u rovinjsku bolnicu na operaciju. Nekoliko dana po operaciji umro je. Njegova je smrt došla rano, jer je imao samo 52 godine. Ostavio je žalosnu ženu i šestero djece. Vrlo nam je žao za pokojnim Šimunom, jer je bio dobar u svakom pogledu, a u gospodarstvu je bio radin i uzoran. Za vrijeme njegovog županstva, naše je selo bilo u dobrim rukama, to se vrlo dobro sjećamo i nećemo nikada zaboraviti.

Neka ti je dragi Šimune laka ova naša crna istarska zemlja. Njegovoj obitelji i ostaloj rodbini naše saučešće.

Više obitelji.

IZ RIJEKE.

Ninetta u službi. - Jedno sasvim neobično pismo ili — ako ne slušaš, jao! — ako slušaš naopako. - One tri.

Jedno pitanje! Što je teže: dobiti namještenje ili umjeti sačuvati ga? Da vam pričam, što se dogodilo Ninetti, pa sudite sami.

Ninetta piše tako brzo na mašini, da joj se dive svi, koji je vide na tom poslu. Možete govoriti koliko vam drago brzo, ona će vas pratiti na stroju, i možete biti stalni, da će svaka vaša riječ ostati napisana.

Dobar glas daleko se čuje, pa nije čudo, što je najzada dopró i do nekoga poznatoga trgovca, te on ni pet ni šest, već smjesta pozove k sebi Ninettu. Brzo se nagodili i Ninetta već sjutradan nastupi službu. Još nije pravo ni sjela, kad eto ti njih, gdje je zovu, da podje s mjesta k principalu.

Što želite, gospodine? — upita ona ulazeći u principalovu sobu.

Hoću da vam diktiram jedno pismo, reče principal. Ipak prije negoli započnete, treba da vas na nešto upozorim. Ja sam, da znate, u petnaest dana otjerao dvije pisaćice na stroju. U treću bio bih pucao iz revolvera, da nije na vrijeme umakla. A znate li zašto? Zato, što se je i ona kao i one dvije druge usudila, da ispravlja moja pisma. Medjutim znajte, da ja ne trpim, da se tko plete u moje stvari, a najmanje u moja pisma, te ja evo zahtjevam najstrože i od vas, da pišete ono, što budem ja kazivao, svaku riječ, svako slovo, svaku crticu ili zarez. Jeste li me razumjeli?

— Sam, odgovori Ninetta kratko, po riječku.

Dobro je, reče principal, a sada počnimo. Ja ću govoriti, a vi pišite.

I principal poče da diktira:

«Tvrdtka Majer — adresu neka vam dadu oni vani. Mislim da se zove Izak ili tako nekako, vrag ga odnio! Ako nije u sedmom bezirku bit će u četvrtom. Pola je svijeta prevario, oca mu, pa mu je tvornica sapuna jedna od prvih. Razbojnici su svi. Prokleta raca! Napišite: Austrija. Čini mi se, da je republika. Metnite republika.

Napišite tvrdka Majer i tako dalje. Onda još ovo: Vi ste sotona, a ne trgovac. Ne, to treba drukčije reći. On je doduše lupež, kakvog nema pod kapom nebeskom, ali ja mu to ne smijem napisati u pismu, inače bi onaj gjavo mogao da me tuži. Onaj sapun, što ste mi ga poslali, ne valja. Tu bi sada trebalo nešto reći, da onaj prokleti magarac zna s kime ima posla. Jest, onaj sapun je loše vrste, stavite najlošije vrste ili vrsti, ja ne znam, kako je bolje, vrste ili vrsti, nek ide k vragu i gramatika. A vi gospodjice molim pokrijte malo bolje ta vaša koljena. Tako. Gdje smo ono ostali. Evo, pišite! Ako vi niste u stanju. Je li dobro rečeno: — u stanju. Ako vi niste u stanju da mi šaljete bolju vrst ili vrstu, ja ne znam kako se to bolje kaže po gramatici, naši odnošaji ili odnosi, neka se vrag razumije u te riječi. Jedni kažu odnosi a drugi odnošaji. Znate li vi gospodjice tko ima pravo? Ja ne znam. Gledajte gospodine što radite i znajte, da ako ste vi prefrigan nisam ni ja bedast. Ova smrdljiva cigara opet se ugasila. Vidiš, nisam ni opazio, da imate i vi ostriženu kosu. Dobro vam pristaje, dok bi mnoge druge sto puta bolje učinile, da su ostavile kosu onakvu, kakvu im je Bog dao. Ali hoćeš da! Reci ženi neka hoda po glavi, jer da je takova moda, ona će to učiniti, vrag me odnio, ako ne će! Pfuj! ova cigara! Ne će da vuče kao da je prokleta! A sada na stvar. Sapun što ste mi ga poslali ispod je svake kritike. Ni pas se ne bi njime prao. Točka. Ni vrag ni njegova mati točka. Poslat ću vam ga natrag točka. Drugo i ne vrijedi točka. A sad gospodjice pročitajte što ste napisali. To jest, čekajte, sad sam se sjetio, da moram odmah k onomu tovaru od banke. Izvucite van to pismo da ga potpišem pa neka ide odmah.»

Principal potpisa i pismo ode. Četiri dana za tim dobi principal od tvrdke Majer jedno užasno pismo, u kome je bio priložen i prepis onoga, što ga je ista tvrdka bila primila od njega.

Da nije ovo vaše pismo, pisala mu je tvrdka Majer, očit dokaz, da ste vi sasvim poludjeli, ja bih vas predao ne javnome sudu već Ligi Naroda, da oni tamo vide, kakvih ljudi ima na svijetu.»

Principal uze prepis pisma, što ga je onomadne diktirao Ninetti, preleti ga okom pa se uhvati za glavu. Zovne Ninettu.

— Gospodjice, pročitajte ovo pismo! Što je to?

To je kopija lista, kega ste mi vi dihtirali za onega vrazjega Majera va Bece.

I vi biste meni htjeli reći, da sam ja ovo vama diktirao?

Sve do jedne besedi. Ca ste mi rekli, to sam napisala — do zadnjega slova.

Ali tu ima uvreda, ima govora o vašim koljenima, o vašim ostriženim kosama i ja vas molim, recite, vi meni, ako znate kakva posla ima sve to s onim prokletim sapunom?

Ca ja znam, mogli ste to mislet onput, kada ste mi dihtirali. Ja nisam niš menjala. Ca se ne spamećujete, da ste mi z revolverom strasili?

Dobro, dobro! Neka vas vrag nosi! Sutra da mi već ne dodjete ovamo. Ne trebam vas!

Ni ja vas, vrazji sempio!

I tako je eto Ninetta svršila tu svoju službu. Morala je da ode ni kriva ni dužna, što pokazuje, da nisu uvijek ni hlapci krivi, kad gospodari nisu s njima zadovoljni.

One tri!

Juče me je na Korzu zaustavio jedan mladi «galantomo» moleći me da mu posudim sto lira. Ja sam mu odgovorio:

— Ne dragi! Posudjen novac ruši prijateljstva, a ti ćeš priznati, da ne bi mudro bilo, da se za tako malenu svoticu razbije naša stara ljubav.

— Pa dobro! Neka ne bude mala svotica, neka umjesto stotine bude deset tisuća lira. Ta je svota vrijedna, da se za nju i najdeblja prijateljstva razbiju.

Druga: Ovih dana došao je k nekome mesaru jedan čovjek pa će mu:

— Slušajte, gazda! Sutra je Uskrs, a ja bih htio imati za ručak jednu tustu kokoš. Kako bi se to dalo urediti?

— Pa najjednostavniji način: izvolite je izabrati i platiti stvar je gotova.

— Znam ja to, ali sada sam slučajno bez novaca, pa bih htio znati, dali bih ja mogao dobiti kokoš, da nešto položim kao zalog?

— Svakako, svakako!

— Dobro, gazdo, dajte vi dakle meni dvije kokoši: jednu ću ponijeti kući, a druga neka ostaje kod vas kao zalog iliti penj. Jeste li zadovoljni?

Ona treća: Danas je bila u mene Ninetta pa će mi:

— Ava mane, ka lepota! Do leto dan ćemo morda moć z aeroplanom prit va jednu uru va Bec.

— Kakva vam korist od toga, ako će vam prije toga trebati tri puna sata, da se opremite i namažete?....

Rokac.

IZ BORUTA.

Umro je Šime Matijašić. - Uzor naprednog seljaka.

Javljamo Vam danas jednu osobito žalosnu vijest. Dne 30. marta umro je ovdje naš mili drug i prijatelj Šime Matijašić. Nakon kratke bolesti, providjen svetim otajstvima, izdahnuo je dušu u starosti od 75 godina. Ostavio je ožalošćenu ženu, 3 sina, 4 kćeri i više unuka, te cijelo selo. U svoje doba s velikim mukom stekao si je pristojno imanje, na kojem je živio i odgajao djecu. Bio je vrlo ugodan i prijazan čovjek. Pošten je bio u svakom pogledu, pa se nije stidio svojega imena ni jezika. Od mladosti je bio preplaćen na naše novine, najprije na «Našu Slogu» a sada na našu dragu «Istarsku Riječ». Čitao je i druge novine i knjige. Čitati se je bio naučio kod nekog svećenika, a kasnije se je uvijek bavio čitanjem, pa se je bio dosta obrazovao.

Vrlo žaluje cijela okolica za ovim mužem, jer je on mnogima dobra učinio. Naročito u prosvjetnom pogledu i osobito u prvašnja vremena, dok u Borutu još nismo škole imali. Malo je onda ko znao čitati i pisati. Roditelji su onda molili našeg Šimeta, da im djecu uči. On je to činio u duge jesenske i zimske večeri. Mnoge je on ure izgubio oko djece, dok ih je naučio čitati i pisati, a to sve za malu nagradu. Još se sjećamo kako bi Šime sakupio djecu oko sebe uz petrolejsku luč. Svaku večer donio bi po jedan dečko bočicu petroleja da nalije luč, a onda ajde da se čita. Ovako je vrijedni i odvažni Šime podučavao i naučio mnogog Borućana pismo. Mnogima je Šimina škola dobro došla. Mnogi se od njegovih učenika nalaze u Americi ili u vojništvu, pa im dobro dolazi, da znadu čitati i pisati. Oni to mogu da zahvale pokojnom Matijašiću.

Kad naš pokojnik ne bi bio onako požrtvovan toliki naši ljudi ne bi znali ništa, ostali bi nepismeni i slijepi kod zdravih očiju. Zato je on bio od svih poštovan i voljen. A voljeli smo ga i za sve drugo. Bio je vrlo iskren i veseo. Uvijek se je rado šalio. Mnogo nam je gorkih časova ublažio svojim vedrim smijehom. Žalosne prilike brzo su se zaboravljale u njegovom društvu. Za sva njegova dobročinstva, mi smo mu vrlo zahvalni. — Nemožemo za sada drugo nego da mu zaželimo pokoj vječni u hladnoj našoj zemlji, a Bog neka mu sve plati po zasluzi.

Borućani.

IZ RAČICA.

Pečatanje goveda. - Proljeće. - Pošta. Javne radnje.

Doznajemo, da će se naša goveda pečatiti. Ta nas je vijest veoma uznemirila, jer znamo, da to pečatanje samo škodi. Vidimo, što se je drugdje dogadjalo. Zato smo odlučili, da ćemo se obratiti na oblasti, neka se pečatanje ne obavi, ili ako već mora biti, onda neka se naša goveda pečataju na drugi koji način, na primjer na rogove.

Hvala Bogu već pozdravljamo prve dane proljeća. I doba je, da se vrijeme popravi, jer smo se dosta nastali u kući brojeći grede. Kiši, kiši i kiši. Sada se nadamo, da ćemo moći obaviti sve proljetne radnje. Već je i doba.

Javljamo Vam, da «Istarska Riječ» opet stizava neredovito. Opažamo, da je krivnja na našoj pošti. Molimo Vas, obratite se zato na tršćansku direkciju, a mi molimo poštu u Buzetu, da stvar po mogućnosti što prije uredi.

Čekamo, da će u našem kraju započeti obećane javne radnje, ali danas Vam o tome nemožemo ništa još da javimo, jer nije još ništa započeto. **Račićani.**

Naša uprava ima još par desetaka knjižica

«ZAKON O JAVNOJ SIGURNOSTI»

Stoji sa poštarinom 1 liru i 20 cent.

...vadesetak njih složilo i tu stvar dobro proučilo. Štaviše: ja sam uvjerena, da bismo mi svi već davno bili na slobodi, kad bi to bilo Forbu po volji. Veli, da nas ovdje drže alge. Trice! Što znači hrpa ovih biljka. Kakva može da to bude zapreka, da se ovaj svijet odavle izvuče? Zacijelo ima načina i sredstava kojima bi se mogle da probiju ove naslage, ali Forb ne će. A kako je on čovjek, koji se razumije u pomorstvo, moramo i mi, da ostanemo s njime, hoćemo li, ne ćemo li. Ali ako onaj vaš časnik bude na našoj strani, onda... e, onda ćemo....

Dora je prekide:

Kazao mi je gospodin Barizon, da je on spravan izvesti nas odavle, čim naidje na kakvu zgodnu ladjicu, na busolu i....

Svakako! Za ovaj posao trebalo bi ...ti čamac i potrebite sprave, a te se ...ari ne bi ovdje mogle lako da nadju. Ja mislim, da je Forb uništio sve, što bi kome ...lo biti od pomoći u tom poslu. Medjutim ja mislim, da je on te sprave, busule ...stante spremio u kakvo svoje skladište, gdje ih dobro čuva. Još vam jednom velim: ...ne će da ode, a ne pušta ni druginia, da se i oni spase. Ovdje je on velik čovjek — ...ani, u svijetu ne bi značio ništa. Što je ...do vas, mislim, da ćete moći izići, samo ...vas on ne spriječi....

...ok su tako obje žene razgovarale u kaj... tete Jose, muškarci su razabravši se ...ne prve zabune i neprilike zametnuli s ostalim došljacima živ razgovor. Svi su htjeli da znadu, što je i kako je u svijetu, kako se živi, dali su u vrijeme, otkad su oni ovdje, nastupili kakvi važni dogadjaji i sve tako. Pitanja su se križala i Barizon i Tompson imali su dosta muke, da udovolje onolikoj radoznalosti.

Osim toga Barizonu nije izbjeglo, da je Forb povukao Toma i Žaka na stranu i uzeo da razgovara s njima vrlo ozbiljno. Zacijelo ih je raspitivao o «Floridi» i njezinim putnicima, jer čim je bio s njima gotov, pozove na stranu Tompsona i poče da ga polako ispituje o jednome pa o drugome, dok nije naposljetku Tompson sve izbrljao. Forb je sada bio na čistu. Oprosti se s nadzornikom policije i približi se k časniku:

— Mora da vam je grlo suho, gospodine Barizone! Izvolite sa mnom u moju kabinu. Naći ćemo štogod, da vam ga skvasimo.

Mladić pristane bez oklijevanja. Htjo je vidjeti, ima li taj svemogući Forb namjeru da i nad njima, novodošlim brodolomcima, vrši svoju neograničenu vlast. Časnik pomisli, da bi na kraju tog razgovora moglo doći izmedju njega i zapovjednika čak i do šaka...

— Što prije to bolje, reče u sebi Barizon i podje za Forbom, koji mu pokazivaše put.

(Slijedi)

Franina i Jurina

Fr.: Ono je jedna čudna stvar, ča si mi neki dan za Rudolfa povedal. Ma ja mislim, da ima na svete još čudnejeh stvari.
Jur.: Na primer?
Fr.: Na primer — ono odi ruskega cesara i njihove deci. Su oni ljudi svi ubijeni, ale je još ki od njih živ?
Jur.: I to je jedna uganjka, ku je teško ugonit.
Fr.: Zač teško?
Jur.: Zato, zač jedni govore, da su ubijeni, a drugi da nisu.
Fr.: Ki su ti jedni, i ki su ti drugi?
Jur.: Jedni su boljševiki, ki danas zapovedaju va Rusije. Oni govore, da su na dan 18. julija leta 1918. ubili va grade Jekaterinograde cara Nikolaja, njigovu ženu, caricu, sina jedinca i sve četiri hćeri.
Fr.: Ma novini govore, da se je jedna hći nekako spasila. Si ča ti čital od tega?
Jur.: Sam. To ti je celi jedan romanc. Neki ga poveda ovako, drugi onako, čovek ne zna kemu bi veroval, a kemu ne.
Fr.: Kako se zove ta, za ku govore, da se je spasila?
Jur.: Anastazija. I va nju da su boljševiki pucali, kada i va drugeh, i kada su svi njiji pali na zemlju mrtvi, pala je i ona, tako da su svi držali, da je i ona poginula. Nego jedan soldat, ki da je imel malo meče srce nego oni drugi, kad je videl, da je mlada principesa još duhata, skril ju je i zel ju je sobum i s njum je pobegal preko granice. Ona da je puno vremena bila kako pomućena, pak se ni ničesa spamećevala. Pokle se je oženila za onega soldata, a kad je on umrl, od žalosti da se je hitila za njim va vodu, ma da su ju na vreme skapulali. Sada ona govori, da je hći pokojnega ruskega cesara.
Fr.: A veruju njoj?
Jur.: Ki da, ki ne. Sada j' va Amerike, kade se neki za nju skrbe, da bi ju svi pripoznali za principesu.
Fr.: A ki bi ju moral pripoznat za carevu hćer?
Jur.: Ki drugi, ako ne rojaki od pokojnega cara: principi i principesi?
Fr.: Koliko j' teh principi i principes?
Jur.: Puno.
Fr.: Pak zač nete da ju pripoznaju?
Jur.: Vejsiga! Trebe da njim ne meće račun.
Fr.: Kakov račun?
Jur.: Pokojni car pustil je strašneh milijuni, i svi ti silni beči leže sada va nekeh bankah va Ingleškoj i va France. Sve to zlato dobila bi njigova deca, da su živi, a ako su svi mrtvi, onput sve ono zlato dobivaju drugi njigovi rojaki. Razumeš sada?
Fr.: A je živa mat od pokojnega cara?
Jur.: Je. Ona j' na vreme pobegla i tako spasila glavu.
Fr.: A ča govori ona za onu svoju vnuku v Amerike?
Jur.: Ni ona ne veruje.
Ima i drugeh stvari, va keh ona neće da veruje.
Fr.: A ke su te stvari?
Jur.: Ona ne veruje ni da njoj je sin mrtav ni nevesta ni nijedan vnuk ni vnuka.
Fr.: A zač ne veruje?
Jur.: Zato zač je mat. Ti znaš, da se i materi našeh mornari, ki su se već zdavni otopili, još vavek nadaju, da te njim sini nazad prit. Tako i ona stara carica ruska: ona još danas misli, da je cela familija njijega sina zaprta va nekakovem kloštre va Tibete, va Azije, i da su još svi živi, i sigurna je, da će ih prej smrti još jedanput videt.
Fr.: Ala tužna mat! I tako svaki na ovem svete ima svoj križ. Imaju ga kralji i principi, a imamo ga i mi, da bi tako ne!

Riješenje zagonetaka u koledaru za 1928.

U Narodnom koledaru za Istru «Franina i Jurina» za godinu 1928. bio je objavljen natječaj za nagrade onima, koji pravilno riješe u koledaru zadane zagonetke i odgovore na zadana pitanja.

Do propisanog vremena stiglo je na upravu «Istarske Riječi» 27 potpuno dobrih riješenja i 16 djelomičnih riješenja.

I. Homonimi.

Kao prva zagonetka bilo je 8 homonima (jedna riječ u različitim značenjima.) U zagonetci na mjesto homonima za svaki slog bila je postavljena crtica. Ovdje homonime označujemo masnijim slovima.

Riješenja glase ovako:

1) Domaćin reče radnicima: «**Ko se** od vas osudi ne udarati **kose** dobro u travu, nego ko uspravi **kose** redove, toga ću uhvatiti za **kose** i pokazat ću mu, kako mu ostali drugovi **kose**.»

2) Ratar treba najprije njivu da **uskopa, da** poslije može na njoj žito posijati; a kada usije, treba onda da zrnje tako baca, da mu **usko pada**. Jest treba da mu pada zrnje u sijanju **usko, pa da** mogne vidjeti korist od njegova ploda.

3) Koliko je dug ne može unići na **vrata**, ne pognuvši **vrata**.

4) Snijeg se je pretvorio u **led i na** vodi i na zemlji, pa i **ledina** njime je pokrivena.

5) Žena reče susjedkinji: «**Prelomi** taj hljeb i uzajmi mi polovicu, jer znaš **prelo mi** je došlo, a ja nemam sad pečena hljeba.»

6) Kopači **žive** (rude), u opasnosti **žive**, al'im se opet domaći nadaju, da ih **žive** ugledaju.

7) Jedan čovjek reče: «Što kiša **lije po** ravni!» «Baš **lijepo** pada!» dočeka drugi. «Slabija je ovdje kiša bila, nego **li je po** okolici padala!» dočeka treći.

8) «**Bi li** te meni vjerovao: stari su ljudi **bili** divljaci, vazda su se **bili**.

I druge homonime, samo ako su u rečenici imali smisla, smatrali smo za dobre.

II. Računska zadaća.

Jučer nas bijaše u IV. razredu tri puta toliko, koliko u III.; poslije dodjoše u IV. razred 3, a u III. razred 4 učenika, a tada na bijaše dvostruko u IV. nego onih u III. razredu. Koliko nas je bilo napose u oba razreda?

Odgonetka: IV. razred je imao 15, a III. 5 učenika, dakle u IV. tri puta više nego u trećem. Zatim u IV. dodjoše 3 učenika t. j. 15+3=18, a u III. dodjoše 4 učenika t. j. 5+4=9. Dakle u IV. bijaše dvostruko nego onih u III. razredu, jer je 18=2×9.

Zagonetka u kvadratu.

1	2
4	3

k	o
a	s

1, 2, 3, 4 seljačko orudje: **kosa**
1, 2, 3 ptica: **kos**
1, 2 pitanje: **ko**
1 predlog: **k**
3, 2 začin: **sô**
2, 1, 4 mjera: **oka**
1, 4, 3 konjski hod: **kas**
2, 3, 4 kukac: **osa**
2, 3 dio voza: **os**
4, 1, 2 uvjet: **ako**
3, 4 predlog **sa**
3, 2, 1 tekućina: **sok**
3 predlog: **s**

IV. Pitanja.

Pitanja su bila slobodna i skoro svaki je drukčije odgovarao. Najduhovitije odgovore su poslali: Velan Zora, Pazin i Albina Anžur, Cerovlje.

Ko je dobro odgonetnuo.

Dobro su riješili zagonetke i odgovorili na pitanja ovi:

Buić Marija pok. Ivana — Marčana 153; Šajin Marija rodj. Klimar — Marčana 183; Velan Zora — Pazin; Šajina Matko, student — Marčana; Siljan Ivan, krojač — Marčana 116; Slava Ljuba; Anica Jakovašić — Sv. Franjo, Lovran; Anton Kršanac — Sv. Franjo, Lovran; Komparić Ivan (Vaso) — Marčana 82; Marija Flego Ladavac, učiteljica — Matulji; Velan Ciril — Brežani 478; Anka Kinkela — Rukavac; Joso Marot, sluš. više pedag. škole — Beograd; Josip Rumac — Poljane 48; Zora Trošt — Dubravica, Pazin; Neda Corazza od Djure — Buzet; Vera Sandalj — Lupoglava; Kinkela Vjekoslav — Klana 2; Janko Sušanj — Kućeli 57; Milan Lukanić — Zegoti, Kastav; Ante Jurković — Opatija, Vosanska 256; Nada Martina Matejčić — Sušak, šet. Kralja Petra 46; Marko Matejčić — Bačani 284, Pazin; Rumac Matija — Brest 35; Mečulj Matko — Brest; Petar Prodan, učitelj — Bački Monoštor; Martin Privrat — Medulin.

Djelomično su riješili:

Šajin Matko — Marčana 184; Andre Bassan — Lovran; Zorica Kršanac — Sv. Franjo, Lovran; Anica Jakovičić — Lovran 51; Antun Brkan — Zadar; Starčić Ivan — Klana 92; Branko Ivančić Matin — Beograd na moru; Ivan Grubica — Bakar; Pegan Vjekoslav — Jušići; Bačić Gervazije — Matulji; Lorencin Josip — Monfalcone; Toma Lorencin — Selce, Ronchi dei Legionari; Albina Anžur — Cerovlje; Crnić Ljudmila — Kruljci; Krstov Slobodan — Opatija; Elvira Tomašić — Ićići.

Nagrade.

Raspisane su bile dvije nagrade: prva srebrni sat u vrijednosti od 150 lira, druga 60 lira u novcu. Izmedju onih, koji su pravilno riješili sve zagonetke prva je bila izžrijebana Šajin Marija, a druga Zora Trošt. Prema tome pripada:

prva nagrada: Šajin Mariji rodj. Klimar iz Marčane br. 183

druga nagrada: Trošt Zori, Dorčići, Dubravica 274, Pazin.

Gosp. Ernest Radetić darovao je 10 svojih knjiga «Kad se užge mlada krv», te smo ih žrijebom razdijelili medju odgonetače, koji su i potpuno i djelomično riješili zagonetke. Tako su dobili knjige:

Milan Lukanić, Marija Flego Ladavac, Ante Jurković, Albina Anžur, Pegan Vjekoslav, Marko Matejčić, Anka Kinkela, Toma Lorencin, Branko Ivančić i Petar Prodan.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

MLADIĆ TRAŽI kojugod lakšu službu u kancelariji, skladištu ili kao vratar, čuvar i zanesljiva osoba. Ima svjedočbe, poznaje Trst, a skroman je u zahtjevima.

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

PČELARI!

Uslijed selenja prodaje se **8 košnica sa pčelama** tipa Dudandt-blatt, **7 praznih košnica, novo vrcalo** za velike okvire i drugo potrebito manje orudje. Cijena je veoma umjerena a materijal u najboljem stanju.

Upitati se za naslov na upravi lista.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

RYA

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Širite „Istarsku Riječ"!

Ortopedijski zavod A. ZECCHI, Torino
Via Roma 31 I. n.
Aparat ZECCHI sprečava napredovanje
KILE
Novi slučaj ozdravljenja

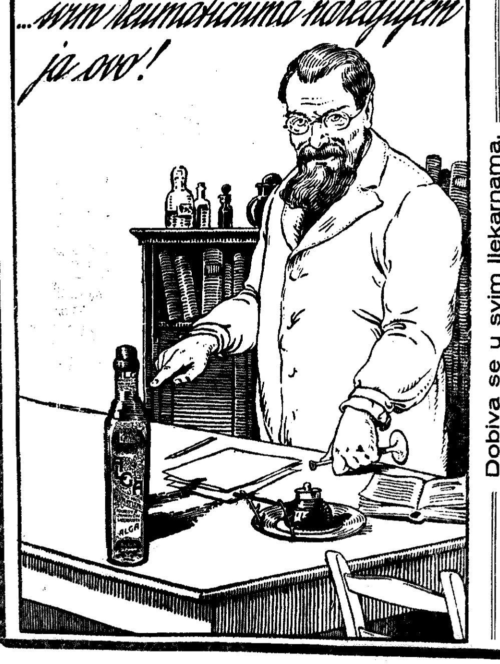
Dodajući moje ime velikom imeniku osoba, koje je kilni aparat ZECCHI ozdravio od kile, želim ovim javnim putem izraziti svoju zahvalnost iskušanom ortopediku, kojemu je uspjelo, da me je njegovim aparatom potpunoma izliječio od kile.

HAFNER FRANJO
Wiener 31. Pokrajina Trident.

Bilo bi previše, ako bi htjeli što nadodati ovakvoj svjedodžbi o učinku aparata ZECCHI. Javljamo samo, da će se ortopedik A. ZECCHI nalaziti sa svojim iskušanim pomoćnicima u dolje označenim mjestima, gdje će davati bolesnicima od kile savjete, koje posjeduje od dugogodišnje prakse.

Gorica: srijeda 2. i četvrtak 3. maja „Albergo Angelo d'oro".
Trst: petak 4. maja „Albergo Moncenisio".
Zadar: nedjelja 6. i ponedjeljak 7. maja „Hotel Vaporetto".
Pula: subota 5. maja „Hotel Miramare".
Rijeka: utorak 8. i srijeda 9. maja „Albergo Riviera".
Sv. Petar na Krasu: četvrtak 10. maja „Albergo Rebec".

Proti
REUMATIZMU, kostobolji, išhijasu, natečenim zglobovima, proti ukočenim žilama, probadanju upotrebljavajte **„ALGU"**. Pomogla je hiljadama mora i Vama.

Dobiva se u svim ljekarnama.
Priredjuje i poštom razašilje
Laboratorij „ALGA" - Ljekarna D. Budak, Fiume

Broj 16 Postanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 19. aprila 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 3 lira za svaki centimetar visine a širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

Atentat na Nj. Vel. Kralja

Dne 12. o. mj. imao se je u Milanu svečano otvoriti veliki godišnji sajam (La Fiera di Milano). Da otvorenje bude što svečanije došao je toga dana u Milan Nj. Vel. Kralj Viktor Emanuel III. Došli su i nekoji ministri, te razne druge visoke ličnosti. Sajam se je imao otvoriti oko 10 sati ujutro. Već je sve bilo pripravno i kralj se je s velikom pratnjom u automobilu uputio sa stanice na sajmište. Po ulicama kuda je kralj imao proći sakupilo se je bilo mnogo naroda. Cijeli grad je čekao kralja, da ga pozdravi. Ulice su bile tako krcate, da su kordoni vojske imali posla da održe red. Najviše je naroda bilo na trgu Giulio Cesare, nedaleko od ulaza na sajmište.

Kralj se je približavao sajmištu polagano, jer je auto teškom mukom probijao svoj put kroz masu, koja je klicala oduševljeno. To je možda i sreća da kralj nije nastradao.

Kralj je sa pratnjom bio za nekih 7 minuta daleko od trga, kad li se zrakom razliježe strahovit prasak. Eksplozija. Medju narodom zavlada panika, vrisak i trčanje. U dnu trga, nedaleko od ulaza na sajmište eksplodirao je pakleni stroj. Pakleni stroj, to je neka vrst oveće bombe, koja je nabijena jakim praskavim materijalom, na primjer dinamitom. Udešena je na mašineriju, a može da eksplodira kada se hoće, jer ima na sebi neku vrst ure, koja se navije i po volji udesi eksplozija za taj i taj sat.

Pakleni stroj za atentat na kralja bio je postavljen u donji dio jednog velikog stupa za električnu rasvjetu. No oni, koji su ga postavili nisu računali, da će kralj eventualno zakasniti. Zato je stroj eksplodirao prije nego je kralj došao. Kralju se prema tome nije ništa dogodilo, ali je zato od ovog groznog atentata nastradalo mnogo gradjana, koji su tamo čekali na prolaz kralja. Od jake eksplozije razletio se je sav donji dio masivnog stupa. Komadi željeza, koji su se snažno raspršili zrakom ubili su 17, a ranili 40 osoba.

Trg «Giulio Cesare» pružao je jednu izvanredno žalosnu sliku. Prestrašena masa udarila je u zapomaganje i bježanje. Oko mjesta eksplozije slika je bila upravo grozna. Po raskopanom od eksplozije pločniku ležali su mrtvi i ranjeni. Krv. Rastrgana uda. Grozne rane. Jedan je vojnik ležao na jednoj strani s rasparanim trbuhom. Na drugoj jedna djevojčica bez glave. Bilo je par slučajeva da je poneka žrtva bila sva raskomadana. Jedan policijski agent, koji je prije bio nagnut na stup, sav je bio raznesen. Kako je eksplozija bila jaka neka svjedoči ovo: Nekih 60 metara daleko od stupa nalazi se jedna fontana. U toj udaljenoj fontani nadjeni su po eksploziji komadi ljudskog mesa, odijela itd.

I ako je panika u prvi momenat bila velika, ipak je sve brzo smireno, pa su odmah na mjesto grozne nesreće došli vatrogasci s nosiljkama, automobili crvenog križa itd. Najprije su pokupljeni mrtvi i ranjeni i odvezeni u mrtvačnice i bolnice. U tom su radu pomagali vojnici, milicijoneri i gradjanstvo, pa je sve išlo na brzu ruku i u redu.

Kako rekosmo kralj je bio još dosta daleko kad je pakleni stroj eksplodirao. To je velika sreća. Odmah je sa mjesta atentata poslan u susret kralju jedan kurir. Kralj je bio o svemu obavješten. On je ostao vrlo miran, samo se je na njegovom licu opazilo zgražanje nad groznim zločinom i žalost za nevinim žrtvama. Naredio je neka se proslijedi prama sajmištu uza sve to. Kad je došao tamo on je s najvećim mirom prisustvovao ceremoniji otvorenja sajma, samo je izrazio želju, da se ne drže govori, nego neka otvorenje bude kratko, u znak žalosti za žrtvama strašnog atentata.

Poslije otvorenja sajma kralj je naredio da ga voze u bolnicu, gdje su ležali ranjenici. On je obišao jednog po jednog. Bio je duboko potresen, a nekojima je rekao po koju riječ utjehe. Kad se je kralj vraćao iz bolnice po svim ga je ulicama čekala nepregledna masa naroda. On se je uputio u milanski kraljevski dvor. U 6 i pol na večer sakupilo se je pred dvorom ogromno mnoštvo naroda, koji je svom vladaru klicao i klicao, tako da se je kralj pokazao na balkonu. Narod je tako svom kralju izrazio svu svoju odanost i zgražanje nad nečuvenim zločinom.

Odmah po eksploziji došla je na trg Giulio Cesare policija i komisija za istragu. Stručnjaci su zaključili, da je pakleni stroj bio sakriven u donjem dosta širokom, teškom i praznom željeznom cilindru, koji je služio za ukras velikog stupa, na kom su električne sijalice. Nekih 5 centimetara od zemlje nalazila su se mala vratašca, široka oko 30 centimetara. Ta vratašca služe za spajanje električnih žica. Zločinci su metnuli kroz ta vrata u prazan dio stupa pakleni stroj, koji je bio navijen za onu uru, kada je po odredjenom programu kralj morao onuda proći. Zločinci su zatim opet zatvorili vratašca, pa si niko nije ni mislio, da se u jednom običnom električnom stupu krije smrt. Bomba je eksplodirala u uskom i dobro zatvorenom prostoru, pa je zato njezin učinak bio još i gori. Eksplozija je bila tako jaka, da su se neki komadi željeza od raspršenog stupa zarili duboko u zidove bližnjih zgrada.

Po svemu se vidi, da je atentat majstorsko djelo. Sve je proračunano i dobro spremno, pa je jasno, da su zločinci opasni anarhisti. Do sada još nisu pronadjeni, ali se istraga strogo vodi. Pohapšeno je mnogo sumnjivih osoba, a izgleda, da je policija već dobila glavni trag, po kojemu će doći do pravih zločinaca. Policija u Milanu radi vrlo živo, a došli su tamo i nekoji visoki policijski funkcijoneri iz Rima. U Milan su došli i članovi posebnog tribunala za zaštitu države, da vode istragu, ne bi li se što prije pronašli oni, koji su prouzrokovali toliku krv i koji su krivi za tolike žrtve.

Po atentatu.

Vijest o atentatu raširila se ubrzo cijelom državom i svijetom. Sve je talijansko pučanstvo sa zgražanjem primilo tešku vijest. Po svim gradovima priredjene su odmah manifestacije, kojima se je dalo izraza odanosti i ljubavi do kralja. Naročito je vijest djelovala na rimsko gradjanstvo. Vijest je tamo bila primljena s radošću, da je kralj ostao živ, a sa žalošću zbog brojnih žrtava. U Rimu, a takodjer i po ostalim gradovima Italije, bile su izvješene zastave. Rim je u večer bio sav jako rasvjetljen.

Kako je obavješten on. Mussolini

O žalosnom dogodjaju obavijestila je on. Mussolinija milanska prefektura telefonskim putem. On se je odmah informirao o potankostima dogadjaja, o stanju ranjenika, te o obiteljima žrtava. Pozvao je zatim odmah u svoj kabinet državnog podsekretara u ministarstvu unutranjih poslova, načelnika policije, te on. Turatija. On. Mussolini je izdao potanke odredbe kako se ima u istrazi postupati. U Milan su bili poslani najbolji nadzornici generalnog ravnateljstva za javnu sigurnost. Pojedini prefekti i politički tajnici u državi dobili su takodjer od on. Mussolinija brze upute, kako imaju postupati i što im je činiti, da se istraga što uspješnije provede i da se svuda održi mir, red i disciplina, kako se ne bi prekidao rad naroda.

Odmah iza kako je obavješten o dogodjaju, on. Mussolini je uputio kralju u Milan jedan telegram slijedećeg sadržaja: «Nj. Vel. kralju u Milanu. Potresena duša sve nacije klanja se u ovom trenutku s još većom odanošću Vašem Veličanstvu. Ritam rada u Milanu i potpuna disciplina naroda sačuvati će se i nadalje u slavu dinastije i za veličinu domovine. Molim Vaše Veličanstvo, da primi izraze mojeg najdubljeg poštovanja. Mussolini.

Osim toga je on. Mussolini poslao jedan telegram milanskom podeštatu. Taj telegram glasi: «Izručite u moje ime nedužnim žrtvama, koje su pale od zločina barbarskog protufašizma, moj pozdrav, a ranjenima, moje dobre želje. Uvjeren sam, da će ponosni i fašistički Milan odgovoriti na činove preostalih zločinaca s usklikom još veće vjere u budućnost nacije i režima. Neprijatelji neće pobijediti. Mussolini».

Papa i dogodjaj.

U Vatikan je vijest o groznom atentatu došla još prije podne izravno iz Milana. Državni tajnik Svete Stolice kardinal Gaspari odmah je o tome obavijestio Papu. Vijest je na Papu učinila dubok utisak. Poznato je na ime, da Papa goji, usprkos rezerviranosti, koju mu nalaže njegov položaj, do kralja Viktora Emanuela poštovanje i iskrenu simpatiju.

Kralj se vraća u Rim.

Njeg. Vel. kralj Viktor Emanuel III. vratio se je iz Milana u Rim dne 14. o. mj. oko 10 sati ujutro. Rim je kralju, koji je izbjegao smrti, priredio vrlo svečan doček. Sve je rimsko pučanstvo došlo na ulice, kuda je kralj imao proći. Na stanici su kralja dočekali on. Mussolini i mnogi ministri te drugi odličnici. Došla je da čeka kralja i Njez. Vel. kraljica Jelena sa kćerkama Princezama Jolandom i Mafaldom, te s Princom Filipom Hesenskim. U odredjeni sat došao je u stanicu kraljevski voz, a kad je kralj sišao, najprije je pozdravio kraljicu i on. Mussolinija. Već je na stanici započelo klicanje, a kad je kralj automobilom prolazio sa stanice u Kvirinal, more naroda davalo je glasno oduška svoje radosti. Kralj je sa svojom pratnjom ušao u dvor, a pred dvorom se je sakupio cijeli Rim, da aklamira svog kralja. Kralj se je par puta u krugu svojih pokazao na balkonu, srdačno pozdravljajući narod. Računa se, da je tom prigodom bilo pred dvorom oko 100.000 ljudi. Pogled na tu masu, koja je vikala i mahala kralju, morao je biti veličanstven.

Pogreb milanskih žrtava.

Dne 14. o. mj. u Milanu su na najsvečaniji način pokopane nevine žrtve užasnog atentata. Pogreb je bio jedna žalosna manifestacija, u kojoj je učestvovao cijeli Milan, koji je pred dva dana klicao i manifestirao Kralju. Po ulicama, kuda je imao sprovod da prodje, nakrcao se narod tako, da se je vojska morala postrojiti u kordone, da se održi red. Sve trgovine u gradu bile su u znak žalosti zatvorene, a sa zgrada su vijale zastave na pol stijega. U tvornicama je, u znak žalosti, rad završen u podne. Trg pred katedralom i sve bližnje ulice pružale su prizor, kakvog se u Milanu još nije vidjelo. U katedrali su bili poredani lijesovi sa žrtvama. Na ceremoniju so došli ministri on. Fedele i on. Belluzzo, koji su zastupali on. Mussolinija. Za njima su se redali neizbrojni visoki dostojanstvenici, generali, poslanici, senatori itd. Kralja je zastupao podpukovnik aeronautike Beltrami. — Mrtvačke ceremonije je obavio kardinal Tosi. Za vrijeme blagoslova bilo je čuti tužno jecanje rodjaka onih, koji su pali.

Kad su ceremonije završene, vojnici su iz hrama odnijeli na ramenima svih 17 lijesova. Kad se sprovod pred crkvom razvrstavao, mnogima su se oči orosile. Najprije su izneseni lijesovi dvaju vojnika, pa onda lijes jednog policijskog agenta, a zatim su slijedila tri lijesa, u kojima su ležala tri djeteta od 3, 5 i 8 godina. Sprovod je bio vrlo žalostan, ali i vrlo veličanstven. Na svim je lijesovima bilo mnogo vijenaca, a naročito su bili lijepi vijenci Nj. Vel. Kralja, Kraljice, on. Mussolinija i milanskog podeštata. Sprovod je krenuo kroz ulice, koje su bile pune naroda, a sa svih prozora je padala na žrtve kiša cvijeća. U ulici Dante su se prigodom pogreba dogodila dva mala incidenta: s nekoga balkona je pao na cestu jedan čovjek, dok se je s drugoga otkinuo komad ograde. Sprovod je išao do groblja Musocco, gdje su žrtve pokopane ili ostavljene u mrtvačnici, dok se ne prevezu u druga groblja po želji rodjaka.

Za obitelji nedužnih žrtava

Odmah po atentatu u Milanu je sakupljeno više od pol milijuna lira za obitelji nedužnih žrtava i za ranjenike. Ta svota neprestano raste. Isto tako odredjeno je do sada već oko 200 hiljada lira kao nagrada onome, koji bi pronašao atentatore.

Utisak po atentatu u državi

Vijest o atentatu učinila je, kako rekosmo, i u državi i vani dubok utisak. To se najbolje vidi iz novina, koje su o atentatu pisale opširno, s velikim ogorčenjem na nepoznate zločince. Gotovo sve talijanske novine saglasne su, da je to djelo protifašista, koji su atentatom htjeli štetiti novom fašističkom redu u državi. Atentat je dugo spreman i dobro organiziran. I po tome se vidi, da se iza njega krije jedna grupa nepopravljivih elemenata, koji ne mogu da se sprijatelje s novim redom stvari. Ti neprijatelji fašizma htjedoše maknuti kralja, koji sa zadovoljstvom sudjeluje u fašističkom životu Italije. — Naročito je oštar i odriješit članak o atentatu napisao u «Popolo d'Italia» Arnaldo Mussolini, brat on. Mussolinija. On kaže, da je atentat na kralja očiti atentat na fašizam, ali neprijatelji se varaju, ako misle, da će time postići na taj način.

Utisak u inozemstvu

Vijest o atentatu još je istega dana raširena po svem svijetu. Sve su novine svijeta o tome pisale, tumačeći na razne načine dogodjaj. Gotovo jednoglasno sve su novine osudile ovaj teroristički način atentata, zgražajući se nad zločincima, koji su uzrokovali smrt tolikih osoba. Sa svih strana svijeta, iz Francuske, Amerike, Engleske, Madžarske, Španjolske i drugih država stigli su rimskoj vladi i kralju telegrami, u kojima pojedine vlade izrazuju radost, da je kralj spasen i žalost za brojnim žrtvama. Dne 13. o. mj. posjetio je beogradskog talijanskog poslanika Bodrera zamjenik jugoslovenskog ministra vanjskih poslova i mu je izrazio zadovoljstvo, što atentat nije uspio. Istovremeno je jugoslovenski poslanik u Rimu Rakić predao telegrafski nalog, neka čestita u ime jugoslovenske vlade on. Mussoliniu, da je Kralj Viktor Emanuel ostao netaknut.

Trst i Istra po atentatu.

Prve kratke vijesti o atentatu raširile su se u Trstu popodne dne 12. o. mj. U večer su novine donijele točnije podatke. U svim slojevima pučanstva grozni je zločin proizveo poseban utisak. Narod se je po ulicama kupio u masama, a poslije su se te mase sakupile na «Piazza Unità», gdje je priredjena manifestacija. Tom je prigodom održao jedan govor pokrajinski fašistički tajnik inž. Cobolli. Sakupljeni je narod klicao, a poslije je priredjen ophod po gradu. Po ulicama su svirale tri glazbe, sve zgrade izvjesile su zastave, a u večer je priredjena rasvjeta.

Time je Trst izrazio svoju odanost kralju i svoju žalost za žrtve groznog zločina.

Dne 16. o. mj. vršio se je u tršćanskoj crkvi Sv. Antona novoga svečani «Te Deum» u zahvalu Bogu, što je kralja spasio od smrti. Pobožnosti su prisustvovale sve tršćanske ličnosti, konzulski zbor, razne organizacije, škole i mnogo gradjanstva. Izmedju ostalih bio je u crkvi i naš poslanik dr. Josip Wilfan. Službu je obavio sam biskup dr. Fogar uz azistencu triju župnika i svega kaptola stolne crkve Sv. Justa.

Čim je raširena vijest o atentatu, i po istarskim su gradovima priredjene manifestacije, a zatim su u crkvama pjevani «Te Deumi» uz prisustvovanje vlasti i naroda.

Dr. Josip Wilfan kod prefekta.

Naš poslanik g. dr. Wilfan posjetio je prošlje nedjelje dne 15. o. mj. prefekta tršćanske pokrajine comm. Fornaciari, pa mu je u svoje ime, te u ime svojih izbornika izrazio radost što atentat na Nj. Vel. kralja nije uspio, i žalost za brojnim žrtvama groznog zločina.

Domaće novosti

Amerika — čemerika!

Zagrebački tjednik «Narodno kolo donaša slijedeći članak:

Naš narod hrpimice se seli u Ameriku, ostavljajuć svoju rodjenu grudu, ognjište i porodicu. Seli se, što no se kaže: trbuhom za kruhom, ali iz toga bude često i veliko zlo, koje ga još više upropašćava, jer se pred svoj odlazak ne samo zadužuje, već ostavlja porodicu bez radne snage i tako slabi privrednu sposobnost svog očinskog doma.

Danas naš narod najviše hrli u Kanadu i Argentinu, a sve u nadi, da će se ondje domoći obilne zarade i nešta privrediti za crne dane. Ali u Americi već odavna nisu one prilike za zaradu, kako je to bilo nekoć. Svuda se dnevno snizuju radničke plaće, a broj radništva po raznim poduzećima smanjuje se tako da ih imade sva sila nezaposlenih. Rudarska poduzeća u kojima je baš zaposlena većina naših iseljenika, pravi su pakao za iseljenika. Kakove su prilike najsjajnije pokazuje činjenica, da su one dovele do štrajka radništva, koji još uvijek traje.

Mnogi i mnogi američki pisci, koji proučavaju radničke prilike, u svojim se člancima naročito obaziru na iseljenike, pa vele, da takovih primjera bijede, ljudskog siromaštva i poniženja, nigdje nisu vidjeli, kao u predgradjima Pittsburga. A sad dolazi još teže. Nedavno su u Ohiu, Pensilvaniji i West Virginiji doveli vlasnici rudnika 200 hiljada crnaca u svoje rudokope, koji istiskuju naše rudare, jer su jeftiniji. Nezaposlenost stalno raste u svim krajevima Amerike, pa su zato gotovo dnevice i niže radničke plaće. U newyorškim tvornicama spao je u posljednje vrijeme broj radnika za dvadeset hiljada. U okrugu Passaica ima 22 hiljade, a u Bostonu 50 hiljada radnika bez zarade. No i oni, koji su zaposleni zaradjuju slabo. U Americi sada 16 milijuna radnika zaradjuje tjedno jedva po 25 dolara. Oko 30 milijuna radnika zaradjuje od 25 do 30 dolara tjedno. Kako je u Saveznim Državama, tako je i u Kanadi, a najgore u Argentini.

Pisac ovih redaka primio je ovih dana pismo iz Argentine u kojem mu se prijatelj, koji se onamo iselio, jada sa slijedećim riječima:

Još uvijek iz domovine dolazi ovamo u Argentinu sva sila naših ljudi, koji ni u snu ne slute šta ih ovdje čeka. Zaonam je tih ljudi a da i drugi ne stradaju, trebale bi vlasti kod kuće sve ou

[illegible] da ih odvrate od zlokobne na[illegible] iseljivanja. Ovdje su tisuće i tisuće ljudi bez posla, a najgore stradaju naši. Nas ne upotrebljavaju za drugo, nego za rad na prugama, gdje se mora mučno raditi za jedan i pol peseta. Koliko i koliko imade sirotinje, koja pješači po stotinu kilometara, jer nema novaca za željeznicu, da si potraži zarade, koje ne nalazi. Naročiti nesretnici su oni novajlije, koje u svoje ruke dobiju agenti, kojima plaćaju i zadnju paru, da im pribave zaradu. Ti bezdušnici šalju ih i po tisuću kilometara daleko, a kad dodju onamo, rade dva ili tri dana i opet su na cesti. A kamo tada bez novca i bez znanja jezika? U tvornicama se uopće ne može dobiti posla. Ponešto je bolje za obrtnike, jer više zaradjuju, ali ni oni nemaju stalnog posla. Šta u jednom mjesecu zarade, potroše u slijedećim za hranu i stan, kad su bez zarade. A koliko ih je, koji spavaju pod vedrim nebom, dok ne padnu u ruke policije, koja onda postupa s njima kao sa skitnicama. Sila ih imade, koji su ovdje tjedan, dva, a onda već gledaju, kako bi im se posrećilo, da se vrate u našu milu domovinu. Ti sirotani uzdišu da bi bar u jednoj godini privredili novac za povratak u domovinu. Ovih dana, kada je odavle odlazio jugoslovenski parobrod «Iskra» za Dubrovnik, uspjelo je nekima, da su bili primljeni na brod kao radnici. Istina, imade ovdje naših ljudi, koji godinama već ovdje borave i lijepo su zaradili, a još uvijek zaradjuju, no ti nas ne poznavaju, jer su već zatajili svoju domovinu. I ovo nekoliko redaka neka bude dosta za opomenu, jer, kad bi htjeli potanko opisivati argentinske prilike i zdvojni život ovdje, ne bi dostojala ni čitava knjiga.»

† PETAR BURIĆ.

Pri zaključku lista stigla nam je iz Baderne jedna osobito žalosna vijest: umro je naš dobar prijatelj, ugledan i vrlo poštovan tamošnji posjednik i trgovac Petar Burić. Ta nam je vijest došla nenadano, jer pokojnik nije bio mnogo star, bile su mu istom 54 godine, a bio je još čvrst i zdrav. Naglo je obolio i umro. — Onako, kako je nas njegova smrt potresla, potresti će i sve one, koji su ga poznali. A bio je poznat na daleko, po svoj Istri, kao čovjek osobitih kvaliteta. Bio je uzoran gospodar i pošten trgovac. Stekao si je samo svojim trudom lijepo imanje. Isticao se je čvrstim i nepromjenjivim karakterom. Ostao je uvijek, do svoje smrti, vjeran starim idealima, za koje se je zalagao svom dušom i svim svojim moćima. U nacijonalnom pogledu bio je bez najmanje ljage. Uvijek se je isticao i izvrgavao za opće narodno dobro. Zbog toga je koješta pretrpio, ali se zato nije nikada tužio, jer je znao, da je sve zbog dužnosti. — Bio je osobito poznat zbog svoje energije i strogosti. Svakom njegovom riječju i činom izražavao je ta svoja svojstva. Bio je strog sudac za druge, ali i sam za se, pa su ga zato i «osudjeni» poštovali.

Njegova je smrt naročito velik gubitak za Poreštinu. On je u svom kraju učinio mnogo dobra, uvijek je pomagao kako je bolje mogao našeg siromašnog seljaka. On je bio vanredno inteligentan čovjek, imao je znanja iz svih područja, jer je mnogo čitao i učio, pa je tu svoju inteligencu i znanje rabio da pomogne svom bližnjemu. Znao je dobro da piše, pa je svojim vještim perom saradjivao u raznim novinama, a naročito je mnogo radio za «Istarsku Riječ», u kojoj je pisao o svim pitanjima svog kraja i tamošnjeg naroda. Bio je u svoje vrijeme općinskim savjetnikom u Poreču, a do svoje smrti predsjednikom «Društva za štednju i zajmove» u Baderni.

Pokojnik je ostavio ožalošćenu suprugu Terezu, sina Peru, doktora prava, kćeri: Mariju udatu Sekulić, Milenu udatu Ba[illegible], Olgu udatu Banko, te Ester i Nadu. Prijateljskoj obitelji izrazujemo u velikoj žalosti naše iskreno saučešće, a dragom pokojniku neka je laka crna istarska zemlja. Svi oni, koji su Petra Burića poznali i voljeli, sjećati će se njega uvijek.

Radetićeva knjiga pripovijesti
«KAD SE UŽGE MLADA KRV»
stoji samo 3 lire i pedeset centezima

Prefekt Cavalieri ostavio je Istru.

Dosadanji istarski prefekt Comm. Cavalieri premješten je u Videm. On je pred nekoliko dana otišao iz Pule, a prije toga je poslao svim pokrajinskim vlastima i raprezentancama jedan pismeni oproštajni pozdrav. U toj okružnici Comm. Cavalieri kaže: «Ostavljam pokrajinu, koju sam imao čast upravljati kroz 18 mjeseci, sa savješću da nisam ništa propustio vršeći svoju dužnost. Mnogo smo toga zajedno učinili: uredili smo bilance javnih poduzeća; preuredili smo na nacijonalnu bazu agrarni kredit; odstranili smo netalijanske svećenike i uništili zadnje protunacijonalne namjere, ma bile koliko vješto maskirane; ojačali smo istitucije vojne i ekonomske; izveli smo mnoge javne radove. Doskora će biti uredjen i projekt za gradnju velikog istarskog vodovoda. Mnogo toga još treba učiniti, jer su velike potrebe Istre, jer je pod fašističkim režimom svaki dosegnuti cilj jedna polazna točka za daljnje ciljeve. Vaša savjest dužnosti, Vaša vjernost režimu, Vaša ljubav za rodoljubnu i radinu Zemlju Istru garancija su da će svi ciljevi biti dosegnuti. To Vam je moja čestitka. Vlastima, raprezentancama i gradjanstvu šaljem moj iskreni pozdrav, a svima zahvaljujem za uljudnu i korisnu saradnju.»

On. Rossoni u Trstu. Prošle nedjelje dne 15. o. mj. vršio se je u Trstu III. pokrajinski kongres sindakata. Tom je prilikom došao u Trst vodja sveg talijanskog sindakalizma on. Edmondo Rossoni, koji je bio vrlo svečano dočekan i pozdravljen. U kazalištu «Rossetti» bio je sazvan jedan zbor svih članova raznih sindakata. Na tom je zboru on. Rossoni izrekao jedan veliki govor, u kojemu je prikazao važnost i razvoj korporativne ideje, dužnosti radnika u dizanju države i fašizma itd. Prije svog dolaska u Trst on. Rossoni je govorio u Gorici, a iz Trsta je otišao u Nabrežinu, gdje je posjetio kamenolome i tamošnje radnike, a onda je proslijedio za Rim.

Sniženje kamata na agrarni kredit. Sekcija zavoda «Credito Agrario dell'Istituto Federale» odlučila je sniziti kamatnjak za agrarne kredite i to za kredite koji će biti upotrebljeni za poljodjelske zgrade na 5½%, a za kredite, koji će biti upotrebljeni za miljoraciju zemlje na 5%. To sniženje vrijediti će za sve zajmove, koji će biti podjeljeni poslije 10. aprila. Sniženje vrijedi i za stare zajmove, ako se mjenice obnove poslije 10. aprila.

Ispit usposobljenja za drugorodne učitelje. — Ministar prosvjete je pred nekoliko dana uputio tršćanskom školskom proveditoru jedno pismo, kojim mu daje neka nova razjašnjenja k dekretu od 22. novembra 1925. br. 2191. Ministar kaže, da će od sada unapred moći pristupati k ispitu usposobljenja za obuku u talijanskom jeziku i oni drugorodni učitelji, koji su prije zbog nepoznavanja talijanskog jezika bili suspendirani. Razumije se, kaže ministar, da ne će moći pristupiti ispitu oni učitelji, koji su bili otpušteni ne samo zbog nepoznavanja jezika, nego i zbog [illegible] političkog ponašanja (Kr. zakonski dekret 22. XI. 1925. [illegible]). Drugorodni učitelji, koji su bili [illegible] suspendirani zbog nepoznavanja jezika, a koji na ispitu uspiju, biti će opet primljeni u službu. No, ne će im se brojiti u godine službe ono vrijeme od prvog otpusta do ponovnog primitka u službu, to jest ono vrijeme kad [illegible] službovali.

Novi jugoslovenski konzul u Trstu. Jugoslovenski kralj Aleksandar potpisao je pred nekoliko dana jedan opširan ukaz o premještanjima, unapredjenju i penzioniranju mnogih diplomatskih viših činovnika. Tako je dosadanji tršćanski generalni konzul g. Savić imenovan poslanikom u Moskvi i penzioniran, a na njegovo je mjesto, generalnim konzulom u Trstu, imenovan g. Momčilo Jurišić, koji je do sada službovao kao savjetnik jugoslovenskog poslanstva u Madridu.

Porez na koze. Ministarstvo financija je razposlalo podredjenim vlastima jednu okružnicu, kojom je rastumačeno ko sve mora placati porez na koze. Okružnica kaže, da se mora plaćati porez na one koze, koje pasu po šumama i grmlju. Taj je porez odredjen zato, i zato je tako visok, jer vlada želi da bi se što manje koza gojilo na takav način. Koze, koje se tako goje, na škodu su narodnom gospodarstvu, jer uništavaju šumu. Na koze, koje se goje u stajama, ili pasu po livadama i pašnicima, (koje nisu pokrajinske šumske vlasti stavile pod poseban nadzor), ne plaća se poreza.

Dan cvijeća za pobijanje tuberkuloze. Predsjednik vlade on. Mussolini jednom je okružnicom naredio svim prefektima u državi neka organiziraju «Dan cvijeća» u svrhu sabiranja milodara za pobijanje tuberkuloze (sušice). On. Mussolini želi, da bi se takav dan svetkovao svake godine, a čisti dobitak da bi se upotrebljavao za potpomaganje zdravstvenih ustanova.

Američka ratna ladja u tršćanskoj luci. Dne 12. o. mj. prispjela je u tršćansku luku američka ratna ladja «Detroit». Ta je ladja (pod zapovjedništvom admirala Burragea) posjetila nekoje jugoslovenske luke i Brione.

Učitelji iz Ascoli Piceno u Zadru. Dne 10. o. mj. došla je u Zadar jedna velika grupa učitelja iz pokrajine Ascoli Piceno. Tamo su bili svečano dočekani od vlasti i kolega.

Pazin i elektrika. Pazinski municipij javlja svim gradjanima, da će centrala za gas acetilen raditi samo do 31. maja. Poslije toga dana morati će svi da provide svoje kuće elektrikom, koja je u Pazinu pred malo vremena uvedena.

Grozna smrt jednog djeteta. — Groznu je smrt imala mala Marija Lazar, od 4 godine, iz Dekani. Ona je nekom nesrećom povukla na se samovar (špiritijeru), koji je na stolu gorio. Samovar se je izlio po maloj, špirit je planuo, i doskora je Marija bila živa baklja. Majka, koja je dotrčala na vrisak, zgrabila je malu i zamotala je, da ugasi plamen. No, Marija je već bila sva jedna rana, a kad su je dovezli u bolnicu, ona je odmah preminula.

Zar još nisi naručio Radetićevu knjigu pripovijesti
«KAD SE UŽGE MLADA KRV»?

DOPISI

IZ RIJEKE.

Zaklela se zemlja raju, da se svako tajne znaju. - Hohštapleri. - Kralj Afganistana. Vrijeme je novac, ali žena je više od novca. One tri.

Čovjeku stane pamet, kad pomisli, [illegible] se svega hvataju neki nesretnjaci, samo da mogu udovoljiti svojoj strasti [illegible] pohlepi za novcem. Evo vam [illegible] primjer:

Vi svi znate, da se danas ne [illegible] redovitim putem tako lahko u Ameriku. Ona velika zemlja i sama je natrpana sa svojim nezaposlenim i [illegible], pa [illegible] se, da joj se u njezine [illegible] [illegible] i drugi nepozvani [illegible]. I kad bi čovjek imao u rukama kakav [illegible], gdje bi ga čekala korica kruha, [illegible] bi tamo do njega, jer se u sadanja [illegible] putnice ne dobivaju lako. Što [illegible] čovjek od reda i koji zna, da glavom [illegible] ne koristi, rekao bi: E, pa dušu [illegible] strpljen spasen!

Medjutim ima ih, kojima napast ne [illegible] mira, već ih neprestano potiče, da se [illegible] služe kakvom stranputicom. I kad ne [illegible] oni sami došli na tu misao, nadje se uvijek kogod, te im je prišapne i ne pusti ih, dok ih ne zavede na kakav klizav put.

Nedavno su baš ovdje na Rijeci ušli [illegible] jednoj strahovitoj organizaciji, koja se je bavila tajnim prevaženjem iseljenika u zemlje preko oceana. U toj organizaciji nalazilo se po nekoliko delija iz najpoznatijih lučkih gradova: Napulja, Bari, Genove, Trsta itd. A kako i na Rijeci ima svega i svašta, tako je ovdje i ta organizacija imala svoje ljude. Kako se doznalo, svi su ti poštenjakovići bili podijeljeni u grupe, od kojih je svaka imala svoj odredjeni posao. U jednoj grupi bili su agenti, koji su razasuti po raznim mjestima imali nalog, da uokolo njuškaju i na udicu hvataju one ribice ljude, kojima se probije tudjine i njezinih zlatnih brda, o kojima oni lukavi agenti pričaju prava čuda. Tko želi onamo prijeko mora, nema nego da spremi šesnaest tisuća lira, da ih preda agentima, pa će sve biti u redu.

Šapći danas, šapći sjutra — meka je slatka, udica tanka, i konačno mnoga se ribica ljuda uhvati i isplati agentu traženih 16,000 lira.

Pošto bi ovako agenti svršili svoj nečisti posao, i skupili kojih pedesetak takovih ludih ribica, izronila bi iz mraka druga grupa, koja ima da te tajne putnike dočeka i porazmjesti po raznim kućama, gdje će oni ostati posakriveni do odlaska parobroda. Treća grupa ima da pripravi falsificirane putnice i da udesi sve potrebito kako će se tajni putnici moći neopaženo da ukrcaju. To sve u tajnom sporazumu s četvrtom grupom, koja se nalazi na dotičnom parobrodu. Ta se četvrta grupa sastoji od mornara, ložača i drugog osoblja koja ima da za tajne putnike priredi skrovišta, gdje će oni moći nevidjeni do provedu sve vrijeme, što bude parobrod na putu. I to ide sve tako, dok bilo kojim načinom ne dodje djelo na vidjelo. Najprije dodje policiji u ruke jedna nit, za ovom druga pa treća, dok se od svih tih niti ne napravi mreža, u koju najzada kao miševi u stupicu padnu svi oni poštenjakovići od prvoga do posljednjega. Oni svrše u tamnici, a s njima i oni bijednici, koji su još prije zapali u njihove mreže. Vi pitate: a onih 16.000 lira? Odu, braće, kao da ih je more progutalo!

Oj, crna pameti, nigdje te ne bilo!

Nema sumnje, da je hohštaplerija danas poplavila svijet. Što je to hohštaplerija? Hohštaplerija je masa ljudi, koji pripovijedaju čudesa o sebi, o svojim uglednim i uplivnim rodjacima, o nekim bajoslovnim posjedima i o momentanoj neprilici, u kojoj se nalaze, pa mole, da im se posudi ili dade na mjenicu toliko i toliko tisuća franaka ili lira. I uvijek se nadje dobričina, koji im dadu, to lakše, što su hohštapleri obično fino odjeveni s finim rukavicama i još s finijim svilenim čarapama, i to zato, što znadu, da onogi do-

---

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Kad su brodolomci s parobroda «Floride» stigli u «selo», teta Joša povela je Doru u svoju kabinu, gdje ju je upozorila na jednu veliku opasnost, koja joj prijeti. Zapovjedniku Forbu umrla je naime žena, i on će zacijelo tražiti, da ona, Dora, podje za nj. Najbolje bilo bi, veli teta Joša, da se Dora odmah vjenča s Barizonom. Dora reče, da je to nemoguće, jer Barizon ima da raščisti neku drugu stvar... Dok su one razgovarale, zapovjednik Forb uze Barizona i povede ga u svoju kabinu. Forb je već prije govorio s Tompsonom, koji mu je izbrbljao tko je i što je Wiliam Barizon.)

(Nastavak 16.)

Kad stigoše u kabinu ponudi zapovjednik Forb Barizonu pića.

— Izaberite sebi sami — reče pokazavši mu nekoliko staklenica s raznim etiketama. Prošli mjesec donio nam je neki parobrod svakojakih likera. Imat ćemo toga do kraja našeg života. Ako izvolite piva, ima ga dosta u ledenici.

Barizon pokaza na butiljku s vinom.

— Evo izvolite! Ja pak volim rakiju. Mislio sam, da će i vama, kao časniku mornarice bolje prijati.

— Što ja znam, odgovori Barizon, nigdje ne stoji napisano, da časnici mornarice ne mogu biti bez čistog alkohola...

— Oh, nisam htio da vas vrijedjam — ja sam se samo našalio... Nego — oprostite, da vas nešto pitam. Vi časnici ratne mornarice imate na vašim ladjama svak svoju posebnu službu. Koja je vaša struka? Dali plovidba? brodogradnja? podmornice?

— Da vam pravo kažem, odgovori smiješeći se Barizon, kod časnika ratne mornarice nije podjelba pojedinih struka onako odmjerena kao kod nekih drugih preduzeća i organizacija. Štaviše, časniku je ratne mornarice upravo potrebno da zna sve, što zasijeca u njegovo zvanje.

— Razumijem, ali time nije rečeno, da i medju vama nema ljudi, koji su se bolje usavršili u struci, što ih više zanima. Eno vam na priliku podmornice: za takovu plovidbu treba ipak ljudi posebnog stručnog znanja.

— Podmornica ima razmjerno još dosta malo, pa nema mnogo mornara, što se njima bave. Što je pak do mene, imam da zahvalim slučaju, te sam se donekle i u tome usavršio.

Forb se bolje namjesti na svojoj stolici. Lice mu je u taj mah izražavalo neko duboko zadovoljstvo.

— Nikad bolje, usklikne veselo. Nego, zaista, gospodine Barizone, hoćete li mi vjerovati, da mi nekako izvanredno čudno izgleda ono vaše maleno društvo, s kojim ste ovamo doplovili...

— Zbilja?

— Jest, duše mi! Izvolite li cigaru? Zaista je čudno to vaše društvo! Jedan časnik ratne mornarice, jedan nadzornik policije i jedna mlada djevojka! Zar vam se to ne čini malo neobično? Ne mislim ja time reći, da izmedju mladih djevojaka i časnika ratne mornarice ne može biti osjećaja medjusobne simpatije, naprotiv, ali onaj nadzornik policije? Kakva posla ima on tuda?

— Mislim, da je imao nalog, da iz Portorika povede u Njujork nekog uapšenika, reče Barizon ne trenuvši okom i zapaljujući cigaru.

— Uapšenika? Hm! Šteta, te nam ga nije doveo ovamo! U Sargaškom moru ne postoje nikakvi zakoni: ni božji ni ljudski. A tko je ona djevojka, što je s vama?

— Ono je gospodjica Dora Lavrence, kći poznatog milijunaša Lavrenca, koji upravo sada izgradjuje nekakvu željezničku prugu u Portoriku. Pošto se gospodjica Lavrence nekoliko vremena zadržala kod oca, ukrcala se na parobrod, koji je imao da je preveze u Njujork, kad

Forb sjevne očima:

— Lavrence! Lavrence! Ona da je kći poznatog Lavrenca! Ta to nije moguće! Ja sam još nedavno čitao [illegible] u nekim novinama, što sam ih našao u nekom parobrodu. Tu je on prikazan kao vrlo ugledan poduzetnik i vlasnik raznih željezničkih pruga. Prema tome gospodjica Dora bila bi izvrstan zalogaj za čovjeka, koji se nalazi, kako se ono veli, na slabim vodama.

Barizonu se zgrčiše usne u nervozan smiješak:

— Milije bi mi bilo, da u našem razgovoru [illegible] gospodjica Dora po strani. Recite vi meni radije, kada i kako ćete da [illegible] odavle izvućemo?

Forb digne čašu i za čas se zagleda u njeno kristalno dno.

— Tome sam se pitanju i nadao, gospodine Barizone, reče on zadovoljeno. Pravo reći, ja sam vas i poveo ovamo u svrhu da mi to pitanje postavite. Znajte, dakle da vi ne ćete moći da krenete odavle pri-

[illegible] vjerniju mnogo više tim rukav[illegible] negoli golim žaljevitim [illegible].

Kadgod se događa, da zbog tih [illegible] stradaju i drugi elegantni, ali u glavnome dosta čestiti ljudi. Tako se nedavno [illegible] i onome kralju iz Afganistana, [illegible] već nekoliko mjeseci nalazi u Evropi. Posjetio je Rim, Pariz, Berlin, London [illegible] druge velike gradove. Vozio se u automobilima, letio u aeroplanima, prisustvovao banketima bez kraja i konca. Kraljica, njegova lijepa žena, premda muhamedanka, ide otkrivena lica i oblači se sasvim po evropsku. Veli, da je u samom Parizu nakupila do pedeset najfinijih oprava. Sve su to stvari, koje se nikoga ne tiču, ali novine ne bi bile novine, kad ne bi i tu postavile svoje grješne [illegible], i izvalile, što se izvaliti ne bi smjelo. Tako su se u Americi našle neke velike novine, nekako «Chicago Tribune», koja je, crno na bijelom donijela najvjerojatnije vijest, da je kralj Afganistana napravio u Parizu vrlo mnogo krupnih dugova, i da je engleska vlada, nekoliko dana prije nego li je kralj posjetio London, preporučila trgovcima neka mu ne dadu ništa na vjeresiju, jer da ona inače časna okrunjena glava rada ne plaća.

Ovu vijest nisam našao nigdje ni potvrđenu ni demantovanu. Ja vam je predajem, da opet jednom dokažem, kako su više puta i novine baš nikakve.

A ima i nikakvih muževa. Evo vam jedan primjer:

Evo se dogodilo u Americi. U Njujorku, žena bogatog Amerikanca zaželjela vidjeti Pariz. Muž dopusti, i ona se jednog dana [illegible] na neki veliki tranzatlantik. Pratio ju je muž do luke. Ona ga je s broda pozdravljala s bijelim rupčićem, a on nju s kraja s nekakvim crvenim trakom, što mu ga je ona dala, da ga može lakše raspoznati medju onim silnim svijetom. Ona maše rupčićem, on maše trakom onim crvenim. I to traje, i traje, jer se parobrod ne odiče, jer mu je [illegible] u stroju nastao nekakav kvar. Ali pravom Amerikancu vrijeme je novac. Tako se eto dogodilo, da je onome mužu najzada dodijalo mahanje s onim crvenim trakom, to više, što se je sjetio, da ga u pisarni čeka neki unosni posao. Što će, što ne će [illegible] kraj njega stajao čovjek pa će mu:

Slušajte, hoćete li da zaslužite deset dolara? Eno vam ovog traka! Mašite njime dok onaj parobrod ne ode, a onda se vratite k meni u poslovnicu i dobit ćete obećane dolare.

Čovjek pristade, a muž ode za svojim poslom. Onaj čovjek osta na mjestu, kako mu bijaše naredjeno, ali je mahao onim trakom baš kao da mu se ne će. Ženi se to čudno činilo. Što je mome mužu, da tako mrzovoljasto maše onim mojim trakom? [illegible] upita se ona. Do nje stajao je mladić jedan, pristao i elegantan. U ruci [illegible] dalekozor, i ona ga zamoli, da joj ga [illegible] pozajmi. On joj dade dalekozor, ona pogleda, vidi i odmah se dosjeti jadu.

O ti prokleta stara vrećetino! [illegible] ostrašila žena u sebi, i odluči osvetiti muževu [illegible]. Odmah se je sprijateljila s onim [illegible] i muž je nije nikada više [illegible].

[illegible] još ce neko reći: vrijeme je novac! Jest, vrijeme je zaista novac, ali novac je sotona, koja više puta razbija sreću i najboljim ljudima.

One tri:

U nekom lječilištu. Povedu gosta u sobu, on se na prvi pogled namrgodi i reče:

Ne razumijem, što znače ova velike [illegible] ovuda uokolo, za ištenem!

To njim je zato, gospodine, zač ni se još nismo pravo odlučili, ćemo l' fitevat kamari, ale gojit kunelići, aš još ne znamo, ča j' bolje.

Ona druga:

Dodje k malome Jurićn neki mladi gospodičić pa će mu:

Došao sam da zaprosim ruku tvoje sestre. Misliš li, da će mi je dati?

Ča ruku? Morda onu, s kum me tuče? Nosite ju, ako ćete i vajle.

Ona posljednja:

Tuće sam na Korzu čuo ovaj razgovor: Tonin je Mićelinu hvalio svoju ženu.

Zioš, moja Elfrida je tak[illegible] vredna, da se je [illegible] njijena brigam [illegible] ovu rupčić avantu.

A [illegible] pak, reć za moju V[illegible]? Ona je [illegible] moje kravate i [illegible] za se jedan [illegible].

Zokze.

IZ VRANJE.

Smrt našeg emigranta.

Ovoga Vam [illegible] žalostnu vijest, da je dne 27. [illegible] ove godine u Americi umro Franjo [illegible] rodom iz Vranje.

Pokojni Franjo [illegible] tijelom naš čovjek. Volio je svim [illegible] našu Istru, u koju se je [illegible]. Bio je mlad, ta bilo mu [illegible]. No uza svu mladost [illegible] voljeli svi i naši [illegible] dalekom svijetu. Znao [illegible] tom i poštenjem priba[illegible] poštovanja to najbolje [illegible] pogreb, kojemu je prisustvo[illegible] naroda, našega i drugih [illegible]. Pokojnik je u velikoj žalosti ost[illegible] ženu i dijete. Tek pred godinu [illegible] je oženio.

Nezaboravni Franjo, kličemo ti [illegible] z bogom. Bila ti laka crna i hlad[illegible] u dalekoj Americi.

Vranjani.

IZ ĆIĆARIJE.

Bilo je dosta govora u «Ist. R[illegible]» predmetu, ali ništa zato! Kad se [illegible] vitalnim pitanjima jednoga naroda [illegible] nikada dosta poticaja, pouke i kara[illegible].

Zaboli duša svakoga poštenoga [illegible] vidnoga sina naše sršne Ćićarije [illegible] mu se zaustavi pogled po kraju, gdje živi i radi njegov narod. Predeli su to sivi od sivca kamena, a gdegdje komadić zelenila. Brinje je to, koje još jedino može dobiti dovoljno hrane medju suhim stijenama, ili su to maleni vrtovi, koje je stvorio znoj seljaka. Dugotrajne kiše, (u većini slučajeva, kad ih nije trebalo) ispiru ono malo zemlje što se nalazi medju stijenama i odnašaju u bezbrojne kraške šupljine, a sve veći obseg obuhvaća kamenje.

Kamik reste. Krede naši zemljaci. Nešto čujete reći našeg starca koji ti pokazuje golo sienje, kada je nekoć za njegove je posljednji čas da se doskoči i spreči potpuna pobeda kamena, a to će se postići pošumljivanjem.

Država je sama uvidela važnost pošumljivanja naših golih bregova. Evo, ove godine zaposleno je stotine ljudi iz svih sela oko toga vrlo važnoga posla, o komu ovisi lepša budućnost naše zemlje, koju mi tako ljubimo!

Seljaci, vreme je da uvidimo već jednom da posao ovih dana nama povereni znači borbu protiv onoga, koji nam otimlje zemlju. Tu grudu nisu ostavili dedovi i očevi naši, a ne ćemo ni mi ostaviti, nego ćemo je poveriti sinovima svojima, da je tim većma ljube, što je bednija, očekujući mladosti trava rasla. Nekojim bregovima da so zazelene bregovi naši u bližoj budućnosti. Dakle ne radi plate već radi svoje koristi nastojmo da naš rad bude valjan.

IZ VODICA.

Sa veseljem smo ove godine očekivali mjesec marač i proljeće, ali smo željno dočekali i konac toga nesretnoga marča. Nijednoga dana nije bilo lijepog vremena, pa smo zato mnogo zaostali s poljskim poslovima. Vrlo smo mnogo štetovali. Svo ono što smo kroz cijelu zimu štedili za marač, kad budemo orali i kopali, morali smo potrošiti, tako da smo primorani sada drugo kupovati. Sjeme za sijanje, sijeno za marvu itd.

Ove dane počeli smo sa pošumljivanjem naših golih i kamenitih bregova. Vrlo je ovo korisno za nas. Potrebno je da nam se pokrije zelenilom naša golotinja. S vremenom, kad nam šume narastu, ne ćemo više toliko ćuti pjevanje naše tete bure koja nas svakim danom muči i suši naša polja. Od vrlo velike je koristi da se pošume naši goli krajevi i zato, jer će jedan put naši potomci imati blagodati od šume.

Mnogi vele: što će meni koristiti, kad ja ne ću uživati. A mi velimo, da ako otac ne poskrbi za svoju djecu, djeca ne će imati. Zato je potrebno, da se brinemo, da se čim više našeg krasa pošumi, jer ćemo od toga imati svi koristi.

Više seljaka.

Franina i Jurina

Fr.: Ufam sam se speta ulovil z onem na en Nedelutićem.

Jur.: Aj si toogal! Ja ne znam, kako [illegible] ništa imaš našezat se z onakovem bazgajberi?

Fr.: Pri ladonjum bil je on i nekoliko ljudi, i ja sam njim povedal onu od onega čoveka, ki je imel sto pravic i jednu samu dužnost, pak je zi svemi onemi pravicami šal z gori kopiti.

Jur.: Znam ja i kako se je zval. Zvane Čulunić, ako me pamet ne vara. Dobil je bil putnicu, s kum je mogal poć v Ameriku. To je prva pravica. Na vapore su ga ukrali kako mornara, tako da mu ni bilo potreba niš platit za put. To je druga pravica. Tamo ga je čekalo delo. To je treća pravica. Ako mu to delo ne bi bilo po volje, mogal bi ga promenit. To je četrta pravica. Ako bi mu i to novo delo bilo neugodno, mogal bi ga promenit. Peta pravica. Mogal bi bil poć kamo ga je volja i prit, kada ga j' volja, i sve ča j' kade. Z jednum besedum: imel je sto pravic.

Fr.: I jednu samu dužnost: stat se malo raneje, da se more na dobu ukrcat na vapor, ki je imel zadimit put Amerike. I tu dužnost ni bil vredan, da spuni. Ostal je ležeć i zato mu je z goru kopiti šlo sve ono drugo. To je bilo ono, ča sam ja povedel onem ljudem i zač sam se ulovil z Nedelutićem.

Jur.: Ni to mu ni pravo!

Fr.: Skosnul se je na me, kako na pasa i poslal je s vragu mane i sve dužnosti od ovega sveta. Ja i još mi je rekal, da bimo mi dva, ja i ti, bolje storili, da malo manje govorimo od dužnosti, a malo više od pravic.

Jur.: Reci ti temu Nedelutiću, da smo mi dva govorili od pravic već sto let prej nego se j' njigov ćaća rodil i još ćemo, ako nas kakav malan ne stisne. Ma mi smo va sve to vreme pivali i od dužnosti, ča ih svaki od nas ima i badali smo sad jednega, sad drugega, da ih točno spunjuje.

Fr.: Smo pobogu!

Jur.: Lipe su pravice i blaže onem ki ih imaju, ma je lip i čovek, ki zna da ima i neke dužnosti, pak ih spunjuje kako trebe. Si čital va novinah onu od onega Japoneza?

Fr.: Bormića nisam. Ma povedi mi ju.

Jur.: Tamo va Japone je umrl ovi dni jedan čovek, ki se je leta tisuće devetsto i petega tukal z Rusi i bil je tako grdo ranjen, da već ni bil za nijedan posal.

Fr.: A su mu dali kakov penžijon?

Jur.: Su neki mići, ma njim je rekal, neka mu daju kakovu službu, zač da je on još dosta mlad i vredan delat.

Fr.: A koliko let je imel?

Jur.: Šezdeset.

Fr.: Šezdeset let i još je otel delat, a on Nedelutić, mlad kako kaplja pak..

Jur.: Pustimo mi Nedelutića po bande. Poslušaj, ča j dalje bilo

Fr.: A će poslušam.

Jur.: Va Tokije, ki je glavni grad od Japona, ima malo ki uru ni va kuće ni va žepe. Zato je oblast stavila nasred grada jedan kanun, ki bi svaki dan opolne pukmul, da ljudi znaju, da je dola od obeda. Ti znaš, da put kanuna mora bit jedan čovek, ki će mu kad je trebe, dat ono ča mu gre. Put onega kanuna va Tokije morali su pak bit dva čoveka: jedan ki umera i podpaljuje, i drugi, ki zapoveda, kada trebe umerit i zapalit. Ovu zadnju službu obavljal je on stari invalid i va dvajset i dve leta to svoje službi ni zgaral ni za jedan bipić. Točno po računeh odi štronomije on je daval onemu drugemu zapoved, da puca.

Fr.: Tako on ni kako oni neki naši mežnjari, ki zvone polne, kad su lačni, ale pak kada njim se skoće.

Jur.: Čekaj, još nisam zvršil. Ti se spameću[illegible] onega strašnega potresa, ki je va [illegible] prvega setembra 1923. leta [illegible] skoro celi grad Tokije?

Fr.: Kako ne? Ča nisu oni dni po crekvi [illegible] bandiri na pol štandera [illegible] žalosti zač one strahovite nesreći?

Jur.: Dobar si, kada se još i tega spameneš. On potres je počel par minuti prej polna i dural je puneh petnajst minuti. Kada j' zemlja počela tresti, on invalid i on drugi njigov čovek, stali su put kanuna. Ma kada su se počele rušit prve kući, on drugi je pobegal kako mogel, a invalid je ostal sam z onem svojem kronometrom. Okol njega sve propada: kamun se ziblje, on se ziblje, celi se grad ziblje, ma on ne će da gre ča, dokle ne spuni svoju dužnost, to će reć, dokle ne pukne s kanuna. Još fali jeden sam minut: mogal bi puknut, ma ne će, dokiegod sfera ne pride na njiju pravo mesto. Okole njega vriše ljudi, žene plaču, deca vapiju, sve propada, okole se od praha i dima niš ne vidi, ma on još čeka: zač još ni pravo polne. Točno va eu hip, kada j' sfera prišla na broj dvanajst, čula se je sred one paklenske strahoti jedna kanunada: to je bilo polne, tvojmu nesrećnemu Nedelutiću, neka Ča ti se para, a? To povedi ti onemu vidi, ča će reć dužnost.

Fr.: Povedet ću ja njemu to, ma ja ga poznam, pak znam, ča će mi odgovorit.

Jur.: Ma da čujem, ča će ti odgovorit!

Fr.: Dat će pravo onemu, ki je pobegal, a za onega invalida reće će, da je nem.

Jur.: Ako je tako, onput biš bil ti nem, ki biš mu šal to ni govorit.

Promijena prezimena

(Nastavak.)

Bolcich u Bolci
Bolcovich u Bolconi
Bollonich u Bolloni
Bellulovic u Belullo
Bonacich u Bonacci
Bonja u Bogna
Bonifacich u Bonifacio
Borcich u Borci
Borhy u Borri
Borovich u Boronni
Borsnig u Borsini
Bosaz u Bosazzi
Bosaz-Ivinich u Bosazzi-Ivini
Boscovich u Bosco
Borovich u Boroni
Bosicovich u Bosico
Bosig u Eoss[illegible]
Bosiskovich u Bosisco
Bastiancich u Bastiani
Bosuscovich u Bosusco
Braiuha u Braiucca
Bralich u Bralli
Brancovich u Branchi
Branich u Brani
Bratcovich u Bracco
Bratcich u Bratti
Bratolich u Bartoli
Bratovich u Brattoni
Bratulich u Bartoli
Braucovich u Bracconi
Braussich, Brausich u Brussi
Brazanovich u Brazzano
Bosac u Bosazzi
Bosich, Bozich, Bosic u Bossi
Bozikovich u Bosico
Brach u Bracchi
Bradetich u Bradetti
Bradich u Bradi
Bradicich, Bradicic u Bradini
Braich u Brai
Braicovich, Brajkovic u Braico
Brainich u Braini
Brajnik u Braini
Brainovich u Broino
Brecevich u Brecevа
Brecevaz u Breceva
Brecevich u Breccia
Brecovich u Brecconi
Prencich u Brenci
Brencich-Bernaz u Brenci-Berna
Brenko u Brenco
Brencovich u Brenconi
Bresaz u Brezza
Bresciach u Brescia
Breschich u Breschi
Eretz u Brezzi
Brez u Brezzi
Brgliavac u Beriava
Brkarich u Bercari
Bernetic u Bernetti
Brnobich u Barnebi
Brtosa u Bertossa
Brzenda u Bersenda
Brosich u Brossi
Brozich u Brossi
Brzovich u Brossoni
Brubgnak u Brubina
Brubniak u Brubina
Brumnich u Brumini
Brunonak u Brunaco
Brunich u Brunini
Brunich u Bruni
Brusic, Brussich u Brussi
Bubich u Bubbi
Bubicich u Bubbini

Jest li se u svemu ne sporazumite sa [illegible].

Koji su vaši uvjeti?

Saznat ćete ih do malo. Najprije me saslušajte! Ja se ovdje nalazim punih deset godina, i mogu vam reći, da mi nije nigdje bilo tako dobro kao ovdje. Život nije ni najmanje težak; dobra hrana, udobni krevet, nikakvih računa za isplatu, nikakvih daća ni poreza, ukratko, ja sam [illegible] to vrijeme živio zaštićen protiv svih zakona civilizacije. To vrijedi i za moje ljude. Oni su toliko zaposleni, koliko treba, da im lakše vrijeme prodje. Imaju jela i pića, koliko treba čovjeku, da bude sretan. U svakom drugom kraju svijeta morali bi raditi kao volovi i ne bi se [illegible] ovako dobro; niti bi ovako tečno jeli [illegible]. Sad recite vi meni: bi li pametno [illegible], da se mi opet vratimo onom prokletom životu i onoj gadnoj civilizaciji?

Pa zaista, kapetane, čemu da se vi [illegible] k civilizaciji, ako vas ovaj život [illegible] zadovoljava?

Jest, ali belaj je u tome, što me taj [illegible] sasvim ne zadovoljava. Ne mogu ni [illegible] da se otmem nekim glupim osjećajima, [illegible] vam mogu reći, da i ja trpim od ovog [illegible] prisilnog zatočja. No u stvari jeste

[illegible] to, što ja ne bih htio da se vratim kući praznih ruku. Bio sam dugo siromah čovjek, i više ne ću da budem. Odsada hoću da živim kao bogatun, medju samim uglednicima, hoću da uživam, da plivam u [illegible] i slasti.

Barizon se nasmije[illegible].

U tim željama niste osamljeni. Imaš i drugih, koji za takvim stvarima žude...

Svakako, ali razlika je medju mene i mojih ljudi jeste u tome, što ja nakon vaseg dolaska ovamo držim u ruci sredstvo, da se dokopam do svog konačnog cilja. Još danas u jutro to je sredstvo bilo negdje u zraku, ali sada mi je tu, na dohvatu. Kako vam već rekoh, ja se na ovim pedrtinama nalazim već punih deset godina. U to vrijeme imao sam zgode da pretražim sve ove mnogobrojne ladje nokolo. Posvuda bih našao mnogo novac [illegible] vam reći, da sam sa skupio već priličnu mnogo. Za jednoga samoga bio bi to velik imetak. I dvojica imala bi što da [illegible] jade, no kad bi se to imalo da podijeliti medju dvadeset [illegible] bilo bi malo.

Vec [illegible] reče Barizon, ali [illegible] mu koliko se napreza[illegible] nije nikako mogao da dokuči, kuda on to smjera.

«Slijedi»

Bubnich u Bubini
Bubnik u Bubini
Bubulich, Bubulic u Boboli
Bucavez u Bucavini
Bucchich, Buchich u Bucchi
Bucich u Bucci
Budach u Buda
Budich u Budi
Budinich u Budinis
Budacovich u Budaco
Budrovich u Budroni
Buich u Bucci
Buianovich u Bugliano
Bulessich, Bulesich u Bulessi
Buliaiiovich u Bugliano
Bullich u Bulli
Bulicich u Bulli
Bumbaz u Bombazzi
Burich u Buri
Burlovich u Burlo
Bursanich u Borsani
Bursich u Borsi
Burulcich u Burulli
Busan u Bussani
Busanich, Bussanich u Bussani
Bususcovich u Bosusco
Butcovih u Bucconi
Buttirich u Buttiri
Butorich u Buttori
Buzan u Buzzani
Buzancich u Buzzani
Buzich u Buzzi
Buzini u Bozzini
Babarcih u Babarci
Baccovich u Bacconi
Baciac u Bacia
Bachich u Bachi
Badesich u Badessi
Bak u Bacchi
Bancovaz u Banco
Banovich u Bani
Barac u Barazzi
Barbancich u Barbani
Barcovich u Barconi
Baressich u Baressi
Baricovich u Baricelli
Barissich u Barissi
Bartetich u Bartetti
Basa u Bassa
Battich u Batti
Baudaz u Baldas
Bellassich u Bellassi
Bellavich u Bellani
Bergich u Berghi
Bergudaz u Bergoda
Berichievich u Bericchio
Bernabich u Barnabi
Bernellich u Bernelli
Berniaz u Bernia
Bersich u Besi
Bessich u Bessi
Bestiach u Bestiaco
Betulich u Betulli
Biscopich u Biscopi
Blocar, Blokar u Blocca
Bocich u Bocci
Bodetich u Bodetti
Boghessich u Bocchessi
Boglich u Bolli
Bolmarcich u Bommarco
Bolonovic u Bolloni
Bonich u Boni
Barich u Bari
Bosic, Bosich u Bossi
Bradac u Bradassi
Bradelj u Bradelli
Bravarich u Bravari
Bravdizza u Bradizza
Brezar u Brezza
Bressich u Bressi
Brestich u Bresti
Brestnich u Brestini
Brezec u Brezzi
Breznik u Brezzini
Brezovec u Brezzo
Brugnach u Brugna
Brumnich u Brumini
Buscovic u Bucconi
Budanovich u Budani
Budetich u Budetti
Buiacich u Buiacci
Bullussich u Bulessi
Bunicich u Bunicci
Buresch u Bure
Buretich u Buretti
Bussich u Bussi.

Razno

Zrakoplov «Italia» nad Trstom. — General Nobile je u noći 15. o. mj. naglo odletio iz Milana prama sjeveru. On je već više vremena bio spreman na ekspediciju, ali je čekao povoljno vrijeme. Metereološke stanice pokazivale su u subotu stalno vrijeme, pa se je Nobile digao na put. — U nedjelju oko 7 sati i pol ujutro moglo se je iz Trsta na obzorju opaziti «Italiu». Malo zatim «Italia» je bila nad Trstom. Svi parobrodi u luci pozdravili su generala i njegove drugove u ekspediciji sirenama, a sva su tršćanska zvona zvonila. Zrakoplov je neko vrijeme kružio nad gradom, i to prilično nisko, a kasnije je odletio napred u smjeru Ljubljane. — Kako razabiremo iz brzojavnih vijesti, koje donašaju dnevnici. «Italia» je sretno prispjela na svoje prvo pristanište u Stolp (Njemačka). Nobile je do tamo letio 30 sati, a put je bio prilično naporan, jer se je vrijeme promijenilo, pa se je «Italia» morala boriti s olujom. U Stolpu će zrakoplov ostati do 8. ili 10. maja.

Njemci su preletjeli ocean. — Ko bi nabrojio sve one, koji su u namjeri da prelete iz Evrope u Ameriku u zadnjih par godina poginuli izgubljeni u hladnim valovima oceana. Naročito su u zadnje vrijeme mnoge slične ekspedicije propale. Izgledalo je, da će ta ideja ostati još dugo neostvarena, jer ni najbolji nisu uspjevali. Lindberg je preletio iz Amerike u Evropu, ali iz Evrope u Ameriku nije niko mogao. — U zadnje su se dane spremila na taj let 3 odvažna Njemca. Oni su sagradili poseban aeroplan, sjeli su, i dne 12. o. mj. odletili put Amerike. Novine su donijele tu vijest, ali niko se nije nadao, da će oni u Ameriku doći. Svi su govorili: izgubljeni su. No, nakon 2 dana stigoše iz Amerike prve vijesti o njima. Oni su tamo sretno došli, svečano su dočekani, a još će svečanije biti dočekani u Njemačkoj, kada se natrag vrate. Oni su prvi u jednom letu preletjeli ocean iz Evrope u Ameriku.

Veliki potres u Bugarskoj. — Prema brzojavnim vijestima iz Sofije oćutila je dne 15. o. mj. cijela Bugarska jedan jaki potres. Potres je bio u valovima, a širio se je od istoka prama zapadu. Centar mu je bio 200 kilometara daleko od Sofije. Potres je nanio mnogo štete, a mnogo je stanovnika mrtvih. Porušena su čitava sela. Do sada je izračunano, da je potres porušio oko 3000 kuća. Oštećene su mnoge željezničke pruge i pokidane telegrafske veze. Računa se, da ima oko 100 mrtvih a broj ranjenih je vrlo velik. No, to su sve površni i prvi podatci.

Praznik rada. — Tajnik fašističke stranke on. Turati izradio je dogovorno sa tajnicima pokrajinskih federacija definitivni program za svetkovanje «Praznika rada», koji pada na dan 21. aprila, to jest ove subote. Fašistička će stranka toga dana izaslati u sva glavna mjesta pokrajina prigodne govornike. Na zborovima će morati prisustvovati sve fašističke i sindikalne organizacije. U Trstu će toga dana govoriti ministar narodnog gospodarstva on. Belluzzo — Inače će se toga dana ne radi, a trgovine će biti zatvorene kao u druge blagdane.

BURZA.

Dne 13. aprila moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 18.90; 1 engl. liru šterlinu za lira 92.50; 100 franc. franaka za lira 74.60; 100 švic. franaka za lira 365.—; 100 njem. maraka za lira 453.—; 100 austr. šilina za lira 265.—; 100 čeških kruna za lira 56.—; 100 jug. dinara za lira 33.30; 100 belg. franaka za lira 264.—; 1 argent. pesetu za lira 8.05.

Darovi za fond «Istarske Riqeči»

Darovaše: N. N. iz Ližnjana L 20, i N. N. iz Ližnjana L 15. — Plemenitim darovateljima najljepše zahvaljujemo.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

POSUJILNICA U LANIŠĆU
registr. zadruga s neogr. jamstvom

POZIV
na
XIX. godišnju glavnu skupštinu
koja će se obdržavati
dne 4. maja 1928. u 13. sati u prostorijama kućbr. 64 u Lanišću.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika prošlogodišnje glavne skupštine.
2. Izvešće upravnog odbora.
3. Izvešće nadzornog odbora.
4. Odobrenje računskog zaključka za god. 1927.
5. Izbor jednog člana u nadzorni odbor.
6. Eventuelna likvidacija društva.
7. Slučajnosti.

ODBOR.

Opaska: Po § 32. društvenih pravila ako nije u rečeni sat dostatan broj članova za zaključivanje, držat će se skupština sa istim dnevnim redom na istome mjestu, bez obzira na prisutan broj zadrugara, pol sata kasnije.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

†

Razžalošćenim srcem javljamo svim rodjacima, prijateljima i poznatima, da je naš predragi i nezaboravni suprug, otac i tast

PETAR BURIĆ

po kratkoj bolesti, dne 16. aprila u 6 sati popodne, umro u dobi od 54 godine.

Pogreb će krenuti iz kuće žalosti na mjesno groblje dne 18. o. mj. u 11 sati ujutro.

BADERNA, 17. aprila 1928.

Ožalošćeni:

Supruga: **Tereza**; sin: **dr. Pere**, kćeri: **Marija** udata **Sekulić**, **Milena** udata **Radolović**, **Olga** udata **Banko**, **Ester** i **Nada**; zetovi: **Mije Sekulić**, **Petar Radolović**, **Petar Banko** i ostala rodbina.

ODVJETNIČKI ČINOVNIK sa mnogo godina prakse nudja se za Italiju ili Jugoslaviju. Naslov u upravi Istarske Riječi.

SIJENO govedje u balama prodaje A. Pegan, Jušići kod Matulji.

Širite „Istarsku Riječ“!

SMILAJOD
izvrsno je sredstvo protiv arterioskleroze, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.
Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

Ortopedijski zavod **A. ZECCHI**, Torino
Via Roma 31 I. n.

Aparat ZECCHI zaustavi
KILU

Uspjeh aparata Zecchi u Videmskoj pokrajini.
Novi ozdravljenik iz Valvasone

Dužnost mi je, da izrečem svoje priznanje i hvalu gosp. ortopediku ZECCHI koji mi je s njegovim posebnim aparatom zaustavio i ozdravio **kilu**, *koju mi je prouzrokovala težak život i zaprečavala mi rad u mojem zanimanju.*

PIPPO JOŽEF pok. Luke
Via dei Fornasini
VALVASONE (pokr. Udine).

Važna objava! Uslijed mnogih pisama koje dobivamo u nas se moli za informacije, avljamo, da će ortopedik ZECCHI davati razjašnjenja i savjete u slijedećim mjestima:

Gorica: srijeda 2. i četvrtak 3. maja „Albergo Angelo d'oro“.
Trst: petak 4. maja „Albergo Moncenisio“.
Zadar: nedjelja 6. i ponedjeljak 7. maja „Hotel Vaporetto“.
Pula: subota 5. maja „Hotel Miramare“.
Rijeka: utorak 8. i srijeda 9. maja „Albergo Riviera“.
Sv. Petar na Krasu: četvrtak 10. maja „Albergo Rebec“.

Proti
REUMATIZMU, kostobolji, išhijasu,
natečenim zglobovima, proti ukočenim žilama, probadanju
upotrebljavajte **„ALGU“**. Pomogla je hiljadama mora i Vama.

Dobiva se u svim ljekarnama.
Priredjuje i poštom razašilje
Laboratorij „ALGA“ - Ljekarna D. Budak, Fiume

Broj 17 Poštanski tekući račun. (Conto corrente colla posta.) **U Trstu, 26. aprila 1928. - God. VI.** Pojedini broj 25 cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1-II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

Praznik rada. — Praznik rada proslavljen je po svoj državi u najboljem redu. Vodstvu fašističke stranke u Rimu stizavaju iz svih krajeva izvještaji, koji to svjedoče. Strankin ured za štampu javlja, da je o uspjehu Praznika on. Turati obavjestio on. Mussolinija. On. Mussolini je izrazio svoje zadovoljstvo s proslavom. Naredio je neka se javi njegova zahvalnost svim vodjama organizacija stranke, konfederacijama poslodavaca i radnika, športskim organizacijama, organizaciji «Balilla» i «Dopolavoro», te svim fašistima, koji su poradili da Praznik uspije.

Jakost fašizma. — Prilikom «Praznika Rada» službeno glasilo fašističke stranke «Foglio d'Ordini» donaša jedan članak, u kojemu govori o značenju toga dana. Na koncu donaša jednu statistiku, iz koje se vidi, kako je danas jaka fašistička organizacija. Iz tog se izvještaja vidi, da su sva muška fašja u državi brojila 13. aprila 1928. 813.086 članova; ženska fašja — 66.220; mlade Talijanke — 49.750; male Talijanke — 238.333; sveučilišne fašističke skupine 13.415; avangvardisti — 430.000; balila — 590.000 članova. — Od 13. aprila lanjske godine do 13. aprila ove godine povećao se broj muških fašista za 33.799; ženskih za 22.652; mladih Talijanka za 37.370; malih Talijanka za 163.700; sveučilištaraca fašista za 4.196; avangvardista za 250.000; balila za 340.000 članova.

Kralj i Kraljica u Tripolisu. — Već su se od nekog vremena vršile pripreme za putovanje Njih. Vel. Kralja Viktora Emanuela III. i Kraljice Jelene u afričke kolonije. Prošle sedmice oni su napokon otputovali iz Rima. S kraljem i kraljicom otišle su u Tripolis Princeze Ivana i Marija. Kraljevsku obitelj su pratili na putu ministar kolonija on. Federzoni, nekoji senatori, poslanici i novinari. Kralj i kraljica otputovali su jahtom «Savoia». Jahtu je otpratila cijela jedna eskadra ratne mornarice. — Visoki gosti bili su u Tripolisu najsvečanije dočekani. Uslijedile su zatim vojničke parade u velikom stilu, pozdravni govori itd. Zatim su kralj, kraljica s princezama i pratnjom pregledali veliki sajam uzoraka. — Slijedećih dana nastavile su se parade, prijemi itd. Kralj je iz Tripolisa otišao u neke udaljene krajeve a svagdje su mu priredjene svečanosti, svagdje je bio srdačno dočekan od vlasti i urodjenika. Kraljevska obitelj vratila se je iz Tripolisa prekjučer.

Italija i Madžarska. — Italija i Madžarska nastoje na sve načine da bi se njihovo prijateljstvo što više ojačalo. O tome svjedoči posjet, koji su Madžarskoj učinili zastupnici talijanskog parlamenta. Prošle sedmice otišla je iz Italije u Budimpeštu jedna grupa talijanskih parlamentaraca. Oni su u Budimpešti lijepo primljeni. Njima u čast priredjene su tamo razne svečanosti i banketi. — Prigodom jedne svečanosti dogodio se je jedan incidenat. Madžarski socijalistički poslanici, koji ne odobravaju politiku madžarske vlade, demonstrirali su protiv fašističke Italije pogrdnim povicima, no bili su ubrzo od vladinih pristaša ušutkani i odstranjeni.

Svečanosti u Budimpešti u čast talijanskih parlamentaraca. Dne 22. o. mj. vršila se je u Budimpešti u čast talijanskih parlamentaraca, koji su posjetili Madžarsku, velika svečanost, koju su priredile madžarske nacijonalističke organizacije. Pred talijanskim poslanstvom se je za vrijeme svečanog prijema razvila jedna velika manifestacija, u kojoj je učestvovalo oko 20 hiljada gradjana. Tom prigodom su održana sa strane Madžara dva govora. Odgovorio je sa balkona poslanstva talijanski senator Cippico. Na balkonu su bili sabrani talijanski parlamentarci, madžarski ministar predsjednik grof Bethlen, mnogi ministri itd. Manifestanti pod balkonom imali su glazbu, koja je svirala fašističku himnu. Klicanju Italiji, fašizmu i on. Mussoliniju nije bilo kraja.

Engleski industrijalci u Rimu. Prošle sedmice došli su u Rim nekoji zastupnici engleske industrije, da uzvrate posjet, koji su Engleskoj učinili talijanski industrijalci. Talijanski industrijalci su gosto srdačno primili. Izmedju Engleza i Talijana vršile su se zatim neke sjednice, na kojima su raspravljena važnija englesko-talijanska industrijalna pitanja. Raspravljalo se je izmedju ostaloga i o povećanju uvoza engleskog ugljena u Italiju.

Posebni tribunal. Dne 20. o. mj vršila se je pred posebnim tribunalom u Rimu rasprava protiv Vincenza Zeppa, Gaetana Caiani i Albina Niccoli, koji su bili optuženi da su mjeseca julija 1927. po nalogu vodja raspuštene komunističke stranke pripremali talijanski rat. Osudjeni su dva na 5 godina zatvora, a treći na 2 godine i pol zatvora. Isti dan osudjen je na 2 godine i pol zatvora Karlo Cervetti iz Alesandrije, optužen, da je širio tajni komunistički list «Unità».

Zračna veza izmedju Italije i Albanije. — Dne 21. o. mj. na najsvečaniji je način otvorena nova zračna pruga izmedju Brindisi i Valone u Albaniji.

Zasjedanje ministarskog savjeta. Novine javljaju, da će se novo zasjedanje ministarskog savjeta otvoriti po svoj prilici u prvoj polovici maja. Raspravljati će se o nekim gospodarskim i financijskim pitanjima.

Austrijska manifestacija za Poadižje. — U Beču priredjuje svake godine društvo «Andreas Hofer» u spomen gubitka južnog Tirola jednu manifestaciju. Takva je manifestacija priredjena i pred nekoliko dana. U manifestaciji je učestvovala velika masa naroda, zastupnik austrijskog ministra rata, mnogi državni poslanici, te sve nacijonalističke i druge organizacije. Sve je prošlo u redu bez incidenata.

Čehoslovački legijonari u Rimu. — Dne 16. o. mj. prispjela je u Rim veća skupina čehoslovačkih legijonara, koji su se za vrijeme rata borili uz bok talijanske vojske protiv Austrije. Prije nego su došli u Rim, legijonari su pregledali bojna polja i posjetili grobove palih drugova. Legijonari su u Rimu najljepše i srdačno primljeni.

Protufašistički atentat u Americi. — U uredništvu talijanskog dnevnika «La Voce Italiana», koji izlazi u Serantonu (Pensilvanija) eksplodirala je u noći, 22. o. mj., jedna bomba na dinamit, oštetivši teško zgradu i strojeve tiskare. Na sreću nema ljudskih žrtava. Računa se, da je bomba podmetnuta od protufašističkih elemenata. «La Voce Italiana» piše naime u fašističkom duhu i mnogo radi na širenju fašističke ideje medju talij. emigrantitima.

Žrtve atentata u Milanu. Dne 21. o. mj. umrli su u milanskoj bolnici milicijoner Beretta, mladić od 20 godina, i učiteljica Tamagini, stara 57 godina. Oni su prigodom groznog atentata na kralja bili teško ranjeni, pa su od rana umrli.

Izložba knjige u Firenzama. — Vojvoda od Bergama i državni podtajnik u ministarstvu prosvjete na svečan su način dne 22. o. mj. otvorili u Firenzama veliku medjunarodnu izložbu knjige. Otvorenju je prisustvovalo 20 zastupnika raznih država, koje su izložile svoje novije knjige.

Novine i aretacije. Državni podtajnik u ministarstvu unutranjih poslova razposlao je svim prefektima jednu okružnicu, kojom ih poziva, neka svaki dan dnevnim novinama javljaju sva imena onih osoba, koje su bile aretirane. Novine će od sada unapred dnevno donašati tu listu, a uz svako ime biti će označeno zašto je osoba uhapšena. Isto tako novine će objavljati listu onih, koji budu ispušteni iz zatvora.

Nobilova ekspedicija i milanski automobilisti. General Nobile je sa svojim zrakoplovom odletio pred desetak dana iz Milana i dospio na svoju prvu stanicu u Stolp (Njemačka). Tamo se je zaustavio, a do par dana imao bi proslijediti prama sjeveru. U Milanu su se organizirali automobilisti, pa su odlučili, da će posjetiti generala u Stolpu. Prošlog petka otputovalo je iz Milana za Stolp 58 automobila. Otišli su preko Poadižja, Tirola, Bavarske i Pomerna. U Stolp je prispjelo u odredjeno vrijeme trideset automobila. Prevalili su 1500 kilometara. Prvi je došao Heinritzi, i to u 24 sata i 40 minuta. Prigodom dolaska milanskih automobilista u Stolpu je priredjen veliki svečani banket za automobiliste i članove Nobilove ekspedicije.

Zastupnici evropske industrije kod on. Mussolinija. Dne 23. o. mj. primio je on. Mussolini zastupnike evropske industrije, koji su u Rimu imali jednu važnu konferencu. On. Mussolini je pozdravio industrijalce svih država, a u svom pozdravu je rekao, da se on čvrsto nada u dobru gospodarsku budućnost Evrope. Današnji položaj pokazuje mnoga poboljšanja. O tome svjedoči stabilizacija valute u mnogim evropskim državama, sredjivanje odnošaja izmedju poslodavaca i radnika, gospodarsko sudjelovanje, koje se opaža izmedju raznih država itd.

Poljska i talijanske luke. Poljski robni promet u talijanskim lukama iz godine u godinu znatno raste. Godine 1923. prošlo je za i iz Poljske kroz talijanske luke 3187 tona robe; 1924. 23.455 tona; 1925. 31.901 tona; 1926. 56.266 tona; 1927. 199.874 tona.

Australski poljodjelci u Italiji. Pred nekoliko je dana u Italiju prispjela delegacija poljodjelaca iz države Victoria u Australiji. Ta delegacija proučava razvoj poljodjelstva u raznim krajevima Evrope. Australski poljodjelci će si ogledati uzorna gospodarstva u sjevernoj Italiji, te poljodjelsku izložbu na milanskom velesajmu.

Splitski veliki župan i talijansko-jugoslovensko prijateljstvo. Na poziv jugoslovenskog ministra vanjskih poslova došao je pred par dana u Beograd splitski veliki župan dr. Perović. U Beogradu se naime vrši u odjelenju za medjunarodne ugovore jedna konferenca, na kojoj se raspravlja pitanje talijansko-jugoslovenskog jadranskog ugovora i neptunskih konvencija. Dr. Perović ima da prisustvuje toj konferenci.

Izbori u Francuskoj. Za izbore u Francuskoj vladalo je već od nekog vremena veliko zanimanje u svem svijetu. Od uspjeha tih izbora zavisi naime mnogo i daljnji tok medjunarodne politike. — U Francuskoj je pred izbore kampanja pojedinih stranaka bila vrlo živa, kako to običava biti u svim državama. Napokon su prošle nedjelje, dne 22. o. mj., izbori obavljeni. Sve je prošlo u najboljem redu, bez incidenata. K izborima je pristupilo oko 85 posto od svih gradjana, koji imaju izborno pravo. — Još istoga dana u večer znalo se je, da je u izborima pobjedila «nacionalna unija», koju vodi sadanji predsjednik vlade Poincaré. Svi dosadanji ministri izabrani su. Nezna se još, kako će proći ministar rata Painlevé. — Na izborima su najgore prošli komunisti.

Gradjanski rat u Meksiku. — U Meksiku je pred par dana opet došlo do sukoba izmedju ustaša i vladinih četa. Tom je prilikom poginulo 200 ljudi.

Konferenca Male Antante. U rumunjskom, čehoslovačkom i jugoslovenskom ministarstvu vanjskih poslova vrše se žive pripreme za konferencu Male Antante, koja bi se imala do nekoliko dana sastati u Bukareštu.

Talijansko-američki ugovor o arbitraži. Dne 19. o. mj. potpisan je u Washingtonu ugovor o arbitraži izmedju Italije i Sjedinjenih država Sjev. Amerike. Ugovor su potpisali u ime Sjedinjenih država ministar Kellogg, a u ime Italije poslanik De Martino.

Delegacija grada Praga u Beogradu. — Dne 19. o. mj. prispjela je u Beograd jedna delegacija grada Praga. Toj je delegaciji na čelu praški načelnik Baxa. Česima je u Beogradu priredjen svečani prijem. Na kolodvoru je goste dočekao i pozdravio beogradski načelnik dr. Kumanudi. Delegacija je osim Beograda posjetila Zagreb i neke druge jugoslovenske gradove.

Rumunjska kraljica doći će u Suboticu. Dne 6. maja doći će u Suboticu rumunjska kraljica Marija. Prisustvovati će svečanosti tamošnje konjaničke regimente, koja nosi njezino ime. S njom će doći i mali rumunjski kralj Mihajlo.

Austrija će dobiti zajam. Sjedinjene države Sjeverne Amerike dati će doskora Austriji zajam od 100 milijuna dolara. Austrija će zajam upotrebiti za razne javne radove.

Urota u Ateni. Grčka policija je pred nekoliko dana opet otkrila jednu urotu. Urotnici, koji su većinom oficiri, su namjeravali zbaciti sadašnju vladu, te postaviti na vlast bivšeg diktatora Pangalosa.

Novi napadaji macedonskih komita. Prošle sedmice su se na jugoslovensko-bugarskoj medji opet javili macedonski komite. Napali su na željeznicu Skoplje - Mitrovica. Pucali su na vlak, a na nekojim mjestima htjeli su na prugu položiti bombe, no bili su na vrijeme od žandara potjerani. Vlada je odredila, neka se nadzor na granici pooštri.

Njemačka i Jugoslavija. — Mjeseca maja otputovati će iz Jugoslavije u Njemačku jedna oveća grupa jugoslovenskih učenjaka, književnika i umjetnika. Pozvala ih je monakovska akademija. Jugosloveni će u raznim mjestima Njemačke održati predavanja u svim pitanjima Jugoslavije, o gospodarskim, političkim, kulturnim prilikama itd. Koncem godine posjetiti će Jugoslaviju njemački naučenjaci, književnici i umjetnici.

Uspjeh francuskih avijatičara. — Glasoviti francuski avijatičari Costes i Le Brix vratili su se pred nekoliko dana sa svoga velikog leta. Oni su letili oko svijeta i preletili 57.000 kilometara. Na Uskrs su bili u Tokiju. Iz Tokija do Pariza ima 16.000 kilometara. Oni su taj put preletili u 7 dana. — U Parizu su vrlo svečano dočekani.

Rumunjska i Madžarska. — Nedavno je rumunjska vlada strogo zabranila širenje madžarskih novina u granicama Rumunjske. Ta se zabrana odnosi na sve madžarske listove.

Chamberlain će pasti. — Jedan uvaženi engleski list piše, da nije daleko dan, kada će dosadanji engleski ministar vanjskih poslova Chamberlain pasti. On će biti zamjenjen jednom novom ličnošću, a ta bi ličnost bio Lord Birkenhead. Konzervativna stranka naime nije zadovoljna s vanjskom politikom Chamberlainovom. Osobito je stranka zadovoljna s politikom prama sovjetskoj Rusiji.

Pismo iz Zagreba

Nedjelja 22. IV. 1928.

Iza Uskrsa. - Otvaranje automatske telefonske centrale.-Konferencija privrednika. Jubilej Mihajla Markovića. - Koncerat bečkog dječačkog zbora. - Domaća premijera. Uspjeh hrvatske pjesme u Pragu.

Malo sam ovaj put okasnio. A šta ćete? Tako je valjda i moralo biti. Mi, kako znate, imademo dva Uskrsa, a bogme, ja sam slavio oba i častio se onako, kako je to već propisno na ovako velike blagdane. Tako se uskrsni štimung malo produljio, i ja eto zalijenio. — Sada pak ne znam odakle da započnem. Bujni i burni gradski život toliko je šarolik i pruža toliko najrazličnijih noviteta, da ih ni dnevne kronike ne mogu potpunoma iscrpsti. Nastojat ću medjutim po mome običaju, da bar ono najbitnije iznesem.

Početkom ovog mjeseca uslijedilo je u Zagrebu otvaranje automatske nove telefonske centrale. Znamenita ova centrala, koju nemaju ni svi veliki svjetski gradovi, smještena je u novoj zgradi kraj glavne pošte, koja je iza višegodišnjeg rada nedavno dovršena. Snabdjevena je ogromnom telefonskom aparaturom, pa je ovim posljednjim faktom Zagreb dobio jednu važnu modernu tekovinu, koja će bržim i uspješnim načinom zadovoljavati dnevne potrebe. Ova se automatska centrala sastoji u tome, da nam nije više nužno — kad želimo razgovarati telefonom — zvati centralu, da nas spoji sa izvjesnim brojem, mjestom govora. To se sada sve radi automatski. Golem veliki dobitak, značajni kulturni napredak! A time smo se ujedno riješili slušanja pištavog glasića nervoznih telefonistica, koje su redovno sa vidnim neraspoloženjem iz bivše centrale odgovarale: okupiran, da, ne, dobro, čekajte...

Drugog dana iza Uskrsa održavala se u Zagrebu velika konferencija privrednika, kojoj je prisustvovalo i 6 ministara. To je valjda prvi put, da je u tolikom broju najedanput ovamo došlo toliko ministara. Na konferenciji pretresana su sva važnija ekonomska i financijalna pitanja. Stvoreni su važni zaključci, koji su podnešeni vladi, s obzirom na novi veliki zajam, koga bi Jugoslavija imala dobiti od Engleske. Baš jučerašnje novine donašaju, da je vlada spremna uzeti u obzir ili bolje zadovoljiti svim zahtjevima stavljenim na zagrebačkoj privredničkoj konferenciji.

Dne 16. ov. mj. proslavio je 40. godišnjicu svoga umjetničkog rada g. Mihajlo Marković, znameniti glumac i kazališni organizator. Ne ću govoriti o običajenim ceremonijama, pozdravima i sličnome što se čulo na taj dan u hrvatskom narodnom kazalištu. Dosta je da spomenem da je taj dan svečar doživio veliko slavlje i da je u svojoj omiljeloj ulozi Jovanča Micića u Nušićevom «Putu oko sveta», koji se je davao na dan proslave, pokupio neizmjerni uspjeh uz oduševljeno klicanje mnogobrojne publike. Mihajlo Marković je u svojim ranijim godinama kao član putujućeg kazališta proputovao Bosnu, Dalmaciju i Istru i budio narodnu svijest i bio prvi, koji je na djelu izvršio izmirenje i ujedinjenje Hrvata i Srba, i to u Bosni, gdje je to bilo najteže. Ovom je prilikom M. Marković primio mnogo skupocjenih darova, cvijeća i čestitaka, a osim toga primio je i spomenicu od predsjedništva seljačko-demokratske koalicije, koja se glasi: «U dugom nizu godina, kao glumac i umjetnik dali ste našoj Taliji i narodu sve što čovjek jaki rodoljub lijepa i korisnog može dati, a danas kad ste učinili bilansu svoga rada mi vam srdačno čestitamo u želji, da Vas Bog poživi još mnogo godina. Stj. Radić, Sv. Pribićević.»

Mališi, bečki mališani, u dobi od 11—15 godina bili su ovih dana u Zagrebu kao opća atrakcija. Oni su pred kratko vreme priredili jedan vanredno uspjeli koncerat, a onda se uputiše u Osijek i Beograd. Sinoć su opet gostovali u Zagrebu u prvostolnoj crkvi na Kaptolu. Pokroviteljica ovog koncerta u katedrali bila je gdja B. Heinzel, supruga g. gradonačelnika. Ne ću govoriti o uspjehu, iako je i taj bio u nuznoj relaciji vrlo dobar. Za to je stručna i pozvanija kritika. Svakako ovaj bečki dječački zbor pobudio je veliko i živo interesovanje. Pa kako i ne bi! Umjetnost, koju pružaju ovakovi mališi djeluje kao jedan ugodni san. Sladak san! Kratak, ali moguće najljepši u našem životu. Jedan san, koji će ostati u našoj uspomeni uvijek živ. Ona čista i nedužna srdašca umijela su da bude u nama čiste i profinjene osjećaje, koja u crnim danima mržnje i zlobe, djeluju snažno, nedostiživo, kao čuvstva mira i blaženstva.

«U agoniji» je vrlo zanimiva drama poznatog hrvatskog književnika g. M. Krleže, koja je pred nekoliko dana dava-

na kao premijera u zagrebačkom kazalištu. Može se mirno duše reći, da je to najuspjelija domaća drama zadnjeg vremena. Jedan vrlo aktuelan problem riješen sa toliko snage, živosti i uvjerljivosti. Djeluje vrlo jako i publika je cijelo vrijeme u neprekidnom i jakom stadiju posmatranja. Opći je utisak nadasve pozitivan i svaki je od nas otišao iz kazališta sa velikom željom, da to djelo još nekoliko puta vidi. I već sâm taj fakat, opća želja za ponovnim gledanjem, najbolja je garancija, da je to jedna snažna i jaka umjetnička manifestacija, na koju možemo s pravom biti ponosni.

Na slavenskom muzičkom festivalu u Pragu, na kojem su sudjelovali svi slavenski narod sa svojim raprezentacijama pjevačkih društava požela je hrvatska pjesma rekordan uspjeh. Kao prošle godine pjevačko društvo «Kolo» u Njemačkoj, tako je i u Pragu sada hrvatska pjesma doživila veliki triumf. I to služi na čast hrvatskom narodu i cijeloj Jugoslaviji.

—md—

Domaće novosti

POZOR!

Javljamo svima onima, koje interesira, da su se uredništvo i uprava «Istarske Riječi» pred par dana iselili iz dosadanjih prostorija, te se od sada unapred nalaze na Piazza Oberdan broj 1, drugi kat. Sva pisma i druge poštanske pošiljke za «Istarsku Riječ» treba od sada unapred slati na novu adresu: **«Istarska Riječ» — Piazza Oberdan 1/II.**

Praznik rada u Trstu. — Dne 21. aprila proslavljen je po cijeloj Italiji na najsvečaniji način državni zapovjedani «Praznik rada». Tim je praznikom ujedno proslavljena obljetnica ustanovljenja Rima. Radi toga se taj praznik inače zove «Natale di Roma» (Rimski Božić). Po želji on. Mussolinija «Praznik rada» imao je ove godine korporativni karakter. Po svim gradovima održani su zborovi, na kojima se je govorilo o radu, produkciji, korporacijama itd. — I u Trstu je praznik svečano proslavljen, pa je tom prilikom ovamo došao ministar narodnog gospodarstva on. Belluzzo.

On. Belluzzo došao je u Trst u subotu oko 10 sati. — U 10 i pol proslavljena je svečano u sala Littorio obljetnica Rima i Praznik rada. Tom je prilikom ministar Belluzzo izrekao svečani govor pred zastupnicima vlasti, stranke i sindakalnim organizacijama. — U 11 i pol on. Belluzzo je posjetio trgovačku univerzu. — U 12 sati posjetio je trgovačku srednju školu. — U 2 sata popodne priredjen je za ministra izlet po tršćanskom zalivu. Posjetio je razna industrijska poduzeća uz obalu. — U 3 i pol vršila se je sjednica gospodarskog vijeća u prisustvu on. Belluzza. — U 5 sati popodne on. Belluzzo je prisustvovao na Montebellu velikoj gimnastičkoj priredbi avangvardista, balila, malih i mladih Talijanka. Oko 6 sati on. Belluzzo je otputovao za Rim.

Ovogodišnja ljetina. — Lanjska je ljetina u našim krajevima bila slaba da slabija nije mogla biti. Oštetila je teško našeg siromašnog poljodjelca. Neuspjeh lanjske ljetine istarsko će gospodarstvo osjećati za koju godinu. Kakva će pak biti ovogodišnja ljetina? To je pitanje, koje se nameće svima. Da li će biti bolja od lanjske? Hoće li naplatiti trud i hoće li bar djelomično nadoknaditi ono, što se je lani izgubilo?

Svako proricanje o uspjehu ljetine za sada bi bilo malo preuranjeno, no može se ipak reći, da sadanje stanje dozvoljava dobre nade. Ako vremenske prilike ostanu ovakve kakve su sada, ljetina neće biti slaba. To vrijedi u glavnom za naše krajeve. Tako sude ljudi, koji imaju iskustva. O općem izgledu ljetine za cijelu državu izvještava ministarstvo narodne ekonomije. To ministarstvo ima posebni ured, koji se time bavi. Iz izvještaja vidimo, da se je u svoj državi žito posijalo u potpunom redu i u najboljem vremenu. Izuzeti su samo neki krajevi, gdje se nije zbog čestih kiša na vrijeme sijalo. Pšenica bujno raste, a zadnje su kiše dobro djelovale na njezin razvoj.

Zanimivo je, da je žito u nekim krajevima Italije već dozorilo i da se već i žanje, na primjer na Sardiniji u okolici Cagliari, te u nekim krajevima južne Italije. Tamo siju posebnu vrst pšenice, tako zvanu «mješanu Mentanu». To je neko novo sjeme, koje vrlo dobro uspjeva. Ta je pšenica u spomenutim krajevima klasala već u februaru. — Izvještaj ministarstva ekonomije kaže, da će ovogodišnja ljetina, ako ostanu vremenske prilike ovako povoljne kao do sada, biti vrlo dobra.

Pad jednog hidroplana. — U Malom Lošinju se je dogodila prošle sedmice jedna grozna nesreća. Tamo su dne 19. o. mj. došla iz Pule 3 vojna hidroplana. Zadržala su se neko vrijeme, a oko 4 popodne uputiše se natrag u Pulu. Digla su se. Treći hidroplan uspio je da se digne nekih 100 metara, kad li mu se dogodi neki incidenat u motoru. Hidroplan je velikom brzinom pao u vrt kuće Maver. Čim je pao na zemlju odmah se zapalio. Plamen je ubrzo zahvatio cijeli hidroplan, a kad su na mjesto nesreće dotrčali ljudi već su od vatre bila mrtva i 3 nesretna avijatičara, koji su s hidroplanom pali. Poslije su njihova izgorena tijela zamotana u zastave i prenesena na jednu torpiljarku, koja je bila u luci. Prevezeni su u Pulu, gdje su dan zatim najsvečanije pokopani.

Svilogojstvo u Istri. — U Istri se je svilogojstvo zadnjih par godina bilo prilično razvilo. Razvilo bi se i bolje, ali kod nas vlada oskudica murvinog lišća, pak naši gospodari ne mogu gojiti onoliko svilaca, koliko bi željeli. Mnogi svilogojci kupuju lišće za uzgoj svojih svilaca. To znači veliki trošak. Lanjske je godine murvino lišće u Istri bilo vrlo skupo, a kako doznajemo ove će godine biti i skuplje. To je krivo, da su mnogi naši gospodari napustili svilogojstvo. Ko želi uzgajati svilce morao bi saditi murve, jer će mu jedino tako napredovati ova korisna grana gospodarstva.

Nesreća na moru. — Dne 20. o. mj. oko 9 sati na večer dogodila se je u puljskoj luci nesreća, prigodom koje je životom nastradao jedan mornar. Sa gata «Scoglio Olivi» uputila se je prama Fiželi ladja, koja vrši dnevni promet izmedju te dvije točke. Vozila je srednjom brzinom. Bila je tama, a ladja je najednom jako udarila u jednu «bovu». Uslijed toga stvorio se je na pramcu ladje otvor, kroz koji je provalila voda. Ljudi, koji su bili na ladji, počeše vriskati od straha, jer je ladja tonula. Nesreća je opažena, pa je ladja u zadnjem momentu spašena. Nekoji mornari, koji su već bili u moru, spašeni su, ali jedan se je utopio i izgubio u moru, te mu još nisu lješine našli.

Smrt ribara. — U moru pred Piranom prevrnula se je od valova parobroda, koji je prolazio, jedna ribarska ladjica. U ladjici su bila dva ribara. Mladji se je spasio, ali se je stariji, neki Pietro Spadaro, star 58 godina, u moru utopio.

Smrt žene i muža. — Glavar stanice u Oprtlju, Enrico Piracino, i njegova žena nekoga su se dana prošle sedmice posvadili zbog nekih njihovih stvari. Žena je po svadji od očaja popila jaku dozu nekog otrova, pa je umrla. Pokopana je na tršćanskom groblju. Muž pokojnice nije mogao preživjeti njezinu smrt. On je osjećao, da je kriv za smrt svoje žene i silno ga je savjest boljela. Mučio se je i trpio je zbog toga mnogo. Jednoga dana došao je na grob svoje žene i tamo ga je bol ubila. On je zapao u naricanje, koje je poslije prešlo u teške grčeve. Pao je na grob i tamo ostao više mrtav nego živ, a na koncu je u tom stanju umro. Puklo mu je srce za ženom.

Lopovi opet napadaju. — S proljećem su se probudili i lopovi. Počeli su opet svoj rad. Razumije se, najprije su se digli na Vodnjanštini. Onaj kraj najviše oduvijek trpi od zločinaca. Tako je neki dan neki Antun Manzin iz Vodnjana išao vozom u po bijela dana cestom, koja vodi u Svetivinčenat. Kad je Manzin došao do Bidići, iz zasjede stupe pred njega dva maskirana lopova s puškama. Manzin je bio u vrlo slabom položaju. Lopovi zaustaviše konja, zgrabiše čovjeka, te mu očistiše sve žepove, odnesavši mu nekoliko stotina lira. Zatim pokupiše sve što mogoše s voza — i odoše. Manzin se je vratio u Vodnjan. Prijavio je dogodjaj karabinjerima, ali lopovi do sada još nisu nadjeni.

Novi talijanski pravilnik za šume u našim pokrajinama. — Ministarstvo narodne ekonomije pred kratkim je riješilo, da se i na naše pokrajine (tršćansku, riječku, istarsku i zadarsku) protegne 183. čl. zakonskog dekreta od 30. decembra 1923. br. 3267. modificiran 3. čl. zak. dek. od 3. januara 1926, br. 23. Kada taj zakon stupi na snagu u našim pokrajinama neće više vrijediti dosadanja šumska pravila. Kako je poznato kod nas još danas vrijedi stari austrijski šumski pravilnik. Novi zakon o talijanskim šumskim pravilima stupiti će na snagu u tršćanskoj i riječkoj pokrajini 1. junija ove godine, a u istarskoj i zadarskoj par mjeseci kasnije.

Javne radnje. — Vlada je napokon odobrila, da se uredi luka Izole. Tamo će se doskora početi da gradi. 200 metara duga «diga», kojom će se luka zaštititi od nevremena. Troškovi će iznašati 1 milijun i 800 tisuća lira. Osim toga doznajemo, da će i Salvore dobiti jedno pristanište za parobrode. Vlada je odobrila, da se tamo izgradi jedan gat (molo), na koji bi mogli pristajati parobrodi. Kako je poznato Salvore do sada nije imalo toga, nego se je čamcem išlo do parobroda, koji bi se podalje od obale zaustavljao. U Umagu su započeti radovi oko uvadjanja elektrike. Ti će radovi biti dovršeni u par mjeseci. Poslije toga početi će se tamo kopati jedan vodovod.

Radetićeva knjiga istarskih pripovijesti «Kad se užge mlada krv» stoji sa poštarinom 3 lire i 50 cent., a dobije se u našoj upravi.

† Petar Burić

U ove naše dane svaki je naš gubitak dvostruki gubitak. A velik i nenadoknadiv gubitak nanijela nam je smrt pokosivši plemeniti život našeg dragog prijatelja i brata u svim teškoćama, Petra Burića. Mi se ni danas deset dana po njegovoj smrti ne možemo sprijateljiti s mišlju, da ga više nema medju živima. Čini nam se nemoguće. Ta malo pred smrt dobili smo od njega jedno pismo, iz kojega je izbijala sva njegova jaka natura i nepomućena životna snaga. Čini nam se, da će, sad na, doći iz svoje Baderne u našu redakciju, da se prijateljski razgovorimo ili bratski izjadamo. On će po svom starom običaju mrko gledati, dat će oduška svom srcu, udarit će koji put po stolu...

Da, ali njega više nema. Otišao je naglo, nenadano i ostavio je ožalošćene nas, svoju rodnu ponosnu Poreštinu, Istru, sve. Iza sebe je ostavio prazninu. Otišao je jedan od boljih, jer za njegovo mjesto nema zamjenika. Poreština će naročito teško osjetiti smrt Petra Burića. Narod će tamo dugo osjećati da nema Burića čije je blagotvorno djelovanje bilo ustinu svima od koristi.

Pokojni Burić se je rodio u Baderni 5. aprila 1874. g. — Imao je 54 godine. Budući u ono vrijeme nije bilo u Baderni škole, on je pučku školu polazio dvije godine u Kanfanaru. Već za same mladosti pokazao se je vrlo bistrim. Imao je samih 20 godina kad je već vodio u Baderni jedno trgovačko društvo. A kad je to društvo prestalo djelovati, on se je dao na samostalan rad, posvetivši se trgovini. Bio je duže vremena u Kranjskoj i to u Kranju, Škofjoj Loci, Logacu itd., gdje si je pripravio tržišta za vino, kojim je kasnije trgovao. Tamo, a kasnije i kod kuće, pokojni si je Burić stekao širokog znanja marljivim i razumnim čitanjem novina, revija i knjiga, osobito gospodarskih. Eto, baš tom svojom gospodarskom naobrazbom on je našem seljaku mnogo pomagao.

Od rane mladosti on je neumorno radio, kroz dan i noć, a nikada se nije potužio na umor. Uvijek se je dizao vrlo rano, tako da ga peta ura nije nikada u krevetu zatekla.

Naš ga je seljak vrlo rano zavolio. Jedino je njega imao da mu se potuži i da ga zamoli za pomoć. On je prama seljaku uvijek imao mnogo dobrog srca. Pomagao je, jer je osjećao, da mu je to narodna dužnost.

U političkom pogledu živio je i umro dostojno. Bio je nepokolebiv u staroj narodnoj vjeri. On je prije rata bio prvi naš zastupnik u porečkom općinskom vijeću. Za vrijeme rata bili su uza nj i nekoji drugi naši ljudi u općinskom vijeću. Zato je imao uvijek mnogo okapanja. God. 1914. početkom rata Austrija ga je htjela inter-

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Zapovjednik Forb odveo je Barizona u svoju kabinu. Počeo je bio da govori o Dori, ali ga Barizon prekinu. Onda su stali da razgovaraju o načinu, kako bi se mogli da izvuku iz Sargaškog mora. Forb reče da on zna za jedan način. On da je u deset godina, što se tuda nalazi, pokupio mnogo novaca, kojih ne bi htio da dijeli sa svim ljudima, što su s njime.)

(Nastavak 17.)

Forb nastavi:

— Ja ne mogu ni da pomišljam, da s tolikom svotom novaca utečem u kakvoj ladji. Javno se to ne bi moglo izvršiti nikako, osim ako se cijela svota porazdijeli medju desetak dvanaest njih. Toliko bi naime ljudi trebalo, da se ladja probije kroz ove proklete alge. Ima već šest mjeseci, što sam s pripremama gotov, ali tek danas sam naišao na način, kako da ostvarim svoj plan.

— Kako?

— Otkrio sam sredstvo, po kome bi iz ovog sargaškog mora mogle da izidju dvije, najviše tri osobe uz sve ono moje blago. Ali da se to izvede, potrebito je neko naročito tehničko znanje. Nažalost u mene toga znanja nema. Od svih knjigâ, što sam ih pokupio po raznim ladjama, nema ni jedne, da mi objasni, kako da rukovodim ono moje otkriće. Medjutim sad ste vi tu, vi, koji znate sve, što ja ne znam. Biste vi mogli sada pogoditi moje uvjete?

— Hm! Možda! A koje je ono vaše sredstvo?

— Nek vas to za sada ne briga. Sredstvo je dobro, o tome sam uvjeren, i to neka vam dostaje. Ja sam vam već ionako skazao mnogo toga, možda i previše. To to sam učinio, jer vas trebam, a vi ćete i sami razumjeti, da vam ja ne mogu u ovaj čas da odam svu svoju tajnu. Još nije vrijeme za to. Govorimo radije o uvjetima. Izvedete li vi mene odavle, dobit ćete pet stotina hiljada franaka.

Barizon, naslonjen o stolicu, posmatraše pomno onog čovjeka. Pravac, kojim je bio zakrenuo razgovor, nije bio onaj, što ga je časnik bio predvidio. On se je isprva bojao, da će se Forb usprotiviti njegovim pokušajima, da sebe i svoje drugove izbavi iz ove pustoši, kad tamo, on sâm evo traži njegovu saradnju za taj isti posao. Ali sila je bila na Forbovoj strani. A bijaše je u njega toliko, da bi njome mogao postići i ono, gdje mu novac ne bi pomogao. Barizon je to odmah razabrao, stoga odluči, da svaku svoju dobro premisli.

— Moj je odgovor jasan, kapetane. Ja sam sretan, što mogu da prihvatim vaše uvjete. Razumije se, da se vaš poziv proteže i na moje maleno društvo.

— Vaše maleno društvo? — klikne Forb prasnuvši u grohotan smijeh. Vaše društvo? To vam vrijedi zlata! Ali moja je namjera, da zadržim ovdje jednoga, onog Tompsona, i to baš s obzirom prema vama...

Barizonu se već od ljutine maglilo pred očima, ali se s trudom svlada i reče s nekim prividnim mirom:

— To me iznenadjuje, kapetane!

— Ne, gospodine Barizone, vi nemate tu čemu da se čudite. Vi ste lukavac, ali ni ja nisam lud, budite uvjereni! Ja već znam, da ste vi onaj uapšenik, što ga je nadzornik policije ukebao u Portoriku. Medjutim tamo prijeko drže vas u ovaj mah svi za mrtva. Ostavite vi, dakle, Tompsona ovdje: kad izidjete odavle, vi ne ćete imati drugo da učinite, nego da promijenite ime i da živite, gdje vas bude volja bez straha, i u posvemašnjem miru.

— A gospodjica Dora?

Izgovarajući to ime Barizon mišljaše, da će se zagušiti, ali nije bilo druge nego pretvarati se da se stvari prenaglo ne zamrse.

Forb odgovori tvrdo:

— Gospodjica Dora krenut će s nama, dakako, ali... kao moja žena...

— Što? Što ste vi to kazali?

— Primirite se, Barizone! Čemu da se toliko uzrujavate? Znam ja, da gospodjica Dora nije prema meni ni ja prema njoj, ali znam, da ona ne će biti prva žena, što će se spustiti s višega u niži društveni red. Uostalom, vi se ne bojte: njezin će otac dobiti od mene dobru nakuadu.

— I vi mislite, da će ona mlada djevojka privoljeti u taj brak?

Ma koliko se Barizon naprezao, da prikrije svoj prezir, on je ipak što dalje sve više gubio svoju hladnokrvnost. On je to i osjećao, dok se Forb nije na to ni osvrtao, već nastavi:

— Ne može ona da izbjegne tome. Ona je u mojoj vlasti, a na mojoj je strani sve, čak i zakon, naš zakon. Vi valjda znate, da se ovdje ne vlada po zakonima civilozovanih država. Kud bih ja bio dospio, da sam se držao tih zakona! Treba naime da znate, da je dolazak svake žene u ove krajeve budio u nama duboke nemire i smutnje, koji su se često izrodile u svadje, čak i u umorstva. Obzirom na to, mi smo prije nekoliko godina stvorili zakon, prema kome mora svaka žena, u dvadeset i četiri sata poslije ovog dolaska ovamo, **da se vjenča. Na osnovu tog zakona ja ću se eto oženiti s gospodjicom Dorom. Imate li vi** što da prigovorite tome?

nirati. Od toga ga je spasio blagopokojni župnik Gorec. 1918. g. htjeli su ga opet internirati u Sardiniju. Srećom je od toga bio poštedjen, jer je njegova supruga rodjena Talijanka.

G. 1921. prigodom parlamentarnih izbora bila mu je zapaljena kuća. Podmetnute su mu bile 3 bombe, od kojih su dvije eksplodirale nanijevši veliku štetu zgradi i pokućtvu.

Za zadnjih općinskih izbora bio je na čelu naše manjine. Od našeg je naroda bio predložen za porečkog podnačelnika. Protivnici su se digli sa lozinkom: Svi da, ali Burić ne! — i tako je prijedlog pao.

Za parlamentarnih izbora g. 1924. njegova je kuća bila opet napadnuta pucanjem iz pušaka, a pred vratima kuće mu eksplodirala je jedna bomba na veliko zaprepaštenje cijele obitelji. Više puščanih metaka probilo je prozore njegove spavaće sobe, a par ih se je zarilo u zid tik iznad njegove glave.

Iste godine bio je s nekim drugim ljudima, prigodom jedne zajedničke sjednice »Gospodarskog društva« i »Baderinskog društva za štednju i zajmove«, napšen i zatvoren. On je bio na čelu baderinske posujilnice sve do svoje smrti.

U posljednje vrijeme imao je takodjer uvijek neprilika i teškog okapanja zbog svog nacijonalnog držanja. U njegovoj kući bile su premetačine na dnevnom redu, nad njime je bio strog policijski nadzor, jer je bio osumnjičen za neko zlo djelovanje, no on je imao čistu savjest, jer je radio samo ono što nije grijeh i što je bilo na koristi našem narodu. U tom pogledu on je bio uzoran i mogao bi služiti primjerom svima, i onima, koji su malaksali bez razloga. Bio je čvrst i dosljedan do smrti. Isto tako mogao bi služiti uzorom radinosti i štedljivosti. On je radio, trudio se i štedio, i zato je imao.

Koliko se je brinuo oko svog materijalnog imanja, toliko je brige polagao oko drugog, moralnog imanja, oko svoje lijepe i uzorne obitelji. On je svoju djecu izvanredno odgojio. To mu je bilo u veliko lako, što je u svakom pogledu služio svojim primjerom. Odgojio je pet kćeri, od kojih su 3 udate, i jednog sina doktora Petra, odvjetničkog kandidata.

Pokojni je Burić bio vrlo strog i energičan čovjek. Po tim svojim osebinama bio je naročito poznat. U svem njegovom djelovanju isticala se je strogost i energičnost.

Za rata bio je predsjednikom »Društva za štednju i zajmove«. Nastojao je svim silama, da to društvo sanira, ali mu to nažalost nije uspjelo, s raznih teških razloga.

Razdijelio je ekonomiju Posujilnice od gospodarskog društva, pa si je time pribavio i neprijatelja, a osobito medju onima, koji su Gospodarsko društvo iskorištavali.

No, on se na sve to nije obazirao, već je po svom običaju mirno prelazio preko toga, što zaslužuje više smiljenja nego prezira. Pa svi su neprijatelji prama jakosti njegovog karaktera, prama oštrini njegove riječi i prama liniji cijelog njegovog života, bili više nego nemoćni. Danas ga oni oplakuju, vidjevši, da nema više čovjeka, koji je bio duhovni vodja cijele Poreštine.

A kako ga tek oplakuje narod, koji ga je poštovao, volio i slijedio!

Koliko je Poreština voljela pokojnog Burića i koliko mu je bila zahvalna za sve ono što je on učinio, najbolje je svjedočio pogreb, koji je obavljen dne 18. o. mj. Narod je na pogreb došao u velikom broju sa svih strana naše Istre. Svi, koji su Burića poznali, htjeli su mu odati posljednju zasluženu počast. Iz bliže i iz daljnje okolice došla je toga dana u Baderinu masa naroda. Došli su i mnogi pokojnikovi prijatelji iz Trsta, Pule i drugih mjesta. Sprovod je vodilo sedam svećenika s don Lukom Kircem na čelu. Oproštaj je s rano pokojnim Burićem nad grobom bio dirljiv i težak.

Svi su onoga momenta osjećali, da s Burićem ide u grob jedan život i jedno veliko životno djelo. Svi su osjetili, da nam je smrt pokosivši Burića nanijela veliki gubitak, koji se ne može nadoknaditi ni zaboraviti nikada.

Neka je poštenom i uzornom čovjeku Petru Buriću laka zemlja, koju je volio. Neka je odličnom i neumornom radniku vječna uspomena u narodu, koji tiho i bez riječi danas žali za njim. U nama, koji smo Burića voljeli i duboko štovali, jer smo ga poznali i jer smo znali koliko vrijedi on i njegov rad, ostati će njegova figura vječno svijetla i nezaboravna.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Nova mornarica na Kvarneru. - Most uzdaha. - Ne šalite se s putnicama! - Jedan rekord. - Knezovi, miljardari i glumci. One tri.

Madžarima ne da mira njihov stari »tenger«. Pod svaku cijenu hoće da se opet otisnu po moru, da svoju zastavu razviju ponovo nad valovima svih oceana, da iznovice zabliješte svijet svojim zvučnim imenima: »Hegeduš Sandor« i »Hunjadi Janoš«. U tu svrhu će oni početi da grade svoje brodove, koji će stupiti na mjesto njihove negdašnje »Adrije« i ploviti, kud se bude dalo. Ti će njihovi brodovi biti registrovani na Rijeci, dok im onaj Englez Rothermeer ne pribavi kakovu novu luku, što im je on u neku ruku i obećao. Istina je, da od obećanja do danja nije korak baš tako ni malen, ali Rothermeer je novinar, a kad novinar nešto reče, ili je bilo ili će biti.

Bilo ovako ili onako — Madžari živu u neprestanom ushićenju, oni ne misle i ne govore o drugom nego o svojoj budućoj mornarici. Zbog toga dolaze u masama na more i vele, da će ih još više doći, osobito ljeti i da će nas upravo poplaviti s onim svojim pengeima. Svaki »penge« ili pengo vrijedi nešto oko tri lire. Budu li ružice cvast će, stoga mi i nemamo drugo nego da pričekamo, da budemo ili napengani ili namadžareni.

Od nekoliko dana ovamo pregledavaju karabinieri putnice i legitimacije i na Kantridi. Ovo neka služi za ravnanje svima onima, koji se još nisu naučili, da je upravo potrebito, da svak ima kod sebe bilo kakvu legitimaciju, osobito onu, što je nedavno propisana. Tako će se barem riješiti neugodnosti, koje bi ih mogle zadesiti. Dakle malo više mara, a manje zaboravljivosti.

Granica je granica, straže su na njoj budne, a to nije ni čudno, kad se pomisli, da ima nemalo ljudi, kojih sad ovo sad ono vuče, da je predju bilo s ove ili s one strane. Tako je i ovih dana stigao ovamo neki Milanez Mario Magri, koji je, ne zna se zašto, bio konfiniran u Potenci, ali kako mu nisu ondje ruže cvale, htio je da pobjegne preko granice. I tako je došao na Rijeku, baš pred sušački most. »Vedetta«, koja taj slučaj opisuje nešto opširnije, veli, da je rečeni Magri gledao na most kao na nekakov »Ponte dei sospiri«. I on je i sâm uzdisao, to više, što mu je pod nogama bilo vruće i što je karabinier na straži nekako predugo gledao u njegovu putnicu. Putnica je naime glasila na neku drugu osobu, što je stražu ponukalo, da čovjeka uapsi i odvede na kvesturu. Stvar će se svršiti tako, da će Magri morati da odsjedi u zatvoru jedan mjesec dana zbog krive putnice, a tri mjesece zbog svoga bijega iz Potence. Pošto odsjedi kaznu, vratit će se u Potencu, da tamo odsjedi onu svoju prvu kaznu.

Taj sušački »most dei sospiri« preći će — ali Bog sâm zna kada? — još jedna druga ličnost. To je jedna engleska Miss, neka Jess Reynolds. Kako hoće danas svak da pokaže, što može, tako je i ta Miss odlučila, da se proslavi na jedan zaista neobičan način. Hoće naime da propješače pješke svu sjevernu obalu sredozemnoga mora, od Španjolske pa do Carigrada. Sad se nalazi na Pirenejima, otkuda će u Marselj, gdje će malo otpočinuti, a onda će sve francusku i talijansku obalu naprijed preko Jugoslavije i Rumunjske u Carigrad.

To je lepi tekač — rekli bi naši ljudi. Jest, Boga mi! Što će na ovo one naše Mise i oni razni drugi Misići, koji ne mogu ni stotinu koraka da učine, ako im koliko automobil ne pomogne?

Kako se svijet mijenja! Kad su negda dolazile na Rijeku ili u koje drugo mjesto unuke Marije Terezije, ili kojekakvi Ferdinandi, Maksimilijani ili kakvi drugi prinčevi i princeze, svijet bi kao poludio. Tu muzike, tu rasvjete, tu gozbe i sve moguće vrsti parade, tu se skakalo, pjevalo, vikalo i hura! i živio! i svakako. Mogla je biti najveća kiša, najljuća zima ili najstrašnija žega — sve je bilo vani i po danu i po noći.

Onda je došlo vrijeme, kad su narodi prema svojim potentatima malo ohladnjeli i sve one časti, što su ih negda iskazivali njima, prenijeli su na druge ljude: na velike bogataše, milijunaše i miljardere. Tu se nije pitalo, kakav je čovjek ni kako je stekao svoje milijune: glavno je, da ih ima i onda hura! i živio! i sve ča j' kade! Kad bi se na kakvom tranzatlantiku vozio kakav miljarder, sve mu se je klanjalo, sve mu se smiješilo mu se, a da mu odviše ne dira u živce štropot raznih strojeva, neki mašinisti metali medju kotače pamuk i krpe. U miljardere gledalo se kao u neko božanstvo, kao u neko vrhunaravno stvorenje.

Onda se i to promijenilo. Sad su na redu glumci, što rade na kinematografima. Gdje se koji od njih pojavi, tu ga se slavi još više, nego što se negda slavila Marija Terezija ili Napoleon. Ovih dana vozio se na jednom tranzatlantiku iz Amerike u Francesku poznati kino-glumac Manžu. S njim je bila i mlada jedna frajla, s kojom će se umjetnik da vjenča. Na istom parobrodu nalazio se i poznati američki miljarder Ford, kralj automobila, ali kao da ga nema na brodu. Sve su oči okrenute na Manžua, svi ga gledaju kao sunce, i da može mirno da spava, mašinisti meću u strojeve pamuk i krpe. Kad je parobrod pristao u luci, došla sila naroda, da pozdravi glumca Manžua. Tu je bilo cvijeća, pjevanja, skakanja: jedna ga je starica plačući zagrlila kliknuvši: — Oh, Manžu, moj mili i dragi Manžu! A Ford? Kao da ga nema. On je kao i svaki drugi obični smrtnik otišao u hotel, dok je Manžu sa svojom vjerenicom krenuo u Fonteblô, u mjesto, gdje su vrlo rado boravili franceski kraljevi. Kako se sve to okreće? Baš kao u onoj pjesmi, koja veli:

> Tko bil gori eto je doli,
> A tko doli — gore ustaje.

One tri:

Pošto je tužitelj iskazao svoje, obrati se sudac k šoferu:

— Ovaj čovjek ovdje veli, da ste vi u njega udarili autom, a da mu prije niste dali znaka, neka se čuva.

— Ja da mu nisam dao znaka? A stotina će ljudi posvjedočiti, da sam ga upozorio i te kako jako!

— Jest, reče tužitelj, on mi je nekoliko puta viknuo: idi mi s puta, tovare! — no pitam vas ja, gospodine suče, jesam li se ja mogao odazvati takvom pozivu. Jeli možda »tovare« moje ime? A?

Druga: Juče je Francele bio kod liječnika. Liječnik ga pregleda, napiše mu recept i reče:

— Idite s ovim u farmaciju, pa ako vam ne pomogne ovaj lijek, vratite se do tri dana, propisat ću vam nešto drugo.

— A ne biste li vi, doktore, mogli meni propisati odmah i ono drugo? — upita Francele prostodušno.

Ona posljednja:

I Ninetta je bila kod liječnika. On je pregleda i uze da je uvjerava, da joj više nije ništa.

— Vama, gospodjice, ne treba drugo, nego da malo mirujete, da otpočinite, eto.

— Ma gospodin doktor, ih prosim, neka mi pogledaju malo zajik, pak te videt...

— Ništa ne ću vidjeti, nego da i vaš jezik treba da miruje i da otpočine. **Rokac.**

IZ ROVINJA.

Novi podeštat. — Dacija. - Visoka starost. Smrt.

U prvom redu javljamo vam, da je rovinjska općina dobila novog podeštata. Dosadanji je bio s raznih razloga skinut sa svog položaja, a na njegovo je mjesto imenovan g. Giorgio Vianelli. Govore, da će taj novi podeštat biti samo provizoran, no bilo bi dobro, da ga za stalno imenuju, jer se pokazuje sposoban i dobar, a naročito se lijepo ponaša prama malom narodu.

Čuje se, da će doskora ukinuti dacijariju, pa će se moći u Rovinj roba slobodno i bez taksa da dovaža. To Rovinj jedva čeka, jer će onda roba biti jeftinija. A i za poljodjelce, koji voze robu u grad biti će bolje.

Ovdje u Rovinju imamo jednu staricu od 97 godina. Zove se Budičin. Ona živi sa svojom rodjakinjom, staricom od 95 godina. Lijepu starost su one obe doživjele. A te starice još su zdrave i dosta u dobrom stanju. Starija udjene iglu svojoj unuci i nevjesti. Još dandanas ona krpa, a pred par dana ona je vrlo savršeno sašila sama na ruke jednu lijepu košulju. E, to su stare korenike! Danas se drugačije živi i brže se umire. Smrt kosi ljude u najboljoj dobi života.

Pred nekoliko dana usnula je ovdje vječnim snom Ana Poropat Bošljeta rodom iz Trstenika. Bila je još mlada, imala je samo 29 godina. Ostavila je dvoje nejake djece. Pokojnica je bila vrlo poznata, pa je sprovod bio velik. Ispratili smo je do hladnoga groba mi Čići i mnogi drugi gradjani, i ako je ona bila Čićka. Bila je vrijedna časti, jer je bila uzorna žena.

Pred nekoliko dana došao je iz Trstenika u rovinjsku bolnicu naš vrijedni prijatelj Šimun Poropat. On je bio operiran. Par dana poslije operacije umro je. Mi Čići u Rovinju došli smo svi da ga u noći čuvamo, po našem starom običaju. To nam je dozvolio primarij bolnice, pa mu zato hvala. Oko mrtvog prijatelja bilo nas je toliko, kao da bi bio u Trsteniku. Ovdje u Rovinju ima doseljenih naših 12 obitelji. A i na sprovod došli smo svi, da pokojnog Poropata otpratimo do zadnjeg počinka. On je zaslužio naše poštovanje, pa mu to iskazasmo prigodom njegove smrti. Bilo su mu istom 52 godine, a ostavio je žalosnu ženu i 8 djece, od kojih je 6 nejakih. Neka mu je laka rovinjska gruda, a njegovima naše saučešće.

Trsteničani u Rovinju.

IZ CEROVLJA.

Proljeće i mi.

Evo prošla je zima, pust, korizma pa čak i Vazam je prošao. Vrijeme leti strelovito. Sve brzo dodje i prodje.

U proljeću smo i sve je već uskrsnulo na novi život: priroda, dol i brijeg, ptice pjevaju, stabla cvijetaju, potoci i rijeke žubore. Sve pjeva Aleluju, od neke nove lijepe radosti. Sve je obradovano uskrsom života, samo je čovjek, taj najdraži stvor božji nezahvalan svom stvoritelju i neće da se digne iz svog grijeha, neće da uskrsne iz zla, pa da procvate i da zapjeva s pticama nebeskim: »Aleluja«.

Velika je sramota za nas ljude, da u ovo vrijeme, kada se sve budi i oživljava novim životom, mi ostajemo začahureni u našem starom kalu. Bilo bi vrijeme, i to krajnje, da se trgnemo i da iz zla korak nemo odlučno i hrabro napred, da se počnemo riješavati niskih okova nazadnosti, pokvarenosti i razuzdanog života. Morali bismo i mi u ove divne proljetne dane zbaciti sa sebe sve ono što nas veže za zlo i grijeh.

Morali bismo odlučiti, da ćemo od sada unapred živjeti umjerenije i pristojnije.

Morali bismo zaključiti, da ćemo se kaniti svih ludih plesova, pića i noćnog klatarenja.

Morali bismo reći sami sebi, da ćemo od sada unapred raditi iz svih svojih snaga, i da ne ćemo više u lijenosti jesti kruha.

Morali bismo započeti svoju djecu odgajati u duhu napredka i dobra.

Kad bismo sve to proveli, uskrsnuli bismo i bili bismo u skladu s prirodom, koja pjeva Bogu Aleluja. — **ah.**

Promijena prezimena

(Nastavak.)

Slovo C.

Cabran u Ciabran
Cacich u Caci
Caglic u Cagli
Cah u Sacchi
Caiapich u Caiapi
Caich u Caicci
Cajna u Zaina
Calagaz u Calaga
Calaz u Calza
Calcich u Calci
Caleb u Calebi
Calligarich u Calligaris
Calister u Callisti
Calomarcovich u Calomarco
Camalich u Camali
Camenarovich u Camenaro
Cancellarich u Cancellari
Cancianich u Canciani
Canfarelich u Canfarelli
Caravanich u Caravani
Carboncich u Carboni
Carich u Cari
Carlich u Carli
Carlovich u Carloni
Carusich u Carusi
Casalaz u Casali
Castalinich u Castalini
Castellich u Castelli
Catarincich, Katarincich u Catarini
Cattenich u Catteni
Cattich u Catti
Caticich u Catici
Caversich u Caversi
Cavrecich u Cavrini
Cech u Cecco
Cechich u Cechi
Cecovih u Ceconi
Ceh u Cecco
Cehun u Ceccon
Celentich u Celenti
Cellich, Celich u Celli
Cendac u Cenda
Cendak u Cenda
Cepich u Ceppi
Cepach u Ceppa
Cepak u Ceppa
Cerbich u Cerbi
Cerkvenich u Cerqueni
Cernac u Cerna
Cermak u Cerna
Cermelj u Cermelli
Cernac, Cernaz u Cerna
Cernecha u Cernecca
Cernich u Cerni
Cerukovich u Cerconi

Forb se nalakti na stô, ispruži glavu i upilji oči u mladoga čovjeka. Forb je bio grdosija ljudeskara, tvrdih i snažnih mišica. Očita je bila njegova fizička nadmoć nad Barizonom, koji bijaše stasom mnogo manji od njega.

Barizon se još uvijek usprezao. Osjećao je, da ga Forb smatra nekim običnim zločincem, koji će za novac sve da učini. Ali sad se radilo o tom, da se spase Dora, stoga je bio primoran, da se vlada kao da odobrava kapetanove namjere, pa da pričeka zgodu, da ga izigra, osim ako se iznenada ne dogodi što nepredvidljivo. U jednu riječ, trebalo je nastojati, da se dobije što više vremena, što se moglo postići jedino opreznim pretvaranjem. On prihvati blagim glasom:

— Za sada ja ne vidim razloga, da vam uzšta prigovorim. Jedino bih mogao primijetiti, da bi možda zgodnije bilo, da vi gospodinu Lavrencu vratite kćer, kakvu ste je primili. Ako je pak prisilite na taj brak s vama, ona će vas nesumnjivo mrziti do vijeka.

Izraz na Forbovu licu malo se smrkša. On prihvati:

— Isprva mi možda i ne će biti sklona, ali vi jeste će i to promijeniti. Znam ja, kako treba sa ženama. Već iz ponosa ne će htjeti da prizna, da sam je prisilio na ovaj brak; pa će svršiti time, da će mi pjevati hvalospjeve i uznositi me u zvijezde. I djet ćete... U drugu ruku, meni nije stalo do bogatstva njezina oca. Ponijet ću ja sa sobom dosta zlata. Meni će trebati samo moralna potpora gospodina Lavrenca, da me uvede u svoje ugledno društvo i ništa više. Dakle, posao zaključen, nije li?

— Dajte mi vremena, da razmislim, — reče Barizon nakon kratkog oklijevanja.

— O čemu da razmišljate? Ah, već pogadjam. Vi ste bez sumnje namjeravali sami, da se oženite s gospodjicom Dorom! Nije li tako? Zet je spasao kćer, a bogati tata neka spasava zeta. Niste vi to rdavo smislili, ali kako to meni ne ide u račun, primoran sam, da vam pomrsim sve te vaše osnove. Galešu, amo!

Na ovaj poziv ispuknut kao hitac iz topa, Barizon se stavi u položaj obrane, ali je već bilo prekasno. Iza njega stajahu već tri čovjeka.

Forb zagrohota iza svega glasa.

— Eno vas u stupici! Barizone, slušajte vi mene! Dajte se razlogu. Nadasve vam pak preporučujem, da ne počinite samo ubojstvo. Bilo bi to sasvim suvišno, jer se vama ne će dogoditi ništa. Vi ste meni i više dragocjeni. Na slobodu pustit ću vas pak odmah poslije — vjenčanja.

(Slijedi.)

Cernotich u Cernotti
Cerovaz, Cerovac u Cerova
Cerquenich u Cerqueni
Cervarich u Cervari
Cessich u Cessi
Charvat u Crevato
Cherbavaz u Cherbava
Cherbocich u Cherbocci
Cherboncich u Carboni
Chermaz u Cherma
Cheriach, Cheriak u Cheria
Cherjin u Cherin
Cherkvenich u Cerqueni
Chernaz u Cherna
Cherpan u Carpano
Chersanovich u Chersano
Chersich u Chersi
Cherstincich u Crestini
Chersulich u Chersuli
Chert, Kert u Cherti
Chervatin u Crevatin
Chervatin-Ruelia u Crevati-Ruglia
Cherzan u Chersano
Cherzulich, Kerzulich u Chersuli
Cessaz u Chessa
Chialich u Chiali
Chicovich u Chicco
Chincich u Chinci
Cherlich u Cherli
Chiresich u Chiressi
Chirissich u Chirissi
Chirsich u Chirsi
Chirsich-Jurqsin u Chirsi-Iursin
Chissich u Chissi
Chius, Cus u Chiussi
Chmet, Kmet u Metti
Ciach u Ciacchi
Ciarcich u Ciarci
Cinko u Cinco
Cinich u Cini
Cioch u Ciocchi
Circovich u Circoni
Ciuk u Ciù
Ciupich u Cioppi
Clabot u Clabotti
Claj u Clai
Clancig u Chianci
Clapcich u Clappis
Clapcich-Sopcich u Clappis-Socci
Clarich u Clari
Clavich u Clavi
Clemencich u Clementi
Clemenich u Clementi
Climan u Clima
Clincich u Clinci
Climich u Climi
Clobas, Clobaz u Colbasso
Clun u Cluni
Clunich u Cluni
Cmet u Metti
Cnappi-Stanisovi u Nappi-Stanisso
Cnappi-Trionfo u Nappi-Trionfo
Cnappich u Nappi
Cnapich-Budich u Nappi-Budi
Cness u Nessi
Cobaich u Cobai
Cocetich u Cocetti
Cociancich, Kociancich u Cociani
Cocich u Cocci
Codacovich u Codacco
Codjan u Codan
Codrich u Codri
Cognitz u Cogni
Cok u Zocchi
Colarich u Collari
Coller, Koler, Kolar u Colle
Colich, Collich u Colli
Colinas u Colinassi
Comalich u Comali
Comandich u Comandini
Compost u Composti
Consich u Consi
Consolich u Consoli
Contich u Conti
Cop u Coppi
Copaitich u Copati
Copich u Coppi
Cordich u Cordi
Corelich u Corelli
Corelovich u Corello
Coren, Koren u Coreni
Corencich u Coreni
Corich u Cori
Corlevich u Corlevi
Corlovich u Corloni
Corsig u Corsi
Cos, Coss, Coos u Cossi
Cos-Micot u Cossi-Micotti
Cos-Noscovich u Cossi-Nosco
Cosetich u Cosetti
Cossich u Cossi
Coslanich u Cosliani
Coslian u Cosliani
Coslianich u Cosliani
Coslovich u Coslovi
Cosman u Cosmani
Cossovich u Cossovi
Costessich u Costessi
Costrencich u Costreni
Covacich u Covacci
Covaz u Cova
Covrich u Covri
Crall, Krall u Cralli
Cralich u Cralli
Crasovaz u Crasso
Crast u Crasti
Crastich u Crasti
Crbaz u Cherba
Crebel u Crebelli
Crebes u Crebessi
Cregliach u Creglia
Cresovich u Creso
Chervatin u Crevatin
Crisanich u Crisani
Crismanich u Crismani
Cristiak u Cristiani
Cristofich u Cristofoli
Crivicich u Crivici
Crnac u Cerna

Razno

U Pulu je došao novi istarski prefekt. — Dne 20. o. mj. prispio je u Pulu novi istarski prefekt on. Leone Leoni. On je u Pulu došao iz Sirakuze na Siciliji. Tamo je imao čast podeštata, bio je predsjednik udruženja ratnih boraca, fašistički poslanik, pokrajinski sekretar stranke i predsjednik federacije poljodjelskih sindakata. Novog su prefekta dočekali na stanici zastupnici vlasti, stranke itd.

Promet stranaca u Trstu. — Prema podatcima o prometu stranaca vidimo, da je u zadnja tri mjeseca 1927. prošlo kroz Trst 35.670 stranaca. U zadnja tri mjeseca 1926. godine, prošlo je kroz Trst preko 8 tisuća stranaca više. To znači da promet stranaca kroz Trst znatno pada. Po tom izvještaju vidimo, da je putnički promet izmedju Jugoslavije i Italije pao za oko 700 osoba.

Promet drva i šećera kroz Trst. — Iz jednog novijeg izvještaja vidimo da promet drva i šećera kroz tršćansku luku svake godine opada. Godine 1924. prošlo je kroz Trst 472.658 tona drva; 1925. — 346.878 tona; 1926. — 259.158 tona; 1927. — 215.289 tona. — Godine 1925. prošlo je kroz Trst 442.195 tona šećera; 1926. — 431.772 tona; 1927. — 246.856 tona.

Profesor Bartolini premješten. — Profesor Bartolini — famozan zbog onog svog članka o Istri i zbog one ćuške, koju mu je u ime svih uvredjenih Istrana dao jedan punokrvni «puležan» — premješten je dekretom ministra prosvjete iz Pule na gradjansku školu u Caltagirone (Sicilija). Ovo je premještenje uzrokovano incidentom, o kojem smo već pisali.

Koliko se u Puli pije. — Prema jednom izvještaju direktora puljskog dacija vidimo, da se je u Puli godine 1925. popilo 43 tisuće hektolitara vina. Godine 1926. popilo se je 41 tisuća hektolitara, a 1927. 38 tisuća hektolitara vina. Kako se iz toga vidi u Puli se svake godine sve manje pije.

Težak zločin. — U Gradinju kod Oprtlja bio je pred nekoliko dana uhapšen neki Josip Faust, zato jer je svoju noseću ženu tako zlostavljao i tukao, da je pobacila (abortirala). Kad se je to dogodilo on je prisilio ženu, da sama zakopa pobačeni plod svoje utrobe u gnoj iza kuće. To se je doznalo. Komisija je cijelu stvar ispitala, a Faust je odveden u zatvor, da čeka sud.

Gradnja školskih zgrada u Istri. — Ministarstvo javnih radova odobrilo je pred par dana, gradnju nove školske zgrade u Sv. Mariji Magdaleni kod Pazina, u Baderni kod Poreča, u Villa Lazzari kod Plomina i u Sv. Vitalu kod Višnjana.

Katastrofalni potres u Bugarskoj. — 19. o. mj. u noći od srijede na četvrtak ponovili su se opet žestoki udari potresa u velikom dijelu Bugarske. Udarci su se nastavili u četvrtak kroz cijeli dan, od kojih su neki bili osobito žestoki. Ovaj puta je bio i u Sofiji potres tako jak, da su najednom počela zvoniti zvona na crkvi Aleksandra Nevskoga sama od sebe. Neki dijelovi grada su postradali. Najjače je nastradao grad Plovdin, u kojem je porušeno mnogo zgrada osobito javnih, a porodilo se i više požara. Ima preko stotinu mrtvih i mnogo ranjenih. Mnogo žrtava ima u okolini Plovdina. U selu Sudovi, koje je potpuno razoreno, ima deset mrtvih. Na više mjesta prekinuta je željeznička pruga, te vlakovi ne mogu da idu. Na jednom mjestu pukla je zemlja, a iz pukotina provaljuju veliki mlazovi vode. Uslijed ponavljanja potresa zahvatila je pučanstvo velika strava. Pučanstvo je pobjeglo iz stanova i noćilo na kiši i oluji. Iz same Sofije seli prestrašeno pučanstvo u polja. Spasavanjem pučanstva zaposlena je vojska na čelu s ministrom vojnim Vlkovom. I kralj Boris sudjeluje kod pomoćne akcije. Pomoć šalju jugoslovenski, švicarski, madžarski, njemački, talijanski i francuski Crveni Križ. — Oko mjesta Ćirpana, koje je već pred par dana žestoko nastradalo od potresa, otvorilo se nakon ovih ponovnih potresa preko stotinu novih vrućih vrela.

Žrtve potresa u Bugarskoj. — Prema najnovijim podatcima o učinku potresa u Bugarskoj vidimo, da je tamo od potresa poginulo 500 ljudi. Porušeno je ili teško oštećeno 11.000 kuća. Na tisuće ljudi živi pod vedrim nebom, u velikom strahu od novih nesreća. — Dne 23. o. mj. osjetili su se u mjestu Filipovu novi udarci potresa, koji je bio dosta jak. — Sve države, a najviše Jugoslavija i Čehoslovačka, nastoje da bugarski narod u teškoj nesreći pomognu.

Grozan potres u Grčkoj. — Teško kao i Bugarska nastradala je pred par dana i Grčka od potresa. Dne 22. i 23. o. mj. Grčka je osjetila 47 jakih udaraca potresa. Tom je prilikom porušeno mnogo kuća, poginulo je na stotine ljudi, a i ranjenih ima mnogo. Prema vjestima koje stizavaju iz Atene vidi se da je učinak potresa za Grčku katastrofalan. Sva je zemlja pod teškim utiskom nesreće. Računa se da je 20 tisuća ljudi ostalo bez krova, jer je oko 10 hiljada kuća što sasma porušenih, što teško oštećenih. Najgore je prošlo mjesto Korint, koje je sasma porušeno, tako da se tamo ljudi neće više uopće moći naseliti. Osim Korinta vrlo su teško oštećena mjesta Luberti i Hylokastra. — Vlada je poduzela sve mjere da se nesretnom pučanstvu pomogne. Crveni Križ iz raznih država šalje u Grčku svoju pomoć.

† Ferdinando Martini. — Prema brzojavnim vijestima iz Firence razabiremo, da je u Monsummani dne 24. o. mj. naglo umro senator Ferdinando Martini. Pokojnik je bio u svoje vrijeme guverner Eritreje, te ministar u kabinetu Salandre. Senatorom je bio imenovan na predlog on. Mussolinija. — Pokojni Ferdinando Martini ima velikih zasluga za svoj politički i nacijonalni rad, a osobito se je isticao i u književnosti. Bio je odličan dramski pisac.

S aeroplanom preko Sjevernog Pola. — Prošle sedmice odletili su iz Fairbanksa u Aljaški australski kapetan Wiking i poručnik Eielson, aeroplanom na Sjeverni Pol. Njima je u 20 sati uspjelo preletjeti točno iznad Sjevernog Pola na Spitzberge. Wiking i Eielson su preletjeli u protivnom smjeru onaj put, koji su 1926. zacrtali general Nobile, Amundsen i Ellsworth. — Put je bio vrlo opasan i naporan, ali su odvažni australci ipak uspjeli.

BURZA.

Dne 25. aprila moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 18.95; 1 eng. šterlinu za lira 92.60; 100 franc. franaka za lira 74.70; 100 njem. maraka za lira 453.—; 100 belg. franaka za lira 265.—; 100 švic. franaka za lira 365.—; 100 austr. šilina za lira 268.—; 100 čeških kruna za lira 56.30; 100 jug. dinara za lira 33.40.

DOPISNICA UPRAVE

Jack Grbac, Oregon: Primili smo sve u redu.

Anton Lekić, Nerezine: Pismeno smo Vas obavijestili, da smo primili sve u najboljem redu. Hvala!

Cetinja Mate, Plase 168: Uredili smo. Preplata je lira 15 godišnje. Pošaljite nam Vaš točan naslov.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

Ortopedijski Institut A. ZECCHI
Via Roma 31 — TORINO — Primo piano nobile

Aparat Zecchi **ozdravljuje**

ERNIJU
(KILU)

Pouzdano potvrdjenje jedne ugledne gospodje

„Za javnu istinu, moram gosp. Zecchi, potvrditi da mi je aparat kojeg ste mi Vi poslao, bio draga utjeha, jer mi je ozdravio erniju koju su mi druga sredstva bila još pogoršala.

„Ovlašćujem Vas, gosp. Zecchi, da učinite s mojim pismom i slikom, koju Vam šaljem, ono što Vi želite.

D'ALPAOS SALUTE
Garna D'Alpago (prov. Belluno).

Javljamo, da će ovaj koristan aparat biti prokušan od **ortopedika A. ZECCHI** i njegovih vještih pomagača u slijedećim mjestima i svratištima:

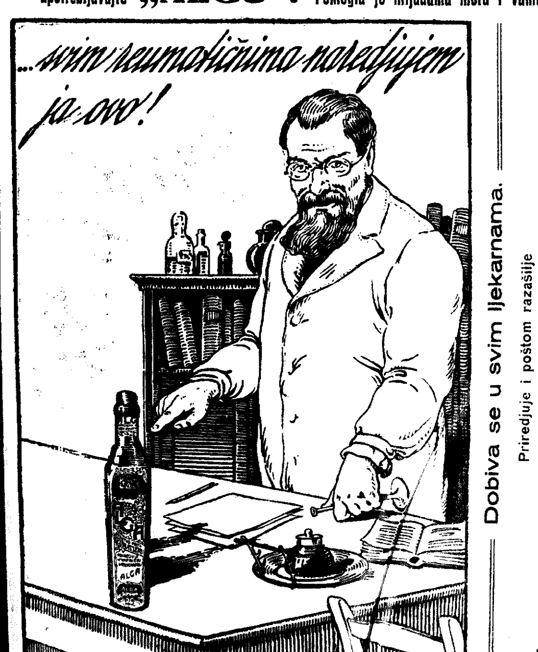
Gorica: srijeda 2. i četvrtak 3. maja „Albergo Angelo d'oro".
Trst: petak 4. maja „Albergo Moncenisio".
Pula: subota 5. maja „Hotel Miramare".
Zadar: nedjelja 6. i ponedjeljak 7. maja „Hotel Vaporetto".
Rijeka: utorak 8. i srijeda 9. maja „Albergo Riviera".
Sv. Petar na Krasu: četvrtak 10. maja „Albergo Rebec".

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Proti
REUMATIZMU, kostobolji, išhijasu,
natečenim zglobovima, proti ukočenim žilama, probadanju
upotrebljavajte „ALGU". Pomogla je hiljadama mera i Vama.

Dobiva se u svim ljekarnama.
Priredjuje i poštom razašilje
Laboratorij „ALGA" - Ljekarna D. Budak, Fiume

Broj 18 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 3. maja 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Uzapta „Istarske Riječi“

Prošli broj našega lista bio je uzapćen. Kr. Prefektura nam je dostavila slijedeći dekret o uzapti:

Br. 082-4790.

PREFEKT TRŠĆANSKE POKRAJINE

vidjevši hrvatski tjednik «Istarsku Riječ» od 26. aprila 1928. br. 17. izdan u Trstu;

uzevši u obzir, da su u članku «† Petar Burić» iznesene tendencijozne aluzije na nasilna djela, koja bi bila izvršena u mržnji proti spomenute osobe, s kritičkim izrazima, koji mogu da urode nepovjerenjem spram Vlasti, te mogu tako da uzbude duhove uz opasnost za javni red;

vidjevši postojeće dispozicije o štampi te čl. 3. općinskog i pokrajinskog zakona od 4. februara 1915. br. 148;

Odredjuje:

Uzapćen je hrvatski tjednik «Istarska Riječ» od 26. aprila 1928. br. 17., izdan u Trstu, zbog gore spomenutog članka.

Ovaj dekret mora direkcija lista objaviti u idućem broju.

Gosp. tršćanski kvestor ima da provede ovaj dekret.

Trst, 26. aprila 1928.

Prefekt
FORNACIARI v. r.

Politički pregled

Otvorenje velike izložbe u Torinu. — Dne 1. o. mj. na vrlo je svečan način otvorena u Torinu jedna velika izložba, koja je organizirana da se proslavi četvrta stoljetnica Emanuela Filiberta. Izložbu je otvorio Kralj Viktor Emanuel u pratnji Kraljice, mnogih prinčeva, zastupnika vlade i drugih visokih dostojanstvenika. Po otvorenju održao je Vojvoda Aostski jedan govor, koji je bio oduševljeno primljen. — Kralj je zatim s pratnjom pregledao svaki pojedini paviljon izložbe. — Istoga dana popodne Kralj i Kraljica su prisustvovali otvorenju jedne velike izložbe slika.

Italija, Njemačka i Poadižje. — Rimski dopisnik berlinskog lista «Tag» posjetio je pred nekoliko dana on. Mussolinija. U razgovoru je novinar zapitao on. Mussolinija, bi li se izmedju Njemačke i Italije moglo postići onakvo prijateljstvo kakvo postoji izmedju Italije i Madžarske. On. Mussolini je odgovorio: «To je ovisno na koncu konca od same Njemačke». — Novinar je zatim zapitao on. Mussolinija zašto Italija ne priznaje Njemcima u Poadižju ni toliko elementarnih pravica, koliko ih priznaje Arapima u Tripolisu. Oni naime imaju svoje škole, u kojima djeca uče svoj materinji jezik. — On. Mussolini je na to odgovorio, da u Poadižju ima njemačkih škola. Njemačke novine, koje tamo izlaze svjedoče, da se njemački jezik u Poadižju ne zatire. — Nadalje je on. Mussolini rekao njemačkom novinaru, da se Italija mnogo zauzima za države, koje su bile u ratu oslabljene. Izrazio se je, da zbliženju Njemačke i Italije ne priječi ništa drugo nego onih 200 tisuća poadižkih Njemaca, za koje se Njemačka toliko brine.

Deset hiljada milanskih radnika u Rimu. — Prošle nedjelje dne 29. aprila došlo je u Rim iz Milana 11 specijalnih vlakova, u kojima se je dovezlo 10.000 milanskih radnika. Oni su došli, da posjete i pregledaju prijestolnicu. Na kolodvoru su bili vrlo svečano primljeni od mnogobrojnih zastupnika vlasti, organizacija, te od velike mase rimskog gradjanstva. Radnici su otišli u rimski Kolosej, kamo je malo zatim došao on. Mussolini. On je milanske radnike pozdravio jednim govorom, u kojem je rekao, da je to prvi put u historiji, što se jedna ovako velika masa radnika dignula da posjeti jednog predsjednika vlade. — Zatim je govorio o jakosti fašizma i fašističke vlade, koja ne će pasti i ako se mnogi na razne načine dižu protiv nje. U svom je govoru naglasio sve ono što je fašizam učinio na korist radničkog staleža. — Radnici su oduševljeno manifestirali on. Mussoliniju. — Svi nedjeljni listovi posvetili su milanskim radnicima uvodne članke. — Radnici su se zadržali u Rimu do ponedjeljka na večer.

Vjenčanje Vojvode od Pistoje i Princeze Lidije Arenberške. — U ponedjeljak dne 30. aprila u Torinu je na najsvečaniji način obavljeno vjenčanje Pistojskoga Vojvode s Princezom Lidijom Arenberškom. Vjenčanju su prisustvovali Njeg. Vel. Kralj i Kraljica, mnogi princevi i princeze talijanski i strani, brojni visoki dostojanstvenici, časnici itd. Civilno vjenčanje potvrdio je predsjednik senata senator Tittoni, a kao notar krune bio je ministar Federzoni. Crkveno vjenčanje obavio je u Crkvi Sv. Sindone kardinal Gamba.

Ustanovljene jedinstvene organizacije za pošumljivanje. — Dne 30. aprila vršio se je u Rimu u prostorijama ministarstva narodnog gospodarstva sastanak zastupnika svih organizacija, koje rade i propagiraju oko pošumljenja golih predjela. Po opširnoj debati zaključeno je, da će se sve te propagandne organizacije ujediniti u jednu jedinu, kojoj će biti predsjednikom Arnaldo Mussolini. — Prigodom sastanka govorio je ministar Belluzzo o pošumljivanju, koje vlada provadja u zadnje vrijeme. Naročito je naglasio velika pošumljivanja u Istri.

Rimski pozdrav i vojska. — Glavno zapovjedništvo milicije razposlalo je nedavno jednu okružnicu, kojom odredjuje, da od sada unapred milicijoneri imaju pozdravljati časnike i podčasnike redovite vojske samo rimskim pozdravom. (Saluto romano).

Stalne cijene po svoj državi. — Ministarstvo narodnog gospodarstva sporazumno s centralnim medsindikalnim odborom prati pomno gibanje cijena živežnih namirnica, u raznim pokrajinama države. Doskora se ima izraditi jedan program, po kojemu će se za svu državu uvesti stalne cijene za sve živežne namirnice.

Novi konzulati. — Doskora će biti objavljen kr. dekret, kojim će se preurediti talijanska konzularna mreža u inozemstvu. Nekoji će konzulati biti ukinjeni a mnogi će biti uspostavljeni, prema potrebi i novim prilikama. Računa se da će biti uspostavljeno 40 novih generalnih konzulata, konzulata i podkonzulata. — Kad bude to provedeno Italija će u inozemstvu imati 300 konzularnih ureda.

Novinar Haendel — riješen. — Kako je poznato pred 4 mjeseca bio je na sušačkom mostu od jugoslovenske policije uhapšen August Haendel, inžinir i novinar. On je stanovao u Kraljevici, a bio je dopisnikom tršćanskog fašističkog dnevnika «Popolo di Trieste». U tom je listu pisao o Jugoslaviji i tamošnjim prilikama. Jugoslovenska policija je Haendela uhapsila zato, jer je sumnjala da se on bavi špijunažom, a osim toga i zato, jer je u «Popolo di Trieste» izišao jedan njegov dopis, kojim je nanešena uvreda jugoslovenskom kralju Aleksandru. Haendel je poslan iz Sušaka u Zagreb, gdje je bio zatvoren u čekanju suda. Napokon je prošle subote, dne 28. aprila pred zagrebačkim tribunalom počeo protiv njega proces. Proces je trajao dva dana. Na koncu je sud proglasio Haendela nedužnim, jer se nije moglo dokazati dokumentima, da je on špijun. Zbog uvrede kralja Aleksandra nije mogao biti osudjen, jer 250. član kaznenog zakonika kaže, da se taj zločin ne može kazniti, ako je počinjen u stranoj državi. «Popolo di Trieste» izlazi v Trstu, a on je onaj dopis poslao iz Rijeke. — Optuženog Haendela branio je zagrebački advokat dr. Ivo Politeo. — Državni odvjetnik podnio je protiv osude svoj priziv.

Istraga o milanskom atentatu. — Podskretar u ministarstvu unutarnjih poslova on. Bianchi bio je više dana u Milanu, pa je imao više razgovora s tamošnjim predstavnicima vlasti i policije, da se informira o istrazi, koja se vodi po milanskom atentatu. U Milanu je do sada bilo aretiranih 560 osoba. Od tih je puštenih na slobodu 300. Do sada je medju uhapšenima pronadjeno šest ljudi, na koje se osobito sumnja, da su učestvovali u atentatu. Biti će predani posebnom tribunalu.

Talijanski uvoz i izvoz. — Agencija «Roma» javlja, da je u prva dva mjeseca ove godine Italija uvezla iz drugih država robe za 3 miljarde 268 milijuna i 209.430 lira, a izvezla za 2 miljarde 338 milijuna 677.625 lira.

Devetnaest komunista iz Taranta pred posebnim tribunalom. — Prošle sedmice vršila se je pred posebnim tribunalom u Rimu rasprava protiv devetnaestorice komunista iz Taranta, koji su bili optuženi, da su se bavili propagandom komunizma i da su spremali urotu protiv države. Sedamnaest ih je bilo osudjenih na zatvor od 2 do 12 godina, a samo su dva riješena.

Eritreja će dobiti novog guvernera. — Dosadanji guverner afričke kolonije Eritreje dr. Gasparini biti će postavljen na raspoloženje ministarstva vanjskih poslova. Na njegovo mjesto biti će imenovan Corrado Zoli, dosadanji generalni direktor u ministarstvu kolonija.

Titulescu u Italiji. — Dne 27. aprila prispio je u San Remo rumunjski ministar vanjskih poslova Titulescu.

Teška avijatička nesreća. — Dne 27. aprila dogodila se je na avijatičkom pristaništu u Rimu jedna teška avijatička nesreća, prigodom koje je nastradao životom avijatički general Guidoni. General Guidoni se je digao u pratnji jednog pilota u visinu od nekih 1000 metara. On je naime htio osobno da kuša vrijednost jednog padobrana. Vezao je na sebe padobran, pa se je bacio iz aeroplana. Nesreća je htjela, da se padobran nije kako treba otvorio. General Guidoni je iz visine od 1000 metara pao na zemlju, te je ostao na mjestu mrtav. — Njegovom smrću trpi talijanska aeronautika veliki gubitak, jer je on bio u svojoj struci neuporedivo sposoban. Bio je još mlad, imao je 48 godina. Prošle nedjelje priredjen mu je veličanstven sprovod.

Sindakalni kongresi u Rimu. — Dne 4. i 5. maja vršiti će se u Rimu kongres svih sindakata poljodjelskih radnika. Dne 6. 7. i 8. vršiti će se pak kongres cjelokupne konfederacije fašističkih radničkih sindakata.

Italija i Jugoslavija. — Govori se, da će Italija odmah po ratifikaciji neptunskih konvencija od strane Jugoslavije, sklopiti s Albanijom carinsku uniju. Ta je vijest uzbunila jugoslovensku javnost, a naročito to pitanje zanima Radića i Pribićevića. Oni su zajedno s vodjom zemljoradnika Jovanovićem u tom pogledu postavili vladi interpelaciju. Tom interpelacijom oni pitaju: je li istina, da Italija kani sklopiti s Albanijom carinsku uniju; kakvo će stajalište uzeti velike države prama ovoj politici Italije; da li bi bilo dobro poduzeti sve potrebno, da se spriječi daljnje osvajanje Albanije sa strane Italije; bi li bilo korisno predložiti Ligi Naroda, neka preuzme zaštitu Albanije. Jugoslovenska vlada bi imala na tu interpelaciju dati jedan odgovor.

Koliko Talijana ima u državi i inozemstvu. — Prema najnovijoj statistici centralnog statističnog ureda vidimo, da je koncem 1927. godine bilo u državi 40 milijuna 799.000 stanovnika, a izvan nje u emigraciji, da je bilo 9 milijuna 250.000 Talijana. — Od 1921., kad je učinjena zadnja statistika, do konca 1927. broj stanovnika u državi narasao je za 2 milijuna 777.220.

Cvijetni dan. — On. Mussolini je rasposlao svim prefektima u državi okružnicu, kojom odredjuje, da se prve nedelje junija u svakoj općini ima prirediti «Cvijetni dan», kojom prigodom se imaju sakupljati novčani doprinosi u korist onih ustanova i organizacija, koje vode borbu protiv tuberkuloze.

Petnaest milijuna za organizaciju «Balilla». — Upravni odbor posebnog fonda ministarstva korporacija odobrio je pred nekoliko dana proračun za buduću poslovnu godinu. Zaključeno je, da buduće godine ne će ministarstvo imati velikih posebnih troškova, pa je odredjeno da se iz toga fonda dade 15 milijuna lira organizacijama «Balila» i «Dopolavoro».

Imena, koja vrijedjaju nacijonalni red. — Podeštat općine Fordinova uložio je na ministarstvo pravosudja molbu neka bi odobrilo promjenu nekih imena njegovih općinara, koja vrijedjaju fašistički nacijonalni red, i to: Anarhija Bertini u Irena Bertini, Lenin Onniboli u Gaetano Onniboli, Bebel Volta u Romano Volta i Engel Volta u Vittorio Volta.

Zastupnici sindakalnih organizacija iz Poadižja kod on. Mussolinija. — Dne 25. aprila prispjela je iz Bolzana u Rim deputacija poadiškog stanovništva. Deputacija se sastojala od 15 članova. Medju njima je bilo više uglednih industrijalaca, te nekoliko zastupnika radnika. Deputacija je došla u Rim, zbog nekih poslova sindakalnog značaja, te da posjeti on. Mussolinija. On. Mussolini je deputaciju primio u posebnu audijenciju.

Rimski guverner posjetiti će New-York. — Dne 24. aprila odputovao je parobrodom iz Napulja u New-York rimski guverner knez Potenziani. On je pozvan u Ameriku od newyorškog načelnika, koji je nedavno bio u Rimu.

Novine i aretacije. — Državni podtajnik u ministarstvu unutranjih poslova rasposlao je svim prefektima jednu okružnicu, kojom ih poziva, neka svaki dan dnevnim novinama javljaju sva imena onih osoba, koje su bile aretirane. Novine će od sada unapred dnevno donašati tu listu, a uz svako ime biti će označeno zašto je osoba uhapšena. Isto tako novine će objavljati i listu onih, koji budu ispušteni iz zatvora.

Izbori u Francuskoj. — Prošle sedmice obavljeni su u Francuskoj izbori za parlamenat. Izbori su posvuda prošli u najvećem redu i bez najmanjeg incidenta. Kako se je predvidjalo, pobjedili su nacijonalisti, to jest ona grupa, koja je sada na vladi i koju vodi predsjednik vlade Poincaré. Prema konačnom brojenju vidimo, da su komunisti dobili 14 mandata, (prije su ih imali 26); udruženi socijalisti i komunisti 2?; sjedinjeni socijalisti 102; republikanski socijalisti 46; radikalni socijalisti 122 (prije 140); radikalni republikanci 53; ljevičarski republikanci 98; republikanski demokrati 161 i konzervativci 12 mandata. — Za rezultat izbora u Francuskoj vladalo je u cijelom svijetu veliko zanimanje. Promjenom u francuskoj vladi promjenila bi se u mnogočem i opća internacijonalna politika. No, kako vidimo ostati će sve po starom.

Uapšenje Bele Kuna. — Dne 26. aprila uhapšen je u Beču bivši komunistički diktator Madžarske Bela Kun. Kako novine javljaju on je došao iz Rusije po nalogu moskovske vlade, a imao je da predje u Madžarsku, gdje je namjeravao opet stupiti na čelo komunističkog pokreta. Madžarski komunisti ostali su naime bez vodja, jer su glavni pohapšeni ili pomrli. — Bela Kun biti će predan sudu. Kod njega je nadjeno mnogo političkog materijala, propagandnih spisa itd. — Kako je poznato Bela Kun bio je na čelu sovjetske vlade u Madžarskoj. Kad je ta vlada pala on je iz Budimpešte pobjegao u Beč, a odatle je bio poslan s nekoliko drugova u Rusiju u zamjenu za austrijske zarobljenike.

Umro je ruski general Wrangel. — Dne 26. aprila umro je u Bruxelesu (Belgija) general Wrangel, glavni zapovjednik ruske carističke vojske u emigraciji. Za nastupa boljševika Wrangel je uz Denikina vodio takozvanu bijelu vojsku, koja je bila vjerna caru i koja se je borila da spriječi boljševizam. — Denikinova vojska je u toj borbi propala, a većina je vojnika pobjeglo na poluotok Krim. Wrangel je te vojnike opet organizirao i stao im je na čelo. Od svih velevlasti bio je priznat šefom carističke ruske vlade. On je sa svojom vojskom, koja je bila sastavljena od samih dobrovoljaca, navalio na boljševike. Imao je par uspjeha, ali nije mogao odolijeti velikoj snazi crvenih. Boljševici su ga stisli na Krim, a doskora su osvojili i Krim. Wrangel je u novembru 1920., sa svojom vojskom morao pobjeći iz Rusije. Ladjama se je prevezao u Carigrad, odakle su se ruski emigranti razišli po cijelom svijetu, a najviše ih se je naselilo u Jugoslaviju. Wrangel je neko vrijeme sa svojim štabom živio u Beogradu, odakle je vodio sav caristički pokret emigranata. Konačno je iz Jugoslavije otišao u Belgiju, gdje je umro. Bio je dugo bolestan od sušice. Njegovom smrću gube ruski caristi vodju, kojeg će biti teško ili nikako nadomjestiti.

Aretacija komunista u Njemačkoj. — Berlinska policija uhapsila je u nedelju dne 29. aprila 139 komunista. Do hapšenja je došlo zato, jer su se ti komunisti u blizini Berlina napali na jednu skupinu studenata.

Izložba automobila i strojeva u Zagrebu. — Dne 30. aprila otvorena je u Zagrebu velika proljetna izložba automobila, poljodjelskih strojeva i radio aparata. Ujedno je otvorena i izložba malog, te kućnog obrta.

Stranački zbor u Subotici. — Dne 29. aprila vršio se je u Subotici veliki manifestacioni zbor seljačko-demokratske koalicije. Na zboru su govorili Pribićević, Radić i Pucelj.

Čehoslovački željezničari u Ljubljani. — Dne 30. aprila došlo je u Ljubljanu 96 članova Čehoslovačkog željezničarskog udruženja. Bili su svečano dočekani od jugoslovenskih kolega, vlasti, organizacija itd. Iz Ljubljane otišli su Čehoslovaci u Zagreb, Beograd itd.

Amerika i Jugoslavija. — U ministarstvu vanjskih poslova Sjedinjenih Država Sjeverne Amerike počela su pogadjanja za sklapanje arbitražnog ugovora izmedju Sjedinjenih Država i Jugoslavije.

Marinković se je vratio u Beograd. — Dne 25. aprila vratio se je iz inozemstva u Beograd jugoslovenski ministar vanjskih poslova Marinković. On je bio duže vremena na liječenju u Francuskoj. Sada je sasma zdrav. U Beogradu je bio srdačno dočekan.

Brzi razvoj jugoslovenske trgovačke mornarice. — Prema podatcima agencije «Roma» vidimo, da je tonaža jugoslovenske trgovačke mornarice godine 1921. iznašala 114.388 tona. U 6 godina, to jest do 1927. jugoslovenska je trgovačka mornarica narasla na 270.000 tona. Predvidja se, da će do polovice 1928. imati 300.000 tona. — Uslijed tog naglog razvitka jug. trgovačke mornarice i izgradnjom željezničke pruge Split-Šibenik, trpe mnogo talijanske parobrodarske pruge Trst-Rijeka-Kotor. Do sada su talijanski parobrodi činili tu prugu 4 puta na sedmicu. Doskora se kani izmedju Sušaka i Kotora uvesti dnevna jugoslovenska veza. — Jugoslavija malo oskudjeva na pomorskim vezama s inozemstvom, a naročito s Amerikom, pa se mora služiti dosta talijanskim vezama. No sada se sprema ustanovljenje jednog novog jugoslovenskog parobrodarskog društva, koje će velikim parobrodima vršiti promet izmedju Jugoslavije i Amerike.

Francuski ministar vanjskih poslova Briand ozbiljno je obolio. — Već više vremena pronašale su se u javnosti vijesti o slabom zdravstvenom stanju francuskog minstra vanjskih poslova Aristida Brianda, ali se tim glasovima nije vjerovalo, jer se je česta Briandova neraspoloženja smatralo «diplomatskim bolestima». Medjutim u posljednje vrijeme Briandovo se stanje pogoršalo uslijed teške gripe, pa on uslijed toga nije mogao učestvovati u izbornoj borbi, ali je ipak bio s velikom većinom izabran u 3. kotaru grada Nantesa. Tvrdi se, da bi u slučaju Briandove demisije radi bolesti sam Poincaré bio spreman preuzeti ministarstvo vanjskih poslova dok bi ministarstvo financija prepustio Tardieu-u. S druge se strane ističe, da i radikalski vodja sadašnji ministar prosvjete Herriot reflektira na to mjesto.

Ruska vanjska politika. — Pred nekoliko dana sastali su se u Moskvi na jednu konferenciu svi uvaženiji sovjetski poslanici i diplomatski zastupnici u inozemstvu. Na toj konferenci se je opširno raspravljalo o dosadanjoj ruskoj vanjskoj politici. Zaključeno je, da će Rusija svoju politiku prama nekim država što prije u znatnijem promjeniti.

Austrijska manifestacija za Poadižje. — U Beču priredjuje svake godine društvo «Andreas Hofer» u spomen gubitka južnog Tirola jednu manifestaciju. Takva je manifestacija priredjena i pred nekoliko dana. U manifestaciji je učestvovala velika masa naroda, zastupnik austrijskog ministra rata, mnogi državni poslanici, te sve nacionalističke i druge organizacije. Sve je prošlo u redu bez incidenata.

Izložba knjige u Firenzama. — Vojvoda od Bergama i državni podtajnik u ministarstvu prosvjete na svečan su način dne 22. aprila otvorili u Firenzama veliku medjunarodnu izložbu knjige. Otvorenju je prisustvovalo 20 zastupnika raznih država, koje se izložile svoje novije knjige.

Gradjanski rat u Meksiku. — U Meksiku je pred par dana opet došlo do sukoba izmedju ustaša i vladinih četa. Tom je prilikom poginulo 200 ljudi.

Konferenca Male Antante. — U rumunjskom, čehoslovačkom i jugoslovenskom ministarstvu vanjskih poslova vrše se žive priprave za konferencu Male Antante, koja bi se imala do nekoliko dana sastati u Bukareštu.

Rumunjska kraljica doći će u Suboticu. Dne 6. maja doći će u Suboticu rumunjska kraljica Marija. Prisustvovati će svečanosti tamošnje konjaničke regmente, koja nosi njezino ime. S njom će doći i mali rumunjski kralj Mihajlo.

Austrija će dobiti zajam. — Sjedinjene države Sjeverne Amerike dati će doskora Austriji zajam od 100 miljuna dolara. Austrija će zajam upotrebiti za razne javne radove.

Njemačka i Jugoslavija. — Mjeseca maja otputovati će iz Jugoslavije u Njemačku jedna veća grupa jugoslovenskih učenjaka, književnika i umjetnika. Pozvala ih je monakovska akademija. Jugosloveni će u raznim mjestima Njemačke održati predavanja u svim pitanjima Jugoslavije, o gospodarskim, političkim, kulturnim prilikama itd. Koncem godine posjetiti će Jugoslaviju njemački naučenjaci, književnici i umjetnici.

Chamberlain će pasti. — Jedan uvaženi engleski list piše, da nije daleko dan, kada će dosadanji engleski ministar vanjskih poslova Chamberlain pasti. On će biti zamjenjen jednom novom ličnošću, a ta bi ličnost bio Lord Birkenhead. Konzervativna stranka naime nije zadovoljna s vanjskom politikom Chamberlainovom. Osobito nije stranka zadovoljna s politikom prama Sovjetskoj Rusiji.

Radetićeva knjiga istarskih pripovijesti «Kad se užge mlada krv» stoji sa poštarinom 3 lire i 50 cent., a dobije se u našoj upravi.

Domaće novosti

POZOR!

Javljamo svima onima, koje interesira, da su se uredništvo i uprava «Istarske Riječi» pred par dana iselili iz dosadanjih prostorija, te se od sada unapred nalaze na Piazza Oberdan broj 1, drugi kat. Sva pisma i druge poštanske pošiljke za «Istarsku Riječ» treba od sada unapred slati na novu adresu: **«Istarska Riječ» — Piazza Oberdan 1/II.**

Ovogodišnja ljetina. — Lanjska je ljetina u našim krajevima bila slaba da slabija nije mogla biti. Oštetila je teško našeg siromašnog poljodjelca. Neuspjeh lanjske ljetine istarsko će gospodarstvo osjećati za koju godinu. Kakva će pak biti ovogodišnja ljetina? To je pitanje, koje se nameće svima. Da li će biti bolja od lanjske? Hoće li naplatiti trud i hoće li bar djelomično nadoknaditi ono, što se je lani izgubilo?

Svako proricanje o uspjehu ljetine za sada bi bilo malo preuranjeno, ne može se ipak reći, da sadanje stanje dozvoljava dobre nade. Ako vremenske prilike ostanu ovakve kakve su sada, ljetina neće biti slaba. To vrijedi u glavnom za naše krajeve. Tako sude ljudi, koji imaju iskustva. O općem izgledu ljetine za cijelu državu izvještava ministarstvo narodne ekonomije. To ministarstvo ima posebni ured, koji se time bavi. Iz izvještaja vidimo, da se je u svoj državi žito posijalo u potpunom redu i u najboljem vremenu. Izuzeti su samo neki krajevi, gdje se nije zbog čestih kiša na vrijeme sijalo. Pšenica bujno raste, a zadnje su kiše dobro djelovale na njezin razvoj.

Zanimivo je, da je žito u nekim krajevima Italije već dozorilo i da se već i žanje, na primjer na Sardiniji u okolici Cagliari, te u nekim krajevima južne Italije. Tamo siju posebnu vrst pšenice, tako zvanu «mješanu Mentanu». To je neko novo sjeme, koje vrlo dobro uspjeva. Ta je pšenica u spomenutim krajevima klasala već u februaru. — Izvještaj ministarstva ekonomije kaže, da će ovogodišnja ljetina, ako ostanu vremenske prilike ovako povoljne kao do sada, biti vrlo dobra.

Podvozna tarifa za rižu, koja je namjenjena Istri — snižena. — Službeni list «Gazzetta Ufficiale» donaša kr. dekret, kojim se za vrijeme od 1. maja do 31. maja snižuje za 50% tarifa na prevoz riže iz bilo koje stanice u državi, ako je ta riža naslovljena na «Prvu čistionicu riže na Rijeci». No, tarifa nije snižena za svu rižu, koja ide riječkoj čistionici, nego, samo na onu količinu, koja će, iza kako se očisti, biti odredjena za potrošnju u istarskoj pokrajini.

Cijena soli je snižena. — Kr. dekretom, koji je izišao u službenom listu «Gazzetta Ufficiale» odredjeno je, da se po svoj državi snizi cijena boljoj kuhinjskoj soli. Za rasprodavače cijena se soli snizuje od 720 na 360 lira kvintal, a za općinstvo od 800 na 400 lira kvintal. Te će nove cijene vrijediti od 1. maja dalje.

Pomoć ribarima, koji love srdele za konzerviranje. — Novine javljaju, da će ministarstvo narodnog gospodarstva, dogovorno s fašističkim udruženjem ribolovske industrije organizirati neku službu za pomoć ribarskim ladjama, koje love srdele za konzerviranje. U onim krajevima, gdje ima tvornica za konzerviranje ribe i gdje je lov na srdele najbolje razvijen, (kao na primjer u tršćanskom zaljevu, uz istarsku obalu itd.) pomoćne će ladje, odredjene od države, čuvati ribarske čamce od napadaja dupina (koji mnogo škode ribolovu, jer tjeraju ribu i kidaju mreže), te od oluje na širokom moru. Na taj način moći će se ova vrst ribolova razviti, a to će mnogo koristiti industriji konzervirane ribe.

Dar on. Mussolinija velikim familijama. — Predsjednik vlade on. Mussolini, stoji na stanovištu, da se dobra budućnost Italije temelji na što većem broju stanovnika. Da pokaže svoju simpatiju do onih familija, koje imaju mnogo djece, on. Mussolini im daje novčane potpore. Tako je pred nekoliko dana odredio, da se podjeli 500 lira Frani Fančuli iz Žminja, 400 lira Josipu Kresini iz Žminja, 400 lira Tankoviću Antunu iz Žminja i 400 lira Pučiću Josipu iz Žminja.

Popusi na željeznicama za posjetioce postojnske špilje. Generalna direkcija državnih željeznica odredjuje popust od 30% od 1. maja do 30. septembra za posjetioce postojnske špilje, i to za one, koji polaze sa bilo koje stanice u državi preko Monfalcona. Za posjetioce iz Triju Venecija dakle i iz Istre odredjen je popust od 50 posto na vozne karte za tamo i natrag, ali samo u danima od 18. do [illegible] maja te od 1. do 21. septembra. [illegible] maja i [illegible] septembra biti će u postojnskoj [illegible] priredjene velike svečane zabave.

Pošumljivanje šuma. — Nedavno je [illegible] krajevima oko Umaga, Buzeta, Pazina, Poreča i Umaga. U ovoj [illegible] sezoni utrošiti će se [illegible] za pošumljivanje oko 800 tisuća lira. Zasadjeno će biti u sve oko [illegible] miljuna stabalaca iz raznih istarskih, tršćanskih i goričkih rasadnika. Popraviti će se štete, koje je istarsko šumarstvo lanjske godine pretrpjelo od suše i požara. U budućoj sezoni 1928.-29. zasaditi će se oko 5 miljuna stabalaca.

Nova cesta Sv. Lovreč-Žbandaj. Napokon je dovršena gradnja nove ceste, koja spaja Sv. Lovreč Pazenatički sa Žbandajem. Tom novom cestom znatno je poboljšan saobraćaj na Poreštini. Do sada je iz Sv. Lovreča do Poreča vodila cesta duga 18 kilometara. Sada je ta daljina smanjena na 13 kilometara. Kazali smo, da je cesta dovršena, ali nije sasma. Novu bi cestu trebalo izgladiti teškim valjkom, jer je ovako gotovo neupotrabiva. Cestom mogu da voze samo teški vozovi, jer je kamen po njoj još neizgažen i grub, pa je promet s manjim vozovima, a i s većim, ako su teško nakrcani, nemoguć. Kr. komisija je bila obećala, da će cestu valjkom izgladiti, pa bi to trebalo učiniti. Osim toga trebalo bi novoj cesti imenovati jednog cestara.

Don Cecinović premješten iz Barbana u Medulin. — Pred nekoliko dana ostavio je Barban dosadanji tamošnji kanonik Don Jakov Cecinović. On je tamo službovao 11 godina. Iz Barbana je premješten u Medulin. Na odlasku iz Barbana pozdravio je Don Cecinovića jednim oproštajnim govorom barbanski podeštat g. Mario Resen. Puljska «L'Azione» piše, da je iz Barbana otišao Don Cecino.

U Pulu je došao novi istarski prefekt. — Dne 20. o. mj. prispio je u Pulu novi istarski prefekt on. Leone Leoni On je u Pulu došao iz Sirakuze na Siciliji. Tamo je imao čast podeštata: bio je predsjednik udruženja ratnih boraca, fašistički poslanik, pokrajinski sekretar stranke i predsjednik federacije poljodjelskih sindakata. Novog su prefekta dočekali na stanici zastupnici vlasti, stranke itd.

Jedna okružnica novog prefekta. Novi istarski prefekt Leone Leoni preuzeo je svoju dužnost. Tom je prilikom rasposlao svim vlastima i reprezentacama Istre jednu okružnicu, kojom obećaje, da će kao vojnik strogo izvršavati naloge vlade i da će raditi za dobro istarske pokrajine.

Statistika stanovništva tršćanske pokrajine u prošlom mjesecu. — Prema službenim podatcima vidimo, da se je u mjesecu aprilu rodilo u gradu Trstu 316 djece, u ostaloj pokrajini 225 djece, ukupno 541 djece. U mjesecu martu rodilo se je u tršćanskoj pokrajini 620 djece. Prema tome se je u aprilu rodilo 75 djece manje nego u martu.

U mjesecu aprilu umrlo je u gradu Trstu 321 osoba, a u ostaloj pokrajini 124, ukupno 445 osoba. U martu je u tršćanskoj pokrajini umrlo 491 osoba. Broj umrlih je u prošlom mjesecu manji za 46.

U mjesecu aprilu sklopljeno je u tršćanskoj pokrajinbi 198 brakova. U martu je bilo sklopljeno 125 brakova. Broj brakova je bio u prošlog mjeseca veći za 73.

Otvorenje ljetne sezone u Portoroze. U nedjelju dne 22. aprila na vrlo svečan način, uz prisustvo raznih visokih uzvanika i zastupnika vlasti, u Portorožu otvorena ovogodišnja ljetna sezona.

Promet stranaca u Trstu. — Prema podatcima o prometu stranaca vidimo, da je u zadnja tri mjeseca 1927. prošlo kroz Trst 35.670 stranaca. U zadnja tri mjeseca 1926. godine, prošlo je kroz Trst preko 8 tisuća stranaca više. To znači da promet stranaca kroz Trst znatno pada. Po tom izvještaju vidimo, da je putnički promet izmedju Jugoslavije i Italije pao za oko 700 osoba.

Promet drva i šećera kroz Trst. — Iz jednog novijeg izvještaja vidimo da promet drva i šećera kroz tršćansku luku svake godine opada. Godine 1924. prošlo je kroz Trst 472.658 tona drva; 1925. — 346.878 tona; 1926. — 259.178 tona; 1927. — 215.289 tona. — Godine 1925. prošlo je kroz Trst 442.195 tona šećera; 1926. — 451.772 tona; 1927. — 246.856 tona.

Profesor Bartolini — premješten. Profesor Bartolini — famozan zbog onog svog članka o Istri i zbog one ćuške, koju mu je u ime svih uvredjenih Istrana dao jedan punokrvni «pulez» — premješten je dekretom ministra prosvjete iz Pule na gradjansku školu u Caltagirone (Sicilija). Ovo je premještenje uzrokovano incidentom, o kojem smo već pisali.

Koliko se u Puli pije. — Prema jednom izvještaju direktora puljskog dacija vidimo, da se je u Puli godine 1925. popilo 43 tisuće hektolitara vina. Godine 1926. popilo se je 41 tisuća hektolitara, a 1927. 38 tisuća hektolitara vina. Kako se iz toga vidi u Puli se svake godine sve manje pije.

Svilogojstvo u Istri. — U Istri se je svilogojstvo zadnjih par godina bilo prilično razvilo. Razvijo bi se i bolje, ali kod nas vlada oskudica murvinog lišća, pak naši gospodari ne mogu gojiti onoliko svilaca, koliko bi željeli. Mno-

---

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Zapovjednik Forb odveo je Barizona u svoju kabinu. Počeo je bio da govori o Dori, ali ga Barizon prekinu. Onda su stali da razgovaraju o načinu, kako bi se mogli da izvuku iz Sargaškog mora. Forb reče da on zna za jedan način. On da je u deset godina, što se tuda nalazi, pokupio mnogo novaca, kojih ne bi htio da dijeli sa svim ljudima, što su s njime.)

(Nastavak 17.)

Forb nastavi:

— Ja ne mogu ni da pomišljam, da s tolikom svetom novaca utečem u kakvoj ladji. Javno se to ne bi moglo izvršiti nikako, osim ako se cijela svota porazdijeli medju desetak dvanaest njih. Toliko bi naime ljudi trebalo, da se ladja probije kroz ove proklete alge. Ima već šest mjeseci, što sam s pripremama gotov, ali tek danas sam naišao na način, kako da ostvarim svoj plan.

— Kako?

— Otkrio sam sredstvo, po kome bi iz ovog sargaškog mora moglo da izidju dvije, najviše tri osobe uz sve ono moje blago. Ali da se to izvede, potrebito je neko naročito tehničko znanje. Nažalost u mene toga znanja nema. Od svih knjigâ, što sam ih pokupio po raznim ladjama, nema ni jedne, da mi objasni, kako da rukovodim ono moje otkriće. Medjutim sad ste vi tu, vi, koji znate sve, što ja ne znam. Biste vi mogli sada pogoditi moje uvjete?

— Hm! Možda! A koje je ono vaše sredstvo?

— Nek vas to za sada ne briga. Sredstvo je dobro, o tome sam uvjeren, i to neka vam dostaje. Ja sam vam već ionako iskazao mnogo toga, možda i previše, no to sam učinio, jer vas trebam, a vi ćete i sami razumjeti, da vam ja ne mogu u ovaj čas da odam svu svoju tajnu. Još nije vrijeme za to. Govorimo radije o uvjetima. Izvedete li vi mene odavle, dobit ćete pet stotina hiljada franaka.

Barizon, naslonjen o stolicu, posmatraše pomno onog čovjeka. Pravac, kojim je bio zakrenuo razgovor, nije bio onaj, što ga je časnik bio predvidio. On se je isprva bojao, da će se Forb usprotiviti njegovim pokušajima, da sebe i svoje drugove izbavi iz ove pustoši, kad tamo, on sâm evo traži njegovu saradnju za taj isti posao. Ali sila je bila na Forbovoj strani. A bijaše je u njega toliko, da bi njome mogao postići i ono, gdje mu novac ne bi pomogao. Barizon je to odmah razabrao, stoga odluči, da svaku svoju dobro premisli.

— Moj je odgovor jasan, kapetane. Ja sam sretan, što mogu da prihvatim vaše uvjete. Razumije se, da se vaš poziv proteže i na moje maleno društvo.

— Vaše maleno društvo? — klikne Forb prasnuvši u grohotan smijeh. Vaše društvo? To vam vrijedi zlata! Ali moja je namjera, da zadržim ovdje jednoga, onog Tompsona, i to baš s obzirom prema vama...

Barizonu se već od ljutine maglilo pred očima, ali se s trudom svlada i reče s nekim prividnim mirom:

— To me iznenadjuje, kapetane!

— Ne, gospodine Barizone, vi nemate tu čemu da se čudite. Vi ste lukavac, ali ni ja nisam lud, budite uvjereni! Ja već znam, da ste vi onaj uapšenik, što ga je nadzornik policije ukebao u Portoriku. Medjutim tamo prijeko drže vas u ovaj mah svi za mrtva. Ostavite vi, dakle, Tompsona ovdje; kad izidjete odavle, vi ne ćete imati drugo da učinite, nego da promijenite ime i da živite, gdje vas bude volja bez straha, i u posvemašnjem miru.

— A gospodjica Dora?

Izgovarajući to ime Barizon mišljaše, da će se zagušiti, ali nije bilo druge nego pretvarati se, da se stvari prenaglo ne zamrse.

Forb odgovori tvrdo:

— Gospodjica Dora krenut će s nama, dakako, ali... kao moja žena...

— Što? Što ste vi to kazali?

— Primirite se, Barizone! Čemu da se toliko uzrujavate? Znam ja, da gospodjica Dora nije prema meni ni ja prema njoj, ali znam, da ona ne će biti prva žena, što će se spustiti s višega u niži društveni red. Uostalom, vi se ne bojte: njezin će otac dobiti od mene dobru naknadu.

— I vi mislite, da će ona mlada djevojka privoljeti u taj brak?

Ma koliko se Barizon naprezao, da prikrije svoj prezir, on je ipak što dalje sve više gubio svoju hladnokrvnost. On je to i osjećao, dok se Forb nije na to ni osvrtao, već nastavi:

— Ne može ona da izbjegne tome. Ona je u mojoj vlasti, a na mojoj je strani sve, čak i zakon, naš zakon. Vi valjda znate, da se ovuda ne vlada po zakonima civilizovanih država. Kud bih ja bio dospio, da sam se držao tih zakona! Treba naime da znate, da je dolazak svake žene u ove krajeve budio u nama duboke nemire i smutnje, koje su se često izrodile u svadje, čak i u umorstva. Obzirom na to, mi smo prije nekoliko godina stvorili zakon, prema koma mora svaka žena, u dvadeset i četiri sata poslije ovog dolaska ovamo, da se vjenča. Na osnovu tog zakona ja ću se eto oženiti s gospodjicom Dorom. Imate li vi što da prigovorite tome?

gi svilogojci kupuju lišće za uzgoj svojih svilaca. To znači veliki trošak. Lanjske je godine murvino lišće u Istri bilo vrlo skupo, a kako doznajemo ove će godine biti i skuplje. To je krivo, da su mnogi naši gospodari napustili svilogojstvo. Ko želi uzgajati svilce morao bi saditi murve, jer će mu jedino tako napredovati ova korisna grana gospodarstva.

Novi talijanski pravilnik za šume u našim pokrajinama. — Ministarstvo narodne ekonomije pred kratkim je riješilo, da se i na naše pokrajine (tršćansku, riječku, istarsku i zadarsku) protegne 183. čl. zakonskog dekreta od 30. decembra 1923. br. 3267, modificiran 3. čl. zak. dek. od 3. januara 1926. br. 23. Kada taj zakon stupi na snagu u našim pokrajinama neće više vrijediti dosadanja šumska pravila. Kako je poznato kod nas još danas vrijedi stari austrijski šumski pravilnik. Novi zakon o talijanskim šumskim pravilima stupiti će na snagu u tršćanskoj i riječkoj pokrajini 1. junija ove godine, a u istarskoj i zadarskoj par mjeseci kasnije.

Javne radnje. — Vlada je napokon odobrila, da se uredi luka Izole. Tamo će se doskora početi da gradi 200 metara duga «diga», kojom će se luka zaštititi od nevremena. Troškovi će iznasati 1 milijun i 800 tisuća lira. Osim toga doznajemo, da će i Salvore dobiti jedno pristanište za parobrode. Vlada je odobrila, da se tamo izgradi jedan mali «molo», na koji bi mogli pristajati parobrodi. Kako je poznato Salvore do sada nije imalo toga, nego se je čamcem išlo do parobroda, koji bi se podalje od obale zaustavljao. U Umagu su započeti radovi oko uvadjanja elektrike. Ti će radovi biti dovršeni u par mjeseci. Poslije toga početi će se tamo kopati jedan vodovod.

Lopovi opet napadaju. — S proljećem su se probudili i lopovi. Počeli su opet svoj rad. Razumije se, najprije su se digli na Vodnjanštini. Onaj kraj najviše uvijek trpi od zločinaca. Tako je neki dan neki Antun Manzin iz Vodnjana išao vozom u po bijela dana cestom, koja vodi u Svetivinčenat. Kad je Manzin došao do Bidići, iz zasjede stupe pred njega dva maskirana lopova s puškama. Manzin je bio u vrlo slabom položaju. Lopovi zaustaviše konja, zgrabiše čovjeka, te mu očistiše sve džepove, odnesavši mu nekoliko stotina lira. Zatim pokupiše sve što mogoše s voza — i odoše. Manzin se je vratio u Vodnjan. Prijavio je dogodjaj karabinjerima, ali lopovi do sada još nisu nadjeni.

Jedan starac nalazi smrt u dubokoj jami. — Starac Anton Brenko iz Pićna istjerao je dne 18. aprila na pašu stado ovaca. I nije se više vratio kući. Njegovi ukućani prestrašeni odoše da ga traže, te ga nakon 2 dana traženja nadjoše — ali mrtvog, u jednoj dubokoj jami, koja se u blizini Pićna nalazi. Iz jame je starca izvukao Gabrijel Otočan, Žminjac. — Brenko je u jamu pao sigurno zato, jer je u tami u nju nabasao. Jama je naime neogradjena, pa je vrlo opasna u noći. A moguće je i ovo drugo: Brenkovi rodjaci kažu, da je starac bio nešto duševno bolest, pa se je u nekom težem momentu bacio u jamu. Bilo bi svakako dobro, kad bi se ona opasna jama zagradila uokolo kamenom ili barem žicom.

Kradja volova. — U noći 24. aprila nepoznati su lopovi istjerali iz staje Josipa Gržinića u Humu 2 lijepa vola. Kada je Gržinić drugo jutro došao u staju — volova nije bilo. Nije mu preostalo drugo, nego da slučaj prijavi karabinjerima. Ali kojeg li začudjenja za Gržinića, kad mu karabinjeri predvedoše 2 vola, zapitavši ga, jesu li njegovi. Bili su to baš njegovi volovi, njegovo znojem stečeno imanje. — Karabinjeri su naime u noći, dok su obilazili kraj, na cesti sreli lopova, koji je tjerao volove. Lopov je, opazivši karabinjere dao petama vjetra, ali su volovi bili spaseni i povraćeni sretnom gospodaru.

Muž sa dvije žene. — Po svršetku rata, kada je došla ovamo talijanska vojska, došao je u naše krajeve s desetim regimentom infanterije i neki Luigi Liotti iz Napulja. On se je doskora zaljubio u Mariju Prodan, rodom iz Buzeta. Liotti je 1919. bio otpušten iz vojske, a malo zatim vjenčao se s Marijom. Vjenčanje je obavljeno u Trstu i to na stari austrijski način samo u crkvi. Iz Trsta je Liotti sa svojom ženom otišao u Napulj, gdje su se stabilizirali. Ali dvije godine zatim Marija je ostavila svog muža. Nedavno je Marija Prodan čula, da se njezin muž oženio po drugi put. Otišla je na napuljsku kvesturu, te je tamo pokazala uvjerenje o vjenčanju s Liottijem. Ona je njegova nerastavljena žena pa se on ne bi smio drugi put ženiti. Kad je to policija čula odmah je provela istragu i ustanovilo se je, da je tako kako Marija Prodan kaže. Liotti nije imao nikakvih neprilika za ponovno vjenčanje, jer vjenčanje obavljeno u Trstu, nije bilo zapisano u knjige u Napulju. Policija je odmah potražila Liottija. On je bio zaposlen kao fakin u jednom hotelu. Uhapšen je i zatvoren ca i njegova druga žena.

Težak zločin. — U Gradinju kod Oprtlja bio je pred nekoliko dana uhapsen neki Josip Faust, zato jer je svoju noseću ženu tako zlostavljao i tukao, da je pobacila (abortirala). Kad se je to dogodilo on je prisilio ženu, da s nim zakopa pobačeni plod svoje utrobe u gnoj iza kuće. To se je doznalo. Komisija je cijelu stvar ispitala, a Faust je odveden u zatvor, da čeka sud.

Iz osvete pali kuću. — U Gologorici kod Pazina u noći 23. aprila potpuno je izgorjela kuća Grge Babara. Požar nije bilo moguće nikako ugasiti, tako da su od kuće ostali samo zidovi. Karabinjeri, koji su došli na mjesto nesreće uspjeli su doznati pravce uzroke strašnom požaru. Vatru je podmetnuo Franjo Bubić, mladić od 19 godina. On je to po napšenju karabinjerima potvrdio. Rekao je, da je to učinio iz osvete. Šteta se računa na 5000 lira. — Bubić je odveden u pazinski zatvor.

Novi lopovski sistem — žica preko ceste. — Ovo se je dogodilo na cesti Vodnjan-Svetvinčenat, 22. aprila. Mesar Vatta iz Pule vozio se je tom cestom motociklom. Na motocikli iza njega sjedio je jedan njegov prijatelj. Kad je motocikla došla u blizinu crkve Sv. Martina udarila je u jednu žicu, koja je bila preko ceste napeta. Vatta je ostao netaknut, ali je njegov drug, koji je sjedio otraga bio bačen sa svoga mjesta, tako da se je prilično izranio. Izgleda, da su tu žicu napeli neki lopovi. Oni su sigurno negdje u zasjedi čekali lovinu, ali im je ovaj put sreća bila slaba. Iza motocikle došao je odmah i jedan automobil. Lopovi se nisu nad[...] da će tako mnogo ljudi naići, pa [...] smatrali, da je bolje ne silaziti na [...]tu. — Malo iza kako su motocikla [i] automobil otišli sa mjesta, gdje je b[ila] nategnuta žica, prošao je onuda aut[om]obil, u kojem su bili istarski prefekt Leone Leoni i pokrajinski fašistički tajnik Maracchi. Oni su se tom cest[om] vraćali iz Portorose u Pulu. Da su i [...] malo brže, bili bi oni zaustavljeni [...]om.

Samoubojstvo. — U šumi Šijani kod Pule našli su pred nekoliko dana karabinjeri lješinu nekoga Otela Zeme, šofera iz Valenze kod Alessandrije. Počinio je revolverom samoubojstvo. Na jednom papiru, koji mu je nadjen u žepu napisao je, da umire, jer je bolestan.

Štokovac je pobjegao u Jugoslaviju. — Glasoviti istarski bandit Štokovac, rodom iz Cabrunići kod Pule, bio je od puljskog tribunala osudjen zbog svojih mnogobrojnih lopovština počinjenih u južnoj Istri, na više godina zatvora. Iz Pule je bio poslan u zatvor u Firenze. Tamo je bio neko vrijeme, ali mu je pred mjesec dana, uspjelo preko krova zatvora pobjeći bez traga. Već mjesec dana traži ga policija na sve strane, a naročito se strogo traži Štokovca po Istri. Neki dan se je bilo počelo govoriti, da je Štokovac na Vodnjanštini, da je organizirao novu bandu i da je počeo opet «raditi» u svom starom kraju, gdje poznaje svaki grm i svaku jamu. Ali sada se opet govori, da je Štokovac prešao granicu i da je pobjegao u Jugoslaviju. To još nije utvrdjeno, ali se sumnja. Neki dan je naime policija u Voloskom uhapsila Štokovčeva ženu Mariju i desetgodišnjeg sina. Sumnja se, da su žena i sin otišli iz Cabrunići prama granici u namjeri, da predju u Jugoslaviju. Štokovac je tamo, a htio je da mu tamo dodji žena i sin. Žena je odvedena u puljski zatvor, a dijete u jedan puljski dobrotvorni zavod.

Lopov napada jednu ženu. — U blizini Barbarige kod Rovinja pred nekoliko je dana jedan maskirani lopov napao neku Jestinu Paštrović, te joj je odnio svotu od 100 lira, sve što je žena sobom imala. Napadač je bio odjeven u sivo vojničko odijelo, a bio je oboružan vojničkom puškom.

Još jedan neuspjeli pokušaj velike kradje. — U blizini Poreča ima svoje imanje posjednik Petar Callegaris. Nedaleko od kuće nalazi se staja, u kojoj Callegaris drži 4 lijepe krave i jednog vola. Ukupna vrijednost: 29 tisuća lira. — U noći 26. aprila ta je staja po nepoznatim lopovima bila ispražnjena. Kad je gospodar drugo jutro opazio, da mu je blago ukradeno obavjestio je odmah o dogodjaju porečke karabinjere. Karabinjeri su se odmah dali u potjeru, pa im je uspjelo, ako ništa drugo, spasiti blago. Lopovi su na vrijeme ispred karabinjera pobjegli.

Puljski tribunal osudio je jednog Cigana, koji je ukrao konja. — Dne 25. aprila puljski je tribunal osudio na 18 mjeseci zatvora ciganina Marka Poropata, od 24 godine, jer je u martu ove godine ukrao nekom Ferlinu iz Vodnjanštine jednog konja. Karabinjeri su ukradenog konja pronašli u Novakima gdje je Poropat bio na prolazu.

Koparski tribunal sudi tata peradi. Koparski tribunal odsudio je dne 25. aprila na 8 mjeseci zatvora, isplatu štete i troškova nekog Ivana Poropata mladića od 17 godina, iz Montrilja kod Motovuna, koji je bio optužen, da je u svom selu ukrao Ivanu Zušiću jednog purana a Antonu Legoviću 5 kokoši.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Jedan značajan govor. - Oživljela trgovina. Nešto o ljudima i volovima. - Tri proročanstva u jedno. - Francele i žene. - One tri.

Rimski Božić proslavljen je po čitavoj Italiji na najsvečaniji način. Za tu zgodu došao je na Rijeku onor. Ciarlantini i držao u kazalištu Fenice jedan vrlo značajan govor. U tom govoru iznio je na vrlo lijep način najmarkantnije tačke neprispodobive «Karte del Lavoro», a završio je s nekoliko vrlo značajnih aluzija, koje se tiču grada Rijeke. On je, veli, našao neku analogiju ilitii sličnost medju prilikama Rijeke i Italije.

Rijeka, po riječima Ciarlantinijevim, predstavlja u malenom čitavu Italiju. Osobito po svojim nesrećama. Promišljajte malo o ovome: Rijeka — grad razočaran. Italija — narod takodjer razočaran. Rijeka silne žrtve, a koristi vrlo sitne. Italija takodjer silne žrtve, a koristi vrlo sitne, gotovo neznatne. Ali ne mislite, rekao je Ciarlantini, da će se Italija zadovoljiti s položajem, što joj ga stvoriše u Parizu! Ne!

Italija se ne će zadovoljiti s poniženjima, što ih je pretrpjela u Parizu. Znajte, rekao je Ciarlantini Riječanima, znajte čekati, kako to umije Italija. Znadete li čekati, vaše će neizbježivo sjutra doći. Može se desiti, da mi već za našeg života vidimo ispunjenje svih naših težnja. No ako to ne bude dano vidjeti nama, budite ponosni, što će tu našu buduću veličinu vidjeti naši «balila» i naše predstraže, što ih spremamo za ono naše sjutra.»

«Vedetta» se veseli, a veselimo se i mi svi, što se promet na Rijeci sve više razmahuje. Tu oživljenost naše trgovine mnogi ne vide, ali ona je tu; dosta je baciti pogled na trg Oberdank, pa da se vidi, kako se tu od malo vremena razvila trgovina goveda, što dolaze dnevno iz Karlovca, Otočca, Ogulina i drugih jugoslavenskih tržišta. Ta se goveda ukrcuju na parobrode, što pristaju uz Adamićev mul (sada San Marko). «Vedetta» tome pelz - vara. Tu pristaju luksus-parobrodi, tuda prolaze samo fini ljudi, domaći i strani, a bogme onuda najradije šetamo i mi, sitnija riječka čeljad, pa ako nam se kaže i kaže, da smo «popolo bue», opet nije u redu, da nas se stavlja u jedan te isti red s volovima. A tko zna, kakvo mišljenje imaju pak volovi o nama, pa da nije možda i njima krivo, što ih se miješa s nama? Zato bit će najbolje, veli «Vedetta», da i tu svak na svoju stranu: ljove na jednu, a bove na drugu, ili kako isti list predlaže: volovi na mulo, koji se sada zove Adamićev, a mi na mulo, koji je jedanput nosio to ime i sve će biti, da ne može ljepše.

Tužni glasovi dolaze s Balkana: s nesretne Bugarske i Grčke. U tim zemljama već se nekoliko vremena zemlja trese, diže, spušta, lomi i raspada. Mnogo je postradala i Grčka ali još više jadna Bugarska. Ne računajući mnogobrojna porušena sela i trgovišta već od samog grada Plovdiva nije ostalo kamena na kamenu.

Ali te nesreće bilo je nedavno i u Italiji a moženo reći i u čitavoj Aziji i Americi. I iz Johanesburga u Africi javljaju, da je i tamo bio žestok potres. A gdje su povodnji, oluje i druge strahote, što već od nekoliko vremena tresu čitavim ovim svijetom. Živimo u nekim strašnim vremenima, pa nije čudo, što je svijet postao vrlo praznovjeran, te vjeruje u razna proročanstva i u svakojake kombinacije, što se stvaraju pomoću tih proročanstva i nekih novinskih, Bog zna, dali istinitih ili krivih vijesti. Evo vam jedne:

Ovih dana donijele su novine vijest o nekoj egipatskoj piramidi, koja da krije u sebi neko vrlo čudno proročanstvo. Prema tom proročanstvu imale bi se u ovim mjesecima dogoditi stvari, od kojih će se razviti neki teški i sudbonosni dogadjaji. Ti će dogadjaji svojim grdnim nesrećama pritiskati svijet punih osam godina.

Istoga dne čitala se u novinama takodjer i vijest, da se jednoj djevojčici u nekom francuskom selu svakoga dana u četiri sata poslije podne prikazuje Majka Božja. Sjutradan pisale su novine, da je i u Slavoniji bio potres, i da se lijepo vidjelo, kako iz zemlje plamsaju na mahove živi plamički rasvjetljujući svu krajinu okolo.

Ljudi su sve to čitali, i evo što su iz svega toga iskalupili: Jednoga dana vidjeli su neki seljani u Slavoniji nekakvu veliku vatru, pa su brže bolje pohitali onamo, da je gase. No kad oni tamo, a to vatre ni za lijek, već je medju oblacima sinuo lik Majke Božje, koja je ljudima kazala, da će se u maju dogoditi neke strašne stvari. Sám Bog da će sići na zemlju, da kazni pokvareno čovječanstvo, zato neka svak čini pokoru, da ne bude poslije prekasno. Evo što može sve da izmisli glava, kad se malo ugrije.

Ovime ne mislim reći, da današnje pokvareno čovječanstvo ne bi zaslužilo kakvu kaznu. Zaslužilo bi je i te kakovu! U vezi s time kazao mi je Francele ovo:

— Da sam ja Bog, ja bim svu ovu pokvarenu smradariju potopil. Prej to se zna, dal bim napravit jednu arku, ma samo za pet šest nas drugeh, boljeh. Ženske nijedne! Ča bismo s njimi! Kuhat njim se ne da, šit ne znaju, plest kalceti još manje. Će neki reć: ma umeju tancat «Valenciju» i toliko druge nemotarije... Neka ju tancaju na zemlje, z vulkani i s potresi, ma ne s nami va našoj arke!

Ja sam nato rekao, da ne valja pretjerivati. Ima još, hvala budi Bogu, žena, staroga, čestitoga kova, koje bi s nama sasvim dobro pristale u onu arku, od koje neka uostalom očuva Bog nas i njih.

Kako je poznato su i «Le giovani Italiane» dobile pušku. Već se i vježbaju. Mnogi su na tu novost gledali nekim čudnim okom, ali je «Vedetta» ovih dana pisala, da su se prevarili, jer da se je pokazalo, da mnoge sportašice pogadjaju upravo sjajno u nišan.

One tri:

Ova se je dogodila u Debrecinu. Neka se je Madžarica neprestano umiljavala oko svoga muža, da je pusti na more.

— Ako me pustiš u Opatiju, ja ću tamo uvijek misliti na tebe — samo na tebe.

Našto će on ženi:

— Ne, draga. Mjesto da ti u Opatiji misliš na mene, misli radje ovdje na Opatiju.

Druga: U mojem susjedstvu ima jedan par, koji se neprestano svadja. Pitao sam Ninettu, zašto se ne rastave, kad već i onako živu kao pas i mačka. A Ninetta meni:

Forb se nalakti na stó, ispruži glavu i upilji oči u mladoga čovjeka. Forb je bio [ljudeskara] ljudeskara, tvrdih i snažnih mišica. Velika je bila njegova fizička nadmoć nad Barizonom, koji bijaše stasom mnogo manji od njega.

Barizon se još uvijek usprezao. Osjećao je, da ga Forb smatra nekim običnim zločincem, koji će za novac sve da učini. Ali kad se radilo o tom, da se spase Dora, zato je bio primoran, da se vlada kao da odobrava kapetanove namjere, pa da prilika zgodu, da ga izigra, osim ako se iznenada ne dogodi što nepreviđljivo. U jednu riječ, trebalo je nastojati, da se dobije što više vremena, što se moglo postići samo opreznim pretvaranjem. On prihvati mirnim glasom:

Za sada ja ne vidim razloga, da vam išta prigovorim. Jedino bih mogao primijetiti, da bi možda zgodnije bilo, da vi gospodinu Lavrencu vratite kćer, kakvu ste je primili. Ako je pak prisilite na taj brak s vama, ona će vas nesumnjivo mrziti do vijeka.

Tvrd izražaj na Forbovu licu malo se smekša. On prihvati:

Isprva mi možda i ne će biti sklona, ali vrijeme će i to promijeniti. Znam ja, što treba sa ženama. Već iz ponosa ne će htjeti da prizna, da sam je prisilio na ovaj brak: pa će svršiti time, da će mi pjevati hvalospjeve i uznositi me u zvijezde. Vidjet ćete... U drugu ruku, meni nije stalo do bogatstva njezina oca. Ponijet ću ja sa sobom dosta zlata. Meni će trebati samo moralna potpora gospodina Lavrenca, da me uvede u svoje ugledno društvo i ništa više. Dakle, posao zaključen, nije li?

— Dajte mi vremena, da razmislim, reče Barizon nakon kratkog okliјevanja.

— O čemu da razmišljate? Ah, već pogadjam. Vi ste bez sumnje namjeravali sami, da se oženite s gospodjicom Dorom! Nije li tako? Zet je spasao kćer, a bogati tata neka spasava zeta. Niste vi to rdjavo smislili, ali kako to meni ne ide u račun, primoran sam, da vam pomrsim sve te vaše osnove. Galešu, amo!

Na ovaj poziv ispuknut kao hitac iz topa, Barizon se stavi u položaj obrane, ali je već bilo prekasno. Iza njega stajahu već tri čovjeka.

Forb zagrohota iza svega glasa.

— Eno vas u stupici! Barizone, slušajte vi mene! Dajte se razlogu. Nadasve vam pak preporučujem, da ne počinite samoubojstvo. Bilo bi to sasvim suvišno, jer se vama ne će dogoditi ništa. Vi ste meni odviše dragocjeni. Na slobodu pustit ću vas pak odmah poslije — vjenčanja.

(Slijedi.)

— Bi on, ma ona ne će.
— A zašto ne će?
— Ne će da mu dâ gusta ,da pokle, kad bude sâm, dela, ca ga j' volja.

Ona posljednja: Otišla žena u neki grad, u namjeri, da učini sve moguće, da se što više pomladi. Pošto je prošla sve moguće operatore, masere, i druge razne hinibeče, koji su joj strojili kosu, odstranili nabore i bradavice, vrati se sva sretna kući, pa će svome mužu:

— Što veliš ti? Nisam, li ti se pomladila za punih trideset godina?

Muž, koji je baš onaj dan primio hrpu računa od svih onih operatera, masera i drugih hinibeča, reče tužno:

— Tako je, ženo! Ti se pomladila za trideset godina, a ja se evo postarao za punih četrdeset. **Rokac.**

IZ DROBEŽIJE KRAJ SOVINJAKA.

Naše gospodarstvo.

Jednom treba da se i mi javimo. Da se oglasimo dao nam je povoda ona lijepi dopis iz susjednog Krtobrega, koji je nedavno u našoj dragoj «Riječi» izišao. — Izmedju nas i Krtobrega stoji Veli Vrh. Krtobreg je na sjevernoj strani, a mi Drobežani na južnoj strani od Velog Vrha.

I nas u Drobežiji prate one iste nevolje, koje muče našu braću u Krtobregu. I mi se moramo potužiti, da smo odaljeni od svijeta i da smo daleko od vlasti i od crkve. To je nevolja za nas, a imamo mi i drugih nevolja, o kojima je bolje, da ne pišem.

Zajedno s Krtobrežanima imamo i mi Dobrežani mnogo neprilika s našim svilogojstvom. I mi smo ostali s čahurama nasamareni. Skoro svi seljaci u našem kraju bave se svilogojstvom. Lanjske smo se godine osobito trudili, da bismo što više svilaca uzgojili i što više zaslužili. Mizerija je kod nas, pa se pomažemo kako znamo. Čahure (galete) smo bili predali trgovcu Cerovzu na Fontani, on ih je naime kupio za neku vodnjansku koperativu. Cerovaz je nama siromasima dao prigodom predaje čahura polovicu iznosa, koji nam je pripadao, a drugu polovicu, da će nam što prije nadoplatiti koperativa. U oglasu, koji je koperativa raširila po našim selima rečeno je, da ona kupuje čahure samo zato, da mi seljaci ne pademo u ruke špekulantima.

Pa šta se je dogodilo? Do danas mi nismo ni od Cerovza, ni od koperative dobili drugu polovicu od iznosa, koji nam za predane čahure pripada. Uzalud smo več sto puta molili i usmeno i pismeno, da nam se dade ono što je naše. Prolaze mjeseci, a mi novaca ne vidimo. Da barem ne bismo bili ovakvi siromasi. Ovaj je postupak kriv, da su ove godine mnogi *naši seljaci napustili svilogojstvo.* Nema u nas para da kupujemo sjeme i lišće. Sve je to skupo, a zadužiti se ne možemo, jer nama niko na vjeru ne da. Dakle sve u sve: zlo. — **Gospodar.**

IZ CEROVLJA.

Proljeće i mi.

Evo prošla je zima, pust, korizma pa čak i Vazam je prošao. Vrijeme leti strelovito. Sve brzo dodje i prodje.

U proljeću smo i sve je već uskrsnulo na novi život: priroda, dol i brijeg, ptice pjevaju, stabla cvijetaju, potoci i rijeke žubore. Sve pjeva Aleluju, od neke nove lijepe radosti. Sve je obradovano uskrsom života, samo je čovjek, taj najdraži stvor božji nezahvalan svom stvoritelju i neće da se digne iz svog grijeha, neće da uskrsne iz zla, pa da procvate i da zapjeva s pticama nebeskim: «Aleluja».

Velika je sramota za nas ljude, da u ovo vrijeme, kada se sve budi i oživljava novim životom, mi ostajemo začahureni u našem starom kalu. Bilo bi vrijeme, i to krajnje, da se trgnemo i da iz zla koraknemo odlučno i hrabro napred, da se počnemo riješavati niskih okova nazadnosti, pokvarenosti i razuzdanog života. Morali bismo i mi u ove divne proljetne dane zbaciti sa sebe sve ono što nas veže za zlo i grijeh.

Morali bismo odlučiti, da ćemo od sada unapred živjeti umjerenije i pristojnije.

Morali bismo zaključiti, da ćemo se kaniti svih ludih plesova, pića i noćnog klatarenja.

Morali bismo reći sami sebi, da ćemo od sada unapred raditi iz svih svojih snaga i da ne ćemo više u lijenosti jesti kruha.

Morali bismo započeti svoju djecu odgajati u duhu napredka i dobra.

Kad bismo sve to proveli, uskrsnuli bismo i bili bismo u skladu s prirodom, koja pjeva Bogu Aleluja. — **ah.**

Razno

Katastrofalni potres u Bugarskoj. — 19. aprila u noći od srijede na četvrtak ponovili su se opet žestoki udari potresa u velikom dijelu Bugarske. Udarci su se nastavili u četvrtak kroz cijeli dan, od kojih su neki bili osobito žestoki. Ovaj puta je bio i u Sofiji potres tako jak, da su najednom počela zvoniti zvona na crkvi Aleksandra Nevskoga sama od sebe. Neki dijelovi grada su postradali. Najjače je nastradao grad Plovdin, u kojem je porušeno mnogo zgrada osobito javnih, a porodilo se i više požara. Ima preko stotinu mrtvih i mnogo ranjenih. Mnogo žrtava ima u okolini Plovdina. U selu Sudovi, koje je potpuno razoreno, ima deset mrtvih. Na više mjesta prekinuta je željeznička pruga, te vlakovi ne mogu da idu. Na jednom mjestu pukla je zemlja, a iz pukotina provaljuju veliki mlazovi vode. Uslijed ponavljanja potresa zahvatila je pučanstvo velika strava. Pučanstvo je pobjeglo iz stanova i noćilo na kiši i oluji. Iz same Sofije seli prestrašeno pučanstvo u polja. Spasavanjem pučanstva zaposlena je vojska na čelu s ministrom vojnim Vlkovom. I kralj Boris sudjeluje kod pomoćne akcije. Pomoć šalju jugoslovenski, švicarski, madžarski, njemački, talijanski i francuski Crveni Križ. — Oko mjesta Ćirpana, koje je već pred par dana žestoko nastradalo od potresa, otvorilo se nakon ovih ponovnih potresa preko stotinu novih vrućih vrela.

Žrtve potresa u Bugarskoj. — Prema najnovijim podatcima o učinku potresa u Bugarskoj vidimo, da je tamo od potresa poginulo 500 ljudi. Porušeno je ili teško oštećeno 11.000 kuća. Na tisuće ljudi živi pod vedrim nebom, u velikom strahu od novih nesreća. — Dne 23. aprila osjetili su se u mjestu Filipovu novi udarci potresa, koji je bio dosta jak. — Sve države, a najviše Jugoslavija i Čehoslovačka, nastoje da bugarski narod u teškoj nesreći pomognu.

Grozan potres u Grčkoj. — Teško kao i Bugarska nastradala je nedavno i Grčka od potresa. Dne 22. i 23. aprila. Grčka je osjetila 47 jakih udaraca potresa. Tom je prilikom porušeno mnogo kuća, poginulo je na stotine ljudi, a i ranjenih ima mnogo. Prema vjestima koje stizavaju iz Atene vidi se da je učinak potresa za Grčku katastrofalan. Sva je zemlja pod teškim utiskom nesreće. Računa se da je 20 tisuća ljudi ostalo bez krova, jer je oko 10 hiljada kuća što sasma porušenih, što teško oštećenih. Najgore je prošlo mjesto Korint, koje je sasma porušeno, tako da se tamo ljudi neće više uopće moći naseliti. Osim Korinta vrlo su teško oštećena mjesta Lubruti i Hylokastra. — Vlada je poduzela sve mjere da se nesretnom pučanstvu pomogne. Crveni Križ iz raznih država šalje u Grčku svoju pomoć.

Talijanska pomoć žrtvama od potresa u Bugarskoj. — Po nalogu on. Mussolinija talijanski je Crveni Križ odmah po velikoj katastrofi poslao u Bugarsku svoju pomoć. Tamo su otišla 3 oficira i 11 vojnika, koji su u oštećenim krajevima razdjelili 34 šatora. Talijanski Crveni Križ ima tamo da podigne jedan veliki paviljon za 900 ljudi. Osim toga ima da razdjeli 500 ponjava i 800 plahta, više materijala za postelje, mnogo kuhinjskog posudja, ljekarija itd.

Talijanski Crveni križ u Grčkoj. — Po nalogu on. Mussolinija odplovile su prama Korintu, koji je od svih grčkih gradova najteže nastradao od potresa, tri talijanske ratne ladje, na kojima se je tamo odvezlo otposlanstvo talijanskog Crvenog Križa.

Dva milijuna lira za žrtve od potresa u Bugarskoj i Grčkoj. — Predsjednik vlade on. Mussolini odredio je neka se oštećenima od potresa u Bugarskoj pošalje pomoć od 1 milijuna lira, a isto toliko neka se pošalje i u Grčku.

Jugoslavija za Bugarsku i Grčku. — Prošle sedmice počela je opet da radi beogradska Narodna Skupština. Jedna sjednica Skupštine bila je posvećena u glavnom katastrofi, koju je potres nanio Bugarskoj i Grčkoj. Svi jugoslovenski poslanici bili su zato, da se nesretnom stanovništu u Bugarskoj pošalje pomoć od 3 milijuna dinara, a žrtvama u Grčkoj 2 milijuna dinara. — Jugoslovenski je narod duboko dirnut nesrećom, koja je zadesila bratski bugarski i susjedni grčki narod. To se vidi najbolje po širokoj akciji, koja se za pomoć žrtvama od potresa, vodi živo po svoj državi. U svim se jugoslovenskim gradovima sakupljaju novčani darovi. Velike svote već su sakupljene, a i još će se sakupiti. Akciju vodi Crveni Križ, koji je u mjesta nesreće poslao svoje ekspedicije. — Neke talijanske novine, pišu, da Jugoslavija ne daje nastradalima tako veliku pomoć samo zato da im pomogne, nego se u tom krije u prvom redu težnja Jugoslavije za političko zbliženje s Bugarskom i Grčkom. — Bugarska i Grčka vlada osobito su zahvalne Jugoslaviji za veliku pomoć, pa su joj to već izrazile.

BURZA.

Dne 3. maja moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 18.95; 1 liru sterlinu za lira 92.60; 100 franc. franaka za lira 74.60; 100 švic. franaka za lira 364.—; 100 belg. franaka za lira 265.—; 100 njem. maraka za lira 454.—; 100 austr. šilina za lira 267.—; 100 českih kruna za lira 56.30; 100 jug. dinara za lira 33.40.

DAROVI

u fond «Istarske Riječi»:

Da počasti uspomenu blagopokojnog gosp. Petra Burića iz Baderne, daruje obitelj Gržinić iz Roča lira 10.—.

DOPISNICA UPRAVE

Jack Grbac, Oregon: Primili smo sve u redu.

Anton Lekić, Nerezine: Pismeno smo Vas obavijestili, da smo primili sve u najboljem redu. Hvala!

Cetinja Mate, Plase 168: Uredili smo. Preplata je lira 15 godišnje. Pošaljite nam Vaš točan naslov.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Gospodarsko društvo u Pazinu

POZIV
na
redovitu glavnu skupštinu
koja će se obdržavati
u nedjelju 13. t. mj. u 10 sati i to u privremenoj društvenoj pisarni

DNEVNI RED:
1. Izvještaj odbora o poslovanju zadruge u godini 1927.
2. Izvještaj nadzornog odbora o računskom zaključku za g. 1927. i odobrenje bilance.
3. Možebitni predlozi.

Računski zaključak izložen je na uvid u društvenoj pisarni.

PAZIN, 1. maja 1928.

ODBOR.

JEDINO DOBRA engleska modra galica **«Maple Brand»** stigla je na rasprodaju uz jeftinu cijenu **Drogariji R. Hafner u Matuljima**. — Ne kupujte druge jeftine modre galice, jer je **«Maple Brand»** po svemu svijetu poznata kao najbolja.

SMILAJOD
izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.
Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

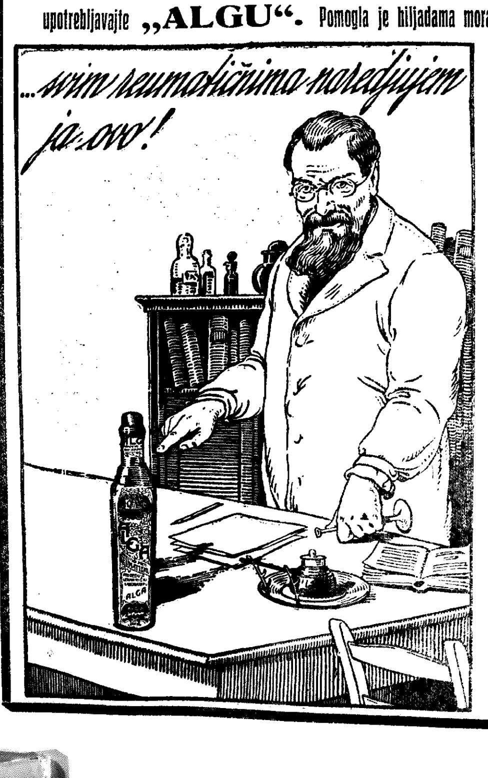
Ortopedijski zavod **A. ZECCHI**, Torino
Via Roma 31 I. n.
Aparat ZECCHI zaustavi
KILU

Uspjeh aparata Zecchi u Videmskoj pokrajini.
Novi ozdravljenik iz Valvasone
Dužnost mi je, da izrečem svoje priznanje i hvalu gosp. ortopediku ZECCHI koji mi je s njegovim posebnim aparatom zaustavio i ozdravio **kilu,** *koju mi je prouzrokovala težak život i zaprečavala mi rad u mojem zanimanju.*
PIPPO JOŽEF pok. Luke
Via dei Fornasini
VALVASONE (pokr. Udine).

Važna objava! Uslijed mnogih pisama koje dobivamo u nas se moli za informacije, javljamo, da će ortopedik ZECCHI davati razjašnjenja i savjete u slijedećim mjestima:
Gorica: srijeda 2. i četvrtak 3. maja „Albergo Angelo d'oro".
Trst: petak 4. maja „Albergo Moncenisio".
Zadar: nedjelja 6. i ponedjeljak 7. maja „Hotel Vaporetto".
Pula: subota 5. maja „Hotel Miramare".
Rijeka: utorak 8. i srijeda 9. maja „Albergo Riviera".
Sv. Petar na Krasu: četvrtak 10. maja „Albergo Rebec".

Proti
REUMATIZMU, kostobolji, išhijasu, natečenim zglobovima, proti ukočenim žilama, probadanju
upotrebljavajte **„ALGU".** Pomogla je hiljadama mora i Vama.

Dobiva se u svim ljekarnama.
Prirediuje i poštom razašilje
Laboratorij „ALGA" - Ljekarna D. Budak, Fiume

Broj 19 Poštanski tekući račun. (Conto corrente coula posta.) **U Trstu, 10. maja 1928. - God. VI.** Pojedini broj **25** cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ“
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

Politički pregled

Kongres konfederacije sindakata.

U nedjelju dne 6. o. mj. otvoren je u rimskom Augusteu III. nacijonalni kongres konfederacije fašističkih sindakata. Otvorenju je prisustvovalo oko 6000 delegata iz cijele Italije, koji zastupaju pojedine sindakalne organizacije radnika i poslodavaca. Prisutni su bili brojni zastupnici vlade, parlamenta, vojske i civilnih vlasti. U jednoj loži sjedio je direktor medjunarodnog radnog ureda u Ženevi Albert Thomas. Najprije je bio izabran predsjednički odbor, a zatim je govorio on. Rossoni o djelovanju konfederacije. Naglasio je veliki razvitak sindakalizma u zadnje vrijeme. Prigodom prvog kongresa (u Bologni 1922.) konfederacija je imala 500.000 članova. Danas ih ima oko 3 milijuna. — Iza govora on. Rossonija došao je u Augustej da prisustvuje kongresu sam on. Mussolini. Njega su pratili on. Bottai on. Bianchi i on. Turati. Prisutni su mu priredili burne ovacije. Zatim je on. Mussolini održao jedan govor. On. Mussolini je rekao:

«Drugovi, možete i razumjeti, da nisam ovamo došao zato, da održim neki govor. Došao sam da stupim u doticaj s vama, s *vašim duhom i vašom vjerom. S velikim* sam zanimanjem pratio vaš rad, čitao izvještaje i govore. Dobio sam utisak, da je fašistički sindakalni organizam, koji postaje sve snažniji, utvrdjen i uredjen.

Hoću da vam kažem neke stvari koje će vas možda zanimati. Ko hoće da razumije fašistički sindakalizam mora da se sjeti na Italiju kakva je bila u prvim poratnim godinama. Uspomene rado blijede, no bila bi dužnost onih, koji su si uzeli tešku odgovornost voditi ljudstvo, da imaju hladno i ustrajno sjećanje. Može se oprastiti, ali zaboraviti se ne smije nikada.

Poratna sindakalna Italija je predstavljala kraljevstvo utopije, izmišljotine i smetenosti. Sve one stranke, koje smo mi za uvijek uništili, takozvane prevratne stranke, smatrale su radničku masu kao neko izborno stado, koje je imalo pravo od vremena do vremena utaknuti u izbornu škrinjicu komad papira, da dokaže s tom svečanom, i danas već više nego dokazanom ustavnom lažju, da je narod suveren. Varali smo sami sebe, kad smo mislili, da će ljudski rod biti sretan kad se izjednači. To je glupa ludost. I sama je priroda kraljevstvo nejednakosti.

Kada je fašizam uništio protufašističke organizacije, pojavilo se je sindakalno pitanje samo od sebe. Na tisuće seljaka i radnika stupilo je u fašističke redove. Danas je talijansko poljodjelsko ljudstvo vrlo odano fišističkom režimu i revoluciji. Fašizam danas prodire i medju takozvani proletarijat velikih gradova.

Hoću da pohvalim talijansko radno ljudstvo. Kad sam odlučio da podignem liru, jer nisam mogao dozvoliti, da bi lira postala probušeni tranvajski biljet, ja sam znao da ću morati naložiti talijanskom radništvu zaista tešku žrtvu. Ali ja sam znao, da je to potrebno. Danas, kad je bitka za revalutaciju lire, možemo slobodno reći, sretno zaključena, moram izjaviti, da su i do mene došle pritužbe o teškoćama, mrmljanja i luskanja sa strane svih kategorija, samo ne od mase talijanskog ljudstva.

Potrebno je, da Talijani znadu, da sav svijet znade, kako su talijanski radnici i poljodjelci primili sniženje plaće, koje se sniženje može ukupno cijeniti na kakvu milijardu. To se ne smije zaboraviti i ne će se zaboraviti.

Nije potrebno, da vam ponavljam sve ono, što je fašizam učinio za talijansko ljudstvo. Ne samo zločinsko, nego je upravo idijotsko mišljenje, da fašistička vlada ne ide s otvorenim srcem ususret masi talijanskog ljudstva.

Fašizam je i hoće da ostane pokret ljudstva. Sav rad fašističke vlade, sve fašističko zakonodavstvo usmjereno je samo k jednom cilju: poboljšati u materijalnom i moralnom smislu talijanski narod.

U pogledu socijalnog zakonodavstva prednjači fašistički režim svim narodima, a takodjer i pred onima, koji nose sovjetski ili demokratski barjak. Sada smo još u sindakalnoj fazi, u kojoj ćemo još dugo ostati. Zašto? Zbog općih razloga, jer evropska kriza, nije još ozdravljena, a na obzoru ima još mnogo nejasnosti. Osim toga treba naše mase kvalitativno poboljšati. Kada se sve to ispuni, onda ćemo iz sindakalne preći u korporativnu fazu talijanske države.

Ovo će stoljeće vidjeti novu ekonomiju. Kao što je prošlo stoljeće vidjelo kapitalističko gospodarstvo, tako će ove vidjeti korporacijsko gospodarstvo.

Nema drugoga sredstva da se odstrane tragične protivnosti izmedju kapitala i rada. Te protivnosti tvore glavni temelj marksističke nauke.

Mi smo se latili eto tih stoljetnih protivnosti, pa smo ih riješili, uspjeli smo, jer smo stvorili socijalno ozračje.»

On. Mussolini zatim zaključuje svoj govor, pozivajući sve prisutne neka se smatraju vojnicima fašističke revolucije. Svi moraju da se zalažu za revoluciju, te moraju da brane fašizam, ako je potrebno i vlastitim životom. — Kad je on. Mussolini zaključio svoj govor priredjene su mu oduševljene ovacije. On se digao i ostavio Augustej.

Kongres se je nastavio u ponedjeljak dne 7. o. mj. Toga je dana izabran predsjednik konfederacije. Jednoglasno su svi glasovali za on. Rossonija.

Konferenca za uredjenje dugova bivše Austro-Ugarske. — Dne 2. o. mj. sastali su se u Rimu zastupnici sedam država, koje su naslijedile teritorij bivše Austro-Ugarske na jednu konferencu. Na toj se konferenci raspravlja o dugovima, koje je Austro-Ugarska ostavila ikoji se moraju razmjerno razdijeliti na naslijedne države. Konferencu je otvorio talijanski ministar *financija Volpi. Rad konference trajati će* više dana.

Albert Thomas u Rimu. — Dne 2. o. mj. došao je u Rim Albert Thomas predsjednik medjunarodnog radnog ureda u Ženevi. On je gost talijanske vlade. Po svom dolasku Thomas je posjetio on. Mussolinija s kojim je razgovarao o talijanskom sindakalizmu. Zatim je ogledao prostorije raznih konfederacija. Dne 6. i 7. maja prisustvovao je kongresu konfederacije sindakata. — Thomas se osobito zanima za razvoj talijanskog sindakalizma, pa je izjavio, da radni ustav (carta del lavoro) ima veliko značenje. Izrazio se je lijepo i o sindakalizmu i korporacijama u okviru fašističke države. Ove su izjave Alberta Thomasa zanimivije, ako se znade, da je on socijalista i da je do nedavna bio veliki protivnik fašizma.

Italija i Turska. — Turski parlamenat bavi se u zadnje dane državnim proračunom. 1. maja raspravljalo se je o proračunu ministarstva vanjskih poslova, pa je tom prilikom imao jedan govor turski ministar vanjskih poslova Tevfik Rušdi beg. On je govorio o vanjskoj politici Turske, pa je izmedju ostaloga rekao: «Naši odnošaji s našom zapadnom susjedom Italijom vrlo su srdačni. Posljednji moj razgovor s Mussolinijem u Milanu, znači važnu etapu, do koje su došli naši odnošaji.» Ministar je zatim govorio o odnošaju Turske spram drugih država, pa je zaključio: «Na koncu mogu da kažem, da se medjunarodni položaj Turske razvija povoljno i da se sve više učvršćuje.»

Nobile leti prama Polu. — Dne 3. o. mj. dao je general Nobile nalog, da se zrakoplov «Italia» digne sa pristaništa u Stolpu (Njemačka). — Vrijeme se je toga dana pokazivalo povoljno, pa je «Italia» nastavila svoj težak i opasan put prama Sjevernom Polu. Dan zatim u petak dne 4. o. mj. oko 9 sati ujutro «Italia« je prispjela na drugu svoju stanicu u Vadsoe. To je najsjevernije mjesto Evrope. Nobile je namjeravao odmah nastaviti svoj put, ali je morao odustati od namjere, jer vrijeme nije bilo povoljno. Par dana zatim Nobile je poletio i dospio u Kings Bay.

On. Mussolini o atentatu u Milanu. — Dne 3. o. mj. na sjednici senata, kojoj su prisustvovali svi ministri, držali su predsjednik senata Tittoni i on. Mussolini spomen govore žrtvama terorističkoga atentata u Milanu. Obojica su istakli neobičnu radost, što je kralj sretno izmakao atentatu. On. Mussolini je naglasio, da se vanredna disciplina naroda odrazuje u iskazima vjernosti spram kralja i režima. Protiv toga uzaludni su i nemoćni svi slični napadaji. Na koncu je podignutim glasom rekao: I mrtvi i ranjeni i živi traže punu i strogu pravdu.

Italija i Jugoslavija. — Kako pišu zagrebačke «Novosti» nije još došlo do nikakvih pravih pregovora izmedju Italije i Jugoslavije, još naime nisu o sporu počeli da raspravljaju on. Mussolini i jugoslovenski poslanik u Rimu Rakić. Do sada se je radilo samo oko nekih priprema tehničke naravi. Te su poslove vodili za Jugoslaviju dr. Bakotić, viši činovnik u jug. ministarstvu vanjskih poslova i g. Petrucci, tajnik talij. poslanstva u Beogradu. I to je sve. «Novosti» pišu, da će se ovaj zastoj produljiti do mjeseca jula i da će se istom onda početi nešto da pregovara. U julu naime istječe rok produljenog prijateljskog ugovora. Kao što je poznato, 25. januara 1928. god. dr. Marinković i italijanski poslanik u Beogradu Bodrero, potpisali su u Beogradu jedan protokol, prema kojemu je, a na osnovu čl. 4. pakta o prijateljstvu i srdačnoj saradnji, produžen rok za otkaz ovog ugovora do 27. jula 1928. pošto ugovor prestaje važiti 27. juna 1929. godine.

Odlikovana djeca. — Službeni buletin ministra prosvjete javlja, da je nedavno bila podjeljena srebrna medalja za civilne zasluge petnaestogodišnjem Ugu Migliavacca iz Borgomanera kod Novare, jer je u juniju 1925. uz opasnost života spasio svog školskog druga, koji se je utapljao u jednom jezeru. — Osim toga bio je odlikovan srebrnom medaljom 11-godišnji Ferrucio Perfumi iz Derenzana, koji je u juniju 1927. počinio sličan hrabri čin.

Italija, Turska i Grčka. — Engleske novine pišu, da će doskora izmedju Italije, Turske i Grčke biti sklopljeni arbitražni i trgovački ugovori. O tome da su razpravljali nedavno u Milanu on. Mussolini, turski i grčki ministar vanjskih poslova.

Potpore velikim obiteljima. — On. Mussolini je rasposlao svim prefektima u državi okružnicu, kojom im naredjuje, da mu javi sve one obitelji, koje imaju više od 10 djece, i koje mole potporu. Budući takvih obitelji ima u državi mnogo on. Mussolini naredjuje prefektima, neka propagiraju sabiranje novčanih darova u svrhu potpomaganja velikih obitelji. — Osim toga kaže on. Mussolini u svojoj okružnici, da pu*čanstvo mora biti informirano o svim na*stojanjima vlade u tom smislu. Velike obitelji imaju pred državom u svakom pogledu prednost.

Posebni tribunal. — Prošle sedmice vršio se je pred posebnim tribunalom u Rimu proces protiv 9. komunista iz južne Italije, koji su optuženi, da su decembra 1925. i kasnije snovali urotu protiv države, šireći prevratne komunističke ideje. Optuženi su se vojnički organizirali, a bili su dobro oružani. Osudjeni su na zatvor od više godina.

Čehoslovačka i Jugoslavija. — Doskora ima da se u Beogradu vrši zasjedanje čehoslovačke — jugoslovenske parlamentarne delegacije, koja ima za zadaću zbližiti gospodarski i kulturno dvije slavenske zemlje. S čehoslovačkom grupom parlamentaraca doći će tom prilikom u Beograd i dr. Kramař, veliki čehoslovački političar i prvi predsjednik čehoslovačke vlade. — Pred nekoliko dana posjetio je dr. Kramařa praški dopisnik beogradskog «Vremena». Dr. Kramař je za «Vreme dao više zanimivih izjava, a medju ostalim rekao je i ovo:

— Naša dva naroda jesu najodlučniji pobornici sveslavenske ideje. Mi se trudimo da izmedju nas i vas, izmedju Čehoslovaka i Jugoslovena, ne bude nikakvih sporova, da se što više kulturno i ekonomski zbližimo, te da što prije postanemo jedno. Za cijelokupno Slavenstvo ostaće Balkan problemom, sve dok se u naše slavenske stvari bude mješao tudjin. Već sam fakat ujedinjenja bar jednog dijela nas Slavena smanjio bi balkanski problem veoma znatno. Ja veoma žalim što je pitanje Balkana još uvijek za nas Slavene nepovoljno i nedovoljno riješeno, ali ujedno sam uvjeren da se mi Slaveni ujedinjenih snaga možemo nadati najsjajnijoj budućnosti.

Čehoslovaci i vi skoro se svakim danom uvjeravamo, da je teško oslanjati se na narode za koje nas ne vezuje srodstvo. Svaka orijentacija neslavenska znači izolaciju u sudbonosnom momentu. —

Poljska, Italija i Jugoslavija. — Prošle sedmice je u Zagreb stigao dr. Aleksandar Lednicki, poljski političar od velikog utjecaja. On je svečano dočekan od raznih predstavnika kulturnih korporacija, kao i od poljskog konzula. Primio je novinare i dao im o *putu poljskog ministra vanjskih* poslova Zaleskoga u Rim ovu izjavu.

«Na ovo mogu da vam odgovorim autoritativno i po ovlaštenju Zaleskoga. Put Zaleskog u Rim izazvan je nuždom, da se neposredno sastane sa Mussolinijem. Zaleski se često sastaje u Ženevi s državnicima ostalih zemalja, kao Francuske, Engleske i Njemačke, ali s talijanskim vodjom nije imao prilike da se sastane, pa je zato putovao u Rim. Nema razloga, da se u jugoslovenskoj javnosti taj put g. Zaleskog smatra kao uperen protiv Jugoslavije ili Male Antante. Poljska provodi princip srdačnih odnosa sa svim susjedima, a specijalno s Jugoslavijom, s kojom je veže zajednica interesa. Zaleski me je ovlastio, da kažem, da se on najtoplije zalaže za što bolje odnose izmedju Poljske i Jugoslavije, i da nema podloge da se tvrdi niti da se misli, da u Poljskoj postoji ma kakovo neraspoloženje prema Maloj Antanti, a još manje prema Jugoslaviji».

Francuska vlada ne podnosi ostavku. — Držeći, da su izbori odobrili vladinu politiku riješio je francuski ministarski savjet, da nema razloga, da podnosi ostavku. Prema tome će se sva vlada prikazati komori 1. juna bez promjena, osim dosadašnjeg ministra rada Fallieresa, koji nije na izborima bio izabran.

Proces proti alzaških autonomista. — Pred porotnim sudom u Colmaru započeo je pred nekoliko dana kazneni proces proti 22 alzaška autonomiste, koji su bili optuženi radi zavjere uperene na odcijepljenje Alzacije od francuske republike. Afera zanima ne samo čitavu francusku nego i njemačku javnost. Francuska vlada misli ovim procesom ugušiti autonomistički pokret, koji je preko t. zv. «Heimatbunda» tražio potpunu autonomiju Alzacije te čuvanje alzaških historičkih, jezičnih i vjerskih tradicija u javnom životu i školi, dok se sa njem. strane smatra ovaj proces pokušajem, da se Alzaciji administrativnim i sudskim mjerama oduzme njezin prvotni njemački karakter. Dvojica optuženih Dr. Ricklin i prof. Rassé bili su, makar se već duže vremena nalaze u istražnom zatvoru, na prošlim izborima izabrani za nar. poslanike, što pokazuje, da alzaške mase odobravaju njihov program.

Izlučenje Kastva iz ljubljanske oblasti. — U ponedjeljak je imao u Beogradu sjednicu odbor za proučavanje zakonskog prijedloga o izlučenju nekojih općina iz ljubljanske i splitske oblasti, te o njihovu priključenju primorsko-krajiškoj oblasti. Na toj sjednici je bez debate jednoglasno zaključeno, da se Kastav izluči iz ljubljansko *i priključi primorsko-krajiškoj oblasti.* Izvještaj odbora o tome je odmah predan predsjedniku Narodne Skupštine, da ga na jednoj od narednih sjednica stavi na dnevni red.

Atentat na sovjetskog trgovinskog atašea u Varšavi. — Dne 4. maja jedan mladi ruski student Djordje Vojčjehovski, pokušao je da izvrši atentat na trgovinskog atašea sovjetskog poslanstva u Varšavi. Mladi student čekao je na raskrsnici dok prodje automobili sa sovjetskim trgovačkim atašeom Lizarevom, i ispalio je više revolverskih metaka na automobil. Trgovinski ataše je ipak ostao nepovrijedjen od kuršuma, ali je povrijedjen razbijenim staklom. Atentator je odmah uhapšen. Kod policije izjavio je da je izvršio atentat zbog toga, jer je Lizarev bio jedan od sukrivaca kad su ubili njegovog oca i rodjake u Kališu.

Francuska ne će dozvoliti da tko dira jedinstvo Jugoslavije. — Dne 2. maja priredila je jugoslovenska kolonija u Parizu svečano spomen veče za Zrinskog i Frankopana. — Komemoraciji je predsjedao francuski profesor na Sorboni Victor Bach. U svome svečanom govoru istakao je profesor Bach: «S najživljim interesom pratimo dogadjaje na Balkanu. Držimo, da Jugoslavija mora živjeti u miru. Demokratija francuska ne će nikada dopustiti, da tko dira u jedinstvo Jugoslavije stečeno pomoću francuske krvi».

Afganski kralj došao je u Moskvu. — Dne 4. o. mj. stigao je u Moskvu afganski kralj Aman. Na Aleksandrovom kolodvoru su ga dočekali s največim počastima Kalinjin i Čičerin. Svijet je kralja dočekao s manje entuzijazma, nego što je to bilo u ostalim evropskim glavnim gradovima, kuda je kralj prošao. Službeni krugovi ispričavaju to izmorenošću pučanstva od svetkovanja 1. maja. Moskovska štampa veli, da će se sklopiti rusko-afganski trgovinski ugovor, koji će uzeti naročito u račun trgovinu s Indijom.

U počast afganskog kralja Amana održan je svečani banket. Interesantno je, da na ovom banketu nije bio dopušten frak.

Strašna avijatička nesreća u Japanu. — Najveći transportni putnički avijon koga je dalo sagraditi japansko ministarstvo saobraćaja, survao se pred par dana prilikom pokusnoga leta. Pilot i svih sedam putnika, većinom mehaničari, su poginuli.

Japan odlikuje Pilsudskoga. — Japanski car poslao je pred nekoliko dana predsjedniku republike Poljske maršalu Pilsudskom jedno visoko japansko odlikovanje, najviši red Krizanteme.

Krvave borbe izmedju Japana i Kine. — Na krajnjem istoku u ove se dane biju ozbiljne i krvave bitke izmedju kineskih južnih četa i japanske vojske. Do toga je došlo zato, jer se je Japan tobože umješao u unutarnje poslove Kine. Kako tamo vlada vječita revolucija japanska je vlada poslala u neke kineske gradove svoje ratne brodove, koji bi imali zadaću da štite Japance, koji se u Kini nalaze. To je kantonska vlada shvatila kao neko izazivanje, pa su kineske čete navalile na brodovlje Japana. Razvila se živa borba, koja se pomalo pretvara u rat, jer Japan šalje u Kinu velika pojačanja.

Novi atentat u Južnoj Srbiji. — Dne 7. o. mj. ubijen je u Kosovskoj Mitrovici sreski kandidat demokratske stranke Nazim Gafor. Na njega je počinjen atentat iz revolvera. Atentat je počinio jedan kosovski kačak.

Jeste li naručili Radetićevu knjigu:

„Kad se užge mlada krv“ ?

Domaće novosti

† Petar Burić
rodjen 5. aprila 1874. — umro u Baderni 16. aprila 1928.

POZOR!

Javljamo svima onima, koje interesira, da su se uredništvo i uprava «Istarske Riječi» nedavno iselili iz svojih dosadanjih prostorija, te se od sada unapred nalaze na Piazza Oberdan broj 1, drugi kat. Sva pisma i druge poštanske pošiljke za «Istarsku Riječ» treba od sada unapred slati na novu adresu: **«Istarska Riječ» — Piazza Oberdan 1/II.**

Uzapta «Goriške Straže». — «Goriška Straža» od 2. o. mj. bila je uzapćena zbog članka «Novo življenje», te zbog notice «Falsificirana uložna knjižica.» — Prefekt goričke pokrajine kaže u svom dekretu o uzapti, da su u članku «Novo življenje» iznesene tendencijozne aluzije o novom uzgoju mladeži.

Osudjeni radi prelaza granice bez putnice. — Na buzetskom sudu održale su se prošlog mjeseca četiri rasprave protiv nekih djaka i djakinja iz Sluma i Nugle, koji su bili optuženi, da su prošle godine o praznicima došli u Istru iz Jugoslavije i otišli tamo natrag bez putnice. Ti se djaci i djakinje nalaze sada u Jugoslaviji na naukama. Mjesto njih pozvani su na sud njihovi roditelji. Tužbu su uložili karabinjeri. Nekoje je branio advokat Corazza, a nekoje advokat Sandrin. — Sud je na koncu riješio, da se zbog prekršaja kazni djakinja Ljubica Finderle sa 5 mjeseci zatvora, Ruža Zlatić sa 3 mjeseca zatvora, Jelka Zlatić uvjetno (kondicijonalno) sa 1 mjesec zatvora, a Mikolavčić sa 3 mjeseca zatvora. Njihovi roditelji bili su riješeni.

Ljubica Gržinić osudjena, jer da je pomagala prelaz granice bez putnice. — 30. aprila vršila se je na sudu u Buzetu rasprava protiv gospodjice Ljubice Gržinićeve iz Roča. Tužio ju je ročki karabinjerski brigadijer, da je pomagala neke djake, koji su na naukama u Jugoslaviji, da predju bez putnice granicu, te osim toga, da se bavi antinacijonalnom propagandom. Rasprava je trajala 7 sati. Optuženu je branio odlični tršćanski advokat dr. Pollucci. On je u njezinu obranu govorio jedan sat. Raspravi je prisustvovao cijeli Buzet. Kasno uvečer izrečena je osuda. Gospodjica Ljubica Gržinićeva bila je osudjena uvjetno (kondicijonalno) na 3 mjeseca zatvora.

Učiteljica Vukosava Finderle osudjena u kontumaciji na godinu dana zatvora. — Nedavno se je pred buzetskim sudom vršila rasprava protiv učiteljice Vukosave Finderle iz Sv. Martina kod Buzeta, koja je bila optužena, da je prešla u Jugoslaviju bez putnice. Učiteljica gospodjica Finderle nije prisustvovala raspravi, jer se nalazi u službi u Jugoslaviji. Ona je prije službovala u Istri, ali je decembra 1926. g. suspendirana od službe dekretom ministra prosvjete. Budući bez službe, ona je htjela iseliti se u Jugoslaviju, ali nije mogla da dobije putnicu. Molba za putnicu bila joj je odbijena. Živjela je u kući svojih roditelja, nezaposlena i bez penzije, jer je dobila jednokratnu odštetu. Vidjela je, da ovako neće moći dalje i da mora u službu hoće li da živi, ona je prešla granicu bez putnice. To je iznio na sudu advokat Corazza, koji je imao da je brani, delegiran od suda. Za prekršaj je učiteljicu Finderle tužio buzetski karabinjerski brigadijer. Iza kratke rasprave pretor je proglasio osudu: učiteljica Vukosava Finderle osudjena je u kontumaciji na godinu dana zatvora.

Strašna automobilska nesreća. — U nedjelju dne 30. aprila dogodila se je na cesti izmedju Rižane i Kubeda jedna strašna automobilska nesreća, prigodom koje je životom nastradao jedan čovjek, a jedan je vrlo teško ranjen, da se nezna hoće li uopće ostati na životu. Bilo je ukratko ovako: jedno društvo od 15 ljudi iz Kubeda htjelo je toga dana napraviti izlet kamijonom kroz nekoje krajeve sjeverne Istre. Sjedoše u kamijon i obidjoše po programu više mjesta, zaustavivši se malo ovdje, malo ondje. Sve je išlo u redu, ali povratak u Kubed bio je nesretan. Bilo je to na cesti izmedju Rižane i Kubeda. Dogodila se je prva nesreća. Na jednom tijesnom zavoju šofer nije na vrijeme smanjio brzinu. Kamijon je išao svom silom, pa su od naglog zaokretaja iz voza izbačeni na cestu neki Marijo Pavlić i Josip Krastović, te su zadobili od pada više teških rana. Kamijon je bio zaustavljen, ranjenici su pokupljeni, i put se je nastavio. No, udaljivši se malo od mjesta prve nesreće, kamijonu se dogodila druga teža nesreća. Šofer je vozio opet velikom brzinom. Najednom udari tako jako o ogradni stup uz cestu, da se je kamion od udarca prevrnuo. Tom je prigodom bilo više osoba više ili manje ranjenih, a naročito je ostao teško ranjen Josip Udović. On je od rana umro. Ivan Starc je takodjer u opasnosti da umre. — Kamijon je bio sasma razbijen, pa su se izletnici vratili pješke u Kubed. — Kamijonom je šofirao Dušan Šišković iz Herpelja. On je po nesreći pobjegao. Vlasti su ga tražile, pa je par dana zatim uhapšen u Kopru. Zatvoren je i biti će predveden pred sud, jer da je skrivio smrt Udovića. Šišković je naime vodio kamijon, a nije zato imao dozvole (patentina). — Govori se, da su izletnici, a i šofer, na povratku u Kubed, bili napiti, pa je vino uzrokom teškoj nesreći.

Istarski prefekt u Poreču. — Novi istarski prefekt on. Leone Leoni posjetio je dne 5. o.mj. Poreč. Njega je pratio pokrajinski fašistički tajnik on. Maracchi, puljski kvestor i nekoje druge ličnosti. U Poreču je prefekt bio od civilnih, vojničkih i crkvenih vlasti svečano dočekan.

Požar na hidroplaiskom pristaništu u Portorose. - Dne 4. o. mj. u noći buknuo je na hidroplanskom pristaništu u Portorose požar, koji se je naglo raziro i raširio. Tom su prilikom potpuno izgorjela 4 lijepa hidroplana. Da nije gašenje provedeno brzo i vješto, vatra je mogla da uništi svih 38 hidroplana, koji su se nalazili u hangarima. Požar je uzrokovan jednim električnim kratkim spojem. Šteta, koju je požar nanio računa se na 2 milijuna lira.

Avijatička nesreća. — Dne 3. o. mj. dogodila se je blizu Salvore jedna teška avijatička nesreća. Pilot Alessandro Serra, djak avijatičke škole u Portorose, vježbao se je u letu. Dogodi mu se neki incidenat u motoru. Aeroplan je pao, a pilot je ostao mrtav na mjestu.

Italo Balbo će doći na Rijeku. — Novine javljaju, da će koncem ovog mjeseca doći na Rijeku podsekretar u ministarstvu aeronautike Italo Balbo. On bi imao da prisustvuje svečanom otvorenju avijatičke sedmice. Tom će prilikom doći na Rijeku i major De Bernardi, najbrži avijatičar svijeta. Italo Balbo će na Rijeci održati jednu konferenciju o razvitku talijanske aeronautike.

Spomenik Carlu De Franceschi-u. — Neki dan je u Pazinu konstituiran odbor, koji ima zadaću, da sabere novčana sredstva za podizanje jednog marmornog spomenika talijanskom književniku i historičaru Carlu De Franceschi-u, rodom iz Gologorice. Taj bi spomenik imao biti postavljen mjeseca oktobra na pazinskom trgu «Garibaldi».

Demisija višnjanskog podeštata. — Pred nekoliko je dana podeštat višnjanske općine Ivan Mocibob predao ostavku na svojoj podeštatskoj časti. Prefektura je Višnjanu imenovala komesara g. Aleksandra Godeasa iz Poreča.

Dar on. Mussolinija velikim familijama. — On. Mussolini je naredio, da se dade po 400 lira: Mati Krebelu, Emiliju Varinu, Ivanu Titonelu, Ivanu Šainu i Faustu Zakaron iz Novigrada, zato jer imaju velike familije.

Statistika puljske općine. — U puljskoj općini sklopljeno je mjeseca marta 11 brakova; mjeseca aprila sklopljena su 24 braka. — U martu rodjeno je u puljskoj općini 100 žive djece (1 mrtvo); u aprilu je rodjeno 73 žive djece (2 mrtve). — U martu umro je u puljskoj općini 81 stanovnik; u aprilu 48 stanovnika.

Za uredjenje rovinjske luke. — Kako je poznato rovinjska je luka bila do sada u dosta slabom stanju. Naročito je velika bura nanašala ogromne štete ladjama, koje su u luci. Da se tomu zlu doskoči vlada je napokon odredila 2 milijuna lira za uredjenje rovinjske luke.

Pali kuću susjedu, koji je zlostavljao njegovog oca. — Dne 20. aprila izgorila je u Gologorici kuća Grge Rabara. Ustanovilo se je, da je vatru podmetnuo mladić Frane Bubić. — Pred par dana Bubić je za svoj čin bio predveden pred puljski tribunal. On je na sudu priznao sve i ispričao je kako je vatru podmetnuo. Bubić kaže, da je Rabaru zapalio kuću zato, jer je on pred sedam godina teško istukao njegovog oca. Bubićev otac je od toga obolio i malo zatim umro. Rabar kaže, da je on uistinu istukao Bubićevog oca, zato jer ga je našao gdje pase svoje blago na zemljištu Rabarovog gospodara, ali Bubić nije od toga umro, nego od neke druge bolesti. Sud je na koncu osudio Bubića na 3 mjeseca i 10 dana zatvora, 100 lira globe i naknadu štete i troškova.

Osudjen na 14 mjeseci zatvora, jer je motikom udario brata. — Dne 30. aprila osudio je puljski tribunal na 14 mjeseci zatvora Bartula Gržentića iz Huma, jer je 16. marta ove godine u svadji motikom po glavi udario svoga brata Karla. Od tog udarca Karlo je još bolestan, a bilo je opasno da i umre.

Sedamnaest seljaka optuženih, da su ukrali 8 krava i 2 teleta. — Prošle sedmice vršio se je pred puljskim tribunalom proces protiv 17 seljaka iz raznih sela zapadne i srednje Istre, koji su bili optuženi, da su u noći od 23. na 24. junija 1925. ukrali Bartolu Jugovcu iz Vrsara 8 krava i 2 teleta, nanijevši mu štetu od 40 tisuća lira. — Na sudu se je dokazalo, da je blago ukrao Jugovčev sluga Brečević. On je ostalih 16 seljaka tobože izdao, jer da su oni njemu pomagali u kradji, ali to nije mogao dokazati, pa su svi bili pušteni na slobodu, a on je osudjen na 3 godine zatvora i naknadu štete.

Pošumljivanje na Lindarštini. — U zadnjih par mjeseci radi se mnogo oko pošumljivanja golih predjela u okolici Lindara. Svega skupa zasadjeno je tamo oko 120 tisuća malih borića.

Novi «azilo» Lege Nazionale. — Pred nekoliko dana izabrane su u Lindaru prostorije, u koje će se smjestiti novo Legino dječje zabavište. To se zabavište ima doskora otvoriti.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Čuvajmo se samozvanih novinara i njima sličnih šarlatana. - Strašna, ljubavna drama. - Tri dana obješen. - Strah od potresa. One tri.

Novinari su čudna čeljad. Ne svi, ali dobrim dijelom. To je ovih dana priznao i sam Micelli, urednik «Vedette». Evo o čemu se radi: Vele, da ima u Opatiji neki novinar, koji da šalje svoje dopise u razne pokrajinske, talijanske novine. Micelli je te dopise čitao i našao u njima koješta, što ne valja. Iznajprije taj se novinar koči i hvasta, kao da je njegova zasluga, što su se u posljednje vrijeme pokrenule tolike stvari, kojima će ovi krajevi imati da zahvale svoj neizbježivi procvat. I vrapci znadu, koje su ličnosti isposlovale te velike koristi za čitavu Rivieru, kadli eto, brate dragi, našao se novinar, koji govori i piše, da su te zasluge njegove i samo njegove. Da svisneš! I to da je nekakav kavaljer, veli Micelli. Prije da je organizirao plesove u korist nekakve «štampe športive», ali sve bez kontrole, tako da je najzada morao da posreduje sam sindikat, i da u tu stvar unese malo reda.

Čovjek, koji upravlja plesom zove se na Kastavštini «fešter». Kad je kavaljer vidio, da mu njegova «fešterija» ne nosi, koliko bi želio, bacio se, kaošto to i mnogi drugi čine — u politiku. Najprije htio je da pokaže, kako je on vrlo zaslužan, pa je sve one polakšice, što ih je u Rimu isposlovao g. prefekt zajedno s Ninom Host-om, pripisao sebi. I tako je, veli «Vedetta», od političara postao šarlatan.

Onda je pošao korak naprijed. Napisao je, nekoliko članaka o Opatiji i dao razumjeti svima, koji ga čitaju, da Opatija ima svoj veliki procvat da zahvali samo njemu. Zatim se je malo ispravio i nadodao, da nije Opatiju podigao samo on, već da su mu u tome pomogli i Madžari. Dva dana zatim zaboravio je malo na sebe, pa je izjavio, da tu zaslugu imaju jedini Madžari.

— Zahvalimo, kliče kavaljer — zahvalimo plemenitoj sestrinskoj naciji madžarskoj. Po njoj je Opatija uskrsla, po njoj je sa sebe stresla smrtonosnu krizu, koja ju je, kako se činilo, imala da izbriše s liste lječilišta.

«Vedetta» se na ovo s pravom zgraža. Čast Madžarima, veli njezin urednik Micelli. Mi znamo svi, da se petorica njih bila iskrcala u Marsali, ali to ne znači, da je «Impresa dei Mille» madžarsko djelo. Slično je i ovdje. Mi znamo, da Opatiju polaze najviše Madžari, ali to ne znači, da je izvanredni napredak Opatije djelo Madžara! Ako se ne varamo, dodaje «Vedetta», najveću zaslugu ima tu glavom sam Mussolini, pa vlasti i razne fašističke hierarhije.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(U svojoj kabini iskazao je Forb Barizonu, kako je u ovo deset godina svoga boravka u Sargaškom moru skupio mnogo novaca. Tu svoju imovinu htio bi on prenijeti u svijet, ali u tome morao bi da mu bude od pomoći on, Barizon. Za tu njegovu pomoć on je gotov isplatiti mu pola milijuna franaka. S njima dvjema utekla bi i Dora koja bi se prije vjenčala s njime, s Forbom. Barizon je htio da dobije vremena, ali Forb pozva Galeša, koji u isti mah bane unutra sa još dva čovjeka.)

(Nastavak 18.)

I tako se Barizon najednom našao u stupici.

U času, kad ga Forbovi ortaci okružiše, Barizon htjede da se dočepa noža, što ga je jedan od njih nosio o pojasu, pa da onim lupežima nametne silom svoje uvjete.

Nakana bijaše smiona i opasna, ali mogla je i da uspije.

Da je Barizon bio u redu sa sudovima ljudskim ne bi bio ni časkom oklijevao. Ali udaren najtežom presudom, kaznom smrti, on se je sada nalazio u položaju vrlo kritičnom. Forb bi mogao dignuti protiv njega svoje ljude, pod izlikom, da je on nekakav sasvim običan zločinac, što bi htio da svojim bijegom umakne ljudskoj pravdi.

Tompson bi to potvrdio svojim svjedočanstvom, i tako bi Dora izgubila svog jedinog branioca. Bolja prilika za otpor mogla bi se pružiti poslije, pa će biti uputnije, da se za sada odloži svoj otpor, i da svoju borbu prenese drugamo. I tako on odluči, da se bez ikakve obrane preda.

— Odvedite ga na parobrod «Tag», zapovjedi Forb, zatvorite ga u kabinu i na vrata potegnite kračun. Opskrbite ga svim potrebitim i pazite, da mu se hrana redovito nosi. No pokaže li i najmanji znak otpora, a vi njega smjesta u gvožgja! A sada naprijed!

Barizon podje za svojim tamničarima sa smrću u duši. Najprije predjoše preko prostrane ravni, glavnog trga, a otuda slijedeći nekakvu drvenu ogradu i preskačući s jednog korita ladje na drugo proturaše se kroz nekakvu rupu u neki velik parobrod. Časnika potisnu u nekakav prilično širok prostor, što je jednom imao da služi za kabinu zapovjednika broda.

Galeš stane na pragu i reče položivši ruku na kvaku:

— Čuli ste kapetanovu zapovijed. Vladajte se, kako treba, i niko vam ne će učiniti ništa na žao. Ali pamtite, da bi vam svaki pokušaj bijega bio uzaludan. Po tom vas: kuda? kamo biste otišli?

I ne čekajući odgovor Galeš zalupi s bukom za sobom vrata i ode ostavivši Barizona s njegovim mislima.

To su misli bile vrlo tmurne.

Tamnica nije bila bez nekih udobnosti. Prostrana, dobro prozračena, providjena raznim namještajem. Svijetlo joj je dolazilo kroz brojna okanca, što su ipak bila pretijesna, da bi se neko mogao kroz njih da provuče. Stijene su joj bile čvrste, od samoga željeza. I tavan je bio utvrdjen debelim gredama, tako da bi bilo ludo i pomišljati, da bi neko mogao silom probiti tu snažnu tvrgjavu.

Dok je uapšenik posmatrao svoju butunicu, zaškripi u bravi ključ i jedan od tamničara položi pladanj na stô, namješten očo stražnje jarbola.

— Evo vam ručka, gospodine!

Barizon učini dva koraka, kadli mu se najednom sva pažnja skrene na nekakvu čudnu spravu, što ju je čovjek bio nekako nemarno pomakao prema kraju stola. Htio Barizon nešto da upita, ali se uspreže. Njegov se čuvar nenadano nagne nad nj i reče mu vrlo tihim glasom:

— Doznao sam za sve ono, što ste rekli Tomu i Žaku. Jeli istina, gospodine, da biste vi, da dodje do zgode, mogli izići odavle?

— Svakako, odgovori Barizon. Dajte vi meni ladju, dva ili tri čovjeka, jedan kompas, i za jedan sat bit ću već na putu. Ja se vrlo čudim, te još nije niko od vas, koliko vas ima, mogao da nadje načina, da ostavi ovaj otok.

— A da vam uspije otići odavle, biste li vi poveli sa sobom i mene i moju Katu? Kata je moja žena gospodine. Kata ili teta Joša, kako je ovdje zovu. Nemamo djece, sami, sasvim sami, gospodine.

Ali taj kavaljer išao je još dalje. U jednom listu, što izlazi u Ferrari, počeo je da udara i na strance, što dolaze u ove strane. — Va fuori d'Italia! — viče on strancima, ali se opet ublažuje i veli: Možeš, inostranče, i da se vratiš, ali samo na kupanje...

Onda napada na g. Vivoria i na neke druge ugledne ličnosti, i «Vedetta» se s pravom pita: — koji je vrag tome čovjeku?

Isti list opominje pučanstvo, neka se čuva tih nazovi novinara, koji više puta nisu ništa drugo nego obični šarlatani, kaošto su to i ona trojica, što su ovih dana uapšena u Veroni. Tri delije: jedan postolarski kalfa, drugi, nekakav kuhar, treći mljekar udružili se i pošli po svijetu, hvaleći se, da su oni pravi novinari, u službi Mussolinijeva lista «Il Popolo d'Italia» i da su poslani, da za taj list skupljaju pretplatnike. Sad su ova trojica pod bravom, ali koliko ih još ima, što obilaze po raznim mjestima ne gledajući nego kako bi od lakovjernih dobrijana izmuzli što više para? A mi još jednom opominjemo te naše lakovjerne dobrijane, da ovakvim i sličnim «novinarima» pokažu vrata, kadgod im dodju bilo po pretplatu ili po oglase ili po što drugo.

Jedan vrlo tužan dogadjaj zbio se ovih dana ovdje na Rijeci. Neka mlada djevojka iz Vodica u Istri bila je zaručena s vrlo mladim Antonom Rupena iz istoga mjesta. Kako se često dogadja mladi je par našao na neke zapreke kod kuće, i djevojka, kojoj je bilo već svega dosta, jednog se dana opremi i ne rekavši nikome ništa, podje na Rijeku, i nastani se u nekoj krčmi, gdje je uzeše u službu. Mladić, koji je medjutim bio priskrbio sve papire potrebite za vjenčanje, došao je ovih dana na Rijeku, da potraži svoju vjerenicu i da je skloni, nek se vrati kući. Pošto ju je našao, uze da je lijepo nagovara, da podje s njime, no ona ni čuti. Od riječi na riječ, mladić se zapali, i kako je ljubav više puta uistini strašna, on nije više znao, što čini, već ugledavši u kuhinji nož, pograbi ga i zabode ga djevojci u srce. Ona pade mrtva, a on osta kao skamenjen. I sada plače u tamnici zbog strahovite nesreće, na koju ga je natjerala njegova slijepa strast.

Negdje u isto vrijeme objesio se u svojoj radnji neki postolar Janež, iz Ravnegore. Tri dana je tu visio, a da niko nije znao ništa. Zamislite, kako su morali biti grdno iznenadjeni oni, koji su ga prvi našli u onom strašnom položaju.

Ti te iste dane oduzeo je sebi život još jedan postolar. Ta se nesreća dogodila u Voloskom. Pričaju, da ga je nato naveo strah od potresa...

Sve su ovo stvari, kako i sam vidite, vrlo žalosne, pa će biti najbolje, da tu prekinemo, i da predjemo ravno na one tri.

Prva:

Juče su se na Korzu jedna drugoj hvalile dvije majke:

— Moja kći još nema ni devetnaest godina i već je zaručena, reče jedna.

— A moja nema još ni osamnaest, i već je rastavljena.

Druga:

Muž se i žena razgovaraju. Oboje su već u godinama. On sasvim ćelav, ona ostrižena.

Ona se tužila:

— Ne znam, što je to došlo na ovaj svijet. Sve se promijenilo.

— Sve, ženo, sve. Jednom smo se barem mogli potezati za vlasi a sada ne možemo već ni to.

Ona posljednja:

Jutros smo ja i Francele šetali obalom. Prodje onuda Mićelin. Išao je dosta brzo, postoli su mu pod nogama škripali, da ih je bilo nadaleko čuti.

— Čuj, Mićelin, reče mu Francele, ti tvoji postoli škriplju, kako da nisu plaćeni.

Mićelin se okrenu i reče:

— Kada bi svaka stvar, ka ni plaćena, škripala, na mane bi škripale brageši, kapot, stomanja, kalceti i klobuk i sve.

— To bi bila vražja muzika, nasmijali smo se Francele i ja, i išli smo naprijed sve osluškujući ne će li možda i na nama štogod da škriplje. **Rokac.**

PISMO IZ ZAGREBA.

Otvorenje Zagrebačkog zbora. - Dan Zrinjskog i Frankopana. - Kazališne novosti. - Šport.

Nedjelja, 5. V. 1928.

Ovogodišnji zagrebački velesajam, otvoren je dne 29. prošloga mjeseca. I pored stanovite privredne stagnacije i krize, ovaj je zbor u svakom pogledu uspio. Tu je na široko zasnovana automobilska izložba, koja se od godine do godine nevjerojatno razvila, a to je zaista i u savezu sa veoma razgranićenim, osobito u posljednje vrijeme, znatnim prometom sa automobilima. Druga je izložba radio - aparata, koja nam pokazuje i u tom najmodernijem pravcu veliki napredak.

Vidan napredak pokazuje nam i izložba gospodarskih strojeva, a da se zemljoradnici što više upoznaju sa neobičnostima racionalizacije poljoprivrede, priredjena je je također i izložba poljoprivredne književnosti. Naročito zapanjuje turistička izložba, a također je hvalevrijedna izložba kućnog obrta i šegrtskih radova. Uopće čitava izložba pokazuje da je ona veoma važan faktor jedne eminentno narodne gospodarske priredbe.

Dan 30. travnja postaje veliki praznik za cijelu državu. Proslave na uspomenu tragične smrti velikana Zrinjskog i Frankopana zauzimlju svako godine sve veće dimenzije. Širom cijele zemlje proslavljen je taj dan svečanim načinom. U Beogradu je ova proslava potekla u naročitoj svečanosti. Dakako, a to je i shvatljivo, da je u Zagrebu u glavnom gradu svih Hrvata, bilo tom prigodom čitav niz najrazličnijih svečanih komemoracija, u kazalištu, sokolu i u drugim kulturnim društvima.

Znatni dio kulturnog života odvija se u umjetničkoj instituciji kao što je kazalište. I nema dvojbe, da je zagrebačko kazalište na visokom stupnju. Ovih je dana odobren kredit od 3 milijuna dinara za dovršenje druge kazališne zgrade u Frankopanjskoj ulici, i ovime će kazalište u Tuškancu postati, suvišno, jer će u novome biti dvostruko sjedala, a i sa svih drugih razlika bit će daleko zgodnije, ljepše i ugodnije od male operetske kuće. Posljednji dani donijeli su nam više umjetničkih noviteta. Tako se na spomen 300. godišnjice prvog prikazivanja Gundulićeve «Dubravke» dalo dne 26. pr. mj. ovu pastirsku igru u novoj režiji i sa novom glazbom obljubljenog mladog kompozitora i dirigenta g. J. Gotovca, koji je ovim djelom doživio veliki uspjeh. Poznati njemački svjetski glumac Paul Wegener gostovao je u našem teatru sa svojim ne baš prvoklasnim ansamblom u tri komada (Andrejev: Misao, S. Guitry: Jacqueline, Strindberg: Smrtni ples). Wegener je poznat svijetu sa svojim znamenitim filmskim kreacijama, pa malu primjesu ovoga prenaša i na kazalište, a to nije od najboljeg efekta. Ekspresionistička umjetnost velikoga ovog glumca više je plod intelekta, nego emocije. No svakako, ona je velika, i osobito u posljednjem Strindbergovom komadu došla je do potpunog i savršenijeg izražaja. Ostala lica u njegovoj trupi, izgledaju, kao da mu služe, samo za to, da se on može lakše podignuti iznad njih. I to je bio slučaj u sva tri komada. Gostovanja su uopće jedna potrebna, poučna a i kulturna stvar. Ona djeluju na medjusobnom upoznavanju, i za internacijonalizaciju umjetnosti, a istodobno ona nas podsjete — jer mi to žalibože čestoputa zaboravljamo — da ima medju našim artistima više puta jačih kazališnih kvaliteta, nego vani, samo je tragedija u tome, što mi svoje redovno ne cijenimo u dovoljnoj mjeri.

Iza nedavnog jubileja g. M. Markovića proslavio je dne 3. maja veliki naš, i općeno obljubljeni, dramski umjetnik g. Josip Pavić 25. godišnjicu umjetničkog rada, kojeg je započeo u ranoj mladosti od 16 godina. Tko ne pozna našeg dragog Pavića? Tko ga ne voli, tko ga ne poštuje? Ama niti najveći neprijatelj! Pa on takvih i nema! Velika njegova duša ne pozna ni najtanju nit mržnje. On je umjetnik, veliki umjetnik. On nije glumac, jer glumac glumi ono što ne osjeća, ne proživljava. A on se svom svojom dubokom dušom i svim srcem predaje sudbini svojih junaka. Pozornica pliva u moru najskupocjenijih darova priredjeni... za omiljelog jubilarca, publika u neprekidnom oduševljenju i ovacijama, on i tada kao i uvijek ostaje u prvom redu, — čovjek, čovjek duše i osjećaja. Svima se zahvaljuje, a najtoplije je riječi imao za one, koje on nazva podzemnim silama, za tehničko osoblje, čiji je rad toliko važan, a opet se njih obično zapostavlja, kao nižu klasu. Naš je dragi Pavić svoju ultra altruističku notu pokazao i u tom momentu, a svoje visoko shvaćanje umjetnosti zrcalilo se u ovim riječima: «Uvijek sam nastojao, da u umjetničkom radu, srušim i uklonim onu rampu koja dijeli pozornicu od publike, i da publiku učinim svojim, a sebe njezinim saradnikom.» U Sofoklovom «Kralju Edipu» ovom klasičnom znamenitom djelu, koji se davao prigodom proslave njegovog umjetničkog rada, dao je i potvrdio je veliki svoj umjetnički profil. Ovom je prilikom bio i odlikovan od Kralja Aleksandra, koji svakom prilikom pokaže svoje visoko razumijevanje, ordenom Sv. Save IV. stepena. Ljubljenom umjetniku i moja skromna, ali topla i najsrdačnija čestitka!

Čini mi se da sam vam samo jedanput pisao o športu. No znam, koji je tada bio razlog. Ali danas kad sam se opet na to odlučio, eto znadem i za takav razlog. Vani takav pljusak čitav dan, da svisneš od nervoze, pa da se malo dulje zaposliš onda piši i protiv svoje «spontanosti» o nogometu. U ovo zadnje doba bilo su dvije utakmice službenog većeg kalibra (jer neslužbene malo i manje, takve su dnevno, pa makar i na ulici ili kakvom prikrajku). Jedna Zagreb (Gradjanski) — Beograd (Jugoslavija) druga Beograd (B. S. K.) — Split (Hajduk). U prvom slučaju Zagreb je tukao Beograd a u drugom Beograd dao je po ledjima Splitu. Dakle i opet nekako bratski. Nekoliko sati pred utakmicama prodavale se razne kokarde za «drukere», tako da se već unapred znalo raspoloženje publike. Splićani su organizirali sve Primorce za «drukanje», ali opet dobiše po nosu. S menom čak nijesu htjeli niti govoriti, zato što nisam bio na igralištu, što nisam bio njihov kibic. Dakako sada smo opet stari prijatelji, jer su se smirili i sa porazom, kao što bi već bili ohladnili od pobjedničkog entuzijazma. A kako i ne bi, kad ovogodišnji barem prvi majski dani gotovo izgledaju pao januarski. Toliko je skoro studeno i kišovito vrijeme! Ja medjutim, iako sam se kroz toliko godina u gradu «emancipirao» i uza bezgranično prijateljsko zajedavanje mojih kolega i prijatelja Dalmatinaca, nisam dakako prisustvovao nogometnim utakmicama, pa makar time pružio ponovni dokaz neizbježive konzervativnosti. **—md.—**

IZ VRHA.

Buna na župnika.

1. maja prošao baš čudno i neobično kod nas. Narod se digauo protiv svog vlastitog župnika, veleč. Frana Peršića, i to radi davanja ili nedavanja tako zvanog pobira. Običaj je kod nas ili dužnost župljana, da dadu godišnje svomu župniku stanovitu količinu pšenice, brentu grožđja i drugo. Taj običaj ili ta dužnost još i danas opstoji u mnogim župama Istre, tako i kod nas. No, narod se tom porezu u naravi protivio već i prije rata, a tako i sada. Imade župljana, koji nisu htjeli davati župniku ni grožđja ni pšenice. God. 1912. došla stvar na sud, pak bi župniku dano pravo na taj pobir.

Stvar se pooštrila u zadnjih par godina, u godinama slabim i nerodnim, a to znači i godinama siromaštva. Većina naroda stala sada javno prigovarati proti tom pobiru, a nekoji sasma prestaše davati dio svojih plodina. Ljudi vele: nemamo ni mi sami što jesti, moramo i mi kupovati u dućanu; slabe su godine, zadužujemo se, itd.

No, veleč. župnik Peršić branio i branio uporno svoje pravo utičući se oblastima. 1. maja došao iz Buzeta porezni činovnik (utjerivač) sa dva karabinijera, da plijene narodu radi neisplaćenih pobira veleč. župniku. Ali evo čuda, nevidjena kod nas: većina naroda se digne i ode u Vrh opkolivši župni stan, tražeći od župnika, da se javno odreče pobira i da se iseli iz župe. Ova pobuna bi najavljena u Buzet, odakle odmah dodje k nama tenente karabinijera sa općinskim komisarom i sa više oružnika. Narod se na njihove lijepe riječi nekako umirio i razišao. — Rečeni predstavnici su prespali na Vrhu, a nekoliko karabinijera će i dalje ostati u našem selu. — Kako će sva stvar svršiti, javit ćemo drugi put. — **Posjednik.**

IZ MARINCI KRAJ BUZETA.

Naše poljodjelstvo.

Prošle su godine, a da se nismo javili. Biti ću i sada kratak. Neću da duljim, već hoću u kratko da Vam navedem nekoliko primjera naših gospodarskih poteškoća: april je prošao, a mi imamo još mnogo krumpira za posaditi a da niti ne govorim o kukuruzu i pasulju, za koje usjeve nismo još niti zemlju pripravili uslijed nevremena, koje traje neprekidno od polovice februara dalje. Zlo i naopako. Mi dobro znamo da ako ne sijemo ne ćemo ni žeti. No, naša je vjera tvrda, da iza loše vremena nastupa, lijepo, to ćemo moći da obavimo sve posle pomalo makar i nekoliko kasnije, te će nam Bog u kojega mi tvrdo vjerujemo, zakašnjelo nadoknaditi.

Seljački mladić.

Franina i Jurina

Fr.: Jurino, kade j' ta grad, Londonderi?

Jur.: Va Irlande. Ja znam, zač pitaš.

Fr.: Ča si i ti ono pročital?

Jur.: Je l' to neč od onega pržuna tamo?

Fr.: Je. Znaš, da mane ne gre ono va glavu.

Jur.: Ča ti ne gre va glavu?

Fr.: Ma ono od onega pržuna. Je l' moguće, da su ga zaprli i prodali na tambur?

Jur.: Ča te s njim? Već dvanajst puneh let nisu nijednega zaprli ni odsudili. Ča će njim pržun?

Fr.: Ma veruješ ti to, Jurino? Moreš ti verovat, da more na svete bit jedan grad, va kem ni puneh dvanajst let bil nijedan ni zaprt ni odsujen?

Jur.: Verujem, zač ne?

Fr.: I to va oveh vremeneh, kade ima toliko stotin milijuni posensega pokvareneh ljudi?

Jur.: Ča će ti vreme, ako j' čovek sam va sebe posten i pametan?

Fr.: Ma ča su oni ljudi va onem Londonderi tako dobri i pametni?

Jur.: To se zna da su.

Fr.: Ma ča su oni kakovi sveci?

Jur: Aj nisu, nego su od kosti i mesa uprav kako i mi.

Fr.: Zač nisu pak pul nas ljudi, kako i oni tamo?

Jur.: To ti je zato, zač pul nas ima malo previše pijanac, a od pijanca sve zlo na svet. Pijančina će zlagat, prevarit, preseć krivo, važgat, ubit, samo da more ča kade ukrast i zapit.

Fr.: Ma ča pak oni ljudi va onem Londonderi ne piju?

Jur.: Aj piju: vodu i mleko.

Fr.: Bog nas očuvaj i obrani, kako more čovek tako živet?

Jur.: A lepo! Da si se ti jedanput navadil pit golo mleko i golu vodu, bil biš danas, kako i oni.

Fr.: A ter sam pil jedno i drugo, kada sam bil mići. Ma ča ti dakle misliš, da ki pije golu vodu i golo mleko, da ne će nikada poć va pržun?

Jur.: Kako kada, i kako kadè!

Fr.: I ja govorim, da kako kadà i kako kadè. Ma reci malo ti mane, čaj va tem Božjem vine, da pismoznanci toliko govore i pišu proti njemu?

Jur.: Ča j' va vine? Najprej pitaj ti mane malo, ča j' va špirite i va tolikeh drugeh sortah od peteši?

Fr.: No, ča j' pak va njih tako hudega?

Jur.: Otrova je va njih i koliko! I ta otrov ča ga više piješ, više biš ga otel imet. I kako ga piješ, on ti gre sve pomalo, kap po kap, va krv, va žiji, va možjani — i fertik! ti već nisi čovek, ki si jedanput bil. Krv ti se napuni nekakoveh crvići, ki ti malo pomalo zamu mir i pomute misal tvoju, tako da ti već ne živeš ni ne delaš, kako biš delal i živel, da ti je pamet zdrava, nego delaš i živeš, kako oni crvići va tebe zapovedaju. I tako ti postaneš lako niš i tat, i lupež i prevarant i razbojnik — i sve ča j' kade.

Fr.: Dobro je, ma ča ga imaju oni, ki samo vino pijeju s temi grdemi petešoni?

Jur.: A ča misliš, da va vine ni otrova?

Fr.: Ma će ga zlodeji bit koliko toliko manje nego va peteše?

Jur.: To se zna, da ga ima manje, ma se i njega malo po malo dosta nabere. Počneš s kvartinom, pak greš napred s litrum, pak s duplicum, i sve tako — a to je ono strašno, i va tem je on pravi otrov.

Fr.: I ti govoriš, da va onem Londonderi ni tega? Ja, ma — kako pak oni ljudi tamo pasuju vreme? to bim ja otel malo znat!

Jur.: Kako pasuju vreme? A kako pasuju vreme naši po oštarijah?

Fr.: Bože moj: razgovaraju, store kakovu briškulicu, pak i zapivaju malo...

— Ja ću odvesti sve one, koji bi željeli da me slijede... Iznajprije morao bih, dakako, biti slobodan, da mogu sve u redu pripremiti.

— To će biti naša stvar. Nego — o tome nikome ni riječi. — Već vidim: uspjet ćemo. Mlada gospodjica i vi brojite već nekoliko prijatelja ovdje. Za sada dosta. Ne bih htio, da se dosjete. Vratit ću se poslije...

Barizon nije htio da ga zadržava. Gorio je od želje, da razvidi sprave, što bijahu na stolu. Čim se vrata zaključala, on polisne pladanj i stane da ih ispituje grozničavom pažnjom.

— Ah, ne, promumlja, ta nije moguće... Ne... Onaj bi Forb bio odviše glup. Ali zaista — to je — to je... Bože dobri! Tu više ne može da bude nikakve sumnje. On me je zatvorio sa spravom brzojava bez žica. Samo da mu mehanizam nije pokvaren!

Mladi časnik pritisne nekakvo pero i zgrabi manipulator. Naćuli uho i ču nekakav lagan žamor i nekakvo pucketanje.

— Sprava je u potpunom redu, klikne Barizon izvan sebe od ushita. Jest, eno ga, dobro radi, sasvim u redu! Samo da mi je baciti u svijet jedan glas, poziv jedan, i to odmah, prije nego li se Forb dosjeti, kakvu li je glupost počinio! Kad bi ova brzojavna sprava bila tako tiha u času, kad vijesti odašilje kaošto je u trenutku, kad ih prima, sve bi išlo u najboljem redu. Medjutim, može se desiti, da me niko ne čuje — ovaj je brod prilično po strani. Bilo ovako ili onako, treba kušati i to odmah, bez oklijevanja, pa kud puklo da puklo!

Potom položi prste na manipulator i reče u sebi:

— Razmislimo malo! Ja doduše znam, da je najbliža radiotelefonska stacija Guantanamo, ali neznam, koji je njezin znak, no znam, kako da je prizovem... Kušajmo sa signalom, što ga se obično daje u najkritičnijim prilikama: C. Q. D.

Barizon izbaci ovaj znak u nekoliko navrata, nasumce preko Sargaškog i nekih drugih mora i sve bez zapreke. «Selo» bijaše odaljeno, svakako onaj je žamor prošao nezamijećen i naš je časnik mogao bez prestanka da zove: C. Q. D. — C. Q. D.

(Slijedi.)

Jur.: Uprav to delaju i oni tamo: šeću. razgovaraju, store ku briškulicu, zapivaju i potancaju ako trebe.
Fr.: I sve prez vina i rakije?
Jur.: Sve prez vina i rakije. Tamo se more najfineja divojka razgovarat s najprostejem mladićem prez straha, da će ju opljahnut z njegoveh ust smrdež od vina.
Fr.: Sve je to lepo i dobro, ma ja svejedin držim, da se oni ljudi tamo nikada pravo ne nasmeju ni ne naveselè.
Jur.: Kì ti j' to rekal? Zato ča ne piju, oni su ljudi vavek zdravi kako jaje, a ki j' zdrav, se rad smeje, tako se i oni vavek smeju. A mi dva, ja i ti, ča se mi nismo morda svoji dni dosta nasmeli?
Fr.: Aj smo, pobognji! I nesamo mi, nego smo čineli, da se i drugi s nami smeju.
Jur.: Pak? Je nam morda tu pomoglo ča vino ale kakova druga pijača?
Fr.: Bormića ni vragu sleda, aš smo bili vavek trezni, kako da smo natašće.
Jur.: No pak?
Fr.: Pak? Pak? — A to će reć, da ti imaš i sada pravo, kako i vavek.
Jur.: Param da ja!

IZ BUZEŠTINE.

Gospodarstvo.

Kud će suza neg na oko, a kud će naša pamet i misao nego na polja i vinograde naše i na nebo. Nebo nam daje sunce, vjetar, kišu i tuču, a o tomu ovisi kod nas ponajviše dobra i slaba ljetina.

Prošli mjeseci marač i april bili su mokri, pak smo jedva jedvice dospjeli posaditi krumpir, posijati naše žito, a sada turkinju. Hvatali smo neke lijepe dane i ure, pak sve što je živo radilo je: muško i žensko, odrasli, starci i djeca, te smo ovako mogli obaviti proljetne radnje u polju i u vinogradima.

Uredili smo vinograde prije pupanja. Sada su dani topliji, premda vlažni, pak je sve prozelenilo, da je milota gledati. Neki od nas smo počeli sumporivati loze, a doskora ćemo i škropiti, da nam se ne dogodi, da ostanemo bez kapljice vina kako ono preklani, kada nismo pravodobno poškropili vinograde. Grešeći se čovjek uči i opameti.

I maj je počeo s kišom. Trava raste i bit će sijena, a naša goveda već imadu dosti paše. Samo odsad dalje da bi bili suši dani, pak bi išlo kako bismo sami htjeli. Ufamo, da će biti godina bolja nego lanjska; inače joh. — **Seljak.**

IZ ROVERIJE

Gospodarstvo. — Traže Štokovića.

Oprostite nam gospodine uredniče što vam šaljemo ovo par riječi, neka zna svijet, da smo još živi. Mi se rijetko javljamo u našoj miloj novini, akoprem ju čitamo i ljubimo svi. Da vam se tako rijetko javljamo razlog je taj, da vam dobrog nemamo šta javljati a tužiti nam se neda.

U gospodarskom pogledu stojimo slabo, jer prošle godine (1927.) nam nije ništa urodilo radi velike suše a drugog dobitka nemamo nikakvog. Cijene stoke i drva su tako niske, da nam se ne isplati prodavati ništa. Zarade isto nema kod nas nikakve. Zbog svega toga mi trpimo. Ufajmo, da će biti ove godine bolja ljetina, jer do danas sve vrlo lijepo kaže.

Ovih dana je kod nas pravo ratno stanje. Kr. karabinijeri i milicija traže naime poznatog lopova Ivana Štokovića iz Čabrunići, koji je pobjegao mjeseca februara ove godine iz zatvora iz Firenci, a kako sve izgleda dospjeo je ovamo, jer je pred 20 dana pucao u Čabrunićima netko proti karabinijerima, pa se misli da je on.

Seljak.

Promijena prezimena

(Nastavak.)

Slovo C.

Cabran u Ciabran
Cacich u Caci
Caglic u Cagli
Cah u Sacchi
Caiapich u Caiapi
Caich u Caicci
Cajna u Zaina
Calagaz u Calagà
Calaz u Calza
Calcich u Calci
Caleb u Calebi
Calligarich u Calligaris
Calister u Callisti
Calomarcovich u Calomarco
Cămalich u Camali
Camenarovich u Camenaro
Cancellarich u Cancellari
Cancianich u Canciani
Canfarelich u Canfarelli
Caravanich u Caravani
Carboncich u Carboni
Carich u Cari
Carlich u Carli
Carlovich u Carloni
Carusich u Carusi
Casalaz u Casali
Castalinich u Castalini
Castellich u Castelli
Catarincich, Katarincich u Catarini
Cattenich u Catteni
Cattich u Catti
Caticich u Catici
Caversich u Caversi
Cavrecich u Cavrini
Cech u Cecco
Cechich u Cechi
Cecovih u Ceconi
Ceh u Cecco
Cehun u Ceccon
Celentich u Celenti
Cellich, Celich u Celli
Cendac u Cenda
Cendak u Cenda
Cepich u Ceppi
Cepach u Ceppa
Cepak u Ceppa
Cerbich u Cerbi
Cerkvenich u Cerqueni
Cermac u Cerma
Cermak u Cerma
Cermelj u Cermelli
Cernac, Cernaz u Cerna
Cernecha u Cernecca
Cernich u Cerni
Cernkovich u Cerconi
Cernotich u Cernotti
Cerovaz, Cerovac u Cerova
Cerquenich u Cerqueni
Cervarich u Cervari
Cessich u Cessi
Charvat u Crevato
Cherbavaz u Cherbava
Cherbocich u Cherbocci
Cherboncich u Carboni
Chermaz u Cherma
Cheriach, Cheriak u Cheria
Cherjin u Cherin
Cherkvenich u Cerqueni
Chernaz u Cherna
Cherpan u Carpano
Chersanovich u Chersano
Chersich u Chersi
Cherstincich u Crestini
Chersulich u Chersuli
Chert, Kert u Cherti
Chervatin u Crevatin
Chervatin-Ruelia u Crevati-Ruglia
Cherzan u Chersano
Cherzulich, Kerzulich u Chersuli
Cessaz u Chessa
Chialich u Chiali
Chicovich u Chicco
Chincich u Chinci
Cherlich u Cherli
Chiresich u Chiressi
Chirissich u Chirissi
Chirsich u Chirsi
Chirsich-Jurqsin u Chirsi-Iursin
Chissich u Chissi
Chius, Cus u Chiussi
Chmet, Kmet u Metti
Ciach u Ciacchi
Ciarcich u Ciarci
Cinko u Cinco
Cinich u Cini
Cioch u Ciocchi
Circovich u Circoni
Ciuk u Ciù
Ciupich u Cioppi
Clabot u Clabotti
Claj u Clai
Clancig u Chianci
Clapcich u Clappis
Clapcich-Sopcich u Clappis-Socci
Clarich u Clari
Clavich u Clavi
Clemencich u Clementi
Clemenich u Clementi
Climan u Clima
Clincich u Clinci
Climich u Climi
Clobas, Clobaz u Colbasso
Clun u Cluni
Clunich u Cluni
Cmet u Metti
Cnappi-Stanisovi u Nappi-Stanisso
Cnappi-Trionfo u Nappi-Trionfo
Cnappich u Nappi
Cnapich-Budich u Nappi-Budi
Cness u Nessi
Cobaich u Cobai
Cocetich u Cocetti
Cociancich, Kociancich u Cociani
Cocich u Cocci
Codacovich u Codacco
Codjan u Codan
Codrich u Codri
Cognitz u Cogni
Cok u Zocchi
Colarich u Collari
Coller, Koler, Kolar u Colle
Colich, Collich u Colli
Colinas u Colinassi
Comalich u Comali
Comandich u Comandini
Compost u Composti
Consich u Consi
Consolich u Consoli
Contich u Conti
Cop u Coppi
Copaitich u Copati
Copich u Coppi
Cordich u Cordi
Corelich u Corelli
Corelovich u Corello
Coren, Koren u Coreni
Corencich u Coreni
Corich u Cori
Corlevich u Corlevi
Corlovich u Corlovi
Corsig u Corsi
Cos, Coss, Coos u Cossi
Cos-Micot u Cossi-Micotti
Cos-Noscovich u Cossi-Nosco
Cosetich u Cosetti
Cossich u Cossi
Coslanich u Cosliani
Coslian u Cosliani
Coslianich u Cosliani
Coslovich u Coslovi
Cosman u Cosmani
Cossovich u Cossovi
Costessich u Costessi
Costrencich u Costreni
Covacich u Covacci
Covaz u Cova
Covrich u Covri
Crall, Krall u Cralli
Cralich u Cralli
Crasovaz u Crasso
Crast u Crasti
Crastich u Crasti
Crbaz u Cherba
Crebel u Crebelli
Crebes u Crebessi
Cregliach u Creglia
Cresovich u Creso
Chervatin u Crevatin
Crisanich u Crisani
Crismanich u Crismani
Cristiak u Cristiani
Cristofich u Cristofoli
Crivicich u Crivici
Crnac u Cerna
Cucich u Cucci
Cuculich u Cuccoli
Cufanich u Cufani
Cuftich u Cutti
Cuglianich u Cugliani
Culich u Colli
Cumicich u Comici
Cunja u Zugna
Cunjac, Cuniaz u Zugna
Cupin u Zuppini
Curavich u Curavi
Curelich, Curellich u Corelli
Cureliovich, Curelovich u Corelli
Curet u Coretti
Casinich u Cusini
Cusma u Cosma
Cusmanich u Cosmani
Cusmich u Cosmi
Cuttich u Cutti
Cvecich u Sfecci
Cvetan u Civetan
Cvitich u Civiti
Cvetinich u Civetini
Cvetissa u Civetissa
Cvitan u Civitan
Cvitanovich u Civitani
Cac u Ciacci
Calavanich u Calavani
Callegarich, Callegaris u Callegaris
Canaletich u Canaletti
Canarich u Canari
Caramanich u Caramani
Carbocich u Carboni
Carcich u Carci
Cattarinich u Cattarini
Cavalich u Cavalli
Cavresich u Cavressi
Cebohin u Cebochini
Cecinovich u Cecino
Ceglar u Cellari
Cehovin u Cecovini
Cek u Cecco
Celhar u Cellari
Celigoj u Celigoi
Cemerich u Cemeri
Cepich u Ceppi
Cergonja u Cergogna
Cerneha u Cernecca
Cernetich u Cernetti
Cernitz u Cerni
Cervlieneich u Cerleni
Cesar u Cesari
Cesnich u Cesini
Cessarich u Cesari
Cevna u Cenna
Chechich u Checchi
Cherbavaz, Krbavac u Cherbava
Cherincich u Cherini
Chernaz u Cerna
Chersetinich u Chersettini
Chersevanich u Chersevani
Chich u Chicco
Chinich u Chini
Chirgassich u Circassi
Chirinich u Chirini
Ciacich u Ciacci
Ciacotich u Ciacotti
Cipollovich u Cipolla
Ciubrich u Ciubrini
Ciurcovich u Chiurco
Cius u Chiussi
Clagnaz u Clana
Cluciarich u Cruciari
Cnesich u Nesi
Cocijan u Cociani
Coel u Coelli
Conovich u Conovi
Comparich u Campari
Centossich u Contossi
Copita, Copitta u Copetti
Copitar u Copettari
Corian u Coriani
Corovich u Coroni
Corsich u Corsi
Cosmich u Cosani
Cosglian u Cosliani
Cosglianich u Cosliani
Coslan u Cosliani
Cossinovich u Cossino
Costelliz u Castelli
Costich u Costi
Costovich u Costoni
Cotlarich u Collari
Covassich u Covassi
Craglich u Cralli
Crampi u Crampi
Crancich u Granci
Crassovich u Crasso
Crelich u Relli
Cremenich u Cremeni
Crepcich u Greppi
Criscovich u Crisconi
Cristinich u Cristini
Crulich u Crulli
Csorba u Sorba
Cucar u Cuccari
Cucarich u Cuccari
Cucaz, Cuchez u Cucco
Cucovich u Cucco
Cuk u Chiù
Culinaz u Colinassi
Cus u Chiussi.

BURZA.

Dne 9. maja 1928. moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 18.95; 1 engl. lira šterlina za lira 92.65; 100 franc. franaka za lira 74.70; 100 švic. franaka za lira 366.—; 100 belg. franaka za lira 265.—; 100 njem. maraka za lira 455.—; 100 austr. šilina za lira 268.—; 100 českih kruna za lira 56.30; 100 jug. dinara za lira 33.45.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

md. — Oprostite, da je «Pismu» odrezana «glava», — bilo je malo predugo.

Iz Vodice. — Dopis nije ušao ovaj put, jer vas je pretekao Rokac.

Iz Marinci. — Dopis vam je skraćen. Vi ćete razumjeti, da se za onakve tries ne može davati prostora u listu. Uredite s nepristojnim osobama stvari drugačije. Javite se opet.

Ako si u dobru — ne uznosi se, niti se u zlu ponizuj.

Ako si mlad — gledaj, da stigneš časnu starost.

Ako si star — pazi, da popraviš grijehe mladosti.

Ako si bogat — ne budi oholica; možeš osiromašiti.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

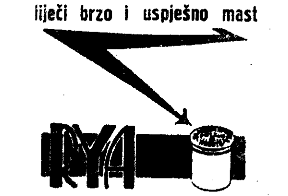
JEDINO DOBRA engleska modra galica **«Maple Brand»** stigla je na rasprodaju uz jeftinu cijenu **Drogariji R. Hafner u Matuljima**. — Ne kupujte druge jeftine modre galice, jer je **«Maple Brand»** po svemu svijetu poznata kao najbolja.

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arterioskleroze, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Telefon: 5-18 Podružnica u TRSTU: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18
CENTRALA U LJUBLJANI. Dionička glavnica i pričuva: **60.000.000 dinara.**
PODRUŽNICE: **Brežice, Celje, Črnomelj, GORICA, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Novomesto, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Šibenik,** sezonska ekspositura **Rogaška Slatina.**

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloške na uložne knjižice te ih ukamaćuje sa 4½ %, a uloške na tekuće račune i na otkaz vezane uloške najugodnije uz dogovor. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne kutije (SAFES).
Blagajna je otvorena od 9½—12½ i od 14½—16 sati

Broj 20 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) **U Trstu, 17. maja 1928. - God. VI.** Pojedini broj 25 cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan I/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvršćenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Neirankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

Talijansko-jugoslovenski odnošaji i Narodna Skupština. — Dne 10. o. mj. sastala se na sjednicu jugoslovenska narodna skupština. Za tu je sjednicu vladalo veliko zanimanje u svim političkim i diplomatskim krugovima, jer je na dnevnom redu bila interpelacija opozicije, to jest Radića, Pribićevića i Jovanovića, glede talijanske politike na Balkanu i glede jugoslovensko-talijanskih odnošaja. Kako smo već pisali spomenuti šefovi opozicije pred nekoliko su dana postavili Marinkoviću, jugoslovenskom ministru vanjskih poslova, ova pitanja:

1.) Da li stoji u stvari kakva namjera Italije u pogledu carinske unije s Albanijom i proglašenja protektorata nad njom?

2.) Da li se sa takvom politikom slažu i velike sile, naročito one, koje su 9. novembra 1921. godine potpisale akt o Albaniji i izuzetnim povlasticama Italije u njoj?

3.) Da li ne bi bilo dobro da se sa jugoslovenske strane preduzme neki korak još sada, da se Albanija jednom za svagda oslobodi ovoga talijanskog zahvatanja i uredi njen odnos drukčije kod Lige Naroda, možda tako, da ona uzme staranje nad njom, pa na taj način da se oslobodi i ona i balkanske države od uticaja fašističke Italije, koja podržava na Balkanu stare zadjevice i unosi zabunu i nemir.

Marinković govori o Italiji i njezinoj politici na Balkanu. — Odmah čim je sjednica otvorena, dobio je riječ dr. Marinković. Pročitao je pitanja Radića, Pribićevića i Jovanovića. Na ta pitanja Marinković je odgovorio ovako:

«Nema nikakvih dokaza, iz kojih bi se moglo zaključiti, da novinske vijesti, koje su se pronosile prije izvjesnog vremena kao da bi talijanska vlada imala namjeru, da proglasi carinsku uniju, a zatim i definitivni protektorat nad Albanijom, imaju ma kakve osnove. Neposrednog službenog saznanja o tome nemam. Takav jedan čin bio bi protivan i principu otvorenih vrata, koji je primljen izmedju velikih sila i pozitivnom ugovornom pravu i očevidno je, da ja ni u najprijateljskijem obliku ne mogu pitati jednu stranu vladu, da li ima namjere da odstupi od opće poštovanih principa ili da prekrši svečano primljene obaveze. Ima pitanja, koja se ni u javnom kao ni u privatnom životu ne postavljaju. Iz istih razloga ja nisam sondirao i ne mislim sondirati ni ostale velike sile, da li bi se one takovom politikom, kad bi ona postojala, slagale. Uostalom to bi bilo i potpuno izlišno, pošto je više no izvjesno, da se velike sile ne bi mogle složiti sa jednom politikom, koja bi bila protiv ugovora. Time mislim, da sam odgovorio koliko je to uopće bilo moguće na dva prva pitanja, koja su mi postavili gospoda interpelanti.

Smatram za dužnost medjutim, da napomenem, da je to jedna novost u parlamentarnoj praksi, da se ministra inostranih djela interpeliše o namjerama jedne strane vlade. Ja sam se iz kurtoazije prema gg. interpelantima trudio, da im ovoga puta odgovorim u granicama mogućnosti, ali moram da izjavim, da u ponovljenom slučaju ne bih mogao uzeti odgovornost za definitivno uvodjenje takove prakse u Narodnoj Skupštini.

Na treće pitanje, koje su mi postavili gg. interpelanti, čast mi je odgovoriti, da ne postoji nikakav novi fakt, koji bi opravdao preduzimanje ma kakvog našeg novog koraka. Mi uostalom ne možemo ni u kom slučaju spriječiti, da pojedine velike sile, pa i Italija, imaju izvjesnog uticaja na Balkanu. Sve što možemo to je, da se trudimo, da se taj uticaj vrši paralelno i u skladu sa postojećim pravnim medjunarodnim poretkom na principu balkanske nezavisnosti i sa našim legitimnim interesom i u tome se pravcu i kreće naša diplomatska akcija.

Napori, koje sam do sada činio i koje sada činim, da izmedju nas i Kraljevine Italije dodje do jednog prijateljskog sporazuma u svim pitanjima, koja interesuju obe zemlje, imaju u prvom redu taj cilj. Problem nije ni malo lak i ja se nadam, da će se gg. interpelanti složiti, da za njegovo povoljno i pravilno rješenje treba vrlo mnogo hladnokrvnosti i dobre volje, moramo ulaziti sa povjerenjem u pravednost naše stvari i ispravnost glavnih linija naše spoljne politike, koje su u potpunom skladu sa općim evropskim interesima i plemenitim aspiracijama svih civilizovanih naroda za održanjem i utvrdjenjem mira.

Mislim da sam gg. interpelantima ovim odgovorio na pitanja, koja su mi postavili. Ja ću sa pažnjom saslušati gg. interpelante, za koje mislim, da će razviti svoju interpelaciju i ako bi osim ovoga bilo potrebno kakvo detaljnije obavještenje, nadam se, da ću moći da im pružim u koliko to bude moguće.»

To bi bio odgovor dr. Marinkovića. No, interpelanti, vodje opozicije, nisu se nimalo tim odgovorom zadovoljili. Oni su očekivali, da će dr. Marinković osuditi talijansku politiku, a on govori sasma hladno i raspravlja o pitanju strogo diplomatski. On ukratko kaže, da nezna ništa službenoga o carinskoj uniji Italije s Albanijom, da Italija ima s Albanijom samo dozvoljene odnose i da je isključeno obraćati se na Ligu Naroda.

Što misli Pribićević. — Iza Marinkovića govori jedan od interpelanata, Pribićević, vodja samostalne demokr. stranke On je u svom govoru izrazio, da je nezadovoljan s odgovorom Marinkovića. On kaže, da su jugoslovensko-talijanski odnošaji napeti, a tome je kriva samo talijanska politika na Balkanu i njezino očito zauzimanje Albanije. Pribićević izmedju ostaloga kaže:

«Što se tiče Albanije, nemojmo se varati, nema Italija samo protektorat nad Albanijom, već je danas Albanija potpuno talijanska kolonija. Sporedno je, kako se to zvanično zove i kakvi su odnosi izmedju nje i Italije, ali de facto Albanija je talijanska kolonija. U talijanskim je rukama žandarmerija, pošta, škole, putevi i sve drugo. Arbanaški proračun za ovu godinu iznosi 31 milijun francuskih zlatnih franaka. Iz toga proračuna 11 milijuna daje se na samu vojsku. Ako se još dodadu izdaci za žandarmeriju i policiju, onda više od polovicu arbanaškog budgeta ide na vojničke ciljeve. Porezi Albanije ne pokrivaju ni jednu trećinu arbanaškog budgeta i sav ostali manjak daje Italija.

Italija je penetrirala cijelu Albaniju i sad sprema izgradnju puteva Skadar - Vezirov most, Lješ - Mat - Debar - Drač - Podgorica - Struga, i stari put Via Ignatia od Santi Quaranta. Sve se to radi pod talijanskim rukovodstvom. Jugoslovensko ministarstvo spoljnih poslova trebalo bi da sa velikom pažnjom prati razvoj prilika u Albaniji. Ovaj odnos, koji je nastao izmedju Italije i Albanije, ovaj kolonijalni odnos izmedu Italije i Albanije, to je vječita opasnost i to će biti vječita opasnost ratnih zapletaja dok Liga Naroda ne uzme stvar u svoje ruke.»

Dalje Pribićević kaže, da je očekivao izjavu od dr. Marinkovića, da će on u slučaju potrebe kad nadje za to zgodan čas, apelovati na Ligu Naroda.

«Naravno — kaže dalje Pribićević — da je jedino rješenje, koje može omogućiti miran i prijateljski odnos izmedju nas i Italije taj, da se Italija povuče sa Balkana. A mi nemamo nikakovih pretenzija što se tiče Albanije. Odričemo se od svih uticaja na unutrašnju politiku Albanije. Mi ne bi ni kost jednog našeg vojnika žrtvovali za arbanaško pitanje.»

Pribićević nastavlja u sličnom tonu svoj govor. Napada oštro vladu, a naročito vanjsku politiku sadanje vlade, koja je propustila da sredi odnošaje s Grčkom, Turskom i Madžarskom. Mussolini je sve te države dobio za sebe, zato jer je Jugoslavija zakasnila doći s njima u prijateljstvo. Sreća, kaže Pribićević, da nije i Njemačku dobio za se. Stresemann nije tome sklon.

Joca Jovanović govori o Albaniji. — Iza Pribićevića govori Joca Jovanović, vodja zemljoradničke stranke. I on se oštro obara na vladu, a zatim govori opširno o odnošajima Jugoslavije i Italije prama Albaniji. I on misli slično kao i Pribićević, te kaže, da Italija zarobljuje Albaniju. Pored vojničkog utjecaja, koji Italija ima u Albaniji, i sve ekonomske organizacije su u njezinim rukama. Italija ima velikog utjecaja na vladu današnje Albanije. Vlada radi sve po uputama Italije. — Spominje zatim nedavno zatvaranje granice prama Jugoslaviji, koje da je bilo provedeno tobože radi tifusa. Zatim govori o vanjskoj politici Italije uopće, te kaže, da Italija sklapa prijateljstvo sa svim državama oko Jugoslavije, samo da je osami i opkoli. Govori o novom madžarskom parobrodarskom društvu, koje će imati saobraćaj izmedju Rijeke i Istoka, pa kaže, da je i to talijanska politika, da škodi jugoslovenskom parobrodarstvu. Jovanović kaže doslovno: «Ako se čovjek osvrne na sve ono što se radi iz Rima s Grčkom i Bugarskom, a u posljednje vrijeme i sa Turskom, (Albaniju i Madžarsku ni ne treba spominjati), to je očigledan dokaz, da se sa strane Italije radi na osamljivanju Jugoslavije i to sa nekim uspjehom. Italija je pokušala da dodje u što tješnje odnose i sa Poljskom. I taj pokušaj je bio u cilju, da se izvede jedan plan našega osamljivanja. Ovo, što radi talijanska diplomacija sa Bugarskom, Grčkom, Albanijom, Madžarskom i Rumunjskom, to je uperено protiv nas. Sva je talijanska politika skoncentrisana na to, da se nikada izmedju tih naroda i naše države ne postigne sporazum.»

Govor Joce Jovanovića bio je dosta dug. Poslije njega govorili su poslanici Drljević i Pivko, a onda u ime opozicije predlaže Wilder rezoluciju, da Narodna Skupština ne primi odgovor vlade, nego pozива vladu, da provede diplomatsku akciju, kako bi Liga Naroda preuzela riješenje albanskog pitanja.

Odgovarajući na razlaganje govornika dr. Marinković kaže, da će se stvar riješavati dalje na redovit način. Ligu Naroda ne treba zvati u svakoj stvari, već se ona ima prizivati samo kao posljednji forum.

Iza toga je vladina većina odbila rezoluciju opozicije i prešlo se je na dnevni red.

Italija prama izjavama Marinkovića i interpelanata u Skupštini. — Govori, koje su u beogradskoj narodnoj skupštini izrekli Marinković, to Pribićević i Joca Jovanović, proizveli su u talijanskoj političkoj javnosti razumljiv utisak i izazvali poseban odjek. Talijanske novine donijele su te govore, tumačeći ih, kao značajan dogadjaj, gotovo sve na jednak način. Dosta je da navedemo što je pisao tršćanski «Il Piccolo», da se vidi kako je u Italiji shvaćeno jugoslovensko raspoloženje. «Il Piccolo» piše:

«U izjavi dr. Marinkovića tačno se opaža sadašnji položaj u diplomatskim odnosima izmedju Jugoslavije i Italije. Njegova izjava ima naročito značenje zbog sasvim odlučnog polemičnog tona prema predstavnicima opozicije. Vodje opozicije su se nadali, da će svojom interpalacijom dovesti vladu u zabunu, da će joj napraviti izvjesne smetnje, te je tako natjerati da zauzme držanje, koje bi onemogućilo već povedene pregovore sa talijanskom vladom za obnovu rimskog ugovora o prijateljstvu.

Treba priznati, da su riječi dr. Marinkovića presjekle sve manevre ovih jugoslovenskih krugova, koji bi, — ne samo iz razloga unutarnje politike, nego i zbog svojih starih protutalijanskih osjećaja, — više voljeli, da se podržava neprijateljsko stanje izmedju Italije i Jugoslavije, nego da se postigne jedan lojalan sporazum.

U interesu je beogradske vlade, da ne okreće ledja Rimu. Italija je uvijek spremna na politiku prijateljstva s Jugoslavijom, i to ne samo kao vlada prema vladi, nego kako je rekao g. dr. Marinković, kao narod prema narodu. Šef talijanske vlade, on. Mussolini dao je dokaz o tome osjećaju onih dana, kada je, potvrdjujući svojim ličnim auktoritetom duševno raspoloženje Talijana, zaključio rimski pakt i dao prilike, da se pod balkonom palače «Venezia» kliče jugoslovenskim ministrima (Pašiću i Ninčiću), koji su došli u Rim, da potpišu taj pakt.

Jugoslavija mora još jednom da se odluči. Talijanska vlada ne može predpostaviti, da će poslije odmjerenih riječi jednog odgovornog ministra slijediti uobičajena uzbuna italofobskih listova i uobičajenih sevišnih zborova, na kojima se izlaže tobožnje mučeništvo Slovena, podvrgnutih vlasti tudjina. Riječi dr. Marinkovića nesumnjivo sadrže živu želju za sporazum izmedju rimske i beogradske vlade. Ali, prije nego do toga dodje i jugoslovenska javnost mora da se zadoji osjećajem odgovornosti i prijateljstva, jer je to glavna osnova prijateljskih odnosa medju susjedima.»

Preuredba nacijonalnog predstavništva i Senat. — Dne 12. o. mj. raspravljalo se je u Senatu o preuredbi nacijonalnog predstavništva, to jest o ukidanju dosadanjeg parlamenta i uvadjanju nove korporativne zbornice. Senatu je predložen na odobrenje nacrt o toj preuredbi. U raspravi o tom pitanju govorilo je više senatora od kojih su nekoji nastupili otvoreno protiv ukidanja dosadanjeg parlamenta. Senator Cicotti je naglasio, da preuredba nacijonalnog predstavništva po nacrtu, koji predlaže vlada, nije u skladu s modernim načelima, a niti s državnim ustavom. Senator Tanari dokazuje, kako to nije istina, nego je obratno preuredba sasma u skladu s ustavom. Osim njega govore u prilog nacrta još nekoji senatori, a zatim se diže senator Rossini, koji govori u ime svoje i u ime 40 svojih drugova protiv preuredbe nacijonalnog predstavništva. On tvrdi, kako nijedan državni ustav nije vječan, jer se red državnog života vječito mijenja. Ali svejedno on je protiv preuredbe, jer preuredba prema predloženom nacrtu ne znači nikakav napredak. — Iza senatora Rossinija govore senator Ricci, Albertini i De Vito u prilog nacrta, a zatim je izrekao jedan oduži govor on. Mussolini.

On. Mussolini o novom nacijonalnom predstavništvu. — On. Mussolini u svom govoru naglasuje, da je talijanski ustav star, još iz godine 1848., i nesavremen. Danas su u Italiji prilike sasma drugačije nego što su bile pred 80 godina. Prema tome se moraju i pravila državnog života mijenjati. Parlamenat, kakav je danas, ne služi više i ne odgovara duhu nove fašističke Italije. Kada je parlamenat ustanovljen, Italija nije imala svoju granicu na Brenneru i na Snježniku. Narod u ono vrijeme nije imao današnjih širokih vidika i velikih težnja. — Danas je talijanski narod zadojen fašizmom i sindakalizmom i nije više voljan da se nateže po strankama, nego želi da u miru radi i da ima svoje istinsko predstavništvo. Iza odužeg govora, kojim je on. Mussolini branio nacrt o preuredbi nacijonalnog predstavništva, prešlo se je na glasovanje. Za nacrt je od 206 prisutnih senatora glasovao 161, a proti nacrta je glasovalo 45 senatora.

Novine o senatorima, koji su glasovali protiv preuredbe. — Sve talijanske novine od 14. o. mj. opširno raspravljaju o sjednici senata, na kojoj se je pretreslo nacrt o preuredbi nacijonalnog predstavništva. Rimski su listovi donijeli uvodnike, u kojima oštro i s prezirom osudjuju one senatore, koji su se danas u VI. godini fašizma usudili dignuti glas protiv fašističke obnove. Skoro svi listovi jednako pišu o tom dogodjaju. Tako n. pr. «Giornale d'Italia» kaže, da su opozicijonalni senatori govorili o fašističkoj tiraniji, ali ta tiranija postoji samo u njihovoj fantaziji. To dokazuje činjenica, da su oni mogli u senatu slobodno govoriti. Kad bi fašistička tiranija postojala, oni ne bi bili govorili na onaj način. U ostalom, kaže taj list, to su politički mrtvaci, koji su izbačeni iz nacijonalnog i državnog života Italije. Mrtvaci nemaju prava da govore o pravicama naroda. O tome mogu danas da govore samo članovi fašističke stranke. U tom se tonu nastavlja članak «Giornale d'Italia», a tako pišu i ostali listovi.

Zakon o preuredbi nacijonalnog predstavništva. — Ove dane ima biti predložen Nj. Vel. kralju Viktoru Emanuelu na potpis zakon o preuredbi nacijonalnog predstavništva, kako je odobreno u parlamentu i u senatu. Odmah iza kako zakon bude od Kralja potpisan, biti će odredjena jedna komisija, koja ima da izradi zakonska pravila novog izbornog reda. Druga komisija ima pak da odredi, koje sve korporativne i sindakalne organizacije imaju pravo da predlažu svoje kandidate za novu korporativnu zbornicu. — Kada svi ti radovi budu završeni, početi će se pripremati izbori.

Medjunarodni prometni kongres u Rimu. Prošle se je sedmice vršio u Rimu jedan veliki medjunarodni kongres, kojemu su prisustvovali delegati raznih evropskih država. Na tom kongresu raspravljalo se o željeznicama, pomorstvu, telefonima, telegrafima, kablima, tramvajima itd. Kongres je završen 13. o. mj. — Na zadnji sastanak kongresa došao je i on. Mussolini, pa je tom prilikom izrekao jedan govor, koji je završio s riječima: «Gospodo, u ovo par dana vi ste imali priliku upoznati novu Italiju, fašističku Italiju. Upoznali ste ljudstvo, koje radi u punoj disciplini i tvrdoj ustrajnosti, ne samo zato da sebe obnovi, nego i zato, da pomogne što bržu obnovu Erope i svjetskoga mira.»

Nefašističke omladinske organizacije. On. Mussolini je pred par dana rasposlao svim prefektima jednu okružnicu, u kojoj kaže, da su zakonom od 9. aprila 1928. ukinute sve one omladinske organizacije, koje imaju na pol vojnički značaj, jer su u protivnosti s organizacijom «Balilla». Medju te organizacije, koje se ukidaju, spadaju u prvom redu katolički skauti, koji imaju značaj predvojnih tečajeva, a nisu učlanjeni u organizaciji «Balilla». — Ona omladinska udruženja, koja nemaju vojničkog značaja, kao što su oratoriji, katolički omladinski kružoci i druge katoličke omladinske ustanove, koje imaju čisto vjerski značaj, mogu i dalje postojati, jer ne spadaju pod zakon od 9. aprila.

Posebni tribunal. — Dne 14. o. mj. osudio je posebni tribunal u Rimu na 4 godine zatvora Alojza Chiesu iz Erba Incino, a na 5 godina zatvora Alfreda Torchia iz Parravicina. Oni su bili optuženi, da su članovi raspuštene komunističke stranke i da su se bavili prevratnom propagandom. — Zbog istih razloga osudjen je na 5 godina zatvora i Petar Asinelli iz Quargnie kod Aleksandrije.

Oružje infanterije. — Agencija Radio Nazionale javlja, da će doskora biti u mnogočem preuredjene formacije pješačkih bataljona. Osim toga biti će i oružje pješadije donekle promijenjeno. Puške modela 1891. biti će postepeno zamijenjene karabinkama i bombometima.

Konferenca za uredjenje duga bivše Austro-Ugarske. — Dne 16. o. mj. zaključena je rimska konferenca za uredjenje predratnih dugova bivše Austro-Ugarske monarhije. Ta je konferenca trajala jednu sedmicu, a prisustvovali su joj zastupnici svih onih država, koje su naslijedile teritorij Austro-Ugarske, i koje će medjusobno razdijeliti dug. — Konferenca nije sasma završila svoj posao.

Folakšice za emigrante, koji žele posjetiti domovinu. — On. Mussolini je razposlao svim talijanskim konzularnim uredima u inozemstvu okružnicu, kojom im naredjuje, neka se upozore svi Talijani, koji se nalaze u emigraciji, a žele posjetiti svoju domovinu, da će im se ići u svakom pogledu na ruku i da će im bez zapreka i neprilika biti omogućen povratak u njihova inozemska prebivališta, ako se u Italiji ne zadrže više od 2 godine. To je vlada odredila zato, da bi talijanski emigranti mogli lakše upoznati novu fašističku Italiju. Do sada je emigrantima bilo teško dolaziti u domovinu, jer su poslije za povratak u inozemstvo imali rešovito neprilika.

Automobilizam u Italiji. — Ministar financija je odredio neka se izradi statistika talijanskog automobilizma. Prema toj statistici vidimo, da je g. 1925. bilo u Italiji 61.861 motocikla, 115.876 automobila i kamijona. — G. 1927. bilo je u Italiji 80.710 motocikla i 160.320 automobila i kamijona. Iz toga se vidi, da se automobilizam u Italiji naglo razvija.

Talijansko-turski sporazum. — Agencija Radio Nazionale javlja, da će doskora turskom parlamentu biti predložen na odobrenje zakonski nacrt o talijansko-turskom sporazumu. Agencija kaže, da će do toga sporazuma stalno doći, da će njime biti zadovoljne ne samo Turska i Italija, nego i sve ostale države, jer će svrha talijansko-turskog sporazuma biti održanje mira. — Isto tako imao bi se doskora doći sporazum izmedju Grčke i Italije. Grčka pak nastoji doći do sporazuma s Turskom, tako da bi Italija, Grčka i Turska bile jedna za drugu čvrsto vezane.

Novi trojni Savez. — Engleske novine pišu mnogo o zaključenju trojnog saveza izmedju Italije, Turske i Grčke. Najprije bi se imali sklopiti ugovori o nenapadanju, nadalje bi se imalo riješiti pitanje ekonomskog utjecaja Italije u Maloj Aziji. Turska bi naročito podupirala talijanska poduzeća, a ova bi za uzvrat posredovala da bi došlo do trgovinskog ugovora izmedju Grčke i Turske.

Ekspedicija na Sjev. Pol. — Zrakoplov «Italia», kojim je gen. Nobile odletio na istraživanje Sjevernog pola, stigao je bio do Kings Baya. To je mjesto visoko na sjeveru u hladnoj polarnoj zoni. Dne 11. o. mj. «Italia» se je bila digla, da će nastaviti svoj put prama Leninovoj Zemlji (prije se je zvala Zemlja Nikolaja II.). — No vrijeme se je naglo promijenilo, pa se «Italia» nakon sedamsatnog leta morala vratiti u Kings Bay. — Nobile je u Kings Bayu čekao bolje vrijeme. Napokon se je dne 15. o. mj. vrijeme stabiliziralo, pa je «Italia» nastavila svoj put prama Leninovoj zemlji: — Nobile sada leti iznad jednog kraja, koji nije do sada bio mnogo istražen, pa su stručnjaci sa zrakoplova već započeli svoj rad oko znanstvenega istraživanja.

Bojevi izmedju Kine i Japana. — Incident, koji se je dogodio nedavno izmedju japanskih i kineskih četa u jednoj kineskoj luci, razvio se je u pravi rat. Prošle sedmice prolilo se na krajnjem istoku dosta krvi. Naročito su u bojevima mnogo izgubili Japanci. Kinezi su uhvaćene Japance nevjerojatno mučili. Mnogima su svukli kožu do pasa. Mnoge su na razne druge načine izmasakrirali. — Izgleda, da će u ovom teškom i krvavom sporu morati posredovati Liga Naroda.

Sastanak Male Antante — odredjen je konačno i stalno za 20. o. mj. u Bukureštu. Ministri spoljnih poslova Male Antante sastati će se da raspravljaju o stvarima medjunarodnog političkog položaja, a koje se tiču svih triju država.

Litva i Poljska. — Izmedju Poljske i Litve vode se već od nekog vremena u Kovnu pregovori za riješenje onog nedavnog spora. No, pred par su dana ti pregovori naglo prekinuti. Poljski delegati zapustiše konferencu, jer se ne slažu s litavskim prijedlozima. Kad su se uputili na stanicu, da idu u Poljsku, 300 litavskih studenata priredilo im je jednu protupoljsku demonstraciju. — Novine pišu, da će se pregovori ipak nastaviti 25. junija.

Ugovor izmedju Čehoslovačke i Sovjeta. Londonski list Deyli Telegraf javlja, da će u najkraćem vremenu biti zaključen jedan ugovor izmedju čehoslovačke vlade i Rusije, kojim će se stvoriti takve diplomatske veze, kao što postoje izmedju Sovjetske Rusije i Francuske.

Njemačka štampa u Poljskoj. — O slobodnom razvitku njemačkog života u Poljskoj najbolje svjedoči broj perijodičnih listova, koji na njemačkom jeziku izlaze na teritoriju Poljske. Njihov broj iznosi 103. Od toga broja izlaze 15 u Poznanju, 13 u Lodzu i Katovicama, 11 na Bilsku, 8 u Bodhoštu, 3 u Lešnu, Tiešinu i Kepnu, po 2 u Kralovskoj Huti i Lvovu i po 1 u trideset mjesta u glavnom na primorju. Njemačka štampa je raznovrsna, ima 51 list politički, 20 vjerskih, 12 kulturnih i 18 ekonomskih. Ti podatci svjedoče o tome da njemačka manjina u Poljskoj uživa potpunu slobodu.

† Dr. Aleksandar Horvat. — U utorak je umro u Zagrebu dr. Aleksandar Horvat, odvjetnik i bivši narodni zastupnik u hrvatskom saboru. Bio je član Starčevićeve stranke prava. Nakon smrti dr. Franka bio je stvarni vodja stranke prava i protivnik srpsko-hrvatske koalicije. U novoj državi saradjivao je isprva sa Radićem, s kojim je osnovao hrvatski blok, ali se je 1922. godine sa svojom strankom razdijelio od Radića i stvorio sa federalistima novi hrvatski blok. Umro je od raka. Bio je poznat kao pošten i ispravan čovjek i političar.

Vijeće Lige Naroda — sastaje se 14. junija. Na dnevnom redu imade 40 točaka. Sa najvećim zanimanjem očekuje se, što će izvijestiti odbor trojice glede krijumčarenja oružja u Madžarsku. Osim toga povesti će se riječ o pregovorima izmedju Litve i Poljske, a očekuje se i jedna važna izjava Rumunjske, a nije isključeno, da će se povesti riječ i o pitanju Poadižja na predlog Austrije.

Njemačka i Francuska. — Njemački ministar vanjskih poslova dr. Stresemann održao je dne 8. o. mj. u Mainzu jedan govor, u kojemu je naglasio, da njemačka republika danas ne goji nikakvog neprijateljstva prama Francuskoj. Francuska se ne mora bojati nekih tajnih namjera Njemačke. Sav njemački narod i sva njemačka politika teže za što boljim i srdačnijim odnošajima s Francuskom.

Zakon o jugoslovenskom državljanstvu. — Dne 9. o. mj. prihvatila je beogradska Narodna Skupština novi zakon o jugoslovenskom državljanstvu. Po tom novom zakonu može postati jugoslovenskim državljanom svaki Srbin, Hrvat i Slovenac, bez obzira na to koliko godina prebiva u Jugoslaviji. — Oni, koji su drugo narodnosti mogu dobiti jugoslovensko državljanstvo, ako živu u državi 30 godina.

Domaće novosti

Mnogobrojne obitelji i porezi. — Kako smo bili već javili vlada je odredila, da obitelji, sa velikim brojem članova ne plaćaju nekoje poreze. Ta odredba stupa na snagu sa danom 1. jula ov. god. Tako će toga dana mnoge obitelji u Italiji prestati plaćati izvjesne poreze državne i općinske. Bit će oproštene od mjesnih poreza kao obiteljske takse, stanarinskog poreza i takse za ovlasnice (patente) te od direktnih i osobnih poreza kao lične dohodarine (ricchezza mobile), zemljarine, kućarine i zemljišnog prihoda, a biti će potpuno oproštene i od školskih taksa.

Od tih poreza i taksa bit će oprošteni svi civilni i vojnički državni činovnici i penzionirci, svi oni koji zavise od samoupravnih i parastatalnih ustanova, koji imaju o svom teretu 7 ili više djece talijanskih državljana, zatim svi ostali državljani, koji nisu ni u državnoj službi ni u službi kakve mjesne ustanove, a imaju 10 ili više djece, ili su imali 12 djece talijanskih državljana, od kojih ih je ostalo još 6 na njihov teret.

Ova zdrava socijalna odredba biti će primjerom mnogim političarima i znanstvenicima, koji se bave socijalnim uredjenjem naroda i država, a samim talijanskim državljanima znatna olakšica.

Snijeg u Istri. — Ove godine kao da nam nije sudjeno da vidimo lijepe proljetne dane. Pače u ovom mjesecu vrijeme nas je iznenadilo niskom temperaturom. Prošle srijede je svuda lijevala hladna kiša, kao da smo u kasnoj jeseni ili zimi. Na gorama je pak meo snijeg. Učka, Planik i Slavnik zavili su se u bijelo. Snijeg je padao i dosti nisko oko Vranje. Ovo je vrijeme naravski mnogo štetilo poljima i šumama, a još je gore došlo kasnije. U noći od subote na nedjelju se je nebo razvedrilo, ali je temperatura bila niska pa se je stvorio mraz. Na Čićariji je mraz popario sve mlade usjeve, osobito pasulj i krumpir, što je tekar izašao iz zemlje. Svuda se osjeća potreba za suncem, za toplinom.

Ustoličenje novog podeštata tršćanske općine. — Po smrti Carla Archi-a Trst je ostao bez podeštata, pa je vlada pred nekoliko dana imenovala Senatora Pitacca novim tršćanskim podeštatom. Senator Pitacco je bio već načelnikom tršćanske općine, prije nego je uvedeno podeštatstvo. Novi tršćanski podeštat sen. Pitacco je ustoličen u ponedjeljak dne 14. o. mj.

Novi red vožnje istarskih željeznica. — S danom 15. maja znatno se je promjenio red vožnje istarskih željeznica. Uvedeni su za ljetnu sezonu nekoji novi vlakovi. Upozoravamo čitatelje, da na 4. stranici našega lista donašamo novi red vožnje za željeznicu Trst-Poreč. Svi oni, koje interesira neka taj red vožnje sačuvaju. Red vožnje za ostale pruge donijeti ćemo u budućem broju.

Demografska statistika istarske pokrajine. — Mjeseca marta rodjeno je u istarskoj pokrajini 853 djece; mjeseca aprila 761 dijete; umrlo je u martu 460 stanovnika; u aprilu 413 stanovnika. — U martu sklopljeno je 89 brakova; u aprilu su sklopljena 104 braka.

U arsenalima Julijske Krajine izgraditi će se 4 ratna broda. — Nedavno se je u Senatu raspravljalo o talijanskoj ratnoj mornarici. Tom je prilikom admiral Siriani, podsekretar u ministarstvu mornarice govorio o gradnji novih ratnih brodova. — Novine sada javljaju, da će i brodogradilišta u Julijskoj Krajini dobiti doskora od ministarstva naručbe za nove ratne brodove. Računa se, da će se u Trstu i u Puli izgraditi za ratnu mornaricu 4 podmornice i jedan krstaš.

Osobna vijest. — U ime moje i moje obitelji zahvaljujem se najsrdačnije svim našim dobrim ljudima, koji su nam pomogli na bilo koji način za našeg seljenja iz nezaboravnog Grdosela. Šaljemo ovim putem topli naš pozdrav svima, a osobito pak onima iz Grdosela i Butonege te bliže i dalnje okolice, s kojima se ne mogosmo oprostiti osobno. — U duhu uvijek s vama vaši

Ribarić Ivo, učitelj
i obitelj.

Koparski porezni ured. — U zadnje se je vrijeme govorilo, da će iz Kopra biti premješten Porezni ured. Kako doznajemo to se ne će dogoditi, nego će sve ostati po starom.

Marvinski sajam u Buzetu. — Na zadnjem marvinskom sajmu u Buzetu prodalo se dosta blaga. Seljaci gone na sajam svoje blago, jer se po selima osjeća velika nestašica novaca. To je posljedica lanjske velike suše. Blago se je prodavalo uz dosta niske cijene: Volovi su bili po L 3.20—3.40 kg žive vage; — krave po L 2.60—2.90; telad po L 5.25—5.40; svinje od 100 lira dalje po glavi. — Sijeno je bilo po 27 do 30 lira kvintal. — Idući će se sajam održati 18. maja.

Vjenčanje. — Dne 12. maja vjenčali su se gospodjica Marija Banko, nećakinja veleč. Don Banka, iz Sv. Ivana od Šterne i g. Antun Štifanić iz Baderne. Neka bi ovom našem mladom paru bio zajednički život vječno sretan i blagoslovljen.

Naša nova adresa. — «Istarska Riječ» se je nedavno izselila iz svojih dosadanjih prostorija. Naši uredi nalaze se sada na «Piazza Oberdan» u kući broj 1 u drugom katu. Javljamo svima, da se od sada unapred sva pisma i druge poštanske pošiljke za naš list imaju slati na ovu adresu: **«Istarska Riječ» — Trieste — Piazza Oberdan 1/II.**

Pozdrav župnika. — Moje mile bivše župljane, koji su mi prigodom mog odlazka iskazali najveću ljubav i koji me imaju još uvijek u dobroj uspomeni, najsrdačnije pozdravljam. Dragi Vas Bog štitio i branio!

Ivan Gabrijelić, župnik.
Bersec-Vodjinci p. Ivankovo, Slavonija-Jugoslavija.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Pošto je Forb htio pod svaku cijenu, da se vjenča s Dorom, zapovjedi svojim ljudima, da Barizona zatvore, da mu ne smeta. Tek što bude pop izvršio vjenčanje, Barizon će se pustiti na slobodu. Kabina, u koju ga zatvoriše, bila je dobro utvrdjena, tako da nije bilo moguće pobjeći iz nje. Na svoje veliko čudo našao je Barizon u njoj jedan brzojav bez žica. Odmah mu sine u glavu misao, da se s kojom radiotelegrafskom stanicom onkraj Sargaškog mora stavi u saobraćaj. Postavi stroj u gibanje pazeći pomno hoće li mu se tko da oglasi.)

(Nastavak 19.)

Napokon se ipak ču nekakav odgovor. Tih ali jasan.

— Halo! Halo! — šušnjelo je u mikrofonu, više njegove glave.

— Tko govori? — pitao neko s one strane mora.

Barizon odgovori:

— Brodolomac sam s nastradalog parobroda «Floride». Sad se nalazim na nepoznatoj ladji sred Sargaškog mora. Je li je to stacija Guantanamo?

— Jest, glasio kratak odgovor. Što ste ono rekli? Brodolomac sa «Floride»? Bože dragi?

Već vas svi držahu za izgubljene. Koliko vas ima?

— Troje... Gospodjica Dora Lavrence...

— Svemogući Bože! A otac joj, gospodin Lavrence očajava. Tko je još!

— Nadzornik policije Tompson...

— I — tko još?

— William Barizon...

— Što? Onaj ubojica,

— Ne, već onaj odsudjeni, koji evo sada i govori s vama.

— Oprostite, nisam htio da vas vrijedjam. Kako ste ono rekli? — gdje se nalazite?

— Do malo prije bili smo na ladji «Floridi», što je oluja i struja zaniješe u Sargaško more, sve do njegova središta, gdje se skupila sva sila drugih nastradalih ladja. Sve samo podrtine. Da vam sve ispričam, trajalo bi predugo, zato vas molim, da pomno zabilježite sve što ću vam sada doglasiti. Treba da se žurimo, jer bi nas svaki čas mogli da prekinu.

— Budite bez brige. Evo ja već pišem svaku vašu riječ. Nastavite! Nego htio bih da mi prije kažete, što se desilo s drugim putnicima «Floride»? Dva su čamca sretno doplovila, ali što je s trećim?

— Prevrnuo se. Svi, što bijahu u njem, potopiše se, osim gdjice Lavrence, koju je talas jedan bacio u blizinu našeg parobroda. Tompsonu i meni, što bijasmo ostali sami na parobrodu, uspjelo je, da je spasemo. A sada pazite dobro, što ću vam reći. Stvar je hitna, vrlo hitna. Ovdje smo u velikoj opasnosti. Od velike je potrebe, da nam se što prije dodje u pomoć.

— Vi — u opasnosti? U kakvoj?

— Slušajte pomno i gledajte da shvatite sve, što ću vam reći.

Barizon ispriča, što je kraće mogao sav dogadjaj. Nadodao je i nekoliko riječi o nastradalim, u Sargaškom moru sakupljenim ladjama i o čudnovatoj naseobini, što se tu zbila, a potom uze da objašnjuje opasnost, koja prijeti gospodjici Dori Lavrence.

Što je više govorio, to je stacija Guantanamo odavala znakove sve veće nestrpivosti.

— Ajde, prestanite! Mislite, da sam ja luda, te ću da vjerujem u te vaše pripovijesti!

— Kakve pripovijesti? Sve je ovo živa istina!

— Jest, za onoga, tko hoće da vjeruje. Ajde, prijatelju, manite, niste vi stvoreni za more. Vaše je pravo mjesto u kakvim novinama, što živu o samim senzacijama. Recite mi napokon: tko ste vi?

— Ta već sam vam objasnio.

— Niste, brate! Vi ste meni, bez zamjere budi rečeno, napleli samo nekoliko laži i ništa drugo. Ah! divno bih se prodičio, da propustim medju svijet te vaše gluposti! Priznajte, da imam pravo.

— Pazite, jer biste se mogli pokajati, da ne propustite ovu moju poruku. Bogom vas zaklinjem, otresite se tih svojih sumnja, koje nisu nimalo na mjestu u trenutku ovako kritičnom! Kako sam vam već objasnio, ja se nalazim pod ključem, i to što mi je omogućeno, da općim s vama, treba bez sumnje da zahvalim sreći, što se Forb ne razumije u brzojav, bez žica. Ali mogu svaki čas doći, da me odvedu u koju drugu kabinu pa više ne ću biti u zgodi, da s vama govorim. Od prijeke je potrebe, da nam se što prije dodje u pomoć.

— Ele, čudna li svata! Ali recite vi meni: kako je moguće, da su toliki ljudi mogli godine i godine da živu u tom kutiću svijeta i da ih do sada nije niko otkrio?

— I još ne možete da shvatite! Njih su ovamo natjerale grdne oluje, a more je ovuda takovo, da se od njih niko nije mogao da vrati. Ako još niste nikada čuli govoriti o nastradalim ladjama u Sargaškom moru, pitajte koga starijeg mornara. On će vam o tome pričati koješta.

— Neka! Recimo, da je sve ovo, što vi meni pričate živa istina, što da se učini, da vam se pomogne?

— Zgodno udešena ladja mogla bi zacijelo da dopre do nas. Priznajem, da ne će biti lako, ali naslaga alga nije tako čvrsta, da se je ne bi moglo probiti. Kakva pila na paru pričvršćena o kljun broda mogla bi da prokrči dostatno široku stazu. Čim dospije do prvih korita ladja, neka se protisne medju njih, dok nas nadje. Točka našeg položaja, što sam vam je već napomenuo, bit će da je samo približna, budući da nemam pri ruci nijedne sprave, po kojoj bih mogao izračunati našu pravu širinu i duljinu.

— Koga da obavijestim?

— Iznajprije gospodina Lavrence. Forb može svaki čas da izvrši svoju prijetnju i da se vjenča s gospodjicom Dorom. Do toga ne će doći, bude li meni moguće, da ga spriječim, o tome budite uvjereni, ne ja sam za sada u njegovoj vlasti, njegov zarobljenik. Poduzeti ne ću moći ništa ako mi ne dodje u pomoć koji od prijatelja. Uostalom, nadam se, da će se već tkogod naći. Bilo ovako ili onako, gospodin će Lavrence bez sumnje htjeti da dodje u pomoć svojoj kćeri. Obavijestite o svem ovom i vladu. U Guatanamu bit će zacijelo dobro opremljenih ladja, koje će se odmah dati na put. Konačno možete da javite ovo i novinama. Ne bude li niko htio da nam pomogne, pomoći će nam novine. Nego — tiho! Pričekajte! Neko dolazi. Ne govorite dok vas je ne zovnem. (Slijedi.)

Borba protiv muha. — U «Gazzetta Ufficiale» od 4. maja 1928. objavljen je zakon od 29. marta 1928. br. 858, kojim se ministar unutrašnjih djela ovlašćuje, da izda obavezne odredbe za borbu protiv muha u napučenim mjestima, a naročito: a) u javnim i privatnim zdravilištima i sirotištima i drugim skupnim bivalištima; b) u radionicama, gdje se pripravljaju jestvine, na sajmovima i tržištima, u javnim dućanima i lokalima, u prodavaonicama jestvina i svakovrsnim štalama. Prekršitelji odredaba bit će kažnjeni globom od 200 do 1000 lira.

Nove putnice za inozemstvo. — Kako znano do sada su kvesture izdavalo tri razna tipa putnica za inozemstvo. Razlikovala se je obična, emigrantska i plava putnica. Od sada unapred izdavati će se samo jedan tip putnice za inozemstvo. Nove putnice biti će plave. Pristojbine za novu putnicu biti će ove: 3 lire za pečat na fotografiju; 80 lira u Italiji, ili 22 zlatne lire u inozemstvu, kao taksa za putnicu; 10 lira za knjižicu; 5 lira za zavoj s listićima, koji će biti priloženi svakoj putnici. Putnica će stajati 98 lira (bez vizuma inozemnog konzulata). — Svaka putnica vrijediti će najviše 1 godinu. Ako putnica je izdana za manje od 6 mjeseci, taksa biti polovična, to jest 40 lira).

Crkvena slava u Roču. — Dne 6. o. mj. imao je Roč jedno posebno crkveno slavlje. Toga je dana naime blagoslovljen novo nabavljeni kip Krista Kralja. Kip je blagoslovio po nalogu biskupa mons. Kratzig. — Ceremoniji je prisustvovalo mnogo naroda iz Roča i okolice.

Pred otvorenjem puljskog porotnog suda. 11. junija imala bi se ponovno otvoriti puljska porota. Izmedju ostalih procesa voditi će se u ovom zasjedanju proces protiv braće Steinbergera, koji su godine 1925. i 1926. sa svojom bandom pustošili Istrom. Oni imaju da odgovaraju za mnoga velika zločinstva, za neke velike kradje, grabežna umorstva itd.

Kruh je poskupio za 10 centezima. — U Puli je kruh poskupio za 10 centezima. To je povišenje cijene dozvolio puljski podeštat. Od sada će se u Puli prodavati po 2 lire i 10 cent. kg kruh u formama od 20 deka, a po 1 liru i 90 cent. u formama od ½ kg i 1 kg.

Pred puljskim tribunalom. — Dne 9. o. mj. vršila se pred puljskim tribunalom rasprava protiv Andrije Paschek, starog 57 godina, rodom iz Poljske, nastanjenog u Opatiji. On je bio optužen, da je silovao svoju petnaestogodišnju sluškinju Sabinu Capovilla, koja je zanosila. Njezini roditelji su isprva zahtjevali, da je Paschek uzme za ženu, ali on o tome nije htio ni čuje. Obratiše se sudu. Paschek je osudjen na 14 mjeseci zatvora i snašanje svih troškova.

Dinamit i patrone. Koparski tribunal je osudio na mjesec zatvora i 30 lira globe nekog Ivana Vilera, jer mu je u kući nadjeno nešto dinamita i desetak pušćanih patrona.

Okrutna kći. — Pred koparskim tribunalom odgovarala je pred nekoliko dana neka Ana Klaj, stara 31 godinu, optužena, da je istukla svog oca starog 81 godinu i svoju majku staru 66 godina. Osudjena je na 2 mjeseca i 20 dana zatvora. No, to joj nije prvi put. Ova je nesretna kći bila zbog zlostavljanja svog roditelja osudjena već desetak puta.

Marija Banko
Antun Štifanić
danas vjenčani
Sv. Ivan od Šterne-Baderna, 12. svibnja 1928.

DOPISI

IZ ARGENTINE

Pozdrav naših Ćića.

Molimo Vas, gospodine uredniče, da preko naše drage novine pozdravite sve naše u Istri, a osim pozdrava izvolite svima poručiti, da mi Ćići, naseljeni u Argentini, nismo zaboravili svoje domovine ni naših obitelji, nego se mučimo i radimo, koliko nam snage i prilike dozvoljavaju, želji da zaradimo nešto za prehranu nas i naših u Ćićariji. Nije istina ono što se govori, da mi ovdje bećarimo i da za nas ne marimo. Mi se mučimo, patimo i radimo. Mnogo dana prodje, a da ne radimo. To nije zato, jer nas nije volja raditi, nego zato, što se ovdje svakog dana ne radi. I ovdje ima besposlice i siromaštva. Nadamo se, da će ipak brzo bolje biti, i nama u emigraciji i našima u domovini, da ćemo se brzo vidjeti.

Ćići u Rosario.

IZ RIJEKE.

Nevrijeme. - Jedna tristogodišnjica. - Lažni detektivi. - I opet nevrijeme. - One tri.

Poslije beskrajno dugih i užasno dosadnih kiša pohodila nas je u srcu mjeseca maja prava zima. Učka osvanula sva u bjelini, a u sličnoj su nam se odori prikazale i sve hrvatske gore sa starcem Velebitom na čelu. I bilo je kovanja brukvica, cvokotanja zubi.

Svijet se pita: što je ovo? Najprije potresi, pa uragani, a najposlije ova strašna zima — ča mi ga je to? I kao obično mnogi misle na konac svijeta, na zadnji dan.

A ja pitam: koliko ih ima, te se sjećaju, da su i pred trideset i tri godine, ravno na dan 9. maja 1895., kao i ove godine, osvanule sve okolne gore u snijegu i ledu? Tko se sjeća, da su u to vrijeme duvale žestoke bure? Tko pamti, da je nekoliko dana prije one zime bio u našim stranama jak potres, koji je za Ljubljanu bio upravo katastrofalan?

Sve je tako bilo već onda, pa ipak nije došao konac svijeta. Nadajmo se, da je taj strašni čas još uvijek od nas daleko!

Na Sušaku su u nedjelju, 6. o. mj. slavili veliko slavlje: tristogodišnjicu osnutka one državne, hrvatske gimnazije. Na svečanosti bilo je prisutnih mnogo uglednih ličnosti, medju njima i vrlo zaslužnih staraca, koji su kao djaci polazili tu gimnaziju dok je još na Rijeci bila. Ugodna su ta sjećanja, osobito, kad neko može da kaže, a i sav svijet da mu potvrdi, da je ono lijepo znanje, što ga je tamo pokupio, upotrebio na čast i diku sebi i narodu svome. Inače o pojedinostima vam ne bih znao mnogo reći, jer u novinama, što ih ja čitam, nisam o tome ništa našao. Francele i Mićelin bili su tamo i rekli su mi, da je bilo baš lijepo, a kako su i oni u staro vrijeme polazili ona gimnaziju, stali su odmah da iznose neke svoje uspomene iz onoga doba. Te uspomene, da vam pravo kažem bile su same njihove vragolije, jedna slavnija od druge. Ne očekujte, da ću vam ih ovdje nadrobiti — bolje da ostanu zakopane u arhivima naših ostarjelih glava, po kud jednom mi, tud i one. Premda, držim, da tu ne bi smjelo biti nikakve zamjere, jer tko više, tko manje, vrag Marko bili smo svi. Pa nesamo mi, već i oni, što su bili davno prije nas. Zato je bolje da o tome šutim, kad ionako ne bih mogao sve da kažem. Nisam ja kriv, što moram i oko toga da obilazim baš kao i mačak oko vruće kaše.

To stoji, da je ona proslava izazvala mnoga lijepa sjećanja, povela nas je za mnogu godinicu natrag, u vrijeme, kad smo i mi bili mladi. Onda još nije bilo ni kina ni auta ni radija ni aeroplana, ali je bila mladost, a ta je za nas vrijedila više od svih novovijekih, prošlih i budućih izuma. Danas je više nema, one lijepe mladosti naše, otišla je sve onako neopaženo, baš kaošto ono i pjesma pjeva:

> Mladosti prelipa,
> Svaki dan na manje,
> Kako i travčica,
> Ka se srpom žanje...
> Da bi suze moje
> Na kamen padale,
> Kamen bi se raspa —
> A srce ne more...

Neki ljudi ne će pamet u glavu. Ne gledaju i ne misle, nego kako bi što lakše živjeli, a sve na račun lakovjernog, da ne kažem budalastog svijeta. Jedan dokaz tome su i one dvije delije, što su ovih dana morale da pred riječkim sudom odgovaraju za neke svoje majstorije. To je neki Verruso i neki Salvatore Napoletano, dva prisna prijatelja. U svakoj državi, u kojoj vlada red i zakon, poštuju se uvelike svi uniformirani stražari i oružnici, a takodjer i oni neuniformirani agenti, što se obično nazivlju detektivima. Znali su to i ona dvojica, pa rekoše:

Tu bi moglo biti nešto za nas...

I evo, što su učinili: jedne večeri prikazali se nekoj krčmarici u Škurinjama i onako nekako važno, kaošto to umiju ovakovi nikojevići, prišapnuše joj, da su njih dvojica detektivi. Ona problijedi — kako i ne bi? — drhtnu, i ni kapi krvi joj ne osta u žilama. Oni sjedoše za stô, naručiše večeru, jela i pila u izobilju — i stadoše da pomno posmatraju sve one, što su u krčmu ulazili i iz nje izlazili, baš kao da su za to postavljeni.

Kad su odlazili — razumije se — da se nisu ni sjetili da plate svoj dosta krupan račun. A krčmarica, koju su još uvijek po svem tijelu podilazili mravi, nije — dakako — imala snage da u njih što zatraži. — Može se reći, da je bila sretna, što su otišli, a da je nisu pozvali ni za što na red.

Medjutim oni su došli i sjutradan, a dolazili su i u naredne dane, i svaki su se put tu gostili do mile volje, dakako mukte. No kako svemu dodje kraj, došao je i njihovom detektovanju. Lije dolijale, i jednog lijepog dana ušlo se u trag toj njihovoj lupeštini, i oni su morali u buturnicu, gdje još sada sjede.

Sve se bojim, da ovaj primjer ne će ništa pomoći. Još će se naći delija, koji je htjeti da i na ovaj način «zaslužuju» svoj hljeb, a naći će se — dakako — i lakovjernih budala, koji će im nasjedati.

Opaža se, da je u posljednje dane promet stranaca znatno opao. Na Rijeci se to dobro osjeća, a dakako i u Opatiji, da o Lovrani i ne govorimo. Krivo je ovo pravo zimnje vrijeme, što nam je otjeralo mnoge goste. Pa i oni, što su ostali, nezadovoljni su, ... ako ne mogu da se iskale na glavne uzroke ove strahovite nepogode, stresaju ... bijes na vlasnike vila i panziona.

— ... će prestati ova bura? Ovo jugo? Ova ...na? Ova kiša? Kakvi su to ti vaši ku...? Do kada će ova gadarija od vreme...la traje?

I ... tako! Kao da su kućegospodari krivi, ... u maju kiši, sniježi i što duvaju razni ... i gujili vjetrovi! Pa imajte vile! Pa ... lito palače!

O... tri:

I... i žene svojih mušica. Tako je ovih dan... jedna moja susjeda dala mužu oštar ulti...tum:

— ... ili ćeš mi odmah kupiti automobil, ili ... smjesta da se rastavim.

M... joj nije kupio automobila, a ni ona se ... rastavila.

D...ga:

— Vi znate, što su mikrobi. To su one naj...nije životinjice, koje se golim okom ne ...gu da vide, ali ih ima svuda, osobito u ... varenom zraku i u posve čistoj vodi. Te ...ivotinjice, kad dodju u krv, mogu da pro...ouče teške bolesti, čak i smrt, stoga treb... da ih se čuvamo. Tako je ovih dana nek... pitao Mićelina, da mu kaže, kako se on ... ni od tih djavoljih mikroba. Mićelin odg...vari:

— Najprije pustim vodu, da zavrije.

— A onda?

— Onda bacim nešto u tu vodu, da je sasvim ...teriliziram.

— A onda?

— Onda idem u najbližu restauraciju i ispi... na dušak krigel — piva...

O... posljednja:

U ... mačkom gradu Lajpcigu bio je velesa...m. I u Beču bio je velesajam. I onda se ... slo dvojica: jedan iz Lajpciga, drugi iz B...a, pa svak od njih počeo da hvali svo... izložbu. Onaj iz Lajpciga reče:

— Mi smo na našoj izložbi imali jednu ma...nu, u koju su se s jedne strane bacale jedva oderane volujske i teleće kože, a s dru... su strane izlazili već gotovi postoli, čizme i opanci.

Drugi reče: — To nije ništa. Mi smo u Beču imali mašinu, u koju se je s jedne strane metalo grožđe, a s druge su izlazili već gotovi — pijanci.

Rokac.

IZ CEROVLJA.

Gradnja stanice. - Označivanje blaga. Osobne iskaznice.

Kako je poznato železnička stanica u Cerovlju nije odgovarala svojoj svrsi. U Cerovlju se obično križaju vlakovi linije Trst-Pula, a i promet je dosta velik, no naša stanica je do sada bila dosta mizerna. — Vlada je napokon odobrila, da se stanica Cerovlje raširi i uredi onako kako treba. Sada su radovi u toku.

Na radu oko gradnje stanice zaposleno je nekoliko naših ljudi. I ovdje kod nas ima gospodarskih nevolja i siromaštva, pa je svaka zarada dobro došla. Bilo je baš potrebno da nam vlada dade kakvu javnu radnju, da nešto zaslužimo, jer su naše potrebe vrlo velike.

No pogrešno je ono što nekoji seljaci rado kada imaju u vidu da će zaraditi koju liru. To se opazilo i sada prigodom gradnje stanice. Napustili su zemlju, baš u času, kada ima oko nje najviše posla i kada se mora poljima posvetiti najveća briga. Otišli su na rad za plaću, a zemlju su pustili. To ne valja. Zamamiše ih srebrnjaci, koji će im svake subote u žepu zvoniti, a zemlja je teška i daje tek u kasnu jesen svoju plaću. Misle oni, da je bolje vrabac u žepu nego golub na krovu, ali se varaju. U poljodjelstvu to ne valja, nego valja imati strpljivosti i ustrajnosti. Zemlja ni Bog nikom dužni ne ostaju.

Kao i po ostaloj Istri, tako su vlasti i kod nas pečatale (timbrivale) blago. To je obavljeno 28. aprila. Mi smo morali svi dovesti blago na trg. Za svaku glavu marve platili smo 2 lire, a poslije ćemo morati platiti još jednu liru na općini. To je pečatanje provedeno zato, da bi se onemogućilo rad tatova. Tatovi neće moći tako lako prodavati pečatano blago. To je dobro, ali mi smo predlagali više puta, da bi se uvelo iskaznice za blago. To bi bilo sigurnije i korisnije. Tatovi bi slabije uspjevali na sajmovima ili kod mesara. — Kažu, da će se pečatanje ponavljati svaka 6 mjeseci.

Od sada unapred neće moći ni jedan seljak prodati ili kupiti ili zamjeniti blago ako nema identitetnu iskaznicu (Carta d'identità). Zbog toga moraju naši seljaci tu kartu čim prije da naprave. Slikari kod nas sada dobro zaradjuju, jer su slike za te iskaznice dosta skupe. — **ah.**—

IZ SLUMA

Nezadovoljstvo radi paše.

I ovaj ćemo Vam put javiti jednu našu nevolju. — Po našem starom običaju. — Ovaj put se moramo potužiti glede paše. Oni, koji u našem selu zapovjedaju, odrediše nam za opću pašu naših ovaca jedan tako malen prostor, da je nemoguće uopće zamisliti si nešto slična. Tu da se naše ovce imaju cijelu godinu okretati. A šta je pasu?! — Radi te nove odredbe morati će mnogi siromašni gospodari prodati svoja stada, dok će drugi opet morati da gone ovce u druge udaljene krajeve na pašu. Po paši, koju nam općina odredjuje, naše bi blago pocrkavalo. — Zašto je to tako? Nekoji govore, da je to zato, jer u našem selu zapovjedaju djeca, a drugi opet, da je tome kriva naša nesloga. Braćo naša, zapamtite si: Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari. **Slumac.**

IZ KUBEDA

Ispravljena vijest o automobilskoj nesreći.

U zadnjem broju «Istarske Riječi» izišao je opis nesreće, što se je dogodila izmedju Rižane i Kubeda, gdje je nastradao životom jedan čovjek, jedan ostao na smrt ranjen, a drugi su lakšo ranjeni. Tu smo vijest donijeli po kroničkoj dužnosti premda nismo imali nikakvog direktnog izvještaja. Sada smo imali priliku da razgovaramo s jednim našim prijateljem, koji je bio prisutan kod te nesreće, pa možemo da ispravimo dogodjaj, opisan u predjašnjem broju.

Uz današnje slabo ekonomsko stanje na selu bilo bi ludo i zamisliti, da bi seljaci organizirali izlet cjelog dana i to automobilom ili kamijonom, pa se zaustavljali sad ovdje sad ondje. Na cvatu ruže na kamenitom Kubedu, pa radi toga nisu ni oni mogli biti iznimka. Uz jednu riječ: Kubedjanji nisu išli nikamo na izlet, a po običaju išli su u nedjelju, 29. pr. mj., dole na cestu prema Rižani u gostionu, da provedu nedjeljno poslije podne. Oko 6 sati naveče tamo je došao i kozinski trgovac g. Dušan Šišković, vraćajući se kamijonom svoga brata iz mlina. Kod gostione ga je jedan prijatelj iz Kubeda zamolio, neka ga odveze u Kubed. Šišković se je nećkao, jer da nema vremena i da je kasno, a nema svijetla. Ipak je pristao da barem komad puta preveze svoga znanca. Kad su drugi Kudednjani vidjeli, da kamijon ide prema Kubedu, stali su se i oni moliti, da idu na kamijon. Šofer ih nije htio primiti, ali dok je kamijon bio već u hodu, poskakali su svi u voz. Čim su počeli voziti, iza nekoliko časaka dogodila se je nesreća. Na kamijonu je pukla guma, a šofer, da se kamijon ne strovali sa ceste, naglo je okrenuo i kako je većina bila na jednoj strani, kamijon se prevrnuo na cesti. Kad je šofer vidio teško ranjene uz pomoć onih, koji su ostali neozlijedjeni, digmu je kamijon i išao s njime prema Črnomkalu, pa da odanle ide po liječnika. No opet je kamijon zašao u stranu. Osim šofera nije na njemu bilo nikoga, pa se ni šoferu nije ništa dogodilo. Kad je Šišković došao u Črnikal, odmah je pješke otišao u Kozinu. Malo iza svog dolaska u Kozinu doznao je, da su ranjenici prevezeni u bolnicu u Kopar. One iste večeri je Šišković otišao u Trst, a u jutro prvim parobrodom u Kopar, da se prijavi vlastima. Vlasti ga nisu htjele aretirati dok ne dodje izvještaj iz Črnogkala. Konačno je ipak bio zadržan u pritvoru dva dana, a poslije pušten na slobodu, pa da sud odredi, tko je, i u koliko je tko kriv one nesreće, gdje su postradala dva ljudska života.

Kako se dakle vidi, nije šofer pobjegao, već se sam prijavio. Konačno napominjemo, da g. Dušan Šišković ima patentin i da nije bio napit ni on, ni drugi ljudi iz Kubeda.

IZ MUNA.

Ženska nošnja. - Pijana mladost.

Po našem starom običaju i ovaj će naš dopis biti pun tužakanja. E, a šta ćemo, moramo da se tužimo, jer nas na to sresili. Ne možemo više da gledamo kako nam selo propada u svakom pogledu. Gospodarski nam ide zlo. No, to je stara pjesma. Mi se mučimo, da na bilo koji način isplivamo iz nevolje, borimo se zubima i noktima, ali koliko mi obranimo i pridobijemo, toliko nam naša mladež upropasti.

U prvom redu moramo da se oborimo na našu modernu ženskadiju, koja je počela da pliva nekim gospodskim vodama. Ta ženska mladjarija zabacila je staru skromnost naših majka. Izgleda da naše kćeri nisu više Ćićke, jer se stide nositi staro ćićsko narodno odijelo, nego se šepire i kočopere u svili i kadifi gradskoj. Sve je na njima skrojeno po modi, sve je kratko i prozirno, sve je slabo i — vrlo skupo.

Kamo nas to vodi? Dobrome ne. Naše ženske time pokazuju da nemaju više ponosnog ćićskog obraza. Zašto se one stide narodne nošnje? Ta naša ženska narodna nošnja tako je lijepa i ukusna, da se njome mogu ponositi. To su priznali ljudi, koji znadu što je lijepo. Rekli su, da je malo krajeva gdje je narodna nošnja tako lijepa kao u našem kraju. To bi morale naše djevojke znati. Moralo bi se povratiti našoj divnoj narodnoj nošnji. Što je ljepše nego zdrava i rumena Ćićka, na kojoj sve sjaji o čistoće i mladosti, i koja je obučena u lijepo narodno ćićsko odijelo. To je divna slika, a žalosno je vidjeti naše seljačko djevojče sapeto u gospodsko «vrećice», u ona kratka krilajca, u one cipelice, koje traju 3 dana, a stoje 100 lira.

Pa i gospodarski je to veliko zlo. Dok su naše žene nosile narodnu nošnju, kod nas nije bilo ovakvog siromaštva. Promislite pa ćete vidjeti, da je baš tako.

Osim toga na srcu nam je još jedna naša rana. Naša muška mladež. Ta naša nada sve nam manje vrijedi. Naša nova mladost uzgaja se u krčmi, a to je slab znak. Nikada nije postalo čovjekom ono dijete, koje je od 15 godina počelo da igra karte u zadimljenoj krčmi uz flašu vina. Takva je većina današnje naše mladeži. Naše su krčme vječito pune ovih balavaca, koji još mirišu po majčinom mlijeku, a već piju vino na litre, u pijanstvu gube zdravlje i rasipliju znojem zaslužene pare. To je jedno veliko narodno zlo. — **Seljaci.**

Franina i Jurina

Fr.: Svi mi govore, da ono ča smo mi dva neki dan povedali od onega Londonderi, da je jako lepo i pametno.

Jur.: To se zna, da je.

Fr.: Kako ono mora bit lepo! Svi pržuni zaprti, nigdere nikakovega straha, da će te ki napast ale ranit! Ni da će ti ki ča zet ale ti pak ko drugo zlo storit! To je prava kultura to, ona vredi više nego sve ćakuli i trumbetanja, va keh je puno dima a jako malo pogači. Nego povej mi, kakova je ta zemlja — ta Danska?

Jur.: Kakova je? Onakova je, kakovu su ju ljudi napravili. Prej sto let bila je pusta i napol divlja, niš ni bilo na njoj — mizerija! A da ju sada vidiš! To ti je pravi raj zemaljski. Ča se god more čovek zmislet, to ti oni ljudi zvuku vanka zi svoje zemlji. Vavek va njoj kopaju. Vavek va njoj mešaju. Ni kutića ni na njoj, ki ni obdelan, nit je na svete ploda, kega njim ona ne dava.

Fr.: Imet te i blaga, ča ne?

Jur.: Kako mrava! Tu su ti vele kravi, tu gospodski voli, tamo tusti prasci, a kokoši, mali moj, — ma kako pešća va more. I sve neke bele kokoši, ke davaju puno jaj, i te jaja ti gredu po celem svete. Na stotine milijuni!

Fr.: Aj štroka!

Jur.: Ja ma nesamo jaja, nego i sve druge stvari! Da ti vidiš one njihove silne makini! Ča god njim se smisli, sve stavljaju va te makini: i kompir i fažol i neke travi, ke se pul nas ća hitaju, i mleko — i žito i sve ča j' kade, sve stavljaju oni va te makini, i melju ih i od sveh teh stvari oni napravljaju druge, ke se kako i jaja prodavaju po celem svete.

Fr.: Blaže njim, kada njim je Bog tako dobro dal!

Jur.: Dal je Bog, ma su dali i oni! Da greš ne znam kamo iskat, ne biš našal onakoveh ljudi. Vredni, razumni, a pošteni! Neki dan mi je povedal jedan Lovranac, da je lane ali preklane prišal va jedno mesto va Danskoj. Na štacijone moral je još čekat nekoliko ur, a bil je lačan, i bi bil rad malo videt ono mesto. Ja ma kemu će pustit robu? Ozire se ovamo, ozire se onamo — najzada vidi jednega pulicaja. — Gospodine, kamo bim ja mogal malo spravit ovu robu, dokle se nazad vrnem? A pulicaj njemu: — Ča pitate? Pustite ju tu — ter vam ju ne će nijedan zet. Lovranac je va sebe mislel: Ov pulicaj će bit tako dobar i ostat će pul moje robi, dokle ja nazad pridem. I on ti lepo pozdravi, onako po lovransku, i gre ća. Pokle dve ure se vrne, i znaš ča j' našal?

Fr.: Ni pulicaja ni robi?

Jur.: Ugonil si samo napol. Pulicaja ni našal, ma j' našal svu svoju robu, do zadnje dlačice i baš onde, kade ju j' pustil.

Fr.: Kako to — ljudi Božji!

Fr.: Tako! Ni tamo ne znaju ljudi za tatariju. Tamo moreš ti i po noće pustit sva vrata otprta, i nijedan ti ne će ni vlasa taknut.

Fr.: Ma kakovi su ti ljudi tamo! Ča ni oni ne piju?

Jur.: Morda i piju, ma ne va glavu, kako neki naši frkalaši! A ča se čudiš? Ter su nekada i pul nas ljudi ostavljali otprta vrata i nikad ne bi njim niš pofalilo. Ma va ono vreme se je manje pilo.

Fr.: Ma pržuni je vavek bilo.

Jur.: Je, ma su malo rabili: samo za vagabundi i armirajzneri iliti landrovci. Tako j' bilo i po Kastavšćine, dokle se ni ovako strašno počelo pit. Imeli su Kastavci pržun i fanta, ki ga j' čuval, a ja ne znam, zač su ga plaćali, zač va pržune ni već let i let bilo nijednega. Jedan dan su vendar prepeljali jednega i stavili ga pod ključ. Fanat se j' jako začudil, kada ga je videl, zač ga j' poznaval. To da j' bil neki s Kunfina, čovek, za kega bi bili svi stavili ruku v oganj, tako su ga štimali. Pak na: najedanput se j' našal va pržune, zač da j' nekemu beči ukral.

Fr.: Počekaj, da te neč pitam...

Jur.: Ćeš pokle, pusti me, da zvršim. Ta čovek s Kunfina bil je tako stučen, da se je najzada i samemu fantu smilil. Daval mu je bolje jist i tabaka, ma po noće ga j' moral stražit s puškum na ramenu, zać je takov bil befel.

Fr.: Vrag zel i befel i ki ga j' jedanput zmislel...

Jur.: Jednu večer bil je v Kastve tanac, a ti znaš, kako su Kastavci nemi za tancem...

Fr.: Morda i koliko preveše.

Jur.: Fanat, nem za tancem, žena mu još nemeja, a hći najnemeja — ča će ča ne će, pride ti on onemu brižnemu pržuneru va tamnicu i reče mu: — Čujete, kume, ja bim rad šal va grad malo potancat, to će reć — ne ja, nego moja hći. Bite vi bil tako dobar, pak zel ovu pušku na rame i stavil se pred pržun aptak!, dokle se ja vratim? — Drage volje, rekal mu je on brižnićina, zel je pušku i stavil se je pred pržun aptak, i tako ti je on celu noć stražil — samega sebe.

Fr.: Ma ča mi to povedaš?

Jur.: Pravu istinu! Kada j' bilo drugi dan jutro, pride fanat, i najde onega čoveka s Kunfina na straže, baš onako, kako ga je sinoć pustil. Lepo mu je zahvalil i obadva su šli mirno spat.

Fr.: Ma ča ni mogal pobeć, Bog ga videl!

Jur.: Ti govorim, da se j' onput manje pilo, pak je svet bil pošteneji. Nego Bog je velik...

Fr.: Je, hvala mu budi!

Jur.: I tako ti jedan dan pride drugi befel, neka se onega čoveka s Kunfina pusti s pržuna valje vanka, zač da se j' našal pravi tat, ki je oni beči ukral. On da je posensega nedužan.

Fr.: Baš mi je drago!

Jur.: Fanat ga j' malo ošpotal i rekal mu je: zač se ni branil, kada ni ukral? A on čovek s Kunfina mu je odgovoril, da bi se bil branil, ma da j' on od prokuri tako vrišćal na njega i tako tvrdo dokazeval, da je baš on ukral oni beči, da je najzada i sám pomislel, da morda on od prokuri ima koliko i pravo. Vej si ga!

Fr.: To je malo spašno, ma je i malo i istinito. Više puti ti albukat napuni glavu, da ne znaš, si l' na nebe al na zemlje.

Jur.: Ter je tako!

IZ PAZINŠTINE

Maj i hapšenje.

Kao i po ostaloj Istri, tako je i kod nas običaj, da se u noći prve nedjelje maja kite kuće djevojaka zelenjem i cvijećem. Mladići se vesele maju najviše zbog toga, što tom prigodom okite prozore i vrata svojih draga. Osim toga običava se te noći i pred crkvom dignuti jedan okićeni stup takozvani «maj» na čast Majke Božje.

Sličan stup postavili su uz crkvu, ove godine, u noći prve nedjelje maja, neki mladići iz Cerovlja. Stup je bio okićen cvijećem, a na vrhu je imao talijansku zastavu.

Kad su ujutro mladići, koji postaviše stup, došli pred crkvu, opaziše, da je stup oboren da je zelenje i cvijeće potrgano, a zastava je nadjena rastrgana i zamazana. To je uzbunilo mladiće, koji su «maj» podigli.

Odoše karabinjerima. Karabinjeri dodjoše na mjesto, gdje je «maj» bio i konstatiraše, da je zastava rastrgana i zamazana. Raspitaše se odmah za krivca i sumnja pade na Petra Matijašića, čovjeka od 50 godina, koji stanuje odmah uz crkvu.

Matijašić je već bio s blagom na paši. Karabinjeri ga odmah potražiše i uhapsiše. On je stvar priznao, ali nije kazao zašto je zastavu rastrgao. Dne 7. maja on je odveden iz Cerovlja u pazinski zatvor. — Dogodjaj je ovdje proizveo poseban utisak. Govori se, da će Matijašić biti strogo kažnjen. —ah.—

RED VOŽNJE OD 15. MAJA 1928. ZA VLAKOVE NA PRUZI TRST-HERPELJE KOZINA-PAZIN-PULA.

Odlazak iz Trsta: 5.35 (osobni); 12.45 (brzi); 19.— (osobni).

Dolazak u Pulu: 10.22 (osobni); 16.53 (brzi); 23.50 (osobni).

Odlazak iz Pule: 4.45 (osobni); 12.15 (brzi); 16.14 (osobni).

Dolazak u Trst: 9.42 (osobni); 16.36 (brzi); 21.08 (osobni).

Književnost

RADETIĆEVA KNJIGA «KAD SE UŽGE MLADA KRV» I KRITIKA

Danas možemo već punim pravom kazati, da je Radetićeva knjiga istarskih pripovijesti «Kad se užge mlada krv» doživjela pun uspjeh. Tu našu tvrdnju temeljimo na više činjenica. U prvom redu vidimo, da se knjiga naglo rasprodaje, na našu upravu stizavaju bezbrojne narudžbe iz svih naših istarskih sela, jer svi hoće da čitaju i imaju tu lijepu knjigu. Osim toga nas uvjerava o uspjehu knjige kritika. Kritika je dobro knjigu primila. Da je zbilja tako, vidi se i iz slijedećeg članka, koji je o Radetićevoj knjizi napisao u zagrebačkom «Jutarnjem Listu» uvaženi hrvatski književnik Andrija Milčinović:

U vremenima vlade kina i nogometa, gotovo svaka knjiga, koja izadje na našem jeziku, je mali dogodjaj (skoro kao u ilirska vremena), a ako je pisana iskreno i čitko, onda je to i više. Ernest Radetić slabije je poznat u ovim našim stranama, ali tim više u onom dijelu našega naroda, koji nam je često na jeziku, a o kojem znademo tako malo, — medju Istranima, naročito u zapadnoj Istri, gdje je najviše raširena «Istarska Riječ», iz koje su i preštampane ove lijepe priče. Iz Radetićevih priča strši samo velika ljubav za onaj svijet tamo. Takovu ljubav može osjetiti u tolikoj mjeri onaj, tko je ondje rodjen i orastao, «pravi baderljan, rupenjan oli tinjanac, ki dobro pozna sve one šjoršantuje» (župnike), «kmete i kmetice» (imućnije seljake) i svu onu sirotinju, kojoj nije uspjelo da steče barem jedan par volova i prilično šume i vinograda, «ki je odil po oneh pusteh pržinah ili je slušal ča narod povida pod ladonji...» U koga je toliko lijepog i toplog srca za onaj kraj i narod, kao u Radetića. Onda nije čudo, ako se za njega izjavljuju njegovi čitači, da je u njega zlatno pero i da «nedan nezna pripovisti tako lipo povidati kao on...»

U prvoj zbirci sabrao je Radetić dvije veće («Kad se užge mlada krv» i «Dijete ljubavi») i sedam manjih priča. Od kraćih najbolje su «Sirotinja», «Naša učiteljica» i «Badnje veče», ali se iz svega vidi, da Radetiću bolje uspijevaju veće priče, jer on voli i umije da se raspripovijeda i najbolje su mu stranice, na kojima pričajući crta i što je još bolje — slika (slika, kada se šjoršantuja «popravi» i prati tetu Jelenu, str. 85. ili na str. 86., kad se zabavlja s djetetom škakljajući ga po podbradku). Imade takovih slika više, ali nikada ih ne može biti previše. **Po naslovu prve priče, po kojoj je dobila ime cijela zbirka, moglo bi se pomisliti, da su to priče, u kojima se slavi raspojasanost ili barem štogod slično. NI GOVORA! Autor priznaje pravo mladoj krvi, koje joj je dao Bog, i to je sve.** Knjiga je urešena sa više slika, a umjesto predgovora, napisao je «Dvije riječi» uvoda Barba Riko (Katalinić-Jeretov). Knjigu je izdala «Istarska Riječ» u Trstu i sva je prilika, da će za ovom prvom slijediti druge, u kojima će mladi autor još više nastojati, da bude prirodan i vjerojatan, kao što je već u ovoj iskren. **And. M.**

DVA NOVA LISTA ZA SELJAČKI NAROD

Vidovićev Prosvjetno-Etički Pokret u Sarajevu osnovao je dva lista za seljački narod: «Kulturu Sela» (štampa se latinicom), i «Napredak Sela» (ćirilicom). Prvi broj «Kulture Sela» izišao je na 32 strane revijalnog oblika, ilustrovan krasnim slikama. Iz sadržaja ovog časopisa, a osobito iz uvodne riječi iz pera vodje pokreta g. Milenka Vidovića, razabire se, da «Kultura Sela» i «Napredak Sela» imaju da obuhvate vaskolik život seljačkog naroda: prosvjetni, gospodarski i higijenski. Prosvjetno i kulturno djelovanje Vidovićevog Pokreta sa ovim listovima proširuje se i na selo. Pokret je uzeo sebi za zadaću ne samo borbu protiv nepismenosti posredstvom svojih klubova i tečajeva, nego i obavještavanje seljačkog naroda u svim pitanjima njegovog života, a osobito duševno pridizanje i oplemenjivanje našeg čovjeka. «Kultura Sela» i «Napredak Sela» izlaze početkom svakog mjeseca, a godišnja je pretplata kako za jedan tako i za drugi list Din. 40. — Uredništvo i uprava nalaze se u Sarajevu, Kralja Aleksandra ul. br. 113.

BURZA.

Dne 15. maja moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 dolar za lira 18.95; 1 liru šterlinu za lira 92.65; 100 franc. franaka za lira 74.75; 100 švic. franaka za lira 365.—; 100 belg. franaka za lira 265.—; 100 njem. maraka za lira 464.—; 100 čeških kruna za lira 56.30; 100 austr. šilina za lira 267.—; 100 jug. dinara za lira 33.45.

DAROVI.

u fond «Istarske Riječi»:

Dne 9. maja vjenčali su se u Brgudu Ivan Ivančić i Zorka Ivančić. Prigodom vjenčanja ovog našeg mladog para svatovi su se sjetili svega onoga što im je najdraže, pa im je tako misao pala i na našu «Istarsku Riječ». Odlučiše, da će svojoj ljubljenoj novini poslati mjesto vjenčanog kolača i «kunfeti» novčani dar u fond. I poslaše nam **dar od 72 lire.** — Darovaše Antun Ivančić 5 L; Ivan Ivančić 5 l; Zorka Ivančić 5 l; Petar Ivančić 1 l; Sava Brajković 2 l; Krsto, Branko, Dušan, Marica i Jelka Brajković svaki po 2 l; Stojan Brajković 4 l; Marija žena, Marija, Ivan, Slava, Ana i Bistra po 25 cent; Brajković Petar 1.50 l; Ivančić Mate 2 lire; Josip Mauša 40 centezima; Ruža Ivančić 50 centezima; Mate Turković 1 liru; Ivančić Petar 1 liru; Marija Klobas 20 cent.; Matija Ivančić 50 cent.; Mate Sanković 5 l; Marija Turković 1 l; Verko Ivančić 20 cent.; Mate Sanković 2 l; Marija Ivančić 50 cent.; D. D. 4 l; D. D. 2 l; Ivan Ivančić 4 l; Jakov Krajcar 5 l; Anica Rabak 2 l; Antonija Klobas, starica od 84 godina, 1 l; Ruža Turković 2 l; Ivan Klobas 2 l; — Svima onima, koji su darovali i tako pomogli svoj list neka je naša srdačna hvala. Mladome paru Bog dao mnogo sreće u zajedničkom životu.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU

JEDINO DOBRA engleska modra galica **«Maple Brand»** stigla je na rasprodaju uz jeftinu cijenu **Drogariji R. Hafner u Matuljima**. — Ne kupujte druge jeftine modre galice, jer je **«Maple Brand»** po svemu svijetu poznata kao najbolja.

KRASAN POSJED U KASTAVŠTINI, kuća sa štalom i ljepim posjedom, livadom, pašnjacima i šumom, na raskrižju, zgodno za trgovinu, prodaje se uz vrlo povoljnu cjenu. Obratiti se na Vinko Marčelja, Škrljevo - stanica Bakar, Jugoslavija.

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporućljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

RED VOŽNJE

Važi od 15. maja dalje.

Željeznička pruga Trieste—Parenzo (Trst—Poreč i obratno)

Putnički vlakovi					odlazak	Km	STANICE	dolazak	Putnički vlakovi				
	5.—	9.47	13.55	18.25	↓	—	Trieste-Campomarzio (Trst-Sv. Andr.)	↑	7.50	12.	18.28	21.16	
	5.22	10.09	14.18	18.48		5	Trieste-Servola (Trst-Škedenj)		7.28	11.40	17.58	20.54	
	5.46	10.33	14.41	19.11		11	Muggia (Milje)		7.02	11.14	17.32	20.28	
	5.57	10.44	14.52	19.22		15	Albaro Vescovà (Škofje)		6.53	11.04	17.21	20.18	
	6.05	11 —	15.01	19.31		17	Villa Decani (Dekani)		6.43	10.54	17.10	20.09	
	6.28	11.40	15.24	19.55		23	Capodistria (Kopar)		6.25	10.35	16.49	19.51	
	6.49	12.55	15.45	20.16		30	Isola d' Istria (Izula)		5.51	10.08	16.05	19.18	
	7.13	13.24	16.09	20.40		37	Portorose-Pirano (Portorose-Piran)		5.27	9.44	11.59	18.54	
	7.54	14.31	16.51	21.23		48	Salvore (Savudrija)		4.46	9.03	13.51	18.13	
5.05	8.37	15.03	17.33	21.56		59	Buie (Buje)		4.15	8.32	13.20	17.42	20.36
5.38	8.58		17.54			62	Grisignana (Grožnjan)			8.01		17.12	20.15
6.22	9.36		18.31			78	Portole (Oprtalj)			7.20		16.30	19.32
7.10	10.04		18.59			86	Bagni S. Stefano-Levade (Livade)			6.57		16.08	19.07
7.35	10.19		19.14			90	Montona (Motovun)			6.37		15.47	18.40
7.48	10.33		19.28			95	Caròiba (Karojba)			6.25		15.35	18.18
8.20	10.57		19.52			103	Visinada (Vižinada)			6.01		15.11	17.54
8.43	11.16		20.11			109	S.Domenica Villa Sammarco (Labinci)			5.42		14.52	17.21
8.55	11.28		20.18			111	Visignano (Višnjan)			5.33		14.43	17.08
9.07	11.35		20.30			116	Villanova (Novavas)			5.20		14.30	16.45
4.27	11.54		20.49		↓	123	Parenzo (Poreč)	↑		5.—		14.10	16.25

Broj 21 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) **U Trstu, 24. maja 1928. - God. VI.** Pojedini broj **25** cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvršćenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Rasprava o talijanskim kolonijama. Dne 21. o. mj. otvoreno je novo zasjedanje rimskog parlamenta. Na prvoj sjednici ovog zasjedanja raspravljalo se je o proračunu ministarstva za kolonije. Tom je prigodom govorio opširno o kolonijama ministar on. Federzoni. On je govorio o vojničkom, gospodarskom i političkom položaju u kolonijama. Najprije je spomenuo uspješne bojeve talijanskih četa s ustašama. Ti su bojevi svršili tako, da je talij. vojska okupirala Sirtu i stvorila tako izravnu vezu izmedju Libije i Cirenaike. S tim vojničkim operacijama bile su potpuno uništene namjere sinusitskog plemena za borbu protiv Italije. U tim bojevima izvrsno su se ponijele talijanske čete, a naročito su se iskazali avijatičari. — O gospodarskom položaju i napretku u kolonijama on. Federzoni kaže, da je u tom pogledu potrebno još mnogo rada, a naročito u Cirenaiki, gdje do sada nije bilo ništa učinjeno. U prvom redu trebalo bi provesti mnoge javne radnje i raspisati ograrni kredit za naseljenike poljodjelce. — U gospodarskom pogledu osobito mnogo obećaje Somalija. — S političkim položajem u kolonijama on. Federzoni je sasma zadovoljan. Tamošnje stanovništvo poštuje i ljubi Italiju. O tome najbolje svjedoči prijem, koji su u kolonijama imali Kralj i Kraljica prigodom svog nedavnog posjeta.

Ekspedicija generala Nobile na Pol. Ekspedicija generala Nobile nastavlja svoj put s uspjehom. O tome svjedoče veliki izvještaji, koji danomice pune stupce svih talijanskih novina. Pred par dana poslao je general Nobile jedan opširan izvještaj o svom zadnjem letu. Predprošle srijede 16. o. mj. u 13.20 »Italia« je odletila iz Kings Baya. U 69 sati preletjela je 3952 kilometra, iz Kings Baya preko otočja Franje Josipa, Leninove Zemlje, Nove Zemlje i opet natrag do Kings Baya na Svalbardskim otocima. Let su znatno smetali protivni vjetrovi. Motori su djelovali u punom redu. Vrijeme je bilo djelom povoljno, djelom nepovoljno. Temperatura se je kretala oko 4° ispod ništice. Na zrakoplovu je bilo 16 ljudi, 7 tona benzine, 405 kg ulja, 200 kg orudja za istraživanje, 500 kg živeža u rezervi, 100 kg živeža za uporabu. Za vrijeme leta ekspedicija je uporabila 5550 kg benzine i 265 kg ulja. — Ekspedicija je istražila oko 10.000 km² površine oko Gillisove zemlje, te oko 25.000 km² izmedju otočja Franje Josipa i Leninove zemlje, oko 3500 km² izmedju Leninove i Nove Zemlje, te oko 14.000² izmedju Nove Zemlje i Svalbardskih otoka.

Italija i Jugoslavija. — U beogradskim političkim krugovima tvrde, da su pogadjanja za obnovu prijateljstva izmedju Italije i Jugoslavije u punom toku. U Beogradu i u Rimu zastupnici jedne i druge države istovremeno pregovaraju o tom pitanju. U Beogradu raspravljaju sekretar tal. poslanstva Petruzzi i pomoćnik jugosl. vanjskog ministra Bakotić. U Rimu vode pregovore on. Mussolini, podsekretar u ministarstvu vanjskih poslova Grandi i jugosl. poslanik Rakić. Razgovori u Beogradu su u glavnom tehničke naravi. U Rimu se raspravlja u glavnom o neptunskim konvencijama te o obnovi prijateljskog ugovora. Pregovori se vode ubrzano, jer je do sada pitanje bilo zapostavljeno, a još je malo vremena do dospjetka produženog ugovora o prijateljstvu.

Medjunarodna konferenca za unifikaciju kaznenog prava. — U ponedjeljak dne 21. o. mj. otvorena je u Rimu medjunarodna konferenca za izjednačenje kaznenog prava. Konferenci prisustvuju mnogi odlični pravnici iz onih evropskih država, koje kane preurediti svoje kazneno pravo. Te države jesu: Italija, Jugoslavija, Čehoslovačka, Poljska, Rumunjska, Grčka i Španjolska. Osim zastupnika tih država konferenci prisustvuju i neki francuski pravnici.

Italija i Tanger. — U Parizu se nastavljaju pregovori o Tangeru izmedju zastupnika Engleske, Italije, Francuske i Španjolske. Francuski listovi pišu, da će ova konferenca stalno uspjeti, da će biti postignut sporazum i da će Italija biti zadovoljna, jer će dobiti nekoje pravice u Tangeru.

Nadzor nad općinama. — Podsekretar u ministarstvu unutarnjih poslova on. Bianchi je pred par dana rasposlao svim prefekturama u državi jednu okružnicu, koja govori o nadziranju općina i općinskih uprava. Organi, koji imaju dužnost nadgledati općine, moraju od sada unapred strože paziti na djelovanje pojedinih uprava. U prvom redu ima se paziti da općine što više štede i da se općinski novac ne rasipije u ludo, kako je u mnogim općinama bilo do sada u običaju. Općinske blagajne moraju biti strogo u redu. Suvišni izdaci moraju se ukinuti. Ne smije se više trošiti na nepotrebne svečanosti, [illegible] spomenike i slično, nego se svaka lira mora razumno upotrebiti. To će znatno djelovati na stanje općinskih blagajna. [illegible] će se znatno sniziti razni općinski porezi i takse. Poznato je, da su u mnogim općinama porezi zato visoki, jer općinske financije nisu razumno vodjene.

Cijene žita rastu. — Opaža se, da cijene žita na talijanskim tržištima naglo rastu. U političkim i gospodarskim krugovima se tvrdi, da je to posljedica spekulacije velikih američkih trgovaca. Agencija »Radio Nazionale« kaže, da je uzroke tom porastu cijena treba drugdje tražiti. U Americi je naime zadnja ljetina bila slabija za 20 posto od srednje dobre ljetine. — Jedan drugi uzrok bio bi taj, što su po svem svijetu slabe nade za ovogodišnju ljetinu.

Komunist umorio jednog fašistu. — U Ponte Baggionese kod Firenze prošle se je sedmice dogodilo jedno političko umorstvo. Komunist Della Maggiora, koji se je tajno vratio iz Francuske, iz zasjede je napao na tajnika fašja u Ponte Baggionese, te ga je na mjestu ubio. Jednog drugog fašistu, koji je bio s njime, teško je ranio. Della Maggiora je aretiran. Priznao je svoj čin.

Obvezatnost stalnih cijena. — Doskora će po svoj državi biti uvedene obvezatne stalne cijene (Prezzi fissi) za živežne namirnice. To je vlada zaključila pred nekoliko dana. Prefekti će dobiti upute, kako se imaju stalne cijene provesti.

Zaposlenje bivših ratnika. — On. Turati je rasposlao svim pokrajinskim fašističkim tajnicima jednu okružnicu, kojom im naredjuje, neka budno paze, da ne bi bivši ratnici bili nezaposleni. Svi poslodavci moraju paziti, da kod traženja radne snage daju prednost onima, koji su se na frontama borili za Italiju.

Madžarsko žito za Italiju. — Iz Budimpešte javljaju, da je Italija odlučila kupiti u Madžarskoj kroz 3 godine za redom po 5 miljuna tona madžarskog žita.

Označivanje cijena robi. — Centralni medsindakalni odbor opominje sve trgovce, neka se drže one odredbe, koja kaže, da se na robi, koja se u trgovinama prodaje, moraju označiti cijene. Prekršaji te odredbe biti će kažnjavani globom od 500 do 3000 lira. U slučaju ponovljenog prekršaja biti će globa veća ili će trgovcu biti uzeta koncesija.

Industrijalci slame zahvaljuju vladi. Poznato je, da je u Italiji industrija slamnatih šešira bila prije dosta lijepo razvijena. No u zadnje vrijeme bila je malone propala, jer Talijani nisu više rado nosili slamnate šešire. Zauzimanjem vlade i fašističke stranke, koje živo propagiraju uporabu slamnatih šešira, slamnata industrija u Italiji opet se razvija i napreduje. U Firenzama se je 15 o. mj. sastalo udruženje industrijalaca slame. Raspravljali su o raznim pitanjima svoje industrije, a napokon su zaključili, da se zahvale on. Mussoliniju za zauzimanje i propagandu u korist slamnate industrije.

Kolonijalni dan. — Danas, dne 24. maja, slavi se po svoj Italiji Kolonijalni dan. On. Mussolini je naredio neka se toga dana provede po svim gradovima propaganda za talijanske afričke kolonije. Imaju se prirediti predavanja, kojima će se najšire slojeve naroda upoznati s kolonijama, koje su danas u punom razvitku na svim linijama, to jest u nacijonalnom, kulturnom i gospodarskom pogledu. Kolonijalni dan se slavi pod nadzorstvom fašističke stranke. Na današnji dan pred 13 godina Italija je ušla u rat protiv Centralnih sila.

Zakon o reformi nacijonalnog predstavništva. — Službeni list »Gazzetta Ufficiale« od 21. o. mj. donaša novi zakon o reformi nacijonalnog predstavništva, to jest o ukidanju dosadanjeg rimskog parlamenta i uvadjanju korporativne zbornice. Mi ćemo o tom zakonu u idućem broju potanje pisati.

Velike seljačke manifestacije u Pragu. Prošle sedmice otvorena je u Pragu jedna velika poljoprivredna izložba. Tom prilikom organizovala je čehoslovačka seljačka stranka u Pragu svoj kongres. U vezi s poljoprivrednom izložbom i kongresom seljačke stranke razvile su se tamo veličastvene manifestacije seljaka iz cijele Čehoslovačke Republike. Ove manifestacije dosegle su svoj vrhunac prošlog četvrtka, dne 17. o. mj., kad je preko 200 tisuća seljaka u veličastvenoj povorci dugoj preko 35 kilometara defilovalo punih 6 sati kroz praške ulice. Seljaci su išli na Hradčane, gdje su odali počast budućem spomeniku prvog čehoslovačkog kralja Přemisla Orača. Přemisel Orač je od pluga došao na prestolje. Zato ima čehoslovačka seljačka stranka plug za svoj znak. — U Prag su se za kongres sakupili seljaci iz cijele zemlje u s[illegible] divnim nošnjama, sa muzikom i [illegible] na konjima i pješke, da ma[illegible] za svoju republiku, demokraciju i m[illegible]

Z[illegible] manifestacije. — Značaj seljačkih [illegible] u Čehoslovačkoj nije samo [illegible] veličanju najveće stranke u državi. [illegible] Čehoslovački seljaci htjedoše ovim svo[illegible] manifestacijama pokazati cijelom svijetu, kako je seljaštvo odlučan i veliki državotvorni elemenat i kako pored svih partija drugih stranaka jezgru naroda sačinjavaju seljaci. Osim toga htjeli su čehoslovački seljaci ovom manifestacijom pro[slaviti] 10-godišnjicu oslobodjenja i stvaranja republike.

Delegacija seljaka kod Masaryka. — Toma Masaryk, predsjednik Čehoslovačke republike, živo se zanima za seljaštvo u svojoj državi. On je bio vanredno obradovan divnim slikom, koju je 17. o. mj. pružao Prag. Jedna delegacija sakupljenih seljaka [illegible] je da ga posjeti. Ta je delegacija izjavila Masaryku, da seljaci iz cijele države žele upornim radom i disciplinom doprinijeti svoj dio razvoju oslobodjene domovine. Masaryk je delegaciji srdačno odgovorio na ovu izjavu. Rekao je, da se divi čehoslovačkom seljastvu, koje će zajedno s industrijom pomoći da zemlja dodje do zamjernog blagostanja i sreće. On je potpuno saglasan sa seljacima, koji žele, da bi se Čehoslovačka razvijala u miru i demokraciji.

Stranci na svečanostima. — Na kongresu čehoslovačke seljačke stranke te na svim drugim svečanostima u Pragu su prisustvovali mnogi predstavnici seljačke politike iz stranih država. Tako je izmedju ostalih vodja seljaštva bio u Pragu i Stjepan Radić u pratnji brojnih narodnih poslanika. S njim su išla bila i neka hrv. pjevačka društva, koja su nastupila na svečanostima pjevanjem. Radić je bio tamo osobito pažen i čašćen. Održao je i jedan govor o seljačkoj politici.

Spomenik Přemislu Oraču. — Dne 17. o. mj. na svečan je način na Hradčanima u Pragu postavljen prvi kamen za spomenik prvom čehoslovačkom kralju Přemislu Oraču. Polaganju prvog kamena prisustvovala je jedna neizbrojna masa naroda. Ministar prosvjete Hodža održao je govor i istakao veliko značenje ovih seljačkih manifestacija. Po svem svijetu sve više napreduju i dolaze u prve redove političkog života seljaci i seljačka demokratija. — Izmedju ostaloga govorio je Hodža o narodnim manjinama u republici i o njihovoj saradnji s čehoslovačkim narodom za dobro države. Hodža je izrekao madjarskim seljacima iz Slovačke dobrodošlicu na madjarskom jeziku. Madžari su to sa velikim zadovoljstvom i klicanjem primili.

Poljska i Jugoslavija. — Prošle sedmice, u srijedu dne 16. o. mj., izmjenili su jugoslov. ministar vanjskih poslova dr. Marinković i poljski otpravnik poslova u Beogradu ratificirane listine prijateljskog ugovora izmedju Jugoslavije i Poljske. Taj su ugovor sastavili i potpisali u Ženevi 18. septembra 1927. dr. Ninčić i poljski ministar vanjskih poslova Zaleski. — Ugovor je ratificiran na naročitu želju poljske vlade, jer se je u zadnje vrijeme povodom posjeta Zaleskoga on. Mussoliniju počelo govoriti, da Poljska ne goji prijateljstva do Jugoslavije i da mijenja svoju vanjsku politiku. Sadržaj ugovora bio bi ovaj:

Član prvi svečano potvrdjuje produženje iskrenog prijateljstva i stalnog dobrog sporazuma, koji već tako sretno postoje izmedju Poljske i Kraljevine Jugoslavije. Član drugi predvidja obavezu za obje vlade, da se sporazumijevaju o spoljnim pitanjima, koja interesuju obje strane, da bi mogle upraviti u istom pravcu svoje miroljubive namjere. Član treći kaže: Obje strane se obavezuju u ostalim spoljnim pitanjima, u slučaju medjunarodnih teškoća, da odmah pristupe izmjeni gledišta u najblagonaklonijem duhu. U članu četvrtom ugovarajuće stranke obavezuju se, da zaključe ugovor o arbitraži.

Čehoslovački parlamentarci u Beogradu. Dne 18. t. m. stigli su u Beograd preko Subotice i Novog Sada čehoslovački parlamentarci dr. Uhlirž, predsjednik čehoslovačke interparlamentarne delegacije, i dr. Karel Kramař, bivši čehoslovački predsjednik vlade, a s njima Branko Lazarević, jugosl. poslanik u Pragu. Na kolodvoru ih je dočekao predsjednik beogradske općine dr. Kumanudi sa općinskim odborom, veliki broj narodnih poslanika, čehoslovački poslanik dr. Šeba sa svim osobljem poslanstva, te potpredsjednik jugosl. odbora za saradnju sa Čehoslovačkom i drugi. Izmijenjeni su srdačni govori, koji su bili burno pozdravljeni od velike mase svijeta. Dr. Uhlíř i dr. Kramař bit će gosti jugosl. parlamenta, a odsjeli su u hotelu Palace. Na svom putu bili su osobito srdačno pozdravljeni i u Subotici i Novom Sadu. Ostali čehoslovački parlamentarci stigli su u Beograd dne 20. o. mj.

Interparlamentarna konferenca u Beogradu. — Dne 21. o. m. j. počela je u dvorani beogradske narodne skupštine konferenca jugoslovenske i čehoslovačke parlamentarne delegacije za kulturno i gospodarsko sudjelovanje medju obim državama. Sjednicu je otvorio Čeda Mihajlović, pozdravio je goste i naglasio veliko značenje konference. Za njim je govorio dr. Uhlíř, predsjednik čehoslovačke delegacije, a za njim dr. Kramař. On je u svom govoru rekao, da je potrebno čim prije izmedju Čehoslovačke i Jugoslavije sklopiti trgovački ugovor, te sve ono, što će obe države jače zbližiti. Zatim su parlamentarci nastavili sa svojim radovima.

Izbori u Njemačkoj. — Prošle nedjelje dne 20. o. mj. obavljeni su u Njemačkoj veliki izbori za parlamenat. — Po svoj su državi izbori provedeni u miru i redu. Nije bilo nikakvog većeg i značajnijeg incidenta. Glasovalo je preko 30 milijuna izbornika. Dne 21. o. mj. izdan je službeni izvještaj o rezultatima izbora. Prema tome izvještaju vidimo, da su socijalisti dobili 152 mandata, nacijonalisti 73, katolički centar 61, pučka stranka 44, komunisti 54, demokrati 25, bavarska stranka 16, gospodarska stranka 8, njemačka seljačka stranka 13, saksonski seljaci 2, stranka nacijonalnog prava 2, a nacijonalni socijalisti 12 mandata. — Ovim su izborima znatno ojačali socijalisti, a znatno su oslabili nacijonalisti za nekih 20 mandata. Komunisti su dobro prošli. I oni napreduju. — Dosadanja će vlada predati ostavku. Po parlamentarnom običaju predsjednik republike Hindenburg pozvati će predstavnike najjače stranke, da sastave vladu.

Njemačka i Francuska. — Neki dan je Radić dao novinarima jednu izjavu o općem političkom položaju, pa je izmedju ostaloga rekao, da su odnošaji izmedju Francuske i Njemačke u zadnje vrijeme postali ne samo prijateljski nego upravo i srdačni. To da je za Jugoslaviju od izvanredno velike važnosti.

Kralj Aleksandar u Južnoj Srbiji. — Jugoslovenski kralj Aleksandar započeo je jedno veće putovanje po srpskim krajevima. Obišao je neka mjesta u sjevernoj i istočnoj Srbiji, a odanle se je uputio na jug. Obići će svu jugoistočnu Srbiju, da se na mjestu uvjeri o stanju onih krajeva i o djelovanju macedonskih komitaša.

Jedan novi pad vlade u Grčkoj. Novine donašaju vijest o novoj krizi grčke vlade. Do toga je doveo spor medju vodjama liberalne stranke. Dosadanja vlada je pala. Novu vladu imao bi sastaviti Venizelos.

Jugoslavija i inozemni zajam. — Jugoslovenska politička javnost još se živo zanima pitanjem velikog zajma, koji je ministar dr. Marković isposlovao kod nekih velikih engleskih banaka. Prošle sedmice, dr. Marković je otišao u London, da konačno s odobrenjem jugosl. vlade zaključi pogadjanja i prihvati zajam. — Ministar dr. Marković se je na putu za London zaustavio u Parizu, gdje je s francuskim ministrom financija govorio o uredjenju jugoslovenskog vojnog duga naprama Francuskoj. Oni su izmjenili ratifikacijske listine o sporazumu glede tog duga.

Jugoslavija i Bugarska. — Odnošaji izmedju te dvije države bivaju sve bolji i prijateljskiji. O tome svjedoče izjave nekih vodećih ličnosti bugarske politike, koje donašaju jugoslovenske novine. Novine pišu, da bi se doskora imala otvoriti jugoslovensko-bugarska granica.

Beneš u Berlinu. — Dne 19. o. mj. posjetio je Berlin čehoslovački ministar vanjskih poslova Beneš. Svjetske novine pišu, da je posjet Beneša Njemačkoj velike političke važnosti. On da je u Berlin došao da razgovara s predstavnicima njemačke vlade o odnošajima Čehoslovačke i Madžarske. Njemačka bi naime imala posredovati, da se sva sporna pitanja izmedju ove dvije države urede. To da bi bilo potrebno za konsolidaciju Male Antante i uopće Srednje Evrope.

Stabilizacija franka i dinara. — Pariški listovi pišu, da se u francuskom ministarstvu financija vode brzi radovi za stabilizaciju francuske valute. Poincaré obećaje, da će franak biti stabiliziran do 2. mjeseca. Beogradski listovi pišu, da će i dinar biti doskora stabiliziran. Čim se uredi pitanje velikog inozemnog zajma pristupiti će se riješavanju tog važnog pitanja.

Nova albanska vlada. — Albanija je pred par dana dobila novu vladu. Dne 15. o. m. ta se je nova vlada predstavila albanskom parlamentu. U programnom govoru načelnik je nove vlade izjavio, da će i ova vlada u svakom pogledu ići putem bivše vlade. U unutarnjim poslovima nastojati će, da radi po volji naroda, a vanjskoj politici nastojati će da vodi dosadanje odnošaje s Italijom, da poboljša odnošaje s pojedinim balkanskim državama i da se održi u duhu Lige Naroda.

Rumunjski Princ Karol preselio se je u Belgiju. — Nesudjeni rumunjski kraij Princ Karol živio je dugo u Parizu. Odanle se je preselio u London. U zadnje vrijeme je iz Londona vodio jedan veliki pokret u Rumunjskoj, koji je išao za tim, da sruši sadanju rumunjsku vladu. On naime želi doći na prijestolje. Engleskoj vladi nije bilo po volji, da Karol te poslove vodi u Engleskoj, pa je naredila Princu neka se izseli iz Engleske. Karolu nije preostalo drugo, nego otići iz Londona. Druge ga države ne će, pa je otišao u Belgiju, gdje se je pred par dana nastanio.

Izjave bugarskog ministra financija. Neki dan je kroz Beograd za Pariz prošao bugarski ministar financija Molov. Posjetili su ga novinari. On im je dao neke zanimive izjave o vanjskoj politici Bugarske. Rekao je izmedju ostalog, da Bugarska ne ulazi u nikakve talijanske diplomatske akcije na Balkanu, o kojima se u posljednje vrijeme mnogo govori. Bugarska ima i nadalje prama Italiji rezervirano držanje. Bugarska želi doći do prijateljstva s Jugoslavijom, pa će doskora svi sporovi, koji to prijeće, biti riješeni.

Stresemann bolestan. — Njemački ministar vanjskih poslova dr. Stresemann opasno je obolio. On je već od nekog vremena bolestan na srcu, a sad su mu liječnici pronašli neku želudčanu bolest. Novine pišu, da se je otrovao mesom. Morati će se povuci iz političkog života za koji mjesec, jer je njegova bolest vrlo ozbiljna.

Grčka i Mala Antanta. — Doskora se imaju sastati na sjednicu zastupnici onih država, koje sačinjavaju Malu Antantu. Na toj sjednici predložiti će Rumunjska, neka bi se u Malu Antantu primile i države Jugoistočne Evrope. Kako je poznato, Grčka je s Rumunjskom sklopila prijateljski sporazum, pa bi bila voljna stupiti i u Malu Antantu.

Kost i Lebri u Jugoslaviji. — Kost i Lebri jesu dva proslavljena francuska avijatičara, koji su se nedavno vratili sa uspješnog leta po Južnoj Americi. — Oni su pred par dana iz Pariza doletjeli sa svojim aeroplanom u Beograd u prijateljski posjet Jugoslaviji i jug. avijatičarima. Oni će prisustvovati proslavi 15 godišnjice aeronautičke službe slavnog jug. avijatičara Tomića. — Kad se vrate iz Beograda Kost i Lebri poduzeti će jedan veliki let iz Pariza preko Oceana.

Domaće novosti

Praznik knjige. — Prošle je nedjelje, dne 20. o. mj., proslavljen po svoj Italiji jedan izvanredan praznik, takozvani Praznik knjige. — Toga je dana po svim gradovima u državi provedena dobro organizovana propaganda u korist knjige. U Italiji se mnogo knjiga piše i štampa, ali narod ne shvaća još onako kako treba veliko značenje knjige, pa malo čita. Osjeća se jedna jaka kriza knjige. Na književno tržište izbacuju se dnevno nove i nove knjige, no malo se što prodaje. Pisci za svoj trud bivaju slabo naplaćeni, a i knjižari malo zaradjuju. Da se tome zlu doskoči ustanovljen je pred dvije godine jedan odbor, koji je uz pomoć vlade uspostavio Praznik knjige. Ove godine se je taj praznik drugi put slavio. Propagandom na dan Praznika knjige nastoji se najšire slojeve naroda uputiti o koristi i velikoj važnosti štiva. — Praznik knjige je vrlo koristan u tom pogledu. — Na trgovima u svim gradovima prodavale su se prošle nedjelje knjige uz 10% popusta. Držala su se razna predavanja itd. — Računa se, da je samo toga dana u državi prodano knjiga za par milijuna lira. To je samo momentalan i materijalan uspjeh Praznika knjige. — Praznik ima i jednu općenitu i trajniju važnost: u narodu se pomalo utvrdjuje misao, da je knjiga važan faktor novoga života i da se bez knjige čovjek novoga doba ne može dostojno održati u brzom toku napredka i civilizacije.

U tršćanskoj luci potopio se je jugoslovenski parobrod «Val». — Dne 19. o. mj. prošlog petka na večer dogodila se je u tršćanskoj luci jedna teška nesreća, prigodom koje je nastradao parobrod «Val» od jugoslovenskog društva «Jadranska Plovidba» sa sjedištem na Sušaku. — Taj je parobrod vršio službu na liniji Trst-Grčka, i baš se je one večeri u 8 sati i 30 minuta maknuo s tršćanskog pristaništa uputivši se na put. «Val» je bio natovaren raznom robom, a ponajviše drvom, za nekoje grčke luke. Zapovjedao mu je kapetan Anton Nesanović rodom iz Orebića u Dalmaciji. Drugi kapetan na brodu bio je Branko Matić iz Bakra, a treći Ivan Randić iz Kostrene Sv. Barbare kod Sušaka. Na brodu je bila posada od 19 ljudi. — Bila je već noć. Parobrod je bio nedaleko starog svjetionika. Najednom opazi komandant, kako prama «Valu» ide punom parom jedan veliki parobrod. Bio je to norveški parobrod «Frey», koji je išao da pristane u tršćansku luku. «Val» je «Freyu» dao sirenom odredjeni znak neka drži na desno. Osim toga «Val» je imao zapaljene fenjere, koji služe parobrodima na susretu kako da se razminaju. «Frey» je na sirenin znak odgovorio da će se zaustaviti i da će pustiti «Valu» da prodje. Ali «Frey» se nije zaustavio i nije išao na desno, nego je svom snagom, prije nego se je «Val» mogao snaći i izbjeći, udario jugoslovinski parobrod u lijevi bok, baš na mjestu gdje se nalaze strojevi. Udarac je bio jak, jer je «Frey» vozio brzo, a i mnogo je taj brod veći od «Vala». «Val» je bio probušen. Voda je počela naglo da prodire u brod. Brod je velikom brzinom počeo da se potapija. Komandant je opazio, da brodu nema više nikakve pomoći, pa naredi posadi neka se spase ko može. Svi su mornari, mašiniste i kapetani svukli odijela i poskakali u more. Na sreću su svi spašeni. «Val» je u vrlo kratko vrijeme, u 20 minuta bio sav pod vodom. — Brodolomce su pokupili lučki piloti, koji su odmah došli u pomoć s tenderima i čamcima. — Brod je sasma propao. Sada se vodi u tršćanskoj lučkoj kapitaneriji istraga, da se ustanovi je li «Frey» uistinu kriv za nesreću. — «Val» je bio osiguran. Brod i roba na njemu vrijedili su zajedno nekoliko milijuna dinara.

Rasprava radi privatne slovenske škole. — Prošle sedmice vodila se je pred goričkom preturom rasprava protiv gospodje Justine Podgornik, predsjednice Slov. ženskog društva, i protiv gospodjice Berte Žejn, učiteljice iz Gorice. Gospodjica Žejn je bila optužena, da je podučavala na jednoj tajnoj privatnoj slovenačkoj školi, a gospodja Podgornikova, da ju je kao predsjednica Slov. ženskog društva plaćala. Njih je tužio školski nadzornik Lojacono na temelju izvještaja goričke kvesture, koja da je navodno otkrila tu tajnu slov. školu. — Optužene su na sudu branili dr. Podgornik i dr. Slavik. — Branitelji, državni odvjetnik i svjedoci dokazuju, da učiteljica Žejn nije na račun Ženskog društva držala nikakvu tajnu slovensku školu, nego je ona samo nadzirala u slobodnom vremenu školsku djecu, koju su joj roditelji slali. Ona je držala neku vrst zabavišta, u kojem su se učile razne igre, ručni radovi, i pričale priče, ali se nije učilo školskih predmeta ni slovenski jezik. Takvo djelovanje nije po zakonu kažnjivo. No, sud je uza sve to odsudio gg. Podgornik i Žejn, svaku na 150 lira globe, jer da su učinile prekršaj za koji su optužene. — Osudjene će uložiti priziv.

Uzapta «Goriške Straže». — Slovenački list «Goriška Straža» od 11. o. mj. bila je uzapćena. Prefekt goriške pokrajine kaže u dekretu o uzapti, da je list uzapćen za to, jer je članak «V premislek» sadržavao tendencijozne misli o djelovanju sudske policije, što bi moglo uznemiriti duhove i uplivati na javni red.

Malarija u Istri. — Od svih krajeva u državi najviše trpi od malarije Sardinija. Za njom slijedi Bazilikata, Kalabrija, pak Pulje. Na petom je mjestu Julijska Krajina. Od svih pokrajina Julijske krajine najviše ima malarije u Istri. Godine 1924. umrlo je u Julijskoj Krajini 136 stanovnika od malarije. Od toga ih je umrlo 126 u samoj Istri, a 10 u tršćanskoj pokrajini. God. 1925. umrlo je u Istri od malarije 79 stanovnika, u tršć. pokrajini 4, u zadarskoj 2.

Ljubljanski velesajam. — Dne 2. junija otvora se u Ljubljani VIII. Ljubljanski medjunarodni velesajam. Bit će otvoren do 11. junija. Uz opći sajam prirediti će se i nekoje posebne izložbe, kao: stolarska, automobilska, higijenska, umjetnička, izložba strojeva itd. — Legitimacije za snižen u željezničku tarifu i vizumsku taksu, kao i ostale informacije, onima, koji bi iz naših krajeva htjeli posjetiti velesajam, daje konzesar Ljubljanskog velesajma u Trstu, Josip Čehovin, Viale XX. Settembre 65.

Donski Kozaci u Gorici. — Donski Kozaci, koji su lanjske godine priredili više uspjelih koncerata u Trstu, Pulj itd., došli su i ove godine u naše krajeve. Tako su prošle sedmice bili u Gorici, pa su u tamošnjem kazalištu pjevali dvije večeri. Iznijeli su jedan izvanredan program najljepših ruskih pjesama. Obe dvije večeri njihov je koncerat izvanredno uspio. Klicanju i pljeskanju nije bilo nikada kraja, pa su Kozaci morali više pjesama, a osobito pjesmu «Stenka Razin» (Volga Volga...), više puta opetovati. Kazalište je bilo prenatrpano, kao nikada do sada. U Goricu je došlo mnogo naroda iz najudaljenije goričke «dežele» na koncerat Kozaka. — Iz Gorice su Kozaci otišli u nekoje gradove sjeverne Italije. Da li će doći i u naše gradove — ne znamo.

Požar u Pazinu. — Dne 16. o. mj. zapalio se je sjenik u Pazinu blizu kolodvora, u kojem je bilo sijeno Frane Krbavca. Zgrada je vlasništvo Antona Sirotića. Uza svu pomoć vatrogasaca nije bilo moguće požar ugasiti. Sve je sijeno izgorjelo, od zgrade su ostali sami crni zidovi. Šteta je vrlo velika. Još se nije ustanovilo uzrok požara.

Kradja na Cresu. — U selu Akviloniji na otoku Cresu izvršena je prošle sedmice jedna majstorska i dosta krupna kradja. Jedan je nepoznati lopov provalio u kuću posjednika Mate Davidonija, dok je ovaj u crkvi slušao misu. Odnio mu je oko 5000 lira.

Smrtna kosa. — Dne 11. o. m. umro je u Draguzetima blizu Barbana Paškval Draguzet u najboljoj muževnoj dobi od 40 godina. Pokojnik je bio poštenjak i dobar čovjek. Bio je seljak, ali razuman i dosta načitan. Volio je štivo i bio je osobiti prijatelj našeg lista. Za našu se je stvar uvijek isticao, jer se je ponosio svojim imenom. Ostavio je devetero djece i oca starca od 80 godina. Neka mu je laka crna zemlja.

Novi red vožnje. — Upozoravamo čitatelje na novi red vožnje, koji je uveden na istarskim željeznicama 15. o. m., i koji mi donašamo na 4. stranici našega lista. Svi oni, koje red vožnje zanima, neka ga izrežu i spreme.

Nova adresa «Istarske Riječi» i «Veza». — Uredništvo i uprava našega lista preseljeni su iz dosadanjih svojih prostorija u nove prostorije u kući broj 1 drugi kat, na Piazza Oberdan. U iste prostorije preseljeno je i uredništvo te uprava ženskog lista «Veza». Sve poštanske pošiljke za «Istarsku Riječ» ili «Vez» neka se od sada unapred šalju na adresu: **Piazza Oberdan 1 II.**

«Kad se užge mlada krv». — Ta se knjiga istarskih pripovijesti od Ernesta Radetića naručuje na našu adresu, a stoji sa poštarinom samo 3 lire i 50 cent. Imamo na raspolaganje još malo izvoda te vrlo lijepe knjige.

Iz naše uprave. — Početkom ove godine pozvali smo sve naše preplatnike, da podmire svoje zaostale preplate. Lijepi broj onih, koji znadu svoju dužnost, odazvao se je našem pozivu. No, i danas još ima mnogo naših čitatelja, koji su zanemarili svoju dužnost, koji se ne žure da nam pošalju preplatu. Onaj, koji novinu dobiva mora da plaća preplatu. Od preplata list živi. Svaka

---

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Barizonu je ipak uspjelo, da se putem brzojava bez žica stavi u saobraćaj s američkom stacijom Guatanamo. Premda se je brzojavni činovnik u spomenutoj staciji držao kao nekakav nevjerni Toma, ipak je mladome časniku pošlo za rukom da ga obavjesti o opasnosti, koja prijeti Dori, da će naime morati silom poći za Forba, i da ga zamoli, neka stvar prijavi njenom ocu, koji će joj što prije pohrliti u pomoć. Uto se začuli nečiji koraci i razgovor se prekide.)

(Nastavak 20.)

Vrata se kabine otvore i unutra stupi muž tete Joše. Došao je da raspremi stó i da odnese pladanj. Bio je čuo buku manipulatora, ali se učini nevještim, kao da nije ništa zamijetio. Ipak se nije mogao uzdržati, da ne pogleda s nekom radoznalosti na spravu, što je stajala na stolu pred Barizonom.

Uostalom i kad bi bio htio da zametne razgovor o tome, ne bi bio ima kada, jer se Barizon požurio da ga pita stotinu stvari o Forbu, što veli? koje su njegove namjere? itd. I čovjek ode, da nije ničim pokazao, da bi ga ona stvar na stolu koliko zanimala.

Iza mornareva odlaska Barizon nastavi svoj prekinuti razgovor sa stacijon Guantamano. Taj se razgovor produži do kasne ure u noći.

Kad sjutradan ograne sunce, eto ti opet staroga Joše u kabinu.

— Umijete li se vi rvati, gospodine?

— Pa to mi je i zvanje, brate! Čemu pitate?

— Onda znajte, gospodine, da Forb hoće da se sjutra vjenča s onom gospodjicom. To će se i dogoditi, ako ga na vrijeme ko ne spriječi. Spriječiti pak bi se to moglo jedino tako, da ga neko izazove na borbu, pa da mu baš kako treba poravna ledja. Medjutim on je vrlo jak i veoma zao. Osjećate li se vi dosta snažni, da se s njime pobijete?

Barizon se nasmiješi:

— Ja ga se ne bojim i gotov sam da se s njime pobijem.

— Tako valja, a ja ću u zgodan čas udesiti potrebno, da budete uzmogli izići odavle. Tri sta mu gromova! Divnog li megdana!

Čudna prosidba.

Kad je ono Dora bila pristala, da večera s Forbom, mislila je, da su jednak poziv dobila i ostala njezina dva druga: Barizon i Tompson. Videći pak da njih nema, obuze je velik nemir.

— A gdje su ona druga dva gospodina? — upita u čudu.

— Galeš, objasni Forb uz podrugljiv osmijeh, navalio na mene, da mu pustim vaše prijatelje, da budu danas njegovi gosti. — Vi ste ionako zadržali za sebe naj bolji dio, reče on meni, pa da još oduzmete i njih, pokazali biste, da ste krajnje sebičan čovjek.

I ja sam eto morao da popustim.

Činilo se, da se Dora s tim objašnjenjem zadovoljila, ali je u svojoj nutrini bila vrlo nemirna. Uostalom ni kapetanovo držanje ne bijaše takovo, da bi moglo utažiti njezinu zebnju. Da joj nisu bile poznate prikrivene namjere onog surovog čovjeka, bila bi se mogla osjetiti uvredjenom onim njegovim grubim udvaranjem, ali kad se sjetila što joj je iskazala teta Joša, budućnost joj se u jedan mah prikaza u najcrnjim bojama.

Obasipajući je smiješnim, često puta i dvosmislenim komplimentima Forb je uveliko hvalio život u ovoj pustoši. Pritom se je pozivao i na tetu Jošu, da i time navede Doru, kako bi se lakše smirila sa sudbinom, što je čeka u sredini Sargaškog mora. Svaku misao o kakvom izbavljenju on je odbijao unaprijed.

— Što mi znamo, u pedeset godina, što ovdje žive ljudi, još nije nikome uspjelo, da odavle uteče, a i sa stalnošću se može ustvrditi, da to ne će ni u buduće nikome da uspije. Nikada! Svaki pokušaj u tome smislu odsudjen je već unaprijed da propane. Neko vrijeme bit će vam teško, a potom ćete se već primiriti. Doživjet ćete i to, da ćete najzada ovdje naviknuti i vi ćete se konačno sasvim lijepo snalaziti na ovome našem otoku.

— Ja da ću se tu snaći — ja?

— Sasvim lijepo! Zašto ne? U nas ima svega čime možemo da udovoljimo našim potrebama šta više, ima tu i takvih stvari, koje čine život sasvim udobnim. Ima tamo u svijetu priličan broj imućnih ljudi, koji nemaju ni izdaleka toliko raskošnih stvari, kakvih imamo mi tu na dohvatu. Što se ženske opreme tiče, imamo tu čitavo skladište najfinijih oprava i nakita, i da nam svega toga sjutra nestane, naći ćemo odmah načina, da sve to opet nadomjestimo, jer će nam tih stvari prije ili kasnije donijeti kakva druga nastradala ladja. Izvolite samo pitati, ja sam na sve pripravan, i bit ću baš sretan, da vam mogu položiti pred noge sve naše bogatstvo. Sve, što vi samo izvolite da poželite.

Dora pokuša da se nasmiješi.

— Kad je tako, reče, a vi meni nabavite kakvu brzojavnu spravu.

— Drage volje! Već imamo jednu — potpunu, samo što još nisu položene žice.

— A vi mi onda dajte kakvu ladju — s kompasom... Zar ne da se bez kompasa ne može ploviti?

— Ali vi, gospodjice, ištete samo takove stvari, koje vam mi ne možemo da pružimo. U času brodoloma, kad mornari ostavljaju brod i silaze u čamce, uzimlju sa sobom kompase i sve druge mornarske sprave, tako da na ladjama, što dospjevaju ovamo nema tim i takovim stvarima ni traga. Uostalom, čini se kao da biste htjeli da nas ostavite — zašto?

Zar ne vidite, kako mi svi želimo, da vas učinimo sretnom? Štogod budete htjeli, izvršit će se. Vaše želje, bit će nama zapovijedi.

— Moja je jedina želja, da se opet vratim u domovinu. Pa budući da je moja želja — kako ste ono sami rekli — zapovijed, izvolite mi namaknuti sredstva, da je mogu ispuniti.

— To ne mogu. Pa da mi je to i moguće, ne bih htio nato da privolim. Ima već više vremena, što ja želim iz sve duše, da mi more ovamo nanese djevojku tako milu i lijepu kašto se evo vi, i vi biste sada htjeli, da se ja odrečem toga moga sna! Nikada! Štogod koja ladja donese ovamo sve to po pravu pripada nama, sve, pa i vi, i otkad sam živ, još nisam nikad naišao na tako lijep plijen...

Te su riječi prevršile svaku mjeru. Dora se, sva zaprepaštena, okrenu prema teti Joši, koja je mirno ručala gradeći se kao da ne mari za ono, što se oko nje zbiva. Starica je bez sumnje smatrala, da bi svako njezino uplitanje bilo u ovom času preuranjeno, zato je puštala Doru, da se brani sama kako zna i umije.

Forb nastavi:

— Vi ćete, gospodjice, ostati ovdje do kraja svog života. Žao mi je zbog vas, a opet mi je drago, zbog sebe, da je do toga došlo. Nema dakle druge, već da se predate vašoj sudbini, da izaberete sebi muža i da se nastanite tu kod nas.

— Da se udam? Ja? Nikada!

(Slijedi.)

ki onaj kojemu je stalo da naša «Istarska Riječ» napreduje morao bi savjesno plaćati preplatu. Ovih smo dana svim nemarnim preplatnicima poslali račune, pa ih i ovim putem molimo, da te račune podmire. Doprinijeti će tako svoju malu, ali važnu pomoć «Istarskoj Riječi», koja nastoji i čini sve što je moguće, da svoje čitatelje zadovolji. **Uprava.**

25-godišnjica od osnutka «Kola Srpskih Sestara». — Prošle sedmice je u Beogradu svečano proslavljena 25. godišnjica postojanja velikog ženskog narodnog, humanog i prosvjetnog društva «Kola Srpskih Sestara». Preopširno je djelovanje toga društva, a da bi se moglo u par redaka ocrtati. Dosta je reći, da «Kolo» važi danas kao jedno od najplodnijih i najčvršćih narodnih organizacija u Jugoslaviji. — Vodjeno je od žena, a rad je «Kola» vrlo uspješan i ustrajan te najvećeg divljenja vrijedan. — Na proslavu, koja se je u Beogradu održala, došle su delegatkinje sa strane 101 odbora «Kola» iz cijele zemlje. Na proslavi je bio zastupan sa naročitim izaslanikom i Kraljevski dvor. Kralj Aleksandar je odlikovao «Kolo Srpskih Sestara» najvećim ordenom «Belim Orlom», predsjednicu Mirku Grujićevu dvorsku gospodjicu ordenom Sv. Save II. stepena, potpredsjednicu Deltu Iv. Ivaničku suprugu atašea za štampu pri jugoslov. gener. konzulatu u Trstu, ordenom Sv. Save III. stepena o vratu. Proslava je divno uspjela, a beogradska štampa govori najljepše o «Kolu» i proslavi.

Kongres za promicanje etičke kulture u Beogradu. — Dne 19., 20. i 21. augusta o. god. održat će poznati Vidovićev Prosvjetno-Etički Pokret svoj II. kongres za promicanje etičke kulture. Taj će kongres biti održan u Beogradu. Na kongresu raspravljati će se opširno više važnih pitanja. Tako će se govoriti o odnošaju jugoslovenskog naroda prama Zapadu i Istoku; o suvremenom zlu i stradanju naroda; o sredstvima za usavršavanje narodnog života; o duhovnoj kulturi naroda i gospodarskom podignuću; o odgajanju narodne omladine; o raznim pedagoškim i filozofskim problemima; o krizi knjige; o narodnom prosvjećivanju. — Kako se vidi, program ovoga kongresa već je u glavnim točkama dosta opširan. Vidovićev Pokret vrši velike pripreme, da bi kongres što bolje uspio.

Narodne pripovjetke od Vuka Karadžića prevedene na slovenački. — Pred par dana izdala je gorička Katolička knjižara jednu malu zbirku narodnih pripovijedaka, koje je sabrao Vuk Karadžić. Ta lijepa knjiga sadrži 43 narodne pripovjetke. Na slovenački ih je vrlo majstorski preveo uvaženi pjesnik Alojz Gradnik. Te su pripovjetke zaista pravi biseri iz bogate riznice narodnog blaga. Prevodilac kaže u svom predgovoru: «Što ove srpske pripovjetke u prvom redu odlikuje, jest neobična bujnost i živahnost mašte, bistrina opažanja životnih pojava i dogodjaja, jakost jezika, jednina i svježina izraza i slika. Poseban čar im daje k tomu još i blagoglasnost i mekoća srpske riječi te svojevrstan slog.»

«U svim su pripovjetkama duboke etične ideje, pravi odraz narodne savjesti i narodnog mišljenja. Vjera u pobjedu pravice, svjetlo je duboke i nježne ljubavi, konačna naplata za poštenje — to i takve strune zvone u tim čudnovatim pripovjetkama, koje obiluju i šalom.»

«Narodne pripovjetke» imaju 128 stranica, a stoje 6 lira. Knjigu prodaje «Katoliška knjigarna» u Gorici.

Naše revije. — Izišao je majski broj ženskog časopisa «Veza». — Po svom običaju majski broj ovog korisnog lista donaša vanredno štivo: lijepe pripovijesti, uzgojne članke, krasne pjesme, zabavne priče za djecu, poučne upute iz svih grana ženskog života i radinosti, iz materinstva, kućanstva, kuhinje i zdravstva. «Vez» donaša cijelo ukusne crteže za ženski ručni rad. Toplo preporučamo našim čitateljicama neka se preplate na ovaj vrlo lijep i koristan list. Stoji 8 lira ili 39 dinara godišnje. Naručuje se na adresu: Amministrazione del «Vez» - Trieste, Piazza Oberdan 1, II.

Izišao je pred par dana i «Naš Glas». — Taj odlični mjesečnik za slovenačku obitelj obiluje ukusno uredjenim štivom. Sadržaj majskog broja «Našeg Glasa» bogat je, raznovrstan i zanimiv. Preporučamo tu lijepu reviju. Naručuje se na adresu: Naš Glas, Casella postale 348 - Trieste. Stoji godišnje 16 lira.

DOPISI

IZ BERSEČA.

Gospodarstvo. - Uspomena na župnika. Crkvena posla. - Kako nam je?

Naša se polja ne nalaze u dobrom stanju, jer nema sunca. Kako već znate 9. i 10. ovoga mjeseca zapao je na gorama snijeg, tako da usjevi kako je hladno ne mogu rasti. Čini nam se da ćemo ovo proljeće proći bez sunca, jer je skoro svaki dan i ako ne kiši oblačno. Prošli put sam Vam javio da je bio mart vrtoglavac, ali sada mogu reći da su mu u tome pomogli i april i maj. Svi žudimo za suncem, jer ga ovoga proljeća nismo imali da se ga nauživamo.

Šaljemo u «Istarskoj Riječi» pozdrav našem bivšeg župnika veleč. g. Ivana Gabrijelića, koga radosnim srcem primamo. Ovim putem mu srdačno odzdravljamo, želeći mu svako dobro u njegovoj novoj župi. On nam je u dobroj uspomeni i bit će nam dokgod nas bude. Žao nam je što nas je ostavio.

Dne 28. ov. mjeseca imamo sajam sv. Jelene, kojega dana je bio prije običaj, da crkva daje svakoj kući polić vina (nekadanje mjere, to bi bilo malo više od pol litre sadanje mjere). Kažu da će nam sadanji župeupravitelj opet početi davati taj polić vina, jer je to bivši župnik izostavio. — Mnogi su bili protiva tom izostavljanju, ali bez razloga, jer je crkva osiromašila. Na njezinoj je zemlji uzela filoksera sve trsje; a novo se ne sadi; dapače se zemlja zapušta. Od kuda će se dakle davati? Još nešto: Kada je bio učinjen taj testament, bilo je u bersečkoj župi manje kmetova nego danas; danas ih ima preko 200; negdaa ih nije bilo ni četvrt od današnjega broja. Kažu, da je kapital iznašao 800 K i od toga se kamate uzimalo za nabavu vina, a bilo ga je i na zemljištu, dok sada nema ništa. Odkuda će nam g. župeupravitelj davati vino, to ne znamo. Hoće il iz crkvenoga ili iz svoga? Nas je većina zato, da se ne daje ništa.

Doznajemo, da su nam zvona dogotovljena. Željno ih čekamo.

Uvijek čitamo jadikovke iz drugih mjesta i sela naše bijedne Istre; ali ni nama ne cvatu ruže.

Kad se voziš parobrodom ispod Berseča pitaš se: kako živi taj bijedni narod? Ne vidi se nego brda i kamenje i gdjegod kakova šumica. Medju brdima u uvalama nalazi se naša zemlja, koja se pomalo ispire u more, a ostaje golo kamenje. Ali ipak vidi se, da se ne pozna kod nas siromaština. To se najbolje vidi po modi. Naše se djevojčice žele fino nositi. Moramo ipak priznati, da još nije prekoračena granica stare mode: t. j. nose po modi ušiveno, ali roba je domaća. — Time sam rekao što sam imao reći, pa završujem, a doskora ću se još javiti. — **I. Z.**

IZ KRKAVCA.

Rasprava proti Ivanki Grbac radi lažne prijave. - Riješena

U subotu dne 19. ovog mjeseca bila je na sudu u Kopru rasprava proti Ivanki Grbac iz Krkavca, jer da je prijavila karabinijerima da su nepoznati napadači napali na njezinu kuću i da su pucali iz pušaka, a da nije istina, da je iko pucao. Prema tome je morala da odgovara za prestupak, predvidjen u članku 211. kaznenog zakonika.

Na raspravi je optuženica ispričala dogodjaj ovako: Na Veliku Subotu dne 7. aprila je u Krkavcima bila po starom običaju procesija po selu u proslavu uskrsnuća Hristovog. Na procesiji je kao i uvijek crkveni pjevački zbor pod vodstvom Mihajla Grbca pjevao slovenske molitve. Procesiji su prisustvovali kao počasna straža i mjesni milicioneri. Iza svršene procesije razišli su se ljudi po svojim kućama. Oko 8 i pol sati te iste večeri došla su trojica nepoznatih pred kuću zborovodje Mihajla Grbca, htjeli ući u kuću, ali su vrata bila zatvorena. Stali su udarati kamenjem po vratima, nek im otvore. Na pitanje, tko su, odgovorili su dva talijanski, a jedan put slovenski, nek samo otvori. Gospodar kuće je išao na prozor, da vidi tko je, ali iz vana su stali u prozor bacati kamenje i strijeljati iz pušaka. Konačno su išli na krov kuće i bacali sa krova crijepove tako da su otkrili dobar dio kuće. Grbac nije mogao iz kuće, ali je po glasu čuo, da je na koncu bilo više ljudi oko njegove kuće, pače je raspoznao nekoje po glasu. Tekar u 10 sati su se napadači umirili i otišli od napadnute i sada otkrivene kuće. Budući da su nekoji mjesni elementi prijetili više puta zborovodji Grbcu, da će platiti za to, što u crkvi pjeva slovenski, on se je sklonio u šumu, da mu ne bi još što učinili. Njegova žena, optužena Ivanka Grbac išla je odmah na Uskrs dne 8. aprila kr. karabinijerima u Pomjan da javi, što se je dogodilo i da ih zamoli, da dodju pogledati i da osiguraju život njezinom mužu. Nu prošao je Uskrs, pa i drugi i treći dan, ali karabinijera nije bilo kod Grbca u Krkavcima. Radi toga je optužena otišla u Kopar i javila koparskom marešalu, kako pomjanski karabinijeri nisu do onoga dana došli da pregledaju kuću. To je bilo u srijedu. Čim se je ona vratila kući, došli su karabinijeri iz Pomjana da vide njezinu kuću. Iza svega toga ona je sada primila poziv, da odgovara pred sudom, jer da je lažno izvjestila karabinijere, da je bila pucnjava oko njezine kuće. Ona tvrdi da su oko kuće pucali. Pomjanski brigadijer je izjavio, da je Ivanka Grbac zaista došla na Uskrs k njemu i pričala mu, da su nepoznati napadači razbili na njezinoj kući nekoliko prozora i da su joj otkrili dio krova, ali da o pucnjavi nije ništa govorila. On da je to doznao tek od komande kr. karabinijera iz Kopra. No tužena stranka je tvrdila, da je ona i njemu rekla, da su napadači strijeljali.

Kad je sudac upitao brigadijera, nije li moguće Ivanka Grbac slaboumna, pa se ne sjeća, što je govorila, odgovorio je on, da je i previše pametna. Na upit sučev, nek tu svoju izjavu utemelji, odgovorio je, da se to vidi već iz toga, što je u političkom pogledu vrlo nepouzdana i poznata protutalijanka, pa da je po svoj prilici i izmislila pucnjavu.

Iza njih bili su saslušani svjedoci, koje je pre[illegible]ao pomjanski brigadijer. Svi su tvrdil[i, da] nisu čuli nikakve pucnjave. Samo [jed]na svjedokinja, koja je prije bila rekla [briga]dijeru, da nije ništa čula, premda sta[nuje] blizu kuće Grbčeve, na sudu je izjavi[la, da] je čula pucnjavu. Poslije su bili s[aslu]šani svjedoci, koje je predložila Ivank[a G]rbac, a koji su svi svjedočili da su ču[li p]ucnjavu. Osobito važna je bila izjava j[ed]ne svjedokinje, koju je dao pozvati advok[at] tužene stranke dr. Kezich. Ta svjedo[kin]ja je pričala, kako je one večeri gonila [k]arvu na vodu, da je na cesti čula pucnj[ave] i da je vidila skupinu mladića. Oni s[u j]e zaustavili, da ne smije dalje, bacili je [na] tlo i isprebijali je tako, da je morala [[illegible]] vremena ostati u krevetu, a još ni da[nas] nije sposobna za nikakav posao. Kad [ju] je sudac upitao, tko ju je tukao, ona je rekla, da su to bili mjesni fašisti i napo[mi]nula njihova imena, koja su na zahtje[v d]ra. Kezicha došla u zapisnik. Iza saslu[šan]ja svjedoka jedne i druge strane govor[io] je dr. Kezich, koji je predočio, kako [se] jasno vidi, da svjedokinja nije počinila krivicu, radi koje je tužena, jer da je pri[ja]vila istinu karabinijerima u Pomnjanu.

Iza [go]vora dra. Kezicha je sudac proglasio osudu, kojom je Ivanka Grbac bila riješena, jer da nije počinila krivnju, radi koje [je] bila tužena.

IZ RIJEKE.

Maj nije više - raj. - Polemika traje. - Jedna pripovijest o magarcu. - One tri.

Dok [o]vo pišem, maj još uvijek nije opametio. Podje li ovako naprijed, trebat će i s reformom kalendara ići korak naprijed, pa što se već učinilo s Božićem, učiniti i sa Svisvetima: prenijeti ih naime u srce mjeseca maja, pa mjesto:

Zdravo da si divni, majski dane —

nek se pjeva:

[O], jesenske, majske noći itd.

I ova pokora od nevremena traje već puna tri mjeseca, pa nije čudo, što mnogi evropski ministri izvanjskih posala obolješe. Tako su u rukama liječnika njemački ministar Stresemann, Francuz Briand, Čeh Beneš, Poljak Pilsudski, Rumunj Titulescu, pa ruski i još neki drugi ministri, tako da nije čudo, što stvari u svijetu ne idu onako, kako bi morale da idu. Vi ćete pak reći, da u tome ga nema kao ni u «fundačama», i kao potvrdu tome donosite druge ministre kojima ništa ne fali. Eno na priliku ministre finansija. Koliko ih je god Bog dao, oni su svi čili i zdravi kao ribe, pa što ima od toga svijet? Naprotiv: što su takovi ministri zdraviji i živahniji, to su nam džepovi bolesniji i tromiji.

Što je pak do mene, ja znam, da je moj džep već u trećem stadiju jetike, a nema na svijetu ministra, koji bi mogao da ga izliječi. Nego tješimo se, da ima takovih džepova još...

Polemika urednika «Vedette» i onog novinara, što se sada nalazi negdje u Opatiji, traje još. Ja sam već pričao, kako je naš Micelli toga novinara opatrnuo ili kako on sam kaže: izbičevao. Sad mu je i novinar odgovorio i iznio neke stvari, na koje je Micelli odmah uzvratio. Prije svega mu se Micelli ruga, što je čekao s odgovorom punih jedanaest dana. Onda ga pobija točku po točku. Na novinarevu insinuaciju, da je prije dr. Micelli mislio politički sasvim drukčije, nego što danas misli, odgovara urednik «Vedette», da je on u prošlosti bio zaista republikanac i da je sasvim logičnim i prirodnim putem dospio medju fašiste, kaošto se to dogodilo i mnogim drugim ličnostima, koji su od pravih socijalista postali fašisti. On da je uvijek govorio, da domovina mora da je nad strankama i da republikanci moraju biti prije Talijani, a onda tek republikanci.

Nadalje je dotični novinar od ona tri poznata teška grijeha: Bako, Tabako i Venere, prišio našemu Micelliu dva prva: Bako i Tabako. Možda je koliko smjerao i na ono treće, ali dr. Micelli to ne spominje, a ima i pravo. Isto bi tako smiješno bilo, da se je pokušao obraniti zbog pušenja. Tko puši [ni]je ne misli: u tome ja ne vidim nikakva grijeha. Glavno je, da čovjek ne počne odviše mlad i da ne prevrši mjeru. O takvim stvarima može neko da daje računa liječnicima a ne kojekakvim novinarima, zato je dr. Micelli učinio vrlo dobro, što je preko te smiješne objede prešao suverenom upravo olimpijskom šutnjom.

Drugo je, kad neko nekomu spočitaje odnose s Bakom, to će reći sa Chianti, šampanjcem i drugim tekućinama. Tu je dr. Micelli odgovorio dostojanstveno: svi, koji me poznaju posvjedočit će, da nemam s tim bogom nikakvih odnosa.

Kako je pak dr Micelli bio u prošlosti poznat kao vragometan polemičar, dok je sada vrlo umjeren i za mnoge stvari pun najnježnijih superlativa, što dolaze do izraza osobito u raznim pohvalama, novinar hoće da ga i u tome pecne, pa ga prekorava, da je od ratobornog lava, postao blago janjče. Na ovo odgovara dr. Micelli: — Kakvo sam ja to janjče, kad sam te evo i nedavno izbičevao po svih sedam zakona! I nesamo to, već kad bi prilike bile drukčije ogledali bismo se nas dvojica kao Kraljević Marko i Musa Kesedžija.

Na Rijeci se je mnogo baratalo, a možda se još sada barata s mjenicama, akcijama valutama i drugim sličnim «trapulama», u koje su se često uhvatili baš oni, što su ih drugima namještali. Tako se misli, da će se dogoditi i onom nekom Fridmanu, koga su u svoje vrijeme tužili, da je prevario nešto oko sedamdeset hiljada lira. Medjutim sud je obnašao, da ga ne može odsuditi zbog prevare, i to zato, što iznešeni dokazi nisu dosta jaki, da suce uvjere o njegovoj krivnji. Kaznili su ga pak, da plati neko 4500 lira za neke druge stvari.

A sada da vi mene raspnete na križ, da vam pripovijedim još koju novost, ja vam je ne bih pričao s razloga, što već ne znam ama baš ništa.

A ni od drugod iz svijeta nema ništa osobito važna, osim jedne zgode, što se ovih dana desila u Parizu. Radi se o magarcu, ali o jednom pravom — sa četiri noge. Taj magarac osvanu jednog jutra u nekoj ulici, kroz koju prolaze neprestano tranvaji, automobili, kočije, bicikli i nebrojeno mnoštvo ljudi. Sad što će onaj magarac? Postavio se kao za prkos na jedno mjesto, gdje je promet najživlji. I u jedan mah sav je taj silni promet morao da stane: tramvaji, automobili, kola, bicikli, ljudi — sve i svi. A magarac stoji na onom mjestu sve reve. Niko ne zna čiji je ni otkud je banuo, već on samo reve i smeta promet. Nato pristupe k njemu dva redara, milo, ga pogladiše po hrptu i po glavi i povedoše ga do najbliže stražarnice. Tu su ga privezali pred vratima, a kako su nato morali da nekuda idu, zaboravili oni na magarca, a on ostao sam na svome mjestu. No prema večeru postajalo magare sve nestrpljivije, počelo da reve u sav glas, da se rita, da čini komedije, kakve ne bi ni jedan čovjek umio da čini. U tili čas nagrnula oko njega sva sila ljudstva i opet je morao čitav promet da stane. Opet došla policija i na najljepši način odvela magarca u tamnicu, u jednu sobicu, koja je slučajno bila prazna. Ali magarac se ni tu nije mogao da snadje. Opet počeo da reve, da kopita, da tarlabuči tako strašno, da se uapšenici, što su se nalazili u istoj tamnici listom prosvjedovali, i magarac je opet na lijepi način uklonjen i odveden u najbližu stalu.

Ne znam, što ćete vi na ovo reći, ali ja se onome magarcu baš divim. Divim mu se i zavidim mu na onom lijepom postupku s njime.

One tri: Kako se na Rijeci plaćaju dugovi! Sreo na Korzu vjerovnik dužnika i ne znajući kako bi ga podsjetio na ono, što mu duguje, reče:

— A da zbilja! Noćas sam snivao, da ste mi platili cijeli vaš dug.

Nato će onaj drugi:

— Ako je tako, a vi mi sada potpišite — ricevudu.

Druga: Neki vrlo rastresen gospodin objedovao je jučer sa svojom suprugom u gostioni, koja se je negda zvala «Zlatni jelen». Gospodja morala da se za jedan časak udalji. Odmah za njom otišao i on. Poslije dva sata vrati se gospodin u gostionu i reče konobaru:

— Jesam li tu ostavio svoj klobuk?

— Ne, odvrati konobar. Gospodin ima svoj klobuk na glavi. Nego tu je ostala gospodja, koja je gospodina čekala puna dva sata, dok nije najzada otišla.

— A tako, reče gospodin. Znao sam, da sam nešto zaboravio, samo nisam se mogao sjetiti što.

Ona posljednja: Prijatelj upita prijatelja: Kamo nosiš to pismo?

— U grad na poštu.

— Pa i tu u selu je pošta, zašto ga ne predaš tamo?

— Zato što postmajsterica ne će da kupuje u mene jaja. Pa kad postmajsterica ne će u mene da kupuje jaja, ne ću ni ja da joj nosim moja pisma. Imam li pravo?

— Jezero milijun vrazi da imaš!

Rokac.

IZ VODICA

Čudno vrijeme. - Žigosanje blaga. - Škola, sluškinje i slikari.

Prošlo je već mnogo godina što nismo u ovom mjesecu imali ovako slabo vrijeme kao ove godine. Mislili smo, da će nam barem maj biti lijep, kad nas je već april onako varao. Već se je bilo počelo sve lijepo zeleniti, polja, brijegovi i doline, ali evo jada iznenada. Dne 9. i 10. o. maja padao je snijeg, tako, da je pokrio naša polja i bregove, a za snijegom zaduvao je veliki vjetar. Osjećali smo zimu kao u Božiću. Ovakvo je vrijeme vrlo zlo za naše gospodarstvo. Otrovati će nam usjeve, a sve ono što je niklo iz zemlje, ostat će kao popareno.

Ovih dana vršilo se je kod nas žigosanje (timbrivanje) naše marve. Za svaki žig platili smo 2 lire i 40 cent. Žigosali smo konje i rogatu marvu. To je provedeno zato, da bi se blago raspoznavalo i da se tatovima onemoguće poslovi.

Da vam javimo nešto o našoj školi. Mi imademo školu sa dva razreda. Podučavaju dvije učiteljske sile i to dvije učiteljice, od kojih jedna ima svoju obitelj. Mi smo više puta čuli od naše djece i vidjeli na vlastite oči, da našu djecu ne podučavaju učiteljice, kako bi morale, svaki dan. Više puta se dogodi, da djecu podučava suprug učiteljice, (koji je inače slikar), dapače više puta je držala obuku i njihova sluškinja. — Mi to dajemo na znanje školskim faktorima. Plaćamo učiteljice za to, da podučavaju našu djecu, pa bi trebalo da svoju službu vrše savjesno. Zašto, da nam djecu podučavaju sluškinje i ljudi, koji za to nemaju nauka i prakse.

Više seljaka.

IZ GOLCA

Vrijeme i polja. - «Istarska Riječ» i pošta.

Kako smo se i nadali, ovoga smo proljeća na vrijeme mogli obraditi i zasijati naša polja. Neko ovako neko onako svi smo uspjeli obaviti proljetne gospodarske radnje. Došao je i mjesec maj. Poznato je, da od majske kiše zavisi u glavnom uspjeh naše ljetine. Vjerujemo, da će nam ove godine polja dobro uroditi, jer kiše imamo i na pretek, više nego što smo željeli.

Javljamo Vam nešto glede naše «Istarske Riječi». Mi našu dragu novinu vrlo rado čitamo, ali, žali Bože, novina nam ne dolazi onako redovito, kako bi morala. Krivnja leži na našoj pošti. Mjesto da list dobijemo u petak ili nedjelju, dobijemo ga više dana kasnije, a kada pitamo, je li stigao, dobijemo više puta odgovor, da ga nema. Po drugima doznajemo, da je došao, ali nam ga pošta ne dostavlja odmah kako bi morala. Neznamo zašto se tako postupa. Opažamo, da to nije nimalo u redu. Mi imamo pravo na našu novinu, jer smo je platili i jer je dostavljena na našu adresu. Pošta mora po zakonu sve ono, što je na nekoga adresirano odmah da uruči na adresu. Molimo Vas, gosp. uredniče, da se za to obratite na direkciju pošta u Trstu.

Seljaci.

IZ FRANCUSKE

Pozdrav iz Ditroff Moselle.

Dozvolite, da se u našoj «Istarskoj Riječi» javimo mi istarski emigranti u Francuskoj. Pozdravljamo Vas i molimo, da nam objavite ovih par redaka.

Ovdje kod nas prolazi život svojim običajnim tokom. Vrijeme prolazi, i mladost nam prolazi u tudjini, daleko od svojih dragih i svoje domovine. Ali sudbina je takva i nema nam pomoći.

Prošlih osam dana imali smo skoro zimsko vrijeme. Bilo je vrlo studeno, kiša i snijeg, Ovo je pravo čudo za ovaj mjesec. Ali čujemo, da je i u našoj Istri bilo par dana hladno i da je padao snijeg.

Dne 13. maja slavio se je po čitavoj Francuskoj jedan veliki narodni blagdan na uspomenu junačke djevojke Jean D'Arc. Po gradovima i selima održale su se velike procesije s glazbom i kipom velike francuske junakinje, koja je kao 17-godišnja djevojka po božjem nalogu stupila na čelo francuske vojske i pobjedila neprijatelja, te tako oslobodila svoju domovinu. Nju je neprijatelj zarobio i bila je spaljena na lomači. Od onda je prošlo 300 godina, ali Jean D'Arc će se slaviti do vijeka.

R. M.

Promijena prezimena

(Nastavak.)

Slovo D.

Daicich u Daici
Damiagnevich u Damiani
Damianich u Damiani
Damianovich u Damiani
Dapcich u Dapicci
Dasencich u Daseni
Davidovich u David
Davidovics u David
Debelak u Debella
Debeliuch, Debeliuk u Decelli
Denich u Debelli
Declich u Decli
Descovich u Deconi
Dejach, Dejak u Dea
Dellost u Dell'oste
Deluch u Deluca
Demark u Demarchi
Demetlica u Demetilla
Denich u Deni
Derdich u Derdi
Derganz u Dergani
Derndich-Vallich u Dendi-Valli
Derndich-Valli u Dendi-Valli
Derndich u Dendi
Desko u Desco
Descovich u Desco
Deselich u Deselli
Desulovich u Desuli
Deternovaz u Deterni
Devich u Devico
Dianich u Diani
Dicovih u Diconi
Dillich u Dilli
Dimini-Marzach u Dimini-Marzaro
Dimini-Miharich u Dimini-Miglari
Dimini-Testich u Dimini-Testi
Diminich u Dimini
Diminich-Capelanich u Dimini-Cappellani
Diminich-Franella u Dimini-Franella
Diminich-Gobcich u Dimini-Gobbi
Diviach u Diviacchi
Divissich u Divissi
Dlacich u Diacci
Doblanovich u Dobbiani
Dobràn u Dobràni
Dobranovich u Dobrani
Dobrich u Dobrini
Dobrich-Ludrich - u Dobrini-Ludri
Dobrich-Sturlin u Dobrini-Sturlini
Dobrich-Busar u Dobrini-Busari
Dobrillovich u Debrilli
Dobrovich u Debrevi
Dodich u Dodici
Dokoza u Docòsa
Dolenz u Dolenzi
Domenich u Domenici
Domianich u Damiani
Domich u Domi
Dominich u Domini
Donadich u Donadi
Dorcich u Dorci
Dorich u Dori
Dorotich u Dorotti
Dovich u Dovi
Dovolich u Dàvoli
Dovrich u Dauri
Dracich u Drazzi
Dragàn u Dragoni
Draghessich u Draghessi
Dragonich u Dragoni
Dragoset u Dragosetti
Drandich u Drandi
Draschich u Drassi
Drascic-Drascich u Drassi
Drassich u Drassi
Drekonja u Drecogna
Dremelj u Dremeli
Drozina u Drosina
Druscovich u Rusconi
Drusetich, Druzetich u Drosetti
Druzina u Drosina
Dubaz u Dobani
Dubravcich u Dobracci
Dubraz u Dobrazzi
Duchich u Duchi
Ducich u Ducci
Dudich u Dodi
Dugan u Dogani
Duianich, Dujanich u Doiani
Duimovich u Doimi
Duie - Duimovich u Doimi
Durassich u Durassi
Dusan u Dussàni
Duscovich u Dusconi
Dusich u Dussi
Damiagnevich u Damiani
Darpich u Darpi
Dasinovich u Dasini
Debeljak u Debella
Debegliuch u Debelli
De Domazetovich u De Tomasetto
Dehleva u Decleva
Dekleva u Decleva
Dekvel u Dequel
Delistivich u Delisto
Deluka u Deluca
Demojzes u Demoise
Derlahovich u Derlacco
Dernich u Derni
Devcich u Deucci
Dezelich u Deselli
Didak u Didaco
Dochich u Docchi
Domian u Damiani
Donatich u Donati
Doricich u Dori
Dovgan u Dogani
Dragovina u Dragovanni
Dubrovich u Debrevi
Ducovich u Duconi
Dumicich u Domici
Duncovich, Doncovich u Doncovio
Dundich u Dondi
Duplich u Duplici
Duras u Durassi

Slovo E.

Eler u Elleri
Eriavaz u Eriani
Eriavez u Eriani
Eriavec u Eriani
Erman u Ermanni
Eletva u Eiettua
Emich u Emici
Erich u Errico
Errich u Errico
Essich u Essi

Slovo F.

Fabaz, Fabcich u Fabi
Fabiancich u Fabiani
Fabrich u Fabri
Fahrbach u Farba
Fantich u Fanti
Fanuko u Fanucco
Faragugna u Faragona
Faraguna-Bembich u Faragona-Bembi
Faraguna-Ferles u Faragona-Ferles
Faraguna-Malistari u Faragona-Malestari
Faraguna-Polentàr u Faragona-Polentar

BURZA.

Dne 23. maja 1928. moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 18.95; 1 engl. liru šterlinu za lira 92.70; 100 franc. franaka za lira 74.70; 100 švic. franaka za lira 366.—; 100 belg. franaka za lira 265.—; 100 njem. maraka za lira 454.50; 100 austr, šilina za lira 267.—; 100 českih kruna za lira 56.25; 100 jug. dinara za lira 33.45.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Ryo možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Danas VELIKA IZLOŽBA i PRODAJA kod
„BLOCCHISTA TESSILE"
TRST, VIA MADONNINA 8
u velikim i novim skladištima
Platno za plahte (lancune), ručnike, satin, različita roba tiskana oxford, panama itd. uz izvanredno niske cijene.
Slijedeći put objaviti ćemo izkaz naših cijena.
SPECIJALITETA ČARAPA ZA MUŠKE I ŽENSKE.
„LA BLOCCHISTA TESSILE"
TRST, VIA MADONNINA 8

JEDINO DOBRA engleska modra galica **«Maple Brand»** stigla je na rasprodaju uz jeftinu cijenu **Drogariji R. Hafner u Matuljima**. — Ne kupujte druge jeftine modre galice, jer je **«Maple Brand»** po svemu svijetu poznata kao najbolja.

KRASAN POSJED U KASTAVŠTINI, kuća sa štalom i ljepim posjedom, livadom, pašnjacima i šumom, na raskrižju, zgodno za trgovinu, prodaje se uz vrlo povoljnu cjenu. Obratiti se na Vinko Marčelja, Škrljevo - stanica Bakar, Jugoslavija.

SMILAJOD
izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporućljivo za osobe stare preko 50 godina.
Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

RED VOŽNJE

Važi od 15. maja dalje.

Željeznička pruga Trieste-Campomarzio—Pola (Trst—Pula i obratno)

pulnički (iz Rovinja)	pulnički	brzi	mješoviti (iz Rovinja)	mješoviti (iz Cerovlja do Kanfanara samo III razred osim nedjelje)	put-nički	odlazak	Km	STANICE	dolazak	put-nički	mješoviti (u Rovinj)	mješoviti (iz Kanfanara do Cerovlja samo III razred osim nedjelje)	brzi	pulnički	pulnički (u Rovinj)
	5.35	12.45	12.10		19.—	↓	—	Trieste-Campomarzio (Sv. And.)	↑	9.42	7.40		16.36	21.08	
	5.50		12.25		19 15		5	S. Anna di Trieste (Sv. Ana)		9.29	7.27		16.23	20.55	
	6.05		12.38		19.28		9	S. Giuseppe della Chiusa (Ricmanje)		9.17	7.15			20.45	
	6.09		12 44		19.34		10	S. Antonio-Mocco (Boršt)		9.13	7.11		16.09	20.39	
	6.24		12.59		19.49		15	S. Elia (Draga)		8.59	6.57		15.55	20.25	
	6.37	13.42	13.12		20.02	dol.	20	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	odl.	8.45	6.45		15.43	20.13	
	6.53	13.58			20.18	odl.			dol.	8.28			15.27	19.57	
	7.—				20.25		24	Bresenza del Taiano (Prešnica)		8.21				19.50	
	7.07	14.11			20.32		28	Piedimonte del Taiano (Podgorje)		8.13			15.15	19.42	
	7.19				20.44		34	Sasselo (Zazid)		8.04				19.33	
	7.27	14.30			21.52		38	Acquaviva-Valmorasa (Rakitovac)		7.52			14.57	19.21	
	7.36	14 39			21.02		44	Pinguente (Buzet)		7.35			14.40	19.04	
	7.45	14.47			21.11		49	Rozzo (Roč)		7.26			14.29	18.55	
	8.—	15.—			21.24		54	Castel Lupogliano (Lupoglava)		7.15			14.18	18.43	
	8.09				21.34		63	Colmo (Hum)		7.06				18.28	
	8.18				21.43		67	Rorutto (Borut)		6.51				18.19	
	8.34	15.25		17.15	21.59		72	Cerreto istriano (Cerovlje)		6.42		11.34	13.50	18.10	
	8.40				22.05		74	Novacco (Novaki)		6.29				17.57	
	8.49	15.37		18.46	22.14		79	Pisino (Pazin)		6.21		11.20	13.35	17.49	
	9.03				22.29		86	Cherchi (Ceki)		6.11				17.39	
	9.11	15.57		19.14	22.37		90	S. Pietro in Selve (Sv. Petar u Šumi)		6.02		10.09	13.17	17.30	
	9.20				22.46		95	Gimino (Žminj)		5.52				17.20	
5.55	9.29	16.12	14.45	19.33	22.57		99	Canfanaro (Kanfanar)		5.44	9.13	9.50	13.02	17.12	18.46
6.03	9.36		14.54	19.58	23.04		102	Smogliani-Carmedo (Smoljani)		5.36	9.05			17.04	18.41
6.11	9.42		15.03	20.07	23.10		106	Sanvincenti (Sv. Vićenat)		5.29	8.58			16.57	18.35
6.20	9.49		15.13	20.16	23.17		108	Zabroni-Roveria (Žabronići)		5.25	8.50			16.51	18.25
6.37	10.02	16.38	15.44	20.32	23.30		117	Dignano (Vodnjan)		5.08	8.33		12.36	16.37	18.05
6.46	10.10		15.54	20 41	23.38		121	Galesano (Galižana)		5.—	8.19			16.29	17.54
7.—	10.22	16.55	16.10	20.55	23.50	↓	130	Pola (Pula)	↑	4.45	8.—		12.15	16.14	17.35

Željeznička pruga Trieste—Parenzo (Trst—Poreč i obratno)

Putnički vlakovi					odlazak	Km	STANICE	dolazak	Putnički vlakovi				
	5.—	9.47	13.55	18.25	↓	—	Trieste-Campomarzio (Trst-Sv. Andr.)	↑	7.50	12.	18.20	21.16	
	5.22	10.09	14.18	18.48		5	Trieste-Servola (Trst-Škedenj)		7.28	11.40	17.58	20.54	
	5.46	10.33	14.41	19.11		11	Muggia (Milje)		7.02	11.14	17.52	20.28	
	5.57	10.44	14.52	19.22		15	Albaro Vescovà (Škofje)		6.53	11.04	17.21	20.18	
	6.05	11.—	15.01	19.31		17	Villa Decani (Dekani)		6.43	10.54	17.10	20.09	
	6.28	11.40	15.24	19.55		23	Capodistria (Kopar)		6.23	10.33	16.49	19.51	
	6.49	12.55	15.45	20.16		30	Isola d' Istria (Izola)		5.51	10.08	16.05	19.18	
	7.15	13.24	16.09	20.40		37	Portorose-Pirano (Portorose-Piran)		5.27	9.44	15.09	18.54	
	7.54	14.31	16.51	21.25		48	Salvore (Savudrija)		4.46	9.05	13.51	18.13	
5.05	8.57	15.03	17.23	21.56		59	Buie (Buje)		4.15	8.32	13.20	17.42	20.36
5.58	8.58		17.54			62	Grisignana (Grožnjan)			8.01		17.12	20.15
6.22	9.56		18.31			78	Portole (Oprtalj)			7.20		16.30	19.32
7.10	10.04		18.59			86	Bagni S. Stefano-Levade (Livade)			6.57		16.08	19.07
7.35	10.19		19.14			90	Montona (Motovun)			6.37		15.47	18.40
7.48	10.33		19.28			95	Caròiba (Karojba)			6.25		15.35	18.18
8.20	10.57		19.52			103	Visinada (Vižinada)			6.01		15.11	17.54
8.43	11.16		20.11			109	S.Domenica Villa Sammarco (Labinci)			5.42		14.52	17.21
8.55	11.28		20.18			111	Visignano (Višnjan)			5.33		14.43	17.05
9.07	11.35		20.30			116	Villanova (Novavas)			5.20		14.30	16.45
9.27	11.54		20.49		↓	123	Parenzo (Poreč)	↑		5.—		14.10	16.25

Željeznička pruga Canfanaro—Rovigno (Kanfanar—Rovinj i obratno)

mješ.	putn.	mješoviti		odlazak	Km	STANICE	dolazak	mješ.	putn.	mješoviti	
9.35	13.10	19.40	22.59	↓	—	Canfanaro (Kanfanar)	↑	5.37	12.47	15.52	22.42
9.55	13.30	20.00	23.19		8	Sossi (Sošići)		5.19	12.29	15.34	22.22
10.03	13.38	20.07	23.26		11	Villa di Rovigno (Rovinjsko Selo)		5.11	12.21	15.26	22.13
10.22	13.57	20.26	23.45	↓	21	Rovigno d' Istria (Rovinj)	↑	4.50	12.—	15.05	21.50

Željeznička pruga Trieste—Fiume (Trst—Rijeka i obratno)

Putnički		brzi	putnički		brzi	odlazak	Km	STANICE	dolazak	brzi	putnički		brzi	put-nički
19.05	14.40	9.05	7.30	5.10	1.—	↓	—	Trieste Centrale (Trst južna stanica)	↑	9.05	13.15	16.35	19.10	22.25
19.39	15.14	9.46	8.04	5.55	1.37		17	Aurisina (Nabrežina)		8.39	12.49	15.59	18.41	21.46
	15.41	10.50		6.28	2.06		28	Opicina Campagna (Opčina)				15.43	18.27	21.30
20.27	16.08	10.58	8.52	6.57	2.36		45	Divaccia S. Canziano (Divača)		8.04	12.13	15.18	18.04	21.04
21.06	16.44	11.35	9.32	7.42	3.15	dol.	69	S. Pietro del Carso (Sv. Petar na Kr.)	pol.	7.38	11.46	14.49	17.37	20.34
21.20	17.30	11.47	9.45	8.30	5.25	pol.			dol.	7.28	11.26	14.25	17.26	20.24
21.45	17.57	12.12	10.09	8.57	6.07		86	Torrenova-Bisterza (Trnovo-Il. Bistr.)		6.58	10.56	13.40	16.56	19.54
22.04	18.16	12.29	10.31	9.16	6.33		98	Sappiane (Šapjane)		6.32	10.30	13.12	16.30	19.28
22.25	18.35	12.48	10.50	9 35	6.57		110	Giordani (Jurdani)		6.13	10.11	12.51	16.11	19.11
22.35	18.45	12.58	11.07	9.45	7.15		116	Abbazia-Mattuglie (Opatija - Matulji)		5.50	9.51	12.22	15.51	18.51
22.50	19.05	13.11	11.20	10.05	7.55	↓	130	Fiume (Rijeka)	↑	5.25	9.30	11.55	15.30	18.30

Željeznička pruga Divaccia—Erpelle—Cosina (Divača—Herpelje—Kozina i obratno)

mješoviti			odlazak	Km	STANICE	dolazak	mješoviti		
5.58	12.20	19.10	↓	—	Divaccia S. Canziano (Divača)	↑	8.55	16.—	20.22
6.15	12.37	19.27		6	Roditti (Rodik)		8.45	15.48	20.18
6.25	12.48	19.37	↓	12	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	↑	8.34	15.36	20.07

Broj 22 Poštanski tekući račun. (Conto corrente conla posta.) **U Trstu, 31. maja 1928. - God. VI.** **Pojedini broj 25 cent.** **God. VI.**

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

Preuredba nacionalnog predstavništva

Po raspravama, koje su se vršile u parlamentu i u senatu Kralj je potpisao nacrt o preuredbi nacionalnog predstavništva (to jest o ukidanju parlamenta i uvadjanju korporativne zbornice). — Nacrt je time postao zakonom. «Gazzetta Ufficiale» od 17. maja 1928. donaša tekst toga zakona. Zakon o preuredbi nacionalnog predstavništva ima 11 članaka.

Prvi član toga zakona kaže da će nova zbornica imati 400 poslanika. — Cijela država tvori samo jedno izborno okružje.

Drugi i treći član odredjuju, da se poslanici imaju birati u prvom redu na predlog konfederacija sindakata, koje su priznate zakonom. Predložene kandidate potvrdjuje Veliko fašističko vijeće. Osim toga moraju izbor odobriti izbornici glasovanjem.

Ustanove, koje imaju pravo predlagati kandidate za zbornicu, moraju predložiti dva puta onoliki broj kandidata, koliko će ih biti izabrano. Koliko će poslanika kandidirati svaka konfederacija odredjeno je jednim posebnim rasporedom, koji je dodan zakonu.

Za svaku pojedinu konfederaciju predlaže kandidate njezin generalni ili nacijonalni pravilno izabrani odbor, koji se sazove na sjednicu prema konfederacijskim pravilima. — Sjednice za predlaganje kandidata imaju se vršiti u Rimu. Na temelju glasovanja smatraju se predložene one osobe, koje su dobile najveći broj glasova. — Zapisnik o sjednici i glasovanju sastavlja kr. notar.

Član četvrti kaže, da mogu osim konfederacija sindakata predlagati kandidate za zbornicu takodjer i zakonito priznata moralna tijela i društva, i ona, koja postoje samo «de facto», ako su nacijonalnog značaja i ako je njihov cilj prosvjeta, odgoj, pomoć ili propaganda.

Pravo predlaganja tim ustanovama priznaje se kr. ukazom na predlog komisije od 5 senatora i 5 poslanika, koje imenuje zbornica. Ukaz o priznanju toga prava podvržen je reviziji svake 3 godine. — Sve takve ustanove mogu predložiti polovicu od svih kandidata, koji će se izabrati. Koliko će kandidata predložiti svaka pojedina takva ustanova odredjuje kr. ukaz o priznanju prava predlaganja.

Peti član kaže, da se svi kandidati imaju predložiti u roku od 20—40 dana od dana, kada su raspisani izbori. Taj rok odrediti će se ukazom za izbore.

Tajništvo Velikog fašističkog vijeća sastavlja listu poslanika izabirući slobodno po listama kandidata, a takodjer i izvan lista, ako je to potrebno, da se dade posIaničko mjesto osobama priznatog glasa na polju znanosti, umjetnosti, politike, te na vojničkom polju, koje nisu došle u listu kandidata.

Listu Veliko Vijeće sastavlja po abecednom redu. Uz ime svakog kandidata označi ustanova, koja ga je predložila. Predloge, koji stignu poslije odredjenog roka Vijeće ne uzimlje u obzir. — O zaključcima Velikog Vijeća tajnik sastavlja zapisnik.

Lista potvrdjenih poslanika sa znakom liktorskog svežnja, koji naliči uzorku propisanom za državni znak, objavi se besplatno u službenom listu «Gazzetta Ufficiale» i nalijepi se po svim općinama kraljevine. Za to se ima brinuti ministarstvo unutarnjih poslova.

Šesti članak kaže, da se glasovanje za odobrenje liste poslanika odredjenih od Velikog fašističkog vijeća ima obaviti treću nedjelju po objavi liste u službenom listu «Gazzetta Ufficiale».

Glasovanje se vrši pomoću glasovnica, koje su opremljene liktorskim svežnjem i formulom: «Odobravate li listu s poslanicima, koju je odredilo Veliko fašističko vijeće?» — Glasovanje se izvrši tako, da se ispod te formule napiše «da» ili «ne».

Sedmi član kaže, da je za centralni nacionalni izborni ured odredjen Prizivni sud u Rimu. — Prizivni sud sakuplja od pojedinih pretura zapisnike o glasovanju u pojedinim sekcijama, te izračuna konačni rezultat povoljnih i protivnih glasova za predloženu listu. — Ako je od dobivenih glasova polovica i jedan glas u prilog liste, prizivni sud proglasi za izabrane listom odredjene poslanike. Ako je polovica i jedan glas protiv liste, onda prizivni sud proglasi listu za neodobrenu. — Ako je jednako glasova za listu i protiv liste, onda je lista odobrena.

Osmi član govori o slučaju, da lista nije odobrena, pa kaže, da onda prizivni sud odredjuje svojim dekretom obnovu izbora s konkurentnim listama. Ponovno glasovanje se ima obaviti 35—40 dana po objavi dekreta. Dekret o ponovnim izborima objavljuje se u «Gazzetta Ufficiale» i nalijepi se po svim općinama kraljevine. — Kod ponovnih izbora mogu predložiti svoje kandidate sve organizacije i društva, koja imaju 5000 članova, koji imaju izborno pravo i koji su pravilno upisani u izborne liste. — Kandidatske liste ne smiju sadržati više od tri četvrtine svih poslanika, koji se imaju izabrati. — Svaka lista mora imati liktorski znak.

Deveti član kaže, da je i za novo glasovanje Prizivni sud u Rimu centralni izborni ured. — Kandidatske liste za drugo glasovaje imaju se predložiti 15 dana prije glasanja kancelariji Prizivnog suda. Prizivni sud ima da verificira i odobri liste za glasovanje. — Po izvršenom glasovanju pojedine preture u državi šalju zapisnike pojedinih izbornih sekcija Prizivnom sudu, koji izračuna koliko je glasova dobila svaka pojedina lista, te proglasi rezultat izbora. — Mjesta, koja su odredjena manjini, razdijele se medju druge liste razmjerno s brojem glasova, koje je dobila svaka pojedina lista. — U tu se svrhu dijeli broj glasova, koji su dobile sve liste, koje dolaze u obzir za razdiobu mjesta rezerviranih manjini s ukupnim brojem tih mjesta. Broj, koji se dobije, je manjinski kvocijent. Zatim se broj glasova, koji su dobile pojedine liste dijeli s tim kvocijentom. Rezultat predstavlja broj mjesta, koja se imaju dati svakoj listi. — Od svake liste se proglase za izabrane oni, koji su upisani prvi po redu, razumije se toliko njih, koliko je lista dobila mjesta.

Deseti član kaže, da na glasovanje imaju pravo svi talijanski državljani, koji su prešli 21 godinu, a takodjer i oni mladji, ako su oženjeni i imaju djecu i to: ako plaćaju sindakalni doprinos prema zakonu od 3. aprila 1926, br. 563 ili pak moraju biti upravitelji ili članovi društava ili ustanova, koje plaćaju sindakalni doprinos; - ako plaćaju godišnje najmanje 100 lira direktnih poreza državi, pokrajini i općini, ili pak ako najmanje jednu godinu posjeduju i uživaju nominalne obveznice javnoga državnoga duga ili pokrajinskog ili općinskog zajma, koje obveznice nose godišnje 500 lira rente; — ako primaju plaću, penziju ili druge trajne doznake iz proračuna države, pokrajine, općine ili drugih ustanova podvrženih po zakonu pokroviteljstvu ili nadzorstvu države, pokrajine ili općine; — ako su članovi katoličkog klerusa, ili svećenici jedne druge religije, dozvoljene od države.

Jedanaesti član kaže, da su ukinute sve odredbe o parlamentarnim nesnosljivostima. — Ukinute su nadalje sve odredbe, koje su protivne ovom zakonu, ili pak s njime nisu u skladu.

Kraljevskoj je vladi dana mogućnost, da u skladu s mnijenjem komisije, koja se sastoji od 9 senatora i 9 poslanika, promjeni izborni zakon u svrhu koordinacije s odredbama ovoga zakona, da izda pravila, koja su potrebna za izvršenje ovoga zakona, te da objavi novi tekst zakona o političkim izborima.

To je bio u glavnom sadržaj zakona o preuredbi nacijonalnog predstavništva. Zakonu je pridodan raspored kandidata, koje ima predložiti svaka izmedju 13 konfederacija sindakata.

Ratifikacija nettunskih konvencija. — U ove dane vrše se uporedo u Rimu i u Beogradu pogadjanja za sredjenje odnošaja medju Italije i Jugoslavije. Rješavaju se mnoga pitanja, koja se imaju riješiti, ili će se obnoviti ugovor o prijateljstvu, koji do malo istiće. — Jedno od glavnih spornih pitanja izmedju Italije i Jugoslavije jest bez sumnje ratifikacija Nettunskih konvencija. — Jugoslavija konvencije nije još ratificirala. Narodna skupština se ne može se u tom pogledu sporazumjeti složiti na nikoji način. — Svjetske novine pišu, da je Italija predložila Jugoslaviji neka prihvati konvencije, ako hoće, da se obnovi prijateljstvo. — Dne 23. maja sastala se je na sjednicu beogradska vlada. — Na predlog dr. Marinkovića, ministra za vanjske poslove, vlada je zaključila, da će na budućoj sjednici Narodne Skupštine predložiti ratifikaciju Nettunskih konvencija. To da je vrlo potrebno, jer se inače odnošaj prama Italiji neće nikada razbistiti.

S tom odlukom vlade nikako se ne slaže opozicija, koju vode Radić i Pribićević. Oni se odavna protiv toga da se Nettunske konvencije prihvate, jer da se s tim konvencijama nimalo ne slaže narod. Te konvencije, da su na štetu i sramotu naroda, a naročito da će štetiti državi u krajevima uz more. — Kad su vodje opozicije čuli za najnoviju odluku vlade, oni su se dali na oštru kampanju protiv vlade. — Sve jugoslovenske opozicijonalne novine napadaju vladu, a napose politiku dra Marinkovića. Vijest o prihvatu je osobito narod u primorskim krajevima uzbunila.

Protest splitskog gradskog zastupstva. — Dne 25. maja sastalo se je na sjednicu splitsko općinsko vijeće. Tom je prigodom narodni poslanik dr. Prvislav Grizogono podnio hitan predlog, neka vijeće najodlučnije protestuje protiv vladine namjere, da se pred Skupštinu podnesu nettunske konvencije. U predlogu dr. Grisogono kaže, da će Jugoslavija od prihvata imati nedoglednih teških posljedica. On kaže, da su nettunske konvencije bile sastavljene, jer se je Jugoslavija nadala, da će pomoću njih doći do nekih drugih pogodnosti. No tih joj pogodnosti do sada Italija nije dala. pak prema tome, da se konvencije ne smiju prihvatiti. Vijeće je na koncu izglasalo slijedeću rezoluciju: Općinsko vijeće grada Splita na svojoj redovnoj sjednici od 25. maja pod dojmom općeg zaprepaštenja, koje je proizvela vijest, da je ministarski savjet riješio donijeti pred Narodnu skupštinu na prihvat Nettunske konvencije koje bi imale da skupa s već izglasanim beogradskim konvencijama stupe na snagu, prihvatilo je jednoglasno ovaj zaključak: Vijeće općine Split odazivajući se osjećajima cjelokupnog splitskog pučanstva, čitavog Jadranskog Primorja, a držimo i naroda cijele države, smatra u suglasju sa već ranije prihvaćenim zaključcima, da su kako nettunske tako i beogradske konvencije od velike štete za naše nacijonalne, političke, prosvjetne i ekonomske interese u tolikoj mjeri, da ugrožavaju slobodu razvitka naročito ovih krajeva kao i sigurnost njihovu, pa stoga izjavljuje, da protestira protiv ovakovog prihvata i uzakonjenja spomenutih konvencija onako, kako su one dostavljene. Općinsko vijeće daje nalog općinskom upravitelju, da svrati na sve ovo pažnju mjerodavnih faktora i iskaže njima potrebu, da se konvencije podvrgnu bar jednoj stvarnoj reviziji u cilju, da se odstrane one klauzule, koje su protiv ekonomske nezavisnosti i nacijonalne časti i sigurnosti, pa vijeće naglašuje naročito, da načelo reciprociteta istaknuto u mnogim odredbama i konvencijama s obzirom na razne prilike u jednoj i drugoj državi ne može da nadje primjenu, nego stvara povlašteni položaj talijanskih interesa na teritoriju naše države.»

Protutalijanske demonstracije. — Vijest, da će skupštini biti predložene na prihvat Nettunske konvencije nije urodila samo pismenim i novinskim protestima. U mnogim gradovima, a najprije u Dalmaciji, došlo je do demonstracija, koje su imale oštri protutalijanski značaj, te do velikih nereda. — Demonstracije su bile najoštrije u Splitu. Oko 8 sati na večer, dne 25. maja, sakupila se je na splitskom Narodnom trgu jedna velika masa naroda. Tu je održan protestni zbor, na kojem su govorili razni govornici protiv nettunskih konvencija i protiv Italije. Zbor je trajao do 11 sati u noć. Masa je mnogo vikala. Vrlo su česti bili povici «Dolje Italija» i slični. Govornici su naglašavali, da su nettunske konvencije štetne, jer njima Italija želi zarobiti gospodarski najprije Dalmaciju itd. S narodnog trga masa je otišla demonstrativno kroz splitske ulice. Povorka je došla na obalu. Pred talijanskom čitaonicom «Gabinetto di lettura» demonstracija je bila osobito oštra. — Na kući su razbijena sva stakla. Demostranti su provalili u prostorije, te su demolirali jedan dio pokućstva. — Jedna grupa demostranata provalila je u kafanu Nani, koja je vlasništvo jednog Talijana. Kafana je potpuno upropaštena. Drugi su demostranti navalili na nekoje talijanske parobrodarske agencije. — Protiv demostranata nastupila je policija sa izvučenim sabljama i žandarmerija s bodovima. Više puta došlo je do oštrog sukoba izmedju policije i naroda. Ipak su demostranti uspjeli provaliti policijske i žandarmerijske kordone. Jurnuše prama Leginoj talij. školi. Škola je sasma opustošena. Masa je zatim navalila na talijanski konzulat. Demostranti su htjeli provaliti u prostorije, ali je policija uspjela obraniti. Razbijena su ipak kamenicama sva stakla na konzulatu. Mnogi demostranti navalili su na nekoje talijanske brodove, koji su bili u luci. Nanijeli su im mnogo štete. — Oko ponoći narod je počeo navaljivati na privatne kuće i dućane Talijana. Teško je oštećeno ili upropašteno desetak dućana jedna zlatarna, jedna brijačnica. Parobrodarska agencija Lloyd Sabaudo teško je oštećena, a agencija «Puglia» sasma je demolirana. Na kafanu Nani masa je navalila po drugi put. — S nekojih jedrenjaka u luci bila je skinuta talij. zastava. — Dok je narod u velikom broju navaljivao po talij. dućanima došla je vojska da spriječi daljnje demostracije, jer je policija sa žandarmerijom bila za to preslaba. Vojska je pozvala masu, da se odmah razidje, ali to nije odmah uspjelo. Demonstranti su se sakupili opet na Narodnom trgu, gdje su spalili jednu talij. zastavu. Isto tako spaljena je i jedna slika on. Mussolinija. — Oštre demostracije upriličene su pred kućama nekojih talij. državljana. — U kazalištu se je davala jedna opereta. Demostranti su došli unutra. Prestava je prekinuta. U kazalištu se je vikalo protiv Italije i pjevale su se narodne himne. — U sukobima izmedju policije i demostranata bilo je više ranjenih. — Mnogo je uhapšenih. — Demostranti su kušali napasti i na talijansku banku, ali im to nije policija dozvolila. — Poslije ponoći opet su navalili na talij. konzulat i to sa četiri strane. Konzulat je bio dobro zaštićen od jakih kordona žandarmerije. Petnaest minuta su se demostranti borili pred konzulatom s policijom. Bacali su kamenje i razbijali stakla. — Sa talij. dućana skinute su table i pobacane u more. — Kasno u noć demostranti su se napokon razišli.

Velike demostracije u Šibeniku. — Pred nekoliko dana sakupilo se je u Zadru na jedan veliki zbor nekoliko stotina talijanskih ratnih dobrovoljaca iz sve Italije. Tamo su im priredjene svečanosti. Održani su mnogi govori itd. — Dne 25. maja pronio se Šibenikom glas, da su talij. dobrovoljci u Zadru govorili o skorom oslobadjanju cijele Dalmacije i da su osim toga demostrativno spalili dvije jugoslovenske zastave. — Malo iza te vijesti stigla je u Šibenik i vijest o ratifikaciji nettunskih konvencija. Narod se uzbunio. Doskora se je na glavnom trgu sakupilo nekoliko stotina mladih ljudi, koji su počeli da viču protiv Italije i protiv ratifikacije nettunskih konvencija. Iz toga se je u malo razvila velika demonstracija, u kojoj je učestvovala velika masa naroda. — Iza govora i vikanja uputila se je gradom jedna jaka povorka. Povorka je došla pred vilu talij. konzula. Policija je branila da demostranti ne provale u vilu. Demostranti su navalili kamenjem, te su porazbijali mnogo stakala. Tom je prigodom došlo do težeg sukoba s policijom. Ostali su nekoji ranjeni. — Demostranti su zatim prošli vičući kroz grad. Došli su pred talij. dalmatinsku banku. Provalili su unutra i demolirali namještaj. — Odatle odoše do Legine talij. škole. Porazbijali su kamenjem stakla. Isto su tako porazbijana stakla na mnogim privatnim kućama talij. državljana. Oštećeni su nekoji talij. dućani. Velika šteta nanešena je parobrodarskoj agenciji «Puglia». — Demostranti su provalili u prostorije jednog tal. pomorskog športskog kluba. Demoliran je sav namještaj. Tamo je nadjena jedna talijanska i jedna jugoslovenska zastava. Jugoslovenska je nošena u triumfu, a talijanska je rastrgana. — Masa je htjela navaliti na tal. konzulat. Razbijena su stakla, ali policija je spriječila, da demostranti provale u konzulat. Demostracije su trajale 3 sata. Masa je više puta kušala provaliti u konzulat i u konzulovu vilu, ali je policija branila. Na koncu su se demostran-

ti sakupili na zbor. Izrečeno je više govora protiv nettunskih konvencija. Govorio je i šibenički gradonačelnik Skarica. On je rekao, da su ove demostracije odgovor na demostracije tal. dobrovoljaca u Zadru. — Demostranti su se zatim razišli, ali su demostracije opetovane, kad se je pronijela vijest, da je u Zadru ubijen jugoslovenski konzul. Ta se je vijest brzo pokazala netočnom. Jug. konzulu u Zadru nije se dogodilo ništa zla.

U Zagrebu, Ljubljani, Dubrovniku itd. — Vijest o nettunskih konvencijama uzrokovala je protutalijanske demostracije u Zagrebu, Ljubljani i drugim gradovima. U Zagrebu je demostracija organizirana baš kad je promet na ulicama bio najveći. Povorka se je vičući uputila protiv talij. konzulata, ali ju je policija na konjima zaustavlja. Demostriralo je mnogo hiljada ljudi. Policija je provela mnoga zapšenja. Oštra je demostracija organizirana u Ljubljani. Priredjen je jedan veliki zbor, na kojem su izrečeni oštri protutalijanski govori. Govorilo je više osoba. Kasnije su demostranti htjeli navaliti na konzulat, ali im to nije uspjelo. U Ljubljani je dan zatim demostracija opetovana. Opet se je pokušalo navaliti na tal. konzulat. — Slične demostracije priredjene su i u Dubrovniku. Tamo je policija uspjela obraniti Leginu školu. — Prigodom svih spomenutih demostracija bilo je ranjenih i na strani demostranata i na strani policije.

Italija i protutalijanske demostracije u Jugoslaviji. — Na sve protutalijanske demostracije u Jugoslaviji u Italiji nije bilo nikakve reakcije. U svim gradovima Italije vijest je primljena s velikom disciplinom. Novine se zgražaju nad dogodjajima, ali se je uza sve to u narodu održao uzoran mir i red. U Rimu, u Bologni, u Veneciji, na Rijeci itd. študenti su priredili patriotske manifestacije, koje su bile disciplinirane. U Rimu su študenti htjeli provaliti u jugosl. poslanstvo, ali im je policija to spriječila. U Trstu je takodjer priredjena jedna slična protudemostracija. Demostranti su bili umjereni i mirno su se razišli. — Talijanska štampa piše o dogodjajima sva jednako. Osudjuje dogodjaje naročito obzirom na važan momenat u odnosima Italije i Jugoslavije. — Talijanski poslanik u Beogradu general Bodrero, posjetio je dne 28. maja pomoćnika ministra vanjskih poslova, pa mu se u ime tal. vlade potužio i protestirao za demostracije u Splitu, Šibeniku itd. — On je predao pismeni protest. — Pomoćnik ministra je generalu Bodreru odgovorio, da jug. vlada vrlo žali da je do demostracija došlo. Javio mu je osim toga tekst uputa, koje ima ministar unutarnjih djela provesti, da se demostracije ne bi opetovale, jer jugoslovenska vlada želi spram Italije voditi miroljubivu i prijateljsku politiku. — U mjestima, gdje su demostracije bile vodi se istraga.

Krvave demostracije u Beogradu. — I u Beogradu je došlo 28. maja do protutalijanskih demostracija. Demostraciju su poveli študenti. Policija je odmah došla da masu rasprši. To je išlo dosta teško, pa je policija navalila golim sabljama, jer su demostranti htjeli navaliti na talijansko poslanstvo. Tri žandara i 27 študenata bilo je teže ili lakše ranjeno. Pedeset ih je aretirano.

Protestne demostracije u Milanu. — Milanski študenti su dne 28. maja priredili jednu protestnu demostraciju radi dogodjaja u Jugoslaviji. Htjeli su navaliti na jug. konzulat. Policija je to spriječila. Dva policijska agenta bila su lako ranjena.

Ponovan protest generala Bodrera. — Budući su se protutalijanske demostracije opetovale tal. poslanik u Beogradu general Bodrero posjetio je dne 29. maja jug. ministra vanjskih poslova Marinkovića, te je ponovno protestirao za protutalijanske dogodjaje. Pritužio se, da jug. policija nije bila dovoljno aktivna, i da nije nastupila onako kako bi trebalo, jer nije znala spriječiti protutalijanske demostracije. — Izjavio je, da je tal. vlada sa svoje strane izdala podredjenim vlastima stroge odredbe, da se svaka demostracija protiv Jugoslavije apsolutno spriječi.

Demostracije i Senat. — Na budućoj sjednici Senata, kako novine javljaju, govoriti će o izvanjskoj politici Italije on. Mussolini. Veliko je zanimanje za njegove izjave o protutalijanskim dogodjajima u Jugoslaviji. Agencija «Informatore della Stampa» kaže, da će on. Mussolini odlučno i jasno nastupiti. Njegova opomena biti će posljednja i definitivna, kako to zahtjeva čast talijanske nacije.

Odredbe jug. ministra unutarnjih poslova. — Dr. Korošec, jug. ministar unutarnjih poslova razposlao je svim podredjenim vlastima u državi okružnicu, kojom najstrože zabranjuje svako daljnje demostriranje protiv Italije, neka se pohapše svi oni, koji bi počeli demostrirati, neka se pojača policija oko ugroženih tal. konzulata i tal. ustanova, neka se zaštite tal. gradjani itd. — Ako bi se ove odredbe prekršilo biti će odgovorni osobno veliki župani.

Neizvjesna sudbina generala Nobile-a i njegovih drugova. — Prošlog petka, dne 25. maja, iza ponoći zrakoplov «Italia» preletio preko Sjevernog Pola. Nad Polom se je «Italia» zaustavila oko 1 sat, te je na ledeno polje spustila talijansku trobojnicu i križ, koji je Papa posvetio i predao, da ga Nobile baci na Pol. Zrakoplov se je odatle imao vratiti opet u Kings-Bay, gdje se nalazi ladja «Città di Milano» s ostalim članovima ekspedicije, te s opskrbnim materijalom za zrakoplov. «Italia» je s Pola odletila i javljala se je radijem do 10 i pol sati dne 26. maja. Od toga momenta do danas nezna se o zrakoplovu ništa. Sumnja se ovo i ono, ali nešto stalna ne može se zaključiti. Moguće je, da su se na zrakoplovu pokvarili radiotelegrafski aparati. Moguće je, da se je zbog velikog nevremena Nobile morao spustiti na zemlju. Nagadja se koješta. Dok se u Italiji i uopće u cijelom svijetu sa zebnjom i nervozno čekaju vijesti o ekspediciji, odatle su se prama Polu uputili nekoji norveški zrakoplovi, koji «Italiu» traže. Nadajmo se, da će sve sretno proći i da će Nobile i njegovi junaci biti živi i zdravi nadjeni.

Protutalijanske demostracije u Austriji. — Prigodom 13. obljetnice od ulaska Italije u rat, dne 24. maja, talijanski konzulat u Insbrucku izvjesio je talijansku zastavu. To je dalo povoda jednoj protutalijanskoj demostraciji, koju su priredili sveučilišni študenti. Pred konzulatom mnogo su demostranti vikali protiv Italije. Vikalo se je i «Živio njemački južni Tirol!» — Demostracija je bila vrlo ozbiljnog značaja. Njemci su s konzulata skinuli tal. zastavu. — Nastupila je policija, koja je demostrante raspršila. — Talijanski generalni konzul je zahtjevao odmah zadovoljštinu, to jest neka se zastava opet postavi na njeno mjesto, a jedan odjel austrijske državne straže neka joj odade počast. Njegovom energičnom nastupu pokrajinska se vlada nije opirala. Ono što je traženo učinjeno je. — No 25. maja opet je u Insbrucku priredjena jedna demostracija, u kojoj je učestovalo 1000 ljudi. Povorka je išla mjestom. Pjevalo se je njemačke pjesme i vikalo protiv Italije, dok nije oštro nastupila policija. Demostranti su se zatim razišli. — Mnogo ih je uhapšenih.

Atentat na talijanski konzulat u Buenos-Airesu. — Na talij. konzulatu u Buenos-Airesu počinjen je dne 22. maja jedan grozan atentat dinamitnom bombom. Ta je bomba bila postavljena u jedan ormar koji se je nalazio u uredima. Eksplozija je bila užasna. — Na konzulatu je za vrijeme eksplozije bilo više činovnika i stranaka. Mrtvih je sedam, a medju njima je jedan viši vladin činovnik i jedan svećenik. Ranjenih ima oko 40, a medju njima su 4 konzularna činovnika. Generalni konzul ostao je za čudo živ i netaknut. — Atentat je djelo protufašističkih elemenata emigranata u Argentiniji. — Argentinska policija vodi o atentatu strogu istragu, pa je već aretirano oko 200 sumnjivih emigranata komunista. Atentat je bio uperen protiv talijanskog poslanika Franklina, koji je imao doći na konzulat, ali je nešto zakasnio i tako izbjegao smrti. Osim toga otkriven je još jedan neuspjeli atentat. U ljekarnu Talijana Mastronardija neko je postavio jednu bombu, koja je na vrijeme zapažena. Mastronardi je oduševljeni fašista i vodja jedne fašističke sekcije.

Zakon o prezimenima protegnut je i na riječku pokrajinu. — Dne 28. maja imao je ministarski savjet u rimskoj palači Viminale svoju sjednicu. Izmedju ostaloga prihvaćen je predlog pravosudnog ministra, da se zakon o pretvaranju prezimena na talijanski oblik protegne i na kvarnersku (riječku) pokrajinu.

Za riječke zubotehničare. — Ministarski savjet je prihvatio predlog predsjednika vlade, da se upotpuni kr. dekret od 1. augusta 1926., to jest da se raširi djelokrug riječkih zubotehničara. Od sada unapred moći će oni da vrše svoj zanat po svoj kraljevini, što do sada nisu mogli.

Novi srebrnjaci od 20 lira. — Njeg. Vel. Kralj je na dan 13. obljetnice ulaska Italije u rat potpisao ukaz o uvadjanju novih srebrnih novčanica od 20 lira. — Novac će imati na jednoj strani lik Kraljev i napis «Vittorio Emanuele III.», a na drugoj «Italia» i liktorski svežanj s geslom, koji je izrekao neznani vojnik na Piavi: Bolje je živjeti jedan dan kao lav, nego sto godina kao ovca. Osim toga biti će označena godina 1918.-28. — VI. — Tih novčanica biti će skovano za 500 mil. lira.

Otpuštanja iz vojske godišta 1907. — Ministarstvo vojske je odredilo, da će se s danom 10. junija početi s otpuštanjem onih vojnika godišta 1907., koji su pohadjali predvojni tečaj i koji imaju pravo na rok od 14 mjeseci. Vojnici moraju sami to moliti na svojoj komandi, te moraju dokazati, da su svršili predvojni tečaj.

Proslava 13. obljetnice ulaska Italije u rat. — Prošlog četvrtka dne 24. maja proslavljena je na najsvečaniji način po svoj Italiji 13. obljetnica od ulaska Italije u rat. — On. Mussolini je toga dana svečano odlikovao zastavu aeronautike. Ministar Federzoni je u rimskom Augusteu imao svečani govor o talij. kolonijama. — Taj je dan bio posvećen kolonijalnoj propagandi koja je provedena po svim gradovima države.

Domaće novosti

Vlada je dala još 8 milijuna za gradnju cesta u Istri. — Kako je poznato vlada je lanjske godine bila odredila za gradnju novih cesta u Istri svotu od 9 milijuna i 300 tisuća lira. Prema projektu za nove ceste, koje bi u Istri trebalo sagraditi, svota nije bila dovoljna. Istarski prefekt i istarski fašistički tajnik su molili vladu neka bi za ceste u Istri dala još 8 milijuna lira, jer se inače projekt neće moći izvesti. — Na naročitu intervenciju on. Mussolinija vlada je odobrila tu molbu. — Mnoge ceste, koje su bile zacrtane, a koje se nisu mogle započeti, jer nije bilo novaca, doskora će se početi graditi. U mnogim našim istarskim selima čeka se rad i zarada na cestama. Ovih 8 milijuna dobro će doći Istri, koja je u slabom gospodarskom stanju. Istarsko pučanstvo je vladi za naklonost i pomoć zahvalno.

Pučanstvo Italije raste. — Buletin centralnog statističkog zavoda donaša podatke o rodjenjima i smrti u Italiji u prvoj četvrti 1928. god. Iz tih podataka proizlazi, da je broj rodjenja u prva tri mjeseca ove godine iznosio 317 tisuća i 14 (zajedno sa mrtvorodjenčadi), dok se je u isto vrijeme lanjske godine rodilo 314 tisuća i 827 osoba. — U prva tri mjeseca ove godine umrlo je 166 tisuća i 893 osobe, a lani u isto vrijeme 187 tisuća i 33 osobe. — Broj rodjenja je dakle porastao, dok je broj smrtnih slučajeva pao. — Odbijemo li od rodjenih mrtvorodjenčad, onda vidimo, da je pučanstvo Italije u prva tri mjeseca ove godine naraslo za 137 tisuća osoba, a lani u isto doba samo za 115 tisuća osoba.

Talijanski šumski zakon protegnut je i na našu pokrajinu. — Kr. dekretom od 12. maja 1928. protegnut je i na istarsku pokrajinu talijanski šumski zakon, a prestaju da važe ona šumska pravila, koja su u Istri važila na temelju kr. dekreta od 20. dec. 1923. za vlasnike šuma i zemljišta, koja su podesna da se pošume. — Najglavnija promjena, koju donaša novi zakon o šumama jest ta, da se od sada unapred šumski prekršaji (kontravencijoni) ne će više ticati političke vlasti, to jest prefekture, nego će kazne i globe određivati šumska Milicija. Do sada se je za svaku kaznu moglo učiniti rekurs na ministarstvo. Sada to ne će biti moguće. Prekršitelj će biti kažnjen od Milicije, a ne će moći da se tuži ministarstvu. Ako ne plati odredjenu globu, onda će stvar riješavati sud. Ministarstvo ne će moći ni sniziti globu ni kako drugačije posredovati. Sve tužbe i molbe na ministarstvo bit će uzaludne.

Dar mnogobrojnim obiteljima. — Na predlog istarskog Prefekta on. Mussolini je odredio, da se podijele novčani darovi slijedećim istarskim obiteljima s mnogo djece: Labin: Domeniku Giungi 500 L.; Josipu Bembi 500 L.; Marku Blaškoviću 500 L. — Buje: Josipu Udovičiću 500 L.; Ivanu Bonettiju 400 L.; Antunu Sinkoviću 400 L.; Ivanu Milošu 400 L.; Justu Barbu 400 L. — Ivanu Cukonu iz Krnice 400 L.; Mati Krajceru iz Filipane 400L.; Antunu Ostoviću iz Vodnjanštine 400 L.; Ivanu Fonoviću iz Kršana 400 L.; Ivanu Fonoviću Antunovom iz Kršana 400 L.; Ivanu Blaškoviću iz Kršana 400 L.; Mati Frankoti iz Plomina 400 L.; Frani Paroviću iz Plomina 400 L.; Šimi Brako iz Nerezina 400 L.; Šimi Bururanu iz Nerezina 400 L.

Pazinska općina i mnogobrojne obitelji. — Nedavno je centralni statistički zavod zatražio od svih općina u državi statistiku obitelji, koje imaju više od 7 djece. Pazinski podeštat je obzirom na to naredio svim općinarima, koji imaju više od 7 djece, da se prijave općini do 15. junija 1928. — Tu prijavu moraju obaviti svi roditelji, koji su imali sedmero djece, pa makar su im djeca i pomrla. Isto tako moraju se prijaviti i onda kada djeca potječu iz više brakova. Ako su djeca odrasla, punoljetna ili oženjena, ako su u inozemstvu, u kojoj drugoj općini, ako su rodjena prije vjenčanja, ako su priznata samo od oca ili samo od majke — moraju se svejedno prijaviti. Prijavu mora izvršiti muž ili, ako je umro, udovica mati, na posebnim tiskanicama, koje dijele općina i župni uredi.

Izlet na Nanos. — Kao i svake godine tako se je ove dne 28. maja, na duhovski ponedjeljak, na brdu Nanosu, u crkvici sv. Jeronima slavila sv. misa. Budući je toga dana bilo vrlo lijepo vrijeme, došlo je na Nanos mnogo izletnika, osobito iz Trsta, koji su prisustvovali tradicijonalnoj misi.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Forb pozva na ručak Doru i tetu Jošu, i pošto pokuša da uvjeri djevojku, kako je povratak u staru domovinu posve nemoguć, poče da joj natuca nešto o ženidbi, našto ona sva uzbudjena klikne: — Ja da se udam? Ja? Nikada!)

(Nastavak 21.)

Forb prihvati:

— Ajde, razmislite malo. Ovdje su u svemu dvadeset i dva muškarca, a samo dvije žene. Možemo li mi u takvim prilikama dopustiti jednoj ženi, da kraj nas živi neudata? Bilo je vrijeme, kad je u nas razlika u broju muškaraca i žena bila mnogo manja, i mi smo tada puštali svakome da sa sobom raspolaže po volji. Pa što se dogodilo. Muškarci su se zbog žene medju sobom svadjali, tukli i ubijali. Lijepo se sjećam, što se sve desilo prigodom posljednje kavge. U jednoj samoj sedmici zaklano je petero ljudi — razbjesnile su se bile najgadnije strasti, tako da je trebalo da prodju godine i godine, da se duhovi ponešto umire. Trebalo je dakle u prvom redu, da se spriječe slični neredi, i naša je naseobina stvorila zakon, po kome mora svaka novonadošla žena da se uda u dvadeset i četiri sata iza svog dolaska. Ona je slobodna da bira po volji, ali je dužna, da se u ustanovljeno vrijeme odluči za koga će da podje.

— Taj se varvarski zakon ne može da protegne i na mene...

— Zašto ne? Mi svi znamo, da vi pripadate socijalnom krugu, što se visoko izdiže malone nad sve žitelje našeg ostrva. Mi to znamo. Medjutim ima i medju nama izuzetaka — brojem doduše vrlo neznatnih, ali ih ima, pa vi možete medju njima da birate. Istina, ovdje nije niko dostojan, da vam bude muž, no svejedno držim, da bismo vi i ja mogli da se lijepo slažemo...

Dora htjede da mu se naruga, ali nije za to imala odvažnosti. Njezina je misao poletjela k Barizonu. On bi je zacijelo spasao, kad bi mu to moguće bilo, ali on je, nažalost sâm, a Forb ima za sobom čitavu četu pomoćnika, vrijednih sluga još vrijednijih gospodara. Nema sumnje, da uspjeh jedno tako nejednake borbe ne može biti nego dvojben. Što sada?

Forb je posmatraše gorećim očima, a onda prihvati:

— Sad ćete razumjeti i sami, u kakvom se položaju nalazite. Ostati neudati ne možete, jer vas na to ne bismo mogli ni smjeli da ovlastimo. Otići odavle — ne možete, pa i kad biste mogli, mi vam to ne bismo dopustili. Nema vam dakle drugo nego da se vjenčate. Imate dvadeset i četiri sata vremena, da nas razgledate. Medjutim, ako hoćete da poslušate moj savjet, a vi izberite čovjeka, koji je u ovim prilikama jedini kadar, da osigura vašu sreću: to bih bio ja... Ja vam ne govorim o ljubavi. To je za kojekakve derane, a ne za ozbiljnu čeljad. Ja sam čovjek već sasvim zrio. Budite mi žena, i bit ćete naša kraljica. Evo, a sada — što velite vi na ovo?

Dora se diže i odmaknuvši stolicu, na kojoj je sjedjela reče:

— Velim, da mi se čini, te se je svijet stubokom preokrenuo. Jedno je ipak stalno: to da ja ne ću nikada popustiti sili niti ću ikada biti vašom ženom. S Bogom, kapetane Forbe!

I već se spremala da izidje, kadli joj Forb zakrči put ispriječivši se na vratima.

— Samo časak, gospodjice! Dobro shvaćam, što vi u ovaj mah morate da osjećate i stoga ne ću da vas dulje mučim i razdražujem. Ako baš hoćete da ostavite ovaj salon, a vi izidjete, ne ću da vas zadržim, ali sam uvjeren, da ćete, čim budete malo bolje razmislili, prihvatiti moje savjete i slijediti ih. Porazgovorite se s vašim prijateljima: oni će vam takodjer reći, da prihvatite moju ponudu. Uostalom vi imate vremena puna dvadeset i četiri sata, da se odlučite, to će reći do sjutra, do četvrtog sata poslije podne. — Do tada moći ćete hladno da razmišljate o svemu, što sam vam prije govorio.

Dora ga prezirno omjeri i odgovori:

— Dobro! Čekat ću. — A sada izvolite javiti mojim prijateljima da želim što prije vratiti se na moju ladju.

Kapetanove usne se nakriviše na zlobni osmijeh.

— Vaša ladja, gospodjice? Nije više ona vaša! Vi i vaši prijatelji ostavili ste «Floridu» svojevoljno. Po našim zakonima onaj parobrod sa svim što je u njemu postao je našim vlasništvom. Moji su ga ljudi već zauzeli i zaplijenili sve što se našli, pa i vašu prtljagu. To je sada sve naše. Vi nemate više ni kutića, gdje da položite glavu. Vaša je samo ta oprava što je na vama. Ali ja nisam zloćest čovjek. Za iduća dvadeset i četiri sata nudjam vam hranu i mjesto, gdje ćete moći da otpočinete. A poslije... No onda ćemo već vidjeti... Sada možete da odete s tetom Jošom, koja će da bdije nad vama. Najglavnije je, da razmišljate o onim mojim prijedlozima i uvjetima.

(Slijedi.)

«Goriška Straža» uzapćena. — «Goriška Straža» od 23. maja je bila uzapćena. Prefekt je uzaptu motivirao tendencijoznim mislima u članku «Mladim Stražarjem».

Vraća se iz Rusije poslije 14 godina. — Prošle sedmice vratio se je iz Rusije, poslije 14 godina odsutstva, seljak Mijo Orić iz Bričanci kod Svetvinčenta. On je služio za vrijeme rata u austrijskoj vojsci i to u 12. kumpaniji 5. regimenta domobranaca (Landwehr). 17 oktobra 1914. poslan je na Karpate. Na ruskoj fronti bio je do 3. februara 1915. Tada ga Rusi zarobiše i odvedoše u Turkestan, na daleki istok Rusije. Tamo je ostao sve do nedavna. Pred dva mjeseca je uspio preko moskovskog talijanskog konzulata izvući se iz Turkestana, te se je uputio kući. — Njega su u Bričancima smatrali mrtvim. Bio je oženjen, a njegova je žena živjela sprijateljena s mišlju, da je udovica. Možemo si zamisliti, kako je na nju djelovao njegov nenadani i neočekivani dolazak. Rusija je velika i čudesna zemlja, pa se svako toliko iz nje vrati po koji naš «mrtvi». Ne treba se varati, da svi izgubljeni bivši austrijski vojnici lutaju po Rusiji, ali mi ipak želimo svim onim našim tužnim udovicama, koje živu u neizvjesnosti, da bi im se muževi vratili, kao što se vratio Orić iz Bričanci.

Osudjen, jer je zakasnio na stavnju. — Patjski tribunal je prošle sedmice osudio uvjetno na 5 mjeseci zatvora Matu Jaršinovića, jer se nije na vrijeme prijavio u vojsku. On je rodjen 1905., pa se je morao sa svojom klasom prijaviti. Ali on je bio u inozemstvu, u Jugoslaviji. Nedavno se je vratio iz Jugoslavije u Istru, pa se je prijavio vojnim vlastima da služi vojni rok. Budući je zakasnio za pet godina, bio je sudjen.

Samoubojstvo. U jednoj šumi blizu Labina nadjena je lješina nekoga Gregorija Nidera, brijača, rodom iz Pule. On je počinio samoubojstvo pred nekih 20 dana, ali mu lješine nisu drugo mogli naći. Ubio se je zato, jer je živio u siromaštvu, a osim toga bio je bolestan. Najprije se je kušao objesiti o jedno stablo, ali je grana od njegove težine pukla. Onda je izvadio iz žepa nož za brijanje, pa si je prerezao vratne žile i od toga je ubrzo umro.

Proces radi strijeljanja u sliku Nj. Vel. Kralja. U Gorici se je prošle sedmice vršio proces protiv Artura Kristijančića iz Biljane. On je bio optužen, da je iz lovačke puške pucao u sliku Nj. Vel. Kralja Viktora Emanuela III. i da je zamazao sliku on. Mussolinija u namjeri, da uvrijedi osobe, koje te slike predstavljaju. Tai čin prijavljen karabinjerima jednim anonimnim pismom. Karabinjeri su proveli istragu, ali nisu mogli dokazati, da je Kristijančić uistinu počinio zločin. Našli su mu u kući lovačku pušku. Sud ga je osudio samo na 1 mjesec i pol zatvora jer nije imao dozvole za pušku, a za inkriminirani zločin nije ga mogao osuditi, jer su manjkali dokazi.

Pred novim zasjedanjem puljske porote. Dne 11. junija započeti će puljski porotni sud svoje drugo ovogodišnje zasjedanje. Najvažniji proces ovoga zasjedanja početi će 22. junija, a trajati će više dana, i to protiv braće Antona i Ivana Štembergera i njihove družbe. Tim procesom razjasniti će se mnoga teška kriminalna djela počinjena u našim krajevima, naročito na Poreštini, zadnjih godina. Bandu Štemberger su tvorili osim Antuna i Ivana Štembergera: Božo Penetta, Antun Tidić mladji i stariji, Šime Tidić, Blaž Radovan, Toma Radovan, Blaž Antolović, Antun Sirotić, Blaž Ziković i Tomo Radovan. Braniti će ih advokati: Berton, Matošel-Loriani, Ferrero, Giannini i Cerlenizza.

Osim toga obaviti će se još i ovi procesi: 11. i 12. junija protiv Martina Dorošina, radi prevare i kradje, 13. i 15. junija protiv Gvida Dunovića; 16. i 18. junija protiv Ivana Veleška radi umorstva; 19., 20. i 21. junija protiv Josipa Lovrečića radi umorstva.

Požar u Rovinju. Dne 22. maja u noći buknula je u rovinjskoj tvornici duhana vatra. Na sreću su na vrijeme stigli vatrogasci, koji su uspjeli spriječiti, da se vatra ne raširi na cijelu tvornicu. Uništena je samo jedna baraka, a požar je nanio štetu od 120 tisuća lira. Izgorila je veća količina cigaretnog papira i nešto duhana. Bio je u velikoj opasnosti magazin, gdje je bilo duhana 2 milijuna lira.

Navalio je nožem i odrezao mu pol nosa. To se je dogodilo prošle sedmice u jednom malom selu blizu Izole. Bogzna zašto Andrija Kapon navalio je na Josipa Morata, kada je ovaj dragi prolazio preko polja onoga prvoga. Kapon je izvadio iz žepa jedan oštar nož, i prije nego je Morato mogao da se snadje, zamahne, zik! i pol nosa ležalo je na zemlji. Morato je sada u bolnici. Izliječiti će se, u tom nema govora, ta i neki dan si je jedan Amerikanac u takvom slučaju pomogao sasma amerikanski: dao si je odrezati palac i prišiti ga je na nos. Kapon je u zatvoru.

Cijene nekojih poljodjelskih proizvoda u raznim istarskim mjestima. — U mjesecu maju prodavalo se je u Višnjanu crno vino po 200 L. hl, bijelo po 210 L; u Piranu crno po 190, bijelo po 160; u Malom Lošinju crno po [illegible]; u Kaštelиru crno po 200, bijelo po 180; u Izoli crno po 200, bijelo po 190, u Bujama crno po 210, bijelo po 240 i [illegible] 200. Ulje je na svim tržištima je bilo po 8 - 10 lira litar. Pšenica je u Višnjanu bila po 130 do 135 lira kvintal; u Bujama po 130. Kukuruz je kretao od 110, 115 do 120 lira kvintal. — Mlijeko: U Višnjanju i Piranu po L 1.20 litra; u Kaštelиru po 1 liru; u Izoli po 1.30; u Bujama po 1.10; u Malom Lošinju po 2 lire. Najjeftinije je mlijeko u Roču, i to po 65 cent. litra. Jaja se svagdje prodaju po cijeni od 30 do 40 cent. U gradovima su skuplja.

Marvinski sajam u Buzetu. Na marvinski sajam, koji se u Buzetu održao prošle sedmice, bilo je ko po običaju dovedeno dosta blaga. Seljaci sve više prodaju svoju marvu. U najgoroj smo dobi godine. Kuće su prazne, a nova je ljetina daleko. Nema zarade, a novaca treba, jer se svi služe u dućanu. Cijene blaga bile su i ovoga puta dosta niske, jer mesari nastoje iskoristiti težak položaj seljaka. Volovi su se prodavali po 2 lire i 90 cent., a krave po 3 lire i 50 cent. žive vage. — Prodano je mnogo odojaka za uzgoj.

Žalosna smrt jedne starice. Pišu nam iz Medulina: Uz toliko naše nevolje, koje nas muče, svako se toliko kod nas dogodi kakova nesreća. Tako je i nedavno, dne 25. maja nesrećom život izgubila Marija udova Lorencin, stara 66 godina. Kako je ona pričala malo prije nego je izdahnula dušu, u noći oko 3 sata digla se je iz kreveta, jer ju je nešto želudac bolio. Upalila se u kuhinju, da će tamo naći kakav limun i da će joj to pomoći. Idući u kuhinju po stepenicama, pala je naglo u nesvijest i strmoglavila se dolje. Od pada je zadobila više rana od kojih je za par sati umrla. Svako, ko je poznao tetu Mariju, štovao ju je i volio kao dobru ženu i uzornu majku. Svoju djecu je ona odgojila u našem duhu, u kojem bi svaka naša majka trebala svoju djecu odgajati. — Pokojnici neka je laka domaća gruda, a njezinima naše najiskrenije saučešće.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Postojnska jama. - Ponori i fojbe. - Anonimna pisma. - Promjene na visokim mjestima. - I opet kriomčari. - One tri.

Prenda je postojnska jama svima i svakome otvorena kroz čitavu godinu, ipak se još održao običaj, da je najviše svijeta polazi kao i prije baš o Duhovima. Opet jedan dokaz, da se stari običaji lako ne gube i ne ubijaju. Razumije se, velika većina ljudi, osobito mladjih, ne posjećuje onu špilju jedino s razloga, da joj se divi i čudi. Ne, u Postojnu se ide, da se čovjek malo proveze, da štogod pojede, da malo pokoketira i — to se razumije — da se malo napleše. Ipak treba reći, da bi već i sama jama po sebi zaslužila svu našu pažnju. Ta je jama jedno veličanstveno djelo, na kome je priroda ili bolje reći vrijeme radilo milijune i milijune godina. Iz one špilje govori jedno užasno davno i tamno doba, kad na svijetu još nije bilo ljudi.

Ljudi nije bilo, ali u njoj, u špilji, stvarali su se sve kap po kap neki čudni oblici, od kojih neki izgledaju kao prave posude ljudske, i Bog sam zna, što oni jedan drugome šapuću, dok gledaju ludu čeljad, kako hopsaju one neke moderne plesove, fokstrote i druge slične grozote! A ona podzemna rijeka što u špilji onako mukllo šumi! Ne čini li vam se kao da iz nje ori nekakva prijetnja, nekakav strašan glas, koji kao da kori: — Ej, ljudi, jeste li pobudjeli? Zar se ne bojite grijeha? i sve tako.

U ovim našim kraškim krajevima ima i prilike kojih 2000 raznih jama, što su do sada otkrivene. Riminjani nisu o njima ni znali, i zato nema nikakva latinska poslovica što bi o njih odnosila. Naš narod naprotiv, upoznao se je s tim kraškim jamama već izrana, pa od [illegible]ramo svu silu prekrasnih priča i [illegible] je stvorio po nekoliko zgodnjecija i rečenica. Najobičnija je [illegible] u jamu! V jamu šal! Kamo? V jamu. Tako i ja više puta, kad sam svoljan i ljut na sebe i na cijeli [illegible]ckovoram na pitanje: «Kamo?» «V jamu!»

[illegible] pretjerano, kad se pomisli, da je ovaj naš kraj sagradjen na samim [illegible] špiljama, tako da nam pod [illegible] nogama su sami ponori i fojbe. O [illegible] je, da se napravi jedan strašan kinematografski film po naslovom: «Koronal» — Jest bora bal!

[illegible] se je ovih dana s pojavom opozvao nitkove i kukavice koji pišu [illegible] ili nepotpisana pisma. Spodist veli, da neki od tih banduta [illegible] i uglednijim porodicama i da [illegible] često drugoga posla zabavljaju takvim odurnim stvarima. Te nizadiru najradije u obitelji i ruše sveti mir. Mužu pišu, neka pazi [na ženu], jer da ima neko, što se oko nje [vrti], a pak ženi o mužu pišu, to se nade da izmijeti. Ovlje ima jedna [illegible] jednu: kuda se okrene, oko nje [illegible] žene njegove ljubovce.

[Ne] dolaze zaručeni na red. Nju pod[uče], da je onaj njezin odabranik pun [mana], da je igrač, pijanica, ženskar, da [je] već čudnu bolest, da je nestalan, s [illegible] ruga, pače već se je hvalio je za nos vuče i sve tako. Njega [opo]zoruju, neka pazi, što radi. Gdje [mu je], da ne vidi, kakova je ona strašna, kako ga već sada vara i govori laži na njega, dokle konj dodje i [illegible].

[Do]lazaze na red ljudi koji su već [illegible], i oni, koji bi ih htjeli baciti iz [illegible] u cestu, da u njih mjesto dodju. [Pis]ak izmisle sve i sva. Iznose se [tajne] i izjave, što da su toboze pale od dotičnih činovnika, a kad tamo, [sve] izjave i izmišljotine rodile jedino [u glavi] onih bezimenih lopova. Što je najžalosnije, ima ljudi, koji takovim [ano]nimnim pismima vjeruju, i teško onda [onima], koji su uzeti na nišan. Više puta su ni krivi ni dužni iz službe, sa svim [illegible] na cestu.

Proti toga ustaje riječka «Vedetta» s potpunim pravom. Onima, što primaju takva anonimna pisma preporučuje, neka takvim gadnim, nepotpisanim izljevima nama ne podavaju nikakve važnosti, dok se s druge strane onim anonimnim huncutima grozi, zakonom i konfiniranjem. Neka anonimna piskarala znadu, da ne će biti teško ući u trag njihovim gadostima, a budu li jednom uhvaćeni na djelu, znat će i u već duša, kad budu morali da sjede po pet ili više godina na Liparima, u Stromboli ili na Sardenji.

Svaki pošten čovjek mora da se svim srcem pridruži srdžbi riječke «Vedette», jer je prava sramota za naše vrijeme, za našu neizmjernu veliku civilizaciju, da se ovakve stvari dogadjaju, pa da bi gdje, već tu na Rijeci, u gradu svijetla, u emporiju svjetskog glasa!

Kako je poznato g. Nino Host Venturi postao je upraviteljem novoustrojenih Magazina, dok je na njegovo mjesto pokrajinskog tajnika fišističke stranke i konzula Milicije došao g. profesor Marpicati. Sve su talijanske novine zabilježile, da je imenovanje g. Marpicatia na Rijeci predravljeno najoduševiljenije. I opet kriomčari. Znado se, da se na Rijeku a i cobito u Trst kriomčari najfiniji albanski duhan, i nikako se nije moglo doznati, kako ni po kojim putevima dolazi taj duhan u ove strane. Sad je i ta zagonetka riješena. Financijalnim stražarima je naime za rukom da prigodom dolaska jednog parobroda iz Zadra udju u tu tajnu. Evo što se otkrilo: U Zadru ima muž i žena, koji su svake sedmice slali parobrodom na Rijeku jednu «vališu», koja je bilo nešto blatnog rublja. Tu «vališu» primala je na Rijeci treća osoba. Nu jednog dana financa je svoje prste zabila malo dublje i našla, da «vališa» ima dvostruku dno. Prostor do prvog dna služio je za blatno rublje, a prostor pod tim pravim dnom — za fini albanski duhan. Mjesto «vališe» kriomčari bi se služili i jednom posudom za ulje, koja je također imala dva dna i dva prostora: jedan za ulje, a drugi za duhan. Onaj dečija u Zadru odsudjen je na zatvor od jedne godine dana i 3 mjeseca, a obje žene: ona u Zadru i ona, koja je na Rijeci duhan raspačavala — svaka na 7 mjeseci zatvora. Uz toga svako od njih mora još platiti globu od preko deset tisuća lira.

One tri:

[Jed]ina ljudi, koji su kadgod vrlo rastresen. Ja sam poznavao jednoga ovdje na Rijeci, kome je nekoga dne došla u ured [sluš]čajna po nju sva vesela:

— Gospodine, čestitam, rodio vam se je [sin]!

A on — zamišljen Bog sam zna kuda i [kamo] — reče nervozno:

— Nemam vremena, idite i kažite to [mo]joj ženi...

Druga:

[Dom]će je Mićelin došao kući u pet sati u [jut]ro. Žena koja ga je čekala budna, vidi ga onako naljoskana naljuti se na nj [i r]eče mu:

— [Ti] sada dolaziš, a ja nisam cijele noći zatvorila oka.

— Nisam ni ja — odgovori muž i zijev[nuv]ši strašno.

[Tre]ća posljednja:

Prije no što će se nekoja [illegible] tasprodati roba na dražbi, reči će [illegible] novnik svoms predpostavljenomu:

— Gospodine, u popisu stoji, da se u dućanu 192 pune butiljke, a 93 prazne. No, [illegible] pa je prebrojio jedne i druge, našao sam, da ima jedna puna butiljka više a jedna prazna manje.

Visi uze jednu flašu konjaka i pošto je istruci do dna vrati nižemu praznu staklenicu i reče:

— Evo sad je sve u redu. **Kokac.**

IZ LOVRANA.

Vreme i gospodarstvo. - Javne radnje. Naša mladež. - Ples i ženska moda.

Prošlo je već više vremena a da se za nas skoro i ne čuje, pa da na nas svet ne zaboravi, javljamo se sa ovo par reči.

Prošlogodišnja smo zimu kako tako, jer je srećom i glad pritisnuo i naš kraj, i ako ne u tako jakoj meri kao središte Istre. Osetili smo i tu ipak prilično lagsku sušu.

Ove smo godine gotovo svi na vreme okopali naše vinograde i vrtove, jer nam je vreme vrlo pogodovalo, ali nas sada silno pašti ova večita kiša i nastala zima, jer su vinogradi i voćke pokazale obilan plod, a taj se usled ovakvih vremena naglo gubi, pa ako se to ubrzo ne promeni, mogli bi po nas još gore da bude nego li lanjske godine. Nadamo se ipak da tako neće biti.

Kod nas se puno pripoveda, da je vlada i za našu općinu doznačila oveću svotu novaca, da se pučanstvu na nekoji način pomože, te su već projektirane nadogradnje nekojih cesta, sa kojima će se skoro početi, pa će ljudi moći da zaslaže i tu za koricu kruha.

Nije nam po volji, ali moramo i mi da se vrlo potužimo na našu mladež, a osobite devojke, jer mladih muškaraca skoro i nema kod kuće, potucaju se po svetu, nekoji kao mornari, a većina ih je otputovala za Australiju i Južnu Ameriku, gdje, kako pišu ne cvatu baš ruže.

Kod nas se pleše bez prestanka. Mladež kad treba da se ide u krevet, ide na ples a u jutro se vraćaju kući mamurni te nisu po par dana sposobni za posao.

Naše se devojke na plesovima osobito ističu. Odevene su sve u svili. Za svaki sajam ili oveći blagdan treba im novo odelo i nove cipele. Siromašica neće one da poznaju, a kad se to nemože onda je kod kuće plač i smutnja.

Ako se drugčije ne može, to one uzimaju na mesečnu otplatu bilo kakvu robu, samo da se pokažu, glavni im je posao ogovaranje, a nije redak slučaj, da ih se vidi gdje se po putu karaju i natežu. Ima i takvih prilično, ali osobito se ističu nekoje iz sela Kožuli i Mikulići. Dakako ima i časnih iznimaka.

U radne dane, kad idu na posao pošilju se nekakvim brašnom i peru se u mirisnim vodama, tako da što metara mirišu.

A ja, devojke, dok tako dalje bude išlo kasno ćete muža naći, jer vidimo kako živu nekoji koji su se u ovo poslednje vreme oženili. **Nekoliko mladića.**

IZ BRESTA (ŽBEVNICA).

Vrijeme. - Usjevi. - Naš život.

Uvijek, kada primim u ruke «Istarsku Riječ» najprije pogledam i pročitam dopise iz raznih sela naše Istre. — Po selima ima uvijek nešto nova, a seljak uvijek želi za seljaka znati, interesira ga kako ide s poljodjelstvom u ovom ili onom kraju itd. Zato se ja sada javljam, da opišem u kratko naš život.

Kod nas je od 10. marta do danas 20. maja većinom kišovito vrijeme i mrzlo. Zato nam naši usjevi slabo kažu. Upropastio ih je mraz.

Živimo po siromašku. Nekoji kako tako, nekoji nikako. U ovo doba kuće su nam većinom prazne, jer je lanjska ljetina bila vrlo slaba. Ko ima kakvu liru služi se u dućanu. Treba da se hranimo s lirom sve do novog klasa. Ako nemamo nikakve zarade moramo prodavati marvu a ta se daje uz vrlo niske cijene.

Promislite. Kod nas je vino po 4 lire litra, a mlijeko po 55 centezima. Ako neko želi kupiti litru vina, mora prodati 8 litara mlijeka. No, bilo bi bolje za nas, kad bismo se naučili piti mlijeko mjesto vina. Bili bismo zdraviji i pametniji.

A trebalo bi nam u današnje dane mnogo pameti i razuma. Uz ovako teške prilike moći ćemo se nekako održati, da sasma ne propanemo samo ako budemo prosvjećeni. Uz mnogo truda treba nam i nauka. Trebalo bi, da se osobito naša mladež lati knjige i novine. Jedino tako doći ćemo do boljega.

Nažalost, kod nas se malo čita. Naše selo ima 50 kućnih brojeva, a u subote nam dodje samo 5 izvoda «Istarske Riječi». To ne bi smjelo tako biti. Danas cijeli svijet stoji na pisanoj riječi. Napredak čovječanstva temelji se na knjizi.

Kod nas se više pije nego čita. Pij, brate, dva litra manje i nabavi si knjigu i novinu. U njima ćeš naći mnogo stvari, koje će ti koristiti. Nema boljeg prijatelja od knjige i novine. One su najbolji prijatelji. **Vaš pretplatnik.**

Širite „Istarsku Riječ!"

Franina i Jurina

Fr.: Malo prej sam minul Nedelutića. Činel mi se j' nekako jako oparen.
Jur.: Dobil je, ča ga j' hodilo, pak je trebeda zato tako oparen.
Fr.: Kako j' to bilo? Povej malo!
Jur.: Za pravo reć, ja nisam s njim ni besedi sprogovoril. Ja sam samo povedal neke stvri, za ke je on misiel, da su njemu pod nos.
Fr.: A ke su te stvari?
Jur.: A onako neč od oneh silneh kraiji i principi, ki su najedanput pokle rata ostali prez dela.
Fr.: Ča kako Nedelutić?
Jur.: Ter on ni nikada delal!
Fr.: Nisu ni oni jako, ne, Jurino!
Jur.: Aj su velj neč. I sa svem tem je puno njih palo va mizeriju.
Fr.: A kako živu?
Jur.: Kako njim delo prinaša.
Fr.: Ko delo?
Jur.: Kega su zibrali. Neki piše, neki nastoji kakov posal — svaki od njih gjeda, kako bi kade ča zaslužil.
Fr.: A principesi?
Jur.: I one se vrte, kako znaju i umeju. Tako na primer jedna neputa od pokojnega Franca Jožefa služi va nekoj trgovine za kampijun.
Fr.: Kakov vražji kampijun?
Jur.: To ti je ovako: Gospodari od one trgovini stave na nju najlepšu robu ku imaju, najfineji klobuk i postolčići od suhega zlata, pak ju puste mej ljudi, da ju gjedaju.
Fr.: Pak ča njim je bolje, ako ju gjedaju?
Jur.: To je za bogate dami. Ako njim je ona roba po volji, onput ju kupe.
Fr.: Ma prej moraju suć onu od kampijuna?
Jur.: Ja ma ju onput obuču va drugu, lepu robu i ona opet mora da bordiža sve okole.
Fr.: I to da j' delo?
Jur.: A bi bilo delo, da ti ki reče, neka obučeš najlepje benevreke i sve ono drugo ča njim gre, sve do kapi i do opank, pak da greš okole po samnjeh i da se sve mej ljudi vrtiš, da gledaju tvoju robu, da se va nju zaljube i da ju kupe?
Fr.: Ja ma to ni put nas navadbica. Mi rečemo doma: Ženo opleti mi te, skroji mi ono, zašij mi ovo — i sve tako. Nego ja znam, kako je po gradeh: ni vrag se ne bi zmislel, ča se oni zmišljuju, osobito ženske. Dobro je, neka bude, a sada reci mi, ča delaju pak one druge principesi.
Jur.: Jedna grofica, neka Fon un cu Ele, ka je tulikajše va rode s pokojnim Franc Jožefom neki dan je va jednem grade va Jugoslavije va nekakovem malem trijatri, pivala.
Fr.: A je pak to koliko pošteno delo?
Jur.: Ako se on, ki to dela, čuva greha i škandaja, onput je i to delo pošteno, zač ne?
Fr.: A ča pak delevaju drugi?
Jur.: Kako ki. Jedan neput pokojnega Franc Jožefa zaslužuje svoj kruh va nekem kinematografe v Amerike. On je već do sada zaslužil nekoliko milijuni — i svi ga časte, morda više, nego da bi bil na prestolje. Drugi jedan princ, neki ruski knez, čisti ljudem nohti...
Fr.: Kega zlodeja?
Jur.: On čisti nohti i dobiva zato toliko, da more pošteno živet. A va Belgije žive jedan čovek, ki se još vavek nada, da će jedan dan bit ingleški kralj. On ima nekakove harti, va keh stoji pisano, da je on pravi potomak nekadajnega ingleškega kralja Stuarda, ki je bil prognan iz Ingleške. Svako toliko prihaja s temi hartami vanka i pozivje inglešku vladu, neka jedan put pošalje ča sadašnjega kralja i neka stavi njega na prestolje.
Fr.: A ča dela ta čovek?
Jur.: Brije ljudi. Brijać je i nastoji jako lepo svoj posal. On ni kako oni neki ljudi, ki misle, da ih negdere čekaju ki zna kako masne službi, a dotle da moru delat, ča ih je volja ... će reć niš. Ja sam to i malo prej rekal, pred onem Nedelutićem, a to mu sigurno ni bilo pravo, zato je i šal ča onako opuhan.
Fr.: Sada razumem sve.

IZ SVETVINČENŠTINE.

Vrijeme i polja. - Poljodjelski tečaj. - Prosni dan.

U zadnjem dopisu tužili smo se na ... sec marač, tako da smo ga nazvali «Marač varač». Ali maraju ... mjesec pa ga toliko ni ne treba vrijeđati zbog slabog vremena. Iza marča dolazi april gori od marča, iza aprila dolazi proljetni mjesec maj koji bi trebalo da izgleda najljepši godišnji mjesec. No ove godine maj je ružniji od svih ostalih. Mjesto lijepog, zdravog, proljetnog majskog sunca, nauživali smo se mnogo ružnog vremena i zime. — Pa još danas čeznemo za suncem, kao ozebao zec usred zime.

Kiši svaki drugi, treći dan, pa su tako naše vinove loze u velikoj opasnosti, zbog raznih bolesti. Ima seljaka koji su lozu škropili sa modrom engleskom galicom ili sa praškom «Cafaro» već treći put. Kako gore spomenuh bojimo se peronospore, a još nas na gore podsjeća g. 1926. koja je bila veoma zla godina za vinovu lozu uslijed ovako slabog vremena.

Ovdje u Svetvinčentu baš u mjestu podučava poljodjelstvo već nekoliko sedmica mladi gospodin Ivan Gonan rodom iz Marčane dnevno u veče od 8½—9½. Ali nažalost ovu poljodjelsku pouku primaju samo ona gospoda, koji uopće i nijesu seljačkog staleža. Tome je uzrok što ne mogu seljaci polaziti ovaj hvalevrijedni tečaj. Seljaci dolaze iz seljačkog težkog i umornog rada kasno u veče kući, pa ne mogu nikako doći na poljodjelsko predavanje. Molimo ovim putem g. poljodjelskog učitelja i sve vlasti koje se zanimaju za poljodjestvo, da nam poduku daju tekom mjeseca novembra tako da uzmognemo i mi izvanjski seljaci doći do dobrih poljodjelskih uputa, a ne samo oni koji za motiku i ralo nikad ne primaju. Mjesec novembar i decembar najzgodniji je za ovu pouku jer se poljodjelac rano, u šest sati, vrati sa radnje kući pa lako iz bilo kojeg sela na Svetvinčeštini stigne u sedam sati na večerna predavanje.

Sjećam se kako sam bio prošle godine objavio jedan dopis odavle o «letenijama», kako nije mogla da procesija izlazi uslijed ružnog vremena. Hvala Bogu ove godine izlazila je procesija sva tri dana u prosne dane, ali se kao po običaju, nije ove godine mislilo prvi prosni dan u crkvici «Majke Božje od zdravlja» u Smoljanima, nego se mislilo u Svetvinčentu, u kapelici Sv. Roka. Prošlih godina pjevalo se je nekoje pjesme u hrvatskom jeziku. Ove su godine te pjesme bile ukinute.

Mladen Janko.

IZ LANIŠĆA.

Nemoral. - Cesta. - Polja. - Mladež.

Pišem ovaj dopis u prvom redu zato, da opomenem neke osobe, koje se u posljednje vrijeme u našem selu vrlo slabo moralno ponašaju. Ima kod nas na primjer jedna osoba, koja bi morala služiti kao uzor cijelomu selu a kad tamo ona je na sramotu svima. Mi smo siromašni i nismo još uvelike prosvjećeni, ali znamo što je lijepo i što je ružno, što je pošteno, ili moralno, a što nepošteno. Trebalo bi već iz obzira prama nama i prama našoj djeci, da se stranci u selu ponašaju kako božji i ljudski zakon nalaže. A g. općinski komesar i župan morali bi gledati, da se smeće iz sela izmete.

Pišem opet o gradnji ceste. — Puno se je do sada govorilo o novoj cesti Lanišće-Lupoglava. Ali to pitanje stoji za sada na mrtvoj točki. Čekamo rad, ali rada nema. Bez rada nema zarade a bez zarade je nama siromasima u ove dane vrlo teško. Nemamo kruha ni začina. Moramo sve da kupujemo, a s čime? — Nekoliko naših seljaka zaposleno je kod gradnje ceste Trstenik-Račjavas. Tih je malo, a i plaće su im vrlo niske.

Inače nam polja stoje dosta slabo, jer je vrijeme ovoga proljeća bilo upravo škandalozno i nepodnosivo. Kao i drugdje, tako je i kod nas bio nedavno zapao snijeg, koji nam je takodjer nanio dosta štete.

Još se nešto moramo potužiti: na našu mladež. To je već stara pjesma, ali naša mladež još nema pameti. — Kod nas mladež mnogo pije i troši uzalud teško zasluženo pare. Psuje se Boga. Pleše se. I sve tako dalje. Očevi i majke malo paze na svoju djecu. Ne brinu se, kakovi će ljudi ta njihova djeca postati. Odgajaju se vrlo slabo i u velikom neznanju. Malo se kod nas čita. Knjiga je mrtva stvar. Novina isto tako. Mnogi se ispričavaju siromaštvom. «Istarska Riječ» na godinu stoji 15 lira. Malo manje potroši na vino i ples i eto ti štiva za cijelu godinu. O tome bi se dalo na dugo i široko pisati ali znam, da bi moje pisanje bilo «glas vapijućega u pustinji». Kažem još jedanput: Mladeži, pamet u glavu, još danas, jer će sutra biti kasno! — **D. V. D. S.**

PISMO IZ ZAGREBA

Nedjelja 27. V. 1928.

Društvo «Istra» u Zagrebu. - Majčin dan. - Ženski pokret. - Djačke eskurzije. - Zagrebački oblastni odbor.

Istrani u Zagrebu imadu već nekoliko godina svoje vlastito «Prosvjetno i potporno društvo Istra». U njemu je okupljena većina Primoraca iz Istre, Trsta, Gorice i Rijeke u svrhu medjusobnog podupiranja i upoznavanja, sa glavnom prosvjetnom i općekulturnom svrhom. Društvo imade vrlo lijepe prosterije, čitaonicu, razne najraznovrsnije novine i. t. d., te pruža svojim članovima razne društvene povoljnosti. Pred kratko vrijeme održana je glavna skupština ovog društva, gdje se iznijela zaista lijepa slika o opsežnom prosvetnom i humanom radu, kojeg je izvršio odbor u cilju kulturnog napredka svojih članova. Izabrana je jednoglasno ista uprava, koja je ovako sastavljena: predsjednik Dr. Ivo Ražem, potpresjednik Dr. Ante Svalba, tajnik Dr. Ante Romac, blagajnik Božo Senečić i drugi.

Jedan dan u prošlom tjednu bio je posvećen velikom imenu: Majke. Kult ovog božanskog stvorenja sve se više i više uzdiže, sve se više i više propagira. Majčin dan postaje jedna opće ljudska manifestacija, jedan opći izlijev svetih čuvstava za majku, kojoj dugujemo svoj život i sve što imademo. Zagreb je, kao lanjske, tako i ove godine «Majčin dan» proslavio najsvečanijim načinom. To je bio opći blagdan svih ljudi, koje grije topla neizmjerna majčina ljubav. Osobito su djeca bila u veličanstvenom raspoloženju. Dijelile su se nagrade vrijednim majkama, držala predavanja o kultu majke, sabirali prinosi za siromašne majke i. t. d. Uopće jedinstveni zanos cijelog pučanstva za «Sveto ime majka», što usta napunjuje, a pjesma o majci do Boga se čuje....

Često posjećuju Zagreb znamenite žene. U ponedjeljak, 21. ovoga mjeseca stigle su ovamo gdje. Corbett - Ashby, predsjednica medjunarodne alijanse za žensko pravo glasa i Malaterre - Sellier, potpredsjednica saveza francuskih ženskih društva, gdje su ih dočekale naše prvakinje ženskog pokreta. Gošće su održale vrlo interesantno predavanje o ženskom pravu glasa i o drugim ženskim pitanjima, pa je proizašla interesantna konstatacija, da su jugoslovenska i francuska država složne u nepriznavanju ovog prava ženskom dijelu čovječanstva. Bilo kako bilo rezultati ženskog pokreta, bivaju svakim danom i kod nas sve jači i vidljiviji, pa će skoro doći dan, kad će i žene priredjivati političke skupštine i hodati na izborna birališta. Hoće li tada biti više sredjenosti i mira u političkom životu? To je tajna budućnosti!

Posljednjih dana došlo je u Zagreb sva sila djaštva iz svih krajeva države iz Slovenije, Srbije, Dalmacije i drugud. U pratnji svojih nastavnika ove ekskurzije imadu uvijek lijepih rezultata za mladež. U lijepom Zagrebu imadu prilike, da vide znamenite umjetničke institucije, kulturne zavode, velike i krasne zgrade. Imao sam prilike razgovarati sa nastavnicima i djaštvom, koji su ovdje nedavno bili tim ekskurzijama, pa sam dobio izjavu, kako su neobično lijepe utiske odnijeli iz hrvatske metropole.

Oblasni Odbor Zagrebačke oblasti neobično je aktivan i produktivan. Rad ovog odbora postavljen je za uzor ostalim odborima u državi. Nama nije ovdje moguće iznijeti sve glavne momente u tom pravcu. Svakako treba spomenuti da je naročito mnogo učinjeno za zdravstvene i saobraćajne, za kulturne i gospodarske kao i za opće ekonomske prilike osobito na selu. To treba naročito istaknuti! Baš selo, koje se obično zapušta i za kojeg se ne vodi dovoljno brige, a koje je agrarnoj zemlji kao što je Jugoslavija, polazna točka i ishodište općeg blagostanja, treba zaista što više pažnje od svih predpostavljenih oblasti. Pa zaista u tom pogledu ovaj odbor, usprkos raznih kritika lijevih i desnih, vrši blagotvornu socijalnu i kulturnu akciju.

— **md**

IZ VRHA.

Poslije bune.

Kako ste već javili bila je kod nas 1. maja neka mala pobuna proti veleč. župnika Peršića, dotično proti župničkog pobira. Nekoji naime neće da ga davaju župniku, dočim na nj ima pravo svaki župnik u Vrhu, jer mu je uračunan u plaću. Zato su buzetske oblasti uzele u obranu g. župnika i rečeni pobir, čemu se nekoji pobunjeni u prvi mah nisu nadali. Očekivali su sasma drugo. Ostali su vrlo razočarani.

Oblasti dakle poprimiše u toj nemiloj aferi sasma pravo i zakonito stanovište: ... biti napadnuta službenu osobu, da se ... već unaprijed preprečí svaki pokušaj ustanka. I bilo bi mozeti ... žalosnih posljedica, da nije sovinjski ... [illegible] ... kako je nabacila svjetske ...

Kasnije su došli u Vrh: gosp. tenente karabinijera sa općinskim komisarom, koji su pobunjenike lijepo pametno ... i upamčili sve kako stvar stoji glede pobira. Kad su oni neki opazili, da oblasti brane veleč. župnika, potegnuše mirno ... razidjoše. Sada je mir, a g. župnik je ... u svojoj sredini. Nekojima je već žao, da se bunili i dali navesti na tanak ... Većina protivnika pobira mirno plaća novcem zaostali pobir. Držimo, da je sve ova žalosna afera pokopana za uvijek.

Nekoji nepobunjeni.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Višnjansko društvo za štednju i zajmove

POZIV
na
redovitu glavnu skupštinu
koja će se obdržavati
dne 3. junija 1928 u 10½ sati u društvenim prostorijama u Višnjanu.

DNEVNI RED:
1. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine.
2. Izvješće upravnog odbora.
3. Izvješće nadzornog odbora.
4. Potvrda bilance za godinu 1927.
5. Slučajnosti.

Ako u odredjeni sat ne bude dovoljan broj prisutnih zadrugara, održat će se ista ... sat kasnije sa istim dnevnim redom i stvorit pravovaljane zaključke.

ODBOR.

JEDINO DOBRA engleska modra galica **«Maple Brand»** stigla je na rasprodaju uz jeftinu cijenu **Drogeriji R. Hafner u Matuljima.** — Ne kupujte druge jeftine modre galice, jer je **«Maple Brand»** po svemu svijetu poznata kao najbolja.

KRASAN POSJED U KASTAVŠTINI, kuća sa štalom i lijepim posjedom, livadom, pašnjacima i šumom, na raskrižju, zgodno za trgovinu, prodaje se uz vrlo povoljnu cijenu. Obratiti se na Vinko Marčelja, Škrljevo - stanica Bakar, Jugoslavija.

SMILAJOD
izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina
Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Danas VELIKA IZLOŽBA i PRODAJA kod
„BLOCCHISTA TESSILE"
TRST, VIA MADONNINA 8
u velikim i novim skladištima
Platno za plahte (lancune), ručnike, satin, različita roba tiskana oxford, panama itd. uz izvanredno niske cijene.
Slijedeći put objaviti ćemo izkaz naših cijena.
SPECIJALITETA ČARAPA ZA MUŠKE I ŽENSKE.
„LA BLOCCHISTA TESSILE"
TRST, VIA MADONNINA 8

Broj 23 Poštanski tekući račun. (Conto corrente conla posta.) U Trstu, 7. junija 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Nettunske konvencije

Nettunske konvencije, potpisane od predstavnika Italije i Jugoslavije u Nettunu kraj Rima 20. jula 1925., izazvale su u zadnje dane u Jugoslaviji veliku buru. Jugoslavija nije još ratificirala te konvencije, to jest konvencije nisu još priznate od jugoslovenske Narodne Skupštine, pa prema tome nisu još stupile na snagu. Kako Nettunske konvencije tvore vrlo važnu točku u odnošajima izmedju Italije i Jugoslavije, pa se preko njih ne može nikako preći želi li se obnoviti ugovor o prijateljstvu, koji do mala ističe, to je jugoslovenska vlada odlučila, da će predložiti Skupštini konvencije na ratifikaciju. **Zato je u vladinoj opoziciji** i u narodu došlo do uzbune. —

O Nettunskim konvencijama se mnogo piše, a i mi ih više puta spominjemo, ali malo je onih, koji znadu što te konvencije zapravo sadrže. Za informaciju naših čitatelja, da bi si oni mogli stvoriti što objektivniji sud o njihovom značenju, donašamo u našem listu sadržaj svih točaka Nettunskih konvencija.

I.

U prvu kategoriju spadaju konvencije koje se mogu označiti kao likvidacija pitanja koja proizlaze iz stanja stvorenog Mirovnim Ugovorima i u kojima su obe države na jedan ili drugi način zainteresovane, a to su:

Konvencija o dugovanjima i potraživanjima. — Ova konvencija bila je potrebna, jer nije Mirovnim Ugovorima utvrdjeno po kojem ključu i u kojoj valuti treba da se plate privatno pravni dugovi u bivšim a. u. krunama izmedju pripadnika savezničkih država, u našem slučaju dakle, izmedju Jugoslavije i Italije. U konvenciji je primljeno načelo da se za jednu a. u. krunu plati 25 para, a ne kako su neki italijanski sudovi sudili, a italijanski potraživaoci tražili, 60 italijanskih centezima. Od tog načela ima u konvenciji nekoliko izuzetaka: Tako će oni ljudi koji su na dan razmjene a. u. novčanica u Julijskoj Krajini stanovali, te se tek kasnije u Jugoslaviju preselili, primati i platiti u lirama prema talijanskoj konvenciji, jer je ona za njih već bila stupila na snagu. Drugi izuzetak tiče se hipoteka u Italiji koje treba isto tako platiti u lirama, jer postoji i protiv-predlog. Isto važi za štedioničke knjižice Jugoslavena, koje će italijanski novčani zavodi isplatiti u lirama ako glase na donosioca ili se mogu donosiocu bez ligitimacije platiti. U prva dva slučaja, pak, može dužnik, ako dokaže da ne bi, bez ekonomske propasti mogao ispuniti svoje obaveze, tražiti od suda smanjenje svoga duga. Ovo važi naročito za one dužnike koji su dali u zalog vojničke potvrde ili čiji dug proističe iz kupovanja ratnih zajmova. Posebne odredbe važe za vrijednosne hartije i osiguranja.

Sporazum o privatnopravnim ugovorima. — Ovim sporazumom usvojena je donekle praksa koja se u nekim zemljama razvila u pogledu ugovora iz doba prije trećeg novembra 1918. godine. Stranka za koju bi ispunjenje ugovora imalo znatno štetne posljedice može od suda tražiti da ugovor poništi ili da mu izmjeri uslove. U prvom slučaju može sud priznati primjernu naknadu.

Od toga pravila ima nekoliko izuzetaka, na primjer u pogledu hipoteka, novčanih dugova, osiguranja i t. d.

Sporazum o rekvizicijama. — Za Rijeku utvrdjen je sporazum sličan onome koji na osnovu Sv. Margaretskih konvencija već važi za ostale jugoslavenske pokrajine koje su bile pod italijanskom okupacijom. U vezi sa ovim sporazumom italijanska je vlada odredila iznos tri i po miliona lira za naknadu svih šteta jugoslovenskih i italijanskih državljana na Rijeci a posebnom notom je od toga iznosa priznala Jugoslaviji jedan milion lira kao naknadu za štete na Brajdici. Naročita komisija počela je već utvrdjivati privatne štete.

U vezi sa ovim pitanjem i na osnovu lanjske beogradske konvencije o restituciji za vrijeme ratnog stanja odnesenih predmeta likvidovano je i pitanje naknade štete jugoslovenskih državljana u Trstu za vrijeme italijanske vojničke okupacije. Forfetarno priznat je Jugoslaviji u to ime iznos od četiri i po miliona lira iz kojeg će se platiti i štete jug. tadanjeg konzularnog osoblja i zgrade konzularne delegacije.

Sporazum o isplati bolničkih troškova. — Isplatiće se medjusobno samo troškovi od prvog januara 1921. unapred. Za slučaj spora predvidjen je izborni sud.

Sporazum o radnicima. — Ograničenja koja u jednoj ili drugoj državi postoje u pogledu zaposlivanja stranih radnika ostaju na snazi. Izuzetak se pravi samo u pogledu onih radnika koji su na drugoj teritoriji već bili zaposleni izmedju prvog januara 1920. i prvog januara 1925., što ima do danas naročitu važnost za jug. radnike i druge namještenike na Rijeci i bližnjim sada italijanskim općinama.

Posebna odredba predvidja olakšice za putovanja prekomorskih iseljenika, kao i radnika, koji idu na rad u evropske države, na pr. Jugosloveni u Francusku preko Italije.

Konvencija o likvidaciji socijalnih osiguranja. — Mirovnim ugovorima presječene su teritorije nekih zavoda socijalnog osiguranja. Ovom se konvencijom likvidiraju dotični odnosi i dijele osiguranici. Iz likvidacije tršćanskog zavoda za osiguranje radnika protiv nezgoda jug. će slični centralni zavod u Zagrebu primiti 462.380.78 lira i potraživanja za ostale prinose. Iz doba privremene uprave italijanskih zavoda u okupiranim krajevima jug. će slični zavod primiti ukupno 36.909.07 lira i nekoliko krunskih depozita. Od zavoda na Rijeci primiće Jugoslavija 21.209 lira. Regulisano je i pitanje osiguranja jugosl. pomoraca za vrijeme rekvizicije Jugoslaviji pripalih pomorskih ladja, koje je dalo povoda za mnoge žalbe. Jugoslovenska društva isplatiće zaostale premije, ali čim prije biće im likvidovana i njihova potraživanja za rekviziciju njihovih brodova. U tu svrhu će italijanska vlada ukinuti sve dosadašnje sekvestracije. Od dužnih svota neće se ni s jedne ni s druge strane platiti kamate. Italija će vratiti u korist jug. pomoraca za vrijeme rekvizicije uplaćene prinose, kako na jugoslovenskim, toliko i na italijanskim ladjama, ako se blagovremeno prijave. Iz likvidacije pomorskih pomoćnih zaklada proizlazi u jug. korist i iznos 600 hiljada lira. Sa manjim iznosima likvidovane su bolničke blagajne u Trstu, Voloskom, Lošinju, Zadru, Logatcu i Radovnici i bratinske blagajne u Rablu i Celju.

U pogledu penzionera Tršćanskog Lojda i Tršćanske Trgovinske Banke odredjeno je da će oni jug. činovnici, koji su napustili službu kroz godine 1914—1923. imati prava na odnosni dio premijske rezerve; oni pak kojima je penzija već priznata, primaće penzije u lirama.

Sporazum o kooperativi «Garibaldi». — Za vrijeme rekvizicija, jug. su pomorci bili prinudjeni da se upišu i plaćaju prinose za ovu zadrugu. Pomorci su sada svoje prinose natrag tražili čemu su se pak statuti protivili. Postignut je sporazum kojim se ipak izvestan dio odmah vraća, ako se prijave u roku od godine dana.

Sporazum o reciprocitetu u pogledu radničkog osiguranja. — Ovim lijepim djelom jugoslovenskih i italijanskih stručnjaka osigurano je obostranim radnicima na drugoj teritoriji uživanje svih beneficija pojedinih socijalnih osiguranja. Za slučaj spora predvidjen je izborni sud.

Sporazum o kažnjavanju šumskih prekršaja u pograničnoj zoni. — Na želju jug. pograničnih općina, koje trpe velike štete uslijed kradje drva u pograničnim šumama, utvrdjen je sporazum kojim se osigurava medjusobna pomoć obostranih vlasti u cilju sigurnog i brzog kažnjavanja svih prekršaja.

II.

Druga kategorija obuhvata sporazume kojima je svrha potpuno izvršenje Rimskog Ugovora u pogledu Rijeke; i odnose se samo na bivšu riječku teritoriju. Ovamo spadaju:

Sporazum o riječkoj općinskoj imovini i o javnim dugovima. — Na bivšoj riječkoj teritoriji, koja je Rimskim Ugovorom pripala Jugoslaviji, i koja je po svojoj površini dosta opsežna, nalazi se samo oko 900 stanovnika najvećim dijelom radnika i seljaka, koji plaćaju malo poreza. Prema takvom stanju stvari bilo je teško naći ključ za podjelu imovine i dugova, koji za Jugoslaviju ne bi bio štetan. Postignut je s toga sporazum u smislu da ostaju Rijeci i imovina i javni dugovi, ali s tim da Jugoslaviji Italija isplati 2 i po milijuna lira, i da joj za doba od 50 godina da u zakup šume, koje se nalaze na jug. teritoriju za godišnju zakupninu od 25.000 lira. Ovo zakupno pravo biće uknjiženo u zemljišnim knjigama. Netaknuta ostaju i prava stanovnika u pogledu paše, sječe i t. d. u ovim šumama. U pogledu električnih i vodovodnih naprava riječkih, na jug. teritoriju predvidjena je mogućnost otkupa. Bivšim riječkim pripadnicima, sada jug. državljanima, osigurano je uživanje svih beneficija, koje u pogledu javne pomoći uživaju na Rijeci italijanski pripadnici.

Sporazum o davanju vode i električne snage jugoslovenskim okolnim općinama. — Ovaj je sporazum važan za sušačko pristanište i za bivša riječka, sada jug. sela, koja će i nadalje dobivati vodu i električnu snagu pod jednakim uslovima kao i Riječani. Obavezu u tom pogledu primila je za Rijeku sama italijanska država.

Sporazum o upotrebi groblja u Drenovi i prenosu mrtvaca. — Selo Drenovo potpalo je skoro celo pod Jugoslaviju, dok su groblje i crkva ostali pod Italijom. Ovim sporazumom osigurava se jugoslovenskim državljanima za doba od deset godina upotreba groblja a s druge strane olakšava se prenos lješina iz Rijeke na Trsat a iz Sušaka na riječko groblje s obzirom na već postojeće grobnice.

Sporazum o riječkoj bolnici. — U ovom sporazumu zajamčuje se jugoslovenskim općinama u političkim srezovima Sušak, Crkvenica, Novi, Senj, Kastav i Krk izvjestan broj kreveta u riječkoj bolnici pod uslovom koji važi i za Italijane. Ovo važi i za neke zarazne bolesti.

Sporazum o arhivima. — Ovaj sporazum usvojio je načela, koja su utvrdjena odnosnom rimskom konvencijom iz 1922. godine. Podjelu arhiva i registrature izvršiće mješovita komisija sudskih, finansijskih, pomorskih i političko-upravnih stručnjaka.

Sporazum o državljanstvu. — Za opredjeljenje državljanstva riječkih pripadnika na sada podjeljenoj riječkoj teritoriji uzeto je kao osnova posljednje boravište dotičnih lica, odnosno njegovih roditelja. Izuzimaju se samo oni koji su stekli zavičajnost tek poslije prvog januara 1910. godine (Trijanonski Ugovor) ili uslijed svoje državne službe. Otvoren je pak nanovo rok za opciju i predvidjeni su posebni slučajevi biranja državljanstva. U pogledu udovica utvrdjene su pravednije odredbe nego u mirovnim ugovorima. U pogledu trgovinskih društva i pravnih lica omogućen je u izvjesnim slučajevima prenos sjedišta bez potrebe likvidacije, ni plaćanja taksa što važi i za već izvršeni prenos. To je važno za nekoja jug. bivša riječka društva. Za sporove predvidja se nadležnost izbornog suda.

Sporazum o penzijama. — Načelno plaća svaka država penziju samo svojim penzijonerima. Ipak će Italija isplatiti Jugoslaviji forfetarni iznos od milion lira za one jug. državljane, radnike i radnice, koji su bili zaposleni u riječkoj duhanskoj fabrici i za one državne činovnike koji uslijed gore navedene odredbe o državljanstvu stiču jugoslovensko mjesto italijanskog državljanstva. Penzije plaćaće im Jugoslavija. I tu je predvidjena nadležnost izbornog suda. Opštinske penzije plaćaće dotična općina bez obzira na državljanstvo, izuzev slučaj, da bi dotična lica optirala za drugo a ne ono državljanstvo, koje im po konvenciji pripada.

Sporazum o porezima. — Svaka država naplaćivaće za svoj račun zaostale poreze na svojoj teritoriji. Trgovinske kuće i društva koja su bila protokolirana na Rijeci, a imaju svoje preduzeće u Jugoslaviji smatraće se u pogledu poreza da imaju svoje sjedište u Jugoslaviji ako onamo prenesu i svoje sjedište u roku od šest meseci.

Sporazum o uzdržavanju i regulisanju Riječine. — Na dužini od četiri kilometra Riječina pravi granicu izmedju Jugoslavije i italijanske države, dok su gornji i donji tok na jug. teritoriji. Troškovi izdržavanja i regulisanja ipak su podjeljeni napola, jer ima i Rijeka veliki interes da se osigura od poplava. Radove odlučivaće i vodiće komisija u kojoj nema nadglasanja jedne delegacije sa strane druge. Sušački kolski most, koji su Danuncijevi legionari porušili, sagradiće Italija u roku od jedne godine o svojem trošku. Kao što je poznato, jedna mješovita komisija je već odobrila dotični projekt.

Sporazum o ostalim mostovima. — Za popravku ostalih triju, istom prilikom porušenih mostova, koji su važni za saobraćaj izmedju sušačke stanice na Brajdici i Rijeke Italija će dati prinos od 2 milijona lira.

Sporazum o carinskom nadzoru i ribolovu u sušačkim i riječkim vodama. — Da se omogući slobodni ulaz i izlaz iz sušačkog pristaništa koji vode direktno u italijanske teritorijalne vode pred riječkim valobranom, postignut je sporazum kojim se dio ovih voda pred pristaništem Jugoslaviji dodjeljuje. Sporazumom je utvrdjena i carinska služba u ovim vodama i utvrdjeno da se tamo ladje ne smiju zaustavljati da ne spriječe ulaz i izlaz iz jug. pristaništa. Najzad se na riječke vode proširuju i odredbe brijonske konvencije o ribolovu.

Sporazum o općenju sudskih vlasti. — Dopisivanje izmedju riječkih i jug. sudskih vlasti koje su podredjene Apelacionim Sudovima u Ljubljani, Zagrebu, Splitu i Sarajevu moći će svaka strana vršiti direktno i na svome jeziku.

III.

U treću kategoriju dolaze sporazumi za izvršenje člana 9. Rimskog Ugovora, koji se odnosi na prava jugoslovenskih manjina na Rijeci i na regulisanje izvjesnih drugih pitanja na Rijeci i u Dalmaciji. U tom cilju sklopljeni su:

Sporazum za primijenu pomenutog člana 9. — Jugoslovenski optanti na Rijeci uživaće sva prava koji uživaju italijanski optanti u Dalmaciji na osnovu Rapalskog Ugovora i Sv. Margaritskih Konvencija, naročito pak a) neće biti prinudjeni da se izsele, što je inače mirovnim ugovorima propisano; b) imaće pravo slobodne upotrebe jezika. To važi naročito za općenje sa sudovima, sa političko administrativnim i financijskim vlastima izuzev carinskih. Ovo pravo imaju i jug. advokati, izuzev slučaj da zastupaju italijanskog državljanina italijanske narodnosti. Javni bilježnici, koji su za to kvalifikovani ovlašćeni su na zahtjev jug. optanta sastavljati bilježničke akte na jug. jeziku bez potrebe prevoda; c) Osigurana im je sloboda kulta (crkve); d) imaju pravo na osnivanje privatnih škola sa jug. učiteljima i jug. knjigama. Za tim je regulisano pitanje priznanja visokoškolskih diploma koje su stečene do dana potpisa ove konvencije na visokim školama obiju država ili bivše A. U. monarhije. Jug. optantima priznato je i pravo izvršivanja njihovog zvanja a liječnicima, koji vrše svoju praksu već

deset godina na Rijeci, odnosno na Sušaku, mogu je nastaviti, i ako nemaju dotičnog državljanstva. U pogledu jug. radnika važe iste odredbe kao za italijanske optante u Dalmaciji.

U pogledu Jugoslovena na Rijeci, koji su stekli italijansko državljanstvo, važe odredbe Senžermenskoga Ugovora o zaštiti manjina.

U zaključnom protokolu k ovom sporazumu utvrdjeno je da italijanski optanti u Dalmaciji, u pogledu upotrebe italijanskog jezika, neće imati više prava nego ona koja su gore navedena. Time je konačno riješeno pitanje o širini ovih prava, koja je do sada bila vrlo sporna s obzirom na nejasnu odredbu Rapalskog Ugovora da će optanti **sačuvati prava** na slobodnu upotrebu svoga jezika.

Politički pregled

Daljnje demonstracije u Jugoslaviji. — Demonstracije, koje su u Jugoslaviji izazvane Nettunskim konvencijama, i koje su uperene proti Italiji, još su na dnevnom redu. — U zadnjem broju našeg lista pisali smo o demonstracijama u Splitu, Šibeniku, Ljubljani i Zagrebu. U tim su mjestima demonstracije najprije buknule. I nisu se dogodile jedanput, nego su se opetovale više puta, a uvijek su bile oštre, tako da je policija morala strogo nastupati. Da se ne bi iz demonstracija razvilo nešto gorega u Splitu je pojačana policija, a talijanske ustanove, konzulat, dućani i privatnici Talijani zaštićeni su policijom. Dogadja se, da Jugosloveni, a naročito orjunaši napanu po kojega Talijana na ulici. Zato su već mnogi uhapšeni. Ministarstvo unutarnjih poslova izdalo je naime vrlo stroge naredbe podredjenim vlastima. Zabranjeno je najstrože držati demonstrativne zborove, napadati na talij. državljane i izazivati nerede. Uhapšeni će biti strogo kažnjeni. — U Zagrebu su demonstracije bile tako jake, da je morala posredovati policija na konjima. Tom je prilikom bilo i nekoliko ranjenih. Zagrebčani su demonstrirali i uzrujani viješću, da su Talijani u Zadru i u Trstu demonstrirali protiv Jugoslavije i tražili rat, te da su sa Rijeke htjeli da predju preko mosta na Sušak. — U zagrebačkim demonstracijama najviše su se isticali študenti univerze. Oni su najviše vikali, pa su i vodili demonstraciju. Policija ih je satjerala na univerzu. Demonstranti su porazbijali izloge nekih talijanskih parobrodarskih društava. — Zagrebački študenti su poslije demonstracija poslali jednu brzojavku njemačkim študentima u Insbrucku. Ta brzojavka glasi: «Njemačkim akademicima univerze Innsbruck, Tirol. — Prilikom vašeg odvažnog protesta protiv djelovanja Italije, koje je napereno protiv vaše i naše braće, slušači univerze u Zagrebu izjavljuju, da se s vama potpuno slažu, uvjereni, da će te nas naći uz vas u zajedničkom *boju za uzvišena načela* čovječanstva i *pravde*.» Na taj brzojav njemački študenti su slično odgovorili.

Mnogo gore i oštrije demonstracije nego u ijednom jugoslovenskom mjestu bile su u Beogradu. Demonstracije su poveli študenti univerze. Najprije su u univerzi održali jedno zborovanje, a poslije su u povorci pošli gradom. Za študentima se je sakupila jedna velika masa naroda. Vikalo se je protiv nettunskih konvencija, protiv Italije, fašizma itd. Policija je nastupila i raspršila demonstrante. Zatim se je masa opet sakupila. Pred hotelom «Ruski car» došlo je do vrlo oštrog sukoba izmedju žandarmerije i demonstranata. Demonstranti su prodrli u hotel. Pred hotelom su od stolova, stolica itd. napravili barikade. Policija je navalila iz svih snaga. Došlo je do bitke. Policija je pucala. Tom prilikom, a i poslije pred študentskim domom, žandarmerija je ranila oko trideset ljudi teže. Pohapšenih je takodjer mnogo njih. Jedan je ranjenik već umro. Dva su na smrtnoj postelji. Medju ranjenicima ima više študenata, dva novinara, jedan književnik, više činovnika itd. Zanimivo je, da su u demonstracijama učestvovali mnogi Bugari. Oni su se naročito isticali. Inače su u prvim redovima bili Srbijanci i Crnogorci. — Demonstranti su upravo bijesnili kada je policija onako oštro na njih navalila. Možda se demonstracija ne bi bila onako razvila, da je policija bila umjerenija.

U tom smislu je nastupio protiv postupka policije Pribićević u Narodnoj skupštini. Jedna sjednica skupštine bila je posvećena samo dogodjajima u Beogradu. Na drugoj i trećoj sjednici nije se uopće moglo govoriti, jer je došlo do sukoba izmedju vladinih pristaša i opozicije. Predsjednik skupštine morao je prekinuti sjednicu.

Do demonstracija je nadalje došlo u Subotici, u Sarajevu, u Dubrovniku, u Skoplju u Trogiru itd. Dubrovčani su brzojavno poslali dr. Marinkoviću protest za nettunske konvencije. U Sarajevu je na Principovom mostu došlo do krvavog sukoba izmedju demonstranata i policije. Više je ranjenih, a medju njima i komandant policije. — Vrlo je značajna demonstracija bila u Skoplju u Južnoj Srbiji. Cijelo je Skoplje demonstriralo, pa je policija teškom mukom obranila talij. konzulat. — Pred Čehoslovačkim konzulatom demonstranti su se zaustavili. Održani su nekoji govori, u kojima se je veličalo čehoslovačko-jugoslovensko bratstvo. Čehoslovački konzul je sa balkona pozdravio demonstrante jednim zanosnim pozdravom. —

Prošle nedjelje, na dan 3. junija, imalo se je na Sušaku održati jedno veliko protestno zborovanje. Došao je tamo i Radić, ali je ministarstvo zabranilo, da se zborovanje održi. Isto tako imala je Narodna Odbrana u Beogradu da održi jedno zborovanje u znak protesta za Nettunske konvencije. Ali je i to vlada zabranila. Razumljivo je, da bi se na ovim zborovima razvile demonstracije, pa je vlada htjela to da spriječi. Vlada na svaki način nastoji, da više do nereda ne dodje.

Pismena protestna nota talijanske vlade. — General Bodrero je u ime talijanske vlade predao dr. Marinkoviću, jug. ministru vanjskih poslova pismenu notu, kojom se protestira za protutalijanske dogodjaje u Dalmaciji i drugdje. Nota nije običan protest nego je kao neki izvještaj, kojim se osim toga poziva jug. vlada da učini sve moguće, kako se ne bi slični dogodjaji više ponovili. Italija zahtjeva da Jugoslavija plati štetu, koju su pretrpjeli talijanski državljani.

Marinković odgovara na talijansku notu. — Dne 1. o. mj. jugoslovenska je vlada predala talijanskom poslaniku u Beogradu odgovor na notu talijanske vlade povodom protutalijanskih demonstracija. Jugoslovenska vlada žali ono, što se desilo u Šibeniku i Splitu te izjavljuje, da su se ti dogodjaji mogli odigrati jedino uslijed toga, što jug. vlasti nisu mogle spriječiti iznenadne demonstracije, koje su se pojavile izazvane glasovima u dogodjajima u Zadru, koji su glasovi mogli biti i pretjerani. Jugoslovenske vlasti u tom momentu nisu imale dovoljno snage na raspolaganje, tako da su bile iznenadjene i bile su u nemogućnosti da demonstracije spriječe. Jugoslovenske su vlasti ipak upotrebile sva sredstva, pa i vatreno oružje, da spriječe demonstracije. Po naredbi ministra unutrašnjih djela, pojačane su policijske snage i preduzete sve mjere sigurnosti u svim gradovima, gdje je bilo demonstracija ili u onim mjestima, gdje je postojala opasnost, da će se demonstracije dogoditi. Vlasti imaju naredjenje, da u začetku spriječe svaki pokušaj ponovnih demonstracija protiv Italije. Vlada osim toga izjavljuje, da će biti pozvani na odgovornost svi oni državni faktori, koji nisu u dovoljnoj mjeri vršili svoju dužnost, ako takovih bude, a odgovarati će i sve one ličnosti, koje se mogu smatrati, da su krivci i začetnici demonstracija protiv Italije. — Na zahtjev talijanske vlade, ministar vanjskih poslova naredjuje, da se procjene štete, koje su stvarno nanešene talijanskim podanicima u Dalmaciji. Te će štete biti naplaćene. — Ministarstvo vanjskih poslova osim toga izjavljuje, da se vlada kraljevine Jugoslavije nada, da ovi dogodjaji ne će pomutiti dobre odnose, koji postoje izmedju Italije i Jugoslavije i da će ova nota naći povoljan prijem od strane kraljevine Italije.

Utisak Marinkovićevog odgovora u Rimu. — Sve talijanske novine donašaju odgovor, koji je jugoslovenska vlada dala na protestnu notu. «Giornale d'Italia» piše tom prilikom, da je tim odgovorom Italija u glavnom zadovoljna. Moralno priznanje dr. Marinkovića mnogo će doprinijeti budućem razvoju odnošaja izmedju jedne i druge države. — Rimska «Tribuna» piše, da Italija sa zadovoljstvom prima odgovor dr. Marinkovića. On je u cijeloti prihvatio zahtjeve, koje je Italija Beogradu postavila. Tako je lojalno zaključen incident. U tome je pokazao dobru volju i Rim i Beograd. «Tribuna» kaže, da ne samo rimska i beogradska vlada, nego i cijeli talijanski narod danas žele dobre odnošaje izmedju obih država. — «Lavoro d'Italia» kaže, da je odgovorom na notu incidenat samo donekle riješen, jer što hasni, da jugoslovenska vlada lijepo govori, kad će svejedno pred talijanskim konzulatima u Jugoslaviji neodgovorni elementi i dalje demonstrirati. Što vrijedi i ratifikacija nettunskih konvencija, ako će Talijani u Dalmaciji biti uvijek moralno i materijalno bojkotirani? O odgovoru pišu i ostale talijanske novine opširno, tumačeći izjave dr. Marinkovića, kao znak dobre volje jugoslovenske vlade, da se odnošaji izmedju Italije i Jugoslavije ne zapliću, nego po mogućnosti razčiste. U Jugoslaviji se povodom odgovora dra Marinkovića naročito u opozicijonalnim krugovima te u narodu, a naročito u Dalmaciji, opaža živo negodovanje. Novine oštro pišu protiv vlade, a napose protiv dra Marinkovića, koji da je odgovorio u poniznom tonu, što, da nije časno za državu kao što je Jugoslavija. —

General Bodrero napušta Beograd. — General Bodrero ima ove dane da napusti definitivno Beograd. Glasovi o njegovom premještenju širili su se u Beogradu već od nekog vremena. — Dne 31. maja bio je general Bodrero kod kralja Aleksandra u oproštajnoj audijenci. — Novim poslanikom u Beogradu imenovan je dosadanji tal. poslanik u Portugalu Galli.

Demantirane vijesti o protujugoslovenskim izgredima u Zadru. — Tiskovni ured nacijonalnog saveza tal. dobrovoljaca javlja: Odlučno se demantiraju lažne vijesti jugoslovenske štampe, koja bi htjela lopovske napadaje u Šibeniku, Splitu, Zagrebu prikazati kao neku osvetu za živo i nedisciplinirano postupanje dobrovoljaca, koji su se sastali u Zadru. I ako su dobrovoljci uvijek pripravni dati barbarskom Hrvatu lekciju ravnim mačem legijonara na čudjenja vrijedan način oni su se pokoravali zapovjedima vodja sastanka, te su obuzdavali svoje oduševljenje u mjerama najveće dostojnosti. Svojim ponašanjem ponovno su dokazali, da je izmedju jake i pobjedonosne Italije i Jugoslavije ogromna razlika, te da je još jedanput civilizacija pobjedila slijepu mržnju barbara.»

Demanti agencije «Stefani». — Agencija Stefani javlja: Nekoji listovi i nekoje inozemne agencije javljaju još uvijek o demonstracijama, koje bi se navodno bile odigrale u Zadru, Veneciji i drugim talijanskim mjestima protiv Jugoslavije, prilikom kojih da se je vrijedjalo jugoslovensku zastavu i osobu kralja Aleksandra. — Slične očevidno tendencijozne vijesti su sasma neutemeljene.» —

Agencija «Roma» demantira odlučno vijest, koja se je raširila iz Beograda, da je naime zaplenjeno sve imanje jugoslovenskih državljana u Zadru i da bi to imanje imalo služiti kao garancija, za štetu, koja je demonstracijama nanešena talijanima u Dalmaciji.

Hoće li se Nettunske konvencije ratificirati? — Zagrebačke «Novosti» od 3. o. m. pišu: Pitanje ratifikacije nettunskih konvencija prema našim informacijama još uvijek nije riješeno. Ministar inostranih djela dr. Marinković iznenadjen revoltom čitavog naroda, za koji on nije vjerovatno očekivao, da će izbiti u takvoj silini i mjeri, još se nije odlučio, da li će podnijeti konvencije skupštini na ratifikaciju. U upućenim se krugovima govori, da su demonstracije i vrlo teška impresija, koju su nettunske konvencije ostavile u narodu, odložile pitanje ratifikacije. Karakteristično je da dr. Marinković još uvijek nije podnio kralju na potpis zakon o ratifikaciji nettunskih konvencija, radi njihovoga podnošenja skupštini.

Govor on. Mussolinija u Senatu.

Kako se je i očekivalo, dne 5. o. mj. on. Mussolini govorio je u Senatu o općoj vanjskoj politici Italije. Raspravio je odnošaje Italije sa svakom pojedinom državom dosta opširno. Govorio je 1 sat tri četvrta. Izmedju ostaloga govorio je i o Jugoslaviji te o najnovijim dogodjajima. U idućem broju opširnije ćemo pisati o tom velikom govoru, a sada citiramo ono što je rekao o Jugoslaviji:

«Postoji pogodba o prijateljstvu, sudjelovanju i arbitraži izmedju Italije i Jugoslavije potpisana u Rimu 28. januara 1924. Na toj se posljednjoj političko-diplomatičkoj točci moramo više vremena zadržati. Od nastupa fašističkog režima dalje bile su smjernice vanjske politike prama Jugoslaviji ravne. Uvjeren sam, da izmedju dva naroda, koja imaju isto granice ne mogu postojati odnošaji indiferentnosti, nego jedino prijateljstvo ili neprijateljstvo. Kad je dakle bilo prihvaćeno načelo prijateljske politike, Italija se lojalno držala naprama Jugoslaviji te politike, koju je htjela posvetiti pogodbom od g. 1924. Ta pogodba je predpostavljala daljnje upotpunjenje. Došlo je godine 1925. do nettunskih konvencija. S tim konvencijama su se na obostrano zadovoljstvo uredila mnoga zapletena i važna pitanja, koja se tiču odnošaja obiju država.

PODLISTAK

Izgubljeni

[Dok je Wiliam Barizon bio zatvoren u kabini, dotle je Forb zadržavši Doru kod objeda nastojao iz svih sila, da je nagovori, da podje za nj. Dao joj je dvadeset i četiri sata vremena, da sve dobro razmisli, a dotle da će ostati pod paskom tete Još.]

(Nastavak 22.)

Teški časovi.

Ure odmicahu munjevnom brzinom. U svojoj strahovitoj nevolji nesretna Dora mislila je jedino na Barizona, zazivala je njegovu pomoć i svu je svoju nadu polagala na nj.

Ali vrijeme je prolazilo, a časniku ni traga ni glasa.

— Da mu se nije što desilo? — upita ona tetu Jošu u velikom strahu.

Starica joj kaza, da je časnik zatvoren.

— Neka vas to ne plaši! — utješi je dobra žena. On je zdrav i čitav, a ostat će u zatvoru samo do vašeg vjenčanja. Tako je odredio kapetan.

— Ali do onog vjenčanja ne će doći. usklikne Dora.

Teta se Joša nasmiješi:

— Pa zašto da ne dodje? Muškarci, istina, ne vrijede baš mnogo, ali ni Forb nije medju njima upravo najgori. Budete li vi umjeli vrtjeti ga kako treba, može se desiti, da od njega postane dobar muž. Bilo ovako ili onako, boljega ovdje ne ćete naći, zacijelo. A ni inače nemate tu što da birate. Da je na vašem mjestu kakav promećuran delija, možda bi mu uspjelo, da kakogod umakne odavle, premda sumnjam, kad pomišljam na teške, upravo nesavladive zapreke, što bi mu ih postavio kapetan.

Vi pak, kao slaba, neiskusna žena, ne biste smjeli ni da sanjate o tome.

Forb hoće da budete njegova, i znajte, da će on poduzeti sve, da se ta njegova želja ispuni. Znam ja, da je sve ovo za vas vrlo teško ali držim, da je ovaj brak još jedno od najboljih riješenja, budući da vi ne želite i ne ćete nikako da podjete za vašeg prijatelja Barizona.

Govoreći to teta je Joša upiljila u nju svoj lukavi pogled.

Djevojka porumeni i sakrije sebi lice.

— Ah, moja gospodjo, reče jecajući, ja... on... u stvari bilo je sve drukčije, kad sam ja onako govorila...

— Zaista? A otkuda sada najednom ta promjena i zašto? Nego ostavimo to... Znam ja u čemu je stvar... Onaj mladi časnik momak je od oka i budite uvjereni, da vam ne ću za zlo, što vam je oko palo na nj. Moj muž i ja učinit ćemo za vas i za njega sve, što nam bude moguće. A vi pak, kad budete odlazili, ne ćete nas valjda napustiti, jeli da ne ćete?

— Vas ostaviti, vas? Nikada!

U ovo nekoliko časaka one su jedna drugoj iskazale sve, što bijaše najnužnije. I baš u pravo vrijeme, jer je to bila jedna zgoda, kad su mogle da razgovaraju na samu.

Te večeri i sjutradan do podna Dora ne bijaše ni časkom sama. Bez prekida dolažahu joj u posjete članovi kolonije, da joj najljepšim bojama ocrtaju ugodnosti skupnog života u ovom Sargaškom kraju i da joj ističu sve kriješposti i vrline kapetana Forba. Došao je i svećenik, časni pastor Vilot. Djevojka se plačući obratila na nj vrućom molbom, da joj bude u pomoći, ali joj on nije mogao da da nikakve nade, i što je ona više navaljivala na nj, njega je obuzimala sve veća smetnja i neprilika.

— Kapetan Forb, promrmlja on tihim glasom, čovjek je vrlo žestoke ćudi, pa mu se je teško oduprijeti. Svetost moje službe ne uliva u nj nikakva strahopočitanja. Medjutim, ako vi zaista ne ćete da privolite i ako u toj svojoj odluci ustrajete, ja ću, nadam se, naći u sebi dosta snage, da vas u tome poduprem. No ne zaboravite, da sam ja sam i k tome čovjek — sasvim miroljubiv.

Dora vidje, da se u pomoć toga čovjeka ne će moći mnogo da uzda. Ipak je još jednom pokušala, da ga sklone, da bude i on nešto odlučniji.

— Vi biste mogli uskratiti svoje sudjelovanje kod toga obreda i izjaviti, da nas ne možete i ne ćete da vjenčate, reče ona sva u suzama.

— To i je moja namjera, obeća časni gospodin Vilot. Ali ja poznam Forba. On će stvar udesiti na svoj način i vi ćete morati da podjete za njega milom ili silom. U istini, držim, da biste još najbolje uradili, da se podvrgnete... Obzirom na to da ćete i onako morati da ostanete ovdje, mislim, da ćete kao kapetanova žena još najbolje moći da prolazite.

— Ali ja ne ću biti primorana da ostanem ovdje. Ja hoću da izidjem otuda. Gospodin mi je Barizon obećao...

Dora se naglo prekide i ugrizavši se za usnu reče:

— Vidim, gospodine Vilote, da vi meni pomoći ne možete. Do vidjenja!

Gospodin Vilot ne reče ništa, već se naglo odšulja na dvor.

Sad je došao red na Galešovu suprugu, slabu, boležljivu, preplašenu ženicu. Ona se dovuče do Dore i poče da joj govori isprekidanim plačljivim glasom:

— Vrlo mi je žao, što vam moram reći, ali što ćete? možda ćete ipak najbolje uraditi da podjete za Forba. U njega se niko ne usudjuje da dira... i tako vi ne ćete morati da prelazite poput mene od jednoga do drugoga muža.

I tako je to išlo kroz puna dvadeset i četiri sata. Što se udesni čas većma bližao, u Dore je tjeskoba sve više rasla. Uzalud je tražila način, kako da umakne ovoj užasnoj sudbini! Bila je gotova da poduzme, da pokuša sve, da uteče sama, bez hrane, bez ičega, da se povuče nekamo, pa ma na kakvu najodaljeniju podrtinu i da tu živi sama... Ali njezini je tamničari zaokružili sa svih strana oduzimajući joj svaku nadu u spas. Nije bilo druge nego izdržati do kraja. A onda?... Što onda? Na tu pomisao dolazilo joj je kao da će s uma saći.

Na glas zvona, otvore se vrata. Mornar Tom stane pred Doru i reče joj:

— Gospodjice, kapetan vas moli, da izidjete zajedno s tetom Jošom gore na palubu.

(Slijedi.)

Tri godine već čeka Italija na ratifikaciju od strane Jugoslavije. Italija se ne namjerava ni izdaleka mješati u zapletene parlamentarno prilike u susjednoj državi, ali svejedno ne može tim prilikama da podredi svoju vanjsku politiku. Italija mora priznati, da pogodba od 1924. nije stvorila onog duševnog ozračja, po kojemu prijateljstvo prelazi iz službenih protokola u narodna srca. Nepotrebno je i opasno prikrivati si stanje stvari: u mnogim jugoslovenskim krugovima se vrši huskanje protiv Italije u velikoj mjeri, i to sa strane ljudi, koji nose političku odgovornost. Još je svjež primjer govora nekoga hrvatskoga poslanika, bivšega, a možda i budućega ministra, koji je huškao na rat protiv Italije i koji je prorokovao, da će se primirje sklapati u Veneciji.

Sve je to u vezi s potpunim nepoznavanjem realnog položaja fašističke Italije te s pretjeranim manifestacijama megalomanije, te spada već u politički infantilizam. Možemo se i nasmješiti na sve to i ostati potpuno mirni, kako je učinila Italija prošlih dana, ali bi velika pogreška bila, kad to ne bismo uvažavali.

U onom ambijentu nerazumjevanja, o kojem mora i svijet već znati, moguće je shvatiti nedavno dogodjaje u Splitu, Šibeniku, Zadru, koji su bili nada sve teški, koliko radi nasilja, toliko radi pustošenja, a u prvom redu zato, jer su ti dogodjaji izazvani običnom objavom, da je Marinković odlučio činom dobre volje predložiti Narodnoj Skupštini nettunske konvencije, a ne možda izmišljenim incidentima u Zadru, ili pak držanjem talijanskih dobrovoljaca, koje je bilo nadasve disciplinirano, kao što mora biti u velikom narodu.

Odmah, čim sam dobio izvještaje naših konzula i našeg ministra u Beogradu, posebnom sam notom formalno zahtjevao one zadovoljštine, koje je tražila ozbiljnost dogodjaja. — Te reparacije je beogradska vlada dala notom, koja je svakom poznata. Incidenti s vidika diplomatskih odnošaja su dakle zaključeni. Priznajem u ovom brzom i lojalnom prihvatu talijanskih zahtjeva dobru volju dr. Marinkovića, a takodjer i namjeru, da se oživi ona politika prijateljstva, po kojoj se Italija želi iskreno ravnati ne samo u korist obih država, nego i u korist evropskog mira.

Da zaključim ovo delikatno pitanje, htio bih s tribine ove visoke zbornice kazati jasnu riječ stanovitim elementima s one strane Snježnika: Budite oprezni i pametni! Ne slušajte praznih napadaja protufašizma, koji sada hoće, da s vama odigra svoju zadnju kartu. Pogledajte na realnost. Italija vas ne mrzi i ne protivi se vašem mirnom napretku. Pokušajte da nas upoznate i pomislite da je Italija, koja je u svim vremenima vrlo mnogo doprinijela civilizaciji čovječanstva, danas s fašističkim režimom nacija, s kojom vam se isplati gojiti prijateljstvo a ne uspirivati neprijateljstvo.»

Trag u potrazi Nobileove polarne ekspedicicije. — U cijelom se svijetu s naročitim uzbudjenjem prate sva istraživanja i sve ekspedicije, onih koji su se uputili i koji se upućuju prama Sjevernom Polu, da traže «Italiu», koja se je s generalom Nobileom i njegovim junačkim drugovima negdje izgubila. Novine svega svijeta pišu opširno o nesreći, o raznim mogućnostima, koje su se mogle desiti ekspediciji itd. Opaža se, da po svem svijetu ima još nade, da će «Italia» biti pronadjena i da će posada biti živa. U tom smislu izjavio se je i Amundsen, koji se takodjer sprema, da pomažo u traženju. — Prošle sedmice u subotu sve su novine donijele vijest, da je nadjen jedan trag po kojemu bi se «Italiu» moglo pronaći. Jedna ruska radiostanica, da je primila ovaj radiogram: «Italia S. O. S. Zemlja Franje Josipa». Prema tome se zaključuje, da se «Italia» nalazi negdje na Zemlji Franje Josipa i traži pomoć. — No, to još nije potvrdjeno. Talijanska vlada u neprestanoj je vezi s ruskom, ne bi li se što brže ustpostavilo kako je ta vijest došla i da li je uistinu točna.

Domaće novosti

Praznik Ustava i Cvijetni dan. — Prva nedjelja junija svake je godine posvećena proslavi važnog dogodjaja u povijesti Italije: proglašenja ustava zakonom od 5. maja 1861. — Po svim gradovima u državi obavljeno su prošle nedjelje, na Praznik Ustava, velike svečanosti i vojničke parade. — Istoga dana proveden je po svoj državi i takozvani Praznik cvijeća — koga su se dana sabirali dobrovoljni doprinosi za pomoć ustanova, koje se bore protiv tuberkuloze. Svaki onaj, koji je doprinesao nešto dobio je cvijet, pa se po tome praznik i zove. Narod je rado darivao i time obilno pomagao ovu humanu akciju. U Italiji umire godišnje oko 60 hiljada ljudi od tuberkuloze. — Potrebno je provesti živu borbu protiv ovog velikog zla a svaki pokušaj u tom smislu zaslužuje hvalu i obilnu pomoć.

Demografska statistika za Trst i pokrajinu. — Demografično gibanje u gradu Trstu i tršćanskoj pokrajini u zadnja 2 mjeseca vidi se iz ovih brojeva:

U aprilu se je rodilo u Trstu 316, a u pokrajini 229: ukupno 545 djece. — U maju se je u Trstu rodilo 284, u pokrajini 193: ukupno 477 djece.

Umrlo je: u aprilu u Trstu 321, u pokrajini 124: ukupno 445 osoba. — U maju u Trstu 267, u pokrajini 108: ukupno 375 osoba.

Sklopljeno je novih brakova: u aprilu u Trstu 155, u pokrajini 43: ukupno 198. — U maju u Trstu 129, u pokrajini 38: ukupno 167 brakova.

Vidimo, da je u tršć. pokrajini bilo u maju 68 rodjenja manje nego u aprilu. Broj mrtvih je pao za 70. — Pučanstvo je u pokrajini naraslo za 102 stanovnika.

Demografska statistika puljske općine. — U mjesecu aprilu sklopljena su u puljskoj općini 24, a u maju 24 braka — u aprilu je rodjeno 73 žive djece, u maju 67 žive djece; — u aprilu rodjena su 2 djeteta mrtva, u maju takodjer 2; — u aprilu je umrlo 48, a u maju 56 stanovnika. — Kako se iz ove kratke statistike vidi broj novih brakova u aprilu i u maju je jednak. — U maju je pao nešto broj porodjaja, a broj smrti je nešto narasao.

Za mnogobrojne obitelji. — Komesar buzetske općine je pozvao sve glavare obitelji u općini, koje imaju sedam ili više djece (bez obzira ako su djeca i umrla), neka se prijave u anagrafskom uredu do 15. julija ove godine. Ima se naime provesti jedna opća statistika o svim mnogobrojnim obiteljima u državi po nalogu on. Mussolinija.

Gradnja cesta. — U okolici Izole počele su neke gradnje cesta. Tako je započet rad oko nove ceste Cedola-Medoši. — Do nekoliko dana moralo bi se započeti s radom na ogranku Izola-Kavalieri, a ubrzo i na granku Cedola-Kavalieri. — Imalo bi se započeti i s radom oko preuredjenja ceste Izola-Portorose. Ukinuti će se razne uzbrdice i nagli zaokretaji.

Bonifikacija Doline Mirne. — Nedavno je vlada raspravljala o bonifikaciji nekih močvarnih krajeva u Južnoj Italiji, a na koncu je došlo na dnevni red i pitanje bonifikacije Doline Mirne. Vlada je zaključila, da će što prije pristupiti tom djelu. Radovi oko bonifikacije stajati će oko 24 milijuna lira. Od toga će svi vlasnici zemljišta u Dolini snašati oko milijun lira, i to će biti plativo kroz više godina. Ostalo će ići na teret države. — Ovom bonifikacijom koristiti će se mnogo narodnom gospodarstvu, jer će se isušiti i spremiti za obradjivanje veći kompleksi zemlje, a to je od velike važnosti u Istri, koja oskudjeva zemljom. Osim toga biti će bonifikacija korisna i u zdravstvenom pogledu. Močvare oko Mirne opasan su izvor bolesti.

Nova automobilska veza. — Stanovnici iz Kringe morali su do sada ako su htjeli ići u Poreč ili u Pazin, da čekaju korijeru u Tinjanu. Nedavno je Kringa dobila s Porečom i s Pazinom direktnu vezu, jer je korijera, koja spaja ta dva mjesta počela da prolazi kroz Kringu.

Borba protiv malarije. — Pred par dana održala se je na puljskoj prefekturi pod predsjedništvom istarskog prefekta jedna konferenca, na kojoj se je raspravljalo o malariji u Istri i o načinu, kako da se vodi daljnja borba protiv nje. Stvoreno je 8 zaključaka, koji će se što brže provesti, kako bi se Istra obranila od velikog zla malarije.

Rad za tršćanska brodogradilišta. — On. Mussolini je dne 31. maja brzojavno obavjestio tršćanskog prefekta, da je vlada zaključila povjeriti tršć. brodogradilištu «Stabilimento Tecnico» izgradnju jednog krstaša od 10.000 tona za 106 milijuna lira. Osim toga će tršćanska tehnička tvornica izgraditi strojeve za pogon izvidne ladje «Giovanni dalle Bande Nere» i to za 25 milijuna lira. — Nedavno je ministarstvo mornarice istom brodogradilištu povjerilo gradnju četirija podmornica, u vrijednosti od 60 milijuna lira.

Italija i emigracija u Australiju. — Australska vlada je ograničila naseljivanje u svoju državu. Iduće godine moći će se tamo doseliti samo 3000 Talijana.

Povijest školstva u našim krajevima. — Prilikom desetgodišnjice od osvojenja ovih krajeva ministarstvo prosvjete izdat će jednu knjigu o školstvu u našim pokrajinama. Ta će knjiga sadržavati potanku povijest i podatke o svim školama od azila do najviših zavoda, rasprave o raznim školskim pitanjima, o uspjehu Gentilijeve reforme u novim pokrajinama itd.

Električno svijetlo u Pazinu. — U četvrtak dne 31. maja Pazin je po prvi put bio osvjetljen elektrikom. To je bio za grad jedan veliki dogodjaj. Narod je do kasna šetao gradom, diveći se novom svijetlu. Muzika je prošla kroz sve gradske ulice, a poslije je držala na trgu koncerat.

† Ivan Kerže. — U Trstu je dne 1. junija umro na daleko poznati trgovac Ivan Kerže. — Nije dugo bolovao, bio je još u naponu snage. — Pokojnik je bio poznat kao savjestan trgovac i vrlo ispravan čovjek, dobroga srca i čvrstog karaktera. — Neka mu je pokoj vječni. — Ožalošćenima naše iskreno saučešće.

Vjenčanje. — U Pazinu su se dne 2. o. m. vjenčali naši dobri prijatelji gospodjica Štefica Ladavac i gosp. Anton Perovšek, trgovac iz Trsta. — Mladome paru želimo od svega srca svako dobro u zajedničkom životu. Bilo im sretno!

Premještanja. — Dosadanji tinjanski župnik veleč. g. Luk preselio se je nedavno u Lanišće (?). On je u Tinjanu službovao više godina. Tamošnju župu sada vodi veleč. gosp. Banko, župnik u Sv. Ivanu od Šterne.

Dne 31. maja otišao je iz Pazina dosadanji tamošnji pretor dr. Della Torre. On je premješten u Goricu.

Nagla smrt na stanici. — Egidije Ghersetti, porezni činovnik iz Pazina, čekao je na pazinskoj stanici vlak, da se odveze u Cerovlje. Malo prije nego je vlak došao, on se je srušio na tla mrtav, udaren od kapi.

Smrtna kosa. — Pišu nam iz Vodica: — Javljamo Vam tužnu vijest, da je u Vodicama umrla Marija Ribarić, rodjena Poropat. Pokojnica je bila jedna od najstarijih žena u našem selu, imala je 80 godina. Inače je bila poznata kao vrlo dobra gospodarica. Ljubila je poštenje, rad i štednju. Ostala je udovicom pred 3 godine. — Koliko je poštovanje uživala, pokazao je najbolje njezin pogreb obavljen u srijedu prije podne. Do hladnog groba otpratilo je pokojnicu vrlo mnogo ljudi iz bližih i daljih sela. — Ostavila je mnogo sinova, kćeri, unučadi i praunučadi, 66 njih na broju. — Bila joj laka naša čiéska crna zemlja. Njezinoj žalujućoj rodbini naše iskreno saučešće.

Blizu Tinjana je izgorjela krčma. — Nedaleko od Tinjana prama Poreču nalazila se je do nedavno krčma Mihe Žunte. Ta je krčma pred nekoliko dana izgorjela tako, da su od nje ostali samo crni zidovi. — Kuća je bila osigurana. Nezna se kako se je zapalila. Karabinjeri vode istragu.

Trgovina vojničkom robom. — Puljski tribunal je osudio uvjetno na 3 mjeseca i 10 dana zatvora Justinu Pastrovicchio i Martina Župančića, jer su od nekoga vojnika kupili nekoliko ponjava, koje su pripadale vojnoj administraciji.

Buna na puljskom trgu. — Na puljskom «merkatu» došlo je 1. o. mj. do prave bune. Muncipij je naime naredio, da sve prodavačice povrća moraju da se presele sa asfaltiranog prostora, uz prodavače ribe, preko puta na prostor, gdje su zasadjena stabla. Time su one bačene nekako u pozadinu, pa misle, da će im trgovina trpjeti. — 1. junija one su došle na trg ne da prodaju povrće nego da štrajkuju i protestiraju. Taj protest je bio tako glasan i oštar, da je morala intervenirati općinska policija, karabinjeri i agenti. Teško je bilo rastjerati razjarjene prodavačice povrća.

Tragična smrt jednog djeteta. — U Puli «na barakama» dogodila se je dne 2. o. m. jedna žalosna nesreća. Dječak Luigi Benković od 9 godina igrao se je oko jedne oveće jame, u kojoj je bilo mnogo vode. Nekako je pao u vodu. U blizini nije bilo nikoga. Dječak se nije mogao nikako iz vode izvući. Utopio se je.

Pazite na adresu! — Sva pisma i sve druge poštanske pošiljke za «Istarsku Riječ» ili «Vez» treba slati na novu adresu: Trieste Piazza Oberdan 1/II. — Svi oni, koji dolaze u Trst, pa traže uredništvo ili upravu «Istarske Riječi» ili «Veza», neka dodju na novu adresu.

DOPISI

IZ BUZETŠTINE.
Naše gospodarstvo.

Mi se poljodjelci čudimo već cijelom svijetu. Nas vara i nebo. Skoro svršava maj, a još nemamo lijepoga, toploga vremena. Kiši skoro svaki dan. Nebo je vječno naoblačeno. Skoro je hladno, mrzlo, a naši vinogradi i usjevi trpe. Žele oni sunca, da bude njima i nama bolje.

Kosimo i moramo kositi, jer je doba, a ne možemo sušiti. Kao da su se nebeska kola pokvarila. Možda će se popraviti, drugačije bit će godina slaba kao i lani; a u ovom slučaju za nas je — svršeno, Bog nas očuvaj! Lanjska nas je godina bacila natrag, jer nam nije dala živeža. Sada nemamo drugo nego turkinja u — trgovini. A turkinja neće iz dućana bez — novca.

Lani smo se dali na svilogojstvo, da zaslužimo kakvu liricu. Pak? Tako slabo smo prodali svoju galetu, da nas prošla volja i ove godine gojiti svilce. Nekoji dapače još i danas čekaju, da im bude potpuno plaćena prodana galeta, za koju dobiše tekar polovicu, naime osam lira po klgr. — Ove godine malo tko goji svilce. Tu dakle zlo prodjosmo. — Dali smo se na govedarstvo. Ali i tu nam prolazi dobra volja. Naša naime goveda spala na polovicu cijene. Gojimo krave. Pak? Mlijeko, ako ga već prodajemo, plaća nam se ga po 40—50 cent. litar. Ne isplati davati iz kuće naše mlijeko po toj cijeni? Ne i ne! Mi ga zato radije rabimo kao hranu u kući. A bolje je dabome hraniti s njim blago, jer je turkinja i žuto brašno dva, tri puta draže od mlijeka. Ovo nije pravo ni Bogu drago. Ali — šta ćemo? Nego mi smo živi, zdravi i kuražni, pak ćemo se vrtiti, kako se može, da nam bude bolje i da možemo s vino i vinogradstvo bi nas moglo još danas pomoći, kako nas je ono pomagalo prije rata. Zato je naš interes u vinogradima. Samo nek nam se smiluje nebo i veliki Bog.

Imamo već ovuda prve trešnje i prvi grah, tko toga ima, dobro prodava.

Mladi gospodar.

Franina i Jurina

Fr.: Dakle ti, Jurino, imaš još ufanja.
Jur.: To se zna, da imam. Balun je jak, a Nobile još jači. Ni straha za njega!
Fr.: Ja ma ako se je ča pokvarilo va makine, ale pak ako njim je pofalila bencina?
Jur.: Niš za to! Balun more i prez tega letet po zrake deset a i petnajst dan.
Fr.: Je, ma ako j'trupil kamokod, ale ako mu se je kakova druga nesreća dogodila? To bi bilo strašno!
Jur.: To se zna, da ne bi bilo ugodno, ma oni ljudi gore imaju hrani za mesec i više dan, a dotle će njim već ki ta prit blizu i oslobodit ih.
Fr.: A neka Bog dâ! Nego da te ja malo pitam: ča j' to ta blaženi pol?
Jur.: Ča j'pol? Najprej pitaj: ča j' ov naš svet?
Fr.: Dobro: Reci mi: ča j' ov naš svet?
Jur.: Ov naš svet je jedna vela balota, malo veća nego ta tvoja glavina. I ono ča se na tvojoj glave zove teme, na našem svete se zove: severni pol.
Fr.: A kakovo je to teme našega sveta?
Jur.: Kako i tvoje: golo i belo od leda i snega.
Fr.: A je pak koliko bolje va onem dolnjem, južnem pole?
Jur.: Je, nevolju. Šest meseci dan, šest meseci noć — kako i va gornjem, a zima i po lete i po zime, da čoveku svi zubi škriplju.
Fr.: To je još huje nego puli nas. A od česa je pak storena ona os?
Jur.: Ka os?
Fr.: A ona — taneka! Ča nisi i ti sam jedanput va našem kalendarije napisal, da se naša zemlja kreće okolo svoje osi i da ta os gre skroze od jednega pola do drugega? Ča se smeješ kako jedan nemi?
Jur.: Moram se smet. Ki se ne bi nasmel tem tvojem nemotarijam?
Fr.: Kakove vražje nemotarije! Ale zemlja ima os, ale ju nima. Ako ju ima i ako se okole nje vrti, ta os ne more bit kako jedno žbica. To mora bit neč jako i debelo, i brčet mora po sakrabolijsku, kad se zemlja okole vrti. Je ki kada stal z nogum na pol?
Jur.: Kako ni? Nekakav Amerikan je stal na severni, a jedan Norvežež na južni.
Fr.: Pa ča nisu čuli niš brčet?
Jur.: Hodi jih pitat — još su ti živi obadva.
Fr.: Ja, ma ako pak nisu niš čuli, po kega su zlodeja šli z gorum? A bi se našlo ča tamo gore va onoj zemlje da se ju raskopa?
Jur.: Tamo ni zemlji.
Fr.: Nego ča?
Jur.: Samo more, i led na njem i sneg.
Fr.: To moraju friško stat oni ljudi, ki bivaju tamo.
Jur.: Ča još ne znaš, da tamo ni ljudi?
Fr.: Kako nima? A da ča su oni Eškimeži, od keh je jedanput neč pisalo i va našoj «Istarskoj Reče»?
Jur.: To je drugo. Eskimezi bivaju puno niže od pola. I na trdoj zemlje, a ne na moru.
Fr.: Ja ma i ona njihova zemlja je sva va lede i snege. I more njim je zledjeno.
Jur.: Je, ma ima na more i na kraje dosta blaga, ko njim dava sve ča njim je trebe za hranu i obuću. Kamo ćeš lepju i tepleju kabanicu nego je ona od kakovega belega medveda?
Fr.: Oni su dakle lovci?
Jur.: Lovci i ribari. To delo delaju oni, to se zna, v lete, kada se led va more rastopi. Najviše love nekakove foki, ke živo na kraje i na more. To blago ima va sebe puno masti i tu mast oni spravljaju za zimu, da im dava svetlo i teplinu kada moraju nekoliko meseci pod zemljum živet.
Fr.: A zač pod zemljum?
Jur.: Zač je va njihovoj domovine noć jako duga, dura četiri meseci i više. Zima je strašna, i tu ni druge nego poć pod zemlju i jist i počivat, dokle speta leto pride.
Fr.: Viš, to bi bilo neč za našega Nedelutića.
Jur.: Ja po zime, ma ne po lete, kade trebe delat. I kako trdo.
Fr.: A imaju kega nad sobum, ki njim zapoveda?
Jur.: Imaju oca i mater — i nijednega drugega.
Fr.: Viš malo, no! A plaćaju kakovi franjki?
Jur.: A kemu?
Fr.: Ča ni to? Da se drugi put rodim, neka me vaje fratar zame, ako ne bim najvolel bit Eškimež.

IZ RIJEKE.

Nobile. - Razne ekspedicije na sjeverni i na južni Pol. - Pobjednici i pobjedjeni. Cook i Peari. - Amundsen i Scott. - Andrée.

Mi doživljujemo velike stvari. Dok ovo pišem još se ne zna za sudbinu generala Nobile i njegovih drugova, ali se iz časa u čas iščekuju vijesti, da su ti polarni putnici u životu. U tu svrhu organizovane su razne ekspedicije, kojima će bez sumnje poći za rukom, da u najkraće vrijeme bace nešto svijetla u tu za sada još dosta mračnu i mučnu tajnu.

Bilo je i u prošlosti slučajeva, gdje se za razne polarne istraživaoce nije dugo znalo, dali su mrtvi ili živi, ali to bijaše u vrijeme, kad još nije bilo ni aeroplana ni radija, tako da se je moralo čekati mjesece i mjesece, a kadšto i godine, dok je od njih stigla kakva vijest. Zato je i napetost u onim prilikama bila daleko manja od današnje budući da svaka stvar, što dugo traje, gubi na zanimljivosti.

Tako je bilo i onda, kad je ona austrijska ekspedicija bila otišla na sjever. U njoj je bilo nekoliko mornara takodjer i iz ovih naših krajeva. Dugo vremena nije se o njima ništa znalo, i mnogi su već bili čisto zaboravili na njih. Onda je najednom stigao glas, da su spaseni i cijeli je svijet stao da govori o njima i da ih slavi.

Tako bijaše i prije dvadeset godina. Englez Shackleton bio je krenuo na jug, u namjeri, da će stići do južnog pola. Preko dvanaest mjeseci nije se o njemu čulo ništa, i niko nije više pitao za nj. Kadli jednog dana puče glas, da se je vratio u Novu Zelandiju. Pola nije dosegnuo, ali mu se znatno približio. Čini mi se, da je još imao da prevali samo sto i sedamdeset kilometara puta. Medjutim morao je da se vrati, jer mu je bilo ponestalo hrane.

Još se nije pravo vratio kući, i već se spremio drugi Englez — Scott da i on pokuša izvršiti ono što nije mogao da izvrši Shackleton. Krenuo je u južne polarne krajeve ladjom «Terra Nova», iskrcao se, da prezimi — i o njemu ni glasa. Ljudi kao da su zaboravili i na nj.

U isto vrijeme spremio se i jedan drugi poznati polarni putnik Roald Amundsen, na putovanje, ali ne prema južnom već put sjevernog pola. Odabrao je bio jedan put vrlo dug naime kroz Beringovo tijesno, što dijeli Sibir od Aljaske u Americi. Panamski kanal još nije bio otvoren, zato bi Amundsen bio morao obići Kap Horn, uljesti u Tihi Ocean i zaploviti put sjevera. I već se je bio dao na to putovanje, kadli jednog dana kao iz vedra neba grom puče *nenadan i neočekivan* glas, da je pol otkrio neki Amerikanac Cook.

Na tu vijest svijet se kao pomamio. — Hvala Bogu, klicalo se svuda, pol je otkriven, onaj strašni, sjeverni pol, koji je već do tada progutao mnogo zlata i nemalo ljudskih života! Živio Cook! Živio Cook! — vapilo se svuda. I u jedan se mah novine kao lude raspisale o njemu, njegove fotografije izlazile u svim ilustracijama, njegovo ime bilo je u svim ustima.

Ali to nije trajalo dugo. Kad smo se naime najmanje nadali, osvanu u novinama jedna druga nenadana vijest, koja nas je sve presenetila. Dan prije bio se s Pola vratio jedan drugi Amerikanac, Robert Peary, koji je dokazao nesamo da je on prvi stupio nogom na sjeverni Pol, već je pokazao, da onaj Cook nije bio ni blizu Pola, a kamo li na njemu. Opet novine, da polude, a i mi svi, koji smo to čitali, da se pomamimo od čuda. Ta zar vam se ne čini, da se sve to razvijalo baš kao u romanima, što ih je nekada na našu radost i uživanje pisao pokojni Žil Verne?

Još nisam svršio.

Onaj Amundsen, koji se je, kako malo prije spomenuh, spremao, da obidje Ameriku i da se kroz Beringovo tijesno provuče na sjeverni Pol, čuo je u Buenos Aeresu, gdje je sa svojim brodom «Framom» bio pristao, da je Peary odkrio sjeverni Pol, i da vam pravo kažem, ostao je malo razočaran i utučen. Što će on sada, pošto ga je drugi pretakao? Tko će se više da zanima za njegovo putovanje na sjever, kad je tajna pola već otkrivena.

I misli ovako, misli onako, dok nije najzada smislio i odlučio ovo: on ne će obići Ameriko niti će zaploviti put sjevernog pola. On će radije krenuti na jug, pa doseći južni Pol, ako Bog i sreća dade. Istina, na putu prema južnom Polu nalazio se u to vrijeme kako već napomenuh onaj Englez Scott, ali Amundsen pomisli, da bi to moglo biti kao neka vrsta natjecaja izmedju njega i Scotta, pa kome posluži sreća, njegova neka je i slava.

I zaplovi put juga. Opet je svijet zaboravio i njega i Scotta, kadli se poslije godine dana proču vijest, da je Amundsen stigao na južni Pol i tamo izvjesio zastavu svoje norveške domovine i svu onu zemlju prozvao imenom svoga kralja Haakona.

Oduševljenje u svijetu bilo neopisivo, svi su slavili junačkoga Amundsena pa i Englezi, kojima je ipak bilo žao, što nije ta slava pripala njihovu čovjeku: smjelomu putniku Scottu.

Medjutim o njemu nije se dugo ništa čulo; tek u početku god. 1913. doznalo se, da je vraćajući se s Pola poginuo sa četiri svoja druga. On je bio stigao na Pol 18. januara 1912. i našao netaknutu norvešku zastavu, što ju je ondje ostavio Amundsen nekoliko dana prije. Tada se vrati istim putem, kojim je bio i pošao. Jadan bijaše taj povratak. Scott ga je opisao u svom dnevniku, što su ga do njega našli. Najprije su mu jedan za drugim poginula dva druga, a onda se on s ostalom dvojicom morao da sklone pod šator, da se zaštite od strašnog orkana, koji je onuda punih devet dana divljao. Hrane nisu imali i tu su sva trojica poginula. Iz posljednje Scottove poruke vadim samo ovo:

«Na našem povratku nismo imali ni jednog lijepog dana. Po danu 30 stupnjeva, a po noći do 47° ispod ništice. Ne vjerujem, da su ljudska bića proživjela ikada jedan mjesec takvog života, kakvog smo ga mi proživjeli. Mi bismo i to svladali, da nam nisu uto poginula naša dva druga, da nam nije ponestalo goriva i da nas nije zahvatila vijavica snježna i to kojih 20 kilometara od mjesta, gdje smo se nadali naći hrane. Oslabili smo, teško mi je pisati. Ali sa svoje strane ne žalim ovaj put, kojim se dokazalo, da Englezi umiju izdržati i teže napore, medjusobno se pomagati i ići u smrt jakim duhom.

Klanjamo se volji Providnosti spremni da izvršimo svoje dužnosti do zadnjega časa. Žrtvovali smo život za čast svoje domovine. Molimo naše zemljake, da se pobrinu za one, što ostaju iza nas. Da sam ostao živ, ispričao bih pretrpljene muke i odvažnost mojih drugova, a to bi potreslo srce svakog Engleza. Ove kratke bilješke i naša mrtva tjelesa neka nadoknade to pričanje, ali ne sumnjamo, da će zemlja tako velika kaošto je naša, učiniti sve, da se dostojno opskrbe naše obitelji. Robert Scott.»

Nobile je imao i jednoga preteču, a zvao se Andrèe. Bio je rodom Šved. Jednog dana donijele su novine vijest, da je taj Andrèe krenuo sa još dva svoja druga u zrakoplovu put Pola. To je bilo ravno prije trideset i jednu godinu (1897). Prošao dan dva, pa tri, pa jedna sedmica pa dvije, prošli mjeseci, prošle godine, a o smionom Andrèeu ni traga ni glasa. I nikad se nije saznalo, kako je svršio...

Rokac.

One tri...

Korzom je išla jutros jedna žena i vodila za ruku jednog derančića.

— Mama, upita u neke mališan, zašto ti je tata malo prije rekao, da si — kamela?

— Zato, odgovori mati, što kamela može sedam dana da radi i hoda, a da ne pije, dok tvoj otac može sedam dana da pije, a da ne radi ama baš ništa.

Druga:

Dva prijatelja idu Korzom, a ja slušam, što razgovaraju. Jedan će drugome:

— Jesi li kazao tvojoj ženi, da si gotovo sve svoje izgubio u onoj špekulaciji i da ćete odsada unaprijed morati oboje da skrčite svoje izdatke?

— Rekao sam joj, a ona meni: nek pustim pušenje i kavanu.

— A njezini šeširi, fine cipele i oprave?

— To da mora ostati kao i prije — odbrusila mi je i — gotovo.

Posljednja: Juče je neki stranac upitao u kavani Mićelina, da kako se plaća na Rijeci stanarina: anticipatno ili posticipatno? Mićelin odgovori:

— Ca mane pitate? Ja nisam već pet let platil ni solda fita, ni no ću.

Otkuda?

Rokac.

BURZA.

Dne 7. junija moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 18.95; 1 liru šterlinu za lira 92.65; 100 franc. franaka za lira 74.65; 100 švic. franaka za lira 365.75; 100 belg. franaka za lira 265.—; 100 njem. maraka za lira 454.—; 100 austr. šilina za lira 267.—; 100 českih kruna za lira 56.25; 100 jug. dinara za lira 33.45.

DAROVI
u fond «Istarske Riječi».

Da počaste uspomenu pok. Marije Ribarić rodj. Poropat iz Vodica darovaše: Ribarić Martin Lira 20; Rupena Tereza L. 10; Ribarić Anton L. 5; Ribarić Ana L. 5; Poropat Jelena L. 5; Poropat Milka L. 2; Jurišević Tereza L. 2; Jurišević Danica L. 2. Ukupno Lira 51.

Uprava se plemenitim darovateljima najtoplije zahvaljuje.

«Kad se užge mlada krv.» — To je naslov nove knjige istarskih pripovijesti, koju je napisao poznati istarski pisac Ernest Radetić. Knjiga stoji 3 lire i 50 cent. sa poštarinom, a naručuje se na: «Istarska Riječ», Piazza Oberdan 1/II., Trieste.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Dragica Sušić
Martin Rojac
danas vjenčani

Sv. Ivan od Šterne-Kaštelir, 6. lipnja 1928.

†

Shrvani dubokom boli javljamo svoj rodbini, prijateljima i znancima tužnu vijest, da je naš premili suprug, odnosno otac, gospodin

Gjuro Franković

u 64. godini, 1. lipnja u 13½ sati, nakon duge i teške bolesti blago u Gospodinu preminuo.

Smrtni ostanci neprežaljenog nam pokojnika bit će sahranjeni 3. lipnja u 15½ sati na skupnom groblju na Mirogoju u Zagrebu.

Sv. misa zadušnica održat će se 4. lipnja u 7½ sati u župnoj crkvi sv. Petra.

ZAGREB-BERSEČ, 2. lipnja 1928.

Tugujuća supruga i djeca.

Fuškulinsko društvo za štednju i zajmove, Fuškulin
registr. zadruga s neogr. jamstvom

POZIV
na
redovitu glavnu skupštinu
koja će se obdržavati
dne 10. junija 1928., u nedjelju, u 2 sata poslije podne u društvenim prostorijama u Fuškulinu

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine.
2. Izvješće upravnog odbora.
3. Izvješće nadzornog odbora.
4. Potvrda računskog zaključka za god. 1927.
5. Izbor upravnog odbora.
6. Slučajnosti.

Ako u odredjeni sat ne bude prisutan dovoljan broj članova, skupština će se obdržavati pola sata kasnije i zaključivati pravovaljano bez obzira na prisutan broj članova.

ODBOR.

†

Rastuženim srcem javljamo svim prijateljima i znancima, da je naša nezaboravna majka, baba i prababa

MARIJA ud. RIBARIĆ

dne 28. maja 1928. u Vodicama (Istra) blago u Gospodinu usnula u visokoj starosti od 80 godina mučnog, ali plemenitog života.

VODICE-TRST, 30, maja 1928.

Ožalošćeni:
sinovi, kćeri, unučad i ostala rodbina

JEDNOKATNA KUĆA sa 3 sobe, kuhinjom, 2 lokala za trgovinu, pekarnom i vrtom, prodaje se uz veoma umjerenu cijenu. Kuća se nalazi na cesti Pehlin-Sv. Matej, a informacije daje Franjo Tibljaš, gostioničar, Blažići p. Sv. Matej, Kastav - Jugoslavija.

KRASAN POSJED U KASTAVŠTINI, kuća sa štalom i ljepim posjedom, livadom, pašnjacima i šumom, na raskrižju, zgodno za trgovinu, prodaje se uz vrlo povoljnu cjenu. Obratiti se na Vinko Marčelja, Škrljevo - stanica Bakar, Jugoslavija.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

Širite „Istarsku Riječ!“

„LA BLOCCHISTA TESSILE“
Via Madonnina 8 - TRST - Via Madonnina 8

Nastavlja se razprodaja u Via Madonnina 8 u trgovini „LA BLOCCHISTA TESSILE“ velike množine robe, po veoma niskim cijenama.

Evo spisak nekojih cijena:

PAMUČNA ROBA			
Platno Madonna extra	po L.	1·90	m
„ domaće, teško	„	2·50	„
„ irlandsko	„	2·90	„
„ za plahte 150 cm	„	4·75	„
Ubrusi macramè	„	1·90	komad
„ teški	„	1·90	„
Kupai ubrus i	„	3·90	„
Rupčići muški, veliki	„	—·70	„
„ „ mješ. platno	„	—·90	„
Stolnjaci fandrski tip	„	4·90	m
Mali ubrusi teški	„	1·75	komad

ČARAPE			
Čarape muške, debele	po L.	—·95	par
„ „ fantazija	„	1·25	„
„ „ iz vune	„	2.90	„
„ „ škotska nit	„	3.50	„
Pokrivači, mješana vuna	po L.	12·90	komad
Platno za strunjače (štramace)	„	2·80	m
Panama za muške košulje	„	2·50	„
Popelin svilen za košulje	„	5·50	„
Kuhinjske krpe	„	2·95	„

„LA BLOCCHISTA TESSILE“
TRST, VIA MADONNINA 8

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Telefon: 5-18 Podružnica u TRSTU: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18
CENTRALA U LJUBLJANI. Dionička glavnica i pričuva: **60.000.000 dinara.**
PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Črnomelj, GORICA, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Novomesto, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Šibenik, sezonska eksposifura Rogaška Slatina.

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloške na uložne knjižice te ih ukamaćuje sa 4½%, a uloške na tekuće račune i na otkaz vezane uloške najugodnije uz dogovor. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne kutije (SAFES).
Blagajna je otvorena od 9½—12½ i od 14½—16 sati

Broj 24 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) U Trstu, 14. jun[...] 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstv[o i] politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu m[ale] stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvršćenje daje se znatan popust. U malom oglasniku stoji riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

Politički pregled

Govor on. Mussolinija u Senatu

Dne 5. o. mj. imao je rimski Senat sjednicu, za koju je već od nekog vremena vladalo najveće zanimanje, jer je on. Mussolini bio obećao, da će toga dana održati jedan govor o internacijonalnom položaju Italije. To je on. Mussolini i učinio kako smo već u zadnjem broju ukratko javili.

Čim je senator Tittoni otvorio sjednicu, dobio je riječ senator Cippicco. On u svom govoru oštro protestira proti nedavnim dogodjajima u Jugoslaviji. Po njegovom mišljenju Italija je rijetko kada bila tako uvrijedena kao baš pred par dana protutalijanskim demonstracijama po svoj Jugoslaviji, gdje da su jugoslov. mase izlile svu svoju bijesnu mržnju na Italiju. U tome smislu je on. Cippicco govorio dosta dugo, a zatim je on. Tittoni dao riječ on. Mussoliniju. Zbornica je zapljeskala i burno pozdravila on. Mussolinija. Kad je nastala tišina, on. Mussolini je započeo svoj govor, koji je trajao 1 sat i 3 četvrta, i u kojem je dao «opširan i analitičan pregled» političkih odnošaja Italije prama svim državama. Počeo je od najdaljih država, a nastavljao je sa sve bližim i bližim.

Azijske države. — Iza kratkog uvoda on. Mussolini prelazi odmah na odnošaje s Japanom. Izmedju Italije i Japana veze su vrlo srdačne, u Japanu se vrlo mnogo zanimaju za Italiju i fašizam. Trgovačke veze i promet je malen. U godini 1927. bilo je iz Japana uvezeno 119 milijuna lira robe. U Japan je bilo izvezeno 19 milijuna lira robe (žive, automobila, mramora).

Posebno je zanimiv za Italiju položaj u Kini. Unutarnji ratovi u toj državi važni su za cijeli svijet, pa tako i za Italiju. Tamo je položaj vrlo nejasan i mutan. U čišćenju tih kaotičkih prilika sudjeluje i Italija. U Kini je Italija imala i prije 3 ratne ladje, a kad su se prilike pogoršale, poslala je tamo još dvije. Talijanski mornari udovoljavaju svojim dužnostima u svakom slučaju. Ako se tamošnje prilike srede, Kina će postati jedinstvena država s brojnim pučanstvom. Izmedju Italije i Kine postoji ugovor o prijateljstvu, trgovini i plovidbi još iz godine 1866. — Nije, kaže on. Mussolini, moguće govoriti o Kini, a da se ne spomene talijanska koncesija u Tientsinu koja je napučena sa 7500 stanovnika, od kojih je 150 Talijana. Politička i moralna važnost te talijanske stanice na krajnjem Istoku je očita. — On. Mussolini želi, da bi se prilike u Kini što prije sredile, pa da bi se povratile tjesne prijateljske veze, koje su jedanput postojale izmedju Italije i Kine.

Od Kine on. Mussolini prelazi na Siam, pa kaže, da izmedju Italije i te države postoji jedna stara pogodba potpisana 1868. — Tu je staru pogodbu nadomjestila nova prijateljska, trgovačka i plovidbena pogodba od 9. maja 1926. Trgovački promet je ipak malen.

Mnogo veći je trgovački promet Italije s Indijom. Vlada je uvidjela, da je u Indiji potrebno povećati konzularnu službu, pa su zato tamo uspostavljeni jedan talijanski konzulat i jedan podkonzulat.

Italiju osobito zanima azijska država Afganistan. Evropsko putovanje afganistanskog kralja započeto je u Italiji. To je vrlo važno i značajno. Italija je prva od savezničkih sila, koja je 1919. godine priznala afganistansku neodvisnost. — Trgovački promet izmedju Italije i Afganistanom vrlo je malen. To je zbog slabog zemljopisnog položaja Afganistana i slabih prometnih veza. Uza sve to je Afganistan sklopio s Italijom pogodbu za dobavu oružja i automobila. Afganistan je poslao 25 svojih aeronautičkih kadeta na nauke u Italiju. Italija će poslati u Afganistan jednu skupinu svojih tehnika. Ova izmjena ljudi pogoduje razvitku dobrog prijateljstva. Afganistan je po izjavi on. Mussolinija, država, koja ima veliku ulogu u vezi Azije i Evrope.

Odnošaji Italije s Perzijom su uvijek bili srdačni, a sada se to prijateljstvo obnavlja produženjem ugovora iz godine 1862. Godine 1927. Perzija se je bila odrekla toga ugovora, ali ga sada želi ponovno obnoviti.

On. Mussolini prelazi zatim na države oko Crvenog mora i to najprije na Jemen, s kojim je Italija sklopila ugovor o prijateljstvu i trgovini. Italija je priznala potpunu nezavisnost Jemena i jemenskog [vl]ada[ra]. S Jemenom ima Italija dobre gospodarske veze, a trgovina s tom državom stalno će se lijepo razviti. Jemenski vladar je nedavno poslao svoga sina na putovanje u Italiju. Evropejci, koji najviše kruže po Jemenu su Talijani. Jemen, ka[...]že on. Mussolini, se ne će nikada kajati za prijateljstvo s Italijom.

Po dolasku Ras Tafarija u Italiju i s Abesinijom su zavladali dobri prijateljski odnošaji. Agenti tudjih interesa htjeli su pokvariti prijateljstvo Italije i Abesinije. No, sada su svi nesporazumci riješeni. Abesinija sklapa izmedju svih velesila najprije s Italijom prijateljski ugovor.

Južna Amerika. — Odnošaji Italije sa svim državama latinske Amerike vrlo su srdačni. Tamo živu velike mase talijanskih emigranata. Do sada je Italija sklopila političku pogodbu samo s republikom Čile i to god. 1927. No, i bez takvih pogodaba, kaže on. Mussolini, vlada izmedju Italije i Argentinije, te Brazilije vrlo srdačna veza političkog, ekonomskog i moralnog značaja.

Brazilija naručuje po koju podmornicu u Italiji. Veće su narudžbe Argentinije. To je dobro priznanje za talijansku pomorsku industriju.

On. Mussolini zatim govori o Uruguayu, o zemlji, koja je pokazala svoje prijateljstvo, poslavši nedavno u Italiju posebno svoje poslanstvo. Sve ostale države Južne Amerike, od Perua do Paraguaya, od Ekvatora do Venezuele i Kolumbije, goje do Italije prijateljske odnošaje.

Udružene Države Sjev. Amerike. — Ta država, koja se kraće zove Amerika, ima poslije rata vrlo veliku ulogu u svijetu. Težište svjetskih financija prenešeno je iz Evrope u Ameriku. Amerika ima u Evropi 12 miljardi dolara kredita. Amerikani financijski zauzeti svu Evropu. Taj se pojav razvija u raznim formama. Do koje će točke dovesti, još se nezna.

Što se tiče Italije, njeni su odnošaji s Amerikom odredjeni sa tri dogodjaja. Prvi dogodjaj je sistematizacija talijanskog ratnog duga. Drugi dogodjaj je konferenca za pomorsko oboružanje, na koju Italija nije bila pozvana. Treći dogodjaj je potpis arbitražne pogodbe izmedju Amerike i Italije.

Sada je na dnevnom redu Kellogov predlog za razoružanje. U tom pitanju Italija je zadržala već poznato stajalište.

Prije nego predje na Evropu, on. Mussolini hoće da napomene dvije važne točke u odnošajima s Amerikom, koje točke izazivaju često polemiku, a to su: emigracija i inozemna fašja. On. Mussolini kaže, da Italiju bole uzroci, koji su doveli Ameriku do toga, da uvede emigrantsku kvotu. — Talijani su u Americi osnivali kao i po drugim državama svoje fašističke organizacije. Zbog toga je dolazilo do češćih diskusija. Sada je to pitanje riješeno, jer su inozemna fašja dobila nova pravila koja odredjuju članovima dužnosti, koje mogu izvršavati, a da ne dolaze u sukob s vlastima one zemlje, u kojoj živu.

Italija i Engleska. — Iz Amerike on. Mussolini prelazi na Evropu, koja je, po njegovim riječima, još uvijek nemirna. Pogled na Evropu je sve teži, interesi su sve življi, istinito stanje je sve jasnije, čuvstva su jače zapaljena. U proučavanju Evrope treba postupati pažljivo. On. Mussolini kaže, da je prijateljstvo izmedju Italije i Engleske staro i vrlo duboko. Italija i Engleska su u prošlosti bile uvijek složne, u svjetskom su ratu zajedno sudjelovale, zajedno su dospjele do mira. Lojalno su medjusobno uredile jedini nesporazumak: pitanje kolonije Jube. U Locarnu su obnovile svoje tijesno političko sudjelovanje, da se dosegne evropski mir. Osim toga, napominje on. Mussolini, da je prijateljstvom do Italije zadojen sav engleski narod, a nije to samo diplomatsko prijateljstvo. On. Mussolini kaže: «Bilo mi je drago i čast, da sam se sastao s Austinom Chamberlainom mjeseca decembra 1925. u Rapallu i septembra 1926. u Livornu. — Tom prilikom bile su se po novinama u inozemstvu raznijele vijesti, da Chamberlain podupire fašizam, pa su se mnogi digli protiv njega, jer da je on dao fašizmu svoje ovlaštenje. On. Mussolini kaže, da je to sve izmišljeno. Italija je slobodna u svojoj politici pa joj ne treba ovlaštenja od nikoga. Prijateljstvo je temelj talijanske vanjske politike, pa su tome cilju upereni svi napori fašističkog režima.

Italija i Rusija. — On. Mussolini govori zatim o Savezu Sovjetskih Republika ili kraće: o Rusiji. Ona je važna država, pa zato iz Engleske prelazi odmah na Rusiju. Odnošaji izmedju Italije i Rusije su normalni. Godine 1924. Italija je diplomatski priznala Rusiju i tom je s njom sklopila trgovački ugovor. Trgovina s Rusijom je ipak ograničena. God. 1925. je uvezeno iz Rusije u Italiju robe za 149 mil. 188.000 L., izvezeno je u Rusiju robe za 171 mil. 246.000 lira. 1926. uvezeno 344.851.616 L., izvezeno 125.411.369. God. 1927. uvezeno [...]5033 lira, izvezeno 43.441.401 lira. — [Da je] trgovina tako ograničena uzrok je [to, što] Rusija kupuje na kredit, a Italija [nije] u stanju, da joj daje robu na kre[dit, ne] može da se takmi s drugim zem[ljama,] koje mogu da čekaju na isplatu. [Da se] tom zlu doskoči, pokušalo se je [osno]vati jedan financijski zavod, koji [bi] [r]ovrima davao kredit za narudžbe, [koje] bi bile pokrivene ruskim mjenicama. [God]ine 1925. i 1926. bilo se je počelo go[voriti], da će izmedju Rusije i Italije doći [do po]litičkog ugovora. Ali su pregovori [ostali] na pripremama. Do ugovora nije [došlo].

[On.] Mussolini zatim govori o baltičkim [drž]avama. S Lotvinskom je 1925. zaključ[en] trgov. ugovor, koji je bio ratificiran. [Odno]šaji s Finskom su najsrdačniji. Isto [tako] i s Litvom. S Poljskom Italija nema [n]ikakve pogodbe, a niti nije o kakvoj [pogodbi] bilo govora, kad je nedavno mi[nistar] Zalevski bio u Rimu. Ipak je njegov [posjet] bio od velike koristi za razčišćenje [evrop]skog položaja.

Italija i Njemačka. — Odnošaji izmedju N[jem]ačke i Italije, kaže on. Mussolini, [normal]ni su. Izmedju te dvije države po[stoji] trgovačka pogodba i arbitražna po[godb]a potpisana decembra 1926. za 10 go[dina]. — «Prelazeći iz odnošaja izmedju [drž]a[v]a, k ne manje važnim odnošajima [izme]dju njemačkog i talijanskog naroda, kaž[e] on. Mussolini, potrebno je reći, da bi [ti] odnošaji bili neizmjerno bolji, da se [n]e [d]ašnje simpatije ne bi umanjivale dj[el]ovanjem nekojih neodgovornih krugova koji podupiru nečuveno umješavanje u [u]nutarnje prilike Italije. Ako te magle, šta ja iskreno želim, — nestanu s obzorja, [m]oći će sudjelovanje njemačkog i talijanskog naroda, takodjer i na gospodarskom polju, uroditi velikim uspjesima. Napominjem, da su se odnošaji u zadnjim mjesecima znatno poboljšali. Prijem, koji je Njemačka pripravila generalu Nobileu, imao je u talijanskoj javnosti najsimpatičniji odjek.»

Francuska. — On. Mussolini prelazi na Francusku. — On kaže doslovno ovo: «Priličено nemirnu povjest naših odnošaja s Francuskom u poslijeratno doba objašnjuje uvelike ono, što se je dogodilo u Versaillesu, i što se je više ili manje opravdano pripisavalo držanju tadanjih francuskih državnika, koji nisu uvažavali zahtjeva saveznice Italije. — Pozvati u sjećanje tu desetgodišnjicu moglo bi biti zanimivo s historijskog stajališta, ali nas zanima u prvom redu sadanje stanje. Sadanji položaj je mnogo bolji. Da se o tome uvjerimo, moramo se vratiti k najdelikatnijem momentu, to jest u doba, kad se je sklopio ugovor izmedju Francuske i Jugoslavije, te saveznički obrambeni ugovor izmedju Italije i Albanije. Od onda smo mnogo napredovali na putu političkog razjašnjavanja i sredjivanja odnošaja izmedju oba naroda. Spomenuti treba govor ministra Brianda u francuskoj zbornici, na koji sam ja odgovorio u ministarskom vijeću. Moram spomenuti, da je tom razjašnjenju mnogo doprinesao francuski poslanik Besnard za vrijeme svojeg dugogodišnjeg bivanja u Rimu. Po dolasku novog poslanika De Beaumarchaisa su se službeni razgovori počeli točno 19. marca ove godine. Razgovori se razvijaju u dvjema smjernicama: jednom smjernicom kani se doći do političko-prijateljsko i to vrlo opširne pogodbe, kako je rekao Briand, drugom smjernicom kani se doći do likvidacije svih spornih točaka, koje su dale povod nesporazumak izmedju Italije i Francuske. To su točke u bistvu ove: položaj Italije u Tangeru; ustav za Talijane u Tunisu; popravak zapadne granice u Tripolisu. O drugim pitanjima, koja se odnose na druge zone, iz razumljivog se razloka ne raspravlja, jer bi se u tom slučaju talijansko-francuska pogadjanja morala raširiti i na druge države.»

On. Mussolini zatim govori o Tangerskom pitanju. Talijanska vlada je godine 1920., kad se je doznalo da engleska vlada namjerava opet početi s francuskom i španjolskom vladom pogadjanja za uspostavu tangerskih statuta, koji su bili uglavljeni 1914. god., zahtjevala, da i ona sudjeluje u pregovorima. Opet je 1923. g. poslala spomenutim vladama spomenicu, kojom zahtjeva još jedanput, da se njezin zastupnik pripusti na konferencu u Parizu. — Taj zahtjev Italije nije bio prihvaćen. Talijanska vlada je 1925. g. poslala jednu novu spomenicu, u kojoj daje [svo]je izjave glede današnjeg svojeg zadržanja u tom pitanju. Ti njezini zahtjevi bili su prihvaćeni. Došlo je do sadanjih pogadjanja u Parizu. U tim pogadjanjima sudjeluje i zastupnik Italije. Konferenca [im]a dobar uspjeh.

Švicarska, Španjolska, Portugal, Austrija. — U daljnjem svom govoru on. Mussolini naglašava, da su izmedju Italije i Švicarske, Portugala i Španjolske odnošaji vrlo srdačni. — «Što se tiče Austrije, kaže on. Mussolini, odnošaji su u diplomatskom pogledu korektni, a od Austrije je ovisno, da li će ti odnošaji postati srdačniji.»

Mala Antanta. — On. Mussolini je došao do podunavske i balkanske Evrope, pa kaže, da s tim državama treba postupati oprezno, jer je u tim krajevima raskrižje mnogih suprotnih interesa. U tim je zemljama politički dinamizam izvanredno živahan. Tamo su posljedice rata najvidnije u promjenjenom političkom zemljopisu, to je zona, gdje je slom habsburškog carstva prouzročio najveće promjene. U svrhu obrambe i čuvanja mirovnih ugovora nikla je Mala Antanta, to jest savez izmedju Čehoslovačke, Jugoslavije i Rumunjske. On. Mussolini kaže, da je taj savez više negativnog nego pozitivnog značaja, jer države, koje tvore Malu Antantu, nemaju nekih većih skupnih interesa, ako izuzmemo obično čuvanje mirovnih ugovora. Odnošaji Italije prama Maloj Antanti odredjeni su u prošlim godinama. S Čehoslovačkom postoji trgovački ugovor, te ugovor o prijateljstvu i sudjelovanju potpisan u Rimu g. 1924. — Izmedju Italije i Rumunjske postoji ugovor o prijateljstvu potpisan g. 1916 u Rimu. Malo zatim je Italija ratificirala zaključak poslaničke konference glede Besarabije. Da Italija nije ratificirala taj zaključak, Rumunjska ne bi imala pravicu na Besarabiju, za koju se je prepirala s Rusijom.

O Jugoslaviji i o najnovijim dogodjajima u Jugoslaviji on. Mussolini je govorio dosta opširno. Taj pasus njegovog govora donijeli smo u zadnjem broju našeg lista doslovno.

Madžarska. — Uključen medju države Male Antante živi narod, čiji su odnošaji s Italijom postali u zadnje vrijeme vrlo srdačni. On. Mussolini kaže, da govori o onoj Madžarskoj, čiji prvi ministar grof Tisza nije htio rata i koja je od rata pretrpjela zle posljedice. Talijansko-madžarski prijateljski odnošaji već su stoljeća stari. Rat je te odnošaje bio prekinuo. Poslije rata Madžarska je još mnogo pretrpjela. — 1919. do 1920. bila je tamo boljševička diktatura, a zatim je došlo do valutne katastrofe. Kad je Madžarska uredila svoje unutarnje prilike, onda je pokušala urediti i odnošaje s drugim državama. Italija joj je pružila nesebičnu ruku. Pogodbom, koja je sklopljena lani u Rimu, zapečaćeno je talijansko-madžarsko prijateljstvo. — To prijateljstvo je izraženo prilikom ukinuća vojne kontrole, prilikom raskrinkanja u aferi sa strojnim puškama, te u raznim pogodnostima, koje je Italija dala Madžarskoj na Rijeci. On. Mussolini kaže: «Možemo priznati, da je trianonskim ugovorom, kod odredjivanja granica, Madžarska pogodjena u živo. Madžarski je narod zaslužio bolju sudbinu. Ne samo s vidika opće pravednosti, nego i u interesu Italije je, da se ta bolja sudbina ostvari.»

Bugarska, Grčka, Turska. — On. Mussolini kaže: «I Bugarska može, kao uvijek, računati na talijansko prijateljstvo. S Grčkom su odnošaji srdačni. Kad bi se bio riješio nesporazumak izmedju nje i Turske, bila bi i Grčka sklopila s Italijom onakav ugovor, kakav je sklopila Turska. Italija je još uvijek spremna to učiniti, u nadi, da će se pitanje odnošaja izmedju Grčke i Turske doskora riješiti. Odnošaji izmedju Italije i Turske u posljednje su se dvije godine mnogo poboljšali, to su doveli do prijateljske pogodbe od 30. maja ove godine.»

Albanija. — «Reći ću nešto o Albaniji, čime će biti prvi dio moga govora zaključen — kaže on. Mussolini. — Od 1925. do danas Albanija znade, da može uvijek računati na lojalno i srdačno prijateljstvo Italije, koja ne želi reći riječi ili učiniti neki čin, koji bi se moglo tumačiti, kao umješavanje u unutarnje poslove Albanije. Italija želi samo to, da se Albanija, pod vodstvom odličnog muža, kakav je Ahmed Zogu, sve bolje i bolje uredi iznutra, i da dosegne samostalnost naprama inozemstvu. Kroz par godina bit će Albanija država u najširšem i najjačem značenju riječi. Italija s veseljem sudjeluje u obnovi stare i uvijek mlade Albanije, koja je vezana na Italiju stoljetnim i tradicijonalnim vezama.

Mirovni ugovori. — Iza kako je raziožio odnošaje Italije prama svakoj pojedinoj državi, on. Mussolini govori o mirovnim ugovorima. Kaže da mirovni ugovori nisu vječni. To da je on izjavio već više puta, pa da je ta njegova izjava izazivala negodovanje. No, to nije neka doktrina, nego istina dokazana historijom. Kad bi mirovni ugovori bili vječni, to bi značilo, da se je čovječanstvo okamenilo ili umrlo

Svijet i život uvijek se razvijaju. Odnošaji se mijenjaju, nastupaju novi problemi itd. To sve upliva na trajnost mirovnih ugovora. Teškim zapletajima moći će se izbjeći samo ako se mirovne pogodbe budu popravljale tamo, gdje bude to potrebno, zato da mir dobije čvršće i solidnije temelje. To je naziranje on. Mussolinija o mirovnim ugovorima, a na tom naziranju temelji se sva miroljubiva politika Italije. Ako se uzme u obzir, da mnoge druge države goje protivna naziranja o mirovnim ugovorima, kaže on. Mussolini, onda nije čudo, ako se Italija skrbi da njezine vojničke snage odgovaraju svim potrebama obrambe i opstanka.

On. Mussolini zatim govori opširno o Dawesovom nacrtu o reparacijama i o pitanju razoružanja, koje je sada na dnevnom redu. Italija je u tom pogledu ovog mišljenja: da se svako oruža po svojoj volji, da se mjera oružanja ne smije temeljiti na «status quo», da se oružanje Italije ni smije mjeriti apsolutnim mjerilom, nego, da smije odgovarati oružanju najveće zapadne sile, te da se eventualno razoružanje mora izvršiti na najjednostavniji način.

Liga Naroda. — On. Mussolini kaže, da se Italiji štošta prigovara glede Lige Naroda. Ali sve te optužbe, da su neosnovane. Italija, ne da bi Ligi Naroda pripisivala mitološka svojstva, ali je ni ne omalovažuje. Italija sudjeluje u Ligi Naroda s uvjerenjem, da je ta ustanova potrebna. To je sudjelovanje pozitivno. To svjedoči medjunarodni zavod za ujedinjenje privatnog prava, medjunarodni savez za pomoć, zavod za uzgojni kinematograf. To je sve ustanovljeno na predlog fašističke vlade. Medjunarodni zavod za unifikaciju privatnog prava otvoren je 30. maja ove godine u Rimu. Medjunarodni savez za pomoć ima zadaću da podupire narode, koji pretrpe kakvu katastrofu.

Poslovanje ministarstva vanjskih poslova. — U zaključnom djelu svojeg ekspozeja on. Mussolini govori o poslovanju ministarstva vanjskih poslova. Dao je pregled svih preuredjenja u unutarnjem poslovanju te promijena u diplomatskoj službi. Govorio je o odboru za širenje tal. kulture u inozemstvu, te o djelovanju nove generalne direkcije za Talijane u inozemstvu. Iza toga je on. Mussolini svoj govor zaključio ovako:

«Poštovani Senatori! — Već opseg govora, kojim sam moguće zlorabio vašu strpljivost, oslobodja me od posebnog govorničkog zaključka. Opazili ste možda, da su moji govori sve rijedji i po mogućnosti kraći. Današnji je govor bio uistinu pravi obračun šestgodišnje vanjske politike fašističke vlade. Šest godina punih dogodjaja i odgovornosti. *Šest godina potankoga i skrbnog rada.* Vanjska politika velikog naroda zahtjeva mnogo napora i dobrog poznavanja krugova i pitanja. Kad govorimo o vanjskoj politici, moramo uvijek misliti na to, da igraju svaku partiju dva ili više njih, da situacije nisu stalne, nego da se mijenaju i da je potrebno više puta mirno čekati na uspjeh, koji može da dodje g. 1928., ako nije došao 1923. — Vanjska politika u mirno doba je skrbno spremanje situacija, koje se lagano razvijaju. Ona je uvijek pozorna obrana materijalnih i moralnih interesa nacije.

Obzirom na novo stanje talijanske države i vanjske politike fašističke vlade počeo se je za Italiju zanimati cijeli svijet. Mnogo kleveta pada, ili ih je već palo. I ako niko ne može priseći, da je rat sasma nestao s pozornice svijeta, Italija želi mir. Ne može ipak zanemariti potrebne armadne zborove, te moralni i vojnički uzgoj svog naraštaja. Tim smjernicama je Italija riješila mnogo problema, te teži u medjunarodnoj politici kao nikada do sada. Njena zvijezda raste lagano na obzorju. To je, usprkos svih teškoća, neoporeciva zasluga fašističkog režima.»

General Nobile i njegovi drugovi — nadjeni. — Sudbina talijanske polarne ekspedicije je konačno razjašnjena. Iza toliko dana čekanja i istraživanja dobila je ladja «Città di Milano», koja je za pomoć ekspediciji usidrena u Kings Bayu, radiotelegrafsku vezu s generalom Nobileom. — Prema službenom izvještaju, koji je sastavljen po vijestima, koje je dao Nobile, razabiremo, da je dne 25. maja «Italia» bila u blizini otoka Meffena. Najedanput se je razvila oluja, koja je zrakoplov tjerala prama istoku. «Italia» je bila obložena ledenom korom, i nije se mogla služiti svojim motorima. Bila je prepuštena vjetrovima. Ladjica zrakoplova, koja je već od prije bila oštećena otrgala se je, te je pala na ledenjake, a ostali dio zrakoplova je odletio nezna se kamo. U ladjici, koja je pala bio je Nobile i osam drugih članova ekspedicije. U truplu zrakoplova, koji se je izgubio, bilo je sedam osoba. Za njihovu sudbinu se još nezna. General Nobile misli, da su pali oko 30 km daleko od mjesta, gdje se on nalazi, a bit će možda živi, jer imaju hrane, oružja i odijela obilno. — Od onih, koji su s ladjicom pali dvojica su lakše ranjena, a ostali su neozijedjeni. Čim je Nobile uvidio svoj položaj on je poslao tri osobe, da idu susret pomoćnoj ekspediciji, koja bi morala doći sa sjeverne obale Svalbardskog otočja. U to vrijeme je radiotelegrafist Biagi pokušao popraviti pomoćnu radiostanicu. To mu je uspjelo poslije više dana rada. Time je nastradala ekspedicija došla u vezu sa svijetom, pa je tako omogućeno orijentiranje pomoćnih ekspedicija. Nobile i njegovi imaju živeža za 50 dana. Inače su svi zdravi osim onih dvaju ranjenika. Oni nisu na zemlji nego na ledu, koji ide sve više prama sjevero-zapadu. Ima nade, da će ih aeroplani, koji su upućeni u pomoć, brzo naći. — Postoji sada velika briga za one, koji su s truplom «Italie» nestali. O njima se još ništa nezna. — Za pomoć nastradalima je otplovila iz Arhangelska prama Sjeveru jedna ruska ladja. Ona će biti u kraju, gdje se po prilici Nobile nalazi do par dana. Onda će početi s istraživanjem. — Isto tako otplovila je i jedna švedska ekspedicija. Sastoji se od jednog ledolomca i 3 aeroplana. — U istraživanju će sudjelovati i 2 tal. aeroplana. Poznati avijatičar Larsen takodjer učestvuje u traženju Nobilea. Ledolomci «Braganza» i «Hobby» nastavljaju živo svoj put prama ledenjaku, na kojem bi imao biti Nobile.

Domaće novosti

Za ratne invalide. — Upozoravamo sve ratne invalide na datum 30. junija 1928. Do toga dana imaju oni pravicu da mole za nov liječnički pregled, ako misle, da su prikraćeni kod razvrstanja u kategorije uslijed prestrogog kriterija liječničke komisije, ili ako im se je bolest poslije uvrštenja u kategoriju pogoršala. Molbe se moraju slati na «Direzione Generale delle pensioni di guerra — Palazzo degli Esami — Viale del Re — Ufficio Terre Redente — Roma». Molbi treba priložiti liječničku svjedožbu, izdanu od općinskog ili privatnog liječnika. Ta svjedožba mora biti potvrdjena od podeštata. Po mogućnosti mora se molbi priložiti takodjer i izvadak zadnjeg zaključka liječničkog kolegija. Molbe moraju biti otposlane najkasnije do 27. junija, da mogu u Rim stići do 30. junija.

Odredbe glede mlatnje žita. — Po kr. zakonskom dekretu od 7. aprila 1927. br. 564. mora svako, ko mlati žito strojem, na vlastitom ili tudjem zemljištu, prijaviti količine izmlaćenoga žita. Prijava se mora poslati najkasnije osam dana po mlatnji Poljodjelskoj putujućoj školi (Cattedra Ambulante di Agricoltura). — Ko ne bi učinio prijavu, može biti kažnjen. Prijave služe u statističke svrhe, a ne za oporezovanje. Do 20. junija moraju svi vlasnici strojeva za mlatnju Poljodjelskoj školi prijaviti broj strojeva s kojima će raditi. U prijavi moraju navesti: potencijalitet strojeva, mjesto, gdje se strojevi nalaze, te ime i stan strojara.

Sabiranje doprinosa. — Tršćanski prefekt je rasposlao svim podeštatima i drugim ustanovama jednu okružnicu on. Mussolinija, u kojoj kaže, da se po 157. članu zakona javne sigurnosti bez dozvole oblasti ne smiju sabirati doprinosi nikakve vrsti i u nikakvu svrhu, pa niti putem štampe ili sabirnih araka. Član 8. istoga zakona kaže, da se mora svaki onaj, koji dobije dozvolu za sabiranje držati onih pravila, koja mu oblast postavi. — Okružnica odredjuje, da se svaka dozvola za sabiranje fondova ima izdati uz obavezu da se prefekturi predloži obračun o sabranim doprinosima, te o upotrebi tog fonda. To sve mora biti dokazano. Ako bude obračun točan Prefekt će se pobrinuti, da se spisak objavi u kakvom listu, ako se pak pokaže kakva neurednost, Prefekt će poduzeti potrebne mjere, a predati će stvar sudu, ako se dokaže, da je po srijedi neka sleparija.

Istarski prefekt u Pazinu. — Dne 10. o. mj. prošle nedjelje došao je u Pazin istarski prefekt Nj. Ekc. Leone Leoni. U municipiju ga je dočekao podeštat i župani Berma, Novaki, Cerovlja itd. — Prefekt se je s njima malo zadržao. Obećao je da će proučiti političko i gospodarsko stanje Pazinštine, te da će nastojati, koliko mu bude moguće, pomoći taj kraj. Poslije prijema Prefekt je otišao da pregleda Fojbu. Zatim je zajedno s on. Maracchijem prisustvovao u kazalištu skupštini pazinskog fašja. Na toj je skupštini govorio o radu fašja sekretar Runco. Napomenuo je izmedju ostaloga, da su svi glavni protunacijonalni faktori na Pazinštini odstranjeni, samo da je ostalo još nekoliko svećenika, koji, nerazumljivom tolerancijom crkv. vlasti, nastavljaju svoj protutalijanski rad. Te svećenike da bi trebalo maknuti. — Popodne je Prefekt s pratnjom otišao automobilom na Učku.

Mnogobrojne obitelji. — Da se ne bi na općine obraćalo previše ljudi i da ne bi mnogi pisali uzaludne molbe, kr. Prefektura za Istru javlja, da može predložiti vladi za novčanu pomoć samo one glavare obitelji, koji imaju najmanje 9 sinova i koji su u slabom ekonomskom stanju, da im je baš potrebna pomoć. — Oni, koji odgovaraju tim uvjetima moraju učiniti molbu na kr. Prefekturu. Molbi moraju priložiti obiteljski list. Molba se piše na običnom nebiljegovanom papiru.

† Pavao Justi. — Pišu nam iz Opatije: — U utorak, 5. o. mj. umro je ovdje u 84. godini Pavao Justi, pom. kapetan. Bio je velik rodoljub, naš dobar drug i prijatelj. Kad se prije 40 godina nabacila misao, da se u Opatiji sagradi jedan narodni dom, on se našao medju prvima, koji su pristali na tu namiao, i tako je i on postao suvlasnikom naše negdašnje «Zore». Pod starost je malo oslabio duhom: ostavilo ga pamćenje i sjećao se samo onoga, što je nekoč bilo. I o tome je najradije govorio. I na smrtnoj postelji, malo prije negoli je izdahnuo, spominjao je negdašnje dane. — Laka mu bila domaća zemljica.

Za obitelji palih u ratu. — Puljska općina mora da napravi spisak svih onih vojnika, koji su pripadali puljskoj općini i koji su pali u svjetskom ratu, ili su umrli od posljedica rata, pa i onih, koji su služili u austro-ugarskoj vojsci, a pokopani su na teritoriju Kraljevine Italije. U tom spisku moraju biti upisani svi, koji su pali ili umrli od maja 1915. do 31. oktobra 1920. u slijedećim okolnostima:

a) pali u ratu, ili umrli od rana dobivenih u ratu; b) umrli od bolesti uzrokovane ratom; c) vojnici, koji su poginuli prigodom kakve nesreće, za vrijeme ratne službe; d) oni, koji su počinili samoubojstvo, ako je dokazano, da su to učinili, jer im je služba nalagala; e) civilno osoblje, militarizirano ili ne, umrlo u ratnoj službi; f) umrli u zarobljeništvu, ako su im kosti prenesene u Italiju.

Općina čini taj spisak po nalogu vlade. Vlada naime kani definitivno urediti vojničke grobove.

Jedan rekord. — Talijanski avijatičari Ferrarin i Del Prete su pred nekoliko dana pokušali kako dugo može zrakoplov letjeti a da ne pristane na zemlju. Pokus im je vanredno uspio. Oni su preletjeli 7000 km u 58 sati i 37 minuta. Takvog uspjeha nije još niko imao. Oni su potukli rekord ustrajnosti u zraku.

Nova adresa. — Nova adresa za «Istarsku Riječ» i «Vez» je: Trieste, Piazza Oberdan 1/II.

Ceste na Koparšćini. — Dne 8. o. mj. posjetili su istarskog prefekta koparski i mareziganski podeštat, te koparski fašistički tajnik. Intervenirali su glede raznih gospodarskih i političkih pitanja Koparšćine. Obećano im je, da će se doskora početi graditi prvi dio ceste Kopar-Oprtalj, i to ogranak Kopar-Vanganel-Babići.

Rijeka i porezi. — Prema vijestima iz Rima vidimo, da su Rijeci podijeljene neke porezne polakšice. Tako će sva industrijska poduzeća, koja se na Rijeci budu osnovala u g. 1929. biti oproštena od carine na uvezene strojeve. Grad će biti oprošten od svih poreza na nekretnine i pokretnine za dobu od 10 godina. Riječka štedionica je dobila punomoć, da novim poduzećima ide u svemu na ruku kod davanja zajma. To vrijedi i za strana poduzeća. Vlada je dala te pogodnosti, da bi se Rijeka gospodarski pridigla.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Forb je dao Dori dvadeset i četiri sata vremena, da se odluči poći za nj. Kroz to vrijeme dolazili su k njoj članovi kolonije jedan za drugim i opisivali joj velike Forbove vrline i silnu sreću, što je čeka, ako podje za njega. Ona je pak bila sva očajna. Znala je, da je Barizon zatvoren, a opet on je bio jedini, koji bi joj u toj stisci mogao da pomogne. Uto dodje jedan mornar i kaza joj, da je Forb zove gore na palubu.)

(Nastavak 23.)

Odsudni trenuci.

Paluba je bila sva iskićena. Posvuda uokolo vijale se zastavice najživljijih boja. Ovdje ondje pod hladovitim i dobro prozračnim šatorima visjele su raznolične pozlaćene krletke, a u njima žuti kanarinci pjevali bez prekida svoje vesele pjesmice. Svi članovi kolonije bili su okupljeni na palubi, i u svečanom, prazničkom ruhu stojećke čekali, što će biti. Bit će da njihova odijela nisu bila krojena po našem ukusu. Drečljive boje što su se tu sastale bile bi uvrijedilo oko i najsurovijeg stanovnika bilo koje civilizovane zemlje, ali tu, nasred Sargaškog mora te su se nastranosti doimale gotovo prijatno.

Teta Joša odvede Doru na nekakvo uzvišenije mjesto, pred kojim se nanizalo nekoliko redova stolica. Čim je ona sjela i ostali su zauzeli svoja mjesta.

Medjutim je djevojka povlačila oči svuda uokolo, nebi li gdjegod ugledala Barizona. Njega ne bijaše tu. I tako se i posljednja Dorina nada nekud rasplinula.

U času, kad se Dora pojavila na palubi, uputi se prema njoj kapetan Forb, koji se baš uto bio pokazao na suprotnoj strani. Pomno i glatko obrijan, besprikorno odjeven odskakao je od svih ostalih, što su više manje izgledali, kao da se spremiše na kakav kostimiran ples. Vrlo se učtivo nakloni Dori i pridje k njoj sasvim otvoreno, mirno i nasmijano, kao da su se u najsrdačnijim odnosima sastali.

Iza kratkog razgovora, on se naglo prekine:

— Izvolite me časkom počekati.

Po tom se uputi do ograde, što je okruživala ono uzvišeno mjesto; tu se isprijeći ponosno, gordo i poče da govori svome malome narodu okupljenom na palubi:

— Drugovi! Naš zakon nalaže svakoj ženi, koja dospije u ove naše strane, da u dvadeset i četiri sata izabere sebi muža izmedju nas, koji želimo time biti počašćeni. Sretni izabranik mora svoje pravo da brani pred svim svojim takmacima. Bude li pobjedjen, ustupit će svoje mjesto svome protivniku.

Poslije kratke šutnje Forb nastavi:

— Kako vam je poznato, gospodjica Dora Lavrence stigla je do nas juče. Svojom ljepotom, dražestima i umnim sposobnostima stoji ona nad nama tako visoko, da bi bila baš prava drskost, kad bi se neko izmedju nas usudio da zaprosi njezinu ruku. Medjutim zakon je zakon, i mi smo svi dužni, da se sagnemo pred njim. Pa kad je već tako, red je, da se prijave svi oni, koji bi željeli imati gospodjicu za ženu. Ona će pak da bira.

I odmah nadoda:

— Ja se evo prijavljujem prvi. Hoće li još tkogod?

Forb omjeri svu onu čeljad tvrdim, izazovnim pogledom. Niko se ne mače. Svi su znali, što je on mislio, pa nije nikome ni na um padalo, da mu se nadje na putu. Pa i kad on ne bi bio njihov poglavar, i kad ne bi njegova volja bila njima zapovijed, oni se jednako ne bi drznuli suprotnuti mu se već zbog grdne snage njegovih mišica. Oni svi pogledaše nikom, i ni da bi tko pisnuo.

Tišina.

Poslije nekoliko trenutaka Forb se okrene k Dori:

— Čini se, da sam ja ovdje vaš jedini prosac. Ali ako ovi ljudi ovdje ne će da se o vas otimlju, nije to zato, što im se možda ne biste dopadali. Razlog je drugi: moji ljudi znadu moje nagnuće prema vama, pa ne će da mi u tome budu zaprekom, jer oni mene vole i poštuju. Prema tomu ja sam tu sam, koji prosim vašu ruku. Hoćete li mi je dati?

Dora ustade i gledajući mu oštro u oči reče glasom, što je silno drhtao od uzbudjenja:

— Gospodine ja sam ovdje sama, mlada djevojka, bez zaštite. Zaklinjem vas, imajte milosti prema meni. Pustite me slobodnu!

Forb potrese glavom:

— Mi vas smatramo našim plijenom, i ja ne mogu da vas se odrečem.

— Razmislite, molim vas, razmislite bolje. Moj je otac vrlo bogat, milijunaš. Ja vam obećavam jedan milijun dolara, ako me povedete k njemu. Promislite: milijun dolara!

— I kad bih htio, to mi ne bi bilo nikako moguće da izvedem. Koliko nas ovdje ima, nijedan ne bi ni uz najbolju volju mogao da izidje iz ovog Sargaškog mora. Mi naprosto ne možemo da krenemo odavle.

— I vi ne ćete da budete milostivi prema meni?

— Ne! Odviše vas volim.

Jednom naglom kretnjom zaleti se Dora pred kapetana i upirući oči na skupljene ljude vikne:

— Gospodo! Zar vi da dopustite, da se pred vašim očima izvrši čin ovako oduran? Vi da dopustite, da me se silom vjenča s čovjekom, koga ja mrzim? Vi, što me slušate, kažite mu, da on ne smije da počini takvo zločinstvo!

Na ovaj glas, što je silno drhtao, mornari se uzbudiše i zgledaše se kao obuzeti nekim čudnim nemirom. No i sada se niko ne usudi da pisne. Oči se u djevojke zaiskriše:

— Kukavice! — poviče ona. Zar izmedju svijiu vas nema nijednoga, u koga bi bilo toliko odvažnosti, da se ogleda s ovim čovjekom? Čujte! Hoćete li da pazarim s vama? Neka se nadje koji izmedju vas, da me izbavi iz ruku ovoga čovjeka, ja mu evo obećavam, da ću mu biti pokorna kao svaka prava žena svome mužu... Bilo kome izmedju vas...

Ajde — govorite! Što? Niko se ne javlja? Zar ja tako malo vrijedim?

— Evo mene!... ozva joj se odnekuda snažan i zvonak glas. (Slijedi.)

Vjeronauk u školama Južnog Tirola. Školski proveditor za Južni Tirol je po nalogu vlade izdao okružnicu, koja odredjuje, da će se školskom godinom 1928.-29. vjerska poduka od četvrtoga razreda napred vršiti isključivo u talijanskom jeziku. Iznimke su dozvoljene u slučaju da naredbu nije moguće izvršiti. U nižim razredima će se vjeronauk podučavati u talijanskom jeziku u onim mjestima, gdje već dvije godine djeluje društvo »Oslobodjenu Italija«. I u tom su slučaju dozvoljene iznimke. U školskoj godini 1930.-31. mora se odredba o poduci vjeronauka na talijanskom jeziku provesti bez iznimke. Do onda mora biti škola sasma talijanska.

† Svećenik Josip Flegar. — U Vodnjanu je dne 1. o. mj. umro veleč. g. Josip Flegar, bivši župnik u Šušnjevici, rodom iz Novaki kod Pazina. Bile su mu 83 godine. Pokoj mu vječni!

Za mnogobrojne obitelji. — Na predlog istarskog prefekta Predsjednik vlade je odredio neka se doznači novčani dar od 400 lira slijedećim obiteljima sa mnogo djece: Mariji Antoniji Venier Ziković iz Vrsara, Andjelu Kureliću iz Boljuna i Antunu Kureliću iz Boljuna.

Školski proveditor u Poreču. — Danas, dne 14. junija, došao je u Poreč školski proveditor za Julijsku Krajinu, comm. Mondino. Tamo se ima održati jedna skupština, kojoj će prisustvovati školski nadzornik, didaktični ravnatelj, te svi učitelji iz općina Vrsara, Višnjana, Vižinade i Poreča. Učestvovati će i zastupnici političkih organizacija te vlasti.

Carina na tkanine. — Kako javlja agencija «Recentissima», 31. decembra 1928. biti će definitivno ukinuta carina na tkanine. — To će biti vrlo korisno, jer će onda roba biti jeftinija.

Obijena je blagajna jedne puljske banke. — Dne 11. o. mj. popodne, kad su uredi zatvoreni, nepoznati su lopovi ušli tajno u prostorije puljske «Banke della Venezia Giulia», te su počeli obijati veliku željeznu blagajnu. Malo prije nego su posao svršili došao je u ured sluga. To ih je smelo, oni su ipak uspjeli pobjeći netragom, ali bez novaca.

Ukrali mu vola, kojeg je on čuvao. — Da su tatovi u južnoj Istri majstori o tom nismo nikada sumnjali, ali da su ovoliki majstori, to nismo znali. Seljak Josip Černja iz okolice Bala čuvao je neki dan na paši vola. Dok je govedo paslo Černja je malo podalje stajao ili sjedio. Ko zna, bit će da se nešto zamislio ili se je nekamo zagledao, a dotle su nepoznati lopovi došli te mu polako otjerali vola, da nije ni opazio. Vola nema više. Nije mu preostalo drugo nego da slučaj prijavi karabinjerima.

Zabava u «Dimnici». — Prošle nedjelje dne 10. o. mj. otvorena je svečano poznata jama «Dimnica» kod Slivja. Ta je jama vrlo zanimiva i lijepa. U podzemnoj velikoj dvorani priredjena je toga dana zabava. Na zabavi su svirale glazbe iz Herpelja i Podbrda.

Poplašio mu se konj. — Prošle sedmice dogodila se je našem seljaku Medici iz okolice Izole slijedeća nesreća: On je vozio u grad na trg nešto graha i trešanja, svega skupa oko 3 kvintala robe. S njime je bila žena i jedno dijete. Kad je bio blizu Britofa Izolanskoga poplašio mu se je konj. On konja nije mogao nikako uzdržati. Konj je zavezao u jarak dubok 2 metra. Kola su se prevrnula. Medica je ostao pod kolima. Ranjen je na lijevoj nozi ozbiljno. Njegova žena je ranjena po glavi i rukama. Dijete je ostalo neozlijedjeno.

Teretni automobil pregazio je jednu kravu. — Dne 28. maja pregazio je jedan kamion kreat boksitom na cesti izmedju stanice Sv. Petra u Šumi i sela Viceli jednu kravu. Krava je ostala na mjestu mrtva. Jednu drugu kravu kamion je teško ranio. Krave su bile vlasništvo Marka Kopitara.

Imenovanje novog tajnika buzetskom fašju. — On. Maracchi, tajnik istarske fašističke federacije, imenovan je tajnikom buzetskog fašja dr.a Maria Petronia, komesara buzetske općine.

BURZA.

Dne 13. o. mj. moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 dolar za lira 19. ; 1 lira šterlinu za lira 92.90; 100 franc. franaka za lira 75; 100 švic. franaka za lir 366.75; 100 belg. franaka za lira 266. ; 100 njem. maraka za lira 454. ; 100 austr. šil. za lira 267. ; 100 čeških kruna za lira 56.40; 100 jug. dinara za lira 34.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Oh, te žene! - Iz slobode u ropstvo. - Iz ambicije ili iz ludosti? - Čudni običaji. One tri.

Ima ljudi, koji su zapali u ropstvo bez svoje prave krivnje. Takva čeljad trpe velike muke, poniženja, trajaju svoje tužne dane u sumornoj tuzi i žalosti bez ijednog traka nade i ufanja u bolji život i sretnije dane. Takovi nevoljnici pobudjuju u svakom plemenitom srcu najdublji sućut i sažaljenje, koje je to veće, što je položaj takovih bespravnih jadnika beznadniji.

Medjutim što da kažemo o onima, koji pak hoće pod svaku cijenu, da postanu robovi odbacujući vrlo lakoumno slobodu i svoje staro rodjeno ime, svoju vjeru i sve, što ih veže s lijepom, slatkom urodjenom ljudskom slobodom? Evo vam jedan vrlo žalostan primjer, dokud može dovesti čovjeka luda strast, bezumlje [illegible] ili ko bi zna koji li drugi porok!

U engleskoj Indiji u Aziji ima više stotina indijskih knezova, koji se zovu Maharadjah. Ta gospoda obično su veoma bogata. Imetak jednoga od njih, indorskog Maharadjaha, računa se na trista milijuna dolara! Po nalogu toga Maharadjaha ubijena je nedavno neka plesačica, što je dalo povoda novinama cijeloga svijeta, da se najžešće obore na tog okrutnog upravo zvjerskog čovjeka.

Unatoč tome našla se je ipak jedna gospodjica Amerikanka, neka miss Nancy Miller, koja se smrtno zaljubila u njega, i kad je on zaprosio njenu ruku, ona je umahom privoljela, da mu bude žena. Sva se Amerika protiv toga digla, i kako nije uspjelo odvratiti djevojku od onog njenog sudbonosnog koraka, mnogi su se obratili na amerikansku vladu u Washingtonu s molbom, da se Miss Nancy Millerovoj za uvijek zabrani dolazak u Ameriku.

I sami Indijci pokazali su joj se kao veliki protivnici. Znali su doduše, da će ona prije udaje proći na njihovu, indijsku vjeru, ali su govorili, da ona to ne čini iz uvjerenja nego zato, što joj to treba, hoće li da postane ženom bogatog Maharadjaha.

I svećenstvo se je bunilo, ali ga je Maharadajh umirio sa neko sto hiljada dolara. Nato su se cerimonije obraćenja izvršile.

Osim Gangesa, i rijeka je Godavari za Indijce sveta. Sveta je ta rijeka, ali i užasno blatna. I eto, iz te gnjusne vode morala je nesretna Amerikanka da pije. Donijeli su joj takodjer vode iz Gangesa, da se u njoj okupa. I ta je rijeka blatna kaošto nije nijedna druga na svijetu. U nju bacaju nesretnike s najgrdjim ranama i bolestima, jer drže, da će oni jadnici time ozdraviti. Osim bolesnih bacaju u rijeku i one mrtve siromahe, koji ne bi drugdje našli groba. A eto, u toj gadnoj zaraženoj kaljuži morala je i ona, da se okupa, jer to traži nova vjera, u koju ona hoće da pristupi.

Pošto se tako okupala, mlada se je Amerinka, obavita u nekakav zeleni veo, svečano odrekla svoje kršćanske vjere i zaprisegla vjernost mužu, s kojim će da se vjenča. Prije te prisege svećenik joj objasni, koje će dužnosti imati ona prema svom mužu. Medju ostalim reče joj visoki svećenik:

«Osim tvoga muža ti ne ćeš, ženo, imati drugoga boga. Najbolje što možeš da učiniš jeste to, da mu ugadjaš i da ga slušaš. Ti moraš u svoga muža da gledaš kao u boga, da ga miluješ i paziš i onda, kad bi on bio iznakažen, star, bolestan, grub i surov, pa i onda, kad bi u sebi imao sve moguće mane, kad ne bi volio kuću a živio čak i najneurednije s drugim ženama i u društvima, gdje bi počinjao svakojaka pa i najmrskija djela...

«Ti ćeš jesti samo onda, kad bude tvoj muž svršio da jede. Vidiš li, da on jede brzo, i ti moraš da jedeš brzo. Ako njega nije volja da jede ili se gdje vani nasitio, ti ne smiješ ni da se dotakneš jela. Ako je on žalostan, ti moraš da budeš žalosna, ako je veseo, i ti moraš da ga u tome slijediš.

«Umre li ti muž, moraš dopustiti da budeš i ti spaljena na onoj istoj lomači, na kojoj će biti spaljena i lješina njegova.

«Pjeva li ti muž, morat ćeš da ga slušaš sva zadivljena. Ako pleše, trebat će da mu se takodjer diviš. Govori li, morat ćeš ga pazljivo slušati i to u najsvečanijem muku. Bude li te muž zlostavljao ili čak i tukao, trebat će da mu poljubiš ruku i da ga lijepo i umiljno zamoliš, da ti prosti.»

Mlada je Amerikanka privoljela i na ovo i time je sebe ponizila do najkukavnije ropkinje i još niže: do puke životinje.

Poslije dugih i mučnih cerimonija mladenci se povukoše u svoj harem. Nevjesticu će od sada posluživati deset tisuća sluga. Ona je dobila od svoga muža na dar niz bisera dug čitava tri metra. Poklonio joj je i jednu zlatnu zdjelu punu dijamanata, rubina i drugih skupocjenih dragulja. Nažalost svi sa ti dragulji bili već prije darovani i drugim ženama, a onda oduzeti po onoj: mačka dâ — mačka zame... I ona tri metra bisera resila su već i po gdjekoji drugi vrat i po gdjekoje druge grudi. Maharadjah ima još i druge [illegible] žene i [illegible] na [illegible] ali ni to [illegible] jedna [illegible] Neka [illegible] dosade, on će [illegible] je žene [illegible] od sebe i one [illegible] na cesti bez kuće i [illegible] Ta sudbina čeka i [illegible] Amerikanku. Ako je on [illegible] će ona [illegible] sa sobom ni jednog [illegible] niza bisera i ni jednog [illegible].

[illegible] je udes stanovite [illegible] u zemlji velike [illegible] dragovoljno daje čovjeku, da [illegible] kao crna ropkinja. Prekida s [illegible] majkom, i s rodjenom zemljom [illegible] svojim i daje se [illegible] da je [illegible] ruka- [illegible] su još crvene od krvi one jadne [illegible].

[illegible] sve to? Zar radi one zdjele dija[illegible] i onog tri metra dugog niza bi[illegible] bi znao! Medjutim njoj bi se [illegible] ljuto da osveti kao i sva[illegible] se bude igra sa zlatnom, dugim [illegible] teško stečenom slobodom i što [illegible] tudjih bisera i dijamanata zata[illegible] jezik i svoje staro ime.

[illegible] javlja, da je naša luka postala [illegible] kampionata. Stručnjaci [illegible] je to jedna velika tekovina za naš [illegible] najboljih slučajeva!

[illegible] vaš Nedelutić silno hvalio nekog [illegible] ečnika, koji je inače i moj dobar [illegible] Ono ši, da je glava. Dosta je [illegible] pogleda čoveka i već zna ča mu [illegible] ušoma, specijalista prvega reda, [illegible] je oduševljeno Nedelutić.

Medjutim sreo sam i ja na Korzu onog [illegible] i ispripovijedio mu, što sam ono [illegible] Nedelutića.

[illegible] si mu to propisao, da te silno hvali?

— [illegible] šta. Rekao sam mu samo neka se za [illegible] mjeseca ustegne od svakoga posla.

E, kad je tako, onda si zaslužio, da te onoliko hvali.

Druga. Taj isti doktor pripovijedao mi je ovo: — Ovih dana došao k meni mlad čovjek, da ga pregledam. Upitah ga, što mu je, a on meni, da ne može po noći da spava više od dva sata.

— Ali vi mi izgledate sasvim tim vrlo svježi, kao da pucate od zdravlja.

— To je valjda otuda, što ja spavam i po danu kojih desetak sati, odgovori moj pacijent.

Posljednja: Malo prije čuo sam na Korzu ovaj razgovor. Preda mnom su išli muž i žena, koji su se inače uvijek svadjali, no u ovaj mah razgovarali su ljubezno i mirno baš kao golub i golubica.

— Čuj, Jorjina, jutra je deset let, da smo se oženili. Ćes da zakoljen onega petešića?

— A zac? Ter brizno blago ni nis krivo...

Rokac.

PISMO IZ ZAGREBA.

Nedjelja 10. VI. 1928.

Dosta je i toga... - Zagrebačka «Mladost» u Njemačkoj. - Francuska opera u Zagrebu. - Kongres Saveza Gradova. - Prvi cvijetni korzo u Maksimiru.

I opet se uzdiše! Vapilo se za ljetom, tražilo se toplinu punom parom. Sve je bilo namršteno na vječite «januarsko dane». I eto vapaj je bio savršeno uslišan. Doduše sa malim zakašnjenjem, ali vrućina je u punome jeku. No, odmah se dižu protesti sa svih strana! Studenti galame: «I baš sada mora biti tako vruće kad imamo toliko da učimo, jer eto ispiti su na domaku». Činovnici ne mogu uzdržati u kancelarijama i traže poludnevni rad, jer da je poslije podne kancelarija neizdrživa. Nekima to uspijeva, te mnogi od ovih upotrebe poslije podne na «boće», karte i slično (bez obzira na vrućinu), i ako su čvrsto cijelu zimu odlučivali, da će ovo poslijepodnevno vrijeme upotrebiti za drugi duševni rad (i oni neki, koji misle na ispit ili nešto takva). I veća se gospoda bune na vrućinu. «Dosta nam je i toga», vele, ali njima je u stvari svejedno. Bježe na Savu, na more, na «Sommerfrische» pa nalaze i protiv vrućine lijeka: «Novac liječi svaku ranu»...

Ovdješnje jugoslavensko akademsko pjevačko društvo «Mladost» vratilo se ovih dana iz Njemačke, gdje je bilo na velikoj turneji po svim većim gradovima te velike države. Spomenuto pjevačko društvo polučilo je tamo ogroman uspjeh. Ljubljeni i rutinirani dirigent g. Jakov Gotovac požeo je pravi triumf za svoj pozvovni rad. Uopće njemačka je publika u svim gradovima pokazala naročit interes za jugoslovensku nacionalnu muzičku umjetnost. «Mladost» uz ogromne materijalne žrtve i poteškoće s kojima se morala boriti može biti veoma zadovoljna, a njezin uspjeh, velik je kulturni uspjeh cijele Jugoslavije.

Ovih je dana gostovala u Zagrebu skupina pariške «Opere Comique», koja je odavle proslijedila za Trst. Nastupila je u tri glasovita komada «Faust», «Madame Butterfley» i «Carmen». Čuvena ova svjetska družina polučila je i u Zagrebu lijep uspjeh, a naročito to vrijedi za «Carmen», gdje je operna pjevačica gdjica Valin zatriumfirala. Općenito u ovom posljednjem komadu svi su pjevači bili na dostojnoj visini, što je i shvatljivo, jer je tu u srijedi i temperamenat i južnjačka narav. Medjutim kolikogod su nas vidjeli zaista dobiti umjetničkih kreacija, opet s pravom konstatiramo, da mnoge zagrebačke operne sile ne zaostaju nimalo za ovim glasovitim svjetskim druž[illegible], ovo bilježimo bez ikakvog obzira, a [illegible] i prave istine!

Prošli tjedan zasjedao je ovdje kongres Saveza Gradova Jugoslavije. Ovamo su bili pohrlili izaslanici iz pojedinih gradova cijele države. Ovaj je kongres trajao nekoliko dana i donio različite važne zaključke komunalne, administrativne i ekonomske politike. Zagreb je na tom kongresu izabran za sjedište «Saveza». To je i razumljivo, jer on imade zato i najviše uslova i po svom geografskom i kulturnom položaju, a i po svome odličnom komunalnom uredjenju može da posluži za uzor svima.

Današnja nedjelja pružila je zagrepčanima «komadić» pravih velikih zabava francuske rivijere. Marni odbor zagrebačkih gospodja na čelu sa gdjom B. Heinzel, suprugom g. gradonačelnika, odlično je aranžirao «Cvjetni korzo». Nepregledne mase svijeta došle su u Maksimir na ovu zanimivu i originalnu priredbu. Interesantne povorke iskićenih automobila, bicikla i konjanika u narodnim nošnjama! Nije uzmanjkao ni izbor kraljice ruža; a ovaj put — inače protiv konvecionalnih privilegija, što ga u ovom slučaju imade lijepa polovica svijeta — izabran je kavalir s ružom. Maksimirsko malo jezerce, čarobno osvijetljeno, najrazličnije ukusne zabave i zabavice, izvanredno raspoloženje mnogobrojnog gradjanstva pružalo je neobičnu i lijepu sliku, jedan rijedak ali prirodan i srdačan užitak.

Cijela je priredba imala inače kulturnu i humanu tendenciju. Prihodi idu u korist podizanja spomenika kralju Tomislavu, za braću Bugare postradale od potresa i za zaštitu male djece. Pomoć onima, koji tek dolaze...

md.

IZ CEROVLJA.

Jedna smiješna i velika glupost.

Išao sam na Dubovo putem iz Cerovlja prama Borutu, kad li na putu nabasam na «list papira bijela». Dignem, pročitam. Na papiru je pisalo vrlo slabim rukopisom i jezikom ovo:

«Čudo Božje. — Na blagovijest ove godine pojavila se je u Petrovom Selu (Hrvatska) velika svijetlost. Skupio se je narod, a došli su i vatrogasci, da gase vatru. Ali u vatri se je najedanput pojavila Majka Božja. Ona je progovorila i rekla je, da će se u Jeruzalemu čuti doskora glas sina božjega. Ko to ne bi vjerovao biti će nesretan. Ko dobije ovo pismo neka ga prepiše devet puta i neka ga raširi po svem svijetu, bio on siromah ili gospodin. — Jedna udovica nije vjerovala, pak je izgubila sina u devet dana, jer nije prepisala ovo pismo devet puta i razdala ga svojim znancima!»

Po svemu izgleda, da ima i kod nas ludjaka, koji se bave ovakvim poslom. Neko hoće da zavarava i zanovijeta lakouman svijet, pa širi ovakva pisma. Upozoravamo naše ljude, da se ne nasamaraju i da se ne plaše ovakvih «proročanstva». — Takva slična pisma razašilju neki pametnjakovići i po ostalim krajevima svijeta. Onaj, koji se dade varati i koji vjeruje neka prepisuje pisma. Izgubiti će uzalud mnogo dragocjenog vremena. Osim toga onaj, koji se dade prevariti, čini grijeh, jer izvrgava ruglu svetu vjeru. Vjera se ne širi na ovako mizeran način. — Neko je ovakva pisma bio nazvao «porezom na glupost». Onaj, koji je glup prepisuje, a onaj, koji je pismo prvi podmetnuo lijepo se smije ljudskoj gluposti.

ah.

IZ SV. LOVREČA PAZENATIČKOG.

Gospodarstvo. - Mladež.

U Svetlovreštini ima ove godine puno obitelji, kojima ne rabi peć ni cripnja, nego samo kotao za kašu. Kako znate lani je kod nas zemlja vrlo slabo urodila, pa se to sada zlo osjeća. Pa i u ovu godinu imamo slabe nade, jer je čitavi april i maj kišilo dan za danom. Zaostali smo u poljskim poslovima. Bit će nevolje, jer smo vrlo siromašni.

No naše djevojke zato mare i ne mare, nego nose skupa odijela i cipele, koje stoje 70 do 80 lira, a traju od petka do subote. Oci i majke neznaju zapovijedati svojoj djeci. Makar da u kući nema soli, djeca idu fino odjevena. — Naše se djevojke obično rugaju našim starcima, koji su obučeni u benevreke i suknene krožete i kamižole od sukna, a na glavi nose lijepi istarski klobuk od sukna. Takve nošnje je već vrlo malo u našem kraju. Ima još 7 ili 8 staraca, koji se tako nose, a tih je najviše u Dodićima. Pet, šest starica nosi još gograne i bijele «facole» na glavi.

Kod nas su počele djevojke da strižu kose. Dosjetile su se one poslovice, koja kaže: «Duge kose, kratka pamet». Misle, da će s kratkom kosom biti pametnije. Prije su si pak kosu gorile užarenom žicom, da bi im tobože bila kudrava, a sada im toga više ne treba činiti.

Vrlo sramotno je to za našu mladež. Trebalo bi da naše djevojke krenu novim putem skromnog života i da se vrate k nošnji i ponašanju naših starih.

Dopisnik.

Širite „Istarsku Riječ!“

Franina i Jurina

Fr.: Veruješ ti, Jurino, va ono, ča su malo prej povedali?

Jur.: Ča j' to bilo? Ja se već ne spamećujem.

Fr.: Ono od onega pasa, ki da j' šal z gospodarom va Pul i tamo se zgubil i pokle nekoliko vremena, da j' speta doma prišal.

Jur.: To ni nikakovo čudo.

Fr.: Ja, ma to nisu dva koraka. S Pula na Ćićariju je lepi tekac.

Jur.: Sam ti rekal, da to ni nikakovo čudo. Ča nisi čul, ča se j' prej nekoliko vremena dogodilo s jednem pasom v Amerike?

Fr.: Ki ćeš da mi to povede, pancikul?

Jur.: Povedet ću ti ja. Va onem meste Brokline, blizu Novajorki, žive neki duhtor, ki je imel dva pasa: jednega od četire leta a jednega starejega, ki je onemu mlajemu bil ćaća.

Fr.: Najprej mi stumači: ke raci su bili ti pasi: su l' bili ovčari al' vučjaki al' kakovi drugi?

Jur.: Bili su nekakovi pulicmanski pasi.

Fr.: A to su oni vražji. No pak ča se j' dogodilo s njimi?

Jur.: Jedan dan njihov se je gospodar spravil na jedan dugi put: valje do Kalifornije. To ti je jedno deset puti tako dugo kako od ovde do Beča.

Fr.: Sve streli mačje! Bože moj, kad promislim, da smo i mi dva on put napravili...

Jur.: Smo, ma va železnice, i malo po malo. On duhtor je pak šal onamo z tomobilom.

Fr.: Ma se j' po sakrabojsku naskakal do tamo, ča morda ni?

Jur.: Ki govori da ni! Sobum je zel onega mlajega pasa, da mu bude za društvo, a i da ga čuva.

Fr.: Dobro j' storil. Kadagod je bolje imet kraj sebe pasa nego kakovega takovega kršćenega čoveka, Bog mi teški greh prosti!

Jur.: I tako su ti oni prikampanali va Kaliforniju. Čim je tomobil stal, pas je frknul vanka i va hip je nekamo zginul. Gospodar mu j' neko vreme šfikal, a onputa j' šal za poslom siguran, da će ga blago samo nać. Ma prišla j' ura obeda, prišla j' ura večeri, a pasa ni i ni.

Fr.: Kamo j' zlodeju zašal?

Jur.: Vejsiga! Išći ga ovde, išći ga onde, pasa ni i ni. Gospodar je ostal osam dan va onem grade va Kalifornije, obašal je sve kuntradi, svi kutići, ma pasa ni i ni. I va novini je stavil, da mu je pas pofalil i obećal lepi bakšiš onemu, ki ga najde. Sve zaman: pasa ni i ni. Najzada ča će, ča ne će, obrnul je tomobil i šal nazad doma, va ono svoje mesto Broklin.

Fr.: A pas?

Jur.: Čekaj malo! Pride on doma, najde starega pasa, ki je najprej nekoliko vremena od veselja poskakoval okole njega, a onput je najedanput stal, kako da ga pita: — A ča j' z onem mojem mladem? I kak ga ni videl, počel je nebog stari evilit i niš ne jist, dokle je najzada od tugi umrl.

Fr.: Će pas, će — ne boj se, ma ne će ča j' niš.

Jur.: Na onega mladega pasa bil je gospodar već malo manj i pozabil. Nego kada ti temu ne beše, gre ti on jedan dan va jedno bližnjo mesto s tomobilom, i najedanput mu se pričini, da vidi jednega pasa, ma na vlas spodobnega onemu njegovemu. Skočil je s tomobila, da ga vidi malo z bližega, a to ti se za nesreću pas zgubil mej ljudi i već ga nikako ni mogal nać.

Fr.: Morda i ni bil njigov. Morda mu se je samo onako prividelo.

Jur.: Prividelo ale ne prividelo, gospodar se vrne kući jako žalostan. Nego ćeš ti videt, da mu se tri dni za tem pričini, da čuje kako negdere neč evili. Gre k vratam, otpre ih, a to ti mu se najedanput prikaže njegov dobri, verni pas. Kad je blago nakon toliko vremena videlo svojga gospodara, skočilo je od veselja na njega, polizalo ga dva tri puti po obraze i više ni moglo, zač se najedanput srušilo na tla kako mrtvo.

Fr.: Brižno blago! A je prišlo va se?

Jur.: Je! Pas je bil sama kost i koža, slab, noge su mu bile sve krvave a nohti skrivljeni, ma gospodar, ki je bil i vredan duhtor, brzo ga j' zlečil i danas se s tim blagom bave siini učenjaki od celega sveta i svi se čude, kako je on mogal storit onoliko puta? Da je šal ravnim putem, bil bi hodil deset puti toliko koliko je od odovde do Beča. Svega skupa jedno 8 ale 9 tisuć kilometar.

Fr.: I sve samo zato, da more speta prit va svoj stari domić. Ter tako delaju i tići: i oni se Bog sam zna s kolike daljini vraćaju speta va svoje staro mesto. Ča se ne govori, da svaki tić svojmu njazlu leti?

Jur.: I svojemu jatu, Frane, i svojemu jatu. Tako je Svemogući Bog odredil i za blago i za ljadi.

Fr.: Je, je. I neboga blaga poslušaju ta glas Božji, ma ne daju svi ljudi.

Jur.: Ki drugačeje dela ni čovek.

Fr.: A ter ni!

IZ BERSEČA.

Gospodarstvo. - Sajam. - Blagoslovi. Dvije smrti.

Glede gospodarstva nemam ništa važnoga za sada javiti. Pod kraj mjeseca maja imali smo par dana lijepo sunčano vrijeme; mislili smo da će to potrajati, kad eto na prvi dan ovoga mjeseca stara pjesma: kiša.

Dne 28. prošloga maja imali smo sajam Sv. Jelene. Taj je dan bilo upravo sjajno vrijeme; tako da je došlo mnogo naroda iz okolice, a najvećma iz susjedne Mošćenice. Dakako, da nije falio ni ples. Da sajam ljepše prodje, prodavalo se u dvim «oštarijama» na sajmištu vino. Da ne bi koji mislio od mojih čitatelja, gdje se vršio sajam, pripravan sam mu rastumačiti: Na putu iz Mošćenica u Berseč nalazi se selo sa raštrkanim kućama nazvano Opaće. A tu na strani od mora nalazi se crkvica Svete Jelene Carice, koja je našla Križ Isukrstov. Ta se svetica slavi svake godine na 22. maja, ako dodje u nedjelju inače u nedjelju za tim. Kako ove godine pada sajam na Duhove bio je prenešen na Duhovski ponedjeljak. Kako rekoh bilo je plesa. Plesalo se sve u šesnaest, a da se lakše pleše i pilo se bogme. Bilo je mnogo trgovaca sa «prskarijom», ali mislim da su malo utržili, jer je svijet bez novca. Budući sajam sv. Aurelija pada na 10. ov. mj.

Župa Mošćenička darovala je jedan mali kip Sv. Antona Padovanskoga, koga je blagoslovio sa par riječi naš župeupravitelj veleč g. prof. dr. Kuzma Jedretić. — Drugi je kip Majke Božje blagoslovio mošćenički župeupravitelj veleč. Adamić Silvije. — I tako je pomalo nadošla noć i narod se sa sajma u miru razišao kućama. Ali, da se ljepše završi sajam pred gostionom su se nekoji mladići malo počupali. Nisu oni nego vino u njima. Mladići, pamet u glavu!

Pred nekoliko je dana umrla našem prijatelju Eugenu Valčiću, supruga. Bila je čestita žena i dobra majka. Dugo je bila bolesna od želučane bolesti dok nije nadošla smrt. — Njezinom mužu Eugenu, sinovima Tomi i Krešimiru, i ostaloj braći i rodbini naše iskreno saučešće, a pokojnici mir vječni, i neka njoj bude lahka rodjena gruda.

Doznajemo, da je u Zagrebu umro naš mješćanin gosp. Juraj Franković. Prije mnogo godina bio je u Berseču trgovac. Bio je dobar narodnjak i prijatelj. Pomagao je uvelike sirotinju. Predragi Jurje bila ti lahka zemljica, a mi ćemo se uvijek na tebe sjećati. Njegovoj supruzi Roži i njegovim sinovima liječniku dru. Tomici, Eugenu i Jurju, te kćerima i ostaloj rodbini naše saučešće.

I. Z.

Promijena prezimena

(Nastavak.)

Slovo F.

Fattovich u Fattori
Faresich u Faressi
Farosich u Farossi
Fattorich u Fattori
Fercovich u Ferconi
Ferencich u Ferenzi
Fergacich u Fergazzi
Ferenich u Ferrini
Ferletich u Ferletti
Ferlich u Ferli
Fernetich u Fernetti
Fikon u Ficcon
Fillich u Filli
Fillinich u Fillini
Filipich, Filippich, Filipic, Filiplic u Filippi
Fisulich u Fisoli
Fiumich u Fiumi
Flanch u Flanco
Flandija u Flangia
Floricich u Floris
Fonovich u Fonio
Fonovich-Catterassich u Fonio-Caterassi
Fonovich-Slatella u Fonio-Slatella
Fornazarich u Fornasari
Fesko u Fosco
Foskic u Foschi
Franch, Frank u Franco
Franciscovich u Francisco
Francovich, Frankovic u Franco
Francula u Francolla
Frandolich u Frandolli
Franelich u Franelli
Frangesch u Franceschi
Frank u Franco
Franolich u Franolli
Friez u Ferles
Frol u Frolli
Frulich u Fralli
Fruncich u Fronci
Fuciach u Fucciacchi
Fucich u Fucci
Fumich u Fumis
Funcich u Funcis
Furlanich u Furlani
Fabich u Fabi
Fabianich u Fabiani
Fafach u Fafacco
Faldich u Faldi
Fantinich u Fantini
Fatur u Fattor
Favrich u Favri
Ferbocovich u Ferbocco
Ferenaz u Ferenzi
Ferfuja, Ferfuglia u Ferfoglia
Ferrarich u Ferrari
Festinich u Festini
Filipas, Filipaz u Filippas
Filez u Files
Filipcich u Filippi
Filipovich u Filippi
Firm u Firmi
Flipich u Filippi
Floriancich u Floriani
Fornarich u Fornari

Slovo G.

Gabich u Gabbi
Gabrich u Gabrio
Gabrielcich u Gabrielli
Gabrielich, Gabriellich u Gabrielli
Gabriensig u Garielli
Gaksich u Gassi
Galant, Gallant u Galante
Galich u Galli
Gallovics u Gallo
Gambar u Gambàro
Gambert u Gamberti
Gamboz u Gambo
Garascka u Garasca
Gasptich u Gasti
Gardos u Gardossi
Gasich u Gassi
Gasparich u Gaspari
Gaspic u Gaspi
Gardassanich u Gardassani
Gardevich u Gardini
Gasprotich u Gasperotti
Gast u Gasti
Gelci, Pusse u Gersi-Posse
Gelsi-Pusso u Gelsi-Poso
Gelcich u Gelsi
Gelcich-Purich u Gelsi Puri
Gelcich-Cince u Gelsi-Cince
Gelcich-Buriach u Gelsi-Buriacco
Gelletich u Gelletti
Gellicich-Jellicich u Gelli
Gelinich u Gellini
Gembrecich u Gembressi
Gencich u Gensi
Gerbaz u Gerba
Gergorich u Gregori
Gergurich u Gregori
Gerichievich u Gericchio
Gerl u Gerli
Germ u Germi
German u Germani
Germek-Germech u Germe
Gerussich u Gerussi
Gherbavaz u Gherbassi
Gherbaz u Gherbassi
Gherbetz u Gherbetti
Gherdarich u Gredari
Gherdevich u Gardini
Gherdina u Gardina
Ghergich u Greghi
Ghergorich u Gregori
Gherl u Gherli
Gherlanza u Gherlani
Gherm u Germi
Ghersan u Chersano

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Buzetsko društvo za štednju i zajmove, Buzet
regist. zadruga na neogr. jamčenje

POZIV
na
redovitu glavnu skupštinu
koja će se obdržavati
dne 17. junija 1928., u nedjelju, u 10 sata prije podne u društvenim prostorijama u Buzetu.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine.
2. Izvješće Upravnog odbora.
3. Izvješće Nadzornog odbora.
4. Čitanje i odobrenje obračuna za god. 1927.
5. Čisti dobitak god. 1927.
6. Istup od Zadružne Zveze u Trstu i pristup snujućoj se Centralnoj Blagajni za istarske posujilnice u Puli.
7. Eventual. likvidacija i slučajnosti.

NB. — Ako u odredjeni sat ne bude prisutan dovoljan broj članova, skupština će se obdržavati pola sata kasnije bez obzira na prisutan broj članova.

ODBOR.

POSUJILNICA U LANIŠĆU
reg. zadruga s neograni. jamstvom

POZIV
na
izvanrednu glavnu skupštinu
koja će se obdržavati
u Lanišću kbr. 64 dne 23. junija u 18 sati

DNEVNI RED:

1. Otstup od Zadružne Zveze u Trstu te pristup k novoj Federaciji, koja se kani osnovati u Puli.
2. Otstup pojedinih članova uprave te izbor novih članova na njihovo mjesto.
3. Slučajnosti.

U Lanišću, dne 12. juna 1928.

ODBOR.

JEDNOKATNA KUĆA sa 3 sobe, kuhinjom, 2 lokala za trgovinu, pekarnom i vrtom, prodaje se uz veoma umjerenu cijenu. Kuća se nalazi na cesti Pehlin-Sv. Matej, a informacije daje Franjo Tibljaš, gostioničar, Blažići p. Sv. Matej, Kastav - Jugoslavija.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

„LA BLOCCHISTA TESSILE“
Via Madonnina 8 - TRST - Via Madonnina 8

Nastavlja se rasprodaja u Via Madonnina 8 u trgovini „LA BLOCCHISTA TESSILE“ velike množine robe, po veoma niskim cijenama.

Evo spisak nekojih cijena:

PAMUČNA ROBA

Roba		Cijena
Platno Madonna extra	po L.	1·90 m
„ domaće, teško	„	2·50 „
„ irlandsko	„	2·90 „
„ za plahte 150 cm	„	4·75 „
Ubrusi macramè	„	1·90 komad
„ teški	„	1·90 „
Kupaći ubrusi	„	3·90 „
Kupčići muški, veliki	„	—·70 „
„ „ mješ. platno	„	—·90 „
Stolnjaci fandrski tip	„	4·90 m
Mali ubrusi teški	„	1·75 komad

ČARAPE

Roba		Cijena
Čarape muške, debele	po L.	—·95 par
„ „ fantazija	„	1·25 „
„ „ iz vune	„	2·90 „
„ „ škotska nit	„	5·50 „
Pokrivači, mješana vuna	po L.	12·90 komad
Platno za strunjače (štramace)	„	2·80 m
Panama za muške košulje	„	2·50 „
Popelin svilen za košulje	„	5·50 „
Kuhinjske krpe	„	2·95 „

„LA BLOCCHISTA TESSILE“
TRST, VIA MADONNINA 8

Broj 25 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) **U Trstu, 21. junija 1928. - God. VI.** Pojedini broj **25** cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

Politički pregled

Pokrajinska gospodarska vijeća. — U nedjelju se je u svim gradovima, gdje je sjedište prefekture, osnovala na svečani način pokrajinska gospodarska vijeća. — Predsjednici tih vijeća su prefekti. Svrha im je da urede sav gospodarski život po uputama vlade. Ova je nova ustanova na mjesto dosadašnjih trgovačkih komora.

Proslava bitke na Piavi u Padovi. U nedjelju se u Padovi proslavila desetgodišnjica bitke na Piavi. Proslavi je prisustvovao vojvoda d'Aosta, koji je pred velikom množinom naroda na velikom trgu držao patriotski govor, kojim je slavio bitku na Piavi i njezine posljedice.

Povratak ministra korporacija. — Ministar korporacija on. Bottai se je vratio u Rim iz Ženeve, gdje je bio na medjunarodnoj konferenci rada, koja je trajala dvije sedmice. U utorak je izvijestio načelnika vlade o teku konference.

Otkriće Carduccijevog spomenika. — U utorak je kraljevski par došao u Bolognu da prisustvuje otkriću spomenika velikom pjesniku Giosuè Carducciju. Spomenik je djelo senatora Leonarda Bistolfija. Kralj i kraljica bili su posvuda primljeni velikim počastima. Istog su dana kralj i kraljica posjetili bolnicu, vojničku automobilsku radionicu i zavod za ratnu siročad. Prisustvovali su takodjer razdijeljenju nagrada zemljoradnicima i kolonima, koji su se odlikovali u žitnoj bitci.

Konkurenca izmedju Hamburga i Trsta. — Medjunarodna konferenca, koja se drži u Münchenu medju ostalim je raspravljala o obnovljenju talijansko-njemačkog sporazuma glede uredjenja željezničkog tarifa izmedju Hamburga i Trsta, da se spriječi konkurenca izmedju obe luke. Dosadašnji sporazum ističe 30. junija.

Junuš Nadi beg kod on. Mussolinija. — Turski narodni poslanik i vlasnik više turskih novina Junuš Nadi beg bio je više dana u Rimu. Primio ga je i načelnik vlade i s njim se razgovarao skoro cijeli sat.

On. Mussolini će govoriti na kongresu industrijalaca. — Sutra i prekosutra držat će se u Rimu prvi nacionalni kongres fašističke konfederacije industrijalaca. Njegovomu se govoru pripisuje velika važnost radi pitanja o kojima će govoriti i radi prilika, u kojima će govoriti. Bez sumnje bit će zanimiv i izvještaj što će ga na kongresu podati predsjednik medjunarodne trgovačke komore dr. Pirelli.

Preveliki izdaci općina i pokrajina. — Ministarstvo unutarnjih djela naredilo je prefektima nek pregledaju i u smislu zakona nek poprave naznačene svote za naknadne izdatke u općinama i pokrajini. Ako su ti izdaci u kojoj općini preveliki tako da nisu u skladu s odnosnim odredbama zakona, imaju se prosto ćrtati.

Pravilnik za zakon o novom narodnom prestavništvu. — Pod predsjedništvom državnog podtajnika za unutarnje poslove on. M. Bianchija sastala se je u subotu interministerijalna komisija, koja ima da izradi pravilnik za zakon o reformi narodnog predstavništva (budućeg parlamenta). Taj će pravilnik poslije biti predan na proučavanje parlamentarnoj komisiji sastavljenoj od 9 senatora i 9 narodnih poslanika. Na ovoj sjednici te interministarske komisije raspravljalo se o novim izbornim imenicima u vezi s odredbama zakona o novom nacionalnom predstavništvu, koji govori i o tome.

Neptunske konvencije predložene narodnoj skupštini. — Vlada je predala predsjedništvu narodne skupštine tekst neptunskih konvencija s predlogom, da budu smešene na dnevni red narodne skupštine. Vlada naglašava, da ratifikacija neptunskih konvencija ne označuje ništa zlo za državu, a niti za Dalmaciju, jer konzularni ugovor, koji uredjuje naselenje i prava talijanskih državljana u Jugoslaviji je već u narodnoj skupštini bio primljen.

Titulescu u Beogradu. — Prošle sedmice došao je u Beograd rumunjski ministar vanjskih posala. Prvog dana dugo je ostao sa jugoslovenskim ministrom Marinkovićem u ministarstvu vanjskih posala, a naveče je bio na večeri kod kralja. Kralj ga je odlikovao ordenom Bijelog orla I. stepena. Drugi dan je položio vijenac na grob svoga prijatelja Pavla Marinkovića, a isto je položio vijenac na grobu neznana junaka. U hotelu je primio jugoslovenske i strane novinare i dao im izjavu, u kojoj medju ostalim veli:

»Jugoslavija sačinjava s Čehoslovačkom i Rumunjskom Malu Antantu, koja, iako je defenzivna organizacija, ipak je prvo udruženje država u cilju održanja novog stanja stvorenog u Evropi poslije rata. Jugoslavija i Rumunjska imaju zajedničke interese. Osobina svake naše politike i cilj svake naše akcije, koju bismo poduzeli, je održanje mira u granicama ugovora. Mi želimo prijateljstvo cijelog svijeta bez razlike.

Glede odnošaja Jugoslavije i Italije rekao je, da je vanredno zadovoljan što vidi, da ti odnosi polaze putem, koji nalažu opći interesi Evrope i špecialni interesi Jugoslavije i Rumunjske. Mala Antanta svojom solidarnošću učinit će, da cio svijet razumije njezine jednostavne riječi: »mi smo tu«.

U subotu se Titulescu vratio u Rumunjsku. Do granice su ga pratili viši činovnici ministarstva vanjskih posala.

Promjena prezimena u Jugoslaviji. — Ministar unutrašnjih djela dr. Korošec podnio je parlamentu nacrt zakona sa uputama, kako se imaju svesti na srpski, hrvatski ili slovenski oblik prezimena slavenskog porijekla, koja sada imaju tudju formu. Ovdašnji »Piccolo« napominje, da Jugoslavija oponaša pravilno stanovište Italije, ali da je u tome ipak jedna razlika i to, da u krajevima uz Dunav (Subotica, Sombor, Novi Sad, Bečkerek, Vršac, Kikinda) tvore Njemci i Madžari veliku većinu i u gradovima i da pripadaju inteligentnijim krugovima, dočim u ovim krajevima da se slavenski dialekti govore samo u nekim krajevima po selima i u gorama. Glede pak talijanskih imena u Dalmaciji »Piccolo« se veseli što što će biti promjenjena, jer oni ljudi, koji su svakom zgodom blatili sve što je talijansko, nisu dostojni da nose čisto talijanska imena.

Ukinuće vizuma izmedju Jugoslavije i Čehoslovačke. — Jugoslovenska vlada je odredila, da od 1. julija ov. g. čehosl. gradjani, koji putuju u Jugoslaviju ne treba da imaju na putnim listovima jugoslovenski vizum. Češka vlada je već 15. ov. mj. ukinula vizum za Jugoslovene, koji putuju u Českoslovačku.

Trgovački ugovor izmedju Jugoslavije i Čehoslovačke. — Iz Beograda javljaju, da će se danas početi u Karlovim Varima pogadjanja za zaključenje trgovačkog ugovora izmedju Jugoslavije i Čehoslovačke. U slučaju da kod pogadjanja nastupe kakve poteškoće, će se delegati obiju država opet sastati u Beogradu. Na čelu jugoslovenske delegacije od 7 članova je sveučilišni profesor Todorović.

Rad narodne skupštine. — Seljačko demokratska koalicija (Radić-Pribičević) vodi oštru opstrukciju proti vladi i svim mogućim načinama spriječava rad narodne skupštine, zahtjevajući da se uvaže njezini predlozi. Tako se redovito na skupštini prije podne vodi rasprava skoro samo o zapisniku prijašnje skupštine. Da bi se pak razvilo redovito poslovanje narodne skupštine vodja zemljoradnika J. Jovanović sazvao je na pogovor vodje stranaka, i opozicije i vlade, da se sporazume o mirnom radu. Zahtjevi opozicije su bili, da se promjeni sistem rada u predsjedništvu narodne skupštine, da Marinković pred vodjama stranaka objasni točnije neptunske konvencije i da da se provede anketa o postupanju policije prigodom krvavih demostracija u Beogradu. Iza par dnevnih raspravljanja je Davidović kao zastupnik vladine većine predao odgovor vlade glede zahtjeva opozicije, neka opozicija prestane s neredima u narodnoj skupštini i neka na taj način pomaže miran i plodonosan rad parlamenta. Kad je Davidović pročitao na sjednici odgovor vlade je Stjepan Radić uzrujan ustao i izjavio, da opozicija ne će dopustiti da se ratificiraju neptunske konvencije i da će se proti tomu boriti, pa makar ih mrtve nosili iz narodne skupštine. Kad je to izjavio, izašao je sa Pribićevićem sa sjednice. Iza ovoga j Jovanović izjavio novinarima da će još jedamputa pokušati pripraviti vodje opozicije i vlade na sporazum.

Konferenca Male Antante. — Ministri Male Antante sastali su se na konferenci u Bukureštu. Jugoslavensku delegaciju sačinjava ministar vanjskih posala Marinković, Pelivanović, Ivan Subotić i dr. Ante Pavelić. Delegacija je otputovala 19, a vraća se 25. ov. mj. Konferenci Male Antante podaje se naročita važnost radi odnošaja Jugoslavije i Italije, te Rumunjske i Madžarske. Isto se vrijeme drži i konferenca štampe Male Antante. Rumunjska agencija javlja ovaj raspored:

Českoslovački ministar vanjskih posala g. Beneš u pratnji svoje gospodje, delegati českoslovačke štampe, rumunjski poslanik u Pragu g. Emandi i jugoslovenski poslanik g. Lazarević stižu u Bukurešt u utorak uveče. Ministar vanjskih posala g. dr. Voja Marinković dolazi u Bukurešt u srijedu ujutro. Delegacija jugoslovenske štampe dolazi u Bukurešt u utorak ujutro. U srijedu u devet sati prije podne ministri i delegacije posjetit će grob Neznanog junaka, u devet i pol sati otvorit će se konferencija štampe Male Antante u svečanoj dvorani novinarskog sindikata, u prisustvu ministra Marinkovića, Titulescua i Beneša. U deset i pol sati sastat će se konferencija ministara Male Antante. U podne je ručak, koji daje Bratianu. Poslije podne tri ministra držat će drugu sjednicu, poslije koje će biti večera u kraljevskom dvoru Kotročeni, na kojoj će biti kraljevska porodica, članovi namjesništva i vlada. U četvrtak drže se sjednice ministara prije i poslije podne. Zatim je ručak u jugoslovenskom poslanstvu, a večera u ministarstvu vanjskih posala. Poslije večere dolazi svečano primanje. U petak održat će se posljednja sjednica ministara Male Antante i tri ministra dat će izjave predstavnicima štampe. Objed će biti u českoslovačkom poslanstvu. Ministar vanjskih posala Českoslovačke dr. Beneš napušta toga dana Bukurešt, a vjerojatno i jugoslovenski ministar vanjskih posala g. dr. Voja Marinković. Konferencije štampe imat će četiri sjednice i završit će se u četvrtak u veče. Delegacije konferencije štampe radit će po sekcijama. U subotu će delegati ići na izlet po Dunavu, koji će trajati tri dana.

Albanija će imati svoga kralja? — U Albaniji su raspisani izbori u zakonodavnu skupštinu. Izbori će se vršiti od 16. julija do 16. augusta. Nova skupština će se sastati 25. augusta i najprije će raspravljati o promjeni albanskog ustava. Veli se, da će na temelju promjenjenog ustava sadašnji predsjednik republike Ahmed beg Zogu biti proglašen albanskim kraljem.

Nemiri u Grčkoj. — U više mjesta u Grčkoj, osobito u tvornicama duhana došlo je do nemira i širi se komunističko revolucionarno gibanje. Radnici u tvornicama duhana proglasili su štrajk, ali izgleda, da se štrajk raširio i na radnike drugih grana zaposlenja. U svim većim mjestima Trakije i Makedonije došlo je do sukoba izmedju štrajkaša i žandarmerije. U mnogim mjestima radnici, koji su bili oboružani, izašli su na ulicu da demonstriraju i htjeli su da zaposjednu tvornice. Žandarmerija, koja je bila u pripremi, izašla je protiv njih, pa je na nekim mjestima došlo i do oružanog sukoba. Svuda je žandarima uspjelo, da radnike rastjeraju. U Makedoniji stupili su u štrajk i željezničari, zbog čega je prekinut svaki željeznički saobraćaj. Medjutim vojska je odmah zaposjela željeznicu i saobraćaj će biti uspostavljen. U nekim gradovima, a naročito u Solunu, Kavali i Pireju bili su nemiri zauzeli dosta velike dimenzije. Radnici su na ulicama podigli barikade, od kuda su navaljivali na žandarmeriju i vojsku. Ali njihov otpor trajao je kratko vrijeme. Ima više ranjenih sa jedne i sa druge strane. Ministarski savjet održao je izvanrednu sjednicu povodom generalnog štrajka radnika i nemira u pojedinim gradovima. Odlučeno je, da se upotrebe sve mjere kako bi se radnički nemiri ugušili odmah u početku. Prema izvještajima može se sa sigurnošću utvrditi, da su koliko štrajk radnika u tvornicama duhana, toliko i generalni štrajk iskoristili komunisti, da uzmu vlast u ruke i proglase proletarsku diktaturu. Vlada se nada, da će uspostaviti red u zemlji.

Nutarnji položaj Rumunjske. — Rumunjski ministar unutarnjih posala dao je izjavu u jednom rumunjskom listu o unutrašnjoj situaciji u Rumunjskoj. On tvrdi da su sve postojeće poteškoće isključivo administrativnog karaktera i da će lako moći biti svladane. Zemlja se nalazi na putu velikog napretka. Odnosi sa nacionalnim manjinama su normalni. Pobiranje poreza povoljno funkcionira. Žetva se pokazuje dobra. Velike teškoće stvara nestašica novčanog opticaja. Medjutim to će pitanje biti uskoro riješeno, jer je zaključenje zajma za stabilizaciju leja osigurano. O navodnom revolucionarnom pokretu u zemlji ne može se govoriti, jer su prilike normalne. Rumunjski narod želi samo da mirno radi i zbog toga Rumunjska nije podesan teren za ovakove eksperimente. O promjeni vlade suvišno je diskutirati jer to pitanje nije aktuelno. Parlamenat će se sastati početkom mjeseca srpnja da odobri zakonski projekt o stabilizaciji leja. Uspjesi Titulescuove vanjske politike radosno su primljeni u cijeloj zemlji, što je nesumnjivo ojačalo položaj današnjeg režima.

Izbor predsjednika argentinske republike. — Argentinski kongres službeno je proglasio za predsjednika Argentine Irigoyena. On ostaje na predsjedničkom mjestu do godine 1935.

Pregovori za sastav njemačke vlade. — Budući da je prošlo mnogo vremena iza izbora prijašnja je vlada predala demisiju i predsjednik republike predao je mandat za sastav vlade najjačoj stranci u parlamentu socialistima. Predsjednik socialističke stranke Müller Franken, kojemu je Hindenburg povjerio sastav njemačke vlade, primio je u parlamentu vodje stranaka, koje imaju da obrazuju vladu velike koalicije. Najprije je govorio sa vodjama centruma, zatim sa vodjama njemačke pučke stranke i demokrata. Zatim je primio i vodje bavarske pučke stranke i privredne stranke. Predsjednik socijalističke stranke želio je, da što prije sastavi vladu, ali njemačka pučka stranka i centrum traže, da se socijalistička stranka prije izjasni o nekim programatskim točkama. Centrum želi da vodi pregovore o programatskim pitanjima gospodarske, socijalne i školske politike. Programatske razgovore vodi takodjer i bavarska pučka stranka, koja se boji da bi nova vlada mogla naškoditi autonomiji Bavarske. Izgleda da će kriza potrajati duže, jer se predstavnici stranaka buduće vladine koalicije ne slažu u svim pitanjima. — Za predsjednika parlamenta u Njemačkoj izabran je opet socialista Loebe, za prvog potpredsjednika jedan nacionalista, za drugog pristaša centruma, a za trećeg potpredsjednika komunista.

Kandidat za novog presjednika Sjeverne Amerike. Republikanska stranka na skupštini svojih delegata je sa velikom većinom glasova izabrala svojim kandidatom za novog predsjednika Udruženih Država Sjeverne Amerike dosadašnjeg ministra trgovine Herberta Clark Hoover. Kad se je pročulo, da je stranka izabrala za kandidata Hoovera, a da je sadanji predsjednik države Coolidge eliminiran, zavladala je na burzi u New-Yorku velika panika, pa su mnogi bogataši za jedan dan izgubili sve svoje imanje. Panika je bila bez povoda, pa kad je ministar financa izjavio da uzbuna na burzi nema veze sa novim kandidatom, nastupilo je normalno poslovanje na svim burzama u Americi.

Prilike u Kini. — Vodile su se borbe oko Tientsina pa su sjeverne trupe ispraznile grad. U gradu je nastao pravi pakao. Raspušteni vojnici su pljačkali i ubijali. Tekar kad je policiji došlo na pomoć 20.000 nacionalističkih vojnika je nastao u gradu mir.

Nacionalistička južna vlada je izdala kitajskom narodu proglas, u kojem izjavljuje, da je sada sva Kitajska ujedinjena pod njezinim vodstvom. Vlada želi u proglasu narodu mir na osnovi pravde i političke slobode. Ona će početi pogadjanja s pojedinim velesilama za sklopljenje novih ugovora na temelju načela jednakih prava. — Istodobno je vlada objavila nacrt manifesta, što će ga poslati stranim državama sada iza potpune pobjede južnih nacionalističkih trupa. U tom manifestu nacijonalisti sa zadovoljstvom primaju saradnju i materijalnu pomoć prijateljskih država, ali dodaju, da sve strane trupe treba da smjesta ostave kineski teritorij, da se tako izbjegne nesporazumu i uzajamnom sumnjičenju. U manifestu se kaže, da je došao čas, da se povedu pregovori o novim ugovorima, koji treba da se osnivaju na jednakosti i uzajamnom respektu, jer ukinuće samo jednog dijela odredbi starih ugovora ne bi zadovoljilo ni strance ni Kitajce. Zahtjev za slobodno slanje stranih trupa u Kinu svuda, gdjegod se nalaze stranci, prisilio bi nacijonalističku vladu, da strancima zatvori unutrašnjost Kine.

Jugosloveni i Bugari. — Poznato je, da odnošaji izmedju Jugoslavije i Bugarske nisu baš najzdraviji. Uzrok je tome velika neiskrenost u današnjim vodećim bugarskim krugovima. No varao bi se tko bi mislio, da je sav bugarski narod nesklon Jugoslaviji. Ima u Bugarskoj jedna moćna i to seljačka stranka, kojoj je bio vodjom ubijeni Stambulinski, koja je sklona prijateljstvu Bugarske sa Jugoslavijom. Ova njihova nastojanja došla su neki dan javno do izražaja u samom Beogradu. Naime na povratku iz Praga za Bugarsku doputovala je ladjom u Beograd delegacija bugarskog saveza zemljoradnika. Na pristaništu bio im je priredjen srdačan doček, a onda su Bugari pošli u grad, gdje im je bila priredjena svečana večera. Tu se redali mnogi govori, pa su baš bugarski govornici, neki i uvaženi političari, naglašavali misao potpunog jugoslavenskog bratstva. Ispraćeni na ladju Bugari su pjevali jugosl. himne, a Jugosloveni opet bugarsku.

Nobilova ekspedicija. — O hrabroj posadi »Italije« znade se samo za onu šestoricu što su sa generalom Nobile. Nema nikakvih vijesti glede onih sedam, što ih je avion odnesao iza kako se riješila la-

djica na kojoj je bio Nobile sa 8 drugih, a niti se išta znade o onoj trojici, koji su se od mjesta nesreće uputili pješke prema kraju.

Iza kako su uhvaćene raditelegrafske vijesti o položaju Nobila poduzete su sve mjere, da se čim prije nadje Nobile i njegovi drugovi. Sa broda «Città di Milano», koji u Kingsbayju služi za bazu Nobilove ekspedicije, poslano su po radio upute, kako se imaju ranjenici vladati. Iz Arhangelska su otišli veliki ruski ledolomci parobrodi «Maligin» i «Krassin» prema sjevernim krajevima da spaso Nobila. Norveške jako ribarnice «Hobby» i «Braganza», koje su baš udešene za plovljenje po pukotinama leda išle su prema sjevernom rtu Svalbalda. Na tim su ladjama kapetan Larsen i poručnik Luetzov sa svojim hidroplanima. Ukrcani su takodjer i psi, koji će vući saonice po ledu. Ekspediciju sa saonicama vodi jedan alpinski oficir. Larsen i Luetzov su poleteli u smjeru gdje se javio Nobile da se nalazi. Nu oni nisu ništa opazili. General Nobile je javio «Città di Milano», da je vidio zrakoplove. Kad su se ti aviatičari vratili na svoje ladje i doznali, da je Nobile javio da ih je vidio, opet su drugog dana poletili, ali nisu mogli opaziti na ledu malenu skupinu generala Nobile. Medjutim je Nobile opet javio, da ih je vidio i da su bili samo dva kilometra od njega. Osim toga je ponovno točnije javio, gdje se nalazi. Velika santa leda, na kojoj se nalazi Nobile plovi prema istoku, pa se prema tomu mijenja i njegov položaj. Svakako od časa na čas se očekuje, da će Nobile biti spasen, tim više, što su već u sjeverne predjele doletili i jaki talijanski zrakoplovi «S. 55» i «Dernier Val». Major Maddalena je na hidroplanu «S. 55» već letio nad područje generala Nobile, ali ga nije zapazio. Nisu nigdje opazili ni onu trojicu, koja idu pješke. Samo Larsen je opazio jedne saonice. Izgleda da je Amundsen sa franeuskim aparatom «Latham» i aviatičarom Dietrichsonom poletio ravno na mjesto gdje je Nobile. Amundsen je bio vrlo zahvalan Francuskoj, što mu je stavila na raspolagu avijatičara i avion, da može zagrliti čim prije svoga staroga druga Nobila.

Razlog da aviatičari nisu opazili Nobila ni nikakvih znakova je u tome, što su sigurno letjeli dosta visoko, a osim toga je obzorje gdje je Nobile teško za orientaciju, jer nema nikakovih vidnih znakova. Svuda je samo led i medju pojedinim ledenim poljanama more kao rijeke ili jezera.

Domaće novosti

Glavna skupština Zadružnog Saveza u Trstu.

Dne 16. juna obdržao je Zadružni Savez u Trstu (Zadružna Zveza v Trstu) svoju redovitu glavnu skupšinu. Ta je glavna skupština bila sigurno od najveće važnosti. Imali su se pretresti životni problemi toga zavoda.

Da se ne gubimo dugim razglabanjem, reći ćemo, da je dne 16. uzeta u pretres promijena pravila, kako je bila zatražena od vlade i od režima. Promijene u glavnom po novim pravilima su ove: 1. Zadružna Zveza mijenja svoje ime u «Federazione fra le società cooperative economiche e di Consumo in Trieste. Consorzio registrato a garanzia limitata». 2. Jedan je potpredsjednik označen od «Ente nazionale delle casse rurali, agrarie ed enti ausiliari» u Rimu. (Kako je poznato Zadružna Zveza sa svojim kreditnim članicama mora biti članica kod rečene Associazione Nazionale, i sa svojim produktivnim kod Ente Nazionale della Cooperazione). Drugih deset odbornika bira glavna skupština.

Ali glede tih 10 odbornika su vlada i režim zatražili da polovica mora biti od njih predloženih, da se ta polovica mora izabrati od glavne skupštine. Jedino da pod tim uvjetima ne će se imenovati Zadružnoj Zvezi i pojedinim zadrugama komesari, da će se dignuti već imenovani komesari, da ne će se odcijepiti istarske, riječke i goričke zadruge, pojedinim zavodima da će se ostaviti upravna autonomija. Rečeno je bilo i to, da u odbor ne će doći izrazito političke ličnosti, nego samo gospodarski stručnjaci.

Glavnoj skupštini prisustvovali su gosp. Tamminigni i Malossi u zastupstvu svojih osrednjih organizacija u Rimu. Bilo je prisutno i mnogo zadruga, ali nekoje su ostavile dvoranu još prije glasovanja.

Predsjednik gosp. dr. Agneletto razložio je zahtijeve kako gore navedeno, i predložio da se pravila promijene te novi odbor sastavi u zatraženom smislu. Pročitao je iza toga listu odbornika predloženih za upravni odbor, ovako sastavljenu: Predsj. dr. Agneletto, I. potpresj. Alberto Ascari za Ente Nazionale, II. potpredsj. rag. Enzo Malossi za Associazione Casse Rurali, odbornici: dr. Abram. Trst; dr. Cristiani, Trst; dr. Petris, Kopar; Don Hušo Jelšane; Grazioli, Sežana; Kutin, Postojna; Maklavič Franjo, Kobarid; dr. Morandini, Trst; Luigi Ronchi, Sv. Petar na Krasu; dr. Vratović, Trst. Za nadzorni odbor je predložio ove osobe: Predsj. Vaccari, Trst; Grubišić, Trst; odbornici: dr. Basioli, Trst; rag. Alvise Comel, Trst; Ivan Valenčić, Trnovo.

Dr Vratović je odmah izjavio, da ne prima ponudjene mu funkcije. Sa svim tim je lista bila metnuta na glasovanje ne promijenjeno s njegovim imenom. Iza obavljenog glasovanja konstatiralo se, da je predložena lista prihvaćena sa 33 glasovnice protiv 20 djelomično protivnih i deset sasvim protivnih. Djelomično protivnih ih je bilo protiv dr. Petrisa i Graziolia.

Dr. Vratović je ponovno izjavio da ne prima odborničko mjesto u tako sastavljenom odboru, te je ostavio dvoranu.

Pobliže govorit ćemo o toj glavnoj skupštini u narednom broju, ako nam to prilike dopuste.

Aretacija našeg urednika. — Naš urednik Ivan Mihovilović bio je prošlog petka ujutro aretiran u jednoj kavani. Iza dugog traženja doznali smo tek drugog dana da je zatvoren. U ponedjeljak je bio na kvesturi saslušan i otpravljen opet u zatvor. Dosada neznamo uzroka radi čega je zatvoren. Pravni zastupnik dobio je obavijest da Mihovilović nije počinio nikakav kazneni prekršaj već da je zadržan iz političkih razloga. Do momenta kad naš list ide u stroj, nije bio još otpušten.

Snižanje novčanih globa. — Kr. dekretom-zakonom od 13. februara 1927 bile su financijske intendence ovlaštene, da mogu sasma otpisati ili znatno sniziti novčane globe, kojima su bili u novim pokrajinama kažnjeni pojedinci radi prekršaja financijskih propisa, kao zbog kuhanja rakije, kontrabanda i uopće za sve slučaje, gdje je financa odredila novčanu kaznu. Izuzeti su samo prestupci proti poreznim i taksenim propisima. Snižanje novčane globe je dozvoljeno samo za prekršaje, koji su se zbili do 31. decembra 1926. U našim krajevima ima mnogo slučajeva, gdje je financa kažnjavala novčanim globama, pa tko želi, da mu globa bude snižena ili potpuno otpisana, neka na temelju dekreta-zakona od 13. februara 1927, br. 203 učini molbu na biljegovanom papiru od 2 lire na onu financijsku intendencu, koja ga je kaznila.

Tečaji šivanja. — Raprezentant šivaćih strojeva «Singer», g. Bellini Luigi, je organizirao u Lošinju tečaje šivanja. Tečaj je otvorila učiteljica Roy Gisella najprije u Ćunskom, a zatim će preći u Unije, Hovik i Mali Lošinj.

Sveti Lovreč Pazenatički predaje barjak vojsci. — Prošle sedmice je naročiti odbor svetlovrečana predao barjak mjesnoj četi. Na trgu je bila misa za poginule vojnike. Blagoslov je obavio biskup porečko-puljski mons. Trifun Pederzolli.

Smrtna kosa. — Daleko od svojih milih umro je nenadano Ludvik Kocijančić, u ranoj mladosti od 20 godina. Služio je kao vojnik u Senigallia, obolio na plućnici i prije nego što je mati, koja je pohrlila k njemu, stigla, izdahnuo je svoju plemenitu dušu. Drugovi - zemljaci iskazali su mu kod pogreba svu svoju veliku odanost. Mrtvi ostanci prenijet će se u Opatiju.

Dobroga i čestitoga Ludvika žale svi njegovi vršnjaci i mnogobrojni prijatelji, koji će ga uvijek spominjati. Neutješivoj majci i rastuženim ukućanima naše iskreno saučešće.

Novčanice od 25 lira — će sa danom 30. junija izgubiti svoju vrijednost. Novčanice od 5 i 10 lira imat će vrijednost do 31. decembra ov. god., a javne blagajne će ih primati do 30. junija 1929.

Trst je najskuplji grad u Italiji. — Agencija «Roma» je objavila podatke o skupoći u 44 grada u Italiji. Na prvom mjestu dolazi Trst sa najvećim indeksnim brojem.

Hitni poštanski paketi. — Od 10. ovog mjeseca se mogu sa svakog poštanskog ureda da šalju hitni poštanski paketi (pacchi postali urgenti). Idu kao i ekspresna pisma. Taksa za odašiljanje hitnih paketa običnog obujma do 1 kg lira 7.50, od 1—3 kg lira 15, od 3—5 kg lire 22.50. Ako je obujam velik je taksa za hitno odašiljanje: do 1 kg lira 10, od 1—3 kg lira 20, od 3—5 kg lira 30.

Posebni popisi općinskog poreza (sovraimposte) za god. 1928 u Puli. — Puljska općina je objavila, da su na općini u sobi br. 12 na I. katu izloženi spisi posebnog općinskog poreza na zemljište i zgrade. Bit će izloženi od 15. do 22. ovog mjeseca i može da ih svaki pogleda. Iza ovog vremena bit će spisi predani Esattoriji, da te poreze utjera u tri tromjesečna obroka počevši sa 10. augusta 1928. Kad naši čitaoci prime naš list, bit će već kasno da pregledaju te spise, nu valjda su općinske delegacije na vrijeme obavijestile svoje ljude.

U Bujama izgorjele četiri kuće. — Prošle srijede oko jedan i pol sat ujutro nastao je požar u kućama braće Villatora, koje se drže jedna uz drugu. Požar je nastao u prizemnom spratu, gdje su bili magazini. Dim je prodro u gornji dio kuće, te probudio one, koji su spavali. Kako je u magazinima bilo i raznih kemijskih eksplozivnih sastava nastala, je silna eksplozija, uslijed koje se srušilo cijelo pročelje jedne kuće. Cijelo se je selo probudilo. U selu nema vatrogasaca, pa su prostim sisaljkama priskočili na obranu od vatre mjesni željezničari a poslije i vatrogasci iz Pirana. Bilo je malo vjetra pa se vatra brzo širila. Izgorjele su potpunoma četiri kuće. Druge su ostale samo oštećene. Šteta iznaša oko pol milijuna. U magazinima je bilo tridesetak šivaćih strojeva, više gramofona i sprave mehaničke radionice. U kući je bila urarska i zlatarska radnja pa i njezine stvari skoro sve uništene. Ljudskih žrtava nema.

Nevrijeme u Istri. — U noći od subote na nedjelju i u nedjelju skoro cijeli dan duvao je silan vjetar, koji e nanio polima mnogo štete. Mladi pasulj i krumpir kao da je ostao oparen vrućom vodom, a pšenicu i travu je povalio. Na mjestima, koja nisu dobro zaštićena, pokršio je vinograde. Sa vjetrom je bila i kiša. Ona bi bila baš dobro došla, da nije bilo onog silnog vjetra. U nekojim krajevima nisu ljudi uopće mogli iz kuće. I temperatura je bila niska. Na sreću se uveče vrijeme umirilo. Nadajmo se, da će sada nastupiti vedri dani, da seljaci pokose i požanju i da grožđje rasevate.

Rasprave pred porotom u Puli. — Prošle sedmice, u ponedjeljak i utorak bila je rasprava proti Martinu Morožinu iz Morožini kod Kanfanara. Bio je optužen, da je u mlinu u Kanfanaru ukrao sa vratiju kaput Oktaviju Sbrizzai u vrijednosti od 550 lira. Optuženik se branio, da je on kaput kupio od Ivana Hrelja iz Kanfanara, a da nije znao, da je ukraden. Hrelja je to nijekao. Morožin je bio osudjen na 6 mjeseca i 20 dana zatvora.

U srijedu je pred porotom odgovarao Guido Dumovich iz Spade kod Poreča. Dne 1. novembra 1926 bio je u krčmi s drugim seljacima, gdje ga je neki Grgo Citter zamolio, da mu bude jamac (garant) u jednom poslu. Dumovich mu je odgovorio, da mu ne će biti garant, jer da je fašista, a ako bi bio mladji, da bi ga uhvatio za grlo. U daljnoj raspravi su govorili o četvrtom atentatu što je dan prije bio učinjen na on. Mussolinija, pa je Dumovich govorio takove nesmislene riječi, koje su bile uvrijeda za načelnika vlade. Netko je čuo što je Dumovich govorio te je prijavio vodstvu fašija. Dumovich je bio aretiran i predan posebnom tribunalu. No posebni tribunal je smatrao, da optuženik nije počinuo takov zločin, koji bi bio stavio u opasnost javni red, pa je zato uputio optuženika porotu u Puli. Na raspravi je Dumovic tvrdio da je onog dana mnogo pio, pa da se ne sjeća što je govorio. I svjedoci su izjavili, da je bio vrlo pijan, a da je inače vrlo dobar mladić. Porotnici su priznali, da nije bio pri pameti, kad je govorio. Osudjen je samo na mjesec dana zatvora.

U petak je počela rasprava proti Ivanu Veleniku iz Žbandaja. Mora da odgovara pred porotnicima, jer je 12. novembra pr. godine teško ranio svoju ženu, ubovši je nožem u grlo. Toga dana on je iz Žbandaja išao sestri svoje žene i njezinom mužu u Radmane, kod kojih je bila i njegova žena. Iza kako je došao u kuću, sjeo je na ognjište uz ženu i pušio. Ženi je dim smetao i prigovorila mu, neka prestane pušiti. Nu on je nastavio pušiti, a kad mu je ona ponovno prigovorila, uhvatio ju je lijevom rukom za grlo, a desnom izvadio kosir i zarezao grlo. Ona je odmah pala na ognjište, a on je pobjegao, da se prijavi karabinijerima. Mislio je i on, da ju je ubio. Kad su karabinijeri pregledali ranjenicu i rekli mu da je još živa, ali vrlo teško ranjena, odgovorio je, da mu je žao da je nije ubio. Na raspravi je izjavio, da ga je na taj zločin navukla sama žena, jer da nije marila za njega. On je najprije s njom bio u Trstu. Kad je ostao bez posla, vratio se u Žbandaj, a ona je ostala u Trstu. Više je puta dolazio u Trst, ali ona da je malo marila za njega. Sumnjao je, da mu je nevjerna. Kad je dan prije dogodjaja došla u Žbandaj, da je vidio na njoj narukvice i zlatan sat, pa da je to povećalo njegovu sumnju. Ona da mu je rekla, da ne će više da zna za njega, pa radi toga, kad je drugog dana išla sestri, on da je s jednim prijateljem išao u krčmu i s njim popio 6 litara vina. Poslije je išao šurjakinji za ženom. Veli, da nije imao nakanu da je ubije, nego da joj ostavi jednu uspomenu.

Iza dvodnevne rasprave proglašena je osuda, kojom se Velenik kažnjava na 8 i pol godina zatvora.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Naši sveti potron. - Ženski razgovori. - Moda. - U peškariji. - Pod zemljom. - Jedna manifestacija. - One tri.

Sanctus Vitus — cresgniae v ritus,
(Latinska narodna poslovica.)

Prošao je i Sveti Vid, slavni patron naš, riječkih Gomilara. Naši pradavni predji častili su Svetoga Vida kao malo koga sveca. Vidov dan bio je oduvijek naš najveći gomilarski blagdan. I kako nije u nas bilo ni sajma ni blagdana bez naših starih **sopila,** to se brate i na Vidovdan hopalo na Gomili i na Rečicama sve u devetnaest. Od onoga vremena ostala nam je i prastara poslovica, ja ne znam, dali naša ili latinska: Sveti Vid — črešnji skrit... ili tako nekako. To se govorilo zato, što su negda trešnje rano rodile, ali je i crv ulazio u

---

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Forb je pod svaku cijenu htio, da mu Dora bude žena. Ni jedan od njegovih ljudi nije se usudio, da ga u tome spriječi, a kad se djevojka digla i obećala onome, koji bi imao hrabrosti, da se s Forbom pobije, da će mu biti vjerna kao prava žena, oni svi ponikoše nikom. Samo jedan se glas javi.)

(Nastavak)

Svijet na palubi bio je tako zaokupljen potresnim prizorom, što se tu odigravao, da nije ni zamijetio Barizona, koji se uto bio približio. Sva se lica okrenuše k onoj strani, s koje je dolazio njegov glas. Časnikovo odijelo, nakvašeno morem, bilo je nav išo mjesta poderano. Sa usne mu se ronila kap krvi, ali pogled mu bijaše odrešit i ponosan.

— Dolazim, reče on, i prihvaćam borbu ne za nagradu, već zato, da obranim čast jedne žene.

I okrenuvši se k Forbu, koji je, opazivši ga, u licu sav pocrvenio, pogleda ga prezirno i vikne:

— Ha, kukavice sinja! htjeli ste me držati zatvorena, da možete mirno i nesmetano izvršiti svoj podao čin-

Na ove riječi tri se ili četiri čovjeka digoše kao da će okružiti Barizona.

Forb ih zaustavi, okrene se k časniku i reče mu:

— Vaše prisustvo ovdje znači, kao da se i vi otimljete o ruku gospodjice Lavrence. Inače — kakva posla imate vi ovdje?

— To se vas ne tiče- Ja sam odlučio, da gospodjicu Lavrence zaštitim od vaših uvreda.

— Prema tome, vi ovdje preuzimate ulogu muža. Savršeno! I ta vaša preuzetnost pristaje u okvir ove cerimonije i potvrdjuje mudrost naših zakona. Mi idemo dakle da povedemo borbu na život i smrt i da našu mržnju zakopamo u... vaš grob. Izvolite izabrati jednog svjedoka, pa na djelo!

Barizon pogleda oko sebe, kao da očima nešto traži.

— Ja hoću Tompsona... Nego, vi ste bez sumnje zatvorili i njega.

— Dovedite ga amo! — zapovjedi kapetan jednome od svojih ljudi.

Potom skine sa sebe kaput i košulju pa će:

— Budite spremni! Pobijedite li vi, gospodjica Lavrence bit će vaša!

— Svakako, odgovori Barizon. Bude li pak pobjeda na vašoj strani, vaša bit će i gospodjica Lavrence.

Dok je Barizon govorio ,Dora je osjećala, kako je ostavljaju sile. Divna snaga i odvažnost, što ju je malo prije pokazala, počela je, da je izdaje, i bila bi pala na tle, da je nije uto teta Joša pridržala i povukla do nekakvog sjedala, na koje se ona sruši sva blijeda i kao bez daha. Vraćajući se malo po malo k svijesti djevojka podiže glavu i pogleda na mjesto megdana i vidi Forba i Barizona na nogama, okrenute licem jedan prema drugome. Glomaznošću svoga stasa Forb je uvelike nadvisivao svog protivnika.

Dora od tjeskobe nije mogla da se svlada. Krikne i učini da će se dići.

— Ne! Ne! — prišapnu joj teta Joša. Ne mičite se! Ne miješajte se ni u što. Jedino o tome zavisi vaš spas.

— Ali on će ga ubiti...

Starica je bez truda pogodila, na koga se od one dvojice odnose one riječi.

— Stvar nije baš tako sigurna, kako je vi zamišljate, reče starica, da je nekako utješi. Ja pak mislim, da će kapetan imati vragometna okapanja, dok ga obori. Uostalom bilo ovako ili onako, vi nemate za sada što da činite, nego da budete mirni. Nato je stigao i Tompson. Čim sazna, o čemu se radi i u koju je svrhu potrebita njegova prisutnost, njegovo se lice zasja.

— Prije nego li sam stupio u službu policije, imao sam više puta zgode, da se bijem, prišapne on časniku veselo, kao da ga ta uspomena zanosi. Nego sve jedno onaj vaš protivnik čini mi se, da je nekakav vragometan delija. Osjećate li se dosta jakim, da ga oborite?

Časnik se gorko nasmiješi.

— Ne znam, ali ja sam primoran, da se s njime ogledam.

— E, kad je tako, a vi meni dopustite, da vam dadem u toj stvari jednu malenu uputu.

Gledajte, da ga izmorite, da ga iscrpite, a sebe da ne utrudite. Njegova je snaga odviše jaka, da biste vi mogli ni pokušati, da udarite na nj izravno, jer čim bi vas on zahvatio, smjesta bi vas postavio izvan boja. Navale vaše neka budu takove, da ga što više razdražite. On mora da je čovjek nagao, nasrtljiv, naprasit — ja mu to čitam na nosu. Čim ga zaslijepi bijes, a vi onda okrenite batinu i udarite, kako treba.

Svakom drugom zgodom ne bi se Barizon bio ni osvrnuo na ovu Tompsonovu, zaista malo čudnu govorljivost, ali slučaj je bio vrlo težak i sudbonosan, pa je iziskivao od njega, da ne prezre ništa, pa ni ove nadzornikove savjete.

Kretom glave pokaza mu, da je razumio.

Potom se namjesti gotov na borbu.

(Slijedi)

...gjih dosta rano, baš negdje oko svetoga Vida. Danas trešnje sazrijevaju kasno, pa na o Vidov danu još bez crva. Ali ako su trešnje bez crva, nisu bez njega naše glave, stoga i smo ovako fanjski, puška nas ne ubila.

Opazio sam, da na Rijeci nema muškaraca; mislim muškaraca — moga kalibra. I tako je nekako došlo, da ćete me vidjeti gotovo uvijek medju ženama. A moram vam odmah reći, da nisam baš bogzna kako blažen.

Nisam blažen, jer je sa ženskima vrlo teško. Nikada zadovoljne. Stabilizirajte im novac, uvedite im stalne cijene, obećajte im krasne nagrade, ako budu imale više djece, stavite im na raspolaganje Romu i Tomu, one će uvijek naći nešto, o što se moraju očešati.

Tako je danas banula u moju sobu Ninetta sva zapijehana i ljutita kao srda.

— Da se jos jedanput rodim, volela bim bit medved nego zenska.

— Zašto medved, Ninetta? — usudih se da upitam.

— Zac medved? Zato, zac mu nijedan ne zapoveda.

— A tko pak vama zapovjeda? — pitah isto onako bojažljivo.

— Svaki vrag. Ste cital, kega su vraga sada storili va Ingleskoj?

— Baš nisam ništa čitao. Što se to dogodilo?

Razglasili su, da nijedna zenska ne sme prit va kraljevski palac, ako nima brhani dugi do kicice i vlasi barem do ramena dugi.

— Pa šta vas to briga? — rekoh, ta vi ionako, što ja znam, ne ćete tako brzo do engleskog kraljevskog dvora.

— I ja znam, da ne ću, ma takov zakon bi mogal danas jutra i k nam prit, pak ca bim ja onput?

Ca mislite, da su brhani, kako i vase bragese, ke kako ih obesite, onako i vise? Brhan je sve drugo: ako mi je do kolena i jos zgora, ja sam va njem kako tić. Ako mi je do kicice, ja ne znam, kamo z nogami. I ako pride ta moda od dugeh brhan, ja ću se poć na kraj mula utopit.

Tu su se umiješale i druge, i sad se zametnula vječna rasprava o dugim i kratkim haljinama i kosama. Neke su bile za duge suknje iz posve praktičnih razloga.

— Ja znam, rekla je jedna, za divojku, ka ne more nać frajara, zač njoj se vide nogi, ke nisu ni mrvu lepe.

— A ca bi bilo, da ih ne kaže? — skoči nato Ninetta. Ćete reć, da bi se morda ozenila. A ca bi pak jedanput muz, kada bi videl, kakove j'nogi ozenil?

— Pogutnul bi ih, i morda bi mu manje presele, nego ki zna kakove druge i najlepje nožice. Nego za brhami se jos more nekako i potrpet i ako su kratki, ma vlasi — to je ono, ca ja ne morem nikako razumet. Koliko samo zlodeja beci pojidu one hudobi od barbijeri, ca se vavek mesaju okol zenskeh glavah!

— A ne pitate, koliko ih manje pojidu švari i sivacice, otkada se zenske kratko šišu? podboči se Ninetta.

— Ja bim rekla, da ni jednega centezima manje...

I tako to ide naprijed, i ja moram sve to da slušam. Što ću, kad sam ostao bez muškaraca.

Pa ni s onima, što su mi ostali, nisam najbolje sreće. Ovih dana otišao sam u ribarnicu, da vidim, ima li tamo osim s... la još i koja ribica s mora. Boga mi i na čudo bilo ih je baš lijepih, živih. Preda mnom išla su dva čovjeka: jedan Kastavac a drugi jedan moj Gomilar. Iz prvih njihovih riječi razabrao sam, da su prijatelji. Onda će najedanput onaj Gomilar smiješći se malo malicijozno:

— A', Ližijo, da vam je imet ove lepe ribi va Kastve, ja mislim da bile ih najlje poseli...

Kastavcu to ni bilo pravo. Okrenuo se Gomilaru pa će mu još malicijoznije:

— Ca mi Kastavci sejemo, to i žanjemo, a vi pak, Rokci, kosite i takove stvari, ke niste nikada sami poseli...

— Tko zna, možda jesu?... rekoh ja tiho, posve pobožno.

Čitam u «Vedetti», da će se postojnska jama i dalje pretražiti, da se vidi, do kuda se širi. Pri tome će se slijediti tok rijeke Pivke, pa kud ona tud i odnosna istraživalačka komisija. O tom vrlo važnom pitanju razgovarao sam danas s Francelom, koji je s time sasvim sporazuman.

— Neka se išće, rekao mi je on. Kad se nema ništa na zemlji, možda će se barem naći pod zemljom...

Kad je s polarnih, ledenih krajeva stigla vesela vijest, da je general Nobile živ, Rijeka je učinila svoju. Već su u subotu, 23. o. mj. priredjene manifestacije, kojima je gradjanstvo dalo oduške svojoj radosti. U nedjelju o podne te su se manifestacije ponovile još u većem stilu. Radost je bila potpuna, jer se još onda mislilo, da su svi članovi ekspedicije na okupu. Ali sjutradan saznalo se, da su s Nobileom ostala samo još osmerica njih, dok su ostali, sedam ih na broju, odletjeli naprijed i pali, da se još ne zna gdje. Kasnije se pročulo, da su trojica iz Nobileove pratnje otišli put kraja, i da su neki i ranjeni. O svemu tomu nije se one nedjelje ništa znalo, zato je oduševljenje bilo neograničeno. Glazba je igrala, sirene su tulile, zvona su zvonila, «Vedetta» s pravom veli, da takove feste nije bilo na Rijeci od dana aneksije. I nije.

One tri:

Sudac optuženome:

— Vi ste ovome čovjeku ovdje rekli, da je magarac. Platit ćete deset lira.

Optuženi: Ma, gospodin sudac, ča vam se ne pari deset lir malo previše za jednega ovakovega nevaljatega magarca?

Druga: Poznam ovdje na Rijeci čovjeka, koji nije još nikada bio dalje Cresa, a uvijek pripovijeda o nekim svojim putovanjima po Evropi, Aziji, Africi itd. Jednoga dana pričao je u kavani Borsa, da je bio i u Egiptu, Kairu, na Nilu...

— Blago vama, reče mu netko, vi ste zacijelo vidjeli i one znamenite Piramide.

— To se zna, da sam, odgovori moj laneman, koji nije ni znao, da su Piramide neke veliko kraljevske grobnice.

— Mora da su vrlo stare te Piramide, zar ne? — upita onaj isti.

— Kako ka? Poznaval sam i jednu jako mladu, ka je po sile otela, da se za nju oženim.

Ona posljednja:

Na Rijeci se najviše čuju ove dvije riječi: čarlatan i imbečile. I tako sam ja jednog dana čuo na Korzu ovaj razgovor:

— Vi ste mane rekli, da sam čarlatan. Dobro, neka bude; ja sam čarlatan. Ma znajte, da sam se ja moral mučit puneh dvajset let prej nego sam postal ča sam, to će reć — čarlatan. Vi pak, ki ste spudani imbečil, vi ste to bili još va materinoj utrobe. Sad vidite, va čem je diferenca!

I tako se ova dva svijeta: čarlatani i imbečili ne će moć nikada da slože. A možda i hoće, vejsiga, kako bi rekao vaš Jurina.

Rokac.

IZ BORUTA.

Vremenske prilike. - Tuča. - Radnje na željezničkoj pruzi.

Nikada ne dodje baš onako vreme, kako bismo mi želili, odnosno kako bi bilo najbolje za naša polja. Lanjske je godine bila prevelika suša, a ove godine u martu, aprilu i maju neprestana kiša i vlaga. Uvijek su se vukle neke oblačine pa smo bili željni ugledati sunce. Ipak smo nekako, iako ne kako treba, opravili svoje poljske radnje. Kad je počeo krumpir, a i fažol da izlazi iz zemlje, Učka se je zabijelila snijegom, a naša uvala pokrila mrazom tako da nam je pozebio skoro polovica fižola i krumpira, a i nešto grožđja. Kukuruz na sreću još nije bio nikao. Iza kišovitih vremena nadigli su se tamni mrki oblaci i 25. maja potukla nas tuča i nanesla veliku štetu svim usjevima, a naročito vinogradima. Iza tuče navalila nagla kiša i poplavila veći dio polja i dobrih sjenokoša. U nekim selima proti Buzetu je padala tuča još više nego kod nas, ali i kod nas je ostavila dobar trag svog otrova. Vinogradi su kazali vrlo lijepo, ali nas ovako rano ostavila nada.

Malo se dakle priradi kod kuće, pa sve treba kupovati, a novaca ni otkuda. Drvo nitko ne će sada da kupuje, a isto ni konjsko sijeno. Ko ima kravu ili vola teško proda, jer nema kupaca, a i cijene su vrlo niske. Za prehranu se zadužujemo dan za danom, a opet dug je zao drug.

Naša željeznička stanica se proširuje. Za rad će se potrošiti mnogo novaca. Gdje je u obitelji više radnih sila moći će tko ići i na radnju i zaslužiti koju liricu za pulentu i ne će trebati činiti dugove. No za seljaka je ovo godišnjo doba nezgodno, jer ne smije i ne može zanemariti poljske radnje. Zemlja je ona koja nas hrani, pa makar i jalovo. Ona će nas jedamput primiti, pa se nje i držimo. — **Borućani.**

IZ BUZEŠTINE.

Vrijeme, polje, svilci. - Skupo zobljenje trešanja.

Deset dana nismo vidili naoblačena neba. Vinogradi i usjevi su se za toplih dana lijepo razvijali. Trava je dozrela za kositbu, a i pšenica se počela žutiti. Sve lijepo, ali u nedjelju nas je posjetila oluja i kiša.

Svilce ovo godine ne gojimo, jer lanjske smo godine ostali prevareni. Još ni do danas nemamo plaćen svoj trud.

Inače ovdje kod nas ništa novo, sve mirno. Ali u toj mirnoći čuli smo ipak jedne večeri hitac iz puške. Ništa ne bi bilo, da hitac nije išao u metu. Na trešnju se popeo jedan mladić sa sinom od vlasnika trešnje. Hitac je mladića ranio u nogu. Tko je pucao nitko nezna. Karabinijeri marljivo istražuju. Ranjenika su prevezli automobilom u bolnicu u Trst, ali tamo ga nisu primili bez novčanog pologa, a život mu nije bio u opasnosti, pa su ga odvezli u puljsku bolnicu.

Ovdje je izašao proglas za borbu protiv muha. Ovo je pravo, jer muhe sve posmrade kamo dodju, a dodju svakamo prenoseći bolesti na hranu i na ljude. Osobito nose sušicu, koja je jako raširena kod nas i u cijeloj Istri. Muhe su naši pravi zločinci, jer prenose bolesti na čovjeka. Vrlo rado idu na ljudske bljuvotine, a odavle na hranu, a tako zaraženu hranu čovjek pojede. Pravo je dakle, da je vlada naredila da se imaju uništavati muhe i čuvati živež da ga ne okuže. Naši ljudi i naše gospodarice nek na ovu dobro paze, pa i naši trgovci osobito. — **Mladić.**

Širite „Istarsku Riječ!“

Franina i Jurina

Fr.: ...a je već deset let od onega?

Jur.: Od česa?

Fr.: Od onega rebelijona va Rakežburge. Ča nisi čital va «Pikole?»

Jur.: Aj sam.

Fr.: Pak ča govoriš: je l ono bilo onako ali još kako drugačije?

Jur.: Bilo je onako i — svakako. Ki bi znal sada povedet sve, kako je bilo!

Fr.: «Pikolo» hvali i nas i govori, da smo i mi bili dobri rebilijonisti.

Jur.: Jezero milijun vrazi, da smo bili. I još kakovi! I to nesamo vi va Rakeržburge, nego i mi va Foizbege. To su bili dva rejimenta, ki bi se mogli zvat: rejimenti — Pustimesmirom. Ča se j' sve delalo za ne proć na frontu! I to već s prvega maha, čim je rat započel.

Fr.: Da ne bi nego one silneboli, ke smo govorili da imamo! Ki je kada čul ale znal za svi oni lungešpici i toliki drugi katari!

Jur.: A kade su one silne druge boli, od keh nismo prej ni sanjali! Kada god bi se čulo da je kega kakova bol oslobodila od marškumpaniji, valje bi se ki ta našal, ki bi rekal, da i njemu to škodi. Spamećujem se, kako da je čera bilo, kada j' ono jedan mladić, zdrav kako jaje, prišal na Mušterung i rekal, da ima, da mi prostiš — kilu. Duhtori ga vrte levo, vrte ga desno, obašli su ga na sve mile strani, zgora i zdola, ma — kili ni i ni. Pita ga duhtor: kade j' ta vražja kila? Brižan fantina, ne zna ča bi rekal ni ne rekal, najzada zabode prst v uho i spregovori: — Ja mislim, da mi mora bit negde v uhe, aš mi nutre lih neč brči.

Fr.: Ala tužan čovek, kamo j' zašal! Ma j' moral z goru kopiti na frontu, ča ne da je?

Jur.: Aj, ni, zač su duhtori obnašli, da j' nemast, pak su mu dali neku lahku službu. Kasneje, kada smo jedanput skupa prišli, rekal sam mu: — Ma ki ti je zlodej dal na pamet reć, da imaš kilu v uhe? A on mane: — Ja — ča ćete, da vam rečem! Otkada se ja spamećujem va našoj kuće i va našem sele v Istre se znalo ma baš za nijednu bol. Pridem gore i vidim, kako svi govore, da su bolni, samo da se škapulaju od marškumpanije. Neki kašlje, neki pljuva, neki stoji, kako da će rodit — i ča ću, ča ne ne ću — zibral sam kilu.

Fr.: I dobro j' pasal. I takovi smo svi bili. I oni naši na fronte. Čim bi kemu kakova šćenza preletela v oko, ala, već se je meldal marot — a fronta neka spi. Nego joh je bilo i va kadre, največ zadnje leto, kada ni j' bilo već ča jist.

Jur.: A tako j' bilo i drugde. Cela Austrija ni va ono vreme bila drugo nego jedan strahovito veli stumišina, ki je samo krulil od glada. Ja sam odvavek govoril: da joh ti ga zemlje, ka mora živet s praznem štumihom. Prej ale kasneje mora propast. Zato sam ja napred znal, ča će se dogodit, da će najme sve vrag zet.

Fr.: I zel je. Ma za svem tem, mane već puti prihaja na pamet oni Rakeršbug. Bili smo već puti lačni, ma smo kadakoder bili i pravi hudobe. Ala ma smo se napivali va ono vreme!

Jur.: Bormića, smo. Baš kako ono «Pikolo» piše. Pivalo se hrvatski i talijanski, i sve pod nos onem cugsfirerom i kapuralom, ki su nas gjedali kako pasi mačke.

Fr.: Nisu svi, ne. Bilo ih je, ki su bili veći lumenti nego ča smo mi bili. I držali su s nami. I čuvali su nas brižni i od fronti, zač su znali, da bi nam bilo teško poć se tuć i ubijat za nekega, ki nas mrzi i kega i mi mrzimo.

Jur.: Tako je. Najzada naši ljudi su lepo pokazali, da njim ni baš teško ni umret, osobito, ako je vredno da se za neč glavu zgubi.

Fr.: To se je najbolje videlo va maje leta 1918. — to će reć pred deset let, kada smo ono svi skupa storili rebelijon. Mismo, istina, bili lačni, ma nam je i neč drugo po glave hodilo, zato smo i stovili, ča smo storili. Ni šlo sve, kako smo sami želeli, ma smo pokazali, da nismo ni mi janjčići. Koliko nas je ono bilo, ki smo se ono puntali?

Jur.: Jedno pet tisuć.

Fr.: «Pikolo» govori, da je najprvi počel ... slovenski kapural Melihen. Je to on ... je jedan dan držal jedan veli, ...njeni govor, od kega malo manj da smo svi ponemeli?

Jur.: To je bil on, ma su ga brzo zaprli, njega i toliki drugi kapurioni.

Fr.: Su, ma nato je rebelijon komać počela. Ka potrkanja! Ča su onu noć i drugi dan videle one kazarmi, one kacelarije, oni magazini! To ni bilo, nego: ala ki će bolje! Neka se ruši. Nego ča ćemo? Sila je vrag, i neki je moral to platit.

Jur.: I platilo je osam njih. I kako krvavo. Melihen, Udovičić i drugi. Ja sam ih videl, kada su ih peljali na mesto, kade su pucali na njih. Bilo ih je lepo videt. Hodili su kako na pir. Pivali, smeli se, davali drugem koraja. Ja još nisam videl onakoveh ljudi. I vapili su: Živio! Na zdar! Eviva! A kad je dana zapoved, da se na njih puca, jedni su zavapili: Živila Jugoslavija! a Goričan Maniaco: Viva Italia!

Fr.: To su bili strašni dnevi. Njih ni moguće pozabit.

Jur.: Baš pozabit!

IZ DANA.

Blagajna na nesreće u marvogojstvu.

Prošao je lijepi broj dana a da se nije čuo glas iz naših krajeva. Akoprem se nijesmo toliko vremena javili, ipak smo još u životu. Borimo se svakim danom za naš svagdanji kruh. Brinemo se za naše gospodarstvo, gledamo da dodjemo do čim većeg blagostanja. Ove zadnje dane riješili smo si jedno vrlo važno pitanje, koje je stajalo već više godina na našem dnevnom redu da se riješi. Stvar je u tome: Mi imamo lijepi broj marve, a kako nemamo lijepih ravnica, da bi marva mogla bez štete pasti, jer je previše kamenito, svake godine imali smo po koju nesreću. U tom slučaju je morao dotični seljak sam trpjeti štetu. Kao što smo gore naveli, mi smo se u ovoj stvari složili i pitanje riješili tako, da od sada neće trpjeti štetu samo jedan nego ćemo svi zajednički svaki po malo i lakše. Mi smo medjusobno ovako zaključili: procijenili smo našu marvu po vrijednosti i na ovu vrijednost po svakoj stotini lira dali po 2 lire u jednu blagajnu. Iz te će se blagajne isplatiti šteta, kad se bude desila kakva nesreća. Na ovaj način smo sakupili lijepu svoticu novaca, koja će nam dobro doći. Ovo je bila jedna stvar od velike važnosti i od velike koristi za nas seljake. Kaže se: Danas meni, a sjutra tebi; složna braća kuću grade a nesložna kuću ruše.

Više seljaka.

Razno

Proslava grahovske bitke. — Na Cetinju je prošlih dana proslavljena 75-godišnjica grahovske bitke. U svečanostima je učestvovalo 27 boraca iz ove bitke. Sve su to borci sada već stari do 100 godina, pa su neke morali i nositi. Na proslavi bile su priredjene razne sokolske i vojničke svečanosti, a i stara grahovska zastava, pod kojom su Crnogorci vojevali protiv Turaka, prenesena je na svečan način u bivši crnogorski dvor.

Osuda razbojničke družbe Prpića Malog. Prošle je sedmice na zagrebačkom sudu uz veliko učestvovanje općinstva proglašena osuda razbojničkoj družbi Prpića Malog. Izrečeno je šest smrtnih osuda, pa su sudjeni na smrt vješanjem: Pavle Prpić Mali, Ibrahim Krkić, Nikola Brdarić, Mijo Vrbanac, Marijan Krmpotić i Franjo Smojver. Nadalje su osudjeni Mile Vuković na doživotnu tamnicu, Nikola Budak na kazan robije od 15 godina, a Jure Prpić Cigo na kazan robije od pet godina. Optuženi su saslušali osudu mirno, blijedi poput krpe. Branitelji osudjenih uložili su protiv osude priziv i ništovnu žaobu.

Odredbe za ženske u Madžarskoj. — Madžarski ministar unutrašnjih djela dao je ovih dana odredbu, koja odredjuje, da djevojčice ispod 14 godina moraju nositi duge suknje do gležnja. Sekretarice, stenografkinje, sobarice i poslužnice moraju imati najmanje 40 godina da ostanu i dalje u službi. U javna svratišta kao u kavane i restauracije ne smiju doći ženske ispod 40 godina, ako nisu u pratnji muškarca. Na ove odredbe je ponukala madžarskog ministra velika raskalašenost u Budimpešti. Novine javljaju, da prvo mjesto u samoubistvima zauzimlje Budimpešta. I zaista jedne same sedmice uzela si je život u Budimpešti 41 osoba. Radi toga je ministar zabranio novinama da pišu o samoubistvima.

Vanredan izum. — Ljudskom rodu danas nije više ništa daleko, jer evo najnoviji letovi aeroplanima vežu u kratko vrijeme i najudaljenije dijelove svijeta. No jedno je za čim se teži, da brzine budu što veće. I tu sad ljudski um smišlja razne izume, kako da pospješi ovu brzinu. Ovih je dana oproban jedan takav izum, koji je pobudio divljenje čitavog svijeta. To je tako zvani raketni automobil, koji je izgradjen u jednoj berlinskoj tvornici. Taj automobil juri uz silnu buku, a iza sebe pušta ogromne mlazove dima i plamena. Kod pokusa je automobil razvio brzinu od 190 kilometara na sat. Izumitelj tvrdi, da će kod drugog pokusa usavršiti kola tako, da će razvijati brzinu od 400 kilometara na sat. Jednako se radi i na izgradnji jednog raketnog aeroplana, kojim bi se moglo iz Berlina u New York doći za pet sati.

Strašni požari petrolejskih izvora. Kod Ploeštia u Rumunjskoj radnici su bušili jedno veliko novo petrolejsko vrelo. Nenadano je došlo do eksplozije, koja je bila tako strašna, da je aparat za bušenje, težak više desetaka hiljada kilograma, bačen na stotine metara daleko. Navro je nato iz zemlje silan plin, koji se upalio, a požar se nevjerojatnom brzinom proširio na osamnaest susjednih izvora. Plamen, koji je buknuo iz pojedinih izvora, bio je do 100 metara visok, a 20 širok. Šum kod izgaranja je tako velik, da na kilometar udaljenosti čovjek ne čuje sam sebe. Šteta iznosi do 60 milijuna leja. Najstrašnije je kod svega, što se ne može ni pomišljati na gašenje radi strašne vrućine, a stručnjaci drže, da bi taj požar mogao potrajati i tri mjeseca, jer su tolike zalihe plina skupile se pod zemljom.

Silno bogastvo Amerike. — Po jednoj statistici, čiju podaci su objavljeni posljednjih dana u New Yorku, bogatstvo Sjed. Država iznaša danas nešto oko 430 bilijona dolara, što znači za 4.400 po sto više, nego ju ta zemlja imala 1850. godine. Isti podaci pokazuju, da je željeznička pruga u zemlji porasla sa 93.296 milja u 1890. na 250.000 milja. Vrijednost amer. tvornica porasla je u isto vrijeme sa 9.372.379.000 na 62.700.000.000 dolara. — I unatoč svemu tome, danas je u zemlji, kako drugi podaci tvrde, do četiri milijuna besposlenih radnika...

Teška avijatička nesreća. — Na tri kilometra od Kölna u Njemačkoj pao je neki dan jedan putnički aeroplan, koji je letio iz Berlina u Pariz. U plamenu aeroplan se srušio na zemlju i trojica putnika našli su smrt pod ruševinama.

Vozni red korijera Rijeka-Bisirica i natrag.

7.—	17.15	Rijeka	9.20	20.—
7.15	17.30	Preluka	9.15	19.40
7.20	17.35	Matulji	9.10	19.35
7.25	17.40	Jušići	9.05	19.30
7.30	17.45	Jurdani	9.—	19.25
7.35	17.50	Permani . . .	8.55	19.20
7.45	18.05	Rupa (raskršće)	8.45	19.10
7.47	18.07	Rupa	8.43	19.08
7.50	18.10	Jelšane	8.40	19.05
7.55	18.15	Dolenje . . .	8.35	19.
8.05	18.25	Kozec	8.25	18.50
8.10	18.30	Bisirica	8.20	18.45

U nedjelja korijere ne idu. Cijena od Rijeke u Bisiricu ili obratno je 10 lira po osobi. Listić za vožnju tamo i natrag vrijedi 18 lira. Sa svake postaje izdaju se listići za tamo i natrag. Djeca do 6 godina plaćaju polovicu. Korijere prevažaju i robu.

Promijena prezimena

Ghersanich u Ghersani
Ghersich u Ghersi
Ghersevich u Gherseni
Ghersinich u Ghersini
Gersentich u Ghersenti
Ghersettich u Ghersetti
Gherzan u Chersano
Giacaz u Giacca
Giacich u Giassi
Giacovaz u Giacovani
Giacopcich u Gicopi
Giadresisch u Giadressi
Giakeglia u Giacheglia
Giambog u Giambo
Gienhel u Genchelli
Cikovic u Cicco
Gilbert u Gilberti
Giugovaz u Meriggioli
Giuratich u Giurati
Giuressich u Giuressi
Giurgevich u Giorgi
Giurgiovich u Giorgi
Griurich u Giuri
Giuricich u Giurini
Giurincich u Giurini
Giurissevich u Giurissi
Giurman u Giormani
Giurovich u Giuri
Giustincich u Giustini
Gladich u Gladi
Glavar u Galvari
Glavaz u Galvani
Glavich-Glavic u Clavi
Glavicich u Clavi
Glessich, Glessic u Glessi
Glos u Glossi
Glosich u Glossi
Glussich u Lussi
Glustich u Giusti
Gobbich u Gobbi
Gobbo-Ivanovaz u Gobbo-Inano
Gobbo-Tonetich u Gobbo Tonetti
Goiach, Goiak u Goia
Goitan u Goitani
Goitanich u Goitani
Golojka u Goloica
Golcich u Golgi
Golesich u Gollessi
Golian u Gogliani
Golob-Gollob u Colombo
Gobich-Colombin u Gobbi-Colombin
Gombac, Gombach u Gombacci
Gomizel u Gomisello
Gornik u Gorni
Gosler u Gosileri
Gostinzar u Gostini
Govich u Govi
Grabar u Garbari
Grebaz u Gherba
Grabrovich u Garboni
Gracalich u Graccali
Grach u Gracco
Gradisar u Gradisari
Grahonja u Gracogna
Grandich, Grandisevich u Grandi
Granduz u Granduzzo
Granig u Grani
Grasser u Grassi
Grasich, Grassl u Grassi
Gribac u Gherba
Grdina u Gherdina
Grdnic u Gherdini
Grebio u Grebello
Gregorich, Gregoric u Gregori
Gregorinich u Gregorini
Gregorec u Gregori
Gregorovich u Gregori
Gripparich u Grippari
Grisanaz, Grisancich, Grisanich, Grisancich, Ghersancich u Grisani
Grisettich u Grisetti
Grisonich u Grisoni
Grisancich u Grisani
Grizon u Grison
Gropaich, Gropajc u Groppa
Grosdanich u Gressiani
Grossich u Grossi
Grotan u Gortani
Grozdanich u Grossiani
Grozich u Grossi
Grsich u Ghersi
Grubich u Rubbi
Grubissich u Grubissi
Grudich u Grudi
Grzancic, Grzancich u Grisani
Grzevich u Ghersevi
Grsinic u Ghersini
Gugnaz u Gugna
Gulich u Gulli
Gusich u Gussi
Gustincich u Gustini
Guzovich u Gusoni
Galaz u Gabassi
Gaglianich u Gagliani
Gaimovich u Gaimo
Gallesich u Gallesi
Galossich u Gallossi
Gambettich u Gambetti
Garbaz u Garbassi
Garcich u Garsi
Gasparinich u Gasparini
Gaspercich u Gasperi
Gasportich u Gasparotti
Geli u Gelli
Gellecich u Gellessi
Gellich u Gelli
Gelussich u Gellussi
Gerbec u Gherbetti
Gercovich u Gerconi
Gerdevich u Gherdevi
Gerlica u Gerlizza
Gerolimich u Gerolimi
Gerolinich u Gerolini
Gertetic u Ghertetti
Gerzelj u Ghersellі
Ghersincich, Ghersinich u Ghersini
Gherbavaz u Gherbassi
Gherdassich u Gherdassi
Gherdovich u Gherdoni
Ghergatich u Gregatti
Hergorinich u Gregorini
Ghermech u Germe
Ghersancich u Ghersani
Ghersettich u Ghersetti
Ghersevich u Ghersoni
Ghitz u Ghizzi
Giacofcich u Giacopi
Giacomincich u Giacomini
Giacovassich u Giacovassi
Giacovincich u Giacomini
Giacovaz u Giacovassi
Giadrossich u Giadrossi
Giagodich u Giagodi
Giassetich u Giassetti
Giursich e Jursich u Giorgi
Gladulich u Gladioli
Glavan Glavanich u Galvani
Glavinich u Galvini
Gletich u Geletti
Gliubicich u Lubini
Gluscich u Lussi
Gobec u Gobbi
Gonich u Goni
Gorenz u Goreni
Gorianz u Goriani
Graber u Grabari
Grabli u Gralli
Granzenich u Granzini
Grbec u Gherbessi
Guzich u Guzzi
Gvardijancich u Guardiani
Grca u Ghersa
Grdevic u Gherdeni
Grgic u Greghi
Gril u Grillo
Grilj u Grilli
Grolimich u Gerolimi
Grosettich u Grossetti
Grubessich u Rubessi
Grzelj u Ghersellі
Guardjancich u Guardiani
Gurian u Goriani.

Slovo H.

Habianich u Fabiani
Hagli, Haglich u Agli
Halat u Alati
Harbich u Garbi
Harzarich u Garzari
Herbich u Checchi
Hederich u Ederi
Hek u Checco
Hekich u Checchi
Herman u Ermani
Herro u Ferro
Hersich u Chersi
Hertisch u Erti
Hervat u Crevato
Hervat, Ervato, Hrovato u Crevato
Hervatich u Crevati
Hervatin u Crevatini
Herzig u Graziosi
Hlabetio u Flabetti
Hlai u Clai
Hlapcich u Clappis
Hodei u Odelli
Hodnig u Godini
Honovich u Fonni
Hoppe u Coppe
Horobat, Crovat u Crovato
Clabetich u Flabetti
Horvat u Crovato
Horvatich u Crovati
Hralio u Cralli
Hrast u Rasti
Hrastich u Rasti
Hrastina u Crestina
Hreglia u Reglia
Hrelia u Reglia
Hregliak u Reglia
Hrvat u Crevato
Hrvatin u Crevatin
Huber u Uberti
Haracich u Caracci
Haresich u Aressi
Harsich u Arsi
Herach u Fera
Hereeg u Ercelli
Herrich u Errico
Hlaccia u Laccia
Hociancich u Coriani
Hoedel o Hodl u Edel
Hoglievina u Coglievina
Homen u Gmen
Horvatin u Crevatin
Hoverka u Ovorca
Hrabar u Garbari
Hrabrich u Gabri
Hreglich u Relli
Hrescak u Crescia
Hrevatin u Crevatin
Hrovat u Crovato
Hrovatin u Crevatin
Hrusch u Cruscio
Hrvatic u Crevati
Hussan u Ussani.

I.

Iacaz u Giacca
Iacovcich u Giacomi
Iacus u Giacuzzi
Iadreschich u Giadreschi
Iagodich u Giagodi
Iakomin u Giacomin
Ian u Giani
Iappel u Giappelli
Ichich u Iechio
Iecnich u Iecini
Iederlinich u Ederini
Iedinaz u Ghedina
Iedreicich u Giadressi
Iekic u Gecchi
Ielcich u Gelsi
Iellen u Gelleni
Ielencovich u Gelenio
Ielenich u Gelleni
Ielenovich u Gelleno
Ieletich u Gelletti
Iellicich u Gellini
Ielofcich i Ielovcich u Geloni
Ielusic u Gelussi
Ienscik u Gensi
Ienzerovich u Genzero
Ierbulla u Erbulla
Iercinovich u Ercino
Ierich i Ieritsch u Gerico
Ierko u Gerico
Ierman i German u Germani
Ieromcia u Geromella
Ierencich i Ierensich u Geroni
Ilsich u Gissi
Ignac u Ignagi
Ilibasich u Illibassi
Illich u Gilli
Ilusicg u Ilusi
Iob u Giobbe
Ionco u Giongo
Iop u Gioppi
Iost u Giusti
Iovancevich u Giovannini
Ivancovich u Giovannoni
Iovčich u Giovi
Iskra u Isera
Issich u Gissi
Ispirovich u Ispiro
Iuch u Ughi
Iugovaz u Meriggioli
Iuran u Giurani
Iuranich u Giurani
Iuranovich u Giurano
Iurassich u Giurassi
Iurcich u Giurchi
Iurcinovich u Giurcino
Iurcovich u Giurco
Iuressich u Giuressi
Iurctich u Giuretti

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Ročko društvo za štednju i zajmove
regist. zadruga na neogr. jamčenje
u Roču

POZIV
na
redovitu glavnu skupštinu
koja će se obdržavati
dne 29. junija 1928., u petak, u 10 sati prije podne na Ročkom kolodvoru, u kući g. Kosa

DNEVNI RED:
1. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine.
2. Izvješće Upravnog odbora.
3. Izvješće Nadzornog odbora.
4. Čitanje i odobrenje obračuna za godinu 1927.
5. Čitanje revizijskog izvješća.
6. Slučajnosti.

NB. - Ako u odredjeni sat ne bude prisutan dovoljan broj članova, skupština će se obdržavati pola sata kasnije bez obzira na prisutan broj članova.

ODBOR.

Ortopedijski Institut A. ZECCHI
Via Roma 31 — TORINO — Primo piano nobile

Aparat Zecchi ozdravljuje
ERNIJU
(KILU)
Važna izjava jedne gospodje iz Rovereta

«Bolesna po prilici 3 godine od velike ernije bez nade da ću se ikada ozdraviti, savjetovana da kušam

aparat Zecchi

kušala sam i danas se osjećam vrlo dobro, zdrava sam i mogu da obavljam sve svoje poslove bez da osjećam ikakvih boli.

Zahvaljujem javno mojem dobročinitelju ortopediku A. Zecchi iz Torina te ga preporučujem svima koji bi trebali njegove pomoći.»

FERRARI CLEMENTINA
Rovereto per Lissanella, No. 93
(Provincia Trento).

Javljamo, da će taj ortopedik sa svojim vriještnim aparatom pohoditi dolje naznačena mjesta i biti na raspolaganje svima, koji ga potrebuju.

Gorica: Srijeda 11. i četvrtak 12 jula u «Albergo Angelo d'oro».
Trst: Petak 13. julija u «Albergo Moncenisio».
Pula: Subota 14. julija u «Hotel Miramare».
Zadar: Nedelja 15. i ponedjeljak 16. julija. u «Albergo Vaporetto».
Rijeka: Utorak 17., i srijeda 18. julija u «Albergo Riviera».
Sv. Petar na Krasu: Četvrtak 19. julija u «Albergo Rebec».

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

„LA BLOCCHISTA TESSILE"
Via Madonnina 8 - TRST - Via Madonnina 8

Nastavlja se razprodaja u Via Madonnina 8 u trgovini „LA BLOCCHISTA TESSILE" velike množine robe, po veoma niskim cijenama.

Evo spisak nekojih cijena:

PAMUČNA ROBA

Platno Madonna extra	po L. 1·90	m
„ domaće, teško	„ 2·50	„
„ irlandsko	„ 2·90	„
„ za plahte 150 cm . . .	„ 4·75	„
Ubrusi macramé	„ 1·90	komad
„ teški	„ 1·90	„
Kupaći ubrusi	„ 5·90	„
Rupčići muški, veliki	„ —·70	„
„ „ mješ. platno . .	„ —·90	„
Stolnjaci flandrski 6p	„ 4·90	m
Mali ubrusi teški	„ 1·75	komad

ČARAPE

Čarape muške, debele . . .	po L. —·95	par
„ „ fantazija . .	„ 1·25	„
„ „ iz vune . . .	„ 2.90	„
„ „ škotska nit . .	„ 3.50	„
Pokrivači, mješana vuna . .	po L. 12·90	komad
Platno za strunjače (štramace)	„ 2·80	m
Panama za muške košulje . .	„ 2·50	„
Popelin svilen za košulje . .	„ 5·50	„
Kuhinjske krpe	„ 2·95	„

„LA BLOCCHISTA TESSILE"
TRST, VIA MADONNINA 8

Broj 26 Poštanski tekoči račun. (Conto corrente con la poste) **U Trstu, 28. junija 1928. - God. VI.** Pojedini broj 25 cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

GOVOR NAČELNIKA VLADE.

U petak se je držao u velikom kazalištu Augusteum u Rimu prvi kongres fašističke industrijske konfederacije. Preko 4000 industrijalaca iz cijele Italije došlo je na kongres. U 4 sata poslije podne došao je na otvorenje kongresa načelnik vlade on. Mussolini u pratnji državih podtajnika Bianchia i Giunte te tajnika fašističke stranke Turatija. Otvorio je kongres predsjednik industrijske konfederacije, koji je iza pozdrava naglasio tijesne veze, koje spajaju talijanske producente s fašizmom i njegovim etičnim i socialnim idejama. Zatim je naglasio, da ovaj kongres ima da pokaže svijetu, da su talijanski industrijalci solidarni s načelnikom vlade i njegovim režimom. Na koncu je podao podatke o stanju konfederacije. U konfederaciji je učlanjeno 49 saveza sa 96 sindakata i 66.557 poduzeća te sa oko 355.000 obrtnika.

Iza Bennija je preuzeo riječ načelnik vlade on. Mussolini. Odmah je napomenuo, da je ovaj kongres zapravo sastanak fašističkog karaktera. Naglasio je neophodnu potrebu sudjelovanja stranke i industrijalaca. Govorio je o moralnom položaju fašističkih industrijalaca obzirom na ustav rada. Režim je industrijalce postavio u prve redove boraca za preuredjenje kapitalističkog gospodarstva u korporaciju. Veli da nema više onog kapitaliste, kako su ga opisivali prethodnici socijalizma. Sudjelovanje industrijalaca sa fašističkom strankom i režimom nije utemeljeno samo u zakonima i volji, već najjasnije u sadašnjem razvoju talijanskog gospodarstva. Radnici predstavljaju vojsku, gdje su industrijalci oficiri, koji vode vojnike k pobjedi. Radnici se u fašističkom smislu više ne iskorišćuju, već sa industrijalcima suradjuju u proizvodnji za duševno i materialno blagostanje.

On. Mussolini je nastavio: «U vrijeme krize od koristi je za radnike, da primu sniženje svojih plaća, ali kad kriza mine, bit će od koristi industrijalcima, da plaće opet povise i da se položaj izjednači. U Italiji ne može biti govora o visokim plaćama, kao što su plaće radnika u Fordovim fabrikama automobila u Americi, ali ne smiju biti ni niske, jer bi se tako snizio konsum širokih masa na štetu same industrije. Radi toga su i potpunoma opravdane i na mjestu radne pogodbe, sklopljene na temelju ustava rada.

Prešao je zatim na pitanje svjetske gospodarske krize. Označio je svjetski rat kao medju izmedju jedne i druge vrste krize. Prije su se krize pojavljivale u ograničenom opsegu, sada je gospodarska kriza obuhvatila cijeli svijet. Ali te krize polagoma nestaje. Dokaz je tome miroljubiva politika, koja se vodi medju pojedinim narodima. Osim toga dokazuje i socialni mir. Iza štrajka engleskih rudara nema više razredne borbe u Evropi u tako opširnoj mjeri. Ruska revolucija se je svršila s ustanavljanjem novoga državnoga kapitalizma. Neoborivi dokaz, da gospodarska kriza polagano nestaje je stabilizirani tečaj lire radi stabilizacije francuskog franka. Osudio je svaki pokušaj, da se počne prodavati talijanska valuta s nakanom da se postigne sniženje kurza. Vlada ne bi bila vrijedna da opstoji niti jednog časa, kad bi učinila takovu ludost. Kao dalnji dokaz nestajanja krize je naveo pitanje dugova i reparacije, što ima biti u kratko vrijeme uredjeno, pa mogućost da se opet osvoji ruski, indijski i kitajski trg. Vlada gleda da olakša tu krizu svim mogućim sredstvima, ustanavljivanjem kreditnih zavoda i javnim radnjama. Jedina poteškoća u javnim radnjama su ceste, ali on je u tančine proučio nacrt novih cesta i odobrio ga.

Što se tiče poreza načelnik vlade je izjavio, da osim u slučaju neočekivane potrebe porezi ne će biti povišeni, pače ako bude moguće će se i sniziti. Dosada ih je vlada dovoljno snizila i godišnji dohotci od poreza su se snizili na 1260 milijuna lira. Konačno je dao prisutnim industrijalcima uputu, da solidarno i otvoreno suradjuju sa tehničkim profesionistima i radnicima i neka se tjesno vežu na poljodjelstvo, koje je podloga talijanskom narodnom gospodarstvu. Kao što su radnički, tako moraju biti i sidakati industrijalaca ponosni, da suradjuju u radikalnom preokretu novog nacionalnog života, disciplinirano i punom sviješću.

Na više mjesta bio je govor on. Mussolinija prekinut odobravanjem i sakupljeni kongresisti su ga primili velikim oduševljenjem.

Sjednica intersindakalnog odbora. — U Rimu se je sastao osredaji intersindakalni odbor pod predsjedništvom on. Turatija. Odbor je uzeo u pretres izvještaj, što ga je podala fašistička trgovačka konfederacija, a u kojem se govori o uvedjenju stalnih cijena po svim pokrajinama Italije.

Ministar pravosudja u Parizu. — Prošle sedmice je ministar pravosudja on. Rocco otišao u Pariz na kongres za medjunarodno privatno pravo. Na stanciji u Parizu ga je dočekao talijanski generalni konsul i viši činovnici poslanstva u Parizu.

«Foglio d'Ordini» za inozemstvo. — Tajništvo fašija u inozemstvu je zaključilo, da sa prvim jula počne izdavati službeni list «Foglio d'Ordini» za inozemstvo, kaošto je taj list službeni organ za stranku u Italiji. List će izlaziti dva puta na mjesec.

Osudjeni komunisti. — Prošle sedmice je posebni tribunal osudio sedam komunista na razne kazne. Najprije se vodila rasprava proti trojici komunista iz Genove. Bili su zatvoreni, kad su se prošle godine vraćali sa jednog tajnog sastanka i kod njih su se našle tiskanice revolucionarnog sadržaja. Dva su bila osudjena na dvije godine zatvora, a jedan je bio oslobodjen. Zatim se vršila [rasprava] proti sedam komunista iz [...] Torinese, jer su razdjeljivali [...] letaka i brošure revolucionarnog sadržaja [i o]držali tajne sastanke. Neki Del Gre[co] je bio osudjen na 7 godina zatvora, [...] Bosco na 6 godina, Chiavanelli na [...] godine, braća Volpatti na jednu godinu, a ostala trojica su bila oslobodjen[a].

Konferenca Male Antante. — U petak se [za]ključila u Bukureštu konferenca Male Antante. Najveću pažnju je javnost posvećivala, kako će se Mala Antanta odnositi [u] pitanju madžarske propagande za [promj]enu granica. O tom je na konferenciji izdana rezolucija, koja veli, da će države Male Antante nepopustljivo, mirno i [je]dinstveno nastaviti zajedničku politiku, koju vode već 10 godina i da su pripravne da se suprostave svim silama svakom pokušaju za promjenu teritorijalnog položaja, odredjenog trianonskom pogodbom o miru.

Nobile spasen. — Prošle srijede je talijanski aviatičar Madalena našao Nobilovu skupinu i bacio im najpotrebitije stvari sa padobranom. Budući da se nije padobran otvorio išao je po drugi put sa Penzom pa su oba talijanska aeroplana spustila Nobilu živežne namirnice i akomulatore za radio. Švedska ekspedicija je poslala nad Nobilovu skupinu jedan aeroplan da razvidi, ne bi li se moglo spustiti na [led] gdje je Nobile. Zatim se ekspedicija od dva hidroplana i jednog aeroplana na saonicama uputila prama Nobilu. Lundborg je sa aeroplanom na saonicama pristao uz Nobila i uzeo generala, odvezao ga na hidroplan, a sa hidroplanom odvezli ga na brod «Città di Milano». Lundborg se opet povratio, da digne jednog od Nobilove skupine, ali se je kod spuštanja prevrnuo i nije se mogao više dignuti. Mora da popravi par dana aeroplan i da čeka, da mu bace saonice. Inače će doći drugi aeroplan, koji će dignuti po dva čovjeka i tako brzo spasiti Nobilovu skupinu.

Za Amundsena se ne zna ništa već osam dana. Išao je u potragu za Nobilom, a nije nikome rekao, kojim pravcem ide. Sad je sva napetost uperena Amundsenu, da se spasi. U zadnji moment dolaze nepotvrdjene vijesti, da je ruski ledolomac «Krasin» uhvatio poziv od Amundsenova aparata «Latham».

Strašno umorstvo u narodnoj skupštini u Beogradu

Prošle srijede odigrali su se u narodnoj skupštini krvavi dogodjaji, koji su iznenadili i duboko potresli svu javnost. Radikalski narodni poslanik, Crnogorac Puniša Račić ubio je u narodnoj skupštini dva poslanika hrvatske seljačke stranke Pavla Radića i Djuru Basaričeka, a teško ranio Stjepana Radića, Dra Ivana Pernara i Ivana Grandžu. Ovaj strašan čin svrnuo je pažnju cijelog svijeta na Jugoslaviju. Žrtve divlje strasti i zločinačke neobuzdanosti i proliće bratske krvi potaknuti će sve svijesne jugoslovenske rodoljube na preporod duha u znaku bratstva i ljubavi.

Kako je došlo do pucnjave. Kako smo već u zadnjem broju Istarske Riječi javila opozicija t. j. Seljačko-demokratska koalicija (Radić - Pribičević) vodila je oštru borbu proti vladi Velje Vukićevića sprječavajuci rad u skupštini dugim raspravljanjima o zapisniku predjašnje sjednice i ne davajući mogućnost vladi da stavlja na dnevni red svoje predloge. Na skupštinskim sjednicama iz stvarnih raspravljanja prelazilo se je i na lična objašnjavanja, pa opozicija nije birala izraza u napadajima na pojedine poslanike vladine većine. S druge strane nekoji poslanici radikali prijetili su opoziciji, da će platiti svojim glavama, ako ne prestanu vrijedjati i ne prestanu ometavati rad u narodnoj skupštini. U zadnje su se vrijeme vodili pregovori, da opozicija odustane od sprječavanja rada i premda nisu prvi pokušaji uspjeli i kod vlade i kod opozicije bilo je naklonosti, da se predje na miran i koristan rad u skupštini. Ali nadošao je dan, kome se nisu nadali.

U srijedu se je ujutro po običaju vodila u narodnoj skupštini rasprava u zapisniku. Opozicija je napadala pojedine radikalske poslanike, medju njimi i Crnogorca Punišu Račića, koji da je rekao, da ne će biti mira, dok ne ubiju Stjepana Radića. Nastaje silna galama, pa je predsjednik skupštine dr. Perić morao da prekine sjednicu. Nu u silnoj uzrujanosti poslanici su i nadalje kad se sjednica nastavila jedan na drugoga napadali. Osobito je žestok bio Puniša Račić i Dr. Pernar. Puniša Račić je rekao, da on je pljeskao Tomi Popoviću radikalu, kad je kazao, da ne može da podnese uvrede, kad ga nazivlju stokom i kad je kazao da će i svojom krvlju oprati tu uvredu.

Žestoka diskutiranja pred samim činom. Račić veli, da se u skupštini sistematski napada sve što je srpsko. Od kako je postav čovjek, on veli, da je uvijek vodio računa o interesima svoje domovine. Narod da nije nikad bio u većoj opasnosti nego što je danas, kad se ovako radi od strane opozicije. Izjavljuje da se s ovakovim ponašanjem opozicije i uvredama od strane Stjepana Radića ruši njihov ugled, ugled države pred inostranstvom. Dra Pernara (Radićevca) revoltira ovaj govor Puniše Račića i on sav gnjevan viče: Ovo je dostojno jednog čovjeka! A Račić: Izjavljujem pred svima, da nikada srpski interesi, kad ne pucaju puške i topovi, nisu više bili dovedeni u opasnost nego sada. (Žučni protesti sa strane Radićevaca i Pribičevićevaca). Račić: I gospodo, kao Srbin i narodni poslanik, prema svojoj naciji i otadžbini otvoreno kažem da ću upotrebiti i drugo oružje, kad treba zaštititi interese srpstva i naše časti. (Upadice: Škandal što ovaj govori!

Pribićević: Hoćete da se i u Londonu čuje, da se ovdje prijeti oružjem. Dr. Pernar: Neka Evropa čuje, kud su Hrvati i Prečani došli. Neka Evropa to čuje! Traje velika galama i medjusobno prepiranje. Predsjednik neprestano zvoni. Dr. Perić poziva Punišu Račića da završi i upozorava ostale poslanike, da budu mirni. Puniša Račić usred najveće galame nastavlja: Nema par godina kad je trebalo da se naša država konsolidira, kad je trebalo da naš narod iskoristi, što je stekao u ratu svojim junaštvom i vjernošću prema saveznicima. Sve dotle, dok je jedan dio našeg naroda i naše države... Čuju se žučni protesti od strane seljačko demokratske koalicije.

Nastaje ponovno velika galama. Mnogi poslanici napuštaju svoja mjesta i okupljaju se oko stenografskog stola. Primjećuje se velika uzrujanost kod Radićevaca stranke seljačko demokratske koalicije. Dr. Pernar drhće od ljutine i skače od svog mjesta i viče u lice Račiću, koji je već ostavio svoje mjesto i prišao bliže Pernaru prema desnoj govornici: Opljačkao si muslimanske begove u Južnoj Srbiji! Račić uzima to za povod da se razbjesni te daje znak predsjedniku da želi da govori. On ljutito stupa na govornicu i okreće se predsjedniku: «Molim vas g. predjsednice, da ga kaznite, a ako ga ne kaznite, ja ću da ga kaznim. Ja ću da lično obračunam s njime. Tko god bude pokušao da se stavi izmedju mene i Pernara, poginut će.»

To izaziva strahovitu scenu u skupštini, koja nije očekivala da će doći do ovakovih prijetnja. Dr. Pernar počinje da shvaća ozbiljno prijetnje Puniše Račića. Račić očekuje, da predsjednik kazni dra Pernara, okreće se prema predsjedniku i maša se rukom u desni džep hlača, gdje mu se nalazi revolver. U tom času u dvorani traje neopisiva galama i gužva. Točno u 11.25, videći da mu predsjednik ne daje od njega zatražnu fatisfakciju, na račun dra Pernara, Puniša Račić vadi revolver iz džepa. Ministar pravde Vujičić, koji sjedi iza govornice, hvata Račića za ledja. Bivši ministar vjera Obradović hvata ga za desno rame. Puniša Račić zamahuje se i odbacuje Vujičića, koji pada u ministarske klupe i Obradovića, koji je nekoliko metara odletio. Radičevac Rude Bačinić poletio je predsjedniku i viče: Spriječite to, pasti će krv! Sve se to dešavalo munjevitom brzinom i čitava skupština bila je tako zapanjena, da nitko nije bio u mogućnosti da spriječi katastrofu. Zemljoradnik Miloš Tupanjanin, koji je to sve iz daljine promatrao i videći da Puniša Račić vadi revolver potrčao je prema njemu da mu ga otme.

Izvršenje tragedije. Medjutim Račić diže revolver okrećući ga prema Perneru i ispaljuje metak u Pernara, koji odmah pada. Zatim diže revolver i uperuje ga na Svetozara Pribićevića. U to Dr. Basariček, koji je sjedio za stenografskim stolom skače na podijum i metak namijenjen Pribićeviću zahvaća dra Basaričeka, koji laganim uzvikom se sruši na pod. Stjepan Radić mirno sjedi takodjer u prvoj klupi na svom starom mjestu. Poslanik g. Valjavac ga gura da se sklone pod klupu. Trećim metkom Puniša Račić gadja Stjepana Radića. Primjećuje se, da se Stjepan Radić najprije hvata za ruku a zatim dobivši metak u trbuh hvata se za trbuh. G. Pavle Radić koji je u uskom prolazu izmedju poslaničkih klupa razgovarao sa drom Hinkom Krizmanom, potrčava prema Puniši Račiću. Kada je Puniša Račić primjetio Pavla Radića, koji je stajao u uzanom prostoru izmedju klupa, gdje je razgovarao sa Krizmanom, a zatim videći Stjepana Radića, pogodjena revolverskim metkom, kako pada na klupu, Pavle Radić je potrčao prema Račiću. Ovaj videći Pavla Radića zakrvavljenim očima viknuo je: Ha! baš tebe trebam! I iz revolvera, dok mu je ruka bila naslonjena na govornicu, ispalio je mirno, ciljajući u g. Pavla Radića, revolverski metak, koji ga je pogodio u lijevu stranu grudi, 2 cm ispod lijeve sise.

Pavle Radić, pogodjen podigao je ruke i viknuo: Jao! zatim još dva puta zajauknuo, te prihvativši se za grudi pošao prema stenografskom stolu. Medjutim snaga ga je izdala i on se srušio u neposrednu blizinu podijuma uz sami zid. Nastala je opća zaprepaštenošt i panika. Velik broj skupštinskog osobja počeo je da bježi na sve strane i da se bacaju po podu. Izvjestan broj poslanika seljačko demokratske koalicije odvlači silom Pribećevića iz dvorane. Stjepan Radić sam je laganim korakom ustao iz klupe i držeći se za ranu na trbuhu prelazi dvoranu i na samim vratima pada u ruke svojim prijateljima. Jednim metkom pogadja Puniša Račić Radićevca Ivana Grandžu u ruku ispod lijeve podlaktice.

Metak mu je smrskao kost. Šestim i posljednjim metkom Puniša Račić prostreljuje hlače poslanika Valjavca, radićevca iznad cipele. Strahovita panika vladala je u dvorani. Grandža jaučući polazi pored novinarske galerije. Dr. Basariček ostade ležati odmah u agoniji. — U to Puniša Račić sa revolverom u ruci polazi prema ministarskoj sobi. Oko 20 do 30 poslanika SD koalicije stoji uza zidove oko predsjedništva uz govornike još uvijek preneražene i zapanjene. Drugi poslanici stoje daleko oko vrata. Kad je Puniša Račić zamakao u ministarsku sobu, prošao je kroz nju, a da ga nitko nije primjetio. Na to je izašao kroz sporedni ulaz. Puniša Račić išao je laganim korakom, gologlav, mahao rukama i glavom kaošto je njegov običan hod. — Desetak koraka iza njega izašao je predsjednik Ninko Perić navlačeći kaput, pa opazivši Punišu Račića, povikao je žandarmima, koji nisu znali što se dogodilo: Žandari, hapsite ga! Žandarmi se nisu mogli odmah u prvi čas snaći, a medjutim je Puniša Račić zamakao za ugao, izašao na ulicu i tu se izgubio. U samoj dvorani, čim su se ljudi snašli, pritrčali su ranjenom Basaričeku i Pavlu Radiću.

Basariček i Pavle Radić ležali su potpu-

no bez svijesti na istim mjestima, gdje su pogodjeni. Pavle Radić bio je okrenut licem prema zemlji, a rukama se držao za ranu. — Pavle Radić, u nesvjesti, ali je još živ prenesen u bolnicu, gdje je umro poslije pet minuta. Gjuro Basariček umro je na mjestu, gdje je pao, 10 minuta nakon pucnjave, ne došavši više k svijesti.

Kralj obilazi ranjenike. Čim je kralju bilo javljeno o strašnom pokolju u narodnoj skupštini, odmah se je u pratnji maršala dvora odvezao u bolnicu, da posjeti ranjenike. Očevidno uzbudjen ušao je u kirurgičko odjelenje, gdje je najprije posjetio Pernara, jer su ostali ranjenici bili u gornjem katu. Zatim je išao u operacionu salu, gdje su baš operirali Stjepana Radića. Kad su Radiću rekli, da je došao kralj da ga posjeti rekao je tiho «Živio kralj!», a kad se kralj približio, Radić je stisnuo kralju ruku i počeo dugo da je ljubi. Kralj je sa Radićem ostao više od 10 minuta. Za cijelo to vrijeme kralj je držao jednom rukom Radića za rame, a drugom milovao po licu i hrabrio ga. Zatim je otišao kralj da obidje Pavla Radića. Kada su kralju javili, da je Pavle Radić već mrtav, kralj je brzo prišao odru, zavrnuo pokrov i poljubio u čelo mrtvog Pavla Radića. Zatim je vrlo uzbudjen obišao mrtvog Dra Basaričeka i ranjenog poslanika Grandju. Odavši počast mrtvim poslanicima kralj je išao u ambulantu, gdje je bila gospodja Pavla Radića. Ona nije još znala, da joj je muž mrtav. Kralj ju je tješio i ostao s njom 20 minuta. Upravniku bolnice je kralj naredio, da ga svakog dana tri puta obavještava o stanju zdravlja Stjepana Radića.

I drugog dana je kralj posjetio Radića i bio zadovoljan, da je operacija Stjepanu Radiću uspjela i da ima opravdane nade, da će ozdraviti. U razgovoru s Radićem kralj je ostao duže vremena. Radić je bio silno dirnut ovom pažnjom vladarevom. Kad je kralj otišao, poljubio je Radića u obraz, a Radić kralja u ruku. Posjetio je zatim i druga dva ranjena poslanika, a sa liječnicima je razgovarao o toku bolesti i o izgledima na ozdravljenje. Dru Pernaru, koji je ranjen u pluće, nije se mogla učiniti operacija.

Sjednica vlade. — Odmah poslije katastrofe u narodnoj skupštini održana je sjednica ministarskog savjeta. Pošto je u općenitom uzbudjenju saslušan izvještaj o strahovitom zločinu, koji je počinio Račić, vlada je odlučila, da pozove sud da povede istragu. Jednako je odlučeno, da se mrtvi sahrane na državni trošak i dade liječnička pomoć ranjenim poslanicima. Parlamenat će biti pozvan da dade pomoć obiteljima mrtvih narodnih poslanika, koji su poginuli u vršenju svoje dužnosti. Vlada je pozvala štampu, kao i vlasti da bdiju da se sačuva mir i da dogodjaj ne bude upotrebljen za uzrujavanje javnog mišljenja. Predsjednik ministarskog savjeta izrazio je sažaljenje obiteljima i predsjedništvu parlamentarnog kluba hrvatske seljačke stranke. Ministar narodnog zdravlja pošao je odmah poslije sjednice u bolnicu, da se lično informira o stanju ranjenika. Da pak ne bi u zemlji nastali neredi vlada je odmah prekinula svaki telegrafski i telefonski saobraćaj privatnika u zemlji i sa inostranstvom. Saobraćaj je bio uspostavljen opet večerom u 6 sati.

Račić se predao. — Kad je poslije strašnog dogodjaja bio nestao Račić, mislilo se da je pobjegao. On je medjutim išao u stan jednom prijatelju i tamo napisao nekoja pisma svojoj porodici i svojim izbornicima. Oko pet sati je sa narodnim poslanikom Bojovićem došao u ministarstvo unutrašnjih djela, Bojović je tražio od ministra Korošca, nek primi Punišu Račića, koji je došao da se preda ministru. Ministar ga nije htio primiti, već je rekao Bojoviću, nek se preda žandaru. Zatim je Bojović odustao od svoje molbe i Račić se predao žandarima, koji su ga otpratili u automobilu na policiju, a odavle je bio sproveden u zatvor. Račić je izjavio, da je djelo izvršio revoltiran uvrjedama od strane Pernara i drugih Radićevih poslanika. On je sada predan sudu i sud vodi istragu. Sudbena će rasprava biti po svoj prilici na jesen iza sudskih praznika.

Zaključci seljačke demokratske koalicije. — Sastali su se svi narodni poslanici seljačko demokratske koalicije pod predsjedništvo Svetozara Pribićevića i zaključili, da se više ne vraćaju u sadašnju narodnu skupštinu dok ne dobiju moralnu i političku zadovoljštinu. Odbili su ponudu vlade, da se ubijeni poslanici sahrane na račun države i da se njihovim obiteljima dade penzija, jer da će narod sam znati, da se na dostojan način oduži svojim vodjama i da će sam narod obezbijediti udovice i djecu ubijenih narodnih poslanika. Poslanički klub hrvatske seljačke stranke odbio je pismo, kojim vlada izrazuje klubu saučešće.

Odjek u Zagrebu. — U Zagrebu se odmah raširila vijest o strašnom dogodjaju a premda je bio prekinut telefonski spoj sa Beogradom, iza prvih izdanja novina nastalo je u gradu veliko zaprepašćenje. U tri sata poslije podne, kad se je već o stvari doznalo, prekinut je u Zagrebu svaki posao. Sve su se trgovine zatvorile, tranvaji nisu više išli, a na svim su se kućama vijale zastave u crnini. Prestane su sve predstave i zabave. Narodni poslanik Predavec je pozvao narod nek bude miran i discipliniran, jer da tako hoće vodja Stjepan Radić. Te iste večeri nije bilo nikakvih težih demostracija, osim što su bili razbijeni prozori na fabrici Arko, jer nije bila izvjesena crna zastava. Drugog dana je uzrujanje u gradu bilo još veće, jer se mislilo, da je i Stjepan Radić umro. Naveče je došlo do demostracija na Ilici. Bilo je ranjenih oko 40 što demostranata što policajaca, a trojica ubijena. U petak je policaja izdala stroge mjere, da se sačuva red i mir u gradu. Tako je zabranila, da poslije 7 sati moraju se zatvorit sve gostione i kavane, a nitko se ne smije pojaviti na ulicu poslije 7 sati. I poslije toga, i iza pomirljivih govora za vrijeme sprovoda u Zagrebu nije došlo do nikakvih nereda. — I u drugim gradovima po Jugoslaviji učinio je ovaj strašan dogodjaj mučan utisak. Svi krugovi izražavali su gnjusenje nad samim činom. Po nekojim gradovima, kao u Vinkovcima, Splitu i Dubrovniku došlo je i do demostracija, ali bez ikakvih posljedica.

Sprovod u Beogradu. — U četvrtak ujutro u katoličkoj crkvi u Beogradu bila je misa zadušnica za pokojne ubijene narodne poslanike. Misu je čitao narodni poslanik hrvatske seljačke stranke, župnik Matica, a iza mise je uz katafalk održao mrtvačke molitve nadbiskup dr. Rodić. Na misi su bili svi poslanici seljačko demokratske koalicije, predstavnici dvora i vlade i veliki broj poslanika vladinih stranaka. Sprovod pak mrtvih ostanaka Pavla Radića i dra. Basaričeka iz mrtvačnice gradske bolnice na kolodvor vršio se je u četvrtak poslije podne. Sprovod je vodio beogradski nadbiskup dr. Rodić uz asistencu svih katoličkih svećenika u Beogradu. Nije bilo nikakve organizacije i nikakvog rasporedjaja ni poziva za sprovod, ali uz prkos tome preko 20.000 Beogradjana ispratilo je pokojnike do željezničkog kolodvora. Beograd je pokazao svoju bol za bratskim žrtvama. Sprovodu je prisustvovalo mnogo ministara, svi poslanici seljačko demokratske koalicije i veliki broj poslanika vladine večine. Za sprovodom su išle i udovice pokojnika, kao i troje djece pokojnog Pavla Radića. Pavle Radić ostavlja udovicu sa sedmero djece, koja je dosada živila u Beogradu.

Beogradske novine pišu, da je ovaj sprovod bio zaista izraz narodnih osjećaja, jer se je u sprovodu vidilo ispremješane narodne poslanike i predstavnike znanosti sa prostim gradjanima i radnicima.

Iza kako je nadbiskup Rodić na kolodvoru blagoslovio lijesove, unešeni su bili u vagon, koji je bio priključek brzom vlaku za Zagreb.

Doček i sprovod u Zagrebu. — Mrtva tjelesa ubijenih poslanika stigla su u Zagreb u petak ujutro. Na kolodvoru čekalo je 30.000 ljudi. Kad su lijesovi bili iznešeni i svećenik ih blagoslovio, svi su ljudi pokleknuli. Držana su bila tri kratka govora, pa su pokojnici bili u sprovodu odneseni u seljački dom. Tu su bili izloženi do drugog dana. Nepregledne mase naroda defilirali su ispred pokojnika sa svih krajeva. Na sprovod su došli iz Beograda svi poslanici seljačko demokratske koalicije, koja je savjetovala vladi, nek ne dodje na sprovod u Zagreb. Sprovod je počeo u 11 sati prije podne i trajao do 4 sata poslije podne. Mrtve ostanke je blagoslovio zagrebački nadbiskup dr. Ante Bauer. Prije vršenja blagoslova došlo je u hrvatski seljački dom pet generala, koji su od imena kralja položili dva vijenca uz pokojnike, a na to položili na lijes dva srebrna kraljeva vijenca. Oni su zastupali kralja na sprovodu. Pred seljačkim domom bio je podignut katafalk i tu je isto nadbiskup čitao molitve za pokojnika. Tu su držani kratki govori. Najprije je govorio potpredsjednik hrvatske seljačke stranke Predavec, a zatim Pribićević. Pribićević je naglasio da će se potomci radovati, da u povijesti svijeta i u povijesti naroda nije dosada bilo svjedoka o takovom nesebičnoj ljubavi i bezuslovnoj odanosti, kaošto su iskazale ove dvije žrtve, koje će danas biti izručene materi zemlji.

Iza toga je Pribićević pročitao poslanicu Stjepana Radića. Iza operacije je Stjepan Radić rekao Pribićeviću, da mu je na brizi sudbina jugoslovenske države, pa mu je izručio ovu poslanicu na hrvatski narod:

«Zločin počinjen u narodnoj skupštini veliko je zlo, narodno i državno. Mi svi to vidimo i osjećamo. U tome osjećaju prva nam je misao, da zastupnici iz Hrvatske i uopće iz prečanskih krajeva, nikada više ne dodju u narodnu skupštinu u Beograd. Ali u državno-narodnom i medjunarodnom životu ne smije biti riječi «nikada» čak ne smijemo u ovaj čas to pitanje ni postavljati. Mi Hrvati imamo slavenski preporod.

U prvom se bili prečanski Srbi po strani, a u drugom su s nama. Ovo nam daje snagu i pameti, da teško pitanje koje je zločin postavio, riješimo brzo, odlučno i u velikim linijama. Vjerujemo u svoj narod, kako on vjeruje u nas, vjerujemo kralju, kome u ovaj čas, iako je neodgovoran ustavni faktor, pripada teška zadaća i uvjeren sam, da će tu tešku zadaću svršiti narod, srpski, hrvatski i slovenački i naš kralj. Radimo svi na tome, da zadaću izvršimo kad nas pozovu na izbore ili u drugu borbu!»

Iza govora Svetozara Pribićevića govorio je slovenski poslanik Ivan Pucelj, crnogorski poslanik Sekula Drljević, dr. Trumbić, zagrebački načelnik Heinzel i mnogo drugih izaslanika. Povorka je krenula na groblje Mirogoj, gdje su pokojnici sahranjeni na počasnim mjestima u arkadama uz pjesnika Petra Preradovića. Nad otvorenim grobom govorilo je više govornika sa svih hrvatskih krajeva, medju njima dr. Maček i dr. Krajač. Premda je groblje 3 kilometra od seljačkog doma, kad su prvi redovi povorke došli na groblje još se nije maknuo mrtvački voz ispred seljačkog doma. Na sprovodu je bilo preko 100.000 ljudi i 250 vijenaca.

Iza sprovoda. — Iza sprovoda vladao je u Zagrebu potpuni mir i red, pa su vlasti iza par dana digle zabranu hodanja po gradu iza 7 sati. Svuda i po drugim mjestima je bilo mirno. To je dobro uplivalo i na vanjski svijet, jer su se izjalovila očekivanja onih, koji su se nadali, da će unutrašnjim nemirima moći škoditi državi.

Što se tiče ranjenika u Beogradu to je njihovo stanje za sada prilično dobro, pa je nade, da će preboljeti.

Iza ovog dogodjaja očekuju se promjene u vladi. Kralj je više puta primio i vodje sadašnje vlade kao i vodje seljačke demokratske koalicije. Uopće na pristaše seljačko demokratske koalicije je vrlo povoljno djelovala pažnja vladareva prama ranjenicima i obiteljima mrtvih poslanika. Iza svega izgleda da će i ova nesreća još više zbližiti u bratskoj ljubavi i Srbe i Hrvate, a ne će ih rastaviti, kako su to mnogi njihovi neprijatelji želili.

Domaće novosti

Naš urednik na slobodi. — Kako smo u zadnjem broju javili tršćanska je kvestura dne 15. o. mj. aretirala našeg urednika g. Ivana Mihovilovića. Nekoliko dana po aretaciji g. Mihovilović je u zatvoru pismeno obavješten, da ga je kr. kvestura, zbog «protutalijanskih osjećaja i protunacijonalne propagande», predložila za konfinaciju. — Dne 25. o. mj. sastala se je u Trstu na sjednicu komisija za konfinaciju, sastavljena od gg. kr. prefekta, državnog odvjetnika, kr. kvestora, komandanta kr. karabinijera i konzula narodne milicije. Ta je komisija riješila, da se g. Mihovilović ne konfinira. — Poslije 12 dana zatvora naš je urednik pušten na slobodu.

Nadzor nad kupalištima. — U svim kupališnim krajevima moraju prefekti da odrede, da budu pri ruci sva sredstva za spasavanje u slučaju nesreće. Osim toga će prefekti odrediti, da nitko nepotpuno odjeven se ne smije pokazivati na javnim mjestima. Uopće se ne smije izlaziti iz kupališta, ako se nije pristojno odjeveno. Te su mjere poduzete u svrhu zaštite morala. Strogo je zabranjeno plesati u odijelima za kupanje.

Zahvala Istranima u Brodu na Savi. — Našem Istraninu, vjernom pretplatniku «Istarske Riječi» Anti Baričeviću iz Vranje umrla je dne 11. ov. mjeseca u Brodu na Savi njegova žena Franica Baričević rodj. Vivoda iz Gorenje Vasi te je 13. juna sahranjena na groblju sv. Lovre u Brodu. Ovim se putem Ante Baričević u ime svoje i svoje nejake dječice Branka, Zdenke, Stanka i Ivana najljepše zahvaljuje svim našim Istranima, koji su pokojnici za vrijeme bolesti posjećivali i mrtvoj okazali počast, a njega tješili. Napose se zahvaljuje za pripomoć prosvjetnom i potpornom društvu «Istra», te obiteljima Kos, Dajčić, Zović, Udovičić, Ribarić i Macarol.

Plemeniti čin financijskog stražara. — Financijski stražar Venturolli Umberto, na službi kod dogane u Ižuli u Istri spasio je život trinaest godišnjoj djevojčici Antoniji Moratto iz Ižule. Kad je on stajao na straži na obali u 9 sati ujutro čuo je pljusak u moru i zapomaganje. Opazio je, da je jedna djevojčica pala u more. Odmah je potrčao na mjesto nesreće, odložio pušku i sasma odjeven, pače i sa bajonetom i remenom skočio u more i nekoliko puta zaronio i izvadio djevojčicu. Uz pomoć nekojih ribara izvadio je

---

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Wiliam Barizon bio je utekao iz svog zatvora i stigao upravo na vrijeme, da se pobije s Forbom. Forb je tjelesno bio daleko krupniji od mladoga časnika. To je uvelike smutilo Doru, koja se je u taj čas opravdano bojala za život svoga mladoga prijatelja. Pošto je na mjesto megdana stigao i Tompson, oba protivnika: Forb i Barizon stadoše jedan protiv drugoga licem u lice.)

(Nastavak)

Sada je tek i potpunom svijetlu izbilo, kako su snage obaju protivnika upravo nerazmjerne. Barizon nije bio stasom malen, ali ga je Forb nadvisivao za više centimetara, a kapetan je i težio gotovo kojih dvadesetak kilograma više od njega.

Mišice Forbovih lakata kao da su stvorene za obaranje volova. U drugu ruku bila je medju njima dvjema i jedna razlika, što je bila u prilog Barizonu. Mladi je naime časnik bio od Forba za punih dvadeset godina mladji, što mu je davalo više okretnosti prema Forbu, koji bi već zbog svoje glomaznosti morao u svojim kretnjama da bude teži i sporiji.

Kapetan nije htio da gubi vremena. Htio je bez sumnje da se što prije okoristi svojom tjelesnom nadmoći, da svog protivnika obori jednim samim udarom.

Čim se našao u pravom položaju, sune svom snagom naprijed i zamahne šakom na Barizona. Mladi se časnik na vrijeme ugnu udaru, koji bi ga zacijelo bio oborio. Jednim skokom unatrag Wiliam izmakne navali jednim jakim protuudarom. Orijaš se Forb isprijeći nemalo začudjen.

— Oh- — reče on u sebi uzmičući i nadoda uz zloban posmijeh:

— Kako vidim, vi u ovakvim poslovima niste baš novajlija. To bolje. Bit će zabave. Nasrne ponovo lomatajući bijesno u prazno, dok se Barizon, gipak i lagan, ugibao vrlo spretno uklanjajući se u zgodan čas smrtonosnim udarcima Forbovim.

Uzalud je kapetan tražio, da ga pogodi: mladić je neprestano imao pred očima Dorino, od muke zgrčeno lice, što ga je u drugu ruku i bodrilo, da se dobro drži.

Medjutim je bijes u kapetana Forba počeo da popušta, što je Barizona ohrabrilo, jer mu se u mah ova borba nije ukazivala više onako nejednaka kao prije.

Kad se pak dotjerao do toga, da može kapetan uzvraćati udar za udar, i s uspjehom suzbijati Forbove, ne više onako sigurno navale, njegovo se srce veselo uskuca. Protivnikova hladnokrvnost sve je više slabila, od nekog prividnog mira on je naglo prelazio u srdžbu a od srdžbe u porazni bijes.

Barizon je pomno pazio na promjene, što su se tako jasno odrazivale na Forbovu licu. I tako u času, kad je Forb, izvan sebe od bijesne pomame izgubio svaki osjećaj opreznosti i htio da svog protivnika smrvi težinom svog golemog tijela, Barizon mu se spretno ote, navali sa svoje strane na njega i uze da po njemu lupa neodoljivom snagom i brzinom.

Time bijaše kraj prvome «vremenu.» Ali Forb, iako žestoko prodrman, još nije bio na kraju svojih sila. Časnik je to dobro znao. Drugo «vrijeme» proteklo je u jednakoj žestini navala i protunavala. Ovaj put je Barizon oprezno uzmakao. Da je Forb došavši opet k sebi bio sačuvao svoju hladnokrvnost, bio bi bez sumnje izišao pobjednikom.

Ali kapetan nije mogao da se svlada. Sjećao se je, da se je u prošlosti više puta tukao s protivnicima što ih je nadvladao svojom nadmoćnom snagom. Stoga mu nije dolazilo ni na kraj pameti, da bi mu njegov sadašnji protivnik mogao dulje da odoljeva. Ali je Wiliam imao svoju taktiku, vrlo spretnu, i tako se i drugo «vrijeme» svršilo u njegovu korist, što je Forba učinilo još bješnjim.

Sad je već bilo jasno da će Barizon izići pobjednikom. To je potaklo Galeša, kapetanovu desnu ruku, te smisli, da se posluži nekakvom zasjedom, na koju Forb nije htio da pristane.

— Ne, ja hoću sâm da ga ubijem, zagrmi on nekim grubim, hrapavim glasom. I u isti mah nasrne naprijed.

Barizon ga dočeka nekom svojom novom taktikom. Vješto Tompsonovo oko bilo je u Forba zapazilo neke očite znakove iscrpljenja. On savjetova Barizonu:

— Oborite se na nj. Oborite se na nj smjesta- Više ne može da odolijeva. Ne dopustite mu, da mu se opet povrate sile. Ajde, živo!

Barizon posluhnu. Crpeći u sebi novu snagu, okrene u navalu, ali takovom pomamnom silom, koja se je sada mogla mjeriti s onom Forbovom u početku borbe. Svoje strašne udarce popraćivao je plamenim riječima:

— Zar hoćete vi zbilja da progonite slabe žene bez zaštite? Zar zbilja? — govorio on kao da se ruga, i to baš u času, kad je na lice kapetanovo pričvrstio jedan vrlo snažan udarac šakom. Pa nastavi da mu se podsmijeva:

— Oh, neka vas ništa ne smeta to vaše oko malo natečeno. Ostaje vam još jedno. Ni brige vas za taj vaš nos, što sam ga malo spljoštio. Već će se on poslije opet da uspravi. No, a što činite? Zašto malo bolje ne pazite na sebe? Medjutim evo još nešto, da završimo!

Svom svojom snagom i težinom nasrne Barizon glavom pod Forbov obradak i kapetan se koliko je dug i širok sruši na zemlju kao utučen vo: bez riječi, tvrd, ukočen, nepomičan.

U času, kad se Forb sroza na tle, priskoči Galeš s nekakvom krupnom gvozdenom motkom u ruci.

Prije nego je mogao išta da učini, Tompson mu postavi pod nos svoj samokres. Nitkov uzmače. (Slijedi.)

djevojčicu na suho, ali je htio da do konca izvrši plemenito djelo, pa je djevojku činio umjetno disati i time je privео životu. Poslije ju je predao zaprepašćenim roditeljima. Iza izvršenog čina ostao je i nadalje na straži, ali njegov pretpostavljeni starješina nau je u finali našao smjenu, a njega pred svima pohvalio za taj čin. Takodjer svi prisutni gradjani davali su izraza divljenju stražaru Venturolliju. Mjesni podestat je plemenitog stražara pozvao u općinski ured, tamo mu čestitao na izvršenom činu i obećao mu, da će o tome obavjestiti nadležne vlasti.

Otvorenje nautičke financijske škole. — U četvrtak se je u Puli otvorila nova nautička financijska škola. Kod svečanog otvorenja bili su prisutni strani novinari i sve mjesne vojničke, civilne i crkvene vlasti. Škola ima svoje sjedište u luksuznim prostorijama bivšeg Hotel Riviera.

Euharistički kongres u Labinu. — Prvu nedjelju iza Sv. Antuna se je u Labinu držao euharistički kongres u prisutnosti poreško-puljskog biskupa mon. Pederzoilija. Uz prkos slabom vremenu silan je narod došao u Labin. Procesija je bila tek poslije podne. U gradu su bila podignuta četiri oltara, odakle je bio podijeljen blagoslov poljiu, gradu, moru i rudokopu.

Poštanska marke izvan prometa. — Sa 1. jula su izvan prometa ove poštanske marke: marke sa napisom 7½ cent. na 85 cent. i obične zelene marke od 25 cent.

I to je majka. — U Puli je pred nekoliko dana kvestura aretirala neku Eldu Aversa, jer je zlostavljala svoje dijete od 7 mjeseca.

Sajam u Sežani. — Na prošlom sajmu u Sežani 22. 6. bile su dovedene 793 glave volova, konja, teladi i praščića. Cijena volovima od 320—350 lira kvintal žive vage. Praščići od 5—10 tjedana su se prodavali od 100—160 lira po komadu. U Sežani se drži sajam svakog 12. i 22. dana u mjesecu. Budući će sajam biti 12. jula. Na sajmu će se prodavati i prisad kupusa sa Nanosa, koji vrlo dobro uspijeva po Krasu i u Istri.

DOPISI

IZ ĆIĆARIJE.

Izgubljeno — nadjeno i povraćeno.

Čovjek iz Vodica išao je vozom po vino. Došao do Buzeta dosjeti se bolan da je izgubio novčarku sa tri hiljada lira. Tko žalosniji od njega. Vraćajući se u Vodice, vidjo ga na cesti ovako žalosna Andrija Božić, iz Sluma broj 13. Ovaj ga upita: što mu je i zašto je žalostan. Dobio odgovor, da je izgubio na cesti, idući u Buzet, tri hiljade lira. — Ja sam ih našao! — veselo mu priopći naš Andrija. Sav sretan naš Vodičan zahvali se Božiću na poštenju, a ujedno ga obdari sa darom od 500 lira. Drugi dan mu osobno odneso Božić nadjeni novac nesrećniku — srećniku u Vodice.

Eto, ovo je lijepo, pošteno te Bogu i ljudima drago. Nadjeno nek se povrati, a ovo osobito seljaku. Učini drugomu, što bi rado da ti drugi učini. Ovoga se držao naš Božić. Ovo je najbolji znak, da naša Ćićarija imade poštenih ljudi i da je naš Kras — pošten.

IZ BUZEŠTNE.

Nekako čudno i nesrećno je prošao kod nas blagdan sv. Antuna, što ga mi slavimo u nedjelju iza dana u koji pada. U taj dan dolazi u grad mnogo naroda, a i razne trgovaca, bilo da prisustvuju velikoj procesiji, u kojoj se nosi kip toga sveca, bilo da što kupe. No, ovaj put sve drukčije prošlo radi nevremena. Stalo ujutro oblačiti, naoblačivati se i kišiti tako, da ni procesija mogla izaći. Narod se raštrkao kojekuda na žalost gostioničara i trgovaca.

Zbog rečenog nevremena došao je na slavnu skupštinu ovdješnje Posujilnice samo malen broj članova u 10½ sati. Dodali smo, da ne stoji Posujilnica zlo, premda je općenito siromaštvo. Doznali smo i to, da je Posujilnica prodala svoju prečinu kuće (bivšeg N. Doma). A doznali smo i to nažalost, da je općina Buzet uložila rekurs na više sudište (apel) u Trstu, da ono uništilo osudu tribunala u Puli, kojom bi Posujilnica dobila u ime likvidiranog ovdjesjeg društva preko sto hiljada lira.

Istog dana dogodila se kod škole ispod Buzeta nesreća, gdje nastradalo dijete ovdješnjeg škol. ravnatelja gosp. Rigo. Auto g. Pinka Sirotića, dotično njegov šofer Josip Sirotić, sretnu se sa nljekarskim automobilom. U tom času htjede to nekoje dijete prekoračiti cestu, ali ga prvo kolo auta baci u jarak; inače da je malo jače zavio, bio bi sudar sa autom neizbježiv, što bi bilo još od gorih posljedica. Dijete je nakon četira dana ozlosti konačno umrlo.

Franina i Jurina

Fr.: Kamo se god obrneš, svaki se tuži. Neki na ovo, neki na ono.
Jur.: Tako je od vavek bilo. Čovek ni bil nikada posensega zadovoljan.
Fr.: Je, ma ja mislim, da još ni nikada ovako bilo.
Jur.: Tako su govorili i prej sto i prej dvesto i tristo let. I prej tisuće.
Fr.: Ča ti znaš, ča su onput govorili?
Jur.: Znam, zač sam to sto puti i čul i čital. Otkada je ono Bog protiral Adama i Evu z raja zemaljskega odonput svo zlo na svet. Čovek mora da trpi, a ki ne ume, ale ne more trpet on mora ale da se tuži ale da krepa tula.
Fr.: A ča ćeš drugo da dela?
Jur.: Da potrpi, kada već moraju svi da trpe.
Fr.: E da svi trpe, još bi le nekako bilo, ma to je ono najhuje, da puno njih okole tebe živu kako i prasac va loje, a ti se moraš mučit i ubijat i još niš nimaš.
Jur.: A ki ti govori, da ni oni, ki živu kako prasac va loje, nimaju svojga svraba?
Fr.: Bi se videlo, da ga imaju.
Jur.: Bog bi se videl, ne zameri mi pokle sam rekal. Koliko sem ja jabuk otrgal, ke su bile zvani tako grde i blatne, da bim ih bil najvolel prasecu hitit, a bile su nutre slatke i prez crva? A koliko sam ih otrgal crjeneh kako rožica, a znutre su bile pune crvi? Ča ti znaš, ča čoveka ji i grize?
Fr.: Je, je — ma da ja imam samo jedan milijun fijorini, oprl bim vrata svem crvom ovega sveta i rekal bim njim: — Na, tu sam vam: grizite me, kako vas je volja i drago.
Jur.: To bimo pokle videli! Ja znam, da se i milijonari skončevaju i ubijaju, kako i mi, ki niš nimamo.
Fr.: Zač su nemi!
Jur.: Nisu oni nemi, ne, nego imaju i oni svaki svoj križ, kako i mi.
Fr.: Ma imaju!
Jur.: Imaju ga morda i većega nego mi drugi.
Fr.: Ča ti znaš?
Jur.: Ti dakle misliš, da si ti sâm, ki imaš svoj križ.
Fr.: Imaju ga i drugi, ma ne će bit kako moj.
Jur.: Ja, ma ti misliš, da je tvoj križ najveći.
Fr.: Morda i je.
Jur.: Češ, da ti povedem jednu malu storijicu.
Fr.: Povedi ju, ako te je volja.
Jur.: Bil je jedanput jedan čovek, ki je mislel, da je od sveh ljudi na svetu on najnesrećniji. Ako bi ča va vrte skopal, ne bi mu vilezlo, ako bi mu vilezlo, prišla bi suša i sve bi mu zgorela. Ako bi ča ostalo, prišal bi grad iliti tuča, i potukla sve. Plaćila teška, a va kuće ni šolda. Va kuće bol, a pomoći ni otkuda. Ako se obrne ovamo — joh, ako se obrne onamo — katalo! Gre spat z nevojum, a zbudi se s nesrećum — z jednum besedum: zlo, da ne more bit huje.
Fr.: Dobro je sve to, a sad mi povedi, ča je storil ta nesrećnik?
Jur.: Jedan dan, kada ni već mogal trpet, kjeknul je na gole kolena i zavapil: — Svemogući Bože. Isukrste, naš, pomozi mi! Ako pak već moram nosit moj križ, gjedaj, da mi bude koliko lagji, zač ovako ne morem napred.
Fr.: Pak ča j' bilo napred?
Jur.: Bog mu j' rekal: — Ustani i pojdi s manum! I zapeljal ga je Bog na jedan veli, veli breg i rekal mu je: — Pogjedaj sve okole naokole i reci mi: ča vidiš? On pogjeda i odgovori: — Ja vidim okole naokole svu silu križi, toliko, da ih ne bi nijedan čovek na svete mogal prebrojit. Nato mu je Bog rekal: — Vidiš, sinko, svaki čovek, ki se rodi na svet, dobije jedan od oveh križi. I ti si ga dobil. Svaki mora nosit svoj križ, ki ga je dobil. A ti, ki se tužiš, ki ti je pretežak, zberi si jedan lagji, kako ćeš ti, da nie jedan drugi, za kega misliš, da bi ti mogal bit lagji.
Fr.: Je onemu čovku: Da bi tako svaki otel reć, da promenim moj. Ne pak kako se je to zvršilo?
Jur.: On čovek je šal dole mej oni križi, kane jednega, vidi da je jako težak i pusti ga na tla. Zame drugega: pak kako od olova. Gre napred. Zame trećega, oprti ga — i vaje ga na tla, zač ga žuli, ćeš Bože više. Gre još napred, zame još jedan drugi, ki proba ga, ma mu se čini baš jako nenaredan. Pusti i njega, pak gre k drugemu, pak trećemu i svemu; ta svakemu križu najde mendu i onda pusti sve i vrne se Bogu i rekel mu: — Svemogući Bože, naš Isukrste, ja vidim, da ov moj križ, kakov je, je, još ni bogzna ni kako težak, svakako mi se čini lagji od oneh drugih, i ja sam odlučil, da se njega držim. I tako je bilo. A tako bimo morali i mi: držat ča imamo i zahvaliti Bogu, da nam ni još huje.
Fr.: A ter je tako!

IZ RIJEKE.

Strašno zločinstvo. - Podivljali Crnogorac. - Nedužne žrtve. - Tko je pok dr. Basariček? - Stjepan Radić miri narod. - Velika riječ.

Nikako mi ne može iz glave onaj strašan slučaj, gdje jedan Crnogorac na sjednici Skupštine ubija na mjestu dvojicu narodnih zastupnika, a trojicu teško rani. Bečki list «Neue Freie Presse» veli da i taj krvavi dogadjaj ide u red onih mnogobrojnih strahota, što svaki čas iznikne, čas ovdje čas ondje kao posljedice najgroznijega rata, što ga je svijet vidio.

I ja to vjerujem, ali bih samo htio znati, do kada će takvo opravdanje, takova «škuza» imati da vrijedi? Već je deset godina, otkad je rat svršio, i mi još uvijek kao da stojimo pod njegovim otrovnim mačem. Do kada će to trajati?

Sve su beogradske novine najoštrije odsudile ono mrsko zločinstvo ubice Puniše Račića. Neke, koje su mu do tada bile vrlo bliza, nazivljaju ga — brutalnim čovjekom, manijakom i delikventom. To je lijepo, ali je i neizmjerno nečasno, što je takav jedan zločinac uopće mogao da udje medju narodne poslanike. Pa i kad je već — Bog sâm zna na kakav grub način — i ušao u Parlamenat, trebalo je malo bolje pripaziti naň, a ne pustiti mu, da u raspravama gotovo nesmetano vodi svoju otrovnu, revolversku riječ.

Onaj Puniša htio je, da se poslije izvršenog zločina pred vajnim izbornicima pismeno opravda. Ono svoje nedjelo da je počinio samo iz ljubavi prema otadžbini i ne znam prema čemu još. Koliko pokvarenosti i bezočnosti u tim riječima! Upliтati sveto ime otadžbine u jedan od najpodmuklijih i najgnusnijih zločina! Tko ubija svoga brata, zato što taj brat misli, da se narod može privesti sreći i nekim drugim, pravednijim putem, taj ne služi domovini. Može biti da Radićeva misao nije konvenirala raznim Punišima, ali povijest cijeloga svijeta, pa i ona plemena, kome ti Puniše pripadaju, dokazuje jasno, da se takova jedna misao ne da uništiti ni najvećim topom, a kamo li revolverom.

Puniša se hvasta, da je onim revolverom god. 1913. ubio četiri neprijateljska časnika, a u vrijeme rata, da je poklao pola svijeta. Ima u njegovoj zemlji nekoliko stotina hiljada ljudi, koji nisu možda u tom smislu učinili onolika čuda, ali dužnost svoju na bojnom polju izvršili su vanredno časno, pa ipak ne ubijaju svoje braće ali misle, da im mjesto mora da bude u Parlamentu. Nije svakome ratnome strijelcu sudjeno da bude uz to još i državnik. Imali su i Hrvati ratnika, velikih junaka, ali poslije izvršene svoje dužnosti, ti bi se ljudi povukli svak na svoju stranu i radili svoje mirne poslove. A i danas živi u jednom srpskom selu jedani stari vojvoda, koji se je u posljednjem ratu divno održkovao. I njega su vukli u politiku, ali on se nije dao, već je ostao medju svojim seljacima kao nekoć Cincinat kod svoga pluga.

A Puniša? Ako nije htio da slijedi svijetao primjer onoga velikoga vojvode mogao je u kakvom klancu jadikovcu otvoriti kakvu krčmetinu, pa izvoditi tamo svoja prirodjena junačtva. Ne, on je htio u Skupštinu, da i nju pretvori u klaonicu, da ju poprska bratskom krvi. Vrlo žalosno!

«Piccolo» piše, da je to zločinstvo vrlo ruzno, ali da se zbog njega ne će raspasti država Srba, Hrvata i Slovenaca. I ja držim, da ne će ali ima ih, koji cijene, da bi već bilo doba, da se nekim Punišima čini se, da nisu baš rijetki) spriječi put do nekih mjesta, na kojima ne mogu biti nego na sramotu i na zator naroda svoga.

Od zvjerskoga čina Puniše Račića i njegovih bliskih pomagača misao bježi više negoli zgrožena, da sva sabrana i tronuta stane kod njegovih nedužnih žrtava. Dr. Gjuro Basariček, jedan od poginulih, radio je više godina i kroz cijeli rat kao tajnik društva za zaštitu djece. Na hiljade gladne djece prešlo je kroz njegove ruke. Kao pravi rodjeni otac skrbio se je on za te nevoljnike i nije imao mira, dok nije svakome našao kakvo zgodno mjesto, gdje se je mogao da prehrani. Jedna djevojčica, koja je u ono najteže vrijeme našla u njega pomoći, kazala mi je juče:

— Njegov grob ne će smjeti nikada da ostane bez cvijeća!

Tako i treba! Drugi pokojnik, Pavle Radić, svojom je lijepom vanjštinom i dobrotom srca stekao najveće simpatije u svih, koji su ga poznavali. Teško ranjeni stric mu, Stjepan Radić nije ni pod operacijonim nožem, ni kraj svih svojih ljutih muka propustio, da svojim ljudima u Hrvatskoj ne preporuči, neka za Boga sačuvaju mir. I samo se toj njegovoj riječi ima da zahvali, što nije u zemlji došlo do težih nereda.

No najljepšu, najdirljiviju i najveću riječ izustila je udova pok. Pavle Radića. Ona je rekla:

«Iako je moj bol predubok, a gubitak nenaknadiv, jer je sedmero moje djece ostalo bez roditelja, ja se ipak molim Bogu, da se u našem narodu i našoj državi održi mir».

Ove zaista uzvišene riječi prenijele su mnoge svjetsko novine: talijanske, engleske, francuske, njemačke itd.

U tim riječima očituje se jedna velika duša. Ja te gospodje ne poznam, no znam joj ni krsnog imena, ali držim da je ona danas najveća hrvatska žena, najbolja jugoslavenka, koja zavrijedjuje najveću sućut i najdublje poštovanje od svih, koji znadu, što znači u današnje ružno doba jedno lijepo i milo srce.

Rokac.

One tri:

Poznam jedan oženjeni par, koji se neprestano svadja. Juče su se, Bog neka sâm zna zašto, uhvatili u kavani. Ona će njemu sva crvena i ljuta kao paprika:

— Pitam ja tebe, nesrećo jedna, što bi danas od tebe bilo, da se nisi prije trideset godina oženio sa mnom?

Muž odgovori mirno:

— Daj mi malo mira, da promislim, što bi od mene bilo, da me nije prije trideset godina djavo natentao, da se s tobom oženim.

Druga:

Došao muž kući, ušao u sobu za primanje, i kad tamo — sva soba u dimu. Čovjek se razljuti, zovne služkinju pa će joj:

— Kate, djavo ne znao za te, što si ovo učinila?

— «Nisam ja to učinila, gospodine, uze Kato da se brani.

— Nego tko?

— Pa vaša gospodja i gospodjice kćeri. Šta ja znam, popušile su jutros u ovoj sobi trideset i šest cigareta, a i mali dečkići su ih popušili nekoliko, zato vam se to tako i dimi...

Ona posljednja: Prijatelj će prijatelju:

— Čujem, da si se oženil. Baš mi je drago, ufam se, da će tvoja gospa znat držat na uzdi onu tvoju prepotentnu devicu.

— Moja gospa? A ča ne znaš, da je baš ona prepotentna devica postala — moja gospa?

✝

Tužnim srcem javljamo svoj rodbini, prijateljima i znancima, da je naš nadasve ljubljeni

Boris Zuccon

djak V. raz. gimnazije, nakon duge i teške bolesti dne 19. juna 1928. blago u Gospodinu preminuo.

U ALTURI, dne 20. juna 1928.

FOŠKA ZUCCON
majka

MILICA, IVKA i VLATKO
braća

ZAHVALA.

Svima onima, koji su bilo činom bilo savjetima nastojali da ublaže boli moga nezaboravnog sina

Borisa

i moju tugu za njegovim preranim gubitkom, svima onima koji su me u dubokoj žalosti tješili kao i onima koji su ga ispratili na vječni počinak, izričem ovim putem najdublju zahvalnost.

Osobita hvala gosp. primariu Dr. E. Martincu, koji je svojim znanjem, svojim zauzimanjem i dobrotom sve moguće učinio da produlji život mog neprežaljenog sina i ublaži mu teške bole.

Neka im svima Svevišnji to stostruko naplati.

U ALTURI, 25. juna 1928.

FOŠKA ud. ZUCCON.

IZ ALTURE

† Boris Zuccon.

Pogodjena od nedavna teškim i nenadoknadivim gubitkom svoga supruga, nezaboravnoga nam učitelja Antuna Zuccona, udovu Fošku Zuccon zadesio je opet nemili udarac preranom smrću starijeg sina Borisa.

Pokojnik djak 5. razreda gimnazije, utjeha, ponos i nada majčina, sedamnaestgodišnji mladić, nakon bolovanja više od jedne godine, ostavlja ovaj svijet i seli u vječnost, da uživa dobro zasluženi mir, da odanle promatra ovaj život, za koji mu je bilo sudjeno da sprovede tek maleni dio, ali na kojemu je mnogo kušnje doživio i mnogo trpnje upravo mladenački, do posljednjeg časa podnosio.

Njegova prerana smrt teški je udarac majci i braći, rodbini i nama Alturcima, a napokon i svima onima, kojima je pokojnik bio školski drug, odnosno prijatelj i znanac.

Sprovod 20. ovog mjeseca bio je upravo veličanstven. Školska djeca sa cvijećem, djevojke sa vijencima, mnoštvo naroda i iz udaljenijih mjesta ispratilo je našega dragog Borisa do groblja.

Ožalošćenoj obitelji i rodbini naše iskreno saučešće, a Tebi, dragi Borise, vječni život! Neka Ti je laka ljubljena rodjena gruda, koja krije Tvoj mladi život.

Književnost

Radetićeva knjiga istarskih pripovijesti «Kad se užge mlada krv» i kritika. — O Radetićevoj knjizi pripovijesti pisali su do sada mnogi listovi vrlo lijepo. O uspjehu te lijepe knjige, koju smo mi izdali (i koja stoji samo 3 lire i 50 cent.) svjedoči i ovaj prikaz, koji je izišao u zagrebačkom dnevniku «Hrvatu». — Taj list piše:

Poslije Kumičića, Cara-Emina, Nazorovog Velog Jožeta, knjiga o kraju i narodu o kojemu je pisao s toliko srca i zanosa Horvat-Kiš. Možebiti to i nije točno onaj kraj, ali je isti narod: vrijedan marljiv, dobar, osim u časovima, kada plane. Radetić nam ga pokazuje u mirnom svakidanjem životu, kod posla, koji će poremetiti na čas mlada krv, što je planula za mladoga momka-slugu, kraj petnaest godina starijega muža (Kad se užge...), prikazuje nam odnos toga naroda prema novoj učiteljici, što je došla iz daleke Hrvatske (Naša učiteljica), susjeda prema susjedu (Pokora), majke prema nesretnom djetetu (Majka i Sirotinja), pokazat će nam «Badnje veče» istarskoga kmeta, čiju sreću muti teški ratni invalid, i napokon «Dijete ljubavi», lijepu, malo romantičnu priču, u kojoj ćemo ponovno upoznati ne samo dobro srce onoga naroda nego i njegovu odanost svojem šjoršantulu (župniku) i duboke razloge toj odanosti. O svemu tome priča Radetić s toliko ljubavi za onaj svijet kako to može samo onaj, koji je u onom narodu nikao i rastao. Ova mu ljubav, biti će, nije dala, da vidi išta drugo, nego samo lijepo. Po neki put nam radi toga ostaje i nešto dužan i pretpostavlja, da ćemo vjerovati njegovom prikazivanju bez pitanja i sumnje, ali te omaške izgibaju pred snagom i uvjerljivošću crtanja ostalih momenata, koji osvajaju i čine knjigu čitkom i zanimljivom.

Istakne li se, da je to autorova prva knjiga i da je Radetić još mlad, onda je to veoma mnogo. Ove su priče preštampane iz «Istarske Riječi», preko koje su seljaci u više navrata pisali neka sačuva svoj podlistak samo za Radetića, jer da je u njega zlatno pero i «.... nedan ne zna pripovisti tako lipo povidati kao on.» kako nam to priča u uvodu knjige Katalinić-Jeretov. Ovo je knjizi najbolja preporuka i znak, da će poslije ove prve, doskora slijediti daljnje, u kojima će Radetić još bolje razviti svoje pripovjedačke sposobnosti i dati nam možda novi roman iz života istarskoga sela. Neka ga ne smeta mišljenje, da sada nije vrijeme za pisanje i čitanje romana. Dobro pisani roman, naći će uvijek i zahvalnih čitatelja, iako ne medju gradskim svijetom, onda na selu, bude li za taj svijet pisan. Knjigu je uresio slikama i inicijalima M. Bambić a naslovnu stranu izradio je prof. Albert Sirk. Knjigu je izdala «Itarska Riječ» u Trstu.

—č.—

Promijena prezimena

Iurich u Giorgi
Iurincich u Giurini
Iurinovich u Giurino
Iurissevich u Giorgessi
Iurman u Giormani
Iusan u Giussani
Iursich u Giorgini
Iusich u Giussi
Iustincich u Giustini
Ivancich i Ivancic u Giovannini
Ivancovich u Giovannoni
Ivanich u Gianni
Ivaninich u Giannini
Ivanissevich u Giovannissi
Ivanossevich u Gianozzi
Ivanosich u Gianozzi
Ivassich u Givassi
Ivassovich u Givasso
Iverovich u Veroni
Ivessich u Givessi
Ivetaz u Vetta
Ivic u Ivis
Ivich u Ivis
Ivicich u Ivini
Ivinich u Ivini
Ivossich u Givossi
Ivulich u Givoli
Iacofcich i Iacovcich u Giacomi
Iacomin u Giacomini
Iacopfich u Iacopi
Iadrinovaz u Giadrino
Iamsek u Giansi
Iamsich u Giansi
Ianko i Ianco u Gianco
Iansich u Giansi
Iasich i Iaksich u Giassi
Ielovaz u Gelona
Ielovich u Geloni
Ieremela i Ieromela u Geromella
Ifcovich u Iconi
Iliassich u Eliassi
Ilijas u Eliassi
Ilovar u Lovari
Ircinich u Ircini
Ischianz u Ischia
Ispettich u Ispetti
Istenich u Steni
Iuras u Giurassi
Iuriaco u Giuriaco
Iurjevic u Giorgi
Iurissivich i Iurissevich u Giorgesi
Iurzan u Giurzani
Ivanovich i Ivanovic u Giovannoni
Ivetich i Ivettich u Vtti
Ivetta u Vetta

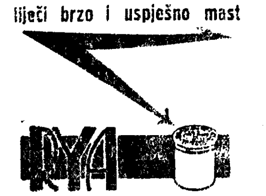
Slovo J.

Jakaz, Jakac i Giacaz u Giacca
Jacacich u Giacassi
Jacich i Jacsich u Giassi
Jagodnich u Giaconi
Jakofcich u Giacomi
Jankovich u Gianconi
Jaxetich u Giassetti
Jelenich u Gelleni
Jelenkovich u Gelenio
Jenko u Genco
Jereb u Gerebbi
Jermanis u Germanis
Jugovaz u Meriggioli
Juran u Giurani
Jurasich u Giurassi
Jurie u Giorgi
Juricich u Giurini
Jurincich u Giurini
Jurissevich u Giorgesi
Jurse u Ursi
Jaksetic u Giassetti
Jakulin u Giacolin
Jamnik u Gianni
Jan u Giani
Jandrich u Andri
Janovich u Gianoni
Javornik u Avorini
Jedreicich u Giadressi
Jemersich u Emersi
Jelcich u Gelsi
Jelsa u Gelsa
Jeletich u Gelletti
Jelusich u Gelussi
Jerich u Gerico
Jerman u Germani
Jug u Ughi
Juracich u Giurassi
Juranich u Giurani

Slovo K.

Kadlec u Cadelli
Kadunz u Caduni
Kajin u Caini
Kalcina u Calcina
Kalligarich u Cancellari
Kalz u Kalza
Kamenar u Camenaro
Kanasin u Cannassin
Kancianich u Canciani
Kandya u Candia
Kanslarich u Cancellari
Kappel u Cappelo
Kappl u Capello
Kaporalin u Caporalin
Kapuralich u Caporali
Karas u Carassi
Karbocich u Carboni
Karnjel u Carniel
Kastropil u Castropila
Katarincich u Catarini
Katnich u Cateni
Katnik u Cateni
Kavalla u Cavalla
Kavalich u Cavalli
Kavcic u Caucci
Kavrecic u Cavrini
Kazianka u Canziani
Kempf u Campi
Kenda u Chenda
Kerbavaz u Cherba
Kerbavcich u Cherbassi
Kernjat u Chernatti
Kersa u Chersa
Kebec u Chebe
Kill u Chilli
Kilic u Chili
Kinkela u Chinchella
Kirincich u Cherini
Kirisich u Chirissi
Kitarovich u Chitarro
Kjurman u Cormani
Klabjan u Labiani
Klana u Catalano
Klancek u Chiansi
Klanenik u Chiansi
Klarich u Clari
Klassich u Classi
Klasnic u Classini
Klemenjak u Clementi
Kleva u Cleva
Kliba u Clivo
Kliman u Climani
Klimich u Clini
Klinec u Clini
Klobas-Clobas u Colbasso
Klonfer u Lonferi
Klun u Cluni
Kmet e Cmet u Metti
Knesovach u Nesso
Knes u Nesi
Knorr u Norri
Kefaich u Cvalli
Kobal u Coballi
Kociancic u Cociani
Kocjancic u Cociani
Kocijan, Kocian u Coziani
Kodal u Codalli
Kedelja u Codeglia
Kodric u Codri
Koffol u Coffol
Kollanovich u Colani
Koimann u Colmano
Kolmer u Colmaro
Kelobig u Colombi
Kolorich u Colori
Konovich u Cononi
Kentestabile u Contestabile
Kontrich u Cortini
Koraca u Corazza
Korelic u Corelli
Koren u Coreni
Korosec u Corossi
Kormann u Cormano
Korsic u Corsi
Korva u Corva
Kos u Cossi
Kosanc u Cosani
Kosanic u Cosani
Kossara u Cosara
Koschier u Cossi
Kosier in Cossi
Koslovic in Coslovi
Kosmac in Cosma
Kosmina in Cosmini
Kostesich in Costessi
Kostomai in Costomai
Kostovich in Costi
Kovac in Covacci
Kovacich in Covacci
Kovacich in Kovacci
Kovaz in Covazzi
Kosterle in Ceterle
Kozlovic in Coslovi
Kraiacich inRaiacci
Kraina in Raina
Kralich in Cralli
Kraljek in Cralli

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Telefon: 5-18 Podružnica u TRSTU: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18
CENTRALA U LJUBLJANI. Dionička glavnica i pričuva: 60.000.000 dinara.
PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Črnomelj, GORICA, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Novomesto, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Šibenik, sezonska ekspositura Rogaška Slatina.
Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloške na uložne knjižice te ih ukamaćuje sa 4 %, a uloške na tekuće račune i na otkaz vezane uloške najugodnije uz dogovor. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne kutije (SAFES).
Blagajna je otvorena od 9½–12½ i od 14½–16 sati

Ortopedijski zavod A. ZECCHI, Torino
Via Roma 31 I. n.
Aparat ZECCHI zaustavi
KILU

Uspjeh aparata Zecchi u Videmskoj pokrajini.
Novi ozdravljenik iz Valvasone
Dužnost mi je, da izrečem svoje priznanje i hvalu gosp. ortopediku ZECCHI koji mi je s njegovim posebnim aparatom zaustavio i ozdravio **kilu,** *koju mi je prouzrokovala težak život i zaprečavala mi rad u mojem zanimanju.*
PIPPO JOŽEF pok. Luke
Via dei Fornasini
VALVASONE (pokr. Udine).
Važna objava! Uslijed mnogih pisama koje dobivamo i nas se moli za informacije, javljamo, da će ortopedik ZECCHI davati razjašnjenja i savjete u slijedećim mjestima:
Gorica: srijeda 11. i četvrtak 12. jula u „Albergo Angelo d'oro".
Trst: petak 13. julija u „Albergo Moncenisio".
Pula: subota 14. julija u „Hotel Miramare".
Zadar: nedjelja 15. i ponedjeljak 16. julija u „Albergo Vaporetto".
Rijeka: utorak 17. i srijeda 18 julija u „Albergo Riviera".
Sv. Petar na Krasu: četvrtak 19. julija u „Albergo Rebec".

RED VOŽNJE

Važi od 1. jula dalje.

Željeznička pruga Trieste-Campomarzio—Pola (Trst—Pula i obratno)

VLAKOVI putnički (iz Rovinja)	putnički	brzi	mješoviti	mješoviti (iz Rovinja)	iz Cerovlja do Kanfanara samo III razred osim nedjelje	brzi	putnički	odlazak	STANICE	dolazak	VLAKOVI putnički	mješoviti (u Rovinj)	iz Kanfanara do Cerovlja samo III razred osim nedjelje	brzi	brzi	putnički	putnički (u Rovinj)
	5.35	8.15	12.10			15.30	19.—	↓	Trieste-Campomarzio (Sv. And.)	↑	9.42	7.40		14.10	19.30	21.08	
	5.50		12.25				19.15		S. Anna di Trieste (Sv. Ana)		9.29	7.27		13.56		20.55	
	6.03		12.38				19.28		S. Giuseppe della Chiusa (Ricmanje)		9.17	7.15				20.43	
	6.09	8.45	12.44			15.58	19.34		S. Antonio-Mocco (Boršt)		9.13	7.11		13.42		20.39	
	6.24		12.59				19.49		S. Elia (Draga)		8.59	6.57		13.28		20.25	
	6.37	8.28	13.12			16.42	20.02	dol.	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	odl.	8.45	6.45		13.16	18.38	20.13	
	6.53						20.18	odl.		dol.	8.28					19.57	
	7.						20.25		Bresenza del Taiano (Prešnica)		8.21					19.50	
	7.07					16.55	20.32		Piedimonte del Taiano (Podgorje)		8.13			12.41		19.42	
	7.19						20.44		Sasse'o (Zazid)		8.04					19.33	
	7.27					17.14	20.52		Acquaviva-Valmorasa (Rakitovac)		7.52			12.25		19.21	
	7.36					17.23	21.02		Pinguente (Buzet)		7.35			12.06		19.04	
	7.45					17.31	21.11		Rozzo (Roč)		7.26			11.57	17.32	18.55	
	8.—	10.22				17.44	21.24		Castel Lupogliano (Lupoglava)		7.15			11.46		18.43	
	8.09						21.34		Colmo (Hum)		7.06					18.28	
	8.18						21.43		Borutto (Borut)		6.51					18.19	
	8.34	10.48			17.15	18.11	21.59		Cerreto istriano (Cerovlje)		6.42		11.34	11.18	16.52	18.10	
	8.40						22.05		Novacco (Novaki)		6.29					17.57	
	8.49	11.—			18.46	18.23	22.14		Pisino (Pazin)		6.21		11.20	11.02	16.37	17.49	
	9.03						22.29		Checchi (Heki)		6.11					17.39	
	9.11				19.14	18.43	22.37		S. Pietro in Selve (Sv. Petar u Šumi)		6.02		10.09	10.44	16.21	17.30	
	9.20						22.46		Gimino (Žminj)		5.52					17.20	
5.55	9.29	11.32		14.45	19.33	18.58	22.57		Canfanaro (Kanfanar)		5.44	9.15	9.50	10.29	16.06	17.12	18.48
6.03	9.36			14.54	19.58		23.04		Smoglian-Carmedo (Smoljani)		5.36	9.06				17.04	18.41
6.11	9.42			15.03	20.07		23.10		Sanvincenti (Sv. Vićenat)		5.29	8.58				16.57	18.33
6.20	9.49			15.13	20.16		23.17		Zabroni-Roveria (Cabronići)		5.23	8.50				16.51	18.25
6.37	10.02	11.58		15.44	20.32	19.24	23.30		Dignano (Vodnjan)		5.08	8.35		10.03	15.40	16.37	18.08
6.46	10.10			15.54	20.41		23.38		Gallesano (Galižana)		5.—	8.19				16.29	17.54
7.—	10.22	12.15		16.10	20.55	19.41	23.50	↓	Pola (Pula)	↑	4.45	8.—		9.40	15.29	16.14	17.35

Broj 27 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) U Trstu, 5. julija 19.. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Invalidi iz Poadižja u Rimu. — U subotu je došlo u Rim 500 ratnih invalida iz Poadižja pod vodstvom bolzanskega fašističkog tajnika on. Giarratano. To su invalidi bivše austrijske vojske, većinoma njemačke manjine. Invalidi su u Rimu bili srdačno dočekani sa strane udruženja ratnih invalida. Pregledali su si sve znamenitosti grada a drugog dana, to jest u nedjelju izručen im je bio invalidski znak. Invalidi su svojim posjetom htjeli da pokažu svoju zahvalnost vladi, koja nije činila razlike izmedju njih i invalida talijanske vojske, već ih je opskrbila ratnim penzijama, kaošto to nije učinila nijedna država. No oni su svojim posjetom vječnom Rimu dokazali svoju odanost i vjernost državi. Vrhunac oduševljenja iskazali su invalidi u nedjelju, kad su bili predstavljeni načelniku vlade. Sakupljeni su bili u dvorani Borromini. U 10 sati došao je načelnik vlade o. Mussolini, oduševljeno pozdravljen od svih prisutnih pjevanjem fašističke himne. Predsjednik udruženja ratnih invalida, teški invalid on. Delcroix ih je predstavio načelniku vlade. Spomenuo je cilj, koji ima dolazak poadiških invalida u Rim. Oni su ostavili svoje doline i polja baš u vrijeme, kad na polju najviše vrije radnja, samo da dokažu zahvalnost, što im je okazano čovječansko i bratsko postupanje.

Iza njega je govorio u njemačkom jeziku ratni invalid Warther, koji je izrazio zahvalnost udruženju ratnih invalida, koje ih je primilo u svoje okrilje. Oni su imali već odavna vruću želju, da dodju u Rim, pa eto tih 500 invalida izrazuje načelniku vlade svoja čuvstva u ime svih invalida Poadižja.

Iza njega je govorio on. Mussolini. Napomenuo je, kako je Rim u svojoj historiji od tri hiljade godina primio mnoge narode, pa da je taj Rim pokazao i stanovnicima Poadižja svoju naklonost. Pred nekoliko vremena bili su u Rimu predstavnici poljodjelaca, industrijalaca, trgovaca i gostioničara. On veli, da im je tada rekao, da svi talijanski gradjani, kad vrše svoju dužnost, imaju jednaka prava, Svi bez razlike gradjani moraju biti jednako lealni i poslušni državnim zakonima. Fašistička vlada je vlada snage, lealnosti i pravednosti. Sila mora biti uvijek vezana s pravednošću i fašistička vlada se drži toga načela. Vi ste vidili Rim i ostat će vam u neizbrisivoj uspomeni svi oni veličanstveni spomenici poganske i kršćanske rimske kulture. A nada sve da će ostati u njihovim srcima utisak simpatije, koju su im iskazali ne samo drugovi invalidi nego cijeli grad, a koju on kao načelnik vlade ponavlja. «Invalidi gornjeg Poadižja — završio je on. Mussolini — sjetite se mojih riječi! Raširite ih po vašim selima, po vašim kućama, u svojim obiteljima, a zajedno i moj srdačan pozdrav!»

Poslije podne su pregledali još nekoje crkve. Svuda su im rimski invalidi i udruženje stavili na raspolaganje automobile i komodne korijere. Na veče su posebnim vlakom otputovali natrag u Bolzano.

Putovanje načelnika vlade. — Početkom prošle sedmice je načelnik vlade on. Mussolini u pratnji državnog podtajnika za aeronautiku on. Balbo došao aeroplanom iz Rima u Ravennu. Iz Ravenne je išao automobilom u Forli. U utorak prije podne je isto neočekivano on. Mussolini došao aeroplanom u Goricu, spustivši se na aerodromu kod Merne. Prije nego se je spustio kružio je nad Goricom. Sa aerodroma se je odvezao automobilom na Monte Fortin, gdje ga je čekao komandant videmskog armijskog korpusa general Mombelli, komandant goričkog vojnog okruga general Bobbio i komandant vojne škole u Turinu general Pintar. Iza kratke vojničke vježbe je progovorio nekoliko riječi prisutnim oficirima. Odatle je s automobilom išao u Goricu, te se je više od jednoga sata zadržao na prefekturi s političkim predstavnicima goričke pokrajine i fašističke stranke. — Odmah iza podne se je odvezao na objed u goričku vojnu komandu. Čim se u gradu doznalo za dolazak načelnika vlade masa naroda skupila se pred prefekturom. Pri izlazu ih je on. Mussolini srdačno pozdravljao. Iza objeda se je načelnik vlade uputio u Podgoru i posjedio spomenik na Kalvariji. Isto tako neočekivano je iz Podgore došao u Gradišku, a odatle na monumentalno vojničko groblje u Redipuglie. U neopisivo kratko vrijeme dotrčao je 11. bersaljerski puk, u kome je služio i on. Mussolini kao vojnik, iz Gradiške u Redipuglie. Načelnik vlade im je držao kratki govor. Odavle se vratio u Gradišku u kasarnu 17. alpinskog puka, a zatim se opet uputio prema mervskom aerodromu.

Talijansko-perzijski ugovor. — Kad je načelnik vlade on. Mussolini držao 5. prošlog mjeseca u senatu govor o vanjskoj politici, napomenuo je, da se vode pregovori sa perzijskom vladom glede provizornog ugovora, koji bi zamjenio stari ugovor, što je istekao 10. maja ove godine. I zaista je dne 25. prošlog mjeseca potpisan u Teheranu provizoran ugovor izmedju Italije i Perzije. Ugovor garantira Italiji, njezinim državljanima, talijanskim društvima i preduzećima u Perziji prava, koja ima najpovlaštenije države u pogledu uvoza, izvoza, carine, sudbenog pustupanja itd. Takove ugovore s Perzijom kao najovlaštenije države imaju Engleska, Francuska i Amerika. Ugovor je za sada provizoran, da se s vremenom prikupi sav materijal za zaključenje definitivnog ugovora, koji će urediti medjusobne odnošaje na novoj podlozi.

Kako rekosmo ovaj ugovor nije savršen pa se u ekonomskom pogledu tiče najviše uvoza i izvoza. Jedino u tom pravcu su bili vidni medjusobni odnošaji. No izgleda da će Perzija za svoje javne radnje i instalacije tražiti i tehničku suradnju Italije. Doskora će otputovati u Perziju jedna talijanska pomorska misija, koja će se staviti na raspolaganje perziskoj vladi za organizaciju pomorske službe.

Općinski tajnici — državni činovnici. — Objavljene su glavne točke novog nacrta zakona, po kome će općinski tajnici postati državni činovnici. Prema tome će ih kao državne funkcionare imenovati prefekti i dati će im odgovarajući činovnički razred. U istom su nacrtu navedene plaće, dodatci i penzija za općinske tajnike.

Osude posebnog tribunala. — Prošle srijede je pred posebnim tribunalom svršila rasprava proti dvanaestorici tajnika raspuštene komunističke stranke, jer su rovarili proti državnim vlastima. Deset ih je osudjeno od 10 do 5 godina zatvora, a iza održane kazne na 3 godine policajnog nadzora i isključenje iz javnih služba. Dvojica su bila riješena.

Sjednica žitnog odbora. — U subotu se je pod predsjedništvom ministra narodnog gospodarstva sastao žitni odbor, koji je raspravljao o ovogodišnjoj žetvi i o pitanju, kako će se izvadjati odredbe o pobijanju špekulacije sa žitom.

Otvorenje državnog cestnog ureda. — Ministar za javne radnje on. Giuriati je u svojem ministarstvu otvorio upravni odbor državnog cestnog ureda. Prilikom otvorenja je ministar zacrtao smjernice djelovanja. Na državni cestni ured došao je mnogo veći broj molbi za tehnička i radnička namještenja nego li je potrebno pa radi toga ne će se više primati nikakve molbe za namještenje kod državnog cestnog ureda.

Talijanski emigranti potjerani iz Francuske. — Policija u Parizu je aretirala 12 talijanskih emigranata, koji su širili revolucionarnu propagandu. Izjavljeno im je da moraju ostaviti Francusku, pa radi toga su bili odvezeni na belgijsku granicu.

Smrt kardinala Tacci. — U Rimu je umro kardinal Ivan Tacci, sekretar svete kongregacije za istočnu crkvu (papin ministar za istočnu crkvu).

Ministar Auriti opet u Beču. — Iza poznatih ispada u parlamentu u Beču proti Italiji radi postupanja sa njemačkom manjinom u Poadižju talijanski ministar u Beču comm. Auriti bio je opozvan. Sada su se razjasnili odnošaji izmedju načelnika vlade on. Mussolinija i austrijskog kancelara mons. Seipela. Seipel je priznao, da se o stanju njemačke manjine ima odlučivati jedino u Rimu i odgovorni austrijski krugovi da se nisu nikada pačali u unutrašnju talijansku politiku. Na temelju izmjenjenih razjašnjenja načelnika obih država on. Mussolini je naredio ministru Auritiju da uzme opet vodstvo talijanske legacije u Beču.

Proslava Vidovdana u Jugoslaviji. — Dne 28. juna je u Jugoslaviji državni blagdan Vidovdan. To je uspomena na strašnu bitku na Kosovu godine 1389. pa se toga dana proslavlja uspomena svih, koji su od Kosova pa do sada umrli za domovinu. I ove godine proslavljen je taj dan svečano po svim gradovima. Jedino u Zagrebu je bila tiha proslava, jer je još uvijek trajala žalost za pokojnim Pavlom Radićem i drom. Basaričekom. U svim crkvama svih vjeroispovjesti čitale su se svečane službe božje. Naročite svečanosti su se pak držale na Ceru kod Šabca, gdje se je otkrio spomenik poginulim junacima na Ceru početkom svjetskoga rata. Na Ceru je bila prva pobjeda, koju su saveznici imali nad neprijateljem. Tu su potpuno bile potučene austrijske jedinice, pa su u velikom neredu morali austrijski vojnici da bježe natrag preko Drine.

Otkriću spomenika na Ceru prisustvovao je kralj, ministar predsjednik sa mnogim ministrima, predsjednik narodne skupštine i preko 100 hlijada ljudi iz svih krajeva. Iz Čehoslovačke je došla na ovu svečanost posebna misija sa načelnikom generalnoga štaba generalom Sirovim. Grad Šabac, kuda je išla povorka bio je divno ukrašen zastavama, slavolucima, sagovima i cvijećem. Pred spomenikom je govorio kralj i napomenuo značenje pobjede na Ceru. Iza otkrića spomenika položeno je oko njega preko 100 vijenaca, medju kojima jedan od predsjednika čehoslovačke republike i jedan vrlo lijepi od grada Zagreba.

Pitanje ostavke vlade u Jugoslaviji. — U zadnje se vrijeme uporno govorilo i svakog se dana očekivala ostavka vlade. Medjutim ministar predsjednik Vukičević stoji na stanovištu, da nema uzroka da vlada dade demisiju, jer bi se tada smatralo, da vlada smatra sebe krivom radi dogodjaja u narodnoj skupštini. Poslanički klubovi vladine većine i to radikalni i demokratski drže sjednice, na kojima raspravljaju o političkom položaju. U ponedjeljak je imao sjednicu demokratski klub. Tu je ministar inostranih posala dr. Marinković izjavio, da je na želju demokratskog kluba obavijestio Vukičevića, da bi bilo umjesno, da vlada poda ostavku, ali Vukičević nije toga mnijenja. Radi toga treba počekati riješenje drugih parlamentarnih klubova, pa će tada i oni (demokrate) lakšo zauzeti stanovište.

U ponedjeljak je takodjer i radikalni klub imao svoju sjednicu, koja je bila prva iza krvavih dogodjaja u skupštini. Sjednica je bila kratka. Govorili su o ubijenim poslanicima, pa su ustajanjem i poklikom «slava im» odali im počast. Zatim je bila prihvaćena ova rezolucija: «Radikalni poslanički klub je na svojoj sjednici dne 2. jula, prije prelaza na dnevni red smatrao svojom dužnošću, da izrazi svoju bol i žalenje radi teškog dogodjaja u narodnoj skupštini dne 20. junija i da osudi Punišu Račića kao krivca onog teškog zločina, koji je ožalostio rodbine obih poslanika, Pavla Radića i dra. Basaričeka i njihove drugove poslanike i cjelokupni naš narod. Radikalni klub suglasno isključuje iz svoje sredine, a takodjer i iz radikalne stranke Punišu Račića.

U utorak su se nastavile sjednice vladinih klubova pa se po rezolucijama dade zaključiti, da će vlada podati ostavku, da omogući ulazak u vladu i predstavnicima Hrvata, to jest da se stvori vlada široke koncentracije.

Stanje ranjenih poslanika. — Sva pažnja je posvećena stanju ranjenih poslanika, osobito Stjepana Radića. Od njega se očekuje, kakovo će stanovište zauzeti u sadanjem političkom položaju, jer je njegova riječ odlučna. Izgleda da će bolesnici koncem sedmice moći ostaviti bolnicu i biti upućeni domaćoj njezi. Stjepan Radić mogao bi koncem ove sedmice da se vrati u Zagreb. Zagreb mu sprema svečan doček. I drugim bolesnicima je već dobro. Do ozdravljenja Stjepana Radića seljačko demokratska koalicija ne poduzimlje nikakva koraka glede ulaska u vladu.

Udovica Pavla Radića kod kralja. — Udovica Pavla Radića bila je u ponedjeljak primljena u dužu audijencu kod kralja. Došla je da se kralju zahvali za izraze saučešća prigodom nesreće, koja ju je zadesila. Kralj je i ovom prilikom izrazio svoju iskrenu žalost nad umorstvom pokojnog Pavla Radića. Ponudio je udovici, da će se o svom trošku brinuti za uzgoj dvojice njezinih sinova.

Ostavka vlade u Poljskoj. — I u Poljskoj je došlo do ostavke vlade. Dosadašnji predsjednik vlade maršal Pilsudski podao je ostavku iz razloga, jer je kao predsjednik vlade bio previše opterećen poslom i nije mogao da posveti veliku pažnju organizaciji vojske, što je njegova glavna namisao. Novu vladu je odmah sastavio dotadašnji potpredsjednik Bartel. Samo su se dva ministra promijenila, a ostali su zadržali svoja mjesta. Pilsudski je ministar vojske. Iza kako je sastavljena nova vlada, Pilsudski prije odlaska na dopust izjavio je, da je predao vladu svom prijatelju Bartelu, a sam se povukao sa predsjedničkog mjesta, jer nije mogao da radi sa parlamentom, koji može svaku i najpametniju namisao jedne vlade da spriječi. U korist je državi, da ovakav parlamenat bude ukinjen. Njemu nije preostalo drugo nego da odstupi ili da dade Poljskoj novu konstituciju. Izabrao je sada prvo. Neka njegov zamjenik likvidira sve odnošaje izmedju parlamenta i vlade. Novine pišu da se Pilsudski sprema na borbu za promjenu konstitucije. On bi htio, da mjesto parlamenta bude jedno diktatorsko vijeće.

Nova vlada u Njemačkoj. — Iza novih izbora ostala je i nadalje stara vlada, koja je tekar pred 20 dana podala demisiju. Na izborima je najsjajniju pobjedu postigla socijalistička stranka. Predsjednik države Hindenburg je radi toga povjerio vodji socialista Mülleru da sastavi novu vladu. Müller je iz početka htio da sastavi koncentracijsku vladu svih stranaka osim krajnje desnih nacionalista i krajnje lijevih komunista. No to mu nije uspjelo, jer je svaka stranka stavljala uvjete, koji su bili neprehvatljivi obzirom na koju drugu stranku. Petnaest je dana Müller vodio pregovore, a da nije došao do čvrstih zaključaka. Tako zvani centrum, koji je dosada bio na vladi je izjavio, da oni želo biti i nadalje u vladi, ali da ne žele imati nikakvo ministarsko mjesto. Medjutim kad su se dijelila ministarska mjesta, htjeli su da imaju mjesto podkancelara i ministra unutrašnjih posala. Već je Müller htio da vrati mandat, ali na nagovor Hindenburga sastavio je vladu ličnosti, t. j. uzeo je u vladu najuglednije ličnosti iz pojedinih stranaka bez obzira na sporazum i pregovore sa strankama. Ova će vlada ostati samo do jeseni, a onda će se sastaviti stalna vlada. Vlada je ovako sastavljena: Kancelar Müller Franken, socialista; unutrašnji poslovi Severing, socialista; vanjski poslovi Stresemann, njemačke pučke stranke; finance Hilferding, socialista; ekonomija Curtius, njemačke pučke stranke; pravosudja Koch-Weser, demokrata; saobraćaja i okupiranih krajev De Querard, centar; vojska Gröner, bez stranke; opskrbe Dietrich-Baden, demokrata; radnje Wissel, socialista, pošte Schätzl, bavarske pučke stranke.

Francuski parlament izglasao povjerenje Poincaréu. — Iza kako je parlament odobrio vladi nekoje kredite, koje je ona naknadno tražila, dugo se je raspravljalo o općoj politici gabineta Poincaréa. Poincaré je sam u svom govoru tom prilikom naglasio, da on ne će činiti ništa, a da ne podnese parlamentu na odobrenje. Iza kako je sada vlada stabilizirala franak, treba da se učvrsti povjerenje javnosti. Ova vlada želi da vlada sa većinom, ako to većina želi i vlada će biti vjerna onima, koji su njoj vjerni. U vladi nacionalnog saveza ne može biti isključena nijedna stranka, koja želi dobro republici. U svoj politici će sadašnja Poincaréova vlada energično spriječiti svaki pokušaj da se na umjetni način povise cijene. U pogledu poreza vlada će proučiti sve pojave, koje su potrebne, da državni proračun bude isjednačen. I rad i bogatstvo moraju dati veći doprinos državnim blagajnama. Što se pak tiče socialnih reforama, to je Poincaré dokazao sa činjenicama svoju volju, da i na tom polju blagotvorno poradi. Parlament je već odobrio projekt zakona o zidanju pučkih stanova, a sada će proučavati pitanje o novim kreditima za zemljoradnike i poljodjelstvo uopće. Na koncu svog govora je predsjednik vlade izjavio, da on traži da parlament jasno ili odobri njegov plan rada, ili da ga odbije, jer on hoće da radi mirno i nesmetano i siguran za sutrašnji dan. Iza Poincaréa govorio je predsjednik radikalne socialističke skupine, koji je izjavio, da

iza kako su oni glasovali za stabilizaciju franka, ne želi činiti nikakvih smetnja vladi. On prima na znanje obećanja vlade, da dade zadovoljštinu svim republikanskim duhovima, pa će radi toga glasovati radikalna stranka povjerenje vladi. To glasovanje ne znači, da stranka odabrava vladi svaki njezin korak, niti da je suglasna sa onim strankama, koje podržavaju vladu Poincaréa.

Konačno se je prešlo na glasovanje o povjerenju vladi Poincaréa, pa je vlada dobila povjerenje parlamenta ogromnom većinom od 455 glasova proti 126. Proti su glasovali svi socialisti i komunisti, a nekoji su se sustegnuli.

Trockijevi pristaše primljeni opet u stranku. — Centralna kontrolna komisija komunističke stranke je objavila zaključak, da se 40 Trockijevih pristaša, medju njima Zinovjev i Kamenjev prime opet u komunističku stranku. Ovi su naime molili, da budu primljeni natrag u stranku, priznali su da su radili proti koristima proletarijata kad su slijedili Trockoga te su izjavili, da se kaju za svoje opozicionalno djelovanje. Kaošto se jednom državnom činovniku broje godine njegovog službovanja, to se kod stranke, pa isto i kod komunističke računa, koliko je tko godina upisan u stranku. Prema godinama pripadnosti stranci računa se i zaslužnost. Radi toga je kontrolna komisija riješila, da svim ovim starim komunistima, koji su sada opet primljeni u stranku imaju se računati godine pripadnosti stranci otkada su bili upisani, a vrijeme, kad su bili isključeni, smatra se, kao da su bili suspendirani.

Nova vlada i u Egiptu. — Premda je dosadašnji ministar predsjednik Zaglul paša imao povjerenje sa strane parlamenta, kralj Fuad je povjerio Mahmud paši, da sastavi novu vladu. Novi ministar predsjednik u pismu, koje je upravio kralju veli, da je njegov cilj, da postigne potpunu nezavisnost Egipta i da će u tu svrhu nastojati, da učvrsti prijateljske veze sa Engleskom i drugim državama. Ovo je običajno pismo, koje šalje svaki novi ministar predsjednik samo da pomiri duhove intransigentnih nacionalista, jer je poznato, da potpuna nezavisnost Egipta i najbolji odnošaji sa Engleskom su dva pojma, koja ne idu najbolje skupa. S druge se pak strane javlja, da je pad vlade Zaglul paše prouzročio još veće neprijateljstvo nacionalista proti Engleskoj, koji nju okrivljuju radi sadašnjeg stanja.

Izbori za predsjednika u Sjevernoj Americi. — U predzadnjem smo broju napomenuli, da je republikanska stranka, koja ima najviše izgleda da dobije predsjednika Sjeverne Amerike izabrala svojim kandidatom sadašnjeg ministra trgovine Herberta Clark Hoovera. Najjači suprotnik republikanskoj stranci jesu demokrate. Na demokratskoj skupštini je izabran za kandidata za predsjednika Udruženih Država Sjeverne Amerike guverner države New-York, Alfred Smith. Nacionalna demokratska skupština je odobrila program s kojim ide u borbu za predsjedništvo Sjeverne Amerike. Program garantira, da će biti razumno popravljen zakon o zabrani alkoholnih pića i da će sprovesti zakon na korist poljodjelstva. Program napada republikansku stranku radi njezinog djelovanja u pogledu poljodjelstva i radi vanjske politike, a osobito što se tiče država Južne Amerike.

Bela Kun osudjen. — Bivši predsjednik madžarske kumunističke vlade (predsjednik narodnih komesara) Bela Kun je od suda u Beču osudjen na tri mjeseca zatvora i na izgon iz države radi njegovog nezakonitog djelovanja u Beču i neprijavljenog boravka. Koncem jula biti će otpušten iz zatvora i protjeran u Rusiju.

Aretacije u Budimpešti. — Policija u Budimpešti je u noći prošle sedmice aretirala dvadeset komunista, koji su optuženi, da su organizirali komunističku urotu, a koja bi bila u vezi sa Belom Kunom. Madžarska policija je pronašla, da Bela Kun prima svakog dana na desetke pisama iz Budimpešte, pa je tako u dnevnoj vezi sa budimpeštanskim komunistima. Nekoje od tih pisama da je policija sekvestrirala, pa je iz njih doznala za komplot, koji se organizira, ali o njemu ne daje policija nikakvih potankosti.

Kongres čehoslovačkih legionara. — U Pragi se je u subotu otvorio II. kongres čehoslovačkih ligionera, na kome su bili prisutni i delegati dobrovoljačkih organizacija Jugoslavije, Rumunjske, Amerike i Austrije. Izdali su proglas, da oni će ostati uvijek svijesni služitelji demokracije, pa su izražavali manifestacijama Massaryku, Švehli i Benešu svoje simpatije. Iza kongresa išli su legionari i povorci po gradu. Bilo je oko 30.000 kongresista. Na kongresu je kao zastupnik jugoslovenskih dobrovoljaca govorio slijepi major vitez Lujo Lovrić iz Hrvatskog Primorja. Iza njegovog poletnog govora predsjednik čehoslovačkih legionara stisnuo mu ruku i poljubio ga.

U Čehoslovačkoj proti komunistima. Prilikom debate, da li će se dozvoliti sastanci komunistima i njihovim organizacijama, skoro sve novine, osim komunističkih zauzimlju stanovište, da se vlada s komunistima uopće ne smije pogadjati, već da mora uporno stajati na stanovištu, da su komunisti nezakonita organizacija. Osobito narodni demokrate i zemljoradnici zahtjevaju oštrim načinom, da se jednostavno raspuste komunička društva.

Kako se općenito opaža u Čehoslovačkoj sve više gube terena krajnje stranke, to jest komunisti i nacionalisti, t. zv. čehoslovački fašisti.

Domaće novosti

Obnavljanje dozvole za trgovinu. — Obzirom na razna pitanja glede obnove dozvola za trgovinu i obrt ministarstvo narodnog gospodarstva upozorava na svoju okružnicu od 30. aprila 1928. br. 642, gdje stoji, da oni koji imaju dozvole (licence) ne treba za godinu 1928. da predlažu dokumente za obnovu dozvola. Osim u slučajevima kad će nadležne vlasti smatrati potrebnim da iz službenih razloga učine reviziju trgovačkih i obrtnih dozvola, morat će trgovci svake godine počevši od 1. januara 1929. da predlože općinskom uredu svoj kazneni list (fedina penale), da može općina odmah ustanoviti, da li dotičnik odgovara uslovima članaka 10. i 90. zakona o javnoj sigurnosti i da li nije bio dva puta uzastopce kažnjen radi prekršaja čl. 5 dekreta- zakona od 16 decembra 1926 br. 2174. Ovaj posljednji članak dekreta-zakona veli, da dozvola može biti oduzeta a uplaćena kaucija izgubljena, ako trgovac zlobno ne će da prodaje ili ako kvari robu, ako jestvine prodaje po višoj cijeni, nego je označeno i ako je dva puta kažnjen radi trgovačkih prevara te uopće radi prekršaja kaznenog zakonika. Što pak veli članak 10. i 90 zakona o javnoj sigurnosti to se vidi u knjižici, koju smo izdali pod naslovom «Zakon o javnoj sigurnosti i zaštiti države», a koja se još može dobiti u našoj upravi uz cijenu od 1.20 lire.

Ako je dakle kazneni list čist, odnosno nema gore spomenutih kazni, vidira općinski ured obične dozvole, što je dokaz, da dozvole i dalje vrijede. Ako općina ne vidira dozvolu, to je znak, da je dozvola oduzeta.

Napomena za gostioničare. — Upozoruju se svi vlasnici i upravitelji javnih lokala (kavana, barova, slastičarna, gostiona i krčama) svih kategorija da na vratima i na vidnom mjestu u lokalu mora biti izvješena lista cijene pića, koje se obično troši u lokalu. Vlasnici se moraju strogo držati označenih cijena. Pokrajinska federacija ima pravo i dužnost da nadzire ispunjenje gornjih odredaba, pa ako vidi kakav propust prijavit će nadležnim vlastima, a dotičnika brisati iz članstva federacije. Prijave vlastima sa strane federacije ima za posljedicu, da se prijavljeniku oduzme licenca i da izgubi kauciju.

Kolanje novčanica od 5 i 10 lira. — Kako je bilo javljeno koncem prošlog mjeseca imali bi prestati kolati papirnati novci od 5 i 10 lira. Medjutim novom odredbom je rok produljen do 31. decembra ove godine. Dakle do konca ove godine, još vrijede te novčanice, a moći će biti promjenjene kod državnih blagajna i poslije konca ove godine i to do 30. juna 1929. Novčanice od 25 lira ne vrijede više i ne mogu se više ni promjeniti. Državni blagajnici moraju da predadu sakupljene novčanice od 25 lira tesoreriji do 16. ov. mjeseca.

Kretanje stanovništva u Trstu.

	u maju	u julu	razlika više	razlika manje
Rodjeni živi	284	322	38	—
Rodjeni mrtvi	9	9	—	—
Mrtvi	267	263	—	4
Vjenčanja	129	139	10	—

Cijene živežnim namirnicima u Pazinu. — Pazinski podeštat odredio je ove najviše cijene živežnim namirnicama u rasprodaji:

Mlijeko po 1 l., kruh u hljebcima od pol kilograma po 2 lire kg, a u hljebcima od 200 grama po 2.10 l. kg., brašno jedinstvenog tipa (u rasprodaji na malo) po 2.10 l. kg., žuto brašno po 1.40, fino žuto brašno po 1.50, kukuruz po 1.16, obične tjestenine po 2.70, ekstra (tršćanske) po 3.70, obični riž I. vrste po 2.10, II. vrste po 1.90, šećer kristalin 6.60, glavati šećer 6.90, šećer u kockama po 7 l, cikorija od 200 gr 2.55, od 100 gr 1.40, novi krumpir po 1.20, pasulj miješan po 1.80, pasulj zelen, galicijski po 2.05, sir Emmental talijanski po 15 l, domaći stari ovčiji sir po 14 l, svježi ovčiji sir po 9 l, naravni maslac po 17.50, maslac više vrste po 19 l, domaća slanina (špeh) po 9.40, amerikanska slanina 8.30, mast domaća i amerikanska 8, ulje iz sjemena 5.40, ulje iz sjemena I. vrste 6 l, maslinovo ulje dalmatinsko 8 l, istarsko ulje 10 l, bakalar Hammerfest po 5.30, kava Santos po 24, kava Minas 22, kava S. Salvador 26, govedina I. vrste 6.40' II. vrste 5.40, kravlje meso I. vrste 6 l, II. vrste 5 l, teletina po 8 l, ovčje i kozje meso po 4.80, svinjetina po 8 l. Meso brez kosti 2 lire skuplje po kilogramu. Po selima pazinske općine može se prodavati 10 cent. skuplje po kilogramu. Svaki trgovac mora imati izložen popis cijena svim životnim namirnicama. Na svakom predmetu, koji je izložen za prodaju, mora da je označena prodajna cijena.

Dvije riječi obrane
za moju knjigu „Kad se užge mlada krv"

«Pučkome Prijatelju» ne ugadja moja zbirka istarskih pripovijesti «Kad se užge mlada krv...» Kritika je slobodna, pa i «Pučkome Prijatelju» slobodno je, da ima svoje mnijenje. Ali od slobodne kritike do toga, da se nekoga obijedi je s plagijatstva — daleki je put. U svo joj knjizi ulovio se je «Pučki Prijatelj» dviju mojih priča i prosto veli, da sam ih ukrao D'Annunziu. Moj Fratar Barnaba je za njega prosti prevod Fra Lucerte. Čitao sam D'Annunzievu priču ima tome devet godina. Čitao sam u istom svijetu i priču Paolieria i neke druge pripovijesti iz fratarskog života. Duševna borba fratara omiljela je temama mnogih i mnogih starijih i novih pisaca. Duševno stanje čovjeka, koji se odriče svijeta i njegovih lasti i ljubavi žene zahvalan je predmet za mnoge književnike, pa ni je onda čudo, da su to stanje pokušali mnogi i mnogi pisci obraditi. I ja sam proveo dosta vremena u takovom imbijentu kao Isusovac. I ja sam osjetio svu Kalvariju onog ra zapinjanja duše i tijela na muke, onu duševnu borbu i strahovitu čežnju za svijetom i za ljbavlju, za ženom. I moje je duboko mnijenje, da sam život fratara mnogo bolje iznio u svom Barnabi ja, nego što ga je htio iznijeti D'Annunzio, jer sam ja u svom Barnabi proćutio sebe samoga. D'Annunzio je pisac poznat urbi et orbi, pak bih ja bio prava budala, kad bih išao da plagiram svjetskog pisca D'Annunzia. Moj fratar Barnaba, dobar i širokogrudni Istranin i D'Annunziev Lucerta, vatreni južnjak sa očima divljega mačka, zaljubljen u Menu, — dva su svijeta i dva različita tipa.

Drugi je moj plagijat, po sudu «Pučkog Prijatelja», «Kad se užge mlada krv...». Tu sam plagirao D'Annunzievu «Bestie». Na ovu objedu ne odgovaram ni slovca. Upućujem svakoga, da pročita «Bestie» i moju «Kad se užge mlada krv», a može to i u hrvatskom prijevodu («Djevičanska zemlja». Zabavna knjižnica br. 7. Naklada: Josip Sokol. Zagreb 1912.), pa neka stvori sud o mome plagijatu.

Tko je god pročitao moju knjigu vidio je, da je život u mojim pripovijestima, ljudi, običaji, sve tipično naše, istarsko, sa svim manama i dobrim stranama, a nijesu naši ljudi krivi, da se i u njima užge kadgod mlada krv.

Napadaj «Pučkog Prijatelja» na mene iz busije, velim iz busije, jer pisac nije potpisan, ne će me maknuti sa moje staze. Ja ću pisati i dalje o Istri, bolje o zapadnoj Istri, o mojem rodnome kraju, koji dobro poznam i nastojat ću, da taj život čim vjernije **plagiram**, što mi ne će biti teško, jer poznam dobro i ljude i kraj. I time sam svršio. P. P. može i dalje tražiti plagijate, ja mu više neću odgovarati, jer je moja savjest čista.

Ernest Radetić.

Čitajte lijepu knjigu
— **«Kad se užge mlada krv»** i druge istarske prijovijesti od Ernesta Radetića. — Cijena knjizi lire 3.50 sa poštarinom. Naručuje se u upravi «Istarske Riječi».

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Ono žestoko hrvanje Forba i Barizona svršilo se u korist ovoga posljednjega. Jednim vrlo spretnim udarcem oborio je Barizon svog protivnika na zemlju. U taj mah priskoči Galeš s namjerom, da ubije Barizona, ali je medjutim Tompson naperio na nj svoj revolver i Galeš uzmače.)

(Nastavak.)

— Ni makac otale! — viknu nadzornik policije. Mi se ovdje borimo po propisima, je li tako, drugovi!

Nastade časak tišine pune neizvjesnosti. Mornari oklijevahu, dok se u neke ne oglasi čika Joša:

— Jest, ova je naša borba po propisima! Kapetan je izjavio, da hoće da se bori, kako to propisi zahtjevaju. Stoga je kličem: Živio časnik Barizon!

Pomorci su kao djeca: jedna sitnica može da ih takne i okrene. Svi listom odobriše Jošine riječi.

— Borba bijaše upravo krasna- — viknuše u jedan glas. Jest, vičimo: Živio časnik Barizon! On je pošteno pobjedio, djevojka je njegova!

U ono nekoliko časaka neodlučnosti, što su slijedili iza posljednjeg udarca, Barizon nije izgubio glave. Ne pouzdajući se nimalo u nestalan zanos onih ljudi, on se smjesta približi Dori.

— Živo, prišapnu joj. Ne časite ni časa. I vi, Tompsone, dodjite ovamo, odvedite gospodjicu odavle i povedite je na «Floridu». Ja ću za vama, da vas zaštitim.

Ovaj zadatak nije bio baš bez svake opasnosti. Dok se Barizon isprijećio pred mornarima, gotov da nasrne na svakoga, koji bi samo pokušao da podje za Dorom. Forb se naprezao, da se opet digne na noge. U licu bijaše blijed kao krpa, srdžba ga je davila, riječ mu je s trudom probijala kroz grlo.

— Pobjedili ste! — rikaše on škripeći zubima. Nosite vašu nagradu!

Uto mu pogled pane na Doru i Tompsona, koji su medjutim bili dobrano odmakli i već se nalazili na kraju «trga».

— Zadržite one bjegunce! — viknu. Trista mu gromova, niko ne će smjeti da reče, da se Forb ne bori pošteno. Ona vas je izabrala, vas, odsudjenika, s vama će ona i da se vjenča, i to odmah, na ovom istom mjsetu!

Barizon ga oštro pogleda.

— To mi nije ni na kraj pameti. Gospodjica Lavrence meni ne duguje ništa. Ja je riješavam njene riječi.

— Vi ne ćete dakle? Pa dobro: uzet ću je ja. Ili vi ili ja, neko od nas dvojice treba da je uzme. Prije nego li se rastavimo, tu će da se izvrši jedno vjenčanje.

Forbovo lice bilo je puno modrica i ogrebotina. Izražavao se je s trudom, ali njegove su riječi bile jasne i odrešite, a i držanje njegovih ljudi bilo je takovo, te se moglo na njima vidjeti, kako će oni svoga gospodara podupirati do skrajnosti. O tome nije se moglo sumnjati. Promjenljivi poput vjetra, oni su već tada bili opet svi na Forbovoj strani.

— Jest, vjenčanje!... vikahu oni. Nama treba jedno vjenčanje!

Barizon se očajno ozre oko sebe. Najednom se zaleti prema glavnom jarbolu, zgrabi nekakvu tešku, gvozdenu motku i stane pred Doru. On se nije ni najmanjemu dobru nadao od borbe, što ju je evo zametnuo sâm protiv sviju, ali je smatrao svojom dužnosti, da gospodjicu Doru brani do kraja.

— Evo me, tu vas čekam! — vikne izazovno.

Mornari stadoše da se bližaju sve malo po malo. Već su se spremali, da će nasrnuti na časnika, kad ih djevojka jednim kretom ruke zadrži i reče:

— Pričekajte!

Nato se okrene k časniku pa će mu nježno:

— Ako me želite, ja sam gotova da podjem za vas.

Rulja stane, i više ne niko ne mače.

Navala u noći.

Upravo se smračilo, kad su Barizon i Dora stigli na «Floridu». Za njima, u nevelikom razmaku, išao i Tompson. Pomicahu se pravcem, što ga je bio prije odredio Barizon. Joša i njegova žena obećaše, da će ih malo poslije dostići.

Išli su šuteći. Katkada bi pala po koja riječ, brza, odmjerena, pozivajući na oprez kod kojeg težeg prijelaza, i oni su zamišljeni nastavljali svoj purt probijajući se kroz one trupine razlupanih ladja i preskačući s jedne na drugu.

U neke oglasi se Dora:

— Kapetan je Forb izjavio, da su njegovi ljudi zaposjeli našu ladju i odnijeli sve, što bijaše na njoj, osobito hranu i odijela. Mislite li, da bi to zbilja moglo da bude?

— Sumnjam uvelike. Medjutim, sad ćemo da vidimo.

U noći, što je nastajala crtala se «Florida» kao nekakva čudna i neodredjena gromada. Sve je troje podišao vrlo prijatan osjećaj, kao da su se najednom našli pred svojim rodjenim domom. Ova razbijena ladja, što se još jedva drži nad vodom, bila je za njih kao nekakvo zaklonište, gdje će se moći da sklone za slučaj kakvog napadaja, što im se činio sasvim blizak. Juče su se osjećali sretnima, što mogu u nadi za nečim boljim da ostave svoju razlupanu «Floridu», sada su se pak smatrali daleko zadovoljnijima, što evo mogu, da se u nju povrate.

U unutrašnjosti broda bilo je sve kao prije. Ništa nije manjkalo. Forb je očevidno lagao.

No čim se nadjoše na brodu osjete se pod nenadnim pritiskom neke neodredjene neprilike. Putem sve su njihove misli bile zaokupljene poteškoćama i zaprekama, što su ih nalazili na svakom koraku. Položaj pak, u kome su se nenadno našli, bacio ih je u neko mučno raspoloženje.

Dora, sva crvena od uzbudjenja, osjeća še, kako je ostavljaju živci, što su joj tako dobro i valjano služili kroz čitav onaj strašni dan. Sad je zapala u neku mukla nemoć, u neizrecivu klonulost.

Večera ih je malo razonodila. Trebalo je priugotoviti je, prostrti stô, i taj sitan posao pridonio je, da su barem za neko vrijeme zaboravili na ono, što ih tišti.

Istina, misao na sve ono, što im se je onog dana desilo, vraćala se uporno, ali niko nije htio, da se je u razgovoru dotakne.

Poslije Jela Tompson se iznenada digne sa stola i izidje, a da nije prozborio ni jedne riječi.

(Slijedi.)

DOPISI

IZ RIJEKE.

Velika, polarna nesreća. - Dobre nade. Hrvati na ledenom Sjeveru. - Dobra volja najbolji lijek. - One tri.

Mnogi ne nemalo začudiše, kad doznaše, da je od one šestorice unesrećenih prvi prenesen na suho — general Nobile. Ne znajući pravo stanje stvari, ti su se neupućeni pitali: Kako to? Nobile se je uvijek do sada pokazao u svemu kao prvoklasni zapovijednik i otkuda najednom, da je baš on prvi ostavio svoje ljude, a da nije, kao pravi kapetan broda, ostao na mjestu nesreće posljednji? Sad je i ta zagonetka riješena. Kad se desila ona strahovita katastrofa, to će reći, kad se sa balona otrgala ladjica, u kojoj je bio Nobile sa svojih osam drugova, general je bačen na led i tom zgodom nije samo ostao dosta teško ranjen, već mu se i živci žestoko potresli. Od tog potresa živaca poremetile mu se donekle i njegove duševne sile, i on nije više bio u stanju, da vodi svoje ljude k spasu. Ali kako je njegova saradnja za spasavanje onih ostalih jadnika, prijeko potrebna, odredjeno je, da se njega prvoga prebaci na parobrod «Città di Milano», gdje će imati potrebite njege i zgode, da može čitavoj onaj akciji što više koristiti.

Potvrdjuju se vijesti, da general naglo dolazi k sebi, da mu se vraćaju i tjelesne i duševne sile, tako da već nije daleko dan kad će se iz njegova pričanja moći da sazna čitava istina o propasti «Italije» i raspršenju njene junačke vojske.

Nešto je već i do sada doprlo u javnost. Sad se na priliku zna za tragičnu smrt motoriste Pomelle. U onaj čas, kad se opet digao u vis, on se sa svoje male ladjice na krmi bacio dolje i na mjestu ostao mrtav. Njegova se smrt nije prije javila, da se na naprasit način ne uzbude njegovi ukućani.

Kad se balon uzdigao za svoj posljednji, smrtonosni lijet, oni što su ostali na tvrdom, mogli su zapaziti, kako se u nevelikoj daljini najedamput digao stup dima. Je li se ono zapalio cijeli zrakoplov ili samo koji dio? Ako je balon izgorio, što se dogodilo s ono šest ljudi na njemu? Na to strašno pitanje teško je još danas naći odgovor.

A što je s onom troijcom, što su 30. maja otišli, da svijetu jave nesreću svoju i svojih drugova? Hrane su nešto ponijeli sa sobom, ali ni jedne puške i nikakva oružja. I za njih su mnogi u velikoj brizi.

Onaj junački, svedški pilot, što je na svom malom aeroplanu prenio bolesnog Nobila, morao je, zbog nekog kvara u svom aeroplanu, prigodom drugog lijeta, da ostane s onom petoricom Nobilove grupe. Ima nade, da će on svoj aparat da popravi, pa da se vrati s još kojim brodolomcem. U prvom redu s onim, što je najopasnije ranjen. Ali što je s junačkim, divnim Norvežaninom, Amudsenom, koji je takodjer odletio, u pomoć nastradalima, a evo već se toliko vremena ne zna ništa ni o njemu ni o njegovim drugovima.

Spasavanje ide vrlo sporo, jer su prilike neizrecivo teške. Unatoč tomo mi se svi nadamo, da će se mnogi Nobilovi drugovi vratiti kući čili i zdravi i da će ih svuda po zasluzi dočekivati i slaviti.

Tako je bilo i onda, kad su se ono prije pedeset i četiri godine vratili kući oni naši dični Hrvati, koji su takodjer bili pokušali, da s brodom «Tegetofom» dosegnu sjeverni pol. I oni su prepatili mnogo. Dvije pune godine lomili su se po onoj strahovitoj ledenoj pustoši. Dve crne zime proboravili su na brodu, što ga je sa svih strana stisnuo led, ispod kojega se nikada više osloboditi ne će. Onda su jednog dana pokupili posljednje svoje zalogaje, pa na put po ledu, što se pod suncem lomio, raspadao i nosio ih čas prema istoku čas prema zapadu. I tako su oni mjesece i mjesece lutali po ledu, gladni, iznemogli u borbi protiv zla vremena, protiv bijelih medvjeda i protiv raznih drugih nepogoda, dok ih nisu slučajno našli ruski ribari i spasli. Njihov povratak u domovinu bio je upravo triumfalan. Dobili su lijepih odlikovanja i novaca, svuda su ih gostili, slavili i častili, to više, što su već svi držali, da su zajedno s brodom nastradali. Medju njima bilo je četrnaest Hrvata, najviše iz Istre i kvarnerskih otoka. Iz Šušnjevice bio je tamo Josip Latković, iz Lovrana Palmić, iz Voloskoga Sučić i Lettiš. Iz Rijeke bio je Marola, iz Bakra Štiglić, a iz Kraljevice Falešić. Iz Lošinja bili su na Polu: Večerina, Katarinić, Martinolić i Zaninović. Iz Cresa kapetan Lužina, i Lukinović iz Brača. Umro je jedan, neki strojar Križ.

U čast naših junačkih istraživalaca iz Primorja priredili su u Kraljevici sjajan banket, a isto su tako i u Opatiji počastili naše junake iz Lovrana i Voloskoga. Mnogo su se lijepe nazdravice izreklo u slavu naših divnih mornara, našto su oni odgovarali kratko, sa smiješkom, kao da su došli s kakove male šetnje. Baš kao pravi junaci i — Hrvati!

Preko mosta i još dalje po svoj zemlji Jugoslaviji — sve je mirno. I Vidovdan je protekao bez ikakve upadice. Predsjednik hrvatske seljačke stranke, g. Stjepan Radić, na putu je potpunom ozdravljenju.

Mnogi se pitaju: — Kako je taj blaženi čovjek mogao, da odoli onoj teškoj rani u trbuhu? Ja mislim, da je najviše tome pridonijela njegova dobra volja. On je uvijek pun šale, ali one zdrave šale, koja čini dobro i tijelu i duši. On se je, kako vele, smiješio čak i u času, kad su ga operirali. A to je dobro: mudri su ljudi oduvijek govorili, da je dobra volja najbolji lijek, što ga svijet pozna.

Reći će tkogod: e, ali nema te dobre volje, ni te šale, koja bi Stjepana Radića bila spasla, da mu je kojom nesrećom «balota» probila crijevo.

Jest, ali tane nije moglo do crijeva zbog silnoga sala, što ga je Radić u trbuhu nakupio najviše svojom dobrom voljom i svojim veselim temperamentom. Kad je kralj došao u bolnicu, da ga pohodi, rekao mu je Radić:

— Vidite, Veličanstvo, kako je moja gospodja Marženka imala pravo, što me je ovako dobro pitala...

Francele, komo sam ovo pročitao, pokimao je glavom i rekao:

— Imam ja doma jednu lepu staru i dobru Marzenku, ka bi me od srca rada pitala, ma ca će sirota, kada nima s cim!

Uto je došao i Mićelin, i mi smo sva trojica počeli da jedan drugoga pipamo po trbuhu i najzada smo došli do ove žalosne konstatacije:

— Kad bi kakvom Puniši skočilo u glavu, da i nam u trbuh puca, dosta bi mu bilo, da metne u jednu dječiju pištolicu jedno zrno fažola, pa da potegne: ode crijevo. Jest, Bogami! — takovi su eto ti naši današnji, rokački trbušići! A negda? Da si u njih pucao iz kanuna, ne bi bio dosegnuo ni do pupka.

One tri:

Juče se je neka starija gospodja sastala na Korzu s jednim svojim ne više mladim prijateljem.

— A to sto vi, Jiji! Prosim vas lepo, znamite mi ovu kuriozitat: sto so vi već ozenili, ale pak morate jos da kuhate sam obed i veceru, kako i do sada?

On njoj odgovori:

— Znate ca vam je, gospa Veronika: ja sam se ozenil i moram jos da kuham i obed i veceru kako i prej, a sve me je strah, da ću jos morat i zibat i s cucliéem manovrat.

Ona druga: Dva dečka hoće da se igraju vojske. Jedan kaže:

— Ja ću biti komandant.

Drugi odgovori: — I ja ću biti komandant.

Onaj prvi: — Ne može biti! Komandant može da bude jedan sâm.

— E pa dobro, odvrati drugi, ja ću biti komandantova žena. Ona više zapovijeda.

Ona posljednja: Žena mužu:

— I ti imaš obraza govoriti, da nisi pijan! A ja velim, da jest. I to hoću da ti i dokažem.

— Da vidimo — reče muž.

Žena uze komad krede i povuče na podu jednu dugu, ravnu crtu.

— Ajde, da vidimo, hoćeš li moći da ideš ravno po ovoj crti!

Muž se zagleda o pod, razmisli malo pa reče:

— E, ali po kojoj crti moram da idem? Ja vidim dvije...

— I još imaš obraza da kažeš, da nisi pijan, otrese se na nj žena i lupi ga metlom po glavi, tako da se mahom rastrijeznio.

Rokac.

IZ JUŠIĆA.

Vatra uništila jedno veliko i lijepo djelo.

Prije rata g. Vinko Ivanić, stolar iz Jušića, na Kastavštini, imao je jednu vrlo skromnu radnju. U vrijeme rata povukoše ga u vojsku, i ostao je dugo vremena zarobljen u Rusiji. Kad se vratio kući, nije više imao gotovo ništa svoga.

Ali g. Ivanić bio je oduvijek čovjek jake volje, spretan i valjan u poslu. Zamislio je jednu krasnu osnovu, i nije prošlo dugo vremena, tu je osnovu i izveo. Na lijepom mjestu, uz cestu, što vodi u Jušiće, podignuo je veliku tvornicu namještaja. U toj tvornici za boljih godina radilo je do šezdeset ljudi. U posljednje vrijeme, pošto je posao nešto popustio, nalazilo je u toj tvornici zarade do trideset i više radnika.

Bilo je opravdane nade, da će posao nanovo oživjeti, kad li u ponedjeljak, 25. pr. mj. buknu u tvornici g. Ivanića silan, u ovim stranama nikad nevidjen požar, koji je svu onu ljepotu u nekoliko časaka pretvorio u pepeo i u puste razvaline. Vatrogascima, što su sa svih strana dojurili na mjesto nesreće, pošlo je za rukom, da spase malen dio tvornice, dok je ostalo propalo.

Ivanićeva tvornica bila je osigurana prilično dobro, ali njen vlasnik, vrijedan, ustrajan i marljiv kaošto jest, započet će svojim radom što prije, i nadamo se, da ne će proći dugo vremena, i na mjestu će stare tvornice niknuti nova, još ljepša i prostranija, gdje će opet moći da nadje kruha toliko naših obitelji iz okolice. U tome će g. Ivanića podupirati u prvom redu njegovi ukućani, koji su svi redom kao i on, vrijedni, marljivi i štedljivi.

Da Bog dâ, pa se ova njegova i naša nada što prije oživotvorila!

Širite „Istarsku Riječ“!

ranina i Jurina

Fr.: Znaš, Jurio, da ljudi još vavek veruju va čarolije.

Jur.: Mane se čini, da svaki dan sve više.

Fr.: A ča bi to reć?

Jur.: Vej si ga! Morda j' prišlo vreme, da svet gre nazad mesto napred. A kako ti je to sada prišlo na pamet?

Fr.: A niš — tako! Čera nas je bilo za stolon trinajst, i najedanput su se svi počeli puntat, da trebe da se najde jednega četrnajstega, ale pak, neka gre jedan ća, da nas bude dvanajst.

Jur.: Pak — kako ste se načinili?

Fr.: Nikako. — Četrnajstega ni bilo moguće nać, a od stola ni otel nijedan ća poć, zač se j' svakemu grustilo pustit pečenju, ka je dišela kako kordijal.

Jur.: A je bila pak ča vesela ta vaša večera?

Fr.: Ni nam baš jako teknula — ne.

Jur.: A zač ne?

Fr.: A ter moreš sam znat zač! Ča se ne govori i ne poveda, da kada je trinajst ljudi za stolom, da mora ono leto jedan od njih peti stegnut?

Jur.: Neki pak govore, da jedan od oneh 13 umret već va onem istem mesece.

Fr.: No to je još huje. I tako smo i mi čera za stolom ćakulali i od ovega i od onega, ma najviše nam je po glave hodilo: ki će od nas trinajst morat još ovo leto Bogu na račun.

Jur.: To bi onputa bolje bilo da ste doma ostali.

Fr.: A ter bi! Moram ti reć, da sam se moral silit, ako ću ča *pojist*. Niš mi se ni dalo z delum.

Jur.: Ja — strah je vrag. Svi njerčimo na ovo grdo življene, ma nijednemu se ne da pustit ga. Čital sam ovi dni da su jednoj divojke v Amerike storili operacijon. Čini se, da su duhtori, kada su ju parali, napravili nekakvu falingu, zač njoj se je malo za tem storila nova rana, i ona je morala poć zopet na operacion. Nego i ta operacion ni bila storena va rede, zač njoj se j' sopet rana na zlo zela i ona j' morala poć po treći put na operacijon.

Fr.: Bog budi s nami, kako je pak ostala živa?

Jur.: Čekaj — to nisu nego same tri operacije, ma njoj su ih storili pedeset i šest.

Fr.: Koliko zlodeja?

Jur.: Pedeset i šest, i sve na istem meste.

Fr.: Ljudi Božji krstijani! A je pak ostala živa?

Jur.: Ni. Umrla je neboga na zadnjem operacijone, a sigurno bi ih bila rado podnesla još pedeset i šest, samo da njoj je bilo ostat živoj. Ovo sam ti povedel, da vidiš, da i ja znam, kako se gre teško z ovega sveta. Zato ti ja verujem, da ti ona večera ni mogla teknut. A kako si pak spal naćaska?

Fr.: Jako slabo. Sanjal sam sve same grde stvari, nekakove mrtvačke kaseli i ča ja znam ča još. Vrag zel i lakomiju, ka me je natentala, da nisam doma šal. A ča misliš ti, Jurino, bi mi se moglo ča grdega travinjat...?

Jur.: Ča, ciću tega broja trinajst?

Fr.: Ja.

Jur.: Ne budi trubast! Trinajst je kako i svaki drugi broj.

Fr.: Ma ča baš? Ti dakle ne veruješ, da je ta broj nesrećan i da nosi smrt?

Jur.: Ne ja. Nas je va staro vreme bilo vavek trinajst va kuće. Trejset puneh let smo svi bili zajedno, obedvevali i večeravali smo skupa i va sve one duge leta ni nijedan od nas umrl.

Fr.: Viš malo, to sam već bil malo manj i pozabil.

Jur.: A koliko se puti najde po vaporeh i po oštarijah po trinajst ljudi za stolom — i nijednemu se niš ne dogodi? A koliko puta ih je za stolom po deset ale po četrnaest, pak zvrše va nevere ale pak va kakovoj drugoj nesreće?

Fr.: Je, ma ti ćeš i sâm znat, da ih je na zadnjoj Svetoj Večere bilo trinajst za stolom, i da je malo za tem umrl Isus na križe, a Juda na smokve.

Jur.: Je, ma je već prej puno stotin let bilo pisano, da će se sve onako dogodit. Ča nisu oliko proroki već napred rekli, da će Isus umret za nas? Sad vidiš i sâm, da ga va tem nima broj trinajst ma baš ni mrvi.

Fr.: To si mi jako lepo stumačil, Jurino, samo da te još jednu stvar pitam: biš ti sel za stol, kade ih već dvanajst obedva ale večera?

Jur.: Bim pobognji svaki dan, ajbeg, da bi me ki otel pozvat!

Fr.: Ava mane, da sam to prej znal!

Jur.: Pak ča bi ti bilo bolje?

Fr.: Ne bi mi bila ona večera onako presela.

IZ ŠTINJANA.

Nepogodno vrijeme. Neuspješno ribarenje. Vodovod.

Dugo se nismo javljali našoj miloj Istarskoj Riječi. To ne znači da smo mi zaboravili na život i svijet. No novotarija nema nikakovih pa se rijetko i javljamo. Ipak ćemo se sada osvrnuti na naše prilike iza kako je bio objavljen zadnji dopis u toj našoj novini.

Prošla je od tada i jesen i zima, a bogme sada i proljeće. Svako godišnje doba ima svoje obilježje, ali ovogodišnje proljeće nije ni malo odgovaralo duhu proljeća, uvijek hladno, kišovito, a sunce je samo ovo zadnje vrijeme pokazalo svoju moć. Radi takvog vremena nije u polju urodilo najbolje. Vinogradi su se pokazali vrlo lijepi, ali su slabo napredovali, pšenica nam je veći dio povaljena od vjetra i požutjela od «palji», kukuruz je slabo nikao i slabo raste jer je hladno, a krumpir je malogdje lijepo nikao. Dakle izgledi na ljetinu nisu baš najbolji.

Kod nas je prije rata većina živjela od zarade u gradu, a kad te sada nema, osjećamo da je bijela veća. Prije se nismo bavili ribarenjem, ali smo se sada i na to dali. Nu ribarenje nije kod nas razvijeno, jer nema potrebnog alata, a niti znademo dobro taj zanat. Najveće ribarenje je kod nas «svitit» na sipe ili lovit rake, ali ove godine nije bilo ni tog lova, jer je vladalo slabo vrijeme. Sad će početi loviti sa vršima, ali to nisu nikakve ribarske spreme. Najbolje bi bilo, da se izmedju ribara sakupe nekolicina, pa da si zajedno nabave kakve mreže za ribolov. Nu za to bi trebao nekakav kapital. Druga je nevolja ta, da nemamo zgodna mjesta za držanje ladja. Prije smo držali ladje u uvali «major», ali su nas odatle istjerali i postavili kao barikadu jedan stari brod. Za vrijeme rata većinu naše komunalne šume uzela je vlada, a time i more, tako da danas možemo reći, da ne smijemo ni nogu da stavimo u more, a da ne pitamo. Sada nam ladje stoje na bivšoj aviatičkoj stanici «Puntižela». Tjerali su nas i odatle, ali na našu molbu nam je lučko poglavarstvo (kapitanerija) dozvolilo. No ovo mjesto nije baš najzgodnije za usidranje ladja. Kad navali zapadnjak, ladje su u pogibelji, da ih baci na kraj. Nu i ribarenje bi nam moglo barem nešto koristiti, ako bi bilo dobre volje, organizacije i sloge. Ipak, iako ne najbolje ribarenje dobro uspjeva u Fažani, Premanturi, Medulinu i Ližnjanu. Tužimo se na sve, ali najveća krivda pada na našu nerazboritost, jer bi se ipak nešto dalo učiniti u gospodarskom pogledu na bolje naše. No treba misliti, kako se prije zaradjivalo i živilo. Treba živiti sadašnjim žvotom i udesiti svoj život prema prilikama, obratiti se moru i zemlji, mreži i plugu, ladji i vozu, jer arsenala i Valelunge više nema.

Naš bunar (puč) nam je već tri mjeseca pokvaren. Izvadili su sisaljku i uzeli je na popravak. Sreća da nam daju vodu na «Štinjanskim barakama», jer bismo inače morali piti iz lokve. Govore da su naručili novu sisaljku, ali za stalno ne znamo ništa.

Pred nekoliko dana pozvao nas je naš delegat na skupštinu, gdje nam je javio, da je općina odlučila, da nam dostavi putem vodovoda vodu u selo, ako je obavežemo, da ćemo plaćati potrošak vode, dočim će za gradnju vodovoda preuzeti na sebe polovicu općina, a polovicu «genio militare», jer da neprestano popravljanje sisaljke previše košta. Medju ljudima je bilo komešanje. Nekoji su bili, da se odmah prihvati, a drugi su bili proti. Konačno se svršilo sve glatko; svi smo potpisali akt, da se dovede voda u naše selo. No sada čekamo, kada će vodu dovesti, da budemo time opskrbljeni.

DOPISNICA UPRAVE.

Šajina Vjekoslav, Kantrida. — Primili i zahvaljujemo.

Valentin Antun, Genova. — Novac se šalje putem pošte.

Prodan Petar, Monoštor. — Preplatu smo primili u redu.

Žminjac 108. — Sve smo primili i razumili.

Sladonja Zora, Altura. — Preplatu smo primili i uredili prama Vašem pismu.

Razno

Ekspedicija generala Nobile. — Iza kako je švedski aviatičar Lundborg prevezao na svom aeroplanu Nobila, pa se opet vratio da digne i druge članove Nobilove skupine, morao je ostati na ledu gdje je bio Nobile, jer mu se je aeroplan prevrnuo, kad se je spuštao na led. Komandu nad skupinom ponesrećenih aviatičara preuzeo je sada Viglieri, zamjenik generala Nobile. Sam Nobile prevezen na parobrod «Città di Milano» morat će ostati u liječničkoj njezi oko 40 dana radi ozlijeda, dobivenih za vrijeme pada i radi fizičkih i moralnih patnja, što ih je pretrpio. Dolaskom Nobila na parobrod doznalo se je za prvu žrtvu njegove ekspedicije. Kod pada zrakoplova «Italia» je udarila u led najprije ladjica, koja je bila pričvršćena na zadnjema dijelu zrakoplova i u kojoj se nalazio glavni mašinista Vincenzo Pomella. Ladjica se je sasma razbila. Kasnije su na tom mjestu našli Pomella mrtvoga, pa su ga Nobilovi drugovi dostojno pokopali. Kad se je ladja komande otrgala od zrakoplova i time se njegova težina umanjila, odletio je zrakoplov u sjeveroistočnom smjeru. Malo iza toga su Nobile i njegovi drugovi opazili u daljini od 10 kilometara dim. Moguće je izgorila kakva posuda ulja ili benzine, kad je pala na led. Dok se je prije gojila velika uvjerenost, da će se spasiti i oni Nobilovi drugovi, koje je zrakoplov odnio sobom, sada se ima već vrlo mnogo sumnje, jer je bilo užasno vrijeme i nezna se, kako je zrakoplov udario, kad se spustio ponovno na led. Svakako se pripremaju najsavršenija sredstva za raziskavanje ovih nesretnika, a raziskavanje će se vršiti po uputama generala Nobile. Isto tako se ništa ne zna ni o skupini Mariani, to jest o onoj trojici, koji su otišli od Nobilove skupine pješke, da se približe kraju. Po izjavama Nobila je ta skupina otišla prema jugu, uzela je sa sobom hrane za dobar mjesec dana, ali bez šatora i bez oružja. Ovu trojicu traže alpinske patrulje pod vodstvom norveških vodiča. Na raznim mjestima te patrulje ostavljaju hranu, ako slučajno tuda prodju, da se nahrane. U zadnje dane bilo je na sjeveru užasno vrijeme, pa nisu mogli aeroplani da se približe skupini Viglieria, a niti da poduzmu razvide za druge skupine.

Najveća je vjerojatnost, da će skupinu Veglierija spasiti ruski parobrod ledolomac «Krasin», koji se je utorak o podne nalazio oko 55 morskih milja od Veglierijove skupine. «Krasin» ide polagano, jer mora probijati si put po ledu debelom tri metra. Sa drugog ruskog ledolomca «Maligina» odletio je 29. prošlog mjeseca aviatičar Babuškin i dosada se nije vratio i niti se što znade o njegovoj sudbini.

O Amudsenu nikakva glasa. Slavni norveški istraživač sjevernog pola Amundsen je sa francuskim aviatičarom Ditrichsonom išao da traži generala Nobila. Prošlo je već 20 dana, a od Amundsena nema nikakvog glasa. Cijela Norveška je uzbudjena radi sudbine ovog popularnog aviatičara. Norveška je vlada zaključila, da odmah sakupi potrebna sredstva i da pošalje na pomoć Amundsenu dvije ladje za lomljenje leda. Po svim se gradovima sakupljaju dobrovoljni doprinosi za spas Amundsena, a mnogi aviatičari se dobrovoljno javljaju, da idu iskati Amundsena. Sva je pozornost sada skrenuta na njega. Ne može se niti predmjevati, gdje se on sada nalazi. Ne zna se, da li se nije moguće spustio na led radi kakvog defekta ili moguće se je na motoru štogod tako pokvarilo, da se je aeroplan «Latham» srušio dole i tako izgubili živote Amundsen i njegovi drugovi.

Novi prekooceanski polet. — Kapetan Ferrarin i major Del Prete odletili su u utorak u 8 sati naveče iz Rima prama latinskoj Americi. Imaju nakanu da bez spuštanja prelete preko Atlantskog oceana i da se spuste u Buenos Aires. Ako im budu vremenske prilike dozvoljavale preletit će preko 7500 km, a treba će oko 76 sati.

Promijena prezimena

Kralj u Cralli
Kranjvecic u Ranivecchi
Krancic u Ranci
Krancich u Ranci
Krasna u Rasina
Krasnig u Rasini
Krasovez u Rasoni
Krasovec u Rasoni
Krast u Crasti
Krastich u Crasti
Krbavac u Cherba
Krbocich u Carboni
Kreglia u Creglia
Kresciak u Cresciani
Kresina u Chersini
Kretter u Retti
Kriesan u Grisani
Krisan u Grisani
Kristofich u Cristofoli
Krizanich u Crisani
Krizman u Crisma
Krismancic u Crismani
Krmec u Cherma
Krota u Grotta
Kropin u Cropini
Krt i Kert u Cherti
Krulcic u Crulci
Krusvar u Russaro
Kuhar u Cuoco
Kulija u Cuglia
Kunelich u Cunelli
Kuret u Coretti
Kurzrock u Curzolo
Kusol u Cosolo
Kacich u Cacci
Kalcher u Calchero
Kalegarich, Kalligarich u Callegaris
Kaligarich u Calligaris
Kancler u Cancellier
Kapun u Caponi
Karic u Caris
Kariovich u Carloni
Karstacich u Carsacci
Kastelic u Castelli
Kavrc u Cavrini
Kersovan u Chersovani
Kirin u Cherin
Klaj u Clai
Kijun u Cluni
Knesich u Nesi
Kneze, Knez u Nesi
Knezovich, Knesovich u Nesso
Koblar u Cavallari
Kocijancic u Cociani
Kogovsek u Cogossi
Koleric u Colleri
Komar u Comari
Kontestabo u Contestabo
Koniediz u Koniedi
Kopacin u Coppacin
Korenic u Coreni
Korenika u Coronica
Korosec u Corossi
Kosic, Kossich u Cossi
Kossir, Kosier u Cossi
Kostich u Costi
Koierle, Kotterle u Cotterle
Kozina u Cosina
Krainer u Raineri
Krasevec u Raseni
Krebel u Rebelli
Krebelj u Rebelli
Kresevic u Reseni
Krnjel u Carniel
Krpan u Carpani
Krpcich u Carpino
Kruljc u Rulli
Krvatin u Crevatin
Kufersin u Cufersin
Kukec u Cucchi
Kukovica u Cucconi
Kustrin u Costrini

L

Labignan u Albonese
Labinaz u Albonese
Lacosegliaz u Lacoseglio
Lodcovich u Laconi
Ladich u Ladini
Ladavaz u Ladava
Laginia u Laghigna
Lalovich u Lalli
Lamprechtt u Lamberti
Langher u Longhi
Langer u Longhi
Lanz u Lanzi
Lenz u Lanzi
Lanca u Lanza
Lanzar u Lanza
Latcovich u Laconi
Laudavaz u Lauda
Laurencich u Laurenzi
Lautizar u Lautezzari
Lavrina u Lauri
Lazzar, Lazar u Lazzari
Lazzarich u Lazzari
Lazzaric-Jures u Lazzari-Giorgi
Leban u Labano
Lecan u Lecanio
Lechich u Lechi
Ledovich u Ledovini
Legaz u Lega
Legovich u Legovini
Lemessich u Lemessi
Lenaz u Lenassi
Lenich u Leni
Lenzovich u Lenzoni
Lessich u Lessi
Letunovich u Letunio
Levac u Leva
Levach u Leva
Levacovich u Levacco
Levaz u Leva
Leverich u Leveri
Licanich u Licani
Licavez u Licavo
Licar u Licari
Licarich u Licari
Likar u Licari
Lilich u Lilli
Linbetich u Limbetti
Linz u Linzi
Lippich u Lippi
Liplan u Lipiani
Lippolt u Lippoli
Lipot u Lipotti
Lissiach u Lissia
Liubicich u Lubini
Liubocich, Liubicich u Lubini
Livorich u Livori
Livovich u Livoni
Licuz u Licuzzi
Lizul-Branicvac u Lizzul-Brani
Lizzul-Canfarelio u Lizzul-Canfarelli
Lizul-Fuchtar u Lizzul-Futtari
Lizul-Fuciach u Lizzul-Fuciacchi
Lizul-Golubizar u Lizzul-Colombari
Lizul-Grasich u Lizzul-Grassi
Lizul-Iuran u Lizzul-Giurani
Lizul-Iurassin u Lizzul-Giurassini
Lizul-Iurse u Lizzul-Giurse
Lizul-Martinela u Lizzul-Martinella
Lizul-Mazarin u Lizzul-Mazzarini
Lizul-Mirovicich u Lizzul-Micolini
Lizul-Prinaz u Lizzul-Prina
Lizul-Slivar u Lizzul-Silvari
Lizul-Tandarela u Lizzul-Tandarella
Lizul-Tomas u Lizzul-Tomasi
Lokas u Locaso
Lokatelj u Locatelli
Lolich u Lolli
Lolovich u Lolli
Longer u Longhi
Longovich u Longo
Lonzarich u Lonzari
Lorenzich u Lorenzi
Lovrecich u Lauretti
Lovrencich u Laurenzi
Lovrich u Lauri
Lovricich u Laurini
Lovrin u Laurin
Lovrinich u Laurini
Lovrinovich u Laurino
Lovrovich u Lauro
Lozar u Lozza
Lucacich u Lucani
Lucan u Lucano
Lucach u Lucas
Lucasich u Lucassi
Luch u Lucchi
Luchas u Lucas
Lucheck u Luchetti
Luches u Luchesi
Luchez u Luchesi
Lucich u Luzio
Luckez u Luchesi
Ludovicich u Ludovici
Lukin u Lucchini
Lukovaz u Luconi
Luksetich u Lussetti
Lulich i Lullich u Lulli
Lupetin u Lupetini
Lusa u Lussa
Lussetich u Lussetti
Lussich u Lussi
Lusin u Lussini
Luvrinich u Laurini
Luxetich u Lussetti
Luxich u Lussi
Luznik u Lusini
Lacovih u Laconi
Ladiha u Ladica
Lakota u Lacotta
Lavrich u Lauri
Lettich u Lettis
Lever u Leveri
Ligovich-Flengo u Ligoni-Flengo
Linardich u Lenardi
Lipovec u Lipponi
Litar u Litari
Liubessich u Lubessi
Ljubetich u Lubetti
Ljubich u Lubis
Lofco u Locco
Loich i Loik u Loici
Longin u Longino
Lonzar u Lonza
Loschiaz u Loschia
Lovran u Laurani
Lovrancina u Lorenzini
Lubich u Lubis
Lucanovich u Lucano
Lucsich u Lussi
Ludvik u Ludovici
Lujich u Lucchi
Lukac u Lucas
Lupich u Lupi
Luxich u Lux

PAZITE NA NOVI VOZNI RED NA PRUZI TRST-PULA! PROMJENA JE VELIKA.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

ZAHVALA.

Svima onima, koji su nam u teškoj tuzi i nevolji bili na ruku, kao i svima onima koji su našu nezaboravnu suprugu, majku, sestru i baku

Katarinu Šepić

umrlu 28. junija, nakon duge i teške bolesti u 54. godini života, otpratili do otvorene rake najtoplije blagodarimo.

U RUKAVCU, 30. junija 1928.

Neutješivi **suprug, djeca, sestre i unučad.**

Ortopedijski Institut A. ZECCHI
Via Roma 31 — TORINO — Primo piano nobile

Aparat Zecchi zaustavi

KILU

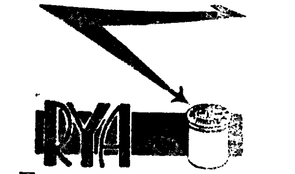
Sretna počast jedne gospodje i gospodina iz Veneta

i to gospodina Salute i Josipe D'alpaos, stanujući u Garna D'alpago (Prov. Belluno), koji nam šalju svoje fotografije sa dozvolom, da javno objavimo da su se ozdravili sa **APARATOM ZECCHI,** koji će biti bezplatno kušan na osobama kojih to interesira, ljudima, ženama i djeci od iskusnog ortopedika u slijedećim mjestima i danima:

Gorica: Srijeda 11. i četvrtak 12 jula u «Albergo Angelo d'oro».
Trst: Petak 13. julija u «Albergo Moncenisio».
Pula: Subota 14. julija u «Hotel Miramare».
Zadar: Nedelja 15. i ponedjeljak 16. julija, u «Albergo Vaporetto».
Rijeka: Utorak 17., i srijeda 18. julija u «Albergo Riviera».
Sv. Petar na Krasu: Četvrtak 19. julija u «Albergo Rebec».

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

RED VOŽNJE

Važi od 1. jula dalje.

Željeznička pruga Trieste-Campomarzio — Pola (Trst — Pula i obratno)

putnički	putnički	brzi	mješoviti		brzi	putnički	odlazak	STANICE	dolazak	putnički	mješoviti		brzi	brzi	putnički	
	5.35	8.15	12.10		15.30	19.		Trieste-Campomarzio (Sv. And.)		9.42	7.40		14.10	19.?	21.0?	
	5.50		12.25			19.15		S. Anna di Trieste (Sv. Ana)		9.29	7.27		13.56		20.55	
	6.03		12.38			19.28		S. Giuseppe della Chiusa (Ricmanje)		9.17	7.15				20.4?	
	6.09	8.43	12.44		15.58	19.34		S. Antonio-Mocco (Boršt)		9.13	7.11		13.42		20.39	
	6.24		12.59			19.49		S. Elia (Draga)		8.59	6.57		13.28		20.25	
	6.37 / 6.55	8.28	13.12		16.42	20.02 / 20.18	dol. / odl.	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	odl. / dol.	8.45 / 8.28	6.45		13.16	18.3?	[illegible]	
	7.					20.25		Bresenza del Taiano (Prešnica)		8.21					[illegible]	
	7.07				16.55	20.32		Piedimonte del Taiano (Podgorje)		8.15			12.41		[illegible]	
	7.16					20.44		Sassello (Zazid)		8.04					[illegible]	
	7.27				17.14	20.52		Acquaviva-Valmorasa (Rakitovac)		7.52			12.23		[illegible]	
	7.36				17.25	21.02		Pinguente (Buzet)		7.35			12.06		[illegible]	
	7.45				17.31	21.11		Rozzo (Roč)		7.26			11.57	17.32	[illegible]	
	8.	10.22			17.44	21.24		Castel Lupogliano (Lupoglava)		7.15			11.46		18.4?	
	8.05					21.34		Colmo (Hum)		7.06					18.28	
	8.18					21.45		Bottulfo (Borut)		6.51					18.1?	
	8.34	10.48		17.15	18.11	21.59		Cerreto istriano (Cerovlje)		6.42		11.34	11.18	16.32	18.1?	
	8.40					22.05		Novacco (Novaki)		6.29					17.?	
	8.49	11.		18.46	18.25	22.14		Pisino (Pazin)		6.21		11.20	11.02	16.37	[illegible]	
	9.05					22.29		Checchi (Heki)		6.11					[illegible]	
	9.11			19.14	18.43	22.37		S. Pietro in Selve (Sv. Petar u Šumi)		6.02		10.09	10.44	16.2?	17.50	
	9.20					22.46		Gimino (Žminj)		5.52					17.20	
5.55	9.29	11.32	14.45	19.33	18.58	22.57		Canfanaro (Kanfanar)		5.44	9.15	9.50	10.29	16.0?	17.12	18.48
6.05	9.36		14.54	19.58		23.04		Smogliani-Carmeda (Smoljani)		5.36	9.06				17.04	18.41
6.11	9.42		15.03	20.07		23.10		Sanvincenti (Sv. Vičenat)		5.29	8.58				16.57	18.33
6.20	9.5?		15.15	20.16		23.17		Zabroni-Roveria (Cabronići)		5.23	8.50				16.51	18.25
6.37	10.02	11.58	15.44	20.32	19.24	23.30		Dignano (Vodnjan)		5.08	8.33		10.03	15.4?	16.37	18.08
6.46	10.10		15.54	20.41		23.38		Gallesano (Galižana)		5.—	8.19				16.29	17.55
7.—	10.22	12.15	16.10	20.55	19.41	23.50		Pola (Pula)		4.45	8.—		9.40	15.2?	16.14	17.34

iz Rovinja — iz Rovinja — iz Cerovlja do Kanfanara samo III razred osim nedjelje — iz Kanfanara do Cerovlja samo III razred osim nedjelje — u Rovinj — u Rovinj

Broj 29 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) **U Trstu, 19. julija 1928. - God. VI.** Pojedini broj 25 cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ“

izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira

za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Ivan Giolitti umro

U utorak ujutro oko dva sata umro je u Cavouru u 86. godini veliki talijanski državnik Ivan Giolitti. Trideset godina talijanske povijesti vezano je na njegovu ličnost, na njegovo djelovanje na administrativnom i političkom polju.

Ivan Giolitti rodio se je u Mandovi 27. oktobra 1842. Nije imao skoro ni godinu dana, kad mu je umro otac. Majka ga je savjesno odgajala, poslala ga u srednje škole, a zatim na sveučilište u Torin, gdje je dovršio pravne nauke. Iza dovršenih nauka stupio je u državnu službu sada u ministarstvu pravde, sada u ministarstvu financija. Vrlo brzo je došao do visokog položaja. Imao je tekar 40 godina kada je postao član državnog savjeta. Taj je položaj člana državnog savjeta osiguravao mjesto narodnog poslanika u parlamentu. I zaista one iste godine je Giolitti postao narodnim poslanikom za Cuneo. U parlamentu se je odlikovao u raspravama financijske naravi. Prvi put je postao ministrom u martu 1899., kad je bio ministar predsjednik Crispi, a već 1892. baca on Crispia, a sam postaje ministar predsjednik. Ali odmah iza godine i pol dana njegove vlade mora da otidje radi korupcije u rimskoj banci. On je bio miran, pa nije nikada davao dokumentirane odgovore na napadaje. Otišao je u Njemačku, pa je svaki mislio, da je dovršio svoju političku karijeru.

Osam je godina Giolitti morao ostati u inozemstvu. Poslije se je mogao vratiti natrag, ali ovaj put sa drugim pogledom na prilike u Italiji. U samoj Italiji su se promjenile prilike tako, da se je radnička klasa počela organizirati, pa je Giolitti stao primamljivati sebi predstavnike radničke klase, svoje dotadašnje najveće neprijatelje i stao s njima traktirati. Sve je stranke i frakcije znao privući k sebi tako, da je on bio ministar predjednik kroz više godina i u više navrata. A kao takav bio je pravi diktator u zemlji. Znao je majstorski da provadja izbore i moglo se reći, da je onaj, koga je on protežirao, bio svakako izabran. Veli se da je u južnoj Italiji od 200 poslanika barem 150 njih moralo zahvaliti svoj izbor Giolittiju. Tako je bilo i u sjev. Italiji, iako u manjem opsegu. On je za izbore upotrebljavao državni aparat, naročito vlast prefekata, a nije se žacao nikakovih sredstava, samo da bude izabran njegov štićenik, odnosno uništen njegov protivnik.

Sada pokojni talijanski državnik stekao je duboko iskustvo u administrativnoj službi, pa mu je to mnogo koristilo u njegovoj političkoj djelatnosti za unutrašnju politiku države. Kako rekosmo znao je sastavljati svoju većinu od svih mogućih kombinacija i svi su bili uvjereni, da samo Giolitti može imati vladu, tim više što su neuspjeli drugi da drže vlast predsjednika kao Fortis, Tittoni i Sonnino. Konservativci su prigovarali Giolittiju što popušta socialistima i lijevim strujama, jer je označio štrajk kao nekakav protest, na koji imaju radnici pravo. I iza velikog radničkog štrajka 1904. su radničke organizacije bile zakonito priznane. Nu Giolittijevi prijatelji su govorili, da on znade što radi. Morao je ugušiti štrajk, ali je time pridobio na svoju stranu katoličke elemente, koji su bili gospodari fabrika. Do tada klerikalci nisu htjeli da glasuju, a od tada su pristupili izbornim biralištima, da si pred zakonom osiguraju na parlamentarnom tlu svoje dosadašnje položaje. Bez ikakvog obzira na potrebe i javno mišljenje sav se je njegov rad osnivao u parlamentu na temelju demokratizma i liberalizma. I u tome je bio sposoban i stalan. Bio je pravi izraz vremena, to jest da se živi u slasti i u blagostanju od dana u dan bez brige za sutra ni za budućnost, samo da je sadašnjost osigurana. U vanjskoj pak politici nije pokazao svoje sposobnosti, jer nije imao smisla za prilike izvan svog poluotoka. Sve se osnivalo na zakonitosti, nigdje se nije pojavljala energija i samostalnost, svuda kompromisi i prijateljstva, pa ga vidimo da se buknućem velikog svjetskog rata drži neutralno, a poslije je došao Salandra, koji je odlučio da stupi Italija u rat. Kad je poslije rata 1920-21 došao opet na vlast i preuzeo predsjedništvo i unutrašnje poslove bile su prilike sasma promjenjene i drugi je duh vladao u narodu. On nije shvatio ni pitanje Rijeke ni važnost, odnosno slabost rapalskog ugovora, a fašizam je smatrao kao svaku drugu političku stranku, pa ga je ne samo tolerirao, nego i potpomagao, nadajući se, da će od njega za sebe imati koristi. Ali duh fašizma bio je u opreci sa naziranjem Giolittijevim, pa kad je fašizam preuzeo vlast u ruke, Giolitti je opazio da je već preživio. Ostao je i nadalje u parlamentu, pače u zadnjim izborima u sporazumu sa vladinom strankom, ali se sa mentalitetom fašizma nije mogao pomiriti. Pol vijeka rada i vodjenja demokratsko-liberalnog režima nije ga moglo maknuti sa njegovog stanovišta. Svakako će pak potomstvo moći da ocijeni drugim očima djelovanje ovog velikog talijanskog državnika.

Kao intelektualac nije se odlikovao nikakovom naročitom duševnom sposobnošću, ali je znao sposobnije i pametnije da sebi privuče i da se koristi njima. Ovako ga karakteriziraju: malo ideja, ali ravne i jasne, sposoban, ali ograničene kulture, malo skeptičan, ali duboki i točan poznavalac državnih organa, vrlo odan svojoj porodici, nježan, radin, prost u običajima, oprezan i malo razgovoran, ispravan, ali ne udvorica, pravi brdjanin, sa hladnom, zatvorenom i okorelom silom, čovjek sa svim svojstvima uzornog gradjanina i doličan tip brdjanina.

Sa smrću Ivana Giolittija nestaje u Italiji jedan od najvažnijih političara prijašnjeg vremena, u čijim je rukama bila kroz dugo godina sudbina Italije.

Opstanak pokrajine u novom državnom redu. — U nedjelju je drž. podtajnik za unutrašnje poslove on. Bianchi predsjedao svečanom zasjedanju novog općinskog vijeća u Cosenzi. Tom je prigodom držao govor o daljnjem opstanku pokrajine kao moralnom biću sadašnjeg režima. Prošle su već 2 godine da su uvedeni podeštati na mjesto prijašnjih načelnika, ali u pogledu pokrajina nije se ništa poduzelo. Nije se moglo ukinuti dosadašnju organizaciju pokrajina i iz razloga, jer nisu sve pokrajine u Italiji jednake, pa se ne može davati iste i jednake odredbe za sve pokrajine. Opstoji dakle razlika. Pokrajina sama najbolje pozna svoje prilike. Nu i tu će se nešto poduzeti svojim vremenom. Fašizam ide postepeno, jer se njegovo konstruktivno djelovanje temelji na realnoj (stvarnoj) podlozi. Ako bismo ukinuli pokrajine postale bi sve jednake, što zapravo nisu.

Po svoj prilici nova uprava pokrajine sastojat će se od predsjednika, potpredsjednika i pokrajinskih rektora. Oni će biti imenovani kr. dekretom. Imati će iste zadaće, koje predvidja zakon za pokrajinske odbore. Imenovanje sa strane vlade nije nikakav abnormalni korak, jer sadašnja vlada u Italiji predstavlja sveukupnu svijest nacije i volju revolucije u toku razvitka. U današnjem talijanskom političkom životu je samo jedna direktivna snaga, snaga revolucije, koja se ispoljava bilo u volji vlade Benita Mussolinija, bilo u odlukama velikog fašističkog vijeća, komu predsjeduje i koga imenuje on. Mussolini.

Načelnik vlade — nastavio je on. Bianchi — naložio mi je, da istodobno sa reformom pokrajinske uprave studiram o reformi i zemaljskih odbora. To je tim više potrebito, da država može imati veću kontrolu nad samoupravnim ustanovama. Zemaljski odbor će se sastojati od prefekta, intendanta finance, glavnog računovodje financijske intendance i od jednog člana, kojega će odrediti generalni tajnik fašističke stranke. Tijesna suradnja administrativnih i financijskih organa za nadzor nad općinama odgovara jedinstvenoj politici načelnika vlade. Sasma je pravo, da je i stranka zastupana u zemaljskom odboru, jer novo zakonodavstvo ide za tim, da vodjama fašističke stranke dade zakonito priznanje. U fašističkoj državi ne smije se činiti razlike izmedju lokalnih financija i državnih. Onaj, koji plaća porez, je svuda jednak, pa se ekonomija mora svuda jednako provadjati. Imam zadaću, da u sporazumu s ministrom financija proučim obligatne i fakultativne izdatke mjesnih uprava i skrčiti ih tako da odgovaraju sadašnjem životu i potrebama.

On. Bianchi je završio svoj govor veleći, da je izložio ono, na što je bio ovlašten pa je pozvao sve prisutne, da uprave svoja osjećaja odanosti načelniku nove Italije, koji svojim umom utjelovljuje zajedničke naše zavidnu smjelost i civilne i patriotičke osjećaje talijanskog naroda.

Projekt američkog zakona proti ratu. Prošle sedmice su novine objavile tekst Kelloggovog zakona o stavljanju rata izvan zakona. Doslovan tekst tog važnog predloga je ovaj:

„Predsjednik USA (Udružene Države Sjeverne Amerike), predsjednik francuske republike, Nj. V. belgijski kralj, predsjednik čeŝkoslovačke republike, Nj. V. kralj Velike Britanije, Irske i britanskih prekomorskih domijona, car Indije, predsjednik njemačkog Reicha, Nj. V. kralj Italije, predsjednik poljske republike, duboko osjećajući svečanu dužnost, da saradjuju na dobrobit čovječanstva, uvjereni, da je došao čas, da se otvoreno treba odreći rata kao sredstva narodne politike i da treba za uvijek ustanoviti mirne i prijateljske odnose, koji sada postoje izmedju naroda, uvjereni, da sve promjene u njihovim uživanim odnosima treba da se vrše mirnim sredstvima, i ostvarnju u redu u miru i da svaka potpisnica, koja bi u buduće pokušala da ratnim sredstvima služi svojim narodnim interesima, treba da izgubi koristi, koje rezultiraju iz ovog ugovora, nadajući se, da će, ohrabreni ovim primjerom, svi drugi svjetski narodi prići ovim humanističkim naporima i da će, pristupivši ovom ugovoru, čim on stupi na snagu, staviti svoje narode u položaj da uživaju beneficije odredbi ovog ugovora, sjedinjujući tako civilizovane svjetske narode u zajedničkom odreknuću rata kao sredstva njihove narodne politike, odlučili su, da zaključe jedan ugovor i u tom su cilju odredili kao svoje punomoćnike: predsjednika USA; predsjednika francuske republike; Nj. V. belgijskog kralja; predsjednika čehoslovačke republike; Nj. V. kralja Velike Britanije, Irske i britanskih prekomorskih dominijona, cara Indije, za Veliku Britaniju i sjevernu Irsku i sve dijelove britanske imperije, koji nisu članovi Društva naroda, za dominijon Kanadu za commonwealth Australije, za dominijon Nove Zelandije, za slobodnu Irsku državu, za Indiju; predsjednika njemačkog Reicha; Nj. V. kralja Italije; Nj. V. japanskog cara; predsjednika poljske republike, koji su nakon uzajamnog saopćenja njihovih punomoći, ustanovljenih kao dobrih, sporazumjeli su se o slijedećim članovima:

Član 1. Visoke ugovarajuće strane svečano izjavljuju u ime svojih naroda, da osudjuju pribjegavanje ratu za uredjenje medjunarodnih nesporazuma i odriču ga se kao narodnog političkog sredstva u svojim medjusobnim odnosima.

Član 2. Visoke ugovarajuće strane za uredjenje ili riješenje sviju razmirica i sukoba, kakve god prirode ili kakvog god podrijetla bili, koji bi mogli izmedju njih da iskrsnu trebaju uvijek da se služe mirnim sredstvima.

Član 3. Ovaj ugovor će biti ratifikovan od ugovarajućih strana, gore navedenih, u suglasju s odredbama njihovih ustava, i stupit će izmedju njih na snagu, čim ratifikacijoni dokumenti budu deponirani u . . .

Ovaj ugovor, čim stupi na snagu, kao što je propisano u gornjem članu, biti će otvoren toliko dugo, koliko bude potrebno, uz pristanak sviju drugih svjetskih sila. Svaki dokumenat, koji ustanovljuje pristanak jedne sile, bit će deponiran u . . . i ugovor će smjesta nakon toga deponiranja postati efektivan izmedju sile, koja daje svoj pristanak i drugih ugovarajućih strana.

Dužnost će biti vlade . . . da dostavi svakoj u zaglavlju navedenoj vladi i svakoj vladi, koja će kasnije pristupiti ovom ugovoru, jednu potvrdenu kopiju suglasnu s ugovorom i kopiju svakog dokumenta o pristanku. Vlada . . . će isto tako trebati, da telegrafski notifikuje tim vladama, smjesta nakon njihova deponiranja svaki dokumenat ratifikacije ili pristanka.

Ovaj ugovor potpisuju punomoćnici u francuskom i engleskom tekstu, koji oba imaju jednaku snagu, i stavili su na nj svoje pečate.

Učinjeno u . . . dne . . . godine Gospodnje 192.“

Odgovor evropskih država na Kellogov nacrt proti ratu. — Na Kellogov predlog o stavljanju rata izvan opasnosti ovih su dana Italija, Engleska i Francuska dale svoj odgovor. U ponedjeljak je načelnik vlade on. Mussolini poslao poslaniku Sjedinjenih Država Sjeverne Amerike u Rimu ovaj pismeni odgovor na notu o pogodbi za sveopći mir: «Kraljevska je vlada pazljivo proučila posljednji predlog o odstranenju rata, kojega su predlagale Sjedinjene Države, primila ga je na znanje te se suglaša s tumačenjem o pogodbi, kako ga je podala vlada Sjedinjenih Država u svojoj noti od 23. junija o. g. te izjavljuje da je pripravna da potpiše spomenutu pogodbu.»

U Parizu je načelnik gabineta ministarstva vanjskih posala izručio u subotu poslaniku Sjedinjenih Država u Parizu odgovor francuske vlade na posljednji izvještaj Amerike o općoj pogodbi protiv rata. Američki poslanik izrazio potpuno zadovoljstvo vlade Sjeverne Amerike na odgovor francuske vlade. Još veću važnost ima odgovor francuske vlade, što je bio izručen na dan francuskog nacionalnog praznika. Poslaniku Sjedinjenih Država bilo je takodjer naredjeno, da se tom prilikom ponovno zahvali francuskom ministru inostranih posala Briandu za njegovo sudjelovanje kod sastavljanja ove pogodbe.

I u Londonu je ministarstvo vanjskih posala pripravilo konačni odgovor na Kellogov nacrt za pogodbu stavljanja rata izvan opasnosti. Treba je samo počekati, da ministarski savjet i dominioni potvrde ovaj odgovor. Već je ministar inostranih posala u parlamentu izjavio, da su Engleska i njezini dominioni u načelu već primili Kellogov nacrt.

Pitanje jugoslovenske vlade. — Kriza, koju proživljava jugoslovenska vlada, bliža se svom riješenju. Kralj je povjerio mandat za sastav jedne neparlamentarne vlade generalu Hadžiću. Ta neutralna vlada imala bi biti sastavljena brzo. Gen. Hadžić nastoji, da u novu vladu sakupi one ljude, koji nisu upleteni u nikakvu stranačku borbu, a uživaju dobar glas u narodu. Ta vlada bi imala da uredi sve viseće poslove, a u proljeću iduće godine [illegible] raspisati izbori. Izbore bi provela [illegible] vlada, pa bi bili sasma slobodni i pravedni.

Predsjednikom vlade imao bi da bude armijski general i dosadašnji ministar vojni Stevan Hadžić. U vladi bi bilo svega 12 ministara, koji bi podijelili svih 17 resora, t. j. pojedini bi ministri vodili poslove i u nekim manje važnim resorima.

Vlada još nije obrazovana zbog toga, što se sada vrši izbor ličnosti za ministre. Izbor je vrlo velik i u ovom slučaju neće se gledati na plemenska i partijska obilježja. Traži se pogodno lice, koje će moći dostojno odgovarati ovoj teškoj misiji. U novoj vladi bit će predstavljeni preko ministara svi krajevi zemlje. Na prvom mjestu uzimaju se u obzir najsposobnije ličnosti. Tako se spominje, da će ministar vanjskih poslova u novoj vladi biti g. Gjuričić, poslanik u Londonu, ministar narodnog zdravlja dr. Andr. Štampar, ministar prosvjete sveučilišni profesor dr. Josip Šilović, ministar finansija dr. Dušan Letica, dosadašnji podsekretar u ministarstvu finansija, ministar saobraćaja Schneller, sadašnji direktor železničke direkcije u Sarajevu, a kao ministar pravde državni savjetnik Rudolf Sardelić. Odluka o ličnosti za ministra unutrašnjih djela još nije pala, ali je sigurno, da će resor ministarstva unutrašnjih djela biti povjeren jednom Hrvatu. Dalje su spominjani kao kandidati za novu vladu dr. Josip Smodlaka, poslanik u Madridu, a kao kandidat za ministra trgovine dr. Velimir Pajkić, poznati ekonomsko finansijski stručnjak.

Ovo pitanje oko kandidacija treba da se još pretresa i da se postigne i pristanak ličnosti, koje bi trebale da udju u novu vladu. Zbog toga je razumljivo, da rok obrazovanja nove vlade, i pored toga što je o njoj pala odluka, još uvijek nije fiksiran. U upućenim parlamentarnim krugovima, koji odobravaju ovakovu vladu, govori se, da će baš zbog pitanja ličnosti pitanje obrazovanja vlade biti otegnuto još za nekoliko dana.

Nova vlada bila bi provizorna radna vlada. Njezin rad nebi se sastojao u sazivanju Skupštine i parlamentarnom riješavanju već isključivo u živom radu oko sredjenja prilika u zemlji i smirivanja duhova. Narodna skupština bila bi odložena do jeseni. Dotle bi se u okviru ovakove provizorne neutralne činovničke vlade pretresala pitanja najpodesnijeg načina raspuštanja Skupštine i raspisa izbora. Skupština bi, prema zvaničnim izjavama, imala da bude raspuštena u toku jeseni.

Izgleda, da s novom neutralnom vladom pristaju Radić i Pribićević, a malo su protivni Davidovićevci i radikali oko Velje Vukićevića. Narod je pak u svim krajevima saglasan u tom pogledu, da se zemlji dade jedna vlada, koja će raditi bez obzira na stranke i plemena za dobro cijelog naroda.

Otkriće spomenika pobjede u Bolzanu. Dne 12. o. mj. imao je Bolzano jednu veliku svečanost. Tamo je naime otkriven veliki spomenik Pobjede u prisustvu Nj. Vel. Kralja, Vojvoda d'Aosta i d'Abruzzi, mnogih zastupnika vlade, parlamenta i senata, te civilnih i vojničkih vlasti. Pred spomenikom je ministar Giurati održao kraći govor o pobjedi kod Vittoria Veneta i velikim žrtvama rata. Po govoru ministra Giuratija defiliralo je pred Kraljem 10.000 ratnih boraca. Defiliranje je trajalo pol sata. Popodne istoga dana Kralj je prisustvovao zborovanju ratnih boraca. U 4 i po popodne otišao je iz Bolzana.

† General Sanna. Dne 17. o. m. u 9 sati ujutro umro je u Rimu general Sanna, predsjednik Specijalnog Tribunala za zaštitu države. — Ličnost generala Sanna bila je vrlo popularna u Italiji, jer se je u ratu mnogo isticao kao vojnik i zapovjednik, a poslije rata kao oduševljeni pristaša i saradnik fašizma za koji se je zalagao. On. Mussolini je u generalu Sanni imao vjernog pomagača, pak ga je zato imenovao predsjednikom Specijalnog Tribunala. Fašizam gubi njegovom smrću jednu vrijednu silu.

Atentat na ravnatelja jugoslovenske policije. Dne 13. o. mj. izvršen je u Beogradu atentat na ravnatelja policije Žiku Lazića. — Atentat je izvršio jedan mladi makedonski revolucijonarac po naputku makedonske organizacije, a došao je iz Bugarske. Zove se Momčilo Ivanov. Pucao je u Lazića iz revolvera, te ga je lakše ranio u glavu, a onda je pucao u sebe, te se teško ranio. Ravnatelj policije i Ivanov odvezeni su u bolnicu. Atentator je bez svijesti ležao par dana, a onda je umro, a da se nije od njega ništa doznalo.

Radić ozdravio. — Zdravstveno stanje Radićevo je u zadnje dane tako dobro, da su mu liječnici dozvolili, da sudjeluje u radu zagrebačkog oblasnog odbora.

Sporazum izmedju Jugoslavije i Vatikana glede zavoda Sv. Jeronima. — Nedavno je postignut sporazum izmedju Jugoslavije i Vatikana glede zavoda Sv. Jeronima u Rimu. Uporaba toga zavoda, sva poslovanja osoblja biti će ovisna od Jugoslavije, a vlasništvo je zavoda pravno prešlo na Vatikan. Za novoga rektora zavoda Sv. Jeronima bio je imenovan profesor bogoslovlja u Splitu dr. Čuka.

Domaće novosti

† Miha Mežnar

Iz Novog Sada nam je stigla jedna žalosna vijest: umro je Miha Mežnar, naš dobri prijatelj. Ta nas je vijest iskreno rastužila, jer smo pokojnog Mežnara poznali i poštovali. Poznali smo njega i sve njegove dobre odlike, njegovo dobro srce i njegov čvrst karakter, kojim se je isticao u svim teškim momentima. Poštovali smo ga kao čovjeka, kao narodnjaka i kao radnika. A on je to u punoj mjeri zaslužio.

Miha Mežnar bio je rodom iz Nemškog Ruta u Goričkoj. Rodjen je u kraju, gdje je život težak i gdje su ljudi tvrdi za svaku borbu sa životom i prilikama. Iz svog kraja došao je u Pulu, gdje se je bio zaposlio kao radnik u arsenalu. U radu se je uvijek odlikovao i napredovao, tako da je bio cijenjen kao jedan od najboljih bravara u arsenalu. Poslije rata držala ga je i talijanska uprava kao magazinjera najveće i najvažnije radione arsenala. Premda je morao da podnese sve moguće intrige sa strane kolega, a i nekih pretpostavljenih, on se je održao dugo na svom mjestu, jer je uprava smatrala da je kao radnik nenadoknadiv i da ga treba držati. No, napokon je bio i on prisiljen da ostavi Pulu, kao i toliki drugi, i da se seli iz zemlje koju je tako volio. Otišao je u Jugoslaviju, i to u Novi Sad, gdje je našao namještenje i svoju drugu domovinu. — I tamo je bio od svih voljen i poštovan, jer je iz Pule ponio sve svoje odlične kvalitete. Spo[sob]nost i čestit obraz cijene se po svem svijetu, pa je zato i Mežnar bio cijenjen.

Pokojni Mežnar odlikovao se je za vrijeme svog boravka u Istri u našem nacijonalnom i socijalnom radu, kao malo koji radnik. Spadao je medju naše najodličnije reprezentante kod puljske Bolesničke Blagajne. Bio je mnogogodišnji blagajnik Narodne Radničke Organizacije, te naše najjače narodne organizacije u Istri. U organizaciji je bio požrtvovan i radin. To će njegovo djelovanje ostati nezaboravno. I poslije u Novom Sadu Mežnar je djelovao koliko su mu prilike i zdravlje dozvoljavali.

Bolovao je najviše dugo na želudcu, pa je toj bolesti i podlegao. Trpio je mnogo, pa je konačno u nedjelju dne 8. o. m. u 5½ sati popodne umro, okružen svojim dragima. Njegova smrt izazvala je veliku žalost kod svih koji su ga poznali, a napose tuguju za njim naši Istrani, kojih ima u Novom Sadu mnogo. On je bio od svih osobito voljen, pa se je to vidjelo i na sprovodu, koji je bio velik i lijep. Otpratili su ga svi radnici i pretpostavljeni iz radionice, gdje je radio, a položili su mu na grob i jedan lijep vijenac.

Prigodom teške bolesti pokojnog je Mežnara liječio g. dr. Aleksić, liječnik Novosadske bolesničke blagajne. On je nastojao, da bi mu olakšao boli i da bi ga spasio, pa ga je poslao na besplatno liječenje u Sloveniju. To je dr. Aleksić učinio iz ljubavi do našeg čovjeka. On je i inače pokazao iskrenog zanimanja za naše Istrane, pa mu za sve pripada velika zahvalnost.

Miha Mežnar je bio još dosta mlad, imao je 48 godina. Otišao je u hladni grob rano, pun volje i želje da živi. Smrt je okrutna i kosi naše najbolje. Mežnara više nema medju živima, ali će uspomena na njega ostati trajna u žalosti svih onih, koji su ga ljubili i poštovali i koji ga ne će zaboraviti. Neka mu je laka zemlja, a medju nama vječan spomen.

Suša. — Ta je riječ opet na svim ustima. Još je sav naš kraj pod utiskom lanjske nevjerojatno teške suše, koja je bila uništila sva naša polja, a evo već druge, koja je slična lanjskoj. Velika vrućina. Jarko sunce šeta gospodski nebom i vrši svoje uništivajuće djelo. Sve izgara. Polja su sva žuta i izgorena. Kasniji usjevi trpe i vrlo će slabo uspjeti, na veliku štetu našeg siromašnog seljaka. Rad je na poljima u ove dane gotovo nemoguć od silne zapare, a baš sada ima i na gumnima mnogo teškog posla. Već nije 40 dana padala kod nas dobra kiša. Vrela pomalo presušuju. Opet će naša sela zakukati od žedje, opet će doći na red muke u potrazi za vodom. Još će se jedanput vidjeti kako su Istri od izvanredne potrebe vodovodi, koji se još nikako ne grade. No ne samo u našim krajevima nego i po ostaloj Evropi vlada u zadnje dane nevjerojatna vrućina. Takve vrućine nije bilo već mnogo godina. Val vrućine došao je iz Amerike. Iz ovih krajeva stizavaju vijesti o visokim stepenima, o sunčanim bolestima i smrtima od vrućine. U Trstu je u zadnje dane vrućina dosegla u hladovini do 37 stupnjeva. Ova će vrućina po svoj prilici potrajati do prvih dana augusta.

Demografska statistika tršćanske pokrajine u zadnja tri mjeseca. Po zvaničnim podatcima bilo je demografsko stanje u tršćanskoj pokrajini u posljednja 3 mjeseca slijedeće:

Rodilo se: a) u aprilu u Trstu 316, u pokrajini 229, ukupno 545 djece; b) u svibnju: u Trstu 284, u pokrajini 193, ukupno 477 djece; c) u junu: u Trstu 2?2, u pokrajini 189, ukupno 491 djece.

Umrlo je: a) u aprilu: u Trstu 321, u pokrajini 124, ukupno 445 osoba; b) u maju: u Trstu 267, u pokrajini 108, ukupno 375 osoba; c) u junu: u Trstu 263, u pokrajini 87, ukupno 350 osoba.

Vjenčanja je bilo: a) u aprilu: u Trstu 155, u pokrajini 53, ukupno 198; b) u maju: u Trstu 129, u pokrajini 38 ukupno 167; c) u junu: u Trstu 139 u pokrajini 49, ukupno 188.

Ako sravnjujemo brojeve u posljednja 2 mjeseca, nalazimo, da se broj rodjenja u cijeloj tršćanskoj pokrajini povećao u junu za 14 prema broju rodjenja u maju, da je broj mrtvih nazadovao za 25, te da je broj vjenčanja porasto za 21. Višak u rodjenjima ide isključivo na račun pokrajine, u gradu je taj višak neznatan.

Porezne polakšice za mnogobrojne obitelji. U službenom listu «Gazzetta Ufficiale» od 22. junija izišao je dekret od 14. junija 1928., kojim su odredjene neke porezne polakšice za one obitelji, koje imaju mnogo djece. Te polakšice stupaju na snagu s danom 1. julija 1928. Za naše siromašne seljačke i obrtničke obitelji s mnogo djece važe ove odredbe: Ne plaćaju: 1. općinskog poreza na patente, 2. obiteljskog poreza, 3. poreza na blago, 4. sindakalnog poreza i 5. školskih taksa. Te polakšice imaju obitelji sa deset djece, i koja se mora uzdržavati i obitelji, koje su imale 12 djece, od kojih je još najmanje 6 njih u životu i koje se mora uzdržavati. Činovničke obitelji imaju pravo na ove polakšice i onda kada imaju samo 7 djece. Kod oprosta od školskih taksa se ne pazi koliko je djece još u životu.

Rad za tršćanska brodogradilišta. — Prema vijestima iz Rima vlada je naručila kod tršćanskih brodogradilišta jednu veliku oklopnu ladju od 10.000 tona i dva velika stroja za krstaricu «Giovanni delle Bande Nere». Oklopna ladja graditi će se u brodogradilištu S. Marco, a strojevi u Stabilimento tecnico Triestino. Brodogradilištu u Monfalconu biti će povjerena gradnja 4 podmornica.

Za učitelje, koji su bili otpušteni radi nedovoljnog poznavanja talijanskog jezika. «Gazzetta Ufficiale» donaša kr. zakonski dekret od 14. junija 1928., koji sadržaje odredbe o isplaćivanju penzija onim učiteljima iz naših pokrajina, koji su bili otpušteni iz službe radi slabog poznavanja talijan. jezika.

Promocije. — Na tršćanskoj trgovačkoj univerzi promovirana su pred par dana na čast doktora trgovačkih i ekonomskih znanosti gg. Milko Daneu i Leon Pretner iz Trsta. Mladim doktorima srdačno čestitamo.

DOPISI

PISMO IZ ZAGREBA

Nedjelja, 15. VII. 1928.

Nesnosna vrućina. - Savsko kupalište. - Neobična aktivnost zastupstva. - Novinarski dom. - Vodja hrvatskog naroda.

Uspavljuje, da, uspavljuje i uljenjuje ova pasja vrućina. Eto i mene potpuno utučenog i obamrlog od ove strašne pripeke, pa gotovo da i zaboravih na svoja nedjeljnja «pisma». No danas sam čvrsto odlučio, pa makar šta bilo, da se malo prihvatim posla.

Kad smo već kod žege, onda da najprije spomenemo i jedino protusredstvo jedini zagrebački protulijek. A to je Sava. Da, ona je u ovo doba najveća atrakcija za cijeli Zagreb, ili bolje za Zagrebčane. Tramvaji, autobusi i autotaksi kreati i natrpani vrve prama Savi. Danas poslije podne bilo je na svakom kupalištu nekoliko desetaka hiljada najrazličnijeg svijeta. Kakve li šarolike i lijepe slike! Tu se odvija jedan potpunoma zasebni život, snabdjevan svim potrebnim i mogućim komforom. Vrlo živahan, zanamljiv i bujan život! Sigurno življi i temperamentniji ritam, nego u mnogim morskim kupalištima, i to upravo za to, što je ovdje sve skoncentrisano, na relativno mal prostor, pa sve bruji i vrije kao u mravinjaku. Ne manjkaju ni iznenadjenja i senzacije, a po gdjekada Sava zahtjeva i svoje žrtve. — I ove sezone bilo ih je do sada nekoliko, a mnoge su u zadnjem momentu bile spašene. Nadje se i po koja žrtva, koja se dragovoljno baca u naruča katkada jezovite Save, uz već previše jednostavni, ali uvijek vječito moderni razlog: nesretna ljubav. Što se mene tiče za ovakav se razlog ne treba bojati.

Zagrebačko gradsko zastupstvo pod vještim vodstvom gradonačelnika arh. g. Vj. Heinzela od uvijek je poznato kao vrlo i neobično aktivno u svim područjima svoga djelokruga. Do sada je gradskoj općini uspjelo da obavi toliko važnih poslova, popravka puteva i cesta, raznih gradnja kuća i svu silu ostalih radnja, da je ovdje čisto tehnički nemoguće iznijeti sve plodove ovoga rada. Prekjučer, uoči velikih ferija, održana je skupština spomenutog zastupstva, na kojoj su podnesene mnoge najrazličnije interpelacije i to obzirom na škole, na polijevanje cesta po periferiji grada, gradnje novih gradskih kuća itd. Uopće gradsko zastupstvo ima neprocjenjivih zasluga za uljepšavanje, uredjivanje i podizanje Zagreba, koji svakim danom poprima sve ljepšu sliku, gotovo velegradsku.

Sutra započinje gradnja «Novinarskog Doma» na zemljištu, koje je «Udruženju novinara» darovala gradska općina. Još pred dvije godine počeli su novinari u Zagrebu s akcijom, da izgrade reprezentativan novinarski dom, koji će biti stjecište novinarskog života u našem gradu, a ujedno će većem broju novinara i njihovim porodicama pružiti zdrave i moderne stanove. Iako su pripreme bile duge, a po malo i skeptične, sada to postaje stvarnost. Grad će ovime dobiti jednu veliku novu i modernu zgradu, a oni, koji su često puta prezreni, dobit će pristojno i toplo zaklonište.

Vodja hrvatskog naroda i predsjednik SDK g. Stjepan Radić bio je u Zagrebu upravo triumfalno dočekan. Sada se oporavlja u svojoj vili u Hercegovačkoj ulici, gdje ga dnevno posjećuju razne deputacije, visoke ličnosti i razna mnogobrojna lica iz svih krajeva države. Nade u njegov skori oporavak su velike, i dao Bog da što prije ozdravi, da uzmogne aktivno posegnuti u narodne poslove. Milijuni se dnevno mole za njegovo zdravlje. Veliki Bog uslišat će molbu pravednika!

md.

Širite „Istarsku Riječ"!

PODLISTAK

Izgubljeni

(Pošto ostaše na samu, Dora zamoli Barizona, da je riješi obećanja, što mu ga je zadala da će naime biti njegova žena, to više, što je on sam kazao, da je ne voli, a evo, ni ona njega. On je umiri i ispe se na palubu, gdje je našao Tompsonov revolver i list papira, na kome mu nadzornik javlja, da ide potražiti oružje, što ga je Forb sakrio.)

(Nastavak.)

Časnik sidje žurno k Dori i reče joj:

— Tompson je otišao, da nam pribavi oružja. Pomoći će mu pri tom teta Joša, a nama je ostavio evo ovaj revolver. Iza svega, što se danas dogodilo, drži, a u tome se i ja s njime slažem, da će biti najbolje, da se i vi naoružate. Desi li se, da vam s bilo koje strane zaprijeti opasnost, upotrebite ga bez obzira. Vi ste mi već jednom, čini mi se, sami rekli, da dobro gadjate.

Barizon nije imao namjere, da tu noć provede na «Floridi». Mogao je Forb do mile volje tvrditi, da je njegova borba otvorena i čista, mladi mu časnik nije vjerovao. Bio je uvjeren, da će se kapetan opet javiti, i to na način ne baš ugodan. Sasvim tim nije mu se činilo vjerojatno, da bi Forbova navala megla da uslijedi prije sutrašnjega dana. Trebat će ipak i Forbu nekoliko vremena, da svoje ljude obavijesti o svojoj vrućoj želji za odmazdom. No unatoč tome Barizon je bio odlučio već prije, da će prenoćiti na kakvoj drugoj ladji, da se time ukloni svakoj možebitnoj opasnosti. Neočekivani odlazak Tompsonov učini, te je odustao od te svoje namjere. I tako odluči, da ostane na «Floridi».

Pošto se Dora povukla u svoju kabinu, Barizon ostade sam uduben u misli. Osjećao se umornim, izmrcvaren, iznemogao od boja, što je protekao za nj u mnogo težim prilikama, nego li je on to pred djevojkom priznao. Jadnik se osjećaše na kraju svojih sila i to baš u času, kad mu se nametnulo ovo tjeskobno pitanje: Jeli zaista isključena svaka mogućnost jedne noćne navale? Može li se on mirne duše predati snu i tražiti u njemu okrijepe za novu borbu, što ga sjutra nesumnjivo čeka? Ne bi li naprotiv pametnije bilo, da ostane čitavu noć na straži? Jest, ali ako oni ipak navale, gdje će on moći da crpe snagu, da ih dočeka?

Poslije dugog razmišljanja Barizon odluči, da otpočine pouzdajući se u svoj tanki sluh i u svoju davnu naviku, koja mu omogućuje, da se smjesta probudi. Pošto se pomoću raznih užeta zabarikadirao, kako je bolje mogao, povuče se u svoju kabinu, što se nalazila nasuprot hodnika, koji je vodio u kajitu Dorinu. Bari[zon] se na svoj ležaj sasvim odjeven. Kraj sebe položi nekakvu sjekiru, jedino oružje za slučaj potrebe, budući da je Tompsonov samokres bio već prije uručio Dori. Po[tom] zaspa kao zaklan.

Poslije nekoliko sati probudi ga nekakav ... kao, uporan žamor. Neko je bez sumnje zapazio medju ispružena užeta pred kabinom i sada se lagano trudio, da se odande izvuče. Pograbivši sjekiru Barizon skoči i odškrine vrata. Tišina je vani bila potpuna. Medjutim neprijatelj nije ipak mogao da bude daleko. On se zacijelo šuljao kradom prema njemu. S vanredno mnogo opreza izidje časnik iz svoje kabine i pošto se uvjerio, da su vrata Dorine komorice dobro zaključana, prijedje brzo i oprezno preko hodnika. Išao je pipajući naperivši dobro oči i uši.

Pola sata prodje prije nego što je dosegao drugu palubu, koja je uostalom udaljena tek za kojih petnaest metara. Nigdje ništa sumnjivo: bilo je očito, da se na «Floridu» nije uvukao niko živ.

Mjesečeva se ploča sjajila na nebu bez oblaka. Palubom se izvijalo nešto kao sag, na kome se prelijevalo srebrno svijetlo ovdje ondje isprekidano sjenama gustim. Barizon se spusti usred ovih nemirnih sjena, očekujući nestrpivo čas, kad će moći da se mjeri s onom nevidljivom opasnosti, što ju je ipak osjećao tako blizu, a nije nikako mogao da je razabere.

Medjutim usred ovog tajanstvenog, svečanog, općeg mira u gornjim je tamnim prelazima broda klizilo nešto uporno, lagano, uz nekav pridušen žamor nalik na onaj, što ga čini jedva primjetljivo preletanje suhog lišća po dodirom laganog jesenjeg duha...

Uza svu odvažnost Barizon osjećaše kako ga po tijelu prolaze trnci. I hladan znoj probijao mu čelo. U dva sata u noći srčanost je rijetka i pred poznatom opasnosti. Kako mora pak da je pri srcu onome, koji se, može se reći, dotiče pogibelji a ne može da je vidi. Susprežući s trudom dah časnik nastavi da pretražuje okolo. Idući tako stane najednom i načuli uši i eto u taj čas, nenadano, kao na nečiju tajnu zapovijed nešto se užasno teško svali na njegova ramena. Nešto mekano, hladno ali živo smota se oko njega, i on se u čas nadje kao u kliještima.

(Slijedi.)

IZ RIJEKE.

...alekom sjeveru. - Slavenska pomoć. ...čki avijatičar. - Silni ledolomac. Spaseni.

...njima dobra sreća nekoliko je ipak od...lo: Neki Nobilovi drugovi bit će vra... svojim porodicama. A to je u ovom ...atku jedino utješljivo. Kako je već ...nato, od šesnaest ljudi, što ih je bilo ...zrakoplovu «Italia», devet ih je ostalo ...Nobilom na ledu, dok su sedmorica od...la s balonom dalje. Od te sedmorice ...an se strmoglavio na led i ostao na mje...mrtav. To je onaj jadni Pomela. Od ...alo šestorice ne zna se ništa i bit će ...iko čudo, ako se kada što sazna, ...nda ima još nade, da će biti spaseni ...oni i divni Amundsen. Od onih devet ...di, što su bili zajedno s Nobilom, tro...a su 30. maja otišli na sreću, da ...do prije u vezu s ljudima, koji bi spasili ...ih i sve ostale. Dani su prolazili, o ...ima nije se ništa čulo. Tri su čovjeka ...a saonicama i psima otišla iz Spitsberga ...a ih potraže, ali se i ti nekuda izgubili: ...i o njima nije se više ništa čulo. Zvrn...laju aeroplani, lete i ovamo i onamo, ali ...bez uspjeha: onoj trojici Nobilovih ljudi ...ni traga ni glasa, a tako ni onima, što su ...pošli, da ih izbave.

Od svih avijatičara najviše je sreće u ...prvo vrijeme imao Šved Lundberg. On se je sa svojim malim aeroplanom spustio ...lo Nobila, uzeo ga sa sobom i tako ga je prvoga spasao. Zatim se opet vratio k ...nim nesretnicima, spustio se do njih, ...ali taj put nije bio dobre sreće: aeroplan ...mu se pokvario i on se više nije mogao ...a digne. Nekoliko dana zatim spustio se ...namo drugi jedan Šved, uzeo svoga zem...ljaka sa sobom, i pod crvenim su šatori...cem ostala petorica čekajući u očaju, da ...ih tko izbavi iz onog strašnog položaja.

Njihov je položaj bio zaista strašan, i ...z dana u dan postajao sve strašniji. U ovo ...doba led neprestano puca, kida se i lomi. To se zbiva i na mjestima, gdje bi se čo...vjek tome i najmanje nadao. Zato su oni ...ljudi bez prekida strepili bojeći se, ne će ...li se i pod njima da rastvori led, da ih ...proguta i poklopi zanavijek.

Aeroplani dolaze i odlaze: čas im smeta ...magla, čas vjetar, a što je najgore: gomile ...ledenih blokova porazbacanih u najvećem ...neredu, ne daju im da se spuste. A bro...dolomcima se srce stište: misle, da je već ...blizu **kraj.**

A ipak svi bi im radi pomoći: najprije ...alijani, pa Švedi, Norvežani, Francuzi, ...laveni — svi. Tko zna, kome će Bog i ...sreća dati, da ih prvi pokupi i ponese na ...sigurno mjesto, gdje ni oni ni njihovi ne ...e više imati razloga, da strepe?

Osim jata aeroplana bližala su se nes...retnim mjestu nesreće i dva snažna ruska ...ledolomca. Dvije ladje na paru gradjene ...tako, da kljunom svojim mogu da ruše ...ed sobom led i da sebi tako krče put ...kroz onu strahovitu ledenu pustoš. Put ...je težak i mučan, ali ustrajan i neumo...ran. **Veliki ledolomac «Krasin» već se pro...bio dosta duboko. Došao je bio do mjesta,** ...gdje je led tako čvrst, da ga ni njegova ...snaga nije mogla da skrši. Trebalo je uda...riti natrag i tražiti drugi put. Taj se put ...našao, ali i on pun zapreka. Napreduje se ...vrlo sporo. U neke se ladji prelomio vijak, ...neki se drugi kvar pojavio: ništa zato: ...Rus je ustrajan, ne da se on zaplašiti od ...toga. Vijak će se popraviti, a kvar odstra...niti, pa — naprijed: Što Bog da i junačka ...sreća!

Hoće Slaven, ima u njega srca i duše!

...I ledolomac «Krasin» izbacio bi svakih ...deset časaka po jedan dugi zvižduk, ne bi ...li ga brodolomci čuli. Tako im se on jav...ljao, neka znadu, da je blizu jedno toplo ...srce, što na njih misli.

Zviždi «Krasin», njegovi se mornari pe...nju na jarbole, gledaju, ne bi li što opa...zili. Gledaju, naprežu oči — ništa.

Ali «Krasin» nosi sa sobom i jedan sna...žan aeroplan, providjen ruskim radijom. ...a aeroplanom upravlja pilot Čuknovski. ...Vela mu slavenska majka! Živi soko s ...sokolim očima leti, brate, kao da ga vila ...nosi, leti junak, i sve gleda, ne bi li gdje ...opazio one krute nevoljnike i olakšao im ...strahovito čekanje.

I gle: živo njegove oko opazi najednom ...na ruskom komadu leda tri ljudske podo...be: jednoga, što leži protegnut na tlu, dok ...se druga dvojica uzverala na blok leda ...mašući nekakvim dronjcima ovamo i po ...moć. Čuknovski im ne može pomoći, ...jer ...je tlo takovo, da se ne smije spustiti ne mo...že, ali on im se približio što je više mogao ...i dao im je razumjeti: ne bojte se, po...mozi ćemo vam braćo, vidio sam je va... sad idem, ...da vam pošaljem pomoć i to smjesta, jer ...ste jadni i u velikoj opasnosti.

I junak odleti. Ali se najednom spustila ...gusta magla. Što će sada? Da vrluda ...okolo? Da se razbije u kakvu gromadu ...leda? Nema druge, nego da se spusti i ...čeka, dok se magla razidje. I spustio ...se, ali nesreća je htjela, da mu se aero...plan pokvario, i on nije više mogao da se ...digne. Što će sada? Ne zebu slaven slave. ...Junak je na pervom mjestu ... junak ...javio, ispričao komandantu «Krasina» ...što je bilo najglavnije, propisno je točan ...položaj onog ledenog bloka i ... sa ...svjedokom, neka ... ...ovim ljudima u pomoć.

Za mene se i za moga druga ... bri...nite. **Mi** ćemo već znati da ... ...

Ovako ... Slaven, bez fraza, bez ...suvišnih riječi. I čim je komandant «Krasina» ...pročitao ovu poruku, dao se smjesta na ...put. S mukom se probija teška slavenska ...ladja kroz strašne naslage leda, ali ne ...sustaje, kao da ... želi, što prije da ob...veseli tri majke.

Nije obveselio ... ...ovije, s jedne gro...made leda otela se ... strašnoj smrti dva ta...lijanska časnika ..., švedski učenjak Malgreen, ostao je ... sam, očekujući smrt... ... «Krasin» otplo...vio dalje, da usreći ... ... majke: uzeo je na brod Vigliera i njegova četiri druga. I još ... ... on hoće kru...žiti onom ledenom pustoši ... i druge ...žrtve, sve, što su još ... jer ...ima još ... i sestara ... ...jih usrećiti treba.

Kao junak ... ... se ovim ... ...svetim.

Kao S... ... ponosimo se njima. ...

...

Vrućina je ..., Ninetta je kod ... ...mjesto lepeza hladi se suknjom. Na...pom će mi:

— Ča bit va, Rokac, učinil, da va...nori pas ugrize!

— Otišao bih odmah u kakav ... da me liječe, a da ne bih i ja pobjesnio.

— Ja ne bin šla nikamo, nego bin ... za stol i počela pisat adresi nekih ljudi, keh ja poznam.

— A zašto to?

— Zato, da kada znorim, imam već ... pravnu listu oneh, kel ću ugrist.

Druga: Poznam jednog trgovca, ka... svakomu što dodje u njegov dućan, kaže:

— Dobar dan, gospodine! U čemu mogu poslužiti? U mene možete dobiti sve, što samo poželite.

Tako si mušterija neki izabere neke stvari: keficu za zube, aparat «Žilet», tri para čarapa, jednu brujicu, nekakav kole...dar, dvije kravate, nekakav prašak protiv komaraca, jednu mandolinu, tri limuna, i jedne naočare.

Pošto mu je to sve lijepo zamotao, reče mu trgovac:

— **Sad vidite i sami, da se u mene može dobiti sve. Želite još štogod?**

Mušterija odgovori:

— **Jest. Kad se već u vas može da dobi...je sve, molim vas, dajte mi još toliko novaca, koliko treba, da vam ovaj račun platim.**

Ona posljednja: Tužio sam se Ninetti, na današnju žensku generaciju.

— U moje vrijeme, rekoh, kad bi neko pitao muža, gdje vam je žena? — odgovo...rio bi, ili da je u kuhinji ili u crkvi. A da...nas? Neka danas neko pita muža, gdje mu je žena? što će da odgovori, nego da je ili kod krojačice ili kod brijača?

A Ninetta meni: — Ja, ma kada je pak va ono vaše vreme kigod pital ženu, kade njoj je muž, ona bi odgovorila: va osta...rije. A da ju pak danas pita, kade njoj je muž, ona bi spet odgovorila: va ostarije. Vidite? Mi smo barem nekoliko napredo...vale a vi sto pak jos vavek onde, kade ste i prej bili. I jos imate koraja govorit, mr...cine nijedne!

Rokac.

IZ VODICA.

Suša i naši zdenci.

Ovoga proljeća, kada je onako lijepo padala kiša, mislili smo i nadali smo se, da ćemo imati dobru godinu. I zaista, li...jepo je izgledalo naše polje, lijepo je na...predovalo, kada smo dolazili na naše nji...ve ... nam se je veselilo, ali nije dugo potrajalo ovo naše veselje, ova naša nada. Izgubili smo veselje ove zadnje dane kad gledamo naša polja sva žuta. Pritisnula nas je ona nesreća, koja nas je uništila i prošle godine i koja nas onako nemilordno svake godine šiba. Nije nam dosta što nas je ovoga proljeća slana poparila, nego nas je pritisla i suša. Kiše nijesmo imali već mjesec dana, a najveće je zlo što ne...mamo vode. Moramo je nositi i piti iz raz...nih kaljuža, i to da bi je i bilo!

Više smo puta javili i tužili se putem naše drage novine «Istarske Riječi» za naš vodovod. Mi imamo osim vodovoda još i drugih studenaca, u kojima nam ne bi imalo nipošto nikada vode nestati, ali što ćete mi siromasi nemožemo si pomoći i nemožemo izvore urediti, jer nas pritišću sa svih strana razne nevolje, a drugi, koji su zato odgovorni njima je zadnja briga skrb za narod u selu. Mi smo više puta molili naše seoske vodje, da neka bi se popravilo barem ono što je najpotrebitije t. j. voda, da ne budemo umirali od žedje mi i naša marva, kao što smo prošle go...dine. Ali naš glas ostao je glas vapiju...ćeg.

Mnogi će moguće misliti da nije sve ovo ovako. Ali jest, Boga mi! Prošle godine mnogo smo trpjeli od suše, a i ove godine nam se kaže trpjeti, još više, jer prošle godine su nas pomogli naše susjedi, ali ove godine nas ne će, a imaju i posvema pravo.

Kada nas nije naučila pameti prošla go...dina neka bi nas barem ova godina. Neće...mo ... krivnju na sve, jer imamo u selu ljudi koji bi se jako rada postarali za boljitak našeg sela, ali što ćete kada onaj koji je za korist nemože ostati kod kuće nego mora da ide trbuhom za kru...hom a onaj koji ima tu skrb u rukama, njemu je kao što smo gore naveli zadnja briga. Imamo još mnogo drugih stvari za ... ali ... ćemo to iznijeti drugom zgo...dom.

Seljak iz Vodica.

Franina i Jurina

Fr.: J... ...ravel?

Jur.: ...

Fr.: T... ...mas ki...

Jur.: ... Radić? Je. Ča nisi čital, da j' već ... Zagreb prišal?

Fr.: A... ...m. To da j bilo neč velike...ga, ... da j otel ponemet od vese...lja. ... ga j speta zagjedal.

Jur.: ... sveh štacijoneh i po sveh me...steh, ... je železnica hodila, tu ti ni ... drugo, nego ... naroda kako mra... i rožice, rožice i niš drugo neg... rožice.

Fr.: ... ti malo!

Jur.: ... više je bilo kmeti: muškeh i ženskeh i dece. Svi su bili obučeni va ..., narodnoj robe, i to da je bilo češ Bože lepo.

Fr.: Ma ja sam čul, da je i blizu šini, kud je železnica hodila, bilo ne...brojenega sveta — z jedne i z druge strani.

Jur.: Stali su kako soldati na parade, i koliko su jače mogli, vapili su: Ži...vio! I hitali rožice na vaguni, na ma...kinu — svakamo, tako da je cela že...leznica bila bela i crjena kako i ne...vestica.

Fr.: A ča j pak bilo va Zagrebe?

Jur.: Mirakuli! Najprvo ni železnica mogla va štacijon, od ljudi, ki su se skupili, da ga prvi pozdrave. I tako je železnica morala stat i fikat i fikat, da se ljudi pomaknu. Ča j pak s dru...ge strani bilo, to se ne more dopo...vedet.

Fr.: Ma ča ga tako radi imaju? A biš mi znal ti rastumačit, zač ga imaju tako rado, osobito kmeti?

Jur.: A zač su naši rado imeli pokoj...nega biskupa Jurja i svi oni slavni i veli prvaki, ki su za njim prišli? Za...to zač su ih razumeli i zač su njim govorili od srca k srcu. Ki kmeta va srce takne i ki mu zna lepo i razum...no govorit, kmet će ga razumet i imet će ga rado i ne će ga tako lahko po...zabit, zač kmet, ča jedanput prime va glavu, to i drži. Obrni se malo okolo sebe, pak ćeš videt, kako se ljudi još spamećuju svega, ča se je jedanput rekło ale storilo. I ti ćeš čut, kako će ti jedan reć: ovo nam je jedanput rekal predsednik Druž...be, a ovo naš barba Mate, neka njim Bog da zravlje! Upravo tako je i z one...mi preko: ča god njim je kada rekal Radić, to njim je ostalo va pamete, zač je on to znal njim lepo dopove...det i rastumačit.

Fr.: A zač ne znaju to i drugi študijani ljudi?

Jur.: Študijaneh ljudi ima dve sorti: Jedni su kako naši nekadajni prva...ki i Radić, ki ča više znaju, lepje zna...ju z narodom govorit. Drugi pak sve ... više uče, to njim je mozak pune...ji a srce prazneje i suše. Kadagod se ... da njim se sve ono njihovo velo ... pretvori va tarmu, ka njim ... malo zji vas njihov zdrav razum. S... me razumel?

Fr.: Sam nekako! A zač se ga ni i prej ... toliko let tako hvalilo?

Jur.: Nijednega se s pričetka ne hvali ...ko. Ma kada se vidi, da ima va mno... ... stvarah pravo, onputa mu se re...će: evala ti brate, ta ti valja! Najza... ... i on je proval i ovo i ono, i za njim ... hodil ki je ki ni, ma kada se j vi...delo, da će on celoj zemlje i svemu narodu dobro, onputa se i reklo: eva...la ti, brate!

Fr.: Ma kako će se to zvršit?

Jur.: Kako će se zvršit? Lepo će se zvr...šit! Kako i trebe mej braćum.

Fr.: Ala reci mi malo ti, va čem je ta ...ferenca mej jednemi i drugemi?

Jur.: Va ničerem: samo va jednoj malo...j ...slovice.

Fr.: A ka je ta poslovica?

Jur.: Ka je ta poslovica? Ako smo mi ..., nisu nam kese sestre. A to će ... svakemu svoje i se ča i pravo: ...oli diritti i uguali doveri, kako bimo mi rekli va Talije.

Fr.: Ja, ma te kesi i te sestri morale bi se vendar nekako stavit va red, zač beći su — Bog nas očuvaj, sotona! I čiću njih je va već od jednoj fami...lije prišlo do grdeh stvari. A i va ko...munah. Se spamećuješ, kako nam je bilo pod starim cesarom? Mi smo pla...čali štibri kako i grajani, a nismo ni...kada niš videli: ni stazice ni šterni ni cesti, zač se j sve potrošilo va gra...de, za lanterni, školi, visoki zvoniki i sve tako napred. A to ni bilo pravo. I ti misliš, da će se to sada tamo ure...dit?

Jur.: To se zna, da će.

Fr.: I mirno? Prez revolucioni?

Jur.: Kakovi revolucioni, Bog te videl! Imaju tamo i dobreh zakoni, i ne tre...be drugo, nego da se vrše, kako Bog zapoveda. A ako ki zakon ne valja se ga lahko promeni ale novega stori.

Fr.: A ter je tako!

IZ GOLCA.

Suša i zdenac. - Novi župan.

Evo, g. uredniče, došlo je vrijeme da se i mi nešto javimo u našoj novini «Istar...skoj Riječi», koja nam je jedina utjeha, koja nas tješi u raznim našim nevoljama. Ona nam je kao otac i majka. Mi ljubimo našu novinu.

Kod nas ne ide Bog zna kako ove zad...nje dane. Počela nas je pritiskati suša. Prošle smo godine mnogo trpjeli zbog nje. Kao što smo više puta javili, imamo u našem selu veliki moderni studenac ili šternu, ali je bila za popraviti nu hvala Bogu ovog smo je proljeća lijepo popravili i uredili, tako da nećemo ipak toliko že...ljeti kap vode, kao što je bilo prošle go...dine.

Javili smo vam bili nešto da u našem selu nemamo župana, nu sada vam jav...ljamo da smo si izabrali medju nama čo...vjeka t. j. župana, koji bi nas imao voditi pravim putem. Opažamo po njegovom ponašanju, da se mnogo brine i skrbi za napredak našeg sela. Dao je nalog, da se poprave putevi, da se očiste lokve. Po nje...govoj skrbi popravila se naša šterna, mo...ramo mu priznati, da se je za naš seoski boljitak zauzeo baš s voljom pa smo mu zato i vrlo zahvalni. — **Seljaci.**

IZ LASTOVA.

Gospodarski život.

Prošle je godine zauzimanjem našeg načelnika ovdje ustanovljena Poljodjel...ska škola. Njoj na čelu stoji g. prof. Lein...weber. — Da ta škola ima uspjeha dobro se vidi na našim bujnim poljima. Naš po...sjednik i težak sve više uvidja korist ra...cijonalnog poljodjelstva, a osobito se širi uvadjanje umjetnih gnojiva, koja se mije...šaju sa domaćim gnojivima. Osobitu je djelatnost ta škola razvila u modernom uzgoju maslina. Škola je iz puljske pokra...jine činila doći najvještije čistioce masli...njaka. Ti čistioci goje u Puli uzor masli...njake.

Škola radi mnogo i u voćarstvu. Na na...šem otoku uspjevaju uslijed ugodnog pod...neblja vrlo dobro jabuke i breskve. No voćarstvo nije najbolje rašireno. Škola radi na tome, da bi se na Lastovu voćar...stvo što više raširilo, pak nabavlja mla...dice za sadnju. Kroz malo godina Lasto...vo će u voćarstvu dobro stajati.

Bila u sto dobrih časova ova nastoja...nja poljodjelske škole i ljudiju, koji je vode. Naš težak, inače poznat sa svoje radinosti, vrlo će rado prihvatiti sve do...bre upute za gospodarstvo. Jedino napred...nim gospodarstvom naš će se otok pridi...gnuti u bolje stanje. **Lastovljan.**

Razno

Spasavanje polarne ekspedicije. — Ru...skom ledolomcu «Krasinu» uspjelo je, da dne 12. o. mj. preuzme na palubu dva čla...na Nobileove ekspedicije. Zappia i Ma...riana. Oni su zajedno sa švedskim učenja...kom Malmgreenom pješice ostavili logor generala Nobilea i pošli da potraže po...moć. Oba spasena su ispričala, da je Malm...green umro već prije mjesec dana. Njegov je lješ ostao negdje na ledu. Zatim je «Krasin» nastavio svoj put, da spašava grupu poručnika Viglieria od pet članova. To je ona grupa, s kojom je bio i genera... Nobile dok nije aeroplanom dignut i od...veden u Kings Bay. Zatim je «Krasin» otišao napred po grupu kapetana Soora. Na povratku je «Krasin» uzeo ruskog avijatičara Čuknovskog, koji je pojedine skupine aeroplanom otkrio i kojemu ima...ju svi de zahvale za spas. On se je morao spustiti na led. «Krasin» je sa spasenim članovima ekspedicije već došao u Kings Bay. — Sada se ima još da traži skupina Alessandri, to jest ona skupina koja je ostala na balonu i o kojoj se još ništa ne zna. Drži se, da su i oni članovi na životu a možda je s njima i Amundsen, o ko...jem se ne zna gdje je svršio.

Šta pričaju spaseni članovi ekspedicije? Mariano i Zappi, koje je spasio «Krasin», nalazili su se u stanju takve iznemoglosti, da u početku nisu mogli da govore. Iska...zali su, da su već bili blizu ludila i da ne bi nipošto mogli izdržati duže od dva dana. Punih 13 dana bili su bez hrane a isto tako i bez potrebne odjeće. Švedja...

nin Malmgreen je klonuo odmah na početku marša, jer je i pošao ranjen na put, a bio je vrlo slabo obučen. Zatražio je od njih, da ga ostave i da pokušaju da se spasu. To su oni i učinili, ali su se nakon nekoliko dana vratili, jer nisu mogli napredovati preko vode. U svemu su vidjeli osam aeroplana, ali ih ni jedan od njih nije opazio. Istom je Rus Čuknovski kružio nad njima pet do šest puta, pa su po tome znali da ih je opazio. — Pilot Čuknovski, koji je otkrio grupu Malmgreena, ali se morao spustiti na ledenu santu, zatražio je radio-telegramom od komandanta «Krasina», da prvo spasi ostale, koji se nalaze već dugo u tom teškom položaju, pa da se onda pokuša spasiti i njega. On je opskrbljen hranom za 40 dana, pa se onda da će mu uspjeti da se održi tako dugo, dok ne prispije «Krasin».

Smrt dra. Finna Malmgreena izazvala je u čitavoj Švedskoj duboku tugu. Malmgreen je rodjen 1865. u Falunu, a študirao je u Upsali, pa je nakon dovršenih študija postao asistentom meteorološkog instituta. Sudjelovao je u Amundsenovoj ekspediciji na ladji «Maud», a isto tako i na ekspediciji zrakoplova «Norge».

Kako je spasena Viglierova grupa. «Krasin» je nakon spasavanja Zappia i Mariana punom parom zaplovio prema mjestu, gdje se nalazi fatalni crveni šator generala Nobilea. Viglieri i njegovi drugovi primjetili su približavanje «Krasina» dok se ovaj nalazio od njih udaljen kojih 15 milja. Njihovo je uzbudjenje bilo golemo, kad im je nakon tolikih muka granuo prvi tračak nade u spas. U najvećoj napetosti pratili su teško, ali stalno napredovanje «Krasina», koji se je sve više približavao, probijajući sebi put kroz nagomilane ledene bregove i sante. Kad je momčad «Krasina» stupila na santu, zaplakali su od ganuća. Sam Viglieri, koji se pokazao vrlo hladnokrvnim, nije mogao da izdrži, nego je i on zaplakao.

Medju spasenima nalaze se poručnik Viglieri, češki profesor Behounek, ing. Troiani, radiotelegrafist Biaggi i strojar Ceccioni. Prema tome su bile lažne vijesti o smrti strojara Ceccionia i o tome, da je jedan član grupe poludio i pobjegao iz logora. — Sada treba tražiti grupu Alessandri i Amundsena.

Zahvala Italije Rusiji. — Čim je u Italiju stigla vijest o uspjehu «Krasina», on. Mussolini je poslao ruskoj vladi jednu toplu brzojavnu zahvalu, u kojoj se divi požrtvovnim Rusima na «Krasinu». — Po nalogu on. Mussolinija, posjetio je državni tajnik ministarstva vanjskih posala Grandi sovjetskog poslanika, da mu izrazi hvalu za spas polarne ekspedicije.

Narodno oduševljenje u Moskvi. — Na vijest, da je «Krasin» spasio gotovo čitavu polarnu ekspediciju, zavladalo je u Moskvi neopisivo oduševljenje. Rusi su bez ikakve reklame i radeći sami bez tudje pomoći konačno izveli ono, što su bez uspjeha nastojali da izvedu toliki drugi. Ujedno se u Moskvi smatra, da je time pružen najbolji dokaz o tome, da su oni zvani da u buduće sudjeluju u polarnim ekspedicijama. Zapovjednik i momčad «Krasina» slave se po čitavoj Rusiji.

Nova nacionalistička bojna organizacija u Madžarskoj. — Po uzoru njemačkih nacionalističkih bojnih organizacija bila je i u Madžarskoj osnovana takova organizacija, poznata pod imenom «probudjeni Madžari». Ona je iza sloma boljševičkog režima u Madžarskoj igrala veliku ulogu. No ta se je organizacija počela sada raspadati i njezini se redovi sve više rijede, jer se članovi medju sobom prepiru i kolju. Najugledniji članovi imali su nekoliko škandaloznih afera. Moralo bi doći do njezinog potpunog rasula. No po svoj prilici će se osnovati jedna nova slična organizacija, koja će se naslanjati na druge elemente, pa se je takova organizacija zapravo već i počela osnivati. Nova organizacija je zapravo radnička stranka, kojoj su dali ime «zemaljska fašistička stranka radnika», a osnovana je po uzoru talijanskog fašizma. Njezini se članovi zovu «široki orlovi». Glavna zadaća te nove organizacije je ta, da oslabi socijalno-demokratsku stranku i njezine strukovne organizacije te da na taj način pridobije madžarske radnike za lozinku «sporazum rada sa kapitalom». To je u glavnom njezin program. Vodje novoga pokreta tvrde, da je fašizam navijestio već madžarski narodni junak Kosuth, zato da mora svaki, koji poštuje Kosutha biti za fašizam. Oni priznavaju da će imati ljute borbe sa socialnim demokratima ali upozoruju, da je i u Italiji palo 30.000 u borbi fašizma i organiziranih radnika, pa i u Madžarskoj da se mora izvojštiti pobjeda pomakar i na ulici.

Voditelji nove stranke tumače svoj program na raznim radničkim sastancima, ali tom prilikom dolazi i do oštrih prepira, pače i do tučnjave. Radi toga nije moguće sada reći, kakav će uspjeh ta stranka imati. Sve zavisi kako će se ona zaista zauzeti za interese radnika.

Povišenje kamatne stope u Ameriki. Državnoj rezervnoj banci u Chicagu i New-Yorku je ovih dana bila službeno povišena kamatna stopa od 4½ na 5%. Ovo je u glavnom upereno proti špekulaciji, koja je već nekoliko mjeseca ugrožava narodno gospodarstvo, oduzimljujući mu velike kredite. Povišenje kamatne stope ne će ostati bez posljedica i za ostale države naročito u Evropi, jer će Sjeverna Amerika uskratiti svoje kratkoročne kredite u Evropi. Mnoge evropske emisijske banke se bave pitanjem povišenja kamatne stope, jer je službeno povišenje kamata neophodno potrebno iza ovakovog držanja Amerike.

Književnost

Ernest Radetić: Kad se užge mlada krv... i druge istarske pripovijesti.

Zagrebačka revija «Merkur» piše o Radetićevoj knjizi pripovijesti slijedeće:

Primili smo knjižicu ne samo lijepe vanjštine, već i lijepog unutarnjeg sadržaja. Ona nas raduje u dvojakom smislu: 1. djelo je jednoga od naših članova, 2. pokazuje lijepu sposobnost pisca, nadasve da se ne radi o «stručnoj» knjizi, već o čisto literarnom djelu. Kako razabiremo iz predgovora, koji je napisan po vrsnom poznavaocu istarske literature Katalinić-Jeretovu, Ernest Radetić već je dosta dobro poznat te je obljubljeni pripovjedač u Istri. To vjerujemo rado. To nam je pojmljivo. Svaka riječ, svaka misao odaje neizrecivu ljubav za rodjenu grudu istarsku. Ona je puna zabrinutosti i požrtvovalnosti. Naročito nas mora da vesele zdrava i lijepa opažanja u socialnom pogledu. Ona pokazuju da je pisac pun saučešća za glad, nezaposlenost istarske sirotinje, koja je čelfičnog karaktera kao i one same nesreće istarske. Evo što zvan i mjerodavan za to književnik Katalinić-Jeretov kaže o ovom svom mladjemu donorocu u razvedenom već predgovoru. (Tu list navadja predgovor Barba Rikin).

Ovih nekoliko lijepih riječi poznatoga našeg pjesnika Barba Rike, najbolja su preporuka za knjigu.

Kako je g. Radetić član našega «Merkura», a k tome i suradnik našega lista, preporučamo svim članovima koji se zanimaju lijepim štivom, da nabave ovu knjigu, iz koje će najbolje upoznati život i običaje naroda istarskog. Cijena je knjizi 20 dinara, a moći ju je nabaviti u svakoj zagrebačkoj knjižari.

Zlatno dijete.

Tako se zove knjiga, što ju je napisao narodni učitelj Petar Kunčić. Knjiga ima preko 90 stranica i 21 štivo slijedećeg sadržaja: Bog, Roditelji, Učitelj, Škola, Nauk, Kuća, U školi, Crkva, Na putu, Drugovi, Marljivost, Rad, Igra i zabava, Zdravlje, Domovina, Društvo, Budućnost, Vazda naprijed, Uzor djevojčice, Zadnja želja.

Knjiga je pisana lakim i razumljivim pučkim slogom. Napisana je iz ljubavi do djece i mladeži uopće. U njoj pisac zastupa ćudoredna i uzgojna načela, pa u djeci i mladeži budi spoznavanje svojih duševnih sposobnosti i oplemenjavanje svojih mladih srdaca. Preporučamo skrbnim roditeljima i dobrim uzgojnim činiteljima, da svoje uzgojnike ili pitomce obskrbe i obdare tom zlatnom knjigom. U toj knjizi mladež će naći svog mudrog i vjernog savjetnika na svom ćudorednom i uzgojnom putu. Knjiga se može nabaviti kod naklade «Učiteljskog Doma» u Splitu. Cijena Din. 4. — **J. Adamović.**

Promijena prezimena

Mikol u Micoli
Mikolavcich, Miklaucich u Nicolacci
Mikoli, Mikolic i Mikolj u Micoli
Mikori u Micori
Mikuletich u Nicoletti
Milanaz u Milani
Milas u Milassi
Milanic u Milani
Milian ili Millian u Migliani
Miljevich u Miglio
Miloc, Milloch u Milocchi
Milochnich ili Milocnich u Milocchi
Milussich u Migliussi
Mirtnich u Mirtani
Missinich u Missini
Mlac u Milacci
Mlazzovich u Milazzo
Modercich u Moderzi
Mohoraz u Ermacora
Mohovich u Moccò
Morgas u Morgassi
Moricich u Mori
Morgantich u Morganti
Moritz u Moris
Mostecnik u Mosteni
Mozo u Mosè
Mracovicich ili Mracovich u Marcocci
Mrslich u Merli
Mrsnik u Merni
Murglicich u Murglia
Musenich u Moseni
Muslovich u Musolli
Musich u Musi.
Nachnich u Nacchi
Nacinovich u Nacini
Nicinovich-Antissa u Nacini-Antissa
Nacinovich Belaz u Nacini Bella
Nacinovich-Frisolini u Nacini-Frisolini
Nacinovich-Matosich u Nacini-Matossi
Nacinovich-Zarco u Nacini-Zarco
Nadanich u Nadani
Nadessich u Nadessi
Nadissich u Nadissi
Nadovich u Nalli
Naglich u Nalli
Nagovo u Nago
Neglinc u Neglia
Negovetich u Negovetti
Neliak u Neglia
Nemarnich, Nemarnik u Nemarini
Nemac u Nemi
Nesich ili Nezio u Nessi
Neternaz u Neterri
Nicolaucich u Nicolassi
Nicolich u Niccoli
Nicolassig u Nicolassi
Nincevich u Ninchi
Noscovich u Nosco
Novach, Novak u Novacco
Novich u Novi
Noscovich u Nosco
Nadalich u Nadali
Nadenich u Nadini
Nalesinech u Nalesini
Naperotich u Naperotti
Napich u Nappi
Nenadich u Nenadi
Neretich u Neretti
Nicolich u Nicoli
Novlian u Nogliani
Nuelich u Nelli
Obad u Abate
Oblak, Oblack u Oblati
Obrovaz u Obrovazzo
Obrietan u Obertani
Ocl.. u Oleni
Ocovich-Ocovice i Kovic u Occoni
Oretich u Oretti
Odomirek u Odomiri
Olenik u Oleni
Ondrejka u Andreini
Opassich u Opassi
Opatich u Opatti
Opeka u Opecca
Oplanich u Oppiani
Orbanich u Urbani.
Orich u Ori
Orlich u Orli
Orlovaz u Orlo
Orsich u Orsi
Orzelich u Orzelli
Orzetich u Orsetti
Ostic i Ostoj u Ostoni
Ostrogovich u Ostro
Osvald u Osvaldo
Ovzarich u Ozzari
Obat u Abato
Oker..el u Bernelli
Obreza u Brezza
Omazza u Mazza
Oeret u Oretti
Olovich u Olovini
Olenich u Olleni
Opuich u Oppi
Oravich u Oravi
Oraschen u Orassi
Oricovaz u Oricchi
Orleancich u Orleani
Ossip u Isoppi
Ottucich u Ottucci
Ovcarich u Ozzari
Ovciarich u Ozzari

Slovo P.

Piciga u Pizziga
Picinich u Piccini
Picioco u Piccio
Picunich u Picconi
Pialich u Pielli
Pifar u Piftaro
Pikunich u Picconi
Pilar u Pillari
Pilepich u Filippi
Piller u Pilleri
Pilez-Pelos u Pelosi
Pincsich u Pinesi
Pindure u Pinducci
Pincan u Pinzani
Pincich u Pinci
Pinter u Pitteri
Pinz u Pinzi
Pirc u Pizzi
Pirievich u Piretti
Pirovich u Piretti
Pirz u Pizzi
Pisch u Pisco
Pissich u Pissacco
Pisko u Pisco
Pinch u Pinochi
Pizent u Pisenti
Pizzek u Pizzecco
Pizignak u Pizzignacco
Pizeck u Pizzo
Planinez u Planina
Planinz u Plenini
Plazer i Plazzer u Piazzi
Pisco u Prisco
Piscovich u Prisco
Pocien u Polleni
Pocrajaz u Pancrazi
Podbersich u Pobersi
Podcornik u Pacorini
Pocorsek u Pocorini
Podreka u Podrecca
Pozlanich u Pozliani
Pozorevaz, Pozorel u Pogorelli
Polden u Polleni
Pel u Pelli
Pollach u Polacco
Polanovich u Pelani
Polcich u Polci
Poldrugovaz u Poldrugo
Polnicek u Polleni
Poleiz u Poleis
Poles u Polese
Polack u Polissa
Polaz u Polli
Pondelko u Pondusilica
Ponis u Ponis
Porotta u Porotti
Porzer u Porzeri
Posar u Posap
Poschi u Possi
Poscich u Possi
Possich u Possi
Postich u Posti
Potocar u Potocari
Potocnik i Potsniak u Potoni
Pototschnig u Potoni
Potrat u Potratti
Pouh i Povh u Pucchi
Povolinjk u Pavolini
Pozar-Posar u Posari
Pozzar u Pozzari
Prasnicar u Prasini
Pravicich u Pragi
Progarz u Pregari
Preghel u Preghelli
Prelaz u Prelazzi
Prelcich u Prelci
Prelez i Prelz u Prelezzi
Premaz u Prema
Premart u Premi
Prenc u Prenci
Prosel, Proselj, Prossich u Pressi
Pribas u Pribassi
Pribetich u Pribetti
Pribaz u Pricca
Primosich, Primozich u Primosi
Princich u Princi
Prinz u Princi
Pri... u Presta
Privrat u Privato
Procrenz u Pozzana
Protan u Protani
Prosen u Prosseni

Izdavac, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA EDINOSTI U TRSTU

†

Sa tužnim srcem javljamo svim rodjacima, prijateljima i znancima, da dne ... o. m. u 17½ sati, od teške bolesti u Novom Sadu umro naš suprug i otac

Miha Mežnar

Pokopan je na Novosadskom groblju uz veliko učešće njegovih brojnih prijatelja. Svima onima, koji su ga na vječni počinak otpratili dužni smo najveću zahvalnost. Najtoplije se zahvaljujemo njegovom upravniku gosp. Popoviću, kaošto i gospodi inženjerima te njegovim drugovima radnicima, koji su ga pratili do hladnog groba. Posebnu hvalu dugujemo g. dru. Aleksiću, koji je od srca nastojao da bi nam dragog pokojnika spasio i da bi mu bol ublažio. Neka je hvala svima, koji su nas u žalosti tješili ili nam svoje saučešće izrazili.

NOVI SAD, 12. julija 1928.

Ožalošćeni:

Katarina rodj. **Mohorović**, supruga, **Josip Zgrablić**, posinak, **Katica Zgrablić** rodj. **Bašić**, pokćerka.

†

Javljamo svim rodjacima, prijateljima i znancima, da je naš suprug odnosno otac, brat, stric i bratučed

Martin Juračić
trgovac i krčmar

u 55. godini svoga života preminuo naglom smrću u Malim Munama dne 13. julija 1928.

U MALIM MUNAMA, 13. julija 1928.

Žalujuća supruga, djeca, sestre, brat i bratučedi.

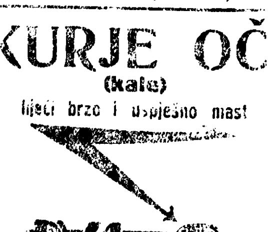
SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i katarru, uspješno sredstvo za očišćenje ... osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni

CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

KURJE OČ
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRS
Čuvajte se patvorina!
Mast Ryn možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 30 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) U Trstu, 26. julija 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Sjednica ministarskog savjeta. — Dne 23. o. m. sastao se je pod predsjedanjem on. Mussolinija na sjednicu ministarski savjet. Po otvorenju sjednice on. Mussolini je najprije pozdravio nove ministre, a zatim je dao kratki referat o vanjskom i unutarnjem položaju Italije. Rekao je:

«U dobi od zadnje sjednice do danas **u vanjskom političkom položaju** zabilježeni su ovi dogodjaji: odstranjena je diplomatska napetost s Austrijom te su uspostavljeni normalni odnošaji izmedju obih država; potpisana je trgovačka pogodba s Madžarskom; Italija je dala svoj odgovor na Kelloggov predlog o miru; zaključen je i parafiran sporazum o Tangerskom pitanju; zaključen je dogovor s Perzijom; počela su pogadjanja s novom kitajskom vladom, koja ima svoje sjedište u Nankingu, jer je ukinila stari ugovor s Italijom.

Glede unutarnjeg položaja možemo kazati slijedeće: S porastom rada na polju pada sve više besposlenost. Evo brojeva, koji su uzeti iz posljednjeg mjesečnog buletina Centralnog statističkog zavoda, na temelju potpora, koje se plaćaju besposlenim radnicima i činovnicima. Ovi brojevi odgovaraju točno stvarnom stanju: koncem januara bilo je u Italiji 439.211 besposlenih; koncem februara 413.383; marta 411.785; aprila 356.795; koncem maja 306.629; koncem junija 247.021. — Broj radnika i činovnika, koji rade sniženi broj sati na dan, pao je od 36.327 koncem januara, na 30.296 koncem junija.

Ljetina se pokazuje dobra. Približnih podataka o žitnoj žetvi nije moguće još dobiti, dok se ne obavi vršidba također i u gorovitim krajevima, to jest do konca augusta. Ipak izgleda, da će žetva znatno preći lanjsku.

Nikakav incidenat nije mutio javnog reda. Impozantne svečanosti, kojima su prisustvovale velike mase naroda, kao što je proslava pobjede u Bolcanu, prošle su bez i najmanjeg nereda.

U prošlim tjednima su talijansku javnost zanimali **polarni i oceanski avijatički podhvati.** Dok je veliki let Ferrarina i Del Prete-a podigao opravdani ponos naroda, sudbina je polarne ekspedicije ožalostila javnost. Prije nego se izreče konačni sud, treba počekati na svršetak drame. Nije moguće dakle reći drugo, nego protestirati protiv nečovječnih i protutalijanskih napadajima na one, koji su učestvovali u nesretnom podhvatu. — Ljudi, koji su prije polaska dobro znali da se upućuju na vrlo opasnu ekspediciju, pokazali su svoju hrabrost i svoju odlučnost, te zaslužuju opće poštovanje. Mnogi tendencijozni klevetnici podsjećaju na bezvrijedne dezertere za vrijeme rata, koji su u kavani na sigurnom brbljali, bez najmanjeg stida, o toku bojeva. Istom onda, kada se budu izvršili svi mogući pokusi za spas ostale skupine nastradalih, **provesti će se objektivna i normalna istraga o toku ekspedicije,** o akcijama za spasavanje i o svim fazama te tragedije, koja je zabrinula svijet. Ta normalna istraga vršiti će se, razumije se, u Italiji, a voditi će je talijanske ličnosti. Svaka i najmanja drugačija hipoteza je besmislena i uvredljiva, a kad bi je neko i postavio bila bi odmah odbijena. Dok treba naglasiti, da je bio talijanski avijatičar Maddalena onaj, koji je prvi ušao u trag nastradalima, želi ministarski savjet, tumačeći jednodušno čuvstvo talijanskog naroda, da se zahvali svima onima, koji su se potrudili za spasavanje nastradalih, u prvom redu Rusima na Krasinu».

Predsjednik vlade on. Mussolini govori zatim o **programu, koji je izradjen za treću periodu fašističkih financija.** Smjernice financijalne politike za god. 1928.-29, kojih će se vlada strogo držati, biti će slijedeće:

1.) Očuvanje stabilizacijske visine, kojoj se talijansko narodno gospodarstvo već prilagodilo;

2.) ne će biti nikakvih novih poreznih tereta, nego će se samo provesti borba protiv onih, koji izbjegavaju poreznim dužnostima i koji su najgori parasiti narodnog života;

3) nikakvog traženja zajama u inozemstvu sa strane države i javnih tjela, te će se strogo nadzirati inozemni zajmovi, koje budu uzimali i privatnici;

4) neće se raspisati nikakav novi unutarnji zajam, nego će se s raspoloživim sredstvima provadjati efektivna amortizacija konsolidiranog javnog duga;

5) izvesti će se konsolidacija izdataka na temelju poračuna;

6) budući se je zaključilo izvanredno poslovanje uvesti će se u svim državnim računarskim uredima novo knjigovodstvo, te najveća jasnost i jednostavnost, tako da bi lako mogao sve račune čitati i razumjeti svaki državljanin;

7) provesti će se strogo čuvanje štedioničkih uložaka i nezanimanje za gospodarska poduzeća, koja ne mogu živjeti.

To su smjernice, koje je novi ministar financija on. Mosconi u cjelosti prihvatio i po kojima će se ravnati njegov rad. — Iza izvještaja on. Mussolinija govorio je o državnim proračunima za 1927.-28., 28.-29., 29.-30. on. Mosconi.

Ministarski savjet je zatim prešao na raspravu o nekim drugim pitanjima, pa je tako došlo do zaključka o familijama s mnogo djece, o reformi pokrajina, te o novoj političkoj i upravnoj uredbi Libije. Odobren je nacrt, **kojim se izjednačuje zakon u novim pokrajinama.** Na anektirane krajeve će se protegnuti tal. civilni i trgovački zakonik, zakonik o civilnom postupanju te zakoni, koji se odnašaju na uredjenje suda, a takodjer i sve ustavne odredbe i svi pravilnici, koji su u savezu s navedenim zakonicima.

On. Mussolini o miru. — Pariški list «La Gazzette des Nations» objavljuje jednu izjavu, koju je on. Mussolini 8. julija vlastoručno napisao. Ta izjava glasi:

«Ove se godine slavi u Italiji X. godišnjica pobjede. Mislim, da postoji uz čuvstvo pravednog ponosa radi donesenih žrtava, jedno drugo ne manje duboko čuvstvo — želja za mirom.

Ko je proživio historijske ure primirja poslije četiri godine gigantskog rata, sjetiti će se, da je s lica i iz duše svija odsjevalo veselje ne samo radi pobjede, nego i radi svršetka rata.

Ja, koji sam vidio i osjetio to, uzeo sam si zadaću da radim tako, da pobjeda i mir ostanu nerazdruživo spojeni za dugo vremena. Kad se je fašizam borio za vlast slijedio je isti cilj. Talijanski narod teško iskušan ratom i unutarnjim bojevima, koji su po ratu slijedili, osjeća potrebu, baš iz toga razloga, — mirnoga življenja s trajnim mirom te s plodnim i discipliniranim radom. Moja politika je bila i biti će uvijek prožeta tim osnovnim načelom.»

Izjave dra. Marinkovića o nettunskim konvencijama. — Beogradski listovi donašaju nekoje izjave, koje je dr. Marinković dao obzirom na ratifikaciju nettunskih konvencija. Dr. Marinković kaže: «Više puta ja sam već najodlučnije demantirao tvrdnje, da sam predložio ratifikaciju nettunskih konvencija na zahtjev bilo koga. Toga nije zahtjevala od nas nijedna tudja vlada, a još manje pak kakav bankir. Radi toga je razumljivo, da se Italija ili Engleska ne bi protivile kad bi se ratifikacija tih konvencija odgodila. Onome, što nije bilo zahtjevano, ne mogu se niti protiviti, kad bi se odgodilo.» Dalje kaže dr. Marinković: «Vjerujem, da rimska vlada ne bi stvarala nikakvog pitanja, kad bi se ratifikacija odgodila.» Osim toga kaže dr. Marinković, da produženje roka dospjetka rimskog pakta, koji dospjeva 27. o. m., nema s pitanjem ratifikacije nettunskih konvencija nikakve veze.

Rok rimskog pakta talijansko-jugoslovenskog prijateljstva biti će produžen? Na temelju novinskih vijesti razabiremo, da je jugosl. vlada zaključila predložiti rimskoj vladi neka bi se rok dospjetka talijansko-jugoslovenskog prijateljskog ugovora, koji istječe 27. o. mj., opet produžio. Novine kažu, da će talijanska vlada to po svoj prilici prihvatiti.

Talijanski optanti u Dalmaciji. — Pred nekoliko su dana državni uredi u Dalmaciji dobili nalog, da se u saobraćaju s talijanskim državljanima moraju služiti isključivo talijanskim jezikom. U nekojim se krugovima smatra to kao neko tajno izvadjanje nettunskih konvencija, još prije nego ih je narodna skupština ratificirala.

Izjave Jovana Jovanovića o nettunskim konvencijama. — Beogradski dopisnik milanskog lista «Corriere della Sera» posjetio je pred par dana vodju jugoslovenskih zemljoradnika Jovana Jovanovića. Jovanović mu je dao nekoje zanimive izjave o nettunskim konvencijama. Izmedju ostaloga on je rekao: «Po ujedinjenju Italije talijanski su rodoljubi rekli: Italija je stvorena. Sada treba stvoriti Talijane! — Nešto sličnoga mogu kazati i za Jugoslaviju. Mi smo ujedinjeni već 10 godina. Uza sve to, kriza, koju vlada danas proživljava nije posljednja. — Što se pak tiče nettunskih konvencija, one se po mojem mišljenju ne smiju ratificirati. Većina naroda ih smatra škodljivima, jer ugrožavaju dalmatinsku industriju i prometna sredstva. Govori se: potpisali ste ih, zato morate vaš potpis i poštovati. Dobro! Ali je Italija, koja je potpisala rimski pakt s Jugoslavijom, potpisala takodjer i dvije savezne pogodbe s Albanijom, koje su pogodbe našoj državi protivne.» Jovanović tvrdi, da netunske konvencije nemaju više one vrijednosti, koju su imale onda, kad su bile sklopljene, jer je poslije toga potpisana izmedju Italije i Albanije tiranska pogodba, koja je protivna rimskom paktu. Italija je osim toga potpisala pogodbu s Madžarskom, te se je izrazila skoro za reviziju trianonskog ugovora o miru. Za Italiju će imati nettunske konvencije, ako se potpišu, istu vrijednost, kao sve ono što je prisiljeno, a to vrijedi isto i za ugovor o prijateljstvu. — «Corriere della Sera» kaže, da ove izjave Jovana Jovanovića dokazuju, kako je nepopustljivo stajalište jugoslovenskih opozicijonalaca u pogledu nettunskih konvencija i naprama Italiji.

Pitanje Tangera riješeno. — Tangersko pitanje je napokon riješeno. Rimski listovi to bilježe sa zadovoljstvom, jer su Italiji bile priznate sve pravice, koje je ona tražila u medjunarodnoj upravi Tangera. Time je ukinuto jedno od glavnih spornih pitanja izmedju Italije i Francuske u Sjevernoj Africi. — Dok je došlo do sporazuma bilo je potrebno 30 sjednica. Na 10 sjednica raspravljalo se je samo o talijanskim predlozima. — Zaključeno je, da će Italija imati u upravi Tangera jednog svog upravitelja, kojemu će biti povjerena sudbena služba. Nadalje će imati jednog sudca i jednog zapisničara kod mješovitog suda. Talijanskom konzulatu biti će dodjeljen jedan časnik, koji će nadzirati izvadjanje razoružanja zone. Talijanske ratne ladje će zajedno s francuskim nadzirati tangersku obalu, da preprieče kriomčarenje. Konačno su talijanskim radnicima i kapitalistima u Tangeru osigurana ista prava kao i radnicima i kapitalistima drugih država, koje sudjeluju u upravi Tangera.

Jugoslovenski izvoz u Italiju. — U prošlom mjesecu maju Jugoslavija je najviše robe izvezla u Italiju, a zatim u Madžarsku, Njemačku, Austriju, Švicarsku, Čehoslovačku itd. U Italiju je izvezla najviše drva, blaga, mesa i raznih zemaljskih proizvoda.

Konfinacija. — Pokrajinska komisija u Cuneo je odsudila na 2 godine konfinacije jednu učiteljicu zbog protunacionalne mržnje.

Preveliki izdatci za spomenike palim vojnicima. — Tajnik fašističke stranke on. Turati razposlao je svim pokrajinskim tajnicima okružnicu, kojom ih poziva neka paze, da se ne bi trošilo prevelike svote za dragocjene spomenike palim vojnicima. Okružnica kaže, da je na grobove vojnika dovoljno postaviti spomen-kamen, u koji se uklešu imena vojnika. Novac, koji je namjenjen za spomenike, neka se upotrebi u socijalne i korisne svrhe.

Direktna željeznička veza Rim-Carigrad. — Kako javljaju iz Turske jedna je skupina talijanskih i engleskih financijera predložila turskoj vladi nacrt za izgradnju željezničke pruge, koja bi imala vezati Rim direktno s Carigradom. Željeznica bi išla preko Soluna.

Mali talijansko-kineski incidenat. — Na sudu u kineskom gradu Šangaju dogodio se je dne 20. o. mj. jedan medjunarodni incidenat. — Zastupnik talijanskog konzulata je morao nastupiti zajedno s jednim kineskim sudcem u dvjema raspravama. Kad je došao na sud, kazaše mu, da je ukinut talijansko-kineski ugovor o prijateljstvu, po kojemu je on imao pravo da nastupa na sudu, i da za njega više na sudu nema mjesta. — Zastupnik talijanskog konzulata je otišao izjavivši, da će se vratiti sutra, a ako ga ne puste u sud, da će zabraniti proces.

Čehoslovački ministar financija demisionirao. — Dr. Engliš, ministar financija Čehoslovačke predao je pred par dana ostavku. Do te demisije je došlo zato, jer je dr. Engliš bio u nesuglasju s čehoslovačkom agrarnom strankom.

Nova jugoslovensko-austrijska pogodba. — U Beču je pred nekoliko dana zaključena i potpisana nova trgovačka pogodba izmedju Jugoslavije i Austrije. Po toj pogodbi Jugoslavija dobiva od Austrije razne pogodnosti.

Egipatski parlamenat raspušten za doba od 3 godine. — Povodom novijih političkih prilika u Egiptu kralj Fuad je raspustio za 3 godine egipatski parlamenat i senat. Od sada unapred riješevati će sva pitanja vlada dogovorno s kraljem. Ukinuti će se sloboda štampe. Promjeniti će se izborni zakon, a i ustav će biti promjenjen.

Revolucija u Portugalu. — Dne 20. o. m. buknula je u Portugalu jedna nova revolucija. Ustaše su imali mnogo pristaša po mnogim mjestima u državi, a takodjer i u glavnom gradu Lizabonu. Digli su se, da preuzmu vlast u svoje ruke. No nisu uspjeli. Vlada je proglasila opsadno stanje, te je ugušila revoluciju u prvom začetku. Vodje revolucije su pohapšeni.

Čehoslovačka i Poljska primaju Kelloggov predlog o miru. — Novine pišu mnogo o tome, da Čehoslovačka i Poljska kane prihvatiti i potpisati Kelloggov predlog za pogodbu protiv rata. O prihvaćaju toga predloga raspravljale su već i jedna i druga vlada.

Republika ili monarhija Poljska? — Poljska proživljuje borbu izmedju republikanskih i monarhističkih tendencija, naravno zasada samo u štampi. List «Slowo», koji izlazi u Vilni, vidi izlazak iz sadašnjih unutrašnjo-političkih poteškoća samo u stvaranju jedne monarhije, i otvoreno veli, da bi prvi poljski kralj mogao biti maršal Pilsudski, koji bi time dobio nekakvu ustavnu zadovoljštinu za njegov istaknuti i odlučujući položaj u državi. Za monarhiju je dosta brojna konzervativna velikoposjednička grupa u vladinom bloku.

Ali ideja monarhije ima u vladinom bloku i mnogo protivnika. Već je drugi dio konzervativne grupe (krakovski intelektualci) protiv monarhije. Tim prije su protiv monarhije demokratski

elementi vladina bloka, na primjer legijonari. — Pitanjem monarhije ili republike bave se za sada samo političari i novine, a izgleda da narod u tom nema nikakvog utjecaja i da je sasma ravnodušan hoće li Poljska ostati republika ili postati monarhija.

Borbe u Južnoj Srbiji. — U selu Melaja, srez štavički, došlo je do krvave borbe izmedju razbojničke kačačke bande Feriza Salkovića i žandarmerijskog potjernog odjeljenja. Kad je patrola došla na jedan izvor kod sela, bila je iz zasjede obasuta od kačaka puščanom paljbom. Svi su izginuli osim podnarednika Antuna Jagodinovića, koji je teško ranjen i jedva će ostati na životu. Ubijena su četiri žandara i tri gradjana. Ovaj je dogadjaj izazvao veliko uzbudjenje u Novom Pazaru. Komandant cjelokupne žandarmerije general Tomić je došao lično na teren da vodi borbu protiv kačaka. Izginuli žandarmi i gradjani su svečano sahranjeni. Žandarmerija misli, da družina Feriza Salkovića ima više od deset naoružanih Arnauta. Drži se, da će žandarmerija, koja je dobila pojačanje iz [illegible], uhvatiti kačake.

Francuski list o položaju na Balkanu i u Jugoslaviji. — Pariški list «Echo de Paris» ističe, koliko je već krvavih nasilja prohujalo na Balkanu. S umorstvom Protogerova i s atentatom protiv šefa sigurnosti u Jugoslaviji stupa opet makedonska revolucijonarna organizacija na pozornicu. List prikazuje krvavu povijest te organizacije i naglašuje, kako je Protogerov u posljednje vrijeme preporučivao, da se prestane sa atentatima i ubijstvima u Južnoj Srbiji. Protogerov je kanio da se povuče u tudjinu ali je u posljednji čas promijenio svoju odluku i to mu je bila smrt. Da pokažu, da tim gubitkom makedonska revolucionarna organizacija nije izgubila ništa od odlučnosti i snage i da je ništa ne smeta, što je zatvorena granica prema Bugarskoj, organizacija je poslala u Beograd čovjeka, da ubije Lazića, šefa policije, koji je u ime Jugoslavije držao red u prisajedinjenim krajevima. Dosta je čitati makedonski list, koji izlazi u Ženevi, da se vidi, kako su dogadjaji protiv hrvatskih zastupnika od 20. lipnja izazvali neopravdana očekivanja u redovima komiteta. Makedonski revolucionarci su sebi umišljali, da se trojedna jugoslovenska kraljevina cijepa i raspada, i zato su udvostručili svoje napore. Zaboravili su, da kralj nastoji da nadje vladu van stranaka i da je kraljevstvo jugoslovensko prošlo kroz teško doba, te će asimilirati i pučanstvo u Makedoniji. Taj bi posao bio možda već i dovršen, da nema neprijateljstva susjednih država, koji iz bliza i iz daleka hrane žarište nezadovoljstva. Svi oni, koji hrane te misli mržnje i upiru oči neprijateljski put Beograda, svi su ti neprijatelji mira u Evropi.

Opadanje pučanstva. — Ovih je dana «Secolo» pisao da opadanje u sadašnje teško doba ne smije tvoriti velikih briga, jer će manja količina biti nadoknadjena boljom kakvoćom t. j. tako bude manje rodjenih oni će u dovoljnoj mjeri razvijenim mekanizmom vršiti posao, koji vrše sada više njih. Na «Secolovo» pisanje odgovara u subotu «Il Popolo d'Italia», koji historijskim primjerima dokazuje, kako je padanje brojnog stanja pučanstva prvi korak propadanja naroda. Navadja primjer Babilona, Egipta, Tebe, Grčke i Rima. A nije ni istina da rjedja radjanja daju bolji porod. Nasuprot je dokazano, da su prvorodjenci redovito slabiji, a ni u duševnom pogledu ne nose prvenstvo. Kakogod se razvila mehanika, uvijek će trebati ljudi, koji će stvarati strojeve i njima upravljati. Ako se postepeno ide na niže doći će do toga, da ne će biti dovoljno ljudi ni za strojeve. Svi se narodi bore proti opadanju stanovništva, jer znadu da je u tome njihova opasnost. Nikakvi socijalni razlozi ne mogu govoriti u prilog pogriješnom mišljenju, da će kakvoća nadomjestiti količinu. Treba imati na umu groznu činjenicu da u gornjoj Italiji ima godišnje više grobova nego koljevka. Radi toga mora prodrijeti u narod jedino pravilno stanovište, koje je vlada zauzela u demografskom pogledu, a koje je ispoljeno u izrazima: što više rodjenja, što manje smrtnosti.

Kellog dolazi u Pariz. — Državni sekretar (t. j. ministar) za vanjske poslove Sjedinjenih država Sjeverne Amerike dolazi koncem augusta u Pariz, gdje će biti potpisan ugovor proti ratu sa strane svih onih država koje su pristale na Kellogov predlog. Osim u zadnjem broju I. R. pomenutih država, javile su svoje pristajanje za Kellogov predlog Japan, Čehoslovačka i Poljska.

Politički sastanak u Karlovim Varima. Veliku pozornost je u evropskim političkim krugovima pobudila vijest, da će njemački ministar inostranih djela Stresemann doći ove sedmice na liječenje u Karlove Vari i da će u to doba biti tamo i predsjednik Čehoslovačke Masaryk, čehoslovački ministar inostranih djela Beneš, rumunjski ministar inostranih djela Titulescu i austrijski ministar u [illegible] Marek, koji se svi tamo nalaze na ljetovalištu. Službeno se kaže, da će ministar Stresemann posjetiti svakako predsjednika republike, a da nije isključivo da se sastane i sa svojim drugovima iz Praga i Bukarešta, ali da sastanci ne će imati nikakvi politički značaj. Javnost pak smatra da će se tom prilikom raspravljati o takozvanom Anschlussu t. j. pripojenju Austrije Njemačkoj i o držanju Njemačke prama Maloj Antanti. Otsutnost jugoslovenske političke ličnosti tumači se i ministarskom krizom u Jugoslaviji. Zapaža se da Čehoslovačka i Rumunjska jako sve življu političku i diplomatsku djelatnost da se približe Njemačkoj, jer vide, da postaje Njemačka sve izrazitija sila u evropskoj politici.

Ubistvo meksikanskog predsjednika republike. U San Angelu, kraj glavnog grada Meksika, za vrijeme banketa priredjenog 17. o. m. u počast novoizabranog predsjednika republike Alvara Obregona nasljednika predsjednika Callesa, približio se u 2 sata poslije podne Obregonu neki Escapulario, ispalio na Obregona 5 hitaca i na mjestu ga ubio. Atentator je član jedne revolucijonarne organizacije i kako izgleda osvetio se Obregonu za dosadašnje njegovo krvavo gušenje meksikanskih revolucija. U Meksiku je nastalo užasno zaprepaštenje, i na strateška mjesta oko grada izašle su po naredbi dosadašnjeg predsjednika Callesa, Obregonovog prijatelja, vojničke trupe, da čuvaju red u slučaju, ako je taj atentat signal za revoluciju.

Vijest se po cijeloj republici proširila munjevitom brzinom, premda je dogadjaj čuvan nekoliko sati u potpunoj tajni. Saobraćaj je obustavljen a svi su javni lokali zatvoreni. Atentator se približio Obregonu na taj način, da se legitimirao kao karikaturista, koji želi da za novine izradi karikaturu novoizabranog predsjednika. Nakon atentata atentator je napšen i stavljen u tamnicu. Kod hapšenja je ranjen. Uzbudjenje je u zemlji ogromno. Cenzura je vrlo oštra. Doznaje se da je Obregon nakon izbora za predsjednika republike dao izjavu da će nastaviti Callesovu energičnu politiku prema crkvi i katoličkim svećenicima. U jednom dijelu javnosti vlada mišljenje da je atentat zbog toga i izvršen, da on dolazi iz krugova katoličkog klera, ali u drugom dijelu javnosti pripisuju se atentatu drugi razlozi, pošto je atentator član jedne tajne organizacije. Ubijeni novoizabrani predsjednik republike bio je na izborima jedini kandidat pošto su njegovi protivnici na izborima, Gomes i Serano, ubijeni za vrijeme nedavnog gradjanskog rata. On je izabran 1. jula o. g., a predsjedničko mjesto trebao je da nastupi 1. decembra.

Kriza jugoslovenske vlade. — Nadali smo se, da će u ove dane ta kriza biti stalno riješena, ali izgleda da se je stanje opet pogoršalo, jer je general Hadžić vratio kralju mandat za sastav nove neutralne činovničke vlade. On se naime nije nikako mogao nagoditi s osobama, koje su morale ući u novu vladu. Ministarski kandidati su zahtjevali od gen. Hadžića jamstvo, da će centralna vlada provesti izbore. Hadžić nije toga mogao jamčiti, a kandidati nisu htjeli da stvaraju vladu. Hadžić je naime držao, da bi neutralna vlada bila preslaba da obavi izbore. — Iza kako se je kralj Aleksandar porazgovorio s vodjama svih parlamentarnih skupina predao je mandat za sastav vlade dosadanjem ministru unutarnjih poslova i vodji slovenskih klerikalaca dr. Korošcu. — Beogradske novine pišu, da će Korošec sastaviti jednu poslovnu vladu.

Domaće novosti

Za otpuštene učitelje. U prošlom broju našeg lista javili smo, da je izišao u službenom listu zakon, kojim se odredjuju pravice onim učiteljima, koji su bili otpušteni iz službe radi nedovoljnog poznavanja talijanskog jezika, a također i onim učiteljima koji bi s istoga razloga i u budućnosti bili otpušteni, a nemaju dovoljno godina službe za penziju. Oni imaju pravo na penziju, koje određuje 27. čl. kr. dekreta od [illegible] augusta 1926. br. 1500.

Taj se član zakona povoljno odnosi na one učitelje, koji su bili otpušteni na temelju zakona od 24. decembra 1925. br. 2300, radi manifestacija, koje su izvršili u školi ili izvan nje, i jer ne daju jamstva za vršenje svoje dužnosti ili se protive s općim političkim smjernicama vlade. Ovi otpušteni učitelji u momentu otpusta imaju pravo na penziju, ako imaju najmanje 15 godina službe. Ako nemaju 15 godina službe onda imaju pravo na jednokratnu odštetu, koja iznosi toliko mjesečnih plaća, koliko su godina služili. Odšteta se likvidira na način, koji je propisan za učitelje, koji imaju od 10 do 25 godina službe i koji su bili zbog kakve osude otpušteni. Penzija se likvidira na način, koji je propisan za učitelje, koji imaju od 25–40 godina službe i koji su morali pustiti službu iz drugih, a ne iz običnih razloga, kao što je nemoć, starost od 60 godina itd. Ako otpušteni učitelj ima 25 godina službe ima pravicu na penziju, koja ne može biti manja od 2500 lira godišnje.

Te odredbe vrijede sada i za učitelje, koji su bili otpušteni radi nedovoljnog poznavanja talijanskog jezika. Likvidaciju odštete i penzije izvršit će im se na temelju plaće, koju su imali 1. julija 1924. Penzija im pripada od onoga dana napred, kad su efektivno prestali službovati.

Premješteni didaktički ravnatelji. Ministarstvo prosvjete je u mnogočem preuredilo školske oblasti u pojedinim pokrajinama, pa su tako i u Julijskoj Krajini nastale neke promjene. Povodom tih promjena provedena su i neka premještenja. Premješteni su s 1. septembra 1928. didaktički ravnatelji: Maurilio Ottochian iz okružja Pazii u okružje Faedis; Carlo Saftich iz okružja Izola u okružje Pazin; Colusti Modesto iz okružja Feletto Umberto u Remanzacco; Antonio Craizer iz Vodnjana u Casarsa della Delizia; Oreste Gardini iz Meduna di Traversio; Olivo Gorlato iz Labina u Vodnjan; Alfredo Lazzarini iz Palmanove u Rivignano; Bruno Rigo iz [illegible] zeta u Ampezzo; Giorgio Rosso iz Pozzuola u Sežanu; Virgilio Virgulin iz Romansa u Palmanovu; Ottorino [illegible]sintin iz Remanzacco u Postojnu; Ermes Zumino iz Sedegliana u Gemonu; Anton Marčelja iz Plomina u [illegible]siano di Pordenone; Pietro Bensa iz Postojne u Latisanu; Giuseppe Cain[illegible]ris iz Solkana u Vipavu.

Premještenje učitelja u Julijskoj Krajini. — Glavno ravnateljstvo pučke škole u ministarstvu prosvjete je već izradilo popis svih onih učitelja u Julijskoj Krajini, koji će s novom školskom godinom biti premješteni. Taj je popis predložen ministru na potpis, a onda će biti objavljen.

Zajam tršćanskoj općini. — Dne [illegible] o. mj. posjetili su on. Mussolinija tršćanski podeštat senator Pitacco i tršćanski pokrajinski tajnik Cobolli-Gigli. Oni su predsjednika vlade informirali o sporazumu, koji je postignut glede zajma od 60 milijuna lira za tršćansku općinu. Taj zajam će kriti tršćanski financijski zavodi i Nacionalni osiguravajući zavod. Zajam će se upotrebiti za gradnju vodovoda i za neke druge javne radove. On. Mussolini se je s njima zadržao u razgovoru, te se je zanimao za život u Trstu i pokrajini.

Za pošumljenje Julijske Krajine. Dne 21. [illegible] sastao se je u Rimu odbor za proučavanje gospodarskih pitanja [illegible] Julijske Krajine. Odbor je izrazio mišljenje da je pošumljivanje vrlo potrebno i da vlada treba u tu svrhu pridonijeti izvanredna sredstva. U tom bi imao sudjelovati i Nacionalni Kreditni zavod za pošumljivanje Triju Venecija.

Kaucije putujućih prodavača i siromašnijih trgovaca. Nacionalna konfederacija sindakata je upozorila ministarstvo za nacionalno gospodarstvo, da mnoge općine neće da predlože općinskim komisijama molbe za vraćanje trgovačkih kaucija, koje su uložili putujući prodavači i drugi siromašni trgovčići, koji su u prvom momentu platili tu kauciju, samo za da dobiju potrebnu trgovačku dozvolu. Mnogi od njih su se i zadužili, jer sami nisu imali novaca za kauciju. Kasnije su molili, da bi im se kaucije vratile, a molbe su temeljili svojim slabim gospodarskim stanjem. Ministar za narodno gospodarstvo rasposlao je dne 26. o. m. svim prefektima u kraljevini okružnicu, u kojoj naglasuje, da općine bezuvjetno moraju primiti svaku takvu molbu, i da je moraju proučiti, jer nije pravedno da po zakonu određenih pogodnosti ne uživaju baš oni trgovci, koji su najsiromašniji i koji su se prvi pokorili zakonu.

Sniženje plaća željezničarima. Dne 17. o. m. vršio se je u ministarstvu korporacija sastanak, na kojem se zaključilo, da će se sniziti plaće svem željezničkom i tramvajskom osoblju

---

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Noć. Thompson otišao nekuda po oružje, što ga je Forb sakrio. Dora se povukla u kabinu i Barizon u svoju. Pošto je nekoliko sati spavao kao zaklan, prene se naglo i učini mu se, da je neko došao na brod. Izidje na palubu, a to se na nj surva nešto silno i svom se snagom omota oko njega.)

(Nastavak.)

Bila je to nekakva ogromna zmija.

Barizon se zgrozi: malo te nije kriknuo od boli. Što je čvršće mogao upro se o nekakvu gredu i rukom, što mu je srećom ostala slobodna, pokuša, da onu užasnu zmijurinu pograbi za grlo.

Ali njezini se koluti sve jače i jače savijahu oko njegova tijela. Kakav li su otpor mogle da pružaju čovječje prsi strahovitoj snazi one nemani? Ali se mladi časnik branio svom snagom, što mu je još ostala. Izmedju njega i one zmije razvila se jeziva borba, koja očevidno nije mogla dugo da potraje.

Mladić se još držao. Ali već ga je zmija tako žestoko stisla, da se osjećao izgubljenim. I vikao je sve dok nije napokon posljetku sasvim iscrpljen zašutio. Krv mu je izlazila iz ušiju i nosa. Osjećao je, da se približio konac, kad u taj mah nešto sjevnu, odjeknu hitac i njegov se suhi zvuk razliježe u noćnoj tišini.

Oči u one nemani, malo prije tako plamene i blistave, sad se najednom pomračiše, njezina snaga popusti, koluti joj se rasklopiše, i Barizon razabra kao kroz maglu, što mu se nadvila nad oči jedno mlado lice, bijelu opravu rasvjetljenu mjesečinom, pa samokres, što se u jednoj bijeloj ruci još pušio — i potom se i lik mlade djevojke i nebo i zmija — počeše da gube, da postaju sve nejasniji, neodredjeniji, dok u jedan mah ne iščezne sve kao u snu. Prvi put u svom životu Barizon klone na mjestu izgubivši svijest.

Kad otvori oči, razabra, da leži na palubi s glavom naslonjenom na Dorinom koljenu. Mladoj su djevojci navirale na oči suze i poput bisera ronile se na glavu mladoga časnika. Barizon još sav smućen, nije u prvi mah mogao da se razabere, tek je čuo svoju družicu gdje plačući moli:

— Oh, Bože! Bože! — vrati mi ga! Ne daj, da ga izgubim, Bože!

Osjećaj neke sulude radosti potrese tijelo mladoga časnika, ali u isti mah zaokupiše mu dušu sumorne misli i s tugom u srcu šaptaše i on:

— Ne još — ne još — dok ne...

Naposljetku on se ipak usudi, da pogleda mladoj djevojci nešto dublje u oči. Mjesec sipaše svoje bijelo svijetlo na onu lijepu sliku, i ona su dva mlada srca čitala jednomo drugomo duboko u dušu.

— Hvala Bogu! — usklikne Dora još sva u suzama. Hvala Bogu! što ste ipak ostali živi!

— To imam da zahvalim samo vama, reče Barizon sileći se da se nasmijehne. Uistini otkad sam živ još nisam vidio toliko odvažnosti.

— Molimo vas, reče Dora, ne govorimo o tome...

Barizon pokuša da se digne. Došlo mu je bilo, da je zagrli, ali neki osjećaj obzira i časti učini, te se u zadnji čas svlada. Možda ga djevojka zaista voli, ali ona je u ovaj mah bila potresena prejakim dojmovima, što ih je on morao da poštuje. Možda poslije... kad ona sasvim dodje k sebi, kad bude mogla, da mirno i trijezno sudi...

Tada mu se najednom prikaza u dušu spomen na njegovu odsudu — i sve njegove divne sanje rasplinuše se u jedan mah.

— Hvala vam, reče on, hvala vam od svega srca! Više ne mogu da vam kažem. Hvala vam!

Te riječi kosnuše se duboko Dore.

— Vi ne izrazujete svu vašu misao, reče mu ona tiho i smeteno. Kad ste se polako vraćali k svijesti, šaptali ste nešto sasvim drugo... Pa i malo prije... neke su vam se sasvim drugačije riječi izmakle. Zašto šutite? Zašto? Ah — molim vas, govorite!

— Ja... ja... mucaše on u silnoj neprilici.

Djevojka preuze:

— Ja sam pak u vašim očima učitala baš ono, što vi hoćete meni da sakrijete. Govorite... Zaklinjem vas...

— Nisam dostojan — nisam...

— Tiho! — prekinu ga ona. Ni riječi više. Vi — da ne niste dostojni! To ne može biti. Čovjek tako odvažan, nježan, gotov na svaku žrtvu — pa da bude ubojica jedne žene! Nikada! To nije istina. Meni dostaje vaše svjedočanstvo. Drugih mi svjedočanstva ne trebaju. A sada svršite... govorite!

— Ali ja ne mogu.

— Pa dobro! Kad ne ćete vi, govorit ću ja. Sinoć sam vam rekla, da nas dvoje nismo i ne možemo biti drugo nego dvoje znanaca, što ih je zbližio nekakav puki slučaj. Ja sam lagala. Jest — ja vas ljubim — ljubim vas iz sve duše iz svega srca.

— Doro!

— Wiliame!... Ljubavi moja — ne mužu!...

(Slijedi.)

kojemu nisu do sada bili sniženi dodatci na skupoću. Koliko će se plaće sniziti ima odrediti ministarstvo za korporacije.

Biskupski seminarij u Velikom Lošinju. — Pred nekoliko je dana u Velikom Lošinju svečano otvoren novi seminarij, kojeg je osnovao zadarski biskup. Tom je prigodom došlo u grad mnogo naroda sa svih strana. Prisustvovali su mnogi svećenici, pa tako i kršćanski, zadarski te riječki biskup. U seminariju će se odgajati novi svećenici, a i stari, koji su već nesposobni za rad, nalazit će u njem zaklonište.

Novi prefekturni komesar općine Roč. — Pred nekoliko je dana došao iz Vrsara u Roč Rag. Paolo Quarantotto. Njega je puljski prefekt imenovao komesarom ročke općine.

«Vez» za juli. — Ženski list «Vez» za juli izišao je pred nekoliko dana s vrlo lijepim i korisnim sadržajem. Preplatnicama u Italiji list je razaslan prošle sedmice.

Osudjen za uvredu kralja i vojničke uniforme. — Gorički sud je odsudio Antona Furlana, starog 32 godine, rodom iz Gradišća kod Vipave, na 2 godine, 5 mjeseci i 20 dana zatvora, te na 3700 lira globe. On se je 12. junija svadio nešto s jednim svojim susjedom. U svadju su se umješala četiri vojnika, koji su tamo bili na vježbama. Vojnici su htjeli posvadjene miriti. Ali Furlan je počeo na njih da viče. Optužba kaže, da im je rekao: «Ja sam Slovenac, a ne Talijan», da je uvredio kralja, kraljicu i Italiju, te da im je pobacao kape na zemlju.

Novi gorički kvestor. — Novim goričkim kvestorom imenovan je pred nekoliko dana dr. Antonio Gorgoni.

Žetva u Jugoslaviji. — Kako se je predvidjalo u Jugoslaviji je ove godine žetva vrlo dobro uspjela. Može se punim pravom reći, da već mnogo godina rodni Srijem, Vojvodina i Banat nijesu urodili kao ove godine. Seljaci su napunili hambare pšenicom i drugim žitima, koja su obilno urodila. Što je glavno žita su izvanredne kakvoće.

Talijanska ljuštionica riže na Sušaku. — Na Sušaku su se počele širiti vijesti, da su nadležni faktori u Beogradu izdali koncesiju talijanskom društvu «Risiera Italiana», da u Sušaku podigne ljuštionicu riže. Sušački trgovački privredni krugovi ne znaju još ništa o jednoj takovoj koncesiji, dok se u istinu radi o pokušaju spomenute talijanske tvrtke, da u vezi s nekim drugim tvrtkama i jednom zagrebačkom bankom, osnuje na Sušaku ljuštionicu riže. Ljuštionica bi se imala podići u bivšoj tvornici koža u Ružićevoj ulici.

Kubanski kozaci u Puli. — Do koji dan ima da stigne u Pulu glasoviti pjevački zbor Kubanskih Kozaka, koji su i lanjske godine s velikim uspjehom nastupali u Trstu, Gorici, Puli itd. Dolaze s velike turneje po svim većim evropskim gradovima, gdje su slavenskom pjesmom brali aplauze i slavu. Pjevati će u Politeama Rossetti. Neznamo kojeg dana.

Veliki požar na Sušaku. — Dne 21. o. m. buknuo je u skladištu celuloze sušačke papirnice Smidt i Mejner velik požar, koji se je u malo vremena raširio na sva skladišta izradjenog papira. Izgorene su 4 zgrade, uništena je velika količina celuloze i 30 vagona papira. Gasili su vatrogasci iz Sušaka i Rijeke. Tom je prilikom jedan radnik nastradao životom, a tri su vatrogasca ranjena. Računa se, da je požar nanio oko 10 milijuna dinara štete.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Veteran pera i mača. — Što to pišu i klevetaju Amerikanci, Švedi, Nijemci i toliki drugi? — Vrućina. — One tri.

Znate li, o kome se danas na Rijeci najviše govori? O uredniku «Vedette», g. Miceli. Odmah ćete razabrati i zašto.

Kako je već i vama svima poznato, novine su velika pokora čovječanstva. Negdje ih zovu i «lažice», a to ime mnogo i zaslužuju. To su novine kao more, što sve vrvi od samih laži i izmišljotina, medju kojima se slučajna istina gubi, kao i kap vode u oceanu.

Kakve su novine, takvi su u većini i oni, što ih pišu. Ako su neke novine pametne, ozbiljne i trijezne, onda znajte, da je i onaj, što ih piše pametan, ozbiljan i trijezan. Ako su pak novine nepoštene, nevaljalo i šarlatansko onda znajte, da su i njihovi novinari nepošteni, nevaljali i šarlatani.

To se vidjelo i sada prigodom one ekspedicije na Sjeverni Pol, što ju je zamislio i do neke mjere i izveo poznati general Nobile. Ta je ekspedicija svršila žalosno, to svi znamo i priznajemo. Što se do sada zna, ona je već progutala dvije ljudske žrtve: čestitoga Pomelu i vrlo uvaženog švedskog učenjaka Malmgreena. Još se ništa ne zna za onu šestoricu, što ih je balon sa sobom odnio, a ne zna se ni za divnog Amundsena ni za petoricu njegovih drugova. I kao da to zlo nije već samo u sebi ogromno, eto ti i novinara, da svojim pisanjem razdražuju već ionako razdražene duhove da još većma ražaloste ionako već dosta iskušana i rascviljeljena srca.

Sada, pošto je neupsjeh tu, uzvitlale su mnoge američke, franceske, njemačke, osobito švedske i norveške novine užasnu prašinu. Svaka od njih hoće da kritikuje. Neke prigovaraju generalu Nobile, da nije sve predvidio, što je po njihovu mišljenju trebalo da se predvidi, neke se zgražaju, što se je on prvi spasao, a ostavio svoje drugove nasred opasnosti, a neizmjerne pustoši ledene, treći, da nije uradio sve, što bi bio morao da uradi za spas svojih drugova, četvrti mu spočitivaju, da mu izvještaji nisu bili uvijek točni, tako da su neki od njih i samoga Amundsena zaveli u bludnju, i tako redom.

Ali to još nije ništa prema objedama što ih neke osobito švedske i američke novine, iznose protiv one dvojice talijanskih časnika: Marianu i Zappiu, što su ih Rusi onako čudesno spasli. Njih okrivljuju, da su svoga trećega druga, švedskoga učenjaka Malmgreena, ostavili bolesna na ledu sama bez pomoći i hrane. Protiv ove teške osvade i klevete ustaju sve talijanske a i neke strane novine. U tim novinama stoji, da su Mariano i Zappi dobili od svoga generala Nobile jasne naloge, koji su oni morali da izvrše. Oni su naime morali da pokušaju sve, da što prije dodju u vezu s ostalim svijetom da zatraže pomoć za svoje unesrećene drugove. To je i razlog zbog koga nisu oni mogli ni smjeli da se dulje zadrže kod svoga na smrt bolesnog druga, već su bili primorani, da ga ostave i da podju naprijed.

Medjutim ta se neugodna polemika nije time završila. Uvrede i sumnjičenja padaju još uvijek i sa više strana tako da je g. Prvi ministar Mussolini izdao spašenima zapovijed, da ne smiju više ništa pripovijedati o svome putovanju u ledenim onim krajevima.

Čini se, da su se o toj ekspediciji, a osobito o generalu Nobilu, najuvredni e izrazile franceske novine «Le Matin». Na tu uvredu javila su se dva redaktora rimskog lista «Impero» i vratila «Matinu» žao za sramotu, pače oni se izraziše, da su spremni i pobiti se s novinarima spomenutih franceskih novina. Njima su se pridružili i razni drugi novinari koji traže da im Francezi za nanesenu uvredu dadu zadovoljštinu i to na taj način, da se i francesko i s talijansko strane prijavi jednaki broj novinara, koji će se u isto vrijeme tući četa protiv čete. Što će franceski novinari na ovaj izazov talijanskih novinara, to se još u ovaj čas ne zna, ali je na Rijeci pobudila upravo kolosalnu senzaciju i izazvalo udivljenje vijest, što su je mnoge novine donijele, naime, da je i naš Miceli gotov da se pridruži svojim talijanskim kolegama i da se pobije s Francuzima. Pod odnosnom izjavom potpisao se Miceli kao «veteran pera i mača.»

A sada idimo, da vidimo, što će iz svega toga da izidje.

Dok ovo pismo stigne u Trst nadam se, da će dragi Bog nakvasiti ovu dolinu osušenih suza blagonosnim daždom. Učeni ljudi tvrde, da su i ovoj strašnoj vrućini krive mrlje, kojih da je prepuno sunce. Moja stara tetka Jerolima tvrdi pak, da su ovome zlu krive neke druge «mače», i to one, što ih današnje čovječanstvo nosi na svojim pokvarenim srcima. Ona mi je i juče rekla:

— Dokle budu zenske hodilo ovako obučene i dokle budu pokazevale sve ono, ca pokazuju, nikada viso sreće na svete — nikada vise! Ciéu zenskeh jedanput je već prisla Sodoma i Gomora na svet. I jos će. Aj oće!

Cijeli je svijet složan u tome, da muhe prouzročuju čovječanstvu veliko zlo, pa može li biti nešto prirodnije negoli da se svi narodi ujedine, pa da složno udare na muhe još nikada ne vidjenom silom i snagom? Pa što vidimo? Vidimo, da mjesto na muhe, pucaju ljudi jedan na drugoga, kaošto nam to svjedoče razni atentati, osobito onaj u Meksiku, gdje je neki oficir umorio predsjednika meksikanske republike u vrijeme velikog objeda, što je bio priredjen u čast ubijenoga.

Ne sjećam se, da li sam vam već javio, da je Nino Host Venturi već preuzeo svoju novu predsjedničku službu u magazinima generalnima. Ima i još jedna druga vijest, koja je u gradu razbudila veliko zanimanje. Radi se naime o Eduardu Susmelu. Mnogi rodjeni Riječani ne mogu još nikako da shvate, što je i tko je Susmel. Prije nekoliko vremena držalo se, da će tom ženijalnom čovjeku biti povjerena neka viša služba — govorilo se čak, da će postati «Kurforsteer» u Opatiji, pa načelnik u Voloskom, dok nije naposljetku postao prokuratorom i generalnim administratorom Njegove Serenissime Visosti Hermana von Schönburg Waldenburg, kneza Svetoga rimskoga carstva, Gospodara Snežnika itd.

...svojoj brzojavnoj čestitci govori ...nunzio Susmelu — ti, što bog i bogme ...alena stvar.

...tri: Juče stane pred Mićelina neki ...c pa će mu:

— Čujte, imate li vi kuražo?

...ti Fijumanca poslije svega onoga, ... vidio i doživio, dali ima kuraže, to ...ova uvreda.

— Ča? Vi me pitate, ako imam kuraja? ...ovega?

— Zbilja? veselo će stranac. Vi imate kuraže? E pa ako je tako, a vi mi posudite dvadeset lira.

— Oprostite, odgovori Mićelin, ma toliko kuraja ja još nimam...

...i druga: Na stanici Sv. Petra našla se ...putnika. Jedan reče: Drugome:

— Putujete li u kakvom poslu ili za zabavu?

— Za zabavu, odgovori drugi.

— I ja. Oh ja sam upravo sretan, kad ... da izadjem iz onoga moga gnijezda. ...u svijetu je sve ljepše: i ljudi i drušve. Čovjek se upravo osjeća sretan, ...e nadje daleko, vani, u svijetu...

— Tako je i kod mene. Ja se u svom gra... mogu više da vidim. Drugdje je sve ...lje, milije, nježnije, toplije, sladje. ... i pivo i žene — sve. A otkle ste vi, ...line?

— Ja sam iz Trsta, pa idem na Rijeku.

— Ja sam iz Rijeke pa idem u Trst. S...!

...posljednja: On i ona, mladi kao ...se upravo se vratili s bračnog putovanja. On, mali čovječić, stare škole, a ona, ...lica sasvim nove, ultramoderne, t. j. ...ve škole.

...o se on napio iz njenih usana karmina i raznih drugih gjakonija, šapne joj ... sto smeten osmijeh:

— Milo mi moje zlato! Sa kaputa ispalo mi je ...: molim te — sašij mi ga!

...što će ona onim svojim dragim, na...ljnim glasićem:

— Oh, mužiću dragi, kako žalim, što ti to ne mogu da učinim. Znaš: mama mi je ... poslala moju mašinu za šivanje.

Rekae.

IZ BUZEŠTINE.

Buzetska Mljekarna i njezina redovita glavna skupština.

...Što se ovo dogadja? Bili smo sa strane uprave pozvani na redovitu glavnu skupštinu iste, koja se imala držati u nedjelju dne 15. o. mjeseca, a nije se držala. — Zašto? Uputili smo se, kako u pozivu rečeno u Buzet, gdje se je ista imala držati, a tekar putem smo doznali, da je prenešena za 29. julija, ali nijesmo doznali zašto? Znamo takodjer, da bi se, po pravilima i zakonu morala bila obdržavati redovita glavna skupština, do konca mj. junija. Mi se pitamo, zašto se nije držala, kako je u pravilima predvidjeno i zakonom propisano? Znati moraju ona gospoda, koja kod ove zadruge vedre i oblače, da smo mi došli dva — tri sata pješice, i to po ovoj upravo užasnoj toplini, koja pali, da čujemo kako ta naša zadruga djeluje i napreduje, ali ostali smo razočarani i dugim nosem. Mi se opet pitamo, što se tu radi, kako se radi i tko je svemu tomu kriv? Mi smo radi toga vrlo zabrinuti, što će biti sa ovom našom zadrugom, ako tako dalje ide.

Naša je dužnost, da upozerimo sve kompetentne i odgovorne faktore, da se za stvar zauzmu i pozovu na odgovornost eventualne krivce, za sve gori navedeno!

Ovom prigodom hoćemo, da spomenemo i to, da je mlijeko osim ugljena jedini prihod, što ga mi Ćići imamo. Ako ta zadruga sutra nestane, kamo ćemo mi sa naših 4—5 hl. mlijeka, kojega danas dajemo u tu zadrugu. Ako ga kod kuće potrošimo, od kuda ćemo uzeti novac, da platimo porez i nabavimo potrebne gospodarske stvari. Malo je to, što nam donaša prodaja mlijeka, jer je vrlo po niskoj cijeni ali ipak je za kraj svojih 200—270. L dnevno; a to je približno svojih 100.000.— L i više na godinu. Za naš i onako vrlo siromašan kraj nije to malenkost, kako bi nekoji mislili. Držimo pak, da putem ove zadruge esportirano mlijeko, donaša cijeloj Buzeštini na godinu okolo 500.000 L (pol milijuna lira). Sigurno će nam svaki priznati, da u takvim godinama nije to malenkost, to bi morali znati osobito svi trgovci u Buzetu i na buzeštini; jer skoro sav taj novac ide u njihove trgovine, za nakup potrebnih gospodarskih stvari. Preko i usprkost svega toga — govori se svuda i svagdje, da su ti isti trgovci — najljući neprijatelji ove zadruge te da su oni poduzimali, a valjda poduzimlju korake — na raznim mjestima i kod raznih osoba, da se ta zadruga, što prije upropasti.

Čudno, ali bit će tomu tako samo zato, ...e ima zadruga u svojim pravilima i točku, da može nabavljati za svoje članove sve gospodarske potrebštine Znamo, da je ista u prošloj godini nabavljala nekoje stvari u prvom redu kukuruz, a što je glavno davala ga svojim članovima po vrlo niskoj cijeni, što naravno nije bilo po volji nekojih trgovaca. Velimo samo nekojih, jer su drugi imali uvijek od zadruge samo koristi, a nikakve posredne ili neposredne štete. Zato bi bila njihova dužnost, da tu zadrugu podupiru, da se usavrši i tako djeluje u neizmjernu korist, općega gospodarstva cijeloga kraja.

Uslijed gori navedenih okolnosti mi bi ...i — preporučili zadruzi, kad i onako se time više ne bavi, da se uopće odreče nabavljanja živežnih potrebština, nebi li na ovaj način i svi trgovci konačno uvidili, da je opstoj i napredak ove zadruge od velike važnosti i za njihove trgovine, te bi joj radi toga i oni priskočili na pomoć, da dodje do cilja kojega si je postavila, t. j. da koristi na gospodarskom polju, a osobito oko podignuća govedarstva i mlijekarstva i tako posredno za podignuće svega našeg gospodarstva.

Drugo možda važno i glavno pitanje je naravno — uprava Zadruge. Ako su na čelu i u upravi ljudi vrijedni i trijezni gospodari, koji su kadri podnesti svaku žrtvu, za dobrobit i napredak zadruge — zadruga će sigurno uspjevati i napredovati. Dočim, ako su na tom mjestu osobe kojima je zadruga kako se ono kaže — «deveta briga» i koji ili iz neznanja ili iz zlobe, a osobito iz nemarnosti, zanemare poslove i dužnosti zadruge, ista mora propadati i propasti. Mislimo, da je za nered koji gori spomenusmo krivo baš to, što smo tu spomenuli.

U koliko je ova naša pomisao upravičena, valjda ćemo ipak doznati na glavnoj skupštini.

No bilo što mu drago i dogodilo se, što mu drago mi smatramo ovom prigodom potrebnim, da upozorimo sve članove ove naše mljekarne, da se u buduće više zauzmu za tu svoju zadrugu i nastoje da ide sve u redu te eventualno prepreče svaku stvar, koja bi mogla škoditi zadruzi u pravo vrijeme i na pravom mjestu t. j. na redovitoj glavnoj skupštini.

Nekoliko članova iz Krasa - Ćićarija

IZ OPATIJE.

Nova kurkomisija.

Ovih dana koštituirala se u našem lječilištu nova kurkomisija. Predsjednik je cav. Ugo Fosco. Ostali su članovi, osim dra Coporcicha više manje nepoznate ličnosti, ali sudeći po riječima «Vedette», ti su ljudi svi kao stvoreni da naše lječilište podignu na onu visinu, na kojoj još nije bilo. U svom govoru istakao je predsjednik Ugo Fosco, da on ne će govoriti u frazama, što su svi prisutni burno pozdravili. On govori samo o tekućoj upravi, za koju se nada, da će pod njegovim vodstvom biti dovedena u pravu kolotečinu. Što se pak tiče onih drugih velikih problema, mora da izjavi, da bi nova kurkomisija trebala da ima dar stvaranja čudesa, da te probleme valjano riješi i sanira. Nažalost nova kurkomisija nema tog nebeskog dara, ona ne može da čini čudesa. Čudo bi mogla da učini jedino nacionalna vlada u Rimu. Ona bi jedina mogla da izvede krupno djelo spasavanja naših vrlo poremećenih financijalnih prilika, i ako to ne učini, sva će naša dobra volja — rekao je predsjednik Ugo Fosco, ostati bezuspješna, i ova će krasna Riviera biti bez milosti osudjena da propade.

Novi predsjednik zaključio je nato svoj govor s usklikom: Eja, eja - alala!

IZ SOČERGE.

Jedno zagonetno umorstvo.

Javljamo vam se sa par riječi, ali ne sa veselim vijestima. Želimo samo za ovaj put javiti žalosno i sramotno ubojstvo na cesti, gdje plati svojim mladim životom kovač Vadnjal iz Gradina kod Oprtlja. Ovaj se 13. ov. mjes. otputi vozom drva u Kopar da ih proda, a s njim je išao njegov mještanin Josip Pavlić. Zajedno se i vratiše vozom. Dodjoše oko 9. na večer do blizu Trebeše, ali tu ih snadje zlo. Kovač, budući je tu bio put strm, skoči iz voza, da ga zavora; kadli najednom (tako pripovijeda sada Pavlić) skoče ispod ceste dva nepoznanca, koji odapeše dva revolverska hica u brbat Kovaču. Oba hica ga pogodiše, te pade mrtav. Samo toliko je mogao reći svomu suputniku: «Uzmi mojih sto lira da mi ih ne otmu.» «Na hitac, dalje veli Pavlić, skočih oda sna na vozu, pa napadači hitro izginuše, a da ni kušali nisu išta oteti ili ukrasti». Spomenuti ćemo i to, da je pred Kovačevim vozom išao jedan voz, a iza njega drugi, dašto u nekom razmaku. Zašto su utekli lopovi i zašto ni ne kušaše napadanoga okrasti, — to je za sada zagonetka.

Mrtvog Kovača odnesoše u Trebeše, da bude pokopan, ali prije stigne komisija iz Kopra i Buzeta da razvidi stvar. Medjutim bi priveden u zatvor njegov suputnik i mještanin Pavlić.

Nesretnom Kovaču bi jedva 25 godina. Ostavlja prežalosnu udovicu. — Mi samo uzdišemo: Kamo smo došli! Kakova su ovo vremena!

IZ PRAČANE KOD SOVINJAKA.

Velika suša i gospodarstvo.

Za pero smo slabih ruku, jer s jedne strane nismo izškolani, a s druge nam vrijeme ne dopušta perom se baviti. Moramo mnogo da radimo motikom, kosom i ostalim našim seljačkim orudjom, pa nam ne dostaje vremena da vam se češće javljamo.

Svu našu snagu i sav trud ulažemo u naša polja, a da bi nam se to barem isplatilo. Tužili smo se lanjske godine na neuspjeh ljetine. No ipak smo nekako bili prošlo zime isplivali premda smo do grla zaduženi. Ali kako ćemo ove zime, to je teško pitanje. Ovogodišnja će ljetina biti opet slaba.

Lanjske smo godine barem za sjeme priredili fažola i kukuruza, a isto tako i krumpira ali ove godine nije nade. Osobito je slabo za fažol, jer ga nije ni za sjeme. Kad bi došla odmah kiša još bi se u neko-

jim krajevima dobilo kukuruza za sjeme i štogod više, ali kišo nema, pa ćemo izgubiti sve, jer je kod nas zemlja tanka i vrlo kamenita.

Ove nam je godine grozdje vrlo dobro urodilo i do sada lijepo napredovalo, ali ako suša bude još dugo trajala uništit će nam i grozdje, a to je našo najveće uporište. Čime ćemo se onda pomoći, kako ćemo se prehraniti? Što će od nas biti iduće zime?

Govorilo se da se imaju i kod nas otvoriti nekoje javne radnje, pa da će se zaposliti mnogi seljaci, da nešto zasluže. No, do sada se još ništa ne vidi. Rada još nema a prema tome ni zasluška. I to je slabo.

Još jedno slabo: Ove godine se je kod nas malo tko svilogojstvom bavio. U čitavoj općini čini mi se da su svilce gojili dvojica ili trojica, jer se je ljudstvo bojalo, da će se dogoditi kao što se je dogodilo lani s vodnjanskom koperativom, koja nas je baš čvrsto bila opekla, da ne ćemo nikada zaboraviti. — I tako je uz ostale nevolje i to jedna više.

Gospodar.

IZ BUZETA.

Sajam i sajmište. - Velika suša.

Naš zadnji marvinski sajam, što se drži svakog trećeg četvrtka u mjesecu, ispao je vrlo loše. Goveda je bilo dovedeno vrlo malo. Nije ni čudo. Ta vlada silna vrućina, da trpe ljudi i goveda. Pa kako da stoje naša goveda više sati pod ovim ljetnim žarkim suncem! A na sajmištu u me hlada ni drveća. Pa nek se tu zasadi veliko granato drveće, koje bi nas ljeti branilo od sunca, a zimi od bure.

Suša traje i dalje. Gledamo i gledamo to vedro nebo, sve u želji da spazimo koji oblačić. — Gledamo uzalud. Neće pa neće kiša; a sve u polju gine i pogiba. Jadni mi. Prošle srijede na večer se nebo naoblačilo, na zapadu jo bliskalo, sijevalo, pa držasmo, da će kiša i do nas. — Opet se nebo razvedrilo, ali ipak držimo, kiša nije daleko. Neka dodje što prije. Mi je čekamo kao spasitelja.

IZ LOVRANSKE DRAGE.

Gospodarstvo i dva zla: suša i moda.

Rijetko se kada ili bolje reći nikada, javi koji iz ovih krajeva, u našoj nam tako «Istarskoj riječi». Biti će valjda da nema zato dobre volje? Ili je svima ko bubregu u loju? Kako mi se čini, biti će, da je svima kao i meni teže pero neg motika, a list papira dulji nego i najdulja njiva.

Hoću da vam opišem naš život. U proljeće nas je danomice bila studena i kiša, te su usjevi (krumpar, fažol itd.) kasno iznikli. A sada nas je na jednom pritisla suša, te nam je sve u cvijetu propalo. Još nam je jedina nada u lozi. Dodje li još kakva tuča (gradi), kako se to često iza suše dešava, onda će biti godina sto puta gora od lanjske. Novaca nema gdje da se zasluži, niti za lijek. Još smo bili prije rata započeli dogradjivati mali komadić ceste do pred kuće, (cesta nam vodi u selo, ali ne do kuća, krivnja je bila na našim starim poglavarima) ali nam je to na žalost zapriječio nesretni rat. Pošto smo bili doznali, da je vlada dala ovcću svotu novaca za popravak cesta i da se narod spasi od gladi, zamolili smo bili i mi našeg g. potestata, da nam se napravi taj komadić ceste pa da narod zasluži za koru kruha. To nam bijaše odobreno napravljen je već i **proračun, ali rad stoji na mrtvoj točki.**

Kako vidite bijeda nam kuca na vrata a naša mladež toga ne osjeća, već se kicoši u nesretnoj modi. U tome osobito prednjače naše djevojčice. Za svaki sajam, treba nova svilena odijela, cipelice od zmijine kože, kutiju praške «cijprije» i mnogo sličnih ludorija. I tako kada ih vidiš, da klikneš: «Ele, pravih munija». Odijela se šiju po modi: Bez rukava, pesa gola dugačka iznad koljena. Tako da se često vidi što se i ne bi smjelo vidjeti. A ta vam nesretna odijela traju puna četiri dana. Prvi se dan ide s njim na sajam, gdje se ponešto zamaže na plesu i sličnim zgodama, te za takove zgode nije više. A onda se u njem drugi dan nesi mlijeko u grad. Treći se dan, u njem nosi gnoj na hrbtu, te se do konca zamaže i rastrga, pa se metne u kut. A četvrti se dan njime briše pod.

Pošto već više godina hara po gradovima neka zarazna bolest odpadanje kose. (to jest na ludim ženskim glavama) to se ona sada naglo širi i u naše seljačke kuće. Od Djurdjeva ovamo nema tjedna, a da kod nas nije i po više žrtava. Neće proći dugo i pitati će susjed susjeda, gdje vam je žena? Sve je žensko ošišano ko muško.

Mili Bože što će ovo biti? Već nam misle žene gaće nositi.

H. K. Hrasnica.

Razno

Nobileva polarna ekspedicija. — Prošlog se tjedna nije na dalekom sjeveru dogodilo ništa izvanredna. «Krasin» se je s nadjenim grupama Mariani i Viglieri vratio u Kings Bay. Talijani su prekrcani na talijansku ladju «Città di Milano». Pružena im je prva pomoć, koja je bila naročito potrebna Cecioniju i Marianiju. Mariani se je morao podvrći operaciji, pa mu je odrezana jedna noga. Nobile je vrlo srdačno dočekao svoje nesretne drugove. On je još bolestan u krevetu pa se liječi i počiva. Svi članovi ekspedicije koji su sada spaseni, već su se dali na put za Italiju. To je naredila talijanska vlada. Oni putuju u jednom posebnom rezerviranom vagonu. Vlada je naredila da ni general Nobile ni drugi članovi ekspedicije ne smiju davati nikome nikakve izjave o toku nesreće. «Krasin» je od zadnjeg puta nešto oštećen, pa se je povukao u jednu norvešku luku da se popravlja. Rad oko «Krasina» trajati će više dana, a onda će se Rusi uputiti opet u led da traže grupu Alessandrini, koja je sa balonom iščezla bez traga. I Amundsena. Ni o njima ni o Amundsenu još se ništa nezna i ako ih nekoji švedski aeroplani pomno traže. Nobile je predložio zapovjedniku ruske ekspedicije Samojloviću, da bi i on s njime otišao prama sjeveru tražiti nastradale, ali je Samojlović izjavio da je to nemoguće. Nekoji aeroplani traže trupla poginulog švedskog naučenjaka Malmgreena, koji je bio sa grupom Mariano, ali su sva traženja do sada uzaludna. Američka je vlada pozvala junačke Ruse Samojlovića i Čuhnovskoga neka dodju u Ameriku, gdje će biti gosti vlade. Čičerin, ruski komesar za vanjske poslove, odgovorio je američkoj vladi, da će Samojlović i Čuhnovski doći u Ameriku čim svrše ekspediciju. U Americi će im spremiti svečan doček.

Bitke u Tripolitaniji. — I a kako je pred nekoliko mjeseca talijanska vojska okupirala zemljište do stepenih oaza 29. paralela nije bilo nikakvih napadaja sa strane urodjenika, osim pokušaja nekojih izbjeglih buntovnika da pobere ječam, koji su bili posijali, a koji se nalazi u predjelu talijanskih trupa. Jedan takav pokušaj da prodru u predjel saharske talijanske vojske bio je dne 4. ovog mjeseca kod Gife, ali su buntovnici bili odbijeni i ostavili na bojištu 11 mrtvih, nekoliko pušaka i drugog materijala. Veću pak važnost zauzele su ratne operacije u području Misde. Već su duže vremena nomadske skupine pokazivale svoje neprijateljsko držanje i proti onima, koji su se mirno podvrgli talijanskoj vlasti. Takva jedna skupina je dne 30. juna navalila na devana na Chormet Bu Garra, ali je bila odbijena od samih neregularnih trupa. Iz Misde je uto došla četa eritrejskih vojnika i došla u dodir sa zadnjim dijelovima pobunjenika nanivši im velike gubitke, dočim je ta četa imala 4 mrtva askera i 10 ranjenih. U noći 12. jula pobunjenici su se opet približili Chormet Bu Garri. Odmah se zametnula žestoka bitka sa libijskim bataljonom. Došle su na pomoć i druge jedinice, koje su okružile pobunjenike i prisilile ih na bijeg. Pobunjenici imaju 100 mrtvih, a sa talijanske strane je 50 mrtvih i 50 ranjenih. Dva oficira su lakše, a dva teže ranjena. Talijanska iregularna skupina je zatim na konjima obišla okolo Gible da navali na pobunjenike. Ova skupina je 15. ov. mj. došla u oazu Geriat, gdje je i ostala. Znamenitiji poglavari Gible došli su da se podvrgnu i ponudili svoje naoružane ljude.

Nije nikakvo čudo da se u predjelu Gible, koja je već toliko vremena okupirana, nalaze grupe pobunjenika. To se tumači time, što je tamošnje najjače pleme Šaša nomadsko, t. j. nema postojanog mjesta već se od vremena do vremena seli, pa vlasti ne mogu voditi kontrolu nad njime. Osim toga su u tom predjelu dva poglavara plemena, koji su protivni vlastima, a imaju upliv i medju onima, koji su se podvrgli. Talijanski guverner u Tripolitaniji De Bono kao dobar afrički vojnik dobro je shvatio položaj ovih plemena i za to i uzeo taktiku, da se imaju podvrgnuti ili će biti napadnuti. Stanje ovih zadnjih dana potpuno je opravdalo njegovo naziranje. Ne može se reći, da je sada svršilo napadanje pobunjenika, jer pješčani predjeli pred Saharom nisu mirni krajevi. Svakako je zauzeće Gerjata od velike važnosti za uredjenje daljnjega držanja prama pobunjenicima.

Nezadovoljstvo radnika u Japanu. Japanska vlada je u posljednje vrijeme ozbiljno uznemirena nad svo većim nezadovoljstvom medju japanskim radništvom i siromašnijim seljaštvom. Jedva ona jedan štrajk uguši, a već se javlja drugi. Osobito gibanje opaža se medju tekstilnim radnicima. Koliko se vlasti boje ovoga radničkog gibanja najbolje se vidi po progonima, koji su u posljednje vrijeme upereni protiv strukovnih unija. Brojni unijaši strpani su bez ikakovog valjanog razloga u zatvore, a Radnička Seljačka Stranka, Japansko Radničko Vijeće i Savez Mladih Proletera su vladinom odlukom raspušteni.

Promijena prezimena

Prussich u Prussi
Pucar u Pozzari
Puch u Pucchio
Puchar u Pucari
Pucich u Pucci
Puhalj u Pocali
Puhar u Pocari
Puher u Pocheri
Pujaz, Pujas u Puia
Petočlep, Petoclip, Petorhljeb u Petocelli
Pilanich u Pilani
Pilich u Pilli
Pullich u Pulli
Parich u Pari
Pas u Passi
Pasak u Possa
Pasar u Posari
Paschiassich u Pochiassi
Passich u Passini
Pesker u Puschi
Pospan u Posapian
Postaraz u Postiani
Potinca u Putigna
Pazzer u Pozzari
Paz u Pussi
Pazzer u Pozzari
Pachor u Pacori
Pacich u Paci
Paclić u Palli
Pacor u Pacori
Pacovich u Paccani
Padliar u Pagliaro
Palier u Pacori
Pavich u Pacchi
Paicovich u Pacconi
Paitler u Paglieri
Pallavernich u Pallaverni
Palcich u Palcini
Palich u Pali
Palisca Zich u Palisca-Zini
Paluze u Paluzza
Pamich u Pami
Panzner u Panzini
Paoletich u Paoletti
Paolich i Paulich u Paoli
Papez, Papich u Papi
Papusek u Papussi
Patavich u Patavini
Paretich u Pareti
Parich u Pari
Paronich u Paroni
Passman u Passamano
Pastorich u Pastori
Patisak u Patissa
Pauletich u Paoleti
Paulicevich u Pauli
Paulich u Pauli
Paulinich u Paulini
Paurlissich, Paulisich u Pauli
Paulovich u Paoli
Paulusch u Paulussi
Paus u Paussi
Pausich, Pausig u Pavesi
Pavacich u Pavazzi
Pavatich u Pavatti
Pavellich u Pavelli
Pavessich u Pavessi
Pavich u Pavi
Pavencich u Pavini
Pavisich u Pavissi
Pavletich u Paoletti
Pavlic u Pauli
Pavsich u Pivesi
Pawlik u Paoli
Peca u Pezza
Pecaz u Pezza
Pecarich u Pecchiari
Pecar u Pecchiari
Pecchiaric u Pecchiari
Pechissich u Pecchini
Pelikan u Pellirano
Perz u Pelzi
Penko u Penco
Per u Peri
Peraich u Peracchi
Peranovich u Perano
Perar u Perari
Peras u Perasso
Perat u Peratti
Percat u Percati
Percavaz u Perchiani
Percich u Persi
Percol u Pergoli
Percovich u Perenzzi
Perdez u Perdessi
Perenich u Pereni
Perhat u Percatti
Perich u Peri
Perisich u Perisi
Perkan i Perkauz u Percossi
Perko u Perco
Pernar, Pernat u Perna
Pernich u Pernici
Persel u Perselli
Persich u Persi
Persich-Lovranaz u Persi-Laurana
Persiclas u Persiglia
Persurich u Pressori
Pertich u Perti
Pertot u Pertotti
Perucich u Peruzzi
Perz u Persi
Perzan u Persano
Pesaricich u Pesanti
Peschitz u Pesci
Pestarcich u Pettaro
Petech u Gallo
Peter u Petri
Petersich u Petressi
Petessich u Petessi
Petranich u Petrani
Petrettich u Petretti
Petrich u Petri
Petrincih u Petrini
Petrincich-Jelencich u Petrini-Gelo...
Petrovich u Petroni
Petrucich u Petrucci
Petz u Pezzi
Pezzulich u Pezzoli
Philipp u Filippi
Pegiarich u Paggiari
Paginch u Paglinuco
Paialich u Pagliari
Paliuchin Pagliacco
Parcurich u Parcori
Pasaric u Passariti
Pasqualich u Pasquali
Petrincich u Petrini
Pavlocec u Paoloni
Pecaiz u Peccari
Pecenca, Pecenco Pecenica [illegible]
Pezani u Pegani
Pelc u Pelosi
Pelozza u Pelose
Pircecich u Pierccini
Percossi u Percussi
Percaniz u Perconi
Perisich u Perissini
Perivancich u Perissani
Perosich u Perosi
Perovich u Perani
Perusich u Perusi
Petrac u Petrazza
Petressich u Petressi
Petrinich u Petrini
Petrinja u Petrinia
Picak u Piccio
Picolich, Piccolich u Pic[illegible]
Piletich ili Pilepich u Pi[illegible]
Pilipich u Filippi
Pinzent u Pinzetti
Pirovich u Pironi
Pissarich u Pissari
Pinch u Pinca
Plahuta u Placotta
Planisek u Planisani
Plank u Planco
Plazzer ili Platzer u Piazz[illegible]
Plesivac u Plessivacco
Plessich u Plessi
Plissich u Plissi
Pocecch u Pocecco
Podlipec u Polizzi
Pogliach u Pogliaco
Poglinch u Poglinghi
Policek u Polizzi
Poljak u Polacco
Pomasan, Pomazan u Tomasani
Ponikvar u Ponicchiari
Praselj u Praselli
Pravdizza u Bravuzzo
Prevali-Medi
Precelj u Preghelli
Prelesnic u Prellini
Prelog u Prello
Prinz ili Prinz u Prinzi
Pross u Prossi
Pucec i Pucar u Pozzani
Purkelj u Porcelli.

Poslano*)

IZJAVA.

Podpisana Marija Mamilović iz Jelovica broj 21 zalnu i opozivljem uvrede, koje sam izrekla protiv Ani Peropat iz Jelovica broj 38.

Podgrad, 18. julija 1928.

Marija Mamilović.

*) Uredništvo odgovara samo u toliko koliko zakon zahtjeva.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Telefon: 5-18 Podružnica u TRSTU: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18
CENTRALA U LJUBLJANI. Dionička glavnica i pričuva: 60.000.000 dinara.
PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Črnomelj, GORICA, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Novomesto, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Šibenik, sezonska ekspozitura Rogaška Slatina.
Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloške na uložne knjižice te ih ukamaćuje sa 4 %, a uloške na tekuće račune i na otkaz vezane uloške najugodnije uz dogovor. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne kutije (SAFES).
Blagajna je otvorena od 9 - 12, i od 14 - 16 sati

Broj 31 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) U Trstu, 2. augusta [1]928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ"
Izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i [po]litiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male [stv]ari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

Važne odredbe ministarskog vijeća. — Prošle srijede se je ponovno sastalo u Rimu ministarsko vijeće pod predsjedanjem načelnika vlade on. Mussolinija. Na toj su sjednici stvoreni važni zaključci ekonomske naravi. Najprije su ministri odobrili predlog ministra financija glede uredjenja uložaka i zajmova kod blagajna za štednju i zajmove, glede promjena dnevnica financijskim stražarima, koji služe na gorskim granicama i glede unapredjenja, vjenčanja i službe financijskih trupa. Odobren je nacrt zakona, po kojemu se vlada ovlašćuje da izda jedinstveni tekst svih zakona i odredaba, koje se tiču državnih koncesija i da uvede potrebite promjene, osobito taksa kod državnih koncesija, te da se modificiraju sve odredbe i zakoni glede monopola soli i duhana u duhu postojećih potreba i stečenih iskustava.

Primljena je takodjer odredba, koja se tiče Trsta, Milja i Monfalcona. Na ove su općine protegnute porezne povlastice, koje zakonom od 8. jula 1904 uživa Napulj, a poslije su bile protegnute i na Veneciju. Po ovom zakonu oproštena su za 10 godina od carine za strojeve i drugi materijal nova poduzeća i tehnički organizirana poduzeća, koja se proširuju, te da se ne plaćaju porezi dohodarine (ricchezza mobile) i dopuninski porezi na zemljišta i na zgrade za sve kapitale i za sve vlasništvo, što je uloženo u ta poduzeća. Time je otvorena u Trstu takozvana industrijalna zona, da se starija i nova industrijalna poduzeća mogu razvijati, odnosno da mogu raditi, kad budu oslobodjena od poreza, koji su otešćavali njihovu dosadašnju produkciju. Ova odredba pokazuje veliku pažnju vlade za Trst a to se jasno vidi i iz toga, što je ova važna odredba slijedila nekoliko dana iza toga što je vlada dozvolila općini Trst zajam od 60 milijuna lira za novi vodovod i druge javne gradske radnje. Politički i gospodarski krugovi Trsta su izvanredno zadovoljni ovim vladinim povlasticama i vele, da treba priznati, da se već toliko godina očekivalo da vlada pruži mogućnost Trstu pa makar i izniminim odredbama, da si u industriji zauzme mjesto, koje mu po položaju i po poduzećima pripada.

Iza ovog važnog zaključka ministarsko vijeće je **odobrilo nacrt glede promjene regrutovanja vojske** i neke druge nacrte vojničkih i mornaričkih ustanova i služba. Odobrene su konvencije izmedju ministarstva za aeronautiku i privatnih društava za uspostavu novih prometnih zračnih linija. Na predlog ministra za javne radnje **odobren je nacrt zakona za opću bonifikaciju** i to s ciljem, da se što više močvarnog zemljišta pretvori u plodno polje, pa da se obradi što više zemlje. Na sjednici se opširno raspravljalo o stanju poljodjelstva u Italiji.

Ministarsko se vijeće bavilo i pečenjem kruha te je odobrena odredba kojom se odredjuje da se ne smiju otvarati nove peći za pečenje hljeba, ako nisu industrijalno tako dotjerane, da bez ikakve pogriješke peku dobro kruh. Isto se moraju postepeno zatvoriti i one peći, koje sada ne odgovaraju tim zahtjevima. Od ovoga su uzete malene općine.

Konačno su na toj važnoj ministarskoj sjednici bile odobrene mnoge odredbe u području željezničkog saobraćaja i trgovačke mornarice.

Stanje talijanske poljoprivrede i industrije. — Agencija Stefani javlja slijedeće: Ministar Narodne Privrede on. Marteli iznio je na sjednici ministarskog savjeta poljoprivrednu i industrijsku situaciju Italije, rekavši naročito da će, uprkos nepovoljnim vremenskim prilikama proizvodnja žita dostići, prema predvidjanjima, cifru od 64 milijuna kvintala, čime će dostići visinu maksimuma proizvodnje za posljednjih 20 godina. Šećerna repa, koja je bila predmet posebne pažnje, dat će izvjesno ove godine veću proizvodnju nego 1927. i može dostići cifru od tri milijuna kvintala, a to je količina, koja je potrebna za srednju godišnju potrošnju Italije. Vino i ulje, uprkos uticaju vremenskih prilika male suše, obećavaju dobru, ali ne baš obilnu proizvodnju. Gajenje stoke nalazi se u fazi obnove i ponovo započetog ekonomskog rada. Poljoprivredna akcija uopće, rekao je on. Marteli, nalazi se u punom razvitku u cijeloj zemlji, jer se talijanska poljoprivreda osjeća sada jako potpomognuta i zaštićena od strane vlade. Industrijski položaj zemlje, dodao je on. Marteli, pokazuje laganu ali čvrstu tendenciju za poboljšanjem, naročito u gvoždjarskoj struci i u svim strukama mehaničke industrije. Unutrašnji industrijski trg pokazuje takodjer tendenciju za boljim te time osigurava kontinuitet rada mnogobrojnih industrijskih struka. Talijanski izvoz nalazi se sada na zadovoljavajućoj visini. Tekstilna industrija sada se konsolidira i njene su pozicije povoljne. On. Marteli podnio je zatim ministarskom savjetu nekoliko zakonskih predloga o potpomaganju poljoprivredne industrije, a naročito predlog, koji ima za cilj, da regulira i olakša zemljoradnički kredit. Ministarski savjet usvojio je sve predloge.

Komunisti pred posebnim tribunalom. U juniju 1927. policijska je vlast doznala, da je tajna komunistička stranka počela u Italiji opet djelovati, i to dosta opširno i jako. Po raznim su se gradovima vršila tajna zborovanja, djelili su se na tajno tiskani komunistički spisi i letaci itd. Po strogoj istrazi vlasti su uspjele doznati, da u Italiji djeluje vješto i skrbno organizirano tajništvo komunističke internacionale za pokrajine Pesaro, Anconu, Emiliju, Toscanu, Venecije i druge krajeve. Pokret je bio tajno i vrlo dobro organiziran. Medju pojedinim organizacijama podržavali su vezu posebni kuriri s trgovačkim dokumentima i falsificiranim osobnim iskaznicama. — Dne 17. junija 1927. je policija u Bologni aretirala dva takva kurira. Tom aretacijom palo je policiji u šake mnogo drugih komunista iz svih krajeva Italije. — Vlasti su sakupile optužbeni materijal i tako su došla pred posebni tribunal za zaštitu države 34 komunista. Glavni optuženik je Penazzatto, koji je vodio tajništvo br. 13. Proces je započeo dne 24. julija, a trajao je nekoliko dana. — Optuženi su svi da su snovali prevrat u državi i ga su pučanstvo dizali na gradjanski rat. Medju optuženima su i tri žene, a jedna je od njih profesorica Battistina, Piazzardo iz Torina. Osudjeni su na više godina zatvora.

Dužnosti fašista, koji su u inozemstvu. Savez fašista, koji su u inozemstvu, izdaje svoj «Foglio d'ordini». Prvi broj lista govori o dužnostima, koje imaju fašisti emigranti. Svi ovi moraju da nose uvijek znak stranke, ako to ne brane zakoni ili vlasti one države u kojoj živu. «Foglio d'ordini» kaže dalje: Glavno tajništvo je moralo, žalibože, više puta ustanoviti, da razni Talijani šalju djecu radje u tudje nego u talijanske škole! Tajništvo naglašuje da se to ne smije više dogadjati, i da će biti isključen iz stranke svaki onaj fašist, koji se ne bi pokorio propisu, da šalje svoju djecu u talijansku školu, gdje se djeca odgajaju u materinskom jeziku i u narodnom duhu.

Tajnik inozemnih fašija u Albaniji. Dne 27. julija došao je u Valonu jednim hidroplanom comm. Piero Parini, tajnik inozemnih fašija. Bio je svečano dočekan. Iz Valone je otputovao za Tiranu, gdje je bio primljen od predsjednika republike Ahmed Zogua, s kojim se je duže srdačno razgovarao.

† Admiral Bonaldi. — Dne 27. julija umro je na ratnoj ladji «Ancona» koja je usidrena u Speziji, naglom smrću admiral Bonaldi, zapovjednik prve pomorske eskadre. Pogodila ga je srčana kap.

Novi predsjednik posebnog tribunala. Smrću generala Sanne ostalo je prazno predsjedničko mjesto u posebnom tribunalu za zaštitu države. Kr. ukazom imenovan je novim predsjednikom tribunala poslanik i odvjetnik Guido Cristini, konzul fašističke milicije i dosadanji potpredsjednik tribunala.

Knjiga nacionalnog priznanja. — Načelnik vlade on. Mussolini poslao je ministru financija pismo, kojim odredjuje da se svake godine dne 27. oktobra u oči proslave pohoda na Rim, imaju svečano spaliti sve obligacije državnog duga koje pojedinci budu svojevoljno darovali državi i da se imena darovatelja unesu u veliku knjigu, koja će se zvati knjiga nacionalnog priznanja.

Visoka unapredjenja u miliciji. — Načelnik vlade je unapredio u čin generala namjesnika milicije ovo generalne konsule milicije: Augusta Turatija, generalnog sekretara fašističke stranke, Karla Carinija, komandanta milanske zone, Franka Tiby, komandanta torinske zone i Guida Cristinija, predsjednika posebnog tribunala.

Produženje francusko-talijanskog «modus vivendi-a». — Talijansko-francuski ugovor, kojim se uredjuje položaj državljana jedne države na teritoriju druge države, bio je sklopljen za doba od 6 mjeseci. Pred nekoliko je dana taj ugovor produžen još za 6 mjeseci i to do 31. decembra 1928.

Rodjendan Predsjednika vlade. — On. Mussolini je dne 29. julija slavio svoj 45. rodjendan. Tom su mu prilikom stigle bezbrojne čestitke iz Italije i inozemstva.

Pi[tanje] [illegible] nettunskih konvencija. — Dne 30. j[ulija] [illegible] posjetio je talijanski poslanik u Beog[radu] Galli namjesnika ministra vanjskih [poslo]va dr. Šumenkovića, s kojim je imao [du]ži razgovor. Šumenković je na [illegible] na dvor da razgovara s kraljem Alek[sand]rom. U vezi s time u političkim [kru]govima u Beogradu tvrdi, da se radi o ko[nač]nom uredjenju odnošaja izmedju Itali[je i] Jugoslavije. Opću pozornost je uzbu[dila] tvrdnja nekih ministara, da ratifik[acija] nettunskih konvencija za sada ne će [doći] na dnevni red Narodne skupštine. [illegible] nego će Narodna skupština raspra[vljati] o konvencijama dr. Marinković ima [illegible] da ide u inozemstvo. On će da sredi [od]nošaje Jugoslavije s raznim državama [illegible] kada bude zato najlepša prilika, onda [će] se konvencije ratificirati. To navadja [illegible] potvrdjuju Velja Vukićević i Pera Marković, koji su o svem najbolje upućeni. Prema tome ne će Narodna skupština na [svom] prvom svom zasjedanju, kako se govo[ri] raspravljati o konvencijama.

Talijansko-jugoslovenski pakt prijateljstva. — Agencija Stefani javlja 28. julija: Talijanski listovi bave se sa produženjem talijansko-jugoslovenskog pakta čiji rok ističe danas 28. julija. Listovi konstatuju, da n[ije] stvar rimske vlade da dade predlog za produženje pakta. Prvi korak mora da d[ode] od strane Jugoslavije. Do petka u veče nije bilo poznato u Rimu da je beogradska vlada nešto preduzela u ovom smislu kod talijanskog poslanika u Beogradu. Talijanska vlada, pišu listovi voljna je da uzme u obzir sadašnju političku situaciju u Jugoslaviji. — Tako kaže agencija Stefani. Jugoslovenski listovi pišu, da rok pakta prijateljstva nije produžen, pa prema tome do 6 mjeseci, naime poslije 27. januara 1929. Jugoslavija i Italija nisu više vezane tim paktom. Onda će se svakako nešto poduzeti.

Nova jugoslovenska vlada. — Kriza jugoslovenske vlade je momentalno riješena. Poslije 4 sedmice, iza mnogo pokušaja, i iza neuspjeha generala Hadžića, da sastavi neutralnu vanstranačku vladu, sastavio je parlamentarnu vladu dr. Antun Korošec, vodja slovenačkih klerikalaca i dosadanji ministar unutarnjih poslova. Ova nova jugoslovenska vlada nije zapravo nego malo preinačena prijašnja vlada takozvane četvorne koalicije, koju tvore radikali, Davidovićevi demokrate, klerikalci i muslimani.

Sastav nove vlade — Predsjedništvo vlade i ministarstvo unutarnjih poslova: dr. Antun Korošec (Slov. ljudska stranka); ministarstvo financija: dr. Nikola Subotić predsjednik financijalnog odbora (radikal iz Dalmacije); ministarstvo vojske i mornarice: Hadžić (general); ministarstvo pravde: Milorad Vujičić (radikal); ministarstvo saobraćaja: Andra Stanić (radikal, pristaša glavnog odbora radik. stranke); ministarstvo vjera: Dragiša Cvetković (radikal); ministarstvo poljoprivrede i voda: dr. Vlado Andrić (radikal iz Bosne, bivši ministar agrarne reforme); ministarstvo agrarne reforme: Daka Popović (radikal iz Vojvodine); ministarstvo pošta i telegrafa: dr. Bogoljub Kujundžić (radikal iz Bosne); ministarstvo trgovine i industrije: dr. Mehmed Spaho (Jugosl. Muslimanska Organizacija); ministarstvo socijalne politike: Stjepan Barić (Hrv. Pučka stranka); ministarstvo šuma i ruda: Pera Marković (demokrata); ministarstvo gradjevina: dr. Grga Andjelinović (demokrata); ministarstvo zdravlja: Čeda Mihajlović (radikal); ministarstvo prosvjete: Milan Grol (demokrata).

U koliko je promjenjena vlada četvorne koalicije. — Demokrati i muslimanska organizacija zadržali su u novom kabinetu svoje stare položaje. Ispao je iz šuma i ruda dr. Mijović i na njegovo je mjesto došao iz gradjevina Pera Marković. Ministarstvo gradjevina je preuzeo dr. Grga Andjelinović. Radikali u novom kabinetu nemaju predsjedništva i ministarstva socijalne politike, koja su mjesta zauzimali: Velimir Vukićević i Čeda Radović. Od radikala su nove osobe u vladi: ministar financija dr. Nikola Subotić, ministar saobraćaja Andra Stanić, ministar agrarne reforme Daka Popović i ministar zdravlja Mihajlović. Prema tomu su osim Vukičevića i Radovića od radikala ispali iz kabineta: dr. Marković, ministar financija, Milosavljević, ministar saobraćaja Milan Simonović, ministar vjera, Stanković, ministar poljoprivrede i voda, i ministar zdravlja [illegible]ović. — Nova lica u Koroščevom kabinetu jesu: dr. Nikola Subotić, financije, Andra Stanić, željeznice Dragiša Cvetković, gradjevina, Mihajlović, zdravlja. Od [demokr]ata se nalaze u kabinetu dvojica: Stjepan Barić i dr. Grga Andjelinović.

[P]risega novih ministara. — Dne 27. julija su novi imenovani ministri išli u [dvor] gdje su kralju Aleksandru položili pismenu prisegu. Po prisegi su se ministri sabrali u predsjedništvu vlade na prvu sjednicu ministarskog savjeta. Dr. Korošec je održao pozdravni govor te je pozvao sve ministre, neka svojim najboljim močima pomažu u radu, jer novu vladu čekaju vrlo teške zadaće i poslovi, kakvih nije dosada još bilo.

Vlada i Narodna Skupština. — Nova je vlada 28. julija izdala izvještaj, u kojem kaže: «Na svojoj današnjoj sjednici ministarski je savjet zaključio da se Narodna Skupština sastane u srijedu 1. augusta na svoj rad. Vlada će u skupštini dati svoju deklaraciju. Na sjednici ministarskog savjeta je izvjestio dr. Marinković o netunskim konvencijama. Vršila se je i rasprava o svim pitanjima, koja su na dnevnom redu i koja će biti spomenuta u vladinoj deklaraciji.»

Ova nova vlada kani u skupštini redovito nastaviti svoj rad, pa se za sada i ne govori o raspuštanju skupštine i o izborima. Najprije će Narodna skupština raspravljati o atentatu Puniše Račića, te o izručenju sudu njegovih sukrivaca poslanika Popovića i Jovanovića Lune. Iza toga će se birati novi predsjednik Skupštine. Zato mjesto kandidiraju demokrati dr. Šećerova. Na ovom zasjedanju kani vlada, po mišljenju upućenih krugova, predložiti Skupštini na odobrenje Nettunske konvencije, zakon o stabilizaciji dinara, zakon o Narodnoj banci, zakon o potpisavanju jednog velikog zajma u inozemstvu itd. Iza toga će se zasjedanja Narodne skupštine odgoditi do jeseni.

U deklaraciji, koju kani vlada dati u Narodnoj skupštini, vlada će naglasiti, da uvadja režim jednakopravnosti i jednakog izvadjanja zakona u svim krajevima države te da želi uložiti sve svoje sile, da se opet uspostavi medjusobno snašanje i red u državi. Deklaracija će sadržati i neka pitanja vanjske politike. Marinković će u skupštini dati opširan izvještaj o vanjskoj politici.

Dr. Šumenković — zamjenik dr. Marinkovića. — Kralj Aleksandar je potpisao ukaz, kojim je imenovao dr. Iliju Šumenkovića za ministra bez portfelja i za zastupnika vanjskog ministra dr. Marinkovića, koji će doskora otići na jedan veći dopust u inozemstvo.

Kako je primljena nova vlada. — Rješenje krize obrazovanjem nove vlade, kojoj je na čelu dr. Korošec, primljeno je u krugu četvorne koalicije sa potpunim zadovoljstvom. Ni Davidovićevi demokrati ni radikali nisu se s Korošcem mnogo borili u sastavljanju vlade, nego su se ubrzo složili i dogovorili, razdjelivši si ministarska mjesta. Nova vlada nije najbolje primljena samo od nekog broja radikala, koji su poznati kao protivnici Velje Vukićevića. Vukićević je zadovoljan s vladom i ako je on iz nje ispao. U krugovima opozicije, koju u glavnom vode Radić i Pribićević, nova je vlada naišla na najgori prijem. Pribićević je rekao odmah, da ovakav način rješavanja vladine krize, to jest uspostavljanje ovakve vlade znači navještenje rata izmedju Zagreba i Beograda. Ovo rješenje ni malo ne zadovoljava Hrvate, koji su očekivali drugačiju zadovoljštinu za krvave dogodjaje u skupštini. Seljačko-demokratska koalicija kani povesti najoštriju borbu s nakanom da obori Koroščevu vladu. Hrvatski poslanici iz opozicije napuštaju Beograd, pa neće prisustvovati zasjedanju Narodne skupštine, nego će se istovremeno sastati u Zagrebu svi na jednu sjednicu, gdje će zaključiti kako se ima provesti kampanja protiv nove Koroščeve vlade. Zagrebačke novine donašaju o Korošcu i o njegovom novom režimu najoštrije članke, u kojima izrazuju osjećanje i mišljenje cjelokupnog naroda s ovu stranu Save. Hrvati se nadaju, da će ova vlada brzo pasti jer će joj biti onemogućen rad u skupštini. Slovenski klerikalci su vrlo zadovoljni novom vladom, jer je ovo prvi put u historiji da jedan Slovenac presjeda vladi.

Pangalos će kandidirati u Ateni. — Bivši grčki diktator Pangalos, kojega je Venizelos pustio iz zatvora ima nakanu da stvori novu stranku proti Venizelosu, koja ne će imati ništa općega sa monarhističkim strankama proti Venizelosu. Pangalos će za predstojeće izbore ispostaviti svoju kanditaturu samo u Ateni, jer je uvjeren, da drugdje ne bi imao nikakvog uspjeha.

Jubilej engleskog političara. — Uvaženi engleski državnik lord Balfour, koji je bio u svoje vrijeme ministar predsjednik i ministar inostranih djela proslavio je osamdesetgodišnjicu života. Tom prigodom primio je bezbrojne čestitke sa svih strana svijeta, a u prvom redu od engleskog kralja i kraljice i članova kraljevske kuće. Na dan proslave predsjedao je ministarskom vijeću, a narodni poslanici i čla-

novi visoko kuće darovali su mu automobil. Kod predaje dara osim uglednih članova svečarove konservativne stranke bili su prisutni i vodje opozicije Mac Donald i Lloyd George. Svečar izgleda još potpuno svijež te igra razne športske igre. Sada piše i svoje uspomene pa su mu izdavači za te uspomene ponudili šest i pol milijuna lira.

Buharin proriče rat izmedju Engleske i Amerike. — Sekretar komunističke internacionale Buharin je u Moskvi pred delegatima na kongresu kom internacionale raspravljao o planu za stabiliziranje kapitalizma. Kritizirao je politiku Sjeverne Amerike u Kitaju i u Nikaragui i napomenuo da će držanje Sjeverne Amerike i Engleske u Kitaju dovesti do oružanog medjusobnog sukoba. Govoreći o tom budućem ratu rekao je: «U momentu, kad će imperializam podići svoju bojnu zastavu, komunistička internacionala proglasit će gradjanski rat i na smrt će se boriti proti imperializmu.»

Grof Pejačević umro. — Bivši hrvatski ban grof Teodor Pejačević je prošle sedmice umro u Beču i pokopan u Našicama kod Zagreba. Bio je hrvatskim banom od 1903.—1907., a ministrom za Hrvatsku u madžarskoj vladi od 1913. do 1917. u Tiszinom kabinetu. U hrvatskom saboru, bio je zastupnik od 1901. Njegov otac Ladislav Pejačević bio je takodjer hrvatski ban.

Ugovor protiv rata. — Keloggov predlog o ugovoru protiv rata biti će dne 27. augusta potpisan u Parizu. Biti će prisutni svi ministri inostranih djela onih država, koje su ugovor primile. Američki sekretar (t. j. ministar) za vanjske poslove Kellogg izabrao je Pariz za ovaj svečani čin, jer prvi je iznio misao protiv ratu francuski ministar Briand, pa je njegovom inicijativom najprije stvoren francusko-američki pakt, a sada evo došlo do ugovora proti ratu sa strane Amerike, Engleske, Francuske, Italije, Njemačke, Japana, Belgije, Čehoslovačke i Poljske. Nije još riješeno pitanje, da li će i Španjolska sudjelovati kod potpisa ovog ugovora.

Radićevo zdravlje — pogoršano. — U zadnje je dane zdravstveno stanje Stjepana Radića bilo pogoršano. Radić se je naime previše brzo dao na rad, a i najnoviji dogodjaji djelovali su na njegovo zdravlje. Došli su da ga liječe uvaženi liječnici, pa tako jedan i iz Beča. Liječnici su mu zabranili da se napreže radom, da prima mnogo vizite i da ide u jedno kupalište, kako je kanio. Ima nade, da će Radić bolest preboljeti.

Novi šef generalnog štaba. — Dekretom, koji je objavljen ove dane imenovan je novim šefom talijanskog generalnog štaba general *Nikola Gualtieri*, dosadanji predsjednik vrhovnog vojnog suda.

Rusija i Japan. — Japanska vlada optužuje sovjetsko poslanstvo u Tokiju, da podupire japanske komuniste. Ruski poslanik to neće da prizna. Japanska vlada sada strogo nadzire djelovanje ruskih diplomatskih činovnika.

Schubertove svečanosti u Beču i Anšlus.

Pred nekoliko dana vršila su se u Beču vrlo velike svečanosti u čast i na spomen stogodišnjice velikog njemačkog glazbenika Schuberta. Tom je prilikom došlo u Beč vrlo mnogo naroda, ne samo iz Austrije, nego i iz Njemačke. Samo pjevača je bilo oko 100 tisuća. Svečanost se je vršila pod pokroviteljstvom predsjednika obiju njemačkih država Austrije i Njemačke. Austrijski kancelar Seipel je na kongresu govorio. U Beč je došao tom prilikom i predsjednik berlinskog parlamenta. Nije ta svečanost imala toliku kulturnu, koliko političku važnost. To je bila jedna otvorena i očita manifestacija njemačkog bratstva i propaganda takozvanog «Anšlusa», to jest pokreta za ujedinjenje Njemačke i Austrije u jednu državu. Anšlus je prigodom bečkih svečanosti došao do velikog izražaja. To je uzbunilo mnogo evropske države, jer se boje, da će se Anšlusom Njemačka javiti u svoj svojoj moći i snazi.

Sastanak Čičerin — Stresemann. — Berlinski diplomatski krugovi i nekoji listovi bacili su u svijet vijest, da će se doskora u Njemačkoj sastati dr. Stresemann i sovjetski komesar vanjskih poslova Čičerin, koji polovicom augusta ima da iz Moskve ide u Frankfurt na Majni, da se zdravstveno oporavi. Tome se sastanku pripisuje velika važnost za zbliženje Rusije i Njemačke.

Bela Kun na slobodi. — Glasoviti madžarski komunistički vodja Bela Kun bio je pred par dana tajno pušten iz zatvora. On je aeroplanom otišao preko Berlina u Moskvu.

Titulescu — demisionirao. — Dosadanji rumunjski ministar vanjskih poslova Titulescu je dne 30. julija podao ostavku. On je to učinio iz zdravstvenih razloga. Otputovao je odmah iz Bukurešta u Opatiju, gdje će se zadržati 3 mjeseca. Po oporavku on će nastupiti mjesto rumunjskog poslanika u Londonu. Mjesto ministra vanjskih poslova ostati će nepopunjeno. Poslove će voditi predsjednik vlade Bratianu.

Incident na grčko-bugarskoj granici. Prošlog petka došlo je na grčko-bugarskoj granici do incidenta. Blizu Nevrokopa su grčki pograničjki stražari ubili jednog bugarskog podoficira, koji je prešao granicu, da se s Grcima dogovori o noćnoj službi. Incidenat će se urediti na mirni način po medjunarodnim pravilima.

Kralj Aleksandar za siročad Pavla Radića. Kad je udova ubijenog u Skupštini Pavla Radića zatražila na Dvoru, da može pristupiti Kralju Aleksandru i zahvaliti mu u ime svoje i petero djece za ljubavi, koju je iskazao prigodom one teške nesreće 20. juna 1928., kralj je naredio, neka odmah dodje k njemu, uhvatio je za ruke i rekao joj: «Da znate, koliko mi je težak osjećaj za Vašim pokojnim mužem, ja sam u Pavlu izgubio vjernoga prijatelja». Kad mu je rascviljena udovica iskazala svoju duboku zahvalnost na saučešću, kralj je Aleksandar nadodao: «Molim Vas, hoćete li uslišati moju želju: dajte mi dvoje Vaše djece a može i više, da ih školujem.» — Ona je za to ljubezno zahvalila i zamolila kralja da primi sliku njezina pokojnog muža. Kralj je uzeo sliku, zahvalio i rekao: «Učinili ste mi veliko veselje i sačuvat ću sliku za vazda.» Kralj je zaželio da vidi djecu, koju će dati na škole.

Dne 22. jula bila je Ana Radić udova pok. Pavla opet primljena na dvoru. Povela je sobom i djecu maloga Zbiška i seku Nadu. Kralj je bio neobično veseo. Milovao je djecu, pitao je Zbiška što želi da uči i gdje bi najradje išao. Kralj se je sporazumio sa majkom: Zbiško će otići u jedan francuski zavod, dok će mala Nada u čehoslovački zavod «Vesna» u Brnu. Dakako sve o kraljevu trošku. Kralj se je dugo razgovarao sa djecom, preporučio im je, da se u inostranstvu dobro vladaju, da dobro uče i da mu pišu. Udova Radić bila je ganuta do suza.

Indija se buni. — Prošle sedmice je u Indiji došlo do ozbiljne bune protiv engleskih vlasti. Štrajk radnika i sukobi sa engleskom policijom i vojskom imaju ozbiljniji karakter. Engleske su vlasti nastupale vrlo energično protiv radnika. U sukobu izmedju štrajkaša u Majavaramu i željezničke južno-indijske kompanije, policija je ranila oko 50 radnika, a 8 ubila. Postupak je policije izazvao veliko ogorčenje i radnici su navalili na željezničke stanice. U Madrasu su štrajkaši zapalili dvije stanice. Uhapšeno je preko 500 radnika. Štrajkaši su demolirali nekoliko lokomotiva, a na neke su željezničke pruge legli i postavili stabla da spriječe saobraćaj. U Vilupuramu policija je ubila pet radnika, a 22 ranila. Ekspresni vlak izmedju Katipakama i Singaperumala iskočio je iz tračnica i 20 osoba je ranjeno. U cijeloj se Indiji opaža jače gibanje širih masa protiv Engleza.

Željezničari južnih pruga stupili su u štrajk. Na mnogo je mjesta iskidana pruga, a kod Kodaja prouzročena je željeznička nesreća time, što su iz tračnica povadjeni šarafi. Potkralj Indije sir Leslie Wilson je izjavio, da će čekati još samo 14 dana da stanovnici Bardolia plate nove takse, ako se to ne izvrši, da će pribjeći sili i uzeti oštre mjere. U skupštini je on izjavio, da je vlada spremna da energično uredjuje, jer je potrebno da se zna, hoće li se poštivati kraljevska odluka ili odluka jedne neslužbene grupe.

Za vrijeme manifestacija u kojima je učestvovalo 2000 studenata, počinjen je na njegovu ženu atentat kamenjem, dok se vozila u automobilu. Prema naredbi engleskih vlasti policija je povela premetačine kod vodja štrajka, a osim toga je uhapsila dvojicu šefova. Vlada je naredila, da se ukinu noćni vlakovi. U najnovijim sukobima ubijena su tri radnika i 30 je ranjenih od strane engleske policije.

Zborovanje komunističke internacijonale. — Utorak, 17. julija, u Moskvi je otvoren 6. kongres komunističke stranke. Kongresu predsjeda Buharin, a prisustvuje 350 delegata, koji zastupaju 35 država.

Promjene u bugarskom poslanstvu u Beogradu. — Dosadanji bugarski poslanik u Beogradu Vakarelski je odstupio sa svog mjesta. Na njegovo mjesto biti će postavljen Misaikov profesor univerze u Sofiji i oduševljeni borac za bugarsko-jugoslovensko bratstvo.

Što zahtjevaju Koruški Slovenci. — Političko i gospodarsko društvo za Koruške Slovence u Celovcu je zaključilo slijedeće: 1). Koruški Slovenci ustraju u smislu zaključaka manjinskih kongresa u zahtjevanju kulturne autonomije; — 2.) tešku žrtvu narodnog katastra na temelju dobrovoljne prijave primaju samo uz uvjet da većina preda zastupstvu kulturne autonomije sve pravice i dužnosti manjine; 3.) odlučno odklanjaju djelenje slovenske djece na dvije školske oblasti — na pokrajinsku i na onu, koja bi pripadala u djelokrug kulturne autonomije, jer bi nerazmjernoj borbi podlegla manjina; — 4.) zahtjevaju za svoju djecu, koju su roditelji dobrovoljno odredili u slovenskom jeziku, narodan i domoljuban odgoj na temelju slovenskog jezika putem učitelja, koji imaju ljubavi do slovenske djece i do slovenske kulture.

Grčka i Jugoslavija po mišljenju Venizelosa. — Nakon sastava svoje vlade otputio se je grčki min. predsjednik Venizelos u drugi glavni grčki grad Solun, gdje je on vrlo popularan, pa je pri dočeku u Solunu dao važne izjave o vanjskoj politici svoje vlade. On se je načelno izjavio za mirno rješavanje svih prepora sa susjedima te je naglasio, da njegova vlada misli nastaviti pregovore za sklapanje arbitražnog ugovora sa bivšom neprijateljicom Turskom kao i davanje pristupa na Egejsko more Bugarskoj. Osobito je istaknuo, da njegova vlada namjerava ponoviti ranije srdačne odnose sa Jugoslavijom te urediti pitanje jugoslavenske slobodne zone u Solunu ali svakako bez štete za grčki suverenitet. Ove su izjave pobudile veliku senzaciju u okolnim državama. Dojam je ovih izjava bio još povećan govorom Venizelosovim kod otkrivanja spomenika nepoznatom junaku u Kilkisu, kojem je prisustvovao u ime jugoslovenske vlade vojvoda Stepa Stepanović. Tom je prigodom Venizelos spomenuo saradnju srpske i grčke vojske u dva rata i izrazio nadu, da će ta saradnja i u budućnosti tvoriti temeljni kamen sporazumu obiju država. Uslijed ovih neobično jasnih izjava očekuje se neposredno otvaranje jugoslovensko-grčkih pregovora, tim više što Venizelosova vlada traži vanjsko političkih uspjeha i oslona u inozemstvu, da opravda svoju nutarnju politiku.

Veliki sovjetski manevri. — Crvena vojska održaće ove godine velike manevre u blizini poljske i rumunjske granice. Učestvovat će vojni korpusi, koji su utaboreni u pokrajinama Smolensku, Minsku, Kijevu i Odesi. Zadatak manevra bit će odbijanje kombinovanoga napada Poljske i Rumunije. Sovjetska komanda pozvala je vojne atašeje Njemačke i Litve da prisustvuju manevrima.

Čehoslovački manevri u Kotoru. — Praški list «Česko Slovo» piše, da će se koncem augusta u Boki Kotorskoj vršiti vježbe u pucanju s jednom češkom baterijom, koja će doći iz Praga i kojom će zapovjedati čehoslovački oficiri. — Jugoslovenska vlada dati će čehoslovačkoj vojsci na raspolaganje jedan dio kotorskog zaljeva.

Nove jugoslovenske novčanice. — Stavljene su u promet nove novčanice od Din 10. Ove novčanice veličine su bivših novčanica od 5 dinara. Boja im je narančasta, a izradjene su u Francuskoj. Izradba je njihova takova, da ih je nemoguće krivotvoriti.

Primorsko-krajiška oblast povećana. Ovih su dana predani Krk i Kastav primorsko-krajiškoj oblasti, tako da će u budućnosti njihovi oblasni zastupnici dolaziti u oblasnu skupštinu u Karlovac. Prema tome će primorsko-krajiška oblasna skupština imati od sada 65 zastupnika.

Domaće novosti

Smjernice vlade za iseljivanje u inozemstvo. Vlada si je za emigraciju talijanskih državljana u inozemstvo postavila slijedeće smjernice: Dozvoljava se iseljenje u prvom redu intelektualcima, trgovački naobraženim osobama, profesijonistima i tehničarima. Takvi iseljenici podižu ugled države u inozemstvu, a osim toga pospješuju trgovačke veze s domovinom. Dozvoljava se u prvom redu privremeno iseljivanje, koje ne može škoditi normalnom stanju stanovništva i koje s druge strani pomaže stanovitim kategorijama stanovništva, da dodju do boljeg zasluška. Iseljenici se moraju po mogućnosti zaposliti kod talijanskih tvrtka i poduzeća u inozemstvu, jer su na taj način najbolje osigurani njihovi interesi. Dobro je, da se iseljenici mjenjaju, to jest, da na mjesto starih slabih u gospodarskom i mlakih u političkom pogledu, dodju svježi elementi iz domovine, koji su gospodarski i politički jaki. Vlada namjerava što više snizìti broj iseljenika, koji su po zanimanju poljodjelci.

Nove zadaće škole. — On. Mussolini je dne 26. julija primio novoga ministra prosvjete on. Belluzza s kojim je razgovarao o nekim važnim školskim pitanjima. Zaključeno je, da se Gentilijeva reforma sa svom strogošću i temeljito provadja. Omladina u školama ima se odgajati sasma u fašističkom duhu. Nije dosta da se pofašisti program ili naučna osnova škole, nego se mora i učiteljstvo strogo izabirati. U fašističkoj školi moći će podučavati samo učitelj, koji je dobar fašista.

Za zubotehničare na Rijeci. Službeni list «Gazzetta Ufficiale» objavljuje kr. dekret, koji glasi: Dentisti, koji su imali dozvolu za vršenje odontoiatrije od budimpeštanske vlade, ili pak od privremene riječke vlade, prije aneksi-

Širite „Istarsku Riječ!“

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Budući da je Tompson otišao nekuda, da potraži oružje, što ga je Forb sakrio, Dora i Barizon ostaše na brodu sami. Da se oslobodi mladoga časnika, poslao je bio Forb na nj onu strašnu zmijurinu, koja bi ga zadavila, da nije Dora na vrijeme izišla i samokresom rasmrskala glavu onoj nemani. Iza toga dogadjaja zametnuo se medju Dorom i Barizom razgovor, koji se završio njenom izjavom, da ona vjeruje u njegovu nevinost i da ga smatra svojim mužem).

(Nastavak.)

Na starinskoj, španjolskoj galiji.

Unatoč velikim uzbudjenostima prošle noći Barizon se je već sjutradan u zoru ispeo na palubu i pomnjivo povlačio oči po horizontu, ne bi li gdje ugledao Tompsona, Joša i ženu mu.

Mladi je časnik bio uvjeren, da je onu zmijurinu poslao na nj Forb, kaošto je to bio već učinio i u nekim drugim slučajevima, osobito onda, kad se radilo, da se pošalje na drugi svijet jedan od muževa nesretne Galeševe žene. Tek mu bijaše začudo, što onaj delija nije malo iz bliza upravljao onu borbu, koja je ovako ostala bez uspjeha.

Nigdje ni žive duše. Uzalud je pretraživao okom sve i najskrovitije kutiće obzorja — nijedan se ljudski lik ne ertaše medju onim natlačenim trupinama, što su se sterale svuda uokolo. — Uzdahnuvši nekako tjeskobno vrati se na mjesto, gdje se noćas odigrao onaj strašni prizor.

Na kraju vrlo nagnute, do polovice silnim algama obrasle palube ležalo je zmijino tijelo kao ukrućeno u svojoj nepomičnosti. A mrtva — ona je nenam izgledala strašna, i Barizona podidje srh na pomisao, što bi od njega bilo, da je onaj dio ograde broda popustio i da bi u Dore bilo samo nešto malo manje hrabrosti.

Da uštedi djevojci pogled na onolik gad, pokri časnik zmiju s nekoliko dasaka, a potom se vrati na mjesto, odakle je mogao da nastavi svoja opažanja.

Napokon ugleda u daljini malu hrpu ljudi, što su se bližali «Floridi». Naskoro prepozna medju njima Tompsona, pa svećenika, časnoga Vilota, tetku Jošu i muža joj. Svaki je muškarac nosio po nekoliko pušaka. Breme tetke Joše činilo se nešto lakše, ali Barizon nije mogao iz one daljine, da razabere, što ona nosi. Dora, koja je već bila obavještena o svemu, dovuče se, što je brže mogla na palubu, da i ona sa svoje strane izrazi dobrodošlicu novim gostima «Floride». Sva svježa u licu i nasmijana, vedra, ponosita čela, očima, što su se divno iskrile, nije ona nimalo podsjećala na djevojku smalaksalu i očajnu, koja je uza sve to još juče umjela da hrabro i odvažno prkosi kapetanu Forbu.

U nekoliko riječi objasni Tompson Barizonu, što je sve izvršio minule noći. Pošto je obišao «selo», sakrio se u nekakav kut, baš nasuprot «Floridi», gdje je nekoliko sati vrebao na zgodan čas. Potom se došulja do palube, a zatim do kabine tete Joše, koja ga je povela u skladište oružja i municije. Pokupivši oružja, što je više mogao, uputi se u posebno Forbovo skladište, prevali unutra i uze jednu busulu sekstant i kronometar. Eto, to su stvari, što ih je nosila teta Joša.

Mislim, zaključi Tompson svoje pričanje, da što prije odemo odavle, to bolje po nas. Vidio sam jednu mašinsku pušku, što ju je Galeš namjestio protiv našeg broda. Nema sumnje: oni se spremaju na navalu.

Tome sam se od prilike nadao i ja, reče Barizon. Odmah poslije doručka ostavit ćemo «Floridu» i dati se na put.

Za stolom objasni im Barizon svoju osnovu:

Izmedju nas nema nikoga, koji bi se rad bio, nije li tako? Budemo li se mogli izvući bez uporabe oružja, to bolje. Iz raznih obavijesti, što sam ih pokupio, izlazi, da je Forb učinio neporabljivima sve brodove do pedeset milja na zapad. Trebat će dakle da prevalimo ovu daljinu, hoćemo li da se dočepamo broda, kojim ćemo moći da se probijemo na otvoreno more. A sad čujte, što ja predlažem: mi ćemo odmah da krenemo, ali umjesto prema sjeveru, gdje će nas Forb zacijelo htjeti da traži, udarit ćemo na istok, prema samom središtu zbijenih trupina. Na taj ćemo način obići «selo», zatim ćemo najednom okrenuti prema jugu, čime ćemo Forba nesumnjivo zavesti u bludnju i zamesti svoj trag. Ajde, dakle, da se spremimo. Bez busole ja se ne bih bio tako lako odlučio na ovaj put, ali s onom, što nam je donijeste, možemo i to da pokušamo, pa što Bog da! Svakako trebat će, da sa sobom ponesemo hrane i vode.

Četvrt sata zatim ova se mala četa konačno oprostila s «Floridom» i krenula već prije odredjenim pravcem.

Kad je Barizon vidio, da su njegovi drugovi prevalili dobar komad puta, a da se pri tom nisu namjerili ni na Forba ni na ijednog njegovog ortaka, osjeti u sebi veliku olakšicu. Vrlo mu je milo bilo, što se njima pridružio i svećenik Velot a teta Joša z mužem, koji su se oboje prema brodolomcima ponijeli više nego li prijateljski i to već od prvog časa, otkad se njima susretoše. I mala četa nastavi svoj put.

Ali mladi se je častnik varao misleći da nije niko zapazio njihov odlazak. Vidio je njih čovjek jedan, što više, on ih je već duže vremena držao na oku sakriven na palubi neke stare podrtine. Pa kad je dobro zapamtio pravac, kojim je mala četa udarila, vrati se što je brže mogao u «selo», da kapetanu saopći, što je sve vidio.

(Slijedi.)

..oji vrše ili su vršili svoj zanat na ..., ili na priključenom teritoriju, ... pravo, da ga vrše u bilokojem ...u kraljevine, ako su ili ako posta... talijanski državljani.

...ovi tršćanski viceprefekt. Na ... bivšega tršćanskog viceprefek... comm. Zanconata, koji je imenovan ...ektom u Trapani, imenovan je bio ...vno comm. Artur Venditelli. Novi ...eprefekt stigao je u Trst i preuzeo svoju službu 26. julija.

Žito se iz države ne smije izvažati. Prema naredjenju ministarstva za ...odno gospodarstvo ne smije se do ... junija 1929. iz države izvažati ni... ...kva količina žita. Oblasti mogu u ...imnim slučajevima dozvoliti, da se ...anovita količina ranoga žita izveze u ... države gdje žito kasnije dozrijeva. ...vota, koja se tim izvozom unovči, ima ... upotrebiti za pokriće kasnijeg uvo... žita.

Za obitelji s mnogo djece. Dne 23. ...julija raspravljao je ministarski savjet o poreznim polakšicama, što se imaju dati onim obiteljima, koje imaju mnogo djece. O tim smo polakšicama već pisali. Ministarski je savjet ...odobrio nacrt za zakonski dekret u tom ...ogledu. Taj će zakonski dekret vrijediti od 1. julija 1928. dalje.

Uvadjanje talijanskog prava u našim krajevima. — Na posljednjem za...danju ministarskog savjeta je izme... ostaloga zaključeno, da se na naše ...jeve protegnu talijanski civilni za...nik, zakonik o civilnoj proceduri te ...govački zakonik i svi pravilnici, koji ... s tim zakonicima u vezi. Do sada ... u Juljskoj Krajini i Tridentinskoj ...eciji vrijedili djelomično austrijski ...konici. Novi talijanski zakonici vrijediti će u našim krajevima od 1. ja...ra 1929.

Nove poštanske marke. — Službeni ... «Gazzetta Ufficiale» objavljuje kr. ... o izdavanju spomen-maraka fa...ške milicije. Cijena tih maraka bi...: 10, 20, 30, 50 cent., 1.25, 2, 5 lira. ...diti će do 31. decembra 1928.

Obavezno osiguranje protiv tuberkuloze. — Kr. dekret-zakon od 27. okto... 1927. br. 2055., kojim je uvedeno ... no osiguranje protiv tuberkulo... ...pio je na snagu 1. julija ove go... Prema tome dekretu moraju se ...sigurati protiv tuberkuloze svi oni, ...i su osigurani od nezgoda i starosti. ...dnici s dnevnicom od 8 lira plaćaju ...ne osigurnine 50 cent. na sedmicu. ... zasluže više od 8 lira na dan, onda ...aju 1 liru na sedmicu za osigura... Nadničari u poljodjelstvu plaćaju ... cent. na dan ili 50 cent. na sedmicu. ...vicu toga plaća poslodavac a po... ...u radnik. Pravicu na pogodnosti ...uranja ima radnik iza kako plaća ... doprinos 6 mjeseci.

Svećenstvo i vjerski pouk u školama ...žnog Tirola. — Pred nekoliko su da... svećenici Njemci iz tridentinske bi...upije poslali Papi jednu spomenicu, ... kojoj razlažu pitanje vjerske podu... u materinskom jeziku. U njemač... ...m djelu biskupije ima 171 župa sa ...0.325 stanovnika od kojih je 144.238 ...emaca. Od djece, koja polaze školu ... samo 12 posto Talijana. Njemač... svećenici mole Papu neka bi poslao ... Tirol jednog svog zastupnika, koji ... imao proučiti vjerske prilike na te...oriju, gdje živi njemačka narodna ...njina, i koji bi o tome Papu izvje...o.

Jedna nova industrija u Puli. U ... ...li je pred nekoliko dana otvorena ...na nova industrija. U Via Petrarca ...ela je naime da radi tvornica svih ... kutija (škatulja), predmeta koji ... kartonaži izradjuju, papirnatih ...ica itd.

Vojne vježbe. Iz Pule su pred ne...liko dana otišli malone svi vojnici. ...ba je vojnih vježbi. Infanterija ima ...žbe na Krasu, a artiljerija oko Učke. ...taljon «San Marco» otišao je na vje... u Speziju.

Novi list «Naša Sloga». Od 28. ju... počeo je na Sušaku izlaziti jedan ...vi dnevni list pod imenom «Naša ...oga». Taj će novi list biti informa...nog značaja, a zastupati će interese ... potrebe primorsko-krajiške oblasti. ... političkom pravcu zastupat će poli... ... Seljačko-demokratske koalicije. ...ednici «Naše Sloge» jesu gg. Milan ...nić i Ivo Brkić.

Četvrta riječka izložba. Dne 11. ...gusta biti će na Rijeci u prisustvu ...nca od Udine svečano otvorena če... ...ta riječka izložba (Fiera di Fiume). ... otvorenje se vrše velike pripreme. ...ložba će biti otvorena do 27. augusta.

Skupoća limuna. — Ove godine bila je ljetina limuna vrlo slaba. S druge pak strane ... ali velike vrućine bila je potražnja ... velika. Radi toga su i cijene limun... vrlo visoke. Kod nas su došli lim... ... 60 centezima komad. U Rimu je ... po kilogramu 4.70. Engleska tre... mnogo talijanskih limuna. Tamo je ... cijena po 2 lire po komadu.

«Izgubljeni». ... nas je već izvan svake sumnje, da ... romanom, što ga donosimo u podl... ... pogodili ži... cu. Naši ga vrlo rado ... i nestrpivo očekuju njegove nas... ... Sad su se, evo brodolomci do... ... nekih sprava, što ih na brodovim... ... i već su se uputili pravcem, ... ga je odabrao onaj mladi časnik. Hoć... na... ići na brod, kojim će moći da se probiju na otvoreno more? Što će bi... ako takav brod ne nadju? Pa ako se ... na...ujere na kopu od manje oštećeni... la...dja, hoće li ona moći, da prestriže one silne alge, one morske biljke, što su se u onom nesretnom moru splete u debelu i tvrdu naslagu? Da ih sreća nanese na kakav Krasin, koji bi one tvrde naslage umio da zgazi onako, kaošto je nedavno njegov imenjak zgazio i led na sjevernom moru ... još bi nekako išlo, ali u sargaškom moru nema ledolomaca. Šta će ledolomac u tropskom, toplom moru! Njegovo je carstvo na sjeveru, dalekom i ledenom.

Pa ima i drugih pitanja, što muče naše vrijedne čitatelje. Što će sada Forb, kada dozna za njihov bijeg? Pa i ako se sve lijepo svrši, što će biti s Barizonom? Hoće li ga Tompson pustiti iz svojih ruku? Pa iako ga pusti, kako će Barizon moći da se opravda, da nije ubio onu ženu itd.?

Silno zamršena pitanja! I tu nema drugo nego strpivo čekati i pomnjivo čitati nastavak za nastavkom.

DOPISI

IZ RIJEKE

Jedno pitanje, što se – mislim – ne tiče ni vas ni mene. – Kako se jedan naš pametan Rukavčan dao nasamariti od jednega šarlatana. – One tri

Ona razmirica izmedju najvišeg športskog direktorija i naše «Fiumane» traje još uvijek. Naši futbalisti htjeli bi svakako da budu uključeni u nacionalni kampionat, ili kako se već to zove, ali kako se čini, na drugoj strani nema baš prave volje, da se toj želji udovolji. Oni koji bi htjeli, da se ta stvar svrši časno po riječku «Fiumanu», ističu, da su naši nogometaši potukli već pola svijeta, što je donekle i istina, a s druge strane natucaju, da će, ostanu li Riječani i u ovoj stvari kratkih rukava, uživati treći — to će reći oni Slaveni preko granice.

Po kroničarskoj dužnosti ja sam razgovarao s nekima s prijeka i pitao sam ih, dali bi se oni zaista veselili, kad bi se ona športaška razmirica tako svršila, da bi ...ša «Fiumana» ostala izvan kampionata? ...oni su meni rekli, da su gotovi zaprise...nuti se pred raspelom i pred gorućim svijećama da im je ama baš apsolutno ...jedno hoće li «Fiumana» ući u kampionat ili ne će, to više, što oni sasvim ništa ne znaju ni o kampionatu ni o «Fiumani». – Pitajte, rekli su mi oni, koga iz Lića, iz Lokava ili Mrkoplja, da vam objasni, što je to nacionalni kampionat ili «Fiumana» pa da vidite, kako će vas široko pogledati. Nemaju oni ni pojma o tim stvarima.

Moglo bi se reći, da su oni s prijeka ipak «fibie», i da bi u toj stvari mogli jedno da misle, a drugo da govore. Ni taj vrag ne spava, premda ja sve nekako dolazim u napast, da im malo i povjerujem, jer pravo reći, i mi ovdje na Rijeci ne dajemo stvari onu strahovitu važnost što je oni bolje upućeni daju. Mi smo već u našem vijeku dobili toliko puta nogom u razne delikatne i nedelikatne dijelove našega tijela, da već ne znamo ni broja svih onih «golova», što su nam se već do sada zatukli u dušu, ali to, dakako, ne znači, da ne bismo i mi radi vidjeli našu «Fiumanu» ondje, gdje joj je pravo mjesto.

A sada nešto drugo. Vi svi znate, koliko se riječka «Vedetta» i ja trudimo, da ovaj naš lakovjerni svijet podučimo, da ne nasjeda kojekakvim šarlatanima — pa sve uzalud. Ne će dikla nego kako navikla, a tako i naš čovjek: govori mu, uči ga, puti, sve utaman: kao da bob o zid bacaš. Prvi šarlatan, na koga se namjeri, on će s njime mile lale, otvorit će mu srce i mošnju, pa kad vidi, da je prevaren, onda će pak da kriješti iza svega glasa: Vajme! prevario me!

— Pravo ti budi, kad ne ćeš da slušaš!

Ovo što hoću da vam pričam, dogodilo se nekom Marku J. iz Rukavca. Ne ću da mu kažem čitavo ime, jer mi ga je muka, iako ga lično ne poznam. Evo dakle, što je na stvari: Jedan od ovih dana prikaza mu se nekakav čovjek, što ga prije nije nikada vidio niti je kada što o njemu čuo. I ćićići i ćaćaća — došljak mu se pred...

...o nekakav bogati trgovac vinom: ...ijanto di vino».

...ate li vina na prodaju? — upita ...i.

...m, šior, i baš dobrega. Ćete malo ... — upita Marko ne sluteći ništa ...kvo zlo ćete da naš čovjek sluti, ...on uvijek spreman, da više povje... najvećemu tudjinskom raspikući, ...vome rodjenome bratu?

...nac odgovori:

... vam pravo kažem, ja sam na ta... ne bih mogao piti, nego ako imate ...za na zub, dobro će mi doći, a u... ...moći ću da ocijenim i vaše vino.

...o, dobar kao i svi Markoti ovoga ... pozove svoju ženu, pa joj reče:

...ipravi gospodinu par jaj, a ja grem ... va konobu po kap vina.

...a gotova, i koliko ju je žena do... ...na stó, utoliko ju je i nestalo u ...onoga «komercijanta di vino». Uto ...o i vino, naš Marko natoči, a drugi ... sebe, kao u jamu.

...bro vino, baš izvrsno! Ajde, da se ...mo!

...godili se i sastavili nekakvu po... ...li bez i jedne pare — kapare.

... ima još ovuda vina? — upita «ko...ante», dobrahno okrijepljen.

...a ima šior, pul ovega i pul onega, ...oš, ale ljude te komać zapolne doma ...raj ne ćete moć s njimi govorit.

... ali gdje ću da objedujem? —

...ragi vi, i ća budemo imali mi, imat ... vi, — odgovori naš predobri Mar...

...«komercijante» osta u onoj čestitoj ... objedu, nabi se kao vučina i napi ...ada, pa kako je vani bilo vruće, ... Marka da ga pusti malo trenuti — ... noć da je vrlo rdjavo prospavao. ... Marko kao Marko složio svoje lice ...ačno-djevičanski posmijeh i kazao: ...šior, tu va toj kamarice leži moj ... Malo je trudan, aš je noćas bil na ... Pite morda kraj njega legli, po...je fanj široka, za dve peršoni i pol.

I «komercijante de vini» uvali se u po...lo kraj Markova nećaka i za čas za...pi ... zaklan. «Vedetta» dodaje, da šteta, ...to ... ono kraj njega bila kakova ne...uta. Ja ne idem tako daleko, ali moram reći, da me već ni to ne bi začudilo to ...iše, što jedan okretan šarlatan može u nas dobiti sve što hoće. Promislite samo, što bi bilo, da je ono zaista bila kakva ...eputa!..

Marko ode za poslom, a «komercijante», kad se probudi, reče onom nećaku:

– Čujete, mladiću! Ja vidim tamo jedan «bicikal»: biste li mi ga posudili i pustili da se povezem do Rijeke? Moram govoriti s trgovcem vina Kuratolom, i čim svršim posao, vratit ću se ovamo, da učinim još i neke druge pogodbe.

Nećak, kao pravi Markov nećak, odgovori, neka se slobodno posluži. I «komercijante» se brzo posluži, uzjaha na bicikal, odjuri prema Rijeci i više se ne vrati. I tako se «komercijante» gostio cijeli dan ba lava i još je kao popudbinu ponio sobom bicikal vrijedan oko 500 lira. O moj dobri Marko!

One tri:

– Čujete Pepin, zaustavila je danas neka gospodja jednoga moga mladoga su...eda. Ča je istina, da je vasa zenidba sla ... monte?»

Pepin odgovori:

– Znate ča vam je, gospa Delina. Otac od moje mlade zgubil je va banke sve, do zadnjega solda, pak da mu va toj nesreće barem ča to ostane, pustil sam mu hćer...

Ona druga: Mićelin i ja išli smo juče do ...škarije. Pred nečijim dućanom sjedio je nečiji pas i sve nas nekako milo gledao. Mićelin me upita:

– Ča mislite, Rokac, zač nas on pas ...ko milo gleda?

– Zacijelo bi htio, da mu izvadimo ...ajicu. Zar ne vidite, kako drži glavu? Kao da nas moli: znamite mi ovu vrazju ...zarijolu, pak ću vam zalajat tako milo ...rdačno, kako još nisam nikada.

– Bi još ki...

Ona posljednja:

Danas sam imao s Ninettom dug razgovor. Pošto sam joj na najfiniji i najdelikatniji način kazao, da su ove ultramo...ne prekratke suknje prava svinjarija, ...ledao sam:

– Pak to vam mora i vraški da smeta. ... sjedite morate neprestano, da na ko...na vučete suknjicu, da sakrijete ako se ... što sakriti može.

A Ninetta meni:

– Ma ste trubast! Vi mislite, da mi po...emo na kolena kraji od brhan zato, da ... sakrijemo! To mi delamo za ćoravi ...di, kako ste vi i za svi oni, ki gledaju ... zna kamo drugamo namesto tamo... Ste ... razumel?

– A sam, sam, da bi tako ne!

Rokac.

IZ VEPRINCA
Jedna lijepa slava.

Naš stari korenika, g. Ivan Blagar, po...ati ovdješnji gostioničar, imao je ne...vno jednu vrlo lijepu slavu. U krugu ...oje najbliže rodbine i prijatelja on je ...slavio svoj 70. rodjendan i 25. godišnji... upravljanja naše posujilnice.

...večar je bio dugogodišnji općinski za...pnik i savjetnik i kao takav je neumor... radio za boljak svojih suopćinara.

...ato su naše iskrene želje, da ga Bog ...ivi još dugi niz godina na zadovolj... ... njegove obitelji i svih nas.

Iz tribunala

Tršćanski tribunal osudjuje mladiće, koji su bili optuženi za protunacijonalnu manifestaciju kod Škocijanske jame.

Dne 13. maja ove godine bila je svečano otvorena za posjet publike glasovita Škocjanska jama u blizini Divače. Toga je dana Škocijansku jamu posjetilo vrlo mnogo naroda iz svih krajeva, a najviše je bilo gostiju iz Trsta. Izmedju ostalih izletnika došli su tamo i 4 slovenska študenta, koji študiraju na tršćanskoj trgovačkoj univerzi. — I oni su, kao ljubitelji prirodnih ljepota, pregledali lijepu podzemnu špilju, a pri tom su naišli na nekoje svoje znance. Na povratku su se oni s tim znancima svratili u gostionu Gombač u malom mjestancu Motovunu nedaleko Škocijanske jame. Tamo su se zaustavili nešto duže vremena pili su i pjevali. Kad su se uputili iz gostione, da idu na vlak, dogodilo se je, da je neko otrgao državnu zastavu, koja je visjela pred vratima gostione. Seoski čuvar je bio o tom dogodjaju obavješten, pa je odmah došao na lice mjesta. Baš u to se je pred gostionom nalazio jedan izmedju študenata, Gvidon Vesel. Čuvar je posumnjao, da je Vesel skinuo zastavu, pa ga je odmah uhapsio i predao karabinjerima. To se je dogodilo oko 11 sati uvečer. Još su iste noći karabinjeri iz Divače izvršili više drugih aretacija. — Drugi dan pak, dne 14. maja, bili su na univerzi u Trstu aretirana ostala tri študenta, koja su s Veselom bila u Škocjanu.

Vlasti su zatim provele istragu, te su predale sudu devet mladića. Optuženi su, da su 13. maja o. g. u gostioni Gombač u Motovunu vrijedjali Njeg. Vel. Kralja i Njeg. Eks. Mussolinija, da su obesčastili državnu zastavu, da su pjevali i da su držali govore u protunacijonalnom iredentističkom duhu. Optuženi su slijedeći: Gvidon Vesel, študent, iz Sežane; Ljubomir Čargo, študent, iz Kanala; Ferdinand Kenda, študent, iz Komna; Milan Čok, študent, iz Lonjera; Silvestar Grgič, učitelj, iz Bazovice; Anton Čač, činovnik, iz Lonjera; te seljaci Cvetko Čergonja iz Herpelja, Franc i Alojz Cerkvenik iz Brešca kod Divače.

Svi spomenuti su već od 14. maja u tršćanskom zatvoru, a dne 23. julija oni su dovedeni pred tribunal, da im se sudi. Proces je trajao tri dana.

Prvoga dana je predsjednik sudbenog dvora pročitao optužbu i zapisnik istražnog sudca. Karabinjeri kažu u optužbi, da su se optuženi iz Škocjanske jame svra... u Gombačevu gostionu. S optuženima da je bio i jedan študent iz Ljubljane, koji je kasnije nestao i kojemu se nezna imena. Mladići da su ispraznili mnogo boca vina, a zatim počeše govoriti o politici i pjevati slovenske pjesme izrazitog iredentističkog značaja. U neko je doba jedan iz društva, koji je kasnije identificiran kao učitelj Grgić, zapjevao ispod glasa pjesmu: «Buči buči morje Adrijansko, negda bilo si slovansko...» Iza toga da je u oduševljenju govorio i nazdravio Jugoslaviji. Osim toga, da je Grgić govorio u političkom duhu i da je rekao kako nije daleko čas slobode za Slovene pod Italijom. Iza njegovog govora da su svi zapjevali jednu pjesmu, kojom se je vrijedjalo on. Mussolinija i Njeg. Vel. Kralja. Kad je svršena ta pjesma, onda da je ustao onaj misteriozni študent iz Ljubljane, pa da je održao jedan govor o slobodi i da je nazdravio Jugoslaviji. Poslije toga da je Vesel održao jedan oduševljeni govor. Time je društvo završilo, diglo se je i izišlo, ali, kaže optužba, na izlazu su mladići otrgali zastavu, koja je visjela pred gostionom i pobjegoše. Seoski čuvar Josip Cerkvenik potrča za njima i uhvati Gvidona Vesela. U kasarni je Vesel izjavio, da o zastavi apsolutno ništa nezna. Poslije Veselove aretacije aretirani su svi drugi, koji su s njime u društvu bili.

Iza kako je predsjednik pročitao optužbu, počeo je da ispituje optužene i to najprije študenta Vesela. On je ispričao kako je išao s drugovima u Škocjan i kako su se svratili u gostionu, gdje su nešto pili i pjevali neke narodne pjesme. Kaže, da nisu vrijedjali kralja i načelnika vlade, da nisu pjevali niti govorili u protunacijonalnom duhu i da nisu obesčastili državnu zastavu.

Predsjednik suda mu kaže, da je pred karabinjerima drugačije govorio. — Optuženi Vesel kaže da su mu za vrijeme saslušavanja karabinjeri rekli, da mu je otac poludio i da mu je majka na smrtnoj postelji, od velike žalosti zbog njegove aretacije. To je njega potreslo tako, da nije više bio sposoban trijezno suditi, pa je tvrdio sve ono što su od njega tražili, a tako je nesvjesno i zapisnik potpisao. Istom poslije je doznao, da vijest o bolesti njegovih roditelja ne odgovara istini.

Jednako kao Vesel izjavljuju o dogodjaju i svi drugi optuženici, da nisu pjevali niti govorili u protunacijonalnom duhu, a niti su obesčastili zastavu.

Iza optuženih predsjednik ispituje svjedoka, koji govori u prilog optužbe, nekog Milka Gombača iz Motovuna. On je bratučed optuženog učitelja Grgića. Govori pomoću tumača, jer nezna talijanski. Upisan je u fašjo i u miliciju. — On je one nedjelje bio u gostioni, pa kaže, da je bilo sve onako, kako optužba govori. Zatim je bio ispitan seoski čuvar Josip Cerkvenik,

koji kaže, da je bio obavješten o trganju zastave, da je došao pred gostionu, da je tamo našao Vesela te ga aretirao, ali ne zna ko je strgao zastavu. — Ispitana je još konobarica Pavlina Premrù. Zatim je saslušan karabinjerski tenente iz Sežane i cav. Locastro sa kvesture u Trstu, koji su vodili istragu i odredili aretacije.

Drugi dan rasprave bili su ispitani obrambeni svjedoci. Najprvi se je javio za riječ branitelj odvjetnik Zennaro, koji navadja neka protuslovlja, u koja je zapao svjedok Milko Gombač. Zatim govori svjedok Ivan Benčič u prilog optuženih, isto tako izjavili su se u prilog Karel i Franc Rezinović iz Herpelja. Svjedok Josip Gombač, bivši seoski župan i vlasnik gostione, u kojoj se je sve dogadjalo, govori u prilog optuženih, te protiv svjedoka Milka Gombača, koji da je i njega jedanput krivo optužio, jer se lako izmišlja, a zao je. Za njim govori Albin Štrekelj, umirovljeni učitelj, koji kaže, da bi o Milku Gombaču imao koješta da kaže, jer ga pozna od mladih dana. On je razmazano dijete, a ne voli rada i nije pri zdravoj pameti.

Odvjetnik Zennaro upozoruje sudce, da je Gombač još jedanput krivo optužio jednu ženu, koja je bila riješena, jer nije bilo dokaza.

Treći dan, u četvrtak, rasprava je otvorena govorom državnog odvjetnika cav. Gargana, koji govori po prilici ovako:

«Riješavati ćemo slučaj s dušom dobrih sudaca, a istovremeno i s srcem dobrih Talijana. Mogao bih rabiti i oštar ton i zle izraze. Toga ne ću učiniti. Ne ću zaboraviti, da su medju optuženima študenti, ali opet ne ću zaboraviti niti besramnih manifestacija». Daljo kaže: «Naslanjat ću se na zakon, samo na zakon.»

Državni odvjetnik nadalje tvrdi, da je manifestacija bila organizirana i pripravljena. U gostioni da je bio sastanak u čast onom študentu iz Ljubljane. — Drž. odvjetnik kaže: «Ovaj proces se ne temelji na svjedočenju policijskih agenata ili fašista. Ne! Vaši tužitelji su Vaša braća, Slovenci, talijanski državljani. Vi ćete ih nazvati prodancima — to je vaša stvar. Ti ljudi vas tuže, jer se, kao milicijoneri, nisu htjeli ogriješiti o svoju dužnost.»

Daljo kaže državni odvjetnik: «Ja priznajem, da se Gombaču ne bi moglo vjerovati, kad ne bi bilo i drugih dokaza, koji govore protiv vas. Stvar je potpuno jasna: Učitelj Grgić, čovjek, koji živi od plaće, koju mu daje previše širokogrudna vlada, dao je pobudu, bio je vodja društva, koje se je sakupilo, da priredi protutalijansku manifestaciju. A takodjer i krivica drugih optuženika čini mi se u dovoljnoj mjeri dokazana. *Zato predlažem: za Grgića 2 godine i 10 mjeseci zatvora*, te 2500 lira globe i jednu godinu policijskog nadzora; za ostale po 1 godinu i 5 mjeseci zatvora, te 650 lira globe.»

Iza državnog odvjetnika dobiva riječ branitelj odvjetnik Zennaro. On je govorio 2 sata. On je u glavnom razlagao slijedeće:

Sva optužba se oslanja u glavnom na izjavama, koje je dao svjedok Milko Gombač, bratučed optuženog učitelja Grgiča. Drugih svjedoka ili dokaza, koji bi govorili protiv optuženima — nema. Naprotiv — drugi svjedoci dapače isključuju da bi optuženi bili vredjali kralja i predsjednika vlade riječima ili pjesmom. Treba vidjeti da li izjave Milka Gombača odgovaraju istini. U prvom redu: Ko je Milko Gombač? Dostojni svjedoci, kao što je bivši župan Gombač i učitelj Štrekelj, kojima se mora vjerovati, kažu, da Milko Gombač nije normalan čovjek i da nije previše vrijedan. Već par puta je tužio oblastima ljude bez razloga i bez dokaza. Zato se Milku Gombaču ne smije vjerovati.

Branitelj u daljnjem svom govoru na tanko razlaže figuru Milka Gombača i njegove izjave, u kojima ima više protuslovlja. Njemu se ne smije vjerovati. O tome mogu da uvjere i ličnosti optuženih. Optuženi su študenti i jedan učitelj je medju njima, pa ti ljudi ne bi sigurno učinili nešto slična u jednoj gostioni, na javnom, gdje je bilo toliko ljudi, koje oni ne poznaju. Oni sigurno ne bi bili toliko neoprezni, da bi učinili ono, za što ih se optužuje. Oni su sigurno toliko inteligenti, da znadu, da bi jednom sličnom manifestacijom uništili sebe i svoje obitelji. Branitelj govori i dalje u tom smislu te brani jednog po jednog optuženog, a onda zahtjeva, da se optuženi riješe bez kazne.

Iza dužeg savjetovanja sudaca predsjednik tribunala čita u 2 sata i 20 minuta popodne osudu, kojom su osudjeni:

Študenti Vesel, Čargo i Čok, te činovnik Čač svaki na 1 godinu i 5 mjeseci zatvora, te na 1300 lira globe; seljak Franc Cerkvenik na 1 godinu, 2 mjeseca i 5 dana zatvora te na 1000 lira globe; seljak Alojz Cerkvenik na 1 godinu 2 mjeseca i 2 dana zatvora; učitelj Grgić na 1 godinu i 11 mjeseci zatvora te na 1400 lira globe; Cvetko Čergonja na 11 mjeseci i 23 dana zatvora, te na 882 lire globe. — Ferdinand Kenda, študent, riješen je bez svake kazne, jer ga nisu teretili dokazi. Pušten je na slobodu.

Branitelj osudjenih je izjavio, da će protiv osude uložiti priziv na prizivni sud.

Širite „Istarsku Riječ!“

Razno

Spaseni članovi polarne ekspedicije prispjeli u Italiju. — Utorak, dne 31. julija, stigli su sa dalekog sjevera, vlakom preko Njemačke u Italiju slavni članovi Nobilove polarne ekspedicije, koje je spasio «Krasin». Došli su: Nobile, Zappi, Viglieri (koji je proslijedio za Genovu), Troiani, Cecioni i Biaggi. Kapetan Mariano je morao ostati u jednoj bolnici, jer mu je odrezana jedna noga, pa je bio preslab za daleki put. Došli su preko Brenera brzim vozom, kojemu je bio pripojen jedan posebni spavaći vagon poslan za njih iz Italije. Već su na granici članovi ekspedicije bili vrlo srdačno i svečano dočekani od mase naroda te zastupnika vlasti civilnih i vojničkih. Po svim štacijama i većim i manjim sve do Rima Nobile i njegovi drugovi doživljavali su neopisivo slavlje od velikih masa naroda, koji je oduševljeno klicao i sipao cvijećem junake Sjevera. U Rimu je doček bio neizrecivo veličanstven i dirljiv. Na stanici se je sabralo preko 100 hiljada ljudi. Na peronu su čekali najviši zastupnici vlade, vojske, vlasti, te familije članova ekspedicije. Vlak je došao poslije 11 sati u večer. Kad su se na stanici pokazali Nobile i njegovi drugovi zrak se je prolamao od gromkih pozdrava. A onda su slijedila grljenja i ljubljenja. To je sve diralo do suza. Veselje je bilo pomješano s jednom razumljivom žalošću za onima, koji su još na sjeveru i za koje se ne zna da li su živi ili mrtvi. Ima tamo još jedna grupa onih, koji možda u mukama čekaju spas. Kroz veliku masu, koju niko nije mogao obustaviti i srediti u oduševljenju, junaci su automobilima teškom mukom probili prolaz do svojih domova, gdje su u dragom krugu svojih našli napokon počinak i mir.

Behounek stigao u Prag. — Dr. Behounek, koji je s Nobilom nastradao i kojega je spasio Čuhnovski, otišao je sa sjevera preko Berlina u Prag. Putovao je u društvu svoje sestre i zaručnice. U Pragu je bio na najsvečaniji i najsrdačniji način primljen. Dočekan je od najviših zastupnika vlasti i od bezbrojne mase naroda, koji je mladom naučenjaku oduševljeno klicao sipajući ga cvijećem.

«Krasin» spasio njemački parobrod. — Ruski ledolomac «Krasin» na svom putu u luku Stalanger, gdje je imao poduzeti potrebne popravke, dobio je pozive u pomoć od njemačkog luksusnog parobroda «Mont Cervantes», koji je bio u opasnosti, da se potopi. Na parobrodu se nalazi 1500 osoba. Jugozapadno od Swallbarda našao je «Krasin» «Mont Cervantes», pa su njegovi ronioci pretražili truplo broda i ustanovili, da šteta nije tako velika, a da brod nakon najnužnijih popravaka ne bi mogao nastaviti put. Dok su se popravci izvršili, ostao je «Krasin» uz nastradali parobrod.

Izmišljene uvredljive vijesti o Marianu i Zappiju. — Mariano i Zappi su ona dva talijanska oficira, koji su se po katastrofi «Italie» bili uputili sa švedskim naučenjakom pokojnim Malmgreenom da traže izlaza iz teškog položaja. Malmgreen je ranjen išao na put. Smalaksao je i umro na putu. Njegovi drugovi su nastavili put, dok se nisu našli na jednoj ledenoj ploči koju je more nosilo. U tom ih je položaju poslije 13 dana našao «Krasin». Sada su nekoji njemački, ruski, norveški i francuski listovi počeli na veliko pisati vrlo uvredljive stvari za Mariania i Zappija. Te novine tvrde, da su Zappi i Mariano od glada pojeli tijelo švedskog profesora Malmgreena. Ovaj vrlo uvredljivi napadaj na talijanske oficire izazvao je opravdano ogorčenje u Italiji, pa su se sve talijanske novine digle da oštro protestuju protiv ovakvog atentata na čast plemenitih talijanskih oficira.

Zappi posjećuje Malmgreenovu majku. — Čim je ladja «Città di Milano» sa članovima polarne ekspedicije došla u Švedsku, komandant Zappi je otišao da posjeti majku pokojnog Malmgreena, naučenjaka i člana ekspedicije. On je majci donio Malmgreenovu busolu, sat i još nekoje predmete. Dugo se je s tužnom staricom, koja je od tuge bolesna, razgovarao, pa joj je ispričao sve potankosti o stradanju njenog sina. Potresen i duboko dirnut žalošću Malmgreenove majke Zappi se je vratio k svojoj grupi, s kojom je nastavio put za domovinu.

Promijena prezimena

Slovo Q

Qualich u Quali
Qualig u Quali

Slovo R

Rabach, Rabak u Rabaccio
Rabar u Rabario
Rabas, Rabaz u Rabassi
Raber u Raberio
Racar, Raccar u Razza
Racor u Racchi
Rach u Racchi
Racher u Racheli
Rachich u Racchi
Racholin u Raccolini
Racovaz u Racozzi
Racr u Racchi
Racunic u Racconi
Radan i Radanich u Radiani
Radanovich u Radiano
Radavac u Radiani
Rado u Raddi
Radeka u Ardecchi
Radetich u Ardetti
Radetina u Ardettini
Radessich, Radesich u Ardessi
Radich u Radio
Radiovich u Radioni
Radisich u Ardini
Radislovich u Radillo
Radl u Radelli
Radmilovich u Ramillo
Radmann u Ramani
Radoicovich ili Radojkovic u Radovini
Radollovich, Rados u Radolli
Radosevich, Radessich u Ardossi
Radoslovich u Radolli
Radovan, Radavcich, Radovich u Radioni
Radovich-Bobar u Radioni-Boberi
Radovich-Lovrecich u Radioni-Lauri
Radovich-Luckes u Radioni-Lucchi
Radovich-Martinacich u Radioni-Martinacci
Radovich-Signor u Radioni-Signor
Radovich-Tomas u Radioni-Tomasi
Radulovich u Radolli
Rafaellich u Raffaeli
Raich, Raichl, Raicich, Raicovich u Razzi
Raicevich-Cucela u Razzi-Cocella
Raicovich-Dobran u Razz-Dorbani
Raicovich-Lonzar u Razzi-Lonza
Raidich u Radicci
Raievich u Raielli
Rak u Racchi
Rakar u Racchiari
Rakanata u Roccanata
Rakatelj u Roccatelli
Ralek u Ralecchi
Randich u Randi
Raner u Raneri
Rapotaz, Rapotez u Ropetti
Rasman u Ramani
Raspar, Raspolich, Raspulich u Raspo
Rastovich u Rastioni
Ratosa u Ratossa
Rauislovich u Ravillio
Raunic, Raunich u Ranni
Ravnich u Ranni
Razzan, Razar u Razza
Razdrich u Rasori
Raze, Razem u Razzo
Rebek, Rebez u Rebbio
Rebich u Rebbio
Reiz u Rezzi
Rencich u Renzi
Rendich u Rendi
Renelt u Renelli
Repich u Reppi
Repousch u Repossi
Resar Ressa
Resch u Resso
Reschitz u Ressi
Ressel u Resselli
Rettig u Retti
Retz u Rezzi
Reuner u Raineri
Riaviz u Riavi
Ribarich, Ribaric u Pescatoro
Ribich u Ribbi
Ribul u Ribolli
Ricic u Ricci
Rimanich u Rimani
Rimanich-Luches u Rimani-Lucchi
Rymar u Rima
Rieza u Riosa
Rizich ili Rizvich u Rizzi
Robieg u Robbi
Roch u Rocchi
Rochettich u Rochetti
Rocovich u Rocco
Rodich u Rodi
Roganovic, Roganovich u Roccani
Rogovich u Rocco
Roiaz u Roia
Roic u Roici
Roinich u Roini
Roitz u Rois
Romanich u Romani
Romich u Romi
Roncevich u Roncetti
Rondic u Rondi
Ronich u Roni
Ros u Resso
Rosar u Rosari
Rosaz u Rosa
Rosich u Rosi
Rossich u Rossi
Rossinovich u Rossino
Rosman u Rosamano
Rosmanich u Rosamani
Rosovich u Rosso
Rot, Rottar u Rotta
Rotter u Rotteri
Rovich u Rovis
Rozac u Rosa
Roze, Rozec u Rose
Rozec u Rose
Rozic u Rosi
Roznik u Rosini
Rubinich u Rubini
Rucavina u Roccavini
Rudan u Rodani
Rudela u Rodella
Rudelich u Rodelli
Ruglianovich u Rugliano
Rumak, Rumac u Ruma
Rumen u Rumeni
Rumich u Rumi
Runje u Ronni
Runko u Runco
Runtich u Ronti
Rupenovich u Rupeno
Rupil u Rupillo
Rupnich u Rupini
Russ u Russo
Russaz, Rusaz u Russa
Ruscica u Rosina
Rusgnach u Rusignacco
Russian u Russiani
Russignak, Rusnach, Rusnjak u Rusignacco
Racman u Rasmini
Radellich u Ardelli
Radenicich u Radioni
Rades u Radossi
Radossich u Radossini
Radovaz u Radozzi
Rancich u Ranci
Redlin u Rellini
Remaz u Remazzi
Rener u Renieri
Renko u Renco
Rerecich u Rerezzi
Resinovich u Resino
Revignas u Ravegnassi
Rigovich u Rigo
Robich u Robbi
Rodan u Rodani
Roghich u Roghi
Rogutich u Rogutti
Rolic u Rolli
Romaz u Roma
Rozman u Rosamano
Roznik u Rosini
Rubinich u Rubini
Rucconich u Rocconi
Ruppe u Rupo
Rutter u Rotteri
Ruzzai u Rozai
Rusich u Russi.

Slovo S

Sabaz ili Sabbaz u Sabatti
Sabeli u Sabelli
Sablich u Sauli
Sach u Sacchi
Sadich u Sadis

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

U ime svoje i rodbine javljam svim svojim prijateljima i znancima, da je dne 29. VII. 1928. u 5.30 popodne blago u Gospodu usnula moja ljubljena žena

Jurica Podgornik
rodj. Tomašić

Pogreb se je obavio u utorak u 8 sati u jutro u Bakru.

BAKAR-MARIBOR, 29. VII. 1928.

Ožalošćeni
Ludvik Podgornik.

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 32 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) **U Trstu, 9. augusta 1928. - God. VI.** Pojedini broj 25 cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Novi izborni zakon. — Interparlamentarna komisija, koja je imala zadaću, da izravna stari izborni zakon sa novim, dovršila je svoj posao. Ovih će dana u «Gazzetta Ufficiale» biti objavljen tekst novog izbornog zakona. Već smo pisali o nacrtu ovog zakona i o njegovoj suštini, a izmjenjen je samo u nekim manjim formalnostima. Kako je poznato po novom izbornom zakonu tvori cijela Italija jedno izborno tijelo. Zakonito priznane sindakalne konfederacije i nekoja velika moralna bića i nacionalna udruženja predlože 1000 kandidata za narodne poslanike. Veliko nacionalno fašističko vijeće od ovih 1000 izabere 400, koje predlaže, da ih narod izabere. Fašističko vijeće ima pravo da koga od 1000 predloženih kandidata črta ili da popuni sa osobama, koje su se istakle na političkom, književnom, znanstvenom i vojničkom polju ili uopće pokazali svoje sposobnosti na čast domovine. Glasuje se dakle za listu predloženu od fašističkog vijeća. Ako većina izbornika glasuje za ovu listu, tada je svih 400 kandidata proglašeno narodnim poslanicima. Ako ova službena lista ne dobije većinu glasova, moraju se ponovno provesti izbori prema zakonito ustanovljenim odredbama sa protulistama. Ove protuliste imaju pravo da predlože udruženja i organizacije, koje imaju barem 5000 članova, a imaju karakter pravih nacionalnih društava.

Po novom dakle zakonu stvorena je reforma narodnog predstavništva, kakovo želi fašistički režim. Uz doživotne članove senata opstojat će i parlament pa su time riješene i ustanovne odredbe, da narod sam šalje svoje predstavnike u parlamenat. Da narod sam šalje i izabire svoje poslanike tumači se to time, što pojedine sindakalne korporacije predlažu zakonom odredjen broj kandidata. Svaki koji stvara i radi, učlanjen je u svoj sindakat a koji nije učlanjen, ubrojen je u sindakat, jer plaća članski doprinos. Pojedine sindakalne korporacije predložit će najbolje svoje članove, a time što će veliko fašističko vijeće i eventualno koga dodati i medju kandidatima izabrati 400, to će oni biti zaista najbiraniji predstavnici talijanskog naroda. Konačno je sačuvan sam čin glasovanja, jer svaki izbornik odaje svoj glas za predloženu listu ili proti njoj.

Novine naglasuju, da je novim izbornim redom odstranjeno mnogo zlo, što ga je parlamentarizam nanašao zemlji. U prvom redu će poslanička komora biti jedinstvena ne će se dijeliti u skupine i stranke, od kojih je bio zavisan državni život. Koliko li je pametnih predloga propalo, jer nisu bili u korist parlamentarnim skupinama i na kakove su sve poteškoće nailazili i veliki sposobni državnici u svom djelovanju baš radi parlamenta, sastavljenog od članova raznolikih tendenca uredjenja države i javnog života. U režimu parlamentarizma dolazili su na površinu demagozi sa svojim kričanjima i obećavanjima samo da postanu narodni poslanici. Po novom izbornom redu toga nema, jer narodni predstavnici biti će najdostojniji članovi sadašnjeg talijanskog javnog života.

Spomenuti jedinstveni tekst novog izbornog zakona je sada u ministarstvu unutrašnjih posala za definitivni sastav. On sadržava upute za izbornike, sastav izbornih imenika, sastav pokrajinske izborne komisije, način izbora itd.

Kad bude objavljen donijet ćemo i mi, ako ne drugo, a barem ono, što se tiče izbornika.

Ljetni kursevi za strance. — Dne 1. o. mjeseca otvorio se je na sveučilištu u Sieni XII. ljetni kurs za strance. Prisutno je bilo mnogo stranaca, koji su se upisali u taj tečaj. Otvorenju je prisustvovao bivši ministar, filozof on. Gentile. On je tom prigodom održao predavanje o novom talijanskom sveučilištu prema njegovoj načinoj reformi. Kazao je, da su pod prijašnjim vladama sveučilišta bila prepuštena sama sebi, a sadašnja reforma sveučilišta, kakovu je htio i kakovu je stvorio fašizam ima zadaću, da postavi sveučilišnu nastavu na dostojno mjesto znanosti. Na koncu je spomenuo važnost kurseva za strance, gdje stranci upoznavaju tekovine talijanske kulture te je šire po cijelom svijetu. Zaželio je strancima dobar uspjeh u ovom tečaju.

Plaće se ne smiju snizavati. — Vlada i vodstvo fašističke stranke su pred par dana rasposlali svim prefektima kraljevine ili pokrajinskim savezima upute, prema kojima je zabranjeno svako daljnje snižavanje radničkih plaća.

Ljetina u Italiji. — Dne 4. o. mj. je bio objavljen izvještaj o poljodjelskoj i šumskoj statistici. Iz toga se izvještaja vidi, kakva će biti ovogodišnja ljetina u Italiji. Žita je ove godine urodilo oko 64 milijuna kvintali, raži 1 mil. 663.800 kv.; ječma 2 mil. 448.600 kv.; ovsa 6 mil. 921.200 kv.

Američki visokoškolci u Rimu. — Dne 4. o. mj. primio je on. Turati u rimskoj palači «Vidoni» skupinu američkih študenata univerze, koji putuju Evropom i koji će prisustvovati kongresu medjunarodnog študentskog saveza u Parizu.

Požar barutane kod Spezije. — U noći 3. o. mj. buknula je vatra u jednom velikom skladištu baruta blizu Spezije. Eksplozija koja je nastala, uzbunila je uvelike grad i svu okolicu. Katastrofa je bila užasna, ali je ipak uspjelo izolirati požar i spriječiti još teže posljedice.

On. Mussolini i daljnje spasavanje polarne ekspedicije. — Dne 2. o. mj. primio je on. Mussolini državne podtajnike admirala Sirianija i on. Balba, te se je s njima duže razgovarao o spasavanju preostalih članova Nobileove polarne ekspedicije. On. Mussolini je dao upute kako se ima postupati u daljnjem traženju. Te upute su odmah javljene komandantu ladje «Città di Milano», koja se nalazi još na sjeveru.

Prijateljska i arbitražna pogodba izmedju Italije i Abesinije. — Dne 2. o. mj. bila je u Adis Abibi potpisana prijateljska i arbitražna pogodba izmedju Italije i Abesinije. Za Abesiniju je pogodbu potpisao Ras Tafari abesinski regent, a za Italiju opunomoćeni ministar Cora. — Poslije potpisa priredjen je banket, na kojemu se je veličalo talijansko-abesinsko prijateljstvo, koje ima veliku važnost, naročito u trgovačkom pogledu za obje države.

Bogatstvo Italije. — Prema izvještaju «Banca Commerciale Italiana» cijeni se talijansko državno bogatstvo približno na 400 do 415 milijardi lira. Privatno bogatstvo cijeni se na 430 milijardi lira. Dohodci države cijene se na 85 milijardi lira godišnje. Privatni dohodci računaju se na 20 milijardi lira godišnje. Poprečno bogatstvo svakog pojedinog stanovnika u Njemačkoj je dvaput veće nego u Italiji u Francuskoj triputa, a u Sjevernoj Americi pet puta veće nego u Italiji. Poprečni dohodci svakog pojedinog stanovnika u Njemačkoj i Francuskoj su dva puta veći, u Engleskoj tri puta, a u Americi sedam puta veći nego u Italiji. Porez je u Italiji veći nego u svim spomenutim državama osim Engleske.

Izmišljen atentat na Mussolinija. — Dne 19. julija na večer prodavali su kolporteri po bečkim ulicama izvanredno izdanje jednog lista, vičući iz sveg glasa: «Teroristički atentat na Mussolinija.» Narod je kupovao novinu s tim senzacijonalnim vijestima. — Tek kasnije je vlast doznala, da je vijest izmišljena, pa je list bio zaplijenjen. Uhapšen je izdavač lista Josip Prusenovski, koji je iz špekulativnih razloga objavio senzaciju. On će za to morati odgovarati pred sudom.

Rad jugoslovenske narodne skupštine. — Poslije obrazovanja Koroščevo vlade jugoslovenska je narodna skupština počela svoje novo zasjedanje. Već se je do sada održalo više sjednica, ali bez poslanika opozicije, koji su demonstrativno ostavili skupštinu, da tako izraze svoje nezadovoljstvo s ovim najnovijim rješenjem vladine krize. Sjednicama prema tome ne prisustvuju radićevci, samostalni demokrati, a niti hrvatski federalisti. Na prvoj sjednici skupštine iskazana je dužna počast poslanicima, koji su pali od zločinačke ruke Puniše Račića. Predsjednik skupštine izrazio je u ime svih ostalih poslanika žalost za pokojnim Pavlom Radićem i Djurom Basaričekom. Sjetio se je i onih, koji su prigodom krvavog dogodjaja bili ranjeni. Osudjuje sa zgražanjem zločince koji će za ovaj čin biti pravedno kažnjeni. Ova prva sjednica nije se bavila nikakvim drugim poslom, nego je u znak žalosti bila zaključena odmah iza svečanog pomena.

Vladina deklaracija. — Na drugoj sjednici skupštine dne 2. o. m. vlada je dala svoju deklaraciju. Deklaraciju je pročitao dr. Korošec. U njoj je iznesen program novo obrazovane vlade. U deklaraciji se kaže:

Novo obrazovana Kraljevska Vlada stupa pred Narodnu Skupštinu, da je zamoli za povjerenje. To povjerenje Kraljevska vlada traži sa čvrstom i odlučnom voljom, da nastavi zakonodavni rad, jer to zahtjevaju naše političke, kulturne, socialne i ekonomske potrebe, i da u čitavu administraciju zavede duh svestrane objektivnosti, potpunog poštenja i najveće ekspeditnosti.

Već u sadašnjem kratkom zasjedanju narodne skupštine željela bi kraljevska vlada da se svrše sve pripreme za uvadjanje u život novog poreskog zakona, koji će prema dosadašnjem značiti za čitav privredni svijet znatan korak na bolje; da se donose oni zakonski predlozi koji su u cilju izjednačenja našeg zakonodavstva već izradjeni u zakonodavnom odboru; zakon o sudijama, o organizaciji sudova, o državljanstvu; da se oduži već od više godina postojećim obavezama medjunarodnog karaktera; da se regulišu seljački krediti; da se riješe zakoni o likvidaciji agrarnih odnosa, zakon o dobrovoljcima i ostalo, što bi se pokazalo kao veoma hitno.

U jesenjem zasjedanju nastaviće kraljevska vlada rad sa narodnom skupštinom na izjednačenju našeg zakonodavstva, koji se javlja kao potreban u prosvjetnim, privrednim, upravnim pitanjima. Zakon o općinama i gradovima postavlja se kao jedan od prvih u redu tih projekata. U administraciji će pojedina ministarstva produžiti svojim nastojanjima da u najširoj mjeri rasterete centralna nadleštva od poslova, koji se mogu u nižim instancama radi poznavanja prilika brže i bolje svršavati. Ako po postojećim zakonima ne bi bilo moguće udovoljiti tim željama naroda, kraljevska će vlada u tom cilju predložiti narodnoj skupštini nove zakonske predloge. Pošto narod snosi velike terete za državnu administraciju, to je naša dužnost, da mu damo dobru, poštenu i brzu administraciju. Duhu tih reforama za dekoncentraciju upravnih vlasti ima da se saobrazi i projekt o centralnoj upravi, koji je već pred narodnom skupštinom.

Vlada će nastojati, da državno činovništvo, kvalifikovano i valjano, u svojim dužnostima postupa samo po zakonu, i da odbaci sve drugo obzire te da bude prema narodu kome ima po ciljevima države da služi, dobro, savjesno i susretljivo.

O privrednoj depresiji koja vlada u čitavoj Evropi, vodićemo brižljivost računa i preduzeti sve mjere, da ekonomsko stanje našeg seljaka, radnika, zanatlije, trgovca, industrijalca i činovnika dobije od strane državne vlasti svestranu zaštitu potporu i razumijevanje.

Sa svima državama nastavićemo izradjivanje trgovinskih i pravnih odnošaja u cilju, da olakšamo i pojačamo izvoz naših proizvoda i da postepeno uklanjamo nepotrebne smetnje u medjunarodnoj trgovini.

Uvijek će nam biti na srcu briga za zemaljsku odbranu, da time očuvamo svojoj otadžbini potreban mir i spokojstvo.

Mi ćemo jako žaliti ako ne budemo mogli na tom programu saradjivati sa poslanicima iz sviju parlamentarnih grupa, bilo zajedno u vladi, bilo da čujemo kritiku iz opozicije.

Dogadjaj od 20. juna tekuće godine, koji zaslužuje najtežu osudu i koji nam je odnio dva druga i više njih ranio, ne smije biti razlogom da prekinemo dosadašnju zakonodavnu saradnju, koja je za našu državu toliko potrebna. Ovaj žalosni dogadjaj je čin izdvojen i ličan, i ne smije se uopštavati. Osobito je velika nepravda, kada se čitave parlamentarne grupe, ili što je još gore, čitav dio naroda optužuje bez svakog razloga za djelo s kojim nema ničeg zajedničkog, i koje isto tako žali i osudjuje kao i sav kulturni svijet. Takvo nedopušteno zaoštravanje odnosa ne može biti drugačije nego štetno.

Parlamentarne grupe, na koje se oslanja ova vlada, i pojedini poslanici iz tih grupa koje su danas u narodnoj skupštini, svijesni interesa, koji su iznad svih partijskih i ličnih, žele iskreno i drugarski, da se poslanici, koji su izostali iz narodne skupštine, po našem mišljenju bez dovoljnog razloga opet vrate u nju na zajednički zakonodavni rad. Narodna skupština je jedini kompetentan forum za rješavanje svih pitanja, koja su u vezi sa narodnim i državnim životom. Kako za ovaj čin odgovara samo pojedinac, koji će biti za to odgovoran pred sudom, sigurno će i oni Hrvati, koji sada to ne uvidjaju, uvidjeti da ovaj čin ne može postati jazom izmedju braće i ne smije biti zapreka za dalji konstruktivni rad u našoj zajedničkoj državi.

Mi bismo jako žalili, ako bi se našlo i takvih stranaka i lica, koja bi, iskorišćavajući ovo opće žaljenje zbog tragičnog dogadjaja, navodila narodne mase na korake, protivne sadašnjim ustavnim i zakonodavnim propisima i bili bi ne samo dužni nego i voljni, da ustavu i zakonima uvijek i prema svakome osiguramo važnost i poštovanje.

Kraljevska vlada, svijesna obaveza, koje je naša zemlja ulazeći u Društvo Naroda uzela, produžiće odlučno i bez kolebanja dosadanju spoljnu politiku naše zemlje. Glavne linije te politike su dobro poznate: poštovanje i čuvanje stanja stvorenog ugovorima o prijateljstvu i savezu, koje je naša zemlja sklopila u interesu održanja mira; njegovanje i pojačanje dobrih odnosa sa svima državama i stvaranje i jačanje prijateljskih veza, u koliko one već ne postoje, sa svim susjednim zemljama. Poznati su napori, koje je u tom pravcu naša zemlja već učinila. Gotova, da iskreno pozdravi i da se pridruži svakoj inicijativi upravljenoj na ostvarenju velikog djela mira, kraljevska vlada rješena je, da i sama u sferi svoje neposredne akcije produži potporu prijateljskih i savezničkih sila, koju su nam ove i dosad ukazivale, napose, da ukloni sve nesuglasice, koje smetaju učvršćenju vjere u trajnost mira i stvorenog medjunarodnog poretka stvari.

Poznavajući iskreno miroljubivo raspoloženje naroda, kraljevska vlada s pouzdanjem računa na potporu narodnog predstavništva u njenim naporima u tom pravcu. Da ponovim:

Naša će vlada prema unutrašnjosti biti vlada zakona, reda, rada i pomirljivosti, prema vani ona će biti vlada mira i prijateljstva. Na osnovu toga molim narodnu skupštinu za njeno povjerenje.

Nettunske konvencije pred skupštinom. — Osim vladine deklaracije bila su na dnevnom redu druge sjednice narodne skupštine i razna druga važna pitanja. Raspravljalo se zakon o sudijama, zakon o državljanstvu, izvještaj o mjendbenim dugovima šećerne tvornice, o uredjenju sudova, a na to se prešlo na izabiranje podpredsjednika skupštine. Izmedju ostaloga govorilo se je i o nettunskim konvencijama. Sekretar ministarstva saopćuje, da ministar inostranih djela podnosi skupštini predlog zakona o konvencijama izmedju Jugoslavije i Italije, zaključenima u Nettunu 20. julija 1925. — Na toj sjednici nije u tom pogledu ništa zaključeno. Drugog dana, na trećoj sjednici, izabran je jedan poseban odbor, koji ima zadaću da prouči nettunske konvencije, a poslije, kada taj odbor završi svoj rad, konvencije će doći opet pred skupštinu. — Dne 5. o. m. taj se odbor sastao prvi put na sjednicu. U odboru ima mnogo poslanika radikala, Davidovićevaca, klerikalaca itd. Razumije se *da nema nikoga iz opozicije Radića i Pribićevića.* — Na prvoj sjednici toga odbora govorio je najprije dr. Šumenković, zamjenik dra Marinkovića. U svom kratkom govoru on je izjavio, da je podnesao skupštini konvencije zato, što se već tri godine odlažu, a treba jedanput da se ratificiraju jer ovako stanje stvari škodi državnom ugledu i kreditu. Šef zemljoradnika Joca Jovanović pita zatim dra Šumenkovića da li su to svi razlozi za ratifikaciju. Šumenković kaže da jedino ugled države zahtjeva ratifikaciju, a nikakvi razlozi vanjski ni unutrašnji i nikakov pritisak bilo koje države ne goni vladu da požuri s ratifikacijom. Jovanović kaže na to, da sada nije podesan momenat za ratifikaciju konvencija i da vlada griješi, ako bez jače potrebe hoće da narod uzbunjuje. Ako se može zašto se ne bi konvencije odložile na bolja i mirnija vremena. — Protiv Jovanovića digli su se mnogi članovi odbora. Oni se nisu slagali s tvrdnjama, koje je on iznašao protiv konvencija. Jovanović je kazao: «Insistirati danas sa ratifikacijom ovih konvencija, u trenutku, kad su tako zaoštreni odnosi izmedju Beograda i Zagreba, može značiti samo jedno novo izazivanje i može doći do krvi.» — No, odbor je uza sve to zaključio da se konvencije imaju podnijeti pred skupštinu, pa je nastavio proučavanje pojedinih članaka konvencija.

Demonstrativna vijećanja opozicije u Zagrebu. — U isto vrijeme, kad se je u Beogradu sastala na zasjedanje narodna skupština, u Zagrebu su se sastali svi poslanici opozicije u bivšem hrvatskom saboru. Oni su demonstrativno htjeli pokazati novoj vladi svoje stanovište, pa su održali nekoliko sjednica, na kojima su stvoreni važni zaključci i iznesene smjernice oštre borbe protiv Koroščevog režima i za novo uredjenje države. Evo što o tom dogodjaju piše jedan opozicijoni list:

Tačno četrdeseti dan nakon strašnog Punišinog zločina opet se sastala ona ista narodna skupština, koja je na 20. juna bila prekinuta revolverskim mecima. Dnevni red joj je onaj isti, kakav je bio i na 20. juna. Tamo, gdje je 20. juna prekinuta, na 1. augusta je posve ležerno nastavljena kao da se ništa nije dogodilo. — Jasno je, da se Seljačko-demokratska koalicija nije mogla vratiti u tu skupštinu, koja jošte vonja po vreloj krvi, već se ona sastala u Zagrebu u historijskoj hrvatskoj sabornici, da donese odluku o svojem držanju u ovim sudbonosnim časovima. — Sav je Zagreb posvetio svu pažnju tom historijskom danu. Sve je bilo na nogama, a na Markovom trgu pred sabornicom, sakupila se nepregledna masa svijeta, da manifestira svoju solidarnost sa borbom SD ko-

lcije. — Oduševljenje je bilo jednako onome od 29. oktobra 1918.

73 zastupnika Seljačko-demokratske koalicije održaše sjednicu pod predsjedanjem predsjednika Svetozara Pribićevića. — Prije svega je — na predlog Svetozara Pribićevića — oduševljeno zaključen pozdrav bolesnom predsjedniku Radiću topelom željom, da što skorije ozdravi, kako bi mogao sudjelovati u narodnom radu. — Iza toga je Svetozar Pribićević održao skoro dvosatni govor, u kojem je pokazao politički položaj. — Prikazavši ideju i takat ujedinjenja, ideju vidovdanskog ustava, borbu za učvršćenje države, za stvaranje jakog naroda, jake države, konstatovao je, kako su srbijanske stranke sve to izrabile u svoje posebne hegemonističke ciljeve zapostavljanjem prečanskih krajeva, u kojima bi htjele, da Srbi budu njihova pomoć u tom nastojanju. Što ovdašnji Srbi ne će da budu, već će se boriti zajedno sa Hrvatima za svoju zajedničku jednakost i ravnopravnost sa Srbijancima, koju će moći izvojevati jedino izmjenom dosadanjeg sustava u drugi, bolji, koji će tu jednakost i ravnopravnost zagarantovati. — Govor Svetozara Pribićevića od osobite je važnosti, jer u njem je neoborivo dokazana krivnja srbijanskih stranaka za današnju krizu uslijed njihovog [illegible] razumijevanja narodnog problema, no [illegible] ne dopušta, da taj govor u cijelosti donesemo. — Nakon tog govora, koji je burno pozdravljen pljeskom i klicanjem, prekinuta je sjednica radi sastava rezolucije. — U nastavnoj sjednici donesena je jednoglasno ova rezolucija:

Rezolucija seljačko-demokratske koalicije. — Klub Seljačko-demokratske koalicije kao predstavnik cijelog hrvatskog naroda i svih dijelova srpskog i slovenačkog naroda, koji su s njim udruženi u zajedničkoj borbi za jednakost i ravnopravnost te za prava seljačkog naroda, u svojoj sjednici održanoj u hrvatskoj sabornici u glavnom gradu Hrvatske Zagrebu dne 1. kolovoza 1928. utvrdjuje:

1. Dne 10. studenog 1927. godine stvorena je bila seljačko-demokratska koalicija sa ciljem i zadatkom, da legalnom borbom u parlamentu izvojuje promjenu sistema u državi u tom smislu, da si osigura i zajamči jednakost i ravnopravnost Hrvatske i svih t. zv. prečanskih zemalja sa Srbijom.

2. Sistem hegemonije, pritiješnjen borbom Seljačkog-demokratske koalicije, poslužio se organizovanim zločinom na dan 20. lipnja 1928. godine, da bi spriječio uspjeh zakonite borbe Seljačko-demokratske koalicije a time je ujedno onemogućio Seljačko-demokratskoj koaliciji da parlamentarnim sredstvima putem narodne skupštine ne nastavi borbu za svoje velike ciljeve.

3. Prva tužna posljedica strijeljanja hrvatskih narodnih zastupnika u narodnoj skupštini dne 20. lipnja 1928. godine bila je ta, da su narodni zastupnici SDK napustili beogradski parlamenat u kome im je na ovakav, u historiji naroda, besprimjeran način onemogućeno djelovanje i prekinuli sve odnose sa strankama, koje predstavljaju današnju srbijansku hegemoniju, koja je i dovela do katastrofe u narodnoj skupštini.

4. Predsjednik Radić u sporazumu sa predsjednikom Sv. Pribićevićem predložio je kruni obrazovanje neutralne vlade, koja ničim i ni u koliko nije angažovana u dogodjajima i koja daje puna jamstva, da će svojim neutjecanjem na tok istrage i sudjenja omogućiti, da budu kaznenom osudom obuhvaćeni kako svi saučesnici tako i intelektualni začetnici skupštinskog zločina i koja će raspisivanjem i provadjanjem slobodnih izbora stvoriti mogućnost da se narod slobodno izjavi o svojoj budućoj sudbini.

5. Protivno ovom predlogu uz pripomoć divlju prečanskih stranaka, koje izrabljuju vjeru u političke svrhe — ponovno je obrazovana hegemonistička vlada srbijanskih stranaka, koja je sazvala u sjednice narodnu skupštinu u kojoj su izvršena strašna umorstva, da bi ta skupština nastavila rad i donosila zakone cijeloj državi u opće, a hrvatskom narodu naročito i napose, bez njegovih zakonitih predstavnika, kojima nije osigurana ne samo slobodna riječ, nego ni život u toj istoj narodnoj skupštini.

Utvrdivši ove činjenice Seljačko-demokratska koalicija zaključuje:

I. Da krnja Narodna skupština, sazvana na zasjedanje za dan 1. kolovoza 1928. u Beogradu nije ovlaštena donositi nikakove zaključke za cijelu državu. Sve zaključke, koji bi se stvorili, naročito financijalne obveze, koje bi se nametnule narodu, proglašavamo za ništetne i neobavezne za narod u prečanskim krajevima, koji [illegible], a za hrvatski narod napose.

II. Ne tajeći da u kraljevine Hrvatska i Crna Gora i sve narodne političke individualnosti predstavljene u Narodnom Vijeću pristupile u državnu zajednicu sa kraljevinom Srbijom ne odričući se svojih historijsko državnih odnosno narodno političkih individualiteta u korist koje druge od ujedinjenih zemalja, nego samo u korist državne zajednice Srba, Hrvata i Slovenaca i da su akt od 1. prosinca 1918. i Ustav od 28. lipnja 1921. upotrebljeni za utvrdjenje hegemonije bivše kraljevine Srbije nad svim ostalim zemljama i narodnim djelovima izjavljujemo, da je u svijesti narodnoj dosadašnje državno uredjenje u cjelini potišteno poznatim dogodjajima i da ćemo povesti najodlučniju borbu za novo državno uredjenje, koje će osigurati punu ravnopravnost svih spomenutih individualiteta. Daljnje odluke u ovom pravcu donijeti će se kada predsjedniku Stj. Radiću bude moguće da na sjednicama sudjeluje.

Daljnje sjednice S. D. koalicije. Opozicijonalci S. D. koalicije održali su u Zagrebu tri sjednice. Na ostalim sjednicama raspravljalo se u istom smislu kao na prvoj. Na drugoj sjednici iznio je podpredsjednik Radićeve stranke Predavec vrlo senzacijonalna otkrića. On je govorio o tome kako je Korošec jedanput pred njim rekao, da bi najbolje bilo kad bi se Jugoslavija rascjepala i kad bi se Slovenci priključili Italiji. Osim toga Predavec je govorio o nekoj zavjeri protiv Jugoslavije. U toj zavjeri da imaju udjela on, Mussolini, Horty, Lord Rothermere i jedan, od najvidjenijih srpskih političara. Oni da bi imali upropastiti i razdjeliti Jugoslaviju. Puniša Račić, da je bio upućen sa strane ovih zavjerenika. — Te su senzacije izazvale u Hrvatskoj veliko zanimanje. — Zagreb je u ove zadnje dane sav pod utisom najnovijih dogodjaja. Na dnevnom su redu manifestacije u čast vodjama koalicije, a naročito su u zavoljeni od naroda Pribićević i bolesni Radić.

Trumbić i Pavelić pristupaju koaliciji. Hrvatski federalisti zaključiše na jednoj svojoj sjednici da pristupaju Seljačko-demokratskoj koaliciji. Poslanici dr. Trumbić i dr. Pavelić pregovarali su o tome s Pribićevićem. Dogovorili su se. Prema tome oni će od sada suradjivati tijesno s Pribićevićem i Radićem.

Političko umorstvo u Zagrebu. Prošle subote na večer ubijen je u Zagrebu beogradski novinar Vlada Ristović. On je bio urednik radikalskog lista «Jedinstvo». U tome je listu Ristović pred desetak dana napisao jedan članak u kojemu je kazao, da će hrvatske žene doskora imati priliku da posiplju cvijećem grob Svetozara Pribićevića. Taj je članak izazvao po svoj Jugoslaviji, a naročito u Hrvatskoj veliku senzaciju. Hrvatski listovi su o tome na veliko pisali, pozivajući vladu neka uhapsi čovjeka, koji ovako očito prijeti smrću Svetozaru Pribićeviću. No Ristović je mirno i dalje pisao u svojoj novini u istom smislu. Veličao je Punišu Račića itd. — Ristović je u subotu došao iz Beograda u Zagreb. — Nekoji su ga omladinci opazili u restauraciji «Kolo». U Zagrebu se je govorilo već o tome da Ristović sprema atentat na Pribićevića, pa su omladinci pomislili da je on zato došao u Zagreb. Navalili su na njega, te ga istukli, ali je on ipak uspio da pobjegne i da se sklone na policiju. Sa policije je bio poslan u bolnicu, jer je bio ranjen po glavi. Kada se je vraćao iz bolnice u pratnji jednog detektiva stupio je pred njega jedan mladi čovjek, neki Šunić, željeznički bravar, pa je opalio u njega 7 hitaca iz revolvera. Ristović je pao na mjestu mrtav. Šunić je uhapšen. On je izjavio da je pucao zato, jer je Ristović namjeravao ubiti Pribićevića. Novine pišu, da je on uistinu imao tu nakanu, jer su mu u džepu nadjeni podatci o kretanju Pribićevića, o njegovom stanu itd.

Teška bolest Stjepana Radića. — U Zagrebu vlada velika zabrinutost i bojazan za život Stjepana Radića. Liječniki izvještaji kažu da se je njegovo stanje uvelike pogoršalo. Pozvani su nekoji uvaženi liječnici iz inozemstva, da ga po mogućnosti spasu. Njegova je bolest od rana opasna. — Prema posebnoj dozvoli nadbiskupskog ordinarijata, u nedjelju u 10 sati odslužena je u Zagrebu na Markovom trgu tiha misa za što skorije ozdravljenje Stjepana Radića. Misu je odslužio monsignor Svetozar Rittig u zelenom ornatu, kao simbol nade. Pjevao je oratorijski zbor crkve sv. Marka: «Gospodine, smiluj se sluzi Stjepanu». Pjevanje je [illegible] na harmoniju. Pred improviziranim oltarom u krugu [illegible] su sjedili rodjaci Stjepana Radića i to sinja Marija Radić, [illegible] sa ženom i [illegible] oko [illegible] narodnih poslanika na čelu sa Svetozarom Pribićevićem. Ovoj misi prisustvovalo je oko 600 osoba i jedna grupa omladinaca otpjeva je zastave. Na koncu su omladinci otpjevali «Lijepu našu» pred sabornicom, a onda se razišli.

Domaće novosti

Kod Rovinja se je potopila jedna podmornica. Agencija Stefani javlja dne 6. o. m.: «Danas ujutro, u 8.45, sedam milja od otoka Brioni, obalna je podmornica «F. 14», vršeći napadajne vježbe, dospjela pod pramac torpiljarke «Missori», te je bila udarena. Podmornica «F. 14» se je potopila u dubini od 40 metara. Položaj podmornice nije još točno ustanovljen, ali jedan zrakoplovac tvrdi, da ju je opazio nedaleko onog mjesta, gdje je usidrena ratna ladja «Brindisi» s admiralom Foschinijem, koja ima dužnost da vodi spasavanje. — Vremenske prilike nisu za sada najpovoljnije, ali su ipak na mjestu nesreće četiri ronilca, a spremljena su i sredstva za dovadjanje zraka u podmornicu, te za dizanje podmornice s morskog dna. Podmornica je u akustičnoj vezi pomoću posebnih sprava za podmorsku signalizaciju.» —

Poslije mnogo rada i truda, poslije 33 sata borbe s uzburkanim morem i velikom dubinom, uspjelo se je podmornicu «F. 14» dignuti na površinu. I kada je već izgledalo da je zlo minulo, nadošla je nova teška žalost: ljudi, koji su u podmornici bili nadjeni su svi mrtvi.

Gorki je Jadran ubio 31 mladi život. Svi mornari podmornice poginuli su od plinova, što su se u ladji razvili. Imena svih mrtvih nisu još poznata. Znade se samo da su poginula dva istranina i to radiotelegrafist Trolis iz Pule i sottocapo Ujčić iz Pazina.

Neka je slava žrtvama mora i junacima dužnosti.

Riječka izložba i popusti na željeznicama. U savezu s Riječkom izložbom (Fiera di Fiume) željeznička je uprava odredila slijedeće popuste na željeznici: za izlagače 30% od 15. augusta do 10. septembra; — za robu koja se izlaže 50%; — za posjetioce 50% od 7. augusta do 22. augusta. Na parobrodima društva San Marco imaju posjetioci riječke izložbe 50% popusta od 7. augusta do 22. augusta.

Nova zvona za Pazin. Dne 19. julija stigla su u Pazin tri nova zvona izradjena u jednoj tvornici u Trevizu. Ta su zvona u zamjenu za ona, koje je Austrija za vrijeme rata bila skinula. Troškove je platila djelomično vlada, a 6000 lira bilo je sakupljeno u gradu medju narodom. Zvona su blagoslovljena uz velike svečanosti.

Eskadra ratne mornarice u Trstu. Dne 1. augusta stigla je u tršćansku luku eskadra ratne mornarice za gornji dio Jadrana, pod zapovjedništvom admirala Foschinija. Eskadra ima [illegible] jedinica. Ratni brodovi ostali su u Trstu dva dana.

Nove knjige. Prošlih je dana izašla iz štampe tri nove knjige knjižare družine «Luč» i to: 1. Zbornik uredio dr. L. Čermelj, koji sadržaje zanimive spise i članke; 2. Roman od Franca Bevka «Vihra»; 3. Karel Čapek Chod: «Hojka i Nedonošeno djetešce». — Sve tri knjige zajedno stoje 4 lire, a naručuju se na tiskaru «Edinost» — Trieste, Via S. Francesco br. 20.

Za iseljenike. — Službeni list «Gazzetta Ufficiale» od 31. julija donaša kr. dekret, kojim se ukidaju odredbe, što su do sada vrijedile i prema kojima nisu plaćali biljega i pristojbina za putnicu, oni, koji su se iseljivali da traže u inozemstvu rad. Od sada unapred morati će iseljenici i njihove familije plaćati te takse kao i svi drugi putnici.

Koliko se u Italiji puši. — Prema jednom službenom izvještaju vidimo, da je državna prodaja duhana u prošloj godini imala 2 miljarde i 547 lira prometa. Pretprošle godine imala je 256 milijuna lira manje prometa. Na 100 lira prometa ima država 75 lira dobitka.

Demografska statistika. — U mjesecu juliju bilo je u Trstu 320 rodjenja. Osam novorodjenih bilo je mrtvih. Umrlo je 305 osoba. Sklopljeno je 160 brakova. — Prema juniju bilo je u juliju 11 rodjenja manje, 42 slučaja smrti više i 11 brakova više.

Dvije teške nesreće. — Naš odlični prijatelj g. Zorko Jelinčič, študent iz Gorice, poznati planinar, penjao se je pred nekoliko dana s društvom na brdo Vis (2666 m). Na jednom strmom mjestu poskliznula se je jedna gospodična, koja je bila u društvu, te je bila u opasnosti života. Jelinčič joj je htio pomoći, ali je tim povodom od

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Sjutradan, iza one strašne noći, kad je ona užasna zmijurina htjela, da ubije Barizona, vrati se na «Floridu» Tompson, s tetom Jošom i njezinim mužem i sa svećenikom Vilotom. Malo iza toga krenuše na put, da potraže zgodan brod, s kojim će se prebiti kroz sargaško u otvoreno more. Kad su odlazili, izvuče se iz nekog skrovišta nekakav čovjek, koji nato živo otrča u «selo», da javi Forbu, kuda su brodolomci pobjegli.)

(Nastavak.)

Mornar, providjen busulom i ostalim pomorskim spravama na otvorenom će se moru lako snaći, premda se dogadja, i to nerijetko, da sa svim skrene sa svog pravca. Tome su najčešće krivi vjetrovi, valovi i morske struje.

Te su tri sile priječile i Barizona u njegovu nastojanju, da se drži odredjenog pravca. Na svom putu nailazio je na zapreke, koje nije bilo moguće svladati, već je morao da traži, kako će ih obići. To često i dugačko obilaženje dovelo ga je pred nekakav širok kanal, natlačen algama. Da ga nogama pregazi, na to nije mogao ni da pomišlja.

Mornar Joša objasni mladome časniku postanak toga kanala:

— To su posljedice orkana, što je ovuda bjesnio prošlog mjeseca. Užasno one nevrijeme preokrnulo je sve na ovoj strani. Oluje su u ovim krajevima dosta rijetke, ali kad koja provali, zlo i naopako! Ja se još sjećam one od prije deset godina. Čitava se masa natlačenih brodova u odaljenosti od više milja raspukla u dvoje, tako da su u jedan mah potonule mnoge ladje, o kojima nije niko ni slutio, da postoje. Bog sam zna, što je svega bilo u njima! Može biti da je u njima bilo stvari, kojima bi se bilo obogatilo čitavo jedno selo. Neke izmedju tih ladja bile su tako stare, da su u čas propale, razbivši se o druge stare, ali otpornije trupine. Ova posljednja oluja ne bijaše tako žestoka, pa držim, da nije ni počinila onolike štete.

Barizon pokima glavom, u znak, da mu se ovo objašnjenje čini vjerojatnim. Kako bi se inače bio stvorio ovaj kanao usred ovolike mase razbijenih i natlačenih podrtina i trupina?

I tako nije bilo druge nego zakrenuti u unutrašnjost za čitavu jednu milju. No što su se više probijali kroz one podrtine, Barizon je postajao sve zabrinutiji, jer nije vidio ni kraja ni konca tome teškom i besciljnom vrludanju.

Išli su sve uz kanao, koji se je protezao možda sve do središta one mase, do tačke, gdje su se stisle najstarije ladje, što ih je Bog zna pred koliko stotina godina nevrijeme ovamo natjeralo. Ako je u njima bilo živeža, ono je zacijelo već odavna strunulo.

Barizona napane misao:

— Ali ako je sve ove ladje razdvojila oluja, zar ih koja druga ne može opet na sjedini?

Sva je Barizonova pažnja bila sada skrenuta na nekakvo korito, krupno i posivjelo optočeno nekakvim pozlaćenim trakom, što je dopirao do same morske razine. Pred tim koritom bile su još dvije tri druge trupine, stoga joj nije mogao da razabere oblika. Tek pošto joj se jače približi ostade upravo začudjen njenom čudnovatom arhitekturom, kojom se je oštro odvajala od svih okolnih podrtina. Na bokovima ladje vidjelo se više redova rupa, kroz koje su virile cijevi topova nekakvog starog kalupa.

Ima već više godina, što ladje, slične ovoj, nije bilo vidjeti ni na kojem moru. Takove su ladje plovile Oceanima u vrijeme, kad su Španjolci odmah iza otkrića Amerike vukli otuda sva ona silna bogatstva u svoju zemlju. Ladja, što ju je sada Barizon gledao, morala se tu nalaziti najmanje dva puna vijeka. Da je bolje posmotri Barizon se ispe na jarbol najbližnje trupine. Dotle se i njegova družina zaustavila i začudjeno gledala u onu časnu starinu.

Svi su se divili tom do tada nikada nezapaženom prizoru.

— Ele stara li broda! — usklikno čika Joša. — Šta se vama, gospodine, čini, otkuda potječe to čudo?

— Ovo je zacijelo jedna stara španjolska galija. Španjolci su baš u takvim ladjama prevozili zlato i srebro i druge dragocjenosti. Uostalom još ih ima sličnih. Eno, gledajte!

Dok je Barizon povlačio oči po onom dugom redu drevnih ladja, što se ukopane medju alge polako raspadaju, čika Joša se najednom trže pa će:

— Niste li vi, gospodine, spomenuli malo prije zlato, srebro i druge dragocjenosti?

Barizon se nasmješi.

— Jest, reče, to je zacijelo ladja, u kojoj se je negda prevozilo srebro i zlato. Ne velim, da ima toga blaga i sada unutri, premda to ne bi bilo nikakvo čudo. Sve je moguće. Ej, kada bismo mogli u njemu da nadjemo svak po jedan milijun! Šta vam se čini? Jest, ali kako s njime kući? Nego pričekajte!... Hej, kuda to?

Čika Joša bio se medjutim ispeo na španjolsku galiju i već se spremao, da se kroz nekakvu rupu spusti unutra. No uto ga Barizon zovnu, a on stane.

— E, zaludu, gospodine, ja sam naumio da svakako iskopam moj milijun.

— Pa kad već hoćete, a vi idite i pretražite sve — samo budite na oprezu. Drvo na brodu mora da je već sasvim trulo i crvima rastočeno. Pazite dakle, da da vam se ne desi nesreća!

Joša se već spustio unutra, a malo zatim pomoli opet glavu i reče:

— Drvo je tvrdje, nego li se čini. Ako želite, možete svi ovamo. Dodjite, ne ćete požaliti.

Svi se časkom zgledaše, a potom podjoše za njim izgarajući od želje, da pretraže nutrinu onoga zaista čudnovatoga broda.

(Slijedi.)

...io niz stijenu u dolinu. Malo mu je ...anjkalo da nije zaglavio. Ostao je ...rećom samo ranjen i to u hrptenjaču ...rebra. Sada se liječi u goričkoj bolnici. — —

Teška je nesreća zadesila jednog drugog mladog goričana, doktora Marušiča, liječnika. On se je pred nekoliko dana vozio motociklom. Na putu je udario u jedan kamijon. Pao je na cestu, a kamijon mu je pregazio desnu ruku. U bolnici su mu morali ruku odrezati.

Opatijska Kurkomisija. Novine javljaju, da je za sekretara opatijske Kurkomisije imenovan cav. Karlo Ba...e. On je već i do sada bio sekretarom ...e Kurkomisije, a bio je i u komisiji za Portorose.

Novi ročki podeštat. — Istarski Prefekt imenovao je pred par dana ročkim podeštatom Paola Quarantotta, koji je neko vrijeme bio komesarom općine. On je u Roč došao iz Vrsara.

Jedna osuda. Puljski je tribunal na svojoj raspravi od 26. julija osudio optuženog bivšeg predsjednika čitaonice u malom selu Podbregu kod Buzeta, posjednika Antuna Rašpolića, na zatvor od dva mjeseca i pol, te globu od ...66 Lira. Njegov suoptuženik Joakim Rašpolić, bivši potpredsjednik sada ukinute čitaonice bio je naprotiv riješen svake krivnje, budući samo predsjednik odgovara za društvo. Rasprava se vodila u odsutnosti optuženika, jer oni nisu bili pozvani na raspravu. Bili su međutim pozvani na raspravu za 20. jalija, ali se nije mogla držati radi odsutnosti tužitelja brigadijera Mamonića. Optužene je branio Dr. Lodovico Artusi. Državni odvjetnik je predlagao šestmjesečni zatvor. Tužba i osuda se temelji na tome, što je ukinuta čitaonica kao društvo bilo pogibeljno za državu (pericoloso per lo Stato). To je dokazivao tužitelj. Branitelj je navadjao, da je rečena čitaonica bila samo čitaonica u selu od 5–6 kuća, gdje se čitalo Ist. Riječ» i «Edinost» te «Azione». Prigodom premetačine našlo se u društvenoj sobi samo te novine te nekoliko zabavnih knjiga. Ništa kompromitotana nije se našlo ni u kuću predsjednikovoj.

Nova zvona za Vrh. Pišu nam iz Vrha: Imamo se pohvaliti, da imamo sada nova zvona u zamjenu za ona, što nam ih otme Austrija. Samo nam ostaviše jedno zvono. No sada nam vlada posla četiri za Vrh, a tri za Marčenigla. Prošle nedjelje bila su zvona blagoslovljena. Dodje ih blagoslovili buzetski dekan. Zvona su već na svomu mjestu i zvone.

Cijena kruha u Puli. Puljska općina odredjuje, da se od 6. augusta u Puli ima kruh prodavati po ovim cijenama: u formama od 200 grama po L. 1.95 kg; u formama od 500, 1000 grama po Lira 1.80 kg.

Lopovi na djelu. Jedne noći prošle sedmice provalili su nepoznati lopovi u staju Šime Janka iz Zgrablići kod Sv. Lovreča Pazenatičkog. Otjeraše jednog vola, vrijednog 3000 lira i 6 ovaca. Drugog dana bili su o tome obavješteni karabinjerji. Dali su se u potjeru. U noći nabasaše u jednoj šumi na lopove. Htjedoše ih zaustaviti, ali im oni odgovoriše pucanjem iz pištolja. Karabinjeri opališe iz pušaka. Lopovi pobjegoše. Na mjestu ostaviše Jankovog vola i ovce.

Nove odredbe za putnice. — Službeni list «Gazzetta Ufficiale» objavljuje dekret o novim putnicama za inozemstvo. — Od sada unapred izdavati će se za sve vrsti putnika samo jedan tip putnica. Za putnicu će se plaćati u Italiji 80 papirnatih lira, a u inozemstvu ...lire u zlatu. Osim toga treba platiti vrijednost same putnice. Te pristojbine ne plaćaju oni talijanski državljani, koji stanuju u inozemstvu, a žele se vratiti, pa makar i momentalno, u domovinu. Putnica vrijedi 1 godinu. Poslije se može putnica produžiti. A može biti učinjena i za samo jedno putovanje ili pak za pol godine. Ako je putnica izdana za pol godine onda se plaća polovicu pristojbine.

Legina zabava. — U nedjelju dne 12. m. držat će se na Fontani kod Buzeta velika zabava u korist «Lege Nazionale». Program je vrlo velik. Čistim dobitkom kane se u okolici osnovati 3 ...zila ili dječja zabavišta i to najprije u Svetom Martinu. Tako se govori.

Pazinska tvornica leda. — U Pazinu je nedavno podignuta jedna nova tvornica leda. Ta je tvornica već počela da radi i opskrbljuje ledom sve gradske lokale.

Bolesti na Buzeštini. — Pišu nam iz Buzeštine: Ima sada kod nas dosta čudnih slučajeva bolesti. Mnogi oboliše od plućnice. Mi se tome čudimo. U ovoj nesnosnoj vrućini, pak plućnica! Ona se obično javlja usred zime i u proljeće. Bit će, da se ljudi kod nas premalo paze. Znojni i trudni napiju se hladne vode ili se hlade na propuhu ili spavaju po noći vani. Ima u Sv. Martinu i neka vrst tifusa. Nekoji silno trpe od boli u trbuhu. Svakako treba se mnogo paziti i čuvati, jer je ovo doba godine za zdravlje vrlo opasno.

Križari «Zara» i «Fiume». «Gazzetta Ufficiale» javlja, da su naručene dvije nove ratne ladje, i to ova križara, koji će se zvati «Zara» i «Fiume».

DOPISI

IZ RIJEKE

Čuvajte se šarlatana! Metlom ih tjerajte sa svojih pragova! - Strašna vrućina. - Ah, ta današnja djeca! - Kuda to vodi? One tri.

Mi Riječani imamo na stotine dobrih strana i jednu veliku krepost, a ta jeste, da se vrlo rado puštamo vući za nos, pa makar i od prvog individua, što nam se na putu prikaže. Neugodno je, što se to, našoj kreposti mnogi smiju, a najviše oni, kojima moramo da plaćamo trošak zbog naše nepopravljive lakomišljenosti. Koliko smo puta Vi, tetta i ja opominjali sve i svakoga: ne nasjedajte šarlatanima, šarlatani su naša najveća rak-rana, čuvajte ih se kao žive vatre!

Ne koristi. Naš Fijumanac ne će nego kako će sâm, pa se još čudi, što najzada ostaje prevaren.

Ovih dana dva su se lukava tića, neki Lumini i neki de Angelis, šepirili našim gradom izdavajući se za novinare, razumije se roba prvoklasna. Odjeveni kao svi manjafogi i hohštapleri fino i elegantno išli su od dućana do dućana, od kuće do kuće i svuda pripovijedali, kako su oni veliki ljudi dopisnici najvećih novina na svijetu, glorije nad svim glorijama u jednu riječ: sami straordinarji. A kako je u njih jezik vanredno brz i okretan, to ti oni njime pletu i metu po vas cijeli dan. Dok ih slušate, vi morate, da im se divite. Nema u Italiji malo istaknutijeg čovjeka, kome oni ne kažu ti. Spomenite Volpia, Fedela ili kojega drugog bivšeg ili sadašnjeg ministra i oni će namah skočiti i reći:

Pa to su naši najbolji prijatelji, pače ako želite imati kakvu preporuku, mi ćemo vam drage volje biti na raspolaganje.

Onda od besjede na besjedu razgovor bi se navrnuo na dnevne jade i nevolje.

Zlo nam ide, vrlo zlo tužili bi se trgovci, a ona dvojica:

- Vidimo, ali nešto ste i sami krivi. Vašoj trgovini fali reklame, reklame i reklame, i ako vi te reklame ne činite — propast ćete. Ali mi ne ćemo da propadnete. Mi ćemo da vam pomognemo. Evo, sad ćemo da osnujemo jednu «Riječku Guidu», u koju će moći da dadu svoje oglase svi riječki trgovci. Trošak će biti vrlo malen: 40, 50, 100 do 200 lira najviše. Successo garantito! Garantitissimo!

I moji dobri Fijumanci kao uvijek plaćaju i sada: ko 40, ko 100 i ko bogme čak i 200 lira. A šarlatani se smiju i po barovima i po raznim drugim lokalima pucaju taj na tako lahak način dobiveni novac.

Stvar je najzada došla do ušiju kvesture, koja je one dvije varalice uhvatila i u buturnicu bacila. Oni će biti kažnjeni, ali od toga ne će imati nikakve koristi moji prevareni Fijumanci, jer njihov je novac već davno potrošen.

I pravo im budi! I svakome, koji vjeruje više kojekakvom šarlatanu negoli svome.

Seljak je u tome tisuću puta pametniji. On više ne vjeruje nikome.

Inače vrućina, da poludite. Sve je pokunjeno, ubijeno, prazno. Kao tri sjena vučemo se tužnim gradom, Mićelin, Francele i ja. Ne govorimo ništa nego gledamo i slušamo. Na trgu gledamo uvenulo zelenilo, na peškariji — pišmoje s «olitima na vanka». Po kutovima po dvije po tri žene, gdje tiho razgovaraju. I mi slušamo, kako se jedna drugoj tuži:

— Po noće ne morem oka stisnut, a ako ca pojim, najprvo mi gre zgoru, pak zdolu pak opet zgoru. Već sam sve provala i prez koristi.

Idemo korak naprijed i tu nalazimo tri četiri majke, što se na djecu tuže.

— Nikakovega posluha! Svi bi oteli imet nekakovi diriti, a nijedan nikakove dužnosti. Ca j to prislo na svet?

— A ca će jos prit? Cera mi je prisla mala, jos nima sesnajst let, i znale ca mi rekla? Da će se dat poblanjat?

— Kega vraga?

— Poblanjat, zac da već ni moda, da zenske imaju ni boki ni one taneko ni nis. Zato da ona će se dat poblanjat spreda i zada, kako je to neki dan videla va cinematografe.

— Bi se vrag smutil! Ah, ta prokleta moda! Ma to vam ni tako samo tu va grade, nego i po seleh. Tako mi je danas moja mlekarica s Kotlini rekla, da su ju na zadnjen tance pompijeri zibrali kako najlepju ...sali va foti njiju fotografiju, ...su napisali: Miss Kotlina.

...vam je nebore posvuda. Svaka ...ima svoj ...al od missa i drugo ...gre po glavo nego ti prognani ...i missi. Vrag zel ti missi i ki ...zmislel — amen!

...dalje i nadjemo na tri djevojčice. ...rta doleti k njima pa će im:

...culo najnoveju? I Pepina se je...

...? A ti?

...eu se. Dosta sam cekala, vise ne ...an dan. A vi dve?

...ćemo se. A ako nasem doma ne ...vo, neka so zuju.

— ...sam već moju mater predobila. I ...cekla, da ako budu sve, da će najzada. Povedala mi je, da je prej ...et ovuda hodila jedna jedina ženska ...s ostriženemi vlasi: to da je bila neka nemo...orina, i deca da su za njum kamene hitali svakako da su njoj se rugali. I moja ...ma! boji, da ako se sve druge ostriže, a ako ona sama ostane z dugemi vlasi, ...bi i za njum deca hitala kamene i ruga...oj se. Zato je najbolje k barberu ...l neka reže...

Str...o! Strašno! Strašno! To su ženske muš... u Americi doseglo tako daleko, da su m...karci prestali da se žene. To je čestitij... djevojke uveliko zabrinulo, pa su stale ...e nose nekakve kolajne, koje bi imal... ...znače: — Mi se češljamo i odjevamo ...o i druge, da nam se ne kaže da smo stare i ružne, ali mi volimo poštenje, kuću ...ir obitelj, djecu a obećajemo, da ćemo ...ti dobre i vjerne mužu, što ga budemo ...sreu odabrale.

Hoće li pak i k nama doći kada te blažene kolajne?

One tri:

Je... moja stara prijateljica, koja ima na ... tri ili četiri neudate kćeri, zaustav... je danas na Korzu jednoga svoga mlad... znanca:

...ete, Pepin, upitala ga ona, je istina, ... što vi proti ženidbi?

...kako. Nisam ja protiv ženidbe!

— A zač se onputa ne oženite?

— Zato da ne dospijem i ja medju one, koji su protiv ženidbe.

Ona druga:

Danas smo razgovarali u «Borsi» o odnosima muža i žene.

— Ja mislim — rekao je Francele, kad muž i žena živu trideset godina zajedno, da nemaju jedno drugome više što da kažu.

— Varate se, odgovori Mićelin. Ja i moja žena živimo zajedno već punih trideset i pet godina, ali ja svako noći, kad dodjem malo kasnije kući, čujem uvijek nešto sasvim novo.

Ona posljednja:

Na Mlaki na cesti, što vodi u Zamet, stoje živinareva kolica, a u njima nečije pseto što nekako bolno zavija. Na svoje stražnje noge isuco se nekakav vučjak i sve nekako provirujo kroz otvor, što je na kolicama.

- Digo, Mićelin, ca mislite, ca govori on vučjak onemu svojmu kolego nutre?

--Govori mu: Ćo, Bubi! viš ča se dobije, kada se mej Pudi zaide i kada ih se vjerno i pošteno čuva i brani! **Rokac.**

IZ ŠTINJANA

Ljetna sezona. — Moda. — Nova radnja. Vodovod i puč.

U punom smo ljetu. Sunce žeže i pali već posušjela polja. Kukuruz zavija od listova «cigare» tako da će malo gdje biti ni za sjeme. Grožđje vene, lišće mu suši i otpada, bojimo se i predvidjamo zlo. Neznamo što će još biti sa maslinama. Sigurno neće dobro, jer će im s ovom sušom otpasti i lišće. Pšenica, kojoj smo se nadali, urodila je slabo. Promislite si: na jedan hektar zemlje deset, ako je bila bolja do dvanajst kvintali.

Neznamo što ćemo ovo zime, skupoća, luksuz, sve nas tare. Da vam je vidjeti sada u ovo ljetno doba morske obale ove naše siromašne i tužne zemlje presenitili bi se. Ne razlikuje se spol od spola. Tu su fini i skupocijeni «costumi da bagno», tamo gospodski suncobrani, e što ćete, mi smo moderni ljudi pa valja da slijedimo modu. Ovaj reumatizam zario nam se duboko u kosti, osobito ženskinjama. No, neću da pišem previše o tome.

Već se je nekoliko godina govorilo da će opet podignuti zrakoplovnu stanicu «Puntižela», sada se to uistinu i započelo. Proračun je od nekih 2 milijuna lira, no do sada je za rad zaposleno samo nekih ...radnika, budući da još nema potrebitog materijala. Nade je, da će radnja potrajati i da će mnogima donijeti potrebitu koru kruha. Neka Bog da!

U posljednjem dopisu iz našega sela čitali smo nešto o vodovodu. Vodovod do nas ne može doseći jer smo na visokom. Ali su nas opskrbili novom «dizaljkom» (sisaljkom) novog tipa. «Pompa multicellulare» već je na mjestu, ali još nije radnja svršena. Tako ćemo doskora imati opet našu vodu iz našeg «puča». To uistinu i želimo!

Kod nas se je započelo se zametavanjem malih bara. Ne znamo što će se našom velikom lokvom. Svakako je neće valjda zaronuti, jer bi time oštetili našo gospodarstvo. **Jedan gospodar.**

Širite „Istarsku Riječ!“

Franina i Jurina

Fr.: Ča j' z Nedelutića? Već ga nisam videl nekoliko dan.

Jur.: Danas sam ga videl rastegnjenega pod ladonjicum. Puši, brate, i gjeda ljudem va obraz, kako da ni niš bilo.

Fr.: A ča j' to bilo?

Jur.: Ča ne znaš?

Fr.: A ki ćeš da mi pove? Imam ja dosta po glave svojga svraba. Da ne bi nego ova silna špendija, a ne vidiš, kako ćeš vanka prit. Ni nego za smutit se.

Jur.: Ja, ma ćeš da govorimo od tvojga svraba ale pak od Nedelutića?

Fr.: Mane j' svejedno, ćeš govorit za jedno ale za drugo. No pak ča j' to bilo s tem Nedelutićem?

Jur.: Kako znaš, delat ga ni volja, a živet se nekako mora, i on ti je nebore jednega dneva prišal na misal, kako bi mogal fino živet prez niš delat.

Fr.: Bravo, po moju puru! Bi i još ki tako, da more! No pak ča se j' to najedanput zmislel?

Jur.: Odlučil je, da će se stavit trgovat.

Fr.: Kega vraga?

Jur.: Trgovat? A kako ni imel dosta kapitalu, našal je jednega socija, nekakovo niškoristi kako i on, i rekal mu je: — Čuj ti! Češ da budemo sociji ja i ti? — A budimo, rekal je on drugi. A va čem, ako se sme znat?

Fr.: To bim baš i ja rad znat — va čem?

Jur.: Va trgovine. I Nedelutić je onemu drugemu stumačil, ča te oni dva storit. Poć te zajedno va Kranjci, i tamo te kupit barilot rakije, ku da te prodat ov drugi tjedan na samnje. I šli su.

Fr.: Va Kranjci?

Jur.: Va Kranjci. Tamo su pogodili rakiju, napunili barilot, platili svaki svoj del i šli su put domi.

Fr.: Kako pravi trgovci...

Jur.: Baš kako pravi trgovci. Već su se veselili i dobitku, ča te ga imet od te svoje trgovini. Računali su: toliko litar — toliko zmujić, svaki žmujić nas pride guštat uprav šesticu, ako ga budemo pak prodavali po liru i pol, tu će bit beči kako blata.

Fr.: Jezero milijun vrazi, da će!

Jur.: I šli su napred. I kako su hodili, ona rakija va barilotu delala je celo vreme: — klinc — klonc. — I tako je srdačno kljoncala, da je najzada Nedelutiću prišla volja, da bi mu popit jedan žmujić, iliti mižolić.

Fr.: Sam ti ja rekal...

Jur.: Ma on drugi socijo ni otel čut na to uho. On mu j' rekal: ne, brate! Trgovina skupna je za socije sveta stvar — nju se ne sme tikat, dokle ne pride aventor.

Fr.: Pametan čovek ta socio, tako ja v raj, ako ni!

Jur.: Ma Nedelutiću ni ono kljoncanje dalo mira i najzada, kada se ni već mogal zdržat, rekal je sociju: Znaš ča! Od sveh beči, ča sam ih imel sobum, ostala mi je jedna šestica. To je upravo toliko, koliko pride nas guštat jedan žmujić ove rakije. Na ti šesticu, a ti me pusti, da popijem jedan žmujić, zač mi se j' nekako jako shotelo.

Fr.: Nebog čovek ni da j' nosel! A ča j' nato on drugi?

Jur.: Rekal je: To ni nikakova prava trgovina, prodavat rakiju za beči, ki su se za nju dali, ma kako tebe — neka bude za ov put: zami žmujić, a mane daj šesticu, koliko nas gušta. Bit će mi za španjoleti, zač sam i ja ostal prez beči. Trgovina učinjena, Nedelutić popije žmujić i plati svoju šesticu — i šli su napred.

Fr.: Lepo su počeli.

Jur.: Nisu storili ni sto koraki, a to ti se oglasi drugi socijo i reče: — Čuj, Nedelutić, neč mi ni pravo va creveh — na ti onu šesticu nazad, neka ti

bude, a ti mane pusti, da i ja popijem jedan žmujić ove rakije. I dal mu je šesticu, popil je rakiju i šli su opet napred. Nisu storili ni sto koraki, kada ti Nedelutić najedanput stane i reče: — Znaš ča, socio! Tu imaš nazad onu šesticu, pusti me, da još popijem jedan žmujić. I dal je šesticu i popil je svoj žmujić. I šli su napred...

Fr.: A ča već znam, kako je napred hodilo. Nisu storili ni sto koraki, i moj ti socio da nazad onu šesticu i opet popije jedan žmujić. Ma znaš, da j' to spašno!

Jur.: I tako ti je to šlo sve napred i napred. Svakeh sto koraki bi stali, pak ki je od njih imel va žepe onu šesticu, dal bi ju drugemu, a sâm bi popil svoj žmujić. Kada su pod noć prišli va mesto...

Fr.: Pijani kako čepi, to se razume...

Jur.: Pogledaju va barilot — a on prazan. Rakije ni, a ni ni beči. Od svega ostala je samo ona šestica — a celo su vreme plaćali. Hej, kade su beči? — vapije Nedelutić. — I ja pitam, kade su beči? — vapije i drugi socio. I kako njim je ona silna rakija bila dala va glavu, oni ti se lepo od besedi na besedu ćapaju, potuku se i svrše va katafiće, kade su zostali tri dni i tri noći.

Fr.: Dobro njim stoji... Njim i svem tahovem trgovcem, i socijom. Bože moj, ča se dandanašnji sve ne vidi i ne čuje...

Jur.: I ča bim ti ih ja još povedel, da nimam ov vražji njok v usteh...

Fr.: A ter je tako...

IZ BERSEČA

Gospodarstvo. — Strašna suša. — Sajam. Smrtna kosa.

I ove nam godine ide naše gospodarstvo slabo. Kako sam Vam već javio proljeće je bilo jako mrzlo pak nije ljetina mogla rasti. Izgledi su bili ipak dobri, ali eto nadošlo ljeto, a s njim — suša. Ranije žito je izbjeglo sušu, ali pšenica je jako slaba. Krumpir je već uzorio; isto tako i fažol. Kukuruzu bi još pomogla kiša, ali ako dodje naskoro. Zadnja je kiša pala kod nas na 20. prošloga mjeseca, a poslije žestoko pali sunce. Vrućina je strašna. Već je i groždje počelo uslijed suše nazadovati, koje je inače do sada išlo dobro. Ako ne dodje kiša, neće biti ni vina. Naš kraj izgleda već sada prava pustoš. Neko drveće već je ožutilo i osušilo se, kao da smo u jeseni. Lanjske je godine bila suša velika, ali ove godine još je veća i strašnija. Lani nije kišilo skoro 4 mjeseca, ali je bilo većinom oblačno, a ove godine u ovaj je mjesec vedro od jutra do mraka, i žestoka vrućina. Žito smo poželi, ali je većinom bez zrna i to je slabo. Buduće će zime biti glada, jer ni novaca nema. S Božjom pomoću prokoburiti ćemo nekako: prošli smo dosta slabih i još smo tu, i bit ćemo do volje Božje.

Zadnji naš sajam ispao je vrlo slabo. Bio je hvala Bogu bez plesa, radi nekakove fešte, koja se održala u Dragi Mošćeničkoj

Sada ću vam javiti tri smrtna slučaja: Pred mjesec i nekoliko dana ispustila je dobru i blagu dušu Marija Barković udata za financijskog kaporala u Plominu. Prerano je pošla s ovoga svijeta imala je tekar 30 godina. Laka njoj zemljica i pokoj vječni, a njezinom suprugu i majci, braći i svoj rodbini naša sućut i saučešće.

Na Petrovo je izdahnula u Gospodinu svoju dušu Antonija Barković. Ona je imala 52 godine. Pokoj njoj vječni. Njezinom bratu Gašparu, i nećaku Ivanu te svoj rodbini naše saučešće.

Dne 16. ovoga mjeseca umrla je u mladim godinama Henrika Mavrović udata Hrelja. Imala je tekar 31 godinu. Ostavila je za sobom dva sirotana sinčića, jedan ima tekar mjesec i pô. Baš pravo siroče. Ona ostavlja mnogu skrb i brigu za sobom i pošla je u drugi bolji život. Nju žali mnogobrojna rodbina.

Nezaboravna Henriko! Bila ti lahka rodjena gruda, mi ćemo se tebe uvijek sjećati, jer si zaslužila.

Njezinom mužu Josipu, majci Karli svekrvima Franju i Franki, te svoj ostaloj mnogobrojnoj rodbini naše iskreno saučešće, a pokojnici pokoj i mir vječni. — **I. Z.**

IZ VIŠNJANA

Suša i druge nevolje.

Štovani čitatelji! Prošlo je mnogo vremena što Vam se nijesam javio, i mnogi bit će pomislili da sam stegao petama ali, eto me opet, da Vam pričam o našim voljama i nevoljama.

Posvuda, kamo god idete i s kojim god govorite, svatko vam se tuži. Općenita je kriza, koja vlada cijelom Evropom, mirne duše može se ustvrditi i cijelim svijetom. Tako je bogme i kod nas kriza. Samo se to kod nas nekako bolje osjeća, a teže podnaša, jer osim drugoga zla muči nas i strahovita suša, uslijed koje moramo trpiti svi nesnosne muke.

Ove je godine, na primjer, pšenica urodila vrlo slabo: malo više nego polovicu od onoga što se je mislilo. Krumpir je imao jednu periodu zaraze; sunce ga je progorjelo, te pošto ga ima većina još pod zemljom, no može se unaprijed reći kako je zapravo urodio, ali ako tako potraje, pojesti ćemo ga vrlo lahko.

Tako je s fažolom, kupusom, kukuruzom itd., što sve čeka kišu, koja kad bi došla, vrijedila bi — kako reču naši stari — toliko zlata!...

Drugo veliko zlo je slijedeće: Ljudi, ovdje, nemaju gdje da bi zaslužili koju liru, da si mogu kupiti barem najpotrebnije stvari. — Dodju takse, potreba je za sve, a većini bogme i za palentu a zasluška ništa. — Nije drugoga nego dužiti se, što jadni narod mora da čini, kod špekulanata i gulikoža, a kad dodje konac godine, ako mu štogod urodi, promjeni u času gospodara, našto se čovjek opet duži. To je žalosno ali istinito.

Vi ćete reći: «Narode, ufaj! —» I ja kažem tako, akoprem znadem, da: tko živi ufajući — često umre pjevajući!...

Zmaj.

IZ DANA.

Težak položaj - Pastir ubijen iz puške.

Teško nam je opisati položaj, u kojemu se nalazimo. Prošle smo godine imali slabu ljetinu, ali smo ipak dobili barem ono što smo posijali. Ali ove godine vidimo da nećemo niti sjeme izvući. Fažola nema niti zrna, krumpira isto tako, a o kupusu nema ni govora. Sijena imamo prilično, jer smo rano pokosili, dok još nije toliko izgorjelo. No sada nema na livadama ništa, pa nam je velika briga za našu marvu, koju moramo u staji da hranimo. A neznamo što će ove zime biti s nama.

U noći izmedju srijede i četvrtka dogodila se je kod nas jedna krupna nesreća, i to na granici izmedju našeg i jelovskog zemljišta. Stvar je ut ome: Jelovčani nama svake godine naprave velike štete svojom marvom, to jest ovcama na našim sjenokošama. Tako i ove godine. Jednu večer išao je naš čuvar, da čuva naše sjenokoše, ali čim je stigao u blizinu zapazili su ga Jelovčani. Navalili su na njega kamenjem. On je morao pobjeći i pustiti ih, jer nije imao nikakvog oružja sa sobom. U noći izmedju srijede i četvrtka, to jest 1. i 2. o. m. išao je opet da čuva. Opet su ga opazili Jelovčani. Tri pastira su navalila na njega kamenjem. Čuvar je bježao nekih sto metara natrag, a pastiri su se odvažili, te su ga dalje tjerali. No, ovaj put je čuvar imao sobom pušku, koju smo mu kupili za čuvanje. Vidio je da nema druge, nego oružjem prestrašiti Jelovčane. Pastiri su bili od njega nekih 20 koraka. on je odapeo jedan hitac u zrak. Pastiri se nisu prestrašili, nego su i dalje bacali kamenje. Čuvar je odapeo drugi hitac. Ovaj put je pogodio jednog pastira u glavu. Pastir Ivan Bilaj srušio se je mrtav na zemlju. Čim su ostala dvojica vidjela što se dogodilo, pobjegoše sa svojim stadom kući. Čuvar se je vratio u Dane. Javio je što se je dogodilo i dao se je na raspolaganje vlastima.

Strašan je ovaj slučaj. Niti najstariji naši ljudi ne pamte, da se je nešto slično dogodilo u našem kraju. Duša nas boli, kada vidimo da se za šaku suhe trave ovakove stvari dogadjaju. **Danci.**

IZ BUZEŠTINE.

Pred puljskim tribunalom.

Dne 12. p. mj. bilo je pred puljskim Tribunalom mnogo rasprava u II. instanci (apelu) iz buzeštine, medju kojima i ona g. Ivana Klarića, vodje Buzetskog Društva, u Buzetu. Kako je svojedobno već u našem listu javljeno g. Klarić, bio je je dne nedjelje u oktobru još godine 1926., napadnut i istučen od petorice Buzećana i to: Medice Josipa, Fabiancicha Josipa Prodana Jakova — Bombe, Trosta Etora i Depanghera Ernesta. Napadnut je bio a da nije dao ni najmanjeg povoda zato, Potekla je krv i radi zadobljenih rana morao se Klarić liječiti više dana. Naravno, da je g. Klarić tužio gori spomenute, koji su kod prve rasprave u Buzetu bili svi osudjeni po čl. 372 na 50 lira globe svaki, osim Medice, koji je medjutim umro. Spomenuti moramo, da se na prvoj raspravi nijesu preslušali niti glavni svjedoci g. Klarića, a zastupnik civilne stranke g. Klarića nije proti tomu niti prigovarao, a razumije se tim manje si je pridržao pravo, da se ti svjedoci za slučaj potrebe budu pripustili i preslušali.

Apelirala su samo trojica i to: Fabiancich, Trost i Depangher i pripisivala su čin ostaloj dvojici, naime mrtvome Medici i Prodanu. Tribunal je riješio tu trojicu, jer nije pripustio, da se preslušaju glavni svjedoci, koji u opće nijesu bili preslušani premda su bili predloženi i osudio g. Klarića na platež troškova II. stepena. Sud o svemu tomu prepuštamo čitateljima.

IZ BREGI

Smrtna kosa

Naše čestite i dobre prijatelje, dra Frana i dra Matka Brnčića zadesila je ovih dana teška nesreća. U subotu, 28. prošl. mjeseca umrla im je majka, vrijedna starica Antonija Brnčić. Pokojnica bila je sestra pok. dra Frana i pok. prof. Matka Mandića, pripadala je obitelji, kojoj mi, istarski Hrvati, dugujemo vrlo mnogo.

Bila je dobra i blaga i od svih poštovana. Dočekala je visoku starost, 85 godina, ali je pod kraj života mnogo trpjela. Velika su joj utjeha bila dobra njezina djeca, kojima izrazujemo ovime svoje najdublje saučešće. Neka ih Bog tješi a dobroj pokojnici neka je laka zemljica, u kojoj počiva. Bog je pomiluj!

IZ SOVINJAKA.

Nevjerojatna suša. - Čekanje kiše. - Oluja. Grom ubio dvije krave.

Dani dugi, a po cijele ove duge ljetne dane sunce peče, da i kamenje, a nekmoli ne će zemlja da puca. Sve ovo je lijepo donekle za gradjane i gospodu činovnike, ali nije za nas zemljoradnike. Prekoračilo je evo mjesec dana da ne vidjesmo kiše ni oblaka skoro. Naše oči su uprte u nebeske vedrine, da opazimo koje znamenje skore kiše. Okrećemo glave prema nebu, da nas je već i vrat zabolio. Ali kiše nebeske nema pa nema. Medjutim nam ovi pretopli dani srce kidaju iz prsiju. Naši trudi naš znoj i naši troškovi kao da nisu blagoslovljeni i ne mogu biti bez vlage ili kiše. U tri, četiri sata ustajemo da radimo vani u zemlji, kasno lijegamo, a taj naš rad ne će usploditi. Krumpir negdje ko orasi. pažulj usahnuo, kukuruz gine, a o zeleni nema ni govora. I lozi nije već dobro. Ali gle gle, što vidimo! Tamo daleko na zapadu stalo sijevati (migati). To je bilo 23. na večer. Stalo dakle sijevati sa zapada, pak sa juga i istoka. Duša nam je drhtala od ufanja i radosti. Sijevanje se k nama približavalo, a s njim dolazili i oblaci. Prema starinskoj praksi, moralo bi kišiti. Stalo grmiti, a stao i silan vjetar puhati. Eto oluje! Eto vjetra i grmljavine a i par kaplja kiše. Noć je bila strašna. One noći ne mogosmo zaspati. Vjetar, grmljavina, strijele pak ona naša silna žel a sa kišom ne dadoše nam da spavamo ni za par sati. Ali najednom udari strijela. Udarila tako blizu, mišljasmo u našu kuću. Skočismo na noge. Čujemo glasove i glasno govorenje. Bit će da se zbila koja nesreća. I jeste. Strijela udarila u staju gospodara Ivana Vivode iz Pračane. Neki vele, da je prije udarila u visoki hrast uz staju, odakle je otišla u staju, gdje nadjoše dvije krave ubite. Uz njih je stajalo tele, a u samoj blizini druga goveda našeg poznatog Antuna Vivode (brata mu). Ostadoše netaknuta. Žalosna obitelj. Čekala kišu te strašne noći, a s njom život i spas a ete dodje nesreća i u kuću tuga i žalost. **Seljak.**

IZ JELOVICA.

Rad na cesti. - Moda. - Suša.

Ni danas se mi nemamo čime pohvaliti. Ne teče kod nas med ni mlijeko nikada, a kamo li sada u ovo teško doba. Ali ipak do sada još nekako prolazimo. Ovdje kod nas grade se nekoje ceste, pa na tim radnjama radi lijepi broj naših i stranih seljaka. Plaća nije bogzna kakva, ali svejedno zaslužuje se nešto. Jedni se muče ovako a neki onako, samo da se prežive.

U zadnje vrijeme počela se je ovuda širiti jedna naša seljačka nesreća, kojoj smo si najviše sami krivi. Ta nesreća je prokleta moda. Srce nam plače, kada vidimo po ovom našem tužnom kamenju, kako mladež nosi cipele «šimi», svilena odijela i bluze itd. U čudu se mi stariji pitamo, kamo ćemo stići, ako bude naša mladež išla ovim putem. Neznamo što bi rekle naše pokojne babe i prababe, da ustanu iz crne zemlje o današnjoj našoj raskalašenosti, kada bi vidile, kako se naše djevojčice nose. O. nije ovo za nas ni lijepo ni od koristi. To je naša velika nesreća i naša propast gospodarska.

Metnite ruku na prsa, majke i očevi, i nemojte više cifrati svoje kćeri. Čoviek se ne sudi po odijelu a isto tako ni vaše kćeri ne će biti bolje ni vrijednije, ako vam budu u svilu odjevene.

Ove zadnje dane osjećamo da je suša ozbiljno pritisla naš kraj. Od nje smo prošle godine mnogo pretrpjeli. Ove godine nadamo se, da će nam biti bolje nego lani u toliko, što nam marva ne će trpjeti žedju. Prošle zime smo si napravili lijepih lokava, iz kojih će naša marva piti. A za ljude bit će malo gore jer nam studenci ili šterne nijesu tako velike da bi nam dostajale za pitku vodu.

Razno

Iza povratka Nobilove skupine u domovinu. — Iza kako su se članovi spasene Nobilove skupine vratili svojim kućama stišala su se prigovaranja sa strane inozemne štampe, što je Nobile bio prvi spasen i što su Mariano i Zappi ostavili švedskog učenjaka Malmgreena i gnjusna nečovječna izmišljotina, da je Zappi pojeo Malmgreena. Sada najuglednije svjetske novine pišu, da se treba diviti uzdržljivosti i mukama ponesrećene Nobilove ekspedicije, koji su mjesto utjehe primili od strane neke štampe i najgora predbacivanja.

Kad su se vratili svojim kućama dali su novinarima objašnjenja o nesreći o životu na ledu iza pada. Čim su pali i iza kako je radiotelegrafist uspostavio vezu sa «Città di Milano», Nobile je sastavio izvještaj, ali ga nije mogao predati po radiju, da se ne bi istrošili akumulatori. U izvještaju je ono, što je svima već poznato: Dne 25. juna u [illegible] sati putovali su zrakoplovom u visini od 500 metara. Najednom se osjetilo, da se zrakoplov spušta. Nobile je gledao da dade veću silu motorima. Nalazili su se u magli. Ništa nije moglo zaustaviti pad. Udarili su prednjom ladjicom u zemlju i mislili su da su mrtvi. Medju komadima ladje bilo ih je osam. Nobile, Cecioni i Malmgreen su bili ranjeni. Najlakše Cecioni. Pomella je nekoliko metara od njih bio mrtav. Umro je držeći cipelu u ruci. Mislili su, da im nema više spasa. Na ledu su sakupili živež, koji je bio u ladjici i našli malenu kutiju sa radiom. Uredili su radio i odmah su čuli vijesti od «Città di Milano», ali svijet njih nije čuo. Čuli su, kako se spremaju da ih spase, ali teško im je bilo pri duši, kad su čuli, da će ih tražiti na drugom mjestu nego što su bili. Budući da su uzalud po radiu zvali na pomoć skoro kroz sedmicu dana Mariano, Zappi i Malmgreen su odlučili da idu pješke prema kopnu. Ostali su na mjestu nesreće Nobile, Viglieri, Cecioni, Trojani, Biagi i Behounek. Ostale članove ekspedicije odnesao je balon prema sjeveru i — kako je poznato za tu skupinu od osam ljudi ne zna se do sada ništa.

Spaseni članovi ekspedicije su u svom pripovijedanju o životu na ledu napomenuli, da nije istina što je Lundborg, koji je spasio Nobila govorio, da su se tobože medjusobno svadjali. Nasuprot je medju njima vladala potpuna sloga i sačuvana je bila disciplina. Skromnu hranu su bratski dijelili. Malmgreen je s jednim hitcem bio ubio jednog medvjeda pa su ga više dana jeli. Kušali su loviti i ribe, ali nisu ulovili nijednu. Jedini njihov spas je svakako radio, koji ih je stavio u vezu sa svijetom i omogućio akciji za spasavanje, da su ih našli. Rusi, koji su ih spasili na ledolomcu «Krasinu» vrlo su ih srdačno njegovali, okupali, obrijali i obukli.

Budući da su na «Città di Milano» morali Marianu amputirati nogu, to se on nije mogao vratiti kući. Sada se nalazi u bolnici u Stockholmu, pa izgleda da će se morati ponovno podvrći operaciji.

Državni podtajnik za mornaricu admiral Sirianni je u petak primio Zappia, koji je mjesto Mariania podao opširni izvještaj o njihovom napornom putovanju po ledu kroz 42 dana proti Sjevernom rtu Sjeveroistočne zemlje. Admiral Sirianni se je razgovarao s Zappijem više od jednog sata.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast!

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Telefon: 5-18 Podružnica u TRSTU: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18
CENTRALA U LJUBLJANI. Dionička glavnica i pričuva: 60.000.000 dinara.
PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Črnomelj, GORICA, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Novomesto, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Šibenik, sezonska eksspositura Rogaška Slatina.

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloške na uložne knjižice te ih ukamaćuje sa 4 %, a uloške na tekuće račune i na otkaz vezane uloške najugodnije uz dogovor. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne kutije (SAFES).
Blagajna je otvorena od 9½–12½ i od 14½–16 sati

Broj 33 Poštanski čekovni račun. (Conto corrente con la posta) U Trstu, 16. augusta 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Velika žalost mornarice i naroda

TRAGEDIJA PODMORNICE «F 14»

Još je sav narod, a osobito onaj kraj, gdje se je nesreća dogodila, naša Puljština, pod teškim i žalosnim utiskom. Ono što se je dogodilo podmornici «F 14», i o čemu smo mi zadnji put ukratko pisali, teško je i žalosno.

Katastrofom, koja ju je zadesila, poginulo je junačkom smrću 27 mladih života. Iz glomaznog ocjelnog groba s dna morskog izvadjeno je 27 mrtvih. Posada podmornice «F. 14» nadjena je ukočena na svojim mjestima. Komandant i prvi oficir kod periskopa; radiotelegrafista držao je ruku na tasteru Morzeovog aparata.

Posada je poginula junački kao u ratu, držeći neprestano veza sa vanjskim svijetom.

Već je jednom podmornica «F. 14» izvela opasan manevar, koji je ovoga puta stao života cijelu posadu. U ponedjeljak u jutro oko 8 i po sati za vrijeme vježbe na 15 milja od pristaništa Pule «F. 14» zbog slabo proračunate brzine u približanju plovećim jedinicama koje je trebala da napadne, isplivala je na površinu baš u momentu, kada se na nekoliko metara pred njom pojavio torpedo razarač «Abba».

Koban sudar. — Nekim čudom sudar je izbjegnut. Ali odmah poslije «Abbe» nailazio je drugi razarač «Missori». Oficiri na zapovjedničkom mostu, primijetivši pred sobom osmatračnicu podmornice, okrenuše kormilo sasvim na desno. Bilo je kasno. Kljun razarača udario je u zadnji dio podmornice koja se podigla prednjim dijelom u vis i naglo potonula dok je razarač prešao preko nje.

Cijela divizija razarača odmah je stala. «Missori» je spustio sidro na mjesto gdje se desio sudar da bi se označilo mjesto gdje je podmornica potonula. More je bilo jako uzburkano i devet razarača divizije opkolilo je mjesto gdje se podmornica nalazila da bi donekle spriječili valove.

Razgovor sa potopljenima. — Po tom prostoru kružila je druga podmornica «F 15» koja je podmorskim aparatima pokušavala da dozove potopljene. Sa potopljene podmornice odmah su odgovorili:

«Imamo šest mrtvih na krmi. Kljun nam se zabio u morsko dno. Podmornica stoji gotovo uspravno.» U stvari bila su svega četiri mrtva, jer su dvojica uspjela da se na vrijeme zatvore u jedno odjelenje za manevriranje. Dok je podmornica «F 15» na četrdeset metara iznad potopljene podmornice tražila, radiotelegrafista Trolis iz Pule sa potopljene podmornice javljao je: «Više desno, više lijevo. Udaljavate se. Približavate se. Prolazite iznad nas.»

Kad je potopljena podmornica javila: «Prolazite iznad nas», druga podmornica pustila je sidro. Na tom mjestu spustilo se 6 ronilaca. Ali struja je bila jaka, i ni jedan od njih nije mogao da se spusti do podmornice.

U ponedjeljak po podne jedan hidroavion uputio se da vidi podmornicu sa 300 metara visine. Spasioci su telegrafisali potopljenicima: «Budite hrabri. Pronašli smo vas. Ronioci se spuštaju.» Potopljeni su odgovorili da je njihov moral na visini, ali da se otrovni plin jako razvija uslijed veze akumulatora sa morskom vodom.

Zrak ne pomaže. — U 18 sati i 30 uveče, 10 sati poslije sudara razarač «Aquila» uspio je da spusti jedan lanac tačno na potopljenu podmornicu. Po tom lancu uputio se jedan ronilac, da se spusti do podmornice i za 6 minuta zakačio je za podmornicu cijev za ubrizgavanje čistog zraka. Odmah je telegrafski javljeno potopljenima. Medjutim oni su odgovorili da ne osjećaju nikakvo poboljšanje. Naprotiv dejstvo otrovnog gasa bivalo je sve jače. Molili su da spasioci požure. More je nažalost bilo vrlo uznemireno, a mrak se spuštao. Iz Pule je stigao i jedan ponton za spasavanje. Svi reflektori su upaljeni. Svijetlost je vrlo slabo prodirala do 40 metara ispod morske površine. Ronioci su pomoću udaraca čekića razgovarali sa posadom potopljene podmornice.

Kad se spustila duboka noć, zbog velikih valova operacije ronilaca morale su biti prekinute. Za to vrijeme sve ladje svojim radio aparatima hrabrile su potopljene. Potopljeni su medjutim odgovarali sve slabije i rijedje. Najzad čule su se dvije kobne riječi: «Izgubljeni smo.»

Posljednji znak života. — Oko 11 sati noću, kad je tragični razgovor već postajao vrlo slab i nerazumljiv, podmornica «F 15» pitala je potopljenog telegrafistu: «Otkucaj mi 5 crta». Umirući telegrafista odgovorio je oklijevajući. Najprije jedna kratka linija, pa onda stanka. Još jednom glas ispod mora pokušao je da da znak života, ali on je ličio na bolni izdisaj. Stigla je još jedna crta duga koja nije prekinuta, već se prosto polako izgubila u ništa.

To je bio posljednji znak života sa podmornice «F 14» — 15 sati poslije sudara. Taj posljednji uzdisaj rastumačen je kasnije: radiotelegrafista je nadjen mrtav sa prstom na tasteru. Ali u noći izmedju ponedjeljka i utorka niko na brodovima nije htio da vjeruje u tragediju. Aparati su neprestano dozivali.

U ranu zoru spasavanje je opet otpočelo. Zakačena lancima izmedju dva pontona podmornica, podignuta je sa dna u utorak u 12 sati. Ali odmah se oklizнula sa lanaca i pala ponovo na dno. Trebalo je još 8 sati da se podmornica opet zakači. U utorak cijeloga dana ronioci su neprestano udarali čekićima o trup podmornice, ali se iznutra niko nije odazivao. Crne slutnje već su sve obuzimale. Ipak postojala je nada da su otrovni gasi samo onesvjestili potopljene. Zbog toga je jedan liječnik čekao spreman sa maskom protiv otrovnih gasova da udje u podmornicu čim ona izadje na površinu.

Podmornica mrtvih. — U 8 sati uveče podmornica se pojavila najzad na površini izmedju dva pontona. Odmah su otvorili vratanca. Iznutra je izbio zagušljivi smrad. Liječnik je ušao, ali se odmah onesvjestio, tako da su ga morali izvući konopcima. U ostalom odmah je naišao na jedno mrtvo tijelo, koje mu je spriječilo ulaz.

Svi u podmornici bili su mrtvi. Pred tim strašnim prizorom cjelokupna posada svih ladja klekla je na koljena i odala posljednju počast poginulima. Zatim je iz podmornice izvučeno 27 lješeva. Podmornica je odvučena u pristanište Pule.

Komandantove posljednje riječi. — Na licima potopljenih nije bilo nikakvog grča. Oni su bili svi na svojim mjestima i izgledalo je kao da su zaspali. Samo im se na koži uhvatila crna maska od otrovnog gasa.

Cijela posada, počevši od komandanta Wiela od 30 godina, bila je sastavljena od vrlo mladih ljudi. Pored toga nalazilo se na podmornici sedam pitomaca motorista iz škole u Puli.

Brat komandanta Wiela našao je njegov notes, gdje su olovkom ispisane posljednje riječi. Dvije riječi nad: «Čekamo, nadamo se». Zatim je vjerojatno prošlo nekoliko sati i poginuli je opet napisao: «Jadna majko. Budi jaka kao majka...» Tada je komandantu ponestala snaga i nije mogao ništa više da napiše.

Dirljiv pogreb mornara, koji su poginuli u podmornici «F. 14». — Prošlog petka dne 10. o. m. proživljavala je Pula najveću žalost. Njezinim su ulicama provezene žrtve strašne nesreće, koja je zadesila podmornicu «F. 14». Na svim licima dobrih i čuvstvenih gradjana Pule bila je izražena tuga za mladim životima mornara, koji su se vršeći svoju dužnost žrtvovali. Oni su još jedanput posvetili pojam dužnosti.

Kada je nastradala podmornica izvučena s morskog dna i dovedena u luku iz njene unutrine dignuta tijela svih poginulih, to je bio vrlo potresan prizor. Jedna po jedna žrtva morskih dubina bila je položena na nosila. Iz luke su mrtvi prevezeni u vojničku bolnicu, gdje im je priredjen veliki odar. Položeni su na odar, koji je bio okićen cvijećem i zastavama i kod kojeg su vojnici čuvali počasnu stražu. Sve do momenta pogreba veliko su mase naroda dolazile u žalosti do bolnice da odadu počast junačkim mornarima.

U petak dne 10. o. m. mrtvi su mornari postavljeni na devet kamijona, koji su bili uredjeni za tu žalosnu službu. Oko kamijona išle su počasne vojničke straže. Oficiri kapetan Wiel i poručnik Fasulo postavljeni su na posebne pogrebne vozove. Iza kako je to obavljeno počeo se je sastavljati sprovod. Došli su zastupnici Kralja, vlade, vojske itd.

Nj. Vel. Kralja je na pogrebu zastupao njegov ađutant Tenente Colonello Conte Biga di Mosso. Ministarstvo mornarice zastupao je podsekretar admiral Siriani. On je zastupao i vladu. Pogrebu je prisustvovao istarski prefekt on. Leone Leoni, fašistički tajnik on. Maracchi, (koji je zastupao direktorij stranke), on. Bilucaglia, puljski podeštat. Pogrebu je prisustvovalo mnogo generala, admirala, zastupnika svih mogućih vlasti, gradova, inštitucija itd. Trst je zastupao vicepodestà Grego. Visokih ličnosti i raprezentanata bilo je vrlo mnogo, pa se sve ne bi moglo ni navesti.

Kada je došlo svećenstvo sprovod se je maknuo. Zrakom su odjeknule žalobne note pogrebnog marša. Neizbrojna masa naroda počela je da se suzama u očima reda u bezkonačnu kolonu za lijesovima. Pred lijesovima je išao jedan ogroman voz pun cvijeća i vijenaca. U sprovodu je bilo nošeno takodjer mnogo vijenaca. Ko bi izbrojio sve te vijence? Iza vijenaca stupaju ploton vojske: aeronautika, financa, artiljerija, infanterija, milicija, mornarica itd. itd. Pa neizmjerno velika povorka naroda.

Ulicama kuda je prolazio sprovod — narod je po stranama čekao u žalobnom raspoloženju sa suzama u očima. I vojnici i oficiri u povorci nisu mogli da suzdrže suze. A kako su se tek lomile od bola majke, žene, zaručnice i ostala rodbina poginulih mornara. **Topovi su pucali na zadnju počast.** Sa zvonika su udarala zvona svoju žalosnu pratnju. Sa prozora kuća kuda je povorka prolazila padala je kiša od cvijeća. U zraku su kružili aeroplani.

Sprovod se je zaustavio u crkvi Majke božje, gdje su obavljene pogrebne crkvene ceremonije. Iza kako su te ceremonije obavljene počeli su govori na čast mrtvima. Prvi je govorio puljski podeštat on. Bilucaglia. On je u par riječi izrazio svu žalost puljskih gradjana. Za njim je govorio general Ferrario. On je zastupao ministarstvo vojske. Izrazio je žalost kopnene vojske za poginulim junacima mora. Admiral Siriani govori u ime cijele mornarice. Svi su ti govori još više rastužili i rasplakali sve prisutne. — Iz crkve je žalobna povorka krenula put groblja ratne mornarice. Sunce je bilo na zapadu, kad je sprovod stigao na groblje. Još koji govor. Zadnji topovski hitci. Admiral Foschini pozivlje jednog po jednog mrtvog. Vojska odgovara mjesto njih «Presente!» — Narod plače i ostavlja s neizbrisivom žalosnom uspomenom zadnji počinak žrtava mora.

Tijelo komandanta Wiela bilo je preneseno u Padovu, a mornara Giordana Ujčića u Pazin. U Padovi i u Pazinu obavljene su pogrebne svečanosti uz učestvovanje svega gradjanstva. I tijela mnogih drugih bila su uz žalobne svečanosti prevezena u rodna mjesta.

✝ STJEPAN RADIĆ

Smrt Stjepana Radića. — Prošlog četvrtka dne 9. o. m. zaklopio je za uvijek oči Stjepan Radić. Dogodilo se je ono što se je sa strahom očekivalo. Poslije beogradskih dogodjaja Radićevo je zdravlje bilo vrlo osjetljivo. I podlegao je. — Bilo je to u večer.

Stjepanu se Radiću nešto prije pola 9 sati pogoršala bolest. Iako se katastrofa očekivala, pozlilo mu je naglo, baš kad je njegova gospodja unosila u sobu večeru. Srce je naglo popuštalo. Prisutni dežurni liječnik dr. Halle je dao potrebnu injekciju i kisika. Zadnju ultravenoznu injekciju je dao 15 minuta prije smrti. Zadnje su Radićeve riječi bile upućene liječniku: «Da li je to najbolji položaj, u kojem sam sada?»

U tome je času sjedio i tako je i umro. Smjesta su prizvani liječnici dr. Wenckebach, dr. Radoničić i dr. Gottlieb iz «Esplanade», no oni su Radića zatekli već u besvijesti. Prizvan je župnik Kerdić, koji mu je podijelio posljednju pomast. U 8.55 sati je Radić izdahnuo.

Bio je to očajan momenat u njegovoj vili. Cijela je porodica kraj njegovog kreveta plakala grčevito i zdvojno, a od narodnih poslanika je bio prisutan dr. Vlatko Maček, liinći suze. Za čas se ova strašna vijest o smrti Radićevoj pronijela po gradu. U devet i četvrt ju je objavila radiostanica, oko 9 i tri četvrta se već za nju znalo po lokalima i na ulici. — Prvi su došli od narodnih poslanika dr. Ivan Pernar i dr. Ante Trumbić. Obojica su izašli utučeni i zaplakani. Odmah je zamoljeno od nadbiskupa Bauera da se smrt objavi zvonjavom na svima crkvama i nešto prije 12 sati su zvona muklo odjekivala gradom najavljajući smrt velikoga vodje.

U 11 sati je sa Bleda stigao Svetozar Pribićević, na južnom kolodvoru su ga dočekali narodni poslanik Sava Kosanović i nekoliko novinara. Sa Pribićevićem je bio u društvu i narodni poslanik dr. Juraj Krnjević. Kad su Pribićeviću saopćili vijest o smrti Radićevoj, on je zadrhtao i problijedio, ne mogavši se u prvi momenat snaći. Usklinuo je: «Ma to nije moguće! Pa liječnici su još jučer izdali buletin, da se nema očekivati katastrofa. Bože, Bože, šta je to?» — Pribićević je bio izvan sebe, drhćući cijelim tijelom, a na oči su mu udarile suze. Isto se tako jedva držao na nogama dr. Juraj Krnjević. Izašavši iz vozа na glavnom kolodvoru sav slomljen, blijed i zgrbljen, g. Pribićević je, vodjen od prijatelja, grčio usta i uzdisao: «Bože, Bože, šta će biti!» Odvezao se u Grand hotel, odakle je odmah naložio da ga se odveze u Radićevu vilu. Tamo su pred vilom stajale ogromne grupe ljudi, u jednom tužnom i mučnom raspoloženju, šuteći i čekajući. G. Pribićević je ušao u vilu, ne obazirući se ni na koga, ne odgovarajući nikome na pozdrave.

Ušavši u sobu pokojnika Pribićević je kleknuo uz krevet, pokrio lice rukama, ramena su mu se počela tresti i on je glasno zajecao pored mrtvog tijela svoga starog druga i prijatelja. Taj je momenat bio nada sve potresan i svi su se gušili u suzama. Nakon desetak minuta su izveli Pribićevića u drugu sobu.

Stizali su i drugi narodni poslanici. Svi su bili žalosni i uzrujani. Oko 12 sati su kipari Rudolf Valdec i Davorin Hotko snimili masku sa Radićeva lica. Liječnici su uzeli krv, da se vidi, da li je on faktično umro od zadobivenih ozljeda. Pomalo su zbog poodmakle noći posjetnici napuštali vilu, a shrvana Radićeva porodica je pošla na počinak.

Dotle je u gradu odjekivala zvonjava i već su se počele vješati crne zastave. Nemoguće je opisati onaj dojam, što ga je vijest o Radićevoj smrti izazvala u gradjanstvu. Sablasno poput lepeta crnih krila letjele su od čovjeka do čovjeka, od lokala do lokala, od kuće do kuće, crne riječi: «Radić je mrtav!» Kao da je naišla kakva nevidljiva orkanska sila, ali sa tihom i prigušenom snagom, svi su lokali za čas bili očišćeni, sve su muzike prestale, predstave su u kinematografima prekinute. Zavladala je jedna grozna šutnja. Takva šutnja kao pred oluju. Kobna i mučna. Nitko se nije osudio da prekida teški muk i sve je pogruženo polazilo kućama.

Nešto poslije 11 sati se poslije prvog zaprepaštenja spontano formirala jedna duga povorka gradjana, koja je pošla ulicama prema Pantovčaku i odande natrag na Jelačićev trg. Kroz rastužen Zagreb orili su se drhtavi poklici iz povorke: «Slava Stjepanu Radiću, slava vodji hrvatskog naroda, slava velikom mučeniku!» Na Jelačićevom trgu je gradjanstvu održano nekoliko govora, a onda je nastupio razlaz i grad je sav utihnuo. Ljudi su ulazili u kuće zaplakanih očiju...

Samo su redakcije novina neprestano radile. Sa sviju strana, a i iz inostranstva, slijedili su neprestano upiti o Radićevoj smrti. Tražila se najnužnija potvrda i upiti su se redali jedan za drugim. «Jutarnji list» je bio izdao kratko posebno izdanje, pa je glas kolportera jedno kraće vrijeme žalosno odjekivalo kroz ulice.

Tako je ugasnuo život najvećeg hrvatskog borca, tako se Zagreb sav stresao u jednoj neiskazanoj boli; srca su se zgrčila i stegla zbog toga, što je prestalo kucati one veliko, plemenito i dobro srce narodnog prvaka. A mnogi su ukočeni i zaledjeni pogledi pokazivali znakove tjeskobnog upitnika:

— Šta će biti, šta će dalje biti?

Prenos lijesa sa pokojnikom u Seljački Dom. — Iza kako su obavljeni svi najpreči posmrtni poslovi, tijelo pokojnog Radića

bilo je položeno na odar u njegovoj vili. No, da se uzmogne dati narodu priliku, da oda zadnju počast svom učitelju i vodji, mrtvi su ostanci preneseni u Hrvatski Seljački Dom. To je obavljeno u petak poslije podne.

Oko trideset hiljada ljudi prisustvovalo je ovom tužnom činu. Točno u četiri sata iznešen je lijes sa pokojnikom iz vile i postavljen u mrtvačka kola. Pred vilom pokojnikovom, kao i cijelim Pantovčakom, a naročito na Ilićkom trgu sleglo se ogromno mnoštvo gradjana i seljaka, koji su otkrivene glave propuštali izmedju sebe mrtvo tijelo svoga vodje i učitelja. Živi špalir sve do Seljačkog Doma nije bio nigdje prekinut. Naprijed su išli sokoli na konjima. Iza njih akademska omladina, radnici, seljaci iz Remeta, organizacija HSS iz okolnih sela, vijenac prosvjetnog saveza. Zatim je slijedio lijes okružen sokolima, akademičarima i seljacima. Iza lijesa išla je pokojnikova obitelj osim gdje Radić, koja se zbog bolesti ranije automobilom odvezla u Seljački Dom. Poslije obitelji išlo je vodstvo SDK, gradski i oblasni zastupnici, oblasni činovnici, gradski činovnici itd. Na koncu je slijedila povorka gradjanstva. Svugdje je vladao najuzorniji red, koji su održali bez ikakove muke redatelji Seljačke Stranke. Kada je povorka stigla do Doma lijes je unešen u dom, a unutra su pušteni samo narodni zastupnici, gradski i oblasni zastupnici, novinari i još nekoliko osoba. Lijes je postavljen na odar u prvom spratu Doma u sobi do balkona. Poslije se je cijela grupa koja je stajala pred domom razišla nakon trokratnog poklika: Slava! Sve je prošlo u najboljem redu.

Kako je želja gradjanstva da po posljednji put vidi pokojnika bila ogromna, a naročito su se željela sela u blizini Zagreba oprostiti sa svojim vodjom, vodstvo je odredilo da se Seljački dom otvori za posjetnike od 6 sati u jutro do 7 sati na večer.

Stjepan Radić na odru. — Jedan jugoslovenski list piše: Seljački Dom je po drugi put u crnini. Fasada, stepenice i velika, nekada blistava dvorana obavijene su crnim satenom, a velika hrvatska zastava, koja se spušta sa krova do polovine zgrade, umotana je u crni flor. Pored zidova u predsoblju, na mjesto gipsanih i mramornih statua, poredjane su stolice sa seljačkim motivima i na njima vijenci sa trobojkama, crnim, žutim ili bijelim trakama, na kojima pada u oči samo jedna jedna riječ: «Vodja».

Nekadašnja soba za primanje i konferencije, u kojoj su donesene mnogo sudbonosne odluke, takodjer je crna. Slike sa zidova su poskidane, a starinski parket po katkada škripne i poremeti jezivu noćnu tišinu. Na crnom katafalku sa stubovima i svodom ukrašenim zlatnom ornamentikom u mrkom orahovom kovčegu leži sa prekrštenim rukama i blagim osmjehom na licu Stjepan Radić vodja Hrvata. Veliki kristalni luster kroz crninu, kojom je obavijen, miješa svoju električnu svijetlost sa žutim plamenom voštanica. Oko katafalka stoji straža crvene uniforme hrvatskog konjičkog Sokola, crna stara odjeća studenata zagrebačkog Univerziteta, tanne haljine Hrvatske Žene i bijela platnena odjela zagorskih seljaka. Narod čuva svoga vodju.

Zora je. 4 sata. Dan se još nije javio, a pred Domom je živo. Vozovi sa svih strana dovoze seljake imućne i siromašnije, starije i mladje. Došle su žene, a ima i male djece. Svi oni čekaju momenat da se poklone i odadu posljednju počast čovjeku, koji je nekada, u proljeće kad lišće ozeleni, ili u jesen kada zažute kukuruzi, dolazio medju njih da s njima progovori, da čuje njihove jade, da ih pouči.

Oko 6 sati teška hrastova vrata otvaraju se. Pognute glave, potreseni seljaci se sami svrstavaju dva po dva u redu i polaze uz stepenice. Čitav sat defiluju pored katafalka nijemi i bez suza. Seljak ne plače. Njegov se bol vidi samo na licu i osjeća samo u uzdahu. Prošli su seljaci poklonili se mrtvom tijelu vodje i otišli kućama svojim odmah, ne zadržavajući se u gradu, jer njima ne trebaju razgovori. Otišli su da kažu svojima da je umro Stjepan Radić i da u ćutanju žale.

Razbudio se i Zagreb. Ob 7 sati počeli su dolaziti prvi radnici i radnice; a za tim cijeli dan defilovala je masa ljudi, žena i djece. Desetine i desetine hiljada duša, polovina Zagreba prodefilovala je pored mrtvog tijela Stjepana Radića. Najviše svijeta je bilo oko 4 i 8 sati.

U gradu je sve mirno. Radnje su otvorene. Gotovo svi izlozi su uvijeni crninom, a na licima prolaznika vidi se bol i utučenost. Na državnim i privatnim nadleštvima viju se crne zastave. Na ulicama cijelog dana gorjeli su gasni fenjeri obvijeni crninom. Po kafanama nema svijeta. Ko dodje, sjedi i pita jedino što će biti poslije pogreba.

Pogreb Stjepana Radića. — Pogreb se velikog narodnog vodje ne može u ovim tijesnim kolonama opisati. Bio je veličanstven. Zagreb nije nikad vidio većih počasti jednom pokojniku. Sva je Hrvatska prošle nedjelje bila oko mrtvačkog lijesa velikog narodnog učitelja. Radić je po smrti prošao zagrebačkim ulicama u triumfu narodne ljubavi i odanosti, koja je bila izražena u suzama i dubokoj, iskrenoj žalosti. Brojevi nas zapanjuju. Na pogrebu Radićevom bilo je oko 500 tisuća, to jest pol milijuna ljudi. Ta je masa bila nepregledna. Zagreb je bio pun i prepun. Sa svih strana zemlje došli su toga dana u Zagreb seljaci da se po zadnji put poklone svome ljubljenom vodji. U sprovodu je bilo nošeno preko 2500 vijenaca, a 30 glazba sviralo je žalosne pogrebne melodije i narodne pjesme.

Radić je odvezen na groblje uz najveće narodne počasti, ali su mu bile iskazane i sve crkvene te vojničke pošasti, kao kakvom kralju. Pogrebu je prisustvovao zagrebački nadbiskup dr. Bauer sa cijelim kaptolom, sve više pravoslavno svećenstvo, te veliki židovski rabin. — Osim seljaka u sprovodu su se najljepše isticali sokoli pješaci i na konjima vojnički svrstani i opremljeni, s izvučenim sabljama.

U povorci, koja je bila izvanredno duga i koja je od Seljačkog Doma do Mirogoja išla više sati, bile su zastupane sve narodne klase iz čitave Hrvatske, Slavonije, Vojvodine, Dalmacije, Slovenije, Crne Gore, Bosne i Srbije. Zastava je bilo jedno čitavo more. Osim zastava u povorci su nošene table s napisima svih mogućih organizacija, gradova, sela itd.

Zato, da seljaci uzmognu u Zagreb na sprovod željeznička je uprava dala na raspolaganje 15 posebnih velikih vlakova. Ti su vlakovi došli u Zagreb kreati. No većina je seljaka došlo u Zagreb kolima i pješke. Već u 8 sati ujutro došli su seljaci pred Seljački Dom, da zauzmu odredjena mjesta i da čekaju sprovod, koji je imao krenuti popodne.

U 9 sati u prisustvu žalosne rodbine i poslanika seljačko-demokratske koalicije, te nekojih prijatelja pokojnog bio je lješ po nadbiskupu blagoslovljen. Nadbiskupa je asistirao cijeli kaptol.

Zatim je lijes dignut s odra. Dvanaest seljaka u narodnoj nošnji odnijelo je lijes po stepenicama Seljačkog Doma na ulicu, gdje je položen na pogrebni voz. Uz voz je odmah postavljena počasna straža, koja je bila sastavljena od sokola u svečanoj uniformi, sa sabljama, i študenata univerze u tradicijonalnoj študentskoj paradi.

U 10 sati počele su pred Domom prave pogrebne ceremonije. Zapjevane su crkvene pjesme, a zatim narodne himne. Pjevalo se je i pjesmu «Molitva hrvatskih seljaka», koju je ispjevao Radić. Iza pjesama slijedili su govori. Govornici su bili na balkonu Seljačkog Doma. Da bi se govori bolje čuli bilo je na balkon postavljeno 9 velikih megafona («alto parlanta»). Prvi je govorio podpredsjednik Seljačke Stranke dr. Vlatko Maček.

On je kazao, da cijela Hrvatska bez razlike klasa plače gubitak svojeg oca i učitelja. Radićev je princip bio pravda i ljubav. On je želio, da bi pravda ubila svako nasilje, i da bi ljubav nadvladala mržnju. Za Radića je ljubav bila jedina vječna, pa je zato on sve svoje djelovanje temeljio na ljubavi. «Taj će princip, kaže dr. Maček, ostati naš i poslije smrti učitelja.» Radić je uvijek izlagao svoju osobu, da dobije udarce, koji su bili namjenjeni hrvatskom narodu. On nije bio okrunjeni kralj svog naroda, ali je ipak kroz četrdeset godina za narod nosio trnovu krunu. Njegova je nauka činila drhtati srca svih Jugoslovena od Jadranskog do Crnog mora. Duh St. Radića je vječan. Taj će duh donijeti domovini i seljačkom narodu ono što želi i čeka. — Iza lijepog i dirljivog govora dra Mačeka dobio je riječ vjerni drug u borbi i dobri prijatelj pokojnog Radića Svetozar Pribićević, drugi vodja koalicije.

On kaže, da je Stjepan Radić prešao u drugi život, u historiju, poštovan i ljubljen od cijelog jugoslovenskog naroda i od cijelog svijeta. Ono što je on učinio trajno je i vječno i poslije njegove smrti. On je u jugoslovenskoj politici postavio jednu važnu točku. Radić je bio narodnjak, tvrdi Hrvat, ali njegov nacijonalizam nije bio bez temelja. On je u svojoj ljubavi grlio sve Slavene od Jadrana do Crnog mora. Jugoslovenska je država po njegovom mišljenju morala biti savez plemena, koji bi se slobodno ujedinili medjusobno. Jedno pleme ne bi smjelo vladati nad drugim. Jedino iz sklada i slobodne suradnje ovako ujedinjenih plemena došlo bi se do koncentracije svih snaga narodnih. On je tako zamišljao državu Južnih Slavena, u kojoj ne bi smjeli manjkati Bugari. No, ono što on nije postigao u svom životu, biti će postignuto i ostvareno sada po njegovoj smrti. Ostvariti će se sav njegov program. Za tu veliku pobjedu svi će se prijatelji pokojnog Radića boriti do posljednje kapi krvi. Ideja je Stjepana Radića velika: u internacijonalnom pogledu ona znači mir i čovjekoljubivost: u narodnom pak ujedinjenje svih južnih Slavena; a u socijalnom znači seljačku demokraciju. — Seljačko-demokratska koalicija, u kojoj su sakupljeni Hrvati, Srbi i Slovenci, u kojoj su zastupane učena i seljačka klasa, bori se za uredjenje države na temelju jednakosti i bratstva svih plemena. U jednoj takvoj državi neće biti više moguće, da jedno pleme zatire drugo. — Smrt Stjepana Radića znači propast režima nasilja. Taj režim pod maskom državnog jedinstva podržava gospodstvo i silu jednog plemena nad drugim. Smrt Stjepana Radića označuje zoru jednog novog doba slobode i jednakosti. Ostvarenje njegovih ideala neće moći niko spriječiti. Njegov će duh povesti ujedinjenje mase seljaka od pobjede do pobjede, sve dok se ne dosegne cilj, koji preko slavenstva vodi k čovječanstvu. To će biti prava apoteoza i slava Stjepana Radića.

Govor Svetozara Pribićevića bio je saslušan s velikom pažnjom od neizbrojne mase naroda. Nikada nije Pribićević govorio većem broju slušalaca. Nikada nije čuo više odobravanja, a kada je završio zrak se je prolomio od gromkog trokratnog poklika «Slava, slava, slava Radiću!».

Poslije Pribićevića govorio je vodja hrvatskih federalista, bivši ministar vanjskih poslova i jedan od novih pristaša koalicije, dr. Ante Trumbić. On je rekao, da Radić nije u životu bio nikada tako silan i da se nikada nisu njegovi neprijatelji njega tako bojali kao sada, kad mrtav leži. Za njegove ideale — slobodu, pravdu i čovjekoljubivost — boriti će se, vodjeni njegovim velikim duhom, svi oni, koji žele napredak jugoslovenske države. — Poslije Trumbića govorio je gradonačelnik te više seljačkih poslanika.

Govori su trajali do podne, a onda se je povorka maknula, da defilira ispred mrtvačkih kola. Prvi su u sprovodu stupali sokoli u svečanoj uniformi i zastavama. Bilo je mnogo sokola na konjima s golim sabljama. Iza sokola slijede bezbrojne organizacije muške i ženske iz Zagreba, okolnih sela i ostalih krajeva države. Tu se vidjelo sve moguće narodne nošnje, jer su seljaci došli svi u svojim nošnjama. Medju organizacijama i seljacima naročito su upali u oči sinjski alkari, konjanici na konjima i u svojim posebnim tradicijonalnim nošnjama. Uz alkare iz Sinja opaženi su i seljaci iz bivše poljičke republike u Dalmaciji. (Ta je sićušna republika čuvala svoju samostalnost i slobodu kroz 700 godina.) — Nemoguće bi bilo nabrojiti sve organizacije, koje su u pogrebu učestvovale sa zastavama, vijencima itd. Iza organizacija idu zastupnici svih vlasti: crkvenih, državnih, općine itd. Kralja Aleksandra je na pogrebu zastupao komandant zagrebačke armije general Matić. — Vrlo je duga bila kolona vijenaca. Vijenaca je na odar Radiću došlo sa svih strana. Bilo ih je 2500. Cvijeće iz cijele Hrvatske došlo je na njegov grob. Vrlo se je isticao vijenac, koji su donijeli seljaci iz Vojvodine: napravljen je iz bogatih žitnih klasova i grozdova groždja. Osobito je lijep vijenac poslao kralj Aleksandar. Vijenac ima srebrna lovorova lišća, a lovorov plod je od zlata. Vijenac je bio postavljen na crni jastuk od baršuna. Jastuk su nosila četiri podoficira kraljeve garde. Na traku je vijenca napisano: «Stjepanu Radiću — Aleksandar.» — Iza svih 2500 vijenaca nošen je jedan vrlo značajan: trnova kruna postavljena na jedan crni jastuk. Nosio ju je jedan seljak u narodnoj nošnji.

Voz s mrtvim ostatcima Stjepana Radića bio je praćen od gospodje, od rodbine, od udovica hrvatskih poslanika Basaričeka i Pavla Radića, ubijenih u skupštini, od vodja seljačko-demokratske koalicije sa Svetozarom Pribićevićem i Trumbićem na čelu. Za tim je slijedila beskonačna kolona naroda u žalosti i suzama. Svega je bilo skoro pol milijuna ljudi. Od Seljačkog Doma do Mirogoja dosta je daleko, ali svejedno dok su prvi u povorci bili već na groblju, još je lijes bio pred Domom.

Kroz grad, koji je u znak žalosti imao sve dućane zatvorene i sve zastave sa crnim trakom, Radić je po zadnji put prošao, praćen dubokim bolom i suzama. Na groblju je lijes skinut s voza te je postavljen pod arkade izmedju Pavla Radića i Gjure Basaričeka, ali samo provizorno. Za njih će doskora biti podignut mauzolej, u koji će biti prenešeni i zajedno pokopani. Kad je lijes tamo postavljen povorka je s pobožnom svečanošću i u vidnoj žalosti defilirala ispred mrtvog oca domovine i njegovih nesretnih drugova. Sve zastave, koje su bile u povorci spuštale su se na zadnju počast. Bilo je oko 6 sati uvečer, kada su na groblju nad lijesom Stjepana Radića održani posljednji govori i otpjevane zadnje žalosne pjesme i narodne himne. Nad grobom je govorio seljački poslanik Valčić, jedan stari seljak, koji je, s pokojnim Radićem, bio jedan od osnivača Seljačke Stranke. Za njim je govorio jedan zastupnik sokola iz Primorja, jedna seljakinja i jedan dječak od 6 godina. — Još je jedan put sokolska fanfara odsvirala hrvatsku himnu, a zatim je Stjepan Radić pušten, uz jecaj svih prisutnih, polako u grob.

Zagrebačke «Novosti» od ponedjeljka donašaju opširan opis pogreba velikog narodnog vodje. Na prvoj stranici donašaju slijedeći napis: «Ovakvi se prizori doživljuju u stotinama godina jedanput. Mi ga Hrvati a s nama i Zagreb, ne pamtimo. Na stotine tisuća naroda iz hrvatskih krajeva prošlo je kraj svog mrtvog vodje ispred Hrvatskim Seljačkim Domom, da se u nijemom pozdravu oprosti od njega. Kroz čitave satove trajala je nijema povorka od stotina tisuća, i svako se pitao, odakle je toliko došla i gdje se sabrala. Izgledalo je kao da dolazi iz tajinstvenih sfera i da čitav jedan narod prolazi, prolazi i prolazi, da prodje mimo mrtvog tijela na mimo njegovog mrtvog počivališta i da se opet vrati i nestane onako kako je i došla. I vidjelo se što je narod i vidjelo se što je narodni vodja. Osjetila se i vidjela i vjera i snaga i pouzdanje i ljubav. I nije bilo suza, bio je muk bio je narodni, vizionarski mimohod tisuća, koje znače jedan svijet i jednu vjeru.

Kratak životopis Stjepana Radića. — S. Radić rodio se u Trebarjevu kod Siska 1[illegible] srpnja 1871. god. Gimnazijske nauke učio je u Zagrebu i Karlovcu. U Zagrebu je istupio iz šestoga razreda radi demonstracija protiv bana Khuena. S preporukom srpskog metropolita Mihajla putovao je Radić u Rusiju, u Kijev, pa se vratio u Zagreb, da nastavi gimnazijske nauke, a je iz sedmoga razreda istjeran, stavljen pod policijski nadzor i protjeran u rodno mjesto. Privatno kod kuće spremao se za maturu, koju je položio u Karlovcu. God. 1891. upisao se na zagrebački pravni fakultet. Prilikom proslave tristote godišnjice pobjede nad Hasan-pašom kod Siska zastupao je zagrebačku sveučilišnu omladinu i nazvao je sisačkog načelnika radi zdravice banu Khuenu madžarskim husarom. Radi toga bio je bačen sa sveučilišta i osudjen na četiri mjeseca zatvora. Nakon toga upisao se na praški pravni fakultet, gdje je nastavio svoje študije. Godine 1895, prilikom dolaska Franje Josipa u Zagreb bio je jedan od vodja onih omladinaca, koji su spalili madžarsku zastavu na Jelačićevom trgu u Zagrebu. Radi toga bio je osudjen na šest mjeseci zatvora. Budući da je bio relegiran sa svih sveučilišta u Austro-Ugarskoj monarhiji, putovao je 1896. godine u Rusiju, da se upiše na pravni fakultet u Moskvi. Premda mu je ruski ministar prosvjete dao dozvolu za upis, ipak se on nije upisao u Moskvi, nego je tajno boravio u Pragu, gdje je počeo izdavati sa svojim prijateljima list «Hrvatska Misao». Koncem godine 1897. pošao je Radić na studije na visoku političku školu u Pariz, koju je poslije dvije godine apsolvirao dobivši diplomu sa naslovom Doktor političkih znanosti. Obradio je tezu: «Hrvatska i Južni Slaveni». Nakon svršenih nauka u Parizu pošao je ponovno u Prag, gdje je bio saradnikom mnogih čeških listova i revija. Kad ga je policija istjerala iz Praga, pošao je u Zemun, gdje je došao u dodir s mnogim srpskim političarima i novinarima i gdje je saradjivao u srpskim listovima kao «Srpskom Književnom Glasniku». Tu je objelodanio članke: «Hrvati i Madžari od 1848. do danas» i «Njemačko prodiranje na Balkan». Godine 1902. nastanio se stalno u Zagrebu kao tajnik ujedinjene hrvatske opozicije. Jeseni te godine počeo je izdavati mjesečnik «Hrvatska Misao», u kojem je razvijao program nove hrvatske seljačke stranke u zajednici sa svojim bratom Antunom. Godine 1904. štampan je po prvi put program stranke. Godine 1910. stupila je stranka u izbore i dobila 9 mandata. Poslije prevrata proglašena je stranka republikanskom, a [illegible] februara 1919. zaključeno je, da se Hrvati obrate posebnim memorandumom na mirovnu konferenciju u Parizu, u komo je zahtijevano pravo samoodredjenja hrvatskoga naroda. Za vrijeme ministra unutrašnjih djela Svetozara Pribićevića bio je Radić uapšen 25. marta 1919. U zatvoru u Zagrebu proveo je do 17. februara 1920. Kratko vrijeme nakon toga ponovno je uapšen i bio je u zatvoru sve do svršetka izbora za konsituantu 28. novembra 1920, kada je amnestiran. U julu 1923. godine poslije izbora, koje je vodio pod Obznanom Pašić i Pribićević, otišao je Radić u London, Beč i Moskvu. Za vrijeme Davidović Koroščeve vlade vratio se kući 12. augusta 1924. Kad je Davidović-Koroščeva vlada pala i kad je na upravu zemlje došla ponovno vlada tako zvanoga nacionalnoga bloka Pribićević-Pašić, bio je Radić početkom 1925. godine ponovno uapšen i predan sudu, ali je kasnije nakon poznate izjave preko pokojnoga Pavla Radića načinio s radikalnom strankom sporazum i ušao u vladu kao ministar prosvjete. Nakon posljednjih izbora načinio je sa samostalnom demokratskom strankom koaliciju, u kojoj se hrvatska seljačka stranka i danas nalazi.

Nettunske konvencije ratificirane

Dne 13. o. m. imala je beogradska Narodna skupština sjednicu, na kojoj se je raspravljalo o Nettunskim konvencijama. O konvencijama je prvi govorio dr. Ilija Šumenković, zamjenik ministra vanjskih poslova dra. Marinkovića. On je dao o konvencijama oduži izvještaj. U tom je izvještaju izjavio, da je odgadjanje ratifikacija neopravdano, te da u vanjskom i unutarnjem političkom pogledu mnogo škodi interesima jugoslovenske države. Iza dra. Šumenkovića je govorio protiv ratifikacije konvencija vodja zemljoradnika dr. Joca Jovanović, a za njim zemljoradnik dr. Tupanjin. Oni su izjavili, da će glasovati protiv konvencija. Rasprava je bila vrlo zanimiva, a trajala je tri sata. Zatim je slijedilo glasovanje. Protiv prelogu su glasovali zemljoradnici i njemački poslanici, te ostali poslanici koji su u opoziciji, a za ratifikaciju vladina većina od 158 poslanika.

Riješeno je prema tome jedno tako dugo viseće pitanje: nettunske konvencije su ratificirane. Razumije se, da s ratifikacijom ne će biti zadovoljni poslanici opozicije, koji su napustili skupštinu, i koji su izjavili, da ne će priznati nikakvog zaključka sadanje skupštine. Uzevši u obzir veliku disciplinu, koju u narodu propagiraju poslanici Seljačko-demokratske koalicije, ima nade, da će se u zemlji održati potreban mir i red.

Domaće novosti

Vladina pomoć Istri. — Prošlog četvrtka dne 9. o. mj. primio je Predsjednik vlade on. Mussolini u posebnu audijenciju Nj. Eks. istarskog prefekta Leona Leone, istarskog fašističkog tajnika on. Maracchija, te puljskog podestata on. Bilucagliu, s kojima se je razgovarao o vrlo teškom gospodarskom položaju istarske pokrajine uslijed vrlo velike suše. Oni su umolili on. Mussolinija neka bi vlada što prije počela s javnim radnjama, koje su u programu i koje su odobrene, a neka bi se odobrile i one koje čekaju odobrenje. Osim toga zamolili su, da bi se doznačile nove svote za pošumljivanje.

On. Mussolini je molbu saslušao, pa je dao potrebna naredjenja odnosnim ministarstvima.

Komisija je Predsjedniku vlade razložila specijalno vrlo teško stanje grada Pule. Podneseni su važni predlozi za neka nova industrijalna poduzeća. Jedino bi industrija spasila Pulu iz ekonomske krize.

On. Mussolini je saslušao komisiju, pa je naložio neka odgovorna ministarstva prouče i eventualno prihvate projekte za predložena industrijska poduzeća.

Podeštat on. Bilucaglia je on. Mussoliniju prikazao plan za uredjenje financija puljske općine, a takodjer i program javnih radnja, koje bi se imale u Puli što prije obaviti.

Osim toga je komisija govorila s on. Mussolinijem o počastima, koje bi se imale iskazati Istranima palima u svjetskom ratu.

U pogledu sistematizacije puljskih općinskih financija i u pogledu počasti palima on. Mussolini je bio sasma saglasan s komisijom. — Razgovor je prošao u punoj srdačnosti. Prisustvovali su on. Turati i podsekretar unutarnjih poslova on. Bianchi.

To je kratka brzojavna vijest iz Rima. Iz nje se vidi, da će vlada i ove godine dati neku pomoć Istri. Ta će pomoć biti u formi javnih radova. Kakvi će se javni radovi provesti i u kolikoj mjeri to za danas još neznamo.

Benifikacija koparštine. — Narod oko koparštine opetovano je molio vladu, da bi se započelo s benifikacijom onog močvarnog kraja. To bi bilo potrebno z jednog važnog razloga: narod je nezaposlen, a ljetina je vrlo slaba. Na molbu je pred par dana odgovorio ministar javnih radova Giurati jednim brzojavom, kojim naredjuje zadrugi za bonifikaciju neka započne rad, a onaj dio troškova, koji snaša vlada, biti će ubrzo doznačen. Sa radom oko bonifikacija početi će se doskora, već je zato sve spremno. Ljudi čekaju zaposlenje. A koristiti će bonifikacija i drugačije: popraviti će se mnogo neuporabivog zemljišta. A i u zdravstvenom pogledu bonifikacija mnogo će koristiti. Koparština je zbog svojih močvara dosta trpjela od groznica.

Pomoć predsjednika vlade. Njeg. Ekse. Predsjednik vlade on. Mussolini poslao je pred par dana preko tršćanskog Prefekta 3000 lira za obitelj općinskog stražara Josipa Cerkvenika, koji je nedavno u Škocijanu kraj Divače iz zasjede od zločinačke ruke umoren. Ovim je plemenitim i značajnim darom on. Mussolini htio bar donekle pomoći ožalošćenu obitelj savjesnog službenika, koji je junački pao za fašizam i domovinu.

Poslanik dr. Wilfan na Prefekturi. — Prošlog četvrtka, dne 9. o. m. posjetio je naš poslanik g. dr. Josip Wilfan tršćanskog viceprefekta comm. Venditellija. Dr. Wilfan je prefektovom zamjeniku izrazio u ime svojih izbornika saučešće prigodom velike nesreće, koja je zadesila kr. mornaricu katastrofom podmornice «F 14», gdje je našlo tragičnu smrt na dnu mora dvadeset i sedam mladih ljudi. Tom prigodom se je comm. Venditelli razgovarao s dr. Wilfanom i o položaju u pokrajini.

Suša i tuča u Sjevernoj Istri. — Piše nam iz Buzeštine jedan naš seljak: Već smo mislili sigurno, da će nam na 6. o. mj. kiša napiti i okrijepiti naša polja, njive i vinograde, a ljudima i blagu dati pitke vode, ali tomu ne bi tako. Doduše kišilo je za koji čas, ali najednom prestade. Odmah iza toga naglo se približi druga, koja opet prestade, ali ovaj put donese sobom i strašnu tuču, taj bič Božji. Dolinu našu zapravo nije posjetila, ali dobrahno potuče čitavi kraj od Sovinjaka do Svih Sveti. Tako nastrada Sovinjak, Pračana, Majeri, *Polje*, *Bregi*, *Svi Sveti*, pak u našoj dolini Juričići, Marinci, Pengari i Vidaci. Odnesla tuča komu polovicu, komu dvije trećine grožđja, a komugod devet desetina. Tuča smlati i turkinju. Što nam dakle preostade od ljetine? Ono nešto pšenice, vrlo malo krumpira, a drugo sve oto suša, a sada tuča. Tko ima oči neka vidi našu nevolju; tko ima uši — nek čuje naše boli; tko ima ruku — nek pomogne nama seljacima. Seljacima bez živeža i poljskog priroda. Tko ima srca — nek pomogne gladnima. Sve što imamo i sve što nam dade ova godina i naša zemlja, to nam jedva zadostaje za dva mjeseca, ono naime što je prirodilo: a ljetine, što je odnese suša, bura i tuča uopće nema. Što sada? Kamo? Proživjeti ćemo, ako nam pomogne država sa javnim radnjama, koje su već odlučene. Ali što prije valja nam dati posla i zarade, dotično kruha i palente. Ovo je glas nevoljnika ovuda i po čitavoj Istri.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Još o potonuloj podmornici. - Cijeli Kvarner u koroti. - Talijanske novine o Stjepanu Radiću. - Četvrti riječki velesajam. - Još o šarlatanima. - One tri.

Nesreća redom ide: ne gleda nikome u lice, već gdje zahvati, tu mora neko da proplače. Tako je i nedavno jedan jedva osjetljiv sudar dvijuh ladja zavio u crno dvadeset i sedam čestitih porodica. Vršeći svoju tešku vojničku dužnost dvadeset i sedam je mladića izgubilo svoj život, u godinama, gdje se mladome čovjeku sve smiješi: i nebo i zemlja i more i planina i svaki vjetrić i svaki miris — sve.

Dojam one brionske tragedije bio je straš[an] [...]t se i pokazalo, kako je priroda čov[jeku] dušmanin i kako ni najdivniji izum[i] [č]ovječjeg uma nisu uspjeli, da je sasv[im] pripitome i pokore: kako drugdje zra[k] [...]njeg ili led, tako je ovdje more [...]a ima svoje žrtve.

M[edjutim] nijedna od takvih nesreća nije [...]ra da zadrži čovjeka na putu napre[dka] [i] borbe, ne će ni ova. U onaj isti čas, [kad] su se iz nastradale podmornice jedn[a p]o jedna vadile lješine nastradalih mor[nara], na stotine njihovih drugova silazili [s]u u druge slične ladje, da zaplove pod [m]orem, što u sebi krije toliko opasnih zas[jeda]. Ali dok se čovječji duh uplašiti ne [da] i najhrabrije srce ne može, da se otme [tu]žnom dojmu, što ga ovakve nesreće o[sta]vljaju za sobom. Tako bijaše i prigod[om] propasti one nesretne podmornice. U n[ašem] gradu, a treba reći i onkraj granice, [t]eskoba, što ju je u svim srcima izazvala [...]ona tragedija, bila je vrlo duboka. Slu[čaj] je htio, da je negdje u isto vrijeme izdah[n]uo svoj veliki duh i poznati hrvatski [p]rvak i vodja, Stjepan Radić, pa je isto[vre]meno s Rijekom osvanuo i Sušak u žalob[n]im zastavama i u teškoj koroti. I tako [s]u se ta dva grada, što ih uz državnu gra[nicu] dijele i razni politički nazori, našla pod jednim opće ljudskim osjećajem žalosti i bola.

Hrvatske su novine o propasti talijanske podmornice i o poginulih junacima pisale s mnogo sućuti, kaošto to i dolikuje ljudima zdrave i lijepe kulture. S druge strane mnoge su talijanske novine pisale s puno poštovanja i topline o pokojnome Radiću. Istakli su njegovo ogromno znanje, njegovu silnu radinost i agilnost, njegov buran život, sav posvećen narodu, iz kojega je potekao. I ako je imao kakvu manu (nema čovjeka, koji je ne bi imao) i ako je katkada bio nešto prenagao, možda i naprasit, svemu tome trebalo je tražiti uzroka u prevelikoj snazi njegovih nabujalih duševnih sila, u živom temperamentu i vrućem zanosu, što ga je iskreno osjećao za svoje ideje. Niko ni prije ni poslije njega nije umio da prodre u dušu hrvatskog seljaka, kaošto je on to znao. Sin bijedne seljačke obitelji, znao je poput našeg pokojnog Dobrile i svih naših vidjenijih prvaka, da pokaže gdje seljaka najviše boli, gdje ga najjače tišti i što bi trebalo učiniti, da mu se pomogne. On je imao mnogo političkih prijatelja, s kojima je zajedno radio i od kojih se je vremenom raskrstio, da se opet poslije nekoliko godina s njima nadje. Ali jednome je ostao vjeran od prvog početka pa sve do smrti svoje: hrvatskom seljaku. Od njega nije se odvojio ni za jedan čas, ostao je uvijek uza nj i u borbi za njegovo dobro. Zato ga je hrvatski seljak i obožavao, zato je i bol hrvatskog seljaka za njim neizmjeran, nezaboravan, neizbrisiv. Zato će Radić i živjeti u srcima Hrvata dok bude u svijetu živjelo ijedno hrvatsko ime i kucalo ijedno samo hrvatsko srce. O njemu će se u budućim godinama pisati mnogo, ali će dugo trebati, dok se tačno u svoj njenoj dubljini i zamašitosti iznese sva vrijednost i važnost toga velikog čovjeka, koji svoj silan uspjeh nema da zahvali ni potpori vlastodržaca ni slučaju ni urotama ni zavjerama, već jedino svojem silnom, besprimjernom, ustrajnom radu oko ostvarenja jedne ideje, za koju je živio i pao.

Ono što je u njemu bilo mana i pogrješaka, iščezava pred njegovom neosporivom veličinom, pa se već danas može reći, da **Stjepan Radić** ide u red najvećih ljudi, što su ih **Hrvatima** ikada vijekovi dali.

U ovom smislu pisale su o njemu i najuglednije talijanske i druge svjetske novine. A Hrvati? Dok je u ponoći na tornju drevne zagrebačke crkve kucalo staro historičko zvono javljajući svijetu smrt Stjepana Radića, silne su povorke gradjana išle ulicama i gušeći se u suzama dizale ruke k zvijezdama kličući: Stjepanu Radiću — slava!

Prošle subote otvorila se na najsvečaniji način četvrta izložba na Rijeci, i to u prisuću Njegove Visosti princa di Udine i mnogih predstavnika vlasti. Prisutni su bili i mnogi konzuli, što se nalaze na Rijeci i mnogo naroda.

Ovogodišnja izložba ne nalazi se u Iseljeničkom Domu, već na Žabici i dalje u ona dva magazina na gatu Žici. Za trajanja izložbe priredit će se na Rijeci i u Opatiji razne svečanosti u velikom stilu. Bit će, kako mnogi vele, što još nije bilo.

Ovih dana primio sam od jednog našeg čovjeka pismo, gdje mi izmedju ostaloga piše ovo: Velečasni gospodin Rokac, Vi se rugate onem, ki se daju infinočat od kakoveh čarlatani. I govorite njim, da su bedasti i trubili. I nimate krivo. Ma ča ćete, kada su ti vražji čarlatani peć puti tako šegavi, da njim je teško na kraj prit. Da vam povem, ča se j' mane pripetilo ovi dni. Pride ti k mane nekakov frkalasina, narican i napincikan, i govori mi: — Čuješ, ako te je volja delat, ja imam za te jednu službu. — Kade? — Va tem i tem gamazine. — Hvala lepa, gospodine, rekal sam ja, jutra ću poć tamo na delo. — A on mane: — Ne, dragi, ako ćeš da budeš prihiljen, moraš najprej mane platit 50 lir za buli i za toliki drugi stroški.

Kada sam to čul, spametil sam se Vaših besed, gospodin Rokac, i Vašega nauka, da se čuvamo čarlatani. I rekal sam: — Znate ča, gospodine! Čekajte me jutra pred gamazinom, i kada me zapišu, ja ću vam dat ča vam gre. — Dobro, rekal je on, i kada j' bio drugi dan, vidim ti ja tamo pred gamazinom onega mojga gospodina s jednim drugim gospodinom, ki mi je zel ime i prezime i rekal mi, da neka pridem zapolne na delo. Onput je šal ća, a nato sam ja onemu mojmu šensalu zbrojil njegoveh pedeset lir i šal sam tulikajše ća. Zapolne se obučem va moju delavsku robu, grem va gamazin, povem moje ime i prezime — oni gledaju mane nekako šaro, ja gledam njih nekako šaro — dokle ni najzada prišlo vanka, da oni dva čoveka nimaju s gamazinom nikakovega posla, i da neka budem vesel, da me nisu još i za koliko više prevarili. No, sada, recite malo vi mane, gospodin Rokac, ča nisam bil morda dosta šegav? Pak ča mi je koristila sva ona moja šegavina?»

One tri:

Ninetta se opet zaručila. Pitam je, kako se upoznala sa svojim novim zaručnikom, našto ća ona meni:

— To je bilo na Fiere, na ovoj cetrtoj. Ljudi su se okole mane gnjeli kako mravi, i ja najedanput oćutim, kako mi je neki stal na kal. I zavapijem:

— Ki je ta tovar, ki mi je na nogu stal?

— Ja sam, ja — gospodicna — ne zamerite — rekel mi je nato jedan mladi, koga nisam onput ni videla ni poznala. I tako smo se mi spoznali. I pol uri za tem smo jedan drugemu prisegli eterno amor (vecnu ljubav).

Ona druga:

Jučo sam čuo na Korzu ovaj razgovor. Jedan pita drugoga:

— Ma reci malo ti mane, na ki način more jedan čovek postat jako bogat — milijunar?

— To ti je jako labko, odgovori drugi. Prveh sedam let moraš va svakem svojem

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Barizon, Tompson, Dora, čika Joša i žena mu i pop Vilot ostavivši „Floridu" krenuše odredjenim pravcem u namjeri, da nadju brod, kojim bi mogli da se probiju na otvoreno more. Putem naišli su na nekakvu vrlo staru španjolsku galiju. Svi se pustiše u nju, da je pretraže.)

(Nastavak.)

Pred očima brodolomaca pukao užasan prizor. U grdnoj zbrci, izmedju razdrobljenih ljudskih kostura ležali su ostaci topova, koplja i zardjalih sabalja.

Ovo je bez sumnje djelo antilskih gusara, stao Barizon da objašnjava. Oni razbojnici navaljivali su i na ladje s dalekobrojnijom posadom, pa se često dogadjalo, da bi svojim naglim i smionim prepadima svladali i discipliniranije mornarske čete. Nešto slično imalo je ovdje da se desi. Moj čika Joša, ja se sve bojim, da su onaj vaš milijun već davno progutali oni divlji morski gusari. — Trista im...! Grjehota, što je onoliko zlata palo u džepove onih lupeža. Medjutim, moguće je, da je štogod tak ostalo. Ali gdje?

Ja ne znam... Možda... Ajde, pokušajte spustiti se na dno broda, ispod kapetanske kabine — tamo otraga. Tko zna — potražite pomnije...

Čika Joša i Tompson zakrenuše onamo. [Ču]lo zatim odjeknu prasak razlupanih [vra]ta i slavodobitan glas one dvojice. U [taj] mah pojavi se čika Joša, vanredno [uzbu]djen, lomatajući rukama kao da je [po]ludio.

— **Hura! Hura!** vikaše on. Našli smo [...] našli smo blago. Jest, Katica [...] mila [...] moja, zlato smo našli, čitave tone zlata... Sad smo i mi bogati. Odsad moći ćemo i mi da živimo gospodski... Kupit ćemo kućicu i...

— Umiri se, čovječe, doviknu mu teta Joša. Najprije reci ti meni, kako ćeš odavle da izidješ — a onda misli na svoje zlato.

Pred onolikim bogatstvom brodolomci zaboraviše na sve ostalo: na Forbove grožnje, i na prijeku nuždu, da se što prije predje preko kanala i nastavi put prema jugu. Ni Dora, koja je inače bila navikla bogatstvu, nije mogla da se otme osjećaju neke opojnosti, što ju je obuzimala na pogled onoliko množine žute kovine. I ona je klikovala kao pravo dijete. Barizonu se prvome vratila hladnokrvnost. I on je žalio za onolikim, neuporabivim zlatom. Bilo ga je ondje možda čitave dvije tone — u vrijednosti od kojih trideset i više milijuna franaka. Eh, da je kakogod prenijeti tu dragocijenu kovinu! Ali kako? kuda? Nažalost u onim prilikama sve ono zlato nije za njih imalo veće vrijednosti od pustoga pijeska.

Barizon je htio, da se ide naprijed, ali Tompson i čika Joša ni čuti. Oni su s tetom Jošom prenosili one teške šipke zlata na palubu i slagali ih u hrpu, jednu na drugu. Kad bi ih Barizon opomenuo, da se mane toga posla, oni bi ga poprijeko pogledali i nastavili svoj posao. Dok su to činili, oči su im sjale od pohlepe, tako da je Barizon sa gnušanjem odvrnuo od njih svoj pogled.

Potom se ušeta brodom povlačeći oči svud uokolo, ne bi li kakogod ugledao kraj ovome tužnome kanalu. Sve utaman. Do kud su mu sezale oči, onaj se je vodeni put vijugao sve naprijed. Već je bio klonuo duhom, kad mu iznenada zape oko o nekakvu čudnu ladjicu, dugu od prilike petnaest metara, a privezanu o krmu staroga broda. U jedan mah razabra, da je ono podmornica. Neko vrijeme gladao ju je Barizon izvaljenih očiju, a onda mu najednom munu glavom misao, da je Forb bez ikakve sumnje namjeravao, da uteče u toj ladjici. On je zacijelo znao i za ono zlato skriveno u španjolskoj galiji, pa je, razumije se, čekao samo čas, da ga ponese sa sobom.

I Dori bilo je već dodijalo ono kopanje u zlatu, pa je izišla na palubu, da se ozre po obzorju. Barizon je zovnu i njih se dvoje bez muke spustiše na podmornicu.

— Za čas ću se vratiti, reče on i spusti se u unutrašnjost ladje.

Kad je malo zatim izišao napolje, lice mu se sjalo od uzbudjenja.

— Još ne znam u kakvom je stanju motor, ali što je do ostalih sprava i strojeva, sve je sasvim u redu. Ova je podmornica najnovijeg tipa. Providjena je benzinom i svim ostalim potrebitim stvarima. Ne krije li se u njoj kakav nedostatak, što mi je izbjegao oku, držim, da ćemo bez ikakvih poteškoća moći da se dokopamo zemlje.

— Odaklo je stigla ta podmornica? upita Dora.

— O tome i ja razmišljam. Pa ima u svemu ovome kao neko čudo! Kako je ta ladja mogla da stigne ovamo po ovakvom moru? Nego — pričekajte... čini mi se, da se sjećam... Jest — sad znam... Možda se i vi sjećate, kako se je prije dvije ili tri godine nekakav španjolski krstaš izgubio u oceanu. Nestalo ga u nekoj strašnoj oluji i od tada nije se više o njemu čulo ništa. Sobom je nosio i jednu podmornicu, zacijelo ovu istu, što je ovdje vidite. Pa i jest — pročitajte ovo ime: «T i b u r o n», što u kastiljanskom narječju znači: morski pas.

— A hoćemo li mi moći da se njime probijemo kroz ovo more?

— Svakako. Mi svi, a i drugi, bude li od potrebe.

— Ali kako ćemo preći preko ovih alga?

— Proći ćemo ispod njih. Njihova naslaga nije baš tako gusta. Možda dosiže tek koji metar u dubljinu. Ove biljke, alge, niču i razvijaju se na površini. Mi ćemo uroniti, što budemo dublje mogli.

Doru podidje lagan srh.

— Hoćete da kažete, da ćemo ploviti ispod mora... Oh, Wiliame, zar to nije opasno?

— Opasno? Pa može se desiti, da kakav stroj zataji i da se dogodi nesreća, ali ako sve funkcionira u redu, pogibelj je neznatna. Vi se ne bojte, draga: Bog nam je bio do sada predobar, da bi nas u ovaj mah zapustio.

— Ja se, Wiliame, ne bojim. Uopće, dok sam uz vas, ja ne osjećam nikakva straha niti ću ga kada osjetiti, oj kralju i gospodaru moj!

Sada se ona sjeti i onih, što su iz galije vukli na palubu zlato i reče:

— A oni jadni ljudi? Zar ne biste mogli ukrcati i nešto zlata za njih? što velite vi na ovo, Wiliame? I najmanja svota bila bi za tetu Jošu i muža joj pravo bogatstvo. I onako su već prestari za rad i...

— Pa ko da prezre ovako lijepu zgodu! I meni bi samome dobro došlo... ali kako? Ha! evo — našao sam. Ima na dnu podmornice nekoliko tona olova, što služi za osiguranje. Jedan dio te pritege bacit ćemo u more, a na njeno mjesto složiti nekoliko zlatnih šipka, koje će svakako vrijediti kojih desetak milijuna franaka. Idem, da im to dojavim. (Slijedi.)

posle da budeš lupež, prevarant i velika ništarija.

— A pokle?

— Pokle? Pokle pak greš s onem svojem putem — napred...

Ona posljednja: Juče je neka žena u starom gradu vikala iza svega grla:

— Ljudi na pomoć! Moj muž me je otroval.

— Ni istina, vikao čovjek. Rasparajte ju, pak ćete videt, da laže. **Rokac.**

IZ DRAGE MOŠĆENIČKE.

Poljodjelstvo. - Ribarstvo. - Gosti. - Vatrogasci. - Sajam.

Dugo se nije nitko javio iz našeg sela u «Istarsku Riječ», kao da smo zaboravili na život i svijet.

No barem ja koji se malo bavim perom i čitanjem hoću da se javim sa par redaka.

Sa svih strana se tuže glede stanja usjeva, te se na žalost ne mogu ni ja pohvaliti. Ova godina kao i prošla vrlo je slaba. Gdje god se sastanu seljaci svuda se čuju jadikovke i strah pred gladnom zimom.

Sve je izgorilo, ne dodje li naskoro kiša za kojom svi uzdišu, početi će padati masline i grozdje koje je još posljednja nada, te će onda biti naš seljak upropašten.

Kako sa poljodjelstvom tako ide i sa ribarenjem. Imade ovdje u Dragi više ribara, koji su u maju ulovili malo sardela, ali od onda uzalud gube noći po moru, jer nema ništa na ništa.

Nadali su se da će loveći pod svijeću biti bolje sreće, ali se prevariše.

Inače će naše selo proći toliko da se ne zaduži, jer ovdje ima nešto stranaca, koji dolaze na kupanje, ali niti njih nema kao prošlih godina, jer im valuta ne vrijedi kao prije.

Naši stariji sjedeći na «peškariji» ili pod murvicom, razgovaraju o budućoj zimi. Imade više kuća gdje nema ni za kruh a kamo-li da bi mogli plaćati drugo. Radi toga morala bi država da zaposli narod, da barem dobije za kruh bez koga se ne može živjeti. Općina se ne brine previše za svoje općinare, o tome smo se već više puta uvjerili.

Dne 10. VI. osnovano je ovdje društvo dobrovoljaca vatrogasaca, imade ih desetak. Tomu su povoda dali ljudima gospoda iz općine, te su njim dobavili iz Rijeke i pompu, a toga dana bila je i svečanost, došli su vatrogasci iz Opatije i Rijeke, te jedan izletnički parobrod sa muzikom. Na rivi je bio sastanak gdje su se obdržali nekakvi govori o našem selu i kako treba da napreduje.

Poslije govora načinili su naši vatrogasci vježbu, koja im je prilično uspjela, uzme li se u obzir da im je prvi put, pa onda Opatijci i Rečani. Čim su svršili išli su se napiti i najesti, pa onda pleši pod muzikom... Neka Draga plaća.

Petrovo nam je prošlo u miru plesalo se i pilo već kako komu pristoji.

Dne 23. VII. bio je kod nas sajam t. z. «Marinina». Iz Rijeke su došla tri parobroda puna ljudi. Bile su dvije glazbe, jedna iz Rijeke, a druga iz Lovrana, koja je došla radi plesa, jer kod nas ako nije glazbe ne vrijedi ples. Dan sajma prošao je u miru, novaca se je potrošilo malo, jer ga nema.

Za modu i moderni svijet ne ću niti da pišem, jer bi se dalo previše o tome raspravljati. Samo vi djevojke, ono malo, što vas ima, pamet u glavu, jer vam je već i vrijeme. **Murvica.**

IZ BUZETA

Glavna skupština «Buzetske mljekarske zadruge u Sv. Martinu

Kako ste već javili u predzadnjem broju «I. R.» bila je odgodjena redovita glavna skupština ove mljekarne i to odredbom buzetskog opć. komisara Dr. Petroni-ja, koji je ujedno predsjednik mjesnog fašija te predsjednik gori spomenute mljekarske zadruge. Prošle nedjelje, 29. julija, držala se ipak glavna skupština. Urečena bi u 10 sati u kazališnoj dvorani bivšeg «Narodnog doma». No nije se mogla otvoriti u taj sat radi premalog broja nadošlih članova, već sat kasnije. Prisutnih je bilo oko četrdesetak, koji nisu svi člani mljekarne. Skupštinu otvori i nagovori društveni predsjednik Dr. Petronio. Zali što je došlo na skupštinu vrlo malo članova, a moglo bi ih biti tu preko dvije stotine. Nakon što opravda odgodu ove skupštine dade riječ društvenom tajniku Miji Drašćiću, da pročita svoje izvješće o društvenom djelovanju u godini 1927.

Pročitavši pretiho svoje izvješće dade ga predsjednik na glasovanje i odobrenje. — «Nismo razumjeli» — čuli su se glasovi. — «Tà čitano je slavenski». — opaža predsjednik. — «Jest, ali ga nismo mogli čuti.» Tada predsjednik pozva odbornika Iv. Klarića, da još jednom pročita glasno i razgovjetno izvješće. To je izvršeno. Izvješće bi prihvaćeno, buduć nitko nije digmuo ruku protiv izvješća.

Predsjednik tada pozva Klarića, da pročita blagajničko izvješće društvenog knjigovodje Mije Drašćića. Tu smo čuli, koliko se utjeralo novca, koliko potrošilo i zašto, a napokon smo i to čuli, da je u blagajni ostalo dobitka 137 L. Iza pročitanog izvješća, čule su se u dvorani opaske i prigovori, ali su bili skupštinari umireni nalogom, da glasuju: primaju li ili ne primaju na znanje blagajničko izvješće. Prihvaćeno je bilo onako mučke. U prvom izvješću čuli smo, da je neophodno potrebno da se sagradi što prije nova mljekarska zgrada na kupljenom zemljištu u Sv. Martinu.

Prije nego se prešlo na treću točku dnevnog reda, naime na izbor društvenih odbora, javlja predsjednik, da se većina odbornika odriče svoje društvene časti uz izjavu, da im je nemoguće vršiti svoje dužnosti. «Tako ovdje nema — veli dalje predsjednik — ni Dr. Chervatina, ni Giacoma Crivicicha, ni Antuna Cerovaz, a ni Ant. Vivoda, (svi iz Buzeta-grada). A ovdje na stolu imam odreknuće odbornika Ant. Drašćića.» (Sada su se čuli u dvorani glasovi: «I ja se odričem! I ja!») «Eto, nastavlja predsjednik, u kakvoj se krizi nalazi naša zadruga. Svi se nje odriču, moramo se i mi preostali. A znajte, da je naša mljekarna zadužena, a da dug isplatimo i da možemo graditi posebnu modernu mljekarsku zgradu, umolili smo zajam od 200 hiljada lira. Ali eto čuda: nitko ne će da bude garant sa svim svojim imetkom, što je pak potrebno, da dodjemo do zajma, do novca. A medjutim vjerovnici (banke) traže novac, a već su bile neke mjenice ponovno produžene. A kako do novca? Tako je naš pothvat glede kredita zajma faliraо. Ali još jedno zlo da spomenem: mjesto da je mljekarna pridobila sve što dalje to više članova, ona ih dnevno gubi. Ja sam ne znam što da se tu učini...»

Zatim prihvaća riječ Dr. Raccamarich, koji veli, da opstoj ove mljekarne zavisi samo od marvogojaca, pak je naša dužnost i korist, da mljekarnu spasimo i da ju dignemo. Na ove riječi čulo se u dvorani mrmljanje, prigovaranje, dapače razne glasne opaske. «Znate što, reče Dr. Raccamarich, tko je za mljekarnu nek ide na jednu stranu, a protivnici mljekarne, na drugu stranu.» Na ovaj poziv najveći dio skupštinara se odaleči idući prema izlazu dvorane; dočim ih je samo nekoliko, desetorica, petnaestorica, ostalo kod predsjedničkog stola. No sada skoči medju nezadovoljnike Dr. Raccamarich i odaslanik iz Pule, da ih umire i privedu u dvoranu. Tada je nastalo što nastalo. Skupštinari se podijeleše na skupine. Jedan tumači ovoj skupini, drugi drugoj; treći su ovdje, četvrti ondje. Nagovara se, odgovara, po čitavoj dvorani. Viče se glasno. Predsjednik dovikuje nezadovoljnicima: «Zar vi mislite, ako ostavljate društvo, da ne garantirate za društveni dug!?» Nastane glasno prigovaranje. Bučilo se. To već nije bila skupština. Veliki invalid iz Sv. Martina Lovro Drašćić dobacuje ljudima: «Vi ste mnogo krivi mljekarni time, što joj davate vodeno mlijeko.» Sada je nastala još veća buka i ogorčeno protestovanje. Čuju se glasovi: «Samo oni brane mljekarnu, koji su osobno zainteresovani da opstoji.» Bilo je dobačeno više drugih opazaka. Ljude se htjelo umiriti ili prestrašiti vičući im: «Za vašu korist opstoji. Što ćete bez mljekarne? Kamo ćete s mlijekom kad je ne bude?» — «Kamo? To su naši posli. Gdje ima ljudi, tu je i trgovaca. Imamo tu i druge mljekarne, koje će nam draže plaćati mlijeko, a da se neće od nas tražiti garancije i tolike druge komedije.»

Puljski odaslanik je kušao ponovno umiriti ljude lijepim riječima i lijepim načinom, te ih sprijateljiti sa mljekarnom. Medju ostalim reče, da je pitanje zadruge i njeno teško stanje sada predano u ruke gospodina prefekta u Puli. «Čekajmo odgovor. No, danas na ovoj skupštini ne možemo likvidirati mljekarnu; ali doskora bit ćete opet amo pozvani na skupštinu, na kojoj ćete moći o tome govoriti i odlučiti.» Govornicima i zagovornicima zadruge bijaše teško govoriti radi glasnog medjusobnog vikanja u dvorani. Ljudima je ponovno govorio odbornik i poslovodja posujilnice Ivan Klarić, a medju skupinama odbornik Marcelo Klarić, Ivan Marinac te Ivan Rašpolić. Nezadovoljnici su živo protivno dokazivali. U tom metežu i žamoru predsjednik Dr. Petronio sa ostala dva gosta — odaslanika, te sa nekim odbornicima ostaviše «skupštinu» i dvoranu bez zaključne riječi. No, «skupština» se nastavila još neko vrijeme u dvorani, a i vani pred «N. Domom» i po cestama.

Ovako prodje ova vrlo znamenita redovita glavna skupština «Buzetske zadružne mljekarne» u Sv. Martinu; započela a da nije bila dovršena.

Samo ovoliko za danas u kratko. No, bit će vrijedno da se vratimo na predmet, budemo li to smatrali potrebnim.

Razno

Talijansko stanovništvo u gradovima. — Po podatcima Centralnog statističkog zavoda bilo je 30. junija o. g. po glavnim gradovima Italije ovoliko stanovništva: U Napulju 960.000; u Milanu 941.000; u Rimu 876.000; u Genovi 625.000; u Torinu 570.000; u Palermo 445.000. — Medju gradove, koji broje od 200 do 300 tisuća stanovnika spadaju Catania, Firenze, Venezia, Trst i Messina. — Od 100 do 200 tisuća imaju Bari, Verona, Reggio Calabria, Livorno, Padova, Taranto, Ferrara, Brescia i Spezia. — Trideset i pet glavnih gradova pokrajina ima manje od 100.000 a više od 30.000 stanovnika. Trideset gradova manje od 50.000 više od 10.000 stanovnika. — U 92 glavna pokrajinska grada živi 11 milijuna stanovnika, to jest ¼ cjelokupnog stanovništva Italije.

Zaključak zasjedanja engleskog parlamenta. — Zasjedanje engleskog parlamenta — donje kuće i kuće lordova — zaključilo se u petak, pa će se parlament ponovno sastati 6. novembra. Zasjedanje se zaključilo čitanjem kraljevog govora. U govoru je nanizan rad parlamenta. U vanjskoj politici napominje Kelloggov pakt proti ratu, koji su i engleska vlada i vlade dominiona veselo primile u predloženoj formi. Prihvaćen je takodjer ugovor o Tangeru. U unutrašnjoj politici kraljev govor napominje veliku bezposlicu, koja još uvijek zadaje velike brige pa o načinu, kako pomoći pojedine grane industrije, da se besposlica smanji. Naravski da su u kraljevom govoru navedene samo one odredbe, koje su se u tom smislu izvršile. Tako su se snizile transportne tarife, da se pomogne industriju ugljena. Ministar predsjednik je na zadnjoj sjednici dao odgovor na pitanje, da li će vlada nastaviti sa sadašnjom ekonomskom politikom, t. j. da potpomaže samo nekoje grane industrije ili će biti protežirane još koje. On je odgovorio da će se vlada držati sadašnjih svojih smjernica, pa je time osudio govore svojih drugova ministara, koji su govorili o protekciji teške industrije. Poznalo je da je dobar dio članova konservativne stranke za to, da se protežira teška industrija. S druge strane radničke novine navadjaju, da su tekstilne industrije te ugljen, željezo i ocijel najviše ugrožene. Ako laburisti dodju do zaključka, da će se pomaganjem ovih industrija doći do opadanja besposlice, nije isključeno, da pristanu i oni na protežiranje ovih grana industrije. Konačno je u govoru napomenuto o novoj jedinstvenoj organizaciji radiotelegrafskog saobraćaja po cijeloj zemlji i po svim kolonijama. To je parlament već odobrio.

Na zaključnoj sjednici parlamenta nije bio prisutan ministar inostranih posala Chamberlain, jer je bolestan. Liječnički izvještaji govore o lakoj formi plućnice.

Promijena prezimena

Saffar u Saffaro
Saftich u Satti
Sagar u Saga
Sagrich u Sagri
Saicovich u Saicco
Saievich u Savi
Saina-Mohorovich u Saina-Mogoroni
Saiovitz u Savitti
Saitz u Saitti
Saksida u Sassida
Salar u Salari
Salcovich u Salco
Salich u Salis
Salmich u Salmi
Salocher, Sallockar u Salocchi
Salomun u Salamon
Samblich u Sambi
Samez u Samezzi
Sancovich ili Sankovic u Sanco
Sandal, Sandalich u Sandali
Sanscovich u Sancio
Santich u Santi
Sapcich u Sacci
Saraz u Saratti
Sardosch ili Sardotz u Sardo
Sarkaini u Sarcaini
Sarich u Sari
Sarnitz u Sarnini
Sau, Saulich i Saulig u Sauli
Sav u Savi
Savron u Sauroni
Sbancich u Banchi
Sbancich-Cecada u Banchi-Cecada
Sborovaz u Borroni
Sbissich u Bissi
Scopaz-Tonich u Scopas-Toni
Schitarellich u Schitarelli
Schiulaz u Squilla
Scrignar u Scrigni
Scubich u Scubbi
Scabich u Scabini
Schebenich u Scheni
Schergat u Sergatti
Scherl, Skerli, Skrlj u Serli
Schetz u Schezzi
Schifich u Schiffi
Schifflin u Schiffini
Schinigoi u Sinigo
Schinko u Sinico
Schircovich u Sirico
Schivitz u Sivis
Schalamberger u Salimberghi
Schocher u Scocchi
Schofka u Scocca
Scholta u Scolta
Schosteritsch u Sosteri
Schulaz u Squilla
Scitorelich u Schitorelli
Sekina u Schina
Sclaunich u Silauni
Scobertal u Cobertalli
Scoch u Scocchi
Scocich u Scocci
Scof, Scoffich, Scoflich u Scoffi
Scomersich u Scomersi
Scopaz u Scopas
Scopaz-Biscup u Scopas-Vescovo
Scopaz-Boroncich u Scopas-Boroni
Scopaz-Salacovz u Scopas-Salacco
Scopazzi-Gos u Scopazzi-Gozzi
Scopazzi-Matiassich u Scopazzi-Mat...
Scopazzi-Princip u Scopazzi-Princip
Scopinich u Scopini
Sciravich u Scirra
Scorian u Scoriani
Scrabot u Scrabotti
Screbernich u Severini
Scrignar i Scrigner u Scrigni
Scubez u Scubbi
Sculaz u Squilla
Scvarz u Squarci
Sebeiia u Sebella
Sebelja u Sebella
Sebelich u Sebelli
Sebenich u Sebeni
Secur ili Sekur u Secari
Sedlek u Sello
Segar u Segari
Seguich, Segvich u Segai
Seidl u Saida
Seitz u Saitti
Sekacich u Secacci
Selam ili Selan u Sellani
Selaunich u Silauni
Selesnich u Seleni
Semenich u Semeni
Semich, Semit u Semi
Sencar u Senciari
Senich u Seni
Sepetich u Sepetti
Sepich u Seppi
Semec u Seme
Serblin u Serbini
Serdoz u Sardo
Sergovich u Sergo
Serman u Sermani
Sessarich u Sessarti
Sestan u Sestani
Settich u Setti
Setko u Secco
Sever u Severi
Sevnik u Sevini
Scherl u Serli
Sfarich u Sifari
Sfecich u Sfecci
Sfercich u Sferci

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

DVOKATNA KUĆA prikladna za trgovinu i gostionu prodaje se uz umjerenu cijenu, radi seljenja. Najtočnija razjašnjenja daje: **Šišković-Herpelje-Kozina.**

KUĆA sa gostionom, lijepim dvorištem, dozvola za ples svake nedelje, prodaje se radi smrti gospodara. Nalazi se u blizini Opatije. Informacije daje: **A. Pegan, Matulji.**

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arterioskleroze, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni

CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 34 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) U Trstu, 23. augusta 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a neslogа sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Slavni avijatičar Del Prete umro. — Pred malo više od mjesec dana javili smo o rekordnom letu bez spuštanja talijanskih aviatičara Ferrarina i Del Preta iz Rima prema Južnoj Americi. Kroz mjesec dana iskazivale su im naročito talijanske kolonije u Južnoj Americi zasluženu počast. Dne 7. ov. mj. ova su dva aviatičara u Rio de Jainero, u Braziliji činili pokus sa hidroplanom «Savoia». Za vrijeme leta hidroplan se je prevrnuo i aviatičari pali u more. Ferrarin je ostao lako ranjen u glavu, a major Del Prete je bio teško ranjen u noge. Nesretni pad imao je žalosnu posljedicu: smrt slavnog talijanskog aviatičara Del Pretea. Dok je Ferrarin lako ranjen mogao odmah ostaviti bolnicu, stanje Del Pretea je bilo vrlo teško. Iza operacije morali su se liječnici odlučiti da mu odrežu nogu. Iza toga je major Del Prete živio samo nekoliko sati i u četvrtak umro u bolnici u Rio de Jaineiro. Odmah iza objavljenja smrti došli su u bolnicu brazilski ministar predsjednik Pereira de Souza i ministar inostranih djela Momgameira. Ministar inostranih djela je odmah telegrafski izrazio saučešće talijanskoj vladi i majci majora Del Pretea. Sa svih državnih ureda bile su izvješene zastave na pola stijega. Iz bolnice je mrtvo tijelo bilo preneseno na talijansko poslanstvo, kamo je nepregledno mnoštvo naroda dolazilo, da se pokloni smjelom i hrabrom aviatičaru. Po inicijativi brazilskih vlasti sprovod se je u Rio de Janeiru obavio u subotu uz vojničke počasti. Truplo je ukrcano na parobrod «Conte Rosso» i stiže ove sedmice u domovinu.

Smrt majora Del Pretea proizvela je žalosni utisak u svim zvaničkim i sportskim krugovima u Braziliji te medju talijanskim naseljenicima, a naročito pak u domovini. I svi inozemni listovi pišu sa bolju o teškoj nesreći, koja je zadesila talijansku aviaciju gubitkom jednoga takovog dobrog aviatičara.

Pokojni major Del Prete imao je tek 31 godinu. Rodjen je u Fivizzanu u pokrajini Masso Carrara. Godine 1912 stupio je u vojničku pomorsku akademiju i izišao iz nje sa činom pomorskog potporučnika. Za vrijeme rata učestvovao je u raznim akcijama talijanskih podmornica, a koncem rata sudjelovao je u aviaciji kao promatrač. Iza toga je godine 1922. prešao u aviaciju i položio je u Milanu ispit inžinjera mehaničara i elektrotehničara. Odlikovao se je kao izvrsni, ustrajni i smjeli pilota, kome su se svi divili. De Pinedo uzeo ga je sobom u Ameriku kao drugog pilota na «Santa Maria». Del Prete je zatvorenim letom tek nedavno odnio rekord u ustrajnosti, a sadašnjim poletom u Južnu Ameriku rekord u daljini bez spuštanja. Radi svojih zasluga je bio unapredjen u čin majora. Njegovo se je ime proneslo cijelim svijetom. Zato ga i oplakuju svi, koji znadu za njegovu sposobnost i smjelost. Slavnom aviatičaru majoru Del Preteu nek je vječna uspomena!

Napadaj na talijanskog konzula u Splitu. — U Splitu je došlo do demonstracije omladine radi ratifikacije nettunskih konvencija. Policija i žandarmerija je demonstrante razgnala, a 34 je aretirala i odmah kaznila. Agencija «Stefani» u Rimu o tome ovako javlja sa datumom iz Splita 15. ov. mjeseca:

«Sinoć izmedju 9.30 i 10 sati kad je talijanski konzul sjedio u talijanskoj kavani na obali u društvu vicekonzula Berigda i nekoliko sunarodnjaka, je skupina djaka, orjunaša i drugih mladića koji su se bili naglo sakupili, priredila demostraciju proti Italije s uvrijedljivim poklicima. Bile su bačene proti konzulu i dvije stolice, od kojih je jedna doletila na stol i prouzročila da je konzul dobio laku ozlijedu na lijevoj ruci. Kad je došla policija na lice mjesta i razagnala demostrante iz neposredne blizine kavane, konzul se je sa vicekonzulom uputio proti automobilu koji je čekao u daljini od nekih 100 metara. Usprkos prisutnosti organa javne sigurnosti na putu ih je opkolila skupina demostranata koji su vikali i kušali da ih napadnu. Uveče su se nemiri nastavili i bilo je potrebito posredovanje policije. Vele da je više ranjenih i da je jedan oružnik pucao. Da su vlasti jučer navečer nešto predvidjale dokazuje i to, što su pred zalazom sunca bili zastraženi konsulat, škola i talijanska društva. Dosada nije sunarodnjacima učinjena nijedna šteta. Kr. ministar u Beogradu dobio je upute, da predloži jugoslovenskoj vladi formalni protest i da traži dužne reparacije.»

Protutalijanska demonstracija u Šibeniku. — Golemo uzbudjenje u čitavom gradjanstvu grada Šibenika i okolice, koje je zavladalo, čim se doznalo, da je Narodna Skupština ratificirala nettunske konvencije, došlo je dne 16. o. m. u Šibeniku do punog izražaja u velikim protutalijanskim demonstracijama, kakove se u Šibeniku već davno ne pamte. Demonstracije su počele nekoliko minuta prije 9 sati, a sudjelovalo je u njima više hiljada ljudi: omladinaca, gradjana, seljaka i radnika. Najprije je na Poljani Kralja Petra jedna manja grupa omladinaca počela burno demonstrirati protiv nettunskih konvencija. Ovoj grupi pridružilo se za kratko vrijeme cjelokupno gradjanstvo, koje se u taj čas ondje nalazilo na šetnji. Čim su se u sporednim ulicama začule ove glasne demonstracije, pojurila je odmah i ostala omladina s gradjanstvom, te se pridružila demonstrantima. Za kratak čas bila je čitava Poljana Kralja Petra prekrivena golemom masom svijeta, a novi su demonstranti još uvijek pristizivali. Stanovništvo je takodjer počelo napuštati i svoje kuće i sve je u velikom uzbudjenju pohrlilo prema centru grada, tako da su demonstracije zauzimale sve veći razmjer. Sva Poljana tutnjila je upravo od snažnih povika: «Dolje nettunske konvencije! Dolje vlada! Dolje Korošec! Slava Stjepanu Radiću! Slava hrvatskim mučenicima!» itd. Dok su demonstracije bile još u punom jeku, dojurila je najednom žandarmerija s nataknutim bodovima i počela rastjeravati onu silnu masu demonstranata. Medjutim sakupljeno mnoštvo bilo je tako golemo, toliko uzbudjeno i ogorčeno i toliko spremno i na najžešći otpor, da su ovi dosta jaki odredi žandarmerije ostali potpuno nemoćni. Kad je žandarmerija dobila pojačanje, demonstranti su se razbili u više grupa, koje su jurnule u razne dijelove grada i tu nastavile sa burnim demonstracijama. Sa svih strana padali su sad u pojedinim dijelovima grada najoštriji poklici protiv vlade dr. Korošca i nettunskih konvencija, a najžešće demonstracije bile su pred talijanskim konzulatom. Konzulat čuvaju jaki odredi policije i žandarmerije. Iz okolice pojačana žandarmerija zaposjela je sve inštitucije šibenskih Talijana. I sve glavne ulice grada blokirane su od žandarmerije, kako bi se demonstrante spriječilo, da dalje prodiru kroz grad. Demonstracije su se produžile do kasno u noć. U ponoći su demonstranti još vikali gradom.

Radnici i njihovi interesi u Dalmaciji. — Jugoslovenske novine pišu: «U Dalmaciji je zavladalo strahovito ogorčenje zbog ratifikacije nettunskih konvencija, a naročito je to ogorčenje silno medju radnicima tvornice cementa i bauksita Monte Promina. Radnici videći da ih vlada prepušta na milost i nemilost talijanskim interesima, poveli su akciju u kojoj odlučno ustaju na obranu svojih interesa, te su spremni da upotrebe sve sile, pa i fizičku, da spriječe otpuštanje naših radnika i uposlivanje talijanskih. U posljednje vrijeme sva talijanska poduzeća i tvornice u Dalmaciji otpustile su veći broj kvalifikovanog našeg radništva i većinu činovnika pod formom redukcije, ali se drži, a i zna se, da je to učinjeno namjerno, kako bi se poslije ratifikacije nettunskih konvencija ta mjesta mogla popuniti Talijanima. Potvrda te namjere vidi se u postupku tvornice cementa u Sućuren i Sufidu, koje će već od 1. rujna namjestiti oko stotinu kvalifikovanih radnika i dvadeset činovnike Talijana, većinom iz Trsta. Agencije talijanskih parobrodarskih društva već su pristupile reorganizaciji svog posla, jer bi razna društva imala skorih dana otvoriti više linija uzduž jugoslovenske obale. — Lloyd Triestino namjerava otvoriti putničku prugu dva puta tjedno Rijeka-Sušak-Šibenik-Split-Dubrovnik, a isto tako i dvije teretne linije.»

To je najviše raspalilo radnike i potaklo ih, da učestvuju u demonstracijama. No kasnije je na temelju intervencije jugoslovenskih vlasti i radničke organizacije talijanska tvornica cementa «Salonit» u Vratiću pristala na to, da primi natrag na rad 250 radnika, koji su bili pred par dana otpušteni.

Parobrodi, lučki radnici i ribari. — Lučki radnici po svoj Jadranskoj obali započeli su jednu oštru bojkotnu akciju protiv talijanskim parobrodima i jadrenjacima. Nijedan lučki radnik ne će da prihvati konop, kada koji tal. brod stigne u luku. To važi naročito za parobrode, onih talijanskih društava, koja bi po nettunskim konvencijama imala uz jugoslovensku obalu uvesti nove parobrodarske linije, koje će konkurirati jugoslovenskim linijama. Isto tako ne će s talijanskih parobroda nijedan lučki radnik, da istovaruje robu. Radnici misle, da će tim svojim postupkom, i ako to škodi njihovim interesima, odvratiti talijanske brodove od jugoslovenskih luka. I medju jugoslovenskim ribarima su konvencije izazvale ogorčenje. Talijanski ribari imaju na temelju konvencija veće pravice uz jugoslovensku obalu. Kod Visa su se pred nekoliko dana sreli jugosl. i tal. ribari. Počeli su se svadjati, a iz svadje je došlo i do tučnjave. Na ovim talijanskim ladjama bilo je 40 ribara. Intervenirale su vlasti. Talijanski ribari su morali zapustiti onaj kraj, te su odjadrili u Italiju. U Šibeniku je došlo do jednog incidenta s jednom jedrenjačom, koja je došla tamo da predaje talijansko voće. Jedrenjača je morala prije nego je pristala otići iz luke.

U Splitu je bio kamenjem napadnut talijanski parobrod «Promontore». Od toga je parobrod pretrpio znatne štete.

Protestna nota talijanskog poslanika. — Talijanski ministar u Beogradu Galli je išao Marinkovićevom zamjeniku ministru Sumenkoviću i predao mu protest radi dogodjaja u Splitu. Galli zahtjeva da se odmah splitske vlasti izvine talijanskom konzulu, da krivci budu kažnjeni i da budu kažnjene vlasti, koje nisu poduzele dovoljne mjere za zaštitu talijanskog konzula. Šumenković je izrazio svoje zgražanje nad dogodjajima i odgovorio, da će odmah narediti istragu i prema rezultatima istrage, da će biti poduzete stroge mjere proti krivcima i da će biti dana zadovoljština.

On. Turati u gorama. — Generalni sekretar fašističke stranke posjetio je taborište djačkog planinskog saveza kod Misurine u Dolomitima. Sa djacima se zadržao cijeli dan i s njima objedovao. Večerom je bio u Cortina d'Ampezzo, a sutradan je u pratnji 300 alpinaca posjetio u gorama planinsko zaklonište «Contrin». U tom zakloništu za vrijeme čisto planinskog objeda držao je on. Turati kratki govor, u kojem je kazao da treba ići u životu kao planinari, polagano ali čvrsto korak za korakom. Govor je završio riječima: «Italija je konačno dobila vjeru; Italija vjeruje danas u Boga, u sebe, u svoga kralja i u svoga vodju. Vjera osvjetljuje sav život. Vi to, drugovi alpinci, dobro znate, iako je u nizinama mraz, blato i mizerija, na vrhu svake gore svijetli sunce.» Iz Dolomita je išao on. Turati u Mletke, gdje je prisustvovao velikoj manifestaciji narodnih nošnja.

Načelnik vlade prisustvuje pomorskim manevrama. — U četvrtak je u Civitavecchia došao u automobilu, koji je sam vodio, načelnik vlade on. Mussolini. Ljudi su ga u gradu prepoznali i priredili mu velike ovacije. On je otišao na pristanište i tamo se je ukrcao na jahtu «Aurora». Na ladji su ga primili veliki admiral Thaon de Revel, državni podtajnik ministarstva mornarice admiral Sirianni i admiral Acton. Iz pristaništa je jahta otplovila u Tirensko more, gdje je on. Mussolini dva dana prisustvovao taktičkim i strijeljačkim vežbama ratne mornarice.

Prijestolonasljednik na vojničkim manevrama. — Kod Monferrate su počele velike vojničke vježbe. Kod tih manevra sudjeluje s svojim bataljonom i prijestoljonasljednik princ Umberto. Manevre vodi armijski general Petitti di Roreto, a po naredjenju načelnika vlade prisustvuje državni podtajnik vojnog ministarstva i načelnik generalnog štaba. Svakog dana novine donašaju opširne izvještaje o napredovanju jedne skupine prema drugoj. Vježbama je prošlog četvrtka prisustvovao i Nj. V. kralj.

Zašto Italija nije intervenirala kod bugarske vlade. — Francuska i Engleska su intervenirale kod bugarske vlade radi djelovanja makedonskih revolucionaraca na jugoslovenskoj granici i radi povišenja izvoznih carina. Italija nije intervenirala, pa je sada talijanski poslanik u Sofiji Piacentini po naredjenju talijanske vlade posjetio bugarskog ministra predsjednika Ljapčeva i obrazložio mu, zašto Italija nije intervenirala radi djelovanja makedonskog komiteta. Temeljio je to ovim razlozima: 1) talijanska vlada je mišljenja, da makedonska revolucionarna organizacija nije više tako jaka kao što je bila pred ubijstvom generala Protogerova; 2) talijanska vlada se ne suglasuje s preporukom bugarskoj vladi, nek se zavadi sa spomenutim organizacijom samo zato, da se zajamči sigurnost Jugoslavije, koja je po talijanskom mišljenju prouzročila intervenciju samo radi toga, jer je smrću Radića bio ugrožen njezin unutarnji položaj; 3) Italija nije intervenirala i radi toga — premda ne će time da reče da nema razloga za ozbiljne korake — jer želi, da bi bugarska vlada imala potpunu slobodu da odlučuje o odredbama, koje se imaju izvršiti na teritoriju Bugarske.

Obzirom na spomenutu intervenciju Francuske i Engleske policija u Sofiji dobila je od vlade naredjenje, da aretira u Sofiji sve one, koji nemaju prava boravka. Istodobno se makedonski revolucioneri izganjaju i sa pograničnih mjesta.

Izmjena ugovora izmedju Italije i Austrije. — Izmedju Austrije i Italije izmjenile su se ratificirane listine glede ugovora o razdiobi imovine ustanova socialne skrbi bivšeg austrijskog carstva. Kod izmjene listina u gabinetu državnog kancelara u Beču bio je prisutan osobno austrijski državni kancelar mons. Seipel i talijanski ministar u Beču Auriti.

Potpisivanje Kelloggovog predloga proti ratu. — Dne 27. ovog mjeseca ima biti potpisan u Parizu ugovor proti ratu, kako ga je predložio američki sekretar za vanjske poslove Kellogg. Kako smo već javili, imali bi doći za taj dan u Pariz ministri inostranih posala svih država, koje potpisuju ugovor. Time bi sam čin potpisa bio svečano izvršen, a ugovoru dala bi se veća važnost. Jedino pod tim uslovima bio je spreman i Kellogg da iz Amerike dodje u Pariz. Ovome su se najviše veselili Pariz i Berlin. Pariz iz razloga što je baš Francuska izabrana za zemlju, u kojoj se sastaju najveće političke ličnosti svijeta, a Berlin iz praktičnih razloga. Njemački ministar inostranih djela Stresemann misli iskoristiti sastanak ministara inostranih djela u Parizu i odmah zatim zasjedanje Društva naroda u Ženevi, da ispita teren glede eventualne mogućnosti, da se prije odredjenog vremena isprazni okupirane krajeve, a naročito druga zona. Istina je da se to pitanje tiče samo Francuske i Njemačke, ali bi i drugi ministri mogli izreći svoje stanovište, osobito oni, koji su u tome zainteresirani. Ali kako javljaju engleske novine engleski ministar inostranih djela Sir Austen Chamberlain morao se je radi bolesti za dva mjeseca povući sa svog mjesta i za vrijeme njegovog bolovanja imenovan je privremenim ministrom Lord Cushendun.

Chamberlainov zamjenik Lord Cushendun imenovan je za engleskog delegata u Parizu i Ženevi. On je doduše izjavio, da će se u glavnom držati smjernica ministra inostranih djela Chamberlaina, ali *ipak su dobro poznati njegovi prijašnji* prilično oštri ispadi proti Njemačkoj. Prema tome je jasno, da bez prisutnosti Chamberlaina ne će se moći učiniti nikakav mig glede ispražnjenja još zaposjednutih krajeva. Potpunoma je dakle moguće, da se i Stresemann otkaže od puta u Pariz i da imenuje koje drugo lice njemačkim opunomoćnikom za potpis ugovora proti ratu. Otsutnost jednoga od najvažnijih inostranih ministara kaošto je Chamberlain isključuje mogućnost raspravljanja o njemačkim željama, pa bi po njemačkom mišljenju bila suvišna i prisutnost Stresemanna. Službeno se još ne zna, kakove ima nakane Stresemann, pa sva naklapanja nemaju ozbiljne podloge. Na svaki način pitanje prisutnosti Stresemanna kod potpisivanja ugovora proti ratu u Parizu i na zasjedanju Društva naroda u Ženevi je od velike važnosti i interesantnosti, pa će po svoj prilici o tome zaključivati i ministarsko vijeće. To će se moći dogoditi tekar iza 20. augusta, kad će se Stresemann vratiti u Berlin. Medjutim se mogu do tog vremena dogodjaji tako razviti, da će Njemačka lako zauzeti svoje stanovište.

Ne malu pozornost pobudila je kod političara i izjava Čičerina, da bi sovjetska Rusija bila pripravna da raspravlja o ugovoru proti ratu, ali da bi u prvom redu morala biti pozvana, medjutim nju nije niko pozvao. Radi toga da ne će ugovor proti ratu imati važnost, koju bi morao da ima, ako i ona ne bude kod toga sudjelovala, jer bez sudjelovanja sovjetske Rusije ona ima pravo da drži, da je taj ugovor stvoren i proti njoj. Ovih će se dana viditi kako će se Kellogg odazvati ovoj Čičerinovoj izjavi.

Wilsonova načela nije primila Evropa, jer su bila idealna i pravedna. Kelloggov predlog proti ratu biti će primljen dosta suhoparno, jer pojedine političke sile ne vide u njemu svoje naročite koristi, a nekoje čak i štetu. U ove zadnje dane mogu se prilike izmjeniti, ali povučenje Chamberlaina, pa makar i radi bolesti, stavlja političare u položaj sumnje i neiskrenog držanja.

Predsjednik Amerike o ugovoru proti ratu. — Predsjednik Udruženih Država Sjeverne Amerike Coolidge prisustvovao je otvorenju kongresa ratnika države Wisconsin, te je tom prilikom držav govor, kojim je u glavnom slavio Kelloggov predlog proti ratu. Da je godine 1914. bio na snazi ovakov ugovor, moguće ne bi bilo rata. Iza rata duh mira potaknuo je i Sjevernu Ameriku da i kod drugih država poradi, da se eliminira rat kao sredstvo državne politike, to jest, da se rat stavi izvan zakona. Da je ovakav ugovor

proti ratu važan vidi se iz toga, što je 14 najvećih država pristalo uz njega. Sve te države prihvatile su svečanu obavezu, da će medjusobne nesuglasice riješiti mirnim sredstvima. Ima nade, da će i druge države prihvatiti ovaj ugovor. Kad se je Amerika stavila na čelo ovog pokreta i pridobila za sebe važnije države, mi smo naglasili, da ne ćemo uništiti svoju oboružanu silu, jer ona nam ne služi kao sredstvo za napad, nego kao sredstvo obrane. Kelloggov predlog ne isključuje ni nas ni nijednu drugu državu, koja potpiše ugovor od prava i dužnosti, da držimo primjeran broj naoružane sile kao nacionalnu obranu proti svakom napadu, već nam taj ugovor nalaže, da ne smijemo napasti onoga, koji se obavezao, da nas ne će napasti. Ugovor dakle veže ugovarajuće države da u svojim sporovima traže mirno riješenje tih sporova. Na koncu govora je Coolidge rekao, da bi se išlo predaleko, ako bi se mislilo, da je vim ugovorom sasma isključen svaki rat. Ovaj mirotvorni čin je veliki korak za odstranjenje konflikata. Dosada se ljudskom društvu nije podala nikada jedna takova internacionalna ustanova sa znakom uredjenja mirnih odnošaja medju narodima. Ovaj ugovor je preokret u medjunarodnim odnošajima, a njegovo privadjanje u život bit će najveći blagoslov ljudskom rodu.

Preuredba socialne politike u Madžarskoj. — Već osam godina vodi u Madžarskoj ministarstvo socialne politike ministar Josip Wass. On je sa oduševljenjem pratio rad fašističke vlade u Italiji u organizaciji socialne politike. Po uzoru novih talijanskih zakona u tom djelokrugu je ministar Wass uveo slične odredbe i u Madžarskoj. Ovih su dana ministru Wassu iskazane velike svečanosti u Budimpešti radi preuredjenja ustanova i djelovanja ministarstva socialne politike po talijanskom uzoru.

Ubojica Obregona i crkva. — Josip Toral, koji je ubio novo izabranog predsjednika Meksika i koji je optužen, da je taj čin počinio na poticaj glavara katoličke crkve, poslao je svojim roditeljima pismo, u kojem kaže: «Umro bio zadovoljno, kad bi znao, da će moja krv biti posljednja prolivena za ovu stvar. Rimska katolička crkva nema ništa sa ubojstvom generala Obregona i poslanica biskupa De Moa u tom pogledu kaže istinu. Uzdam se, da će predsjednik Calles i vodje Obregonove stranke pripoznati ovu istinu.»

Turski ministar u Budimpešti. — Turski ministar vanjskih posala Tevik Rušdi beg stigao je u Budimpeštu. U petak je posjetio madžarskog ministra predsjednika grofa Bethlena i ministra inostranih posala Walka, s kojim je imao dulji razgovor o važnim aktuelnim pitanjima, koja *interesiraju istodobno Madžarsku i Tursku. O podne je turski ministar bio* na obiedu kod ministra Walka, a navečo je ministar predsjednik Bethlen priredio večeru u čast gostu.

Poincaré sazvao ministarski savjet. — Francuski ministar predsjednik Poincaré sazvao je za jučer sjednicu ministarskog savjeta, kojoj će prisustvovati i predsjednik republike. Na sjednici će se raspravljati o načinu dočeka inozemskih gostiju prigodom potpisa Kelloggovog ugovora proti ratu dne 27. augusta. Kellogg se je već ukrcao na veliki francuski prekooceanski parobrod «Ile de France». Tako je osiguran njegov dolazak, kaošto i dolazak Stresemanna. Kod svečanog potpisa bit će prisutno 14 država. Veli se, da će na jučerašnjoj sjednici francuskog ministarskog vijeća raspravljati i o ispražnjenju Porenja. U Francuskoj prevladava popustljivi duh. Druga zona mora po ugovoru biti ispražnjena za nekoliko mjeseci. Francuska bi bila pripravna, da tu zonu isprazni odmah, ali uz uvjet, da za to dobije od Njemačku kakvu samo formalnu koncesiju. Što se pak tiče treće zone, koju prema Versaillskom ugovoru imaju saveznici da drže još nekoliko godina, raspravljat će se eventuelno u Ženevi, ali će morati i Francuska da iznese svoje zahtjeve. Nu teško će biti udovoljiti ikojim francuskim zahtjevima, jer će sigurno naići na otpor u Njemačkoj.

Veli se da će predstavnici evropskih država govoriti u Parizu sa Kelloggom o uredjenju svojih dugova sa Amerikom. No takovo raspravljanje ne bi bilo prijazno primljeno u Americi, jer bi Kelloggov ugovor protiv rata izgubio mnogo od svoje idealnosti medju američkim gradjanima.

Novi predsjednik belgijskog parlamenta. — Na mjesto dosadašnjeg predsjednika parlamenta, socialiste Bruneta, koji je dao demisiju, belgijski parlament izabrao je katoličkog poslanika barona Tibanta, koji je dosada bio potpredsjednik. Prigodom izbora je novi predsjednik imao pohvalni govor o prijašnjem predsjedniku i pozvao poslanike neka sa dostojanstvom i mirno nastave raspravu o važnom projektu vojničkog zakona. Za prvog potpredsjednika izabran je liberalni poslanik Bruxellesa baron Lemonier, a za drugog potpredsjednika socialista Max Hallet.

Lundborg odlikovan zlatnom medaljom za hrabrost. — Švedska vlada je odlikovala Lundborga, koji je spasio Nobila, zlatnom medaljom za hrabrost. Istim je odlikovanjem odlikovano i 26 članova švedske sjeverne ekspedicije za pomoć «Italiji».

Odugovlačenje konvencija. — Izmedju Grčke i Albanije bilu su splopljene konzularne konvencije i konvencije o izručenju gradjana. Konvencije su sklopljene već dugo vremena, ali nisu ratificirane. Da stane na put razbojništvu u Epiru, grčka je vlada odlučila, da te konvencije preda albanskoj vladi, da ih ratificira. Izgleda da Albanija ne će da ratificira taj ugovor.

Proslava narodnog blagdana u Berlinu. — 11. o. m. je Berlin na najsvečaniji način proslavio narodni blagdan, dan kada se slavi osnutak Njemačke Republike i donošenje državnog ustava. — Čitav je grad bio svečano iskićen, a mase svijeta okupile su se pred Reichstagom, da prisustvuju slavi i da pozdrave predsjednika republike Hindenburga. — Oficijelna svečanost održana je u luksusno okićenoj dvorani Reichstaga u 12 sati. Već se je prije okupila vlada pod vodstvom državnog kancelara Hermana Müllera, nadalje zastupnici zemalja, zapovjednici vojske i mornarice itd. — Tačno u 12 sati unišao je u svečanu dvoranu predsjednik Republike Hindenburg, praćen ministrima Severingom i Groenerom. Mjesto odsutnog predsjednika primio ga je narodni zastupnik Kardorff. — Glavni govornik svečanosti bio je prof. Radbruch. Iza jedne Kalbeckove kompozicije, kojom je svečanost otvorena, počeo je Radbruch svoj govor. Istaknuo je veliku važnost njemačke demokracije, slavi njemačku republiku i govori protiv rata. Svjetski rat je trebao da dodje, da se stvori Njemačka Republika, njemačka demokracija. Danas rata više ne treba. — Iza toga je otpjevana njemačka himna. Predsjednik Hindenburg izišao je na otvorene stepenice Reichstaga i bio je od mase urnebesno pozdravljen. Potom je pregledao počasne čete i povukao se u svoju palaču. — Na trgu Republike bile su mase naroda, sviralo su brojne muzike i kružila je grupa aeroplana. — U školama je održano spomenslovo, a iza toga športske priredbe.

Politički položaj u Jugoslaviji. — Po smrti i sahrani Stjepana Radića politički položaj u Jugoslaviji nije se mnogo promjenio. U prečanskim krajevima sve je još pod golemim utiskom, koji je proizvela smrt velikog narodnog vodje. Seljačko-demokratska koalicija nije po Radićevoj smrti nešto izvanredna započela. Koalicija zauzima uvijek jednak položaj i stari stav prama sadanjoj Koroščevoj vladi. — Smrću Radićevom ostalo je prazno predsjedničko mjesto u Seljačkoj stranci. Stranka je izabrala predsjednikom dosadanjeg podpredsjednika Vlatka Mačeka. On vrši i u koaliciji onu dužnost, koju je vršio Radić. — Vrlo je zanimivo, da se i hrvatski klerikalci sve više približuju koaliciji protiv Koroščeve vlade. Tako su se dosada izjavila za Pribićevića tri hrvatska biskupa i to Bauer, Šarić i Marušić, te bezbroj odličnih svećenika. Oni će svim silama pomagati Pribićevića i koaliciju. — Izgleda, da su u Beogradu počeli shvaćati teško stanje, koje proživljava Jugoslavija u unutarnjoj politici. — Beograd pokazuje želju za izmirenjem i zbliženjem s prečanskim vodjama. Jedan jug. list piše:

«U političkim krugovima moglo se čuti da su posljednjih dana činjeni pokušaji sa strane izvjesnih beogradskih političara, da se omogući kontakt i povedu prvi razgovori sa seljačko-demokratskom koalicijom za sporazumjevanje. Inicijativa je, kaže se, potekla od radikala centrumaša.

Zanimivo je, da se u isto vrijeme i sa strane koalicije ozbiljno pomišlja na sporazumjevanje. Poslije audijencije S. Pribićevića na Bledu, koja se očekuje u najkraćem vremenu, smatra se da će se bržim tempom razvijati i akcija za sporazum.»

Dne 18. o. m. otputovali su delegati skupštine na konferenciju Interparlamentarne Unije u Berlin. Kao glavna pitanja na dnevni red stavljena su: parlamentarizam, a zatim iseljeničko pitanje. Očekuje se vrlo interesantna diskusija o parlamentarnom režimu, pošto je Interparlamentarna Unija za očuvanje parlamentarizma. — Dne 23. o. m. sastaju se poslanici seljačko-demokratske koalicije na jednu važnu sjednicu u Ljubljani. — U radikalnoj stranci dolazi opet do nesporazumaka. Oni, koje vodi Velja Vukićević, nezadovoljni sa sadašnjim stanjem stranke, hoće da reorganiziraju stranku.

Izbori u Grčkoj. — Prošle nedjelje provedeni su po svoj Grčkoj izbori za parlamenat. Izbori su bili priličmo živi, a bilo je i nekoliko incidenata, kako je u Grčkoj uobičajeno. Kako se je predvidjalo na izborima je pobjedio Venizelos. On je od 250 dobio 210 mandata. — U Grčkoj je ta pobjeda izazvala zadovoljstvo, a isto tako i u susjednim balkanskim državama, naročito u Jugoslaviji. Venizelos je veliki pristalica balkanskog prijateljstva, a naročito se zalaže za grčko-jugoslovensko prijateljstvo.

Albanija i uvadjanje monarhije. — Dne 20. o. m. vršilo se je u Tirani veliko zborovanje, na kojem je sve stanovništvo izrazilo manifestacijom želju, da bi se uveo monarhistički režim. Narod nudi Ahmed beg Zogu krunu, kao priznanje za djela, što je on izvršio za svoj narod. — I po drugim mjestima Albanije bile su slične manifestacije.

Domaće novosti

Natječaj za žitnu pobjedu. — U službenim novinama objavljen je dekret načelnika vlade, kojim se raspisuje šesti nacionalni natječaj za žitnu pobjedu za god. 1928-29. Natjecati se može svaki, koji priradjuje žito. Natječaj je pokrajinski i državni. Kod jednog i drugog natjecanja dijelit će se nagrade u tri skupine: za male posjede, srednje posjede i velika poljodjelska poduzeća. Molbe za natječaj moraju biti predane predsjedniku pokrajinske komisije za žitnu propagandu do 31. marta 1929. Najprije će se natjecanje vršiti po pokrajinama. Nagrade će dijeliti pokrajinska komisija. Iza pokrajinskog natjecanja će biti državno natjecanje. Pokrajinska komisija će se pobrinuti da posebna komisija pregleda zemljište žita, gdje je urodilo, da vidi način obrade i gnojenja te da stavi predloge glede nagrade. Za pokrajinska natjecanja je odredjen 1 milijun 200 hiljada lira. Kod državnog natjecanja bit će 15 nagrada u ukupnom iznosu od 480.000 lira. Kod razdijeljivanja nagrada će se uzeti u obzir najveći popriječni prirod u razmjeru sa srednjim prirodom odredjenog predjela, obradjivanje zemlje strojevima, kojima raspolaže poduzeće, način gnojenja, uporaba izabranog sjemena i dobar nadzor nad njivama. Uopće će se kod natječaja uzeti u obzir cjelokupno gospodarsko uredjenje onoga, koji se natječe.

S ovim natječajem načelnik vlade hoće da slijedi smjernice vlade, koje idu zatim, da se što više žita priradi u Italiji, da se što bolje iskoristi plodnost zemlje pa da se time umanji potreba uvoza tudjeg žita. Natječaj ima zadaću, da dade pobude seljacima za intenzivnije obradjivanje polja i za povišenje žitne proizvodnje. U smislu uputa načelnika vlade je ministarstvo narodnog gospodarstva poslalo okružnice pokrajinskim komisijama, u kojima su savjeti, kako da se postigne najbolji uspjeh.

Istarski viceprefekt cav. Farina umro. U sanatoriju «S. Pelagio» kod Rovinja umro je dne 21. o. m. istarski podprefekt cav. Francesco Farina. On je bolovao od jedne teške bolesti očiju. Bio je operiran. No ipak je bolesti podlegao. U Puli je bio kao viceprefekt više godina, pa se je iskazao kao dobar funkcijonar. Biti će pokopan danas u Rovinju. — Pokoj mu vječni.

Svi prefekti na raport on. Mussoliniju. Počamši s 1. septembra, načelnik vlade on. Mussolini zvati će pomalo sve prefekte u kraljevini na raport. Najprije će biti pozvani u Rim prefekti naših pokrajina.

Imendan Nj. Vel. Kaljice Jelene. U suboin, dne 18. augusta, bio je imendan Nj. Vel. Kraljice Jelene. Po svoj su državi toga dana bile izvješene zastave. U večer su bile javne i mnoge privatne zgrade po gradovima svečano rasvjetljene.

Edinost — uzapćena. — Slovenački dnevnik Edinost od 17. aug. bio je uzapćen. Prefektura je u dekretu izjavila, da je uzapta provedena zbog tendencijoznih misli u članćiću «Nemci in Kraševci».

Demografsko gibanje u tršćanskoj pokrajini. — U zadnja dva mjeseca bilo je demografsko gibanje tršćanske pokrajine prema službenim podatcima, ovako: Rodilo se je u juniju 491 dijete, u juliju 508 djece. (Broj rodjenja je prema tome narasao u juliju za 17). Umrlo je u juniju 359 osoba, u juliju 398 osoba. (Broj mrtvih narasao je za 48.) Sklopljeno je brakova u juniju 188, u juliju 185. (U tim je brojevima mala razlika). Stanovništvo se je u prošlom mjesecu povećalo za 110 duša.

Cijena kruhu snižena. U Puli je cijena kruhu nešto snižena. Podeštat je naredio, da se kruh u formama od 20 deka prodaje po L 1.90, a u većim formama po 1.80.

Novi grožnjanski podeštat. Dosadanji prefekturni komesar općine Grožnjan, Giorgio Franco, iz Buja, bio je pred par dana imenovan podeštatom iste općine.

Koliko ima u Italiji novca u prometu? Koncem juna mjeseca bilo je u prometu 17,614.000.000 (17 miljardi 614 milijuna) papirnatih lira.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Dok su Tompson i čika Joša prenosili na palubu starog španjolskog broda zlato, dotle je Barizon razgledao podmornicu, na koju je slučajno bio naišao. I kad je našao, da je sve u redu, Barizon se uspe na staru galiju, da ostale drugove obavjesti o svom otkriću).

(Nastavak.)

Našao ih je, gdje sjede na palubi stare ladje slomljeni od umora... Gledali su tužno u onu gomilu zlata, kao da su tek sada razabrali svoj bijedni položaj. Kad im se mladi časnik približi, niko od njih ne kaza mu ni riječi, tek ga pogledaše poprijeko i nastaviše da gledaju u ono silno blago.

Pogadjajući njihove misli reče im Barizon:

— Nije trebalo da se toliko mučite, naročito vi, teta Joša, i vi čika Joša. Nego sada pošto je sve to zlato tu sakupljeno, sretan sam, što vam mogu javiti, da imam tu u blizini podmornicu jednu, u koju ćemo moći da spremimo dio toga blaga: milijun i pô za svakoga. Ostatak morat ćemo da napustimo iako ne baš laka srca.

U podmornici.

Devet milijuna! Ima tu zaista novčine, ali i težine. Svaka šipka bila je oko četrdeset kilograma teška, no Tompson, Joša i pop Violot bili su s ukrcivanjem te plemenite kovine gotovi za dva sata. Komadi olova izbačeni su u more, a na njihovo mjesto složene one zlatne šipke. Još nije valjda bilo na svijetu ladje providjene tako sjajnom «sagurnom.»

Dok su se te radnje vršile, teta Joša i Dora stale su svaka na svoje mjesto i pazile, nebi li gdje zamijetile što sumnjivo. I Barizon se dao na posao. Što je hitrije mogao, postavio je u gibanje razne strojeve, sisaljke, motore za plovljenje po površini i akumulatore za plovljenje pod morem. Pošto je sve to razmotrio, okupi oko sebe cijelu družinu i preuze:

— Prije nego li krenemo, red je, da vam dam neka objašnjenja. Do sada sam šutio, jer nisam htio, da vas obmaljujem preuranjenim nadama...

Potom se okrene k čika Joši pa će mu:

— Cika Joša, jeste li vi kada čuli govoriti o bežžičnom brzojavu?

Čika Joša se počesa iza uha:

— Što bi to moglo da bude, gospodine?

— To vam je brzojav, kojim se može općiti sa raznim stanicama bez onih žica, što ih vi svi znate. U kabini, u kojoj me je bio zatvorio Forb, našao sam spravu za brzojavljanje bez žica. I tako sam ja puna dvadeset i četiri sata bio u vezi sa stanicom Guantanamo, kojoj sam tačno prikazao naš teški položaj. Malo prije nego što me je odanle oslobodio čika Joša, ja sam, gospodjice Doro, razgovarao i s vašim ocem. Bio je izvan sebe od radosti, kad je čuo, da ste u životu, pa je odlučio, da smjesta krene, da nas oslobodi. Nema sumnje, da se već u ovaj mah trsi kojih desetak ladja, da dopre do nas. Prema tomu podje li nam iz ruke, da se kakogod probijemo kroz ove alge, možemo sa stalnošću računati, da ćemo već na samom rubu sargaškog mora naići na ladje, koje će nas dići i provesti na suho. Sada se pak radi samo o tome, dali bi bilo uputno, da ih dočekamo ovdje ili pak da im krenemo u susret.

Čika Joša i njegova žena slušali su ga s najvećim začudjenjem. Starac nije mogao, da ga ne upita:

— Zar ste vi zaista razgovarali s ljudima pomoću one igračke, što sam je onda vidio na vašem stolu?

— Jest, čika Joša. Nego vratimo se k našoj stvari. Ja sam im napomenuo tačku, gdje se nalazimo, ali samo od prilike, budući da mi nisu bile pri ruci sve potrebite sprave. I tako bi se moglo desiti, da nas oni dugo traže, i da najzada, videći da nas nigdje nema, pomisle, da se je s njima neko grdno našalio, pa da odustanu od svakog daljnjeg traženja. A treba misliti i na Forba. Čim on razabere, da mu je nestalo zlato i podmornica, dignut će kuku i motiku, da nas nadje i da nam se osveti. Medjutim mi bismo se mogli smjesta ukrcati u onu podmornicu tamo i tražiti pod morem, pod naslagama alga, put do slobodnog mora. Taj put nije doduše bez svako opasnosti, ali ja ga smatram u ovim prilikama jedino podesnim. Što velite vi na ovo, gospodo?

Barizon zašuti. Ostali se zgledaše kao u nekakvu strahu, dok pop Violot ne prihvati.

— Priznajem, da me morske dubine plaše, i da vam pravo kažem, ja bih volio da se probijamo kroz alge na površini morskoj, nego da ronimo ispod svih ovih krupnih naslaga. Može li se to?

— Može, odgovori Barizon. Ajde, čika Joša popnite se na jarbol i razvidite, da se gdje pokazao Forb. A dotle vi svi ostali na podmornicu! Živio!

Joša se pope na jarbol i malo zatim dotrča sav kao izvan sebe:

— Eno ga! I svi njegovi s njime! Još nas sama tri broda dijele od njih! Barizonove se usne zgrčiše u izazovan osmijeh:

— Zakasnili su! viknu. Ajde, čika Joša na brod! Živo! Sad ćemo da krenemo!

U isti se mah «Tiburon» otisnu niz kanao i uze da plovi sve brže i brže. U isti tren pojavi se na španjolskoj galiji Forb sa svojim ljudima i ugledavši podmornicu, kako se sve više udaljuje, rikne:

— Da ste prokleti! Platit ćete vi to...

(Slijedi)

Velikodušan dar načelnika vlade. — Kr. Prefektura u Trstu javlja slijedeću vijest o velikodušnoj i plemenitoj pomoći, koju je on. Mussolini podjelio pogorelcima u općini Košana: «Njeg. Ek. načelnik vlade je opunomoćio viceprefekta comm. Vendittellija, da razdijeli medju siromašne obitelji najteže oštećene prigodom nedavnog požara u frakciji Čepno, općina Košana na Krasu, svotu od 5000 lira.»

Italo Balbo u Puli. — Dne 16. o. m. doletio je nenadano u aeroplanu i spustio se u puljskom pristaništu general Italo Balbo, podsekretar ministarstva aeronautike. U Puli se je zadržao kratko vrijeme. Pregledao je hangar, a zatim je odletio na Brione, gdje je ostao više sati aklamiran i čašćen od mnogobrojnih gostiju.

Disciplinacija dobivanja i prodavanja mlijeka. — Kako javljaju iz Rima doskora imaju izići nove odredbe, s kojima će se disciplinirati dobivanje i prodavanje mlijeka na zdravstvenom stanovištu. Pravilnik će sadržavati upute kako se ima držati red u mljekarnama i drugim prostorijama, gdje se drži i prodaje mlijeko. Važne su za naše seljake naročito one upute koje se odnose na držanje krava. Krave, koje su odredjene za mlijeko, morat će biti pod strogim veterinarskim nadzorom. Za muzenje biti će dozvoljene samo zdrave krave. A takodjer i osoba, koja muze mora biti nada sve zdrava. Mužnja će se morati vršiti na poseban način, koji odgovara zdravstvenim zahtjevima. Osim toga biti će u pravilniku jedna točka, koja kaže, da se mlijeko po mužnji mora odmah ohladiti na 15 stupanja. Svakih 6 mjeseci biti će krave pregledane, da nisu možda sušičave. Osim toga sadržati će pravilnik mnogo drugih zanimivih odredaba.

Nove odredbe o pekarnama. — Na svojoj zadnjoj sjednici ministarski je savjet raspravljao o disciplinaciji pekarskog obrta. Stvoren je nacrt za tu disciplinaciju. U roku od 5 godina pekarne u većim gradovima Italije moraju biti onakve kako nacrt odredjuje. One pekarne, koje ne budu odgovarale propisima biti će zatvorene. Peći će morati biti grijane neizravnim ognjem, morat će imati strojeve za mješenje, za metenje peći itd. Morat će odgovarati svim modernim tehničkim i zdravstvenim propisima itd. Moramo spomenuti, da se ovi propisi ne će odnositi na mjesta, koja broje manje od 20 hiljada stanovnika.

Dokumenti za blago. — Svakog prvog četvrtka u mjesecu od 2 do 4 sata popodne izdavati će se u Puli (Via XX settembre u kućici za daciju) dokumenti (pašaporti) za blago, a ujedno će se dovedeno blago označivati ili pečatati. Krupno blago se mora sobom dovesti. Stada ovaca ne treba dovesti, ali gospodar mora dati sve točne podatke, koje se od njega traži. Za pašaporat treba platiti 2 lire po glavi blaga. Za stado ovaca se plaća samo 2 lire. Gospodar, koji za svoje blago ne bi imao dokumente u redu može dobiti 3 mjeseca zatvora ili platiti globu do 2000 lira.

Kiša. — Napokon je počela i na naše tužne krajeve padati kiša. Dok naš list ide u stroj, kiša još pada. Čini se, da će biti obilna, ali uza sve to, malone uzaludna. Ono, što je suša do sada na poljima upropastila, ne da se više popraviti. Dobra će biti za neke kasnije plodine. Ublažiti će malo veliko pomanjkanje vode, a i zrak će biti od sada sigurno malo svježiji i lakši.

Automatski telefon u Trstu. — Od nedjelje dne 12. o. m. u Trstu je uveden moderni, automatski telefon. Ko želi telefonirati ne mora od sada unapred više da zove centralu za spoj, nego na svom automatu kombinira broj i odmah dobiva izravnu vezu s onim, komu želi govoriti. Uvedbom novog telefona promjenjeni su i brojevi abonenata.

Novi porečki podeštat. — Nedavno je Poreč dobio novog podeštata. Podeštatom porečke općine imenovan je rag. Giovanni Bassich. On je do sada imao razne administrativne službe u općini. Prilikom imenovanja novi je podeštat objavio svoj proglas, u kojemu kaže, da će u fašističkom duhu raditi za dobro svoje općine i za interese općinara.

Uspjeh Cvjetnog blagdana u Istri. — Tek pred nekoliko dana bio je objavljen uspjeh sabiranja za tuberkulozne prigodom Cvjetnog blagdana, koji se je proveo po svoj Italiji. U Istri je toga dana bilo sabrano svega skupa 19.476 lira.

Poludjela. — Katica Ivančić, djevojka od 18 godina, iz Trviža, razgovarala se je prošlog četvrtka s jednom svojom prijateljicom. Tom prilikom, zbog nekih neugodnosti, ona je počela glasno plakati i vikati. Uputila se je trčeći prama jednoj jami, u namjeri, da se baci u nju. Zaustaviše je. Ali ona se više nije umirila, nego je postala i opasna za osobe oko sebe. Nesretnica je imala da se uda u oktobru. Nezna se zapravo zbog čega joj je um potamnio. Prevezena je u puljsku bolnicu.

Nove kradje. — Opet su lopovi ukrali nešto. Po istarskom običaju — vola. I kao po običaju u — Balama. Vlasnik Lorenzo Pisani, trpi štetu od 1900 lira. On je vola kupio tri dana prije nego što mu je ukraden. Karabinjeri su se uz pomoć seljaka dali u potjeru, ali bez uspjeha.

Koliko Talijana ima u inozemstvu. — Prema jednom službenom izvještaju u inozemstvu ima 9 milijuna 168 tisuća i 867 Talijana. Najviše Talijana ima u Americi i to 7 mil. 674.583. U Francuskoj ima preko 960 tisuća Talijana, u Engleskoj 29.300, u Njemačkoj 21.205, u Jugoslaviji 14 tisuća i 329 itd. U inozemstvu je do sada organizirano 580 fašja, sa ukupno 120 tisuća članova. — Talijani u inozemstvu štampaju 280 novina, što dnevnih, što sedmičnih i mjesečnih.

Ispiti za drugorodne učitelje. — Dne 1., 2. i 3. augusta vršili su se u Trstu pismeni i usmeni ispiti drugorodnih učitelja, koji se žele usposobiti za podučavanje u talijanskom jeziku. Na ispitima je bilo 10 učitelja, a uspjeli su dobro: Gross Maksa, Kosi Stegù Marija, Okorn Sofija, Troha Augusta, Wehrengeunig Gustav. Ispitnoj komisiji je predsjedovao kr. proveditor za škole u Julijskoj Krajini comm. Mondino.

Vojne vježbe milicije. — Prošle nedjelje sakupili su se milicijoneri iz Vižinade, Višnjana, Motovuna, Oprtlja, Labinci i Kaštelira, pa su se pod zapovjedništvom centuriona Valle uputili u dolinu Mirne na taktične vježbe. Te su vježbe trajale cijeli dan.

Požar šume. — Blizu Kanfanara užgala se je dne 14. o. mj. jedna šuma. Seljaci su se odmah dali na gašenje, tako, da je posao bio gotov kad su iz Pule došli vatrogasci. Ipak je požar uništio oko 30 hektara šume. Kanfanarska općina trpi 10 tisuća lira štete.

Sajam u Cresu. — Dne 5., 6. i 7. o. m. održao se je u Cresu redoviti godišnji sajam, koji je vrlo lijepo prošao.

Svečanosti u Postojni i popust na željeznici. — Dne 2. septembra biti će u postojnskoj špilji, ko po običaju svake godine, velike svečanosti i zabave. Željeznička je uprava odredila za putovanje u Postojnu popust od 50% na željeznicama u Trim Venecijama od 1. do 21. septembra.

Djeca iz Milana na prolazu kroz Pulu. — Prošle subote prošlo je kroz Pulu 60 djećaka iz Milana, koji su bili u Zadru na ljetovanju.

Istarski prefekt na Cresu. — Parobrodom financijske straže «Zara» došao je prošle nedjelje u Cres istarski prefekt on. Leone Leone. Pratio ga je puljski kvestor i konzul milicije. Bio je svečano primljen. Pregledao je grad, posjetio je municipij, fašjo itd., a onda se je uputio u Zadar.

Otpuštanje iz vojske godišta 1907. — Službeni list ministarstva vojske javlja, da će se mladići godišta 1907. početi puštati iz vojne službe s danom 1. septembra.

Strašna nesreća u Puli. — Prošle sedmice buknuo je u Puli na tavanu jedne kuće blizu električne centrale požar. Vatra je bila strašna, a zahvatila je staricu Jagu Bulešić, koja je tamo stanovala. Kad su došli vatrogasci starica je bila još živa. Prevezena je u bolnicu, ali je ubrzo od rana umrla u groznim mukama.

Rekrutovanje mladića godine 1909. — Vojnički službeni list donaša okružnicu vojnog ministra, koja odredjuje, da se rekrutovanje mladića, rodjenih godine 1909 mora početi s 1. septembra 1928, a mora se zaključiti s 28. februara 1929. Rekrutovanje mladića rodjenih godine 1908. ima se smatrati zaključenim s 31. augusta 1928.

Jugoslovenski žandar baštinio 25 milijuna dolara. — Žandarmerijski kapral u Beogradu Nikola Dronjak iz Like dobio je obavijest od velikog župana u Karlovcu, da je u Sjevernoj Americi umro njegov ujak Nikola Prodanović, koji je njemu ostavio 25 milijuna dolara, jer nema drugih baštinika. Kapral Dronjak je zamolio odmah dopust da ide u Ameriku po svoju baštinu. Postao je tako najbogatijim čovjekom u Jugoslaviji, a da se tome nije ni nadao.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Izl[illegible]. - Uvrijedjeni žurnalisti. - Rokac let[illegible]. - Vela Gospoja i jedno lijepo istarsko čud[illegible]. - Moj odgovor jednomu momu rukavačkom prijatelju. - One tri.

[illegible]zba je u svom punom jeku. Osim M[illegible]arske, Rumunjske i Spanjolske, pridru[illegible]la se u zadnji čas i Turska, da je u[illegible]eća svojim produktima. Svo ide, da ne može ljepše. To je napokon konstatirala i «Vedetta», koja se malo ljutila na odbor, što je na dan otvorenja malo zapostavio nas, novinare. Stvar je bila u tome, što smo mi novinari morali da čekamo na stanu, dok su drugi, ugledniji uzvanici, razgledali sva pojedina odijeljenja. Priznajem i ja, da smo se onom zgodom baš ljutski napekli, ali što je ta mala žrtva prema uzvišenom cilju, koji nas je onamo doveo?

U vezi s izložbom priredjuju se i velike svečanosti i to nesamo ovdje na Rijeci, već i gotovo na čitavom Kvarneru. Razna natjecanja, utakmice, utrke, motori, kuteri, aeroplani i sve tako.

Vrlo interesantni bili su i hidroplani koji su letjeli izmedju Rijeke i Opatije i uokolo nad Kvarnerom. Brčeli su i brčeli od jutra do mraka, bez prekida, tako da su ih bile pune uši. — Što je osobito zanimivo, ti su hidroplani bili na raspolaganju slavnomu općinstvu. Za trideset lira mogli ste sjesti u hidroplan i letjeti na njemu nekoliko časaka. Napast kao napast — odlučio, brate, i ja, da malo poletim. Nekako sam i ja sit ovog zemaljskog svijeta, sit sam živih i neživih stvari, što ih moram da gledam oko sebe, pa sam se zaželio zraka, visoke vedrine, lazurne tišine, onih divnih nebotičnih predjela, gdje čovjek može barem za čas da zaboravi, da je čovjek. Zanimalo me i to, kako će s onih visina izgledati ovi prepotentni mravi, što se nazivlju ljudi, kako će se momo oku prikazati ona njihova nadutost, njihova šperientarija! A bio sam radoznao, da vidim, kako će izgledati i sve palače, vile, svi oni visoki dimnjaci i sve one druge brojne trapule, što ih gospodin čovjek digao i sagradio?

I ja uzeo trideset lira, kupio kartu i, kad je došao moj čas, sio u onu gjavolju mašinu. Sio ja i otvorio, brate, oči širom, da s oblaka dolje gledam čovjeka i sve njegovo ništavilo, kad eno, još se nisam pravo digao ni za tri metra u visinu, a ja zatvorio oči, čvrsto, i držao ih tako sklopljene sve dotle, dok se nisam opet spustio na more. I tako ja platio mojih trideset lira, dobio nekakvu zračnu bolest vrlo sličnu onoj morskoj i ništa ne vidio. Ma ništa!

Ako hoćete možete iz ovoga da zaključite, da ćete od mene učiniti sve, samo ne — balunera.

O Veloj Gospi tri je puna dana vrvjela Rijeka a i Sušak silnim masama naroda, što je nagrnuo iz svih strana, osobito iz Istre, iz kolikih li su daljina došli ljudi pješke, da se poklone Majci Božjoj Trsatskoj, da se pred njenim svjetlim licem ispovijede i pričeste! Cijeli su dan putovali, a noć proveli većinom u crkvi ili pred njom na kakvoj klupi, na kakvom kamenu! I kajali se za svoje grijehe i molili Boga i gledali u zvijezde, kao da odonud iščekuju utjehu. Zabrinuti su nebogi ljudi! Sunce im je sve pogorjelo, ni travice nije ostavilo. Što će oni? što njihova djeca? što marva? Zima je na pragu, duga, ledena, kako će je da preture? Bože u ruke tvoje!

Vrijeme lagano prolazi, uzglavlje tvrdo, svak ne može da spava. I oni što su budni pričaju... Neko jedno, drugi drugo — a tiho i pobožne ženice o — čudesima. Jedno takvo čudo iz usta do usta. Donijele su ga neke naše Istarke. U njihovu selu, vele, da ima neka djevojčica, gluhonijema od poroda. Čuvala je svakoga dana ovce — njih devet na broju. Nekoga dne — bilo je to nedavno — prikaže se onoj gluhonijemoj djevojčici jedna strana žena i upita je:

— Bi li mi ti, djevojčice, dala jednu od njih tvojih ovaca?

— Bih, odgovori gluhonijema, ali idem prije, da kažem mami, da mi ona dopusti. I djevojčica ode k majci i reče joj, što je čula. Mati, čuvši, da joj dijete sprogovorilo, usklikne:

— Ne jednu, već svih devet dat ću onoj čudesnoj ženi koja ti je učinila toliko dobro.

I obje potrče na livadu, i mati sva sretna, ponudi onoj ženi, sve ovce. Žena ne htjede uzeti nijedne već odgovori:

— Ne ću ja vaših ovaca, ali recite vi ljudima vašim, da je na zemlju došlo zlo, a bit će još gore, ako se ne poprave. Reče i ode, i više je nisu vidjele.

Na trsatskom tornju odbijaju kasno noćne ure, a priča ide iz usta do usta, a pogledi se kradu k zvijezdama, kao da odanle iščekuju utjehe...

Još jedna lijepa novost: počeo sam da primam pisma od mojih slavnih čitalaca. Tako sam danas primio iz Rukavca jedno pismo, koje me je zaista ganulo. Jedan moj mladi prijatelj prigovara mi na najdelikatniji način, što sam nekoliko dana prije iznio onu neku zgodicu o vinu i biciklu i o komercjantu čarlatanu. Tvrdi, da se ono nije dogodilo u Rukavcu i dodaje, da bi svijet čitajući ono mogao posumnjati, da Rukavčani nisu dosta šegavi, kad se gdjekoji od njih dadu vući onako ludo za nos. Rukavčani da nisu kao Kastavci, koji da su poslali kozu, da popase bršljan, kojim im je bio obrastao turanj, niti su kao Lovranci, koji su u času, kad su pali s ladonje rekli: — A sada, braćo, počinimo malo...

To me je ganulo, a kako ne volim polemike, izjavljam čisto i bistro, da se ono s vinom i s biciklom nije dogodilo u Rukavcu, nego negdje tamo blizu. Ali da se je, recimo, dogodilo i u Rukavcu, ne bi zbog toga onome našem mjestu pao ni vlas s glave. Bilo je vrijeme, kad su nekjter neki Rukavčani primali od nekog Arbanasa takove rogove za svijeću, da pametan čovjek nije mogao dosta da se nadivi. Pa što zato? Unatoč tome nama je Rukavac bio svima drag i mio, naša lijepa Meka, u koju smo mi Rokci hodočastili vrlo rado, nesamo radi čašice razgovora, nego i za to, da se bratski pozdravimo s rukavačkim narodnjacima, kakvih je onda bilo puno, a kakvih ima i danas. Neka moj dragi prijatelj zna, da mjesto ne gubi na glasu, ako se pojedinac zanešen onom starinskom našom slavenskom gostoljubivosti katkada i prevariti dade. Neka uzme kao živi primjer mene, Rokca. Koliko sam se puta dao ja nasamariti! I kako grdno! I ne samo ja, nego i moj brat i od moga brata brat i sudac Kinkela i svi do vragu tega. Svi smo se mi dali nasaditi — i te kako! Pa što ćemo? Latinska jedna poslovica veli: fregare humanum est! a to će naški reči: vući za nos i biti vučen za nos — to je u prirodi ljudskoj. Glavno je, da toga ne bude previše, zato je i Rokčeva dužnost, da od vremena do vremena pokaže prstom na razne šarlatane, da ih se ljudi čuvaju.

One tri:

Žena mužu:

— U starom gradu, u jednoj gostioni. Putnik okusi pile, što mu ga je donio krčmar i reče:

— Hoćete li, da vam kažem, po čemu ja poznam dali je neko pile mlado ili staro?

— Baš bi htio čuti, po čemu vi to sudite!

— Po zubima.

— Po zubima? Ta pile nema zubi!

— Nema ih pile, ali imam ih ja.

Druga: Kad Mićelin nešto traži pa ne može da nadje, uvijek mu je žena kriva. Tako je bilo i danas, dok je tražio svoje naočare. Kad mu rekoše, da su mu naočari na nosu, onda se još više razljuti i vikne:

— Vidite, kakove su ove ženske! Nikada ne znaju, kamo ča stave...

Ona posljednja: Dok je Polonio Balbi imao na Rijeci svoju knjižaru, dodje jednog dana k njemu neki gospodin, pa će mu:

— Imate jedan romanc, va kem stoji, ča bi jedan oženjen muž moral učinit, da mu doma žena ne zapoveda?

Polonio odgovori:

— Takovega romanca nimam, ma ja znam, ča bi jedan takov čovek moral učinit.

— A ča to?

— Ne oženit se...

Rokac.

Ortopedijski Institut A. ZECCHI
Via Roma 31 — TORINO — Primo piano nobile

Aparat Zecchi ozdravljuje

ERNIJU (KILU)

Važna izjava jedne gospodje iz Rovereta

«Bolesna po prilici 3 godine od velike ernije, bez nade da ću se ikada ozdraviti, savjetovana da kušam

aparat Zecchi,

kušala sam i danas se osjećam vrlo dobro, zdrava sam i mogu da obavljam sve svoje poslove bez da osjećam ikakvih boli.

Zahvaljujem javno mojem dobročinitelju ortopediku A. Zecchi iz Torina, te ga preporučujem svima, koji bi trebali njegove pomoći.»

FERRARI CLEMENTINA
Rovereto per Lissanella, No. 93
(Provincia Trento).

Javljamo, da će taj ortopedik sa svojim vrijednim aparatom pohoditi dolje naznačena mjesta i biti na raspolaganje svima, koji ga potrebuju.

Gorica: srijeda 12. i četvrtak 13. septembra «Albergo Angelo d'oro».
Trst: petak 14. septembra «Albergo Moncenisio».
Pola: subota 15. septembra «Albergo Miramare».
Zadar: nedelja 16. i ponedeljak 17. septembra «Albergo Vaporetto».
Rijeka: utorak 18. i srijeda 19. septembra «Albergo Riviera».
Sv. Petar na Krasu: četvrtak 20. septembra «Albergo Rebec».
Monfalcone: petak 21. septembra «Albergo al Cervo».

Širite „Istarsku Riječ!“

Franina i Jurina

Fr.: Ča da mu j' bilo pol milijuna ljudi na sprovode?

Jur.: Morda i koliko više.

Fr.: A kade j' stal tolik svet?

Jur.: Ča misliš, da j' Zagreb — Gortalj? To je strašno veliko mesto. Ako ćeš da greš z jedne kuntradi va druge, trebe ti dve i više ur hoda.

Fr.: I krumi da je puno bilo. Dve tisuće pet sto pisal je «Pikolo». I trejset muzik. Promisli samo — ča ce to reć: trejset muzik. A pevaći? Ni broja se ne zna!

Fr.: To je moralo bit neč lepega! A je pak bilo koliko popi?

Jur.: Celi jedan bataljun. Prvi nadbiskup Bauer, a za njim nebrojeni biskupi, kanoniki, plovani, fratri, kapucini, koludrice — morda je samo njih bilo sve skupa pet sto, ako ne i koliko više.

Fr.: Ma po tem — ta Radić, Bog g a pomiluj! — moral je bit jedan jako veli čovek. Ne znam, ako je istina, ma su mi povedali, da je «Pikolo» pisal, da takovega sprovoda još ni imel nijedan kralj.

Jur.: Ja ne znam, je, ni ni — ma ono je bil svakako veli čovek.

Fr.: Je istina, ča govore, da se ovakovi ne rajaju ni svakeh sto let?

Jur.: Pul drugeh narodi bit će morda tako, Hrvati moru bit zahvalni Bogu zač se mej njimi svako toliko pokaže sad jedna, sad druga vela glava. Promisli, koliko ih je bilo samo zadnjeh sto let.

Fr.: Ala, da čujem, ki je bil najprvi?

Jur.: Prvi je bil on s Krapini: Ljudevit Gaj. To je on, ki j' bil složil onu pismicu, ku smo svi pivali: «Visoko se bude stala, kad ju zbudimo». A zač je on baš tako jako velik?

Jur.: Najprvo je rekal Hrvatom: vi ste Hrvati i zemlja, ku vi krčite i branite — vaša je domovina. Onputa njim je dal neka nova slova, navadil ih je, kako moraju hrvatski pisat. Onput njim je dal knjigi i novini pisane hrvatski, pak kada ih je tako lepo zbudil on je otel, da se svi Slaveni na jugu slože i da se zovu s jednim imenom «Iliri».

Fr.: Mora tako neč bit, zač se ja još i sada spamećujem one pesmice: — «Mi smo braćo ilirskog sinci plemena...» A zač je otel, da se tako zovu?

Jur.: Zač je već va ono vreme računal, da će Slavenom na Balkane bit samo onputa dobro, ako budu brojem veliki, a s dušum i srcem složni. Ako budu svi skupa složni, naudit njim ne će moć ni vrag, križ Božji budi! — a ako budu nesložni, to će reć svaki za se — svaki da će ih moć lahko pogutnut.

Fr.: A ja, ja — zač vela riba malu ji. A sada mi reci, ki je bil pak drugi veli Hrvat.

Fr.: To ti je bil ban Jelačić.

Fr.: E, poznam ja njega. Znam i pismicu, ku su mu pivali: «Bog poživi Jelačića bana, i njigovu sablju od mejdana i njigovu gospoju Sofiju.» Veli čovik i veli junak, ni triba govorit. A sada mi povej trećega.

Jur.: Biskup Strosmajer, veli prijatel našega pokojnega Jurja.

Fr.: Silna glava! On je i pape va Rime rekal, ča mu j' hodilo, — i još po latinski, ma tako lepo, da su svi najveći ljudi na svete ostali z otprtemi usti.

Jur.: E, a kade su pak sve one druge stvari, s kemi je on prodičil svoj hrvatski narod! Ali njigova največa misal je bila ta, da narod bude jak. Zato je on najviše i delal na to, da bi se obe dve crekvi, katolička i staroverska, složile — da mej njimi ne bude razliki.

Fr.: Bormića, veli čovek!

Jur.: Nesamo to, nego je i on otel kako i Ljudevit Gaj, da svi Slaveni na Balkane nose jedno samo ime, da bu du Jugoslaveni, jaki i jedni.

Fr.: De ih vele ribi ne pojedu.

Jur.: To je on otel, zato je i on jedan od največeh muži, ča ih je Hrvatska imela.

Fr.: A ki je peti?

Jur.: Ante Starčević.

Fr.: I od njega znam pismicu: «Slava mu — Starčevicu našemu...» Za njim su va Hrvaskoj malnoitali kako i z Radićem. Ma s njim je bil još jedan, kako se j' ono zval?

Jur.: Kvaternik. I to ti je bil, kako da bi jedan Radić. Vela glava, veli prijateli naroda. I on je hodil po Europe, od grada do grada, da za Hrvati ča providi, dokle ga ni naiza la Frane Jožef dal zaklat.

Fr.: Pak ča mu j' — nj mu ni njegovem principem? A je bil još ki tako slavan muž?

Jur.: Bil je Supilo, Bog ga pomilu! Ale to su samo ljudi od politiki, — kade su pak drugi pismozumnci, pisnici i drage glave Štadijane?

Fr.: Tega je puno Bog dal. I neka i je. Pak mi mi dva nismo justo za — vreć.

Jur.: A nevojo, ter nevoja!

IZ JELOVICA

Požar uništio staju, sijeno, 2 vola i svinju.

U noći izmedju subote i nedjelje t. j. izmedju 11. i 12. ovog mjeseca dogodila se u našem selu vrlo velika nesreća našemu seljaku Antonu Juretovom. Izgorila mu je staja sa par volova i jednom svinjom, te sijeno i slama. Bilo je oko 3 sata ujutro, kada smo zapazili vatru. Odmah smo se dali na okup za pomoć, ali svaka naša pomoć bila je bez uspjeha, u jedno što nije bilo vode, a drugo, jer je vatra zahvatila sve na jedan put. Da riješimo marvu t. j. volove bilo nam je nemoguće. Siromah trpi ogromnu štetu. Šteta se cijeni nad 10.000 lira. To će siromah morati većim dijelom sam trpjeti, jer nije bilo osjegurano. Dajemo na znanje i molimo sve naše bližnje i daljne susjede, koji su milostivog srca, da priskoče u ovakvoj nesreći čovjeku u pomoć, a mi seljani pomoći ćemo našeg čovjeka sa svim mogućim sredstvima da si štogod sazida i popravi staju, jer ako mu ne priskočimo u pomoć biti će upropašćen do groba. Ova bi nas nesreća mogla nešto da nauči. Mi bismo morali osigurati svoje domove pred strašnim požarom. Za onih par lira što platimo za osiguranje nećemo propasti, a evo sa ovakvim nesrećama, kao što smo gore opisali, propade lako jedno gospodarstvo. — **Više seljaka.**

IZ SV. MARTINA

Smrt od tifusa.

U subotu dne 4. ov. mjes. pokopasmo Mariju Jurada. Mladu djevojku. Jedva joj bilo 20 god. Stajala na pragu sreće - udaje. Strašni tif baci je u grob. Citavo selo je oplakuje. Ta bila je dobra i mila. Ali naše selo još većma rastuži to, što općinski liječnik Dr. Rocco naredi, da bude pokopana bez pratnje i sprovoda. Tako je četvorica sa grobokopima odmah iza podne odnesoše na vječno počivalište. Srce nam se para, što nam bi zabranjeno pratiti ju na zadnjem njenom putovanju. Mi znamo inače, da nije bio tif jedini uzrok, da bi zabranjen sprovod. No, nek je što je, a mi mladoj pokojnici kličemo: Pokoj vječni daruj ti Gospodine!

Promijena prezimena

Sfetina u Svettini
Sfich u Sficco
Sfiligoi u Sfilli
Sgagliardich u Gagliardi
Sgnidarcich u Nidari
Sgnidarich u Nidari
Sgrablich i Sgrablich u Grabelli
Sgrablich-Dobolich u Grabelli-Dobolli
Sgrinschich u Sigrini
Sgur u Siguri
Siber u Siberi
Sibich u Sibi
Sicbich u Sicchi
Sicur u Sicuri
Sidarich u Sidari
Sigant u Gigante
Sigmann u Simanni
Sik u Sicchi
Siku u Sicco
Silaz u Sila
Sile u Sils
Sillich, Silgich u Silli
Silkoni u Silconi
Sillovich u Sillo
Simecek u Simi
Simetich u Simetti
Simicich u Simi
Simonich ili Simunich u Simoni
Simonov u Simoni
Simonovich u Simeoni
Simsig u Simi
Simunovich u Simeoni
Sincich i Sinsich u Sinci
Sincovich ili Sinkovich u Sinico
Sinigoi u Sinigo
Sinosich u Sinossi
Sinossi-Jurassich u Sinossi-Gitrassi
Sirch u Serchi
Sirocky u Sirocchi
Sirol u Sirolli
Sironich u Sironi
Sirotich u Sirotti
Sirotnjak, Sanignach u Sirotta
Sirzel u Sercelli
Sisne u Sissa
Sistovich ili Siskovich u Sisco
Sissich u Sissi
Sissovich u Sisso
Siuc u Suzzi
Sivitz u Sivis
Sivolich u Sivoli
Skabar u Scabbi
Skalier u Scalier
Skandel u Scandelli
Skerl u Serli
Skerk u Serti
Skina u Schina
Skodlar u Scodellaro
Skocic u Scocci
Skof u Scoffi
Skorja u Scoria
Skrgat u Sergatti
Skrlj u Serli
Scringar u Serigni
Skrivanich u Scrivani
Scropota u Scrobetta
Skubla u Scubbi
Skuiich u Scoffi
Skujac u Squilla
Skulin u Scolini
Sladonja u Ladogna
Slainer u Laineri
Slama in Lama
Slamitz u Lami
Slatich u Selatti
Slaucich u Salvi
Slavec u Salvi
Slavich, Slavitz u Salvi
Sleiko u Laico
Slivar u Silvari
Slocovich u Locchi
Sluga u Lughi
Smak u Macchi
Smelzer u Metzi
Smerchinich u Merchini
Smerdel u Marelli
Smernik u Mertini
Smich u Simi
Smillovich ili Smilovich u Millo
Smocovich u Mocchi
Smoglian ili Smogljan u Smogliani
Smokvina u Mocchina
Smondich u Mondi
Smrekar u Meccari
Snebel u Nebelli
Snidarich, Snidarsich, Sniderich, Snidersich u Nidari
Sodnik u Sodini
Soglianich u Sogliani
Sojat u Soiatti
Sokolich ili Soccolich u Soccoli
Solch u Solco
Soldatich u Soldati
Solich u Solli
Sopf u Soffi
Sorich u Sori
Sornig u Sorini
Sossich ili Sosich u Sossi
Sossich-Cosglianich u Sossi-Cosigliani
Sov u Savi
Sovich, Sovic, Zovich i Zovic u Sovi
Spangher u Spanghero
Spanich u Spani
Spech u Specchi
Spettich u Spetti
Spiglich u Spighi
Spillar u Spilla
Spiller u Spille
Spincich u Spini
Spiz u Pizzi
Sprocher ili Sprohar u Procchi

BURZA.

1 engl. lira šterlina lira 92.45; 1 amer. dolar lira 18.90; 100 franc. franaka lira 73.50; 100 njemačkih maraka lira 456.—; 100 austr. šilina lira 270.—; 100 belg. franaka lira 266.—; 100 švic. franaka lira 368.—; 100 čeških kruna lira 56.65; 100 jug. dinara lira 33.60.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

PRODAJE SE RESTAURACIJA, KAVANA BUFFET na glavnoj cesti sa velikim inventarom, mašina za kavu, biljard, glasovir itd. U istoj kući i mjesno kupalište. Vrlo dobar zasluzak, inkas dnevno preko 1000 lira. — Naslov na upravi lista.

✝

Tužnim srcem javljamo svim rodjacima, prijateljima i znancima, da je naš otac, odnosno tast i djed

Ivan Radošević-Jakovičin

u 78. godini života, nakon kratke teške bolesti blago u gospodinu preminuo.

MEDULIN, 15. augusta 1928.

Ožalošćeni:

Ivan, Jadre, Matija udata **Zuccon, Josip, Anton** (ot-otan), **Jakov** i **Martin** djeca, **Josip Zuccon** zet, **Justina, Marija** i **Nježa** snahe. **Darinka, Mitan, Milena, Zofka, Milodar, Ivan** i **Anica** unuci.

ZAHVALA.

Prilikom smrti našeg predragog oca, tasta i djeda

Ivana Radoševića

mnogi su nam na razne načine iskazali svoje saučešće i tješili nas u velikoj žalosti. Smatramo svojom dužnošću, da im se zahvalimo, a zahvaljujemo i svima onima, koji su dragog pokojnika otpratili do zadnjeg počinka.

MEDULIN, 17. augusta 1928.

Ožalošćeni ostali.

ZAHVALA.

Svoj rodbini, prijateljima, znancima i susjedima, koji su našem premilom suprugu i ocu

Ivanu Šepić-Tometovu

iskazali posljednju počast, isprativši ga do hladna groba, te onima, koji nam izrazise svoje saučešće ili nam učiniše bilo kakvu uslugu za vrijeme njegove bolesti i prigodom smrti, budi ovime izrečena naša najtoplija hvala.

RUKAVAC, 18. kolovoza 1928.

Rastužena supruga i djeca.

Red ukrcavanja kod raznih tršćanskih parobrodarskih društava.

Generalni red (Turno generale). Mornari kormilari 312, 331, 341; mladići palube I. 40, 50, [illegible] mladići palube II. 29, 33, 48; mali palube 58, [illegible] 111; ložači 342, 347, 368; ugljenari 121, 128, [illegible] mladići sobari 39, 47, 1; mladići kuhinje 9, 12, [illegible] mali sob. 104, 120, 125; mali kuhinje 40, 45, 4[illegible].

Lloyd Triestino. Mornari kormilari 155, 37, [illegible] mladići palube I. 32, 33, 34; mladići palube [illegible] 14, 16, 18; mali palube 2, 7, 11; ložači 62, 66 [illegible] ugljenari 53, 56, 58; mali stroja 7, 11, 12.

Cosulich Nord. Mornari kormilari 2, 26, 27 [illegible] dići palube 15, 18, 20; mali palube 57, 15, [illegible] mazači 16, 17, 18; ložači nafte 3, 4, 5; ugljenari 1, 2, 3; mladići stroja 24, 15, 16; sobari III [illegible] 11, 14, 15; naučnici sobari 45, 46, 47; mali sobari 68, [illegible]3, 101; naučnici sobari 44, 16, 17; naučnici sobari I. 4, 5, 6; naučnici sobari II. 27, 30, 31.

Cosulich Sud. Mornari kormilari 4, 6, 9; mladići palube 1, 2, 4; mali palube 69, 1, 2; mazači 13, 16; ložači nafte 12, 15, 16; ložači 15, 12; ugljenari 4, 36, 4; mladići stroja 42, 45, 46; sobari [illegible] I.I. 1, 2, 3; naučnici sobari 145, 146, 164; naučnici kuhinje 6, 8, 9.

Libera Triestina Nord. Mornari kormilari [illegible] 47, 2; mladići palube 20, 1, 3; mali palube 1, [illegible] zači 1, 2; ložači 12, 13, 15; ugljenari 35, 1, 2; [illegible] učnici I. 7, 8, 9, naučnici II. 9, 10, 11; mali sobari 45, 46, 50; mali kuhinje 8, 1, 2.

Libera Triestina Sud. Mornari kormilari [illegible] 6; mladići palube 4, 5, 6; mali palube 1, 2, 3; mazači 27, 32, 33; ugljenari 11, 12, 14.

Tripcovich. Mornari kormilari 17, 18, 19; mladići palube 27, 29, 31; mali palube 21, 3, 4; ložači 89, 1, 6; ugljenari 44, 15, 16.

Gerolimich. Mornari kormilari 61, 4, 6; mladići palube 27, 29, 31; mali palube 3, 6, 7; ložači [illegible] 19, 20; ugljenari 6, 9, 102.

Martinolich. Mornari kormilari 1, 2, 3; mladići palube 1, 2, 3; mali palube 1, 2, 3.

DVOKATNA KUĆA prikladna za trgovinu i gostionu prodaje se uz umjerenu cijenu, radi seljenja. Najtočnija razjašnjenja daje: **Šišković-Herpelje Kozina.**

KUĆA sa gostionom, lijepim dvorištem, dozvola za ples svake nedelje, prodaje se radi smrti gospodara. Nalazi se u blizini Opatije. Informacije daje: **A. Pegan, Matulji.**

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rye možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 35 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) **U Trstu, 30. augusta 1928. - God. VI.** **Pojedini broj 25 cent.** **God. VI.**

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

Politički pregled

U Parizu je potpisan Kelloggov pakt protiv ratu. — Dne 24. o. m. stigao je u Pariz Kellogg. Bio je najsvečanije dočekan. S njime je doputovao i predsjednik Kanadske vlade Makenzi King. Dne 25. došli su zastupnici drugih država, a medju njima dr. Beneš, ministar vanjskih poslova Čehoslovačke. Po svom dolasku on je dao jednu zanimivu izjavu novinarima. Izjavio je da je Čehoslovačka iskrena prijateljica mira. Veliku pozornost je uzbudio dolazak njemačkog ministra vanjskih poslova dr. Stresemanna. On je došao u pratnji svog liječnika, jer je još bolestan, te mnogih sekretara. Bio je dočekan od zastupnika francuske vlade te od njemačkog ambasadora. Stresemann je bio od naroda burno pozdravljen. To je značajno, uzme li se u obzir francusko-njemačke odnošaje. Stresemann se je odvezao najprije u Elizej, da preda svoju posjetnicu za predsjednika franc. republike Doumerguea, a zatim se je uputio na njemačku ambasadu. Stresemann je dao novinarima jednu pisanu izjavu o Kelloggovom ugovoru, o miroljubivosti njemačkog naroda, te o velikoj potrebi njemačko-francuskog zbliženja. Francuski ministar vanjskih poslova Briand primio je na razgovor Stresemanna. Razgovarali su duže vremena, a po svoj prilici o francusko-njemačkim odnošajima te o ispražnjenju Porajnja. To pitanje danas najviše interesira obje države. I mnogi drugi državnici razgovarali su medjusobno. Tako je na primjer Kellogg posjetio francuskog ministra predsjednika Poincarea.

Dne 27. o. m. se je imao potpisati ugovor. Pariz je imao najsvečanije lice. To je bio historijski dan: rat se je toga dana svečano proglasio kao nezakonito sredstvo u medjunarodnoj politici. Sama ceremonija potpisa obavljena je u velikom salonu francuskog ministarstva vanjskih poslova. Prisutnih je bilo oko 300 uzvanika, te oko 200 novinara. Oko velikog zelenog stola sjedili su zastupnici država, koje potpisuju pogodbu. Briand, kao predsjednik, sjedio je u sredini stola, na desnoj strani imao je Kellogga, a na lijevoj Stresemanna. Prije samog potpisa održao je Briand jedan govor o velikom značenju ove pogodbe, izrazuje zahvalnost Kelloggu, Chamberlainu i Stresemannu, koji su pristali na to da potpišu pogodbu, te su time dokazali, da su prijatelji mira. To je prva pogodba, koju potpisuju velike države te osudjuju rat kao sredstvo za riješenje sporova. Time je učinjen znatan korak u pridržavanju k vječnom miru. I ako se ovim aktom ne postizava potpuni mir, jer će ratova i dalje biti, to je ipak važan. Ovaj akt biti će velika zapreka onim državama, koje su ga potpisale, da započnu rat. U budućnosti treba raditi za što bolju organizaciju mira na temelju Kellovog pakta. U tom smislu je Briand govorio, a zatim je pročitao sadržaj pakta. U uvodu pakta kaže se, da sve države, koje potpisuju uvidjaju kako je rat vrlo loše sredstvo za riješenje sporova, pa ga osudjuju. Zaključuju da će sve svoje sporove rješavati na miran način bez prolijevanja dragocjene krvi naroda. Iza uvoda, koji je prilično jezgrovit i jasan slijede 3 člana pakta. Član 1. kaže, da države, koje potpisuju, izjavljuju svečano u ime svojeg pučanstva, da osudjuju rat kao sredstvo za rješavanje medjunarodnih sporova, te da ga ne će upotrebljavati kao sredstvo državne politike u medjusobnim odnošajima. Član 2. kaže, da će države u riješavanju sporova, pa makar kakve naravi ti sporovi bili, rabiti samo mirna sredstva, a ne rat. Član 3. kaže, da će sve države, koje potpisuju, u skladu sa svojim ustavom, akt ratificirati. Čim jedna država položi listine o ratifikaciji, pakt ima za nju [illegible] vrijednost.

Iza kako je pročitan tekst pakta, Briand pozivlje sve zastupnike država da ga potpišu. Najprvi je potpisao Stresemann za Njemačku, pa Kellogg za Sjedinjene Države, Hymans za Belgiju, Briand za Francusku, Lord Cushendun za Englesku, Mac Kenzi King za Kanadu, Mac Lachlan za Australiju, Parr za Novu Zelandiju, Smith za Južnu Afriku, Cosgrave za Irsku, grof Manzoni za Italiju, Ušida za Japan, Zaleski za Poljsku i Beneš za Čehoslovačku. Time je bila ceremonija zaključena. Stresemann je popodne posjetio francuskog ministra predsjednika, pa se je s njime razgovarao 1 sat i četvrt. Kellogg je otputovao iz Francuske jučer, zadovoljan što je njegov predlog za pakt bio napokon ostvaren. Ima nade, da će doskora Kelloggov pakt potpisati Rusija, Jugoslavija, Bugarska, Austrija i Madžarska.

Odgovor jugoslovenske vlade na notu zbog incidenata u Dalmaciji. Dne 24. o. m. poslao je jugoslovenski ministar vanjskih poslova talijanskom poslaniku u Beogradu odgovor na notu zbog demonstracija u Dalmaciji, o kojima smo u posljednjem broju pisali. Jug. ministar kaže u odgovoru, da je jugoslovenska vlada 13. i 14. augusta prije demonstracija dala upute policiji u Dalmaciji, kako se ima ravnati u slučaju demonstracija, kako se moraju čuvati talijanski državni uredi te tal. gradjani i njihova imovina. Oblasti su dobile upute, kako da se na vrijeme odstrani opasnost. Po informacijama, koje je primilo jug. ministarstvo vanjskih poslova, bili su tal. konzulat, škola i stanovi tal. državljana zastraženi od organa javne sigurnosti. — Neposredno po koraku, koji je učinilo talijansko kr. poslaništvo ministar unutarnjih poslova u skladu sa zahtjevima odredio je strogu istragu. I ako se nije dalo ustanoviti, da li je stolica, koja je prigodom nemira bila bačena protiv konzulu g. Castagnettiju, pogodila i ranila njegovu ruku, ministar vanjskih poslova je ipak uzeo u obzir, da su se uza sve napore vlasti dogodili neki incidenti, koji su vrijedni žaljenja. — Da bi prijateljski odnošaji izmedju Italije i Jugoslavije ostali i nadalje nepomućeni jugoslovenska je vlada naredila savjetniku dru Radomiru, kao zastupniku splitske oblasti, da posjeti konzula u Splitu i potkonzula u Šibeniku te da im se formalno ispriča za ono što se je dogodilo. — Bio je izdan nalog, da se svi krivci egzemplarno kazne, za ono što su učinili. — Ministarstvo vanjskih poslova ima čast upozoriti tal. poslanstvo na broj osoba, koje su bile aretirane i kažnjene i kojih je bilo 21. — Svi oni, koji su krivi za incidente u Šibeniku biti će takodjer kažnjeni. Jug. vlada izjavljuje, da je spremna snašati štetu, koja je bila prouzročena prigodom demonstracija, tal. parobrodima i tal. podanicima. — Oblasti, koje su odgovorne za javnu sigurnost biti će pozvane na opravdanje. U tu svrhu otputovao je u Split jedan nadzornik unutarnjeg ministarstva, da vodi istragu protiv onih funkcijonara, koji nisu dobro vršili svoju dužnost. Ministarstvo je riješilo dužnosti savjetnika dr. Ivića, koji je u vrijeme incidenata vršio službu velikog župana za Split i Šibenik. Iza kako bude dovršena istraga jug. vlada će dati talijanskoj novi odgovor. — Talijanska vlada je sa zadovoljstvom primila odgovor, te smatra incidenat za zaključen.

Nadvojvoda Josip Habzburški o talijanskom junaštvu. — Nadvojvoda Josip, koji je zapovjedao za vrijeme rata austrijskim trupama na talijanskoj fronti, izdao je pred nekoliko dana drugu knjigu svojih ratnih uspomena. U toj knjizi on osobito naglašuje junaštvo talijanske vojske u prošlom ratu. Sve talijanske novine u zadnje dane donašaju značajnije stranice iz te njegove knjige. Na jednom mjestu svoje knjige nadvojvoda Josip kaže: Skinite šešir pred neprijateljem, kojega tvore čudjesno vrijedna alpinska odjelenja i financijski stražari. Moji časnici pričaju o njima velike stvari. Neki alpinac, koji je bio opkoljen, a nije imao više municije i vidio je, da se više ne može spasiti udario se je cepinom po glavi, tako da je mrtav pao. Drugi alpinac, kojemu su bili vezali ruke, gurnuo je druga, koji je išao pred njim u ponor, pa se je svojevoljno i sam bacio za njim u sigurnu smrt. Jedan treći alpinac udara i grize sve oko sebe, da mu Austrijanci moraju vezati ruke i noge, a pošto je lalio kao bijesan i odgrizao prst jednom izmedju čuvara, začepili su mu usta. Polako mu uspije odvezati usta, pa počne očajno vikati Talijanima, neka bez straha idu napred, neka kuražno napadaju, jer Austrijanaca ima malo. Izgleda da je poludio, i Austrijanci moraju upotrebiti sve sile, da ga učinu neškodljivim. — Dalje piše nadvojvoda: Divlji i očajni bojevi se biju medju nama i Talijanima i samo smrt govori. Talijani jurišaju u složnim masama i njihovi su gubitci neopisivi. Puste se klati u masama, a ipak nastavljaju put, dok ostane i malo ljudi na nogama. I taj se boj nastavlja napred bez prestanka i sije smrt i propast. Moram priznati da Talijani navaljuju nevjerojatno ustrajno, pa može Cadorna da je ponosan na svoje trupe. Pred mojim jarcima leže hrpe talijanskih i madžarskih lješina, koje su u junaštvu sklopile vječni mir i vječno prijateljstvo. Sa svom dušom moram izraziti čudjenje, koje gojim prama Talijanima: onakva ustrajna strpljivost, uza sve velike gubitke, to je nešto što još nisam vidio. Mnogi viši časnici, koje sam poznao, rekoše mi da je lako boriti se — Talijanima [illegible].

Visoko talijansko odlikovanje predsjednika finske republike. — Nj. V. kralj Viktor Emanuel III. poslao je predsjedniku finske republike brzojav, kojim mu javlja, da ga je odlikovao redom sv. Mauricija i Lazara. Talijanski ministar u Helsingforsu, grof Pagliano u pratnji tajnika poslanstva markiza Capranica del Grillo predao je u predsjedničkoj palači predsjedniku Relanderu znakove ovog odlikovanja. Sve novine sa zadovoljstvom pišu o ovom vrlo ljubaznom činu kralja Italije baš u desetgodišnjici priznanja nezavisnosti finske republike.

Sjednica vodstva fašističke stranke. — Tajnik fašističke stranke on. Turati sazvao je direktorij stranke na sjednicu dne 4. septembra. Na sjednici će tajnik podati izvještaj o općem položaju stranke i o djelovanju na kulturnom i ekonomskom polju. Direktorij će stvoriti i pretpripreve za sastanak velikog fašističkog vijeća, koje će se sastati dne 17. septembra. U subotu je on. Turati prisustvovao zaključnim fazama vojničkih manevra u Monferratu, a u ponedjeljak se je vratio u Rim.

Atentat na talijanski konzulat u Liegiu. Prošle sedmice eksplodirala je u talijanskom konzulatu u Liegiu podstavljena bomba. Učinak je bio silan, prostorije konzulata su oštećene, ali na sreću nije ljudskih žrtava. Bomba je bila postavljena na prozor konzulove sobe. Policija vodi istragu. Po njezinom mišljenju atentat je počinuo jedan sumnjivi čovjek, koji se je zadnjih dana neprestano kretao oko konzulata. Belgijska vlada je putem načelnika protokola ministarstva spoljnih posala izrazila svoje ogorčenje talijanskom poslaniku, a istodobno je naredila i gradskom načelniku u Liegiu, da dade opširan izvještaj o tom dogodjaju.

Državni podtajnik aeronautike u Zadru. U petak su sa tri zrakoplova došli u Zadar državni podtajnik za aeronautiku on. Balbo, admiral Denti di Piraino i general De Pinedo. Dočekao ih je zadarski prefekt Carpani, on. Negrini i Chersich. Najprije su išli na prefekturu, zatim na općinu, gdje ih je pozdravio kratkim govorom prof. Avenanti. Jedan sat iza dolaska se državni podtajnik u pratnji generala i admirala izvezao, da pregleda pograničnu zonu.

Truplo majora Del Pretea stiže danas u Genovu. Danas stiže u Genovu truplo ponesrećenog majora Del Pretea. Kako je poznato truplo je u Rio de Janeiro bilo ukrcano na transatlantski parobrod «Conte Rosso». Nasusret parobrodu, koji dovaža mrtve ostatke hrabrog aviatičara išle su dvije torpedinijerke ratne mornarice i nekoliko aeroplana pod komandom generala De Pineda, da prate pokojnika do Genove i da mu iskažu propisanu počast. U Genovi će biti priredjen svečani sprovod uz učešće gradjanstva, oružane sile, a naročito aviacije. Iz pristaništa sprovod će ići cijelim gradom do željezničke stanice, otkuda će truplo proslijediti za Fivizzano di Lunigiana.

Požar u zagrebačkom «Seljačkom Domu». — Dne 27. o. m. oko podne buknuo je u zagrebačkom «Seljačkom Domu» požar. Seljački Dom je sagradjen inicijativom Stjepana Radića, a u njemu je bilo sjedište hrvatske seljačke politike i prosvjete, koju je vodio Radić. Sumnja se, da je požar podmetnut iz političke osvete. Požar se je razvio iz one dvorane, gdje je Radić ležao na odru, a istovremeno i na [illegible]. U dvorani su bili vijenci i crne zaperije još od pogreba, pa je to sve planulo i izgorjelo. Uništene su tako mnoge uspomene na veličanstven pogreb, a izgorio je i jastuk s kuglom, koja je u skupštini ranila Radića i koju su seljaci nosili u sprovodu. Čim je požar zapažen sakupio se je oko Seljačkog Doma narod, došli su i vatrogasci, te im je uspjelo na vrijeme pogasiti požar. Šteta je ipak dosta velika. — Glas o požaru raširio se je silovitom brzinom. Radi vijesti, da je požar podmetnut došlo je i do nekih demonstracija, koje ipak nisu imale težih posljedica.

Bugarski car nije primio ostavku vojnog ministra. Obzirom na korak Francuske i Engleske da Sofija spriječi nemirno djelovanje Makedonaca u Bugarskoj ministar inostranih posala Burov izjavio je bio, da je ministar vojne Vlkov mnogo kriv za korake velikih sila radi svojih veza sa članovima revolucionarnog makedonskog komiteta. Radi toga je vojni ministar dao ostavku. Car Boris nije ostavku htio primiti, već je zamolio ministra predsjednika Ljapčeva, nek riješi spor medju ministrima. Pristaši Vlkova su takodjer bili pozvani na dvor, da ne čine nikakvih spletaka. Vojnički krugovi se odlučno zauzimaju za Vlkova. Izgleda da će mnogi, koji su u vezi s korakom Engleske i Francuske bili aretirani, biti pušteni na slobodu, da se spriječi kriza vlade.

Riječ «rat» ni u ministarstvu. — Sad kad se baš potpisuje ugovor proti ratu javljaju francuske novine, da je francuski ministar rata iznio u ministarskom vijeću predlog, da se promjeni naslov njegovog ministarstva tako, da izčezne riječ «rat». U budućoj sjednici će ministarsko vijeće odrediti novo ime za ministarstvo rata. Po svoj prilici mjesto ministarstva rata zvati će se ministarstvo kopnene obrane.

Ahmed Zogu — kralj Albanije. — U ove dane sve novine pišu najviše o imenovanju Ahmed Zogua, dosadanjeg predsjednika republike, kraljem Albanije. Nekoje novine bile su donijele vijest, da je on već imenovan. Sve je spremno za danas. Danas bi Albanija morala već imati svoga kralja. Ahmed Zogu već je sastavio proglas na narod. U inozemnoj štampi piše se mnogo o samom dogodjaju, pa se kaže, da će to utjecati na odnošaje izmedju Italije i Jugoslavije. Jugoslovenske novine pišu, da je imenovanje albanskog kralja čisto unutarnjeg značaja za Albaniju. Milanski «Corriere della Sera» objavljuje izvještaj svoga dopisnika iz Tirane, da se u mnogim varošima i selima u Albaniji izvode velike manifestacije u prilog monarhističkog režima. Čine se velike pripreme u Draču. Objavljuju se zvanične proklamacije potpisane od strane predsjednika općinskih i druge, kojima se izražava želja da se u Albaniji proklamuje monarhija i da se Ahmed Beg Zogu proglasi za kralja. Slične manifestacije su izvedene u Argirokatru, u Maleziji, u Askapari itd. Dopisnik tvrdi, da te manifestacije narodne potvrdjuju mišljenje kako je arbanaški narod, i pojedinci i mase, sav uz svoga predsjednika Ahmed Bega. Dalje dopisnik veli, da će na prvoj sjednici Konstituante predstavnici albanskog naroda izjaviti želju Albanije da se Ahmet Beg Zogu primi prestolja i metne na glavu krunu Skenderbegovu. Predsednik Ahmed Beg medjutim živi daleko od prestolice, u Draču, običnim i mirnim životom. Ahmed Beg Zogu zvati će se kao kralj Skenderbeg III.

Zasjedanje interparlamentarne unije. — U Berlinu zasjeda interparlamentarna unija. Sastalo se oko 600 narodnih poslanika svih država. Unija ima razne odsjeke. Odsjek za narodne manjine zasjedao je pod vodstvom švicarskog poslanika dra Studera. U raspravama je medju drugim učestvovao i narodni poslanik dr. Wilfan. Predsjednik rumunjske skupine je pozvao narodne manjine, nek se drže lojalno. Zaključilo se, da se izabere pododbor od pet članova pod vodstvom dra Studera i dra Wilfana. Iza sjednice je bio izdan izvještaj, koji poziva pododbor, nek ima u vidu materijalna prava narodnih manjina.

Iza izbora u Grčkoj. — Novi grčki parlament je sazvan za 17. septembra. Izbori za senat će se vršiti u novembru. Iza sjajne i nad svako očekivanje Venizelosove pobjede on je svoje političke prijatelje pozvao, nek ne čine nikakve manifestacije za proslavu pobjede, jer njemu mnogo više prija, da se strasti utišaju. To tim više, što su za vladine kandidate glasovali mnogi dosadašnji protivnici. Vlada si je svjesna svoje dužnosti, pa poziva sve gradjane, da se uz nju drže svi jedne lozinke: «Radimo za obnovu Grčke».

Općom pobjedom Venizelosa 19. augusta može se reći da su pokopane sve nade na uspostavu monarhije. Novine pozivlju sve Grke bez razlike, nek se okupe pod republikansku grčku zastavu, a pod vodstvo Venizelosa, kojemu je sav grčki narod iskazao povjerenje i ljubav.

Venizelosov uspjeh ima se pripisati njegovom odlučnom programu, koji i odgovara i njegovom djelovanju, da se uspostavi red i mir u državi, da narod mirno radi, da se ne stvaraju nikakve senzacije. Nije obećavao ništa, tražio je samo, da mu se dade pet godina vremena. Ovakove ličnosti i ovakovog programa nisu imali monarhisti, pa su na svoje veliko razočaranje i propali. Ako Venizelos podje ovim putem, kako je sada započeo, a to se vidi da hoće, jer je izjavio, da mora nestati mržnje medju političkim protivnicima, tada će nastati svijetli dani mirnog grčkog razvoja iza tolikih prevrata i nemira.

«Krasin» je odplovio prama sjeveru. — Ruski ledolomac «Krasin», koji je spasio Nobila i njegove drugove, krenuo je 28. o. m. iz Osla prama sjeveru u Kings Bay. Odanle će započeti ekspediciju za spašavanje grupe Alessandrini i Amundsena, za koju se drži, da su još u životu.

Nova Trockijeva knjiga. U New-Yorku je ovih dana izašla najnovija knjiga Lava Trockoga pod naslovom «Prava situacija Rusije». U ovoj svojoj knjizi vodja komunističkih opozicionera razglaba opći položaj sovjetske države i glavne uzroke, koji će neizbježivo dovesti do oružanog sukoba izmedju svjetskog imperijalizma [illegible] sovjeta.

Domaće novosti

Istarsko poljodjelstvo i teške posljedice suše. — Jedna molba za pomoć upućena vladi. — Dne 24. o. m. sastali su se na puljskoj prefekturi zastupnici istarske poljodjelske federacije s g. prefektom Nj. Eks. Leononom Leone. Oni su prefektu prikazali očajan položaj, u kojem se nalazi istarsko poljodjelstvo zbog velike i katastrofalne suše, koja se već drugu godinu obara na našu siromašnu zemlju. Zastupnici poljodjelske federacije donesoše sobom jedan memorandum, koji su oni na jednoj sjednici sastavili i naslovili na g. prefekta, da bi on o teškom položaju što prije obavjestio vladu, te da bi vlada odredila brzu pomoć istarskim poljodjelcima. — U tom memorandumu pokrajinska federacija prikazuje u glavnim potezima posljedice suše, te kaže, da se velika šteta, koju je suša nanijela ne može nadoknaditi samo privremenom pomoću, nego bi vlada morala uzeti na proučavanje taj veliki problem istarskog gospodarstva s obzirom na djelovanje suše, koja se u posljednje godine osobito teško osjeća. Trebalo bi provesti jednu borbu s nepogodnostima klime, pa bi se u tu svrhu morala uzeti u pomoć sva sredstva moderne tehnike. Pokrajinska poljodjelska federacija izradit će s vremenom jedan projekt u tu svrhu. Taj bi projekt imao biti dosta opširan, a raspravljati će pitanje vodovoda, pošumljivanja i sva druga važna veća i manja pitanja. — Za sada federacija moli preko prefekta vladu, neka bi se provela privremena pomoć. Za privremenu bi pomoć trebalo započeti s poslovima oko projektiranih bonifikacija. Trebalo bi dati seljacima rada oko pošumljivanja, i to tako, da se izmjenjuju neuspjela stabalca, koja su lani posadjena, a osim toga da se odredi nova zemljišta za novo pošumljenje. Moralo bi se nastaviti s radovima oko cesta, koje su projektirane, a takodjer morale bi se graditi i one školske zgrade, koje su lani odobrene. Trebalo bi ustanoviti jednu centralu za sve seoske poljodjelske posujilnice, da bi se što bolje mogao širiti agrarni kredit. Vlada bi morala utjecati na zavod *Credito Fondiario*, da promjeni pravila za davanje zajma, jer se dosadanja metoda ne slaže s prilikama u našoj pokrajini. Osim toga moli federacija vladu neka bi poreze i takse u našoj pokrajini ubirala na obroke, te neka bi barem za ovu godinu dozvolila destilaciju dropa uz polovicu takse. — G. prefekt je saslušao molbu federacije, te je obećao da će se rado zauzeti kod vlade za istarsko poljodjelstvo. Vlada će priskočiti u pomoć, o tome nema sumnje, a već je nešto od onoga što federacija moli odobreno prigodom zadnje intervencije prefekta, sekretara fašističke federacije i puljskog načelnika, o čemu smo pisali.

Značenje voća za prehranu i zdravlje. — Naš seljak ne daje voću onu važnost, koja mu pripada. Ne poznaje veliku vrijednost i značenje voća u prehrani te u zdravstvenom pogledu. Naša zemlja rodi voćem, ali se taj zemljin prirod ne cijeni i ne troši u našim selima onako kako bi trebalo. A iz gospodarskog interesa, osobito u ove sušne i gladne godine, naš bi seljak morao više pažnje posvetiti voću.

Voće je ukusno i mirisno, pa ako i ne hrani snažno, jer je oskudno bjelančevinom, ipak hrani svojim sladom (šećerom), koji se u tijelo vrlo lako prima i brzo u krv prelazi, a samim voćnim kiselinama pospješuje probavu, rashladjuje i utažuje žedju. Orasi, lješnjaci, plodovi uljika (maslina) obiluju mašću (uljem), jagode sadržavaju nešto željeza. Voće potiče volju za jelo (apetit), ugodna je iznijena, zgodno začinja tjestenine. Probavlja se različito: najbolje se probavljaju jabuka i meka kruška, teže marelice (kajsije), breskve, trešnje i višnje, najteže mendule, pogotovo, ako se žvakanjem ne usitne. Voće je zdravije, kad se jede poslije drugoga jela, nego kad se jede na taste. Kuhano se voće lakše probavlja nego prijesno, pa ljudi, bolujući od želuca, neka i ne jedu prijesna voća. Voće se suši, ukuhava i u slador meće. Kod toga se ne gube voćne kiseline, te sušeno i ukuhano voće pospješuje probavu kao i prijesno, a jer sušenjem i ukuhavanjem gubi vodu, razmjerno je sladje i po tomu i hrani bolje od prijesnoga. U naprednim narodima piju trijezni ljudi mjesto žestokih pića voćne sokove (na pr. limunov, narančin, malinov itd.), jer u njima nema žeste (alkohola).

Jabuka i krušaka ima gotovo cijelu godinu, počam od petrovskih do zimskih, koje se održe do u proljeće. Negdje se jabuka jede s kruhom, negdje sa sirom. Jabuka poslije ručka (objeda) ili večere pročisti, okrijepi i očvrsti zuberinu (meso oko zuba), a očisti i zube od hrane, što je zapala medju njih. Jabuke se spravljaju za zimu, kruške se suše.

Šljive su vrlo zdravo, hranivo i probavljivo voće. Osobito sušena šljiva i pekmez obiluju sladorom, mogu se držati čitave godine, vrlo se zgodno dodavaju raznim tjesteninama, pa su izvrsna i ukusna hrana ne samo za djecu mladež i bolesnike, nego i za odraslu čeljad.

Orasi i lješnjaci, obilujući mašću, pristaju za hranu osobito djeci. Njihova se jezgra jede s kruhom, sa šljivom, s jabukom, zavija se u suhu šljivu. Njom se pune tjestenine: gibanice, gužvare i zavijače (orašnice).

Osobitu pažnju zaslužuje grožđje, koje je sada sazrelo i kojeg u Istri urodi svake, pa i sušne godine dovoljno. Sve talijanske novine vode u ove dane živu propagandu za što veću potrošnju grožđja. Grožđje ima od sveg voća najhraniviju vrijednost, a i u zdravstvenom pogledu važnost je njegova vrlo velika.

Molbe mnogobrojnih obitelji za oprost od poreza. — Službeni list «Gazzetta Ufficiale» od 24. o. m. donaša kr. dekret, koji sadrži pravila za one mnogobrojne obitelji, koje žele uložiti molbu za oprost od poreza prema zakonu od 14. junija 1928. — Molba se piše na običan nebiljegovani papir. Prilaže se obiteljski list te svjedožba o nesposobnosti punoljetne djece za rad. Molbe se upućuje na onaj porezni ured, kojemu se porez plaća. To vrijedi za državne poreze. Za oprost od općinskih poreza moraju se molbe uputiti na općinsku administraciju, a od pokrajinskih na pokrajinsku administraciju. Sve molbe moraju biti uložene do 31. oktobra 1928. Onim obiteljima, koje ne bi do toga dana uložile molbe neće se porezi oprostiti s ovom godinom, nego istom s idućom.

Jedan važan rok. — Sve one, kojih se tiče upozorujemo, da se do 31. o. m. moraju odnosnim uredima prijaviti količine omlaćenog žita. Porezni uredi će na temelju prijavljenog žita računati i odredjivati porez na zemljišne dohotke.

Ljetina u Italiji. — Iz podataka Narodne poljodjelske banke vidimo, da je ove godine u Italiji urodilo 64 milijuna 309 tisuća i 500 kvintali raznoga žita.

Novi podeštat općine Opatija-Volosko. — Pred nekoliko je dana općina Opatija-Volosko dobila novog podeštata. Na to je mjesto postavljen barun August de Stadler. On je u prvim godinama poslije rata vodio tu općinu kao prefekturni komesar.

Opatijska kurkomisija — ustanovila je nedavno jedan svoj poseban ured za propagandu opatijske rivijere.

Teška nesreća — dogodila se je pred nekoliko dana u opatijskom kupalištu Angiolina Kvintinu Legrielu, koji je skočio u vrlo nisku vodu na glavu, pa si je slomio hrptenjaču. Umro je u jednom riječkom sanatoriju.

Gosti u Opatiji i Lovranu. — Izgleda, da je ove godine na istarskoj rivijeri više gostiju nego lani. U ove dane ima u Opatiji oko 4000, a u Lovranu oko 1000 gostiju.

Nove kradje. — Jednom seljaku iz Rovinjskog sela nepoznati su lopovi sa paše otjerali netragom vola vrijednog 3000 lira. — Seljak Ivan Košara iz Putini kod Kanfanara pustio je svoje stado od 18 ovaca na paši u jednoj šumici. Kada se je nakon jednog sata vratio, ovaca nije više našao. Alarmirao je selo. Potjeri je uspjelo naći stado. Dva lopova, kad opaziše potjeru, pobjegoše kroz šumu bez traga.

U Izoli se je utopio jedan ribar. — Dne 26. o. m. dogodila se je u Izoli jedna teška nesreća. Na širokom moru je sa jedne ribarske ladje pao u more jedan ribar, pa se je utopio. On je pao, kada je htio da baci u more sidro, koje je bilo teško 40 kilograma. Sidro mu se je nekako zakačilo o hlače, pa je on s tim teretom otišao na dno. Na brodu je bio njegov dvanaestgodišnji sin, koji nije ocu nikako mogao pomoći.

Ribarski sindakat u Medulinu. — Pred desetak dana osnovan je u Medulinu sindakat ribara. Sekretarom sindakata imenovan je Bonetta Rodolfo, a u odboru su Stjepan Demarin, Grgo Grakalić, Vladimir Lorencin, Antun Demarin i Grgo Zuccon.

Sindakat primalja. — Nedavno je u Puli ustanovljen sindakat primalja ili babica za cijelu pokrajinu.

Dok je spavao nestalo mu ovaca. — Pastir Ivan Perković iz Krmeda kod Bala čuvao je stado ovaca. Dok su ovce pasle on je zaspao. Kad se probudio ostao je nemalo zaprepašten, — njegovih ovaca nije više nigdje bilo. Ode da ih užurbano traži. I doista, naišao je na dva lopova, koji su ga, razumije se, potjerali i nastavili put s ukradenim ovcama. On je otrčao karabinjerima, koji su proveli potjeru, ali do sada bez uspjeha.

Napadaj. — U blizini Sv. Lovreča Pazenatičkog nepoznati je napadač odapeo u jednog mladića iz Heraki dva hitca. Mladić je ostao teško ranjen, pa je prevezen u puljsku bolnicu. Misli se da je zločin počinjen iz lične mržnje.

Jedna «šaljiva» strijela. — Prigodom zadnje oluje udarilo je na raznim stranama više gromova, koji nisu nanijeli većih šteta. U Novigradu se je dogodio jedan zanimiv slučaj. Kroz vrata jedne krčme ušao je grom u kuću, te je bacio o zemlju ženu, koja je držala u ruci jedan lonac. Njoj se nije dogodilo ništa, samo je lonac ostao od groma sav zgnječen. Grom je zatim prošao kroz zid u susjednu kuću, te je jednoj ženi izgorio odijelo i malo opekao noge. — U Sv. Martinu blizu Sv. Nedilje Labinske grom je udario medju skupinu ljudi. Nikome se nije ništa dogodilo. Tom prilikom malo da nije životom nastradao tamošnji župnik.

Splitski balile prolaze kroz Pulu. — Dne 24. o. m. prošli su kroz Pulu mali članovi fašističke organizacije Balili iz Splita, koji su bili na ljetovanju u pokrajini Sondrio.

† Fran Mažuranić. — U Berlinu je 21. o. m. umro jedan od jačih jugoslovenskih književnika Fran Mažuranić. Rodjen je u Novom Vinodolu 1859., pripadao je slavnoj familiji Mažuranića, koja je dala više velikih umova domovini. Bio je u rodu slavnom Ivanu Mažuraniću, pjesniku «Smrti Smail-age Čengića». Pokojni Fran Mažuranić bio je od nature vrlo nemiran duh. U mladosti bio je časnik u austrijskoj vojsci, ali je zbog nekih neprilika morao bježati preko granice, pa se dugo nije o njemu ništa znalo. Mislilo se da je mrtav. Tek pred nekoliko godina doznalo se, da se nalazi u Berlinu. U mladosti, prije nego je otišao u inozemstvo, napisao je zbirku crtica «Lišće», koja je po svojoj ljepoti nešto jedinstvenoga u jugoslovenskoj književnosti. Ta mala zbirka ostati će od vječite vrijednosti. Nedavno je u nakladi zagrebačke «Matice Hrvatske» izišla njegova zbirka novih crtica «Od zore do mraka». I u tom svom novom djelu izražena je sva njegova književna ličnost. Njegovom smrću gubi jugoslovenska knjiga jednog izvanrednog radnika.

Nova škola. — Iz Lindara javljaju, da se kod Bazgalja gradi nova škola. Do sada je tamo škola bila u privatnoj kući.

Pomanjkanje svećenika. — U kršanskom dekanatu osjeća se veliko pomanjkanje svećenika. Taj dekanat ima 12 župa, a samo četiri župnika. Osam župa ostalo je bez župnika. Sada će i Dolenjavas ostati bez župnika, jer je veleč. g. Ellner stupio u mirovinu.

DOPISI

PISMO IZ ZAGREBA.

Od Sušaka do Zagreba, kroz zemlju, koja tuguje za Radićem.

Još na parobrodu do Sušaka prisustvovao sam razgovoru dvojice Talijana o pokojnom Radiću. Spominjali su cifre, koje govore više nego sve drugo. 500,000 naroda, na hiljade vijenaca. Sprovod kakvog se ne pamti.

Čim se ulazi na Sušak, opaža se, da gradom vlada velika žalost. Uza svu navalu svijeta, što se gura amotamo, uza svu vrevu, prigodom trsatskog proštenja, osjeća se neki žalobni jecaj za izgubljenim političarom. Već na pragu Jugoslavije, osjećate da je nestalo velikog čovjeka. Gradom vije veliki broj crnih zastava. Po izlozima vide se Radićeve slike zavite u crninu. Po ulicama vam omladinci nude brošire, u kojima je otštampan životopis Radićev i nabrojene njegove zasluge. Na zidovima

---

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Pošto su bjegunci: Barizon, Dora, Tompson, čika Josa, teta Joša i pop Violot natovarili podmornicu zlatom i krenuli duž kanala, pojavi se najednom kapetan Forb sa svojim ljudima i grdno im se zaprijeti).

(Nastavak.)

To rekavši ispali na podmornicu hitac, a odmah zatim prosuše na nju vatru iz svojih pušaka i oni, što su ga slijedili. Barizon se u taj mah nalazio sam na palubi, ali na prvi hitac on se hitro spusti u nutrinju ladje, koja smjesta zaroni pod vodu.

Mladi je časnik upravljao ladjom pomoću periskopa, tako da je i pod morem mogao da vidi, što se vani dogadja. Kad vidje, da se ladja nalazi izvan dohvata neprijateljskih taneta, učini, te se opet digla na površinu. Jedan dobar sat plovio je izmedju dva reda najčudnovatijih ladja, od kojih nije mogao da skine oka. Ali je naposljetku ipak bio primoran, da skrene svu pažnju na krhku podmornicu, što mu bijaše povjerena i koja je u ovome trenutku iziskivala svu njegovu spretnost i vještinu.

Voda, kojom je plovio, bila je čista i slobodna od alga, ali nije mogao znati, do kada će da potraje tako. Opasnost je bila velika: dostajalo bi, da se samo jedna od onih biljaka ovije oko elike, i podmornica ne bi više mogla da se pomakne naprijed. A mogla je pod vodom da se krije i koja podrtina. Da podmornica samo malo udari o nju, skršila bi se i potonula. Trebalo je štediti i s uljem, da ga ne bi nestalo baš u času, kad bi spas mogao biti blizu.

Što dalje, kanal je postajao sve širim, ali i alge sve gušće. Barizon je već smišljao, kako će morati opet da zaroni i računao, koliko će moći da prevali puta s ono benzina, što ga ima u zalihi, kad mu ujedared zape oko o nekakov parobrodić, što mu se po krmi sve više bližao.

— Taj gjavolji Forb ima na raspolaganju više ladja, nego što sam ja mislio, reče Barizon pa nadoda:

— Sad nije druge, treba opet da zaronimo!

U isti mah «Tiburon» zagnjuri u more. Iz vode virio je samo periskop. U unutrašnjosti zapalile se sve svijeće. Podmornica je ronila sve niže i niže... do dubine od dvadesetak metara. Tom dubljinom plovila je odsada ladja.

— Sve je u redu! — dobaci on veselo svojim drugovima ne skrećući pri tom oka s onih zamršenih strojeva. Budite mirni i ne očekujte ništa novo prije nekoliko sati. Proći će tri sata, a možda i više, prije negoli izronimo opet na površinu.

Na ovo mu niko ne odgovori ni riječi.

Nije im bilo do razgovora. Osjećaj, da se nalaze zatvoreni u jednoj ocijelnoj kutiji, pod oceanom i da bi ta kutija mogla vrlo lako da bude njihovim mrtvačkim lijesom, držao ih je u velikoj zabrinutosti i strahu.

Zabrinut bijaše i Barizon, iako se to nije vidjelo na njemu. A imao je i zašto da bude. Zaplete li se podmornica medju alge, propast je gotova. Spusti li se koliko niže, pritisak vode mogao bi prouzročiti, da popusti kakva ploča, pa da udje u ladju voda.

Barizon je bio svega toga svijestan, zato je i osjećaj njegove odgovornosti bio veoma težak. Život njegove žene, njegovih drugova, njegov vlastiti, pa ostvarenje njegove najljepše sanje ljubavi zavisilo je od njegove pažnje, spretnosti i vještine.

Ni naprijed ni natrag.

Minu jedan, pa dva, tri sata bez ikakve dogodje. Oznake na akumulatorima pokazaše znaci, da će se domalo iscrpiti. Periskop nije odrazivao ni najmanjeg tračka svijetla: znak, da se nad podmornicom nalaze još uvijek debele naslage alga.

Ladja plovi svojom odredjenom brzinom od osam milja na sat, ali kako je zaliha ulja već na kraju, prijeti opasnost, da se podmornica zaustavi i da tu ostane za uvijek. Nije bilo druge, nego dignuti se na površinu.

Barizon pusti ladju da još ide nekoliko časaka naprijed, onda je zaustavi. Mal pomalo podmornica se dizala, dok se nije krovom dotakla prvih alga. Odsada dizala se sve sporije, jer je naslaga alga postajala sve gušća. Onda najednom stane: više se nije dizala ni spuštala. Ostala je pod morem, medju algama, koje nije mogla svojom snagom da probije i da kroz njih dopre do morske površine.

Raznim pokušajima nastojao je Barizon da u toliko olakoti ladju, da joj omogući dignuti se što više, ali to mu podje samo djelomično iz ruke. Strcaljke su prestale da izbacuju suvišnu vodu i podmornica se ponovo zaustavi. Kroz alge prodirali su sada slabi traci svijetla. Podmornica nalazila se jedan metar ispod morskog površja, toliko je bila debela naslaga alga, što ju je odozgo pritiskala.

— Jedan sam metar... reče Barizon u sebi. Pa da ih je i stotina i hiljada, mi ne bismo zato bili ništa dalje od našeg cilja.

Nesretna se podmornica zakopala medju alge i tu ostala.

(Slijedi.)

...e sami proglasi, koji objaviše narodu njegovu smrt, i u kojima se čita žalost za njime. Za vodjom, učiteljem i mučenikom, kako ga nazivaju sada. Vodja jedne velike stranke, koju je vodio toliko godina, a od nedavna uz Pribićevića vodja Seljačko-Demokratske Koalicije; učitelj i prosvjetitelj čitavog hrvatskog seljačkog naroda; mučenik, jer je umro od zadobivene rane u Narodnoj Skupštini. Nestalo je velikog čovjeka; to znaju i osjećaju svi: i njegovi prijatelji i njegovi protivnici.

U Karlovcu se ta žalost još više dojimlje. Crne zastave i ovdje kao i na Sušaku, samo još u većem broju. I najmanja kućica na periferiji izvjesila je crnu zastavu. Na večer nije čuti nigdje muzike. Posvemašnja tišina. Nema zabava, ni sportskih priredba. Mjesto toga sva društva drže žalobne sastanke, gdje se ističu zasluge i pojava Stjepana Radića. Najljepša i najveća ulica u Karlovcu, dobit će ime Radićeva ulica; iste se pojave dešavaju u ostalim gradovima hrvatskim, gdje će trgovi, ulice, bolnice nosit ime njegovo u budućnost. A i jedno mjesto, Cavtat, u Dalmaciji prozvati će se Radićevo.

Prije njegove smrti, a i neposredno čim je umro, pitali su se mnogi zabrinuto, što će biti poslije Radićeve smrti. Ne će li doći do izgreda, nereda u državi i do gorega... Medjutim, način kako je primljena vijest smrti u narodu, veličanstveni sprovod, apsolutan mir i disciplina, koja vlada u narodu, dok ovako žali za izgubljenim svojim vodjom, dokaz je, što je on sve narodu bio i što je naučio taj narod. Iza dogadjaja u Skupštini 20. juna, i neposredno pred samu svoju smrt, uvijek je Radić svoj narod pozivao na mir, i očuvanje reda i hladnokrvnosti. I taj mir i red uščuvan je u tolikoj mjeri, koliko je on i potreban u ovim danima, da se izidje iz ovog položaja nesredjenosti i dodje do boljeg i zadovoljavajućeg stanja u zemlji. Ta je mir toliki, da imponira svakome, ko zna da gleda.

U Zagrebu je sve još pod dojmom smrti predsjednika Seljačke Stranke i Seljačko-Demokratske Koalicije. Crne zastave na prozorima, na automobilima i tramvajima. Seljački dom sa pročeljem, još je sav u crnini, kao na dan pogreba. Po izlozima slike Radićeve i poprsja sva u crnini. Kraj nekih cvijeće i električne žarulje. U kinematografima može se vidjeti veličanstveni sprovod, a doskora će se prikazivati film: Radić i hrvatski narod. Film, koji prati Radića od 1918. do 1928. u krugu obiteljskom, u krugu saradnika, gdje drži sastanke na selu i ogromne političke skupštine. U novinama se još gotovo samo o njemu piše; progovoriše o njemu političari, rekoše svoju riječ o njemu i književnici. Svi su imali i imadu još da kažu nešto o ličnosti Stjepana Radića. Po čitavoj se Hrvatskoj drže zadušnice za njegovu dušu.

Narod još uvijek hodočasti njegovom grobu na Mirogoj. Dolazeći na Mirogoj, vidite brežuljak od vijenaca, što pokrivaju Radićev grob. Nad time je zasadjen jednostavni drveni križ. Čitaš: Ovdje počiva Stjepan Radić rodj. 11. 7. 1871., umro 20. 8. 1928. I ništa više. To medjutim govori mnogo i mnogo više nego svi naslovi što bi se mogli ispisati. Stjepan Radić — jednostavno ime, govori sve. Novinar, književnik, prosvjetitelj sela i narodni zastupnik, vodja stranke i ministar, Hrvat, Jugoslaven, čovjek, a to sve znači, i sadržano je u Stjepanu Radiću. Dolaze ljudi i iz najudaljenijih krajeva, oni koji ne mogoše na sprovod. Zaustave se na grobu izreknu pobožno molitvu, polože cvijeće na gomilu vijenaca, a za uzvrat uzimaju mali cvjetić, da ih veže uspomenom na njega.

Slušao sam Radića dva puta gdje govori. Prvi put na jednoj velikoj političkoj skupštini, gdje je bilo njegovih pristaša sa svih strana, kuda je njegov pokret dopirao. Govorio je onima iz Srijema, iz Zagorja, Dalmatincima i Bosancima. Svi su ga razumjeli, kad im je tumačio njihove pravice, i svi su ga voljeli. Drugi sam ga puta čuo govoriti na prvoj smotri hrvatskih seljačkih pjevačkih društava u Zagrebu. Govorio je o seljačkoj kulturi. Uzdizao je ljepotu pjesme i pučkog pjevanja, hvalio lijepu narodnu nošnju. Počela je padati kiša, ljudi samo pootvarali kišobrane i — slušali dalje. Pojava Radićeva vidi se odmah. Nastupao je kao politik i kao narodni učitelj. I zato je moglo, da poznavajući seljaka i njegove potrebe, posvema zaokupi njegovu dušu i dobije za sebe. Jer je išao k njemu, seljaku ne samo u vrijeme izbora, kada treba da dobije kuglice od izbornika, nego nastojao da budi u njemu smisao za knjigu i pjevanje, da sačuva narod lijepe svoje običaje, narodnu nošnju, da u njemu budi smisao za organizaciju i napredak. I jer je bio u tome uvijek jednak i postojan i jer je na koncu tako tragički završio, da je ženo konvencionalno, u naponu snage u momentu kad je moguće bio najpotrebniji, onda nije čudo, da su njegovu smrt navijestila u noćno doba sva zvona u Hrvatskoj, da su mnoga i mnoga srca zaplakala, a na dan njegova sprovoda, da se, ...lo u Zagrebu 500.000 ljudi, i da je u sprovodu nošeno na hiljade vijenaca.

Ante Rojnić.

Širite „Istarsku Riječ!"

IZ RIJEKE.

Neptunske konvencije. - Na pragu jeseni. Čudotvoran štapić. - Naši razgovori. - One tri.

Vijest, da je jugoslovenska vlada ratificirala neptunske konvencije, dojmila se je na Rijeci vrlo ugodno. I oni, koji su te konvencije pročitali i oni, daleko brojniji, koji o njima nemaju ni pojma, veseli su, što se je napokon — kako narod kaže: i ta žaba progutala, i nadaju se najboljemu. I još vele: ako mi na Rijeci imamo razloga, da se zbog tih konvencija smijemo, nemaju ni oni na Sušaku razloga, da zbog njih plaču. Pa ako je svima pravo, zašto da bude krivo meni, Roku, koji sam i s konvencijama i bez njih već ionako — fuć!

Ima ih, koji vele, da će nakon ove ratifikacije odnosi izmedju obih država postati još prijateljskiji. A tko da to ne želi?

Pala je kiša i rashladila ognjenu zemlju. Drugo svrhe da nije ni imala, vele ljudi i objašnjuju tu svoju tvrdnju time, da je na polju i u vinogradu i onako sve propalo. I smokve da su otišle, a i grožđje da je nastradalo. Žalosno! Medjutim ima još nešto, čega se svijet u ovim stranama boji: prerane jeseni. Nju je prije nekoliko mjeseci navjestio neki profesor, i čini se, da ga pamet nije prevarila. Prva kiša — i već je sve poprimilo jesenji vid; i nebo i zemlja i more. A mislilo se, da će biti obratno: da će jesen započeti tek negdje o Sisvetima budući da je zima svršila jedva o Petrovdanu. Zato su naši ljudi na Rijeci i u Rivijeri polagali velike nade u ovogodišnju sezonu. Mislili su, da će svijeta nagrnuti sva sila i da će ostati tu barem do Martinje, a kad tamo, čini se, da će do petnaest dana biti ovuda sve prazno. Evo, to je ono, što zabrinjuje ovudnji svijet, a Boga mi i s pravom.

Ipak je stigla jedna vijest, koja bi, ako je istina, mogla da u naša čemerna srca unese nešto zadovoljstva. Novine naime pišu, da je neki franceski pop izumio nekakvu palicu, kojom je dosta da se dotakneš zemlje, pa da saznaš, ima li u njoj zakopana srebra i zlata i drugog bogatstva. Taj čudotvorni štap da su već oprobali na Pirinejima i vele, da je uspjeh bio baš prekrasan. Sam štap nije nikakva vračarska sprava: sve se osniva na radiju, komo imamo već do sada da zahvalimo tolikih čudesnih izuma.

Neka dodju ti čudotvorni štapići i k nama, da njima izbodemo svu ovu našu zemlju uokolo i razbudimo zlato i srebro, što u njoj spava. A mora da ga je mnogo. Znamo, da su bile u starinsko vrijeme u ovim krajevima naseobine bogatih, trgovačkih naroda, a kako je svijet bio oduvijek izložen opasnosti, što mu je prijetila od pohlepnih susjeda, gusara i raznih drugih neprijatelja, bio je primoran, da svoja bogatstva sakriva u zemlji. Tko bi ostao živ, iskopao bi poslije minule opasnosti svoje blago i trošio ga i unaprijed, tko bi pak medjutim umro, ostavio bi sad svoj imutak zemlji, da ga ona čuva, dok ga koji sretnik ne nadje.

Takovi sretnici mogli bismo postati i mi, da do nas jednoga dana dopru oni magični štapići. Trebalo bi ih dakako vrlo mnogo, jer bi svak htio da ima jednoga. Trebalo bi i vrlo mnogo motika, jer bi svak htio da ima jednu. I ja već gledam u duhu nas Riječane i svekoliko naše susjede, kako jedan po jedan idemo uokolo s onim štapićem u ruci i sve badamo i badamo i piljimo očima u onu mašinicu na kraju štapića, da vidimo, ne će li se štogod na njoj da pomakne. I na najmanji znak, da se je na njoj nešto trzlo, mi se već hvatamo za motiku, pa udri, kopaj, krči, da ti sa čela sve znoj curi. Evo moje glave, ako bi se u tom slučaju našao izmedju nas ama ni jedan, koji bi se stidio motike. Naprotiv: svi bi se ponosili njome i slavili bi je i pjevali joj mile pjesmice:

> Rosna, rosna motičice,
> Kade si se narosila?
> Tamo doli u livadi,
> Kade rastu zlati pasi.
> Zlati pasi, zlate žice
> I srebrne podvežice...

Eh, kad bi već jednom samo htio da dodjo taj franceski štapić!

Izložba se ove godine zatvorila mnogo ranije negoli lani, a Mićelin, Francelo i ja ostali smo najedanput bez zabave. I tako nas trojica idemo gradom kao tri desperadoše i pričamo jedan drugome, što smo u novinama čitali. Tako smo na primjer sinoć raspredali o najnovijoj naredbi glede promijena prezimena i lomili smo sebi glave, kakvo ćemo prezime dobiti mi. «Vedetta» preporuča, da bi u toj stvari trebalo da se što opreznije postupa. Ona bi na primjer voljela, da se Batičić promijeni u Baldaci, a ne u Baticci, što je opet hrvatska riječ, (batići) a znači «martelli». Neki da su prezime Bošnjak prekrstili u Bossi. To da ne valja: bolje bi bilo, veli «Vedetta», u Boscano. Još ne zna, što će biti s prezimenom Belić. «Beli» je hrvatska riječ i znači — bianco, «Belli» je talijanska riječ i znači — lijepi. Eto belaja! Radoznao sam ipak, što će se dogoditi s prezimenom niže potpisanoga.

Onda je Mićelin pripovijedao, kako se je ovih dana negdje u Italiji vjenčao jedan stari par. Mladenci, da su se prije šezdeset godina silno voljeli i bili bi se već onda rado uzeli, ali su im doma branili. I tako su jadni čekali i čekali, dok nisu najzada

Ortopedijski zavod A. ZECCHI, Torino

Via Roma 31 I. n.

Aparat ZECCHI zaustavi

KILU

Uspjeh aparata Zecchi u Videmskoj pokrajini.

Novi ozdravljenik iz Valvasone

Dužnost mi je, da izrečem svoje priznanje i hvalu gosp. ortopediku ZECCHI koji mi je svojim posebnim aparatom zaustavio i ozdravio **kilu,** *koja mi je prouzrokovala težak život i zaprečavala mi rad u mojem zanimanju.*

PIPPO JOŽEF pok. Luke
Via dei Fornasini
VALVASONE (pokr. Udine).

Važna objava! Uslijed mnogih pisama koje dobivamo i nas se moli za informacije, javljamo, da će ortopedik ZECCHI davati razjašnjenja i savjete u slijedećim mjestima:

Gorica: srijeda 12. i četvrtak 13. septembra „Albergo Angelo d'oro".
Trst: petak 14 septem. „Albergo Moncenisio".
Pula: subota 15. septem. „Albergo Miramare".
Zadar: nedjelja 16. i ponedjeljak 17. septembra „Albergo Vaporetto".
Rijeka: utorak 18. i srijeda 19. septembra „Albergo Riviera".
Sv. Petar na Krasu: četvrtak 20. septembra „Albergo Rebec".
Monfalcone: petak 21. septembra „Albergo al Cervo".

ipak pošli pred oltar, gdje su na svečani način obećali, da će jedno drugome biti vjerni, što im — medju nama budi rečeno — ne će biti ni teško budući da su već oboje prevalili osamdesetu.

Francelo je pak čitao, da ima u nekoj bolnici u Johanezburgu, (Transval), jedna žena, koja je osam godina spavala i sada se tek probudila. Kroz cijelo to vrijeme morali su da je umjetno hrane.

Mićelin se malo zamisli, onda digne opet glavu i reče:

— Osam let je malo preveć. Ja ne bim mojoj najvećoj neprijateljice želel, da toliko vremena spi. Ma da mi neki reče: — Bi ti bilo žal, da dobri Bog pošalje na tvoju ženu jedan lepi san, ki bi ju držal niš više nego osam dan — ja bim odgovoril: neka se Božja vrši. Počinut će i ona brižna, a i ja ću za osam dan uživat moj sveti mir, ki bi mi više koristil nego da sam tri meseci va Krapine.

One tri:

Ja imam još jednoga trećega prijatelja, koji je ovih dana posudio Mićelinu deset lira. Danas sam toga prijatelja susreo na Korzu pa sam ga upitao, da li je istina, da je Mićelinu posudio deset lira. On odvori:

— Jest, i odmah ćete vidjeti i zašto. Vi znate, da mi i Francelo duguje već puno vremena 10 lira. Već sam se bojao, da ih ne ću *nikada vidjeti, ali sreća je drukčije* odredila. Evo kako: — Ja sam, kako ste malo prije rekli, posudio Mićelinu deset lira. Tih deset lira dao je on odmah Fricu za nekakav dug, a Fric ih je isti dan izručio Batoću za neku okladu, koju je već davno izgubio. U isti čas ponio je Batoć tih deset lira Francelu, da mu plati jedan svoj stari dug, a Francele nije pustio ni da mu se one liro stople u džepu, već me smjesta potraži i vrati mi mojih deset lira. Eto na takav način vraćaju se na Rijeci dugovi.

Ona druga:

Došla neka mlada dama k liječniku pa će mu:

— Gospodine doktore, ja sam već kušala sve moguće, da omršavim — i nikako ne ide. Sad sam opet za dva kilograma teža. Što da učinim?

— Ništa, odgovori liječnik, trebat će da strpivo čekate, dok opet ne bukne kakav svjetski rat.

Ona posljednja: Danas je šiora Pepa vidjela, kako joj je muž uštipnuo sluškinju.

— Stid te bilo! Sad mi ne ćeš moći više da tajiš. Na svoje sam oči vidjela, kako si ju uštipnuo.

— Gospodine, reče nato sluškinja gospodaru, da i njoj bude pravo, uščipnite malo i nju.

Rokac.

IZ VODICA.

Naše mizerije. - Stari i novi župan. - Pretjerane cijene.

Više puta smo vam javili i tužili se putem naše drage novine «Istarske Riječi» zbog nereda glede vode, koja je prva stvar za ljude i marvu na ovome svijetu. Mnogo smo pretrpjeli prošle godine, što nijesmo imali vode, a i ove godine trpimo još više, jer je nemamo niti kaplje. Naša marva mora da ide u druga sela, ako hoće piti, a mi ako ćemo da si skuhamo komad polente, ili da popijemo čašu vode moramo, da je dovozimo iz Bresta, zašto izgubimo cijeli dan i noć. Za ovo naše trpljenje i ovu našu nesreću najviše smo sami krivi: krivi smo zato, jer si do sada nijesmo bili vrijedni izabrati čovjeka, koji bi se bio postarao za boljitak nas siromašnog naroda u selu. Nije nas naučila prošla godina, ali ova godina otvorila nam je oči, vidili smo, da onaj, kojemu smo dali u ruke kormilo, ne vozi pravim putem. Njemu je bila deveta briga napredak nas siromaha seljaka. Vidili smo, da ovako ne ide i izabrali smo si pred nekoliko dana čovjeka seljaka za našeg vodju u našem selu. I zaista odmah prvih dana, što je primio u ruke vodstvo našeg sela, dao se na posao, organizirao je narod u selu za popravak naših lokava. Do sada smo ih nekoliko popravili, a u buduće se nadamo da neće crkavati naša marva od žedje. Zauzeo se je i za naš vodovod te je isposlovao kod g. podeštata naše općine u Materiji potporu za popravak vodovoda. Podeštat nam je obećao 20 kvint. cementa i 300 lira u novcu. Vrlo smo zahvalni g. podeštatu za ovu potporu, koja nam je vrlo dobro došla, a vrlo smo zahvalni i našemu novomu županu g. Ivi Rotaru i njegovim četirim mužima, da se ovako staraju za napredak i boljitak nas seljaka. Vidimo po njihovom početku, da će mnogo stvari napraviti i popraviti i urediti, te će biti na korist nas i našeg sela.

Čitamo u našim novinama kako se cijene živeža, snizuju, te da se upostavljaju stalne cijene, ali žalibože mi u našim krajevima toga ne osjećamo. Kod nas se je do sada prodavao kruh u komadima od 60 do 65 dkg komad za 2 lire, a sada prodavaju naši trgovci kg kruha po 2 lire 30 cent. Mi mislimo, da ova cijena ne odgovara propisima. Dobro znamo, da je cijena kruhu od 1.90 do 2.10. Nije lijepo, a nije ni pošteno, da se ovako siromašan narod guli, zato dajemo na znanje nadležnim vlastima, da i ovo jedan put urede u našim krajevima.

Vodičani.

IZ CRESA.

Suša, procesija i nedostojni nazivi iz ustiju jednog svećenika.

Dugo se već vremena niko nije odavle *javio u našem listu. Ali ipak i mi imamo* mnogo teškoća da kažemo. Kao svuda po Istri, tako i kod nas vlada grozna suša, koja je već uništila skoro sve poljske prirode. Kod nas ne samo da vlada velika suša, nego je uz nju navalila i bura, koja nam strašno škodi. Mislili smo, da ćemo ove godine imati dosta lijepoga grožđja i maslina, ali su nam sada nade vrlo slabe.

Neki naši pobožni starci išli su gospodinu župniku, da ga zamole, neka bi priredio jednu procesiju za kišu, kako je kod nas uvijek za vrijeme velike suše u običaju. Procesija je bila odredjena za nedjelju dne 19. augusta.

Procesija je te nedjelje i obavljena od župne crkve pa do crkve samostana sv. Frane. Poslije molitve g. župnik je održao govor, u kojemu je ružno napao nas kopače. Poče govoriti, da je već onda, kad je došao u Cres bio obavješten kako su creski kopači veliki pokvarenjaci i lopovi, pa se na Cresu ne može spavati, ako nisu vrata od kuće čvrsto zatvorena. On da se je o tome uvjerio i zato eto Bog ne šalje kišu, nego ih kažnjava sušom, jer su lopovi.

Je li to način jednog svećenika? Da nas poštene i siromašne kopače nazivlje lopovima?

To je uvrijeda za nas, koji radimo od jutra do mraka u znoju lica svoga i služimo tako svoj tvrdi kruh, poštivajući Boga i njegove zapovjedi. Župnika su o našem tobožnjem nepoštenju uputila gospoda, kojoj mi moramo služiti kao koloni, davajući uredno ono što smo dužni. Ali ta gospoda nisu nikad zadovoljna. Pa ako im ne damo i krv iz naših žila, onda smo lopovi. Bilo bi dobro, da naš župnik ne sluša što mu oni kažu, nego da nas upozna i uvidi, da nismo lopovi i da je počinio zlo, kad nas je tako nazvao. — **Creski kopači.**

IZ OBROVA.

Opasilo bez plesa. - Novi zvonovi.

Da nam je suša vse vzela o tem ni potreba niti govoriti. Da nam se za zimo slaba kaša kuha, to sami dobro vemo, ali da za Sv. Mariju D. dne 15. t. m., naše «opasilo» brez godbe in plesa v večnost odšlo, tega pa si nismo zaslužili. Mračno so gledala naša dekleta, ter jezno marširala gor in dol po vasi. Mogoče so se gledale pred vojaštvom, ki nas je ravno tisti dan svojim prihodom počastilo, izkazati da znajo korak držati.

Pa tudi pilo se ni kot druga leta. Suša — v žepu. Nakon toliko časa smo vendar dež dobili. Z vodo smo zdaj «fejst» za zimo preskrbljeni. Mogoče bo tudi kaj repe in zelja, naše glavne hrane, ali krompir in še kaj drugega manjka.

Zato bomo pa zvonili! Saj je res! Dobili smo nove zvonove. Tista dva, katera nam je pokojna Avstrija odpeljala. — **Domačin.**

IZ BERSEČA.

Gospodarstvo. - Svršetak suše. - Gospodarski tečaj. - Škola. - Rasvjeta. - Smrtna vijest.

Sada vam mogu javiti rezultat ljetine. Krumpira i pasulja (fažola) imamo možda za sjeme. Žitarice su urodile prilično dobro, ali radi prerano nadošle suše zrno je vrlo slabo. Kukuruza, gdje nije izgorio, biti će za sjeme. A jesti šta ćemo? To je teško pitanje. Novaca nema, a narod je do grla zadužen, trgovci ne mogu davati na dug, jer i oni moraju robu platiti! Trebalo bi pomoći t. j. zarade, da tužni naš seljak preživi ovu crnu zimu. Po drugim su se mjestima otvorile javne radnje, a u Berseču ne radi se ništa. Jedan predlog za javnu radnju bio bi taj, da se pod Bersečom učini pristanište (luka). Molimo, da nam se to uvaži.

Zahvaljujemo Bogu, da je nakon dva puna mjeseca napokon svršila ova teška, nevjerojatna i nepamćena suša. Dne 22. o. mj. se je nebo naoblačilo i palo je nešto kiše, da zaboravimo ovo zlo, koje nas je snašlo. Ali osjećat ćemo ga dok osvane drugi Gjurdjev danak.

Repu ćemo posijati, pak što Bog da. I ovo grožđje što je suši ostalo pokrijepiti će se malo zadnjom kišom. Od 9. o. mj. drži jedan profesor «Cattedre ambulante» (Putujuća poljodjelska škola) gospodarski tečaj, koga polazi lijepi broj mladića i muževa. Uči nas o ljekovitim biljinama. Dao Bog, da ta tečaj dobro bude uspio.

Naše selo ima tri škole i tri učiteljske sile, što ne odgovorava štednji naredjenoj od vlade, jer svaki učitelj ima je premaleni broj djece. Jedna škola i dvije učiteljske sile su za naše mjesto dosta. To bi se moralo provesti.

Berseč je dobio 6 svijetiljaka na petrolej, koje već nekoliko dana gore i svijetle prolaznicima, da noću ne padau i razbiju si glavu. Sada je naše selo došlo na stepen «grada».

A sada vam imam javiti jednu vijest o smrti. Pred nekoliko je dana ispustio svoju dušu najstariji čovjek u Berseču, Juraj Galović, koga su zvali Filip. Umro je u dobi od 93. godine. Dobri starče, bila ti laka rodjena gruda i pokoj ti vječni. Mnogo si u svom životu prepatio, pak si otišao iz ove suzne doline u bolji život. Njegovoj supruzi i kćerki Mariji naše saučešće.

I. Z.

IZ KOPARŠTINE

O letošnji letini, in nekaj o iseljevanju.

Pridelek letošnjega prvega krompirja je jako slab in to vsled preobilice dežja. Pa vendar če bi imeli dobro seme bi imeli še precej krompirja. Ali pri nas so še vedno starokopitni. Ne verjamejo časopisom in gospodarskim listom. Vidilo se je, kjer je bilo boljše seme, je tudi obrodilo več. Drugi, kasnejši krompir, je kazal še precej dobro, pa ga je suša zadela tako, da ga je bilo še manj kakor pri prvem. Letos se je marsikdo uštel s krompirjem. Nakupili so si umetna gnojila, več kakor druga leta, in vse na posodo in na račun krompirja. Krompirja pa se je pridelalo malo in še ta je bolj po ceni, kakor lani. Trebalo je poplačat dolg, iz krompirja pa nobene koristi.

Žito je dobro obrodilo, ali žalibog da tistega so pri nas malo pridela.

Koruza nam kaže, da ne dobimo niti za seme. Lansko leto, čeprav je bilo malo koruze, vsaj za živino je bilo boljše, ker je slama bolj zrastla. Fižola ne pridelamo niti toliko kolikor smo zanj izdali truda in stroška. Slive so dobro obrodile ali suša jih uničuje. Grozdje se je začelo črnit, pa radi premočnega solnca ne more se več dozorelit. Veliko smo se zanašali na grozde, posebno pa ker je dobro kazalo.

Trgovci nočejo več dajati na upanje, dežarja pa od nikoder ni. Izseljevanje se je tako razširilo pri nas kakor še nikdar poprej. Misli se podati v tujino mnogo dobrih poljodelcev in gospodarjev, ki mislijo zapustit družino samo doma, čeprav ne vedo kam gredo, in kaj jih tam čaka, ali bi boljše bilo da gre eden prej in da ta piše domov, kako je tam, ali je možno iseljevanje. In ne tako se pripravljati kar na slepo srečo. Nekateri gredo z ženo in otroci, no da bi preje sami šli pogledat kako je, in šele potem, ko bi bili gotovi zaslužka, privabili družino dol. Tudi tantje, edini sinovi, in nekatera dekleta mislijo v Ameriko.

Danes je bilo nekaj dežja, ki nam je dal upanja, da bo vendar nekaj rešeno. Upamo, da začne deževati več pogostoma, vseeno pa je prepozno, ker je grozdje že napol zgubljeno. — **Domačin.**

IZ ŠUMBERGA.

† Ivan Falor.

Javljamo vam tužnu vijest, da je kod nas umro Ivan Falor, star 66 godina. Teško je bolovao i napokon je podlegao bolesti, preselivši se u bolji život. Ostavio je ženu, obitelj i brojnu rodbinu, te bezbroj prijatelja. Ovdje je bio voljen i poštovan, jer se je isticao kao dobar rodoljak i poštenjak. Radio je uvijek, ako je samo mogao, za dobro svog naroda. God. 1917. bio je izabran za općinskog zastupnika. U Šumbergu je njegova smrt izazvala iskrenu žalost. Neka mu je laka ova crna i suha gruda istarske zemlje, koju je od srca volio i na koroj se je znojio za cijelog života. Njegovima naše saučešće.

IZ MATULJA.

Suša i posljedice. - Moda i pokvarenost. - Financeri ubili jednog kontrabandijera.

Da čujete koju i iz naših krajeva. Istina, rijetko se kada javljamo, ali uzrok je tome, što život kod nas teče prilično jednolično, te nema važnih dogadjaja, koji bi nas potakli, da ih oglasimo u našem listu.

Kao i svagdje, tako je i nas pritisla suša sa vrlo teškim posljedicama. Zar smo tako griješni, da nam se Bog ne će da smiluje, te da pošalje kišu? Bit će da jesmo.

Zgražamo se, čitajući, kako se mladež po našim selima kvari. Nažalost, ni kod nas nije bolje što se toga tiče. Bit će, da smo u tome čak i gori. Novaca, dašto, uvijek premalo. Ali to ne smeta matuljskim mladićima i djevojkama, pa ni onim najmladjima, da redovito posjećuju prečeste plesove i da se najluksuznije odijevaju. Hvala plesovima i silnoj prašini naše ceste, imamo ovdje mnogo sušice, koja je već pokosila mnogi mladi život.

Ni nesreće nijesu kod nas rijetke. Pred neko vrijeme, u noći, ušli su financeri u trag jednoj jačoj grupi kriomčara kontrabandijera po zanatu. Pucali su u nju. Tom prigodom usmrćen je jedan kriomčar, dok su drugi odmakli. Kasnije, u prepirci radi tog dogadjaja ubijen je i jedan financer. Nesreća ne spava nikada.

Jadna nesreća! Kad ja izgubim par sati sna, drugi dan nisam za niš. A kako se mora istom njoj spavati! Brižna nesreća, baš mi se smili! — Tako je neko tumačio to poslovicu o nesreći, koja ne spava.

Lojze.

IZ SVETVINČENŠTINE.

Gospodarske nevolje.

Svojom Vam žuljevom rukom pišem ovo par redaka, da vidite kako nam je. Velika je nevolja u našem gospodarstvu, jer nam je suša uništila sve što smo očekivali od naše zemlje. Siromak seljak ostao je razočaran. Uzaludni su bili njegovi teški trudi i sav proliveni znoj. Kako ćemo proživjeti zimu, koja nam se bliža?

Ipak moram reći, da bi mnogo bolje bilo za nas, kad nas uz sušu i slabe godine ne bi morila i jedna druga teška muka — rasipnost naše mladeži. O tome bi se dalo mnogo govoriti i pisati, ali to je već previše stara pjesma.

Mnogo bi manje zla u našem gospodarstvu bilo i onda, kad bi naš seljak počeo malo racijonalnije obradjivati ovu našu zemlju. Suša bi manje škodila, kad bi naš seljak znao braniti se od nje, onako kako se brane seljaci u drugim naprednim zemljama.

Nama fali prosvjete. Nama fali knjiga. Čitati bi morao naš seljak malo više i učiti se iz gospodarskih knjiga i novina. Knjiga i štivo danas svijet vode, pa će i nas povesti pravim putem do boljeg života.

Mladi seljak.

Promijena prezimena

Srdoz, Srdotsch u Sardo
Srebernich u Severini
Sreiz u Sirelli
Srok u Sirocchi
Stambock u Stambecchi
Stanchich ili Stancic u Stagni
Stanich ili Stanic u Stagni
Stanissich u Stanisso
Stanussich u Stanussi
Starac, Starai, Stare u Starace
Starcich, Starez, Starich u Starchi
Stark u Forti
Staver u Stauri
Stefancich, Stefanich u Stefani
Stego u Stegotti
Stein u Steni
Stell u Stella
Stepan, Stepancich i Stepancich u Stefani
Stepcich i Stepich u Steppi
Sterbich u Sterpi
Sterbich-Quattrini u Sterpi Quattrini
Sterbich-Vlasich u Sterpi-Vlassi
Sterkali u Tercalli
Sterl u Serli
Sternotich u Sternotti
Sterpin u Sterpini
Stetka u Stecca
Sticovich u Sticco
Stifanich u Stefani
Stiglich u Stilli
Stihovich u Sticco
Stipancich i Stipanich u Stefani
Stipcich u Steppi
Stipanovich u Stefani
Stoch u Stocco
Stochelj u Stocchi
Stokovaz, Stocovaz, Stocovich u Stocco
Stoich u Stocchi
Stinich u Stoini
Stoisser, Stoisich, Stoissich u Stossi
Stoch ili Stok u Storco
Stocovich u Stocco
Stomilovich u Tomillo
Stoppar ili Stopper u Stoppa
Storick u Storici
Stossich u Stossi
Strajn u Strani
Strander u Stradi
Stranscianch ili Stranscak u Stranscia
Strkalj u Tercalli
Strojan u Troiani
Strukel ili Struchel u Trucchel
Strukelj u Truchelli
Studentich u Studenti
Stuhlovich u Tonilla
Stopar ili Stoper u Stoppa
Suber u Sovero
Sucich u Succi
Suclan u Sullani
Sudolich, Sudulic u Sodoli
Suerz u Verzi
Suevich u Suevi
Sugar u Sugari
Suffich u Soffici
Suievich u Svevi
Sukljan u Sogliani
Suletich u Soletti
Sulian u Sogliani
Sullich u Sulli
Sumberaz u Sumberesi
Sumberaz-Luchich u Sumbesi-Lucchi
Sumberaz-Spagnol u Sumberesi Spagnol
Sumberaz-Sotto u Sumberesi Sotte
Suppan u Soppani
Supancich u Soppani
Supicich u Soppi
Suran u Sorani
Surdich u Surdi
Surian u Soriani
Sussan u Susanni
Sussel, Sussich ili Sussig u Sussi
Suslovich u Sossoli
Susnich u Sosini
Sustar u Sostero
Sutich u Sutti
Svab u Svevo
Svecic ili Svecich u Sfecci
Sverco, Sferko u Sferco
Svich u Vicchi
Svitich u Vitti
Svoboda u Sodali
Svozil u Sivocci
Sykora u Sicora
Szentivany u Santivani
Sabez ili Sabaz u Sabba
Sabian u Sabbiani
Sacher u Sacchi
Sacolich u Saccoli
Saffer ili Saffar u Saffi
Saganich u Sagani
Saincich u Saini
Sajina u Saina
Salatarich u Salatari
Samanic u Samani
Samsa u Samsa
Sancin u Soncini
Sandach u Sanda
Sandrich u Sandri
Sarcich u Sarci
Sardoz ili Sardotz u Sardo
Sarenz u Sarco
Sattalich u Sattali
Sautich u Satti
Scabar u Scabari
Scaramucich u Scaramuzza
Scavre u Cavrini
Scavrettizza u Cavretti
Schegula u Segula
Scher u Serri
Scherlich u Serli
Sciuka u Scocca
Scoravich u Corani
Scorovich u Coroni
Scrivanich u Scrivani
Sedmac u Sema
Seez u Sezzi
Segarich u Segari
Sepcich u Seppi
Sergas u Sergassi
Seriau u Serio
Sfarcich u Farci
Sfogar u Fogar
Sibenich u Sibeni
Sidrovich u Sidro
Sigovich u Sigoni
Simcich ili Simonich u Simoni
Simonitsch u Simoni
Simpsich u Sindici
Sintich u Sinti
Siver u Severi
Skerck u Serchi
Skerjanc u Scheriani
Skerlic u Scherlini
Skerlj ili Skerl u Serli
Skerl u Serli
Skrlic u Serli
Skocaj, Skocir u Scocci
Skomina u Scomina
Skrajn u Carpi

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Višnjansko društvo za štednju i zajmove
VIŠNJAN

POZIV
na
izvanrednu glavnu skupštinu
koji će se obdržavati
u nedjelju dne 2. septembra 1928. u 9½ sati u društvenim prostorijama u Višnjanu.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika prošle glavne skupštine.
2. Protest i poništenje 5. točke dnevnog reda zadnje glavne skupštine.
3. Izbor 1 člana upravnog odbora.
4. Odredba za najviši zajam, koji se može podijeliti.
5. Odluka u koliko vremena se imaju povratiti veliki zajmovi.

Ako u odredjeni sat ne bude dovoljan broj prisutnih zadrugara, održat će se ista sat kasnije sa istim dnevnim redom i zaključiti pravovaljane zaključci.

ODBOR.

†

Rastuženim srcem javljamo svim rodjacima, prijateljima i znancima, da naš ljubljeni suprug i otac, djed i ...

Ivan Falor

u Šumbergu, u 66. godini života, poslije teškoj bolesti, primivši sveta otajstva umirućih, blago u Gospodinu usnuo dne 13. augusta u 8 sati na večer.

Pogreb je obavljen dne 14. augusta na groblju Sv. Kirina.

U ŠUMBERGU, 19. augusta 1928.

Tugujući:

Marija, žena; **Marin**, sin; kćeri **Ivana**, **Lucija** udata **Voić**, **Marija** udata **Katunjan**, **Olga** udata **Prinac**; **Marija**, vjesta; **Angela, Milko, Milka** i **Angelo**, unučad.

ZAHVALA.

Svoj rodbini, prijateljima, znancima i susjedima, a napose gosp. Celestinu S., koji su našem premilom

Milutinu Vlah

iskazali posljednu počast isprativši ga dne 20. augusta do hladna groba, svima onima, koji nam izrazište saučešće izrazujemo ovime našu srdačnu hvalu.

JUŠIĆI, 22. augusta 1928.

RASTUŽENA MAJKA
te **BRACA DRAGO** i **STANKO**.

Red ukrcavanja kod raznih tršćanskih parobrodarskih društava.

Generalni red (Turno generale). Mornari ... 361, 364, 366; mladici palube 1. 50, 52 ...; mladici palube II. 29, 33, 48; mali palube 123, ... 11; ložači 3, 4, 33; ugljenari 123, 229, 248 ...; sobari 39, 47, 2, mladici kuhinje 12, 13 ...; sobe 104, 48, 120; mali kuhinje 40, 45, ...

Lloyd Triestino. Mornari kormilari 43, 41 ...; mladici palube I. 32, 33, 34; mladici palube 14, 16, 18, mali palube 8, 11, 12; ložači 48, 63 ...; ugljenari 59, 60, 61 mali stroja 7, 11, 12.

Cosulich Nord. Mornari kormilari 30, 26, 32 ...; palube 16, 18, 20, mali palube 19, 26, 2...; ložači 16, 18, 30, ložači nafte 4, 5, 6; ugljenari 2, 3; mladici stroja 24, 24, 4 bis; sobari III. 11, 14, 15, naučnici sobari 44, 46, 47; mali ... 88, 92, 101 naučnici sobari 44, 16, 17; naučnici sobari I. 4, 5, 6 naučnici sobari II. 27, 30, 31.

Cosulich Sud. Mornari kormilari 9, 11, 13, ... palube 44, 47, 60, mali palube 60, 62, 65; ... 12, 15, 16; ložači nafte 12, 32, 16; ložači 15 ... 13, ugljenari 1, 36, 4; mladici stroja 16, 19 ...; sobari III. 1, 2, 3, naučnici sobari 145, ... 16, ... kuhinje 6, 8, 9.

Libera Triestina Nord. Mornari kormilari 46 ...; mladici palube 5, 6, 7; mali palube 1; ... 1, 2; ložači 20, 21; ugljenari 2, 3, naučnici I. 7, ...; naučnici II. 9, 10, 11, mali sobari 45, ...; mali kuhinje 8, 1, 2.

Libera Triestina Sud. Mornari kormilari ...; mladici palube 4, 5, 6; mali palube 1, 2, ...; ložači 1..., 22, 27, ugljenari 11, 12, 14.

Tripcovich. Mornari kormilari 23, 24, 25, ... palube 1, 11, 12, mali palube 3, 46, ložači 8..., ugljenari 44, 15, 16.

Gerolimich. Mornari kormilari 61, 4, 6, ... palube 27, 29, 31; mali palube 3, 6, 7, ložači ... 19, 20; ugljenari 6, 9, 102.

Martinolich. Mornari kormilari 1, 2, 3 ... palube 1, 2, 3, mali palube 1, 2, 3.

PRODAJE SE RESTAURACIJA, KAVANA BUFFET na glavnoj cesti s velikim inventarom, mašina za kavu, biljardi, glasovir itd. U istoj kući i morsko kupalište. Vrlo dobar zaslužak, utakas dnevno preko 1000 lir. Naslov na upravi lista.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 36 | Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) | U Trstu, 6. septembra 1928. - God. VI. | Pojedini broj 25 cent. | God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Albanija je postala kraljevina. - Albanska skupština je napokon dne 1. septembra zaključila, da se republika Albanija pretvara u kraljevinu. Za tu je sjednicu skupštine vladalo i u Albaniji i po svem svijetu veliko zanimanje. Parlamenat je toga dana bio pun, a pred zgradom je čekala ogromna masa naroda, da čuje odluku. Odmah po otvorenju sjednice bio je pročitan predlog za proglašenje kraljevine. Obavilo se je glasovanje. Jednoglasno je predlog bio primljen. Narod pred skupštinom je odmah, čim je proglašenje kraljevine bilo objavljeno topovskom paljbom, priredio veliku manifestaciju. Ispaljen je 101 hitac na pozdrav albanskom kralju Ahmed Zogu. Posebna delegacija parlamenta s predsjednikom na čelu otišla je zatim u palaču Ahmed Zogua, da mu ponudi krunu. Ahmed Zogu je delegaciju primio u svojem kabinetu. Popodne je novi kralj položio pred skupštinom prisegu. — U Tirani i po ostalim albanskim mjestima vršile su se toga dana velike manifestacije.

Italija i nova albanska kraljevina. - Odmah iza kako je novi vladar Ahmed Zogu položio prisegu, primio je u audijenciju talijanskog poslanika comm. Sola i cjelokupno osoblje talij. poslanstva. Poslanik Sola je kralju Ahmedu pročitao slijedeću izjavu: «Donosim Vašem Veličanstvu prvi pozdrav savezničke države. Vlada Nj. Vel. talijanskog kralja naredila mi je, neka odmah stupim u službene veze s vladom Nj. Vel albanskog kralja. Tu naredbu izvršujem oduševljen i dirnut. Moja vlada je sa zadovoljstvom prisustvovala političkom preuredjenju, koje je dignulo Nj. Vel. na prestolje, koje je pustio pred skoro 5 stoljeća vjerni saveznik Italije Juraj Kastriota Skenderbeg. Uvjeren sam, da će se Vaše Veličanstvo nadahnuti tradicijom toga svoga velikog predhodnika u očuvanju i utvrdjivanju saveza, kojem daju pečat vrijednosti, snage i trajnosti povjesne tradicije i zemljopisni položaj. Djelo, koje je Vaše Vel. započelo u korist albanskog pučanstva, slijede s vrućim čestitkama narod i vlada Nj. Vel. mojega Visokoga vladara.»

Nato je kralj Ahmed Zogu ovako odgovorio: - «Duboko su me ganule izjave i čestitke, koje mi je donijela Vaša Ekscelencija. Blagoizvolite predložiti moju najtopliju zahvalu Nj. Vel. visokom vladaru Italije i Mussoliniju, a takodjer i velikom talijanskom narodu za potporu, koju su tako velikodušno nudili albanskom narodu i mojoj osobi. Blagoizvolite uvjeriti savezničku vladu, da će se prijateljski i srdačni odnošaji, koji već postoje, razvijati u budućnosti sve intimnije. Savezni ugovor, koji su sklopile naše vlade, ostati će na snazi preko odredjenoga roka: ostati će na snazi vječno. Osobno se zahvaljujem Vašoj Ekscelenci, koja je toliko učinila za učvršćenje odnošaja medju našim državama, i koja je svojim neumornim radom dovela do današnjeg sretnog položaja. Ja Vas moram posebno moliti, da uvjerite on. Mussolinija o mojoj zahvalnosti i mojem stalnom prijateljstvu.»

Čim je izvršena promjena režima, albanska vlada je posebnom notom o tom obavjestila talijanskog poslanika. U toj noti vlada kaže, da računa i dalje na pomoć Italije. Albanska vlada obećava, da će i sada pod monarhističkim režimom u svim pitanjima uvažavati mišljenje saveznice Italije. Comm. Sola je na tu notu odmah odgovorio. U odgovoru izrazuje radost svoje vlade za proglašenje albanske monarhije. Zaključuje ovako: «Mogu Vas osigurati, da će talijanska vlada uvijek tražiti mišljenje albanske vlade u svim pitanjima koja su zajedničkih interesa i da će složno s njom postupati u pogledu svega što je u vezi s položajem na Balkanu.»

Albanski kralj Zogu I. poslao je Nj. Vel. kralju Italije, te ministru predsjedniku on. Mussoliniju pozdravne brzojave, u kojima izrazuje zahvalnost za potporu, koju je do sada Albaniji davala Italija, pa se nada, da će i u buduće tako biti. — Nj. Vel. kralj Viktor Emanuel i on. Mussolini su kralju Zogu I. srdačno odgovorili.

Albanska kraljevina i Jugoslavija. — O tom odnošaju piše jedan uvaženi beogradski list:

«Ustanovljenje monarhije u Albaniji izazvalo je žive komentare. Mnogi u toj unutaršnjoj albanskoj stvari gledaju uzroke novim neredima u ovom delu Evrope. Medjutim samo proglašenje monarhije ne može imati nikakvih posledica za odnose Albanije sa susedima. Najmanje bi bilo razloga da zbog toga dodje do komplikacija sa Jugoslavijom.

Poznata je stvar da je naša zemlja još od konferencije mira, kada je prva ustala u odbranu albanske nezavisnosti, uvek u svojoj politici isticala princip najstriktnije nezavisnosti ove susedne države. Držeći se toga principa naša zemlja je uvek držala samo kao posmatrač u svima mnogobrojnim promenama, od posle rata, tako je isto uvek energično zahtevala da i druge zemlje, naročito susedne države, poštuju ovu nezavisnost zagarantovanu ugovorima. Stojeći uvek na istom gledištu, uvidjajući da promenom oblika vladavine u Albaniji nezavisnost ove države nije povredjena, naša zemlja nema razloga da bude nezadovoljna ovom promenom. Naprotiv, ako ova promena ima da donese Albaniji veću i potpuniju stabilnost u unutrašnjem političkom životu, što bi imalo odjeka i na napredak zemlje, naša bi država mogla od toga samo imati koristi.

Kakve će biti unutrašnje posledice ove promene u Albaniji, to se još ne može reći, jer sve zavisi od pravog raspoloženja albanskog naroda, koji u prkos svemu ipak ostaje slobodan.»

Zemni ostatci majora Del Prete-a prispjeli u domovinu. - Dne 30. augusta stigli su u Genovu iz Brazilije smrtni ostatci slavnog avijatičara Del Prete-a. Grad je je bio u velikoj žalosti, sav u zastavama s crnim trakom. Po zidovima su bili oblijepljeni žalobni oglasi. Narod je u žalosnom raspoloženju nagrnuo na obalu. Pred parobrod «Conte Rosso», koji je vozio mrtvog junaka, izišle su dvije ratne ladje, te dva aeroplana. U jednom od njih bio je podtajnik u ministarstvu aeronautike on. Balbo. Domala se je tim aeroplanima pridružila jedna eskadra od 18 aeroplana pod vodstvom generala De Pineda. Kad je «Conte Rosso» pristao uz obalu, lijes s mrtvim Del Prete-om iskrcan je i položen na topovska kola sa tri para konja. Jedna četa aeronautike ispalila je na pozdrav u zrak tri salve. Sa svih parobroda čule su se na pozdrav sirene. Zatim se je formirao sprovod. Iza kola nošeni su divni vijenci Nj. Vel. kralja, on. Mussolinija, brazilijanskog poslanika itd. Na trgu Verdi lijes je skinut s kola. General Balbo zove Del Pretea. Narod u koru odgovara: Presente! - Zatim je lijes prenesen na stanicu, a odavle je vlakom odvezen u rodno mjesto Luccu, gdje je najsvečanije, uz prisustvovanje bezbrojnog naroda, generala Balba, De Pineda i drugih, pokojnikovim Ferrarinom, položeno u grobnicu obitelji.

Prefekti naših pokrajina kod predsjednika vlade. - Dne 1. septembra počeo je on. Mussolini primati na raport sve prefekte u državi. Toga su dana bili primljeni prefekti iz Rijeke, Trsta, Vidma, Gorice i Pulje. Prefekti su on. Mussoliniju podnijeli opširne izvještaje o svojim pokrajinama. Kad je on. Mussolini primio tršćanskog prefekta, bio je prisutan i tajnik tršćanskog fašističkog saveza inž. Cobolli-Gigli. Oni su predsjednika vlade izvjestili potanko o raznim gospodarskim i administrativnim pitanjima Trsta i pokrajine. Razgovoru su prisustvovali ministar javnih radova on. Giurati i državni podtajnik unutarnjeg ministarstva on. Bianchi.

Vojvotkinja Aostska u Trstu. Dne 1. septembra prispjela je incognito u Trst Njez. Vis. Vojvotkinja D'Aosta. Vojvotkinja je počasna predsjednica državne ustanove «Italia Redenta», pa je došla da ogleda prostorije tršćanske podružnice.

Njezina Visost se je iz Trsta odvezla na Kras, da posjeti Lokve i Štorje. Na tom su je putu pratile nekoje odlične dame, sekretar tršćanske fašističke federacije Cobolli-Gigli, general milicije Mozzoni, podprefekt comm. Venditelli i mnoge druge ličnosti. — Kad je visoka gošća došla u Lokve bila je od sveg pučanstva svečano dočekana i oduševljeno pozdravljena. Mjesto je bilo sve u zastavama i cvijeću. U novom dječjem zabavištu čekala su Vojvotkinju djeca i učiteljice. Zabavište je bilo lijepo okićeno. Na dolasku je Nj. Vis. pozdravila sa kratkim nagovorom jedna mala djevojčica, ponudivši joj kitu cvijeća. — Kad je Vojvotkinja pregledala zabavište otišla je u crkvu. Tamo ju je dočekao župnik. Pozdravio ju je, a Vojvotkinja mu je odgovorila preporučivši mu neka nastoji, da što više djece polazi zabavište. — Iz Lokve je visoka gošća s pratnjom otišla u Štorje, gdje je nedavno od zločinačke ruke protudržavnih elemenata zapaljeno zabavište. Vojvotkinja d'Aosta došla je da vidi ruševine i da obeća narodu, da će nova zgrada biti brzo podignuta. Dočekana je vrlo oduševljeno i svečano. Selo je bilo vrlo okićeno i sve u zastavama. Na ulazku u selo bio je velik slavoluk s napisom: «Živila Italija!» Vojvotkinja je ušla u kuću, gdje se sada privremeno održava zabavište. Tamo su je čekala djeca i njihove majke. Iza pozdrava školske djece pozdravila je Vojvotkinju jedna majka, koja joj zahvaljuje za sve što je ona učinila za ovdješnje pučanstvo, te se nada, da će doskora novo zabavište biti podignuto. Žene u Štorjama sakupile su već svotu, koju daju kao svoj prinos za novo zabavište. - Ta majka izjavila je, da nisu iz Štorja zločinci, koji su zapalili zabavište. - Vojvotkinja joj lijepo odgovara, zahvaljuje i kaže, da će zločinci biti sigurno uhvaćeni i kažnjeni, a dotle treba odgajati djecu u domovinskoj ljubavi, za kako se je neko vrijeme zadržala u Štorjama, Njezina Visost odvezla se je u Gorico, a odanle je nastavila put vlakom.

Dan vatre. - Dne 1. septembra slavio se je u Italiji dan vatre. Toga dana se je u Torinu otvorio veliki medjunarodni vatrogasni kongres, kojemu je prisustvovalo 130 vatrogasnih četa iz Italije i drugih država. Tom su prigodom izvršene i velike vatrogasne vježbe.

Sjednica velikog fašističkog vijeća. - Za 17. o. mj. sazvano je na sjednicu veliko fašističko vijeće, koje obično proučava sva ona pitanja, o kojima kasnije raspravlja ministarski savjet. Vijeće će na toj sjednici raspravljati o položaju u fašističkoj stranci, o raznim gospodarskim i sindakalnim pitanjima, a moguće i o pripremama za buduće izbore, koji će se vršiti po novom fašističkom izbornom zakonu. On. Mussolini će na toj sjednici dati izvještaj o unutarnjem položaju Italije. - Par dana za tim sastati će se na sjednicu ministarski savjet.

Talijanska emigracija. - Ministarstvo vanjskih poslova izdalo je pred nekoliko dana podatke o talijanskoj emigraciji u prva tri mjeseca ovo godine. U to su se vrijeme iselilo 36.302 osobe. Lanjske godine u isto doba iselilo se je 50.825 osoba. Prema tome se vidi, da talijanska emigracija pada. To je uspjeh nove demokratske politike, koju fašizam provadja svim sredstvima.

Premeštenja prefekata. - Kr. dekretom, koji će biti objavljen doskora, biti će premješteni mnogi prefekti u državi.

Talijanski mornarički ataše u Beogradu na putu po Dalmaciji. - Mornarički ataše u Beogradu Carlo Cattaneo bio je prošle sedmice u Dalmaciji, pa je posjetio nekoje jugoslovenske vojne objekte u Šibeniku i drugdje, na temelju posebne dozvole sa strane jugosl. vlade. On je putovao u uniformi talijanskog mornaričkog časnika. U Splitu se je sastao na konferencu sa tal. konzulima iz sve Dalmacije.

Deveta redovita skupština Lige Naroda. Prošlog ponedjeljka otvorila se je u Ženevi deveta redovita skupština Društva Naroda. Ove godine na njoj neće biti nekoliko poznatih figura, pokretača evropske i svjetske politike. Chamberlain bolestan, neće doći u Ženevu, već se krenuo na jedan put po Americi. Stresemann, koji je animirao i sastanke savjeta i skupštine, bolestan takodje, odmara se za vrijeme ovog zasjedanja u Baden-Badenu.

Inače ni na dnevnom redu Skupštine nema biti izuzev iznenadjenja, naročito važnih pitanja. Sve će se rješavati kao i do sada u savjetu i u privatnim sjednicama. Savjet, koji se već sastao, uzeo je u razmatranje novu predstavku Madjarske i Rumunije u pitanju optantskog spora, koji se tako ponovo vraća na dnevni red. — Na ovoj skupštini, u odsutstvu nekolicine predstavnika velike politike, pažnju će privući predstavnici malih zemalja, naročito zemalja balkanskih i sa bliskog istoka, gdje su se u toku ove godine odigrali neki važni dogadjaji. Sastanci njihovih ministra vjerovatno će dovesti do zanimljivih zaključaka u situaciji u tim krajevima Evrope. — Na ovom sastanku birati će se kao svake godine i tri nova člana za Savjet Društva Naroda.

Četvrti kongres narodnih manjina. Dne 29. augusta otvoren je u Ženevi IV. kongres evropskih narodnih manjina. Tom kongresu prisustvuju predstavnici trideset manjinskih skupina, koje se nalaze u 14 raznih država. Kongres je zastupao 35 miliona duša. Na tom su kongresu sudjelovale po prvi put bugarska narodna manjina u Rumunjskoj te bjeloruska i ukrajinska manjina u Poljskoj. - Kongres je trajao tri dana. Na dnevnom redu bila je rasprava o položaju narodnih manjina s obzirom na Ligu Naroda, proučavanje organizacije za kulturne veze izmedju pojedinim manjinama i država, u kojima živu, pitanje sudjelovanja narodnih manjina u okviru pojedinih država, to konačno pitanje statističkih podataka bibliografije itd.

Kongresu je predsjedao naš poslanik g. dr. Wilfan. On je u svom govoru naglasio, da je cilj manjinskih težnja očuvanje i usavršenje kulturnih veza nacionalnih manjina s narodima, iz kojih te manjine izlaze. Nastupio je odlučno protiv metoda asimilacije u raznim državama, te je podertao činjenicu, da su se te metode zagovarale u nekim prilikama i pred samom Ligom Naroda, i ako se tome protive ugovori. U zaključku svog govora dr. Wilfan naglašuje, da će se doći do stalnog uspjeha samo onda, kada budu sve narodne manjine složno sudjelovale. Pozdravlja konačno rezoluciju, koja zahtjeva, da se kod Lige Naroda uspostavi stalan manjinski odbor i da se na sve članice Lige rastegnu obaveze glede postupanja prama narodnim manjinama i da se u slučaju revizije u pravila Lige uključe načela o zaštiti narodnih manjina. — Iza dra. Wilfana govorio je poslanik za Madžare u čehoslovačkom parlamentu Geza De Szullo. On kaže, da na svijetu ne će biti nikada mira, dok pojedine države ne budu postupale pravedno sa svojim manjinama. Iza njega govorili su mnogi drugi delegati, koji govore u istom smislu te kritiziraju Ligu i njezin postupak s manjinama.

Brzojav Kelloggu sa kongresa narodnih manjina. - Na to je poslije nekoliko govora, kongres odaslao brzojavni pozdrav Kelloggu, u komo kaže, da je rat sada žigosan i na mjesto sile da ima stupiti pravo, jer bespravnost omogućuje ratove, a samo pravo je mir. Medjutim 35 milijuna evropskih ljudi, koji pripadaju manjinama 12 naroda, a podijeljeni su na 14 država, mora da se bori za najprimitivnija gradjanska prava, za svoju narodnu i gospodarsku ravnopravnost. Njihovo potlačivanje i nasilja nad njima, najveća su opasnost za mir. Mir medju državama može postojati tek onda, kad se uspostavi mir medju narodima. Stoga mole Kellogga, da u svoj program uvrsti i zaštitu manjina.

Završen kongres nacijonalnih manjina. Četvrti evropski kongres narodnih manjina završen je dne 31. aug. Kongres je odustao od svoje prvotne namjere, da stvori stalni statut za svoje organizacije te je postavio samo nekoliko načela, u kojima se medju ostalima pretpostavlja za jednu manjinu, da je dokazala jaku volju za vlastitim narodnim životom, ako hoće da pripada kongresu. U jednom drugom zaključku utvrdjeno je, da narodne manjine ne idu ni za kakovim tendencijama, koje bi težile za promjenom postojećih graničnih odnosa, već da slijede samo čisto kulturno nacijonalne ciljeve. Kongres je zaključio jednim govorom dr. Wilfan.

Statistika o manjinama u Madžarskoj. S obzirom na kongres narodnih manjina u Ženevi konstatuje praški list «Prager Presse», da Madžarska ima svega 7,147.053 stanovnika. Na taj broj stanovnika dolazi svega 5.969 osnovnih škola, to jest jedna madžarska škola na 924 stanovnika madžarske narodnosti. U Madžarskoj dolazi prema tome jedna osnovna škola za 140 djece, u Čeñkoslovačkoj na 115 madžarske djece. «Narodni Politika» poredjuje stanje narodnih manjina u Madžarskoj sa stanjem narodnih manjina u Čeñkoslovačkoj u kulturnom pogledu i ističe, da je velika prednost na strani Čeñkoslovačke.

Jugoslovenski zemljoradnik Jovanović za izlaz Njemačke na Jadran. - Predsjednik jugoslovensko delegacije na konferenciji interparlamentarne unije Joca Jovanović, dao je njem. listu «Berliner Tageblattu» izjavu, u kojoj je govoreći o razvoju njemačko-jugoslovenskih odnosa rekao i to, da u Srednjoj Evropi ne može biti uredjaja bez sudjelovanja Njemačke. Ona je stupajući u Društvo naroda i sklopivši locarnske ugovore dokazala svoju miroljubivost i time stvorila mogućnost za svoj izlaz na Sredozemno more. Zbliženje industrijske Njemačke i agrarne Jugoslavije koristit će obim zemljama kao i konsolidaciji mira u Srednjoj Evropi, koja će jedino tako naći svoju ravnotežu.

Rusija pristupa Kelloggovom paktu. U odgovoru sovjetske vlade na poziv, da pristupi Kelloggovu paktu kaže se, da sovjetska vlada na to pristaje, jer je napuštanje rata kao političkog sredstva u medjunarodnoj politici glavni princip ruske inostrane politike. U noti se dodaje, da pakt ne sadržaje nikakovih obaveza za razoružanje, koje bi jedino moglo zagarantirati mir.

Francuski ministar trgovine poginuo prigodom aeroplanske nesreće. - Dne 3. o. m. dogodila se je strašna aeroplanska katastrofa kod Toula u Francuskoj. Iz visine od 500 metara pao je na zemlju aeroplan, u kojem je bio francuski ministar trgovine Bohanovski, te još 4 osobe. Svi su ostali mrtvi i karbonizirani. - U Francuskoj vlada velika žalost za poginulim ministrom.

Amundsen je izgubljen. — Novine pišu, da su sve nade za spas Amundsena i njegovih drugova izgubljene. Neka ladja našla je nešto u Sjevernom moru na ostatke aeroplana, kojim je poletio Amundsen. Misli se, da je on poginuo. - Ruski ledolomac «Krasin» uputio se je iz Kings Baya prama Sjeveru u vječni led, da traži grupu Alessandrini.

Nove demonstracije u Šibeniku. — Tršćanski «Piccolo» donaša vijest iz Beograda, da su u Šibeniku opet buknule protutalijanske demonstracije zbog nettunskih konvencija. Sudjelovalo je oko 4000 ljudi, koji su vikali protiv Italije. Većih incidenata nije bilo.

Položaj u Jugoslaviji. — Izgleda, da se položaj u Jugoslaviji počinje po malo čistiti. I ako su odnošaji izmedju vodja Seljačko demokratske koalicije i Koroščeve vlade još napeti, ipak ima dobrih nada. U Zagrebu se drže sjednice na kojima se izradjuje program i formulišu zahtjevi, koji će se eventualno predložiti vladinim grupama. I vlada pokazuje neku, ma ako i malu namjeru za popuštanje. Dobar je znak i to, što su uhapšeni Toma Popović i Luna Jovanović, poslanici, koje su Hrvati tužili, da su pomagali Punišu Račića. — Novine nagadjaju, da će po svoj prilici u januaru 1927. biti raspisani novi izbori. Iza toga imala bi biti sazvana Skupština, koja bi imala preurediti ustav. Prema novom ustavu preurediti će se donekle i državna administracija. To u glavnom želi i Seljačko demokratka koalicija. Po svemu se vidi, da je Jugoslavija pred skorim rješenjem ove teške krize.

Jadranska Podunavska Banka kupuje brodogradilište u Kraljevici. — Dne 3. o. m. obavljena je dražba brodogradilišta u Kraljevici. Vrijednost brodogradilišta bila je procjenjena na 11 milijuna dinara. Najjači vjerovnik bila je Jadranska Podunavska Banka. Ta je Banka na dražbi kupila brodogradilište. Postojalo je mišljenje da će brodogradilište kupiti nekoji strani akcijoneri. Protiv toga je mnogo radio dr. Matko Laginja bivši hrv. ban. On je nagovarao jugoslovenske banke da kupe brodogradilište. — Jadransko podunavska banka oživiti će opet kraljevičko brodogradilište, pa će tamo opet mnogi radnici naći zaposlenje. Prije rata bilo je tamo zaposlenih 1000 radnika.

Kelloggov posjet Irskoj. Dne 30 augusta stigao je Kellogg u Kingstwon. Dočekali su ga upravo zanosno. Odgovarajući na pozdrav načelnika, rekao je Kellogg, da su Irska i Amerika odavna jedna drugoj od srca sklone. Već mnogo godina gojio je želju, da posjeti Irsku. — Kod dolaska u Dublin primljen je Kellog s najvećim vojničkim počastima. Gradjanstvo se natjecalo, kako će ga slaviti. Načelnik Murphi je izjavio, da nije bilo većega slavlja ni onda, kad je Irska stekla slobodu. Ovaj posjet pokazuje, da velike sile štuju mir. Grad Dublin daje Kelloggu najveću počast, što je može podijeliti, naime svoje gradjanstvo.

Madjarske propovijedi na Rijeci. — Riječki biskup Msgr. Sain dozvolio je na Rijeci u prijašnjoj kaptolskoj crkvi madjarske propovijedi za malu riječku madjarsku katoličku koloniju. Te propovijedi drži riječki kanonik dr. Szandorffy, Madžar po narodnosti.

Engleske novine o položaju u Jugoslaviji. — «Daily News» donaša članak o položaju u Jugoslaviji poslije Radićeve smrti. Kaže da su danas dvije zemlje u svijetu, čiji unutarnji spor ima direktnog uticaja na vanjske prilike, a to su Kina i Jugoslavija. Umorstvo Stjepana Radića dovelo je u opasnost čitavu strukturu države. Početak najnovijeg konflikta u Jugoslaviji leži u odnosima sa Italijom i u nastojanju vlade, da ratificira nettunske konvencije. Hrvati, koji živu u Dalmaciji, ne će nikako da dozvole, da Italija dobija kod njih novog terena. Autor govori o sporu u Jugoslaviji i o srbijanskim nastojanjima za vlašću. O Radiću govori kao o čudnovatoj figuri, a označuje ga pjesnikom i romantičarom u politici. Jugoslavija se nalazi u najtežoj krizi, baš u času, kada bi njen vanjski položaj tražio što veću unutarnju slogu.

I Sirija hoće da bude kraljevina. — Javljaju iz Jeruzalema, da su tamo dne 21. ov. mj. imali sirijski monarhsto svoj kongres i da su proglasili kandidata za kralja Ahmeda Namy bega, rodjaka Abdula Hamida. Kako je Sirija pod francuskim protektoratom poslali su vladi u Pariz brzojav, neka Siriju proglasi kraljevinom. Time bi bio u mnogočemu umanjen konflikt sa ustavnog stanovišta sa Francuskom.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Rijeka još nema svog načelnika. - Opatija ga je dobila. - Čudan slučaj. - Rat i druge nesreće. - Jedna dobra amerikanska misao. One tri.

Govorilo se je, da ćemo i mi na Rijeci dobiti podeštata, ali čini se, da na kompetentnom mjestu nije još o tome odluka pala. Spominju se razni, koji bi jednog dana mogli biti pozvani, da prime na sebe tu vrlo znamenitu čast, ali kako se još Rim nije izjavio, sva nagovještanja ostaju nagovještanja. I tako dok se to pitanje ne riješi, ostat će i nadalje šefom naše općine dosadašnji komesar, g. Piva.

U susjednoj Liburniji bila je još jedna sama općina bez svoga podeštada: općina Volosko-Opatija. Medjutim, kako čitamo u «Vedetti», sad je i ta općina dobila svoga načelnika. To je g. baron Stadler, koji je već kao major talijanske vojske upravljao volosko-opatijskom općinom prije neko šest ili sedam godina.

Mnogo ga hvale i kao sposobna i kao pravedna upravnika.

U vrijeme, dok je prvi put upravljao svojom današnjom općinom, upoznao se bio s poznatom slikaricom, Štefi Glax i vjenčao se s njome. Gdja Štefi kći je pokojnoga profesora Glaxa, koji je u svim ovim krajevima pa i kod nas na Rijeci bio vrlo uvažena ličnost. On je, može se reći, stvorio Opatiju. Imao je sreću, te se je namjerio na vrlo čestite i inteligentne domaće ljude, koji su mu u svemu bili na ruku i pomogli mu, da je u razmjerno vrlo kratko vrijeme digao Opatiju na sjaj jednog od najpoznatijih svjetskih lječilišta, svojom ličnom propagandom i velikim auktoritetom on je umio da u stranom svijetu svrne pažnju na svoju miljenicu Opatiju da pobudi za nju interes, da je proširi. Njegovi prospekti o Opatiji i čitavoj Rivijeri čitali su se kao novele. Izlazili su mnogo ilustracija, medju kojima je bila i vrlo spjelih slike njegove kćerke, umjetnice Štefi. Vrlo je bio cijenjen od najvećih potentata, što su ono doba često dolazili u ove strane; ma gdje bio, njegova je silna, impozantna ličnost svuda odskakala. Više puta smo ga u raznim zgodama vidjeli i mi na Rijeci: grudi su mu se sjale od najviših odlikovanja, a mjesto mu je bilo uvijek u prvim redovima.

On je i kao liječnik bio izišao na tako silan glas, da bi sa svojom praksom bio zaradio bogatstva, ali on je volio posvetiti svoje sile Opatiji, koja je naposljetku bila njegova najveća radost i najveći ponos.

Sveopći slom slomio i njega. Svoje staro mjesto morao je da ustupi novim ljudima, ali očajao nije. S filozofskim smiješkom prirodjenim njegovoj rasi podnosio je svoju bijedu i sačekao svoju smrt.

I evo: četiri pet godina poslije njegove smrti dolazi muž njegove kćerke za načelnika one općine, u kojoj je on u svoje bolje dane sa svojim prijateljima iz Voloskoga i Opatije radio trudeći se, da onom lijepom kraju osigura jednu sjajnu budućnost.

Pa da nisu više puta i putevi sudbine vrlo nedokučivi?

Onom Amerikancu Kellogu trebalo bi skinuti kapu i do crne mu se pokloniti zemlje. Onaj njegov pakt, kojim se tolike i tolike države obvezuju, da ne će rata, sveta je stvar. Ta molim vas, što bi bilo, da dodje na svijet još jedan onakav rat, kaošto je bio onaj posljednji? Ja mislim, da bi čovječanstvu sasvim odzvonilo. Neka dakle dragi Bog i svemoguća Amerika drže daleko od nas tu grdnu opasnost!

Pa i bez rata ja ne znam, kako će se to jadno ljudstvo da održi. Promislite samo, koliko ljudi pogiba danas na moru i na kraju od raznih orkana, tajfuna, tornadosa, požara i potresa! Koliki pak gube glave u aeroplanima, automobilima, u fabrikama itd.? Otvorite kojigod dnevnik, vi ćete u njemu naći samo strašne vijesti o nezgodama, nesrećama, katastrofama, u kojima propadaju stotine i hiljade ljudskih života. Danas nije čovjek nigdje siguran. Jeste li čitali, što se ono prije nekoliko dana dogodilo u Trstu? More kao ulje, dan nikad ljepši, dva ribara love ribu u čamcu, nekoliko stotina metara daleko od kopna. Love ribari i ne slute ni na kakvo zlo, kadli im se najednom čamac propne, uzvrti i prevrne. Da nisu to iz daleka opazili neki ribari, ona bi dva čovjeka nastradala. Što se dogodilo? Ništa osobito. Prošao nedaleko njih parobrod jedan veliki, i napravio takove valove, da se čamac nije mogao da održi.

Hoćete li kuda automobilom — morate tri puta prije da preporučite Bogu dušu, jer ne znate, da li ćete se kada živ vratiti. Nigdje niste sigurni: ni u željeznici ni na parobrodu ni na biciklu, a da o aeroplanima i ne govorimo.

A ono vam tramvaja! On ide polaganije, ima svoje žlice i tračnice — reći ćete: no barem tu mi se ne može ništa dogoditi. I vi stupite u nj veselo i bezbrižno, ako nadjete u unutri koga znanca, zametnut ćete s njime razgovor, ako ste sami, izvući ćete iz džepa «Vedettu» i čitati štogod o športu, ili pak o muhama, koje treba hvatati i uništavati pod globom od 100 do 1000 lira, što je najzada i sasvim u redu. I pošto ste već dobro sebi utuvili štetu, što je muhe čine, smotate polako novine, turite ih u džep pa se sjetite na večerašnji sastanak, što ste ga uglavili s nekom veselom barcom i već se u duši veselite, kako će sve to biti lijepo i ugodno, kad li naš nto opazite, da je tramvaj stao i da treba izići. I vi se dignete, jednom ste nogom već na cesti, kad ujedared nešto gurne u vas i vi se u čas nadjete na zemlji... Auto koji je mimo tramvaja projurio, zahvatio vas i oborio. I s Bogom lijepa i vesela dama, s Bogom svijete! Otišli ste Bogu na račun.

Reći ćete: Bogo! — Pa tako se što dogadja, ali što bi tek bilo, da nema onoga, Kelloga, koji je svih sila radi na tom, da spriječi rat? Ljudi bi se u kakvom novom ratu medjusobno poklali i više ne bi imale preko koga da gaze ni željeznice ni automobili a novine i razni njima slični «Dizgracijenblat» ne bi imali više čime da zabavljaju svoje poštovane čitaoce.

One tri:

— Nesite van ta tega papagala! — vikala je danas iz svega grla moja susjeda Marieta.

— A zač? — pitala ju djeca.

— Da se ne navadi grdeh besed. Ča ne čujete, kako otac grdo kjene i prokljine, zač da ne more nać kolarina?

Ona druga:

— Danas sam pitao moju mlekaricu Tonku, da mi kaže, kako joj je pošto se udala.

— Kako, prej, gospodine, odgovori mi ona.

— Kako to? — upitah je začudjen.

— Doklo smo bili obećani, prihajal mi je svaku večer na fraj, i kako se mi nikada dal ča, nisam imela kada ni oka stisnut. Sada pak poklo smo oženjeni, nikada ga ni doma prej uri ale dveh za polnoćnu, i kako ga moram vavek čekat, to ja speta ne morem spat. Nä — to sam dobila — ča sam se oženila!

Ona posljednja:

Na Korzu. Preda mnom idu mladić i djevojka.

— No, Paulina, morem se dakle nadat? Recite mi, zač je više ne morem trpet.

— Ja sam, da vam pravo rečem, pripravna oženit se, ma pod nekum pogodbum.

— Samo vi mane povedite, pod kum pogodbum. Ako trebe, da grem za vas v oganj — ja ću drago volje poć v oganj.

— Ne treba toliko tega. Ja ću se ženit ma, ću da budem slobodna. Poć kamo volja, prit kada me j' volja, govorit i delat ča me j' volja, i sve tako.

— I ča još?

— Dece ne ću da imam. Ako se, ne daj Bože, ponesreći, morat će ih moj muž stat i dojit.

— I ča još?

— Moj otac će mi na dan ženidbi sto tisuć i jednu kućicu puli mora.

— A štalu?

— Kakovu štalu? Zač štalu?

— Za onoga tovara, ki bi takovu ženu oženil.

Rokac

IZ BUZEŠTINE

Došla je kiša! - Utjecaj na poljodjelstvo

Kako su stari Židovi očekivali Mesiju, koji će ih izbaviti od tjelesnoga i duševnoga zla, tako smo i mi očekivali kišu. I došla je. 22. augusta zarana stalo se naoblačivati, a onda kišiti, sada silnije, sada polaganije, sve do popodne. Nije bogzna koliko namočila zemlju, ali ipak jeste gdje više, gdje manje. Dakako da bi jedva trodnevna kiša sasma dostatno namočila kako oranice tako sjenokoše, pašnjake i šume. Ali za sada primamo zahvalna srca i ovo nešto kiše, koja će ipak rashladiti zemlju i zrak, a koristiti poljodjelstvu. Najviše je koristi donesla vinogradima, jer je sada stalo grožđje sazrijevati, pa jagode nabujati te napuniti se slatkog soka. Kiša će koristiti dakako i povrću: rasti će broskve, presad, a repa će niknuti. Zazeleniti će opet trava na pašnjacima, pa će naša goveda veselo opet pasti. Za krumpir, što je sadjen februara ova kiša ne će hasniti, ali će onomu posadjenomu marča mjeseca. Turkinji će opet nešto koristiti. Doduše mi smo već porezali onu turkinju, suhu i zakržljalu, što joj ne koristile sve kiše; ali ovoj, što na dobroj teškoj zemlji ostade na životu i što je već potjerala klasove, kiša će koristiti.

Mi držimo, da je zadnji dažd posjetio svu Istru, pak je svu i obradovao. Osobito joj se razveseliše suhi krajevi, Poreština i Puljština, gdje nema žive vode. Tamo, čujemo, kupovala se voda skupo na kabli. Mi smo glede vode na Buzeštini u boljem položaju, jer smo uz rijeku i potoke i velike izvore. Ipak u nas se zdenci cisterne presušile.

Nadamo se drugoj kiši, pak će nestati topline i suše, što je trajala okolo 50 dana i koja je više naškodila nego lanjska što je trajala 90 dana i to radi dnevnih sušnih vjetrova.

Kmet.

IZ LIGNJA KOD LOVRANA.

Suša. - Sajam. - Naša mladež.

Dani prolaze, a naša nam «Istarska Riječ» uvijek dolazi, ali uvijek bez novosti iz naše Lovranšćine. Kako i druge krajeve, tako je i nas suša do sada strašno mučila. Tek sada se je vrijeme nekako promijenilo. Užarena zemlja po malo se počela hladiti. Od zemljinog priroda malo će se što spasiti. Bolje je u toliko, što će nam zrak od sada biti malo svježiji.

Prošlog tjedna imali smo ovdje u Lignju sajam Sv. Roka. Prošao je u potpunom miru i bez smutnje. Tako smo baš i željeli.

Ali u ove dane poslije sajma nekoji naši mladići ponašaju vrlo slabo. Po noći se klate do zore i provadjaju razuzdan život. Izgleda, da im u tom pomažu i nekoje raspuštene djevojke. O toj sramoti avelika se govori.

Javljam Vam još i to, da su kod nas mnoge djevojke počele strići kosu, držeći se one: «Duga kosa kratka pamet.» Vidjeti ćemo koliko će s kratkom kosom biti pametnije. — **N. L.**

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Forb je sa svojim ljudima pucao na podmornicu, ali bez uspjeha: ladja je zaronila pod more i zaplovila naprijed. Uto su se iscrpli akumulatori, i Barizon zaustavi stroj u namjeri, da se podmornica digne na površje morsko. Ladja se je doista digla, ali je svojim krovom udarila o gustu, jedan metar debelu naslagu alga. Sad nije više mogla ni da se digne ni da se spusti.)

(Nastavak.)

Barizon pokuša da pomakne ručicu naprijed, pa natrag, i sve bez uspjeha. Podmornica nije mogla s mjesta. Zaustavi motor i prepusti vremenu, da ono samo učini svoje.

Tako prodje od prilike pola sata. Alge se oko podmornice tiskale sve gušće i gušće, zbog čega je ladja ostajala svedjer nepomična. Barizonu ostajao je još jedan jedini izlaz, ali prije nego li će da ga iskoristi, spusti se u kabinu, gdje su njegovi drugovi čamili u dubokoj zabrinutosti i strepnji.

Svi bijahu pod mučnim dojmom, da se na brodu dogadja nešto vrlo teško, ali se svak trsio, da se u toj mukloj neizvjesnosti pokaže što čvršći i postojaniji. I niko nije se usudio, da u mladoga časnika zatraži ni najmanje objašnjenje. Naposljetku se Barizon odluči, da prekine tu šutnju. Pogledavši jednoga po jednoga sve svoje drugove pusti da mu časak otpočine pogled na nježnom licu Dorinom pa prihvati:

— Moji prijatelji, dužnost mi je, da vas obavijestim, da je naš položaj veoma težak. Već sam prije znao, da ćemo nakon četverosatnog plovljenja morati opet da se dignemo, da ponovo nabijemo akumulatore. Mislio sam i nadao sam se, da ćemo dotle dospjeti do tačke, gdje će more biti nešto slobodnije od alga, pa da nam ne će biti teško probiti se kroz njih do površine. Moje su me nade prevarile: nad nama se pruža još uvijek naslaga alga, koju je nemoguće proći. Zapreka nije krupna, ali mi je ne možemo probiti. To je i lako shvatljivo. Naša je podmornica duga kojih petnaest metara. Oko njezina trupa savilo se zacijelo kakvih dvadesetak konopa, sestavljenih od samih alga. To je ono, što nas drži, da se ne možemo dići. Da nam kakogod uspije prerezati te biljke, što nas vežu s naslagom na površini, mogli bismo pouzdano da se nadamo našemu spasu.

Barizon je govorio sred potpune šutnje. Električno svijetlo postajalo sve slabije. Još malo i podmornicom će zavladati crni mrak.

— Razumije se, nastavi on, da se taj posao ne može izvršiti iznutra. Trebalo bi neko da izidje, da može prerezati ono krupno konoplje. Osobitih poteškoća nema u tome, budući da je naša podmornica gradjena kao podmorska torpednjača. Takav pokušaj mogao bi da se bez straha izvrši i na otvorenom moru, dok ovdje, medju algama, opasnost je daleko manja. Ajde, dakle, ako je tko izmedju vas gotov, da mi bude pri ruci, ja sam spreman da izidjem i da prerežem sve one biljke, što nas ovdje drže u ovoj vrlo teškoj napomičnosti.

Barizon doreče, a električno se svijetlo u ladji utrne. Iz svih se grudi izvi tjeskoban uzdah. Dora se teškom mukom dovuče do časnika:

— Ne vi, zastenja ona, vi ne smijete izići. Ostavite meni, da vas ja zamijenim.

Barizon se nasmiješi, pogladi rukom ono milo lice, što ga je osjećao, da mu je blizu, a nije mogao da ga vidi.

— Malo ima vjerojatnosti u tome, da bih mogao baš vama da ustupim svoje mjesto, mila moja...

U taj mah odjekne iz tmine nenadano glas popa Violota.

— A što bi, gospodine, bilo od nas, da se vi kojom nesrećom utopite? — upita on.

— Ništa zato! U slučaju, da ne uspijem, neko će drugi izmedju vas da pokuša učiniti isto.

— Pa da taj neko drugi i uspije — koja bi nam korist bila od toga? Vi ste na brodu jedini, koji umije da manevrira s ovakvim ladjama i zbog toga, vi, gospodine Barizone, ne smijete da izidjete odavle. Izići ću ja... Znam ja, da me vi svi smatrate nekakvim strašljivcem. Možda ne imate ni krivo... Bit će zacijelo, da se ja do ovog časa nisam iskazao nekim osobitim junaštvom. Nisam se usudio, da se odupreni svojevolji kapetana Forba, a ni... Nego, čemu da duljim? Ja plivam popu ribe: u tome je moj jedini prirodjeni fizički dar. Ako je uopće moguće, da se neko probije kroz alge, ja ću biti taj. Ako pak nastradam, time ne će niko ništa da izgubi. A sad ajde, i pokažite mi, što treba da se radi.

Barizon se približi k popu i stisne mu ruku vrlo usrdno.

— Oprostite mi, velečasni! Čini mi se da vas ja do sada nisam mogao valjano da ocijenim. Primam vašu ponudu: dodite sa mnom!

Obojica se u tmici udalje i malo zatim napipaju cijev kroz koju se izbacuju torpedi.

— Svucite se, savjetova mu časnik, i najmanja sitnica mogla bi da vas spriječi u kretanju. Držite čvrsto ovaj nož, i gledajte, da ga ne izgubite. Ovaj many stisnite medju zube i — sačuvajte svoju hladnokrvnost. Ako se zapletete medju biljke, neka vas to ne uplaši: jednu za drugom prerežite ih sve, dok se oslobodite. Kad stignete na površje, razredite alge tako, da se podmornica može lako dići i izroniti na svjetlo. A sada — jeste li gotovi? Uvucite najprije glavu u ovu cijev — ovamo...

(Slijedi.)

Domaće novosti

„Edinost" privremeno obustavljena

Slovenački dnevnik «Edinost», koji izlazi u Trstu, bio je uzapćen dne 17. augusta. Dne 3. septembra dobio je treću opomenu. Dne 4. septembra bio je ponovno uzapćen. Istoga dana dobio je list od g. prefekta ovaj dekret:

Pozivajući se na opomene dane odgovornom uredniku dnevnika «Edinosti» u osobi g. prof. Filipa Perica i to dekretom od 28. julija 1927. br. 082-7508, od 9. sept. 1927. br. 082-8124, te od 3. sept. 1928. br. 082-6673, zbog držanja protivnog Italiji;

uzevši u obzir, da je list, poslije spomenutih opomena i uzapte od 17. augusta o. g., objavio u današnjem broju članke s neosumljivom tedencijoznošću i izrazitim antinacijonalnim značajem, i to članak, koji nosi naslov «Smrt mons. Ivana Rojeca, dekana u Tolminu» i članak «Vojvotkinja d'Aosta u Goričkoj», u kojem su se namjerno prešutjele okolnosti velikog političkog i nacijonalnog značaja. Zbog tih članaka taj broj bio je uzapćen;

uzevši u obzir, da se iz svega toga vidi prkosno i tvrdoglavo držanje protivljenja svemu onome što je talijansko i fašističko, a to stvara jedno protunacijonalno ponašanje, koje se ne smije nadalje snašati;

saslušavši Komisiju, o kojoj govori 2. čl. kr. dekreta od 15. julija 1923. br. 3288 pretvoren u zakon 31. dec. 1925. br. 2309;

vidjevši 3 čl. spomenutog kr. dekreta;

Odredjujem: Opozivljem priznanje odgovornog urednika dnevnika «Edinost», g. prof. Perica.

Trst, 4. septembra 1928. VI.

Prefekt: Fornaciari.

Prema tome dekretu slovenački dnevnik «Edinost» neće izlaziti, dok vlasti ne priznaju za odgovornog urednika novu osobu, koju će list, kako zakon dozvoljava, predložiti.

Požar škole Lege Nazionale na Proseku. Predprošle srijede, dne 29. augusta u rano jutro oko 4 sata, buknuo je požar u školi Lege Nazionale na Proseku blizu Trsta. Kad su se sakupili ljudi i tršćanski vatrogasci da gase, požar je bio tako raširen i silan, da je bila sva pomoć uzaludna. U malo se je vremena srušio krov, a od škole su ostali samí crni zidovi. Vatrogasci su pomogli u toliko, što su spriječili, da se ogańj širi na bližnje kuće. Požar škole izazvao je u Proseku dubok dojam. To je već treći put da je ta škola planula. Dva puta je požar bio zapriječen, ali treći put je škola teško nastradala. Legi je nanešena šteta od 100 tisuća lira. Spočetka se je mislilo, da je požar nastao nesrećom. Neki radnici su u školi dan prije radili, pa se je vatra možda zbog nepažnje razvila. Sumnja se, a i istraga je provedena u tom smislu, da je požar podmetnut od antinacijonalnih elemenata. Ti elementi pokušali su i prije, da školu unište, ali im je to istom sada uspjelo. Tu sumnju jača i to, da je i u Štorjama nedavno zapaljena jedna školska zgrada. Odmah po požaru došli su na Prosek tršćanski podeštat sen. Pitacco te predsjednik Lege Nazionale dr. Petronio. Istragu povodom požara vodi sam tršćanski kvestor. U prve dane uhapšene su na Proseku nekoje osobe, na koje se je sumnjalo, da su požar podmetnule, ali se je istragom dokazalo, da su nedužne. Istraga se i dalje strogo provadja, pa ima nade da će zločinci biti pronadjeni i kažnjeni kako zaslužuju za ovo ružno djelo. Lega Nazionale će na mjestu zapaljene dignuti novu školu.

Odluka jedne skupštine na Proseku. Prošlog četvrtka 30. augusta sazvao je fašistički direktorium na Proseku na jednu javnu skupštinu sve stanovništvo Proseka i Kontovela. Toj skupštini prisustvovalo je 800 osoba. Skupštinarima je govorio politički tajnik Valerio Polonio. U svom govoru oštro je napao one, koji su podmetnuli požar škole. Zatim je skupštinarima predložena jedna rezolucija, koja je bila prihvaćena. Ta rezolucija glasi: «Svi stanovnici Proseka i Kontovela sakupljeni 30. augusta 1928. uvečer u prostorijama nacijonalne fašističke stranke pod predsjedništvom političkog tajnika, sažaljuju jednodušno ludi čin neodgovorne ruke, koja je uzgala zavjetište Lege Nazionale, izrazuju želju, da bi pravica čim prije ulovila barbarskog zločinca, te živo mole Legu Nazionale, neka bi uništenu zgradu ponovno podigla, tako da bi njihova djeca mogla i nadalje polaziti taj zavod talijanskog uzgoja te da bi zdravi rasli u poštovanju domovine.»

Besposlenost u Italiji. U mjesecu januaru 1928. bilo je u Italiji 439.211 besposlenih. U junju je bilo samo 234.210 besposlenih. U šest mjeseci je broj besposlenih u Italiji pao za 45%

Pedesetgodišnjica g. dr. Josipa Wilfana. — Naš poslanik u rimskom parlamentu gospodin dr. Josip Wilfan navršio je dne 30. augusta o. g. pedeset godina života. Dr. Wilfan još je u naponu snage i mladog izgleda i ako je sav svoj život posvetio teškom radu bez počivanja. I pedesetgodišnjica mu je prošla u radu. Dr. Wilfan se je onaj dan nalazio u Švicarskoj, gdje je predsjedao kongresu evropskih narodnih manjina. Radi njegove odsutnosti nije se dr. Wilfanu moglo prirediti nikakve prigodne proslave. Mi ovom prilikom izrazujemo ljubljenom dr. Wilfanu našu iskrenu odanost, te mu želimo svako dobro i mnogo sreće u ime svega našega naroda, koji mu je za mnogošta zahvalan. Neka ga Bog poživi još dugo u životu!

Stanovništvo Italije u prvoj polovici g. 1928. — Pred par dana bila je objavljena statistika rodjenja i smrti u Italiji u prvoj polovici ove godine. Od januara do konca junija 1928. rodilo se je u Italiji 576.331 dijete. Lanjske godine u isto vrijeme rodilo se je 587.702 djece. Ove godine se je u prvih šest mjeseci rodilo u Italiji 11.000 djece manje nego lani u isto vrijeme. Umrlo je u prvih šest mjeseci ove godine 314.328 stanovnika. Lani 332.935. Stanovništvo Italije je u prvih 6 mjeseci ove godine naraslo za 262.603, a lani za 254.769 stanovnika.

Demografska statistika Trsta u prošlom mjesecu. — U augustu je bilo u Trstu 275 rodjenja. Osam novorodjenih bilo je mrtvih. Umrle su 272 osobe. Sklopljena su 102 braka. Prama mjesecu julija broj rodjenja smanjio se je za 45, smrti za 33, brakova za 58.

Premješteni učitelji. — Nedavno su dekretirana nekoja nova premještenja slovenskih učitelja. Tako je učiteljica Olga Čus iz Gorice premještena u okolicu Rima, Jelica Križman iz Šempasa u Umbriju, učitelj Kazimir Saunig u Ozeljano.

Ljubljanska kreditna banka u Gorici. S danom 1. septembra prestala je da radi podružnica Ljubljanske kreditne banke u Gorici. Njezino poslovanje preuzela je na temelju posebne pogodbe «Banca Nazionale del Lavoro e della Cooperazione».

Općinski tajnici. Službeni list «Gazzetta Ufficiale» donaša kr. dekret, kojim se uredjuje pravni i gospodarski položaj općinskih tajnika. Tim dekretom općinski tajnici postaju državni činovnici.

Sniženje kamatne stope. Državni savez poljodjelaca poslao je učlanjenim svezama okružnicu, u kojoj javlja, da su kamati za poljodjelske kredite, koji se upotrebljuju za poboljšanje posjeda, sniženi od 6.25% na 6%. Država će i nadalje prinosjevati kod plaćanja tih kamata sa 2.50%, tako, da će dužnik plaćati samo 3.50%.

Ljuština riže na Sušaku. — Kako jug. novine pišu, podnijeli su osnivači ljuštione riže, koja bi se imala osnovati pod imenom «Ljuštiona riže d. d. Sušak», molbu na ministarstvo trgovine, kojom mole odobrenje za osnutak. Društvo bi se za sada osnovalo sa kapitalom od 2 milijuna dinara. Medju osnivačima se nalaze: Riseria Italiana, Milano, Campari Alessandro, industrijalac, Milano, Gritti Luigi, ravnatelj Riseria Italiana, Milano, Sacchi Carlo, industrijalac, Milano, Szabo Emanuel, trgovac, Rijeka, Hanapel i dr., Sušak, Jugoslovenska banka, Zagreb, Koloniale d. d., Zagreb, Konzum d. d. Zagreb, Leditzki, Zagreb, Sarabon, Ljubljana, Schossberger, Novi Sad, i jedna beogradska firma.

Jugoslovensko-talijanski odnosi. — Pod ovim naslovom objelodanila je «Agrarna biblioteka» (Zagreb, Sudnička 9) veoma aktuelnu knjižicu, u kojoj je prikazan razvoj političkih dogadjaja u Italiji od rata amo, sa osobitim obzirom na njene odnošaje sa Jugoslavijom, te su stvarno prikazani razlozi spora izmedju nje i Italije, te istaknute savremene smjernice slavenske politike gledom na ideju Društva Naroda. Sadržaj knjizi je slijedeći: Iskrenost, a ne spletkarenje. - Italija u početku rata. - Neutralnost ili rat. - Krvava Soča. - Italija kao kovač jugoslovenskog jedinstva. - Italija za potlačene narode od Austrije. - Vittorio Veneto i Londonski Pakt. - Riječko pitanje. Dunav, prometna hrptenjača Srednje Evrope. - Talijansko-jugoslavenski ekonomski odnosi. - Fašizam. - Agrarno pitanje u Dalmaciji i Nettunske konvencije. Neoslavizam i Panagrarizam. - Politika mletačkog lava. - Pa zašto smo ušli u rat?

Dr. Radivoj Walter, podpredsjednik Udruženja za promicanje ciljeva Društva Naroda u Zagrebu napisao je toj knjizi kao predgovor: «Za socijalnu i medjunarodnu suradnju a proti gradjanskom i medjunarodnom ratu.» Cijena je knjižici Din. 10, a dobiva se kod «Agrarne biblioteke» i u svim knjižarama. Poštarina za inostran-

Praktična poljodjelska škola s osobitim obzirom na marvogojstvo u Pazinu. — Od ravnateljstva Praktične poljodjelske škole umoljeni smo, da objavimo ovo:

Svaki ma i maleni posjednik zemljišta ne može da bolje obdari svoje sinove, a to jošte, ako ima samo jednoga, koji će gasvekda naslijediti u posjedu, nego ako ih uputi u razumnom poljodjelstvu. To će postići, ako budu marljivo posjećivali koju praktičnu poljodjelsku školu; jer osobito u poljodjelstvu imućnost se druži sa znanjem. To je vrijedilo i do sada, vrijedi i danas, a vrijedit će još više u buduće.

Praktična poljodjelska škola u Pazinu s osobitim smjerom za marvogojstvo i voćarstvo započeti će budućeg mjeseca novembra devetu godinu svog opstanka; a ta je ujedno i peta u novom razdoblju, budući da je vlada priznala njezinu praktičnu vrijednost za poljodjelstvo Julijske krajine, pa je zato odredila, da pod njezinim visokim pokroviteljstvom bude samostalno juridičko tijelo, te joj je ujedno dala obilnih sredstava za postignuće svoje svrhe.

Ovih zadnjih godina raširila se novim zgradama te si znatno pomnožila sredstva. Na svom imanju od preko 50 hektara, što u ravnini što u brijegu, imade osim prostornih školskih zgrada i konvikta, skladišta, dvije moderne staje, mljekarnu, konobu, postrani lokal za gojenje svilaca, pčelinjak sa laboratorijem, bogati kuničnjak, nasade za intenzivno gojenje voćaka u svim oblicima, vinograd, rasadnik, vrt, murvinjak itd. Ona je za Istru središte, u kojem se uzgaja i od kojega se širi čistokrvna mljekarska pasma «smedješvicarska», a medjutim ima prostrani «Pokrajinski kokošinjak», što je nova i važna državna ustanova. Stoga se može ustvrditi, da će se njezina svrha izobrazbe mladića, koji žele naučiti u kratko teoriju s potrebitom praksom razumnog poljodjelstva, postizavati na sjegurni i točno opredjeljeni način.

Redoviti stručni naučni tečaj traje cijelu gospodarsku godinu od novembra do slijedećeg oktobra, a može biti od dvije i tri godine za mladiće, koji nijesu dostatno pripravni. Tako ima zavod osim redovitog tečaja i pripravni tečaj i treći usavršujući tečaj.

Teoretička predavanja obavljaju se u prijepodnevnim satovima svih težatnih dana, a razdijeljena su na način te pitomci primljeni izravno u tehnički tečaj mogu i moraju polaziti, da upotpune svoje znanje, nekoje predmete pripravnog tečaja. Teoretička nauka odnosi se na ove predmete:

1. u pripravnom tečaju: jezik, ćudoredni nauk, zemljopis, računstvo, nauk o zemljomjerstvu i crtanju, počela prirodopisnih i naravoslovnih znanosti (bilinstvo, kemiju, fiziku i životinjstvo), opće ratarstvo agronomiju i povrćarstvo, pčelarstvo i svilogojstvo, tjelesni uzgoj i vjeronauk;

2. u redovitom tehničkom tečaju: ratarstvo livadarstvo, marvogojstvo i sirarstvo, voćarstvo i pomologija, vinogradarstvo i vinarstvo, ovčarstvo, svinjogojstvo, peradarstvo i kuničarstvo, nauk o poljodjelskoj lučbi (kemiji) i o gospodarskom knjigovodstvu, šumarstvu, jezik i povijest, ratarsko zdravstvo, tjelesni uzgoj i vjeronauk;

3. u usavršujućem stručnom tečaju: onaj ili one predmete sa odnosnom vježbom (praksom), kojemu ili kojima je pitomac već naklonjen ili koje valja da usavrši u domaćem gospodarstvu.

Praktično poučavanje i radnje obavljaju se u poslijepodnevnim satovima svih težatnih dana po prilikama godišnjih doba.

Primaju se u školu na temelju prijamnog ispita samo seljački sinovi Julijske Krajine, koji su svršili pučku školu i dovršili 16. (šesnaestu) godinu života. Isto vrijedi za izvanjske gojence, za slušatelje i praktikante.

Svi mladići, čije obitelji nijesu iz Pazina, moraju stanovati u zavodu. Oni, koji stanuju kod roditelja, podvrženi su glede školske obuke, rada i učenja istoj disciplini kao i oni, koji stanuju u zavodu.

Za unutarnje učenike ima raspoloživih 30 mjesta u školskom zavodu, i to:

a) 12 besplatnih, b) 18, koji plaćaju (120 lira mjesečno u naprijed).

Oni, koji se žele upisati, moraju podnijeti molbu što prije, a nikako poslije 31. oktobra t. g. (radi sve to većeg broja molbi savjetuje se, da ih što prije podnesu) u preporučenom pismu na Ravnateljstvo praktične poljodjelske škole u Pazinu.

Molba mora biti potpisana od načelnika vlastite općine te mora imati slijedeće priloge: 1) svjedodžbu otpustnicu iz pučke škole; 2) svjedodžbu pripadnosti kojoj općini Julijske Krajine; 3) krsni list, iz kojega proizlazi, da je molitelj navršio 16. godinu; 4) Svjedodžbu o zdravom tjelesnom razvitku, ispostavljenu pred malo vremena u ovoj godini; 5) svjedodžbu dobrog ćudorednog i političkog ponašanja; 6) svjedodžbu siromaštva samo oni, koji mole za besplatno mjesto.

Oni, koji budu primljeni u školu, morat će uplatiti unaprijed u dva polugodišnja obroka svotu od Lira 100 kao pristojbinu za nabavu vlastitih školskih potrepština te za orudje za cijepljenje i obrezivanje, koje će stvari pripadati učeniku i nakon što bude dovršio školu

Svaki pitomac imati će stan i hranu u zavodu te mora biti opskrbljen sa potrebitim odjelom i rubljem, a osim toga obvezan je donesti sa sobom barem: dva para plahta (lancuna), dvije ponjave, jedan prošivan pokrivač (koltra), dvije prevlake za jastuke i četiri ručnika.

Oni, koji budu primljeni, dobit će na vrijeme poziv, da dodju u školu.

Tko želi potanjih obavijesti, može se obratiti na školsko upraviteljstvo.

Ortopedijski Institut A. ZECCHI
Via Roma 31 — TORINO — Primo piano nobile

Aparat Zecchi zaustavi

KILU

Ozdravljenje jedne gospodje i gospodina iz Veneta

i to gospodina Salute i Josipe D'alpaos, stanujući u Garna D'alpago (Prov. Belluno), koji nam šalju svoje fotografije sa dozvolom, da javno objavimo da su se ozdravili sa **APARATOM ZECCHI,** koji će biti bezplatno kušan na osobama koje to interesira, ljudima, ženama i djeci od iskusnog ortopedika u slijedećim mjestima i danima:

Gorica: srijeda 12. i četvrtak 13. septembra «Albergo Angelo d'oro».
Trst: petak 14. septembra «Albergo Moncenisio».
Pula: subota 15. septembra «Albergo Miramare».
Zadar: nedelja 16. i ponedeljak 17. septembra «Albergo Vaporetto».
Rijeka: utorak 18. i srijeda 19. septembra «Albergo Riviera».
Sv. Petar na Krasu: četvrtak 20. septembra «Albergo Rebec».
Monfalcone: petak 21. septembra «Albergo al Cervo».

Još o voću i njegovoj velikoj važnosti. — Hraniva sastojina, što je u voću, jest slador i škrob (pektin). Sladora ima samo u zrelom plodu. Osim toga ima u voću raznih osebujnih kiselina (jabučna, četrunova, vinova kiselina itd.) i eteričnih ulja, od kojih voće ugodan miris i okus dobiva.

Voće veoma podražuje probavu, služi kano ugodna promjena kod hranjenja, čisti i razredjuje krv, te ima ljekovitu vrijednost za pumokrvne, debele ljude.

Veoma se valja čuvati nezrela voća, jer u njem nalazeća se trijeslovina uništuje djelovanje želudačnoga soka, radi toga se probava poremećuje i groznica nastaje. Kad se nezrelo voće kuha, dobije svojstva zreloga voća, te ne škodi više.

Voće se na različiti način spravlja: kuha, kandira itd.; ovakovo voće isto tako djeluje, kao sirovo, nu nešto bolje hrani, jer ima više sladora u njem i laglje se probavlja. U našem narodu mnogo se voća suši, pa se tako spravlja preko zime te ga onda kad uztreba skuhaju, n. pr. suhe šljive, kruške, jabuke itd. Suho voće je veoma zdrava hrana i djeluje osobito na probavu, jer se njim tijelo lako otvara.

Ovdje ćemo navesti uljevna zrna, koja se takodjer ponajviše medju voće broje.

Ovamo spada: orah, lešnjak, mendula (badema), maslina, kokos itd.

Najvažnija im je sastojina mast, bjelanjka ima vrlo malo. U menduli ima 28% masti, a u kokosu 34%; ovoliko masti ne ima u nijednoj hrani, dapače slanina od svinje — prispodobiv je s ovim — mršava je hrana.

U gorkim mendulama ima sastojina, koja se u želucu vrijenjem pretvara u modričninu, slador i gorko mendulovo ulje. Modričnina je veoma otrovna tvar, zato ne valja jesti gorkih mendula. Papiga će poginuti, ako pojede samo jednu gorku mendulu, a čovjek, kad pojede jedno 40. Isto tako djeluju zrna od koštunjavog voća. Slatke mendule ne škode ništa.

Sve ovo uljevno zrnje teško se probavlja, jer ima u njem veoma mnogo masti. Iz njega se prave razna ulja: maslinovo, orahovo, mendulovo ulje i t. d.

Ova se ulja upotrebljuju za hranu i u razne druge svrhe. Hraniva vrijednost tih ulja jednaka je kao i ona masti, te djeluju isto tako, kao i masti, naime kad se odviše jede, pokvari probavu.

Dr. A. L.

Franina i Jurina

Fr.: Mora bit neč dobrega va toj harte, ča ju imaš v ruke, aš se sve neč posmehuješ s pod brka.

Jur.: Prišal mi je list od sina.

Fr.: Ča od onega v Amerike?

Jur.: Od njega ja. Da znaš, va koj lepoj službe je sada, ostal biš kako od štuka.

Fr.: Morda je va kakovem plackomande?

Jur.: Kakov vražji plackomande! Više — više!

Fr.: Više? Ča bi pak to moglo bit? Morda se i on mota po baluneh, kako i toliki drugi?

Jur.: Još više, još više.

Fr.: Ma kamo više nego z balunom?

Jur.: On je na jenem velem dele: va fabrike od beči.

Fr.: Ča? Ča?

Jur.: On dela dolari...

Fr.: Ma je to moguće? Blaže njemu! Ava mane, da j' mane bit malo blizu!

Jur.: Pak ča bi ti bilo bolje?

Fr.: Ča bi mi bilo bolje? Ma ča to pitaš! Kada se grožje trga, se nijednemu ne brani, da se do sita nazoblje. Tako ne bi zlodeju ni mane branili. da ošćofnem kakov paketić dolari.

Jur.: Ni to tako lahko, kako ti misliš, Franino! Ne znaš ti, kakov red je va onoj fabrike od dolari i kako se tamo oštro pazi. da ne bi kakova hartica kamo odletela.

Fr.: A kade j' ta fabrika?

Jur.: Va Vašintone, tamo kade biva i predsednik republike.

Fr.: To mora bit neka vela kuća, va koj se dolari fabrikuju. Morda kako i kakova kazarma.

Jur.: Ja, ma kolika kazarma! Promisli, da nutre dela niš manje nego pet tisuć ljudi.

Fr.: Pet tisuć...!

Jur.: I to tisuće muškeh a četire tisuće ženskeh.

Fr.: Toliko ženskeh! Sigurno njim je laglje to delat, nego našem brižnem ženam brentu nosit.

Jur.: Ne misli, da je ono delo pak bogzna kako lahko. Trebe onde imet glavu na meste, i još kako!

Fr.: Ma ja mislim, da to ne mora baš jako teško bit. Kako ni postolaru, ako ima dobro kopito. I tamo mora bit već sve pripravno: namažeš hartu s kolorom, pripetaš ju na kopito i dolar je gotov.

Jur.: Ni to tako, kako ti misliš. Jedan dolar, prej nego pride van, mora proć ki zna koliko ruk i makin.

Fr.: Ja svejedin mislim, da se ka ta od oneh hartic prikola za već od jedan prst. A i ti, Jurino, znaš, kako je napast vražja, osobito pak, ako čovek mora s mirom da gleda va onoliki beči.

Jur.: Čovek se svemu navadi. Pogledaj oštari: imaju pune konobi vina, toče ga cel dan i po sve noći, pak njim ne pride ni na pamet, da bi popili žmuj vina. A tako i duhtor: neka mu pride pod ruki najlepša ženska, on će ju vrtet ovamo i onamo i njemu se sve to čini, kako da je pred njim jedna vreća mekin.

Fr.: Ja ma beči su drugi par rukavi. Ja mislim, da ih se ne bim nikada štufal gledat, osobito, ako bi bili moji. A koliko pak naštampaju te robi na dan?

Jur.: Puno.

Fr.: A ča će njim toliko te harti?

Jur.: Ono ni harta. Ono j' zlato. Munida ti je ono, ka valja toliko. koliko i na njoj piše. A moraš još i to znat, da su Amerikanci vela gospoda, pak ne trpe, da su njim njihove bankanoti blatne i raskinjene: oni te, da su njim vavek nove, zato ih svakih osam meseci na novo preštampevaju.

Fr.: A koliko ih štampaju svaki dan?

Jur.: Osamnajst milijuni!

Fr.: Osamnajst milijuni! To je okole tristo i pedeset milijuni lir na dan. Aj štroka! I tvoj sin je pul tega sakrabojskega dela! Ma je l' moguće, da mu ne bi preko njigove plaći navrgli još i kakov paketić, da ih onako lepo prosi.

Jur.: Ne pomaže tamo ni prosit ni molit.

Fr.: Ma da njim lepo reče po ingleški: Digo. milordi, in Istria grose su-a, oles in malora, — maj foter — — kako se reče brižan starac?

Jur.: Od svega tega oni ne bi razumeli ni besedi, a i da bi razumeli, ne bi koristilo. Kada biš otel, da beči k tebe pridu, moreš ih zvat va sveh zajikeh od ovega sveta, oni nete čut. Ako ih imaš pak kemu za dat, onputa beči gredu sami, ne trebe ni da njim zasvičeš.

Fr.: Da ti pravo rečem, ja njim već ni ne svičem, zač nimam kemu.

Jur.: A ter malo manj nimam ni j...

IZ ĆIĆARIJE.

Rad na cesti i mala zarada. - Nerazumno iseljivanje.

Već radi lanjske bede prouzročeno sušom počela je poprava cesta Buzet-Obrovo, zatim Vodice-Jelovice i našao je na taj način naš seljak zarade da prehrani sebe i obitelj. Posao na cesti Buzet-Obrovo bio je obustavljen, ali svejedno seljaci iz Vodica, Golca i susjednih sela našli su zarade na cesti Vodice-Jelovice, koja se i danas gradi. Nekoje obitelji, koje su dosle šumi «do živa» položile su čitavu svoju nadu u tu cestu. Ta nema druge zarade!

Ali plate bile su već i dosada vrlo male. Obični težaci dobivaju po 10—14 lira. a sada u ovo zadnje vreme otrgnuto im je od te male plate još 2 lire! Radnici Vodica i Jelovice, koji su kod kuće proživljaju se nekako, ali što će oni iz 1½ sata udaljenoga Golca, koji plate dnevno 6—8 lira za hranu, a doma čeka obitelj svako subote platu.

Uz zadnje vreme pojavila se prava bolest kod našeg seljaka za iseljavanje u Argentinu. Opaža li čovjek stanje pojedinih obitelji, ima uverenje, da je iseljavanje nekozih opravdano. Zima je pred vratima. Zarade nigdje. U kući ni kruha ni krumpira. Teški je korak ostaviti domaću grudu i krenuti u daleki nepoznati svet! I vidjaju to naši Ćići. Odlaze u tudjinu, ali sa nadom i verom u srcu, da će se jednog dana povratiti sretni u sretniju svoju domovinu. Ali kod iseljavanja opaža se jedno zlo i nerazumnost naših ljudi, naime, da padaju u ruke raznim bezdušnim agentima raznih «agencija», koji ih kane besplatno odvesti u Argentinu. Uistinu, teško je nabaviti danas našem čovjeku novac za vožnju, ali teško ili lako, bolje bi bilo takvom čovjeku, da ne ostavlja nikada svoje domovine. Siromašna je naša zemlja, ali ne poznaje himbe, zlobe i prevare, koju iskuse već prvih dana naši ljudi, koji sréu lakomišljeno u tudjinu, kanda bi odlazili u susjedno selo kravu kupovati. Neznaju sirote, da će si tudji kapitalist-mogućnik znati stostruko naplatiti dobrotu, koju im je dodelio time so ih je besplatno doveo u Argentinu. Dakle, ako već ne možeš ustrajati na rodjenoj grudi, i krećeš u daleki svet, «pouzdaj se u se i u svoje kljuse». Nastoj da po dolasku u Argentinu imaš, barem za 20 dana se proživeti, novaca. Informiraj se pre kod starih naših iseljenika pismeno i gledaj da dobiješ oslona u jednome od njih. Ima Istrana i drugih Slovenaca i Hrvata po celom svetu. Dakle kani se one tvoje «idem samo da me nije više doma». Možeš i u šumu ići, pa to nije više doma, ali stvar leži u tome, da ako ne radiš razumno, proračunano i oprezno ti ćeš stradavati gore nego u svome selu i plakati ćeš za zemljom, koja je siromašna, ali, koja je tvoja.

IZ ŠTINJANA

Sajam. - Kiša. - Opet puč. - Neredovitost «Istarsko Riječi».

Želimo se pohvaliti, da smo imali u nedjelju iza 6. aug., to jest na 12., naš sajam, koji se mislilo, da će bit bolji nego je bio lanjski. Moramo priznati, da svake godine padamo polagano, ali sigurno. I ove smo godine imali «gundule», ali su, čini nam se, bile loše sreće. Malo smo imali gostiju.

O puču što da vam pišemo? Pretprošle godine bio je svršen, i pili smo već našu dobru vodu. No, mi nemamo sreće. Dizaljka ove vrste vrlo je delikatnog sistema, pak se lako pokvari. A našoj djeci trebalo je otona... Trebalo bi im stresti uši, pak bi se drugog puta pazili.

Zametavanje bare napreduje. Oko velike lokve očistili su blato. Na jedan metar dalje vode obzidati će je zidom 50 cm. visokim i popločiti prostor izmedju vode i zida, dok će za napajanje blaga pustiti ulaz, a okolo će zida zasipati zemljom. Tome se svaki razuman čovjek može veseliti, jer je vrlo korisno i za blago, jer ne će biti blata i voda će biti čista, a i iz zdravstvenih razloga je to korisno.

Javljamo uredništvu «I R.» da nam naše novine rado «zaspu» po putu, pa nam dodju do 5—6 dana kašnje nego obično. Jedan put su nam ove godine i izostale. Providite, da se to ne dogadja.

Jedan gospodar.

IZ VRHA

Napadaj na našeg župnika

Prošle srijede, 22. augusta, nalazio se na večer naš župnik, veleč. Fr. Peršić, u prijateljskoj kući našeg čestitog Sirotića - Uličića. Tamo češće dolazi da prikrati koji dosadni časak u obitelji. Toga dana iza 9. sati otputi se kući, u svoj župni stan, na počinak. Dodje do kuće i već je otvarao vrata, ali ih ne uzmogne otvoriti. Iznenada banuše na njega dvije na žensku odjevene osobe, dvije zvijeri, koje ga stadoše nemilice tući po glavi i hrptu debelim kolcima. To su bile dakako dvije muške osobe, maskirane i na žensku odjevene. Čekali su na župnika iza njegove kuće, odakle na nj navališe, a da se nije mogao braniti ni obraniti. Uspjelo mu je ipak uzeti jednomu ogrtač (šijal), što bi imao služiti, da se napadače pronadje. A uspjelo mu je i pobjeći natrag u Uličićevu kuću, gdje mu domaća babica ostriže kose, opere i raskuži rane, te poveza svu glavu. U toj prijateljskoj kući proboravi tu noć.

Napadaj i zločin bi odmah najavljen karbinijerima. Drugi dan dodje s autom u Vrh gosp. tenente karabinijera iz Buzeta sa općinskim komisarom i liječnikom te sa par oružnika, a ujedno s njima dodje i buzetski dekan. Službene ove osobe obaviše svoje dužnosti. Povratiše se u Buzet, a povedoše sobom ranjenog župnika. Oružnici medjutim pretražiše neke kuće u Vrhu. U jednoj nadjoše krvavu toljagu, a u drugoj krvavu košulju. U zatvor su odvedena dvojica: Grobar i Šćalac. G. župnik se liječi u Buzetu.

Zašto je napadnut naš župnik

Nadodat ćemo još par riječi glede napadaja na našeg župnika veleč. Fr. Peršića od 22. prošlog mjeseca. Već je ovo, ako se ne varamo, šesti napadaj na župnika. Uvijek je odnesao srećno živu glavu. Pa — junak je.

Nedavno, kako je poznato, prava se buna podigla, kojom prigodom ljudi provališe u župnikov stan. Svi ovi napadaji na župnika imali bi navadno svoj razlog u tomu, što se ljudstvo ili nekoji ljudi protive davati župniku pobir u žitu i grozdju. Na uloženi rekurs nekojih oblast je dala pravo župniku. Na temelju toga župnik preda «dužnike» poreznoj oblasti (g. Tossichu), koji je stao utjerivati zaostali pobir. Opravdano je da vlasti brane župnika. Župnik ima dakle pravo na pobir, jer te koristi državi (koja mu daje manju placu u novcu), a dakako koristi i župniku, jer njemu dandanas pobir dosta nosi. I ako znamo, da je pobir vrlo težak za naše siromašne seljake, ipak sa zgražanjem osudjujemo napadaj na župnika.

Ovaj napadaj se duboko dojmio nas svih seljaka u ovoj čitavoj okolici. Nismo mi ovuda naučni na napadaje iz busije i na krvoprolića. Teška su vremena. Neka nam se smiluje veliki Bog!

IZ VELIKIH MUNA.

Suša. - Javnih radnja nema. - Naša mladež.

O velikoj suši neću Vam ni pisati. Kao što je drugdje, tako je u tom pogledu i kod nas. Jednom riječju: zlo i naopako. Mi smo poljodjelci u vrlo slabom položaju.

Na više krajeva kao u Golcu, Šapjanama itd. grade ceste i vrše se neke druge javne radnje, dok se u Velim Munama ništa ne poduzimlje.

Dok je bilo šume mi smo se ipak nekako pomagali. Sjekli smo i prodavali. Sada ima dosta malo šume, ali mi se moramo držati zakona, koji nam brani prijevremena sječu i ako je šuma privatna. Zakon je zakon i protiv njega se ne može. Ali barem kakvu javnu radnju mogli su nam providiti oni, koji imaju našu sudbinu u rukama.

I ovaj put moramo, da se potužimo na našu mladež. Znamo da se opomene te naše mladeži više ne primaju, ali ipak možda će po koji imati mekše uši.

Trebalo bi, da se naši mladići late knjige i štiva. Da uhvate kakav gospodarski list u ruke i da se naobražavaju. To će im koristiti u teškoj našoj seljačkoj borbi za život. Neka se pak kane lumparija, kartanja i vina.

Djevojke opominjemo neka se nose kao i njihove majke. Neka se vrate divnoj narodnoj nošnji i neka puste modu, koja naše gospodarstvo tjera u sve veću propast. Pamet u glavu na vrijeme, jer je ovako kajanje — prekasno! — **Seljaci.**

IZ BUZEŠTINE.

Promjene na općini.

Imamo malu promjenu na općini. Imenovan bi zamijenik općinskog komisara Dr. Petronio i to u osobi gosp. Bacusa. Petronio često i prečesto morao je biti odsutan, a u tom slučaju bi ga zamjenjivao učitelj g. Japel. Sada je Dr. Petronio otišao na odulju odsutnost, pak su oblasti amo poslale da ravna općinom, gori-spomenutog novog upravitelja. Došao je iz Poreča, gdje službuje. Za sada će on dolaziti sedmično dva puta, a u ostalo doba zastupat će ga općinski tajnik g. Molinari. Svakako ovakovo stanje u općinskoj upravi jesto više - manje abnormalno, pak se govorka, da će doći naša općina do drugog stalnog komisara. U ovo teško i preteško doba nerodice i zle godine bi bilo dobro i poželjno. U ovo doba mnogih nesreća i gospodarske krize treba narod, osobito mi seljaci, čvrstog čovjeka mudrog i zrelog, koji bi vodio i općinski narod.

Red ukrcavanja kod raznih tršćanskih parobrodarskih društava.

Generalni red (Turno generale). Mornari kormilari 341, 364, 366; mladići palube I. 50, 52, mladići palube II. 29, 33, 48; mali palube 122, 111; ložači 3, 4, 33; ugljenari 123, 229, 248, mladići sobari 39, 47, 2; mladići kuhinje 12, 13 mali sobe 104, 48, 120; mali kuhinje 40, 45, 46

Lloyd Triestino. Mornari kormilari 43, 44 mladici palube I. 32, 33, 34; mladići palube 14, 16, 18; mali palube 8, 11, 12; ložači 48 63 ugljenari 59, 60, 61; mali stroja 7, 11, 12.

Cosulich Nord. Mornari kormilari 30, 26, 32 mladići palube 16, 18, 20; mali palube 19, 20, 21, ložači 16, 18, 20; ložači nafte 4, 5, 6; ugljenari 2, 3; mladici stroja 24, 24, 4 bis; sobari III. 11, 14 15; naučnici sobari 44, 46, 47; mali sobe 68, 93, 101; naučnici sobari 44, 16, 17; naučnici kuhari I. 4, 5, 6; naučnici sobari II. 27, 30, 31

Cosulich Sud. Mornari kormilari 9, 11, 13; mladići palube 44, 47, 60; mali palube 60, 62, 65; ... 13, 15, 16; ložači nafte 12, 32, 16; ložači 15 13; ugljenari 4, 36, 4; mladići stroja 16, 19, sobari IIII. kl. 1, 2, 3; naučnici sobari 145, 164; naučnici kuhinje 6, 8, 9.

Libera Triestina Nord. Mornari kormilari 4, 9; mladići palube 5, 6, 7; mali palube 1; ... 1, 2, ložači 20, 21; ugljenari 2, 3; naučnici I. ... 9; naučnici II. 9, 10, 11; mali sobari 45, 46 mali kuhinje 8, 1, 2.

Libera Triestina Sud. Mornari kormilari 6 9; mladići palube 4, 5, 6; mali palube 1, 2, 3 ložači 16, 37, 27; ugljenari 11, 12, 14.

Tripcovich. Mornari kormilari 23, 24, 25; mladići palube 1, 11, 12; mali palube 3, 46; ložači 89, ugljenari 24, 15, 16.

Gerolimich. Mornari kormilari 61, 4, 6; mladići palube 27, 29, 31; mali palube 3, 6, 7; ložači 19, 29; ugljenari 6, 9, 102.

Martinolich. Mornari kormilari 1, 2, 3, mladići palube 1, 2, 3; mali palube 1, 2, 3.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

KUĆA sa gostionom, lijepim dvorištem, dozvola za ples svake nedelje prodaje se radi smrti gospodara. Nalazi se u blizini Opatije. Informacije daje: **A. Pegan, Matulji.**

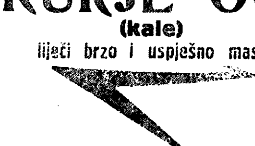
SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arterioskleroze, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni

CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Ryn možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Telefon: 5-18 **Podružnica u TRSTU: Via XXX Ottobre, 11** Telefon: 5-18

CENTRALA U LJUBLJANI. **Dionička glavnica i pričuva: 60.000.000 dinara.**

PODRUŽNICE: **Brežice, Celje, Črnomelj, GORICA, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad. Novomesto, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Šibenik,** sezonska ekspositura **Rogaška Slatina.**

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloške na uložne knjižice te ih ukamaćuje sa 4 %, a uloške na tekuće račune i na otkaz vezane uloške najugodnije uz dogovor. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne kutije (SAFES).

Blagajna ... **16 sati**

Broj 37 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) **U Trstu, 13. septem[illegible] 1928. - God. VI.** Pojedini broj 25 cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvršenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Općinske i pokrajinske financije i oštra opomena on. Mussolinija. — Predsjednik vlade i ministar unutarnjih poslova on. Mussolini rasposlao je svim prefektima u državi okružnicu, u kojoj govori o općinskim i pokrajinskim financama. Ta okružnica glasi:

«Općinski i pokrajinski zakon odredjuje, da općinske bilance moraju od općinskih vijeća biti odobrene u jesenskom zasjedanju, to jest od septembra do novembra Isto tako odredjuje, da se bilance pokrajina moraju odobriti u redovitom zasjedanju pokrajinskih vijeća, koje se počinje drugog ponedjeljka u augustu. Ove odredbe nisu bile nikad točno izvršene. Bilance općina i pokrajina podnašane su uvijek na odobrenje nadzornim vlastima kad bi rok već prošao. Taj je nered uzrokom, da je postala nemoguća kontrola nad bilancama. — To je jedan izmedju mnogih primjera, koji dokazuju duboku nezakonitost demokratsko-liberalnog režima. — Prema novom fašističkom redu to sve mora prestati. Uvadjanje podeštatstva ima da znači u prvom redu pravednost i zakonitost u administraciji. Odredjujem, da se bilance općina i pokrajina imaju sastavljati najkasnije u mjesecu oktobru, To zato, da bi ih administrativni pokrajinski savjet mogao pregledati u novembru, i da bi u decembru moglo bilancu pregledati ministarstvo financija, u slučaju, da je potrebno posebno ovlaštenje od tog ministarstva po postojećim dispozicijama. U koliko se tiče sadržaja bilanca upozoravam na odredbe dane mojom okružnicom od 16. aprila br. 123 5/4, i rastumačene okružnicom od 11. junija 1928. br. 125 5/4. — Molim Vaše Ekcelence, da rastumače podeštatima i administratorima pokrajina, koje smatram temeljnim činiteljima režima, uredno, administrativno financijalno funkcijoniranje. Smatrati ću kao teško pomanjkanje nepažnju ili mlaku pažnju do dispozicija, koje dajem u vrhu brzog ostvarenja tog cilja.»

Arnaldo Mussolini govori o šumarstvu. Dne 28. o. mj. proslavljen je u Asiagu «Šumarski dan». Svečanosti su bile velike, lijepe i osobito značajne. Tom je prilikom u Asiago došao i Arnaldo Mussolini, brat predsjednika vlade, koji je predsjednik propagandnog šumarskog odbora. On je bio naročito oduševljeno dočekan. Poslije je održao jedan lijepi i zanimiv govor o važnosti šuma u nacijonalnom gospodarstvu. On je u svom govoru naglasio, da je fašizam preporodio talijansko šumarstvo, jer Mussolini voli stabla i duboko shvaća veliki problem šumarstva pa nastoji iz svih sila za poboljšanje.

Učitelji iz Brescie kod on. Mussolinija. Dne 7. o. mj. došli su u palaču Chigi i bili su primljeni od on. Mussolinija učitelji iz Brescie. Vodio ih je sekretar fašističke stranke on. Turati. On. Mussolini je rekao, da s veseljem prima učitelje u palači, koja je središte njegovog dnevnog rada. Naglasio je, da će učitelji prigodom svog boravka u Rimu primiti nove elemente snage za svoju plemenitu misiju, koja ide za tim, da se duša talijanskog naroda modelira prema stilu, doktrini i religiji fašizma.

Put Vojvode od Abruzza. — Duca degli Abruzzi se je nedavno ukrcao u Genovi i otputovao na jedno naučno putovanje. On se sada nalazi, sa ostalim članovima ekspedicije, u Somaliji. Ta ekspedicija ima za zadaću, da prouči i istraži jedan veliki kraj Etiopije, koji do sada nije bio poznat.

Razgovor Galli - Šumenković. — Kako javljaju beogradski listovi, talijanski poslanik u Beogradu Galli sastao se je dne [illegible] o. mj. s zamjenikom jugosl. ministra vanjskih poslova dr. Šumenkovićem. Oni su razgovarali o skoroj izmjeni ratifikacijskih listina Nettunskih konvencija. Ta izmjena imala bi uslijediti koncem ovog mjeseca.

Grčka i Italija. — Kako pišu engleske novine izmedju Italije i Grčke imalo bi doskora doći do jednog ugovora. Već je taj ugovor i sastavljen, pa izgleda, da će brzo biti i potpisan. Grčka vlada je o tom novom ugovoru već obavjestila Francusku, Englesku i Jugoslaviju. — Jugoslov. ministar vanjskih poslova javio je grčkom ministru, da je Jugoslavija voljna započeti s Grčkom pregovore za jedan ugovor, kojim bi se riješilo mnoga pitanja, koja se tiču Grčke i Jugoslavije.

Prefekti kod predsjednika vlade. — On. Mussolini nastavlja s primanjem prefekata. Na konferenci su bili najprije prefekti sjeverne Italije, onda iz sredine. U zadnje dane on. Mussolini je primio prefekte južne Italije. Razgovorima prisustvuju on. Bianchi, podsekretar u ministarstvu unutarnjih poslova, te ministar javnih poslova on. Giurati.

On. Turati medju oficirima milicije. Dne 2. o. mj. posjetio je on. Turati, sekretar fašističke stranke, u Valganni 600 oficira milicije, koji su tamo s trupama na velikim vježbama. Oficirima je on. Turati govorio zanosno o novim ciljevima fašističke Italije, o novom duhu i novoj fašističkoj vjeri.

On. Turati medju radnicima. — On. Turati je dne 2 o. mj. posjetio radnike upisane u Dopolavoro, koji su se u masi od 16.000 sakupili u Valcuviji, da posvete oko 60 zastava za nove sekcije. U svom govoru on je radnicima preporučio neka budu dobri gradjani, neka ostanu daleko od krčme i neka rade za preporod svojih familija.

Proces zbog bolonjskog atentata. — Pred specijalnim tribunalom završen je prošle sedmice proces zbog atentata na on. Mussolinija u Bologni. Na tom su procesu osudjeni Mammolo Zamboni i Virgio Tabaroni na 30 godina zatvora i 3 godine specijalnog nadzora, zato jer su pomagali atentat na Predsjednika vlade. Atentator je, kako znamo, prigodom atentata poginuo.

Farinacci pozvan u Direktorijum. — On. Mussolini je pred nekoliko dana pozvao opet u Direktorijum fašističke stranke on. Farinaccija, koji je prije on. Turatija bio generalni sekretar stranke. Osim on. Farinaccija pozvani su u Direktorijum on. Sansanelli i Forges Davanzatti. — Dne 17. septembra sastati će se na sjednicu Veliko fašističko vijeće.

Žitna bitka. — Permanentni odbor za žitnu bitku sastao se je na sjednicu u ponedjeljak dne 10. o. mj. Na jednoj sjednici, kojoj je predsjedao on. Mussolini, ministar narodne ekonomije, on. Mastelli, je iznio rezultate žitne bitke u prošlim godinama te direktive za novu kampanju 1928. 29. godine.

On. Rossoni o poslodavcima. — Prigodom jedne sindakalne ceremonije u Velletri, on. Rossoni, predsjednik sindakalne konfederacije, rekao je, da će doskora biti izradjen jedan zakon protiv onih poslodavaca, koji ne poštuju radne ugovore prema novom sindakalnom redu.

Generalna poljodjelska izložba. — Novine pišu, da će se buduće godine, prigodom 10-godišnjice osnivanja fašja, u Rimu održati Prva generalna izložba talijanskog poljodjelstva. Ideju za tu izložbu dao je sindakat poljodjelskih tehničara. Vlada je posebnim dekretom ovlastila taj sindakat, da organizira izložbu. — Svrha je te izložbe, da se pokaže rezultat svih nastojanja fašističke vlade za preporod talijanske poljoprivrede. Radni odbor živo radi na organizaciji izložbe.

Jedan talijanski zavod u Sofiji. — Agencija «Almo» javlja, da je u Sofiji skoro završena gradnja velikog talijanskog koleža, koji će imati jednu opsežnu i vrijednu talijansku knjižnicu. Taj je kolež podiglo društvo za kulturno prodiranje na Istok «Pro Oriente».

Revizija zakonika. — Novine pišu, da revizija zakonika nije još završena i da je potrebno još neko vrijeme prije nego se radovi dovedu koncu. Nagadja se, da će iz viših potreba biti najprije izradjen trgovački zakonik, pa će se taj prije i objaviti.

Guverneri kolonija u Rimu. — U ove dane nalazi se u Rimu guverner Tripolitanije De Bono te guverner Cirenaike Teruzzi. Oni su konferirali s ministrom kolonija Federzonijem, a kasnije ih je primio on. Mussolini.

Intersindakalni odbor. — Dne 6. o. mj. sastao se je u rimskoj palači Littorio na sjednicu Intersindakalni odbor. Predsjedao je on. Turati.

Sjednica Ministarskog savjeta. — Ministarski savjet sazvan je na sjednicu, koja će se održati 24. septembra u palači Viminale.

Kongres proizvadjača konoplje. — Prošle sedmice se je u Bologni održao veliki kongres svih proizvadjača konoplje u Italiji. Na tom kongresu raspravljana su sva pitanja, koja se odnose na proizvodnju konoplje.

Kongres protiv tuberkuloze. — Dne 15. o. mj. ima se u Rimu svečano otvoriti Šesti internacijonalni kongres protiv tuberkuloze. — Na tom kongresu biti će raspravljani svi problemi, koji su u vezi s velikim zatornikom čavječanstva, sušicom. Istovremeno biti će u Rimu priredjena jedna tuberkulozna izložba, na kojoj će se vidjeti sva sredstva u borbi protiv te okrutne bolesti.

Kongres društva «Dante Alighieri» — U Torinu je svečano otvoren 33. kongres društva «Dante Alighieri». Otvorenju je prisustvovalo 500 učesnika.

Ferrarin svečano dočekan u Rimu. — Dne 11. o. m. stigao je u Rim slavni avijatičar Ferrarin, koji je zajedno s poginulim Del Preteom preletio u Južnu Ameriku. On je prigodom katastrofe ostao ranjen, ali je već ozdravio. Na dolasku u Rim dočekao ga je podsekretar u ministarstvu aeronautike, Italo Balbo, sa zastupnicima svih političkih, vojnih vlasti i trupe. Dočeku je prisustvovala velika masa naroda. Ferrarin je burno pozdravljen. Junaku zraka iskazana je zaslužena počast.

Demisije. — Dosadanji guverner Rima Princ Spada Potenziani se je pred par dana zahvalio na svojoj časti. On. Mussolini je njegovu ostavku primio te je imenovao novog guvernera on. Francesca Boncompagni Ludovisi Principe di Piombino. — Isto tako predali su ostavku podeštati Milana, Firenze i Alessandrie. Na njihova mjesta postavljen su novi podeštati.

Skupštine Lige Naroda u Ženevi. — Dne 3. o. mj. otvorena je sjednica, na kojoj su izabrani predsjednici za pojedine komisije. — Predsjednikom juridične komisije izabran je tal. delegat Scialoja. tehničke komisije Švicar Mottu, komisije za razoružanje belgijanac Carton de Wierta, komisije za pitanje budžeta portugalac Vasconcelosa, komisije za humanitarna i socijalna pitanja Malosa, komisije za politička pitanja jugosl. ministar Marinković.

Pitanje madžarsko-rumunjskih optanata. Rad vijeća Lige Naroda ne svraća neku naročitu pažnju diplomatskih krugova pošto na dnevnom redu nema važnih internacijonalnih pitanja. Jedino je pitanje madžarskih optanata u Erdelju bilo predmet svestrane diskusije, koja je završena tako, da rumunjska teza, koju je podupirala Francuska, nije prevagnula. Rumunjski poslanik Antoniadu odlučno se opirao zahtjevu madžarske delegacije, da vijeće Lige Naroda ponovno uzme u pretres rumunjsko-madžarski spor, pošto se to pitanje još ispituje u direktnim pregovorima izmedju Madjarske i Rumunjske. Naprotiv je madjarska delegacija uporno zastupala svoju tezu, ističući potrebu ponovne diskusije, koja može da se vodi paralelno sa direktnim rumunjsko-madjarskim pregovorima. Madjarsko stanovište podupirali su predstavnici Italije i Engleske, pa je konačno donešen zaključak, da se ovo pitanje stavi na dnevni red, ali da se diskusija odgodi za nekoliko dana.

Važniji od sjednica su sastanci. — U Ženevi su prigodom posljednjeg zasjedanja mnogo važniji od samih sjednica sastanci zastupnika pojedinih država. Saštanak austrijskog kancelara Seipela sa Briandom i Scialojom i sa predstavnicima Engleske i Njemačke svestrano se komentira. O tim vijećanjima ne daju se u javnosti nikakova obavještenja, ali se drži, da je Seipel dao neke garancije Briandu i Scialoji, da kampanja za prisajedinjenje Austrije Njemačkoj ne će biti nastavljena i da će svaki pokušaj za pojačanje ove kampanje austrijska vlada odlučno suzbiti. Nije poznato da li je Seipel o tome uspio da uvjeri Scialoju, ali se drži, da je Briand voljan da povjeri Seipelu, koji u ovom času nastoji, da dobije neke privredne i trgovačke koncesije od austrijskih susjeda. Zatim su se sastali Briand i njemački kancelar Francken Müller. Vijećali su o pitanju ispražnjenja Poranja. Niti Briand niti Müller nisu htjeli novinarima dati nikakvih izjava, ali se ipak u dobro upućenim krugovima tvrdi, da će požurenje evakuacije okupiranog područja u Poranju moći da bude ostvareno, ako Njemačka izadje u susret francuskim zahtjevima u pogledu komercijalizacije njemačkih reparacijonih bonova.

Razni sastanci. — Predmetom su sveopće pažnje i diplomatskog interesiranja u Ženevi Briandovi pregovori sa raznim državnicima. Briand je ponajprije u ponedjeljak pregovarao s austrijskim državnim kancelarom Seipelom i upozorio ga na opasnost u slučaju ujedinjenja Austrije s Njemačkom i preporučio Austrijancima, da to ne čine. U utorak je Briand pregovarao izmedju ostalih državnika i sa Vojom Marinkovićem, a odmah poslije toga sa talijanskim delegatom Scialojom. Poslije ovoga posjeta primio je Briand njemačkog kancelara Müller Franckena, a predmet razgovora je bio opet «Anschluss». Dr. Beneš je pregovarao ponovno sa dr. Marinkovićem i Antoniadem. Seipel je u svom razgovoru sa Briandom izjavio, da su se razgovarali o austrijskom pitanju. Dr. Marinković se je sastao s tal. delegatom Scialojom.

Uloga Seipela u Ženevi. — Veliko zanimanje je izazvala vijest ženevskog dopisnika «New-York Timesa» Williamsa, koji javlja svom listu prema informacijama iz francuskih diplomatskih krugova, da je Seipel sasvim otvoreno zamolio Brianda, da uzme Austriju u zaštitu protiv sve jače agitacije za prisajedinjenje Austrije Njemačkoj. Briand je na to obećao Seipelu pomoć, i naglasio, da bi prisajedinjenje Austrije Njemačkoj značilo njezino samoubijstvo.

Pogreb ministra Bokanovskog. — Dne 6. o. mj. je na Montmartreu u Parizu pokopan nastradali ministar Bokanovski. Na pokopu su sudjelovali svi ministri osim onih, koji se nalaze u Ženevi, nadalje činovnici njegovog ministarstva, predstavnici stranih vlasti, koji su na grob u ime svojih država položili vijence, rodbina i jedan odred vojnika, koji su pokojniku iskazali zadnje vojničke počasti.

Chamberlainu se traži nasljednik. Novine donašaju vijest iz Londona, da će se Chamberlain narednih dana povući radi bolesti, a to Englesku vrlo zabrinjuje. U političkim se krugovima još nezna, tko će ga naslijediti. Do novih izbora vanjske poslove Velike Britanije vodit će po svoj prilici lord Curzon.

Položaj u Jugoslaviji. — Beogradske «Novosti» donose članak o zategnutim odnosima izmedju Zagreba i Beograda, te vele i ovo:

«Zaoštrenost, koja vlada izmedju Zagreba i Beograda, mora se ublažiti. Netko od mjerodavnih mora naglasiti potrebu izmirenja izmedju Zagreba i Beograda. Sve dotle, dok četvorna koalicija očekuje, što će reći SD koalicija i obratno, mi ćemo se nalaziti još dugo u teškoj neizvjesnosti za sutrašnjicu. U političkim krugovima se ističe, da oni, koji odlučuju o sudbini naše zemlje, moraju preći preko ličnih pitanja i pružiti ruku pomirnicu, jer prema svima znacima, ako se iz Beograda pokaže ova volja, ona će se vrlo rado primiti u Zagrebu.»

Amnestija u Češkoslovačkoj. — Za desetgodišnjicu češkoslovačke samostalnosti sprema se politička amnestija velikog opsega. O amnestiji su prodrle u javnost vijesti, koje prema informacijama «Narodnih Listu» ne odgovaraju istini. To su u prvom redu vijesti, prema kojima bi iz amnestije bili isključeni t. zv. njemački *iredentisti i komunisti. Ministar* pravde radi sada na sastavljanju detaljnih statistika, koje imaju da budu temelj za opseg amnestije. Amnestija će se ticati svih političkih delikata uključivši i delikte protiv zakona za zaštitu republike, te vojničke delikte.

Promjena ustava u Poljskoj. — Čitavo zanimanje poljske javnosti sada je zabavljeno vijestima o promjeni ustava. Neobično je djelovala glasina, da će vanstranački blok za saradnju sa vladom iznijeti prijedlog, da zasjedanje, u komu će se raspravljati o promjeni ustavnih zakona, bude održano u Krakovu, gdje su političke prilike mnogo mirnije, nego u Varšavi. Za potkrjepu se navodi, da to ne bi bio jedini slučaj na svijetu. Njemački je ustav bio potresen i primljen u Weimaru, zato se i zove weimarski. Tako bi se i poljski parlamenat za vrijeme rasprave novog ustava preselilo.

Odstup rumunjske vlade. — Konačno nakon velike borbe opozicije u Rumunjskoj, odstup rumunjske vlade postaje sve vjerojatniji. Zamjenik predsjednika vlade Duca neki je dan izjavio, da je odlučeno nakon što će se urediti rumunjska valuta, da se vlada preda opoziciji, navodno generalu Avarescuu.

Obljetnica bitke na Marni. — Nedavno je proslavljena u francuskom gradu Meauxu četrnaesta obljetnica bitke na Marni. Toj je proslavi prisustvovala nebrojena masa naroda. Ministar rata Painlevè održao je jedan govor u kojem je slavio žrtvu i junaštvo mrtvih, pozvavši žive neka se ujedine i neka osiguraju mir svijetu.

Nova albanska vlada. — Iza kako je Albanija postala kraljevina sastavljena je i nova albanska vlada, kojoj predsjeda Kotta.

Novi predsjednik Meksika. — Meksiko će doskora imati novog predsjednika. Na to će mjesto biti postavljen general Manuel Perez Trevino, koji je bio šef generalnog štaba generala Obregona, koji je bio nedavno umoren.

Krunisanje Zogu I. — Novi albanski kralj Zogu I. biti će okrunjen 28. novembra, na godišnjicu albanske nezavisnosti, u gradu Kruji, koja je domovina Jurja Kastriote. Tom prilikom biti će proglašena široka amnestija.

Kongres privrednika u Jugoslaviji. — Dne 10. o. m. bio je u beogradskoj burzi otvoren šesti kongres jugoslovenskih privrednika. Tom kongresu prisustvuju ministri Subotić, Marković i Spaho, te zastupnici trgovačkih komora i drugih ekonomskih zavoda u državi. Raspravljaju se sva privredna pitanja, koja zanimaju Jugoslaviju.

Čičerin u Njemačkoj. — Ruski komesar za vanjske poslove ima u ove dane da dodje u Njemačku, gdje bi se navodno imao liječiti. On bi imao ići u jedan berlinski sanatorij. Ovom se dolasku Čičerina u Njemačku podaje velika politička važnost i značenje u zbližavanju Rusije i Njemačke.

Nove borbe u Kini. U Kini su opet započete borbe. Južne čete navalile su ostro na sjeverne. Sjeverne čete morale su ostaviti pokrajine Shantung, Chili, Ukaiging i Tonshan.

De Rivera slavi petgodišnjicu svoje diktature. Španjolski diktator general De Rivera upravlja državom već pet godina. Na dan pete godišnjice biti će priredjene po svoj Španjolskoj De Riveri na čast velike svečanosti.

Kellog je stigao u New-York. — Dne 10. o. m. stigao je Kellog iz Evrope u New-York. On se je na svom povratku u Ameriku zadržao u Irskoj, gdje je bio mnogo slavljen.

Kriza vlade u Bugarskoj. — Bugarska proživljava tešku krizu vlade. Dosadanja je vlada predala ostavku. Kralj nastoji da sastavi novu vladu. Mandat za sastav vlade predan je Ljapčevu.

Novi crkveni poglavica u Engleskoj. Pred nekoliko dana odrekao se je svoje časti primas (poglavica) anglikanske crkve u Engleskoj nadbiskup od Canterberya, jer parlament nije odobrio njegov molitvenik. Kralj je odobrio imenovanje primasom doktora Gordona Langa, nadbiskupa od Yorka. Na ispražnjenu stolicu nadbiskupa od Yorka imenovan je Manchetarski biskup dr. Temple. Za ovog posljednjeg novine naglasuju, da je još mlad (47 godina), da je dobar teolog i vrlo dobar sociolog, te se odlikovao naročito u socialnom uzgoju radnika. Kao rijetkost za visoku crkvenu ličnost iznaša se, da je novi nadbiskup od Yorka službeno upisan u laburističku radničku stranku.

Smrtna kazan proti komunističkim agitatorima u Japanu. Privatno vijeće je odobrilo takozvani «zakon toira», prema kome je predvidjena kazan smrti za komunističke agitatore. Vijeće je poslalo vladi drugu spomenicu, u kojoj se predlažu razne mjere za suzbijanje komunizma u Japanu. Jedna od prvih mjera je ta, da se odmah otpuste iz službe učitelji i profesori komunističkih i socialističkih nazora. Nadalje policija mora da bdije za svakim korakom prevratnih elemenata, pa da ih ne pusti, da dodju u dodir sa masama, a naročito sa radnicima.

Manevri ruske vojske. — U okolici Kijeva započeli su veliki manevri crvene vojske pod vodstvom pučkog komesara za zemaljsku obranu Vorošilova. Računa se, da se tamo koncentriralo oko pola milijuna vojske, osim pješaštva, konjaništva i artilerije, avijatička odjelenja, oklopljeni automobili, tankovi, pontonska odjelenja i drugi. U programu je i obrana Kijeva od aeroplanskog napadaja. Interesantno je, da u manevru učestvuje i čitavo stanovništvo kijevske oblasti. Po svim tvornicama, poduzećima, kancelarijama organizirana su odjelenja radnika, kao i odjelenja omladine. Ovim odjelenjima će biti povjerena služba obrane, u slučaju rata, a zatim od njih će biti formirana odjelenja pomoćne tehničke službe. Što se tiče same aktivnosti vojske, pokušati će se ove godine na manevrima, da se ispita, u koliko odgovara samostalna aktivnost pojedinih manjih vojnih jedinica.

Domaće novosti

Teška avijatička nesreća kod Rovinja. U utorak dne 4. o. m. dogodila se u moru kod Rovinja jedna velika nesreća, koja se teško doimlje i ožalošćuje. Hidroplan «S. 59», na povratku iz Venecije primoran spustiti se na more, pao je i potonuo ponijevši sobom u hladan grob tri avijatičara. Njihova se tijela nisu nikako našla i ako su ronioci pažljivo pretražili more, gdje je hidroplan po prilici pao. — Hidroplan je pripadao eskadri, koja je iz Pule otišla u Veneciju da prisustvuje paradi na čast Njeg. Vel. Kralju, koji se je tamo nalazio. Kako se nagadja, pao je uslijed slabe manovre kod spuštanja. Aparat je dignut iz mora, ali junačke žrtve nije moguće naći. Sigurno ih je struja odnijela i zakopala negdje na dnu. — Neka im je pokoj vječni i slava u narodu.

Konfinacije. Tršćanska pokrajinska komisija, o kojoj govori čl. 168 i 186. novog zakona o zaštiti države u svojoj je sjednici od 4. septembra zaključila, da se konfiniraju na dobu od 5 godina svaki: Dr. Dorče Sardoč pok. Josipa, rodjen u Slivju g. 1898., po zanimanju zubar; dr. Josip Dekleva Ivanov, rodjen u Bači g. 1899., po zanimanju advokat; Roman Pahor Karlov, rodjen u Trstu g. 1903., student; Arigo Gojak pok. Ivana, rodjen u Trstu g. 1898; Umberto Kumar Ivanov, rodjen u Trstu g. 1901.

Prva trojica bili su odredjeni za konfinaciju zbog antinacijonalne, slavenske propagande. Nalaze se u zatvoru od umorstva milicijonera Cerkvenika. Gojak i Kumar konfinirani su zbog komunizma.

Urednici «Edinosti» brisani iz novinarskog sindakata. Sekretar pokrajinskog novinarskog fašističkog sindakata, prof. Risolo, objavio je slijedeće:

«Fašist. sindakat julijskih novinara vidjevši dekret Nj. Eks. tršćanskog Prefekta s datumom 4. septembra 1928. (VI.), kojim se opozivlje priznanje odgovornog urednika dnevnika «Edinosti» g. prof. Filipa Perica; uzevši u obzir motivacije, kojima je popraćen spomenuti dekret; zaključivši, da su gg. prof. Filip Peric, direktor dnevnika «Edinost», Kjuder Viktor, Vidrih Rudolf i Sebastijan Zagar, urednici, tražili i bili upisani u ovaj sindakat, kategorija «profesijonisti», povodom izravne izjave vjernosti političkom i sindakalnom redu države; zaključivši osim toga, da je list «Edinost» u osobi svog direktora i svojih urednika, prekršila više puta vjeru, koju je dala dobrovoljno, tako, da je najviša pokrajinska vlast bila primorana provesti protiv lista sankcije predvidjene zakonom o štampi; odredjuje da se iz liste sindakata brišu sa svim posljedicama gg. prof. Filip Peric, Kjuder Viktor, Vidrih Rudolf i Zagar Sebastijan.»

Stavnja godišta 1909. u pojedinim krajevima Istre. — Savjet za stavnju na svojoj sjednici, koja se je održala u Puli dne 1. septembra zaključio je, da će se stavnja za godište 1909. u istarskoj pokrajini obaviti po ovom redu:

Buzet i Podgrad od 18. sept. do 2. okt. 1928. — Motovun i Buje od 8. okt. do 25. oktobra. — Pazin i Labin od 29. okt. do 8. novembra. — Cres i Mali Lošinj od 6. do 21. novembra. — Poreč, Rovinj i Vodnjan od 24. novembra do 12. decembra. — Kopar od 17. decembra do 24. decembra. — Piran od 3. januara 1929. do 8. januara 1929.

Sjednice Savjeta za stavnju vršiti će se po ovome redu:

Buzet i Podgrad 14. novembra; Buje 27. decembra; Motovun 28. decembra; Pazin i Cres 23. januara 1929; Labin i Mali Lošinj 24. januara; Poreč 25. januara; Vodnjan 28. januara; Kopar 29. januara; Piran 30. januara 1929.

U Puli će se stavnja obaviti po abecednom redu od 10. januara 1929. do 21. januara 1929.

Za mladiće g. 1908., koji se nalaze u inozemstvu specijalna stavnja će se obaviti 31. januara 1929. Za mladiće g. 1909., koji se nalaze u inozemstvu specijalna stavnja obaviti će se 31. januara 1929.

Prijavljivanje djece rodjene koncem godine. — Postoji u narodu jedan zao običaj, da se naime djeca, koja su rodjena pod konac godine, to jest u novembru i decembru ne javljaju anagrafičkim uredima, kako bi se moralo odmah po rodjenju, nego se prijava obavlja u januaru nove godine. To je u običaju zato da bi se djeca upisala kasnije u liste za stavnju, pa da bi godinu kasnije išla u vojsku. Ima pokrajina, kašto je Sirakuza i Bari, gdje se po dva mjeseca čeka, a tek onda se dijete prijavlja. Od svih 92 pokrajina samo su 24 čiste od tog zlog običaja. Da se tome stane na put, pred nekoliko dana vlada je izdala dekret, kojim se ovlašćuju oblasti, da mogu pozvati na stavnju ove godine i one mladiće, koji bi imali doći na red iduće godine. To vrijedi u prvom redu za one krajeve, gdje je kasnije javljanje djece više u običaju.

Rovinjsko selo pripalo je općini Kanfanar. Kr. dekretom od 20. julija 1928. br. 1956. odredjeno je, da se frakcija Rovinjsko selo otkida od rovinjske i pridružuje kanfanarskoj općini. Puljski prefekt odredio je dogovorno s pokrajinskim upravnim vijećem da se uredi kako zakon nalaže pitanje imanja i financija Rovinjskog sela.

Istarski rumunji predmet študija. Pred nekoliko dana došao je u Šušnjevicu d. Leca Morariu, profesor književnosti i filozofije na univerzi u Cernauzi (Rumunjska). On je došao da proučava istarske Rumunje, takozvane Ćiribirce, pa će o njima pisati i držati u svojoj domovini predavanja. Ćiribirci su se u ove naše krajeve doselili 1500 do 1600 godine, pa su do danas sačuvali svoj jezik i običaje. Zato oni svraćaju na sebe pažnju. Već se je do sada o njima dosta pisalo. Tako je na primjer univerzitetski profesor Bartoli iz Torina proučio istarske Rumunje, pa je o njima mnogo pisao. — Puljska «L'Azione» piše, da je potrebno imati obzira do istarskih Rumunja, da im treba dozvoliti nacijonalni razvitak u jeziku i običajima, oni to zaslužuju, jer su svoj jezik kroz stoljeća sačuvali.

Imenovanje veterinara za Vodnjaštinu. Puljska prefektura imenovala je dra Linza veterinarom za općine Vodnjan, Barban i Svetvinčenat.

U Piranu je izgorjela jedna tvornica sapuna. — Pred desetak dana vatra je u Piranu uništila tvornicu sapuna Salvetti. Kada su došli vatrogasci, da gase bilo je već kasno, jer je požar bio u punoj snazi. Šteta je vrlo velika. Tvornica je bila osigurana.

Izmedju Njemačke i Italije ukinut je vizum na putnice. — Od 15. septembra dalje ne će trebati talijanski državljani koji putuju u Njemačku tražiti od njemačkog konzulata vizum na putnice. Isto to vrijedi i za njemačke državljane, koji putuju u Italiju. Razumije se da se putnice i nadalje mora imati.

Demografska statistika. — U Trstu i pokrajini rodjeno je u juliju 508 djece, a augustu 459 djece. Vidimo, da je broj rodjenja u augustu pao za 49. Umrlo je u juliju 398, u augustu 414 stanovnika. — Broj smrti je narasao za 16. Sklopljeno je u juliju 185, u augustu 128 brakova.

Uzapta «Goriške Straže». — Goriška prefektura odredila je, da se uzapti «Goriška Straža» od 5. o. m. zbog jednog članka, koji je sadržavao tendencijozne misli, koje mogu, da uzbude duhove.

Priredbe u Opatiji. Dne 16. i 20. septembra prirediti će Opera Nazionale Dopolavoro u Opatiji jednu atletsku manifestaciju. — Od 14. do 20. septembra održati će na Rijeci šesti nacijonalni zdravstveni kongres. Veći dio proslava prirediti će se u Opatiji. — Od 28 do 30. septembra održati će se u Opatiji specijalne utakmice tenisa. — Koncem septembra prirediti će društvo «Sisa» jednu avijatičku sedmicu.

Statistika prometa stranaca u Opatiji. Do konca augusta došlo je u Opatiju 7408 Madžara, 5469 Njemaca, 3896 Austrijanaca, 3233 Talijana, 2866 Čehoslovaka, 1153 Jugoslovena, 684 Rumunja, 495 Poljaka, 108 Amerikanaca, 79 Francuza, 77 Švicara, 73 Engleza, 25 gostiju iz Južne Amerike, 24 Šveda, 9 Norvežana, 161 gost iz drugih država. Svega ukupno došlo je 22.590 gostiju.

Vatra na polju blizu Cresa. U noći 8. o. m. razvila se je na nepoznat način na nekim poljima blizu Cresa vatra, koja je brzo zahvatila široku površinu. Gorila je trava, stabla maslina, smokava itd. Cesta je spriječila, da se vatra nije raširila i na šumu, koja je u blizini. Seljaci su imali mnogo truda, dok su vatru pogasili.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Podmornica se zaplela medju alge i nije mogla ni naprijed ni natrag. Osim toga već su se svi akumulatori iscrpili, svijetlo utrnulo i u ladji zavladao crni mrak. Naposljetku odvaži se pop Violot, te udje u cijev, kojom se izbacuju torpedi, u namjeri, da se popne na krov podmornice i da noževima presječe sve one biljke, koje ne daju ladji, da se digne na površje.)

(Nastavak.)

Od časa, otkad je Barizon izbacio popa iz podmornice, proteklo je kojih deset minuta, čitav jedan vijek za ono jadne brodolomce. Zatvoreni u dubinama mora, pod gustom naslagom alga, usred debele tame, što je teško pritiskala živce, oni su nesretnici s velikom nestrpivosti iščekivali izid onog smionog pokušaja, o kome je vjerojatno zavisio njihov život. Kad se Barizon vratio medju svoje drugove, našao je Doru, gdje kleči.

—Ah, moj Wiliame, molimo za njega!

Barizon se spusti na koljena do svoje žene, i njihove misli ujedinile se u jednu žarku molitvu...

Najednom se podmornica sva strese. Ne znajući otkuda to, brodolomci osjete, kako se ujedared u njima rodila nada; po njihovom sudu ovaj nagli trzaj mogao je za njih da ima samo povoljnih posljedica.

Barizon im to objasni bez ikakva oklijevanja:

— Ovo se dogodilo, pošto je pop Violot porezao jedan od onih biljnih užeta.

Evo — prerezao je drugi — pa treći — a sad evo i četvrti...

Kroz zamaljeno staklo na krovu podmornice počelo je da prodire u nju nekakvo blijedo svijetlo, znak, da se ladja već nešto ipak pridigla i približila površini morskoj.

— Dižemo se, klikno najednom Barizon. Bližamo se spasu!

Tama se malo po malo razilazila. Doskora se kroz staklo na zapadnoj strani javi jedna sunčana zraka — i gotovo u isti čas, podmornica se uzvinu na površje.

Nato briznuše žene u plač, a i muškarci su jedva mogli da uspregnu svoje uzbudjenje. Barizon digne pokrov i val svijetla i uzduha prelije se u ladju. Pop je plivao u blizini, glavom izvan vode.

— Gdje je moje odijelo? — upita, čim se ispe na krov. Barizon mu ga pruži, i kad se odjenu, svi se brodolomci ispeše u jedan mah na krov podmornice.

Ladja se je ljuljala na moru, ali oko nje bilo je opet samo jedno široko polje gusto naslaganih alga; i dokud je dopiralo oko, nigdje se nije vidjeo ni najmanji trag slobodnog mora. Ovdje ondje virili su iznad ene pustoši ostaci nastradalih ladja i Barizon klimajući glavom reče:

— Mi se nalazimo u većoj odaljenosti od slobodna mora nego što sam prije mislio. Medjutim to nas neka ne plaši: sjutra bit ćemo s onu stranu alga.

Pošto su Joša i Barizon porezali nokolo sve alge, što su se opet bile okupile oko broda, osobito oko vijka, posjedoše svi za stô misleći s nekom olakšicom u srcu na čas, kad će opet izići medju ljude.

Tek Barizon i Dora ne mogahu da dijele tu radost. Oni su znali, da ih tamo čekaju nove borbe i muke, a i sam Tompson, koji je neko vrijeme bio malo zaboravio na svoju ulogu nadzornika policije, osjećao je, da se već bliža trenutak, kad će morati opet da bude tamničarom mladoga časnika.

Čika Joša, žena i pop Violot nisu bili upućeni u stvar, što je Barizona onako teško teretila, pa su i unaprijed čavrljali veselo, sve do kraja ručka. Nato ih Barizon posla na počinak.

Pošto se svi povukoše u unutrašnjost ladje, pokuša Barizon nagovoriti i Doru, da bi i ona za njima otišla. No ona se otimala, veleći:

— Wiliame, ja sam vrlo žalosna i najvolela bih, da me nijedna ladja ne oslobodi. Zar ne bismo mi mogli da iskrcamo naše drugove bilo gdjegod, a nas dvoje da se odvezemo, gdje nas niko ne će više da dostigne?

— Ne bojte se, reče Barizon pogledavši joj ravno u oči. Trebat će možda nekoliko vremena, dok se sve raščisti, ali sve će svršiti dobro, hoće, zacijelo. Providnost, koja nas je do sada vodila i štitila, ne će nas sada da ostavi.

— A tatutica? Pa da je i za jedan sam dan... Ne, Wiliame! Vi ste spasli Tompsonu život, učinili ste ga bogatim, pa zar da bi bio tako okrutan, da...

— Tiho, Doro, redar će izvršiti svoju dužnost. Ni za što na svijetu ne bih htio, da se on toj dužnosti iznevjeri zbog mene. Uostalom, ja hoću, da dokažem svoju nevinost i zato trepa, da se prijavim sudu. Prije sam bio dosta bogat, da iz Porto Rika dovedem u Nju York svjedoke, koji bi za mene mogli da svjedoče. Sad je sve drukčije.

— Blago, ovo zlatu, što ga nosim sa sobom, ja ću pozvati te ljude, medju kojima bit će ih znaćno, koji su poznavali mužu one jedne Dolores Moutoro.

Dora se zamisli, pa nakon kratke šutnje odobri njegovu misao.

— Pravo velite, Wiliame. Meni staje srce na pomisao, da ćete morati opet u zatvor, ali vidim, da je to jedino, što vam ostaje. Vaša nevinost mora da izidje na vidjelo. Nego, vi mi još niste nikada rekli, kako ste ono utekli iz zatvora, pošto ste vec bili osudjeni na smrt?

Barizon oklijevaše. Naposljetku progovori:

— Ne bih znao, da vam iskažem sve pojedinosti moga bijega. Sve što vam mogu reći, jeste ovo: časnik jedan, koji se nalazio sa mnom u istoj ratnoj ladji i u času, kad se ona strahota dogodila i koji vam pravo kažem — a stid me je reći — nije mi bio baš simpatičan, ostao mi je dobrim prijateljem za čitavog mog procesa i pošto sam bio odsudjen, pomogao mi je uteći.

— Sad znam... To je bio gospodin Lubin.

— Jest, upravo gospodin Lubin. Vi ga znate?

— Jest, poznam ga. Zbog njega bila sam otišla u Porto Riko. Htio je, da podjem za njega, a i moj otac želio je, da dodje do tog braka, ali je nisam nikako mogla da se na nj odlučim. I tako sam se jednog dana ukrcala na «Floridu», kao da sam znala, da ću tu naći onoga, za kojim je moje srce čeznulo. Je li vam žao, Wiliame!

— Dali mi je žao? Ah što vi to...? Ako iko ima tu što da požali, to ste vi, Doro, što ste nekim čudnim slučajem postali ženom jednog odsudjenika. Pa kao da sve to nije dosta, evo još i mene, gdje otimljem mome najboljemu drugu njegovu zaručnicu.

Dora mu položi ruku na usta.

— Šutite, Wiliame! Ja vas ljubim. A što se do gospodina Lubina, vi njemu ne možete da odnesete nešto, što ne bijaše i niti bi ikada bilo njegovo.

Nato se rastadoše. Wiliam pristupi k strojevima, da ih uredi, a Dora se povuče na dno broda na počinak. (Slijedi.)

Premještenje. — Iz Cerovlja je dne ... m. premješten dosadanji karabi...ski brigadjer Manzo Biagio.

Sudar automobila i motocikla. U ...zini Pirana dogodila se je pred neko... dana jedna automobilska nesreća, ...godom koje je nastradala životom ...dna osoba, a 4 su ranjene. Jedna mo...cikla, koju je vodio neki Ivan Černi... iz Trsta, sudarila se je s jednim ...tomobilom. Tom je prilikom Černigoj ...ao mrtav. Ranjena je neka Marija ...klić, koja se je vozila na njegovoj ...otocikli, te jedan muškarac i dvije ...podične u automobilu.

Mladić, koji je nožem ubio zaručnicu, pred sudom. Dne 11. o. m. završen je pred riječkim tribunalom proces protiv mladića Antuna Rupene, rodom iz Vo...ške, koji je 22. maja o. g. ubio nožem pred jednom riječkom gostionom svoju zaručnicu Mariju Rotar, jer se ona nije htjela s njime da vjenča. — Optuženi je izjavijo, da ga je zaručnica uvrijedila, a on da je izgubio svijest, pa je nožem na nju navalio. Odvjetnik Scarpa, koji ga je branio, izjavio je da je Rupena počinio zločin bez znanja, u momentu ludosti. Sud je pustio Rupenu bez svake kazne.

Misterijozan zločin u Opatiji. — U Villi Maddalena nadjena je dne 10. o. m. ubijena iz revolvera Josipa Jačić od 18 godina. Ona je bila ljubavnica trgovca s automobilima Merlatija. Sumnja se, da je ona umorena, jer joj je kugla prošla u glavu s lijeve strane. Oni koji počinjaju samoubojstvo pucaju redovito desnom rukom. — Merlati je uhapšen.

Požar u Puli. Dne 11. o. m. zapalila se je u Puli u ulici Cereria jedna kuća. Požar se je razvio iz magazina sa sijenom, koji se nalazio u prizemlju. Sva pomoć nije ništa pomogla, jer se je požar ubrzo raširio, tako da je sasma uništio čitavu kuću. — Šteta je velika.

Engleske ladje u Puli. Dne 10. o. m. stiglo je u Pulu jedno odjelenje engleske eskadre, koja ima vježbe u Sredozemnom moru. Ladje su usidrene u fažanskom kanalu.

Novi podeštat Velikog Lošinja. — Nedavno je bio imenovan novi podeštat za općinu Veliki Lošinj. Tu je čast dobio prof. ... Gofredo Paoli. Pred par dana bio je svečano ustoličen.

Vjenčanje. Prošle srijede dne 12. o. ... vjenčali su se u Puli naši odlični prijatelji gosp. Petar Ferenčić i milovidna gospodjica Milka Turak. — Simpatičnim mladencima želimo svako dobro i mnogo sreće u zajedničkom životu.

Razno

Tolstojeva stogodišnjica. — Dne 10. o. m. po svem se je svijetu proslavila stogodišnjica od rodjenja najvećeg književnika i mislioca svih vjekova Lava Nikolajevića Tolstoja. Razumije se, da su najveće i najznačajnije proslave priredjene u Tolstojevoj Rusiji. Proslave su započete 10. o. m. a trajati će do 17. o. m. — Centar proslava jesu Moskva i rodno mjesto velikog kulturnog radnika Jasnaja Poljana. — U Moskvi je za proslavu priredjena posebna izložba u Tolstojevom muzeju, u Tolstojevom domu i u muzeju lijepe umjetnosti. Prirediju se razna predavanja o njemu i kazališne predstave njegovih djela. Izlazi je se jubilejno izdanje svih Tolstojevih djela. Sve te priredbe obilno pomaže sovjetska vlada. Na svečanosti su pozvani mnogi veliki književnici i umjetnici inozemstva. — I po ostalim državama se se u ove dane lijepe proslave na čast velikom Tolstoju.

Teška nesreća na automobilskom trkalištu u Monzi. Prigodom automobilskih ... koje su se održavale prošle nedje... u Monzi dogodila se je jedna vrlo ve... tragedija. Jedan automobil, koji je ju...brzinom od 200 kilometara na sat, iz...nio je smjer, pa je navalio medju ...blikom, koja je utakmicu gledala. Tom je ...likom poginuo šofer i 22 osobe iz pu.... Ranjenih je tridesetak.

Sudar vlakova. Dne 10. o. m. suda... su se kod čehoslovačke granice jedan ...ni i jedan brzi vlak. Tom je prilikom ...ginulo 18 ljudi, a 25 ih je teško ranje...

Talijanski general nastradao u Rumunjskoj. Dne 9. o. m. izgubio je prigodom ... automobilske nesreće život talijan... general Rocca. To se je dogodilo blizu rumunjskog grada Biresti.

Izložba talijanske i madžarske umjetnosti. U madžarskom gradu Szombathely ...rena je svečano jedna izložba talijan... i madžarske umjetnosti, koju je or...zirao riječki slikar Mar... de Hajnal.

Smrt dubrovačkog biskupa U Dubrovniku je preminuo biskup dr. Josip ...ćić. Dubrovačkim je biskupom bio ... od godine 1893. pa se ... kao velik ... za glagoljicu i odličan ... Na ... ratnom brodu prevezeno je njegovo tijelo u rodno mjesto Preko od Zadra, gdje je svečano sahranjeno.

Franina i Jurina

Fr.: Jurine! Ča j' to bilo neki dan va Parize. Svo novini govore o nekem velem dele, ča su ga tamo napravili, a ja — da ti pravo rečem — ne znam, bih se ... veselil ale ne bim.

Jur.: Svaki čovek, ki ima svoje srce na meste, mora se veselit onemu delu.

Fr.: I ja bim se veselil, samo da mi je znat — čemu? Ti ćeš to sigurno boljo znat: stumači mi malo!

Jur.: Ma ter si malo prej sam rekal, da je to bilo va novinah. Mogal si proštat' ono, kako sam i ja proštal.

Fr.: Mogal sam, to se zna, da sam mogal, ma ča ćeš, no: ali mi ki zahiti očali, da ih ne morem nać, ale me ni volja čitat, ale pak mi se ne da potrošit za novinu — toliko, da ti ja jako malo znam, ča se po svete dogaja.

Jur.: To j' slabo, Franino. Ako ne budeš čital, pamet će ti zaružinet kako i staro železo i ne ćeš znat, da si živ. Ako ti se ne da potrošit, pitaj mane, ću ti ja dat novinu, ma samo se za Boga ne zapuščaj. Pak još dan današnji, kade više znaju najmanji pulaštrići nego najstarejo kokoši.

Fr.: A ter je tako! Nego za ov put biš mi još svejedno mogal povedet: ča j to bilo neki dan va Parize.

Jur.: Ti znaš ča j vojska...

Fr.: A znam, znam, da bi tako ne!

Jur.: To je bič Božji. Huji od glada i kuge. Već je deset let, da su kanuni zamukli, i još ni na svete ni pravega mira ni reda. Ljudi ne moru nać dela, a draginja strašna — ne zna čovek, kamo bi z glavum.

Fr.: Osobito brižan kmet, kako ja, ki moram sve, ča mane trebe, drago plaćat, a sve ča drugem trebe, ceno prodavat. To je sakralojski život!

Jur.: A kakov bi pak bil ta život, da jutra ale do ki mesec ale pak do ko leto dan zpova prasne kakova vojska, pa da sopet stavi celi svet zgoru kopiti?

Fr.: To bi pak bilo strašno! Bilo bi za ponemot!

Jur.: To vide i drugi, osobito oni, ki po svete vedre i oblače. I tako se je našal va Ameriko jedan veli ministar, neki Kelog, ki j obmašal, da bi bilo najbolje, kad bi se sve državi ovega sveta složile i rekle: neka je proklete vojska i on, ki ju dela.

Fr.: To bim i ja potpisal z obedvemi rukami. Pak ča su rekle druge državi?

Jur.: Rekle su: neka bude, kako govori on Amerikan Kelog. Neka se vojska proglasi izvan zakona, to će reć, ako bi ki kada otel, da udri s vojskum na drugega, treba ga gonit kako vuka va šume, ne dat mu mira ni počinka, dokle ne stori pamet.

Fr.: To je dobro! je pak bil ča s tem zadovoljan on Amerikan?

Jur.: I kako! Valje je zel kus harti i svojum rukum napisal je na njej, da neka je prokleta vojska i ki ju dela.

Fr.: Ča baš tako je napisal?

Jur.: Baš tako nekako. I kada j to napisal, javil je celemu svetu, da će se tega i tega dneva ukrcat za Europu, da će prit va Pariz, kade će sam svojum rukum i na ime svojga amerikanskega guverna potpisat ono ča j proti vojske napisal.

Fr.: Pak je prišal va Pariz?

Jur.: Nego ča! I ponedeljak, na dvajset i sedmega augusta, zbrali su se va jednem lepem palace va Parize ta Kelog, pak talijanski, ingleski, nemški i neki drugi ministri, ki su potpisali ono, ča je Amerikan napisal.

Fr.: A drugi, ki nisu bili tamo?

Jur.: Svi su pozvani, sve državi od ovega sveta su zvane, da ono potpišu i sigurno je, da te za malo dan svi potpisat. I tako će celi svet prekjet vojsku i oneh, ki ju delaju.

Fr.: Po tem, on prvi ponedeljak, jedan je veli dan va štorije našega sveta.

Jur.: To se zna, da je. To je dan svetskega i večnega mira. Ako se budu svi držali onega, ča su potpisali, bit će za svet jako dobro.

Fr.: I neka bude — ter neka bude! A ča je kasnejo bilo, pokle su ono potpisali?

Jur.: Onputa su svi ministri šli na skupni obed i tu su se i dalje razgovarali.

Fr.: Ki zna, ako su ča govorili, ča će bit ovu zimu? kako će ju nebog kmet prekonjat pul prazne konobi?

Jur.: Kako ćeš da ja znam, ako su i za to govorili!

Fr.: Ja ma to bi po mojoj nemoj glave bilo najpoglavitejše, zač se j jedanput va lita-nij... ...alo: od kugi, glada i vojske, oslo... nas gospodine! Kugi već, hvala Bo... ... vojsku su prokleli, a sada neka još ... kjanu i glad, pak će komać onput bit ... svete dobro. Je tako ale ni tako?

Jur.: ...eromilijun vrazi, da je tako, ma ča ... no. Će ... ča bude Bog otel.

DOPISI

IZ RIJEKE

Djeca u vojničkim logorima. - Optužena zbog pokušana samoubivstva. - Dvije skrajnosti. - One tri.

Tr...ski «Piccolo» donio je prije nekoliko ... članak, o kome se je dotaknuo i mu... što su ih u vrijeme velikog rata imal... podnesu i naša istarska djeca. To s... užasne patnje. Oni, što su ostali živi, ...ačno se još i danas s grozom sjećaju ... ih prokletih baraka u Moravskoj i u ... drugim pokrajinama bivše Austrije. Za mnoge je u ono vrijeme već sama riječ ... baraka značila — smrt.

U ... se je pakao otišlo bez ikakvih osobe... priprava. U noći, dok bi u kući sve ... spavalo, odjeknulo bi najednom na v... teško lupanje. Neko od kućana pošao bi, da vidi tko je. Ne bi trebalo ni da ...: odsjev bajuneta govorio je jasno, bez okolišanja, da je čovjek pred vratima žandar i da mu treba smjesta otvoriti. I kad bi pred njime otvorili vrata i pustili ga da ...dje, on bi opet bez okolišanja, kratko i ...sko odsjekao:

Zapovijed je, da odmah odete svi na stanicu, gdje će vas ukrcati i odvesti dalje.

Nastala bi vriska, lelek, zapomaganje. Ništa ne bi koristilo. Tu je bio žandarov kundak, koji bi sve ušutkao. Još bi zastenjali starci zaklinjući žandara na koljenima da ih pusti kod kuće umrijeti, ali mjesto odgovora okrenula bi se prema njima oštrica bajuneta, i plač bi im se udavio u grlu.

I nije bilo druge nego otići. S kakvim srcem — ne pitajte! Na stanici gužva nekakva luda. Sve ide kao bez glave, majke kao i bezumljene okreću se natrag, da vide, slijede li ih djeca. Neki su već i zalutali, izgubili se u gomili, dozivlju se očajno, ali stroj već zviždi, žandari guraju ljude u vagone, i mnoge majke ostaše tako odvojene od svoje djece. Neki od onih vagona otkopčani su na kojoj sjevernoj staciji i odvedeni drugim pravcem. I tako se dogodilo, da po gdjekoja majka nije nikada više našla ni vidjela svoje zalutale djece.

Ali najgore bijaše u barakama, gdje su nevoljne majke morale sasvim bespomoćne da gledaju, kako im nesretna dječica umiru od gladi i studeni. I nigdje ni kapi mlijeka za one jadne sirote. Ni milosrdja! Ako bi po koji put i prošao onuda kakav liječnik, on bi ili stresao plećima ili mrko napomenuo: — Ja nemam vremena, da ga tu gubim...

A starci, skutreni u svom kutu i dršćući od studeni uzdisali bi:

— Djeco naša jadna, šta ste dočekali!

No ni pola jada, da je sa ratom otišla za uvijek i nevolja. Kad evo, ona se naprotiv još više razmahala. Jeste li čuli za onu jadnu Mariju Šuštar, što je ovih dana morala pred našim tribunalom da odgovara za jedan malo neobičan zločin? Lani je živjela na Belvederu zajedno s majkom, staricom od osamdeset i tri godine. Starica je bolovala od raka, a kći joj, četrdesetgodišnja Marija, od teške glavobolje. Kako ih je još k tome progonila i bijeda, obje su žene odlučile, da će sebi istodobno oduzeti život.

I jednog dana zatvoriše vrata i prozore svoga stana, zapališe ugljen i pružiše se svaka na svoju postelju čekajući smrt. Ali su poslije nekoliko vremena dotrčali susjedi, otvorili silom vrata, nahrupili u kuću i našli one dvije nevoljnice bez svijesti. Odvezoše ih u bolnicu, gdje je mati poslije mjesec dana umrla, dok je kći povraćena u život, od kojega je silom htjela da uteče. I taj svoj novi neželjeni život započela je opet vrlo tužno. Optužiše je zbog pokušana samoubivstva, koje da je skrivilo smrt njezine majke. I tako je sirota morala u zavor, gdje je ostala punih ... mjeseci, to jest do dana rasprave, koja se je ovih dana izvršila. Medju ostalim razlozima, koji su je natjerali na samoubivstvo, nesretna je žena navela i ...ah, što joj se bio zabio u mozak, da će jednog dana od one silne glavobolje morati da poludi. Inače je sve bila udesila pokojna mati. Ona je nabavila i užgala ugljen, kći je samo u jednom času, kad je plamen počeo da slabi, bacila nešto petroleja, da se bolje razgori...

Državni odvjetnik postavio se je, dakako, na stranu zakona. Život je velik dar Božji i nikome nije dopušteno, da ga sam ...ekine. Kao primjer, kako treba u nevolji izdržati, iznio je Mariana i Zappia, koji da su gladni i ukočeni od zime na ... ledu ustrajali do kraja, a da nisu ... jednom pomislili na samoubivstvo. Tko inače čini — kukavica je.

Iza ovoga govorio je branitelj, našto je ... onu nesretnicu proglasio riješenom, ... je mnogobrojno prisutno općinstvo ...ratilo s velikim zadovoljstvom.

A sada ću pak da vam ispričam jednu veselu ni tužnu. Vi znate, kako se danas sklapaju brakovi. Mala dodje u veče ... pa će roditeljima:

— Ste čuli? Ja sam se obećala.

— A s kem?

— To ću vam jutra povedet.

I do mjesec dana su svatovi, pa bračno putovanje, pa medjusobno varanje, pa rastava itd.

To ne valja, ali ne valja ni druga skrajnost, gdje se kombiniraju ženidbe i svatovi, a da se djevojku ni ne pita, da li je voljna poći za izabranog joj momka ili ne.

Evo što se ovih dana dogodilo u nekom malom, njemačkom selu.

Svatovi su. Muzika, pucanje iz pušaka, pjevanje, i jujukanje. Povorka se uputila u crkvu. Nevjestica kao najljepša jelvica, a on, momak — kao pomamljeni junac. Misli: cijeli svijet je njegov.

Eno ih u crkvi. Mladenci kleknu pred župnika, koji već započeo s onim svetim besjedama. Onda pogleda tu mladoženju pa će mu:

— Čuješ, Teobald, jesi li ti voljan uzeti ovdje prisutnu Johancu za ženu?

Mladoženja nije samo rekao — «da», i to glasom, da ga se je čulo na tri milje daleko, nego se čak i začudio, što ga pitaju.

Onda se župnik okrene k nevjestici pa ća joj:

— A ti, Johanca, jesi li voljna uzeti ovdje prisutnoga Teobalda za svoga zakonitoga muža?

— Ne! — odgovori nevjestica krepkim i zvonkim glasom, da su svi u crkvi ostali kao zaprepašteni.

— Kako to, dijete moje? — upita župnik sav zabezeknut. Zašto nisi to kazala prije, nego što si došla ovamo, u crkvu?

Djevojka odgovori:

— Moji i njegovi stenfali su zajedno ovu ženidbu, a da mene nisu ništa pitali. Vi ste, velečasni, prvi, koji me pita, hoću li poći za nj, a ja evo, velim: ne!

One tri:

Prva: Ninetta ima jednu nećakinju, djevojčicu od deset ili jedanaest godina. Danas je ta djevojčica bila kod mene.

— Čuj, Vanilja, upitah je, zašto ne nosiš nikada one lijepe opravice, što ti ju je nedavno kupila tvoja kuma Izidora?

— Sad ću vam reći. Teta Ninetta mi je rekla, da je ona opravica za mene previše kratka, pa mi ju je uzela i sada je ona nosi.

Ona druga:

Jučer sam bio u kinematografu. Do mene sjedio Mićelin i čitavo se vrijeme previjao od smijeha. Smijao se i onda, kad nije bilo ni najmanje razloga, da se smije.

— Čujete, Mićelin, opomenuh ga, zašto se vi smijete i kad treba i kad ne treba?

Mićelin odgovori:

— Reć ću vam pravu stinu. Ja hojevam retko kada na kinematograf, ma kada grem, grem da se zabavim i nasmejem. Neka oni tamo na onem platne prikazevaju ča ih je volja, tužno al veselo, mane je svejedno, ja ću jednako krepevat od smeha, — zač tri liri su tri liri, i ja ću za njih neć da imam. Ste me razumeli?

— Ne znam jesam li ili nisam.

Ona posljednja: Neki gospodin udje u nekakav dućan, gdje se prodaje pokućstvo ili mobilija. Gazda mu se približi pa ga upita, zapovijeda li štogod? Gospodin upita:

— Što stoje ona dvije postelje i oni ormari sa zrcalom tamo u kutu?

— Dvadeset hiljada lira, gospodine.

— Čini mi se malo preskupo. Prodajete li ih dosta?

— Svaki dan najmanje po dvije spavaće sobe, tri salona i po jednu ili dvije jedaće sobe, poče trgovac veselo da se hvali. Želite li i vi štogod?

— Ne. Ja sam želio od vas čuti, koliko vi prodajete ove robe, budući da se uvijek tužite, da ne prodajete ništa. Ja sam naime — agent poreznoga ureda.

Rokac.

Ortopedijski Institut A. ZECCHI
Via Roma 31 — TORINO — Primo piano nobile

Aparat Zecchi zaustavi

KILU

Jedan ozdravljenik iz Bologne

gosp. *Sartori Raffaele*, stanujući u *Via San Vitale 326*, koji nam sa slikom šalje i jedno pohvalno pismo za ozdravljenje, koje mu je donio **aparat Zecchi.** Aparat biti će bezplatno kušan na osobama kojih to interesira, ljudima, ženama i djeci od iskusnog ortopedika u slijedećim mjestima i danima:

Gorica: srijeda 12. i četvrtak 13. septembra «Albergo Angelo d'oro».
Trst: petak 14. septembra «Albergo Moncenisio».
Pula: subota 15. septembra «Albergo Miramare».
Zadar: nedelja 16. i ponedeljak 17. septembra «Albergo Vaporetto».
Rijeka: utorak 18. i srijeda 19. septembra «Albergo Riviera».
Sv. Petar na Krasu: četvrtak 20. septembra «Albergo Rebec».
Monfalcone: petak 21. septembra «Albergo al Cervo».

PISMO IZ ZAGREBA.

Crne zastave skinute. - Radićev muzej. Grad postaje življi. - Početak škole. - Sava i miss Sava. - Zagrebački zbor. - Izložba narodnih radova. - Požar u Seljačkom Domu.

— Zagreb je sa svojih zgrada skinuo prije desetak dana svoje crno ruho, u koji je bio zavit zbog hrvatske opće narodne žalosti. Ne vide se više zastave gdje tužno vijore, ali uspomena na velikog nestalog Hrvata ostat će trajna. Zato se došlo na ideju, da se osnuje u slavu i spomen Stjepana Radića — muzej, koji će nositi njegovo ime, da tako i buduća pokoljenja, koja će tek doći, upoznaju ovog velikog našeg suvremenika.

— U muzeju bit će sakupljene sve one vrijedne stvari, koje imaju bilo kakovu vezu sa pokojnim Radićem od početka njegova nastupa u životu pa sve do smrti. Tako na pr. njegova književna djela, članci što je napisao u novinama, što ih je izdavao za seljake, pa u koledaru «Božićnici», štampani govori, što ih je izrekao na skupštinama, u parlamentu kao poslanik i ministar, fotografije sa skupština i iz obiteljskog života, članci što o njemu piše svjetska i domaća štampa za života i poslije smrti, darove što je od seljaka primao kao odraz štovanja i dokaz narodne zahvalnosti, vijenci i barjaci te fotografije sa pogreba, stvari i predmeti kojima se služio u privatnom i političkom životu pa konačno pjesme što ih je ispjevao i što su njemu u čast ispjevane. Taj muzej, na čijem će se osnutku započeti uskoro raditi — u koliko već nije započeto — ima da s jedne strane bude dokaz narodnog poštovanza prama pok. Radiću, a s druge strane ima da bude za buduća pokoljenja, kao neko zrcalo, u kojemu će moći upoznati lik Stjepana Radića i ocjeniti njegovo historijsko značenje.

— Tko poznaje više vremena Zagreb, pa se odaleči na neko vrijeme, pa i najkraće, kada ulazi opet u njega, ostaje uvijek zapanjen nad njegovim promjenama i napretkom, koji se najugodnije dojimlje onoga, koji Zagreb voli. Trg I. — za doba a.-u. monarhije trg Franje Josipa I., odmah pred kolodvorom, dobio je ime prvog hrvatskog kralja Tomislava. Lijepi Wilsonov trg, na kojemu je sveučilište i Narodno kazalište, prekrstio se u kralja Aleksandra, a ulica A, prije Jelisavina, dobila je ime ulica Kraljice Marije. Malene promjene, na prvi pogled možda i beznačajne, imaju ipak — rekao bih — i reprezentativnu vrijednost za domaće ljude, a strance napose. Čemu da stara imena sjećaju na nešto što je i vremenski i idejno daleko, tako daleko.

Bijeli Zagreb, kako ga s razlogom zovu (mogao bi se nazvati i zeleni Zagreb, zbog svojih krasnih parkova u najbližoj blizini grada, i zbog svojih nasadišta cvijeća u samomo središtu, kakvih je u drugim gradovima nemoguće ili gotovo nemoguće naći) ovih dana opet oživljuje. Ljetna je sparina popustila, pa se oni sa mora vraćaju, a i Sava više ne privlači.

Sava znači ljeti posebno poglavlje zagrebačkog društvenog života. Ona Zagrepčanima nadomjestuje život u morskim kupalištima. Koliko se čuje, utopilo se ove godine u njoj oko 30 osoba. Najposlije je policija, da to spriječi došla na ideju, da je svakog, koji se utapljao, kada se spasio strpala u zatvor 8 dana. Dakle — utapljanje zabranjeno, pod kaznom zatvora, nepretvorivog u globu.

Zagrebčanima sada preostaje sjećanje na Savu i zadovoljština što imaju — miss Savu za 1928. godinu. Miss Sava je sada u Zagrebu popularno lice. Miss Sava to je najljepša Zagrepčanka u kupacem kostimu. Pokušat će svoju karijeru naravno u filmu, pa Bog zna, možda će dotjerati dotle, da će joj se diviti filmska publika čitavog kontinenta.

Počela su upisivanja u pučke i srednje škole. Dolaze školska djeca. Sva sila novih, mladih početnika. Ovi su najsimpatičniji. Sretni su oni i veseli...

— U Zagrebu ima sva sila škola. Počam od dječjih vrtića, pa preko osnovnih škola i srednjih do najviših. Sva sila državnih i privatnih, posebnih tečajeva za odrasle, za strane jezike i drugo. Prema tome ima i sva sila djaka. Samo na gimnazijama, odnosno realnim gimnazijama, bit će ih preko 5000. I svi ovi podaju gradu neki posebni, življi karakter.

Zbog žalosti za Radićem, bio je zastao malo društveni i javni život. Medjutim sada je opet sve oživilo. Kinematografi rade intenzivnije, kazalište već radi u dvim zgradama, a naskoro će biti i treća gotova, pa će se kazališna umjetnost, koja je ovdje na visokom stupnju i za koju zagrepčani pokazuju osobiti interes, još jače razviti.

Asfaltiraju se i nadalje ulice, grade se nove visoke i moderne zgrade, koje uljepšavaju lice gradsko, zidaju se stanovi pa se tako stambeno pitanje primiče kraju. Proširuje se tramvajska mreža, a novouvedeni autobusi voze jeftino ljude iz središta grada na periferiju. Radi se, gradi se i živi. I to sve ubrzanim tempom, kojim Zagreb radi i napreduje poslije rata, kao malo koji drugi grad. «A da nam politika ide bolje — veli Zagrepčanin, da vidiš ti onda...»

— Ovogodišnji Zagrebački Zbor interesantan je s više strana. Poglavito radi pažnje što je pobudjuje izložba narodnih radova. U prvom mjestu narodni vezovi. To je nešto čemu se osobito strani svijet čudi i divi, jer što se ljepote boja i ukrasa tiče to je nešto savršena. Toga u tolikoj mjeri ne nalazi se ni kod jednog drugog naroda.

— Vrijedno je spomenuti, da se tom pitanju podaje u novije vrijeme naročita pažnja, jer se sve više nastoji kako bi se narodni vezovi čim više raširili u trgovinu, pa da ta narodna umjetnost postane i vrelom narodnog prihoda.

Seljački Dom se popravlja, u koliko je bio požarom oštećen. Istraga, da se ustanove uzroci požara, primiče se kraju. Nervoze, što je bila prvi dan zahvatila gradjanstvo, nestalo je, pa je sigurno, da neće rezultat istrage imati nikakvih posljedica na mirno i korektno držanje gradjanstva.

Ante Rojnić.

IZ HUMŠĆINE

Gost, koji krade.

Zadnja zabava u Humu imala je jednu zlu posljedicu, naime — kradju u Benčićima. Dodje u Hum na večernju zabavu iz Buzeta mladić Valerijo Cerovac - Kodin, a on odmah u Benčiće, da donese tobož pozdrav od brata iz Pule, koji se nalazi u zatvoru, što je udario brata s motikom po glavi, ranivši ga teško. No i naš mladi Valerijo je bio s njim u puljskom zatvoru radi kradje. Ovaj dozna sve potankosti od tog svog «plačidruga» glede njegove kuće i glede novaca i gdje se nalazi. Kodin bi otpušten kući, a u dan zabave ode odmah u Benčiće, da donese lijepe pozdrave zatvorenika njegovu bratu i stricu. Oni imadu i nekoliko američkog novca. U Benčićima mladića iz Buzeta lijepo po naški pogostili, a on s gospodarom obašao sve sobe i drugo. Na koncu pozva Cerovac oba gospodara kuće, da odu s njim na zabavu u Hum. Oni privoliše i odoše. U Humu se opet pilo. Ali najednom nestalo našeg mladića Valerijana. Otišao, da posjeti — kuću svojih gostitelja u Benčićima. Obašao i škrinju. Ali najednom ču glas dole u kuhinji i koracanje. Na brzu ruku pobere iz škrinje nešto novaca i odmagli preko prozora napolje. Drugi dan ode mladi gospodar iz Benčići u Buzet, da najavi kradju. Spazi ga Valerijo i pobježe, ali bi uhvaćen i poveden u kasarnu. Tu bi ispitan. Zamoli brigadijera da može u kuhinji ispiti čašu vode. Dozvoli mu. No, naš mladi dugoprstić pobježe. Pred vratima svoje roditeljske kuće viknu: «Adio papà e mama; non mi vedrete più!» I zbilja pobjegne iz grada. Karabinijeri za njim u potjeru, ali ga ne mogoše uhvatiti do danas.

Promijena prezimena

Slabich u Labini
Slavcich u Salvi
Slosel u Lossi
Smolcich u Molci
Smonig u Simoni
Smrdel u Merelli
Smutz u Muzzi
Snidar u Nidari
Socher u Socchi
Softic u Soffi
Soich u Socci
Soklic u Soccoli
Soldicich u Soldi
Sopranich u Soprani
Soraz u Sorazzi
Sorcich u Sorci
Sorko u Sorgo
Sparosich u Sparossi
Specina u Spezzina
Spellich u Spelli
Spitz ili Spiz u Pizzi
Sprynar u Prina
Stampfer u Stampi
Stanig u Stagni
Stanovich u Stagno
Stantic u Stanti
Starz u u Starci
Stavanja u Stavagna
Stavelik u Stavelli
Stefich ili Steffich u Steffi
Stercovich u Terco
Sterghor u Stergari
Stojkovic u Stocco
Stoka u Stocca
Stokic u Stocchi
Stalfic u Stolfi
Stramsiach u Strancia
Strekelj u Trecchtelli
Strisovich u Strissi
Stulo ili Stulle u Stolli
Stupan u Stoppani
Sturm u Stormi
Suc u Suzzi
Suman u Somani
Supaz u Soppa
Sustersich u Sosteri
Sustovich u Zusto
Svarglich u Vargili.

Slovo T

Tancovich u Tanconi
Tavcar u Tocciari
Toncich u Tenzi
Tencich-Lettis u Tenzi-Lettis
Tengich u Tenzi
Tentor u Tentori
Teply u Tepli
Tercovich ili Trcovic u Terco
Terdich u Terdi
Terdoslavich u Terdossi
Terlen u Terlani
Terlevich u Terlevi
Terzich u Terzi
Tesach ili Tezak u Tesa
Thianich u Tiani
Thomas u Tomasi
Thomaser u Tomasi
Tiader u Tiedri
Tich u Ticchi
Till u Tilli
Tim u Timo
Toich u Tocchi
Tojagic u Toiacci
Tolich, Tolovich u Tolli
Tomas, Tomaschich, Tomasich u Tomasi
Tomaz, Tomesich u Tomasi
Tomich, Tomicich u Tomi
Tominich u Tomini
Tominovich u Tomino
Tomisich u Tomasi
Tomlianovich u Tomigliani
Tomovich u Tomio
Tomschitz u Tomasi
Tomsich u Tomasi
Toncetich u Toncetti
Tonchich u Tonchi
Toncich u Tonci
Toncin u Toncini
Toncinich u Toncini
Tonsich u Tonsi
Tonzar u Tonzari
Tossich u Tossi
Tossutovich u Tossuto
Tranfich u Tranfi
Travicich u Travini
Trippar u Trippari
Trissovich u Trisso
Trobiz u Trobizzi
Trost u Trosti
Trumbich u Trombi
Tschernatsch u Cerna
Tuchtan u Tutta
Tucich u Tucci
Tudorovich u Teodori
Tukljak u Tulliani
Tulliach u Tulliani
Tumpach u Tombini
Tumpich u Tumpi
Tumplich u Templi
Turak u Tura
Turch u Turchi
Turcinovich u Turcino
Turcovich u Turco
Turko u Turco
Turk u Turco
Turell u Torelli
Tadcich u Taddei
Taglich u Tagli
Tanco u Tanze
Tanzel u Tanzi
Tardich u Tardi
Tecevich u Tecovini
Tercich u Terzi
Tergettarich u Traghettari
Terpich u Terpi
Tian u Tiani
Tichel u Tichelli
Tichiaz u Ticchia
Tidich u Tidi
Tomassevich u Tomasi
Tomazich u Tomasi
Tominc u Tomini
Toncovich u Tonco
Toplak u Topiacco
Tossich u Tossi
Tozon u Toson
Tripsich u Trissi
Troianich u Troiani
Tuftan u Toffani
Turcich ili Tursich u Turchi
Tuschian u Toscan

Slovo U

Uchar u Ucarri
Ucotich u Ugotti
Ucussich u Ugussi
Udovich u Odoni
Udovicich u Udovici
Udovissich u Udovvici
Ugliar u Ogliari
Ugrin u Ogrini
Ugliarich u Ogliari
Ukota u Ugota
Ukosich u Ugossi
Ukotich u Ugotti
Ulenich u Ulini
Ulessich u Olessi
Ulianich u Oliani
Ulienich u Olieni
Ulrich u Ulrici
Umer u Omero
Unich u Unici
Uravich u Oravi
Urban, Urbanaz, Urbanc u Urbani
Urbaz u Urbano
Urbinz u Urbini
Urtich u Orsi
[illegible]senich u Osseni
[illegible]ch u Ussi
[illegible]sovich u Ugano
[illegible]ssich u Ugossi
[illegible]ssich u Udossi
[illegible]cich u Ogrini
[illegible]vich u Ugoni
[illegible]covich u Valacco
[illegible]cich u Ogliani
[illegible] u Oliari
[illegible]ch u Ulessi
[illegible] u Ullini
[illegible]ich u Ullino
Up[illegible]k u Piani
Urb[illegible]h u Urbani
Urza[illegible] Orzani
Usca[illegible] Oscarri

V.

Vadino [illegible]
Valm[illegible]
Valcich [illegible]
Valcovich [illegible] Valconi
Valencich [illegible] Valenti
Valentich [illegible]
Valentic [illegible]
Valetich u Valetti
Valich u Valli
Valincich u Valenti
Vanik u Vanni
Vassilich u Vassilli
Vatic u Vatti
Vattovaz u Vatovani

Red ukrcavanja kod raznih tršćanskih parobrodarskih društava.

Generalni red (Turno generale). Mornari kormilari 341, 364, 366; mladići palube I. 50, 5[illegible] mladići palube II. 29, 33, 48; mali palube 12[illegible], 111; ložači 3, 4, 33; ugljenari 123, 229, 248, [illegible]dići sobari 39, 47, 2; mladići kuhinje 12, 1[illegible] mali sobe 104, 48, 120; mali kuhinje 40, 45, 4[illegible]

Lloyd Triestino. Mornari kormilari 43, 44 mladići palube I. 32, 33, 34; mladići palube 14, 16, 18; mali palube 8, 11, 12; ložači 48, 6[illegible] ugljenari 59, 60, 61; mali stroja 7, 11, 12.

Cosulich Nord. Mornari kormilari 30, 26, 32 [illegible]dići palube 16, 18, 20; mali palube 19, 20, 21 [illegible]zači 16, 18, 20; ložači nafte 4, 5, 6; ugljenari 2, 3; mladići stroja 24, 24, 4 bis; sobari II. 11, 14, 15; naučnici sobari 44, 46, 47; mali so[illegible] 68, 93, 101; naučnici sobari 44, 16, 17; nau[illegible] kuhari I. 4, 5, 6; naučnici sobari II. 27, 30, 31

Cosulich Sud. Mornari kormilari 9, 11, 13; ml[illegible] palube 44, 47, 60; mali palube 60, 62, 65; m[illegible] 13, 15, 16; ložači nafte 12, 32, 16; ložači 15 13; ugljenari 4, 36, 4; mladići stroja 16, 19, sobari IIII. kl. 1, 2, 3; naučnici sobari 145, [illegible] 164; naučnici kuhinje 6, 8, 9.

Libera Triestina Nord. Mornari kormilari 4[illegible] 9; mladići palube 5, 6, 7; mali palube 1; ma[illegible] 1, 2; ložači 20, 21; ugljenari 2, 3; naučnici I. [illegible] 9; naučnici II. 9, 10, 11; mali sobari 45, 46, mali kuhinje 8, 1, 2.

Libera Triestina Sud. Mornari kormilari [illegible] 9; mladići palube 4, 5, 6; mali palube 1, 2, 3 [illegible]žači 16, 32, 27; ugljenari 11, 12, 14.

Tripcovich. Mornari kormilari 23, 24, 25; ml[illegible] palube 1, 11, 12; mali palube 3, 46; ložači 89, [illegible] ugljenari 44, 15, 16.

Gerolimich. Mornari kormilari 61, 4, 6; ml[illegible] palube 27, 29, 31; mali palube 3, 6, 7; ložači [illegible] 19, 20; ugljenari 6, 9, 102.

Martinolich. Mornari kormilari 1, 2, 3; ml[illegible] palube 1, 2, 3; mali palube 1, 2, 3.

DAROVI.

Gospodin P. E. daruje u fond «Istarske Riječi» 10 lira. — Darovatelju, koji ovim činom pomaže naš list, najljepša hvala

BURZA.

Dne 12. septembra moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 19.10; 1 engl. šterling za lira 92.75; 100 fran. franaka za lira 74.65; 100 belg. franaka za lira 265.—; 100 švic. franaka za lira 368.25; 100 njem. maraka za lira 455.—; 100 čehosl. kruna lira 56.65; 100 austr. šilina za lira 269·; 100 jug. dinara za lira 33.50—33.80.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

PRODAJE SE RESTAURACIJA, KAVANA BUFFET na glavnoj cesti s velikim inventarom, mašina za kavu, biljard, glasovir itd. U istoj kući i mjesno kupalište. Vrlo dobar zaslužak, inkas dnevno preko 1000 lira. Naslov na upravi lista.

Knjižara i papirnica STOKA
TRST - VIA MILANO 37
Ima na skladištu
Knjigu za učenje španjolskog jezika
od RUDOLFA LEBANA.
Ta je knjiga sastavljena s posebnim obzirom na potrebe slovenskih iseljenika u Argentini i u Južnoj Americi uopće.
CIJENA LIRA 15.—
Pismene narudžbe obavljaju se samo, ako se unapred pošalje lira 15.80.

KURJE OČI (kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Ryo možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 38 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) **U Trstu, 20. septem[illegible] 1928. - God. VI.** Pojedini broj **25** cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu ma[illegible] stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar [illegible] u širini jednog stupca [illegible] kratno uvrštenje daje se [illegible] popust. U malom [illegible] svaka riječ 40 cent. D[illegible] šalju uredništvu, a [illegible] Nefrankirana se pisma ne [illegible] maju a rukopisi se ne [illegible]

Politički pregled

Sastanak Velikog fašističkog vijeća. — Dne 17. o. m. u večer sastalo se u rimskoj palači Chigi na sjednicu Veliko fašističko vijeće, pod predsjedništvom Nj. Eke. Predsjednika vlade Mussolinija. Bili su prisutni svi članovi vijeća. Odmah po otvorenju sjednice on. Mussolini je započeo s izvještajem o političkom položaju države. — Na koncu je on. Mussolini pročitao plan radova, koji će se izvršiti u zadnjim mjesecima šeste i u prvim mjesecima sedme godine fašističkog režima. — On. Mussolini je rekao:

»Plan političke akcije režima za iduće mjesece odredjen je slijedećim podatcima. Kako sam navjestio na sastanku industrijalaca u Augusteumu prošlog junija, 1. oktobra jedna vojska od 10.000 radnika autonomnog državnog poduzeća za ceste, uzeti će na juriš prvih 1600 kilometara ceste. — Drugih 10.000 radnika biti će zaposlenih na izvanrednim radnjama oko cesta. Biti će sistemizirane sve ceste, koje idu iz Rima u duljini od 50 kilometara, te one ceste, koje dolaze iz granice; cesta Fano-Rimini-Bologna-Piacenza; cesta Genova-Ventimiglia; Napoli-Roma i nekoje druge ceste. — Prema tome je i ogroman problem cesta riješen od fašističke vlade. — Istovremeno na ograncima Bergamo-Brescia i Padova-Venezia biti će započeti radovi za veliku autocestu Torino-Trst.

10. oktobra sazvati ću u Rim sve direktore fašističkih dnevnika.

25. oktobra sazvati ću na veliki raport 92 pokrajinska sekretara fašističke stranke.

27. oktobra, dan pred šestu obljetnicu Pohoda na Rim, biti će karakteriziran ovim ceremonijama: posvetom mramornih spomenika Mariju Giodi u Torinu i Arnandu Casalinju u Rimu. Istoga dana popodne biti će u Rimu, pred oltarom domovine u prisustvu svih najviših vlasti države, spaljeni nekoji papiri Javnoga Duga. Masa tih papira biti će bačena u plamen gazometara. Nije potrebno naglašavati simboličnu i praktičnu važnost toga čina.

Za šestu obljetnicu revolucije ja ću izdati proglas na sve Crne košulje Italije. Kao i prošlih godina, tako i ove, karakter tom danu dati će otvaranje radova, koji su namjenjeni javnost koristi, završeni u šestoj godini. Taj veliki spisak radova biti će svojevremeno objavljen. Potankosti svečanosti biti će odredjene od direktorijuma stranke.

3. novembra biti će u Rim sazvani poljodjelci iz cijele Italije. Računa se, da će toga dana doći u Rim 50.000 ljudi.

Svi fašisti učestvovati će u kompaktnim masama u proslavi desetgodišnjice pobjede. Ta će proslava biti najsvečanije obavljena u Rimu jednom velikom skupštinom ratnih boraca i otvorenjem kuće za invalide.

6. novembra Senat će nastaviti svoje radove. Malo zatim i parlamenat. Radovi bih komora trajati će dok se ne iscrpe dnevni red. Nijedan zakonski nacrt i zakonski dekret ne će smijeti ostati neriješen. Zadnja sjednica parlamenta biti će posvećena svečanom odobrenju četiriju temeljnih nacrta: za Veliko vijeće, za Ustav rada, za uredjenje Pokrajine i za bonifikaciju svega državnog teritorija. Oko polovice decembra biti će dnevni red iscrpljen, a time će biti završena i dvadesetiosma legislatura.

U januaru 1929. kanim predložiti Njeg. Vel. Kralju jednu listu novih senatora.

Raspustom parlamenta, u januaru će slijediti predlozi kandidata sa strane sindikalnih udruženja. U februaru će se izvršiti odobrenje Velikog vijeća.

U prvim danima marca sazvati ću u Rim petogodišnju skupštinu, kojoj će prisustvovati, svi oni, koji imaju odgovorna mjesta, nekoliko [illegible] o[illegible], pa ću izreći jedan govor, kao generalni račun šestgodišnjeg režima. Taj govor sam već počeo spremati.

Plebiscitarni zborovi biti će sazvani za [illegible] marca, na desetu obljetnicu osnutka [illegible]. Proslava će se [illegible] u prvom redu plebiscitu i raspačavanju u[illegible] važnog djela druga Chiurca »Povijest fašističke revolucije« u tri velika [illegible] i [illegible] komentirana [illegible].

Dne 21. aprila po [illegible] biti će po[illegible] u Italiji izvršeno treće fa[illegible] nova[illegible]nje.

Nova komora, koja će biti politička u pravom smislu riječi, [illegible], koje biti u svoje vrijeme odredjene [illegible] [illegible] će u maju i junu [illegible] zakonske nacrte, odobrene od [illegible] vijeća.

Za jesen 1929. te za godinu 1930. (VIII) [illegible] već zacrtan u glavnim linijama rad, [illegible] se ima izvršiti. Tako [illegible] [illegible].

Statistika mnogobrojnih obitelji. — Centralni statistički institut objavio je pred nekoliko dana jednu statistiku, iz koje se vidi koliko mnogobrojnih obitelji sa sedam i više djece ima u pojedinim gradovima. Tako vidimo da ih u Torinu ima 1505, u Vercelli 709, u Mantovi 426, u Gorici 1004, na Rijeci 576 itd.

Ustoličenje novog rimskog guvernera. — Jučer je na rimskom Campidogliu najsvečanije ustoličen novi guverner Rima.

Isplaćivanje ratnih dugova. — Autonomna blagajna za amortizaciju ratnih dugova isplatila je dne 15. o. m. Engleskoj Banci 2 milijuna i 125 tisuća šterlina na račun ratnog duga, koji ima Italija prama Engleskoj.

Rodjendan Njeg. Vis. Prestoljonasljednika. — Dne 15. o. m. navršio je Prestoljonasljednik Princ Umberto 24 godine. Taj je dan proslavljen po svoj državi. Svi gradovi bili su u zastavama. Prestolonasljedniku su poslane bezbrojne brzojavne čestitke.

Italija i Grčka. — Grčki list »Ethnos«, koji izlazi u Ateni, donaša službenu vijest, da će ove sedmice doći u Italiju grčki ministar predsjednik Venizelos, da potpiše s Italijom ugovor o prijateljstvu.

Italija daruje Braziliji aeroplan. — Talijanska vlada je darovala Braziliji aeroplan »Savoia Marchetti 64«, kojim su preletili iz Italije u Braziliju Ferrarin i slavni Del Prete. Značenje toga dara je veliko. Aeroplan ima sjećati na prvu zračnu vezu izmedju dvije zemlje, a takodjer je kao neka uspomena na pokojnog Del Pretea. Brazilijanska vlada se je lijepo zahvalila talijanskoj.

Potraga za izgubljenima na Sjeveru. — Ruski ledolomac »Krasin« nastavlja svoje prodiranje prama sjeveru u potrazi za izgubljenim članovima Nobilove ekspedicije. — »Krasin« je istražio kraj izmedju sedam otoka i Otoka Pobjede na zapadu od Zemlje Franje Josipa. No u tom kraju nije o izgubljenima nikakvog traga. Prof. Samojlović, glavar ekspedicije, dobio je od ruske vlade nalog, da se vrati sa sjevera do konca ovog mjeseca. Onda će započeti ruska ladja »Astrahan« potragu za ruskim aeroplanom, koji je nestao 19. augusta tražeći Nobila.

Općine u Italiji. — Centralni statistični institut objavio je statistiku općina u državi. 20. marta 1927. bilo je u Italiji 9067 općina, a danas ih ima 7915. — Broj se je snizio, jer se živo provadja zakon, koji kaže, da se male susjedne općine imaju ujediniti radi opće štednje.

Ferrarin kod on. Mussolinija. — Slavni avijatičar Ferrarin, koji je s pokojnim Del Preteom preletio u južnu Ameriku, bio je primljen od on. Mussolinija. Prije nego su se rastali on. Mussolini je zagrlio i poljubio Ferrarina. Ferrarinu će biti podjeljena zlatna medalja, a isto tako i pokojnom Del Preteu.

Tekst izbornog zakona. — Službeni list »Gazzetta Ufficiale« donaša dekret, kojim se odobrava tekst novog izbornog zakona. Time taj zakon stupa na snagu. Tekst ima 131 članak, koji su razdjeljeni u 10 poglavlja.

Novi državni arsenal. — Novine javljaju, da je država kupila brodogradilište Armstrong u Pozzuoli. To će brodogradilište ministarstvo mornarice rabiti djelomično za skladište materijala, a djelomično će biti povjereno jednom društvu, koje će graditi brodove.

Netunske konvencije. — Prema vijestima iz jugoslovenskih novina kralj Aleksandar imao bi ovih dana potpisati ratifikaciju Nettunskih konvencija. Doskora bi se imale izmjeniti ratifikacijone listine i to u Rimu.

Carina na žito. — Kr. dekretom od 13. septembra povišena je carina na uvoz žita u Italiju od zlatnih lira 7.50 na 11.[illegible] Istovremeno povišena je i carina na pšenično brašno od zlatnih lira 16.75 na 22.75.

Nadzornici fašističke stranke. — Predsjednik vlade on. Mussolini na predlog sekretara fas. stranke imenovao je pred nekoliko dana nadzornicima fašističke stranke: on. Scorzu, Olivettija, Maltinija, baruna Basilea, Pierazzija i Severinija. — Oni će biti podložni sekretaru stranke. Prisustvovati će sjednicima Direktorijuma ali ne sjednicama Velikog vijeća.

Sjednica ministarskog savjeta. — Sjednici ministarskog savjeta, koja se ima održavati 24. o. mj., podaje se velika važnost, jer će tom prilikom on. Mussolini govoriti o unutarnjem i vanjskom položaju Italije. Raspravljati će osim toga o jesenskom zasjedanju parlamenta.

On. Mussolini i liktorski zajam. — Predsjednik vlade on. Mussolini isplatio je blagajni za amortizaciju 100.000 lira u papirima Liktorskog zajma, koje je on kupio onda, kada su bili izdani.

Žitna bitka. — Pod predsjedništvom ministra nar. ekonomije Martellija sastao se je u Rimu permanentni odbor za žitnu bitku. Odbor je odobrio sve izvještaje i programe pokrajinskih žitnih komisija.

Talijanski ratni dug Engleskoj. — Ministarstvo financija javlja, da se je talijanski ratni dug Italije Engleskoj snizio do sada na 276 milijuna i 750 tisuća šterlina. Ispočetka je taj dug iznašao 610 mil. 840 tisuća šterlina. — Dug se ima isplatiti u 62 godine.

Briga za živinogojstvo. — Konfederacija poljodjelaca u Rimu osnovala je jednu sekciju, koja će se baviti samo pitanjem živinogojstva u Italiji. Ta će sekcija stvarati vezu izmedju naučnih zavoda i poljodjelaca, te izmedju države i poljodjelaca u provadjanju zakonskih odredaba i propagiranju živinogojstva prama trgovačkim i industrijskim potrebama zemlje.

Izmjena ratifikacijskih listina. Dne 16. o. m. izmjenjene su u rimskom brazilijanskom poslanstvu listine o ratifikaciji prijateljskog ugovora, koji je izmedju Brazilije i Italije potpisan u septembru lanjske godine.

Ferrarin kod kralja. Proslavljeni avijatičar Ferrarin bio je dne 16. o. mj. primljen od Nj. Vel. kralja Viktora Emanuela u Villi San Rossore. Ferrarin je bio s kraljem na objedu.

List obustavljen zbog uvreda Italiji. — U španjolskom gradu Barceloni bio je pred par dana obustavljen list »El Progreso«, zato jer je objavio članak, u kojem se napada Italija. — To je drugi list, koji je u Španjolskoj obustavljen s istog razloga.

Novi ministri u Francuskoj. — Po smrti ministra Bokanovskog, koji je nastradao prigodom avijatičke katastrofe, ostalo je prazno mjesto ministra trgovine. Povodom katastrofe došlo je na dnevni red pitanje jednog ministarstva za aeronautiku, koje do sada u Francuskoj nije postojalo. To je ministarstvo osnovano. Za novog ministra trgovine postavljen je Cheron, a za ministra aeronautike Eynac.

Poljska milicija. — Vlada republike Poljske zaključila je, da će organizirati jednu miliciju, u koju će morati biti upisani svi muškarci od 17 do 60 godina, koji nisu u aktivnoj vojničkoj službi. Ta milicija imala bi braniti zemlju u slučaju kakve potrebe.

Liga Naroda. — Zasjedanje Lige Naroda u Ženevi još traje. U zadnje dane ne dogadjaju se tamo nikakve zanimivije stvari. Važno je, da su se sastali na sjednicu zastupnici onih država, koje su interesirano oko Porajnskog područja. Raspravljalo se je o ispražnjenju tog kraja, ali se u tom pogledu ne može doći do nikakvog zaključka. Francuska i Njemačka ne mogu nikako da se dogovore. Francusku u tim pregovorima zastupa Briand, a Njemačku kancelar Müller.

Nova albanska vlada. — Nova albanska vlada, kojoj predsjeda Kotta, predstavila se je parlamentu. Vlada je dala svoj program rada, u kojem kaže, da će nova albanska politika biti vodjena u znaku dobrih susjednih odnošaja za održanje mira na Balkanu.

Engleska i Albanija. — Engleska još nije priznala novu albansku kraljevinu. To nije učinjeno zato, jer se za to priznanje moraju izjaviti i britanski dominioni, a to do sada nije još učinjeno.

Engleski ministar o Kellogovom paktu. Joynson Hicks, engleski ministar unutrašnjih poslova, držao je neki dan jedan govor, u kojem je rekao, da se Kellogovom paktu o miru ne smije podavati preveliku važnost i da se ne smiju na temelju tog pakta gojiti nade u trajni mir, ako se prije države ne sporazume u pitanju razoružanja.

Čičerin je došao u Berlin. — Sovjetski komesar vanjskih poslova stigao je prošle sedmice u Berlin. On je prisustvovao pogrebu njemačkog poslanika u Moskvi Brockdorfa. U Berlinu će se zadržati duže, da se liječi.

Revolucijonarni pokušaj u Španjolskoj. Prilikom pete godišnjice diktature generala De Rivere priredjene su u Španjolskoj, a naročito u Madridu velike svečanosti. Toga dana otkriven je jedan opasan pokušaj revolucije. Po svoj Španjolskoj imao je slijediti generalni štrajk, a u Madridu su udruženi komunisti, liberalci i republikanci imali da zbace vladu generala De Rivere. Svi članovi vlade bili bi pohapšeni i internirani. No, vlada je sve na vrijeme otkrila. Pohvatane su mnoge sumnjive ličnosti, a po svoj Španjolskoj vodi se istraga.

Jedan komplot u Lizabonu. — Načelnik portugalske policije otkrio je revolucijonarni komplot. Uhapšene su nekoje osobe, zaplijenjeno je mnogo bomba, dinamita i drugog eksploziva.

Sastanak Briand-Marinković. — U [illegible] nevi su se sastali francuski ministar [illegible]skih poslova Briand i jugoslovenski [illegible]rinković. Oni su razgovarali o položa[illegible] Balkanu. Govorili su o imenovanju Z[illegible] albanskim kraljem. Briand je uputio [illegible]rinkovića, neka se jugoslovenska vlad[illegible] bi tome protivila. Briand i Marinkovi[illegible] vorili su još o vladinoj krizi u Bugar[illegible] itd.

Kriza bugarske vlade. — Kriza buga[illegible] vlade je riješena tako, da je uspostavl[illegible] bivša Ljapčeva vlada, jedino s tom ra[illegible]kom, što je na prazno mjesto ministra [illegible]ljeznica postavljen Račko Madjarov.

Chamberlain. — Engleski ministar va[illegible]skih poslova Austen Chamberlain pu[illegible] na svojoj jahti. Bolestan je. Novine p[illegible] da su ga na brod odnijeli, jer ne može [illegible] na nogama da stoji, pa da će predati [illegible]misiju. — On je dne 14. o. mj. stigao svoj[illegible] jahtom u američki grad Bermudu, pa je [illegible]javio novinarima, da nije istinita vijes[illegible] njegovoj demisiji. On će u novembru o[illegible] preuzeti službu.

Hapšenja ruskih oficira. — Iz Mosk[illegible] stizavaju vijesti, da su u Odesi i Kije[illegible] uhapšeni mnogi oficiri crvene vojske, [illegible] su u vojsci organizirali protuboljševičk[illegible] grupe. — U Moskvi, Leningradu, Harkov[illegible] i Baku uhapšene su mnoge osobe, zbog š[illegible]renja antisovjetskih knjiga.

Njemački socijalni demokrate proti[illegible] oružanju. — Njemačka kani sagraditi jednu veliku ratnu ladju, oklopnjaču A. — Ve[illegible] je u proračunu uzet u obzir trošak za t[illegible] ladju. — Neki dan se je u Berlinu sastao na sjednicu odbor socijalno-demokratske stranke. Na toj sjednici odbor se je izjavio protiv gradnji te nove oklopnjače.

Reorganizacija engleske vlade. — Kako engleske novine pišu, još prije izbora imala bi se preurediti engleska vlada. Mnogi ministri biti će izmjenjeni ili zbog zdravlja ili iz drugih razloga.

Španjolski kralj na putu za Švedsku. — Španjolski kralj Alfonzo ukrcao se pred par dana na jednu ratnu ladju, pa je otplovio na sjever da posjeti Švedsku.

Manevri njemačke mornarice. — Jesenji manevri njemačke mornarice u Baltičkom moru započeli su i vrše se uz pomorsku granicu s Danskom.

Amerika priznaje albansku kraljevinu. Novine pišu, da su Sjedinjene države sjeverne Amerike priznale novi režim, koji je nastupio u Albaniji imenovanjem Zogu I. kraljem.

Španija i Kellogg. — Španija je pristala na potpis Kelloggovog pakta.

SD koalicija. — Dr. Maček najavljuje, da će se opet nastaviti akcija u narodu. Održat će se skupštine SDK u svim većim mjestima, a u prvom redu u Sisku. Dr. Pernar poslao je Ligi Naroda pismo, u kojem poriče delegaciji s. h. s. pravo, da govori u ime hrvatskog naroda.

Jugosl. Narodna Skupština. — Iz dobro obaviještenih krugova saznaje se, da će se Nar. Skupština sastati 27. o. mj. Na ovom zasjedanju došlo bi na dnevni red riješenje agrarnog pitanja u Dalmaciji.

Jugoslavija i Albanija. — Jugoslovenski poslanik u Albaniji Mihajlović se vraća u Tiranu. Njegov povratak znači priznanje kraljevine Albanije sa strane Jugoslavije.

Kelloggov pakt. Iz Amerike stizavaju vijesti, da je i republika Meksiko pristala na potpis Kelloggovog pakta protiv rata. Do sada je za potpis pristalo 50 država. Trinaest država ima još da na predlog odgovori.

Poljska i Rumunjska. — Dne 18. o. mj. otputovao je iz Varšave za Bukarešt poljski predsjednik republike maršal Pilsudski. On će tamo ostati jednu sedmicu. Sastati će se na razgovor s rumunjskim političarima.

Politički položaj u Jugoslaviji. — Jedan uvaženi beogradski list piše: »Riješavanje teške unutarnje krize, u koju je naš državni i društveni život ušao poslije dogadjaja od 20. juna, sudeći po svima izgledima, kroz nekoliko nedjelja treba da udje u završnu formu. I zato se na svim stranama, i ako vidljivih dogadjaja nema, vrše pripreme u cilju, da se nova situacija dočeka spremno, sa gotovim programom. Pošto riješenje krize leži u pitanju odnosa stranaka Četvorne Koalicije prema S.D.K. i obratno, politički krugovi sa velikim interesovanjem prate prve pokušaje za dodir izmedju ovih grupa.«

Što želi seljačko-demokratska koalicija? Seljačko-demokratska koalicija postavlja za riješenje teške unutrašnje krize dva zahtjeva. Prvi je da se današnja Narodna Skupština raspusti, i drugi, da se odmah raspišu novi, slobodni izbori. Od tih zahtjeva S.D.K. ne odstupa, ali i ne postavlja nove, ostavljajući čak i diskusiju o reviziji Ustava za kasnije. Koalicija drži, da je situacija u rukama kralja i naroda i time naglašava, da je isključen svaki direktni kontakt sa predstavnicima današnjeg par-

lamenta. U takvom stavu S.D.K. će, kako njeni prvaci izjavljuju, ostati sve dotle, dok stvari, bilo na koji način, ne krenu napred.

Kako su raspoložene vladine grupe? — One grupe oko vlade, to jest od četvorne koalicije, Korošec - Radikali - Davidović - Muslimani, a naročito radikali, pokazuju želju, da sa Seljačko-demokratskom koalicijom stupe u dodir, s namjerom, da se potraži i po mogućnosti nadje izlaz za riješenje krize. Najmanje za to, u ovom času, interesuju se demokrati; nasuprot, kod radikala se na svim stranama osjeća veliko staranje da do toga kontakta dodje. Kako pristalice Glavnog Odbora, tako i pristalice Vukićevića, žele da se riješenje ove krizu uputi u pravcu sporazuma sa Radićevcima i Pribićevićem, a specijalno u pravcu sporazuma s Hrvatima.

Našto bi vladine grupe pristale. — Prema obavještenjima iz vjerodostojnog izvora, u četvornoj koaliciji već je utvrdjena i jedna baza za pregovore. Prema tom gledištu, o federaciji, konfederaciji, personalnoj uniji, ne može biti ni govora; na toj bazi, svaki pokušaj za sporazum bio bi uzaludan. Naprotiv, pregovori bi se mogli počoti samo na bazi dekoncentracije uprave, na koju je ukazao dr. Marinković još pred nekoliko godina, pošto se već tada i u krugovima srbijanskih političara uvidjelo, da današnju centralnu upravu treba rasteretiti u administrativnom pogledu i dati široke samouprave kako u pogledu teritorijalnom, tako i u pogledu njihove administrativne kompetencije. Ako se tako proširenje samouprava ne bi moglo sprovesti pod današnjim Ustavom, izvelo bi se putem njegove revizije.

Slobodni izbori. — Raspoloženje za slobodne izbore sve se više stvara, tako da mnogi vjeruju da je skoro u svim parlamentarnim grupama pobjedilo to gledište. I u krugovima Četvorne Koalicije, po obavještenjima koja se daju, pristaje se na izbore, ali se traži da ih vrši jedna koncentraciona vlada, u kojoj bi bile zastupljene sve grupe. Ta želja je u ovome času dosta rasprostranjena, ali politički krugovi vjeruju, da ima ne malih težkoća u njenom izvršenju zbog toga što S. D. K. želi i traži da izbore provede jedna neutralna vlada, koja će jamčiti za punu slobodu izbora.

Kralj Aleksandar i riješavanje krize. Prema najnovijom vijestima vidimo, da se za riješenje teške unutarnje krize počeo odlučno zauzimati sam kralj Aleksandar. On bi pristao i na reviziju Vidovdanskog ustava, ako je to potrebno.

Desetgodišnjica proboja solunskog fronta. Dne 15. septembra 1918. srpska vojska potpomognuta jugoslovenskim dobrovoljcima i saveznicima, izvršila je proboj solunskog fronta i skršila njemačku vojsku, koja je držala u okupaciji cijelu Srbiju. Time je zemlja bila konačno oslobodjena i ako je borba zahtjevala mnogo krvavih žrtava. Vojskom je onda komandovao današnji jug. kralj Aleksandar. — Desetgodišnjica proboja solunskog fronta 15. septembra 1928. proslavljena je u Jugoslaviji vrlo dostojno.

Grčka i Jugoslavija. Dne 15. sept. sastali su se u Ateni grčki ministar predsjednik Venizelos i jugoslovenski poslanik, pa su razgovarali o grčko-jugoslovenskom prijateljskom ugovoru, koji bi se imao doskora potpisati.

Širite „Istarsku Riječ!“

Domaće novosti

GLAVNIJI EKONOMSKI PROBLEMI ISTARSKE POKRAJINE.

Dne 15. septembra održalo je Pokrajinsko ekonomsko vijeće istarske pokrajine u Puli jednu važnu sjednicu, kojoj je predsjedao istarski prefekt Ekcelenca Leone Leone. — Na toj je sjednici g. prefekt pročitao opširniji izvještaj o položaju Istre u ekonomskom pogledu. On je taj izvještaj predao i on. Mussoliniju. Predsjednik vlade je taj izvještaj uzeo u obzir, pa je obećao, da će, vlada na svaki način pomoći Istri. Nekoji važniji problemi biti će do skorije riješeni povoljno za našu pokrajinu.

Poljodjelstvo.

Prefekt u svom izvještaju naglasuje, da se je ova sjednica sastala u prvom redu zbog slabog gospodarskog položaja u kojemu se nalazi lijepa a ipak siromašna pokrajina Istra, koja je na granici države. Prilike u Istri čine da rad vijeća ne može napredovati kako bi trebalo. Ali u koliko su te prilike teže, u toliko mora vijeće s jačim studijem i interesom kušati da riješi razne važne probleme, da bi se Istra barem u buduće riješila teških kriza, kakve je sada muče.

Najglavniji problem istarskog gospodarstva je bez sumnje poljodjelstvo. Vijeće se najviše i brine za poljodjelstvo. Poljodjelstvo bi se u Istri moglo unaprediti i moglo bi se imati više uspjeha i u sadanjim prilikama. Treba mu posvetiti više pažnje i oduševiti seljaka za zemljoradnju, treba nagovoriti posjednike da više kultivišu, da obrade sva ona zemljišta, koja bi se dala meljorirati. Prefekt je s pažnjom pregledao imanje ratnih boraca u okolici Alture, pa misli, da bi se na onaj način i u drugim krajevima oko Pule mogla zemlja obradjivati vrlo uspješno. Mnogo bi se terena u okolici Pule moglo na onaj način popraviti u oranice, pašnjake i vinograde.

Suša.

Istarsko poljodjelstvo trpi danas u glavnom od suše. Jedan stručnjak je g. prefektu rekao, da od 10 godina 8 godina u Istri vlada suša.

Povodom suše Istra mnogo trpi od nestašice vode. Od toga trpe ljudi i životinje. To stanje ne smije se nastaviti. Treba providjeti. Mjesto da ljudi kroz cijelo ljeto gube dane u traženju vode, oni bi morali raditi na svojim poljima. To će se postići jedino izgradnjom jednog vodovoda. Čim je istarsku pokrajinu uzeo u svoje ruke prefekt Leone Leone, to je pitanje došlo na dnevni red. Ustanovljena je jedna posebna komisija, koja je izradila jedan tačan projekt za izgradnju istarskog vodovoda. Taj je projekt podnešen na odobrenje on. Mussoliniju. Predsjednik vlade je projekt odobrio i doskora se imaju započeti radovi.

Izvori za vodovode.

Nisu uzeti u obzir mnogi izvori, na koje se je iz početka mislilo, i to zato, jer nisu bili garantirano dobri, naročito s vojničkog gledišta. Komisija je zaključila, da će se za vodovod iskoristiti tri izvora kod Sv. Ivana na Buzeštini. Ta tri izvora mogu da dadu 400 litara vode u sekundi i za vrijeme najveće suše.

Iz tih izvora, uz pomoć odnosnih dizaljka i rezervoara, dalo bi se dovoljno vode za sve potrebe u 15 općina zone Kopar-Pula. Drugih 14 općina dobiti će vodu umjetnim povećanjem tih izvora. Uredjenjem umjetnog jezera kod Zrenja dobiti će vodu sve općine od Kopra do Pule. Jednim novim projektom, koji se sada studira providjeti će se voda za Labinštinu iz izvora Sv. Antuna kod Kršana. S prvim projektom, koji će obuhvaćati radove za 80 milijuna lira i od koje će svote 50% snašati država, Istra započinje periodu poboljšanja u zdravstvenom i ekonomskom pogledu.

Tako će problem, koji je Austrija riješevala 130 godina bez ikakvog uspjeha, biti riješen od fašističke vlade.

Bonifikacije.

Jednako tako važno kao pitanje vodovoda je i pitanje bonifikacija. Dok se živo nastavljaju radovi oko bonifikacija Raše, vlada je uzela u obzir molbu zadruge, da joj se pruže pogodnosti, koje se daju za bonifikaciju južnih krajeva Italije. Ministar javnih radova je obećao, da će u tom pogledu zadruga biti potpomognuta, a to će biti od koristi za poljodjelce u kraju oko Raše. Isto tako i bonifikacija Mirne riešava se u redu. Projekt je u rukama ministra javnih radova. Doskora bi se imalo početi s radovima u iznosu od 4 mil. i 100 tisuća lira. Bonificirati će se oko 4000 hektara zemlje, koja je do sada bila samo izvorom malarije. Već je stigla koncesija za bonifikaciju Koparštine Ta će bonifikacija stajati oko 6 milijuna lira. Osim toga imaju se provesti mnoge manje bonifikacije u Koparštini, Poreštini, oko Vrsara, Žminja, Rovinja, Bala, Svetvinčenta, Kanfanara i Pale. Te se bonifikacije provadjaju zato, da se krajevi riješe malarije, a takodjer i zato, da se dade posla nezaposlenom i siromašnom pučanstvu. U tu svrhu provadjaju se mnoge radnje na cestama u vrijednosti od 8 milijuna lira. Vlada je za ceste odredila 17 milijuna Te se gradnje vrše po svim krajevima pokrajine i skoro u svakoj općini.

Agrarni kredit.

Da bi se pomoglo istarsko poljodjelstvo, koje se nalazi u ozbiljnoj krizi ekonomsko vijeće moralo se je pobrinuti i za uredjenje agrarnog kredita. Uzevši u obzir tešku ovogodišnju sušu poslana je na vladu molba neka bi se agrarni kredit vraćao u roku od dvije godine, a ne kao dosada nakon 1 godine. To još nije riješeno, ali ima nade da će biti dobro riješeno.

Posujilnice.

Vijeće je uvjereno, da je potrebno ujediniti sve istarske seljačke posujilnice, i predloženo je ustanovljenje jedne centralne blagajne u Puli. Tom su predlogu pristupile 22 slavenske zadruge od 28 njih, koje u Istri postoje, i koje su prije pripadale tršćanskom savezu. Taj je predlog on. Mussolini odobrio pa će doskora taj novi zavod, biti ustanovljen na veliku korist istarskog poljodjelstva.

Industrija.

I ako je istarska industrija malena ipak zavrijedi, da se uzme u obzir jer o njenom razvitku donekle zavisi razvitak trgovine i prometa.

Dobro napreduje i ima nade u bolju budućnost tvornica cementa Valmazzingi i ona u Puli. Te dvije tvornice moći će s vremenom zaposliti još više radnika nego li ih imaju sada. Ekonomsko vijeće nastoji pomoći ustanovljenju jedne tvornice stakla u Vodnjanu. Ta bi tvornica iskorištavala materijal od kojeg se staklo fabricira i kojeg u Istri ima dovoljno. Izradjen je napokon jedan projekt za jednu tvornicu čavala i vijaka u Puli. Isto tako izradjen je projekt za jednu tvornicu konoplja. Projekti su predloženi vladi. Gosp. Prefekt misli, da bi se u Istri moglo započeti s industrijom mramora. Palače u Veneciji i Ravenni i nekojim drugim tal. gradovima izgradjene su mramorom, koji se je u staro vrijeme kopao u Istri, pa bi se ta industrija imala samo obnoviti. Industrija ugljena na Labinštini mogla bi se podići, ako bi se izgradila zračna željeznica. Cijena produkcije snizila bi se. Položaj radništva bi bio bolji. Zamoljena je vlada neka se društvu dade potpora, koja je dekretom već odredjena za troškove oko električne centrale.

Nastojanjem Ekonomskog vijeća pomoći će se i podići takodjer i trgovina u Istri. Kada bude zato vrijeme, proučiti će se projekt za ustanovljenje jednog parobrodarskog društva. To je za sada još prerano.

Tako je g. prefekt u glavnom prikazao glavnije probleme istarskog gospodarstva. On je u tome pokazao razumijevanja i volje da nešto učini za ovu našu siromašnu zemlju. Na koncu svog izvještaja bio je burno pozdravljen od strane svih prisutnih vijećnika.

Ostale točke.

Na dnevnom redu bile su osim toga još nekoje važne točke. Tako je obavljena zakletva onih savjetnika, koji se nisu još bili zakleli, zatim je predsjedništvo javilo novosti, pročitan je zapisnik prošlih sjednica, te bilanca za godinu 1927. i proračun za 1928. Raspravljalo se je o gradnji nove zgrade za ekonomsko vijeće. Ratificirana su imenovanja delegata Trgovačke komore. Raspravljalo se je o disciplinaciji mlinske industrije, o ustanovljenju albuma za stručnjake, koji će odredjivati štetu od tuče, o predlogu cav. Petronia za osnivanje jednog parobrodarskog društva, koje bi vršilo obalnu službu. Raspravljalo se je na koncu i o rasplodnim bikovima u istarskoj pokrajini.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Podmornica je cijelu noć ostala na površini morskoj okruzena algama. To su vrijeme brodolomci upotrebili, da otpočinu.)

(Nastavak.)

Barizon je sjutradan bio na nogama prije zore. Njegova je volja ponovo iznijela pobjedu nad umorom. Da svoje drugove ne probudi, on se polako odšulja na palubu, da nokolo razmotri stanje alga. U nutrini broda svi su strojevi bili u potpunom redu, gotovi da se postave u gibanje. Časnik zauze mjesto pilota i tiho, bez ikakva trzanja, podmornica uroni opet pod more. U dubini od petnaest metara Barizon pusti električnu struju, i ladja zaplovi svojom najvećom brzinom naprijed. Tri sata zatim, pošto su brodolomci stali sebi da protiru oči, on se nije još bio ni makao sa svoga mjesta.

U podmornicu prodirali su slabi traci svijetla, znak, da su naslage alga pod površinom morskom postajale sve rjedje. Bilo je opravdane nade, da će ladja moći u najkraće vrijeme da zaplovi pučinom morskom.

Barizon bio je upravo zaokupljen tom misli, kad se najednom ču silan prasak, od kojega se je brodu sva krma uzdrmala. U isti mah ukaza se u daljini od jedne stotine metara trupina nekakvog broda. Barizon ne izgubi prisutnost duha, već brzim manevrom zaroni brod još nekoliko metara dublje. Podmornica se je spuštala velikom brzinom, no bi li se kakogod provukla ispod one trupine. To joj i uspije: i koliko bi okom trenuo, ona se opet zaletjela naprijed svojom najvećom brzinom.

Ali sva opasnost nije bila još uklonjena. Uslijed onog sudara nastao je u podmornici kvar, koji joj nije dao da se digne. Okrenula se gotovo okomito uvis, krmom dolje a kljunom gore. Mnogi su predmeti unutri popadali i probudili brodolomce, koji su nato udarili u viku i zapomaganje. Barizon se smete, ne znajući što da čini, kad li se u taj mah podmornica još jače prodrma i uskoleba, da su ostali brodolomci popadali svi jedan na drugoga. Sa strane voda je kao uzavrijela, silni mjehuri letjeli su kao pomamni goro dolje. Časnik pomisli, da su svi propali, kadli mu u isti treuutak periskop pokaže, da se ladja nalazi na površini morskoj.

Ali unutri bilo je tamno, jer su svi strojevi najednom stali pa i oni, što proizvode električno svijetlo. Ne znajući što se je dogodilo s njegovim drugovima, Barizon se kao obezumljen spusti na dno ladje i u onoj tmici zovne Doru.

Evo me, Wiliame, progovori njen tanki glas.

On joj se približi povlačeći se u tmici nasumce.

— Jeste li ranjeni? — upita drhtavim glasom.

— Nisam... Mislim, da nisam... svakako — ne će biti ništa zla...

— A ostali? Jesu li svi živi?

Na to riječi odazva se sve četvoro, i Barizon osjeti u sebi veliku olakšicu.

— Hvala Bogu! — usklikne, to smo ipak iznijeli živu glavu.

— Ali što se to desilo, gospodine? — upita čika Joša.

— Ni sam ne bih znao pravo da kažem. Valjda je u času našeg prolaza nekakva trupina potonula i zahvatila nas u vrtlogu, što ga je svojim tonućem prouzročila. Izbjegli smo sretno. Ladja je sada opet na površini, ali strojevi u njoj sasvim su neuporabivi. Idem, da se popnem na krov, da vidim — — — —

Nato se Barizon udalji, digne pokrov i izidje na palubu. Podmornica je plovila morem, na kome nije više bilo alga. U daljini od nekoliko stotina metara krstarila je jedna ratna ladja, a vidio se i čamac jedan, što se svom brzinom bližao podmornici. Wiliam protare sebi oči. On zovnu iza svega glasa. Onaj, što je upravljao čamcem, izvali usta i dade znak, veslačima da stanu.

Hej, vi od podmornice? Odakle dolazite?

Iz neposredne blizine groba, odgovori Barizon mrkim glasom. Ako se ne varam, vi ste malo prije torpedirali nekakvu trupinu broda?

Jest, mi razaramo korita ostavljenih ladja, a u isto vrijeme trazimo i brodolomce nastradale «Floride». Možda biste vi htjeli da nam štogod o njima kažete? Barizon potvrdi pokretom glave.

Ovdje nas ima troje brodolomaca, a s nama je i troje drugih nesretnika, što smo ih istrgli iz pandža nekakvog sargaškog urančića. Svi se oni nalaze u ovoj podmornici. Vama će zacijelo biti poznata vijest, što sam je nedavno bacio u svijet preko brzojava bez žica.

Čamac je obilazio oko podmornice.

— Da li mi je poznata ona vijest? I te kako! — odgovori mornar sav izvan sebe od čuda. — I što dakle...

— Wiliam Barizon... Jest... Dodjite, Doro, zovne Wiliam i prilazeći k otvoru pruži djevojci ruku i pomogne joj izići napolje.

— Evo vam gospodjice Dore Lavrence, ili bolje reći, one, koja je bila gospodjica Lavrence, htio on da objasni. A vi?

Zapovjednik ladjice videći Doru onako lijepu i svježu osta časkom kao zapanjen, po tom prihvati:

— Ja sam poručnik Koly. Ali gle sreće Gospodin će Lavrence poluditi od radosti kada uzazna...

Moj otac?... A gdje je on?

— Tamo dolje, na onom ratnom brodu Primili smo zapovijed, da moramo smjesta u ove strane, da vas tražimo, a i gospodin Lavrence dobio je dopuštenje, da može s nama. Kojih dvanaest ladja krstari u ovaj mah oceanom u namjeri, da vam pomognu. Dora je osjećala, kako je ostavljaju sile. Niz njeno lice potekoše suze.

— Oh, Wiliame, ondje je moj otac

— Jest, gospodjice, reče poručnik Koly i ako želite, mi ćemo vas smjesta odvesti k njemu.

Dora pogleda Barizona.

Idite, potvrdi on, i uzmite sa sobom tetu Jošu i popa Vilota. A vi, poručniče izvolite zamoliti vašega komandanta, neka nam se primakne bliže. Ova podmornica nije ni ovakva baš sasvim na odmet, a u drugu ruku, u njoj se nalazi vrijednost od deset milijuna zlata.

— Pa kakav ste vi to čovjek? — upita časnik u sve većem čudu. Kako ste vi mogli ponijeti sa sobom toliko zlata. Deset milijuna!

— Našli smo ga u nekoj staroj španjolskoj galiji... Nego, gle, Doro, još jedan čamac, što nam se bliža. Nalazi li se medju onim ljudima i vaš otac? — Jeste? A tko je ono uz njega? Ta ono, moj prijatelj Lubin... Jest, on je — ja se ne varam. Kako čudno izgleda!

Dora, sva izvan sebe od sreće i veselja pljeskala je rukama i kliktala:

— Jest, on je. Tata! Tata? Zar me ne poznate?

Konac slijedi.

Pokrajinski fašistički sekretari na sastanku u Gorici. — Prošle sedmice, 16. o. m., sastali su se na sjednicu u Gorici svi politički pokrajinski tajnici fašističke stranke. Oni su raspravljali u prvom redu o političkom položaju u ovim krajevima, te su zacrtali direktive za daljnje djelovanje fašizma, a raspravljali su i o nekim ekonomskim pitanjima. Po zaključku sjednice izdan je slijedeći službeni izvještaj:

»U Gorici, u sjedištu fašističke federacije sastali su se na sjednicu federalni sekretari Julijske Krajine, da raspravljaju probleme političkog i ekonomskog značaja, koji najviše zanimaju kraj. Prisustvovali su: ing. Cobolli-Gigli za Trst, on. Maracchi za Istru, prof. Marpicati za Rijeku, prof. Avenanti za Zadar, dr. Cibischino u zastupstvu dra. Perottija za Udine i ing. Caccese za Goricu. — Sastanku je predsjedao federalni sekretar za Goricu ing. Caccese, koji je prisutne pozdravio u ime sekretara stranke Nj. Eksc. Turatija i crnih košulja sa Soče.

Na široko se je raspravljalo o ekonomskom položaju Julijske Krajine, s naročitim obzirom na nadoknadu ratnih šteta, nekojim kategorijama oštećenih zbog specijalnog položaja, u kojemu se oni nalaze. Zatim su bili proučeni najglavniji politički problemi nacijonalnog značaja za pokrajine uz granicu, Iza kako se je zaključilo da vlada perfektan sklad i čvrstoća julijskog fašizma fašistički sekretari potpuno suglasni i sasma jednakih pogleda, zaključili su, da će ustrajati postojano na liniji koju su do sada slijedili. — Federalni će sekretari predstaviti višim hijerarhijama zaključke svojeg sastanka za daljnji razvoj fašističke akcije na istočnoj granici domovine.«

Odvjetnik dr. Ivan Marija Čok — uhapšen. Prošlog petka dne 14. o. m. uhapsen je u svojoj pisarni tršćanski odvjetnik dr. Ivan Marija Čok. Hapsenje je provedeno zbog zastave jednog bivšeg slov. društva iz Pobegi. Fašisti su tu zastavu zaplijenili i držali je kao trofej u svojim društvenim prostorijama. No pred nekoliko dana zastava je nestala. Sumnja je pala na Slovence iz sela. Uhapšeni su nekoji seljaci, ispitivani su i napokon je seljak Pečarić priznao, da je zastavu on uzeo po nagovoru dra Čoka. Zakopao ju je negdje u polju. Nadjena je. U petak je jedan fašista iz Pobegi, koji pozna slovenski jezik, donio zastavu u pisarnu dr. Čoka.

Dr. Čok je zastavu primio i dao je donositelju 30 lira za nagradu. Odmah iza toga došli su u pisarnu karabinijeri i agenti u civilu, te su učinili premetačinu. Našli su zastavu, a dra Čoka su uhapsili i odveli u koparski zatvor. Dne 27. o. m. biti će proces.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Tridesetgodišnjica smrti carice Jelisave. Koliko vrijede žene? — pita Ninetta. - Društvo protiv automobila. - One tri.

Desetoga ovoga mjeseca minulo je trideset godina od umorstva carice Jelisave, žene pokojnog cara Franca Jožefa. Bilo je jedne subote pod veće, kad su stigli prvi glasi o atentatu. Carica se nalazila u Ženevi u hotelu Beaurivage. Poslije podneva pošla je s pratnjom na pristanište, da se ukrca na parobrod, koji je imao da je preveze divnim ženevskim jezerom. Malo je nego što je stigla na mjesto, gdje je parobrod bio privezan, navali na nju neki čovjek takovom silom, da se srušila na tle. Pošto se digla, htjela je da je povedu na parobrod, no čim je stupila na nj, odmah se onesvijestila. Kapetan nije htio da krene, ali je pratnja zahtjevala, da se otisne, što on i učini. Ne budući je carica još uvijek ležala u nesvijesti i pošto opazišo da je dobila u srce ranu bodežem, dadošo kapetanu znak, da se vrati. Onda je prenesoše u hotel, gdje je nekoliko časaka zatim umrla. Njezin ubojica bio je poznati anarhist Lukeni.

Bečke i razne druge svjetske novine donose o pokojnoj carici slike i lijepe, toplo pisane članke. Kad se je 18. augusta [...] na sâm carev rodjendan zaručila, bilo joj je tek 16 godina, ali je bila tako divna, da joj se je cijeli svijet divio. No u svom [...] carskom domu nije našla prave [...], a ni razumijevanja. Car ju je odnevao, a i inače su je stizavale razne [...], medju kojima je najstrašnija bila [smrt] njenog ljubimca sina: Rudolfa. Od [tada] je lutala svijetom poput kakve sjene, obavita tugom i sumornošću, dok nije njenom mučeničkom životu učinio [kraj] Lukenijev bodež.

Kako rekoh, otada je proteklo ravno trideset godina, a nama, koji smo i to proživjeli, čini se, da je juče bilo. Stari smo! To mi je juče priznala i Ninetta, i to prigodom jedne naše dosta žive i bučne rasprave.

Evo u čem je stvar: Prije nekoliko mjeseci neki je mladić iz Ćićarije ubio ovdje na Rijeci jednu djevojku, koja nije više htjela za njega da zna. Našao ju u krčmi, gdje je služila, i riječ na riječ, on se raspalio, dohvatio nož što je bio u blizini i zatukao ga u srce djevojke. Sad je ubojica imao da odgovara pred porotnim sudom, koji ga je riješio od optužbe. Ninetta nema ni pojma o teorijama kojima moderni kriminalisti prosudjuju zločinstvo i kaznu, pa se onomadne dade preda mnom u neka umovanja, što su me, priznajem, nemalo zbunila.

— Razumete vi ovo? Covek ubije divojku, pak ste videli? Ni mane niš, ni tebe niš, kako da ni nis bilo. Razumete vi ovo?

— Razumem. To su takozvane pasionske drame, gdje čovjek ne zna šta radi, pa onda — nikomo ništa.

— Ma ca j' jedna zenska glava tako malo vredna, da ju more svaki otpuhnut, prez da bude, kako bite vi rekli — kaznjen?

Htio sam, da se diplomatski izvučem, pa rekoh:

— Pravda ide svojim putevima, koji više puta ne gledaju ni na veću ni na manju vrijednost ženinu. Tako se može dogoditi, da ubojica jedne vrlo vrijedne žene bude odsudjen, a ubojica kakve niškoristi — riješen. Pa i obratno!

— To je vasa filozofija, ku ja ne razumem. Ja vas pitam, da mi recete: smo mi zenske koliko vredne ali nismo?

— Kako koja? Ima žena, koje svojim ponašanjem pokazuju, da su čestite i vrijedne — pred njima kapu dolje! Ima ih pak, koje se ponašaju tako čudno, da čovjek mora reći, da su ili nevaljate ili da su se s pameću posvadile.

— A ca govorite za me: sam ja nevaljata alo pak — nema?

— Vi ste nešto sasvim ekstra. Vi ste, istina, jedan put iskočili vragu iz torbe, ali ste oduvijek imali ženskog ponosa, a to je lijepo. Kad bi vam se na priliku približio kakav stari libertin, da vam se ulaguje, vi biste ga svaki put »zastanjali« onom našom starom:

> Oj ti starče, ni divojka za te,
> Već je za te crekva i molitva...

— To sam nekoliko puti i vam zapivala, ako se još spamećujete...

— Dobro ste uradili. Danas sam vam upravo haran za to. Mislim, da nema na svijetu smiješnijeg stvora, nego je starac, koji se onako glupo vrti oko djevojaka. A opet, držim, da nije ništa ružnijega, nego što je mlada djevojka, što se osvrće na takvog pljesnivog starca samo za to, da dobije od njega komadić čokolade ili par svilenih čarapa ili što slično. Vi niste to nikada činili, Ninetta!

— Ca vi znate, ca sam ja delala ni ca nisam delala. Ja znam samo to, da ako pride jedanput vreme, da budu mogle i zenske bit juratice, da ne će nijedan muski franjko pasat, ki ubije kakovu zensku. Sve lanterni te vas bit pune — to vam ja garantiram.

Sreća, te nije Bog dao kozi dugi rep, rekoh ja, ali tiho u sebi, da me onaj djavo ne čuje.

Čudnih gospodja ima i u Engleskoj. Tako se je ovih dana sakupilo u Londonu nekoliko gospodja iz najviših engleskih krugova, u svrhu, da ustroje jedno »Protuautomobilsko društvo«. Buka, što je automobili čine, neugodna je i tu u nas, gdje ih još nema mnogo. U Londonu pak mora ta automobilska buka da je upravo strahovita, nesnosna. Čovjek nema od nje mira ni danju ni noću, od automobila nije siguran ni na ulici ni na cesti, nema dakle druge, nego: dolje automobili!

Tim poklikom završila je svoj govor predsjednica novoustrojenog društva i pozvala sve prisutne, da se u nj učlane. U pravilima stoji, da se svaki član mora da obveže, da se ne će nikada voziti u automobilu, da ne će držati auta i da ne će dolaziti ni u kakvu vezu s industrijom automobila. Od svog prihoda društvo će kupiti jedan samotan otok, na kome ne će smjeti da se nalazi ni jedan auto. Na taj miran otok moći će članovi društva da dolaze na odmor, na kupanje, ladanje itd. I tako će na tom blaženom otoku umjesto automobilske trublje odjekivati vječito biglisanje ženskih tankih glasića, što je, razumije se, daleko ugodnije od one strašne motorske buke.

One tri.

Prva: Idem Korzom i slušam dvojicu, gdje razgovaraju:

Prvi: Imam doma jednega peteha, ki teče kako »šnelcug«.

Drugi: A ja imam jednega pasa, ki kada puknem va zeca, se zaleti proti njemu i pride prvo do njega nego balini od puški.

Prvi: To ni niš. Imam ja jednega pasa, ki tako brzo teče, da ga ni njegova sena ne more sledit.

Druga:

Kako se na Rijeci traže krediti! Prijatelj prijatelju:

— Molim vas, jeste li mi vi prije osam dana posudili sto lira?

— Nisam.

— Niste? E, kada niste, a vi mi ih posudite danas.

Posljednja: Nijemci su vrlo radoznali. Što ne vide, htjeli bi da vide, a što ne razumiju, htjeli bi da znaju. Nekoga dne dodja jedan takav Kurgast k ribaru Pijeru, koji [je u]pravo skupljao mrežu, da će s njome [...]rku, pa ga upita:

— [Mo]lim vas, kako vi pravite te mreže?

P[ijeru] se je žurilo, pa odgovori, brže [...] što je [zn]ao:

— [Ka]vam je tako, gospodine! Najprej se nal[ov]i što više škuje, a onda ih se sve skupa [...]u po jednu špagom priveže.

— [Ko]lossartig! — reče na to Nijemac i ode.

Rokac.

IZ LUPOGLAVA

Veleč. Ellner ide u penziju.

T[ako] teško nam je na srcu gledajući odlazak naših ljudi. Odlazi školski ravnatelj A. M[ar]čelja, odlazi i naš velevrijedni dugogodišnji župnik, veleč. Ant. Ellner. Odlazi u penziju. I zapušta nas. A teško nam je u duši. On, s kim bi se ponosio i najveći grad, on, naš dobri bivši župnik. Nikad nismo čuli od njega išta nelijepa: uvijek dobar, uvijek miran i tih; uvijek zaposlen i zabavljen; uvijek pripravan da pomogne savjetom i podukom. Pobolijeva već više godina, bolest ga slabi, ali on uvijek radi i vrši svoje dužnosti dušobrižnika, župnika i dekana, onako točno i savjesno, kako to on samo umije i znade. A čuti prodike našeg odlazećeg župnika! Samo med teče iz njegovih ustiju propovijedajući. Nema toli tvrdog srca, što se ne bi ganulo njega slušajući. Koliko puta baš morasmo plakati u crkvi. Ne mogosmo drukčije. Velik je govornik naš veleč. Ellner. To kažu svi, gdje on službovaše. To veli Paz, Žminj, Kastav, Brest i ostala mjesta, gdje službovaše. A njegovo grlo kao u slavića. Zvonko i čisto, da ga je bilo milota slušati. Gdjegod bio, podučavao je mladež u crkvenom a i svjetskom pjevanju. I danas će o tome govoriti Paz, pa i Brest. I tvrdo uho naučio je pjevati. Ta pjevač je on od oka. A njegova glava puna je znanja, kaošto što je njegovo srce puno ljubavi, milosrdja i dobrote. Veleč. Ellner bio bi dika i više crkvene časti. Biskup mu podijeli čast kanonika. Svojedobno, prije rata, mnogi predlagaše, da se ga bira kao zastupnika u zemaljski istarski sabor. I tu bi bio on sebi i nama na diku i čast. Ali svcisto gdjegod bio i što bio, on je koristio, čineći svoju dužnost kao čovjek i kao svećenik.

Došao je k nama u Istru iz Češke, negdje pred 35—40 godina. U ono doba naime, kada Istra nije imala dovoljno svojeg domaćeg svećenstva. Sasma se kod nas, u Istri aklimatizirao, udomaćio. Ne zapušta Istre. I kao penzijonirac ne ostavlja naše zemlje. On želi u našoj zemlji umrijeti. I kao živa i kao mrtva naš narod i naša zemlja ne će ga, nit ga može zaboraviti. Ne može se zaboraviti takovog umnika, poštenjaka, radnika u vrtu Gospodnjem i ne možeš da nikako zaboraviš onog, koji je svijetio kao velika svjetiljka u tamnoj noći; ne može u nama ugasnuti sjećanje na svog župnika, dobročinitelja, prosvjetitelja, na dobrog pjevača i odličnog govornika. Neka može sav onaj istarski puk, što ga pozna, da ne spominje onog, koji je živio svetački, onako kako je govorio i prodikao...

IZ BUZEŠTINE

Svega po malo.

Nemojte se čuditi! Mi poljodjelci radimo kao upreženo blago, trpimo slabo živeci, a kad tamo tuča ili bura sve nam odnesu. Lako da na pet, šest dobrih dodje jedna zla. Ali zadnje godine sve redom su zle. I kamenje bi vikalo. Zato mnogi traže kruh u gradu, u Trstu. No, najveć mi sanjamo o Americi. Oh, ta zlatna Amerika! Znamo, da u Americi svima nije dobro, ali mnogi od nas ne vidimo drugog spasenja doli Amerike. To je zlo, ali tako je. U sjevernoj i u južnoj Americi već ima dosti naših ljudi, a evo sada se sprema kojih pedesetak i više u Argentiniju. Idu oni, koji su bili »sretni« doći do tri hiljade lira potrebnih za put. Odlaze mladi ljudi, i djevojke, pa i čitave obitelji. Vjerujte nam, otišlo bi pol Buzeštine, da mogu ljudi do novaca za putovanje.

Čuli smo i u crkvi poziv na radnje u Argentinu. Neko društvo (ne znamo koje) obećava, dapače besplatan put za tamo. Nismo vjerovali. Išli smo po informacije u Trst. Doznasmo: nema besplatnog putovanja. Pak da i jest, ne bismo ga prihvatili, uvjereni, da bismo to kasnije skupo platili i povratili.

Mi smo mislili, da će zadnja kiša od 22. pošl. augusta više koristiti nego li je uistinu. Prevarili smo se. Premalo je palo. Zato traje i dalje suša. K tomu je pritisnula poprilično velika vrućina. Opet sve suho. Trava [nij]e ozelenila od prve suše. Naše govedo [ne]ma što da pase. Dobro za one, koji imadu [pa]šišta uz obalu naše rijeke. Krumpir smo [i]zvadili. Ma kakav krumpir! Pa to su orašćići lješnjaci. A krumpir je sada uz radić [sk]oro jedina hrana. Pažulja nismo imali [ni] za sjeme. Već ima sada nekoliko obitelji, [ko]je su sasma bez živeža. Vidimo pred [so]bom grdu zimu. Bez novaca i dućana ne [će]mo se moći preživjeti. A novca nema. A [o]tkuda? Šta da prodamo? Zasluška nemamo.

[N]aš sajam »subotina« za Majku Božju [tra]jao je tri dana. Došlo u grad dosti trgovaca sa svakovrsnom robom. A došlo [je] - šest igračnica, da love novac od lakovjernih ljudi. Došlo u sva tri dana dosta [nar]oda iz čitavog našeg kraja; ali ipak one [st]are subotine nema i nema. Prazni džepovi ne čine sajma. A mi zbilja, i dobri [lj]udi, smo bez novca. Mi smo doduše kupili štošta na sajmu, ali trošiti ne možemo mnogo. To je naša nova »bolest«. Ipak još ima naših ljudi, koji troše u nepotrebno. Plesalo se tamo u nedjelju. Krčme su dosti radile, jer je došlo dosti inostranog svijeta. Krašana ove godine nije bilo kod nas. I na Krasu je velika suša, ona prava pravcata i ona žepna. — Ove su godine manjkale one poznate vrtaljke, oni drveni konjevi. Sreća, inače bi bile mnogomu koju liricu izmamile.

Došla je k nama, recimo, tršćanska moda: moda golih nogu. Naše djevojke već ne nose čarape (bječve); barem ne u radne dane. Inače u blagdane još ih nose. U našem gradu, dakako, naše gospodjice ne nose čarape. Lijepo ili ružno, tako će moda, tako će Trst. S neke strane ta je moda inače praktična. Štede se čarape. No, ta moda golih nogu bila je i prije u selu. Dapače naše ženske hode i bose po selu i po polju. Tako se mnogo prištedi. Naše su dakle djevojke iz okolice tom modom sasma zadovoljne. Da li mogu biti gradjanke — to mi ne znamo. Ne znamo, da li može biti djevojka krivih, crnih, hrapavih, kosmatih, ranjavih nogu tom modom zadovoljna. O tom jako dvojimo. Svakako ne. Tu modu mogu si priuštiti djevojke lijepih nogu; ali smo ipak osvjedočeni, da je za djevojke naljepše i najpametnije, da sakrivaju golotinju, lijepu i grdu. Ovo preporuča jedan **Mladić.**

IZ BRESTA-ŽBEVNICA.

Suša. - Ljetina. - Argentina.

Evo me dragi čitatelji, sa par redaka, da vam opišem naš položaj. Kod nas još traje grozna suša, sunce žeže po danu, po noći je bura. Tako da nam je posvema uništena svaka nada. Velikom mukom smo ove godine lijepo obradili naša polja, mijenjali smo sjeme, gnojili smo sa umjetnim gnojem, ali sve uzalud. Žita smo dobili srednje, za fažol je pitanje: koliko litri si učinio. Krumpira: sretan će biti tko bude učinio sjeme. Da dodje obilna kiša moguće bi bila koja glava kapuza. Sijena smo imali prilično, ali što nam koristi, kad već danas treba da hranimo marvu u staji. Kamo ćemo do maja dojduće godine.

S ovakim godinama gospodarstvo propada. Zima je na pragu, zarade nema, prazna kuća, novaca nema. Mnogi kane u Argentinu, samo ako mogu dobaviti si novac za put.

Svima koji idu želim svako dobro i sretan boravak; pa da bi se sretni i zadovoljni vratili na svoju rodjenu grudu.

Teško se je dijeliti od svojih milih i dragih, ali kad će ovako sudbina. Naposljedku pozdravljam sve čitatelje »Ist. Riječi« i naše iseljenike. **I.**

IZ DANA.

Otrovanje divljim voćem.

Molimo Vas g. uredniče, da nam dozvolite malo prostora za ovaj naš dopis u našoj dragoj novini »Istarskoj Riječi«, da vam opišemo nešto, što nas je silno potreslo. Dne 7. ovog mj. dogodila se je strašna nesreća u našim krajevima. Stvar vam je takova: Kod nas raste neka vrsta drveta, po prilici kao trešnja, a najviše raste ovo drveće po šumi. Spomenutog dana išli su u šumu g. Delfar sa njegovom ženom da naberu malo granja za ogrijev. Slučajno su našli i ovo stablo sa voćem, počeli su sabirati voće i nabrali za 1 kg tog voća. Išli su kući, a pošto je voće vrlo ukusno počeli su ga kod kuće jesti. Čim su nekoliko zrna pojeli očutili su u sebi veliku slaboću. K njima se je pridružila i jedna djevojčica od njihovog susjeda stara 7 godina. Nakon nekoliko sati g. Delfar i žena počeli su galamiti i ponašati se kao izvan sebe, jer su se otrovali sa ovim voćem. A i ona djevojčica počela je strašno vikati i bježati iz kuće. Odmah smo znali što se je s njima dogodilo. Dali smo im nekoje napitke piti, tako da su Delfar i njegova žena izbacali iz sebe. Nakon dva dana nije im bilo više ništa, ali drugčije se je dogodilo sa djevojčicom. Ona se je napuhla i odmah smo pozvali liječnika, ali bila je uzaludna pomoć. Bilo je sve prekasno. Morali smo ju povesti u Trst u bolnicu, gdje je nakon nekoliko sati preminula.

Strašni su ovo dogodjaji za nas. Opominjemo naše ljude, da budu na oprezu sa ovakvim voćem i da ne budu lakomišljeni. Neka puste ono što ne znaju je li dobro ili zlo, kada ne poznaju biljke otrovne i ne otrovne, jer bi se mogao još i strašniji slučaj dogoditi nego je ovaj. **Danci.**

Razno

1.128 rudara ubijeno na radnji u prvih šest mjeseci 1928. — Federalni ured za rudnike Sjev. Amerike upravo je prikupio podatke o gubicima, pretrpljenim u američkim rudnicima. Iz tih podataka vidi se, da je tokom mjeseca junija ove godine ubijeno u ugljenicima ništa manje od 135 rudara. Od toga broja otpada 32 na rudnike tvrdog, a preostatak od 103 na rudnike mekog ugljena. Nadalje se iz tih podataka vidi, da je u prvih šest mjeseci ove godine ubijeno u američkim ugljenicima 1.128, slovima hiljadu, stotinu i dvadeset i osam rudara.

Pozorišna predstava »Nobile«. — Javljaju iz Lenjingrada da pozorište improvizacija »Semperante« sprema za zimsku sezonu novu predstavu »Nobile«, tema o posljednjem letu »Italie« na sjeverni pol, o katastrofi i spasavanju posade od strane sovjetskog ledolomca i aeroplana. —

Franina i Jurina

Fr.: Jurino, ti čitaš?
Jur.: Čitam.
Fr.: Tu ti je lepo va hlade, pod ladonjum, ča ne da je?
Jur.: Tako, tako!
Fr.: I stražu imaš. I Bože kakovu! Otkada imaš tega pasa tu?
Jur.: Od malo prej.
Fr.: Baš lepi pas.
Jur.: Tako, tako!
Fr.: A ča ti se ne pari, da ima malo preveć veliku dlaku?
Jur.: Ja ne znam...
Fr.: Jurino...
Jur.: Oj!
Fr.: Ti čitaš?
Jur.: Ter vidiš.
Fr.: Ča ga ne bi dobro malo ostrić?
Jur.: Aj bi.
Fr.: Onako s čufom... Ča ne?
Jur.: A da ča!
Fr.: Jurino!
Jur.: Oj!
Fr.: Ćeš, da ga ostrižem?
Jur.: A ostriži.
Fr.: Ala, Moro, kom her! Jurino! Ćeš da ti ga semo pripejem?
Jur.: A pripeji.

(Pol ure za tem.)

Fr.: Ti još čitaš, Jurino?
Jur.: Još, još.
Fr.: Nà, tu ti je; pripejal sam ti ga.
Jur.: Neka si.
Fr.: Pogledaj ga malo. Ča ga nisam morda lepo ostrigal?
Jur.: Aj si.
Fr.: Kako pravi barber. Prez jednega reza ni škalina.
Jur.: Baš lepo delo.
Fr.: I ni miga drago. Ča biš rekal koliko?
Jur.: Ja ne znam.
Fr.: Ma onako, ča se tebe pari.
Jur.: Ne znam.
Fr.: Pet lir.
Jur.: Ni miga puno.
Fr.: Ča ne da ni? Brat bratu ne bi to delo za manje opravil.
Jur.: Ter ne bi.
Fr.: Jurino! Ča speta čitaš?
Jur.: Moram zvršit.
Fr.: A se sme znat, kada ćeš mi dat oneh pet lir?
Jur.: Keh pet lir?
Fr.: A oneh za pasa, ča sam ti ga ostrigal?
Jur.: Za pasa? Ter ov pas ni moj.
Fr.: Ni tvoj? A zač mi nisi to prej rekal?
Jur.: Ter me nisi ni pital. Ti si mi samo rekal: Otkada imaš tega pasa tu? — a ja sam ti odgovoril: od malo prej. Vidiš i sam, da ti nisam rekal, da j' pas moj.
Fr.: Ma ja sam mislel...
Jur.: Ča si mislel? Niš nisi mislel. A da te pak malo pitam: Ča ti je to najedanput dalo va glavu, da pasi strižeš?
Fr.: Promislel sam: ova zima će bit jako grda, zato će bit najbolje, ako se na vreme malo obrnem. I tako mi je prišlo na pamet, da bim mogal s pasi ča zaslužit.
Jur.: Pak si se baš na pravega nameril.
Fr.: A ča ću sada storit?
Jur.: A ča će pak ovo brižno blago, sada, kada j' zima na vrateh. Ni imelo nego one dve dlaki na sebe i te si mu znel.
Fr.: Su mane drugi već i kožu, pak moram mučat. Lepu sam žurnadu storil!
Jur.: Ala si — baš fanjsku! ne budi ti uroki!

BURZA.

Dne 20. septembra moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 19.10; 1 eng. šterlina za lira 92.80; 100 fran. franaka za lira 74.70; 100 belg. franaka za lira 266.—; 100 švic. franaka za lira 368.50; 100 njem. maraka za lira 456.—; 100 austr. šilina za lira 269.—; 100 čehosl. kruna za lira 56.70; 100 jug. dinara za lira 33.50—33.80.

Stogodišnjica rodjenja Lava Nikolajevića Tolstoja

Lav Nikolajević Tolstoj rodjen je 28. augusta 1828. u Jasnaja Poljani. Još kao dijete od dvije godine izgubio je majku, a otac mu je umro prije nego je mali Lav navršio sedam godina, tako da je još u djetinjstvu ostao bez roditelja, prepušten njezi svoje dalje rodbine. Godine 1843. stupio je na univerzitet, ali je ubrzo prekinuo nauke i povukao se u svoje rodno selo, gdje je proučavao život i knjige kao samouk. Kasnije je prešao u vojnički život (god. 1851.) i postao oficirom. Učestvovao je u ratu sa Turskom, a zatim sve do god. 1861. proboravio u Petrogradu i Moskvi. Povukavši se opet u samoću, u svoje rodno selo, dao je svijetu najveća i najgenialnija književna i filozofska djela. Čitav svijet slavi Tolstoja kao velikog umjetnika i književnika. Napisao je velika djela: «Uskrsnuće», «Ana Karenjina», a najveće njegovo djelo jest «Vojna i mir», u kojem je opisao Napoleonov pohod na Rusiju. I još je napisao preko devedeset drugih manjih djela i bezbroj priča. — Umro je god. 1910. u Jasnaja Poljani.

Život Lava Nikolajevića Tolstoja — kao što dobro primjećuje Gligorije Petrov — jeste najveće i najvažnije Tolstojevo umjetničko djelo. Rasipnik, kartaš, razvratnik, odjednom snagom svoje volje, u hrabrom zamahu prema višim idealima života i svijeta postaje Tolstoj apostol velikih moralnih ideja čovječanstva i najveći sin ruskoga naroda.

— Bez užasa, odvratnosti i bola ne mogu da se sjetim ovih godina — veli za svoju mladost Lav Nikolajević Tolstoj. Ubijao sam ljude u ratu. Zvao sam ih na dvoboj da ih ubijem. Gubio sam na kartama i jeo seljačku muku. Živio sam razvratno i varao.

Tolstoj je propovjednik ljubavi. On je samo iz ljubavi prema ljudima osjetio sav razvrat i ponor u kojemu je on živio i u kojemu je živjela njegova okolina. Ljubav je njemu dala snage da kida sa nevaljalim životom i da junački i istrajno povede borbu protiv zla i mržnje.

Naravno da ljubav i moral jesu nerazdvojivi pojmovi, jer niti može postojati moral bez ljubavi, ni ljubav bez morala. I zato je Lav Nikolajević Tolstoj ujedno apostol moralnog života, svih ljudi. Jer je, živeći u višim krugovima, poznao svu strahotu i bijedu njihovog moralnog života, a ujedno zapažao zla evropskog zapada, on je, vazda u dosljednoj liniji svojih uvjerenja, proglasio nauku i kulturu štetnom po čovječanstvo.

Samo onda, kada ljudi spoznaju vrijednost duševnog vaspitanja i pridizanja jakih karaktera, nauka će poslušiti moralnom životu i time postati pokretačem i polugom prave kulture. Za moralan život potrebita je moralna svijest, a do nje se ne dolazi nekim prirodnim čudom, već duševnim naporom i radom, kao što je bio slučaj kod Tolstoja.

Za Tolstoja je rad predstavljao najvišu svetinju života i on je sam lično obradjivao polja i vršio druge fizičke poslove, da posvjedoči svoju teoriju o radu. U odvratnosti prema gornjim redovima društva, koji ne rade a rasiplju, Tolstoj je propovjedao princip da nema pravo na život čovjek koji ne radi.

Pa ipak, makar je Tolstoj neko vrijeme silazio stepenicama zla, on je, uglédavši ponore i svoje i tudje, naglim zaokretom, pročistio svoj život i poveo najhrabriju i najdostojniju borbu za pročišćenje života svih ljudi. Glavna karakteristika Lava Nikolajevića jeste općenito čovječanska, svečovječanska, svesvjetska. I za to ovih dana slave Tolstoja svi narodi i svi društveni redovi, i komunisti, i buržoazija, i socijalisti, i religiozne ustanove, jednom riječi svi redovi društva od najnižih pa do najviših — sav ljudski rod.

Promijena prezimena

Vatovec u Vatovani
Vegliacich, Vegliach u Vegliani
Vehar u Veccari
Velcich u Velci
Vellenik u Velleni
Veljan u Vegliani
Velicanio u Velicanio
Vellich i Velich u Velli
Velnich u Velini
Velevich u Veloni
Vencich u Venci
Verbanaz ili Verbanz u Verbano
Verbanaz-Catarich u Verbano-Cattarini
Verbanaz-Gasparincich u Verbano-Gasparini
Verbanaz-Passaverio u Verbano-Passaverio
Verbanaz-Tomasich u Verbano-Tomasi
Verbich u Verbi
Verkovnik u Verconi
Versich u Verzi
Vesselich u Vessilli
Vicar u Vicario
Vicich u Vici
Vidach i Vidak u Vida
Vidalich u Vidali
Vidas u Vidassi
Vidas-Stepcich u Vidassi-Steppi
Vidas-Vidulin u Vidassi-Vidolini
Vidic, Vidigh, Viditz u Vidi
Vidlak u Villaco
Vidos u Vidossi
Vidovich u Vidoni
Vidrich u Vidris
Vidulich u Vidoli
Villanovich u Villani
Viller u Villeri
Vilovich u Villoni
Vinars u Vinarsi
Vincetich u Vincetti
Vinodolaz u Vindoni
Viscovich u Vescovi
Vulich u Vulli
Vusenik u Voseni
Viscovich-Barila u Vescovi-Barila
Viscovich-Boglierich u Vescovi-Boglieri
Viscovich-Catich u Vescovi-Catti
Viscovich-Crost u Vescovi-Crosti
Viscovich-Malin u Vescovi-Malini
Viscovich-Momolo u Vescovi-Momolo
Viscovich-Pavich u Vescovi-Paoli
Viscovich-Schito u Vescovi-Schitto
Viscovich-Zich u Vescovi-Sicco
Viscovich-Zupaneto u Vescovi-Zupaneto
Vitassovich u Vitassi
Vitez u Vites
Vitolovich u Vitolli
Vitulich u Vitoli
Vlach u Valacco
Vlacich u Flacio
Vladovich u Ladoni
Vladich u Ladi
Vladislovich, Vladiscovich u Ladillo
Vlah u Valacco
Vlassich u Valassi
Vlastelica u Lastelli
Vlecich u Lecci
Voch, Vuch, Vouch u Vocci
Vocovich u Vocovio
Vodinelich u Vodinelli
Vodnik u Vodeni
Vojak u Vogliacco
Voich u Vocci
Voinich u Voini
Voiscovich ili Vojscovik u Vescovi
Vollarich u Vollari
Voltich u Volti
Vonca u Vonca
Vorich u Vori
Vosich u Vossi
Vospernik u Vesperini
Vovcich u Vocci
Vovk u Vocchi
Vragnaz u Urania
Vranich u Urani
Vratovich u Frattoni
Vrbanaz u Verbana
Vretenar u Retenari
Vretenaz u Retenazzi
Vrettenaz u Rettenazzi
Vrh u Verco
Vuccerich u Voceri
Vucevich u Vucevi
Vucetich u Vocetti
Vuch, Vuk, Voch, Vok u Vocchi
Vuck u Vocchi
Vuhov u Vucco
Vukelich u Vochelli
Vuletich u Voletti.
Vadnov u Vadino
Valentich u Valenti
Valwtic u Valetti
Varbancich u Verbani
Verech u Verco
Verban u Verbani
Verbanaz u Verbani
Vertacich ili Vertassich u Bertassi
Vescovich u Vescovi
Vesel u Vesselli
Vidinich u Vidini
Vidulin u Vidolini
Vinkerlich u Vinchelli
Vinovich u Vinoni
Vischich u Vischi
Vissich u Vissi
Vitcovich u Vitoni
Vitek u Vitte
Vitich u Viti
Vittorich u Vittori
Vizchich u Vischi
Vizel u Vicelli
Vlacancich u Valcani
Vlacanich u Valcani
Vlacovich u Valacco
Vlahovich u Valacco
V[illegible]larich u Vodari
V[illegible]gnach i Vodniach u Vodigna
Vraniaz u Urania
Vrancich u Urani
V[illegible]s u Vucassi
V[illegible]ovich u Vuconio
V[illegible]ssich u Vucossi
Vuk[illegible]ich u Vucossi
V[illegible]vich u Vescovi

Slovo W

Wahl u Valli
Wanek u Vanni
Wankan u Vancani
Wadignof u Vadigno
Watzek u Vazzi
Watzka u Vasca
Werbitz u Verbis
Wiedenhoffer u Videni
Wilda u Vilda
Wildaner u Vildani
Willenik u Villeni
Witasek u Vitassi
Wonzar u Fonzari
Watzko u Vascho
Werk u Verchi

Slovo X

Xabiani u Sabbiani
Xicovich u Sicconi
Xillovich u Silvi
Xilio u Silio
Xivitz u Sivis
Xivolich u Xivoli
Xrevatin u Crevatin
Xrevatin u Crevatini
Xusich ili Xussich u Sussi

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

PRODAJE SE na glavnoj cesti (Jugoslavija-Primorje) gostiona, koja dobro radi, trgovina, gradjevnog materijala, stroj, kojim se melje pjesak, mlin, skladišta, staje i više komada zemljišta. — Informacije: **A. Pegan, Matulji.**

SINTOMI:
krstobolja
kostobolja,
bol zglobova, i t. d. i t. d.

UZROK:
reumatizam

LIJEČENJE:
ANTIREUMATICUM
Alga
U svim ljekarnama po L 5'— boca
Laboratorij ALGA - Fiume (I)

Knjižara i papirnica STOKA
TRST - VIA MILANO 37
Ima na skladištu
Knjigu za učenje španjolskog jezika
od RUDOLFA LEBANA.

Ta je knjiga sastavljena s posebnim obzirom na potrebe slovenskih iseljenika u Argentini i u Južnoj Americi uopće.

CIJENA LIRA 15.—

Pismene naručbe obavljaju se samo, ako se unapred pošalje lira 15.80.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 39 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) U Trstu, 27. septemb[illegible] 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“ [izlaz]i svakog četvrtka uveče. [Dv]a puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo [izn]aša 15·— lira na godinu, a inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II. Telef. uredništva i uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasu svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef. uredništva i uprave 50-19

„Slogom rastu male stvari, a neslogu sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Veliko fašističko vijeće - ustavni organ fašističkog režima.

Ured za štampu fašističke stranke javlja, da se je dne 19. o. mj. u 10 sati na večer sastalo na sjednicu Veliko fašističko vijeće. Prisustvovali su svi članovi, a predsjedao je on. Mussolini. Iza kako je dan izvještaj o dnevnom redu, Nj. Eke. Rocco, ministar pravosudja, pročitao je zakonski nacrt kojim Veliko Fašističko Vijeće postaje ustavni organ.

Iza svakog pročitanog članka razvijala se je rasprava, u kojoj su učestvovali svi članovi vijeća. Na koncu je imao zaključnu riječ on. Mussolini. Zakonski nacrt je bio u cijelosti prihvaćen i odobren. Tekst tog nacrta glasi:

Čl. 1. Veliko Vijeće Fašizma je najviši organ, koji sredjuje sav rad Režima proizašlog iz Revolucije od oktobra 1922. — Ono ima odlučujuću funkciju u slučajevima, koji su odredjeni zakonom, te, osim toga, daje svoje mišljenje o svakom drugom političkom, ekonomskom i socijalnom pitanju nacionalnog interesa, koje mu bude podastrto od kr. vlade.

Čl. 2. Predsjednik Vlade, Prvi Ministar, Sekretar Države je Predsjednik Velikog Vijeća Fašizma. On saziva Vijeće, kad misli, da je to potrebno, te sastavlja dnevni red.

Čl. 3. Učestvuju u Velikom Vijeću kao redoviti članovi: Predsjednici Senata i Poslaničke Zbornice; ministri sekretari države; kvadrumviri Pohoda na Rim; podsekretari u ministarskom predsjedništvu, u ministarstvu vanjskih i unutarnjih poslova te korporacija; generalni komandant ili načelnik generalnog štaba dobrovoljne milicije za sigurnost države; sekretar te članovi Direktorijuma nacijonalne fašističke stranke; ministri sekretari Države, koji su izišli iz službe poslije 1922. i koji imaju najmanje 5 godina službe; predsjednik nacionalnog fašističkog zavoda za kulturu; predsjednik generalne konfederacije fašist. sindakata radnika i slobodnih profesionista; predsjednik konfederacije industrijalaca; predsjednik generalne konfederacije «Enti autarchici»; predsjednik nacijonalne ustanove za kooperacije; predsjednik organizacije Balilla; predsjednik specijalnog tribunala za zaštitu države. — Svojstvo redovitog člana u Velikom Vijeću priznaje se kraljevim dekretom na predlog Predsjednika Vlade.

Čl. 4. Predsjednik vlade može svojim dekretom pozvati da sudjeluju u radovima Velikog Vijeća, za jedno odredjeno vrijeme, ljude, koji su zaslužni za Narod i za fašističku Revoluciju, ili pak može pozvati s argumentima pojedine osobe specijalno kompetentne u pitanjima, koja su na dnevnom redu Velikog Vijeća.

Čl. 5. Svojstvo člana Velikog Vijeća je kompatibilno sa svojstvom senatora i poslanika.

Čl. 6. Nijedan član Velikog Vijeća ne može biti aretiran, niti podvržen sudbenom postupku, niti policijskim odredbama, bez ovlaštenja Velikog Vijeća. Nikakva disciplinarna mjera protiv jednog člana Velikog Vijeća, kao pripadnika Nacijonalne fašističke stranke, ne može se provesti bez zaključka Velikog Vijeća.

Čl. 7. Veliko Vijeće zaključuje: 1. o listama poslanika predloženih prema čl. 5. zakona od 17. marca 1928. br. 1019; — 2. o pravilnicima, uredjaju i političkim direktivama nacionalne fašističke stranke. [3.] o imenovanju i opozivu sekretara, podsekretara i članova direktorijuma stranke. Veliko Vijeće mora odredjivati u pitanjima, koja imaju ustavni značaj. Smatra se uvijek, da imaju ustavni značaj: predlozi o nasljedstvo prestolja, vlast Kraljeva i kraljevske prerogative, sastav i poslovanje Velikog Vijeća, kr. Senata, poslaničke Zbornice, atribucije i prerogative Predsjednika Vlade Prvog ministra i Sekretara Države, mogućnost izvršne moći u izdavanju pravnih pravila sindakalnog i korporativnog reda, odnošaji izmedju Države i katoličke Crkve, internacionalni ugovori, koji donašaju promjene u teritoriju Države i Kolonija, ili kojima se odbija[...] bivanje teritorija.

Čl. 8. Veliko Vijeće sastavlja i drži listu osoba, koje se imaju predložiti Kralju u slučaju, da je prazno mjesto za imenovanje Predsjednika Vlade, Prvog ministra, Sekretara Države. Veliko Vijeće sastavlja i drži uvijek spremnu listu osoba, koje [...], u slučaju potrebe, za sposobne, da [vrše] funkcije vlade.

Čl. 9. Sekretar Nacijonalne fašističke stranke je sekretar Velikog Vijeća. On sačinje i predsjeda Velikom Vijeću u slučaju da manjka ili da je zapriječen predsjednik. Sjednice Velikog Vijeća jesu tajne. One su valjane ma koliki im broj članova prisustvovao. Jedan unutarnji pravilnik, odobren od Velikog Vijeća, odredjuje ostala pravila za njegovo poslovanje.

Čl. 10. Funkcije člana Velikog Vijeća su besplatne. Nikakvi troškovi za poslovanje Velikog Vijeća ne traže se od Erara.

Čl. 11. Sekretar, podsekretari, administrativni sekretar i članovi Direktorijuma Nacijonalne Fašističke Stranke imenuju se i opozivlju dekretom Predsjednika Vlade, Prvog ministra, Sekretara Države, uz zaključak Velikog Vijeća. Oni imaju svoju službu za tri godine, a poslije mogu biti opet izabrani. Kr. dekretom, na predlog Predsjednika Vlade, sekretar Nacionalne Fašističke Stranke može biti pozvan da učestvuje na sjednicama Ministarskog Savjeta.

Sva talijanska štampa s velikim je zadovoljstvom popratila ovu reformu, pokojoj Veliko Vijeće Fašizma stupa na najvidnije mjesto u konstitucijonalnom sastavu države. Tom najnovijom reformom Režim je ojačao znatno, a fašizam je zabilježio jednu novu fazu državnog života.

Aktivnost Fašističke Stranke. — Na sjednici Velikog Fašističkog Vijeća od 18. o. mj. opširno je izvjestio o stanju i poslovanju Fašističke Stranke sekretar on. Turati. On je govorio o samoj stranci te o svim organizacijama, sportskog i socijalnog značaja, koje su sa strankom u vezi. Na koncu izvještaja prihvaćena je ova rezolucija: Veliko Vijeće Fašizma saslušavši izvještaj sekretara stranke Nj. Eke. Turatija, koji se odnosi na aktivnost njegovu i ostalih članova Direktorijuma od marca do danas, odobrava taj izvještaj i konstatira, na temelju izvještaja svih Prefekata u Kraljevini, da federalni sekretari saradjuju skladno i dobrovoljno s Glavarom Pokrajine. Pozivlje sekretara i Direktorijum Stranke neka ustraju na liniji, koju su zauzeli za uvijek oštriju intransigencu političku i moralnu, te za odgojno prodiranje u mase talijanskog pučanstva, tako će Stranka biti uvijek sposobnija, da riješi svoju temeljnu zadaću za obranu i napredak Režima.»

Izvještaj o Miliciji. — Na sjednici Velikog Vijeća od 18. o. mj. pročitao je Načelnik generalnog štaba dobrovoljne milicije za nacionalnu sigurnost izvještaj, iz kojega se vidi, da je Milicija 1. augusta ove godine imala 24.326 oficira i 289.090 crnih košulja, osim specijalizirane milicije, kao što je željeznička, lučka, poštanska, šumska, pogranična, cestna, libijska i protuavijonska milicija. U predvojnim tečajevima bilo je 1927. g. 222.931 mladića. God. 1925. polazilo je tečajeve samo 65.117 mladića. Milicija ima 11 autoblindata, 10 topova, 744 strojnih pušaka, 252.962 puške i karabinke, 16.313 pištola. Na koncu izvještaja Veliko Vijeće pozivlje Generalni štab Milicije, neka usavršuje neprestano veliki vojnički organizam Crnih košulja, koje su stalna oružana obrana režima u Italiji i u svijetu.

Izložba Fašizma. — Na sjednici Velikog Vijeća od 20. o. mj. zaključeno je, da se za desetu obljetnicu od osnivanja prvog borbenog fašja organizira u Milanu jedna velika Izložba Fašizma, na kojoj će biti sabrano sve što se odnosi na stvaranje i razvitak Fašizma.

Organizacija Balilla. — Veliko Fašističko Vijeće raspravljalo je dne 20. o. mj. o stanju i razvoju organizacije Balilla te o odnošaju izmedju te organizacije i drugih organizacija za sport i gimnastiku. O tome je referirao predsjednik organizacije on. Ricci.

Korporativizam. — Na sjednici od 21. o. mj. Veliko je Vijeće raspravljalo o Ustavu Rada (Carta del Lavoro). O tome je opširno izvjestio on. Bottai, podsekretar u ministarstvu korporacija. Veliko Vijeće je zaključilo, da će se Ustav Rada što prije potpuno provesti na sve kategorije radnika i poslodavaca, kako je projektirano 21. aprila 1927. — Veliko Vijeće je osim toga raspravljalo o ekonomskom stanju, o sindakatima i korporativnom pokretu. Tom je sjednicom bilo zaključeno ovo historičko zasjedanje Velikog Vijeća.

Sastanak Ministarskog Savjeta. — Dne 24. o. mj. sastao se je u palači Viminale na sjednicu Ministarski Savjet. Čim je sjednica otvorena, dao je on. Mussolini slijedeći kratki izvještaj: — «Poslije zadnjeg zasjedanja Ministarskog Savjeta do danas, nije se ništa specijalno važna dogodilo u pogledu unutarnjeg položaja, koji je sasma normalan. Pismeni i usmeni raporti prefekata zadovoljivi su. — Može se reći, da su se prefekti pokazali na visini situacije i zasluže, da ih poslije dvije godine od mo[...] je g[...]znice, stavim na dnevni red Režima, [koj]i, naročito preko pokrajinskih ekonom[ski]h vijeća, imaju mogućnost, da znadu [...] ekonomsko stanje svoje pokrajine, [k]ja provadjaju direktive Vlade. Poduzet[e s]u sve potrebne mjere, da se olakšaju [teš]ke posljedice nezaposlenosti sa radovi[ma] nesumnjive produktivnosti, kao što s[u] ceste, navodnjivanje i bonifikacije. Proizlazi iz izvještaja prefekata, da su sva providjenja ekonomskog značaja provedena od vlade imala najpovoljniji odziv specijalno medju poljodjelskim pučanstvom. — U koliko se tiče vanjske talijanske politike, najvažniji dogodjaji zadnjeg vremena jesu naš ugovor s Abesinijom i onaj najnoviji sa Grčkom. Taj ugovor, s onim, koji smo sklopili s Turskom, upotpunjuje i učvršćuje našu mirnu politiku na istočnom Sredozemnom moru.»

Rad Ministarskog Savjeta. — Iza izvještaja on. Mussolini Ministarski savjet prelazi na dnevni red. Raspravljalo se je o nekojim predlozima ministarskog predsjedništva, ministarstva vanjskih poslova, unutarnjih poslova, javnih radova, financija i kolonija. Tako je bilo govora i o združenju općina Podgrada i Materije. Zaključeno je, da će se lijevati još novčanica od 5 i 10 lira, jer se osjeća pomanjkanje, itd. itd.

XX. Septembra. — Obljetnica zauzeća Rima XX. Septembra proslavljena je po svoj državi s ceremonijama crkve i paradama vojske. Svi talijanski gradovi bili su kroz dan u zastavama, a u noći osvjetljeni.

Izvoz i uvoz. — U mjesecu augustu uvezeno je u državu robe za 1 milijardu 556 milijuna 67.954 lira. Izvezeno je robe za 1 milijardu 121 milijun 608.710 lira. Uvoz je pao za 166 milijuna, a izvoz je narasao za 120 milijuna.

Italija i Albanija. — Sa svim odnosnim ceremonijama talijanski poslanik u Albaniji comm. Sola predao je kralju Zogu I. pismo, kojim ga kralj Viktor Emanuel potvrdjuje za opunomoćenog poslanika na albanskom dvoru.

Spomenik palima u Zadru. — Prošle nedjelje bio je u Zadru svečano otkriven veliki spomenik Dalmatincima, koji su pali u ratu protiv Austrije. Svečanosti otkrivanja bile su veličanstvene, a prisustvovale su i mnoge visoke ličnosti. Za otkriće je došao u Zadar i Duca di Pistoia.

«Carta del Lavoro» u okružnici on. Turatija. — Sekretar fašističke stranke on Turati rasposlao je dne 24. o. mj. svim sekretarima pokrajinskih federacija jednu okružnicu, kojom ih pozivlje neka započnu propagandu za «Ustav Rada» (Carta del Lavoro). — Dne 28. oktobra moraju se dijeliti svim poslodavcima i radnicima otisci Ustava Rada, kako bi svi upoznali veliku vrijednost toga, za korporativizam temeljnog akta.

Pripreme za veliki sastanak poljodjelaca u Rimu. — Prema riječima on Mussolinija 3. novembra ima se sastati u Rimu 50.000 poljodjelaca iz cijele Italije. Za taj veliki sastanak konfederacija poljodjelaca vrši [ve]like pripreme.

Ugovor prijateljstva izmedju Grčke i Italije. — Kako se je već dugo vremena [o]čekivalo, došlo je napokon do potpisa prijateljskoga ugovora izmedju Italije i Grčke. Predsjednik grčke vlade, Venizelos, došao je u Rim, te je dne 24. o. mj. bio primljen u Palači Chigi od on. Mussolinija. Oni su razgovarali oko 1 sat o svim odnošajima izmedju Grčke i Italije, te su zaključili, da se te dvije zemlje u svemu slažu, i da je njihovo prijateljstvo važno za miran razvoj prilika na istočnoj strani Sredozemnog mora. Na koncu razgovora Venizelos i Mussolini potpisali su ugovor o prijateljstvu i o mirnom riješavanju sporova izmedju Italije i Grčke.

Štampa o ugovoru izmedju Grčke i Italije. — Ugovor o prijateljstvu i arbitraži [iz]medju Italije i Grčke sastoji se iz 28 članaka i sadrži uobičajene odredbe o arbitraži i prijateljstvu. Rimska štampa naglašava, [da] ovaj ugovor nije uperen ni protiv jedne [tre]će države. Listovi izražavaju nadu, da [će] posjeta g. Venizelosa i potpisanje ugovora još više učvrstiti prijateljske odnose [iz]medju Italije i Grčke i doprineti osiguranju mira na Balkanu.

Banketi na čast Venizelosa. — Poslije [pot]pisa prijateljskog ugovora talijanska [je] vlada ponudila Venizelosu svečani [ob]jed. Tom su prilikom on. Mussolini i [Ve]nizelos govorili o talijansko-grčkom [pri]jateljstvu. — Venizelos je poslije tog [ob]jeda bio na raznim prijemima. Dne 24. [o.] mj. bio je na objedu kod on. Mussolinija. U večer je grčki poslanik na Kvirinalu [prire]dio svečani objed, na kojemu su učestvovali on. Mussolini i on. Grandi. — Venizelos je bio primljen i od Nj. Vel. Kralja.

Demografska statistika. — U prvih 7 [mj]eseci 1928. umrlo je u Italiji 11.700 stanovnika manje, nego u isto vrijeme lanjske godine. U prvih 7 mjeseci ove godine rodilo se je 10.900 djece manje, nego u isto vrijeme lanjske godine.

Komunisti pred posebnim tribunalom. Posebni tribunal za zaštitu države osudio je 10 komunista iz Milana na više godina zatvora, jer su širili komunizam pomoću štampanih letaka i lista «Unità», koji je bio tajno štampan.

Talijansko-albanski trgovinski ugovor. — Službeno se javlja da je talijansko albanski trgovinski ugovor, čiji je rok trajanja istekao, automatski produžen. Medjutim, ostajući na snazi, ovaj ugovor će na želju italijanske i albanske vlade biti u nekoliko revidiran i dopunjen, pa su u tu svrhu već učinjene predradnje.

Talijansko-grčki ugovor i Jugoslavija. — Londonski list «Dayly Express» saznaje da Venizelos ne radi samo na uspostavljanju najsrdačnijih odnosa izmedju Grčke i Italije, nego je prilikom ugovora, koji je potpisan, odlučeno da posreduje za zbliženje izmedju Italije i Jugoslavije.

Francusko-engleski pomorski sporazum. — List «Njujork Amerikan» donosi tekst francusko-engleskog pomorskog sporazuma. Tekst ovog sporazuma do sada je bio čuvan u najvećoj tajnosti. Glavne tačke sporazuma su slijedeće: 1.) Francuska prima englesko stanovište da gradjenje velikih krstarica mora biti ograničeno; 2) Francuska se odriče svoga dosadašnjeg stanovišta da za mornaricu svake zemlje mora biti ustanovljena ukupna tonaža; da u granicama ove tonaže svaka zemlja može da gradi onakve brodove, kakve sama hoće. Francuska prima englesko stanovište, da se mora utvrditi maksimalna tonaža za svaki tip brodova zasebno. — Ova vijest izazvala je i u Engleskoj i u Francuskoj veliko čudjenje. Drži se, da se je do teksta ugovora došlo kradjom jednog pisma, koje je Briand pisao francuskom poslaniku u Washingtonu.

Pobuna Bura. — Prema vjestima iz Južne Afrike borba za ponovnu uspostavu nezavisnosti stare burske države zauzima sve šire dimenzije. Predsjednik južnoafričke vlade uputio je zahtjev u London, da se za guvernera Južne Afrike imenuje jedan član kraljevske kuće. U protivnom slučaju južnoafrička će vlada na to mjesto postaviti jednu ličnost svoga povjerenja. Tvrdi se da bi za guvernera imao biti imenovan najmladji sin engleskoga kralja vojvoda od Glučestera, koji je bio već proglašen kraljem južnoafričke države.

Komisija za razoružanje u Ženevi. Dne 20. septembra je u komisiji za razoružanje otpočela diskusija o nacrtu ugovora za medjusobnu pomoć. Jugoslovenski general Nenadović tražio je, u ime svoje države, da u nacrt udje i klauzula o flagrantnom napadaju, koju predvidja Ranjski Pakt, to jest, da u slučaju napada ostale države potpisnice imaju napadnutome da priteknu u pomoć. General Nenadović prikazao je uzbudljivo kako bi izgledao budući mašinski rat, u kome bi napadač imao mnogobrojna preimućstva, ako se napadu ne bi odmah stalo na put, nego čekalo na odluku Društva Naroda. Govor generala Nenadovića saslušan je sa najvećom pažnjom, osobito što se tiče tumačenja o formi budućega rata. Novine naglašavaju važan predlog generala Nenadovića, koji će po svoj prilici biti usvojen.

Pred novom krizom u Bugarskoj. — Štampa i svi smatraju, da će se ubrzo, za mjesec dana najdalje, otvoriti nova kriza bugarske vlade, jer duge saradnje ne može biti izmedju dvije teško zavadjene grupe Cankova i Vlkova.

Ljapčev vidi nesigurnost vlade i zato stalno ide kralju i konferiše sa svojim poslanicima.

Za diktaturu u Njemačkoj. — U Magdeburgu su se dne 23. o. mj. sastali bezbrojni članovi nacionalističkog udruženja «Čelični šljemovi». Na svom sastanku oni su izrazili želju, da se promjeni njemački ustav i uvede diktatura.

Za sjedinjenje Austrije i Njemačke. Prošle nedjelje priredjena je u Hanoveru jedna velika manifestacija, u kojoj je učestvovalo mnogo njemačkih željezničara, a takodjer i zastupnici austrijskih željezničara. Tom je prilikom izrečeno mnogo govora. Govorili su poslanici i političari, a medju ostalima i bivši predsjednik republike, Leinert. Svi su se izjavili za «Anschluss», to jest za ujedinjenje Austrije i Njemačke u jednu državu. Jedan govornik je rekao, da je danas Austrija preslaba da živi, a prejaka da bi umrla, pa zato nema drugog izlaza, nego da se sjedini s Njemačkom.

Šezdesetgodišnjica Vaclava Klofača. — Vaclav Klofač, veliki češki političar, državnik i javni radnik, poznat cijelomu svijetu, proslavio je u petak 21. o. m. svoju šezdesetgodišnjicu.

Domaće novosti

POLJODJELSKO STANJE, ŠUMARSTVO I ŽIVINOGOJSTVO U ISTARSKOJ POKRAJINI

Prošlog petka, dne 19. o. mj., ujutro održala je poljodjelska sekcija Ekonomskog vijeća u Puli jednu sjednicu, na kojoj je cav. Candussi, predsjednik sekcije, govorio o poljodjelskom položaju u Istri, te o pošumljivanju. — On je potanko rastumačio stanje siromašnog seljaštva obzirom na tešku sušu, koja je nanijela vrlo velike štete poljodjelstvu. On kaže, da je o svemu tome dobro obavještena vlada, koja će nastojati svakako da Istru pomogne. Biti će podijeljene mnoge javne radnje, a osim toga povoljnije će se davati agrarni krediti, pa će tako biti lakša zima istarskom seljaštvu.

Paša na Puljštini.

Cav. Candussi potanje govori o poljodjelstvu na Puljštini, pak predlaže, neka bi se, dogovorno sa sindakalnom federacijom poljodjelaca od puljske općine isposlovalo ukinuće takse na pašu. Ako općina bude nastavila s utjerivanjem te takse, seljaci oko Pule biti će prisiljeni da prodaju svoje blago, a to će biti od vrlo velike štete za poljodjelstvo.

Propala stabalca

Govornik zatim raspravlja o istarskom šumarstvu. Uslijed nepovoljnih atmosferskih prilika poginulo je 80 posto od svih stabalaca, koja su posadjena u istarskoj pokrajini u svrhu pošumljenja. Cav. Candussi predlaže, neka bi se zamolilo ministarstvo narodne ekonomije, preko prefekta, jednu izvanrednu svotu za ponovnu sadnju. S onim svotama, koje pokrajina do sada posjeduje, pošumljivanje ne može brže napredovati, a niti se može provesti u onoj mjeri, kako bi trebalo. Treba jačih sredstava, želi li se pošumljenje Istre povoljno provesti.

Iza toga se čita projekt za pošumljenje Julijske Krajine, koji je sastavio cav. Scala.

Prema izvještaju ing. Paladina odobrene su nekoje dozvole za sječu šume, za izgradnju vapnenih peći itd. Odobrena je bilanca za 1928.-29., te izvještaj šumske milicije.

Istarsko živinogojstvo.

Sekcija je zatim proučila jedan projekt za pregledbu bikova, koji su odredjeni za rasplod. Taj je projekt bio odobren. — Raspravljalo se je još i o albumu stručnjaka za orjenjivanje šteta od tuče. Taj će album biti uspostavljen, a sada se moraju ti stručnjaci izabrati. Osim toga je sekcija raspravljala o nagradama za one poljodjelce, koji bi u iošim zemljištima sadili vinovu lozu i masline. Govorilo se je i o ustanovljenju rasadišta za tri duhanske zadruge, koje postoje u pokrajini. Odredila se je i novčana subvencija za mjesečnik «Istria agricola».

Druga sjednica.

U petak popodne sekcija se je opet sastala na sjednicu. Na toj drugoj sjednici raspravljalo se je isključivo o stanju živinogojstva u Istri, te o sastavljanju jednog programa, prema kojemu bi se sekcija morala ravnati u metodičkom i pažljivom nastojanju oko podizanja istarskog živinogojstva. Toj su sjednici prisustvovali mnogi stručnjaci u živinogojstvu iz raznih krajeva Istre, pa tako: gg. dr. Comandini, dr. Rossi, dr. Decolle, dr. Cucovi, dr. Gabrielli, prof. Travaini, Ferrara, ing. Paladin, Silich, dr. Dessanti, dr. Bevilacqua, dr. Dandri, dr. Giangrande, dr. Rittossa, dr. Dessy, dr. Chiapetta, dr. Raggi.

Poljodjelske škole

Dr. Comandini čita jedan izvještaj o školi za poljodjelstvo u Novigradu. U tom izvještaju iznaša sav razvoj te škole od njenog početka do danas, te program, koji škola ima u budućnosti razvijati s naročitim obzirom na živinogojstvo. Ta škola gradi nove štale, svinjce itd., a kani kupiti i marvu za uzgoj u naučne svrhe. To će sve stajati oko 600.000 lira. Treba preko pokrajini moliti vladu za pomoć.

O školi za poljodjelstvo u Pazinu izvještava prof. Travaini. I on iznaša proračun svih troškova, koje će škola imati zato, jer se šire zgrade s naročitim obzirom na poduku u živinogojstvu.

Carina i špekulacije.

Iza njega govori g. Sillich o vrlo teškom stanju istarskih gojitelja blaga. On predlaže neka bi vlada povećala carinu na uvoz blaga iz inozemstva, onako kao što je povisila i carinu na žito. To bi bilo korisno za domaće živinogojstvo, jer bi mu cijena poskočila i ne bi trpjelo strane konkurencu. — Ing. Paladin govori o sve većem prodavanju marve što se opaža na istarskim sajmištima. To je posljedica siromaštva i suše, a lakomi trgovci to iskorištavaju i pune svoje žepove jer se blago prodaje uz vrlo nisku cijenu. — To je sve sekcija uzela u obzir.

Ukinuće Političkog društva «Edinost». Nj. Eke. Prefekt Fornaciari izdao je dne 19. o. mj. dekret, kojim se, s obzirom na javni red, ukida Političko društvo «Edinost» sa sjedištem u Trstu.

Premješteni učitelji. Novine donašaju spisak onih učitelja, koji su službeno premješteni iz Julijske Krajine u unutarnjost Italije. Premješteni su: Bizjak Justina iz Kazelj u Milan; Černe Ljudmila iz Grgarja u Genovu; Cotič Angela iz Vertojbe u Genovu; Cus Olga iz Sv. Petra kod Gorice u Rim; Feigel Ljudmila iz Št. Vida kod Vipave u Rim; Jačič Josip iz Škrbine u Bari; Jug Marija iz Sv. Petra kod Gorice u Firenze; Ivančič Marija iz Kronberga u Genovu; Kenda Albina iz Šempasa u Firenze; Križman Gabrijela iz Šempasa u Perugiu; Ladavac Marija iz Matulja u Perugiu; Lenardič Petar iz Goč kod Vipave u Turin; Martelanc Vladimir iz Budanj u Potenzu; Nemec Petar iz Vertojbe u Anconu; Orel Rihard iz Števerjana u Campobasso; Prinčič Ana iz Šmartnega pri Kojskem u Napulj; Radinja Anton iz Podgore na Krasu u Rim; Rudolf Ema iz Hrenovica u Campobasso; Rutar Anton iz Černič u Aquilu; Šapla Marija iz Dola-Otlice u Perugiu; Saunig Kazimir iz Ozeljana u Perugiu; Škarabot Emilij iz Štomaža u Cosenzu; Štepančič Marija iz Št. Petra u Napulj; Tomšič Vital iz Sv. Jakoba u Bolognu; Valenčič Ana iz Jablanice u Anconu; Velišček Marija iz Renč u Napulj; Vilhar Marija iz Sv. Petra na Krasu u Anconu; Vodopivec Lojze iz Grgarja u Aquilu, Volk Viktor iz Postojne u Firenze; Zorn Emilij iz Solkana u Napulj; Zorzut Zinka iz Renč u Napulj; Zovič Ivan iz Komna u Cosenzu.

Podsekretar Crollalanza u Istri. — Dne 20. o. mj. došao je nenadano u Pulu podsekretar u ministarstvu javnih radova Eke. Crollalanza u pratnji svog načelnika kabineta. Posjetio je prefekturu, gdje ga je primio g. prefekt. — Iz Pule se je Eke. Crollalanza praćen od prefekta i kvestora odvezao u Rašku dolinu, gdje je pregledao potanko radove oko bonifikacije. Interesirao se je za ono što je već učinjeno, a takodjer i za ono što se ima učiniti. — Iz Raške doline odvezao se je u Buzeštinu, gdje je pregledao izvor, iz kojega će crpsti vodu novi projektirani istarski vodovod. — Podsekretar je vrlo zadovoljan s izborom izvora, koji pruža najbolju garanciju, da će istarski vodovod i u vrijeme najveće suše imati dovoljno vode. — Iz Buzeštine Eke. Crollalanza proslijedio je za Trst.

Vlada ukida zakonski dekret o brašnu. — Uzevši u obzir dobru žitnu žetvu, a takodjer i zato, da se ne povise cijene kruha, uslijed nedavnog povišenja carine na uvoz žita, ministar predsjednik on. Mussolini ukida kr. zakonski dekret od 13. augusta 1926. br. 1448., kojim se odredjuje za cijelu državu jedna vrsta brašna za kruh. — Od sada unapred mlinovi će moći izradjivati brašno po volji, a pekarne će početi prodavati opet bijeli kruh. Za običan kruh biti će i nadalje odredjena od komisije stalna cijena.

Povišenje nekojih taksa. — Ministarski savjet zaključio je dne 25. o. m. da se ima povisiti porez na fabrikaciju žeste, taksa na vladine koncesije za dozvole prodavanja ultraalkoholičkih pića, takse na koncesije za javne lokale, u kojima se prodaje vino, piva, likeri i alkoholna pića, te taksa na potrošnju alkoholnih pića (za 10 cent. po litri). — Ovim povišenjem taksa vlada želi postići dva cilja: želi povisiti državne dohotke, kojima će financirati mnoge javne radnje, a osim toga želi koristiti narodnom zdravlju, jer povišenjem taksa otešćava širenje i uživanje alkohola.

Porez na neženje — podvostručen. — Na sjednici ministarskog savjeta od 25. o. m. zaključeno je izmedju ostaloga, da se porez na neženje ima povisiti, to jest, da se ima podvostručiti.

Demografsko stanje Istre u juliju i augustu. U istarskoj pokrajini rodilo se je u juliju 649 djece, u augustu 628 djece. Razlika: 21 dijete manje u augustu.

Umrlo je u juliju 405 stanovnika, u augustu 489 stanovnika. — Razlika 84 mrtva više u augustu.

Sklopljena su u juliju 103, u augustu 103 braka.

Rodjeno je mrtvih u juliju 13, u augustu 11.

Pučanstvo je u istarskoj pokrajini naraslo u juliju za 244, a u augustu za 139 stanovnika.

Carnegijeva medalja jednom bivšem karabinjeru iz Puljštine. Administrativni savjet američke fondacije Carnegie podijelio je pred nekoliko dana Ivanu Iveši, iz Banjola blizu Pule, bivšem karabinjeru, brončanu medalju, zato jer je 18. novembra 1926. u Camposanu (pokr. Caserta) za vrijeme jedne velike poplave, uz veliku opasnost za vlastiti život, spasio od stalne smrti više osoba, koje su bile blokirane od vode, koja se je razlila iz jednog potoka. Ti ljudi bili su se popeli na krovove i stabla, a Iveša ih je poveo na sigurnije mjesto. — Carnegijeva medalja bila je Iveši predana na puljskom municipiju dne 20. o. mj. u prisustvu mnogih odličnih ličnosti. — Iveša je za svoje junačko djelo dobio već prije srebrnu medalju od Nj. Vel. kralja.

Otvaranje škola. — Već su se po svim mjestima u Istri otvorile škole. Uz običajene crkvene ceremonije započela je nova školska godina 1928.-29.

Snijeg na Učki. — Prvi dani jeseni pokazali su se ne samo jesenski, nego gotovo zimski. Dnevno pada kiša, a i temperatura je naglo pala. Dne 24. o. m. termometri su bilježili 8, a na mjestima i manje stupanja. A nije davno, da smo umirali od topline od 40 stupanja. Zanimivo je, da je vrh Učke, jednako kao i dalmatinske planine, zabijelio od snijega.

Otvorenje jedne nove ceste. — Dne 23. o. m. otvorena je prometu nova cesta, koja ide od granice izmedju Velikog i Malog Lošinja do crkve Majke Božje.

Krizma u Opatiji. — Riječki biskup mons. Sain obavio je dne 16. o. mj. u Opatiji sv. krizmu. Poslije krizme priredjen biskupu jedan banket.

Komesar barbanskog fašja. — Direktorij fašističke organizacije u Barbanu podao je demisiju. Podeštat Resen imenovan je komesarom fašja.

Izbrisani iz fašističke stranke. — Direktorijum fašističke stranke odobrio je, da se brišu iz fašja u Motovunu Josip Furlan, Franjo Gersa, Petar Mladošić, a iz fašja Kašteliru Ivan Brnobić.

Proslava sv. Fume u Rovinju. — Dne 17. o. mj. slavila se je, po starom običaju, u Rovinju, sv. Fuma. No ove godine je sajam vrlo slabo uspio, jer je cijeli dan padala kiša. Iz okolice je svejedno došlo mnogo naroda na tradicijonalnu procesiju, koja se je držala u Domu.

Kod Premanture se je potopio jedan parobrod. — Albanski parobrod «Bojana» upućen iz Trsta za Rijeku, uslijed vrlo slabog vremena se je dne 23. o. m. u noći potopio u Kvarneru pred Premanturom. More je bilo silno uzburkano. Brodu se slomilo kormilo, pa je udario, nošen bez cilja morem, u otočić Feneru. Tom prilikom brod se je probušio i počeo je naglo tonuti. Posada od 11 mornara bacila se je u more i spasila se je na otoku Feneru. Brod je pod vodom do palube, pa se kuša spasavanje. Na njemu je bilo oko 30 kvintali robe.

Tranvaj pregazio djevojčicu. — U Puli se je dne 25. o. m. dogodio jedan grozan slučaj. U via Carducci tranvaj je prešao preko desetgodišnje djevojčice Marije Venturi. Mala je ostala na mjestu mrtva. Djevojčica je išla ulicom s jednom svojom prijateljicom. Za zabavu su zvonile kućnim zvoncem po vratima, a onda bi bježale. Tako je mala Marija, trčeći i smijući se dospjela pod tranvaj i nastradala.

Krvavi dogodjaj u Vodnjanu. Dne 23. o. m. bio je u Vodnjanu pred jednom gostionom nožem napadnut seljak Lorenzo Malusà od seljaka Mihe Gorlata. Malusà je bio Gorlatu dužan 50 lira. Zbog toga je medju njima došlo do svadje. Bila su obojica pripita. Gorlato je Malusu udario nožem 15 puta. Kada je došao da ga brani jedan prijatelj, udario je i njega jedanput nožem. Ranjeni su u bolnici, a napadač u zatvoru.

Palež. Dne 3. septembra dogodio se je u Pazinu jedan ružni zločin. Nepoznat zločinac zapalio je 6 stogova sijena, koje je bilo vlasništvo tamošnje Poljodjelske škole. Vatru su kušali gasiti vojnici, ali je svaka pomoć bila prekasna. Šteta iznaša 15 hiljada lira, a zločincu nema ni traga ni glasa.

Požar u Rupi. Pred nekoliko dana požar je potpuno uništio kuću i štale Luke Šurine iz Rupe kod Jelšane. Sumnja se da je požar podmetnuo neki Vičić iz Haria.

P O D L I S T A K

Izgubljeni

(Dok je Barizon razgovarao sa zapovjednikom prvoga čamca, pojavi se drugi, u kome se nalazio Dorin otac i onaj mladi časnik Lubin, koga joj je bio odabrao za zaručnika. Djevojka je doviknula prema ocu: Zar me ne poznate?)

(Svršetak.)

Neko vrijeme gledao je starac zapanjeno ispred sebe. Napokon krikne:

— Doro! Ti li si to? Jesi li uistini ti?

— Jesam, jesam, oče moj mili i dragi!

I čim se čamac približi, ona skoči na nj i pade ocu u zagrljaj.

— Ah, moj tatice — napokon! Kako sam sretna, što smo se našli! Mislila sam, da vas više nikada vidjeti ne ću.

Medjutim se je poručnik Koly okrenuo k Barizonu i ostalim brodolomcima, koji su se već bili popeli na palubu i kao prikovani začudjeno gledali, što se to oko njih dogadja.

— Eto, ratni nam se brod bliža. Kapetan je, kako se vidi, odlučio, da pristane uz vas ne čekajući da ga vi za to zamolite. Mislim pak, da bi uputnije bilo, da se svi vi ukrcate u moj čamac, da ne bi valovi, što ih ladja čini, prevrnuli podmornicu.

Barizon pristane, i kad su već svi bili gotovi da se ukrcaju, povuče Dora mladoga časnika na stranu i reče mu glasno:

— Wiliame, ...imam da govorim s vama...

Te su riječi, izgovorene sasvim prirodno, uzbunile sve nadošle mornare. Njima je svima bila poznata sudbina nesretnog časnika, pa su se vrlo začudili začuvši kako ga djevojka nazivlje njegovim krsnim imenom.

— Wiliame, imam da govorim s vama...

Onda se obrati prema ocu i reče:

— Tata, ovo je poručnik Barizon, koji me je spasao od smrti i još od gorega zla...

Evo: ja nosim na ruci njegov prsten!

Odriješitom kretnjom pruži prema ocu svoj prst.

Na pogled onog zlatnog kolobarića, ruka se gospodina Lavrence, što se bila pružila prema Barizonu, spusti kao mrtva.

— Kako to? Vjenčani prsten?

— Jest, tata! Ja nisam više gospodjica Lavrence. Velečasni gospodin Vilot vjenčao nas je prekojuče.

Otac je svedjer gledaše zaprepašten mucajući neke sasvim nesuvisle riječi.

Dorine se oči zasjaše:

— Ne boj se, tata, reče ona. Wiliam me je uzeo, da me oslobodi iz pandža onog strahovitog Forba. On se je isprva nećkao zbog one smiješne optužbe što ga tereti, ali moj je položaj bio tako strašan, da više nije mogao da oklijeva, osobito u času, kad sam ja to od njega tražila. Stisni mu desnicu. Tvojom pomoći mi ćemo doskora otkriti pravog krivca, raščistiti sve, i rehabilitirati ime moga muža.

— Ali... ali... gospodin Lubin?

Sad se umiješa i Lubin sav blijed u licu, očiju smućenih, namračenih. On reče uz nekakav blijedi usiljeni osmijeh:

— Barizone, moj davni prijatelju! Čekao sam, da dodje na mene red. Sad imam ja da govorim... nadoda pruživši mu ruku.

I okrenuvši se k Dorinom ocu, koji se nalazio pored njega, reče:

— Ja izjavljujem, da g. Barizon nije ništa kriv... O tome sam vas više puta uvjeravao — sjećate li se?

Ali uto se je već i g. Lavrence bio razabrao.

— To je sve u redu, reče, ali niti je ovo mjesto a niti doba, da raspravljamo o tim stvarima. Bilo ovako, ili onako, držim, gospodine Barizone, da je već vrijeme, da vam zahvalim, što ste mi spasli kćer. Držao sam već, da sam je za uvijek izgubio, pa sam i sâm mislio, da je ne ću preživjeti. Ajde! Dodjite s nama na ladju... Nego što je to? Gospodine Lubine? Šta vam je?...

Lubin je zaista bio blijed na smrt. Crte njegova lica bile su se razišle, a oči kao da će mu iskočiti iz svojih šupljina. Staklen njegov pogled kao da se najednom ukočio na popu Vilotu, koji se sada približio.

— Oh, gospodine Barizone! klikne pop pružajući mu ruku. Kako sam sretan, što vas ovdje vidim. Nadam se, da vam je uspjelo obraniti se od one strašne optužbe.

Čudnog li slučaja, gdje se sastala dva mlada časnika istog prezimena: dva Barizona. Ja sam našemu vodji htio već nekoliko puta da napomenem onaj slučaj, ali naš je položaj bio tako strašan, da nisam nikada naišao na pravu zgodu...

Videći kako su na ove riječi ostali svi kao bezeknuti poče on da se opravdava:

— Kako se to dogodilo?... Nadam se, da nisam da... Ta vi ste se zacijelo obranili od one optužbe, gospodine Barizone?

Lubinove se osušjele usne zgrčiše. Htio je da odgovori, ali nije mogao riječi da probesjedi. I svi uokolo zanijemiše od čuda. Najprva se razabrala Dora.

— Ali ovaj se gospodin zove Lubin, reče ona okrenuvši se k popu. Zašto ga vi još uvijek nazivljete Barizonom?

Svećenik, sav smeten, odgovori:

— Ne razumijem... ni sam. Ovog sam časnika upoznao u Porto Riko pod imenom Barizon, i kao takva ja sam ga i vjenčao s Dolores Montoro. Malo zatim ova posljednja otišla je za njim, i onda se pročulo, da ju je on ubio. Ja sam bio upravo na putu, da u toj stvari budem kao svjedok kad nas ono zadesila oluja i mi zapasmo u...

Lubin ga prekine i progovori uz nekakav strašan smijeh:

— Ne treba da gubite više ni jedne riječi. Ja sam zaista ubojica one žene, s kojom ste me vjenčali — prave sotone u podobi ljudskoj. Vjenčao sam se s njome da živim, stoga sam je ubio. Nisam imao namjere, da vas upletem u tu stvar, ali vi ste nekom pametnjom primili jedno pismo što je bilo naslovljeno na mene — i time ste se zapleli sami u tu mrežu. Priznajte mi barem to, da sam sve pokušao, da vas izbavim. Bio bih zacijelo i uspio, da nisu oni sudci u Portoriko htjeli silom da prepoznadu u vašoj fotografiji čovjeka, koji se je oženio sa Dolores Montoro. Sad je sve svršeno! I ja sam sretan. Možda vi nećete nikada uzaznati, koliko je ona meni zadala muke i bola! Nego eto nas u blizini broda! Dopustite mi, da se časkom povučem u moju kabinu, gdje ću na papir da nabacim ovu moju ispovijest.

Ratna se ladja polako približila i čamac pristade uz nju. Jednim skokom Lubin se nadje na palubi. Malo zatim ratni se brod udalji, a u istom trenutku odjeknuo je iz jedne od časničkih kabina hitac iz revolvera.

Onim hicem Lubin je sudio samome sebi.

* * *

A što je s Forbom i s njegovom družinom? I njih su poslije nekoliko mjeseci spasli i pustili im, da medju sobom na jednake dijelove podijele silno blago, što ga je Barizon bio ostavio u onoj španjolskoj galiji. Forb se je tome odlučno protivio, jer je htio, da sve ostane njemu, ali napošljetku morao je da se zadovolji onim, što mu je bilo odredjeno.

DOPISI

PISMO IZ ZAGREBA.

Proslava 100 godišnjice rodjenja Lava Tolstoja. - Nesretna smrt ruskog književnika Valerijana Markova. - Smrt slikara Tišova. - Olimpijska sokolska vrsta u Zagrebu. - Svetislav Petrović u Jugoslaviji. Kako njem. studenti putuju.

— Čitavi je kulturni svijet proslavio ove dane stogodišnjicu rodjenja velikog slavenskog filozofa, ruskog književnika Lava Tolstoja. Najsvečanije su proslave bile naravno u Rusiji, ali i ostali je svijet htio da odade poštu slavenskom geniju, koji pripada čitavome čovječanstvu, jer je kao apostol mira i ljubavi radio čitavi vijek svojim knjigama na preporodu cijeloga čovječanstva u duhu evandjelja Kristovog.

Zagrebačko kazalište sjetilo se Tolstoja 10. 9 prikazivanjem njegove drame «Živi leš». Prije predstave izrekao je književnik Ehlar-Nebajev spomen slovo o Tostoju. Djelo je naišlo na silan uspjeh, već i zbog toga što su glumci bili odlični. Pogotovo glavna lica Božena Kraljeva i Josip Pavić.

Tolstojev sin živi danas kao književnik u Americi, a od potomaka Lava Tolstoja žive danas u Jugoslaviji njegovi unuci Ilija Ilić i Vladimir Ilić. Prvi živi u Vršcu (Srbija) kao trgovački agent, a drugi boravi u Tetovu, u državnoj službi, kao agronom.

— Ruski prevrat zasijao je veliki broj Rusa po čitavom svijetu. Ima ih posvuda, vršeći svakojaka zvanja. Često im je sudbina okrutna. Ima ih veliki broj i u Jugoslaviji. Ima ih profesora, studenata, radnika, svih mogućih zvanja. Život ih je otrgao od Rusije, oduzeo im mnogo, ali život im je ulio snage i otpora da su se snašli i sprijateljili s novim prilikama.

Valerijan Markov dospio je iz Rusije u Beograd, odavde u Zagreb i nastanio se u Samoboru kraj Zagreba. U Rusiji se bavio novinarstvom. Ovdje je u brzo naučio hrvatski i počeo saradjivati u zagrebačkim listovima: Obzoru, Slobodnoj Tribuni, Riječi i Novostima. Pratio je redovno kulturne prilike u Rusiji i izvan nje, i o tom donosio prikaze u spomenutim listovima, [illegible] se i nekim knjigama. Nedavno se vlakom vraćao u Samobor. Dospio je nekim nesretnim slučajem pod vlak i nastradao životom. Bilo mu je istom 36 godina. U džepu njegovom, pored ostaloga, našli su i jedno nedovršeno pismo, naslovljeno pokćerci, koja se nalazi u jednom ruskom institutu u Vojvodini.

— Znameniti hrvatski slikar Ivan Tišov, umro je 19. ov. mj. u 58. godini života. Bio je priznati slikar, čije su se slike uvijek odlikovale lijepom kompozicijom, ugodnim i vedrim bojama i lijepom dotjeranošću. Njegove su poznatije slike većim dijelom alegorijske kompozicije većeg stila iz novije i najnovije hrvatske kulturne i političke povijesti. Njima je urešeno Narodno kazalište, hrvatska Sabornica te dvorana u zgradi za bogoštovlje i nastavu u gornjem gradu. Bio je i portretista; istakao se uz to i kao crkveni slikar. Slikao je po nekim crkvama u Zagrebu, te po nekima u provinciji. Slikar, kako se vidi priznat i radin, čijom smrću hrvatska umjetnost gubi mnogo.

— U nedjelju 16. IX., sokolska vrsta koja se u gimnastici natjecala na Olimpijadi u Amsterdamu, priredila je javnu akademiju. Za tu priredbu vladao je u gradu razumljivi interes, jer je svatko htio da vidi sokolaše, koji su u borbi sa svjetskim gimnastima na amsterdamskoj Olimpijadi Jugoslaviji osigurali treće mjesto, t. j. odmah iza Švicarske i Čehoslovačke.

Skladno razvijeni, mišićavi, kao saliveni iz bronca, stupali su njih šestorica, da zadive publiku svojim vježbama na spravama. Publika ih je, nakon svake vježbe, što su ju precizno i elegantno izveli, pozdravljala burno i oduševljeno. Pogotovo najmanjeg medju njima Leona Stukelja, koji je pred 4 godine u Parizu stekao naslov svjetskog prvaka u gimnastici, a ove godine naslov prvaka na karikama. Jedina mu je želja, kaže, da vježbom ustraje, pa da 1932. na budućoj Olimpijadi u Americi postigne opet izgubljeno mjesto prvaka u gimnastici. Ne bi to bilo samo priznanje njemu, već i priznanje naciji te zasluga sokolskog sistema uopće.

Divna je bila i puna sadržaja, simbolična sokolska epopeja, što ju je izvela sokolska vrsta, — 9 vježbača — a složio i uvježbao dr. Murnik, priznata sokolska [illegible]

Tko je Svetislav Petrović znade skoro čitavi svijet. Barem onaj koji polazi kino. Nedavno je bio u Jugoslaviji. Posjetio je [illegible] Novi Sad, Beograd i Zagreb. Priznata filmska veličina, koga vole osobito ženske, jer vrlo dobro igra u filmu, mlad [illegible] i — lijep. Filmuje već 9 godina po evropskim gradovima, Beču, Berlinu, Parizu. Inače je inžinjir kemije. To medjutim malo interesuje. Njegova pojava filmskog prvaka u svijetu, jedinog od Jugoslavena, pojava filmskog ljubavnika, to je ženski svijet više interesiralo. Bio je crven medju [illegible]ama, ali ne od stida moguće, nego od [illegible]ubaca što ih je sa njihovih nakarminisanih usana primio. Dolazio je u stisku, [illegible] je morala policija da mu pravi mjesta, da ga žene ne uguše. Sve su htjele da ga [illegible]de, da dobiju od njega potpis na sliku, [illegible] ga prikazuje kao filmskog glumca u [illegible] njegovim ulogama. Da ga vide, [illegible] da čim dulje ostanu u njegovoj blizini. Idolu ženskog svijeta, Sv. Petroviću, nije bilo previše ugodno, medju tolikim ženama.

Tako je bilo u Beogradu, gdje ga je na stanici dočekalo nekoliko tisuća ljudi, većinom ženskog svijeta. U Zagrebu je bilo medjutim drukčije. Na štaciji i u Kinu mu se pljeskalo, ali je nekolicina protiv Petrovića demonstrirala. Sve zbog nekog incidenta, o kojem bolje i ne govoriti. Zato je umjetnik još isti dan ostavio Zagreb.

— Pred nekoliko dana boravila je u Zagrebu grupa njemačkih studenata, koja je doputovala iz Hamburga. Proputovali su Bosnu, proboravili su nekoliko dana u Dalmaciji, Splitu, Šibeniku, Dubrovniku. Preko Sušaka došli su u Zagreb, a odavle su krenuli preko Slavonije i Vojvodine natrag u Njemačku. Priprosto, turistički odjeveni, sa «rucksackom» na ledjima, a u rukama gitara, odnosno violina. Sviraju po kućama, uz to kao dobri pjevači i pjevaju, pa zasluže po koji objed, večeru, cigarete, i još dobiju po koji dinar, što im onda služi za nabavu kruha i maslaca, čime se većim djelom hrane. Naučili su po koju riječ i hrvatski. Jedan izmedju njih znao je ponešto i talijanski, jer je putovao na sličan način po Italiji. — Praktični su ovi njemački studenti.

A. Rć.

IZ RIJEKE

Jedna rijetka dražba. - Kako se u Americi prenosi zlato. - Jedna dobra misao. - I još jedna, ali ne tako dobra misao. - One četiri.

Ovih dana prošlo je deset godina, što je solunski front probijen. U mnogim mjestima u Jugoslaviji ta se je desetgodišnjica svečano proslavila. Tako će se domalo proslaviti i prva desetgodišnica velikih pobjeda kod Vittorio Veneto i onih na Rajni. Sva su tri velika ratna dogodjaja pridonila ovdje izravno ondje neizravno strahovitom porazu Njemačke i konačnom slomu Austro-Ugarske.

Stari cesar, Franc Jožef, koji je punih šezdeset i osam godina tresao i drmao Austrijom, nije doživio njenog raspada. Umro je na vrijeme — dvije godine prije katastrofe. Da je još malo poživio, bio bi u prognanstvu, kao i svi njegovi. I bio bi svršio negdje daleko, izgubljen, zaboravljen, kao i ono sinovac mu Karlo.

No Franc Jožef je umro kao vladajući car. I sahranjen je s najvećim počastima, s najvećim sjajem. Ali na njegovu uspomenu brzo je pala sjena. Danas ga već malo ko spominje. Tek po gdjekoje bečke novine, kad hoće da iznesu kakvu crticu iz njegova intimnoga života. Takove se stvari rado čitaju, pa neke novine od toga i živu.

Ovih dana su te iste novine javile, da su se na dražbi prodala četiri komada raznih njegovih najsjajnijih uniforma. Jedne crvene hlače, pa jedna generalska kabanica, koju je car upotrebljavao za najvećih parada itd. I sve se to rasprodalo niti za jednu stotinu lira... A što su one uniforme sve vidjele! Koliko sjaja! Koliko ljepote! I od svega toga evo — ništa!

Čovjek, da bude trajno poštovan i cijenjen, morao bi da se barem poslije smrti pretvori u zlato, što bi najzada nekako i odgovaralo: najplemenitiji stvor — čovjek — vraća se ne u pepeo nego u najplemenitiju kovinu — zlato. Na ovu — ne bih znao reći koliko pametnu misao — došao sam danas čitajući u nekim novinama, kako i s koliko straha i počitanja čuvaju Amerikanci svoje zalihe zlata. To se moglo vidjeti i prije nekoliko dana u New Yorku, kad se ono neka poznata banka imala da odseli iz jedne ulice u drugu sasvim bližnju. Osim namještaja i drugih stvari, trebalo je prenijeti oko četrnaest miljarda dolara sve u zlatnim šipkama. Nekoliko bi se tih šipka, u vrijednosti od jedne milijarde, složilo u neki ogromni, oklopljeni automobil, i taj bi se auto onda okružilo sa četrnaest isto tako oklopljenih automobila. Na svakom ovakom autu bilo je po pet naoružanih momaka s jednom mašinskom puškom. I ulicom, kuda je ta oklopljena povorka išla, bilo je poredano nekoliko redara. Sav taj aparat namješten je, da se ona plemenita kovina u šipkama obrani od možebitne navale lupeža. Neka se tome niko ne čudi, jer je takovih navala bilo još u najbližoj prošlosti. Njujork je ogroman grad, njegove su ulice uvijek pune svijeta, pa lako nije ni tamo baš razabrati tata od čestitog čovjeka, to bi se moglo dogoditi, da kakva lupeška banda navali na zlatom nakrcan auto. Medjutim mi imamo jednu našu staru hrvatsku poslovicu, koja veli, da je bolji dobar glas negoli zlatan pas. Čuvajmo dakle mi naš dobar glas, pa onda gledajmo, da razmislimo, kako ćemo preturiti ovu zimu... Bit će duga i teška, s mnogo bure u zraku i u džepovima.

Danas su me zaustavili na šetnji Mićelin i Francele. Jurnuli su na mene veselo, jer da Mićelin ima jednu — ideju.

— Ja bih volio, da ima nekoliko hiljada lira negoli deset ideja — rekoh ja. No da čujemo, o čemu se zapravo radi.

Radilo se o nekom akcijonom društvu, što bismo ga mi trojica imali da stvorimo. Kapital razmjerno malen, a dobit — ogroman. Mićelin ima već cijeli plan gotov. Tu na papiru. Uzeh papir i preletih ga u jedan čas. U kratkom uvodu Mićelin navodi nekoliko manija moderne žene i djevojke i tvrdi, da je od svih najkrupnija manija — vaganja. Prava moderna žena nije sretna, ako barem dva puta na dan ne stane na vagu, da vidi, koliko — p e ž e. Ako važe koliko i juče, onda je mrka i zlovoljna, ako se pokaže, da važe nekoliko manje, onda je sretna i zadovoljna i u svojem oduševljenju ne gleda na tarifu: daje ona i preko odredjene cijene. Tu bi se dalo zaslužiti.

— Nabavimo dakle tu «p e z u», i gledajmo da uvijek manje pokazuje, pa ćete vidjeti koliko ćemo novčine nakupiti za ovu zimu, predloži Mićelin, a Francele i ja pristadosmo. A tko ne bi pristao!

Poslije je izišao i Francele s jednom idejom napolje. On da je otkrio način, po kome se može suditi, dali je neko inteligentan ili nije. Hoćete li, da pronadjete, dali je neko inteligentan ili nije, postavite mu ovo pitanje: Tu imaš dvije posude, jedna drži točno pet litara, a druga tri. U ta dva suda treba u svemu, da se nalije sedam litara vina, a mjere od jedne litre nema. Kako ćeš to da izvedeš?

Bude li onaj dotičnik s računom odmah gotov, znak je, da je inteligentan. Ne bude li — svak će znati, kako ima o njemu da sudi.

Ja sam nato odgovorio, da je ideja vrlo dobra, ali da mi se čini bez ikakve praktične vrijednosti, pošto nema danas na svijetu čovjeka, koji ne bi bio tvrdo uvjeren, da je inteligentniji od svakoga drugoga.

One četiri:

Prva: Noćas su pod mojim prozorom prolazila tri pijanca. Bili su dobro nakresani. Išli su teturajući i držeći se ispod ruke, da ne posrnu. Jedan će izmedju njih:

— Sva sreća, da nam žene ne znadu, gdje smo mi sve bili.

— E, e! — potvrdi drugi.

— A gdje smo mi pak to sve bili? — upita treći.

— Ja Boga mi ne znam — odgovori prvi. I oni se toj svojoj velikoj mudrosti nasmijaše grohotom.

Druga: Dvoje mladih ide Korzom. Ona će njemu:

— Jovanin, ćeš mi dobro?

— Ter znaš, da ću.

— Jako?

— Strahovito!

— A biš šal za me va vodu i va oganj?

— A to pak ne! Nisam miga — pompier...

Ona treća: Juče sam posjetio Mićelina i našao sam ga u sobi, gdje upućuje sina, kako mora da se u životu vlada.

— Treba da budeš čestit, otvoren, iskren, da ljubiš istinu, a mrziš laž, kako sam je ja mrzio za svega života svoga. Eto — osijedio sam, a mogu reći, da još nisam izustio ni jedne laži.

U to udje služavka:

— Gospodine, vani čeka krojač s računom...

— Recite mu, da me ni doma — odsječe Mićelin, i onda nastavi svojom dosadašnjom prodikom.

Ona posljednja: Juče se je Mićelinova žena tužila u Peškariji Ninetti:

— Ja već sama ne znam, ča ću storit. Ona nesrećna a n j i n a još se vavek drži mojga muža.

— Dragi vi, ke anjina! kakova anjina! — Ona se ne zove tako. Ja ju poznam. To vam je neka Rozulina, ča ju zovu «la bella Morina». I cera sam ih videla na jardino lepo, spod ruku, kako dva golubića. Altrokè anjina!

Rokac.

IZ ORBANIĆI NA FILIPANŠTINI

Gospodarstvo. - Ženska mladost je kreposna.

S teškim srcem očekivali smo kišu. I došla je, hvala Bogu. Polja su se dobro namočila, ali u lokve je došlo malo vode. No sada se nadamo, da će kiše biti tamo do marča buduće godine, možda i previše, a onda će po svojem običaju opet nastupiti naša velika neprijateljica suša.

Ljetina nam je ove godine, kao i drugdje po Istri, bila vrlo loša. Imali smo nešto malo pšenice, a drugo nam je sve slabo urodilo. Jedina nada nam je u grożdju. Strepimo nad njim i pazimo vinograde, bojimo se, da se i njemu štogod neobična ne dogodi. Ako nam grožđje propane, propast ćemo sasma i mi.

Zbog svega se tužimo jednako kao i po ostaloj Istri, ali nemamo da se potužimo na naše djevojke. One su još, hvala Bogu, pametne, ne nose kratke suknje, a niti si strižu kosu, nego su skromne, čedne i kreposne, pa neka i dalje takve ostanu.

Jedan mladić.

IZ KRŠANA

Gospodarstvo. - Raskalašenost.

Kao i po ostalim krajevima tako je i kod nas vladala ove godine silna suša, propala nam je sva ljetina i bojimo se s punim pravom, kako ćemo proživjeti ovu zimu. Zarada do sada nema, tek se je sada počela [illegible] gradi kod nas nova škola, pa ćemo na [illegible] zaslužiti koju liru. Preporučamo onima, koji će voditi radnju, neka bi pravedno zaposlili ljude, da svaki po nešto zasluži. Jednaka prava, jednake dužnosti, pravilo treba da vlada u svemu, pa tako i kod davanja zarade našem siromašnom [illegible]jačkom puku.

[illegible]mamo da se potužimo na našu žensku [illegible]adež. Kod nas kažu, da nam djevojke [illegible]aju oči, ali da slipe hode. To je istina, [illegible] se pomisli, da pohadjaju neke plesove, [illegible] se u zadnje vrijeme ovdje drže. Ti su [illegible]sovi velika sramota za selo. Djevojke na njima ponašaju vrlo razvratno i padaju u pokvarenost. To mi gledamo s vrlo žalosnim srcem. Trebale bi majke biti stroge sa svojima kćerima, trebale bi upotrebiti i palicu, kad riječi ne pomažu.

Mladići.

Franina i Jurina

Fr. (va vinograde piva):

Tamo dole puli mora
Grah se zeleni.
Ki ga čuva? Lipa Mare
Od Marice hći...

Jur.: Alberdò! Si to ti, Franino!

Fr.: A nego ki?

Jur.: A ča to bugariš? Već je blizu pol noći.

Fr.: A onako — da mi brže projde ovde na straže.

Jur.: A ča stražiš?

Fr.: A ovi tri grozdići, da mi ih ki ne zahjapi.

Jur.: Pak ča imaš sobum i pušku?

Fr.: A da s čem ću strašit, ako mi se prikaže kakov fufić.

Jur.: Samo gjedaj, da ti se ne dogodi, kako onemu tanekemu, ki je kako i ti stražil grožje. Ča nisi čital va novinah?

Fr.: Va kakoveh novinah? Ter znaš, da ja malo čitam. Na ti ov grozdić muškata, pak dokle ga pomalo omulis i pozoblješ, povej mi, ča j' to bilo s tem čovekom na straže.

Jur.: Dobro ti j' ovo grožje, baš kako trebe! Će ti ga bit koliko?

Fr.: Će neč — ma za vražju korist! Ala povedaj!

Jur.: To da ti se j' neki čovek — znal sam mu i ime, ma sam ga pozabil — stavil na stražu, ovako kako ti noćas, va svojem vinograde, da ga čuva od tati.

Fr.: A je imel pušku?

Jur.: To se zna da je. I ta čovek ti masti gore dole po lehah, s puškum na ramene, i sve gjeda i sve nasliša, ako bi kade ča čul. I tako ti projde deset ur, jedanajst, pak polnoći. I kada j' bilo okol jedne uri za polnoćun, pričini mu se, da se je neč malo dalje od njega zabelilo. I to belo sve se miče i miče i sve mu bliže prihaja.

Fr.: A je ga bilo strah?

Jur.: To se zna, da su mu se žili malo stisle, ma j' valje prišal va se i rekal: hej, ki ste vi! — A ono belo spregovori: — Ja sam — Isus...

Fr.: Isus!

Jur.: I va istinu, on čovek va belem imel je jednu lepu glavu, s dugemi vlasi i s lepum bradum. I glas mu je bil nekako čudan, kako organ. — Ča delaš ti tu? — pita on onega od straži. — Čuvam grojze, gospodine, rekal je on tresuć se kako veja.

Fr.: A ki se ne bi tresal?

Jur.: Onputa se on duh na njega zispe: — Ča to vidim?! Pušku? I ti moju svetu krv čuvaš s puškum? Ča te ni Boga strah? — Gospodine sveti, oprostite, nisam znal... — Ča nisi znal? Čekaj malo, pak ćeš beni videt, če će ti se dogoditi! Moj nebeski otac će va ov hip zasut tebe i sav ov tvoj vinograd s kamenjem.

Fr.: Homo, Jurino, doma, ćeš mi po pute povedat. Mane j' već sve nekako strah.

Jur.: Počekaj malo. Komać je to on Isus sprogovoril, i va onem istem hipe počelo je od sveh stran padat kamene, tako, da se je on brižan čovek prestrašil i kako nem pobegal doma.

Fr.: Ćeš mi verovat, da mi od tega tvojga povedanja gredu svi vlasi vajer? Pak kako se j' sve to zvršilo?

Jur.: Od straha ni otel nijednemu niš reć, dokle mu nisu drugi dan prišli povedet, da su mu tati pokrali pol vinograda.

Fr.: Tati? Kakovi tati?

Jur.: Ča nisi razumel, da su ono bili tati? I on, ki se j' bil preobukal kako Isus i oni, ki su skriveni hitali kamene.

Jur.: Bog nas očuvaj i obrani! Ma ča j' i takoveh ljudi na svete, ki se ne boje preobuć se kako Isus, samo da moru zlo storit?

Jur.: Svakakoveh ljudi je na svete, Franino, zato ih se valja čuvat, kako i od ognja.

Fr.: Imaš, bormića, pravo.

Jur.: Čovek nikada ne zna s kim govori. Prikaže ti se pekljar ale pekljarica, da njoj ča daš vajme Božje, a Bog sâm zna, kakova se hudoba skriva pod onum raskinjenum robum. Zato valja pazit, kega se prijimlje va kuću i ča se s njim govori.

Fr.: Pravo je, pravo! Onakova sotona znat će te tako obrnut, da će te lepo naputit, da njoj poveš, ča imaš i kade imaš, ča si, i ča misliš. A su pak ćapali oni lupeži?

Jur.: Kako ne! I svi su se smeli onemu gospodaru od vinograda, kako j' mogal onako na lahko poverovat onemu Jerudine!

Fr.: Ča ćeš, kada čovek već dandanašnji ne zna, ča bi veroval ni ča ne bi. Nego svakako, dobro je, da se pazi, da se ne zaji valje kako kanjina.

Jur.: I da se kadagod misli malo i svojum glavum.

Fr.: A to — to...

IZ VRANJE

Gospodarsko stanje.

Danas sam uzeo pero u svoju seljačku ruku, da se javim dragoj «Istarskoj Riječi» sa par riječi o našem gospodarskom stanju. — I ako su dopisi o ovogodišnjoj ljetini u listu svi jednaki, moram i ja da zapjevam istu pjesmu. Nemogu o drugome da pišem. Sva druga zla malena su pred tim.

Cijelo proljeće bila nas je kiša s mrzlim vjetrovima, a kad je prošlo ljeto prestala je i kiša. Došlo nam je ljeto s velikom vrućinom i groznom sušom. Ta nam je nesretna i prokleta suša uništila sve usjeve. Žetva je bila slaba. Krumpira nije urodilo niti polovicu od srednjeg uroda. Fažola nema. Kukuruza, isto tako, nema ni za sjeme. O kupusu i repi niti ne mislimo. Imali smo donekle nadu u grošdje, ali nam je i ta nada propala, jer je grošdje većinom uvelo. Ni s drugim raznim usjevima nismo imali uspjeha.

U dobi smo, kad bi morao seljak imati u kući puno svoje domaće hrane, ali ove godine su naša spremišta malone prazna. A zima nam se približava. Zarade nema, da si zaslužimo barem za kruh i palentu. Marva i drva su po vrlo niskoj cijeni. Od toga je vrlo mala korist. Lanjske godine su nam obećavali neke javne radnje, ali još se ništa ne počinje. Obraćamo se na one, koji mogu, da nam priskrbe i da nam dodijele kakvu radnju, na kojoj bismo zaslužili koju liru za zimu. Ko može neka nam pomogne i to brzo, jer: brza pomoć — dvostruka pomoć. **Mladi seljak.**

IZ VODICA

Smrtna kosa.

Javljamo Vam jednu tužnu i žalosnu vijest. U noći izmedju subote i nedjelje, t. j. 15. in 16. ovog mjeseca, zapustila nas je za uvijek Tereza Rupena rodj. Miljević. Porodila je dvije djevojčice i zapustila nas je u svojoj ranoj mladosti, još ne navršivši 22. godinu. Bila je uzor žena i dobra gospodarica, ljubila je rad i štednju, nema čovjeka u našem selu a da nije spustio suzu na grobu njezinom. Koliko smo je ljubili i poštovali najbolje nam svjedoči njezin pogreb, koji je bio obavljen u ponedjeljak prije podne. Vidjelo se naroda sa svih strana na njezinom sprovodu. Pustila je troje nejake dječice, zapustila nas je i preselila se u vječnu domovinu. Mi joj kličemo na otvorenom grobu: Terezo, bila Ti lahka ova naša istarska crna zemlja! Ostaloj žalujućoj rodbini izrazujemo naše saučešće. **Vodičani.**

IZ OKOLICE POREČA

Suša. - Plesovi. - Kradje, kradje, kradje...

Velika suša, koja vlada već nekoliko godina u Istri, baca u bijedu istarskog seljaka. Više nego jedan mora ostaviti rodjenu grudu, pa otići u svijet da nadje zarade, pa da tako pomogne najprije sebi, a onda i svojim milima. Tko je kriv, što mora otići? Suša! Ona je naš najveći neprijatelj, ona je gospodar cijele Istre, ona je naše najveće zlo.

Treba da kažem nešto i o mladeži, koja je naučena samo na plesove i koja bi se htjela nositi samo po modi. Sada! U tako slabim godinama, kad bi morala sve to ostaviti i živjeti i nositi se kao prije. Tomu su krivi mnogi roditelji, jer sve samo o njima ovisi. Oni dopuste, da djeca rade šta god žele. Ali će samo njih u buduće djeca kleti, jer ih nijesu naučili, što je lijepo i plemenito. Roditelji, brinite se o djeci dok je vrijeme. O vama ovisi budućnost vaše djece.

Žalosno je, ali je istinito, moram Vam javiti, da su se zbile kod nas opet mnoge kradje. Najprije su u selu Mušaležu uzeli Šimi Radinu jednog vola, ali kako su svi seljani složno odmah otišli u potragu, našli su ga u Deličima nakon tri dana umornog traganja. Nakon dva dana eto opet kradje. U Radolovićima opet uzeli vola, da li su ovog našli, to ne znam. Ali u Valkarima evo opet nove kradje. Uzeli su kravu Santu Punizu, koju su našli u šumi blizu Rajki. U ponedjeljak, 10. o. mj., na veče navalili su tatovi na selo Kirmenjak, ali budući, da su se seljaci oružjem branili, tatovi su otišli, poslije što su opalili nekoliko hitaca jedni prema drugima. Sjutradan ovi isti tatovi uzeli su kravu Matku Jugovcu, siromašnom seljaku iz sela Radmani, koji je otac devetero male i neoskrbljene djece. Sva je sreća, što su ju karabinjeri našli nakon dva dana blizu Kringe, jer bi inače bio upropašten.

To se sve može dogadjati, gdje ima ljudi, kojima se ne dá raditi i poštenim načinom služiti si kruh. — **Alekšić.**

IZ UREDNIŠTVA

Iz Filipanštine. — Ono o premiciji i ono o župnikovim izjavama, da ćete trčati za njegovom «karocom» kao «breki», ne možemo uvrstiti u list.

Iz Brguda. — Objava glede sajma stigla je sa zakašnjenjem od 2 dana. Mi nismo krivi. Izgleda, da ste poslali ekspresno?!

Razno

Grozne oluje u Kini i Americi.

U blizini Šangaja na kineskoj obali velika oluja trajala je više od dva dana. Za vrijeme tajfuna potopilo se mnogo Kineza. Voda je počela da raste u Šangaju kao nikada od 1905. ovamo.

Tajfun se pojavio na antiljskim ostrvima. Na Martiniku je potopljeno sedam malih jedrenjača, i petnaest malih čamaca. Poginulo je malo ljudi, a nekoliko koliba je porušeno. Usjevi su mnogo nastradali, a na izvjesnim mjestima su se odronili putevi. Na Gvadelupi prekinuta je saobraćajna veza. Kasarne, bolnice i pojedine državne zgrade su razrušene. Bilo je i žrtava. Berba je pretrpila najveću štetu.

Tornado je nedavno poharao Portoriko, a zatim je dostigao tragične razmjere na Floridi Najprije su pod udar nevremena došle Pali Bil i Vest Pali Bil na istočnoj obali, a vjetrina je zatim prohujala preko poluostrva u sjeverozapadnome pravcu čak do Taipe, na zapadnoj obali. Šteta je vrlo velika a ima i gomila ranjenika. Vjetar je dostigao brzinu od 100 milja na sat, te je čupao iz korjena stabla i opustošio nasade. Bežžične stanice su porušene. Iz Majamila i Dževnikila upućeni su pomoćni odredi.

Kažu, da je na Portoriku poginulo do 2000 lica za vrijeme poslednjeg nevremena. Mnoga su se sela pretvorila u hrpu ruševina, a tu i tamo brdski proplanci su popustili i odronili se u dolinu usljed dejstva neprekidnih kiša. Oslobodjeni su i robijaši da bi, uz vojnike i žandarme, spasavali stradalnike. Materijalna šteta na Portoriku stiže do iznosa od 100 milijuna dolara. 700 hiljada ljudi, polovica stanovništva, ostalo je bez krova.

Požar u jednom velikom kazalištu. — Za vrijeme predstave dne 24. o. m. u večer pojavio se je u kazalištu «Teatro dos Novedades» u Madridu požar, koji je naglo zahvatio svu pozornicu i dvoranu. Tom prilikom zavladala u kazalištu grozna panika, prigodom koje je poginulo nekoliko stotina ljudi.

Promijena prezimena

Slovo Z

Zabronich u Zabroni
Zabovich u Zabolli
Zach u Sacchi
Zachtilla u Zatella
Zadeu ili Zadev u Zaddeo
Zadnich ili Zadnik u Zadini
Zafred u Zafreddi
Zagar u Zagari
Zagrich u Sagri
Zaic ili Zajc u Saitti
Zamlich u Zamelli
Zarl u Zarli
Zancovich u Zancoli
Zancolich ili Zankolich u Zancoli
Zandrich u Sandri
Zandri u Sandri
Zanettich u Zanetti
Zaninich u Zanini
Zapel u Zapelli
Zaplotnik u Zappeloni
Zar u Zaro
Zarich u Zari
Zarnecich u Zarnetti
Zatcovich u Zacconi
Zaulovich u Sauli
Zaversnik u Saverni
Zazinovich u Zazino
Zdravljo u Dralli
Zec u Sezzi
Zelenkovich u Zeleno
Zelesko u Zelesco
Zelich u Zeli
Zenzerevich u Zenzero
Zerauschek u Serassi
Zerial ili Zerjal u Zeriali
Zerjul u Zeriuli
Zeriau u Zeriani
Zernek u Cerne
Zernich u Zerni
Zet u Zetti
Zez u Sezzi
Zezelj u Zezzeli
Zgolia u Goglia
Zgonc u Gonci
Zgrabbich u Grabbi
Zgrinskich u Grinzi
Zicivich u Zizini
Zidarich u Sidari
Zigant u Gigante
Zigante u Gigante
Zika u Sicca
Zimprich u Simpri
Zivich u Sivis
Zivolich u Zivoli
Ziz u Sizzi
Zizich u Sizzi
Zlatich u Latti
Zlobez ili Zlobec u Lobezzo
Zlochar u Locari
Zmach u Macchi
Zmailovich u Mailo
Zmak u Macchi
Znidarscih u Nidari
Zochil u Zocchi
Zogovich u Zegoni
Zohigl u Zocchi
Zubich u Zubbi
Zohil u Zocchi
Zomer u Somma
Zopich u Zoppi
Zorich u Zori
Zorn u Giorni
Zorovich u Zoroni
Zorzettich u Zorzetti
Zottea u Zotti
Zottich ili Zottic u Zotti
Zovich u Giovi
Zuanich u Zuani
Zubalich u Zoballi
Zuban u Zobani
Zubcich u Zubbi
Zubranich u Soprani
Zuccherich u Zuccheri
Zudettich u Zudetti
Zudich u Giudici
Zugan u Zogani
Zugna, Zugnas ili Zugnaz u Zugna
Zuhil u Zocchi
Zulo u Zolle
Zuletich u Zaletti
Zulich u Zoli
Zunich u Zuni
Zuppan u Sappani
Zupancich u Sappani
Zupich u Zuppi
Zuppinich u Zuppini
Zurch u Zurchi
Zurich u Zuri
Zusak u Sussa
Zusich u Sussi
Zustovich u Zusto
Zuzich u Sussi
Zuzulich u Zozzoli
Zvar u Vari
Zvagna u Vagna
Zvittan u Civitani
Zvitch u Viti
Zwek u Vecchi
Zwelich u Suelli
Zwitan u Civitan
Zabka u Zacca
Zvecich u Sfeci
Zabocih u Sabovio
Zacevich u Zaccini
Zadkovich, Zatcovich i Zatlovich u Zacconi
Zaharia u Zaccaria
Zakrajsek u Sagrassi
Zamich u Zami
Zanchetich u Zanchetti
Zar u Zaro
Zelenik u Seleni
Zeleznik u Seleni
Zergol u Gergolo
Zez u Sezzi
Zgrablich u Grabelli
Zhiuk u Zucchi
Zic u Sizzi
Zicovich u Sicconi
Zimic u Semi
Zitcovich u Sicconi
Zitko u Sieco
Zittar u Zitta
Znebelj u Nebelli
Znidarich u Nidari
Zrinschiak u Trincia
Zuncevich u Cencelli
Zvacich u Zivacci
Zvelich u Suelli
Zviteo u Vieco
Zvitich u Viti
Zabec u Zobbi
Zochil u Zecchi
Zoch u Zocco
Zorc u Zorzi
Zericich u Zorini
Zoech u Zucchi
Zuban u Sabani
Zubinc u Zubini
Zuctich u Zucchi
Zudel u Zudelli
Zuprich u Soprini
Zuzich u Suzzi
Zerjav u Zeriani

Red ukrcavanja kod raznih tršćanskih parobrodarskih društava.

Generalni red (Turno generale). — Mornari kormilari 374, 375, 3; mladići palube I. 50, 52, 55; mladići palube II. 29, 33. 48; mali palube 135, 143, 148; ložeći 206, 221, 224; ugljenari 173, 177. 210; mladići sobari 39, 47. 2; mladići kubari 12, 13, 18; mali sobe 48, 104, 120.

Lloyd Triestino. — Mornari kormilari 47, 48, 49; mladići palube I. 35, 36, 37; mladići palube II. 21, 22. 23; mali palube 13. 15. 16; ložači 90, 91, 92; ugljenari 69. 70. 71; mali stroja 13, 16. 17.

Cosulich Nord. — Mornari kormilari 40, 41, 44; mladići palube 24, 25, 26; mali palube ———; mazači 26. 27. 28; ložači nafte 14. 15. 16; mladići stroja 15. 16. 17; konobari III. kl. 15, 17, 22; naućnici sobari 65 ,68. 69; mali sobe 102, 104, 111; naućnici kuhinje 18, 20, 21.

Cosulich Sud. — Mornari kormilari 18. 19, 21; mladići palube 1. 2, 4; mali palube 61. 67. 69; mazači 15, 17, 18; ložači nafte 21, 22, 23; ugljenari 5, 9, 10; mladići stroja 46 47. 49; konobari III. kl. 5, 7. 8; naućnici sobari 24, 26, 27; naućnici kuhinje 12.

Libera Triestina Nord. — Monari kormilari 2, 9, 10; mladići palube 1. 3. 5; mali palube 1. 2, 3; mazači 1. 3; ložači 12. 13; ugljenari 2. 3; naućnici I. 7. 8 9; naućnici II. 9, 10, 11; mali sobari 7, 19, 14; mali kuhinje 11, 12, 14.

Libera Triestina Sud. — Mornari kormilari 6, 9, 10; mladići palube 5, 7. 8; mali palube 1. 2, 3; ložači 27, 32. 36; ugljenari 11, 12. 14.

Tripcovich. — Mornari kormilari 23 24, 26; mladići palube 1, 11, 12; mali palube 3. 4, 6; ložači 89. 1 6; ugljenari 44. 25. 26.

Gerolimich. — Mornari kormilari 23. 24, 26; mladići palube 2, 3. 4; mali palube 6. 7. 8; ložači 23 26 28; ugljenari 15, 16. 17.

Martinolich. — Mornari kormilari — — —; mladići palube — — —; mali palube — — —; ložači — — — ugljenari — — —.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

15 KOMPLEKTNIH KOŠNICA, Alberti Znidersič novih, jakih, sa saćem (10 kg rezerve za zimu) i svim mladim maticama, prodajem po 175 lira košnica. — **Josip Orbanić, Selo Jurkoti 337. Žminj, Istra.**

BURZA

Dne 26. o. m. moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 19.10; 1 liru šterlinu za lira 92.75; 100 franc. franaka za lira 74.70; 100 švic. franaka za lira 368.—; 100 belg. franaka za lira 266.—; 100 njem. maraka za lira 466.—; 100 austr. šilinga za lira 269.—; 100 čehosl. kruna za lira 56.70; 100 jug. dinara za lira 33.47—33.77.

†

Raztuženim srcem javljamo svim rodjacima, prijateljima i znancima, da je naša ljubljena majka, svekrva i nonica

Cilka udova Mogorović

dne 14. septembra 1928. na Rijeci blago u Gospodinu usnula.

Ostanci nezaboravne nam pokojnice sahranjeni su na groblju na Rijeci.

PAZIN, 19/9. 1928.

Tugujući:

Bogdan, Senen, sinovi, **Smiljana, Bogoslava,** kćeri, **Marija,** nevjesta, **Branko, Vera i Rado,** unučad.

PRODAJE SE na glavnoj cesti (Jugoslavija-Primorje) gostiona, koja dobro radi, trgovina, gradjevnog materijala, stroj, kojim se melje pjesak, mlin, skladišta, staje i više komada zemljišta. — Informacije: **A. Pegan, Matulji.**

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i katarru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni

CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

Ne treba mnogo istraživati za pronaći jedan jaki antireumatični lijek. Produkt, kojim se već četvrt vijeka uspješno liječi, zove se:

ANTIREUMATICUM

Alga

U svim ljekarnama po L 5·— boca
Laboratorij ALGA - Fiume (I)

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 40 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) U Trstu, 4. oktobra 19.., - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Jedanput mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo 15·— lira na godinu, a inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II. Tel. uredništva i uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef. uredništva i uprave 50-19

„Slogom rastu male stvari, a neslogu sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Broj kao snaga

Pod tim je naslovom objavila mjesečna revija «Gerarchia» jedan članak Predsjednika vlade Benita Mussolinija. Mnogi talijanski listovi preštampali su taj članak, u kojem on. Mussolini opširno govori o velikom demografskom problemu, o opadanju i dizanju broja talijanskog naroda.

U početku on. Mussolini navodi dva njemačka pisca Osvalda Spenglera i Rikarda Korhera, te upozorava na njihove študije o velikoj opasnosti, koja prijeti narodima zapadne Evrope zbog vidnog opadanja pučanstva. Svake godine sve se manje djece radja. Produktivna snaga naroda pada iz dana u dan, zato, jer pada broj radnika. To vodi do očitog nazadovanja i oslabljenja. Naročito se u opadanju stanovništva ističu gradovi i to u prvom redu veliki gradovi. U tom pogledu tipičan je primjer Berlin. Taj grad ima najniži kvocijent u radjanjima. U tome gradu sa 4 milijuna stanovnika radja se danas razmjerno najmanje djece u Evropi. Zbog toga grad ostaje bez radne snage. Da se praznina popuni, u Berlin se godinu za godinom sve više seljaka doseljuje. Ti seljaci napuštaju svoju zemlju, da se zaposle po industrijama. Zbog toga trpi poljodjelstvo, a po tome i cijelo narodno gospodarstvo. —

To bi bilo jedno od glavnih zla, koje sobom donosi opadanje pučanstva. Osim toga zla opadanje broja pučanstva za Evropu donosi sobom i jedno drugo veće zlo. Bijeloj rasi prijeti opasnost od bojadisanih rasa, koje su plodnije. To se zlo najbolje osjeća u Americi. Na štetu bijele rase razvijaju se i dižu Crnci brzim korakom, zato, jer su plodniji. Njihov broj raste. U Sjedinjenim Državama ima danas 14 milijuna Crnaca, što znači šesti dio svega pučanstva. Za Evropu je od velike važnosti velika plodnost Kineza. U budućnosti će kineska država sa 400 milijuna Kineza biti veliki strah za Evropu, koja sa pučanstvom opada u broju, u političkoj i ekonomskoj snazi. — Isto tako mora da se zapadna Evropa boji i Rusije. Uza sva zla, koja tu zemlju tište samo pučanstvo uvijek raste. Rusija ima već danas 140 milijuna stanovnika. Ta će zemlja u budućnosti imati veliki upliv u Evropi.

Opasnost je očita. Već zvoni zvono na uzbunu. Oni, koji vide preko svagdanjeg vidika zabrinuti se. Tako kaže on. Mussolini u svom članku. Navadja dalje opasnost od opadanja stanovništva u pojedinim državama. Naročito trpi od toga Engleska. Gradovi su sve veći i veći, ali ne po tome što se gradsko pučanstvo množi. Gradjani ne radjaju djecu, onako kako bi morali. Oni su neplodni. Industrija grabi i vuče sa zemlje najbolju seljačku snagu i uništava je u gradovima. U zadnjih 20 mjeseci zapustili su seljaci 80.000 hektara zemlje i otišli u grad, da popune prazna mjesta u industriji. Zemlja je dala 200 tisuća kvintali žita manje. A to je za Englesku mnogo, jer je tamo poljoprivreda i onako slaba. — Gdje je tome zlu uzrok? U Engleskoj se ne radja dovoljno djece, naročito ne po gradovima. Engleska u tome nadmašuje Njemačku i Francusku.

Isto tako zlo muči i Francusku. Gradovi uništavaju sela. Francuska sela i plodne ravnice bivaju sve pustije. Zemlja se sve manje obradjuje. Da se tome zlu doskoči, Francuska naseljuje mnogo stranaca. Na 100 stanovnika u Francuskoj je 6 stranaca. Danas ima tamo 2 mil. i pol stranaca, a od toga je veliki broj poljodjelaca. Francuskinje slabo radjaju. Pada broj, pada i radna snaga, pa se mora nadomjestiti naseljivanjem.

Od istoga zla trpe Belgija i Švicarska. Jednaki uzroci i jednake posljedice.

U tom smislu on. Mussolini nastavlja, a zatim pobija neka kriva mišljenja u pogledu brojnog dizanja i opadanja pučanstva. Tako kaže, da je krivo i glupo mišljenje, da manje pučanstvo znači veće blagostanje. Život današnjeg talijanskog naroda od 42 milijuna mnogo je bolji od života u 1871., kada je Italija imala 27 milijuna, ili u 1816. kada je imala 18 milijuna stanovnika.

On. Mussolini kaže, da će se dr. Korherr, dodje li u Italiju, uvjeriti, da talijanske pokrajine Pijemont, Lombardija, Toscana, Romagna i Sicilija, nisu u demografskom opadanju i da se Crnci ne pružaju sve više vratima Sicilije. Istina je, da se Sicilijanci sve uspješnije koloniziraju u Africi, a u Siciliji nema nego par tuceta bojadisanih ljudi.

Ako se misli u svijetu, da je Italija jaka u broju radjanja, to je mišljenje nažalost pogriješeno, kaže on. Mussolini. I u Italiji pada broj radjanja. I Italija trpi od općeg zla sa ostalim državama. Godine 1881. do 1885. radjalo se je u Italiji 38 djece na 1000 stanovnika. Godine 1915. radjalo se je 30 djece na 1000 stanovnika. Godine 1927. radjalo se samo 27 djece na 1000 stanovnika. Po tome je očito nazadovanje. Ne samo da padanje radjanja biva iz godine u godinu veće, nego je to padanje i sve naglije. U prvih 6 mjeseci 1928. broj radjanja je niži od broja u prvih 6 mjeseci 1927. za 11.000. — To opadanje se opaža očito u Južnoj Italiji, koja se je jedanput isticala po demografskoj plodnosti. Jedino je dobro za demografsko stanje Italije što procent smrti nije velik. Zato talijansko pučanstvo raste. U godini 1926. naraslo je za 414.000, g. 1927 za 457.000, g. 1928. u prvih šest mjeseci za 239.000 stanovnika. — Osim malog procenta umiranja pogoduje porastu pučanstva i to, što se na selima radja mnogo djece, ali grad je u Italiji, jednako kao i po ostalim državama, u nazadovanju. I ako pučanstvo raste Italija trpi od opadanja u broju radjanja, jer gradovi crpu svoju snagu u seljačkim masama. Od toga trpi jedno od glavnih vrela narodnog blagostanja — poljoprivreda.

U opadanju osobito se ističu Bologna, Ferrara, Parma, Mantova, Modena, Genova, Torino, a naročito Milan. Iza Berlina i Stockholma slijedi u niskom broju radjanja Milan. Ako bude tako napred išlo, mogli bi milanezi na Piazza del Duomo u nedalekoj budućnosti krave pasti.

Tako je on. Mussolini u svom opširnom članku iznio glavne misli o demografskom opadanju. Na koncu govori u kratko o svojoj demografskoj politici. On naglašava, da se u Italiji broj radjanja, pa makar i zakonitim putem mora povisiti i to naročito u gradovima. Svoj članak završava ovako:

Talijanski fašisti! Hegel, filozof države, je rekao: «Nije čovjek, ko nije otac.» — U Italiji, ujedinjenoj, kultiviranoj, obogaćenoj i discipliniranoj, ima dobrog mjesta za još 10 milijuna ljudi. 60 milijuna Talijana učiniti će, da će se osjećati težina njihove mase i njihove snage u povijesti svijeta.

Pripreme za izbore. — Po naredbi predsjednika vlade on. Mussolinija razaslane su svim prefektima u zemlji posebne okružnice, u kojima se pozivaju da smjesta poduzmu sve predradnje za predstojeće izbore za korporativni parlamenat. Kako je poznato prema odredbama novog zakona o ustrojenju korporativnog parlamenta zastupničke kandidate predlažu sve sindikalne organizacije u zemlji, kao i organizacije poslodavaca i kulturnih radnika. Čim sve ove organizacije završe rad oko predlaganja kandidata veliko će fašističko vijeće redigirati jedinstvenu kandidatsku listu za cijelu zemlju. U decembru će na predlog predsjednika vlade kralj potpisati dekret o raspustu sadašnje komore. U februaru će biti objavljena lista kandidata za novi korporativni parlamenat, a izbori će se obaviti 24. marca 1929. godine.

On. Musolini u Forli. — Dne 27. sept. došao je u Forli, svoje rodno mjesto, on. Mussolini. Dovezao se je automobilom, koji je sam upravljao, zajedno sa svojim sinovima Vittoriom i Brunom. On. Mussolini si je priuštio jedan mali odmor, da može u krugu obitelji proslaviti prvu godišnjicu od rodjenja maloga Romana.

Rimski pozdrav u vojsci. — Jednom novom okružnicom on. Mussolini je odredio, da vojnici kopnene vojske i mornarice moraju pozdravljati rimskim pozdravom, kada su bez kape. Kada imaju kapu, onda pozdravljaju kao i do sada. Ta je odredba već od prije vrijedila za aeronautiku.

Venzelos u Rimu. — «Le Mesage d'Atene» donosi članak o putu Venizelosa i kaže, da je ovaj put logična posljedica onih izjava, koje je Venizelos dao u pogledu spoljne politike kada je stupio na vlast. Rad Venizelosa bio je oduvijek koristan, on je uvijek služio interesima Grčke. Grčkoj spoljnoj politici Venizelos dao je novog života. Stvaranjem grčko-talijanskog prijateljskog ugovora učvršćuju se i pozicije Grčke kao sredozemne zemlje. Sredozemno More dovoljno je veliko da dozvoli razvoj i Grčke kao pomorske zemlje pored Italije i svih ostalih sredozemnih sila. Na drugom mjestu isti list kaže, da će u Parizu Venizelos moći dati ekspoze grčke spoljne politike, i da govori o težnjama Grčke koja želi da učvrsti svoje odnose sa balkanskim zemljama, a u prvom redu sa Jugoslavijom.

Ministar Rocco u Parizu. — Talijanski ministar pravosudja, Rocco, otišao je u Pariz, gdje prisustvuje, kao zastupnik Italije, kongresu za intelektualnu saradnju.

Albanešk Studenti u Italiji. — Pred nekoliko dana došla je u Italiju jedna grupa studenata iz Albanije. Ti su studenti donijeli on. Mussoliniju jednu poslanicu albanskog prvog ministra Kote. U toj poslanici Kota kaže, da će prvi susretaj na talijanskoj zemlji izmedju mladeži dviju prijateljskih država biti od velikog značaja i važnosti za učvršćenje prijateljstva.

Princ Umberto u Veneciji. — Dne 28. septembra bio je Prestoljonasljednik Princ Umberto u Veneciji, gdje je prisustvovao svečanoj komemoraciji četiristogodišnjice rodjenja Paola Veronese.

Zahvalnost Albanaca Italiji. — Trideset plemenskih poglavica iz područja rijeke Mati pošto su se poklonili kralju Zogu I. otišli su u talijansko poslanstvo i zamolili talijanskog poslanika, da kod svoje vlade bude tumač iskrene zahvalnosti, koju Albanci duguju Italiji.

Kongres protiv tuberkuloze. — Internacijonalni kongres za borbu protiv tuberkuloze, koji se je više dana održavao u Rimu, zaključen je dne 27. septembra.

Ferrarin u Parizu. — Slavni talijanski avijatičar Ferrarin nalazi se u Parizu, gdje je uvelike slavljen i čašćen.

Općinska konzulta za Trst. — Dne 30. septembra svečano su se zakleli članovi tršćanske općinske konzulte (vijeća), koja je sastavljena, prema novom fašističkom redu, od zastupnika sindakalnih organizacija.

Fašistička stranka i porezi. — On. Turati, sekretar fašističke stranke, rasposlao je pokrajinskim federacijama jednu okružnicu u kojoj kaže, da fašistička organizacija mora pomagati ministarstvo financija u pobiranju poreza. U Italiji se porez ne plaća onako savjesno kako bi trebalo. Treba da fašizam propagira svijest dužnosti i da svemo pomaže organe, koji ubiru porez.

Veliki sastanak poljodjelaca. — Dne 30. sept. sastalo se je u Rimu 50.000 poljodjelaca iz svih krajeva države. Taj sastanak imao za cilj: zbližiti i upoznati medjusobno zastupnike poljodjelaca iz cijele Italije, zbližiti i upoznati poljodjelce sa vodjama poljodjelske federacije, koja nastoji na sve načine riješiti najglavnija pitanja talijanske poljoprivrede. Ovaj veliki sastanak jest prvi te vrsti u povijesti moderne Italije.

Promet papirnatih novčanica. — Agencija «Volta» javlja najnovije podatke o količini papirnatih novčanica u prometu. Koncem augusta bilo je u Italiji u prometu 17 miljardi i 369 milijuna lira u papirnatim novčanicama.

Jedna ekspedicija. — Dne 27. oktobra otploviti će iz napuljske luke parobrod «Mazzini» s ekspedicijom, koja ima da istraži kraj Uebi Scebeli u Sjevernoj Africi. Ekspediciju vodi Duca degli Abruzzi.

Za Talijane umrle u zarobljeništvu. — U Stahnsdorfu blizu Berlina podignut je nedavno jedan mramorni spomenik na čast svim talijanskim vojnicima, koji su za vrijeme svjetskog rata umrli u Njemačkoj kao zarobljenici. Spomenik je podignut na groblju, u kojem počiva 1680 talijanskih vojnika.

Cestna milicija. — Dne 24. septembra odobrio je ministarski savjet zakonski nacrt za ustanovljenje cestne milicije. Tim nacrtom odredjena je dužnost i disciplina te nove milicije, koja počinje da funkcijonira 1. oktobra. Milicija spada disciplinarno pod generalnu komandu milicije, a tehnički pod ministarstvo javnih radova.

40.000 radnika bit će zaposleno na javnim radovima. — Na javnim radovima, koji će se ove zime započeti po raznim krajevima Italije, bit će zaposleno oko 40 tisuća radnika.

Osuda za uvredu on. Mussolinija. Gorički tribunal osudio je seljačke mladiće Sitara i Eržetića na 8 mjeseci i 10 dana, Korečića na 25 dana, Divinara i Blažića na 1 mjesec dana zatvora kondicijonalno, jer su u jednoj gostioni pjevali protunacionalne pjesme, a osim toga su sa zida skinuli jednu sliku on. Mussolinija, te su ju bacili na ulicu. Oni su se branili, da su to učinili u krajnjem pijanstvu.

O talijansko-grčkom paktu. — Grčka štampa piše u zadovoljnom tonu o zaključenju pakta prijateljstva sa Italijom. «Elefteron Vima» kaže da će Grčka nastojati da zaključi slične ugovore sa Beogradom, Sofijom i Angorom, jer Grčka želi da dokaže, da ona iskreno hoće mir.

Estonija i Italija. — Estonija je ratificirala provizorni trgovački ugovor s Italijom.

Zaposlenje radne snage. — Dne 29. sept. sastali su se u ministarstvu korporacija zastupnici nacijonalnih konfederacija radnika, indutrije, poljodjelaca, banaka, trgovine i transporata. Raspravljali su o nezaposlenosti i zaposlenju radne snage. Zaključilo se je, da je neophodno potrebno osnoviti urede za namještavanje nezaposlenih, prema zakonu od 29. marca 1928.

Javne radnje za ovu zimu. — Ministarski savjet odobrio je pred nekoliko dana trošak od 235 milijuna i 500.000 lira za javne radnje, koje bi se imale započeti, po raznim krajevima Italije ove zime. Javni radovi biti će razdjeljeni prema potrebama, a uzimati će se naročito u obzir nezaposlenost u pojedinim krajevima. Graditi će se ceste, javne zgrade, željezničke pruge, mostovi, kanali za navodnjivanje, telefoni itd. Od troškova snašati će ministarstvo javnih radova 230 milijuna. Ostalo će snašati ministarstva prosvjete i unutarnjih poslova. Za razne javne radnje u tršćanskoj pokrajini odredjen je 1 milijun lira. Četiri milijuna odredjena su za ceste i navodnjivanje u Goričkoj.

Nova demonstracija rumunjske opozicije. — Dne 27. sept. u Bukareštu je održalo konferenciju vodstvo nacionalno seljačke stranke u stanu predsjednika dr. Maniu. Poslije konferencije vodstvo je izdalo saopćenje u kojem veli, da su vladina nastojanja za sklapanje zajma završena sa neuspjehom i zato se traži da vlada podnese ostavku. Stranka je mišljenja, da vlada ne može sklopiti povoljan zajam, a zajam koji se nudi bio bi katastrofalan po državu. Nacionalno seljačka stranka će 15. listopada na dan otvorenja parlamenta defilirati sa 100.000 ljudi ispred parlamenta.

Ova nepregledna masa svijeta tražit će da vlada odstupi.

Sastanak Venizelos-Marinković. — Dne 30. sept. sastali su se u Parizu Marinković i Venizelos. Dr. Marinković je zajedno sa Spalajkovićem pozvan na ručak kod Venizelosa. Razgovarali su o odnošajima izmedju Grčke i Jugoslavije.

Njemačka ratificirala arbitražni ugovor s Amerikom. — Na sjednici od 27. septembra Reichstaga ratificiran je arbitražni ugovor njemačko-američki. Interesantno je, da je u tom ugovoru, koji je sklopljen prije Kelloggovog pakta već unesena točka, da se zazire od rata kao medjunarodnog sredstva.

Talijanski glas o položaju u Jugoslaviji. Torinska «Stampa» od 21. septembra donaša članak Itala Zingarelli, bivšeg dopisnika talijanskih novina iz Beograda o amputaciji Hrvatske, pod naslovom: «Srbijanski lijek za jugoslavensku krizu.» Zingarelli piše, da postoje četiri kombinacije za riješenje krize u Jugoslaviji. Prva je: raspust Skupštine; druga: revizija ustava u decentralističkom smislu, koja bi podijelila državu na šest do deset velikih teritorija; treća je uspostava samostalne Hrvatske, vezane personalnom unijom sa Srbijom; a četvrta je amputacija Hrvatske. Prvu kombinaciju su zagovarali Hrvati, odmah poslije umorstva u Skupštini. Sa drugom kombinacijom simpatiziraju neki Srbi iz prečanskih krajeva, kao na pr. Srškić; zatim članovi radikalskog centruma, kao Ninčić, Uzunović i Trifunović a čini se i Korošec. Treću kombinaciju je proglasio Radić koncem jula kao jedino prihvatljivu za Hrvatsku. Četvrtu pak podržava Narodna Odbrana i neki Srbi, kao Marinković, Vukićević i Davidović. «Stampa» opširno raspravlja o tim kombinacijama. —

Šef demokratske stranke o sporazuma s Hrvatima. — Na jednom svom zboru govorio je Ljuba Davidović o sadanjem položaju u Jugoslaviji, pa je izjavio, da on čvrsto vjeruje u bolje. Stranke se moraju izmiriti. Razmirice da nisu uzele tolike razmjere, da se treba bojati za opstanak državnog jedinstva. Dalje je rekao: «Oni se jako varaju, koji misle, da ruše ovu državu za čije su stvaranje pali milijuni neustrašivih boraca. Ali ako oni predju granice, mi imamo zakon i snagu, da ih spriječimo u tim razornim naporima.» Dalje je Davidović rekao, da mora doći do sporazuma, da se mora popuštati na obje strane i da treba čuti hrvatske zahtjeve, pa «ako Hrvati nisu protiv državnog jedinstva, mi ćemo ih poslušati, ali su i oni dužni da nas poslušaju.»

Nesuglasice u radikalskoj stranci. — U radikalskoj stranci bilo je u zadnje vrijeme došlo do razmirica, pa se je bilo bojati, da će se ta stara stranka raspasti. Da se te nesuglasice riješe glavni odbor stranke sazvao je sjednicu. — Poslije trodnevne diskusije su zaključene sjednice odbora. I pored toga što je velika većina delegata iz provicije oštro i žučno osudila politiku Vukićevića i dosadašnji režim, bilo je odmah jasno da će Aca Stanojević svojim autoritetom i ovoga puta očuvati jedinstvo u stranci. Odlučnost Stanojevića u tome pravcu zapažena je naročito prilikom diskusije po izveštaju užeg glavnog odbora o političkoj situaciji.

Rezolucija, koju je odbor prihvatio stavlja kao dužnost glavnom odboru da povrati jedinstvo i disciplinu u stranci, osudjuje se dosadašnji režim i dogodjaji od 20. junija u Skupštini i traži jedna baza za trajan sporazum s Hrvatima.

Domaće novosti

Izborne liste. – Po svoj državi spremaju se liste za izbore u korporativnu zbornicu. Podeštati su objavili pravila za izborne liste. Prema zakonu 2. sept. 1928. br. 1993. imaju pravo na izbore državljani, koji su navršili 31. maja 1928. 21 godinu života, ili osamnaestu, ako su oženjeni ili udovci sa djecom. Birači mogu biti:

1.) oni, koji plaćaju jedan sindakalni doprinos, prema zakonu od 3. aprila 1926. br. 563.

2.) administratori ili članovi jednog društva ili ustanove, koja plaća sindakalni doprinos, kako isti zakon nalaže. Vlasnici nominativnih akcija akomanditnih, akcijonih i anonimnih društava mogu biti upisani u izborne liste, jedino, ako su akcije na njih naslovljene barem već jednu godinu.

3.) Oni, koji plaćaju najmanje 100 lira godišnjeg izravnog poreza državi, pokrajini ili općini.

4.) oni, koji najmanje već jednu godinu posjeduju državne papire javnog duga državnog, pokrajinskog ili općinskog, koji nose 500 lira prihoda.

5.) oni, koji primaju plaće, stipendije, penzije ili druge kakve stalne doznake iz državne, pokrajinske ili općinske blagajne, ili kakve druge ustanove, koja je zakonom podvržena državnom, pokrajinskom il općinskom nadzoru.

6.) Članovi katoličke crkve ili svećenici drugih religija, koje država priznaje.

Državljani, koji se nalaze u prilikama odredjenim u čl. 1., 3. i 5., imaju pravo na upis u izbornu listu, ako imaju stalno obitavalište u općini i ako su zapisani u registru stalnog pučanstva. Oni ne moraju podnijeti molbu za upis u izbornu listu, ali mogu, da je podnesu, ako ne bi bili u listu upisani. — Ostali državljani, koji se nalaze u prilikama odredjenim čl. 2., 4. i 6. biti će upisani u izborne liste jedino na molbu. Ta molba naslovljuje se na podeštata, a mora biti predana najkasnijo do 9. oktobra. — U molbi se moraju navesti sve generalije onoga, koji moli, te na temelju čega moli.

Pripadnik jedne druge općine, može biti upisan u izbornu listu općine, u kojoj stanuje najmanje 6 mjeseci. Isto tako može biti upisan i onaj pripadnik druge općine, koji u općini ima središte svojih poslova. Razumije se, u tom slučaju mora se napraviti molba, kojoj se uz ostale dokumente, mora priložiti jedna izjava podeštata svoje općine. U toj izjavi podeštat izjavljuje, da izbornik ne će glasovati u općini, kojoj pripada. Molba mora biti predana do 9. oktobra 1928.

Šesti natječaj žitne bitke. — Predsjednik vlade on. Mussolini, rasposlao je pred nekoliko dana nove dispozicije glede šestog natječaja za žitnu pobjedu 1928.-29. godine. Taj se natječaj sastoji iz dva natječaja, to jest pokrajinskog i državnog. Za jedan i drugi natječaj nagrade će biti posebno odredjene. Natjecatelji će se djeliti u 3 kategorije: velika, srednja i mala poduzeća. — Molbe za natječaj upućuju se na predsjednika pokrajinske komisije za žitnu propagandu (Commissione provinciale per la propaganda granaria) do 31. marca 1929., na posebnom formularu, koji dijeli komisiju. Komisija odredjuje za svoju pokrajinu posebna pravila glede zasijane površine. Nagrade će se dijeliti onima, koji budu dosegli najvišu produkciju. Pri tom će se uzimati u obzir: obrada zemlje sa strojem, dovoljno i racijonalno gnojenje umjetnim gnojem, izabrane i plemenite vrsti sjemena i marljiva njega kulture. — Posebno će biti uzeto u obzir: sjetva sa strojem u redove ili na koji drugi racijonalan način, koji odgovara kraju; da li je na zemljištu bilo zasijano krmno bilje prije sjetve; koliko ima gospodar blaga u razmjeru s imanjem i ljetinom krme; red u sijanju na poljima. — U državnom natječaju mogu sudjelovati samo oni, koji u pokrajinskom natječaju dobiju prvu nagradu.

Novoimenovani učitelji za naše krajeve. — Kr. Provveditor za škole Julijske Krajine i Zadra postavio je na mnoga prazna učiteljska mjesta u našim krajevima nove učitelje. Tako su postavljeni: Ivan Di Paoli u Labin; Ettore Seviani u Babiće kod Labina; Viktorija Svobeda u Brovine kod Labina; Marija Ottoni i Barbara Palazzolo u Šumbreg; Edviga Velan u Ripendu; Bruna Hirsch u Santalesi; Bruna Marozzi i Gemma Cusmich u Sv. Martin kod Labina; Rosa Marotta u Turine kod Labina; Giuseppina Vacca u Krbune; Petar Perić u Kršiklu kod Pazina; Ludmila Vodinelić da Parentin u Trviž; Lucia Gioseffi u Milotićbreg; Ivan Ballarin i Ermengar- u Zamask; Ana Agostinacchio u Boljun; Eleonora Polverini u Brest; Fiammetta Sponza u Semiće; Ivan Stepčić u Plomin; Buquicchio Magdalena u Brdo kod Šušnjevice; Lia Gesia i Antonietta Bilucaglia u Morgane kod Kanfanara; Enea Malacich i Nerina Stiglich u Sv. Ivan kod Žminja; Antonio Richelli u Modrušane kod Žminja; Linda Zechil u Krmed; Marta Valduga u Sošiće kod Kanfanara; Maria Virardi u Draguzetiće; Ana Zaza u Ivanje na Cresu; Castagna Carmela u Lubenice na Cresu; Rosetta Colombis u Štivan na Cresu; Maria Bacchia u Sv. Martin na Cresu; Maria Martinolli u Beli na Lošinju; Maria Di Castri u Osor; Iva Barbieri u Ilovik; Bianca Pagan u Brešcu kod Matulja; Amelija Žigulić u Kućeli; Fabrizio Colonna u Klanu; Rosa Scozzari u Klanu; Carmela Catalfo u Iskre kod Klane; Adelaide Schiavi u Skalnice kod Klane; Jolanda Conti u Rupu; Gina Verdecchia u Lipu; Giuseppe Casalini u Mošćenice; Aurelio Vittori u Mošćeničku Dragu; Michelina Host u Polje kod Bistrice; Francesca Flore u Bukovicu kod Bistrice; Giuseppina Gentile u Harje; Salvatore Sclafani u Jablanicu; Giulia Giordano u Knežak-Koritnicu; Domenica Salerno u Juršiće kod Knežaka; Angela Leccese u Celje; Ana Jačić u Berseč; Ilarija Dobosz u Lipu; Arcangelo Pizzitola i Bruna Hirsch u Kuteševo; Gaetano Ricci u Harje kod Bistrice.

Sastanak istarskih podeštata. Prošle sedmice su se u Puli sastali skoro svi podeštati istarskih općina. Pozvao ih je prefekt on. Leone. Oni, koji nisu došli, ispričali su se i bili su zastupani po kojem kolegi. Prefekt je sakupljene podeštate pozdravio u svoje ime, te u ime kr. vlade, a zatim se je razvila rasprava o gospodarskim prilikama u Istri, s naročitim obzirom na javne radove, koji se provadjaju. Nekoji su podeštati dali izvještaj o svojim općinama.

Jedan pokrajinski natječaj za svilogojce. — Pred nekoliko dana se je u Puli sastala komisija Pokrajinske sindakalne federacije, koja je bila raspisala jedan natječaj za svilogojce. Ta je komisija zaključila, kojima se od natjecatelja ima dati nagrada. U natječaju je učestvovalo 500 istarskih svilogojaca. Oni su komisiji predali najljepše uzorke svoje produkcije. — Prvu nagradu od 500 lira komisija je razdijelila u dvije po 250 lira. Jednu je dala Mati Sirotiću iz Pirana, a drugu Nerini Baxa iz Pazina. Nagradu od 200 lira dobila je Ana Ritoša iz Vižinade. Osim toga je razdjeljeno 7 nagrada po 150, 10 po 100 lira i 20 po 50 lira. — Osim nagrada za svilce razdjeljeno je više nagrada od 100 i 50 lira za uzgoj murava.

Polakšice za mnogobrojne obitelji. — Puljski podeštat je pred nekoliko dana objavio zaključak pokrajinske administracije, po kojem su odredjene polakšice za one familije, koje stanuju najmanje 5 godina u općini, a imaju 8 neoženjene ili neudate djece. Te polakšice se odnose na djecu, roditelje, djeda i babu, ako s njima živu. Članovi te obitelji imaju pravo na besplatnu vožnju općinskim tramvajem, ako dokažu, da se voze zbog rada ili škole. U pokrajinskoj bolnici imaju 50% popusta. Za te polakšice imaju se glavari obitelji obratiti molbom na municipij.

Držanje vinskog dropa. — Na temelju zakona o proizvodnji i prodaji naravnih i patvorenih vina istarski prefekt je dne 21. septembra ov. god. odredio, da se vinski drop ne smije držati preko 31. decembra 1928. Držati se može samo za kuhanje rakije i kao hrana za životinje. Prekršitelji ove odredbe kaznit će se globom od 300 lira i proporcionalnom globom od 20 lira po kvintalu ili dijelu kvintala dropa.

Prodaja novog vina. — U Puli se je već bilo počelo prodavati novo vino, pa je podeštat izdao naredbu, da se prema općinskom zakonu čl. br. 153. novo vino ne smije u puljskoj općini prodavati do 1. novembra 1928. — Prekršitelji ove naredbe biti će strogo kažnjeni.

Jedan učitelj otpušten. — Kr. proveditor za škole Julijske Krajine i Zadra izdao je dne 27. sept. dekret, kojim se prema zakonu od 5. februara 1928. čl. 133. br. 577. otpušta iz službe učitelj Aleksandar Sfiligoj, koji je službovao u Medani, zbog manifestacija protivnih direktivama vlade i režima.

Ispiti za dacijere. — Dne 5. novembra držati še se u Puli na prefekturi ispiti usposobljenja za dacijare. Usmeni ispit će se sastojati u poznavanju zakona i uputa glede daciranja. Molbe za ispit se moraju poslati na prefekturu u Puli najkasnije do 15. oktobra, a moraju biti napisane na biljegovanom papiru od [illegible] lire i popraćene ovim dokumentima: 1) krsnim listom, iz koga proizlazi, da je molilac navršio 18. godinu; 2) potvrdom o italijanskom državljanstvu; 3) liječničkom svjedočbom; 4) svjedočbom dobrog vladanja; 5) kaznenim listom i 6) poštanskom naputnicom na prefekturu o uplaćenim 20 lira 5 cent. Svi dokumenti moraju biti na biljegovanom papiru i legalizirani. Molioci moraju se predstaviti sa ličnom iskaznicom (carta d'identità) od svoje općine.

Pazinska općina kupila zgradu bivšeg zabavišta. — Istarski prefekt je ovlastio pazinskog podeštata, da za iznos od 33.000 lira kupi u Pazinu zgradu Istarske Posujilnice u Puli, gdje je prije bilo dječje zabavište.

Zemljište za školu u Baderni. — Istarski prefekt je ovlastio općinu Poreč da kupi u Baderni od Bože Rupenovića zemljište za novu školu u površini od 1595 četvornih metara za 1680 lira.

Japanska mornarička misija u Puli. — Prošle sedmice stigla je u Pulu jedna japanska misija, koja se sastoji od nekoliko oficira japanske mornarice. Ta je misija pregledala sve objekte, koji se odnose na mornaricu. Dne 27. p. m. misija je otišla iz Pule.

U Portorosama je požar uništio jedan hotel. — Dne 26. septembra požar je sasma uništio Hotel Bellaria na cesti, koja iz Portorosa vodi u Piran. Uzrok požara je nepoznat. Od lijepog hotela ostali su sami izdimljeni zidovi. Šteta je vrlo veljka.

Engleska flota u Kvarneru. Od 12. do 27. oktobra boraviti će u Kvarneru pred Rijekom dvije eskadre engleske flote.

Mjesec će pasti na zemlju. Znameniti engleski učenjak Oliver Lodge održao je ovih rana u Londonu predavanje, u kojemu je ustvrdio, da opstoji mogućnost, da mjesec pane na zemlju. Mjesec je samo jedan odlomak od zemlje, a sada uslijed sunčanih mrlja sve se više približuje zemlji. U koledaru «Jurina i Franina» za godinu 1929., koji će doskora izići, je jedan opširni članak o ovim interesantnim nebeskim pojavama.

Krizma u Cresu. — Dne 25. septembra obavio je zadarski biskup sv. krizmu za grad Cres. Krizmao je 255 djece. Sedmicu prije biskup je krizmao djecu po creskim selima.

Djevojčica ranjena iz puške. — U puljsku bolnicu dovezena je prošle sedmice četrnaestgodišnja djevojčica Marija Češić, iz Lindarštine. Ona je ranjena na više mjesta puščanim zrnjem. — Izjavila je, da je na polju našla jednu punu patronu, koju je kamenom tukla, pa je eksplodirala. No, to joj liječnici ne povjerovaše, jer je zrnje ne bi bilo na onaj način ranilo. Sumnja se, da je neko u djevojčicu pucao, a ona ne će da kaže, bogzna iz kojih razloga. Karabinjeri vode istragu.

PODLISTAK

EDGAR ALLAN POE:

Srce tužitelj

Preveo **Milan Begović.**

Da, istina je! — nervozan sam, užasno nervozan — i bio sam svedjer takov; al zašto hoćete da sam lud? Bolest mi je pooštrila ćutila, al ih nije uništila, nije ih obnemogla. Najrazvijenije mi je bilo ćutilo: sluh. Čuo sam sve stvari neba i zemlje. Čuo sam ih mnogo iz pakla. Velite mi da sam lud? Pazite, kakovom točnošću, s kakvim mirom ću vam pripovijedat cijelu stvar.

Kako mi je ta misao došla najprije na pamet, nemoguće mi je da vam kažem; al kad sam je već bio stvorio, nije me više ostavila — ni danju, ni noću. Strast tu nije imala mjesta. Ljubio sam onog dobrog starca. Nikad mi nije ništa zla učinio. Nije me nikad uvrijedio. Njegova novca nijesam želio. Mislim da je krivo njegovo oko. Sigurno ono! Jedno od njegovih očiju sličilo je jastrebovu, oko blijedo-modro, povrh njega bijaše malena ljaga. Svaki put kad bi ono oko palo na mene, krv bi mi se smrznula: i tako polako, po malo... odlučih usmrtiti starca, i tako se osloboditi za uvijek od onog oka.

Ali ova je lijepa! — Vi me držite za ludjaka. Ludjaci ne znadu ništa. A da ste me vidili. Da ste vidili s kojom mudrosti sam ja to učinio!... s kojom opreznošću... s kojom lukavosti dadoh se na posao! Starac me nije vidio nikad prije tako ljubeznog, kao onu nedjelju dana pred ubijstvom. I svake noći, o ponoći, zakrenuo bi ručicom na vratima njegove sobe i otvarao sam ih... oh! tako slatko! I onda, kad sam ih otvorio toliko koliko je dosta da glavu provučem, digao bi svjetiljku zatvorenu, dobro zatvorenu, što nije propuštala niti jedne zrake svjetla; zatim bih provukao glavu. Oh, vi bi se začudili kakovom vještinom sam je ja provlačio. Makao bi je po malo... po malo, tako da ne razbijem starčev san. Sigurno je trebao cijeli sat, da uvučem glavu kroz otvor toliko napred, da ga vidim na njegovu krevetu.

Ah, zar je moguće da ludjak može biti tako oprezan? — A onda, kad je moja glava bila u sobi, otvorio bih svjetiljku pomnjivo; oh, i kako pomnjivo, i kako pomnjivo, jer je stežajka škripala. I otvorio bih je toliko, koliko bijaše dosta da prodje tanka, tanka nit svjetla i da pane na jastrebovo oko. I to sam činio kroz sedam dugih noći — svake noći, točno o ponoći — al uvijek sam nalazio oko zatvoreno; tako mi bijaše nemoguće izvršiti moju odluku: jer ja ga ne imadjah sa dobrim starcem, nego s njegovim zlim okom. I svakoga jutra ušao sam otvoreno u njegovu sobu, govorio sam s njime kao i prije, zvao sam ga po imenu iskreno, i pitao sam, kako je noć prespavao. Čini mi se da bi morao biti previše pametan starac, kad bi samo i posumnjao da ga svake noći, dok spava, motrim.

Osme noći bijah još oprezniji otvarajuć vrata. Malo kazalo na uri hitrije se kreće, nego li se je kretala moja ruka. Nikad još prije ove noći nijesam oćutio silu svojih sposobnosti, svoga oštroumlja. Jedva jedvice uzdržah usklik veselja. Pomislite, da sam ja bio tudjer i malo po malo otvarao vrata, a on niti nije sanjao ob onom što činim i što kanim! Na tu pomisao malko se nasmijah; i možda me je čuo, jer se je odmah trgnuo na krevetu, kano da se je probudio. Okladio bih se, da vi mislite da sam se ja u taj čas ustegnuo — al ne! Njegova soba bijaše crna kao pakao, tolika bijaše tmina — jer su prozori bili zatvoreni čvrsto, radi lupeža — i, pošto sam znao da ne može vidjeti vrata, otvarao sam ih dalje tiho, tiho, malo po malo.

Prodjoh s glavom kroz otvor, i da ću otvoriti svjetiljku, kad mi palac udari o željeznu bravu, a starac se uspravi na krevetu i viknu:

— Tko je? —

Ostadoh nepomičan i ne rekoh riječce. Cijeli sat ne makoh se ni najmanje i kroz to vrijeme nijesam čuo, da je on opet legao. Sjedio je dalje, slušao, isto tako, kako što sam ja činio kroz cijele duge noći.

Iznenada začuh prigušeni jecaj, i upoznah, da to bijaše jecaj smrtnoga straha. Ne bijaše jecaj boli ili tuge; ah, ne! nego glas podmukli i očajni glas, koji prodire iz dna duše, koja je puna strave i užasa. Oh, dobro sam poznavao onaj glas! Kroz mnoge noći, točno o ponoći, dok svi spavahu, izlazio je on iz mojih grudi, povećavajuć s njegovim, strašnim odzivom užas, koji me obuzimaše. Poznavao sam ga dobro. Znao sam, kako je bijednome starcu, i imao sam sažaljenje na njega, premda sam ćutio neizmjerno veselje u srcu svom. Znao sam, da je svedjer budan, odkad je god čuo onaj prvi žamor i trgnuo se. Njegov strah se je povećao. Kušao je da se uvjeri, da je taj strah bez razloga: al nije mogao. Govorio je sam sebi:

— To nije ništa, neg vjetar što ulazi kroz dimnjak; neg miš, koji se šeta na tavanu. Ili: to je tek šturak, koji je na časak zašturio. —

I on se je kušao ohrabriti s tim hipotezama; ali sve bijaše uzalud. Sve uzalud, jer smrt, koja se je približavala, bijaše prošla kraj njega i svojom velikom, crnom sjenom zaokružila svoju žrtvu. I bijaše utjecaj crne, nenadne sjene, koji je činio da oćuti, i ako je nije vidio ni čuo, da oćuti prisutnost moje glave u sobi.

Kad sam se načekao strpljivo, a da ga nijesam čuo, kako je opet legao, odlučih otvoriti malko svjetiljku ali malko, skoro ništa. I otvorih je kradomice, tako kradomice, da ne bi ni mogli zamisliti kako, i jedna jedina zraka, blijeda i tanka kao nit paučine, proleti kroz otvor i baci se uprav na oko jastrebovo.

Bilo je otvoreno, razkolačeno, a ja, čim ga vidjeh, pobijesnih. Vidio sam ga čisto bilo je blijedo-modro i kao prekriveno nekim užasnim velom, i oćutih led u kostima. I nijesam od lica i tijela starčeva vidio neg samo oko; jer sam upravio, kao po nekom nagonu, zraku uprav na ono prokleto mjesto.

Ne rekoh li vam ja, da ono što vi držite za ludilo, da je to pooštrenje ćutila?

Tada začuh neki mukli glas, zagušen, opetovan, naličan onome, koga bi dala jedna ura, kad bi je pamukom omotali. I taj glas odmah prepoznah. Bijaše udar starčeva srca. On je povećao moje bjesnilo, kao što udaranje bubnja uzjariva hrabrost vojnika.

Ali mi podje za rukom suzdržati se i ostadoh nepomičan. Tražio sam, da uzdržim zraku na oku. U isto doba ono pakleno srce tuklo je sve jače; kucanje je postalo hitrije i svaki čas silnije. Strah, koji je obuzeo starca, morao je biti na vrhuncu.

(Konac slijedi.)

Žalosna smrt jedne naše Ćićke u Argentini. — Iz Ville Regine u Argentini javljaju nam, da je tamo vrlo žalosnom smrću, od zločinačke ruke poginula gospodja Šverko udata Nelli, iz Lanišća u Ćićariji. — Naš dopisnik opisuje tragični dogodjaj ukratko ovako: Bilo je to 22. junija u večer. U gostionu, kojoj je vlasnik g. Muner i koja se nalazi na kraju Ville Regine, došla su tri čovjeka. Ponašali su se sasma pristojno. Večerali su i zvali, da će platiti. Kad je Muner došao k stolu s računom, jedan ga od gostiju udari pištoljom po glavi. Muner je okrvavljen pao. Lopovi ga vezaše, da ne viče, a onda se htjedoše baciti na grabež. Ali gužvu iz lokala čula je Munerova žena, koja je bila u jednoj pokrajnjoj sobi. Doletjela je s djetetom na ruci. No, nije pravo ni zagledala sliku, koja joj se pružala pred očima, već su je lopovi bacili o tle i vezali. Zatim pokupiše sve, što se moglo pokupiti i baš su izašli s plijenom iz kuće, kad li sretoše gospodju Šverko, suprugu g. Nellija, činovnika podružnice kolonijske koperative. — Lopovi su se valjda pobojali, da bi ih mogla izdati i opališe na nju više hitaca. Četiri hitca su gospodju Šverko ranila. Ona je pala na zemlju, a lopovi nestadoše bez traga.

Potraga za zločincima, koji su bez imalo srca i duše prolili krv jedne žene, nije uspjela, i ako je policija sve učinila da lopove nadje. Gospodja Šverko Nelli je malo iza dogodjaja, uz sva nastojanja liječnika, umrla od teških rana. Neka joj je pokoj vječni, a njezinoj rodbini, koja je još uvijek pod teškim utiskom žalosnog dogodjaja, naše iskreno saučešće.

Za čistoću javnih voda. — Pazinski municipij upozorava sve vlasnike zemljišta uz potoke i kanale, da ne ostavljaju preblizu obale smeće sa polja, ostatke, pjesak itd. Taj materijal dospije kasnije u vodu. Isto tako ne smije se bez posebne dozvole kopati odvodne kanale, koji vode u javne vode. To je odredjeno zato, da se javne vode održe čiste.

Brodolom. — U noći od 23. septembra, zbog vrlo slabog vremena, nasukao se je na jednom otočiću blizu Poreča jedrenjak «Due Fratelli», upućen za Rijeku i krcat opekama. — Brod je sa svim teretom propao.

Dr. Čok osudjen na 1 mjesec i 20 dana zatvora. Dne 2. oktobra, prošlog utorka, vršila se je u Kopru rasprava protiv tršćanskog odvjetnika dra. Ivana Marije Čoka i seljaka Albina Pečarića iz Pobegi zbog slovenske zastave, koja je bila zaplijenjena i pohranjena u fašju u Pobegima a odanle je nestala. O tom slučaju pisali smo već prigodom hapšenja dra. Čoka. — Tribunalu je predsjedao cav. Stasi, kao sudci su prisustvovali dr. Ferlan i Lorenzutti. Državni odvjetnik bio je cav. Benci. Civilnu stranku zastupao je advokat Tacaro, optuženoga dra. Čoka branio je advokat Zennaro, a Pečarića advokat Lenzar. Proces se je vršio ujutro i popodne. Iza pročitane optužbe najprije je ispitan Pečarić, koji vičući negira sve ono za što je optužen. Branitelj predlaže, da se Pečarić podvrže liječničkoj pregledbi, jer nije zdrave pameti, no sud odbija taj predlog. Zatim je bio ispitan dr. Čok. On se brani odužim govorom, u kojem naglasuje, da on nije nikoga uputio neka uzme zastavu. Kada mu je fašista Coslovich donio zastavu, on da o zastavi nije ništa znao. Zastavu da je preuzeo, jer ga je Coslovich zamolio smije li je kod njega ostaviti. Par minuta zatim obavili su agenti, dogovorni s Coslovichem, premetačinu i našli zastavu. — Iza dra Čoka saslušani su svjedoci. Kao svjedok bio je saslušan i sekretar koparskog fašja dr. Petris, on oštro govori o protutalijanskom djelovanju dra. Čoka, koji da je jedan od glavnih vodja Slavena u Italiji. — Zatim govore branitelji. — U sedam sati na večer pročitana je osuda. Dr. Čok osudjen je na 50 dana zatvora, a Albin Pečarić na 60 dana zatvora. — Iz tehničkih razloga danas nam je nemoguće o tom procesu donijeti veći izvještaj. U jednom idućem broju pisati ćemo opširnije.

Dobrovoljci i demografska propaganda. Udruženje ratnih dobrovoljaca na jednoj je svojoj sjednici pred nekoliko dana izdalo rezoluciju, u kojoj se kaže, da se ratni dobrovoljci potpuno slažu s Duceovim direktivama propagande za što brojnije rodjanje i povećanje talijanskog pučanstva. Dobrovoljci će provesti po svim većim centrima živu propagandu u tom smislu.

«Città di Milano». — Ladja «Città di Milano», koja je bila na sjeveru s ekspedicijom generala Nobilea i sa koje su u zadnje vrijeme bile vodjene ekspedicije za traženje izgubljene grupe Alessandrini, vraća se u Italiju. Dne 30. sept. «Città di Milano» bila je London.

Širite „Istarsku Riječ!“

DOPISI

IZ RIJEKE.

Bijeli kruh. - Voloske pećarice. - Čuvajte se šarlatana! - Za jedan cjelov... - Škola za šale i dosjetke. - One tri.

I tako se opet vraćamo pomalo k bijelomu kruhu. Dobit ćemo sasvim bijele kajzerice, zemljice i pinke. I kiflići bit će sasvim bijeli i drugi razni hljepci. Sve će dakle biti kaošto je negda bilo, tek jedno će nedostati — barem meni: — one naše negdašnje lipe voloske ručice. I zaista: tko nije imao zgode da okusi kruha, što su ga nekoć pekle dične voloske pećarice, taj uopće ne zna, što je kruh. Da je to bio zaista divan kruh, prava mana nebeska, o tome svjedoči i ova riječ, što nam je od onda ostala, da je naime kruh, što ga je u ono vrijeme jeo Franc Jožef, bio prema voloskim ručicama nekakva sasvim obična panjoka.

Hvalevrijedno bi dakle bilo, da se te ručice opet uskrise i to sada, kad je ponovo ušlo u porabu najfinije bijelo brašno. Neka se uskrise ručice i naše mile pećarice, kojima smo i mi Riječani u ono davno vrijeme iz zahvalnosti pjevali:

Predrago Volosko, drag moj dijamante,
U tebi se gojo tri vile galante:
Jedna vila moja, druga brata moga,
A ti treća vilo, hodi lepo s Bogom.
Doklo ti nahodiš mladoga junaka,
Mladoga junaka, dobre majke sina,
Dobre majke sina, mlada Pierina...

«Piccolo» pripovijeda, kako se je ovih dana prikazao u nekoj trafici u Trstu neki čovjek, koji se je predstavio kao agenat financijalnog ureda. — Došao sam, reče, po nalogu mojih pretpostavljenih, da pregledam vaš dućan.

— Izvolite samo, odgovorila mu je gospodarica trafike posluživši i dalje svoje mušterije.

Poslije nekoliko vremena onaj čovjek ode, ali se sjutradan vrati veleći, da je kod jučerašnje posjete opazio, da u trafici nema nekih stvari, što bi morale po zakonu da budu i zbog toga je financijalni ured udario globu od 386 lira, koje treba da se na mjestu isplate. Žena se je branila, kako je znala, ali najzada pristade, da će poslije podne donijeti sama novac u ured, jer da sada nema u kasi nego 172 lire. Onaj čovjek reče:

— Pa dobro je! Dajte vi meni sada te 172 lire, a poslije podne doći ću po ostatak. I ona mu je te 172 lire dala, i tek pošto je već bio negdje daleko, daleko, dosjetila se, da bi ono ipak mogao biti lupež. Smjesta otrča karabinierima, gdje se je zaista uvjerila, da ju je onaj nitkov nasamario za 172 lire.

Nauk: Ako vam tko dodje, da vas pita novaca, vi mu recite, da ćete drage volje platiti, ali na policiji ili u kakvom drugom državnom uredu. Čast svakomu, ali oprez je sveta stvar!

U Tihom oceanu ima grupa otoka, koja se zove — Filipinske otočje, a pripada Američkim udruženim državama. Žene na tim otocima zovu se Filipine. Jednoj od tih Filipina dogodila se ovih dana nevolja, da ju je na ulici neki mladić silom poljubio. Filipina je odmah otišla na sud i tužila onog mladića, ne znam, dali zbog uvrede poštenja ili radi nasilja ili — kradje. Poznato je naime, da se može i cjelov da ukrade i tko ga ukrade ne može biti drugo negoli — tat. Sud je onog mladića odsudio na 1000 dolara globe, koju treba da isplati onoj djevojci. Ali on se prizva na viši sud, sve u nadi, da će mu ona kazan biti obaljena. U zao čas, jer ga tai sud odsudi na tri godine, šest mjeseci i dvadeset i jedan dan tamnice. On se obrati tada na treću inštancu, koja ga je odsudila na šest mjeseci tamnice i na 1000 dolara globe.

Pitao sam Ninettu, da mi kaže svoje mišljenje o toj odsudi.

— Ja bim to bila drugaceje odsudila...

— Kako?

— Kastigala bim obedveh. Pozvala bim popa i zapovedela mu, da ih pred manuni ozeni.

— Ali to bi bilo nepravedno. Zašto siliti onu jadnu Filipinu, da podje za čovjeka, koji ju je onako ljuto uvredio.

— Ma ca — uvredio! Ma kako uvredio! Ona je njega uvredila, ca ga j' sla tuzit za jednu onakovu malu fandoniju!

— Sodoma i Gomora! — promrmljah i udaljih se ogorčen do dna duše.

Od Amerikanaca morali bismo i mi mnogo da učimo. Sad su se evo odlučili, da na jednoj svojoj univerzi namjeste nekoliko učitelja, koji će svoje učenike učiti, kako treba da budu uvijek dobre volje, puni šale i dosjetaka i svakojakih razbibriga. Takve škole još nije bilo na svijetu, a da je zaista potrebna, to može svak da se lako uvjeri.

Dobra volja — pola je zdravlja, velik dar Božji. Šala i dosjetka izvor su radosti i veselom smijehu. Tko ne može ili ne umije da se nasmije, za njega bi bolje bilo da se nije nikada ni rodio, vele Amerikanci. Zato oni uvelike i cijene šalu i dobru volju. Nesamo to, već oni smatraju zdravu šalu i dosjetku velikim darom, kojim može čovjek da se i okoristi. Uzmite dva trgovca, što prodaju jednaku robu uz istu cijenu u istoj ulici, i vi ćete više puta vidjeti, kako je na primjer trgovina jednoga uvijek prepuna svijeta, a druga uvijek zijeva dubokom prazninom. A znate li u čemu je uzrok? U tome, što onaj trgovac, čiji je dućan uvijek prepun svijeta, ima za svaku svoju mušteriju po kakvu lijepu veselu riječ, šalu ili dosjetku, tako da svima, što su unutri, lebdi na usnama vječiti smiješak, pa im vrijeme prolazi kao strijela, i nije im nimalo dosadno čekati, dok na njih dodje red.

A onaj u onoj drugoj trgovini? Uvijek je mrk i zbunjen, kao da ne zna drugo reći, nego: što izvolite? Izvolite još štogod? Njegov dućan kao grobnica, zato i svi od njega bježe. Htio bi katkada i on štogod da kaže, ali ne umije. Da ga ubijete, ne ćete iz njega izvući ni jedne šaljive. Ali kako može čovjek da se nauči svemu, može dakako po vremenu da postane i šaljivdžija. To je svrha one škole, što je sada Amerikanci otvaraju. U njoj će svak moći da nauči, kako treba zabavljati ljude šalama novijega kova i dosjetkama nanovo premišljenim. Takvih škola trebalo bi da bude posvuda, jer više vrijedi jedan časak radosti negoli hiljada dana žalosti.

One tri:

Prva: Francele se je napokon odlučio, da iznajmi jednu sobu, ali pod pogodbom, da ona, koji je uzme, bude čovjek sasvim u redu i koji ne će činiti ni najmanje buke. Prikaže se nekakav Kurgast. Francele će mu:

— Vi hoćete dakle, da vam ja iznajmim sobu. Imate li djece?

— Nemam.

— Imate li kakvog psa, mačka, papagala, kanarinca?

— Nemam.

— Možda imate glasovir ili gramofon.

— Nemam ni to, odvrati Kurgast. Imam samo jednu sasvim malu džepnu uru, koja čini tik-tak, pa ako vam slučajno i to smeta, ja ću počekati da stane i više je ne ću naviti...

Druga: Mićelin ženi:

— Pepica, strah me je da ćemo zakasnit. Češ bit brzo spravna?

— Ma ca to pitaš? Već ti celu uru govorim, da ću do pet minuti biti spravna.

Ona posljednja: Otac sinu:

— Ti bi, Nando, morao da uzmeš onu djevojku. Ono je za tebe partija prvoga reda.

— Bit će, kada ti tako veliš, oče. A koliko ima miraza?

— Jedan milijun, ako joj se otac ne proglasi faliranim.

— Ajaja! Zar bi njezin otac mogao zaista da se proglasi faliranim?

— Ali zar ne razumiješ, glupane, da bi u tom slučaju tvoja žena tebi donijela ne jedan nego čitava dva milijuna.

Rekac.

IZ VODICA.

Briga za naše žene. - Snijeg. - Emigracija.

Zadnji put bili smo vam pisali, da želimo napredovati sa našim seoskim gospodarstvom. I zbilja idemo svakim danom na bolje. Od kada je naš vodovod sagradjen, svakog puta kada smo bili na okupu ili bolje reći kada smo se sastali skupa, govorili smo, da bi lijepo bilo, da sagradimo jednu kućicu nad pipama (špinjama) vodovoda. Mnogo trpe žene, koje idu po vodu, po kiši i snijegu i buri i čekaju vodu, a sve zbog naše nemarnosti. Opazili smo, da trpe zbog naše nemarnosti i dali smo se na posao, počeli smo graditi lijepu kućicu na jednoj pipi, iz koje ćemo uzimati vodu svi i gdje će biti naše žene zaštićene od svakog nevremena.

Ovog mjeseca popravili smo našu školu, koja je bila u krajnjoj potrebi za popravak. Promjenili smo sve prozore i nadomjestili novima, a izvan lijepo smo je bojadisali te ima sada izgled vrlo lijep, kao da je jučer sazidana. Vrlo smo zahvalni za ovo poljepšanje škole g. Podeštatu naše općine. A i za drugo stvari smo mu zahvalni, jer se je zauzeo za napredak našega sela.

Ovoga ljeta, kada je sunce onako nemilosrdno peklo, mislili smo, da ne će nikada doći zima, ali smo se prevarili, jer je došla još prije nego smo se mi nadali. U ponedjeljak t. j. 2. o. mj. zaduvao je jaki sjevernjak i počeo je snijeg padati, kao da je Božić. Naši brijegovi bili su odjeveni podpunoma u bijelo.. Ovaj snijeg nam nije dobro došao. Nakon tolike suše, došla nam je bila lijepa kiša, te je bilo sve lijepo poraslo. A ovaj snijeg je sve uništio. Mučimo se i trudimo, dodje nam nesreća i evo naše propasti.

U čudu se pitamo, kako ćemo ove zime izaći. Vidimo, da ćemo morati živjeti iz dućana, a pitanje je naše: od kuda novac?

Ovo dane zapustila su nas trojica mladih muževa. Otišli su u Argentinu. Mnogo ih se sprema i mnogo bi ih otišlo, da je novaca. Mi neznamo kako je u toj zemlji, jer do sada nije bio niko od naših tamo. Ovo su prvi, koji su otišli iz naših krajeva. Mi si nekoji mislimo, da bi bolje bilo doma svoju zemlju obradjivati i na svojem ognjištu grijati se, nego u tudjini si kruh tražiti. jer ne veli uzalud ona naša pjesma da: tudja zemlja ima svoje, ne poznaje jade tvoje. — **Vodičani.**

IZ GOLCA.

Ozbiljna opomena.

Nastupili su kiševiti i studeni dani, ta Žabnik i Rašušica, bregovi iznad sela, pokazaše se već u svečanom belom odelu. Sneg nam kaže da je zima kod nas. Ali kakova prijateljica bit će nam ona ove godine. Nije žita u kućama, a ni krumpira, kod nas to izda «nan se slabo piše».

Ne pripadamo mi u onaj red seljaka, kojima nikad ne nastrada sav prirod, jer je viševrstan. Mi se još uvek držimo prema našim dedovima i pradedovima t. j. sadimo kano oni sam krumpir, kupus i repu. I otidje li nam i to «rakom žvižgat», pomoz bože. Gospodarstvo je kod nas jednostrano i to silno zanemareno.

Zanemariše naši seljaci polje u ono vreme, dok se je u Puli i Trstu toliko zaslužilo da im nije bilo potrebe polje obradjivati. Danas je sve drukčije. Sami uvidjamo da leži naš spas u valjanom, a uz to viševrsnom gospodarstvu, pa zašto ne bi njemu posvetili više pažnje i razumnoga rada? Uzalud je čekati nešto i nadati se od providnosti nečemu — a da ni sami ne znamo čemu. — «Pomozi si sam pa će ti i Bog pomoći».

Nadošli su dugi zimski večeri. Po naprednim, boljim selima u ove večeri dolazi susjed k susjedu i više od njih k jednome da provedu uz domaće ognjište, kad drugdje nije moguće, par sati u razgovoru. Raspravljaju se gospodarska pitanja, nagadja se: koje grane narodnog gospodarstva bi se moralo selo prihvatiti, da se podigne blagostanje u njemu. Prodje zima. Nadodje proleće i valjani zaključci se u praksi provadjaju.

I kod nas je običaj da se sastajemo, dapače imademo i «zbornicu», kano da bi bila zato stvorena, ali o kakvim valjanim i razumnim raspravama u njoj ni «sleda».

Naši ljudi izgledaju kanda bi se u svetskom ratu zarazili nekakvim trgovačkim duhom. Bog znade! Odviše su se družili doduše na severnom ratištu sa «čifutskim panima». Tako ti je, brate, svaki naš seljak ujedno i trgovac i to «od oka». Danas kupi vola, sjutra ga proda, a do par dana evo u štalici natrag novog vola, naravski, taj je manji i slabiji. Do par dana i taj je prodan. To ti ide redom dalje, dok jednog dana ne ostane «šeftar» bez «repa» u štali i sena «na podu», a žena i deca traže danomice sa lončićem po selu mleka.

Žalostne su to činjenice, ali istinite. U veliku bedu smo zabrodili, dobrim delom svojom krivnjom, ali može se mnogo toga učiniti a i našoj bolesti leka naći, samo treba marljivosti, razuma i uvidjavnosti. Prebroditi se može i naša nevolja prem je teška, ali ne brodom kojim dosad plovimo.

Čić.

IZ BRESTA - ŽBEVNICA.

Krumpir cvate. - Škola bez učitelja. - Mljekarna. - Djelenje imanja. - Pozdrav veleč. Ellneru.

U polovici septembra došla je kiša. Sada nam je dosta mokro. Da bi bilo samo mjesec dana prije, bilo bi mnogo bolje za nas jadne seljake. *Jedno čudo: poslije kiše naš* je krumpir opet nanovo ozelenio i cvate kao u maju mjesecu. Misli se, da je proljeće. Pitanje je: što ćemo s ovim krumpirom? Doba je da ga povadimo i posijemo pšenicu, po našem običaju. Ali on cvate. Počekat ćemo tamo do polovice oktobra, pak što bude, bude.

Škole su već otvorene, ali kod nas još nema učitelja, pak se bojimo da ćemo ove godine ostati bez učitelja.

U Brestu imamo mljekarnu, koja radi skoro već godinu dana. Ovu mljekarnu trebalo bi da pomaže cijeli Kras. A čimo? Pomoći ćemo je, ako joj dajemo čisto mlijeko. Jedino takovo mlijeko može naći dobrih kupaca. Mljekarna nam plaća mlijeko po 50 cent. litar. Malo je to, vidimo, ali bolje malo nego ništa. Kod nas, ako imaš mlijeka vidiš svaki mjesec koju liru. Prihod je naš od mlijeka, goveda i sijena. Mi brešljani obično nemamo nikakvog zanata. Teško je nama doći drugačije do novaca.

Kod nas vlada od uvijek jedna pogriješka: Otac ima, na primjer, pet sinova, pa svih pet sinova poženi doma, i svoje imanje porazdijeli svima po jednako i tako se «kmetija» drobi. Nema je dovoljno ni za jednoga sina, a kamo li za pet njih, koji su svi bez zanata. Bolje bi bilo da četiri sina izuče bilo kakav zanat, a jednog da si otac zadrži za nadsljednika. Zanat vrijedi koliko jedna «kmetija», kakve imamo kod nas. Na svaki način, treba nastojati da se što manje drobe «kmetije» i da se djecu daje u zanat.

Doznajemo da je veleč. gosp. Anton Ellner stupio u penziju. Mi Brešljani ga dobro poznamo, jer je kod nas boravio neko vrijeme prije rata. Takovog svećenika teško je zaboraviti. Dosta je nama pomogao. Ukrasio je našu crkvu. Naučio je pjevati lijepe pjesme, koje se još i danas pjevaju u našoj crkvi. Zato mu se najtoplije zahvaljujemo. Njegovo djelo ne možemo mu mi platiti, neka mu dobri Bog plati. Mi mu želimo svako dobro i sretan boravak, gdje se nalazi.

I.

IZ PRAČANE KOD SOVINJAKA.

Suša, ljetina i nevolje koje nas čekaju u budućoj zimi. - Stara korenika.

Već ste gospodine uredniče u Vašem listu, miloj našoj «Istarskoj Riječi», javili kako je i nas, kao što čitavu Istru, suša popalila. Dne 15. rujna došla nam je kiša, ali došla nam je prekasno, jer, možemo reći glasno i jasno, da nam je sunce sve uništilo, kako još nikada. Nema starca, da se takve suše sjeća; a nema starca, da se sjeća onakve nevolje, kakva će biti buduće zime. Jer ovdje smo većinom svi mali posjednici te imamo malo žita, a o kukuruzu niti govora, vina bit će vrlo malo. Običavalo se sijati puno merlina, a ove ga godine nema, jer ga je suša uništila, kao što je uništila i zelenje u presadima. Premda

je već kasno, ipak ljudi bi sadili a nemaju česa. Kaošto sve ostalo, uništila je suša i repu, ljudstvo je repe sijalo više nego po običaju, misleći da kad drugoga nema, da bi barem repe bilo, ali niti repa nije urodití htjela.

U našoj Pračani imademo starca od 94 godine, koji si još dade hrabrosti, da sa dva štapića ide prekopavati, i prekopao je komadić zemlje. To je naš stari korenjak Mate Vivoda (Miš). On je od svoje mladosti bio veoma radišan čovjek, pa i sada u visokoj starosti želji za radom ne može popustiti.

Treba da spomenemo, da već danas imade kod nas puno obitelji, koje se nemaju čim hraniti, a što će biti buduće zime i proljeća. Trebalo bi nam zarade. Govorilo se već prošle godine da će se raditi simo, da će se raditi tamo, a ne vidi se nigdje ništa. Mi čekamo bilo kakvu pomoć.

Kod nas imade i dugoprstića, a ti dugoprstići nisu nerazumna djeca, nego su već odrasli, k tomu još žene i muževi. Velika je sramota, kad se žene i muževe iz tudjih vinograda plašiti mora. **Gospodar.**

Razno

Policija u Jeruzalemu napada Židove. — Na židovski blagdan Dugi dan desio se u Jerusalemu težak incident. Dok su Židovi bili zadubeni u molitvu, osvanula je britsko-arapska policija i zatražila, da se uklone pregrade, koje dijele, prema židovskim religijoznim propisima, muške od ženskih. Kad te Židovi nisu htjeli učiniti, navalila je policija na masu i rastjerala je. Jedna je židovska delegacija pošla da se potuži glavno-komandujućem, a ovaj je izjavio da se to nije desilo njegovim znanjem. Istragom se pokazalo, da je policija navalila na Židove po naredjenju vodje arapskih ekstremista Anim Huseina. Židovsko je pučanstvo silno uzbudjeno.

«Krasin» će biti svečano dočekan. — Ledolomac «Krasin» ima doskora da se vrati sa sjevera u jednu rusku luku. U Rusiji se «Krasinu» i njegovoj junačkoj posadi sprema najsvečaniji doček.

Latinica u turskim školama. — Turski ministar prosvjete izdao je naredbu, da se od 1. oktobra u svima turskim školama uči samo latinica.

Gradnja jedne palače u Splitu. — U Splitu se ima doskora sagraditi jedna velika palača u jednoj od glavnih ulica. U toj palači će biti sjedište svih talijanskih društava. «Gabinetto di lettura», imati će veću salu za predstave. Ove zime u toj će sali jedna kazališna grupa iz Italije držati predstave.

Novi zagrebački veliki župan. — Dosadašnji vršilac dužnosti velikog župana u Zagrebu Petar Zrelec imenovan ukazom kralja velikim županom zagrebačke oblasti. Tim imenovanjem prelazi g. veliki župan u 2. grupu I. kategorije. Ujedno se javlja o većem broju unapredjenja medju višim činovnicima zagrebačke oblasti.

Spomenik palima u Portogruaru. — Dne 30. septembra na najsvečaniji je način u Portogruaru otkriven jedan spomenik palima u ratu. Svečanom otkriću prisustvovao je Nj. Vis. Princ Umberto. Priredjene su mu srdačne manifestacije.

Trgovačke veze s Belgijom. — Da bi se pojačale trgovačke veze Italije i Belgije talijanska trgovačka komora u Bruxellesu organizuje jedan veliki naučni izlet u Italiju za belgijanske trgovce i industrijalce.

Dvadesetgodišnjica streljanja prvih jugoslovenskih nacionalnih revolucionara. — Dne 21. septembra se je u Ljubljani slavila dvadesetgodišnjica na uspomenu kad su tamo streljani prvi jugoslovenski nacionalni revolucionari: jedan gimnazijalac i jedan tipografski radnik. — Povodom napada Njemaca na slovensku skupštinu u Ptuju održane su u Ljubljani pred 20 godina velike slovenske manifestacije; tada je nastupila austrijska vojska i ubila onu dvojicu revolucionara. — Proslava od ove godine je u uskoj vezi sa jednim od najznamenitijih momenata u istoriji Slovenije a taj je: osnivanje tajnih jugoslovenskih revolucionarnih organizacija.

Nobile vraćen na redovnu dužnost. — General Nobile, koji je pred svoj let za Sjeverni Pol stavljen na razpoloženje primljen je opet na svoju redovnu dužnost u avijaciji.

Borbe u Maroku. U Maroku su opet započele krvave borbe izmedju urodjenika i kolonizatora. Jedna kaznena ekspedicija sukobila se je s urodjenicima. Razvila se je očajna bitka, prigodom koje je bilo mrtvih i na jednoj i na drugoj strani. — Aeroplani kruže i bombardiraju sve položaje urodjenika.

Opet Karol. — U Rumunjskoj su se opet počeli javljati pristaše protjeranog Princa Karola. Po Bukureštu su nadjeni mnogi letaci s Karolovim potpisom.

Reforma izbornog zakona u Čehoslovačkoj. — Češke novine pišu, da vladine stranke rade na preuredbi izbornog zakona. Tom preuredbom mnogo bi se pomogle male stranke, koje su do sada zbog zakona bile zapostavljene.

Koliko ima krčama u Italiji. — Prema jednoj novijoj statistici vidimo, da u Italiji ima 163.000 krčama, a 71.000 prodaja likera. Na svakih 1000 stanovnika dolaze 4 krčme i 2 prodaje likera.

Porez na neženje. — Po uzoru Italije uvesti će doskora i Grčka porez na neženje. Tako je zaključio ministar financija.

Kretanje stanovništva u Čehoslovačkoj od 1922. godine do 1926. — Za vrijeme od pet godina, i to od 1922. do 1926 sklopljeno je u Čehoslovačkoj preko 665.000 brakova. Od rata zbog teških ekonomskih prilika tendencija braka je opala i tek 1925. godine počeo se broj opet dizati. — Prema narodnosti najviše se u Čehoslovačkoj žene — Poljaci, onda dolaze Rusi, zatim Česi, Jevreji, Njemci i Madžari. — Broj rodjenih pokazuje od posljeratnih godina stalno padanje, ali u posljednje se vrijeme ono zadržava. Kod Čeha je opadanje poroda najmanje. —

I to bi bila smrtna kazan. — Nacionalni higijenski komitet u Francuskoj je jednoglasno prihvatio, da se uzakoni uštrcavanje klica raka onima, koji su na smrt osudjeni. Na smrt osudjeni moći će da bira ili kao dosada smaknuće giljotinom (odrubljenje glave) ili da mu se uštrcaju klice raka. Iza toga će ostati liječnicima na promatranje, pa ako budu živili 12 godina i ozdravili, biti će pušteni na slobodu.

✝

Rastuženim srcem javljamo svim rodjacima, znancima i prijateljima, da je naša ljubljena majka, punica i nonica

Pužar Franica

udova pok. Josipa

u Gospodinu usnula.

Pogreb biti će dne 3. oktobra 1928. od kuće žalosti u Salamonišću na groblje u Gračišće.

Gračišće, 2. oktobra 1928.

Tugujući:

Mate, Josip, sinovi i **Marija** kćerka, zet **Frane,** nevjeste i unučad.

Izišao je

„VEDEŽ“

za godinu 1929.

Dobije se u knjižari STOKA Trst, Via Milano 37, kao i kod svih seoskih trgovaca.

Cijena Lit. 3.60. Sa poštar'nom 4.20

Gospodarsko društvo u Pazinu

registr. zadruga na ograničeno jamčenje

pozivlja svoje članove

na

izvanrednu glavnu skupštinu

koja će se obdržavati

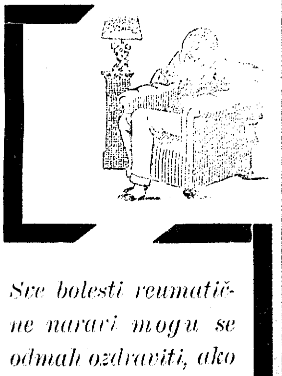
14. t. mj. u 10 sati u privremenim društvenim prostorijama (V. del Prato 284)

s ovim dnevnim redom:

1. Izvješće o stanju zadruge.
2. Promjena jednog paragrafa društvenih pravila.
3. Slučajnosti.

PAZIN, 1. listopada 1928.

ODBOR.

Sve bolesti reumatične naravi mogu se odmah ozdraviti, ako se liječite sa

ANTIREUMATICUM

alga

U svim ljekarnama po L 5.— boca

Laboratorij ALGA - Fiume (I)

Žrtve šume. — Naučeni smo samo da govorimo o žrtvama mora, što ih svake godine proguta. No i u šumama ostave mnogi svoje živote, osobito u neprohodnim šumama, gdje žive divlje zvjeri i kamo obično ne zalazi ljudska noga. Takove šume zovu jungla. Prema jednom izvještaju iz Indije žrtve jungle su ove godine dosta velike. Samo u engleskim Indijama su ove godine divlje zvjeri ubile 2285 ljudi. Ako se ovome pridodaju i žrtve ujeda otrovnih zmija, dodje se do strašnog broja. Ukupno se mrtvi ovako razdjeljuju: tigri su zadavili 1033 čovjeka, leopardi 218, vuci 465, medvjedi 78, sloni 56, hijene 12, kokodrili 136, šakali 126, zmije 19.724 čovjeka. Ali i čovjek im se je za ovaj pokolj u godini dana osvetio. Lovci su ubili 1368 tigara, 4300 leoparda, 2738 medvjeda, 2839 vukova i 57.116 otrovnih zmija.

Živi inventar u Poljskoj. — Prema posljednjem popisu Državnog statističkog ureda, koji je sada baš bio objavljen, bilo je krajem 1927. godine u Poljskoj 4.127.000 konja, 8,602.000 komada goveda, 6,333.000 komada svinja i 1,918.000 komada ovaca. Prema stanju od 1921. godine skočio je broj konja i svinja znatno, dok broj goveda neznatno a broj ovaca je čak i opao. —

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

POSJED sa kućom u Boljunskom polju na 1 kat sa dvorištem na lijepom položaju, dvije velike sobe i kuhinja, konoba, uz kuću staja. — Adresa na upravi.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Telef.: 644, 6442 **Podružnica u TRSTU: Via XXX Ottobre, 11** Telef.: 6441, 6442

CENTRALA U LJUBLJANI. **Dionička glavnica i pričuva: 60.000.000 dinara.**

PODRUŽNICE: **Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Novo-mesto, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Šibenik,** ekspozitura **Rogaška Slatina.**

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloške na uložne knjižice te ih ukamaćuje sa **4%**, a uloške na tekuće račune i na otkaz vezane uloške najugodnije uz dogovor. Izvršuje burzovne naloge i daje u najam sigurnosne kutije (SAFES).

Blagajna je otvorena od 9½-12½ i od 14½-16 sati. U subotu do 12.

RED VOŽNJE

Važi od 1. oktobra 1928. dalje.

Željeznička pruga Trieste-Campomarzio—Pola (Trst—Pula i obratno)

putnički (iz Rovinja)	putnički	brzi	mješoviti (iz Rovinja)	mješoviti (iz Cerovlja do Kanfanara samo III razred osim nedjelje)	putnički	odlazak	Km	STANICE	dolazak	putnički	mješoviti (u Rovinj)	mješoviti (iz Kanfanara do Cerovlja samo III razred osim nedjelje)	brzi	putnički	putnički (u Rovinj)
	5.35	12.45	12.10		19.	↓	—	Trieste-Campomarzio (Sv. And.)	↑	9.42	7.40		16.36	21.08	
	5.50		12.25		19.15		5	S. Anna di Trieste (Sv. Ana)		9.29	7.27		16.23	20.55	
	6.03		12.38		19.28		9	S. Giuseppe della Chiusa (Ricmanje)		9.17	7.15			20.43	
	6.09		12.44		19.34		10	S. Antonio-Mocco (Boršt)		9.13	7.11		16.09	20.39	
	6.24		12.59		19.49		13	S. Elia (Draga)		8.59	6.57		15.55	20.25	
	6.37	13.42	13.12		20.02	dol.	20	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	odl.	8.45	6.45		15.43	20.15	
	6.53	13.38			20.18	odl.			dol.	8.28			15.27	19.57	
	7.				20.25		24	Bresenza del Taiano (Prešnica)		8.21				19.50	
	7.07	14.11			20.32		28	Piedimonte del Taiano (Podgorje)		8.13			15.13	19.42	
	7.19				20.44		34	Sassetto (Zazid)		8.04				19.33	
	7.27	14.30			20.52		38	Acquaviva-Valmorasa (Rakitovac)		7.52			14.57	19.21	
	7.36	14.39			21.02		44	Pinguente (Buzet)		7.35			14.40	19.04	
	7.45	14.47			21.11		49	Rozzo (Roč)		7.26			14.29	18.55	
	8.	15.—			21.24		54	Castel Lupogliano (Lupoglava)		7.15			14.18	18.43	
	8.09				21.34		63	Colmo (Hum)		7.06				18.28	
	8.18				21.43		67	Borutto (Borut)		6.51				18.19	
	8.34	15.25		17.15	21.59		72	Cerreto istriano (Cerovlje)		6.42		11.34	15.50	18.10	
	8.40				22.05		74	Novacco (Novaki)		6.29				17.57	
	8.49	15.37		18.46	22.14		79	Pisino (Pazin)		6.21		11.20	15.35	17.49	
	9.03				22.29		86	Checchi (Heki)		6.11				17.39	
	9.11	15.57		19.14	22.37		90	S. Pietro in Selve (Sv. Petar u Šumi)		6.02		10.09	15.17	17.30	
	9.20				22.46		95	Gimino (Žminj)		5.52				17.20	
5.55	9.29	16.11	14.45	19.33	22.57		99	Canfanaro (Kanfanar)		5.44	9.15	9.50	15.02	17.12	18.45
6.03	9.36		14.54	19.58	23.04		102	Smogliani-Carmedo (Smoljani)		5.36	9.06			17.04	18.41
6.11	9.42		15.03	20.07	23.10		106	Sanvincenti (Sv. Vićenat)		5.29	8.58			16.57	18.33
6.20	9.49		15.13	20.16	23.17		108	Zabroni-Roveria (Cabronići)		5.23	8.50			16.51	18.25
6.37	10.02	16.38	15.44	20.32	23.30		117	Dignano (Vodnjan)		5.08	8.35		12.56	16.37	18.08
6.46	10.10		15.54	20.41	23.38		121	Gallesano (Galižana)		5.—	8.19			16.29	17.54
7.—	10.22	16.55	16.10	20.55	23.50	↓	130	**Pola (Pula)**	↑	4.45	8.—		12.15	16.14	17.35

Željeznička pruga Trieste—Parenzo (Trst—Poreč i obratno)

Putnički vlakovi					odlazak	Km	STANICE	dolazak	Putnički vlakovi				
	5.—	9.47	13.55	18.25	↓	—	Trieste-Campomarzio Trst-Sv. Andr.	↑	7.50	12.	18.20	21.16	
	5.22	10.09	14.18	18.48		5	Trieste-Servola Trst-Škedenj		7.28	11.40	17.58	20.54	
	5.46	10.33	14.41	19.11		11	Muggia Milje		7.02	11.14	17.32	20.28	
	5.57	10.44	14.52	19.22		15	Albaro Vescovà Škofije		6.53	11.04	17.21	20.18	
	6.05	11 —	15.01	19.31		17	Villa Decani Dekani		6.43	10.54	17.10	20.09	
	6.28	11.40	15.24	19.55		23	Capodistria Kopar		6.25	10.35	16.49	19.51	
	6.49	12.40	15.45	20.16		30	Isola d' Istria Izula		5.51	10.08	16.05	19.18	
	7.13	13.07	16.09	20.40		37	Portorose-Pirano Porto rose-Piran		5.27	9.44	15.09	18.54	
	7.54	14.07	16.51	21.23		48	Salvore Savudrija		4.46	9.03	14.08	18.13	
5.05	8.37	14.40	17.33	21.56		59	Buie Buje		4.15	8.32	13.30	17.42	20.36
5.38	8.58		17.54			62	Grisignana Grožnjan			8.01		17.12	20.15
6.22	9.36		18.31			78	Portole Oprtalj			7.20		16.30	19.32
7.10	10.04		18.59			86	Bagni S. Stefano-Levade Livade			6.57		16.08	19.0
7.35	10.19		19.14			90	Montona Motovun			6.37		15.47	18.40
7.48	10.33		19.28			95	Caròiba Karojba			6.25		15.35	18.18
8.20	10.57		19.52			103	Visinada Vižinada			6.01		15.11	17.54
8.43	11.16		20.11			109	S.Domenica Villa Sammarco Labinci			5.42		14.52	17.21
8.55	11.23		20.18			111	Visignano Višnjan			5.33		14.43	17.08
9.07	11.35		20.30			116	Villanova Novavas			5.20		14.30	16.45
9.27	11.54		20.49		↓	123	Parenzo Poreč	↑		5.—		14.10	16.25

Željeznička pruga Canfanaro—Rovigno (Kanfanar—Rovinj i obratno)

mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti	odlazak	Km	STANICE	dolazak	mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti
9.35	13.10	19.40	22.59	↓		Canfanaro (Kanfanar)	↑	5.37	12.47	15.52	22.42
9.55	13.30	20.00	23.19		8	Sossi (Sošići)		5.19	12.29	15.34	22.23
10.05	13.38	20.07	23.26		11	Villa di Rovigno (Rovinjsko Selo)		5.11	12.21	15.26	22.15
10.22	13.57	20.26	23.45	↓	21	Rovigno d' Istria (Rovinj)	↑	4.50	12.—	15.05	21.50

Željeznička pruga Trieste—Fiume (Trst—Rijeka i obratno)

Putnički	Putnički	brzi	putnički	brzi	odlazak	Km	STANICE	dolazak	brzi	putnički	putnički	brzi	putnički
19.05	14.40	9.05	7.30	1.—	↓	—	Trieste Centrale (Trst južna stanica)	↑	9.05	13.15	16.55	19.10	22.25
19.39	15.14	9.46	8.04	1.37		17	Aurisina (Nabrežina)		8.39	12.49	15.59	18.41	21.46
	15.41	10.30		2.06		23	Opicina Campagna (Općina)				15.45	18.27	21.30
20.27	16.08	10.58	8.52	2.36		45	Divaccia S. Canziano (Divača)		8.04	12.13	15.18	18.04	21.04
21.06	16.44	11.35	9.32	3.15	dol.	69	S. Pietro del Carso (Sv. Petar na Kr.)	pol.	7.38	11.46	14.49	17.37	20.34
21.20	17.30	11.47	9.45	3.25	pol.			dol.	7.28	11.26	14.25	17.26	20.24
21.45	17.57	12.12	10.09	6.07		86	Torrenova-Bisterza (Trnovo-Il. Bistr.)		6.58	10.56	13.40	16.56	19.54
22.04	18.16	12.29	10.31	6.33		98	Sappiane (Šapjane)		6.52	10.30	13.12	16.30	19.28
22.25	18.35	12.48	10.50	6.57		110	Giordani (Jurdani)		6.13	10.11	12.51	16.11	19.11
22.35	18.45	12.58	11.—	7.10		116	Abbazia-Mattuglie (Opatija-Matulji)		5.50	9.51	12.22	15.51	18.51
22.50	19.05	13.11	11.20	7.35	↓	130	Fiume (Rijeka)	↑	5.25	9.30	11.55	15.30	18.30

Željeznička pruga Divaccia—Erpelle—Cosina (Divača—Herpelje—Kozina i obratno)

mješoviti	mješoviti	mješoviti	odlazak	Km	STANICE	dolazak	mješoviti	mješoviti	mješoviti
5.58	12.20	19.10	↓	—	Divaccia S. Canziano (Divača)	↑	8.55	16.—	20.28
6.15	12.37	19.27		6	Roditti (Rodik)		8.45	15.48	20.18
6.25	12.48	19.37	↓	12	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	↑	8.34	15.36	20.07

Broj 41 — Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) — U Trstu, 11. oktobra 1928. - God. VI. — Pojedini broj 25 cent. — God. VI.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče. Jednom mjesečno izdaje gotovo prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo [illegible] lira na godinu, a za inostranstvo 25 lira. Uredništvo i uprava lista: Trst Piazza Oberdan 1/II. Telefon uredništva i uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za prosvjetu, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvršćenje daje se primjeren popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef. uredništva i uprave 50-19

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Politički pregled

Mussolini o bonifikacijama. — Predsjednik vlade on. Mussolini raspoložio je nekoliko dana svim prefektima u državi slijedeću okružnicu: «Upozoravam Vašu Ekscelenciju: 1) da nacrt zakona o opsežnoj bonifikaciji narodnog zemljišta, predloženih dana parlamentu, predvidjeva pripomoći za svako djelo bonifikacije za isušivanje, natapanje, traženje vode, poljodjelske zgrade, ceste i naprave svake vrste, da se u velikom dijelu države može izvesti gospodarski primjereno zemljište (tla; 2) da si je državni Savez uzeo za bonifikaciju i natapanje osigurao dovoljna financijska sredstva pod povoljnim uvjetima tako, da može udovoljiti svakom zahtjevu; 3) da je uzevši u obzir spomenuti zakon i sredstva, koja stoje na raspolaganje, dužnost pojedinih udruženih vlasnika, da pripravi tehničke nacrte za preobličenje njihovog zemljišta, da se ono uzmogne u što kraće vrijeme izvesti.

Vaša Ekscelencija će pomoću državnih i krajinskih tehničkih ureda gledati, da naredba izvrši, i poskrbiti će, da se slučaju neizvršenja dade zamjena vlastima u izvršenju radnja, izdajući one potrebne mjere, koje vam se od slučaja do slučaja čine shodnim, da se program više izvede.

Molim Vašu Ekscelenciju, da mi svaki mjesec pošalju izvještaj o bonifikacijama, koja će se započeti od danas, o izvršenim radnjama, o nacrtima budućih radova, o uposlenim radnicima i o povećanju seljačkog pučanstva u području, koja se bonificiraju. — Mussolini.»

Proslava na godišnjicu Pobjede. — Na zadnoj svojoj sjednici Ministarski Savjet, zaključio, da se 10. godišnjica Pobjede proslaviti na najsvečaniji način. — U tom smislu je on. Turati rasposlao svim pokrajinskim fašističkim tajnicima okružnicu s uputama. — Na dan obljetnice biti po svoj Italiji sazvani veliki zborovi, otvoriti će se svečano sve javne radnje u zadnji dovršene. Na svim sastancima čitati će se proglas on. Mussolinija. Za te svečanosti ne smije biti potrošeno ništa.

On. Mussolini u Milanu. — Dne 2. o. m. predsjednik vlade on. Mussolini prošao je kroz Milan. Tamo se je sastao s on. Turatijem, s milanskim prefektom i fašističkim sekretarom.

Oboružanje i Italija. — Prema izvještaju agencije «Stefani» talijanska je vlada poslala u Pariz i London svoj odgovor na francusko-engleski memorandum od 3. augusta 1928., koji se odnosi na ograničenja pomorskog oružanja.

Dvije poljodjelske manifestacije. — U Rimu se vrše priprеme za dvije velike manifestacije poljodjelaca: za dijeljenje nagrada V. konkursa žitne pobjede te za veliki sastanak od 50.000 poljodjelaca, koji je nedavno najavio on. Mussolini. Prva manifestacija obaviti će se 14. o. mj., a druga 3. novembra. U tim će prilikama držati važne govore predsjednik vlade on. Mussolini.

Bulletin poljodjelske statistike. — «Bollettino di statistica agraria» objavljuje konačni rezultat žitne žetve za g. 1927.—'28. — Prema tim službenim podatcima vidimo, da je ove godine u Italiji urodilo 2. mil. 214.890 kvintala pšenice. Ove je godine u Italiji urodilo više pšenice nego lani i to za 16%. — Po hektaru posijanog zemljišta urodilo je poprečno 12.50 kvintala.

Italija i Španjolska. — Španjolski ministar predsjednik Primo De Rivera i talijanski ambasador u Madridu potpisali su pred par dana zrakoplovnu konvenciju između Italije i Španjolske.

Torre della Vittoria. — Doskora se ima u Ferrari svečano otkriti spomenik «Torre della Vittoria». Toj će svečanosti prisustvovati Nj. Vel. kralj Viktor Emanuel III.

Ceste. — On. Turati je svečano otvorio velike radove za novu cestu Brescia—Bergamo.

Italija na izložbi u Belgiji. — Prigodom godišnjice nezavisnosti Belgije biti će u Anversi priredjena velika izložba posvećena kolonijama i mornarici. Na toj će izložbi učestvovati i Italija.

Zajam od 60 milijuna za Trst. — Tršćanska općina imala je pred nekoliko dana svoju sjednicu, na kojoj je zaključeno, da se od Kreditne zadruge za javne radove uzme zajam od 60 milijuna lira. Tim zajmom općina će usavršiti vodovod, kanalizaciju, ceste itd.

Uredi za namještavanje. — Novine pišu, da je već izgradjen nacrt za uspostavljanje ureda, koji će se brinuti, da se namjeste svi nezaposleni radnici, činovnici itd. Takvi uredi biti će osnovani po svim gradovima.

Belgijanci u Italiji. — U Milano je stigla jedna grupa od 60 trgovaca i industrijalaca iz Belgije. Oni će se u Italiji zadržati nekoliko dana, pa će obići sve veće i važnije trgovačke i industrijalne centre.

Kongres transporta. — Dne 10. o. mj. u Milanu je svečano otvoren kongres kopnenih, zračnih i pomorskih transportnih poduzeća.

Venizelos na prolazu kroz Trst. — Prošloga četvrtka dne 8. o. mj. prošao je kroz Trst grčki ministar predsjednik Venizelos, on je došao iz Pariza, a nakon je išao u Beograd, gdje će s predsjednikom Marinkovićem prijateljstvo Grčke i Jugoslavije. Venizelos se je u Trstu zadržao 20 minuta. Na stanici su ga Grci, koji stanuju u Trstu, priredili veličanstven doček.

Taittani u Tunisu. — Francuski ministar vanjskih poslova Briand je dne 2. o. mj. primio na razgovor francuskog ambasadora u Rimu i guvernera Tunisa, pa je s njima razgovarao o posjetu talijanskog ministra Taittana u Tunisu.

Republika San Marino. — Pred nekoliko dana bili su svečano ustoličeni kapetani regenti republike San Marino. Tom je svečanom ustoličenju prisustvovao podtajnik fašističke stranke comm. Melchiori.

«Krasin». — Ruski ledolomac «Krasin», koji je spasio članove Nobileove ekspedicije, koji su bili pod «Crvenim Šatorom», vratio se je pred par dana u Rusiju. Posadi «Krasina» je u Lenjingradu priredjen najsvečaniji doček. Junake sjevera dočekalo je masa od 100.000 naroda, zastupnici svih vlasti itd.

Jedan spomenik za junaštvo. — Prošle nedjelje otkriven je u Funtani kod Poreča spomenik u čast jednog junačkog djela izvršenog u onom kraju za vrijeme svjetskog rata od trojice Istrana dobrovoljaca u talijanskoj vojsci. Bruno Tonasini, Antonio Craizer i Valerio Mantaleon iskrcali su se jednom ladjom u Funtani uz najveću opasnost, da izvide kraj i da o tome obavijeste tal. generalni štab. Ova tri dobrovoljca prisustvovala su otkriću spomenika. Osim njih prisustvovala je još velika masa dobrovoljaca, zastupnici raznih organizacija i naroda.

Antidržavni elementi osudjeni. — Pred posebnim tribunalom u Rimu vršio se je 5. o. mj. proces protiv petorice komunista, koji su pod firmom športa i zabave osnivali tajne protudržavne organizacije i širili osnovu i štampom komunizam. Dvojica su riješena, a četvorica osudjena na po 2 do 3 godine zatvora.

Rimski pozdrav. — Jednako kao i za civilne vojsku tako je i za financijalnu stražu odredjeno, da vojnici pozdravljaju rimskim pozdravom, kad su bez kape.

Ras Tafari okrunjen. — Prema novinskim vijestima bio je dne 7. o. mj. u Addis Abebi svečano okrunjen za kralja Abesinije Ras Tafari, dosadanji regent te države. Ceremoniji su prisustvovali u ime Italije prisustvovali vojvoda od Abruzza, Eritreje i Somalije.

Novi kralj Abesinije, princ-regent Tafari Makonen, prestolonasljednik, diktator, ministar unutarnjih poslova, odlikovan je od svoje tetke, vladajuće kraljice Judit kraljevskom časti. Kraljevina Abesinija ima već 1.400 godina svoju nezavisnu monarhiju, kojoj su stajali na čelu kršćanski, i poganski i židovski vladari. Površina te države obuhvaća 1.120.460 kvadratnih kilometara, a obitavana je semitskim, hamitskim narodom. Stanovništvo broji otprilike 12 milijuna stanovnika, od čega 1 milijun crnaca, zatim mnogo kršćana i muslimana i oko 50.000 Židova. Vojska ima 100.000 evropski oboružanih vojnika. — Kralj Tafari ima 37 godina. — Abesinijom vlada već 11 godina.

Proslava Proboja Solunskog fronta. U Beogradu i po cijeloj Jugoslaviji počele su prošlog ponedjeljka 7. o. mj. svečane proslave za 10. obljetnicu odkako su srpske čete, jugoslovenski dobrovoljci i saveznička vojska porazili na solunskom frontu njemačku vojsku, koja je držala okupiranu čitavu Srbiju. Tim je probojem njemačka sila bila uništena, a Srbija konačno oslobodjena. — Deseta obljetnica te velike pobjede slavi se najsvečanije. U proslavama učestvuju zastupnici bivših savezničkih armada. Tako je u Beograd došao, kao službeni izaslanik Italije, general Petiti di Roreto, sa svojim pobočnikom i grupom oficira. Talijansku delegaciju su na jugosl. granici dočekali jugosl. general Radoljub Tasić i major Naumović. — Francusku na proslavama zastupa maršal Franchet d'Esperey. — I sve druge prijateljske države poslale su u Beograd svoje generale i više oficire.

Prestolnica je naročito u toku pučeanjeg dana oživela. Najveći deo delegata iz Ju-

goslavije i inostranstva stigao je; sve su ulice u zastavama. Po raznolikoj nošnji se vidi, da su u prestolnici došli predstavnici svih krajeva od Djevdjelije do Maribora i od Jadrana do Timoka. Naročito upada u oči veliki broj delegata sa plavog Jadrana.»

Prvi dan proslave. — Dne 8. o. mj. glavni je deo svečane proslavi dala velika povorka. U 9 sati je održan u crkvi Sv. Save pomen palim junacima. Posilje pomena je krenula povorka od 30 hiljada učesnika s barjaktarom crnogorcem i fanfarom kraljeve garde na čelu. Slijedili su invalidi, i desetak fijakera vozili se teški invalidi. Zatim su išli dobrovoljci, rezervni oficiri, Crveni krst, Narodna obrana, Jadranska Straža, Aero-klub, Sokoli, Savez izvidnika, Trgovačka omladina, invalidski savez, Društvo Sv. Save, Matica živih i mrtvih, Poljsko-jugoslovenska Liga, Čehoslovačka-jugoslovenska Liga, industrijska komora, Centrala industrijskih korporacija, beogradska opština, Udruženje glumaca, Kolo srpskih sestara, Orjuna, Srnao, četnici, delegacije u narodnim nošnjama itd. itd. U povorci je bilo bezbroj zastava. Kad je povorka prošla pored dvora, pojavio se na prozoru kralj uz maršala d'Esperey. On je cijelo vrijeme posmatrao povorku i srdačno pozdravljan. Radosno je otzdravljao i pozdravljao, kad su se zastave, kojih je bilo na stotine, spuštale pred njim. Po ulicama je bila nepregledna masa naroda. — U 9½ održan je pomen na francuskom groblju. Pomenu je prisustvovao maršal Franchet d'Esperey, s kraljevim izaslanikom, ministrima itd. D'Esperey je položio vijenac na grob vojvode Mišića. Nato je svečano otvoren veliki park Kalimegdanu. — Popodne u 5½ sati je u Oficirskom Domu predavanje o Proboju solunskog fronta. Uveče je u Narodnom Pozorištu dana svečana predstava, kojoj je prisustvovao kralj s kraljicom.

Treći dan proslave Proboja. — Dne 8. oktobra, kao na drugi dan proslave desetogodišnjice proboja solunskog fronta obavljen je veliki defile vojske na Banjici. Defile je vrlo dobro uspio i pokazao izvrsno stanje vojske. Defilovale su trupe iz svih pukova i svih rodova oružja. — Za kralja i kraljicu je na tribini bilo podignuto posebna tribina, a koja je bila sva okićena zastavama i pirotskim ćilimovima. Kralj i kraljica su došli u 10 i posto ih su pratili ministra vojnog generala Hadžića i maršala Francheta d'Esperey, pregledao sve trupe, otpočeo je defile ovim redom: pješadijski puk kraljeve garde, artiljerijski puk kraljeve garde, štab kraljeve garde, mornarički bataljon, gardijska artiljerijska škola, podoficirska pješadijska škola, administrativna vojna akademija, mornarska akademija, vojna akademija, drugi, osmi i osamnaesti pješadijski puk, štab pješadijske divizije, telefonisti, bolničari, baterija od 155 mm, drugi artiljerijski puk, štab dunavske divizije, te 2. i 5. konjički puk. Sviralo je mnogo muzika. — Na Banjici se skupila ogromna masa svijeta, a bila je prisutna cijela vlada sa mnogim političarima i narodnim poslanicima. Za vrijeme defilea je letjelo oko 100 avijona izvodeći razne ratne vježbe. Vojska je bila burno pozdravljena, a posebno su pozdravljane savezničke delegacije, naročito čeŠkoslovačke, kod dolaska na tribinu. U veče je priredio kralj u dvoru večeru u počast svih stranih vojničkih delegacija.

Proslava Proboja u Zagrebu. — Dne 8. o. mj. bila prije podne obavljena je u Zagrebu u obliku vojničke parade proslava proboja solunskog fronta. Sve trupe zagrebačkog garnizona prisustvovale su bogosluženju, koje je obavljeno na Mažuranićevom trgu, a zatim je izvršen defile trupa pred armijskim generalom Matićem. Ostale predstavnike generaliteta i vojnih vlasti prisustvovali su i veliki župan zagrebačke oblasti dr. Zrelec, svi konzuli, predstavnici civilnih vlasti i rezervni oficiri. — Za vrijeme defileja kružili su nad gradom avijoni. — Isto tako svečano proslavljen je Proboj Solunskog fronta u ostalim jugoslovenskim gradovima.

Trgovinski pregovori Jugoslavije s Rumunjskom. — U jugosl. ministarstvu spoljnih poslova se dovršavaju tehnički radovi za trgovinske pregovore s Rumunjskom. Tom će se prilikom regulisati i druga pitanja, koja su još sporna izmedju Jugoslavije i Rumunjske. Od godine 1921., kada je Rumunjska otkazala bivši srpsko-rumunjski trgovinski ugovor, jer nije odgovarao novim prilikama, Jugoslavija nije imala s njome nikakvog trgovinskog ugovora.

Tarska ne priznaje kralja Zogu-a. — Novine donašaju vijest iz Angore, da je Kemal paša odbio da prizna kraljevinu Albanije i Ahmeda Zogu-a kao njenoga kralja.

Politički položaj u Jugoslaviji. — Jedan beogradski list piše: «Zbog proslave proboja Solunskog fronta nastupilo je u političkom životu gotovo potpuno zatišje. Time ostaju otvorena i sva politička pitanja do posle proslave. Prvi dodiri izmedju Beograda i Zagreba, iako je situacija još uvek na mrtvoj tački, dokazuju, da se ozbiljno radi na pripremama da dodje do sporazuma i konsolidacije u našem unutrašnjem životu. Na koji će se način ući u bolji položaj, za sada se još ne može predvideti. Situacija se medjutim u tome pravcu ispituje vrlo živo na svima stranama.»

Velike manifestacije u Bečkom Novom Mjestu. — Prošle nedjelje dne 7. o. mj. održale su se u Wiener Neustadtu velike manifestacije, o kojima se toliko pisalo i za koje je vladalo veliko zanimanje, naročito u Austriji, jer se mislilo, da će tamo doći do većih nereda i kakve pobune. Zato je vlada alarmirala vojsku i okupirala unapred Wiener Naustadt, proglasivši opsadno stanje. — Tamo su se našle sastale velike mase austrijskih nacionalista učlanjenih u organizaciji Heimwehr (Narodna Obrana) te socijalista. Nacionalista je bilo oko 15.000, a socijalista oko 20.000. — Oni su u velikim povorkama gradom manifestirali i klicali. Održano je mnogo govora itd. Sve je prošlo u redu, bez većih incidenata. Žandarmerija je provela neka hapšenja, ali samo iz opreza.

Avanture rumunjskog princa Nikolaja. Iz Pariza se je sablasnom brzinom proširila vijest, da je princ Nikolaj, član rumunjskog regentskog vijeća i brat bivšega prijestolonasljednika Karola, na misteriozni način nestao iz Bukurešta i dospio iz inostranstvo. Ispriva se htjela stvar zabašuriti, ali je ipak prodrla u javnost vijest, da je on putem svoga starijeg brata i pobjegao s jednom krasoticom iz aristokratskog društva u Pariz. Rumunjska je vlada poslala posebnoga kurira za njim, s pozivom da se vrati, druga dva člana regentskog vijeća šef kabineta Stoltz... i patrijarha Miron, otposlali su također ekspresne depeše, ali ih princ Nikolaj nije ni primio. Jednako je suđbinu doživio i pismo kraljice-udovice Marije. Ova je afera uzvitlala veliku prašinu i uzbudjenju u službenim krugovima. — Prema novijim vijestima čini se, da se je princ Nikolaj već vratio u Bukurešt, ali mu je bilo zaprećeno, da će izgubiti sve svoje pravice, ako se ne vrati.

Novi kineski ustav. — Dopisnik londonskog «Timesa» javlja iz Pekinga, da se sastao centralni odbor nacijonalne stranke (kuomingtanga) u Nankingu da raspravlja o osnovi temeljnog zakona nacijonalističke vlade. Novi se ustav bazira na ova tri glavna principa: 1) nosilac suvereniteta kineske republike je sam narod; 2) vlada potpada pod upravu i nadzor nacijonalističke stranke; 3) nacijonalna vlada će izvršivati svoju vlast u cijeloj zemlji.

Grčka i Jugoslavija. — Atenski listovi javljaju detalje sporazuma izmedju drа. Marinkovića i Venizelosa, što su ga zaključili u Parizu. Prema tim detaljima postignut je sporazum: 1. u slobodnoj zoni u Solunu Jugoslavija će uživati sve one olakšice, koje danas stvarno ima. 2. Na pruzi Gjevgjelija-Solun, koja je u grčkim rukama, Grčka se obvezuje da će vršiti tranzit, koji će biti povećan i koji će direktno ići u slobodnu zonu. 3. Jugoslavenski brodovi nesmetano će primati robu za prevoz. O tome će se izdati posebno diplomatsko pismo. 4. Ugovor o prijateljstvu i arbitraži trajat će 5 godina.

Vojni proračun Čehoslovačke. — U budžedskoj komisiji izjavio je čehoslovački ministar narodne obrane Udržal, da budžet njegova resora u iznosu od 1400 milijona predstavlja 14.68 posto od ukupnog budžeta, dok je takav postotak u svih država veći, te iznosi u Francuskoj 20.49 posto, u Poljskoj 31, Jugoslaviji 28, Rumunjskoj 18.5, Madžarskoj 20 posto. Ministar je naglasio, da je ovo dostatno za obranu zemlje. Artiljerija je racionalno reorganizirana, i sada je samo neophodno potrebno, da se izgradi i učvrsti vojna avijacija.

Medjunarodna ekonomska konferencija. — Dne 4. o. mj. je na svečani način otvorena ekonomska konferencija u Pragu. Patronažu je preuzeo predsjednik Masaryk, a počasno predsjedništvo ministar vanjskih poslova dr. Beneš i ministar trgovine Novak. Prisustvovala su vidjena i uvažena lica sa područja ekonomskog, financijskog, parlamentarnog i diplomatskog i delegati, koji su reprezentirali 20 zemalja i 30 medjunarodnih organizacija. Ministar trgovine Novak pozdravio je delegate a zatim je biran odbor, u koji su ušli predstavnici Francuske, Engleske, Italije, Poljske, Jugoslavije, Grčke, Madžarske i Čehoslovačke. Kongres je započeo s radovima.

Domaće novosti

† Dr. Ivo Zuccon

Dne 7. ovog mjeseca nakon duge i teške bolesti umro je u Zagrebu u 60. godini svoga života dr. Ivo Zuccon, bivši advokat u Puli, bivši narodni poslanik u istarskom saboru i konačno veliki župan zagrebačke oblasti.

On se je rodio 23. oktobra 1868. u Medulinu kod Pule od seljačkih roditelja. Hrvatsku pučku školu svršio je u Medulinu, talijansku gimnaziju u Kopru, a njemačku univerzu u Beču, gdje je godine 1894. bio promoviran na čast doktora prava. Poslije toga iza što je propisanu jednogodišnju sudbenu praksu svršio u Trstu, stupio je u advokatsku pisarnu dra. Laginje, gdje je ostao do jula 1904. Onda je otvorio svoju vlastitu advokatsku pisarnu u Puli. U pisarni nije se bavio samo svojim stručnim poslom, nego se je inače zanimao za sav javni život. Bilo je tada u Istri malo intelektualaca, pa je njima svima bila dužnost, da dio svog znanja i svoje sposobnosti upotrebe za gospodarsku, kulturnu i političku dobrobit naroda. Uz bok dra. Laginji dr. Zuccon bio je upregao sve svoje sile u tom radu. Nije slovio samo kao vrstan i valjan pravnik nego i kao dobar gospodarski organizator i kao spretan političar. Tako ga vidimo u kratko doba iza otvorenja svoje pisarne, kako je izabran od našega naroda općinskim zastupnikom u Puli i zatim saborskim zastupnikom u Poreču, gdje se je isticao svojom erudicijom, govorničkom vieštinom i političkom obzirnošću. Radi tih svojih vrlina bio je izabran i [illegible] prisjednikom (assesorom) u istarskom saboru, te je na tom mjestu ostao od početka jula 1909. do konca aprila 1916., kad je za vrijeme rata bio raspušten zemaljski sabor i zemaljski odbor.

Dr. Zuccon je bio proširio svoje djelovanje i na gospodarsko polje, kako smo već prije rekli. On je bio potpredsjednik Istarske Posujilnice, odbornik Gospodarske Zveze i nekojih drugih gospodarskih ustanova. Isticao se je i na socijalnom i kulturnom polju. Kao pravnik bavio se je i pravnom literaturom. Tako je izdao zbirku zakona za Istru i napisao nekoliko pravnih rasprava u raznim pravničkim časopisima. Sudjelovao je više ili manje u svim novinama, koje su se bavile prilikama u Istri. Te su novine bile onda «Naša Sloga», «Omnibus», «Hrvatski List», «Riječki Novi List», «Edinost» i t. d.

Godine 1914. kad je bukruo rat morao je da ostavi Pulu e da ne bude konfiniran. 1916. se je opet vratio i ostao sve do početka 1919. Tada ga je zatekla mjeseca marta nova sudbina. Bio je konfiniran u Forano Sabino u rimskoj provinciji. Vratio se je mjeseca septembra 1919. u Pulu, ali mogao je da ostane samo kratko vrijeme. U mjesecu jula 1920. izgubio je sve pokućstvo i sve što je imao i ostao s jednim jedinim odijelom na sebi. Morao je da zapusti Pulu i teškim se je srcem odijelio od svoga naroda. Čim je došao u Zagreb na predlog tadanjega bana dra Laginje bio je poslan u Beč kao pravni savjetnik kod reparacione komisije i tamo je ostao do aprila 1921. Zatim se je ponovno povratio u Zagreb, gdje je bio preuzet u državnu upravnu službu. Bio je odsječni savjetnik u odjelenju za unutarnje poslove kasnije za socialnu skrb i za socialno gospodarstvo. Mjeseca juna 1924. postao je velikim županom zagrebačke oblasti, gdje je ostao s kratkim prekidom do 18. jula 1925. Onda je bio penzionisan. U ovoj svojoj dužnosti pokazao je lijepe sposobnosti, naročito svojom nepristranošću, ozbiljnošću i taktičnošću prema svima. Bio je uzoran upravnik i svi su bili s njime zadovoljni.

Bio je izvanredno bistra glava, inteligentan, poduzetan i u najtežim i najernijim momentima uvijek je bio optimista. Imao je onaj optimizam, što ga može imati samo čovjek širokih vidika. Nije trpio hirovitosti i reakcionarnih naziranja. Ali svi i prijatelji i neprijatelji morali su da ga štuju radi njegove pozitivnosti u radu na bilo kojem polju i u njegovom mišljenju.

Širom Istre bio je poznat od svakoga, od staroga do mladoga i posvuda je imao svoje odane i zahvalne prijatelje. Radi toga njegova će smrt izazvati posvuda iskrenu i duboku tugu i nad njegovim grobom klečat će u duhu istarski seljak.

Njegovoj vrloj supruzi, gospodji Justini Zuccon i njegovoj rodbini naše iskreno saučešće.

† Grgo Lorencin. — Iz Medulina nam javljaju slijedeću žalosnu vijest, (koja je stigla sa zakašnjenjem za prošli broj):

U srijedu 26. septembra umro je u Medulinu Grgo Lorencin pok. Petra, jedan od najboljih, najuglednijih i najpoštenijih naših ljudi na Puljštini. Bilo mu je 70 godina. Bolovao je malo, bolest je podnašao junački, onako kako je i živio. Svako iz Puljštine poznavao je našeg «barba Grgu Zorzovog», tog istarskog kremenjaka. Svoje poštovanje do njega je narod pokazao najbolje na njegovom sprovodu, koji je uspio veličanstveno zbog mase naroda iz čitave Puljštine. Čitava Puljština mu je izkazala zadnju počast prateći njegove smrtne ostanke na groblje. Počivao u miru i laka mu bila domaća istarska gruda, koju je on toli žarko ljubio! Udovici Paškvi, sinu Petru, kćerama Mariji i Roži i malom unuku Grgi, (sinu pokojnog mu sina Nikole, koji je na ratnom brodu «Zenta» poginuo), kojeg je pokojni nada sve ljubio, te konačno i svoj ostaloj mnogobrojnoj rodbini pokojnikovoj iskreno saučešće sa strane Medulinaca i svih Puljštinara.

Demografska statistika za septembar. — U mjesecu augustu rodilo se je u tršćanskoj pokrajini 459 djece, u septembru 476 djece. — Diferenca: u septembru se je rodilo 17 djece više. — U augustu je umrlo 414 stanovnika, u septembru je umrlo 393 stanovnika. — U septembru je umro 21 stanovnik manje nego u augustu. — U augustu je pučanstvo tršćanske pokrajine naraslo za 45, a u septembru za 83 duše. — U augustu je u tršćanskoj pokrajini sklopljeno 128, a u septembru 215 brakova.

Izvještaj o demografskom stanju u zadnja tri mjeseca. — U mjesecu juliju rodilo se je u tršćanskoj pokrajini 508 djece, u augustu 459, u septembru 476. — Umrlo je u juliju 398 stanovnika, u augustu 414, u septembru 393. — Sklopljeno je u juliju 185 brakova, u augustu 128, u septembru 215 brakova.

Elektrifikacija tršćanskog Krasa. — Već dugo vremena tršćanska pokrajinska administracija proučavala je jedan opširan i težak projekt za uvadjanje elektrike po svim općinama tršćanskog Krasa. Napokon je pred nekoliko dana zaključeno, da će doskora biti podignuta jedna velika centrala, koja će opskrbljavati električnom strujom za svijetlo i pogon sve općine i frakcije općina oko Sežane, Divače, Senožeče itd., sve stanice od Trsta prama Postojni i prama Gorici te stanicu Rodik na liniji Divača-Kozina. — Društvo, koje će izvršiti radove dobilo je od administracije zajam od 2 milijuna lira. — Radovi će biti potpuno završeni u 10 mjeseci.

Ukinuće učiteljskih mjesta na istarskim školama. — Školski savjet za Julijsku Krajinu na svojoj je zadnjoj sjednici zaključio, da se u mnogim istarskim općinama ukinu nekoja učiteljska mjesta, jer u školu ne polazi dovoljno djece. — U Slumu je ukinuto 1 učiteljsko mjesto; u Čunskom na Lošinju 1; u Velikom Lošinju 2; Malom Lošinju 1; u Cresu 1; u Rovinju 1; u Rukavcu 1; u Lovranu 4 mjesta; u Ićićima 2; u Premu 2.

Nova učiteljska mjesta. — Uspostavljena su nekoja nova učiteljska mjesta: u Bregima 1 mjesto; u Kućelima 1; u Rupi 1; u Latinima kod Lovrana 2; u Dobrekima 2; u Mošćenicama 2; u Bistrici Topolci 1; u Polju 1; u Celju 1; u Bitinju 1; u Milotićbregu 1; u Gračišću 1; u Marčani 1; u Roveriji 1; u Filipani 1; u Šegotićima 1; u Susku na Lošinju 1; u Iloviku 1; u Sv. Martinu Labinskom 1; u Morganima kod Kanfanara 1; u Modrušanima kod Žminja 1; u Krmedu 1; u Hekima 1; u Plominu 1; u Ripendi 1; u Rovinjskom selu 1; u Sv. Ivanu kod Žminja 1; u Kaldiru 1; u Ižoli 1; u Varvarima kod Poreča 1; u Geroldiji kod Vrsara 1; u Bačvicama kod Višnjana 1; u Mlunu 1; u Sovinjaku 1; u Petroviji kod Umaga 1; u Umagu 1; u Brtonigli 1.

Elektrifikacija željeznica. — Tršćanske novine pišu, da je ministarstvo saobraćaja uzelo u obzir predlog za uvadjanje električne željeznice na prugama Trst-Nabrežina-Postojna te Trst-Opcina-Rihemberg-Gorica. Radovi bi imali započeti prvih mjeseca 1929 g.

Novi odbor pazinske bolesničke blagajne. — Pred nekoliko dana izabran je novi administrativni odbor za pazinsku bolesničku blagajnu, koju je do sada vodio kao prefekturni komesar cav. Bruno Camus. U novi odbor ušla su gg.: ing. Battini, ing. Winterniz, Mezzari, Barlè, Valentino, Lenzoni, Camus, Depiera i Batistella.

Javne radnje u Istri. — Ministarski savjet na sjednici od 25. septembra zaključio je, da se od 235 milijuna dade za javne radnje istarskoj pokrajini 5 milijuna i 828.000 lira.

Nove školske zgrade. — Viši savjet za javne radove u Rimu imao je nedavno jednu sjednicu, na kojoj je zaključeno, da se podignu nove školske zgrade u Lanišću i u Gradini kod Oprtlja.

Gradnja cesta. — Odredjeno je, da se još ove zime počne graditi cesta Pazin-Livade. Trošak je proračunan na 1 milijun i 920.000 lira. Oni, koji žele dobiti zaposlenje na toj cesti, moraju se obratiti na Patronato Nazionale u Pazinu.

Promijena prezimena u Poadižju. — Prefekt u Bolzanu izdao je pred nekoliko dana dekret, kojim se službeno mijenjaju njemačka prezimena u talijanski oblik.

Nove škole. — Pišu nam iz buzetske okolice: Doznali smo i stalno je, da će se već ove godine otvoriti tri nove pučke škole na Buzeštini i to u Senju, Brdu i u V. Mlunu. Već su dapače imenovane učiteljice za sve tri nove škole. No, po svoj prilici, ne će se moći sve ove škole odmah otvoriti radi pomanjkanja prostorija, koje ne mogu dati mala sela. Kad su već te škole odredjene, ljudstvo želi, da se sagrade nove školske zgrade, pak su ljudi pripravni, da ih sami na rabotu sagrade, ako im se dade na raspolaganje sav potrebni gradjevni materijal. Ali čini se, oblasti i općina nisu s tim sporazumni, barem ne za sada, pak će se škole smjestiti u kojoj zapuštenoj kući ili ovećoj staji, koje bi se popravile i za školu preuredile.

Govori se i radi se na tomu, da se otvori u Štrpedu dječje zabavište ili azilo, koje bi bilo prvo kod nas, i to u lijepoj kući pokojnog Flega-Menića, što je sada vlasništvo obitelji Flego-Lovrića. Azilo služio bi za dječicu ispod šeste godine života. Ove godine bit će škola i u Saležu.

Naša mladež v Americi. Pišu nam iz Hobokena: Naš mladi prijatelj Josip Vidošić sin Josipa i Antonije rodj. Kalokira, iz Lovrana, završio je ove godine s odličnim uspjehom «Demares! High School» u Hobokenu, N. J. Sjed. američkim državama. Kao jedan od najmarljivijih djaka bio je nagradjen sa «scholarship» (školarina) odgovarajućom četirim godinama sveučilišta. Upisao se na «Stevens Institute», gdje će študirati za inžinira. Želimo našemu Josipu svaku sreću i napredak, ali neka ne zaboravi, da je sin istarskih roditelja. Sretno počeo, još sretnije završio i bio na diku ne samo svojih dragih već i svih Istrana.

Smrtna kosa. Pišu nam iz Broda na Savi u Slavoniji, da se je našem iseljeniku Antunu Baričeviću iz Vranje dogodila teška nesreća. On je putovao vlakom. U Sisku je sišao da nešto na stanici kupi, a kad se je vraćao vidio je, da se vlak već miče. Potrča za njim, ali nesretno pade pod voz, koji ga je satro. Baričević je ostao na mjestu mrtav. To se je dogodilo 9. septembra. Prije pet mjeseci je Baričeviću umrla žena. Tako je sada četvero njihove djece ostalo bez oca i majke. — Ova teška nesreća proizvela je mučan dojam kod naših Istrana u Brodu i u domovini. Pokojniku mir vječni!

Jedan mrtav i više ranjenih u automobilskoj nesreći. Riječki trgovac Locatelli uputio se je prošle nedjelje s ovećim društvom u kamijonu preko Pazina u Motovun. Kada je taj automobil silazio s Učke prema Vranji, po onoj velikoj strmoj nizbrdici najvećom brzinom, na jednom opasnom zaokretaju, onaj koji je šofirao htio je smanjiti brzinu kočnicama. Uslijed velikog trenja kočnice (freni) su se užgale, a oganj je odmah prešao na rezervoar s benzinom te na sav automobil. — Automobil je zašao iz ceste. Tom prigodom je ostao mrtav Romano Colazio. Devetorica putnika ostalo je ranjenih lakše ili teže. Ranjeni su u tri ekspedicije prevezeni na Rijeku.

Veliki požar u Prestranku. Na državnom imanju u Prestranku kod Postojne buknuo je u noći dne 8. oktobra požar, koji je uništio dvije velike štale za uzgoj vojničkih konja. — Požar je zapažen oko 1 sata iza ponoći. Odmah su došli da gase karabinjeri, financijski stražari i milicijoneri, te vatrogasci i seljaci. Vatrogasci su došli iz Postojne, Sv. Petra itd. — Uspjelo je iz štala spasiti blago i mnoge poljodjelske strojeve. Inače su štale uništene. Šteta iznosi 350.000 lira. Jedna štala je imala 3500, a druga 400 četvornih metara. — Iz istrage, koju su karabinjeri odmah proveli proizlazi, da je požar podmetnut, pa su pohapšeni seljaci Andrija Špohar, Ivan Čermak, Ivan Milkaršić i dva gostioničara, jedan iz Matenjevasi, a drugi iz Koče. Na njih je pala sumnja da su požar podmetnuli.

PODLISTAK

EDGAR ALLAN POE:

Srce tužitelj

Preveo **Milan Begović.**

Konac.

Onaj kucaj je postajao od časa na čas jači. — Rekoh vam da sam nervozan; i zbilja jesam. I onda, u sred noći, u strašnoj tišini one starinske kuće, tako čudni žamor probudi u meni neizrecivi, neodoljivi užas. Još sam se mogao uzdržati miran samo nekoliko časaka. Al kucaj je postajao sve jači i jači. Ono srce moralo je na skoro da pukne! Kad na jednom me obuze neka bol: tkogod iz susjedstva mogao je čuti ono kucanje! — Došao je starčev čas! Užasno kriknem i otvorim hitro svjetiljku i uletih u sobu. Samo jedan krik izadje iz njegova grla, samo jedan. U čas prevalio sam ga na tle i bacio povrh njega njegov težki krevet. Onda se nasmijah od veselja — ta moje djelo je uspjelo! Al za nekoliko časaka srce je kucalo još, a to kucanje bijaše muklo i nije me uznemirivalo; nije ga se moglo čuti kroza zid. Napokon, poslije malo, postade laganije, oslabi, zagluši i ugasnu se.

Starac je bio mrtav. Digoh krevet i pregledah lješinu. Da, bijaše mrtav, mrtav, ukočen. Stavio sam ruku na srce i držah je nekoliko časaka. Ne kuca. Bijaše mrtav, ukočen. Oslobodio sam se za uvijek njegova oka.

Ako tvrdite i dalje da sam lud, uvjerit ćete se, da to nije istina, kad budete čuli, kako sam mudro i pomno sakrio lješinu. Noć je prolazila, a ja sam radio živo, ali tiho i mirno. Odrezah glavu, zatim ruke, a zatim noge.

Onda digoh tri daske sa poda u njegovoj sobi i sve to postavih medju gredama. Zatim postavih daske na prvašnje mjesto, tako vješto, tako lukavo da nikakvo oko, pa ni njegovo, ne bi moglo što sumnjiva opaziti. Nijedne kaplje krvi ni bilo. Postarao sam se ja i za to. Jedan kablić je popio sve. Ah! Ah! Ah!

Kad je sve bilo dovršeno — bilo je četiri sata — bijaše mračno kao o ponoći. Dok su kucale ure, zakuca netko na vratima, koja vode na ulicu. Sidjoh da otvorim — ta česa sam se mogao bojati više? Udjoše tri čovjeka, koji se uljudno prestaviše da su policajni činovnici. Kroz noć neki susjed je čuo jedan krik, koji mu se je pričinio sumnjiv; on je to javio na policajni ured i ona su gospoda bila poslana da izpitaju stvar.

Nasmiješih se — ta česa sam mogao da se bojim? Uljudno primih gospodu. — Krik, rekoh, je bio moj, ja sam to u snu učinio. Starac je otišao na put.

Poveo sam posjetnike po cijeloj kući, napokon ih uvedoh i u starčevu sobu. Pokazah im njegovo blago: sve na svome mjestu osigurano. U zanosu svoga povjerenja donio sam im stolice u sobu i zamolio ih, da se sjednu, da se odmore od truda, dočim ja, s ludom smionošću i sigurnošću uspjelog čina, postavih svoju stolicu na ono isto mjesto, pod kojim je stalo zatvoreno tijelo moje žrtve.

Činovnici bijahu zadovoljni. Moje ponašanje ih je uvjerilo. Ćutio sam se slobodnim i odvažnim. Oni sjedoše i počeše se sa mnom razgovarati o obiteljskim stvarima. Odgovarah im sigurno i odrješito. Ali malo zatim oćutih, da postajem bljedji, i zaželjeh da odu. Glava me je boljela, i činilo mi se kao da čujem u ušima neko kucanje; al oni stajahu još uvijek svaki na svome mjestu. Kucanje postade još glasnije i razgovjetnije; proslijedi i postade još razgovjetnije. Brbljao sam više i jače samo da pokrijem moju zbunjenost; da nadvičem ono kucanje; al ono ne presta, nego dapače postade još stalnije i jače, tako da sam se uvjerio da ono nije u mojim ušima.

Bez dvojbe, postadoh onda silno blijed; ali ja sam brbljao čvršće i jače. Kucanje se je povećavalo — a što sam mogao učiniti? — Bijaše to neki mukli glas, zagušen opetovan, naličan onome, koga bi dala jedna ura kad bi je pamukom omotali. Uzdahnuh, kao da mi se žuri na posao: činovnici ne čuju još. Govorio sam brže: odrešitije; ali kucanje se povećavalo neprestano. Digoh se, i raspravljah o nekim malenkostima, glasom višim, tanjim, mašući rukama; ali kucanje se povećavalo, povećavalo svedjer. Zašto se nijesu htjeli oprostiti? Prošetah se sobom dva tri puta kao razdražen na njihove primjedbe. Al kucanje se povećavalo dalje. Oh Bože! Što da činim? Srdio sam se, trgao, psovao. Kretao sam stolicu, tako da se činilo da daske škripiju. Ali kucanje je bivalo naglije, povećavalo se neizmjerno. Postajalo je sve jače, sve jače, sve jače! A oni ljudi su se dalje šalili, smijali, razgovarali. Je li bilo moguće da još ne čuju? Bože svemogući! — Ne, ne, čuli su, sumnjali su, znali su, igrali su se sa mnom, zabavljali se s mojim užasom! To sam onda mislio, a mislim još. Al sve bi se još moglo trpiti, sve, osim onog ismjehivanja! Nijesam mogao da podnesem onaj licemjerni posmijeh! Ćutio sam, da moram vikati i umrijeti! — i još, i uvijek čujete li? — slušajte! sve jače! — sve jače! svedjer jače! svedjer jače!

— Kukavice! uskliknuh, ne hinite više! Ispovijedam! Dignite one daske! ondje je, ondje je! To je kucaj njegovog strašnoga srca! — —

OPISI

IZ RIJEKE

Prijatelji djece. - Na Stromboli. - Trgovčevi jadi. - Englezi idu- - Kako da čovjek dočeka visoku starost? - Otakalnica. - One tri.

Gosp. Prvi Ministar napisao je nedavno jedan vrlo znamenit članak, u kome stoji medju ostalim, da je u broju snaga, razumije se: u broju pučanstva. To će reći: što se u Italiji bude radjalo više ljudi, to će država biti silnija. Gosp. Prvi Ministar želi i preporučuje dakle, da talijanske obitelji budu što brojnije. Čini se, da ove vrlo jasne preporuke nisu još dobro razumjeli neki riječki kućegospodari. Bit će da ih nema mnogo, ali «Vedetta» veli, da nisu pametni. Neću da daju stanove u najam obiteljima, koje imaju malene djece. E, ali ljudi Božji, što će pak te nesretne obitelji sa «asvim» malenom djecom? Hoćemo li pustiti da žive i spavaju pod vedrim i naoblačenim nebom, na kiši i na vjetru? Na te i takove ljude bez srca «Vedetta» se grdno obara i veli, da bi najbolje bilo predložiti komisiji za kontiniranje, da ih pošalje na Stromboli ili tamo nekamo.

Mi smo imamo i bijeli kruh, ali mnogi tvrde, da je onaj prvi bio bolji. Ja sam zadnji put govorio o tradicijonalnoj dobroti i ... voloskoga kruha, a sada dolazim s prijedlogom, da se u Voloskom sagrade peći, u kojima bi se pekao kruh za čitavu Krajinu. Da se to dogodi mi bismo jeli kruh, kakva nema nigdje na svijetu, dok bi se u drugu ruku pomoglo time i Voloskom, koje, ako sam dobro obavješten, ne može se momentano podići nikakvom drugom industrijom.

Inače smo već dobro zagazili u jesen, ... baš osobito veselu. Stranci otišli, ono malo krajcara, što su ostavili ovdje, otplanulo, i bit će, što Bog dâ. Danas smo Mićelin, Francele i ja prolazili kraj jednog dućana i upitali trgovca, kako mu ide: — Nikako, odgovori on. Pronta kasa nijedan ne plaća. Ako dam na kredenco isto ne vidim nikada šolda. Ako ne dam ni ovako ni onako — roba će mi poć na zlu ... sadahna recite malo vi mane: ... se ovako napred?

Mićelin zafrkne brk i odgovori:

— A ca mislite, da drugem ljudem na ... ete drugace rozice cvatu? Ste citali, ca se je ovi dni dogodilo na jednoj izole, dole na Pacifike?

— Ja ne znam nis i ne ću da citam nis. Imam ja dosta svojga svraba — ca će mi tuji?

— Svejedno, reče Mićelin, ja ću vam va ... besedi povedet, kako j' ono bilo. Četiri holandeski impijegati od steuri sli su ovi dni na jednu izulu, da tamo poberu danjki i druge tasi i sovratasi. Oni se krcaju i kada su stegnuli vanka oni svoji debeli registri, skoce ti oni divi ljudi na njih i jednega po jednega nabodu na kolac. Malo za tem ih zvuku dole, zakolju ih rasplaste, pak ih poloze na gradeli i pojidu. Sada recite malo vi mane: bite vi volel v Reke robu prodavat ali pak v onoj izoli na Pacifiko steuri pobirat?

— To se zna, da bim volel v Reke robu prodavat, da je — kemu... odgovori onaj nepopravljivi trgovac.

Kako je već bilo javljeno ovih dana, ... bi da stignu na Rijeku neke engleske ratne ladje. Najprije će stići tri jedinice sa šest podmornica. Nekoliko dana poslije doplovit će osam razarača, dvije ... ladje i jedan bolnički brod. Mornara i časnika bit će u prvo vrijeme oko 1500, malo kasnije 3500, a na kraju oko 2500. Te ratne ladje obišle su najprije neke jugoslavenske, a onda neke talijanske luke. Nema sumnje, da će engleski mornari donijeti u naš grad mnogo života, a i po gdjekoju liricu sterlingu, što je za nas dakako, daleko važnije.

Danas nema više nikakvih tajna što se prije ... godina pripovijedalo samo u četiri oka, danas se predaje novinarima, koji ... sve što čuju razbubnjaju u svojim novinama. Otuda sve one mnogobrojne glupo... što ih iz dana u dan čitamo u raz... časopisima, većim ili manjim. Nego ... za volju, treba reći, da se kadšto ... one bezbrojne, isprazne i nevrijedne pojedinosti nabasa i na kakvu korisnu ... sam i ja prebirući novine naišao ... dvije tri crtice, iz kojih se može vidjeti, kako može čovjek da doživi veliku starost.

Tako je gospodja Annie ...nt, poznata propovijednica neke svoje ... vjere, doživjela svoju osamdeset i ... godinu, a da nije nikada u životu okusila ni vina ni ikakvih likera. Ona veli, da joj je to pomoglo, što se još sada u svojoj visokoj starosti može da osjeća uvijek svježa i čvrsta.

Neki Amerikanac, Tom Sloan, nalazi se sada u 115. godini svog života i veli da je kroz cijeli svoj život vrlo malo jeo i kod ručka i kod večere, što da je i pridonijelo, te je dočekao ovolike godine.

Druga neka Amerikanka, Sara Levin, nalazi se sada u stotoj godini svoga vijeka. Tu svoju lijepu starost zahvaljuje ona samo tome, što je uvijek jela i pila jedino ono, što joj se je svidjalo.

Osamdesetdivogodišnja starica, Alice Van Sicke, takodjer Amerikanka, zahvaljuje svoje lijepe godine svojoj radinosti. Ona tvrdi, da nije nikada prestala da radi, ni u djetinjstvu ni evo sada u starosti.

Sto ...godišnji starac, Oto Kikaciesti, veli, da je dočekao tako visoku starost samo za to, što bi svaki, bilo ugodan ili neugodan, dogadjaj u životu primio onako, kako bi došao, to će reći — filozofski.

Jedan drugi starac iz Amerike, neki Nenum, veli, da je doživio svoju sto i petu godinu zbog toga, što nije nikada u životu radio.

Tu vam je sada nekoliko recepta, a vi lijepo birajte!

Juče mi je Mićelin poručio, neka k njemu dodjem. Pitao sam čovjeka, koji mi je tu poruku donio, da mi barem natukne, o čemu se radi, ali čovjek se držao nekako misterijozno i slegavši ramenima otišao. Samo mi je na polasku rekao, da je stvar vrlo važna... Možete sebi pomisliti, kako mi je sada bilo pri duši. Zašto me zove? Što bi to moglo biti? Ja se ne sjećam, da sam igdje što rekao, pa ni pomislio... Ima stvari, o kojima ja ne ću ni da mislim. Vremena su vražja, pa je najbolje zakračunati mozak i sve one žilice, što do njega vode. U jednu riječ: ja sam se na vrat na nos opremio i izišao goreći od nestrpivosti, da čujem, što mi ima to Mićelin da kaže. Kad ja do njega, moram vam reći, da se je u mene bilo sve stislo, i ja sam jedva dišući čekao, da mi kaže, kakva mi opasnost prijeti. I zaista, on me povuče u neki mračan kut i tiho, da sam ga jedva čuo, poče da mi govori:

— Znate, Rokac, doznal sam iz najpouzdanijega vrela, da se pul Rubeši toči otakalnica, kakove ni ni Frane Ježef pil. ...te da gremo malo videt?

— Ajde, vraže, ter ajde!

One tri: Juče sam čuo, kako je neki trgovac nudjao jednom seljaku motorni bicikal. Seljak odgovori: — Ako već imam ... što da kupim, kupit ću radije kravu.

— E, ali pomislite, ako biste smiješno izgledali, da tko vidi, gdje jašete na kravi.

— A kako bi pak izgledao, da me tko vidi, kako muzem — motorni bicikal?

Ona druga: U nekoj krčmi u starom gradu našla su se dva prijatelja pa će jedan drugome:

— Od nekoliko dan ti ne delaš drugo, nego samo iščeš, kako bi se s kim barufal. Reci mi: zač si takov?

— Ćei bim, da mi ki s kacotom zibije ovi dva zuba spreda, ki mi ne valjaju.

— Pak zač ne greš kakovemu dentiste, ali zubaru, da ti ih zmame?

— ... mi dat beči. Ča ne vidiš, kako su d...?

Ona posljednja: Gospodja mljekarici: Šta ... mi ovo donesla. Ovo je čista voda.

Mljekarica: A ča bi te morda oteli, da je bl...a?

Rokac.

PISMO IZ ZAGREBA

Društvo Sv. Jeronima. - Kako se kreću slijepci po gradu. - Stranci u Zagrebu. Školska djeca na Primorju i ostale novosti. - Malo o politici.

Jedno od najstarijih književnih društava u Zagrebu, Hrvatsko Književno društvo Sv. Jeronima, ulazi ove godine u 60. godište svoga prosvjetnog rada. Ova za društvo jubilarna godina započela je 30. septembra sa crkvenom slavom u Zagrebu i u drugim crkvama medju Hrvatima gdje društvo ima svojih povjerenika. U predvečerje blagdana (29. IX.) izveden je u Stolnoj crkvi zagrebačkoj oratorij B. Širole «Posljednja pričest sv. Jeronima». Drugi dan, na blagdan sv. Jeronima služio je svečanu misu sam nadbiskup Ante Bauer.

Hrv. knjiž. društvo sv Jeronima vrlo je rašireno, ono broji oko 70.600 članova. Medju narod je raspačalo nekih pet i pol milijuna knjiga za vrijeme svog šezdesetgodišnjeg rada. Te su knjige većinom bile pisane za priprostog neukog čovjeka na selu, da mu služe kao putokaz u njegovom obiteljskom i društvenom životu. Pisane na lagan i jednostavan način, te knjige ... zabavne, znanstvene i literarne imale su svrhu, da djeluju odgojno na najšire slojeve na vjerskoj, katoličkoj osnovi. Da društvo može uspješno djelovati ima u svim hrvatskim mjestima — i preko oceana medju američkim Hrvatima svoje povjerenike. Tih je povjerenika u svemu danas oko 1350. Knjige ovoga društva dopirale su i bile raširene medju našim narodom u Istri, gdje je bilo takodjer društvenih povjerenika. — Društvo sv. Jeronima ima u svojem sjedištu u Zagrebu u najljepšem djelu grada veliku i lijepu vlastitu palaču.

— Nedavno sam čitao u zagrebačkim novinama ovu interesantnu vijest, što je evo i donosim.

«Svakovrsna prometala i ljudska vreva napučenog Zagreba ugrožava nam slobodno kretanje, pa nam stoga ne preostaje drugo, već se providiti zaštitnim znakom (žuti pasac sa dva crvena križića oko lijeve ruke), koji će Vas upozoriti, da je njihov posjednik slijep čovjek, kojemu iskažite uslugu time, da ga prevedete preko ulica, gdje je veliki promet, da ga upozorite na gradnju kuća, na letve sa crvenim krstom, da se na kući obavljaju popravci, na otvorene kanale, kabele, drva na pločnicima i na sve na što bi mogao posrnuti, pasti i ozlijediti se.

Ovakove značke nose slijepi u svim velegradovima, pa ih gradjanstvo na taj način zaštićuje od nezgode i nesreće.

Unapred svima srdačna hvala i od Boga plaća.»

I doista vidite često ovakove ljude, gdje sami sa znakom oko ruke prolaze polagano gradom. I vrše svoja zvanja. Tipično je sve ovo za shvaćanje današnjeg života u velikom i bučnom gradu, a kazuje nam još i to, kakvo žrtvo traži današnji život i od onih, kojima je vid oduzet i kako oni nastoje da se prilagode današnjem stanju i prilikama.

No spada ovamo što ću sada reći, ali je takodjer zanimivo. Riječ je opet o slijepima. — Slušao sam jedan koncerat slijepih u Karlovcu. Svirali su jako dobro instrumente, pjevali i glumili na pozornici i tako se dobro kretali po njoj, da je bilo za čudjenje. Njihov učitelj i vodja — takodjer slijep, govorio je publici tom zgodom o njima. Ove ljude najvećma boli, kad ih netko samo žali iz samilosti, što nemaju vida. To ih vrijedja. Jer niti oni nisu danas samo na tugu i očaj sebi i okolici. Škola ih je naučila na ovo što ste vidjeli na koncertu, govorio je, u školi oni danas uče čitanje pomoću prsta, razne korisne zanate i vještine. Nesreća je velika što smo izgubili vid, ali mi ne očajavamo, jer eto i mi možemo postati korisni članovi ljudskog društva. Tako je govorio po prilici taj njihov vodja. Koliko vjere i optimizma životnog u ovih ljudi, kojima je život oduzeo gotovo sve: vid očiju, svijetlo dana i sunca.

— U gradu kao Zagrebu, možete svaki dan zapaziti strana lica, čitave grupe itd. Tako je nedavno boravila u zagrebu grupa poljskih viših oficira — 30 na broju —. Razgledali su si grad, vojsku i vojne ustanove. Prije toga su bili u Beogradu, na ratištima Srbije, u Sarajevu, Dalmaciji, pa su iz Zagreba krenuli u Poljsku. To je uzvrat posjeti što su je napravili jugoslavenski oficiri Poljskoj. — U Zagrebu je boravio češki ministar narodnog zdravlja Slovak dr. Tiso, koji si je ovdje razgledao zdravstvene i socijalne institute. Neki dan je prošla Zagrebom i ovdje se zadržala jedna grupa turista, koja se vraća kućama sa mora. Medju njima je bila i grupa Talijana, koji su izjavili, da im se je Zagreb svidio kao čisti i lijepi zapadnjački grad. — Sa mora, iz Selca kraj Crikvenice, povratila se jedna grupa pučkoškolske djece, što je tamo boravila čitavi septembar, da se naužije zraka, sunca i kupanja u moru. Medju djecom — boravili su u Amerikanskom domu — bilo je dvadesetak mališana Istrana iz Zagreba. — Prije par dana se sabiralo po gradu, sa žarama po uglovima ulica za spomenik kralju Tomislavu, što bi se imao podignuti u Zagrebu. Sabrano je oko 25.000 Dinara. — Po kućama i trgovinama sabire se sa arcima prinose za zakladu siročadi Stjepana i Pavla Radića i Gjure Basaričeka. Kasnije u zimskim mjesecima, ne možete gotovo odahnuti od tog sabiranja po ulicama i trgovima. Ovo sada još nije ništa. Naučeni smo na to nostalom, pa se običaju teško oduprijeti.

— U politici, ponajprije komunalnoj, govorka se i piše, da bi dosadanji načelnik arkitekt Heinzel imao predati ostavku. Govore u najnovije doba, da bi imao doći komesar, dok se prije držalo da bi ga imao zamjeniti profesor Stjepan Srkulj, inače dobar historik. On je već prije Heinzela bio načelnik, pa kruži verzija, da je bio dobar profesor, ali — slabi načelnik. — Druga, državna politika, izgleda je na mrtvoj točki. Barem unutarnja. Vlada u Beogradu vrši svoj posao, a vodstvo S. D. Koalicije drži u Zagrebu sjednice i daje štampi dnevno značajne duge izjave, kritikujući rad vlade i njezin stav prema svim važnim problemima. Novine donose, da će Punišu Račića braniti franc. odvj. Moro Giafferi, a Radićevu obitelj zastupat će opet drugi glasoviti franc. advokat Henry Torres.

IZ LOVRANSKE OKOLICE

Malo novosti.

Do sada smo imali uvijek sušu, ali evo sada je došla kiša, koja nam je ipak nešto spasila. Ako ništa drugo, a to barem grožđje, kupus i nešto maruna ili kestenja. Ostalo nam je sve propalo, slabo će biti ove zime.

Mnogo se naših ljudi sprema u Argentinu. Nema drugog izlaska. Dobro je ići, ali ko zna kako će biti tamo. Mnogi ostanu prevareni kada dodju u tu prekooceansku zemlju i padaju u veliku mizeriju. Svakako, prije nego se neko uputi na tako dalek put morao bi dobro promisliti što čini, jer Argentina nije u Trstu.

Uz ostale gospodarske nevolje nas osobito upropašćuje moda. Naročito se daju u vlast mode naše djevojke. Kod jedne zadnje svadbe moglo se je vidjeti raskošnih i skupih odijela, pa da se čovjek pita: kuda srćemo?

S. T.

Širite „Istarsku Riječ"!

EDGAR ALLAN POE:

Crni mačak

Pripovijetka.

Pripovijetka, što ću je sada pričati, jedna je od najstrašnijih, a ujedno ipak i najjednostavnijih. Ja niti mislim niti tražim da se meni vjeruje. Ludo bi bilo, da takova šta tražim u ovom slučaju, gdje ... ne bi sebi vjerovao. Ali nisam mahnit ... i sigurno nisam ni sanjao. Nu, sutra ... ću smaknut, pa danas hoću da olakšam dušu svoju od teškog tereta. Prije svega hoću da svijetu razložim čisto i bistro nekoje sasvim kućne dogadjaje. Neka svijet o njima sudi. Ti su se dogadjaji poslije dalje razvijali i postali su uzrokom strahote, muke te konačno i zločinstva. Ja ne ću kušati da sve to rastumačim. Mene su ti dogadjaji punili grozom, a ... mnogima pričinjat će se valjda više čudnovatim nego strašnim. Moguće je, da u kasnijim vremenima koji mislilac tumači ... naravan način sve ono, što se čini ... Ako čovjek misli mirnije i običnije ... i ne tako uzrujano kao ja, vidio bi ... u dogadjajima, koje mogu samo ... da ispričam, ništa drugo nego jedan niz naravnih uzroka i posljedica.

Već od djetinstva bio sam poznat zbog ... koja se ja dala lako voditi. Moje je ... osjećanje od uvijek bilo predmetom rugla kod mojih drugova. Osobito sam volio životinje. Dobrotom svojih roditelja mogao sam da držim svakojake životinje po izboru. Najveći dio svoga vremena bavio sam se sa svojim ljubimcima i najsretniji sam bio, kad sam ih hranio i milovao. Ta se je posebnost moje naravi tekom godina sve više razvijala. Kad sam postao mužem, nije bilo za mene veće slasti. Ljudima, koji su volili samo maloga, vjernoga psića, ne treba da to rastumačim. To je posebni način užitka ili jedno duboko uživanje, koje nastaje iz te naklonosti k životinjama. Ko je iskusio, kako je čovjek nepostojan u vjernosti i u prijateljstvu, toga mora da dirne do srca životinja, koja je, nesebično i požrtvovno do žrtvovanja, privržena čovjeku.

Rano sam se oženio. Mnogo sam se radovao, kad sam našao, da je moja žena iste ćudi kao i ja. Čim je opazila, da volim životinje, nije propustila ni jedne prilike, da mi nabavi koje prijatno živinče. Imali smo ptice, zlatne ribice, lijepa psa, kunića, malo majmunče i jednoga mačka. Taj je mačak bio veliko, čudnovato lijepo i vanredno pametno živinče. Moja žena nije bila bez praznovjerja. Ona je znala više puta da svemoguće priča po pučkom vjerovanju, kako su crne mačke zapravo pretvorene vještice. Ja to ovdje ne spominjem zbog toga, što je moja žena valjda zaista vjerovala, nego zbog toga, što sam se baš sada toga sjetio.

Pluto — tako se je zvao mačak — bio je moj priznati ljubimac i drug u igrama. Ja sam ga sâm hranio. On me je pratio korak po korak, po cijeloj kući. Samo mukom sam ga odvraćao od toga da ide za mnom i na ulicu. Naše je prijateljstvo trajalo više godina. Zbog demona neumjerenosti u piću moj se je karakter bio promijenio sasvim na gore. Moja je zlovolja iz dana u dan postajala sve jača. Postao sam sve više razdražen i netrpljiv napram drugima, koji su drukčije osjećali i napram svojoj ženi sam postao bezobziran. Konačno sam je i izbio. Razumije se, da su i moji ljubimci trpili od promijenjenog moga raspoloženja. Ne samo da sam ih zanemarivao, nego ja sam ih i zlostavljao. Prama Plutonu imao sam još toliko obzirnosti, da ga nisam zlostavljao kako sam to činio s kunićem, s majmunom i sa psetom, kad bi mi ili slučajno ili iz privrženosti došli medju noge. Ali moja je bolest sve više zavladala menom i konačno je i Pluto osjećao posljedice moje zlo volje.

Jedne sam se noći vraćao doma iz jedne od običnih svojih krčama. Bio sam pijan. Činilo mi se, da me mačak izbjegava. Ja sam posegnuo za njim, a on, valjda u strahu od moje brutalnosti, ugrizao me je u ruku i učinio mi malu ogrebotinu. Odmah me je spopala demonska bijesnoća, gdje samoga sebe nisam više poznavao. Kao da sam postao sasvim drugi! Djavolska, od alkohola razdražena zloba trzala je po svim mojim živcima. Izvadio sam iz žepa nožić, zgrabio sam mačka za grkljan te promišljeno i mirno sam mu izbo jedno oko. Sad kad pišem o toj prokletoj podlosti, izmjenice mi idu sad vrući, sad ledeni trzaji po hrptu.

Drugo jutro iza što se tekom spavanja ishlapio duh alkohola, vratila mi se opet pamet. Groza me je spopala i savjest me je grizla radi počinjenog zločinstva. Ali to nije dugo trajalo. Jer moja je narav u dubini svojoj ostala netaknuta. Ponovno sam se podao neumjerenosti u piću i doskora sam u vinu zaboravio počinjeno nedjelo.

Medjutim počeo je mačak da se polagano oporavlja. Dakako da je ona njegova očna duplja izgledala strašno, ali činilo mi se, da mačak više ne osjeća nikakvih bolova. Obilazio je kuću kao i prije. Ali prestrašeno bi pogledao, čim bi se ja približio. Od prijašnje moje naklonosti k životinjama ostalo je samo toliko, što me je ta nenaklonost mačka, koji mi je bio jednom toliko vjeran i privržen, iz početka bolno dirnula. No brzo se je to osjećanje izgubilo i na njegovo je mjesto stupilo nekakvo ogorčenje. Konačno, na neizbježivu moju propast, udomio se je u meni nekakav duh protivnosti. Taj me je duh probudjivao, da u jogunastoj dosljednosti ostajem kod svoje naopakosti. S ovim se duhom filozofija ne bavi.

Franina i Jurina

Fr. Bože moj! već je deset let, da je vojska zvršila, i još se kada čuje, da se je doma javil ki ta, za kega se j' držalo, da je već mrtav. Si čital za onu žensku va Belgrade, ka je pokle četrnajst let doznala, da njoj je muž živ?

Jur.: Sam.

Fr.: Pak ča ti se ne pari cela ona stvar nekako malo špasna?

Jur.: Kako špasna! Ono je jedna tužna stvar, ka se je dosta veselo zvršila.

Fr.: [illegible] sam [illegible]. Sam [illegible] ne bim znal [illegible]

[illegible]

[illegible] Ja ma [illegible] ni mogal [illegible] zaš je [illegible] bila na komande [illegible] bila rog za sveću, to će [illegible] drugega.

Fr.: Koliko je bilo takoveh zmešancij va ono nesrećno vreme! Ja ma kako to, da se ni on žene prikazal pokleje, kada je već bilo sve svršeno?

Jur.: Ter on je siromah valje šal va Pančevo, da vidi ženu, ma je ni našal. Susedi su mu rekli, da kada j' čula, da je poginul, da se je išla s veliku žalost i da j' šla s malum va Belgrad. Nesreća da je otela, da je v Belgrade pala blizu nje bomba i ubila nju i malu.

Fr.: Ma ča su se to zmislili?

Jur.: Nisu se oni zmisleli, nego znaš, kako je va onakoveh prilikah: tu se govori i poveda, da se čuje, i se veruje, a ne pita se, je l' istina, ale ni.

Fr.: I tako je i on poveroval, da su mu žena i kći mrtve.

Jur.: A da ča će? I sve onako pun tugi i žalosti vrnul se je doma va Majersku i tu je ostal va nekoj službe i nikako ni mogal pozabit na bržnu ženu i na malu kćer.

Fr.: A one?

Jur.: One su živele va Belgrade. Ma žena, za svem tem, da je znala, da njoj je muž mrtav, ni imela mira, nego ju je sve neč tancalo i tancalo, da misli na njega i na mogućnost, da bi njoj se jedan dan mogal živ vrnut. Već puti je i sanjala takove stvari, ke su njoj još više ufanja davale.

Fr.: E — i ja sam obnašal, da sanja, ako i kadagod i zlaže, ma se već puti zbije. Ča ni morda istina?

Jur.: Istina ale ne istina — njoj ni sredalo mira. I kada je samo mogla, onda se je svagdere propitevala za svojga muža. Najzada njoj je skočilo na pamet, da pita puliciju va Majerskeh neka njoj pošalju atres od muževeg brata, ki da se zove tako i tako. Ufala se je, da će njoj brat ča znat povedet.

Fr.: A baš ta brat je bil mrtav.

Jur.: To njoj je javila i pulicija, i još njoj je spomenula, da je va onem meste još jedan s onem prezimenom ma da mu je krsno ime to i te, i da je on brat onega mrtvega.

Fr.: I to njoj je bil muž. I tako su se oni našli pokle toliko i toliko let.

Jur.: Koliko ima još takoveh, ki brižni ne znaju još jedni za druge. I pul nas v Istre. Koliko materi te zdahnut, ka ovo prečitaju i reć: Morda će se i z mojga čut ki ter ki dan, da je, kad živ!

Fr.: Dan današnji je sve moguće, ako se nazad vrne, neka ne pride ni bos ni gol ni z družinom dece.

Jur.: Mat na to ne gleda. Ona će i z grl krvi zitočit, samo da njoj Bog dete občuva. Znaš, kakove su materi!

Fr.: Znam ja, kakove su one i kakovi smo mi svi, ma promisli samo, ča će bit ovu zimu. Tu je, brate moj, za mislet.

Jur.: I kako da je.

Fr.: Zima i proleće bit će tako teški, da joh ti ga onemu, ki ne bude imel va koliko pomoći okuda. Blaže onemu, ki ima dojro i skrbnu deca, ka te s za spameti! va oveh strašneh prigodah.

Jur.: To i ja govorim. Nego ja znam i to da se tebe na jedno rečene, vrati se kega si držal, da j' mrtav, da bi usti otkinul i dal mu, da se okrepi.

Fr.: Ma to se zna, da bim.

A ipak sam uvjeren, da je taj duh protivnosti jedna od prirodjenih sila, koje vladaju ljudskim srcem. Uvjeren sam, da je taj duh protivnosti jedan od najnaravnijih nagona, koji opredjeljuju karakter čovjeka. Zar nije već svaki od nas nekoliko stotina puta zatekao samoga sebe u prestoj ili glupoj radnji, koju je činio samo radi toga, što je bila zabranjena? Zar nam nije prirodjen u oprijeci našoj boljoj uvidjanosti, nekakav stalan nagon, da kršimo zakon? I to sam radi toga, što nas zabranjena stvar draži samo radi toga, što je zabranjena. Taj je duh protivnosti zvladao s menom, kako sam već rekao, e da me upropasti. Ta zagonetna požuda duše, da se zlo učini zbog samoga zla, potakla me je, da nastavim i da do kraja provedem zlostavljanje životinje. Ta požuda je mene samoga najviše mučila. Jedno jutro uzeo sam zamku, obavio sam je sasma mirno okolo vrata crnoga mačka te sam ga objesio na grani jednog stabla. Objesio sam živinče, a da sam kod toga lijevao tople suze i sam sebi činio najžešće prigovore. Objesio sam živinče, jako sam znao da me je volilo, jako sam osjećao, da mi nije dalo povoda, da ga objesim. Objesio sam ga, jer sam znao, da time činim grijeh, kojim je besmrtna moja duša dolazila u opasnost, da izgubi za uvijek neizmjernu milost svemilosrdnog i pravednog Boga.

(Slijedi.)

IZ POREŠTINE

Suša. - Vino za vodu! - Trgovina vina.

Ako se tužila ostala Istra radi suše, mi smo se morali još u većoj mjeri. Jer mi nemamo potoka ni rijeka, a žalibože nemamo ni vodnjaka (šterna). Danas bismo hvalili i spominjali naše oce i djedove, da su nam ostavili u skupnu baštinu veliki vodnjak usred sela. To im nije bilo teško. Gdje ima u selu desetak, dvadesetak kuća, to bi bile lako sagradile u selu skupni vodnjak, koga bi napunila, barem zimi, voda-kišnica sa kućnih krovova. Ovaj bi vodnjak davao pitku vodu za ljude, a za blago bi se morala načiniti lokva. Kad nisu to učinili naši pokojnici, Bog im pomiluj! to možemo mi, njihovi sinovi i unuci, jer mi bismo morali biti bistriji i dalekovidniji od njih. **Ne znamo ako smo to i da li ćemo to dobro učiniti za sebe.** Bilo bi pametno, a i moderno. Na to bi nas morao natjerati onaj trud i muka, što ga imamo za suše ići daleko po vodu u bačvama ili kupovati ju za novac. Bilo je časova, da smo rado davali vino za vodu. Stvar — za proplakati. Zlatna je ona naša stara riječ: Pomozi si sam, pomoći će ti i Bog.

U zadnjoj polovici septembra imali smo i mi kiše, još i previše. Zahladilo se je. Ovo nije koristilo grožđu; no, ondje gdje nije bilo tuče, ipak su vinogradi urodili. Ali nažalost kad nas imade u konobi još i danas staroga vina za prodaju. Neki su ga mogli prodati po 220 lira, ali to nisu htjeli čekajući na bolje cijene. To se nije dogodilo; protivno: došla je trgadba, a s njom pale i vinske cijene. Ovi sada vrlo rado bi ga prodali i po 160 lira, jer tu je mlado vino, a toliko bačava nema svaka kuća. Baš radi toga dogodilo se već kod nas, kad dobro urodiše vinogradi, da nisu htjeli nekoji potrgati sve svoje grožđje, nego ga ostaviti vani, ili staro vino darovali ili ga davali za vodu. Samo da ga nema. Žalosne stvari. Mi ćemo ovo reći na sve ovo: tko može, neka što ranije proda svoje vino; makar i jeftinije, jer tim je uvijek na dobitku. Vino u konobi suši, kubi so i pije. Što prije dakle vino iz naših konoba!

Gospodar.

Književnost

IZGUBLJENI

Kroz više mjeseca čitaoci «Istarske Riječi» napetim su očekivanjem pratili naš podlistak pod naslovom «Izgubljeni». Ovu lijepu englesku pripovijetku preradio je Lujo Dorčić za «Istarsku Riječ». Sada je izdavamo u posebnoj knjižici. Ko želi da prati pripovijetku s njenim interesantnim dogodjajima i lijepim opisima, ko želi da upozna stvari, o kojima dosada nije ništa čuo, ko želi da se barem za nekoliko vremena oslobodi od svakidanjih briga i uživi u jedan posve drugi život, nek si naruči taj lijepi roman **IZGUBLJENI**. Cijena knjizi je 2 lire, sa poštarinom 2.30. Naručuje se u upravi «Istarske Riječi» - Trieste, Piazza Oberdan 1, II.

Shrvana dubokom boli javlja u ime svoje kao i sve ostale rodbine, svim prijateljima i znancima, da je njihov neprežaljeni suprug odnosno brat, stric, svak i ujak, gospodin

Dr. Ivo Zuccon

Veliki Župan Zagrebačke Oblasti u miru

u 60. godini, 7. oktobra u 7½ sati u jutro, nakon duge i teške bolesti, blago u Gospodinu preminuo.

Smrtni ostanci neprežaljenog nam pokojnika bit će sahranjeni utorak 9. oktobra u 15½ sati na skupnom groblju na Mirogoju u Zagrebu.

Sv. misa zadušnica održat će se u subotu 13. oktobra u 8½ sati u župnoj crkvi sv. Blaža.

ZAGREB, 7. oktobra 1928.

Tugujuća supruga.

Razno

Pozív u vojsku. — Svi oni rekruti godišta 1908, koji su nakon stavnje dobili skraćeni rok prema čl. 81. zakona o novačenju, bit će pozvani u vojnu službu u proljeću 1929.

Novi red vožnje. Upozoravamo sve naše čitatelje, da se je red vožnje na istarskim željeznicama s danom 1. oktobra znatno promijenio.

Sastanak Narodne Skupštine. Prema novinskim vijestima beogradska Narodna skupština imala bi se sastati na sjednicu 27. o. m.

Red ukrcavanja kod raznih tršćanskih parobrodarskih društava.

Turno generale (generalni red). — Mornari 371, 374, 375; mladići palube I. 52, 55, 63; mladići palube II. 29, 33, 48; mali palube 135, 143, 150 [illegible] 221, 309, 341; ugljenari 128, 172, 175; [illegible] bari 39, 47, 2; mladići kuhinje 12, 13, 18 [illegible] 48, 104, 120. —

Lloyd Triestino. — Mornari 61, 62, 63, mladići palube I. 45, 49, 50; mladići palube II. 32, 33, 35; mali palube 19, 20, 22; ložači 109, 110, 112; ugljenari 75, 76, 78; mali sobari 19, 20, 21.

Cosulich Nord. — Mornari 57, 58, 60; [illegible] palube 29, 30, 31; mali palube —, —, —; mazači 26, 27, 28; ložači —, —, —; ložači nafte 17, 18, 19; ugljenari —, —, —; mladići stroja 16, 17, 18; konobari III. kl. 15, 17, 22; naučnici konobari 65, 68, 69; mali sobari 102, 104, 111, naučnici kuhinje 18, [illegible] 21. —

Cosulich Sud. — Mornari 21, 23, 24; mladići palube 8, 9, 10; mali palube 67, 69, 1; mazači 15, 17, 19; ložači —, —, —; ložači nafte 21, 22, 23; ugljenari 5, 9, 10; mladići stroja 47, 49, 1; konobari III. kl. 2, 5, 8; naučnici konobari 24, 26, 27, naučnici kuhinje 12. —

Libera Triestina Nord. — Mornari 2, 9, 10; mladići palube 1, 3, 5; mali palube 1, 2, 3, mazači 1, 3, [illegible]; ložači 17, 13; ugljenari 3; naučnici I. 5, 8, 9; naučnici II. 9, 10, 11; mali sobe 7, 10, 14, naučnici kuhinje —, —, —; mali kuhinje 8, 3, 4.

Libera Triestina Sud. — Mornari kormilari 6, 9, 10; mladići palube 6, 9, —; mali palube 1, 2, 3; ložači 32, 39, 41; ugljenari 16, 17, 18. —

Tripkovich. — Mornari 27, 30, 31, mladići palube [illegible], 11, 12; mali palube 3, 4, 6; ložači 89, 1, 0; ugljenari 44, 25, 26. —

Gerolimich. — Mornari 4, 8, 9, mladići palube 2, 3, 4; mali palube 6, 7, 8; ložači 22, 26, 28; ugljenari 15, 16, 17. —

BURZA.

Dne 10. o. m. moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 19.05; 1 engl. sterling 92.55; 100 franc. franaka 74.40; 100 švic. franaka 367.50; 100 belg. franaka 265.50; 100 njem. maraka 451.50; 100 austr. šilinga 269.—; 100 čeških krona 56.50; 100 jug. dinara 33.40-33.70.

[illegible] direktor i odgovorni urednik
[illegible]
[illegible]

Novo! Zanimivo! Jeftino!

ROMAN

IZGUBLJENI

koji je izlazio u podlistku «Istarske Riječi» **izišao je u posebnoj knjizi.** Tu će knjigu svi ljubitelji lijepog i zabavnog štiva naručiti na ovu adresu: Administrazione del «Istarska Riječ» Trieste, Piazza Oberdan 1, II.

Stoji 2 lire, sa poštarinom 2 lire i 30 cent.

Izišao je

„VEDEŽ"

za godinu 1929.

Dobije se u knjižari STOKA Trst, Via Milano 37, kao i kod svih seoskih trgovaca.

Cijena Lit. 3.60. Sa poštarinom 4.20

ZAHVALA.

Prilikom smrti naše neizmjerne kćerke odnosno sestre i unuke

Dragice Ramas

kojoj je u najljepšem cvijetu mladosti od 18 god. naglo i neumoljiva ruka smrti pretrgala nit života, izričemo ovim najiskreniju hvalu svima onima, koji su nam prigodom smrti bili u pomoći, te svima onima, koji su drugu i nezaboravnu Dragicu do hladnog groba otpratili.

POLJANE-OPATIJA, dne 9. X. 1928.

OŽALOŠĆENI:

Josip i Karla, roditelji; **Marija**, sestra; **Antun**, djed; **Antonija**, nonica.

KURJE OČI

(kaje)

liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza

Trst - Via Tor S. Piero 10 - Trst

Čuvajte se patvorina!

Mast Ryc možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Nemojte si utvarati, da je vaša bolest neizliječiva.

REUMATIZAM

ŠIJATIKU

HRPTOBOLJU

ŽIVČANO TRGANJE

ZUBOBOLJU

liječiti ćete sa uspjehom, ako upotrebljavate:

ANTIREUMATICUM

Alga

U svim ljekarnama po L 5.60 boca

Laboratorij ALGA - Fiume (I)

Broj 42 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) U Trstu, 18. oktobra 1928. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Svaka peta nedjelja ne izlaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. [illegible] za inozemstvo [illegible] na godinu, a [illegible] lira. Uredništvo i uprava lista: Trst [illegible] Oberdan 1/I. Telefon [illegible] uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ [illegible]. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef. uredništva i uprave 50-19

Sloga [illegible] as u male [illegible], a nesloga sve pokvari. — Narodna poslovica.

Uzapta „Istarske Riječi“

Posljednji broj «Istarske Riječi» bio je uzapćen. Dobili smo slijedeći dekret o uzapti:

Br. 982-7288

PREFEKT TRŠĆANSKE POKRAJINE

vidjevši hrvatski periodički tjednik «Istarsku Riječ» od 11. oktobra 1928. br. 41. izdanu u Trstu;

uzevši u obzir, da članak «Smrt dra Ive Zuccona» sadržaje tendencijozne misli o tobožnjim nasiljima, koje je pokojnik pretrpio; te misli mogu da izazovu neopravdane kritike o postupku vlasti te da uzbune duhove na opasnost za javni red;

vidjevši posljedice z[illegible] a strogi i čl. 3. općinskog i pokrajinskog zakona od [illegible] februara 1915. br. 148

o d r e d j u j e:

[illegible] je [illegible] tjednik «Istarska Riječ» od 11. oktobra 1928. br. 41. izdan u Trstu radi gornjeg članka.

Ovaj dekret mora direkcija lista objaviti u idućem broju.

G. tršćanski kvestor ima da provede ovaj dekret.

Trst, 17. oktobra 1928. VI.

Prefekt: Fornaciari.

On. Mussolini govori poljodjelcima

U nedjelju dne 14. o. mj. u Rimu je najsvečanije obavljeno dijeljenje nagrada poljodjelcima, koji su u natjecanju treće žitne bitke pobjedili. Toj je ceremoniji prisustvovalo mnoštvo visokih ličnosti iz političkog i gospodarskog javnog života. Prisustvovali su i zastupnici 64 države, koje učestvuju na internacionalnom kongresu za poljodjelstvo, što se u ove dane održaje u Rimu. Ceremonija je obavljena u kazalištu Argentina. Kazalište je za tu priliku imalo najsvečanije lice. Na ulazu su bile postavljene počasne straže milicije. Pred kazalištem su svirale muzike. U 10½ je došao u veliku dvoranu Predsjednik vlade on. Mussolini, a pratio ga je on. Turati. Muzika je odsvirala kraljevsku himnu i fašističku himnu. Svi su prisutni priredili srdačnu i burnu manifestaciju on. Mussoliniju. U manifestaciji su učestvovali i stranci. On. Mussolini je sjeo na počasno mjesto, a njemu sa strane sjeli su članovi vlade, senata, parlamenta, stranke itd.

Prvi je počeo da govori ministar narodnog gospodarstva on. Martelli. On je održao jedan odulji govor. Najprije je pozdravio sve prisutne. Naročito pozdravlja strance, koji vide kako fašizam nastoji na sve načine da Italiju gospodarski obnovi. Zatim govori specijalno o poljodjelstvu, pa kaže, da u nijednoj drugoj grani privrede nije toliko potrebna aktivna suradnja kapitala, tehnike i radne snage. Da se to provede bio je potreban fašizam. On. Mussolini je shvatio to veliko pitanje, pa je mobilizirao poljodjelce. Italija nije nikada uzalud [illegible] poljodjelce. Talijanski su se poljodjelci uvijek iskazali u ratu i u miru. Poljodjelci su najviše doprinijeli pobjedi u svjetskom ratu, a sada će njihova snaga dovesti do žitne pobjede. U svom govoru on. Martelli kaže, kako mnogi misle, da se je ideja žitne bitke rodila u glavi on. Mussolinija zato jer je Italija kupovala žito u drugim zemljama, pa je trošila u to milijarde lira. Mnogo je plemenitija misao vodila on. Mussolinija, kad je zasnovao žitnu bitku. — Sa žitnom bitkom u vezi pokrenute su mnoge druge inicijative, koje imaju sve jedan jedini cilj: potpunu obnovu talijanskog blagostanja. S žitnom bitkom u tijesnoj je vezi najnovije riješenje o integralnoj bonifikaciji talijanskog zemljišta. Sve to vodi Italija u jednu stalnu ljepšu budućnost. Talijanski [illegible] gleda u poljodjelstvu kao u živo vrelo te bolje budućnosti. On. Mussolini smatra, da su poljodjelci [illegible] snaga za sreću domovine. Svoj odulji govor on. Martelli završava ovim riječima: «Znajte, drugovi poljodjelci, da će se pobjediti ne samo sa tehnikom, disciplinom i radom nego će se pobjediti u prvom redu stalnom vjerom i odlučnom voljom, da se iz zemlje domovine izvadi kruh za sve Talijane.»

Taj je govor on. Martellija bio burno pozdravljen, a zatim je govorio predsjednik nacionalne fašističke konfederacije poljodjelaca dr. Cacciari. On je imao jedan kraći govor, a za njim je ustao da govori Predsjednik vlade on. Mussolini. Prije govora bila mu je priredjena ponovna manifestacija. On. Mussolini je govorio ovako:

«Drugovi, poljodjelci, gospodo, ovo je treći put, da se u Rimu vrši ceremonija nagradjivanja vrijednih poljodjelaca, koji su zaslužili ime velitelja talijanske poljoprivrede. Ova ceremonija, čije moralno značenje ne treba tumačiti, ima osim drugoga i svrhu, da koncentrira pažnju sve Nacije na temeljne probleme poljodjelstva, a meni dozvoljava, da ocjenim cijelu godinu rada.

Kako smo proživjeli poljodjelsku godinu 1928.? Sve zbrojeno, povoljno. Početak godine je izvanredno obećavao.

Ljetina svilčevih čahura bila je zadovoljiva i u pogledu cijena. Ali poslije došle aprilske i majske kiše, koje su u mnogim krajevima oštetile žita. Ali uza sve to, kad ne bi u junije bili vjetrovi, zvani široko, oštetili žita [illegible] zrnje, prinosevi bi bili dosegli 70 milijuna kvintali, kako je bilo previše rano najavljeno od optimista. Definitivni rezultati su taj broj reducirali na 62 milijuna 214.800 kvintali. Ljetina je bila za 10 milijuna kvintali bolja od ljetine g. 1927. I ako su prilike bile nepovoljne i protivne, ljetina je dobra. Niti cijene nisu porasle u vrijeme žetve. Postojala je jedna resistenca u brzim prodajama, a takva resistenca treba uvijek bolje organizirati. Ljetina repe bila je srednja, a isto tako i ljetina konoplje. Riža, masline i voće urodilo je dobro. Isto tako i cijene su dobre. Kukuruz, naročito u Venetu, uništen od suše. Evo u sintezi poljodjelska godina 1928., koja se zaključuje s aktivom. I ako ta aktiva nije bila očekivana, ona je zaslužena.

Najveću štetu poljodjelstvu nanijela je ovogodišnja suša, koja je vladala u svim krajevima oko Sredozemnog mora od maja do septembra. Kroz tri duga mjeseca nije pala ni kapljica kiše na talijansku zemlju. To se vidi iz mojeg metereološkog dnevnika, koga sastavljam s posebnom pažnjom. Razumije se potpuno zašto su se talijanski poljodjelci zanijeli za navodnjivanje. Taj će zanos dovesti do najboljih uspjeha, jer u Italiji ne fali jezera, rijeka ni podzemnih izvora.

Kako sam već rekao, vodu treba samo tražiti i povesti je kao raručenicu sunca. Poslije produžene suše, koja nije bila nigdje prekinuta atmosferskim oborinama osim nekojim upropaštujućim ciklonima, treba tražiti u potpunoj i teškoj obnovi našeg apeninskog gorskog lanca, koji pokrivaju velike šume, koje stvaraju velike i svježe sjenu, u kojoj se stvaraju i od koje se dijele vodene pare, koje postaju padaju u formi kiše.

U očekivanju, da se razviju stotine milijuna zasadjenih stabalaca, koje čekanje će biti dugo i ne manje od pol stoljeća, potrebno je podignuti bez odlaganja podizera za navodnjivanje. Započeta su nekoja u Lombardiji i Venetu, te će pomoći velikim predjelima. Po svojoj veličanstvenosti dostojna su fašističke Italije.

Ja kako sam ja postavio poljodjelstvo na prvo mjesto narodnog gospodarstva, iza kako sam djelom pokazao, da poljodjelstvo mora biti pred svim ostalim granama produkcije, jedan je novi duh, sastavljen od ustrajnosti, ponosa i povjerenja, podignuo poljodjelce od jednog do drugog kraja Italije. Vojske se usavršuju borbama. Tako se isto dogadja i s talijanskom vojskom poljodjelaca. Ta se vojska poslije ovih godina borbe pokazuje bolja po svojim redovima, koji su čvrsti i odlučni za marš. Lijepi boj izmedju poljodjelaca Brescie i onih Cremone dokazuje jedan moral, koji će se odhrvati svim poteškoćama i koji te poteškoće želi pobjediti.

Nije moja dužnost, da nabrajam sve ono što je fašistička vlada učinila na korist poljodjelstva. Vi se svega sjećate i zato, jer je mnogo toga učinjeno tek nedavno. Reći ću vam samo, da ja slijedim danomice i vrlo pažljivo talij. poljodjelsku aktivnost, pa ću učiniti sve, da poboljšam poljodjelstvo i da povećam blagostanje tisuća i radinih poljodjelaca. Integralna bonifikacija narodnog teritorija je jedna inicijativa, koja će, kada bude završena, biti sama dovoljna, da za stoljeća ovjekovječi revoluciju crnih košulja. Ta inicijativa, koja će doskora biti pretvorena u državni zakon i koja će se odmah provesti, pokazuje jednu orjentaciju režima. Ta orjentaciju ja izrazujem u ovoj formuli: vrijeme politike, koja je bila okrenuta pretežno prama gradu, prošlo je. Uostalom već su svi gradovi dobili svote, koje se broje na milijarde, za korisne stvari, a takodjer i za poljepšavanje i suvišno kićenje. Sada je došlo vrijeme (pravo vrijeme!) da se milijarde posvete selima, želi li se ukloniti tenomeni ekonomske krize i demografskog opadanja. Ta dva zla zabrinjuju i očaja drugo narode. Ja vam kažem bez lažne skromnosti, da je talijansko poljodjelstvo u šest godina fašističkog režima učinilo gigantske korake, u prvom redu u pogledu mira, koji je ljudima zemlje osiguran, a u drugom redu u pogledu tehničkog napretka, koji se postizava u svim granama, te u trećem, ali na zadnjem redu, u pogledu prestiža i uglesa, koji je režim dodijelio poljodjelstvu.

Prije nego predjem na dijeljenje nagrada, hoću da izrazim pohvalu vodjama velikih sindikalnih organizacija, koji su svagda istinski, vjerno i fašistički suradjivali sa tehničarima i poljodjelskim učiteljima, koje smatram, zajedno s razumnim i radnim gospodarima, prvima u vojsci. Želim spomenuti profesore poljodjelskih škola, učitelje, oficiro i župnike, koji su organizirali 30 skupština za žitnu bitku i od kojih su 82 bila nagradjena. To dokazuje, da razumna vjerska briga za duše može vrlo lijepo ići uporedo s praktičnom aktivnošću, kojom se nastoji podići blagostanje poljodjelskog pučanstva.

Na koncu neka je moja pozvala i moj apel masi velikih i skromnih poljodjelaca, malim posjednicima i kolonima, koji su se svi odazvali mojoj pozivci jednodušno. Ta se jednodušnost može nazvati divljenja uzme li se u obzir udaljenost i nebriga, u kojoj je kroz toliko vremena bilo ostavljeno poljodjelsko pučanstvo. U sela, na polje, u kuće ta je lozinka prodrla kao jedna zapovjed, a bezbrojna se je masa poljodjelske infanterije makla naprijed svečano prama novim pobjedama.

Od ove mase jedna mala predstraža od 30 tisuća ljudi sakupiti će se u Rimu na mjesec odlijeanica Pobjede, koja je postignuta u prvom redu krvlju seljaka.

Nadam se da mi je radio [illegible] veliku radost, da moju riječ i moj bratski pozdrav čuju poljodjelci u mnogim krajevima Italije. Moj pozdrav neka je i poljodjelcima u Tripolitaniji, Cirenaiki i Somaliji, koji kao pioniri rade i poboljšavaju [illegible] i oživljuju i čine plodnom zemlju, gdje je kroz stoljeća vladala neplodnost i smrt. Ovi drugovi zaslužuju jedan specijalan spomen, jer se trude u teškim prilikama i u jednoj klimi, koja im je protivna.

Svi poljodjelci u Italiji i u kolonijama znadu, kako su mi njihovi interesi duboko u srcu. Njima nije nepoznato, da se ja specijalno brinem za njihovu sudbinu. Povisiti što je više moguće plodnost talijanske zemlje, poboljšati prilike milijunima poljodjelaca, koji rade čvrstom i svetom ustrajnošću — to je jedan od temeljnih ciljeva fašističkog režima, što ćemo bez sumnje doseći.

A sada, drugovi, da vam dadem lozinku za četvrtu godinu žitne bitke. Ta lozinka je slijedeća: pažljiva priprema zemljišta, izabrano sjeme, sijanje u redove, gdjegod je to moguće, naravno i umjetno gnojenje po uputama tehničara, još jedan kvintal više po hektaru, pa ćemo biti pred pobjedom. Još jedan kvintal povrh toga, pa ćemo doseći ono, što se je do jučer činilo kao san: talijanska zemlja dati će kruha za sve Talijane!»

Kada je on. Mussolini završio svoj govor, bio je vrlo burno pozdravljen. A i njegov govor bio je više puta prekidan aplauzima. Kad je manifestacija utišala, on. Mussolini je zvao jednog po jednog poljodjelca, koji su imali biti nagradjeni, te im je podijelio nagrade. — U 11.20 ova je lijepa i značajna ceremonija bila završena.

On. Mussolini govori direktorima novina. — Dne 10. o. mj. sazvao je on. Mussolini na veliki raport u rimskoj palači Chigi direktore svih dnevnika u Italiji. Bilo je sakupljeno preko 70 direktora. On. Mussolini je tom prilikom održao jedan veliki govor, u kojem je govorio u prvom redu o značenju te o novim smjernicama fašističke štampe. U svom govoru on. Mussolini je naglasio, da je novinarstvo jedna misija, a ne jedna profesija ili zanat. Značenje te misije je veliko i delikatno, jer novina, koju čitaju mase, ima služiti ne samo za informaciju, nego mora u prvom redu stvarati novi duh u narodu. On. Mussolini konstatuje, da je talijanska štampa najslobodnija štampa na svijetu. Kaže, da je u talijanskim novinama kritika slobodna, ako ne dira u pitanja, koja su strogo politička i režimska. — Ove su izjave on. Mussolinija izazvale veliko oduševljenje svih talijanskih listova. Taj su govor komentirali i mnogi strani listovi.

Italija i pomorsko razoružanje. — Odgovor rimske vlade na francusko-engleski predlog o pomorskom razoružanju stigao je u Pariz i London. Talijanska vlada u njemu ponovo naglašava, da razoružanje treba da bude izvršeno podjednako na kopnu, moru i u zraku i da se ono mora primjeniti istovremeno na sve zemlje. Talijanska vlada se pored toga izjašnjuje za ograničenje globalno tonaže a odbacuje predlog ograničenja po kategorijama. Talijanska vlada obrazložuje ovo svoje držanje svojim položajem i zastupa gledište da zemlje slabije naoružane moraju tražiti načine odbrane u slobodi konstrukcije, u globalnoj tonaži. — Nota se završava zaključkom, da talijanska vlada, koja je kao i francuska i engleska vlada uvijek učestvovala u najvažnijim medjunarodnim mjerama za konsolidaciju i obnovu Evrope, naročito želi ovom prilikom da potvrdi svoju čvrstu želju da saradjuje na svemu što bi od ograničenja naoružanja stvorilo jedno sredstvo sposobno da pojača ovo sredjivanje i obnovu. — Talijanska štampa dodaje u komentarima, da Italija ne može da prizna ovaj sporazum, pošto je bez nje radjen.

Nettunske konvencije. — Prema jednoj službenoj vijesti iz Beograda jugosl. kralj Aleksandar je metnuo svoj pečat na listine za ratifikaciju nettunskih konvencija. Te listine su po posebnom kuriru poslane u Rim. Poslanik Rakić ima da jugoslovenske listine izmjeni s talijanskim.

Kolumbov dan. — Dne 12. o. mj. proslavljena je po svoj Italiji obljetnica od otkrića Amerike. Tom je prilikom general De Pinedo za svoj veliki let u Ameriku bio odlikovan od američke vlade jednim visokim odlikovanjem.

Sastanak ministarskog savjeta. Za 30. oktobra sazvana je u palači Viminale sjednica ministarskog savjeta.

Sastanak svih kvestora. — Danas su se u Rimu sastali na veliki raport pred on. Mussolinija svi kvestori u državi.

Venizelos u Beogradu. U utorak 9. oktobra došao je iz Pariza u Beograd grčki ministar predsjednik Venizelos. On je u Parizu razgovarao s Marinkovićem o jednom ugovoru izmedju Grčke i Jugoslavije, a u Beogradu su Venizelos i Šumenković taj važni ugovor potpisali. Novine pišu, da je postignut ugovor u ovom smislu: U slobodnoj zoni u Solunu Jugoslavija će uživati sve one olakšice, koje danas stvarno ima. Na pruzi Gjevgjelija-Solun, koja je u grčkim rukama, Grčka se obvezuje da će podići tranzit, koji će biti povećan i koji će direktno ići u slobodnu zonu. Jugoslovenski brodovi nesmetano će primati robu za prevoz. O tome će se izdati posebno diplomatsko pismo. Ugovor o prijateljstvu i arbitraži trajat će 5 godina.

Kralj Aleksandar dolazi u Zagreb. Jugoslovenske novine pišu, da će doskora na duži boravak doći u Zagreb kralj Aleksandar. On će se nastaniti u banskim dvorima. Tom će prilikom nastojati, da na koji način riješi tešku unutarnju krizu i razmirice izmedju Zagreba i Beograda.

Madžarsko poslanstvo u Pragu pod sekvestrom. — Na tužbu pamučne tvrtke Wolfen, koja ima tražbina protiv madžarske države, stavio je sud madžarsko poslanstvo u Pragu pod sekvestar. Madžarska je vlada protestirala. To je novi slučaj u povijesti diplomacije.

Krvave borbe na sofijskim ulicama. Dne 13. oktobra u 7. sati uvečer napala su trojica Makedonaca na Trajkova vodju makedonstvujuščih. Napadači su sljedbenici Mihajlova, koj je bio protivnik Trajkova. Trajkov se je branio, pa se je na ulici razvila živa bitka. Od revolverskih hitaca ranjen je teško Trajkov. Njegova dva druga ubijena su. Hitci su ranili i 3 prolaznika, medju kojima i turskog vojničkog atašeja Kerim bega.

Južna Amerika i Kelloggov ugovor. Prema izvještaju «Timesa» iz Washingtona, u američkim političkim krugovima vlada zabrinutost zbog držanja južnoameričkih država obzirom na Kelloggov pakt. Činjenica da još do danas Argentina, Brazilija, Chile, Kolumbija, Equador i Paragvay nisu se izjavili pripravnim pripasti Kelloggov pakt zabrinjuje američke političke krugove.

Velika slavlje njemačke avijacije. U Njemačkoj vlada u ove dane veliko oduševljenje zbog sretnog leta, koji je izvršio veliki zrakoplov «Zepelin». Zepelin je dne 10. o. m. ujutro odletio iz Friedrichshafena u Njemačkoj prama Americi. U njemu je bilo 40 ljudi posade i 18 putnika. — Poslije jednog dugog i opasnog leta, koji je bio vrlo otešćan zlim vremenskim prilikama, Zepelin je sretno stigao u Lakehurst (Sjedinjene Države Sjev. Amerike) dne 15. o. m. u 11½ sati na večer. Tamo je Zepelinu i njegovoj posadi bio priredjen najsrdačniji doček. Ovo je prvi let u vesti. — Pokus je izvanredno uspio. Pokazalo se je, da se zrakoplov može vrlo dobro upotrebiti za prekooceanske letove u prevozne svrhe.

Macdonald u Beču. Bivši ministar predsjednik Engleske Mac-Donald došao je u Beč dne 8. o. mj. Dne 18. o. mj. dolazi u Beč francuski ministar rata Painlevé

Domaće novosti

† Grgo Lorencin. — Iz Medulina nam javljaju slijedeću žalosnu vijest, koja je stigla sa zakašnjenjem za prošli broj:

U srijedu 26. septembra umro je u Medulinu Grgo Lorencin pok. Petra, jedan od najboljih, najuglednijih i najpoštenijih naših ljudi na Puljštini. Bilo mu je 70 godina. Bolovao je malo, bolest je podnašao junački, onako kako je i živio. Svako iz Puljštine poznavao je našeg »barba Grgu Zorzovog«, tog istarskog kremenjaka. Svoje poštovanje do njega je narod pokazao najbolje na njegovom sprovodu, koji je uspio veličanstveno zbog mase naroda iz čitave Puljštine. Čitava Puljština mu je izkazala zadnju počast prateći njegove smrtne ostanke na groblje. Počivao u miru i laka mu bila domaća istarska gruda, koju je on toli žarko ljubio! Udovici Paškvi, sinu Petru, kćerama Mariji i Roži i malom unuku Grgi, (sinu pokojnog mu sina Nikole, koji je na ratnom brodu »Zenta« poginuo), kojeg je pokojni nada sve ljubio, te konačno i svoj ostaloj mnogobrojnoj rodbini pokojnikovoj iskreno saučešće sa strane Medulinaca i svih Puljštinara.

Demografska statistika za septembar. U mjesecu augustu rodilo se je u tršćanskoj pokrajini 459 djece, u septembru 476 djece. — Diferenca: u septembru se je rodilo 17 djece više. — U augustu je umrlo 414 stanovnika, u septembru je umrlo 393 stanovnika. U septembru je umro 21 stanovnik manje nego u augustu. — U augustu je pučanstvo tršćanske pokrajine naraslo za 45, a u septembru za 83 duše. — U augustu je u tršćanskoj pokrajini sklopljeno 128, a u septembru 215 brakova.

Izvještaj o demografskom stanju u zadnja tri mjeseca. — U mjesecu juliju rodilo se je u tršćanskoj pokrajini 508 djece, u augustu 459, u septembru 476. — Umrlo je u juliju 398 stanovnika, u augustu 414, u septembru 393. — Sklopljeno je u juliju 185 brakova, u augustu 128, u septembru 215 brakova.

Elektrifikacija tršćanskog Krasa. — Već dugo vremena tršćanska pokrajinska administracija proučavala je jedan opširan i težak projekt za uvadjanje elektrike po svim općinama tršćanskog Krasa. Napokon je pred nekoliko dana zaključeno, da će doskora biti podignuta jedna velika centrala, koja će opskrbljavati električnom strujom za svijetlo i pogon sve općine i frakcije općina oko Sežane, Divače, Senožeča itd., sve stanice od Trsta prama Postojni i prama Gorici te stanicu Rodik na liniji Divača-Kozina. — Društvo, koje će izvršiti radove dobilo je od administracije zajam od 2 milijuna lira. — Radovi će biti potpuno završeni u 10 mjeseci.

Prodaja novog vina na Rovinjštini. Rovinjski podeštat izdao je naredbu, po kojoj se novo vino u rovinjskoj općini ne smije prodavati do 1. novembra. — Prekršitelji te naredbe biti će kažnjeni po zakonu.

Novi creski župnik. — U nedjelju dne 7. o. m. bio je u Cresu svečano ustoličen novi župnik arcipop don Luigi Menegazzi iz Torina. Svečanostima je prisustvovao zadarski nadbiskup Munzani.

Odredba o vinskom dropu. Prema odredbi, koju je izdao puljski prefekt na temelju novoga zakona o proizvodnji i prodaji naravnih i patvorenih vina, ne će se smjeti držati vinski drop preko 31. decembra 1928., nego samo kao marvinska hrana ili za kuhanje rakije. Prekršitelji ove odredbe bit će kažnjeni globom od 300 lira. Osim ove globe prekršitelji bit će globljeni još za 20 lira po kvintalu sačuvanoga dropa.

Ukinuće učiteljskih mjesta na istarskim školama. — Školski savjet za Julijsku Krajinu na svojoj je zadnjoj sjednici zaključio, da se u mnogim istarskim općinama ukinu nekoja učiteljska mjesta, jer u školu ne polazi dovoljno djece. — U Slunu je ukinuto 1 učiteljsko mjesto; u Čunskom na Lošinju 1; u Velikom Lošinju 2; Malom Lošinju 1; u Cresu 1; u Rovinju 1; u Rukavcu 1; u Lovranu 4 mjesta; u Ičićima 2; u Premu 2.

Nova učiteljska mjesta. — Uspostavljena su nekoja nova učiteljska mjesta: u Bregima 1 mjesto; u Kućelima 1; u Rupi 1; u Latinima kod Lovrana 2; u Dobrekima 2; u Mošćenicama 2; u Bistrici Topolci 1; u Polju 1; u Celju 1; u Bitinju 1; u Milotićbregu 1; u Gračišću 1; u Marčani 1; u Roveriji 1; u Filipani 1; u Šegotićima 1; u Susku na Lošinju 1; u Iloviku 1; u Sv. Martinu Labinskom 1; u Morganima kod Kanfanara 1; u Modrušanima kod Žminja 1; u Kemedu 1; u Hekima 1; u Plominu 1; u Ripendi 1; u Rovinjskom selu 1; u Sv. Ivanu kod Žminja 1; u Kaldiru 1; u Izoli 1; u Varvarima kod Poreča 1; u Geroldiji kod Vrsara 1; u Baćvicama kod Višnjana 1; u Mlunu 1; u Sovinjaku 1; u Petroviji kod Umaga 1; u Umagu 1; u Brtonigli 1.

Elektrifikacija željeznica. — Tršćanske novine pišu, da je ministarstvo saobraćaja uzelo u obzir predlog za uvadjanje električne željeznice na prugama Trst-Nabrežina-Postojna te Trst-Općina-Rihemberg-Gorica. Radovi bi imali započeti prvih mjeseca 1929 g.

Novi odbor pazinske bolesničke blagajne. — Pred nekoliko dana izabran je novi administrativni odbor za pazinsku bolesničku blagajnu, koju je do sada vodio kao prefekturni komesar cav. Bruno Camus. U novi odbor ušla su gg.: ing. Battini, ing. Winterniz, Mezzari, Barlè, Valentino, Lenzoni, Camus, Depiera i Batistella.

Javne radnje u Istri. — Ministarski savjet na sjednici od 25. septembra zaključio je, da se od 235 milijuna dade za javne radnje istarskoj pokrajini 5 milijuna i 828.000 lira.

Nove školske zgrade. — Viši savjet za javne radove u Rimu imao je nedavno jednu sjednicu, na kojoj je zaključeno, da se podignu nove školske zgrade u Lanišću i u Gradini kod Oprtlja.

Gradnja cesta. — Odredjeno je, da se još ove zime počne graditi cesta Pazin-Livade. Trošak je proračunan na 1 milijun i 920.000 lira. Oni, koji žele dobiti zaposlenje na toj cesti, moraju se obratiti na Patronato Nazionale u Pazinu.

Promijena prezimena u Poadižju. — Prefekt u Bolzanu izdao je pred nekoliko dana dekret, kojim se službeno mijenjaju njemačka prezimena u talijanski oblik.

Nove škole. — Pišu nam iz buzetske okolice: Doznali smo i stalno je, da će se već ove godine otvoriti tri nove pučke škole na Buzeštini i to u Senju, Brdu i u V. Mlunu. Već su dapače imenovane učiteljice za sve tri nove škole. No, po svoj prilici, ne će se moći sve ove škole odmah otvoriti radi pomanjkanja prostorija, koje ne mogu dati mala sela. Kad su već te škole odredjene, ljudstvo želi, da se sagrade nove školske zgrade, pak su ljudi pripravni, da ih sami na rabotu sagrade, ako im se dade na raspolaganje sav potrebni gradjevni materijal. Ali čini se, oblasti i općina nisu s tim sporazumni, barem ne za sada, pak će se škole smjestiti u kojoj zapuštenoj kući ili ovećoj staji, koje bi se popravile i za školu preuredile.

Govori se i radi se na tomu, da se otvori u Štrpedu dječje zabavište ili azilo, koje bi bilo prvo kod nas, i to u lijepoj kući pokojnog Flega-Menića, što je sada vlasništvo obitelji Flego-Lovrića. Azilo služio bi za dječicu ispod šeste godine života. Ove godine bit će škola i u Saležu.

Naša mladež v Americi. — Pišu nam iz Hobokena: Naš mladi prijatelj Josip Vidošić sin Josipa i Antonije rodj. Kalokira, iz Lovrana, završio je ove godine s odličnim uspjehom »Demarest High School« u Hobokenu, N. J. Sjed. američkim državama. Kao jedan od najmarljivijih djaka bio je nagradjen sa »scholarship« (školarinom) odgovarajućom četirim godinama sveučilišta. Upisao se na »Stevens Institute«, gdje će študirati za inžinira. Želimo našemu Josipu svaku sreću i napredak, ali neka ne zaboravi, da je sin istarskih roditelja. Sretno počeo, još sretnije završio i bio na diku ne samo svojih dragih već i svih Istrana.

Smrtna kosa. — Pišu nam iz Broda na Savi u Slavoniji, da se je našem izseljeniku Antunu Barićeviću iz Vranje dogodila teška nesreća. On je putovao vlakom. U Sisku je sišao da nešto na stanici kupi, a kad se je vraćao vidio je, da se vlak već miče. Potrča za njim, ali nesretno pade pod voz, koji ga je satro. Barićević je ostao na mjestu mrtav. To se je dogodilo 9. septembra. Pred par mjeseci je Barićeviću umrla žena. Tako je sada četvero njihove djece ostalo bez oca i majke. — Ova teška nesreća proizvela je mučan dojam kod naših Istrana u Brodu i u domovini. — Pokojniciima mir vječni!

Cijene soli povišene. — Službeni list »Gazzetta Ufficiale« objavljuje kr. zakonski dekret od 24. septembra ove godine br. 2148, kojim se odredjuju nove cijene soli. Cijene su ove: obična sol po 1 lira i 50 centezima kilogram, samljevena sol po 2 lire i 50 centezima kilogram, očišćena sol po 4 lire kilogram, a bolja stolna sol po 5 lira kilogram. Te nove cijene vrijede od 2. oktobra dalje.

Bonifikacija Koparštine. — Dne 12. o. m. sastala se je u Kopru na sjednicu komisija, koja ima da vodi radove oko bonifikacije Koparštine. Ta je komisija raspisala natječaj za izbor poduzeća, kojemu će radovi biti povjereni.

Jedan mrtav i više ranjenih u automobilskoj nesreći. — Riječki trgovac Locatelli uputio se je prošle nedjelje s ovećim društvom u kamijonu preko Pazina u Motovun. Kada je taj automobil silazio s Učke prema Vranji, po onoj velikoj strmoj nizbrdici najvećom brzinom, na jednom opasnom zaokretaju, onaj koji je šofirao htio je smanjiti brzinu kočnicama. Uslijed velikog trenja kočnice (freni) su se užgale, a oganj je odmah prešao na rezervoar s benzinom te na sav automobil. — Automobil je zašao iz ceste. Tom prigodom je ostao mrtav Romano Colazio. Devetorica putnika ostalo je ranjenih lakše ili teže. Ranjeni su u tri ekspedicije prevezeni na Rijeku.

Kradja. — Pišu nam iz Sv. Lovreča Pazenatičkoga: — Pred par dana odagnali su nepoznati tatovi iz staje Petra Sušnjića Grginog dvije krave. U staji je spavao Petrov sin. On se je tek u jutro oko 4 sata probudio i začudio se uvelike kad nije vidio krava. Odmah je uzbunio cijelo selo i javio slučaj karabinjerima. Potjera je išla po tragovima, pa je uspjelo naći krave u Dragi kod Sv. Petra. Tatovima ni traga ni glasa.

Poziv u vojsku. — Svi oni rekruti godišta 1908, koji su nakon stavnje dobili skraćeni rok prema čl. 81. zakona o novačenju, bit će pozvani u vojnu službu u prosincu 1929.

Internacionalna aeronautička izložba. Dne 7. o. mj. svečano je u Berlinu otvorena velika internacionalna izložba aeronautike. Talijanski odio ima površinu od 1230 četvornih metara. Izmedju ostaloga izložila je Italija i slavni aparat »Macchi 52«, kojim je De Bernardi potukao svjetski rekord brzine.

Književnost

IZGUBLJENI

Kroz više mjeseca čitaoci »Istarske Riječi« napetim su očekivanjem pratili naš podlistak pod naslovom »Izgubljeni«. Ovu lijepu englesku pripovijetku preradio je Lujo Dorčić za »Istarsku Riječ«. Sada je izdavamo u posebnoj knjižici. Ko želi da prati pripovijetku s njenim interesantnim dogadjajima i lijepim opisima, ko želi da upozna stvari, o kojima dosada nije nikada čuo, ko želi da se barem za nekoliko vremena oslobodi od svakidanjih briga i uživi u jedan posve drugi život, nek si naruči taj lijepi roman **IZGUBLJENI**. Cijena knjizi je 2 lire, sa poštarinom 2.30. Naručuje se u upravi »Istarske Riječi« — Trieste, Piazza Oberdan 1, II.

Nove knjige. — Nedavno je u Beogradu izišao najnoviji katalog knjiga za 1928.-29. Knjižara Cvijanović šalje taj katalog svakome na zahtjev besplatno.

Dopisi

IZ BUZEŠTINE.

Trgadba i uspjeh vina.

Skoro svaki dan je kišilo u drugoj polovici prošloga mjeseca. Napunili se potoci i rijeke i lokve; napila se dobro sva naša zemlja. Nema suše, a sbogom i žega i ljeto. Kiše su donesle i hladne dane, pak smo vidli snežnu Učku i Planik. Ispočetka dašto smo se radovali kiši, ali napokon smo se je zasitili, misleći na naše vinograde i grožđje. Neki u strahu, da ne izgube i ovu zadnju našu seljačku nadu, stali trgati grožđje i po kiši, da im ne gnjije ili da im ga tuča ne potuče. No, svi ovi, koji rano potrgaše, imat će vino samo za svoju kućnu porabu. Drugi pak trezniji, hladniji gospodari, i oni, koji kane vino prirediti za prodaju, oni su čekali sunčane dane, i dočekali ih srećom. Ovi svi će trgati prvih desetak dana ovog oktobra. Pravo su mislili i dobro su dočekali. Oktobar je nastao lijep, pak će i vino biti bolje, sladje. Dobri naime gospodari znadu, da je sladje vino ujedno i jače, te da ima više stupanja (gradi) alkohola. Oni dobro znadu, da se danas vino prodaje prema stupnju alkohola. Tko je dakle pričekao sa trgadbom, ne će imati manje vina (radi mokrine), a uz to prodati će ga skuplje. — Tko ustraje, taj se ne kaje...

Mladi gospodar.

PODLISTAK

EDGAR ALLAN POE:

Srce tužitelj

Preveo **Milan Bogović.**

Konac.

Onaj kucaj je postajao od časa na čas jači. — Rekoh vam da sam nervozan; i zbilja jesam. I onda, u sred noći, u strašnoj tišini one starinske kuće, tako čudni žamor probudi u meni neizrecivi, neodoljivi užas. Još sam se mogao uzdržati miran samo nekoliko časaka. Al kucaj je postajao sve jači i jači. Ono srce moralo je na skoro da pukne! Kad na jednom me obuze neka bol: tkogod iz susjedstva mogao je čuti ono kucanje! — Došao je starčev čas! Užasno kriknem i otvorim hitro svjetiljku i uletih u sobu. Samo jedan krik izadje iz njegova grla, samo jedan. U čas prevalio sam ga na tle i bacio povrh njega njegov težki krevet. Onda se nasmijah od veselja — ta moje djelo je uspjelo! Al za nekoliko časaka srce je kucalo još, a to kucanje bijaše muklo i nije me uznemirivalo; nije ga se moglo čuti kroza zid. Napokon, poslije malo, postade laganije, oslabi, zagluši i ugasnu se.

Starac je bio mrtav. Digoh krevet i pregledah lješinu. Da, bijaše mrtav, mrtav, ukočen. Stavio sam ruku na srce i držah je nekoliko časaka. Ne kuca. Bijaše mrtav, ukočen. Oslobodio sam se za uvijek njegova oka.

Ako tvrdite i dalje da sam lud, uvjerit ćete se, da to nije istina, kad budete čuli, kako sam mudro i pomno sakrio lješinu. Noć je prolazila, a ja sam radio živo, ali tiho i mirno. Odrezah glavu, zatim ruke, a zatim noge.

Onda digoh tri daske sa poda u njegovoj sobi i sve to postavih medju gredama. Zatim postavih daske na prvašnje mjesto, tako vješto, tako lukavo da nikakvo oko, pa ni njegovo, ne bi moglo što sumnjiva opaziti. Nijedne kaplje krvi ni bilo. Postarao sam se ja i za to. Jedan kablić je popio sve. Ah! Ah! Ah!

Kad je sve bilo dovršeno — bilo je četiri sata — bijaše mračno kao o ponoći. Dok su kucale ure, zakuca netko na vratima, koja vode na ulicu. Sidjoh da otvorim — ta česa sam se mogao bojati više? Udjoše tri čovjeka, koji se uljudno prestaviše da su policajni činovnici. Kroz noć neki susjed je čuo jedan krik, koji mu se je pričinio sumnjiv; on je to javio na policajni ured i ona su gospoda bila poslana da izpitaju stvar.

Nasmiješih se — ta česa sam mogao da se bojim? Uljudno primih gospodu. — Krik, rekoh, je bio moj, ja sam to u snu učinio. Starac je otišao na put.

Vodio sam posjetnike po cijeloj kući, napokon ih uvedoh i u starčevu sobu. Pokazah im njegovo blago: sve na svome mjestu osigurano. U zanosu svoga povjerenja donio sam im stolice u sobu i zamolio ih, da se sjednu, da se odmore od truda, dočim ja, s ludom smionošću i sigurnošću uspjelog čina, postavih svoju stolicu na ono isto mjesto, pod kojim je stalo zatvoreno tijelo moje žrtve.

Činovnici bijahu zadovoljni. Moje ponašanje ih je uvjerilo. Čutio sam se slobodnim i odvažnim. Oni sjedoše i počeše se sa mnom razgovarati o obiteljskim stvarima. Odgovarah im sigurno i odrješito. Ali malo zatim oćutih, da postajem bljedji, i zaželih da odu. Glava me je boljela, i činilo mi se kao da čujem u ušima neko kucanje; al oni stajahu još uvijek svaki na svom mjestu. Kucanje postade još glasnije i razgovjetnije; proslijedi i postade još razgovjetnije. Brbljao sam više i jače samo da pokrijem moju zbunjenost; da nadvičem ono kucanje; al ono ne presta, nego dapače postade još stalnije i jače, tako da sam se uvjerio da ono nije u mojim ušima.

Bez dvojbe, postadoh onda silno blijed; ali ja sam brbljao čvršće i jače. Kucanje se je povećavalo — a što sam mogao učiniti? — Bijaše to neki mukli glas, zagušen opetovan, naličan onome, koga bi dala jedna ura kad bi je pamukom omotali. Uzdahnuh, kao da mi se žuri na posao; činovnici ne čuju još. Govorio sam brže, odrešitije; ali kucanje se povećavalo neprestano. Digoh se, i raspravljah o nekim malenkostima, glasom višim, tanjim, mašuć rukama; ali kucanje se povećavalo, povećavalo svedjer. Zašto se nijesu htjeli oprostiti? Prošetah se sobom dva tri puta kao razdražen na njihove primjedbe. Ali kucanje se povećavalo dalje. Oh Bože! Što da činim? Srdio sam se, trgao, psovao. Kretao sam stolicu, tako da se činilo da daske škripiju. Ali kucanje je bivalo naglije, povećavalo se neizmjerno. Postajalo je sve jače, sve jače, sve jače! A oni ljudi su se dalje šalili, smijali, razgovarali. Je li bilo moguće da još ne čuju? Bože svemogući! — Ne, ne, čuli su, sumnjali su, znali su, igrali su se sa mnom, zabavljali se s mojim užasom! To sam onda mislio, a mislim još. Al sve bi se još moglo trpiti, sve, osim onog ismjehivanja! Nijesam mogao da podnesem onaj licemjerni posmijeh! Čutio sam, da moram vikati i umrijeti! — i još, i uvijek čujete li? — slušajte! sve jače! — sve jače! svedjer jače! svedjer jače!

— Kukavice! usklikuuh, ne hinite više! Ispovijedam! Dignite one daske! ondje je, ondje je! To je kucaj njegovog užasnog srca! —

IZ RIJEKE

Prijatelji djece. - Na Stromboli. - Trgovčevi jadi. - Englezi idu. - Kako da čovjek dočeka visoku starost? - Otakalnica. - One tri.

Gosp. Prvi Ministar napisao je nedavno jedan vrlo znamenit članak, u kome stoji medju ostalim, da je u broju — snaga. Razumije se: u broju pučanstva. To će reći: što se u Italiji bude radjalo više ljudi, to će država biti silnija. Gosp. Prvi Ministar želi i preporučuje dakle da talijanske obitelji budu što brojnije. Čini se da ove vrlo jasne preporuke nisu još dobro razumjeli neki riječki kućegospodari. Bit će da ih nema mnogo, ali »Vedetta« veli, da nisu pametni. Neću da daju stanove u najam obiteljima, koje imaju malene djece. E, ali ljudi Božji, kud će pak te nesretne obitelji sa sasvim malenom djecom? Hoćemo li pustiti da žive i spavaju pod vedrim i naoblačenim nebom, na kiši i na vjetru? Na te i takove ljude bez srca »Vedetta« se grdno obara i veli, da bi najbolje bilo predložiti komisiji za konfiniranje, da ih pošalje na Stromboli ili tamo nekamo.

Sad imamo i bijeli kruh, ali mnogi tvrde, da je onaj prvi bio bolji. Ja sam zadnji put govorio o tradicijonalnoj dobroti i krasnoći Voloskoga kruha, a sada dolazim s prijedlogom, da se u Voloskom sagrade peći, u kojima bi se pekao kruh za čitavu pokrajinu. Da se to dogodi mi bismo jeli kruh, kakva nema nigdje na svijetu, dok bi se u isto ruku pomoglo time i Voloskom, koje, ako sam dobro obavješten, ne može se momentano podići nikakvom drugom industrijom.

Zašto smo već dobro zagazili u jesen, nije baš osobito veselo. Stranci otišli, ono malo krajcara što su ostavili ovdje, otrunulo, i bit će, što Bog dâ. Danas smo Mićelin, Frančić i ja prolazili kraj jednoga dućana i upitali trgovca, kako mu ide: — Nikako, odgovori on. Pronta kasa nijedan ne plaća. Ako dam na kredenzu, isto ne vidim nikada šolda. Ako ne ide ni ovako ni onako — roba će mi poć na zlo — sad recite malo vi mane: kako će se ovako napred?

Mićelin zatrkne brk i odgovori:

— A ča mislite, da drugem ljudem na cveće drugače rožice cvatu? Ste čitali, ča se je ovi dni dogodilo na jednoj izole, dole v Pacifike?

— Ja ne znam nis i ne ću da čitam nis. Imam ja dosta svojga svraba — ča će tai?

— Svejedno, reče Mićelin, ja ću vam va dve besedi povedet kako j' ono bilo. Četiri holandeški impijegati od steuri šli su ovi dni na jednu izulu, da tamo poberu čanjki i druge ta i i sovratasi. Oni se krcaju i kada su stegnuli vanka oni svoji šporki registri, skoče ti oni divi ljudi na njih i jednega po jednega nabodu na kolac. Malo za tem ih zvuku dole, zakolju i rasplaste, pak ih polože na gradeli i pojedu. Sada recite malo vi mane: bite vi volel v Reke robu prodavat ali pak v onoj izoli na Pacifike steuri pobirat?

— To se zna, da bim volel v Reke robu prodavat, da je i lemeno, odgovori onaj nesretni trgovac.

Kako je zvanično javljeno ovih dana doći će u luku na Rijeku neke engleske ratne ladje. Najprije će stići tri jedinice sa šest podmornica. Nekoliko dana poslije doplovit će osam razarača, dvije ratne ladje i jedan bolnički brod. Mornara i časnika bit će u prvo vrijeme oko 1500, malo kasnije 3500, a na kraju oko 7000. Te ratne ladje obišle su najprije neke jugoslavenske, a onda neke talijanske luke. Nitko ne sumnja, da će engleski mornari donijeti u naš grad mnogo živosti, a i po gdjekoju liricu sterlingu, što je za nas dakako, daleko važnije.

Danas nema više nikakvih tajna. Što se prije nekoliko godina pripovijedalo samo u četiri oka, danas se predaje novinama, koji onda sve što čuju razbubnjaju u svijet. Otuda sve one mnogobrojne »novosti«, što ih iz dana u dan čitamo u raznim časopisima, većinom li manjim. Nu istini za volju, treba reći, da se kadšto medju sve one bezbrojne, isprazne i nevažne pojedinosti nabasa i na kakvu korisnu. Tako sam i ja prelistavajući novine naišao na ove dvije tri crtice, iz kojih se može viditi, kako može čovjek da doživi veliku starost.

Tako je gospodja Annie Besant, poznata propovijednica neke svoje nove vjere, doživjela svoju osamdesetu i jednu godinu, a da nije nikada u životu okusila ni vina ni ikakvih likera. Ona veli, da joj je to pomoglo, što se još sada u svojoj visokoj starosti može da osjeća uvijek svježa i čvrsta.

Neki Amerikanac, Tom Sloan, nalazi se sada u 115. godini svog života i veli da je kroz cijeli svoj život vrlo malo jeo i kod ručka i kod večere, što da je i pridonijelo, te je dočekao ovolike godine.

Druga neka Amerikanka, Sara Irvin, nalazi se sada u stotoj godini svoga vijeka. Tu svoju lijepu starost zahvaljuje ona samo tome, što je uvijek jela i pila jedino ono, što joj se je svidjalo.

Osamdesetdvagodišnja starica, Alice Van Sicke, takodjer Amerikanka, zahvaljuje svoje lijepe godine svojoj radinosti. Ona tvrdi, da nije nikada prestala da radi, ni u djetinjstvu ni evo sada u starosti.

Stotinjedeset godišnji starac, Oto Kikačiesti, veli, da je dočekao tako visoku starost samo za to, što bi svaki, bilo ugodan ili neugodan dogadjaj u životu primio onako, kako bi došao, to će reći — filozofski.

Jedan drugi starac iz Amerike, neki Nemme veli, da je doživio svoju sto i petu godinu blagodat toga, što nije nikada u životu radio.

Jučer mi je Mićelin poručio, neka k njemu dodjem. Pitao sam čovjeka, koji mi je tu poruku donio, da mi barem natukne, o čemu se radi, ali čovjek se držao nekako misterijozno i slegavši ramenima otišao. Samo mi je na polasku rekao, da je stvar vrlo važna.. Možete sebi pomisliti, kako mi je sada bilo pri duši. Zašto me zove? Što bi to moglo biti? Ja se ne sjećam, da sam igdje što rekao, pa ni pomislio... Ima stvari, o kojima ja ne ću ni da mislim. Vremena su vražja, pa je najbolje zakračunati mozak i sve one žilice, što do njega vode. U jednu riječ: ja sam se na vrat na nos opremio i izišao goreći od nestrpivosti da čujem, što mi ima to Mićelin da kaže. Kad ja do njega, moram vam reći, da se je u mene bilo sve stislo, i ja sam jedva dišući čekao, da mi kaže, kakva mi opasnost prijeti. I zaista, on me povuče u neki mračan kut i tiho, da sam ga jedva čuo, poče da mi govori:

— Znate Rokac, doznal sam iz najpouzdanijega vrela, da se pul Rubeši toči otakalnica, kakove ni ni Franc Jožef pil. Čete da gremo malo videt?

— Vide, vraže, ter ajde!

One tri: Jučer sam čuo, kako je neki trgovac nudjao jednom seljaku motorni bicikal. Seljak odgovori: — Ako već imam nešto da kupim, kupit ću radije kravu.

— E, ali pomislite, ako biste smješno izgledali da tko vidi, gdje jašete na kravi.

— A kako bi pak izgledao, da me tko vidi, kako muzem — motorni bicikal?

Ona druga: U nekoj krčmi u starom gradu našla su se dva prijatelja pa će jedan drugome:

— Od nekoliko dan ti ne delaš drugo, nego samo iščeš, kako bi se s kim barufal. Reci mi: zač si takov?

— Otel bim, da mi ki s kacotom zibije ovi dva zuba spreda, ki mi ne valjaju.

— Pak zač ne greš kakovemu dentiste, ali zubaru, da ti ih zname?

— Ki će mi dat beči? Ča ne vidiš, kako su dragi?

Ona posljednja: Gospodja mljekarici: Šta ste mi ovo donesla. Ovo je čista voda.

Mljekarica: A ča bi te morda oteli, da je blatna?

Rokac.

PISMO IZ ZAGREBA

Društvo sv. Jeronima. - Kako se kreću slijepci po gradu. - Stranci u Zagrebu. Školska djeca na Primorju i ostale novosti. - Malo o politici.

Jedno od najstarijih književnih društava u Zagrebu, Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima, ulazi ove godine u 60. godište svoga prosvjetnog rada. Ova za društvo jubilarna godina započela je 30. septembra crkvenom slavom u Zagrebu i u crkvama medju Hrvatima gdje društvo ima svojih povjerenika, i predvečerje blagdana (29. IX.) izveden je u Stolnoj crkvi zagrebačkoj oratorij G. Sirole »Posljednja pričest sv. Jeronima«. Drugi dan, na blagdan sv. Jeronima služio je svečanu misu sam nadbiskup Ante Bauer.

Hrv. knjiž. društvo sv Jeronima vrlo je rašireno, ono broji oko 70.000 članova. Medju narod je raspačalo nekih pet i pol milijuna knjiga za vrijeme svog šezdesetgodišnjeg rada. Te su knjige većinom bile pisane za priprostog neukog čovjeka na selu, da mu služe kao putokaz u njegovom obiteljskom i društvenom životu. Pisane na lagan i jednostavan način, te knjige — zabavne, znanstvene i literarne — imale su svrhu, da djeluju odgojno na najšire slojeve na vjerskoj, katoličkoj osnovi. Da društvo može uspješno djelovati ima u svim hrvatskim mjestima — i preko oceana medju američkim Hrvatima svoje povjerenike. Tih je povjerenika u svemu danas oko 1350. Knjige ovoga društva dopirale su i bile raširene medju našim narodom u Istri, gdje je bilo takodjer društvenih povjerenika. — Društvo Sv. Jeronima ima u svojem sjedištu u Zagrebu u najljepšem djelu grada veliku i lijepu vlastitu palaču.

— Nedavno sam čitao u zagrebačkim novinama ovu interesantnu vijest, što je evo i donosim.

»Svakovrsna prometala i ljudska vreva najmodernijeg Zagreba ugrožava nam slobodno kretanje, pa nam stoga ne preostaje drugo, nego se providiti zaštitnim znakom žuti pasne sa dva crvena križića oko lijevo ruke, koji će Vas upozoriti, da je njihov nosilac slijep čovjek, kojemu iskažite uslugu time, da ga prevedete preko ulica, gdje je veliki promet, da ga upozorite na gradnju kuća, na letve sa crvenim krstom, da se na kući obavljaju popravci, na otvorene kanale, kabele, drva na pločnicima i na sve na što bi mogao posrnuti, pasti i ozlijediti se.

Ovakove značke nose slijepi u svim velegradovima, pa ih gradjanstvo na taj način zaštićuje od nezgode i nesreće.

Unaprijed svima srdačna hvala i od Boga plaća.«

I doista vidite često ovakove ljude, gdje sami sa znakom oko ruke prolaze polagano gradom, i vrše svoja zvanja. Tipično je sve ovo za shvaćanje današnjeg života u velikom i bučnom gradu, a kazuje nam još i to, kakve žrtve traži današnji život i od onih, kojima je vid oduzet i kako oni nastoje da se prilagode današnjem stanju i prilikama.

Ne spada ovamo što ću sada reći, ali je takodjer zanimivo. Riječ je opet o slijepima. — Slušao sam jedan koncerat slijepih u Karlovcu. Svirali su jako dobro instrumente pjevali i glumili na pozornici i tako se dobro kretali po njoj, da je bilo za čudjenje. Njihov učitelj i vodja — takodjer slijep, govorio je publici tom zgodom o njima. Ove ljude najviše boli, kad ih netko samo žali iz samilosti, što nemaju vida. To ih vrijedja. Jer niti oni nisu danas samo na tugu i očaj sebi i okolici. Škola ih je naučila na ovo što ste vidjeli na koncertu, govorio je, u školi oni danas uče čitanje pomoću prsta, razne korisne zanate i vještine. Nesreća je velika što smo izgubili vid, ali mi ne očajavamo jer eto i mi možemo postati korisni članovi ljudskog društva. Tako je govorio po prilici taj njihov vodja. Koliko vjere i optimizma životnog u ovih ljudi, kojima je život oduzeo gotovo sve: vid očiju, svijetlo dana i sunca.

— U gradu kao Zagrebu, možete svaki dan zapaziti strana lica, čitave grupe itd. Tako je nedavno boravila u zagrebu grupa poljskih viših oficira — 30 na broju —. Razgledali su si grad, vojsku i vojne ustanove. Prije toga su bili u Beogradu, na ratištima Srbije, u Sarajevu, Dalmaciji, pa su iz Zagreba krenuli u Poljsku. To je uzvrat posjeti što su je napravili jugoslavenski oficiri Poljskoj. — U Zagrebu je boravio češki ministar narodnog zdravlja Slovak dr. Tiso, koji si je ovdje razgledao zdravstvene i socijalne institute. Neki dan je prošla Zagrebom i ovdje se zadržala jedna grupa turista, koja se vraća kućama sa mora. Medju njima je bila i grupa Talijana, koji su izjavili, da im se je Zagreb svidio kao čisti i lijepi zapadnjački grad. — Sa mora, iz Selca kraj Crikvenice, povratila se jedna grupa pučkoškolske djece, što je tamo boravila čitavi septembar, da se naužije zraka, sunca i kupanja u moru. Medju djecom — boravili su u Amerikanskom domu — bilo je dvadesetak mališana Istrana iz Zagreba. — Prije par dana se sabiralo po gradu, sa žarama po uglovima ulica za spomenik kralju Tomislavu, što bi se imao podignuti u Zagrebu. Sabrano je oko 25.000 Dinara. — Po kućama i trgovinama sabire se sa arcima prinose za zakladu siročadi Stjepana i Pavla Radića i Gjure Basaričeka. Kasnije u zimskim mjesecima, ne možete gotovo odahnuti od tog sabiranja po ulicama i trgovima. Ovo sada još nije ništa. Naučeni smo na to nostalom, pa se običaju teško odupreti.

— U politici, ponajprije komunalnoj, govorka se i piše, da bi dosadanji načelnik arkitekt Heinzel imao predati ostavku. Govore u najnovije doba, da bi imao doći komesar, dok se prije držalo da bi ga imao zamjeniti profesor Stjepan Srkulj, inače dobar historik. On je već prije Heinzela bio načelnik, pa kruži verzija, da je bio dobar profesor, ali — slabi načelnik. — Druga, državna politika, izgleda je na mrtvoj točki. Barem uzdaranja. Vlada u Beogradu vrši svoj posao, a vodstvo S. D. Koalicije drži u Zagrebu sjednice i daje štampi dnevno značajne duge izjave, kritikujući rad vlade i njezin stav prema svim važnim problemima. Novine donose, da će Punišu Račića braniti franc. odvj. Moro Giafferi, a Radićevu obitelj zastupat će opet drugi glasoviti franc. advokat Henry Torres.

A. Ré.

IZ LOVRANSKE OKOLICE

Malo novosti.

Do sada smo imali uvijek sušu, ali ovo sada je došla kiša, koja nam je ipak nešto spasila. Ako ništa drugo, a to barem grožd'e, kupus i nešto maruna ili kestenja. Ostalo nam je sve propalo, slabo će biti ove zime.

Mnogo se naših ljudi sprema u Argentinu. Nema drugog izlaska. Dobro je ići, ali ko zna kako će biti tamo. Mnogi ostanu prevareni kada dodju u tu prekooceansku zemlju i padaju u veliku mizeriju. Svakako, prije nego se neko uputi na tako dalek put morao bi dobro promisliti što čini, jer Argentina nije u Trstu.

Uz ostale gospodarske nevolje nas osobito upropašćuje moda. Naročito se daju u vlast mode naše djevojke. Kod jedne zadnje svadbe moglo se je vidjeti raskošnih i skupih odijela, pa da se čovjek pita: kuda srćemo?

S. T.

NARUČITE

što prije lijepi i zanimivi roman

IZGUBLJENI.

EDGAR ALLAN POE:

Crni mačak

Pripovijetka.

Pripovijetka, što ću je sada pričati, jedna je od najstrašnijih, a ujedno ipak i najjednostavnijih. Ja niti mislim niti tražim, da se meni vjeruje. Ludo bi bilo, da takovo što tražim u ovom slučaju, gdje ni ja sebi vjerovao. Ali nisam mahnit, i sigurno nisam ni sanjao. Nu, sutra ću umrijeti, pa danas hoću da olakšam dušu svoju od teškog tereta. Prije smrti hoću da svijetu razložim čisto i bez mnogo riječi nekoja sasvim kućne dogadjaje. Neka svijet o njima sudi. Ti su se dogadjaji poslije dalje razvijali i postali su uzrokom strahote, muke te konačno i zločinstva. Ja ne ću kušati da sve to rastumačim. Meni su ti dogadjaji punili grozom, a drugima pričinjat će se valjda više čudnovatim nego strašnim. Moguće je, da u kasnijim vremenima koji mislilac tumači sve ono, što se čini naravan način mirnije i običnim tvorom. Da čovjek misli mirnije i ne tako uzrujano kao ja, vidio bi valjda u dogadjajima, koje mogu samo s grozom da ispričam, ništa drugo nego jedan niz naravnih uzroka i posljedica.

Već od djetinstva bio sam poznat zbog ćudi, koja se je dala lako voditi. Moje je nježno osjećanje od uvijek bilo predmetom rugla kod mojih drugova. Osobito sam volio životinje. Dobrotom svojih roditelja mogao sam da držim svakojake životinje po izboru. Najveći dio svoga vremena bavio sam se sa svojim ljubimcima i najsretniji sam bio, kad sam ih hranio i milovao. Ta se je posebnost moje naravi tekom godina sve više razvijala. Kad sam postao mužem, nije bilo za mene veće slasti. Ljudima, koji su volili samo maloga, vjernoga psića, ne treba da to rastumačim. To je posebni način užitka ili jedno duboko uživanje, koje nastaje iz te naklonosti k životinjama. Ko je iskusio, kako je čovjek nepostojan u vjernosti i u prijateljstvu, toga mora da dirne do srca životinja, koja je, nesebično i požrtvovno do žrtvovanja, privržena čovjeku.

Rano sam se oženio. Mnogo sam se radovao, kad sam našao, da je moja žena iste ćudi kao i ja. Čim je opazila, da volim životinje, nije propustila ni jedne prilike, da mi nabavi koje prijatno živinče. Imali smo ptice, zlatne ribice, lijepa psa, kunića, malo majmunče i jednoga mačka. Taj je mačak bio veliko, čudnovato lijepo i vanredno pametno živinče. Moja žena nije bila bez praznovjerja. Ona je znala više puta da svemoguće priča po pučkom vjerovanju, kako su crne mačke zapravo pretvorene vještice. Ja to ovdje ne spominjem zbog toga, što je moja žena valjda zaista vjerovala, nego zbog toga, što sam se baš sada toga sjetio.

Pluto — tako se je zvao mačak — bio je moj priznati ljubimac i drug u igrama. Ja sam ga sâm hranio. On me je pratio korak po korak, po cijeloj kući. Samo mukom sam ga odvraćao od toga da ide za mnom i na ulicu. Naše je prijateljstvo trajalo više godina. Zbog demona neumjerenosti u piću moj se je karakter bio promijenio sasvim na gore. Moja je zlovolja iz dana u dan postajala sve jača. Postao sam sve više razdražen i netrpljiv naprama drugima, koji su drukčije osjećali i naprama svojoj ženi sam postao bezobziran. Konačno sam je i izbio. Razumije se, da su i moji ljubimci trpili od promijenjenog moga raspoloženja. Ne samo da sam ih zanemarivao, nego ja sam ih i zlostavljao. Prama Plutonu imao sam još toliko obzirnosti, da ga nisam zlostavljao kako sam to činio s kunićem, s majmunom i sa psetom, kad bi mi ili slučajno ili iz privrženosti došli medju noge. Ali moja je bolest sve više zavladala menom i konačno je i Pluto osjećao posljedice moje zle volje.

Jedne sam se noći vraćao doma iz jedne od običnih svojih krčama. Bio sam pijan. Činilo mi se, da me mačak izbjegava. Ja sam posegnuo za njim, a on, valjda u strahu od moje brutalnosti, ugrizao me je u ruku i učinio mi malu ogrebotinu. Odmah me je spopala demonska bjesnoća, gdje samoga sebe nisam više poznavao. Kao da sam postao sasvim drugi! Djavolska, od alkohola razdražena zloba trzala je po svim mojim živcima. Izvadio sam iz žepa nožić, zgrabio sam mačka za grkljan te promišljeno i mirno sam mu izbo jedno oko. Sad kad pišem o toj prokletoj podlosti, izmjenice mi idu sad vrući, sad ledeni trzaji po hrptu.

Drugo jutro iza što se tekom spavanja ishlapio duh alkohola, vratila mi se opet pamet. Groza me je spopala i savjest me je grizla radi počinjenog zločinstva. Ali to nije dugo trajalo. Jer moja je narav u dubini svojoj ostala netaknuta. Ponovno sam se podao neumjerenosti u piću i doskora sam u vinu zaboravio počinjeno nedjelo.

Medjutim počeo je mačak da se polagano oporavlja. Dakako da je ona njegova očna duplja izgledala strašno, ali činilo mi se, da mačak više ne osjeća nikakvih bolova. Obilazio je kuću kao i prije. Ali prestrašeno bi pogledao, čim bi se ja približio. Od prijašnje moje naklonosti k životinjama ostalo je samo toliko, što me je ta nenaklonost mačka, koji mi je bio jednom toliko vjeran i privržen, iz početka bolno dirnula. No brzo se je to osjećanje izgubilo i na njegovo je mjesto stupilo nekakvo ogorčenje. Konačno, na neizbježivu moju propast, udomio se je u meni nekakav duh protivnosti. Taj me je duh probudjivao, da u jogunastoj dosljednosti ostajem kod svoje naopakosti. S ovim se duhom filozofija ne bavi.

Franina i Jurina

Fr. Bože moj! već je deset let, da je vojska zvršila, i još se kada čuje, da se je doma javil ki ta, za kega se j' držalo, da je već mrtav. Si čital za onu žensku va Belgrade, ka je pokle četrnajst let doznala, da njoj je muž živ?
Jur.: Sam.
Fr.: Pak ča ti se ne pari cela ona stvar nekako malo špasna?
Jur.: Kako špasna! Ono je jedna tužna stvar, ka se je dosta veselo zvršila.
Fr.: To sam i otel reć. Samo ne bim znal povedet, kako je ono počelo?
Jur.: Kako j' počelo? On je bil negde z Majerskega i oženil se je z jednum od Pančeva.
Fr.: A ča j' to Pančevo?
Jur.: To je jedno mesto na Danubije. On se je, kako sam ti već rekal, oženil z jednum od Pančeva, a imel je s njum jednu malu, ka je sada divojka. I kako toliki drugi, moral je četrnajstega leta i on va vojsku. I malo za tem je prišal glas, da je poginul na fronte.
Fr.: A to ni bil on, nego njegov brat.
Jur.: Ja ma onput to se ni moglo razvidet, zač je pomutnja bila na komande ka je zela bila rog za sveću, to će reć jednega brata za drugega.
Fr.: Koliko je bilo takoveh zmešancij va ono nesrećno vreme! Ja ma kako to, da se ni on žene prikazal pokleje, kada je već bilo sve svršeno?
Jur.: Ter on je siromah valje šal va Pančevo, da vidi ženu, ma je ni našal. Susedi su mu rekli, da kada j' čula, da je poginul, da se je hitila v velu žalost i da j' šla s malum va Belgrad. Nesreća da je otela, da je v Belgrade pala blizu nje bomba i ubila nju i malu.
Fr.: Ma ča su se to zmisleli?
Jur.: Nisu se oni zmisleli, nego znaš, kako je va onakoveh prilikah: tu se govori i poveda, da se čuje, i se veruje, a ne pita se, je l' istina, ale ni.
Fr.: I tako je i on poveroval, da su mu žena i kći mrtve.
Jur.: A da ča će? I sve onako pun tugi i žalosti vrnul se je doma va Majersku i tu je ostal va nekoj službe i nikako ni mogal pozabit na brižnu ženu i na malu kćer.
Fr.: A one?
Jur.: One su živele va Belgrade. Ma žena, za svem tem, da je znala, da njoj je muž mrtav, ni imela mira, nego ju je sve neč tančalo i tančalo, da misli na njega i na mogućnost, da bi njoj se jedan dan mogal živ vrnut. Već puti je i sanjala takove stvari, ke su njoj još više ufanja davale.
Fr.: E — i ja sam obnašal, da sanja, ako i kadagod i zlaže, ma se već puti i zbije. Ča ni morda istina?
Jur.: Istina ale ne istina — njoj ni srce dalo mira. I kada je samo mogla, na se je svagdere propitevala za svega muža. Najzada njoj je skočilo na pamet, da pita puliciju va Majerskom, neka njoj pošalju atres od muževega brata, ki da se zove tako i tako. Ufala se je, da će njoj brat ča znat povedet.
Fr.: A baš ta brat je bil mrtav.
Jur.: To njoj je javila i pulicija, i još njoj je spomenula, da je va onem meste još jedan s onem prezimenom, ma da mu je krsno ime to i to, i da je on brat onega mrtvega.
Fr.: I to njoj je bil muž. I tako su se oni našli pokle toliko i toliko let.
Jur.: Koliko ima još takoveh, ki ter ni ne znaju još jedni za drage. I pul nas v Istre. Kolike materi te zdalmut, kad ovo prečitaju i reć: Morda će se i za mojga čut ki ter ki dan, da je, kade živ!
Fr.: Dan današnji je sve moguće, ako se nazad vrne, neka ne pride ni bos ni gol ni z družinom dece.
Jur.: Mat na to ne gleda. Ona će i z gola krvi zitočit, samo da njoj Bog [illegible] občuva. Znaš, kakove su materi!
Fr.: Znam ja, kakove su one i kako vi smo mi svi, ma promisli samo, ča će bit ovu zimu. Tu je, brate moj, za mislet.
Jur.: I kako da je.
Fr.: Zima i proleće bit će tako teški, da joh ti ga onemu, ki ne bude imel vsaj koliko pomoći otkuda. Blaže onemu, ki ima dobru i skrbnu decu, ka te se ga spameti va oveh strašneh prigodah.
Jur: To i ja govorim. Nego ja znam i to, da se tebe na jedno rečene, vrati sin, kega si držal, da j' mrtav, da biš z usti otkinul i dal mu, da se okrepi.
Fr.: Ma to se zna, da bim.

A ipak sam uvjeren, da je taj duh protivnosti jedna od prirodjenih sila, koje vladaju ljudskim srcem. Uvjeren sam, da je taj duh protivnosti jedan od najnaravnijih nagona, koji opredjeljuju karakter čovjeka. Zar nije već svaki od nas nekoliko stotina puta zatekao samoga sebe u prostoj ili glupoj radnji, koju je činio samo radi toga, što je bila zabranjena? Zar nam nije prirodjen u oprijeci našoj boljoj uvidjanosti, nekakav stalan nagon, da kršimo zakon? I to sam radi toga, što nas zabranjena stvar draži samo radi toga, što je zabranjena. Taj je duh protivnosti zvladao s menom, kako sam već rekao, e da me upropasti. Ta zagonetna požuda duše, da se zlo učini zbog samoga zla, potakla me je, da nastavim i da do kraja provedem zlostavljanje životinje. Ta požuda je mene samoga najviše mučila. Jedno jutro uzeo sam zamku, obavio sam je sasma mirno okolo vrata crnoga mačka te sam ga objesio na grani jednog stabla. Objesio sam živinče, a da sam kod toga lijevao tople suze i sam sebi činio najžešće prigovore. Objesio sam živinče, jako sam znao da me je volilo. jako sam osjećao, da mi nije dalo povoda, da ga objesim. Objesio sam ga, jer sam znao, da time činim grijeh, kojim je besmrtna moja duša dolazila u opasnost, da izgubi za uvijek neizmjernu milost svemilosrdnog i pravednog Boga.

(Slijedi.)

IZ POREŠTINE

Suša. - Vino za vodu! - Trgovina vina.

Ako se tužila ostala Istra radi suše, mi smo se morali još u većoj mjeri. Jer mi nemamo potoka ni rijeka, a žalibože nemamo ni vodnjaka (šterna). Danas bismo hvaliti i spominjali naše oce i djedove, da su nam ostavili u skupnu baštinu veliki vodnjak usred sela. To im nije bilo teško. Gdje ima u selu desetak, dvadesetak kuća, te bi bile lako sagradile u selu skupni vodnjak, koga bi napunila, barem zimi, voda-kišnica sa kućnih krovova. Ovaj bi vodnjak davao pitku vodu za ljude, a za blago bi se morala načiniti lokva.

Kad nisu to učinili naši pokojnici, Bog ih pomiluj! to možemo mi, njihovi sinovi i unuci, jer mi bismo morali biti bistriji i dalekovidniji od njih. Ne znamo ako smo to i da li ćemo to dobro učiniti za sebe. — Bilo bi pametno, a i moderno. Na to bi nas morao natjerati onaj trud i muka, što ga imamo za suše ići daleko po vodu u bačvama ili kupovati ju za novac. Bilo je časova, da smo rado davali vino za vodu. Stvar — za proplakati. Zlatna je ona naša stara riječ: Pomozi si sam, pomoći će ti i Bog.

U zadnjoj polovici septembra imali smo i mi kiše, još i previše. Zahladilo se je. Ovo nije koristilo groždju; no, ondje gdje nije bilo tuče, ipak su vinogradi urodili. Ali nažalost kad nas imade u konobi još i danas staroga vina za prodaju. Neki su ga mogli prodati po 220 lira, ali to nisu htjeli čekajući na bolje cijene. To se nije dogodilo; protivno: došla je trgadba, a s njom pale i vinske cijene. Ovi sada vrlo rado bi ga prodali i po 160 lira, jer tu je mlado vino, a toliko bačava nema svaka kuća. Baš radi toga dogodilo se već kod nas, kad dobro urodiše vinogradi, da nisu htjeli nekoji potrgati sve svoje grožđje, nego ga ostavili vani, ili staro vino darovali ili ga davali za vodu. Samo da ga nema. Žalosne stvari. Mi ćemo ovo reći na sve ovo: tko može, neka što ranije proda svoje vino: makar i jeftinije. jer tim je uvijek na dobitku. Vino u konobi suši, gubi se i pije. Što prije dakle vino iz naših konoba!

Gospodar.

Razno

Velika amnestija u Portugalu. — Ministarski savjet Portugala riješio je nedavno, da se opraštaju kazne svim vojnicima i gradjanima, koji su sudjelovali u političkim pobunama prije julija ove godine.

Jedan komplot u Argentini. — U Buenos Aires je nedavno otkriven jedan komplot anarhista, koji su kanili bombom ubiti novog predsjednika republike prilikom ustoličenja 12. oktobra. Provedena su mnoga hapšenja.

Hindenburgove godine. — Dne 2. o. mj. je predsjednik njemačke republike Hindenburg navršio 81. godinu života.

Chamberlain u Kaliforniji. — Na svojem putu Chamberlain, engleski ministar vanjskih poslova, stigao je u San Pedro u Kaliforniji. Dočekan je od 4 torpiljerke američke ratne mornarice. Njegovo zdravstveno stanje znatno se je poslabšalo.

Shrvana dubokom boli javlja u ime svoje kao i sve ostale rodbine, svim prijateljima i znancima, da je njihov neprežaljeni suprug odnosno brat, stric, svak i ujak, gospodin

Dr. Ivo Zuccon

Veliki Župan Zagrebačke Oblasti u miru

u 60. godini, 7. oktobra u 7½ sati u jutro, nakon duge i teške bolesti, blago u Gospodinu preminuo.

Smrtni ostanci neprežaljenog nam pokojnika biti će sahranjeni utorak 9. oktobra u 15½ sati na skupnom groblju na Mirogoju u Zagrebu.

Sv. misa zadušnica održat će se u subotu 13. oktobra u [illegible] sati u župnoj crkvi sv. Blaža.

ZAGREB, 7. oktobra 1928. **Tugujuća supruga.**

Prekid japansko-kineskih pregovora. Kako se javlja iz Tokija, japanska je vlada zaključila da prekine pregovore s nacijonalističkom kineskom vladom.

Rusija potpisala Kellogov pakt. — U ponedjeljak je francuski ambasador predao u ime Rusije američkom ministarstvu spoljnih posala ratifikaciju Kelloggova pakta protiv rata, izvršenu sa strane sovjetske Rusije.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

PRODAJU SE DVIJE KUĆE. Jedna sa dvije sobe i kuhinjom, druga dvokatna sa četiri sobe, ducanom, trafikom, pekarnom, stajom, konobama, vrtovima i vinogradima, zajedno sa ostalim zemljištem na prometnom mjestu blizu Opatije. Pismene ponude na upravu.

Dogodilo se

da ste zahtjevali **PEKATETE** a dobili ste drugu robu, koja vam se nije svidjala. Tražite makarone, spagete, subjote i vrste za juhu u zamotima po ½ kg s natpisom **PEKATETE.**

Novo! **Zanimivo!** **Jeftino!**

ROMAN

IZGUBLJENI

koji je izlazio u podlistku «Istarske Riječi» **izišao je u posebnoj knjizi.** Tu će knjigu svi ljubitelji lijepog i zabavnog štiva naručiti na ovu adresu:

Amministrazione del «Istarska Riječ» Trieste, Piazza Oberdan 1, II.

Stoji 2 lire, sa poštarinom 2 lire i 30 cent.

BAR-RESTAURANT

„AL MARE"

Trst - Riva Grumula 2 - Trst

Ispod Jugoslavenskog konzulata, blizu ribarnice.

Toči istarska kao i druga nacijonalna vina, pivo Dreher (crno i bijelo). Odlična kuhinja i. t. d.

MILAN TRKULJA.

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru. uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni

CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

Izišao je

„VEDEŽ"

za godinu 1929.

Dobije se u knjižari STOKA Trst, Via Milano 37, kao i kod svih seoskih trgovaca.

Cijena Lit. 3.60. Sa poštarinom 4.20

ZAHVALA.

Prilikom smrti naše nezaboravne kćerke odnosno sestre i unuke

Dragice Rumac

kojoj je u najljepšem cvijetu mladosti 18 god. naglo i nenadano kruta smrt pretrgala nit života, izričemo ovim najiskreniju hvalu svima onima, koji su nam u prigodom smrti bili s čemu pomoći bili, te svima onima, koji su našu dragu i nezaboravnu Dragicu do hladnog groba otpratili.

POLJANE-STRMICE, dne 9. X. 1928.

OŽALOŠĆENI:

Josip i **Karla**, roditelji; **Marija**, sestra; **Antun**, djed; **Antonija**, nonica.

KURJE OČI

(kale)

liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST

Čuvajte se patvorina!

Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz snižanu cijenu od 3 lire.

Nemojte si utvarati, da je vaša bolest neizliječiva.

REUMATIZAM
ŠIJATIKU
HRPTOBOLJU
ŽIVČANO TRGANJE
ZUBOBOLJU

liječiti ćete sa uspjehom, ako upotrebljavate:

ANTIREUMATICUM

Alga

U svim ljekarnama po L. 5·50 boca
Laboratorij ALGA - Fiume (I)

Broj 43 — Poštarina plaćena u gotovom (Spedizione in abbonamento postale) — U Trstu, 25. oktobra 1928. - God. VI. — Pojedini broj 25 cent. — God. VI.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka. Izdaje ju konzorcij. Pretplata iznaša 15 lira na godinu, za inozemstvo 25 lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste), via Oberdan 14. Telef. uredništva i uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U oglasnom dielu stoji svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef. uredništva i uprave 50-19

„Slogom rastu male stvari, a neslogu sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Opomena „Istarskoj Riječi“

Odgovorni urednik našega lista g. Ivan Stari primio je dne 23. o. mj. slijedeći dekret:

Br. 082-7403.

PREFEKT TRŠĆANSKE POKRAJINE

Uzevši u obzir, da je tjednik «Istarska Riječ» u člancima «† Petar Đurić» i «Smrt dra Zuccona», objavljenim 26. aprila 1928. i 11. o. m., pokazala da nije napustila onaj antinacionalni smjer, zbog kojega je njegov odgovorni urednik g. Ivan Stari bio već opomenut dekretima od 17. julija 1926. br. 6541. i od 10. septembra 1927. br. 082-8125;

Smatrajući, da se ne može podnašati više takve manifestacije, koje se razvijaju u nedopustivu aktivnost protivnu nacionalnom redu i interesima;

Saslušavši mišljenje komisije prema čl. 2. kr. dekreta od 15. julija 1923. br. 3288. (pretvorenog u zakon 31. decembra 1925. br. 2309);

OPOMINJE

u smislu i s posljedicama čl. 2. i 4. kr. dekreta od 15. julija 1923. br. 3288. (pretvorenog u zakon 31. decembra 1925. br. 2309) odgovornog urednika tjednika «Istarska Riječ» u osobi g. Ivana Staroga.

Trst, 22. oktobra 1928. - VI.

Prefekt:
FORNACIARI.

Iza šest godina

28. oktobra sva Italija slavi pohod na Rim, kad je naime revolucionarnim pokretom bila oborena prijašnja vlada i nastupio režim fašizma. Bit će šest godina otkad se to dogodilo.

Od to doba je vlada Ekscelencije Mussolinija razvijala djelatnost, koja se rijetko i igdje ikada vidila. Na svim poljima javne uprave, u političkoj, u ekonomskoj, u socijalnoj, u administrativnoj grani bili su proglašeni toliki zakoni i provedene tolike reforme, da bi trebalo o njima pisati pune knjige, kad bi i htjeli samo da nabrojimo s kratkim sadržajem.

Baš sada prigodom šestogodišnjice slavnog pohoda na Rim zgoda je da i mi kratko navedemo, iako ne potpuno jer je to nama nemoguće, one najvažnije reforme, koje daju toj novoj eri posebno obilježje.

Osvrnut ćemo se prije svega na političke zakone.

I. Zakon o vlastima ili atribucijama prvog ministra, dotično načelnika vlade od 24. decembra 1925. Načelnik vlade je juridički zastupnik vlade; vlada je solidarno odgovorna (prije su ministri bili individualno odgovorni). Načelnik vlade sam u svojem vlastitom djelokrugu organizira ministarstva, može da snizi njihov broj, da stvori nova, ili drugim riječima: eksekutivna vlast sama sebe organizira. Parlamenat, dotično onaj organizam, koji stupa na njegovo mjesto, nema više prava da stvara i ukida ministarstva. Time je i legislativna vlast sasvim odijeljena od eksekutivne vlasti bez upliva jedne na drugu.

II. Zakon protiv tajnih društava. Taj je zakon u glavnom i naperen protiv framazunskih udruženja. Fašistički poredjaj države ne može da trpi framazunskih udruženja, koja su mu po naravi svojoj najljući neprijatelj. Vlada ne može da trpi, da njezini činovnici, da njezini funkcioneri budu framazuni, da slušaju drugim direktivima, da spletkare i da rade eventualno protiv vlade ili novog režima i da stoje pod tendencijama, koje su protivne svrhama novog režima, novog državnog uredjenja i novog pojma državnosti. Sa zakonom o tajnim udruženjima framazunstvo u Italiji je za uvijek pokopano. Ovo postupanje protiv framazuna je i u skladu sa tendencijama katoličke crkve, jer ne smije da bude da framazunstvo cvijeta u državi, koja je ideal na domovina katolicizma.

Zakon protiv tajnih udruženja proglašen je bio 26. novembra 1925. Mi smo podulje i potanko pisali već o njemu u ovom listu, pa radi toga smatramo suvišno, da makar i kratko ponovimo sve njegove odredbe.

III. Reforma političkog izbornog prava. Izborno pravo za parlamenat bilo je već po više puta promijenjeno. Ali u glavnome ostao je njegov karakter onaj isti, naime karakter biranja pojedinih zastupnika u smislu demokratske ideje. Pretvaranjem države u korporativnu državu morao je da na mjesto parlamenta stupi jedan drugi organizam, jedno drugo zakonodavno tijelo. Parlament, utemeljen na principu zastupstva po svopćem izbornom pravu ustupio je svoje mjesto jednoj novoj ustanovi, utemeljenoj na principu sindakalnog zastupstva po izbornom pravu organiziranih sindakata.

I o tome smo svojedobno opširno pisali.

IV. Veliko fašističko vijeće. Kao sasvim nova konstitucionalna ustanova stvoreno je bilo Veliko fašističko vijeće, što je zapravo generalni štab fašističke stranke i državnog uredjenja i preuzeo je ne samo nove funkcije prijašnjeg parlamenta, nego u njemu je danas koncentriran sav državno politički život u kliofojem pogleda. Predsjednik mu je načelnik vlade, članovi su imenovani na njegov predlog kraljevskim dekretom. U njemu sjede samo odlični i iskušani ljudi.

Prije malo vremena smo pisali o tom Gran Consiglio Fascista je uložio, da nije potrebno da donesemo opcijeli zakon.

V. Zakoni za sigurnost i za zaštitu države: a) novi zakon o javnoj sigurnosti. Izdali smo ga u posebnoj knjižici i dovoljno je svima poznat. On rješava konačno pitanje, koje je bilo do sada uvijek otvoreno, naime pitanje sastajanja, udruživanja i štampe. On uvadja konfinaciju opasnih pojedinaca i stvara odlučnu borbu protiv alkoholizma, malfumanizma, prostitucije; b) zakon kojim se kod komande legije dobrovoljne milicije za državnu zaštitu (milizia volontaria per la sicurezza nazionale) ustanavljaju posebna odjeljenja izvidjajne policije. Njima su povjerena najdelikatnija pitanja političke naravi; c) raspuštanja svih prevratnih stranaka, u prvom redu komunističke; d) obustavljanje novina, opasnih za javni mir; e) pročišćivanje birokratskog aparata; f) uvadjanje kazne smrti za izvjesna zločinstva. Do sada je osudjen i smaknut samo jedan jedini državljanin, komunista Della Maggiore i to baš prije par dana; g) dne 1. februara 1923. stvorena je bila dobrovoljna milicija za državnu sigurnost. Njoj su povjerene u najnovije vrijeme vrlo važne zadaće: predvojnički uzgoj (istruzione premilitare); ona ima posebno odjelenje političke policije, kako smo gore rekli kod Tribunale Speciale, koji ima da sudi protudržavnim zločinima. Ona je najglavniji faktor; ima različite specializirane odsjeke u svim granama javnog upravnog života: željezničku, poštotelegrafsku, lučku, šumsku, cestnu miliciju itd.

Po riječima načelnika vlade milicija je čuvarica revolucije (la guardia della rivoluzione).

5. Financijalna politika vlade imala je dobrih uspjeha. a) lira je definitivno stabilizirana. Nema više oscilacija. b) državni bilanc je ozdravljen. Evo dokaza: U poslovanju 1922/23 iznosio je manjak 3 miljarde 29 milijuna; 1923/24 bio je manjak od 418 milijuna; 1924/25 bio je višak od 479 milijuna; 1925/26 višak od miljarde 268 milijuna; 1926/27 višak od 105 milijuna.

Radi toga je bila vlada u mogućnosti da odredi ogromne svote za provadjanje javnih radnja, gradjenje i popravljanje cesta, gradjenje kazarma i škola itd. i da time dade zarade besposlenim državljanima.

c) Inozemni ratni dugovi bili su sistemizirani.

U ekonomskom pogledu bile su takodjer provedene mnoge reforme bilo za sistemiziranje cijelog kolonskog aparata, bilo za riješenje najvećeg problema socijalne naravi, to jest borbe izmedju kapitala i rada.

1. Sindakati poslodavalaca i posloprimalaca dobili su juridičko priznanje ili bili su juridički priznati, u koliko su nacionalnog karaktera i oni su zapravo najvažniji temelj, na kojem se temelji novi državni uredjaj: priznavaju se kolektivne pogodbe sklopljene izmedju organizacija poslodavaoca i posloprimalaca, koje su obvezatne za sve.

2. Stvaranje radnog poglavarstva (to jest magistratura del lavoro), koje ima da uredi eventualne sporove kolektivne naravi izmedju kapitala i rada.

3. Korporativni uredjaj države te ministarstvo za korporacije. O tome smo takodjer već opširno pisali.

4. Temeljni zakon za radnička prava i za radničke dužnosti je zapravo «La carta del lavoro». Ali njoj se pridružuje kao integralni faktor organizacija takozvanog «Dopolavoro». Dopolavoro (u našem jeziku ne možemo da nadjemo primjerne riječi) je ustanova, koja ide za tim, da radnike svake vrsti u slobodno vreme sakupi i da im dade mogućnost da uživaju stanovitu pomoć, da se naobraze, da se zabavljaju i da se bave športom, kratko da se intelektualno, moralno i fizički poprave. Može se reći da su kod dopolavora barem po gradovima više ili manje svi radnici i činovnici začlanjeni.

5. Žitna bitka. Zemlja Italije nije mogla dosta da hrani svoje žitelje. Radi toga su se seljaci iseljivali. Žitnom bitkom počela je akcija, koja ide za tim, da vlastitim proizvodom prehrani svu Italiju i da je takodjer u tom pogledu učini neodvisnom od inozemstva. To znači ujedno i popravljanje trgovačke bilance i sniženje duga. Pisali smo već o govoru načelnika vlade, u kojem je istaknuto, da su uspjesi žitne bitke takvi, da je dosta producirati po svakom hektaru jedan do dva kvintala više, pa da ne treba više nikakvog uvoza žita u Italiju. (Nastavit će se.)

Svečanosti 27. oktobra. — Dne 27. oktobra biti će u Rimu priredjene velike svečanosti pred Oltarom Domovine. Biti će tamo spaljeni papiri Javnog Duga, koje su državljani darovali Eraru. Na Piazza Venezia biti će podignuto dvije velike peći. Svota, koja će biti spaljena dosta je velika, a dokaz je vjernosti i ljubavi pučanstva do današnje vlade i države.

28. oktobra. — Na dan 28. oktobra održati će se po svoj Italiji velike komemorativne svečanosti. Pojedini članovi vlade prisustvovati će ceremonijama u raznim gradovima. Ministar Rocco stići će u Cremonu, Ciano u Sardegnu. Za druge ministre nije još odredjeno kamo će ići. Ministri će tom prilikom održati komemorativne govore.

Zadnje sjednice parlamenta. — Na idućem sastanku ministarskog savjeta biti će zaključeno kada se ima ponovno sazvati parlamenat. Predvidja se, da će se zadnje sjednice dosadanjeg parlamenta vršiti od 12. do 19. novembra. Na zadnjoj sjednici biti će priredjena jedna manifestacija on. Mussoliniju. Toj historijskoj sjednici prisustvovati će svi nar. poslanici, pa i oni, koji se u raznim službama nalaze u inozemstvu.

Audijencija. — On. Mussolini je dne 21. o. m. primio generala Mezzettija, komandanta talijanskih trupa u Cirenaiki, koji ga je izvjestio o zadnjim borbama s pobunjenicima ustašama.

«Città di Milano.» — Ta ladja, koja je služila za pomoć Nobilovoj ekspediciji vratila se je prošle nedjelje sa sjevera i stigla u Speciju, gdje je bila vrlo srdačno dočekana.

Isušenje jezera Nemi. — Radovi oko isušenja jezera Nemi nastavljaju se. On. Mussolini je prisustvovao početnim radovima sa novim sisaljkama za isušivanje.

Dumini aretiran. — U Napulju je aretiran Amerigo Dumini. On je konfiniran, jer je vlast doznala, da je u vezi s talijanskim emigrantima.

Pregovori izmedju brodovlasnika i mornara. — Na ministarstvu korporacija vode se pregovori izmedju brodovlasnika i mornara za definiciju radnog ugovora. Ima nade, da će ovom prilikom ugovor biti zaključen.

O udruženim općinama. — Postojao je zakon, po kojemu je moglo više općina imati jednog zajedničkog podeštatu, ali sve općine zajedno nisu smjele imati više od 5000 stanovnika. Sada je objavljen jedan zakon po kojem mogu sve općine zajedno pod jednim podeštatom imati 10.000 stanovnika, ali ne smiju biti više od tri.

Kvestori na raportu. — Dne 18. oktobra pozvao je on. Mussolini na raport u palači Viminale sve kvestore i inšpektore policije u državi. Održao je jedan govor, o kojemu je naglasio veliku važnost, koju ima policija u državnom životu. Odredio je direktive za budući rad policije. — Istoga dana je on. Mussolini prisustvovao defileu rimske metropolitanske policije.

Okružnica ministra financija. — Ministar financija sen. Mosconi rasposlao je pred nekoliko dana svim podredjenim organima okružnicu, kojom im daje upute za što strože i potpunije ubiranje poreza. Pučanstvo naime nema još prave savjesti, pa nije u plaćanju poreza točno, kako bi trebalo.

Sastanak federalnih sekretara. — Za danas, 25. oktobra, sazvano je na jedan sastanak u Rim svih 96 fašističkih pokrajinskih sekretara u državi. Biti će predvodjeni pred on. Mussolinija, koji će oko sebe imati direktorijum stranke. Ovaj sastanak ima veliko političko značenje. —

Konferenca za jadransku tarifu. — Na velikoj motornoj ladji «Saturniji», koja je bila usidrena u tršćanskoj luci, održana je prošle sedmice konferenca za študij jadranske prevozne tarife. Prisustvovali su zastupnici Italije, Čehoslovačke i Austrije.

D'Annunzio će preletiti ocean? — Novine javljaju, da je talijanski konzul u Rio de Janeiro primio od D'Annunzia jedno pismo, u kojem kaže, da će do koji mjesec na jednom hidroplanu preletiti ocean iz Italije u Pernambuco. Ta vijest nije potvrdjena.

Talijanski zrakoplovi za Rumunjsku. — Za svoju avijaciju, koja se tek razvija, Rumunjska je počela rabiti talijanske motore. U Rumunjskoj se nalaze nekoji talijanski stručnjaci, koji daju rumunjskim motoristima i pilotima poduku.

Za ceste. — Službeni list «Gazzetta Ufficiale» objavljuje kr. dekret od 30. septembra 1928. br. 2210., kojim se odredjuje 237 milijuna 750.000 lira za gradnju cesta u raznim talijanskim pokrajinama.

Sjednica ministarskog savjeta. — Velika se važnost podaje idućoj sjednici ministarskog savjeta, na kojoj će se raspravljati o prosvjeti i gospodarstvu. Na toj sjednici on. Mussolini će govoriti o unutarnjem i vanjskom političkom položaju. Biti će prihvaćen nacrt za reformu parlamenta.

Nezgoda on. Giunte. — On. Giunta, podsekretar u ministarskom predsjedništvu, pao je pred nekoliko dana s konja, pa se je lakšo ranio.

Albanska odlikovanja. — Albanski kralj Ahmed Zogu I. odlikovao je pred nekoliko dana Velikim Kolarom Albanije Nj. Vel. kralja Viktora Emanuela te Predsjednika vlade on. Mussolinija. Odlikovanja je donio Ekrem Bey, albanski poslanik na tal. Dvoru.

Nj. V. Kralj u Aquili. — Dne 14. o. m. Nj. Vel. Kralj Viktor Emanuel je prisustvovao otkriću spomenika palim junacima u Aquili. Narod je Kralju priredio srdačne manifestacije.

Prva smrtna osuda. — U gradu Lucca je završen pred posebnim tribunalom proces protiv komunista Della Maggiore i Spadonija. Della Maggiora je u Ponte Buggianese ustrijelio dva fašista, Moschinija i Buonamicija, revolverom, koji mu je priskrbio Spadoni. Proces je trajao više dana, a napokon je pročitana osuda, po kojoj je Della Maggiora osudjen na smrt strejanjem, a Spadoni na 18 godina zatvora. To je prvi slučaj smrtne kazne, od kada djeluje posebni tribunal za zaštitu države i odkad je ponovno uvedena u Italiji smrtna kazna. Della Maggiora je bio streljan od jednog plotona milicije dan iza osude.

Streljanje osudjenoga. — Della Maggiora strijeljan je dne 18. oktobra u 6 sati kod Ponte Buggianese. U 4 sata i po probudili su ga u njegovoj ćeliji, i naložili mu da se odmah obuče. Po tome je vidio, da je odbijena njegova molba za pomilovanje, ali nije pokazao nemira. U 5 sati otpratila su ga dva kamijona s karabinijerima u 30 kilometara od Lucce udaljeni Ponte Buggianese, gdje je bilo stratište. U tom je mjestu ubio oba fašista. Tamo je čekalo 600 momaka milicije 94. fašističke legije. Karabinijeri su ga predali lokalnom konzulu milicije. Fašisti su mu zavezali oči. Šest momaka opalilo je salvu. Odmah je bio mrtav. Prije smrti prišao mu je svećenik, ali ga je on odbio.

Proces radi milanskog atentata. — Prigodom atentata na Nj. Vel. Kralja u Milanu, kad je eksplodirao pakleni stroj, bilo je zatvoreno više osoba, koje su došle pred posebni tribunal za zaštitu države. Nedavno se je vršila rasprava. Svi optuženi su bili riješeni, jer nijesu ništa skrivili.

Promjene u aeronautici. — Šef generalnog štaba kr. aeronautike general Armando Armani postavljen je iz zdravstvenih razloga u penziju. On je naime pri jednom avijatičkom pokusu nedavno nastradao. — Jednim je posebnim dekretom general De Pinedo imenovan podšefom generalnog štaba aeronautike.

Madžarska i revizija ustava. Pred nekoliko dana održao je madžarski ministar predsjednik grof Bethlen jedan govor u kojemu je naglasio da Madžarska još uvijek stoji na stanovištu za reviziju trianonskog ugovora. Osim toga govorio je o pitanju madjarskog kralja. Izjave grofa Bethlena, da je blizu rok, kada će se riješavati pitanje madjarskoga kralja, djelovale su u Pragu upravo kao znak na uzbunu. Općenito se drži, da stojimo pred novom akcijom madjarskih monarhista. List «Československa Republika» piše: Madjarska ne će ni s ovim ni s onim kraljem, a ni bez kralja, nikada postići revizije, makar imala i pomoć drugih država. Pitanje revizije već je davno likvidirano. Madjarska će svoj integritet moći postići samo onako, kako ga je izgubila, naime ognjem i mačem.

Seipel i revizija ugovora. — Austrijski parlamenat se 18. oktobra bavio govorom grofa Bethlena, u kome je on tražio ujedinjenje Burgenlanda sa Madjarskom. — Kancelar Seipel odgovorio je na razne interpelacije u vezi sa ovim govorom madjarskog predsjednika vlade i konstatuje, da je cijela vanjska politika Madjarske upravljena na reviziju ugovora o miru. Seipel dodaje: Austrija nema razloga da se buni protiv politike revizije ugovora o miru, ali neka se ne zaboravi, ako jedanput dodje do revizije ugovora, onda neće biti revidirano samo pitanje Burgenlanda, nego i druga pitanja, čiju reviziju Madžarska protektori Madjarske ne žele.

Budući madjarski kralj Oton. Politički odbor Kluba madjarskog Narodnoga jedinstva sastao se na svoju prvu sjednicu nakon ljetnih praznika. Grof Apponyi izvijestio je o svome putu u Lequeito. Što je tamo doživio preteklo je njegova očekivanja. Mladi je kralj i tjelesno i duševno barem za dvije godine zreliji od svoje dobe. S punom odgovornošću pred narodom mora to kazati. Mladi kralj je ozbiljna narav, i pokazuje vanredne sposobnosti za svoje zvanje. Tek tako govori grof Apponyi, ne tiče piše, da se na madjarsko prestolje ozbiljno sprema sin nasljednog Lajde Rothera ra. Koji se uvodi reviziju trianonskog ugovora.

Jedna manifestacija u Beču. Inicijativom Nacionalnog Udruženja pred par dana održana je u Beču jedna velika javna skupština. Na toj skupštini govorilo se o samoodredjenju naroda i o Nijemcima, koji se nalaze u drugim državama. Mnogo se je govorilo o Nijemcima u Tirolu. Jedan je govornik pozvao narod neka se pomoli za njihovo oslobodjenje. Rekao je, da Austrija neće mirovati dok se ne ujedini s Njemačkom i dok svi Njemci ne budu oslobodjeni. Svi su govornici u stavnom slično govorili i protestovali protiv mirovnih ugovora. Skupština je završena bez incidenata.

Veliki neredi u Budimpešti. Dne 19. o. m. u Budimpešti došlo do teških izgreda nacijonalističkih djaka. Oko stotinu djaka krenulo je nakon svoje skupštine pred knjižaru i upravu liberalnog lista «Az Est». Djastvo je jurišalo na te prostorije. Na knjižari su najprije porazbijali sve prozore i rastrgali i razbacali knjige. Zatim su provalili u sam dućan pucajući iz pištolja. Jedan liberalni djak, koji se tamo slučajno nalazio, odapeo je sa svoje strane protiv napadača više hitaca iz revolvera. Medjutim su na svu sreću svi ti hitci promašili, tako da nije nitko od njih nastradao. Sada su nacijonalisti mogli po miloj volji haračiti po knjižari. Djaci su krenuli prema židovskoj četvrti gdje se u starovjerskoj sinagozi baš držala služba božja. Putem je već došlo do tučnjave s prolaznicima, koje su djaci držali za Židova ili za liberalce. Policiji je ipak uspjelo, da djake potisne od sinagoge u pokrajnje ulice. Dotle je drugi dio studenata krenuo prema knjižari i administraciji radničke «Nepsave». I tamo demolirali, što su našli. U Ulici Pučkoga Kasal šta došlo je do tučnjave. Sada je tek policija ozbiljno nastupila i stala rastjerivati djake. Publika je poradi toga divljaštva vrlo ogorčena. Te tučnjave bile su samo nastavak izgreda, koji su ujutro započeli na sveučilištu. Ministar prosvjete grof Klebelsberg izjavio je zato službeno, ne bude li zavladao opet potpuni mir na sveučilištu da će poslati policiju neka pravi red u sveučilište. Ne bude li ni to koristilo, onda će prosto zatvoriti sveučilište i čitav ovaj semestar.

Kralj Aleksandar dolazi u Zagreb. Beogradsko «Vreme» piše: Vesti o kraljevoj poseti Zagrebu, do koje treba da dodje u decembru, interesuju i dalje političke krugove. Tvrdi se u obaveštenim krugovima da u Zagrebu ima vrlo uticajnih ličnosti, naročito medju privrednicima i javnim radnicima, koji rade na tome da pripreme sve što je potrebno za ovu posetu. Istaknuti političari ne učestvuju u ovim pripremama. Ovi ispituju još celu stvar. Prema njihovom mišljenju trebalo bi i politički pripremiti raspoloženje za tu posetu, a to znači da bi trebalo do toga doba učiniti neke odlučnije poteze u pravcu sporazuma sa Zagrebom. Zagrebački krugovi, koliko se može saznati, primaju su dobro ove vesti. Smatrajući da bi kralj na taj način stupio u direktan kontakt s narodom u Hrvatskoj, time bi se dao konkretni izraz formuli «Kralj i narod», koju je Stj. Radić izrekao još u Beogradu dok je ležao u bolnici, i koju Zagreb smatra kao ključ za rešenje sadašnje krize.

Prilike u Bugarskoj. Prošle nedjelje dne 21. o. m. održani su u Sofiji veliki kongresi liberalne i socijalističke stranke. Svi govornici oštro su napadali sadašnju bugarsku vladu, koja da je nesposobna, pa je zato treba što prije srušiti. Opozicija sprema jedan novi državni udar.

Novi predsjednik Narodne skupštine. Na sjednici od 20. o. m. izabran je Narodnoj skupštini novi predsjednik. Tu je čast dobio radikal Ilija Mihailović.

Engleski blok nordijskih i baltijskih država. Nova vanjska politika Švedske, koja se u zadnjim godinama držala pasivno u evropskoj politici, pobudjuje velike interes u engleskim političkim krugovima, tim više, da se okupljanje baltijskih i nordijskih država, polazeći od Švedske, posljedica britanskog utjecaja, usprkos tomu, što su se simpatije Švedske vazda naklonjavale Njemačkoj. Njemački diplomati stoga pažljivo prate razvoj nove švedske vanjske politike i razmišljaju o tom, kako da Njemačka i u novoj situaciji očuva svoje interese, koji idu za zajedničkom politikom Njemačke s Rusijom protiv Poljske i da u isti mah potkopaju poljski utjecaj u baltijskim državama, a prošire njemački utjecaj u tim krajevima, tim više, što se sada za njih jača i interes Engleske, koja inače ravnodušno gleda na evropske političke probleme.

Prilike u Rumunskoj. U ponedjeljak u podne sastao se rumunjski parlamenat na zajedničku sjednicu komore i senata, na kojoj je pročitana prijestolna besjeda. Poslanici i senatori nacionalne seljačke stranke nijesu došli na sjednicu. Od opozicijonalnih poslanika došao je na sjednicu samo general Avarescu u generalskoj uniformi. Prijestolnu je besjedu pročitao član regentskog vijeća princ regent Nikolaj. U njoj se naglašuje, da je nakon 10 godina dugih i teških žrtava uspjelo toliko urediti unutrašnje prilike, da se može pristupiti stabilizaciji leja. To je postalo moguće, tek pošto je osigurana pomoć inostranstva, s kojim se još vode pregovori, ali oni opravdavaju nadu, da će se moći potpuno regulisati sva financijska pitanja. Pošto su još nabrojeni neki zakoni, koje treba riješiti u prijestolnoj besjedi se kaže, da Rumunjska na temelju pakta o Društvu naroda i sklopljenih defenzivnih saveznih ugovora može računati na sve jaču saradnju sa svim državama. U tome je smislu Rumunjska potpisala i Kelloggov pakt i sklopila pakt o prijateljstvu i arbitraži sa Grčkom, dok će u najkraće vrijeme isto takav pakt sklopiti sa Sjedinjenim državama Sjeverne Amerike. Pošto se svrše pregovori, koji se još vode u Berlinu, glede likvidacije spornih pitanja, koja potječu još iz vremena rata, Rumunjska se nada u što skorije normalne odnose s Njemačkom.

Plebiscit u pitanju njemačkih oklopnjača. Dne 17. oktobra je istekao rok za upis u listu onih gradjana Njemačke, koji prema predlogu komunističke stranke traže narodni plebiscit protiv izgradnje oklopnjača. U toku zadnjih osam dana agitacija je komunista prilično uspjevala, te se upisalo razmjerno mnogo više gradjana nego prošlih sedmica. Ali je ipak posve isključeno, da bi njihov broj dosegao potrebnu sumu od 4 milijuna potpisa. Komunisti ne samo da su propali sa svojim predlogom, nego će njihova stranka morati uslijed toga da snosi i najveći dio troškova.

Spor izmedju Engleske i Argentine. — Štampa objavljuje izmjenu nota izmedju Argentine i Velike Britanije zbog Falklandskog otočja i njihova suvereniteta. Argentinija je ondje instalirala radiotelegrafsku stanicu. Velika Britanija odlučno protestira protiv toga, i ističe svoje pravo na te otoke, te veli, da Falklandski otoci znače životni interes britanskog carstva.

Budžet francuskog ministarstva vojske. Financijski odbor franc. parlamenta pretresao je budžet ministarstva vojske. Ministar vojni Painleve naglasio je, da su izdaci za vojsku za idućn godinu povećani za 784 miliona franaka, ali da ovo povećanje ne znači povišenje izdataka za naoružanje, nego je ovaj novac potreban za pripreme za uvodjenje jednogodišnjeg vojničkog roka u kadru. — Od sada unapred u Francuskoj će vojni rok biti skraćen na samu 1 godinu.

Početak rada novog grčkog parlamenta. Dne 17. oktobra je svečano otvoren novi grčki parlamenat. Caldarisova narodna stranka kod polaganja prisege nije dala kao obično dosada nikakovu izjavu u korist monarhističkog sistema. To dokazuje, da se Grčka počinje stabilizirati.

Rumunjska i manjine. U rumunjskom parlamentu raspravljalo se je i o narodnim manjinama. 10-godišnji zajednički život s nacijonalnim manjinama je uđacio čitav niz nesporazumaka izmedju većine i manjine naroda. Sadašnja politika vlade sprama manjinama bazira se na uzajamnom poštivanju. Ona se vodi u najliberalnijem duhu, kod čega vlada najveselije pozdravlja svaku iskrenu saradnju.

Nova opozicija u sovjetskoj Rusiji. Unutar komunističke stranke pojavila se opozicija, koja medjutim nema ništa zajedničkoga s opozicijom Trockija i njegovih pristaša. Spor je nastao izmedju centralnog i moskovskog odbora. Moskovski je odbor zahtijevao obzirom na veliku privrednu krizu neke koncesije, koje je centralni odbor odbio, jer da ne stoje u saglasnosti nego naprotiv u potpunoj protivnosti s naukama Lenjina.

Trocki rektor sveučilišta. Berlinski list «Vossische Zeitung» javlja iz Moskve, da su prijatelji Trockoga zamolili sovjetsku vladu, da dade Trockome nekakovo zanimanje. Vlada je tome zadovoljila i osnovala univerzu u Vjernome, gdje je Trocki zatočen. Već se upisalo na ovu univerzu oko 60 učenika. Trocki bit će rektor sveučilišta.

Rusija pregovara s Amerikom o povratku zaplijenjenog imanja. «New-York Herald» javlja, da je došlo do važnog koraka u smjeru obnove rusko-američkih gospodarskih odnosa. Sovjetska je vlada morala dakako pristati, da udje u pregovore bar o djelomičnom povratku u Rusiji zaplijenjenog američkog imanja.

Sovjeti i val štrajkova u Evropi. Sovjetska štampa komentira štrajkove koji su nedavno buknuli u Lodzu, u Donjoj Šleskoj, u Čehoslovačkoj i u Francuskoj, kao oživljenje revolucijonarnoga duha u Evropi. «Lenjingradskaja pravda» tvrdi, da je sadašnji val štrajkova u Evropi signal za pojačanje klasne borbe. List dalje piše, da je potrebno čvrsto vodstvo za podržavanje ovih štrajkova, kako bi se klasne opreke mogle iskoristiti za učvršćenje revolucijonarne discipline. List priznaje da je ovaj štrajkaški val izazvan iz Moskve u smislu smjernica, koje su izradjene na posljednjim sjednicama kominterne.

Sovjetsko gusarenje na Crnom moru. Rumunjski list «Adeverul» javlja iz Konstance, da su rumunjske pomorske vlasti primijetile u rumunjskim vodama jedan inostrani brod, za koji drže da pripada sovjetskoj Rusiji. Drži se, da je njegova zadaća, da kontrolira izlazak bivših ruskih, a sada rumunjskih trgovačkih brodova na morsku pučinu. Kako je poznato, sovjetska vlada nije nikada priznala pravo Rumunjske na te brodove, pa se u Rumunjskoj boje, da će sovjeti pokušati da ih otmu ako izadju na otvoreno more.

U Litvi ukinut parlamenat. Državno vijeće, koje je dekretom uveo predsjednik Litve Smetona, započelo je svojim radom. Ono ima da služi kao zamjena za raspušteni parlamenat i da pretresa i izradjuje zakone.

Krunisanje Zogu I. U Tirani se vrše žurne pripreme za krunisanje novog albanskog kralja Zogu I. Krunisanje će biti obavljeno 28. novembra u Kruji, koja je bila stara prestolnica Skenderberga.

Mornarska proslava u Boki Kotorskoj. Udruženje nacionalnih mornara-ratnika Jugoslavije, na dan desetogodišnjice oslobodjenja, kada se je na svima trgovačkim i ratnim ladjama zalepršala nacionalna zastava, poziva sve mornare-ratnike i ostale rodoljube, da prisustvuju proslavi kr. ratne mornarice, na dan 31. oktobra. Ova proslava održat će se u Boki Kotorskoj, a zatim će se, 1. novembra, otkriti spomenik mornarima, koji su streljani 1918. u Kotoru.

Preuredba poljskog ustava. Reforma ustava poljske republike, koju želi provesti maršal Pilsudski, izazivlje u Poljskoj velika diskusije. Po toj reformi ne bi parlamenat imao više pravo da utječe na sastav vlade. Vladu će imenovati načelnik republike. Parlamenat bi imao raspravljati o financama i o izvještajima, koje bi predlagala vlada. Ministar predsjednik bi bio odgovoran samo predsjedniku republike itd.

Bugarska i Turska. Između Bugarske i Turske imaju doskora da započnu pregovori za sklapanje jednoga ugovora o arbitraži i nenapadanju. Taj ugovor imao bi biti potpisan još ovog mjeseca.

Opet buna u Meksiku. Prema vijestima iz Meksika u gradu Anetane došlo je opet do nekih buna. 200 ustaša navalilo je na vojsku. Ubijen je jedan oficir i 6 vojnika.

Alzacija i Lorena. Francuski ministar predsjednik Poincaré već po deseti put ove godine posjećuje Alzaciju i Lorenu, gdje pored Francuza živi velika masa Njemaca i zbog koje je često dolazilo do razmirica izmedju Njemačke i Francuske. Ovoga puta je Poincaré u Thionville održao jedan govor, u kojem je rekao da je Alzacija Lorena francuska za uvijek.

Ostavka Kelloggova. Agencija Havas javlja, da je Kellog izjavio, da će dati ostavku, kad isteče mandat dosadanjeg predsjednika republike Coolidge. On pod drugim predsjednikom neće više da drži ministarstvo vanjskih poslova.

Spomenik generalu Belgranu. U Buenos Ayres svečano je otkriven spomenik imenačkom generalu Belgranu, osloboditelju Argentine.

NARUČITE
što prije lijepi i zanimivi roman
IZGUBLJENI.

PODLISTAK

EDGAR ALLAN POE:

Crni mačak

Pripovijetka.

(Nastavak.)

Prve noći iza što sam počinio ono strašno zločinstvo, baš kad sam spavao, probudila me je vika na vatru. Zavjese moje postelje već su bile u vatri. Sva je kuća gorjela. Jedva jedvice smo se spasili od smrti u plamenima moja žena, jedan sluga i ja. Sve je bilo uništeno. Ja sam izgubio svu svoju imovinu. Od onda sam počeo da zdvajam.

Nemam namu da izmedju te katastrofe i zločinstva što sam ga ja počinio, stvorim nekakvu vezu kao izmedju uzroka i posljedice. Nu, kad već pričam o nekakvim dogadjajima, koji su navezani jedan na drugi, ne ću da preskočim ni jedne faze. Drugog dana iza one nesretne noći pošao sam na garište. Svi su zidovi bili srušeni. Osim jednog jedinog! Taj je zid bio onaj, koji je dijelio kuću u sredini i na koji se je prije naslanjao moj krevet na strani uzglavlja. Osobito je udaralo u oči, da je vatra bila poštedila maltu na tom zidu po svoj prilici radi toga, što je ta malta bila još svježa. I pred tim se je zidom bila skupila gusta gomila ljudi i znatiželjno je nešto promatrala.

Čuo sam kako su neki vikali: «Čudnovato!» i «Vanredno!» Postao sam znatiželjan. Stupio sam bliže i na pobijeljenoj zidnoj površini vidio sam, da je urezana u dubokom urezu slika ogromnog mačka. Oko vrata životinje, naslikano s vanrednom brigom, obavijala se zamka. Na prvi mah, kad sam pogledao to strašilo — jer nije moglo da bude drugo — malo da se nisam onesvijestio, toliko sam bio začudjen i prepanjen. Nu doskora počeo sam da razmišljam. Sjetio sam se, da tik uz pogorenu kuću bijaše onaj vrt, u kojem sam bio objesio mačka. Kad je buknula vatra, skupili su se ljudi u tom vrtu i bit će da je tada netko odrezao mačka te ga bacio kroz prozor u moju sobu, valjda u nakani, da mene probudi, a poslije, kad su se srušili drugi zidovi, bit će da je slučajno mačkovo tijelo bilo utisnuto još dublje u još svježu maltu. Vapno i plameni i animalni kalij lešine prouzročili su valjda, da se je stvorila ona urezana slika, kako sam je ja vidio.

[illegible] da i sam svojim razumom sve to sebi tumačio, kako sada pričam, moja je fantazija bila ipak uzbudjena. Kroz mnoge mjesece nisam mogao da se riješim onih utvara, što ih je izazivao mrtvi mačak. Kroz ovo se vrijeme u meni pojavljalo nešto, što je bilo podobno nekakvom pokajanju. Ali ipak nisam se kajao. Ja sam čak žalio za izgubljenim mačkom. Pošao sam tako daleko, da u onim nesretnim lokalima, po kojim sam se najviše skitao, tražio drugoga ljubimca mačka iste vrste i donekle slične vanjštine.

Jednu sam noći sjedio u nekoj više nego prostoj krčmi. Jedva jedvice da sam znao za sebe. Najedampat se sva moja pozornost sredila na nekakav crni predmet, koji je čučio na golemom buretu. To je bure, puno rakije ili ruma, bilo u ostalom glavni i jedini namještaj u tom lokalu. Buljio sam nekoliko minuta u njega, pa sam se valjda sam najviše tome čudio, što onu crnu čuću pojavu nisam već prije opazio. Pošao sam to bliže i taknuo sam je prstom. Bio je to crni mačak, vrlo velik, velik kao Pinto i upravo na njega nalik. Razlikovao se od njega jednim jedinim znakom: Pinto po cijelom tijelu nije imao ni jedne bijele dlake, dok je ovaj imao veliku bijelu šarenu mrlju, koja mu je skoro sva prsa pokrivala. Čim sam ga taknuo, mačak se je digao, glasno je preo i meni se privijao. Izgledalo je, da mu je vanredno ugodno, što se s njime bavim. Odmah sam zapitao krčmara, da mi ga proda, ali on mi odgovori, da ne zna ništa za toga mačka, pa da ga nikada i vidio nije. Ja sam medjutim mačka dalje gladio. Kad sam se spremao kući, mačak kao da me htjeo slijediti. Ja mu to nisam zabranio. Hodajući kući više puta sam se prignuo, da ga pogladim. Kod kuće brzo se je udomacio i postao osobiti ljubimac moje žene.

Nu doskora se je pojavila u meni nekakva nenaklonost k životinji. Postalo je sve obratno od onoga što sam ja očekivao. Ja sâm neznam ni kako ni zašto, otvorena privrženost životinje k meni bila mi je neugodna i konačno također i mrzka. Ovi moji osjećaji nenaklonjenosti i zlovoljnosti polagano su se pretvorili u ogorčenu mržnju. Izbjegavao sam mačka; ali budući sam se sjetio i nekako sramio onog groznog nedjela, što sam ga prije počinio bio, svladao sam se i nisam ga tukao. Na taj je način prošlo nekoliko sedmica, a da ga nisam zlostavljao ili bilo kako s njim slabo postupao. Ali vrlo brzo počeo sam da ga vanredno mrko gledam. Bježao sam od njega kao od kuge. Povećavala je

Domaće novosti

Zanimanje on. Mussolinija za Rijeku. — Dne 18. o. m. primio je Predsjednik Vlade on. Mussolini prof. Artura Marpicati, sekretara riječke fašističke federacije. Prijemu su prisustvovali on. Turati i on. Bianchi. — On. Mussolini je saslušao prof. Marpicatija, koji mu je razložio sve važnije probleme grada Rijeke, pa mu je obećao, da će ti problemi biti što prije riješeni. On. Mussolini je rekao, da fašistička vlada ima uvijek u vidu sudbinu Rijeke.

Agrarni kredit za Istru. — Kako novine javljaju, svota za agrarni kredit istarskim poljodjelcima povišena je za 2 milijuna lira. Do sada je zavod za agrarni kredit imao na raspolaganje samo 1 milijun lira. — Ovo povišenje kapitala biti će od velike koristi za poboljšanje istarskog poljodjelstva.

Javne radnje. — Viši savjet za javne radnje u Rimu na jednoj svojoj sjednici izmedju ostaloga raspravljao je o projektu za gradnju jedne nove školske zgrade u Boviku (općina Veliki Lošinj).

Školski Proveditor govori o novim dužnostima učitelja. — Prošle subote, dne 20. o. m. sakupilo se je u Trstu preko 100 školskih nadzornika i didaktičnih ravnatelja iz Julijske Krajine. U jednoj velikoj sali škole «Giuseppe Parini» održana je skupština. Tom je prigodom školski Proveditor Julijske Krajine comm. Ambrogio Mondino održao jedan govor u kojemu je ocrtao nove dužnosti fašističkih učitelja u ovim krajevima uz granicu.

Novi provizorni učitelji. — Kr. Proveditor za škole Julijske Krajine imenovao je slijedeće provizorne učitelje: Beatrice Longa i Jolanda Paulusch Bergoti kod Labina; Lucia Ranieri i Erasmo Pennolino, Šumberg; Silvano Calcich, Labin Sv. Bartul; Jole Gori, S. Nikola kod Labina; Josip Russo, Sv. Martin kod Labina; Elsa Bressan, Labin Barbići; Argea Bernardis, Vineš kod Labina; Maria Fabris, Segotići kod Vodnjana; Assunta Fera, Šaini Barban; Antonia Stecevich, Rakalj; Lucilla Vidulich, Modrušani; Vincenza Foschini, Vile kod Kanfanara; Gabriella Stanici, Cer kod Žminja; Corinna Cattarinich, Beli na Cresu; Maria Pessa, Plomin; Serafina Minardi, Kozljak; Andreina Fonda, Krimpeg; Ovidio Pellabazer, Sv. Petar u Šumi; Luisa Lalvoldelli, Milotićbreg; Stefania Paccori, Sv. Ivan i Pavao kod Pazina; Grazzia Palazzolo, Sv. Marija Magdalena kod Pazina; Giuseppina Vacca u Sv. Katarina kod Pazina; Anita Dell'Olio, Tviž; Laura Raineri, Kašćerga; Carmelo Fichera, Pregarje; Miho Fabeta, Tatre; Francesca Montanari, Obrovo; Elisa Bortuzzo, Jelšane; Maria Blasina, Sv. Maria Magdalena; Francesca Petris, Ceć kod Pazina; Maria Riccardi i Nerina Bartolini, Sv. Ivan kod Žminja; Petar Buša, Susak na Lošinju; Enea Mattacich, Roverija; Nerina Sbiglich, Marčana; Ana Ivesa, Sv. Martin kod Labina; Argentina Gastaldo, Bergotto kod Labina; Andreina Fonda, Santalesi kod Labina; Maria Leccese, Mala Učka; Bruno Popazzi, Fuškulin; Maria Gioco, Bukovica kod Bistrice.

Nazadnjaci. — To su svi oni, koji se ne zanimaju za lijepu knjigu i koji ne kane naručiti vrlo lijepi i interesantni roman «Izgubljeni». Naručuje se na našu upravu, a stoji sa poštarinom samo 2 lire i 30 cent.

Pozdravi emigranata. — Na svom prolazu kroz Trst za daleku Argentinu preko naše redakcije pozdravljaju niže potpisani sve svoje drage, koji ostaju u domovini. Želeći im svako dobro. Upozoravaju sve one, koji se još kane iseliti, neka se dobro čuvaju od nekih agenata, koji znadu previše laskati; neka se uzdaju najviše u same sebe. Potpisani lovranski iseljenici: Andrija Kalčić Hrasnica, Andrija Gržin, Piglić Vladimir, Fratar Nikola Franjin, Franjo Indrišćak Jankov, Franjo Indrišćak Matov, Dragutin Fratar, Rudolf Fratar, Ivo Krbavac, Josip Janjetić, Ante Latin.

Iz Frankfurta na Majni piše nam Ivan ... iz Štokovci na Svetvinčenštini. U pismu kaže, da se u Njemačkoj lijepo snašao, da mu dobro ide i da je zadovoljan. Sjeća se svog rodnog kraja, koji ove godine mnogo trpi od suše i zbog slabe ljetine, pa pozdravlja sve čitatelje «Istarske Riječi».

Jedan prijem kod istarskog prefekta. — Prošlog utorka otplovila je iz puljskog zaljeva jedna divizija ratne mornarice, kojom zapovjeda admiral Foschini. Prije odlaska istarski prefekt on. Leone priredio je oficirima mornarice svečani prijem, kojemu su prisustvovali zastupnici svih civilnih i vojnih vlasti u Puli.

Jedna industrija na Rijeci. — Dne 18. o. m. na svečani je način na Rijeci otvorena nova industrija kompenziranog drva. Ta je nova industrija uspostavljena pod pokroviteljstvom Federalnog zavoda za Venecije, a s madjarskim kapitalom. — Ta će industrija moći da zaposli oko 100 radnika.

Produkcija duhana. — Prema jednoj novoj statistici vidimo, da se je godine 1919. u Italiji gojilo 8 milijuna hektara duhana. God. 1928. bilo je obradjeno za duhan 35 milijuna hektara.

Novi brod. — U «Cantiere Navale» u Monfalconu bio je pred par dana rinut u more novi motorni brod «Gaetano Donizetti» za riječko društvo «Adria».

Veprinačka općina za velike obitelji. — Veprinačka općina je odredila, za familije, koje imaju više od 6 djece slijedeće polakšice: besplatne liječničke pregledbe i lijekove; djeca će biti upisana u spisak siromašnih, pa će u školi dobivati knjige i druge potrebštine badava; za svako novorodjeno dijete, dobiti će po 300 lira potpore. — One familije, koje imaju 4, 5 ili 6 djece dobiti će za svako novorodjeno dijete 150 lira potpore.

Sajam u Livadama. — Dne 21. o. m. održan je u Livadama običajni godišnji sajam Sv. Ivana, mjesnog patrona.

Kradje na Puljštini. — Pred nekoliko dana potjerali su nepoznati lopovi iz staje Nikole Učeta (Tripijovi) u Vintijanu 2 lijepa vola. Nekoliko dana gospodar je na sve strane tražio svoje volove, dok ih nije napokon otkrio u jednoj klaonici na Altur-štini. Jedan vol je bio već mrtav, a jedan je čekao smrt. Nedavno su lopovi otjerali jednom pastiru 10 ovaca. — Opaža se, da su lopovi uzeli na cilj Puljštinu, koja je u tom pogledu do sada bila prilično u miru.

Nije izgubljeno — ono što se potroši za novi naš roman «Izgubljeni». — Za 2 lire i 30 centezima može se naužiti lijepoga i vrlo zanimivog štiva, onaj, koji tu knjigu što prije naruči.

Za mnogobrojne obitelji. — Ministar predsjednik on. Mussolini na predlog istarskog prefekta nagradjuje nekoje istarske obitelji s mnogo djece. Sa 500 lira su nagradjeni: Pavao Tončinić pok. Antuna iz Boljuna, Ivan Muškardin pok. Marija iz Osora i Rukonić ud. Kata iz Osora. — Po 400 lira su dobili: Antun Beletić pok. Petra, Antun Bejaković pok. Ivana, Andjeo Šabac pok. Bartula — iz Vižinade, Dominik Radović od Ivana iz Labina, Josip Colombin pok. Josipa iz Kopra, Antun Dragan od Ivana iz Novigrada i Paškval Blašković pok. Antuna iz Krnice.

Dvojezični natpisi u Poadižju. — Općinski načelnik u Briksenu je odredio, da se moraju odstraniti svi dvojezični natpisi. Tekst novih talijanskih natpisa treba predložiti na službeno odobrenje.

Veliki uspjeh Zepelina. — Novine još uvijek pišu o velikom uspješnom letu zrakoplova Zepelina iz Njemačke u Ameriku. Ova je zračna pobjeda od velikog zamašnja i praktične vrijednosti. To sve novine naglašavaju. Zrakoplov tipa Zepelin moći će se upotrebiti za prekooceansku vezu.

Interesantno je, da je jedna američka novina donijela vijest, da je prvi model takovoga zrakoplova iskonstruisao zagrepčan David Schwarz, nakon čije smrti su te nacrte od porodice Schwarz otkupili Nijemci.

Širite „Istarsku Riječ!"

DOPISI

IZ RIJEKE.

Eva i zabranjeno voće. - Druga moderna Eva. - Ženske, čuvajte se tabaka! - Žalosna statistika. - Englezi su tu! - One tri.

Sve se na ovom svijetu ponavlja. Vi znate, što se ono dogodilo jednog dana u raju zemaljskom, dok su ono još u njemu sretno živjeli naši praroditelji, Adam i Eva? Sred raja bilo je drvo, kojo je rodilo nekim posebnim voćem. I Bog je Adamu i Evi zabranio, da jedu od onog voća. Oni su zaista i poslušali: stotinu puta na dan došli bi pod ono stablo, i nikada im nije došlo na um, da okuse od onog ploda.

Ali jednog dana ušla je u raj zmija i dopuzala do Eve, koja je baš u taj čas stajala pod onim stablom, i riječ po riječ, izmedju njih se zametnu razgovor o onom voću, što im ga je Bog zabranio. Nato će zmija Evi:

— Znam ja, zašto vam je Bog zabranio, da ne jedete toga voća. Hoćeš, da ti kažem, zašto je on to učinio?

— Pa — kaži!

— On vam je ono voće zabranio za to, jer zna, da bi vam se u onaj dan, kad biste okusili, otvorile oči i vi biste postali baš kao i on.

— Što, Adam i ja da bismo postali — bogovi? — u čudu će Eva.

— Pa dašto! Jedite, bolni ne bili, najedite se toga zabranjenoga voća do mile volje, pa da vidite, što će od vas da bude.

I Eva zagrizla, a dala je i Adamu, da i on zagrizne — i mi znamo, što su time dobili. Otada je prošlo više tisuća godina. Jednog dana našla se je neka druga Eva pred nekakvom čudnom stabljikom. Ne znam, dali se zmija ili kakav drugi vrag našao blizu, pa prišapnuo toj modernoj Evi:

— Slušaj, ženo, zašto ti ne uživaš lišće ove stabljike?

— Pa to je tabak — nešto što je samo za muškarce. Oni su nam ga zabranili; mi žene ne smijemo da ga uživamo, zato i ne marimo za nj.

A znaš zašto su to muškarci učinili? — upita lukavo zmija ili vrag. To su oni učinili zato, jer ne će da vi žene budete kao i oni. Uzmi, bolna ne bila, otkini jedan listak od te stabljike, osuši ga na suncu, izrezuckaj ga na malene komadiće, savij ga potom u listak tanka papirića, pa zapali i turi u usta, a onda vuci u sebe dim, vuci ga i vuci, pa da vidiš, što će od tebe da bude. Bit ćeš kao i muškarac.

I najmodernija Eva učini kao i ona stara, negdašnja, zagrize u... tabak, zadimi — i — tko je pročitao ovih dana raspravicu, što ju je o tome napisala jedna poznata doktorica u Trstu, moći će lako da razabere, što je ta moderna Eva svojim ludim pušenjem postigla.

Da je pušenje nešto, bez čega mogu mnogi da budu, dokazuju nam to milijuni muškaraca, koji ne puše. Da je pušenje stvar luda i džepu — osobito u današnje crne dane — vanredno štetna, dokazuju nam to oni mnogobrojni pušači, koji bi se vrlo rado odvikli od te proklete navike, ali ne mogu ili nemaju za to dosta hrabrosti i ustrajnosti. Da je pušenje vrlo škodljivo zdravlju, pokazuju to one hiljade i hiljade muškaraca, koji su nakon mnogih sretno preturenih napasti konačno ipak uspjeli, da tu ludost napuste.

Ali ako je pušenje — i još kako škodljivo zdravlju muškaraca, koliko ne će da bude ženi, koja je ipak daleko delikatnijeg ustroja od njega! Ostavimo pluća, srce, mozak i neke druge organe, koji od pušenja mnogo trpe i pomalo se u ludo troše, bilo to u žene ili u muškarca. Ali na te i na razne druge organe utiču u žene još i neke druge funkcije, o kojima ja iz nekih obzira prirodjene mi stidljivosti ne mogu da govorim. Ali ih zato spominje ona doktorica u svojoj gorenavedenoj raspravi, i to punim imenom. Neumoljivom bezobzirnošću iznosi ona sve puteve i putiće, kojima otrov pušenja — nikotin, prelazi pomalo u najdelikatnije ženske organe prouzročujući bolesti, da se čovjeku čitajući o njima koža ježi.

Ortopedijski Institut A. ZECCHI
Via Roma 31 — TORINO — Primo piano nobile

Aparat Zecchi ozdravljuje

ERNIJU
(KILU)

Važna izjava jedne gospodje iz Rovereta

«Bolesna po prilici 3 godine od velike ernije, bez nade da ću se ikada ozdraviti, savjetovana da kušam

aparat Zecchi,

kušala sam i danas se osjećam vrlo dobro, zdrava sam i mogu da obavljam sve svoje poslove bez da osjećam ikakvih boli.

Zahvaljujem javno mojem dobročinitelju ortopediku A. Zecchi iz Torina, te ga preporučujem svima, koji bi trebali njegove pomoći.»

FERRARI CLEMENTINA
Rovereto per Lissanello, No. 93
(Provincia Trento).

Javljamo, da će taj ortopedik sa svojim vrijednim aparatom pohoditi dolje naznačena mjesta i biti na raspolaganje svima, koji ga potrebuju.

Gorica: Utorak 13. i srijedu 14. novembra u «Albergo Angelo d'oro».
TRST: Četvrtak 15. i petak 16. novembra u «Albergo Moncenisio».
Pula: Subota 17. novembra u «Albergo Miramare».
Zadar: Nedelja 18. i ponedjeljak 19. novembra u «Hotel Bristol».
Rijeka: Utorak 20. i srijedu 21. novembra u «Albergo Riviera».

Što je pak najčudnovatije otrov pušenja djeluje neobično strašno i na kožu pušačice ubrzo nagrdi lice, kako oči izgube svoj sjaj, tako da poslije pet šest godina dima i najljepša žena postane sasvim obična — štraca. Sad zamislite smolu mladića, koga djavo namjeri na jednu takvu pušačicu. Prvo: za tabak, što mu ga ono dnevno popuši, morat će da izdaje jedan dobar dio svoje plaće. Drugo: da je liječi od strašnih bolesti, što će ih pomalo nabrati od pušenja, morat će siromah, da se do grla zaduži. Treće: I ako mu ona kod svega toga ostane u životu, mjesto zdrave i krepke žene imat će uza se jednu sasvim izmoždenu, otrcanu štracu. I to će imati sve da zahvali onoj zmiji, što je jednog dana nekoj nesretnoj modernoj Evi prišapnula, neka puši, ako hoće jednog dana da postane — muškarac.

A ja bih evo stavio svoju glavu pod sjekiru, da žena ne će nikada postati muškarac. Pa recimo, da bi kojim čudom, to i postala, što bi time dobila?

Kad smo već kod ružnih stvari, osvrnimo se časkom na statistiku, što ju je demografski ured na Rijeci izdao a prošli mjesec septembar. Prema tome prospektu izlazi, da se je u prošlom mjesecu septembru rodilo na Rijeci 55 djece, a umrlo — 65. Deset mrtvih više negoli rodjenih — u jednom mjesecu! Pa ni u nekim drugim općinama nije mnogo bolje. Tako se na primjer u prošlom mjesecu rodilo u Mošćenicama troje djece, a umrlo — četvoro. U Jelšanama u isto vrijeme 4 rodjenja, a 5 mrtvih. U Voloskom-Opatiji rodilo se četvoro, a umrlo ih je šest. U Matuljama rodilo ih se 12 a umrlo — 22. Zadubimo se malo dublje u ove brojke i vidjet ćemo, da nisu nimalo utješljive.

Englezi su došli. Svojim manjim ladjama ispunili su dobar dio luke. God save the King! — Veseli su. Raduju se, što su živi. I mi se radujemo, ali ne za to, što smo nekako živi, već stoga, što vidimo, da su oni, naši mili gosti, zadovoljni. Nineta je po vazdan vani i sva «napicinkana». Gle-

---

...moja zlovoljnost naprama životinji još više ... činjenica, da sam ono isto jutro, kad uzeh ... mačka sebi doma, opazio, da je bio izgubio ... jedno oko kao i Pluto. Moja žena, baš radi toga volila je mačka još više. Pričao sam ..., da je moja žena vrlo volila životinje. ... kod mene je ljubav k životinjama bila ... jedna od najznačajnijih vrlina moga karaktera te i uzrok, da sam doživio mnogo najčišće i najiskrenije radosti.

Ali što je više raslo moje neprijateljstvo protiv mačka, to je više rasla i njegova sklonost k meni. Postojanim nametanjem, što ga čitalac ni pojmiti ne može, ... slao je za svakim mojim korakom. Kadgod sam sjeo, htjeo je da lazi pod stolicu, ili da mi sjedne na koljena. Obasipao ... je posvuda onim svojim milovanjima, ... su meni bila toliko odurna. Kad bi se ... kao da otidjem, on bi mi se pleo medju ..., tako da sam bio u opasnosti da padnem. Ili noktima bi se uhvatio za moju ... i penjao se meni do prsi. U takvim ... trenutcima više puta bi me spopala požuda, ... za jednim jedinim udarcem pogubim. ... nešto me je zadržavalo: bilo što sam ... sjećao svog prijašnjeg zločinstva, bilo ... i to hoću bez inog odmah ... priznati, što sam se zaista bojao životinje.

Nisam se toga bojao, da me mačak ozlijedi na tijelu, — ali ipak na drugi način ne bi znao tumačiti ono, što sam osjećao. Stidim se, — čak i sada u ovoj tamničkoj ćeliji, — kad moram da priznam, da je ponovno puka jedna utvora pojačala grozu i strah, što sam ih imao od te životinje. Više me je puta žena bila upozorila na oblik one mrlje iz bijelih dlaka. Kako već rekoh, bila je to jedina vanjska razlika izmedju ovog čudnovatog mačka i Plutona koga sam ja bio objesio. Taj je znak doduše pokrivao skoro sva prsa, ali iz početka bio je jasan samo u glavnim potezima. Sada pak, jačao je polagano i skoro neopažljivo, iako mi je razum dugo govorio, da je sve to umišljeno. Znak se isticao s grozovitom jasnošću. Prikazala se je stvar, koja je u meni pobudjivala grozu: i to je bilo prije svega razlogom, što sam osjećao toliku grozu i toliki strah i zbog čega bi se bio rado riješio te grdosije. Ali nisam bio dosta odriješit. Jedva jedvice mogu da pričam, kako je bio znak sada poprimio oblik grozne, strašilačke stvari: Bila su to vješala! O strašna i žalosna sprava sramote i sramotne kazni — duševne muke i smrti!

I onda sam bio zaista nevoljan, nevoljan nad svakom čovječjom nevoljom. I bezrazumna životinja, od roda koje sam jednu prezirno pogubio, takova bezrazumna životinja mogla je da meni, čovjeku stvorenom na sliku i priliku božju, stvori toliko nesnosljive nevolje. Ah, nisam znao više za blaženi mir ni po danu ni po noći. Po danu mene životinja ni jednog momenta nije ostavila i po noći svaku sam uru sav prestrašen skočio iz mučnog snivanja, pa sam onda osjećao u obrazu svome dah te strašne životinje. Ili na mojim je prsima težio njezin teški teret, kao da je bila utjelovljeno noćno strašilo, što ga nisam mogao da od sebe potjeram. Pod teretom tih muka propalo je i ono malo dobrih svojstava, što je bilo ostalo u meni. U mojoj duši se se redale samo zločeste ideje i najcrnije i najzlobnije pomisli. To ludo potamnjivanje mojeg duha pojačalo se je sve više i postalo je mržnjom proti svemu na svijetu i proti cijelom čovječanstvu. Ah, najviše je trpila pokorna moja žena! Naglo i često bi ja planuo od bjesnoće i ljutine! Izgubio sam obzirnost i nisam se više obuzdavao. Moja žena, nesretna žrtva, podnosila bi sve to s najvećom strpljivošću.

Jednoga dana zbog nekakvog opravljanja bijedna me je patnica pratila u podrum stare kuće, gdje smo se bili namjestili u svojem siromaštvu. Mačak hodao je meni za stopama i zbog njega mal da se nisam strmoglavce strovalio niz strme stube. To me je tako razljutilo, da sam zaboravio onaj dječji strah pred tom životinjom. Zgrabio sam sjekiru i zamahnuo sam te bi mačka bio sigurno i ubio, da je udarac pao u pravcu, u koji sam ga upravio. Ali žena me je uhvatila za ruku i odvratila je udarac na drugu stranu. Ovo njezino umješavanje razljutilo me do sotonske osvete. Izbavio sam ruku iz ženine ruke i udario sam joj sjekiru duboko u glavu. Srušila se je odmah mrtva, a da nije ni pisnula.

Odmah iza što sam počinio to sramotno ubijstvo, sasvim promišljeno sam se dao na to, da sakrijem mrtvo tijelo. Jedno je bilo sigurno, da ga nisam mogao odalečiti iz kuće ni po danu ni po noći, a da ne bi pri tome pobudio sumnju susjeda. Imao sam svemoguće nacrte. Sad sam mislio, da bi bilo bolje, da rasječem tijelo u drobne komadiće i da ih izgorim. Onda sam opet htio da u podrumu iskopam grob. A onda opet sam mislio, da bacim lešinu u zdenac na dvorištu ili da je oprezno kao običnu robu spremim u sanduk, te da mi ga nosači ponesu iz kuće. Konačno sam našao način, koji mi se činio najzgodnijim. Odlučio sam, da uzidam lešinu u zid svoda u podrumu, kako su to u srednjem vijeku činili kaludjeri sa svojim žrtvama.

(Slijedi.)

da, jadna, ne bi li koga «zakucala», što najzada ne bi baš ni moralo da bude toliko nemoguće. Vidjela je ona u kinematografu i većih čudesa!

Veseli su Englezi! Kuda idu, posvuda ostavljaju za sobom ugodan miris svojih kratkih lula i još ugodniji zveket svojih lira šterlina.

Francele, Mićelin i ja šetemo u našim starim, malo već izlizanim redengotima za njima, slušamo pobožno onu njihovu šterlinsku muziku i sjećajući se dana naše mladosti davne pjevuckamo sve polako:

Oj šterlina,
Puna si morbina ... i tako napred.

One tri.

Prva: Jurică ima i ovdje na Rijeci. Jednome takvom Juriću kazao je danas otac:

Reci gospodinu učitelju, da jučer nisi došao u školu, jer da si dobio dvije male sestrice blizanke.

Jurić razmisli malo pa reče ocu:

— slušaj, tata, zar ne bi bolje bilo, da mu kažem, da sam jučer dobio jednu sestricu, a do osam dana da mu kažem, da sam dobio još jednu, tako bih mogao i buduće ... ostati jedan dan kod kuće.

Druga: Ra... ... dva prijatelja u kavani:

Jučer sa... ... krasna.

A prom... ... već joj je šesnaest godina i još ... ljena.

Posljednja: U vagonu. Neki čovjek ... neprestano iz nekakve kratke ... natrpane najgorim duhanom. V... u vagonu ne može disati, ... smrdi onaj duhan. Jednom ... to dodijalo. Izvadi iz svoje kutije ... cigaru i pruzi je onom čovjeku, ... da će ovaj ostaviti lulu i zapaliti cigaru. Čovjek medjutim uze cigaru, ... lijepo, turi je u njedra i reče:

Bit će mi za nedjelju — i nastavi pušiti iz one smrdljive lule. **Kokac.**

IZ VRHA.
Proces zbog napadaja na župnika. - Župnik odlazi.

Prošlog ponedjeljka vršila se rasprava na buzetskom sudu protiv optuženom Jakovu Grbcu i Franu Šculcu radi noćnog napadaja na ovdješnjeg župnika velečasnog Frana Peršića. Optužene je branio ovomjesni advokat dr. Chervatin, a tužitelja advokat Corazza. Napadaj se dogodio 22. prošl. augusta, u 9½ sati navečer u času, kad je rečeni naš župnik vraćajući se kući iz susjedne kuće, otvarao vrata. Napadači bijahu okrabuljani i preodjeveni na žensku. Jednomu je župnik skinuo šijal sa glave te ga tako mogao prepoznati. No, sud je riješio obojicu optuženika radi nedovoljnih dokaza (per insufficienza di prove). Gosp. župnik već pakuje svoje pokućstvo i odlazi u Mošćenice, u rodni svoj kraj, gdje mu je brat-Amerikanac besplatno ustupio svoju praznu kuću. Najveći dio naroda osobito izvanjština, žali za odlazećim župnikom, osvjedočen da je s njim dosti izgubio. Povratit ćemo se na stvar. **Seljak.**

IZ BUZEŠTINE.
Novo vino.

Oktobar nam je odnesao lijepa vremena, ipak su mnogi već za onih poznatih kiša sve svoje grožđje potrgali, a još nije bilo pravo zrelo, dakako oni ne će imati dobro vino. Drukčije je sudio naš Mlun, a osobito naš Breg. Mlunci su trgali početkom oktobra, dočim Brežani 10—15 ov. mjeseca. Lijepi su dani, grožđje je sasma dozorilo, čast jednom i drugom selu. Tko ustraje — taj se ne kaje. Ova zadnja sela, će moći prodati najskuplje vino, jer će biti dobro i jako, a ovakovo vina ima prodaju. **Gospodar.**

IZ COKUNI.
Smrtna kosa.

Nikada se skoro ne javljamo. Danas pak dolazimo s jednom žalosnom novešću. U ponedjeljak dne 8. oktobra preminuo je naš dobri Pero Cukon, mladić od 20 godina. Umro je u cvijetu mladosti. Njegova je smrt izazvala veliku žalost, a najteže je pogodila njegove roditelje. Pero je bio uzoran mladić pa je za njim žalilo i staro i mlado. Sve je ostavio u velikoj tuzi. Na njegovom svježem grobu kličemo mu: Pero, bila ti laka naša crna zemlja. Počivao u miru. **Njegovi drugovi.**

IZ SV. LOVREČA PAZENATIČKOG.
Ljetina. - Cesta. - Kiša. - Vino.

Lanjska je godina bila slaba, ali ova 1928., je za nas poljodjelce mnogo gora od lanjske. Ljetina je i kod nas bila vrlo, vrlo loša.

Pšenice je urodilo prilično, ali drugo je sve bilo zlo. Kukuruza nema ni za sjeme. To nije pretjerano. Krumpira nema ni toliko. Fažola je urodilo par šaka. Ječma i zobi je ove godine bilo manje nego lani. Sve u sve — za nas seljake slabo.

Trebalo bi nam javnih radova, pa da nešto zaslužimo. Pred nekoliko dana mjerili su novu cestu ispod Sv. Lovreča, ali neznamo kad će početi radovi. Nekoji kažu u mjesecu marcu ili juliju iduće godine. No pravo se još nešta nezna.

Željno smo čekali kišu. Pa eto sada nam se je zemlja dovoljno namočila, iako malo pokasno.

Potrgali smo, ali je ove godine naše grožđje vrlo jeftino. Bijelo grožđje je po 70 cent., a crno po 1 liru.

Zimski dani su već pred vratima. Biti će crni i žalosni. — **Seljak.**

Franina i Jurina

Fr.: Jurćino, bit ... neč pital.
Jur.: Pitaj!
Fr.: Va svetem Pismu stoji, da je Isus rekal: Na, ja vas pošijem kako ovce ... vuk! Budite šegavi kako kački... Je rekal tako?
Jur.: Je.
Fr.: Zač kako i kački?
Jur.: Zač je kačka i vraga prevarila. To ... bi moral i ti znat.
Fr.: ... ma ja znam i to, da je kačka ... blago, da svi od nje beže.
Jur.: ... se spametuješ onega čoveka, ... vremena živel s ... va velem prijateljstv... ... to va jednoj čitanke?
Fr.: Ar je.
Jur.: Sada znam. To je bila ona kačka, ka ... svaki dan prihajala vanka spod ... kamika i lepo se j' samčala za ... jednoga čoveka, ki bi se cel to ... s njum razgovaral. To njih ovo prijateljstvo duralo je leta i leta...
Jur.: Dokle ni jedan dan sin onega čoveka zel nož i posekal kačke rep. Nato je kačka onega mladega ugrizla, i on je malo za tem od one rani umrl.
Fr.: Tako je to bilo. A kad je on čovek svojga mrtvega sina ožaloval, šal je za kuću i poćel je zvat onu kačku, da neka prihaja vanka kako i prej, da će bit speta prijatelji, i da ča j' bilo bilo je. Nato ona je kačka odgovorila: Ne, sinko! Dokle ja gjedam svoj rep, a ti svojga sina grob, dotle pravega prijateljstva med nami ne more da bude.
Jur.: To je pametna beseda. Sad vidiš, kako kačka more bit pametna i šegava.
Fr.: To ću verovat, ma da kačka more bit čoveku prijateljica ... to ... vidiš, ne će nikako da mi gre va glavu.
Jur.: Svako blago more bit čoveku prijatel, ako s njim lepo postupa.
Fr.: Će i kačka?
Jur.: I ona. Poslušaj samo, ča se je malo vremena dogodilo jednemu čoveku. Jedan dan ta je čovek šal malo do svojga umejka i videl je neku kačku, ka se je bila cajela va nekakova žlešča iliti klešča. Videl je, kako se brižno blago muči, i bilo mu ga je jako žal. Ča ce, ča ne će — gre bliže, oslobodi onu kačku i gre napred. Pokle nekoliko koraki, obrne se i vidi onu kačku, kako se brzo za njim mota. I sve tako malo po malo, ona se je domotola ravno do njegove kuće.
Fr.: Ma ča mi to govoriš?
Jur.: Tu je stala, a onput kuda on, tuda i ona.
Fr.: Ma ča i va kuću?
Jur.: Nutar va kuću. Sprva ju je tiral i hital vanka, ma ona je prihajala nazad i pokazevala mu je više vernosti nego i jedan pas.
Fr.: Ma znaš, da je to pravo čudo.
Jur.: Počekaj još malo. Kada j' on čovek videl toliku vernost, odlučil je držat onu kačku kraj sebe.
Fr.: Ma ter bim i ja, da se ne takovu na ... ...
Jur.: Jednu noć on čovek je spal kako čok, kada ti ga najedanput zbudi neko strahovito ropotanje, ko je prihajalo z dolnjega poda. To je bil neki tat, ki se je skriši zavukal va kuću.
Fr.: Tat? Pak zač je onako ropotal?
Jur.: Zač mu se j' bila okole vrata omotala ona kačka.
Fr.: Ča mi to povedaš!
Jur.: Verna kačka gušila ga je tako jako, da je bil kako nem.
Fr.: Pak da nima i blago pameti! Tako ja v raj, ako je nima kadagod više nego čovek!
Jur.: Ja, ma ona kačka j' učinila još neč. Stegnula je kraj od repa do jednega batunića, i dobro ga pritisnula. To je bil zvonac, ki je zbudil jandarmi, i on tatina je pokle pet minuti bil vezan i hićen va katafić.
Fr.: Ma ter neka je! Ma si malo ti videl onu kačku! To je pak va istinu neko mudro i šegavo blago.
Jur.: Je, je, ma ni vavek ... Kadagod misliš, da gojiš i ... janjčića, a ona ti se jedan dan pokaže, da ono ni bil janjčić, nego prava, grda, otrovna kačkina.
Fr.: Zato se trebeda ... za čoveka, ki se je prevaril va prijatelu, ale pak va kakovem detete, da je va njedreh kačku zigojil.
Jur.: Zato je lepo ... si mudar kako kačka, ma to još ... ako paziš, da te kakova kačkina kada ne prevari. Si me razumel?
Fr.: A kako te ne bim razumel! Nego ja sam mislel, da ćemo se danaska ča malo od palitiki pogančat, a mi od kački.
Jur.: Dragi ti, ter je palitika još gora od kački.
Fr.: Vera ter je!

IZ VIŠNJANA.
Berba i drugo.

Ovog puta imam vrlo malo da se pohvalim, što se tiče ljetine ovdje kod nas, a da ne spominjem drugo. Jer nažalost ne bi se moglo niti reći da je to bila ljetina, izuzevši što je nešto pšenica urodila, i ta ne obilato. Krumpira nemamo niti za sjeme, a isto tako se od kukuruza, fažola, kupusa itd.

Grožđje, za uzvrat što ga je bilo malo, sakupilo je svoju dobru procentu sladora, uslijed toga ćemo ove godine raspolagati, iako u maloj mjeri, sa vinom prve vrste.

To bi moglo da služi kupcima vina kao uputa, da se obrate u naš kraj, gdje će naći najbolje robu po poštenoj cijeni.

Kako sam i zadnji put spomenuo, kod nas traje uvijek kriza na polju zarade, uslijed česa je počela naša mladež da se razbježava, po svijetu, puno njih u daleku Argentinu, samo da dodju do zaslužka.

Ufamo je svakako da će doći bolje, jer je Vlada uzela u osobiti obzir našu pokrajinu: odredila je naime nekoliko milijuna lira za bonifiku doline rijeke Mirne, a to, nogme, znači mnogo i za naše ljude, koji će imati tako prilike da zasluže za kruh. **Zmaj.**

Razno

Ostaci Amundsenovog aeroplana. Prema brzojavci iz Osla nadjen je na 60 stupanja 52 minute sjeverne širine i 8 stupnja 50 minuta zapadne dužine, rezervoar, koji je plovio morem. Pripada Amundsenovom aeroplanu «Latham». Rezervoar je iz aluminija, obojen sivo-modrikastom bojom, duguljastoga oblika. Na njemu se nalazi bakrena pločica s nekim napisom, pisanim olovkom, koji je gotovo nečitljiv. Drži se da je na njem označen položaj u času nesreće.

Zrakoplovna linija Rim-Beč. Kako javljaju talijanske novine uskoro će biti otvoren direktni vazdušni saobraćaj između Rima i Beča. To će biti u ... ... vački saobraćaj i on će prolaziti ... preko Venecije. Iz Beča će se stići u Rim za 7 časa i 25 minuta. Saobraćat će avion ... tipa Bremen, koji će preleti 220 km na sat, a ... u stanju da se penje na 5000 metara visine, što će iznositi nov ... rekord u zrakoplovstvu.

Žigice sa dvjema glavama. Ba ... ... u Moskvi se rodila ideja da ... ... žigice proda ... sa dvjema glavama. Ovake žigice sa dvjema glavama mnogo će ... ... štiti pušačima, kojima nije potrebno da ... žigice dugo gori.

Otkrivanje ogromnih nalazišta ugljena. U Sibiru, u Kuzneckom ba... ... ugljena pronadjena su 2 nova ogromna ... ugljena. Kada bi se počelo sa najintenzivnijim kopanjem i vadjenjem ugljena, onda bi ono trajalo nekoliko stotina godina.

Čudan testament jednog bogataša. U Americi je umro ... Aleksandar Pe... , koji se bez ... pa došao u Ameriku ... ... i stekao imetak od 3 milijune ... tj. oko 300 milijuna lira. U ... ... oporuci je ostavio skoro sav svoj imetak dobrotvornim ustanovama. Svojoj ženi je ostavio samo jedan šterlin ... jer da je u svom životu dosta za nju ... Svojim ... ostavio je svakoj 2000 šterlina, svom tajniku 2000 i svome slugi 500 ... Svojoj sestri ostavio je samo 10 šterlina, jer da je još dovoljno jaka, da si može zaslužiti svakidanji kruh.

Novi veliki prekooceanski njemački parobrod. U roku od jedne godine Njemačka je sagradila dva velika prekooceanska parobroda Bremen i Evropa. Evropa je bila spuštena u more nedavno iz brodogradilišta u Hamburgu. To je najveći brod, što se je iza rata sagradio te je ... ... od svih ... trgovačkih brodova. Ovaj veliki znak njemačke proizvodilačke snage proslavljen je u Hamburgu ... ... svečanostima.

Novo! Zanimivo! Jeftino!

ROMAN

IZGUBLJENI

koji je izlazio u podlistku «Istarske Riječi» izišao je u posebnoj knjizi. Tu će ... svi ljubitelji lijepog i zabavnog ... naručiti na ovu adresu:

Amministrazione del «Istarska Riječ» Trieste, Piazza Oberdan 1, II.

... 2 lire, sa poštarinom 2 lire i 30 cent.

IZ UPRAVE.

A. M. - Smederevo. Primili 100. Dinara.

IZ UREDNIŠTVA.

Roverska mladež. Vaš dopis bio je malo skr... i uvršten u list od 11. o. mj. Toliko ... radi. Pišite nam o drugim stvarima, ali kratko. Da ste nam zdravo!

Red ukrcavanja kod raznih tršćanskih parobrodarskih društava.

Generalni red (Turno generale): mornari ... 374. 375; mladići palube I. 52, 55, 63 ... palube II. 29, 33, 48; mali palube 125, 143, ... ložaci 460, 462, 463; ugljenari 128, 172, 173, ... sobari 29, 47, 2; mladići kuhinje 12, 13, 18 ... sobe 48, 104, 120.

Lloyd Triestino. Mornari 73, 74, 76, ... palube I. 74, 75, 76; mladići palube II. 41, ... mali palube 35, 36, 37; ložači 124, 125, 126 ... mari 86, 87, 88; mali stroja 19, 20, 21.

Cosulich Nord. Mornari 68, 69, 70 ... palube ... mali palube 32; ... 27 29; ložači ... ložači nafte 17, 18, 19 ... mladi stroja 23, 24, 25 ... bari III. kl. 15, 17, 22 ... sobe 73, ... mali sobari 115, 116, 117; ... 24.

Cosulich Sud. Mornari 32, 34, 35 ... palube 10, 12, 14; mali palube 2, 3, 7, ... 26, 27; ložači ... ložači nafte ... ugljenari 5, 9, 10; mladići stroja 29, 30, ... sobari 26, 27, 29; ... 12.

Libera Triestina Nord. Mornari 2 ... mladići palube 1, 2, 5; mali palube 1, 2, 3 ... 1, 3; ložači 17, 15; ugljenari 2; ... 9; naučnici II. 9, 10, 11; kuhinje 8, 3, 4.

Libera Triestina Sud. — Mornari 6, 9, 10 ... dići palube 6, 9; mali palube 1, 2, 3; lož... 39, 41; ugljenari 16, 17, 18.

Tripcovich. Mornari 27, 30, 31; mladi ... palube I. 11, 12, mali palube 3, 4, 6; ložači 80 ... ugljenari 44, 25, 26.

Gerolimich. Mornari 8, 10, 11; mladići ... 6, 7, 8, ložači 21, 33, 34; ugljenari 19, 20, 21.

BURZA

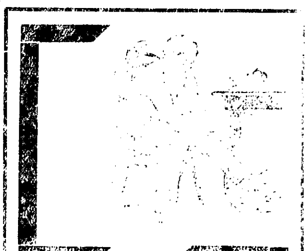
Dne 25. o. m. moglo se je u Trstu kupiti i prodati:

1 am. dolar	za lira	19.
1 engl. šterlin	"	22.60
100 franc. franaka	"	74.50
100 belg. franaka	"	265.
100 švic. franaka	"	367.50
100 njem. maraka	"	454.
100 austr. šilina	"	268.75
100 čehosl. kruna	"	56.50
100 jugosl. dinara	"	33.50

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Ako želiš nešto boljega

za objed i večeru, kupi tjesteninu **PEKATETE** (makarone, spagete i druge). Samo one su pouzdano prave, koje dobiješ u zamotcima od kg ... sa natpisom **PEKATETE.**

KOSTOBOLJA
REUMATIZAM

jedino liječenje koje vas može ozdraviti sa dobrim uspjehom je

ANTIREUMATICUM

Alga

U svim ljekarnama po L 5·50 boca
Laboratorij ALGA - Fiume (I.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 44 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) **U Trstu, 1. novembra 1928. - God. VII.** Pojedini broj 25 cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata [illegible] ... Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) ... Telef. uredništva i uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef. uredništva i uprave 50-19

„Slogom rast u male stvari, a neslogu sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Iza šest godina

Nastavak.

Nastavit ćemo svoja razlaganja tamo, gdje smo ih prekinuli u prošlom broju.

Kad je počela akcija za žitnu bitku (1925), bio je stvoren i takozvani «Comitato permanente del grano». Taj je odbor nekakav generalni štap za žitnu bitku. Osim toga je kod svake prefekture po jedna «Commissione provinciale per la propaganda granaria», koja se kao podredjeni organ bavi s istim problemom u okviru pokrajine. — Žitna bitka ide u prvom redu zatim, da Italiju oslobodi od uvoza iz inozemstva, dakle da prehrani žiteljstvo vlastitim proizvodima Italije. Propaganda za žitnu bitku vrši se u smjeru, da se racijonalnije i intenzivnije obradjuje zemlja, e da tako dade što više može. Paralelno s tom akcijom ide i nova, sankcijonirana novim zakonima, po kojoj nijedan komad obradjive zemlje ne smije ostati neobradjen. To ne znači da mora svaki komad biti obradjen žitom, ali ko ima obradjive zemlje mora da je dovede kulturi. Tako će se doskora dogoditi da zaista Italija sama sebe hrani. Oni, koji zanemaruju ili ne daju obradjivati svoju zemlju, kažnjavaju se teškim globama.

Ovdje je bez dvojbe važno, da citiramo slučaj onog velikog posjednika, koji je svoju zemlju zanemarivao, obradjivao samo najprimitivnijim metodama te se ustručavao, da bilo štogod čini za povećanje dohodaka iz svoje zemlje. Prefekat ga je vrlo osjetljivo kaznio.

Koliko bogatstva bi bilo i u drugim zemljama, da se tako radi! Pomislimo samo na to, koliko je po cijeloj Europi zemlje još neobradjene ili samo primitivno ili neracijonalno ili neintenzivno obradjene!

Ali žitna bitka pokazuje još nešto drugo, da se voljom, željeznom voljom mogu postići mnoge stvari; i tamo, gdje nema te volje iz nemarnosti ili iz lijenosti ili iz nerazumijevanja, tamo treba prisiliti ljude i narod, da makar protiv svoje volje rade u smjeru, koji koristi sveopćoj stvari.

Ova bitka pokazuje i to, da individum, za sebe uzet, ne smije, da služi samo svojim interesima. On je u stanovitom smislu organ jedne velike skupine gdje i on vrši svoje funkcije, njegov interes mora biti podvrgnut skupnom državnom interesu. Danas nije više moguće, da zemljoradnik za inat ili iz nemara ili iz nerazumijevanja ne obradi svoju zemlji ili da čak sve plodove svoje zemlje sam uništi, kako je to bio učinio neki plemić drugdje. Privatni interes može da se razvije samo u okviru državnog interesa. A sabotaža državnog interesa nije dopuštena.

Poznato je, da do danas Italija nije mogla da prehrani sve svoje žitelje, tako da je pitanje emigracije bilo uvijek aktuelno. U dogledno doba i putem, gdje se danas nalazi bitka, bit će nepotrebna i emigracija, razumije se u vezi s kolonijama.

Paralelno sa žitnom bitkom ide i druga akcija, koja na prvi mah izgleda kao protivna gore sada navedenoj. Radi se o akciji, koja ide na to, da s jedne sprječava propadanje broja pučanstva, a s druge pak da zgodnom propagandom pospješi umnožavanje pučanstva. Razlog te akcije je državnopolitičke naravi. Prvi uvjet za jaku i silnu državu je veliki broj pučanstva. Pučanstvo je takoreknuć temelj, na kojem počiva država. Razumije se, da k tome treba da dodje još i organizacija i tehnička sprema. Radi toga vrši se intenzivna propaganda knjigom i govorom; izdane su stroge zakonske odredbe protiv onih, koji sprječavaju porod, udareni su visoki porezi na one, koji nisu oženjeni, a mogli bi da budu; raspisane su velike nagrade za mnogobrojne obitelji. Kako izgleda bit će udaren i porez na one, koji su dodu se vjenčani, ali nemaju djece.

Nije dosta da se narod množi, nego treba da taj narod bude i fizički i moralno zdrav i jak. Radi toga se vrši i akcija za fizičnu i moralnu zaštitu rase. U tom smjeru su izdani razni zakoni, koje ne možemo sve ovdje da citiramo. Navest ćemo samo nekoliko institucija. «Opera nazionale per la protezione e l'assistenza alla maternità e all'infanzia» stoji takoreknuć na čelu. Može se reći da je danas Italija na čelu civilizovanih naroda što se tiče organizacije posla u tom smjeru. Ima u Italiji (1927) cirka 5700 javnih ustanova za zaštitu i pomoć majkama i djeci s ukupnim imetkom od 730 milijuna lira. Osim toga te ustanove dobivaju svake godine 8 milijuna lira od ministarstva unutarnjih djela. Zakonom od 10. XII. 1925 br. 2277 sve su te ustanove bile organizirane u jednom tijelu i podvrgnute već navedenoj Operi.

Ima i druga «Opera nazionale za pomoć i fizički i moralni uzgoj mladeži». Ta se zove «Ballila». Njezin centar je u Rimu, u svakoj se provinci nalazi jedan «comitato provinciale», i po općinama po jedan «comitato comunale» imenovan od dotičnog provincijalnog odbora. Ta je Opera Ballila direktno podčinjena načelniku vlade, koji je dade voditi po on. Renato Ricci. Dosadanji «Ente Nazionale per l'educazione fisica» je ukinut i njegove su zadaće i funkcije prešle na sad imenovanu operu.

U okviru te akcije za fizičnu i moralnu zaštitu rase razvijaju se i druge djelatnosti za pobijanje i suzbijanje raka, tuberkuloze, malarije, spolnih bolesti, trakome i lebbre. Nije nam moguće da se potanko pozabavimo sa svakom djelatnošću. Samo glede tuberkoloze reći ćemo, da je u svakoj provinci po jedan pokrajinski antituberkulozni konsorcij, koji mora da vodi antituberkuloznu propagandu, mora da ustanovi dispensarije za tuberkulozne, mora da sagradi bolnice i sanatorije i mora općenito da vodi svu skrb i brigu okolo te antituberkulozne akcije. — Uvedena je i obvezatna asikuracija za radnike protiv tuberkuloze.

I o antimalaričnoj borbi treba da govorimo. Malarija je ona bolest, koja je u Italiji uvijek strašno harala. Učenjaci na pr. misle, da su stari Etrusci, koji su prije Latina nastavali veliki dio Italije i imali svoju lijepu, civilizovanu i jaku državu od Alapa sve do Rima, izumrli samo zbog malarije. Posvuda se danas radi o bonifikama terena, što znači ujedno uzeti malariji mogućnost da se razvije, a s druge strane stvoriti nove plodonosne zemlje.

Isto toliko intenzivna je i akcija za moralnu zaštitu naroda, koja je u prvom redu preventivne naravi. Nabrojit ćemo kratko različite grane tog djelovanja: suzbijanje trgovine sa ženskama, strogo nadziranje plesnih dvorana i plesnih škola, stroge mjere protiv prostačkih (ili pornografskih) publikacija, nadziranje teatralnih i kinematografskih predstava, borba protiv alkoholizma.

Razumije se da sve te ustanove vrše ujedno i pozitivnu političku propagandu po fašističkoj ideologiji.

Sve ove borbe za moralnu zaštitu naroda kao i ona za pomnožavanje pučanstva (koja ima takodjer svoju moralnu stranu) svojski su podupirane riječju i činom i od Svete Rimske Crkve dotično od njezinih funkcijonera.

U narednom broju govorit ćemo o administrativnim reformama i to o prefektima i o podestatima.

Za ovaj put dosta.

Sastanak senata. — Za utorak, 6. novembra sazvan je na zasjedanje senat. Na dnevnom redu je izbor časništva i rasprava o 91 zakonskom nacrtu.

Kosturnica na Grappi. — U prisutnosti on. Cavallera i Balba te maršala Giardina svečano je otvorena na Grappi podzemna kosturnica, gdje je sahranjeno 5000 tamo poginulih vojnika.

Proslava šeste obljetnice

Sa dostojnošću, koja pripada proslavi stvaranja proslavljena je po cijeloj Italiji šesta obljetnica pohoda na Rim. Bez ikakvih šumnih govora već čvrsto sa ponosom izvršenog posla. Tog su dana na svečani način dovršene mnoge javne radnje, i otvorene nove. Mnoge nove zgrade, ceste, mostovi, bonifikacije, ustanove socialne i kulturne naravi primile su onog dana obilježje liktorskog snopa.

Naročito značajne bile su svečanosti u Rimu. Već dan prije, to jest 27. oktobra načelnik vlade on. Mussolini priložio je svoj potpis u knjigu nacionalnog priznanja, u onu knjigu, gdje su zabilježeni svi oni, koji su dobrovoljno darovali državi razne svote, većinom papire državnog duga. Ta je svota narasla u malo vremena na 140 milijuna. Iza toga je načelnik vlade otišao pred oltar domovine, gdje su ga dočekali ministri i najugledniji dostojanstvenici iz financijskih krugova. Tu su bile pripravljene dvije žare, u kojima je načelnik vlade zapalio potvrde državne amortizacijske blagajne za darovanih 140 milijuna. Iza tog simboličkog čina, gdje se pred oltarom domovine, pred onima, koji su darovali svoje živote za dobro domovine proslavljuju i oni, koji daruju dio svog dobra za dobro države, otišao je on. Mussolini da otvori termoelektričnu centralu, a zatim pak u plinaru, gdje su u njegovoj prisutnosti otvorili zapečaćene vreće sa papirima državnog duga, što su ih državljani darovali. Bilo je 154.549 kartela u vrijednosti od 140,664.100 lira. Sve su te kartele bačene u vatru i zapaljene. Za tu svotu se naravski snizio i državni dug.

Drugog dana na samu obljetnicu je u Rimu načelnik vlade on. Mussolini najprije svečano otvorio za promet novu cestu, koja ide iz Rima u Ostiu, takozvanu «via del Mare». U prisutnosti više ministara i rimskog guvernera prerezao je trak i automobilom prošao komad ceste. Odatle je otišao da prisustvuje svečanom otvorenju nove zgrade ministarstva prosvjete, gdje su bili sakupljeni ministri, visoki državni dostojanstvenici i veliko mnoštvo naroda. On. Mussolini je pregledao novo sjedište ministarstva prosvjete, a konačno u dvorištu prošao pred mladenačkim postrojenim četama. Praćen neprekidnim poklicima uputio se je u Lungotevere degli Ammiragli, gdje je prisustvovao svečanom otvorenju nove zgrade ministarstva mornarice. I ovdje su ga dočekali ministri i visoki mornarski oficiri. Pregledao je naročito prostorije ministra i državnog podtajnika, otišao na balkon, pod kojim su bili postrojeni (poredani) karabinijeri i četa mornara. Na ministarstvu je bila podignuta zastava uz zvuke kraljevske himne i «Giovinezze».

I po svim ostalim gradovima u Italiji slavio se tako dan obljetnice pohoda na Rim svečanim otvorenjima javnih radnja, bez ikakvih govora, a samo čitanjem poslanice vodje fašizma i načelnika vlade, koju mi donašamo na drugom mjestu. Svuda su svečanosti prošle u najvećem redu. Odjelenje za štampu načelnika vlade iza dovršenih proslava izdalo je ovo obavještenje:

Iz izvještaja 92 prefekta kraljevine proizlazi, da je u cijeloj Italiji šesta obljetnica pohoda na Rim proslavljena načinom, kako je stranka odredila, velikim sudjelovanjem fašista i naroda, sa apsolutnim redom i disciplinom. Skoro u svim općinama vršili su se zborovi, na kojima se čitala poslanica načelnika vlade i vodje fašizma. Svečano je otvoreno 2800 radnja, koje su dovršene u šestoj godini režima. Na mnogim hiljadama proslava, što su se držale, nije se desio nikakav incident.»

Isto je tako bila proslavljena obljetnica pohoda na Rim i u inostranstvu u većim mjestima, gdjegod imade Talijana.

Prigodom šeste obljetnice Pohoda na Rim on. Mussolini izdao je ovu poslanicu na sve fašiste:

Crne košulje cijele Italije!

Godina šesta fašističke revolucije završuje se zavidnom aktivnošću djela, koja su namijenjena da ostanu kroz vijekove kao dokumenat našeg vjerovanja, naše sile i našeg rada.

2802 radova biti će svečano otvoreno da se proslavi sa činjenicama i tiho veliki pothvat, koji je u oktobru 1922. oslobodio talijanski narod i stvorio novi režim u Italiji i u svijetu. Tu ima 566 putnih radnja, 337 školskih zgrada, 399 vodenih naprava, 63 bonifikacije, 63 lučne naprave, 79 sanitarnih radnja, 371 javna zgrada, 860 raznih radnja i mnogo drugih manjih. Ovo suho nabrajanje brojaka obara svako dvoumno govorkanje unutra i izvan granica. Iza brojaka stoje mišice, novac, život, blagostanje fašističkog naroda.

Crne košulje!

Tri dogadjaja treba da budu spomenuta u ovom trenutku radosti i nacrta: novčana reforma, zakon o Velikom Vijeću, integralna bonifikacija. To su tri temeljna datuma u povijesti režima, koji tvore naročito značajnom godinu šestu.

Crne košulje!

Ponosni na ono što smo izvršili idemo u susret godini sedmoj. Ona započimlje slavljenjem talijanske pobjede i zborovanjem seljaka i boraca u Rimu. Vidjet će važne dogadjaje i veličanstvena djela. Režim će raširiti sve više svoju osnovu da okupi pod liktorskim znakom sav talijanski narod, svrstan u savjesnoj disciplini svojih političkih i sindakalnih formacija.

Italija, koju hoćemo radinom, mirnom i čvrstom, diže se. Pozdravimo je, uzdignutim znakovima i puškama, jednim samim usklikom, onim usklikom, koji je činio i koji će uvijek činiti, da strepe naši neprijatelji svake boje i svake strane: A noi!

Mussolini.

U Rimu, 28. oktobra, godina VI. F. E.

Pokrajinski tajnici na raportu pred on. Mussolinijem. — Prošlog četvrtka je on. Mussolini primio u palači Chigi pokrajinske tajnike federacija svih pokrajina. Govorio im je skoro dva sata o sadašnjim i budućim zadaćama stranke i naglasio, da je dosadašnjim uspjesima zadovoljan. Poslije tog raporta je vodstvo stranko priredilo primanje u čast federalnim tajnicima. Prisustvovali su članovi vlade, predsjednici velikih sindakalnih korporacija i urednici velikih fašističkih dnevnih novina. Došao je i on. Mussolini te je tom prigodom razgovarao s pojedinim fašističkim pokrajinskim tajnicima o položaju u njihovim pokrajinama.

Kralj Aleksandar riješava jugoslovensku krizu. — Jedan veliki zagrebački list donaša ovu izjavu jedne neimenovane, ali vrlo dobro informirane ličnosti:

«Razumije se, da se naš kralj vrlo živo interesuje za razvoj prilika i odnosa u državi u opće, a sada napose. Zna se, i nije nikakva tajna, da je kralj Aleksandar već po prirodi svojoj, vrlo marljiv i radin, i da svoj visoki poziv shvaća velikom ozbiljnošću i dubokim osjećanjem svoje odgovornosti pred historijom. Jednako nije tajna, da je zločinstvo od 20. juna duboko potreslo kralja, s tim više što su pali hrvatski prvaci, a naročito Stjepan Radić i Pavle Radić, za njega predstavljali i težak lični gubitak. Danas kralj Aleksandar ni o čemu ne vodi toliko ustrajne i iskrene brige koliko o tome, da se makne iz zajedničkog života srpskog, hrvatskog i slovenačkog naroda sve ono teško i bolno što sprječava sredjen, miran i normalan narodni život i razvitak, što su ga Hrvati jednako kao i Srbi i Slovenci svojim velikim stoljetnim žrtvama konačno zaslužili više nego ikoji drugi narod. — Naš državni i narodni problem nije prost i jednostavan, već vrlo komplikovan i mnogostran. Ipak se uza sve to jasno razabire, da je hrvatsko pitanje centralni i glavni dio toga problema, i da je ono ne samo političko i ekonomsko, već ujedno i psihološko pitanje. Naročito je tu važna činjenica, da su Hrvati, svojevremeno, prigodom donošenja vidovdanskog ustava bili u malom broju. Za ustav je glasovala tek manjina Hrvata, i to čak vrlo skromna manjina. — Izgleda, da je to izvor svega, i budimo iskreni, bar velikim dijelom opravdanog nezadovoljstva Hrvata. Zato se kod riješavanja ove naše teške krize ne smije to obići, već se mora poći pravo na cilj, koji je u tome, da se hrvatsko pitanje skine definitivno s dnevnog reda i to na zadovoljstvo Hrvata, odnosno da se država naša zajedn[illegible]

uredi sporazumno tako, da s tim uredjenjem budu zadovoljna ne samo većina Srba, već i većina Hrvata i Slovenaca. — To je sada najvažnija stvar, dok pitanje promjene vlade, raspuštanja Skupštine i novih izbora za Skupštinu, koja bi imala da konačno glasa o novom državnom uredjenju, postaje tek aktuelno kad je u toj najvažnijoj stvari postignut sporazum. Naravno, to sve nije lako. Treba da se nadje osnovnica, na kojoj je moguća saglasnost većine Hrvata, većine Srba i većine Slovenaca. A to, pored zaoštrenosti odnosa medju strankama, koje su momentano na vladi i u opoziciji, nije ni lako ni jednostavno. — Postoji, medjutim, principijelna naklonjenost kod kralja, da svojom intervencijom i svojom autoritetom olakša taj rad, kad za to bude pravo vrijeme, t. j. kad se ispune izvjesni i politički i tehnički uslovi za to. — Svakako je živa želja kralja, da se naš unutarnji državni problem, kojega je centar hrvatsko pitanje, riješi na pravednoj i razumnoj bazi, sporazumno, bez majorizacije bilo jedne, bilo druge, bilo treće strane, predstavljene od Hrvata, Srba i Slovenaca. Ta je živa želja Nj. Veličanstva van svake sumnje, kao i dobra volja da, u okviru svoga ustavnog prava, pomogne, koliko je god do njega, konačno sredjenje državne zajednice. — To će dokazati i budućnost, u koliko će narodni prvaci hrvatski, srpski i slovenački pokazati, da su i oni nošeni željom i voljom, da se makne iz državnog i narodnog života hrvatskog, srpskog i slovenačkog ono, što je bilo teško i bolno u prošlosti, i što je stvarno razdvajalo i razbijalo, umjesto da zbližuje i sjedinjuje. Naša je otadžbina, hvala Bogu, dosta velika i ima u njoj mjesta, da budu sretni i zadovoljni i Hrvati, i Srbi, i Slovenci.»

Izjave jugoslovenskih demokrata o položaju. Demokrate su u Begradu držali svoj kongres, na kojem su govorili vodje demokratske stranke Ljuba Davidović i ministar inostranih djela dr. Marinković. Davidović je govorio o unutarnjem položaju Jugoslavije i izjavio, da je demokratska stranka uvijek radila za sporazum Srba, Hrvata i Slovenaca. Treba doći do sporazuma sa Hrvatima, ali se ne smije žrtvovati jedinstvo države. Ako je sadašnji ustav slab, treba ga revidirati, ali treba jasno reći, što će se revidirati. Ne mogu se raspisati novi izbori, a da se ne zna, što se hoće s njima postići. Davidović je priznao, da se griješilo i sa strane jednih i drugih i da sadašnja vladina koalicija nije mnogo doprinesla poboljšanju položaja.

Ministar vanjskih posala dr. Marinković govorio je o vanjskoj politici. — Napomenuo je, da nesredjenost unutarnjeg položaja slabi i položaj vanjske politike države, ali vanjski položaj opet nije tako slab, pa treba prije svega likvidirati sadašnju unutarnju krizu. Ako država potrebuje zajam ona će ga dobiti bez obzira na proteste sa strane opozicije. Naravski da bi u takovom slučaju bili uvjeti nepovoljniji, ali teret pao bi na sva tri plemena. Vanjski položaj Jugoslavije — veli dr. Marinković — je mnogo bolji sada nego pred 18 mjeseci, kad je on preuzeo ministarstvo. Nije istina da je Jugoslavija izolirana od drugih država. Vanjski ugodni položaj treba iskoristiti da se uredi unutarnji, jer bi se mogle prilike promijeniti. Ne može se doći do unutarnjeg sporazuma bez velikih žrtava i nastojanja i sa strane Hrvata. A treba da je pravi i istiniti sporazum, a ne samo jedan politički gest, koji ide zatim, da dovede jednu stranku u vladu, a drugu da potjera u opoziciju.

Desetgodišnjica Čehoslovačke. — U ove se dane po svoj Čehoslovačkoj republici, i izvan nje gdje ima Čehoslovaka i prijatelja tog uzornog slavenskog naroda, svečano slavi deseta obljetnica od oslobodjenja domovine i stvaranja nove države. Naročito imaju veličanstven karakter proslave u Pragu. U Jugoslaviji, u Zagrebu, Ljubljani i Beogradu obavljena je takodjer proslava s prigodnim priredbama i predavanjima. — U Trstu je na generalnom konzulatu priredjeno veliko primanje, kojemu su prisustvovali svi čehoslovački državljani nastanjeni u gradu i mnogi [illegible] vanici.

On. Ciano — «conte». — Kralj je izdao dekret, kojim se podjeljuje naslov grofa on. Cianu, ministru saobraćaja.

Njemačke reparacije. — Iza kako Njemačka otimlje sve više maha u svjetskoj politici i iza kako se dovoljno uzdigla poslije rata na svim poljima te postala jedna od najvažnijih država u Evropi, s kojom se danas računa kod svakog političkog čina drugih država, nastalo je u Njemačkoj pitanje o preinačenju reparacija, koje Njemačka mora da plaća savezničkim državama. O tome naravski nije nigdje govoreno, ali svuda se očituje želja, da se preinači način isplate i stvori kakav drugi plan. Baš sada je došao u Berlin generalni agent za reparacije savezničkih država Parkert Gilbert, koji se odmah sastao sa kancelarom Müllerom i ministrom financija. Prisutni su predsjednik državne banke i ministar nacionalne ekonomije. Generalni agent je izložio želje vlada saveznika u pogledu programa na sastanku komisije eksperata. Novine sa zadovoljstvom napominju, da su u prestojećoj konferenciji eksperata imenovani isti članovi, koji su bili i u prvom Dawesovom odboru i vele jedini stvarajući financijeri i ekonomi svjetskog glasa mogu imati auktoritetu da riješe problem odredjenja definitivne svote, koju će morat Njemačka da plati saveznicima.

Konstitucionalna i administrativna reforma u Njemačkoj. Njemačka se sastoji od 18 država (zemalja), medju kojima je najveća Prusija (veća nego sve druge skupa). U parlamentu je stvorena komisija, koja ima zadaću da prouči važno pitanje konstitucionalnog i administrativnog uredjenja. Ta je komisija prihvatila predlog vlade, da se stvore dvije podkomisije. Jedna podkomisija će imati za zadaću, da stvori predloge glede novog razgraničenja zemalja (država) i eventualnog stvorenja novih saveznih država, prema životnim potrebama kraja. Druga bi imala zadaću, da prouči pitanje odnosa pojedinih država prema centralnoj vladi u Berlinu i da se pitanja, koja nisu važnije naravi, riješavaju samostalno u pojedinim državama (zemljama).

Stabilizacija leva. — U nedjelju se je otvorilo bugarsko Sobranje sa carevim govorom, u kojemu su naročito naglašene koristi, koje će imati narodno gospodarstvo od novog zajma i od stabilizacije leva, što će se doskoro provesti. Mislilo se je, da se Bugarska povrati na zlatnu valutu i da se stvore novčane vrijednosti, nu nad ovim je u kompetentnim krugovima pobjedilo mnijenje, da se lev stabilizira po prilici na kursu 138 leva za jedan američki dolar. Vlada medjutim pripravlja nacrt za stabilizaciju, koji izgleda da su odobrili u Parizu i Londonu. Svakako mora Sobranje da o tome brzo raspravlja, jer to žele oni financijski strani krugovi, koji su Bugarskoj dali zajam od 5 milijuna sterlina.

Promjene u španjolskoj vladi. — Čim se španjolski diktator general Primo de Rivera vrati sa Kanarskih otoka, veli se, da će provesti osobne promjene u ministarskom vijeću i izmjeniti lica u najvišim državnim službama.

Madžarsko-rumunjska komisija u Rapallu. — U Rapallu se je imala sastati madžarsko-rumunjska komisija za uredjenje pitanja madžarskih optanata, o kome se te dvije države već toliko godina pogadjaju, a o kome se više puta bavila i Liga naroda. Budući da je madžarski opunomoćenik Szterenyi obolio, to su madžarski i rumunjski delegati sporazumno odložili sastanak u Rapallu do 5. novembra.

Njemački pukovnik kineski vojni savjetnik. — Veliko je zanimanje naročito u Londonu pobudila vijest američkih novina, da njemački pukovnik generalnog štaba, za vrijeme rata vjerni saradnik generala Ludendorfa, Bauer ima budućeg mjeseca da otidje u Kinu kao vojni savjetnik nacionalističke vlade, sa zadaćom, da reorganizira kitajsku vojsku. On da će imati sobom više oficira generalnog štaba. Ne manji interes pobudila je vijest, da je pukovnik Bauer ovlašten sa strane sindakata njemačkih industrijalaca, da študira problem industrijalizacije Kine.

Predizborna borba u Sjeverenoj Americi. — Potek borbe nastaje sve življi. Dvije odlučujuće stranke uhvatile su se čvrsto u koštac. Općenito je mišljenje i uvjerenje, da će pobijediti republikanci, koji su i sada na vladi. Izgleda da zadnjih dana republikanci gube teren pred nasrtajima demokratske agitacije. Demokrate su uložili svu svoju energiju i sposobnost u agitacijsku borbu, pa nije isključeno, da se mnogi republikanci približe njima, pa da glasuju za republikanskog kandidata Smitha.

Pred novim sovjetsko-njemačkim ugovorom. U Berlinu i u Moskvi pripravljaju se, da vode pregovore oko novog trgovačkog ugovora, jer dosadašnji ugovor već ističe. Jedna i druga stranka hoće da iskoriste iskustvo, što su ga imale medjusobnim trgovačkim odnošajima za ovih šest godina. Izgleda, da Njemačka nije imala onakovih rezultata, kakove je očekivala. Nadala se je naime, da će najprobitačniju trgovačku i industrijalnu djelatnost provadjati u Rusiji, a kad nije imala ugodnijeg stanja. Njemačka će sada tražiti nova sredstva, da to u Rusiji postigne. S druge strane nije ni sovjetska Rusija naioduševljenija s dosadašnjim trgovačkim odnošajima, jer se nadala od Njemačke većoj ekonomskoj suradnji.

Njemačko-rumunjski sporazum. — U Berlinu je potpisan njemačko-rumunjski sporazum, kojim se uredjuju sva sporna financijalna pitanja. Rumunjska je morala da prihvati sve predloge i zahtjeve Njemačke, koja uopće nije htjela više ni o čemu pregovarati. Njemačka se sa svoje strane izjavljuje pripravnom da dade Rumunjskoj kredite u robi i da sudjeluje u stabilizacionom zajmu.

Boravak stranaca u Grčkoj. Grčka vlada je predložila parlamentu novi zakon za kretanje i boravak stranaca u Grčkoj. Po tom zakonu svaki stranac morat će imati redovitu putnicu, vidiranu sa strane grčke vlade. Nijedan stranac ne će smjeti da vrši kakvu profesiju bez naročite dozvole sa strane ministarstva unutarnjih posala, a dozvole za vršenje obrta ili zanata će se davati samo gradjanima onih država, koje to isto dozvoljavaju na svome teritoriju grčkih državljanima.

Velika željeznička nesreća u Rumunjskoj. — U petak u dva sata u noći sukobio se je u Rumunjskoj ekspresni vlak, koji je išao iz Bukarešta u Pariz sa brzim vlakom, koji je išao iz Hermannstadta prema Bukareštu. Oba su vlaka vozila strijelovitom brzinom, pa je sukob bio strašan. Odmah je nastao požar u lokomotivama i prvim vagonima. Uzrok sukobu je u tome, što je radnik skrenuo brzi vlak na krivi put, a činovnik nije kontrolirao skretača. To se je dogodilo na stanici Recea blizu Slatine. Panika je bila neopisiva. Sa stanice su pobjegli odmah svi namještenici. Jedan od putnika, koji se razumio u telegrafiranje, išao je na štaciju i davao znakove za pomoć. Došao je sanitarni vlak, koji je ispod ruševina istog dana izvadio 31 tješinu i preko 50 teško ranjenih. Ranjenici bili su prevezeni u bolnicu u Slatinu. Medju mrtvima u ekspresnom vlaku je i talijanski inženir Rocca, njegova žena i kćer. U brzom vlaku je poginula jedna cijela seljačka obitelj, muž, žena i petero djece.

Širite „Istarsku Riječ"!

Domaće novosti

ŠESTA GODIŠNJICA POHODA NA RIM U TRSTU

Kao i u svim drugim mjestima države, tako je i u Trstu obavljena proslava šeste obljetnice Pohoda na Rim. Sve su ceremonije imale poseban karakter, jer se po nalogu on. Mussolinija nisu držali nikakvi govori.

U 8 sati ujutro služila se je misa za duše poginulih fašista. — U 8¾ federalni fašistički direktorijum je položio jedan vijenac na grob palih fašista na groblju Svete Ane. I kod mise i kod polaganja vijenca počasnu stražu vršila je jedna četa sveučilišne milicije i avangvarde.

Od 9½ do 11½ svečano su se otvarale u šestoj godini fašizma dovršene javne radnje po ovom redu: 1. Radovi u luci Duca d'Aosta; 2. Nove zgrade generalnih magazina u istoj luci; 3. Radovi oko proširenja pučke škole «Umberto Gaspardis» u Via Donadoni; 4. Pet novih kuća za činovnike u Via Donadoni; 5. Sto šezdeset i osam malih vila u Rocolu; 6. Ekonomske kuće za željezničare u Rojanu; 7. Kuće I. N. C. I. S. za državne činovnike na cesti za Barkovlje; 8. Cesta Trst-Sesljan; 9. Nova zgrada Burze.

Otvorenjem ovih glavnih radova smatraju se otvorenima i svi ostali radovi javne naravi izvršeni od općina, pokrajine itd. Otvaranja su provedena brzo, bez govora, samim otkrivanjem liktorskega znaka uz prisustvo svih vlasti i raprezentanca. Ceremonijama su prisustvovali i zastupnici radnika i poslodavaca, koji su radnje izvršili.

U 11½ na trgu Unità sabrale su se sve fašističke snage Trsta: članovi stranke, milicije, sindakata, Balilla, Dopolavoro, avangvarde, combatenti, športska društva itd. Pokrajinski fašistički tajnik Cobolli-Gigli je sakupljenima pročitao poslanicu on. Mussolinija. Izrekao je zakletvu fašizmu, našto su svi sakupljeni rekli glasno «Giuro!»

U 1½ popodne predana je u sjedište fašja predstavnicima radničkih sindakata «Carta del Lavoro». — U fašju je gorila jedna svijeća na čast palim fašistima. — U 5½ svečano je otvoren zdravstveno pedagoški zavod za djecu u bolnici za duševne bolesti. — U 5¾ otvorena je jedna sala za zabavu u domu za balile «Fabio ed Aurelio Nordio» te Materinski Dom «Ferrante Aporti» u Sv. Ivanu. — U 6 sati otvorena je fotografska izložba Dopolavoro. — U 7 sati otvorenje električne struje u Sv. Križu.

Za obljetnicu su svi fašisti morali biti u crnoj košulji s dekoracijama. Grad je bio u zastavama, a u večer osvjetljen. U pokrajini je proslava takodjer lijepo uspjela.

Kretanje brojnog stanja pučanstva. — U septembru mjesecu rodjeno je u Julijskoj Krajini i Zadru 1805 osoba i to u puljskoj pokrajini 665, u riječkoj 131, u goričkoj 478, u tršćanskoj 494 i zadarskoj 37. Umrlo je 1168 i to u puljskoj pokrajini 387, u riječkoj 148, u goričkoj 207, u tršćanskoj 393, u zadarskoj 33. Sklopljena su 492 braka; u puljskoj pokrajini 145, u riječkoj 42, u goričkoj 84, u tršćanskoj 215, u zadarskoj 6.

PODLISTAK

EDGAR ALLAN POE:

Crni mačak

Pripovijetka.

(Konac.)

Podrum bio je kao stvoren za izvršenje takog nacrta. Zidovi su bili tanko sazidani i tek pred malo vremena bili su pokriveni s prostom maltom, koja se u vlažnom vazdahu nije bila još posušila. Osim toga na jednom je mjestu bio zid izbočen. Iza te izbočenosti bio je nekakav kamin ili ognjište, što su ga bili poslije ispunili, tako da je ono mjesto bilo ravno drugim zidovima u podrumu. Bez sumnje ja sam mogao da na tom mjestu izvadim opeke, da tijelo urinem u rupu i da sve to opet tako zazidam, da ni jedno čovječje oko ne bi bilo što sumnjiva opazilo. U tome se nisam prevario. S polugom sam vrlo lako izvadio opeke. Poslije sam vrlo oprezno naslonio mrtvo tijelo na unutarnji zid i tamo pričvrstio. Nakon toga sam opet bez ikakvog truda ispunio sav zid onako, kakav je prije bio. Iz opreznosti bio sam nabavio pijesak, maltu i vlasi, pa sam s njima učinio jedno ljepilo, koje se nikako nije dalo razlikovati od prijašnjega. Time sam pokrio novi zid. Iza dovršenog posla zadovoljno sam osjećao, da je bilo sve u redu. Na zidu nije bilo traga da se ista promjenilo. Vanredno oprezno sam počistio pod. Ponosnim sam okom pogledao svoje djelo te u sebi govorio: «Ovdje tvoj trud nije bio uzaludan!»

Iza toga bila je prva moja briga, da potražim životinju, koja mi je prouzročila svu tu neopisivu nevolju. Bio sam tvrdo odlučio, da mačka pogubim. Da mi je sada došao na put, odmah bi se bila ispunila njegova sudbina. Ali lukavi mačak kao da me je izbjegavao. Nije se više dao vidjeti od mene. Bio je valjda poplašen od moje divlje bjesnoće. Ne mogu da opišem, kakovo sam duboko zadovoljstvo osjećao, da omražena životinja nije bila više prisutna. I cijelu noć nije se više pokazala. Tako mi je bilo opet dopušteno, da barem jednu noć mirno i zdravo prospavam. Spavao sam dapače, iako sam imao na duši teški grijeh jednog ubijstva.

Prošao je i drugi i treći dan. Onoj demonskoj beštiji nije bilo ni traga. Jamačno je neman bila tako prestrašena, da se nije više vratila u kuću. Nisam je više vidio i bio sam sretan. Svijest, da sam ubio ženu, nije me osobito pekla. Nekoliko puta upravili su na mene pitanja, ali brzo sam našao koji odgovor. Došlo je i do jednog istraživanja, ali ništa nije bilo proizašlo. Mir za budućnost bio mi je cakle zajamčen.

Četvrti dan poslije umorstva, sasvim neočekivano, došla je policija u moj stan i pretražila ponmo cijelu kuću. Pri tome sam bio sasvim miran. Duboko uvjerenje, da se tajno mjesto ne dade otkriti, nije me dalo smesti. Policisti su mi naložili, da ih pratim kod istraživanja. Tražili su u svakom budžaku. Konačno su opet po treći ili četvrti put zašli u podrum. Ni živac u meni nije trenuo. Moje je srce kucalo tako mirno, kao da sam mirno spavao. Pratio sam redare u podrum te sam ga s njima obilazio. Skrštenih ruku i lagane ćudi hodao sam amo tamo. Policisti su bili potpunoma zadovoljni i htjeli su već da idu. Ali moja je radost bila prevelika e da bi ju je mogao zatajiti. Nešto me je dražilo, da dam oduška tom svom radovanju, pa makar samo ironičkim opaskama. Tako bi bio policiste još više uvjerio da sam nedužan.

Kad smo hodali uz stube, rekao sam: «Gospodo moja, vrlo mi je drago, da više ne sumnjate u mene. Svima vama kažem: «Prijatelji» i «Zbogom» i u buduće, molim vas, da budete uljudniji. Nuzgredno rečeno, gospodo moja, ovo je vrlo čvrsto sagradjena kuća.» U ludoj požudi, da kažem nešto neobičnog, nisam ni sam znao što da govorim. «Dobro sazidana kuća! Ovi zidovi — zar hoćete već da idete, gospodo moja? — ovi zidovi čvrsto su sagradjeni!» I u hvalisavoj obijesti lupao sam štapom, što sam ga baš držao u ruci, jako na zid, baš tamo, gdje sam bio sakrio mrtvo tijelo žene, koju sam nekoć ljubio.

Ali, neka mi se Bog smili i neka me izbavi iz pandža sotone. Jedva se je bio izgubio zvuk mojeg lupanja, kad se iznutra glasom kao iz groba, odzvao odgovor. Bilo je to kričanje, iz početka na pola ugušeno i prekinuto kao dječje jecanje, ali poslije je brzo prešlo u glasno, razvlačeno vrištanje, u vrištanje, koje je bilo sasvim nenaravno i nečovječje. Bilo je to urlikanje, jadikujuće vrištanje, kao da se grozni povici ludog straha miješanju sa djavolskim klicanjem. Samo iz pakla može da takova šta dodje, gdje prokletnici zajedno jauču i jadikuju, a s njima se pomješava klicanje djavola, koji ismjehavaju proklete duše.

Suvišno je do opišem, što se onda dogodilo u meni. Kao bez svijesti uzteturao sam natraške do zida. Policisti su se u prvom momentu ustavili na stubama, zapanjeni od groze i straha. Ali odmah zatim njihove su ruke radile oko zida i brzo je zid bio srušen. Lešina je bila već jako gnjila. Zamrljana krvlju stajala je tamo uspravno. Na njezinoj glavi čučio je onaj strašni mačak. Širom otvorena usta bila su crvena i ono jedino njegovo oko je žarilo. Onaj strašni mačak, koji me je demonski dotjerao do ubijstva i koji me sada izdao svojim kričanjem te me predao vješalima! Zajedno s lešinom bio sam uzidao u zid i onu beštiju.

Mrtvi dani

Došli su opet oni teški i vlažni jesenji dani, s oblacima, koji se nisko vuku, magle po cestama, i spotiču o vrhove stabala s žutim krošnjama i lišćem, koje pada pod kapljama kiše i na svaki mali dašaj vjetra. Jesen je donijela tužni, sivi novembar, Svisvete i Dušni dan.

Još jedanput melankolično pratimo umiranje u prirodi. Još jedanput dolazimo na grobove. Tako smo blizu u ove dane Njegovom Veličanstvu Smrti. U tijesnom smo doticaju s onim životom, koji je tamo iza granice našeg zemaljskog života. Dolazimo pred lice smrti, koja je najveća učiteljica čovječanstva. Na grobovima, u ove tužne jesenje dane, nalazimo izvor najveće istine.

Grobovi cijeloga svijeta u ove će dane biti jedna velika nijema katedra, koja će svojom veličanstvenom šutnjom upućivati čovjeka na vječnu misao: Memento mori! Spomeni se čovječe, da ćeš umrijeti. I biti ćeš mnogo više čovjek. U buduće Dušne dane biti će na tvojem grobu stalno cvijeća i svijeća i toplih suza, od kojih će godinu kostima u hladnoj zemlji i duši u vječnosti.

Nove ceste u Istri. — Prije nekoliko vremena već smo javili bili, da je vlada dala ovećih svotu na raspolaganje za različite javne gradnje i radnje općenite koristi. Od te svote je svaka provincija dobila izvjesnu svotu na raspolaganje prama svojim potrebama. Istri je dopala jedna svota. S njom će se medju ostalim graditi ove ceste: Vodnjan - Bale - Limski kanal - Sv. Lovreč Pazenatički. Cesta bit će široka 6 metara i ½. — Pula - Šijana - Loborika - Marčana - Barban; širina 6 metara. — Izola - Portorose - Piran; širina 6 metara. Za gradnju tih cesta potrošit će se 17 milijuna lira. — Osim toga je odlučena svota od 12 milijuna lira za različite inčke radnje po istarskoj obali. Nadamo se, da će se gospodin prefekt u Puli zanimati i za cestu iz Lupoglave do Lanišća. Ona je upravo životne važnosti za onaj od ostalog svijeta skoro odsiječeni kraj.

Bonifikacija solina u Kopru. — Prošle sedmice držao se je u Kopru natječaj za radnje oko bonifikacije bivših solina u Kopru. Radnja se dala da je izvrši gradjevno poduzeće inžinjera Bressan i Franzot u Gorici, jer je to poduzeće ponudilo najnižu cijenu za izvršenje posla. Odmah je bio sklopljen i kontrakt da se započne brzo sa radnjom, što je i učinjeno na dan šeste obljetnice pohoda na Rim.

Snižena tarifa za prevoz riža. — Službene novine «Gazzetta Ufficiale» od 24. oktobra objavile su ministarski dekret, kojim se produljuje do 30. septembra 1929. ministarski dekret od 27. marta 1928. kojim se daje pravo na sniženu tarifu za prevoz domaćeg riža za prvu ljuštionicu riža na Rijeci.

† Drago Bajec. — Javljaju iz Gorice, da je u Biljama 24. oktobra umro naglom smrću g. Drago Bajec, student prava i novinar. — On je pred nekoliko dana otišao u Padovu, da sluša predavanja na univerzi, ali se je morao ubrzo vratiti kući u Vipavu, no nije dospio nego do Bilja, gdje je od velike groznice umro. Bile su mu samo 23 godine. Odlikovao se je svim dobrim osebinama i plemenitim srcem. U novinarstvu je bio vješt i radin. U zadnje dvije godine bio je on gorički urednik «Edinosti». Bavio se je i literaturom. On je napisao nekoliko dobrih pjesama. — Umro je previše mlad. Po onome što je u svojoj plodnoj i idealnoj mladosti dao, mogio se je od njega mnogošta očekivati. Njegova smrt je izazvala u svima najiskreniju tugu. Neka je Dragu Bajcu laka ova naša zemlja i neka mu je u narodu vječna uspomena!

Vjenčanje. — Prošle nedjelje, dne 28. oktobra, vjenčali su se gospodjica Nada Znideršič, kćerka veleindustrijalca i širom Slovenije poznatog velepčelara Antona Znideršiča iz Ilirske Bistrice, i gospodin dr. Ferdo Kozak, profesor i knjižničar narodnog muzeja u Ljubljani. — Oba su mešalnog muzeja u Ljubljani dobro poznata i voljena našim ljudstvom. — Mladom i nadobudnom paru želimo u zajedničkom životu obilno sreće i dobra.

Školske takse. — Ministarstvo prosvete posredovalo je kod ministarstva financija, da bude produžen još za tri godine zakon, po kojemu su dosada djaci svih vrsta srednjih i viših škola bili oprošteni od školskih taksa, ako su sami talijanski gradjani, a njihovi roditelji borave u zagrebačkoj i istarskoj pokrajini, u riječkoj, kvarnerskoj i istarskoj pokrajini, u okruzima Gorica, Gradiška, Idrija, Postojna, Bolzano, Bressanone, Merano, Cavalese te u Dalmaciji. Ministar financija je odgovorio, da mu je nemoguće to učiniti radi budžetske opterećenosti, a da je dozvolio da budu oprošteni od taksa djaci iz Zadra i Dalmacije, kojima je već dozvolio. — Ministarstvo prosvjete sada javlja, da je ponovno posredovalo kod ministarstva financija sa svojim zahtjevom, da se spomenuti zakon produži, pa je radi toga odredilo, da uvjetno, dok se stvar definitivno ne riješi, djaci ne plaćaju takse. U slučaju da ministarstvo financija ne pristane, morat će djaci da naknadno plate propisane takse.

Talijanski zakonici u našim pokrajinama. — U ove dane biti će Nj. Vel. kralju predložen na potpis ukaz, kojim se na naše pokrajine raširuje talijanski civilni i trgovački zakonik, te civilnopravni pravilnik. — Tim ukazom biti će definitivno ukinuti u našim pokrajinama i zadnji ostatci austrijskog prava.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Još o Englezima. - Ča se je jednemu mladiću i divojki snilo, to im se je i bilo, ili Martin u Turin, Martin iz Turina... - Hrvatski jezik u školi na Rijeci.

Englez je gospodar mora i pola svijeta, velik narod, pun srebra i zlata, pa kako je miran i čedan! Ta njegova skromnost udarala je u oči i sada, prigodom boravka engleske eskadre na Rijeci. Jeste li vidjeli? Otkad je prije neko trista i pedeset godina raspršio i potopio španjolsku, nepobjedivu armadu, sve je izlazilo na njegovu. Ni čudovište čovjeka: Napoleon, ni čudovište zemlje: Rusija, ni čudovište naroda — Nijemac — nesamo što nisu mogli da ga obore, već su naprotiv pridonijeli još većoj njegovoj snazi, silnijoj veličini. Jest, ali dok ga vi gledate, kako ono ide Korzom gegajući se, posrćući i smiješeći se onim plavim očima i širokim ustima, čudom se pitate: pa zar je ovo onaj Englez, komo nije mogla i ne će tako lako moći da naudi ni sila ljudska ni strahota morska?

Nije čudo, što je i Ninetta zbog njih izgubila glavu. Već ne će ona ni sa mnom, da govori hrvatski, već se sve razmeće s nekakvim Hau du ju du, fajf o klok i orajt i sve tako. Uvijek je snjima, puši njihov duhan, nosi njihove kape, pokazuje im razne znamenitosti i sve ča j' kade.

Pa i druge su s njima zadovoljne. Juče mi je moja vršnjakinja Pepica dokazivala, kako je Inglez najbolji čovek na svete.

— On ni, kako drugi, ki ne gledaju nego samo mlade i lepe divojčice. Inglez gleda sve, svakoj se nasmeje, je l' mlada al stara, svakoj bi se prisošćal i ponudil njoj i pit i bomboni i sve ča j'kade.

I tako su Englezi osim nekoliko šterlinga ostavili u našem gradu i nemalo lijepih uspomena.

Neki mladi ljudi još ne će pamet u glavu. Još im duša hlepti za kinematografom, za slavom, za lako stečenim milijunima. Govori se naime, a i novine su pisale, da je prije nekoliko vremena otišao u tu svrhu u Turin jedan mladi par iz naše najbliže okolice. Oboje zaljubljeno jedno u drugo, ljepušast on i ona, džepića doduše praznih, ali glave pune svakojakih fantazija velikih i malih. Bili su nekoliko puta u kinematografu i vidjeli, kako se tamo radi i rekli: — Pa zašto da ne pokušamo i mi? I stali su pred zrcalo i kliknuli: — Jest, Boga mi, naša su lica kao stvorena za kinematograf, za slavu, za milijune. I otišli u Turin.

Kad oni u Turin, iznajprije su se potrudili da vide zgradu, gdje se prave one igre, što ih onda kinematografski filmovi raznose po čitavom svijetu. Stali su pred zgradom i osjetili, kako im u srcu čini: kuc! kuc! kuc! To je bilo od samog pustog uzbudjenja pred onim velikim, što ih čeka: slava, milijuni itd.

Ona kinematografska fabrika u Turinu ima kao svaki takav zavod po nekoliko direktora. Ta su gospoda obično mnogo zaposlena, pa nije lako do njih doći. I naš mladi par morao je da čeka, dok je bio primljen, pa se je za to vrijeme vraški istrošio. Ali najzada su ipak bili primljeni. Direktor upita najprije njega:

— Što biste radi?

— Da me uzmete za glumca u vaš kinematograf.

— Hm! — zafrknu direktor svoj nedugi brk. A što umijete raditi?

— Pa — umijem da skačem.

— I što još?

— Da trčim i da se smijem. Ja umijem da se smijem na devet načina.

— Da vidimo prvi način toga vašega smijanja.

Mladić se nasmija, razvuče usta valjda onako, kako bismo ih razvukli vi i ja, našto će direktor frčući uvijek onaj svoj nesretni brk:

— Da vidimo drugi način vašega smijanja.

Mladić se opet nasmija, ali na dlaku onako kao i prvi put. A tako je bilo i treći i četvrti i deveti put, kad se nasmijao.

— Moj mladi čovječe, tako umije da se smije gotovo svaki čovjek u Turinu, pa nije zaista ni trebalo, da prevaljujete tolik put, da nam taj vaš smijeh pokažete. A vi, gospodjice, što želite pak vi?

— I ja bih htjela, da me uzmete u vaš kinematograf.

— A što umijete vi?

— Umijem da plešem fokstrot, čarlston, blak boton i svi mi govore, da sam fanjska.

— E, draga gospodjice, imamo i mi u Turinu sva sila djevojaka, koje divno plešu i kojima svi govore, da su baš fanjske, pa ipak im ne pada na um, da postanu glumice kinematografa.

— Ali vama treba više puta ljudi, koji ništa ne govore, nego samo idu ili trče ili stoje na jednom mjestu. Ne biste li nas mogli uzeti, da vam bar u tome poslužimo?

— Hvala na ponudi, reče direktor, ali mi takovih komparsa imamo više negoli vlasi na glavi. Sluga pokoran, gospodo!

I direktor ode. A odoše i oni s vrlo malo nade u svoju kinematografsku budućnost, i s još manje novaca. A biti bez novaca i kod kuće — zlo je, a nekmo li ne će da bude u dalekom gradu, medju nepoznatim ljudima, pod okom policije, koja u svojoj sredini trpi samo ljude s toliko novaca, da se mogu sami da prehranjuju. A kako su naši mladi «kinematografići» bili sasvim čisti, to jest, kako nisu oni imali kod sebe ni jedne pare, policija ih je povela sa sobom i držala ih tako dugo, dok su iz naših krana stigli glasovi o njima. Tek onda vratili su se mladi umjetnici ovamo, ali pod pratnjom karabinijera, pod šub.

Pita se je: hoće li ih ovo neugodno iskustvo nekoliko opametiti?

U gradskoj školi «Leonardo da Vinci» započet će obuka u hrvatskom i njemačkom jeziku 5. novembra. Hrvatski će se jezik podučavati prema osnovi, što ju je izradilo sveučilište u Trstu. Taj tečaj moći će da polaze i oni, koji nisu upisani ni u kojoj javnoj školi. Poduka traje dvije godine. Na kraju druge godine dobit će svaki polaznik odnosnu svjedodžbu. Godišnja taksa iznosi 120 lira. Obuka je večernja.

One tri:

Franelu se vjenčala kći, i ja sam odmah trknuo do njega, da mu od srca čestitam.

— A ča će mi sve to, reče on, kad mi se i nećaka rodila još jedna.

Druga: Mićelin je jednoga dana opazio, da je odijelo, što ga nosi na sebi, već sasvim iznošeno i strcano. Pošto je nekoliko vremena piljio u one svoje dronje, reče u sebi:

— Ako me vide va oveh krpah vane, ljudi će reć, da sam već in malora. Ako pak grem va butigu i kupim jednu novu robu, onput ću pak bit po svem sega in malora. Ca da učinim?

Ostao je kod kuće i sve misli: što bi uradio?

Ona posljednja: Kad se na tribunalu raspravlja o kakvoj škakljivoj stvari, galerija se tako napuni ženama, da se više puta ne može u njoj dobiti mjesta. Tako je bilo i nedavno u nekom gradu. Ali tu se radilo o nekoj stvari, koja je bila škakljivija od svih drugih, pa je predsjednik suda u neko kazao:

— Molim, da se sve čestite gospodje udalje.

Pošto se nije nijedna makla, okrene se sudac k podvornicima pa će im:

— Sada pak, pošto su sve čestite otišle, bacite i one druge napolje! **Rokac.**

PISMO IZ ZAGREBA.

Ruski književnici u Zagrebu: Aleksander Kuprin, Boris Zajcev, M. D. Mereškovski i Zinajida Hipius. - Čilenska novinarka i Hrvati u Južnoj Americi. - Proboj Solunskog fronta i desetgodišnjica Oslobodjenja. Jedan jubilej. - Ko će biti načelnik iza Heinzla. - 100.000ći pokojnik na zagrebačkom Mirogoju itd. - Vrijeme Sviju Svetih.

Ruska revolucija prisilila je i mnoge ruske književnike da sebi nakon nastupa boljševizma s kojim se nisu mogli složiti, potraže novo boravište u tudjem svijetu. Mnogi od njih, najveći dio, sklonuli su se u Paris, a drugi po ostalim gradovima Berlinu, Beču i dr. Nakon održanog beogradskog kongresa ruskih književnika i novinara iz emigracije, nekoji su književnici svratili u Zagreb i ovdje održali predavanja da ih zagrebačka publika vidi i upozna. Tako su boravili ovdje 7. X. Aleksandar Kuprin i Boris Zajcev. Nakon njih, poslije nekoliko dana stigli su u Zagreb i tu se zadržali neko vrijeme i slavni Mereškovski i njegova gospodja pjesnikinja Zinajida Hipius. Nema sumnje, da je boravak priznatih ovih velikana svjetske književnosti — kao što je ruska — bio za Zagreb kulturna senzacija prvoga reda. Ovaj njihov boravac dao je opet zgodu da se stakne medjusobna slavenska srodnost i solidarnost. Mereškovski i gospodja njegova, bili su jedan dan gosti velikog kipara Ivana Meštrovića, pa je tako slavni Mereškovski ima prilike, da se divi djelima Meštrovićevim što ih je vidio u njegovom ateljeu. Zagreb je tako imao prilike da pozdravi i pogosti u svojoj sredini velike reprezentante ruskog genija i odmah si je stekao simpatije njihove, koji su obećali da će opet da se na duže vremena svrate u ovaj grad čim im se za to prilika desi. Otputovali su u Pariz. Oni sada stalno borave u tom «mozgu Evrope».

— Čilenska novinarka Juanita Guarcia, saradnica «La Nation» u Santiago de Chile predavala je nedavno u Zagrebu na Pučkom Sveučilištu o svojoj domovini Chile i o Hrvatima što nastavaju tu zemlju. Ima ih tamo 10.000, a došli su prije 60 godina. Mnogi su tamo obogatili i danas drže oni skoro 20 posto sveukupne produkcije čilske salitre. Većinom su to Dalmatinci: Baburica, Petrinović i druga imena na glasu. Tim predavanjem a inače svojim interesom za Zagreb, Juanita Guarcia znala je predobiti za sebe simpatije Zagreba. Zagrepčanima godi, ako im neko grad pohvali i malo polaska. Čilenska novinarka nije s pravom štedila riječi kad je govorila o Zagrebu i okolici, koji da ju je naprosto očarao, pa za uzvrat ni Zagreb joj nije ostao dužan. Dvorana gdje je predavala bila je dupkom puna, u novinama uz riječi o njoj bile su i njezine slike, koje su prikazivale ovu duhovitu i šarmantnu — kako Zagrepčani kažu — novinarku, koja već drugu godinu obilazi Evropom i drži predavanja o svojoj domovini.

— U Beogradu je proslavljena nedavno desetgodišnjica proboja Solunskog fronta. Sudjelovale su vojničke delegacije Savezne vojske: engleske, francuske, talijanske, češke, belgijske, grčke, rumunjske itd. Šefovi svih delegacija na odlasku iz Beograda imali su riječi hvale i priznanja za odlično držanje vojske kod velikog defileja kojem je prisustvovao i sam kralj Aleksandar uza savezne delegacije, ministre, diplomate i druge. Dne 29. X. pada deseta obljetnica kada je u Zagrebu na Markovom trgu bilo proglašeno Oslobodjenje od Madjarske i Austrije i proglašena samostalna država Slovenaca, Hrvata i Srba, koja je 1. XII. 1919. ujedinjena sa Srbijom i Crnom Gorom.

— 23. oktobra, dakle prije nekoliko dana, navršio je profesor Vjekoslav Spinčić osamdesetgodišnjicu svojeg života. Ovom zaslužnom mužu — čije zasluge ne smatramo nužnim da podcrtavamo na ovom mjestu, već iz toga razloga, jer su i predobro poznate — želimo da mu Bog podijeli još duži niz godina do granica mogućnosti ljudskog života, i najiskrenije se pridružujemo mnogim čestitkama, kojima je — još uvijek čili jubilarac — bio počašćen. — Dok je poslije rata a i za vrijeme rata, boravio najčešće u Zagrebu, zapravo u Brežicama blizu Zagreba na imanju nadbiskupa dr. Ante Bauera, kao njegov gost, sada boravi opet u Kastvu, u čijoj općini se i rodio (selo Spinčići) prije osamdeset godina (23. X. 1848.).

— Arhitekt Heinzl je napustio mjesto gradonačelnika zagrebačkog, nakon što je neprekidno kroz 9 godina upravljao općinom. Za njegovog nasljednika novine javljaju, da će biti izabran historičar prof. dr. Stjepan Srkulj. Novine kada o tom pišu, pa i one protivničkog tabora, ne mogu a da ne priznaju, da je Vjekoslav Heinzl koristio Zagrebu mnogo, i da je većim dijelom baš njegova sprema i mar podigao Zagreb na njegovu današnju visinu i što se tiče ljepote grada i njegovog napretka uopće. — Izbor novog načelnika obavit će se — izgleda — u najskorije vrijeme.

— Zagrebačka kronika zabilježila je nedavno dva slučaja, u kojima je riječ o — ženama. Tako je u Zagrebu boravila jedna Čehinja, upravljačica aeroplana, pa je to prvi ženski pilot kojeg je Zagreb vidio. Drugi je slučaj — o kojem je bila riječ — nastup prvog ženskog advokata u sudnici zagrebačkoj. Ženski advokat imao je dva uspjeha. U novinstvu, u kojem se taj slučaj zabilježio vrlo opširno, a drugi uspjeh bio bi onaj na sudu. — Kao kuriozum možemo javiti i ovaj slučaj, da je jedan zagrebački autobus nedavno prevalio samoborsku uskotračnu željeznicu. Smiješna stvar da «autokorijera» može srušiti i prevaliti željeznički vlak sa vagonima. Naša uskotračnica Poreč-Trst, ne bilježi doista ovakav slučaj, i ako ju je bura kojiput skotrljala sa njezinog puta.

— Nije li i ovo interesantan slučaj, što ga donosi zagrebačka «Večer». Nedavno je umrla bogata gradjanka Židovka Marta Stern. Dok je još bolovala, čitala je u novinama da je na skupnom groblju u Mirogoju pokopan 99.791 pokojnik. Zaželila si je, da ona bude 100.000ći pokojnik. Umrla je ovih dana — njezin muž razdijelio je 100.000 Din. u dobrotvorne svrhe — i želja joj se ispunila, jer je prije nje bilo pokopano 99.999 mrtvaca na Mirogoju, a ona dakle 100.000ća pokojnica.

Kad već govorimo o mrtvima, spomenimo i njihovo zagrebačko počivalište Mirogoj. Groblja u svim većim gradovima su nešto osobita, mislim po onom posebnom skladu koji na njima vlada, kako se to posjetnika doima, kada gleda prostrane

Ortopedijski institut A. ZECCHI
Via Roma 31 — TORINO — Primo piano nobile

Aparat Zecchi ozdravljuje

KILU

Jedan ozdravljenik iz Bologne

gosp. *Sartori Raffaele*, stanujući u *Via San Vitale 326*, koji nam sa slikom šalje i jedno pohvalno pismo za ozdravljenje, koje mu je donio **aparat Zecchi.** Aparat biti će bezplatno kušan na osobama kojih to interesira, ljudima, ženama i djeci od iskusnog ortopedika u slijedećim mjestima i danima:

Gorica: Utorak 13. i srijedu 14. novembra, u «Albergo Angelo d'oro».

TRST: Četvrtak 15. i petak 16. novembra u «Albergo Moncenisio».

Pula: Subota 17. novembra u «Albergo Miramare».

Zadar: Nedelja 18. i ponedjeljak 19. novembra u «Hotel Bristol».

Rijeka: Utorak 20. i srijedu 21. novembra u «Albergo Riviera».

polja sa ukusnim nadgrobnim spomenicima, («tombama») — i kao ovdje u Zagrebu — sa tzv. arkadama, dugim nasvodnjenim hodnicima, gdje se nalaze grobovi znamenitih ličnosti, a čije grobove rese sve samo umjetničke kiparske tvorevine. Mirogoj je zajedničko zagrebačko groblje za gradjane svih vjeroispovjesti. Postoji od god. 1876. Do onda je Zagreb imao 10 počivališta, od toga jedno za pravoslavne, dva za izraelićane, jedno vojničko, a ostala groblja za katolike. — Danas se svi pokapaju na Mirogoju, groblju na brežuljku, kuda se polazi tramvajem.

Vrijeme je Sviju Svetih, pa neka mi čitatelji oproste ovakav «tužni» završetak sa grobovima.

A. R.

IZ PULJŠTINE

Skupa šala jednog Engleza.

Nedavno se je u fažanskom kanalu, nedaleko od Pule, nalazila jedna divizija engleske ratne mornarice. Ratni brodovi ostali su tamo više dana. Jedan izmedju mornara Engleza došao je na ovu čudnu i skupu ideju:

Uzeo je jednu limenu škatulju, u nju je metnuo jednu skupocjenu iglu za kravatu sa sedam dijamanata. Uz iglu metnuo je u škatulju i jedan papir, na koji je napisao svoju adresu i opasku: «Ko ovo nadje, neka mi piše.»

Onoga dana, kada su brodovi imali otploviti iz fažanskog kanala, Englez je škatulju dobro zatvorio i bacio je u more.

Škatulja je plivala, a morska struja ju je nosila i donijela nakon nekoliko dana na premanturski svjetionik Porer.

Škatulju je našao stražar svjetionika Mihovilović iz Premanture. Ostao je nemalo začudjen, kad je vidio što je u njoj. Otišao je u Pulu i dao si je prevesti ono pismo, koje je u škatulji bilo, a osim toga otišao je jednom draguljaru, da mu procjeni iglu. Draguljar mu je za nju ponudio 3000 lira.

Bogzna što se je motalo onim čudnim engleskim mozgom, kad je bacao onu skupu iglu u more? A što bi pak značila ona opaska, neka mu se nalaznik javi?

Englezi su u istinu čudna i šaljiva rasa, ali da za šalu bacaju dijamante u more, to se još nije čulo. Bilo što bilo, bilo bi dobro, kad bi Bog u naše more poslao još mnogo ovakvih Engleza, koji bacaju u more zatvorene škatulje sa dijamantima. Istrani ne bi više kukali zbog suše...

IZ LIŽNJANA

Smrtna kosa.

Danas Vam javljamo jednu žalosnu vijest, jednu smrt, koja je zadesila vrijednu kuću i obitelj našega Nedjeljka Jelčića (Mena). — Umrla mu je žena.

Ta je smrt iskreno ražalostila sve Ližnjance, jer se je pokojnica isticala mnogim krepostima, koje su danas vrlo rijetke. Bila je to žena uzorna u svakom pogledu: dobra, radina, poštena, šutljiva i tiha i nije se tužila ni zbog čestih bolesti. Bila je obljubljena u Ližnjanu i van iz našeg sela. Svoju je kuću lijepo vodila, a svoju je djecu uzorno uzgojila, i ako je bila obična seljanka. Prije nego što je umrla pozvala je svoje ukućane, te im je preporučila zadnjim svojim riječima, neka živu u poštenju, ljubavi i slozi. To je dokaz, da je imala lijepu dušu. — Da je bila poštovana dokazuje i vrlo lijep sprovod, koji joj je priredjen. Otpratilo ju je na vječni počinak mnoštvo naroda iz Ližnjana i cijele okolice. Mnoge su oči bile suzama orošene.

Mnogi su nastojali, da utješe teško ožalošćenu obitelj. Osobito su se u sprovodu istaknule djevojke, koje su se brinule da pogreb što ljepše uspije i da utješe svoju dobru prijateljicu pokojničinu kćerku Katicu.

Tužna obitelj se najtoplije zahvaljuje svima onima, koji su na bilo koji način pokazali svoje saučešće prigodom smrti i pogreba pokojnice.

Pokojnici neka je lahka zemlja i vječni mir, koji je zaslužila i koji će joj Bog stalno dati.

Ližnjanci.

Razno!

Ukinjen je uvoz živine. — Ministarstvo unutarnjih poslova ukinulo je s danom 15. oktobra sve dosadanje dozvole za uvoz živine iz drugih država. Nove molbe biti će odobravane po strogom kriteriju, to jest, samo ako se za blago, koje se kani uvesti, podnésu ozbiljne zdravstvene svjedožbe.

Stanovništvo Rusije. — Savez Socijalističkih Sovjetskih Republika (S.S.S.R.) ima prema popisu od 1927. godine 145 milijuna stanovnika.

Uspomeni Amundsenovoj. — Pred par dana je u Oslo priredjena noćna procesija sa bakljama u počast uspomene nestalog Roalda Amundsena. Procesiji je prisustvovalo nekoliko tisuća ljudi. Jedan avijatički časnik održao je govor, a masa je u znak poštovanja Amundsenovoj uspomeni jednu minutu šutila.

Dohotci Lindberga. — Znameniti američki aviatičar Lindbergh, koji je prvi prošle godine preletio bez spuštanja iz Amerike u Pariz u prvih 6 mjeseca ove godine imao je 204.000 dolara dohodaka, dakle skoro 4 milijuna lira. Te dohotke ima većinom od auktorskog prava na knjigu, koju je napisao o svom poletu, a nešto i od suviška, što ga je imalo društvo za širenje aviacije, kad je Lindbergh putovao po Americi.

Franina i Jurina

Fr.: I sopet balun.

Jur.: Sopet balun.

Fr.: A zač ga zovu Zepelin?

Jur.: Zač se je tako zval on, ki je prvi počel gradit ovako veli baluni: grof Zepelin.

Fr.: A ča je za jedan čovek bil ta grof?

Jur.: Bil je Nemac.

Fr.: Cele hudobi su ti Nemčini. Svakega bi vraga zmisleli.

Jur.: Ako se pravo zame, on ni bil baš prvi, ki je zmislel onakov balun.

Fr.: Nego ki?

Jur.: To j bil jedan Hrvat iz Zagreba — neki Švarc. I ta ima nemško ime, ma njigovi stareji su već stotin i stotin let va Hrvatskem, pak su se posensega pohrvatili.

Fr.: A je još ta čovek živ?

Jur.: Ne. Umrl je prej nekoliko let.

Fr.: Škoda, zač da j još živel, morda bi on bil napravil on balun.

Jur.: Da j' mogal, bil bi ga prej napravil: imel je dosta vremena za to. Ma ne misli ti, da je to lahka stvar napravit jedan onako veli balunina. Tu j' trebe beči i veleh fabrik, va keh se delaju stvari potrebite za jednu onako velu stvar. A va ono vreme ni još va Zagrebe bilo ni beči ni fabriki.

Fr.: I tako je on brižan Švarc onu lepu misal nesal sobum va grob, ča ne?

Jur.: Ni on je nesal sobum va grob, ne, nego je lepo pobral svi svoji pijani i poslal ih va Nemško, grofu Zepelinu. I još mu je pisal va liste: — Na, ovde su vam pijani od baluna, ki bi se moral napravit, pak kada ga ja ne morem učinit, učinite ga vi.

Fr.: Ma je l' to istina?

Jur.: Kako Bog, ki j' na nebe! To se sve more lepo čitat va listeh, ča su ih jedan drugemu pisali, Zepelin i Švarc.

Fr.: Ča su ti listi kade hranjeni?

Jur.: Jezeromilijun vrazi da su! I kako lepo!

Fr.: Viš, to mi je drago čut. Jedan Hrvat da je pomogal storit balun, s kem se more poć v Ameriku.

Jur.: More se poć tamo i z aeroplanom, ali koliko more jedan aeroplan zet sobum ljudi i robi? Malo. A balun? Ov, ki j' ovi dni šal va Ameriku, imel je sobum niš manje nego šestdeset ljudi.

Fr.: Aj štroka! A kade su stali toliki ljudi?

Jur.: Ter su imeli kade, ne boj se! Balun je tako strašno velik i tako je bil silno napuhnjen, da je s pod sobum nosil celu jednu malu kućicu, tako da je svaki imel svoju kabinicu, kade je spal, a svi skupa imeli su jednu dosta veliku kamaru, kade su obedvevali i večerevali.

Fr.: Bog budi i z ljudi, kako to more bit!

Jur.: A lepo! Ča misliš, da je Bog dal čoveku pamet, da mu zaruzinaveje?

Fr.: Neč je je dal i mane, hvala i čast mu budi, ma kade bim se ja svega tega i tolikega zlodeja zmislel!

Jur.: Ne biš brižan, ni ti ni ja.

Fr.: Ma je on va Zagrebe? A koliko su vremena stali do Ameriki?

Jur.: Skoro pet dan.

Fr.: Toliko! I celo to vreme su leteli po zraku?

Jur.: E, ma da znaš, kega puta su storili! Najprvo su obrnili z dolum, na Jibilteru, pak su potegnuli ravno put oneh otoki, ki se zovu Azori, pak put drugeh otoki, ki se zovu Bermudi, pak ih je našlo jedno strašno nevreme, uragani, kakoveh se vidi samo va oneh moreh.

Fr.: A kako su oni ljudi ostali živi?

Jur.: Imeli su sobum sakrabojskega kumandanta, ki je imel glavu na meste i ravnal s balunom, kako bim ja ali ti s kakovum malum barčicum.

Fr.: Ma novini su pisale, da njim je uragan škodi storil.

Jur.: Nesamo to, nego ih je i po vratju stresal i već su misleli, da će ih dole hitit, zato su i telegrafirali na sve strani da su va pogibelji, neka im oni, ki su bliže, pridu na pomoć.

Fr.: A je pak ki prišal?

Jur.: Je, već nego jedan. Morda tri četiri veli vapori. Vrteli su se onuda vokole, ma ni bilo za potrebu. Va balune bilo je jako dobreh artižani, ki su mu se sprtili na vrh i lepo ga zaflikali, kako bi postolar postol. I tako su oni srećno prišli va Ameriku.

Fr.: A ča govore Amerikanci?

Jur.: Čude se i vesele se. Ma njim Englezi govore: — Veselite se, veselite, ma ćete benj cvikat, ako vam jedan dan pošalju Nemci jedno deset ovakoveh balunі s nekoliko toneladi bombi, da vam ih na glavu prospu.

Fr.: Ča bi se i to moglo dogodit?

Jur.: Pitam ja tebe: je kade ča, ča se još ne bi moglo dogodit?

Fr.: A ter je tako!

BURZA.

Dne 1. novembra moglo se je u Trstu kupiti ili prodati:

1 am. dolar za lira 19.—; 1 engl. šterlina za lira 92.60; 100 franc. franaka za lira 74.55; 100 švic. franaka za lira 367.50; 100 belg. franaka za lira 265.50; 100 njem. maraka za lira 456.—; 100 austr. šilina za lira 268.—; 100 čehosl. kruna za lira 56.55; 100 jug. dinara za lira 33.42—33.72.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Ako još nisi okusio

tjestenine **PEKATETE** (makarone, spagete i druge), kupi ih sada. Pouzdano prave dobiješ u zamotima od ½ kg sa gornjom oznakom. To je izvrsno i nedostiživo jelo.

Novo! Zanimivo! Jeftino!

ROMAN

IZGUBLJENI

koji je izlazio u podlistku «Istarske Riječi» **izišao je u posebnoj knjizi.** Tu će knjigu svi ljubitelji lijepog i zabavnog štiva naručiti na ovu adresu:

Amministrazione del «Istarska Riječ» Trieste, Piazza Oberdan 1, II.

Stoji 2 lire, sa poštarinom 2 lire i 30 cent.

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arterioskleroze, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni

CASTELLANOVICH, TRST

Vlasnik F. Bolaffio

Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

BAR-RESTAURANT

„AL MARE"

Trst - Riva Grumula 2 - Trst

Ispod Jugoslavenskog konzulata, blizu ribarnice.

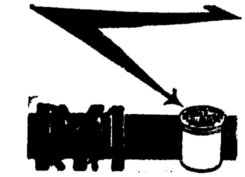
Toči istarska kao i druga nacijonalna vina, pivo Dreher (crno i bijelo). Odlična kuhinja i. t. d.

MILAN TRKULJA.

KURJE OČI

(kale)

liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza

TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST

Čuvajte se patvorina!

Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Telef.: 6441, 6442 Podružnica u TRSTU: Via XXX Ottobre, 11 Telef.: 6441, 6442

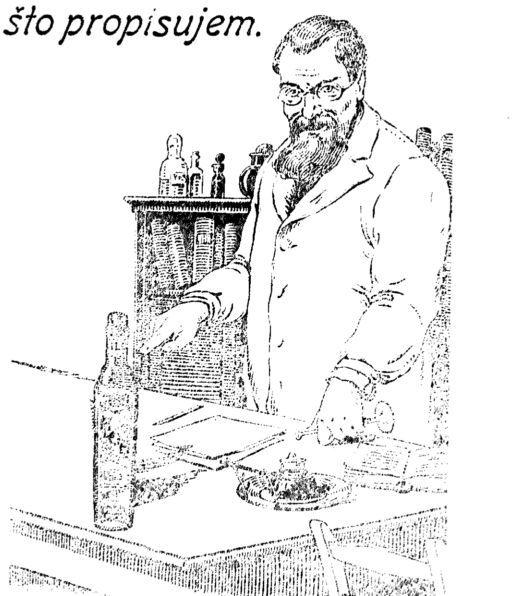
CENTRALA U LJUBLJANI. Dionička glavnica i pričuva: **60.000.000 dinara.**

PODRUŽNICE: **Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Novomesto, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Šibenik,** sezonska ekspositura **Rogaška Slatina.**

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloške na uložne knjižice te ih ukamaćuje sa **4%**, a uloške na tekuće račune i na otkaz vezane uloške najugodnije uz dogovor. Izvršuje burzovne naloge i daje u najam sigurnosne kutije (SAFES).

Blagajna je otvorena od 9½-12½ i od 14½-16 sati. U subotu do 12.

....evo antireumaticum što propisujem.

Stari preparat, koji je znao u svim krajevima preko četvrt vijeka uzdržati visoke svoj glas izvrsnog Antireumatica.

U ljekarnama po L 6.— boca. Laboratorij „ALGA" - Fiume (I.)

Broj 45 Poštanski tekući račun. (Conto correntecon la posta) U Trstu, 8. novembra 1928. -God. VII. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata zatuzemstvo iznaša 15.— lira na godinu, a za inozemstvo 25.— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II. Telef. uredništva i uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenie daje se znatan popust. U malom oglasnik u svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef uredništva i uprave 50-19

„Slogom rastu male stvari, a neslogu sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Prefekt u svijetlu novoga zakonodavstva

Administrativne reforme ne možemo ovdje da sve navedemo, jer nam to prije svega nije ni moguće, a osim toga ostalo bi mnogo i sasvim nerazumljivo za naš narod i u opće za onoga, koji nije potanko upućen u administrativni aparat jedne velike zemlje. Iz gomile reforama navest ćemo samo dvije: prefekat u svijetlu reforme i podestà u najmodernijem smislu korporativne države.

Mussolinijeva vlada je nanovo i u punoj mjeri uspostavila auktoritet prefekta. Prije su prefekti bili više činovnici vlade ili zapravo jedne od onih stranaka, koje su bile u vladi, a tek podredno i državni činovnici. Prefekat je danas država, u njemu je za provincu koncentrisan državni auktoritet, on predstavlja državu i njenu moć. Razlika izmedju prijašnjeg i sadašnjeg shvaćanja položaja prefekta bit će odmah razumljiva, ako ovo istaknemo i ovo razumijemo: po liberalnoj ideologiji je suverenstvo u državi kod naroda ili drugim riječima narod je suveren (a taj je narod zastupan u upravi države sad od ove sad od one stranke, koja šalje sad ove sad one ljude, sad socijaliste, sad klerikalce, sad liberalce itd.), po sadašnjoj talijanskoj ideologiji suverena jest država kao takva, država, koja je upravljena od najboljih ljudi, koji imaju takodjer dužnost, da po svojoj uvidjanosti i savjesti oko sebe najbolje okupe i izaberu, da na njih poslije predje vlast. On. Mussolini je vrlo zgodno rekao: Allora il prefetto era sopratutto un agente elettorale! Ali drukčije nije moglo da bude, gdje je prefekat znao, da je on odvisan od izvjesne stranke i da i njemu odzvoni, kad stranci odzvoni.

Drukčija je dakle sada ideologija: Država je nešto, što je nad svima, nad strankama, nad ljudima. Sve što je u državi, u prvom je redu za korist države, interes pojedinca podvignut je i podredjen interesu države, interes pojedinca je moguć samo u okviru državnog interesa. Iz tog principa nastaju mnoge i mnoge posljedice, i ona najglavnija, da pojedinac državljanin sam nema nikakovih prava, nego sve što stvara tobože jedan krug prava njegovih nije drugo nego jedan skup koncesija, koje mu je činila država i koje mu ona može uzeti u svakom momentu.

U zakonu od 3. aprila 1926. o atribucijama prefekta navedene su one nove velike vlasti, koje su dane prefektima. Mi smo i njih već nabrojili u ovom svojem listu. Ali najbolje razjasnit će nam poziciju prefekta poznata okružnica načelnika vlade, koja u nekoliko točaka navadja koncizno sve ono što se tiče položaja prefekta i njegovog auktoriteta.

Iako smo već okružnicu donijeli bili u cjelini, hoćemo opet da najglavnije njezine principe ponovimo:

«Prefekat je najviša državna vlast u provinci. On je ujedno i najviši politički zastupnik fašističkog režima u provinci, i svi gradjani bez razlike, osobito pak fašisti moraju ga slušati i poštivati. Gradjani su mu podvrženi, dužni su, da s njime saradjuju. Ondje, gdje je to potrebno, mora da prefekat probudi i sredi rad stranke u različitim pravcima njene djelatnosti.

«Prefekat mora sam da vodi i organizira svu obranu, koja je potrebna u slučaju, da je u opasnosti fašistički režim. Prefektu je povjereno da vodi borbu protiv protivnika fašizma. Zato je i stvoren novi zakon za obranu države, koji daje baš prefektima najširu oblast. Mora nestati nezakonitosti, ne samo one, koja eksplodira u malenim, sićušnim lokalnim silovitostima, nego i one veće, koja nastaje poslije teških dogadjaja. Svako treba da si utuvi u glavu, da je svršilo doba represalija, rušenja i nasilja, a ma što se dogodilo ili meni zadesilo. Prefekti moraju zapriječiti svakim sredstvom, ponavljam svakim sredstvom, i sâm pokušaj kakove demonstracije protiv sjedišta stranih reprezentacija. Odnosi medju narodima tako su delikatni i mogu dovesti do takvih zapletaja, da se ne može nipošto trpjeti, da o njima odlučuju demonstracije neodgovornih elemenata ili provokatorskih agenata, koji traže, da nastane nešto, što je nepopravljivo. Kogod od prefekata ne bude postupao u tom smislu, bit će smatran nesposobnim i izdajicom, a kao takvog ću ga i kazniti. Nije ni potrebno napominjati, da prefekat mora uvijek javljati vladi istinu, a osobito onda, kad je istina važna.

«Javni red ne smije nikada biti poremećen. Fašistički prefekat mora da prepriječi sve svojom aktivnom pažnjom. Prepriječiti može on svako poremećenje javnog mira i reda time, da ukloni sve one uzroke, koji bi mogli dovesti do nereda.

«Režim, koji je svestran i auktoritativan, kao fašistički, mora da se brine i da marljivo nadzira kako se upravlja s narodnim novcem.

«Prefekat fašista nije prefekat iz demo-liberalnog doba. Onda je prefekat bio u prvom redu izborni agenat; danas kad se o izborima više ne govori, prefekat mijenja svoje lice i svoj stil. Po novom administrativnom i korporativnom redu prefekat je onaj, koji mora biti glava svega života jedne pokrajine, te on mora da dade provinci životni impuls, red i direktive. Prefekat mora da predusreće potrebe pučanstva i onda, kada te potrebe nisu javno izražene: on mora da istražuje te neizražene potrebe i mnoge još nepoznate nevolje pučanstva. Prefekat mora činiti dobra pučanstvu, koje to zaslužuje. Ovo nastojanje i tu simpatiju mora obratiti u prvom redu k novim generacijama, organiziranim omladinskim udruženjima. Ovu mladež treba smatrati kao jedno veliko i sjajno obećanje sutrašnje fašističke Italije.

To su najvažnije točke iz okružnice na prefekte. Mislili smo, da je važno da se nešto potanje s njom pozabavimo, jer ona zaista najbolje ilustrira nama novu koncepciju položaja i važnosti prefekta. Sve to je u ostalom u logičkoj vezi i logička posljedica korporativne ideologije. Nema više stranaka osim jedne jedine: fašističke. I ta zbog toga, što nema drugih stranaka i ne smije da ih bude, prestaje biti zapravo stranka pa je režim, država. Stranka i država dakle se nekako slijevaju. Radi toga prefekat nije više izborni agenat, za njim stoji država i jedna jedina stranka. On ima čak i dužnost da nadzire tu stranku kao jednu državnu instituciju, ta stranka je dužna da suradjuje s njime, prefekat je najviši zastupnik države i najviši zastupnik fašističke stranke u provinci, on je drugim riječima najviši provincijalni organ i države i stranke; stranka i država se potpunoma kriju, one su jedno te isto. Ko je protiv stranke, je protiv režima, je protiv države.

U jednom od narednih brojeva nastavit ćemo s ovim razglabanjima.

Desetgodišnjica pobjede

Veliko zborovanje seljaka u Rimu.

Najveći izražaj zahvalnosti ovoj vladi, a ujedno najveću manifestaciju radosti za pobjedu talijanskog oružja pokazala su dva velika zbora u Rimu i to najprije zbor seljaka te zbor invalida i ratnika. Oko 70 tisuća seljaka iz svih općina Italije, pa i iz onih najudaljenijih, došlo je za dan 3. novembra u Rim, da izraze svoju odanost načelniku vlade i da se poklone grobu neznanog junaka. Posebni vlakovi vozili su ovu veliku masu naroda, koji su do 3. ujutro svi stigli u Rim. U Rimu su zaprimili boravak po školama i kasarnama. Ujutro su seljaci pod neprekidnom kišom prodefilirovali ispred spomenika domovine. U 11 sati došao je u palaču Venezia načelnik vlade on. Mussolini u pratnji on. Giunte, Turatija i Bianchija. Sve kolone seljaka nisu mogle stajati na prostranom trgu, već su se zaustavile na krajnim ulicama, gdje su bili postavljeni megafoni (altoparlanti), da čuju govor Mussolinija. On. Mussolini je izašao na balkon palače i održao ovaj govor:

«Poljodjelci Italije! Rim vas je primio s najvećom bratskom simpatijom. Vrijeme je moglo biti naklonije, ali vi ste naučeni prkosima atmosfere. Nije bez dubokog značenja što ste vi ovdje danas sakupljeni na ovom trgu, koji je srce Rima i prostire se od velike sjene nepoznatog vojnika, koji je moguće bio jedan od vaših; i nije bez značenja, što ste sazvani u Rim 3. novembra noći one desetgodišnjice pobjede, koja je bila u prvom redu napor seljaka Italije, koji nisu bili u radionicama već u rovovima. — U prvom redu hoću da pozdravim pionire poljodjelstva u našim kolonijama; seljake iz oslobodjenih krajeva, koji su konačno ponosni da pripadaju obitelji zajedničke domovine; hoću da pozdravim sicilijance, seljake velikog otoka, koji danas mogu potpuno mirno da rade svoje poslove, jer je vlada željezom i vatrom ugušila ostatke razbojnika po selima. Pozdravljam sve seljake, a u prvom redu vaše žene, koje su vas pratile na ovaj zbor, od Piemonta do Puglie, od Veneta do Sardegne. — Vi znate da je fašistička vlada učinila mnogo za talijanske poljodjelce, ali ono što je učinila još je malo: preostaje još mnogo da se učini i mnogo će se učiniti. Iz temeljitih razloga htio sam da poljodjelstvo bude na prvom planu talijanskog gospodarstva: narodi, koji ostavljaju zemlju osudjeni su na propadanje i kad se ostavi zemlja badava je govoriti, da se treba njoj natrag vratiti. Zemlja je majka, koja neumoljivo odbija od sebe djecu, koja su je ostavila.

Htio sam da vam izrazim i svoju zahvalnost fašiste, jer iako je istina, da se je fašizam rodio u gradu, isto je tako istina da fašizam bez moćne seljačke pješadije ne bi bio nikad preokrenuo staru Italiju i pokopao stare režime. — Hoću nadasve da budete ponosni, da ste seljaci. Kad ćemo se 3. novembra 1934. opet sastati na ovom trgu, uzalj, koji smo danas svezali izmedju režima i poljodjelstva bit će još nerazrješiviji. Ponosan sam da sam vaš prijatelj, vaš brat, vaš vodja. Nadam se da ću vas povesti većim i svijetlijim pobjedama.»

Govor on. Mussolinija bio je na više mjesta prekidan neprestanim klicanjem, a na koncu su ga pozdravili podizanjem zastava. Više se je puta načelnik vlade morao prikazati na balkonu iza svršenog govora.

Zborovanje invalida i ratnika.

Po cijeloj Italiji je proslava desetgodišnjice pobjede proslavljena velikim svečanostima. Svi su gradovi i sela bila iskićena zastavama, svuda su se služile svečane službe božje za poginule vojnike, čitali su se proglasi o navještenju rata i o pobjedi, svuda su odzvanjali zvuci državne, fašističke himne i marša «Na Piavi». Naročito slavlje je bilo u Rimu, gdje su se sastali invalidi i ratnici iz svih krajeva. Preko 50 hiljada ratnika i 10.000 invalida došlo taj dan u Rim. Već ujutro rano otvorena je «kuća majka invalida». Svečanosti otvorenja prisustvovalo je Nj. V. kralj i načelnik vlade on. Mussolini. Iza svečanosti je 10 hiljada invalida defiliralo pred kraljem i načelnikom vlade. Iza toga su invalidi i ratnici došli na trg Venezia pred oltar domovine. Oko samog spomenika bili su sakupljeni svi ministri, državni podtajnici, generali, admirali i jedna skupina dobrovoljaca sa zastavama i grbovima dalmatinskih gradova. Oko podne došao je u palaču Venezia načelnik vlade, stupio na balkon i dao znak da će govoriti. U najvećoj tišini on. Mussolini održao je ovaj govor:

Teški invalidi, kojima ide moja naročita i duboka simpatija, invalidi, ranjenici, ratnici, drugovi! Vrijeme sa svojim jesenjim promjenama je fašističko, jer nas uči još jedamput, da skratimo govore, ili još bolje, da ih ukinemo. Jedna ovakova proslava ne treba zaista mnogo riječi. Ipak držim da je potrebito, da pred vama, drugovi, i pred cijelim svijetom opet potvrdim nekoje istine, koje su jasne kao sunce. Prva je ova: talijanskom se narodu nije nametnuo rat radi nenadanog napadaja; talijanski narod u majskim danima, koji postaju sve sjajniji, htio je odlučno rat: to je bio dakle spontani akt njegove savjesne volje. Druga ne manje jasna istina: talijanski rat, osobito u prvom razdoblju bio je naročito težak. Dokaz je u ovoj strašnoj i uzvišenoj brojci: šeststotina hiljada mrtvih (kod te riječi govornik pozdravi rimski, a tako i svi ostali), 400.000 invalida, jedan milijun ranjenika. Može se dakle ustvrditi, da su dobra dva milijuna talijana, velim talijana, koji su se rodili i koji žive na našem poluotoku, prolili svoju krv, da se stvore biće, koje je izlazilo iz njihove žrtve: novu Italiju. Treća jasna istina: pobjeda je bila jasno talijanska. Ratnici, već u bici u junu bio je po priznanju samih neprijatelja skršen otpor austrijske carevine; i ako je istina da su saveznici poslali nekoliko divizija, isto je tako istina, da smo u maju 1915. mi dali saveznicima čitavu vojsku. Četvrta je istina jasna više nego sve. Ovaj rat, koji je moguće bio jedini do danas u povijesti, u kome je učestvovao sav talijanski narod, dokazao je, kakvog su kova talijanski ratnici. Tu ima stranica nesravnjivog junaštva, stranica legendarnog junaštva, koliko u ratu na kopnu, u ratu na moru i u ratu u zraku. Iza velike pobjede bilo je neko vrijeme neizvjesnosti, koje nas je činilo da mnogo trpimo, ali eto pete i zadnje istine, i u jednom momentu šaka ljudi, koji su došli iz rovova uzme opet u ruke zastavu pobjede, i u oktobru 1922. pobjeda je bila za uvijek otkupljena. Drugovi, historička i revolucionarna važnost rata i revolucije crnih košulja je u tome: da je konačno od Alpa do Sicilije jedan sam narod, ujedinjen, složan, disciplinıran, odlučan da tvori veličinu i moć domovine.

Drugovi, govor svršavam s jednim pitanjem, ali prije nego odgovorite pomislite, da vas gleda veliki kralj, otac domovine i da vas sluša neznani vojnik. Ako bude trebalo, hoćete li učiniti sutra ono, što ste učinili, što smo učinili jučer? (svi pozdravljaju rimski, dižu zastave i odgovore gromko «da»!). Odnesite dakle odziv ove svečane zakletve u svaki ugao domovine. Živila Italija!»

Iza tog govora priredjene su velike manifestacije načelniku vlade. Konačno je jedan svećenik na grobu neznanog junaka zapjevao «Tebe Boga hvalimo».

Poslije podne u prisutnosti kralja, načelnika vlade i visokih državnih dostojanstvenika blagoslovljen u crkvi Santa Maria degli Angeli grob maršala Diaza, vojvode pobjede. Tu je podignut spomenik velikom vojskovodji. Narod je kralju priredio veličanstvenu demonstraciju. Naveče je proslava zaključena velikom iluminacijom po cijelom Rimu.

Proslava pobjede u Vittorio Veneto. — Prošlog utorka vršila se u Vittorio Veneto proslava pobjede, kojoj je prisustvovao Nj. V. kralj. Svečanost je priredila vojska, borci, invalidi i fašisti. Poslije podne je kralj otišao prema Monte Grappa. Na putu je kralj bio svečano pozdravljen u Bassanu gdje se zaustavio. Drugog dana je Nj. V. kralj prisustvovao otkriću kule pobjede u Ferrari, gdje ga je pučanstvo primilo toplim manifestacijama. Tamo je pregledao i nove radnje za bonifikaciju i vodovod, pohodio bolnicu i umjetničku izložbu. Naveče je prisustvovao svečanoj kazališnoj predstavi, a zatim otputovao iz Ferrare.

Načelnik vlade kralju. Načelnik vlade poslao je Nj. V. kralju ovaj pozdrav prigodom desetgodišnjice pobjede:

Neka Vaše Veličanstvo primi u ovaj dan, koji je posvećen desetgodišnjici pobjede, izraz neprestanog štovanja i odanosti fašističke vlade, naroda i oboružanih sila domovine. Italija pod jakom pobudom režima slavi desetgodišnjicu pobjede u doba puno bujnih moralnih i materijalnih energija, uzdržanih suglasnom disciplinom cijelog naroda, koji radi te se uzdiže i sve više i kompaktnije okuplja oko Vaše Dinastije i Vašeg Veličanstva.

Nacija se ovog dana sjeća, da je Vaše Veličanstvo doživilo slavnu žrtvu rata, da je naložilo otpor do kraja i da je godine 1922 htjelo da spasi pobjedu. Iz tih znamenitih dogadjaja prošloga decenija vlada i narod vide sigurnu kob za buduća vremena.

Neka Vaše Veličanstvo blagoizvoli primiti moje duboko poštovanje.

Kraljev odgovor. Nj. V. kralj je ovako odgovorio:

Nj. E. cav. Mussolini, načelnik vlade.

Baš su mom srcu milo stigli u ovaj dan osjećaji, koje mi Vi izražavate u ime vlade, naroda i oružanih sila, skupnih energija, koje su pred deset godina dale Italiji veliku pobjedu. Sa živim zadovoljstvom i sa vedrim vjerovanjem u budućnost potpomagao sam sredjeni i postojani napredak svake zdrave nacionalne aktivnosti, u stalnom gledanju uvijek sve jače i uvijek sve veće naše domovine. Vama moja blagodarnost i moji najljepši pozdravi. Vaš blagohotni bratučed Viktor Emanuel.

Zasjedanje ministarskog savjeta. — Prošle sedmice u utorak i četvrtak držao je ministarski savjet svoje sjednice. Na tim su sjednicama odobrene mnoge odredbe administrativne i ekonomske naravi i zakonski nacrt načelnika vlade glede atribucija velikog fašističkog vijeća. Od naročite je važnosti preuredba dosadašnjih odredaba glede naselenja u Somaliji. Načelnik vlade je saopćio prisutnim ministrima da je imenovao naročiti komitet za usavršenje načina rada i kontrole u državnoj upravi. Odobren je i nacrt zakona glede povišenje penzija osiguranima za nesposobnost i starost. Ministarski se savjet bavio i poljodjelskim školama te je odobrio neke promjene glede putujućih poljodjelskih škola, kako bi bolje odgovarale potrebama zemlje. Konačno su odobrene odredbe glede zaštite od bolesti nekojih bilјaka i agrarnih produkata. Jučer se ponovno sastao ministarski savjet da nastavi svoj posao.

Njemačke reparacije. — Kako smo već više puta pisali, postoji nakana, da se revidira dosadašnji plan, kojim je Njemačka imala da plaća reparacije. Saveznički komesar za reparacije Parker Gilbert došao je iz Berlina u Pariz, gdje će imati razne pogovore glede revizije dosadašnjeg plana otplate (Dawesov plan). Izgleda, da će Parker uložiti sve sile, da Poincaré primi njemačku formulu, prema kojoj bi se odbor za reviziju Dawesova plana imao sastojati isključivo iz stručnjaka, a ne od činovnika, koji su više ili manje navezani na instrukcije svojih vlada. Talijanski opunomoćenik za reparacije Dr. Pirelli bio je ovih dana u Londonu, gdje je imao pogovor sa engleskim ministrom financija na naročiti poziv ovog posljednjeg. Izgleda da je svrha ovom sastanku bila da engleski ministar financija Winston Churchill izvijesti talijansku vladu o razgovorima, što ih je Churchill imao sa Poincaréom i Parkerom Gilbertom o pogledu sastava komisije financijskih esperata za uredjenje problema reparacije. U engleskim se krugovima tvrdi, da je držanje načelnika vlade on. Mussolinija u tom pogledu slično onom engleskom, to jest, da će talijanska vlada tražiti od Njemačke isplatu isto onakovu, kako će plaćati Engleskoj i Sjevernoj Americi.

Drugog je dana Dr. Pirelli stigao u Pariz, gdje je imao prvi pogovor sa Poincaré-om. Izgleda, da je i kod Poincaréa Dr. Pirelli naglasio talijansko stanovište: Italija ne će dozvoliti Engleskoj ni Americi ni jedne pare više nego što ona primi. Ako se uzme u pretres način isplate, tada će Italija iznesti svoja prava i dokazati, kako nije mogla od bivših neprijatelja (Austrije, Bugarske i Turske) da primi kakve reparacije.

Švicarski proračun. — Švicarsko federalno vijeće (parlamenat) je odobrilo preventivni državni proračun za godinu 1929. Prvi put iza 31 godine proračun se svršava sa suviškom od 2 milijuna franaka. Taj će se suvišak postići radi toga, što je ministar financija Musy znatno povisio carinske namete, pristojbine za biljege i izravne poreze.

Uzdrmani položaj francuske vlade. — U proračunu za godinu 1929. imala bi da udju i dva člana (70 i 71), po kojima se nekojim francuskim crkvenim redovima dozvoljava da dodju u Francusku te da im se vrati dio vlasništva, što im je bio oduzet. Ide tu glavno glede francuskih misionera, koji su u kolonijama podržavali francusku politiku. Načelnik vlade Poincaré i ministar vanjskih posala su pristali, da se prime ova dva člana u proračun, ali na to su skočili ministri radikalne socialističke stranke, koji se tome odupiru, odnosno zahtjevaju, da se rediraju ti članci. Moguće bi bilo već do do mirnog sporazuma, da se nije dogodio jedan slučaj. Dne 28. oktobra otkriven je u Ponsu spomenik Emilu Combesu. Combes je bio ministar predsjednik, koji je počeo izvršivanje, da se crkva odijelila od države i koji je uveo takozvane laičke zakone. Tom zgodom je držao prosla[illegible] govor ministar prosvete Herriot. Dok su bili svi tamo prisutni došao je pred spomenik jedan mladić, koji je s drugima nosio veliki vijenac da ga metne pred spomenik. Kad je došao do spomenika, izvadio je iz vijenca čekić i njime odbio spomeniku nos i nakazio lice. Nastala je velika gungula i jedan je mladić, od onih koji su nosili vijenac, bio ubijen. Ubojica ni je pripadao «kraljevim vikačima», koji su članovi roalističkog udruženja «Action Francaise». Radi toga se je i napetost glede rasprave o spomenutim člancima pooštrila.

U Angersu se držao kongres radikalne stranke, koji je izdao rezoluciju protiv politike Poincaréa. Nije se ticala izraz[illegible] ličnosti Poincaréa nego njegove politike oslanjanja na desničare. Daklo potpuno nepovjerenje nacionalnoj uniji. Kao naravska posljedica zaključka ovog kongresa bila je ta, da su radikalno-socialistički ministri Herriot, Sarraut, Queuille i Perrier podali ostavku. Iza predaje njihove demisije Poincaré je sazvao na sjednicu ostale ministre, koji su zaključili, da vlada nacionalne unije ne može više da postoji iza demisije radikala. Radi toga je predsjednik Poincaré predao predsjedniku republike demisiju cijelog gabineta. Predsjednik republike je demisiju primio i odmah pozvao na konsultiranje predsjednika parlamenta i predsjednika senata. Izgleda da će dobiti Poincaré ponovno mandat za sastav vlade.

Krunjenje japanskog cara. — Prekjučer su započele svečanosti krunjenja japanskog cara. Svečanosti će trajati puni mjesec dana. Prvi dan je započeo velikom carskom procesijom. Za vrijeme procesije, koja je trajala 6 sati sav je rad bio zaustavljen. Tokio je sav u zastavama i u svečanom razpoloženju.

Grčko-jugoslovenski pakt. — U beogradskim političkim krugovima se tvrdi, da će 20 ovog mjeseca biti potpisan grčko-jugoslavenski ugovor glede luke u Solunu i medjusobnog prijateljstva. Načelnik grčkog poslanstva u Beogradu, Polihroniades, otišao je u ponedjeljak u Atenu, da tamo primi od grčkog ministra predsjednika Venizelosa potrebite informacije.

Bojkotaža strane robe u Poljskoj. — Po cijeloj Poljskoj započela je bojkotaža strane robe. U tu svrhu bio je medju trgovcima i industrijalcima sastavljen odbor, koje je sada dobio podršku i sa strane vlade. Ministar saobraćaja je naime ovih dana poslao odredbu svim bufetima na kolodvorima, da ne smiju prodavati robu tudjeg izvora. Tako će biti zabranjena prodaja tudjeg voća, sira i čokolade. U prvom redu su bojkotirani proizvodi Francuske, Italije, Čehoslovačke i Engleske. Ako to tako potraje mogu interesirane države da poduzmu diplomatske korake.

U Njemačkoj će ukinuti smrtnu kaznu. — Juridička parlamentarna komisija je odobrila ukinuće smrtne kazni. Upravni odbor parlamentarne skupine pučkaša je zaključio da u parlamentu stavi interpelaciju glede zabrane gradjenja oklopnih brodova.

Nedjelja, dan počitka i u Turskoj. — Turska vlada ide velikim koracima na putu reforama. Sada će vlada predložiti parlamentu da se ukine petak kao dan sedmičnog odmora i zamjeni sa nedjeljom i to iz razloga da se ekonomski život Turske metne u sklad sa drugim državama u Evropi. Kako je poznato petak je kod muslimana ono što je kod nas nedjelja, ali kako vidimo, Kemal-paša se na vjerske odredbe ništa ne obazire na svom putu moderniziranja, odnosno civiliziranja Turske.

Iza izbora u Švicarskoj. — Izbori u Švicarskoj ne će izmijeniti lice parlamenta. Rezultate smo objavili već zadnji put. Demokratsko-radikalna skupina izgubila je jedan mandat, ali ostaje ipak najjača u parlamentu. Konservativni katolici su najviše profitirali, jer su pridobili 4 mandata, socialni demokrati su pridobili jedan mandat na štetu komunista. Stranka agraraca sačuvala je svoje sile, liberalni demokrati su izgubili jedan mandat, socijalno-politička stranka je izgubila dva, a komunisti jedan mandat.

Otšteta za ubijenog misionera. — U ministarstvu inostranih djela u Sangaju potpisan je protokol, po kojemu kitajska vlada ima da plati odštetu od 30.000 dolara za ubijstvo misionera Vanara, koji je bio ubijen u Nanchinu u martu prošle godine. Tim protokolom je kitajska vlada priznala svoju odgovornost i svoju obavezu prama strancima. Čim je talijanski generalni konzul primio ovu svotu, odmah je izjavio, da će novci biti razdijeljeni u dobrotvorne svrhe.

Domaće novosti

Proslava desetgodišnjice pobjede u Trstu. — Trst je dolično proslavio uspomenu na svoj najradosniji dan, kad je talijanski vojnik stupio na njegovo tlo, oslobodivši cijelu Julijsku Krajinu tudjeg gospodstva. Sav je grad bio ukrašen trobojnicama, parobrodi u luci bili su iskićeni, a naveče je priredjena silna rasvijeta. Kod svih svečanosti je prisustvovao član direktorija stranke comm. Melchiori, koji je došao iz Rima da zastupa centralno vodstvo fašističke stranke. Vladu je zastupao državni podsekretar za saobraćaj ekscelenca Cao. Svečanosti su se vršile ovim redom:

Rano ujutro je pokrajinski direktorij stranke položio cvijeće na vojničkom groblju u Redipuglia i na grobnici dobrovoljaca u Sv. Ani. U devet sati sastale su se na velikom trgu sve partijske, patriotske, boračke, kulturne i sportne organizacije, odakle su krenule k Sv. Justu, gdje je na otvorenom služio sv. misu za u ratu poginule vojnike tršćanski biskup mons. Fogar. Tu je bio pročitan ukaz o navještenju rata i o koncu rata — pobjedi. Svečano otvorenje spomen-ploče poginulim iz Julijske Krajine i Dalmacije, a zatim u sali brodograditelja otkriće ploče Emu Tarabochia. Udruženje bersaljera u Trstu predalo je bojnu zastavu podmornici «Enrico Toti». Za vrijeme službe božje gruvali su topovi sa ratnih brodova, usidrenih u luci. Poslije podne vršile su se svečanosti u Monfalconu i na mjestu bitaka.

Nijedna vlada ne odaje takovo priznanje onima, koji su izvršili veliko djelo, da su se obistinila čeznuća talijanskih patriota. Njihove žrtve nisu bile uzaludne, jer je fašistički režim najbolje jamstvo, da će se njihovi uspjesi cijeniti, a njihove žrtve stavljati pokolenjima za uzor. I ovi krajevi dali su svoj doprinos za pobjedu savezničkog oružja, što se najbolje vidi po visokim odlikovanjima, koja su zaslužili junaci iz Julijske Krajine, koji su služili u talijanskoj vojsci, kaošto i po broju žrtava.

Zemljište za školu u Sv. Vitalu. Prefekt istarske pokrajine je dekretom ovlastio višnjansku općinu da kupi od Antona Smoljana i Antona Deklića u Sv. Vitalu zemljište, potrebito za gradnju školske zgrade.

Drvo za gorjev na dražbi. — Općina Višnjan javlja, da će se 20. novembra držati na općini u Višnjanu javna dražba sa tajnim listićima za prodaju najboljem ponudiocu 560 paša drva za gorivo, koje se ima sasjeći u općinskoj šumi «Pepelaria». Isklična cijena je 36 lira 19 cent. po pašu. Sve druge formalnosti i informacije može se doznati u općinskom uredu.

Podvostručen porez na neženje. — Kr. dekretom od 24. septembra ov. god. br. 2296 podvostručen je stalni i nadoknadni porez na neženje i to počam od 1. januara 1929. Kako je poznato zakonom od 13. februara 1927. udaren je porez na neženje od 25 do 65 godina. Od toga su izuzeti samo svećenici, teški invalidi, oficiri i podoficiri, koji su podvrgnuti stalnim formama, inostranci i oni, kojima civilni zakon zabranjuje stupanje u brak. Spomenutim novim dekretom oslobodjeni su od poreza na neženje i oni, koji su stalno nesposobni za rad i koji su u sirotištu i nemaju apsolutno nikakvog dohotka.

Prema novom dekretu će porez na neženje iznašati 70 lira od 25 do 35 godina, 100 lira od 35 do 50 godina i 50 lira od 50 do 60 godina. To je najniža mjera, koja se povišava prema visini plaćanja drugih poreza.

Do česa dovede nedozvoljeno pečenje rakije. — Poznato je, da vlasti strogo slijede za nezakonitim pečenjem rakije. Radi visoke takse sa strane finance ne isplati se pečenje rakije u jednostavnim destilacijskim kotlovima, koji su prije bili u Istri, a naročito se ne isplati, ako je količina malena. Radi toga je većina odustala od pečenja rakije. Nadje se po gdjegdje koji prijatelj rakije, koji misli, da će na sakritom mjestu speći nešto rakije, a da o tome ne doznaju vlasti. Nu kako rekosmo vlasti budno paze na ovakove kontravencije. Tako su ovih dana u šumi kod Butonege i Grimalde u pazinskoj okolici pekli tajno rakiju Ivan i Anton Bačan, Anton Malković i Mate Drušković. U jedan sat u noći zatekli su ih kod tog nedozvoljenog posla pazinski karabinijeri. Trojicu su odmah zadržali, a Ivan Bačan je pobjegao. Da ga zaustavi karabinijer Majner je odao hitac u zrak. Bačan se zaista zaustavio, ali kad je karabinijer došao k njemu, udario ga kosirom po prsima, prekinuo mu remenje i malo ga zarezao. Karabinijer je u obranu odapeo drugi hitac, kojim je ubio Bačana.

On. R. Ricci u Puli. — Na Dušni dan došao je u Pulu na torpedujači «Ippolito Nievo» vrhovni nadzornik Balilla poslanik Renato Ricci. Na pristaništu su ga dočekale vojničke i civilne vlasti te sve mladenačke organizacije. Pregledao je postrojene čete balilla i avangardista. Posjetio je groblje ratne mornarice i položio cvijeće na grob N. Saura i mornara, poginulih na podmornici «F. 14». Posjetio je još nekoje mladenačke i školske ustanove, a naveče prisustvovao sjednici Opera Nazionale Balilla. Drugog dana istom torpedinijerom je otputovao u Porto Corsini.

PODLISTAK

E. ECKSTEIN:

Marcello Casca

Historička pripovijetka.

Sredinom četrnaestog stoljeća vladao je Milanom kruti Bernabò iz kuće Visconti*).

Bio je vladar pun čudnih protuslovlja. Bio je darovit i volio je ljepotu u umjetnosti i u naravi. A ipak je bio bezobziran silnik, grozan i nasilne ćudi.

On je strastveno ljubio lov. Kad bi onako u pratnji svojih vojnika tumarao poljanama i šikarama, ćutio se je Bernabò Visconti bogatijim i sretnijim nego li u sjajnim dvoranama svoje palače.

Željeznom ustrajnošću progonjao je osobito svoju najmiliju divljač, divlje veprove, pa kad bi kojega ubio, radovao bi se kao vojskovodja, koji je potukao neprijatelja. U takovim zgodama znao bi ručati pod sjenovitim drvećem.

«Divan danak!» kliknuo bi pobjedonosnim glasom, ispijajući rujna vina; — a riječi oduševljena vladara nisu se samo ticale uspješna lova, nego i divnog plavetila lombardskog neba, luljajućeg se granja i divnog obzorja.

A i u drugim je zgodama odavao Bernabò svoju veliku ljubav do svega, što je bilo lijepo. Njegova palača bila je urešena najljepšim i najbiranijim slikama bizantskih i talijanskih slikara. Provençalski trubaduri**) koji bi sa obale Rhone i Durance donašali sa sobom umiljate pjesme, bili su uvijek lijepo primani u kneževom dvoru. A ponajviše oduševljavala ga ženska ljepota, za koju je tvrdio, da je cvijet života. Njegovom ženom bila je najslavnija ljepotica Italije, lijepa i nježna poput božjeg andjela. Ružne ženskinje, koje svoje ružno lice nisu mogle opravdati starošću, bile su knezu odurne. Nazivao ih je lažju inače iskrene prirode.

Muževi, koji su uzimali ružne žene, za volju kakvoj koristi, bili su mu odurniji od kukavica i izdajica.

Čovjek bi zaista mislio, da je ovakov vladar, koji je toli volio ljepotu, morao biti i dobar i blag vladar. Da tomu nije tako bilo, spomenuli smo već na početku. Bernabò nije doduše gazio zakona, no zakoni, kojima je vladao vojvodinom, nadilazili su Drakonovu strogost. Osude ovršivao bi tako nemilosrdno da je narod tamni onaj kaštel, u kojem su se nalazile uze, izporedjivao sa Danteovim paklom.

Osobito oštri bili su zakoni o lovu. Nitko u vojvodini nije se smio baviti lovom, izim plemića, koje bi Bernabò sam u lov pozivao. Tko bi ubio divljač, pa bilo samo za to, da se od nje brani, onoga su za cijelo čekala vješala.

U Sestu, nedaleko od prijestolnice živio je veseo mladić, po imenu Marcello Casca. Bio je sin trgovca Kornelija Casca, koji je u Bolsanu, glavnom stecištu tadanje mletačke trgovine, stekao mali imetak, te ga ostavio svom jedincu.

Pjesnička zanešenost za jednom plemkinjom sklone mladog Marcella, te on ode u Milan. Bio je vješt provencalskoj pjesmi pa je znao i miloglasne stihove slagati. Nu posto se je gospodja više bavila odgojem svoje petero djece, nego li pjesmom njena štovatelja, a imala je uz to goropadna muža, koji bi se bio teško sprijateljio s provencalskim običajima, to je Marcello, čije srce nije u toj stvari bilo ni najmanje upleteno, napustio doskora svoje lirske posvetnice na groficu, pa se dao — poput Cincinata, kad je ostavio mač — na gospodarstvo, a ujedno na izučavanje nekih nauka na polju pravničkom.

Njegovo je imanje izvrsno uspjevalo. Broj njegovih sluga povećavao se. Susjedi, a pogotovo susjede rado su ga gledale. U kratko, sve bi mu bilo po volji, da mu nisu veprovi Njegove Visosti dan na dan pravili štetu.

Posjed, koga je proždrljiva zvjerad najviše pustošila, bio je tako prostran, da bi Marcello morao tisuće žrtvovati, kad bi ga bio htio ograditi zidom, kao što su to obično radili drugi posjednici manjih dobara u okolici.

On porazmjesti stražare, koji će zvjerad vikom i drekom plašiti. Nu to mu je samo za kratak čas pomoglo.

Činilo se, kao da lombardski veprovi znadu da je samo vojvodi dozvoljeno, da ih tamani. Svakim danom postajali su sve to drzovitiji i bezobrazniji. Pače i lijepu baštu sa divnim, južnim talijanskim cvijećem oskvrnuli su i prerovali poput hijena kad dodju na groblje.

Teška srca podnosio je to Casca. Nu jedne večeri izraniše veprovi na smrt njegovoga slugu, koji je stražio. Sada nesta mladom Bolsijcu strpljenja. Znao je predobro, da mu neće ništa pomoći, ako se potuži kod vojvode. Nekoje je molioce vojvoda pače kaznio i velikim globama.

«Pomozi si sam, pomoći će ti i Bog,» govorio je Marcello, — pa volim se ogriješiti o lovski zakon, nego da se dadem bezobrano rastrgati; pa napokon to nije zakon, već silnička, bezsramna samovolja.

On se dade potajno na posao. Od njegovih ljudi znao je samo neki čvrsti momak iz Fiorence po imenu Guido Vascadanti za tajnu, jer se je češće puta iztakao kao vjeran i pouzdan sluga.

U zajednici s njim Marcello Casca razapne mreže na dvadeset različitih mjesta.

Već prvog dana mogao se je podičiti i uzradovati, jer su se ulovila dva vanredno silna vepra.

Ubivši životinje sjekirom i nožem, zakopa ih pomoću svog Fiorentinca na ono mjesto, koje je najviše stradalo od vepar-

---

*) Visconti su porodica lombardskih plemića. Prvi su put spomenuti u XI. stoljeću, 1277 postali su gospodari Milana i 1395 vojvode. Bernabò je umro 1385. Bio je vrijedan ratnik.

**) Putujući pjevači u Francuskoj u srednjem vijeku. Svaki trubadur je imao svoju gospodju, koju je u pjesmi slavio, ali često nije ni poznavao toga svoga ideala. U Italiji su se zvali trovatori.

Opadanje radjanja u Trstu. — Mjesne novine konstatiraju, da se u Trstu radja premalo djece, premda ima dovoljno bračnih parova. Za razliku izmedju godine 1914. i ovu, premda je godine 1914. bila u Trstu 13.000 manje stanovnika. U oktobru ove godine rodila su se u Trstu 272 djeteta, a u oktobru 1914. rodilo se 509 djece. Istina je, da je u oktobru ove godine bilo manje mrtvih: godine 1914. umrlo u oktobru 328, a ovog oktobra 264, ali ipak je u oktobru 1914. bio rodjen 181 više od mrtvih, dok ovog oktobra je samo 5 više rodjenih nego mrtvih. Žalosna je i ta činjenica, da prvih 10 mjeseca ove godine iznaša suvišak živih nad mrtvima samo 68, dočim je godine 1914. iznašao višak 1494.

Pazite na djecu! — Malo što nije užasnom smrću poginulo u Puli maleno dijete imenom Zauer. On je zaspao na ognjištu uz vatru i u snu se približio vatri, te mu se upalilo odijelo. Kad je to vidio njegov stariji brat, pozvao je susjede, koji su odmah skočili i razderali zapaljeno odijelo sa djeteta, te poskrbili da dijete bude odmah odvedeno u bolnicu, i gdje je i smješteno u vrlo teškom stanju radi bolnih opeklina.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Oh, taj praznovjerni svijet! - Jajske ljuske i — opali. - Prsten nadvojvotkinje Sofije. Tijara madžarske grofice. - Marija Stuarda. - One tri.

Ovih dana upitao me je neko sasvim neočekivano:

— Gospodin Rokac, jeste li vi koliko praznovjerni?

— Nisam, odgovorio sam krepkim glasom, kao čovjek, koji je uvjeren, da govori istinu. Onaj se drugi malo nasmijehnu pa će mi:

— A kako da se onda tumači to, da vi jajetu, kad ga izjedete, svaki put razdrobite ljusku?

Ja sam zaista imao taj običaj, i odmah se sjetih, da se to drobljenje kod mene vuče već nekih četrdeset i više godina, sve otkad su mi ono bili utuvili u glavu, da to mora činiti svak, tko ne će da umre od sušice... A ja sam u mladjim godinama bio nekako boležljiv, pa evo stao da drobim ljuske, sve od straha pred tetom «Škicom».

Kasnije nisam se više plašio sušice, ali ono drobljenje je ostalo: prešlo mi je u navadu, te ja drobio i drobio.

Sada pak, budući upozoren, odlučio sam da od one smiješne navike odviknem, te ja one iste večeri, pošto povečerah, ostavih jajsku ljusku na pladnju i digoh se sa stola da ću izići. Ali — hoćete li vjerovati? — nisam učinio ni tri koraka i već se okrenuh, približih se stolu, uzeh ljusku medju prste i — razdrobih je. Vi ćete, dakako, zinuti i reći: — Ta je li to moguće — u ovom našem dvadesetom stoljeću!

Ajte, molim vas vi i s tim vašim dvadesetim stoljećem! Kamo sreće, kad bi sve ludosti, što ih ljudi, i najkulturniji, u ovom dvadesetom stoljeću čine, bile ovako nedužne i neškodljive kao ova moja! A sada, pošto sam vam pokazao slamicu u mome oku, de da pogledamo malo gredu u vašem. Koliko vas ima medju vama, koji ne biste u utorak ništa započeli, a za petak govorite, da je vrlo nesretan dan? Ima vas, dakako, koji će reći, da su i to babarije i da su vam u životu najljepše prolazile baš one stvari, što ste ih započinjali u petak. A zar nije i ovo neka vrsta praznovjerja? A što je pak ono, kad polazite u lov, pa vas neko zaustavi i upita: kamo? A kad idite da sklopite kakav posao, pa vam presječe put crni mačak ili žena ili dimnjačar? I stotine i tisuće drugih sličnih stvari? Zar mislite, da su te i takve ludorije dostojnije ovoga našega dvadesetoga vijeka od onog mog drobljenja jajske ljuske?

Nema, braćo, tajde: praznovjerje je bolest, od koje boluje još uvijek cijeli svijet. Da spomenem samo one stotine milijuna ljudi, što živu u Indiji. Oni su nesretnici u vječitom strahu: sve ima za njih neku tajnu moć, od koje se plaše: kamen, potok, stablo — sve. U nas je, hvala Bogu, danas toga nešto manje, ali držim, da nema ni ovuda čovjeka, koji bi i u tom pogledu bio sasvim čist. Eno vam avijatičara! Pametna, zdrava, moderna čeljad — svak bi rekao: u ovima barem nema praznovjerja. Ima, i te kako da ima! Ne bi vam se oni ni za živu glavu digli u zrak, a da ne bi sa sobom ponijeli kakvu «titinu», kakvog psića, mačka, lutku ili ma i samo jednu košćicu zaklanog pileta ili kakvog drugog blašćeta.

Hoće li se kadada čovječanstvo otresti tog ludog praznovjerja? Hoće, ali teško. Ako koja žena usni tri broja, pa ih igra na lutriju i oni slučajno izidju, ona će žena, dok bude živa, vjerovati u sne. Tako i ribar: ako ga vi upitate, kuda ide? — pa ako slučajno onog puta ne ulovi ništa — on će do vijeka misliti, da vi imate neko zločesto oko.

Vi svi znate, što je — opal. Opal je onaj svjetlucavi dragi kamen, što neprestano mijenja boje. Dragulj kao i svaki drugi, ali kušajte ga vi darovati kome i vidjet ćete, kako će vam ga odbiti. Zašto? Zato, jer da taj kamen nosi nesreću. Kušajte vi njemu dokazati, kako je to ludo, a on će vas i protiv vaše volje uvjeriti, kako je to pametno. Nabrojit ću vam nekoliko strašnih slučajeva, koji da su u vezi s tim kamenom — opalom, i vi ste frigani: ostat ćete otvorenih ustiju i ne ćete znati, što da odgovorite. Evo vam par takovih slučajeva:

Pokojni prijestolonasljednik, Franc Ferdinand bio je poklonio svojoj ženi Sofiji prsten s jednim krasnim kamenom — opalom. Prvi put natakla je ona taj prsten na ruku u nedjelju 28. juna 1914., i ona je toga istoga dana, kako znate, poginula zajedno s mužem u Sarajevu.

Od svih dragulja pokojnom su ruskom caru Nikolaju bili najmiliji opali. Sva puca na košuljama, što bi ih nosio, bila su od tog kamena — pa eno, kakovo su mu zlo donijela, govore oni, što vjeruju u neku užasnu moć tog dragulja.

Ruski Veliki knez Nikolaj imao je jednog rodjaka, koji je bio oženjen s nekom Madžaricom, groficom Staraj. Veliki je knez toj svojoj rodjakinji poklonio jednom nekakvu prekrasnu tijaru svu urešenu samim biserima i — opalima. Jedne noći bila je u njezinoj kući nekakva velika svečanost, kojoj je prisustvovala i sama pokojna austrijska carica Jelisava. Lijepa grofica imala je te noći na glavi onu prekrasnu tijaru, i sjutradan su u jednom jarku, tri milje daleko od dvora, našli mrtvu nju i njezine dvoje djece. U pismu, što ga je iza sebe ostavila, objasnila je sve: svome je mužu bila nevjerna, pa kako je doskora imalo sve da dodje na vidjelo, ubila je djecu i sebe. Veliki knez Nikolaj izdao je odmah nalog, da se tijara prelomi i opali izvade, da ne bi još kome donijeli nesreću.

Opale je silno voljela i škotska kraljica, Marija Stuart, koju je engleska kraljica Jelisava dala pogubiti na stratištu. Njezina tjelesna straža bila je sastavljena od najljepših momaka kraljevstva. Kad bi joj se koji dopao i pošto bi s njime provela nekoliko ugodnih ura, natakla bi mu na prst prsten od opala, a to je bio znak, da se onaj momak mora smjesta da uhvati i pogubi, da ne bi što izbrbljao...

Pokojna carica Jelisava voljela je rubine, pa mnogi vele, da su joj oni i donijeli svu onu strahovitu nesreću. Vi pitate: što ja velim na ovo? Ono isto, što i vi o onim jajskim ljuskama, što ih ja onako marljivo i pobožno drobim svakog dana poslije jela.

I za našu se je Rijeku govorilo, da je kvarnerski dragi kamen. Jest, ali koji kamen? Zar smaragd? Topaz? Dijamant ili brilant? Neka bude sve, samo ne — opal, da nam ne bi našu lipu Riku zadesila kakva veća tuga ili nevolja. Da pravo kažem, ja u sve to vjerujem vrlo malo ili baš ništa, ali svejedno, meni se ova riječ — opal nimalo ne svidja i to zato, što čini rimu sa — p r o p a l. Čujte ovu pismicu:

> Kad bude Rokac stavil opál,
> Će se moć reć, da j' brižan već šal.
> Žep se raspal, on nebog propal —
> Uš mu j' sve dal — on vražji opál.

One tri:

Jučer se na Korzu srela dva prijatelja. Jedan će drugome, koji je išao tužno, glave sasvim objesene:

— Ama što ti je, te si tako žalostan? Čujem, da imaš veliku sreću na lutriji.

— Pa — dobio sam neke malenkosti, odgovori drugi. Prije dvije godine dobio sam dvadeset tisuća lira, malo kasnije četrdeset hiljada, onda trideset i pet hiljada pa četiri puta po deset hiljada, nekoliko puta po 4500 lira i još nekoliko a m b a — ali već je cijeli jedan mjesec, što mi ne dolazi ni jedan broj, kao da je strela udarila u nj. To je, što me muči.

Jadan čovjek!

Ona druga:

Danas je Mićelin sreo na ulici neku gospodju, svoju znanicu, pa će joj veselo:

— Baš mi je drago, da vas vidim. A što radi vaš gospodin muž?

Nato će mu gospodja tiho, žalosno:

— Ali moj muž je već umro — vi biste to morali znati.

— Kako ne! kako ne! — brzo će Mićelin. Ja sam samo htio da pitam: što radi vaš pokojni muž...?

Ona posljednja: Kad su na Rijeci još bili honvedi, jedan kapral muštrajući vojnike reče im jednog dana: — Vidite, tamo ima jedan zid. Kad vi dodjete marširajući do njega, ja ću vam viknuti: stoj! — i vi ćete stati, ali ne radi toga, što je ondje zid, već zato, što sam ja rekao — stoj!

Rokac.

IZ ĆIĆARIJE.

Naše prilike.

Poznato je da je Ćićarija domovina bijeda pa zato su se muškarci uvijek iseljivali u plodnije krajeve ili onamo, gdje su nalazili zarade. Ostatak je morao da živi na svom kamenitom tlu, kubureći iz godine u godinu, sad bolje sad slabije. Ni ova godina nije najbolja, jer smo se nadali, da će biti plodnija nego što je bila. Najprije silne kiše, a poslije jaka suša uništila sve. A kako i ne bi kod nas, kad je uništila plodove i u dobrim debelim zemljama. Nisu se ispunila ni naša očekivanja, da se sagrade novi zdenci za vodu, kako su to na općini govorili. Kad su se drugdje gradile školske zgrade očekujemo da će se i kod nas. I u cestu smo polagali mnogo nade, da ćemo naime mnogo raditi. Za sada na cesti radi samo šaka radnika, a ostali počivaju.

Glavna naša dobit je od ugljena i marve. Mislili smo, da će cijene biti više nego što su. Sve ide nekim stalnim redom, a ne onako, kako se nadamo. Čovjek mora da računa s onim što jest i da prema tome i udesi svoj život, to jest spusti ili stisne pas. A, poput drugih godina preživiti ćemo i ovu uvijek u nadi, da će buduće godine biti vremenske prilike bolje i plodovi obilatiji.

IZ POREČŠTINE.

Pronevjerenje na općini u Poreču.

Ovih se dana ustanovilo, da je općinski blagajnik u Poreču, neki Josip Monfalcon pronevjerio općinu za svotu od 200.000 lira. On je naime u septembru mjesecu dobio redoviti godišnji dopust. Kad mu je dopust istekao, molio je da mu ga produže, što mu je bilo i udovoljeno. Nu on se više nije vratio u Poreč. Pitali su mu oca, a on je izjavio, da je njegov sin išao na Rijeku, a odavle prešao u Jugoslaviju. Općinski komesar je odmah pregledao sve knjige i konstatirao je da je sve u redu. Sumnjivo je bilo, da su manjkali samo ključi od blagajne, dok su se našli ključi od svih drugih ormara. Radi toga su slomili blagajnu i konstatirali, da je Monfalcon pokrao općini 200.000 lira. Odmah je došao iz Pule jedan prefektijski savjetnik, da istraži stvar.

Ova drska nevjera općinskog činovnika silno je djelovala na porečko gradjane i seljake iz okolice ove prostrane općine. Nema govora da je to veliki udarac i za općinsku upravu, jer će se manjak od 200 tisuća lira znatno osjetiti.

IZ ROČA.

Grom ubio čovjeka u kući.

Već dugo vremena traje ružno vrijeme. Čim se malo razvedri opet se nebo naoblači, često puta u pratnji oluje. Tako je bilo i u subotu navečer. Zastrlo se nebo oblacima, podigla se oluja, sijevalo je i svuda naokolo udarale strijele. Jednom riječju bilo je vrlo ružno vrijeme. Strijele su udarale u stabla. To nevrijeme gledao je sa prozora i seljak Anton Hlaj «Kalac» iz sela Hlaji kod Roča. Jedna je strijela udarila i u njegovu kuću i to u prozor, otkuda je on gledao. U kući nije bilo nikoga, pa kad su došli, vidili su Antona Hlaja, gospodara kuće, kako okamenjen stoji na prozoru. Bio je mrtav. Strijela, koja je udarila u prozor ubila ga je, a da se on nije ni srušio, već ostao onako nagnut na prozoru, poduprijevši glavu rukom. Kako je dakle stajao, tako je i ostao.

Svaka nagla smrt je ružna za one, koji ostaju. Svi su općinari ostali zapanjeni ovom nesrećom. Hlaj je bio vrlo radin i štedljiv gospodar, koji ostavlja za sobom lijepo imanje i veliku obitelj.

Ortopedijski Institut A. ZECCHI
Via Roma 31 — TORINO — Primo piano nobile

Aparat Zecchi zaustavi

K I L U

Sretna počast jedne gospodje i gospodina iz Veneta

i to gospodina Salute i Josipe D'alpaos, stanujući u Garna D'alpago (Prov. Belluno), koji nam šalju svoje fotografije sa dozvolom, da javno objavimo da su se ozdravili sa **APARATOM ZECCHI,** koji će biti bezplatno kušan na osobama kojo to interesira, ljudima, ženama i djeci od iskusnog ortopedika u slijedećim mjestima i danima:

Gorica: Utorak 13. i srijedu 14. novembra u «Albergo Angelo d'oro».

TRST: Četvrtak 15. i petak 16. novembra u «Albergo Moncenisio».

Pula: Subota 17. novembra u «Albergo Miramare».

Zadar: Nedelja 18. i ponedjeljak 19. novembra u «Hotel Bristol».

Rijeka: Utorak 20. i srijedu 21. novembra u «Albergo Riviera».

---

skih navala. «Ubi crimen», govorio je on «... idite tamo, gdje ste i ... pogriješili!»

Tako je radio tri dana za redom. I u istinu nisu mu životinje za dugo vremena dosadjivale.

Nu Guido, u čemu se je vjernost Marcello pouzdavao, bio je prevrtljive i lopovske ćudi. Dao se je zavesti na nevjeru velikom nagradom, što je zakon daje onome, koji oda zvjerokradicu. Naredba vladareva naime jasno je i izrično i sukrivcu obećavala tri stotine zlatnih dukata, ako svog druga oda sudu, a on sam nije bio kažnjen.

Marcella Casca dakle uhapsiše jednog jutra, dok je još spavao, umoran od noćnog rada, te ga na brzo odvedoše u vojvodski grad.

Svim sudskim razpravama, u kojima se sudilo zvjerokradicima, običavao bi predsjedati sam vojvoda. Vanredno ga to zanimalo. Propitivao bi za najsitnije potankosti. Kadkada znao bi sam uticati i u preslušavanje, te nalagati ... ima koja da pitanja stavljaju. U ostalom nisu od posljednje naredbe ni dvije razprave bile. Jedino čeljade jogunaste glave kao Marcello, mogao je svoju glavu stavljati na kocku, premda je znao, da ... na njega dobro i sramno plaćena izdaja.

Cijela parnica proti Marcellu Casca tek je dvadeset časova trajala. Guido Vaniadanti pripovijedao je sve po istini potvrdio i prisegom, a napokon očitovao, ako bi tkogod možda sumnjao o njegovu izkazu, neka ode na ono mjesto, što ga je prije spomenuo, pa će naći zakopane veprove.

Nu bilo je to suvišno. Marcello nije ni htio tajiti, te se pozivao na sveti zakon samoobrane, po kojem je svakom dozvoljeno, da svoj posjed brani od lupeža i tatova, a kamo li ne od divlje zvjeradi, koja doduše milanskom vladaru služi na zabavu, nu narodu na štetu i propast.

Optuženik se branio vrlo oštroumno. Navodio je izreke iz starih justinianovih zakonskih zbirki, te je nepobitno dokazao, da su naredbe Njegove Visosti u opreci sa starim zemaljskim običajem, a onda je odlučno zahtijevao, da ga riješe. Drskim glasom izjavio je da će rado nadomjestiti cijenu onih ubijenih vepara, ako Njegova Visost plati troškove za zid, kojim će opasati svoje imanje i kojim će se štititi od zvjeradi.

Bernabò, bijesan na odrješitog i vatrenog mladića, dovikne mu srdito: «Dečko, ti bijesniš!» a onda zapovijedi, da sude po zakonu.

Osuda pukne, a glasila je, kako se to moglo već unapred znati, na smrt na vješalima.

Marcello Casca buljio je preda se.

«Alaj sam bio luda,» govorio se on stišćući zube, «kad sam išao kršiti zakon silnika, a još veća luda, kad sam se nadao, da ću naći pravdoljublja! Smiluj se, bože, milanskom narodu, koji trpi još Bernabòa! Ima li danas gdjegod slobode i sigurnosti? Što mi je stalo za taj kukavni svijet, za ta kukavna stvorenja?»

Pa ipak, kad ga odvedoše u dvorište, gdje je sunce svojim zlatnim tracima grijalo divno ono zelenje, spopane ga očajanje.

«Dajte mi da živim-» klikne lamajući rukama. «Samo kad gledam to božansko svjetlo, kad udišem ovaj zrak, kad čujem glas ovih zvona — ah, već i to samo za me je silna i neizmjerna sreća!»

On naricaše. Nu njegovo jaukanje ode bez traga, kao i zadnji nejasni glasovi zvona, što zvonjaše na «Zdravu Mariju». Igra je bila svršena; nije bilo više nade. Vojvoda običavao je govoriti: «Vladar, koji osudjeniku daje slobodu postaje sukrivcem kažnjivog djela.» I u istinu nije se još nikad dogodilo, da bi bili Visconti pomilovali zločinca, a takovim se smatrao prekršitelj kneževskog lovskog zakona.

Tri dana poslije izvršit će se osuda na kastelskom trgu tik pred rimskim amfiteatrom.

Krvnik nemilosrdnog vojvode bijaše po starom običaju priredio velika, crvenim suknom zastrta vješala, do kojih je vodilo sa iztočne strane šest stuba, pokritih crvenim suknom.

Dva sata prije nego što će izaći sunce, izvedoše osudjenika iz kaštela.

Iz osobite milosti smio je zadržati na sebi svoje pošteno odijelo, a nisu mu odrezali ni lijepe tamnosmedje kose. Pripovijedalo se, da se je zbog toga i sama vojvodkinja za nj molila.

Svezanih ruku, blijeda lica, nu ipak slobodno i odvažno, stisnutih usana, kao da se boji, da bi mu i u zadnji čas mogao umaći povik — tako koracaše Casca dugim trgom, koji je bio pun ljudi, a ponajpače žena, kao da je sajam. Vojvoda je to želio. Svi njegovi podanici, od plemića pa do najprostijeg seljačkog sluge valja da budu svjedoci pogubnog tog čina. Istom strogošću bit će svaki kažnjen, koji se ogriješi takovim zločinom kao Casca. «Demonstratio ad oculos», zvali su to pravoznanci, a «jedan put viditi, više pomaže, nego tri puta čuti!» bila je Bernabòva lozinka.

Vojvoda sâm, okružen mnogobrojnim dostojanstvenicima, dvorjanicima i časnicima, sjedio je na uzvišenom prijestolju. Njegove žene nije bilo. Krvnikove sluge odvukoše mladog Cascu polagano uza stube. Stari nekakov sudski pisar pročita mu još jednom smrtnu osudu. A onda stupi k osudjeniku jedan svećenik, te ga stane tješiti i na smrt pripravljati. U tili čas svuče krvnik svoju kabanicu.

Mnogobrojnom svjetinom proleti u taj čas tajinstven i mutan žamor, na polak sažalenja, a na polak užasa.

Krvnik — il carnefice — bio je svjetini neka vrst sablasti, gadnog djavola, koji već dodirom može čovjeka obesčastiti. Stojeći u crvenom, tijesnom haljinu i u kožnatim hlačama jednake boje, imao je na ostriženoj glavi poput plamena crvenu kapu i perjanicu te izgledao je, kao da se je u krvi okupao. (Slijedi.)

Franina i Jurina

Fr.: I tako su prošli i Svi sveti i sveh duš dan. Tužni dnevi!

Jur.: Su, ma za oneh ki su živi. Mrtvi imaju svoj mir, i ki je na ovem svete bil čovek, danas je puli Boga, hvala i čast mu budi! svetac.

Fr.: A ter je tako. A ki j' bil poredan, nikakov, zločest, nepravedan, prepotentan i sve zlo ča j' kade, on se sada po sakrabojsku cmari tamo dalo puli onega crnega, oslobodi nas sveti Križ!

Jur.: I koliki te još prit na one grde gradeli i tulit od muki i trpljenja: — A, ju mane! ča sam ja ono storil! Zač sam bil tamo dole na zemlje onakova beštija! Zač nisam bil čovek, kako Bog zapoveda? Zač sam preganjal iskrnjega svojga! Zač sam pljuval na njega! Zač sam ga maltratal! Zač nisam bil prama njemu srca milostivega! Zač sam mu zimal, ča j' bilo njegovo! — I sve će se tako kajat, ma će bit prekasno.

Fr.: I još će vapit: Zač nisam poslušal staru crekvenu pismu, va koj se piva:

> Dan od gnjega strašnom silom
> Razorit će svet pepelom
> Kaže David sa Sibilom.

Jur. (nastavlja):

> Koliki će trepet biti,
> Kada sudac bude priti,
> Sve potanko razviditi.
> Sudac dakle kada sidje,
> Sve otajne tad se vide,
> Ništ bez kazni ne otide.

Fr.: Ja, ja! Tamo se ne će pitat, ni kako ki misli ni kako govori, nego kako j' na ovem svete živel i delal. Ki j' delal dobro, uživat će rajsku diku, a ki j' delal zlo, poć će — Križ Božji budi! — vragu na račun.

Jur.:

> Plačni dan će onaj biti,
> Kad se s praha probuditi,
> I na sud će krivac iti.

Fr.: E, e! Pak kada budu one trumbeti strahovito zatrumbetale.

Jur.:

> Smrt i narav čudit će se,
> Kada mrtvi probude se,
> Da im djela razvide se.

Fr.: Zato sam se ja, Jurino, vavek više bal života nego smrti. I vavek sam bil va jednem strahe, da ne bim iskrnjemu svojmu napravil više zla, nego dobra.

Jur.: Zato i trebe kadagod malo mislet na smrt i na plaću, ka će za njum prit.

Fr.: Ki misli na mrtve misli i na smrt, zato je mane baš drago, kad vidim, kako ljudi poštuju svoji mrtvi i kako njim na Svisveti nose krunice, rožice i svećice, da im barem za jedan dan va lete grob rasvete.

Jur.: Baš je bilo lepo videt ovi dni naši cimiteri. Tu se je pralo, čistilo, prekopavalo, rožicami zasajevalo — mâ delalo se je, kako jedanput, kada su se za semanj belile naše mile kućice, žulili podi, piturevale vrata i sve ča j' kade.

Fr.: Kada čevek ovo vidi, skoro mu ni žal umret. I ja mislim va teštamente napisat mojem, da mi za Boga ne zapušćaju groba.

Jur.: I mane bi drago bilo, da mi moji čuvaju grob, ma još bi mi draže, da čuvaju i nikada da ne pozabe besedi, ča su ih va tolike leta od mane čuli.

Fr.: A to — to...

Jur.: Mi dva nismo nikakovi mudračini ni nikakove glavi fine, ma nam je srce vavek zdravo bilo. I duša. Zato će moj duh, kada umrem, bit svakemu zahvalan, ki mi bude na grob posadil bilo kakovu rožicu, ma će me još više razveselit, ako ga budem kadagod čul reć — Prišlo mi je, da storim to i to, ma ću prej dobro promislet i videt, ča bi mi rekal Jurina, da je živ.

Fr.: Jurina ale pak Franina. Mi smo vavek bili složni, iako bimo kadagoder imeli svaki svoju misal, naše čakuli bi se vavek zvršilo tako, da bimo najzada pravo imeli jedan i drugi.

Jur.: Tako je! Neka samo tako delaju i drugi za nami. Neka se vavek spamećuju jedne stare naše besedi: slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.

Fr.: I kada umremo, neka ne pozabe pomolit se kadagod na našeh grobeh onako, kako njim bude nasladje od srca hodilo.

Fr.: Ovako, kako nam sada: Bože

> Što ne vrijedi molba moja
> Nek učini milost tvoja,
> Da ne gorim bez pokoja.

Jur.:

> Med ovcami mesta daj mi,
> Med kozlići stat ne daj mi,
> Postavi me k desnoj strani.

Fr.: Amen!

IZ STRANE KOD BUZETA.

Kradja ovaca. - Čudno vrijeme. - O[dij]evanje.

Više se puta čuje o kradji ovaca i vo[...]va osobito na Poreštini, ali ipak ne više [...]ko često kao prije. Medjutim izgleda da j[e] [...]aj porok počeo hvatati korijen i ovdje [k]od nas. Mi na to nismo bili naučeni, p[a] je zato još više na nas djelovalo, da s[e] je dogodila kradja u našem selu. Bilo j[e] to ovog petka prije deset sati uvečer. Jo[š] nisu svi ni išli spavati, a nepoznati tat[i] [...] veli su iz štale Ivanu i Petru Blaže [...]u četiri ovce. Jedna im je odmah pobjeg[la] i vratila se prema staji. Gospodar čuje [b]lejanje ovce, pogleda kroz prozor i vidi [da] je ovca napolju. Upita domaću čeljad [k]ako su zatvorili vrata, da je ovca ostala n[apo]lju. Odgovoriše mu, da su zatvorili k[ao] i svake večeri. Kad je otišao da uhvati [ov]cu u dvor, vidio je da ima na vratu ko[m]ad konopca, a kad je došao u stalu opazi je, da fale još druge ovce. Odmah je po[dig]ao na noge svoje ukućane, a diglo se je i [cij]elo selo, kad su čuli da su tatovi o[dv]eli ovce. Nastalo je kričanje i potrčalo [je] u potragu za tatovima sve muško i že[nsko]. Iza traženja od jednog sata našli su [ov]ce privezane uz jedno stablo u udaljenost od 500 metara od sela. Lopovi nisu mogl[i] da bježe sa ovcama, jer su im ljudi bil[i] za petama, pa su ovce privezali, misleć[i] da će ih uzeti, kad se seljaci vrate kući, [da] ko ne nabasaju na ovce. Tako su ovce [do]vedene u selo. Seljaci su te večeri [sp]avali u štalama, jer su se bojali, da b[i] se tatovi mogli vratiti. Nu nestalo im je [ra]ga, pa si nisu ovog puta omastili brk. [Š]to se ima zahvaliti brzoj slozi svih seljak[a] u našem selu.

Kao posvuda tako je i kod nas ne[pre]stano kiša. Kod ove silne kiše svaki se [sje]ća i napominje one vruće ljetne dane, [k]ad je trebalo kiše, a je nije bilo. No uzdasi [ni]šta ne pomažu, pa moramo primati, kako dolazi, i kišu i sušu.

Moda prodire i u najudaljenije i najsiromašnije krajeve, pa se i kod nas sve pomalo mijenja. Djevojke nose čarape boje kao meso, niske cipele, a sada si spremaju i zimske kapute. Izgleda kao da smo postali gradjani. Ali sva ta lijepa moda mnogo košta, a obično malo traje. A danas treba računat i pametno i držati se onoga, što je korisnije.

IZ BRESTA - ŽBEVNICE.

Gospodarstvo. - Emigracija. - Kapelica. Pjevanje.

Mjeseca oktobra i početkom ovoga mjeseca palo nam je dosta kiše. Sada bi nam trebalo lijepo vrijeme, da si spravimo kući zelenje i da si priredimo drva za zimu. Ima još i krumpira, koji nije izvadjen.

Do danas se sprema iz našeg sela jedno dvadesetak mladića u Ameriku, naravski u Argentinu. To je mnogo za naše selo. Ostat će kod kuće nekogi starci i žene. Na proljeće će morati žene da kopaju, a ko će kositi? Nu mladi neće da čuju ništa, već im je jedina riječ «Amerika». Uzrok ovom naglom ostavljanju kraja je i loša godina. Zasluška ima malo; na cesti Trstenik-Račjavas su nekolicina radila, ali su sada svršili. Sila kola lomi, pa su se dali u Argentinu. Oblasti idu ljudima na ruku pri poduzimanju potrebitih mjera. Daj Bog sreću našim iseljenicima i da zarade toliko, da si kod kuće prehrane obitelj i da se opet natrag kući vrate.

Već par godina se nalazi u ruševini naša kapelica na groblju. Na općini su nam obećavali, da će je popraviti, ali ona još uvijek propada, jer je bez krova. Šteta bi bila, da sasma propane, a bilo bi nam i na sramotu. Naši bi se ljudi morali dogovoriti pa iz jednog ili drugog kraja sakupiti potrebiti novac za popravak kapelice na mjestu našeg općeg stalnog boravka.

U našoj crkvi imademo misu svake nedjelje. Pjevanje je vrlo lijepo i ide svaka čast onomu, koji je naučio naše pjevačice, a i njima, koje se trse, da što ljepše pjevaju. — I.

Razno

Zabrana stranih ratnih filmova. Ured za kinematografsku cenzuru kod ministarstva inostranih djela razaslao je cirkulare, kojim kaže, da principielno nisu dozvoljeni tudji filmovi, koji prikazuju ratove, jer da je talijanski narod već zasićen prikazivanjima, kojima se uzveličuje hrabrost savezničkih vojska u velikom ratu. Time se indirektno omalovažuju svi mnogo teži i slavniji napori talijanske vojske na domaćim i stranim frontima. Osim toga se u takovim filmovima prikazuju često puta takove strahote rata, koje silno impresioniraju publiku, naročito žene i mladež, i time potišćuju patriotski duh. A nije ni dolično kad se prikazuju smiješne scene, koje se protive vojničkoj disciplini.

Ta ista okružnica javlja, da su takodjer zabranjeni filmovi koji prikazuju neki naročiti život Napolitanaca, odnosno nekoje njihove slabe karakteristike, koje svakim danom sve više izčezavaju. Filmovi, koji prikazuju prosjaštvo, zablaćenost, lijenost i odrpanost, vrijedjaju u živo narod, koji radi, koji se diže u socialnom i [mor]alnom životu nastojanjem režima. U ostalom takovi filmovi nemaju obično nikakve umjetničke vrijednosti, a vrijedjaju dostojanstvo Napulja i cijelog kraja.

Rumunjski brod sagradjen na Rijeci. U subotu je spušten u more na Rijeci rumunjski pomoćni brod za podmornicu «Costante», koji pripada rumunjskoj mornarici. Kod proslave su prisustvovale mjesne vlasti i rumunjski ministar u Rimu princ Ghica. Govorio je predsjednik brodogradilišnog društva i rumunjski ministar.

Komemoracija Malmgreena u Lenjingradu. Pod vodstvom predsjednika akademije znanosti Karpinskoga držala se u Leningradu svečana komemoracija Norvežanina Malmgreena, koji je poginuo na sjevernom polu pri ekspediciji generala Nobila. Mnogi su govornici držali svečane govore o životu i znanstvenom radu Malmgreena.

Veliki potres u Kolumbiji. U gradu Bogoti u Kolumbiji bio je veliki potres, koji je počinio velike štete i mnogo žrtava. Grad Tibirita je napola razrušen i pučanstvo je moralo napustiti grad.

Ostavka vlade u Rumunjskoj. Dosadašnja vlada Vintile Bratianua bila je više puta ozbiljno ugrožena naročito sa strane seljačke stranke, koja nije više dolazila u parlamenat, već se sastajala na svoje velike zborove, odakle je zauzimala oštar stav proti vladi. Ventila Bratianu se je spretno opirao nasrtajima protivnika, nu ekonomske prilike, a naročito ekonomski odnošaji sa inozemstvom zahtjevali su, da dodje do vlade, koja će imati veće auktoritete, nego je ima vlada Bratianuova. Radi toga je regentsko vijeće pozvalo Bratianua da poda ostavku i dade mogućnost sastavu nove jače vlade. Bratianu se je iz početka malo opirao željama regentskog vijeća, izgovarajući se, da bi htio osigurati apliciranje vladinih odredaba glede stabiliziranja leja i provesti definitivnu stabilizaciju rumunjske valute, osiguravajući državi jaki zajam. Ali tome se nisu opirali samo članovi regentskog vijeća, već i nekoji političari bliži samom Bratianu. Radi toga je zaključio da preda ostavku, što je i učinio ove subote. U političkim se krugovima tvrdi, da će regentsko vijeće gledati da se stvori koncentracijska vlada, ali vjerojatnost je vrlo slaba. Po svoj prilici će novu vladu sastaviti vodja seljačke stranke Maniu, koji si je osigurao i saradnju bivšeg ministra inostranih djela, a sad adržavnog rumunjskog ministra u Londonu Titulescua. On je zaista odmah iza otvorenja krize otputovao iz Londona u Bukarešt. I jučer je bio prolazom kroz Trst, gdje ga je dočekao rumunjski konzul u Trstu za svojom suprugom. Tom je prigodom primio jednog tršćanskog novinara. Novinar ga je upitao za mišljenje, kako će se razviti vladina kriza u Rumunjskoj. Titulescu je odgovorio, da je informiran samo po telegramima, koje prima iz Bukarešta, a kakova će vlada biti sastavljena da će odgovoriti, kad se vrati u Trst. Dakle nije htio da dade nikakvu izjavu i tom šaljivom primjedbom je dao znak, da o tome ne će više da govori. Titulescu je proslijedio put u Bukarešt sa svojim legacijskim tajnikom Constantinescuom.

Bugarski ministar financija prolazom kroz Trst. Jučer istim vlakom, kojim je putovao rumunjski ministar Titulescu, putovao je za Sofiju i bugarski ministar financija Molov, i k njemu se približio jedan tršćanski novinar i zapitao ga o položaju u Bugarskoj. Ministar je spreman odgovorio, da je on otsutan iz Bugarske [već] [...] mjeseca, ali ko onom što je informiran, da je položaj u Bugarskoj u svakom pogledu vrlo dobar, pa tako i u financijalnom obziru. Sa novim zajmom će [...] mnogo dobiti. Narod radi u mirnim [poli]tičkim prilikama u zemlji, parlament [...] je redovita a vlada za poduzire [...] nacionalnom preobrazivanju. Što se tiče [...] sam [...] nastavi ministar [...] ja sam pregovarao [...] dana s velikim američkim i [...]skim bankama. Mogu reći da sam za[dovo]ljan sa načinom, kako su se vodili [pre]govori i sa povjerenjem, koje učesnici [...] u Bugarsku. Što se tiče odnosa [...] sa Italijom ministar je izjavio:

Nedavn[i] [...] u [...]skoj politici, rad našo vlade [...] naroda, pokazuju jasno iskrenu simpatiju, koju [...]mo prema velikoj talijanskoj naciji [...] ma čovjeku, koji danas upravlja njezi[nom] sudbinom.

Pozdrav iseljenika. Mi iseljenici iz [...] koji odlazimo u Argentinu šalj[emo] zadnje pozdrave našim ženama, dje[ci] [...] prijateljima i znancima želeć[i] sretan ostanak. Bartul Cerinović, Šan[...] Marko, Sancie Ivan, Brčić Ivan, [...] Ivan, Bršćić Anton, Pršeić Ivan, B[...] sip, Orlić Anton.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

KUŠAJTE PITATI samo jedanput vaš ljekara jednu bocu Antireumatica [Al]gae, pa ćete se osvjedočiti o njegovoj [bla]kovitoj moći. Nadje se u ljekarni po Lit. 6.— boca. Laboratorij A[lga] Fiume I.

IZGUBLJENI LOVAČKI PSI. Iz Vo[...] nam javljaju, da su pred neko [...] dana nestale jednome lovcu iz [...]dješnje okolice dvije lovačke k[u]je (psice), jedna bijela i jedna smed[ja] žute dlake. Tko ih nadje, zamol[jen] je, neka se javi u gostioni Šverk [u] Vodicama.

MLJEKARSKOGA VODJU traži Mljekarska Zadruga u Trnovom Tarenova [...] Bistenza - Carnaro. Ponude neka se š[alj]u izravno na Zadrugu do konca [no]vembra t. g. sa osobnim podatcima. Treba naznačiti i svoje zahtjeve, te vrijeme kada bi dotični nastupio službu. Ob[vezno] treba priložiti dokaz o: a) stručnjačkoj sposobnosti, b) dosadašnjoj službi, [c)] svjedodžbu ponašanja, d) talijanskom državljanstvu, e) poznavanju pokra[jin]skih jezika.

PRODAJE se više kuća od 50 do 500 [...] Din. na Sušaku - Jugoslavija. Infor[macije] dobije se kod A. Pegan, Matt[...]

Izvrsno jelo

za objed i večeru jesu tjestenine PEKATETE (makaroni, spagete i druge.) Kada kupuješ traži u omotima od ½ kg sa natpisom PEKATETE.

Novo! Zanimivo! Jeftino!

ROMAN

IZGUBLJENI

koji je izlazio u podlistku «Istarske Riječi» **izišao je u posebnoj knjizi.** Tu će knjigu svi ljubitelji lijepog i zabavnog štiva naručiti na ovu adresu:

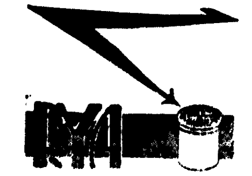
Amministrazione del «Istarska Riječ» Trieste, Piazza Oberdan 1, II.

Stoji 2 lire, sa poštarinom 2 lire i 30 cent.

KURJE OČI

(kale)

liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza

TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST

Čuvajte se patvorina!

Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 46 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) U Trstu, 15. novembra 1928. - God. VII. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ“
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za inozemstvo iznaša ... lira na godinu, a za inozemstvo 25 lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) Piazza Oberdan I/II. Telef. uredništva i uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef. uredništva i uprave 50-19

„Slogom rastu male stvari, a neslogu sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Nešto o općinama i podestatima po najnovijim reformama

Unutar državnih granica ima manjih upravnih skupina ili kolektiviteta, koje zovemo autarkičnim ili samoupravnim (enti autarchici). Navest ćemo medju inim ove najglavnije: općine, pokrajine, javne ustanove milosrdnosti, pokrajinska vijeća nacijonalne ekonomije, sindakalna udruženja poslodavalaca i posloprimalaca, kad su zakonom priznata.

Ta bića su juridičke osobe, koje upravljaju same svojim interesima i vrše svoje funkcije, ali — i ovo je ono važno — one ujedno vrše i državne funkcije, jer one njihove svrhe, za kojima one idu, su istodobno i državne svrhe u državnom interesu. Radi toga smatra država takova bića svojim organima.

Po reformama provedenim od fašističkog režima ta autarkična bića služe u prvom redu potrebama i interesima države, a tek u drugom redu svojim vlastitim, za koje su zapravo nastale u historijskom razvoju. To je sasvim u stilu režima, po kojem i sam pojedinac biva lišen svoje individualitete te je priznat samo u okviru državnih interesa i u koliko je od koristi za državu. Radi toga se autarkično biće napram državi nalazi u odnosu podredjenosti.

Iz te podredjenosti nastaju posebne dužnosti i posebna prava. Posebna dužnost tih upravnih tjelesa jest da moraju podnositi nadzor i pokroviteljstvo (tutela) države. Priznata su im s druge strane posebna prava, kao ono, da mogu izdavati pravilnike i odredbe, obvezatne za sve ili da mogu nametnuti pristojbe i carine za pokriće svojih troškova itd. Na pr. kongregacija milosrdnosti (Congregazione di carità) nije ustanovljena samo radi toga, da upravlja svojim imanjem u interesu siromaha, nego ona je ujedno i organ, kojim se država po cijelom teritoriju služi, da štiti siromahe i da im dade jedno zastupstvo po samoj kongregaciji. I baš radi toga što kongregacija služi i svojim i državnim interesima, ona je autarkično biće i kao takvo stoji pod pokroviteljstvom i pod strogom kontrolom države.

Autarkična bića mogu biti različitih vrsta: teritorijalna, to su ona, koja vrše svoje funkcije na točno odredjenom teritoriju, kao na pr. općine i pokrajine; institucijonalna, to su ona, kojima nije djelatnost ograničena na odredjeni teritorij, kao n. pr. različite ustanove milosrdnosti, pokrajinska vijeća nacionalne ekonomije; korporativna, to su zakonom priznata sindakalna udruženja poslodavalaca i posloprimalaca.

Potanje ćemo se pozabaviti s općinama, jer baš kod općina su bile uvedene najglavnije reforme.

Općina ima da provede svoje zadaće različitim sredstvima. Ta su sredstva općinska imanja, općinski porezi i nameti i vršenje stanovitih industrija, koje može općina na sebe da preuzme kao monopol u dotičnoj općini. (takozvana municipalizacija), kao n. pr. tramvaj, plinska i električna razsvjeta, služba javnog oglašivanja, vodovod itd.

Svi se još sjećamo, da su bile općine prije upravljane od općinskog vijeća, od općinskog odbora i od sindaka. Ovi organi su tada bili izabrani od općinara, ako ne od svih to od nekojih razreda ili općinara sa stanovitim više ili manje pravilnim i nepravilnim izborima, kod kojih su se natjecale različite stranke sa najrazličitijim programima i gdje je na koncu često opet interes općine ostao zapostavljen, a izbirao je posvuda na površinu interes dotične stranke, koja je imala većinu.

Fašistička vlada je sve te organe ukinula. Kako je ukinula parlamenat u starom smislu riječi, tako je ukinula za općine sve izbore i sve organe, koji su se birali. Na mjesto tih organa postavila je podestata. Podestà je imenovan od kralja i vrši sam u jednoj osobi sve funkcije ukinutih općinskih organa. Time su dovršene one ljutite izborne borbe za općinska zastupstva, one borbe, koje su po više puta nosile na površinu nesposobnog čovjeka, koji nije smio da bude drugo nego jedna lutka u rukama jedne male skupine ljudi.

Podestà je postavljen za jednu općinu ili i za više njih. Kako smo već rekli, njega imenuje kralj na predlog vlade. Nu, to ne znači, da može biti svako imenovan, nego budući podestà mora da ispuni izvjesne uvjete. On mora imati diplomu ispita zrelosti jedne srednje škole ili mora da je služio u ratu 1915.—1918. kao oficir ili kao podoficir u ratnog zoni ili da je bar 6 mjeseci bio ili sindako ili kraljevski ili prefekcijski komesar. Razumije se samo po sebi da mora biti i prokušani patriota, što može biti samo fašista ili čovjek priznatih tvrdih nacionalnih osjećaja. Uopće je to jedan od temeljnih uvjeta za svakoga državljanina, koji hoće da bude štogod na javnom polju i u javnoj upravi.

Podestà je imenovan za pet godina i on upravlja općinom bez ikakve odlučujuće kontrole sa strane općinara, nego samo pod izravnim nadzorom i pod direktnom kontrolom prefekta. Dapače sve njegove odredbe moraju biti potvrdjene ili odobrene od prefekta, dotično prama slučaju od pokrajinskog upravnog odbora. Općinski proračun potvrdjuje prefekt, koji mu takodjer pregledava i sve račune. Uz bok podestata (u manjim općinama samo gdje to prilike dopuštaju) postoji jedna općinska konsulta (consulta municipale), koja ima samo savjetujući karakter. Ona je sastavljena najmanje od šest gradjana, imenovanih od prefekta. Dve trećine tih članova su designirane od ekonomskih korporativnih udruženja i sindakata; jednu trećinu imenuje sam prefekt po svojoj uvidjavnosti. U većim općinama ima osim podestata takodjer i jednog ili dva vicepodestata, a osim toga konsulta nije više fakultativna, nego je obligatorna ili obvezatna te postoji od deset do četrdeset članova, imenovanih kako gore rečeno.

Služba podestata i konsultora (člana konsulte) je besplatna. Samo u vanrednim slučajevima može prefekt da označi podestatu otštetu ili plaću, koja se ravna po stanju općinskih financija.

Stroga unitarnost fašističke državne ideologije nije mogla dopustiti da upravljaju općinama i da vrše time i državne funkcije osobe, koje nisu imenovane od vlade i koje nisu odane režimu; osim toga se pokazalo da u velikoj većini talijanskih općina, a tih je bila masa, nije bilo sposobnih ljudi, koji sa znali upravljati općinskom imovinom.

Institucija podestata uostalom nije ništa novoga, jer ona je već postojala u starim italskim općinama, kad su se strančarske strasti najviše rasplamtjele bile i dovele do krvavih bitaka u pojedinim općinama. Vlasti tog magistrata bile su više ili manje jednake u svim javnim gradovima Italije. Tih podestata nadjemo već od dvanaestoga vijeka naprijed. Predugo bi bilo da pričamo o tim starim podestatima, iako bi to bilo silno interesantno.

O nekojim drugim reformama pričat ćemo drugom prigodom.

Politički pregled

Izvještaj načelnika vlade senatu o velikom vijeću. Spomenuli smo, da je načelnik vlade predložio u srijedu senatu nacrt zakona o velikom fašističkom vijeću, o čemu će senat raspravljati naredne sednice. Tom prigodom je načelnik vlade on. Mussolini podno senatu opširan izvještaj. U njemu govori o utjelovljenju fašizma u državu, o vršenju fašističkih organizacija pravog državnog posla, pa kako fašizam ostaje kao stranka samo po imenu, jer se približava, da i on sačinjava organiziranu silu države i to u onom položaju, koje mu spada po njegovim zaslugama i po zadaćama, koje sada vrši, i koje su mu namijenjene. Fašizam je shvatio, da se talijanska nacija može spasiti samo stvaranjem novog političkog i socialnog reda, po kojem mase ne smiju biti prepuštene same sebi, kako je to bilo kod prijašnjih stranaka, već se moraju približiti državi i sudjelovati u njezinom životu. Fašizam je prodro u sve slojeve naroda kao politički i moralni uzgojitelj, organizator profesionalnih, ekonomskih, kulturnih i vojničkih ustanova. Sve te ustanove danas aktivno sudjeluju u državnom životu i tvore juridički poredjaj. Po tim ustanovama se fašistička država afirmira ne samo kao auktoriteta, već kao pučka država, kakove nije stvorio moderni svijet.

Od samog pohoda na Rim je jezgra fašizma bila sredotočena u velikom fašističkom vijeću, koji postoji sve od onog dana. Najveće stvaralačke moći nove države sastaju se na savjetovanje u velikom fašističkom vijeću. Kad su dakle sve ustanove fašizma poprimile državni oblik, jer one tvore državu, mora i onaj organ, koji je te ustanove stvorio, koji te ustanove vodi, koji stvara državu, da poprimi i državnu auktoritetu, postane najveća državna ustanova.

U izvještaju je on. Mussolini označio veliko vijeće kao ograničenu skupštinu, kojoj predsjeda načelnik vlade, u kojoj sjede vodje organiziranih snaga režima; u njoj tajnost raspravljanja ukida svaku vanjsku formalnost parlamentarnog raspravljanja i daje mogućnost da se slobodno govori samo u interesu države i nacije. Takova skupština je potrebita, da se dade jedinstveni pravac svim snagama, koje djeluju na velikom polju fašističke države i da se državi u njezinom djelovanju osigura pristanak i sudjelovanje naroda. Sa predstojećim zakonom prima veliko fašističko vijeće državno obilježje, koje mu pripada. Kao što je uzvišena osoba kralja osobna personifikacija države, tako je fašističko vijeće skup i srčika svih različitih organizacija, koje postoje na državnom teritoriju. Veliko fašističko vijeće ne stoji nad vladom, stoji uz bok vladi, da s njom suradjuje, sluša njezine nakane, prima njezine informacije, daje vladi podatke o moralnom i materijalnom stanju mase, o duhu u narodu, raspravlja o svim državnim pitanjima i predlaže vladi ono, što misli da je najbolje. Nu odgovornost ostaje uvijek na vladi, ona odlučuje posljednja. Legislativne funkcije parlamenta ostaju i nadalje i kad veliko vijeće bude pozvano da sudjeluje u zakonodavnom radu, njegova će se zadaća sastojati u savjetovanju. Veliko vijeće postaje i savjetnik krune, a može da posreduje kod krune i u pitanjima, koja nisu spadala pred parlamenat, kao na primjer o ratu i o miru, što se smatra kao kraljeva prerogativa. Istina je, da je intervencija u takovim stvarima sa strane velikog vijeća samo fakultativna, ali je naravna pojava, da u velikim momentima države izraze svoje mišljenja osobe, koje upravljaju svim živim silama države. Kaošto vrhovni komandant prije bitke poziva svoje generale na pogovor, da čuje njihovo mišljenje i da im dade upute, tako je i veliko vijeće pozvano da dade svoje mišljenje i da primi direktive za materijalno i duševno vodstvo nad masama. Veliko fašističko vijeće je vrhovni savjetnik krune, a redoviti savjetnik vlade u političkom djelovanju, a u nekoliko i u zakonodavnom radu. Ono ima i druge funkcije kao sastav poslaničkih lista, vrhovno vodstvo djelatnosti fašističke stranke i od nje zavisnih organizacija.

Iz ovoga je načelnik vlade razjašnjavao pojedine članke. Novim zakonom o velikom fašističkom vijeću su učvršćene i prerogative vladareve, jer se nijedan konstitucionalni zakon ne smije mijenjati, a da se prije ne pita za mnijenje veliko vijeće. Dosada su se sve odredbe statuta mogle mijenjati redovitim zakonom. Toga više nema. Zakon mora da predloži vijeću vlada, koja sazivlje vijeće i odredjuje dnevni red; vladu pak ovlaštuje vladar. Nije oduzeto nikakvo pravo vladaru, što zakon o velikom fašističkom vijeću odredjuje, da veliko vijeće drži odredjenu listu za imenovanje novog načelnika vlade i lista ministara. Ono samo učvršćuje kontinuitetu fašističkog režima. I u parlamentarnim državama vladar se savjetuje sa vodjama parlamentarnih skupina o sastavu vlade i imenovanju ministara. Budući da veliko fašističko vijeće skuplja u sebi sve snage režima, potpunoma je na mjestu, da ono predlaže kruni najzgodnije osobe, koje će preuzeti upravu državom.

I tako od običnog privatnog udruženja postaje fašizam fundamentalna ustanova države i politički i socialni uzgojitelj talijanskog naroda.

Zadnje zasjedanje sadašnjeg parlamenta. Na zasjedanju senata bili su odobreni razni zakonski nacrti, pa je senat prekinuo u četvrtak svoje sjednice, a da se raspravljanje o zakonskim nacrtima, koje je parlament ovog ljeta odobrio nastave u komisijama. U srijedu je načelnik vlade predložio senatu nacrt zakona o velikom fašističkom vijeću. Izgleda da će senat o ovom važnom projektu raspravljati, a naravski i odobriti ga koncem ove sedmice.

Posljednja sesija ovog parlamenta bit će sazvana dne 21. ovog mjeseca. Na dnevnom redu je odobrenje nekih zakonskih nacrta i pretvorenje u zakon nekojih dekreta. Istog će dana biti sazvane i parlamentarne komisije, pa će sadašnji narodni poslanici prije raspusta parlamenta biti pozvani da raspravljaju o važnim vladinim nacrtima. Ti nacrti jesu: uredjenje i poslovanje velikog fašističkog vijeća, integralna bonifikacija, zakonski nacrt o obaveznosti listine rada, odredbe za povišenje radničkih penzija, reforma pokrajine kao bića, modifikacija administrativnog pokrajinskog odbora i zakonski nacrt o općinskim tajnicima. Raspravljanja o ovim važnim predmetima i odobrenje svih nacrta produljiti će se kroz više sjednica tako da će sadašnji parlament XXVII. legislature svršiti poslovanjem po svoj prilici 9. decembra. Zaključna sjednica bit će od naročite važnosti, jer će na njoj govoriti načelnik vlade o svim velikim zakonskim reformama, koje je ovaj parlamenat proveo i time dozvolio, da se država učvrsti na temeljima fašističke revolucije.

Načelnik vlade posjećuje financijske stražare. Načelnik vlade on. Mussolini posjetio je u Rimu kasarnu pitomaca financijske straže. U dvorištu kasarne bio je razvrstan jedan puk financijskih stražara, njihov korpusni komandant, ministar financija, državni podsekretari u ministarstvu financija i mnogo financijskih viših oficira. Načelnik vlade je držao stražarima lijepi govor, u kojem je veličao hrabrost i držanje financijskih stražara za vrijeme rata i u vrijeme mira. Zatim je pregledao i njihove prostorije, gdje mu je komandant predao preko 800.000 lira u vrijednosnim papirima, koji su sakupljeni medju oficirima i stražarima financijske straže kao dar državi. Načelnik vlade bio je vanredno zadovoljan ovim činom financijskih stražara, koji su pokazali da su ne samo dobri vojnici već i dobri gradjani.

Zabranjeno javno sabiranje za postradale od vulkana. Načelnik vlade razaslao je okružnicu svim prefektima, kojom zabranjuje javno sabiranje za postradale od vulkanske lave, jer da će ministarsko vijeće poduzeti potrebite mjere za pomoć postradalom naselenju.

Naručite
Koledar Franina i Jurina
za godinu 1929.

Vladine odredbe za postradale od vulkana. U ponedjeljak je ministar javnih radnja referirao na sjednici ministarskog vijeća o provali Etne i o štetama, što ih je prouzročila lava. Porušenih kuća je 700, a 5000 osoba je bez krova; 1200 hektara vrtova je pokrila lava. Ministarsko vijeće je zaključilo, da ministar javnih radnja sagradi stalna zakloništa za bezkućnike, a ministar financija ima da poduzme korake potrebite za ublaženje posljedica radi šteta od Etne privatnicima i ustanovama. Iz sredstava ministarstva unutrašnjih djela ima se uzeti odmah milijun lira za potpore postradalima, a ministar saobraćaja ima da snizi tarifu na željeznici dok se ne uspostavi pruga, da se ne osjeti ca ekonomiji Sicilije namaknuće novih, skupljih saobraćajnih sredstava do mjesta redovite vožnje željeznicom.

Novi predsjednik Udruženih država Sjeverne Amerike. Na izborima u sjevernoj Americi prošlog utorka izabran je, kako se i predvidjalo republikanski kandidat Herbert Hoover. On je dobio iz svih država 444 elektoralna glasa dok je demokratski kandidat dobio samo 87. Niko se nije nadao da će Hoover dobiti toliki broj elektorskih glasova, a da će Smith biti toliko potučen. Kod izbora predsjednika dolaze u obzir samo ove dvije stranke. Još nijedan predsjednik nije dobio toliko glasova kao Hoover, jer prije njega je najviše glasova bio dobio Wilson, naime 435. S druge strane još nijedan demokratski kandidat nije dobio tako malo glasova kao Smith, premda je Smith vrlo popularan u Americi. Što se pak samih odanih glasova pojedinih glasača tiče to je bilo odano za Hoovera oko 22 milijuna, a za Smitha oko 18 milijuna.

Razumljivo je da su obe stranke uprle sve sile, da izaberu svog kandidata za najvažnije mjesto na svijetu — kako se je to izrazio sam Hoover. Za protestanta i kvekera Hoovera radile su i sve protestantske crkvene općine agitacijom kod vjernika, pa čak i sa propovijedaonica. Podmetali su demokratskom kandidatu Smithu koji je katolik, da je dobio milijun dolara od Vatikana za izborne svrhe, a jednako im je dobro došlo kod žena, što je Smith poznat kao protivnik prohibicije (zabrane alkoholnih pića). Izgleda da je žena uopće mnogo više glasalo nego muškaraca i otuda takodjer silna pobjeda Hoovera, jer su žene dakako pored toga utjecale i na svoje muževe, kako će glasati. Još je jedan momenat odlučno radio u korist republikanaca, a to je silno blagostanje i napredak u američkoj uniji poslije svjetskoga rata. Mase ne pitaju za uzroke, ne iztražuju, da je baš demokratski predsjednik unije Wilson, prekinuvši u neku ruku američku politiku nemiješanja u evropske prilike, u svjetskom ratu svom snagom stao uz one, koji su u Evropi pobijedili. Mase imaju pred očima prosperitet koji je poslije rata nastao, a u zadnje vrijeme su na mjestu predsjednika unije republikanci.

Smith je iza izbora odmah telegrafski čestitao Hooveru na pobjedi, jer on kao demokrata postaje velju većine. Medjutim je izjavio da se povlači sa političkog života.

S promjenom u ličnosti predsjednika Sjeverne Amerike dolazi do promjene i na drugim mjestima. Potpredsjednikom unije postaje Charles Curtis.

Novi predsjednik bit će stvarno biran tekar 14. januara 1929., a nastupit će svoju dužnost 4. marta iduće godine. Zajedno s njegovim stupanjem na vladu nastat će takodjer promjene medju pojedinim državnim sekretarima (ministrima), kao što i promjene na mjestu guvernera pojedinih država, jer ih je 6. o. mj. birano oko dvije trećine. Nadalje se mijenja i bijela kuća i senat, jer su i njihovi članovi birani 6. o. mj. U kući reprezentanata imat će republikanci znatniju većinu, nego dosada, a u senatu će upravo dominirati. (Svaka pojedina država ima prema broju elektora senatora, a ostalo su poslanici.

Hooveru su sada 54 godine, rodjen u državi Iowa, po zanimanju je inženjer, u svomu životu je radio gotovo po cijelom svijetu, u Australiji, Kini, Transvalu, za vrijeme svjetskoga rata i poslije njega je na njemu počivala organizacija prehrane čitave Evrope i Amerike.

Budući potpredsjednik Curtis ima 68 godina, godine 1893. je postao poslanikom a 1907. senatorom. Na nacijonalnoj konvenciji republikanske stranke bio je istaknut od jednoga dijela kao kandidat za predsjednika, ali je Hoover odnio već tada pobjedu.

Nova vlada u Francuskoj. Iza oštrog nastupa radikalnog kongresa u Algeru proti onim znamenitim čl. 70. i 71. u državnom proračunu, koji govore o pravu nastanja u Francuskoj nekih misionerskih redova vlada je podala ostavku, jer su prije demisionirali radikalni ministri. Kako se predvidjalo Poincaré je opet dobio mandat za sastav nove vlade. Cijela Francuska željela da on sastavi vladu, koji se ne obazire na zaključke radikalnog kongresa. Poincaré je htio zadržati karakter vlade nacionalne unije, pa je želio, da u vladi ostanu radikali. Oni su odriješito zahtijevali na stanovištu, da se s desničarskim elementima ne smije više raditi, a na drugi da se imadu izuzeti iz proračuna članci 70 i 71 i da se o njima ne smije više raspravljati. Poincaré je o tome pregovarao sa dosadašnjim radikalnim ministrima i izgleda da se je s njima složio i ... je bila gotova činjenica, da sastavi vladu republikanske unije, to jest sa radikalima. Radikalni ministri su sačekali riješenje svog direktorija, koje je najavilo, da ne će potpomagati vladu Poincaréa, ako se ne oslanja samo na lijeve elemente. Iza toga je Poincaré otišao predsjedniku republike i predao mu listu novih ministara. U tom novom ministarstvu je predsjednik Poincaré, ministar vanjskih posala Briand, unutarnjih Tardieu, financija Cheron. Većinom su ministri demokratske ljevice i socialisti republikanci, a isključeni su radikali. Ministarstvo će se predstaviti parlamentu danas ili sutra sa svojim programom rada. Izgleda da ovo ministarstvo ne će dugo vremena trajati, jer će proti njemu povesti borbu radikali, koji su ipak vrlo jaki u parlamentu. Novo sastavljeno ministarstvo bilo je u Francuskoj primljeno sa očitim zadovoljstvom. Kad je nastala kriza vlade bili su pali francuski vrijednosni papiri, ali su se poslije opet digli. Svakako je zagonetan opstanak nove vlade, premda ima u narodu simpatije. Na svaki način će vlada provesti proračun, jer predsjednik je već izjavio, da ne kani vladati sa dvanaestinama. Radikali su i sami željeli da jedamput dodju u opoziciju, jer su već dugo vremena na vladi. Nu mogli bi kod izbora da mnogo i izgube. Oni su još od prije rata neprekidno imali u svojim rukama ministarstvo unutarnjih posala, pa su i svi prefekti bili njihove stranke. Tako su kod izbora i prefekti išli stranci na ruku. Sada bi se to moglo promijeniti, jer će sigurno biti promijenjeni mnogi prefekti.

Marinković opet na dopustu. — Jugoslovenski ministar vanjskih posala dr. Voja Marinković dobio je opet dulji dopust radi bolovanja, pa će ići na odmor i liječenje u koje grčko zdravilište. U političkim se krugovima pomišlja, da treba naći zamjenika dru Marinkoviću, to jest imenovati novog ministra inostranih djela. Poteškoća je u izboru zgodne osobe, koja bi nastavila vodjenje inostrane politike u pravcu, kojom je vodio dr. Marinković u pravilnom ravnotežju odnošaja sa Italijom i Francuskom. — **Skupština** je odobrila sa 169 glasova proti 1 nacrt za sklopljenje švedskog zajma u iznosu od 22 milijuna dolara. — **Seljačko demokratska koalicija** još se naravski nije vratila u Beograd. Ovih dana novine napominju o nekakvom sporazumu opozicije sa strankama vlade. Most izmedju jednih i drugih je beogradski industrijalac Savčić, član samostalno demokratske stranke. Ministar predsjednik Korošec je Savčiću predao uslove vlade za sporazum. Izgleda da seljačko demokratska koalicija ne može da prihvati Koroščeve uslove, ali svakako je i to dobar znak, da se na svaki način dodje do konačnog riješenja unutarnje krize u Jugoslaviji, koja je nastala iza 20. juna, to jest iza onih strašnih dogadjaja u skupštini. Korošec je naime izjavio da je vlada voljna da prihvati nekoje zahtjeve opozicije, ali ne u onakovi mjeri, kako opozicija traži. I vlada je došla do uvjerenja, da se raspusti skupština, raspišu novi izbori i nova skupština da mijenja ustav. Izbore ne bi smjela provesti neutralna vlada, kako to zahtjeva opozicija nego koncentracijska vlada, u koju bi došli i vodje seljačko demokratske koalicije jer bi se time osiguralo učešće opozicije u vladi i nakon izbora.

Savčić je izjavio, da će za 15 dana ići u Zagreb, gdje će imati važne političke pogovore. Sporazum s vladom ne će se tako brzo postići, već će se sigurno produljiti do proljeća. — Jugoslavenski kraljevski par nalazi se sada u Parizu.

Seljačka vlada u Rumunjskoj. Čim je rumunjski poslanik u Londonu i bivši ministar inostranih djela Titulescu stigao u Bukurešt, pozvan je u dvorac i regentsko vijeće mu je dalo mandat za sastav nove vlade. On se je zatim sastao sa vodjama svih stranaka, da vidi, opstoji li mogućnost za sastav jedne koncentracijske vlade. On je vodjama stranaka stavio dva pitanja. Jedno se pitanje sastajalo u tome, da li su vodje voljni da potpomažu i da dadu osobe za takovu vladu, koja bi radila sa sadašnjim parlamentom, sklopila vanjski zajam i provela stabilizaciju valute. Na to su pitanje zadovoljivo odgovorili dosadašnji ministar predsjednik i vodja liberala Vintila Bratianu, zatim general Avarescu, prof. Jorga i Lupu. Vodja seljačke nacionalne stranke Maniu je također u pogledu odbio. Drugo je pitanje stavio Titulescu vodjama stranaka da li bi potpomagali i tvrdili vladu, koja bi provadjala isti spomenuti program, a bi istodobno raspustila skupštinu i provela nove izbore. Na to su pitanje pristali Maniu, Lupu, Avarescu i Jorga, dok je Bratianu kategorički odbio. Tako je Titulescu vidio da ne može sastaviti jedne koncentracijske vlade, pa je vratio mandat.

Iza kako je Titulescu vratio mandat regentsko je vijeće pozvalo vodju seljaka Maniu. Kad je išao na konsultovanje masa naroda sakupila se pred dvorcem i manifestirala za Maniua. Maniu dobio je mandat za sastav homogene vlade. I zaista on je sastavio vladu samo od pristalica svoje seljačke stranke. Drugog dana su novi ministri prisegli pred regentskim vijećem. Budući da Maniu nema u parlamentu dovoljne većine, a u ostalom on sadašnjeg parlamenta već davno ne priznaje, jer je već godinu dana otišao iz parlamenta, to će najprije doći pred parlament sa regentskim ukazom, da se parlament odmah raspušta. Bit će raspisani odmah izbori, koji će se vršiti u prvoj polovici decembra, sigurno na korist seljačke stranke. Maniu je obećao da će se prvi put u Rumunjskoj provadjati slobodni izbori. Rumunjska je naime dobro poznata radi svojih izbora, jer ogromnu većinu mandata dobiva ona stranka, koja provadja izbore, pa nije bilo čudo, da jedna jaka stranka, pa makar imala i 100 poslanika, ne primi kod izbora ni 10 mandata, ako nije u vladi, koja vodi izbore.

Stupanjem na vladu seljačke stranke, koju je organizirao Maniu, mijenja se i sav režim u Rumunjskoj. Seljaci, a i gradjani sa velikim oduševljanjem i manifestacijama proslavljuju ovu pobjedu seljačke stranke. Maniu je izjavio, da je demokracija iznesla svoju najljepšu pobjedu, a oni da su iskreno zahvalni regentskom vijeću, koje je priklonulo uho na srce naroda. Dnevni red da je mir, mirovanje i rad.

Naročito veliki entuziazam vlada medju transilvancima i pokrajinama, koje su pripadale prije Madjarskoj. Kako je poznato Maniu je prije kao rumunjski poslanik iz Transilvanije branio rumunjska narodna prava u parlamentu u Budimpešti, gdje se odlikovao svojom sposobnošću i rodoljubljem. Iza oslobodjenja svojih zemalja ispod Madžarske i Austrije izabran je u parlament u Bukurešt, gdje je vodio oštru borbu proti vladajućim strankama, koje su se oslanjale na potkupljenost, silu, vezu, neobzirnost, a ne na potrebe naroda i njegovu volju. Samo se po sebi razumije da će i nova vlada naići na jake neprijatelje, osobito na liberale, koji su toliko godina vladali u Rumunjskoj, jer je porodica Bratianu skoro uvijek vladala u Rumunjskoj, pa ima u jednu ruku za Rumunjsku lijepih zasluga, a u drugu ruku mnogo uglednih i sposobnih pristalica. Što se pak Titulescua tiče izgledalo je da će on stupiti u sadašnju vladu kao ministar inostranih djela, na što su ga nagovarali članovi regentskog vijeća i sam Maniu, ali on nije htio primiti to mjesto, kako se to općenito očekivalo. Rekao je da se vraća u London kao rumunjski poslanik, jer da će tamo mnogo koristiti svojoj domovini.

Ubojica Obregona osudjen na smrt. Djak Toral, ubojica novo izabranog predsjednika Meksika Obregona je osudjen na smrt strijeljanjem, a koludrica Concepcion na 20 godina robije. Oboje su uložili priziv na vrhovno sudište. Osuda je bila izrečena pred velikom masom naroda. Dan prije osude se pristaše ubijenog generala Obregona grozile braniteljima ubojice. Vlada je ožigosala veliku dnevnu novinu «Excelsior», jer je nazvala ubojicu Torala junakom. Pozvala je sve seljake, radnike i činovnike na bojkotiranju novinu i sve one tvrtke koje oglašuju u toj novini.

Debata radi besposlice u Engleskoj. U engleskoj dolnjoj kući ponovno se počelo raspravljati sa strane opozicije o besposlici. Laburistički poslanik Clynes tvrdio je, da vlada nije poduzela shodne korake da se smanji besposlica, koja ozbiljno grozi državi. Njemu je odgovorio ministar financija, koji je rekao, da uspostava englesko-ruskih odnošaja ne bi uopće ublažila besposlicu, kako to tvrde laburisti. Zatim je ministar naveo, kakove mjere kani vlada da poduzme, da se ublaži besposlica to polakšice za iseljavanje, smanjenje lokalnih poreza na industriju i uvedjenje odredaba za zaštitu nacionalne industrije.

Završetak poljsko-litavskih pregovora. U Königsbergu je zaključena poljsko-litavska konferencija za uredjenje medjusobnih odnošaja, a naročito glede pitanja Vilne, da nije donijela nikakav pozitivan plod. Litavski ministar predsjednik, koji je prisustvovao konferenciji je na kraju rekao, da Litva nema povjerenja u uvjeravanja Poljske o njenom raspoloženju za mir i još jednom fiksirao litavsko gledište u pitanju Vilna. Poljski ministar spoljnih posala Zaleski je kratko odgovorio, da konstatujući neuspjeh konferencije ipak nimalo ne vjeruje, da će uslijed toga neuspjeha odnosi izmedju Poljske i Litve ostati vječno abnormalni. Nasuprot, ako bi litavska vlada izjavila želju za obnovu razgovora na bazi, koja može pružati nadu na pozitivan rezultat, on usprkos tolikih razočaranja može reći, da ne će poljska vlada propustiti, da još jednom pokuša, ne bi li se kako mogli obnoviti normalni odnosi izmedju obe vlade.

Naručite
što prije lijepi i zanimivi roman
IZGUBLJENI.

PODLISTAK

E. ECKSTEIN:

Marcello Casca

Historička pripovijetka.

(Svršetak.)

On spusti sada žuto uže, a sluge gurnuše osudjenika k «stablu bez granja».

U ono je vrijeme u gornjim italskim krajevima vladao stari i davni zakon, da svaki i u onom času, kad ga je krvnik već opasao užetom, postaje slobodan, ako se nadje ženskinja, koja je pripravna odvesti osudjenika ravno sa vješala u crkvu te se s njim vjenčati.

Nu kako se je svjetina plašila i užasom odvraćala od krvnika nije se što takova dogodilo od pamtivijeka. Jedamputa, prije dvadeset godina, nekakva Madjarka u Pologni, koja je pjevajući i presjaćeći putovala svijetom, uzela je nekakvog na smrt osudjenog igrača za muža, jer je u njemu, koji je bio gotovo objesen, upoznala čovjeka, s kojim je sprovela nekoliko ugodnih časova u Lorentskim krajevima. A inače taj običaj, koji potiče još iz germanskog doba vrijedio je samo kao nekakvo čudo. Kod svake smrtne osude spominjala se ta stvar; nu nitko više nije ni sanjao, da bi se moglo obistiniti.

Sva ta nebrojena svjetina — a i vojvoda i njegova pratnja — začudi se silno, kad se ujedamput tik kraj vješala začuje glas:

Stanite! On je moj! Hoću da mi bude suprugom!

Na polak zatvorene oči Marcellove bijesnuše. A onda opeta ugasne ovaj blijesak, da opeta tri puta jačom svjetlošću uzplamti. Ne, to nije bila obmana! on je dobro čuo! Tražili su ga! Nekakva žena htjela mu u zadnji čas htjela krvniku prištiti njegove žrtve!

Marcello zurio preda se kao okamenjen. Nije tražio očima svoju spasiteljicu; bilo mu je dosta i ovo što je čuo. Bila koja mu drago, u taj strašni čas bila mu je dobro došla. Samo živiti, samo živiti, ma bilo s kimgod. Samo da udiše nebeski zrak!

A njegova spasiteljica gurala se k stubama; ta bio je zakon, da ovakova spasiteljica mora zaručnika sama sa vješalá odvesti, kao da ga otimlje usprkos krvniku.

Kad se je nesretni Casca napokon riješio prvog onog čarobnog utiska, nakloni glavu pred onom ženskinjom, koja se je penjala uza stube.

Ona ga nježno primi za ruku.

«Odvežite mu ruke!» vikne pobjedonosno.

Sluge poslušaše. Ona čvrsto stisne ruke spasenog Casce.

«Ajde,» šapne mu tiho, «Nemoj se zahvaljivati. Ja sam silno zaljubljena u najljepšeg i najkrasnijeg izmedju muževa!»

Marcello Casca dao se je šuteći odvući nekoliko koraka. A onda joj tek pogleda u lice. On zadrhta poput goluba, kada opazi jastreba ... ujedanput stane ...

Ženskinja, što je bila pred njim odjevena u svili i kadifi, bila je najzloglasnija ... usidjelica i djevojka Alessandra ...etani. Ovakovu grdobu ne bi ni Horac ... opisati. Sve pojedinosti ove odurne ... opisati, značilo bi stvoriti sliku, ... se dade usporediti sa gorgonskom glavom, pred kojom se je, duša Cascova, ... je ljubila sve što je lijepo htjela da ... umeni.

... da, ... ružnost, koju čovjek može ...nositi, jer kroz nelijepu krinku prosi... ... plemenita duša.

... ovdje je odurna vanjština bila i iz... odurne duše. U tim crvenim, mut... očima nije bilo ništa dobra, njezine ... usnice nisu odavale nikakva srca. ... zloba, prostota i požude slegoše se ... obraze, koji su naličili na majmuna. ... sprovela je vas svoj vijek u ... nijedan čovjek na tom svi... je nikad poželio, ona je činila ... je je samo mogla. A sada je htjela ... osveti svom omraženom rodnom ... zabrav si na vijeke mužem, naj... najstasitijeg čovjeka. U na polak ...stinama pisalo je, da mora ... biti svojoj spasiteljici uvijek ... mužan. A ako se možda ogri... nevjerom ili nezahvalnošću ... povredjene žene dopa... ...vikove. Alessandra imala je ... u svojoj mreži, sasvim si... ...unije, sigurnije nego li ... žena svog muža! Ha! Marčelovu naručju smi...jati svim ženama Viscontijeva vojvodstva! Nijedna nije imala muža, koji bi se ... iz daleka mogao izporediti sa krasnim Cascom.

Kad je Casca stao, strašna je Alessandra pogledala svjetinu izazivajućim pogledom. Ruke mladićeve držala je poput mačke kad ulovi svoj plijen.

Marcello je gledao časak u njeno lice. I njegovoj se duši radjala slika budućnosti što će je sprovesti, kad mu bude dan i noć oko njega ova grdoba, njemu koji je toliko ljubio sve što je lijepo i uzvišeno. Kad se probudi, pozdravit će ga te strašne oči i taj kriješteći glas, ljubit će ga u usne, a on se neće smjeti braniti.

A oko njega lijepe cvatuće milanske djevojke, plave Giannine, crne Ane i Terezije? Neće smjeti više misliti, ćutiti, sanjati ... odreći se sreće za volju života bez ... ne, ... nikada.

Naglo se otrgne od te grdobe. On gurne nesretnicu od sebe kao da se je kuga njezine ruke dotakla.

«Vješajte me!» vikne gromovnim glasom, te zdvojno pogleda vješala.

Narod se zabezeknuo. A onda se digne ... glasovi povladjivanja, izpremješani smijehom, gungula, koja se nije prije slegla, dok nisu kneževski glasnici po zapovijedi zapovjednika tjelesne straže zatrubili.

Pošto se je vika slegla, okrene se Bernabò k svom pratiocu, te mu naloži, da dovede osudjenika pred vojvodski prijesto.

Domaće novosti

Rodjendan Nj. V. kralja. — Nj. Vel. kralj slavio je u nedjelju svoj 59. rodjendan. Po svim gradovima držale su se svečanosti, a naročito je vojska slavila rodjendan svog vrhovnog zapovijednika. Kralj je u Rimu prisustvovao takodjer paradi vojske. On. Mussolini čestitao mu je u ime vlade i u ime oružanih sila kao načelnik tih ministarstava.

Općine Materija i Pograd pripojene Kvarnerskoj pokrajini. «Gazzetta Ufficiale» od 7. ovog mjeseca donaša kr. dekret-zakon od 4. oktobra ov. god. br. 2379. po kojem se općine Materija i Podgrad odijeljuju od istarske pokrajine (Pule) i pripadaju kvarnerskoj pokrajini (Rijeci). Na predlog kompetentnih ministara biti će izdani kr. dekreti, kako se imade sporazumno, a u slučaju razilazenja službeno razdijeliti imovina izmedju interesiranih pokrajina, kašto i sve aktive i pasive.

Ovaj dekret-zakon stupio je na snagu s danom objavljenja u službenim novinama.

Za bonifikaciju Istre. Ministarsko vijeće je na svojoj sjednici u ponedjeljak odobrilo zakonski nacrt za bonifikaciju Istre. Nacrt odredjuje da radnje, koje se budu imale provesti u gorskim predjelima za uredjenje voda imaju ići na teret države, a radnje u nizinama pet šestina na teret države, a jedna šestina na teret pokrajine. U pogledu vode Istra je u istom položaju kao južni predjeli Apenina pa kao što i u južnoj Italiji mora se i uIstri provesti bonifikacija i gorskih krajeva, ako se hoće urediti vode. Radi toga su sada i na Istru protegnute sve povlastice, koje uživaju u tom pogledu južni krajevi.

Naglo poludio pa se izmrcvario. Javljaju iz Oprtlja, da je dvadesetak dana bolovala od tifa seljakinja Ivana Kmet. Najedamput u teškoj bolesti poludi. Malo sati iza toga i njezin muž Josip Kmet poćeo pokazivati znakove ludosti, ali još u jačem obliku nego njegova žena. Najprije je razbio u kući sve pokućstvo, a zatim uhvatio kosir i stao s njime svuda udarati. Prije nego li su mu ljudi mogli oduzeti kosir iz ruke, zacmuo ga je u sta i njime si razderao lice od ustiju do uha tako da su mu se vidili zubi. Zatim se je stao udarati kosirom po tijelu i time si nanio više udaraca, osobito po prsima. Uhvatili su ga, kad je bio već iznemogao. Prvu pomoć mu je pružio općinski liječnik, a poslije su on i žena bili automobilom odvezeni u ludnicu u Pulu. Kod kuće je ostalo troje djece u najvećem siromaštvu.

Kretanje pučanstva u tršćanskoj pokrajini

Rodjeni. - U septembru: u gradu 283, u ostaloj pokrajini 193; ukupno 476;

u oktobru: u gradu 269, u ostaloj pokrajini 201; ukupno 470;

razlika: u gradu 14 (manje), u ostaloj pokrajini 8 (više); ukupno 6 (manje);

Mrtvi. - U septembru: u gradu 266, u ostaloj pokr. 127; ukupno 393;

u oktobru: u gradu 264, u ostaloj pokrajini 104; ukupno 368;

razlika: u gradu 2 (manje), u ostaloj pokr. 23 (manje); ukupno 25 (manje);

Vjenčanja. - U septembru: u gradu 159, u ostaloj pokr. 56; ukupno 215;

u oktobru: u gradu 184, u ostaloj pokrajini 57; ukupno 241;

razlika: u gradu 25 (više), u ostaloj pokrajini 1 (više); ukupno 26 (više).

Franina i Jurina

Fr.: Ti ćeš mi se, Jurino, smet za ono, ča ću te sada pitat.
Jur.: Mo ću, baš me j' volja.
Fr.: Je l' istina, da su oni pokojni dva brata Baštijani bili dvojki?
Jur.: To se zna, da su. Zač pitaš?
Fr.: Zać mi ne gre va glavu, da moru i dvojki, to će reć, oba brata bit onako pametni, kako su i oni bili.
Jur.: A sada znaj, da moru bit puno pametneji i od oneh, ki se rajaju jedan po jedan. Kako su ti prišli na pamet naši pokojni Baštijani?
Fr.: Tako! Našal sam negdere napisano, da su se rodili negdere 5. setembra 1828. leta — to će reć uprav prej sto let. Ma ča ni bil malo čudan on njihov život?
Jur.: Ali je. Kako i va materinoj utrobe, tako su oni i va živote bili vavek zajedno. Kade jedan — tamo i drugi.
Fr.: Ja sam to videl i puli nekeh drugeh dvojki. Nikada nisu mogli bil puno jedan od drugega ča.
Jur.: Tako ni oni pokojni Baštijani. Prve igri su storili zajedno, isti dan su šli va školu i v Reku va jinažij, i jednako dobro učili.
Fr.: A su pak i jednako misleli?
Jur.: Bože moj! baš jednako ne, ma su i va tem bili jedan drugemu blizu. Tako je na primer Mate rado pisal pismice, a Ive je raje delal figurice, sveci i druge takove stvari.
Fr.: Tako mlad! A kakove pismice je pisal Mate?
Jur.: Najprej latinske.
Fr.: Ma ča mi to govoriš! Latinske pismice! To mora bit po sakrabojsku teško!
Jur.: To se zna, da bi bilo teško i za me i za te, ma za onakovu finu glavinu, kakov je bil Mate, to j' bilo kako i mane «Oče naš» zmolit.
Fr.: Ma j' pival i hrvatski, ča ne?
Jur.: Da ča, i još kako lepo! Onput su va isti dan šli va Zagreb, da tamo zvrše jinažij. To j' bilo leta četrdeset i osmega.
Fr.: To je bilo onput, kada j' po celem svete bil on strašni barabanj. Morali su tamo čut i videt veleh stvari.
Jur.: I veleh i lepeh. I tu su va isti dan zvršili školu i šli doma v Sveti Matej, kade ih je srećna mat zagrlila i poljubila.
Fr.: A kamo su pak onput šli?
Jur.: Va Goricu, va seminarij.
Fr.: Ča speta oba dva va isti dan?
Jur.: Baš kako si rekal. I par let su za tem va isti dan šli va Trst, da tamo zvrše bogoslovnu školu. I znaš kega su tu našli? Biskupa Dobrilu. On njim je tu bil profesor.
Fr.: On je bil puno stareji od njih — to se zna?
Jur.: Jedno šesnaest let. Tu su se svi tri spoznali i ostali su do smrti najbolji prijateli.
Fr.: Morda su se oba brata va isti dan i zaredili?
Jur.: To se zna da su. I promašili su va isti dan. Promisli, ko veselje je to moralo bit za oca i za mater?
Fr.: I za onu tetu pećaricu od familije Bubeša, ka ih je v Reke zibranila i more se reć zigojila.
Jur.: Ma sada, pokle su ih zaredili, su se morali malo rastat.
Fr.: To se zna, da ih nisu mogli poslat obedveh za kapelani va istu plovaniju.
Jur.: Ma to ni puno duralo, zač su se jednega lepega dneva našli obadva speta va Trste: jedan, Ive, katekista va jednoj škole, a drugi, Mate, kako profešor va jinažije.
Fr.: I tako su oni speta skupa bili. Govore, da je «Sloga» bila njihovo delo. Je l' to istina?
Jur.: Je. Puneh petnajst let su se za nju skrbeli, a ti biš moral znat i kako.
Fr.: Znam, znam... A se spamećuješ, kada su umrli?
Jur.: Kako ne? Mate je spustil svoju lepu dušicu 26. novembra 1885., a brat mu Ive preminul je par meseci za njim.
Fr.: I iz ovega sveta su, more se reć, šli zajedno. Bog ih pomiluj! Jurino, znaš, ča mane već puti pride va glavu?
Jur.: Ne znam.
Fr.: Da smo i mi dva kako nekakovi dvojki, pak da bimo i mi mogli jedan dan skupa umret. Mane ne bi baš jako žal, zač mi nikako ne more va glavu, ča bimo mi dva jedan prez drugega.
Jur.: A nevoju, kako i sada, kada smo još skupa.

KOLEDAR FRANINA I JURINA ZA GOD. 1929. Mnogi su ga već očekivali. Koga se čeka, taj obično i dodje. Došao je evo i naš koledar: lijep, urešen, u novom ruhu. Svi ga naši čitaoci poznaju iz prijašnjih godina, pa mu je to već dovoljna preporuka. Sami ne ćemo da sebe hvalimo, nu ipak sa zadovoljstvom slušamo glasove od svih onih, koji su koledar uzeli u ruku i ga pročitali, da je Franina i Jurina za godinu 1929. mnogo bolji i ljepši nego prijašnjih godina. Mi možemo reći samo jedno, da su sastavljači koledara uložili sve svoje sposobnosti i moći, da koledar izadje što zanimivijim, ljepšim, poučnijim i korisnijim za naše seljake. Vi ga naručite i uvjerit ćete se.

Cijena je koledaru 3 lire, sa poštom 3.50. Trgovcima običan popust. Naručuje se na naslov: Amministrazione dell'«Istarska Riječ» - Trieste, Piazza Oberdan 1, I., a dobije se i u knjižarama: Stoka u Trstu, via Milano 37; Tomašić u Opatiji i Trbojević na Rijeci.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Kiša. - Pustošenje lave na Siciliji. - Ljubimo se! - I opet Kanela. - Riješeno pitanje ljepote. - One tri.

Više puta kad gledam, kako brat mrzi na brata, susjed na susjeda, kako jedno selo radi protiv drugoga, kako jedan narod gleda da naškodi drugome, ne mogu, da se ne pitam: — Ali za volju Božju, jeli ovaj svijet pri pameti! Znaju li ljudi, što čine, dok se ovako medjusobom glože, a sve na očigled prirode, koja ne gleda, nego kako bi ih sve skupa samljela i zatrla? Zar unatoč svim vjerama i našem evangjelju čovjek hoće još uvijek da bude čovjeku vuk, dok bi morao da mu bude angjeo, osobito u ovim vremenima, gdje niko ne zna, s koje li ga strane nevolja čeka?

Mjesto da čovjek iskaljuje svoju žuč na svoje bližnje, i to većim dijelom zbog sve samih sitnica, morao bi da se ozre oko sebe, da se na svoje oči uvjeri, kako mu je priroda daleko veći dušmanin — dušmanin, koji ne prašta, već slijepo nasrće ne štedeći nikoga: ni bogata ni siromaha, ni mlada ni stara — nikoga.

Eno vam ovih kiša bez kraja i konca. Što je seljak teškom mukom zasijao u oktobru, to je u mnogim mjestima voda sve izrovala i raznijela. Kolike kuće, koliki krasni mostovi, kolike druge divne stvari, velikom mukom i još većim novcem sagradjene, leže sada pod vodom, u komadima?

A eno vam Sicilije! Ima tamo jedan strahovit vulkan Etna, koji je već više puta rigao vatru i onu strašnu goruću lavu i uništio narodu polja i vinograde i kuće i razne druge korisne zgrade. Ovih se je dana ta nesreća ponovila. Neki su krasni gradići sasvim uništeni, a da se o zemlji i drveću i ne govori. Što bi sada onaj svijet, da nema dobrih duša, koji im pomažu u ovoj njihovoj teškoj nevolji? Ljudi Božji, pamet u glavu, otvorite oči i vidite, kako li su sitne vaše medjusobne zadjevice i svadje prema ovim strahovitim i bijesnim provalama neobuzdane prirode! Gušite u sebi mržnju, a gojite ljubav, koje će nam uvijek trebati, možda i daleko više, nego što nam se to sada čini.

Ni ona stvar o profesoru Kaneli nije baš ni najmanje vesela. Sad se o njemu i opet govori puno, pa i ovdje na Rijeci. Vi znate, kako je ono bilo. U Veroni živio je neki profesor Kanela, koji je u svoje vrijeme otišao u rat i nikad se nije više vratio. Niko nije vidio, kada ni gdje je pao, ali svi su bili uvjereni, da je već davno mrtav. Svi — osim njegove žene, Julije, koja se je neprestano nadala, da će joj se muž vratiti, kaošto su se već vratili toliki drugi. I tako ga je ona čekala i čekala...

I jednog dana javile su novine, da je na nekom groblju blizu Turina zatečen nekakav čovjek, koji ne zna, kako se zove a i uopće se ne sjeća ničega. Izgubio da je pamćenje uslijed nekakve bolesti u glavi, od koje stradaju kadšto stariji ljudi, a kadgod i mladji, ako na koji nesretni način ozlijede mozak. Poveli su ga u ludnicu i vi ćete se sjećati, kako je došlo do toga, da je taj nepoznati čovjek najednom postao — Kanela. Gospodja Julija iz Verone bila je naime prva, koja je obnašla, da je on njezin muž, a to su posvjedočili i mnogi drugi i — kako nije više bilo nikakve sumnje — čovjeka su odveli u Veronu, ravno u kuću gospodje Julije, koja je bila izvan sebe od sreće, što je Bog učinio i vratio joj muža.

I tako je on kao pravi muž živio mirno u kući gospodje Julije, koja ga je njegovala i lijepo pazila moleći se Bogu, da joj sasvim ozdravi.

Uto se počeše dizati glasovi, da ono nije Kanela, nego neki tipograf Bruneri, čovjek, koji je bio odsudjen na zatvor, pa prije nego li je odsjedio kazan, iščeznuo, da mu

---

Jesam li dobro čuo?» pitaše Bernabó vesela lica. «Vi ste kliknuli: «Vješajte me!»

«Tako je,» odgovori Marcello. «Pa i opeta kličem, te tražim to od vas, jer to je moje pravo! Ili zar vam se hoće, moje grozne muke još duljiti, da vidite kako trpim?»

Vojvoda se nasmije.

«Ta vi ste sami dali tomu povoda,» odgovori on blime. «Da niste ovoj ženi ovako veselo pošli u susret»...

«Zar sam mogao odmah viditi, kakva je to vještica?»

«Dakle zbog njene grdobe je prezirete? Ta lude, Marcello Casca! Vi šte još mlade. Promislite.»

«Na vješala me vodite, a vi ajte do bijesa!» vikne osudjenik bijesno.

«Niti jedno ni drugo,» odgovori Bernabó, «Marcello Casca; vi ste volili grozno umrijeti, nego li ružno i sramotno živiti. To me je s vama izmirilo. To mi se svidja. To moje vladarske moći ukidam Krijeposću svoje vladarske moći ukidam osudu visokog sudišta. Vi ste od ovoga časa slobodni, a vaše imanje, što je palo u dio samostanu San Marco, bit će vam isplaćeno, nu samo pod taj uvjet, da brže otidjete iz Milana i njegove okolice. Vaš bi primjer inače mogao zlo djelovati na moj narod.»

«Zar vi ozbiljno govorite?» zapita Marcello teško dišući, «ili se samo rugate mojoj nesreći?»

Bernabó namršti čelo.

«Ja se ne šalim s osobama,» odgovori strogo, «koje su već na polak na vješalima visile.»

Casca probljedi.

To je ono! To će mu ostati do na kraj života! Što će mu život, što će mu sloboda, kad će pred svim narodom biti osramoćen? Kuda god podje, bilo u Dalmaciju, bilo u Ilirijn, bilo u Genovu: svakamo će ga ta sramota pratiti, bježat će pred njim poput sablasti, koja samo nestaje smrću prognanog. On se nije mogao sakriti, kao drugi prosti čovjek; njegovi obrazi, njegov stas — ta tisuć puta je to iskusio —, ostali su svakomu u pameti, a Milanaca bilo je po svoj Evropi.

Bernabó kao da je uživao gledajući njegovu zdvojnost. A onda nastavi dostojanstveno.

«Pa jer ja znadem, što vas sada tišti, to ću sada dokončati ono, što sam započeo. «Giuseppe Orlonia, zovnite mi krvnika!»

Sav se svijet začudi. Vitez probljedi i stupi k vješalima te donese krvniku nalog vojvodin.

«Krvniče, proglašujem te poštenim čovjekom!» reče vojvoda, kad se je ta crvena prilika sa kabanicom, spustila lagano na koljena pred prijestoljem. «Što te je dosada obezčašćivalo, neka nestane sa tebe! Svakoga će stići moja kazna, tko te u buduće obruži! Giuseppe Orlonia, pružite mu ruku!»

Vitez posluša, doduše nerado, nu ipak točnošću čovjeka, koji zna, da njegov gospodar ne zna šale.

«A sad k vama,» obrati se napokon vojvoda opeta k Casci «Na polak samo otroh žig, što su vam ga vješala pritisla na čelo. Ne sada ću to sasvim otrti. Imenujem vas grofom. Vaše će ime odsada glasiti: Conte Belazza, jer ste ljepotu više cijenili, no vlastiti život.

U svom grbu imat ćete zvijezdu, koja se zove po imenu ljepooke božice ljepote: bit će to zvijezda sa latinskim napisom Cygria. Rado bi vam kazao: ne idite nikuda, stupite u moju službu, jer ja vas smatram čovjekom valjanim, a napokon ste i plemić. Nu ne mogu, a znate i sami zašto. Putujte dakle sretno u svijet, Conte Belazza, pa se borite zborom i tvorom za ljepotu!»

Marcello Casca spusti glavu. A onda ga pozdravi viteški, poput onoga, koji se oprašta.

«Stojte!» na to će vojvoda.

«Gdje je Guido Vascadanti, tužitelj?»

«Ovdje!» odgovori netko tužnim glasom sa stratišta. Kukavni izdajica, koji je po zakonu stajao kraj vješala nije ništa dobra slutio. Bernabó bijaše obuzet onom sumnjivom simpatijom za Marcella, koja se naravski izvraća u antipatiju proti nevjernom slugi.

«Stupi bliže!»

Drhćući dopuza Guido.

«Mi smo vrijednoj Alessandri Cortani dužni zadovoljštinu» reče vojvoda, «Gospojice, ako vam po volji, dat ćemo vam ovog Guida Vascadanti za muža! Učinit ćete dobro djelo, ako njega izaberete, jer još iz dobe našeg pokojnog oca potiče zakon, po kojem se izdaja i nevjera sluge kazni doživotnom tamnicom. Tu mu kaznu milostivo opraštam, ako mu se smilujete. Ta i on je, lijep, mlad, stasit, pa će vam za cijelo za to biti zahvalniji nego li osorni, bezdušni Conte Belazza.»

Nasta duga stanka.

«On neka govori» zakrešti promukla vještica. «Ja uzimljem samo onoga, koji me je prije izabrao!»

A Guido, kad ga je vojvoda zapitao, nije ni časka oklijevao. Ta znao je i predobro, da mu nema spasa.

Praćena rugom i smijehom naroda, odvede Alessandra Cortani zaručnika, kojega je nenadano dobila. Guido doduše nije bio Marcello, ali bolje išta nego ništa — ta bio je ipak muž!

Ogorčeni oni pogledi, što ih je dobacivala radosnom narodu, odsijevali su djelomice i nekim pobjedonosnim žarom. «Napokon,» kao da su joj odavale oči, «napokon — usprkos vašem nemilosrdnom, ljutom neprijateljstvu!»

Conte Belazza pak otputovao je još iste godine u Pisu, gdje se je u službi republike popeo do visokih časti, te je uzeo za ženu najljepšu djevojku toskansku, plavu Ersiliju Yaninijevu, kćer gradskog kapetana. Od njega potiče bogato i ugledno pleme, koje još danas cvate u Toskani i u Parmi te je još nedavno podalo kraljevini Italiji slavnog bojevnika i divnog pjesnika.

se nije znalo ni traga ni glasa. Sada je uzeo stvar u ruke turinski tribunal — i nastale su dugotrajne istrage i suočenja, jer je bilo njih, koji su još uvijek tvrdili, da je ono Kanela, a i onih, koji su prisizali, da je Bruneri. Gospodja Julija je još uvijek tvrdila, da joj je ono muž, a i čitava njezina obitelj mislila je kao i ona. Kanela pa Kanela — Ali sud je nakupio toliko svjedočanstva, koja govore, da ono nije Kanela nego — Bruneri. Žena da poludi, hoće da apelira, ali uzalud joj sva muka: on će morati u tamnicu, da odsjedi kazan, a onda će valjda k svojoj djeci, koja su u njemu prepoznala svoga oca. Što će sada gospodja Julija? Ona je već izjavila, da ostaje kod svoje tvrdnje i da će onoga čovjeka uvijek smatrati svojim mužem. No najžalosnije je u cijeloj stvari to, da je ta jadna žena u blagoslovljenom stanju. Vi pitate: čije će prezime nositi dijete, što se bude rodilo: Bruneri ili Kanela? Dijete će nositi ime Kanela, i to obzirom na to, što se još nije mogla da ustanovi smrt pokojnog profesora Kanele. To traži zakon, onaj isti, koji pak odredjuje i to, da se otac budućeg djeteta ne zove Kanela nego Bruneri.

Kakve li se čudne stvari sve ne zbivaju na ovome bijelome svijetu!

A sada jedna dobra vijest nesamo za žene, koje hoće da budu uvijek lijepe, nego i za pijance. Neki engleski liječnik pronašao je nekakvu električnu iglu, kojom se može neka izvjesna boja uštrcati čovjeku pod kožu. Ta se boja pod kožom nikada više ne mijenja ni ne gubi. Recimo: nekoliko se kapi rumenila uštrca onom čudesnom iglom pod kožicu usana, i usne će ostati uvijek crvene. I po danu i po noći, pače čak i poslije smrti. Taj liječnik, da je napravio već nekoliko takovih operacija, koje da su mu sve uspjele. Žene da su presretne, što je time riješen problem njihove vječne ljepote.

A veseli da su i pijanci, i to oni, kojima je od vina pomodrio nos i lice. Mnogima je onaj liječnik uštrcao pod kožu neku način udešenu boju, i danas se na njihovim obrazima ne vidi više ni traga one prvašnje modre boje, već izgledaju kao i svi drugi normalni ljudi.

Što će na ovo brijači i drogisti, koji, može se reći, živu najviše od raznih kozmetika, što ih žene kupuju sve više i više?

One tri:

Prva: Danas su se na Školjiću sastala dva prijatelja. Jedan će drugome:

— Šta bi reći, da si tako tužan?

— Kako da ne budem tužan! Izgubio sam dvije stotine lira.

— Ne žalosti se. Možda ćeš ih ipak naći.

— Ne ću. Izgubio sam svaku nadu.

— Ta nemoj! Potraži bolje, možda ćeš *ih ipak naći. Valjda ćeš* od prilike znati, gdje *si ih* izgubio.

— Pa znam. Kako ne bih znao! Na taroku sam ih izgubio..

Ona druga. Danas sam u kavani čuo ovaj razgovor:

— Slušaj! Lijepo te molim, posudi mi pedeset lira.

— Drage volje, odgovori drugi, ali sada ne mogu. Pozajmit ću ti ih, čim se vratim iz Barcelone.

— Zar ideš u Barcelonu?

— To pak mi nije ni na kraj pameti.

Posljednja: Sinoć su iz jedne krčme u starom gradu izlazila dva pijana čovjeka halabučeći koliko ih je grlo nosilo. Približi im se redar pa će im:

— Do sada ste se u krčmi derali, da se sve uokolo orilo, pa kao da vam još nije dosta, hoćete da tarlabučite i sada, kad idite kući.

— Ja ma mi još ne gremo doma, odgovorili su ona dva delije u jedan glas i nastavili svoje noćno smetanje mira.

Rokac.

IZ PULJŠTINE.

Vremenske prilike. - Svečanosti u Svetoj Mariji od Zdravlja. - Rakalj bez delegata. Gradnja cesta. - Kradja u Vodnjanu.

Kao na prkos onim vrućim ljetnim danima, kad je sve čeznulo za vodom, a vode nije bilo, padala je sada u jesen već nekoliko dana neprestana kiša. Ali konačno se u nedjelju promijenilo vrijeme i nastalo lijepo, kako se i dolikuje novembarskom vremenu. Jesenje doba je puno povoda za razmišljanje, kad sa drveća lišće pada, a dani se skraćuju. Život prirode postaje mirniji, i život ljudski, naročito seljački morao bi da se umiri od redovitog posla, kad se kroz ljeto naradio. Nu ove godine slabo se radilo, a što se i radilo nije bilo od zemlje nikakve koristi, ili vrlo malo. A svemu je bio uzrok ona nesretna suša.

Poput jesenjeg melankoničnog vremena izgleda i onaj sjeverni dio Puljštine. Eto pogledajte onaj kržljavim rašćem zarasli predjel, gdje ima malo čiste zemlje za puno ruku. A raštrkane kuće kao da su odijeljene od svijeta i kulture. I čini ti se da je istina, što se više puta priča o ovim krajevima o nekakvim čudnim ljudima. Radi toga je naselenje sa veseljem primili vijest, da će vlada graditi cestu i lijepo spojiti pojedina sela. Odredjeno je da se gradi cesta iz Marčane do Prodola i za to je doznačena svota od 750.000 lira. Danomice očekujemo, da se počne sa radnjom na toj cesti. Ne samo što će cesta koristiti poslije narodu, već i od gradnje se ljudi nadaju malom zaslušku. Kako smo rekli, godina je slaba, pa će se na cesti ipak nešto zaraditi za koru hljeba, a opet će ljudi zaradom moći da udovolje svojoj dužnosti napram državi glede plaćanja poreza. Ljudi su zadovoljni da se počne s radnjom pa makar zaslužili samo za porez, jer se porez mora platiti, a sada nemaju nikakvog izvora dohotka. Nu kad je vlada već odredila potrebitu svotu za gradnju ceste, uvjereni smo da će se brzo početi graditi, da se pomogne naselenju i samoj državi. Za Krnicu je odredjeno 250.000 lira za pošumljenje i razne potrebe. Ovdje bi naročito bila potrebna cesta iz Križa kroz Cokune u Mutvoran, jer bi se i oni zapušteni krajevi konačno spojili sa svijetom dobrom cestom.

U Svetoj Mariji od Zdravlja služi se svake godine lijepa proslava na dan 14. oktobra. Redovito u toj crkvi misi filipanski župnik, ali to je kapelanija barbanska, pa na crkvene blagdane dolazi obavljati službu barbanski župnik. Tako je i rečenog dana došao u Majku Božju od Zdravlja barbanski župeupravitelj veleč. Antun Debeljuh, rodom iz Vodnjana. Narod je ostao vrlo zabezeknut, kad je opazio, da je župnik došao sa svojim pjevačima i nije se držao starog običaja, već je uveo neke promjene. Obično je cijeli narod onog dana u procesiji pjevao litanije, a ovog puta je to izostalo. Onog se dana sleti u Majku Božju od Zdravlja mnogo naroda iz raznih sela, a vrlo malo Barbanaca. Gospodin Debeljuh bi morao na to paziti, tim više što se milodarima od Majke Božje od Zdravlja uzdržava i sama barbanska crkva. Sada dolazi druga crkvena svečanost u crkvi Majke Božje od Zdravlja dne 21. ovog mjeseca. Valjda će i tada doći župeupravitelj iz Barbana, kako mu to pripada. Ili će prepustiti filipanskom župniku, da služi službu božju kao svake nedjelje na zadovoljstvo pučanstva.

Konačno da javimo i par riječi iz tvrdjave Raklja. Novost je kod nas ta, da smo izgubili delegata. Uzeli su delegatstvo dosadašnjem delegatu Toni Mirkoviću. On je bio osudjen na dva mjeseca, jer da je zadržavao isplatu nekih ratnih penzija, što nije smio da učini. Premda je bio osudjen on je i nadalje ostao delegat, ali konačno ga je općina skinula. Sada bi htio da bude delegat Martin Valle Pečić. On je išao po selu i sakupio 113 potpisa, koji su izjavili, da su zadovoljni, da on bude delegat, ali ima opet ljudi, koji ne bi bili s njim zadovoljni, jer da on nije za poglavara sela. Mnogi propisuju njegovoj nesposobnosti i to, što je bez posla, jer da ga niko ne uzimlje na rad. Sada svakako očekujemo, koga će općina imenovati delegatom. Nama je glavno da bude osoba, koja će sa ljubavlju upravljati selom i ići ljudima na ruku, biti posrednik izmedju ljudi i vlasti, a ne gledati, kako bi ljudima škodio. Tada će ga i ljudi i vlasti štovati, jer će vršiti u redu svoju dužnost i biti na korist i ljudima i vlastima.

U Vodnjanu su ulovili tatove na samom činu. Na maloj placi ukrali su nekom Bilucagli 24 kvintala brašna i 2 konja. Na sreću su ih odmah uhvatili. Bila su 4 Vodnjanca i dvojica iz drugih sela.

Iz ovog dijela Puljštine se rijetko javljamo, pa će nam i uredništvo i čitatelji oprostiti, što smo ovog puta pisali o svim našim prilikama i neprilikama.

Riganje Etne

Veliki vulkan Etna na sjeverozapadnom dijelu Sicilije počeo je početkom ovog mjeseca da djeluje. Iz njegovog ždrijela (kratera) suklja dim i vatra, a izvire poput rijeke vruća tekuća masa, zvana lava, koja se spušta u nizinu. Obično je prizor djelovanja vulkana vrlo lijep, nu kad je djelatnost jača nastaje i opasnost od lave. Nažalost to se desilo i ovog puta. Ta vruća gusta tekućina, koja izlazi iz Etne kao paklena rijeka uništava sav život pred sobom. Nastala je opasnost za mnoga sela te za naprave saobraćajnih sredstava. Stanovnici morali su da ostave sela Mascali, Nunziata, Carrabba i Fiumefreddo i da se sklone prema Cataniji i Messini. Lava prodire u velikom obliku 10 metara na sat, a od njezinog glavnog toka se odijeljuju dvije grane. Prva žrtva lave bilo je mjesto Mascali. Selo je sasma uništeno, lava je sve zatrpala i uništila. Nije ostalo ni jedne jedine kuće ni izvan sela. Ljudi su apsolutno sve izgubili i nikad se više ne će moći povratiti u svoje selo, jer ga je za uvijek nestalo. I vruća rijeka ruši jednu kuću za drugom. Na lice mjesta je došao sam ministar javnih radnja on. Giuriati da rukovodi radnjama oko spasavanja sela i upućivanja smjera lavi. Odjeli vojske, dobrovoljne milicije i civilni radnici minirali su teren, da se tok lave uputi prema moru i da na svom putu zatre čim manje naseljenih mjesta. Saobraćaj je naravski prestao, jer su nekoji dijelovi cesta sasma nestali, a lava je tako došla i do željezničke pruge, razrušila je most i prugu, koja ide od Catanije u Messinu. Naravski da je uništena i cesta, pa više nisu mogli voziti ni vlakovi ni vozavi po cesti. Improvizirala se je odmah pomoćna grana ceste, da se spoje veze izmedju sjevera i juga. Budući da je vlada stavila na raspolaganje ljudima vrlo mnogo prometnih sredstava, kojima se odvažava sva njihova roba, a uslijed porušenja željezničke pruge morao se sav promet uputiti morskim putem, pojačan je saobraćaj po moru izmedju Catanije i Messine.

Uslijed toga, što je lavu zaustavio željeznički nasip propalo je i selo Nunziata, jer ga je lava s dvije strane zaokružila i pomalo uništava njegove kuće. Profesor Ponte, koji je noću letio nad Etnom, da prema žaru vatre upozna nove kratere, izjavljuje, da se nije još zatvorio nijedan od novih kratera. Iz samih ždrijela sukljala je lava brzinom od 4 metra na sekundu, dok se u dolinu vukla brzinom od četiri metra na sat. Gore nosila je lava sobom mnogo drozge, što je bio znak, da provala raste. Nekoji gorštaci sa Etne u selu San Toro spasli su se kao čudom. Bili su poput čitavog okolišnog svijeta tvrdo uvjereni, da svaka provala mora započeti grmljavinom i trešnjavom. Dok toga nema, u njih nema straha. Pred noć su doduše vidjeli nad vulkanom neki žarki odsjev, ali su mirno pošli na počinak. Tokom noći probudio se srećom jedan od njih i opazio, kako niz brdo polagano plazi užarena masa. Hicima iz puške probudio je odmah svoje sumještane i svi su glavom bez obzira potrčali. Nisu spasavali ni svoje imovine ni svoje stoke.

Iza riganja od deset dana, u ponedjeljak je lava stala laganije ići, tako da je tekla samo 1 metar na sat. Prema tome izgleda da je prestala, odnosno da laganije izlazi iz kratera (ždrijela). No to još ne znači, da je potpunoma sigurno, da ona ne će nastaviti djelovati, jer učenjaci vulkanolozi vele, da je Etna kadra, da opet iznenadi. Svakako je dobar znak, da ovaj strašni bič prestane svojim užasnim razornim djelovanjem. Koliko li je štete nanila ova vulkanska provala ne može se ni opisati. Lijepi i bogati vrtovi ispod Etne i sve do mora sasma su za uvijek uništeni na prostoru, gdje je prošla lava. A kako i ne bi, kad se pomisli, da je tok lave obuhvaćao sa svojim granama frontu od 1 kilometra u širini, a sva ta vruća gusta masa rastopljenih ruda i kamenja visoka deset do dvadeset metara. Kako smo već spomenuli najviše je postradalo mjesto Mascali, jer nisu se mogle izvesti iz mjesta velike zalihe vina i povrća, a ni mnogi seljački usjevi, dok se je u drugim krajevima sve izvelo, pa čak i najteži strojevi iz raznih fabrika. Žalosno je bilo gledati, kako su ljudi vukli sve iz svojih kuća, pa su i same kuće rušili, da odnesu i spase barem drvo, jer su znali, da će im sve pod lavom propasti. I na svoje oči su ti bijedni ljudi gledali propadanje rodnih pragova, vrtova i polja, koja su oni obradjivali. I svi su ostali sada bez kuće i kućišta, pa makar bili prije najveći bogataši. Nu svi nalaze dobru utjehu u energičnim i hitrim mjerama, što ih je poduzela vlada, da se odmah skloni na državni račun postradalo naselenje i da se sagrade dobra zakloništa, a ne kao dosada samo nekakve drvene barake, gdje su nesretnici obično dulje vremena morali ostati i mnogo trpiti. Lijepo se dojmilo postradalog naselenja i to što je načelnik vlade zabranio, da se za postradale sakuplja po gradovima milodare. Američki crveni krst poslao je talijanskom crvenom krstu brzojav sa izrazom boli radi te nesreće i stavio se na raspolaganje talijanskom crvenom krstu sa sredstvima koje talijanski crveni krst smatra da može trebati. Iz Sicilije ima u Americi vrlo mnogo emigranata, koji su nervozno očekivali svakog momenta vijesti o nesreći svojih sela. Medjutim su se svi umirili, kad se doznalo, da nije bilo ljudskih žrtava i da je lava stala laganije teći. Nadajmo se, da će Etna sasma prestati rigati svoj otrov, kad naši čitatelji budu imali list u rukama.

Sa svog mjesta ne možemo a da ne izrazimo svoju duboku sućut onom postradalom naselenju herojske Sicilije i naše divljenje njihovom pregoru u tako velikom gubitku i dubokoj boli. Ali Sicilijanac ljubi svoju rodnu zemlju i on će opet doći pod Etnu, na ono mjesto, gdje je opasnost velika, gdje mu se može opet dogoditi ono, što mu se i sada dogodilo. On će se vratiti, jer će mu i sama vlada pomoći, da i nadalje obradjuje one divne i bajoslovne krajeve, gdje cvatu limuni i naranče, a dozrijeva jaka vinova kapljja kao i lava, koja pod zemljom [illegible] žile vinove loze.

IZ UPRAVE.

Da počasti uspomenu blagopokojnog [illegible] Ive Zuccon, daruje don Franjo Livić-Rabnik — za fond «Istarske Riječi» — [illegible] 100 —.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Kada slaviš krstitke

ili ženitbu, kada slaviš imendan ili rodjendan, ili kada uopće pozivlješ goste u tvoju kuću, najviše ćeš im ugoditi, ako ih ponudiš sa izvrsnom tjesteninom **PEKATETE.** Pouzdano prave dobiješ u zamotima od ½ kg sa natpisom **PEKATETE.**

MLJEKARSKOGA VODJU traži Mljekarska Zadruga u Trnovom (Torrenova di Bisterza - Carnaro). Ponude neka se šalju izravno na Zadrugu do konca novembra t. g. sa osobnim podatcima. Treba naznačiti i svoje zahtjeve, te vrijeme, kada bi dotični nastupio službu. Oferti treba priložiti dokaz o: a) stručnjačkoj sposobnosti, b) dosadašnjoj službi, c) svjedodžbu ponašanja, d) talijanskom državljanstvu, e) poznavanju pokrajinskih jezika.

PENZIJONISTKA bez djece može dobiti unosno namještenje i bezplatni stan, ponude nasloviti na: **A. Visentin, negoziante. Portole — Istria.**

PRODAJE se više kuća od 50 do 500.000 Din. na Sušaku - Jugoslavija. Informacije dobije se kod A. Pegan, Mattuglie.

U svim ljekarnama po L 6·— boca.
Laboratorij ALGA - Fiume (I)

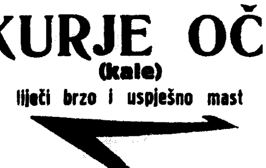
SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

BAR-RESTAURANT
„AL MARE"
Trst - Riva Grumula 2 - Trst
Ispod Jugoslavenskog konzulata, blizu ribarnice.
Toči istarska kao i druga nacijonalna vina, pivo Dreher (crno i bijelo). Odlična kuhinja i. t. d.
MILAN TRKULJA.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Ryo možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 47 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) **U Trstu, 22. novem[illegible]ra 1928. - God. VII.** **Pojedini broj 25 cent.** **God. VI.**

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) Piazza Oberdan 1/II. Telef. uredništva i uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Neirankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef. uredništva i uprave 50-19

„Slogom rastu male stvari, a neslogu sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Izborno pravo
i narodno predstavništvo
po najnovijim reformama

Zakonom od 17. maja 1928 br. 1019, objavljenim u «Gazzetta Ufficiale» od 21. maja 1928, preobraženo je bilo političko izborno pravo u svojim najvažnijim točkama.

Te se promjene odnose na ove glavne točke: koliko poslanika ima biti izabrano; kojim se načinom postavljaju kandidati; kako se obavlja izbor; ko je izbornik.

Koliko ima poslanika?

U svoj se Kraljevini biraju 400 poslanika.

Kako se postavljaju kandidature?

1.) U prvom redu predlažu kandidate za predstavništvo Konfederacije Nacijonalnih Sindikata, koje su zakonito priznate u smislu sindakalnog zakona, t. j. u smislu članka 41 kr. ukaza od 1. jula 1926 br. 1130.

Te ustanove predlažu ukupno dvaputa toliko poslanika, koliko treba birati, dakle 800.

Taj se broj kandidata porazdjeli izmedju pojedinih konfederacija po stanovitom odnosu, odredjenom u tabeli, dodanoj izbornom zakonu.

Svaka konfederacija obavlja taj posao putem svog pravilno izabranog generalnog ili nacijonalnog odbora. Taj odbor mora da je izabran i sazvan na sjednicu po odredbama konfederacijskih pravila.

Sastanci, kod kojih treba odlučiti o kandidatima, moraju se održati u Rimu.

Po zakonu su predložena ili smatraju se predloženim ona lica, koja su kod glasovanja u tim odborskim sastancima dobili najviše glasova.

2.) Osim Konfederacija Nacijonalnih Sindakata mogu da predlažu kandidate i moralne ustanove ili društva, koja su zakonito priznata, pa makar postajala samo «de facto». Svakako je potrebno, da su te ustanove nacijonalnog karaktera te da im je glavni cilj, da skrbe za prosvjetu, za uzgoj, za pomoć ili za propagandu.

Takvim se ustanovama priznaje pravo postavljanja kandidata s kr. ukazom, i to na predlog posebne komisije, sastavljene od pet senatora i od pet poslanika, što ih imenuje narodno predstavništvo. Ukaz, kojim je bilo priznato to pravo, revidira se svake treće godine.

Te ustanove mogu da predlažu 200 kandidata za poslanička mjesta. Kako se taj broj kandidata imade razdijeliti izmedju pojedinih ustanova i kojim načinom te ustanove biraju kandidate, to je odredjeno u dotičnom ukazu o priznavanju tog prava.

Kad se moraju predložiti kandidati?

Ukaz kojim se izbori raspisuju, odredjuje takodjer i rok, u kojem moraju Konfederacije Nacijonalnih Sindakata i gore navedene ustanove predložiti svoje kandidate. Taj rok ne smije biti kraći od 20 ni dulji od 40 dana.

Time je dovršena prva faza izbora, to jest predlaganje kandidata.

Koje su funkcije Velikog fašističkog Vijeća?

Sad nastaje druga faza, sasvim nova i nepoznata u prijašnjem izbornom pravu: stupa na popriste Veliko Fašističko Vijeće, koje definitivno odredjuje poslanike.

Tajništvo Vijeća prima gore navedene predloge za kandidature, čini jedan iskaz kandidata po alfabetskom redu, te kod svakoga kandidata bilježi i predlagatelja. Predlozi, koji bi stigli iza roka, odredjenog u raspisnom ukazu, ne uzimlju se u obzir.

Sad sastavlja Veliko Fašističko Vijeće listu onih kandidata, koji su odredjeni za poslanike. To je zapravo najvažnija funkcija u cijelom tom izbornom aktu jer time je odlučeno, ko će postati poslanik. Veliko Fašističko Vijeće uzimlje te poslanike slobodno po svojoj volji iz prije navedenog iskaza kandidata: ne samo nego on ih uzimlje i izvan iskaza kandidata izmedju ličnosti priznatog glasa na polju znanosti, književnosti, umjetnosti, politike i vojništva, ako se te osobe već ne nalaze u iskazu kandidata.

O rešenjima Velikog Fašističkog Vijeća sastavlja tajnik istog jedan protokol.

Imenik onih, koje je Veliko Vijeće odredilo iz broja predloženih kandidata za poslanike, objavlja se besplatno u službenom listu «Gazzetta Ufficiale» te se obnarodjuje po svim općinama Kraljevine. Zato se stara ministarstvo unutarnjih djela.

Koliko je izbornih kotara?

Sva je Italija jedan jedini izborni kotar.

Kad se obavljaju izbori?

Glasovanje, kojim izbornici odobravaju listu odredjenih poslanika, obavlja se treće nedjelje iza što je lista objavljena u «Gazzetta Ufficiale».

Kako se glasuje?

Glasuje se putem glasovnica. Na tim glasovnicama providjenim s liktorskim svežnjem, napisana je formula: «Da li odobravate listu poslanika, odredjenih od Velikog Fašističkog Vijeća?»

Sad stupa na popriste izbornik i vrši svoje najvažnije političko pravo: on ima da napiše pod tu formula: «Da» ili «Ne». On nema pravo da promijeni kandidate ili da koga izbriše.

(Nastavit će se.)

Politički pregled

Senat odobrio zakon o velikom fašističkom vijeću. U četvrtak je senat odobrio zakon o velikom fašistićk. vijeću. Primljeni su svi pojedini članci bez ikakvog prigovora. Pred samim glasovanjem je načelnik vlade on. Mussolini držao kratki govor, u kojem je rekao, da ne će držati govor, što ga je pripravio za ovu zgodu, jer se slaže sa svime pojedinostima, što ih je navela komisija senata, koja iznaša njegov predlog. Ipak mora da napomene, da je ovaj zakonski nacrt dao povoda raznim obzirnim sumnjama, ali i sumnjivim manovrama i bljutavom govorkanju. Htjelo se podići veliku zastavu antifašizma. Ali eto šest godina fašističkog režima stavlja iznad sumnje njegovu lealnost i svih njegovih rukovodećih osoba u političkom, vojničkom i sindakalnom radu. «Ko si pak stvara nekakve iluzije i nešto očekuje, što on u zraku vidi i što nema nikakve realnosti te govori o tobožnjim razmimoilazenjima, neka se pokraj našeg perfektnog, monarhističkog i dinastičkog držanja i djelovanja sjeti fakta, koji je jasniji od svih govora. Kad je Nj. V., kralj Italije, glavar države zapalio u bolonjskoj fašističkoj kapeli kandioce na spomen poginulim fašistima, izvršio je značajan i jasan čin. Poštovani senatori, ljudi dobre vjere, kojima je na srcu sudbina talijanskog naroda, vi ne ćete otkazati svoj glas ovom zakonskom nacrtu, koji mora i koji će pružiti svim Talijanima i cijelom svijetu osjećaj o neoborivoj čvrstoći i neograničenoj trajnosti režima, koji hoće da učini domovinu što većom.»

Fakultet za korporativno zakonodavstvo. — Podsekretar ministarstva za korporacije on. Bottai otvorio je na sveučilištu u Pisi fakultet korporativnog zakonodavstva. Tom prigodom držao je jaki politički govor, u kojem je iznio svrhu nove poduke korporativnog prava i zadaće organizatora i organizacija. Na koncu je pozvao djake, nek upregnu sve sile, da talijanska nauka bude uvijek primjerom svijetu.

Sjednica Ministarskog vijeća. — Buduća sjednica ministarskog vijeća urečena je za subotu dne 1. decembra u palači Viminale.

Slobodne luke. — U subotu se pred senatom raspravljao zakonski nacrt o slobodnim lukama u većim lukama u kraljevini. Senat je odobrio pretvorenje u zakon odnosnog dekreta o slobodnim lukama.

Finlandska bijela straža u Italiji. — Sva finlandska štampa objavljuje članke o putovanju bijele finlandske straže po Italiji i Tripolitaniji i ističe naročitu simpatiju za Italiju. Napominju, kako se medjusobno prijateljstvo sve više ispoljava konkretnim rezultatima. Najbolji dokaz vrlo prijateljskim odnošajima je taj, što je talijanski ministar u Helsingforsu grof Pagliano odlikovan medaljom bijele straže, kojim odlikovanjem nije odlikovan nijedan strani ministar u Finlandiji.

On. Turati, predsjednik udruženja rezervnih oficira. — Dosadašnji predsjednik udruženja rezervnih oficira princ di Scalea podao je načelniku vlade ostavku na toj časti, jer da je ispunio zadaću o organizaciji udruženja, što mu je dao načelnik vlade. Sada iza tri godine treba da načelnik vlade imenuje drugu osobu, koja će nacrte provesti u djelo. Načelnik vlade je ostavku primio i zahvalio princu di Scalea za njegovo djelovanje. Novim predsjednikom udruženja imenovao je sekretara fašističke stranke on. Turatija.

Vojnička disciplina milicije. Načelnik vlade je u svojoj okružnici točno precizirao, da su svi članovi milicije podvrgnuti svim odredbama discipline i kaznenog zakonika kao i redovita vojska. U aktivnoj se službi smatraju svi oficiri i milicioneri od 1. marta, a koji su uvijek na raspolaganju nadležnih komanda.

Revizija poreza radi poplave. — Financijske vlasti dale su potrebite upute glede revizije poreza u krajevima, koji su postradali od poplave. Nekoji porezi bit će smanjeni ili sasma oprošteni, ako se dokaže, da je poplava uništila dvije trećine prihoda od zemlje. Smanjenje poreza na zemljišni prihod u tim krajevima može se moliti od 1. marta do 31. jula buduće godine.

Izmjena ratifikacijonih isprava za beogradske i nettunske konvencije. — «Agencija Stefani» javlja: U srijedu 14. o. mj. izmijenili su u palači Chigi predsjednik talijanske vlade on. Benito Mussolini i poslanik kraljevine SHS u Rimu g. Milan Rakić ratifikacijone isprave ovih ugovora zaključenih izmedju obje kraljevine: konvencija i utanačenja, zaključenih i potpisanih u Beogradu 14. jula te 12. i 21. augusta 1924. godine, konvencija i utanačenja zaključenih i potpisanih u Nettunu 20. jula 1925. godine.

Jugoslavenski kralj u Parizu. — Jugoslavenski kraljevski par boravio je petnaest dana u Parizu. Kralj Aleksandar posjetio je francuskog predsjednika republike, načelnika vlade, a primio je u četvrtak u audijencu i ministra izvanjskih posala Brianda, s kojim je dužo vremena konferisao. Iza konferencije je kralj dao u počast Brianda ručak. — Premda je kralj otišao u Pariz radi bolesti zubiju smatra se, da je njegov polazak u Pariz političke naravi za uredjenje unutrašnje krize u Jugoslaviji, da naime kralj čuje mijenja svojih prijatelja u inostranstvu, pa da u slučaju potrebe sam posegne, da se unutrašnja kriza riješi. U ponedjeljak se je kralj vratio u Beograd.

Deklaracija nove francuske vlade. — Nova francuska vlada predstavila se parlamentu u četvrtk. Ministar predsjednik Poincaré pročitao je deklaraciju nove vlade, u kojoj se naglašuje, da je njezina glavna zadaća saniranje francuskih financija. U tu svrhu vlada apelira na sve republikance za pomoć. U izjavi se nadalje kaže, da budžet mora biti donesen do kraja godine. Spor, koji je nastao izmedju prijašnje vlade i finansijskog odbora, vlada će nastojati ukloniti davanjem olakšice u plaćanju poreza malim porezovnicima, ako ne već ove, a ono bar 1929. godine. Glede članova 70. i 71. finansijskog zakona o dozvoli nastanjivanja i rada vjerskih redova i kongregacija u Francuskoj, izjava kaže, da je to potrebno za nacijonalnu ekspanziju Francuske u inostranstvu. Medjutim će komora imati mogućnost da odlučuje o formi zakona, kao i o budžetskom opterećenju države uslijed ta dva člana. Deklaracija nadalje ističe potrebu uredjenja njemačkih reparacija, francuskih dugova Engleskoj i Americi, o čemu prepušta odluku parlamentu. Pošto je deklaracija pročitana, pljeskali su svi članovi komore izuzevši radikalne socijaliste i krajnje ljevičare. Poincaré je pristao, da se odmah predje na diskusiju, poslije koje je Tardieu predložio, da komora primi deklaraciju, a socijaliste, da se vladi izreče nepovjerenje. Sa 335 glasova protiv 167 je odbijen socijalistički predlog, a zatim sa 330 protiv 129 prihvaćen predlog Tardieua i time je vladi izglasano povjerenje.

Povjerenje engleskoj vladi. — Donja kuća je sa 326 protiv 163 glasa odbila predlog Lloyda Georgea glede glasanja nepovjerenja vladi zbog francusko-engleskog mornaričkog sporazuma. Drugog dana je došlo do glasanja o predlogu radničke stranke za nepovjerenje vladi u pitanju zaštitnih carina. Prije glasanja je predsjednik vlade Baldwin izjavio, da vlada nikako ne misli zaštitne carine, koje su dane jednom dijelu industrije, proširiti na čitav sistem zaštitnih carina. On lično bi volio, da se poruše sve carinske ograde na svijetu, ali to nažalost ne može biti i vlada se mora ravnati po realnim prilikama, koje vladaju u cijelom svijetu. Sa 309 protiv 168 glasova je predlog nato odbijen.

Novi režim u Rumunskoj. — Na predlog jedne ministarske komisije, kojoj je predsjedao dr. Maniu, je odlučeno, da se ukine opsadno stanje u zemlji, koje traje još od svjetskoga rata, izuzevši zonu od 10 kilometara na granici.

Titulescu je otputovao iz Bukurešta u London kao poslanik kraljevine Rumunjske, a ujedno je na molbu dra Maniua pristao, da i nadalje bude predstavnik Rumunjske kod Društva naroda.

Za dovršenje pregovora o sklapanju zajma u visini od 25 milijuna funti, koji bi imao poslužiti za stabilizaciju leja, odaslala je vlada u London, Pariz i druge evropske centre svoje emisare s instrukcijom da već preuzete obaveze i sporazume, koje je sklopila liberalna vlada priznaje i sadašnja vlada.

Novi vrhovni komandant crvene vojske. Savjet pučkih komesara u Moskvi zbacio je Vorošilova sa mjesta vrhovnog komandanta crvene armije i imenovao njegovim nasljednikom Unšlihta.

Koje države daju Bugarskoj zajam. — Zadnjeg smo puta pisali, da je bugarski ministar financija Molov prolazom kroz Trst govorio tršćanskom novinaru o zajmu, kojim će biti mnogo pomoženo Bugarskoj. Dok je bio još u Parizu javio je svojoj vladi, da je potpisao ugovor za francuski dio stabilizacionog zajma u iznosu od 130 milijuna franaka. Skorih će dana slijediti potpis ugovora s ostalim državama i to u prvom redu s Engleskom na iznos od 1.800.000 funti šterlina (oko 170 milijuna lira), zatim sa Čehoslovačkom, Belgijom, Nizozemskom. U trećoj grupi stoje Amerika, Švicarska i Italija sa 13 milijuna dolara.

Njemački proračun. — Njemačka je vlada raspravljala o državnom proračunu za godinu 1929. Predvidjene su 9 i pol milijarda maraka izdataka. Predvidjeni deficit od 600 milijuna maraka pokrit će se amandamentima pojedinih stavaka izmedju republike i zemalja i nametom na duhan. Ministar financija je energično pobijao tendencu, koja ide zatim da se povisi taksa na ugovore i prodaje.

Umro Battistini. — Slavni operni pjevač Battistini umro je prošle sedmice na svom dobru u Acaru u Abruzzima. Nastupao je kao glasoviti pjevač u najboljim svjetskim kazalištima.

KOLEDAR FRANINA I JURINA ZA GOD. 1929. Mnogi su ga već očekivali. Koga se čeka, taj obično i dodje. Došao je evo i naš koledar: lijep, urešen, u novom ruhu. Svi ga naši čitaoci poznaju iz prijašnjih godina, pa mu je to već dovoljna preporuka. Sami ne ćemo da sebe hvalimo, nu ipak sa zadovoljstvom slušamo glasove od svih onih, koji su koledar uzeli u ruku i ga pročitali, da je Franina i Jurina za godinu 1929. mnogo bolji i ljepši nego prijašnjih godina. Mi možemo reći samo jedno, da su sastavljači koledara uložili sve svoje sposobnosti i moći, da koledar izadje što zanimivijim, ljepšim, poučnijim i korisnijim za naše seljake. Vi ga naručite i uvjerit ćete se.

Cijena je koledaru 3 lire, sa poštom 3.50. Trgovcima običan popust. Naručuje se na naslov: Amministrazione dell'«Istarska Riječ» - Trieste, Piazza Oberdan 1, I., a dobije se i u knjižarama: Stoka u Trstu, via Milano 37; Tomašić u Opatiji i Trbojević na Rijeci.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Prije deset godina. - Sedamnaesti novembra. - Propast «Vestrisa». - Kako se jednom putovalo, a kako sada. - Pozor katolici! One tri.

Vreme teče — niš ne reče... Tko bi rekao, da je već punih deset godina, otkad se Franc Jožefovo carstvo srozalo u prah, da se više nikada ne digne! Ako se malo ozremo natrag, čini nam se, kao da je to jučer bilo, dok nam se katkada prividja, da odonda ima već kakvih stotina godina. Mnogima su oni daleki dani kao u nekakvoj magli, pa se jedva sjećaju nekih krupnijih stvari, dok su im razni nemanje važni dogadjaji iz onih dana sasvim izišli iz pameti.

Na Rijeci bilo se je počelo misliti već nekoliko dana prije sloma. Pobuna Jelačićeve regimente bacila je prvu iskru. Druge su slijedile malo zatim. Najprije su članovi jugoslavenskoga Narodnoga Vijeća zauzeli guvernerovu palaču i razne državne urede, ustoličili prvog riječkog velikog župana, g. dr. Lenca, kome je uz bok stajao Teslić, komandant jugoslavenskih četa. To je bilo 29. oktobra 1918. Sjutradan su riječki Talijani pod vodstvom pok. dra Grošića sastavili svoj «Consiglio Nazionale», koji je odmah stvorio i odglasao rezoluciju, da se Rijeka prisajedini Italiji. Tako su se gotovo u isto vrijeme u gradu stvorile i našle jedna protiv druge dvije oprječne težnje. Ali mir je sačuvan: nikome nije onih dana ispao ni vlas sa glave.

Veliku su zabrinutost pobudjivale Borojevićeve čete, što su se u neizrecivom neredu vraćale s fronte. Trebalo je misliti na to, da ih se, čim se pojave, smjesta razoruža i neškodljivim učini, što je i sasvim uspjelo.

U ponedjeljak, 4. novembra, stigla je u riječku luku talijanska eskadra s bojnom ladjom «Emanuele Filiberto», kojom je zapovijedao admiral Rainer. Zatim je stigla srpska vojska, kojoj je zapovijedao potpukovnik Maksimović, no ona je u gradu ostala tek do nedjelje, 17. novembra, naime do dana, kad su na Rijeku ušle kopnene talijanske čete. Te čete predvodio je general Di San Marzano, koji je još iste večeri pozvao velikog župana dra. Lenca, da mu preda upravu grada, što je i učinio. Medjutim su u luku doplovile i razne ratne ladje francuske, engleske i američke, s odredima tih savezničkih vojska. Od vrhovnih zapovjednika tih savezničkih vojnih sila sastavljena je takozvana «Interalirana komisija», no pravi i faktički gospodar grada bio je general Grazioli, koji je malo zatim došao na mjesto generala Di San Marzano. General Grazioli ostao je na Rijeci do septembra 1919. Malo poslije njegova odlaska stigao je na Rijeku d'Annunzio. S njegovim dolaskom raspršila se i ona Interalirana komisija.

Desetgodišnjica ulaska talijanske kopnene vojske proslavila se ovih dana u gradu vrlo svečano. Tom zgodom stigli su na Rijeku oba generala: Di San Marzano i Grazioli, i bili su, razumije se, vrlo časćeni i slavljeni.

Opet jedna velika nesreća na moru. Engleski, sasvim rdjavo opremljen parobrod «Vestris» zahvaćen olujom potonuo je sred oceana. Na njemu bilo je oko trista i četrdeset ljudi, od kojih se je utopilo preko jedne stotine. Mnogi su našli smrt u valovima, a ima ih nažalost, koji su svršili svoj život u zjalima golemih morskih pasa. Jadni ljudi!

Oni, što na sve gledaju crno, zalomit će rukama i reći: — Ali za Boga milo ... što je to došlo na ovaj svijet! Nema da... a, te se ne čuje, da se ovdje potopio bro... on-dje sukobio vlak, tamo se srušio ae... plan itd. itd. Jedanput nije toga bivalo. Očevidno je, da ni sudnji dan nije vi... daleko.

Ja ne znam, dali je sudnji dan bl... u ili daleko, ali ipak držim, da ovi i o... akovi crnogledje nemaju pravo, kad upor... ljuju ovo današnje vrijeme s onim negda... njim, starim. Koliko je ljudi putovalo ne... ć, a koliko ih putuje danas! Imamo g... iome tranzatlantike, koji svakoga dne p... nose s jedne strane svijeta na drugi po... eko-liko hiljada ljudi. Kakvo čudo, ako ... slu-čaju brodoloma nastrada koja s... tina njih? Ima željeznica, što idu pod ze... jom, po zemlji, a i poviše kuća: Sve te... ljez-nice pune svijeta; milijuni i miliju... pu-tnika mijenjaju u godini svoja mjest... tako da se čovjek mora čuditi, što se i ... ne dogadja još više nesreća. I tako je s... uto-mobilima, aeroplanima i raznim d... gim sličnim balunima.

A kako je negda bilo? Mjesto t... nzatlantika imali smo brodove na jed... a sa četrnaest petnaest mornara i — got... vo. I kad bi i brod i ljude zamelo more, g... itak ljudskih glava bio bi razmjerno ... osta malen. Putnika je i na kraju bil... razmjerno malo. Tko je putovao u on... vrijeme? Samo onaj, koji je baš mora... , da ide nekud. Sio bi sa desetak petnae... su-putnika u kakvu diližansu, a konji ... neka gone. Ali ni to nije bilo bez opasnost... , jer su u ono vrijeme šume i planine u... ravo vrvjele razbojničkim bandama, sto... a bi mnogi, razboritiji putnici prije svog ... odlaska napravili oporuku, jer nisu ... nali, dali će se kada živi vratiti. Mi smo pak na ovom našem Kvarneru imali «trecte», pa i oni su više puta bili prazni. — Dobro se sjećam, da bi se Lovranke ili Vo... ošćice, osim pećarica — kad bi imale da dodju na Rijeku, spremale cijeli mesec dana na taj put... Razumije se, da se kod takovih prilika niso mogle zbivati nesreće u većem stilu. Ali ne valja zaboraviti, da su pak u starije vrijeme bijesnili dugotrajni ratovi i da su harale kuge i kolere, od kojih je više svijeta pogibalo negoli danas od svih raznih nezgoda na kraju i na moru. Možda će ljudi izumiti nešto, pa ne će više biti nikakvih nezgoda ni na moru ni na kraju a ni u zraku, ali ja sam uvjeren, da će u tom slučaju priroda izići već nečim, što će nas prorijediti, jer nas je još uvijek previše.

«Vedetta» je ovih dana donijela jednu opomenu kojom se opozoruju riječki katolici, neka paze na dvije gospodje, koje da idu od kuće do kuće sabirući milodare za razna katolička poslanstva. S tim gospodjama da se je pozabavila kvestura i našla, da one nisu uopće ni katolikinje nego nekakve protestantkinje. One da čine propagandu za neke svoje institucije. Zato, riječki katolici — pozor! Onim dvjema gospodjama pokažite vrata, a svoje i onako rijetke bijele novce čuvajte.

I crkva kapucina, koja se jedanput zvala kuća dobre štampe — svršena je. Ne znam, dali će na svečanost otvorenja biti pozvani i oni negdašnji kapucini, koji su sa gradnjom započeli i gotovo je i kraju dotjerali.

One tri: Ne znam, da li je ova istinita ili izmišljena ali svakako držim, da nije na odmet. Nedavno da je neka žena iz okolice došla svojim bolesnim djetetom neko mlijećniku. Liječnik pregleda dijete i iz razgovora s onom ženom razabra, da je boleštljivosti djeteta krivo u prvom redu to, što se ono valjano ne hrani i ne odgaja.

— Ja, ma — gospodine, recite malo vi mane, kako bim ga pak morala gojit?

Liječnik odgovori:

— Za to ne treba nego samo jedna mala doza zdravoga razuma.

— A bite mi znali reć, gospodin doktor, va koj rečkoj špicijariji bi se mogla nać ta mala doza zdravega razuma?

Ona druga: Sad sam se i ja uvjerio, da ako nisu sve punice sve sami andjeli serafini, nisu ni mnogi zeti — kerubini. Juče sam naime čuo na Korzu, kako jedan liječnik govori nekom mladom čovjeku:

Treba da se odlučite! Ili morate pustiti vašu punicu, da se operira ili se pripravite, da je za uvijek izgubite.

— A bite vi mane, gospodin doktor, znali reć, ća košta više: jedna operacija, ale pak — funeral?

Ona posljednja: Kad sam posljednji put bio bolestan, Ninetta je upitala doktora, da joj kaže, kako mi je? Doktor stisnu plećima i reče:

— Nije dobro. Čini mi se, da je siromah već napola zvišel.

A Ninetta brzo njemu:

Ako je tako, onput se vidi, da mu gre na bolje, zač kada sam ja zadnji put s njim govorila, on je već bil posensega sal na ... ocat. **Rokac.**

IZ GOLCA.

Nova zvona.

Nakon toliko vremena, 12 drugih godina dižu se ponovno sa našega staroga tornja skladni glasovi triju zvona. Glasovi, u kojima se nalazi odsjev radosti i zadovoljstva našega, ili duboka tuga i duševna potrtost sirotinje, koju je za uvek ostavila majka; sestre za bratom ili oca i majke za detetom, kojeg im je prerano ugrabila nemilosrdna smrt. Bukne li gdje vatra, koja kani uništiti sav imetak, a često puta i život jedne ili više obitelji — evo zvono, koje u takvim prilikama očajnim glasom zove na okup ljude. Bliža li se šumni oblak, koji nosi tuču (grad), koja je kadra u kratko vreme uništiti seljaku plod teškoga godišnjega rada, diže se i tu k nebu bolni glas zvona da nadviče oluju i izmoli milost kod sveviśnje sile za bijedni narod. Zvono budi seljaka ujutro i diže ga na posao; uvečer mu zatisne trudne oči. Potiče ga na molitvu, jedinu utjehu njegovu. Glas zvona naš je najveći i najvjerniji prijatelj, koji pjeva u radosti s nama, ali znade i plakati u žalostnim i teškim trenutcima našega života.

Nek se sa našeg sivog i istrošenog tornja diže i unaprijed k nebu glas naših zvona, a u njima radost ili bol i duševna potištenost naša. Neka nam budu u svim momentima krijepki glas vjere, ufanja i nade.

Milozvučna naša zvona, pozdravljamo vas iz dubine srca u našoj sredini. — **Gočani.**

IZ VODICA.

Smrt našeg iseljenika. - Tatovi pokrali udovicu.

U ove zadnje dane k nama se je doselila ona bijela žena, t. j. smrt, koja ne gleda ni siromaka a niti bogata; njoj smo svi jednaki. U ovo kratko vrijeme pobrala nam je lijepi broj mladih ljudi. Ove dane zapustio nas je naš Vjekoslav Pregelj. Prerano nas je pustio; preselio se je u vječnu domovinu. Pustio nas je u ranoj mladosti. Još nije bio ni navršio 29 godinu. Pred jedno par mjeseca stigao je kući iz Amerike, otkuda je i bolest sa sobom donio. Sve vrijeme što je tamo bio radio je u rudokopima. Dobio je sušicu.

Pokojnikovu ženu zadesila je i druga nesreća. Četvrtog dana iza pokopa muža posjetili su je oni nemilosrdni tati. Oni su vrlo dobro znali da će ona žena iznemoćena i umorna od prošlih noći, spavati kao zaklana. I zaista nisu se u svojim računima prevarili. U noći izmedju ponedjeljka i utorka t. j. 29. i 30. pr. mj. odnesli su joj raznog rublja, koje je bilo zatvoreno u dvim sanducima, a nalazio se je također i zlatan sat sa veržicom. Lopovi su odnesli svega skupa u vrijednosti od preko 3000 lira. Žalosna je ova činjenica za nas. Srce nas boli samo kada se sjetimo na ovo. O ovakvim lopovštinama do sada nije još nikada čulo u našim krajevima, pa se još više zgražamo. Čovjek se muči i znoji da si štogod prišted i da što bolje opskrbi svoju obitelj, ali evo zloba ruka dodje i odnese. Kamo sreće, kad bi se svi držali one naše stare poslovice, koja veli: tudje poštuj, a svoje ljubi i svojim se diči!

IZ JELOVICA.

Bolest u krumpiru. - Odlazak u Ameriku. - Sajam.

Žita je ove godine malo ili skoro ništa urodilo. Približava se zima, a ono što nam je ove godine priraslo nedostaje nam da se prehranimo. Ono malo krumpira što je urodilo, ne može se jesti jer ima u sebi bolest. Već više od nas osjećamo se bolesnim od njega. Za sjeme ne možemo da ga branimo, jer ako ovakvo sjeme budemo buduće godine metnuli u zemlju, onda smo sigurni da ćemo još slabije kopati negoli ove godine. Fažola ipak smo dobili nekoliko, a i zelja biti će nekoliko.

Ove dane otpremili smo nekoje naše mladiće; otišli su u Argentinu. Ima iz naših krajeva nekoliko koji su otišli prije tamo, a nekoji su se sada vratili. Velo da im nije bilo slabo i zato se mnogo naših ljudi sprema, pa da tamo štogod prišted za svoje ostale kod kuće.

Ove predzadnje nedjelje praznovali smo naš godišnji sajam, koji nije dodušo loše prošao, ali za naše mladiće vrlo žalosno jer se nijesu smjeli malo da se zavrte. Dapače pogodili su i svirače ali morali su otići otkud su došli, jer nije bilo zato dozvole i zato je za njih sajam mršavo svršio.

IZ BRESTA (ŽBEVNICA).

Malo statistike. - Škola.

Do danas naše selo ima 189 duša. Ove godine rodilo se 5 djece, umrla jedna starica. Kako se vidi, ove godine neće valjda umrijeti nitko, a roditi smo sigurni ne će se nitko. Emigranata imamo, u Sjevernoj Ameriki 24, u Južnoj samo 7. Debelog blaga imamo 109 glava, 7 magaraca, 7 konja 63 ovce.

Poslije rata se iselilo 9 obitelji u razna mjesta. Djevojaka se udalo izvan sela 10. Naše selo ima 54 kućnih brojeva, a 47 obitelji. Imamo 14 obitelji bez djece. U zadnjih 10 godina naši kmeti se pojačili, broj pučanstva pao.

Pred par dana smo dobili učiteljicu, koju smo duže vremena očekivali.

Napomena uredništva: Sa naročitim veseljem objavljujemo ovaj dopis našeg prijatelja iz Bresta. Kako bi lijepo bilo, da bi naši dopisnici i iz drugih sela slali točne podatke o brojnom stanju pučanstva, živine, prihoda i uopće sve, što se izražava brojevima. Po brojevima se najbolje i najtočnije vidi stanje mjesta «Broj je sila!»

Slabo je skupo

jer nije dosta valjano. To je stara istina. Tako je isto i sa tjesteninama. Samo one su jeftine, koje su hranjive kao **PEKATETE** (makaroni, spageti i dr.) Pouzdano prave su one u zamotima od ½ kg sa natpisom **PEKATETE.**

PODLISTAK

EDGAR ALLAN POE:

Amontiljado

Fortunato me je već često vrijedjao. S velikom strpljivošću podnosio sam sve njegove uvrede, ali nekom zgodom nanese mi jednu osobito tešku, i ja se zakleh da ću mu se osvetiti. Nisam mu se otvoreno zaprijetio. Ta vi me poznate. Ali bio sam nepokolebljivo odlučio, da mu se osvetim, i to čim mi se zgoda pruži. Htio sam samo da uvrebam zgodan trenutak, da se ne izložim bilokojoj kazni. Jer ono nije osveta, kad osvetnik poslije sâm biva kažnjen, a nije osveta ni tada, kad žrtva ne zna, ko ju je izvršio.

Dabogme da nisam ni riječju ni činom dao razumijeti Fortunatu svoju nakanu, da ne bi posumnjao u moje prijateljstvo. Ja sam mu se kao obično prijateljski smijuckao, i on nije osjećao, da sam se smijuckao samo radi toga, što sam bio odlučio da ga uništim.

Taj je Fortunato bio inače čovjek vrlo poštovan, koga su se čak i bojali; ali je ipak imao jednu manu: Hvastao se, da je vanredan poznavalac vina. Malo je Fortunatovih suzemljaka, koji bi imali plemenitijih vrlina od njega.

Što se slikarstva i kiparstva tiče, bio je Fortunato tek puki hvališa, ali što je do starih vina, umio je odlično da sudi. U tome nisam ni ja nikako zaostajao za njime: i ja sam dobro poznavao talijanska vina i mnogo ih kupovao, kad bi mi se pružila zgodna prilika.

Bilo je u vrijeme, kad se karneval razmahnitao najludje. Jedno veče sastao sam se s Fortunatom. Govorio mi je pretjerano srdačno. Napio se previše. Bio je maskiran i nosio odijelo u dvije boje. Pristajalo mu je tijesno uz tijelo i bilo je napola prutasto. Na glavi je imao ludjačku kapu u obliku čunja. Ja sam mu neprestano stiskao ruku. Toliko sam se radovao, što sam ga našao.

«Moj dragi Fortunato,» rekao sam mu. «kako divno danas izgledaš! — zaista sasvim odlično! Ali slušaj: baš sam primio bačvu vina. Imao bi da bude pravi Amontiljado;[1] ali ja još nisam o tome uvjeren.

«Kako?» odgovori on. «Amontiljado? I još čitavu jednu bačvu! Nije moguće! Sada — usred karnevala!»

«Pa ja ti kažem, da nisam još uvjeren, da je ono Amotiljado,» odgovorih mu. «Bio sam tako glup, da sam ga platio kao za Amontiljado, a da te nisam prije pitao. Nigdje nisam mogao da te nadjem, i bojao sam se, da mi posao ne izmakne!»

«Amontiljado!»

«Ja pak sumnjam da je Amontiljado...»

«Amontiljado!»

«...a moram da tu stvar raščistim.

«Amontiljado!»

«No, budući da si ti kako vidim, zaposlen, poći ću k Lukeziju. Ako itko, to može on, da dobro sudi. On će mi već reći...»

«Lukezi nije vrijedan da raspozna Amontiljado od Heresa.»[2])

[1]) vrsta španjolskog vina.

[2]) španjolsko vino. Piše se i Sherry.

«Pa ipak ima ludjaka, koji tvrde, da se on razumije u vina kao i ti.»

«Ajdemo!»

«Kuda?»

«U tvoju konobu!»

«Ne, prijatelju! Ja ne ću da zlorabim tvoje dobrote. Vidim, da si zaposlen. Lukezi...»

«Ja nisam zaposlen! Idimo!»

«Ne, ne, moj prijatelju, ne samo da si zaposlen, nego ja vidim, da si i ozbiljno nazebao! I konobe su nepodnošljivo vlažne. Tako su vlažne da ih posvuda pokriva salnitar!»[3])

«Ali idimo već jednom! Moja nazeba nije tako strašna. Amontiljado! Zacijelo su te prevarili. I Lukezi — ja ti kažem — on ne more da raspozna Amontiljado od Heresa.»

Govoreći to uhvati me ispod ruke. Pokrio sam lice crnom, svilenom krinkom, a ramena sam ogrnuo plaštem i pustio sam ga da me brzo povede u moju palaču.

Od služinčadi nije bilo nikoga kod kuće. Sve ih je karneval izmamio iz kuće. Bio sam im rekao, da ću se vratiti tek sjutra i radi toga sam im strogo naredio da ne ostavljaju kuće. Znao sam ja već da će na takovu zapovijed ove ptice odmah izletiti čim se ja okrenem.

Skinuo sam dvije baklje, što su visjele na zidu. Fortunatu dao sam jednu te ga povedoh kroz nekoliko redova soba u podvodjeni hodnik, kojim se je zalazilo u podzemlje.

[3]) ... kemijska sastavina, koja nastaje pri... dom tr... nja bilinskih ili životinjskih ... ri u ve... vazduhom.

Silazio sam niz duge, vijugaste stepenice. Ja ga zamolih, da oprezno ide za mnom. Konačno smo se spustili dolje. Nalazili smo se u vlažnim, dubokim katakombama[1]) porodice Montrezor. Moj je prijatelj koracao nesigurnim korakom. Kod svakog bi koraka praporci na njegovoj kapi zveketali.

«Bačva?... upita on.

«Ona je više otraga.» odgovorih mu «ali pogledaj malo onaj bijeli veo, kako se odasvud sjaji po zidovima konobe!»

On se okrenuo napram meni te me pogledao caklastim očima, vlažnim od pijanosti.

«Salnitar?» upita konačno.

«Salnitar,» odgovorih mu. «Muči li te već dugo taj kašalj?»

«Huh! huh! huh! huh-h-h-i huh! huh!-h-h»

Nekoliko dugotrajnih časaka moj ne prijatelj, siromah nije mogao da odgovori.

«Ah, nije ništa» reče naposljetku.

«Dodji,» rekao sam mu odlučno, «vratimo se. Tvoje je zdravlje dragocjeno. Ti si bogat, poštovan, ljudi ti se dive, oni te vole; ti si sretan, kao što sam ja to jednom bio. Za tebe bi svi osjećali, da te više nema. Za mene ne! I da propadnem — nikakva šteta! Vratimo se! Da oboliš, ja bih bio krivac. I ostalom može Lukezi...

«Šuti!» prekinu me on «ovaj moj kašalj nije baš tako rgjav, ne će me ubiti. Ne ću valjda umrijeti zbog kašlja!

[1]) podzemni hodnici, koji su služili kao grobnice u prvim stoljećima poslije Isukrsta. Znamenite su one u Rimu i Parizu.

IZ ĆIĆARIJE.

Važnost poljodelske katedre. - Bik za rasplodnju.

Tvrda — nemilosrdna je zemlja naša svome sinu. Odviše napora i znoja treba, da se na njoj dodje do kruha. Ćić je od uvijek nastojao, da se barem par mjeseci u godini uteče kamo (Trst, Pula) na zaradu i na taj način prištedi toliko, da proživi sebe i obitelj. Poljodelstvo samo nije za hranilo. Danas kad se približavamo koncu one šume, koju smo nekoć prištedili, a zarada sa drugih strana nema, sve većma opažamo da sav naš spas leži, pa i mora da leži u gospodarstvu, jer živjeti moramo i to hoćemo! Na onaj način kako su šume naše bile prištedjene — bilo je poljodelstvo zanemareno. Lijenost naša najviše je kriva da nismo zanemareno popravili, dok smo to mogli učiniti, dok je bilo na raspolagu sredstava. Danas u prilikama kakvim živimo to je vrlo teško, kad se moramo boriti za kruh od danas do sutra. Sredstava nema, ali volje ne fali; samo poduke i poduke nam treba a te nemamo. Opažamo sami, da dok raste brinje, mahovina i kamenje po našim sjenokošama; dok lijepi naši vrtovi stoje goli, gdje bi uspjevali i obilan plod donosili redovi voćaka, da ćemo stradovati. Treba nam primjera u koje bi se ugledali. Jive neće da sadi dok ne zasadi i Jože, jer se boji ne će li mu ovaj iz «dešpeta» uništiti plod rada njegova. Treba nam zatim vještih ljudi, koji bi narod poučili i potakli na rad. U tome leži važnost jedne putujuće poljodjelske škole, kojima obiluje Italija, i čovjeka, koji pozna naše prilike. Zaslužuju li to krajevi, gdje cvate poljodjelstvo i gdje su seljaci već dobro poučeni, zar da mi hirimo zato što smo se u bijednim krajevima rodili? Sigurno i mi moramo napredovati.

Uzrok da je i marvogojstvo silno zanemareno kod nas leži u glavnome u nestašici hrane. Dok su sjenokoše zanemarene jasno je, da ne mogu donesti dovoljno sena. A da je moguće produkciju stočne hrane ne velikim naporom povećati, primjerom nam mogu biti oni gospodari, koji na jednom valjano obradjenom komadu nakose više sijena nego li na 4—6 komada sjenokoša jednake površine, ali zanemarene. Opaža se i slabost i zakržljalost stoke. I tome treba tražiti uzroka u slaboj prehrani i teškom radu, ali igra važnu ulogu i pasmina i bik. Trebalo bi da imade barem svako drugo selo bika za rasplodnju i to izabrane pasmine. Ali kod nas 1 bik udovoljuje potrebama 5—8 sela. I to u većini slučajeva ni govora o kakvoj «izabranosti». Osim silnoga gubitka na vremenu (seljak na pr. iz Vodica do Obrova sa kravom gubi 1 dan) slijedi neplodnost, koja traje i vara seljaka više godina. Češće puta drži naime seljak kravu da će mu do par meseci dati tele, a ostane razočaran, kad opazi da nije niti «breja». To su gubitci, koji zadaju udarce već inače udarenom našem seljaku. Zašto? Zato što je siromah, u svakom pogledu ne zna se kamo okrenuti i ne usudjuje se. Dužnost i najnižih faktora, koji dolaze redovito u dodir sa narodom bila bi da se udubo u pitanja, koja se tiču bolje budućnosti naroda. Vlada bi sigurno opravdane predloge prihvatila, jer joj u prvom redu stoji do podignuća blagostanja naroda, a osobito seljaka.

Ćići.

Naručite

Koledar Franina i Jurina

za godinu 1929.

Franina i Jurina

Fr.: Neki dan je va «Pikole» stalo, da svi narodi predikaju mir, a da misle na vojsku. Bi to moglo bit?

Jur.: Ča ja znam. Ja nisam duh sveti.

Fr.: A si pak barem pročital ono, ča su onde naskrabaćali?

Jur.: Sam neč.

Fr.: Dobro. Ča govoriš ti za Nemačku? Misliš ti, da bi njoj još kada moglo skočit va glavu, da stori ča i četrnajstega leta?

Jur.: Zač ne? Ča misliš, da je ona za to, ča su ju namlatili, postala oliko pametneja?

Fr.: A su pak oni, ki su je namlatili, postali koliko pametneji?

Jur.: To se ne pita.

Fr.: A za ki uzrok bi mogla Nemačka speta zamešat kašu? Morda bi jedan dan mogla reć, da ne će već ni Inglezom ni nijednemu drugemu plaćat škodu, ku je storila njija vojska va oneh crneh leteh?

Jur.: Na svete je sve moguće, pak i to. Ma ona bi mogla nać i drugeh uzroki. Mogla bi na jedno rečene pitat, da njoj se nazad vrnu sve one zemlji, ča su njoj ih zeli.

Fr.: I one silne koloniji va Afrike, va Azije i va Australije?

Jur.: I to. A jedan dan bi mogla prit vanka i z Austrijum. Austrija je danas mića i slabašna, za to i želi da bi spala pod Nemačku, zač misli, da bi se pod njum obogatela i osilila. Ja ma to ne daju drugi.

Fr.: A ki?

Jur.: Susedi. Ni Francezi ni Inglezi ni Talijani ni Poljaki ni Čehi — nijedan ne bi otel, da Nemška bude veća nego je danas, a znamo i zač.

Fr.: I ti misliš, da bi valje vojska zbruhnula, ako bi se jedan dan Nemška stavila va glavu, da će da Austrija pride poda nju?

Jur.: To se zna da bi.

Fr.: To su salabojski posli. A ča misliš ti, ki bi još mogal bit kriv, da jedan dan pride do gustega? Morda Rusija?

Jur.: Vej si ga! Bolševiki imaju svu silu zakoni, ki se prez prestanka križaju zi zakoni celega sveta. Dokle su Rusi ovakovi, kakovi su, nete moć s drugem svetom ni trgovat ni živet va pravem prijateljstve, a to je zlo, zač jedan narod, neka je i najveći, ako se drži sam po strane, ne će moć napredovat. Kako je čovek vezan na čoveka, tako je i narod vezan na narod. Bolševiki, kakovi su danas, ne moru gospodarski napredovat, zač malo ki nas more k njim i malo ki njih more k nam.

Fr.: Dobrostanje — to je glavna stvar. Kade ni prave i zdrave trgovini, tu je siromaštvo, kade j' siromaštvo, tu je mizerija, a kade je mizerija — tu je propast. Ča ni morda tako.

Jur.: Ki ti govori, da ni. Ja ti se samo čudim, kade si se ti to navadil.

Fr.: Ja mislim, da se to ni trebe vadit. S tem naukom, čini se mane, da već svaki čovek pride na ovaj svet. Dobro, pak ča bi mogli napravit ti boljševiki?

Jur.: Mogli bi razmislet dobro, kako stvari stoje i reć: — Glavum va zid ne koristi, ziberimo jedan drugi put da pridemo bliže drugem narodom, ki imaju od nas potrebi kako i mi od njih. Ale pak bi mogli jedan dan skočit na nogi, i kako četrnajstega leta Nemška, udarit na celi svet za prisilit ga, da misli kako i oni. I to bi onput bila vojska, od ke neka nas Bog očuva i sveta Barbara!

Fr.: Borme neka da! A ima još kade ka druga pogibelj?

Jur.: Slami ima posvuda dosti, ka se lahko zapali.

Fr.: A najbrže ona, od ke su neke ter neke glavi pune i prepune. Tu je dosta jedna iskra, pak da celi svet najedanput poleti va zrak. Nego ufajmo se, da će nas Bog od tega očuvat. Koliko vidim, na celem svete ni nijednega političara, ki bi otel da bude vojska.

Jur.: To je istina: svi govore: mi ćemo mir, mir i mir!

Fr.: Ja ma «Pikolo» piše, da dokle oni tako govore, dotle da misle na vojsku.

Jur.: Morda i ne misle, zač oni dobro znaju, da se zna, kako počne vojska, ma se ne zna, kako će zvršit.

Fr.: A ja, ja! Franc Jožef je znal, kako ju j' počel, a sreća njigova, da in videl, kako mu j' zvršila.

Jur.: A Gujelmo va Berline? On je pače znal i kada i kako će zvršit, pak ča j' doživel?

Fr.: A svi oni drugi? Bože moj, je se pak ta svet koliko navadil od one strahovite i krvave školi?

Jur.: Je hudića — križ Božji budi!

IZ AUSTRALIJE.

Ponestalo rada u šumama. - Jedna neprijatnost medju našim iseljenicima.

Prošlo je već mnogo vremena da vam se nismo javili iz ovih dalekih krajeva. Bit će tomu godina dana, kad smo bili javili da rad na šveljerima u šumama ide sve na manje, a sada vam moramo javiti, da je taj posao sasma prestao. Nekoji vele da sve do Božića ne će biti posla, pa su zato morali ići seljacima da rade. Ali kod seljaka ne dobivaju novca, već se samo hrane. Dakle zlo je i naopako, dok se opet ne počne sa šveljerima. Mi štogod ovdje radili, za sebe ćemo zaslužiti i nekako ćemo se preživiti, ali što će naši kod kuće. Naši nam od kuće pišu, da je ove godine bila velika suša, pa da je urodilo manje nego lanjske godine, ali i u našim je žepovima suša, pa ćemo ih i mi slabo pomoći, dok se radnja opet ne otvori. Ne žive dakle najbolje one obitelji u Istri, koje imaju svoje u Australiji, jer Australija nije Amerika. Dok smo radili sa šveljerima, posao je bio težak, ali ipak smo lijepo zasluživali, kako smo vam to jednom i pisali.

Da vam sada javimo jednu neprijatnost, koja će u ostalom mnogima od nas biti dobra škola. U februaru mjesecu došlo je u Balingup da radi nekoliko naših ljudi za našeg kontratora. On ih je odmah stavio u rad. Oni su radili, ali ih nije nikada potpunoma plaćao. Pače jednoga je nagovorio, nek si kupi teretni automobil i da će s njim voziti šveljere. On si ga je kupio, vozio je te drvene pragove, ali sada kada je trebalo isplatiti nije kontrator imao dovoljno novca ni za radnike ni za vozara. Još su mu nekoji davali novaca da on može kupovati šume i davati ljudima posao. Sada svi moraju tražiti svoj novac putem suda. To je žalosno za nas Slavene, jer dosada smo bili vrlo dobro gledani i stavljani za uzor, a sada se morala dogoditi ta neprijatnost, da ljudi rade 7 mjeseca, pa da onda sudbeno traže svoje mukom zaslužene pare, a uopće teško da sve dobiju.

Ovo javljamo svima, koji se zanimaju prilikama, u kojima žive naši iseljenici u Australiji. — U Balingupu koncem oktobra 1928. — Kinkela Zvonečan.

Domaće novosti

Iz uredništva. Naš dosadašnji urednik gosp. Ivan Mihovilović nije više u službi u našem uredništvu. Dobio je kratkovremeni dopust, sa kojega se dosada nije povratio, pa radi toga smatramo, da je zapustio službu.

«Goriška Straža» obustavljena. Gorički prefekt izdao je dekret, kojim je opozvao priznanje odgovornog urednika slovenskog lista «Goriške Straže» gospodina Leopolda Kermperle-a. — «Goriška Straža» izlazila je u Gorici dva puta sedmično. List je bio opomenut 1. septembra 1927. i 6. septembra 1928. te zaplijenjen 16. novembra 1928.

Zašto su općine Podgrad i Materija pripojene kvarnerskoj pokrajini? — Stanovništvo ovih dviju općina je sa veseljem pozdravilo odredbu, kojom se odijeljuju od puljske i priključuju riječkoj pokrajini. Zaista bilo je teško tamošnjim ljudima, da se za svaki posao administrativne naravi sa političkim vlastima upućuju u Pulu. Udaljenost od Pule, gubitak vremena i novca bili su jaki argumenti, da se provede nova razdioba. Time se i rukovodila vlada, kad je izdala onaj dekret o odijeljenju i pripojenju. Načelnik vlade on. Mussolini, kad je poslao senatu na odobrenje zakon o pripojenju Podgrada i Materije kvarnerskoj pokrajini, a koji smo zadnji put u cijelini donesli, podao je izvještaj, koji se temelji na ovim činjenicama:

Općine Podgrad i Materija udaljene su od Rijeke 47, odnosno 64 kilometra, vezane sa Rijekom dobrom cestom, kojom se podržava redovita automobilska vožnja. Željeznička štacija Sv. Petar na Krasu je 11 kilometara od Podgrada, pa naselenje može i vlakom na Rijeku. Nasuprot za Pulu treba ići cestom iz Materije 6, a iz Podgrada 20 kilometara do štacije Herpelje-Kozina, a zatim vlakom 110 kilometara. Osim toga je kvarnerska pokrajina osjećala potrebu povećanja teritorija, da se uredi njezin

---

«Imaš pravo,» odgovorih mu, «ja niti iz daleka ne mislim na to, da te uludo strašim. Ali ipak ti bi morao biti oprezan. Gucnimo od ovog „Medoka",[5]) time ćemo se najbolje očuvati od vlage.»

Tim riječima bio sam uzeo jednu od boca, koje su ležale u dugim vrstama, te je otvorih.

«Pij!» rekoh mu nudeći ga vinom. Uze bocu te je podiže do ustiju. Onda je opet spusti i namignu mi prijateljski. Praporci su opet zazvekętali.

«Pijem,» reče, «u zdravlje mrtvima, koji ovdje dolje počivaju.»

«A ja u zdravlje tvoje, da još dugo poživiš!»

Uze me ispod ruke te podjosmo naprijed.

«Ove prostorije,» opazi on, «vrlo su prostrane.»

«Montrezori,» odgovorih mu, «bili su velika i mnogobrojna porodica.»

«Kakav je tvoj grb?»

«Jedna čovječja noga, od zlata na plavom polju; noga gazi zmiju, koja je zubima zagrizla u petu.»

«I geslo na grbu?»

«Nemo me impune lacessit!» (Nitko ne će mene nekažnjeno da izazove.)

«Vrlo zgodno,» odgovori.

Njegove se oči sjajile od pijanosti. Praporci su zvečali. I meni je počeo Medok da udara u glavu. Hodali smo preko gomila nagrtanih mrtvačkih kosti. Prolazili smo pored sile bačava i došli smo u najstražniji dio katakomba. Zaustavio sam se. Sad sam se usudio, da Fortunata uhvatim povise lakta.

«Pogledaj samo taj salnitar,» rekoh mu, «kako je gust! On se upio uz zidove kao mahovina. Sad smo ispod korita rijeke. Pogledaj, kako padaju kapljice vode na kosti mrtvih. Dodji, vratimo se prije nego što bude prekasno. Tvoj kašalj...»

«Ah, čemu?» odgovori on, «idimo naprijed. Ali prije da još jedamput gucnemo.»

Otvorio sam nato jednu bocu «Graves»[6]) i pružih mu je. On je ispi na dušak. Njegove su oči sada sjajile u divljem žaru. Smijao se i bacio bocu uvis; kod toga je učinio čudnu kretnju, koje ja nisam mogao da razumijem. Pogledao sam ga začudjeno. On ponovio onu čudnu kretnju.

«Zar ne razumiješ?» upita me.

«Ne,» odgovorih mu.

«Ti dakle ne pripadaš bratovštini?»

«Što?»

«Ti nisi zidar?»

«Dakako, dakako.» odgovorih mu, «to se razumije.»

«Ti? Nije moguće! Ti da si zidar?»

«Zidar!» odgovorih.

«Znak!» uzviknu on.

«Evo ga, pogledaj!» odgovorih mu te ispod plašte izvadih mistriju (zidarsku lopaticu).

«Ti se šališ!» uzviknu i nekoliko koraka uzmaknu. «Ali podjimo već jednom do tog Amontiljada.»

«Dobro,» rekoh, metnuvši lopatu opet pod plašt, i dadoh mu ruku. On se svom svojom težinom nasloni o mene. Nastavismo svoj put. Kroz nekoliko niskih presvodjenih hodnika išli smo po stubama dolje, pa gore i opet dolje. Konačno smo dospjeli u nekakav dubok prostor. Zadah u njemu bi je tako truo, da su baklje samo tinjale.

Na kraju tog svoda počeo je drugi, manji. Po njegovim zidovima, sve do stropa, bile su nagomilane mrtvačke kosti, onako, kao u velikim katakombama u Parizu. Dok su na trim stranama bile u redu naslagane, na četvrtoj su bile porazbacane bez reda po zemlji i na jednom su mjestu stvorile veliku gomilu. U sredini prostog zida vidjeli smo izdubinu. Bila je od prilike četiri stope duboka, tri široka i šest do sedam stopa visoka. Izgledalo je, kô da nema posebne svrhe i da je nastala iz prostora izmedju dvaju ogromnih stupova, što su nosili svod katakomba. Stražnji zid te izdubine bio je jedan od ogromnih granitnih.

Uzalud je kušao Fortunato, da s visoko uzdignutom bakljom rasvijetli tu šupljinu. Svijetlo je bilo tako slabo, da se nije vidio stražnji zid.

«Udji,» rekoh mu, «ovdje je bačva s Amontiljadom. U ostalom Lukezi...»

«On je glupan,» prekinu me Fortunato i nestalno zakorača naprijed. Ja sam ga slijedio tik za stopama. Malo zatim dospije do stražnjeg zida i ostade vrlo smućen, kad udari o zid, koji ga je sprječavao u njegovu napredovanju. Trenutak iza toga i ja sam ga već privezao za granit. Na zidu bila su uzidana dva željezna kolubara, na jednom je bio kratki lanac, na drugom lokot. Ja sam bacio lanac oko njega i zatvorio sam ga lokotom. To se dogodilo munjevitom brzinom. Bio je tako zbunjen, da se nije opirao. Uzeh ključ te se izvučem iz izdubine.

«Daj, propipaj rukom zid,» rekoh mu, «osjećat ćeš salnitar. Zaista ovdje je opasno vlažno. Molim te, poslušaj me već jedamput i vrati se. Ne ćeš? Dobro, o kad je tako, moram nažalost da te ostavim. Medjutim htio bih, da ti ipak prije pokažem svoju ljubeznost.»

«Amontiljado,» uzviknu moj prijatelj. Bio je tako zbunjen, da nije znao što govori.

«Imaš pravo,» rekoh, «Amontiljado.»

Pri tome sam kopao u hrpi kosti te sam brzo našao nekoliko kamenja za gradnju i nešto melte. I poslije sam počeo da zazidjujem ulaz u onu izdubinu. Kad sam bio nazidao prvu naslagu kamenja, opazio sam, da je pijanstvo u Fortunata naglo nestajalo. Dokaz tome bio je njegov dug, jadikujući vapaj, koji je prodirao iz izdupka. Nije to bio krik pijanog čovjeka. Poslije je nastala duga, vragometna tišina. Na prvu naslagu kamenja došla je druga — onda treća — onda četvrta. I tada sam čuo kako je bijesno i oštro trzao nategnuti lanac. To je trajalo nekoliko minuta. Ja sam kod toga prestao zidati i sio sam na gomilu kosti, da bolje uživam. Zveketanje lancem konačno je prestalo. Ja sam se ponovo mašio za mistriju i nazidao sam petu, šestu i sedmu naslagu. Zid mi je stizao već gotovo do prsiju. Opet sam prestao i podignuo sam baklju preko zida. Nekoliko je slabih zraka osvijetljivalo sputanog Fortunata. Najedamput poče da viče tako bijesno i oštro, da sam posrnuo natrag. Tresao sam se. Trgnem mač i stanem njime da badam u tamnu šupljinu. Ali brzo sam se umirio, položio sam ruku na debelu zidinu katakomba i osjećao sam se zadovoljnim.

Najedamput zveknulo mi je nešto u glavu: i ja sam počeo da urličem — da

[5]) francusko vino, vrsta Bordó.

[6]) francusko vino vrsta Bordó.

proračun većim dohocima. Novom razdiobom će se stanovništvo kvarnerske pokrajine od 87.405 povisiti na 99.851, dočim će istarska pokrajina imati 293.523, dakle skoro trostruko.

Otkriće spomenika žrtvama podmornice «F. 14». — U nedjelju je na groblju ratne mornarice u Puli otkriven spomenik 27 žrtvama, poginulih kod Rovinja na podmornici «F. 14». Na groblju bila je sakupljena nepregledna masa naroda, sve političke, vojničke i administrativne vlasti, odijeli mornarice, vojske, aeronautike, milicije i mladenačkih organizacija. Spomenik je otkriven u 10 sati ujutro. Kratki proslavni govor držao je admiral Slaghek, komandant pomorske baze u Puli. Uzveličao je žrtve dužnosti, koji su umrli sa riječima na ustima: Bog, obitelj, domovina. Na mjestu spomenika počivaju samo dvije žrtve, a ostali su pokopani u svojim rodnim mjestima, ali spomenik je podignut kao znak priznanja svoj 27-orici junaka i žrtava mora. Spomenik je podignut izmedju spomenika i groba Nazaria Sauro i Ivana Grion. Veliko i impozantno umjetničko djelo izvršio je mladi puljski kipar Trolis, brat na podmornici poginulog radiotelegrafista. Iza otkrića je vojska prodefilirovala ispred spomenika, a vlasti su položile vijence.

Lijepi čin poštenja. — Kad smo doznali za jedan vrlo lijepi čin poštenja sa strane 15-godišnjeg dječaka Josipa Vivode u Puli, podjosmo do njega da nam ispriča kako stvar stoji. Reče nam da je sin Frana Vivode iz Franečići kod Buzeta i da radi u jednoj pekarni u Puli. Idući on u pekarnu nadje u samotnoj ulici omot obavit kožom. Digne ga, razmota i na svoje začudjenje opazi, da je u omotu novaca. Prebroji ga. Bilo je 1700 lira. Sada stao naš Vivoda misliti što će što ne će s tako velikom svotom novca. A on i njegovi roditelji više su siromašni nego bogati. Ali pošteni dječak nije dugo razmišljao. Predobila je njegova čista, poštena duša. Časa nečaseći pohrli na kvesturu (policiju), gdje prijavi nadjeni novac pustivši ga na raspolaganje nesretnom čovjeku što ga izgubio. I nije dugo potrajalo, prijavi se na kvesturi čovjek iz Krnice. Sav uzbudjen i zdvojan upita, da li se našao u gradu jedan omot (paketić) s novcem. Kad je na kvesturi sve točno opisao omot i što u njemu bilo, činovnik bio osvjedočen i siguran da je izgubljeni novac zaista vlasništvo jadnog čovjeka iz Krnice. Vlasnik da je omot izgubio prošle noći, a novac, skupljen u potu svoga lica, rabi mu da otputuje u Ameriku. Bio bi sasma uništen da podje izgubljen. Činovnik nesretnom i sretnom našem čovjeku poda nadjeni omot sa 1700 lira. Ko sretniji od njega! Zamoli za ime poštenjaka, koji je novac našao. Dao bi on našem dobrom dječaka Vivodi polovicu nadjenog novca, ali kako će on u Ameriku?! Ali vrijedni dječak ne će da uzme ni pare od sretnog čovjeka. Time on iskaže drugo veledušje i čin poštenja. Veseli naš Krničan nije smogao toliko riječi veselja i zahvalnosti do velikodušnog dječaka Vivode, a ovaj bio u duši opet veseo, što mu se pružila dobra zgoda da pokaže svoje poštenje, držeći se one naše stare, što čuo u kući svojih roditelja i u školi: Ne čini drugom što nisi rad da ti drugi učini. — Živio mali Vivoda! Budimo takovi svi, pak će biti više mira, ljubavi i sreće. —

---

oponašam njegovo urlikanje — i nadjačao sam ga. Moj uapšenik je konačno umuknuo.

Sad je bila ponoć. Moje se je djelo primaklo kraju. Već sam bio naslagao osmu, devetu i desetu vrstu. I jednaesta i zadnja bila je gotovo sasvim složena. Trebao mi je još jedan sam kamen. Uzeo sam ga i baš sam htio da ga uturim u zadnju rupu. Tad se iz izdubine razliježe tiho, lagano smijanje. Kosa mi se ježila. Žalosnim glasom, da ga nisam mogao ni raspoznati, govorio je Fortunato:

«Ha, ha, ha! He, he! Zaista, lijepa šala! Izvrsno! U palači ćemo se često puta nasmijati zbog toga — he, he, he! O našem vinu — he, he, he!

«O Amontiljadu!» rekoh ja.

«He, he, he-he, he — jest, o Amontiljadu! Ali nije li kasno? Zar nas ne će čekati u palači Lady Fortunato i drugi? Ajdemo!»

«Da, ajdemo!» odgovorih.

«Za božju ljubav, Montrezor!»

«Da,» rekoh, «za božju ljubav!»

Uzalud sam čekao, da mi odgovori. Postao sam nestrpljiv. Glasno sam vikao:

«Fortunato!»

Nema odgovora. Turnuo sam baklju kroz otvor i bacio sam je unutra u izdubinu. Praporci su zazveketali. Srce mi se stisnu. Truli vazduh u katakombama bio je zaista nesnošljiv. Požurio sam se da dovršim svoje djelo, umetnuo sam zadnji kamen u otvor i uzidao sam ga. Pred tim novim zidom nagomilao sam opet onaj hum kosti. Pedeset je godina od onda prošlo i čovječja ruka nije ga taknula!

Requiescat in pace!

Knjige «Goriške Matice». Ovih su dana izašle knjige «Goriške Matice» za godinu 1929. i to:

1) Koledar za godinu 1929. u novoj opremi slikara Toneta Kralja s izvanredno bogatim sadržajem iz kojega se izražava rad prvih deset godina opstanka Goriške Matice. Sadržaj resi preko 130 slika;

2) roman znamenitog poljskog seljačkog spisatelja Vl. St. Reymonda «Pravda» u prevodu Frana Bevka;

3) «Kmečko branje», napisao poznati agronom i enolog Just Ušaj. Svojim bogatim sadržajem dobro će doći svim našim poljodjelcima;

4) Opis Janka Furlana «Dansi in Danci», u kojem upoznaje čitaoca s svojom za seljake i zadrugare uzorno uredjenom zemljom;

5) Skup povijesnih priča i pripovijesti «Iz starih časov», namijenjeno u prvom redu omladini.

Osim toga je Goriška Matica izdala drugi dio opširnoga romana Frana Bevka «Znamenja na nebu», koji nosi naslov «Škorpijoni zemlje» i obećava za najbliže vrijeme drugi i zadnji dio toga romana pod naslovom «Črni bratje in sestre».

Prvih pet knjiga dobiju naručnici kod povjerenika. Ko nije još upisan kod povjerenika kao član «Goriške Matice» neka se obrati direktno na upravu u Gorici, via S. Giovanni 6, ili na podupravu u Trst, via S. Francesco d'Assisi 20, gdje može dobiti ove knjige za 5 lira. U razprodaji u knjižarama stoje knjige 6 lira.

Bevkova knjiga «Škorpijoni zemlje» stoji posebice 3 lire.

Knjige najtoplije preporučamo našim čitateljima.

Istranin odlikovan. — Doznajemo, da je podeštat velikog grada Genove odlikovao srebrnom medaljom našega zemljaka iz Velog Brguda kod Matulji, karabinijera Antuna Stipanića, jer je 20. augusta ove godine spasio iz vatre jednu šesnaestgodišnju djevojku, izvrgnuvši opasnosti svoj vlastiti život. Ovaj čin, pun prekora i divljenja, učinio je Stipanić ovako:

Rečenog dana bio je odredjen u službu uveče sa još jednim karabinijerom. Dok su obojica mirno korakali nastane u jednoj pokrajnjoj vili silan požar. U tren oka bila je cijela vila u plamenu. Kad su to karabinijeri opazili, odmah su telefonirali vatrogascima, koji su odmah i stigli na lice mjesta. Kuća je sastojala iz četiri kata. Stanovnici dolnjih triju katova pobjegli su još na vrijeme iz kuće. Kad je kuća bila već u plamenu, mislilo se, da nema više u njoj žive duše, no najedamputa se pokaže na prozoru četvrtog kata mlada djevojka, koja je zvala u pomoć svoju majku. Ali kako da joj pomognu, kad se nisu ni vatrogasci osudili da se popnu gore, jer bi našli sigurnu smrt. Kad je to opazio naš Stipanić, razmišljao je način, kako bi spasio mladu djevojku. Uzeo je lojtre te ih naslonio na stražnji zid, gdje oganj nije bio sasma obuhvatio zid. Bila je opasnost, da se iz časa u čas sruši zid, jer je iznutra bila vatra. Nu Stipanić je riješio da sve žrtvuje, samo da dodje do nesretne djevojke, koja bi bila sigurno poginula u vatri. On se zaista popne na četvrti kat, udje u sobu gdje je bila djevojka, obuhvati je i ponese sobom niz lojtre. Kad je došao s njom dole, svi su ga sa odobravanjem pozdravljali i čestitali mu na plemenitom i hrabrom činu. Djevojka nije imala riječi da mu se zahvali što joj je spasio život i povratio je njezinim roditeljima. Kako rekosmo, ovaj plemeniti čin imao je svoj konac u lijepom priznanju gradske vlasti, to jest odlikovanju karabinijera Stipanića.

I mi čestitamo našem zemljaku gosp. Antunu Stipaniću, koji je na ovako doličan način pokazao svoju ljubav prema bližnjemu i vrline, koje ga rese kao karabinijera i plemenita čovjeka.

Razno

Velika nesreća na moru. — Prošlog ponedjeljka dogodila se velika nesreća na moru u Americi. Engleski parobrod «Vestris», koji ide iz New-Yorka u Buenos Aires potonuo je u vodama Virginije. Na brodu je bilo 199 mornara i 144 putnika. Spasilo se 214 osoba, a utonulo 114. Još se ne zna točno uzrok nesreće. Parobrod se je već u subotu počeo naginjati uslijed vode, koja je navalila u nj. Valjda su neka dodja vrata popustila i voda je narinula u odjelenja za strojeve. Iz početka su djelovale sisaljke i komandant nije htio da radiotelegrafskim putem dade znak, da se nalazi u pogibelji. Ali u ponedjeljak se položak promjenio tako, da sisaljke nisu mogle više da izbace svu vodu, koja je ulazila u brod. Brod se je jako nagnuo. Tada je radiotelegrafista dao znak za pomoć. Vrijeme je bilo užasno i silni vjetar, kiša i zima. Komandant je naredio, da se počne sa spasavanjem. Najprije su bile spuštene u čamce žene i djeca, ali oni su i najviše postradali, jer su se čamci preokrenuli na silnim valovima, a žene i djeca poginula. Strašno je to bilo vidjeti, osobito za one, koji su ostali na krovu broda i vidili, kako njihovi suputnici gube živote. Jedan veliki čamac pun djece i žena, čim se dotakao mora, preokrenuo se i svi su utonuli. Na preokrenutim čamcima hvatale su se nesretne žrtve, dok im nisu popustile sile i izčezle u noći pod valovima. Komandant broda bacio se je najzadnji u more, ali ga je vrtlog broda povukao za sobom i on je utonuo. Posljednje riječi su mu bile: Zbogom! Živila Engleska!

Razni brodovi, koji su plovili u njihovoj blizini, ako se o blizinama govoriti može, jer je to bilo dosta daleko, došli su na pomoć, da spase putnike i posadu. Po noći su sa reflektorima tražili brod i brodolomce, ali su ih našli tekar ujutro i to samo one, koji su uspjeli, da drže čamce na vodi. Nekoji su bili uhvaćeni i na raznim daskama i tako se držali nekoliko sati na površini. Preostali spaseni brodolomci dovezeni su na drugim parobrodima u New-York, gdje su bili toplo primljeni. Oni pričaju užasne slike o onoj strašnoj nesreći, kakve već davno nije bilo na moru. Vlasti su pak povele istragu, da se eventuelno pronadje uzrok katastrofe i pozove na odgovornost društvo, ako se dokaže, da je društvo krivo ovoj velikoj nesreći.

Etna više ne djeluje. — Djelovanje Etne tako se je smanjilo da se može reći, da više uopće ne djeluje. Iz ždrijela jedva vidno izlazi lava, ali ona ognjena rijeka zaustavila se na svom putu, a da nije došla do mora, premda je, kako smo zadnji put javili uništila cesto i željezničku prugu tako da je kopneni saobraćaj prekinut.

Užasna oluja u Engleskoj, Belgiji i Francuskoj. — Prošle sedmice u dva navrata digla se silna oluja nad Engleskom tako da je po cijeloj Engleskoj bio prekinut telefonski i telegrafski saobraćaj. Snaga vjetra je bila tolika, da su vlakovi kretali vrlo teškom mukom. Saobraćaj na moru je sasma prekinut. Ima veliki broj nesreća i preko 20 mrtvih. Velike štete je počinila oluja i u Belgiji, u Francuskoj i Njemačkoj. Uz silan vjetar padala je ili tuča ili jaka kiša. Ovakove oluje već davno nije bilo, a sigurno nije bilo na ovako velikom prostranstvu. Mimo šteta na raznim zgradama na nekojim mjestima je preokrenula i vlakove, a na moru i ribarske brodove.

Požari izvora petroleja u Americi. — Na velikim poljanama petrolejskih izvora u Withieru u Kaliforniji nastala je velika vatra, koju je nemoguće zagasiti. Vatra je obuhvatila mnoge izvore petroleja, pa je prouzročila već prvog momenta veliku štetu, koja se dosada cijeni na 30 milijuna dolara.

Izgorjela djeca u kinematografu. — U jednoj dvorani blizu željezničke stanice Kodinec u Rusiji bila je kinematografska predstava za djecu. Za vrijeme projeciranja nastala je vatra, koja je uništila cijeli lokal. Mnoge je djece poginulo u vatri, jer se nisu mogla na vrijeme spasiti.

Putovanje budućeg predsjednika Sjeverne Amerike. — Sada novo izabrani predsjednik Sjeverne Amerike kani da prije preuzimanja službe obidje srednju i južnu Ameriku u svrhu da prouči tamošnje prilike i da bude bolje upućen, kad bude na vladi. Za to putovanje zamolio je sadašnjeg predsjednika Sjeverne Amerike Coolidgea, da mu stavi na raspolaganje jedan parobrod. Coolidge mu je odgovorio, da će drage volje staviti na raspolaganje sva sredstva, koja mu pruža njegova administracija te je odredio, da bude na raspolaganje novog predsjednika krstarica «Maryland».

Hindenburg ne će da daruje za bivšeg cara. — Svaki znade da predsjednik nje... republike nije nikakvi republika... već se ga smatra monarhistom, koji je vje... služio svoga cara. Radi toga je i kod ...bora dobio onako mnogo glasova, jer su ... osim ljevičara glasovali za njega. Mon...isti u Berlinu su pod predsjedanjem ...enerala Wachtera poduzeli javno sabira... doprinosa, da caru Vilhelmu prigodom ...egove 70 ogdišnjice daruju 1 milijun ...ka. Bio je pozvan i predsjednik republi... Hindenburg da štogod daruje, ali on je ...kazao, što je silno zabezeknulo njemačke monarhiste.

Brat sovjetskog komesara Litvinova falsificirao čekove. — Policija u Berlinu i u Parizu lovi brata ruskoga sovjetskog komesara Litvinova, koji je bio opunomoćenik sovjetske trgovačke agencije u Berlinu. Litvinov je na račun te delegacije dao nepovlašteno čekova u vrijednosti četiri milijuna maraka, sve u engleski funtama. Kako je njegova punomoć b... bankama poznata, primale su čekove. I... za tu punomoć istekao je doduše godi... 1926., ali je Litvinov prosto datirao čeko... unaprvo i stvar je bila u redu. Nedavno ... pravni zastupnik sovjetske trgovačke delegacije u Berlinu, socijaldemokratski ...vjetnik dr. Kurt Rosenfeld pošao u Par... s čuvenim berlinskim detektivom Kop...nom, ali im je Litvinov ipak umakao. ... poznati trgovac, ruski Nijemac Holzmann upleten je u tu aferu i nudi se kao posre...nik izmedju ruske delegacije i Litvinov... Veli se, da si je Holzmann u Francusk... stekao kojih 100 milijuna franaka.

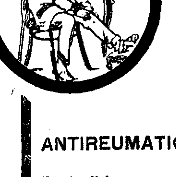
Umorstvo za vrijeme koncerta. — Feli... Gartner, bivši austrijski oficir i sin generala ustrijelio je u Beču za vrijeme koncerta Přihode egipatsku princesu Moul..., kćerku bivšeg egipatskog ministra.

Izgorilo 30 radnika. — Iz Moskve se javlja, da je, prilikom požara u fabrici šećera u guberniji Bjelogorod, izgorjelo 30 radnika. Vlasti nisu mogle ustanoviti razlog požaru.

Golemo krijumčarenje kave u Njemačku. — U Münsteru vodi se veliki proces protiv carinskih činovnika i kriomčara, koji su prokriomčarili iz Holandije u Njemačku 551.000 kg kave, i tako oštetili državu za 750.000 maraka. Kriomčari su na automobilima i motociklima kriomčarili kavu preko granice. Veliku ulogu u tom kriomčarenju igrali su i neki Holandezi, pa ... je garantirana slobodna propusnica, ak... dodju pred njemački sud da svjedoče. Njemački kriomčari medjutim nude velik... sume Holandezima da ne dodju pred s...

Uzroci pobune u južnoj Perziji. — U M...hammeri je buknuo ustanak protiv perzijske vlade, jer su vlasti silile urodjenike, nose evropsko odijelo. Prema listovima ... Teheranu, položaj je ozbiljan u cijeloj p...vinciji Arabistanu, koja je već otprije p...prište nemira. Vlada je poslala čete i oklopljene automobile u pobunjene krajeve, ... stišaju ustanak.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Reumatični!

Kako ćete izliječiti zastarjeli reumatizam? Ako upotrebljavate izvrstan produkt!

ANTIREUMATICUM **Alga**

U svim ljekarnama po Lit. 6·-- boca. Laboratorij ALGA - Fiume (I)

Na Vaše smo raspolaganje.

Ako Vaš ljekar nema Antireumaticum Alga, tražite ga i mi ćemo Vam odmah poslati 4 boce za Lit. 28. - bez ikakovih drugih troškova. Laboratorij Alga — Fiume (I).

MLJEKARSKOGA VODJU traži Mljekarska Zadruga u Trnovom (Torrenova di Bisterza - Carnaro). Ponude neka se šalju izravno na Zadrugu do konca novembra t. g. sa osobnim podatcima. Treba naznačiti i svoje zahtjeve, te vrijeme, kada bi dotični nastupio službu. Oferti treba priložiti dokaz o: a) stručnjačkoj sposobnosti, b) dosadašnjoj službi, c) svjedodžbu ponašanja, d) talijanskom državljanstvu, e) poznavanju pokrajinskih jezika.

PRODAJE se više kuća od 50 do 500.000 Din. na Sušaku - Jugoslavija. Informacije dobije se kod A. Pegan, Mattuglie.

KURJE OČI
(kale)

liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza

TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST

Čuvajte se patvorina!

Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 48 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) **U Trstu, 29. novembra 1928. - God. VII.** **Pojedini broj 25 cent.** **God. VI.**

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata zatuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Piazza Oberdan 1/II. Telef. uredništva i uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef. uredništva i uprave 50-19

„Slogom rastu male stvari, a neslogu sve pokvari". — Narodna poslovica.

Izborno pravo
i narodno predstavništvo
po najnovijim reformama

(Nastavak.)

Ko ustanavlja izborni rezultat?

Kao nacijonalni izborni ured odredjeno je prizivno sudište u Rimu. Tom prizivnom sudištu u Rimu moraju pretori da pošalju zapisnike pojedinih ureda pojedinih sekcija, gdje se glasovalo.

Prizivno sudište ima da zbroji ugodne i protivne glasove, što ih je dobila lista odredjenih kandidata.

Ako je jedan glas preko polovice predanih glasova u prilog liste, onda je sudište proglasuje odobrenom te proglasuje kao izabrane sve poslanike u njoj odredjene.

Ako je polovica i jedan glas pravilno predanih glasova protiv liste, onda je prizivno sudište proglasuje kao neodobrenu.

Jednaki broj glasova uzimlje se kao odobravanje liste.

Što bi bilo, da se lista odredjenih poslanika ne odobri s propisanom većinom glasova?

U takovom slučaju prizivno sudište u Rimu odredit će putem dekreta, da se izbori ponove. Ono mora da ureče dan za glasovanje unutar roka od najmanje 30 dana i najviše 46 dana po izdanom dekretu.

Taj dekret mora biti objavljen u službenom listu te po svim općinama Kraljevine.

Kako se obavljaju ponovni izbori?

Kod ponovnih izbora imaju pravo da predlože kandidatne liste sva društva i sve organizacije, koje imaju 5000 članova, samo da su ti članovi izbornici i pravilno upisani u izbornim listama.

Te kandidatne liste ne smiju obuhvatiti više od tričetvrtine ukupnog broja poslanika, što ih treba birati. Svaka lista mora biti providjena znakom, eventuelno i slikovitim.

Glede načina tog novog glasovanja vrijede propisi kao gore navedeni.

Kandidatne liste, popraćene izjavama kandidata, da su kandidaturu primili, te dokumentima, kojim se dokazuje njihova pravilnost, moraju biti predložene pisarni rimskog prizivnog sudišta, koje posluje kod centralnog nacijonalnog ureda. To se mora dogoditi najmanje petnaest dana prije dana izbora. Sudište verificira pravilnost liste te ih pripusti k glasovanju.

Po provedenom glasovanju šalju se zapisnici pojedinih izbornih sekcija rimskom prizivnom sudištu u Rim.

Prizivno sudište zbraja glasove, što ih je dobila svaka pojedina lista te proglasuje rezultat izbora.

Proglasit će se kao izabranim kandidati one liste, koja je dobila najveći broj glasova.

Mjesta, koja su prepuštena manjini, porazdijelit će se izmedju drugih lista proporcijonalno s brojem glasova, što ih je dobila svaka pojedina lista. U tu svrhu dijeli se broj glasova što su ih dobile sve liste manjine, u koliko dolaze u obzir za zapremanje mjesta reserviranih manjini, s ukupnim brojem tih mjesta. Broj, koji izadje, je manjinski kvocijenat. Nato se svota glasova, što su ih dobile pojedine manjinske liste, dijele s kvocijentom i rezultat predstavlja broj poslanika, koji pripadaju svakoj listi. U svakoj se listi proglasuju izabranim oni kandidati, koji su upisani na prvim mjestima.

Ko ima pravo glasa?

Članak 10 govori o pravu biranja. Izborno pravo imaju talijanski državljani, koji su prekoračili 21 godinu, te i oni, kojima još nije 21 godina, ali su već vjenčani te imaju djece. Ali i kod jednih i kod drugih treba da postoji jedan od ovih uslova:

a) da plaćaju sindikalni doprinos u smislu zakona od 3. aprila 1926 br. 563 ili da su upravitelji ili članovi jednog društva ili bića, koje plaća sindikalni doprinos u smislu navedenog zakona; kod komanditno-akcijskih i anonimnih društava podavaju izborno pravo samo akcije glaseće na ime, ako su izdane bar prije godinu dana;

b) ako plaćaju barem 100 lira godišnjih, neposrednih poreza, bilo državi, bilo pokrajinama ili općinama, ili pak ako bar jedno ljeto već uživaju nominalne obveznice javnog državnog duga ili pokrajinskih ili općinskih zajmova, koje nose 500 lira rente na godinu;

c) ako primaju plaću, penziju, ili druga trajna doznačivanja, koja idu na teret proračuna države, pokrajine ili države ili drugih bića, koja su po zakonu podvrgnuta pokroviteljstvu ili nadzorstvu države, pokrajine ili općine;

d) ako su članovi katoličkog klera ili svećenici kojeg drugog, u državi dopuštenog kultusa.

Sve odredbe o parlamentarnim inkompatibilitetama su ukinute. Ukinute su nadalje i sve odredbe, koje su protivne novom zakonu ili koje nisu u suglasju s njime.

U skladu s mišljenjem jedne komisije, u kojoj se nalazi devet senatora i devet poslanika, imenovanih od dotičnih zbornica, može vlada da preinači izborni zakon u svrhu da njegove odredbe budu u suglasju s odredbama novog zakona, te da izda novi tekst zakona o političkim izborima.

Politički pregled

Zaključno zasjedanje senata. Prošlog utorka je senat zaključio svoj rad prihvativši medju inim izvršenje konačnog protokola konference u Parizu glede statuta tangerske zone, juridičku i ekonomsku reformu općinskih tajnika, preinačenje zakona o generalnom državnom računovodstvu i kazne za sustegnuće od fiskalnih riješenja. Ova dva zadnja nacrta zakona dali su pobudu ministru financija senatoru Mosconiju, da je održao govor o poslovanju i o ostacima proračuna u mjesecu juniju. Zatim je ministar kategorički opovrgnuo vijest o raspisu velikog zajma za koloninijalne svrhe i o prisilnoj promjeni državnih obligacija u nov zajam. Vlada se drži i će se najtočnije držati svojih obaveza.

Zadnje zasjedanje parlamenta. Kaošto smo u par navrata javili otvorilo se je prošle srijede zadnje zasjedanje XXVII. legislature. To je zadnje zasjedanje parlamenta u onom obliku, kako je bio dosada u Italiji. Iza kako su bili komemorirani umrli narodni poslanici parlament je prešao na raspravljanje o pretvorenju u zakon mnogih zakonskih dekreta. Da posao podje brže, na predlog načelnika vlade predalo se na proučavanje specialnim komisijama nekoliko važnijih zakonskih nacrta kao o velikom fašističkom vijeću, o integralnoj bonifikaciji, o radničkim penzijama, o listini rada, o reformi pokrajinske uprave i o reformi pokrajinskog odbora. Rad parlamenta trajati će tri sedmice; držat će se desetak sjednica, raspravljat će se o 41 nacrtu za zakone i pretvoriti u zakon 123 dekreta.

Položaj državne bilance. Zakladno odjelenje ministarstva financija objavilo je podatke o državnom računu po stanju 21. oktobra. Već je uredjeno, da se prvog januara plate interesi državnog duga, a da se ne poduzmu nikakove izvanredne mjere. Stanje državne bilance pokazuje, da je u mjesecu oktobru bilo 16 milijuna suviška, pa se radi toga manjak od 49 milijuna prvih devet mjeseca smanjio na 33 milijuna.

Govor on. Turatija milanskim djacima. U ponedjeljak je on. Turati došao iz Brescie u Milan. U fašističkom domu je sakupljenim djacima držao govor o bitnim ciljevima fašističke revolucije, pa se dotakao i školske reforme, koju je proveo režim. Promjenio se je i naučni sistem i duh visokih škola. Budućnost univerza je vezana sa tekom fašističke revolucije. Nu najveću pažnju posvećujemo vašoj budućnosti, t. j. problemu, što ćete postati. Mladi i snabdjeveni znanjem najbolje osjećate ljepotu i moć naše revolucije. Nijedna revolucija ne može da pobijedi bajonetama, ako nema veliku ideju, kaošto i nijedna velika ideja ne može pobijediti bez bajoneta i kindžala. I kao ideja i kao koncepcija države i režima mi smo samo predstraža. Potek mora da ide dalje. Ne možemo tražiti od starije generacije, koja je ratovala i provela revoluciju, da u dalnjem pohodu ulaže mladenačku snagu. Radi toga računamo na mladja pokoljenja da preuzmu nove zadaće obnovljene Italije. Budite smjoni i ponositi, ali znajte se i pokloniti pred veličinom žrtve, koja je doprinešena i za vas, da možete ići u svijet otvorena i vedra čela. Budite djaci Italije, ali budite i duševna predstraža vojske, koja ima da nastavi svoj nastup i pohod.

Pakt prijateljstva sa Turskom i izvještaj on. Mussolinija. Turska je vlada predložila parlamentu projekt zakona o paktu neutralnosti, arbitraži i o sudbenom postupanju izmedju Turske i Italije. Taj je pakt izmedju obih država bio potpisan u Rimu 30. maja ove godine.

Istodobno će i parlament u Rimu odobriti u ovom zadnjem zasjedanju talijansko-turski pakt. Obzirom na predstojeće odobrenje tog pakta je načelnik vlade on. Mussolini predao parlamentu svoj izvještaj u kome veli:

«Od početka aktivnosti svoje vanjske politike je fašistička vlada čvrsto željela da sačuva i razvije srdačne odnošaje, koji su već postojali sa turskom republikom, jer je bila uvjerena, da ti odnošaji imaju solidnu osnovu ne samo u osjećajima obiju naroda, već i u realnim i dobro ocjenjenim interesima Italije. Učvršćenje prijateljstva izmedju Italije i Turske predstavlja najozbiljniju garanciju za mir i razmjernost u raznim internacionalnim situacijama, koje se direktno tiču obiju država, a naročito u istočnom dijelu sredozemnog mora. Pojačanja talijansko-turskih trgovačkih odnošaja i prirodna potreba da se ti odnošaji još više podignu, drugi su vidni razlozi, koji su naveli i talijansku i tursku vladu da njihovim odnošajima dadu ozbiljan ritam i stalni uredjaj time što su dne 30. maja 1928. potpisale u Rimu pakt o neutralnosti, nagodbi i sudbenom postupanju. Utanačenje ovog internacionalnog ugovora nije samo u interesu obiju ugovarajućih država, već je i važan doprinos za mirni razvoj internacionalnog političkog položaja. Moglo se je doći do ovih sretnih rezultata jer su obe vlade konstatirale medjusobno shvaćanje njihovih nakana i jer obe vlade gojeći čvrstu želju za prostrano djelo narodne obnove nisu mogle a da se ne paze dubokom simpatijom. Fašistička vlada znala je da ocijeni pravilnom vrijednošću smjeli i stvaralački duh patriotizma mlade turske republike pod svjetlim vodstvom njezinog poglavara Gazi Mustafe Kemala, dok sa druge strane Turska znade, da će u političkoj i ekonomskoj moći nove fašističke Italije naći najsigurniju i najprijateljskiju suradnju.»

Umorstvo talijanskog svećenika u Francuskoj. U Francuskoj živi najviše talijanskih izbjeglica, koji su radi političkih razloga ostavili Italiju (fuorusciti). Odanle oni vode borbu proti svima, koji osjećaju fašistički i koji pravilno prosudjuje sadašnji položaj u Italiji. Ovog puta žrtva mržnje bio je svećenik don Cesare Garavadossi. On je bio namješten za vjerske potrebe talijanskih emigranata u Joeufu, gdje je vrlo mnogo talijanskih rudara. Njemu je u stan došao jedan komunista i ubio ga. Ubojica komunista Bartolomei je rekao da ga je ubio- jer da je vodio talijansku djecu iz Joeufa u Italiju na dječije kolonije, koje je organizirao fašio u inozemstvu i jer da je don Garavadossi fašista. Don Garavadossi nije bio upisan u stranku, već je kao dobar patriota radio usporedo sa talijanskim konsulom. Pače se u više slučajeva zauzimao kod konsulata i za velike protivnike fašista. Ovaj grozan način borbe talijanskih komunista najbolje su osudili talijanski emigranti, koji su priredili veličanstveni sprovod dobrom svećeniku i što su odmah osnovali fašio, koji nosi ime don Cesare Garavadossi.

Proslava 14. novembra u Čeških-slovačkoj. Mlada češkoslovačka republika postoji u stvari od 18. oktobra 1918., kada je prof. Masaryk u Americi proklamirao nezavisnost države, i premda je već 28. oktobra 1918. izveden u Pragu prevrat i srušenje austrijske vojne i civilne vlasti, nova je državna organizacija započela pravo tek od 14. novembra 1918., kada je revolucijonarna narodna skupština preuzela u ime češkoslovačkog naroda vladu i upravu nad zemljom u svoje ruke. Toga se dana u raspravnoj dvorani češkoga zemaljskoga sabora sastalo češkoslovačko Narodno Vijeće na svečanu sjednicu, koju je otvorio dr. Karel Kramař i izrekao zahvalu naroda dru g. T. Masaryku, dru Benešu i dru Štefaniku za njihove zasluge oko osnutka samostalne češkoslovačke države. Burno klicanje «Živio»! popratilo je njegove riječi kod spomena svakog ovog imena. Na to je dr. Kramař svečano proglasio: «Sve veze, koje su nas sputavale pod habsburško-lotrinšku dinastiju, sada su rastrgane. Ugasli su ugovori iz godine 1526. i pragmatička sankcija. Habsburško-lotrinška dinastija je izgubila sva prava na češki prijesto i mi kao slobodan i samostalan narod izjavljujemo, da je naša država samostalna češkoslovačka republika. Ja vas molim, da za prvoga predsjednika republike izaberete g. T. Masaryka!» U nezaboravnom času općenitog oduševljenja ustajanjem su svi prisutni prihvatili jednoglasno ovaj predlog. Na to je František Tomašek jednoglasno izabran za predsjednika narodne skupštine. Odmah u ovoj prvoj sjednici podnesen je predlog, kojim se ukidaju plemićki naslovi i redovi, zatim predlog zakona o osam-satnom radu i predlog za reformu bračnoga para.

U spomen ovoga dana održana je 14. ov. mj. u Pragu svečana sjednica senata (Poslanička je kuća još pretprošloga petka odgodila svoje sjednice na nekoliko sedmica). Pored sjednice senata održana je svečana sjednica predsjedništva oba doma, na kojoj je predsjednik poslaničkoga doma Malypetr održao svečani govor.

Novi općinski načelnik u Zagrebu. — Budući da je načelnik Zagreba Vjekoslav Heinzel podao ostavku izabran je novim načelnikom dr. Stjepan Srkulj.

Pitanje novog austrijskog predsjednika. Jučer su austrijski poslanički klubovi održali važne sjednice, na kojima se rješavalo tko će biti budući predsjednik austrijske republike. Socijalni demokrati su zauzeli stanovište protiv izmjene ustava u tom smislu, da bi današnji predsjednik republike Hainisch mogao biti izabran po treći put, tako da njegova kandidatura uopće ne dolazi u obzir. Kršćanski socijali u tom pitanju nisu složni. Jedan dio predlaže, da predsjednika republike bira neposredno sam narod i da predsjednik dobije pravomoć, koju ima predsjednik njemačke republike, dok drugi dio kršćanskih socijala odbija direktan izbor i predlaže, da se s obzirom na štednju ukine zvanje predsjednika i da državu prema inostranstvu reprezentuje bilo predsjednik parlamenta ili predsjednik vlade. Pošto se zbog otpora socijalista na mijenjanje ustava ne može misliti, to će se po svoj prilici kršćanski socijali na kraju krajeva pomiriti sa današnjim stanjem stvari i pokušati, da za Hainischovog nasljednika izguraju bivšeg kancelara dra Rameka ili predsjednika skupštine Miklasa.

Tajni parlament u Egiptu. — Pred nekoliko mjeseci bio je raspušten parlament u Egiptu, odnosno odgodjen na neizvjesno vrijeme, pa vlada sada upravlja zemljom bez parlamenta, jer u parlamentu nije imala većine. Članovi nacionalističke stranke Walf, koji su tvorili u parlamentu parlamentarnu većinu sastali su se na tajno zasjedanje pod predsjedanjem Nahas-paše bivšeg ministra predsjednika, a da vlasti nisu za taj sastanak saznale. Nahas-paša je u svom govoru istakao, da je zasjedanje ustavno i zakonito, jer po egipatskom ustavu zasijedanje parlamenta počinje automatski ako on ne bude od kralja sazvan prije treće subote u mjesecu novembru. Na ovom je sastanku wafdističkih poslanika, jednoglasno primljen predlog o nepovjerenju sadašnjoj vladi.

Naručite

Koledar Franina i Jurina

za godinu 1929.

Govor njemačkog ministra inostranih djela u parlamentu. — Njemački ministar inostranih djela dr. Stresemann iza dugog bolovanja počeo je opet svojim političkim radom. Prošle sedmice se u njemačkom parlamentu razvila rasprava o vanjskoj politici. Predsjednik parlamenta Loebe je izrazio radost, što je dr. Stresemann ozdravio. Stresemann se je zahvalio kancelaru Mülleru ministru predsjedniku na radu u Ženevi, pa veli, da on preuzima za politički posao potpunu odgovornost, ali ne samo formalne, nego i na temelju istih nazirania.

Dr. Stresemann se zatim pozabavio u prvom redu pitanjem evakuacije, te istakao, da ne samo Njemačka, nego i najširi krugovi inostranstva jos smatraju, da se prisutnost stranih četa na njemačkom području zvelike protivi razvoju medjunarodne politike posljednjih godina. Njemački se narod u Ženevi razočarao, što u Ženevi nije prodrlo njemačko naziranje. Njemački su protivnici zastupali mišljenje, koje Njemačka pravno ne može primiti, i koje je politički protivno zajedničkim interesima vlasti, kojih se tiče.

Njemačka će ustrajati pri zahtjevu, da se sve okupirano područje što prije isprazni, pa da ovaj zahtjev nikako ne ovisi ni o rješenju drugih problema, ni o bilo kakvim drugim uvjetima. Stoga Njemačka ne može evakuaciju iskupiti kakovim protuuvjetima financijske naravi.

Dalje je Stresemann izjavio, da svakako smatra potrebnim, da se javno založi za to, da se njemačka vanjska politika provodi po dosadašnjim smjernicama. U Ženevi je, da će tako suditi svaki vanjski ministar vladine koalicije, ako realno prosudi stvar. U pitanju razoružanja Njemačka će ustrajati na stanovištu, što ga je u Ženevi razložio grof Bernstorff. Mnogo spominjani pomorski kompromis može se smatrati propalim. Dakako, ako su dvije sile, kojima je po Locarnu zapala u dio različita uloga, na vojničkom području doista sklopile dalekosežna sporazumljenja, to bi potreslo temeljima lokarnskoga pakta o Rajni. Dalje se dr. Stresemann založio za to da odbor stručnjaka za reparacijska pitanja u skoroj konferenci za razoružanje stvara zaključke bez političkih stajališta. O pravom riješenju reparacijskog pitanja može se govoriti samo onda, ako ne predje granice mogućnosti Njemačke. Na kraju je govorio o Kelloggovu paktu koji nema samo osigurati mir, nego i zbližiti narode, a i daleke kontinente dovesti do zajedničke suradnje.

Ovaj prvi govor dra Stresemanna bio je mnogo komentiran u Londonu i Parizu. Dok londonski politički krugovi mirnije gledaju na njemački zahtjev evakuacije, dotle u Parizu smatra, da je okupacija garancija za ispunjenje preuzetih obaveza.

Njemačke reparacije. — Kako je poznato njemačka je vlada pozvala dne 30. oktobra savezne vlasti, da sazovu konferenciju financijalnih eksperata, koji će u smislu zaključaka konference u Ženevi odrediti definitivni plan plaćanja reparacija. Njemačka zahtjeva da stručnjaci taj plan odrede isključivo po mogućnosti plaćanja njemačkog naroda bez ikakvih drugih političkih obzira. Izgleda da su London i Pariz odgovorili jednim memorandumom njemačkoj vladi. Ne zna se još sadržaj odgovora, to jest njihovo definitivno stanovište. Nesužbeno se kaže, da su zahtjevi saveznika ovi: Engleska stoji na stanovištu takozvane Balfourove note, da dobije od Njemačke i njezinih saveznika toliko godišnjih obroka, da ona može platiti svoj dug prema Americi. Francuska zahtjeva, da joj Njemačka plati toliko, da može ona plaćati dug Americi i Engleskoj i da se isplate troškovi oko obnove porušenih krajeva. Belgija stoji na istom stanovištu kao i Francuska i osim toga, da se isplati šest milijarda [illegible], koje Njemačka pustila u promet za vrijeme okupacije Belgije. Italija zahtjeva od Njemačke da primi samo toliko, koliko je potrebito za plaćanje svojih ratnih dugova.

Stanovište saveznika ni malo povoljno ne djeluje na Njemce. Oni naglašuju svoje stanovište da Njemačka imade plaćati toliko, koliko bude u stvarnoj mogućnosti. Saveznici se zahtjevima moraju dovoljiti jedino na taj način, da se materijalni položaj i napredak njemačkog naroda. Njemačke novine naglašuju, najprije treba dati njemačkom narodu kruha a onda plaćati reparacije. Izjava Stresemanna o plaćanju reparacija, da po stvarnoj mogućnosti nisu još mogle, jer će se ipak sa te točke moći stvoriti jedan razborit plan, koji ne će osiromašiti njemački narod, a opet dati saveznicima izvjesnu zadovoljštinu. Još nije odredjeno mjesto sastanka eksperata, da li će to ili Bruxelles, ili Pariz ili Ženeva, ne zna se ni za imena eksperata, ali vlade su već sigurno imenovale svoje članove.

Sjeverna Amerika i Rusija. — Intimni prijatelj Hoovera, bivši načelnik u ministarstvu financija, a sada financijski konzultor u Poljskoj banci Charles Dewey je zajedno sa svojom ženom posjetio Moskvu. U političkim se krugovima u Moskvi ovaj dolazak tumači kao sondiranje terena za obnovu odnosa izmedju Udruženih Država Sjeverne Amerike i sovjetske Rusije pa čak i za priznanje Rusije sa strane Amerike. Dewey bi imao da prouči položaj u Rusiji, naročito stabilnost sovjetskog režima, mogućnost plasiranja stranih kapitala u Rusiju, kao i njezino današnje gledište spram pitanja likvidacije ruskih carskih dugova, a konačno i pitanje sovjetske propagande u inostranstvu. Makar se u Rusiji znade, da Hoover ne kani mijenjati dosadašnju spoljnu politiku Udruženih Država ipak se računa, da bi kroz dvije godine moglo doći do obnove diplomatskih odnosa izmedju sovjetske i sjeveroameričke unije. Sam Dewey je na upit novinara izjavio: «Mi smo ovamo stigli samo kao turiste. Predstavnik američkoga odjeljenja ruskog ministarstva spoljnih poslova pozdravio nas je kod našeg dolaska. Ja ću svakako za svoga ovdješnjeg boravka upoznati neka istaknuta lica sovjetske vlade.» Usprkos ovog ograničavanja značenja svoga posjeta Dewey ne može poreći, da je u neku ruku gost sovjetske vlade, jer se ona preko svojih organa pobrinula za njegov stan u hotelu i za opskrbu.

Koledar «Franina i Jurina» za godinu 1929 naručuje se u upravi «Istarske Riječi» u Trstu (Trieste, piazza Oberdan 1. Može se dobiti i u knjižari Stoka u Trstu, via Milano 39, Tomašić u Opatiji i Trbojević na Rijeci.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Oto Hapzburški. - Madžarske nade. - Bračne oluje. - Nova repatica. - Pomama za srećom na lutriji. - Kanela ili Bruneri? One tri.

Oton najstariji sin posljednjeg austro-ugarskog cara, pokojnog Karla navršio je ovih dana svoju šesnaestu godinu, te je po kućnom redu hapzburškog doma postao punoljetan. On živi s majkom, bivšom caricom Zitom, u jednom španjolskom dvorcu, Lequeitiu. S njime je i šestoro mladje braće, i ono najmladje, što se rodilo poslije careve smrti. — Za bivšu caricu Zitu, može se reći, da je nesamo [illegible] već i vrlo energična žena. Još nam je svima u živoj pameti ona njezina pustolovina, kad se jednog dana zajedno s pokojnim carem poletjela u aeroplanu do madžarske granice u tvrdoj nadi, da će ih Madžari oberučke primiti i zadržati kao svoje zakonito okrunjene vladare. Jedan dio Madžara bio je već do [illegible] gotov, da ih povede u Peštu i posjedne na prijestolje njihovih otaca, ali protiv toga su ustali susjedi i razne velevlasti, tako da je carski par bio primoran ukrcati se u jednu ratnu ladju i krenuti put otoka Madere, gdje je nesretni car i umro. Poslije njegove smrti carica se udova preselila u Evropu i sad se nalazi, kako već spomenuto, u dvorcu Lequeitio, pod okriljem svoje rodbine, španjolskog kralja.

[illegible] u krugu svoje djece i rodbine [illegible] proslavila šesnaestgodišnjicu svoga najstarijega sina, [illegible] prijestolja. Misao [illegible] nije ostavila caricu ni za jedan sat [illegible] prijatelja koji se trude, kako bi njezin sin Oton što prije [illegible] prijestolje svojih pradjedova, ali — kako se [illegible] — s malo uspjeha. U Beču, staroj hapzburškoj prijestolnici, većina svijeta [illegible] to, kako bi se Austrija što prije [illegible] Njemačkom, tako da su vrlo rijetki oni, koji [illegible] glave za mladoga Ota. U Madžarskoj ima on mnogo više pristalica, osobito medju plemstvom. Ti plemići, grofovi i baruni, proslavili su takodjer vrlo svečano šesnaestgodišnjicu Zitina sina Otona koga oni već smatraju svojim pravim kraljem. Prisustvovali su svečanoj misi i — dakako — banketu, gdje se mnogo pilo u zdravlje mladoga madžarskoga kralja.

Jest ali te će imati riječ i susjedi pa i velevlasti, kojima ne ide nikako u račun, da se gore na Dunavu opet ugnijezdi stari hapzburški dvoglavi orao. K tome još se nisu ni sami Madžari zapravo složili, tko da im bude kralj. Ima ih, koji bi htjeli i nekog drugog Hapzburgovca, a nisu rijetki ni oni, koji bi htjeli, da im bude kralj i član koje tudje kraljevske porodice. Svakako stvar vrlo zamršena, pa nije ni čudo, što ima i takvih Madžara, koji danas u velike žale, što je Madžarska ostala do kraja vjerna bečkome caru.

Da smo u vrijeme rata na vrijeme dezertirali kako Česi i drugi, danas bi nam se svi klanjali, govore ti Madžari ali za koju korist, kad je kasno zapolne k maše.

To su muški ništarije — to je stara stvar. Da su žene angjeli, to je takodjer stara stvar. Čudno je samo to, zašto ti bijeli angjelici pogibaju toliko za onim muškim ništarijama i još je čudnovatije, što se oni s njima i vezuju i još pred oltarom. To se je dogodilo i jednoj našoj domaćoj frajli: vidjela ga, zavoljela ga i rekla — da. Uzeli se i nekoliko vremena — nebo nikad vedrije, sunce nikad žarkije.

Onda je došao prvi oblak: malen, kao sitna, bijela vunica ali oblak. I stao baš pred ono sunce, tako da ga mlada gospojica nije mogla više da gleda onako sjajna kao i prije. A malo su joj smetale i suze, sitne suzice od nevjere. Desilo se naime, da je mladi muž počinio nekakvu malu nepodopštinu malo dublje pogledao neku drugu vražicu ili tako nešto — i s Bogom srećo! Da sam ja angjeo, ja bih odmah prostio — i stvar bi bila gotova. Ali žena kao da ne čuje na to uho, ona je htjela da ide stvari do dna, da od buhe napravi vola, pa kako su se još umiješali s jedne i druge strane i prijatelji — to je moralo da dodje do katastrofe. I koliko bi okom trenuo, mlada ženica pokupila što je njezino i da bude čisto [illegible] otišla k ocu. Da sam ja otac, sjetio bih se svojih prošlih dana i rekao bih kćeri po francuski:

— Ma fille! tout comprendre — tout pardonner... Idi ti lijepo k mužu, protresi ga dobro za uši i ne pusti ga, dok te ne zamoli za oproštenje...

Ne će naš domaći ćaća tako, nego odmah k prijateljima, a prijatelji k zetu, da mu brzo dojave, što je tast protiv njega [illegible] izvalio. Nešto slično učinili i zetovi prijatelji, i stvar se svršila skandalom: [illegible] na ulici, a onda na sudu. O tempora! O mores! I kad se promisli, da bi dvije lijepe riječi mogle sve da poprave!

Novine pišu, da nam se bliža jedna nova repatica. Ima ih, koji se repatice boje, jer da nosi nesreću: rat, glad i kugu. Drugi se plaše, da bi se mogla sukobiti s našom zemljom i uništiti sav život na njoj. Ja se takvom ludom strahu samo smijem, a repatici se lijepo klanjam i još je ljepše pozdravljam, jer znam, da dolazi iz neizmjernosti i da se u neizmjernost opet vraća. Ona dolazi iz beskrajnih daljina, gdje vlada mir i ljubav i pamet, pa bi vrlo dobro učinila da nam na prolasku mimo [illegible] na ovaj naš planet malo onoga mira i ljubavi i pameti.

[illegible] iz cijeloga svijeta, da još nisu nikada narodi trošili na razne lutrije toliko, koliko danas. U svim kućama, da se prave nevjerojatni planovi — a sve na račun lutrije. Jedan hoće da ima auto, drugi krasnu palaču u gradu, treći jahtu, četvrti ovo, peti ono — pa kad ih se pita: Et, a otkuda ćete vi to? — odgovaraju kao [illegible] svoga posla: Pa čim dobijemo na lutriju.

Takvih igrača bilo je — iako u manjoj mjeri — i pod Austrijom, i ja se sjećam, kad sam još bio deran, da bih se više puta dočuljao do ulice, u kojoj je bila Mahleova lutrijska poslovnica, pa bih svakoga, koji je polazio na igru, lijepo pozdravio i još ljepše upitao: — A kamo to?

— Kanonovali te vrazi! — bio je odgovor do [illegible], koji onog dana nije više uopće ni išao da igra.

Ona gospodja Kanela, koja još danas tvrdi da je Bruneri njezin muž Kanela, rodila je ovih dana jedno žensko dijete. Sud je presudio, da je otac toga djeteta Bruneri, — sada se pita: kako će se zvati ono novorodjenče, da li Bruneri ili Kanela? Bruneri ne može, jer Bruneri ima drugu ženu a opet ne bi pravo bilo, da se zove ni Kanela, kad se zna, da je taj jadan čovjek već dugo mrtav? Bogme stvar je i još kako zamršena.

One tri!

Prva: Govori se, da je neki Fijumanac otišao nedavno u Pariz k nekom liječniku, da ga pomladi. Nekoliko dana iza toga dobili su njegovi pismo od liječnika, koji ih javio, da je sve ispalo u redu i kad se je gospodin iza operacije probudio, prve da su mu riječi bile:

— Ma, dajte mi tabelicu i početnicu [illegible] va školu...

Ona druga: I mi na Rijeci imamo jednoga Nedelutica. Juče sam ga sreo na targu. Nekoliko vremena gledah ga, kako se lijeno i tromo vuče pa ću mu:

— Čuj, Nedelutiću, zašto ti već jednom ne streseš sa sebe tu svoju lijenost.

A on meni:

— Pa ja to i činim svaki dan. I tresem je ovako i tresem je onako, pa kad sam je najzad sva stresao, onda se osjetim tako umoran, da moram odmah da legnem.

Varaš se, ako misliš

da su **PEKATETE** skuplje, pošto im je cijena nešto viša — ne — ako uzmeš u obzir hranjivost **PEKATETA** i činjenicu, da ih manje trebaš jer se mnogo nakuhaju, moraš doći do zaključka, da su jeftinije. Pouzdano prave dobiješ samo u zamotima od ½ kg sa natpisom **PEKATETE**.

PODLISTAK

FREDERIK BOUTET:

Avet gospodina Imbergova

Zaista — pričao mi je bivši detektiv [illegible] — u svojoj sam praksi doživio svašta, pa i dogadjaja velike napetosti. Ali tajanstveni način, kojime je nestalo gospodina Imbergera, i uopće cijeli onaj njegov slučaj jedan je od najzagonetnijih i najzanimivijih, kojim sam se ikada bavio. U ono vrijeme mnogo se je o tome govorilo. Ali što je zapravo bilo na stvari, javnost to nikada nije doznala. Tek danas, nakon toliko godina i pošto sam se povukao iz službe, mogu da vas o tome točnije obavjestim.

Gospodin Imberger bio je bogat čovjek. Živio je od svojih prihoda. Radio nije ništa, tek mu je ušlo u strast, da sakuplja halke.[*] Ja se u to ne razumijem, ali mislim, da je naišao na vrlo rijetke primjerke. Tu je zbirku volio izvanredno, — druga mu je ljubavnica Lila Andreja, njegova žena.

Kad se vjenčao, već mu je bilo preko pedeset godina. Njegova je žena bila dvadesetipet godina mladja od njega. Već treću godinu živio je s njome u sretnom braku. Imala je plavu kosu i lijepe crne oči; bila je vanredno krasna i u dalekom rodu s Imbergerom. Razumije se, da nije imala ni prebijene pare.

[*] Gvozden kolut na vratima, kojim se kuca.

Stanovali su u maloj ugodnoj kući u nekoj mirnoj ulici u Pasi-u. Visoka stabla gledala su preko vrtnog zida na prolaznike. Službu su vršili stari, prokušani sluge.

Živio je u njih jedan sin najstarijega brata gospodina Imbergera. Zvao se je Maks. Pod izlikom da uči slikarstvo, bio se je malone sasvim upropastio, i to time, što je — isprva deset godina u Parizu, poslije u Italiji, onda opet u Parizu i konačno u Orijentu — vodio život razuzdan, osobito sa ženskima. Konačno se dao na varanje u višim krugovima i na zavadjanje starih neurasteničnih žena. Vrativši se u Pariz osta bez ikakvih sredstava: unatoč tome primi ga taj krasni gospodin Imberger, jedini mu rodjak, nesamo ljubezno, nego ga uze i u kuću i stavi mu se na raspolaganje ujedno sa svojom novčarkom, kao da bi mu bio rodjeni sin. — i sve to unatoč svim onim zlim glasovima, koji su kolali o lijepom Maksu, o njegovoj strasti za igranje i o njegovim mnogim pustolovinama sa zloglasnim ženama. Sva je prilika, da je time zapriječio, te se njegov nećak nije bolje upoznao s policijom.

Mlada žena gospodina Imbergera nije kako izgleda, bila isprva osobito sporazumna s tim prijateljstvom. Iako je Maks bio njezin bratučed i osim toga još iz dječijih dana, njezin drug u igranju, činilo se, da nema u njega pouzdanja štaviše da ga se čak i boji. Ali malo pomalo pa je i to prošlo, sve se nekako izgladilo i svoje troje, kako je izgledalo, živjelo u zajednici složno i sasvim sretno. Jedno veče, mjeseca febrara započele su stvari da se razvijaju. Gospodja Imberger bila je otišla sama na kostimirani ples... Imbergeru se takove zabave nisu svidjale; krabulje i kostimi bili su mu dosadni, ali on se je radovao, kad se žena njegova zabavljala, [illegible] je dopuštao da ide na sve zabave, kolikogod bi zaželjela.

Osim toga redovito bi dolazio po ženu i [illegible] je doma. Te večeri je izrijekom obećao, da će doći po nju na jedan sat, da [illegible] onda zajedno večerati.

Ali nije došao. Prošla su dva sata, dva [illegible] i pô, ali Imbergera nema. Mlada se gospodja isprva čudila, a potom je obuze [illegible]. Njezin je muž bio utjelovljena točnost. Najprije su kušali, da je umire i [illegible] su sve dobre razloge, koji se o[illegible] u takvim prigodama navode. Ali njezin je nemir sve više rasla. Konačno je [illegible] prijatelja njezinog muža otpratiše [illegible].

[illegible] u maloj tamnoj i mirnoj kući u Pasi-u nije bilo Imbergera. Sluge probudjene usred sna, uplašeno izjaviše, da je gospodin odmah, tek što je žena otišla, obukao društveno odijelo i da se je oko 11 sati [illegible] u svoju sobu u donjem katu. [illegible] je dapače, da više nikoga ne treba [illegible] svi spavati; on da ima još nešto [illegible] i da kani poslije, da ide pješke u [illegible] prijateljske porodice, gdje ga gospodja [illegible]. Sinovac Maks večerao je u gradu i [illegible] prilici proveo veče u klubu, [illegible] oko 4 sata, pošto je cijelu [illegible] igrao poker. Zbog te neizjasnjive [illegible] svoga strica postao je i on [illegible] smetenjii.

Sjutradan u jutro dobio sam nalog da istražim taj slučaj. I u ono doba bio sam već dospio nekako na glas. Načelnik ureda povjeri meni taj slučaj i dade mi vrlo opširne upute, budući da je gospodin Imberger bio u Parizu vrlo poznata ličnost, pa je i prirodno, da je njegovo zagonetno iščeznuće uzbudilo veliku buku.

S najvećom revnošću dadoh se odmah na posao. Iztražih kuću u Pasi-u najpomnije, istražih vrt i ne nadjoh ništa. Propitah se kod svih. Mlada gospodja (nikada u svom životu nisam vidio ljepšeg lica) blijedih obraza, velikih, suznih očiju i raspletene kose odgovarala je na sva moja pitanja uvijek jednako preplašeno:

— Ja ne znam, ja ne znam ništa, htio je da dodje, nije došao... Oh, ja vas molim, vratite mi ga opet...

I poslije bi grčevito zaplakala i zapadala u nervoznu krizu.

Sinovac Maks bio je izvanredno lijep momak, atletskog stasa, s finom glavom, koja je imala nekakav brutalan izražaj. Izgledao je da trpi velik bol, ali to ga nije smetalo, da mi bude na ruku u koliko je mogao. Pratio me je po kući i nastojao, da nadje koji trag, i nije niti najmanje slutio što se je stricu dogodilo. I kad sam natuknuo, da je možda stric otišao kamogod na kakav ljubavni sastanak, odbio je tu hipotezu s najvećim negodovanjem.

«Vi ga ne poznate,» rekao mi je, «on se je zanimao samo za svoju zbirku i nikad nije ljubio druge žene osim svoje. Ja sam ga volio i štovao kao oca svega. Prama meni bio je uvijek blag i ljubezan. Prište-

[illegible] post [illegible] u starom [illegible]
Čar [illegible] vefori da se odmah vratiš. Ja [illegible] i čekam, pa kad vidjeh, da ga [illegible] i odoh, sutradan ga sretoh [illegible] pa mu:
Zašto se nisi vratio.
Da ti pravo kažem, nisam [illegible] čime da platim objed.
[illegible] mogao [illegible] bio bih ja platio, odgovorih.
Jest, drevi Rokac, ali [illegible] se bojao, da ti [illegible] ne [illegible] toliko. **Rokac.**

IZ BERSECA.

Naše gospodarstvo. – Potrebite radnje.

Iza velike u strašne suše nadošlo je ružno vlažno vrijeme. Nekoliko dana imali smo bez prekidno [illegible] sa neprestanom kišom, tako da nismo mogli da radimo na polju. Konačno se par dana vrijeme promijenilo. Uspjeli smo, da posijemo žito i nasječemo kolje.

Vina [illegible] vrlo malo, jer ga je uništila [illegible] izvrsno. Već se davno ne pamti tako slabu ljetinu, jer već su sada mnoge obitelji bez krumpira. Posvuda po Istri vrše se nekoje radnje, pa ljudi zasluže, da se barem prehrane. Raznim javnim radnjama, koje bi se ovdje mogle izvršiti, mnogo bi se pomoglo naselenju. Obraćamo se vlastima s molbom, da bi se posumili naši goli brijegovi, kojih je na Bersećini na pretek. Drugi projekt bi bio taj, da se sagradi školska zgrada, a treći, o kome smo već pisali u «Istarskoj Riječi» izrada pristaništa (luke) pod Bersećem, da može pristati parobrod. Izrada pristaništa ne samo da bi koristila momentano onima koji bi radili, nego bi koristila svima iz razloga, da bi trgovci dobivali robu direktno u dućan, a ne bi je morali prevažati barkama, pa bi roba bila jeftinija. Pred dvije godine bila je ovdje jedna komisija, koja je pregledala položaj na licu mjesta, ali poslije nije bilo nikakvog glasa. **I. Z.**

IZ MLUNA.

Otvorenje nove škole.

Kako smo vam već svojedobno javili, da se radi na otvorenju nove škole u našem selu, danas vam to samo možemo potvrditi. Otvori se zbilja prošlog utorka dne 21 novembra 1928. godine, da se proslavi desetgodišnjica pobjede te šesta godišnjica fašističkog pohoda na Rim. Već prije se pripravila školska soba te mali stan za učiteljicu ili učitelja u kući, koja je slučajno sada prazna. Prošlog utorka dodje k nama novoimenovana učiteljica. Dodjati je iz Buzeta novi općinski komisar g. Lana sa svojom gospodjom te sa novoimenovanim školskim ravnateljem g. Marinijem i sa par drugih osoba, medju kojima mjesni dekan velec. Vascotti. Ovaj je prije svega blagoslavio kuću i školu sazivajući božju pomoć učiteljici u njenom teškom i velikom radu za kulturu i domovinu. Iza obavljena blagoslova progovori g. komisar sakupljenima u školskoj sobi, a zatim školski ravnatelj. Obojica su pozivali roditelje da marljivo šalju djecu u školu, koja im je sada pred vratima, pa [illegible] odsad derati cipele pohadjanjem škole u Buzetu. To smo i same željeli, rekoše, pak zavolite sada i školu svoju i učiteljicu. Govori završiše poklicima Nj. Vel. Kralju i Italiji. Ceremonija svrši dijeljenjem slatkiša sakupljenoj tu djeci. Gosti su objedovali u našem selu, a po podne vratiše se u Buzet.

IZ OPATIJE.

Zimska sezona.

Šetalište je prilično opustjelo. Kavana Kvarnero i «Palace» — ta inače dva najživlja središta kozmopolitskog života su već [illegible] vremena zatvorena. Ostale kavane [illegible] nekako životare, tako da Opatija, koja je [illegible] vrvjela strancima — [illegible] kozmopolitskim — danas je tiha kao da čini pokoru.

Mnogi su se s pravom nadali, da će ove godine i zimska sezona biti dobra, kad nas mnogo prevariše se u svojim nadama. Nego što nije ove, biti će, ako Bog da druge zime. Treba naime znati, da se ovdje spremaju velike stvari. U prvom redu željeznica — uspinjača — na Učku. Zamislite, što će to biti, kad se bude [illegible] zimi željeznicom na Učka i sanjkati se na snijegu i tjerati uopće zimski sport, za kim današnji osobito mladji svijet upravo ludije. Nema sumnje, da će ta uspinjača dovući u Opatiju i u zimskim mjesecima silu ljudi, dakako onih, koji troše.

Osim željeznice na Učku imat ćemo još nešto drugo: nekakve basene usred mora, koji će biti natkriveni staklom, tako da će se stranci moći kupati i zimi pod vedrim nebom, na suncu. I to će privući ovamo silu svijeta.

Do sada imali smo u Opatiji samo jedan prostor, gdje su dame igrale Tennis. Sad ih imamo šest. Ta je igra vrlo privlačiva; u Beču su sve žene lude za njom. One će zapustiti i djecu i kuću, samo da [illegible] igrati Tennisa. Imat ćemo i «golf». I to je jedna igra, za kojom se već pola svijeta [illegible], igrat će se u ledinama u zemljištu Vile Triestine. Nešto se govori i o konjskim utrkama, koje bi se priredjivale u Preluku. Kako vidite, program je širok, pa ako bude sve ovako, bit će, braćo, palakuma.

IZ BORUTA.

Ljetina, nošnja i radnje na željeznici.

Ne javljamo vam se često, jer se bojimo, da ne bismo vam previše dosadili, a s druge strane smo nekako i lijeni. Težak je naš seljački rad, ali nam je još teže pero u ruci. Nu danas hoćemo da se javimo. Dosadno je čuti razna jadikovanja o suši ovog ljeta i slaboj godini, ali kao posvuda po Istri, tako je i ovdje kod nas. Urodilo je nešto malo žita i nešto vina i to je sve. Žalibože nema još ni trgovaca, koji bi kupili vino, pa treba čekati, da se vino proda. Ne smijemo pak zapustiti, da isteče rok plaćanja poreza, jer bi onda došao općinski fant što opet nije dobar znak za onoga, koji želi da sačuva svoj posjed.

Kako čitamo u našoj novini, iz mnogih se krajeva tuže na žensku nošnju kratkih odijela. Ne možemo da se na naše djevojke toliko potužimo, jer se ipak pristojno nose. No bojimo se, da će morati i one skratiti svoja odijela, ali ne iz mode, već iz potrebe, jer ne će imati novca, da si odijelo kupe.

Nekoji naši ljudi ipak zasluže koju liru za palentu. Kako smo vam bili javili, ovdje se proširuje željeznička štacija na pruzi Trst-Pula. Ovo nas vrlo veseli ne samo, što se sada nešto zaslužuje radnjom na štaciji, već će to biti lijepo i pogledati, kad budemo imali veliku i prostranu štaciju. S druge strane nadamo se još i većem dobru. Mi naime nemamo nikakovih cesta. Kad bude proširena štacija sigurno će se graditi i ceste, koje imaju voditi na štaciju, jer se po današnjim blatnim putevima ne može proći ni praznim vozom, a negdje ni pješke, a osobito u jesen ili proljeće, kad su kišovita vremena. Za nas, a i za naše blato bit će pravo blagodat, kad se budu počele graditi ceste. Kako dakle vidite iza ove slabe godine mi imamo ipak nešto zaslužka i dobre nade za nove radnje.

Naručite koledar «Franina i Jurina» za godinu 1929. U njemu ćete naći mnogo poučnog, zabavnog i zanimivog štiva i uputa za svakidanji život.

Franina i Jurina

Fr.: Videl sam ga.
Jur.: Koga?
Fr.: Nedelutića.
Jur.: Aj si lepu robu videl, kada njega. I ča ti j' rekal?
Fr.: Nis. Da ga neki prijatelj zove, neka pride va Novajorku, da će mu tamo nać službu va nekoj banke.
Jur.: Kega zlodeja?
Fr.: Tako mi j' rekal. Nego vej si ga — cankovi imaju sreću.
Jur.: Ajbo! Ni ni sreća tako bedasta, da će trefit baš na jednega onakovega kućinu.
Fr.: I ja znam, da ni sreća bedasta, ma kadagod je vendar malo slepa. Ča ni morda? On ima neke vele nadi.
Jur.: Ma kakove nadi more imet? Ča misli on, ku službu bi on mogal dobit va jednoj banke va Novajorke?
Fr.: Ča ja znam. Morda bi ga mogli zet za kasera!
Jur.: Kako vraga ne! Zač njim ih malo fali dole. I još kakoveh!
Fr.: Morda za Malega Pones. Nedelutić goveri, da i jedan Mali Pones od banki va Novajorke, more va malo let postat milijonarij.
Jur.: I ja to znam. Ma ja znam i kakov mora bit Mali Pones od amerikanske banki, ako će postat Mali Ponesi — milijonarij.
Fr.: A ča ćeš da bude drugo, ako ne kakov siromah, ki mora teć onamo, kamo ga pošalju!
Jur.: Će ti se dat! Moj dragi, ki će da postane Mali Pones od jedne banki va Novajorke, ta mora najprej imet glavu na vrate.
Fr.: To da ima i on — Nedelutić.
Jur.: Ima, ma ne onako, kako bi trebe. Imet glavu na meste — to je vela stvar.
Fr.: Jezeromilijun vrazi da je.
Jur.: A znaš pak ti, ča će to reć imet glavu na meste?
Fr.: Bože moj — da ne bim pak toliko znal. Glava na meste to zlamenuje — pamet.
Jur.: Ja ma jednemu onakovemu Malemu Pones ni dosta samo pamet.
Fr.: Nego ča još?
Jur.: Nauk.
Fr.: A ki će mu ga dat?
Jur.: Pancikul! Ki ga j' dal tolikem drugem. I još neč. Želja, volja i marljivost — to su tri stvari, prez keh će slabo proć i jedan Mali Pones puli nas, a kamo ne će va Amerike. Prez školi nima nigdere ničesa. Va Amerike i oni ki cesti metu, po dnevi delaju, a večer gredu va škali. A tako i svi i oni mali Pones, ki bi oteli, da ih jedan al drugi dan zamu va banku, i ak još njim ni te školi nisu to dosta.
Fr.: Bog budi s nami, a ča njim još trebe?
Jur.: Ča njim trebe? Kada njim gospodari ča zapovedu, oni moraju vaije razumet, ča znamenuje ona zapoved. Kada njim gospodari na priliku daju jednu hartu, oni moraju znat, ku vrednost ima ona harta. Kad njim gospodari rekal, da gredu na telefon, oni moraju valje razumet, ča se skriva va oneh besedah, ču su ih čuli. Kada ih pošalju na Borsu, oni moraju valje razumet, ka vrednost imaju oni broji — i valje letet onamo kamo trebe, da se ne bi oni broji obladili prej, nego bi za njih doznali oni njihovi gospodari.
Fr.: A kega će njim zlodeja tolika preša?
Jur.: Kega zlodeja će njim? Ma da nisu Amerikanci prešili i da još i danas ne preše, kade bi bila Amerika danaska? Puli njih gre sve na makinu: i ljudi moraju prest sto kilometar na uru, ako te da ča z njih bude. Ako ki tamo zakasni samo za jedan minut, more kadagod zgubit sto milijuni. A ako pak ki zarani za pet sekundi, more već puti debit i petsto milijuni.
Fr.: I tamo dakle valja ona naša: da ki prvi pride, prvi melje?
Jur.: Ja ma mora jako brzo prit i još bože ulet. Tamo sve dela brzina.
Fr.: Ako je tako, to dakle ni za Nedelutića.
Jur.: To sam ti ja već otkada rekal.
Fr.: On ako ima storit osam skalini, već na trećem stane, da malo odahne.
Jur.: I takov lenjuh bi otel poć za bankera va Ameiku. Nego ne čudim se ja njemu, ne — nego tebe, ki poslušaš njigove fandonije.
Fr.: Ja ma on je mane rekal, da ga oni tamo komać čekaju, i da kada pride tamo, da te mu dolari va žep letet, kako i nam mušice v usta, kada vino vre.
Jur.: Neka gre malo provat, pak će ti znat ča povedet...

IZ NUGLE KOD ROČA.

Naše mljekarice.

Evo da vam se javimo sa par riječi o našem stanju, odnosno o našem novom zasluška. Mi smo naime najveću korist imali i imamo od krava, odnosno od mlijeka, što ga prodavamo mljekarima, a koje opet ide u Pulu ili Rovinj. Sada pak naše žene dobile su dozvolu, da mogu mlijeko nositi u Trst i tamo ga po kućama prodavati. A prodavati može svaki samo mlijeko od svojih krava i ne smije ga uzimati od drugoga, jer bi inače izgubio dozvolu. I tako mnogo naših žena ide svakog dana u Trst i poslije podne se vraćaju natrag. Time zasluže one dnevno lijepu nadnicu, već prema mlijeku, što ga imaju. Na željeznici imaju polakšicu, jer smo ih abonirali. Mnogi od nas su kupili krave na dug. Tražili smo i molili novac u posujilnici i kod privatnika, da možemo kupiti krave, plaćamo kamate od 9 i 10%. Sada razumni gospodari gledaju da čim prije isplate dug i novac od prodanoga mlijeka upotrebe za najnužnije stvari i stavljaju na stranu, da si ne čine sramotu pred vjerovnicima ni pred garantima. Nažalost se pak moramo potužiti na nekoje naše

---

[illegible] mi je neugodnost, da za gluposti svoje mladosti činim pokoru, i samo njemu imam da zahvalim te sam sačuvao prijašnje mjesto u društvu.

Reče i otre sebi oči.

Sluge su bile sasvim prepašene. Pričali su sve što su znali. Kušao sam blagošću, strogošću i nenadanim upitima da nešto više iz njih izmamim, ali sve uzalud.

Svestrano sam istražio privatni život gospodina Imbergera. Ali gospodin Imberger nije tako reći ni imao privatnog života. Svi su poznavali njegove navike. Kad bi izlazio, rekao bi, kuda ide i gdje ga mogu naći. U nijednoj sumljivoj kući nisu ga poznavali ni po vidjenju ni po imenu. O tome sam se uvjerio, jer sam imao kod sebe njegovu sliku. Nije pripadao onoj staroj gospodi, kojoj je krijepost malo labava, i nikad nije njegovo ime bilo spomenuto u vezi s bilo kakvim ružnim škandalom. Bio je u svemu valjan čovjek, i ženu je svoju nježno ljubio. Nije se znalo da bi imao neprijatelje; nije imao ni briga i uvijek je gospodario solidno. Kod svog bankira nije bio digao novac i u «sefu», nalazila se je znatna svota. Osim toga se je našlo, da su sva njegova odijela bila kao obično u garderobi, osim onog crnog društvenog odijela, što ga je imao na sebi one noći, kad ga je nestalo, i ogrtača, što mu ga je bio prinesao sluga. Sve je to pokazivalo, da je Imberger svakako izišao bio iz kuće, da [illegible] po ženu.

Moje istraživanje ostalo je dosada bez ikakvog rezultata. Tajna oko tog dogadjaja izgledala je sve dublja. Do tada je moja sposobnost u istraživanju nailazila uvijek na potpuno priznanje. Ali u ovom me je slučaju sasvim izdala. Nisam ništa našao.

Mora da je ipak postojao ključ k rješenju te neodgonetljive tajne, ali prije nego što sam htio da se njime poslužim, morao sam da izcrpim sva druga sredstva. Moja neprilika postala je još veća, kad je i svijet stao da se svakim danom više zanima za nestaloga Imbergera. Bilo je baš doba, kad nije bilo drugih važnijih dogadjaja; na putovanju nije se nalazio nijedan vladar, u zemlji nije bilo ni unutarnjih ni izvanjskih razmirica, nije bilo ni katastrofa ni velikih premijera. Sav se Parz zanimao za tajanstveni dogadjaj u Pasi-u, i novine su stale, da se meni postojano rugaju. To mi se činilo vrlo neukusno.

Prvoga marta pozvao me je k sebi moj šef i upoznao me s profesorom Ferijerom. Rekao mi je da mi ima nešto saopćiti.

Vi znate, da je Ferijer već onda bio liječnik na glasu, fakultetni profesor i član medicinske akademije. Bio je velik čovjek, izgledao je dobroćudno, imao je blijedo, obrijano lice, dugi nos i velika usta. Kroz stakla zlatnih naočara gledao je na ljude bistrim očima te se je činilo, da umije dokučiti njihove nakane.

«Rekli su mi, da ste inteligentan čovjek,» reče mi, kad ostasmo sami. «i ja to vjerujem. Slušajte dakle: Tek juče sam se vratio s dugog putovanja, te mi je bilo nemoguće, da dodjem prije k vama. Vratio sam se samo za to, da s vama govorim. Imberger bio je jedan od mojih najboljih prijatelja. Išli smo zajedno u školu. On je bio bogat, ja vrlo siromah. On je pridonio, da sam mogao nastaviti svoje nauke. Kad smo bili zajedno na univerzi, djelio je sa mnom ono, što su mu mjesečno slali roditelji za njegovo uzdržavanje. Tako sam mogao i ja da živim i radim. Njemu imam zahvaliti, što sam uspio, da spasem mnogo ljudskih života, da liječim bolesne i da vidam rane. Imberger je bio jedan od onih ljudi, koji nam svojom neizmjernom dobrotom nadoknadjuju svu okrutnost, strašljivost i zloću tolikih, koji mimo nas prolaze. Ja to kažem s toga, da znate, što znači prijatelj, i koju vrijednost ja dajem čovjeku, koga tim imenom zovem... Osim toga htio bih, da kažem cijelom svijetu, da viknem po svim ulicama...»

Njegov je glas zapeo, u očima mu se vidjela prijetnja i jedna bistra suza tekla mu je niz dugi nos.

«Što vi mislite o njegovom nerazjašnjivom izčeznuću?» završi suhoparno.

Bio sam malo u neprilici, ali spram njega nije bilo od potrebe da lažem. Zbog toga rekoh mu jednostavno: «Mislim, da je bio ubiven.»

U Ferijera su se usne čudnovato trzale. No, brzo se snadje te mi odgovori s potpuno mirnim glasom:

«I ja sam o tome uvjeren. Ja niti ne mislim, da je pobjegao ili počinio samoubistvo. Predobro ga poznam. Ali on je nestao, i jasno je, da ga je neko umorio. Jeste li i vi istog mišljenja kao i vaš šef, da se tu radi o slučajnom umorstvu, da su ga negdje Imbergera ubili apaši gdjegod u kakvoj ulici?»

«Nisam toga mišljenja,» odgovorih mu otvoreno. «U tom slučaju bila bi se našla lešina. Da je postao žrtvom apaša, ne bi njima ni pošto su ga ubili i okrali, uspjelo, da lešinu sasvim sakriju, sve kad bi to bili i htjeli.»

«Ali onda, ali... što mislite o tome?» Gledao me je pronicavim svojim pogledom. «Koje je vaše lično mišljenje o tom?»

«Ja mislim... ja mislim... Vi znate, gospodine profesore,» odvratih obilazeći njegovo pitanje, «da smo mi svojim zanimanjem prinudjeni da često pomišljamo i na vrlo nevjerojatne stvari...»

Nastade šutnja.

«Ne,» reče najedamput profesor, odgovarajući na ono što nisam bio ni izrekao, «ne, ona nije upletena u to umorstvo, ona ne, ja je poznam. — — — Ne,» nadoda nestrpljivo, «nemojte klimati glavom, u toj stvari ne možemo naprijed, ako mi ne vjerujete.»

Drznem se da ga prekinem.

«Tu se,» rekoh, «radi o starom mužu, barem razmjerno starom prema njegovoj prilično mladjoj ženi. On bogat, ona siromašna. Izmedju njih nalazi se mlad čovjek, jak i lijep, zanimiv i bez savjesti, pravi, sudjeni ljubovnik! Najedamput nestade muža i to na vrlo zagonetan način — i evo — ja mislim, da se ova zagonetka može sama po sebi da riješi. Ako nisam dosada išao ovim tragom, to je zato, što su mi moji starješine naredili, da pokušam prije sva druga sredstva.»

(Nastavit će se.)

mlijekarice, koje nisu baš najbolje gospodarice. Ima ružnih slučajeva, da mlijekarice potroše novac u nepotrebne stvari. Kad dobiju novac u Trstu hoće da proslave onim zlom, koje mnoge obitelji uništava, to jest vinom. Vidilo ih se i u nedostojnom stanju, pa nas je sram i pisati o takovim stvarima. Neka si samo dobro promisle, u kakovom siromaštvu živimo i neka se odmah okane takovih stvari, koji su na sramotu i njima, njihovoj djeci i svim nama. Neka si zapamte, da hrvatska poslovica kaže, da žena drži tri ugla od kuće, a četvrti tekar muž. Što će biti u obitelji, gdje žena ne drži ni jedan ugao. Sreća leži u zadovoljstvu i napretku, a ne u rasipanju i časovitom uživanju.

Domaće novosti

Skraćeni rok vojne službe. Da se mnogobrojnim porodicama dadu povlastice i u vojnoj službi promijenjen je čl. 81. jedinstvenog teksta zakona o rekrutiranju. «Gazzetta Ufficiale» od 15. novembra ov. god. donaša kr. dekret-zakon od 8. novembra 1928. br. 2430, koji glasi:

Čl. 1. Čl. 81. jedinstvenog teksta zakona o rekrutovanju vojske je nadomješten ovim:

«Imaju pravo na upis za skraćenu vojnu službu vojnici novaci, koji se nalaze u jednom od ovih uslova i koji ne mogu steći upis za najmanji rok, jer ne odgovaraju ostalim uslovima, predvidjenim u čl. 83:

1) prvi sin obitelji, koja ima na skrbi deset ili više djece talijanske pripadnosti ili obitelji, koja je imala dvanaest ili više žive djece talijanske pripadnosti, od kojih je još barem šest na teret obitelji. U broj djece osim zakonitih i nezakonitih imaju se brojiti i priznata prirodna djeca;

2) najstariji od braće siročadi bez oca i majke;

3) prvi sin majke udovice;

4) jedinac oca živoga, koji ima jednu ili više kćeri udatih ili udovica, a ne proizlazi da je upisan u spisu porezovnika na zemljište, zgrade i ricchezza mobile čistim prihodom iznad 50.000 lira;

5) prvi sin oca živoga, koji nema drugog sina iznad 16 godina, a ne proizlazi da je upisan u spisu porezovnika na zemljište, zgrade i ricchezza mobile čistim prihodom iznad 50.000 lira;

6) unuk jedinac djeda, koji nema druge muške djece iznad 16 godina.

Čl. 2. Ako se uslovima napomenutim u 1. točci prethodnog člana ne može poslužiti prvi sin, jer su ti uslovi nastali poslije vremena označenog u čl. 87. spomenutog jedinstvenog teksta, pravo na skraćeni rok službe ima prvi sin, koji spada pod novačenje iza kako su nastali oni uslovi.

Prelazne odredbe:

Čl. 3. Odredbe sadržane u točkama 1, 4 i 5. čl. 1. i u 2. čl. ovog dekreta imaju se primjeniti i na vojnike, unovačene sa godištem 1908.

Čl. Ako je prvi sin, o kome je riječ u točci 1. čl. 1. ovog dekreta bio definitivno unovačen prije godišta 1908. pravo na skraćen rok, o kojem govori 1. točka spomenutog člana, pripade prvom bratu, koji je unovačen ili ima biti unovačen.

Ovaj dekret stupit će na snagu sa danom objavljenja u službenim novinama kraljevine i bit će predložen parlamentu, da ga pretvori u zakon.

Urednik «Goriške Straže» zatvoren. Prije nekoliko dana javile su novine, da je urednik obustavljenog slovenskog lista «Goriška Straža» u Gorici, gosp. Leopold Kemperle, zatvoren. Organi javne sigurnosti i milicije su već dulje vremena njega opazovali, po izričitom nalogu seniora milicije Giorgia. Jednoga dana oko 8 sati uvečer otišli su Kemperle, Stanič i Roje s autom šofera Poljanščeka u Sv. Luciju blizu Tolmina. Tamo su se razgovarali sa nekojim ljudima iz sela. U to su došli za njima organi javne sigurnosti, pretražili su automobil i našli u njemu jedan sanduk sa 12.000 patrona za pištolje Steyr. Zbog toga su bili svi uapšeni, te se nalaze u goričkim uzama i predani su sudu.

Djelovanje Orjune na granicama Italije. — «Giornale d'Italia» donio je niz interesantnih članaka protiv Orjune (organizacije jugoslovenskih nacionalista) i njezinom protitalijanskom djelovanju s ove i s one strane talijanske granice. Auktor tih članaka je poznati publicista Virginio Gayda; članci sami su reproducirani od najglavnijih talijanskih novina. On medju inim, ali ipak u glavnom temelji svoje izvode na svojedobnom pisanju ljubljanskog «Slovenca» i zagrebačkog «Hrvata». Na temelju citata iz tih novina pisac članaka drži, da se može smatrati dokazanim, da su i nekoji odgovorni političKi faktori preko granice suodgovorni za djelovanje Orjune.

Školski doprinos za općine Jablanica i Jelšane. Kr. dekretom od 28. juna 1928. br. 2403 promjenjen je iznos doprinosa, što ga daju za škole općine Jablanica i Jelšane u Kvarnerskoj pokrajini tako, da od 1. januara 1928. doprinaša općina Jablanica godišnje 3358 lira, a Jelšane 7506 lira, mjesto prijašnjih 4862, odnosno 9002.

Općina Dragué pripojena Pazinu. Kr. dekretom od 4. oktobra 1928. br. 2415, objavljenim u «Gazzetta Ufficiale» od 16. novembra 1928. općina Dragué pripojena je općini Pazin. Uslove za pripojenje odredio je istarski prefekt iza kako je saslušao pokrajinski administratieni odbor. Primo-predaja se je izvršila u općinskom uredu u Pazinu u prisutnosti jednog prefektijskog savjetnika. Uslijed pripojenja općine Dragué Pazinu imat će pazinska općina 19.904 stanovnika. Dosadašnja općina Dragué ima 1534 stanovnika.

Ubila ga mina. Aeronautička komanda gradi nove hangare za aeroplane na Puntiželi kod Štinjana. Teren je kamenit pa ga moraju minirati. Mine hitaju obično pri koncu radnje. Tako je bilo i u srijedu prošle sedmice, jedna mina bacila je silnom snagom u vis više velikih komada kamenja. Jedan kamen pogodio je u glavu radnika Antuna Butkovića iz Cabrunići. Butković se je odmah srušio na zemlju. Drugovi su ga odnesli na obalu i pozvali brzu pomoć. Prenesli su ga u puljsku bolnicu, ali je tamo drugo jutro umro Bilo mu je 26 godina.

Male vijesti iz Italije i cijeloga svijeta

— Dne 25. novembra otkrio se je u Arezzu u prisustvu kralja spomenik velikog pjesnika Petrarca. Francesco Petrarca rodio se je godine 1305. u Arezzo blizu Florence, umro je 1374. u selu Arquà blizu Padove. Njegovo remek-djelo su «Rime» ili «Canzoniere», to je zbirka liričnih pjesama, kojim je opjevao svoju Lauru. Kuća u Arezzu gdje se je rodio, pretvorena je sada u muzej i biblioteku.

— Mjeseca oktobra ove godine iskrcalo i ukrcalo se u tršćanskoj luci 5,192.225 kvintala robe, a prošle godine samo 4,102.172.

— Mjeseca oktobra ušlo je u talijanske luke 16.766 brodova. Iskrcano je bilo 2,500.000 tonelata robe i 350.000 putnika.

— U Opatiji ima svoj stalni boravak glasoviti češki virtuoz na guslama Jan Kubelik. On će poći doskora u Holliwood (Amerika), da nastupi tamo u filmu što ga je on sam napisao.

— U Italiji ima 830.000 trgovačkih preduzeća. Zaposleno je u njima 1,600.000 namještenika. Malih trgovina ima 600.000.

— Pre malo vremena otvorila se je nova vazduhoplovna pruga Rim-Genova-Barcelona i Rim-Sirakuza-Tripoli. Tim novim linijama zaprema Italija treće mjesto u kopnenoj Europi, što se tiče vazduhoplovnih linija. Njemačka ima 24.000 kilometara vazduhoplovnih pruga, Francuska 14.000 i Italija 9200. Rim je sada spojen s redovitim aeroplanskim prugama sa Španjolskom, Francuskom, Njemačkom, Austrijom, Albanijom, Grčkom, Turskom i Tripolisom.

— Streljačko društvo u Trstu u budućoj će godini otvoriti veliku streljanu na Općini blizu Trsta.

— Brodogradilište u Monfalconu ovih je dana dogradilo petu petrolejsku tank-ladju za londonsku tvrtku «Anglo-Saxon-Company». Pokusna vožnja dobro je ispala.

— U Milanu ovih će dana nastupiti svoju službu nova ulična milicija, za sada sa 400 momaka.

— Consiglio provinciale dell'Economia u Trstu raspisao je nekoliko novčanih potpora za osiromašene trgovce, koji su talijanski podanici.

— Bugarska ima samo jednu univerzitetu u Sofiji. Ona dosada nije promovila svoje djake na čast doktorata, tako da su Bugari mogli postati doktorima samo na inozemskim univerzama. Sad je akademski senat odlučio, da uvede i doktorsku čast.

— Prefekt u Ferrari konfinirao je na otoke za više godina petoricu bankovnih direktora, koji su zakrivili konkurz kreditne banke u Ferrari.

— Dne 31. oktobra 1928. bilo je u Italiji samo 282.379 nezaposlenih, a prošle godine 1927. bilo je 332.240.

— Stogodišnji Carlo Antonio Del Verme dobio je mjedenu medalju za civilne zasluge. Vidiv da mu se brat utaplja u rijeci, skočio je, odjeven kako je bio, za njim te ga spasio.

— Prekjučer se vratio u Italiju junački Mariano, koji je ove godine nastradao prigodom legendarne ekspedicije generala Nobila na sjeverni pol. On se je dosada nalazio na Oslu, gdje su mu amputirali jednu nogu. On se vraća zajedno s liječnikom broda «Città di Milano».

— Ivan Mihajlov, glavar jednog dijela članova makedonskog revolucijonarnog komita, dao je ubiti prije nekoliko vremena svoga protivnika generala Protogerova, koji se nije s njime slagao u pogledu akcije makemonskog komitea. Ivan Mihajlov je dao ubiti i druge pristaše ubivenog Protogerova, medju inim tih posljednih dana Nauma Beleva, Dilova, Popova i Apostolova. Ivan Mihajlov po pisanju novina ima uza se ministra Valkova, koji je i njegov prijatelj, dok traži Cankova struja u vladi, da se učini konac tim neprestanim ubijstvima. Buduć izgleda da hoće vlada ipak nešto poduzeti protiv Mihajlova, on je sada osudio na smrt one ministre, koji ga budu smetali kod njegovog posla.

— Ministarsko vijeće u Francuskoj zaključilo je jednoglasno da se u Alžaskoj-Loreni izmjene svi činovnici, koji nisu vješti u obim zemaljskim jezicima, t. j. francuskog i njemačkog jeziku. Na njihova mjesta postavit će se činovnici, koji budu znali oba jezika.

— Proces protiv Puniše Račića, koji je svojedobno u skupštini ubio dva poslanika radićeve stranke i druge teže i lakše ranio, održat će se 10. decembra. Prijavilo se je dosad 300 novinara iz inozemstva, koji kane da prisustvuju procesu.

— U Pancanu kraj Monfalcona ulovili su ribari u jednoj jedinoj noći 600 kvintala cipala (čefali, cevoli).

— Engleski kralj Djordje opasno je obolio na pljućnici. Premda je njegovo stanje dosta teško ipak izgleda da mu ide na bolje.

— U Splitu izabran je gradskim načelnikom g. dr. Berković član seljačko-demokratske koalicije.

— Nobelove nagrade su dobili: za kemiju 1927. njemački profesor dr. Wieland u Münchenu, za kemiju 1928. njemački profesor dr. Windaus u Göttingen. (kojem je uspjelo da na vještački način stvori vitamine D.), za filozofiju 1927. francuski profesor Henri Bergson, za književnost 1928. švedska pisateljica Sigrid Undset. Kako je poznato, Nobelovu nagradu 1927. za književnost dobila je talijanska pisateljica Grazia Deledda.

Spomenik palim vojnicima. U ponedjeljak je svečanim načinom u prisustvu kralja i predstavnika vlade otkriven u Givietu spomenik u ratu poginulim vojnicima.

Strašno nevrijeme na sjeveru Evrope. Ponovno je nastalo veliko nevrijeme na sjeveru Francuske, Njemačke, u Nizozemskoj i Engleskoj. Puše jaki vjetar sa brzinom od 160 kilometara na sat i pada jaka kiša i tuča. Na kopnu je učinjeno mnogo štete i mnogo ima ljudskih žrtava, ali na moru još više. Mnogi su parobrodi silno oštećeni, a nekoji su i sasma razbijeni. Medju razbijenim parobrodima je i talijanski parobrod «Salento», vlasništvo brodograditelja iz Brindisa. U noći je brod pozvao na pomoć i holandski su brodovi htjeli ići na pomoć ali nisu mogli izaći na more radi velikih valova. «Salento» je najprije izgubio rudo (timun) a poslije je bio bačen prema obali, jednu milju od kraja. Tu je za malo vremena potonuo. Mornari nisu se mogli spasiti ni na čamcima, što su bili na brodu, jer ih je vjetar sve razbio. Popeli su se na jarbole, ali su valovi polomili i jarbole. Tako su svi poginuli. Potonuo je i njemački školski brod «Pommern». Nakon velikog napora uspjelo je drugom njemačkom brodu da spasi posadu «Pommerna». Na obalu dolaze komadi razbijenih brodova. Sa više parobroda bacio je vjetar u more mornare. Na suhom pak ima mnogo štete i od vjetra i od kiše. Rijeke su nabujale, a nasipi u Nizuzemskoj su uništeni. I ovdje se kod nas osjeća da mora biti negdje ružno vrijeme, jer se je i temperatura promijenila.

U svakoj istarskoj kolibi mora da je koledar «Franina i Jurina» za godinu 1929.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

JAVNA ZAHVALA.

Dneva 21. tekućega neminovna kosa smrti ugrabila nam je poslije kratke i teške nenadane bolesti ljubljenog sina, brata, unuka

TONKA

U našoj vječnoj bolesti i preteškom gubitku bilo saučešćem, bilo pri dirljivom pogrebu, dostojnom milog pokojnika, učestvovaše činovnici, privatnici, školske vlasti, organizacije, a naročito naši mili Lastovljani prirodjene njihove čovjekoljubnosti.

Nemamo riječi da im našu vječno harnost izrazimo nad iskazanom sućuti kod ublaženoj našoj boli. Milostivi neka im nadoknadi.

Budi im ponovna naša vječna harnost.

Lastovo, 25. novembra 1928.

Rasceviljena obitelj KORSANO.

Ako se dulje vremena liječite sa „ALGOM", biti ćete lišeni svih reumatičnih bolova, a mišići oslabljeni od bolesti, zadobiti će prvotnu svoju elastičnost.

ANTIREUMATICUM

alga

U svim ljekarnama po L 5·50 boca
Laboratorij ALGA - Fiume (I)

NARUČITE
što prije lijepi i zanimivi roman
IZGUBLJENI.

KROJNI TEČAJI za krojače, švelje, pletilje u Ljubljani ili putem učnih svezaka. Iza svršenog tečaja izdaje se svjedodžba. Zavod priskrbljuje učenicima dozvolu boravka u Jugoslaviji, opskrbu i službu. Krojna škola, Ljubljana, Stari trg 19. F. Potočnik, odlikovan u Rimu sa zlatnom medaljom, časnom palmom i naslovom krojnoga profesora.

PENZIJONISTKA bez djece može dobiti unosno namještenje i bezplatan stan, ponude nasloviti na: **A. Visentin, negoziante. Portole - Istria.**

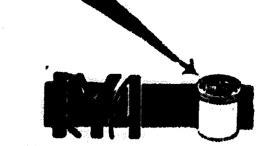
SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arteriosklerose, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje osobito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

BAR-RESTAURANT
„AL MARE"
Trst - Riva Grumula 2 - Trst
Ispod Jugoslavenskog konzulata, blizu ribarnice.
Toči istarska kao i druga nacijonalna vina, pivo Dreher (crno i bijelo). Odlična kuhinja i. t. d.
MILAN TRKULJA.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Ryu možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 49 Poštanski takeni račun. (Conto corrente con la posta) **U Trstu, 6. decembra 1928. - God. VII.** Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrt a uveče. Dva puta u mjesecu izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo [illegible] na godinu, a za inozemstvo [illegible] lira. Uredništvo i uprava lista: Trst [illegible] via Oberdan 1/I. Telef. uredništva i uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust [illegible] malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef. uredništva i uprave 50-19

„Slogom rastu male stvari, a neslogu sve pokvari". — Narodna poslovica.

Važna sjednica ministarskog vijeća

Izjave načelnika vlade on. Mussolinija

Dne 1. decembra u 10 sati u jutro sastalo se je Ministarsko Vijeće u Palazzo Viminale na vijećanje. Predsjedao je načelnik vlade on. Mussolini, tajnik je bio on. Giunta, prisutni su bili svi ministri.

Problem reparacija.

Načelnik vlade govorio je o problemu reparacija. On je rekao, da se kuša doći do sporazuma s Njemačkom u pogledu reparacija. Oba su stanovišta prilično daleka jedno od drugog. Italija je u ostalom već precizirala svoje gledište.

Iz političkih razloga, a osobito zbog ekonomskih mogućnosti treba istaknuti najnoviji ugovor s Kinom, koji stupa sada na mjesto onog utanačenog god. 1866.

Ekonomska obnova

Što se unutarnje situacije tiče, položaj je sasvim miran. Ima mnogo dokaza da se ekonomski život obnavlja: veći promet na željeznicama i po lukama, veći trošak električne energije, manja besposlenost i veće zaposlenje po industrijalnim poduzećima. Propast nekojih bankovnih zavoda trećeg ili četvrtog reda, pa i ako to boli, treba to ipak smatrati kao posljedak općenitog ozdravljenja talijanske ekonomije. Jasno je, da organizmi, koji više ne odgovaraju, moraju propasti. Oni, koji su nosili odgovornost za propast onih zavoda, bili su udareni policijskim odredbama. U provincama gdje se to dogodilo narod mirno čeka na likvidaciju tih zavoda.

Pariška presuda.

Sav se je narod tih dana osjećao uvrijedjenim, i to teško i opravdano, zbog presude, kojom su pariški porotnici skoro riješili ubojicu jednog starog i vjernog službenika države, konzularnog zastupnika Italije u Parizu. Vlada shvaća, što se je talijanski narod razljutio i uzbudio. Zadovoljstvom se konstatira, da su demonstracije, priredjene spontano od djaka, potekle u potpunoj disciplini.

Razdijeljenje generalne konfederacije fašističkih sindakata

Na polju sindakalno-korporativne organizacije stvorena je promjena u smislu, da je generalna konfederacija fašističkih sindakata bila razdijeljena u šest generalnih konfederacija za svaku kategoriju, jedino one su sasvim odeljene jedna od druge te su i autonomne u svojem djelovanju, kako je to i zakon predvidjao. Ovo razdijeljenje ima kao posljedak, da nasuprot konfederacijama poslodavalaca stoje sada paralelno pojedine konfederacije poslosprimalaca. Sve ovo pospješit će i praktični rad svih tih konfederacija. Osim toga ova odredba znači jedan korak naprijed k realizaciji korporativnog uredjenja. To je ojačanje prave obrane i zakonite zaštite radnih klasa, koji putem sindakata, zakonito priznatog, putem korporativnog uredjaja, putem radnog ureda (magistratura del lavoro) ostvaraju svoje potpuno moralno jedinstvo u fašističkoj državi po jednoj tipičnoj kreaciji fašističke revolucije: to jest po ministarstvu korporacija.

Prva imenovanja u Akademiju

Prva imenovanja u Akademiju Farnesinu, najglasovitijih talijanaca bit će dne 23. marta. Imenovat će se onda tridesct akademičara. Zgrada Akademije bit će svečano otvorena dne 27. oktobra, a pravila te akademije sastaviti će se u jednoj od narednih sjednica.

Novi važni zakoni

Ministarsko vijeće odobrilo je nato nacrt zakona, kojim se društvu Lega Nazionale u Trstu dozvoljavaju fiskalna i tributarna oproštenja:

osnova zakon, kojim su prefekti ovlašteni da izdaju obvezatne odredbe, kojim imaju da ograniče prekomjerni priliv pučanstva u gradove;

nacrt zakona, kojim je riječki prefekt ovlašten da svojim vlastitim dekretom podijeli talijansko državljanstvo onima, koji žive na Rijeci barem pet godina i koji se služe talijanskim jezikom kao običajnim jezikom. Ovo ovlaštenje traje samo godinu dana i može biti primijenjeno samo na zahtjev dotičnih interesanata;

nacrt zakona, kojim se u Zadru ustanavlja državni arhiv te na Rijeci jedno djelenje istog.

Time je svršilo vijećanje ministarskog vijeća. Sjednica nastavit će se dne 5. decembra.

Politički pregled

Turska ratificirala ugovor sa Italijom. Turski parlament u Angori jednoglasno je odobrio ugovor izmedju Turske i Italije glede neutralnosti, obraže i sudbenog postupanja.

Sudjenje ubojice vicekonsula Nardinija. — Pred nekoliko mjeseci talijanski anarhista Medugno ubio je talijanskog vicekonsula u Parizu konta Nardinija. Pred pariškom porotom vodila se je sada rasprava tri dana. Konačno je izrečena osuda, kojom je Medugno osudjen na dvije godine zatvora i 200 franaka globe.

Ova osuda, zapravo oslobodjenje ubojice začudilo je i iznenadilo je svu javnost. Ne samo talijanski listovi, već i mnogi francuski su mišljenja, da je ova osuda jedna sramota za pravdu. U ovoj se osudi zrcali sav onaj antifašistički duh, koji se goji u Francuskoj. Njome se auktoriziraju zločinci, da mogu vrlo jeftino ubijati one koji predstavljaju državu u inozemstvu i koji rade na korist svoje države i naroda. Francuska time postaje zaklonište za zločince, koji su se morali iseliti iz svoje domovine radi svog zavratnog djelovanja. Naročito pak se je duboko dojmila ova osuda francuskih novina, koje naglašavaju potrebu preuredbe sudstva. Sav će svijet smatrati, da su svi Francuzi kao i njihovi pučki pariški suci. Premda je bio priznat zločin ubijstva na porotu su djelovale mnoge okolnosti, da su izrekli tako blagu osudu. Nema govora da je najjači upliv i masonerije pored demagogije branitelja.

Da je ova osuda učinila mučan utisak i posvemašno zgražanje u Italiji nema govora. Da napomenemo samo jedan ovaj primjer boli talijanske duše. Potpukovnik u penziji Francesco Ramponi za vrijeme rata borio se je na francuskom frontu. Za svoje ratne podvige odlikovan je i francuskim odličjima viteza počasne legije, ratnim križem sa palmama i ratnom medaljom. Kad je ovaj oficir dočuo a osudi Medugna poslao je pismo predsjedniku francuske republike, kojim u jakoj formi vraća dekrete o odlikovanju.

Posvemašnom negodovanju nad ovakovom osudom dalo se oduška u parlamentu. Poslanik Ranieri je komemorirao na sjednici parlamenta ubijenog vicekonsula Nardinija i predložio da se porodici konta Nardinija pošalje brzojav sa izrazom solidarnosti talijanskog parlamenta. Predsjednik parlamenta se je pridružio ovoj posveti i izjavio, da će poslati brzojav. Predsjednik parlamenta Casertano je poslije poslao talijanskom generalnom konsulu u Parizu ovaj brzojav: «Poslanička kuća se je na današnjoj sjednici sjetila dirljivom tugom i dostojnim sažaljenjem blažene uspomene vicekonsula Nardinija, žrtve dužnosti, svjetlog primjera vjerne odanosti velikoj talijanskoj domovini. Molim Vas, poštovani druže, da kod obitelji pokojnika budete tumačem jedinstvenog glasa talijanskog parlamenta, koji želi da danas ponovi izraze svoje blagodušne solidarnosti i najdubljeg saučešća.»

Upliv osude pariških porotnika na francusku vladu. — Kako smo rekli osuda pariških porotnika u procesu Di Modugno radi ubivstva podkonsula Nardinija mogla bi imati težih posljedica, ako se nastavi ovakovim protežiranjem talijanskih izbjeglica u Francuskoj. To priznaju i same francuske novine. Kao odaziv na nepravednu osudu očituje se i zaključak ministarskog vijeća u Parizu, koji veli, da su ministri uzeli u proučavanje odredbe, kako treba budnije paziti na strance, koji zlorabe francusko gostoprimstvo, obzirom na česte političke atentate u Francuskoj.

Cijena kolendaru «Franina i Jurina» za godinu 1919 je 3 lire po komadu, sa poštom 3.50.

Talijanski komunisti istjerani iz Luksemburga. — Da učini konac komunističkim spletkama i da ne dade mogućnosti talijanskim antifašistima da na njezinom teritoriju organiziraju zavratne pothvate za krvave atentate proti fašistima, luksemburgška je vlada zaključila, da istjera veliki broj talijanskih komunista. Policija je našla da je u jednom industrijalnom poduzeću jaka talijanska komunistička organizacija, sastavljena po primjerima ruskih organizacija. Već su mnogi komunisti uslijed ovog zaključka potjerani iz zemlje. Značajna je ova odredba tim više što je izdana odmah drugog dana iza one famozne osude ubojice pokojnog vicekonsula Nardinija.

Posljedice nepravedne osude. — Primjer spomenutog potpukovnika Ramponija slijedili su mnogi drugi oficiri, koji su vratili dekrete o svojem odlikovanju francuskim redovima. Javile su se i patriotske žene, koje prisižu, da će se otkazati od svih artikala francuske proizvodnje, kao parfema, šampanjca, načina pariške nošnje i pariških modnih novina. Svoje povrijedjeno patriotsko osjećanje pokazali su sveučilištarci u raznim gradovima po Italiji, priredjujući mirne demonstracije.

Kandidati za političke izbore. — Kod ministarstva unutrašnjih poslova sastala se interparlamentarna komisija za izbor ustanova, koje će biti ovlašćene da biraju kandidate za političke izbore i da ih predlože Velikom Vijeću.

Na sastanku je došlo do konstituiranja odbora, izabravši predsjednikom senatora Bonin Longarea i tajnikom poslanika Landoa Ferettija. Zatim se prešlo na čitanje popisa ustanova, o kojima se vodila principijelna rasprava kako će se komisija morati držati prigodom izbora samih ustanova.

Brzojav načelnika vlade kralju Zogu. Prigodom godišnjice albanske nezavisnosti načelnik vlade on. Mussolini poslao je ovaj brzojav albanskom kralju Zogu: «Blagdan albanske nezavisnosti postao je svečano od godinu dana nazad i blagdan i zavjet albanskog naroda. Zaista nijedan narod više od našega ne može bolje da ga slavi, jer je naš narod iskusio gorčinu ropstva i radost oslobodjenja i jer u slobodnoj, jakoj i saveznoj Albaniji vidi sigurno jamstvo za mir na Balkanu i sigurnost na Jadranu.»

Smrt generala Cittadinija. U nedjelju ujutro umro je u Albate kod Coma prvi kraljev adjutant general Arturo Cittadini. Dne 24. novembra podijelio mu je kralj naslov konta. Bile su mu 64 godine. Pred par mjeseci oćutio se je slabim, pa je išao na oporavak u okolicu Coma. Od napornog rada popustili su mu živci i nastala je komplikacija povapnenja žila. Do zadnjeg momenta bio je pri pameti. Prefekt u Comu odmah je brzojavno javio smrt generala Cittadinija načelniku vlade i kralju.

General Cavallero konte. Dekretom od 29. novebra je Nj. V. kralj podijelio nasljedni naslov kontea divizijskom generalu, senatoru Ugo Cavallero. General Cavallero je tri godine bio državni podtajnik ministarstva rata. Naslijedio ga je sada u toj dužnosti general Gazzera. Prigodom ovog imenovanja je načelnik vlade poslao čestitke generalu Cavallero te u pismo naveo sav ogromna rad, koji je izvršen u ministarstvu rata, dok je Cavallero stajao uz bok Mussoliniju.

Njemačka spomenica izručena u Rimu. — Njemački poslanik u Rimu von Neurath izručio je državnom tajniku za vanjske poslove on. Grandiju njemačku spomenicu glede reparacija.

Maniu o odnosima Rumunjske prema Italiji. — «Corriere della Sera» donosi jedan razgovor predsjednika vlade Maniua, kojeg je dao izvjestitelju ovoga lista u Bukureštu. Maniu je izrazio svoje zadovoljstvo, što talijanska štampa sa simpatijama prati političku evolucija Rumunjske i rad nove rumunjske vlade. Ti odnosi izmedju Rumunjske i Italije imadu svoje uporište u plemenskoj srodnosti i u težnji za mirom, pa Maniu izriče želju, da će bratske veze izmedju Rumunjske i Italije dati najbolje praktične rezultate na korist obih naroda. «Prožet sam iskrenom težnjom, da naši srdačni odnosi budu pojačani, jer to zahtjevaju naši zajednički interesi kao i naš osjećaj prema Italiji. Rimska tradicija zanašala je uvjiek sve Rumunje, a naročito Rumunje iz Transilvanije, koji su gledali na Rim kao na kolijevku latinske civilizacije. U tom svom radu mi i naši predčasnici na izvoru smo crpili latinski osjećaj za probudjenje i ojačanje nacionalnog duha kod rumunjskog naroda, koji je imao da izvrši velike zadatke. Napori i patnje talijanskog naroda za njegovo ujedinjenje, dali su nam zamaha i snage, da izdržimo borbu za naše održanje i za postizavanje našega nacionalnoga ujedinjenja. Maniu je na koncu izjavio, da su netačne vijesti nekih listova, da bi on bio osudio fašizam. Naprotiv on gleda na Mussolinija sa dubokim simpatijama i udivljenjem, cijeneći njegov rad, kojim je preporodio Italiju.

Ubijstvo ubojice Cena bega. U petak je u Pragi počelo sudjenje albanskom djaku Alcibiadu Bebi, koji je ubio albanskog poslanika u Pragi Cena bega, šurjaka sadašnjeg albanskog kralja Zogua, a inače njegovog protivnika. Iza kratkog preslušavanja ubojice predsjednik je prekinuo na kratko vrijeme raspravu. Čim je rasprava bila prekinuta jedan mladić stupio je pred Bebija i ispalio 8 hitaca iz revolvera. Bebi se je srušio mrtav na tlo. Jedan hitac teško je ranio talijanskog novinara Andriana Del Vecchio, dopisnika tršćanskog «Piccola». U sudnici je nastalo veliko zaprepašćenje. Mnoge su žene pale u nesvjesticu. Ranjenom novinaru okazana je odmah liječnička pomoć te je bio prevezen u sanatorij. Ranjen je u pluće i metak je zastao medju rebrima. Sudnica je bila odmah opkoljena policijom. Atentator je odmah uhvaćen i otpremljen na policiju. Tamo se doznalo, da se on zove Zija Vučitrn, rodom je iz Jakovice kod Kosova, a sluga Gani bega, brata pokojnog Cena bega. Vučitrn je nepismen albanac, koji je dugo godina služio u porodici Cena bega. U Pragu je došao sa Gani begom da prisustvuje raspravi. Kaže da ne zna, kako je pucao, ali da ga je razljutilo, kad je ubojica njegovog gospodara govorio tudjim jezikom, a ne albanskim. Alcibiade Bebi je naime govorio talijanski, a prevodilac je prevadjao na češki. Policija je pridržala i Gani bega, brata pokojnog Cena bega. Gani beg ima 30 godina, govori albanski, hrvatski, talijanski i njemački. U Albaniji je bio artilerijski major. On veli, da ništa ne ulazi u atentat, i da je ostao silno iznenadjen, kad je čuo hitce, pače da je uskliknuo, a svjedoci su to i potvrdili: «Što je učinio Zija.» Smatraju ga, da je on ortak u ubijstvu djaka Bebija iz razloga, što je kod albanaca uvriježena krvna osveta. On je izjavio, da je to kod njih kao zakon, iako nije pisan, ali da on i svi članovi njegove porodice su pohadjali škole u inostranstvu, pa se ne drže ovog nekulturnog načela. I jedan drugi brat pokojnog Cena bega, Hasam beg Krizmu koji sada boravi u Beogradu, a inače je poslanik u albanskom parlamentu izjavio je, da osudjuje ovaj atentat tim više, što Bebi nije sam od sebe počinio atentat na Cena bega, već po uputama drugih osoba. Baš rasprava u Pragi je imala da pronadje prave krivce ubijstva Cena bega. Bebi je naime sam priznao, da je on bio odredjen da ubije Cena bega, jer inače da bi njega bili ubili. Ubijstvo Bebija je pokrilo tamom one osobe koje su njega bile navele, da ubije Cena bega.

Njemačke reparacije. — To je pitanje uvijek na dnevnom redu. Francuski službeni izvještaj javlja, da će saveznici na temelju versajskog ugovora pozvati reparacionu komisiju, da sazove odbor eksperata, koji će definitivno odlučiti o daljnjim reparacijama. Komisija će pozvati i svoju njemačku sekciju da odredi njemačke eksperte, a biti će pozvana i Amerika, da se u odboru dade zastupati. Taj odbor eksperata teško da se sastane prije januara mjeseca.

Poincaréov odgovor glede mandata u Ligi. [illegible] parlamentu [illegible] posljednji [illegible] socijalistička po- [illegible] pod Siri- [illegible] neka fran- [illegible] Poincaré [illegible] da se isprav- [illegible] da se je poslo [illegible] [illegible] gorčenje radi [illegible] Narodne- [illegible] Naša [illegible] odgovor [illegible] je taj, da je francuska [illegible] bez- [illegible] dan prije.

Dogadjaji prigodom proslave narodnog ujedinjenja u Zagrebu. U Jugoslaviji se 1 decembra slavi blagdan ujedinjenja Srba, Hrvata i Slovenaca. [illegible] odredila je vlada — kako se i zakon propisuje — da se svečano prosla- [illegible] blagdan, seljačko-demokratska koa- [illegible] je odlučila, da narod ne proslavlja [illegible] dan, a da proslavama mogu prisustvovati samo oni, koji su po svojoj službi [illegible] da prisustvuju. Općinske i oblasne [illegible] takodjer nek prisustvuju, da ih [illegible] raspusti. Svi dućani morali su [illegible] zatvoreni, a [illegible] Beo- [illegible]gradu je blagdan ujedinjenja proslavljen velikim svečanostima, dok u Zagrebu vrlo [illegible]. U Zagrebu na kućama nije bilo [illegible] osim na državnim uredima. Ujutro [illegible] imala služiti u stolnoj crkvi svečana [illegible]. Pred crkvom je bila postrojena po- [illegible] četa. Kad su došli pred crkvu generali na zvoniku su se pojavile tri crne zastave. Jedan general je pozvao velikog župana, neka se zastave skinu. Policija [illegible] odmah popela na zvonik i uhvatila dva djaka. Odvela ih je na policiju. Po- [illegible] je masa htjela da oslobodi djake. Nastala je pucnjava. Jedan šegrt ostao je mrtav, a jedan drugi smrtno ranjen. Ima- [illegible] više ranjenih. Poslije su djaci po gradu priredili demonstracije. Cijeli dan su po gradu patrulirale jake patrole žandara sa nataknutim bodežima. Radi smrti šegrta Stanka Petrića Zagreb se [illegible] zavio u crninu. **Veliki župan** [illegible] telegrafski podao ostavku, ali predsjednik vlade Korošec je nije prihvatio. U Beogradu su ove demonstracije uči- [illegible] utisak. U vladi je jedna skupina mišljenja, da treba oštro postupati [illegible] Hrvatima, dok drugi kažu, da je [illegible] čas, da se dodje do sporazuma s [illegible].

Betlen o položaju u Madjarskoj. Njemački časopis «Nord und Süd» u svom [illegible] broju donosi članak predsjednika [illegible] vlade o sadašnjem položaju u Madjarskoj. Predsjednik vlade na početku članka opisuje revoluciju, boljševizam, rumunjsku invaziju, sklapanje trianonskog [illegible] a svoj članak završava ovako:

Sada postoje nemoguće i bezglave granice koje su oduzele važne pokrajine od države [illegible] sirovina. Vodi se politika zaokruživanja od strane susjeda. Pod takovim uvjetima Madjarska je morala da [illegible] radu za obnovu države. Ovaj rad biti će krunisan uspjehom tek onda ako [illegible] narod biti kompaktan. Njegova politika ima za cilj da uspostavi red i da suzbije strasti, a teži zatim, da gradjanstvo vrati ponovno u korito normalnog državnog života. Madjarska želi da sa svima državama održava normalne, u koliko je moguće, prijateljske odnose. Prema [illegible] ostavlja vrlo mučan utisak na madjarsku javnost, što stanovite susjedne države ne poštuju prava madjarskih narodnih manjina, ni u takvoj mjeri kako je to propisano mirovnim ugovorima. K tome dolazi i to, da štampa stalno napada Ma- [illegible] i to od strane [illegible] država [illegible] se [illegible] Ma- [illegible] revizije Madjarske [illegible] narodima [illegible] javlja [illegible] A inozemstvo više ne [illegible] U ozbiljnim krugo- [illegible] sve više [illegible] uvidjanje [illegible] jedan pošteni [illegible] pretrpio velike nepravde».

[illegible] želi da je tok madjar- [illegible] života postepeno miran. «Ma- [illegible] uredjenju [illegible] diktatura ili režima [illegible] To nije istina. [illegible] i dobro, da je [illegible] sveukupne [illegible] volja naroda, koja je isto- [illegible] na politikom prošlih parlamentarnih [illegible] ra. U Madjarskoj postoji parlamentar u punom smislu riječi. Istina, postoje [illegible] privredne poteškoće, ali to nije kakav madjarski specijalitet, nego opće evropska bolest.

Hoover na putu u južnu Ameriku. [illegible] u južnu Ameriku Hoover dosada imao dotjenja za državnicima [illegible] država srednje Amerike, koje je posjetio. Novinari, koji prate budućeg sada izabranog predsjednika Udruženih Država Sjeverne Amerike donasaju [illegible] kore je Hoover imao u tim državama. Iz njih izbija, da on hoće dobro upozna stanje tih država za trgovačke [illegible] sa sjevernom Amerikom. Na- [illegible] glasuje se, da države južne Amerike [illegible] da zadrže slobodu u političkom djelovanju bez obzira na Udružene Države, [illegible] su spremne da prime kapitale iz sjeverne Amerike. Svakako će Hooverovo putovanje po južnim državama biti dobro iskorišteno kad on preuzme u ruke upravu države, jer po američkom ustavu predsjednik države je istodobno i kao predsjednik ministarskog vijeća.

Bolest engleskog kralja. Bolest engleskog kralja još je uvijek teška. Prema [illegible] mu je nešto bolje, boje se katastrofe radi slabosti srca. Kralj je bio u stanju da potpiše ukaz, kojim imenuje državni savjet, koji će ga zamjenjivati za vrijeme njegove bolesti i potpisivati mjesto njega državne dokumente. Članovi državnog savjeta jesu: kraljica Marija, princ od Gallesa i vojvoda od Yorka, nadbiskup Canterburya, ministar predsjednik i lord kancelar.

Izbori u Čehoslovačkoj. Pokrajinski izbori u Českoslovačkoj, koji su se vršili u nedjelju pokazuju da su vladine stranke, osobito klerikali silno mnogo glasova izgubili. U pokrajinskim upravama će ipak imati većinu, jer jednu trećinu članova imenuje vlada.

Sjednica vijeća Društva naroda. Pošto nije uspjelo nastojanje Nijemaca, da se iduće zasjedanje Društva naroda, navodno zbog bolesti dra Stresemanna, a u stvari iz shvatljivih političkih razloga, održi u Berlinu, predložili su Nijemci, da bi obzirom na rekonvalescenciju ministra spoljnih posala dra Stresemanna i Chamberlaina, trebalo održati sjednicu vijeća u jednom južnom gradu. Ako taj predlog bude prihvaćen, predvidja se, da bi decembarska sjednica vijeća Društva naroda bila održana u Luganu. Jednako se ispituje, ne bi li mogla doći u obzir i Bellinzona.

Burov o vanjskoj situaciji Bugarske. U raspravljanju o prijestolnom govoru u bugarskom sobranju uzeo je riječ i ministar inostranih djela Burov, da dade kratki izvještaj o bugarskoj situaciji u inostranstvu.

Istakao je, da se položaj Bugarske znatno popravio. Onakova kolektivna [illegible] susjednih država zbog pograničnih incidenata, kakovu su te države predale prod dvije godine, danas već nije moguća. Misao vodilica bugarske vanjske politike ostaje i dalje: sporazum sa susjedima, zbliženje k velikim silama i saradnja u [illegible] Naroda. Spram Turske su veze [illegible] i [illegible] treba da dodje do [illegible] arbitraži i neutralnosti izmedju obje zemlje. S Grčkom se sada odlučno radi na tome, da se prečiste stari sporovi. I tamo vlada težnja, da se dodje do sporazuma. S Rumunjskom se osobito nakon [illegible] novoga ministra predsjednika vidi [illegible] put do saradnje na [illegible] ugovora o miru. To se vidi već i po nekim mjerama nove vlade. Odnošaji sa Jugoslavijom nisu onakovi, kakovi bi trebali da budu, jer da se ne priznaje dobra volja Bugarske za normalno održavanje medjusobnih odnošaja. Potužio se je da toliko vremena nisu otvorene granice na raznim mjestima. [illegible] granice sa Jugoslavijom. On ne zna, koji je tome uzrok, ali provale sa strane komita [illegible] prestale, pa se nada, da će se [illegible] urediti.

Jugoslavenska štampa dovoljno oštro osudjuje ovakove izjave bugarskog ministra inostranih djela, te ih naziva neumjesnim.

Rumunjski ministar inostranih djela ide u Varšavu. Iza dolaska madjarskog ministra inostranih djela Valka u Varšavu, doći će sredinom decembra i rumunjski ministar inostranih djela Mironescu. Ova se dva [illegible] u Varšavu smatraju kao mogućnost, da Poljska preuzme posredovnu akciju u rješenju pitanja madjarskih optanata. S druge se strane govori, da će Mironescu u Varšavi raspravljati o obrani istočnih granica obiju država.

Isključene «Action Francaise» iz katoličke crkve. «Corriere della Sera» javlja kao vrlo vjerojatno, da će papa Pijo XI. na budućem konzistoriju osuditi držanje vodja «Action Francaise» i rad njihovih pristaša, koji će označiti krivovjerskim i [illegible] isključiti iz katoličke crkve. [illegible] monarhističke «Action Francaise» [illegible] Vatikan predbacuje da iskorišćuju crkvu za politik[illegible].

DOPISI

IZ RIJEKE.

Advent. - Zornice. - Kako se Crnci osvećuju Bijelima. - Kakova će biti godina 1929. Kako se izgubljeno pamćenje dobiva natrag. - One tri.

Evo nas u adventu, u vremenu «zornica» gdje se još drže [illegible] ulijka, gdje se još goje i pameti gdje je još ima. Meni su «zornice» vrlo drage, jer me sjećaju daná kad sam još bio vrlo mlad. Onda sam imao i ja svoju ružicu, pa kako je ona marljivo polazila «zornice», tako ne bih ni ja izostavio nima nijedne. Svi su govorili, da imam prekrasan lirski tenor, te ja pjevao iza svega grla, samo da mojoj ružici u crkvi [illegible] ljepše skače. Tisuće i tisuće sam stvari zaboravio, ali one pjesme još nisam:

> Poslan bih angjel Gabrijel,
> Od Boga u grad Nazaret,
> K jednoj poniznoj Djevici,
> Pravo, Božjoj službenici.

U ono vrijeme najznamenitija pjevačica na svijetu bila je Talijanka Adelina Patti. I meni su govorili svi, da pjevam, kako Adelina Patti. Možete razumjeti, kako mi je to drago bilo, pa nije čudo, što se je moj [illegible] iz dana u dan crkvom sve više orio:

> Zdravo budi, o Marijo,
> Čista, ponizna Djevice,
> Milosti puna nebeske,
> Svebu pomoće angjelske...

[illegible] bih došao na onu riječ «milosti», [illegible] bi mi zaigrao, kako da ću poplakati. Kad bismo izlazili iz crkve, moja bi mi ružica rekla [illegible] sam njoj storil [illegible] takovu milinu, da je mislela, da će njoj zlo pojti.

Kasnije su ustanovljene [illegible] pobožnosti, pak su mladici i djevojke imale [illegible] zgode, da se približe, da izmijene kakvu lijepu riječ, kakav bojažljiv smiješak. Danas ne treba za to ni «zornica» ni majske pobožnosti: kinematografi, barovi [illegible] to su mjesta, gdje se izmijenjuje [illegible] drugoga [illegible] riječi nego u moje vrijeme.

Advenat je vrijeme za razmišljanje [illegible] Božić, pa [illegible] pitanje: hoće li taj [illegible] odvratno [illegible] kako je bio onaj lanjski? Vi ćete reći: [illegible] djavla dolaziš opet s tim nesretnim [illegible] som, kao da nam ga nije prepuna glava.

Oprostite, draga gospodo, ne bih ja [illegible] da vam [illegible] i da vam dosadjujem, ali [illegible] novinarsku [illegible] to više, što sam ovih dana naišao [illegible] neke podatke, koji bi morali da otvore [illegible] roditeljima nego i vlastiti [illegible] se radi.

Pokazalo se je naime, osobito u većim gradovima, da su u posljednje vrijeme [illegible] se plešu poznati divljački plesovi medju njima u prvom redu onaj bles[illegible] «čarlston» [illegible] kod mladih ljudi [illegible] grdni znaci. Procenat [illegible] nervoznih silno se je povećao. Broj [illegible] ljudi, koji su u najljepšim godinama [illegible] razne grješke na srcu upravo je [illegible] san. Mlade gospodje koje vrlo rado kre[illegible] i previjaju svoje noge pod onim mrskim «čarlstonom», radjaju [illegible] kretenske djece. Mnogi čarlstonaši i čarlstonaši[illegible] trpe od besanice, malokrvnosti, od podrhtavanja tijela i grčeva u želucu.

Ali taj prokleti čarlston utječe i na mozak. Još nikada nisu ludnice po raznim gradovima [illegible] ti ogavni crnački tar[illegible] plesovi [illegible] tako pune kaošto su danas. A gdje su oni nesretnici, što se liječe po kućama? Statistika zla, što su ga [illegible] vjecanstvu već do sada donijeli Crnci [illegible] svojim plesovima, strašna je. Izgleda kao da je to nekakva osveta što je Crnac [illegible] za sve ono zlo, što su ih [illegible] prošlosti prouzročili, kad su ih kao [illegible] i progonili.

Medjutim ljudi su, iako malo okasno ipak ovidjeli grozne posljedice, što im ih nanosi ona čarlstonska nakaza, pa su se već u mnogim krajevima digli protiv te kuge. Tako je čarlston u Americi sasvim zabranjen, a kako se Evropa rada povodi za novim svijetom, ima nade, da će ove čarlstonske pošasti naskoro nestati odasvuda. I neka nestane.

Već se s raznih strana javljaju proroci da nam kažu, kakva će biti godina 1929. Oni lanjski navijestali su za godinu, u kojoj se sada nalazimo nekakve strahovite ratove i revolucije, kojih hvala Bogu nije bilo, a valjda ne će ni biti u ovo kratko vrijeme, što nas još dijeli od nove godine. Prema tome izgleda, da su se [illegible] proroci sa svojim zlogukim i crnim proročanstvima prilično blamirali. To [illegible] možda i uzrokom, što ovogodišnji proroci barem do sada [illegible] ne govore ni o kakvim katastrofalnim ratovima ni drugim sličnim dogadjajima, već se većinom ograničuju na neke pojave u financijskom i ekonomskom svijetu. Prema njihovom proricanju buduća godina imala bi da bude vrlo mršava, tako da će mnoga [illegible] propasti, mnoge države financijalno oslabiti, da će nastati mnogi konkursi ili falimenti i da će se zatvoriti mnogi dućani. Medjutim mene su ti i takvi proroci već toliko puta prevarili, da [illegible] nikakve volje da im vjerujem.

Uvjeri se!

Kupi istu količinu **PEKATETA** i drugih jeftinijih vrsta, uvjerit ćeš se, da će kuhanih **PEKATETA** biti znatno više nego drugih? Pouzdano prave su samo one u omotima od ½ kg sa natpisom **PEKATETE.**

PODLISTAK

FEDERIK BOUTET:

Avet gospodina Imbergera

Svršetak.

Ne — odgovori Ferijer, — nije tako. — Vaš je račun samo na pola točan; kriv je samo on. Mislim na onoga nesretnika, što ga je [illegible] veledušni Imberger spasao od propasti, pače i od tamnice. On je [illegible] Andreje, on je brutalan i puten čovjek, [illegible] i lakom za novcem, htio je [illegible] da ima samo za se, novac i ženu, [illegible] u prvom redu...

— Ali — prigovorih mu, — zar imamo za tu vašu tvrdnju kakav, pa i najmanji dokaz?

— Nemamo nikakvog. Vaša je zadaća, da te dokaze nadjete. Budete li kod toga trebali [illegible] lične pomoći, bilokoje informacije, ili bilo koliku svotu novaca, javite mi to. Ostat će sve medju nama. Treba da nadjemo lešinu i da uhvatimo ubojicu. On je izvanredno lukav i oštrouman, i mi moramo nastojati, da ne probudimo njegovu sumnju.»

Nato me ostavi. Ja sam u toj stvari mislio kao i on, ali sam već u početku trebao barem jedan dokaz; jer da promašim, sve bi se pokvarilo.

Maks je sada stanovao kao samac u [illegible] u evropskoj četvrti to je rijetko kada [illegible] u Pasi. Mlada gospodja u svojoj [illegible] živjela sama za se. Trebao sam na [illegible] ću moći da udarim u pravo mjesto... Novine su me obasipale porugama zbog mog rdjavog nosa. Neki novinarski dopisnici, na osnovu vlastitih opažanja, bili su takodjer došli na istu misao, koju sam ja smatrao ispravnom; potajno su natucali, da postoji vjerojatnost jedne obiteljske strašne drame; neki su pače pošli tako daleko, te su izražavali sumnje, koje su se mogle odnositi jedino na «lijepoga Maksa».

Tad se najedanput dogodilo nešto sasvim izvanredno: na ulici su susreli gospodina Imbergera.

Prvi je put sobarica gospodje Imberger vidjela svog gospodara, što je na onako zagonetan način izčeznuo. Jedne se večeri djevojka vraćala kući u Pasi. Bila je vrlo uzrujana. Uvjeravala je, da je malo prije u susjednoj ulici susrela glavom gospodina Imbergera.

«Bio je baš on, naš gospodar,» rekla mi je kad sam je ispitivao poslije tog fantastičnog susretaja, «zaista i zbilja bijaše ono naš gospodar! Ta ja imam oči da vidim, i kad bih se s glavom nalazila pod sjekirom, još bih rekla, da ono bijaše naš gospodar, — ili on ili njegov duh. Istini za volju treba reći, da nije izgledao kao živ čovjek, imao je na sebi velik, crn ogrtač i njegovo je lice bilo vrlo čudnovato. Hodao je brzo; od silnog straha što mi se je tako iznenada prikazao, noge su mi se tresle, i on je to iskoristio, te se odmakao niz ulicu i nestao. Ali je zacijelo bio on, naš gospodar. Mogla bih to i prisegom da potvrdim, pred sucem. Ubili su ga i sad njegov duh ne može da nadje mira te luta okolo.»

Pričala je bez prekida, ali moram reći, da joj isprva nitko nije vjerovao. I profesor Ferijer i ja i svi smo mislili da je to [illegible] samo obmana.

Ali malo zatim gospodin [illegible] Imberger opet prikaza. Oko šest sati u veče vidio [illegible] neki starinar u ulici Šatoden. Prikaza se pojavila na vratima dućana, otvorivši [illegible] kao da će unići. Ali onda se odmah [illegible] kao čovjek, koji se je predomislio i nestalo je izmedju svjetine. Trgovac [illegible] je prepoznao, što nije ni čudo, budući da je Imberger već više godina bio njegovom mušterijom. Dakako da je i trgovcu udarilo u oči, što je izgledao neobično čudno i smeteno; bio je takodjer vrlo [illegible] i činilo se kao da trpi, ali trgovac [illegible] najsigurniji način uvjeravao da je [illegible] bez sumnje bio gospodin Imberger.

[illegible] se je gospodin Imberger prikazao [illegible] više puta. U razmaku od četiri do [illegible] vidjelo [illegible] je više njih, sve sama [illegible] kojima se je moralo vjerovati i koja [illegible] jednako iskazala: gospodin Imberger [illegible] je velik crni ogrtač, hodao je [illegible] lice izgledalo je čudno blijedo [illegible]. Sretali bi ga samo u sumraku [illegible], što bi ga opazili, već bi se [illegible] udaljio. Njegov advokat, [illegible] pokušao je da ga slijedi [illegible] Montmartre, gdje mu se je iznenada [illegible], ali gospodin je Imberger [illegible] da ga nije mogao dostići.

I profes[illegible] je svojim vlastitim očima vidio prijatelja, za koga je držao da je umoren.

«Vidio sam ga,» pričao mi je, «vidio sam ga zaista, o tome nema sumnje. Dolazio sam iz medicinske Akademije, gdje sam održao predavanje. Na drugoj strani pločnika stajao je auto; iz njegovog spuštenog prozora piljio je u me gospodin Imberger, baš onako kao i prije više puta, kad bi me čekao pred Akademijom. Ja sam ga prepoznao sasvim točno. Njegovo je lice bilo jasno rasvijetljeno od svjetiljke u autu. Pošao sam mu u susret, ali u tom trenutku auto odjuri. Imberger se okrenu za mnom i učinio mi znak, što ga nisam [illegible] razumio.»

O ovim pojavama nije moglo biti više govora, jer moderna znanost ne [illegible] da fantomi, aveti i duhovi [illegible] naokolo. Neke su novine donosile šaljive članke o pojavljivanju umorenoga. Spiritistički su časopisi energično tvrdili, da je zbilja tako što [illegible] i da u povijesti ima za to dosta potvrde. Unatoč tome općenito se počelo vjerovati da je gospodin Imberger još uvijek živ.

Ali zagonetnost tog čudnog slučaja nije zbog toga prestala. Cijela je stvar poprimila samo drugo lice. Zašto se je gospodin Imberger sakrivao? Dali je on zbilja zbog kakve ljubavne pustolovine pobjegao iz kuće? Ali svi, koji su ga poznavali, odbijali su takovu pretpostavku, a oni, koji su ga sretali, tvrdili su suglasno, da nije izgledao kao sretan čovjek, dapače vrlo čudno, gotovo bi se reklo strahovito. Ne

[illegible] Amerci znao se je nedavno jedan [illegible] čudan dogadjaj. Neki čovjek iz Ka[illegible], izgubio je pamćenje i to uslijed [illegible] rane na glavi zadobivene prigodom posljednjeg rata. Sve je zaboravio taj ne[illegible]nik, što je god kada vidio ili čuo ili [illegible], sve mu se je izgubilo iz pamće[illegible] [illegible] je siromah živio žalostan i [illegible]. Niti je znao, kako se sam zove niti je [illegible] za ime mjestu, gdje se je rodio.

Kadli jedne noći napadnu ga razbojnici [illegible] jedan od njih udari tako žestoko [illegible] glavi, da se je mahom srušio na zemlju [illegible] neko vrijeme ležeći u nesvjestici. Ali gle čuda! Kako mu se vratila svijest, vratilo mu se i sjećanje. Sad je on znao i kako se zove i otkuda je i što je. Eto što može jedan zgodan udarac u glavu. [illegible] su to pokušali kod onog Brenerija, [illegible] se je više tvrdio, da je Kanela...

Ta bolest zaboravljivanja, koja se inače [illegible] amnezija, vrlo je raširena i ovdje [illegible]. Posudite komu pedeset lira, ne[illegible] što se taj individuum ne će sjetiti, [illegible] vam ih vrati, već će i stotinu puta [illegible] mimo vas, da vas i ne pozdravi. Kao da mu najednom nešto u mozak žignulo, postao je i on zaboravljiv. Ima ih, kao na primjer Nineta, koji se ne sjećaju, kad su se rodili, pa ne znaju koliko im je godina. A ima i drugih, koji se drže, kao da su sasvim zaboravili, da su im ćaćo išli negda [illegible] opancima. Ima pak nas, koji bismo [illegible] koješta da zaboravimo, i ne može[illegible] nikako. Sudbina — jarac.

[illegible] tri: Juče sam na trgu čuo, kako [illegible] trgovac poučava svog pomoćnika [illegible] mu:

Z aventorom valja da greš vavek [illegible]. Ako ča prigovara, ne pravdaj se s [illegible], nego mu daj vavek pravo.

Ča i onput, ako mi reče, da ste vi [illegible] asasin.

I onput.

[illegible] druga: Danas sam na Korzu čuo, [illegible] je prijatelj čestitao prijatelju:

— Ma znate ku fanjsku hćer imate! [illegible] Boga mi ne pokazuje ni trejset let.

Sretan odgovori:

— Nesamo da ih ne pokazuje, nego ih [illegible] skriva, i da znate kako!

[illegible] posljednja: Francele je nekoliko [illegible] bez volje. Ima već punih osam [illegible], što ga ne vidim. Juče sam ga po[illegible] pa ću mu:

— Što vam je Francele, da vas nije vi[illegible]? Jeste li bolesni?

— Bolan baš nisam - odgovori Francele.

E — onda — što vam je?

— Ne znam, kako bim se obukal za poć [illegible]nka. Ako stavim on požmareni kapot, [illegible] te reć: — Sigurno ga je pul Šćoceta [illegible]pil. Ako pak stavim onega lepšega te [illegible]: Kade vraga je našel beči za ona[illegible] kapot.

Rokac.

IZ BERSEČA.

U [illegible] broju «Istarske Riječi» smo [illegible] o našem gospodarskom stanju i o [illegible], koje bi trebale da se izvrše. Sa[illegible] se govori i to da će se početi sjeći bo[illegible] šuma na Sisolu, koja je posadjena [illegible] 50 i više godina. To bi bilo dobro si[illegible] [illegible] narodu, jer bi se ipak nešto i [illegible] zaslužilo. Lakše bismo preturili zimu.

I kod nas u Berseču desio se jedan slu[illegible], koji nas je malo potresao i to iz raz[illegible], što se to dosada još nikad kod nas [illegible] dogodilo. Našem čestitom gostioniča[illegible] [illegible] su nepoznati tatovi u noći od 24. [illegible] 25. pr. mj. da provale u kuću. Kušali [illegible] izvade rešetke od željeza na prozo[illegible] [illegible] to nekakvim drvom. Razbili su sta[illegible], ali su skočili psi i svojim lajanjem [illegible] pozornost gospodara. Nemili go[illegible] [illegible] su ostaviti nedovršen posao. [illegible] se da nisu bili profesionisti u kradja[illegible], već samo početnici. To nas zabrinju[illegible], osobito sada, kad su započeli zimski [illegible]. Dosada kako rekosmo, nije bilo ta[illegible] [illegible]ih stvari.

Franina i Jurina

Fr.: Puno vremena nismo niš govorili, ča i' z onum Nemačkum. Su se oni ljudi zamo ča zrihtali?

Jur.: Ča oni? Mane se sve para, da su oni počeli već i drugeh rihtat.

Fr.: Keh drugeh?

Jur.: Francezi, Inglezi i [illegible] celi svet.

Fr.: Ne razumem.

Jur.: Ne razumeš? Ću ti ja stumačit. Prej črtnajst let Nemačka je imela toliko poferdije, da se je digla na celi svet.

Fr.: Je bormića, ma je tu svoju poferdiju po saramenski platila.

Jur.: To se ti, Franino, varaš. Ona još ni platila onu poferdiju.

Fr.: Kako da ni?

Jur.: A lepo. Kada su ono njiji kanuni pucali na gradi i na fabriki, razbili su puno vredneh stvari, a ti znaš onu staru talijansku poslovicu, da ki razbije da i plaća?

Fr.: Pak ča još nisu Nemci platili ono, ča so ljudem razbili?

Jur.: Baš platili! Još nisu malo manj ni počeli plaćat.

Fr.: Ča j' toliko toga?

Jur.: Tu ti gre, sinko, na milijardi beči i to ne va harte nego va suhem zlate. Promisli samo, koliko su samo nemške podmornice pohitale na dno oneh franceskeh, talijanskeh, ingleškeh i drugeh vapori! A kade j' druga škoda, ku su storili! I sve to valja sada plaćat — i kako slano!

Fr.: To j' za smutit se! A davaju ča na račun za svu tu škodu?

Jur.: Davaju i ne davaju. Svaki se čas znimlju vanka, da ne moru nikako napred, da imaju sami doma velikega stroška, da su puni duga i da ako te ča platit na račun oneh stroški, da moraju se speta zadužavat — i sve tako.

Fr.: Z jednun besedum [illegible] oni nete da plaćaju.

Jur.: Bi reć, da je tako nekako.

Fr.: A ča govore oni drugi, kem imaju dat?

Jur.: Oni njim pak ne daju ni hipa miru. Svaki dan su njim na vrateh i će da budu plaćeni, zač da i oni imaju duga, kega moraju plaćevat.

Fr.: A je pak to tako?

Jur.: Kako ni? Ča si već pozabil, koliko su stroška imele sve državi va zadnjoj vojske? S čem bi bile kupovale svi oni silni kanuni, cnu strahovitu municiju, hranu i robu za soldati? T[illegible] je sve delalo i kupovalo na dug.

Fr.: [illegible] dug je zločesti drug. To znaš ti i [illegible] još [illegible] drugi. A ki je dazal to[illegible] beči?

Jur.: A ne znaš [illegible] Amerika! Neč je da[illegible] [illegible] Ingleška [illegible] j'ni saveznikom, pak [illegible] bi otela da njoj to vrnu, da more [illegible] Ameriku, koj je i ona dužna. A saveznici govore: Dobro je — [illegible] nam Nemačka plati ča nam je [illegible], pak ćemo i mi poravnat ono [illegible] smo dužni. Franceska, ka je pre[illegible] najveć škodi, zač su njoj po[illegible] na stotine gradi, će da ima ča [illegible] gre, da more oni svoji gradi spe[illegible] popravit. Isto tako i Belgija. Svi [illegible] [illegible] od Nemačke, a Nemačka [illegible] drugo nego govorit: Ma ljudi B[illegible], kade vam je glava? Ča ne vi[illegible], kako sam brižna i na ceste?

Fr.: A veruju njoj oni drugi?

Jur.: Ma veruju! Oni govore: To su sve čakuli! Vi Nemci imate beči kako [illegible], ma ih skrivate, da vam se ne vide. Ča mislite, da mi ne vidimo, koliko vi trošite va luši, va brodi od [illegible], va «Cepelini» i va druge nepotrebne stvari? Platite, a onput lušajte, koliko vas je vranića volja.

Fr.: A ča govore Nemci?

Jur.: Ter sam ti već rekal. Navijaju po svoju, brane se, skužiju se, a čini mi se, da se već pomalo i prete.

Fr.: Oho! A kako to?

Jur.: Drže, da bi već bilo vreme, kad bi i drugi dobro storili, da malo tiše govore. To je ovi dni rekal na puna usta njihov najveći ministar.

Fr.: Ja, dragi moj, naši stari su govorili, da vuk menja dlaku, ma ćud nikada. Tako ni Nemac. Još te svi šisti va Jeuropé imet s njim posla. A će pak Nemačka otet platit ča j' dužna?

Jur.: Neć će, trebeda! Francezi i Inglezi drže još jedan dobar del njije zemlji na Rajne, i nete poć vanka, dokle ne badu sigurni, da te dobit ča njim gre.

Fr.: To mi nekako ne diši lepo. Mane j' sve strah, da će na ovem svete bit još vražje potrkanji.

Jur.: Da ne bi tako bilo!

Ortopedijski Institut A. ZECCHI

Via Roma 31 — TORINO — Primo p[illegible] nobile

Aparat Zecchi ozdravljuje

ERNIJU

(KILU)

[illegible] izjava jedne gospodje iz Roveraeta

«[illegible] po prilici 3 godine od velike ernije bez nade da ću se ikada ozdraviti, savjetovana da kušam

aparat Zecchi

kušala sam i danas se osjećam vrlo dobro, zdrava sam i mogu da obavljam sve svoje poslove bez da osjećam ikakvih boli.

Zahvaljujem javno mojem dobročinitelju ortopediku A. Zecchi iz Torina, te ga preporučujem svima, koji bi trebali njegove pomoći.»

FERRARI CLEMENTINA

Roveraeto per [illegible], No. 93

([illegible])

Javljamo, da će taj ortopedik sa svojim vrijednim aparatom pohoditi dolje naznačena mjesta i biti na raspolaganje svima, koji ga potrebuju.

Gorica: Srijedu 12, četvrtak 13, petak 14 decembra u «Albergo Angelo d'oro».

Trst: Četvrtak 27, petak 28 decembra u «Albergo Moncenisio».

Rijeka: Subota 29 i nedelja 30 decembra u «Albergo Italia».

IZ MEDULINA.

Župnik; gradnja i posvećenje crkve; prodaja duhana.

Medulin je bio mnogo vremena bez svećenika. Dužnosti i poslove vršio je don Degrassi, župnik iz Ližnjana. Ovog ljeta došao je k nama svećenik i to don Jakov Cecinović. Čim je nastupio službu, odmah se dao na posao. Vidio je da je crkva zapuštena a i narod se odvrgao od crkve. Upro je sve sile, našto smo mu i zahvalni, da uredi crkvu i približi k njoj narod. Uspjelo mu je. U kratko vrijeme priskrbio i uredio je dosta toga. Došao je red i na crkvu sv. Petra, koja je tamo na samoći od starine. Zamolio je Medulince da mu budu pri ruci, te da sazidaju iznova crkvu, inače da će stara sasvim propasti. Poslušali smo ga. Nešto sa rabotom, nešto sa milodarima, kako je koji mogao, sazidali smo novu crkvu, koja je mnogo ljepša od stare. Djecu je opomenuo da ne troše u ludo novac, nego neka sakupljaju za zvono. I učiniše. Djeca su kupila zvono, a medulinski ribari kupiše i novi kip sv. Petra. Dakle sve je novo i ljepše učinjeno. U nedjelju na dan sv. Katarine bilo je posvećenje novog kipa i crkve. Slava velika. I staro i mlado je krenulo sa procesijom k novoj posvećenoj crkvi. Bila je divota za viditi; silan narod pod vodstvom dvaju svećenika ([illegible]ca i premanturskog) pobožno moleći pratili su kip sv. Petra u nov posvećeni hram božji. Bilo je ljudi i iz okolice, osobito Ližnjanaca, Pomeraca i Premanturaca. Sigurno preko hiljadu duša sakupilo se toga dana, da se pomole sv. Petru.

Najviše moramo zahvaliti don Cecinoviću koji se najviše trudio da se sazida nova crkva, pa se time vidi, da se skrbi za naš vjerski život kad tako radi i da se skrbi za bolje naroda.

Otkada je umrla teta Mara Šantićeva, nastala je borba za dozvolu duhana. Ne zna se koji će je dobiti. Možda da dodje i jedan Pomerac prodavati duhan u Medulin.

IZ METZERVISSA (u Francuskoj)

Što učini pijanstvo!

U današnje dane čovjek mora da pametno živi, ako hoće da nadje kakav zaslužak i da bude primljen medju ljudo. A to osobito i u još većoj mjeri vrijedi za one koji ostavljaju svoju kuću i idu u svijet trbuhom za kruhom. Vrlo je lijepo, kad se naši iseljenici javljaju u našu novinu iz svih krajeva svijeta i opisuju svoj život, ali je to žalosnije, kad se javlja koja ružna vijest o kojem iseljeniku. Nažalost moramo i mi danas da javimo o jednom našem drugu, koji ostavlja za sobom slabi glas a sramoti i nas Istrane pred našom braćom i sugradjanima i pred strancima. Pred jedno šest godina iselio se je iz Istre u Francusku Josip Žigante iz Rakitovca, da pomogne sebe i svoje kod kuće. Nu pomogao nije nikoga, a škodio sebi i drugima, i kod kuće je valjda volio vinsku kapljicu, ali je nije mogao uživati svakog dana. Čim je ovamo došao našao si je mladu i doskora je oženio. Nu nije se odrekao svoje mane i podao se i nadalje piću i prepiru. A vino košta novaca, a novaca uvijek nema. Zato je mnoge i oprušao za sto i više franaka. Svoju pak ružnu narav pokazao je pred par mjeseca. Društvo naših zemljaka bilo je u gostioni izvan sela Metzervissa. Kad su se vraćali kući je Žigante napao svoga druga Alojza Ukmara, da ga natuče. Rastrgao mu je

---

[illegible]pak, bi ovdje ondje niknuo glas, da je Im[illegible]berger bio zaista stari grješnik, da nije [illegible] više da prikrije svojih opačina i da [illegible] je radi toga povukao iz društva. Oni, [illegible] su to tvrdili, prikazivali su gospodju [illegible]berger kao žrtvu, tvrdili su čak, da ju [illegible] ostavio na najbesramniji način, jer [illegible] je bilo čak i sumnjivih klevetnika, koji [illegible], da njenu krijepost sumnjiče. [illegible] obavijestio kod mlade [illegible] je s najvećim gnjevom i pre[illegible] ona je s [illegible] odbila sve što je moglo da baci sje[illegible] na karakter njenog muža.

«Bio je najbolji od svih ljudi,» ponav[illegible] je bez prestanka, «nije bio kadar da [illegible] kome što na žao učini. Ako je on za[illegible] [illegible] mora da postoji koji [illegible] nepoznat razlog, zašto [illegible] izim slučaja, da [illegible] u glavi. A gdje je on?» [illegible] je lomila rukama i plakala ljuto. [illegible] Većina je [illegible] k mišljenju da je Imberger [illegible] i pobjegao. Govorilo [illegible] somnambulizma, o ne[illegible] je o krizi budnog [illegible] prolaznom stanju, u kojem čovjek [illegible] što je, gdje on sam za[illegible] biti ono što je, gdje on sam za[illegible] prilagodjuje [illegible] svoju ličnost i sebe [illegible] kroz život, a koje se [illegible] kojom ide kroz život, a koje se [illegible] vrati ona prva [illegible], ako [illegible] Profesor Ferijer [illegible] individualiteta [illegible] o tim [illegible] je u ono [illegible] ali što [illegible] prilici [illegible] nije rekao [illegible] vjerovao u gla[illegible] sam [illegible] mene [illegible] uokolo kolali. [illegible], što [illegible] [illegible] zadovoljiti [illegible].

Ja se nisam zadovoljio [illegible]

da je Imberger u nenadnom ludilu nestao. Isto tako nisam vjerovao, da je pobjegao. Ali sam sebi postavio pitanje, je li moguće, da se Imberger sakriva samo iz ovog jednostavnog razloga, da može lakše da nadzire ženu svoju i sinovca i da vidi, što će oni da urade kad njega nema? Da je zaista tako, iz kojih se je razloga pokazivao on ljudima, i to baš onim, koji su ga poznavali? Bilo je opet i trenutaka, gdje se nisam znao riješiti misli, da je ipak umro. Nije mi bilo moguće da nastavim svoja istraživanja. Zar se može istraživati zločinstvo, gdje nema žrtve? Ali tajnost i zagonetnost slučaja Imbergera sve me je više zaokupljala i tvrdo sam odlučio da nadjem ključ tom zagonetnom slučaju. S jednim sam okom takoreći uvijek oštro pazio na kuću u Pasi, gdje je bilo sve žalosno, a s drugim sam gledao na stan u evropskoj četvrti, gdje je Maks vodio svoj raskošni i razuzdani život. Nikad nisam mogao saznati, da li je on kroz cijelo to vrijeme imao kakav tajni sastanak sa gospodjom Imberger ili nije; on je majstorski umio da zavodi u bludnju moje ljude, koji su imali paziti na njega. Polagano se je u meni stvorila fiksna ideja, da moram razbistriti tu stvar. Morao sam da nadjem Imbergera, ili živa ili mrtva.

Bilo je baš u pokladno doba, kad sam ga našao: mrtva i živa. One večeri bio sam u velikoj dvorani neke noćne kavane na Montmartru. Priznajem, da nisam bio tamo zbog svoga zvanja. Htio sam, da se malo pozabavim i rastresem. Po svom običaju nisam propustio prilike, da se pažljivo ogledam oko sebe. Po noćnim kavanama može čovjek da se mnogo o čemu izvijesti i da mnogim zagonetnim stvarima udje u trag.

Već skoro pola sata motrio sam male plesačice, što su se vrtjele usred dvorane. Najedampul unidje u dvoranu lijepi Maks s cijelim nekakvim društvom. Bio je tamo stalan gost. Ja sam time i računao, pa sam se radi toga što više «zakopčao», da me ne bi prepoznao. Sjeli su k stolu nedaleko mene. Bilo ih je četvoro, svi u crnom odijelu: Maks, pa neki velik burzovni spekulant, koga sam nekako poznavao, jer mi je dao bio informacije o posljednjim poslovima, što ih je sklopio gospodin Imberger prije nego što je nestao, te dva neznatna raskalašena mladića. U njihovom društvu bile su i tri male djevojke, plesačice, koje su imale na sebi više ili manje izvorna perzijska odijela. Jedna od njih zvala se je Kora. Nježno se je privijala neodoljivom, «lijepom Maksu».

Povećerali su i popili se šampanjca. Gospoda su se sve glasnije i razuzdanije smijala i pri tom se je čulo smijuckanje i milovanje dama, koje su sve bile u veselom, napola pijanom raspoloženju.

Najedampul dvije se od njih digoše, da zaplešu.

«Ali počekajte, ja idem s vama,» doviknu im Kora, koja je sjedila kraj Maksa i pušila cigaretu. «A onda ću da vam pokažem nešto sasvim osobito. Razrogačit ćete oči od pustog začudjenja.»

«Što imaš? Pričaj, Bébé!» — ponuka je burzni spekulant kome je jezik bio otežao i pokuša, da uhvati malu. Ali ona mu izmače.

«To je pravo iznenadjenje! Vidjet ćeš ti i svi, ti veliki tuljane,» viknu mu ona, trzeći po svojoj šarenoj ručnoj torbici, i onda potrči brzo u sobu za gospodje, te se u njoj zaključa, kao da je htjela da se sva preodjeći.

Pet minuta iza toga izadje opet u pratnji jedne od svojih malih prijateljica, koja se je slatko smijala. Ona je obuhvati oko stasa i obje se djevojke baciše u gužvu plesača — gdje su odmah pobudile sveopću pozornost. Plesni su se parovi raspustili, gurali se bliže da vide djevojke, koje su se vrtjele kao lude, i svi ostali u dvorani pljeskali su i smijali se, a da ja nisam mogao otkriti zašto. Sad su se približile svome stolu, za kojim su sjedila ona dva raskalašena mladića s prilično zlovoljnim izrazom, burzni spekulant, koji je veselo izgledao, i Maks. Ovaj je sjedeći lijeno na stolici držao cigaru medju ustima i mirno čekao svoje male prijateljice. Kora učini još jedan okret te se onda zaustavi pred gospodarom, te mu se pokaže.

Maks je pogleda, raskolači oči, problijedi ko mrtvac i njegovo se lice razvuče od straha i groze; stisnutih šaka poskoči, obori sto pred sobom i glasom, kojim je nadvikao svu galamu u dvorani, prodera se na djevojku:

«Skini to, za Boga! Smjesta da si to skinula!»

Svi su odmah umukli i zgledali se smeteno. Burzni spekulant, što je sjedio pokraj Maksa, poskoči sav prestrašen. Po-

kaput i odnio 275 franaka. Ovih je dana bila rasprava u Metzu proti Žigantu radi svog napadaja na Ukmara i radi otimačine. Žiganto je osudjen na 6 mjeseci zatvora i na izgon iz Francuske. Nu on je dobro znao, što ga čeka, pa je par dana prije rasprave pobjegao, a da se nezna kamo. Za jednog svog druga radnika digao je u kancelariji 400 franaka i uzeo ih sobom. Ostavio je na cjedilu sirotu ženu i dvoje djece. — Više iseljenika.

Domaće novosti

Promocija. — Dne 29. novembra naš Istranin gosp. Anton Šurina iz Rupe promoviran je na univerzi u Sieni s vrlo dobrim uspjehom na čast doktora prava. Mladome doktoru, prvome iz onih krajeva, čestitamo na promociji i želimo mu obilno uspjeha u budućem njegovom radu.

Promjene u komandi ovdašnje milicije. — Buletin vrhovne komande milicije objavljuje da je dosadašnji komandant VI. zone u Trstu konsul general Mozzoni imenovan komandantom autonomne skupine u Kalabriji. U Trst je imenovan komandantom VI. zone konsul general Gino Graziani, a komandantom 58. legije konsul Filip Diamanti. General Graziani je za vrijeme rata komandirao 11. bersaljerskim pukom, onim pukom, u kojem je služio načelnik vlade on. Mussolini. Istakao se je kao dobar vojnik te je odlikovan vojničkim savojskim redom, sa dvije srebrne medalje za hrabrost i srpskom zlatnom medaljom za hrabrost.

Novi podeštat u Postojni. — Novim podeštatom u Postojni imenovan je advokat Alfredo Zannoni, ratni dobrovoljac i predsjednik invalida u Trstu. Dosada je bio podeštatom u Postojni kapetan Relli.

Miramarski park. — Za upravljanje i uzdržavanje dvorca i parka u Miramaru kod Trsta stvoren je konsorcij izmedju države, pokrajine i tršćanske općine.

Spojenje dvaju gospodarskih društava. — Doznajemo da se je Gospodarsko Društvo u Pazinu spojilo sa Consorzio Agrario Cooperativo. Na zajedničkoj sjednici prošle subote zaključeno je da Gospodarsko Društvo prestane svojim djelovanjem sa koncem ove godine. U to vrijeme predsjednik društva gosp. profesor Fran Matejčić ima da likvidira društvo i sazove glavnu skupštinu članova, koji će odobriti spomenuti sporazum o spajanju ovih dvaju gospodarskih društava u Pazinu.

Poljodjelski tečaj. — Putujuća poljodjelska katedra u Puli otvorit će dosora poljodjelske tečaje u Lindaru i Draguću u pazinskoj općini. Tečaj će moći polazati mladići od 14 do 18 godina. Obuka će biti besplatna, a obavit će se u 80 sati. Ko želi pohadjati tečaj mora se već sada upisati kod mjesnog općinskog delegata.

Gradnja dječjih zabavišta u Bovcu i Matuljima. — U ministarstvu javnih radnja uzeo se je u pretres nacrt za gradnju dječjih zabavišta u Bovcu (gorička pokrajina) i u Jušićima kod Matulji (kvarnerska pokrajina).

Nedozvoljeno pečenje rakije. — Pred malo više od mjesec dana javili smo, kako je jedan seljak na Pazinštini platio životom, jer je htio ubiti karabinjera, što ga je uhvatio, da bez dozvole kuha rakiju. Sada doznajemo da su financijska stražara zatekla kod kuhanja rakije Gabrijela Baldaša iz Baldaši kod Vižinade. Kad su mu naredili, da se zaustavi, on je navalio na njih i jedan financijer u samoobrani ispalio je hitac u Baldaša, te se je Baldaš teško ranjen srušio na zemlju. Prevezen je u teškom stanju u bolnicu u Pulu.

Istarska Posujilnica u Puli. — U konkurzu Istarske Posujilnice u Puli i njezine podružnice u Pazinu ureče je ročište za dan 15. decembra 1928. u 10 sati u jutro u sobi broj 10 civilnog Tribunala u Puli. Kod tog će se ročišta raspravljati o prijavama tražbina onih vjerovnika, koji su ih prekasno prijavili.

Verifikacija uteza i mjera. — Istarska prefektura javlja, da će se u godini 1929. provesti verifikacija uteza i mjera u ovim općinama: Vrsar, Cittanova, Piran, Pula, Rovinj, Umag, Vrtenig i Višnjan. Svi oni, koji se radi svoje službe, profesije, zanata ili industrije služe mjerama i utezima, treba da se upišu, ako već nisu, u općinski popis, gdje su navedena sva lica, koja se za javnu služe mjerama. Posebnim dekretom biti će odredjeni dani i mjesta, kamo treba donesti mjere i uteze, da budu verificirani. Kako je poznato, treba mjere i uteze verificirati svake druge godine. Samo se po sebi razumije, da mjere moraju biti, kako je to zakonom odredjeno.

Kretanje pučanstva u Trstu.

Rodjeni: u oktobru 268 živih, 4 mrtva; u novembru 284 živa, 8 mrtvih; razlika 16 više živih, 4 više mrtvih.

Umrli: u oktobru 264, u novembru 213; razlika 51 manje.

Vjenčanih parova: u oktobru 184, u novembru 167; razlika 17 manje.

Male vijesti iz Italije i cijeloga svijeta

— Pred kratkim otvoren je direktni telefonski saobraćaj izmedju Italije i Engleske preko Švicarske.

— U prvih deset mjeseci ove godine rodilo se je u Italiji 930.000, umrlo je 533.000 i vjenčalo se je 221.000 ljudi.

— U Tripoli posvećena je bila dne 25. novembra nova katedrala. Prisustvovali su kod svečanosti najviši državni dostojanstvenici i biskupi iz Tuniza, Aleksandrije i Malte.

— U priznanje velikih napora i žrtava, što su doprinijele različite akcije za spasavanje ponesrećenih prigodom polarne ekspedicije sa uzdušnom ladjom «Italija» Nj. V. Kralj podijelio je na predlog načelnika vlade on. Mussolinija uspomeni polarnog istraživača Amundsena i francuskog letača Guilbauda zlatnu medalju hrabrosti za vazdušnu plovitbu.

— Početkom januara 1929. započet će se na tršćanskoj trgovačkoj univerziteti s jednomjesečnim kolonijalnim tečajem. Prijave primaju se u via dell'Universita br. 7.

— U Florenci odlučeno je da se ustanovi internacijonalni zavod za etruskologiju. Time će se svi učenjaci, koji se bave etruskologijom, skupiti oko jednog zavoda.

— Pretura u Pisi je presudila, da različite tabele po općinama, kojim se automobilistima nalaže, da pod pretnjom kazne voze polaganije od 15 kilometara na uru, nijesu obvezatne, buduć zakon sam odredjuje, da mogu automobili voziti s brzinom od 15 kilometara.

— Cantiere Navale Triestino ovih je dana pustilo u more motornu ladju «Catalani» za parobrodarsko društvo «Adria». Ovo je šesta motorna ladja, izgradjena u Monfalconu za navedeno društvo. Te su ladje odredjene za saobraćaj izmedju Rijeke - Bari - Malta - Catania - Messina - Napulj - Genova - Marseille - Barcelona - Valencia.

— U Lastra blizu Florence neki Santini, trgovac sa slamnatim šeširima na veliko, pao je u stečaj s deficitom od 5 milijuna lira.

— Bivše saline u Kopru bonificiraju se, t. j. počelo se je sa sušenjem istih. Time će se pridobiti 10 hektara novog terena za poljedjelstvo.

— Predsjednik italijanskog nogometnog udruženja izručio je načelniku vlade jedan milijun lira u liktorskim obveznicama za amortizaciju talijanskog državnog duga.

— Fabrika čokolade Kanold u Milanu pala je u stečaj s deficitom od 5 milijuna lira.

— Vice prefekt u Ivrei, koji je ujedno i općinski komesar, snizio je općinske namete do zakonite mjere. Općina se nalazi u tako dobrim imovinskim prilikama, da je mogao sniziti namet na zemljiški porez za jednu liru na svaku liru i namet na gradjeni porez za 50 centezima na svaku liru.

— U Trstu pripravlja se velika stalna dvorana za boksanje.

— Dne 28. novembra počeo je svoje djelovanje specijalni odsjek Tribunala u Trstu za individualne radne procese.

— U prvom semestru ove godine porasli su pučanstvom zbog viška poroda nad umrlim: Napulj za 5238 stanovnika, Rim za 4772, Milano za 1139, Genova za 65, Florenca za 5, Mleci za 984; Torin je imao manjak od 156 stanovnika, Bologna manjak od 219.

— Pariz hoće da stvori ulicu, dugu 20 kilometara i široko 75 metara. Lijevo i desno sagradit će se kuće. Time će se doskočiti pomanjkanju stanova.

— Umro je avijatičar Fletcher, koji je vodio avijatičke operacije na obali Meksika god. 1927 i kasnije se bavio atlantskom aeronautikom, umro je u dobi od 73 godine.

— Javljaju iz Alžira o teškoj nesreći kod jedne gradnje. Skele sa 7 radnika su se srušile, 2 su radnika poginula, 5 ih je teško ranjeno.

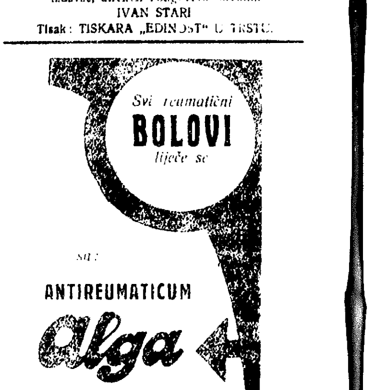
Jaki potres u Čile. — U subotu u noći bio je jaki potres u Čile, u južnoj Americi. Najviše su postradali gradovi Talca i Agillon. Od ovih dvaju gradova ostale su samo ruševine. U Talci je porušena katedrala i željeznička stanica. Iza potresa pojavio se i požar, koji je uništio mjesto Lolalen. Potres je nastao o ponoći i trajao je samo tri sekunde. Ljudi su pobjegli s ulica, da se spase, ali mnogi su ostali pod ruševinama. Potres je porušio tajnovite električne centrale, pa je voda prodrla u rudnike bakra u Teniestu. Tu se ugušilo 40 radnika. I stanovnici Baratone postradali su od vode. Kad su izašli napolje da se spase, razlila se rijeka, koja je silnom brzinom tekla kroz grad. Potres je naime porušio nasip uz rijeku. Dosada je ispod ruševina izvadjeno i utopljeno 287 ljudi, a ranjeno nekoliko stotina. Mrtvi su u gradovima Chillanu, Baraboni, Santa Cruz, Leichuenu i Quintalu. Najviše ... je postradala Talca, jer je skoro sva porušena. Ministar rata general Blancher je aeroplanom preletio nad postradalim krajevima i izvjestio vladu o nesreći. Predsjednik republike general Ibanez je išao u postradale krajeve, da lično rukovodi poslovima oko spasavanja. Premda je potres bio vrlo jak, ipak je djelovao samo na prilično malom prostranstvu. Mimo ljudskih žrtava, je štete stotine milijuna dolara.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Ant'reumaticum „Alga"

Sa duljom uporabom jačaju se mišici, ozdravljeni od reumatizma.

Prodaje se u svim ljekarnama po Lit. 6.— boca. Laboratorij «Alga», Fiume I.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Telef.: 644, 6442 Podružnica u TRSTU: Via XXX Ottobre, 11 Telef.: 6441, 6442

CENTRALA U LJUBLJANI. Dionička glavnica i pričuva: **60.000.000 dinara.**

PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Novo-mesto, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Šibenik, sezonska ekspozitura Rogaška Slatina.

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloške na uložne knjižice te ih ukamaćuje sa **4%**, a uloške na tekuće račune i na otkaz vezane uloške najugodnije uz dogovor. Izvršuje burzovne naloge i daje u najam sigurnosne kutije (SAFES).

Blagajna je otvorena od 9½-12½ i od 14½-16 sati. U subotu do 12.

KROJNI TEČAJI za krojače, švelje, pletilje u Ljubljani ili putem učnih svezaka. Iza svršenog tečaja izdaje se svjedodžba. Zavod pribavlja učencima dozvola boravka u Jugoslaviji, opskrbu i službu. Krojna Škola, Ljubljana, Stari trg 19. F. Potočnik, odlikovan u Rimu sa zlatnom medaljom, časnom poveljom i naslovom krojnoga profesora.

Gospodarsko društvo u Pazinu

pozivlje svoje članove na

izvanrednu glavnu skupštinu

koja će se obdržati

16. t. mj. u 10 sati s ovim dnevnim redom:

1. Izvještaj o poslovanju društva u godini 1928.
2. Združenja Gospodarskog društva s poljodjelskom zadrugom Consorzio agrario cooperativo.

U PAZINU, 3. prosinca 1928.

ODBOR

ledala malu Koru, koja je stala kao okamenjena, onda i on problijedi i poviče sav užasnut:

«Ali to je lice gospodina Imbergera!»

Sve se to dogodilo u vrijeme od deset sekunda, i ja sam se već bio proturao do njih. Opazih, da je mala plesačica na svom licu imala voštanu masku u bojama, koja je na komičan način otskakala od njenih plavih uvojaka. Maska je bila starijega čovjeka, i odmah sam našao, da je sasvim nalikovala na gospodina Imbergera. Predobro sam poznavao crte njegovog lica, budući da sam bio nabavio mnoge njegove fotografije. Odmah pristupih Maksu, položih mu ruku na rame i rekoh:

«Gdje si ostavio lešinu?»

Mislio sam da će doći do borbe izmedju mene i njega i nisam bio siguran, kako će se sukob da svrši, jer Maks je bio velik i jak. Ali u suštini ipak je bio kukavica i pod mojim je naglim udarcem upravo klonuo duhom. Za sreću su se u istom trenutku pojavila dva stražara i smjesta ga odveli.

Prisutni gledali su sve to zbunjeno. Nitko nije zapravo razumio o čemu se radi, dok nije sjutradan čitao cijelu stvar u novinama.

Mala Kora, kojoj sam oduzeo masku jecajući je koracala naslonjena o ruku burznog spekulanta.

«Oduzela sam mu potajno masku samo radi toga, da napravim šalu,» ponavljala je bez prestanka. «Ima ih toliko u svom ateljeu!»

I burzni spekulant, koji se iznenada rastreznio, govorio je neprestano:

«Kakove su to stvari? Ko bi bio ni u snu pomislio, da onako pristao momak može takovo što da počini.

Lešinu gospodina Imbergera našao sam. Bila je zakopana u podrumu male kuće u Pasi. Gospodin je Imberger bio naime otkrio, da Maks napastuje njegovu ženu s raznim ljubavnim očitovanjima. I ako nije držao, da mu je žena tom napastovanju podlegla, i postala njegovom ljubavnicom, to je on ipak imao sa sinovcem žestoki sukob, pa mu je naredio, da smjesta ostavi kuću. Maks je pripadao vrsti onih brbljavih zločinaca, koji sve potanko pričaju, pa mi je on sam ispričao sve te pojedinosti. One večeri, kad je mlada gospodja pošla na kostimirani ples, Maks je upotrebio zgodnu priliku i počinio zločinstvo. On se je sakrio u sobi svoga strica te ga je sam svojim rukama zadavio. Onda je lešinu povukao sve do najdubljeg i najstražnijeg podruma. Ja bih je bio tamo već i prije našao, da se nije najedanput pojavio Imberger i da nisam uslijed toga primio nalog da obustavim svoja istraživanja.

Prikazivanja gospodina Imbergera bila su zaista ingenijozan izum lijepoga Maksa. Time je on odvratio od sebe svaku moguću sumnju i ja sam onda morao da izvide i istragu prekinem. On je sasvim hladnokrvno napravio jedan otisak od lica umorenog Imbergera i po njemu je izradio voštanu masku u bojama koja je bila vanredno podobna gospodinu Imbergeru.

Čim bi opazio, da sam ton ja za stogom, upotrebio bi masku. Obukao bi veti i ogrtač pokojnoga i u trenutku kad bi se je svijetlo svjetionika miješalo s onim te večeri dana on bi se iznenada i brzo pojavio s maskom na licu. Strašna sličnost s gospodinom Imbergerom podržavala je ... mu, da je on zaista bio.

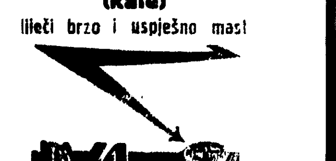
Masku nije bogzna kako sakrivao. Držao ju je u svom stanu nad kaminom izmedju mnogih kineskih i drugih strašnih maski. Mala Kora, kad je bila jedanput kod njega, izabrala ju je medju svim drugim, da njome napravi pokladnu šalu.

Dogodilo se tako, te je Maks, izdan pukim slučajem, koji ide na ruku čas zločincu čas policiji, morao da dodje pred porotnike. Porotnici vjerujući njegovoj obrani priznali su mu olakšujuću okolnost, da je radio iz strasti i osudili su ga samo na deset godina tamnice.

Gospodja Imberger nije bila sudbeno progonjena. Ona nije bila preslušana ni kao svjedokinja, jer je teško oboljela na upali mozga i dugo je vremena bila izmedju života i smrti. U vrućici je uvijek ponavljala riječi: «Da sam znala... oh, da sam znala...» Ferijer koji ju je liječio, nije mogao ustanoviti, dali ju je pekla savjest, što je, kao ljubavnica lijepoga Maksa, ma i nehotice skrivila smrt svoga muža, ili da li se je ... la, što o cijeloj aferi nije ništa znala ... radi toga nije bila u mogućnosti da ... svoga prijatelja.

KURJE OČI (kale)

liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza

TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST

Čuvajte se patvorina!

Mast Ryo možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 50 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) **U Trstu, 13. decembra 1928. - God. VII.** Pojedini broj 25 cent. **God. VI.**

„Istarska Riječ“
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15 lira na godinu, za inozemstvo 25 lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste), Piazza Oberdan 1. Telefon uredništva i uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malim oglasima svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef uredništva i uprave 50-19

„Slogom rastu male stvari, a neslogu sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Zaključni govor
načelnika vlade u parlamentu

Sa najvećom se očekivao dan 8. decembra. Toga se dana imao sastati zadnji put sadašnji parlamenat i tom je prigodom trebao načelnik vlade imao držati zaključni govor. Radi toga je bila navala u zgradu parlamenta velika. Sjednica se držala u pet sati poslije podne. Kad je u dvoranu došao načelnik vlade svi poslanici, ministri, novinari i gosti ustali su na noge i zapjevali faši stičku himnu. Iza, kako su odobreni temeljni zakoni fašističkog režima (Veliko Fašističko Vijeće, Ustav Rada i radničke tendencije) preuzeo je riječ načelnik vlade.

Načelnik vlade uspeo se je na govorničku tribunu. Pred njim su bile tri grimizne ruže, njegovo najmilije cvijeće. Najprije je rekao, da poslanicima izriče priznanje, što su učinili svoju dužnost prema revoluciji i prema naciji. Zatim je nastavio: Ova dvadesetisedma legislatura ostat će u povijesti obilježena kao ustanovna skupština fašističke revolucije. Ako revolucija znači brzu i potpunu promjenu stalnog reda i drugih stvari te stvaranje novog reda i novih stvari to se ne može poreći našem djelovanju da nije revolucionarno. Kad je u ovoj dvorani bio stari poredak ja sam sa 35 poslanika pritisnuo uz zid stari režim i dokazao njegovu nemoć. Želio bih da opet vidim tih 35 poslanika prijašnjeg parlamenta, koji su sa mnom sjedili. (Nekolicina poslanika ustaje i pozdravlja rimski.)

U sadašnjem su se parlamentu izvršila važna djela, udario se je zakon novim ustanovama, kojih nema nijedan narod. Ovdje su izglasani fondamentalni zakoni baš ovih zadnjih dana. Evo zakona o bonifikaciji. Mi ćemo bonifikaciju provesti kroz uračunanih 14 godina. Izglasali ste zakon o Ustavu Rada (Carte del Lavoro). Njegova važnost postaje od dana u dan sve veća. Konačno ste odglasali i zakon o Velikom Fašističkom Vijeću. Ovaj će zakon imati karakter vječnog trajanja, jer obuhvaća teoriju i praksu fašizma.

Danas se zaključuje 27. legislatura. Vidim vam na licima, da niste zabrinuti za vašu budućnost. To vam je na čast. Ipak je dobro, da vam kažem da novi izbori 1929. godine ne će imati ništa općega sa izborima u drugim državama. Ne će biti nikakve izborne borbe sa raznim izbornim sastancima, agitacijom i demagogijom. Prvi izborni govor početkom marta držati će prefekti, koji će sazvati pokrajinska ekonomska vijeća i sve političke, administrativne i sindakalne vlasti stranke te će nabrojiti sve što je režim učinio u 92 pokrajine.

Većina poslanika, koji ste ovdje prisutni, doći će i u budući parlamenat. Nekoji će ići u senat. I ondje će služiti vjerno domovini i fašizmu. Mislim da je potrebno da ovom prilikom istaknem, da je fašizam podigao auktoritet senata. Za budući parlamenat je designirano 1060 kandidata, ali će ući samo 400. Treba da se uvjerite, da ne će ući u parlamenat nekoje kategorije lica, za koja sam uvijek imao nekakvu neodoljivu antipatiju. Ne će ući oni, koji bi mogli imati nekakve nakane za svoj profit. I konačno ne će ući ni oni, koji imaju lavovsku srećnost do 11 i $^3/_4$, ali u 11 i $^3/_4$ do podne je izgube.

Parlamenat, koji danas zaključuje svoje poslovanje imao je 85% fašista; parlamenat, koji će se otvoriti 20 aprila imat će 100% fašista. Bit će 400 poslanika redovito upisanih u stranku. Ne će biti nikakvo čuda i nikakvi apsurd, što će svi poslanici biti jedne stranke. To je potrebno, da se pokaže posvemašnost režima. Parlamenat moći će mirno da raspravlja o radu vlade, ali ne da vladu ruši, već da je potpomaže. Buduća poslanička skupština mora da bude na visini zadaće, koju će imati, odnosno koju joj mi ćemo dati. Mi smo u našem radu dosta daleko. Glavne crte zgrade već smo odredili. Već odavna smo u ekonomskom poretku odredili svoje direktive. Svoju izdaj do poljodjelstva nismo pokazali samo od jučer, već od godine 1921. Samo veliko talijansko poljodjelstvo omogućit će razvoj mnogoj talijanskoj industriji.

Što se tiče financijalnog položaja smo u punoj periodi ozdravljenja. Valuta je solidna, garantirana, zamilaem zlata, koji je sahranjen u onim, mistackim izrazom nazvanima sakristijama banke d'Italia. Tako se naš financijalni položaj popravlja, da smo se mogli otresti od zajma od 120 milijuna, što smo ga bili sklopili u vrijeme stabilizacije.

Sa socialnog stanovišta korporativna država zaista postoji. U fašističkom režimu se je realiziralo jedinstvo radnih masa, što se nije postiglo u nijednoj drugoj državi i nijednom drugom teritorijom. Po frazama stare ideologije sva vojska proletarijata mora da ide proti vojsci buržuazije. Mi smo to postavili na pravo mjesto i u fašističkom režimu jedinstvo svih klasa, političko, socialno i moralno jedinstvo talijanskog naroda se realizira u državi i samo u fašističkoj državi.

I u vanjskoj politici imamo odredjene smjernice. Mi smo svi za mir. Potpisali smo Kelloggov pakt. Nazvao sam ga velebnim. Ako bi se sutra pojavili novi pakti, odmah bismo ih potpisali. Mi ne ćemo da se reče, da bi svijet plivao u medu i mlijeku, da bi svi ljudi postali braća, ali da sve to kvari fašizam. Ali uza sve ovo je jedan fakat, koji ne smijemo propustiti, ako ne želimo počiniti delikt uvrede nacije. Fakat je taj, gospodo, da se cio svijet naoružava. Dnevne vijesti bilježe danomice o spuštanju podmornica, krstarica i svemogućih sprava za rat. Iz raspravljanja u raznim parlamentima proizlazi, da se povišava broj topova i bajoneta. Ne treba si stvarati nikakvih iluzija o općem političkom položaju u Evropi. Kad se približuje oluja, govori se o tišini i miru, kao o nekakvoj duševnoj potrebi. Mi ne smijemo da pomutimo evopsko ravnovesje, ali moramo biti spremni. Radi toga se niko od vas ne će čuditi i niko u cijeloj naciji ne će se čuditi, da ću iza ozdravljenja tražiti od nacije još jedan napor da metnem na pravilno mjesto sve oružane sile na zemlji, na moru i u zraku.

Vanjska politika Italije je logična i miroljubiva. To priznaju i njezini protivnici. Mi smo vrlo oprezni, prije nego pružimo kome prijateljstvo, ali kad nastane ta činjenica, treba znati, da u prijateljstvu ili u protivnosti mi idemo do dna. To je samo maleni predgovor za moj govor, što ću ga držati početkom marta na prvoj sjednici nove velike petogodišnje narodne skupštine režima.

Mi smo organizirali takav sistem, da sve organizirane snage države u svim granama, pa i u onim najjednostavnijim imadu sigurno predstavništvo u zakonodavnoj skupštini nacije. Ali treba imati pred očima razliku izmedju svetog i prostačkog. Ne smiju se maskirati lični poslovi sa politikom režima i Italije. Ne smijemo biti poput starih stranaka. Mi smo ljudi od «sutra», a jučerašnjeg se dana sjećamo kao kronološke dokumentacije.

Upozorit ću vas još na jedno, što treba da je temeljna pažnja, a to je apsolutno ostvarenje administrativne pravednosti. Pravednost bez sile bila bi riječ bez značenja, ali sila bez pravednosti ne može i ne smije da bude našom formulom vlade. Treba reagirati na općenito i nedovoljno ocrnjivanje, po kome i najsvetiji čovjek može biti osudjen na vječnost. Konačno moramo da ubijemo u sebi svak ostatak buntovništva. To su smjernice, pomoću kojih se mora izvršiti ono, što ja nazivljem neprekidno usavršavanje svih snaga i svih organa režima. Dužnost mi je da vam rečem sa potpunim poznanjem, da ne idemo prema lakim vremenima; idemo prema teškim vremenima.

Nije još došao, a moguće ne će za nas nikad ni doći momenat, kad ćemo sjesti: još je vrijeme i zapovijed za hodanje. Imali ste prvenstvo i sreću što ste odobrili zakone vrijedne uspomene i što se učestvovali u dogadjajima, koji će po tom biti zapisani u stranicama talijanske povijesti. Ali sada vam moram najaviti da je moguće u budućim pet godinama, u dvadesetiosmoj legislaturi ćete biti očevidci ne manje važnijih dogadjaja. Današnje toliko je prvenstvo za vas i za sve nas da živimo u takom jakom razdoblju, u razdoblju punom sudbine. Radi toga moramo usavršiti sve svoje sposobnosti. Moramo biti ratnici, koji si ne priuštavaju odmora, moramo gledati život i ići prema njemu, pa kakav on bio dobar i zao, jak i slab.

Primili smo tešku baštinu, ali znali smo joj biti par. Koji put je bio napo ran i strašan posao, tako da su se tresle i žile i pluća. Kad se koji put, a to rijetko, sjetim dosta posebitih djela svoga života, podignem molbu Svevišnjemu, neka ne zatvori moje oči, dok ne vidim na kopnu i na moru novu, svijetlu veličinu fašističke Italije.»

Beskrajno odobravanje poslanika i publike slijedilo je iza govora načelnika vlade i još se jedamput zaorila fašistička himna.

Politički pregled

Govor on. Mussolinija u sjednici parlamenta prigodom ratifikacije ugovora sa Turskom. Dne 5. ovog mjeseca raspravljao je talijanski parlamenat o nacrtu zakona, kojim se odobrava ugovor za neutralitetu, prijateljstvo i sudbene odnose izmedju Italije i Turske Republike.

On. Fani je istaknuo da se ovim ugovorom Turska opet uvadja u kolo europskih država. Italija je pratila uvijek s punom simpatijom turski pokret, komu stoji na čelu Kemal Paša. Tu simpatiju je Turska uzvratila time, što je priznala lojalno novu jaku poziciju Italije u europskom koncertu. Putovanje Balilla po orijentu, kod kojeg su bila i djeca Mussolinijeva, dalo je oduška tim medjusobnim simpatijama. Osim toga i Turska je sredozemna država i srdačnost medjusobnih odnosa pospješit će ujedno i trgovačke odnose, što će biti istodobno i nova garancija za mir i za ravnotežje.

Poslije on. Fania izvjestio je relator on. Pace. Kad je on spomenuo simpatijom turskog predsjednika republike Kemal Pašu, narodni su poslanici učinili ovaciju turskom poslaniku, koji je bio prisutan u diplomatskoj loži.

Na to je govorio on. Mussolini, koji je u glavnom rekao ovo:

«Toplost vašeg odobravanja i vaših ovacija najbolji mi je dokaz da ste potpunoma shvatili važnost i posljedice tog ugovora. Treba otvoreno priznati da u prvim godinama fašističkog režima u odnosima izmedju nas i Turske bilo je katkada i oblaka. Ali tome nismo bili krivi mi, nego treći elementi, koji su imali interes na tome, da pomette naše odnose s Turskom. Mi pak smo imali svaki interes da te odnose razbistrimo definitivno i za uvijek. To se dogodilo prigodom mog sastanka s turskim ministrom početkom aprila ove godine u Milanu. Razjašnjenje bilo je potpuno, jer obadva smo bili iskreno otvoreni. Sve vlade i sve zemlje ovog svijeta neka znadu, da od sada naprijed treba da se boje našeg neprijateljstva a naše prijateljstvo da treba cijeniti. (U ovom historičkom momentu svi se poslanici dižu na noge i burno i dugo plješću). Mogli smo da onaj isti dan, kad smo se sastali u Milanu, potpišemo ugovor neutralitete i prijateljstva. Ali tehnička redakcija ugovora nije to dopustila. Ugovor je vrlo važan, jer uredjuje odnose prijateljstva izmedju nas i turske republike. Po kemalskoj revoluciji ona je postala jaka zemlja, koja je orijentirana napram zapadu. Mi se moramo diviti orijaškom naporu, kojim vladajuće klase u Turskoj traže da Tursku približe zapadnoj civilizaciji. Uredjenjem naših političkih odnosa otvoreno je nama polje za slobodno, iskreno i dobrovoljno sudjelovanje na trgovačkom i ekonomskom polju. U trgovačkim odnosima s turskom državom već je talijanska zastava na prvom mjestu. Sad, gdje su medjusobni odnosi razjašnjeni, i gdje turska vlada zna da može računati s potpunom lealnošću fašističke vlade, ovo sudjelovanje imat će još drugog većeg razvoja.

Kako vidite, naš imperijalizam nije opasan po druge narode, (poslanici odobravaju burno), mi imamo potrebu za mirnim prodiranjem (ekspanzijom), a drugi moraju to poštivati, jer je to naša životna potreba. Mi hoćemo da suradjujemo osobito s onim narodima, koji žive na obalama Sredozemnog mora. Prije nego odobrite taj zakon, ja vas pozivljem, da pošaljete svoje pozdrave simpatije predsjedniku turske republike, vladi turske republike i turskom narodu.»

Uz neopisivo oduševljenje poslanici i slušaoci na tribinama priredjuju silne ovacije on. Mussoliniju i Turskoj. Turski poslanik i drugi diplomati u ložama pridružuju se njima.

Komentirajući taj govor «Giornale d'Italia» kaže: «Poslije ovog govora o položaju, namjerama i djelima Italije ne smije se više sumnjati. Italija, ta najveća i prava sredozemna vlast, hoće da ustanovi politiku neprestanog i pouzdanog suradjivanja sa svim narodima na Sredozemnom moru, poštivajući njihova nacijonalna prava i suradjivajući za njihov autonomni, politički i ekonomski razvoj.» Ta je izjava tim važnija što stoji «Giornale d'Italia» vrlo blizu ministarstvu inostranih djela.

Novi kraljev adjutant. Na predlog ministra predsjednika, ministra vojnog on. Mussolinija brigadni general Josip Mario Asinari di Bernezzo imenovan je kraljevim adjutantom.

Sankcioniranje zakona o Velikom Fašističkom Vijeću. — Kralj je sankcijonirao zakon o Velikom Fašističkom Vijeću, koji je pred par dana bio primljen u parlamentu.

On. Rossoni član Velikog Vijeća. — Načelnik vlade primio je tajnika sindakalnih federacija on. Rossonija i s njim raspravljao o sadašnjem sindakalnom stanju. Načelnik vlade je odredio da i on. Rossoni bude članom Velikog Fašističkog Vijeća.

Priznanje za žrtvu konta Nardinija. Ministarsko vijeće je stvorilo nacrt i predalo ga je parlamentu, da se udovici pokojnog konta Nardinija mimo redovite penzije doznači još godišnje 9000 lira u znak priznanja sa strane nacije za žrtvu pokojnog konta Nardinija.

Francusko-talijanski odnošaji. Prigodom raspravljanja u francuskom parlamentu o proračunu ministarstva vanjskih poslova Briand je izjavio, da se vode pregovori s Italijom, da se zaključi pakt prijateljstva i on da je uvjeren, da će se doći do dobrog rezultata, usprkos žalosnim incidentima ovih zadnjih dana. «Nek se dogodi što bilo, — rekao je Briand — izmedju Francuske i Italije ne može biti sukoba. Nikad ne će Francuska pristati, da ustegne svoje prijateljstvo s Italijom. Njemu je žao, da su talijanski novinari shvatili osudu pariških porotnika kao čin francuskog naroda i vlade. Mi se sjećamo — nastavio je ministar — teških momenata, šta smo ih proživljavali zajedno s Italijom. Tada novine nisu polemizirale. Vojnici su se borili na zajedničkim ratnim poljanama. Izmedju obiju država bilo je duboko i tijesno prijateljstvo. Italija je to prijateljstvo tako očitovala, da ga Francuska ne će nikada zaboraviti. Izjave Brianda su u parlamentu naišle na opće odobravanje.

Trgovačka mornarica u Francuskoj. U parlamentu se raspravljalo o proračunu za trgovačku mornaricu. Poslanik Bellanger je sastavio izvještaj, po kojem se vidi, da trgovačka mornarica u Francuskoj nazaduje. On pokazuje nekoje mjere, koje bi trebalo poduzeti za podignuće aktivnosti trgovačke mornarice. Nju bi trebalo traktirati kao i aeronautiku, pa bi morala imati i svog državnog tajnika.

Grčki zajam. Grčki ministar financija predložio je parlamentu projekt zakona, kojim se ovlašćuje vlada, da sklopi vanjski zajam u iznosu od 4 milijuna šterlina.

Cijena koledaru «Franina i Jurina» za godinu 1919 je 3 lire po komadu, sa poštom 3.50.

Njemačko ogorčenje na izjavu engleskog ministra. — Engleski ministar vanjskih posala izjavio je u dolnjoj kući, da Njemačka na temelju 431. člana versaljskog ugovora nije još ispunila svojih obaveza glede reparacija. Ova izjava Chamberlaina podigla je ogorčenje i proteste kod Nijemaca. Oni vele, da ovakove engleske izjave nisu sretne baš pred sam odlazak ministara u Lugano. Sasma je drukčije govorio engleski ministar pred mjesec dana u pogledu ispražnjenja pokrajina uz Rajnu. Ako misli Chamberlain, da time učini presiju glede reparacija, Njemačka da će odbiti svaku koncesiju u pitanju očišćenja porajnskih krajeva. Kasnije je Chamberlain tumačio, da ispražnjenje porajnskih krajeva prije 29. juna 1935. godine imaju odlučiti saveznici, ako Njemačka pokaže dobru volju za ispunjenje svojih obaveza.

Poincaré najavljuje govor. — Ministar predsjednik Poincaré najavio je u parlamentu, da će u januaru mjesecu držati veliki govor o elzaškom pitanju.

Španjclsko-poljska konvencija. General Primo de Rivera i poljski ministar u Madridu potpisali su konvenciju o arbitraži i sudbenom postupku izmedju Španije i Poljske.

Bolivija i Paraguaj. — Odnošaji izmedju ovih dviju američkih država su takovi, da bi mogli nastati i ozbiljni ratni zapletaji. Susjedne su se države ponudile, da posreduju izmedju njih. Panamerikanska konferencija, koja se je u ponedjeljak otvorila u New-Yorku pod predsjedanjem Coolidgea bavila se je pitanjem neprijateljskih odnošaja Bolivije i Paraguaja te je izrazila nadu, da će se sačuvati mir i nastati odnošaji, kakovi su i prije bili. Predsjednik Paraguaja sazvao je na izvanrednu sjednicu parlament, da članovi budu obavješteni o prekidu odnošaja sa Bolivijom.

Izbor predsjednika austrijske republike. — Prošle sedmice, dne 5. ovog mjeseca vršio se je izbor predsjednika Austrije. Predsjednika biraju na zajedničkoj sjednici članovi saveznog vijeća i parlamenta. Dosada je predsjednik bio Hainisch, koji nije pripadao nijednoj stranci. On je uživao velike simpatije u širokim slojevima naroda, odlikovao se je na znanstvenom polju kao ekonom i predstavljao je državu tako, da se nije želilo drukčije. Radi toga su sve stranke željele, da bi on i nadalje bio predsjednik države, ali zakon to nije dozvoljavao, da bi ponovno bio izabran. Sadašnji kancelar (ministar predsjednik) je htio da se radi toga promjeni ustav, koji govori o izboru predsjednika, ali je želio, da promjenom ustava budu dane veće vlasti predsjedniku države, nego ih sada ima. Sada je naime predsjednik države samo raprezentativna funkcija. Socialisti, koji su iza klerikalaca u Austriji najjači, bili su takodjer suglasni, da se ustav glede predsjednika promijeni, ali nisu pristali, da se predsjedniku dadu veća prava, nego ih sada ima, da ne bi ta prava iskoristio kakav predsjednik, ako budo on eksponent političke stranke. Medju tim se približio dan za izbor predsjednika, a da se nisu složili na kandidaturi koje nepolitičke osobe. Tako su na dan izbora kršćanski socialci glasovali za svog partijskog kandidata, socialisti za svoga, dok su agrarci i pangermanisti istakli svog kandidata i to načelnika bečke policije. Kod glasanja je kandidat kršćanskih socialca Miklas dobio 94 glasa, kandidat socialista dr. Renner 91 glas a kandidat agraraca i pangermanista dr. Schobert 25 glasova. Budući da nijedan kandidat nije imao potrebiti broj glasova (jer prema odanim glasovima morao je da ima najmanje 96 glasova), iza dva sata ponovno se glasovalo. Rezultat je bio isti kao i p[rije]. Naveče se obavilo treće glasovanje, pa su socialisti odali prazne glasovnice, pangermanisti i agrarci su glasovali za svog kandidata, a klerikalci za svog. Prema tome je izabran bio klerikalni kandidat Miklas, dosadašnji predsjednik parlamenta. Izabran je dakle jedino time, što su se socialisti sustegnuli od glasovanja. To je silno začudilo agrarce i pangermanisti, kako su socialisti mogli dozvoliti, da predsjednik, ako bude on eksponent stranke, nost iz najveće neprijateljske stranke. No socialisti su to učinili iz razloga, što su pangermanisti stavili kandidaturu na načelnika policije, koga smatraju socialisti kao krivca radi prošlogodišnjih nemira u Beču i kao najvećeg progonitelja radnika. Treba imati na umu, da vladinu većinu tvore gradjanske stranke: klerikalna, agrarna i pangermanisti. Izbor predsjednika mogao bi imati posljedica i u vladi, kad su ove dvije male koalicione stranke postavile uporno svoga kandidata, pa nisu ni kod trećeg glasovanja glasovale za klerikalnog kandidata, dakle svog saveznika u vladi.

Novo izabrani predsjednik Vilhelm Miklas ima 56 godina. Inače je direktor gimnazije. U parlamentu kao narodni zastupnik je sve od 1907. godine. Kao dobar organizator klerikalnih sindakata uživa opće povjerenje vodja kršćanskih socialaca, naročito Seipela. Vrlo je taktičan političar, pa si je kao predsjednik parlamenta pridobio opće štovanje. Oženjen je i ima jedanaestero žive djece.

Pasivna rezistenca austrijskih poštanskih namještenika. — Austrijski poštanski namještenici bili su proglasili pasivnu rezistencu, jer vlada nije htjela da primi njihov zahtjev, da im se dade izvanredna nagrada u iznosu plaće jednog mjeseca. Konačno je vlada u parlamentu odobrila nacrt zakona, po kojem se poštanskim namještenicima daje izvanredni dodatak od 20% plaće. Socialisti su tražili da im se dade barem 50% kad su sami tražili cijelu plaću od jednog mjeseca. Vlada je morala taj zahtjev odbiti, jer financijalne mogućnosti države ne dozvoljavaju ovaki izvanredni veliki izdatak. Ministar financija je izjavio, da će naredne godine, budu li ekonomske prilike to dozvoljavale, biti izvanredni dodatak još povećan.

Zasjedanje društva naroda. — U ponedjeljak se je otvorilo u Luganu u Švicarskoj 53. redovito zasjedanje vijeća društva naroda. Ovom zasjedanju daje se velika važnost i radi prisutnosti ministara vanjskih posala Chamberlaina, Stresemanna i Brianda i radi mjesta samog zasjedanja Lugana, a ne Ženeve. Nad cijelim programom prevladava želja raznih ministara, da se učvrsti locarnski duh. Sastanak ministara velikih sila u Luganu ima da bude kao dokaz, da nije umro stari mirotvorni duh i da velike sile kane poslijediti onim putem, koji je zacrtan u poznatoj konferenci u Locarnu 1925. godine.

Konferencu je otvorio predsjednik Briand, koji je izrazio svoju radost, što su Chamberlain i Stresemann ozdravili i povratili se političkom radu. Privatnim razgovorima pedaje se najveća važnost. Talijanski državni podsekretar vanjskih poslova Dino Grandi imao je više pogovora sa Briandom, Stresemannom i Chamberlainom. Briand je izjavio novinarima, da pregovori izmedju Italije i Francuske idu doduše lagano, ali da se sve više približuju ostvarenju. Dinu Grandiju je izrazio žaljenje radi nedavnih dogodjaja, koji su u Italiji prouzročili silno ogorčenje.

Stanje engleskog kralza. — Opasnost za život engleskog kralja nastala je ovih dana sve veća. Po svim crkvama čitaju se molitve za njegovo zdravlje. Redovito se izdaju liječnički izvještaji, koji pokazuju teško stanje bolesnikovo. Očekuje se svakako preokret na bolje ili smrt, jer je kralj silno oslabljen bolešću. Prijestolonasljednik princ od Gallesa, koji je bio u južnoj Africi dovezao se je ratnim brodom do Brindisija, a odavle kroz Italiju vlakom. Stigao je u London. Iz južno Afrike do Londona trebao je samo 9 dana.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Sveti Mikula. - Kada se ženu sudi po kosi... - Godina 1929. - Čuvajmo kanarince. One tri.

Prošao je i sveti Mikula, a s njime i opet jedna lijepa uspomena iz djetinjstva.

Mesečina kako dan
sveti Mikula kapitan.

Mornarski svetac, u našim krajevima poslije Majke Božje Trsatske prvi, ali crkvice su mu većim dijelom male kapelice. Ništa za to, má koliko skromne bile te kapelice, u ono vrijeme, dok je još bilo mornara po moru bile su uvijek pune majčica, ženica i sestara. I djevojčica, koje su dolazile da se dobrome svecu mole, neka bi im na dalekom i nevjernom moru očuvao njihova dragoga ljubića...

Mornarski svetac! Dan velike parade. Mornar ili kapetan, koji bi se šestoga decembra našao kod kuće, ne bi ni za živu glavu propustio, da toga dana ne prisustvuje svetoj misi, pa bila crkvica svetoga Mikule odaljena i puna dva i tri sata. Pa kako bi se za tu zgodu odjenuli! Najljepše odijelo, kupljeno negdje u Londonu ili u Liverpulu metnuli bi na sebe, kapu s »frontinom« i postole kao sunce. A kapetani i principali! A ma kao da se idu »oženit«. Fini redengot, hlače, da im nema prigovora, »kamižolin« po najnovijoj modi, na njemu zlatan lanac, »pol ioneladi težak«, pun »moreta« i drugih privjesaka, pa kravata s iglom od dijamanta, a na glavi — cilindar, da mi ga vidiš! I išli bi u crkvu, poklonili se svome svecu i pomalo se smijuckali gledajući na stijenama zavjetne slike, koje bi prikazivale razne brodolome ili ladje u teškim opasnostima. — Kakvi brodolomi! kakve opasnosti! Igračke! Ono tamo na oceanu treba vidjeti i čuti, još možda više čuti negoli vidjeti, pa onda tek slikati!

A poslije podne — velike bakalarade! Pa razgovori o svemu što je bilo i što možda nije ni bilo...

Sveti Mikula jabuke dijeli. Stara poslovica, koja ima možda i još koje značenje, ali mene uvijek sjeća na darove, što ih taj svetac donosi dobroj djeci. Blaženo ono doba, kad smo i mi još kao malena djeca primali one drage darove i vjerovali, da nam ih nosi sveti Mikula! Kolika li razlika izmedju nas i današnje djece, koja ne vjeruju, da te darove nosi sveti Mikula, ali ih ipak primaju.

Ovih dana čitao sam nešto, što će možda zanimati naše djevojke. Neki engleski svećenik, koji je do sada vjenčao oko deset tisuća bračnih parova, saopćio je američkim novinarima, koji su saznali za taj njegov rekord, svoja razna iskustva, što ih je stekao u svojoj dugoj praksi. On tvrdi, da postoji tijesna veza izmedju kose i karaktera žene. Tako na primjer žene sa crvenom kosom da su vrlo smjele, ali ubrzo da počinju živjeti nemoralnim životom.

Možda je tako u Engleskoj, ali kod nas toga nema. U nas ima malo žena s crvenom kosom, ali su gotovo sve vrlo čestite. Istina je pak, da su žene s crvenom kosom i u nas prilično kuražne. Talijani imaju pače i jednu poslovicu, koja veli: crvena dlaka — zla dlaka — sto djavola na svakom vlasu. Recimo: neka je samo pedeset, da bude svakome pravo. Bolje mišljenje ima onaj engleski pop o ženama crnomanjaste ili kestenaste boje. Ta da su žene mnogo bolje. Žena s takovom kosom ima u nas sva sila, pa je valjda i tome i razlog, što su naše žene ovuda gotovo sve sami andjelići.

Najnepovoljnije izrazio se je onaj Englez o ženama s plavom kosom. Za te blondinke veli, da devedeset od sto njih ne znaju zašto se uopće ni udaju.

Pitate me: kakva je pak kosa u Ninete? Odgovaram: svakih osam dana drukčija. A karakter? Baš vražji.

Proročanstva za godinu 1929. nastavljaju se. Posljednji put sam vam kazao, da nam kojekakve zloguke sovurine za iduću godinu navijestaju posvemašnju financijalnu propast, da će naime u kasama mnogih država kao i u džepovima mnogih privatnika duvati vječita bura. Sada čitam, da će nam buduća godina donijeti i drugih većih nesreća, ratova, revolucija, strahota, koje da će se protegnuti i u godinu 1930. i dalje. Neka u to vjeruje, tko hoće, ja ne ću. To pak ne znači, da će od sada na našoj zemlji vladati vječni mir. Naprotiv: da će jednom doći opet do rata, stvar je više negoli sigurna, jer od one posljednje strahote nije još niko naučio ama baš ništa. Zato svaki pametan čovjek treba već sada, dok je na vrijeme da se pripravi na te buduće crne dane.

Ja se već pripravljam. Već sam kupio jednog lijepog kanarinca. Vi se čudite i pitate: Ama šta ga ima kanarinac s budućim velikim ratom? Ima, braćo, slušajte i vidjet ćete, da ima.

Najprije, da vam pričam, što se prije nekoliko vremena dogodilo u Hamburgu. Neki trgovac bio je nabavio neku izvjesnu količinu trovnog plina, što je bio ostao još od posljednjeg rata. Taj plin imao mu je da posluži u neke apotekarske svrhe. Kadli jedne nedjelje pukne jedna cijev i otrovni plin poče da se širi po gradu. Tko je bio blizu i nije mogao na vrijeme da uteče, izgubio je život. Takovih je bilo nekoliko tuceta.

Neki vojnik, koji je sa svojom obitelji živio sasvim blizu one tvornice, imao je jednog kanarinca, što ga je bio donio kući sa fronte. U vrijeme rata imali su naime mnogi časnici i vojnici u sančevima kanarince ili bijele miševe, i to za to, što su te životinjice vrlo osjetljive, pa osjete svaki i najtanji trak otrovnog plina, prilično vremena prije negoli čovjek. Tako je bilo i onoga dne u Hamburgu. Kanarinac pjevao, da se sve orilo, kad najednom — prestao naglo i koliko bi okom trenuo prevalio se na tle — mrtav. Časnik, koji je to vidio, odmah se dosjeti, što bi moglo biti, pokupi svoju obitelj i dade se s njome u bijeg. Svi su držali, da je čovjek poludio, ali se malo zatim pokazalo, da je imao pravo. I tako je kanarinac spasao život njemu i njegovima.

Ovih dana naredila je amerikanska vlada, da se imaju po svim kasarnama gojiti kanarinci, da mogu u slučaju potrebe poslužiti. Kako rekoh — ja sam već jednoga nabavio, i tako se ja evo pripravljam za budući rat.

Ljudi se varaju

kada misle, da su na dobitku, ako kupuju jeftine makarone. Štedljiva domaćica kupuje samo **PEKATETE** jer se one mnogo nakuhaju i jer su hranjive. Pouzdano prave dobiješ u zamotima od ½ kg sa natpisom **PEKATETE.**

PODLISTAK

Čudnovata ubijstva u ulici Morg

Pripovijetka.

U Parizu, gdje sam godine 18.. boravio cijelo proljeće i dobar dio ljeta, upoznao sam se s mladim ševalierom Augustom Dipenom. On je poticao iz ugledne, dapače iz otmene porodice, ali nepredvidjeni dogadjaji bacili su ga bili u takvo siromaštvo i u takve neprilike da je izgubio svu energiju karaktera. On nije više ni nastojao, da popravi svoje imovinske prilike. Njegovi su vjerovnici bili toliko obzirni, da su mu ostavili jedan maleni dio njegove očinske baštine. Od dohodaka tog malog imetka, doduše uz najveću štednju, mogao je, da nekako živi. Raskošnosti života nije poznavao i knjige su mu bile jedini luksus, što ga je mogao uživati. U Parizu su knjige jeftine.

Prvi smo se put susreli u nekoj neznatnoj knjižarnici u ulici Montmartre. Slučaj je bio, što smo tražili obojica jednu te istu vanrednu, staru knjigu. Tako smo se upoznali. On mi je pripovijedao svoje doživljaje u najsitnijim potankostima i s onom iskrenošću, kojom se ističu Francuzi, kad se radi o njima samim. Ta mala njegova povijest vrlo mi se svidjala.

Divio sam se njegovom velikom poznavanju knjiga, što ih je bio pročitao. Ali još više me je znao rasplamtiti silnom snagom i živom svježošću svoje fantazije. Osjećao sam da mi poznanstvo toga čovjeka mora da bude vrlo dragocjeno u onu svrhu, zbog koje sam se tada baš bavio u Parizu. I to sam mu otvoreno i priznao. Tako se desilo, da smo se napokon odlučili, da uzmemo zajednički stan za vrijeme mog boravljenja u Parizu. Moje imovne prilike bile su nešto povoljnije od njegovih. Tako sam mogao, da za nas uzmem u najam neku staru, na pola propalu kuću. Ta je kuća bila već dugo vremena prazna zbog praznovjerja i bojazni. Izgledala je istrošeno i čudno. Nalazila se je u tihom, samotnom dijelu predgradja Sen Žermen. Namjestili smo u njoj pokućstvo, kakovo je najbolje ugadjalo našem žalosnom i nekako fantastičnom raspoloženju. Da je svijet znao, kako smo mi živili u tom stanu, bio bi nas smatrao kao ludjake, — iako neopasne. Živili smo sasvim odvojeno od svijeta. Nismo primali nikakvih posjeta. Ni jednom od svojih prijašnjih drugova nisam javio o svom zabitnom utočištu, a Dipén već od mnogo godina nije imao u Parizu nijednog znanca. Živili smo sasvim zasebe.

Jedna od neobičnosti moga prijatelja bila je ta, što je bio zaljubljen u noć radi same noći. I tu sam njegovu neobičnost isto tako mirno podnosio, kao sve druge: prepustio sam se svim njegovim hirovima s potpunim popuštanjem. Tamno božanstvo noći doduše nije uvijek vladalo, ali mi smo sami stvarali noć. U rasvit zore zatvarali bismo sve masivne kapke u staroj zgradi i zapalili nekoliko jako mirišljivih voštanica, koje bi svijetile slabim i treptećim plamenom. Pomoću njihovom naše bi duše počele sanjati — mi bi čitali, pisali ili se zalavljali sve dok nas ne bi sat sjetio, da je nastupila prava noć. Tada bismo išli ispod ruke u ulice, te bi hodajući nastavljali svoj razgovor, što smo ga počeli po danu. Ili bismo do kasno doba lutali po dalekim ulicama i u kontrastima izmedju svijetla i sjene, kako ih pruža samo velik, napučen grad, tražili bismo ona bezgranična duhovna pobudjivanja, što ih podava mirno razmatranje.

Kod takvih prilika opazio sam često Dipenovu rijetku sposobnost da kombinira i da razmišlja. Stoga sam mu se divio. Takve vježbe kao da su mu se vanredno svidjale. Sjećam se, da mi je, smijući se, kazao, da mu se pričinja kao da mnogi ljudi nose okno nasred prsa. Tu je svoju ideju podupirao često s dokazima te mi nepojmivom točnošću tumačio i pogadjao moje misli.

Jednoć smo pregledali večernje izdanje lista »Journal de Tribiné«. Zapelo nam je oko o ovom izvještaju:

»Senzacionalno dvostruko umorstvo.

U jutro, oko tri sata, stanovnici u Kartjé Sen Roš bili su probudjeni iza sna od strašnog neprekidnog kričanja. To užasno klicanje dolazilo je prividno iz četvrtog sprata neke kuće u ulici Morg. U toj su kući, kako se je znalo, stanovale samo madam Lespanaj i njezina kći gospodjica Kamila Lespanaj. Iz početka su ljudi kušali da udju običnim putem u kuću. Pošto je to bilo uzaludno, silom su provalili vrata od kuće. Osam do deset susjeda sa dva oružnika stupili su u kuću. Medjutim je kričanje prestalo; ali kad su susjedi i oružnici trčali uz stube do prvog kata, moglo se je čuti, dva ili više bjesnih glasova, kao da su se medjusobom zestoko svadjali. Činilo se, kao da ti glasovi dolaze iz gornjeg dijela kuće. Kad su ljudi došli do drugog sprata, prestala je i ta vika i sve je bilo potpunoma mirno. Susjedi su se razdijelili u grupe i hrlili su od sobe do sobe. U nekoj velikoj sobi na strani dvorišta u četvrtom katu, koju su silom otvorili, jer su vrata bila zaključana iznutra, pružao im se strašan prizor. Ostali su začudjeni i prestrašeni.

U sobi je bio najveći nered. Pokućstvo bilo je razbito i porazbacano na sve strane. U sobi je bila samo jedna postelja, a iz nje je bila izvadjena posteljina te pobacana nasred sobe. Na jednoj stolici nalazila se okrvavljena britva. Na ognjištu vidile su se dvije ili tri duge i debele pletenice sijede čovječje kose; i one su bile zamrljane krvlju i činilo se kao da su istrgnute iz glave zajedno s korjenima. Na podu su našli četiri napoleon d'-ora, jednu naušnicu od topasa, tri velike srebrne žlice, tri manje žlice iz metala d'alžer i dvije kese u kojima su bile po prilici 4000 franaka u zlatu. Pretinci pisaćeg stola, koji je stajao u jednom kutu, bili su otvoreni. I njih kao da je neko pretražio, iako je bilo u njima još dosta predmeta. Pod posteljinom (ne pod posteljom) našla se je mala željezna kutija: bila je otvorena i ključ se je nalazio u ključanici. U njoj nije bilo ništa nego samo nekoja stara pisma i drugi papiri bez ikakve vrijednosti.

O madami Lespanaj nije bilo ni traga.

Ona tri: Bilo je u ... kad jabuke zrenu. Neki Židov prolazeći mimo nečiji vrt, uzdahne: — Ah, da mi se je najesti onih divnih jabuka!

Stablo mu se iz podaljega učinilo prilično visoko, te on odluči, da će na oltar Božji položiti pedeset lira, ako mu Bog pomogne, da dodje do onih jabuka. Pridje bliže i vidjevši da ono stablo nije bogzna kako veliko, reče:

— Ako uspijem, dat ću trideset lira. Misli, da će biti dosta.

Pridjo bliže i vidi, da je stablo mnogo niže, nego što mu se činilo i reče:

— Ako sve podje u redu, dat ću deset lira.

Poče da se penje i kako se vrlo lako dizao, reče:

Ne ću dati ni jedne pare.

Još nije to izrekao, a on — puf! na zemlju.

— Bože moj, reče nato, nije trebalo da me ovako rušiš. Da je sve išlo u redu, možda bih ipak bio dao štogod...

Druga:

Juče su iz neke gostione u starom gradu izlazila dva dobro nakresana čovjeka. Jedan će drugome:

— Slušaj, Zorzi, kako ću ja sada. Vidim dvostruko.

Pa zatvori jedno oko, nesrećo jedna!

Ona posljednja: Sinoć su pod mojim prozorom prolazila dva lupeža. Evo vam njihova razgovora:

Prvi lupež: Ja sam napokon došao do uvjerenja, da je još najbolja stvar na svijetu poštenje.

Drugi lupež: Kako to?

Prvi lupež: Ovih dana ukrao sam jednu papigu. Išao sam od kuće do kuće, da je prodam. Tražio sam za nju samo deset lira, i niko nije htio da je kupi. Najzada sam otišao k onoj gospodji, kojoj sam je ukrao. Čim je ugledala svoju papigu, veselo je kliknula, silno me je pohvalila i dala mi je — dvadeset lira nagrade.

Rckac.

IZ PREMANTURE.

Smrt našeg mornara.

Nenadano došla je u Premanturu vijest, da je postradao životom mladić Anton Iveša pok. Josipa. Iveša je bio ukrcan na parobrodu «Teresa», koji plovi u južnu Ameriku. Na svom putu iz Amerike parobrod se zaustavlja u raznim pristaništima, gdje ima da ukrca ili iskrca robu. Tako se je zaustavio i u Messini. U Messini je kao mornar još jedan mladić iz ovih krajeva, koji je poznavao Ivešu. Taj mornar došao je prošle nedjelje na brod «Teresa» da pozove Ivešu u grad. I tako se sakupilo društvo od šestorica mornara, koji su išli na večeru u grad. Tamo su ostali do 10 sati uvečer. Popili su zajedno i litre jakog sicilijanskog vina, koje im je udarilo u glavu. Najjače, ga je pak osjetio Iveša. U veselom raspoloženju uputili su se na brod. Kad su došli pred most, koji spaja brod sa kopnom dvojica su posrnula na tlo. Uhvatila su se trojica, da lakše prodju po mostu, ali tu se dogodila nesreća. Nagnuli su se na jednu stranu, ograda na mostu se je prelomila i sva trojica su pala u more. Odmah je bila pozvana financijska straža, koja je dvojicu izvadila, dok Ivešu nisu mogli naći. Jedan je od dvojice spasenih bio nepovrijedjen, dok onaj drugi, mornar iz ovih krajeva, a na službi u Messini bio je ranjen u glavu. Valjda su mu povrijedjeni najosjetljiviji dijelovi, jer je odmah nesretnik izdahnuo. I kamandant broda i posada i financijska straža cijelu su noć tražili, ali Ivešu nisu mogli da nadju. Nepovrijedjeni mornar je izjavio, da je kod pada vidio samo noge od Iveše, ali da je išao na dno kao olovo. Budući da je tlo bilo mutno našli su truplo tekar iza dva dana. Kad su truplo izvadili vidili su, da mu je glava sa strane sljepočica razbijena. Prije nego je došao do vode on se je udario u stranu pristaništa tako, da je ostao mrtav, pa je odmah išao pod vodu. Odnesli su ga u bližnju crkvu, a odanle na groblje. Njegovi drugovi su mu položili lijep vijenac. Pomorske vlasti i kvestura u Messini učinili su točnu istragu o nesreći.

Kad je prošlog četvrtka ujutro najavilo tužno zvona žalosnu vijest o smrti mladića Iveše, cijelo je selo ostalo pod teškim dojmom ove nesreće. Svi su pokojnog Tonu štovali, jer je bio vrlo dobar i pametan mladić. Nikad se nije o njemu čulo, da je zametnuo kakov prepir, da se je s kime svadjao i da se opijao. Bio je tih i miran i kao da ga nije bilo u selu. Osobito se je svidjao starijim i pametnijim ljudima. Kako čujemo i njegovi komandanti na brodovima su ga vrlo rado imali. Radi toga nas je i potresla toliko vijest o njegovoj žalosnoj smrti. Neutješiv je ovo udarac i za njegovu majku, koja ga je sirota udovica bez ikoga i bez ičesa ipak svojom mukom odgojila, i sada kad je počeo nju pomagati, izgubila ga u najljepšoj dobi. Mi joj ovim putem izrazujemo naše saučešće, a pokojnom Toni laka zemljica u dalekom kraju.

IZ JELOVICA.

Otvorenje škole.

Koliko smo puta napomenuli u «Istarskoj Riječi», da i mi želimo da dodjemo do naobrazbe kao i naši susjedi. Već smo mnogo godina molili, da nam se dade škola, ali naš glas bio je uvijek glas vapijućega u pustinji. Vlasti su uvijek nalazile za sebe opravdane razloge, da se škola ne otvori. Koji put bi pak vlasti obećale, da će otvoriti školu i mi bismo početkom svake godine očekivali, da će u selo banuti učitelj. Ali nikad nikoga. Medjutim ovih su se dane naše nade obistinile. Dne 1. ovog mjeseca došla je u naše selo učiteljica, da otvori školu. Mi smo se tome vanredno razveselili, jer vidimo, da se i naše selo smatra poput drugih sela i da sada nismo više zapostavljeni. Nemamo još školske zgrade i škola se za sada drži u privatnoj sobi, ali se nadamo, da će se i tome s vremenom pomoći. S novom učiteljicom smo vrlo zadovoljni. Ona će biti majka našoj djeci i voditi ih do znanja i napretka. Želimo joj da bi imala sa djecom mnogo uspjeha i da bi joj bio ugodan boravak u našem zabitnom selu. Naša ljubav neka joj nadoknadi druga pomanjkanja. Svim pak vlastima, koje su pripomogle i učinile, da se škola otvori najljepše zahvaljujemo i obećajmo, da ćemo se pokazati dostojnima ove blagodati.

IZ VODICA.

Sadjenje voćaka. - Godišnji sajam bez plesa. - Divlja svinja u šumi.

Više smo puta javili, da naše selo želi, da se u ekonomskom pogledu podigne. Uprli smo sve sile, a sada ne ćemo da se pohvalimo, da imamo kakav uspjeh, jer nam sredstva ne dozvaljavaju, da se naši uspjesi vidno ispoljavaju. Prošle smo godine posadili lijep broj stabala raznog voća, da se i kod nas podigne voćarstvo i da od te grane dobijemo kakvu korist. Uspjeha nismo imali skoro nikakvog, ali nismo mi tome krivi, nego suša, koja je osušila sva stabaljca tako, da je malokoje ostalo u životu. Prvi neuspjeh bio je kod mnogih uzrok malodušju, jer su već mnogi stali govoriti, da se neće više mučiti, kad njihova muka nema koristi. Na ovo im mi odgovaramo, nek se ugledaju u morava, kako nosi svoju trešćicu. Koliko li mu puta ona ispadne, ali on ide natrag po nju i nosi je u svoj stan. Ako nam je suša ove godine pomorila mlada stabaljca voćaka, pokušajmo opet, pa moguće ne će svake godine biti takova suša kao ove. Pa opet na novo, dok se dodje do uspjeha. Čovjek mora imati čvrstu volju, jer «čvrstom voljom čovjek brda valja, a na ravan opet nova diže».

Nedavno je kod nas bio naš godišnji sajam, koji je vrlo lijepo prošao. Naši su mladići opazili, da se u današnja vremena teško dodje do novca, pa zato nisu htjeli ni plesa ni nikakve druge zabave. Vrlo nam se svidja postupak vrijednih i pametnih naših mladića, jer po ovome se vidi njihov napredak. Nije lijepo, a bogme ni korisno bacati u ludo teško zasluženi novac.

Već od proljeća govore, da se u našoj šumi skriva divlja svinja. Lovcima nije do sada uspjelo, da je ulove, ali čim zapade snijeg ići će joj vješti lovci sigurno u trag. Naši najstariji ljudi ne pamte, da bi se bila kada prije takova zvijer doselila u naše šume.

IZ PULE.

Sudjenje na tribunalu.

Nesretni čobani. - Nepošteni kurzor preture.

Mjeseca januara ove godine pasli su ovce dva čobanina, Srečko Kalčić i Josip Febar u Roveriji blizu Vodnjana. Nedaleko od njih lomio je kamenje dvadesetgodišnji Ivan Juršić. U ruci je imao veliki bat. Bio je kivan na Kalčića, za koga se sumnja, da mu je on pokvario već nekoliko puta zamke, postavljene za ptice. On ga je počeo grditi, došlo je do sukoba izmedju njih, jedan je drugoga udario i konačno je Juršić s onim velikim batom udario nekoliko puta nesretnoga Kalčića, tako da je taj ostao teško ranjen. Liječnici su ga spasili, ali na jednom je oku slijep i inače je ostao iznakažen.

Ovih dana vodila se rasprava protiv Juršića. Juršić je pristupio u slobodi, jer zbog teške tuberkuloze su ga bili oslobodili. Preslušan putem tumača Juršić je izjavio, da je bio izazvan od Kalčića, ali da svakako nije imao nakanu da tako teško ozlijedi Kalčića. Kalčić je opet tvrdio, da ga je Juršić udario sasvim neočekivano.

Sudben dvor osudio je Juršića na 11 mjeseci i dvadeset dana zatvora, na troškove procesa i na odštetu.

Prije nekoliko mjeseca imao je seljak Grga Brajković iz Rovinjskog Sela da plati u Rovinju iznos od lira 90 za nekakve takse. On se je zatekao svom znancu Ivanu Predenu, kurzoru kod preture u Rovinju, da mu on obavi taj posao te mu izručio i novac. Brajković se je poslije nekoliko vremena vrlo začudio, kad je bio ponovno pozvan da plati onu taksu. On se je obratio Predenu, koji mu je tvrdio, da je on bio platio esatoriji onu svotu, ali se jamačno radi o kojoj drugoj taksi, ali on, Brajković, neka bude na miru; kad esattoria tjera ovrhu, mora onako on, Preden, da dodje plijeniti, pa da će on reći da nema ništa u kući. Tako je učinio. Ali esattorija je sama nakon toga na svoju ruku učinila izvide i ustanačila, da je izvještaj kurzora Predena bio lažan, jer u kući selajka Brajkovića nije je dosta toga.

Tribunal u Puli sudio je ovih dana rečenom Predenu. Preden je ratni invalid. On se brani time, da je zaboravio da isplati novac esatoriji i onda, kad je imao da provede ovrhu, da je vjerovao Grguru Brajkoviću, da nema ništa.

Sudbeni dvor bio je strog i osudio je Predena na 6 godina, 9 mjeseci i 20 dana zatvora i isključio ga je doživotno od svih javnih službovanja.

Naručite koledar «Franina i Jurina» za godinu 1929. U njemu ćete naći mnogo poučnog, zabavnog i zanimivog štiva i uputa za svakidanji život.

Ortopedijski Institut A. ZECCHI
Via Roma 31 — TORINO — Primo piano nobile

Aparat Zecchi ozdravljuje

ERNIJU
(KILU)

Jedan ozdravljenik iz Bologne

gosp. *Sartori Raffaele*, stanujući u *Via San Vitale 326*, koji nam sa slikom šalje i jedno pohvalno pismo za ozdravljenje, koje mu je donio **aparat Zecchi.** Aparat biti će bezplatno kušan na osobama kojih to interesira, ljudima, ženama i djeci od iskusnog ortopedika u slijedećim mjestima i danima:

Gorica: Srijedu 12, četvrtak 13, petak 14 decembra u «Albergo Angelo d'oro».

Trst: Četvrtak 27, petak 28 decembra u «Albergo Moncenisio».

Rijeka: Subota 29 i nedelja 30 decembra u «Albergo Italia».

IZ MEDULINA.

Nesreća kod čuvanja mrtvaca.

U subotu dne 1. decembra umrla je u Medulinu Milka Radošević Belčićova, djevojčica od petnaest godina. Djevojčica se je ovog ljeta kupala u moru i morska struja ju je povukla za sobom i odnesla od kraja. Slučajno se tamo u blizini kupao i domaći penzionirani učitelj Žmak, koji je tu djevojčicu i još jednu drugu, Vjericu Lorencinovu Zorzovu, spasio. Nu Milka Radošević se je onog puta bila silno prepala, pa je od onda uvijek pobolijevala.

Kod nas je običaj, kao i u drugim selima u Istri, da se večerom kod mrtvaca sakupe, a osobito žene i tamo kod njega glasno mole razne mrtvačke molitve. Iza molitve, koja traje više od sata, većina se razidje kući, dok nekoji ostaju da čuvaju mrtvaca cijelu noć. Tako su i kod pokojne Milke došli susjedi da večerom mole. Pokojnica je ležala na odru u malenoj sobi, dok je u kuhinji bilo najviše ljudi, koji su molili. Bila je puna i soba i kuhinja. Kako je kuća dosta stara, a ljudi bilo mnogo u kuhinji, to pod nije mogao držati toliku težinu pa se srušio. Ljudi su popadali u konobu. Nastalo je veliko zaprepaštenje i plač. Pali su jedni na druge u konobu na razne bačve i poljodjelske spreme, a na njih se strovalilo sve što je bilo u kuhinji. Pri tome je ostalo nekoliko žena ranjenih i to Nježa Grgaljeva, Foška Demarin i Jagica pokojnog Petra Žurlova. Drugog dana u jutro došao je odmah liječnik, koji im je okazao pomoć.

Kad je nastala ta nesreća, skočili su muževi po svoje žene. One pak žene u sobi, gdje je ležala pokojnica, ostale su takodjer u velikom strahu, da se i pod njima pod ne strovali a opet nisu mogle iz sobe, jer se iz sobe ide kroz kuhinju. Da izadju odanle morali su donesti ljestve, te su se po ljestvama spustile dole.

Kad se večerom ide čuvati mrtvaca, moralo bi se dobro paziti, da li je pod čvrst, pa ako nije siguran, ne puštati ljude u sobu.

Pošto su našli na ognjištu silu čadje, pretražili su dimnjak i ... strašan je bio prizor ... izvukoše iz njega tijelo kćeri, glavom prama dole. Kroz uski dimnjak bilo je tijelo urinuto prilično visoko. Kad su ga izvukli bilo je još sasvim toplo. Na mnogim je mjestima bila koža sasvim oderana, jamačno od toga, što je bilo tijelo sa izvanrednom silom porinuto u dimnjak, a poslije opet nasilno izvučeno. Lice je bilo jako ogrebeno i na vratu je bilo tamnih mrlja i dubokih otisaka od prsta kao da je pokojna gospodjica Lespanj bila zadavljena.

Pregledali su točno svu kuću, ali nisu ništa našli. Nakon toga su išli ljudi u jedno malo popločeno dvorište za kućom i tamo su našli mrtvo tijelo stare gospodje. Njezin je vrat bio sasvim prerezan tako da se glava pala na zemlju kad su tijelo podigli. I truplo i glava bili su užasno nakaženi; osobito truplo nije imalo više čovječje prilike.

Kako doznajemo nema dosada ni najmanje traga zlikovcima, što su počinili to strašno i tajinstveno umorstvo.

Drugi dan izašao je u novinama ovaj izvještaj: **Tragedija u ulici Morg.** Tekom istraživanja tog vanrednog i strašnog dogadjaja bile su preslušane mnoge osobe. Medjutim njihovi iskazi nisu mogli nikako da razjasne tu tajinstvenu stvar. Ovdje ćemo navesti što je dosada proizašlo iz istraživanja.

Paulina Dibür, pralja, izjavlja, da pozna umorene gospodje već tri godine. Tekom tog vremena prala je za njih. Majka i kćer su se vrlo dobro slagale. Izgledalo je, da se vrlo ljube. Plaćale su točno. Kako i od česa su živjele pralja ne može da kaže; ona misli, da se gospodja Lespanaj bavila s proricanjem budućnosti i s bacanjem karata. Misli, da je majka bila štogod prištedila. Pralja nije nikada vidila u kući nijednog tudjeg lica i znade stalno, da obe gospodje nisu imale služinčadi.

Pier Morò, trafikant, iskazuje, da je skoro četiri godine već prodavao gospodji Lespanaj svako toliko male količine duhana za pušenje i burmuta. Svjedok se je rodio u ulici Morg nedaleko od kuće, gdje se dogodila tragedija, te je uvijek i tamo stanovao. Umorene gospodje stanovale su više od 6 godina u zgradi, u kojoj se je dogodilo ubijstvo. Zgrada je bila vlasništvo gospodje Lespanaj. Prije je bila dala onu kuću u najam nekom draguljaru, koji je gornje sobe iznajmljivao različitim osobama. Ali stara gospodja bila je nezadovoljna što je draguljar zlorabio kuću u nečiste svrhe, otkazala je draguljaru, pa se sama sa kćeri preselila u kuću. Ona je stanovala u četvrtom katu. Druge dijelove kuće nije htjela da iznajmi. Gospodja bila je sigurno nekako djetinjasta. Svjedok vidio je kćer samo 5 do 6 puta. Obe su živile sasvim povučeno. Govorilo se, da su imućne. U susjedstvu se govorilo, da madam Lespanaj baca karte i da proriče budućnost. Svjedok toga ne će da vjeruje. Nikad nije vidio čovjeka, koji bi ušao u onu kuću, osim onih dviju gospodja, jedan ili dva puta nekog trhonošu i osam do deset puta nekog liječnika.

Mnoge druge osobe iz susjedstva iskazale su u istom smislu. Nijedan od njih nije nikada bio upućen. Niko nije znao, da li imaju gospodja i njezina kći i druge rodjake. Kapci prednjih prozora rijetko kada da su bili otvoreni. Prozori prama dvorištu imali su uvijek zatvorene kapke osim velike stražnje sobe u četvrtom katu. Kuća je bila solidna i ne previše stara.

Izidor Mizè, redar, iskazuje protokolarno da su ga ujutro na tri sata pozvali u kuću. Našao je pred ulaznim vratima 20 do 30 osoba, koje su kušale da otvore vrata i da idu u kuću. Svjedok je probio vrata s bajonetom kao sa polugom, što mu nije bilo osobito teško, jer su to bila vrata s jednim krilom i nisu bila zakračunana ni s dole ni s gore. Čulo se vikanje sve dok su vrata bila probita, a onda je postalo sve tiho. Izgledalo je, da vika dolazi od jedne ili od više osoba, koje su bile u smrtnom strahu. On je kao prvi potekao uz stube. Kad je došao do prvog kata, razabrao je dva glasa, kako se glasno i uzrujano svadjaju; jedan je glas bio soran i grub, drugi je bio više kriješteći. Bio je to vrlo neobičan glas. Nekoliko riječi onog osornog glasa je čuo; bio je to sigurno Francuz. Nikako nije to bio ženski glas. Razabrao je točno riječi sacré i diabel. Kriješteći glas bio je tudjinski. Da li je to bio muški ili ženski glas svijedok ne može da kaže. Isto tako nije razumio, što je govorio onaj drugi, za koga svjedok drži, da je govorio španjolski. Stanje sobe i lešina opisao je svjedok onako, kako smo mi to jučer prikazali.

Hanri Diváł, susjed, po zanimanju srebrnar, iskazao je, da je bio medju onima, koji su kao prvi išli u kuću. On potvrdjuje izlaz redara u svim bitnim točkama. Čim su ušli silom u kuću, zatvorili su opet vrata, da drže daleko svjetinu, koja se uz prkos ranom doba brzo množila. Svjedok misli, da je kriješteći glas bio glas jednog Talijanca. Francuski to sigurno nije bio. Da li je to bio muški, svjedok ne može reći; mogao je biti i ženski glas. Svjedok nezna talijanski. On nije mogao da razabire pojedine riječi, ali po zvuku riječi on sudi i o tome da je Divál osvjedočen, da je onaj drugi bio Talijan. Svjedok je poznavao gospodju Lespanaj i njenu kćer. I mnogo je puta govorio s njima. On isključuje, da je kriješteći glas bio od jedne od gospodja.

Odenhaimer, krčmar. Taj se je svjedok sam prijavio. Preslušan je bio putem tumača, jer nezna francuski. Svjedok se je rodio u Amsterdamu. Prolazeći mimo kuće, čuo je viku, koja se orila. Vikanje je trajalo po prilici deset minuta. Bilo je dugo i zategnuto vikanje, koje je bilo strašno slušati, ko da neko kriči u najvećoj opasnosti. S drugima je ušao u kuću. Svjedok je potvrdio sve druge iskaze u svim petankostima osim jednog: On je bio osvjedočen, da je onaj kriješteći glas bio glas muškarca i to Francuza. Što je govorio svjedok, nije razumio. Riječi su bile glasno i brzo progovorene. Zvuk glasa je bio više osoran nego kriješteći. Svjedok izjavlja, da se glas ne može nazvati kriještećim. Grubi glas je više puta vikao «sacré diabel» i jedamput «mon Dieu».

Franina i Jurina

Fr.: Čovek se mora kadagod i nasmet onemu vratnjemu Nedelutiću.
Jur.: Ne znam zač.
Fr.: Znam benj ja. Ako mu rečeš: Nedelutiću, hodi ča delat! Ča će svet reć, ako te vidi, da vavek lenjariš...
Jur.: On će ti odgovorit: Ča me j' briga za svet! Neka govore, ča te — a ja ću lepo delat, ča bude mane volja i drugo.
Fr.: Ja verujem, da će tako odgovorit. Ma ako mu rečeš: — Nedelutiću, zami sikiricu i hodi vanka i rascepaj tri četiri lagnjice, on će reć...
Jur.: ... da on ni za takovo delo hodil va školu... Ča bi svet, da vidi njega, jednega školanega čoveka, da drva cepa?»
Fr.: Uprav tako bi rekal. I tako vidiš! Jedanput: ča će mane svet! A drugi put: ča bi na to svet!
Jur.: Ima ih još, ki tako govore. I ne malo, nego čuda.
Fr.: Ča i pul nas?
Jur.: Nego ča morda ni? Biš ti, Franino, pobral mokulić cigara, da ti se trefi na ceste?
Fr.: Ne ja.
Jur.: A zač ne?
Fr.: Ča bi ljudi, da me vide. A biš ti?
Jur.: Ne ja, ma ne sporad ljudi, nego sporad sebe.
Fr.: A ča ni to svejedno?
Jur.: A ne. Grdu stvar ne ću opravit sporad sebe, a ne sporadi ljudi. Isto tako ako ću ča pametnega storit, ja nikad ne gledam će bit to kemu pravo ale krivo. Biš ti nedelju za mašum, na placi, pred puno ljudi zapival, da ti volja pride?
Fr.: Ne ja, zač bi mi rekli, da sam pijan. A ča biš ti?
Jur.: To se zna, da bim, još bim i potanecal, da mi volja pride. Ma volji ni to je zlodej.
Fr.: A kako ćeš ni da je bude va ovakoveh vremeneh. Dakle ti govoriš, da ne valja nikada gledat na to, ča te ljudi reć ale mislet, nego da svaki dela ono, ča ga je volja.
Jur.: Samo ono, ča ne bi meglo bit Bogu pod nos. Samo grešit se ne sme i škandali se ne smeju delat, ma ne sporadi ljudi nego zarad duši, ku va sebe nosimo. To sam ti već rekal.
Fr.: Ja ma ljudi i va veleh i va maleh stvarah gledaju puno na to ča te drugi reć.
Jur.: Ter ja znam, da j' to tako. Ja poznam neke ženske, ke ne bi za celi svet stavile na glavu facolića, zač ih je strah, da bi im se ki mogal narugat.
Fr.: A ja poznam jednega dečka, od kega bi jedanput bil mareta i prisal vanka kakov tišljar, kovač ale pak kakov drugi artižan, i otac bi ga bil rad dal, da se navadi kakov zanat, ma je nato mat naskočila: Ča? Moje dete, da se muči po tišljarijah i po kovačijah? A ča bi ljudi rekli, da ga vide okole hodit onako blatnega i crnega? I dali su ga va školu, i danas je jedan pravi niškoristi, huji od Nedelutića.
Jur.: No — ča sam ti ja rekal! A tako je i s divojčicama. Ka ter ka mat bi svoju hćer rado držala doma, da se nauči kućnemu poslu, da i ona jedanput postane prava i dobra domaćica. Ja ma ča bi rekli ljudi, da druge divojčice gredu sve va veće školi, a njija da j' doma? I tako brižna mala, kad svrši školi, ne more nać ni službi, ni muža, zač je za delavca prefina a za finega pregreza i tako joj ti ga ne bude!
Fr.: A koliki propadaju, zač nete da bivaju nego na veleh fiteh. Bi se oni radi stisnuli i va kakovem manjem kvarteriće, ja ma ča bi onput svet?
Jur.: I s mobiljum bi se već nekako pasali, ma nete, nego ju menjaju svako drugo ale treće leto sporad ljudi da ne bude kritikanja.
Fr.: Ja ih poznam, keh je već sram va karoce se vozit, zač da ča te reć [ljudi], ki se voze po automobileh.
Jur.: I tako ti je to na svakem koraku.
Fr.: A će to bit do vavek tako?
Jur.: Će, dokle god se ljudi ne ba[stavili] stavili va brageši.
Fr.: Kako va brageši?
Jur.: Mislim, da bolje ne će bit do[tle], dokle ne bude svaki imel toliko kuraja, da more reć: hote s vragu svi [ljudi], [ki]sti, ja ću delat onako, kako budem [mislil], del, da je najčestitije i najkorisn[ije].
Fr.: A imaš ti tega koraja?
Jur.: Imam.
Fr.: Blaže tebe!

IZ OBROVA.

Vrijeme i rad u šumi.

Kad smo se ovog ljeta tužili na [su]šu, da se barem sada pohvalimo, da imamo lijepo vrijeme. Lijepo vrijeme baren za nas, koji najviše radimo u šumi. Svi moramo da uzimljemo hranu u duć[an] sreću imamo, da idemo svakog dan[a] s drvima u Trst i tako se ipak dodje do novca, premda za nas su drva dosta [ef]tina. Dok ovako vrijeme potraje m[i] nije slabo, paće je sreća, da još do[k] nije zapao snijeg, jer čim zapadne sn[ij]eg, prestat će i ovaj posao.

Domaće novosti

Vojni biskup u Puli. Od ponedje[ljk]a do petka prošle sedmice bio je u Puli vojni biskup Panizzardi, koji je učinio službeno ovu posjetu ratnoj mornarici. Za vrijeme svog kratkog boravka u Puli posjetio je razne vojničke ustanove i škole vojničke naravi, pa negdje je podijelio i svetu krizmu. Prije nego je otišao posjetio je i groblje ratne mornarice te se pomolio na grobovima narcienalnih junaka. Bio je inače vrlo zadovoljan sa školama, koje je posjetio. Pri odlasku iz Pule pratile su ga vojničke i crkvene vlasti.

Školske takse na univerzi u Trstu. — Ministarstvo prosvete je posredovalo kod ministarstva financija, da zakonski dekret od 7. januara 1926., po kojemu su bili oprošteni od plaćanja svih školskih taksa djaci iz novih pokrajina, bude produljen još za tri godine. Sada je ministarstvo prosvjete obavijestilo tršćansku univerzu, da može primati bez takse uvjetno molbe za oprost od školarine samo od djaka, talijanskih gradjana iz Zadra i Dalmacije, dok ostali djaci, koji pripadaju novim pokrajinama moraju za sada da plate.

Pregled magaraca za naskok u Pazinu. — Općina pazinska objavljuje, da prema novim ministarskim odredbama ne smiju se puštati javno za naskok magarci, ako nisu pregledani sa strane državne konjušnice u Ferrari i usposobljeni za oplemenjivanje. Ko se tega ne bude držao bit će kažnjen globom od 500 do 5000 lira. Radi toga svi oni, koji misle držati magarca za javni naskok moraju do 15. ovog mjeseca učiniti molbu na ergelu (Stalumi u Ferrara (Deposito cavalli stalloni del Regno a Ferrara), pa će dne 14. januara u 11 sati biti u Pazinu na trgu pregled magaraca, da li su sposobni za naskok.

Pozdrav iseljenika. Na svom odlasku iz Trsta dne 8. decembra na daleki put u Argentinu šaljemo zadnje pozdrave svojim roditeljima, rodbini, prijateljima i znancima i svim našim mladićima, koji dolaze iza nas. Moramo napomenuti onima, koji idu u Argentinu, neka prije pošalju putnicu na svoju agenciju, da im se ne dogodi, kao nekojim baš ovog puta, da su se morali natrag vratiti na svoj trošak.

Bili svima sretni božićnji blagdani i uživali ih u miru i zadovoljstvu. Andrija Kružić iz Lovrana; Morožin Ivan iz Kanfanara; Aličić Anton iz Zabrežani, Pazin; Dobrila Anton iz Dobrili, Pazin; Maretić Mate iz Parezi, Pazin.

Knjige «Goriške Matice». Ovih su dana izašle knjige «Goriške Matice» za godinu 1929. i to:

1) Koledar za godinu 1929. u novoj opremi slikara Toneta Kralja s izvanredno bogatim sadržajem iz kojega se izražava rad prvih deset godina opstanka Goriške Matice. Sadržaj ima preko 130 slika;

2) roman znamenitog poljskog seljačkog spisatelja Vl. St. Reymonda «Pravica» u prevodu Frana Bevka;

3) «Kmečko branje», napisao poznati agronom i enolog Just Ušaj. Svojim bogatim sadržajem dobro će doći svim našim poljodjelcima;

4) Opis Janka Furlana «Danska in Danci», u kojem upoznaje čitaoca s životom seljake i zadrugare uzorno uredjenom zemljom;

5) Skup povijesnih priča i pripovijesti «Iz starih časov», namijenjeno u prvom redu omladini.

Osim toga je Goriška Matica izdala drugi dio opsirnoga romana Frana Bevka «Znamenja na nebu», koji nosi naslov «Škorpijoni zemlje» i obećava za najbliže vrijeme drugi i zadnji dio toga romana pod naslovom «Crni bratje in sestre».

Prvih pet knjiga dobiju naručnici kod povjerenika. Ko nije još upisan kod povjerenika kao član Goriške Matice neka se obrati direktno na upravu u Goricu, via S. Giovanni 6, ili na podupravu u Trst, via S. Francesco d'Assisi 20, gdje može dobiti ove knjige za 5 lira. U razprodaji u knjižarama stoje knjige 6 lira.

Bevkova knjiga «Škorpijoni zemlje» stoji posebice 3 lire.

Knjige najtoplije preporučamo našim čitateljima.

Kretanje pučanstva u tršćanskoj pokrajini

		Oktobar	November	razlika više	razlika manje
Rodjeni	Grad	269	284	15	
	ostala pokr	201	189		12
	Ukupno	470	473	3	
Mrtvi	Grad	264	213		51
	ostala pokr.	104	93		11
	Ukupno	368	306		62
Vjenčanja	Grad	184	167		17
	ostala pokr.	57	65	8	
	Ukupno	241	232		9

	Oktobar Grad	Oktobar ostala pokr.	Oktobar ukupno	November Grad	November ostala pokr.	November svega
rodjeni	269	201	470	284	189	473
Mrtv.	264	104	368	213	93	306
porast p.č.	5	97	102	71	96	167

Male vijesti iz Italije i cijeloga svijeta

— Dne 6. o. mj. načelnik vlade on. Mussolini, koji je ujedno i ministar ratne mornarice, primio je podsekretara mornarice adm. Sirianija te sve admirale ratne mornarice te je s njima obdržao konferenciju, koja je trajala dvije ure.

— Načelnik vlade, on. Mussolini, poslao je gospodjici Lini Dvorzak u Zadru fotografiju sa svojim vlastitim potpisom. Ona mu je prigodom izleta dalmatinskih dopolavorista izručila modri rubac s dalmatinskim grbom.

— Vlada je dala 54 milijuna lira da se ponovno sagrade crkve, uništene tokom rata u biskupiji Treviso.

— Općina Udine gradi četiri velike kuće s malim stanovima.

— Knezi Pignatelli, koji posjeduju u Caltanisetti (Sicilija) 900 hektara zemlje, zanemarili su obradjivanje zemlje. Kolonima nisu dali potrebna sredstva da na vrijeme provide za sjeme. Prefekat im je nato oduzeo upravu i je izručio upravnom odboru, sastavljenom od stručnjaka.

— Nobelova nagrada za mir za godinu 1928. neće se nikome podijeliti. Komisija je našla, da nema nikoga, koji bi imao osebnih zasluga za konsolidaciju mira.

— U engleskom parlamentu postavljen je predlog, da se ukine kazna smrti.

— Prof. Contardi iz Milana bio je zamoljen od čilenske vlade, da preuzme vodstvo državnog zavoda za biokemiju i bakterijologiju u Santiagu u Čilu.

— Viši generalni komando Nacijonalne Milicije ovlastio je zadarske milicijonere, da nose modru kravatu, a na prsima grb Dalmacije.

— Dvije grupe arnautskih komita pod vodstvom poznatog Borisa Salkovića htjele su da upadnu u jugoslovenski teritorij. Žandari su ih uništili. Samo nekolicini je uspjelo, da pobjegnu opet preko granice.

— U Rio de Janeiro u Brazilu počela je velika agitacija protiv običaja tamošnjih stanovnika da idu spavati već na devet sati u veče, tako da tamo u opće nema noćnog života.

— Grozan je potres u Čilu oštetio široke krajeve i uništio je potpunoma dva grada. Mrtvih i ranjenih ima preko 1000.

— Dne 15. ovog mjeseca otvorit će se nova vazduhoplovna dnevna pruga Zadar-Ancona. Time je pruga Mleci-Trst-Zadar produžena do Ankone.

— [Dr]ente Capasso Torre je predsjednik [druš]tva za ekonomski razvoj Albanije. On je [...] dana bio primljen od načelnika [vlade], on. Mussolinija, i izvjestio [ga] je o djelima, što su se izvršila i što se ima[ju] provesti u Albaniji.

— Vaz[duh]oplovna pruga Rim-Mleci-Beč [u] mjesecu novembru obavila je 39.880 kilometara [prev]oz[a], t. j. skoro kao jedanput po ek[vatoru] okolo Zemlje; bilo je prevoženo 212 putnika i [...] kilograma poste, prtljage i robe. 61% raspoloživih mjesta bilo je okupirano, 96% vožnji svršilo je normalno.

— Ratni dug Jugoslavije naprama Sjedinjenim državama Sjeverne Amerike iznosio je mjeseca jula 1925. dolara 62.850.000. Glasom dogovora sada sklopljenog imat će isplatiti taj dug do 15. juna 1987. u godišnjim obrocima.

— Od početka godine 1929. glavni grad Madjarske, Budimpesta bit će stalno spojen s najvećim provincijalnim gradovima putem redovitih vazduhoplovnih pruga. Prenašat će se i roba i osobe.

— Baštinici jednoga od postradalih [put]nika sa «Vestrisa» tužili su vlasnike parobroda za odštetu u visini od pola milijuna dolara.

— Dne 30. juna o. g. je trgovačka mornarica imala 517 parobrodova s 1.187.[...] tonelata i 724 jedrenjače sa 58.670 tonelata.

Novi veliki župan u Zagrebu. Kao [što je] poznato, dogadjaja 1. decembra, a da bi se osigurao mir u Zagrebu vlada je penzionirala velikog župana zagrebačke oblasti g. Zreleca, a na njegovo mjesto postavila je pukovnika Vojina Maksimovića. Imenovanje vojne ličnosti na visoko mjesto građanske uprave naišlo je na ogorčene proteste sa strane seljačko-demokratske koalicije i sa strane nekojih članova vladine koalicije. Ljuba Davidović je izjavio, da će njegova stranka istupiti iz vlade, ako se ne opozove imenovanje Vojina Maksimovića. Oblasna skupština zagrebačke vlasti je zaključila, da ne priznaje g. Maksimovića velikim županom, jer da je njegovo imenovanje protizakonito. Veliki župan mora biti pravnik i barem 15 godina u upravnoj službi. Zadnji akt prijašnjeg velikog župana Zreleca je bio taj, [da] je svim svojim potčinjenim nadleštvima dao odredjenja, da će u slučaju nemira biti primijenjen zakon o zaštiti države [...] znana. U vezi s dogadjajima u Zagrebu smijenjen je i general Vragoljub Uzun Mirković i premješten u Skoplje, a na njegovo mjesto dolazi komandant žandarmerije general Tomić.

IZ UPRAVE

Cukon i Stipić - Caprag. Primili [smo] [po]šiljku. Pretplata podmirena do 10. 11. 1928.

Slipčević-Ercegnovi. Primili kartu i [pretpla]tili. Pretplata podmirena do 15. 5. 1928.

Istranin S. S. Uredili smo po Vašoj [že]lji.

Ivančić Ivan iz Brgudca, darovao za fond Istarske Riječi Lit. 5. Hvala!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Oni lijekovi, čiju vrijednost nisu nadmašili novi, ostaju još uvijek na dobrobit čovječanstva.

Jedan od ovih je

ANTIREUMATICUM **Alga**

U svim ljekarnama po Lit. 6·— boca. Laboratorij ALGA - Fiume (I)

SMILAJOD

izvrsno je sredstvo protiv arterioskleroze, reumatizmu, teškom disanju, kašlju i kataru, uspješno sredstvo za očišćenje krvi, bito preporučljivo za osobe stare preko 50 godina.

Dobiva se samo u ljekarni
CASTELLANOVICH, TRST
Vlasnik F. Bolaffio
Via Giuliani 42 (Sv. Jakov.)

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Ryu možete dobiti u svim ljekarnama uz sniženu cijenu od 3 lire.

Broj 51 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta) U Trstu, 20. decembra 1928. - God. VII. Pojedini broj 25 cent. God. VI.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče. Pretplata ... Uredništvo i uprava lista: Trst ... Piazza Oberdan 1/I. Telef. uredništva i uprave 50-19

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki cent metar visine ... Za višekratno uvršten e daje se znatan popust ... cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju. Telef. uredništva i uprave 50-19

„Slogom rastu i male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Božić.

Lijep blagdan, a najljepši onome, koji može ga dočeka čista i vesela srca i da iz punih duše zapjeva:

U sej vrime godišća,
Mir se svitu navišća,
Porojenje ditića
Od svete Dive Marije.

Ali ta misao hrli danas najprije u one jadne kuće, gdje ima mnogo ustiju, a malo zaloga, gdje ima bolesti i žalosti, gdje starci kraj ognjišta sjede sami kao odsječeni panji, jer su im mladji ili pod zemljom ili gdje daleko, u tudjini... Tko ikako može, neka u ove lijepe dane ovare koju od tih suza, neka pruži utjehe, neka pomogne... Reći će kogod: danas je cijelome svijetu zlo, pa ne može ni ranjen bolesnome mnogo da koristi. Ne može mnogo, istina, ali može malo, a malo bit će od Boga blagoslovljeno.

Ni Majka Božja nije više pitala, kad je sred zime noći u priprostoj štalici dala na svijet svoje božansko djetešce. Malo topline, što su je od sebe davale one dobre životinje u štalici, dostajalo je, da joj ugrije slatko novorodjenče, i više ona nije ni pitala. Samo to i ništa drugo tražila je ona za Njega, koji i nije na svijet došao za drago, nego da trpi i da se žrtvuje. Za braću! Za nas sve!

One velike noći rodio se u Betlehemu Bog, i postao čovjekom, da može svim nevoljnicima i zapuštenima na zemlji biti — brat, jer teško svome bez svojega. Time je on svima nama pokazao, kakvi moramo i mi da budemo.

Da živimo u miru.
U bratskoj slozi.
Da se volimo i medjusobno pomažemo. I da jedni drugima praštamo, kako će i On sad još onako malen nekoliko godina kasnije prostiti i onima, što ga budu najviše mučili.

Neka dakle u ove svijetle dane u svim kućama našim zavlada sveti mir, neka u sretnijima usplamti ljubav prema nevoljnijim, a u nevoljnicima nada u bolje i ljepše dane, sve po onoj božjoj: Slava Bogu u visini, a mir ljudima na zemlji!

Čestit Božić svima našima!

Politički pregled

Promjene u visokim položajima državnih funkcijonera. — Tiskovni ured načelnika vlade javlja: Njegovo Veličanstvo Kralj na predlog načelnika vlade prihvatio je demisiju: eksc. Federzonia kao ministra za kolonije, eksc. Bolzona kao državnog podsekretara u ministarstvu za kolonije, eksc. De Bono kao gubernatora Tripolitanije, eksc. Teruzzia kao gubernera Cirenaike, eksc. Peana kao predsjednika Dvora računa (Corte dei Conti), eksc. Bazana kao šefa generalnog štaba milicije, eksc. Schanzera kao sekcijskog predsjednika državnog vijeća.

Kralj je na predlog načelnika vlade imenovao: načelnika vlade on. Mussolinija ministrom za kolonije, eksc. De Bono državnim podsekretarom u ministarstvu za kolonije, maršala Pietra Badoglia gubernerom Tripolitanije i Cirenaike, Asperinija predsjednikom u Corte dei Conti, eksc. Teruzzia šefom generalštaba milicije, eksc. Schanzera državnim ministrom.

Na temelju čl. 14 zakona o velikom fašističkom vijeću eksc. Augusto Turati, tajnik fašističke stranke, pozvan je da prisustvuje sjednicama ministarskog vijeća.

Premještenje prefekata. — Zadarski prefekt premješten je kao prefekt u Aquilu. Prefekt u Trentu on. Vaccari premješten je kao prefekt u Zadar; i Piomarta, prefekt na raspoloženju, imenovan je prefektom u Trentu.

Italija i Norveška. — Mowinckel, predsjednik norveškog ministarskog vijeća, upravio je na on. Mussolinija kao ministra inostranih posala brzojav, kojim ističe solidarnost talijanskog i norveškog naroda u istraživanju polarnih krajeva, te ga moli, da izruči talijanskoj vladi izraz njegovih zahvalnih osjećaja prigodom sudjelovanja Italije kod počasti, iskazane spomenu Roalda Amundsena.

Italija i Turska. — Podsekretar u ministarstvu inostranih djela, on. Grandi, pošao je u Angoru, u prestolnicu turske republike, da vrati posjet, što ga je svojedobno učinio turski ministar. Svečano ga je primio ministar inostranih djela Ruždi-beg i predsjednik republike Kemal-paša.

Visoko odlikovanje albanskog kralja. Njegovo Veličanstvo Kralj Italije podijelio je Ahmedu Zogu, prvom Kralju Albanije, ogrljaj najvišeg reda Sv. Anuncijate. General Renato Conte Piola Caselli izručio je Kralju Ahmedu to visoko odlikovanje, što ga dosada ima samo malen broj ličnosti, medju njima i načelnik vlade on. Mussolini i pjesnik i vitez D'Annunzio.

Prigodom izručenja visokog reda rekao je Kralj Ahmed Zogu generalu Pioli-Caselle ovo: «Recite svojem visokom kralju, da historičke tradicije, geografski položaj Albanije i nacijonalni interesi naših država jesu u suglasju s mojom voljom, da se naše uzajamno vjerno prijateljstvo nastavlja. Recite svojem Kralju, da ću ja biti iskren bratučed i postojan prijatelj.»

Ratifikacija talijansko-grčkog ugovora. Parlamentarna komisija za vanjske poslove odobrila je zakonski projekat o aplikaciji talijansko-grčkog pakta, te će grčki parlamenat naredne sedmice ratificirati ovaj ugovor.

Rat izmedju Bolivije i Paraguaja? — Izmedju južnoameričkih republika Bolivije i Paraguaja je došlo do oštrog sukoba. Radi se u suštini o sporu zbog neodredjenih granica. Granice u nekom kraju nisu bile još povučene. Sve to ne bi bilo važno niti razlog da dodje sada do sukoba, ali na spornom teritoriju našlo se je petroleja. Sad bi svaka od njih htjela da zauzme onaj sporni teritorij, koji se zove Čako. Već je bilo oboružanih sukoba izmedju njihovih vojnika, i jedna i druga republika pripravlja se za rat, i ako svaka naglasuje, da neće rata i da želi mirno riješenje tog spora. Da se spriječi rat, je posredovalo već Društvo Naroda u Ženevi, a i panamerikanska liga je ponudila svoju intervenciju. Po najnovijim vijestima izgleda da će biti Argentini povjerena zadaća da ih izmiri. Ali ako jedna od njih nije zadovoljna sa pravorijekom, onda je rat neizbježiv.

Bolivija je republika s površinom od 1.200.000 kvadratnih kilometara. Godine 1900. imala je 1.800.000 stanovnika, a sada valjda 2,500.000. Na svaka dva kilometra dolazi 5 stanovnika. Indijanaca ima 54%, mestica 32, bijelih i kreola 13%, crnaca 1%. Talijanskih državljana ima cirka 1300. Glavni grad je La paz sa 120.000 stanovnika.

Paraguaj je republika s 250 000 kvadratnih kilometara. Ima pučanstvo od 963.000 duša. Na svaki kilometar dolazi 4 stanovnika. Obitavaju zemlju većinoma gurani (indijanci) i mestici. Ima tamo 60 000 stranaca, medju njima 5470 talijanaca. Glavni grad je Asuncijon s 100.000 stanovnika.

Sporni kraj se zove Gran Čako, ima površinu od 300 000 kvadratnih kilometara i 50 000 indijanaca.

Afganistan. — Prije nekoliko vremena, kako se još sjećaju naši čitaoci, proputovao je kralj Afganistana Aman Ulah zajedno s kraljicom skoro svu Europu, da se upozna s evropskim državama i s njihovom kulturom i napretkom. On je bio u Rimu, u Parizu, u Londonu, posvuda sjajno primljen i obasut darovima. Ali i on je darovao i pokazao se baš pravim kraljem. Preko Rusije, gdje je takodjer proboravao nekoliko dana u Moskvi, opet se je vratio u Afganistan i počeo je da tamo uvadja različite reforme u evropskom duhu. Ali te reforme nisu bile po volji afgancima, a osobito ne svećenicima, koji su se vidili ugroženim u svojem vladajućem položaju. Uvedenje znanja i civilizacije je značilo i konac kruha za mnoge, s druge strane pak i sam narod ne rado pristaje uz reforme koje ga bacaju iz običnog njegovog načina života. Došlo je do pobuna i zarota, buntovnici su posvuda potukli kraljeve vojske i danas se kralj Aman Ulah nalazi opkoljen u svojem glavnom gradu Kabul, i ne može da pobjegne osim s **aeroplanom.**

Afganistan ima površinu od 580.000 kvadratnih kilometara i pučanstvo od 7 ili 8 milijuna stanovnika. Glavni grad Kabul ima 150.000 duša. Kraljevina se nalazi izmedju Rusije, Perzije i Indijskog carstva.

Završetak 53. zasjedanja vijeća Društva Naroda. — U subotu, 15. o. mj. je u Luganu zaključen 53. sastanak vijeća Društva Naroda žučnom debatom izmedju poljskoga i njemačkog ministra spoljnih posala gg. Zaleskoga i dra Stresemanna. Pošto je bila upravo svršena tačka dnevnoga reda o gornjo-šleskom manjinskom pitanju, ustao je Zalesky i u poduljoj izjavi, koju je čitao, naglasio, da je djelovanje «Njemačkog pučkog saveza» u mnogome smjeru protivno duhu ženevske konferencije. Mnogobrojne pritužbe, koje se podnose vijeću Društva Naroda, imaju cilj, da izazovu u svijetu utisak, da se prava njemačkih manjina u Gornjoj Šleskoj povredjuju i da položaj u Gornjoj Šleskoj nije siguran niti održiv. Za njegova se govora dr. Stresemann žestoko uzrujavao i potkraj čak udarao šakom po stolu. Zatim je ustao i oštro odgovorio, da je govor Zaleskoga bio zadojen duhom mržnje, koja se osjeća svagdje u Gornjoj Šleskoj protiv njemačke manjine. Naročito se dr. Stresemann ogorčio na izraz Zaleskoga, da rasprava o ovakovim pritužbama znači zloupotrebu vremena vijeća Društva Naroda. Svoj je govor dr. Stresemann zaključio predlogom, da se na dnevni red idućega sastanka vijeća stavi čitavi problem manjina, jer ako Društvo Naroda zaboravi na zaštitu manjina, past će jedan od stupova, na kojemu ono počiva.

Za vrijeme ove raspre zaključili su Briand, Chamberlain i Drummond da Briand pomirljivo intervenira. On je ustao i rekao, da ova upadica vrlo neugodno dira sve učesnike sjednice. U ovakovom disakordu ne može vijeće zaključiti svoje rasprave u Luganu. Ne može se propustiti, da ostane sumnja, da vijeće Društva Naroda ili samo Društvo Naroda povredjuje sveta prava manjina.

U popodevnoj je sjednici zaključeno, da se Boliviji i Paragvaju ponovno depešom obrazloži stanovište vijeća Društva Naroda obzirom na njihov konflikat. Sadržaj te depeše ne će biti predan javnosti prije, nego ju prime obje vlade. Saznaje se samo to, da je depeša vrlo energična. Predsjednik vijeća Društva Naroda je ovlašten, da prati tok konflikta i prema potrebi sazove vanrednu sjednicu vijeća.

Ministri spoljnih posala Francuske, Engleske i Njemačke izdali su poslije zaključka sastanka vijeća Društva Naroda u Luganu opširan, ali beznačajan komunike, u kome naglašavaju, da je politika pomirenja i približenja ovih triju država najpogodnije sredstvo za održanje mira u svijetu.

Odobrenje francuskog proračuna. - Poincaré ima nakanu, da proračun bude izglasan još tekom ove godine. Prošle sedmice držala se sjednica parlamenta cijeli dan i cijelu noć uz kratke prekide za vrijeme obroka. Ujutro je zaista u prvom čitanju bio odobren proračun sa 460 glasova protiv 120 iza kako je primljena povišica za poslaničke plaće. Obzirom na razne skandale ovih zadnjih dana parlament se htio osigurati i odobrio je predlog glede poslanika i senatora, o kome govorimo u drugoj vijesti.

Položaji francuskih poslanika. — U francuskom parlamentu stavio se predlog, da svi senatori i narodni poslanici moraju napustiti svoja mjesta kao ravnatelji ili članovi upravnih vijeća ili kao urednici listova, inače moraju podnijeti demisiju. Ovaj prijedlog je prihvaćen većinom glasova.

Njemačka i pripojenje Austrije. - Berlinsko novinarsko udruženje priredilo je ples na čast njemačkoj i pruskoj vladi. Mimo članova vlade bili su prisutni članovi diplomatskog kora i predstavnici parlamenta, znanosti umjetnosti, trgovine, industrije i štampe. Državni kancelar (ministar predsjednik) držao je govor i uputio pozdrav ministra inostranih dijela Stresemannu, koji radi u Luganu da Njemačka bude riješena tudje okupacije. On je nadalje izjavio, da oslobodjenje njemačkog teritorija nije samo cilj Njemačke, nego i svrha medjunarodne politike. Zatim se govornik dotaknuo mnogo važnijeg i delikatnijeg pitanja takozvanog «Anschlussa», to jest pripojenja Austrije k Njemačkoj. Kancelar je otvoreno izjavio, da njemački narod traži pripojenje s Austrijom, jer da ne postoji austrijska narodnost, jer kao što su bretonci Francuzi tako su i Austrijanci Nijemci.

Otvorenje albanskog parlamenta. — U Tirani se otvorilo prvo zasjedanje prvog monarhističkog albanskog parlamenta. Prijestolni govor čitao je ministar predsjednik Kota. Što se tiče vanjske politike veli se u govoru, da će kraljeva vlada nastaviti, naime direktivama, koje imaju za cilj održavanje dobrih odnosa sa susjednim narodima i sa velevlastima, štovanje svih medjunarodnih obaveza a naročito saveza sklopljenog sa njezinom velikom i plemenitom saveznicom Italijom.

Arabija. — Kralj Hedžasa Ibd Saud navjestio je rat susjednim kraljevinama Irak i Jemen. Na granicama već je došlo do oboružanih sukoba.

Kraljevina Hedžas osnovana je godine 1918. Ona leži u srcu Arabije te ima površinu od 4,000.000 kvadratnih kilometara, i 9 milijuna stanovnika. Glavni grad je Meka s 80.000 stanovnika. Drugi gradovi su Medina, Džida i Taif.

Kraljevina Jemen ima površinu od 120.000 kvadratnih kilometara i 2,500.000 stanovnika. Ona leži na obali Arabije. Glavni grad je Sana s 20.000 stanovnika, drugi gradovi su Hodejda i Loheja.

Kraljevina Irak ili Kerak (Transjordanija) je emirat s 42.000 kvadratnih kilometara površine i 350.000 stanovnika. Glavni grad je Amman. Leži sjeverno od Meke.

Opet kriomčarenje oružja u Madžarsku. U Beču je tovareno na riječnu ladju za Madžarsku 8 bačava. Deklarirana je bila roba kao ulje. Medjutim kada je već tovarena 7. bačva, ova se oštetila i carnici su opazili, da se unutra nalaze dijelovi strojne puške. Odmah su istovarene i pregledane sve bačve i pronadjeno je u svima isti nalaz: dijelovi za strojne puške i topovi malog kalibra. Policija je odmah zaplijenila cijeli tovar. Bačve je predala tvrtka za spediciju Blum & Popper. Istraga se vodi.

Atentat na Hoovera u Argentini. — Policija u Buenos Airesu je pohvatala mnogo anarhista, jer je dokazano, da su spremali atentat protiv Hoovera za vrijeme njegova boravka u Argentini. Čini se, da je argentinska vlada pohvatala mnoge lica i zato, da izbjegne eventualnim demonstracijama protiv USA, kakove su bile u zemlji i god. 1927 za afere Sacco Vanzettija. Predsjednik republike Irigoyen je objavio, da je u jednoj kući u Buenos Airesu otkriveno mnogo dinamita, četiri ručne granate, dvije valjkaste i jedna četverouglasta bomba, mnogo revolvera, automatskih pištola i municije. Da se spriječi svaki atentat, odaslano je 1500 momaka na željezničku prugu, jer se računa, da je atentat imao uslijediti na pruzi iz Valparaisa u Buenos Aires.

Sporazum o komisiji reparacijskih stručnjaka. — Njemački poslanik von Hoesch posjetio je Poincarea, da s njime raspravi o imenovanju eksperata. — «Temps» saznaje, da su pregovori o sastavu odbora stručnjaka praktički već dovršeni. Odlučeno je, da ti eksperti budu nezavisne ličnosti, i da ih svaka vlada izašalje po dva. Njemačke će eksperte imenovati ili njemačka vlada, kako bi Njemačka voljela, ili reparacijska komisija. Poziv Americi poslat će reparacijska komisija. Eksperti će ustanoviti broj anuiteta te izraditi program za komercijalizaciju duga.

Grčki investicijski zajam. — Ministar financija potpisao je konvenciju, kojom odobrava investicijski zajam u iznosu od 4 milijuna funti šterlinga.

Rodjendan jugoslavenskog kralja. - U ponedjeljak je Jugoslavija proslavila 40. rodjendan svoga kralja Aleksandra. Po crkvama su se držale svečane službe božje. Svečanom blagodarenju u beogradskoj pravoslavnoj katedrali prisustvovali su kralj, članovi kraljevske kuće, svi ministri, diplomatski kor i narodni poslanici. Služio je patrijarha uz asistencu visokih crkvenih dostojanstvenika.

Novo parobrodarsko društvo u Jugoslaviji. — Dne 14. o. mj. su održani zborovi Jugoslovensko-američke plovidbe i Atlantske plovidbe Ivo Račić, na kojima je izglasana fuzija ovih društava u «Jugoslovenski Lloyd d. d.» u Splitu. Skupštini je predsjedao član uprave dr. Miho Kolin, koji je u svom govoru istaknuo važnost ove trgovačke operacije, ovog novog grupiranja pomorskih interesa. Saopćio je, da je društvo ovih dana naručilo dva nova parobroda, svaki od 10.000 tona. Novo društvo ima 26 transoceanskih parobroda s ukupno 215.000 tona nosivosti. Svojom organizacijom i plovnim parkom, te kapitalom Jugoslovenski Lloyd može da se ubroji danas medju jaka svjetska pomorska društva. Bila je izabrana uprava, koju sačinjavaju: Nikola Mihanović kao predsjednik, Baško Baburica kao potpredsjednik, Božo Banac, Fran Petrinović, dr. Mihajlo Kolin i dr. Niko Marinović, dr. M... novi. Generalni direktor društva je Božo Banac.

Litvinov o vanjskoj politici Rusije. U plenarnoj sjednici centralnog izvršnog odbora, koji je kao parlament, održao je Litvinov veliki govor o vanjskoj politici. Pri tom se naročito osvrtao na pitanje razoružanja, i ožno je sa stanovišta, da su nakon rata velike imperijalističke države, koje odlučuju o sudbini država, našle u Društvu Naroda prikladno orudje za izvršenje svojih planova. Utanačenja, sklopljena izmedju Engleske i Francuske, kao i izmedju Engleske i Japana, znače ugrožavanje, koje mora neminovno da dovede do novog rata. Stoga je dužnost Sovjetske Rusije, da zauzme odlučno stanovište protiv ovakovih intriga. Jedino sredstvo, da se kod naroda održi mir, opće je razoružanje. Litvinov je stoga opetovano urgirao u Ženevi, da se iznova sazove predkonferencija za razoružanje. Mirovna politika sovjeta naišla je na najoštriju provokaciju onih država, za čiju je politiku potrebno i dalje naoružavanje, ili čak i ovećano naoružavanje. Amo spada u prvom redu Francuska. Locarnski ugovor i britansko-francuski pomorski kompromis su svakako preteče novog rata. Žali što ne dolazi do općega razoružanja, iako potpuno opravdava Kelloggov pakt. Dalje aludira na izjave Poincareove, da bi Francuska odmah slijedila primjer sovjetske Rusije, ako bi se ova odlučila, da raspusti crvenu vojsku. Kao odgovor na to navodi Litvinov dugačak niz ugovora i vojnih saveza, što su zaključeni, da se Rusija izolira. Briand je potpuno bezosnovno zabrinut za sigurnost Poljske. Uvjerava, da Rusija nije nikad željela, da prekine diplomatske odnose, i nikada nisu odnosi prema susjednim državama bili tako povoljni. Rusko-njemački su odnosi odlični. Kapitalistička Sjeverna Amerika drži se neprijateljski spram obnove diplomatskih odnosa, a to vrlo žali. Odnosi spram Italije su dobri, a spram Japana korektni. Afganistan traži potpunu samostalnost baš kao i Estonska i Finska. Odnosi spram Skandinavije, Grčke i Austrije su normalni. Velikim je zadovoljstvom istakao postignute rezultate u vanjskoj politici, koji su najbolji znak za solidan položaj vlade, protiv koje su se sve intrige pokazale uzaludnima.

Gani-beg pušten na slobodu. — Gani-beg, brat pok. Cena-bega, koji je poslije atentata na Bebia bio zatvoren pod sumnjom, da je upleten u ovaj atentat, pušten je na slobodu, pošto je istragom ustanovljeno, da su sve sumnje, koje su bile protiv njega, neosnovane.

Bugarska spoljna politika. — U posljednim se danima primjećuje pojačana aktivnost bugarske spoljne politike. Od nekog so vremena vode pregovori izmedju Angore i Sofije, a sada je učinjen početak u pogledu regulisanja odnosa sa Grčkom. Prema svim znacima doći će do pripremnih pregovora za otpočimanje redovitih pregovora izmedju Sofije i Bukarešta. Poslije sklopljenog zajma bugarska vlada ima slobodnije ruke i može da razvija akciju. Ona hoće da postigne uspjeh u spoljnoj politici.

Pregovori s Angorom su počeli pred više mjeseci, te sad idu ubrzanim tempom i bez prekida. Bugarska je vlada predala preko svoga poslanika predlog ugovora turskoj vladi, ali Ruždi-beg nije pristao na bugarski predlog, koji je predvidjao samo arbitražno riješavanje sporova izmedju obje države, već je izjavio, da je on pregovarao o ugovoru neutralnosti, neagresije i arbitraže, dakle o cijelom savezničkom ugovoru, te da on pristaje samo na takav način riješenja. Burov se na to uplašio, da će prekid pregovora izazvati neprijatan utisak, pa je pristao, da se pregovara dalje, i to na temelju turskog predloga. Izgleda, da će skoro doći do dobrih rezultata. Mlada će Bugarska morati dobro da plati svoje prijateljstvo s Turskom, ona će ipak osigurati svoje granice na turskoj strani. To bi bio prvi korak Bugarske da izadje iz svoje usamljenosti.

Drugi korak će biti regulisanje odnosa sa Grčkom. Venizelos je počeo da pregovara sa Bugarskom prije nego li je sklopio ugovor s Jugoslavijom. Bugari su dosada tražili izlaz na more u Dedeagaču, ali im Venizelos nudi Solun. Sofija je razumjela Venizelosovu namjeru i novi grčki poslanik bio je u Sofiji svečano primljen. Našle su se dodirne točke izmedju Bugarske i Grčke. Sofijska vlada izjavljuje, da će skoro doći do sporazuma.

Isto tako se povoljno razvijaju odnosi s Rumnjskom. Nova je rumunjska vlada spremna da vrati bugarskim posjednicima njihova imanja u Dobrudži. Bugarska energično radi na tome, da popravi svoju situaciju na Balkanu.

Konačni rezultati rumunjskih parlamentarnih izbora. — Kod izbora u Rumunjskoj bio je predan 2.840.041 glas, od čega je 53.321 glas bio proglašen nevaljanim tako, da je glasalo pravovaljano 2,786.720 birača. Od toga je palo na listu nacionalne seljačke stranke 2.208.518 glasova (odnosno 77.76 posto), na liberalnu stranku 185.514 (odnosno 6.25 posto). Na zajedničku listu Averescu - Jorga 117.664, seljačku stranku dr.a Lupua 71.196, antisemitsku uniju prof. Cuze 23.276, komuniste 38.343, madžarsku narodnu stranku 171.071 glas. Po strankama su otpali mandati: narodna seljačka stranka 326, Madžari 16, liberalci 13, socijaliste 9, Nijemci 8, stranka dr.a Lupua 5, blok Averescu - Jorga 5, (Averescu 4, Jorga 1), nezavisni 3, sijoniste 2 (u Marmaroš-Sigetu i Velikom Varadinu). Od vladine su liste izabrani svi ministri i vodje koaliranih grupa. Od liberala su izabrani stranački prvaci Vintila Bratianu, Duca, Gjuro Bratianu, sin pok. Joela Bratianua, osim bivšeg ministra [illegible] poslova Argetojanua. Nadalje su izabrani prof. Jorga, ministar [illegible] u vladi Averescu [illegible] i dr. Lupu. General Averescu je propao, no kako je on doživotni član senata, moći će [illegible] politički da djeluje.

Slika iz našeg ı kol dara Fran na ı Ju ına za godinu 1929.

General Nobile.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Turski Božić. - Čuvajmo Božić! - Švedski Božić. - Jedan mali Božićnji roman. One tri.

Turci napreduju. I to punom parom. Skinuli su stoljetni fes i naturili na glavu naše klobuke. S lica svojih žena skinuli su koprene, što im zastiralu lica. Sada one pokazuju svoje žarke oči i svoje bijele zube baš onako kao i naše Evropljanke. Do prije malo vremena služili su se nekim svojim čudnim pismom, sad su poprimili latinicu i njihov predsjednik Kemal paša ide od škole do škole i sâm pokazuje djeci, kako se čitaju latinska slova. Njihova nedjelja padala je do sada u petak, sad hoće da im pada u nedjelju, jer ne će ni u čemu da zaostanu za nama, zapadnjacima. Ali Turci idu još dalje: i Božić hoće još da uvede, i Badnjak i sve ono, što je s tim divnim kršćanskim praznicima u vezi. Zašto hoće Turci, da imaju Božić, kad ne poznaju Isusa Krsta kao jedinorodjenoga sina Božjega? Hoće da ga imaju, jer ih je na to potakla jedna vrlo nježna misao: misao na svoju djecu. Turci vele: svi se kršćani od svega srca raduju Božiću ali niko tako, kao njihova djeca, koja drže, kao da je to njihov praznik. Nije ni čudo, jer se u taj svijetli dan i roditelji i dobri ljudi natječu, kako bi lijepim darovima usrećili što više svoje i tudje djece. Mi Turci pak nemamo nijednog takvog blagdana, kome bi se djeca tako radovala, zato hoćemo da imamo Božić, dan, gdje će i naša djeca primati darove, pjevati lijepe pjesme i svojom radosti, smijehom i živim poklicima unositi i u naše kuće sreću i zadovoljstvo.

Lijepo, zar ne? Jest, ali to mora u neku ruku da bude opomena i svima nama. Mi kršćani imamo doduše naš Božić već odavna, ali prokleta moda vreba već i gleda, kako bi nam i njega zakopala, kao što je to već učinila s mnogim našim lijepim običajima. Prije par godina ne bi se o Božiću iz rodjene kuće niko makao, ako nije imao gdjegod kakav važan, sasvim neodgodiv posao. Danas se već dešava, da mladići i djevojke ostavljaju i u te svete dane svoje roditelje i starce, samo da se mogu na kakvoj planini valjati u snijegu... Tome zlu treba na kraj stati, dok je vrijeme i činiti sve moguće, da nam se očuva Božić, a s njime i sva ona radost, što nam je taj blagdan nosi. Neka taj dan ostane praznikom našim i naše djece, da ne budu jednog dana morala reći: eto, turska djeca imaju svoj lijepi Božić, a mi ga nemamo...

I još nešto: vremena su teška, mnogo djece ne će na Božić imati ni korice kruha, a nekmo li kakav lijepi dar. Ne zaboravimo te djece, pa ko može, neka sa svoga stola otkine i pruži sirotinji. Platit će Bog!

Kod mnogih su se Slavena Božićnji običaji sačuvali do dana današnjega, i vrlo su lijepi. Tako i kod Engleza i kod Nijemaca. Kod Šveda počinju božićevati već na dan Svete Lucije. Taj je dan osobito zanimljiv za djevojke, već zrele za udaju. Djevojka, koja želi udati se a koja to ne [illegible], spremi se na Lucijino, što ljepše može. Na glavu postavi nekakvu krunu sa zapaljenim svjećicama. Pri tem mora mnogo da pazi, da se ne dogodi kakva nesreća, ali što ne bi švedska djevojka sve učinila za svoga momka? Onda uzme u ruke nekakav širok pladanj s posudama punim kave i mlijeka, ima tu i raznih slatkiša pa i crvenih tulipana, cvijeća, što u onoj dalekoj zemlji vrijedi kao znak Božića. Tako opremljena ide švedska djevojka pred onoga, koga joj je srce odabralo. Ako dotični mladić popije i pojede od onoga, što mu ona nudi, i ako k tome uzme i po koji crveni tulipan, vjenčanje je gotova, i njih će se dvoje brzo vjenčati. Ako pak mladić ne ushtije ili odbije veleći da nema apetita, ili što takovo, onda mora jadna djevojka da nastavi svoj tužni put natrag i da u suzama svojih lijepih očiju utaplja svoju gorku bol i poniženje. Čini se, medjutim, da se što takovo nikada ne dogadja, jer svaka djevojka prije nego li će onako javno da ide k svome odabraniku, ima već i njegovo obećanje u džepu.

— Ja se svejedno ne bim fidala, reče mi jednog dana Ninetta, kad smo o tom razgovarali.

— Zašto se ne biste pouzdali? — upitah.

— Zac je svaki muski vrag Marko i va nijednem ni veri kot ni va macke.

Promislite, kako bi to lepo bilo: ja stavim svu onu kramu na se, zovem meznjara, da mi vazge one sveći i onputa grem kako jedna nema k onemu, kega sam zibrala, da mu prezentam ono kafè i oni bomboni, a on da mi lepo rece: — Oprostite, ma ja moram danaska bit va dijete, zac sam malo prej purgu zel.

— I vi mislite, da bi koji od nas muškaraca mogao što takovo da kaže?

— Pustite ća! Poznam vas ja sveh skupa bolje nego solad. Svi ste nis!

Kako ja vidim, Ninetta će kasno pred pred oltar Božji.

Uostalom pričaju, da se je u nekom švedskom gradu prije nekoliko godina dogodilo ovo: Bilo je na dan svete Lucije. Jedna lijepa, ali malo vragoljasta djevojka, koja je do tada već odbila nekoliko prosaca, odluči, da će te večeri staviti na glavu onu krunu i otići, da ponudi kavu i slatkiše onome, koji joj je srcu najviše omilio. Kad su mladići to dočuli, zakliktaše od veselja. — Sad je, rekoše oni, kucnuo čas, da joj se osvetimo! I dogovoriše se, kako će je svi redom odbiti. To je onoj djevojci dojavila jedna njezina vjerna prijateljica.

Djevojka se nasmija i reče:

— To sam i očekivala. Nego ja ću svejedno izvršiti, što sam naumila, [illegible] daj, da se u onaj čas tamo nagje [illegible] i Erik.

Erik je bio krasan, ali vrlo [illegible] mladić, koji je onu djevojku vo[illegible] duše, ali se nije nikada usudio, [illegible] približi, nekmoli da je zaprosi. O[illegible] to znala.

Kad bi u veče, ona se spremi [illegible] je mogla, a glavu okruni vjenčić [illegible] gorućih svjećica. Noseći u ruk[illegible] pun svakojakih poslastica uputi [illegible] k skupu mladića, koji su je veselo [illegible] namjerom, da je ponize. Stane [illegible] prvim momkom, ponudi, a on odbije s bijes[illegible] kom punim zlobe. Tako i drugi [illegible] svi redom. Smiješili se zlobno o[illegible] šila se zlobno i ona, pa kad ih [illegible] redala, pristupi Eriku, koji je sto [illegible] po strani, i ponudi njemu. On [illegible] nenadane, strahovite sreće sav [illegible] proli pola mlijeka i kave, ali [illegible] što je ostalo na dušak progutu. Ze[illegible] se i poljube.

U to stupi pred one mladiće [illegible] gospodin, koji je onu djevojku [illegible] daleka. To je bio mjesni notar.

Evo gospodo, što je na stri. Ova gospodjica ima u Americi jed[illegible] koji joj poklanja punno sto hilja[illegible] (oko dva milijuna lira) uz uv[illegible] da [illegible] današnju svetu Luciju nadje [illegible] švedskom običaju zaručnika, koo svim [illegible] milijunima ne smije ništa [illegible]. Ona ga je evo našla. Ninetta mi je to rekla: Ca bim ja dala, da mi [illegible] nosi oneh mladić!...

One tri:

— Zašto [illegible] i tako žalostan, [illegible] upita prijatelj prijatelja.

— Pri[illegible] osam dana posudio [illegible] Vicku sto lira, i čujem, da je [illegible].

— Govorio sam ja, da se [illegible] lja pre više u[illegible] u njega, reče onaj [illegible].

Druga:

Jedna se je vrijedna ženicatuža svome mužu:

— Promisli, dragi, kakvu s[illegible] ova tvoja jadna žena. Kadgod izdja s kišobranom, uvijek ga izgubim [illegible] reća, što ne uzmem nego samo jedan [illegible] inače bi to bilo nešto strašno.

Posljednja: — Promisli, u peguli imam, tužio mi se malo [illegible] jedan moj prijatelj iz okolice. Danas [illegible] naš poštar javil, da me na pošte [illegible] sto lir, ča mi ih je brat z Amerike [illegible]

— Pak to nije nikakva [illegible] rekoh ja.

— Kako [illegible], kad sam ih [illegible] devet deset, i to baš onemu pošt...

Čestit Božić! **Rokac.**

IZ MLUN

Zimske večeri. - Otvorenje škole. - Sajam.

I mi Mlunci smo još[illegible]. Već je dug[illegible] vremena prošlo što se u «I. R.» nismo javili. Možda je već tko mislio, da smo na nju zaboravili, ali to je istina. Stvar je naime u tom, što mi [illegible] jade ne volimo iznašati. Mislimo, [illegible] razumijemo. Mi smo Vam takovi: ra[illegible] u našoj [illegible] zemlji a u druge stvari ne pačamo. Da! Samo «I. R.» čitamo, da ne zaostanemo za općim [illegible] života. Danom radimo u polju, a večer se sastanemo na sijelo okolo kakvog ognjišta. Tu se oko vatre vijeća o [illegible], a najviše se pak raspravlja o [illegible] politici kao n. pr. o žitu, o krumpi[illegible] o kukuruzi itd. Takova nas politika [illegible] zanima, njome se najviše bavimo.

Sada u dugim zimim večerima na ognjištu glasno čitamo [illegible] nas svi slušaju, naš novi koledar [illegible]ine i Jurine za god. 1929., time kr[illegible] vrijeme i koješta dobra naučimo.

Treba da se znade i [illegible] da se naš Mlun nalazi sada na višem [illegible] nego negda. Dobili smo nešto što [illegible] nikada nijesmo imali. Dobili smo šk[illegible]. Naša su djeca vrlo zadovoljna zato [illegible] ne trebaju da jedan sat danomice [illegible] u Buzet. Sad će sigurno više i [illegible] naučiti, er su prije, praveći onoliki put, [illegible] su [illegible] kući vra[illegible] ćala, sve ono zabo[illegible] što [illegible] u školi bili naučila. Samo [illegible] trebalo [illegible] vidjeti, tu našu dječicu, na [illegible] otvorenja i blagoslova škole, kako s[illegible] ote veselo iz nje izletjela. Pa i mogla [illegible] biti vesela, jer su izašla punih ruku [illegible] bombona i čokolade.

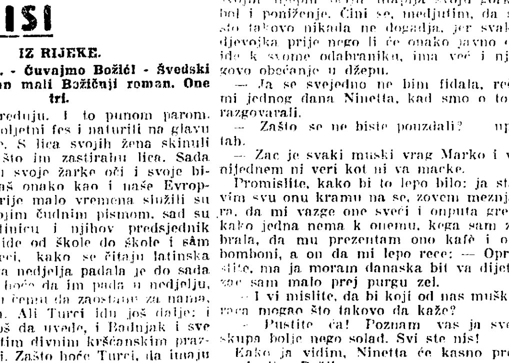
Prošao je i naš [illegible] — [illegible] sv. Andrije. Ovamo je [illegible] došlo puno [illegible]ladića iz obližnjih sela, da [illegible] se malo napiju, kako je to običaj kad [illegible] takav dan [illegible] ali plesa nismo imali, što [illegible] bolje. Mno[illegible] se teško stečeni novac [illegible] štedio radi to[illegible]. Ni gostione nismo ima[illegible] na taj dan. [illegible] treba da se znade, da na [illegible] Mlunu nije ni[illegible] ni bilo gostione, osim [illegible] koji put na [illegible] samnja (ferije). Onaj [illegible] dan svaki Mlunac ima gostionu. Svak [illegible] je imao po [illegible] svog gosta. Onaj su dan, [illegible] starom običa[illegible], svakom prijatelju i [illegible] vrata bil[illegible] otvorena. Taj nam je, [illegible], dan uz [illegible] razgovor sa našim prijatelj[illegible]ma i uz čašicu dobrog vi[illegible] na lijepo proš[illegible]. I pjevalo se [illegible].

Ove smo g[illegible] napravili [illegible] dobru kaplicu. Pro[illegible] je već viš[illegible] godina da nismo imali [illegible] dobrog vina. [illegible] očekujemo na pro[illegible] te božje kap[illegible], da dobijemo koji [illegible] večić.

Sada se [illegible] pobiranje maslina. Kada buden[illegible] imali još kakov [illegible] novost ja[illegible]vit ćemo se.

Cijena r[illegible]mana „IZGUBLENI" je 2 lir[illegible] sa poštarinom 2.30.

Slika iz našega koledara Franina i Jurina za godinu 1929.

Roald Amundsen.

Sveta noć.

Ostrvo drema....
Svuda uokolo besno se razigralo more:
penuši, piska, silnim valovima, lomi se o šiljate sure grebene
i kroz prostrane podzemne pećine
rušeći muklo tutnji i podrhtava zemljom.

* * *

Oblacima ukrštavaju se munje,
a visoko zimzeleno rašće strši u toj burnoj noći,
kao fantastične prikaze,
mašući golemim rukama, vapiju u prostor...
Ponoć.
U polutami visokog manastirskog hodnika nemirno drhće žižak...
Nad malenim poredanim krevetima,
kroz bele detinje sanje
prodire tajna pesma božanskih horova,
i sa plavih nebeskih dvorova,
medju prijatelje nedužna srca,
nečujno sašao je On...
Potekoše mu maleni u susret kličući:
„Hosana Tebi, Veliki Sine Davidov!"
Dok su na dvoru još jače sevale munje, prolamala se nebesa i zemlja:
„Hristos se rodi! Aliluja!

Lokrum, decembra 1928. Vesela Zaninović-Sladić.

MOJA MAJKA.

Pognuta sjedi na krevetu
Majčica stara i moli,
A sunašce rano po vlasima
Kroz prozor zrake joj proli.
I za nj' desetinu reče.

Usne joj svorane šapuću
Molitvu vruću za djecu
Tol' milu, što slatko još spavaju,
Isusu Majci i svecu.

I reda bakica zrnašca,
Molitva s usana teče,
I pogled joj pade na unuče,
I sretna ustaje s kreveta
Radosti suza se blista,
Što j' Bogu za djecu i unuka
Poslana molitva čista.

U to se unuče probudi,
Zagrli bakicu svoju,
I poljubi, sretno i veselo,
Poljubi majčicu moju.

A ona ga grli, miluje,
Tu radost starosti njene,
I nastavlja posao svagdanji;
Tek vidim, vene — i vene.

Aleksandar Zimonić.

ANDERSEN:

JELA.

Vani u šumi stajala ljepušna mala jela. Imala je dobro mjesto; sunčati se je mogla, zraka bilo dosta, a naokolo raslo mnogo većih družica, što jela, što omorika. Nu mala jela želila je toli željno, da ponaraste! Šta ona mari za toplo sunce i svjež zrak, deveta joj briga bila seljačad, što je tuj oko nje bavrljala i čavrljala, kad bi izašla u jagode i maline. Često je mladež dolazila s punim puncatim loncem ili je nizala jagode na slamku; onda bi sjela do male jele i rekla: «Aj! kako je ta miljušno lijepa!» Toga drvo nije mario slušati.

Kad bi druga godina, ono ponaraslo za dugi zaperak, a godinu nakon toga bilo još za jedan dulje; na jelama možeš uvijek vidjeti po zapercima, što ih imadu, koliko su godina rasle.

«O, ala da sam onoliko drvo, kao druga što su!» uzdisala mala jela; «onda bih mogla raširiti si grane na daleko oko sebe, a kičicom gledati u bijeli svijet! Ptice bi tad gradile gnjezda u mom granju, a kad bi duhnuo vjetar, mogla bih se toli odlično klanjati, baš ko druge eno!»

Nije je veselilo sunčano svjetlo, ni ptice ni crljeni oblaci, što su jutrom i večerom ponad nje jedrili.

Dodje zima, naokolo ležao snijeg blještavo bijel, često doskakutao zec te upravo preko maloga drveta preskočio — o, to ga je tako peklo! — Ali prodjoše dvije zime, a na treću bilo drvce toliko, da je zecu bilo optrčati ga. O, ponarasti, velikim i starim postati: to je jedino lijepo na tom svijetu, mislilo drvo.

U jesen dolazili su uvijek drvosječe, te posjekli nekoliko najvećih stabala; to se je dogadjalo svake godine, a mlada jela, koja je sad sasma lijepo ponarasla bila, zgražala se pri tom; jer velika, krasna stabla padahu uz prasak i lomot na zemlju, grane im se odsjecahu; žalost je bila vidjet ih sasma gola, dugačka i tanka; malo, pa ih ne bi čovjek ni prepoznao. Ali tad ih natovarili na kola, a konji ih odvukli iz šume napolje.

Kamo, kuda li će? Šta li jih je čekalo?

Na proljeće, kad dodjoše lastavice i rode, pitalo ih drvo: «Ne znate li, kamo su ih odvezli? Niste li ih susreli?»

Lastavice nisu znale ništa, a roda bila je zamišljena, kimnula glavom i rekla: «Da, mislim! Susrela sam mnogo novih brodova, kad sam letila iz Egipta; na brodovima je bilo krasnih jedrenjaka; smijem reći pod istinu, da su to oni bili; zaudarali su po jelovini; mogu ti ih pozdravit po sto puta; krasni su krašani, krasni su!»

«O, kamo sreće da sam i ja dosta velika, pa da se mogu voziti po moru! Kako je to, deder mi reci, to more, i kakvoliko je?»

«Bome, to tumačiti, preopširno je,» reče roda, pa u toj riječi ode.

«Veseli se svojoj mladosti!» rekli sunčani traci; «veseli se svomu svježemu rastu, mladomu životu, što je u tebi!

A vjetar ljubio drvo, i rosa ronila suze nad njim; nu jela toga nije razumjela.

Tamo već pred božić, sjekle bi se sasma mlade jele, stabla, koja često nisu bila ni onolika, ni istih godina s našom jelom, koja nije imala mira ni počinka, već po što po to htjela odonud. Tim mladim jelam, a baš su to bile ponajljepše, ostavili bi uvijek sve grane; položili ih na kola, a konji bi ih odvukli iz šume napolje.

«Kamo će ova?» pitala jela. Nisu veće od mene, što više, jedno je od njih bilo mnogo manje! Rad čega im ostavljaju grane? Kamo ih voze?»

«To znamo mi! to znamo mi!» cvrkutali vrapci. «Dole u gradu vidjeli smo na prozore! Znamo, kamo se voze! O, doći će u najveći sjaj i krasotu, što je čovjek samo može pomisliti! Gledali smo na prozore pa smo spazili, da ih ustuboču ju sred tople sobe, te kite najljepšim stvari, pozlaćenim jabukama i orasima, igračkama, zvijezdicama i nebrojenim svijećicama.

«A onda —?» pitala jela i drhtala svim granama. «A onda? Što će bit onda?»

«E, više nijesmo vidjeli! To je bilo divno prekrasno!» —

«Ali da li sam i ja opredijeljena poći tim veličajnim putem?» klicala jela. «To je još bolje, nego preko mora putovati! Koli me mori želja! Da je bar božić! Sad sam velika i odrasla, kao druge, što ih lani odvezoše! — O, da sam tek na kolima! Pak da sam, mili bogo, u toploj sobi sa svim sjajem i krasotom! A onda — ? Ta onda me valja čeka još štogod ljepšega, još daleko boljega, radi čega bi me inače tako kitili? Mora da nadodje još šta većega, još šta krasnijega! Ali što? O, čeznem! venem! ne znam ni sama, kako mi je!»

«Veseli nam se!» reko zrak i traci sunčani; «veseli se svojoj svježoj mladosti na božjoj slobodi!»

Ali ona se nije veselila ni zere, već rasla te rasla; ljudi, što su je vidjeli, rekli: «To ti je lijepo drvo!»

A o božiću posjekli nju od svih najprvo. Sjekira zasjecala duboko tja u srce; drvo palo uzdahnuv na tla; ćutilo nekakvu bol, nekakvu omaglicu; nije moglo misliti na nikakovu sreću, bilo je tužno, što se mora rastati sa zavičajem, s mjestom, na kom je niknulo; ta znalo je, da ne će nikad više vidjeti dragih starih družica, malih grmova i cvijeća naokolo, pa možda ni ptica. Odlazak nije niposto bio ugodan.

Drvo došlo opet k sebi, kad iztovareno u dvorištu s drugim drvećem, začu gdje neki muž reče: «Ovo ovdje je krasno! Dosta nam je samo ovo!»

Sad dodjoše do dvije sluge, uresene od glave do pete; te ponesoše jelu u veliku, lijepu dvoranu. Naokolo po zidovima visjele slike, a uz veliku pećnjaču stajale velike kineske vaze s lavovima na poklopcima; tu je bilo stolaca što se ljuljaju, svilenih sofa, velikih stolova punih knjiga sa slikama, i igračka za sto tisuća talira — bar su tako djeca rekla. A jelu metnuše u veliku, pijeskom napunjenu posudu; ali nitko nije mogao vidjeti, da je to bila posuda, jer je svud naokolo bila zastrta zelenim suknom, te stajala na veliku široku sagu. O, kako je drvo drhtalo! Šta li da će samo sada biti? I sluge i gospodjice ga stanu kititi. Na jednu granu vješali male mreže, izrezane od bojadisana papira; svaka mreža bila napunjena slasticama; pozlaćene jabuke i orasi visjeli kao da su prirasli, a preko stotinu crljenih, modrih i bijelih svijećica bilo pometano po granama. Lutke, kao da su živi živcati ljudi, — drvo ih nije nikad prije bilo vidjelo, — lebdile u zeleni, a gore na vrhu pričvrste zlatnu zvijezdu; to je bilo krasno, posve izvanredno krasno.

«Večeras,» rekoše svi, «večeras će sjati!»

«O!» pomisli jela, «ta da je bar večer! Samo da se bar do skora zapale svijećice! A što će se, mili bogo, onda dogoditi? Hoće li doći drveće iz šume, da me vidi? Hoće li vrapci na okna doletiti? Hoću li tu prirasti, te stajati nakićena i ljeti i zimi?»

Da, nije baš zlo nagadjala! Nu od sama čeznuća već ju je i kora bolila, a korobolja je po drvo upravo tako huda, košto glavobolja po nas druge.

Sad se zapališe svijeće. Koji sjaj! Koja krasota! Drvo je drhtalo pri tom svim granama tako, da jedna svijećica opali zelen; baš ljudski je osmudi.

«Sačuvaj nas, bože!» poviknuše gospodjice, te je brže bolje utrnuše.

Sad drvo nije smjelo ni drhtati. O, to je bila grozota.

Tako ga je bilo strah, da nebi što izgubilo od svoga uresa; bilo je sasvim omamljeno svim tim sjajem. — A sad se rastvoriše dvoja dvokrilna vrata — te mnoštvo djece navali unutra, kao da će cijelo stablo oboriti; stariji ljudi dodjoše razborito za njima. Mali stajali mukom mučeć — ali samo za časak, onda opet ciktali, da se je sve orilo; plesali su oko drveta, i dar jedan za drugim odkidali.

«Što to rade?» mislilo drvo. «Što će se dogoditi?» A svijeće dogarale tja tik do grana, pa čim bi koja dogorjela, odmah bi je ugasnuli, a djeci bi se tad dozvolilo, da opuljaju drvo. O, navalili bi na nj, da mu je u svim granama pucalo; da ne bude vrškom i zlatnom zvijezdom pričvršćeno za tavan, srušilo bi se bilo.

Djeca su plesala naokolo sa svojom krasnom igračkom, nitko nije gledao na drvo, osim stare dadilje, koja dodje te pogleda med grane, ali samo da vidi, nije li još koja smokva ili jabuka zaboravljena.

«Pripovijest! pripovijest!» poviknuše djeca, te povukoše nekakvoga maloga debeloga čovuljka k drvetu; a on sjede baš poda nj, «tu smo u zelenilu,» reče, «a drvetu može biti od osobite koristi, da čuje! Ali ja ću samo jednu pripovijest pripovijediti. Hoćete li onu o Šarku Marku da čujete ili onu o Klumpe-Dumpe, koji je pao niz stube pa se ipak domogao časti i dobio kraljevnu?»

«Šarko Marko!» vikali jedni, «Klumpe-Dumpe!» vikali drugi; to vam je bila krika i vika! Samo je jela mučila muku i premišljavala: «Neće li i mene pitati, neće li baš ništa posla biti pri tom za me?» Ta i ona je bila tuj, ta učinila je, što je bila dužna.

A čovjek pripovijedao o «Klumpe-Dumpe», koji je pao niz stube pa se ipak domogao časti i dobio kraljevnu. A djeca pljeskala rukama i vikala: «Pripovijedaj! pripovijedaj!» Hotjela su čuti i pripovijest o Šarku Marku, ali dobiše samo onu o Klumpe-Dumpe. Jela stajala sasma tiha i zamišljena: nikad nije čula od ptice u šumi takova šta pripovijedati. «Klumpe-Dumpe» pade niz stube, te dobiti kraljevića.» Pa se je radovala, kako će sutra dan opet biti nakićena svijećama i igračkama, zlatom i voćem.

«Sutra neću drhtati!» mislila ona. «Veselit ću se onako baš od srca svoj svojoj krasoti. Sutra ću opet čuti pripovijest o Klumpe-Dumpe, a možda i onu o Šarku Marku!» Te drvo stajalo cijelu noć mirno i zamišljeno.

U jutro udjoše sluga i sluškinja.

«Sad počima ukras iznovice!» mislilo drvo. Ali oni ga izvukli iz sobe, uz stube, na tavan, te ga postave tu, u taman kut, gdje nije bilo svijetla bijeloga dana. «Što da to znači?» mislilo drvo. «Ta što da radim tu? Ta što mogu tu čuti?» Te se naslonio na zid pa mislilo i mislilo — —

A imalo je i vremena, jer prodjoše dani i noći. Nitko nedodje gore; a kad bi u jedvine jade tko i došao, došao bi za to, da nekoliko velikih škrinja stavi u kut. Ele drvo je stajalo sasma zametnuto; mislio bi da je bilo posvema zaboravljeno.

«Sad je vani zima!» mislilo drvo. «Zemlja je tvrda i pokrita snijegom, ljudi me nemogu usaditi; s toga valjda moram ovdje biti zaklonjeno do proljeća! Koli je to dobro promišljeno! Koli su ipak dobri ljudi! — Samo da nije ovdje tako mračno i tako strašno samotno! Nema malog zeca! — Ipak je bilo tako lijepo vani u šumi, kad je snijeg ležao, a zec pokraj mene skakao; dapače kad me je i preskočio; ali onda toga nisam mogla trpiti. Ovdje gore je ipak strašno pusto!»

«Pip, pip!» reče na to mali miš, te šušnu van; a za tim dodje još jedan. Onjuškaše jelu a onda se uvukoše u njezine grane.

«Grozna je studen!» rekoše mali miševi. «Inače je ovdje dobro! Što ne, stara jelo?»

«Ta nisam ja stara!» reče jela; «ima ih mnogo, koje su mnogo starije, nego ja!»

«Odakle ti amo?» pitali miševi, «i šta znadeš?» Bili su tako jako radoznali. «Ta ded nam pripovijedaj o najljepšem mjestu na zemlji! Jesi li bila tamo?! Jeli li bila u komorici, gdje leži sir do sira na polici, a šunke vise pod tavanicama, gdje se pleše po lojenim svijećama, — mršav unidješ, a tust izidješ?»

«Za to ja ne znam!» reče drvo. «Ali znam za šumu, gdje sunce sja i gdje ptice pjevaju!» Te onda izpripovijeda sve iz svoje mladosti, a mali miševi nebjahu nikad prije što takova čuli, pa su slušali i rekli: «Bome, koliko si ti vidjela! Kako si sretna bila!»

«Ja?» reče jela, te promisli ob onom, što je sama pripovijedala. «Da, i bila su to baš vesela vremena!» — Ali tad pripovjeda o badnjoj večeri, kad je bila urešena kolačima i svijećama.

«O!» rekoše mali miševi, «kako si ti bila sretna, stara jelo!»

«Nisam ja stara!» reče drvo. «Tek ove zime sam došla iz šume! Samo sam tako zaostala u rastu.»

«Kako lijepo pripovijedaš!» rekoše mali miševi. A slijedeće noći dodjoše s četiri druga mala miša, koji su imali čuti drvo gdje pripovijeda, pa čim je više pripovijedala, tim se je jasnije sama sjećala svega, te pomišljala: «Ipak su to bila sasma vesela vremena! Nu vratit će se opet; Klumpe-Dumpe je pao niz stube pa je ipak dobio kraljevnu; možda mogu i ja dobiti kraljevića!» Pa tad pomisli jela na mali, ljepušni brijest, štono je vani u šumi rasao; on je jeli bio pravi, lijepi kraljević.

«Tko je Klumpe-Dumpe?» pitali mali miševi. A onda izpripovijeda jela cijelu priču; mogla se je sjetiti svake i nesjetne riječi; a mali miševi u malo što neskočiše drvu tja do vrška od sama veselja. Slijedeće noći dodje mnogo više miševa, a u nedjelju pače dva štakora; nu ovi su mislili, da pripovijest nije lijepa, a to rastuži male miševe, jer sad su i oni manje držali do nje.

«Znadeš li samo tu jednu pripovijest?» upitaše štakori.

«Samo tu jednu!» reče drvo; «tu sam čula svoje najsretnije večeri; onda nisam mislila na to, koliko sam bila sretna.»

«To je prekukavna pripovijest! Zar neznaš nijedne o slanini i lojenim svijećama? Nijedne pripovijesti o smočnici?»

«Ne!» reče drvo.

«Onda ti hvala!» odvratiše štakori, te odoše natrag k svojim.

Mali miševi napokon takodjer izostaše, a tad uzdisalo drvo: «Ipak je bilo sasma lijepo, kad su sjedili oko mene, okretni mali miševi, te slušali, kad bih pripovijedala! Sad je i to bilo pa prošlo! — Nu kad me opet van izvade, tad ću se radovati!»

A kad se je to dogodilo? — Da! bilo je jednoga jutra, došli ljudi te stali gospodovat po tavanu; odmaknuli škrinje, izvukli drvo; dakako da su ga prilično nesmiljeno bacili na pod, a sluga ga odmah odvuče k stubama, gdje se je dan bijelio.

«Sad počima opet život!» pomisli drvo; ćutilo je svježi zrak, prve sunčane trakove, a — sad je bilo vani u dvorištu. Sve je išlo tako brzo; drvo je zaboravilo sasma promotriti samo sebe; bilo je toga tako mnogo gledati. Dvorište ležalo je tik do vrta, a sve je unutri cvalo; ruže visjele toli svježe i mirisne preko male rešetke, lipe cvale, a lastavice letale naokolo te govorile: «Kvirre-virre-vit, došo mi je muž!» Nu one nisu tim mislile jelu.

«Sad ću živjeti!» klicala jela i raširila svoje grane na široko; ali ah, sve su bile suhe i žute; te je ležala tu u kutu medj korovom i koprivama. Zvijezda od pozlaćena papira sjedila je jošte gore na vršku, te se sjala o jasnom sunčanom svjetlu.

U dvorištu se igralo dvoje troje vesele djece, što no su o Božiću plesala oko drveta i onako mu se radovala. Jedno od najmanjih pritrča te odtrgnu zlatnu zvijezdu.

«Gle, što tu još čuči na toj grdoj, staroj jeli!» reče, te stade nogom na grane tako, da su sve pucale pod njegovim čizmama.

A drvo je gledalo na svu tu krasotu cvijeća i svježost u vrtu; promatralo je samo sebe, te poželilo, da bude ostalo u svom tamnom kutu na tavanu; sjetilo se je svoje svježe mladosti u šumi, vesele badnje večeri i malih miševa, što su onako radosno slušali pripovijest o Klumpe-Dumpe.

«Prošlo! prošlo!» reče stara jela. «Da se budem bar radovala, dok sam još mogla! Prošlo! prošlo!»

Tad dodje sluga, pa isjječe jel u male komade; čitav svježanj je tu ležao; jasno je uzbuktio pod velikim pivarskim kotlom; a ona je uzdisala toli duboko, i svaki uzdah bio je nalik na mali pucanj; stoga dotrčaše djeca, koja su se ondje igrala, i sjedoše pred vatru, gledala su u nju i viakla: «Paf! Paf!» Nu pri svakom prasku jela je duboko uzdisala, mislila na ljetni dan u šumi, ili zimsku noć tamo vani, kad su se zvijezde krijesile; mislila je na badnju večer i na Klumpe-Dumpe, jedinu priču, što no ju je bila čula i znala pripovijedati, a tad se obrati u sivi pepeo.

Dječaci su se igrali u vrtu, a najmanji je imao zlatnu zvijezdu na prsima, što ju je jela imala na sebi svoje najsretnije večeri. Nu davno je to prošlo, i drveta već nestade a i pripovijesti je kraj: bilo pa prošlo [illegible] pa tako je u svim pripovjestima!

EDGAR ALLAN POE:

Čudnovata ubijstva u ulici Morg

Pripovijetka.

(Nastavak.)

Ponovnim preslušanjem nekojih svjedoka ustanovilo se, da su kamini sviju soba u četvrtom katu previše uski, e da bi propustili čovječje tijelo. Svaki je dimnjak bio pomno pretražen s dugim metlama. U kući nema nikakvih stražnjih stepenica, po kojim bi kogod mogao pobjeći, dok su ljudi tekli u četvrti kat. Tijelo gospodjice Lespanaj bilo je utisnuto tako čvrsto u dimnjaku, da su ga mogli tek četvorica ili petorica ljudi da ga izvuku i to teškom mukom.

Pol Dimà, liječnik, potvrdjuje, da su ga u cik zore pozvali u kuću da pregleda lešine. Obe su ležale na strunjači kreveta u onoj sobi, u kojoj je bila nadjena gospodjica Lespanaj. Tijelo mlade djevojke je bilo sasvim zgnječeno i oguljeno. To se tumačilo time, što je bilo silom strpano u kamin. Vrat je bio vrlo načesan. Upravo ispod brade bilo je nekoliko dubokih grebotina i modrih mrlja, koje su bile po svoj prilici prouzročene pritiskivanjem prsta. Lice je bilo grozno promijenjeno, jabučice skočile su iz očiju. Jezik je bio napola pregrizen. Okolo želudca našla se široka omečina, prouzročena po svoj prilici od toga što je neko pritiskao koljenom. Po mišljenju gospodina Dimà gospodjica Lespanaj bila je zadavljena od jedne ili više nepoznatih osoba. Lešina majke bila je užasno razmrcvarena, sve kosti desne ruke i desnog stegna bile su više ili manje razmrskane. Lijeva koljenica bila je upravo razdrobljena, takodjer i sva rebra na desnoj strani. Cijelo tijelo je bilo strašno zgnječeno i imalo je nenaravnu boju. Na koji je način sve to bilo prouzročeno svjedok nije mogao da kaže. Moguće s teškom drvenom toljagom ili s debelom željeznom motkom ili sa stolicom ili uopće s nekakvim tupim oružjem, zamahnutim s izvanrednom snagom. Jedna ženska sigurno nije mogla da tako teško udari. Glava gospodje Lespanaj, kad ju je vidio svjedok, bila je sasvim od trupla odrubljena i takodjer potpunoma razmrskana. Grkljan se činio ko da je prorezan s vrlo oštrim orudjem, valjda s britvom.

Aleksandar Etien, kirurg, zajedno s gospodinom Dimà pregledao je lešine. Potvrdio je iskaz i mnijenje gospodina Dimà.

Bile su preslušane još nekoje osobe, ali ništa važnoga nije se ustanovilo. Takovo, u svim svojim potankostima tajinstveno i nerastumačeno ubijstvo — ako se uopće radi o ubijstvu — još nikada nije bilo počinjeno u Parizu. Policija je sasvim zbunjena, što je nešto neobično u takvim zgodama. Da se odgonetne taj zagonetni slučaj nema ni najmanje traga, nema ni najmanje sitnice, koja bi služila kao osnova.»

Tako je glasio izvještaj «Gazet de Tribinò». U večernjem izdanju javilo se još, da u kvartiru Sen Roš vlada još uvijek najveća uzrujanost, da je činjenično stanje bilo ponovno i pomno pretreseno i da su bili preslušani nekoji novi svjedoci, a da se kod toga nije našla ni jedna nova činjenica. Najnovije vijesti u novini bile su, da je kontorista Adolf Lebò bio napšen, iako u suštini nije bilo proti njemu nikakvih sumnjivih okolnosti.

Izgledalo je, da se Dipen za ovu čudnu aferu izvanredno zanima. Ja sam to zaključio iz njegovog ponašanja; on sam mi nije o tome ništa spomenuo. Tek kad je čuo, da je Lebòn uapšen, zapitao me je, što ja mislim o tom dvostrukom ubijstvu. Ja sam mu mogao samo reći, da ja kao i cijeli Pariz mislim, da je to neriješiva zagonetka i da mi nije nikako jasno, koja sredstva jesu na raspolaganje vlasti, da nadju trag zločincima.

Dipen mi odgovori: «Dosadanja istraživanja su površna; po njima ne smijemo prosuditi mogućnost, da štogod pronadjemo. Pariško redarstvo, koje se toliko hvali zbog svoje oštroumnosti, lukavo je i prefrigano i ništa više. Ono nema metode u svojem postupku, nego se ravna po onom, što mu momentano pada u glavu. Ono se pred javnošću sa puno samoljublja koči s onim, što radi; ali njezini načini postupanja su često tako nepodobni, da čovjek nehotice misli na onoga gospodina Žurdena, koji si je dao obući kućnu haljinu, da sluša bolje glazbu. Ono što redarstvo postigne često iznenadjuje, ali ti rezultati u većini slučajeva postignuti su samo velikom marljivošću i revnom radinošću. Tamo, gdje te vrline nisu dovoljne, nema uspjeha. Vidòk na pr. imao je veliku sreću u pogadjanju i bio je vanredno ustrajan. Nu budući nije bio izvježban u mišljenju, baš upravo radi toga, što se kod svojih istraživanja previše napinjao, činio je pogrješku za pogrješkom. On je iz prevelike blizine gledao svoj predmet i tako nije mogao da daleko vidi. On je doduše vidio jednu ili dvije pojedinosti izvanredno jasno i oštro, ali baš radi toga izgubio je pregled nad cijelom stvari. Čovjek ne smije biti previše dubok. Time često puta slabimo i izgubimo snagu uma. Istina se ne nalazi uvijek u dubokom zdencu.

Što se tiče ovog slučaja, naime ovog ubijstva u ulici Morg, pretražit ćemo prije svega sami cijelu stvar i onda ćemo stvoriti svoj sud. Mi ćemo sami pregledati činjenično stanje, što će nam biti zabavno. (Taj izraz zabavno činio mi se čudnim, ali nisam ništa rekao). Osim toga učinio mi je jedanput Debòn uslugu i ja mu moram pokazati, da sam mu zahvalan. Kuću u ulici Morg pogledat ćemo svojim očima. Ja poznam policijskog prefekta G., pa mislim, da neće biti teško, da dobijemo od njega dopuštenje.»

Dobili smo zaista dopuštenje, da pregledamo kuću. Odmah smo pošli u ulicu Morg. To je jedna od onih kukavnih poprijećnih ulica izmedju ulice Rišljè i ulice Sent Roč. Stigli smo kasno poslije podne, jer je to predgradje daleko od našeg. Kuću smo odmah našli. Bila je opkoljena od mase znatiželjnih ljudi, koji su s najvećom ustrajnošću motrili zatvorene prozore. Kuća je bila jedna obična pariška kuća s jednom kapijom. Na jednoj strani kapije nalazila se loža za vratara. Prije nego smo ušli, išli smo ulicom gore, zakrenuli smo u jednu postransku ulicu. Iza što smo bili još jedanput okrenuli našli smo se pred stražnjim dijelom [illegible] kuće. Dipen je cijelo vrijeme promatrao kuću i cijelo susjedstvo s takvom pozornošću, koju nisam mogao pojmiti.

Konačno smo se opet vratili do sprednjih kućnih vrata. Pozvonili smo, pokazali smo policijskom činovniku dopuštenje i bili smo propušteni. U četvrtom katu ušli smo u sobu, u kojoj je bila nadjena lešina gospodjice Lespanaj. Sad su bile obe lešine tamo. Nered u sobi ostao je po naredjenju oblasti. Kako je već to običajno, onakav, kakav je bio odmah iza ubijstva. U sobi nisam ništa drugo vidio, nego ono, što je «Gazzeta de Tribinò» pisala. Dipen je sve najtočnije pretražio. [illegible] lešine. Pošli smo i u druge sobe [illegible] dvorište. Stražar nas je posvuda pratio. Dipenova pretraživanja trajala su do mraka. Onda smo se vratili. Po putu posao je Dipen u otpravništvo nekih novina [illegible] se je tamo bavio po prilici četvrt ure.

Već prije sam rekao, da je moj prijatelj imao različitih hira te da sam ih [illegible] volje podnosio [illegible] pokojeg [illegible] imao lakšica, [illegible] nije podnipošto htio, da se razgovara o tome, što smo malo prije vidjeli, [illegible] a mi [illegible] jednu riječ o tom ubijstvu, koje nas je toliko zanimalo. Tek drugi dan o [illegible] zapitao me je sasvim iznenada, da li sam opazio na mjestu groznog, krvnog [illegible] nešto osobito.

Riječ [illegible] osobito izgovorio je on na [illegible] način, da me je napunio užasom, [illegible] ni sam nisam znao.

«Ne, ništa osobito, odgovorih ja. «To [illegible] kazeta ništa, što nisu novine [illegible].»

Dipen je odgovorio: «Po mojem mišljenju su novine propustile da naglase ono, što je obilježje ovog ubijstva, naime nečuveni užas tog nedjela. Ali pustimo [illegible] mišljenja tih novina. Ja mislim nasuprot, da baš ta okolnost, koja [illegible], da [illegible] umorstvo raščistiti, morala bi [illegible] odgonetenje. I ta okolnost je bezmjerna strahota tog zločina uz potpunog pomanjkanja bilokojeg razumljivog razloga za ta ubijstva. Policiju udarila je u oči samo ta posljednja okolnost, ali glavna činjenica, ta prividom sasvim neopravdana grozota tih ubijstava, za nju je nuzgredna. Policija je radi toga smetena, što su se čuli glasovi dviju osoba, koje su se medju sobom svadjale, a ipak u četvrtom katu osim ubivene gospodjice Lespanaj niko nije bio vidjen i nikom nije bilo u ostalom moguće da neopaženo ostavi prostorije u četvrtom katu. Osim toga je onaj užasni nered u sobi, ono tijelo zadavljene kćeri strpano u dimnjak, ona strašno iznakažena lešina stare gospodje i mnogo drugo, sve to je zaplelo ruke policiji, jer ona kod svih tih nerazumljivih dogadjaja ne može da se snadje sa svojom toliko slavljenom oštroumnošću. Ona počinja onu grdnu, ali i običnu pogrješku, da drži ono, što je neobično, za nerazumljivo i protuslovno. U takvim slučajima, kao što ovaj naš, ne smijemo pitati prije svega «što se je dogodilo?» nego treba da pitamo «što je ono osobito izvanrednoga i neobičnoga, što se je dogodilo?». Ja mogu samo to da kažem: Ja ću odgonetnuti tu zagonetku, ako je nisam već odgonetnuo, [illegible] i bit će meni lako, ili bilo mi je tako lako, kako je teško policiji da riješi taj problem.»

Ostao sam zapanjen i šutke sam buljio u njega.

On je gledao prama vratima od sobe.

«Očekujem sada — nastavi on — čovjeka, koji valjda nije počinio to zločinstvo, ali koji svakako ima štogod udjela kod tog zločinstva. On je po svoj prilici nedužan. Svaki čas očekujem toga čovjeka, da dodje u tu sobu. Dakako, moguće je da i ne dodje, ali vjerovatno je, da će doći. Ako dodje, bit će valjda potrebno, da ga silom ovdje zadržimo. Ovdje su dvije pištolje. Mi obadva znamo, kako treba s njima baratati, ako nastane za to potreba.»

Uzeo sam pištole. Jedva sam znao što sam radio, niti sam pravo vjerovao riječima, koje sam čuo. Ali Dipèn je nastavio sa svojim razglabanjima. On je govorio više samome sebi nego meni. Ja sam prije spomenuo, kako je on u takvim prilikama govorio sam sobom kao da je bio odsutan duhom. Njegov je govor bio meni namijenjen, ali njegov je glas, iako nije bio glasan, imao onaj jači zvuk, kojim čovjek govori, kad govori s drugim, koji je daleko od njega. Njegove oči, bez izražaja, bile su upiljene u stijenu.

«Oni glasovi — reče on —, koji su se svadjali i što su ih ljudi slušali, nisu bili glasovi umorenih žena. To je već nedvojbeno dokazano. Time pada i pitanje, da li nije moguće stara gospodja ubila prije svoju kćer i onda sebe. Treba misliti na sve, tako to hoće metodika. Gospodja Lespanaj sigurno nije bila tako jaka, da strpa lešinu svoje kćeri u dimnjak; a i oblik rana na njezinom tijelu sasvim isključuje, da je ona poslije počinila samoubijstvo. Umorstvo je dakle počinulo koje treće lice, i glas tog trećeg lica bio je onaj glas, što su ga ljudi čuli, kad su trčali u četvrti kat. A sad hoću da se osvrnem na iskaze svjedoka, u koliko se ti iskazi odnose na one glasove, koji su se svadjali, dapače ne na iskaze kao takve, nego na ono, što je u tim iskazima osobito i čudnovato. Žar vam kod tih iskaza nije ništa udarilo u oči?»

Ja sam mu odgovorio ustanavljajući, da su svi svjedoci bili složni u tome, da je onaj grubi glas bio glas Francuza, dok su mišljenja u pogledu onog krijeŠtećeg, ili kako bi rekli svjedoci, onog osornog [illegible] bila nesložna.

«Vi samo ponavljate — reče Dipèn — [illegible] što su rekli svjedoci, ali ne ono što je neobično kod tih iskaza, a ipak ima u njima jedno izvanredno čudnovato znamenje. Vi ste točno rekli, da se iskazi o grubom glasu slažu. Što se tiče krještećega glasa čudnovato je, kod tih iskaza, ne da se oni mnogo razilaze, nego da svi [illegible] Taljanac i Englez i Španjolac i Holandez i Francuz složno izjavljaju, da je to bio glas nekog stranca. Svaki od njih je sigurno uvjeren, da nije to bio glas njegovih zemljaka; kod toga niko ne zna da kaže točno, koje narodnosti je bio taj stranac, jer niko ne razumije jezik, u kojem je govorio stranac. Francuz misli, da je to bio glas jednog Španjolca; on da bi bio valjda razumio koju riječ da je govorio španjolski. Holandez opet misli, da je to bio glas jednog Francuza; ali u zapisniku je rečeno, da svjedok ne zna francuski i da je morao biti preslušan posredstvom tumača. Španjolac misli, da zna točno, da je to bio glas Engleza; ali on sudi samo po zvuku, budući on ne pozna engleski jezik. Englez smatra ga glasom Nijemca, ali priznaje, da ne zna njemački. Talijanac izjavljuje, da je to po njegovom mišljenju glas jednog Rusa, ali on nikad nije govorio s nijednim Rusom. Neki drugi Francuz je drugog mišljenja; on je osvjedočen, da je to bio glas nekog Talijanca; ali budući on ne zna talijanski, njegovo se osvjedočenje, kao i ono Španjolca, temelji samo na zvuku. Kako neobičan, kako čudnovat mora biti glas, o kojem svjedoci tako iskazuju! glas, kome i zvuk i naglasak nije bio poznat pripadnicima od pet velikih europskih jezičnih grupa! Vi ćete reći, da je to mogao biti glas nekog azijata ili affrikanca. Ali u Parizu nema mnogo ni azijata ni afrikanaca. Svakako ne ću da isključim te mogućnosti, ali htio bih da vas upozorim na troje. Jedan je svjedok označio taj glas više oštrim nego krještećim. Dva su rekli, da je brz i nejednak. Svjedoci nisu razabrali nikakvih riječi i izrazitih glasova, koji bi bili nalik riječi.

«Ja ne znam, — nastavi Dipen — kakav sam utisak učinio sa svojim izvadjanjima. Ali ja se usudjujem da ustvrdim, da zaključci, koji se dadu izvaditi iz ovog dijela iskaza, mislim na onaj dio, koji se odnosi na grubi i krješteći glas, da su ti zaključci sami po sebi već dovoljni, da probude sumnju, koja bi morala odrediti pravac svim daljnjim istraživanjima. Zaključci, [illegible] su jedini, koji se [illegible] pobijati, i ta sumnja, o kojoj ja govorim, je jedino mogući posljedak, koji se može stvoriti na njihovom temelju. Za sada još ne ću da kažem, u čemu je moja sumnja. Želio bih samo da istaknem, da je ta sumnja bila dovoljna, da vodi sva svoja istraživanja u onoj sobi u stanovitom pravcu.

Prenesimo se u mislima u onu sobu. Što da tamo najprije tražimo? Kojim putem je ubojica ili ubojice pobjegli na polje. Ne treba da spominjemo, da ni Vi ni ja ne vjerujemo u nadnaravne stvari. Majku i kćer Lespanaj nisu ubili dahovi. Uzročnici zločinstva bili su uhvatljiva, materijelna bića. Oni su pobjegli materijelnim načinom. Ali kako? Za sreću ima u ovoj stvari samo jedan jedini put, koji vodi do ispravnih zaključaka i time do apsolutne sigurnosti. Mi ćemo sve mogućnosti izlaza najedanput pojedince ispitati. — Jasno je [illegible] onda, kad su susjedi pohitali uz stube, ubojice su bili još u sobi gospodjice Lespanaj ili u susjednoj sobi. Izlazi, po kojim su pobjegli ubojice mogu se nalaziti samo u ovim dvjema sobama. Policija je točno i sa svih strana pregledala i pod i strop i stijene. Ona bi bila sigurno otkrila koji tajni izlaz. Nu budući nisam pravo vjerovao očima policije, uvjerio sam se svojim: tamo zaista nema tajnih izlaza. Oba vrata, koja idu iz sobe na hodnik, bila su čvrsto zaključana. Ključevi su se nalazili u ključanici iznutra. Pogledajmo sad dimnjak. Taj je doduše 8 do 10 stopa nad ognjištem širok kao obično, ali više gore je tako uzak, da ne bi prošla ni nešto veća mačka. Sad ostaju samo prozori. Kroz prozore prednje sobe niko ne bi mogao uteći, a da ga ne bi bilo opazilo mnoštvo ljudi, što se bilo sakupilo na ulici. Ubojice dakle morali su pobjeći kroz prozore stražnje sobe. Kad smo dakle na tako neosporivi način došli do tog zaključka, ne treba da se damo zbuniti time, da je tobože naš zaključak nemoguć. Mi moramo dokazati, da te nemogućnosti su samo prividne. U sobi su dva pokretna okna. Jedno od njih nije zapremljeno pokućstvom i je radi toga potpunoma vidljivo. Od drugog prozora ne vidi se donji dio, jer tik pred njim stoji masivni krevet sa strane uzglavlja. Prvi prozor bio je iznutra čvrsto zatvoren, kako je to dokazano. Ljudi, koji su ga htjeli otvoriti usprkos najvećim naporima, nisu mogli da to učine. U lijevoj strani bila je uvrtana u okvir prozora velika rupa, a u tu rupu bio je zabit vanredno debeo čavao do glave. Kod pregledavanja drugog prozora našao se je takodjer podoban čavao, koji je bio takodjer na sličan način zabit u okvir; a kad su svim silama pokušali, da podignu taj okvir oba prozora, kako već rečeno bili su pokretni prozori) nije im to uspjelo. Tada je bila policija tvrdo uvjerena, da ubojice nisu mogli pobjeći kroz nijedan od tih prozora. I radi toga smatrali su suvišnim da izvade čavle i da otvore prozore.

(Slijedi.

Franina i Jurina

Fr.: Danas se je moja Mare neč razjadila na me i zapreć[illegible] mi se j', da ako njoj ne budem dobar kako kruh, da će jedan dan storit sakumpak i poć va Nord Ameriku.

Jur.: Reci njoj, da te laže njoj, ako misli, da se dandanašnji more tako lahko poć va Nord Ameriku.

Fr.: To se zna, da se ne more, zač najprej trebe imet beči za put.

Jur.: To je najmanje.

Fr.: A je zdela! Onput trebe mislet za putnicu.

Jur.: I nju bi se nekako dobilo.

Fr.: Ja sam pak mislel, da bi to najteže šlo.

Jur.: Ima još i težeh stvari.

Fr.: A ke su to?

Jur.: Trebe tamo prit.

Fr.: E, hvala Bogu! Ma ako sve srećno projde i ako se lepo va porat od Novajorki pride...

Jur.: Komać onput, kada se j' već tamo, počimlju prave muki.

Fr.: Kakove muki? ako su sve harti va rede?

Jur.: To ni dosta. Najprej pride duhtor, da te dobro opipa i da vidi, ako si posensega zdrav. Ako ti malo ča fali, a'a marš v lazaret — a onput nazad onamo, otkuda si prišal. To će reć — doma.

Fr.: A ako mi niš ne fali?

Jur.: Ako si zdrav kako jaje, onput će te drugi malo zbliža pogledat, da vidi, ako si čist, ako ti je roba gosposka, ako imaš va baule dosta druge robi, a va žepe najmanje pedeset dolari.

Fr.: Ma prej se ni na to gledalo. Prej si mogal prit va Ameriku i gol i nag zi dve ale tri straci, prez baulića i prez krajcara.

Jur.: Ja ma sada j' drugačije. Va Amerike nete mizerije, nete odrpanac ni armirajzneri. Oni te da svaki ki tamo pride bude čovek va rede.

Fr.: O brižna i tužna sirotinja, i selu si teška!

Jur.: I celemu svetu. Svi tiraju siromaha. Nijedan ga ne će.

Fr.: Dobro, neka njim bude. Ma ako se pokaže, da sam zdrav, da sam lepo nalizan i da imam va baule nekoliko robi, mislim, da te me trebe pustit poć po mojem pute?

Jur.: Ajbò! Sada te ti malo zbližega požnjofat tvoju putnicu, da vide, ča si ti za jedan čovek, ki art imaš i sve tako.

Fr.: Pak?

Jur.: Pak ako najdu, da si advokat, ale lekar ale inžinjer — te te mahom doma poslat, zač da oni imaju doma i lekari i inžinjeri i advokati više nego vlasi na glave.

Fr.: Lepo smo dočekali. A da rečem, da sam jornališta, kako i sam?

Jur.: Dali bi ti z nogum va ono taneko mesto i rekli bi ti, da oni takoveh jornalisti imaju doma va svakem kute po pet.

Fr.: Ja — ma onput reci mi: ča bi moral čovek izjavit, da je, ako će da ga prime?

Jur.: Moral bi reć, da zna cesti zmetat, i onput bi ga valje zeli.

Fr.: A biš ti to rekal?

Jur.: Bim — zač ne! Ja poznam jednega, ki je va Novajorke nekoliko vremena cesti zmetal i dobival na dan tri dolari. Onputa se je pomalo zaštujel va nekakov hotel, kade j' najprej pral lonci i pijati, a pokle je dobil mesto va kuhinje i danas on ne dela niš drugo, nego načinja salatu od jutra do večera.

Fr.: A koliko dobiva za to?

Jur.: Sto i dvajset dolari na mesec. Pa[illegible] natiku ima za niš, petnajst dolari plaća za kamaru, pet za svoje male potrebice — ostane mu na mesec sto dolari, to će reć: tisuće devetsto lir.

Fr.: Aj jezeromilijun vrazi! Kada j' [illegible] tako, onput je dosta reć: ja sam po[illegible]ač, al smetar al pomivač — pak će [illegible] sve va rede.

Jur.: [illegible] to ni dosta. Prej malo vremena [illegible] je va Novajorku neka Bulgarkin[illegible]. Nju je čekal na rive [illegible] s harti[illegible] va žepe, da će se s njum oženit na [illegible]apore, ki ju je dopejal. I već je bil[illegible] sve gotovo, kada ti tomu ne beše, [illegible] ih je imel oženit, dal njoj je da [illegible] jednu hartu. Ona se je sirota [illegible] zmerjenila, zač ne zna pisat. Počela je [illegible]akat, ma to ni n[illegible]š pomoglo. Dopu[illegible] su n'oj, da se skrca na nekem [illegible], kade će ostat, a morda i dva [illegible] meseci, sve dotle, dokle se ne [illegible] čitat.

Fr.: Ma zač to?

Jur.: Za to, zač Amerikanci nete da imaju va svojoj zemlje ne[illegible]eneh ljudi.

Fr.: Kada j' tomu tako, ja teć[illegible] valje doma, da to povedem mojoj Mareta.

Jur.: Ja, ja, i još njoj reci, neka ti se s čem drugem preti, a ne z Amerikum.

Fr.: A [illegible] je tako! Nego ča ne bi bolje bilo, da njoj ti to povedeš, kada njoj prideš navestit blagdani?

Jur.: Dobro, neka ti bude, a ti med tem pripravi jednu dobru butiljicu, da budem on dan moral malo zapirat.

Fr.: Ne boj se niš! Samo ti pridi!

IZ BUZEŠTINE.

Naš novi podeštat.

Čudno nam je da još nije javila «Ist. Riječ», da imamo novog podeštata i to gospodina Lana. On je tako peti načelnik naše općine otkad pripadamo ovoj državi. Gospoda Pigatto i Elio Rigo bili su naši prvi sindaki; iza njih imali smo komisare gospodu Zetta i dr. Petroni-ja, a evo sada imamo na čelu općine gosp. Lana. Ujedno s općinom primi predsjedništvo i vodstvo zadružne mljekarne u Sv. Martinu, pak je već držao kao takav skupštinu rečene zadruge. — Novi naš podeštat osoba je već nešto starija, što nam je drago. Došao je k nama iz Pule, inače je Dalmatinac iz Splita. Nastanio se s obitelju u bivšem «N. Doru» ispod Buzeta, pa tako se nešto približio našim selima, što ipak ima neko značenje. Mi seljaci okolice ovime pozdravljamo novog g. podeštata, a ujedno ga molimo, nek nastoji da upozna naše gospodarsko stanje, koje je inače žalosno, pak neka gleda da pomogne nama poljodjelcima gdje može i kako može. Potrebe su velike. Zima je tu, a snjom i glad. Nek nam pomogne sa obećanim javnim radnjama i sa sniženjem nekojih taksa. Suša i tuča nas skoro ubile; zato nek nam se snize i porezi, inače morati će nas barem polovica u Argentinu. Za svaku Vašu dobrotu i pomoć, gosp. podeštatu, mi Vam se već unaprijed zahvaljujemo. — **Seljaci.**

IZ OPATIJE.

Dolazak madjarsko-rumunjske delegacije.

Prošle sjednice stigle su u Opatiju delegacije rumunjska i madžarska, da razprave jedno pitanje, što se već vuče ona-mo od god. 1920. Evo o čemu se radi: Prije svršetka rata najveći dio rumunjske zemlje pripadao je veleposjednicima, dok su seljaci bili puka sirotinja. Kad je za vrijeme rata došlo do gusta i rumunjska se vojska morala da povuče, pokojni je kralj Ferdinand u velikoj stisci obećao seljacima, da će se, čim se rat svrši, stvar u pogledu pravednije podjelbe zemlje urediti tako, da će se veliki posjedi parcelirati i porazdijeliti medju siromašnije seljake. To se je odmah iza rata i dogodilo.

Ali Rumunjska je Trianonskim ugovorom dobila i cijeli do tada madžarski Erdelj i jedan dio Banata, pa je onaj isti zakon o podjeli zemlje protegla i na te nove pokrajine. Tu su pak najveći posjednici bili Madžari, koji su po onom istom Trianonskom ugovoru ostali i nadalje madžarski državljani. Sad se umiješala i madžarska vlada, da zaštiti svoje državljane, t. j. one, što su u Erdelju optirali za Madžarsku. Najprije je madžarska vlada protestirala u Bukureštu, pa kad nije ni to pomoglo, intervenirala je u Parizu, pa u Ligi Naroda, gdje se takodjer nije moglo da dodje ni do kakvog sporazuma. Konačno su se obje vlade složile u tome, da će poslati u Opatiju svaka svoju delegaciju, pa neka one tu stvar raspravе. Odluke su o toj stvari dakako pridržale vlade madžarska i rumunjska, pa se ne zna kako ni kada će se to pitanje da riješi. Madžarskoj delegaciji stoji na čelu barun Sterenji, to je onaj gospodin, koji je prije neko dvadeset godina sa svojom famoznom željezničkom pragmatikom razbio sporazum, što ga je pokojni Supilo teškom mukom bio splopio s Košutom i s drugim nekim Madžarima. Da je onaj sporazum ostao u kreposti, Bog zna, kako bi danas izgledala karta Evrope...

Naručite koledar «Franina i Jurina» za godinu 1929. U njemu ćete naći mnogo poučnog, zabavnog i zanimivog štiva uputa za svakidanji život.

IZ TRIBUNALA U TRSTU.

Varalica pred sudom. — Na dan 12. decembra obdržao se je u Trstu proces proti Josipa Jermana i drugova radi prevare počinjene na štetu mnogih seljaka, koji su se na njega obratili da im preskrbi posao na kojem brodu, takozvani imbarco, da mogu onda otići u Ameriku.

Ne treba da potanje o njem pišemo, jer on je u nekim krajevima ibo vrlo poznat, jer je obilazio dobar dio Istre da traži pare. Živio je u Trstu kao veliki barun i mnogo je trošio. Sve su to bili žuljevi naših seljaka. Optuženi su bili Josip Jerman iz Buzeta, po zanimanju brijač u Trstu, dok se nije dao na brijanje onih bijednika, koji su imali nešto prištednje i htjeli su da idu u inostranstvo; onda neki Špiro Bodica s otoka Korčule u Dalmaciji, činovnik pomorske vlade, i neki Venecijan Antonio Boer, namještenik kod tvrtke [illegible] u uredu za u kreavanje (Ufficio imbarchi).

Lakovjernost naših seljaka i nepoznavanje svijeta pomoglo im je mnogo u [illegible] pothvatu. Razdjeli i su si bili posao. Jedan je u svojem uredu priskrbio dokumente koji su bili potrebni za imbarko a kad ih nije bilo moguće dobiti, onda su ih falsificirali ili uzeli od drugih i promijenili samo fotografije. Boer pak je klijentima Jermana preskrbio promaknuće u redu onih koji su se imali ukrcati. Jerman je fungirao kao nekakav direktor tog poduzeća. Konstatovalo se da su na taj način izvukli lahkovjernim seljacima teško zaslužene pare u iznosu od najmanje 42.000 lira i 2300 dolara. Jerman se branio time, što je on ipak priskrbio nekojim ljudima posao na brodovima, koji su poslije, stignuvši u Ameriku ostavili brod. On je znao i lažnim dokumentima da strane dežavljane promijeni preko noći u italijanske, dok ga nisu ukebali.

Tribunal osudio je Jermana na godinu dana, sedam mjeseci i 13 dana zatvora, 900 lira globe i godinu dana isključenja iz javnih službi, Radicu na 11 mjeseci i 28 dana zatvora i godinu dana isključenja iz javnih službi. Optuženik Boer bio je riješen zbog pomanjkanja dokaza. Optužena je bila i majka Jermanova, ali i ona je bila riješena.

Budući Jerman nema ništa, i ako se je nosio kao velik gospodin, to nema nade, da bi oni, koji su od njega prevareni, ikada došli do svojih para. Tom prigodom upozorujemo opet naše ljude, neka se čuvaju takvih ljudi i neka ne budu previše lahkovjerni. Ima baš u tom slučaju Jermana mnogo njih, koji su sve ono malo novca što su im poslali rodjaci iz Amerike ili svu svoju prištednje izgubili i ostali suhih ruku.

Domaće novosti

Svim svojim čitaocima želimo

sretne i vesele božićne blagdane!

„Istarska Riječ".

Kažnjavanje za pobačenje poroda. — Ministar pravde razaslao je glavnim državnim odvjetnicima okružnicu, u kojoj veli, da moraju budno paziti, u koliko se tiče sudbenih vlasti, da krivci za pobačenje budu kažnjeni po svoj strogosti zakona. Ima mnogo slučajeva pobačenja, pri čemu majke nastradaju životom, a protivi se pobudama vlade za povišenje pučanstva. U slučajevima pobačenja moraju se provesti istraživanja u tančine i o tome točno izvijestiti ministra pravde, pače kod svakog slučaja poslati prepis presude.

Upute za sticanje talijanskog državljanstva za strance na Rijeci. — «Gazzetta Ufficiale» od 12. ovog mjeseca donaša upute za sticanje državljanstva za strance, koji borave na Rijeci. Po tim uputama može da dade talijansko državljanstvo riječki prefekt u vrijeme od godine dana od objavljenja ovih uputa onim strancima, koji borave neprekidno pet godina na Rijeci te su prihvatili talijanski jezik kao svoj općevni jezik. Ako je ko stanovao prije 22. februara u kojoj drugoj općini kraljevine, a od tog dana na Rijeci, ubrojit će mu se, kao da je živio na Rijeci. Prefekt izda dekret o državljanstvu iza kako sasluša mnijenje naročite komisije pod predsjedništvom predsjednika prizivnog sudišta. Molbama za državljanstvo treba priložiti ove dokumente: a) krsni list; b) obiteljski list; c) potvrda o boravku; d) svjedodžba o dobrom vladanju (izda je riječka općina); e) potvrda sa strane općine ili redoviti notarilni akt, iz kog proizlazi, da je molilac prihvatio talijanski jezik svojim općevnim jezikom. U slučaju da molilac ne priloži molbi potvrdu, da je brišen iz prvotnog državljanstva ili ne biva brišen time što je stekao novo državljanstvo, u dekretu o novom talijanskom državljanstva bit će napomenuto, da novi državljanin ne će uživati državne zaštite prema vlastima prvotne državne pripadnosti. Proti negativnom prefektovom riješenju može se učiniti utok na ministra unutarnjih djela u roku od 30 dana i to preko prefekture na Rijeci. Dekret o državljanstvu nema nikakvog učinka dok se ne položi prisega, a prisega se mora položiti u roku od 6 mjeseca. Žene slijede državljanstvo muža, a djeca, koja su sada mladja od 18 godina slijede državljanstvo roditelja, odnosno onih, koji vrše roditeljsku vlast. Molbe, svjedodžbe i utoci i svaki akt što se tiče sticanja državljanstva jesu bez biljega. Samo za povoljno riješenje plaća se taksa kao za državnu koncesiju, ali i ta može biti oproštena u slučajevima, predvidjenim kr. dekretom-zakonom od 4. septembra 1925. br. 1723.

Vodovod za Istru. — Prefekt u Puli primio je od ministra De Stefani brzojav, kojim ga ovaj obavještava, da je odobren vodovod, koji ima da opskrbi svu Istru sa vodom. Prefekt je u ime pučanstva izrazio svoju toplu zahvalu i dao se odmah na posao, da sastavi komisiju, u kojoj će biti zastupane i pokrajina i pojedine najviše interesirane općine.

Ako se vodovod zaista stvori u onom opsegu, kako to treba istarsko pučanstvo, onda nema dvojbe da će to biti od vanredne koristi za seljaka i da može seljak budućih godina mnogo mirnije da ide u susret teškim sušama.

Trošak će biti podnešen sa 75% od interministerijalnog kredita i sa 25% od pojedinih općina i od pokrajine.

Agrarni kredit. — Prefekt u Puli je primio obavijest od Zemaljskog Kredita u Veroni, da je iznos, raspoloživ za agrarni kredit u istarskoj provinci povišen od 20 milijuna lira na 29 milijuna.

Cesna milicija. — «Gazzetta Ufficiale» objavlja dekret od 26. novembra, kojim se ustanavlja cesna milicija. Ona ima da skrbi za disciplinu prometa po cestama te ima službu cesne policije. Ona mora da nadzire kako su ceste dobro držane, jesu li posvuda postavljeni propisani signali, jesu li ceste u dobrom stanju, ona mora da bude na pomoć automobilima kad se dogodi koja nesreća.

Cesna milicija je odvisna u disciplinarnom pogledu od glavne komande milicije, a u administrativnom pogledu od ministarstva za javne radnje.

Cesna milicija je dio državnih oboružanih sila i njezini pripadnici vrše u njezinom djelokrugu funkcije javne sigurnosti te su oficiri i agenti sudbene policije.

Prizivni Tribunal za Istru. — Od 1. jula 1929. naprijed djelovat će na Rijeci jedna sekcija Prizivnog Sudišta (Corte d'Appello) sa jurisdikcijom nad tribunalima u Puli, u Zadru i na Rijeci. Ta sekcija bit će odvisna od Prizivnog Suda u Trstu. — Advokati i prokuratori iz Pule i cijele Istre održali su sastanak, gdje su odlučili da treba intervenirati u Rimu, da se ta naredba opet povuče, jer ne odgovara interesima pučanstva.

Ortopedički Institut A. ZECCHI
via Roma 31 — TORINO — Primo piano nobile

Aparat Zecchi zaustavi

KILU

Sretna počast jedne gospodje i gospodina iz Veneta

i to gospodina Salute i Josipe D'alpaos, stanujući u Garna D'alpago (Prov. Belluno), koji nam šalju svoje fotografije sa dozvolom, da javno objavimo da su se ozdravili sa APARATOM ZECCHI, koji će biti bezplatno kušan na osobama koje to interesira, ljudima, ženama i djeci od iskusnog ortopedika u slijedećim mjestima i danima:

Trst: Četvrtak 27, petak 28 decembra u «Albergo Moncenisio».

Rijeka: Subota 29 i nedelja 30 decembra u «Albergo Italia».

Otpis kazne pretrpljen radi nacijonalne stvari. Eksc. Augusto Turati, sekretar fašističke stranke u Rimu razposlao je svim federalnim tajnicima okružnicu, kojom ih opozoruje na činjenicu, da fašisti, koji su osudjeni na kaznu zbog djela napravljenog u nacijonalne svrhe, imaju u smislu zakona pravo, da zatraže i postignu izbris ili otpis kazne. Nalaže tajnicima, da moraju djelom i savjetom uplivati na njih, da to i provedu.

Zabrana odvjetnicima, da zastupaju zločine, protiv viših interesa države. — Sekretar fašističke stranke u Rimu, eksc. Turati izdao je okružnicu, kojom zabranjuje advokatima, upisanim u stranci ili u miliciji da preuzmu kaznenu obranu onih osoba, liječnika, primalja, ženskih i muškaraca, koji su pod optužbom, da su krivi ili sukrivci zbog pobačenja poroda. Ta je okružnica sasvim u duhu novog kaznenog zakonika, koji se još nalazi u projektu kod komisija, i u duhu tendencije vlade, koja ide zatim, da postavi cijeli život naroda na zdravi temelj.

Vijećanje predsjednika nacijonalnih konfederacija. — U sjedištu konfederacije sindakata u Rimu sastali su se prvi put novi predsjednici nacijonalnih konfederacija poljodjelstva, industrije, transporta, trgovine, plovidbe i intelektualaca. Oni su proučili položaj, koji je nastao zbog novog uredjenja konfederacija u odnosu s provincijalnim i interprovincijalnim nacijonalnim udruženjima, odvisnim od njih. Raspravljalo se je o tome, da li treba i imenovati federalnog provincijalnog sekretara za svaku granu nacijonalne djelatnosti ili da li je potrebno urediti to pitanje po lokalnim potrebama.

Višak dohodaka. — Dvoru državnih računa (Corte dei Conti) predložen je bio konsumptivni račun za poslovanje 1927-1928. Dohoci iznosili su 20.071.722.690.15 lira, a efektivni izdaci lira 19.574.373.035.48. Prama tome ima višak od 497.349.654.67 lira.

Promjena zakona o rekrutiranju vojske. — Pred malo vremena donesli smo *u cjelini kr. dekret-zakon od 3. augusta 1928. glede rekrutiranja vojske.* Načelnik vlade razaslao je sada okružnicu prefektima, u kojoj ih upozorava na onu točku zakona, koja daje pravo ministru vojnom u sporazumu s ministrom mornarice, da može odrediti u nekojim općinama i pokrajinama novačenje vojnika rodjenih početkom druge godine iza nove, koje su redovito pozvani na novačenje. Dakle sa novačenjem jednog odredjenog godišta mogu biti pozvani i oni, koji su rodjeni početkom slijedeće godine. To se učinilo radi toga, što se opazilo, da se koncem godine prijavlja vrlo malen broj rodjenih, dok početkom godine broj zamjetno poraste. Mnogi ne će da prijave porod djece u decembru već čekaju do januara i to bilo radi toga, da iza nove godine proslave rodjenje ili da novorodjenče dodje godinu dana kasnije na stavnju. Na propust prijave sa strane roditelja i na nepažnju anagrafskih ureda moraju prefekti obratiti naročitu pažnju. Na koncu okružnica kaže, da su na izričiti zahtjev on. Mussolinija i ministra pravde unešene u projektu reforme kaznenog zakonika precizne odredbe, koje predvidjaju strože kazne za one, koji krivo jave rodjenje kao i za one, koji upišu u anagrafskom uredu krive prijave.

Zemljište za sajmište u Oprtlju. — Istarski prefekt je svojim riješenjem od 10. decembra ov. godine br. 21022-III. ovlastio podestata općine Oprtalj, da kupi za marvinsko sajmište zemljište od Ivane Sirotić i Ane Visintin za cijenu od 7000 lira. To zemljište ima površinu od 6607 četvornih metara, a zove se «Val Bolas».

Ukinuće komisarijata za ratne štete. — Sa 31. januara 1929. se ukida komisarijat za reparaciju ratnih šteta u trim Venecijama. Djelovanje komisarijata prelazi na ministarstvo gradjevina. Odredjeno je, da općine, pokrajine, dobrotvorne ustanove, crkve i župni uredi imadu izvršiti odobrene radnje u roku od dvije godine.

«Vulcania» otplovila u Ameriku. — Velika motorna ladja «Vulcania» tršćanskog parobrodarskog društva «Cosulich» otplovila je u noći 19. ovog mjeseca u Sjevernu Ameriku. Pri odlasku prisustvovale su sve vlasti i velika masa naroda. U Trst je došao i ministar saobraćaja on. Ciano, koji ide iz Trsta do Napulja. «Vulcania» je slična «Saturniji», koja je pred pola godine bila najveća motorna ladja na svijetu, a zadivila je cio svijet svojim uredjenjem. I «Vulcania» je pravi grad na moru sa nevjerojatno bogatim uredjenjem, velikim dvoranama, raskošnim salonima i svim napravama najnovije i najsavršenije tehnike.

Munci iz Francuske. — Naši iseljenici iz Muna, koji rade u Francuskoj javljaju nam da sa veseljem dočekuju svakih 8 dana «Istarsku Riječ» pa da iz nje doznaju o prilikama u svom rodnom kraju. Većina ih radi u rudokopima željeza. Ima ih i nje ima dosta i zaradjuje se lijepo, tako, da se bolje živi nego u siromašnoj Ćićariji. Vele da bi došlo još mnogo Munaca na radnju u Francusku, ali da se nemogu pribaviti potrebite dokumente. Konačno naši iseljenici iz Muna šalju preko «Istarske Riječi» tople čestitke prigodom Božićnjih blagdana i nove godine svim rodjacima, zemljacima i prijateljima, da u miru i veselju provedu te blagane u nova godina da im bude sretnija.

Na putu za Ameriku. — Na odlasku u Argentinu sa parobrodom «Belvedere» šaljemo iz Napulja uredništvu «Istarske Riječi» istrene pozdrave i želimo sretan božić i sretnu novu godinu svim milim i dragima, što smo ih ostavili u našoj nezaboravnoj Istri. Ivančić Ivan iz Bresta br. 6 i Drašćić Anton iz Sv. Martina kod Buzeta.

JEDNA PJESMA MATA BAŠTIJANA.

Mate Baštijan, koji se za jedno sa svojim bratom, Uizanerai Ivanom rodio 5. septembra 1828. godine, dakle prije sto... ... ostavio ... sebe ... štampane zbirke pjesama. Štaviše: sve su njegove pjesme razasute po starim listovima. Bez potpisa i bez ikakve ... ili pseudonima. Bezimene pjesnike, o kojima on evo ovako pjeva:

Ajte moje, ajte,
Pjesme bezimene
U narod mi dragi,
Same i bez mene.

Dali ste uz svijetlo
Kitile sunca,
U ... jeka.
Nesagiasna šuma;

O tom neka sudi
U nećnoj tišini
Kad se Vila reči,
Tko sam pjesme čini.

Žarko da je srce
Plamtilo pod vami
Čutljivi će l'udi
Vidjeti i sami.

Ajte, dakle, ajte,
Piesme bezimene
Raspodite se
Sila i bez mene...

Idi i učini isto tako

Otkuda su tjestenine, koje su tako dobre, upitao je gospodar, kada je jeo izvrsne PEKATETE. Domaćica mu je pokazala originalne zamote i bila je zadovoljna, što ga je dobro pogostila.

Male vijesti iz Italije i cijelog svijeta

— Ministarstvo saobraćaja u Rimu odredilo je, da do konca 1929 svi tramvajski vozovi i javni automobili moraju da budu zelene boje, a svi konduktери i šoferi na njima da imaju jednaku uniformu, koja će se još odrediti.

— Za cestne radnje i gradnje dala je vlada goričkoj pokrajini 280.000 lira i tršćanskoj pokrajini 335.000.

— Papa se po savjetu svojih liječnika svaki dan vozi s automobilom po vatikanskim perivojima. Govori se, da su te vožnje silno korisne za njegovo zdravlje.

— U Splitu umro je iznenada tamošnji talijanski konzul Castagnetti. Njegovo truplo prevedeno je po kopnu u Zadar, gdje su ga pokopali. U Zadru su mu priredili veličastveni sprovod.

— Princesinja Xenija, predsjednica albanskog crvenog križa, stavila se je na čelo pokreta za emancipaciju arnautske žene.

— 17. decembra počela je u Opatiji konferenca izmedju Rumunjske i Madžarske u svrhu, da se izgladi spor u pogledu madžarskih optanata.

— Fašijo u Trstu je raspušten i postavljen je komesarom njegov dosadanji tajnik inž. Cobolli-Gigli.

— Ministarsko vijeće u Rimu snizilo je proračunane izdatke različitih ministarstva za 600 milijuna lira.

— Maršal Luigi Cadorna je teško obolio i njegova smrt može da nastupi u svakom momentu. On je poznat iz svjetskog rata kao glavni i valjani zapovjednik talijanskih trupa na austrijskoj fronti. On je sin generala Cadorne, koji je kod Porta Pia u Rimu provalio u Rim i dao smrtni udarac papinoj državi.

— Gazzetta Ufficiale objavlja dekret ministarstva financija, glasom koga počam od 1. januara 1929 moraju harače (porezari ili «esattori») u nekojim provincama (Bari, Bologna, Genova, Milano, Napulj, Turin i Trst) da se začlane kod pošte kao kontokorentisti, da mogu ljudi uplaćati poreza i kod pošte na njihovom tekućem računu.

— Tribunal u Puli osudio je na godinu dana zatvora i 500 lira globe arnauta Nikolu Skjoerkota iz Skadra, koji je u Voloskom prevario nekoga trgovca za 25.000 lira. Osudjenik nije prisustvovao raspravi.

— U Turinu bio je istjeran iz fašističke stranke talijanski univerzitetski profesor de Martini zbog nedostojnosti.

— Kipar Alceo Dossena, izvanredni umjetnik, poznat osobito u ovo posljedje vrijeme radi njegovih sjajnih imitacija (stila). Klasičnih umjetnina dobio je prvu nagradu kod natječaja, što ga je općina Cremona raspisala za spomenik palim vojnicima.

— Naselilo se je u zadnjih šest mjeseci ove godine: U Napulju 8167 stanovnika, u Rimu 12726 u Milanu 9250, u Genovi 5302, u Mlecima 819 u Torinu 25.301, u Florenci 1935, u Bolonji 5527. Svi ti ljudi su većinom seljaci koji su ostavili plug i motiku.

— U Atlantskom oceanu, u Sjevernom i Sredozemskom moru vladale su ova zadnja dva tjedna velike i strašne oluje. Potonulo je 28 parobroda s 82.307 tonelata, a ostalo je teško ozledjeno 115 parobroda od 579.275 tonelata. Utonulo je 545 osoba.

— Brazilska republika priznala je Ahmeda Zogu kao kralja Albanije.

— Načelnik vlade, on. Mussolini, izručio je prefektu u Padovi iznos od 30.000 lira, da time nagradi mnogobrojne obitelji grada Padove i njegove okolice.

— Bugarski kralj Boris položio je sjajno ispite u univerzi u Sofiji te je bio promoviran doktorom prirodnih znanosti.

— Zavod Rockefeller protiv pošasnih bolesti proširit će svoje djelovanje i na albanski teritorij.

— Carinari u Austriji zaustavili su vlak, koji se je vozio oružje za Madžarsku.

— Talijanska «Sala del Nessuno» u bivšem istarskom saboru u Poreču, gdje su talijanski zastupnici poslanici iz Austrije ... bili, da ne posalje poslanika u bečki parlamenat, izgorila je. Šteta je velika.

— U Pitersburgu dva su si prosjaka sagradili kuću iz nagrobnih ploča, što su ih odnijeli od susjednog židovskog groblja. Oni su uapšeni, a ploče postavljene opet na grobove.

— Sedamgodišnja Zoja Grabovska putovala je sama iz Moskve do Beograda (2500 kilometara) da nadje svoje oca.

— U New Yorku poludio je neki crnac, zatvorio se u svoju kuću i počeo da puca na redarstvo. 260 redara nisu ga mogle svladati, dok ga nisu teško ranile.

— Novim predsjednikom Švicarske republike ili Helvetske konfederacije izabran je posl. Haab, potpredsjednikom g. Scheurer. Dosadanji predsjednik Motta ostaje u ministarstvu inostranih djela.

— U Njemačkoj raste bez prestanka broj nezaposlenih. U drugoj polovici mjeseca novembra bilo ih je preko jednog milijuna, a prošle godine u isto doba samo ... tiči se, da će ta kriza brzo prestati.

— Kod Villa Santa Maria odvalio se je ... ... slijeme od 100 kubičnih metara sadržaja od brijega Monte Perna ... Na svom putu smrvio je 16 kuća i napravio je štete od 3 milijuna lira.

— Lloyd Sabaudo sagradit će novi transatlanski parobrod od 35.400 tonelata, koji će prevaliti put od Genove do New-Yorka u 6—7 dana.

— Kako je poznato u Sjedinjenim Državama Sjeverne Amerike je zabranjeno prodavati alkoholna pića. Jedna ženska, koja se je ogriješila o tom zakonu već po više puta, osudjena je od tribunala u Lansingu na vječnu tamnicu.

— Izračunali su u Americi, da amerikanski gradjani, koji putuju za zabavu po Evropi, ostavljaju godišnje u Evropi najmanje od 4 milijarde lira. ... ... milijuna lira. Ove se svote najviše troše po Francuskoj i Njemačkoj.

Književnost

Knjige «Goriške Matice». Ovih su dana izašle knjige «Goriške Matice» za godinu 1929. i to:

1) Koledar za godinu 1929. u novoj opremi slikara Toneta Kralja s izvanredno bogatim sadržajem iz kojega se izrazava rad prvih deset godina opstanka Goriške Matice. Sadržaj nosi preko 130 slika;

2) roman znamenitog poljskog seljačkog spisatelja Vl. St. Reymonda «Pravica» u prevodu Frana Bevka;

3) «Kmečko branje», napisao poznati agronom i enolog Just Ušaj. Svojim bogatim sadržajem dobro će doći svim na inpoljod elcima;

4) Opis Janka Furlana «Danska in Danci» u kojem upoznaje čitaoca s ovom za seljake i zadrugare uzorno uredjenom zemljom;

5) Skup povijesnih priča i pripovijesti «Iz starih časov», namijenjeno u prvom redu omladini.

Osim toga je Goriška Matica izdala drugi dio opširnoga romana Frana Bevka «Znamenje na nebu», koji nosi naslov «Skorpijoni zemlje» i obećava za najbliže vrijeme drugi i zadnji dio toga romana pod naslovom «Črni bratje in sestre».

Prvih pet knjiga dobiju naručnici kod povjerenika. Ko nije još upisan kod povjerenika kao član «Goriške Matice» neka se obrati direktno na upravu u Gorici, via S. Giovanni 6, ili na podupravu u Trst, via S. Francesco d'Assisi 20, gdje može dobiti ove knjige za 5 lira. U rasprodaji u knjižarama stoje knjige 9 lira. Bevkova knjiga «Skorpijoni zemlje» stoji posebice 3 lire.

Knjige najtoplije preporučamo našim čitateljima.

Razno

Tko je izmislio prvo aeroplan? — Američki starog aviatičkog majstora Orvilla Wrighta i Langleya nastala je svadja, tko je od njih dvojice prvi konstruirao upotrebljivi aeroplan. Znanstveni institut u Washingtonu, koma je stvar predana na odluku, dao je svjedodžbu brata Wright da su oni zaista bili prvi avijatičari, jer od Langleya konstruirani aeroplan nije bio za praktičnu upotrebu. Wright, rasrdit radi svejedno zbog toga što se na njih ... slava ... prvom avi... ... poklonio je svoj prvi aparat zemlji ... muzeju u Londonu, a sada, kad je ... ... nanjerava ... prevesti u Ameriku i pokloniti ... muzeju.

Engleski zakoni i javno psovanje. — U Engleskoj postoji još uvijek na snazi jedan zakon iz srednjeg vijeka, prema koje... se svako javno psovanje i kletve kažnjavaju ... ... i krivovjerstvom. Svaki koji psuje ima se ... osuditi. Radnička stranka ... ... naći, da se ovaj zakon ... ... da se ... ... na broj ... ... izmijenjeni ... ...

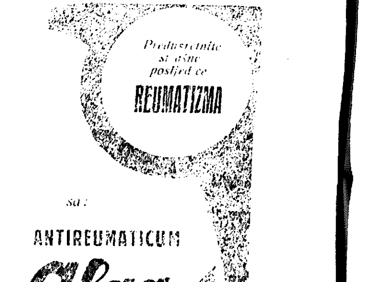
Izdavač, direktor i odgovorni urednik: ... ...
Tisak ... ... u TRSTU

PRESTANITE

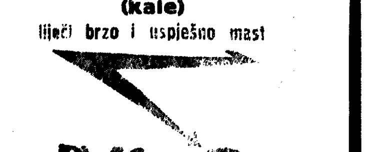
biti kronični reumatičar. Vaše patnje osim toga, što vas čine nesretnima, krate vam eksistenciju. Antireumatik «ALGA» ima nenadmašive kvalitete. Nadje se u ljekarnama po L. 4 boca. Laboratorij «Alga», Fiume (I)

PRIGODNA KUPNJA. Prodaje se ... ... posjed. Vlasnik Mayer, Frančići kod Matulji.

PRODAJE SE jednokatna kuća sa ... sobe, smočnicom, kuhinjom, podrumom, stajom, zdencem i vrtom. Nalazi se na cesti Kastav—Matej Jugoslavija. Upitati se kod: Andrea Pegan ... Matulji.

KURJE OČI
(kale)
liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Ryu možete dobiti u svim ljekarnama uz sniž.nu cijenu od 3 lire.